Q
7

R. P. FRANCISCI SUAREZ

GRANATENSIS è Societate JESU,

Doctoris Eximii,

OPUS DE VIRTUTE ET STATU RELIGIONIS.

VOLUMEN TERTIUM.

De obligationibus, quæ Religioſum conſtituunt, vel ad illum diſponunt.

OPERUM TOMUS DECIMUS QUARTUS.

230.24
Su 13

ÉVÊCHÉ DE MOULINS.

WESTON COLLEGE · WESTON MASS.

VENETIIS,
APUD SEBASTIANUM COLETI.
MDCCXLIII.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/rpfranciscisuare14suar_0

URBANO OCTAVO

PONT. MAX.

Rector , & Conimbrincenſe Collegium Societatis JESU *,*
utramque ſalutem ,

ILLUXIT tandem aliquando , PATER BEATISSIME , ſexta Auguſti dies Transfigurationi Dominicæ rite a majoribus ſacra , qua Chriſtum Optim. Maxim. in Thaborino monte Sole ipſo fulgentiorem imitatus, in monte perſanctæ electionis conclavi dicato nova forma conſpicuus, Chriſtique Vicarius orbem Chriſtianum univerſum quam fulgentiſſime illuſtrare cœpiſti. Dum enim nobiſcum taciti Europam mente percurrimus , a tuis eam videre nobis videmur radiis illuſtratam. In Hiſpania viſo in aula Regis Catholici Angliæ Principe , ac Rege Scotiæ tuis addictæ patrociniis, renaſcentem in Britannico Oceano fidei lucem te exorto Sole demiramur. Gallia tibi quondam multis nominibus obſtricta errorum tenebras (in hoc ſcilicet regno pro Chriſto multum deſudaſti) tuis , & Chriſtianiſſimi Regis auſpiciis ablegare geſtit . Germania triſti Hæreſeos circumfuſa caligine , & prodigioſo deſertorum Chriſti examine oppreſſa e miſeriarum ſalebris emergit . Memoratu nimirum digna nobis peræque , & jucunda viſa res eſt eodem die , quo Romæ ſummo omnium applauſu Pontificatus apicem adiiſti , in Germania Alberſtatium pſeudopontificem Catholicæ fidei transfugam a Tillio Bavarienſi Imper. victum tranſfugio vitæ conſuluiſſe , ſignis inter alia centum amiſſis . Auſpicato plane, ut ſexto Auguſti die Chriſto auſpice e Romana arce URBANUS OCTAVUS Catholicum belli ſignum extulerit , & vel remotas in Germania, hoſtileſque Hæreticorum acies Tillio duce glorioſiſſime fuderit; Hæreſis vero turpiter victa , ſpeque dejecta ſuam in poſterum ſenſerit penitus ruinam. In tanta luce, P. B. oramus, atque obſecramus, ut Conimbricenſi Collegio in citeriore Luſitania liceat tuum hoc jubar multo jucundiſſimum intueri, atque venerari. Scimus, & gratulabundi ſcimus, quantum in te præſidium , columen, & decus habeat Societas Jeſu. Poſthumum ergo D. Franciſci Suarii de Religione opus tibi dicamus, conſecramuſque . Immortalis beneficii loco ducemus , ſi ab hoc auctoritatis faſtigio, a quo vires accipit quidquid eſt ratione firmum, doctrina clarum, religione ſanctum, auctoritate ſtabilitum , benignis oculis hanc qualemcumque amoris, & honoris ſignificationem adſpicias. Quod ſupereſt ad tuos exoſculandos pedes effuſe provolvimur, eodemque oris habitu Deum precamur, ut te quam diutiſſime ſervet incolumem. CONIMBRICÆ Idibus Septembris. M.DC.XXIII.

LECTORI STUDIOSO.

IN tandem aliquando oppigneratam toties liberamus fidem. Prodeunt multorum votis expetita, nulli expectata de Religioſorum hominum ſtatu Magni SOARII *volumina ſimul alia duo, eorum, quæ jam ab annis aliquot de Religionis virtute lucem aſpexere, germani fratres: natu illi quidem minores; non poſtremi meritis, non ornatu. Quin eo ipſo elaborati magis, eo elucubrati accuratius, quo maturioris ſunt curæ, vegetioriſque animi operoſi partus. Nimirum, ut prælusiſſe quondam ſupremus Opifex in condenda hac rerum univerſitate viſus eſt prodituro tandem illi, in quem omnia compilaſſet, Microcoſmo: homini, inquam, qui, ut ſcite Ambroſius, poſtremo eſt quaſi ſumma totius operis, quaſi finis naturæ formatus: haud multo aliter* SOARIUS, *ut fœcundus, ita dexter in primis librorum artifex, illa de Religionis virtute veluti anteludia præmiſit, quibus ad hoc ſeſe opus, quod quaſi ſumma reliquorum, & meta eſſet, peragendum comparavit: hic nervos animi omnes contenſurus, hic virentes ſenectæ vires exhauſturus; quo gratiſſimum teſtaretur affectum, in eum, quem primis ab annis elegerat, & præ reliquis unice adamarat, vitæ ſtatum. Habent itaque hoc in opere, qui ad Religioſæ perfectionis faſtigium anhelant, a Religioſiſſimo Doctore non documenta modo virtutum plurima, ſed quæ ex triplici præſertim Religionis vinculo conſurgunt, arctiſſima Deo, cui voverun, obſequendi debita, ſic ſtabilita rationum momentis, ſic eruditionis variæ luminibus illuſtrata, plane nihil ut addi, demi nihil, aut immutari poſſit. Habent Theologi, habent juris utriuſque periti inextricatos hactenus & Gordianos vere nodos ab hoc Alexandro non tam ingenii miro acumine diſſectos, quam diſſolutos prorſus & expeditos, nulli ut in poſterum negotium faceſſant, nulli otium demunt. Utinam, qui ſoli deerant, tot inter fœcundiſſimi ingenii monumenta, quoſque capaciſſimo mentis ambitu Author jam conceperat, diſtinxerat, compſerat de Juſtitia, de Hierarchico Ordine, & Matrimonio commentarios docto calamo pariter expreſſiſſet! Habuiſſent profecto tum & Philoſophiæ, & Theologiæ candidati omnes, unde de quovis argumento, nullius aliunde emendicato ſubſidio, ab uno hoc Apolline, a communi hoc Orbis Magiſtro reſponſa in dubiis referrent, Delphicis multo oraculis certiora. At quoniam non tam hanc SOARIO gloriam, quam rei literariæ decus & emolumentum mors numquam non immatura invidit, his tu, Lector benevole, inviſæ mortis exuviis fruere, dum, quæ, ſuperſunt, alia adhuc volumina, viginti jam nunc editis addenda quatuor, & tuo, & bono literarum publico elimantur ad prælum. Fruere, inquam, hiſce duobus: neque enim prius, ſpondeo, tomum hunc vel perfunctorie luſtratum depones, quam manibus mox tuis alter ſuccedat, ut mole & rerum multitudine aliquanto gravior, ſic & argumenti varietate gratior nonnihil futurus. VALE.*

INDEX
LIBRORUM, ET CAPITUM, QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

LIBER I.
De ſtatu perfectionis, variiſque illius modis, ſeu ſpeciebus.

Cap. 1 *Quid ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ, & quas conditiones poſtulet.* pag. 1
2 *An ſtatus vitæ Chriſtianæ in ſtatu communis vitæ & ſtatum perfectionis convenienter diſtinguatur.* 4
3 *Quæ ſit perfectio Chriſtiana, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur.* 6
4 *Qualis perfectio charitatis per ſtatum perfectionis intendatur.* 10
5 *Quid ſit ſtatus perfectionis, quaſve conditiones requirat, & ab ipſa perfectione quomodo diſtinguatur.* 14
6 *Utrum in evangelica lege conſilia a præceptis diſtinguantur.* 16
7 *Ratione veritas Catholica probatur.* 18
8 *Conſiliorum materia, & varietas occaſione ejuſdem objectionis declaratur.* 20
9 *Satisfaciendo fundamentis hæreticorum nonnulla dubia de conſiliis evangelicis explicantur.* 21
10 *Statum perfectionis non præceptorum tantum, ſed etiam conſiliorum obſervantiam includere.* 26
11 *An Chriſtiana perfectio, vel ejus ſtatus principalius in præceptorum, quam conſiliorum obſervatione conſiſtat, vel e converſo.* ibid.
12 *Utrum ſtatus perfectionis per votum, vel promiſſionem aliquam obligationem inducentem neceſſario conſtituendus ſit.* 29
13 *An ſtatus perfectionis in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorũ convenienter dividatur.* 32
14 *Utrum ſtatus perfectionis in ſtatum illam acquirendi, vel eandem exercendi convenienter diſtinguatur; & quomodo Epiſcopi in ſtatu perfectionis eſſe dicantur.* 35
15 *Utrum Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis exercendæ, ſeu perfectorum, ac proficientium.* 37
16 *Utrum Epiſcopale vinculum jure divino indiſſolubile ſit, vel inde immutabilitatem habeat.* 39
17 *Utrum Prælati ſeculares Epiſcopis inferiores, vel etiã Parochi ſint in ſtatu perfectionis.* 44
18 *Utrum ſtatus Epiſcoporum perfectior ſit quam ſtatus Religioſorum.* 49
19 *An ſtatus Epiſcopalis adeo perfectus ſit, ut in eo votum religionis impleatur: & exponitur caput* Per tuas, *de voto.* 51
20 *Nonnulla dubia circa capit.* Per tuas, *explicantur.* 55
21 *Utrum ſtatus inferiorum Prælatorum, vel Parochorum ſit perfectior religioſo ſtatu.* 57

LIBER II.
De religioſi ſtatus eſſentia, origine, & votis, ac de aliis, quæ ad illum ſpectant.

Cap. 1 *Utrum ſtatus religioſus ſit ſtatus perfectionis acquirendæ: declarantur fines, & media hujus ſtatus.* 59
2 *Utrum tria conſilia, paupertatis, caſtitatis, obedientiæ, & illa ſola ſint de ſubſtantia religioſi ſtatus, vel aliis etiam modis conſtitui poſſit.* 62
3 *Utrum voti obligatio perpetua ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit, & quotuplex eſſe debeat.* 65
4 *Utrum ad ſtatus religioſi ſubſtantiam præter tria vota eſſentialia, neceſſaria ſit promiſſio, vel traditio perſonæ talem ſtatum aſſumentis facta alicujus homini, vel hominum communitati propter Deum.* 67
5 *Utrum ad conſtituendum ſtatum religioſum vota debeant eſſe ſolemnia.* 70
6 *Utrum ſolemnitas ſubſtantialis voti religioſi caſtitatis, in benedictione aliqua, vel conſecratione, aut alio externo ritu ſit.* 73
7 *Utrum ſolemnitas voti caſtitatis conſiſtat in donatione, ſeu traditione ſui ipſius, quam religioſus Deo & religioni facit.* 76
8 *Superior opinio ex jure impugnatur, & ſolemnitatem voti caſtitatis de jure humano eſſe, oſtenditur.* 80
9 *Ratione oſtenditur traditionem religioſam ex ſolo jure naturali non irritare ſubſequens matrimoniũ.* 82
10 *De ſolemnitate voti caſtitatis, ejuſque origine vera ſententia.* 84
11 *Nonnulla corollaria ex præcedenti reſolutione inferuntur, quibus & reipſa magis exponitur, & aliqua dubia explicantur.* 86
12 *Qualis ſit, & unde originem habuerit ſolemnitas voti paupertatis.* 89
13 *Qualis ſit, & unde originẽ traxerit ſolemnitas voti obedientiæ, & aliorũ, ſi quæ alia vota ſolemnia ſunt.* 92
14 *Utrum ſolemnitas propria trium votorum eſſentialiũ, ſit etiã de ſubſtantia, & eſſentia religioſi ſtatus.* 96
15 *Utrum Eccleſiæ approbatio, ad ſtatum verum religionis conſtituendum neceſſaria ſit.* 102
16 *Dubia quædam expediuntur, quibus doctrina cap. ſuperioris declaratur.* 105
17 *Utrum poteſtas ordinaria approbandi religionem cum plenitudine, & excellentia, in ſolo Summo Pontifice reſideat; & quomodo ab Epiſcopis participetur.* 110
18 *Utrum poteſtas juriſdictionis ad ſtatum religioſum, vel in illo ſimpliciter neceſſaria ſit.* 115

LIBER III.
De auctore ſeu cauſa efficiente, & antiquitate ſtatus religioſi.

Cap. 1 *Utrum religioſus ſtatus ſit proprius legis gratiæ, vel etiam ante illam fuerit.* 118
2 *Utrum religioſus ſtatus a Chriſto ipſo fuerit inſtitutus.* 122
3 *Utrum ſtatus religioſus perpetua traditione, & ſine interruptione ſemper in Eccleſia duraverit,* 125
4 *Utrum religioſus ſtatus in Eccleſiæ exordio ejuſdem rationis fuerit cum illo, qui nunc eſt.* 127

LIBER IV.
De voto aſſumendi ſtatum Religionis.

Cap. 1 *Utrum votum aſſumendi ſtatum religioſum, bonum, & validum ſit.* 130
2 *Quomodo votum hoc obliget ad Religionis ingreſſũ.* 131
3 *An, & quomodo Religionis votum obliget ad perſeverandum in Religionẽ profeſſionẽ in ea emittendo.* 135
4 *Ad quid obliget votum profitendi, ſeu perſeverandi in Religione.* 138
5 *Utrum ſimplex votum Religionis dirimat ſponſalia, & impediat matrimonium, vel uſum ejus.* 141
6 *Utrum hoc votum aſſumendi ſtatum religioſum per propriam irritationem ceſſare, ſeu extingui poſſit.* 143
7 *Quale religionis votum ſit reſervatum quoad diſpenſationem, ſeu commutationem.* 146
8 *Utrum hoc votum quoad gradum arctioris religionis ſit ita reſervatum, ut nec ab Epiſcopo, nec ab alio ſummo Pontifice inferiori diſpenſari, ſeu commutari valeat.* 147
9 *Quomodo commutatio voti religionis facienda ſit.* 150

LIBER V.
De ingreſſu religionis, ac novitiatu.

Cap. 1 *Utrum ad ingreſſum religionis requiratur ex parte ingredietis aliqua determinata ætas.* 152
2 *Quanta ſit poteſtas parentum ad effectum offerendi, ſeu tradendi religioni filium jam rationis uſum habentem.* 154
3 *Utrum expediat pueros religionem ingredi, vel in eam admitti.* 157
4 *Quænam perſonæ inhabiles ſint ad religionis ingreſſum, & receptionem,* 159
5 *Utrum propter neceſſitatem parentum, teneatur quis non ingredi religionem.* 162
6 *Utrum propter filiorum, aut fratrum neceſſitatem teneatur quis non ingredi religionem.* 168
7 *Utrum qui debitis oneratus eſt, vel obnoxius rationibus reddendis, aut delictorum pœnis, poſſit licite religionem ingredi.* 169

8 *Utrum*

8 Utrum ingreſſus religionis ex perfecta ſcientia, & libertate fieri debeat. 174
9 Quæ libertas requiratur ad religionis ingreſſum. 176
10 A quo, & qua forma receptio facienda ſit, ut ingreſſus ſit validus, & licitus. 180
11 Quos effectus habeat religioſus ingreſſus. 185
12 Utrum ante profeſſionem neceſſarius ſit integer probationis, ſeu novitiatus annus. 187
13 Quando novitiatus incipiat, & an regularem habitum requirat. 188
14 Quænam ſint de ſubſtantia, ſeu neceſſitate probationis, vel novitiatus. 190
15 Utrum de ſubſtantia novitiatus ſit, ut annus ſit continuus. 193
16 Utrum novitius ad obſervantiam regularem teneatur: Et utrum officia, beneficia, ac dignitates Eccleſiaſticas habere poſſit. 195

L I B E R. VI.

De Profeſſione Religioſa.

Cap.1 Utrum profeſſio ſit, fueritque ſemper neceſſaria ad religioſum ſtatum. 200
2 Quid ſit formaliter, ac ſubſtantialiter profeſſio religioſa, & quis ſit formalis effectus ejus. 202
3 Utrum ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus omnino liber, & in ætate perfecta. 210
4 Utrum ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus ita liber, ut non ex metu tribuatur. 213
5 Utrum ad profeſſionem neceſſarius ſit conſenſus ita liber, ut non per dolum, vel ignorantiam detur. 217
6 Utrum ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas a ſervitute. 220
7 Utrum libertas a matrimonii vinculo ad profeſſionem neceſſaria ſit. 221
8 Utrum Epiſcopus, vel in alia dignitate conſtitutus poſſit religionem profiteri. 224
9 Utrum obligatio filii ad parentem, vel alia ſimilis profeſſionem impediat, vel potius per eam tollatur. 226
10 Utrum ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas a quocumque debito, vel vinculo, & ad quid poſtea teneatur, qui debitis obnoxius profitetur. 232
11 Quæ conditiones ex parte religionis neceſſariæ ſint, ut profeſſio recte, & valide fiat. 234
12 Quæ forma ſervanda ſit, ut profeſſio valide, & recte fiat. 235
13 Quos effectus habeat valida profeſſio. 240
14 Utrum per profeſſionem commutentur, ſeu extinguantur omnia vota, quæ ipſam præcedunt. 242
15 Utrum profeſſio religioſa quatenus contractum humanum includit, ſit indiſſolubilis per contrahentium voluntatem, & unde id habeat. 247
16 Utrum profeſſio ſit vinculum omnino indiſpenſabile etiam per poteſtatem Pontificis. 250
17 Solvuntur difficultates pro oppoſita ſententia, & explicatur, in quo ſenſu dicatur hæc ſolemnitas voti a ſummis Pontificibus de jure Eccleſiaſtico. 253
18 An poteſtas diſpenſandi in profeſſione religioſa in ſolo ſummo Pontifice reſideat. 258
19 Quot modis fieri poſſit tacita profeſſio ſecundum jus antiquum. 259
20 Quibus modis fiat profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum. 265
21 Quot effectus habeat tacita profeſſio, & quomodo in hoc differat ab expreſſa. 266

L I B E R VII.

De Profeſſione invalida.

Cap.1 Quibus modis poſſit profeſſio eſſe invalida, & quomodo ſit confirmanda. 269
2 Utrum profeſſio invalida habeat aliquos effectus. 277
3 An, & quomodo liceat religioſum ſtatum relinquere poſt factam profeſſionem nullam. 281
4 De quinquennio a Concilio Trident. præſcripto. 284

L I B E R VIII.

De Paupertate.

Cap.1 Utrum paupertas ſit neceſſaria ad ſalutem. 286
2 Utrum paupertatem promittere, ſeu ex voto ſervare ſit opus honeſtum, de meliori bono. 288
3 Utrum vovere paupertatem extra religionem licitum ſit, & honeſtum. 292
4 Quæ ſit materia remota voti paupertatis. 294
5 Quæ ſit materia proxima voti ſimplicis paupertatis, & conſequenter ad quid obliget hoc votum. 296
6 Quibus modis violari poſſit ſimplex votum paupertatis, & quam grave peccatum illud ſit. 303
7 Quam ſit antiquum in Eccleſia, ut religioſi nullum habeant proprium, vel quo jure, aut tempore votum ſolenne introductum ſit. 307
8 Utrum votum paupertatis excludens proprium in communi, liceat in religioſo ſtatu. 314
9 Quænam paupertas in religioſis ſit omnium præſtantiſſima. 322
10 Quæ oriatur obligatio ex voto ſolemni paupertatis, & quomodo obliget. 324
11 Quænam acceptio, ſeu acquiſitio alicujus rei ſit in religioſo vitium proprietatis, & contraria voto paupertatis. 325
12 De profeſſione, ſeu retentione alicujus rei contra religioſam paupertatem. 334
13 Utrum religioſus poſt factam profeſſionem, vel religio nomine illius retinere poſſit uſum fructuum. 337
14 Utrum liceat religioſis habere annuos reditus, ſeu bona ſtabilia ex ſuperioris licentia. 338
15 De uſu bonorum religioſæ paupertatis contrario. 341
16 De Teſtamentis religioſorum. 345
17 Quam ſpecialem obligationem inducat votum paupertatis, quod dominium etiam in communi excludit. 350
18 Utrum in ſolenne votum paupertatis cadere poſſit diſpenſatio. 357

L I B E R IX.

De Voto caſtitatis.

Cap.1 Utrum votum caſtitatis ſit licitum, & conſulendum. 360
2 Ad quid obliget votum ſimplex caſtitatis. 366
3 Utrum votum ſimplex caſtitatis obliget ad non contrahendum matrimonium. 368
4 Utrum votum ſimplex caſtitatis per ſe, & natura ſua irritet matrimonium poſtea contractum. 371
5 Ad quid obliget ſimplex votum caſtitatis poſt matrimonium contractum. 376
6 Utrum ſimplex votum caſtitatis vim habeat dirimendi matrimonium ratum. 380
7 Utrum votum ſimplex caſtitatis vim habeat ad diſſolvenda ſponſalia de futuro. 388
8 Utrum poſſit maritus votum continentiæ ab uxore ſine ſua licentia emiſſum irritare. 391
9 Quid poſſit uxor circa votum caſtitatis mariti ſine ejus conſenſu emiſſum. Et quid de voto caſtitatis utriuſque ex mutuo facto conſenſu. 393
10 Quid dicendum ſit de conjuge, qui de licentia conſortis continentiam vovit, & an talis licentia ſit revocabilis. 394
11 Utrum præter ſummum Pontificem aliquis per poteſtatem quaſi ordinariam, ſeu generalem in voto ſimplici caſtitatis diſpenſare valeat. 397
12 Aliquot dubia circa reſervationem voti ſimplicis caſtitatis. 401
13 Utrum obligatio ſervandi continentiam jure divino fuerit alicui ordini annexa. 404
14 Quo tempore cœperit eſſe in Eccleſia caſtitatis obligatio in Epiſcopis, ac presbyteris. 407
15 Quæ ſit, ac fuerit obligatio ſervandi caſtitatem in Epiſcopis, ac presbyteris Eccleſiæ Orientalis. 411
16 De obligatione ſervandi caſtitatem, qua diaconi, ac ſubdiaconi ſunt aſtricti, ac de antiquitate illius. 413
17 Utrum obligatio ſervandi caſtitatem in clerico in ſacris oriatur ex voto, an ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico. 416
18 Quibus modis peccare poſſit contra votum caſtitatis is, qui ante matrimonium in ſacris ordinatus eſt, & quas pœnas incurrat. 423
19 Ad quid obligetur, vel quomodo peccet clericus, qui poſt matrimonium in ſacris ordinatus eſt vivente uxore. 428
20 Utrum in votum ordinis ſacri cadere poſſit diſpenſatio. 431
21 Quam ſit antiquum in Eccleſia, ut votum caſtitatis religioſæ ſolemne ſit, ita ut matrimonium ſubſequens dirimat. 433

22 Ve-

22 *Votum ſolemne caſtitatis religionis vim non habere diſſolvendi matrimonium ratum, & conſummatum oſtenditur.* 439
23 *Utrum votum ſolemne caſtitatis religionis vim habeat diſſolvendi matrimonium ratum.* 441
24 *Quo tempore inceperit votum ſolemne caſtitatis religioſæ matrimonium ratum dirimere.* 447
25 *Expediuntur aliquot dubia, quæ ex ſupradictis de matrimonio rato, & voto ſolemni religionis oriuntur.* 449
26 *Utrum in ſolemne votum caſtitatis religioſæ cadere poſſit diſpenſatio.* 452

LIBER X.
De Voto obedientiæ.

Cap. 1 *Utrum ſimplex obedientiæ votum, & honeſtum, & in conſilio ſit.* 456
2 *Utrum ſimplex obedientiæ votum habeat conjunctam promiſſionem homini factam, & e contrario.* 460
3 *Ad quid obliget, & ad quam materiam ſe extendat ſimplex obedientiæ votum.* 463
4 *Quale peccatum ſit obedientiæ tranſgreſſio, & quibus modis excuſari poſſit, vel ceſſare obligatio.* 466
5 *Utrum votum obedientiæ ſit aliquid indiſtinctum a traditione religioſa, & quid illi addat.* 469
6 *Quotuplex ſit malitia in tranſgreſſione obedientiæ religioſæ.* 470
7 *An votum obedientiæ obliget ad totius regulæ obſervationem.* 472
8 *Utrum votum obedientiæ religioſæ obliget ad parendum ſuperiori in quacumque honeſta materia.* 476
9 *Utrum perfecta obedientia Evangelica requirat univerſalem materiã ſine ulla regulæ limitatione.* 480
10 *Utrum ex obedientiæ voto obligetur quis ad perſeverandum in eodem ſtatu, vel poſſit ad ſuſcipiendum alium obligari.* 483
11 *Cui parendum ſit ex vi voti obedientiæ religioſæ.* 488
12 *Utrum in ſolemne votum obedientiæ cadere poſſit diſpenſatio.* 492

OPERIS DE RELIGIONE
PARS SECUNDA
DE STATU PERFECTIONIS, ET RELIGIONIS.
TRACTATUS SEPTIMI
PROOEMIUM.

OPUS de Religione jam dudum inchoatum, & per plures annos, ob graves cauſas, quas nunc enumerare non eſt neceſſe, interruptum, divino freti auxilio conſummare aggredimur. Diſtinximus autem in principio primi tomi totum opus in duas principales partes; unam, de Virtute, & alteram de Statu Religionis, & utriuſque rationem, materiam, & connexionem ibidem explicuimus; ideoque eadem iterum in præſenti proponere, neceſſarium non duximus. Operæ autem pretium viſum eſt, objectum hujus partis, ejuſque materiam, & partitionem diſtinctius repræſentare. Quamvis enim præcipua inſtituti noſtri ratio, & intentio ſit, de religioſo ſtatu maxime proprio tractare; ipſarum tamen rerum connexio, & amplitudo poſtulat, ut de omnibus ſtatibus vitæ Chriſtianæ, quatenus ad æternam felicitatem conſequendam ordinantur, & de his præſertim, quæ ad majorem vitæ puritatem, & charitatis perfectionem acquirendam conferunt, ſimul diſſeramus. Atque ita in hoc tractatu, ſicut in cæteris, ducem habebimus D. Thomam, qui ſingularem doctrinam, & inter morales, magni momenti, de ſtatibus ſcriptam nobis reliquit in 2. 2. a quæſt. 183. uſque ad finem.

2 Ut autem ſcopum totius diſputationis clarius aperiamus, ſcire convenit, prædictum Doctorem ſanctum, poſtquam in illo libro a principio uſque ad quæſt. 170. de omnibus virtutibus in particulari diſſeruit, in initio quæſtionis 171. tria genera operum diſtinguere, quorum cognitio ad complementum ſacræ doctrinæ, quæ de moribus tractat, neceſſaria erat; quia hujuſmodi opera, aut excedunt aliquo modo communem virtutis uſum, aut a peculiari operatione, vel inſtitutione, divina, vel Eccleſiaſtita, pendent. Inſinuavit autem illam trimembrem diviſionem Paulus 1. ad Corinth. 12. dicens: *Diviſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus; diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus; & diviſiones operationum ſunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus*. In his enim verbis tria genera operum ſatis clare diſtinguit Apoſtolus. Ex quibus primum, ſcilicet, *diviſiones gratiarum*, de gratiis gratis datis ab omnibus intelligitur; illas enim ſtatim enumerat Apoſtolus, & concludit: *Hæc omnia operatur unus, atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult*. Unde per ſe, nec ad miniſteria, nec ad ſtatus fidelium pertinent, ſed in quovis miniſterio, vel ſtatu, poſſunt, & ſolent pro Dei arbitrio communicari, & abſque illis etiam poſſunt officia, ſeu miniſteria fieri, & ſtatus Eccleſiaſtici ſubſiſtere. Et ideo alterius rationis eſt illarum gratiarum conſideratio, quam tradit D. Thomas, ab illa quæſt. 171. uſque ad 178. Nos vero in tractatu de Gratia Prolegom. 4. illas breviter explicuimus; ibique alia loca, in quibus ſpecialius ſingulæ tractandæ ſunt, deſignavimus.

D. Thom. tria operum genera diſtinguit.

Eandem diviſionẽ D. Paulus inſinuat.

3 In ſecundo membro ponit Apoſtolus *diviſiones miniſtrationum*, ſeu miniſteriorum, aut officiorum, quæ in fine capitis, & ad Eph. 4. enumerat, dicens: *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primum Apoſtolos*. Et hoc ſub membro comprehendit D. Thomas varios fidelium ſtatus. Nos autem officia tantum ſub his verbis comprehendimus; quæ idem ſunt, quod miniſteria,

Officia, ſive miniſteria ab ſtatibus diſtinguuntur.

ria, illaque ab ſtatibus diſtinguimus; quia licet unum alteri ſit annexum, nihilominus diſtincta ſunt, & invicem ſeparantur. Nam poteſt aliquis eſſe in uno ſtatu Eccleſiæ ſine aliquo ſpeciali officio Eccleſiaſtico: & e contrario, poſſunt in eodem ſtatu religionis, v. g. varia miniſteria inveniri, vel in diverſis perſonis, vel aliquando in eadem. Ac denique poteſt aliquis habere in Eccleſia peculiare miniſterium, licet peculiarem ſtatum non habeat, niſi communis fidelis.

Miniſterium, ſive officium ordinatur ad actiones communes Eccleſiis neceſſarias ad earum regimen: Status ſufficienter ordinatur ad utilitatem ejus, qui in tali ſtatu conſtituitur.

Unde miniſterium & ſtatus diverſas conditiones, ſeu proprietates habent: nam miniſterium, ſeu officium Eccleſiaſticum per ſe ordinatur ad aliquas actiones communes, & ordinarias ad utilius regimen Eccleſiis neceſſarias, & ad illas exercendas jus, ſeu facultatem confert, ut paſtoribus, aut Doctoribus dari ſolet. At vero ſtatus per ſe ſufficienter ordinatur ad utilitatem ejus, qui in tali ſtatu conſtituitur, & ad opera huic convenientia non proprie jus, aut facultatem moralem, ſed potius commoditatem confert, vel etiam obligationem addit. Et præterea ad ſtatum peculiaris immobilitas neceſſaria eſt, ut videbimus, quam officium per ſe non requirit, licet interdum illi adjungatur.

4 Unde tandem fit, aliam eſſe conſiderationem de miniſteriis Eccleſiæ, aliam de ſtatibus. Nam, ut recte D. Thomas admonet in principio quæſt. 183. officia proprie Eccleſiaſtica cum ſacramento ordinis conjuncta ſunt, & ideo cum illo ſacramento tractanda ſunt. Propter quam rationem, licet omnia illa miniſteria ſint virtutis religionis munera, nihilominus in tractatum de ſacramento Ordinis illa reſervamus; in illo enim de tota Hierarchia Eccleſiaſtica, Deo juvante, dicere diſponimus. Alia vero officia Reipublicæ Chriſtianæ, quæ Eccleſiaſtica non ſunt, a Theologo non conſiderantur, niſi quoad obligationem conſcientiæ, quæ ad virtutes, præſertim ad juſtitiam, charitatem, ſeu miſericordiam, pertinent: & ideo de hujuſmodi officiis in tractatu de Juſtitia, & de aliis virtutibus diſputatur; Status vero Eccleſiæ ſpecialem, ac propriam conſiderationem poſtulant.

5 Supereſt ergo tertium membrum a Paulo indicatum, in verbis illis: *Et diviſiones operationum ſunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus.* Per quæ verba intelligit D. Thomas vitam activam, & contemplativam, *quia ſecundum diverſa operationum ſtudia diſtinguuntur*. Sed licet verum ſit, illam etiam diviſionem ſub illis verbis comprehendi; nihilominus exiſtimo, ad illas *diviſiones operationum* omnes ſtatus vitæ Chriſtianæ pertinere. Intelligo enim Paulum loqui de operationibus propriis, ac perſonalibus (ut ſic dicam), quibus ſinguli fideles ad vitam æternam tendunt,& pro ea conſequenda laborant.Nam hæc opera diſtinguit Apoſtolus non ſolum ab extraordinariis gratiis, quæ ad utilitatem aliorum ordinantur, ſed etiam ab ordinariis Eccleſiæ miniſteriis, quæ ad ejuſdem commune bonum, & gubernationem fiunt;ergo ſolum ſuperſunt operationes virtutum,& donorum,prout ad ſpirituale bonum uniuſcujuſque agendæ ſunt per gratiam Dei, *qui operatur omnia in omnibus*, ut ſubjungit Apoſtolus. Ideoque, cum priora duo membra in diſcurſu totius capitis explicaſſet, de tertio ſolum in fine concludit dicens: *Et adhuc excellentiorem vitam vobis demonſtro*, id eſt charitatis viam, quæ omnium bonorum operum principium eſſe debet. Et ideo non ſolum diverſa ſtudia operum vitæ activæ, & contemplativæ, ſed abſolute omnia ſtudia ordinata ad charitatem, ejuſque varias operationes, ac perfectiones, ad diviſiones operationum pertinere arbitramur. Hæc autem ſtudia non ſunt, niſi varii ſtatus religioſi, quos Deus in ſua Eccleſia providit, ut in eis homines divino cultui, ſingulari votorum vinculo, conſecrentur, ideoque utroque titulo, & ratione præſens tractatus de Statu religioſo, ſuperiori de virtute Religionis copulatur.

Præſens tractatus de ſtatu religioſo.

LIBER

LIBER PRIMUS.

DE STATU PERFECTIONIS, VARIISQUE ILLIUS MODIS, SEU SPECIEBUS.

Dari in Eccleſia ſtatum religionis ſupponendum.

SUpponimus eſse in Eccleſia ſtatum hunc perfectionis, ſeu religionis, ejuſque originem inquirimus, quia illud prius per ſe notum eſt in Eccleſia; & quia omnis doctrina de proprio objecto ſupponere debet, An ſit. Hoc vero poſterius obſcurius eſt, & neceſsario eſt ſtabiliendum; ut ex illo fundamento ad ſubſtantiam, proprietates, operationes, onera denique, accommoda ſtatus religioſi explicanda, cum majori certitudine progredi valeamus. Deinde claritatis gratia ſupponimus, ſtatum religioſum, & ſtatus perfectionis; e contrario vero non omnis ſtatus perfectionis eſt ſtatus religionis proprie dictus: nam interdum illum ſuperat, interdum ab illo deficit, ut in ſequentibus declarabimus, & oſtendemus. Et ob hanc cauſam neceſsarium eſt ab univerſalioribus procedere; & prius ſtatum perfectionis in communi deſcribere; ac deinde varia ejus membra diſtinguere, & illa, quæ minus completa ſunt, breviter explicare; ac tandem circa religioſum ſtatum diutius immorari. Quia vero ſtatus vitæ Chriſtianæ cæterorum fundamentum eſt, de illo etiam aliquid præmittere abs re non erit.

CAPUT I.

Quid ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ, & quas conditiones poſtulet.

Significatio nominis ſtatus.

1 PRincipio ſignificatio nominis *ſtatus* explicanda eſt, & præſenti inſtituto accommodanda; eſt, enim multiplex; & niſi certus, ac definitus illius uſus ſupponatur, in æquivoco ſæpe laborabimus. Attribuitur enim rebus viventibus, & non viventibus, rationalibus, & irrationalibus, naturalibus, & moralibus; cum vero perſonæ attribuitur, duo ſemper indicat, ſcilicet, perfectionem in aliqua conditione, vel modo exiſtendi ejus, & quietem, ſeu immutabilitatem in illa. Prior conditio exemplis declaratur: nam Philoſophi ſtatum Solis appellant, terminum aſcenſionis ejus; & terminum accretionis vocant viventis ſtatum: & Medici ſtatum ægritudinis vocant, cum ad ſummum gradum pervenit. Item leges dicunt, hominem ad ſtatum perveniſse, quando majorem ætatem, ut viginti quinque annorum, attigit. l. *cum pater.* 79 §. *juratores.* juncta gloſs. ff. de legat. 2. Item juriſperiti ſtatum cauſæ vocant, quando inquiſitio, & allegatio ex utraque parte conſummata eſt. Et nos ſtatum quęſtionis vocamus, quando punctum controverſiæ clare, & ſine ambiguitate propoſitum eſt. Ex his ergo intelligere licet, ſtatum ſignificare aliquam conditionem perfectam, & quaſi conſummatam in ſuo genere. Dico autem, *in ſuo genere*, quia non oportet, ut dicat perfectionem ſimpliciter, vel per comparationem ad oppoſitam perfectionem; ſed ſolum in ſuo ordine, ſeu oppoſitam inchoationi rei, quaſi in fieri exiſtentis.

2 Et ita hæc conditio per alteram recte explicatur; requiritur enim ad ſtatum permanentia quædam, ſeu quies in conditione per ſtatum ſignificata. Quod quidem ipſa vox *ſtatus* ſatis indicat: quietem enim, & ſtabilitatem præ ſe fert: & ideo quæ in continua mutatione ſunt, dici non poſsunt habere ſtatum; & e contrario, quæ in eodem eſse permanent, ſecundum illum ſtatum habere dicuntur, juxta illud Pau. ad Hebr. 9. *Adhuc priore teſtamento habente ſtatum*, id eſt, nondum immutato: & e contrario cum res aliter ſe habet, quam erat, mutare ſtatum dicitur, juxta illud Job. 14. *Nunquam in eodem ſtatu permanet.* Unde D. Thom. 2. 2. q. 183. art. 1. ſtatum definit eſse *quandam poſitionis differentiam alicujus rei ſecundum modum ſuæ naturæ, quaſi in quadam immutabilitate.* Et in priori parte primam conditionem, in poſteriori ſecundam indicat; utramque vero declarat ex proprietate verbi *ſtandi*: nam homini attributum duo in rigore involvit; unum eſt, quod homo ſit rectus, quia in ea poſitione ſingulæ partes corporis quaſi naturalem ſitum habent, pedes infimum, caput ſupremum, & cætera medium ſibi convenientem. Et in hoc indicatur prior conditio, ſed non ſufficit: nam aliud ſimul neceſſarium eſt, nimirum, ut homo quieſcat, nam ſi homo ambulet, non dicetur ſtare, licet rectus incedat, & in hoc inſinuatur altera conditio ſtatus, nimirum, quod res in ea perfectione, vel modo exiſtendi immota permaneat; vel etiam aliquo modo immobilis perſiſtat.

Status definitio a D. Thom.

Quæ immobilitas ad moralem ſtatū requiritur.

3 Hinc vero oritur morale dubium, quanta immobilitas ad moralem ſtatum neceſſaria ſit? Nam Henric. quodlib. 12. qu. 29. ad 1. negat, immobilitatem eſſe de ratione ſtatus moralis, ſed ſufficere putat carentiam mutationis, vel ad ſummum propoſitum permanendi in tali genere vitæ. Probat inductione, quia homo dicitur eſſe in ſtatu gratiæ, licet non habeat immutabilitatem in illa: & clericus in Minoribus ſimpliciter eſt in ſtatu clericali, licet per conjugium cum vidua illum poſſit amittere: & homo dicitur eſſe in ſtatu libertatis, licet ſua voluntate ſervus fieri poſſit. Unde colligit, ſecundum communem uſum loquendi, vocem *ſtatus* non ſignificare talem immobilitatem, ac proinde non eſse illam conditionem neceſsariam ad ſtatum moralem. Contrarium vero docet D. Thom. dicta qu. 183. art. 1. in corpore, & ad 3. Imo hanc conditionem ponit in definitione ſtatus; & hoc ſequuntur ibi communiter expoſitores. Et Soto lib. 7. de juſt. qu. §. art. 1. Antonin. 3. p. in Prolog. §. 4. Turrecr. lib. 2. Sum. cap. 73. Illi autem authores fere omnes fatentur, quæſtionem eſse de modo loquendi. Unde etiam Antonin. & Turrecr. dicunt, conditionem immobilitatis requiri ad ſtatum ſtricte ſumptum, quamvis interdum vox illa in latiori ſignificatione ſumatur.

Quæ immobilitas ad moralem ſtatū requiratur. Licet verbum ſtandi non ſēper immobilitatem importet, illam tamen in communi uſu, & prout hic accipitur, ſignificat.

Et certe dubitari non poteſt, quin verbum ipſum *ſtandi* interdum perventionem ad terminum motus, licet res in illo nihil quieſcat, ſignificet, ut in aſcenſu Solis, vel lapidis, vel in augmento viventis conſtat; aliquando vero addat poſitioni rei quietem actualem (ut ſic dicam) id eſt, carentiam motus, ſine carentia mutabilitatis, ut quando homo ſtare dicitur. Sæpius autem ſignificat firmitatem, & aliquam immutabilitatem in ſtando; hanc enim energiam habere videtur hoc verbū ad Galat. 5. cum Paulus dicit: *State, & nolite iterum jugo ſervitutis contineri.* Et in uſu communi loquendi Latinorum ita accipi ſolet, quando de conditione perſonæ ſeu modo vivendi loquuntur. Unde ſtatum dicunt eſse veluti habitum, qui eſt difficile mobilis; quia eſt, vel conſuetudine, vel lege, vel alio modo ſimili firmatus. Denique ut non ſit dubium de ambiguitate vocis, ſupponimus in hac ſignificatione, vocem illam in præſenti materia ſumi.

An immobilitas ſtatus requirat aliquā obligationem permanendi in illo.

4 Ut autem magis hoc declaretur, interrogari ulterius poteſt, an hæc immobilitas ſtatus, neceſsario includat obligationem permanendi in illo: obligationem (inquam) vel legis, vel juſtitiæ, aut voti, aut aliam ſimilem, ratione cujus non poſſit homo licite illum ſtatum relinquere, in quo conſtitutus videtur. Nam D. Thom. d. q. 183. ar. 1. dicit: *ad ſtatum hominis pertinere videtur quod reſpicit obligationem perſonæ hominis.* Et in q. 184. ar. 4. ex hoc principio colligit, ad ſtatum perfectionis obligationem requiri. Et idem ſentiunt Turrec. & Anton. ſupra. Et idem indicat Soto d. ar. 1. poſt concl. 8. Ratio reddi poteſt ex mente horum auctorum, quia ſtatus non dicit ſolum actum, vel exercitium, ſed jus, vel obligationem: non eſt enim in ſtatu ſervitutis omnis, qui ſervit, ſed qui ex peculiari jure, & obligatione ſervire tenetur, & ſic de aliis. Confirmatur, quia ſicut ſtatus, de quo tractamus, moralis eſt, ita requirit moralem firmitatem, hæc autem ſine obligatione eſſe non poteſt.

5 At vero Henric. ſupra, hoc maxime negat, & quæ adducit exempla, hoc ſuadere videntur: nam in Eccleſia dicuntur eſſe ſtatus viduarum, virginum, laicorum, & ſecu-

ſecularium, qui nullam habent obligationem permanendi in illo ſtatu. Idem probat exemplū de ſtatu libertatis, & ſervitutis, quia non minus proprie, imo perfectior ſtatus eſt libertatis, quā ſervitutis, ut ex jure conſtat; & tamen non habet firmitatem obligationis, ſicut illā habet ſtatus ſervitutis. Unde idē D.Th. 2.2. q.184. ar.4. ſub disjunctione dicit: *Ad ſtatum requiritur obligatio aliqua, vel abſolutio ab illa.* Ex qua disjunctiva videtur aperte colligi, obligationem non eſſe de ratione ſtatus in communi; quia ſi inter oppoſitas differentias, una poſita disjunctive ſufficit ad conſtitutionem rei, neutra determinate poteſt eſſe de neceſſitate talis rei. Ut ſi de ratione numeri eſt, ut ſit par, vel impar, dici non poteſt eſſe de neceſſitate numeri, ut ſit par. Unde Cajet. dict. q.183. in principio fatetur, obligationem determinate non eſſe de ratione ſtatus, ſed ordinem ad obligationem, utique habendi, vel carendi illa. Quod poteſt ratione, & inductione declarari; quia ſtatus moralis, de quo tractamus, pertinet ad ſtatum libertatis, vel ſervitutis, ut D.Th. docet d.q.183.a.1. & colligitur ex jure, ut paulo poſt videbimus: quod ut univerſale ſit, intelligendum eſt late, accipiendo ſervitutem, ut extenditur ad omne vinculum ſubjectionis, vel obligationis ad alium; ſic enim ſtatus conjugalis continetur ſub ſtatu ſervitutis: vidualis autem, & virginitatis ſub ſtatu libertatis, & ſic de aliis. Atque ita in univerſum omnis ſtatus conſtituitur, vel per obligationem aliquam, vel per carentiam ejus: ergo obligatio determinate non eſt de ratione ſtatus in cōmuni, ſed ordo ad obligationem.

[illegible] a Henrici.

6 Sed contra hanc doctrinam, & explicationē objici poteſt, quia hinc ſequitur, immobilitatem non eſſe de ratione ſtatus, ſed vel immutabilitatem, vel carentiam ejus, ſeu habitudinem ad immobilitatem, quę poteſt eſſe vel carendi illa, vel illam habendi: conſequens autē deſtruit fundamentum de ſtatu poſitum; ergo. Sequela probatur, quia eadem eſt ratio obligationis, & immobilitatis; quia moralis ſtabilitas non poteſt intelligi ſine obligatione, & carentia obligationis varietatem, & mutationem facile admittit. Unde confirmatur, nam carentia obligationis non confert ad immobilitatem conditionis perſonæ, ſecundum quam dicitur eſſe in ſtatu; ergo nec poteſt ad ſtatum conferre; ergo fruſtra, & ſine fundamento dicitur, ad ſtatum eſſe neceſſariā, vel obligationē, vel carentiā ejus; cum hęc carentia de ſe ſtatui repugnet. Ut declaratur facile in vidua, vel virgine: nā ſola carentia ſervitutis conjugii non conſtituit illas in proprio ſtatu, ſi non habeant aliūde firmitatē in tali cōditione vitæ continentis; alioquin ſolū propoſitū cōtinētię ſufficeret ad ſtatū, ut Henricus volebat.

Solvuntur rationes in contrarium, & reſolvitur nec requiri obligationem, nec ſufficere.

7 Ad hæc vero tacite reſpondet D.Th. in d.q.183.a.1. dum addit, ad ſtatum requiri libertatem, vel ſervitutem, ſeu obligationem, vel carentiam ejus, *ex cauſa permanente, & non facile mutabili.* Itaque verum quidem eſt, in omni ſtatu includi reſpectum ad obligationem, quaſi ſub disjunctione habendi, vel carendi illa, non tamen ſufficere; niſi habitudo illa, quæ ſtatum in particulari conſtituerit, ex cauſa permanente, & non facile mutabili proveniat. Unde carentia conjugii per ſe non ſufficit conſtituere ſtatum, ſed opus eſt, ut ex cauſa permanente proveniat. Imo neque omnis obligatio ſufficiet conſtituere ſtatum, niſi cauſam habeat permanentem. Famulus enim etiam habet obligationem ſerviēdi Domino, tamen, quia illa obligatio non habet cauſam permanentem, non conſtituit proprium ſtatum; & ita facile ſolvitur difficultas tacta; quia carentia obligationis non ponitur, ut neceſſaria ad aliquem ſtatum, quia det illi ſtabilitatem, ſed quia pertinet ad conditionem perſonæ, quæ ad formalem ſtatum libertatis conſtituendum ſufficiet, ſi ex cauſa permanente proveniat.

Quænam cauſa permanens requiratur ad immobilitatem ſtatus.

8 Interrogari vero ulterius poteſt, quænā eſſe debeat hęc cauſa permanens: nam ex dictis colligitur, non eſſe ipſam obligationem, nec carentiam obligationis, ſed aliam permanentem cauſam, quæ talem conditionem inducit. Quam ergo, vel qualem cauſā illā eſſe oportet? Nam D.Th. vel Cajet. in hoc nihil declarant, loquendo de ſtatu in cōmuni; quāvis in particulari tractando de ſtatu perfectionis, vel religionis, dicant, in illo ſtatu requiri votum, ut cauſam firmitatis ejus: imo etiam addunt, eſſe neceſſarium votum ſolemne. Quod etiam ſequuntur Antonin. Turrec. & Soto. Sed hoc poſtea examinandum eſt; nunc enim in communi loquimur de ſtatu: & ſic certum eſt, votum non eſſe cauſam adæquatam firmitatis ejus; nam ſtatus in communi comprehendit omnem ſtatum libertatis, & ſervitutis, ut etiam D. Tho. indicat. Manifeſtum eſt autem, non omnem ſtatum hujuſmodi ex voto pendere. Et ita facile poſſet hoc inductione oſtendi, quæ ſtatim fiet. Et ratio eſt clara, quia ſtatus de ſe abſtrahit a cultu religioſo, & ab ſpeciali obligatione ad Deum; nam poteſt eſſe mere civilis, & per obligationem ad homines, vel per carentiam ejus, & ita poteſt ſine voto ſubſiſtere.

Nulla cauſa in genere aſſignari poteſt.

9 Dico ergo, hujuſmodi cauſam permanentem, & ad ſtatum conſtituendum ſufficientem, quoad modum, vel ſpeciem, non eſſe determinatā, ſed eſſe variam, & multiplicē juxta capacitatē materiæ, in qua ſtatus verſatur. Ratio in generali reddi poteſt, quia ad rationem ſtatus ſolū requiritur immobilitas aliqua materiæ proportionata; ſed hæc non poteſt oriri ex eadem cauſa in omni materia, ut eſt per ſe notum; ergo nec ratio ſtatus petit immobilitatem provenientem ex eadem cauſa, vel radice, ſed juxta materiæ exigentiā: melius tamen declaratur in particulari, veluti quadā inductione. Nam omnis proprius ſtatus, prout de illo nunc loquimur, reducitur ad ſtatū libertatis, & ſervitutis. At vero in ſervitute civili, & humana maxime propria immobilitas talis ſtatus naſcitur ex cauſa morali, nimirum ex illo titulo dominii juſti Domini in ſervū, ſive ſit juſtum bellum, ſive emptio, & venditio juſta, ſive alius cōtractus juſtus, vel immediate, vel mediāte nativitate ex matre jam ſerva; qui titulus etiam lege juvatur, quæ cauſa etiam eſt moralis. Ex hoc ergo titulo naſcitur dominium in ſervum, quod de ſe inducit in ſervū obligationē ex ſe immutabilem moraliter; quāvis per liberalē manumiſſionem, vel alium contractum auferri poſſit. Quod non obſtat rationi ſtatus, quia non poſtulat vinculū prorſus immutabile, ſed moraliter fixum, ac permanens. In ſtatu autē libertatis oppoſitę dictę ſervituti firmitas naſcitur ex naturali lege; quia homo naturaliter liber creatus eſt, & ita ex parentibus liberis liber naſcitur, quæ libertas ratione hujus naturalis dominii difficile mobilis eſt; quod ſufficit ad rationē ſtatus, licet ex voluntate ipſius hominis, vel in pęnā juſtā auferri poſſit. Unde in hoc genere ſtatus nō eſt neceſſaria in ipſo homine libero obligatio permanēdi in tali ſtatu libertatis, poterit enim aliquando ſine peccato, ſe in ſervū tradere, aut vendere: ſufficit ergo, vel quod id non poſſit facere licite ſine juſta, & gravi cauſa, vel etiā quod ab aliis non poſſit tali libertate invitus privari ſine publica poteſtate, & cauſa juſta.

Status peccati proprie eſt ſtatus ſervitutis cujus immobilitas oritur, vel ex proclivitate ad malum, vel difficultate regreſſus ad gratiā.

10 At vero in ſtatu apud Deum ſpirituali, & interno, ut eſt ſtatus peccati, & gratiæ, ſtatus peccati videri poteſt ſtatus libertatis ad obligatione Deo debita, juxta illud Jer. 2. *Rupiſti vincula, confregiſti jugum, dixiſti, non ſerviam;* hoc enim fit per actuale peccatū, a quo talis ſtatus duxit originē. Re tamē vera eſt ſtatus ſervitutis; quia rebellio non aufert obligationē Deo debitam, & aliunde inducit debitū pęnæ, & cogit quodāmodo ſervire peccato, quia peccatū inhęrens ſuo pōdere in aliud trahit; & hanc conditionē ſervitutis vocavit Cajet. ſupra obligationem, ut defendat, etiā hunc ſtatū ſumi ex aliqua obligatione. Sed revera nō eſt obligatio moralis, & propria, ſecundū quā homo dicitur teneri ad aliquid faciendū, vel ad permanendū in tali ſtatu, nam hęc obligatio impoſſibilis eſt, ut conſtat: ſed dicitur obligatio, id eſt, neceſſitas quædam, & debitum ejus, vel quia eſt fragilitas, & pronitas ad malum, quæ ipſum peccatum comitatur: vel quia peccatum mortale, de quo eſt ſermo, difficile mobile eſt, quia nec per vires hominis naturales, nec per ullam cauſam creatam auferri poteſt; ideo ex hac parte ſufficiens eſt ad ſtatum conſtituendum. Videri autem poteſt deficere a ratione ſtatus, quia in eo potius homo jacet, quam ſtet, quia in eo non habet poſitionem (ut ſic dicam) ſecundum naturam, ſed contra illam. Nihilominus tamen, quia in ſuo ordine habet conſummationem, vel per comparationem ad ſuum oppoſitum, ad idem genus reducitur.

Status gratiæ ſtatus libertatis dicitur

11 Alter vero ſtatus eſt huic oppoſitus, ſcilic., ſtatus gratiæ, quē Cajet. vocat ſtatū libertatis, utiq; a ſervitute peccati, & ab obligatione, ſeu debito perpetuę pœnæ. Addere vero poſſumus, principaliter eſſe ſtatum ſervitutis Dei, quę eſt vera libertas juxta illud ad Rom. 6. *Li-*

berati

Licet ſervitutis Dei dici poſſit.

berati à peccato, ſervi facti eſtis juſtitiæ. Et iterum. *Liberati à peccato, ſervi autem facti Deo*. Eſt autem illa ſervitus, non vilis, ſed nobiliſſima, quia perficit libertatem hominis; ideoque hoc etiã titulo eſt ſtatus libertatis; imo etiam eſt ſtatus amicitiæ apud Deum, juxta verbum Chriſti, Joa. 15. *Jam non dicam vos ſervos, ſed amicos*. Unde non ita eſt ſtatus libertatis, ut ſolum dicat carentiam obligationis, ſed potius, ut magnam obligationem importet ſerviendi Dei, amandi ipſum, & permanendi in tali ſtatu. Hanc autem permanentiam, & ſtabilitatem ipſa gratia, quantum ex ſe eſt, ſecum affert: & ideo licet ex libertate, & fragilitate hominis frequenter amittatur, nihilominus proprium ſtatum apud Deum conſtituit; quia gratia ipſa eſt permanens cauſa, & de ſe firmitatem, & ſtabilitatem ſecum affert.

Status regularis, ſervitutis eſt: a profeſſione, voto, vel pacto ejus immobilitas oritur. Status ſecularis, libertatis eſt, ejus cauſa permanens eſt jus libertatis.

12 Denique idem videre licet in ſtatibus politicis, & humanis, ut v.g. in ſtatu ſeculari, & regulari. Nam hic poſterior ad ſtatum ſervitutis reducitur, quia peculiarem ſubjectionem, & obligationẽ inducit, cujus habet permanentem cauſam; qualis eſt, vel profeſſio religioſa, vel votum, vel pactum aliquod, ut poſtea late tractandum eſt. Status vero ſecularis, eſt ſtatus libertatis; utique a jugo, & obligatione religioſa: illius autem libertatis habet ſtabilem, & permanentem cauſam, ſcil., ipſum naturale jus propriæ libertatis, quod de ſe ſtabile, ac perpetuum eſt, quandiu per voluntatem propriam regulari jugo non ſubjicitur. Et ad hunc modum ſub his membris, alia ſubdividuntur, quæ ſunt in uſu, ut de ſtatibus regularibus poſtea dicendum eſt. Sub ſtatu vero ſeculari diſtingui poſſunt ſtatus laicorum, & clericorum. Nam licet hic poſterior fortaſſe non habeat tam propriam rationem ſtatus (ut infra dicam) nihilominus eo modo, quo illam denominationẽ recipit, habet cauſam de ſe permanentem. Nam eſt ſtatus ſervitutis, quatenus in illo ſpecialiter cultui divino perſona dicatur, & ſuo modo conſecratur, quæ conſecratio inchoatur, per ſacramentale quoddam ita permanens, ut iterabile non ſit, utique per primam tonſuram; & paulatim perficitur per ſacramentũ immobile, & imprimens characterem indelebilem. Ideoq; licet in uſu, vel profeſſione ejus poſſit mutari, nihilominus ſtatus, ſeu munus, de ſe cauſam, & fundamẽtum permanens habet; e contrario vero ſtatus laicorum eſt ſtatus libertatis, a clericali obligatione, & deſtinatione, quæ naturalis eſt, & inde habet cauſã de ſe permanentem, ſicut in aliis explicuimus.

Status virginitatis, vel viduitatis ſunt ſtatus libertatis, illius immobilitas a jure propriæ libertatis mutuãda.

13 Et idem eſt de ſtatu conjugii, aut viduitatis, vel virginitatis: nam prior, qui eſt ſtatus ſervitutis, cauſam habet ſatis permanentem; ut de ſe ſatis patet. Poſterior vero præciſe ſumptus, ut priori opponitur, eſt ſtatus libertatis a ſervitute conjugii, & ut ſic habet etiam cauſam ſatis permanentem; utique naturale jus propriæ libertatis, quam habet virgo, quandiu non nupſit, & vidua, quando per mortem viri a jure, & ſubjectione conjugii liberatur. Quatenus vero hic ſtatus viduitatis, vel virginitatis poteſt tranſire ad ſtatum ſervitutis, id eſt, obligationis ſervandi caſtitatem, ſic non conſtituitur in propria ratione ſtatus, niſi aliqua cauſa permanens, & aliquo modo immutabilis interveniat; ut eſt votum caſtitatis, ut poſtea videbimus. Ex quibus omnibus ſufficienter declaratum eſt, quomodo ratio ſtatus non ſit ſine aliqua immutabilitate, quæ cauſam permanentem habeat, & qualis, & quam varia talis cauſa eſſe poſſit: ſimulque ſatisfactum eſt fundamento Henrici; nam fere omnia exempla, quæ adducit, in contrarium inducta ſunt, & in diſcurſu ſequentium capitum id magis declarabitur.

Explicatur ſecunda particula capitis.

14 Hactenus ſolum expoſuimus priorem particulam in titulo capitis poſitam, ſcil., *ſtatum*, nunc ſupereſt ſecundo loco explicanda alia particula, ſcil., *vitæ Chriſtianæ*, ſunt enim in Eccleſia varii modi ſtatuum; non tamen omnes ad vitam Chriſtianam, ut Chriſtiana eſt, ordinantur: & ideo ad præſentem diſputationem non pertinent; ideoq; particulam illam formaliter ſumimus, quia de ſolo illo ſtatu, qui peculiari modo ad vitã æternam conſequendam ordinatur, tractamus. Ad hoc autem melius intelligendum, diſtinguere oportet in Eccleſia id, quod habet cõmune cum aliis infidelium communitatibus, ſeu congregationibus, aut rebus publicis, ab eo, quod habet ſpeciale, ut Chriſti Eccleſia eſt. Priori enim modo ſumpta ordinatur ad præſentis vitę conſervationem, propagationem, & temporalem pacem, & commoditatem: poſteriori autem modo ſpectata, ordinatur ad bonum animæ, & vitam æternam conſequendam; & ſub utraque ratione diſtinguuntur in illa varii ſtatus. Nam ut eſt reſpublica temporalis, ſunt in ea ſtatus libertatis, & ſervitutis humanæ, ſecundum quas conditiones, ut ſæpe dixi, maxime diſtingui ſolent ſtatus in republica humana; ut docet D.Th. 2.2. q.183. a.1. ex ca. *ſi quando* 2.q.6. ubi cauſa libertatis, vel ſervitutis, cauſa ſtatus appellatur. Idemque ſumitur ex leg. 3. & 4. ff. de capitis diminut. & ex toto tit. C. de ingenuis manumiſſ. & ff. de ſtatu liberis. &, ne de ſtatu defunctorum, & præſertim in l. 2. & 3. ff. de ſtatu hominum. Et ſub ſtatu liberorum diſtinguebantur olim ſtatus ingenuorum, & libertinorum; & nunc diſtinguuntur ſtatus nobilium, & plebeiorum. Item ſunt in republica humanus ſtatus conjugatorum, vel ſolutorum. Item ſtatus majorum, vel minorum, ſecundum ætates; in quibus omnibus aliquis modus ſubjectionis, vel carentiæ illius conſiderari poteſt, ut ex dictis facile patet. Horum autem ſtatuum cõſideratio per ſe ad nos non ſpectat, quia mere civilis, & politica eſt. Dico autem *per ſe*, quia indirecte, quatenus ex illis ſtatibus aliquo modo pendet proprius ſpiritualis ſtatus, interdum a Theologis conſiderantur, ut dicemus.

Eccleſia ut ſtatus vitæ Chriſtianę, ſeu ſpiritualis duplex, militans, & triumphans.

15 Alio ergo modo conſideratur Eccleſia, ut eſt congregatio hominum per fidem, & opera tendentium in ſupernaturalem beatitudinem; & ſic ipſamet Eccleſia eſt ſtatus vitæ Chriſtianæ, ſeu ſpiritualis; & ſecundum hanc conſiderationẽ, ſicut eſt duplex Eccleſia, militans, & triumphans, ita diſtingui ſolet duplex ſtatus, termini, & viæ: & ille prior in ſtatum beatitudinis, & damnationis ſubdiſtingui poteſt ex Anſel. lib. de Similitud. c. 46. ubi diſtinguit quidem duos ultimos terminos viæ; non vero utitur nomine *ſtatus*. Verumtamen priori termino, ſcil., beatitudinis, nomen ſtatus vitæ Chriſtianę merito tribuitur: nam in illo perfectiſſime inveniũtur illæ duæ conditiones perfectionis, & ſtabilitatis; & ideo ille ſolus, quaſi per antonomaſiam nomen ſtatus meretur; nam in ſecundo nullũ eſt bonum, ſed ſumma miſeria, & potius eſt in perpetua malorum ſucceſſione, quam in ſtabili quiete. Nihilominus tamen denominatur ſtatus, vel propter perpetuitatem ſolam, quia ab illo ſtatu non poteſt mutatio fieri: vel etiam, quia in genere mali, & miſeriæ ad terminum ſummũ pervenitur: vel denique, quia oppoſita ad idem genus reducuntur. Non poterit tamẽ ſtatus vitæ Chriſtianę appellari, tum quia potius eſt ſtatus mortis, quam vitæ; tum quia licet ſit vitę naturalis, nullo modo eſt Chriſtianæ. In purgatorio autem, ut eſt locus pœnæ, non cenſetur eſſe ſtatus; quia eſt in tranſitu, & ad breve tempus: ut vero ad ſtatum ſalutis pertinet, propter ejus certitudinẽ, & perpetuitatem, quædam eſt ſtatus beatitudinis inchoatio.

Quo pacto ſtatus viæ dari poſſit.

16 Nunc vero non de ſtatu, ſeu ſtatibus termini, ſed de ſtatu viæ agimus. De quo etiam interrogari poſſet, quomodo cohæreant ſtatus, & viæ, cum via mutationẽ poſtulet, ſtatus vero quietem. Dicendum vero eſt, optime cohærere, quia non ipſe uſus ambulandi per viam (ut ſic rem declarem) dicitur ſtatus viæ, ſed conditio perſonæ, vel modus vivendi aptus ad tendendũ in beatitudinem, acquirendo illam, dicitur ſtatus viæ, quia in illo, & perfectio, & ſtabilitas ad rationem ſtatus, juxta hujus vitæ capacitatem ſufficiens, invenitur: & ſic diſtinguitur a Theologis in hominibus duplex ſtatus vię, ſcil. innocentiæ, & naturæ lapſæ, ut in tract. de Gratia in principio dictum eſt. Et de priori in proprio tractatu late diſputavimus. Hic ſolum advertimus, quamvis ille vivendi modus brevi tempore duraverit, nihilominus nomen ſtatus mereri, quia de ſe durabilis valde erat; imo ut perpetuo uſque ad finem ſeculi duraret, conſtitutus fuit, licet conditionem contingentem includeret, quod rationi ſtatus non repugnat; & ratione illius conditionis non impletæ, potuit homo intra breve tempus ab illo ſtatu cadere, & ſtatus ipſe a ſua ſtabilitate deficere; hoc enim rationi ſtatus non repugnat quia (ut dicunt Logici) verba in definitionibus non dicunt actum, ſed aptitudinem, ſicut etiam in ſtatu gratiæ, & peccati ſupra declaratum eſt.

Status innocentię de ſe durabilis erat.

17 Status autem naturæ lapſæ, licet, ut talis eſt, formaliter (ut ſic dicam) potius ſit ſtatus mortis, quam vitæ,

Status naturæ lapſæ revera ſtatus vitæ. Vide Aug. de Anc. de poteſt. Eccleſ. q.70. a.2.

vitæ, quia pertinet ad ſtatum peccati, corruptionis, ac ſervitutis; nihilominus, quatenus in eo conceſſa eſt homini gratia viæ ſufficientis ad reparandam ſalutem amiſſam, & vitam æternam conſequendam, revera eſt ſtatus vitæ fidelis, ſeu ſtatus ordinati ad vitam conſequendam. Et hic ſtatus poteſt rurſus diſtingui in ſtatũ legis naturę, ſtatum legis veteris (cujus mentionem fecit Paul. in epiſt. ad Hebr.) & ſtatum Eccleſiæ Chriſti; & duobus primis pro nunc omiſſis, tertium vocamus ſtatum vitæ Chriſtianæ, de quo nunc tractamus. Cujus ratio in hoc conſiſtit, quod ſit quidam modus religionis ad ſalutem, & vitam æternam conſequendam neceſſarius, & per ſufficientia media ordinatus; qui vivendi modus in ſola Eccleſia Chriſti reperitur, & in fide Chriſti fundatur, & ideo ſtatus vitæ Chriſtianæ nominatur. Nam quod in illo vivendi modo inveniantur cum magna perfectione conditiones ad ſtatum requiſitæ, manifeſtum eſt. Quia in primis in illo magna ſtabilitas, & firmitas invenitur: primo quidem in communitate Eccleſiæ Chriſti; quia in ipſa, tanquam in firmiſſima petra, fundata eſt, principaliter, & ex promiſſione, ac potentia ejus, ita ſtabilita eſt, ut portæ inferi contra eam prævalere non poſſint. Deinde etiam in ſingulis perſonis, hunc ſtatum profitentibus, habet cauſam permanentem de ſe, ac ſtabilem. Quia fundatur in primis in profeſſione fidei facta in Baptiſmo, quæ de ſe obligat ad permanendum ſemper in tali genere vitæ ad ſalutem animæ pertinentis, & in vera Chriſti fide. Deinde fides ipſa habet firmiſſima fundamenta; & impetrare poteſt vires, & auxilia ad perſeverandum in Chriſti Eccleſia: habet ergo hic modus vitæ ex hac parte perfectam rationem ſtatus. Aliunde vero, in hoc vivendi modo, vera rectitudo, & tota perfectio ad ſalutem animæ neceſſaria invenitur; ergo etiam ex hac parte invenitur in Eccleſia Chriſti quidquid ad rationem ſtatus propriiſſimi, ac perfecti deſiderari poteſt. Ex his ergo ſatis conſtat, quid ſit ſtatus vitæ Chriſtianæ: quotuplex autem ille ſit, & quomodo ad ſtatum perfectionis comparetur, in ſequentibus capitibus exponetur.

CAPUT II.

An ſtatus vitæ Chriſtianæ in ſtatum communis vitæ, & ſtatum perfectionis convenienter diſtinguatur.

Multiplex in Eccleſia ſtatuũ varietas.

1 SUpponit hæc quæſtio eſſe in Eccleſia Chriſti ſtatuum varietatem, quæ veritas eſt de fide certiſſima. Eam tradit D.Thom. d. q.183.a.2. & conſentiunt omnes Theologi de hac materia ſcribentes, quos in re inter Catholicos manifeſta referre non oportet. Solumque illi hæretici huic veritati contradicunt, qui Eccleſiaſticam Hierarchiam e medio tollere cupiunt, omnemque dignitatum, & magiſtratuum diverſitatem execrantur; ut fuerunt Waldenſes, Anabaptiſtæ, & novi ſectarii, præſertim Puritani. Sed illorum error non unus eſt, ſed ex pluribus coaleſcit. Quia vel negant, ſacramentum Ordinis, vel Eccleſiaſticam poteſtatem, vel ſtatum religioſum, & perfectionis; & ita diverſis in locis impugnatur: & nos quidem tractando de ſacramento Ordinis, ſi Deus conceſſerit, diſtinctionem graduum, & dignitatum in Eccleſiaſtica Hierarchia contra hæreticos defendemus; & ibi aliqua de poteſtate Eccleſiæ addemus: quam ſimul cum poteſtate civili in defenſione fidei, lib.3. & 4. defendimus. Pro ſtatu vero religioſo, & perfectionis infra pugnabimus.

Eccleſia tam materialiter, quam formaliter accepta ſtatuum varietatẽ continet.

2 Nunc ergo ſolum advertimus iterum, quod ſupra dictum eſt, poſſe Chriſti Eccleſiam dupliciter ſpectari, videl., materialiter (ut ſic dicam) id eſt, quatenus eſt quædam hominum congregatio, in qua ſunt plura temporalia regna ad naturalem finem, & commoditatem ordinata: vel formaliter, id eſt, quatenus eſt quædam ſpiritualis, & ſupernaturalis reſpublica, & unum myſticum corpus, fide, ejuſque profeſſione, ac ſacramentis unitum ſub uno capite Chriſto, ejuſque Vicario, ad æternam felicitatem per media congruentia tendens. Nam ſub utraque ratione varietatem ſtatuum continet. Ut enim dixi, ad priorem pertinent ſtatus libertatis, & ſervitutis humanæ; item ſtatus plebeiorum, & nobilium: item ſtatus Regum, & aliorum Principum, & Magiſtratuum, quamvis hi magis ad officia pertineant; ac denique ſtatus conjugatorum, & ſolutorum, & ſimiles. Hæc vero diſtinctio ad præſens non pertinet, ut ſupra dixi, quia per ſe non ad ſpiritualem ſalutem, vel finem, ſed ad temporalem ordinatur. Solum circa ſtatum matrimonii animadverti poteſt, licet ſecundum ſe, & prout eſt contractus quidam humanus, ad ordinem temporalium ſtatuum pertineat; nihilominus, ut eſt ſacramentum, ad ſpiritualem finem referri, & ex hac parte ad Eccleſiam Chriſti formaliter, ut talis eſt, pertinere, & inter ejus ſtatus numerari. Quia vero in eo nihil ſpirituale invenitur, præter peculiarem firmitatem, & indiſſolubilitatem, quam ſacramentum addit humano vinculo, & ſpiritualem gratiam, & auxilia, quæ conjugibus confert, ut convenienter ad vitam æternam illo munere utantur, ideo ſpecialis ejus conſideratio ad tractatum de Sacramentis pertinet. Præſertim, quia ſimpliciter loquendo, in ordine ad vitam æternam non excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ; ſed quia officium ejus eſt quaſi fundamentum neceſſarium ad Eccleſiæ conſervationem, & perpetuitatem, & peculiaris neceſſitas divini auxilii in eo invenitur, ideo per quoddam ſacramentum illi peculiariter proviſum eſt.

3 Addimus ergo, etiam in Eccleſia Chriſti formaliter conſiderata varios ſtatus inveniri; & in hoc ſenſu veritatem hanc ut Catholicam ſupponimus ex his, quę in iſta Eccleſia viſibili oculis conſpicimus. Ut autem ratio, & origo hujus varietatis explicetur, ſciendum eſt, duobus modis poſſe diſtingui ſtatus in Eccleſia ſic ſpectata, videl., aut in ordine ad commune bonum, ac regimen ſpirituale Eccleſiæ; vel in ordine ad bonum ſpirituale ſingulorum. Priori modo diſtinguuntur in Eccleſia ſtatus clericorum ab ſtatu laicorum; & ad ſtatum laicorum pertinent omnes, qui clerici non ſunt; quia revera hoc membrum non diſtinguitur ab alio, niſi per negationem illius particularis conditionis, quam ſtatus clericalis ſupra laicalem addit. Status igitur clericalis per ſpiritualem conſecrationem, & dedicationem perſonæ ad ſpiritualia Eccleſiæ miniſteria efficienda conſtituitur. Unde per ſacramentum Ordinis confertur proprie, licet per primam tonſuram aliquo modo inchoetur; ideoque ejus origo quoad ſubſtantiã ejus, eſt immediate de jure divino, licet illi quoad modum, & initium ejus, aliquid per Eccleſiam additum ſit. Et ſub hoc ſtatu diſtinguuntur varii gradus pro diverſitate ordinum uſque ad Epiſcopatum. Si quis autem recte conſideret, hæc diviſio magis ſpectat ad diviſionem miniſteriorum, ac officiorum Eccleſiæ, ut Eccleſia eſt, quam ad propriam diſtinctionem ſtatuum, de qua nunc tractamus, ut notavit D.Th.2.2.q.183.ar.2. ad 3. ex Iſidoro lib.6.Etym.c.19.& Cajet. ibidem in 1. Comment. ad finem. Et ad 2. notat ipſe D.Th., officia dici, & diſtingui ſecundum actus, qui ad alios ordinantur: modos autem vivendi, qui ad ſtatus pertinent, referri ad actus, qui conveniunt homini ſecundum ſeipſum. Quanquam, ut addit ad 3. etiam officium interdum includat rationem ſtatus propter actus ſublimitatem. Et ſimili modo dixit ibidem Cajet., officio, & miniſterio adjungi rationem ſtatus; nimirum, quando perfectioni actionum ſtabilitas, ſeu perpetuitas conjungitur, etiamſi non conſtituat perſonam in peculiari, ac proprio vivendi modo, ad ſuum ſpiritualem profectum ſpecialiter inſtituto, & certis legibus, aut vinculis firmato, quem nomine ſtatus vitæ Chriſtianæ proprie ſignificare ſolemus.

In Eccleſia ſtatus, qui ad commune bonum dirigitur, in clericatẽ & laicum dividitur.

4 Alio ergo modo diſtinguuntur in Eccleſia ſtatus in ordine ad bonum ſpirituale ſingulorum in tali ſtatu viventium, nimirum, ut in eo unuſquiſque ad æternam ſalutem ſecurius, & perfectius conſequendam juvetur: itemque ad majora opera religionis, vel charitatis præſtanda, inter quæ principalem quendam locum habent miſericordiæ opera; & ideo etiam ad illa perficienda hujuſmodi ſtatus ordinantur. Et ad hoc genus pertinent varii ſtatus religionis; & alii modi vivendi earum perſonarum, quæ vel continentiam profitentur, vel pauperum obſequiis, aut aliis operibus religionis, aut miſericordiæ ſpecialiter dicatæ ſunt; de quibus in progreſſu hujus operis dicendum eſt: nunc enim ſolum ſupponimus hanc ſtatuum varietatem in Eccleſia reperiri, prout illos nunc in ea conſpicimus, ſemperque in ea fuiſſe, ex hiſtoriis, certaque ſanctorum Patrum traditione, certi ſumus. Unde colligimus,

In Eccleſia prout ad bonum ſpirituale ſingulorũ dirigitur varii ſunt religionis ſtatus.

gimus, morem hunc ex divina inſtitutione, ſaltem quoad eſſentialia fundamenta, & generales rationes talium ſtatuum, manaſſe; quamvis quoad particulares determinationes, & multa alia, quæ ſecundaria, vel accidentalia ſunt, ab hominibus, non ſine Spiritus ſancti inſpiratione, addita fuerint. Quæ omnia, tractando de particularibus ſtatibus, melius declarabuntur.

Status religionis ex divina inſtitutione manifeſte oſtenditur.

5 Nunc generaliter ſuaderi poſſunt ex doctrina Pauli 1. Cor. 12. *Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia; primum Apoſtolos, Prophetas, Doctores*. Quæ quidem diviſio per ſe ad diviſionem miniſteriorum pertinet, ut idem Apoſtolus declaravit ad Epheſ. 4. ubi eam varietatem enumerans, addit: *Ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti*. Verumtamen, quia hujuſmodi munera ad ſancta, & perfecta opera ordinantur, ſi eis ſtabilitas addatur, ſolent, ut dixi, ſub quodam gradu ſtatus Chriſtianæ vitæ comprehendi. De alio vero modo ſtatuum, quia ad ſpiritualem perfectionem propriam inſtituũtur, habemus Chriſti verba, qui Mat. 19. de cęlibatu dixit: *Non omnes capiunt verbum illud, ſed quibus datum eſt*, &c. *Sunt eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum, qui poteſt capere capiat*. Et infra de via perfectionis per voluntariam paupertatem, addit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, ſequere me*. Et Paul. 1. Cor. 7. cap. indicans hanc ſtatuum differentiam, ait: *Unuſquiſque proprium donum habet ex Deo; alius quidem ſic, alius vero ſic*; & infra: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*, &c. Quæ teſtimonia cum aliis in ſequentibus latius expendenda ſunt.

Sicut in Eccleſia cœleſti, ita in militante plures ſtatus inveniri debent.

6 Nunc ſolum addimus congruentiam, quæ ex proportione militantis Chriſti Eccleſiæ ad triumphantem ſumitur, propter quam ſæpe in Evangelio hæc Eccleſia regnum cęlorum appellatur. Et ob eandem cauſam Paul. ad Heb. 8. & 9. ea, quæ in hac Chriſti Eccleſia peraguntur, & perſonas ejus, cęleſtia vocat; ut ibi optime Chryſoſt. & plerique Patres interpretantur. Unde ſicut in Eccleſia cęleſti ſunt varii gradus miniſtrantium, & aſſiſtentium Angelorum; ita etiam in Eccleſia militante inveniuntur, ut contemplatur egregie Dionyſ. ca. 1. de Eccleſiaſt. Hierarch. juncto 1. cap. de cœleſt. Hierarch. Et ſimili ratione, ſicut in Eccleſia cœleſti ſunt diverſi ſtatus in perfectione eſſentialis beatitudinis, & magna varietas in aureolis, & aliis accidentalibus præmiis; ita in hac Eccleſia militanti eſſe oportuit varios ſtatus, in quibus ad varios gradus beatitudinis, magis, vel minus perfectos homines diſponantur, & multiplices honores, ac præmia mereantur. Et ſicut in patria cęleſti illa varietas in magnam totius cęleſtis Reipublicæ pulchritudinem redundat; ita Eccleſia Chriſti hac ſtatuũ diverſitate maxime decoratur, juxta illud Pſ. 44. *Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate*: & infra: *Omnis gloria ejus, filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis, circum amicta varietate*. Et hanc congruentiam confirmat, & declarat optime D. Th. d. q. 183. a. 2. & ibi Cajet. Et locupletari poteſt ex Greg. lib. 4. epiſt. 52. alias c. 96. ubi prius docet, quantum hæc diverſitas ſtatuum, officiorum, & graduum ad unitatem, concordiam, & pulchritudinem Eccleſiæ pertineat; deinde vero addit: *Quia vero unaquæque creatura in una, eademque qualitate gubernari, vel vivere non poteſt, cœleſtium militiarum exemplar nos inſtruit*. Et ſimiliter Ignat. epiſt. 2. ad Trallian. ordinem, & concentum Eccleſiæ ex variis gradibus conſurgentem, ad inſtar cœleſtis ordinis declarat.

Status vitę Chriſtianę in ſtatum communis vitæ & perfectionis diſtinguitur.

Oſtenditur diviſio

7 His ergo declaratis, facile eſt ad quęſtionem propoſitam reſpondere, ſtatum vitæ Chriſtianæ optime in ſtatum communis vitæ, & perfectionis diſtingui. Quam diviſionem neceſſario hic præmittimus, ut paulatim ad ſcopum, quem intendimus, accedamus. Declaratur autem diviſio in hunc modum. Nam, ut ex cap. præcedenti conſtat, ſtatus vitæ Chriſtianæ non eſt, niſi ratio aliqua vivendi ſtabilis, ac firma, ad ſalutem gratiæ in hac vita, & gloriæ in futura conſequendam ordinata, & inſtituta. Ratio autem hujuſmodi vitæ duplex eſt: quædam eſt omnibus fidelibus communis, & generalis, quia eſt ad ſalutem neceſſaria: alia vero eſſe poteſt ſpecialior, quæ præter ea, quæ neceſſaria ſunt, plura media complectitur. Et utraque ratio vivendi in ſuo gradu habet debitam perfectionem, & ſtabilitatem; ergo recte inde duplex ſtatus conſurgit vitæ Chriſtianæ, communis, & perfectionis. Atque hæc diviſio, fere cum illa coincidere videtur, quæ ex Hieronymo traditur in ca. *Duo ſunt*, 12. q. 1. Ubi duo genera Chriſtianorum diſtinguuntur, ſcil., eorum, qui ſpecialiter Deo dicati ſunt, qui ibi Deo devoti dicuntur, & laicorum. Et de laicis dicitur ſolum teneri ad illa, quæ omnibus Chriſtianis communia ſunt; de aliis vero, ad peculiaria, & majora obſequia teneri, pronunciatur. Unde priores ſtatum vitæ Chriſtianæ profitentur; poſteriores vero aliquo modo perfectiorem. Recte ergo dicta partitio ſubſiſtit. Verum eſt, Hieronymum ſub Deo devotis maxime clericos comprehendere, quamvis etiam addat converſos: qui vero dicantur converſi, & quomodo utrique ad ſtatum perfectionis pertineant, poſtea dicetur.

Declaratur amplius dicta diviſio.

8 Nunc amplius quoad ſingula membra dicta diviſio declaratur. Nam in Chriſtiana vita duplex perfectio conſideratur; una eſt eſſentialis, quæ conſiſtit in vita gratiæ, & charitatis, & ad hanc perfectionem ad minimum conſequendam Chriſtiana profeſſio ordinatur, & neceſſaria, ac ſufficientia media proponit: ergo ex hac parte ſufficiens eſt ad ſtatum conſtituendum. Aliunde vero etiam habet permanentiam, & ſtabilitatem, quia per Baptiſmum, tanquam per profeſſionem fidei Chriſtianæ, conſtituitur: Baptiſmus autem obligationes perpetuas inducit, & ita ſubjicit hominem Eccleſiæ, ut ab illius jure amplius ſubtrahi non poſſit. Et Baptiſmo additur Confirmatio, quæ, licet novam obligationem non addat, veluti complet illum ſtatum, dando vires ad conſervandum, & defendendum illum; ergo in illa vitę ratione ſufficiens perfectio, & ſtabilitas reperitur. Dicitur autem ſtatus vitæ communis, non quia in illo non poſſint homines opera ſupererogationis facere, & in perfectione ſpirituali creſcere, quantũ voluerint, utique a Deo adiuti; ſed quia ſtatus ad hoc non obligat, nec ſpecialia media confert, nec in illo genere opera peculiarem ſtabilitatem habent. Et prętereà dici poteſt hic ſtatus generalis, quia omnibus neceſſarius eſt; & quantum ad id, quod habet ſtabilitatis, & perfectionis, in omni alio includi neceſſe eſt, quia eſt veluti ſubſtantia, & fundamentũ cæterorum omnium.

Status perfectionis ab ſtatu communis vitæ tanquã includens ab incluſo diſtinguitur.

9 Unde ſtatus perfectionis ab hoc diſtinguitur tanquam illi aliquid melius, & perfectius addens, ideoque ab illo tanquam includens ab incluſo diſtinguitur. Explicatur, quia in vita Chriſtiana eſt fundamentum totius ſalutis, & ad illum eſt neceſſaria; ergo illam includi in omni alio ſalutari ſtatu neceſſarium eſt: ergo ſtatus perfectionis habet ſe, quaſi per additionem ad ſtatum vitæ Chriſtianæ. Diſtinguuntur ergo ſicut includens, & incluſum. Quod ſi in ſtatu perfectionis id pręciſe conſideretur, quod ſupra ſtatum vitæ Chriſtianæ addit, ſic comparabitur ad illam tanquam perfectio ad perfectibile; vel tanquam determinatio ad determinabile. Differentque, quia ſtatus vitæ Chriſtianæ, quoad perfectionem, & ſtabilitatem, quam requirit, eſt quidẽ neceſſarius: non includit autem peculiarem utilitatem. Et ſub hac ratione ſtatus perfectionis præciſe, ac per ſe ſpectatus, eſt utilior, ſeu ad melius eſſe, magiſque ad ipſius vitæ Chriſtianæ obſervationem adjuvans.

Status perfectionis non eſt ad obſervandũ difficilior

10 Dices: ſi ſtatus perfectionis aliquid addit communi ſtatui vitæ Chriſtianæ, eo ipſo erit oneroſior, & ad obſervandum difficilior; ergo nec ſecurior, nec ad obſervandum utilior eſſe poterit. Reſpondetur, negando conſequentiam: nam in primis, eo ipſo, quod ſtatus perfectionis includit quidquid eſt boni neceſſarii in communi vita fidelium, & aliquid boni, & honeſti addit, ex eo capite melior eſt, & eo titulo perfectionis dici poteſt. Deinde facilitas bene vivendi magna ex parte ex majori conſuetudine honeſte operandi oritur: ſtatus autem perfectionis poſtulat, & quantum ex ſe eſt, affert frequentiorem uſum bene operandi, & ſuperandi difficultates, quę in officio virtutis occurrere ſolent; & ideo ex ſe ad ſalutem animę facilius conſequendam, conſervandam, & augendam multum confert. Denique in tali ſtatu ſunt plura media; quæ ad virtutem juvant, & minores occaſiones legem Dei violandi: & ideo in tali ſtatu major etiam eſt utilitas, vel ſecuritas. Unde ad objectionem negatur conſequen-

quentia, quia cętera non ſunt paria: & quia non ſemper additio obligationis addit difficultatem, vel periculum, quando id, quod additur, præſtat etiam juvamen, & auxilium ad totum onus facilius ſuſtinendum.

Diviſio ſtatus vitę Chriſtianę ſupradicta adæquata eſt.

11 Circa hujus vero diviſionis ſufficientiam nonnulla ſupereſt difficultas; quia talis eſſe debet diviſio ſtatus vitæ Chriſtianę, ut omnes fideles comprehendat, quia omnes fideles ſtatum vitæ Chriſtianæ profitentur. At vero in illa diviſione multi omiſſi ſunt, eorum præſertim, qui ſpeciales ſtatus profitentur. Unde aliis modis dividi ſolet ſtatus in plura membra. Nam Aug. de Ancon. de poteſt. Eccleſ. q. 76. a. 1. ſtatum diſtinguit in quatuor membra ſcil., conjugatorum, clericorum, religioſorum, & Epiſcoporum. Nam primus, ait, eſt cum perpetua obligatione: ſecundus eſt cum divini cultus adminiſtratione: tertius eſt cum operum perfectione, & ſupererogatione: quartus vero eſt cum perpetua animarum inſtructione, & illuminatione. Aliis autem videtur etiam, diviſionē hanc non omnes fideles comprehendere; & ideo quintum membrum addunt, ſcil., fidelium ſolutorum, qui nec conjugati ſunt, nec ad opera divini cultus, vel inſtructionis animarum, nec perfectionis ſunt deputati. Cum enim non ſolum detur ſtatus obligationis, ſeu ſervitutis, ſed etiam libertatis, ut præcedenti cap. dictū eſt: non ſolum ij, qui alicui obligationi, vel muneri addicti ſunt, ſed etiam, qui ab ea ſunt liberi, quos ſolutos vocamus, in ſuo proprio ſtatu conſtitui debent. Aliter vero D. Th. 2. 2. q. 185. a. 2. ſtatum in tria membra dividit, ſcil., incipientium, proficientium, & perfectorum, & in tota illa materia nullam aliam partitionem ſtatus nobis tribuit.

Tradita diviſio ſufficiens oſtenditur.

12 Nihilominus dicendum eſt, diviſionem a nobis datam, non ſolum optimam, ac neceſſariam eſſe ad declarandum ſtatum perfectionis, ut oſtenſum eſt, ſed etiam eſſe ſufficientem. Quod facile probatur, quia & utrumque membrum ſub diviſo comprehenditur, ut oſtenſum eſt, & ipſa membra contradictorie, ſeu privative opponuntur. Unde ſub ratione propria ſtatus ſpiritualis (ut ſic dicam) nullum medium inter illa aſſignari poteſt. Deinde probatur ſufficientia, convertendo objectionem factam; quia nullus poteſt eſſe ſtatus hominis fidelis, qui ſub altero illorum membrorū non contineatur; quia neceſse eſt, ut fidem Catholicam, ejuſque obligationem omnes profiteantur, unde neceſſe eſt, ſaltem ſub priori membro comprehendi. Denique ſtatus vitæ Chriſtianæ formaliter conſtituitur in ordine ad perfectam ſalutem animæ conſequendam: hæc autem perfectio eſſe non poteſt, niſi vel eſsentialis, vel ſubſtantialis præciſe ſumpta, vel per aliquam additionem, quæ illam formaliter perficiat: ergo non ſolum per hæc membra convenienter ille ſtatus dividitur, ſed etiam adæquate; quia ſolus ſtatus perfectionis per ſe determinat, perficit, ac elevat ſtatū vitæ Chriſtianę: & omnis ſtatus, qui aliquid altius, vel aliquid ſupererogationis addit illi generi vitæ communis, ſub ſtatu perfectionis comprehenditur; qui vero nihil boni illi formaliter addit, ſub generali ratione ſtatus vitæ Chriſtianæ relinquitur: ergo eſt illa diviſio adæquata.

Diviſio Aug. de Ancona ſub noſtra continetur.

13 De partitione igitur quadrimembri ab Aug. de Ancona tradita, dicendum eſt, ſub noſtra bimembri contineri, & non omnino illam exhaurire. Nam ex tribus poſterioribus membris, clericorum, religioſorum, & Epiſcoporum, duo poſteriora ſub ſtatu perfectionis continentur, ut poſtea videbimus. De ſtatu vero clericorum, ſtricte clericatum ſumendo, ut ab Epiſcopatu diſtinguitur, ſicut neceſse eſt in illa partitione ſumi: de clericatu (inquam) controverſia eſse ſolet; nunc autem ad idem membrum illū revocamus. In omni vero opinione certum eſt, ſub altero ex dictis contineri. Quis enim dubitet, illum eſse ſtatum vitæ Chriſtianæ? Imo, quia in illa perfectum quendam gradum habet, ſub ſtatu perfectionis nunc illum collocamus. Quomodo autem id intelligendum ſit, poſtea videbimus. At vero primum membrum quadrimembris diviſionis, ſcil., ſtatus conjugatorum fidelium, clarum eſt, ad communem ſtatum vitęChriſtianę pertinere. Nam conjugium de ſe nihil addit cōmuni ſtatui Chriſtianorum in ordine ad ſpiritualem vitam, nec perfectionem aliquā vitę, præter eam, quæ charitati eſt eſsentialis, quā Chriſtianus ſtatus poſtulat. Dico autē ex vi ſtatus, quia in perſonis conjugatis poteſt magna perfectio ſanctitatis, & operum virtutis inveniri: quanquam ſtatus ipſe nec illam requirat, nec peculiare adjutorium ad illam obtinendam, vel exequendam conferat; & ideo vocari ſolet ſtatus imperfectus, negative utique, non contrarie, aut privative; non enim privat charitatis perfectione, ſed de ſe illam non promovet, imo aliquo modo impedit, ut 1. Corinth. 7. Paulus indicavit.

Quadrimembris diviſio Aug. de Ancon. non eſt formalis.

14 Ex quibus colligi poteſt, diviſionem illam quadrimēbrem quoad hanc partē, ſeu primum membrum, & non eſse formalem, & diminutam eſse. Primum declaro, quia licet ſtatus conjugatorum in Eccleſia Chriſti neceſsarius ſit, formaliter tamen, ac per ſe non contrahit ſtatum vitæ Chriſtianæ; nec ſpecialem ſtatum vitæ Chriſtianæ ex hac parte conſtituit, ſed tantum, quaſi materialiter; quatenus generalis ſtatus ſpiritualis vitæ Chriſtianæ in conjugatis reperitur. Et ideo D. Th. tractando de ſtatibus Eccleſię, ut talis eſt, nullam mentionem ſtatus matrimonii fecit. Nam, ut ſupra dicebam, ſtatus ille de ſe communis eſt in omni humana republica perfecta, ex ipſa rei natura, quia eſt neceſsarius ad humani generis conſervationem. Quare ſi in Eccleſia Chriſti aliquid perfectionis ei additur ratione ſacramenti, per hoc ſolum eſt conſecutus, vel majorē quandam firmitatem in ratione ſtatus, vel gratiam, & auxilium majus ad difficultates, & pericula illius ſtatus fortius ſuperanda. Omnibus autem penſatis, in ordine ad ſalutem æternam, non excedit in perfectione generalem ſtatum vitæ Chriſtianæ; ideoque formaliter non conſtituit ſpeciale membrum ſub illo generali ſtatu.

Eſt etiam diminuta.

15 Et hinc probatur altera pars de inſufficientia, Quia ſub illa diviſione non comprehenduntur fideles omnes non conjugati, qui nullum perfectionis ſtatum aſſumpſerunt, cum tamen a generali ſtatu vitæ Chriſtianæ excludi non poſſint. Propter quod merito in ſecundo dicendi modo quintum membrum illi priori diviſioni addebatur. Et hoc modo illa duo membra conjugatorum, & ſolutorum prioris membri noſtræ diviſionis ſubdiviſionem continent; quæ ſunt veluti ſtatus libertatis, & ſervitutis, utique conjugalis. Unde ſicut ſtatus conjugalis non niſi materialiter determinat illū generalem ſtatum vitæ Chriſtianæ, ut explicavi; ita etiam ſtatus illius libertatis a conjugali vinculo per ſe tantum ſpectatus, non niſi materialiter contrahit ſtatum vitæ Chriſtianæ. Nam oppoſitorum eadem eſt ratio, ad eundem enim ordinem pertinent. Poteſt autem inter hęc duo membra diſcrimen conſiderari. Nam ſtatus conjugatorū magis determinatus, ac reſtrictus eſt, & quodammodo magis elongatus a ſtatu perfectionis, quam ſtatus ſolutorum, ſeu libertatis. Nam ſtatus matrimonii, quātum ex ſe, non admittit ſecum ſtatum perfectionis, ſaltem integrum, & conſummatum: *Quia mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit*, ut Paul. dixit 1. Cor. 7. qui etiam ad virum dicit: *Alligatus es uxori, noli quærere ſolutionem.* At vero ſtatus libertatis, ſeu ſolutorū, eſt de ſe indifferens, ac ſubinde perſonæ ſolutæ, quæ in illo ſunt, magis capaces ſunt ſtatus perfectionis, quā conjugati. Et ex hac parte ſtatus matrimonii videtur quodammodo minus perfectus, quia magis repugnans ſtatui perfectionis, magiſque ejus opera impediens, quamvis aliunde in firmitate ſtatus, & in remedio contra concupiſcentiam, aliquo modo excedat.

Quid dicendum de trimembri diviſione D. Thomæ.

16 Deinde de trimembri diviſione a D. Th. tradita in c. 4. dicemus, ut majorem enim declarationem poſtulat. Nunc breviter dicimus, illam eſſe veluti ſubdiviſionem quandam ſtatus perfectionis, non tam in diverſos ſtatus, quam in diverſos gradus ejuſdem ſtatus. Qualis erit in homine diviſio inter puerum, virum, & ſenem: & ita illa diviſio nihil obſtat ſufficientiæ noſtræ partitionis. Nam in illa ſtatus perfectionis ab illis tribus gradibus abſtrahit, & in quocumque ſufficienter ſalvari poteſt.

CAPUT III.

Quæ ſit perfectio Chriſtiana, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur.

1 Cum ſtatus perfectionis ad ipſam perfectionem dirigatur, ac tendat, ut illum exacte intelligere poſſimus, neceſſarium eſt prius, quid ſit perfectio, ad quam tendit, diligenter inquirere. Nam ſicut omnis ars habet ſcopum ſuum, quo tendat, ſine cujus cognitione

nec

nec intelligi, nec acquiri poteſt, ita etiam(ut optime dixit Moyſes Abbas in collat.1.Caſſi.c.2.) *Noſtra profeſſio*, id eſt, perfectionis ſtatus, *habet ſcopum proprium,ac finem ſuum, pro quo omnes illius ſtatus labores ſuſtinet.* Hic autem ſcopus non niſi Chriſtianæ vitæ perfectio eſt: de hac ergo, quid ſit, inquirimus, in qua inveſtigatione multa dubitari poſſunt.

Perfectio ſitne forma ſimplex, an plurium collectio.

Rationes dubitandi pro collectione formarum.

Primum eſt, an perfectio ſit aliqua forma ſimplex, vel plurium collectio? Et ratio dubitandi eſt, quia hæc perfectio vitæ Chriſtianæ, de qua tractamus, eſt perfectio vitæ ſpiritualis, & ſupernaturalis; hæc autem ſpiritualis vita multas virtutes requirit. In primis, fidem. Nam per illam dicitur Chriſtus habitare in cordibus noſtris, ad Epheſ.3.& ad Galat.3.ait idē Paulus:*Omnes filii Dei eſtis per fidem*. Deinde ſpes, de qua dicitur ad Rom.8. *Spe ſalvi facti ſumus.* Et 1. Joan.3. *Qui habet hanc ſpem, ſanctificat ſe.* Tertio,charitas,de qua dicitur ad Galat.3.*In Chriſto Jeſu,neque circumciſio aliquid valet,nec præputium,ſed fides,quæ per charitatem operatur.* Et ad Rom.5.*Spes autem non confundit,quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris*,&c.Et 1.Corinth. 12. poſtquam Apoſtolus de gratiis variis Spirit. Sancti ſermonem fecit, concludit: *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro.* Utique viam charitatis, de qua cap.13. ſubjungit, ſine charitate cætera nihil valere. Ibi tamen indicat ſolam charitatem non ſufficere, ſed alias etiam virtutes eſſe neceſsarias, dum adjungit. *Charitas patiens eſt, benigna eſt.*

2 Unde in aliis Scripturæ locis aliis etiam virtutib. perfectio tribuitur. Nam ad Eph.6. generaliter dicit Paulus: *Induite vos armaturam Dei,ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli*. Et infra: *Accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere, & ſtare in die mala,& in omnibus perfecti ſtare.* Ubi per *armaturam Dei*, concentum omnium virtutum intelligit, quas ſtatim enumerat. Et in particulari de patientia dicitur Jacobi 1. *Probatio fidei noſtræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, ut ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes.* Ac denique 1.Cor.14.dicitur: *Malitia parvuli eſtote, ſenſibus autem perfecti.* Ubi nomine *ſenſuum* ſignificantur virtutes moderantes paſſiones ſentientis appetitus, quæ maxime ad perfectionē humanā neceſſariæ videntur. Unde Greg.lib.2. Mor.c.26. alias 36. tranquillitatem animi, & totā boni operis ſtructurā, in quatuor cardinalibus virtutibus conſiſtere dicit; quia *illæ ſunt,quæ ſolidum noſtræ mentis ædificium ſuſtinent.* Unde confici poteſt ratio; quia perfectum eſt,cui nihil deeſt, ut Ariſtot. definit; ergo perfectio hæc, de qua agimus, includit omnia, quæ in homine perfecto poſtulantur, hæc autem ſunt omnes virtutes.

Rationes pro forma ſimplici.

3 In contrarium vero eſt, quia Theologi communiter cum D.Tho.2.2.q.184.a.1.& 3. perfectionem vitæ Chriſtianæ in ſolius charitatis perfectione conſtituunt ex Paul.ad Coloſs.3. ubi charitatem vocat *vinculū perfectionis*. Et Rom.13. ait. *Plenitudo legis eſt dilectio.* Eademque eſt ſanctorum Patrum ſententia. Ait enim Aug. lib. de nat. & grat. ca.42. ipſam charitatem eſſe, *veriſſimam, pleniſſimam, perfectiſſimamque juſtitiam.* Utique ſi charitas ipſa perfecta ſit. Unde ca.70. ſubjungit: *Inchoata charitas, inchoata juſtitia eſt, provecta charitas, provecta juſtitia eſt; magna charitas, magna juſtitia eſt; perfecta charitas, perfecta juſtitia eſt.* Et Greg. lib.28. Mor. c.ul. tractans verba Pauli Coloſſ.3. *Super omnia autem hæc charitatem habentes,quod eſt vinculum perfectionis*, ait, vocari vinculum perfectionis;*quia omne bonum,quod agitur per illam,ne pereat, ligatur*; quaſi dicat,ab illa ſuā perfectionem,& ſtabilitatem accipere.Sicut hom.27. in Evang. dixit: *Quidquid præcipitur, in ſola charitate ſolidatur*, Et 3.p.Paſtoral.admon.10.*Charitas*, inquit, *mater eſt omnium, cuſtoſque virtutum.* Idemque latius docet Proſper lib.3. de vita contemplat.cap.13. pleniſſime laudes charitatis enarrans,eique quidquid perfectionis in vita Chriſtiana cogitari poteſt, tribuens; & inter alia dicit de illa:*Juncta Deo inſeparabiliter,& unita. Affectionum omnium potentiſſima, divinæ contemplationis avida, in omnibus ſemper invicta,ſumma actionum bonarum*, &c. Et c.14. ad hoc propoſitum explicat loca Pauli 1. Cor. 13.& ad Galat.5.additque;*Nihil boni deeſſe poſſe,quibus charitas ineſt*;quod c.15.proſequitur.Ac denique Bern. ſerm.83.in Cant.propterea dixit:*Charitatem maritare animam Verbo.* Quod optime confirmat illa ſententia Paul.1.Cor.6.*Qui adhæret Deo,unus ſpiritus fit cum eo.*

Ex dictis ratio deſumitur ad probādum charitatem eſſe perfectionem Chriſtianam.

4 Unde ſumitur ratio, quia uniuſcujuſque rei perfectio eſt unio ejus ad ſuum ultimum finem: noſter autem finis ultimus eſt Deus, qui nobis per fidem manifeſtatur; ergo perfectio noſtra in unione ad Deum conſiſtit: charitas autem eſt, quæ nos Deo unit: nam per illam maxime adhęremus Deo;& ita per illam unus Spiritus cum ipſo efficimur, ut Paulus dixit, & ſignificavit Joan.1.Canon. c.4. dicens: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*. Et Proſper ſupra dixit, charitatem eſse omnium affectionum maximam;ergo maxime nos unit Deo: nullo enim perfectiori modo illi in hac vita uniri poſſumus, quam per amorem. Nam ille tendit in Deum prout in ſe eſt, & homines maxime illi ſubjicit, ejuſque voluntati conformes reddit, quæ eſt perfectionis ſumma; ergo tota vitæ Chriſtianæ perfectio, in charitatis perfectione poſita eſt. Hæc quæſtio ſimilis illi eſſe videtur, quæ de beatitudine tractari ſolet, an in una, vel pluribus operationibus conſiſtat? & quæ de forma juſtificante diſputatur,an ſit una ſimplex forma, ſeu virtus, aut collectio plurium: ita enim hic inquiritur; an hæc perfectio,de qua agimus,ſolius charitatis ſit, vel collectionis omnium virtutum. Et quia magna ex parte poteſt eſſe quæſtio de modo loquendi, advertimus, tribus modis poſſe perfectionem tribui ſoli charitati, primo eſſentialiter, ſeu ſubſtantialiter, ſecundo principaliter, tertio totaliter, ut cauſæ unicæ, & adæquatæ totius perfectionis.

Perfectio eſſentialiter ſumpta in charitate poſita eſt.

5 In primo ſenſu res eſt clara; quia ſine dubio eſſentia ſanctitatis, & perfectionis in ſola charitate poſita eſt. Et hoc probant teſtimonia, & rationes poſteriori loco adductæ. Cum autem dicitur *ſola*, vel non excluditur gratia gratum faciens, quæ vinculum amicitiæ cum Deo complet, quod vinculum nomine charitatis interdum ſignificatur, ut in lib.6.de Grat.c.13.& lib.7. c.9. dixi: vel ſermo eſt de perfectione, quæ in operatione, & in proximo ejus principio conſiſtit. Sic enim abſque dubio Chriſtiana perfectio in dilectione Dei,& in charitate, ut ejus principio eſſentialiter conſiſtit. Tum quia illa eſt, quæ in hac vita unit hominem Deo: tum etiam, quia illa eſt, quæ ſanctificat, & purificat cor,ut dicemus:in hoc autem eſſentia perfectionis conſiſtit. Et declaratur per analogiam ad beatitudinem patriæ; in qua multę quidem operationes neceſſarię ſunt; ſed illa, vel illæ, quę uniunt immediate beatū cum Deo, eſſentiales cenſentur, cæteræ accidentales. Sic ergo in via illa perfectio eſſentialis cenſetur, quę maxime unit, & aſſimilat animam Deo. Nam quo aliquis magis in charitate proficit, eo fit Deo ſimilior: ut Auguſt. dixit in enarrat. Pſal.99. circa finem. Ergo eſſentia Chriſtianæ perfectionis in charitate conſiſtit.

6 Atque in hunc modum exponit Cajet.D.Th. in 2.2.q.184. a.1. Nam D.Tho. ibi non dicit abſolute perfectionem in ſola charitate conſiſtere, ſed limitationem adhibere videtur, cum ait, *ſpecialiter* in illa conſiſtere. Cajet. autē exponit, id eſt, *eſſentialiter*: imo exiſtimat ita eſſe legendum,& emendandos eſſe codices,indicans in eos irrepſiſſe errorem. Sed hoc neque veriſimile eſt, cum ſæpius illa vox in illo artic. repetatur, in titulo, in argumento primo,in corpore,& in ſolutione ad ſecundū: & nulla illius vocis inveniatur varietas in antiquis & novis,ac emendatioribus editionibus. Neque etiā eſt neceſſaria mutatio illius adverbii, quia vox,ſpecialiter, plura complectitur, & fortaſſe D.Th.omnia cōprehendere voluit,& ideo variis terminis uſus eſt,ut ponderabimus. Quamvis ergo legamus *ſpecialiter*, poteſt illa ſpecialitas in hoc poni, quod charitatis perfectio eſt eſſentialis vitæ Chriſtianæ, cætera vero accidentalia ſunt, eſto ſint neceſſaria; & hunc ſenſum indicavit D. Th. in d.ar.1. ad 2.& a.3. ut Cajet. bene animadvertit.

Impugnatur charitatem eſſe perfectionem illam ad quam

7 Poteſt vero quis dubitare, quia in præſenti non inquirimus quamcunque perfectionem vitæ Chriſtianæ, ſed illam, ad quā ſtatus perfectionis ordinatur: at vero ſtatus perfectionis nō ordinatur per ſe, ac ſpecialiter ad eam perfectionē charitatis, quę eſt eſſentialis vitę ſpirituali,& Chriſtianæ;ergo illo modo non ſatis explicatur perfectio, quam nunc inveſtigamus. Minor patet,quia eſſentialis perfectio charitatis omnibus neceſſaria eſt,

Status perfectionis ordinatur.

& ab omnibus poſtulatur, dicente Chriſto D.Matth.5. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*. In hoc enim illa perfectio cōſiſtit, ut Deum ex toto corde, & proximum, ſicut nos ipſos diligamus: at hoc univerſis hominibus præcipitur, ut conſtat Matth.22. ergo eſſentialis perfectio, quæ in ſubſtantia, & neceſſitate charitatis conſiſtit, non eſt peculiaris ſcopus ſtatus perfectionis, ſed generalis ſtatus vitæ Chriſtianæ.

Solvitur impugnatur.

8 Reſpondeo charitatem ipſam in ſua ſubſtantia, & entitate poſſe habere diverſos ſtatus, a quibus abſtrahit charitas ſecundum ſuam præciſam eſſentiam, quæ in quolibet illorum graduum ſalvatur. Quamvis ergo verum ſit perfectionē charitatis eſſentialē præciſe, & abſtracte ſpectatā nō eſſe finē propriū ſtatus perfectionis: nihilominus verum etiam eſt, aliquam perfectionē intrinſecam, & pertinentem ad aliquem gradum charitatis, eſſe ſuo modo eſſentiam, & ſubſtantiam illius perfectionis vitæ, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur. Explicari hoc poteſt exemplo eſſentialis beatitudinis: nam generaliter ſumpta eadē eſſentialiter eſt in omnibus beatis; & nihilominus unus beatus in ipſa eſſentiali beatitudine perfectior eſt alio: & tota illa perfectio dicitur pertinere ad eſſentialem beatitudinem ejus, qui illam participat, per comparationem ad accidentalem beatitudinem, illam perficientem. Sic ergo licet eſſentialis perfectio charitatis communis ſit omnibus ſtatibus vitæ Chriſtianæ, nihilominus ſpeciali modo, & ſecundum quandam majorem perfectionem ſuam intrinſecam dicitur eſſe finis ſtatus perfectionis. Quod in ſequentibus punctis amplius declarabitur.

Perfectio principaliter ſumpta in charitate poſita eſt.

9 Secundo dicimus, etiam in ſecundo ſenſu veriſſimum eſſe, perfectionem vitæ Chriſtianæ in charitate poſitam eſſe principaliter; & conſequenter ſtatum perfectionis ad hanc perfectionem principaliter ordinari. Hoc etiā intendit D.Th. ſupra: nam in argumento primo objiciendo infert, quod *perfectio Chriſtianæ vitæ nō conſiſtat principaliter in charitate*. Unde ſolvendo argumentum, plane ſentit illo modo accipiendam eſſe aſſertionem. Et in ſolutione ad ſecundum concludit: *Perfectionem charitatis eſſe principaliſſimam reſpectu perfectionis, quæ attenditur ſecundum alias virtutes*. Et convincitur manifeſte ex teſtimoniis Scripturæ, & Patrum poſteriori loco allegatis, prçſertim ex illo Pauli ad Coloſſ.3. *Super omnia autem charitatem habete*. Nam quod eſt ſuper omnia, principaliſſimum profecto eſt omnium. Unde eſt illud 1.Cor.12. *Adhuc excellentiorē viam vobis demonſtro*; & c.13 *Major horum eſt charitas*. Propter quod de charitate dixit Aug.11. de Trin. c.18. *Nullum eſſe Dei donum illo excellentius*, utique ex his, quæ ad perficiendam virtutem proxime ordinatur. Et ſer.5. de verb. Domini, de eadem charitate ait: *Quid perfectius? quid utilius? quid firmius? quid ſecurius?* Quæ ſunt quatuor conditiones ad ſtatum perfectionis maxime neceſſariç. Et plura habet Proſper d.lib.3. de vit. contempl. & Bern. d.ſer.83. in Cant. de amore Dei loquens ait: *Solus eſt ex omnibus animæ motibus, in quo poteſt creatura, etſi non ex æquo, reſpondere authori; vel de ſimili mutuam rependere vicem*. Præterea ſequitur hæc pars ex præcedenti: nam in unaquaque re id eſt principalius, quod ad ejus eſſentiam ſpectat: ſed perfectio animæ eſſentialiter in charitate conſiſtit; ergo ejuſdē charitatis perfectio principalius etiam ad ejuſdem animæ perfectionem ſpectat. Denique, *propter quod unumquodque tale, & illud magis*: ſed omnia, quæ in ſtatu perfectionis, ut talis eſt, inveniuntur, & requiruntur, ad perfectionem charitatis ordinantur, ut mox videbimus; ergo perfectio ipſius charitatis eſt, in qua principaliter perfectio vitæ Chriſtianæ conſiſtit. Nec rationes dubitandi priori loco poſitæ contra hunc ſenſum procedunt, ut per ſe clarum eſt.

Perfectio totalis ſecundum rationem finis, & principalis movētis in ſola charitate conſiſtit.

10 Circa tertium vero, ſcil., an hæc perfectio vitæ Chriſtianæ totaliter in charitate cōſiſtat, aliqua diſtinctione, ſeu moderatione opus eſt; quia non ita eſt charitas ſufficiens, ut cætera excludantur, ſed potius, ut illā neceſſario comitentur, & illi inniti debeant, ut ad perfectionem conferant. Unde dicendū eſt ſecundū quaſdā rationes, utiq: finis, & principalis movētis, perfectionē in unica charitate conſiſtere: at vero formaliter, & in ratione cauſæ proximç elicientis, ſeu miniſtrantis, perfectionem vitæ Chriſtianæ non tantum perfectionem charitatis, ſed etiam virtutū cæterarum includere. Quç reſolutio tam clara eſt quoad ſingulas partes, ut ſola fere diſtinctiori explicatione indigeat. Prima ergo pars ſumitur ex D.Th.2.2.q.23.a.3.ad 3. ubi ait charitatem eſſe finem aliarum virtutum; & habet fundamentū in Paulo 1. Tim.1. dicente: *Finis præcepti charitas de corde puro*. Ubi Ambr. *Quoniam omnium major eſt charitas, hanc finem eſſe dicit, hoc eſt, perfectionis conſummationem*. In quib. verbis *finem* pro termino, & coronide, ac ultimo complemento videtur accipere: eſtque dictū illud veriſſimum; ſub illa tamen ratione magis ſe habet charitas, ut forma, & complementum perfectionis: verumtamen nos de fine proprio, propter quem cætera fiunt, loquimur. Et hic etiā eſt ſenſus Pauli: nam omniū præceptorum finis eſt, ut Deus, ſicut par eſt, diligatur; & in ſtatu perfectionis ad hunc finem perfecte diligēdi Deum omnia ordinātur. Unde exponens eadem verba Aug. dixit in Ench. c.121. *Omnia præcepta divina referuntur ad charitatem, de qua dixit Apoſtolus: Finis præcepti eſt charitas. Omnis itaque præcepti finis eſt charitas, id eſt, ad charitatem refertur omne præceptum*. Et hoc extendit Aug. ad conſilia, dicens: *Quæcunque mandat Deus, ex quibus unum eſt: Bonum eſt homini mulierē non tangere; tunc recte fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum*. Et in lib. 1. de doctr. Chriſt. c.35. addit, dilectionem Dei, & proximi eſſe finem omnium Scripturarum, & totius diſpoſitionis providentiæ Dei circa cæteras res omnes, quibus tanquā vehiculis, & inſtrumentis ad perfectionē charitatis conſequendam uti debemus. Et ſimiliter in Prçfat. ad Pſa.140. dixit: *Quidquid ſalubriter mente concipitur, vel ore profertur, vel de qualibet divina pagina ſculpitur, non habet finem, niſi charitatem*. Quod late proſequitur explicando, cur dicatur de corde puro, ut diſtinguatur ab omni amore, qui non eſt ſecundum Deum.

Verç charitatis effectus formalis purificare cor.

11 Videtur autem mihi Paulum, addendo illa verba, deſcribere charitatem, quaſi per effectū formalē ſuum: nam charitas vera eſt, quæ cor purificat, & niſi mundet cor, vera charitas non eſt; cum enim charitas cor faciat Deo ſummç adhærere, conſequenter expellit a corde omnem pravam cōcupiſcentiam, & ſic purificat illud. Uti enim dixit Aug. li.1. de doctr. Chriſt. c. ul. *Illud eſt cor purum, quod vacuū eſt omni cupiditate, & vitioſo amore ſui, ut nihil aliud diligatur, quam quod diligendum ſit*. Sic ergo charitas mundat cor, pravas concupiſcentias formaliter expellendo. Unde dixit egregie Chryſ. hom.32. in 1. ad Cor. quod *ſi charitas regnaret, omnia mala procul abeſſent, & ad nomen uſque ignoratum eſſe vitium*; quoniam *charitas*, ut ipſa adjungit, *ab omni mala ægritudine puram conſervat animam*. Ex hoc autem quaſi formali effectu charitatis amplius etiam explicatur, quomodo perfectio charitatis ſit unicus finis ſtatus perfectionis. Quoniam, ut Moyſes Abbas recte dixit in collat. 1. Caſſian. c. 4. *Deſtinatio, ſeu ſcopus noſtræ perfectionis*, id eſt, religioſi ſtatus, *eſt puritas cordis*. Cum ergo charitas hanc puritatē formaliter tribuat, & tanto ſit major, quanto charitas fuerit perfectior, recte concluditur, perfectionem charitatis unicum finem hujus ſtatus exiſtere. Unde optime d. Abbas c.7. concludit: *Omnia igitur hujus gratia nobis gerenda, appetendaque ſunt, vigiliæ, labores, ut per illa ab univerſis paſſionibus noxiis illæſum parare cor noſtrum, & conſervare poſſimus, & ad perfectionem charitatis iſtis gradibus innitendo contendere*.

Probatur eadem prima pars ratione.

12 Ratione tandē confirmatur hæc pars, quia charitas reſpicit immediate Deum, in quem tendit, tanquā in ultimū finem; ergo omnia opera aliarum virtutū in hunc finē refert, quia omnia in finē ultimū referenda ſunt. Ergo hoc modo ipſa eſt finis totius perfectionis. Dices, hinc ſolum probari objectū charitatis eſſe finem aliarum virtutū, & bonorū actuum earum, non vero ipſam charitatem eſſe hujuſmodi finem. Reſpondeo unū ex alio ſequi. Nam dilectio Dei eſt etiam dilectio ſui, id eſt, charitas ipſius Dei; & ideo ſicut Deus ipſe, ita & dilectio Dei eſt cæterorū bonorum finis. Nam propter Dei amorem aſſequendum oramus, mortificamur, peccata etiam venialia vitare ſtudemus, & ſic de aliis. Item, ſicut Deus ipſe eſt finis ultimus objectivus, ita unio ad Deum eſt quaſi finis ultimus formalis, ſeu conſecutio ultimi finis. Unde, quia hæc unio in hac

vita

vita per charitatem fit, ideo etiam ipſa charitas eſt finis, ad quem cæteræ actiones omnes utiliſſime referuntur. Sub hac ergo conſideratione in ſola charitate perfectio vitæ Chriſtianæ poſita eſt.

Probatur ſecunda.

13 Atque hinc facile eſt alteram partem probare, nimirum perfectionem ſtatus, de quo tractamus, quoad primariam cauſam moventem ad omnia perfectionis opera, & illam ſuo modo efficientem, in ſola charitate conſiſtere. Probatur enim ex Paul. 1. Cor. 14. dicente: *Charitas patiens eſt, benigna eſt: omnia credit, omnia ſuffert*, &c. In hoc enim loquendi modo omnia virtutũ opera uni charitati, tanquam moventi, & operanti tribuit. Et hoc modo etiam dixit ad Gala. 5. ad ſalutem neceſſariam eſſe fidem, *quæ per charitatem operatur*, utique bona, & meritoria opera, quæ a fide procedunt. Nec refert, quod Paulus dicat fidem per charitatem operari, quaſi fidei in hoc genere operandi, & movendi, & non charitati primatum tribuendo, cum ipſa moveat charitatem. Hoc, inquam, non obſtat, quia 1. Cor. 13. etiam dicit: *Charitas omnia credit*. Et ibidem ait: *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil ſum*. Igitur fides, & charitas ſeſe invicem movent ad modum intellectus, & voluntatis, fides proponendo objectum charitati, charitas vero efficaciter imperando, tam fidem, quam omnes alias virtutes ad finem ſuum ordinando; & ita operibus earum, vitam, & efficaciam ad meritum, & perfectionis conſummationem tribuendo. Ergo ſub hac etiam conſideratione ſola charitas eſt vitæ ſpiritualis perfectio.

Ideo charitas omnes virtutes dirigit in Deum, quando reſpicit finem ultimum, & aliarum virtutum finis eſt.

14 Provenitque hæc perfectio ex priori. Nam, quia charitas & reſpicit finem ultimum, ut proprium objectum, cui hominem unit, & conſequenter ipſa eſt finis aliarum virtutum; ideo & omnes virtutes dirigit ad Deum, imperando propter ipſum actus illarum, & quaſi Deum imitãdo, omnia etiam ad ſe convertit. Nam propter ſuam conſervationem, augmentum, fervorem, puritatem, aliaſq; ſimiles perfectiones, omnibus imperat. Et hinc Chryſ. hom. 32. in 1. Corint. charitatem appellat *fontem donorum, viam excellentẽ, quæ ad omnia chariſmata ducit; & matrem bonorum, & regale diadema, quod ſufficit ad oſtendendum perfectum charitatis diſcipulum*. Et addit: *Ipſa tranſmutat rerum naturam, & accedit habens omnia in manibus quavis matre mitior, quavis regina locupletior, & quæ ſunt laborioſa, levia facit, & facilia; virtutem quidem facilem, acerbiſſimum autẽ nobis reddens vitium*. Ex qua egregia conſideratione addere poſſumus, charitatem eſſe unicam perfectionem, & formam quaſi conſtituentem cæteras omnes virtutes in ſtatu perfectionis, non ſolum, quia illis dat complementum virtutis, ac perfectionis in ordine ad ultimum finem, & vim merendi; ſed etiam, quia illis dat ſtabilitatem, ac firmitatem, dando eis efficacitatem ad reſiſtendum contrariis, ſimulque eis præbet facilitatem, & jucunditatem in operando; quod ad ſtatum virtutis, ac perfectionis maxime neceſſarium eſt.

Perfectio totalis abſolute ſũpta non in ſola charitate ſita eſt. Probatur ex D. Th.

15 Nihilominus tamen, loquendo in tertio, & ultimo ſenſu ſupra propoſito, abſolute dicere non poſſumus in ſola charitate totaliter conſiſtere Chriſtianam, vel ſpiritualem perfectionem; vel unicam formalem perfectionem vitæ Chriſtianæ eſſe charitatem. Ita ſignificat D. Tho. d. q. 184. art. 1. in ſolutionibus argumentorum. Nam in 1 objecerat verba Pauli 1. Corint. 14. *Malitia parvuli eſtote, ſenſibus autem perfecti*. Et reſpondet, *charitatem radicaliter ſenſus perficere*: dicens autem *radicaliter*, ſentit aliam eſſe perfectionem, qua formaliter perficiuntur. Illam vero perfectionem ſenſuum refert D. Th. ad concordiam in doctrina, quam etiam charitas efficit, juxta illud 1. Cor. 1. *Sitis perfecti in eodẽ ſenſu, & in eadem ſcientia*. Tamen optime exponitur de ſenſibus, id eſt, judiciis rationis, ad diſcernendum inter bonum, & malum, quod ad viros perfectos pertinet, quos Apoſtolus a parvulis diſtinguit: pendet autem præcipue illa perfectio ex affectu; & ideo etiam a charitate maxime provenit. Et in 2. argum. ex verbis Paul. ad Epheſ. 3. *Accipite armaturam Dei*, &c. D. Th. intulerat, perfectionem virtutis Chriſtianæ non ſolum attendi ſecundum charitatem, ſed etiam ſecundum alias virtutes. Et in reſponſione id plane concedit: declarat tamen, in charitate ſimpliciter, in aliis autem virtutibus ſecundum quid poſitam eſſe. Et rationẽ reddit. *Quia perfectio charitatis eſt principaliſſimum reſpectu perfectionis, quæ attenditur ſecundum alias virtutes*. Ergo aliæ etiam virtutes ſuo modo formaliter ad perfectionem conferunt. Et in ſolutione ad 3. in particulari de patientia dicit, non ſufficere ad perfectionem, niſi charitate roboretur, & informetur. Non tamen negat per ſe addere aliquam perfectionem, ut alibi expreſſius docet, 1. 2. q. 66. art. 4. ad 2. 2. q. 136. a. 2. ad 1. Ait enim illam ſine charitate quaſi nihil eſſe, quamvis neceſſaria ſit, ut homo ſimpliciter perfectus eſſe poſſit. Juxta id, quod ſcribit Jacobus: *Ut ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes*. Quę verba confirmant aſſertionem poſitam, & eandem probant rationes dubitãdi in principio propoſitę.

Declaratur quo pacto, aliæ virtutes ad perfectionem cõferant. Et primo conferunt ut inſtrumenta charitatis.

16 Ut autem hoc melius intelligatur, explicandum eſt, quomodo aliæ virtutes, vel operationes earum ad perfectionem vitæ Chriſtianæ conferant. Variis enim modis id poteſt explicari. Et in primis Moyſes Abbas d. collat. 1. c. 7. dicit conferre inſtrumentaliter; ſic enim inquit: *Jejunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt: quia non in illis conſiſtit diſciplinæ illius finis, ſed per illa pervenitur ad finem*. Ex quibus ultimis verbis conjici poteſt loqui Moyſem de illis actibus, ut antecedunt perfectionem charitatis, & munditiam cordis perfectam, & ad illam viam parant, & diſponunt, ſuntque media utiliſſima, & moraliter neceſſaria; & in hoc ſenſu lato modo vocare illa inſtrumenta. Quæ quidem inſtrumenta in principio requiruntur ad removenda impedimenta perfectionis, qualia ſunt ſolicitudo rerum temporalium, & omnes affectiones inordinatæ, quarũ moderatio neceſſaria eſt ad perfectionem charitatis, de qua tractamus; & ſic concurrunt, ut pura media, vel diſpoſitiones remotæ ad perfectionem. Poſt acquiſitam vero perfectionem charitatis, aliæ etiam virtutes perfectæ neceſſariæ ſunt per ſe, & propter honeſtatem ſuorum actuum. Quia vero non perfecte operantur, niſi ex motione charitatis, ideo dici poſſunt requiri, ut inſtrumenta ipſius charitatis, vel proprius, ut facultates proximæ, quibus ipſa charitas utitur ad perfectos illatum actus exercendos, quibus & ipſa augetur, magiſque, ac magis perficitur, & interdum etiam conſervatur. *Quia probatio dilectionis exhibitio eſt operis*; præſertim quando illud ad ſalutem neceſſarium eſt: nã, qui diligit, mandata ſervat, & ſi perfecta ſit charitas, etiam conſilia, & meliora opera exercet cum promptitudine, & fœcunditate, ad quam multum conferunt cæteræ virtutes, licet charitas omnes perficiat.

Conferũt etiam ut accidẽtia perfectio- n s.

17 Unde alio modo poſſunt dici virtutes conferre ad perfectionem per modum accidentium. Quia omnis perfectio alicujus rei creatæ, vel eſſentialis eſt, vel accidentalis. Si ergo in vita ſpirituali ſola charitas ad eſſentialem perfectionem pertinet, ut dictum eſt, & cæteræ virtutes aliquam etiam perfectionem conferunt; recte concludi videtur ſolam accidentalem perfectionem addere poſſe. Et hoc etiam confirmat exemplum ſupra adductum de beatitudine ultima vitæ futurę. Nam in illa omnis perfectio propria beatitudinis, quæ eſſentialis beatitudo non eſt, nec pars illius, ad accidentalem beatitudinem pertinere cenſetur. Ergo ſimiliter in ſtatu viæ omnis perfectio, quæ non unit per ſe animas Deo, licet neceſſaria ſit ad perfectionem formæ unientis animam Deo, accidentalis erit. Et hoc ſentire videtur D. Th. in d. ar. 1. ad 2 Nam per *perfectionem ſimpliciter*, intelligere videtur eſſentialem, quæ eſt quaſi ſubſtantia rei. Unde conſequẽter perfectionem aliam vocat *ſecundum quid*, utiq; tanquam accidentalem. Et ita etiam ſentit Cajet.

Non dicitur ſimpliciter perfectius, niſi qui cum charitate alias virtutes poſſidet.

18 In his autem terminis, *ſimpliciter* & *ſecundum quid*, oportet notare ex D. Th. 1. p. q. 5. a. 1. aliter referri ad ens, aliter ad bonum: nam ens dicitur ſimpliciter tale ratione ſui eſſe ſubſtantialis; bonum autem ſimpliciter non dicitur, ſi debitis accidentibus careat, quia ſine illis non eſt perfectum, quod nomine boni ſignificatur. In præſenti ergo aliæ virtutes comparatæ ad charitatem in ſuo eſſe, & quaſi in abſtracto, ſunt perfectiones ſecũdum quid; charitas vero ſimpliciter; comparatę vero ad habentem, quatenus illum bonum reddunt, & perfectũ, ſic omnes, & ſingulæ virtutes dici poſſunt neceſſarię ad perfectionem ſimpliciter. Nam bonum ex integra cauſa, & perfectum, cui nihil deeſt; ideoque malum ex quocunque defectu; & imperfectum ſimpliciter eſt, cui aliquid

quid perfectionis neceſſariæ deeſt:& e contrario ille denominabitur perfectus ſimpliciter,cui neque minimum quid deeſt,juxta illud Jac.1. *Qui in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Tamen etiam hoc modo comparatæ virtutes ad charitatem, quatenus cum illa concurrunt ad hominem ſimpliciter perfectum conſtituendũ; eſt magnum diſcrimen inter illas. Nam ſi contingeret hominem habere charitatem ſine aliqua alia virtute, eſſet ſolum imperfectus quoad aliquid accidentale; & abſolute dici poſſet eſſentialiter perfectus,latiori modo, id eſt,juſtus,& ſanctus.E contrario vero, ſi alias virtutes habeat ſine charitate, mortuus eſt, & nihil eſt, & non ſolum imperfectus, ſed etiam malus ſimpliciter eſt (ut Scriptura loquitur), & ideo perfectio ab aliis virtutibus proveniens, comparatione charitatis, merito accidentalis, & ſecundum quid appellatur.

Objectio. 19 Objici vero poteſt,quia ſequitur,ſolam charitatẽ mereri augmentum eſsentialis beatitudinis,cæterarum autem virtutum opera ſolum mereri accidentalia præmia;cum tantum ſint accidentia Chriſtianæ perfectionis.Propter hoc aliqui concedunt ſequelam, & approbant conſequens. Nos vero conſequens illud falſum eſſe,& maxime cavendum in proprio quodam opuſculo oſtendimus,& ideo conſecutionẽ facile negamus,quia aliarum virtutum opera ab ipſa charitate principaliter habent,quod ſint meritoria.Unde ſicut accidẽtia in virtute ſubſtantialis formæ attingunt ſubſtãtiam;ita opera omnium virtutum ex influxu charitatis attingunt(ut ſic dicam) ſubſtantiam ipſius charitatis, & ipſam in ſe augent,& conſequenter præmium eſſentiale merentur.Et ideo diximus illa eſſe inſtrumenta, & media ad ipſam perfectionem,utique eſſentialem conſequendam,& augendam, quod poſſunt præſtare, vel meritorie augendo ipſam charitatem habitualem, vel diſponendo ad melius exercendos actus proprios ipſius charitatis, vel auferendo impedimenta,ut dictum eſt,vel impetrando auxilia,vel merendo, quibus perfectius eliciantur.

Proponitur difficultas ſumpta a fide, & ſpe. 20 Nonnulla vero difficultas in hoc ſupereſt ſpecialiter de perfectione fidei,& ſpei; videntur enim hæ virtutes ad eſſentiam Chriſtianæ juſtitiæ pertinere: unde cum proportione earum perfectio ad eſſentiã Chriſtianæ perfectionis pertinebit.Item quia fides, & ſpes,Deũ ipſum immediate attingunt, & illi uniũt animam,fides quoad intellectum, ſpes, quoad affectum Dei, ut eſt ſummum hominis bonum;ergo licet unio charitatis adDeũ ſit perfectior,nihilominus nõ eſt tota unio,nec ſola ſufficiens ad perfectam unionem cum Deo; ergo tota hæc perfectio dici debet eſſentialis vitæ Chriſtiani.Et de fide quidem videtur id maxime probabile:tum quia eſt principium,& fundamentum neceſſarium totius unionis,& aſcenſionis animæ ad Deum in hoc ſtatu viæ; tum etiã, quia perfectio hujus vitæ maxime videtur in contemplatione conſiſtere, cum in illa etiam beatitudo hujus vitæ poſita ſit,ut communiter cum D.Th. traditur 1.2. q.3.a.3.At contemplatio eſſentialiter eſt intellectus operatio, utique opus fidei perfectum. Unde verba illa Chriſti: *Hæc eſt autem vita æterna,ut cognoſcant te ſolum Deum verum,& quem miſiſti Jeſum Chriſtum,* Joan. 17. de ſtatu præſentis vitæ a multis Patribus, & expoſitoribus intelligitur. Deinde ſpes licet non tam neceſſaria, ſicut fides eſſe videatur, nihilominus pro ſtatu viæ videtur valde eſſentialis; tum quia hic eſt ſtatus tẽdentiæ in beatitudinem;nemo autem poteſt in illam tendere,niſi illam ſperet:tum etiam, quia vix poſſet homo amare Deum ſumme propter ſeipſum, niſi cognoſceret, amaret, & ſperaret illum, ut ſummum bonum ſuum.

Explanatur difficultas. 21 Verumtamen hæc difficultas magna ex parte poteſt eſse de modo loquẽdi,& ſimilis tractari ſolet de beatitudine perfecta,an in uno actu,vel in pluribus cõſiſtat. Et de forma juſtificante, an ſit una ſimplex forma, vel plures eſsentialiter includat, & præſertim tres virtutes theologales,quam in li.7.de Gratia.c.9. late tractavi,& probabilius duxi,fidem,& ſpem, licet omnino neceſsariæ ſint ad juſtificationem viæ, & poſſint aliquo modo dici de ſubſtantia, vel integritate illius: nihilominus tamen gratiam, vel ſolam, vel ad ſummum charitati conjunctam,eſse formam eſsentialem juſtificationis. Idem ergo cum proportione dicendum cenſeo in præſenti, hac obſervata differẽtia,quod juſtificatio, quaſi in receptione,& paſſiva(ut ſic dicam)deificatione animæ poſita eſt,& ideo forma illius maxime eſt gratia ſanctificãs. Perfectio vero conſiſtit in operatione, vel proxima habitudine ad illam,& ideo in ſola charitate,& amore Dei propter ſeipſum eſsentialiter conſtituitur.Nam,ut dixit Bernardus d.ſerm.83.in Cantica. *Amor ſibi abundat,amor cum venerit,cæteros in ſe traducit,& captivat affectus.Propterea,qui amat,amat,& nihil aliud novit.Spõſus, & ſponſa ſunt, quam quæris aliam inter ſponſos neceſſitudinem, & connexionem, præter amari, & amare.* Unde infert ibi tacite Bernardus, etiam virtutem Religionis,& affectum ad opus ejus,quod eſt honorare Deum,non pertinere ad eſsentiam perfectionis, quia in omnibus eminet amor, & ſine illo nihil placet.Unde adjungit: *Et quidem ſoli Deo honor, & gloria, ſed horum neutrum acceptabit Deus, ſi melle amoris condita non fuerint.* Quod ſimiliter de fide, & ſpe dici poteſt. Unde infert. *Is* (utique amor) *per ſe ſufficit, ipſe meritum, ipſe præmium ſibi eſt amor, præter ſe non requirit cauſam, non fructum,* &c.quæ eleganter,ac pie proſequitur.

22 Fides ergo,& ſpes,quamvis materialiter(ut ſic dicam)ad perfectionem neceſsariæ ſint,nihilominus eſsẽtia perfectionis in charitate ſola merito collocatur. Tũ quia ipſæmet fides,& ſpes,niſi charitate formentur, nomen perfectionis non merentur, cum mortuæ ſint, & quaſi nihil cenſeantur.Unde eſt illud Aug.15.de Trin. c.18. *Dantur & per Spiritum ſanctum alia munera, ſed & ſine charitate nihil proſunt.* Quod etiam repetit hom. 10.de verbis Domini, & habet fundamentum in Paulo 1.Corint.13.& Jacobi 1.& 1.Jo:3. *Qui non diligit, manet in morte.* Tum etiam,quia fides,& ſpes non ſunt per ſe neceſsariæ ad perfectionem, ſed ſolũ ratione imperfectionis, quæ in homine ſupponitur in ſtatu viæ: unde non tam propter ſe,quam propter charitatem poſtulantur; & ideo ſola charitas quaſi regina, & eſsentia perfectionis reputatur.Quamvis negari non poſset fidem,& ſpem multo altiori ratione, majorique vinculo, ac neceſſitate conjungi charitati, quam reliquas virtutes, ideoque perfectionem earum non tam accidentalem eſſe, quam ſubſtantialem, & ad eſsentialem proxime accedere,& poſse aliquo modo de integritate cenſeri. Nã fides eſt fundamentum, ſpes autem fulcimentum charitatis dici poteſt.Et hoc probant rationes dubitandi propoſitæ.Idemque cum proportione dicendum eſt de beatitudine hujus vitæ,& contemplatione. Nam probabilius eſt,beatitudinem hujus vitæ,in amore conſiſtere: ut docuit Can.li.9.de locis.c.9.& in 1.2.ſuo loco diximus, & in ſequentibus dicemus contemplationem in amore præcipue conſiſtere,eumque eſsentialem ejus perfectionẽ dici poſse,licet ſine mẽtis cogitatione eſse nõ poſſit. *(margin: Fides & ſpes veluti materialiter ſolum ad perfectionem requirũtur.)*

CAPUT IV.

Qualis perfectio charitatis per ſtatum perfectionis intendatur.

1 Diximus perfectionem vitæ Chriſtianæ eſse ipſam charitatis perfectionem,& addidimus non ſolã eſsentialem perfectionem ejuſdem charitatis per ſtatũ perfectionis intẽdi, ſed cum additione aliqua ſeu peculiari augmento,aut excellentia, quia ſola eſsẽtialis perfectio cõmunis eſt, aut eſse debet omnibus Chriſtianis ſecundum debitum fidei viventibus;quia ergo in charitate ultra eſsentialem perfectionem multæ aliæ inveniuntur, explicare oportet, quam illarum ſtatus perfectionis exigat, vel reſpiciat. In quo in primis cogitari poteſt aliquis amor Dei infinitæ perfectionis, & comprehenſionis(ut ſic dicam) diligibilitatis Dei, eique adæquatus. Et de hac perfectione charitatis non eſt ſermo,ut dixit D.Tho. d.q.84. a.2.quia eſt ſimpliciter impoſſibilis creaturæ:perfectio autem, de qua agimus, debet eſse poſſibilis, & ut talis apprehendi, alioquin intẽdi nõ poſset,nec ut ſcopus ſtatus perfectionis proponi. *(margin: Inprimis non requiritur amor Dei infinitæ perfectionis, & cõprehenſionis.)*

2 Deinde poteſt conſiderari perfectio amoris, quæ perpetuitatem, atq; immutabilitatem in actuali amore ſine interruptione requirat, & tãtam puritatem cordis includat,ut nullam venialẽ culpam,nec minimum defectum,aut difficultatem in exequenda Dei voluntate ſecum admittat. Et de hac etiam non eſt ſermo, ut idem Doctor ſanctus adjungit;quia illa perfectio eſt propria Beatorum; viatoribus autem ſecundum legem ordinariam,& ſecluſis privilegiis eſt impoſſibilis. Hic autem tractamus de perfectione charitatis, ad quam poſſit in hac vita perveniri,& ideo etiam poſſit medio ſtatu perfectio- *(margin: Neque etiam requiritur actualis amoris immutabilitas, quæ nullũ patiatur defectum vel venialem.)*

fectionis intendi. Unde Moyſes Abbas in d.collat.1.ca. 4. diſtinguit finem ab ſcopo, ſeu deſtinatione ſtatus monachalis; dicitque perfectionem patriæ eſſe finem monachi, perfectionem autem viæ, quam in cordis puritate ponit, eſſe ſcopum, ſeu deſtinationem monachi. Veruntamen etiam ſcopus in præſenti rationem finis habet: nam eſt intentus per media illius ſtatus, & ideo etiam deſtinatio vocari poteſt, non quatenus vox illa actum, vel propoſitum mentis ſignificat, ſed quatenus ad ſignificandam perfectionem intentam, quatenus ad illam tendit mentis deſtinatio, transfertur. Sunt ergo finis, & ſcopus tanquam finis extrinſecus, & intrinſecus, remotus, vel proximus, quorum proximus in hac vita acquirendus eſt, remotus vero ſperandus in futura: illa ergo perfectio charitatis, quæ propria eſt patriæ, ad præſentem conſiderationem non ſpectat.

Plures charitatis perfectiones proponuntur.

3 Præterea in charitate viæ variæ perfectiones ultra eſſentialem ſpectari poſſunt. Nam eſſentialis perfectio in hoc ponitur, quod diligatur Deus propter ſeipſum ex toto corde, & animo, ſeu ſuper omnia appretiative. Hoc autem fieri poteſt per charitatem habitualem in actu primo, vel per actum ſecundum, quod eſt veluti perfectio addita habitui charitatis, & eſt extra eſſentiã ejus. Deinde utroque modo fieri poteſt, vel per charitatẽ remiſſam, vel per intenſam, & ideo alia perfectio augens intrinſece charitatem ultra eſſentialem exigentiam ejus, eſt intenſio ſecundum latitudinem graduum. Præterea ex parte objecti poteſt eſſe major, vel minor extenſio, præſertim in actu charitatis. Primo, quatenus non ſolũ Deus, ſed etiam proximus per illum amatur. Secũdo reſpectu Dei per quandam habitudinem ad effectus, vel objecta volũtatis Dei major, vel minor extenſio in ipſo Dei amore invenire poteſt. Nam, qui ita amat Deum ſuper omnia, ut tãtum includat formale, vel virtuale propoſitum nunquam illum graviter offendendi, neque ſe ab illo avertendi propter quamcunque cauſam, vel creaturam, illum amat cum majori limitatione, & minori cordis extenſione, quã qui illum ita diligit, ut propter ipſum omnem leviſſimam offenſam, ſeu culpam vitare proponat; & adhuc univerſaliorem Dei amorem habet, qui ex amore non tantum implere omnia præcepta, & vitare omnia, etiam levia, peccata; ſed etiam divina conſilia ſervare, & media, quæ ad perfectionem conducunt, aſſumere in corde ſuo ſtatuit. Et in hoc genere poteſt multa varietas cogitari; quatenus plures actus amoris fieri poſſunt, quibus majus, vel minus bonum divinum extrinſecum non ſolum per ſimplicem benevolentię affectum ametur, ſed per intentionem abſolutam, quæ ex parte amantis ad executionem tendat, ut eſt amor placẽdi Deo in omnibus, vel in pluribus magis, vel minus arduis, vel ad majorem, vel minorem Dei gloriam pertinentibus. Hujuſmodi enim perfectio, licet extenſiva vocetur ex parte objecti, revera eſt intenſiva in actu, non ſecundum latitudinem graduum, hoc enim non ſemper eſt neceſſarium, ſed ſecundum individualem perfectionem, ſeu entitatem ipſorum actuum. Denique conſiderari poteſt alia perfectio in charitate, quæ præter intrinſecam perfectionem actus, vel habitus neceſſaria moraliter eſt ad exercendam charitatem, & per illam imperandum opera honeſta prompte, & delectabiliter, conſtanter, ac frequenter; & hæc perfectio quodammodo eſt extrinſeca, i.e. adjacens charitati. Nam ex conſortio aliarum virtutum, & moderatione, & ablatione impedimentorum conſurgit. Merito ergo inveſtigamus, qualis perfectio charitatis in ſtatu, vel per ſtatum perfectionis intendi debeat. Et ut diſtinctius res intelligatur, de ſingulis ſigillatim dicetur.

Utrum perfectio charitatis intenta ab ſtatu perfectionis in habitibus, an in actibus conſiſtat.

4 Primo ergo inquiri poteſt, an hæc perfectio in habitibus, vel in actibus conſiſtat? ſeu an in actu primo, vel ſecũdo? Aliquibus enim placet conſiſtere in actu ſecundo perfectæ operationis. Primo, quia revera beatitudo in actuali operatione poſita eſt, ut ex 1.2. ſupponitur; ergo & perfectio hujus vitæ. Probatur conſequentia, quia in tali perfectione videtur beatitudo hujus vitę cõſiſtere. Secundo, quia ſicut perfectio patriæ conſiſtit in actuali conſecutione, & tentione finis ultimi; ita perfectio viæ in actuali tendentia poſita eſt: tendimus autem actualiter per actum charitatis, non per habitum; ergo in tali actu cõſiſtit perfectio. Tertio, quia perfectio cõſiſtit in eo, quod præcipitur, vel cõſulitur; præcipiuntur autẽ, vel cõſuluntur non habitus, ſed operationes. Ergo.

Vera ſententia. Conſiſtit in habitu non abſolute, ſed ita diſpoſito, ut prompte, & ſine impedimento ex parte ſubjecti actus elicere, & imperare valeat.

5 Alii vero conſtituunt hãc perfectionem per modũ habitus, non quod in ſola charitate habituali, etiam intenſa, poſita ſit; ſed in illa talem ſtatum habente, ut prõpte, & ſine impedimento ex parte ſubjecti actus ſuos iã elicitos, quam imperatos exercere valeat, etiamſi actum nullum eliciat. Probatur primo, quia hic eſt ſcopus ſtatus perfectionis ſic dicti, quia eſt via ad perfectionem, ſeu modus vivendi aptus ad obtinendam illam. Quia non tenditur per illum ſtatum ad unum aliquem actum vel continuam operationem, ſed ad virtutes acquirendas, & frenandos affectus, & tollenda omnia impedimenta: ita ut homo ad eam diſpoſitionem permanentem, & ſtabilem perveniat, in qua veluti connaturaliter quibuſdam temporibus Deum amet, & aliis alia opera virtutis exerceat, & ſemper, quantum fragilitas hujus vitæ patitur, minima etiam peccata evitet. Hæc ergo diſpoſitio, & ſtatus perſonæ, quaſi per modum habitus permanens, eſt perfectio vitæ Chriſtianæ, de qua tractamus. Unde argumentor ſecundo, quia poteſt quis eſſe perfectus in hac vita, licet nullum ſpecialem actum valde perfectum elicuerit. Ergo ſignum eſt, hanc perfectionem non conſiſtere in actu aliquo perfectiſſimo, ſed in permanente diſpoſitione, quam obſervantia ſtatus perfectionis cum frequentia actuum relinquit. Antecedens patebit facile in homine, qui conſtanter, ac frequenter, ſeu regulariter, & diu charitatis actus, & opera perfectionis exercet cum moderata intenſione: nam ille pervenire poterit ad ſtatum perfectorum, etiamſi in ſingulis actibus non ſit multum fervens, ſed cum mediocritate, & æqualitate ſemper operetur, ut in cap.6. magis explicabitur.

Proponitur & impugnatur prima reſponſio.

6 Unde arguitur tertio; quia aliàs, qui ferventem actum charitatis tam in conatu, quam in amplitudine objecti ſemel eliceret, conſecutus eſſet perfectionem charitatis, quæ hominem in hac vita in ſtatu perfectorum conſtituit, etiamſi nec tales actus multiplicaret, neque haberet paſſiones edomitas, nec promptitudinem perfecte operandi. Reſpondent aliqui concedendo ſequelam, dummodo talis homo illum bonum actum nunquam retractaverit. Quia tunc in eo permanet virtualiter, & apud Deum ſanctior eſt, & majorem gloriam obtinebit, quam is, qui in actibus minus intenſis diu ſe exercuit, & ideo apud Deum perfectior eſt, etiamſi apud homines non ita eſſe videatur. Sed hoc falſum eſt; tum, quia ſupponit actus remiſſos non valere ad meritum augmenti gratiæ, & ſanctitatis, quod falſum, & abſurdum eſt, ut tractatu de Gratia, & latius in relectione ſecunda diximus; tum etiam, quia ſupponit ſolam intenſionem habituum, vel unius actus ſufficere ad perfectionem, de qua tractamus, quod ſtatim impugnabimus. Tum denique, quia illo modo diceretur homo perfectus per denominationem extrinſecam, ſeu moralem ab actu præterito, quod ſtatim per ſe falſum, & contra omnem ſenſum apparet.

Proponitur & impugnatur ſecunda.

7 Unde alii minus improbabiliter reſpondent, unum actum non ſufficere, niſi moraliter continuetur per frequentiam actuum, ſine interruptione voluntaria, ſed ſola naturali, vel ita parva, ut pro nihilo reputetur: & in tali continuata operatione dicunt conſiſtere perfectionem hujus vitæ, quia non eſt capax majoris perſeverantię in actuali operatione. Qui modus dicendi probabilis eſt: nihilominus tamen ſimpliciter loquendo probabilius ponitur hæc perfectio in actu primo cum quadam habitudine ſpeciali ad perfectionem, & frequentiam actuum ſecundorum. Quia revera hæc denominatio hominis perfecti, realis, intrinſeca, & permanens, ac durabilis eſt, etiam dum homo nihil operatur actu; & ideo ab intrinſeca forma reali, ac permanente ſumi debet: & ideo neque unus actus, nec actuum frequentia ſola poteſt eſſe forma, ſeu perfectio, a qua homo perfectus denominatur. Quia ceſſante actu, etiam per phyſicam tantum interruptionem, ut eſt in ſomno, homo habet in ſe perfectionem illam, a qua perfectus denominatur; ſicut habet ſcientiam, a qua ſapiens conſtituitur. Unde poteſt Deus hominem ſubito conſtituere perfectum ſine actibus illius, ſola ſua efficacia, mortificando paſſiones ejus, infundendo habitus, etiam acquiſibiles per actus, & conſtituendo eum in ea diſpoſitione quaſi habituali, & permanente, ad quam homines perfecti

cti per magnam exercitationem pervenire ſolent. Quod fecit in Beatiſſima Virgine a primo inſtanti conceptionis, auferendo fomitem, & virtutes infundendo. Et quamvis tunc Virgo aliquem voluntatis actum habuerit, ut probabilius eſt, tamen potuit illam perfectionẽ permanẽtem ſine actu habere, ſi Deus vellet: & de facto non habuit illam ab actu, licet cum actu illam habuerit.

Perfectio antecedẽter & cõſequenter non tamẽ formaliter in actuali operatione conſiſtit.

8 Actualis ergo perfectio per frequentiam actuum, & præcedere debet ſecundum ordinariam legem, ut ad illam permanentem, ac perfectam diſpoſitionem perveniatur; & moraliter non conſervabitur illa proxima habilitas, & promptitudo ad bene operandum ſine frequentia ſimilium actuum: & hoc modo dici poteſt perfectio conſiſtere antecedenter, & conſequenter in actuali operatione; non tamen formaliter. Et confirmari hoc poteſt ex his, quę Baſilius tradit hom. 10. in Exaem. circa finem. Ubi ponderat prius dictum eſſe Geneſ. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, & poſtea ſolum eſſe repetitum: *Creavit Deus hominem ad imaginem ſuam Quia eſſe ad imaginem in ipſo puncto creationis obtinuit homo, inſigniri autem ſimilitudine Dei, relictum eſt nobis acquirendum, certa animi deſtinatione, & efficaci, ac operatoria actione.* Per ſimilitudinem enim perfectionem animi intelligit, quam non dicit eſſe actionem, ſed per actionem comparari, & ſic per modum formæ permanentis ineſſe. Et ad hoc etiam explicandum, & confirmandum juvare poſſunt, quæ de formali cauſa juſtificationis, quod ſit habitus, & non actus, diximus lib. 7. de Gratia. cap. 8.

Solvuntur argumenta prioris ſententiæ.

9 Nec contra hoc obſtant conjecturæ in priori ſententia adductæ. Ad primam negatur conſequentia, & ad probationem dicitur, perfectionem hujus vitę non conſiſtere in beatitudine ſumpta in illo rigore, & proprietate, ſed in ſtatu, & diſpoſitione perſonæ, quæ ad operationem illam exercendam temporibus opportunis conveniens eſt. Nam beatitudo hujus vitæ imperfecta eſt, & ideo non poteſt eſſe in continua, ac perpetua operatione. Et conſequenter non poteſt homo ſemper, ac continue eſſe beatus in illo ſenſu, ac proprietate; poteſt autem ſemper, ac continue perfectus eſſe. Niſi quis velit aliquem vocare felicem, etſi in illo puncto actu non operetur. Sicut Chriſtus Dominus dixit Matth. 5 *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Beati pauperes ſpiritu. Beati mites*, &c. quæ non dicunt actualem operationem, ſed bonam perſonæ diſpoſitionem. Vel etiam ſicut dixit Auguſtinus, homines in ſtatu innocentię quandam beatitudinem habuiſſe, in qua permanebant, etiam quando actu non operabantur. Et ſic negandum erit ad beatitudinem imperfectam eſſe neceſſariam actualem operationem continuam, ſed juxta ſtatus capacitatem. Sed hoc ad modum loquendi pertinere videtur. Unde ſimili modo dicitur ad ſecundum, actualem tendentiam continuam non eſſe neceſſariam ad perfectionem vię, quia non eſt tali ſtatui poſſibilis ſecundum communem legem: ſufficiet ergo proxima habilitas & diſpoſitio, quæ quidem per actualem operationem maxime perficietur; & quo frequentius, & per actus perfectiones illam quis exercuerit, eo erit perfectior. Ad tertium dicitur, perfectionem cõſuli quoad ſtatum, & permanentiam, etiam ſi proxime conſulantur actus, per quos talis perfectio, ſeu diſpoſitio perſonę acquirẽda eſt.

10 Secundo dicendum eſt de perfectione intenſionis, in qua ſola perfectionem hanc, de qua tractamus, aliqui conſtituunt. Quia quo aliquis habet, gratiam, & charitatem intenſiorem, eo ſimpliciter ſanctior eſt: ergo eſt etiam perfectior; quia hæc perfectio in ſanctitate maxime poſtulatur. Juxta hunc ergo modum, tunc charitas dicetur perfecta, quando pervenit ad certum gradum intenſionis excedentis communem curſum juſtorum hominum, in quo gradu poterit eſſe major, & minor perfectio; aliquis autem gradus, tanquam minimus in eo ſtatu neceſſarius erit: quantus autem ille ſit, Deus novit.

Ad perfectionem nulla requiritur certa intenſio charitatis Probatur.

Sed hoc nobis non placet. Unde dico, nullam certam intenſionem charitatis habitualis ad hanc perfectionem eſſe neceſſariam; ac ſubinde nec ſolam intenſionem etiam magnam ad hanc perfectionem ſufficere, nec requiri, quamvis cæteris paribus multum ad hanc perfectionem conferat. Probatur in primis generaliter tota reſolutio. Quia contingere poteſt, ut aliquis habeat habitus gratiæ, & charitatis valde intenſos, & non habeat mortificatas paſſiones, nec actus heroicos, vel perfectos virtutis frequenter, vel ordinarie faciat, ſæpiuſque venialiter peccet: hunc autem nemo dicet eſſe perfectum, vel perfectionem charitatis aſſecutum. E contrario vero fieri poteſt, ut aliquis habens charitatem minus intenſam, moderatos habeat affectus, ita ut facile, & ordinarie venialia vitet peccata, & conſtanter virtutem operetur, ac proinde in ſtatu perfectorum ſit. Ergo hæc perfectio, a qua nimirum homines vocantur perfecti, non habitus intenſionem, ſed aliam conditionem, ſeu diſpoſitionem perſonę poſtulat, quæ ex aliis qualitatibus conſurgit, quamvis intẽſio ad illam juvare poſſit.

11 Antecedens, quoad priorem partem facile oſtenditur in multis perſonis revera timoratis, quoad cavenda peccata mortalia: unde longo tempore in gratia vivunt, & communia opera virtutis, ut eleemoſynæ, orationis, jejunii, & ſimilia faciunt, & frequenter Sacramenta recipiunt, vel etiam quotidie celebrant; & nihilominus ſine gravi Dei offenſione delicioſe vivunt, libere loquuntur, vel otioſe, vel impatienter, vel cum ſimilibus defectibus operantur. Ac deniq; quoad opera ſupererogationis, imperfecto modo vivunt. In his ergo poſſent habitus gratiæ, & charitatis eſſe valde intenſi, vel ex diuturnitate temporis cum aliquibus bonis, ac meritoriis operibus: vel etiam, & maxime ex opere operato propter frequentem, & diuturnum uſum Sacramentorum. Et nihilominus perfectioni non ſtudent, unde nec perfecti ſunt; ergo ſola gratiæ intenſio non ſufficit. E contrario vero alius breviori tempore, & ſine tanto uſu Sacramentorum, majori tamen diligentia poteſt paſſiones moderari, & vitare frequentiam venialium, aliaque impedimenta virtutis, & occaſionem peccatorum, ac defectuum tollere, ac ſubinde ſine tanto augmento intenſivo charitatis ad ſtatum perfectorum aſcendere. Ergo nullus certus gradus intenſionis ſufficit, vel neceſſarius eſt ad hoc perfectionis genus. Ratio autem eſt, quia hæc perfectio in quadam convenienti diſpoſitione, ſeu habilitate proxima ad perfecte operandum juxta Chriſti præcepta, & conſilia poſita eſt: hæc autem bona diſpoſitio cum majori, & minori charitatis intenſione obtineri, & ſubſiſtere poteſt; quia nec ex ſola intenſione provenit, & licet intenſio juvet, quod ex ea parte defuerit, facile poterit aliunde ſuppleri.

12 Unde colligitur fieri aliquando poſſe, ut aliquis qui ad gradum perfectorum pervenerat, ab illo cadat, & imperfectus ſimpliciter fiat, etiamſi mortaliter non peccet, & conſequenter eandem gratiam ſine diminutione, aut remiſſione retineat. Quia ſine peccato mortali charitas perdi non poteſt, nec per venialia peccata, aut imperfecta opera remittitur, ut nunc ſupponimus. At vero ad cadendum a ſtatu perfectionis ſufficere poteſt frequentia peccatorum venialium voluntaria, cum nimia indulgentia in propriorum affectuum, vel voluptatum perſecutione citra culpam gravem, & nimiam remiſſionem, vel omiſſionem perfectorum actuum virtutis. Secundo colligitur, poſſe aliquem apud Deum eſſe ſanctiorem, & nihilominus eſſe imperfectiorem, id eſt, in gradu inferiori quoad modum perfectionis exiſtere. Et conſequenter poſſe aliquem minus perfectum in hac vita ad perfectiorem beatitudinem in altera pervenire. Nec hoc eſt inconveniens, quia vera ſanctitas apud Deum, & jus ad æternam beatitudinem attenditur ſecundum gradus charitatis, & gratiæ: perfectio autem hujus vitæ attenditur ſecundum affectum, & diſpoſitionem hominis ad operandum in hac vita, cum promptitudine, facilitate, ac vitæ puritate. Dices: etiam ſanctitas, & beatitudo futura datur unicuique ſecundum opera ſua. Reſpondeo, eſto ita ſit, nihilominus poſſunt interdum opera conferre ad majus meritum propter multitudinem, & temporis diuturnitatem, & non eſſe apta ad aliam perfectionem conſequendam. Et præterea illud augmentum ſanctitatis, & beatitudinis provenire poteſt ex applicatione meritorum Chriſti per Sacramenta, quæ tunc quoad illam partem, tanquam noſtra reputantur: & nihilominus ad effectum acquirendi aliam perfectionẽ in hac vita non accommodatur, nec applicatur.

Corollaria.

Solvitur objectio.

13 Tertio dicendum eſt de alio genere perfectionis charitatis, quaſi extenſivæ ex parte objecti, quæ duplex diſtinguebatur; una eſt ad dilectionem proximi; alia dici poteſt extenſio ad placendum Deo, implendo voluntatem

Extenſionem charitatis ad dilectionẽ proximi non videtẽ

neceſſariam ad perfectionem.

tatem ejus;de priori videri poteſt ad hanc perfectionem charitatis per ſe non pertinere,quia perfectio animæ in ſola Dei unione conſiſtit . *Sed* hæc unio ſola dilectione Dei fit;ergo unio ad proximum per dilectionem ejus ad perfectionem non pertinet. Nec refert, quod dilectio proximi ſit ad ſalutem neceſſaria, & ad ipſam dilectionem ſequi ad eſſentiam perfectionis , ſeu comitari illam,ſicut etiam ſequitur aliorum præceptorum obſervantiam,non tamen,quod ad illa formaliter, ac per ſe pertineat ; ſicut in beatitudine eadem viſione videtur Deus,& creaturæ in ipſo; & nihilominus creaturæ non pertinent per ſe ad objectum beatificum , nec viſio, ut ad illas terminatur , beatificat, ſed tantum ut terminatur ad Deum , ut eſt vulgare dictum Auguſtini , de quo aliàs . *Sic* ergo amor proximi per ſe ad perfectionem animæ non pertinebit .

Abſolute dicendum extenſionem charitatis ad dilectionem proximi , pertinere ad perfectionem.

14 Nihilominus abſolute dicendum eſt , amorem proximorum per ſe pertinere ad vitæ Chriſtianæ perfectionem , & ad ſtatum perfectionis. Ita docet abſolute D.Thom.d.q.84.a.2.ad 3.ac latius a.3. additis nonnullis limitationibus , & declarationibus, ut mox videbimus.Sumitur etiam ex Auguſtino in Enchirid. ca.121. Nam prius dicit,charitatem eſſe finem omnis præcepti; & poſtea ſubdit:*quippe iſta eſt Dei, & proximi*; & addit probationem ; *quia in his duobus præceptis univerſa lex pendet, & Prophetæ*,Matth.20. Quem locum exponens D.Th.d.a.3. ait,utrumque præceptum conjungi,quia utrumque per ſe,& eſſentialiter pertinet ad charitatem , principaliter vero,ac per ſe primo, prout ad Deum, ſecundario vero prout ad proximum terminatur. Ratio prioris partis eſt,quia una,& eadem charitas eſt,quæ ad Deum,& proximum inclinat,& ita utraque habitudo , vel potius habitudo ad utrumque objectum , ad eſſentiam ejus pertinet; ergo uterque amor eſſentialiter ad charitatem pertinet , ac ſubinde perfectio charitatis ſecundum utrumque reſpectum eſſentialis eſt. Confirmari,ac declarari poteſt,quia ipſamet dilectio proximi eſt aliquò modo dilectio Dei, ſaltem virtualis , quatenus Deus eſt ratio diligendi proximum,& ideo ſicut electio medii eſt virtualis dilectio finis ; vel ſicut adoratio imaginis tranſit in prototypon; ita dilectio proximi tranſit in Deum , & hac ratione per ſe pertinet ad perfectionem charitatis , & aliquo modo unit hominem Deo .

Dilectio proximi pertinet ad perfectionem , ſed ſecundario.

15 Ratio vero alterius partis eſt,quia Deus propter ſe diligitur,& proximus propter Deum ; ergo primario Deus. Item amor charitatis a Deo deſcendit ad proximum,& circa proximum, quaſi materialiter verſatur ; formaliter autem ſemper reſpicit Deum;ergo perfectio charitatis per ſe primo eſt in amore Dei, in amore autem proximi ad ſummum per ſe ſecundo.Et hoc confirmat exemplum de objecto beatitudinis: nam creaturæ viſæ in Deo ſunt ſecundarium objectum beatitudinis,& non computantur inter ea, quæ accidentalia ſunt , ſed per ſe cenſentur connexa cum beatitudine , & viſione juxta gradum,& modum ejus. Denique declarari hoc poteſt exemplo vitæ activæ,& contemplativæ, utraque enim ad perfectionem, imo ad beatitudinem etiam hujus vitæ neceſſaria cenſetur : ſimili ergo modo in vita Chriſtiana,& ſpirituali perfectio unitiva, ſeu contemplativa,& activa diſtingui poſſunt ; & utraque ad conſummatam perfectionem hujus vitæ neceſſaria eſt . Ex illis autem prior pertinet ad amorem Dei; poſterior vero ad amorem proximi; & ideo uterque amor ad perfectionem hujus vitæ neceſſarius, unuſquiſque in gradu ſuo,& cum mutua connexione, & radicatione in eadem virtute charitatis Dei.Propter quam dictum eſt a Paulo Rom.13.*Qui diligit proximum,legem implevit* , & Jo.1.can.c.3.dixit: *Scimus, quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam,quia diligimus fratres.* Non quia dilectio proximi,ut ſic transferat de morte ad vitam, ſed quoniam eſt certum ſignum ſpiritualis vitæ ; quia eſt certum indicium dilectionis Dei,cum qua eſt per ſe connexa. Unde dixit Auguſtinus epiſt. 29. *Nemo diligit proximum , niſi diligens Deum.*

Extenſio dilectionis Dei ad implendā ejus voluntatem pertinet

ad perfectionem charitatis per ſe primo.

16 Unde a fortiori concludimus , alteram voluntatem ejus pertinere ad perfectionem charitatis,non tantum per ſe ſecundo,ſed etiam per ſe primo,quia pertinet ad formalem amorem ipſius Dei,ipſumque perficit , & complet. Tum quia hoc modo amor non ſolum eſt affectivus,ſed etiam obedientialis,ut vocant. Tum etiam, quia quidquid boni per talem amorem concupiſcitur , ipſi Deo,tanquam perſonæ ex benevolentia amatæ diligitur:ergo totum hoc ad perfectionem primariam charitatis,quæ eſt in amore Dei,pertinet.Præterea declaratur in hunc modum,quia ad ſtatum perfectorum maxime pertinet concupiſcentiæ moderatio, ſeu immoderatæ concupiſcentiæ extinctio:hoc autem fit per amorem Dei,quatenus extenditur ad placendum illi in omnibus; ergo hæc amplitudo charitatis ad perfectionem maxime pertinet.Et hac ratione dixit Auguſtinus d.epiſt.29. charitatem eſſe fortem,ſicut eſt mors,ut dicitur Cant.8. *Quia ſicut mors animam avellit a ſenſibus carnis , ſic charitas a concupiſcentiis carnalibus.*Et idem fere habet in Enchirid.c.121.dicens: *Minuetur cupiditas charitate creſcente*, utique (ut ego intelligo) quoad hunc affectum placendi Deo in omnibus. Et ſecundum eandem rationem videtur ibi exponere charitatem eſſe finem omnium præceptorum,& conſiliorum, quia ad Dei voluntatem faciendam impleri debent.*Sic* etiam l. 83. qu. q.36.dixit:*Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut retinendorum temporalium,nutrimentum ejus eſt imminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas* . Hæc autem diminutio cupiditatis,ſi in ſe conſideretur, per inferiores virtutes,quibus charitas imperat,formaliter fit; ergo ad propriam,& formalem perfectionem charitatis pertinet habere vim,& efficaciam imperandi totam illam concupiſcentiæ expugnationem.Hanc autem non habet,niſi quatenus diligendo Deum,vult illi placere in omnibus,ejuſque voluntatem implere.

Probatur ex D. Th.

17 Atque hanc veritatem intendit D.Thomas d.q.184. art.2.dicens,ad perfectionem charitatis hujus vitæ pertinere , ut ab hominis affectu excludat quidquid impedit,ne voluntas ejus totaliter feratur in Deum . Diſtinguit autem ibi perfectionem excludendi omne illud , quod contrariatur charitati ; vel excludendi quidquid impedit totaliter tendere in Deum per affectum: & priorem dicit eſſe de neceſſitate charitatis , ac ſubinde eſſentialem illi;poſteriorem autem dicit,non eſſe neceſſitatis,quia ſine illa in incipientibus, & proficientibus eſſe poteſt. Unde tacite innuit, eſſe de neceſſitate charitetis ſecundum eum ſtatum , quem in perfectis habere debet:ac ſubinde pertinere ad illam perfectionem vitæ Chriſtianæ,ad quam ſtatus perfectionis ordinatur. At vero prior perfectio eſſentialis charitatis requirit extenſionem affectus efficacem ad omnia præcepta Dei implenda ; ergo poſterior perfectio conſiſtit in extenſione amoris Dei ad omnes ejus voluntates implendas; etiamſi non præcipiendo,ſed conſulendo illas nobis ſignificet:ſeu requirit propoſitum faciendi,quidquid quacumque via, vel ratione nobis conſtiterit eſſe magis bene placitum Deo. Ergo hæc perfectio charitatis maxime ad ſtatum perfectionis deſideratur;& qui illa magis creverit,vel(ut ita dicam)liberalior cum Deo fuerit , eo in dies perfectior evadet. Et de hoc genere dilectionis dixit Aug.in Enchir. cap.73.non eſſe multitudinis fidelium,vel communium juſtorum , ſed *eſſe perfectorum filiorum Dei , quia valde magnæ , & beneficentiſſimæ bonitatis exiſtit.*

Quid ſit intenſio, & extenſio in charitate.

18 Solum poteſt in hoc notari diverſitas in modo loquendi.Nam D.Tho.ſupra ad tertium, & ibidem Cajet.hanc perfectionem dilectionis,quatenus extenditur ad contemnenda omnia temporalia,& ſuſtinenda mala propter Deum, vel proximum , intenſionem potius , quam extenſionem charitatis vocant. Exiſtimo tamen tantum eſſe differentiam in æquivocatione vocis: nam interdum quęcumque excellentia amoris,qui circa eandem perſonam verſatur,intenſiva perfectio appellatur; extenſiva vero, quæ ad plures perſonas extenditur. Et ita loquitur uterque Thomas. Nos autem ſolam illam perfectionem, quæ præciſe conſiſtit in latitudine graduum ex majori conatu circa actum, qui non ſolum circa eandem perſonam, ſed etiam circa illud bonum , quod ei concupiſcit,verſatur, intenſionem vocamus . Quando vero amor, licet circa eandem perſonam verſetur,vel majora,vel plura bona illi vult,illam vocamus extenſionem amoris in bono concupito, quæ eſſe poteſt,ut dixi,ſine majore conatu potentiæ propter diverſitatem objecti,& conſequenter cum majori perfectione ſaltem individuali talis actus,etiamſi in intenſione gra-

duali

duali non excedat. Nam hoc etiam modo major perfectio amoris appretiativi ſolet ab aliquibus vocari major intenſio, cum tamen revera non conſiſtat in majori conatu, nec in latitudine graduali, ſed in excellentiori modo amandi ſecundum ipſammet actus perfectionem: ut in tractatu de Gratia, & de charitate latius explicatur.

Tertia perfectio charitatis requiritur etiam ad perfectionem Chriſtianam.

19 Tandem facile intelligitur ex dictis, quid dicendum ſit de ultimo perfectionis gradu, ſeu ſtatu, qui non conſiſtit in aliquo modo intrinſeco ipſiuſmet habitus, vel actus charitatis, ſed in conſortio aliarum circumſtantiarum, & in conditionibus perſonæ per charitatem perfectæ. Dicendum eſt enim, etiam hoc perfectionis genus requiri, ut charitas in vitæ ſtatu perfecto eſſe cenſeatur; vel ut homo in ſtatu perfectorum eſſe abſolute, ac ſimpliciter dicatur, ad eum modum, quo virtutum connexio neceſſaria eſt, ut ſingulæ virtutes ſimpliciter haberi cenſeantur, & hoc probant omnia, quę hactenus dicta ſunt. Quæ perfectio ſpiritualis vitæ Chriſtianæ requirit cordis puritatem, & habilitatem quandam in ipſamet charitate ad prōpte operandum in tota ſua materia, ſive eliciendo, ſive imperando, & ad cavendum non tantum omnia contraria, ſed etiam omnes defectus, qui fervorem ejus impedire poſſunt. Hic autem charitatis gradus ſine adminiculo, & conſortio aliarum perfectionum, quales ſunt moderatio paſſionum, abnegatio rerum temporalium, & ſimiles, haberi non poteſt; ergo hæc omnia neceſſaria ſunt ad perfectionem ſimpliciter vitæ Chriſtianæ.

20 Poſſunt autem hæc omnia duobus modis conſiderari; uno modo, ut formaliter, & proprio ac peculiari modo hominem afficiunt; alio modo, ut charitati objiciuntur, & ex charitate amantur, ac procurantur. Priori modo non perficiunt charitatem intrinſece, ſed quaſi extrinſece, ac moraliter conſtituendo illam ex parte ſubjecti in ſtatu habili ad perfectum uſum ſuæ perfectionis, & operationis, quod in rigore ſatis eſt, ut illa omnia dicantur ad ſtatum perfectionis neceſſaria. Secundo autem modo ſpectata augent intrinſece ipſum charitatis affectum, quaſi extenſive ex parte objecti. Et hoc modo talis perfectio valde utilis, ac moraliter neceſſaria eſt in ſtatu perfectionis. Nam (ſicut Auguſtinus dixit) tunc vitia recte ſuperari, quando ex charitate vincuntur; ita contemptus temporalium, & abnegatio propriarum affectionum, ac omnis abdicatio ad ſpiritualem perfectionem neceſſaria, tunc ſolida ſunt, quando ipſamet charitate Dei amantur, & procurantur: hæc autem extenſio amoris intrinſeca ejus perfectio eſt, & ad illā, quę in proximo præcedenti puncto explicata eſt, revocatur.

CAPUT V.

Quid ſit ſtatus perfectionis, quaſve conditiones requirat; & ab ipſa perfectione quomodo diſtinguatur.

1 QUÆſtionem hanc ſub aliis terminis tractat D. Thom. 2.2.q.184.ar.4. ubi inquirit, utrum quicumque eſt perfectus, ſit in ſtatu perfectionis? & e converſo etiam interrogare poſſet, an omnis, qui eſt in ſtatu perfectionis, perfectus ſit? in quibus quæſtionibus virtute includitur altera a nobis propoſita; an illa duo, perfectio, & ſtatus perfectionis, diſtincta ſint? Imo a priori, ab hac pendet priorum reſolutio; quamvis a poſteriori ex priorum deciſione diſtinctio inter illa duo manifeſte comprobetur. Reſpondet ergo ad priores interrogationes D. Thomas, contingere poſſe aliquem eſſe perfectum, etiamſi perfectionis ſtatum non profiteatur; & e contrario poſſe aliquem exiſtentem in ſtatu perfectionis non eſſe perfectum. Et utrumque eſt certum, & experientia notum: omnes enim religioſi ſunt in ſtatu perfectionis, & tamen non omnes ſunt perfecti; imo plures poſſunt non eſſe juſti. Et e contrario multi ſeculares, & conjugati poſſunt eſſe perfecti, & tamen non ſunt in ſtatu perfectionis. Et ratio prioris partis eſt; quia poteſt aliquis eſſe obligatus, & non implere obligationem ſuam, & habere aliquod munus, & non exercere illud: ſicut etiam poteſt quis eſſe in ſtatu Matrimonii, & aliud non conſummare, vel officium ejus non exercere. Ita ergo cōtingit in ſtatu perfectionis; quia etiā ſuppoſito ſtatu, perfectio ex libertate hominis pēdet.

Bene poteſt quis eſſe perfectus, quin ſit in ſtatu perfectionis, & eſſe in ſtatu perfectionis quin ſit perfectus.

2 Ratio autem alterius partis eſt, quia licet ſtatus ſit commodus ad perfectionem acquirendam, nihilominus non eſt medium neceſſarium, & ideo poteſt extra ſtatum perfectionis ad perfectionem perveniri. Dices: conſiliorum obſervantia, & executio non tantum utilis, ſed etiam neceſſaria eſt ad perfectionem obtinendam, ut infra dicetur; ergo non poteſt ad perfectionem perveniri ſine aliquo ſtatu perfectionis. Reſpondetur negando conſequentiam. Primo, quia ſine ſtatu perfectionis poteſt quis opera conſiliorum exercere, & per illa ſpontanee, & ſine ulla ſtatus obligatione facta, poterit ad perfectionem pervenire. Secundo, quia ad perfectionem animi obtinendam non eſt neceſſarium omnia conſilia integre obſervare, ſed aliqua interdum ſufficient: ut licet aliquis virginitatem, aut continentiam integram non obſervet, cavendo illicitam continentiam, & aliquid conſilii in ipſa continentia conjugali obſervando, & aliqua opera perfectionis, ut orationis, pęnitentiæ, & mortificationis voluntarie, & ſine ſpeciali obligatione exercendo, poterit ad perfectionem pervenire; idemq; de conſilio paupertatis, & aliis ſigillatim ſūptis dici poteſt.

Impugnatio, & ejus ſolutio.

3 Hinc ergo evidenter concluditur reſponſio ad quęſtionem propoſitam, nimirum perfectionis ſtatum ab ipſa perfectione diſtingui. Probatur ab effectu, quia de facto illa duo inter ſe, ac mutuo ſeparantur; ergo in re ipſa diſtinguuntur. Probatur conſequentia, quia ſeparari non poſſunt, niſi quæ diſtincta in re ſunt, quia idem a ſeipſo ſeparari non poteſt. Ut autem a priori magis conſtet, oportet explicare, quid utrumque illorum ſit. Et quoniam de perfectione ipſa quid ſit, ſatis eſt dictum in præcedenti capite; de ſtatu perfectionis addimus, comparari ad perfectionem, ſicut actum primum ad ſecundum, ſeu tanquam medium ad finem. Probabitur hoc facile rationem, ſeu quaſi eſſentiam hujus ſtatus explicando; ſic enim deſcribi poteſt: Status perfectionis eſt quædam vitæ profeſſio, ſeu quidam vivendi modus, firmus, & ſtabilis ad propriam perfectionem vitæ Chriſtianæ obtinendam, vel exercendam inſtitutus. Quam deſcriptionem ex citato loco D. Tho. ſumo, ut mox explicabo.

Status perfectionis a perfectione diſtinguitur.

Definitio ſtatus perfectionis

4 In illa ergo, loco generis ponitur illud, *eſt modus vivendi*, ſeu *profeſſio vitæ*, utique Chriſtianæ quia in Eccleſia varii ſunt vivendi modi non ſolum in ordine ad temporalem vitam, ſed etiam in ordine ad ſpiritualem, & Chriſtianam, cum quibus ſtatus perfectionis in hac generali ratione convenit. Explicatur etiam illa voce conditio, & ratio hujus ſtatus melius, quam nomine *miniſterii*, *muneris*, aut *officii*, ut denotetur hunc ſtatum per ſe primo non ordinari ad aliorum utilitatem, ſed ad propriam perfectionem illius, qui talem ſtatum profitetur, licet conſequenter poſſit ad aliorum juvamen inſtitui, quatenus juvare alios, actus perfectionis eſt, per quem ipſa perfectio vel acquiritur, vel exercetur, & creſcit. Et ita per hoc genus diſtinguitur hic ſtatus ab his, quæ in Eccleſia proprie miniſteria appellantur, & a ſtatibus formaliter diſtinguuntur, ut in principio diximus. Quia officium, ſeu miniſterium proprie dicitur illud, quod in aliorum utilitatem per ſe primo inſtitutum eſt, & aſſumitur, & ideo hanc obligationem per ſe primo inducit. Status autem perfectionis per ſe ordinatur ad ſpirituale bonum profitentis illum; conſiſtitque in quadam norma, & modo vivendi ad perfectionem aſſequendam, vel exercendam accommodato.

Explicatur definitio.

5 Unde reliquæ particulæ loco differentiæ convenienter adhibentur. Nam, ut in ſimili dixit D. Thom. 2.2. quæſt.183.art.3. quæ ad operationes ordinantur, per eas diſtinguuntur, & ſpecificantur: omnes autem ſtatus Chriſtianæ vitæ ad opera ejuſdem vitæ ordinantur, & ideo ſtatus perfectionis per habitudinem ad ſpecialia opera vitæ Chriſtianæ, ſeu ſpiritualis conſtituendus eſt; inter illas vero deſcriptionis particulas, aliquæ adduntur ad rationem ſtatus in hoc vivendi modo magis declarandam; quę omnes intelligentur melius explicando conditiones ad hunc ſtatum conſtituendum requiſitas.

Quinque conditiones ad ſtatum perfectionis requiruntur.

6 D. Thomas ergo in illo articulo quarto duas conditiones ad hunc ſtatum expreſse requirit, & Cajetanus addit tertiam, & uterque duas alias tacite ſupponit; & ideo ad majorem claritatem quinque numerare poſſumus. Prima conditio eſt, ut hic vivendi modus ſit externus, & viſibilis, & conſequenter, ut per externam actionem, vel quaſi profeſſionem aſſumatur. Hanc ſupponit D. Tho-

Prima conditio ut ſit vivendi modus externus.

D.Thomas in principio d.art.4. & rationem optimam reddit, quia hic ſtatus non tantum attenditur in ordine ad Deum, qui ſolus intuetur cor, ſed etiam in ordine ad Eccleſiam, quæ viſibilis eſt, & de occultis non judicat. Unde, ut ſic dicam, non eſt ſtatus angelicus, ſed humanus; ergo opus eſt, ut per actiones conſtituatur, quæ hominibus, & viſibili Eccleſiæ innoteſcere poſſint. Et confirmatur; nam diximus ſupra, hanc ſtatuum varietatem ordinari tum ad communem profectum fidelium; tum ad Eccleſiæ militantis pulchritudinem, ornatumque; ergo per actionem externam conſtitui debet. Denique ob hanc cauſam alii ſtatus, vel munera Eccleſiæ per actiones externas conferuntur, ut ſtatus conjugalis per ſacramentum matrimonii, clericalis per ordinationem viſibilem, Epiſcopalis per conſecrationem, & Chriſtianitatis per Baptiſmum. Quocirca, ſi quis extra omnis ſtatus profeſſionem externam perfectionem ipſam aſsequatur (ut ſupra diximus fieri poſse), erit apud Deum in ſtatu perfectionis, vel potius aſsequetur gradum perfectæ charitatis, & modum operandi perfectorum; & nihilominus apud Eccleſiam ſtatum perfectionis non habebit. Imo licet quis voto interno, vel omnino occulto ad certum modum vivendi ſe obliget propter majus bonum ſpirituale ſuum, majuſque Dei obſequium, id non ſufficiet ad proprium ſtatum eccleſiaſticum, de quo tractamus, licet aliquid ad inſtar ejus participare poſſit, ut infra tractando de variis ſtatibus perfectionis declarabimus.

Secunda conditio, ut aliquã obligationem habeat permanendi in tali genere vitæ.

7 Secunda conditio eſt, ut hujuſmodi ratio, ſeu profeſſio vitæ aliquam obligationem conjunctam habeat, utique permanendi in tali genere vitæ. Quam conditionem D. Thomas primo loco poſuit. Sequiturque hæc conditio ex generali ratione ſtatus ſupra explicata. Nam ad illum ſtabilitas, & firmitas in aliquo vivendi modo neceſſaria eſt, ut diximus. In ſtatu ergo perfectionis immobilitas proportionata neceſſaria eſt; non poteſt autem aliunde illam habere, quam ex obligatione, quia ex natura rei illam non habet, cum a libera voluntate pendeat; ergo oportet, ut per aliquam obligationem firmetur. Probatur conſequentia, quia ſolum propoſitum in futurum non poteſt dare ſtatui firmitatem; tum quia poteſt ſine culpa, vel pœna mutari: tum quia nullo jure divino, vel humano juvatur, quod neceſſarium eſt ad ſtatum, ut ſaltem firmitatem moralem habeat; tum etiam, quia ſtatus ſervitutis inter homines ſine obligatione conſiſtere non poteſt per ſolum propoſitum; ergo nec ſtatus perfectionis, qui ſuo modo eſt ſtatus ſervitutis nobiliſſimæ, cum divino quodam modo ſit; tum denique, quia neceſſe eſt, ut per ſolam mutationem propoſiti ſtatus non mutetur, aliàs nullam fere haberet immobilitatem, quia nec naturalem, nec moralem haberet. Denique poſſet hoc inductione probari, ſed melius fiet in ſequentibus; ubi etiam oſtendemus, ſi quæ ſunt ſocietates, vel congregationes ſine ulla obligatione, etiamſi qnandam normam vivendi habere videantur, non eſſe verum ſtatum, ſed quandam illius umbram referre. Qualis vero, & quanta, & de qua re hujuſmodi obligatio eſſe debeat, in capite decimo exponemus.

Tertia conditio, ut dicta obligatio cum aliqua ſolemnitate fiat.

8 Solum eſt notanda hic alia conditio, quam D. Thomas addit, & nobis erit tertia, nimirum ut talis obligatio cum aliqua ſolemnitate fiat. *Sicut & cæteris*, inquit, *quæ inter homines obtinent perpetuam firmitatem, quædam ſolemnitas adhibetur.* Hæc vero conditio valde controverſa eſt, præſertim quoad verum ſenſum ejus, de quo infra longa nobis futura eſt diſputatio. Nunc ergo ſolum generatim illam admittimus, quantum ratione, a D.Thoma in citatis verbis expreſſa, ſuadetur. Nimirum, eatenus aliquam ſolemnitatem requiri, quatenus ad obligationem inter homines ſtabiliendam neceſſaria eſſe poteſt. Nam ſi obligatio eſt neceſſaria, & hæc non poteſt inter homines ſine aliqua ſolemnitate ſubſiſtere, clarum eſt etiam aliquam ſolemnitatem eſſe neceſſariam. Quanta vero, vel qualis ſolemnitas ad talem obligationem neceſſaria ſit, poſtea videbimus. Nunc ſolum dicimus, ſaltem neceſſarium eſſe, ut talis obligatio per actum aliquem externum, & viſibilem, de quo Eccleſiæ conſtare poſſit, contrahatur. Nam, cum de ratione hujus ſtatus ſit, eſſe externum, ac proportionatum Eccleſiæ viſibili, etiam obligatio ad illum debet eſſe externa, quod habere non poteſt, niſi a cauſa externa, & ſenſibili oriatur.

Quarta conditio quod talis ſtatus ad opera perfectionis exercenda cõſtitutus ſit.

9 Quartam addimus conditionem, quæ differentiam eſſentialem hujus ſtatus maxime declarat, & ideo in definitione data principaliter declaratur; nimirum, quod talis ſtatus ad opera perfectionis exercenda inſtitutus ſit. Quæ conditio eſt evidens ex dictis: nam omnis ſtatus, ſeu vivendi modus, quia ad ſalutem æternam ordinatur, ad actiones honeſtas referri etiam debet, quia ſalus æterna per hujuſmodi actiones comparatur, & ideo etiam communis ſtatus vitæ Chriſtianæ ad ſalutares actiones ordinatur, & Chriſtianos obligat. At vero ſtatus perfectionis aliquid addit illi ſtatui communi: ergo illud ex habitudine ad operationem ſumendum eſt, & nihil aliud eſſe poteſt, niſi quod ad perfectionis opera exercenda inſtitutus ſit. Et hoc evidentius conſtabit ex capitibus ſequentibus, in quibus generaliter explicabimus, quæ ſint hæc opera perfectionis; in particulari vero in ſingulis ſtatibus exponentur. Nunc ſolum advertimus ſub his operibus perfectioribus comprehendi etiam opera, quæ licet ex objectis ſint indifferentia, ad optimos fines, ad quos referuntur, ſunt utilia, vel commodiora, ut docere, navigare, & ſimilia, quia in individuo ſumpta ſunt honeſtiſſima opera, & poſſunt eſſe valde perfecta. Et ob eandem cauſam non ſolum poſitiva opera, ſed etiam privationes voluntariæ illarum rerum, vel actionum, quæ perfectionem impediunt, ſub dicta generali appellatione operum perfectorum comprehenduntur, ut ſilentium, abſtinentia, &c. Nam hæ moraliter tanquam actiones bonæ reputantur, ſaltem ratione voluntatis, & ad perfectionem vel neceſſaria, vel valde utilia eſſe ſolent, ideoque per vota perfectionis Deo maxime conſecrantur.

Quinta conditio, quod hujuſmodi actiones exteræ ſint.

10 Quintam conditionem addimus ex Cajetano, apud quem eſt tertia, videlicet, quod hujuſmodi actiones, ad quas hic ſtatus ordinatur, externæ ſint. Hanc vero conditionem ſolum probat Cajetanus ab inconvenienti, ſcilicet, quia, niſi hæc conditio addatur, ſequitur clericos in ſacris ex vi ordinationis ſuæ eſſe in ſtatu perfectionis, quia ex vi ordinationis ſuæ ad majorem ſanctitatem interiorem, quam laici etiam religioſi obligantur; uti docet D. Thomas in eadem qu. 184.art.8. Non vero obligantur ad opera perfectionis externa, & ideo ab ſtatu perfectionis excluduntur. At certe non video, cur hi clerici ex vi ſacræ ordinationis ad majorem ſanctitatem interiorem, non vero ad majorem exteriorem ordinentur, ſeu obligentur. Quia illi non habent ſpecialia præcepta, quæ ad opera perfectionis interiora illos obligent, & ſi ad aliqua obligantur, reſpiciunt externam honeſtatem, quatenus ad majorem Dei cultum etiam externum, & ad majorem etiam morum externorum honeſtatem, ac decorem obligantur. Et præterea diſcutiendum reſtat, an conſequens illud, quod Cajetanus infert, ſit incoveniens; inferius enim inquiremus, an iſti clerici ſint aliquo modo in ſtatu perfectionis.

Oſtenditur requiri talem conditionem.

11 Nihilominus tamen illa conditio vera eſt, & ex aliis ſequitur. Nam perfectio, ad quam hic ſtatus ordinatur, debet eſſe eidem ſtatui proportionata; ergo ſi de ratione hujus ſtatus eſt, ut ſit externus, & viſibilis, etiam perfectio debet eſſe externa, & viſibilis: unde propter ſolos actus mere internos non inſtituuntur in Eccleſia ſpeciales modi videndi viſibiles, & externi, cum de actibus mere internis Eccleſiæ conſtare poſſit; & non minus pertineat ad eccleſiaſticum ſtatum, ut de actionibus ejus poſſit Eccleſiæ conſtare, quam de ſtatu ipſo, qui ad illas ordinatur. Præterea licet perfectio hominis interior præcipue, & eſſentialiter in donis, & actibus internis poſita ſit, ut in præcedenti capite explicatum reliquimus, nihilominus ab homine abſque actibus externis, vel ſine ablatione externorum impedimentorum, non poteſt moraliter, & humano modo comparari.

Objectio.

12 Dices, hinc ſequi, ſtatum perfectionis ad ſolas actiones externas poſse ordinari, non vero ad internas, niſi quatenus ad externas neceſsariæ ſunt, ut ſunt voluntas faciendi aliquid exterius, vel interna attentio ad orationem externam. Non vero ad illas, quæ in ſola mente conſummantur; quia ſi ratio facta efficax eſt, de illis omnibus, & ſingulis procedit. Quia

Quia omnes illæ ſunt perocultæ, & ideo de nulla illarum poteſt Eccleſiæ conſtare. Conſequens eſt aperte falſum. Ergo. Reſpondetur, negando ſequelam; quia non oportet, ut omnes actus talis ſtatus vel externi ſint, vel in externis moraliter includantur, ſeu, quod per eos, tanquam per effectus humano modo innoteſcant; ſed ſatis eſt, ut per externas actiones, & privationes poſſit homo diſponi ad hujuſmodi actus, vel ab externis rebus, aut operationibus, quæ illos impediunt, abſtrahi. Et ſic ſtatus perfectionis per ſe, ac principaliter ordinatur ad contemplationem, vel mentalem orationem, quam comprehendit Paulus, cum dixit 1.Cor.7. *Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta corpore, & ſpiritu.* Et infra, *quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi.* Et juvat illud ad Coloſſenſ. 3. *In gratia cantantes in cordibus veſtris Deo.* Et huc etiam ſpectat illud Oſeæ 2. *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor ejus.* Hoc ergo modo ſtatus perfectionis poteſt ad internam contemplationem ordinari, non ſolum, ut ad finem, quaſi intrinſecum, & proximum, vel partialem, vel etiam principalem, ſed etiam ut materia, & ut actus neceſſarius ad perfectam obſervantiam talis ſtatus, quia illa duo non repugnant. Nam idem actus poteſt eſſe finis proximus alicujus ſtatus, & eſſe medium ad alia bona, & perfectiones ejuſdem ſtatus. Quod maxime in actu dilectionis, & contemplationis cernitur; & ideo ſunt actus maxime conſentanei ſtatui perfectionis, quia per illos præcipue exercetur, conſervatur, & augetur perfectio.

Illius ſolutio.

Urgetur argumentum & ſolvitur.

13 Inſtabis, quia iſti actus non poſſunt eſſe materia præcepti Eccleſiaſtici; ergo nec ad illos poteſt ſtatus perfectionis ordinari. Reſpondetur dato antecedenti, de quo in lib. 4. de legibus diximus, negando conſequentiam. Primo quidem, quia non oportet, ut iſtę actiones, ut ad ſtatum perfectionis pertinere poſſint, præcipiantur proprie, & in ſeipſis, ſed ſufficit, ut aliquæ circumſtantiæ exteriores, neceſſariæ moraliter ad hujuſmodi actus ſub hominum providentiam cadere poſſint. Sic enim poſſunt quædam actiones externæ impedientes internas prohiberi, & aliæ actiones externæ proxime diſponentes ad illas internas ordinari, & præcipi ſuo modo poſſunt: quæ omnia ſub notitiam hominum cadere poſſunt. Et huc etiam ſpectant talis habitus, & compoſitio corporis pio tali tempore, & loco, quæ ad internam attentionem, & reverentiam conferat: in quibus ſignis quodammodo conſpici mentis occupatio, vel ſaltem per illa conjectari poteſt. Deinde, licet ipſa interna contemplatio, aut meditatio, vel alia mentalis actio per ſe, & in ſe per juriſdictionem Eccleſiaſticam præcipi non poſſit; nihilominus poteſt eſſe materia voti; & ex vi illius poſſet in rigore per obedientiam præcipi, ut alibi diximus. Ordinarie vero non ita præcipitur; nec expedit propter vitandum peccati periculum: nihilominus tamen poteſt per modum regulæ, vel conſilii ordinari, quod ſatis eſt, ut ſtatus perfectionis poſſit ad hujuſmodi actus modo explicato inſtitui, & ordinari.

CAPUT VI.

Utrum in Evangelica lege conſilia a præceptis diſtinguantur.

1 Hæc quæſtio neceſſario præmittenda eſt, ut ſtatum perfectionis explicare valeamus; & in illa cum hæreticis nobis controverſia eſt; quam in hoc initio expedire, & diſtinctionem illam, quæ fundamentalis eſt in hac materia, ſtabilire neceſſarium eſt. Hæretici ergo hujus temporis ad evertendum religioſum ſtatum, quem ſummo odio proſequuntur, negant dari in ſtatu legis Evangelicæ conſilia diſtincta a præceptis. Ita docuit Luther. lib. de Vit. Monaſt. & Melanch. in Confeſſ. Auguſtana a. 27. & in Apolog. & in Locis communibus, & Calvinus, cujus tanta fuit audacia, & impudentia, ut in lib. 4. Inſtit. cap. 13. ſect. 2. dixerit, nulli veterum in mentem veniſſe, Chriſtum aliquid conſuluiſſe, aut aliquam voculam, ut ait, emiſiſſe, cui non ſit ex neceſſitate obtemperandum. Et omnes antiqui hæretici, qui religioſum ſtatum deteſtati ſunt, in hoc etiam errore fuiſſe videntur, quos inferius tractando de religioſo ſtatu commemorabimus, & confutabimus.

Hæretici negant conſilia diſtingui a præceptis in ſtatu legis Evangelicæ.

2 Iſti autem hæretici variis modis in abneganda diſtinctione illa opinati ſunt. Nam quidam dicebant, eſſe præcepta omnia opera, quæ nos dicimus eſſe tantum conſilia: ut de abrenunciatione divitiarum dixit Pelagius eſſe in præcepto, teſte Aug. epiſt. 89. & 106. Et de cœlibatu dixit Tatianus quem Encratiti, & Apoſtolici ſecuti ſunt teſte Auguſtino hæreſ. 40. & Epiphan. in 61. contra quos infra ſuis locis dicemus. Alii e contrario opera iſta, quæ nos conſilii vocamus, dicebant non eſſe bona; ſed vel mala, & deteſtanda, ut ſentiunt novi hæretici, & prius Wicleph. art. 21. relato in ſeſſ. 8. Concil. Conſt. vel certe eſse indifferentia, & ideo nec ſub præceptum, nec ſub conſilium cadere, ut ſenſiſse fertur Vigilantius: vel ſaltem non eſse opera meliora, ut propterea conſulenda fuerint. Et videtur ſenſiſse Jovinian. qui paria faciebat matrimonium, & virginitatem; ut conſtat ex libris Hieronymi contra illum, & Aug. epiſt. 28. & 29. & in lib. de hæreſi.

Varie opinantur in hac diſtinctione neganda hæretici.

3 Hinc varia fundamenta hujus erroris colligi poſſunt, quæ hic tractare non poſsumus, ne omnia confundamus. Nam poſtea de ſingulis conſiliis, & præſertim de tribus illis, quæ Evangelica, ſeu perfectionis vocantur, ſigillatim omnia demonſtranda ſunt, utique virginitatem, v.g. eſſe bonam, & meliorem, & non eſse præceptam. Idemque de paupertate voluntaria, & de ſimili obedientia cum proportione oſtenditur. Nunc ergo generalia tantum fundamenta proponenda ſunt. Primum ſumitur ex aliquibus Scripturæ locis, in quibus vel omnia bona ſigillatim nobis oſtenduntur præcepta, vel ſaltem confuſe ſub nomine perfectionis. Nam ad Philip. 4. ait Paulus. *Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcumque ſancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus bonæ famæ, &c. hæc facite.* Et multa ſimilia leguntur ad Epheſ. 6. & aliis locis. At vero Chriſtus uno verbo omnia comprehendit, præcipiens Matth. 5. *Eſtote perfecti, ſicut pater veſter perfectus eſt;* quę perfectio omnia comprehendit, quæ ſub conſiliis dari poſsunt, eo vel maxime, quod enumeratis multis operibus, quæ ad conſilia pertinere poſse videntur, ut eſt non reſiſtere malo, & percutienti in una maxilla alteram præbere, concludit Chriſtus: *Eſtote ergo perfecti.* Item Joan. 13. ait Chriſtus: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Et c. 15. addit: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Ergo hanc nobis præcepit; ergo nullus relinquitur conſiliis locus.

Generalia hujus erroris fundamenta. Primum fundamentum.

4 Unde ſecundum, ac præcipuum argumentum ſumunt ex eo, quod præceptum charitatis virtute complectitur omnia bona, & eo magis, quo fuerint meliora; ergo omnia ſunt ſub præcepto; ergo nihil ſupereſt, quod ſub conſilio tantum eſſe poſſit. Conſequentia eſt clara, quia quidquid ad veram charitatem, & dilectionem Dei neceſsarium eſt, cadit ſub preceptum: & e converſo, quidquid comprehenditur ſub præcepto charitatis, eſt neceſsarium ad veram, & ſufficientem dilectionem Dei; ergo quidquid ſub præceptum dilectionis Dei virtute comprehenditur, eſt ſub præcepto, & non tantum ſub conſilio. Probatur autem antecedens ex ipſa forma pręcepti Mat. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis.* Ex quibus verbis ſic argumentari poſsumus. Ad dilectionem Dei ſpectat bene operari propter ipſum juxta illud 1.Cor. 13. *Charitas patiens eſt, benigna eſt, &c.* ergo tenetur homo ex charitate bene operari, quantū poteſt, alioqui non diliget Deum ex toto corde, nec ex omnibus viribus; ergo etiam tenetur operari optima, quæ poteſt, & meliori modo, quo poteſt, quia hoc totum cadit ſub *omnib. viribus,* & *toto corde;* ergo nihil melioris boni reliqui eſse poteſt, quod ſub conſilio, & non ſub præcepto ſit. Et confirmatur hæc illatio, ac difficultas teſtimonio Auguſtini li. 1. de doct. Chriſt. cap. 21. dicentis: *Cum dixit, toto corde, tota mente, tota anima nullam vitæ noſtræ partem reliquit, quæ vacare debeat.* Et clarius D.Th. 2.2. q. 184. ar. 3. dixit: *Dilectio Dei, & proximi non cadit ſub præcepto ſecundum aliquam menſuram, ut patebit ex ipſa forma præcepti, quæ perfectionem demonſtrat, cum dicit, ex toto corde; totum enim, & perfectum idem ſunt.*

Secundum fundamentum.

5 Tertio poſsumus argumentari ratione, iſto modo. Opera conſilii dicuntur talia reſpectu Dei, quia Deus

Tertium fundamentum.

ea

ea conſulit; ſimulque dicuntur a Catholicis opera ſupererogationis; ſed reſpectu Dei nulla poſſunt eſſe opera ſupererogationis; ergo nec poſſunt ita eſſe opera conſilii, ut non ſint præcepti. Major ſupponitur, ut clara ex facto. Minor autem probatur ex illo Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus.* Et ratione, quia nos non poſſumus ſolvere Deo quantum debemus, quia debemus illi quidquid boni habemus, & ideo quidquid reddamus illi, ſemper minus erit, quam quod illi debemus; ergo nihil facere poſſumus ſupererogationis reſpectu Dei, quia ſupererogare eſt, ultra totum integrum debitum aliquid erogare. Unde probatur prior conſequentia; quia opera, quæ dicuntur conſilii, quantumvis bona, vel meliora dicantur, debentur Deo propter ejus infinitam bonitatem, & majora beneficia. Et confirmatur, quia ubi intervenit Dei conſilium, intercedit etiam voluntas Dei volentis, ut id fiat, quod ipſe conſulit; ergo intercedit etiam præceptũ Dei; quia præceptum Dei non eſt aliud, quam voluntas Dei homini manifeſtata; nec poteſt homo refutare cõſilium Dei, nec voluntati ejus reſiſtere ſine ipſius offenſione, & injuria; ergo tale conſilium neceſſario includit præceptum: non eſt ergo diſtinguendum a præcepto. Et confirmatur ſecundo, quia integra lex Dei, ſeu Chriſti Evangelica conſilia amplectitur, & præcepta. Unde D. Thom. 1. 2. q. 108. art. 4. conſilia ponit inter partes legis gratiæ; lex autem non complectitur, ut partes, niſi varias leges, & præcepta; ergo nulla ſunt conſilia in illo ſenſu, ut omnino a præceptis condiſtinguantur, ſed ad ſummum, ut a gravioribus præceptis ſeparentur, & nihilominus ipſa ſint aliqualia præcepta, quæ obligationem inducunt leviorem, & ideo conſilia vocantur.

Hæreticũ eſt negare diſtinctionem inter conſilia, & præcepta.

6 Nihilominus diſtinctio conſiliorum a præceptis tam certa fide nititur, & tam expreſſe habetur in ſacra Scriptura, & traditur ab univerſa Catholica Eccleſia, ut ſine manifeſta hæreſi negari non potuerit. Hanc veritatem docuerunt omnes antiqui Theologi, & novi ſcriptores contra hæreticos diligenter illam demonſtrarunt. Sed inter eos tam accurate, & docte Card. Bellar. illam

Probatur primo.

proſequitur lib. 2. de Monach. ut nihil illi addi poſſe videatur. Et ideo breviter attingemus ea, quæ efficaciora videntur. Primo ergo probatur ex Matt. 19. ubi Chriſtus D. conſilia virginitatis, ſeu continentiæ ſine conjugio, & abrenunciationis rerum temporalium, ſeu paupertatis præbet, & a præcepto abſtinet. Nam de priori, cum Judæi intuliſſent, *Si ita eſt cauſa hominis cum uxore, nõ expedit nubere*, ipſe approbat ſententiam, & quaſi conſequens admittens, ait: *Non omnes capiunt hoc verbum, & qui poteſt capere capiat*. Et poſtea dicit, *eſſe quoſdam eunuchos, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum*, utique voluntarie abſtinentes a conjugio, ut melius, perfectius, & facilius regnum cœlorum conſequantur. De altero vero conſilio ait Chriſtus: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes*, ubi particula, *ſi vis perfectus eſſe*, oſtendit rem eſſe poſitam in libera, & licita electione, abſque præcepto. Nam de neceſſitate jam dixerat: *ſi vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Verbum autem *Vade, & vende omnia*, &c. monſtrat eſſe conſilium de re ſimpliciter libera, & utiliſſima, quamvis neceſſaria moraliter ex ſuppoſitione prioris voluntatis conſequẽdi perfectionem, & non tantum ingrediendi perfectionem, ſed etiam *habendi theſaurum in cœlis*, ut Chriſtus concludit; & ita intellexerunt Chriſti verba Chryſoſt. Hieronym. & omnes ſancti, & expoſitores illius loci. Et Chryſoſt. hom. 21. in 1. ad Corin. & hom. 8. de Pœnit. & Hieron. contra Vigil. ad fin. Auguſt. epiſt. 89. q. 4. ſer. 11. de temp. & 18. de verbis Apoſtoli. Quibus autem modis Calvin. & alii hæretici hoc etiam teſtimonium corrumpant, refert, & ſufficienter refutat Bellar. ſupra; Barrad. tom. 3. Concord. lib. 5. c. 8. & ante eos Maldonatus in citatum locum Matthæi. Item ex eodem loco ſolet obedientiæ conſilium colligi; ſed quia quoad hanc partem obſcurius eſt illud teſtimonium, illud nunc omitto, quouſque de voto obedientiæ differamus.

Probatur ſecundo.

7 Secundo probatur aſſertio ex Paulo 1. Cor. 7. ubi & veritatem expreſſis, & formalibus verbis tradere, & Chriſti ſenſum explicare videtur. Sic enim ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Non utique ſpiritu proprio, & humano, ſed divino; & ideo ait: *Tanquam miſericordiam conſecutus a Domino, ut ſim fidelis.* Et in fine capitis iterum dicit de vidua, ſeu caſta muliere: *Beatior erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium; puto autem, quod & ego ſpiritum Dei habeam.* Evidenter ergo Paulus diſtinguit opus præceptũ a Deo, ab opere, quod Spiritus Dei conſulit, & non præcipit. Et loquitur aperte de conſilio ſpirituali, ſeu de re, quæ & per ſe Deo placet, & ad ſpiritualem profectum utiliſſima eſt; ut evidenter oſtendi poteſt ex toto diſcurſu Pauli, & ex plurimis ejus verbis, & ex conſenſu omnium Patrum, tum ibi, tum in aliis locis, ubi vel virginitatem ſuadent, vel pro illa pugnant. Ut ſunt Aug. lib. de ſancta virg. præſertim a cap. 13. Baſil. lib. de vera virg. & Chryſoſt. in 5. tom. lib. de virg. c. 27. & optime lib. 3. contra Vituperatores vitæ Monaſticæ, non longe a fine. Et Ambr. in lib. de virginibus, & viduis, & aliis in libris, vel homiliis de eiſdem argumentis; præſertim vero Hieronym. in lib. contra Elvidium, & contra Jovinianum, & in epiſt. 22. ad Euſtochium. Quapropter neceſſarium non erit futiles hæreticorum cavillationes, & tergiverſationes ad illudendum tam evidens teſtimonium inventas refutare: tum, quia illos copioſe, & efficaciter convincit Bellarminus ſupra d. lib. 2. c. 9. tum, quia per ſe improbabiles, & incredibiles ſtatim apparent.

Probatur tertio.

8 Tertio confirmatur hoc amplius, & explicatur ex eod. Paulo 1. Corint. 9. ubi ab illis verbis: *Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, manducandi, & bibendi*, late probat ſibi fuiſſe licitum de Evangelio vivere, *Sicut Dominus ordinavit*, ut inferius dicit, ac proinde potuiſſe ſpiritualem curam, ac ſollicitudinem Eccleſiæ ſuſtinendo, convenientem ſuſtentationem a fidelibus accipere. Poſtea vero ſubdit: *ſed non uſi ſumus hac poteſtate*; & iterum: *Ego autem nullo horum uſus ſum.* Et adjungit: *Non autem ſcripſi hæc, ut ita fiant in me, bonum eſt enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam ſi evangelizavero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit*, &c. Ubi duo diſtinguit Paulus, ſcilicet, evangelizare, & ſine temporali commodo, ſeu corporali ſuſtentatione ex tali munere comparato, evangelizare: & utrumque ſupponit eſſe bonum; illud tamen prius eſſe neceſſitatis, quia de illo præceptum habebat: poſterius autem fuiſſe voluntarium, quia non erat præceptum. Et quod fuit conſilium, declarat illis verbis: *Bonum eſt mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam ſi evangelizavero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit.* Ubi nomine *gloriæ*, intelligit peculiarem laudem, & coronam, quam is meretur apud Deum, qui non ſolum præcepta implet, ſed aliquid boni ultra id, quod præceptum eſt, facere ſtudet, ut recte ibi expoſuit Chryſ. hom. 22. objiciens. *Quid dicis, dic quæſo? ſi evangelizas, non eſt tibi gloriatio, ſed ſi ſine ſumptu poſuerit Evangelium: eſt ergo hoc illo majus.* Et reſpondet, *nequaquam*, ſed aliunde aliquid habet amplius. *Quoniam iſtud quidem eſt præceptum, hoc autem recte quidem fit, ſed procedit a noſtro libero arbitrio. Nã quæ fiunt quidem ſupra mandatum, ex ipſo habent multã mercedem, quæ autem fiunt ex mandato, non tantam.* Et inferius ait, eum, qui facit id tantum, quod juſſum eſt, habere mercedem, *ſed non qualem is, qui e ſuo liberaliter elargitus, & præceptum ſuperavit.* Et hunc ſenſum declarat ex aliis Chriſti verbis Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus, quæ debuimus facere, fecimus.* Ubi etiam dicitur ſervus inutilis, qui tantum facit, quod præceptum eſt, non quia nihil mereatur, ſed quia non meretur illam gratiam, & præmii cumulum, quam is, qui ultra omnia, quæ præcepta ſibi fuerant, ex peculiari Domini benevolentia, aliquid in ejus obſequium facit. Quem ſenſum verborum Domini docte, & acute explicat Maldonatus Lucæ 17. nec minus erudite confirmat Barradas tom. 3. concordiæ, cap. 9. Ex utroque ergo loco recte colligitur, eſſe quædam opera, quæ non fiunt ſine gloria, & poſſunt non fieri ſine culpa; ideoque ſi fiant, digna eſſe præmio: non tamen ſupplicio, ſi non fiant, ut dixit Bernardus lib. de præcepto, & diſpenſ. cap. 19. Talia ergo ſunt opera conſiliorum. Nam opera præceptorum ita ſunt digna præmio, ut eorum omiſſio digna ſit ſupplicio.

Probatur quarto.

9 Unde poſſumus quarto in teſtem hujus veritatis adducere D. Petrum Act. 5. dicentem ad Ananiam, qui de pretio agri jam Deo oblati, ac promiſſi fraudaverat. *Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?* id eſt, nonne tuum erat, & potuiſſes de illo tuo arbitrio diſponere, & non illud conſecrare Deo? Nam ex illis

illis verbis manifeſte colligitur, offerre, ſeu vovere res ſuas Deo, non fuiſſe opus præcepti, ſed voluntarium, ac ſupererogationis, quamvis ex illo orta fuerit obligatio non fraudandi aliquid de re Deo oblata. Ergo diſtinguit ibi Petrus opus conſilii ab opere præcepti. Nam conſilii eſt vovere, præcepti autem, votum fideliter implere. Ita intellexit locum illum ibi Chryſ. hom. 12. & ſumitur ex aliis Patribus, quos adnotavi l. 4. de vot. c. 21. n. 8. Unde poteſt hoc teſtimonium aliis cōfirmari, in quibus votū conſulitur, ejus autem impletio pręcipitur: ut Pſ. 75. *Vovete, & reddite.* Nam *primū verbum ad conſiliū, ſecundū ad imperiū refertur*, ut dixit Inn. III. in c. magnę de vot.

Probatur quinto.

10 Quinto addere poſſumus teſtimonia Patrum, ex quibus multa jam tetigimus, expendendo Scripturæ teſtimonia, & alia inferius tractando de antiquitate, & origine ſtatus religioſi afferemus. Nam cōmuniter Patres conſilia diſtinguunt a præceptis, tractando de ſtatu religioſo, aut de virginitate, & paupertate. Alia etiam adducit Bellar. d. lib. 2. c. 11. Ex quibus notandus eſt locus Nazianz. Orat. 3. aliàs 1. contra Julian. verſus finem. §. *Ad hæc*, ubi opera conſilii, & præcepti his verbis diſtinguit. *In legibus noſtris alia parendi neceſſitatem imponunt, nec ſine periculo prætermitti poſſunt; alia nō neceſſitate cōſtringunt. ſed in arbitrio, & poteſtate poſita ſunt; ac proinde hanc rationem habent, ut qui ea cuſtodierint, honore, & præmiis afficiantur; qui autem minus ea expleverint, nihil periculi pertimeſcant.* Et Origen. lib. 10. in epiſt. ad Rom. c. 15. in fine. *Idcirco præcepta donantur, ut delicta perſolvamus, juxta illud* Luc. 17. *Quod debuimus facere, fecimus. Ea vero, quæ ſupra debitum facimus, non facimus ex præceptis.* Ponitque exemplum de virginitate, locumque Pauli 1. Corin. 7. adducit. Expreſſius Aug. in Enchir. c. 121. diſtinguit quædam, quę mandat Deus, & alia, *quæ non jubentur, ſed ſpeciali conſilio monentur.* Et ſerm. 61. *Aliud eſt conſilium, aliud eſt præceptum.* Et exempla conſiliorum ponit, *virginitatem ſervare, a vino, & carnibus abſtinere, omnia vendere, & pauperibus erogare.* Et ſubdit: *Conſilium, qui libenter audierit, & fecerit, majorem habebit gloriam, qui vero præceptum non impleverit, niſi pœnitentiam egerit, non evadet pœnam.* Et ſolvendo argumenta, alia inſinuabimus.

CAPUT VII.

Ratione veritas catholica probatur.

Præceptū, & conſiliū de bono opere eſſe debet.

1 PRiuſquam rationem conficiam, ſuppono conſiliū in hoc convenire cum præcepto, quod eſſe debet de opere bono. Quod eſt per ſe notum, quia malū non conſulitur, ſed prohibetur, unde nec poteſt conſilium eſſe de opere prohibito. Quia quod prohibetur, vel ſupponitur malum, vel ipſa prohibitione malum fit. Nec etiam poteſt opus indifferens, ut tale eſt, conſuli; quia ſic factum, vel eſt malum, vel inutile; de quo prudens conſilium, quale eſt divinum, non datur: ſi autem ſumatur, ut utile ad bonum finem, jam ſub bono opere comprehenditur.

Conſiliū de opere indifferēti dari nequit.

Hoc ergo ſuppoſito, ratio formatur. Quia non omnia opera bona ſunt nobis præcepta; ergo aliqua eſſe poterunt, & re vera ſunt ſub conſilio. Antecedens videtur per ſe evidens, & inductione notiſſimum; non enim orare, aut facere eleemoſynam, aut Miſſam audire, & quidquid ſimile eſt, ſemper eſt in præcepto.

Prima ratio.

Confirmatur & declaratur ratio facta.

2 Poteſt in primis declarari ex natura præcepti affirmativi, de cujus ratione eſt, ut non obliget pro ſemper. Nam prior obligatio ſæpe repugnantiam, & contradictionem involveret. Etenim, ſi præceptum affirmativū obligaret pro ſemper, omnia ſic obligarent; unde omnia pręcepta affirmativa ſimul obligarent, & pro eodem tēpore, & ita ſeipſa impedirent, & obſervationem ſuam impoſſibilē facerent. Unumquodque ergo obligat pro ſuo tempore, & conſequenter fieri poteſt, ut pro aliquo tempore nullum obliget. Tunc ergo poterit homo facere opus bonum non præceptum. Deinde etiam poſſunt eſſe aliquæ actiones bonæ, quæ per ſe nunquam præcipiantur; quia nec ad Dei amorem, vel honorem, nec ad proprium, vel proximorum cōmodum, neceſſariæ ſunt. Quod idem cum proportione ſervatur in prohibitionibus, ſeu omiſſionibus, ut abſtinendi a vino, vel a carnib. vel quod Paulus dixit 1. Cor. 7. *Bonum eſt homini mulierem non tangere*; hoc enim nō invenitur abſolute prohibitum, ſeu, quod idē eſt, negatio illa nullibi eſt præcepta.

Confirmatur.

3 Denique ratione probatur illud antecedens; quia ſi omnia bona opera eſſent pręcepta, vel illud eſſet naturali lege ſola, vel adjuncta poſitiva divina, vel humana: neutrum dici poteſt; ergo. Probatur minor quoad priorem partem; quia non ſolum non dictat naturalis ratio talem multitudinē præceptorum; verum potius dictat, multa eſſe opera non præcepta, quæ ſecundum rectam rationem fieri poſſunt, ut eſt per ſe evidens, & notum. Et ſi hæretici hoc ignorare fingunt, tanquam obcęcati dura pertinacia, relinquendi ſunt, ut reſpondendo ad ſecundum eorum fundamentum dicetur. Unde notanda eſt differentia inter bona, & mala opera; ſeu inter pręcepta naturalia affirmativa, & negativa. Quod lex naturalis prohibet omnia mala opera; non vero præcipit omnia bona; quia evitare malum quodcunque neceſſariū eſt ad bonos mores: nam malum ex quocunq; defectu; facere autem definitum bonum, non eſt ſemper neceſſarium. Nam licet ex priori obligatione negativa nunquā peccandi ſequatur affirmativa operandi bene, illa nec eſt ſimpliciter abſoluta, ſed conditionata, ſi aliquid libere operandum ſit. Vel licet admittatur abſoluta obligatio ſemper bene operandi, & vitandi otium. Nam in hoc ſenſu videtur dixiſſe Ambroſ. Luc. 17. verſ. *Quis autem. Nec in te patitur Dominus unius uſum eſſe operis; quia dū vivimus, debemus ſemper operari, & conſequenter bene operari.* Nihilominus illa obligatio de ſe nō eſt ad certū opus bonum, quod in unoquoq; tempore ex neceſſitate faciendum ſit: ſed eſt generalis obligatio faciendi bonū, cum aliquid agendum ſit, quæ obligatio per opera bona ſimpliciter non pręcepta impleri poteſt. Ergo ex vi juris naturalis non omnia bona opera ſub præcepto cadunt.

Lex poſitiva, nec humana, nec divina præcepit omnia opera bona.

4 Nec minus evidens eſt altera pars ſubſumptę propoſitionis de jure poſitivo. Nam ſi ſermo ſit de humano, nec de facto inveniuntur tot leges Eccleſiaſticæ, vel civiles, nec ipſi hæretici illas admittunt; nec etiam humano magiſtratui tanta poteſtas cōceſſa eſt ad gravandos nimium ſubditos legum multitudine ultra vires eorum; ut ex tractatu de Legibus conſtat. Loquendo vero de jure divino poſitivo poſſet quidem Deus, ſi ſummo rigore cum hominibus agere voluiſſet, ab eis ſingula bona opera præcepto poſitivo exigere. Quamvis enim omnia opera non potuerint collective præcipi pro ſingulis tēporibus, vel præceptis, quia præcepta dari non poſſunt de rebus impoſſibilibus; & talis obligatio eſſet de re ſimpliciter impoſſibili, & repugnante; nihilominus poſſet Deus diſtributive præcipere omnia opera, quæ in toto diſcurſu vitæ, homo facere poteſt, præſcribendo pro ſingulis vitæ temporibus, ac momentis actiones bonas in illis faciendas, & de illis imponere præcepta, determinando tempus, & modum, cæteraſque circumſtantias, ſi vellet. Quia licet ſit impoſſibile homini per naturam hoc implere; non eſſet tamen impoſſibile per gratiam, quam Deus conferre poſſet, & ut ſupremus Dominus totum hoc onus præceptorum imponere.

Impoſſibile eſt Deū omnia bona præcipere.

5 Nihilominus tamen de facto certum eſt, Deum hoc non feciſſe non ſolum in lege gratiæ, in qua pauca ſunt præcepta divina poſitiva; verum etiam nec in lege veteri, quę pluribus præceptis homines oneravit, ut ex tenore ejus conſtat. Unde in Levit. c. 7. & aliàs legimus aliqua ſacrificia, & oblationes fuiſſe ſpontaneas, & alia ex voto, & quaſi lege, propria voluntate ſibi impoſita; & aliquas etiam feſtivitates fuiſſe ex lege poſitiva humana. Imo licet dixerimus ſecundum abſolutam potentiā, & dominationē potuiſſe Deum id facere; nihilominus adjuncta divina ſapientia, & prudentia, ſine timore affirmare poſſumus illum modum providentiæ, & regiminis eſſe Deo impoſſibilem, quia contra prudentiam, & nimis violentum, ac pernicioſum hominibus fuiſſet.

Probatur conſequētia ſuperioris rationis.

6 Supereſt probanda conſequentia principalis rationis, ſcilicet, ſi dantur bona opera non præcepta, conſequenter dari opera, quæ ſint ſub conſilio. Probatur autem, quia in primis de ratione conſilii eſt, ut ſit de opere non præcepto: nam hæc eſt prima conditio, in qua diſtinguimus conſilium a præcepto, & de qua fere eſt tota cōtroverſia, & per quam maxime declarant Sancti diſtinctionem conſilii a præcepto. Ut tradunt maxime Aug. lib. de ſancta virg. & Cypr. de habitu virgin. Greg. l. 15. Moral. c. 9. & optime Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoch. de virgin. *Ubi præceptum datur, ibi neceſſitas eſt ſervientis; ubi conſilium, ibi offerētis arbitrium.* Et alii ſupra allegati. Et ratio eſt, quia licet cōſilium (late de illo loquēdo) cadere poſſit in obſervationem præceptorum, nam & nos illā hominibus conſulimus, & tale videtur fuiſſe conſiliū Dan. 4. *Rex conſilium meum placeat tibi, & pec-*

cata tua eleemoſynis redime, & Deus continuis inſpirationibus, & admonitionibus etiam ſcriptis illam conſulit: nihilominus (rigoroſe, ac ſtricte loquendo de conſilio, quod de aliquibus operibus Deus ſpecialiter tradit) & ipſum a præcepto diſtinguit, & illud excludit ab opere, quod dicitur eſſe conſilii. Sumitur enim excluſive, id eſt, quod tantum conſulitur, & non præcipitur. Quamvis autem hoc verum ſit, nihilominus ſola illa conditio negativa non ſufficit, ut opus bonum dicatur eſſe de conſilio, quia poteſt eſſe opus bonum, nec præceptum, nec conſilii, ſed tantum honeſtum, inferioris tamen ordinis. Hujuſmodi eſt actus matrimonii, ſeu nubendi, de quo Paulus 1.Corint.7.dixit: *Si acceperis uxorem, non peccaſti, & ſi nupſerit virgo, non peccavit.* Et ne quis dicat, inde ſolum inferri, illud opus non eſſe de ſe malum, quod etiam habet opus indifferens, ſubdit inferius: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit.* At vero actus nubendi, vel ducendi uxorem, non eſt opus conſilii, ut apud omnes conſtat: nec ordinarie eſt opus præcepti; ergo non omne opus bonum non præceptum eſt opus conſilii.

Opus Cõſilii debet eſſe melius, quam oppoſitũ.

7 Secundo ergo requiritur ad opus conſilii, ut ſit opus melius, quam oppoſitum ejus, ſeu quam aliud ſibi incompoſſibile. Unde ſicut Philoſophi definiunt, perfectionem ſimpliciter eſſe illam, quæ in quolibet individuo entis eſt melior ipſa, quam non ipſa, id eſt, quam alia incompoſſibilis illi; & reſpectu illius perfectio non ſimpliciter dici poteſt ſecundum quid; ita in præſenti opus conſilii eſt illud, quod in tali materia eſt melius, quam oppoſitum ejus, etiamſi illud etiam bonum ſit: unde comparative opus conſilii dici poterit bonum ſimpliciter, aliud vero ſecundum quid. Hæc conditio traditur a D.Thom.lib.3.contr.Gent.cap.130.& ſumitur ex illa ſententia Pauli: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit, qui non jungit, melius facit.* Eſt ergo virginitas opus conſilii, quia opponitur matrimonio, & eſt illo melior: idemque eſt de viduali caſtitate ad ſecundas nuptias comparata. Et ideo idem Apoſtolus adjungit. *Mulier, ſi dormierit vir ejus, liberata eſt a lege, cui vult, nubat; beatior autem erit, ſi ſic permanſerit, ſecundum meum conſilium.* Idem in abdicatione bonorum temporalium invenitur: nam poſſidere illa non eſt malum; & ſi cum ordinato affectu ad commode vivendum & faciendas eleemoſynas habeatur, bona erit: nihilominus tamen omnibus illis bonis renunciare, in pios, & honeſtos uſus illa diſtribuendo, melius eſt: & ideo hoc eſt opus conſilii, & non illud. Idemque in omnibus ſimilibus conſiderari poteſt. Et ratio eſt facilis; quia conſilium, de quo agimus, eſt divinum, vel revelatum, vel conſentaneum rectæ rationi, quatenus eſt divinæ rationis participatio: hoc autem conſilium non poteſt non eſſe prudens, & ex vero judicio, ſeu dictamine procedens; ergo opus conſilii ſemper eſt tali dictamini conſentaneum. At vero conſilium prudens, & rectum, quod inter duo oppoſita fertur, ſemper eſſe debet de meliori bono; ergo de ratione operis cadentis ſub conſilio eſt, ut ſit non tantum bonum, ſed etiam melius, quam ejus oppoſitum.

Utrum opus conſilii debeat eſſe melius, quam opus præcepti in eadem materia.

8 Addunt præterea aliqui de ratione conſilii eſſe, ut ſit opus melius, quam opus præcepti in eadem materia: tum quia in illa materia ſolet eſſe opus difficilius, ſicut eſt difficilius ſervare caſtitatem, quam uxorem ducere, quia hoc eſt ſecundum inclinationem naturæ, illud *ſupra uſum naturæ eſt*, ut dixit Ambroſ.lib.1.de Virg. in principio. Tum etiam, quia conſilium ſupponit præceptum, & illi peculiarem excellentiam addit, ut ſenſit Auguſt.ſerm.18.de verb.Apoſt.cap.11.dicens de Virginibus: *Uſque adeo acceptarunt præceptum, ut non recuſarent conſilium; ut plus placerent, plus ſe ornaverunt.* Sed hæc conditio difficilior eſt, & limitatione, ac declaratione indiget.

Tribus modis cõſilium ad præceptũ comparari poteſt.

Nam conſilium tribus modis comparari poteſt ad præceptum. Primo, ut conſilii obſervatio executionem præcepti includat. Secundo, ut unum non includat aliud, licet poſſint ſimul impleri. Tertio, ut ſimul obſervari repugnet. Quando primo modo ſe habent, tunc unum ad aliud comparatur, quaſi pars cum toto, & ideo non eſt mirum, quod totum ſit melius. Ut in materia caſtitatis, de qua Auguſtinus loquitur, ſervare virginitatem melius eſt, quam non fornicari, licet hoc ſit præceptum, & illud conſilium; quia per illud conſilium etiam hoc præceptum impletur, & aliquid additur, ſcilicet, a copula licita abſtinere. At vero ſi & poſſint ſimul impleri, & conſilium per ſe, ac formaliter non includat præcepti obſervationem, non erit regula certa, ſed contingens, quia nulla eſt ratio, ob quam melius ſemper eſſe debeat opus conſilii, quam præcepti; ſed interdum poterit unum accidere, interdum aliud. Ut, v. g. ſimul poteſt filius paupertatem eligere, & parentibus graviter egentibus ſubvenire, dando illis bona, quibus renunciat; in quo ſimul facit opus conſilii, & præcepti, & tamen fortaſſe ex genere ſuo melius eſt implere præceptum ſubveniendi parentibus, quam opus conſilii abdicandi ſe ab omnibus: niſi in hoc conſideretur voti religio, ſi interveniat, quod eſt accidentarium, & (ut ita dicam) diſtinctum conſilium, quod fieri etiam poſſet de ſubventione debita parentibus. Sicut e contrario conſilium paupertatis poteſt ſine voto impleri, ſola venditione, & diſtributione bonorum cum propoſito non habendi illa. Nec ſufficit, quod hoc opus difficilius videatur: tum, quia ſola major difficultas non facit opus eſſe melius, niſi cætera ſint paria: tum etiam, quia in illo caſu talis ſubventio parentum eandem difficultatem includit, & additur tum ratio pietatis, tum ratio obedientiæ præcepti.

9 At vero ſi comparatio fiat inter conſilium, & pręceptum, quando in eadem materia ſimul impleri repugnat, tunc neceſſe eſt, ut conſilium cedat præcepto, ac proinde non eſt facile definire, an tunc opus conſilii per ſe ſpectatum ſit melius, quam opus præcepti. Ut v.g. ordinarie matrimonium nõ cadit ſub præceptum, & ideo illi præfertur virginitas ex genere ſuo, quia habet de ſe majorem honeſtatem, & utilitatem ad Deo melius ſerviendum. Contingere autem poteſt, ut in caſu neceſſitatis gravis communis boni obligetur quis præcepto ducendi uxorem; illi ergo non erit conſilium ſervare virginitatem; ergo tunc reſpectu illius opus conſilii nõ erit melius, quam opus præcepti; quia quod non eſt bonum alicui, non poteſt ipſi eſſe melius: illi autem non eſt bonum ſervare virginitatem, quia in eo frangeret præceptum; ergo illi non eſt melior virginitas, & ideo reſpectu illius non eſt opus conſilii, & ita ceſſat comparatio inter conſilium, & præceptum. Poteſt autem illud matrimonium comparari cum licita, & voluntaria virginitate alterius, utrum ſit melius. Et ſic licet ex objecto, & ſpecie ſemper virginitas excedat, merito dubitari poteſt, an in individuo matrimonium ex obligatione ſumptum, tum ad implendam obligationem, tum ad ſubveniendum bono communi, ſit melior ſimpliciter, quam ſit in alio Virginitas voluntaria. Quam comparationem aliqualiter attigi in tom.2. de Relig. lib.2. de voto cap.9.nu.8.& nunc illam definire non eſt neceſſe. Tum, quia vix poteſt aliquid certum generaliter dici, cum cõparatio pendeat ex circumſtantiis, quę facile varientur, & pro earum varietate poteſt actus eſſe magis, nel minus bonum: tum etiam, quia non cenſeo, hanc comparationem per ſe neceſſariam ad rationem conſilii explicandam; quia de ratione conſilii non eſt, ut opus ejus ſit melius in eo, cui conſulitur, quam ſit opus præceptum in alio: nam hoc accidentarium eſt. Comparatio ergo formalis eſt inter opus conſilii, & opus bonum ipſi oppoſitum, etiamſi pręceptum non ſit reſpectu ejuſdem perſonæ; quod vero alteri præcipiatur, accidentarium eſt; ideoque per ſe non conſideratur, nec ad rationem conſilii pertinet. Igitur duæ conditiones priores ad explicandam rationem conſilii ſufficiunt: nam ſi quæ aliæ aſſignantur, vel ſunt accidentariæ, vel in dictis continentur.

10 Ex his ergo concluditur ratio facta, ſeu oſtenditur illatio in hunc modum: nam eo ipſo, quod dantur bona opera non præcepta, inter ea dari poteſt unum melius alio; ergo eo ipſo dari poterit opus conſilii diſtinctum a præcepto. Antecedens probatur, quia ſæpe bona opera non præcepta inter ſe ita pugnant, ut ſimul eligi non poſſint, & inter ea unum ſit melius alio; ergo opus illud melius erit opus conſilii, & condiſtinctum ab opere præcepti. Inductione id poteſt declarari, & probari in Virginitate, & matrimonio, in divitiarum dominio, vel paupertate, in obedientiæ jugo, & libertate voluntatis. Solum eſt in his, & aliis obſervandum, ſub operibus bonis non præceptis comprehendi non

tantum propria opera poſitiva, ſed etiam nonnullæ privationes, quæ licet non ſint actus, nec per poſitivos actus ſemper fiant, aut conſerventur: nihilominus ſunt objecta bona, & honeſta, quæ quatenus amari poſſunt, vel voluntarie conſervari, dicuntur ſub conſilium cadere. Quatenus voluntas talis objecti, vel conſervationis ejus per abſtinentiam a contrariis actibus, eſt actus melior, quam contraria voluntas, etiam bona, licet neutra præcepta ſit. Id manifeſtum eſt in virginitate, quia nullum actum externum poſitivum requirit, ſed ſolam carentiam actuum: & in paupertate idem poteſt contingere, ſi homo non habeat bona, quæ relinquat, quia ſi illa habeat, per actum poſitivum renuntiat, quod eſt opus conſilii; poſtea vero paupertas per ſolam carentiam actus acquirendi aliquid, conſervari poteſt; & illamet carentia voluntaria bona eſt, & tanquam poſitivus actus moraliter reputatur. In obedientia vero utrunque invenitur: nam in principio per actum poſitivum præſtatur, quando voluntaria eſt, & conſilii; poſtea vero per actus, & per omiſſiones actuum exercetur, & in utriſque eadem bonitas conſilii reperitur.

Sub operibus bonis non præceptis comprehenduntur non ſolū propria opera poſitiva, ſed etiam privationes.

CAPUT VIII.

Conſiliorum materia, & varietas occaſione cujuſdam objectionis declaratur.

1 Circa dicta in ſuperiori diſcurſu dubitare poteſt aliquis, quia ex dictis ſequi videtur, conſilia verſari in omni materia virtutis; quia in omni materia virtutis poſſunt eſſe bona opera non præcepta, & aliis ſecum pugnantibus meliora. Conſequens autem non videtur communiter receptum, quia tres tantum materiæ conſiliorum recenſeri ſolent, ſcilicet, paupertas, caſtitas, & obedientia, ut D. Thom. in d. cap. 130. tradit; & illorum trium conſiliorum ſufficientiam eleganter oſtendit; & ad ſummum, ut ibi etiam inſinuat, illis addi poteſt materia religionis, quatenus vovere Deo aliquid, eſt opus conſilii, & illo mediante, ac in ordine ad divinum cultum, aliæ materiæ virtutum ſolent cadere ſub conſilium, ut eleemoſyna, & jejunium, non autem ſecundum ſe. Et augetur difficultas: nam etiam ſequitur omne opus bonum non præceptum eſſe opus conſilii, quia ſaltem reſpectu omiſſionis ejus eſt majus bonum, prudenterque conſuli poteſt, potius aliquid boni agere, quidquid illud ſit, quam nihil bene operari, aut omnino otioſum eſſe. Conſequens autem videtur falſum, quia opera conſiliorum ſpecialiter dicuntur, quæ aliquam ſingularem excellentiam, vel utilitatem ad perficiendum in virtute habent; ergo non omnia opera virtutis poſſunt dici cadere ſub conſilio, etiamſi vel meliora ſint aliis ſibi repugnantibus vel eorum carentia, ſeu voluntaria omiſſione.

Objectio contra ſupradicta.

2 Hæc objectio poſtulat, ut materiam, varietatem, ſeu amplitudinem conſiliorum breviter explicemus, priuſquam illi directe reſpondeamus. Diſtingui ergo poteſt conſilium in generale, & particulare. Voco generale, ſeu univerſale, non quia non verſetur circa materiam particularem, & determinatam; id enim eſt impoſſibile, cum actiones ſint circa ſingularia; ſed quia non datur ſolum propter ſuam honeſtatem, ſed etiam propter utilitatem ad alias virtutes, præſertim ad perfectionem charitatis obtinendam, ratione cujus dici poteſt tale conſilium univerſale in cauſando, non in eſſendo. Particulare autem conſilium voco illud, quod de aliquo opere ſolum propter ſuam ipſius honeſtatem datur, & aliis minus bonis præfertur. Priora conſilia ex parte materiæ tria tantum numerantur, ſcilicet, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; & de his loquitur D. Thom. in loco citato, ut ex diſcurſu ejus manifeſtum eſt. Et patet, quia ſingula illorum juvant plurimum ad omnia genera virtutum, & ad liberandum animum a curis, & ſolicitudinibus, quæ & pericula peccandi afferunt, & Deo vacare impediunt; & omnia ſimul ſufficienter hoc munus præſtant: ut ibi D. Tho. demonſtrat, & infra tractando de proprio ſtatu religioſo dicemus.

Conſiliū in generale, & particulare diſtinguitur.

3 Dixi autem hæc tria numerari ex parte materiæ: nam ex parte modi addi poteſt, quod eſt conſilium firmandi per votum talia conſilia. Nam ſervare virginitatem etiam ſine voto, conſilium eſt: illam autem firmare voto, novum conſilium eſt; & ſic de cæteris. Quia vero hoc conſilium vovendi per omnes materias virtutum vagari poteſt, & quia ſupra cætera conſilia quaſi reflectitur, & cum ſingulis quaſi unum efficitur, vel etiam, quia quodammodo transfert conſilium in præceptum, & ſub neceſſitate conſtituit, quod erat liberum; ideo inter hæc generalia non numeratur ut diſtinctum, ſed ſub illis comprehenditur. Atque ita hæc tria conſilia dici per antonomaſiam ſolent conſilia Evangelica, vel conſilia perfectionis, vel denique abſolute, & ſimpliciter conſilia; alia enim ſunt veluti ſecundum quid, aut reſpective tantum, ut jam explico.

Cur votū inter generalia conſilia non numeretur.

4 Particularia ergo conſilia quamplurima recenſeri poſſunt, & in omni materia virtutis locum habent: hoc probat ſufficienter objectio facta. Et declarari poteſt, quia in primis in ipſismet operibus præcepti in quacunque virtute habet locum conſilium ratione circumſtantiarum. Ut ratione temporis, ſi opus pro certo tempore præceptum, non in eo tantum, ſed in aliis voluntarie fiat. Et ſic audire ſacrum extra diem feſtum, vel jejunare extra obligationis tempora conſilium eſt. Et ſic etiam dilectio inimicorum, quæ abſolute eſt præcepta, dicitur eſſe ſub conſilio quantum ad beneficia, aut alia ſigna benevolentiæ inimico præſtanda tempore non debito. Idem contingere poteſt ratione quantitatis, ut ſi quis præcepto eleemoſynæ obligatus majorem faciat, quam teneatur. Item ratione modi, ſi ferventius, vel propter finem altiorem, quam teneatur, opus faciat. Quæ omnia in qualibet materia virtutis locum habent. Fundanturque in illis principiis, quod præcepta affirmativa ſolum obligant pro certis temporibus, & quod non obligant ad omnem meliorem modum: nam inde conſequenter ſequitur majorem frequentiam, vel meliorem modum eſſe ſuo conſilio per ſe loquendo, quia bonitatem augent, vel multiplicant. Atque his modis dari poſſunt conſilia etiam in actibus quoad ſubſtantiam præceptis. Circa alios vero, ſi qui fortaſſe ſunt, qui nullo modo nec quoad ſubſtantiam, nec quoad ſpeciem præcipiuntur, dari poſſunt conſilia, quoties majus bonum non impediunt, ut in liberalitate, & eutropelia, & ſimilibus virtutibus fortaſſe contingit. De qua re videri poſſunt, quæ in lib. 2. de legibus cap. 7. a num. 11. diximus.

Particularia conſilia plura ſunt, ut probat ratio ſupra facta.

5 Denique non ſolum in operanda virtute, ſed etiam in cavendo mala, poſſunt conſilia verſari; non quidem quantum ad non faciendum malum, hoc enim ſemper eſt in præcepto; ſed quantum ad media, quæ adhibentur ad cavendum malum. Ut cum quis jejunat propter cōprimendam libidinem, vel abſtinet a juramento, etiam licito, ut longior fiat a periculo pejerandi, vel irreverenter jurandi; quomodo aliqui cenſent conſilium contineri in illis verbis Matth. 5. *Non jurate omnino*, ut in propria materia tractavi. His ergo modis in omni materia virtutis poſſunt particularia conſilia multiplicari. Quæ ideo diximus non abſolute, & ſimpliciter, ſed reſpective, & ſecundum quid de comparatione priorum conſiliorum cenſeri poſſe conſilia; quia illa priora per ſe, & abſolute conſuluntur, & non præcipiuntur; cætera vero ordinarie verſantur in materiis præceptorum, vel gravium, vel ſaltem levium, & ſolum ratione circumſtantiarum ſub conſilium cadunt. Et ideo etiam tunc non ſimpliciter conſuluntur, ſed per comparationem & reſpectum ad actus, vel omiſſiones actuum minus bonas. Ut v. g. conſulitur actus ſtudii reſpectu otioſitatis, vel ſi aliquid melius tunc operandum non ſit, non tamen ſimpliciter, niſi in caſu, in quo obedientia, vel alia virtus excellentior, v. g. charitas, illud exigat. Et ſic oratio conſulitur per comparationem ad actionem generatim loquendo: in particulari tamen non ſemper conſulitur, niſi ſub conditione, niſi aliud opus non magis expediat, quod per orationem impediretur. Et in eodem fere ſenſu concedi poteſt omnem actum bonum cadere poſſe ſub conſilium reſpectu carentiæ ipſius, non tamen ſimpliciter, ſed ex ſuppoſitione, quod aliud melius, vel ſaltem æquale faciendum non ſit. Ex his ergo ſatis oſtenſum eſt, & conſilia diſtingui a præceptis, & quomodo diſtinguantur; & in omni materia virtutis inveniantur. Oriebatur autem hoc loco ſpecialis difficultas de virtute charitatis; an in ejus materia ſit etiam conſilii locus? eam vero ſolvendo argumenta in præcedenti capite poſita commodius expediemus.

Qua ratione conſilia non ſolum in operanda virtute, ſed etiam in cavendo mala, verſari poſſint? non abſolute, ſed circa media, & circumſtantias.

6 Ad

Quid dicendum ad objectionem ſupra poſitam.

6 Ad objectionem autem in principio propoſitam reſponſio patet ex dictis; jam enim explicatum eſt, qua ratione ſint tantum tria conſilia generalia, & præterea ſint multa alia particularia, quorum diſtinctio aliis verbis, & in ſpecie contraria explicari poteſt. Nam quædam dici poſſunt conſilia generalia, & communia, quia ab omnibus fidelibus, & in quocumque ſtatu obſervari poſſunt: ut ſunt ea, quæ in priori modo loquendi particularia vocavimus, ut jejunare, orare, &c. tempore non debito: abſtinere a vino, & carnibus; quod eſt exemplum Auguſtini ſerm. 61. de tempore. Alia vero, quæ univerſalia in cauſando vocavimus, dici poſſunt ſpecialia, quia ſunt propria religioſi ſtatus. Aliter etiam explicatur illa diviſio trium conſiliorum, diſtinguendo conſilia, quæ dantur in materia quidem præceptorum, quatenus ratione temporis, modi, aut aliquarum circumſtantiarum, ſunt extra obligationem præcepti; & hæc non ſunt tria tantum, ſed innumera. At vero ſunt quædam materiæ, quæ omnino ſunt extra præceptum, ut virginitas, ſeu abſtinentia ab omni libidine, paupertas, & voluntatis propriæ renuntiatio; & hæc dicuntur conſilia ſimpliciter, ſeu quaſi per antonomaſiam, & hæc tria tantum numerantur. Ad confirmationem etiam in principio poſitam concedendum eſt, omne opus bonum non præceptum poſſe eſſe opus conſilii, non quidem ſimpliciter in univerſum loquendo, ſed comparatione facta ad puram omiſſionem ejus, ut explicatum eſt.

Conſilia multipliciter dividuntur.

7 Ex quibus tandem notandæ hic, & in ſummam redigendæ nonnullæ diviſiones conſiliorum, quibus ſæpe in ſequentibus utendum erit. Prima, & præcipua eſt jam tacta; quia quædam ſunt conſilia principalia, quæ per antonomaſiam dicuntur Evangelica, quia primum fuerunt a Chriſto tradita: dicuntur etiam eſſentialia ad religioſum ſtatum, ſeu ſubſtantialia religionis, ut ſunt illa tria, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quibus impedimenta perfectionis ſimpliciter auferuntur, & homo Dei obſequio ſimpliciter, & omnino dicatur: reliqua vero ſunt quaſi accidentalia; quamvis multa ſint ad plenitudinem perfectionis neceſſaria. Alia diviſio eſſe poteſt; quia ſicut præcepta, ita etiam conſilia affirmativa, & negativa eſſe poſſunt. Nam inter illa tria principalia, conſilium virginitatis negativum eſt ex parte materiæ, quia per ſe non conſulit actum, ſed potius abſtinere ab actu. Idemque eſt de paupertate: nam licet ad eam ſæpe requiratur actus alienandi res, juxta illud, *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*; nihilominus propria materia talis conſilii eſt ipſa carentia bonorum; actus vero requiritur, ut cauſa ejus, quando divitiæ potius poſſidebantur. At obedientiæ conſilium affirmativum eſt, ut conſtat. Idemque in aliis conſiliorum materiis facile deſiderari poteſt. In qua diviſione obſervare oportet negativa conſilia non removere malum morale: nam hoc neceſſitatis eſt, non conſilii; ſed removere occaſionem mali, vel etiam minoris boni; vel quæ delectabilia ſunt corpori; & maxime, quæ implicant negotiis ſæcularibus: ut dixit D. Thom. d. q. 186. art. 2. ad 3. At vero conſilia affirmativa ſemper ſunt de actibus bonis, & ſub aliqua ratione melioris boni, vel ſimpliciter, vel reſpectu talis perſonæ, vel in tali occaſione, de quibus plura attingemus in libro ſequenti cap. 1.

CAPUT IX.

Satisfaciendo fundamentis hæreticorum nonnulla dubia de conſiliis Evangelicis explicantur.

Prima hæreticorũ objectio ſolvitur primo.

1 SUpereſt, ut ad motiva hæreticorum reſpondeamus. In primo adducitur teſtimonium Pauli ad Philip. 4. ubi Paulus monet generaliter fideles, ut omnia ſancte, pure, vere, ac ſinceriter faciant. Reſpondere autem poſſumus in primis per illa verba magis præcipi modum operandi, quam operum multitudinem, aut varietatem; cum enim dicit, *Quæcumque ſunt vera*, non præcipit omnibus, ut omnia veræ virtutis opera faciant; id enim impoſſibile fere eſt. Præcipit ergo, ut omnia, quæ faciunt, vere faciant, id eſt, quæcumque facitis, talia ſint, ut bonum nomen conciliare poſſint: nec enim omnia, quæ bonæ ſunt famæ, facere unuſquiſque poteſt; & ſic de reliquis. Et hoc ſignificavit Bellarminus ſupra, cum dixit, illa verba negative eſſe intelligenda. Non quia non moneat Paulus, ut hæc faciamus, cum concludat, *hoc agite*; ſed quia præcipit fieri tali modo, ut ſine fictione, ſeu impuritate, & fuco fiat. Et hoc etiam ſignificavit ibi Cajetanus. Additque etiam ſignificari a Paulo, nihil ex his bonis Chriſtianis prohiberi, etiamſi neceſſe non ſit omnia ab omnibus fieri.

Secunda & facilior illius ſolutio.

2 Facilius vero dicitur Paulum ibi non exhortari tantum ad opera præceptorum, ſed generaliter ad omnia bona, & honeſta, ſive præcepti opera, ſive conſilii; ipſe enim Paulus non ſolum faciebat opera bona præceptorum, ſed etiam optima conſiliorum, & utraque etiam docebat; & tamen generaliter concludit: *Quæ didiciſtis, accepiſtis, & vidiſtis in me, hæc facite.* Nec in omnibus illis exhortatoriis verbis eſt aliquod illa reſtringens ad præcepta, vel conſilia; ſunt ergo verba generalia, & indifferentia ad ſingula operum genera; ideo juxta illorum capacitatem, & materiam ſunt applicanda.

Explicantur verba Matth. 5.

3 Idem dicendum eſt de loco ad Epheſ. 6. & ſimilibus. Verbum autem Chriſti, *Eſtote perfecti*, de perfectione juſtitiæ neceſſaria, & eſſentiali ſufficienter intelligitur; & omnia, quæ ibi Chriſtus docet, ita poſſunt exponi, ut præceptum contineant, ſaltem in animi præparatione, ut eſt vulgare. Quanquam etiam prior reſponſio poſſit ad totum illum Chriſti ſermonem applicari, nimirum, ut abſolute perfectionem Chriſtianam doceat, tradendo præcepta, & inſinuando conſilia, & præcipue quæ tunc in principio Evangelicæ prædicationis erant neceſſaria. Et ita cum ait, *Eſtote perfecti*, omnem perfectionem includit: verbum autem, *eſtote*, non limitatur ad rigorem præcipiendi, vel lenitatem conſulendi; ſed indifferenter, ut verbum exhortationis accipiatur, quoad ſingula cum partitione accommoda applicandum ſit. Quem ſenſum D. Thomas ibi ſatis indicat, & omnes fere expoſitores fatentur in his, quæ ibi Chriſtus attigit, & legi antiquæ addidit, quædam præcepti, alia conſilii contineri: ergo perfectio, ad quam hortatur, ita eſt accipienda, ut & neceſſariam, & abundantiorem complectatur, quamvis non utramque præcipiat.

Explicantur verba Joan. 13. & 15.

4 Denique de Chriſti præcepto Joan. 13. & 15. idem dicendum eſt. Nam cum præcipit, ut diligamus nos invicem, ſicut ipſe dilexit nos, particula, *ſicut*, non dicit æqualitatem, ſed imitationem, quemadmodum in loco Matth. 5. *Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter perfectus eſt*, idem manifeſtum eſt. Si ergo imitemur Chriſtum diligendo nos invicem in his, quæ neceſſaria ſunt (ut vitam corporalem pro æterna vita proximi tempore neceſſitatis periculo mortis exponendo) tunc ſufficienter illud explemus præceptum, ut 1. Joan. 3. *Quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Si vero imitemur ipſum plus diligendo proximum, quam in rigore præcepti teneamur, ut periculum mortis aggrediendo propter ejus ſpiritualem utilitatem, vel ex nobis neceſſariis illi etiam non extreme indigenti ſubveniendo, tunc conſilii opus faciendo Chriſtum imitabimur. Chriſtus ergo abſolute hortans nos ad imitandum ipſum in dilectione proximi, utramque perfectionem imitandam proponit, non tamen utramque præcipit: vel ſi verbum illud Joan. 13. *Mandatum novum do vobis*, &c. ſtricte accipiatur, in hoc maxime ſe imitandum nobis proponit, ut ſicut ipſe pro nobis mortuus eſt ex præcepto Patris, ita & nos pro fratribus animas ponamus, cum fuerit neceſſarium.

Solvitur ſecundum fundamentum.

5 Secundum fundamentum hæreticorum ex præcepto charitatis Dei ſumebatur, quod argumentum eſt frequens apud ipſos: nam ex forma illius præcepti male intellecta plures errores deducunt, nimirum, Deum præcipere nobis impoſſibilia; & in omnibus actionibus hominem, etiam juſtum peccare, quia illud tranſgreditur, & ſimilia. Sed quia explicatio illius præcepti, & verborum, quibus in Scriptura traditur ad materiam de Gratia, Charitate, & Pœnitentia pertinet; ideo hic breviter dicimus, illud præceptum affirmativum eſſe, & particulare formaliter, ut ſic dicam, id eſt, de particulari materia, & actu; virtute autem eſſe univerſale, & ne-

Explicatur præceptũ Charitatis Dei ſumptum ex Matth. 22.

& negativum etiam præceptum involvere. Quatenus particulare præceptum affirmativum eſt, ſolum obligat ad eliciendum actum proprium dilectionis Dei, qui eſt actus internus a voluntate elicitus, & ad modum eſſentialem talis amoris Dei, qui communiter dicitur, *ſuper omnia*, & in forma præcepti explicatur per illa verba: *Ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus*. Nam, cum dicitur, *ex toto corde*, nihil aliud præcipitur, niſi ut Deum, tanquam *ultimum finem noſtrum diligamus*, ibi enim, *cor* voluntatem ſignificat. Unde *ex toto corde* idem eſt, quod *ex tota voluntate*; voluntas autem tota quaſi adæquate cenſetur tendere in ultimum finem, quia illum præfert omnibus, & omnia vult aliquo modo propter ipſum, & in ipſo, & conſequenter illum ſuper cætera diligit. Sic ergo illo præcepto non obligamur diligere Deum ſummo conatu, vel intenſione, ſed ſumma appretiatione, ut ajunt. Item non præcipimur, ut ſemper in hoc actu dilectionis verſemur, quia præceptum illud affirmativum eſt, & non obligat pro ſemper. Nec etiam præcipitur nobis, ut nunquam alium actum amoris eliciamus; vel quod perinde eſt, ut quoties actum amoris elicimus, Deum per actum illum formaliter, & proprie amemus; quia illud, *ex toto corde*, non excludit intenſionem voluntatis ad alias res honeſte amabiles, cum illæ non repugnent amori Dei. Ideoque Paulus in citato loco ad Philippenſes ſolum monet, ut cogitemus *quæcumque amabilia*, utique, ut ea diligamus. Et Chriſtus ipſe præcipit, ut diligamus nos invicem; ſolum ergo prohibemur ex vi illius particulæ, ut totum cor in alio, præter Deum non figamus, utique aliquid aliud, ut ultimum finem diligendo. Denique per illud præceptum formaliter non præcipiuntur alii actus boni aliarum virtutum, ſed tantum virtute, & remote; & ſic etiam non pro ſemper, ſed quando ad divinum honorem, & amorem conſervandum neceſſarii fuerint: & conſequenter virtute etiam prohibetur quidquid hunc amorem excludit, quale eſt omne peccatum mortale.

Declaratur ulterius idem præceptũ charitatis.

6 Hinc ergo manifeſtum eſt per hoc præceptum non excludi conſilia, quia ex eo non ſequitur, omnia bona opera in particulari, & prout in diverſis temporibus, & in magna varietate fieri poſſunt, eſſe per hoc præceptum mandata. Nec formaliter per illud præcepta ſunt, ut declaratum eſt, & ex forma verborum patet; quia ſolum de actu diligendi præceptum loquitur: nec etiam virtute; quia non omnia alia opera bona ſunt neceſſaria ad talem Dei amorem retinendum; quia hæc virtualis incluſio ſupponit neceſſitatem in aliis operibus bonis, non facit illam. Ideo enim illa virtualiter includere dicitur, quia neceſſaria ſunt; ergo ut ſint neceſſaria, oportet, ut ſupponantur alio modo, ſeu in proprio genere, vel ratione ſuæ propriæ honeſtatis eſſe præcepta. Ergo opera bona, quæ ex ſe, vel aliis poſitivis legibus præcepta non ſunt, ex vi ſolius præcepti dilectionis Dei non præcipiuntur; & conſequenter poſſunt eſſe ſub conſilio, non obſtante illo præcepto dilectionis Dei. Addo præterea, quod ea ipſa, quæ in illo præcepto virtute continentur, non ut facienda pro quolibet tempore, ſed pro quo neceſſaria, vel determinata fuerint, continentur; ut v. g. in præcepto diligendi Deum, virtute includitur præceptum colendi ipſum, vel adorandi, aut etiam præceptum diligendi proximum, ejuſque miſerendi; & nihilominus ex vi dilectionis Dei, non obligamur pro ſemper colere Deum, vel diligere proximum, aut eleemoſynam facere; ſicut etiam propria, & ſpecialia præcepta talium actuum non ſemper ad illos exercendos obligant, quia omnia ſunt affirmativa, & eadem eſt ratio de omnibus. Ergo etiam ex hac parte præceptum dilectionis Dei non excludit, quin multi boni actus ſint ſub conſilio, ſaltem pro eo tempore, pro quo alia præcepta non obligant.

Explicantur ulteriora verba Matth. 22.

7 Nec contra hoc obſtant aliæ particulæ illius præcepti, *ex tota mente, ex tota anima, ex totis viribus*; quia per omnes has particulas non res nova ſignificatur, nec aliquid ſpeciale per ſingulas præcipitur; imo nec aliquid additur, quod per particulam, *ex toto corde*, præceptum non fuerit, ut recte adnotarunt Cardin. Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Monachis cap. 3. & Barrad. tom. 3. lib. 8. cap. 20. & Mald. Matth. 22. & ideo illa ſola in aliis Scripturæ locis ponitur: ut Pſalm. 118. ait David. *In toto corde meo exquiſivi te*; & ideo de illo dicitur Eccleſ. 47. *De omni corde ſuo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum*. Et idem legitur in 3. Reg. 14. & ibi additur: *Cuſtodivit mandata mea, faciens, quod placitum eſſet in conſpectu meo*. In quo ſignificatur, dilectionem ex toto corde, etiamſi nihil addatur, eſſe dilectionem perfectam, quæ aliorum præceptorum obſervationem, & voluntatem placendi Deo virtute includit, ac proinde ſufficere ad implendum ſummum dilectionis Dei præceptum. Sicut etiam converſio ad Deum ex toto corde ad veram converſionem ſufficit, ut conſtat Jerem. 24. Igitur per alias particulas non res nova, vel diſtinctus modus ſignificatur, ſed perfectio illius amoris exaggeratur, & diſtinctius explicatur.

Explicatur particula illa, ex tota mente tua.

8 Quod ergo dicitur, *ex tota mente tua*, omittitur Deuter. 6. 10. & 11. quod eſt ſignum per illam particulam nihil peculiare præcipi, ſed explicari, quod in priori particula implicite continebatur. Nam ſi mens accipiatur pro ſuperiori animæ portione, ſub illa cor, id eſt, voluntas includitur: ſi autem pro intellectu, ut a voluntate diſtinguitur, ſic cum voluntas intellectum ſequatur, non poteſt quis toto corde diligere, niſi intellectus cooperetur. Unde per illam particulam explicatur Deum vere eſſe diligendum, & ſine fictione, & magna cum mentis applicatione ad Dei bonitatem, beneficentiam, & alias rationes diligendi ipſum conſiderando, ut ita pleno judicio animus in eum feratur. Unde 4. Reg. 20. Ezechias ſic ad Deum orabat: *Memento, quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto*. Et 1. Joan. 3. *Non diligamus verbo, nec lingua, ſed opere, & veritate*.

Explicatur particula illa, ex tota anima tua.

9 Item, quod additur, *ex tota anima tua*, etiam omittitur in aliis locis citatis, & 1. Reg. 7. & re vera nihil addere poteſt ſuperioribus particulis: nam anima non ſe movet, nec fertur in Deum, niſi per intellectum, & voluntatem; ergo quod tota mente, & corde amatur, tota etiam anima amatur. Vel ad ſummum indicari potuit, animam etiam, ut eſt forma corporis, debere totam in Deum ferri, utique etiam per appetitum, quatenus illi poſſibile eſt, juxta illud Pſalm. 83. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum*; vel certe, quia ita debet homo diligere Deum, ut etiam animam, id eſt, vitam pro illo ponat: nam anima ſæpe pro vita uſurpatur; ſic enim de amore proximorum propter Deum dicitur 1. Joan. 3. *Debemus pro fratribus animas ponere*.

Explicatur particula, ex omnibus viribus.

Particula denique, *ex omnibus viribus*, in quibuſdam locis omittitur; ut Deuter. 4. & 10. & Matth. 22. in aliis vero aliter proponitur. Nam Deuter. 6. dicitur, *Et ex tota fortitudine tua*. Marc. vero 12. dicitur, *ex tota virtute tua*, ſoluſque Lucas poſuit, *ex omnibus viribus*; idem tamen ſignificare voluit: nam per vires ſignificare ſolemus virtutem operandi, & effectus, qui eſt præcipuus, & maximus, dicitur tota virtute fieri. Per illam ergo particulam, nihil aliud ſignificatur, niſi Deum eſſe diligendum præcipuo, & magno amore. Quod ſi quis per omnes vires exponere velit, vel intelligere omnia membra corporis, quatenus omnia per amorem Dei, ejus obſequio accommodanda ſunt, non repugno: ut Tolet. Luc. 10. innuit. Denique Deuter. 4. additur alia particula, *& tota tribulatione animæ tuæ*, quæ vel ad amorem non pertinet, ſed ad contritionem, vel per illam declaratur firmitas, ſeu magnitudo divini amoris quoad æſtimationem, ſeu appretiationem; quia nulla adverſitas, vel tribulatio illum debet impedire.

Expenditur, qua ratione non convincat hoc ſecundum fundamentũ hæreticorum.

10 Igitur ex forma illa præcepti nulla probabili, vel apparenti ratione poteſt inferri, quod ita obliget ad omnia virtutis opera, ut nullum ſub conſilio relinquat. Quia ex nulla particula illarum, nec ex omnibus ſimul, nec ex illa exaggeratione, *ex toto corde* vel *tota virtute*, inferri poteſt hominem teneri ad faciendum ſemper, vel ſummo conatu, vel ipſum Dei amorem, vel aliud opus, quod in quocumque momento poſſit melius judicari, aut ad majorem Dei gloriam pertinere. Quia nec ullus ex Patribus ita illud præceptum intellexit, ut videre licet in Hieronymo, Chryſoſtomo, Hilario, Ambroſio, & aliis in citatis locis Matthæi, & Lucæ. Nec modus ille loquendi habet illam vim, aut ſignificationem, vel in Scriptura,

ta, vel in communi loquendi modo, ſed ad exaggerandum magnitudinem operis, conatus, aut deſiderii, vel diligentiæ ſolemus dicere, toto corde hoc deſiderare, vel totis viribus hoc procuraſſe. Sicut Geneſ.31. dixit Jacob, *Scitis, quod totis viribus ſervierim Patri veſtro;* & 2.Reg.15. de populo Iſrael dicitur, *Toto corde ſequitur Abſalon*. In præſenti ergo per illam phraſim excellentia, qua Deus, ut ſummum bonum, ultimuſque finis diligendus eſt, indicata eſt, ut dixi. Et ideo ipſamet Scriptura declarat, illum amorem in vi præcepti rigoroſi ſolum exigere a nobis aliorum præceptorum obſervantiam. Ut Joan.14. *Si diligitis me, mandata mea ſervate*; & e converſo: *Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt, qui diligit me*; & 1 Joan.5. dicitur: *Hæc eſt charitas, ſi mandata ejus cuſtodiamus*. Ergo præceptum dilectionis non obligat ad conſilia ſervanda, nec illorum naturam mutat, nec novam obligationem, aut neceſſariam illis adjungit, ut ſatis declaratum eſt.

Inſinuatur confirmatio ſumpta ex Auguſt.

11 Ad confirmationem ſumptam ex teſtimoniis Auguſtini, & D. Thom. reſpondeo in primis Auguſtinum in loco ibi citato, in lib.1. de doct.Chriſt. a cap.22. nihil aliud intendere, niſi, quod ex vi præcepti charitatis Dei ſolus Deus propter ſe diligendus eſt, ita ut in illum tota volũtatis intentio feratur ultimate, & reliqua omnia propter ipſum aliquo modo diligantur. Unde ante verba in argumento citata ſic inquit: *Hæc regula dilectionis divinitus conſtituta eſt. Diliges proximum tuum, ſicut teipſum; Deum vero ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, ut omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum illum conferas, a quo habes ipſa, quæ confers*. Ubi videtur illas particulas talis præcepti explicare, non tam ex parte principii diligendi, quam ex parte objecti, ſeu materiæ amoris, ut ſic dicam, id eſt, ut diligere Deum ex toto corde, non ſit toto conatu cordis ipſum diligere, ſed totum cor illi conſecrare, & in ipſum conferre: quod fit eo ipſo, quod Deus, ut ultimus finis diligitur, & ſic de reliquis. Et ita hæc ſententia Auguſtini in nullo diſcrepat ab his, quæ diximus. Atque eundem plane ſenſum habent verba ſuperius citata, quæ ſtatim ſubjicit, inquiens: *Cum dicitur toto corde, tota mente, tota anima, nullam vitæ noſtræ partem relinqui, quæ vacare debeat, & quaſi locum dare, ut alia re velit frui, ſed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quo totus diligentis impetus currit*. Quæ ſententia in ſe veriſſima eſt (quidquid ſit de verborum præcepti interpretatione) & per illam ſolum intenditur, quod hoc præceptum obligat ad non diligendum aliquid, etiam propriam vitam, mentem, vel animam, fruendo illa; & ita in illa ſiſtendo, ut amor non tendat in Deum, ſaltem virtute, ſicut Paulus alias monet: *Omnia in gloriã Dei facite*, ut alibi expoſuimus. Propter hoc autem non fit, ut omnia opera bona ſint in præcepto, & nullum in conſilio, quia ſemper referuntur in Deum aliquo modo; etiamſi ſpontanee, & ſine obligatione præcepti fiant.

12 Solet autem interdum docere Auguſtinus, tale eſſe præceptũ charitatis Dei, ut non poſſit in hac vita perfecte impleri, quaſi illo præcipiamur ſummo conatu, & ſine ullo omnino defectu Deum ſemper, ac ſine ulla ceſſatione diligere, quod in hac vita poſſibile nõ eſt, ſed in futuram reſervatur. Ita ſentit Auguſt. lib. de ſpirit.& lit. c.36. & lib. de perfect.juſt. quem imitatur Bernard. ſerm. 20.& 50. in Cant. & D.Th.2.2.q.44.art.6.& q.184.art. 6. Verumtamen quidquid ſit de literali ſenſu præcepti, ad quem fortaſſe illa ſubtilitas Auguſtini neceſſaria nõ eſt, in ipſa ſententia, & doctrina nihil Aug. ab his, quæ diximus, diſcrepat. Quia in eiſdem locis docent iſti Patres, poſſe in hac vita hoc præceptum ita impleri, ut nullum peccatum, nullave prævaricatio contra illum committatur; etiamſi non pro ſingulis temporibus diligatur actu Deus, vel licet nõ ſemper propter illum operemur, quantum poſſumus. Unde fatentur, quod eſt per ſe evidentiſſimum, nihil nos peccare nunc non amando Deũ illo modo, & perfectione, quo Beati ipſum diligunt. Sic enim dixit Auguſt. lib. de ſpirit.& lit. c.36. *Neque enim, ſi eſſe nondum poteſt tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plene perfectæ videtur* (utique viſionis Dei) *jam culpæ deputandus eſt*. Idemque habet D.Th.d.q.184.art. 3.ad 2. Et nihilominus dicunt, non excludi illam perfectionem patriæ ab hoc præcepto, ſed in illo contineri, non quidem tanquam materiam ejus, ſed ut finem, ut recte expoſuit Cajetan. ac ſubinde ex vi hujus præcepti debere nos habere in intentione, & affectu illam perfectionem amoris patriæ, quia ita debemus hic amare Deum, quantum hic poſſumus, ut in affectu, & ſpe habeamus perfectiſſimum amorem patriæ. Quæ doctrina in ſe vera eſt, quidquid ſit de neceſſitate ejus ad explicãdum præceptum, quod alibi tractãdum eſt. Et ex illa etiam nihil ſequitur cõtra doctrinam datam de conſiliis, nec contra libertatem operandi aliquando id, quod minus perfectum eſt, abſque peccato; quia ſic operando nõ deſiſtimus ab illa intentione, & affectu diligendi Deum ſumma perfectione patriæ, quia executionem ejus non hic, ſed in beatitudine conſequi tenemur, aut poſſumus.

Ex vi præcepti charitatis tenemur habere in affectu, & ſpe perfectiſſimum amorem patriæ.

Urgetur difficultas ſumpta ex D.Thom.

13 Aliud vero teſtimonium D.Th. in illa confirmatione objectum novam difficultatem a nobis poſtulat: ſequitur enim ex dictis poſſe in materia charitatis dari ſpecialia conſilia; conſequens non videtur admittendum; ergo. Minor probatur, quia D.Thom. ſupra illud negare videtur, quia eſt contra illam formam præcepti, *ex toto corde*, &c. Quia, qui totum dicit, omnia includit; ita ut nihil ei addi poſſit, & ideo omnem perfectionem comprehendit. Nam, ut Ariſt. dixit 2.Phyſic. *Perfectum eſt, cui nihil deeſt*, ergo nihil conſulendum in tali materia relinquit. Confirmat, quia in præcepto charitatis nulla cadit menſura; ergo in ſua menſura nihil conſulendum relinquit. Antecedens patet, quia menſura non adhibetur in fine, ſed in mediis; charitas autem eſt finis, nam Deum reſpicit proxime, ut ultimum finem; ergo non habet certam menſuram, cui per conſilium aliquid addi poſſit.

Solvitur ratio facta.

14 Nihilominus tamen ſequela in objectione facta probatur, quia præceptum illud non obligat ad ſemper diligendum; ergo frequentius diligere actu Deum erit ſub conſilio. Antecedens ſuppono tanquam certum, ſequiturque ex illo fidei principio, quod præceptum Dei nõ obligat ad rem ſimpliciter impoſſibilem; de quo videri poſſunt adnotata in lib.1. de Legib. cap.9. a n.15. & quæ latius tractat Bellarm. lib.4. de Juſtif. c.11. & ſeqq. Semper autem, ac continue, & ſine intermiſſione Deũ actu diligere in hac vita homini eſt impoſſibile, non ſolum tempore ſomni, ſed etiam in tempore vigiliæ, propter neceſſariam attentionem, & diſtractionem mentis ad cogitationes alias, & curas humanas, ſine quibus hęc vita tranſigi non poteſt. Et quamvis per miraculoſam, & extraordinariam gratiam poſſet Deus hoc donum, vel poteſtatem homini conferre, præceptum tamen dilectionis Dei non ſupponit hoc donum, ut eſt per ſe notum: & ideo ad talem continuationem in hac vita obligare non poteſt. Retinet ergo naturam præcepti affirmativi, quæ eſt non obligare pro ſemper. Hinc ergo evidens fit illatio: nam, ſi tempora, pro quibus præceptum illud obligat, per ipſum eſſent determinata, extra illa elicere actum charitatis Dei ſub conſilio eſſet; quia vero non determinat certa tempora, ideo non obligat, niſi juxta occaſiones occurrentes prudenti arbitrio determinandas, ut neceſſarias; ergo extra illas exercere illos actus, ad conſilium pertinet. Idem argumẽtum fieri poteſt de intenſione dilectionis Dei, quia non cadit ſub illud præceptum, ut dilectio ſit ſumme intenſa. Imo nec certam intenſionem ex obligatione requirit. Ut de cõtritione dixi, tractando de Pœnitentia; & de charitate tetigi in materia Gratiæ: &, ſi Deus conceſſerit, in propria materia iterum dicam; ideoq; ferventiſſimos actus dilectionis Dei exercere, ad conſilium pertinet.

Confirmatur ſolutio.

15 Simile argumentum ſumitur ex actibus imperatis a charitate. Nam poteſt quis ex immediato imperio charitatis renunciare ſæculo, & temporalia bona relinquere, &c. qui actus externi ſunt in conſilio; ergo actus etiam interni, quibus imperantur, tantum erunt in conſilio: at illi actus ſunt eliciti a charitate, licet ſint proxime imperãtes dictos externos actus; ergo proprii actus charitatis Dei ſæpe cadunt ſub conſilio: idemque procedit, etiamſi charitas non immediate moveat ad externũ actum, ſed mediante alia virtute, cui imperat, ſeu ejus actum refert in honorem Dei. Nam licet *omnia facere in gloriam Dei*, ut Paulus monet 1. Cor.10. ſecundum quendam modum poſſit eſſe in præcepto, id eſt, ſecundum relationem virtualem, vel aptitudinalem, & quaſi intrinſecam, & eſſentialem actui: nihilominus, quod in omni-

omnibus bonis operibus id faciamus per formalem actum charitatis, non eſt præceptum, ſed conſilium: ut in lib. 2. de Legib. c. 11. dixi, & latius in materia de Gratia lib. 1. & in tractat. de Fide. Et ſumitur ex eodem D. Th. 1.2. q. 100. art. 10. dicente, hunc modum operandi moralem virtutem, referendo illam per actum charitatis formalem in Deum, non cadere ſub præceptum, quod pro ſemper obliget, ſed tantum pro eo tempore, pro quo dilectio Dei obligat, ac proinde reliquis temporibus eſſe tantum ſub conſilio. Præterea, quod diximus de charitate erga Deum, locum etiam habet in dilectione proximi, quia raro ex præcepto obligamur ad actus internæ dilectionis circa proximum exercendos, quos tamē interdum exercere optimum conſilium eſt, & quo fuerint intenſiores, eo magis conſulentur, cæteris paribus. Item ex parte objecti poſſunt conſilia magnę perfectionis inveniri. Sic enim in materia diligendi inimicos multa ſunt de conſilio, etiamſi amor illorum abſolute ſit de præcepto. Et ſe exponere magnis laboribus, & periculis propter ſalutem proximorum, ordinarie opus conſilii ad charitatem pertinentis eſt, quando nec charitas, nec juſtitia in rigore obligant. Deniq; idem habet locum in amore charitatis erga ſeipſū, ut ex dictis eſt per ſe clarū.

Declaratur D. Th. in contrarium allatus.

16 Ad difficultatem ergo reſpondeo concedendo ſequelam; verbaque illa D. Th. ſano modo eſſe interpretanda. Nam cum ipſe fateatur, modum charitatis non ſemper cadere ſub præceptum, non potuit abſolute negare cadere ſub conſilium, cum modus ille majoris perfectionis ſit, quam illud ſolum, quod proprie, & in materia legis præcipitur; ergo etiam in præcepto charitatis aliquid, quod eſt plus, ſub conſilio remanet. Sicut ergo D. Thom. cum Auguſt. dixit, ſummam perfectionem dilectionis Dei, etiam illam, quæ in hac vita haberi non poteſt, non excludi ab hoc præcepto, utique, quia per modum finis, non ut materia ejus, in eo continetur, vel potius indicatur; ita dixit: *Id, quod eſt plus, non cadere ſub conſilium*, utique comparatione facta ad perfectionem amoris contentam in præcepto per modum finis. Nam ſic quælibet minor perfectio, licet excedat rigoroſam obligationem præcepti, multo magis continetur in illo per modum finis. Quia vero id, quod eſt finis reſpectu unius, poteſt eſſe medium reſpectu alterius, (ut recte ibidem Cajetanus notavit) ideo illud etiam plus, ſeu illa major perfectio amoris hujus vitæ poteſt eſſe medium ad conſummatam perfectionem patrię; & ut ſic poteſt eſſe medium non neceſſariū, ſed utile, ac ſubinde non ſub præcepto, ſed ſub conſilio.

Solvitur prima ratio ſuperioris objectionis.

17 Nec contra hoc procedunt rationes in objectione adductæ. Ad primam enim reſpondetur, ex forma præcepti in rigore nihil poſſe colligi: quia (ut dixi) per illam particulam *ex toto*, non quælibet totalitas, ut ſic dicam, nec ſumma perfectio amoris ſignificatur, aut præcipitur, ſed illa, quę conſiſtit in perfecta tendentia ad Deum, ut ultimum finem, per amorem, quo & ipſe ſuper omnia, & alia propter ipſum diligantur. Ultra hanc autem perfectionem, ſeu totalitatem, aliquid plus in ipſomet amore dari poteſt, quod ſub conſilium cadat, ut explicatum eſt. Admittendo autem, ſub illa particula, *ex toto*, comprehendi ſummam perfectionem poſſibilem homini ſaltem in patria, cum illa non comprehendatur, ut materia præcepti, ſed ut finis præcepti non excluditur, quin aliqua major perfectio, quam præcepta, ut materia, & minor quam ſperata, & propoſita, ut finis, poſſit eſſe ſub conſilio, tanquam aptius medium ad illam conſummatam perfectionem obtinendam.

Solvitur ſecunda ratio ejuſdem objectionis.

18 Ad ſecundam rationem, ſeu confirmationem, quod finis non cadit ſub menſuram, reſpondetur, actum charitatis patriæ, licet ſit finis præceptorum, & in illo nō adhibeatur menſura, ſeu limitatio, quoad exercitiū, & fervorem ejus (juxta illud Bernard. *Modus diligendi eſt ſine modo diligere*,) nihilominus quoad obligationem aliquam menſuram, ſeu determinationem recipere, quia charitatis actus, ut in via præcipitur, eſt medium ad perfectionem charitatis patriæ acquirendam; & ideo neceſſario dicendum eſt, in illo, ut ſic, dari certam menſuram, ultra quam poteſt aliquid plus ſub conſilio eſſe, ut ſatis explicatum eſt.

Reſpondetur ad tertium fundamētum hæreticorum.

19 Ad tertium fundamentum principale pro hæreticis propoſitum ex ratione ſumptum, negamus minorem, aſſerimuſque, etiam reſpectu Dei poſſe dari opera ſupererogationis, id eſt, quæ ſuperent id, quod mandatū eſt. Quod his verbis expreſſe dixit Chryſ. hom. 8. de Pœnit. *Nequaquam Dominum incuſes; haud mandat impoſſibilia, multi & ipſa ſuperant mandata; ergo ſi impoſſibilia fuiſſent, minus ſua ſponte ſuperaſſent*. Et Hieron. lib 1. contra Jovinianum: *Chriſtus*, ait, *ideo plus amat virgines, quia ſponte tribuunt, quod ſibi non fuerat imperatum, majoriſque gratiæ eſt offerre, quod non debeas, quam reddere, quod exigaris*. Ergo poſſunt virgines ſupra id quod debent, aliquid offerre, ſeu erogare. Unde Auguſt. lib. de ſanct. virgin. c. 30. *Si aliquid amplius*, utique ultra debitum, *ſupererogaveritis, in redeundo, reddet vobis*. Et ſerm. 18. de verbis Apoſt. de virginibus ait: *Amando te, plus facimus, quam præcipis*. Imo ipſemet Dominus ſatis clare hoc docuit Matt. 19. Nam cum dixiſſet, *ſerva mandata*; & adoleſcens dixiſſet, hæc omnia ſervavi, replicavit Chriſtus eſſe aliquid, quod ultra mādata ad perfectionem aſſequendam fieri poſſet, videlicet vendere omnes facultates, & ſequi ipſum, quod recte notavit Auguſt. epiſt. 89. ad Hilarium. Nec aliud docuit idem Dominus in alio loco Luc. 17. cum dixit: *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus*. Quia non dixit, nihil amplius facere poteſtis, quod bonitatem aliquam præceptis addat, ſed monuit, ut nihilominus ſe ut ſervos inutiles recognoſcerent: vel quia non tam ſuis viribus, quam gratia Dei præcepta impleant, vel quia utilitas illius obedientiæ in ipſos redundat, non in Deum. Et ita dicunt multi Patres, per illa verba præcepiſſe Chriſtum humilitatem, & animi ſubmiſſionem: ex quo non ſequitur, ut opera ſupererogationis negaverit.

Explicantur verba Lucę 17.

Alius ſenſus eorumdem verborum.

20 Imo addendum eſt, juxta alium valde probabilem ſenſum ſupra inſinuatum, quemque Maldonatus docte proſequitur, ibi Chriſtum docere voluiſſe, debere nos aliquid ultra præceptorum exigentiam in obſequium Dei ſponte facere, ut cumulatiorem gratiam, & remunerationem a Deo conſequamur. Sic enim vocat ſervos inutiles, qui ſolum ea faciunt, quæ præcepta ſunt, ut declarat ſubjuncta ratio. *Quæ debuimus facere, fecimus*, id eſt, ſola illa. Tales autem ſervi dicuntur inutiles, non quia non fecerint, & quaſi ſolverint, quæ debebant, ſed quia nihil ſua ſponte in gratuitum amorem ſui Domini perfecerunt. Et ideo non concludit Chriſtus, nunquid reddet ei condignum ſtipendium, ſeu ſtatutam mercedē; ſed *nunquid habebit gratiam ſervo illi, qui fecit, quod illi imperaverat*? id eſt, nunquid ultra ſtipendium debitū reddet ei, qui ſolum illud, quod tenebatur, fecit; & ſic reſpondet, *non profecto*. Docens, debere nos liberalius cū Deo agere, ſi volumus eum erga nos largiorem etiam experiri. Ergo ſupponit nos ex divino amore poſſe multa facere, ultra ea, quæ præcepta nobis ſunt.

Qua ratione plus Deo debeamus, quam illi rependere poſſimus.

21 Ad rationem autem, qua hoc impugnatur, quia plus Deo debemus, quam illi rependere poſſimus, reſpōdendum eſt, duplex eſſe debitum, aliud ex voluntaria, & congruente gratitudine, aliud ex proprio debito obedientiæ, ſeu neceſſitate, quæ rigoroſum præceptum imponit. De priori debito vera eſt illius rationis aſſumptio, ſed ex illa nihil concluditur; quia illudmet gratitudinis genus non ſemper cadit ſub præceptum, & ita ſub conſilio relinquitur. Si autem antecedens illud de ſecundo genere debiti intelligatur, falſum eſt; quia (ut diximus) licet potuiſſet Deus multa vel omnia, quę illi ex gratitudine debemus, rigoroſo præcepto a nobis exigere, non tamen fecit, nec id fuiſſet conſentaneum providentiæ ſuæ, ut explicatum eſt. Igitur ex eo, quod quidquid boni habemus, a Deo accepimus, in rigore præcepti ſolum ad ſequentia tenemur. In primis, ut hoc ipſum recognoſcamus, & humiliter fateamur, & quod debitis temporibus pro acceptis beneficiis gratias agamus. Deinde, ut quidquid boni facimus, in ipſum, tanquam in ultimum finē, in ejuſque gloriam aliquomodo referamus. Denique, ut in nulla re illum offendamus. At vero gratitudo ad Deū non obligat nos in rigore præcepti, ut virginitatem ſervemus, vel paupertatem ſectemur, vel alia bona opera non præcepta faciamus: quamvis, ſi illa ex gratitudine ad Deum facere velimus, optime id facere poſſimus; quia nunquam debitum illud exhaurire, aut ei adæquate ſatisfacere valemus: tunc vero etiam in ratione gratitudinis opus conſilii faciemus, non præcepti.

22 In prima confirmatione illius tertiæ rationis petitur,

Utrum conſilium aliquam obligationem licet leviorem inducat.

ritur, an conſilium aliquam obligationem, licet leviorẽ, inducat. Aliqui enim Scholaſtici ita ſentire videntur; illi nimirum, qui in hoc peccatum veniale a mortali diſtinguunt, quod mortale eſt contra præceptum, veniale vero contra conſilium: ut ſunt Scot. in 3. diſt. 21. q. 1. & Gabr. d. 22. q. 1. art. 3. & in 4. d. 16. q. 5. art. 1. not. & favet D. Th. 1. 2. q. 88. art. 1. ad 1. quatenus ait veniale peccatum non eſſe contra præceptum; quod etiam Alenſ. ſenſit 2. p. q. 106. memb. 5. verſ. *Contra quintam*, ad 3. & Bonaven. in 4. d. 42. art. 1. q. 1. Inde enim ſequi videtur, peccatum veniale eſſe contra conſilium; quia inter præceptum, & conſilium non eſt medium; ergo ſi peccatum veniale non eſt contra præceptum, erit contra conſiliũ.

Videri peccatum veniale agere cõtra conſilium.

23 Unde alii (ut refert Vega lib. 11. in Trid. c. 2.) dixerunt, conſilia eſſe præcepta minima, de quibus dixit Chriſtus Matth. 5. *Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Ex quibus omnibus conſequenter infertur, conſilium aliquo modo obligare ad ſui obſervationem, ſaltem ſub culpa veniali. Juxta hanc ergo ſententiam reſpondebitur ad illam confirmationem; diſſentire a divina voluntate in his, quæ conſilii ſunt, aliqualem culpam eſſe, venialem tamen: & in hoc diſtingui conſilium a præcepto. Poteſtque hoc ſuaderi, quia velle agere contra conſilium, ut v. g. velle non eſſe religioſum, non eſt bonum; ergo eſt malum: ergo ſignum eſt, conſilium aliquam obligationem inducere. Sicut etiam in religioſo velle agere contra unam regulam, quæ in vi præcepti impoſita non eſt, non caret aliqua culpa, licet talis regula tantum vim conſilii habere poſſit.

Conſiliũ ex ſe nullam omnino obligationem inducit.

24 Nihilominus dicendum eſt, conſilium purum, & qua tale eſt, nullam obligationem inducere, nec etiam ſub veniali. Ita docuit Vega ſupra, & lib. 14. c. 12. ubi reprobat modum illum diſtinguendi peccatum veniale a mortali, & conſentiunt omnes moderni Theologi 1. 2. q. 88. Hocque mihi certum videtur, & clare doceri a Patribus præcedenti capite allegatis; dicunt enim opera conſiliorum eſſe mere ſpontanea, & libera; & plane ſine ulla culpa poſſe dimitti. Imo videtur clare id docere Paulus 1. Cor. 7. dicens: *Si nupſerit virgo, non peccavit; ſi acceperis uxorem, non peccaſti; qui matrimonio jungit virginem ſuam, benefacit*, etiamſi cõtra conſilium agat; nemo autem de eo, qui mentitur, dicere poterit, bene facit, aut non peccat. Eademque ratio eſt de cæteris conſiliis. Et ideo in Scriptura non reprehenduntur, qui conſilia non ſequuntur; ſolent autem, qui mentiuntur, & qui verba otioſa dicunt, aliave peccata venialia cõmittunt, reprehendi.

Ratio a priori cur frangere conſilium non ſit peccatum

25 Ratio autem a priori intelligetur, reſpondendo ad primam illam confirmationem. Conſilium enim Dei externum, ſeu nobis propoſitum immediate ſolum indicat dictamen divini intellectus judicantis, & approbantis id, quod conſulit, tanquam utilius, & convenietius ad vitam beatam facilius, & perfectius conſequendam. Nam conſilium proprie ad intellectum pertinet & interius eſt actus ejus; exterius vero illum actum internum immediate indicat. Ut v. g. cum Chriſtus dixit Matt. 19. *Si vis perfectus eſſe, abi, & vende*, &c. proxime ſignificavit nobis, quid de illo medio neceſſario ad ſalutem ſentiret. Unde diſcrepare ab illo per intellectũ, exiſtimando illud medium non eſſe utilius, ac melius, magna eſſet ratio injuriæ, quam illi irrogarent, qui perperam de illis conſiliis ſentirent. At vero non velle ſequi, & exequi conſilium illud, non quia non exiſtimatur optimum, ſed quia voluntas propter alias rationes in illud objectum non inclinatur, nulla eſt, nec minima ipſius Chriſti offenſio; quia per hoc nullo modo improbatur, nec refutatur conſilium ejus.

Cõſilium non metaphoricã, ſed propriam voluntatem Dei indicat, licet ineſſicacẽ.

26 Ulterius vero fatemur, Dei conſilium etiam eſſe ſignum alicujus voluntatis ejus, ſed quia non eſt talis voluntas, quæ obligationem inducat, ideo conſilium ad nullam culpam obligare. Declaratur, quia in Deo multiplex eſt voluntas; una eſt propria, & formalis; alia dici poteſt metaphorica; & multi putant conſilium ſolum eſſe metaphoricam voluntatem, id eſt, ſignum ipſum. Juxta quam ſententiã facile reſpondebitur, Deum conſulendo ita quidem ſe gerere, ac ſi vellet, ut homo tale conſilium exequatur, re tamen vera Deum id ſæpe, & generaliter non velle; ideoque conſilium non indicare in Deo aliquam voluntatem, ratione cujus obligationẽ inducat. At verius fortaſſe eſt, conſilium indicare aliquam propriam voluntatem Dei; hæc autem duplex eſſe poteſt in Deo; una eſt abſoluta, & efficax, quam explicamus per verbum præſentis, *volo*; alia eſt ſecundum quid, vel per ſimplicem affectum, quam explicamus per verbum *vellem*, aut per modũ deſiderii. Conſilium ergo de ſe non indicat in Deo efficacem voluntatem, ſed ad ſummum ſimplicem affectum, & complacentiam in tali meliori bono, quæ voluntas de ſe ad inducendam obligationem non ſufficit. Imo ulterius voluntas efficax ex parte objecti proximi ſubdiſtinguenda eſt. Nam quędam eſt tantum de executione, alia tantum de obligatione imponenda. Et prior nec ad obligationem ſufficit, nec neceſſaria eſt. Nam licet Deus voluerit efficaciter me eſſe religioſum, non me ad id obligavit; & licet de ſe non habuerit voluntatem efficacem, ut Petrus v. g. confiteretur Chriſtum, nihilominus illum ad talem confeſſionem obligavit, quia de ipſa obligatione imponenda efficacem habuit voluntatem, & hæc eſt neceſſaria ad obligationem. Quia ergo conſilium talem volũtatem non indicat, ſed potius eo ipſo, quod tantum per modum conſilii datur, indicat in Deo non eſſe talem voluntatem, ideo nullam obligationem inducit. Et hoc modo ponderavit Chryſoſtomus, & alii Patres verba Chriſti: *Si vis perfectus eſſe*, &c.

Explicatur Scoti & Gabriel. ſententia.

27 Unde ad Scotum, & Gabrielem reſpondemus, vel refutandam eſſe illorum ſententiam; vel certe ipſos abuſos eſſe nomine conſilii, cum omnia illa media, quę non ſunt ſimpliciter neceſſaria ad vitam æternam conſequendã, dicunt eſſe ſub conſilio. Sic enim vitare peccatum veniale dicunt eſſe ſub conſilio, hoc autem improprie, & præter communem uſum dictum eſt. Et prętereа permiſſo illo modo loquendi, negare non poſſunt, eſſe aliqua conſilia, quę nec illo modo inducunt obligationem, ſeu eſſe aliqua media utilia ad vitam æternam, quæ omittere nulla ſit culpa. Ideoque licet dicant peccatum veniale eſſe contra conſilium; non tamen e contrario dicent, quidquid contra conſilium fit, eſſe peccatum veniale; hoc enim erroneum profecto eſſet. Oportebit ergo, ut duo genera conſiliorum diſtinguant; unũ, cujus tranſgreſſio eſt peccatum veniale, aliud, cujus omiſſio ſine peccato ullo omitti poteſt. At nos hoc tantum poſterius cenſemus eſſe proprium conſilium, & de illo loqui Paulum, & ſanctos Patres, cum de conſiliis Evangelicis loquuntur: illud autem prius magis habere de prohibitione, aut de præcepto, quam de conſilio. Quod ita explicatur, quia licet peccatum veniale non auferat jus ad vitam æternã, & ea ratione dicatur, evitare illud non eſſe medium neceſſarium, ſed utilius ad ſalutem; nihilominus ita impedit conſecutionem ſalutis, ut niſi evitetur, vel poſtquam commiſſum eſt, plene remittatur, nemo cum illo intrabit in regnum cœlorum; & ſub hac ratione carentia peccati venialis poteſt dici neceſſaria ad ſalutem, quamvis neceſſarium non ſit, ut in hac vita obtineatur, nam poteſt in futura comparari. At tranſgreſſio conſilii nullo modo impedit beatitudinem, nec aliqua ejus remiſſio neceſſaria eſt.

Explicantur D. Th. & alii in contrariũ allati.

28 Ad D. Th. vero, & alios reſpondemus, ipſos non dicere veniale peccatum eſſe contra conſilium; nec negare, quin deroget alicui præcepto, vel ſit contra aliquã prohibitionem; ſed quia illa eſt levis, nolunt ſimpliciter vocare præceptum, quod pertinet magis ad modum loquendi, quam ad rem, de quo alibi ex profeſſo dicendum eſt, nam ad hunc locum non ſpectat. Ad probationem vero illam, quod velle non ſervare conſilium eſt malum, reſpondeo poſſe argumentum retorqueri ex citatis verbis Pauli; quia ſi velle nubere non eſt malum, certe nolle virginitatem ſervare, non eſt malum. Fateor tamen talem actum ex ſolo objecto bonum non eſſe, ſed attendendum eſſe finem, ſeu motivum talis voluntatis. Et ita etiam quando velle nubere dicitur eſſe bonum, intelligitur, ſi debito modo fiat, id eſt, ſi quis id velit propter filiorum procreationem, vel in remedium concupiſcentiæ, &c. Idemque eſt cum proportione de volitione agendi aliquid contra regulam non obligantem ad ullam culpam, ut latius infra in proprio loco dicemus. De ultima confirmatione videri poſſunt, quæ dixi lib. 1. de Legib. c. 14. n. 9. & 10. ubi explicavi, quomodo conſilia Evangelica ad legem Chriſti pertinere dicantur, non ut ſub præceptis contenta, ſed ut illis veluti

luti ex plena legiſlatoris providentia adjuncta, & per ipſum approbata, confirmata, & promulgata; & ex ibi dictis, quæ hic tradita ſunt confirmari poſſunt.

CAPUT X.

Statum perfectionis non præceptorum tantum, ſed etiam conſiliorum obſervantiam includere.

1 HÆc eſt concluſio in omnibus his, quæ in præcedentibus capitibus dicta ſunt, intenta. Ad cujus explicationem, & probationem ſupponenda in primis eſt diſtinctio in ſuperioribus data, inter ſtatum perfectionis, & ipſam charitatis perfectionem: nam charitatis perfectio eſt finis hujuſmodi ſtatus; ipſe vero ſtatus potiſſime conſtat ex mediis ad illum finem conſequendum, & hoc modo dicitur non tantum præcepta, ſed etiam conſilia complecti. Ut autem hoc magis declaretur, ſupponenda eſt communis diſtinctio de duplici perfectione charitatis, ſeu Chriſtianæ vitæ: una perfectio dicitur eſſentialis, alia ſuperaddita eſſentiali, ac ſubinde accidentalis; vel una ſimpliciter neceſſaria ad juſtitiam, & vitam ſpiritualem animæ, alia utilis, ſeu ad melius eſſe. De priori loquitur Chriſtus, cum ad omnes dicit: *Eſtote perfecti*, Matth. 5. De poſteriori vero dicit ad quendam; *Si vis perfectus eſſe*. Matth. 19. De priore etiam intelligitur optime Paulus ad Philip. 3. cum non de ſe ſolum, ſed etiam de aliis dicit, *Quicunque perfecti ſumus*. De poſteriori intelligi poteſt idem Apoſtolus eodem c. 3. ad Phil. de ſe dicens: *Non quod jam acceperim, aut jam perfectus ſim*. Nam licet poſſit hoc intelligi de perfectione patriæ, ut exponit Auguſt. ſerm. 15. de verbis Apoſt. c. 13. tamen etiam, & fortaſſe melius intelligitur de perfectione viæ abundantiori. Negat autem Paulus ſe illam habere, non quia jam non eſſet in altiſſimo perfectionis gradu, ſed quia nondum acceperat totam perfectionem, quam in hac vita conſequi poterat, & ſperabat.

Perfectio charitatis duplex, altera eſſentialis, altera accidentalis.

2 In præſenti ergo, cum de perfectione vitæ Chriſtianæ agimus, non de ſola eſſentiali perfectione, ſed de cumulatiori loquimur: nam reſpectu illius, communem ſtatum perfectionis ejuſdem vitæ diſtinximus. Prior enim perfectio eſſentialis præciſe ſumpta, pertinet ad communem ſtatum Chriſtianorum; quia licet non omnes in tali ſtatu exiſtentes illam perfectionem habeant, quia multi non juxta debitum illius ſtatus operantur, & ita ſpiritualiter non vivunt; nihilominus omnes ſunt in ſtatu, in quo illam perfectionem intendere, ac procurare tenentur, & habent ſufficientiſſima media, per quæ illam conſequantur.

Perfectio vitæ Chriſtianæ de qua loquimur, includit etiā perfectionem accidentalem.

3 Hinc ergo in primis concludimus, Chriſtianam perfectionem ſine obſervatione conſiliorum præter præcepta non acquiri. Aſſertio eſt certa, & communis, eamque tradit D.Th. l.c. 184. ar. 3. & ſumitur ex verbis Chriſti Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, abi, & vende omnia, quæ habes, & veni, ſequere me*. Ubi obſervationem, & executionem conſilii paupertatis ad perfectionem aſſequendam proponit, ut medium, ſeu viam neceſſariam. Et ſimili modo Paulus conſulit virginitatem, dicens. 1. Cor. 7. *Volo vos ſine ſolicitudine eſſe. Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta corpore, & ſpiritu*. Et infra: *Porro hoc ad utilitatem veſtram dico, non ut laqueum vobis injiciam, ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi*. Et inferius de non nubente ait; *Melius facit, & beatior erit*. Eademque ratio eſt de conſilio obedientiæ, & de aliis proportione ſervata. Ratio autem eſt, quia perfectio Chriſtiana requirit præceptorum obſervationem, ſine qua nemo ſalvari poteſt: & ulterius aliquid perfectionis addit ultra id, quod ſimpliciter neceſſarium eſt ad ſalutem; ergo maxime addit conſiliorum obſervationem. Tota ratio eſt fundata in allegatis Chriſti verbis Matth. 19. Nam prius dixit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, ubi exigit ea, quæ ad ſalutem ſunt ſimpliciter neceſſaria; & poſtea addit: *Si vis perfectus eſſe*; ergo aperte docet, perfectionem aliquid addere ſupra id, quod eſt neceſſarium ad ſalutem, quod in antecedenti ſuppoſuimus. Conſequentiam vero indicat Dominus, dum inde ſubinfert, per conſilii cujuſdam obſervantiam perfectionem eſſe obtinendam..

Perfectio vitæ Chriſtianæ ſine conſiliorū obſervantia non acquiritur.

probatur ratione.

4 Poteſtque hoc confirmari ex verbis Chriſti Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite ſervi inutiles ſumus*; juxta probabilem eorum expoſitionem in ſuperioribus datam. Eum enim ſervuum, qui ea tantum facit, quæ præcepta ſunt, inutilem vocar, non quia non ſuo muneri ſatisfecerit, & ſuum ſtipendium mereatur, ſed quia nullam peculiarem benevolentiam erga Dominum oſtendit, nec ampliori gratia, aut beneficio dignus eſt. Sic ergo in divino obſequio ad charitatis excellentiam aliquid conſilii, ultra id, quod præceptum eſt agere oportet. Dices; ergo non poteſt quis eſſe perfectus, ſine virginitatis, aut paupertatis obſervantia, vel alia ſimili. Reſpondetur negando conſequentiam; quia cum dicimus, perfectionem charitatis non acquiri ſine obſervantia conſiliorum, non reſtringimus ſermonem ad illa tria principalia conſilia, ſed in univerſum loquimur de conſiliis, includendo etiam omnem modum meliorem ſervandi præcepta, quam præceptum in rigore requirat: & ſic eſt evidentior aſſertio; quia niſi quis aliquid boni non præcepti faciat, vel ſaltem meliori modo, quam præceptum eſt faciat, non poterit aliquam perfectionem charitatis, præter eſſentialem, obtinere: nec aliquid operatur, quo majori gratia dignus fiat, ut in citatis verbis Chriſtus docuit; & eſt per ſe manifeſtum.

Confirmatur ex Luc. 17.

5 Unde tandem concludimus ad ſtatum perfectionis neceſſarium eſſe, ut præter præcepta, conſilia, eorumque obſervantiam complectatur, & requirat. Hoc intendit præcipue D. Th. in loco ſupra allegato; & omnes Patres de hoc ſtatu ſcribentes; præſertim Caſſian. collat. 1. colligiturque ex verbis Chriſti D. & Pauli citatis, & ſequitur neceſſario ex præcedenti aſſertione, ſuppoſito fine illius ſtatus. Nam in quolibet ſtatu prudenter inſtituto media eſſe debent fini conſentanea, ſed in ſtatu perfectionis aliquid virtutis intenditur, ultra id, quod eſt eſſentiale, ac ſimpliciter neceſſarium ad charitatem; ergo aliqua media perfectiora, & ultra præcepta profiteri debet. Item obſervantia omnium præceptorum ad communem ſtatum vitæ Chriſtianæ pertinet, quia eſt neceſſaria ad perfectionem eſſentialē charitatis, quam omnes fideles tenentur intendere: ſed ſtatus perfectionis aliquid addit huic communi ſtatui, quo faciliorem reddat viam creſcēdi in charitate ultra id, quod ſimpliciter eſt ad ſalutem neceſſarium; ergo neceſſe eſt, ut conſiliorum obſervātiam complectatur.

Declaratur & confirmatur ulterius poſita concluſio.

6 Inquires, quorum conſiliorum obſervantia, vel profeſſio ad ſtatum perfectionis neceſſaria eſt? Reſpondeo, de hoc agere D.Th. ad q. 186. art. 2. dum tractat de ſtatu religionis, & ideo in lib. ſequenti plura in particulari dicemus. Nunc ſolum negativam regulam ſtatuere poſſumus; nimirum non omnia conſilia eſſe neceſſaria ad omnes, & ſingulos perfectionis ſtatus. Ita docet D.Th. ſupra; & in Opuſcul. 19. c. 2. ubi id confirmat exemplo Apoſtolorum. Nam licet omnes ſtatum perfectionis profiterentur, non omnes ſervabant conſilium non accipiendi ſtipendia ab Eccleſiis, quibus prædicabant, ſed ſolus Paulus illud ſervabat 1. Corinth. 9. Ratione etiam eſt evidens, tum quia non omnia conſilia poſſunt ſimul impleri: tum quia non omnia ſunt conſona, & proportionata cuicunque ſtatui. Nam quædam ſunt conſona divitibus, quæ non pertinent ad profeſſores paupertatis. Tum præterea, quia quædam conſilia ſunt proportionata incipientibus, quæ proficientibus, aut perfectis non expediunt. Et e contrario quædam poſtulantur a perfectis (ait D.Th.) quæ incipientibus etiamſi perfectionis ſtatum profiteantur, non conſuluntur; ne forte ſe alicui periculo exponant, & ſic de aliis. Unde affirmativa regula generalis ſolum eſſe poteſt, ut eorum conſiliorum obſervantia in unoquoque ſtatu requiratur, quæ illi proportionata ſit, ut tractando de ſtatu religionis fuſius explicabimus.

Quæ conſiliorum obſervantia ad ſtatum perfectionis neceſſaria ſit.

CAPUT XI.

An Chriſtiana perfectio, vel ejus ſtatus, principalius in præceptorum, quam conſiliorum obſervatione conſiſtat, vel e converſo.

1 QUæſtionem hanc tractat D.Th. 2.2. q. 184. art. 3. & reſolutio ejus eſſe videtur, perfectionem prin-

Perfectionem principalius

eſſe in præceptis oſtenditur primo. Ita videtur ſentire D. Thom.

principalius in præcepto, quam in conſiliis poſitam eſſe. Quę ſententia probatur primo, quia id, quod eſt de rei eſſentia, principalius in ea eſt, quam accidentia: ſed præceptorum obſervantia eſt de eſſentia perfectionis Chriſtianæ, conſiliorum autem perfectio accidentaria eſt; ergo illa prior eſt principalior. Minor quoad priorem partem probatur, quia eſſentia perfectionis conſiſtit in charitate, & pręcipue in amore Dei ſuper omnia, ut c. 3. dictum eſt: hæc autem perfectio maxime præcipitur; nam hoc eſt maximum, & præcipuum mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde*, &c. ut dicitur Matth. 22. Deut. 6. &c. Quoad poſteriorem vero partem probatur, quia illa perfectio eſt accidentalis, quæ ſine eſſentiali non poteſt ſubſiſtere: e contrario vero ſine perfectione conſiliorum eſſe poteſt perfectio eſſentialis charitatis; ergo hæc eſt accidentalis.

Probatur ſecundo.

Secundo argumentor, quia dilectio ſubſtantialis Dei, quæ eſt in præcepto, eſt principalis ſtatus perfectionis, & media neceſſaria ad illum finem conſequendum ſunt reliqua præcepta, eorumque obſervationes; conſilia vero ſunt tantum veluti inſtrumenta quædam ad majorem utilitatem, vel facilitatem conducentia; ergo præcepta ſunt abſolute principalius requiſita. Conſequentia nititur in illo axiomate, quia propter quod unum quodque tale, & illud magis; ſemper enim finis principalius quæritur, quam media, vel inſtrumenta ad illum, & forma, quam diſpoſitio.

2 Antecedens autem totum colligo ex verbis Chriſti Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes*, &c. *& ſequere me.* Ubi Chriſtus duo poſtulat, unum eſt tanquam via, ſeu diſpoſitio; aliud, ut terminus, ſeu finis, aut forma; & illud prius pertinet ad conſilium, ſcilicet, vendere omnia, &c. hoc autem poſterius, ſcilicet, ſequi Chriſtum, ad præceptum dilectionis pertinet: nam Chriſtus jubet, ut ipſum ſequamur, utique *non corporis greſſu, ſed mentis affectu*, ut dixit Ambr. lib. 5. c. 5. in Lucam. §. De vocatione publicani. Et ideo dixit etiam Hieron. Matth. 19. per illam particulam *exigi quod perfectum eſt*. Ergo obſervatio præceptorum, & præſertim illius, quo vera Dei dilectio exigitur, principalior eſt in ſtatu perfectionis, quam cætera omnia. Et confirmatur idem antecedens ex Auguſt. in Enchir. c. 121. dicente: *Omnia præcepta divina referuntur ad charitatem*. Ex quo infert inferius. *Quæcunque ergo mandat Deus, ex quibus unum eſt, Non mœchaberis, & quæcunque non jubentur, ſed ſpirituali conſilio monentur, ex quibus unum eſt, Bonum eſt homini mulierem non tangere, tunc recte fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum, & in hoc ſeculo, & in futuro*. Ubi principalia præcepta charitatis ponit tanquam finem, & alia præcepta, ut media propinquiora, & maxime neceſſaria; conſilia vero, ut media magis remota: ergo ſunt minus principaliter requiſita. Denique idem confirmatur ex Caſſiano collat. 1. c. 7. ubi Moſes Abbas late docet, conſilia eſſe veluti inſtrumenta ad cordis puritatem aſſequẽdam; cor autem obſervatione præceptorum principaliter purificatur. Atque his fere modis D. Th. ſuam ſententiam confirmat.

Conſiliorum obſervantiam principalius ad ſtatum perfectionis requiri oſtenditur.

3 Nihilominus conſiliorum obſervantiam, ſeu profeſſionem ad ſtatum perfectionis principalius neceſſariam eſſe, in primis ſuaderi poteſt ex quadam doctrina D. Th. 1. p. q. 5. art. 1. ad 1. & q. 6. art. 3. ubi ait rem creatam non eſſe bonam ſimpliciter, nec perfectam per ſuam eſſentiam, ſed per accidentia, quæ eſſentiam perficiunt. Ex quo principio colligimus, quod licet vita Chriſtiana eſſentialiter conſiſtat in actibus præceptorum, nihilominus in ſtatu ſimpliciter bono, & perfecto conſtituitur per actus conſiliorum. Hinc ergo videtur concludi conſilia principalius requiri ad ſtatum perfectionis, quam præcepta. Probatur hæc ultima conſequentia, quia in unoquoque compoſito forma, quæ illud in tali eſſe formaliter conſtituit, eſt in illo principalius requiſita, ut in artefacto, quatenus tale eſt; & figura eſt principaliter forma, magiſque intenditur: ſed in ſtatu perfectionis conſilia, ſeu illorum obſervantia eſt forma conſtituens vitam Chriſtianam in eſſe perfecto; ergo ipſa conſilia ſunt principalius ad perfectionem requiſita, quam præcepta. Secundo declaratur hoc amplius, quia per præcepta non mandatur, nec acquiritur, nec intenditur perfectio charitatis, ſed tantum ſubſtantia charitatis, ut ſic dicam: per conſilia autem intenditur, & acquiritur perfectio charitatis, licet non mandetur; ergo conſilia principalius concurrunt ad ſtatum perfectionis, quam præcepta. Probatur conſequentia, quia illud principalius ad perfectionem requiritur, per quod ipſa charitas intenditur: nam per hanc intentionem ejus perfectio acquiritur, & per illam, poſtquam acquiſita eſt, formaliter conſtituitur in eſſe perfecto, ut prima ratio probat. Nec refert, quod per conſilia non mandetur perfectio; tum, quia illa perfectio non proponitur, ut neceſſaria, ſed ut melior, & ideo per aliquid non præceptum optime conſtituitur. Tum etiam, quia licet illa perfectio per ſe, & ex natura rei non præcipiatur, nihilominus ſuppoſito ſtatu perfectionis, tendentia ad eandem perfectionem ſub obligationem cadere poteſt: quod ſatis eſt, ut id, quod conſilia ſuper præcepta addunt, principalius ad perfectionem requiratur.

Objectio.

4 Dices: in præceptis, præſertim dilectionis, & proximi, contineri omnem perfectionem tam præceptorum, quam conſiliorum, & in hoc excedere ipſa conſilia, quæ perfectionem præceptorum non continent, ſed illam ſupponunt; & ideo pręcepta principalius ſimpliciter requiri. Aſſumptum oſtenditur, quia præcepta continent eſſentialem perfectionem, ut materiam, ad quam obligant, & ſimul continent quamcunque perfectionem ſuperadditam, ut finem, ad quem tendendum eſt. At hoc non videtur dici congruenter, quia hoc poſterius in rigore verum non eſt.

Quid ad ſolutionẽ ſupponendum.

Ut autem hoc oſtendam ſuppono, quando aliquid non cadit ſub præceptum, ut materia ejus, ut dicatur contineri in illo per modum finis, neceſſarium eſſe, ut id, quod præcipitur, ſit ſufficiens ad conſecutionem talis finis. Unde per præcepta non mandatur aliquid, ut finis, niſi quatenus vel mandantur ea, per quæ, ſi fiant, talis finis comparabitur: vel prohibentur ea, quæ niſi caveantur, conſecutionem talis finis impedient. Ac proinde e contrario, quidquid tale eſt, ut ſine illo poſſit finis per præceptum intentus comparari, nullo modo continebitur in tali præcepto, nec ut materia, nec ut finis; & ſimiliter quidquid per ſolos actus præceptos acquiri non poteſt, nullo modo in præceptis continetur, neque ut materia, neque ut finis. Ratio omnium eſt, quia tunc finis omnino excedit vim talium mediorum; ac proinde in præceptis de ſolis illis mediis non poteſt virtute per modum finis contineri. Quia ex vi talium pręceptorum nemo tenetur conſequi, vel intendere talem finem, efficaciam talium mediorum, ac præceptorum excedentem, quia poteſt eſſe contentus ſine adæquato talibus mediis.

Perfectio intenta ab ſtatu perfectionis excedit efficaciam præceptorum.

5 Ita ergo ſe habet in præſenti perfectio intenta per ſtatum perfectionis ad præcepta omnia præciſe ſumpta, ſive diviſive, ſive collective. Excedit enim vim, & efficaciam illorum; & ideo ex vi illorum, non ſolum non præcipitur, ut materia, quod eſt certum, verum etiam nec per modum finis in eis continetur. Aut enim eſt ſermo de majori perfectione in via obtinenda, vel in patria: ſi de priori, ex vi præceptorum non tenemur illam in via conſequi, vel intendere, quia non tenemur illam procurare, aut non impedire: ergo illa major perfectio in ſolis præceptis non continetur, nec ut materia, nec ut finis; ac proinde ad tendendum in illam majorem perfectionem, principalius conſilia concurrunt. Si vero ſit ſermo de perfectione patriæ, illa ſubdiſtinguenda eſt; nam quædam eſt communis, & quaſi eſſentialis ſtatui beatitudinis, ut quod charitas ibi ſemper, ac neceſſario ſit in actu cum ſummo conatu poſſibili, operanti, & cum ſumma rectitudine, & immutabilitate: alia perfectio eſt in gradu, & intenſione ipſius dilectionis excellentiori. Et prior quidem continetur in pręceptis per modum finis, quia tenetur homo in illam perfectionem tendere, & impedimenta ejus cavere, ad quod ſufficienter per ſola pręcepta obligatur; & ideo in illis recte dicitur illa perfectio contineri per modum finis. Altera vero nullo modo continetur in ſolis præceptis, quia ex vi illorum non tenemur illã amoris excellentiã etiã pro vita futura procurare, aut non impedire. At in ſtatu perfectionis hæc major excellentia charitatis pro ſtatu patriæ intendenda, & procuranda eſt; ergo perfectio, quę conſulitur, ac ſubinde conſilia ipſa principalius pertinẽt ad ſtatũ perfectionis, quam pręcepta.

6 Hæc

Diſtinguendum inter ſtatũ perfectionis,& ipsã perfectionem.

6 Hæc difficultas non videtur eſſe magni momenti, multumque ad modum loquendi pertinere poteſt: ut autem clarius reſolvatur, inter ſtatum perfectionis,& perfectionem ipſam diſtinguendum eſt. Nam ſicut illa duo inter ſe differunt, ita in hoc puncto aliquid ſpeciale poteſt in ſtatu conſiderari, quod in ipſa perfectione non invenitur. Duo enim in ſtatu perfectionis ſpectari poſſunt. Unum eſt id, quo in ſuo eſſe quaſi formaliter, vel efficienter proxime conſtituitur: aliud eſt illud, ad quod ordinatur, vel propter quod inſtituitur. In ipſa vero perfectione charitatis, vel ſanctitatis ſolum ſpectandum occurrit id, quo charitas ipſa in ſtatu perfectionis proxime conſtituitur, ſive formaliter, ſive efficienter, ad eum modum, quo perfectio habitus per actus fit. Nam cum ipſa charitas ſit finis, non habet ſpecialem conſiderationem reſpectu alterius, ad quem ordinatur; quamvis enim perfectio charitatis viæ ad perfectionem charitatis patriæ natura ſua tendat, tota illa habitudo eſt proportionata intrinſecæ perfectioni ejuſdem charitatis viæ, illique intrinſeca, & connaturalis, & ideo non variatur ejus ratio, vel conſtitutio, ſive una, ſive alia conſideretur.

Prima cõcluſio. Perfectio Chriſtiana principalius præceptorum, quam conſiliorũ obſervantiam poſtulat.

7 Primo ergo dico, perfectionem ipſam vitæ Chriſtianæ principalius præcepta, eorumque obſervationem, quam conſiliorum poſtulare. Hanc aſſertionem probant fundamenta D. Th. qui revera de perfectione ipſa potius, quam de ſtatu locutus eſt, ut ex litera patet. Et ratio potiſſima illa eſt, quod in unaquaque re principalior eſt eſſentialis perfectio, quam accidentalis. Nec contra hoc obſtat alia doctrina D.Th. ex 1. p. adducta. Nam, ut explicavi in diſp. 10. Metaph. ſect. 1. n. 16. dictum illud, quod creatura eſt bona ſecundum quid per ſolam eſſentiam, & per accidentia ſit ſimpliciter bona, quoad utramque partem intelligendum eſt, non comparando præciſe accidentalem, & ſubſtantialem perfectionem inter ſe, ſed conſtitutum ex utraque ad alteram præciſe ſumptam comparando. Ita ergo in præſenti perfectio ſola præcepta includens, vel obſervans, imperfecta dici poteſt, & ſecundum quid, comparata ad perfectionem, præcepta & conſilia ſimul amplectens; quod eſt per ſe notum, cum ſe habeat, ut includens, & incluſum: de quo nunquam D. Th. dubitavit. Nihilominus in hac ipſa conſummata, aut abſoluta perfectione conferendo inter ſe id, quod addunt conſilia ſupra præcepta ad perfectionem, quam ſola præcepta exigunt & præſtant, præcipua eſt perfectio, quam præceptorum obſervantia confert. Non eſt autem hoc ſpeculative, aut metaphyſice, ut ſic dicam, accipiendum; non enim ad rem præſentem refert diſputare, an in gratia, vel charitate intenſiori, ſecundus gradus v.g. ſit magis, vel minus perfectus, quam prior, vel æqualis, & ſic de cæteris: hoc enim parum refert ad rem moralem, de qua tractamus. Immo, ut c. 3. diximus, & iterum dicemus, ille exceſſus in intenſione ad perfectionem, de qua nunc eſt ſermo, non eſt neceſſarius per ſe. Loquimur ergo moraliter, & ſic dicimus, juſtitiam, quæ in obſervatione præceptorum conſiſtit, principaliorem eſſe, quam id, quod obſervatione conſiliorum ei adjungitur, ut in ſtatu perfecto eſſe dicatur. Quia illa prior eſt, quaſi ſubſtantialis, & maxime neceſſaria, & principaliter procuranda, & cuſtodienda. Unde ipſa etiam conſiliorum obſervantia ad hoc ordinatur, ut ſtatim explicabo. Nec etiam huic aſſertioni obſtat ſecunda ratio dubitandi in principio poſita, ut in fine capitis dicam.

Secunda concluſio: ſtatus perfectionis ad utrumque, ſed principalius præcepta, quam cõſilia reſpicit.

8 Dico ſecundo, ſtatum perfectionis non tantum ad præceptorum, vel conſiliorum perfectionem, ſed ad utramque ſimul ordinari; inter ea vero principalius præcepta, quam conſilia reſpicere. Prior pars nota eſt ex dictis in capitibus proxime præcedentibus. Nam in primis hic ſtatus ideo perfectionis dicitur, quia aliquid melioris boni ultra præcepta per illum intenditur. Nec obſtabit, ſi quis dixerit, obſervantiam, & executionem conſiliorum potius ſupponi ad hunc ſtatum, quam per illum intendi: nam renuntiando propriis bonis, & propriæ voluntati, conſtituitur quis in ſtatu perfectionis. Hoc, inquam, non obſtat, quia utrumque ſimul ſubſiſtit: tum quia quorundam conſiliorum executio ad obſervanda alia conſilia diſponit, & ideo propter illam fieri poteſt: ut de virginitate ait Paulus 1. Cor. 7. *Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta, & corpore, & ſpiritu*. Et per paupertatem intenditur ablatio impedimentorum ad ſequendum Chriſtum, non ſolum ejus præcepta obſervando, ſed etiam in conſiliis eum imitando. Tum etiam, quia ſicut habitus ſupponit actus, per quos fit, & nihilominus ordinatur ad ſimiles actus exercendos; ita licet ſtatus perfectionis exercendo, & exequendo aliqua conſilia conſtituatur, nihilominus ad eadem conſilia perpetuo, ac perfectius obſervanda ordinatur.

Probatur ſtatũ perfectionis ordinari ad præceptorum obſervantiam.

9 Quod autem hic ſtatus ordinetur ad obſervationem præceptorum, etiam eſt manifeſtum, quia illa eſt magis neceſſaria, & fundamentum alterius. Nec poteſt perfecta obſervantia præceptorum ita ſupponi, quin ſemper neceſſarium ſit illam conſervare, tueri, & ſuis temporibus exercere; ergo non poteſt ſtatus perfectionis non ordinari ad hanc perfectionem, licet ad conſilia etiam referatur. Et declaratur ex ipſa praxi, & neceſſitate lapſæ naturæ. Nam ad ſalutem maxime neceſſarium eſt, poſt perfectam remiſſionem peccatorum perſeverare in gratia, & vitare peccata mortalia; & quia hoc valde difficile eſt in natura lapſa, ideo modus vivendi inſtituitur, & quæritur, in quo & minores, & pauciores ſint occaſiones peccandi, ſeu gratiam amittendi, & ad hunc finem inter alios inſtitutus eſt ſtatus perfectionis: ergo ſine dubitatione ad obſervantiam etiam præceptorum inventus eſt. Et hinc facile probari poteſt, principalius ad præcepta, quam ad conſilia obſervanda ordinari. Primo, quia ordinata intentio principalius tendit in id, quod præcipuum, & maxime neceſſarium eſt. Secundo, quia conferendo iſta duo inter ſe, ſecuritatem ſalutis, ſeu perſeverantiam in gratia, & augmentum ejus, principalius intendi debet ſecuritas, & perſeverantia, quia eſt magis neceſſaria ad abſolutã Dei amicitiam, & ad vitandam æternam damnationem. Parum enim proderit in gratia, pro aliquo tempore multum creſcere, ſi in ea tandem non perſeveretur.

10 Tertio hinc fit, ut ſtatus perfectionis omnia, & ſingula præcepta complectatur, & obſervet, quia omnia, & ſingula ſunt neceſſaria. Nam, *qui in uno offendit, fit omnium reus*. Non ſic autem eſt de conſiliis: nullus enim religioſus ſtatus omnia ſimul conſilia complecti poteſt, quia & nimium onerarent, & ſæpius ſeſe impedirent. Ideo licet quædam generalia ſint, omnibus ſtatibus ſimpliciter perfectis ſunt communia. Ex aliis vero unuſquiſque ſtatus illa profitetur, quæ ſuo fini neceſſaria, vel convenientia prudenter judicantur, ut in diſcurſu materiæ videbimus. Denique ipſa conſilia propter præcepta cuſtodiuntur. Quoniam vel ad facilius, & ſecurius conſervandam gratiam inſerviunt, vel etiam ad obtinendam illam per veram pœnitentiam, ſi fortaſſe ſufficiens non præceſſit, eliguntur: unde ad hoc etiam ſtatus perfectionis ordinatur.

11 Verum eſt tamen, etiam poſſe homines obſervando quædam præcepta ad alia conſilia ſervanda juvari, & ita præceptum alicujus obſervantiam ad aliud conſilium explendum ordinare, ut v. g. jejunium præceptum ad orationem, quæ tantum ſit in conſilio, melius exercendam. Sed hic ordo eſt quaſi ab extrinſeco ex parte operantis; alius tamen eſt per ſe, & ab intrinſeco, quia conſilia ex ſe, quaſi circumdant, & protegunt præcepta, & conſiliis violatis creſcunt pericula frangendi præcepta: & ideo conſiliorum obſervatio propter præcepta principaliter ſumitur. Adde, ſtatum perfectionis non ſolum ordinari ad illam obſervantiam præceptorum, quæ ſimpliciter eſt neceſſaria ad ſalutem, & ad ſtatum gratiæ conſervandum, utique vitando peccata mortalia, ſed etiam ad completam præceptorum obſervationem, quæ venialia etiam excludat quoad fieri poſſit. Quia hic etiam gradus perfectionis magis neceſſarius, majoriſque obligationis eſt, quam conſiliorum obſervatio præciſe ſumpta; & per peccata venialia homo ad mortalia committenda magis diſponitur, quam per conſiliorum omiſſionem; ergo etiam in hac parte obſervatio præceptorum magis intenditur, quia venialium peccatorum evitatio ad integram præceptorum obſervantiam pertinet.

Tertia cõcluſio: ſtatus perfectionis per

12 Dico tertio: ſtatus perfectionis in ſuo eſſe, per ſe, ac regulariter loquendo per opera conſiliorum conſtituitur. Unde hujuſmodi ſtatus eſſentia in conſiliis potius,

Opera cõſiliorum per ſe cõſtituitur. tius, quam in præceptis poſita eſt. Hanc aſſertionem probat ex parte ratio prior dubitandi poſteriori loco poſita. Et probatur facile, primo, quia ſtatus ipſe perfectionis non eſt in præcepto, ſed in conſilio; nullus enim per ſe loquendo obligatur ſub pręcepto aſſumere, ſeu profiteri ſtatum perfectionis: ergo actus, quo talis ſtatus aſſumitur, actus conſilii eſt; ſed per illum actum talis ſtatus conſtituitur, & fit; ſeu homo per illum actum conſtituitur in ſtatu perfectionis, quod perinde eſt, quia ipſe ſtatus in particulari, & in individuo non fit, niſi per modum accidentis, quod fit in tali ſubjecto, ſeu perſona, & ideo per eundem actum dicitur ſtatus ipſe fieri, per quem perſona in tali ſtatu conſtituitur: ille autem ſtatus conſilii eſt, cum non ſit præceptus. Secundo, etiamſi homo ſervet omnia præcepta, & id ſæpius proponat, non conſtituetur in ſtatu perfectionis; neceſſe ergo eſt, ut per aliquem actum ultra præcepta additum conſtituatur; ergo per actum conſilii, non quidem per quemlibet, ſed per eum, qui ad talem effectum accommodatus ſit, qui maxime eſſe ſolet actus vovendi, ut explicabimus.

Non adverſatur D. Thom. 13 Accedit, quod talis actus ſufficit ad talem ſtatum conſtituendum ſine præceptorum obſervatione. Nam ſicut diximus poſſe aliquem eſſe in ſtatu perfectionis, & non eſſe perfectum, ita nunc addimus, poſſe aliquem non ſervantem præcepta efficere actum conſilii, quo in ſtatu perfectionis conſtituatur; ut ſi quis exiſtens in ſtatu peccati, & cum propoſito permanendi pro tunc in illo, religionem vere, & cum intentione profiteatur. Ergo ſignum eſt, ſtatum ipſum per opus conſilii, & non præcepti in ſuo eſſe conſtitui. Denique hoc modo dicemus, tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ eſſe de eſſentia ſtatus religioſi, qui maxime eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. At vero vota illa actus conſiliorum ſunt; ergo ad conſtitutionem quaſi formalem, vel proxime efficientem talis ſtatus, conſilia potius, quam præcepta concurrunt. Dixi autem in aſſertione, *per ſe loquendo*, quia ex accidenti contingit, ut aliquis ex neceſſitate talem ſtatum aſſumat, ut ex voto religionis v.g. vel ex præcepto ſuperioris, ut ſi ex præcepto Papæ quis fiat Epiſcopus: ſed hæc accidentaria ſunt, quæ in præſenti non conſiderantur.

14 Nec D.Thomas in d.a.3. aliquid contra hoc docuit, quin potius in a.4. hoc apette confirmat, dum ait, ſtatum perfectionis eſſe ſtatum ſervitutis, qui obligatione aliqua conſtituitur: nam illa obligatio non ex præcepto, ſed ſponte aſſumitur, & per illam quaſi formaliter talis ſtatus conſtituitur. Sicut de religioſo ſtatu in tota quæſt.186. late declarat. In argumento ergo 3. juxta præcedentes aſſertiones locutus eſt. Et de illis tantum maxime fundamenta ejus procedunt. Nam conſilia, licet ſint inſtrumenta ad perfectionem acquirendam, nihilominus ad conſtituendum ſtatum perfectionis non concurrunt per ſuos actus tanquam inſtrumenta, ſed tanquam forma conſtituens moralem effectum; vel tanquam principium formale moralem obligationem inducens. Sicut in matrimonio voluntarius conſenſus non inſtrumentum, ſed forma talem ſtatum conſtituens, & mutuam obligationem inducens; ad hunc enim modum ſe habet profeſſio in religione, vel aliquod votum, vel promiſſio in quolibet ſtatu perfectionis, ut in capite ſequenti exponemus. Et

Duo dubia diluenda. ita ſatisfactum eſt rationibus dubitandi pro utraque parte in principio poſitis; circa ultimam vero duo dubia occurrunt breviter explicanda.

Primum, an in præceptis contineatur perfectio conſiliorũ ſaltem ut finis. 15 Primum dubium eſt, an in præceptis contineatur perfectio conſiliorum, ſaltem ut finis? Nam D.Th. in d. a. 3. ita ſentire videtur. Et videtur a fortiori ſumi ex doctrina Auguſtini in toto libro de Perf. juſt. & lib. de Spirit. & lit. in fine, dicentis in præcepto diligendi Deum ex toto corde, præcipi non ut materiam, ſed ut finem omnem perfectionem charitatis etiam patriæ, quæ in via expleri non poteſt; ergo multo magis præcipitur ut finis omnis perfectio ſupererogationis viæ; quia hæc licet non præcipiatur ut materia, ſaltem poſſibilis eſt in ſtatu viæ.

Reſolutio negativa. Reſpondeo nihilominus, ſi proprie, & in rigore loquamur, perfectionem ſupererogationis non ſolum non præcipi ut materiam, in quam obligatio præcepti cadat, verum etiam nec per modum finis in præceptis contineri, quia præcepta revera non dantur propter illum finem, nec per ſe illuc tendunt; & hoc ſatis perſuadet diſcurſus in ultima ratione dubitandi propoſitus. Nec Auguſtinus, aut D. Th. loquuntur illo modo de perfectione ſupererogationis viæ, ſed de perfectione patriæ, de qua etiam ille modus loquendi coarctandus eſt ad perfectionem neceſſariam, & quaſi ſubſtantialem ſtatus beatifici. Nam cum illa habet connexionem perfectio charitatis viæ, quæ ſub pręceptum in rigore cadit: hæc enim ad illam perfectionem patriæ per ſe ordinatur; & ideo recte verificari poteſt, quod illa perfectio patriæ in præcepto dilectionis Dei per modum finis continetur. Et ſimili modo in conſiliis, & perfectione ſupererogationis, quæ per illorum obſervantiam in via comparari poteſt, dici poterit contineri per modum finis abundantior, & perfectior perfectio charitatis patriæ, quia inter ſe habent eandem connexionem medii, & finis, ſeu viæ, & termini. Hæc autem connexio non ita invenitur inter ſola præcepta, & perfectionem ſupererogationis viæ, aut patriæ, & ideo non videtur ille modus loquendi ad illam perfectionem extendendus, niſi quis conſiderando fortaſſe omne imperfectum naturaliter appetere ſuam perfectionem, & charitatem remiſſam quaſi naturaliter appetere ſuam intenſionem; & in hoc ſenſu dicere velit, in præceptis perfectionem conſiliorum per modum finis deſiderabilis, & appetibilis contineri: verumtamen locutio eſt ſatis metaphorica, de qua non contendo, dummodo ſufficienter, & ſine periculo deceptionis proferatur.

Secundum dubium, an conſilia ſint tãtum inſtrumenta acquirendæ perfectionis, vel illam formaliter addãt. Reſolutio dubii. 16 Secundum dubium eſt, an omnia conſilia ſint tantum inſtrumenta acquirendæ perfectionis majoris, ſeu ſupererogationis; vel aliqua etiam ſint, quaſi formaliter addentia homini perfectionis cumulum, ſaltem ex parte. Quod dubium cum illo fere coincidit, quod ſupra tractatum eſt, an dentur conſilia in propria materia, & actu charitatis Dei, & proximi. Unde ſuppoſita reſolutione ibi data, dicendum hic eſt, conſilia, quæ dantur in materiis aliarum virtutum, præſertim moralium, recte vocari quaſi inſtrumenta perfectionis acquirendæ, ut Moyſes Abbas in d. collat.1. copioſe declarat. Sicut etiam præcepta earundem virtutum, quæ in materiis ejuſdem generis verſantur, poſſunt dici inſtrumenta ad ſubſtantialem perfectionem charitatis, vel obtinendam, vel conſervandam, removendo impedimenta, ut D. Th. etiam in d. a. locutus eſt. At vero conſilia, quæ in ipſiſmet actibus charitatis locum habent, non ſolum inſtrumentaliter, ſed quaſi per ſe conferunt ad excellentiam perfectionis, vel formaliter in ipſo actu charitatis, vel ſi de habituali perfectione ſermo ſit, per ſe augendo habitum ſaltem diſpoſitive. Id patet in conſiliis amandi, vel ferventius, aut intenſius, vel frequentius, vel perſeverantius & cum majori continuatione, vel cum majori extenſione ad plura obſequia Deo præſtanda, & majora bona illi, vel proximis deſideranda, quam præceptum dilectionis obliget. Obſervantia enim, & executio horum conſiliorum per ſe auget perfectionem charitatis: immo magna portio Chriſtianæ perfectionis in eis formaliter conſiſtit. Unde videntur a D.Th. & aliis ſub ipſa formali perfectione comprehendi; & ſolum de aliis conſiliis loquuntur, quando de illis dicunt ad perfectionem acquirendam inſtrumentaliter deſervire.

CAPUT XII.

Utrum ſtatus perfectionis per votum, vel promiſſionem aliquam obligationem inducentem neceſſario conſtituendus ſit.

1 HÆc quæſtio nobis ſupereſt ad ſubſtantiam, & quaſi eſſentiam ſtatus perfectionis explicandam; diximus enim hunc ſtatum ſine aliqua obligatione non conſiſtere; ex quo neceſſario ſequitur talem obligationem per aliquem actum inducendam, vel imponendam eſſe, quia non eſt naturalis, nec neceſſaria, ut eſt per ſe notum: nam homo non naſcitur, imo nec per Baptiſmum renaſcitur in ſtatu perfectionis conſtitutus, nec cum ſpeciali obligatione talis ſtatus. Ergo neceſse eſt, ut per ſpecialem actum aſsumatur, vel inducatur. Unde generatim etiam addidimus hanc obligationem non per actus præcepti, ſed conſilii aſsumi. Nunc ergo ſpecialius exponere oportet, quiſnam, vel qualis hic actus ſit. De quo puncto nihil invenio generatim

ratim dictum de ſtatu perfectionis, nam de ſtatu religioſo omnes videntur docere, per votum, vel plura vota conſtitui, vel etiam per traditionem aliquam: ſed de illo ſtatu infra dicturi ſumus; nunc de ſtatu perfectionis, qui plures ſub ſe comprehendit, generalius tractamus. Et de illo ſolum dixit D.Th.d.q.174.a.4. ad hunc ſtatum requiri obligationem: quomodo autem inducatur, vel per quem actum, non declarat. Ratio autem dubitandi eſt, quia ſtatus perfectionis pertinet ad ſtatum ſervitutis, ut in c. 2. tactum eſt, & ſupponit D. Th. in d.a.4. Nam prius ſub disjunctione dicit, ad ſtatum ſervitutis, aut libertatis adipiſcendum obligationem aliquam, vel abſolutionem ab illa requiri, utique cum partitione accommoda, nam ad ſtatum ſervitutis obligatio, ad ſtatum autem libertatis abſolutio requiritur; inde vero determinate infert conſtitui aliquem in ſtatu perfectionis, *quia obligat ſe*, &c. tacite ſupponens, hunc eſſe ſtatum ſervitutis. At vero ſtatus ſervitutis variis modis induci poteſt, ſcilicet, vel voluntate aliena, ut principis, vel captivantis juſte, vel media promiſſione, donatione, venditione, aut ſimili contractu. Quid ergo dicendum eſt de hac ſpeciali, ac nobiliſſima ſervitute, ſeu obligatione ſtatus perfectionis?

Ratio dubitandi.

2 Dico primo: hic ſtatus non poteſt ab extrinſeco fieri, neque obligatio ejus induci, ſine conſenſu propriæ voluntatis ejus, qui talem ſtatum aſſumit. Hoc ſignificavit D.Th. ſupra, cum dixit aliquem eſſe in ſtatu perfectionis, *ex hoc, quod obligat ſe perpetuo ad ea, quæ ſunt perfectionis*. Nemo enim obligat ſe ſine propria voluntate, nam cum obligatio ab uno alteri imponitur, vel invito, vel independenter a conſenſu ejus, non dicitur iſte obligare ſe, ſed ab alio obligari. Probatur etiam inductione, quia nemo poteſt in ſtatu matrimonii, & cum ejus propria obligatione conſtitui ſine proprio conſenſu, ſecluſis nunc divinis miraculis. Item nullus capax proprii conſenſus poteſt in ſtatu communi vitæ Chriſtianæ ſine tali conſenſu conſtitui, quia non poteſt valide baptizari invitus: ergo a fortiori non poteſt ſtatus perfectionis, ejuſve obligatio ab extrinſeco imponi ſine conſenſu recipientis. Poteſtque hoc ipſum uſu Eccleſiæ in variis ſtatibus perfectionis oſtendi, nam ſtatus religioſus ſine voluntaria profeſſione non conſiſtit, nec ſtatus continentium ſine voluntaria promiſſione, nec ſtatus Epiſcoporum ſine voluntaria conſecratione, & acceptatione, & ſic de aliis, quæ aliquam participationem horum ſtatuum habere poſſunt, ut videbimus. Denique ratione declaratur, quia hic ſtatus, ejuſque obligatio eſt res conſilii, & non præcepti; nemo autem poteſt ad ea, quæ ſunt conſilii, per ſolam alterius voluntatem ſine ſuo conſenſu obligari, loquendo nimirum de poteſtate humana, & de divina ſecundum legem ordinariam, quidquid ſit de abſoluta potentia Dei, de qua ſupra aliquid tetigimus, & ad præſens nihil refert.

Prima concluſio: obligatio ſtatus perfectionis non inducitur ſine conſenſu ejus, qui talem ſtatum aſſumit.

3 Dices. Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis, ut ſupponimus; & tamen aliquando poteſt aliquis ex præcepto Pontificis obligari ad illum ſtatum aſſumendum. Item poteſt aliquando Pontifex præcipere alicui, ut religionem profiteatur, ſi ad vitandum publicum ſcandalum, vel ad commune bonum, aut pacem neceſſarium ſit, vel propter aliam ſimilem cauſam. Ergo non eſt in univerſum verum rem conſilii non poſſe per præceptum alterius ſub obligatione imponi. Reſpondeo in primis, in illis caſibus vel Pontificem non imponere novam obligationem, ſed declarare, & urgere illam, quæ in tali caſu ex particularibus circumſtantiis, aut neceſſitate orta eſt, ut maxime videtur probabile, quoties aliquis obligatur ad religioſam profeſſionem faciendam; vel certe in illis caſibus materiam, quæ de ſe, & in ordine ad propriam perfectionem perſonæ aſſumentis ſtatum, erat tantum materia conſilii, in ordine ad alios fines occurrentes fieri materiam præcepti, utique propter utilitatem, vel neceſſitatem aliorum, vel quia illud eſt medium neceſſarium ad ſatisfaciendum alteri obligationi juſtitiæ, vel quid ſimile. Cum enim Pontifex rem de ſe indifferentem, etiam arduam, & periculo mortis expoſitam, propter graviſſimam neceſſitatem, & excellentem finem præcipere poſſit, quid mirum, quod poſſit etiam præcipere propter urgentem neceſſitatem, vel cauſam, rem optimam, quæ per ſe tantum eſt in conſilio; non quidem formaliter, quatenus conſilium eſt, id eſt, non ſolum propter melius bonum operantis, ſed ut eſt medium conveniens, & neceſſarium ad commune bonum, vel ad alium ſimilem finem.

Objectio.

Prima illius ſolutio.

4 Addo vero ulterius etiam tunc non fieri, vel imponi ipſum ſtatum perfectionis immediate per ſolum imperium præcipientis, ſed per proprium actum, & conſenſum ejus, qui ad talem ſtatum profitendum, vel aſſumendum obligatur. Sicut quando aliquis obligatur ad ducendam aliquam in uxorem, non fit immediate maritus ejus per imperantis præceptum, ſed obligatur, ut per proprium conſenſum contractum matrimonii faciat. Ita ergo nemo conſtituitur in ſtatu perfectionis ſine proprio conſenſu, licet aliquando poſſit ad talem conſenſum præſtandum ex præcepto obligari. Nec exiſtimo poſſe aliter fieri per poteſtatem humanam, ſicut in matrimonio ſatis communiter receptum eſt. Eſt enim eadem, vel major ratio. Quod ſi objicias, quia poteſt unus homo antea liber fieri ſervus alterius ſine proprio conſenſu per humanam poteſtatem; ergo etiam poterit fieri religioſus, vel in ſimili ſtatu ſervitutis ſpiritualis conſtitui. Reſpondetur in primis negando conſequentiam, quia illa ſervitus corporalis eſt pœna, quæ poteſt violenter, & ab extrinſeco fieri, & ordinatur etiam ad ſervitium coactum, ſi neceſſe fuerit; ſtatus autem perfectionis, licet dicatur ſervitutis ratione obligationis, non eſt pœnalis, ſed ad divinum obſequium, & ad ſpirituale bonum profitentis illam per ſe ordinatur, & ideo ex natura ſua poſtulat liberum ejus conſenſum: ut omittam, non ſatis certum eſſe in humana ſervitute, quæ in pœnam juſtam imponitur, an per eam obligetur ſervus in conſcientia ad permanendum in ſervitute, & captivitate, vel poſſit fugere ſine peccato, licet Dominus habeat jus ad detinendum, & cogendum illum, & ſervus parere teneatur, quatenus per fugam priſtinam libertatem recuperare non poteſt, quæ controverſia alterius loci, & negotii eſt.

Secunda ſolutio.

Objectio, & illius ſolutio.

5 Dico ſecundo: actus, quo ſtatus perfectionis conſtituitur, ordinarie fit emittendo votum aliquod apud Deum, ſæpius tamen adjungi debet aliqua donatio, vel traditio, vel contractus, & aliquando poteſt ſine proprio voto per alium modum contrahendi obligationem conſtitui. In hac aſſertione advertere oportet non eſſe ſermonem de ſpecifico, & proprio ſtatu religioſo, ſed generatim de ſtatu perfectionis, qui plures modos ſtatus præter religioſum ſub ſe complectitur, ut mox dicemus, quamvis frequentior, & quaſi ordinarius modus aſſumendi ſtatum perfectionis ſit in religioſo aliquo vivendi modo, ut in diſcurſu materiæ videbimus. Hinc ergo probatur prima pars aſſertionis, quia ſtatus religioſus non fit ſine aliquibus votis Deo factis; ſed ille eſt ordinarius modus aſſumendi ſtatum perfectionis: ergo ſaltem ex hac parte actus, quo ſtatus perfectionis conſtituitur, eſt aliquod votum emittendo. Accedit, quod ſi quis modus vitæ participantis perfectionem præter ſtatum religioſum in Eccleſia reperitur, fit aut vovendo caſtitatem, aut aliud voluntarium Dei obſequium, cui homo ſe in perpetuum offerat, ut ex uſu ipſo conſtat; ergo illa pars inductione, & experientia ſatis nota eſt. Ratio vero eſt, quia ſtatus perfectionis ad divinum obſequium, & ad ſpiritualem profectum profitentis illum, ordinatur adjuncta obligatione; ergo actus, quo talis ſtatus poteſt aptiſſime conſtitui, eſt ille, quo & Dei obſequium principaliter intenditur, & ipſimet Deo de tali obſequio fit obligatio; ſed hujuſmodi eſt votum, ut conſtat; ergo votum eſt actus maxime proprius ad hunc ſtatum conſtituendum, & ideo mirum non eſt, quod ordinarius modus aſſumendi hunc ſtatum, aliquid Deo vovendo, fiat.

Secunda concluſio: actus, quo ſtatus perfectionis conſtituitur, ordinarie eſt emiſſio voti, aliquando tamen eſſe poteſt alius modus contrahendi.

6 Nihilominus altera pars aſſertionis probatur ratione generali, quia non ſolo voto, ſed etiam aliis modis poteſt quis ad opera conſilii, & perfectionis obligari; ergo non ſolum per votum, ſed etiam per alios actus poteſt quis ſtatum aliquem perfectionis ſumere, ſeu profiteri. Conſequentia probatur, quia de ratione hujus, quod ad immobilitatem attinet, ſolum eſt, quod cum ſufficienti obligatione fiat, nec obligatio alio titulo poſtulatur, niſi propter immobilitatem; ergo omnis actus, qui ſatis ſit ad obligationem neceſſariam inducendam, erit etiam ſufficiens ad conſtituendum hunc

Probatur ſecunda pars concluſionis.

actum;

actum; ergo ſi dantur alii actus ad hoc ſufficientes præter votum, poterit aliquando hic ſtatus ſine voto ſpeciali conſtitui. Probatur ergo antecedens primo, quia generatim loquendo, homo non ſola promiſſione, ſed etiam aliis modis poteſt ſe obligare; ut obligatur quis ad dandam pecuniam non tantum promittendo, ſed etiam donando; & ad actionem aliquam obligatur quis, vel promittendo; vel etiam acceptando munus, cui talis actio annexa, poteſt quis obligari uni ad dandum alteri, licet huic, cui daturus eſt, nullam promiſſionem faciat. Tota ergo hæc varietas potuit in aſſumptione hujus ſtatus reperiri, quia nihil repugnat, & ex hominum libera voluntate pendet.

Inductione oſtenditur eadē ſecunda pars concluſionis.

7 Et inductione, ac uſu declaratur. Nam ſtatus Epiſcoporum ſtatus perfectionis eſt, ut infra dicemus ex omnium ſententia, quia in eo obligatur quis ad opera maximæ perfectionis, & nihilominus talis obligatio in eo ſtatu non naſcitur ex voto ſpeciali, ſed ex acceptatione talis muneris ſecum afferentis illam obligationem, ut infra oſtendemus, quia vel de facto nullum intervenit tale votum, vel ſi aliquod fit ex inſtitutione Eccleſiæ, non eſt per ſe neceſſarium in tali ſtatu, unde nec eſt conſtitutivum ejus, ſed erit illi annexum ex poſitiva inſtitutione, ut dicemus. Item poteſt aliquis ſe offerre hoſpitali in perpetuum obſequium ad miniſtrandum illi in operibus pietatis circa pauperum curationem, nullum votum Deo emittendo, ut late declaravi lib.1. de Voto c.14. & 16. & tamen per illam oblationem manet perpetuo obligatus ad illa opera ſupererogationis; ergo illo modo poteſt conſtitui in aliquali ſtatu perfectionis ſine proprio voto. Nec contra hanc poſteriorem partem urget ratio, qua priorem probavimus, quia licet ſtatus perfectionis ad opera ſupererogationis divini obſequii ordinetur, nihilominus obligatio ad permanendum perpetuo in uſu, & exercitio talium operum, poteſt alio modo contrahi, quam per promiſſionem ipſi Deo factam, qui modus poterit eſſe pius, & religioſus, & ad majus bonum animę ſpectans, etiamſi non fiat ex voto: cur ergo non erit ad aliquem ſtatum perfectionis ſufficiens?

Objectio cōtra primam partem concluſionis.

8 Contra priorem vero partem objici poteſt, quia ſi ſolum votum, aut plura vota poſſunt ſtatum perfectionis conſtituere, ſequitur hunc ſtatum per actum mere internum conſtitui, cujus oppoſitum cum D.Th. docuimus. Sequela patet, quia per ſolum internum votum poteſt quis ad opera conſiliorum, & perfectionis perpetuo obligari, ut ad caſtitatem, vel paupertatem, vel ad faciendum alia meliora bona. Nam quod perfectum votum poſſit interius in mente conſummari, extra controverſiam eſt: ut in in d.lib.1. de voto c.13. dixi.

Illius ſolutio.

Reſpondetur, negando abſolute conſequentiam, quia licet internum votum ſufficiat ad inducendam obligationem apud Deum, quæ dici poteſt obligatio inviſibilis, & per ſe occulta hominibus, non tamen ſufficit ad inducendam obligationem apud Eccleſiam, & ab hominibus cognoſcibilem, niſi votum per externam promiſſionem conſummetur. Diximus autem obligationem ad ſtatum, de quo tractamus, neceſſariam eſſe debere externam, & hominibus accommodatam. Quapropter per internum votum dici quis poterit eſſe in ſtatu perfectionis apud Deum, non tamen apud Eccleſiam, de quo ſtatu nunc tractamus, ut idem D.Th. dixit.

Impugnatur ſolutio.

9 Sed inſtari poteſt convertendo argumentum. Nam hinc ſequitur vota externa perpetua, & de perfectioribus actibus interdum non ſufficere ad ſtatum perfectionis conſtituendum: ut ſi talia vota exterius fiant, omnino tamen occulte, & ſine alicujus teſtis pręſentia, quia tunc etiam non poteſt Eccleſiæ de hujuſmodi ſtatu conſtare. Ergo non conſtituent ſtatum apud Eccleſiam, ſed ſolum apud Deum. Immo licet votum coram aliquo teſte, vel promiſſio, aut contractus inter duas tantum perſonas fiat, non ſufficiet ad ſtatum conſtituendum apud Eccleſiam, quia etiam talis actus ita occultus eſt, ut ſufficienter probari non poſſit.

Solvitur impugnatio.

Reſpondeo in primis, non eſſe eandem rationem de voto, vel promiſſione mere interna, & de exteriori occulta: nam internus actus per ſe, & natura ſua non cadit ſub Eccleſiæ cognitionem, & ideo dicitur per ſe occultus; externus vero per ſe cognoſci poteſt ab aliis hominibus, licet in caſu aliquo probationes deficiant, & ideo tunc dicitur per accidens occultus. Quæ differentia tanta eſt, ut ratione illius prior actus mere internus ſit omnino extra directam juriſdictionem Eccleſiæ, externus vero licet per accidens occultus per ſe cadit ſub Eccleſiaſticam juriſdictionem.

Actus promiſſionis, vel voti occultus per accidens, per ſe ſufficit ad ſtatum conſtituēdum.

10 Dico ergo, ex natura rei loquendo, actum exterioris promiſſionis, aut voti, etiamſi occultus ſit, validum eſſe, & obligationem inducere etiam apud Eccleſiam, ac proinde eſſe per ſe ſufficientem ad ſtatum conſtituendum. Unde ſi illud, quod ita factum eſt occulte, aliquando veniat in notitiam Eccleſiæ, poterit cogere homines ad permanendum in tali ſtatu, non quia de novo oriatur obligatio, ſed quia innotuit Eccleſiæ, quę a principio valida fuit. Dico autem *ex natura rei*, quia ſi Eccleſia pręſcribat peculiarem formam, aut ſolemnitatem faciendi talem actum, ita ut aliter factus non valeat, tunc etiam apud Deum talis actus non obligabit, & conſequenter nec ſtatum conſtituet, ſicut nunc matrimonium clandeſtinum ſine parocho, & teſtibus factum non conſtituit ſtatum, nec obligationem inducit propter ſtatutum Eccleſiæ, licet ex natura rei eſſet validum. An vero id fecerit Eccleſia in omnibus modis, quibus ſtatus perfectionis conſtitui poteſt, & an in hoc ſit aliqua differentia inter vota ſimplicia, & ſolemnia, ſeu inter ſtatum perfectionis completum, vel incompletum, in diſcurſu materiæ videbimus.

Utrum ad ſtatū perfectionis requiratur actus, qui obliget ad perpetuo permanēdum, & ad exercendū in eo aliquid perfectionis. Reſolutio affirmativa.

11 Sed interrogari ultimo poteſt circa hanc obligationem, & actum, qui illam inducit, quodnam objectum habitura ſit, ſeu cujus rei obligationem inducat. Duo enim poſſunt ſub tali obligatione comprehendi; unum eſt permanentia perpetua, & immutabilis in tali vivendi modo de ſe apto ad perfectionem exercendam; aliud eſt exercitium ipſum, vel obſervantia aliquarum rerum, vel actionum ſupererogationis, ut orandi, &c. Interrogari ergo poteſt, an utriuſque obligatio neceſſaria ſit ad ſtatum perfectionis. Ad quod breviter reſpondeo, neceſſarium eſſe ad proprium ſtatum perfectionis, ut fiat per actum, qui utramque partem illius obligationis comprehendat, id eſt, qui & ad perpetuo permanendum in tali vivendi modo, & ad obſervandum, ſeu exercendum in ea aliquid perfectionis obliget: ita ſumitur ex D.Th. in loco citato. Et probatur prior pars, quia hæc obligatio poſtulatur propter immobilitatem, quam ſtatus requirit; ergo immediate, ac principaliter in permanentiam talis ſtatus cadere debet, ſicut civilis, & humana ſervitus non conſtituitur per obligationem ſerviendi, niſi illa de ſe perpetua ſit. Nam ſi quis ſe obliget ad ſerviendum pro certo tempore, vel quamdiu ſibi placuerit in contractu permanere, non erit in ſtatu ſervitutis, ſed famulus, aut mercenarius eſſe dicetur.

Objectio.

12 Sed objici poteſt. Quia in Eccleſia ſunt aliqui vivendi modi in congregatione aliqua, vel communitate, cum obligatione obediendi, vel tali, aut tali modo ea operandi, quæ ad perfectionem pertinent, quamdiu ibi permanſerint, & ſine obligatione ad permanendum, & nihilominus illud videtur ſufficiens ad ſtatum perfectionis, quia non eſt ſtatus communis vitæ Chriſtianæ, aliquid enim majus eſt; ergo eſt ſtatus perfectionis, non enim datur medium, ut dixi. Item illa perpetuitas non videtur eſſe de ratione ſtatus perfectionis. Nam ſtatus Epiſcopi eſt ſtatus perfectionis, & tamen poteſt facile relinqui, & mutari quoad obligationem exercendi actiones Epiſcopales ad perfectionem pertinentes, licet conſecratio indelebilis ſit. Item aliqui viventes in ſtatu perfectionis poſſunt expelli, & illo ſtatu privari.

Illius ſolutio.

Reſpondeo ſine dubio ad proprium ſtatum neceſſariam eſſe moralem immobilitatem, ac proinde obligationem ſemper manendi in tali modo, ac ratione vivendi, quantum eſt ex parte ejus, qui talem ſtatum aſſumit, alioqui non aſſumit ſtatum, ſed ſemper eſt quaſi in probatione, vel deliberatione de ſtatu, an ſibi conveniens ſit.

Reſpondetur ad primum exēplum.

13 Unde ad primum exemplum reſpondeo, ſi obligatio permanendi omnino nulla ſit, ſed potius e contrario omnino liberum ſit diſcedere, & talem vivendi modum relinquere, non ſolum impune, ſed etiam ſine culpa, per ſe loquendo talem vivendi modum, licet ad perfectionem utilis ſit, quamdiu durat, ſimpliciter non mereri nomen ſtatus. Unde infra dicemus, tales communitates non eſſe ſufficientes ad ſtatum religioſum,

nec

nec in jure ſub nomine religioſorum, ſeu regularium comprehendi. Et ad argumentum reſpondetur, homines ſic viventes excedere cæteros communes fideles in actuali modo vivendi, cum majori vitæ perfectione, non tamen in ſtatu; ſicut etiam inter ipſos conjugatos quidam perfectius vivunt, quam alii; & ex propoſito voluntatis ſuæ ſervant continue, & perſeveranter meliorem quendam vivendi modum; & nihilominus quoad ſtatum non excedunt eos, qui minus perfecte vivunt. Sic ergo de illis voluntarie permanentibus in talibus congregationibus judicandum eſt.

Reſpondetur ad ſecundum exemplū. 14 Ad ſecundum exemplum de Epiſcopis reſpondemus habere de ſe ſufficientem immobilitatem: nam tenentur ſemper in illo munere permanere, juxta c. *niſi cum pridem.* de Renunt. ſive illa ſtatibus ex voto proprio, ſive ex inſtitutione divina, vel Eccleſiaſtica proveniat, quod poſtea videbimus. Unde Epiſcopus non poteſt ſuo arbitrio ſtatum mutare. Quod autē de licentia Pontificis, propter graves cauſas id interdum liceat, nō eſt contra rationem ſtatus, quia ejus immobilitas non eſt naturalis, aut metaphyſica, ſed moralis, ad quam ſatis eſt, ut ex gravi cauſa, & ex propria obligatione perſonæ proveniat; licet per cauſam extrinſecam, & ob rationem graviorem mutari poſſit. Unde ad ultimum ſimiliter reſpondetur, ibi etiam ſufficientem firmitatem, & obligationem intervenire: ut latius dicemus in tomo ſequenti, inſtitutum ſocietatis interpretando.

Probatur ſecunda pars ſuperioris reſolutionis. 15 Altera vero pars de obligatione ad ipſas actiones perfectionis facile oſtendi poteſt, advertendo, ſub actionibus comprehendi omiſſiones, ſeu privationes morales actionum impedientium perfectionem: nam, ut ſæpe dixi, eadem eſt utrarumque ratio. Sic ergo fieri poteſt inductio. Nam ſtatus Epiſcopalis obligat ad paſtoralis muneris actiones, ſtatus continentię ad caſtitatem ſervandam, & ſtatus religioſus ad paupertatem, & generatim ad obediendum, vel ad particulares actiones, quæ interdum promittuntur in ſpeciali; vel ad obſervationē regulæ generatim, in gradu, & modo ab ea præſcripto. Et in univerſum omnis ſtatus, præſertim ſervitutis, ad aliquam actionem obligat, ut in matrimonio, ſervitute humana, & ſimilibus videre licet. Unde ratio a priori eſt. Quia ſtatus inde dicitur perfectionis, quod firmiter ad opera perfectionis ordinatur; hic autem ordo, cum moralis ſit, intelligi non poteſt ſine aliqua obligatione. Quamvis hæc major, vel minor eſſe poſſit: nam interdū immediate inducitur per ipſum actum promittendi: ut cum ſtatus hic aſſumitur per votum ſpeciale abſtinendi a carnibus, vel quid ſimile; interdum mediate tantum per votum obediendi, immediate vero per præceptum prælati; & tunc variari poterit obligatio juxta modum præcepti, ſeu mandati, aut regulæ.

Obligatio ad opera perfectionis, & ad permanētiam in ratione vitę modo ex uno actu, modo ex multis cōtrahitur. 16 Unde obiter intelligitur, obligationem ad illa duo, quæ declaravimus, ſcilicet, ad opera perfectionis, & ad permanentiam in ratione vitæ, quæ talia opera exigit, interdum contrahi ex vi unius, & ejuſdem actus, interdum ex diverſis. Nam religioſus ex abſoluto voto obedientiæ obligatur ad actiones injunctas, & ad permanendum ſemper in tali ſtatu, ſeu ſervitute; & in quocunque voto de ſe perpetuo idem videre licet. At in Epiſcopatu obligatio ad actionem naſcitur ex munere ſemel ſuſcepto, quamdiu illud durat; quod autem permanere in illo ſit ex obligatione, videtur maxime eſſe ex inſtitutione, & lege Eccleſiæ, quia ex vi ſolius muneris non intervenit aliquod votum, vel promiſſio perpetua. Unde in d. c. *niſi cum pridem*, dicitur: *Cedere Epiſcopatui ſine licentia, Apoſtolica authoritate eſſe interdictum, & nexibus præceptorum impediri*. Quia vero illa lex jam eſt perpetuo adjuncta tali muneri, ideo obligat, eo ipſo, quod munus ſub tali conditione acceptatur, & ita diverſam habet radicem, licet ſuppoſita lege Eccleſiæ, eodem voluntario actu ſuſcipiendi tale munus, utraque obligatio contrahatur. Quæ omnia ex dicendis in ſequentibus clariora fient.

CAPUT XIII.

An ſtatus perfectionis in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum convenienter dividatur.

1 Explicata ratione, ſeu eſſentia ſtatus perfectionis, nonnullæ illius diviſiones explicandæ ſunt, ut cognita ſtatuum varietate, & explicatis breviter cæteris, qui a proprio ſtatu religioſo diſtincti ſunt, circa religioſum ſtatū, qui eſt hujus operis ſcopus, diutius immoremur. Incipimus autē a propoſita diviſione, & quia per eam non tam variæ ſpecies totales, ut ſic dicam, ſtatus perfectionis, quam diverſi gradus ejuſdem ſtatus, & quaſi varia membra ejuſdem corporis diſtinguuntur, ut dicemus, & quia illā præcipue tradidit D. Th. in hac materia 2. 2. q. 183. a. 4. Oportet autē ante omnia ęquivocationem quandam circa diviſum illius partitionis tollere, multum enim ad ejus intelligentiam conferet. Nomen enim ſtatus, ut ſupra tactum eſt, interdum ſignificat conditionem, vel gradum perfectionis, ſeu terminum, ad quem res, vel qualitas aliqua in ſuo augmē pervenit, ut diſtinguitur ſtatus pueritiæ, juventutis, & ſenectutis; aliquando vero ſignificat ſtabilem vivendi modum in ordine ad aliquem finem. Utroque ergo modo poteſt in dicta partitione ſumi ſtatus perfectionis. Et priori modo pertinet diviſio ad ipſam charitatem, ſeu perfectionem ejus; & ita illam tradidit D. Th. 2. 2. q. 24. a. 9. Poſteriori autem modo dicitur proprie de ſtatu ſeu de modo quærendi, aut exercendi perfectionem, & in hoc ſenſu traditur a D. Th. in d. q. 18. & in eo ad pręſentem locum pertinet. Quia tamen iſte ſtatus dicit habitudinem ad perfectionem charitatis, ut diximus, non poteſt diviſio in poſteriori ſenſu ſine priori recte explicari. Et ideo de illo pauca præmittimus. — Nomen ſtatus dupliciter uſurpatur.

2 Solent ergo illi tres gradus, vel ipſi charitati tribui, ſcilicet incipienti, proficienti, & perfectę: vel perſonis, & ſic ſolent Patres eam tradere ſub nominibus incipientium, proficientium, & perfectorum. Atque hos etiam gradus non ſolum in charitate, ſed etiam in fide, & in cognitione Chriſti, & in ſcientia divini eloquii, & in omni virtute ſolet etiam Patres diſtinguere: ut videre licet in Gregorio lib. 2. in Ezechiel. hom. 15. circa verba illa c. 40. *Venit ad portam, & aſcendit per gradus ejus*, per quos myſtice intelligit virtutum gradus. *Quia unaquaque virtus*, ait, *quaſi quibuſdam gradibus agitur: aliud nāque ſunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio.* Et ſimilia latius habet lib. 22. Moral. c. 14. aliàs 21. & 22. ubi etiam in diſcurſu juſtificationis illos tres gradus diſtinguit, & in diverſis virtutibus inter ſe comparatis, & in eadem virtute, fidei, vel alia ſimili; & abſolute in augmento gratię, & ſanctitatis. Sic etiam Bernard. lib. de vit. ſolit. ad fratr. de Monte Dei, parum poſt principium. Et illos tres gradus prius diſtinguit, & poſtea in unoquoque illorum alios tres ſimiles ſtatus conſiderat, & copioſe, ac eleganter proſequitur. Et Hugo de Sancto Victore in ſerm. 1. ſup. Eccleſ. in cognitione Dei, ſeu mentali oratione, eoſdē tres gradus diſtinguit. Et Richard. de ſancto Victore in duobus opuſculis de gradibus charitatis, etiam in charitate perfecta quatuor gradus enumerat: in ſenſu tamen longe diverſo, quia illi potius ſunt varii effectus charitatis, quam gradus, ſeu ſtatus. Et ad hunc modum multi alii Patres diviſionem hanc attigerunt, & præcipue in charitate illam tradunt, quia eſt præcipua virtus, & forma cæterarum, & vinculum, ac ſubſtantia perfectionis. — Tres gradus numerati modo charitati, modo perſonis tribuuntur, & in quavis virtute reperiuntur.

3 Præcipue vero notanda ſunt duo Auguſtini loca; quia in eis videtur quartum membrum illi partitioni adjungere. Nam in lib. de Nat. & Grat. c. 70. de illa dixit: *Inchoata charitas, inchoata juſtitia eſt, charitas provecta, provecta juſtitia eſt; charitas magna, magna juſtitia eſt; charitas perfecta, perfecta juſtitia eſt.* Circa quæ verba dubitare poterit aliquis, quomodo Auguſtinus quatuor ſtatus, ſeu gradus charitatis diſtinguat? Poſſetque apparenter reſponderi, per charitatem perfectam intelligere Auguſtinum charitatem Patrię: nam charitatis via (ut in puncto ſequenti dicemus) nunquam eſt ſimpliciter perfecta; & ideo videtur melius vocari magna, quando ad perfectiorem gradum hujus vitæ pervenit. Obſtat vero, quia ſtatim Auguſtinus, etiam majorem charitatem in hac vita eſſe poſſe fatetur, & ultra illam addit perfectionem vitæ futuræ, dicens: *ſed miror, ſi non habet, quo creſcat, cum de mortali exceſſerit vita.* Accedit, quod tract. 5. in Joan. ante medium de charitate ait: *ut perficiatur, naſcitur; cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita, roboratur; cum fuerit roborata, perficitur.* Ubi etiam quatuor membra enumerat: & in ultimo ſine dubio loquitur de perfectione vitæ hujus, nam adjungit: *Cum ad perfectionem* — Duo Auguſtini loca expenduntur.

ctionem venerit, quid dicitur. Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum; optabã diſſolvi, & eſſe cum Chriſto. Hoc autem dicit charitas hujus vitæ, ut ibi late proſequitur.

4 Indicat ergo Aug. in verbis illis, in charitate ſecũdum ſe ſpectata, (ut ſic dicam) ſupponi antedictos tres gradus ſubſtantiam ejus, ut productum per primam regenerationem; hanc enim vocat in poſteriori teſtimonio charitatem natam: ſicut in infante ante omnia ſupponitur ſubſtantia corporis, prout generationem præciſe terminat; & deinde incipit nutriri, & poſtea roborari, donec perficiatur. Et conſequenter in priori teſtimonio *charitatem inchoatam* vocat eandem, quam in alio loco *charitatem natam* appellavit, quæ nullũ augmentum adhuc accepit. Juxta quam expoſitionem charitas incipiens non dicitur in ordine ad productionem, ſed in ordine ad aliquod augmentum adeo paruum, ut ad robur non ſufficiat. Eſtque probabilis modus loquendi, quamvis nihil impediat ſub charitate incipientium comprehendere totum ſtatum, quem habet charitas ab ipſa productione prima incluſive, ut ſic dicam, uſque ad certum terminum incrementi. Et ita in quocumque ſenſu trimembris illa diviſio ſufficiens eſt.

Charitatis ſtatus in quatuor membra dividi poteſt, ſed omnia in tribus aſſignatis includuntur.

5 In modo autem diſtinguendi illa membra invenitur in Patribus nonnulla varietas, quæ in reipſa poteſt habere fundamentum. Nam in charitate invenitur latitudo graduum intenſionis, & quantitas extenſionis ad varios actus, vel objecta, & major, vel minor perfectio in modo operandi, vel tendendo ad bonum, vel reſiſtendo malis, & peccatis. Primo ergo poteſt illa partitio ſecundum varios intenſionis charitatis gradus explicari: nam in qualibet qualitate, inchoata qualitas dici poteſt, quæ eſt valde remiſſa; perfecta, quæ eſt ſumme intenſa: provecta vero, ſeu proficiens dici poteſt, quę mediocrẽ habet intenſionem, vel in quocumque gradu medio inter infimum, & ſupremum gradum exiſtat. Poſſuntque ad hunc ſenſum verba Aug. accommodari. Et fortaſſe moraliter, ſeu regulariter loquendo in dictis charitatis gradibus diverſitas illa ſecundum intenſionem reperitur; quia charitas ſuis actibus, vel elicitis, vel imperatis augetur in quocunque perfectionis augmẽto; ſimulque eiſdem actibus in intenſione creſcit. Nihilominus tamen non poſſunt illi gradus primo, & per ſe per majorem, aut minorem intenſionẽ diſtingui. Primo quidem, quia perfectus ſtatus charitatis non conſiſtit in gradu intenſionis, ut ſupra dictũ eſt; nec inferiores ſtatus poſſunt per gradus intenſionis diſcerni. Secundo, quia intenſio charitatis viæ non habet certum terminum; ergo ex illa parte non poteſt aſſignari ſtatus perfectæ charitatis per intenſionem ſummam; ergo nec poteſt deſignari aliquis certus gradus intenſionis, & augmenti, in quo ille ſtatus incipiat, & finiatur ſtatus medius, qui proficientium dicitur. Eademque ratio eſt de gradu remiſſionis, & de initio ſtatus augmenti. Tertio, quia intenſio gratiæ, & charitatis poteſt creſcere ex opere operato, vel ex multitudine actuum, ac diuturnitate vitæ; etiamſi homo ſemper imperfecte operetur, & in ſtatu incipientium, & valde imperfectorum maneat.

Non dividitur charitas prædicto modo ratione majoris, vel minoris intenſionis.

6 Secundo poſſunt illa membra diſtingui per extenſionem charitatis: & ſic diſtinguit Bonavent. tres gradus charitatis, in Opuſc. de gradib. virt. ca. 1. to. 1. Primus exteñditur ad ſolos amicos, ſecundus ad inimicos in neceſſariis, tertius in inimicos in his, quæ ſupererogationis ſunt. At primus gradus non meretur nomen charitatis, quia non includit divina, quæ ſunt de ſubſtãtia charitatis. Unde Chriſtus dixit, etiam Ethnicos illam dilectionem habere. Aliter idem Bonav. in Apologia pauperum in 1. reſponſione p. 3. a. 1. primum gradum ponit in charitate amplectente obſervãtiam mandatorum: ſecundum, in extenſione ad conſilia: tertium in perfruitione (ut ait) ſempiternalium jucunditatum; utique quantum in hac vita haberi poteſt. Poſtea vero in ſecunda reſponſione p. 1. ar. 1. ponit hunc tertium gradum charitatis perfectæ in deſiderio moriendi pro Chriſto, vel pro ſalute animarum; quod etiam habet in primo loco citato. Et eundem inſinuant Bernard. & Auguſtin. ſupra, & lib. de Gratia, & lib. arbitr. cap. 17. Plureſque alios modos diſtinguendi hos gradus tradunt Hugo, & Richard. de ſanct. Vict. & Bernard. locis citatis, qui ſunt probabiles.

Aliqui diſtinguunt charitatẽ ratione extenſionis ad varios actus.

7 Quod autem ad rem præſentem ſpectat, nos ſupponimus, in omnibus iſtis gradibus includi totam charitatis extenſionem, quæ illi eſſentialis dici poteſt; ut eſt ex parte objectorum ad Deum, & proximum, ſive amicum, ſive inimicum, & ex parte actuum ad implenda omnia præcepta; & conſequenter etiam ad moriendum pro Chriſto, vel fide ejus, vel pro juſtitia, aut pro ſalute proximorum in caſu neceſſitatis. Deinde credimus, intra illam extenſionem poſſe diſtingui illos tres gradus incipiẽtis, proficientis, & perfectæ charitatis, ut ſtatim explicabimus. Item addimus ultra totam illam amplitudinem charitatis dari perfectionem ejus per extenſionem ad conſilia, & opera ſupererogationis, tam erga Deum, quam erga proximum, tam inimicum, quam amicum. Et adhuc in charitate ſic extenſa, quæ reſpectu prioris dici poteſt perfecta, diſtinguendos eſſe illos tres gradus incipientium, proficientium, utique in via perfectionis, & eorum, qui jam in illa perfecti ſunt. Quomodo diſtinguere ſolent myſtici Theologi tres vias, purgativam, illuminativam, & unitivam.

Prædicta diviſio non cadit etiam in charitatẽ ratione extenſionis ad varios actus.

8 Tertio ergo concludimus, tres illos ſtatus diſtinguendos eſſe ex modo operandi magis, vel minus perfecto; vel ipſã dilectionem Dei, & proximi, vel opera virtutum, quæ ipſa charitas, vel ex neceſſitate, vel ex conſilio, vel ad melius eſſe poſtulabat. Hic autem modus operandi eſſe videtur promptitudo, facilitas, & delectabilitas in operib. charitatis, ſive elicitis, ſive imperatis. Nam modus operandi proprius virtutis, ſeu ex virtute, eſt prompte, ac delectabiliter operari; cum ergo charitas ſit maxima virtutum, recte gradus perfectionis ejus ex diverſitate in tali modo operandi diſtinguentur. Et inde poterit etiam oriri diverſitas in modo operandi magis, vel minus fervente, id eſt, cum majori, vel minori conatu, & intenſione, atque etiam in extenſione ad actus difficiliores, vel heroicos. Atque hoc modo charitas incipiens vocabitur illa, quæ a concupiſcentiis, & aliis paſſionibus nondum mortificatis, non ſolum impeditur, nec facile, & delectabiliter virtutem operetur, ſed etiam in periculo verſatur, ut a peccato aliquo ſuperetur, & expellatur. Et hic ſtatus dicitur ſtatus pugnæ, & viæ purgativæ, quia in illo præcipua cura eſſe debet reſiſtendi concupiſcentiis, & mortificandi paſſiones, nutriendo ſimul, & fovendo charitatem ipſam, ut D. Th. in d. ar. 9. dixit. Hoc autem fieri poteſt, & debet, non tantum ſervando præcepta, ſed etiam præveniendo (ut ſic dicam) occaſiones, in quibus præcepta obligant, ut ad vitanda peccata illis contraria, charitas prompta, & optime diſpoſita ſit. Et ideo talis ſtatus licet ex una parte imperfectus ſit, ex alia in ſtatu perfectionis etiam intenditur.

Tres charitatis ſtatus ex modo operãdi magis, vel minus perfecto diſtinguuntur.

Quænam ſit charitas incipiens.

9 Secundus autem gradus charitatis proficientis, ſeu provectæ, incipit etiam ex parte ſubjecti, quando jam in illo paſſiones ita ſedatæ ſunt, ut pugna contra concupiſcentiam non ita ſolicitet animum diligentem Deum, præſertim de lapſu gravi, quia jam prompte, & faciliter incumbat operationi virtutis, ejuſdemq; charitatis incremento. Et ideo ille ſtatus dicitur vię illuminativæ, quia in eo mens magis, ac magis illuminatur in operationem virtutis. Unde in hoc gradu fortior eſt charitas ad prompte, & faciliter evitanda peccata mortalia, quamvis in vitandis venialibus adhuc difficultatem patiatur. Tertius autem gradus charitatis perfectę eſſe dicitur, quando jam ſunt paſſiones ita edomitæ, & animus operationi virtutis adeo eſt aſſuetus, ut in proprio, & perfectiſſimo munere charitatis, quod eſt diligere Deum, prompte, & delectabiliter ſe exerceat. Et hic eſt ſtatus perfectionis hujus vitæ; qui merito via unitiva eſſe dicitur, quia per dilectionem cum Deo unitur; & hoc eſt præcipuum hujus gradus ſtudium.

Quæ ſit charitas proficiens

Charitas perfecta explicatur.

10 Et hoc fere modo explicat diſtinctionem horum graduum D. Tho. in d. ar. 9. nam licet dicat, hos gradus diſtingui ſecundum diverſa ſtudia, ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum, utiq; pugnãdi contra peccata, creſcendi in virtute, & ſe Deo uniendi; in idem revera coincidit, quia ex diſpoſitione ſubjecti, ejuſq; repugnantia naſcitur neceſſitas prius pugnandi contra peccata, & concupiſcentias, & poſtea exercendi cęteras virtutes, quibus animus præparetur, ut tandem in Deo quieſcere, eique facile uniri valeat. In idem etiam revolvitur, quod de his gradibus ſapienter, ac devote ſcribit Bernard. ſer. 3. & 4. in Cant. eos per oſcula pe-

D. Th. & alii ita diſtinctionẽ horum graduum charitatis explicant.

dum, manuum,& oris Chriſti diſtinguens,quod obſcurius attigerat Origen. hom. 1. in Cant. Eandemq; fere doctrinam habet Greg.lib.24.Moral.c.7.aliàs 12.& 13. ubi habet illa verba, quæ D. Tho. refert in argum. *Sed contra* dicti a.4.*Tres modi ſunt converſorum;inchoatio, medietas,atq;perfectio.*Quos dicto fere modo declarat.

Impugnatur prædicta diviſio.

11 Hactenus diximus de priori ſenſu illius diviſionis; quoniam,ut dixi,ad ſecundum,hujus loci proprium,explicandum neceſſarium viſum eſt. Hinc enim naſcitur difficultas,quomodo poſſit diviſio illa ad proprium ſtatum perfectionis applicari.Primo,quia nullus eſt ſtatus perfectionis, qui ad ſolam inchoationem perfectionis, ſeu ad ſolum primum gradum charitatis incipientium tendat,& in illo terminetur,ac ſiſtat,quia licet ad perfectionem pertineat illum gradum acquirere, non tamen in illo ſiſtere; ſed potius ſtudium perfectionis eſt, ſemper ulterius progredi. Unde idem argumentum fieri poteſt de ſecundo gradu reſpectu tertii;ergo non poſſunt gradus perfectionis ſecundum illa tria membra diſtingui.Secundo objicit ſibi D.Th.d.a.4.quia ſtatus perfectionis pertinet ad ſtatum libertatis,vel ſervitutis;ſed ad illum ſtatum non pertinet illa differentia trium graduum;quia ſtatus perfectionis de ſe ad perfectum obſequium tendit,& obligat; & quidquid minus præſtatur, potius eſt defectus talis ſtatus, quam ejus differentia. Tertio eſt ſpecialis difficultas circa diſtinctionem tertii membri a ſecundo. Quia in hac vita non poteſt talis perfectio acquiri, in qua ſiſtatur, quia in hac vita ſemper ulterius progrediendum eſt. Ergo nec dari poteſt ſtatus perfectionis diſtinctus a gradu,ſeu ſtatu proficiendi. Probatur conſequentia, quia ſumma hujus vitæ perfectio in proficiendo poſita eſt. Et eadem fere difficultas eſt in aſſignanda differentia inter primum, & ſecundum gradum, ſeu ſtatum.

Quibus modis intelligi poſſit prædicta diviſio.

12 Ad has difficultates ſolvendas, & diviſionem in hoc ſenſu explicandam, adverto, duobus modis intelligi poſſe ſtatum dividi in illa tria membra; unus eſt, ut tres illi ſtatus ſecundum quandam limitationem inferiorum graduum omnino inter ſe condiſtincti intelligantur;ad eum modum,quo ſpecies numerorum diſtinguuntur, quia major numerus includit minorem, & non e converſo. Sic ergo ſtatus incipientium dicitur ille, in quo ſolum quæritur charitas inchoata, & ibi ſiſtitur ex vi ſtatus. Proficientium autem dicitur,qui includit præcedentem, non tamen in ejus ſcopo ſiſtit, ſed ulterius progreditur uſque ad ſtatum provectæ charitatis,& in eo ſiſtit ex vi talis modi vivendi. Ultimus vero erit perfectorum ſtatus, qui ultra prædictos ſtatus, ad perfectam cum Deo unionem inſtituit profeſſores ſuos. Alia vero intelligentia illius diviſionis eſſe poteſt, ut membra illa ſolum ſint partialiter (ut ſic dicam) in uno conſummato, & integro ſtatu perfectionis.

13 Juxta priorem ſenſum dicunt aliqui, non eſſe neceſſarium tres illos gradus ad ſtatum perfectionis pertinere; ſed ſatis eſſe, ut in diverſis ſtatibus vitę Chriſtianę inveniantur. Unde aliqui tribuunt ſtatum incipientiũ conjugatis,quia ex vi ſtatus non habent media, quibus proficiant ultra illum gradum; imo ex vi ſtatus ſubjecti ſunt concupiſcentiis,& impedimentis, juxta illud 1. Corinth. 7. *Tribulationem autem carnis habebunt hujuſmodi,ego autem vobis parco.*Et quod alibi dicitur,parentes teneri filiis theſaurizare, quod ſine diſtractione, & animi diviſione non fit.Sed hęc accommodatio non placet: tum,quia illi tres gradus, in his præſertim, qui viam perfectionis profitentur, inveniuntur, & diſtinguuntur a Patribus. Tum etiam ,quia conjugati ex vi matrimonii non habent peculiarem ſtatum vitæ Chriſtianæ formaliter ſumptæ,ſed tantum materialiter, ut jam explicavi. Et ideo ſicut ex vi ſtatus matrimonii non ſunt alligati ad ſola præcepta ſervanda,ſed poſſunt multa conſilia ſervare,ſi velint:ita etiam non ſunt limitati quoad perfectionem charitatis ad gradum incipientium,ſed etiam gradum perfectorum poſſunt attingere, ut ſupra etiam dixi. Ergo ſine cauſa dicuntur ex vi conjugii in ſtatu incipientium commorari. Tum denique, quia juxta illam accommodationem non poterunt alii duo gradus communiter diſtingui, vel aliis vivendi modis attribui.

Male accommodatur conjugatis ſtatus incipientium.

14 Alii inter eos, qui aliquo modo ſtatum perfectionis participant, ita illa membra diſtribuunt,ut gradum incipientium illis perſonis attribuant, quę extrá religionis ſtatum aliquo modo ſpeciali divino obſequio ſe dedicant per votum caſtitatis,vel aliud ſimile. Gradum autem perfectionis omnibus religioſis accommodant: gradum autem perfectorum in ſolis Epiſcopis agnoſcunt. Sed hæc etiam accommodatio nullo modo admittenda eſt. Primo quidem ,quia falſum eſt, religioſum ſtatum ad gradum proficientium limitari. Nam,ut infra oſtendemus, ſimpliciter eſt ſchola perfectionis;& in eo maxime poteſt charitas ad perfectum ſtatum in hac vita poſſibilem pervenire. Hoc enim experientia oſtendit,& docent Patres,ubicumque de illis tribus ſtatibus charitatis loquuntur, Bernardus præſertim, & Gregorius. Et ratio idem demonſtrat, quia in illo ſtatu impedimenta omnia perveniendi ad perfectionem, maxime auferuntur,& media pręcipue illam acquirendi inveniuntur. Ergo ille ſtatus non ſiſtit in gradu proficientium,ſed maxime tendit ad gradum perfectorum. Unde D.Thom.q.184. a.5.tam religioſis, quam Epiſcopis ſtatum perfectionis ſimpliciter attribuit. Unde clare ſentit, ſtatum religionis non eſſe tantum ſtatum proficientium: nam ſi ibi ſiſteret, non poſſet dici abſolute ſtatus perfectionis: præterquam quod, ſi ſtatus perfectionis ita ſumatur, non erit adæquata diviſio, ut in ſequentibus declarabimus.

Non bene accõmodatur non religioſis ſtatus incipientiũ, perfectionis religioſis, perfectorum ſolis Epiſcopis

15 Tandem primum membrum de ſtatu incipientium, non recte attribuitur continentibus,aut virginibus,qui ſolam caſtitatem vovent, & ſecundum exigentiam illius ſtatus vitam inſtituunt. Nam ſi ſunt in ſtatu alicujus perfectionis, cur non erunt etiam in ſtatu proficientium? Etenim modus ille vivendi aptiſſimus eſt ad proficiendum in charitate: ut aperte ſentit Paulus 1. Cor.7.dicens de Virgine: *Cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta,& corpore,& ſpiritu.* Utique juxta ſtatus ſui exigentiam: & e converſo, mortificatio paſſionum ad illius ſtatus conſervationem,& debitam obſervantiam valde neceſſaria eſt,& per illam ad ſtatum proficientiũ pervenitur; nulla ergo ratione poteſt ſtatus ille ad gradum incipientium limitari.Imo etiam de ſe diſponit ad gradum perfectorum attingendum; ideoq; nec ab illo excludi poteſt. Præſertim,quia etiã in ipſa perfectione latitudo invenitur: & licet forte talis ſtatus præciſe ſpectatus per ſe, & ex vi ſua ad ſummam perfectionem non ſufficiat; nihilominus ad aliquem gradum perfectionis, qui gradum proficientium excedat, per ſe poteſt hominem perducere.

Status incipientiũ non recte attribuitur continentibus, aut virginibus.

16 Multo ergo probabilior eſt poſterior modus explicãdi illam diviſionem,nimirum ut non ſit quaſi diviſio generis in ſpecies,id eſt,ſtatus perfectionis in varios vivendi modos, qui ſint veluti ſpecies ſub genere contentæ: ſed ſit diviſio vel accidentis in ſubjecta, vel ſubjecti in accidẽtia. Primam partem probant primę duę rationes dubitandi in principio poſitæ;& quæ contra alios dicendi modos objecta ſunt. Et illam docet Cajet. in q. 183.in principio,dicens, ſtatum incipientium, & proficientium non niſi imperfecte habere rationẽ ſtatus,nec eſſe veluti ſpecies de per ſe,ſed veluti vias ad aliud: nam ipſa nomina *incipientium*, & *proficientium*, includunt habitudinẽ ad perfectionem, tanquam ad terminum.

Prędicta diviſio eſt vel accidentis in ſubjecta, vel ſubjecti in accidentia.

17 Aliæ vero duæ partes ſunt probabiles,& ſub diverſis rationibus veritatem continent; ſtatus enim perfectionis eſt, quaſi accidens quoddam illis perſonis inhęrens,quę talem ſtatum profitentur. Idem autem ſtatus, idemque vivendi modus invenitur in quibuſdam incipientibus, & in aliis proficientibus,& tandem in aliis, qui jam perfectionem attigerunt.Quia non omnes,qui eandem rationem vitæ profitentur, æquales progreſſus in illa faciunt; vel æqualiter illam obſervant: & ideo non tantum perfectionis ſtatus generatim ſumptus,ſed etiam in ſpecie, & in individuo recte dividitur in illa tria membra ex parte perſonarum. Perinde enim eſt, ac ſi diceretur; in ſtatu perfectionis quidam ſunt incipientes, alii proficientes, alii perfecti. Sicque dixit D. Tho.2.2.q.186.a.1.ad 3.*In religione non omnes ſunt perfecti,ſed quidam incipientes, quidam proficientes.*Ideoque in hac conſideratione recte dicitur illa diviſio accidentis in ſubjecta; & ſic dixit Bernardus in d. lib. de vit. ſolit. Hoc autem modo, ſicut ſtella a ſtella differt in claritate, ſic cella a cella; in converſatione ſcilicet, incipientium, proficientium, & perfectorum.

Explicatur, qua ratione ſit diviſio accidentis in ſubjecta.

18 Ali-

Oſtenditur, quomodo ſit diviſio ſubjecti in accidentia.

18 Aliter vero ſumi poteſt ipſe religionis ſtatus, quaſi ſubjectum capax diverſorum modorum accidentalium. Et ſic poteſt illa diviſio accipi, & dici ſubjecti in accidentia; qualis eſt diviſio caloris in remiſſum, & intenſum; & charitatis in incipientē, nutritam, & perfectam, ut ſupra explicatum eſt. Eodem enim modo ſtatus perfectionis poteſt conſiderari, vel tanquam inchoatus, vel ut jam provectus, vel ut plenus, & perfectus; & ideo recte in illa tria membra, tanquam ſubjectum in accidentia diſtingui. Et hoc videtur D. Tho. ſignificaſſe in d.q. 183. a. 4. dicens: *In omni humano ſtudio eſt invenire principium, medium, & finem; & ideo ſtatus ſpiritualis ſervitutis, ac libertatis ſecundum tria diſtinguitur, principium, ad quod pertinet ſtatus incipientium; medium, ad quod pertinet ſtatus proficientium, & finem, ad quem ſtatus perfectorum ſpectat.*

In quocūque ſtatu perfectionis illa tria membra conſiderari poſſunt.

19 Unde fit, ut in unoquoque ſtatu perfectionis acquirendæ, ſeu qui eſt via ad perfectionem poſſint illa tria membra diſtingui; quia unuſquiſque ſtatus perfectionis eſt ſtudium quoddam habens initium, medium, & finem. Et hinc etiam addere poſſumus, in illa partitione numerari quaſi tres partes integrantes eundē ſtatum perfectionis, qui ſit ſtudium acquirendæ perfectionis; & in ea ratione completum, & conſummatum ſit. Nam in eo eſſe debet peculiaris ratio inchoandi perfectionem; & inde tranſeundi ad ſtudium proficiendi in perfectione; ut tandem ſequatur inſtitutio ipſius perfectionis; ita ut ſingulis gradibus propria exercitia, & media, atq; actiones deputētur. Unde quamvis in omnibus illis membris, ac eorum ſingulis, firmitas, & eſſentialis ratio ſtatus perfectionis inveniatur; nihilominus in ſolo tertio membro eſt tanquam in termino; in cæteris vero, tanquam in tranſitu, & quaſi progreſſu ad illum. Atque hanc doctrinam fere totam breviter amplexus eſt Bernardus in d. tr. de vit. ſolit. ubi cum diſtinxiſſet illos tres ſtatus, dicens: *Incipientium ſtatus poteſt dici animalis, proficientium rationalis, perfectorum ſpiritualis*; paulo poſt adjungit: *Et cum ex his tribus hominum generibus conſtet omnis ſtatus religionum, quæ ſicut propriis nominibus diſtinguuntur, ita dignoſcuntur ex ſuorum proprietate ſtudiorum: debent omnes filii Dei in die, qui eſt, ſemper diligenter proſpicere, quid deſit ſibi, unde venerint, quouſque pervenerint; & in quo proficiendi ſtatu ſingulis diebus, vel horis ſua ſe æſtimatio deprehendat.* Unde neceſſe eſt, ut integrum perfectionis ſtudium tres illos proceſſus, ſeu ſtatus, quaſi partes ſuas comprehendat; ſitque veluti quoddam totum heterogeneum ex illis membris inter ſe diſtinctis conſtans. Ex quo etiam fieri poteſt, ut ſecundum majorem, vel minorem participationem actionum, & ſtudiorum partialium varii ſtatus perfectionis, ſeu religionis inter ſe diſtinguantur: ut infra tractando de varietate religionum copioſius dicemus.

Solvuntur duæ rationes dubitandi initio propoſitæ.

20 Ex his facile eſt rationibus dubitandi in principio poſitis reſpondere. Nam prima, & ſecunda recte probant, illa tria membra non diſtingui ut tres ſpecies ſtatus perfectionis totaliter diverſas; non tamen probant, intra eundem integrum ſtatum non diſtingui, ut partes ejus. Quia licet totus ſtatus non ſiſtat in gradu inchoato, vel medio: nihilominus, quia nemo repente fit ſummus, ideo neceſſe eſt, ut per inferiores gradus paulatim ad ſuperiores tendatur. Eo vel maxime, quod, ut dixit Bernardus ſupra, in quolibet illorū graduum ſuus modus perfectionis invenitur, quæ in ſingulis quærenda eſt. *Ab omnibus* (ait) *vobis* (utiq; religioſis) *perfectio exigitur, licet non uniformis; ſed ſi incipis, incipe perfecte, ſi jam in profectu es, & hoc ipſum jam perfecte age: ſi autem perfectionis aliquid attigiſti, teipſum in temetipſo metire, & dic cum Apoſtolo: Non quod jam apprehenderim, aut perfectus ſim, ſequor autē, ſi forte comprehendam, in quo, & comprehenſus ſum, unum autem, quæ quidem retro ſunt obliviſcens, & ad ea, quæ ſunt priora extendens meipſum, ad deſtinatum perſequor, ad bravium ſupernæ vocationis in Chriſto Jeſu,* ad Philip. 3.

Solvitur tertia ratio dubitandi.

21 Et hinc conſequenter reſpondet Bernardus ad tertiam rationem dubitandi propoſitam, in qua petebatur, quomodo poſſit in hac vita diſtingui ſtatus proficientium a ſtatu perfectorum, cum in præſenti quandiu vita durat, proficiendum ſit. Reſpondet ergo tacite Bernardus, addendo verba Apoſtoli in eodem loco. *Quotquot ergo perfecti ſumus, hoc ſapiamus. In quo* (ait) *manifeſte Apoſtolo docente, declaratur, quia perfecta eorum, quæ retro ſunt, oblivio, & perfecta in anteriora extenſio, ipſa eſt hominis juſti in hac vita perfectio. Et perfectio hujus perfectionis ibi erit, ubi erit bravii ſupernæ vocationis perfecta apprehenſio.* Dico ergo, objectionem ſolum probare, ſtatum perfectorum in hac vita non conſiſtere in hoc, ut ad terminum augmenti perventum ſit, ita ut ultra non ſit progrediendum, hoc enim potius perfectioni hujus vitæ repugnat. Nam, ut optime idem Bernardus epi. 253. dixit: *Indefeſſum proficiendi ſtudium, & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.* Et hæc eſt communis Patrum doctrina, ut videri poteſt in Aug. tract. 4. in 1. epi. Joan. & ſerm. 15. de Verb. Apoſt. & ſerm. 50. de Temp. & lib. de Cant. novo ca. 4. Caſſian. collat. 1. præſertim ca. 7. & 13. Baſil. hom. 11. Hexaemer in id, *Creſcite*, &c. Greg. hom. 13. in Ezechiel. Status ergo perfectorum non diſtinguitur a ſtatu proficientium in carentia augmenti, ſed potius in majori affectu, & diligentia in facilitate proficiendi. Itemque in majori fervore operandi altiora, & excellentiora opera apta ad majorem profectum.

22 Denique addit D. Th. d. q. 184. a. 2. *Excedunt perfecti, quia ab illorum affectu excluditur non ſolum illud, quod eſt charitati cōtrarium, ſed etiam omne illud, quod affectum mentis impedit, ne totaliter feratur in Deum.* Quorum verborum ſenſus non eſt, perfectionem hujus vitæ excludere omnia peccata venialia, vel omnem concupiſcentiam, ſeu omnes ejus motus inordinatos; id enim capacitatem hujus vitæ excedit: ut docet Aug. lib. de perfect. juſtitiæ, & ex materia de Gratia ſuppono; ſed eſt ſenſus, quod hæc excludantur a deliberato affectu ejus, qui ad ſtatum perfectorum attigit. Et ideo ab his impedimentis facilius, ac frequētius ſe expediat. Et in eodem ſenſu accipiendum eſt, quod dixit Aug. lib. 83. qu. q. 36. *Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut retinendorum temporalium: nutrimentum ejus eſt imminutio cupiditatis. Perfectio nulla cupiditas.* Utique ſecundum deliberatum affectum. Unde in lib. de perfect. juſtitiæ cap. 9. exponendo plura teſtimonia divinæ Scripturę, quibus ad perfecte vivendum, & ſine macula provocemur, ait: *Currentes exhortantur, ut perfecte currant.* Et ſtatim adjungit: *Ingredi ſine macula non abſurde etiam ille dicitur, quia ad ipſam perfectionem irreprehenſibiliter currit, carens criminibus damnabilibus; atque ipſa peccata venialia non negligens mundare eleemoſynis.* Ubi ſignificat, quamvis ſtatus, ſeu gradus perfectorum non omnia venialia peccata excludat, ad illum nihilominus pertinere, ut multum minuantur, & quæ interdum ex fragilitate accidunt, quam citiſſime mundentur.

CAPUT XIV.

Utrum ſtatus perfectionis in ſtatum illam acquirendi, vel eandem exercendi convenienter diſtinguatur, & quomodo Epiſcopi in ſtatu perfectionis eſſe dicantur.

Utrum ſtatus perfectionis diſtinguatur in ſtatum perfectionis acquirendæ & exercendæ.

1 HÆC diviſio a paucis Doctoribus ſub illis terminis traditur, ab omnibus autem ſupponitur, vel comprehenditur in alia, quam verbis fere æquivalentibus tradunt, diſtinguendo ſtatum perfectionis in ſtatū religioſorum, & Epiſcoporum: ut eſt apud D. Tho. 2. 2. q. 184. a. 5. & ſeq. tamen quia hæc diviſio ſub his terminis data non poteſt ſufficienter intelligi, niſi antea ſub prioribus terminis declaretur, (ut ex dicendis patebit) ideo quærimus, an ſtatus perfectionis convenienter dividatur in ſtatum perfectionis acquirendæ, id eſt, qui ſit veluti ſtudium, & ſchola, in qua doceantur homines perfectionem addiſcere, & obtinere: & in ſtatum perfectionis exercendæ, id eſt, in quo obligetur quis opera perfectionis exercere, etiamſi ex vi illius ſtatus perfectionem propriam acquirere non doceatur. Et quidem in primo membro hujus partitionis nihil dubitationis, aut difficultatis eſt. Nam in capitibus præcedentibus probatum eſt dari in Eccleſia ſtatum perfectionis, aliquid addens ſtatui communi Chriſtianæ vitæ; & omnia, quæ de illo ſtatu diximus, maxime procedunt de ſtatu tendente ad perfectionem inchoandam, promovendam, & conſummandam; ergo omnia, quæ adduximus, probant dari in Eccleſia ſtatum, qui ſit ſchola perfectionis, vel (ut illum D. Thom. vocat) perfe-

perfectionis ſtudium. Et præſertim notum eſt, hujuſmodi eſſe ſtatum religioſum: nam in eo per obſervationem præceptorum, & conſiliorum ad perfectionem acquirendam tenditur. Tota ergo difficultas eſt in altero membro, quomodo poſſit a priori eſſe diſtinctum.

Ratio dubitandi.

2 Et ratio dubitandi eſt. Primo, quia perfectio nec exerceri poteſt, quin prius habeatur; nec haberi poteſt ſine miraculo, niſi prius acquiratur, & ſemel habita, & acquiſita, non eſt otioſa, ſed in eodem ſtatu exercetur; ergo impoſſibile eſt diſtinguere ſtatum exercendæ perfectionis ab ſtatu, in quo acquiritur. Conſequentia per ſe nota videtur, & cum antecedente ſimul declaratur. Nam vel ſtatus, in quo ſimul exercenda eſt perfectio, per ſe ſupponit ipſam perfectionem, & ſic erit quaſi terminus ejus, ſicque non conſtituet ſtatum diſtinctum: nam ſtatus perfectionis acquirendæ, etiam poſt acquiſitum ſuum terminum perſeverat, ejuſque opera exercet. Sic enim religioſus poſtquam ad ſtatum perfectorum pervenit, religioſus durat; & opera perfectionis illi ſtatui maxime conſentanea exercet, dum in aſſidua contemplatione, & unione cum Deo, & in aliis actibus divini cultus, & religionis, vel etiam in aſſiduis miſericordiæ operibus, maxime in his, quæ ad ſalutem ſpiritualem proximorum pertinent, occupatur. Sicut enim habitus per actus acquiſitos ſimiles actus exercet; ita perfectio in aliquo ſtatu comparata exercet actus ſimiles illis, per quos comparata eſt, ideoque tam exercitiũ, quam acquiſitio perfectionis ad eundem ſtatũ pertinet. Ergo ſi ſtatus exercendæ perfectionis per ſe ſupponat perfectionem, non poteſt eſſe diſtinctus ab ſtatu acquirendæ perfectionis. Si vero ſtatus eſt exercendæ perfectionis, & perfectionem non præbet, nec ad illam juvat, non erit ſtatus perfectionis, quia non erit ſtatus bene, & prudenter inſtitutus, & conſequenter non erit ſtatus perfectus, ſed valde imperfectus. Probatur hæc illatio, quia ſtatus perfectionis debet juvare habentem non ſolum ad ſalutem, ſed etiam conferre facilitatem, & aliquam majorem ſecuritatem obtinendi ſalutem: at vero ſtatus obligans ad opera heroica, & perfecta, & non juvans ad perfectionem, nec illam per ſe ſupponens, non poteſt ad ſalutem propriam juvare; ſed potius conſtituet hominem in magno periculo perditionis, eo quod non poſſit moraliter ſuo muneri ſatisfacere; ergo non erit ſtatus perfectionis.

Optima eſt tradita diviſio.

3 Nihilominus aſſero, convenienter ſtatum perfectionis dividi in ſtatum acquirendæ, & exercendæ perfectionis: vel, quod idem eſt, in ſtatum tendentium ad perfectionem, & ſtatum perfectorum. Sumitur hæc diviſio ex D. Th. in d. q. 184. ar. 5. Ubi in arg. *Sed contra*, adducit Dionyſium in c. 5. de divin. nom. qui attribuit perfectionem Epiſcopis tanquam perfectoribus, & in ca. 6. tribuit perfectionem monachis, ut Deo famulantibus. Quæ differentia, ſi attente conſideretur, revera in idem redit. Et in ar. 7. idem magis declarat dicens, in genere perfectionis quoſdam eſſe in ſtatu perfectionis, ut agentes, nimirum, ut perfectores; alios vero, ut recipientes, utique perfectionem ipſam, quam acquirunt: ergo merito priorum ſtatus dicitur eſſe ſolum exequendæ perfectionis; poſteriorum vero etiam acquirendæ. Et q. 185. ar. 4. ad 1. docet idem Sanctus, *quod perfectio religioſorum, & Epiſcoporum ſecundum diverſa attenditur: nam ad perfectionem religionis pertinet ſtudium, quod quis adhibet ad propriam ſalutem: ad perfectionem autem ſtatus Epiſcopalis pertinet adhibere ſtudium ad proximorum ſalutem*. Per quæ verba quaſi deſcribit D. Thom. illa duo membra, quæ nos appellamus, exercendæ, vel acquirendæ perfectionis.

Probatur ulterius eadem diviſio ex eodem D. Thom.

4 Præterea in q. 186. a. 1. ad 4. de ſtatu religionis expreſſe dicit, *eſſe principaliter inſtitutum ad perfectionem adipiſcendam per quædam exercitia, quibus tolluntur impedimenta perfectæ charitatis*. Et in ar. 2. in corpore ait: *Status religionis eſt quædã diſciplina, vel exercitium ad perfectionem perveniendi*. Aſſignat autem illam differentiam, tanquam conſtitutivã ſtatus religioſi, & deſcriptionem illam tanquam ipſi adæquatam: & tamen ſupponit, præter ſtatum religioſum, eſſe alium diſtinctum ſtatũ perfectionis, in quo dicit eſſe Epiſcopos tanquã perfectores: ergo clare ſupponit, & ſentit priorem eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ; poſteriorem vero ſolum agendæ, ſeu exercendæ. Expreſſius vero, & ſub propriis terminis tradit prædictã diviſionem, eamque late declarat Gerſon. 3. to. in tract. de ſtatu perfect. Alph. 67. a lit. V. & tract. ſequ. de perfect. cordis Alph. 68. lit. A. & B. Eandem attigere Dionyſ. Carthuſ. Opuſc. de regulis vitæ Chriſt. ca. 1. & Major 4. diſt. 38. qui expreſſe utuntur verbis *perfectionis acquiſitæ, & acquirendæ*. Quibus accedit Cajet. 2. 2. q. 189. ar. 3. vocans, *ſtatum perfectionis propriæ, vel alienæ*, quæ in idem redeunt, ut infra ca. 16. iterum attingemus.

Probatur diviſio ratione.

5 Ratione poteſt diviſio hæc breviter declarari; quia utrumque membrum illius partitionis datur revera in Eccleſia, & in unoquoque illorum generalis ratio ſtatus perfectionis invenitur, & inter ſe habent ſufficientẽ diſtinctionem, ſeu oppoſitionem, & totum diviſum adæquate complectuntur. Ergo nihil illi diviſioni deeſt ad bonam partitionem neceſſarium. Conſequentia eſt clara, & antecedens per ſingulas partes probatur. Nam in primis de ſtatu religionis ſatis jam probatum eſt, eſſe ſcholam acquirendæ perfectionis. Unde Dionyſius c. 6. de Eccleſia. hierarch. p. 1. de Monachorum ordine dicit: *Sanctorum myſteriorum ſacrificia ediſcens a ſacra eorum ſcientia, ad exactiſſimam perfectionem divina ratione ſubvehitur*. Et addit: *Unde ſancti Præceptores noſtri divinis eos appellationibus ſunt proſecuti, partim Therapeutas, id eſt, cultores a ſincero Dei famulatu, atque cultu: partim Monachos ab individua, & ſingulari vita appellant, ut quæ illos in divinam, Deoque gratam perfectionem promoveat*. Tradit Caſſian. late collat. 1. præſertim c. 7. & ſequ. & reliqui Patres communiter.

Objectio.

6 Sed objicit Gerſon ſupra, quia, ſi religio eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, immerito ſtatus perfectionis vocatur; aptius enim dicetur via ad perfectionem, quã ſtatus ejus: nam repugnat eſſe jam in ſtatu, & eſſe in via. *Quis enim, ait, dicet religioſum eſſe in ſtatu gloriæ, quia eſt in ſtatu illius adipiſcendæ?* Sic enim D. Th. ſupra ait, religioſum ſtatum perfectionem, ut finem reſpicere, ad quem tendit: non ergo erit ſtatus perfectionis, ſed tendens ad perfectionem.

Solvitur objectio.

Sed in primis objectio eſt de ſolo modo loquendi. Deinde exemplum de gloria non eſt ſimile; quia gloria eſt finis extrinſecus, & remotus. & non acquirendus in eodẽ ſtatu, ſed trãſeundo ad alium vitæ ordinem. At vero perfectio ſpecialis, & propria hujus vitæ, eſt finis proprius, & quaſi intrinſecus ſtatus religioſi, & intra ipſum acquirendus, & ideo merito talis ſtatus ſimpliciter perfectionis dicitur, quia ita eſt via ad perfectionem, ut etiam terminum includat. Nam (ut cap. præced. dicebamus) ſtatus religionis non tantum inchoantes, & provectos, ſed etiam perfectos habere debet: & quia perfecti ſunt præcipui, & maxime intenti, ab illis ſimpliciter denominatur. Eo vel maxime, quod hæc via ſimul eſt cum termino magis, vel minus perfecto, juxta majorem, vel minorem progreſſum in tali via factum. Unde in omnibus vere profitentibus talem ſtatum aliquis eſt perfectionis gradus, licet non in ſingulis ſit in gradu perfecto; eſſe autem poteſt, & debet in toto corpore. Quamvis etiam in omnibus ſit quodammodo in via; quia hujus vitæ perfectio, quantacumque ſit, in hoc ſemper conſiſtit, ut ad majorem perfectionem anhelet, ut in fine cap. præced. dictũ eſt: ideoq; etiam reſpectu perfectorum in religione exiſtentium, ſemper eſt ſchola perfectionis, quamvis etiã ſtatus perfectionis ſit. Et ita ſimul probatum eſt, totam rationem ſtatus perfectionis in hoc membro inveniri.

Probatur dare ſtatum perfectionis exercendæ qualis eſt Epiſcoporum ſtatus

Quod vero etiam detur in Eccleſia alius ſtatus perfectionis exercendæ, ſeu communicandæ aliis, in Epiſcoporum ſtatu concipimus. Nam ſupponimus Epiſcopos eſſe in ſtatu perfectionis ex vi ſuæ dignitatis; quod in cap. ſequ. ex profeſſo tractandum, & declarandum eſt. At non ſunt in ſtatu perfectionis acquirendæ; ergo in illis datur ſtatus perfectionis exercendæ, non poteſt enim cogitari medium. Minor probatur, tum ex ipſo uſu, tum ex fine, & inſtitutione talis ſtatus, qui eſt ad illuminãdos, & perficiendos alios: ut docet Dionyſ. dicto lib. ca. 5. & 6. Et ſumitur ex illo Matth. 5. *Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi: nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt*. Et ideo, qui in illo ſtatu conſtituitur, licet indigeat propria, & perſonali perfectione, non recipit ex vi ſtatus media, quibus illam acquirat, ſed quibus illam exerceat circa alios,

Ergo

Ergo merito dicitur eſse ſtatus perfectionis exercendę, non vero acquirendæ, & ita ſufficiẽter probata eſt illorum membrorum differẽtia, & quaſi oppoſitio; quia & ad diverſos fines proprios tendunt, & diverſis actionibus per ſe incumbunt, & lõge diverſas obligationes habent; ſunt ergo plane diſtincti. Deniq; inde facile oſtenditur, diviſionem eſſe adæquatam, quia perfectio non poteſt intendi, niſi vel ut agenda, vel ut recipienda, id eſt, vel ut aliquis eam ſibi acquirat, vel ut illã aliis communicet; neque inter hęc poteſt cogitari medium. Nam vel illud eſſet per miſtionem, ſeu participationẽ utriuſque extremi; & hoc non, quia ille ſtatus ſub priori mẽbro perfectionis acquirendæ comprehenditur, ut ex dictis intelligi poteſt, & magis ex dicendis de ſtatu religioſo conſtabit: vel eſſet per carentiam utriuſque extremi; & hoc etiam non erit medium reſpectu talis diviſionis, quia nullo modo continebitur ſub diviſo. Sicut inter Doctorem, & diſcipulum non datur medium, in genere utique ſtudentium, ſeu eorum, qui literas profitentur, licet extra illud genus poſſit dari medium per utriuſq; muneris abnegationẽ; ita ergo eſt in præſenti. Atque ita ſatis probata ſunt omnia, quæ propoſuimus, ac ſubinde diviſionem optimam, ac neceſſariam eſſe.

Solvitur ratio dubitandi.

8 Ad rationem igitur dubitandi reſpondemus in primis, recte diſtingui illa duo mẽbra ex finibus per ſe primo intentis in illis ſtatibus, ſcil., perfectionis propriæ, vel aliorum, & conſequenter ex diverſis mediis, actionibus, quæ ad illos fines per ſe ordinantur. Deinde, de ſtatu perfectionis exercendę, dicimus poſſe aliquem exercere opera perfectionis, licet perfectus non ſit: ſicut poteſt caſtitatem alteri perſuadere, qui caſtus non eſt; & paupertatem, qui non eſt pauper. Et ratio eſt, quia propria perfectio non eſt principium adęquatum actionum perfectarum, præſertim earum, quæ ad alios perficiendos ordinantur. Et ideo poteſt aliquis eſſe perfectior, licet non ſit perfectus. Ut autem ſit in ſtatu perfectionis, ſatis eſt, quod ſit in ſtatu perficientis, licet ipſe perfectus non ſit, Quia vero hic modus operandi perfectionem nimis imperfectus, & inefficax eſt, & moraliter vix poteſt cum fructu fieri, juxta verbum Chriſti Matth. 5. *Si ſal evanuerit, in quo ſalietur?* Ideo concedimus, ſtatum hunc perfectionis exercendæ, ut recte aſſumatur, & exerceatur, requirere perſonalem perfectionem in eo, qui talem ſtatum profitetur. Unde optimus ordo erit, quod in tali perſona perfectio antecedat, tanquam diſpoſitio ad illum ſtatum conveniens, & maxime neceſſaria: ut ſignificavit Chriſtus Dominus, quando a Petro, priuſquam Vicarium ſuum illum crearet, interrogavit, *Amas me?* Matth. 21. quod in omnib. ad talem ſtatum perfectorum aſſumendis locum habet. Non eſt autem neceſſe, ut illa perfectio perſonalis in aliquo ſtatu perfectionis acquiſita ſit, poteſt enim extra ſtatum perfectionis comparari; & ideo licet hic ſtatus requirat perfectionem perſonæ, ut bonam diſpoſitionem ad illum, non ideo ipſe erit ſtatus perfectionis acquirendæ, nec per ſe illam præſtabit, ſed aliũde illam petet. Nec inde ſequitur, ut in fine illius rationis inferebatur, hunc ſtatum perfectionis non eſſe bene, ac prudenter inſtitutum; quia prudens alicujus ſtatus inſtitutio non poſtulat, ut ipſemet ſtatus conferat, vel doceat, aut aliter ſecum afferat omnem bonam diſpoſitionem ad illum neceſſariam. Sicut Epiſcopatus requirit ſcientiam, non tamen illam confert. Pertinet ergo ad prudentiam aſſumentis, & conferentis tale munus, ut ſine tali diſpoſitione non detur, vel aſſumatur; non vero, quod ſtatus ipſe illam per ſe tribuat.

Status perfectionis exercendę non conſtituit hominem in periculo perditionis.

9 Unde non ſequitur, ut ulterius inferebatur, quod talis ſtatus conſtituat hominem in periculo proprię damnationis, obligando ad opera perfecta, & non dando perfectionem: ſed ipſe homo ſe conſtituit in periculo, ſi abſque debita diſpoſitione talem ſtatum accipiat. Ne tamen videamur nimiam obligationem imponere talem ſtatum aſſumentibus, addimus, licet convenientiſſimũ ſit, & longe melius non aſſumere munus perficiendi alios, niſi poſt multam propriæ perfectionis exercitationem, & acquiſitionem; nihilominus non eſſe ſimpliciter, & ex præcepto neceſſarium, ut in re ipſa, & in executione talis perfectio præcedat. Sed ſatis eſt, ut propoſito, & voluntate de ſe efficaci habeatur, ſaltem quoad implenda omnia, quæ ex vi talis muneris neceſſaria ſunt, & ſub obligationem cadunt, quamvis perfectiſſima ſint. Qualia ſunt, pro ovibus animam ponere, Joa. 10. & pro earum ſalute vigilare, & convenienter illas paſcere, ut 1. Petri 5. docetur. Ac denique non eſt extra rationę hujus ſtatus, quod in eo ſimul exerceatur perfectio, vel acquiratur, vel jam acquiſita augeatur. Nam, ut bene notavit Gerſon in priori tract. lit. V. ad finem, licet ſtatus prælatorũ ſit ſtatus perfectionis exercendę, hoc tamẽ non obſtat, quin illomet exercitio perfectionem acquirant, vel in illa creſcant, quia non ſunt in ſũmo perfectionis, ſed in illa ſemper creſcere poſſũt; & ipſa opera, quæ exercent, quo perfectiora ſunt, eo ſunt ad creſcẽdum in virtute aptiora. Sed quia hoc non eſt per ſe intentum ex vi illius ſtatus, ſed quod aliorum ſaluti, & perfectioni ſtudeatur; idcirco hinc ſumit ſuam veluti ſpecificationem, & diviſionẽ ab alio ſtatu.

Solvitur quod contra aliud diviſionis membrũ objiciebatur.

Et ita obiter ſatisfactum eſt ad id, quod ex parte alterius membri objiciebatur; quia in ſtatu perfectionis acquirendæ, ſeu religioſo, non tantum acquiritur, ſed etiam exercetur perfectio; imo tunc maxime exercetur, cum magis eſt acquiſita, ſeu magis aucta. Eſt enim id veriſſimum; ſed illud exercitium ſemper eſt ad acquiſitionem proprię perfectionis neceſſarium, & quia perfectio hujus vitæ non habet in illa intrinſecum terminũ, ſed in perpetuo augmentum maxime conſiſtit, ideo ſemper exercetur, ut creſcat, ſemperque eſt exercitium pertinens ad ſtatum perfectionis acquirendæ.

CAPUT XV.

Utrum Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis exercendæ, ſeu perfectorum, ac perficientium.

1 IN præcedenti cap. ſuppoſuimus, Epiſcopos eſſe in ſtatu perfectionis, quem exercendæ, ſeu communicandæ perfectionis appellamus: nunc autem illud probare, & amplius explicare neceſsarium eſt. Non eſt tamen in animo omnia, quæ ad munus Epiſcopale, & ad obligationes Epiſcoporum pertinent, in præſenti opere tractare; licet magna ex parte id fecerit D. Tho. in 2.2.q.185, per totam; quoniam & ab inſtituto præſentis operis alienum eſt, & juxta mentem, ac diſtributionem noſtram proprium locum habet in tomo 6. ad 3. p. D. Thomæ: Ubi cum ſacramento ordinis totam Eccleſiaſticam Hierarchiam (ſi Deus vires, & vitam conceſserit) elucidare pro viribus deſideramus. Solum ergo nunc conſideramus Epiſcopatum ſub ratione ſtatus perfectionis, quoniam ad complementum hujus materiæ, & exactam cognitionem, & diſtinctionem ſtatuum, neceſsarium eſt.

Cur Epiſcopatus inter ſtatus numeretur. Prima ratio dubitandi.

2 Primum ergo dubitare quis poteſt, cur Epiſcopatus inter ſtatus numeretur, cum ad miniſteria potius pertineat, quæ nos in c. 1. & 2. ab ſtatibus diſtinximus, & a præſenti conſideratione rejecimus. Quod autem Epiſcopatus miniſterium ſit, conſtat ex Paulo ad Epheſ. 4. dicente: *Alios autẽ Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii.* Unde 1. ad Timotheum 4. ad illum, tanquam ad Epiſcopum ſcribit: *Hæc præponẽs fratribus, bonus eris miniſter Chriſti* Jeſu. Et frequenter in ſuis epiſtolis ſe, & alios Apoſtolos miniſtros Chriſti vocat, quib. in miniſterio Epiſcopi ſucceſserunt. Eſt ergo Epiſcopatus unum ex potiſſimis Eccleſiæ miniſteriis; nõ eſt ergo ſtatus. Quia miniſterium ordinatur ad aliorum ſalutem, in quo habet cõvenientiam cum gratia gratis data; ſtatus vero ad propriam perfectionem habentis inſtituitur, quæ non ſemper eſt conjuncta cum aliorum perfectione, ſicut nec gratia gratis data gratum facientem per ſe conjunctã habet.

Secunda ratio dubitandi.

3 Accedit ſecundo, quod Epiſcopatus non habet immobilitatem ad rationem ſtatus neceſsariam, quod in hunc modum declaro. Nam in Epiſcopatu duo poſſunt conſiderari, ſcilicet, conſecratio, & prælatio. Prior immobilis eſt, & indelebilis; illa tamen non conſtituit ſtatum perfectionis, quia non obligat ad aliqua opera perfectionis, ſed tantum præbet quandam capacitatem, & poteſtatem ad Epiſcopales actiones exercendas, quatenus ad ſolam poteſtatem ordinis pertinent; non tamen dat paſtorale jus, nec per ſe obligat ad aliqua opera conſilii, vel perfectionis; nec per ſe habet annexum votum caſtitatis, neque aliud ſimile; neque ex vi ſua obligat, quaſi ex officio ad perficiendum, vel illuminandum alios; ſed ad ſummum propter quandam perſonæ dignitatem tenebitur talis per-

ſona majus exemplum virtutis, & honeſtatis præbere intra latitudinem præceptorum, quæ obligatio cō munis eſt omnibus perſonis in aliqua dignitate conſtitutis, ſervata proportione; per ſe autem non ſufficit ad ſpecialem ſtatum conſtituendum, multoque minus ad ſtatum perfectionis. Altera vero pars de Epiſcopatu, quoad prælaturam ipſam, ſeu paſtorale munus, licet officium perfectionis eſſe videatur, non tamen habet immobilitatem ad rationem ſtatus neceſſariam. Nam (ut ſupra dixi) immutabilitas moralis ſtatus duas obligationes requirit; una eſt ad ipſa opera perfectionis exercenda, quamdiu perſona in tali munere, vel vivendi modo permanet: alia eſt ad permanendum in tali munere, ſeu quaſi ſervitute. Prælatus vero licet, dum habet Epiſcopatum, obligetur ad actiones ejus ex vi muneris, non tamen obligatur ad permanendum ſemper in illo officio; quia nec ex natura rei, nec ex ſpeciali voto, aut pacto ad hoc obligatur. Quod ſi fortaſſe lege poſitiva canonica talis obligatio Epiſcopo impoſita eſt, illa eſt valde extrinſeca, & non ſufficit ad ſtatū conſtituēdum; quia ipſa etiā eſt facile mutabilis, & quia etiā curatis, & aliis inferioribus prælatis tale præceptū poteſt imponi.

Tertia ratio dubitandi, an Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis.

4 Tertio, quamvis demus Epiſcopale munus habere aliquam rationem generalem ſtatus, poteſt ſpecialiter dubitari de differentia illa *perfectionis*, quomodo in ipſum conveniat. Quia ſtatus perfectionis præter præcepta debet amplecti conſilia ſaltem aliqua, obligando aliquo modo ad aliqua ſupererogationis opera: Epiſcopatus autem non obligat ad ulla conſilia ſervanda; quia nec obligat ad caſtitatem ex vi ſua (ut ſupponimus.) Quamvis enim Epiſcopi obligētur nunc ad caſtitatem, non eſt ex peculiari titulo Epiſcopatus, ſed ex generali ratione ſacri ordinis, qui ad Epiſcopalem conſecrationem antecedit: & illa etiam obligatio non naſcitur ex ipſo ſacro ordine, ut talis eſt, ſed ex Eccleſiæ inſtitutione, qua votum caſtitatis tali ordini annexum eſt. Et præterea, ſi tale votum aliquo modo ſtatum perfectionis conſtituit, non eſt perfectionis exercēdę, ſed acquirendæ, ſaltem incomplete, quæ omnia in ſequentibus explicabuntur, & oſtendentur. Nec etiam obligat Epiſcopatus ad Evangelicam paupertatem; quia Epiſcopus & eſt capax dominii temporalium bonorum, & de facto illud habet ſine ulla repugnantia ſui ſtatus, nullumve defectum contra illum committendo. Idemque eſt de voluntaria obedientia, nam, ſi quam promittit Epiſcopus ſummo Pontifici, illa promiſſio non cadit in materiam liberam, ſed alioquin de ſe neceſſariam, quam magis confirmat: quod non ſatis eſt ad ſtatum perfectionis. Deniq; idem eſt de quibuſcumque aliis operibus ſupererogationis; quia licet Epiſcopus ratione muneris ad aliqua ex præcepto teneatur, ad quæ antea non obligabatur, id non ſatis eſt ad ſtatum perfectionis: nam id commune eſt omnibus novum munus aſſumentibus; ut patet in Parochis, Prælatis inferioribus Epiſcopis, Doctoribus cathedras regentibus, imo etiam in Regibus, & quibuſcumque aliis gubernatoribus. Ipſi ergo licet ratione munerum ſpeciales habeant obligationes, nihilominus dici non poſſunt conſilia ſervare, ſed præcepta, quia ſuis muneribus ſatisfaciunt. Et ideo non poſſunt propter eam cauſam ſtatum perfectionis habere. Idem ergo erit in Epiſcopis.

Certum omnino eſt Epiſcopatum eſſe ſtatū perfectionis. Probatur primo ex traditione & conſuetudine Eccleſiæ.

5 Nihilominus omnino aſſerendum eſt, Epiſcopos, ratione paſtoralis muneris eſſe in ſtatu perfectionis, non tanquam in via ad illum, ſed tanquam in termino, qui proprie dicitur ſtatus perfectorū, & perficientium. Ita docet D. Tho. in locis citatis, & conſentit Gerſon. nec aliquis Scholaſticorum diſſentit. Probari poteſt ex antiqua traditione, & communi conſenſu Eccleſiæ. Quem poſſumus in primis colligere ex honorificis titulis, & nominibus, quibus tota antiquitas Epiſcopos condecoravit. Nam in primis olim vocabantur ſancti, vel ſanctiſſimi non propter perſonalē ſanctitatem, quæ incerta, & occulta eſt, ſed propter ſtatus perfectionem. Ita legimus frequenter in antiquis Conciliis præſertim in Epheſ. in multis epiſtolis, & in Chalcedon. in principio, cum Epiſcopi cenſentur, & in Clement. 1. §. 1. de pœnis ex hac appellatione inter alias, excellētia Epiſcopatus colligitur. *Epiſcopi*, ait, *dicuntur ſanctiſſimi, Chriſti legati ſpirituales Patres, columnæ Eccleſiæ*, &c. Hinc etiam Juſtinianus Imperator in collat. 9. Authenticorum inſcripſit titulum 15. *De ſanctiſſimis Epiſcopis*, & in pluribus ejus tituli capitib. eos ita compellat, & beatos, ac Deo amabiles, & aliis ſimilibus encomiis excellentiam illius ſtatus recognoſcit. Et ſimilia reperit in multis legibus C. de Epiſcopis, & clericis. Maxime vero ponderanda eſt lex 42. *Nos ſemper*, ubi perfectionem Epiſcopalis ſtatus collatione facta ad Apoſtolicum, ſic declarat. *Si Apoſtoli ſacerdotium a Domino Chriſto Deo noſtro accipientes, & omnibus bonis terram implentes, ſuamque doctrinam omnibus tradentes, nec ſuæ quidem in hoc mundo conceſſæ vitæ, ut ſaluti noſtræ inſervirent, pepercerunt; an non æquum eſt, eos, qui in eorum munus ſuccedunt, & ſanctis Eccleſiis ſacerdotes præſunt, puram, atque incorruptam vitam agere, & opes, ac pecunias pro nihilo ducere, vitamque ſuam omnem ad clementiſſimum Deum referre, ac dirigere.* Et infra dicit, Epiſcopos liberos eſſe debere a filiorum cura, & omni ſolicitudine rerum temporalium. *Quia omne illorum ſtudium & cogitatio in Dei cultu, & rebus Eccleſiæ verſari debet.* Conſonat id, quod Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. & Can. 6. & 7. docet, Epiſcopos eſſe ſucceſſores Apoſtolorum, & in hierarchico ordine eſſe præcipuos. Ex quo infert Symmachus Papa in ep. ad Laur. Epiſcopū Mediol. quę habetur 2. to. Concil. poſt 6. Synodum Romanam Epiſcopum etiam debere ſanctitate præcellere, cum ſit honore præſtantior. Et Innoc. III. in c. *ex multa* de voto, dixit de Epiſcopis, quod *ſicut dignitate præcedunt, ita religione*, id eſt, ex vi ſtatus præcedere debent. Unde Greg. hom. 17. in Evang. Epiſcopale munus *locum ſanctitatis* appellat; & graviter reprehendit eos, qui digne illud non implent, ſed *terrenis actibus implicantur*. Quod late ibi proſequitur. Merito ergo in ſtatu perfectionis Epiſcopi eſſe dicuntur.

Probatur deinde authoritate D. Dionyſii.

7 Præterea Dionyſ. c. 5. de Eccleſiaſt. hierarch. Epiſcoporum ſtatum ſic deſcribit: *Pontificum ordo ſacratior, primus eſt divina ſpeculantium ordinum, idemque & ſūmus, & ultimus.* Et infra: *Eſt igitur Pontificalis ordo, qui conſummati virtute ſuffultus, perficientia quæque hierarchiæ præcipuo, & proprio peragit munere*, &c. Et in cap. 6. Epiſcopalem ſtatum religioſo anteponit. Et Ignatius epiſt. 10. ad Smyrnenſ. inter multa alia de Epiſcopali dignitate ait: *Epiſcopo nihil majus eſt in Eccleſia, quia Deo conſecratus pro totius mundi ſalute.* Quibus verbis perfectionem ſtatus Epiſcopalis recte deſcribit. Idem ſumi poteſt ex Athanaſio, & aliis Epiſcopis Alexandrinis in epiſt. ad Felicem II. in to. 1. Conc. ubi Epiſcopos vocant *Columnas, qui Eccleſiam ſuſtinere, & propriis humeris portare debent.* Item ex Greg. li. 4. epi. 31. ubi affert loca Scripturę, in quibus Sacerdotes Angeli, & Dii appellantur. Et adducit exemplum Conſtantini, qui tanta veneratione dignos Epiſcopos cenſuit, ut deos appellaret. De quo titulo, ſeu appellatione videri poſſunt, quæ dixi in lib. 3. defenſionis fidei ca. 24. n. 7.

Probatur tertio ex Patribus.

8 Multa etiam in hanc rem tradunt Patres dignitatem Epiſcopalem commendantes; præſertim Amb. lib. de dignitate Sacerdotali c. 2. *Honor* (ait) *& ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari.* Et c. 3. ait. *Nihil eſſe ſublimius Epiſcopis.* Et infra. *Ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio: ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus provectus.* Certe deifica profeſſio plus quam ſtatum perfectionis indicat, cui & *religioſus amictus*, & *religioſæ actiones* reſpondere debent. Similia multa habet Chryſoſt. in lib. de Sacerd. Nam licet ſępe de Sacerdotio generatim loquatur, maxime ad Epiſcopos ſermonem dirigit. Unde in lib. 3. circa medium, ſic ait: *Epiſcopum certe convenit, & ſtudio acri, & perpetua vitæ continentia, tanquam adamantinis armis circumſeptum quoquo verſum circumſpicere*, &c. Et li. 6. in principio Epiſcopos cum Monachis comparans ait: *Multo majorem vitæ integritatē illis neceſſariā eſſe*, quod late proſequitur. Et in Orat. de ſancto Philogon. circa medium de cura paſtorali Epiſcopi, ſi debite fiat, inquit: *Nullum officiū hoc Deo charius eſt.* Ex quibus verbis, & aliis multis ſimilibus, quę in Patribus inveniuntur, colligimus, eos non tantū docere Epiſcopos in ordine Eccleſiaſtico habere præcipuum quendam locum, & ſuperiorem poteſtatem, ſed etiā ratione ſui muneris poſtulare magnam ſpiritualem perfectionem in ſeipſis, ut alios poſſint perficere, & *eſſe forma gregis ex animo*, ut

Petrus

Petrus ab eis exigit 1. epiſt. cap. 5. Et ita etiam ſumi poteſt aſſertio ex his, quæ Paul. in epiſt. ad Timoth. & Titum, in ſanctitate, & moribus Epiſcopi requirit.

Probatur primo in Epiſcopatu veram rationem ſtatus inveniri.

9 Ut vero hanc veritatem ratione probemus, ſimulque dubitandi rationibus ſatisfaciamus, prius oſtendendum eſt, quomodo in Epiſcopatu vera ratio ſtatus inveniatur; deinde vero, cur perfectionis eſſe dicatur. Primum probatur ex duabus conditionibus, quas in primo capite hujus libri dixi eſſe ad ſtatum neceſſarias. Una eſt, ut dicat modum eſſendi in aliqua conditione pertinente ad rei complementum, vel dignitatem, vel commodum vivendi modum. Altera eſt, ut illa res habeat permanentiam, & ſtabilitatem. Prior autem harum conditionum ſatis clare invenitur in Epiſcopatu, præſertim ut includit non ſolum conſecrationem cum poteſtate ordinis, ſed etiam prælationem, ſeu Epiſcopale munus cum obligatione ſua, & poteſtate juriſdictionis, prout nunc de illo loquimur. Hæc enim conditio eſt perſonæ ad magnam ipſius dignitatem, & perfectionem pertinens. Nam licet Epiſcopatus ad aliorum cōmoda per ſe primo inſtitutus ſit; quia vero illa commoda ſpiritualia ſunt, & per actiones valde perfectas procurantur; non poſſunt in magnum ſpirituale bonum ipſiuſmet operantis non redundare: nec hoc eſt a proprio fine ipſiuſmet muneris alienum; ita enim ordinatur ad aliorum bonum, ut bonum ipſiuſmet habentis non excludat. Nam, ut Paulus ait ad Heb. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*. Et infra: *Quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate, propterea debet, quemadmodum pro populo, ita & pro ſemetipſo offerre*. Eademque ratio eſt de cæteris actionibus, & ſpiritualibus profectibus. Præterquam quod talis conditio ex natura ſua requirit in perſona magnam ſanctitatem, & affert obligationem exercendi illam, & ita ſatisfactum eſt primæ rationi dubitandi. Nam licet Epiſcopatus ſit miniſterium, & ſub ea ratione in præſenti non conſideretur; nihilominus tale eſt, ut ratione ſuæ dignitatis, & perfectionis ad conſtituendum ſtatum ſufficiat, ut in puncto ſequenti magis declarabitur. Major difficultas eſt, quomodo in hoc munere inveniatur ſtabilitas, ſeu perpetua obligatio ad ſtatum neceſſaria propter rationem dubitandi ſupra poſitam.

Obiter ſolvitur prima ratio dubitandi.

Solvitur ſecunda ratio dubitandi.

10 Ad quam juxta opinionem aliquorum poteſt reſponderi ad rationem ſtatus ſatis eſſe, quod obligatio exercendi perfecta opera inſeparabiliter conjuncta ſit cum tali munere, quamdiu in ipſo aliquis permanſerit. Nam hæc immobilitas, ſeu neceſſitas quaſi compoſita, ſeu ex ſuppoſitione talis muneris ſufficiens eſt ad rationem ſtatus, etiamſi perſeverantia in tali munere voluntaria ſit, & per ſe non cadat ſub ſpeciali obligatione. Præſertim, quia non eſt de ratione ſtatus immobilitas abſoluta, ſed ſatis eſt, quod moraliter ſit difficile mobilis; & quod habeat graves cauſas perſeverantis durationis moraliter perpetuæ; tale autem videtur eſſe Epiſcopale munus, etiam ſecluſa ſpeciali obligatione rigoroſa permanendi in illo, quia propter ſuam dignitatem, & excellentiam firmiter adhæret.

Diſplicet tamen ſolutio.

11 Sed nihilominus hic modus dicendi nobis non ſatisfacit, quia illa immobilitas obligationis conditionata, ſeu ex ſuppoſitione muneris valde imperfecta eſt, cum ex ſola libera voluntate conditio illa pendeat, ut in fine capitis decimi dictum eſt. Nec ex ſola dignitate, & excellentia muneris naſcitur ſufficiens immobilitas, ſi nulla obligatio permanendi in tali munere adjungatur. Tum, quia ſicut muneris dignitas ad permanendum in eo invitat, ita difficultas, & arduitas deterret etiam prudentiſſimos homines, qui agnoſcunt Epiſcopatum magis oneris, quam honoris eſſe debere: ut notant Aug. lib. 19. de Civit. ca. 19. Hier. epiſt. 83. ad Ocean. & Chryſoſt. hom. 10. in 1. ad Timoth. Tum etiam, quia utcumque res pendeat ex ſola libera hominis voluntate, non poteſt dici ſatis firma, & permanens, ideoque dicendum eſt ſimpliciter Epiſcopatum habere abſolutā immutabilitatem moralem; quia eo ipſo, quod ſemel acceptatur, ſecum affert perpetuam obligationem permanendi in tali munere; ita ut non poſſit pro arbitrio proprio relinqui: ita habetur ex jure inferius referendo. Difficultas vero eſt in explicando, unde talis obligatio oriatur, quæ longiorem poſtulat diſputationem, quam ſequenti capite trademus.

Vera ſolutio præferenda.

Solvitur tertia ratio dubitandi.

12 Altera vero pars propoſita de differentia conſtitutiva, ut ſic dicam, hujus ſtatus, in ſpecie talis ſtatus perfectionis, utique exercendæ, facile poteſt expediri, proprias actiones, ad quas ſtatus hic obligat, & perſonam perpetuo dedicat, conſiderando. Nam munera Epiſcopalia perfectiſſima ſunt, ut illuminare, purgare, ac perficere alios. Unuſquiſque autem ſtatus talis eſt, qualia ſunt opera, ad quæ ordinatur: nam ab illis quaſi ſpeciem ſumit, ſicut habitus, & alia, quæ ad actus ordinantur; & ideo quales ſunt epiſcopales functiones, talis eſt hic ſtatus. Quod vero tertio loco contra hanc partem objiciebatur, ſolum probat ſtatum Epiſcopi non eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ, non vero quod non ſit ſtatus perfectionis exercendæ. Unde concedimus ad hunc ſtatum conſtituendum non eſſe neceſſaria vota de aliquorum conſiliorum obſervatione: nam de ſe nullum votum requirit Epiſcopatus, ut oſtenſum eſt. Et licet de facto habeant Epiſcopi votum caſtitatis, illud per ſe non eſt neceſſarium ad hunc ſtatum conſtituendum, ut patet in Epiſcopo electo, & confirmato, & nondum in ſacris ordinato. Ex ex vi juris divini poſſet Epiſcopus conſecratus eſſe unius uxoris vir, & nihilominus eſſet in ſtatu perfectionis. Ratio eſt, quia illa conſilia, eorumque obſervantia non continent formalem perfectionem, ſed ſunt inſtrumenta ad illam acquirendam; ſine illis tamen poteſt inveniri perfectio; & ideo etiam poteſt ſine illis ſtatus conſiſtere, qui ex ſe hominem perfectum requirat, & ad opera perfecta obliget: quod pertinet ad ſtatum perfectionis exercendæ. Sicut ſtatus regius dici poteſt ſtatus prudentiæ, & fortitudinis, non quia illas præbeat, nec doceat, quomodo acquirendæ ſint, ſed quia illas de ſe poſtulat, ac ſupponere debet, ut tale munus convenienter exerceatur; & ſimili modo munus Doctoris, ſeu docentis dici poteſt quaſi ſtatus doctrinæ, non quia faciat doctum hominem, ſed quod in illo talem perfectionem ſupponit, ac requirit. Ad hunc ergo modum ſtatus Epiſcopi ſtatus perfectionis, ſeu viri perfecti merito appellatur.

CAPUT XVI.

Utrum Epiſcopale vinculum jure divino indiſſolubile ſit, vel unde immutabilitatem habeat.

Opinio aſſerentiū Epiſcopos teneri ex jure divino ad permanēdum in munere ſuſcepto.

1 IN hoc puncto variæ ſunt opiniones. Prima docet Epiſcopos obligari ad perpetuo permanendum in munere ſuſcepto ex jure divino, & naturali. Ita docet Cajet. 2. 2. q. 184. ar. 6. ſolumque id probat, quia Epiſcopus ex vi ſuę inſtitutionis eſt cauſa principalis effectuū, ſeu actionum ad munus ſuum pertinentium; ſed cauſa principalis ex natura ſua tenetur aſſiſtere ſuo effectui: ergo & Epiſcopus ex juræ naturæ tenetur ad opera ſui muneris, ac ſubinde ad opera perfectionis exercenda, qualia ſunt ea, per quæ ſalus animarum procuratur. Eandem opinionem tenet Vaſq. to. 3. in 3. p. diſp. 241. c. 1. & 3. & 5. licet ex fundamento diſtincto, & conſequenter in ſenſu longe diverſo. Fundamentū ergo ejus eſt, quia vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia ex divino jure eſt diſſolubile, ac perpetuum. Ex quo principio optime ſequitur Epiſcopatum vi ſua obligare Epiſcopum, ut perpetuo in ſuo munere permaneat; ideoque conſtituere illum in ſtatu ſpirituali non minus, quam matrimonium carnale conſtituat perſonas in ſtatu humano, ſeu civili. Illud autem fundamentum probat ex antiquis Pontificum decretis agnoſcentibus hoc matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum, & ſuā Eccleſiam: ut ſunt Evariſt. in epiſt. 2. in principio, & Calixt. I. in epiſt. 2. c. 3. & juvant alia decreta, quæ abſolute prohibent, ne Epiſcopus Eccleſiam, quam ſemel acceptavit, deſerat, etiam propter quietem religionis, ut declarat Liberius Papa in epiſt. ad omnes Epiſcopos; nec propter tranſitum ad aliam Eccleſiam, ut diſponunt Julius I. epiſt. 1. Leo I. epiſt. 82. alias 88. Gelaſ. epiſt. 6. & Pelag. II. epiſt. 2. & Conc. Antioch II. c. 25. & Conc. Sardicenſ. ca. 1. Maxime vero fundatur prohibitio in hoc, quod primum vinculum eſt indiſſolubile. Nam ſi eſſet ex ſe diſſolubile, poſſet Epiſcopus ſua voluntate illud diſſolvere cum priori Eccleſia, & aliud cum alia ſua volun-

tate contrahere, ſi alia libere etiam conſentiret, ſicut fieri poteſt in omni contractu humano diſſolubili.

2 Maxime vero nititur hæc ſententia in Decretalibus Innocentii III. qui hoc modo videtur antiqua decreta explicare. Nam in c. *inter corporalia* de translat. Epiſc. ex eo, quod ſpiritualia firmiora ſunt, & difficilius diſſolvuntur, quam corporalia, ſic infert: *Dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale conjugium, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantum judicio reſervaverit diſſolvendum.* Quam illationem probat, quia vinculum carnalis matrimonii ſuo judicio reſervavit Deus, cum dixit: *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*, Matt. 19. Ex quibus verbis duo ſumuntur apparentiſſima argumenta. Unum eſt, quia nullum vinculum, nullamve obligationem reſervavit ſibi Deus quoad diſſolutionem, vel diſpenſationem, niſi quę jure ipſo divino introducta eſt: ſed vinculum ſpiritualis conjugii Epiſcopalis ſibi Deus reſervavit diſpenſandum; ergo eſt indiſſolubile jure divino. Aliud argumentum a fortiori ſumitur ex vinculo matrimonii carnalis: nam (ut ſupponimus) illud eſt indiſſolubile jure divino; ſed vinculum ſpirituale Epiſcopi firmius eſt: ergo multo magis eſt de jure divino. Tertium etiam addi poteſt ex verbis, quæ ipſe Pontifex inferius ſubjungit; cum enim dixiſſet, quoties vinculum Epiſcopale per translationem, depoſitionem, vel ceſſionem diſſolvitur authoritate Pontificis, divina authoritate diſſolvi, ſtatim ſubinferi: *Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam inſtitutione canonica, quam inſtitutione divina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata.* Unde ſic concluditur: reſervatio divina ſupponit inſtitutionem divinam vinculi indiſſolubilis; ſed quilibet modus diſſolvendi hoc vinculum eſt reſervatum Pontifici jure divino: ergo ſupponit indiſſolubilitatem in illo vinculo ex ipſo jure divino. Quarto, hoc idem confirmat ipſe Pontifex, in ca. *licet*, ſeu ultimo ejuſdem tituli, dicens: *Sicut matrimonium homo diſſolvere nequit, ſic etiam ſpirituale fœdus conjugii, quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, ſine illius authoritate diſſolvi non poteſt, qui ſucceſſor eſt Petri, & Vicarius Jeſu Chriſti.* Quinto addi poſſunt verba ejuſdem Pontificis, in cap. *niſi cum pridem.* de renunt. verſ. *Verum ſi, propter laboris anguſtias, aut perſecutionis incurſus non debes deſerere ſponſam tuam, cui deſigendo manum apud extraneum te fide media copulaſti.*

Quo præcipue nititur hac ſententia. — *Primum argumentum.* — *Secundũ.* — *Tertium.* — *Quartum.* — *Quintum.*

3 Quale autem ſit hoc divinum jus, an naturale, vel poſitivum, ab authore illius ſententię non ſatis declaratur; indicat tamen poſſe dici de jure divino poſitivo, quatenus ipſa inſtitutio Epiſcopatus eſt juris divini poſitivi, utique ex voluntaria Chriſti Domini inſtitutione; poſſe vero dici eſſe de jure divino naturali, quatenus ſuppoſita inſtitutione talis muneris, ut a Chriſto facta eſt, ex natura ipſius ſequitur talis obligatio. Sicut ſuppoſita inſtitutione Baptiſmi ex divino jure naturali, obligatur fidelis ad non recedendum a Baptiſmo, & ad illud iterum non recipiendum. Et in hoc aliqua ex parte convenit hæc ſententia cum opinione Cajetani; nam etiam Cajetanus dicit eſſe hanc immutabilitatem de jure divino naturali, quod neceſſe eſt intelligi ſuppoſita inſtitutione, quia ſine illa nullum eſſet fundamentum talis juris naturalis, ut eſt per ſe clarum. Differre autem videntur dicti authores, quia Cajetanus, quantum ex ejus ratione colligi poteſt, non fundat immobilitatem ſtatus Epiſcopalis in vinculo indiſſolubili Epiſcopi cum ſua Eccleſia particulari, cui ſemel deſponſatus fuit, ut Vaſquez procedit: ſed ſolum nititur in abſoluta inſtitutione Epiſcopalis gradus in ordine ad Eccleſiam univerſalem, quia eſt per modum cauſæ principalis, quæ ex natura rei ſuo effectui aſſiſtere tenetur. Nam ex vi hujus rationis non tenetur Epiſcopus aſſiſtere huic loco, vel illi ex natura rei, ſed ubicumque id impleat, ſuo muneri ſatisfaciet, & illa immobilitas ad immobilitatem ſtatus ſufficiet, quia ſemper Epiſcopus ex vi muneris tenebitur operibus perfectionis inſiſtere, ſive huic, ſive illi Eccleſiæ inſerviat. Unde juxta hanc ſententiam magis erit contra jus divinum naturale abſoluta renunciatio Epiſcopi, quam translatio; quia per translationem non omnino deſerit Epiſcopus munus ſuum, ſeu cauſalitatem illam principalem, pro qua inſtitutus eſt; per renunciationem vero ſimpliciter denegat Eccleſiæ ſuum influxum, & nullo modo ſuo effectui aſſiſtit. Et hoc videtur ſignificaſſe gloſſa in d. ca. *niſi cum pridem.* verſ. *ſponſa*. Nam cum Innocentius in textu dicat, non debere Epiſcopum propter perſecutiones, vel anguſtias ſuam ſponſam deſerere, gloſſa per *ſponſam* Eccleſiam militantem intelligit; nam illam quoad munus Epiſcopale deſerit, qui abſolute renuntiat Epiſcopatui, ut quiete vivat, aut religioſus fiat.

An Epiſcopatus in hac ſententia ſit vinculum indiſſolubile jure divino poſitivo, an naturali.

4 Hæc vero ſententia neutro modo expoſita mihi probatur, quia nullum ſufficiens fundamentum talis juris divini invenio; quia nec ex ſola ratione naturali, nec ex traditione Eccleſiaſtica oſtendi poteſt. Priorem partem docuit Major in 4. diſt. 38. qu. 7. ar. 2. & Hoſtienſ. in ſumma tit. de Transl. Epiſc. qu. 4. nu. 5. in fin. & alii infra citandi. Et declaratur in hunc modum, quia ex natura rei nullus obligatur ad permanendum toto ſuæ vitæ tempore in miniſterio, vel munere, quod ſemel voluntarie ſuſcepit. Ergo nec Epiſcopus ad hoc tenetur ex jure naturali divino. Antecedens inductione facile oſtendi poteſt: & conſequentia probatur, quia Epiſcopatus eſt quoddam munus, ſeu miniſterium eccleſiaſticum (ut ſupra oſtenſum eſt), & in eo non poteſt peculiare diſcrimen aſſignari. Et ratione declaratur, quia cum a principio acceptatio fuerit voluntaria, etiam perſeverantia in illa erit voluntaria, niſi ratione alicujus promiſſionis, vel pacti in ipſa ſuſceptione muneris aliquis obligetur ad perſeverandum in illo. Tunc autem obligatio non naſcitur ex jure naturali immediate, ſed mediante humana promiſſione, aut pacto. Talis autem promiſſio, vel pactum inducens hujuſmodi obligationem, non magis eſt annexum muneri Epiſcopali de jure divino naturali, quā aliis muneribus, aut dignitatibus humanis, ſive temporalibus, ut Conſulis, Prætoris, vel etiam Regis: ſive ſpiritualibus, ut in aliis Prælatis Eccleſiæ videre licet.

Diſplicet poſita ſententia. — *Probatur primo non colligi ratione naturali.*

5 Dices, hoc verum eſſe conſiderando abſolute jus naturale ante omnem inſtitutionem, tamen ſuppoſita inſtitutione Epiſcopatus, prout a Chriſto facta eſt, naturaliter ſequi jus illud. Sed contra, quia hæc ipſa inſtitutio, quæ ſupponitur ab illa ſententia, non fuit per ſe neceſſaria ex vi prudentiæ, vel rationis naturalis, ſed fuit Chriſto libera; ergo ex vi rationis non poteſt conſtare, quod talis fuerit inſtitutio. Aſſumptum per ſe clarum videtur, quia potuit Chriſtus ita inſtituere Epiſcopatum, ut neceſſarium non eſſet illum concedi ſub tali pacto, aut promiſſione. Et ſicut inſtituendo ordinem ſacerdotalem, non inſtituit, ut nemo ordinetur ſacerdos, niſi cum pacto, & promiſſione ſuſcipiendi animarum curam ſive in communi, ſive in particulari, in tali, vel tali parochia; ita inſtituendo conſecrationem, ſeu gradum Epiſcopalem potuit non inſtituere, ut nemo conſecraretur Epiſcopus, niſi ſub pacto, vel promiſſione regendi aliquem Epiſcopatum, ſive confuſe, ſive determinate: & conſequenter potuit etiam ex vi inſtitutionis non obligare ad ſuſcipiendum Epiſcopatum cum illa obligatione, & onere, & non alio modo. Ergo ex vi rationis non poteſt oſtendi talis inſtitutio, & conſequenter nec tale jus naturale, etiam ex ſuppoſito inſtitutionis oſtendi poteſt.

Objectio, & illius ſolutio.

6 Venio ad aliam partem de traditione, ſeu conſuetudine Eccleſiæ, & oſtendo potius ex illa probari non eſſe indiſſolubilem unionem Epiſcopi cum Eccleſia, ſive particulari, ad cujus titulum ordinatus eſt, ſive univerſali, quoad uſum ſui muneris ex officio, & obligatione. Et in primis id oſtendo a contrario ex renunciatione. Nam renunciatio Epiſcopatus ſimpliciter facta, & ſine ulla translatione, non eſt contra divinum jus: ergo vinculum Epiſcopi cum obligatione ſerviendi Eccleſiæ univerſali in aliqua ejus diœceſi, etiam indeterminate, non eſt de jure divino. Conſequentia clara eſt, quia, qui renunciat ſimpliciter Epiſcopatui, nulli Eccleſiæ poſtea addictus manet, nec tenetur alicui inſervire ex officio: ergo ſi renunciatio illa non eſt contra jus divinum, nec obligatio illi contraria erit de jure divino. Antecedens probatur primo ex dicto ca. *niſi cum pridem.* Nam licet dicat talem renunciationem prohibitam eſſe ſine licentia Papæ, nunquam dicit eſſe contra jus divinum, ſed in fine tantum dici.: *Cedendi licentiam authoritate Apoſtolica tibi ſcias penitus interdi-*

Deinde non colligi tale jus ex traditione Eccleſiaſtica, quia renunciatio Epiſcopatus non eſt contra jus divinum. — *Probatur primo.*

terdictam. Et rationem adjungit. *Quoniam etſi pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem advolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, ut liberum non habeas abſque noſtra permiſſione volatum.* Ubi ſatis clare docet Innocentius, non divina, ſed apoſtolica authoritate, & per Eccleſiaſtica præcepta eſſe liberam ceſſionem interdictam; & addendo, *abſque permiſſione noſtra*, ſatis profecto ſignificat non eſſe illam diſpenſationem in jure divino, ſed permiſſionem, vel licentiam, quæ multo facilius concedi poteſt. Quod ſane in modo, quo ibi illam concedit, ſatis oſtendit; ſic enim ait: *Quia vero in poſtulando cedendi licentiam inſtitiſti, tibi te duximus relinquendum; ut ſi propter aliquam cauſam utilem, & honeſtam in hujuſmodi propoſito perſeveres, de licentia noſtra cedas.* Hinc ergo colligimus illam licentiam non eſſe diſpenſationem in jure divino; alioquin non tam libere, ac facile concederetur propter quamcunque cauſam utilem, & honeſtam, & ejus arbitrium eidem, qui licentiam petit, relinquendo. Etenim in matrimonio rato nemo dicet poſſe tam facile licentiam concedi marito, ut relinquat ſponſam liberam propter quamcunque cauſam, quam juſtam, vel honeſtam judicaverit. Nam, quia illa licentia non datur niſi diſpenſando in jure divino, ideo multo rarius, & ex graviſſima cauſa diligenter examinata, & cognita conceditur. Ergo e contrario in noſtro caſu facilitas, & modus concedendi hanc licentiam fere evidenter oſtendit, illam non eſſe diſpenſationem in jure divino.

Probatur ſecundo. 7 Et confirmat hoc magis idem Innoc. III. in cap. *Quidam*, eodem tit. ubi ſtatuit, eum, qui hanc licentiam petiit, & obtinuit, cogendum eſſe renunciare, & rationem reddit: *Quia in poſtulatione hujuſmodi, aut Eccleſiarum commoda, quibus præſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe.* In quibus verbis conſidero in primis hanc licentiam licite peti, & concedi propter propriam ſalutem ſpiritualem petentis, etiamſi ratio communis boni non intercedat, dummodo (ut interpretor) aliunde poſſit communi bono ſufficienter provideri. Inde tamen, judicio meo, efficaciter colligitur, licentiam illam non eſſe diſpenſationem in jure divino. Alioquin propter ſolam privatam utilitatem non eſſet concedenda, cum ſtatus ipſe Epiſcopalis de ſe non ſit tali utilitati contrarius. Deinde conſidero, ſi vinculum Epiſcopi cum Eccleſia eſt indiſſolubile jure divino, contra omnem rationem, & ultra humanam poteſtatem eſſe videri, ut aliquis contra voluntatem ſuam cogatur ad diſſolutionem talis vinculi propter privatam ejus utilitatem, ſolum, quia talem licentiam poſtulavit, & obtinuit. Alioquin etiam in conjugio humano, ſi vir petiiſſet, & obtinuiſſet diſpenſationem matrimonii rati propter aliquam utilitatem ſuam, non poſſet valide retrocedere, ſed poſſet compelli ad utendum tali licentia, quod certe incredibile eſt. Ergo cum Pontifex in illo caſu invitum cogat ad cedendum Epiſcopatui, ſignum magnum eſt, firmitatem, vel diſſolutionem hujus vinculi ex humano jure maxime pendere, & non eſſe de jure divino. Tandem confirmatur hæc pars ex eo, quod hæc diſſolutio ſit ab Eccleſia in pœnam delicti, per depoſitionem, ut ibidem dicit Innocentius; quæ depoſitio non eſt tantum quoad totum (ut ſic dicam) ſeu quoad uſum, ſed etiam eſt quoad vinculum. Nam revera Epiſcopus a ſua Eccleſia omnino ſeparatur, & illa per depoſitionem privatur; quod fieri non deberet, ſi vinculum eſſet jure divino indiſſolubile; ſicut non ſit, nec fieri poteſt in vinculo carnalis matrimonii. Quod maxime urget, quando talis depoſitio non ſit in Eccleſiæ utilitatem, ut fieri aliquando poteſt, ſed ſit in ſolam vindictam criminis, etiamſi Epiſcopus emendatus ſit, & ſuæ Eccleſiæ æque utilis futurus eſſe credatur.

Probatur tertio. 8 Unde argumentor ulterius, quia aliàs ſequitur ex contraria ſententia, renunciationem Epiſcopatus factam ex licentia obtenta ſine ſpeciali cauſa legitima, ſed ſolum, quia Pontifex vult petenti condeſcendere, cum poſſit aliter æque bene Eccleſiæ providere, eſſe nullam. Conſequens autem eſt falſum; ergo. Sequela patet ex principio recepto, quod diſpenſatio facta in divino jure ſine cauſa ſufficienti, non ſolum illicita eſt, ſed etiam nulla. Falſitas autem conſequentis a fortiori oſtendetur ex dicendis ſtatim de translatione: & ex parte oſtenſa eſt ex verbis, & modo loquendi Innoc. III. in d. cap. *niſi cum pridem.* Et præterea ex conſuetudine Eccleſiæ videtur ſatis nota; quia ſimiles renunciationes facile concedi conſueverunt, vel ex levibus, & ordinariis cauſis, vel interdum ex ſpeciali favore, benevolentia, aut remuneratione: & nemo circa valorem illarũ ſcrupulum injecit. Imo ſi ex eis nullum Eccleſiarum incommodum reſultet, ſed ſtatim æque bene eis provideatur, facillime poſſunt tales facultates honeſtari.

Probatur quarto. 9 Et confirmatur hoc, quia non eſt contra divinum jus, ut Epiſcopus in principio conſecretur ſine titulo, aut proviſione alicujus propriæ Eccleſiæ, ſeu Epiſcopatus; ergo non eſt contra jus divinum, ut poſtquam conſecratus eſt, & alicui Eccleſiæ dicatus, per renunciationem maneat conſecratus ab omni cura alicujus Eccleſiæ liber. Conſequentia patet a paritate rationis: & antecedens conſtat, quia nulla talis prohibitio invenitur jure divino lata, nimirum, ut Epiſcopus non conſecretur ſine proviſione, ſeu titulo ſpecialis Epiſcopatus, quia tale jus divinum nec ſcriptum eſt, neque traditum. Quin potius olim ſæpe ita factum eſſe probabiliſſimum eſt; ſic enim multi credunt Petrum ordinaſſe Linum, & Cletum in Epiſcopos coadiutores ſuos ſine titulo ſpecialis Epiſcopatus. Idem alii credunt de aliquibus, qui nonnunquam in antiquis Conciliis dicuntur Chorepiſcopi, eſſe, ſcil., aliquos conſecratos Epiſcopos ſine propria civitate, aut Epiſcopatu, ut per villas, & alios minores populos totius diœceſis proprium Epiſcopum juvarent. Nec etiam poteſt ratio talis prohibitionis divina aſſignari, cum talis ordinatio Epiſcopi, nec intrinſecam indecentiam, nec aliam inordinationem habeat. Et ſæpe poſſit eſſe ad juvamen aliorum Epiſcoporum utilis, vel neceſſaria.

Probatur quinto. 10 Denique ſummus Pontifex non minus eſt Epiſcopus, & ſponſus univerſalis Eccleſiæ Catholicæ, quam unuſquiſque Epiſcopus ſui Epiſcopatus; & præterea eſt proprius Epiſcopus Eccleſiæ Romanæ, & nihilominus renunciando in univerſum ſuæ dignitati, & Pontificatui, & omni curæ paſtorali, non agit contra jus divinum, cum licite, & valide id facere poſſit, & aliquando factum ſit; nec ad illam renunciationem eſt neceſſaria talis cauſa, quæ ad diſpenſandum in jure divino ſufficiat; ſed ſufficit voluntas Pontificis renunciantis, ut infra oſtendam: ergo vinculum illud ſummi Pontificis cum Eccleſia non eſt indiſſolubile jure divino; cum ex conſenſu partium (ut ſic dicam) diſſolvatur; ergo idem a fortiori dicendum eſt de cæteris Epiſcopis, ſervata proportione, ut mox explicabo.

Probatur ſexto. 11 Tandem poſſumus ſimile argumentum ſumere ex translatione Epiſcoporum, nam hæc fieri non poteſt, niſi diſſolvatur vinculum cum priori Eccleſia, alioquin non fieret translatio, ſed multiplicatio Epiſcopatuum in eadem perſona: ſed hæc translatio non eſt divino jure prohibita; ergo nec diſpenſatio Epiſcopi cum ſua prima Eccleſia fuit jure divino indisſolubilis. Probatur minor, primo, quia omnia decreta antiqua, quæ translationem prohibent, nunquam indicant eſse prohibitionẽ divinam, ſed Eccleſiaſticam valde antiquam. Sic enim ait d. Conc. Antiochen. cap. 21. *Nec inde tranſmigret ſecundum priſtinum de hac re terminum conſtitutum.* Secundo, nunquam fundant illam prohibitionem in prioris vinculi indisſolubilitate, ſed in incommodis, quæ ex illa ſequuntur, quia ordinarie deſideratur ex avaritia, vel ambitione, & eſt occaſio, ut Epiſcopus propter ſpem, vel ſolicitudinem aſcendendi ad pinguiorem Epiſcopatum, non amet primam ſponſam, quantum debet, nec debitam curam, & ſolicitudinem illius gerat, quæ incommoda ſunt extrinſeca, & licet ſufficiant ad prohibitionem ordinariam Eccleſiaſticam ferendam, non tamen oſtendunt abſolute jus divinum naturale, vel poſitivum. Tertio, quia eadem decreta non abſolute prohibent translationem, ſed ne fiat propria authoritate, ac voluntate, ſed *vel neceſſitate, vel authoritate majorum*; ut dixit Pelag. II. d. epiſt. vel, *non ſine cauſa*, ut dixit Gelaſius.

In multis provinciis conſuetudo tranſmutandi Epiſcopatus introduci cœpta eſt. 12 Quarto eſt non leve ſignum, quod ſæpe contraria conſuetudo in multis provinciis Eccleſiæ introduci cœpta eſt: ut teſtatur Jul. I. ſupra, & Oſius in Conc. Sardicen. Non enim tam frequenter id fieret, ſi contra jus divinum eſse crederetur. Denique hoc maxime ſuadet uſus Eccleſiæ, quem nunc etiam vigere conſpicimus,

mus, magna enim facilitate, & frequentia hujuſmodi translationes fiunt, & quamvis credendum ſit, ſemper intercedere rationabilem cauſam, ad prudentem, & ordinariam gubernationem ſufficientem; nihilominus eſt evidens, non ſemper, imo raro deſiderari cauſam publicam tantæ neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, quæ ad diſpenſandum in jure ſufficiat. Quia ordinarie in hujuſmodi translationibus poſſent æque digne, & ſufficienter Eccleſiæ vacantes ſine translatione provideri, & nihilominus propter majorem congruentiam, vel remunerationem perſonarum, vel alias ſimiles cauſas fiunt aſcenſus a minori ad majorem Epiſcopatum. Quæ rationes ſufficiunt quidem ad diſpenſandum in humano jure, non autem in divino; ergo ſignum eſt ſentire Pontifices, hoc totum eſſe Eccleſiaſticum, non divinum; alioquin ſequeretur hujuſmodi omnes proviſiones Epiſcopatuum per hujuſmodi tranſlationes eſſe non ſolum iniquas, ſed etiam invalidas, quod dicere abſurdiſſimum eſt; eſſet enim hic intolerabilis error moralis in Eccleſia.

Concluſio eſt, vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia non eſſe ex jure divino naturali, vel poſitivo.

13 Concludo ergo, vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia non eſſe jure naturali, vel divino indiſſolubile, quæ fuit opinio Hoſtienſis, & Majoris, ut ſupra retuli; & videtur communiter recepta per gloſſam, & Doctores in d. ca. *inter corporalia*, & ca. *niſi cum pridem*. Et idem mihi videtur ſentire D.Th. in loco paulo inferius citando, & Soto lib.3. de Juſt. qu. 6. ar.1. poſt concl.9. verſ. *Verum ex hoc*, quatenus ibi dicit translationes Epiſcopatuum propter incommoda, quæ ſequuntur, prohiberi; per ſe tamen non eſſe malas, *nec cavendas eſſe nimium*. Idem ſentiunt Thom. Sanch. lib.7. de matrim. diſp.28. num.13. & Petr. Ledeſ. tract. de matrim. quæſt.53. ar.3. poſt concl.3. verſu, *ſed ut hæc*. Quatenus ajunt Epiſcopum electum, & confirmatum, ſi non ſit conſecratus, nec ordinatus in ſacris, poſſe libere reſilire, & ad nuptias tranſire, quia non emiſit votum caſtitatis, quo fiat inhabilis ad matrimonium; & addunt, hoc nullo jure illi prohiberi.

14 Sed hoc ultimum videtur eſſe contra Innoc. III. in d. ca. *inter corporalia*, dicentem: *Sicut Epiſcopus conſecratus ſine licentia ſummi Pontificis ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic nec electus, & confirmatus. Cum non debeat in dubium revocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam, inter perſonas eligentium, & electi conjugium ſit ſpirituale contractum, cui profecto Epiſcopalis dignitas*, id eſt, conſecratio, *nihil addit*. Utique quod vinculum augeat, licet addat ſpecialem ordinis poteſtatem. Propter quod dicitur in ca. *licet* eodem tit. per conſecrationem Epiſcopi ejus ſpirituale conjugium cum Eccleſia confirmari. Quapropter cenſeo, Epiſcopum electum, & confirmatum ante ſacram ordinationem non poſſe ſine peccato reſilire, & matrimonium contrahere ſine Pontificis licentia. Et ita poſtea docuiſſe videtur Sanch. lib. 4. in Decalog. cap.17. nu.6. Nihilominus tamen addo, ſi de facto contrahat matrimonium, eſse validum propter rationem factam, & conſequenter diſsolvi prius vinculum, & talem perſonam fieri inhabilem ad Epiſcopatum, ſecundum præſentem Eccleſiæ morem. Et hoc ſatis eſt, ut intelligamus non eſse indiſsolubile jure naturali, aut divino vinculum Epiſcopale, ſicut eſt vinculum matrimonii carnalis. Et reſpondendo ad argumenta hoc magis declarabitur.

Epiſcopus electus & confirmatus ante ordinationem non faciā valide, nō licitè contrahet matrimonium.

Reſpondetur ad fundamentum Cajet.

15 Ad fundamentum Cajetani reſpondeo negando conſequentiam dato antecedenti in bono ſenſu; ſupponit enim Epiſcopum eſse cauſam principalē effectuum, ſeu functionum ſui muneris, quod poſset in rigore negari. Quia ſi ſit ſermo de functionibus ad poteſtatem ordinis pertinentibus, potius eſt cauſa inſtrumentalis, ſeu miniſterialis. Nam ſicut omnia ſacramenta ſunt Chriſti inſtrumenta in gratia, aliiſque ſupernaturalibus effectibus præſtandis; ita miniſtri ſacramentorum in ipſis ſacramentis efficiendis in virtute Chriſti, & ut inſtrumenta ejus operantur. Unde ſicut ſacerdos conſecrat in perſona Chriſti, & ut miniſter ejus; ita & Epiſcopus eodem modo confirmat, vel ordinat, aut conſecrat alios. Idemque fere eſt de functionibus ad juriſdictionem ſpectantibus, quia ſemper Epiſcopi operantur, ut Chriſti vicarii. Nihilominus tamen loquendo moraliter de his actionibus, præſertim, ut ad gubernationem animarum, & ad juriſdictionem pertinent, non immerito dicuntur Epiſcopi cauſæ principales, quatenus vere ſunt Principes Eccleſiæ, & propriam, ordinariam, ac ſuperiorem juriſdictionem habent, per quam quaſi principali, ac propria virtute operantur, ad modum cauſarum primarum, licet a cauſa univerſali, & magis ſuperiori pendeant. Ex hoc autem antecedenti ſic conceſso non recte infertur teneri Epiſcopum ex jure divino naturali ad permanendum in illo munere, nec ſequitur vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia, vel cum Eccleſia univerſali, eſse immutabile quoad obligationem miniſtrandi in tali munere.

16 Cum autem ad probandam illationem Cajetanus aſsumit illud principium, quod *cauſa principalis ex natura ſua tenetur aſſiſtere ſuo effectui*, ſi loquatur de cauſa phyſica naturaliter agente, eſt nimis metaphorica, & impropria locutio, ex qua nullum argumentum ad cauſam, & obligationem moralem aſsumi poteſt. Nam cauſa naturaliter agens non eſt capax obligationis, ſed naturalis inclinationis, ac neceſſitatis in modo agendi, & ideo ſemper aſſiſtit effectui, ſi materiam, & alias conditiones neceſsarias conjunctas habeat; non tamen eſt ſimpliciter immobilis, quia poteſt privari qualitate, per quam agit, vel aliter impediri. Unde ad ſummum per quandam proportionem inferri poteſt, Epiſcopum, quandiu Epiſcopatum retinet, debere effectibus talis muneris aſſiſtere, non tamē recte infertur teneri etiam ad illud munus ſemper retinendum. Quia non habet illud a natura, ſicut cauſa naturalis habet ſuā virtutem agendi, ſed medio voluntario conſenſu agendi poteſtatem, quam habet, accepit; & ideo ex natura rei potius videtur poſse per eandem volūtatem ſe privare tali poteſtate, & conſequenter obligationem aſſiſtendi talibus functionibus deponere. Sicut Rex eſt cauſa moralis principalis in ſuo regimine, cui tenetur aſſiſtere quādiu eſt Rex; non tamen tenetur jure naturali ſēper eſse rex, ſed poteſt regno cedere, & ita illa obligatione privari.

Cauſa principalis non tenetur ex natura ſuâ aſſiſtere ſuo effectui, ut Cajet. affirmat.

17 Eſtque aliud exemplum fortius in cauſa partim morali, partim phyſica proxima principali. Nam conjuges ſunt cauſa phyſica principalis prolis, & quatenus libere conveniunt, ſunt cauſæ morales, & per matrimonium quodammodo aſsumunt generandi munus, & nihilominus non tenentur ſemper jure naturæ ad uſum talis poteſtatis, ſed poſsunt ex mutuo conſenſu perpetuo abſtinere. Quod ſi non poſsunt ſeparari quo ad vinculum, nec unus poteſt negare alteri debitū ipſo invito, id non provenit ex ratione cauſæ principalis, ſed ex ſpeciali ratione talis vinculi, & pacti, in quo non omnino æquiparatur illi vinculum Epiſcopi cum Eccleſia, ut jam tactum eſt: & reſpondendo ad aliam ſententiam magis explicabitur. Quod ſi quis urgeat, quia conſecratio Epiſcopi eſt indelebilis, ratione cujus non poteſt a ſe abdicare poteſtatem ordinis, quam per illam accepit; reſpondemus, nihil id referre, quia illa poteſtas per ſe ſola non obligat ad uſum ejus ordinarium, ut indicavit Pontifex in d. ca. *inter corporalia:* nam in hoc ſenſu dixit, conſecrationem Epiſcopi nihil addere vinculo ejus. Et id probat, quia *Epiſcopali præditus dignitate*, id eſt, charactere, *poteſt nullius Eccleſiæ eſſe Epiſcopus*, & conſequenter non habere obligationem talis muneris. Et eodem modo D. Tho. d. q.85. ar.4. ad 3. dixit, non eſse inconveniens, quod talis poteſtas in aliquo Epiſcopo ſit otioſa. Præſertim, quia non erit omnino otioſa, cum poſſit quis ea uti ad aliquos Epiſcopos juvandos ex conſenſu eorum.

Confutatur idem principiū alio exemplo.

18 Ad primum ergo fundamentum ſententiæ Vaſquez negatur aſsumptum, nimirum, vinculum Epiſcopi jure divino naturali, ſeu ex vi ſuæ inſtitutionis, ut a Chriſto facta eſt, eſse indiſsolubile. Et ad primam probationem in contrarium, ſumptam ex decretis antiquis prohibentibus, ne Epiſcopi ſuas Eccleſias deſerant, jam reſponſum eſt, nunquam fuiſse illam prohibitionem abſolutam, ſed cum illo addito, *ſine debito ordine*, vel *ſine Sedis Apoſtolicæ licentia*. Unde non fundatur illa prohibitio in naturali illius vinculi indiſsolubilitate, quam nunc tale vinculum habet; unde cum infertur, quod ſi tale vinculum natura ſua eſset diſsolubile, poſſet per voluntatem Epiſcopi diſsolvi, reſponderi poſſet, negando ſequelam de facto; quia prohibitio Eccleſiaſtica voluntatē Epiſcopi impedivit; & ſub Pontificis arbitrio

Infirmatur fundamentum alterius ſententiæ

arbitrio in negotio illam conſtituit. Unde poteſt etiam reſponderi concedendo ſequelam attenta ſola rei natura, & ſublata Eccleſiaſtica lege prohibente. Advertere autem oportet præcipue in hoc poſteriori membro, in aſſumptione muneris Epiſcopalis, pactum quoddam intervenire inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam; ſeu inter electum, & eligentes, ut ſignificavit Innoc. III. in d. ca. *Inter corpora* §. *Sicut enim*, ibi: *Inter perſonas eligentium, & electi.* Quo circa ex vi talis pacti tenebitur Epiſcopus non recedere a munere ſuſcepto, ſaltem ſine conſenſu alterius partis, nimirum, Eccleſiæ ſuæ, ſeu eligentium. Quia æquitas contractus poſtulat, ut ſicut Eccleſia non poteſt Epiſcopum ſemel acceptum ſua voluntate invitum a ſe repellere; ita neq; Epiſcopus poſſit illam invitam deſerere. Et ita ſuppoſito pacto, illa obligatio naturalis eſt, quãvis medio libero conſenſu utriuſque partis orta: & ita poſſet ex eodem mutuo conſenſu diſſolvi, niſi Eccleſiaſtica prohibitio interveniſſet.

Reſpondetur ad decreta antiqua.

19 Unde patet reſponſio ad antiqua decreta, in quibus hæc unio Epiſcopi cum ſua Eccleſia conjugium ſpirituale vocatur, & per quandam ſimilitudinem ad matrimonium carnale declaratur. Nam ratione pacti prædicti, vinculum illud conjugium vocatur; & comparatio illa cum matrimonio non eſt per propriam ſimilitudinem, ſeu convenientiam univocam, ſed per quandam proportionalitatem; & ideo neceſſarium non eſt, ut in omnibus proprietatibus æqualitatem, aut ſimilitudinẽ teneat. Nam in primis matrimoniũ carnale per ſolum conſenſum utriuſq; conjugis fit ratum: conjugium autem ſpirituale Epiſcopi non eſt ratum per ſolã electionem ab ipſo electo acceptatam, ſed per confirmationẽ Pontificis fit ratum, ut dicitur in d. ca. *inter corporalia*, & d. ca. *licet*. Deinde matrimonium carnale conſummatur per uſum contrahentium, per quem vinculum ipſum multo fit indiſſolubilius, ut ex propria materia ſuppono. At vero ſpirituale conjugium quamvis conſummari conſecratione dicatur in d. ca. *licet*, nihilominus nihil ei per conſecrationem additur; utique, quoad firmitatem vinculi, ut ex d. ca. *inter corporalia*, habetur. Præterea matrimonium conſummatum per poteſtatem Pontificis diſſolvi non poteſt, ut ſuppono; conjugium autem ſpirituale etiam conſummatum diſſolvitur authoritate Papæ, ut uſu conſtat. Rurſus in matrimonio carnali fieri non poteſt per diſpenſationem Papæ, ut unus duas uxores ſimul habeat: in conjugio autem ſpirituali fieri poteſt, & unus Epiſcopus duas Eccleſias ſponſas habeat, & ſæpe fit. Ergo quamvis vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia vocetur conjugium ſpirituale, non eſt propterea neceſſarium, ut habeant ſimilitudinem in naturali vinculi indiſſolubilitate.

Explicantur verba Innocentii in contrarium allata.

20 Ad verba autem Innocentii dicentis, *Deum ſibi reſervaſſe hujus vinculi Epiſcopalis diſſolutionem*, reſpondeo hæc verba explicanda eſſe per illa, quæ inferius ſubdit. *Non enim humana, ſed potius divina poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cum per tranſlationem, diſpoſitionem, aut ceſſationem, authoritate Romani Pontificis (quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti) Epiſcopus ab Eccleſia removetur.* Igitur eo modo, quo diſſolvitur illud vinculum authoritate divina, eodem modo vinculum factum eſt indiſſolubile authoritate divina, id eſt, authoritate divinitus data Vicario ſuo. Et eodem modo ſibi Deus reſervavit illius vinculi ſolutionẽ, utique per Vicarium ſuum: nam ſicut Deus ſolvit per ſuum Vicarium, ita per eundem reſervavit. Et in eodem ſenſu *illa tria ſunt reſervata Romano Pontifici, non tam conſtitutione canonica, quã authoritate divina*; quia ipſa conſtitutio canonica in authoritate divina fundata eſt.

Declaratur ulterius Pontificis mens.

21 Declaratur amplius hæc mens Pontificis. Nam licet Epiſcopatus ſit ex immediata inſtitutione divina, nihilominus determinatio quoad modum regiminis, & juriſdictionis, & alias cõditiones talis prælationis, non eſt ex immediata Chriſti inſtitutione, ſed Vicario ſuo illam commiſit: ut de diviſione diœceſum eſt clarum, & de juriſdictione magis, vel minus reſtricta, alibi diximus, & dicemus latius in 6. to. ad 3. p. Sic ergo in præſenti; licet Chriſtus inſtituerit, ut Epiſcopi eſſent ordinarii Principes, Paſtores, & Doctores ſuarum Eccleſiarum, determinationem illius prælationis quoad perpetuitatem, vel immobilitatem ejus, ſuo Vicario commiſit, & ab ejus voluntate, & arbitrio prudenti, ac rationabili pendere voluit. Pontifices autem decreverunt, ut talis cura eſſet perpetua, ita ut deſeri nõ poſſet ſine Pontificis licentia; & ideo facta hac determinatione, diſſolutio manet reſervata Pontifici, non tam conſtitutione canonica, quam divina. Tum quia illa determinatio ab inſtitutione divina ſuam vim, & efficaciam habet: tum maxime, quia facta determinatione, qui acceptat Epiſcopatum ſub ea conditione & modo, confirmationem ejus recipit, ut ſine licentia confirmantis illum deſerere non poſſit, & ſub eadem conditione obligationẽ acceptat: & ideo ex vi pacti, ac ſubinde ex naturali obligatione, nõ poteſt ſuo arbitrio retrocedere. Hinc ergo ſufficienter ſolutum eſt primũ argumentum, quod ex illo textu ſumebatur. Nam reſervatio illa dicitur ex inſtitutione divina mediate, non proxime, ut declaratum eſt.

Solvitur ſecundum fundamẽtum.

22 Ad ſecundum fundamentum ſumptum ex ſimilitudine ad matrimonium carnale, jam reſpõſum eſt, non eſſe neceſſarium, quod exemplum ſit in omnibus ſimile, ſed ſatis eſſe, ut ſit proportionale. Matrimonium enim, ut eſt contractus, eſt quodammodo naturale, & juxta exigentiam naturæ habet quandam indiſsolubilitatem naturalem: conjugium autem ſpirituale eſt additum ex inſtitutione divina, quæ in particulari determinatur per conſtitutionem canonicam, & ideo magis determinata eſt ex natura rei indiſſolubilitas matrimonii, quam Epiſcopatus. Quamvis etiam illa indiſſolubilitas matrimonii rati non ſit tanta, quin per Pontificem poſſit diſsolvi; & tunc etiam non ab homine, ſed a Deo diſsolvitur, quia ejus authoritate fit diſpenſatio.

Tertium fundamẽtum enervatur.

23 Ad tertium ſumptum ex poſterioribus verbis allegati textus dicentis, *non tam conſtitutione canonica, quã conſtitutione divina*, reſervatam eſse Deo diſsolutionẽ Epiſcopalis vinculi, jam etiam reſponſum eſt, reſervationem dici eſse ex inſtitutione divina, quia in illa radicatur, non quia immediate ab illa fit; & eodem modo poſse indiſsolubilitatem vinculi non abſolute, ſed cum illa conditione, ut non fiat ſine authoritate Pontificis, eſse radicaliter ex inſtitutione divina, vel nõ ſine interventione pacti ſub conditione, media authoritate divina, per Pontificem determinati. Et ita etiã non obſtant alii duo textus; imo hoc confirmant, quia caput *licet*, expreſse addit modum, quo ſpirituale conjugium indiſsolubile ſit, ſcil., *ſine authoritate Vicarii Chriſti*, quia contractum eſt per modum cujuſdam fœderis, ſub tali onere, & conditione. Et ideo in c. *niſi cum pridem*, fundamẽtum hujus obligationis dicitur eſse *fides data in contractione talis vinculi*. Non eſt ergo immediate de jure divino, ſed mediãte data fide cũ onere, & obligatione, ſeu conditione authoritate Pontificũ præſcripta.

Secunda opinio aſſerẽs immobilitatẽ Epiſcopatus oriri ex voto, quo Epiſcopus ſe obligat ad perpetuam curam ſuæ Eccleſiæ.

24 Orta hinc videtur alia opinio, dicens hanc immobilitatem Epiſcopatus cum obligatione non deſerendi illum ſua ſponte, oriri ex peculiari voto, quo Epiſcopus ſe obligat ad perpetuam paſtoralem curam talis Eccleſiæ. Hæc fuit ſententia D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 4. 5. & 8. & clarius q. 185. ar. 4. & q. 189. ar. 7. & Opuſ. 18. Et ſentit hoc votum eſse ſolemne; & in eo fundari, quod Epiſcopus non poſſit Epiſcopatum deſerere, nec ad alium ſe transferre ſine diſpenſatione Pontificis. Quam ſententiam ſecuti ſunt Carthuſian. Opuſcul. de regimine Epiſcoporum ar. 3. Soto li. 10. de Juſt. q. 2. ar. 4. & Waldenſ. in to. 3. doctrinalis fidei, li. 3. tit. 2. ca. 17. Et hoc putant neceſsarium ad veritatem ſtatus Epiſcopalis; quia exiſtimant, non poſse ſtatum perfectionis ſine voto ſolenni conſiſtere. Et ratione hujus voti indicat etiã D. Th. in inſtitutione Epiſcopi intervenire profeſſionem ſolennem, per quam Epiſcopus in ſtatu perfectionis conſtituitur. Cum autem D. Th. fateatur, hoc votum eſse diſpenſabile per Papam, & id neget de votis ſolennibus religioſorum, neceſse eſt, ut non eodem modo de utriuſque ſolennitate ſenſerit: ac proinde ſolennitatem hujus voti Epiſcopalis eſse tantum quaſi extrinſecam, & accidentalem, ac jure humano introductam. Et ideo in præcedenti puncto dixi, D. Thom. in ea opinione fuiſse, ut vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia non ſit jure divino indiſsolubile.

Reiicitur dicta opinio.

25 Verumtamen, ſi hæc ſententia intelligatur de proprio voto, quod in promiſſione Deo facta conſiſtit, non eſt probanda, quia nullum fundamentum habet, & cum votum de ſe ſit actus voluntarius, & conſilii, non poteſt ſine fundamento cogente affirmari, aut credi neceſſarium.

ſatium. Et ita ſenſit Cajet. ſuper D.Th. in citatis locis. Et declaratur, ac probatur; quia in primis conſecrationi Epiſcopi, ut ſic, nullum peculiare votum ex jure divino, vel humano annexum eſt. Nam de voto caſtitatis jam dixi ſolum eſſe conſecrationi Epiſcopi conjunctũ, quatenus illa conſecratio ſupponit ſacrum Ordinem, cui annexum eſt tale votum, vel obligatio caſtitatis, non jure divino, ſed Eccleſiaſtico, ut libro ſeq. dicemus. Potuiſſet autem Eccleſia illud conjugere ordinationi Epiſcopi, & non ſacerdotii, id tamen non fecit, ideoq; nunc non eſt alia obligatio caſtitatis in Epiſcopo, quam in ſacerdote; licet forte ex circumſtantia perſonæ in Epiſcopo ſit major, ut videbimus infra. De voto item paupertatis, & obedientiæ res eſt manifeſta. Idemque de quocumque voto aliquid faciẽdi ex vi conſecrationis; nullum enim tale poteſt cum fundamento cogitari, nec in eo, qui abſolute renunciavit Epiſcopatui, aliquid ejuſmodi reperitur: ut ex d.c. *inter corporalia* colligitur. Et tamen in illo manet quidquid conſecrationi Epiſcopali annexũ eſt. Idemq; eſt de illo, qui ſine titulo alicujus Eccleſiæ Epiſcopus conſecratur. Nam cum illi non imponatur paſtoralis cura, non poteſt votũ illius emittere.

Nullum votum fit ab Epiſcopo electo, & cõfirmato acceptante Epiſcopatum.

26 Deinde nec tale votum fit ab Epiſcopo electo, & confirmato, acceptante, & ſuſcipiente paſtoralem curã. Quia vel illud votum eſt de præſtandis, ac exequendis actionibus ſui muneris, vel de perſeverando in illo munere: neutrum dici poteſt. Ergo. Probatur prior pars; tum quia vel illud votũ cadit in ſolas actiones, ad quas Epiſcopus tenetur ex præcepto charitatis, vel juſtitiæ ratione officii: & ſic non eſt veriſimile imponi tale votum ex obligatione, cum prior obligatio ſufficiat. Nec peccatum Epiſcopi omittentis actiones debitas ratione officii habet ſpecialem malitiã ſacrilegii contra votum, ſed ſolam, quam habet ex tranſgreſſione officii, vel pręcepti. Vel illud votum eſſe creditur de aliquibus operibus ſupererogationis, quæ aliàs non ſunt in præcepto, & tale votum eſſet nimis oneroſum, & propria ſponte raro, vel nunquam fit: nec credo poſſe Epiſcopum per Eccleſiam cogi ad illud emittendum. Imo indefinite factum eſſet indiſcretum: & conſtat de nullo particulari actu fieri. Nam ſi Epiſcopus in ſua inſtitutione aliqua in particulari promittit, vel jurat, illa nõ ſunt vota ſpecialia Deo facta, ſed vel humanæ promiſſiones, vel juramẽta, quibus priores obligationes magis confirmantur, ut videre licet in ca. *ego N.* de jur. jur. & in forma juramenti, quæ in Pontificali Romano habetur.

Non fit votum ab Epiſcopo perſeverandi in ſuo munere.

27 Altera vero pars de voto perſeverandi in munere probatur primo ex d. ca. *Niſi cum pridem*, in fine, ubi dicitur, Epiſcopum eſſe ligatum nexibus præceptorum, ne volare poſſit ad religionem ſine licentia Papæ, & non dicitur eſſe ligatum voto. Secundo, ex eodem c. 8. *Verum ſi*, ubi illa obligatio perſeverandi in fide data fundari dicitur; fides autem data fuit non per votum proprium Deo factum, & ſpeciale, ſed per pactum ipſũ incluſum in acceptatione talis muneris cum tali onere, & obligatione lege Eccleſiaſtica pręſcripta. Tertio, quia hæc obligatio ſufficit, & ideo ultra illam, non eſt, cur cogatur Epiſcopus ad ſuperaddendam voti obligationem; neque ipſe ſua ſpontanea voluntate tale votum facere intendit; nec vult ſe amplius obligare, quam jure divino, vel Eccleſiaſtico teneatur. Quarto, quia quãdo cum aliquo diſpenſatur, ut renuntiet, vel tranſeat ad alium Epiſcopatum, non cenſetur fieri diſpenſatio in aliquo voto; alioquin talis diſpenſatio ſine ſufficienti cauſa facta eſſet nulla; quod eſt incredibile, ut jam oſtenſum eſt. Nam ſi impleatur illa conditio, ut renuntiatio, vel translatio non fiat ſine licentia Romani Pontificis, actus ſine ullo ſcrupulo recipitur, ut validus communi uſu Eccleſiæ; quidquid ſit de honeſtate illius, vel culpa, ob defectum rationabilis cauſæ.

Immobilitas ſtatus Epiſcopi unde oritur.

28 Unde ad præcipuam difficultatem, propter quam hæc omnia diximus, reſpondemus ad immutabilitatem ſtatus Epiſcopi ſufficere moralem obligationem permanendi in illo munere ortam ex pacto inito cum Eccleſia, incluſo in ipſa acceptatione Epiſcopatus cum conditionibus præſcriptis, vel ex mutuo conſenſu contrahentium, vel ex jure pontificio. Imo exiſtimo ad rationem ſtatus ſufficere pactum de ſe perpetuum, a quo recedere quis non poſſit ſine conſenſu alterius contrahentis. Ideoque licet a Pontificibus non eſſet addita illa conditio, quod Epiſcopus non poſſit deſerere ſuam Eccleſiam ſine ſua licentia, ſatis eſſet ad rationem ſtatus, quod non poſſit illam dimittere ſine conſenſu ipſius Eccleſiæ, ſeu eligentium. Quia (ut c. 1. dixi) hæc immobilitas neceſſaria ad ſtatum non eſt metaphyſica, ſed moralis, & ideo per ſolum pactum ſufficienter firmari poteſt, etiamſi raro poſſit aliquando per eaſdem cauſas diſſolvi. Hæc autem firmitas multum aucta eſt in Epiſcopatu per conditionem additam per Eccleſiaſtica decreta: ideoq; illa ſatis, ſuperque eſt ad rationem ſtatus. Unde cum in hac ultima replica dicitur, ſtatum perfectionis non poſſe conſtitui ſine proprio voto, ſive ſolenni, ſive non ſolenni, negatur aſſumptum, quia votum non eſt cauſa adæquata ſtatus, nec id ulla ratione probatur. An vero, quando ſtatus firmatur voto, illud eſſe ſolenne oporteat, poſtea videbimus; prius enim oportet explicare, quid illa ſolennitas ſupra votum addat.

Explicatur D.Th.

29 Ad D.Th. autem reſpondet Cajet. illum non fuiſſe locutum de proprio voto, ſed lato modo vocaſſe votum pactum illud, quod ſe obligat Epiſcopus ad tale munus. Nam quia tale pactum voluntarium eſt, & religioſum, id eſt, ad cultum Dei ſpectans, & poſtquam factum eſt, de ſe perpetuo obligat, ideo quandam analogiam habet cum voto, & lato modo ſolet ita nuncupari. Quomodo in Baptiſmo dicuntur fideles votum facere profitendi Chriſtianam fidem, & ſe ſubjiciendi Eccleſiæ, cum tamen proprium votum non ſit, ut alibi diximus. Et in eodem ſenſu vocatur quodammodo profeſſio, quam facit Epiſcopus, cum inſtituitur: non quia illa cum proprio voto ad Deum fiat, nec quia ſit ejuſdem rationis cum profeſſione religioſa, de qua poſtea dicturi ſumus; ſed generali appellatione, qua dicitur aliquis profiteri militiam, vel ſervitutem, aut ſubjectionem, cum ſe adſcribit tali muneri, & promittit, vel uſum ejus, vel fidelitatem, aut quid ſimile. Qui modus profeſſionis, ſi aliàs ſit de ſe perpetuus, ad ſtatum ſufficit, & conſequenter ad illam ſatis eſt illa ſolennitas, quæ morali modo ad publicam, ac perpetuam obligationem, vel per leges poſtulatur, vel ex natura rei ſufficiens eſt, ſi humanæ leges nihil ſpeciale diſponant.

Satisfit ex dictis ſecundæ rationi dubitandi.

30 Et per hæc ſatisfactum eſt ſecundæ rationi dubitandi in principio poſitæ. Concedimus enim Epiſcopum non conſtitui in ſtatu propriæ perfectionis ex vi ſolius conſecrationis; imo nec conſecrationem eſſe neceſſariam, ut Epiſcopus cenſeatur in tali ſtatu conſtitutus. Quia ſi ſit electus, & confirmatus, jam eſt in ſtatu, juxta deciſionem Innocentii III. in d. ca. *cum inter corporalia*. Et conſequenter ille ſtatus erit perfectionis, juxta dicenda in puncto ſequenti. Imo ait Innocentius, conſecrationem nihil addere illi ſtatui; quod ſupra de vinculi immobilitate declaravi. Nam reſpectu operationum perfectarum aliquid addit, cum plura, & ſatis magna, & perfecta poſſit facere Epiſcopus conſecratus, quæ ſine conſecratione per ſeipſum perficere non poteſt: & ideo fortaſſe tunc dicitur eſſe, quaſi in ſtatu conſummato in dicto ca. *licet*.

Satisfit ſecundæ parti ejuſdẽ rationis dubitandi.

31 Deinde ad alteram partẽ de prælatura, jam oſtenſum eſt, quomodo habeat immobilitatem ad ſtatum ſufficientem. Nec obſtat, quod illa immobilitas ex jure Canonico pendeat, quia etiam fundatur in pacto quaſi intrinſeco illi muneri, & per jus Canonicũ quaſi completur, quod fere in omni ſtatu invenitur. Addo deniq; cum hic ſtatus intrinſece pendeat ex confirmatione Papę, etiam modo ſtabilitatis ſuę pendere quaſi intrinſece ex modo, quo Papa illum confirmat; quia ipſe eſt præcipuum caput in terris cujuſcunq; Eccleſiæ tam univerſalis, quam particularis; & ideo ejus conſenſus in tali vinculo conſtituẽdo principaliter poſtulatur, & ab illo maxime pendet ejus firmitas. Per jus autem Canonicũ declaratum eſt, Romanum Pontificem non aliter habere ratum tale vinculum, niſi ſub ea cõditione, ut ſine ſuo cõſenſu diſſolvi non poſſit; & ideo nihil obſtat, imo juvat, quod hæc firmitas ex jure Canonico pendeat.

CAPUT XVII.

Utrum Prælati ſeculares Epiſcopis inferiores, vel etiam Parochi, ſint in ſtatu perfectionis.

1 HÆC quæſtio tacta eſt in rationibus dubitandi in præcedenti capite propoſitis: & D. Thom. in d. q. 84. illam tractat; quia eſt ad plenam cognitionem ſtatus perfectionis neceſſaria. Obſervandum enim in

Aliqua ſunt ad quæſtionem ſupponenda.

in primis eſt, in ea conſiderari hos Prælatos præciſe ratione muneris, ſecluſo voto caſtitatis, quod habent ut clerici in ſacris ordinati, de quo ſtatu infra dicendum eſt. Unde conſequenter ſupponimus hos non eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ; quod a fortiori probant, quæ de Epiſcopis diximus; ideoque agimus de ſtatu perfectionis exercendæ. Deinde ſupponimus, ex vi ſolius ordinationis non eſſe hos prælatos in ſtatu perfectionis exercendæ; quod etiam ex his, quæ de Epiſcopis diximus, ſuaderi poteſt. Item de omnibus clericis infra ordinem ſacerdotis conſtitutis eſt id manifeſtum; quia ex vi ſolius ordinationis non obligantur, nec deputantur ad opera perfectionis. Et licet ratione ſtatus clericalis, vel ſpecialem aliquam obligationem habere poſſint ex præcepto Eccleſiæ, ut ad recitandas horas, vel etiam majorem vitæ honeſtatem, ac decentiam requirant; nihilominus hæc omnia non attingunt proprium aliquem perfectionis gradum, ſed pertinent ad communem vitam præceptorum. Nam etiam in laicis pro diverſitate ſtatuum poſſunt plures, vel pauciores obligationes reperiri. Quapropter ſtatus talium clericorũ non excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ; licet intra latitudinem illius digniorem gradum obtineat.

An ſimplices ſacerdotes in ſtatu perfectionis ſint. Probatur pars affirmativa.

2 De ſimplicibus autem ſacerdotibus nonnullum dubium eſſe poteſt, an ex vi ſacerdotalis characteris poſſint dici in ſtatu perfectionis conſtituti. Non enim deſunt, qui ita ſentiant: ut videre licet in Antonin. 3. p. in Prolog. §.4.& 5. & Auguſt. de Ancon. lib. de Poteſt. Eccleſ. q.76. ar.1. Et ſuaderi poteſt, quia ex vi ſui ordinis habent proprium vitæ inſtitutum immutabile, & ad excellentiſſima opera, quæ magnam ſanctitatem, & perfectionem requirunt, ordinatum. Nimirum ad conſecrandum corpus, & ſanguinem Domini, & ad offerendum Deo diviniſſimum ſacrificium, & ut ſacerdos ſit mediator inter Deum, & populum, nomine totius Eccleſiæ pro fidelibus intercedendo. Quæ omnia adeo ſunt excellentia, ut ſi comparetur conſecratio Epiſcopi ad ordinationem ſacerdotis, in eo præciſe, quod unaquæque per ſe confert, altior videatur ſacerdotis ordinatio, quam Epiſcopi conſecratio. Ergo ſacerdos ex vi ſui ordinis conſtituitur in ſtatu perfectionis exercendæ. Et confirmatur: nam ratione ſui ordinis tenetur ad majorem vitæ puritatem, quam omnes inferiores, & ideo ejus peccatum cæteris paribus gravius eſt, ut ſentiunt Gregor. in Paſtoral. & Ambroſ. & Chryſoſt. in lib. de ſacerdotali dignitate.

Pars negativa oſtenditur.

3 Contrarium nihilominus ſentiunt D. Thom., & Cajet. Gerſon, & alii ſtatim citandi. Imo etiam Antonius, & Ancona limitant ſuam ſententiam, dicentes, presbyteros lato modo, & non proprio, eſſe in ſtatu perfectionis. Poteſtque ſuaderi D.Tho. ſententia, quia clerici etiam ſacerdotes ex vi ſuæ ordinationis non obligantur ad perficiendos alios, nec ad propriam perfectionem acquirendam, nec ad opera ſupererogationis, præſcindendo nunc a voto caſtitatis. Et quavis teneantur digne miniſtrare, in rigore ſatisfaciunt huic obligationi, ſervando præcepta, & in gratia miniſtrando. Quam obligationem habet etiam populus Chriſtianus ſuo modo, quatenus tenetur communicare, & digne ad tantum ſacramentum accedere. Quod vero hæc obligatio ſit major in ſacerdote, ſolum conſtituere videtur differentiam ſecundum magis, & minus, intra latitudinem generalis ſtatus vitæ Chriſtianæ, quæ præceptorum obſervatione contenta eſt, & habet ordinem, vel gradus juxta varias perſonarum conditiones, & dignitates, etiamſi ſtatum perfectionis non profiteantur, nec ad illum aſcenderint.

Reſolutio quæſtionis ſacerdotes ſaltem inchoative eſſe in ſtatu perfectionis.

4 Et uterque modus dicendi poteſt facile defendi, quia diſſenſio videtur eſſe magis de modo loquendi, quam de re. Nihilominus tamen negare non poſſum, quin ſacerdotes habeant aliquo modo ſtatum perfectionis ſaltem inchoatum: tum, quia habent ſacrum miniſterium valde excellens, ratione cujus ad magnam honeſtatem, & virtutem obligantur: ut docent Patres ſcribentes de ſacerdotio, præſertim Chryſ. & Ambroſius. Unde D.Tho.q.184.a.8. fatetur majorem ſanctitatem requiri in ſacerdote propter excellentiam miniſterii, quam in non ſacerdote. Et Cajet. in eadem q. a.4. dicit ex hypotheſi, quod ſi obligatio ad majorem perfectionem ſufficeret ad ſtatum perfectionis, ſacerdos ex vi ſui ordinis eſſet in ſtatu perfectionis. Ego autem ſupra oſtendi, ſacerdotem non minus obligari ad exteriorem, quam ad interiorem virtutem; & certe in Pontificali Romano, Iſidoro, & aliis, etiam externa munera perfectionis tribuuntur ſacerdoti, ut inferius in hoc capite videbimus. Quapropter cenſeo ſacerdotes ex vi ſui ordinis habere ſtatum altiorem, & ſanctiorem, qui ab eis nonnulla perfectionis opera requirit, ratione cujus obligationis merito dici poſſunt eſſe aliquo modo, ſaltem inchoative, in ſtatu perfectionis.

Opinio affirmans prælatos inferiores Epiſcopis eſſe in ſtatu perfectionis.

5 Noſtra vero quæſtio propria eſt de prælatis, vel paſtoribus animarum inferioribus Epiſcopis; an ex vi prælationis, ſeu muneris ſui ſimpliciter ſint in ſtatu perfectionis? In quo puncto indiſtincte de omnibus, parochos etiam includendo, partem affirmantem docuit Gerſon in d. tract. de ſtatu perfectionis Alphab.67. lit. V. & ſequentib. in 3. p. Sequitur Henriq. quodlib. 12, q.28. & 29. & Major 4. diſt. 38. qu. 7. Fundamentum hujus ſententiæ eſt, quia iſti omnes ex vi ſui muneris obligantur ad opera valde perfecta, nimirum, ad curandum de ſalute aliorum, eos illuminando, & perficiendo, & ad animam pro illis ponendam, ſi oportuerit. Confirmatur; quia diſcipuli Chriſti, quos ſpecialiter elegit, & miſit binos ante faciem ſuam, Luc.10. fuerunt in aliquo ſtatu perfectionis ſupra communem plebem; ſed illis ſuccedunt parochi, & iſti inferiores prælati, ut docet Clemens epiſt.1. ergo iſti etiam illum ſtatum perfectionis participant, ſuntque in ſecundo gradu poſt Epiſcopos, ſicut illi diſcipuli poſt Apoſtolos in ſecũdo ordine fuerunt, teſte Hierony. ep.127. ad Fabiolam. marg.6.

Contraria ſententia eſt D. Th.

6 Contrariam ſententiam tradit D.Th. in d. q.184. a.6. Ejuſque fundamentum eſt, quia hi prælati non conſecrantur voto ad hæc munera exercenda, nec ad permanendum in illis; & ideo dici non poſſunt eſſe in ſtatu perfectionis, etiamſi dici poſſint habere officium, vel miniſterium ad perfectionem pertinens. Et hanc opinionem docet ibi Cajet., licet fateatur, diverſitatem fere eſſe de modo loquendi; quod certe magna ex parte ita eſt. Ut ergo verborum contentionem, quoad fieri poſſit, evitemus, & rem ipſam explicemus, diſtinguamus illas duas voces, *ſtatus*, & *perfectionis*, & de ſingulis videamus, quomodo poſſint his paſtoribus animarum attribui; & inde conſtabit, an conjunctum, ſcilicet, *ſtatus perfectionis*, in eis reperiatur.

An prælati inferiores Epiſcopis habeant immutabilitatem, & obligentur ad permanendũ in ſuo munere. Pars negativa. Probat. 1.

7 Et primum circa ſtatum quæri poteſt, an iſti habeant in ſuis muneribus immutabilitatem ſufficientem ad ſtatum. Et ut quæſtio clarius de re ſit, interrogatio eſt, an iſti inferiores paſtores teneantur, & in rigore obligentur, ad permanendum in ſuo munere. Nam ſi obligantur, habebunt in eo munere immobilitatem ad ſtatum ſufficientem; ſecus vero erit, ſi liberum eis eſt miniſterium illud deſerere. In hoc ergo puncto D. Th. ſupra videtur negare abſolute iſtos inferiores animarum paſtores obligari ad perſeverandum perpetuo in ſuo munere. Idẽ habet in d.q.184.a.6.& q.198.a.7. ad 1. Qui fundatur præcipue, quia iſti paſtores non ſe obligant voto, ſicut Epiſcopi. Sed ſi intelligatur de proprio voto, jam oſtenſum eſt etiam Epiſcopos non obligari voto; ſi vero ſumatur late pro pacto, vel promiſſione mutua, & oneroſa facta cum Eccleſia, vel prælato ejus, unde conſtat hos paſtores non habere obligationem proportionatam ſuo muneri, reſpondet Cajet. non habere illam de jure divino, ſicut habent Epiſcopi, nec de humano, quia ſcriptum non eſt. Sed de hoc poſteriori jure infra dicetur. De priori vero jam oſtenſum eſt, etiam Epiſcopos non habere illam obligationem abſolute de jure divino. Si autem Epiſcopi dicantur illam habere medio pacto, quia naturale jus obligat ad pacta ſervanda, idem cum proportione dicetur de his inferioribus, quia etiam de illis dicetur, ex pacto obligari; nec oppoſitum probat Cajetanus, ut videmus.

Probat. 2.

8 Aliter videtur D. Tho. probare non eſſe in his paſtoribus obligationem retinendi curam animarum, quia poſſunt libere eam deſerere, ut ad ſtatum religionis tranſeant. Id enim libere ſine licentia Papæ, vel Epiſcopi facere poſſunt juxta decretum Conc. Tolet. IV. c.49. alias 50. ubi ſic dicitur. *Clerici, qui Monachorum propoſitum appetunt, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, liberos eis ab Epiſcopo in monaſterium largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum, qui ad con-*

contemplationis deſiderium tranſire nituntur, habetur in cap. unico 19. q. 1. & in q. 3. c. 3. de his, qui ſub Epiſc. curam habent animarum. Idem ſtatuit Urbanus Papa II. dicens: *Si quis horum, qui in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum retinet, & ſeculariter vivit, afflatus Spiritu ſancto in aliquo monaſterio, vel regulari canonia ſalvare ſe voluerit, quia lege privata ducitur, nulla ratio exigit, ut a lege publica conſtringatur.* Et infra: *Quiſquis ergo hoc ſpiritu ducitur, etiam Epiſcopo contradicente, eat liber noſtra authoritate.* Propter quæ jura idem docet D. Thom. d. q. 184. a. 6. & q. 189. a. 7.

Impugnatur ratio tradita.

9 At vero ex hoc ſigno non colligitur, iſtos prælatos, vel parochos non habere obligationem permanendi in ſuo munere ſufficientem ad ſtatum, ſed ad ſummum probat, non eſſe illam obligationē omnino abſolutam, ſed includere conditionem non repugnantem ſtatui majoris perfectionis. Probatur a ſimili. Nam religioſus profeſſus in una religione poteſt ſecundum jus cōmune tranſire ad arctiorem religionem, c. *ſane*, & c. *licet*, de regularibus; quod non obſtat, quominus antea eſſet in ſtatu perfectionis, licet minus ſtricto, vel perfecto. Et ratio eſt, quia immutabilitas ſtatus perfectionis per ſe ſolum opponitur retroceſſioni, juxta verba Chriſti Domini, quæ ipſe D. Th. allegat, Luc. 9. *Qui mittit manum ſuam ad aratrum, & reſpicit retro, non eſt aptus regno Dei*. Et ideo non excludit aſcenſum ad ulteriorem gradum intra latitudinem ſtatus perfectionis. Hæc autem ratio non minus procedit in Curato reſpectu religioſi ſtatus, quam in ſtatu religioſo inferiori reſpectu altioris: ergo non obſtante hac licentia tranſeundi ad religionem, poterit munus prælatorum inferiorum eſſe ſufficienter immobile ad ſtatum.

Solvitur inſtantia Cajetani.

10 Inſtat vero Cajetanus, quia ſi Curati eſſent in ſtatu perfectionis, eſſent in altiori ſtatu, quam religioſi, quia eſſent in illo, ut perfectores, & non tantum ut perficiendi, & conſequenter non poſſent ad ſtatum religionis tranſire. Sed hoc non obſtat, quia licet eſſent in ſtatu perfectorum, eſſent in illo in gradu imperfecto; & moraliter eſt melius, & ſecurius eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ. Eo vel maxime quod totum hoc pendet ex jure Eccleſiæ, quæ cenſuit ad commune bonum animarum expedire, ut in Epiſcopis non fiat mutatio tam facile, ſicut in parochis, quia facile poteſt per Epiſcoporum providentiam ſuppleri; quod non ita erat in Epiſcopis.

Probat. 3. eadē pars negativa.

11 Aliud denique ſignum hujus mutabilitatis repugnantis ſtatui, affert D. Th. quia iſti paſtores inferiores poſſunt renunciare ſuis officiis, ſeu beneficiis, ac dignitatibus ſine licentia: in quo differunt ab Epiſcopis. Unde colligit, eos non habere obligationem perpetuam, quam Epiſcopi habent, quia in obligatione de ſe perpetua ſolus Papa poteſt diſpenſare. Ergo non habent inferiores immobilitatem ad ſtatum neceſſariam: nam hęc non eſt ſine obligatione de ſe perpetūa. Verumtamen etiam hæc ratio non caret difficultate; duobus enim modis poteſt intelligi, hos prælatos poſſe cedere ſuis muneribus, vel officiis. Primo, quia ſola ſua voluntate ſine dependentia ab aliquo ſuperiore, & ſine violatione alicujus juris poſſunt id facere, quia nulla obligatione, vel divina, vel ex lege humana tenentur. Secundo, quod poſſint id facere conſentiente, vel diſpenſante ſuperiore, & non aliter. Priori modo intellexit rationem illam Cajetanus. Ait enim, nec jure divino, nec humano obligari hos miniſtros Eccleſiæ in ſuis muneribus perſeverare, quia non invenitur tale jus ſcriptum.

Impugnatur probatio.

12 Sed quoad hanc partem contrarium videtur certum. Nam in ca. *admonet*, de renunciatione, Alexander III. cuidam Epiſcopo mandat, ut non permittat ſuis clericis dimittere Eccleſias, quas habent, *Ipſo inconſulto*, id eſt, *invito*, ut ibi ſignificat gloſſa, & exponit Panor. & ſumitur ex aliis juribus, in quibus talis renunciatio ſine licentia Epiſcopi prohibetur, ut patet ex ca. *ſi quis vero*, cum tribus ſequentib. & ca. *Epiſcopus*, *de loco* 7. q. 1. ubi clerici prohibentur deſerere ſuas Eccleſias, vel tranſire ad alias ſine ſuorum Epiſcoporum licentia; & ſi faciant, revocari poſſe, & ſi pertinaces ſint, graviter puniendos eſſe decernitur. Et eſt communis ſententia Canoniſtarum, quos late refert Flammin lib. 7. de reſignation. benef. q. 1. a principio. Eamdemque ſententiam ſupponit D. Th. d. q. 184. a. 6. dicens, poſſe Archidiaconum, vel Curatum relinquere ſuam Eccleſiam de licentia ſui Epiſcopi, ubi licentiam, tanquam neceſſariam poſtulat. Non eſſet autem neceſſaria, niſi præcederet obligatio ſaltem Canonici juris.

Reiicitur Cajetani reſponſio

13 Reſpondet autem Cajet. hanc licentiam non requiri propter prohibitionem, vel, quia Curatus ſit obligatus ad perpetuam curam animarum, *ſed propter obligationem fidelitatis, quam debet Epiſcopo, eo quod officialis ejus eſt. Nam hoc*, ait, *quilibet officialis debet domino ſuo.* Sed in primis contrarium colligitur ex dictis juribus: & deinde ſine jure poſitivo nulla eſſe poſſet talis obligatio fidelitatis propria, & rigoroſa, id eſt, quæ ſub gravi culpa eſſet, & graviter ab Eccleſia puniri poſſet. Utrumque declaro. Quia vel illa obligatio, quam fidelitatis Cajet. appellat, eſt mere naturalis, id eſt, abſq; interventu alicujus pacti, vel diſpoſitionis legis humanæ, ſed intrinſece orta ex ipſo officio, ratione cujus dicitur officialis debere hoc domino ſuo, niſi a ſuperiori domino vocetur, ut Cajet. ait, etiam ſi ſpeciale pactum de hoc non intercedat, nec lex ulla id diſponat. Et hæc obligatio vel eſt nulla, vel ad ſummum eſſe poteſt ex quadam honeſtate, vel decentia, non vero ex rigoroſa, &, ut ita dicam, legali obligatione. Nullus enim famulus, operarius, aut miniſter, vel officialis alterius tenetur in ſuſcepto miniſterio, vel alterius ſervitio permanere, ſi de illa re pactum inter eos in ipſa conventione non præceſſit. Nam ſecluſo pacto, ſicut dominus liber manet ad dimittendum famulum, vel officialem; ita & officialis ad relinquendū dominum; quia hoc poſtulat mutua æqualitas, ſi aliter inter eos cōventū non ſit: nec poteſt dari naturale fundamentū majoris obligationis.

Infirmatur ulterius eadē reſponſio

14 Igitur ex natura rei ſolum cogitari poteſt quidam urbanitatis titulus, ne quis inſalutato domino, vel prælato recedere videatur. At vero talis obligationis tranſgreſſio, vel omiſſio per ſe non ſufficit ad gravē culpam, vel pęnam, ſecluſo jure poſitivo ſpeciali. Et ad ſummū obligat ad petendam licentiam, non vero ad expectandum conſenſum. In his autem Curatis, vel prælatis inferioribus obligatio eſt rigoroſa, & non eſt tantum ad petendam licētiam, ſed etiam ad conſenſum ſuperioris expectandum, ut ex citatis juribus, & Doctoribus conſtat. Imo Epiſcopus non poteſt illam licētiam dare ſine gravi cauſa, ut eadem jura diſponunt. Et ſpecialiter Pius V. in motu proprio 58. in Bullario, & incipit, *Quanta Eccleſiæ Dei*, &c. Deniq; ubi non eſt promiſſio, non eſt propria obligatio fidelitatis; ergo ſecluſa promiſſione, ſeu pacto, non poteſt talis obligatio naturalis affirmari: præſertim, cum idem Cajet. neget teneri Curatos ad permanendum in ſuo munere ex jure divino naturali. Quod ſi quis dicat ibi intervenire pactum, & promiſſionem, in qua talis obligatio fundetur. Inſtamus in primis ad hominem contra Cajet., quia tunc nulla erit in hoc differentia inter Epiſcopos, & inferiores paſtores. Deinde interrogabimus, unde ſit annexum illud pactum tali muneri; non enim ex ſolo jure divino naturali, quia poſſet Eccleſia ſtatuere alium modum conferendi hæc officia, vel beneficia, vel recipiendi hos miniſtros ſine tanto onere; nec id eſſet intrinſece malum: ergo fundamentum talis obligationis ſemper reducitur ad jus poſitivum, quo explicatum eſt, talia miniſteria cum tali onere, vel ſub tali conditione conferri.

Non requiritur votum ad ſtatus immutabilitatem.

15 Quapropter licet D. Tho. hanc obligationem ex pacto, vel Eccleſiaſtica lege agnoſcere videatur, quatenus ait, quod ſine licentia ſuperioris tale officium dimitti non poteſt; nihilominus negat ſufficere ad ſtatū, quia illa obligatio non eſt talis, ut ſolus ſummus Pontifex in ea poſſit diſpenſare, & aperte declarat vim rationis in hoc ponere, quod iſti prælati non ſe obligant voto perpetuo ad retinendum tale munus; in hoc enim ponit differentiam inter ipſos, & Epiſcopos, propter quam dicit, hos eſſe in ſtatu perfectionis, & non inferiores. At contra hoc eſt, quia ſupra oſtendimus tale votum non eſſe ſimpliciter neceſſarium ad ſtatum: nec Epiſcopos habere illud diſtinctum a pacto incluſo in conditione, ſub qua Epiſcopatū acceptant. Unde ſumitur argumentum, quia in Epiſcopis ſufficit obligatio in tali pacto, vel in Eccleſiæ conſtitutione fundata. Ergo ſufficiet etiam in inferioribus: nam illi etiam ſub ſimili conditione, & tacito pacto tale munus acceptant.

16 Neque obſtabit, quod in Epiſcopis neceſſaria ſit

licen-

Non requiritur quod ſolus Papa poſſit diſpenſare.

licentia Papę; in aliis Epiſcoporum ſufficiat. Quia hoc poteſt inde provenire, quod Epiſcopus non habet alium ſuperiorem proximum; inferiores autem habent Epiſcopos ſuperiores. Unde quando prælatus non Epiſcopus ex privilegio ſoli Papæ ſubjectus eſt, non poteſt ſine licentia Papæ ſuo muneri cedere juxta capitulum ultimum de renunciatione. Et ipſe Papa, quia ſuperiorem in terris non habet, per ſe poteſt renunciare Papatui ſine alterius hominis conſenſu, juxta c. 1. de renunciat. in 6. ibi: *libere valet*, &c. ubi gloſſa, & Doctores id notant. Ergo ſicut in Epiſcopis non eſt contra rationem ſtatus, quod de licentia Papæ poſſint Epiſcopatum relinquere; ita nec in inferioribus prælatis obſtabit, quod ex licentia Epiſcopi renunciare valeant.

Non obſtat, quod difficilius diſpenſetur cum Epiſcopis

17 Et eadem ratione non obſtat, quod hæc licentia difficilius Epiſcopis, quam cęteris concedatur, nec quod Epiſcopi non poſſint tranſire ad ſtatum religioſum ſine licentia obtenta: inferiores vero poſſunt. Tum, quia hęc omnia ex poſitivo jure pendent, & quod ſtatuit in Epiſcopis, poſſet etiam in aliis ordinare, ſi communi bono ita eſſet neceſſarium. Et e contrario poſſet etiam jure Eccleſiaſtico ſtatui, ut Epiſcopus ad religionē ſua ſponte, & ſine ſpeciali licentia tranſire poſſet: nam hoc non eſt contra ullum divinum jus; ſicut in ſpeciali caſu id conceſſum videtur in c. *per tuas*, de voto. Tum etiam, quia illa differētia ſolum eſt ſecundum magis, & minus: unde ſolum poteſt ex illa inferri, ſtatum Epiſcoporum eſſe firmiorem, & nobiliorem: non vero, quod in reliquis non ſit etiā immobilitas ad ſtatum ſufficiens. Et ratio a priori eſt; quia quod pacto, & jure cōmuni ſtabilitum eſt, de ſe eſt moraliter ſatis firmū, & ſtabile, etiamſi per diſpenſationem ſuperioris mutari poſſit. Nam id, quod per ſolam diſpenſationē alterari poteſt, & pendet a voluntate alterius, moraliter cenſetur eſſe ſubdito per ſe impoſſibile; ideoq; contraria immobilitas ad ſtatum ſufficit. Præſertim, quando ad talem mutationem magna cauſa de jure poſtulatur, ut in præſenti caſu ſecundum jura neceſſarium eſt. Deniq; non invenitur major firmitas in ipſo ſūmo Pontifice; imo illi non eſt neceſſaria alicujus hominis licentia, vel conſenſus, ut poſſit abdicare a ſe papatū; & nihilominus ratione illius non minus eſt in ſtatu, quam cæteri Epiſcopi; quia ſatis eſſe cenſetur, quod habeat de ſe perpetuitatem, & quod illā mutationē facere non poſſit, niſi ex graviſſimis cauſis; ergo cum proportione ſimilis ſtabilitas in aliis ſufficiet.

Probabile eſt in prælatis inferioribus ſufficientiam dari ad ſtatum, ſeu ſtabilem vivendi modum

18 Quod ergo ſpectat ad nomen, & rationem ſtatus, attenta juris diſpoſitione, ſatis probabili ratione defendi poſſet, eſſe in his prælatis inferioribus, ſeu in munere, ac obligatione uniuſcuiuſque illorum, ſufficientiam ad ſtatum, ſeu ſtabilem vivendi modum conſtituendū. Idque maxime locum habet in primis in Abbatibus, vel ſimilibus prēlatis; qui licet nō ſint Epiſcopi quoad conſecrationem, in reliquis habent juriſdictionem Epiſcopalem, & immediate ſubſunt Papæ; & ex vi ſui muneris ita ſunt perpetuo Eccleſiis ſuis addicti, ut ſine licentia Papæ illis cedere non poſſint: nam iſti parum ab Epiſcopis in ſtabilitate differunt. Idemq; fere eſt de quibuſdam prælatis religionum perpetuis ex inſtitutione ſua; illi enim ultra ſtatum religioſum, quem ex vi profeſſionis habent, ratione muneris dici poſſunt eſſe in ſtatu non ſolum acquirendi perfectionem, ſed etiam perficiendi alios, ac ſubinde eſſe in ſtatu perfectionis exercendæ. Similes vero prælati, vel regulares, vel ſi qui ſunt ſeculares, qui ad certum tempus triennii, vel ſexennii hujuſmodi curam habent, non poterunt ea ratione dici in ſtatu, ſed in officio, vel dignitate quadam. Deniq; inferiores paſtores, & Curati, licet ex vi juris (ut dicebam) videantur immutabilitatem habere; nihilominus conſiderato communi uſu, quo receptum eſt, ut facillime mutentur, & conſequenter, ut talia beneficia non aſſumant animo permanendi in illis perpetuo, ſeu vel ad alia pinguiora aſcendendi, vel renuntiandi cum aliquo emolumento, vel ſimplici penſione ſine obligatione animarum: hoc, inquam, uſu conſiderato ſatis probabilis modus loquendi eſt, quod iſti non ſtatum aſſumere, ſed miniſterium, officium, vel dignitatem Eccleſiaſticam, pro illo tempore habere dicantur.

An ex parte objecti detur ratio, cur

19 Jam vero ſequitur alterum membrum, an ex parte objecti, ſeu materiæ ſit in his muneribus ſufficiens ratio, ob quam iſti prælati in ſtatu perfectionis eſſe, vel certe officium perfectionis exercere dicatur. Eſt autem ſermo non de perfectione aquirenda; nam conſtat hos prælatos ex vi ſui muneris non profiteri conſiliorum obſervantiam, nec alia media, quæ ad perfectionem acquirendam per ſe conducunt; quia eorum munera per ſe non ad propriam perfectionem, ſed aliorum profectum ordinātur, ut ex dictis de Epiſcopis a fortiori conſtat. Igitur ſermo eſt de perfectione exercenda. In quo puncto negari non poteſt, quin iſti paſtores multum participent de perfectionis obligatione, & exercitio ex vi ſui muneris; ſive vocetur ſtatus, ſive officium. Et hoc maxime intendunt rationes primę opinionis. Et abſtrahendo a nomine *ſtatus*, id fatetur ex parte D. Tho. in d. q. 184. a. 6. ad 3. ubi de his inferioribus prælatis ait: *Magis habere officium ad perfectionem pertinens, quam ſtatum perfectionis*; quod quidē ſi intelligatur ratione nominis ſtatus, vel officii, erit facile in his, qui temporalē tantū adminiſtrationē habent; in aliis vero, qui habent illā ex ſe perpetuam, habet difficultatē jam tractatam.

Prælati inferiores ſint in ſtatu vel officio perfectionis exercendę.

20 At vero D. Th. (ut etiam Cajet. interpretatur) id videtur intelligere etiam ratione modi exercendi illa opera, quæ ad perfectionem pertinent: unde inter hos inferiores, & Epiſcopos differentiam conſtituit. *Quia paſtorale officium & obligatio ponendi animam pro ovibus ad Epiſcopos principaliter pertinet, ad inferiores ſolum ſecundario, & miniſterialiter, quantum eis ab Epiſcopo committitur*. Et Cajet. addit. *Quod Epiſcopi aſſumunt curam animarum, ut agentia principalia; Curati vero aſſumunt curam animarum, ut officiales principaliū agentium.* Unde infert, eos non teneri naturali obligatione ad non deferendam curam animarum. *Quia officiales*, ait, *in virtute principalis agentis operantur, ut inſtrumēta, & ſicut aliena agunt virtute, ita alienam exequuntur obligationē.* Unde in ſolut. ad 2. ejuſdē ar. dicit D. Th., & defendit Cajet., inferiores prælatos comparari ad Epiſcopos, *ſicut balivi, vel præpoſiti ad regem*.

Quam differentiam conſtituat D. Th. inter Epiſcopos & Prælatos inferiores in exercendis operibus perfectionis.

21 Hanc vero doctrinam late impugnant Henr. Gerſon, & Major ſupra. Ne autem propter defendendum modum loquendi (in quo, ut dixi, magna ex parte hæc quæſtio de perfectione hujus ſtatus verſatur) aliqua falſa in aliis materiis, & rebus gravioribus aſſerantur; ſuppono primo Epiſcopos altiori, & perfectiori modo habere paſtoralem curam, quam parochos. Patet, quia Epiſcopatus a communi officio, vel poteſtate ſacerdotis jure divino diſtinguitur. Differt autem, tanquam in altiori gradu, & ordine conſtitutus, vel quoad poteſtatem ordinis, ut eſt certum, vel quoad poteſtatem juriſdictionis, ut illi exiſtimant, qui putant juriſdictionem Epiſcoporum eſſe de jure divino. Sed quia hoc forte verum non eſt, probabilius dicitur, excellentiam Epiſcoporum in juriſdictione eſſe de jure ordinario Eccleſiaſtico juri divino valde conſentaneo. In hoc ergo ſenſu verum eſt, Epiſcopos principalius habere curam paſtoralem, quam parochos. Quia illi ſunt quaſi principes Eccleſiarum, & habent univerſaliorem curam, & magis independentem, quam parochi. Nihilominus tamen addendum eſt, inferiores prælatos etiam eſſe ordinarios paſtores, & exercere illam curam, non ut inſtrumenta Epiſcoporum, vel officiales, ſeu quaſi vicarios eorum, ſed ut cauſas proximas ſua propria, & in ſuo ordine principali virtute operantes.

Epiſcopi perfectiorem modo habent paſtoralē curam, quam parochi. Probatur.

22 Declaratur diſtinguendo in his inferioribus paſtoribus tres gradus: unus eſt quorundam prælatorum carentium Epiſcopali conſecratione, & conſequenter inferiorum Epiſcopis in poteſtate ordinis, & nihilominus æqualium illis in poteſtate juriſdictionis, cum exemptione ab ordinariis Epiſcopis, & independentia ab illis, & cum immediata ſubjectione, & dependentia ſolius Apoſtolicæ ſedis. Et de his clarum eſt exercere paſtoralem curam, ut cauſas principales. Quia non minori virtute operantur, quam Epiſcopi in omnibus illis effectibus, & actibus hierarchicis, qui a charactere, ſeu conſecratione Epiſcopali non pendent: ut ſunt illuminatio, purgatio, & perfectio ſubditorum, &c. & eandem obligationem habent cum ęquali etiam dependentia a Papa. Secundus gradus iſtorum prælatorum eſt, Archidiaconorum, vel ſimilium, qui juriſdictionem quidem Epiſcopalem ordinariam participant, non tamen totam, nec cum exemptione, ſeu recurſu immediato ad ſummum Pontificem. Et de his etiam manifeſtum vide-

Declaratur diſtinguendo tres inferiorum paſtorum gradus. De primo gradu.

In 2. gradu.

videtur, exercere paſtoralem curam, ut cauſas principales: tum quia ex vi ſui muneris habent illā curam, quam exercent; & non poteſt Epiſcopus illam auferre: tum etiam, quia poſſunt juriſdictionē ſuam delegare, quod eſt ſignū ordinariæ juriſdictionis, quæ in ſuo ordine principalis eſt. Tum præterea, quia ſubordinatio, quā retinent ad Epiſcopum non eſt contra principalē curā in ſuo ordine, quia etiā Epiſcopi juriſdictio aliquo modo eſt ſubordinata Archiepiſcopali. Nam in naturalib. etiā cauſa proxima principalis eſt, etiamſi ab univerſaliori pendeat; ut evidentius ex ſeq. puncto, & a fortiori conſtabit.

In 3. gradu. 23 In tertio igitur gradu conſtituuntur parochi particularium Eccleſiarum, qui proprie non comprehenduntur nomine prælatorum, juxta communem uſum juris, & modum loquendi Doctorum. Nam prælati proprie dicuntur, qui juriſdictionem ordinariam etiā in externo foro eccleſiaſtico habent; iſti autem parochi non habent ordinariam juriſdictionem externam, & ideo proprie prælati non dicuntur. Nihilominus tamē ſunt proprii paſtores, ſicut in jure vocantur, vel comprehenduntur ſub nomine proprii ſacerdotis, in cap. *omnis utriuſque ſexus*, de pœnit. & remiſ. Quapropter juxta materiæ capacitatem non poſſunt dici officiales Epiſcoporum; ſicut eſt Vicarius ejus, vel officialis, vulgariter dictus Proviſor; ſed ſunt proprie paſtores in ſuo gradu, & a mercenariis diſtinguuntur, quos etiam Chriſtus Joa. 8. propriis paſtoribus opponit. Unde non ſunt etiam proprie inſtrumentales cauſæ reſpectu Epiſcoporum; ſed ſunt cauſæ proximæ principales, juxta materiæ capacitatem. Nam licet reſpectu Chriſti D. ſint cauſæ inſtrumentales, & miniſtri ejus, hoc modo etiam Epiſcopi, & ipſe ſummus Pontifex ſunt cauſæ inſtrumentales. Tamen ſicut Epiſcopi dicuntur cauſæ principales moraliter, quia habent proprium jus, & poteſtatem quaſi propriam, & intrinſecam ad ſuum munus exercendum; ita & parochi in ſuo ordine ſunt Domini ſuorum beneficiorum, & propriam poteſtatem, ac officium exercent, & propriam obligationem adimplent, & non tantum alienam exequuntur.

Et e poſſunt parochi dici veri paſtores, licet ſint coadiutores & ſubordinati Epiſcopis. Probatur. 24 Non refert, quod parochi ſint quaſi coadjutores: nam etiam Epiſcopi ſunt cooperatores Pontificis, & in partem ſolicitudinis vocati, non in plenitudinem poteſtatis, ut dixit Vigilius Papa epiſt. 1. c. ul. & refertur in c. *qui ſe ſcit*, 2. q. 6. ubi etiam habet illam ſententiam: *Qui ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum, non moleſte ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum.* Quam in ſimili caſu docuit Julius I. epiſt. 1. in fine, & Leo epiſt. 82. alias 84. c. 7. per quam inſinuant, quod licet Epiſcopi ſint veri paſtores principales in ſuo ordine, nihilominus ſubſunt ſuperiori paſtori: ita inferiores paſtores ſunt in ſuo gradu proprii paſtores, licet Epiſcopis ſubordinati ſint.

Confirmatur ulterius ex Concil. Trid. 25 Poteſt hoc confirmari ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de Reform. ubi cum vellet præcepta de reſidentia Epiſcoporum, & parochorum tradere, generaliter de paſtoribus loquens, hoc jacit fundamētum: *Divino præcepto mandatum eſſe omnibus, quib. animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramētorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exēplo paſcere, &c. pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam gerere, & in cætera munera paſtoralia incumbere*, ex quo fundamento infert obligationem Epiſcoporum ad reſidendum; & poſtea ſubinfert: *Eandem omnino de Curatis inferioribus, & aliis quibuſcūque, qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens, obtinent, Sacroſancta Synodus declarat, & decernit.* In quo contextu manifeſte ſentit Concilium parochos comprehendi ſub propriis paſtoribus, quibus per ſe, & ex officio convenit animarum cura, quos etiam a mercenariis diſtinguit: ergo ſentit, non eſſe tantum officiales Epiſcoporū, quaſi miniſtros vices ipſorum gerentes, & inſtrumenta aliena virtute operantia, ſeu alienam obligationē exequētia, ſed eſſe proprios paſtores, quib. per ſe a principe paſtorum, ſeu domino totius gregis ovium cura demādata eſt. Ex quo addit Gerſon, ſtatum, ſeu munus parochorum eſſe de jure divino, & de Chriſti inſtitutione, ita ut non poſſit a Pontifice tolli ab Eccleſia: ſicut non poteſt auferri ſtatus Epiſcoporum; quia etiam parochi ad integrum ordinem hierarchicum a Chriſto inſtitutum pertinent. Eſtque hoc probabile, tum ex antiquiſſima traditione; tum quia ad bonum regimen Eccleſiæ, & ſalutem animarum eſt neceſſaria hæc parochiarum diſtinctio, & propriorum parochorum inſtitutio: ſed quia hoc incertum eſt, in proprium opus de Ordine, & Eccleſiaſtica hierarchia, id reſervamus. Nunc enim nobis ſufficit, quod de facto munus hoc parochorum, tanquam paſtorale cum propria poteſtate, & jure, ſeu quaſi dominio ſit inſtitutum: ſive inſtitutio ſit abſolute de jure divino, ſive per Eccleſiaſticum completa ſit.

Omnes inferiores paſtores habere ſtatum ſive munus exercendi actiones vitæ perfectæ aſſerunt prædicti authores. Probatur ex Conc. 26 His ergo poſitis, tanquā in re ipſa certis, colligunt prædicti authores, omnes inferiores paſtores habere ſtatum, vel proprium munus, & obligationem exercendi actiones vitæ perfectæ, ac ſubinde eſſe in ſtatu perfectionis exercendæ. Quod videtur ſuaderi ſatis probabiliter ex verbis allegatis Conc. Trid.: nam illæ actiones paſtorales, quas numerat, magnā perfectionem in paſtore requirunt; præſertim, *paſcere gregem verbo, & exemplo in omni bonorum operū genere, ſacrificium, & ſacramenta digne offerre, & miniſtrare, & corporalibus, ac ſpiritualibus operibus miſericordiæ incumbere.* Ergo ſtatus, qui ad hæc, & ſimilia paſtoralia opera obligat, ex parte materiæ ſtatus eſt perfectionis exercendæ. Probatur conſequentia, tum quia ſtatus, qui obligat ad actiones perfectas, & ad frequentem earum uſum, ſtatus perfectionis eſt: ſed talis eſt ſtatus horum parochorum: ergo. Tum etiam, quia ſtatus ex natura ſua ſupponens, & requirens in perſona ſufficientem virtutem ad opera ex genere ſuo perfecta, & vitandi contraria, merito dici poteſt ſtatus perfectionis; talis autem eſt hic ſtatus, ut ex verbis Concilii colligitur. Et confirmari optime poteſt ex his, quæ de his muneribus, & miniſtris eorū tradit Baſilius in regul. moral. reg. 70. præſertim c. 10. 11. 13. 16. 19. & ſeq. & reg. 80. c. 11. & ſeq. ubi de prædicatoribus verbi Dei loquitur, a fortiori autem hos comprehendit, quibus ex officio munus hoc convenit.

Confirmatur ulterius ex Pontificali Rom. 27 Unde confirmari hoc poteſt ſecundo: nam in Pontificali, inter alia munera, hæc duo tribuūtur Sacerdoti, ſcil., *præeſſe, & prædicare*, & ſubditur inferius, hos deſignatos eſſe in ſeptuaginta diſcipulis a Chriſto electis, quos binos ante ſe miſit: *Ut doceret*, ait, *verbo ſimul, & facto, miniſtros Eccleſiæ ſuæ fide, & opere, debere eſſe perfectos.* Tribuūtur autem ſacerdotibus illa munera, non quia ex vi ſolius ordinationis jus gubernandi, ſeu exercēdi paſtoralē curā, & prædicādi accipiant: ſed quia ad illos fines inter alios ordinātur, & quaſi proxime diſponūtur. Et ſic etiā dixit Iſid. l. 2. de div. offic. c. 7. *Sacerdotibus, ſicut Epiſcopis diſpēſatio myſteriorū Dei cōmiſſa eſt: præſunt enim Eccleſiæ Chriſti: & in cōfectione divina corporis, & ſanguinis cōſortes cū Epiſcopis ſunt; ſimiliter & in doctrina populorū, & in officio prædicationis.*

Non infringit ſuperiorem reſolutionem eſſe Epiſcopos in altiori gradu perfectionis. 28 Nec obſtabit, quod Epiſcopi ſint in altiori gradu perfectionis, quā iſti inferiores prælati, vel Curati. Quia ſicut in ſtatibus acquirēdæ perfectionis unus eſſe poteſt perfectior alio, ut poſtea videbimus; ita etiā ſub cōmuni ſtatu perfectionis exercendæ poteſt eſſe varietas, & inæqualitas in gradu perfectionis. Sic ergo dubitandū non eſt, quin Epiſcopi ſint in altiori gradu perfectionis, quā inferiores prælati; quia quo univerſaliorē, & principaliorem habent curam, eo ad illuminandū excellentius, magiſq; perficiendos alios, verbo, & exemplo obligantur. Unde peculiari etiam poteſtate ordinis ex officio poſſunt alios confirmare, presbyteros ordinare, Epiſcopos conſecrare, & per poteſtatē juriſdictionem altiorem, & univerſaliorem providentiam diœceſis ſuæ habere tenentur; & ſimul congregati in Conciliis, etiā in univerſalem aliquem influxum, ſaltem ſuffragium ferendo habere poſſunt. Ideoq; excellentiorem virtutis, & perfectionis ſtatum munus illud poſtulat. Hoc autē non obſtat, quo minus etiam inferiores prælati in ſtatu perfectionis ſint, quatenus ad multa opera ejuſdem rationis deſtinātur; licet non eodem modo, nec in tam excellenti gradu. Imo etiam ſub ipſis Epiſcopis invenitur varietas, & inæqualitas. Nam inferiores prælati, qui participant juriſdictionem Epiſcopalem, ad plura, & perfectiora opera obligantur; & ideo proximi ſunt Epiſcopis in ſtatu perfectionis: & qui inter eos ſunt exempti, videntur etiā ad majorem perfectionem obligari, vel in eis ſupponi debere; quia quo ſuperiori modo, magiſq; independenti operātur, eo perfectiores, & aptiores ad tale regimen ſupponuntur. Denique in infimo

grdua

gradu erunt Curati, quia magis limitatam habent ſphæram, & actionem: nihilominus tamen aliqua ex parte illum ſtatum participant, quatenus ex officio eiſdem operibus perfectionis magna ex parte incumbunt.

Probabile eſt inferiores prælatos etiam pro hoc eſſe aliquo modo in ſtatu perfectionis exercendæ.

29 Ex his ergo, quæ de immutabilitate horum prælatorum inferiorum in ſuo munere, & de perfectione operum eorundem munerum dicta ſunt, videtur probabiliter colligi, hos prælatos, ſeu paſtores animarum eſſe aliquo modo in ſtatu perfectionis exercendæ, non acquirendæ, ſeu in ſtatu perficientium, non perficiendorum, maxime, ſi cum munere hujuſmodi ſacerdotalis ordo conjungatur. Nam ſicut Innoc.III. dixit, conjugium epiſcopi cum ſua Eccleſia conſecratione conſummari, ſi inſtitutio, ſeu collatio, aut electio, & confirmatio in tali prælatione aut beneficio antecedat; ordinarie vero ſolet præcedere ordinatio ſacerdotalis. Et ideo diximus ſupra, per illam quaſi inchoari ſtatum perfectionis ſimplicium ſacerdotum: nunc vero addimus, addita paſtorali cura compleri quodammodo in ſuo gradu aliqualem ſtatū perfectionis hujuſmodi prælatorum. In quo aliquid conſiderari poteſt pertinens ad perfectionem vitæ contemplativæ, & aliquid vitæ activæ, & primum habere ex vi ſacræ ordinationis; ſecundum autem ex vi prælationis. Nam ratione miniſterii conſecrandi, & offerendi corpus Chriſti, quod per ſacerdotalem ordinationem accipiunt, ad altiorem rerum divinarum conſiderationem, majoremque animi puritatem obligantur; ratione vero prælationis tenentur ſaluti proximorum procurandę incumbere. Et quia ex vi ordinationis, & ſuſceptionis talis muneris ad utraque opera perpetuo dicantur, non incongrue dicuntur eſse in ſtatu perfectionis dicto modo, licet in gradu inferiori, vel infimo illius ordinis, ut explicatum eſt. Et ſane quamvis D.Th. Cajetanus, & alii, in modo loquendi differant; in re non diſcrepant. Nam idemmet D.Th. Matth.5. in ultimis verbis diſtinguens ſtatum perfectionis viæ in tria membra, unum vocat ordinis, alium prælationis, & tertium religionis, ſignificans non ſolum prælatos omnes, ſed etiam clericos eſse in ſtatu perfectionis. Unde aliqui conciliant illas ſententias dicentes, hos prælatos non ſimpliciter, ſed tantum ſecundum quid eſse in ſtatu perfectionis, quod facile poteſt admitti, nec de vocibus contendendum eſt; & res ipſa in ſequenti c.18. explicabitur.

CAPUT XVIII.

Utrum ſtatus Epiſcoporum perfectior ſit, quam ſtatus religioſorum.

Comparatio non fit inter perſonas, ſed inter ſtatus.

1 HÆc comparatio odioſa videri poteſt, & ideo vitanda, ut tetigit Waldenſ. lib.3. tom.3. de ſacramental. tit.9. c.8. Verumtamen facile tollitur invidia, ſi & prudenter, ac modeſte tractetur, ſimulque conſideretur, non fieri comparationem inter perſonas, vel merita earum, ſed inter ſtatus, eorumque conditiones, ſeu qualitates. Vel, ut dixit D. Th. d. q. 184. a.8. *Comparatio fit ex genere operum, non ex charitate operantis*, ſicut Chriſtus Luc.7. vitam contemplativam activæ prætulit, dicens: *Maria optimam partem elegit.* Sic ergo comparatio non eſt odioſa, ſæpeque in diſcurſu hujus materiæ occurret. Fortaſse tamen videbitur hoc loco præpoſtera dicta comparatio, quia niſi ſint extrema cognita, non poteſt inter ea comparatio fieri: hactenus autem nondum explicuimus religioſum ſtatum; quomodo ergo poſsumus illum cum alio ſtatu comparare? Verumtamen ad comparationem faciendam ſufficit nobis generalis diviſio ſuperius data de ſtatu perfectionis exercendæ, vel acquirendæ. Nam hę membra ſecundum generales rationes ſuas ſatis explicata ſunt, & ſecundum illas tantum ſtatus prelatorum, & religioſorum, quaſi ex genere ſuo comparamus. In hac autem comparatione duo poſsunt inquiri; unum eſt, quis ſtatus iſtorum ſit perfectior, comparando maximum, & perfectiſſimum ſtatū unius ordinis ad maximum alterius. Aliud eſt, ſingulos ſtatus unius generis cum ſingulis alterius conferendo: ex his autem comparationibus, prior in præſenti capite definitur, quia reducitur ad comparationem ſtatus epiſcopalis cum religioſo: de altera vero in c.19. dicemus.

Concluſio, Epiſcoporum ſtatū quocumque ſtatu religioſorum perfectiorem eſſe.

2 Dico ergo epiſcoporum ſtatum eſse perfectiorem quocumque ſtatu religioſo; ac ſubinde ſtatum perfectionis exercendæ perfectiorem ex ſuo genere eſse, quam ſtatum acquirendæ perfectionis. Hæc poſterior pars clara eſt, quia comparatio ex genere fit ſecundum ſuprema capita utriuſque extremi; in ſtatu autem perfectorum, ſeu perfectionis exercendæ, epiſcopatus eſt ſummus; ergo ſi ille excedit omnem ſtatum perfectionis acquirendæ, profecto ille ſtatus prælatorum ex genere ſuo perfectior eſt. Prior igitur pars probatur in primis ex Conciliis, Pontificibus, & aliis Patribus c.13. allegatis, qui non ſolum dicunt epiſcopos eſse in ſtatu perfectorum, ſed etiam eſse in ſublimitate, cui nullus alius ſtatus poteſt adæquari. Deinde probatur ex operum excellentia, ad quę ex vi illius ſtatus perpetuo obligantur, & conſecrantur prælati. Nam talia opera ſine magna perfectione pro dignitate exerceri non poſsūt; & ex natura ſua perfectiora ſunt, & magis ardua, quam ea, ad quę religioſi ex vi ſui ſtatus conſecrātur; ergo ſtatus epiſcopi excedit abſolute totum ordinem ſtatus religioſi. Conſequentia eſt clara, quia ſtatus perfectionis, quaſi ſpecificatur ab actibus, ad quos principaliter ordinatur. Unde ex habitudine ad perfectiores actus, ſtatus judicādus eſt perfectior; pręſertim, ſi modus habitudinis ſit etiā perfectior, ut eſt in epiſcopo; quia eſt in illo, ut in perfecto, & perfectore, & non ut in perficiēdo.

Confirmatur ratio tradita.

3 Propoſitio autem aſſumpta ex muneribus epiſcoporum ſtabilitur: nam in primis habent omnes excellentias, quas habent inferiores Prælati; & deinde habent illas univerſaliori, & altiori modo; & præter eas habent alias omnino proprias, & valde perfectas, quæ omnia breviter declarantur. Nam in primis habet epiſcopus commune cum aliis inferioribus docere, prædicare, & illuminare alios verbo: immo hoc munus quaſi per antonomaſiam ſolet tribui epiſcopis, quia & majori authoritate illis convenit, & ipſos etiam inferiores paſtores ſibi ſubordinatos illuminare debent, docere, & dirigere. Propter quod Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 11. de Reformat. dicit; *Prædicare eſſe proprium Epiſcoporum munus*, juxta præceptum Chriſti datum Apoſtolis Marci ult. *Prædicate Evangelium:* nam in eo munere epiſcopi Apoſtolis ſuccedunt. Et in Pontificali Romano, ſub titulo de Conſecratione epiſcopi, inter munera epiſcopi ponitur *interpretari*, utique Scripturam, *quando verbum Dei fidelibus proponit*, ſeu prædicat, hoc enim multo magis ad epiſcopale munus pertinet, quā ad inferiores miniſtros. Unde in ſeptima Synodo poſt actionem ſeptimā c.2. dicitur: *Subſtantia ſummi ſacerdotis noſtri ſunt eloquia divinitus tradita, id eſt, vera Scripturarum divinarum diſciplina.* Et refertur in c. *omnes.* 38.d. Et Origen. homil.6. in Leviticū. *Hæc duo*, inquit, *ſunt Pontificis opera, ut a Deo diſcat legendo divinas Scripturas, & ſæpius meditando, ut populum doceat.*

Probatur pertinere ad Epiſcopum illuminare.

4 Secundo pertinet maxime ad epiſcopum omnes exemplo illuminare, quia *non poteſt abſcondi civitas ſupra montem poſita*; & quia *bonus paſtor ante oves vadit, & oves illum ſequuntur.* Unde Conc. Tolet. XI. c.2. *Quantum quis*, inquit, *præcelſi culminis obtinet locum, tanto neceſſe eſt præcedat cæteros gratia meritorum, ut in eo, quod præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis, habens ſemper in ore gladium veritatis, & in opere efficientiam luminis.* Quæ verba pio, & erudito ſcholio illuſtrat ibi inſignis ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus D. Garcia a Loayſa; in quo ex Scripturis, & Patribus multa ad hoc confirmandum congerit. Tertio deſideratur maxime in epiſcopo charitas tum in Deum, qui eſt principalis ovium Dominus, ut ſignificavit Chriſtus Joan.21. cum ter interrogavit Petrum, an ſe diligeret, priuſquam illi oves ſuas commendaret: tum in ſubditos, quos & tolerare, & benigne ſuſcipere, ac patienter ferre, eorumque neceſſitatibus ſubvenire, & inſervire debet, juxta illud Pauli 1.Cor.9. *Omniū me ſervū feci, ut plures lucri facerē.* Et infra: *Factus ſum infirmus infirmis, ut infirmos lucri facerē; omnibus omnia factus, ut omnes facerem ſalvos.* Ac denique peculiari modo ex vi ſui muneris tenetur ita diligere oves, ut animam pro eis ponat, ſi oportuerit, ut Joan.10. Chriſtus docuit. Unde neceſſaria illi maxime eſt patientia, quæ opus perfectum habet, quia non tantum miſericordiam, ſed juſtitiam etiam, & interdum fortiter, & ſevere ſervare oportet: unde neceſſe eſt, ut ab improbis multa patiatur. Propter has ergo, & ſimiles cauſas, thronus epiſcopalis, locus maximæ perfectionis eſt.

Prima cōtra præcedentem doctrinā objectio.

5 Plures vero difficultates circa hanc comparationem occurrunt. Prima eſt, quia licitum, immo & conſultius eſt id appetere,& procurare,quod perfectius eſt; & conſequenter etiam licet illud vovere: ſed appetere epiſcopatum, vel non eſt bonum, vel certe non eſt conſulendum, & ideo non eſt conveniens materia voti, quod eſſe poteſt de quolibet meliori bono;ergo non eſt epiſcopatus ſtatus maxime perfectus,nec ſtatui religioſo præferendus, cum religioſum ſtatum & conſulere, & appetere, & vovere optimum ſit. Et confirmari hoc poteſt, quia votum non ingrediendi religionem per ſe eſt nullum, tanquam repugnans majori bono; votum autem non acceptandi epiſcopatum per ſe bonum eſt, & validum: ergo ſignum eſt meliorem eſſe ſtatum religioſum, quam epiſcopalem.

Secunda objectio.

6 Secundo objicitur, quia ſaltem in latitudine religioſi ſtatus datur aliquis perfectior ſtatu epiſcoporum. Nam in primis in omni ſtatu religioſo completo, & proprio emittuntur tria ſubſtantialia vota de tribus præcipuis conſiliis,quæ epiſcopi ex vi ſui ſtatus præciſe ſpectati non emittunt.Et præterea religioſi multa opera obſervantiæ regularis profitentur. Et ultra hæc omnia, nonnulli ex vi ſui inſtituti,& ſtatus incumbunt illis operibus,quæ in epiſcopo ſummæ perfectionis eſſe videntur; ut ſunt meditatio,& contemplatio rerum divinarum: prædicatio verbi Dei, & pro animarum ſalute, cura, & ſolicitudo, ex voto, & obedientia ſuſcepta, non ſolum cum magnis, & arduis laboribus, ſed etiam vitam multis periculis pro Chriſti ovibus exponendo: ergo talis religioſus ſtatus totam perfectionem epiſcopalis ſtatus complectitur, & addit religioſæ vitæ perfectionem, & abnegationem temporalium rerum,& bonorum, quam ſtatus epiſcopalis per ſe non includit: ergo ſuperat illum inſtar totius, quod parte majus eſt. Et

... firmatur.

confirmari hoc poteſt ſaltem de prælatis religioſis:nam illi cum religioſo ſtatu conjungunt epiſcopalem, quantum ad munus ſpectat, abſque conſecratione, quæ ad ſtatum perfectionis parum addere videtur; ergo penſatis omnibus ſunt in ſtatu perfectiori, quam ſeculares epiſcopi. Quod argumentum magis urget in Prælatis perpetuis, & præſertim, ſi principalem, vel ſupremum locum habeant, ut Generales, vel etiam Provinciales.

Tertia objectio.

7 Tertio objicitur, quia ſi ſtatus epiſcopalis eſſet religioſo perfectior, qui haberet votum religionis, impleret illud, acceptando epiſcopatum, quia votum ſatis implet,qui in melius illud commutat, juxta c. *pervenit*, de jur. jurand. Conſequens autem eſt contra c. *per tuas*, de voto: ubi habenti votum Religionis, qui illud non impleverat, & epiſcopatum acceperat, conſuli. Pontifex, *ut ſi conſcientiam ſuam ſanare deſiderat, epiſcopatum relinquat,& votum ſuum impleat.* Ergo ſignum eſt, cenſuiſſe Pontificē ſtatumEpiſcop. ſtatu religionis non eſſe perfectiorem. Probatur conſequentia ſimul cum majori,quia,qui vovit ingredi religionē laxiorem,ſatis implet votum,ingrediendo ſtrictiorem; ergo,qui vovit ſtatum inferiorem perfectionis, etiam adimplebit votum aſſumendo perfectiorem: ergo e contrario ſi votum religionis non impletur per epiſcopatus profeſſionem, ſignum eſt, ſtatum epiſcopi non eſſe perfectiorem. Et confirmatur, quia ſi ſtatus epiſcopi eſt perfectior,non erit licitum illo relicto deſcendere ad ſtatum religioſum, etiam de licentia Papæ: nec Papa poterit licite dare talem licentiam, ſine alia extrinſeca cauſa, vel neceſſitate; quia ſi epiſcopatus eſt perfectior ſtatus, ex ſolo intuitu perfectionis religioſæ, non poteſt juſta cauſa talis mutationis oriri: diſpenſatio autem ſine juſta cauſa conceſſa non eſt licita; conſequens autem eſt falſum, & contra uſum Eccleſiæ, immo contra commune prudentum conſilium, qui non tantum putant hujuſmodi tranſitum poſſe licite fieri de licentia Papæ, ſed etiam ut melius conſulunt, etiamſi nulla alia cauſa intercedat, præter deſiderium propriæ perfectionis, dummodo Eccleſiæ vacanti per hujuſmodi tranſitum poſſit æque bene provideri.

Enervatur prima objectio.

8 Circa primam objectionem occurrebat diſputatio, an appetere epiſcopatum, vel illum procurare, licitum ſit? Sed illam in opus de ordine omittimus; quoniam ad difficultatem in illo argumento tactā, ſatis eſt ſupponere, appetere epiſcopatum non eſſe ex melioribus bonis, nec per ſe cadere ſub conſilium; ſed ad ſummum in caſu neceſſitatis, in quo etiam matrimonium conſuli poteſt. Verumtamen ad vim argumenti enervandam in primis objicimus, quod, ſi eſſet argumentum validum,non ſolum probaret comparative ſtatum epiſcopalem non eſſe ſtatum perfectiorem, ſed etiam abſolute non eſſe ſtatum perfectionis. Quia omnis ſtatus perfectionis videtur eſſe ex melioribus bonis, & ideo ex ſe materiam eſſe conſilii, & appetitus honeſtiſſimi, & voti, quod de meliori bono eſſe debet.

Tres differentię inter ſtatum religioſū & Epiſcopalem enumerantur.

9 Ut ergo difficultati ſatisfaciamus,oportet advertere,quod ſupra traditum eſt,ſtatus epiſcopi,& religio ſi eſſe diverſarum rationum. Nam religioſus ſtatus per ſe eſt perfectionis acquirendæ, & communicandæ; quamvis conſequenter ſit etiam ſtatus augendæ perfectionis in ſeipſo,quia hoc augmentum ex uſu perfectorum operum ſequitur. Et hinc oritur alia differentia inter hos duos ſtatus, quod epiſcopalis ſupponit perfectionem in eo,qui ad illum aſſumitur,religioſus autem minime. Unde Concil. Trid. Seſſ. 6. c. 1. de Reform. ſtatuit: *ut ad Eccleſiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita atque omnis ætas a puerilibus exordiis uſque ad perfectiores annos per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſticæ laudabiliter acta, teſtimoniunm præbeat, ſecundum venerabiles Patrum ſanctiones aſſumantur*. Quæ fere verba ex Zoſimo Papa epiſt. 1. in principio, & Hormiſda. epiſt. 3. c. 1. & Cœleſtin. epiſt. 2. c. 1. & aliis decretis,quæ a Gratiano diſt. 61. referuntur,ſumpta ſunt. At vero e contrario ad ſtatum religioſum imperfecti, & peccatores nuper ad Deum converſi recipiuntur, quia, ut perficiantur, aſſumuntur.

10 Tertia differentia eſt, quod ſtatus religioſus per ſe requirit ablationem impedimentorum perfectionis acquirendæ; & ideo per vota conſiliorum perfectionis conſtituitur: ſtatus autem epiſcopalis ex ſe hæc non requirit. Unde poteſt quarta differentia aſſignari, quod epiſcopalis ſtatus magnam dignitatem includit, ad quam per ſe conſequitur magnus honor, ſuperior poteſtas, & minor ſubjectio, & abundantia divitiarum, ſeu rerum temporalium. Unde fiat, ut magnam perfectionem requirat talis ſtatus in eo, qui ad illum aſcendit, ut non ſolum his rebus non impediatur, ſed etiam illis omnibus ad excellentiora virtutum opera præſtanda utatur: ſtatus autem religioſus e contrario requirit paupertatem, ſubjectionem, & abnegationem temporalium bonorum.

Prima reſponſio ad primam objectionem.

11 Hinc ergo ad primam objectionem reſpondemus primo, quod licet ſtatus epiſcopalis ſit perfectior cæteris, nihilominus propter illa,quæ habet adjuncta,eſt in illius appetitu periculum præſumptionis, vel ambitionis,vel avaritiæ,aut cupiditatis divitiarum, & ideo appetitum ejuſmodi moraliter,ac per ſe loquēdo non eſſe laudabilem, vel conſulendum, & ob eandem rationem non eſt materia voti, quia licet epiſcopatus ſecundū ſe magnum bonum ſit,appetere tamen, vel procurare illum,non eſt ex melioribus bonis propter pericula: non poteſt autem voveri, niſi quod poteſt tanquam melius deſiderari.Secus vero eſt in ſtatu religioſo,nam licet ſit minus perfectus, ſimpliciter eſt melius bonum, quam omne aliud illi incompoſſibile,&aliunde non habet de ſe illa pericula; imo aufert impedimenta perfectionis, & incentiva illorum vitiorum, quæ perfectionem impediunt, & ideo & appeti, & voveri, & conſuli poteſt.

Secunda ejuſdem objectionis reſpōſio.

12 Secundo dicimus,quod licet ſtatus epiſcopi in ſe ſit altior, & perfectior tanquam obligans ad perfectiora opera,& requirens in perſona plures,& majores virtutes:nihilominus ſtatus religioſus eſt utilior,& aptior ad perfectionem acquirendam, conſervandam, & augendam,moraliter loquendo,omnibuſque penſatis. Et ideo magis poteſt procurari ſtatus religionis, quam epiſcopalis,& aptior eſt materia voti. Nihilominus tamen non eſt per ſe, & intrinſece malum vovere acceptare epiſcopatum, ſi ab illius temporalibus commodis præſcindatur; multo magis, ſi contrariis incommodis conjunctum ſit, ut erat in primitiva Eccleſia; & nunc in Japonia, China, & aliis ſimilibus locis eſſe poteſt. Loquor de voto acceptandi, quia tunc judicium de dignitate perſonæ ſuperiori relinquitur; & ita tollitur periculum præſumptionis: alia vero pericula ex dicta conditione epiſcopatus ablata ſupponuntur. Unde

pro-

procurare epiſcopatum, etiam dictis conditionibus ſuppoſitis, vix probari poteſt, ne dum conſuli, vel voveri, quia tale deſiderium ſupponit judicium de propria ſufficientia, & dignitate, quæ exiſtimatio de ſeipſa periculoſa eſt. Nihilominus tamen in caſu aliquo poteſt hoc honeſtari, ut ſi magna ſit neceſſitas Eccleſiæ, & tanta incommoditas epiſcopatus, vel ob aeris inclementiam, vel ob alia pericula mortis, vel ob regionis diſtantiam, ut vix inveniretur aliquis ad tale miniſterium aptus, qui epiſcopatum acceptare vellet. Tunc enim ſe offerre, opus eſſe poſſet perfectionis, & materia voti; ſed de hoc latius in materia de Ordine.

Reſpondetur ad confirmationem ejuſdem primæ objectionis.

13 Ad confirmationem illius primi argumenti ex dictis facile reſpondetur, concedendo antecedens, nimirum, votum non ingrediendi religionem, regulariter, ac per ſe loquendo, eſſe invalidum: votum autem non acceptandi epiſcopatum, per ſe validum eſſe, ſi debito modo fiat, ut recte docet D.Th.2.2.q.186.a.2.ad 3. Negatur autem conſequentia, nimirum, minus perfectum eſſe epiſcopalem ſtatum; ſolum enim ſequitur eſſe minus ſecurum, aut pluribus periculis expoſitum. Unde, qui vovet non acceptare epiſcopatum, ſemper habet ſubjunctam conditionem, niſi præcipiatur ab habente poteſtatem, & ideo ſolum vovet non procurare illum, nec propria ſponte, & quaſi nixus ſuo judicio de propria ſufficientia, illud accipere: nec propter temporalia commoda, ſed propter ſolam obedientiam, vel neceſſitatem charitatis illud ſuſcipere. Et ita per hujuſmodi votum non fugitur epiſcopatus, ut ſtatus minus perfectus, ſed fugitur modus minus perfectus aſcendendi ad illum. Et ita quoad hoc, tale votum eſt de meliori bono, & non claudit januam majori bono, quia ſemper patebit ingreſſus ad epiſcopatum, ſi ſuperior præcipiat. In ſtatu autem religionis ceſſant hę rationes, vel pericula, & non ſolum ſtatus ipſe perfectionis eſt, ſed etiam modus obtinendi illum, ipſum appetendo, petendo, & procurando, eſt optimus: ideoque tam votum non aſſumendi, quam non petendi, aut procurandi illum, per ſe illicitum, & invalidum eſt, niſi in aliquo caſu ex circumſtantiis perſonæ, & aliarum rerum, propter vitandum aliquem exceſſum, aut imprudentem modum procurandi talem ſtatum, votum honeſtetur.

Reſponſio ad ſecundam objectionem.

14 Secunda objectio eſt ſpecialis de aliquibus ſtatibus religioſis, & ideo exacta illius declaratio ex inferius tractandis pendet. Nunc ergo breviter reſpondetur, negando conſequentiam; quia licet ſtatus religioſus interdum exerceat actiones pertinentes ad ſtatum perfectionis communicandę, ſeu exercendę circa alios, ſolum miniſterialiter, & per quandam delegationem a ſupremis prælatis illam participant; & ideo talis ſtatus non attingit excellentiam ſtatus epiſcopalis, ad quem illæ actiones principaliter, & quaſi proprio jure ſpectant. Unde obligatio exercendi tales actiones, & procurandi ſalutem animarum, & perdendi pro illis animam, ſi oportuerit, longe major, & altior eſt in epiſcopo, quam in quocumque ſimplici religioſo, cujuſcumque ſit inſtituti. Et ideo etiam ex ea parte ſtatus ejus perfectior eſt. Præterea ipſi epiſcopi jure ſuo, & ſecluſis privilegiis ſunt paſtores, & perfectores ipſorum religioſorum, cujuſcumque ordinis ſint; & ideo ex vi muneris major perfectio in epiſcopo deſideratur. Denique multæ graviſſimæ, & perfectiſſimæ actiones pertinentes ad perficiendos alios, ſunt propriæ epiſcoporum, vel ratione conſecrationis, vel ratione juriſdictionis: ut fideles confirmare, ſacerdotes conſecrare, in veritatibus fidei definiendis habere ſuffragium, & ad univerſale regimen Eccleſiæ, quando oportuerit, vocari per eum, ad quem pertinet Concilia congregare, quæ omnia, & ſimilia totum ordinem ſtatus religioſi excedunt.

Infirmatur ſecunda objectionis confirmatio.

15 Unde ad confirmationem concedimus, Prælatos religioſorum ratione muneris habere peculiare perfectionis munus. Quod ſi temporale ſit, magis nomen officii, quam ſtatus meretur; ſi vero ſit perpetuum, poteſt fortaſse ſpeciali ratione ſtatus perfectionis vocari, & ad ſtatum perficientium pertinere, juxta dicta in præcedenti capite. Nihilominus tamen reſpondetur, illos prælatos ſimpliciter eſse inferiores epiſcopis in perfectionis ſtatu, quia illa veluti duplex ratio ſtatus perfectionis, quæ in talibus prælatis religioſis conſiderari poteſt, in ſtatu epiſcopali univerſaliori, altiorique modo continetur, ut patebit facile conſiderando, & applicando ea, quę in principio hujus reſponſionis, & in probationibus aſsertionis dicta ſunt. Tertia objectio poſtulat gravem quęſtionem, in ſeq. capite tractādam.

Tertia objectio ſeq. cap. ſolvetur.

CAPUT XIX.

An ſtatus Epiſcopalis adeo perfectus ſit, ut in eo votum religionis impleatur, & exponitur cap. Per tuas, *de voto.*

1 TErtia objectio in præcedenti capite propoſita nonnullas petit difficultates, quarum reſolutio ad præcedentis reſolutionis exactam notitiam neceſſaria eſt. Eſt autem præcipuum dubium, an ille, qui vovit ingredi religionem, & ante votum expletum ad epiſcopatum vocatur, poſſit licite, & ſine tranſgreſſione voti epiſcopatum accipere, quaſi votum in melius commutando, vel per fortius vinculum illud extinguendo, ita ut conſequenter ad votum implendum non amplius teneatur; videtur enim hoc ſequi ex reſolutione data, quod ſtatus epiſcopalis eſt perfectior religioſo. Et tamen oppoſitum in illo textu definiri videtur. Primus modus reſpondendi eſt, non frangi votum illud acceptando epiſcopatum, ſed extingui, & conſequenter nihil in eo peccari; nec relinqui obligationem poſtea renunciandi epiſcopatui, & implendi votum, per ſe loquendo. Ita ſentiunt Abbas, Antonin. & Henric. in d.c. *per tuas*, ubi etiam non repugnant Hoſtienſ. & Joan. Andr. & ſequitur Henriq. lib. 10. de ſacramento Ordin. c. 32. in fine. licet addat, *contrarium eſſe tutius, & communiter receptum, & ideo in praxi ſervandum.* Conſtantius id tradit uterque Emanuel, Sa verbo epiſcopus. n. 2. & Rodriguez in Sum. tom. 2. c. 6. n. 6. referens, hoc fuiſſe judicium plurium Doctorum in Salmaticenſi Academia, additque D. Thomam, & Cajet. ſed immerito.

Prima ſententia affirmans votum ingrediendi religionē non frāgi per acceptationē Epiſcopatus.

2 Fundamentum hujus ſententiæ eſt, argumentum ſecundum ſuperius factum, quod in eo caſu non frangitur votum, ſed in melius commutatur, & conſequenter melius impletur, juxta c. *Scripturæ* de voto c. *pervenit*, de jurejurando. Et confirmatur, quia vinculum majus extinguit minus, ut vinculum carnalis matrimonii ſolvit vinculum voti ſimplicis religionis; ergo multo magis ſolvet illud vinculum ſpiritualis matrimonii; cum hoc tamen diſcrimine, quod illa prior ſolutio fit cum peccato, hæc vero poſterior ſine peccato fit, quia cum majori vinculo major etiam perfectio conjungitur. Et ſimili modo votum ſolenne in religione laxiori extinguit vinculum ſimplicis voti præcedentis ingrediendi religionem ſtrictiorem, juxta c. penultim. de Regular. in 6. Ergo multo magis in præſenti. Tandem confirmatur, quia religioſus profeſſus licite tranſit ad epiſcopatum, ut patet c. unico 18. q. 1. & eſt per ſe notum; ergo a fortiori nondum profeſſus, & habens ſimplex votum religionis licite tranſit immediate ad epiſcopatum, quia minus ligatus eſt vinculo religionis, quam profeſſus religioſus.

Confirmatur primo.

Confirmatur ſecundo.

3 Secunda ſententia, quam veriſſimam cenſeo, affirmat in primis, votum religionis, quod præceſſit epiſcopatus acceptationem, non extingui, nec impleri per aſcenſum ad epiſcopatum. Et conſequenter affirmat, peccare illum, qui habens votum religionis ante illud impletum ſtatum epiſcopatus aſſumit ſua voluntate, & ſine ſpeciali diſpenſatione. Unde affirmat tertio, eum, qui ſic accepit epiſcopatum cum voto religionis nondum impleto, teneri ad renunciandum epiſcopatui, ut votum religionis impleat, quamvis illo impleto poſſit iterum acceptare epiſcopatum, ſi ad illum eligatur. Hanc ſententiam inſinuavit ſatis D.Th.2.2.q.189.a.3. ad 1. ut infra expendemus; & ita intelligit, & ſequitur ibi Cajetanus. Et idem tenent ex Theologis Richar. in 4. diſt. 38. a. 5. q. 1. ad 3. & Major q. 6. & Abulenſ. q. 94. in c. 30. Numer. Azor tom. 1. lib. 11. c. 16. q. 2. & c. 22. q. ult. & optime Sanch. lib. 4. in Decalog. c. 17. Ex Canoniſtis etiam Abbas Antiquus, & Cardinalis ibi. & magis inclinat Joan. Andr. & Hoſtienſ. & hic clarius in ſumma titulo de Voto. § *Et utrum a voto*, n. 14. Ex Summiſtis Sylv. Verb. *Votum* 3. q. 9. & Verb. *Religio* 2. q. 20. Angel. *Votum*, 2. q. 12. *Votum*. 3. q. 15. Corduba in ſumma Hiſpana. q. 153. Noviſſime Miranda in Manual. Prelat. regul. tom. 1. q. 20. art. 9. & alii, quos prædicti referunt.

Secunda & veriſſima ſententia affirmat, eum, qui vov. relig. onē, peccare acceptando Epiſcopatum, ac teneri dimittere.

4 Probatur primo ex dicto cap. *per tuas*, cujus deci-

deciſio ſatis clara, & expreſſa videtur, licet per varios intellectus ab authoribus contrariæ ſententiæ eludatur. Unus eſt, ibi Pontificem ſolum conſulere, quod eſſet melius, non vero quod fuiſſet neceſſarium. Ita indicat Cardinalis ibi, & ſequuntur Henriquez, & Emanuel, ſupra. Fundantur, quia Innocentius III. dicit: *Nos autem tuæ diſcretioni conſulimus*. Sed repugnant huic expoſitioni ſequentia verba: ut *ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam*. Ergo ſupponit Pontifex illum epiſcopum habuiſſe conſcientiam læſam, & conſulit remedium neceſſarium ad illam ſanandam. Non ergo utitur verbo *conſulendi* eo modo, quo conſilium a præcepto diſtinguitur, ſed eo modo, quo vocamus conſilia illa reſponſa, quæ interrogantibus de obligatione in conſcientia dare ſolemus. In qua ſignificatione etiam conſilium diſtinguitur a præcepto; non tamen, quia non ſit de re, quæ ſit ſub præcepto; ſed quia obligatio non imponitur a conſulente, ſed tantum declaratur. Unde Pontifex, quia in eo reſponſo non ſe habebat, ut præcipiens, ſed ut docens obligationem, quæ in conſcientia inerat, utitur verbo conſulendi.

Probatur primo ex cap. per tuas.

Probatur ex D. Th. ſenſus illius cap. per tuas.

5 Et ita intellexit illum textum D.Th. in d. ſolut. ad 1. In qua prius tractat deciſionem Alexandri Papæ in c. *conſulendus*. 17.q.2. Nam interrogatus de presbytero, qui in infirmitate conſtitutus religionem promiſerat, & poſtea non impleverat. Reſpondet Pontifex, non eſſe privandum beneficio. Exponitque D. Th. id intelligendum eſſe in foro exteriori Eccleſiæ: nam cum ille presbyter votum tantum ſimplex feciſſet, non poterat ad relinquendũ beneficium de jure compelli. Et adjungit ſanctus Doctor: *Tamen in foro conſcientiæ fuiſſe illi conſulendum, quod omnibus dimiſſis religionem intraret*. In quibus verbis evidenter utitur verbo *conſulendi*, in ſignificatione a nobis declarata: nam ille presbyter ſine dubio tenebatur rigoroſo præcepto divino ad votum implendum. Et ſtatim veluti a ſimili confirmat D. Th. dictum ſuum ex d. c. *per tuas*, & in eodem ſenſu illud exponit, dicens: *Conſulitur Epiſcopo Caropolitano, qui poſt votum religionis Epiſcopatum aſſumpſerat voto non impleto, ut ſi ſuam ſalvare conſcientiam deſideraret, regimen Eccleſiæ reſignaret, & redderet Altiſſimo vota ſua*; ita legit D.Th. textum illum. Et in ejus verbis pondero verbum *conſulitur*: nam in eadem ſignificatione illo utitur, in qua parum antea illo uſus fuerat. Pondero etiam *ſalvandi conſcientiam*, quo explicatur conſilium de re neceſſaria ad ſalutem. Denique pondero in textu, & in ſancto Doctore illa verba ultima, *& redderet Altiſſimo vota ſua*: Nam ſi epiſcopus ille non peccaſſet, ſed impleviſſet votum aſſumendo epiſcopatum, & in melius votum commutando, jam non haberet votum, quod Deo redderet, quia jam altiori modo illud impleverat: ergo cum Pontifex conſulat illi, ut reddat votum, ſupponit illum adhuc fuiſſe obligatum: & cum reddere votum non ſit opus conſilii, ſed præcepti, conſilium Pontificis non fuit de opere conſilii, ſed de re neceſſaria ad ſalutem.

Rejicitur ſecundus aliquorũ ſenſus ad cap. illud per tuas.

6 Secundo reſpondent aliqui, in illo caſu fuiſſe aliquid ſpeciale, quia ille epiſcopus non unum tantum, ſed duo vota emiſerat; unum religionis, quod ibi dicitur, *ſolenniter emiſſum*, non quia fuerit ſolenne proprie, cum tantum fuerit promiſſio de futuro; ſed quia coram teſtibus, & cum alia externa ſolemnitate forte factum fuerat. Aliud votum fuit de implendo priori voto poſt duos menſes a reditu ab Apoſtolica ſede, quod votum vocatur in textu *Promiſſio facta in manibus Prælati ejuſdem Eccleſiæ*. Unde inferunt aliqui per hanc promiſſionem fuiſſe ſpeciale jus acquiſitum eidem Eccleſiæ. Ideoque licet ille epiſcopus recipiendo epiſcopatum ante ingreſſum religionis non violaverit prius votum, ſed illud impleverit, ſecundam vero promiſſionem non impleviſſe, & Eccleſiam illam jure acquiſito defraudaſſe, & ideo Pontificem illi dictum conſilium dediſſe: ita Emanuel ſupra, nullum alium authorem hujus intellectus referens. Nec ego illum invenio; nec videtur mihi probabilis. Nam in primis Pontifex in plurali dicit, *redde Altiſſimo vota*: ergo neutrum erat impletum. Deinde non dicit, ut impleat promiſſionem homini factam, nec ut reddat jus Eccleſiæ acquiſitum, ſed ſolum, ut vota reddat Altiſſimo. Nullam ergo rationem habuit Innocentius juris acquiſiti Eccleſiæ. Præterea non dicitur promiſiſſe aliquid Prælato, ſed in manibus prælati Deo promiſiſſe.

Impugnatur ulterius.

7 Adde, quod nihil novi tunc promiſit, neque ulli perſonæ, nec per ſecundum votum ullam rem novam promiſit, ſed tantum tempus ad prioris voti obligationem implendam determinavit. Ergo, ſi poſtea aſſumendo ſtatum epiſcopi primum votum implevit, nihil de ſecundo reſtabat implendum. Nam tranſgreſſio facta propter dilationem majorem, jam tranſiit, & infecta eſſe non poteſt, & ratione illius tantum manet obligatio ad pœnitentiam agendam: tantum ergo potuit obligatio relinqui ad ſubſtantiam operis; ergo ſi hæc impleta eſt per aſcenſum ad melius, nihil ſupereſt reddendum. Denique licet ſecunda promiſſio ſpecialiter facta eſſet tali Eccleſiæ, & Prælato ejus, qui ſpeciale jus acquiſiiſſet exigendi promiſſum; nihilominus illud jus fuiſſet extinctum per aſcenſum ad epiſcopatum, ſi per hunc fuiſſet votum religionis impletum. Sicut votum ſimplex ingrediendi certam religionem, etiamſi habeat ſpecialem promiſſionem humanam eidem religioni factam, extinguitur ingrediendo arctiorem religionem; quod etiam ſine peccato fieri poteſt: nam ſi poſt factam profeſſionem in una religione eſt licitus trãſitus ad arctiorem de jure communi, multo magis poſt ſimplicem promiſſionem. Ratio autẽ eſt, quia talis promiſſio ſemper habet innatam conditionem, ut non impediat majus bonum. Ita ergo ſi tranſitus ad epiſcopatum eſt perfectior, quàm ad aliam quamcunque religionem (ut illa ſententia ſupponit), per illum extincta fuiſſet omnis illa prior obligatio tam voti, quam promiſſionis factæ prælato, etiamſi utraque præceſſiſſet, quia eadem ratio militat, eademque conditio in tali voto incluſa fuiſſet.

Tertius ad cap. per tuas, intellectus.

8 Tertio reſpondent alii, epiſcopum illum ſpecialiter peccaſſe, quia fuit in mora culpabili implendi votum intra tempus per ſecundam promiſſionem definitum. Unde electio de illo facta fuit nulla (ut ait ibi Hoſtienſis in priori expoſitione), vel ſaltem erat irritanda (ut ajunt Antonin. Henric. & alii ibi.) Quia epiſcopus eligitur ad ſacrorum adminiſtrationem, quæ gratiam requirit: & ideo ſi eligatur exiſtens in peccato mortali, vel nulla, vel caſſanda eſt electio. Addit vero Panormit. hoc procedere, ſupponendo illum epiſcopum peccaſſe ex ambitione, vel cupiditate honoris, acceptando epiſcopatum, vel procurando electionem, & ideo debuiſſe illi renunciare: nam ſi bona intentione accepiſſet, ſatis illi fuiſſet pœnitentiam agere de priori mora. Alii vero non invenientes in illo facto ſufficientem cauſam, quæ ad renunciandum epiſcopatui illum epiſcopum neceſſitaret, reſpondent, vel propter conſcientiam erroneam ad id fuiſſe inductum, quia non poterat aliter illam deponere, vel propter auferendum ſcandalum, quod aliter vitari non potuiſſet.

Impugnatur.

9 At hæc omnia, & fruſtra, & ſine fundamento majori ex parte ſunt excogitata: ideoque vim Pontificii reſponſi non evacuant; unum enim tantum ex illo textu evidenter colligitur, nimirum, illum electum graviter peccaſſe contra votum per nimiam dilationem, priuſquam eligeretur, ut evidenter probant illa verba: *Cumque termino ipſo tranſacto non curaſſes, quod voveras adimplere, tandem exiſtens voti trãſgreſſor vocatus fuiſti*, &c. Verumtamen inde non colligitur neceſſario fuiſſe in ſtatu lethalis peccati, quando fuit electus, quia poterat jam de peccato doluiſſe, ſaltem quando electioni conſenſit: vel certe poſt illam, antequam Pontificem conſuleret. Immo ipſa conſultatio videtur profecto fuiſſe ſufficiens ſignum pœnitentiæ jam actæ, & deſiderii, ac propoſiti adimplendi quidquid ex vi præteriti voti teneretur. Quo poſito nulla erat neceſſitas renunciandi epiſcopatui ad conſcientiam ſanandam, ſi jam prius votum per commutationem in melius fuiſſet impletum. Immo licet demus, illum permanſiſſe in peccato mortali, quod prius commiſerat, non tenebatur in conſcientia renunciare, ſed pœnitentiam agere: nam per illam ſufficienter ſuæ conſcientiæ conſuluiſſet. Quia falſum omnino eſt, electionem ad epiſcopatum eſſe nullam propter mortale peccatum electi; immo nec eſt verum eſſe irritandam, quia nulla talis pœna invenitur in jure lata in univerſum: & quando in aliquo caſu lata ſupponatur, non obligat electum in conſcientia ad reſignandum, ſed per ſententiam

tentiam

tentiam judicis privari poterit. Atque ita in rigore falſa eſſet conditionalis reſponſio Pontificis: *Si tuam ſanare conſcientiam deſideras, renuncia*, quia poſſet per ſolam pœnitentiam ſanari ſufficienter; & conſequenter non haberet vota, quę Deo redderet: quia retinendo epiſcopatum, & facta ſufficienti pœnitentia prioris tranſgreſſionis, ſufficienter vota ſua impleviſſet.

10 Quod vero addit Panormitanus, impertinens eſt; tum, quia divinat, vel temere judicat, illum epiſcopum mala intentione electioni ſuę conſenſiſſe, cum nihil de hoc in textu legatur; nec ipſe ob hanc cauſam cōſuluerit Pontificem, ſed propter dubium ex voto excitatum. Nec etiam Pontifex illum arguit de tali culpa, ſed de tranſgreſſione prioris voti. Tum etiam, quia licet talis intentio præceſſerit, mutando illam, & agendo de illa pœnitentiam, adhibitum fuiſſet remedium, & conſequenter non fuiſſet renunciatio ad ſanandam cōſcientiam neceſſaria. Neque veriſimilius eſt, quod alii addunt de conſcientia erronea, quia etiam gratis, & ſine fundamento fingitur: nam ex textu ſolum colligi poteſt illum conſuluiſſe Pontificem, narrando ſimpliciter factum, quia dubitabat, quid ratione voti, & prioris tranſgreſſionis ejus agere teneretur: non vero inſinuatur, ipſum jam credidiſſe, quod eſſet ad renunciandum, & votum implendum obligatus. Et præterea licet ſupponatur hoc credidiſſe, ſi in hoc errabat, non debuiſſet in errore confirmari, ſed de veritate doceri; ita enim tollitur conſcientia erronea, non errorem fovendo. Nec Pontifex recte egiſſet, fovendo conſcientiam erroneam, & quodammodo decipiendo. Nec illa fuiſſet cauſa ſufficiens ad dandam licentiam renunciandi epiſcopatui, cum credibile non ſit, conſcientiam erroneam non potuiſſe per declarationem, & approbationem Pontificis auferri. Et eiſdem fere modis improbatur altera fictio ſcandali, quia & gratis præſumitur, vel aſſeritur, & ad ſummum poteſt pręſumi de priori tranſgreſſione, & mora, quod per pœnitentiam auferri potuiſſet: & ut ex perſeverantia in epiſcopatu ſine ingreſſu religionis ſcandalum non ſequeretur, pontificia reſponſio, & approbatio ſufficientiſſima fuiſſet.

Ex dicto cap. per ouas, omnia, quę aſſerta ſunt, colliguntur.

11 Eſt igitur illud pontificium reſponſum ſimpliciter, & ad litteram (ut ſic dicam) ſecundum planum contextum intelligendum. Et ita ex illo aperte probantur omnia, quæ in noſtra ſententia propoſuimus. Nam in primis ex illo habemus, votum religionis ante epiſcopatum factum, non impleri per aſſumptionem ad epiſcopatum: nam ſi votum impleretur, extingueretur ejus obligatio, & conſequenter etiam in illo epiſcopo fuiſſet extincta, & votum impletum, quia non eſt minor ratio in illo, quam in aliis; conſequens autem eſt contra reſponſum Pontificis, quo declarat, illum manſiſſe obligatum ad reddendum Domino vota ſua. Ergo votum religionis, & ejus obligatio, manſit in tali epiſcopo. Et hinc infertur, quod ſecundo loco propoſuimus, peccaſſe illum aſſumendo epiſcopatum ante impletum votum religionis. Quod quidem non affirmatur expreſſe in illo textu: optime autem ſequitur ex ejus deciſione: nam ſi neceſſarium fuit illi epiſcopo reſignare regimen Eccleſiæ, & religionem ingredi ad ſanandam conſcientiam; ergo erat læſa, & onerata conſcientia ex contrario facto. Item, qui abſolute tenetur implere votum, peccat faciendo aliquid, quo ſe reddit moraliter impotentem ad votum implendum. Sed, qui aſſumit epiſcopatum, redditur impotens ad ingreſſum religionis, juxta c. *niſi cum pridem*, de renunciat. ergo habens votum religionis, peccat contra votum, acceptando epiſcopatum ante votum impletum.

Objectio, & ejus ſolutio.

12 Dices; de licentia Pontificis fieri poteſt liber, & habilis ad profitendam religionem, & ita non ſit ſimpliciter impotens: nam poſtea poteſt petere licentiam a Pontifice, & ſi dederit, ſatisfaciet voto; ſi vero non dederit, excuſabitur, quia jam fecit, quod in ipſo erat. Reſpondeo, hoc non obſtare, quominus prius graviter peccaverit, quia ſumendo epiſcopatum, ſe privavit abſoluta libertate ingrediendi religionem, eamque Pontificis voluntati ſubjecit, quod fuit contra prioris voti obligationem, quia per illud ſuam voluntatem, & abſolutam libertatem obligaverat ingreſſui religionis. Replicabis, poſſe hujuſmodi epiſcopum ſine renunciatione epiſcopatus aſſumere habitum, & profiteri religionem, non animo deſerendi ſuam Eccleſiam, ſed cum ea contractum vinculum conſervando; hoc enim nec per ſe impoſſibile, nec malum eſt, cum idem ſimul eſſe poſſit religioſus, & epiſcopus; nec eſt jure aliquo prohibitum. Nam in dicto c. *niſi cum pridem*, ſolum prohibetur epiſcopo renunciatio epiſcopatus, vel deſertio gregis, ut ad religionem tranſeat. Quod vero epiſcopus non fiat religioſus manens epiſcopus, ibi non prohibetur, nec alibi invenitur prohibitum.

Quo jure prohibeatur epiſcopum fieri religioſū non dimittendo epiſcopatum.

13 Reſponderi poteſt in primis hoc eſſe prohibitum in Concilio Conſtantinop. prout refert Innoc. III. in c. *poſt translationem* de renunc. Nam, qui deſcendit ab epiſcopali dignitate ad monachatum, non poteſt epiſcopus iterum fieri, juxta illud Concilium. ergo multo minus poteſt in eodem epiſcopatu manere. Citat autem Innocentius decretum illud ex Concilio Conſtantinopolitano primo: nam dicit eſſe unum ex quatuor principalibus, quos Eccleſia ut quatuor Evangelia veneratur; illud vero eſt Conſtantinop. I. ut conſtat ex Gregorio lib. 1. Reges. Epiſt. 24. & c. *ſicut* diſt. 25. Nunc autem in actis illius Concilii hoc decretum non invenitur. Unde gloſſa ibi ſolum allegat c. *hoc nequaquam* 7. q. 1. in quo quidem canone dicta prohibitio habetur. Gratianus tamen illum refert ex Concilio Conſtantinopolitano ſub Joanne Papa VIII. qui pluſquam quingentis annis poſt Synodum primam Conſtantinopolitanam ſedit. Et in tomis Conciliorum nullum extat Concilium Conſtantinop. ſub Joanne VIII. celebratum, ſed ſub Adriano II. ejus prædeceſſore celebrata fertur VIII. Synodus generalis, quę fuit Conſtantinop. IV. contra Photium ejuſdem civitatis Patriarcham Schiſmaticum congregata. Veruntamen etiam in Concilio illo decretum illud nunc non invenitur.

14 At vero in decreto Gregoriano notatur circa illud caput, inveniri Synodum illam Conſtantinop. ſub Joanne VIII. in Vaticano Græce ſcriptam; ex qua ita ibi decretum Latine transfertur. *Quamvis huc uſque nonnulli Antiſtites ad monachorum habitum deſcendētes conati ſint in Antiſtitum faſtigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta eſt. ſancta tamen, & Oecumenica hæc Synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quæ de Eccleſiaſtico ſtatu ſunt, revocans, ſtatuit ut ſi quis Epiſcopus, ſive quis alius Antiſtitis dignitatem obtinens ad vitam monaſticam deſcendere, & proprie locum implere voluerit, hic Antiſtes dignitatem amplius non retineat. Monachorum enim inſtituta ad obedientiæ, & diſciplinæ rationem pertinent, minime vero ad magiſterii, vel præfecturæ, atque eorum ſunt, qui non alios paſcere, ſed paſci profiteantur.* Et poſtea fertur generale decretum, *ut nullus Antiſtes ad vitam Monachorum tranſeat*; & adjicitur pœna: *Ut qui contrarium fecerit, amplius dignitatem non recuperet*. Circa quod decretum, quoad hanc ultimam partem multa dicit Innoc. III. d. c. *poſt translationem*. Et diſputant interpretes, in utroque loco, quæ noſtro inſtituto non deſerviunt. Solum ergo ex priori parte colligi videtur ibi, principaliter vetitum fuiſſe, ne quis epiſcopus religionem denuo profiteatur, retinere volens epiſcopatum, quem antea habebat. Et ad hoc pondero, tum verba, per quæ conſuetudo aliquorum epiſcoporum refertur, qui profitentes Monachatum, conabantur in antiquo faſtigio manere: tum etiam verba, quibus talis conſuetudo prohibetur, ſcilicet: *Antiſtitis dignitatem amplius non retineat.* Tum denique rationem prohibitionis ibi redditam, quæ in conditionibus, quaſi oppoſitis utriuſque ſtatus fundatur; quam rationem his verbis Gratianus refert. *Monachorū enim vita ſubjectionis habet verbum, & diſcipulatus non docendi, vel præſidendi, vel docendi alios.*

Ratio, cur non liceat Epiſcopo profiteri religionē non dimittendo epiſcopatum.

15 Quamobrem jura omnia noviora ſupponunt non poſſe epiſcopum religionis habitum ſumere, & illum profiteri, niſi prius epiſcopatui renunciet, quia & prohibitum eſt, & ex natura rei non decet, & aliquam repugnantiam involvit. Primo quidem ratione noviciatus, quem ante profeſſionem peragere, & in probatione humiliter verſari neceſſe eſt: hoc autem epiſcopum non decet, & cum obligatione reſidendi repugnat. Dicit tamen Hoſtienſis ibi, in eo caſu poſſe profeſſionem ſtatim fieri. Quod fortaſſe ſecundum jus antiquum, verum erat ex conſenſu partium: nunc autem jus

Concilii Tridentini ſervandum eſt, nec ille caſus invenitur exceptus, etiamſi renunciatio epiſcopatus præcedat. Deinde retinere epiſcopatum profitendo religionem, quodammodo repugnant, tum ratione traditionis, nam epiſcopus ſeipſum ſponſæ ſuæ tradit; ergo durante illo vinculo, non poteſt ſe tradere religioni. Tum etiam ratione obedientiæ; quia irrationabile eſſet promittere denuo obedientiam ei, cui ratione prioris ſtatus, in quo vovens vult permanere, obedire non poteſt. Tum denique ratione paupertatis, quia per votum paupertatis fit abrenunciatio bonorum omnium, & liberæ adminiſtrationis eorum, quod repugnat habenti, & retinenti epiſcopatum. Quapropter licet hæc duo vota ſuo modo manere poſſint quoad vinculum in epiſcopo, qui ante epiſcopatum illa ſolemniter emiſerat, ut poſtea videbimus, non tamen recte de novo fiunt ab eo, qui eſt epiſcopus, & epiſcopatum retinere vult. His igitur rationibus non poteſt epiſcopus de novo profiteri religionem, niſi prævia epiſcopatus reſignatione. Et quia talis reſignatio fieri non poteſt ſine licentia Pontificis, ideo, qui ſtatum epiſcopalem immediate accipit, ſe reddit moraliter inhabilem ad ſtatum religioſum: ideoque ſi religionis votum prius habebat, mortaliter peccat, acceptando epiſcopatum, priuſquam votum impleat.

Ratio cur vovens Religionē teneatur dimittere epiſcopatum.

16 Atque hinc ſequitur, quod ultimo loco aſſeruimus, eum, qui accipit epiſcopatum habens votum religionis non impletum, in conſcientia teneri renunciare epiſcopatui, ut verum religionis impleat; ita definitur in illo textu. Ratio autem eſt, quia in illo manet integrum votum religionis, ut patet ex prima parte aſſertionis, qua dictum eſt, non extingui tale votum per aſcenſum ad epiſcopatum: at votum obligat, quamdiu integrum manet, quia hic eſt veluti formalis effectus ejus; ergo obligat ad media neceſſaria, ut impleatur, ſeu ad tollenda impedimenta executionis ejus. At vero renunciatio epiſcopatus in tali perſona eſt medium neceſſarium ad votum implendum, ſeu ablatio impedimenti omnino repugnantis, ut oſtenſum eſt. Ergo obligat tale votum ad talem renunciationem.

17 Sed ne videamus ſola authoritate illius textus niti, oportet rationem reddere, cur per aſcenſum ad epiſcopatum votū illud non extinguatur. Nec ſatis eſt dicere, ideo non extingui, quia non impletur, nec formaliter, ut per ſe notū eſt, nec eminenter, ut ſic dicam, quia inſtabitur interrogando, cur non impleatur eminenter, cum ſtatus epiſcopatus ſit perfectior? In qua interrogatione ad difficultatem in ſecunda objectione propoſitam, cujus occaſione hæc omnia dicta ſunt, revocamur. Unde reddendo hanc rationem, ſimul dictæ objectioni, & fundamentis prioris ſententiæ ſatiſfaciemus.

Probatur idem ulterius.

18 Dico ergo per aſcenſum ad epiſcopatum non impleri votum religionis etiam eminenter, quia votum religionis impletum aliquid perfectionis addit epiſcopali ſtatui, quod ſtatus epiſcopalis ſecum non affert; & ſimul cum illo eſſe poteſt, ut patet in epiſcopo religioſo: nam verus religioſus manet, & ratione illius ſtatus ad multa opera conſilii, & perfectionis tenetur, ad quæ ſecularis epiſcopus non obligatur. Ad hanc autem ſpecialem perfectionem religioſam ſuſcipiendam obligat votum religionis; & ideo, qui tale votum emiſit, tenetur prius religionem profiteri, quam epiſcopatum accipiat, ne perpetuo illa perfectione careat, cum epiſcopatus illam non conferat. Et ob eandem cauſam, qui ante tale votum impletum epiſcopus fit, debet poſtea cedere, ut religioſus fiat. Nam per hoc, & votum implet, nec fit incapax perfectionis ſtatus epiſcopalis, quia poteſt poſtea ad illum aſcendere, ſi eligatur.

Prima objectio in contrariū.

19 Sed contra priorem partem inſtatur, quia ut votum impleatur virtualiter, ſeu eminenter, per commutationem in rem meliorem, non oportet, ut minor materia in majori claudatur, ſed ſatis eſt, ut vel omnibus penſatis, materia, in quam votum commutatur, ſit melior, quam quæ promiſſa fuerat, vel, ut poſterius ſit majus vinculum, quam fuerit prioris voti. Exemplum prioris membri eſt: ſi quis votum jejunii in votum copioſæ eleemoſynæ commutet, quæ moraliter Deo gratior cenſeatur, etiamſi eleemoſyna in ſe, nec formaliter, nec eminenter jejunium contineat. Alterius autem membri exemplum eſt ſupra poſitum in eo, qui profeſſionem facit in religione laxiori, cum haberet votum ſimplex ſtrictioris religionis. Secundo inſtat Panormitanus contra ultimum dictum, quia licet is, qui renunciat epiſcopatui, ſi fiat religioſus ex obligatione voti, poſſit eligi iterum in epiſcopum, fortaſſis non eligetur, & ita ſe exponit periculo carendi ſtatu perfectiori propter minus perfectum: ergo non poteſt fieri, ut ex voto ad hoc obligetur.

Secunda objectio.

Prima ad objectionem reſponſio.

20 Ad priorem replicam poteſt in primis reſponderi, in votis per ſe perpetuis non poſſe fieri commutationem in aliud ſub titulo melioris rei, ſeu majoris perfectionis, niſi quando res illæ inter ſe ita comparantur, ut major includat minorem. Nam alioqui omnis diſpenſatio, & commutatio talium votorum Papæ reſervata eſt, ut docuit D.Th. d.q.184.a.6. & ibi notat Cajetanus, & in ſequentibus latius dicemus. Et hoc modo limitandum cenſeo, quod Cajetanus ait d.q.189.a.3.§. *ad objectionem*, nimirum, tunc per aſſumptionem perfectioris ſtatus impleri votum de ſtatu minus perfecto, quando ſunt ejuſdem ordinis, ſeu generis; & ideo ita ſe habent, ut in majori claudatur minus, ſicut duæ religiones inter ſe comparantur. At vero in præſenti religio, & epiſcopatus ſunt diverſarum rationum, & epiſcopatus non includit eſſentialem perfectionem religionis, ut declaratum eſt; & ideo non admittitur talis commutatio ſine licentia, ſeu diſpenſatione Pontificis.

Secunda ejuſdem objectionis reſpōſio.

21 Deinde a priori rationem reddendo, quę & interrogationi ſatisfaciat, & reſolutionem confirmet, ad vertimus ex ſuperius dictis, perfectionem ſtatus religioſi & epiſcopalis eſſe diverſarum rationum. Nam, ut Major ſupra dicit, epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis acquiſitę; religio vero eſt ſtatus perfectionis acquirendę. Cajetanus autem vocat ſtatum religioſum *perfectionis propriæ*, id eſt, ipſius religioſi, epiſcopatum autem dicit eſſe perfectionis alienæ; nam per ſe primo eſt ad bonum, & perfectionem aliorum, propriam ſupponendo. Et hinc eſt, ut ſtatus epiſcopalis non ſit per ſe materia voti abſoluti, quod Major vocat *categoricum votum*, quia in ordine ad voventem, & ad ſalutem ejus, non eſt per ſe expetibile, nec melius, ut in priori argumento declaratum eſt, quod ſecus eſt de ſtatu religioſo. Et inde a fortiori ſequitur, ut votum religionis non ſit commutabile in ſtatum epiſcopi propria tantum voluntate, & conſequenter, & a fortiori ſit, ut per aſſumptionem epiſcopatus votum religionis non impleatur.

Secundæ objectionis ſolutio.

22 Unde ad aliam replicam Panormitani reſpondeo, concedendo, facile fieri poſſe, ut qui ſemel epiſcopatum reſignat, ut religionis votum implear, iterum non eligatur, & huic periculo ſe exponere renunciando epiſcopatui. Dico tamen hoc nihil obſtare, quominus renunciare poſſit, & debeat, quia hoc nihil obſtat majori perfectioni, & ſecuritati propriæ perſonæ ſic renunciantis epiſcopatui, ut religionis ſtatum ſumat. Quia in religionis ſtatu facilius, & ſecurius poterat propriam perfectionem acquirere, & in dies in illa magis creſcere; & quamvis non faciat excellentiora opera epiſcopatus, evitabit tamen pericula epiſcopatus, & aliis multis operibus ſanctis aliorum operum excellentiorum defectum compenſare poterit. Et ita omnibus penſatis, ſi altero ſtatu carendum eſt, melius illi eſt ad propriam ſalutem, epiſcopatu, quam religione carere: ideoque nullum eſt inconveniens, quod illi periculo carendi epiſcopatu propter religionem ſe exponat. Et declaratur a ſimili; nam qui vovit non ambire, nec procurare epiſcopatum, nec ablatum acceptare, niſi ab eo, qui poteſtatem habet, ſub præcepto obligetur, exponitur morali periculo ſatis evidenti non aſcendendi ad epiſcopatum; & nihilominus votum illud optimum eſt, & obligat; ergo propter ſimile periculum non excuſatur quis ab implendo religionis voto, & conſequenter, nec a renunciando epiſcopatui, quando neceſſarium id eſt ad implendum votum, cujus obligatione prius tenebatur. Adde, ſi contingat, iſtum, qui ſic renunciavit, non eligi iterum ex juſta cauſa, vel ſaltem ſine detrimento talis Eccleſiæ, id non modo non eſſe incommodu, verum etiam ſecundum Deum eſſe optabilem, & melius tali perſonæ; ſi vero ipſum non eligi, in aliquod incommodum Eccleſiæ cedat, illud ipſi non imputari, qui non ſe minus dignum

reddit

reddit Epiſcopatu, immo digniorem: & tunc ad ſolicitudinem Papæ, vel aliorum, ad quos præſentatio pertinet, ſpectabit tale incommodum Eccleſiæ vitare.

Solvuntur jura in cōtrarium allata.

23 Ex his ergo ſatis patet reſponſum ad fundamentum contrariæ ſententiæ. Negamus enim, ſtatum Epiſcopi eſſe ita meliorem,ut in illud poſſit votum religionis commutari,ſeu virtualiter impleri,ratione jam tradita.Nec jura citata obſtant: nā c.*ſcripturæ* loquitur de commutatione voti temporalis in perpetuum:c.autem *pervenit* de eo abſolute loquitur,qui promiſſum in melius commutat. Jam vero oſtenſum eſt, quomodo hæc commutatio non ſit ſimpliciter in melius, vel reſpectu ipſius voventis,vel reſpectu divini obſequii. Ad confirmationem fundatam in majori vinculo reſpondeo in primis non ſufficere majus vinculum, niſi etiam intercedat major perfectio propria ipſius voventis.Unde in primo exemplo de matrimonio non eſt verum extingui votum religionis per matrimonii vinculum, ſed impediri. Unde ſi ſolum intercedat vinculum matrimonii rati, priuſquam conſummetur, implendum eſt votum religionis, ut per vinculū profeſſionis ſolemnis prius vinculum matrimonii rati diſſolvatur.Si vero tale matrimonium fuerit conſummatum,votum quidem manet, non obligat tamen ad executionem vivente conjuge, quia tale matrimonium diſſolvi non poteſt, etiam de licentia Papæ, in quo ſuperat vinculum ſpirituale inter Epiſcopum, & Eccleſiam:obligabit tamen, ſi conjux moriatur. In alio vero exemplo de profeſſione facta in religione laxiori poſt votum ſimplex ingrediendi religionem ſtrictiorem vinculum profeſſionis majus eſt; & ſtatus per illud aſſumptus eſt ſimpliciter perfectionis acquirendæ:& ideo ſaltem ex diſpoſitione juris extinguit prius votum religionis ſtrictioris. An vero hoc ſit tantum de jure poſitivo, vel etiam ex natura rei,dicetur infra lib.4. tractando de voto ſimplici religionis. Ad ſecundam confirmationem optime reſpōdet Major ſupra,negando conſequentiam,quia religioſus jam profeſſus, licet fiat Epiſcopus, manet religioſus 16.q.1.c.3.18.q.c. unico. Unde ita aſcendit ad ſtatum perfectiorem, ut inferiori non privetur. At vero,ſi ante profeſſionem fiat Epiſcopus,privabitur ſtatu religioſo, contra prius votum,niſi relicto Epiſcopatu religionem ingrediatur, & votum impleat; ideoque non eſt ſimilis ratio.

Confirmatio fundata in majori vinculo infirmatur.

CAPUT XX.

Nonnulla dubia circa capitulum Per tuas, *explicantur.*

Primum dubium, an Epiſcopus, qui voverat religionē, reſignare poſſit Epiſcopatum ſine licentia Pontificis. Pars negativa tenenda.

1 Circa datam reſolutionem nonnulla dubia occurrunt.Primum eſt, an in eo caſu ſit neceſſaria licentia Pontificis ad reſignandum Epiſcopatui: vel ipſo jure data cenſeatur per illum textum? Cajetanus hoc poſterius opinatur, & illum ſequitur Tabiena verb. *Epiſcopus.* q.7.n.8. Contrarium vero tenet Azor., & Sancius,& mihi videtur probabilius. Eſt autem in caſu illius textus incertum,an ille presbyter fuiſſet jam Epiſcopus electus, & confirmatus,& conſecratus, vel tantum electus. Nam ibi ſolum dicitur: *Vocatus fuiſti ad regimen Eccleſiæ Gebennenſis.* Potuit autem eſſe per electionem vocatus, & nondum eſſe confirmatus. Quod ſi ita caſum interpretemur, nulla fuit illi neceſſaria licentia ad relinquendum Eccleſiæ regimen, & conſequenter ſequitur, Pontificem nullam licentiam illi dediſſe, ſed tantum obligationem, quam habebat, declaraſſe: vel etiam noluiſſe electionem ejus confirmare. Et hunc ſenſum probabilem reputat Hoſtienſis, Joan. Andr. & alii. Quo ſenſu admiſſo, manifeſtum eſt, nullam licentiam ibi eſſe datam aliis ad renunciandum Epiſcopatui in tali caſu, ſi in illo jam confirmati ſunt. Verumtamen non eſt minus probabile,illum fuiſſe jam Epiſcopum confirmatum, & fortaſſe etiam conſecratum;hoc enim indicatur in verbis illis: *Conſulimus, ut regimen reſignes Eccleſiæ memoratæ.* Nam in rigore indicant habuiſſe jam ſuſceptum, & pacificum regimen, quod ſine confirmatione non accipitur, nec ſine conſecratione multo tempore retineri ſolet. Nec oportet id exponere de renunciatione juris ad regimen acquiſitum per electionem, nondum tamen poſſeſſum, quia hæc expoſitio non eſt ſine aliqua verborum improprietate, quæ neceſſaria non eſt.

Probatur.

2 Veruntamen etiam hoc ſenſu admiſſo, aſſero non poſſe nunc Epiſcopum confirmatum, qui ante Epiſcopatum habuit votum religionis,reſignare Epiſcopatui, ſine licentia Papæ,ut votum adimpleat. Ratio eſt,quia non obſtante voto, electio, collatio,ſeu confirmatio Epiſcopatus fuit valida, & per eam contractum eſt ſpirituale vinculum inter Epiſcopum,& Eccleſiam; quod vinculum ex natura rei, ſeu jure divino, vel ſaltem de jure canonico indiſſolubile eſt ſine licentia Papæ, juxta c.*inter corporalia.* de Translation.Epiſcop.Unde ante d.c.*per tuas*,in ſimili caſu tenebatur quilibet Epiſcopus ad votum implendum, quantum in ipſo eſſet: & quia non poterat ſine licentia Papæ propter ſuperadditum Epiſcopatum, tenebatur illam petere, ut etiam Cajetanus fatetur. At vero jus illud c.*inter corporalia* non eſt derogatum pro illo caſu,in quo votum religionis antecedit;nullibi enim talis derogatio invenitur. Et in d.c. *per tuas*, licet idem Innocent.III. reſpondendo illi Epiſcopo, ſimul obligationem ipſius illi explicaverit, & licentiam dederit eidem ad exequendam obligationem; non tamen condidit jus generale, quo talem dederit licentiam omnibus Epiſcopis, qui vel tunc haberent ſimile votum, vel in poſterum habere illud contingeret, ut inconſulto Pontifice poſſent libere renunciare ad votum implendum.

Cōfirmatur triplici ratione cap. per tuas, nullum jus generale condi.

3 Primo, quia nullum eſt verbum in textu, quo tale novum jus conditum, vel talis generalis licentia ipſo jure conceſſa ſignificetur: nec ex licentia uni data in particulari facto poteſt inferri, omnibus eſſe conceſſam, ut eſt per ſe clarum. Quia declaratio obligationis eſt quid juris, & ideo eſt univerſalis pro omnibus: licentia vero eſt quid facti, & poteſt eſſe conveniens in uno caſu, & non in alio. Unde ſumitur ſecunda ratio, quia licentia illa non eſt concedenda, niſi cauſa cognita, & ſpectata non tantum obligatione perſonæ, ſed multo magis Eccleſię neceſſitate,vel utilitate;ergo non poterat convenienter ipſo jure generaliter dari. Tertio,quia aliàs eſſet melioris conditionis Epiſcopus, qui ante acceptum Epiſcopatum votum religionis habuit, & acceptando Epiſcopatum peccavit, quam qui jam Epiſcopus tale votum emiſit: nam iſte non poſſet implere votum ſine licentia, ille vero poſſet, vel cum licentia, vel ſine illa Epiſcopatui renunciare, quod nec rationabile videtur, nec veriſimile.

Secundum dubium, an Epiſcopus, qui poſt votū ſuſcepit Epiſcopatum, cum licentiam petit, teneatur explicare votum.

4 Tunc autem ſuccedit aliud dubium, quando Epiſcopus habens talem obligationem voti religionis ante Epiſcopatum ſuſceptum, poſtea licentiam a Pontifice petit ad reſignandum Epiſcopatum, ut poſſit religionem ingredi, an teneatur votum explicare, vel ſufficiat ſimpliciter licentiam petere, quia cupit religionem ingredi; quod dubium attigit Sancius ſupra, & breviter reſpondet ſibi probabilius videri, non eſſe neceſſarium explicare votum.Primo, quia non eſt cogendus peccatum ſuum explicare: ſi autem diceret, ſe habere votum factum ante receptum Epiſcopatum, conſequenter fateretur,cum tranſgreſſione voti adEpiſcopatum aſcendiſſe. Secundo, quia nunquam promiſit ſe votum manifeſtaturum.Tertio,quia religioſus,qui votum emiſit de materia prælato ſubjecta, cum petit licentiam faciendi quod promiſit,non eſt neceſſe,ut votum aperiat, ſed ſatis eſt ut ſimpliciter petat licentiam jejunandi,vel quid ſimile;quod ſi prelatus illam dare noluerit,votum manebit irritum, etiamſi non ſit prælato manifeſtatum,ut dixerat in eodem lib.4.c. 25. & nos etiam diximus lib.6. de voto c.7.Ergo idem cum proportione habebit locum in Epiſcopo in caſu prædicto. Quæ illatio videtur in hoc fundari, quod Papa poteſt irritare hoc votum; & ad irritationem non eſt neceſſaria ejuſdem voti manifeſtatio, quod majori examinatione indiget.

Votum ingrediendi religionē ante Epiſcopatum emiſſum non eſt per ſe irritabile a Papa.

5 Ut ergo veritatem explicemus,advertere oportet, hoc votum, de quo tractamus, non eſſe per ſe irritabile a ſummo Pontifice, quia factum eſt ante ſubjectionem & obligationem Epiſcopatus: unde fuit omnino abſolutum, ſine incluſa conditione pendente a ſuperioris conſenſu,ut in ſimili diximus lib.6. de voto c.6. in fine, & copioſius tractat idem Sancius d.lib.4.c.25.n.5.& c. 31. n.2. & ſequentibus. Hinc ergo fit, ut Pontifex non poſſit tale votum auferre directe, & in ſe, niſi per diſpenſationem,& conſequenter ex legitima cauſa. Dico autem, *directe, & in ſe*; quia indirecte, & ex parte ma-

materiæ, poterit impedire voti executionem, quæ ſolet dici indirecta voti irritatio, vel potius ſuſpenſio, ut in dictis locis de voto notatum eſt. Hinc ergo fit prædictam ſententiam non poſſe procedere de priori modo auferendi votum: tum quia irritabile non eſt illo modo, ut dixi: tum etiam, quia licet irritari poſſet, non poſſet in ſe, & directe irritari, niſi votum ipſum Pontifici explicaretur, ut in eiſdem locis de voto, dixi, & ipſe Sancius cũ communi ſententia conſentit. Unde a fortiori neceſſarium erit voti narrationem Pontifici facere, ut diſpenſet: tum, quia non poteſt Pontifex circa incognitum voluntarie operari: tum etiam, quia non poteſt aliter procedere cum cauſæ cognitione: utrumque autem ad diſpenſationem neceſſarium eſt, ſcilicet, voluntarie, & ex cauſa operari; ergo prędicta ſententia ad ſummum procedere poteſt de indirecta irritatione voti, & in hoc etiam ſenſu non caret illa ſententia difficultate.

An ſpeciali cauſa requiratur ad diſpenſandu cum Epiſcopo in voto ingrediẽdi religione ante Epiſcopatum emiſſo.

6 Prius autem, quam illam proponam, interrogare oportet, utrum ad priorem modum auferendi hoc votũ ab Epiſcopo ſit neceſſaria cauſa ſpecialis? Interrogo autem de ſpeciali cauſa; quia cum illud votum auferri non poſſit ſine diſpenſatione, clarum eſt, eſſe neceſſariam cauſam, etiam ad valorem diſpenſationis, quia eſt in voto, & jus divinum attingit. Dubium ergo eſt, an cauſa illa ſufficiat, quæ ex ipſo vinculo Epiſcopali reſultat, ſcilicet, ut poſſit Papa illud votum per diſpenſationem tollere, ſolum, quia non vult vinculum contractum inter Epiſcopum, & Eccleſiam diſſolvere. Et quidem ſi hoc vinculum eſt perpetuum jure divino, plane videtur ſufficientiſſima cauſa ad diſpenſandum in voto ſimplici, ne in vinculo alio juris divini, quod fortius eſſe videtur, diſſolutio fiat. Nam major eſt hæc diſpenſatio, quam prior: ſufficiens autem cauſa dandi unam diſpenſationẽ eſt, ut alia major diſpenſatio evitetur. Poteſtque hoc cõfirmari: nam ſi Papa diſpenſet cum Epiſcopo non habente votum religionis, ut poſſit religionem ingredi, nulla alia exiſtente cauſa ad diſpenſandum in vinculo Epiſcopali, præter ſpiritualem profectum, quem renuncians cupit, & ſperat ex religionis ſtatu, talis diſpenſatio juxta illam ſententiam cenſetur illicita, imo & nulla; quia eſt contra jus divinum, ſine cauſa ſufficiente, cum commune bonum privato ſit præferendum: ergo licet votum religionis præceſſerit, ſola ipſius obſervantia nõ eſt ſufficiens ratio diſpenſandi in vinculo Epiſcopali, quia præferretur minus bonum, ſcil. privatum, majori bono, ſcil. ipſius Eccleſiæ. Ergo e contrario perpetuitas illius vinculi eſt ſufficiens ratio diſpẽſandi in tali voto.

Vinculum inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt de jure Eccleſiaſtico, ac proinde requiritur alia ſpecialis cauſa.

7 At vero ſupponendo, ut nos credimus, vinculum Epiſcopale habere indiſſolubilitatem tantum de jure Eccleſiaſtico, non videtur illa ſufficiens cauſa: ſed alia major neceſſaria erit, nimirum, ut interſit Eccleſiæ, ne tali paſtore privetur, qui eſt illi tam utilis, ut ſine detrimento Eccleſiæ mutari non poſſit. Probatur contraria ratione, quia vinculum Epiſcopi cum Eccleſia ſua, tantum eſt indiſſolubile jure Eccleſiaſtico; ergo diſpenſatio in illa indiſſolubilitate tantum eſt in jure poſitivo humano: at diſpenſatio in voto religionis eſt major, quam illa; ergo potius vitanda eſt diſpenſatio in voto, quam in alio vinculo, ſi alioquin neceſſitas Eccleſiæ non intercedat. Et confirmatur, retorquendo contrariam confirmationem: nam in illo caſu, in quo Epiſcopus petit licentiam renunciandi, ut ingrediatur religionem, nõ eſt ex voto, quia ſuppono illud non habere, ſed ex devotione, & propter majorem ſpiritualem fructum perſonæ ſuæ ſine detrimento Eccleſiæ; quia poteſt aliquis æque dignus, & utilis provideri, ut ſupponimus. In eo (inquã) caſu diſpenſatio, ſeu licentia data a Papa, in primis valida eſt, ita ut renunciatio, & profeſſio religionis, & proviſio alterius Epiſcopi inde ſubſecutę, valide fiant, & teneant (quidquid aliqui moderni contradicant,) quia ſi aliqua diſpenſatio ibi intervenit, tantum eſt in jure humano, & diſpenſatio in jure humano etiam ſine cauſa data, valida eſt. Addo vero etiam eſſe licitam illam licentiam, vel diſpenſationem, quia fit intuitu majoris boni ſpiritualis talis perſonæ, ſine detrimento Eccleſiæ, quia facile poterit provideri de alio ſponſo æque utili, ut ſupponitur: ergo nulla ratio malitiæ, vel abuſus poteſtatis ibi intervenit. Ergo a fortiori, quando ex parte perſonę Epiſcopi pręcedit votum religionis, non poteſt Papa diſpenſando, tale votum auferre, niſi aliqua ſpecialis neceſſitas Eccleſię id poſtulet: & e contrario illa non interveniente, tenebitur Pontifex, ſi de tali voto illi conſtet, Epiſcopo licentiam dare, ut votum impleat.

Præfertur poſterior ſententia, & impugnantur rationes pro prima.

8 Hæc ergo pars videtur mihi probabilior; nam hæ rationes valde efficaces mihi videntur; contrariæ autem falſo nituntur fundamento, ſcilicet, quod vinculum Epiſcopi cum Eccleſia ſit jure divino indiſſolubile. Abſolute namque non ita eſt, ut ſupra oſtendi, & quamvis ex ſuppoſitione pacti obligatio illa ſit aliquo modo de jure naturali, non tamen eſt abſolute perpetua, ſed quaſi ſub conditione, utique, niſi ex conſenſu partium, ſeu Põtificis tale pactum diſſolvatur. Quando autem Pontifex dat licentiam renunciandi, eo ipſo pactum diſſolvitur, & ceſſat obligatio; illud autem pactum, & indiſſolubilitas ejus, jure Eccleſiaſtico introducta eſt, cui ſatisfacit Pontifex, quando dat talem licentia ſine Eccleſiæ damno, ut obligatio prius Deo facta impleatur. Et hoc videtur mihi optime colligi poſſe ex dict. cap. *per tuas*. Nam ibi conſultus Pontifex facillimo negotio conceſſit licentiam reſignandi regimen, ut votum impleretur; nec eſt, cur præſumamus, id fuiſſe propter crimen aliquod, vel indignitatem illius Epiſcopi: tum, quia non eſt præſumendum malum, niſi probetur: tum etiam, quia ſi quid peccaverat, ille Epiſcopus tranſgrediendo votum, jam veſtigia recta quærebat: & ideo ipſemet Pontifex ſubdit, *quod ſi iterum eligeretur, acceptare poſſet*; judicabat ergo illum eſſe dignum, & ſufficientem illi regimini. Tamen, quia non judicavit, illum fuiſſe neceſſarium ad tale regimen; vel quia credidit potuiſſe ſine detrimento Eccleſiæ profiteri religionem, & iterum eligi, ſtatim licentiam reſignandi conceſſit. Ergo e contrario ad diſpenſandum in tali voto credidit eſſe aliquam ſpecialem cauſam neceſſariam.

Tenetur Papa concedere licentiam ingrediẽdi Religionem Epiſcopo, qui ante Epiſcopatum illam ingredi vovit.

9 Ex quo infero a contrario, in tali caſu, ſeu exiſtente tali voto, non poſſe juſte Pontificem negare licentiam renunciandi Epiſcopatui ſine ſpeciali cauſa juſta, quæ vel Eccleſiæ utilitatem concernat, vel aliàs ad diſpenſandum in voto ſufficiat. Probatur, quia Pontifex non poteſt ſine juſta cauſa diſpenſare in tali voto, ut oſtenſum eſt, nec etiam poteſt executioni voti impedimentum ponere, ſine aliqua ratione, jure, vel utilitate Eccleſiæ id exigente. Dices: Pontifex, negando licentiam, nec diſpenſat in voto, nec ponit impedimentum, ſed ſolum non aufert, quod alter culpa ſua poſuit. Non videtur autem obligari Pontifex ad auferendum impedimentum, neque talem perſonam habilem ad votum implendum reddere. Reſpondeo, quamvis Pontifex formaliter (ut ſic dicam) ſeu ſcienter non poſuerit impedimentum impletioni illius voti, nihilominus materialiter (ut ſic dicam) cooperatum eſſe illi rei, quæ impedit, ne votum adimpleri poſſit, utique talem perſonam voto adſtrictam in Epiſcopum confirmando. Unde ſi poſtea notitiam voti habeat, & poſſit impedimentum tollere, dando licentiam, ut impleatur, ſecundum rectam rationem non poteſt talem licentiam ſine juſta cauſa negare: eo vel maxime, quod ipſe eſt diſpenſator bonorum Dei, & ideo tenetur fideliter, & prudenter agere, ut ea, quæ Deo ſunt promiſſa, ſine diminutione, & ſine impedimento reddantur. Non diſpenſaret autem prudenter, & fideliter, ſi non tolleret impedimentum adimplendi votum, quia juſte poteſt; ergo tunc etiam debet id facere. Denique Papa non poteſt tunc directe, & per ſe tale votum irritare, ſed ad ſummum indirecte ex parte materiæ, ut conſtat; quia eſt votum factum ante vinculum Epiſcopale: at vero talis indirecta irritatio in hujuſmodi votis non habet locum, niſi quatenus juri, vel obſequio ſuperioris, aut Eccleſiæ præjudicant, ut communiter traditur in materia de irritatione votorum; & in locis citatis videri poteſt: ergo neceſſe eſt, ut talis modus irritationis fiat cauſa cognita, ut poſſit judicium de tali præjudicio ferri, ſine quo fieri non debet, nec poteſt.

Concluſio ſecundi dubii eſt teneri Epiſcopum explicare votum, niſi aliter licentiam obtineat.

10 Atque hinc tandem concludo, teneri Epiſcopum in caſu, quem tractamus, cum petit licentiam renunciãdi ad ingrediendam religionem, obligationem, quam ex voto habet, Pontifici proponere, quoniam aliàs, ſi Pontifex licentiam neget, non manebit in conſcientia tutus, & quietus, non implendi votum. Dico autem, *ſi Pontifex licentiam neget*, quia ſi concedat illam, & ipſe illa utatur, & votum impleat, ceſſat omne dubium.

Unde

Unde ſi prius licentiam petat ſimpliciter ſine voti narratione, animo implendi votum, ſi concedatur, vel inſtandi amplius, & cum majori explicatione, ſi negetur, nihil peccabit, quia poteſt illo modo ſuæ famæ conſulere, tentando, an illud medium ſufficiat; nec illa mora, quæ ob eam cauſam intercedere poteſt, ad culpam ſufficiet, cum non ſit certa, & cauſam habeat juſtam. Solum ergo dicimus neceſſarium eſſe votum manifeſtare Pontifici, ut poſſit cum ſufficienti cauſæ cognitione, vel diſpenſare in voto, vel licentiam renunciandi negare; ita ut Epiſcopus in conſcientia ſecurus, & quietus perpetuo maneat. Ut hoc ſuadeam, adverto differentiam inter votum religionis emiſſum ab Epiſcopo poſt Epiſcopatum adeptum, vel antea: nam votum ſubſecutum poſt Epiſcopatum in objecto ſuo includit conditionem, ſive explicitam, ſive ex vi juris implicitam, *ſi Papa licentiam renunciandi dederit*. Votum autem antecedens non fuit ullo modo conditionatum, ſed omnino abſolutum; poſtea vero ex accidenti, & ex culpa voventis, neceſſitas illius conditionis ſuborta, & adjuncta eſt: ut ex dictis ſatis patet, & ex dicendis amplius patebit.

Votum Epiſcopi de ingrediéda religione emiſſum poſt Epiſcopatum non eſt neceſſario explicandum, cum petitur licentia.

11 Hinc ergo differentia oritur inter illa duo vota; quia in priori voto, cum petitur licentia a Pontifice, non eſt neceſſarium aperire illud votum eſſe emiſſum, ſed ſufficit licentiam petere: nam in illo voto efficaciter procedit æquiparatio cum irritatione indirecta voti a religioſo emiſſi. Et ratio ejus eſt, quia illud votum cum ſit conditionatum, antè conditionem impletam non obligat, niſi ad procurandum, ut impleatur conditio: huic autem obligationi fit ſatis petendo ſimpliciter a Pontifice licentiam renunciandi; ergo. Probatur minor, quia votum ex parte materiæ ſolam illam conditionem includit, *ſi licentia fuerit conceſſa*; & ſufficiens medium, ut illa impleatur ex parte Epiſcopi, eſt petitio ejuſdem licentiæ, proponendo cauſas, quibus juſtificari poſſit, ad quas vel nullo modo pertinet votum poſt Epiſcopatum emiſſum, quia eſt valde extrinſecum, & potius ſupponit licentiam poſſe juſte concedi, quam conferat ad juſtitiam ejus. Et licet aliquid forte juvare poſſit, vel movere Pontificem ad dandam licentiam, ipſe non tenetur ex ipſa rei natura ad faciendum, quantum poteſt ad inclinandam Pontificis voluntatem; nec id per votum promiſit, ut conſtat, & de votis religioſorum dici ſolet, de quibus quoad hoc eſt eadem ratio.

An ſi Epiſcopo licentia ſemel negetur, illam iterum teneatur petere.

12 Unde ſtatim dubium ſuboritur, quod de religioſis etiam tractatur, an in eo caſu, ſi Epiſcopo licentia ſemel negetur, illam iterum petere teneatur? Et ratio dubitandi eſt; quia per negationem talis licentiæ non extinguitur votum, quia non irritatur directe, & in ſe, cum non fuerit notum Papæ, ut ſupponitur; ergo vinculum ejus ſemper manet, licet ejus executio maneat ſuſpenſa; ergo obligabit iterum, atque iterum ad petendam licentiam. Et ita videbatur dicendum juxta generalem doctrinam de irritatione votorum. Illa tamen ſuppoſita, (quia non eſt hujus loci) in particulari conſiderandum hic occurrit, talem eſſe hanc licentiam renunciandi Epiſcopatui, ut ſine juſta cauſa licite concedi non poſſit, ut jura ſupra citata docent; quia non eſt mera licentia, ſed habet admiſtam diſpenſationem, in quo differt a licentia, quam frequentius ſolet religioſus petere, ut aliquod votum impleat, ut jejunandi, recitandi, eleemoſynam faciendi, vel quid ſimile, quod ex ſolo arbitrio prælati pendet. Si ergo poſt ſemel negatam licentiam, non ſit facta mutatio, quæ augeat juſtam cauſam concedendi licentiam, nulla eſt obligatio iterum petendi illam, quia præſumendum eſt, juſte fuiſſe negatam. Unde cum non ſit aucta juſtitia cauſæ, non eſt, cur iterum licentia petatur: ſi autem nova cauſa juſtificans licentiam occurrat, & aliunde votum in ſua vi permaneat, quia & factum fuit ſine temporis determinatione, & in cæteris conditionibus ex parte perſonæ eſt capacitas ad implendum illud; tunc obligare poterit votum ad licentiam iterum petendam, ſive ab eodem Pontifice, ſive a ſucceſſore; & hoc ratio facta, & generalis doctrina perſuadet.

Longe alia ratio eſt in voto ante Epiſcopatum emiſſo, atque adeo explicandum eſt.

13 At vero, quando votum antecedit aſſumptionem ad Epiſcopatum, longe alia ratio militat, ob quam votum Pontifici narrandum ſit; quia illud votum non fuit conditionatum, ſed abſolutum, & ideo etiam abſolutam obligationem a principio induxit ad religioſum ſtatum ſumendum. Ergo, quamvis fuerit ex culpa, vel ex ignorantia perſonæ impedita ejus executio, & facta dependens a licentia Pontificis, vovens tenetur, quantum in ſe eſt, facere, ut votum impleat, ac ſubinde majorem adhibere diligentiam, quam ſi a principio cum illa conditione voviſſet: ergo tenetur obligationem ſuam ſpecialem explicare; in nulla enim alia re poteſt majorem diligentiam adhibere. Secundo, & efficacius, quia quando votum præceſſit, non poteſt Pontifex negare licentiam, niſi ex juſta cauſa ſpecialiter pertinente ad commodum Eccleſiæ, ut explicavi. Non poteſt autem Pontifex ſub hac conſideratione licentiam negare, vel concedere, niſi de obligatione voti antecedentis certior ſit factus; ergo neceſſarium eſt illi votum explicare. Probatur minor, quia cognitio voti præcedentis multum referre poteſt ad ferendum prudens judicium, expediat, nec ne licentiam concedere, vel negare. Quod ſecus eſt, quando votum ſubſequitur, quia tunc liberum eſt Pontifici negare licentiam ſine alia cauſa ſpeciali, ſolum quia non vult diſſolvere vinculum ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia, ſemel rite, & recte contractum. At vero, quando votum præceſſit, licet vinculum fuerit ratum, non tamen fuit recte contractum, ſed cum læſione voti; & ex ea parte cum Dei injuria; & ideo cognitio præcedentis voti multum refert ad ferendum prudens judicium, an licentia neganda, vel concedenda ſit. Eſt ergo narratio illius facienda Pontifici.

Reſpondetur ad rationes in contrarium. Ad primam.

14 Nec contra hoc obſtant rationes in contrarium factæ. Ad primam enim reſpondeo, nullum eſſe inconveniens, quod Epiſcopus cogatur voti ſui tranſgreſſionem aperire, ut remedium ſuæ conſcientiæ inveniat: ſicut in caſu cap. 1. *per tuas*, ille Epiſcopus fecit. Quia vel ex propria culpa, vel ignorantia ſe in illo ſtatu conſtituit, quod commune eſt, & frequens in cæteris delictis, quæ vel reſervationem, vel cenſuram, vel aliam ſimilem obligationem dependentem a juriſdictione Pontificis annexam habent. Verum eſt tamen in aliis caſibus regulariter non eſſe neceſſarium declarare perſonam, licet narretur delictum, ut diſpenſatio vel abſolutio in foro conſcientiæ obtineatur. In præſenti vero non habet locum, quia neceſſe eſt explicare locum, ſeu Eccleſiam, & Epiſcopatum reſignandum: & ita non poteſt occultari perſona; quia renunciatio non poteſt non eſſe publica, & in exteriori foro, & cum cognitione cauſæ, quæ ex circumſtantiis particularibus perſonæ, & Eccleſiæ pendet, & ideo neceſſarium eſt etiam propriam perſonam manifeſtare. Solum ergo tentari prius poteſt remedium ſupra inſinuatum petendi prius licentiam ſimpliciter ſine declaratione voti, ut ſi concedatur licentia, ſine declaratione proprii delicti obtineatur. Quod ſi hoc remediū non ſucceſſerit, & licentia negata fuerit, ut illa firma, & rata maneat, & conſcientia tuta, neceſſarium erit, iterū explicato voto licentiā poſtulare.

Ad ſecundam.

15 Ad ſecundam reſpondetur, illam rationem habere locum in voto, quod a principio fuit conditionatum; non tamen in voto, quod a principio fuit abſolutum, & vi ſua obligat ad omnem diligentiam convenientem, & moraliter neceſſariam, ut adimpletio voti juſte negetur, ſeu impediatur. Ad tertiam ſimiliter reſpondetur, non recte fieri æquiparationem cum irritatione votorum a religioſis emiſſorum: nam illa ſunt a principio conditionata, & facta in ſtatu ſubjectionis; & prælatus poteſt pro ſuo arbitrio negare licentiam ſine ſpeciali cauſa juſtificante. Nec in religioſis ſunt alia vota facta ante ſtatum ſubjectionis, quæ irritari poſſint, quia omnia extinguuntur per ſolemnem profeſſionem. Solum in votis ſocietatis poteſt eſſe aliqua exceptio, de qua in proprio loco infra dicemus. Et per hanc reſolutionem plene ſatisfactum eſt omnibus, quæ in ultima objectione præcedentis capitis, propoſuimus.

Ad tertiā.

CAPUT XXI.

Utrum ſtatus inferiorum Prælatorum, vel Parochorum ſit perfectior religioſo ſtatu.

Pars affirmativa probatur.

1 De hac comparatione diſſenſio, & contentio eſt non parva inter authores ſupra citatos. Nam Henricus, & Major, & Gerſon, etiam hos inferiores præla-

prælatos, vel etiam parochos cenſent eſſe in altiori ſtatu perfectionis, quam religioſos ſimplices. Fundantur fere in his, quæ de iſtorum prælatorum ſtatu in cap. 15. dicta ſunt. Nam omnia, quæ probant illos eſſe in ſtatu perfectionis, conſequenter probant eſſe in perfectiori ſtatu, quam ſint ſimplices religioſi, quam conſequentiam etiam Cajetan. probat. Ait enim in 2.2.q.184.art. 6.§. *Ad objectum contra ſecundam rationem*, &c. *Quod ſi eſſent in ſtatu perfectionis Curati, eſſent in perfectiori ſtatu, quam religioſi, quoniam eſſent in ſtatu perfectionis, ut perfectores.* Unde in virtute ſic argumentatur: Status perfectionis, ut eſt ad perficiendos alios, quem nos ſtatum perfectionis, exercendæ appellamus, eſt perfectior religioſo ſtatu; ſed curati ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ, ſeu ad perficiendos alios: ergo eorum ſtatus eſt perfectior ſtatu religioſo. Confirmatur, ac declaratur, quia paſtor animarum, quicumque ſit, ex vi ſui muneris talis eſſe debet, ut poſſit alios purgare, & verbo, & exemplo illuminare. Item, ut poſſit apud Deum pro populo intercedere, & venerandum ſacrificium digne pro omnibus offerre. Unde debet eſſe ſufficiens, non tantum ſibi, ſed etiam aliis. Denique, cujuſcumque paſtoris animarum munus magna indiget virtute, & fortitudine ad difficultates occurrentes ſine lapſu ſuperandas; ergo excellentiorem virtutem requirit, quam ſtatus religioſus. Reſponderi autem poteſt, negando ſimpliciter conſequentiam, quia ex vi præmiſſarum ſolum ſequitur ſtatum inferiorum prælatorum eſſe excellentiorem in ſuo genere: unde non ſequitur, eſſe perfectiorem ſimpliciter, ſed ſolum ſecundum quid. Nam id, quod eſt ſub nobiliori genere, ratione differentiæ poteſt eſſe ſimpliciter minus perfectum. Et ita ſtatus parochi licet participet ſtatum ex genere ſuo perfectiorem, poteſt ſimpliciter eſſe minus perfectus, quam religioſus ſtatus, quia diminute participat excellentiam illius ſtatus, & alioquin in multis ab ſtatu religioſo exceditur.

2 Sed contra hoc inſtatur, quia Paulus 1 ad Timot. 3. & ad Titum 1. deſcribens excellentem ſanctitatem, quam epiſcopalis ſtatus poſtulat, ſub epiſcopo cæteros Eccleſię paſtores cõprehendit, ut communiter interpretes intelligunt: quia Paulus poſt epiſcopos, omiſſis preſbyteris, ſtatim ad Decanos tranſitum facit, presbyteros ſub epiſcopis complectens. Ergo omnes etiam inferiores prælati ſunt in ſtatu ſimpliciter perfectiori, quam ſimplices religioſi. Unde Bernar. ſerm. de tribus ordinibus, de prælatis, etiam non epiſcopis loquens, ait, neceſſarium eſſe prælatis perfectam charitatem de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta. Et adjungit: *Puritatem cordis in eo prælatus habet, ut prodeſſe deſideret, non præeſſe: ut ſcilicet proprium commodum, vel honorem ſæculi, ſeu aliud quippiam ſuum in prælatione non quærat, præter ſolum beneplacitum Dei, & animarum ſalutem. Sed cum intentione pura, neceſſaria quoque eſt irreprehenſibilis converſatio, ut forma factus gregis, incipiat facere, & docere*, &c. & infra: *Mihi, & omnibus pariter veritas clamat, quoniam oportet irreprehenſibilem eſſe eum, qui præeſt*: & infra: *Quoniam ea, quæ arguit in diſcipulis, oportet vitare magiſtrum; ob hoc qualis eſt in converſatione, talis ſit neceſſe eſt etiam in occulta cogitatione*, &c. In quibus verbis magnam, & excellentem perfectionem Bernardus ab omnibus prælatis requirit; & ad omnes accommodat, quæ Paulus de epiſcopis ſcripta poſt ſe reliquit; ſentiens poſtulari in illis, non tantum, quia tales prælati, id eſt epiſcopi, ſed abſolute, quia prælati, & paſtores animarum ſunt. Unde Auguſt. epiſt. 148. ad Valer. exaggerans prælationis ſtatum, & pericula ejus, & excellentem ſanctitatem, quam poſtulat; non de ſolo epiſcopo, ſed etiam de presbytero loquitur, dicens: *Nihil eſſe in hac vita, & maxime in hoc tempore difficilius, laborioſius, aut periculoſius, epiſcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio; ſed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator jubet.*

Urgetur argumentum.

3 Nihilominus contrariam ſententiam tenent Cajetanus ſupra, & communiter Thomiſtæ; in eamque magis inclinat D. Thom. 2.2.q.184.art.6.& 8. Nam licet ſubobſcure, & multis adhibitis diſtinctionibus loquatur, tandem omnibus penſatis, videtur ſtatum religioſorum præferre. Primo, quia religioſus ſtatus eſt quaſi quoddam holocauſtum, in quo perſona ſe, ſuaque omnia, & totam vitam, ac voluntatem ſuam Deo conſecrat: Curatus autem, nec ita perpetuo ſe obligat, neque ſe totum, & omnia ſua Deo conſecrat, ſed tantum limitatam, & inferiorem curam animarum ſuſcipit, pro arbitrio ſuo illam adminiſtraturus, quamdiu voluerit. Secundo, quia religioſus ex vi ſui ſtatus, profitetur perfectum vivendi modum; & tendere ſemper tenetur ad perfectionem, exercendo magna charitatis, religionis, & obedientiæ, & aliarum virtutum opera. At vero parochus, etiamſi ex vi muneris, poſtulet vitam irreprehenſibilem, & exemplarem, non tamen excedit communem, & moralem bene vivendi modum, qui in obſervatione præceptorum conſiſtit.

Oppoſita ſententia proponitur.

Confirmatur primo.

Secundo.

4 Tertio, quia in ſtatu ordinario paſtoris animarum difficilius eſt cavere peccatorum pericula, quam in religioſo, & alioquin opera ipſa bona ex vi talis ſtatus exercenda, non ſunt nimis gravia, ſeu difficilia; neque majorem vitæ partem occupant, & habent adjuncta plura humana commoda, quibus illa difficultas ſublevatur: in ſtatu vero religioſo multo major eſt difficultas, tam in excellentia, & perfectione operum, quam in illorum continuatione quaſi perpetua, ſine uſu fere propriæ libertatis, ſaltem in animi præparatione, quam ſtatus obligatio requirit. Quod ſi in cavendis peccandi occaſionibus major eſt in tali ſtatu facilitas, hoc ipſum in ejus commendationem redundat; quia ſecuritas boni, & immunitas mali, magna pars eſt felicitatis; & ideo etiam multum auget ſtatus perfectionem. Quarto denique, quia paſtores animarum, ut in ſtatu perfectionis conſtituantur, ſtatum religioſorum aſſumunt; Religioſi vero e contrario, ut perfectionem magis profiteantur, paſtoralem curam fugiunt: ergo ſignum eſt, ſtatum religioſum, penſatis omnibus, perfectiorem eſſe.

Tertio.

5 In hac comparatione vix poteſt abſoluta reſolutio certa ratione definiri, quia videntur hi ſtatus mutuo ſe habere, ſicut excedens, & exceſſum. Nihilominus tamen, omnibus penſatis, poſterior ſententia præferenda videtur. Dico igitur, ſtatum religionis abſolute loquendo, perfectiorem eſſe ſtatu prælationis intra epiſcopalem, vel æquivalentem illi: ſecundum quid autem, ſeu ex quadam hypotheſi, ſeu conditione, quæ moraliter vix adimpletur, ſtatum horum prælatorum vel parochorum poſſe cenſeri perfectiorem. Declaratur: nam iſti duo ſtatus comparari poſſunt duobus modis, vel in ordine ad nos, vel ſecundum ſe. Priori modo, ſenſus quæſtionis erit; quis illorum ſtatuum ſit ab homine eligibilior, tanquam aptior, & utilior ad vitæ puritatem ſectandam, & proficiendum in virtute, & obſequio divino, & tandem vitam æternam conſequendam. Et in hoc ſenſu non eſt dubium, quin ſtatus religioſus melior, & perfectior, ac utilior ſit. Hæc probant, quæ pro ſecunda ſententia propoſuimus. Et declarari poſſunt; quia ſtatus religioſus abſolute eſt ſub conſilio: non ſic autem ſtatus habendi animarum curam, licet ex objecto malum non ſit, nihilominus per ſe non conſulitur, & multis circumſtantiis indiget, ut honeſtetur. Unde ſtatus religionis, quo magis voluntarie ſuſcipitur, eo melius, & prudentius fit; cura vero animarum, quo magis coacte, & ex ſuperioris inductione, vel obedientia ſuſcipitur, eo ſecurius accipitur. Quod quidem de epiſcopatu docent communiter ſancti, ut videre licet in Auguſt. 19. de Civit. c. 19. Gregor. in Paſtoral. p. 1. c. 8. Hieronym. epiſt. 83. ad Ocean. Chryſoſt. in libris de Sacerd. Cum proportione autem ad cæteros applicari poteſt, juxta mentem Pauli ſupra explicatam; & ita de omnibus loquitur S. Auguſt. d. epiſt. 148. Quapropter a fortiori poteſt hæc pars confirmari ex his, quæ de epiſcopatu diximus; nimirum, licet ſit perfectior ſtatus, nihilominus per ſe loquendo non eſſe materiam, nec per illum impleri votum religionis; nec deſiderandum, aut procurandum eſſe. Ergo multo magis aliæ prælationes inferiores, ſecundum hanc rationem, & comparationem cedunt ſtatui religionis. Unde cum jus canonicum tranſitum ad religionem epiſcopis prohibeat, inferioribus paſtoribus permittit, & conſulit, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, ut ait Concil. Tolet. IV. c. 49. c. *Clerici* q. 1. Unde Gregor. lib. 10. epiſt. 39. quoſdam monachos non ſolum hortatur, ut quendam hujuſmodi clericum monaſterium ingredi cupientem recipiant, ſed etiam ait: *Quibus valetis adhortationibus, paſtorali admonitione ſuccendite, ut fervor hujus deſiderii in eo*

Concluſio eſt ſtatum Religionis abſolute perfectiorem eſſe ſtatu prælationis infra Epiſcopalem, & æquivalentem illi, quamvis ſecundum quid ſit imperfectior.

non

non tepeſcat. Et addit notanda verba: *Ut qui a turbulento curarum ſecularium tumultu ſe ſegregans, quietis deſiderio portum monaſterium appetit, rurſum in Eccleſiaſticarum curarum non debeat perturbationibus implicari.* Et Gregorium imitatur Anſelm. epiſt. 10. ad Goffridum, ubi cenſet hos ſeculares clericos, non minus in procellis, & tempeſtatibus mundi verſari, quam laicos, & ideo non eſſe a portu religionis abſtrahendos, ſi ad illum a Domino vocentur. Ex his autem omnibus ſolum concluditur, ſtatum religionis eſſe ſtatum propriæ perfectionis acquirendæ; quod non habet de ſe ſtatus prælationis, aut curæ animarum. Deinde etiam concluditur, prælationis munus, ſeu ſtatum minus ſecurum eſſe; religionis vero eſſe ſtatum majoris ſecuritatis in ordine ad ſpiritualem ſalutem, quod nemo negabit. Denique comparatio hæc in ſenſu iſto eſt magis practica, & moralis, confert enim ad prudentem electionem inter ſtatus Eccleſiaſticos faciendam, & moraliter etiam loquendo, magis habet locum in inferioribus prælationibus, & maxime in propria animarum cura; quia iſta munera, & facilius procurantur, & frequentius in humanam electionem veniunt.

Si ſtatus Religionis & prælatorum inferiorū conſiderentur ſecundum ſe, perfectior eſt ſtatus prælatorum.

6 Poſteriori modo, ſenſus prædictæ comparationis erit, an ſtatus Parochorum ſecundum ſe ſpectatus, majus Dei obſequium contineat, & perfectiora opera ex ſuo genere requirat, ideoque de ſe perfectior ſit, quam ſtatus religionis. Et in hoc ſenſu ſpeculative (ut ſic rem explicem) concedi poteſt, ſtatum paſtoralem eſſe perfectiorem ſimplici ſtatu religioſo. Et in hoc ſenſu procedunt motiva prioris ſententiæ. Et favet D. Thom. Matth. 5. in ultimis fere verbis: ubi diſtinguendo perfectionem vitæ, in perfectionem meriti, vel ſtatus; & enumerans plures perfectiones meriti viæ, unam dicit eſſe *perfectionem excellentiæ vitæ*; & addit: *Ad hanc tenentur clerici ſuper Laicos.* Ergo inter clericos maxime debent illam profiteri omnes, qui ſunt animarum paſtores, ſeu prælati; quos paulo inferius dicit habere ſtatum perfectionis, ut ſupra notavi. Dixi autem, hunc exceſsū ſpeculative potius conſiderari, quam practice inveniri; quia licet verum ſit, obligationem illius ſtatus magnam requirere perfectionem, & opera ejus, ſi debito modo fiant, quando occaſio eorum occurrit, vel in præparatione animi habeantur, quando deeſt occaſio, eſſe magni meriti apud Deum, & fortaſſe majoris, quam ſint ordinaria opera ſimplicis religioſi. Nihilominus practice loquendo, illa conditio difficillime, raroque impletur; quia in eo ſtatu, impedimenta perfectionis non ſunt ablata, ſicut ſunt in religioſo. Et ideo dixi, hunc exceſſum eſſe ſecundum quid, quia ſolum ex quadam hypotheſi, quæ raro impletur, conſideratur.

7 Quod ſi objicias, idem dici eſſe de ſtatu epiſcopi. Reſpondeo, ex parte quidem id verum eſſe; quia tamen ſtatus Epiſcopalis in multitudine, & excellentia operum, & eminentia dignitatis in eo ſuperat, quod plures occaſiones exercendi heroicos virtutum actus ſecum affert, & minuit frequentiores peccandi occaſiones: ideo ſtatus epiſcopi ſimpliciter dicitur perfectior, inferiores vero tantum ſecundum quid, ordinarie, ac regulariter loquendo.

Status Epiſcoporū cum ſimpliciter ſit perfectior.

8 Accedit tandem, quod ſtatus religioſus per ſe non excludit aliqua ex his, quæ in inferioribus prælatis perfectionem requirunt: ut eſt v. g. ſacerdotium. De quo D. Thom. d. art. 8. fatetur, dignitatem ſacerdotis eſſe majorem, majoremque poſtulare ſanctitatem, quam ſtatum ſimplicis religioſi laici, ſeu converſi. Hæc vero dignitas de ſe communis eſt religioſis. Unde qui illam habent, ex ea parte æquales ſunt ſæcularibus prælatis, a quibus in munere exceduntur. Nihilominus tamen etiam poteſt ſtatus religioſus multum de perfectione illius muneris participare. Nam, quia religioſus ſtatus eſt proficiendi in perfectione charitatis, tam Dei, quam proximi; ideo de ſe non ſiſtit in profectu proprio, ſed etiam confert virtutem ad perficiendos, & illuminandos alios, & ex vi charitatis opus inclinat. Ergo ſtatus religioſus in ſua latitudine hoc genus perfectionis amplectitur. Et quamvis prælati ſemper in hoc ſuperent, quod magis ex officio, majorique obligatione juſtitiæ, ad talia opera præſtanda teneantur: nihilominus poteſt hoc in religioſo compenſari tum ex obligatione voti paupertatis, aut obedientiæ, tum ex majori fervore charitatis, & puriori intentione, quam ex vi ſtatus habere poteſt, & debet, nulla temporalia lucra, vel honores per hujuſmodi miniſteria quærendo. Eritque in religioſo ſtatu tanto major perfectio ex hoc capite, ſeu exercitio procurandi proximorum ſalutem, quanto illud fuerit ex vi profeſſionis talis ſtatus magis intentum. Ergo omnibus penſatis, ſtatus religioſus ex genere operis perfectior eſt, quam quilibet ſtatus clericalis infra epiſcopatum; quamvis in particulari, imperfectus aliquis ſtatus religioſus, ut v. g. militaris, ſtatu parochorum, vel alio ſimili inferior eſſe poſſit.

Dignitas ſacerdotiī majorem ſanctitatē poſtulat, quam ſtatus religioſi laici converſi.

L I B E R   S E C U N D U S.

DE RELIGIOSI STATUS ESSENTIA, ORIGINE, & votis, quibus conſtituitur, ac de aliis quæ ad illum ſpectant.

Diximus de ſtatu perfectionis, illumque in ſtatum perfectionis exercendæ, vel acquirendæ diſtinximus: & de ſtatu perfectionis exercendæ, quæ huic operi opportuna viſa ſunt, ſufficienter explicavimus. Supereſt igitur, ut de altero membro ex profeſſo, & copioſius diſputemus. Nam ut in principio dixi, in hoc opere de ſtatu religioſo proprio, & perfecto, præcipue dicere intendimus. Eſt autem religioſus ſtatus idem cum ſtatu perfectionis acquirendæ, ut mox explicabimus. Hujus ergo ſtatus, quem in Eccleſia eſſe tanquam notum ſupponimus, eſſentiam, & originem in hoc libro explicare intendimus. Quia vero in uſu vocis hujus poteſt eſſe quædam analogia, & in re ipſa invenitur varietas: nam quidam eſt ſtatus religionis proprius, completus, atque perfectus; alii vero eſſe poſſunt imperfecti, & ſecundum quandam participationem: ideo in diſcurſu hujus libri utrumque modum ſtatus perfectionis acquirendæ diſtinguemus, & explicabimus. Et quia talis ſtatus per votum aliquod Deo emiſſum conſtituitur; ideo ſimul in hoc libro, de votis, quibus ſtatus religioſus integre, vel imperfecte conſtituitur, dicendum erit generatim: nam in particulari de ſingulis poſtea dicturi ſumus.

C A P U T   I.

Utrum ſtatus religioſus ſit ſtatus perfectionis acquirendæ, ſeu, an hæ duæ voces eandem rem ſignificent; ubi fines, & media hujus ſtatus declarantur.

1 PRincipio ſupponendum eſt, juxta communem Eccleſiæ uſum, ſtatum religioſum, quaſi per antonomaſiam, & ſtricta ſignificatione appellari perfectum Monachorum, ſeu regularium ſtatum, qui ſe Deo totaliter conſecrant, & tradunt, tria vota de tribus principalibus conſiliis, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, emittendo. Nihilominus tamen latiori, ſeu generaliori quodam ſignificato, ſtatus religionis ſub ſe comprehendit alios vivendi modos, in quibus homines voluntarie ſe offerunt divino cultui, & obſequio, ad aliquam conſiliorum obſervationem ſe obligando. Et ſic comprehendit non tantum proprios, & completos religioſos, ſed etiam continentes, qui per ſolum votum caſtitatis ſe Deo ſpecialiter obligant; vel quoſcumque alios, qui non integre, ſed ex parte vota religioſorum emittunt. Sic enim juris Canonici interpretes in rubr. de Regul. docent, nomen *religioſi*, vel regularis, ſtricte ſum-

Status religioſus ſtricte acceptus tria vota requirit, non ita late ſumptus.

ſumptum, ſignificare eum, qui tria ſubſtantialia vota in religione approbata profeſſus eſt, late vero comprehendere omnes, qui per aliquod votum, & ſpecialem vivendi modum Dei ſervitio conſecrantur. Et hoc modo Hieronym. c. *duo ſunt*, 1.2.q.1. duo genera Chriſtianorum diſtinguens, in priori ponit *clericos*, & *Deo devotos*; in poſteriori communem laicorum populum: unde ſub priori membro videtur non ſolum comprehendere propriiſſimos religioſos; ſed omnes etiam illos, qui quolibet ſpeciali vinculo Dei obſequio conſecrantur: & conſequenter illud prius membrum videtur in duo ſubdiſtinguere. Ut quidam dicantur divino obſequio per ordinationem Eccleſiaſticam conſecrati, ſcilicet, Clerici, qui non tam ad propriam perfectionem, quam ad ſacrum miniſterium dedicantur; alii vero dicantur divino obſequio per propriam devotionem addicti, ac ſubinde Deo devoti, utpote per aliquam promiſſionem illi oblati, & obligati. Et hi ſub ampla ſignificatione nominis religioſi comprehenduntur. Et ſimili modo dici poteſt ſtatus religioſus late ſumptus abſtrahere a completo, vel incompleto ſtatu religionis.

Status perfectionis acquirendę & ſtatus religionis idem ſunt.

2 In hac ergo ſignificatione, dicimus ſtatum perfectionis acquirendæ, & ſtatum religionis eundem eſſe. Quod ita declaratur; quia in fine, & mediis conveniunt, ſoliſque nominibus differunt, quæ a diverſis reſpectibus ejuſdem ſtatus deſumpta ſunt. Finis enim intrinſecus, & omnino proximus ſtatus perfectionis, eſt ipſa perfectio charitatis hujus vitæ, per obſervationem non præceptorum tantum, ſed etiam conſiliorum obtinenda; extrinſecus vero finis eſt perfectio charitatis patriæ. Eoſdem autem fines reſpicit ſtatus religioſus, ut docet D.Thom. q.186. art.1. ad 3. & 4. & ex dictis in ſuperioribus capitibus manifeſtum eſt. Nam cum Chriſtus dixit adoleſcenti, *Vade, & vende*, &c. Matth.19. ſtatum religioſum promulgare incepit, ut Patres docent, & infra videbimus; & tamen finem ejus deſignat, dicens: *Si vis perfectus eſſe*, &c. ergo propria charitatis perfectio eſt finis intrinſecus ſtatus religioſi. In hoc ergo convenit, vel potius idem eſt cum ſtatu perfectionis. Et ita docuit Moyſes Abbas apud Caſſian. collat.1. cap.4. & 5. Baſil. ſerm. 1. & 2. de Inſtitutionibus Monach. qui habentur ante regulas, fuſius diſputat. Chryſoſt. lib 3. contra Vituper. vitæ Monaſt. Auguſtin. epiſt.89. q.4. & alii paſſim: ſub perfectione autem charitatis non ſolius Dei, ſed etiam proximi amorem comprehendimus, juxta dicta in ſuperiori libro cap.4. Et ideo non repugnat ſtatui religioſo; imo eſt illi maxime conſentaneum, non tantum ad Dei cultum, ſed etiam ad proximi ſalutem, & ad opera miſericordiæ exercenda ordinari, ut conſtat ex plurium religionum inſtitutis, præſertim vero Societatis noſtræ, de qua in Bullis Pontificiis Pauli III. & Julii III. dicitur, ad hunc potiſſimum finem inſtitutam, ut ſalutem animarum intendat. Nec hic finis ab ſcopo propriæ perfectionis eſt alienus; quia procurando aliorum ſalutem, maxime perficitur, qui tali muneri incumbit: nam per illud divinam gloriam potiſſimum quęrere debet, ita ut ipſa miſericordia erga proximum via ſit ad majorem unionem cum Deo, ut in prædictis Bullis dicitur. Deinde huic fini vitæ præſentis reſpondet cum proportione finis remotus perfectionis charitatis patriæ: nam licet illa perfectio abſolute ſumpta ſit finis totius vitæ Chriſtianæ, tamen cum peculiari excellentia, & augmento per ſtatum religioſum intenditur. Et hanc gloriæ abundantiam ſignificavit Dominus Matth.19. dicens; *Vade, & vende omnia*, &c. *& habebis theſaurum in cœlis*. Ubi Chryſoſt. hom.64. *Ut alliciatur*, inquit, *ingentem ei futuram mercedem oſtendit*. Et ad illam magis declarandam adjecit Chriſtus promiſſionem illam, *Cum ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos*, &c. Nam licet hæc dignitas ad gloriam accidentalem pertineat, induit nihilominus ſingularem excellentiam gloriæ, & unionis cum Deo per charitatem; cenſeturque illa promiſſio facta omnibus, qui voluntariam paupertatem profitentur, ut Auguſt. Beda, & alii Patres exponunt. Hujuſmodi autem ſunt omnes religioſi; & e converſo omnes, qui ſtatum paupertatis voluntariæ aſſumunt, aliquem gradum ſtatus religioſi participant.

Finis ultimus ſtatus religioſi eſt etiam Dei cultus & gloria.

3 Denique finis ultimus, etiam ſuo modo peculiaris, & proprius religioſi ſtatus eſt peculiaris Dei cultus, & gloria. Nam licet hic etiam eſſe debeat finis omnium fidelium proprio, ac ſpeciali modo ad Dei cultum perfectius exercendum, & ad vitam, & actiones ad divinam gloriam ordinandas ſtatus religionis inſtituitur. Unde Chryſoſt. in libro de comparatione Regis, & monachi, religioſum vocat eum, qui *totam vitam ſuam Dei cultui mancipavit, & ſe totum Deo dedit; & pro pietate, ac Dei cultu cum dæmonibus bellum gerit*. Et Baſil. in d. reg.7. ex fuſius diſputatis in fine, religioſum inſtitutum, ait, *Propoſitum finem habere gloriam Dei*. Et in regul. brevior. in 157. ait, propriam religioſi affectionem, ſeu intentionem eſſe debere, *vehementem cupiditatem placendi Deo, eamque inſatiabilem, ſtabilem, & conſtantem*. Omnibus ergo modis idem eſt finis ſtatus perfectionis acquirendæ, & religioſi.

Conſiliorum obſervantia eſt medium ad perfectionem religioſi.

4 Atque eodem modo de mediis ad hunc finem obtinendum judicandum eſt: nam eadem ſunt ſtatui perfectionis acquirendæ, & ſtatui religionis accommodata; omnia enim illa ultra præceptorum obſervantiam ſub conſiliorum profeſſione comprehenduntur, quia nulla poſſunt eſſe alia ad perfectionem charitatis obtinendam magis accommodata; ut in præced. libr. cap.10. & 11. oſtendimus. Ergo cum eadem charitatis perfectio ſit finis religioſi ſtatus, per conſiliorum obſervantiam procuranda eſt. Atque ita docuit D.Thom. d.q.86. art.2. & ſeq. Ubi ex eo colligit neceſſitatem ſervandi conſilia in ſtatu religionis, quod ille *eſt quædam diſciplina, vel exercitium ad perfectionem perveniendi*. Atque hinc etiam colligit, non pertinere ad religioſum ſtatum, ut quilibet religioſus ad omnia conſilia teneatur, quia diverſis exercitiis poteſt perfectio acquiri, ſicut diverſis medicinis acquiritur ſanitas. Qui autem operatur propter aliquem finem, non applicat omnia media poſſibilia, ſed quæ prudenter eligit, ut magis proportionata. Quam regulam nos ſupra de ſtatu perfectionis acquirendæ ſtatuimus, & ita convenientia, vel potius identitas utriuſque ſtatus magis cernitur.

Sunt quædam conſilia ad eſſentiam ſtatus religioſi pertinentia.

5 Declarari autem hoc amplius poteſt in præſenti, utendo diſtinctione ibi data de conſiliis, in ea, quæ ſunt veluti univerſalia inſtrumenta acquirendæ perfectionis, quæ etiam conſilia ſubſtantialia religionis, & per antonomaſiam, conſilia Evangelica, vel conſilia ſimpliciter vocari ſolent: & ea, quæ ſunt particularia, & in omni materia virtutis locum habent. De prioribus abſolute dicendum eſt, omnia illa conſilia neceſſaria eſſe ad perfectionem ſtatus religioſi, quia ſunt ſubſtantia ejus, ut cap. ſeq. oſtendemus. De cæteris vero, cum non pertineant ad perfectionem eſſentialem, dicendum eſt, non omnia requiri ad perfectionem uniuſcujuſque ſtatus religioſi; tum, quia non omne, quod eſt utile, eſt neceſſarium, cum aliud æque utile ſufficere poſſit: tum etiam, quia non omne, quod ſecundum ſe ſpectatum videtur melius vel utilius, eſt unicuique ſtatui religioſo proportionatum: & ideo non omnia talia conſilia in omnibus, & ſingulis ſtatibus religioſis requiruntur, ut perfecti ſint: tum præterea, quia nimia coacervatio conſiliorum eſſe poſſet impedimento perfectioni acquirendæ; imo ſæpe eſſet impoſſibilis, quia multa ſunt conſilia, quæ ſimul obſervari, aut exerceri non poſſunt. Tum denique, quia non omnes ſtatus religioſi, qui ſubſtantialiter, & eſſentialiter perfecti ſunt, abſolute, & ſimpliciter æque perfecti ſunt; ut eſt conſtans apud omnes, & infra tractando de religionibus in particulari oſtendemus. Hæc autem inæqualitas provenit ex varietate in horum conſiliorum obſervatione. Ergo non ſolum non eſt opus, ut unaquæque religio omnia conſilia complectatur; verum etiam neceſſarium eſt, ut omnis religio optima ex his conſiliis eligat, & profiteatur. Imo in ipſiſmet ſubſtantialibus conſiliis poteſt varietas, & major, & minor obſervantia inveniri, & cum abſoluta perfectione eſſentiali ſtatus religioſi conſiſtere, ut infra videbimus. Denique hinc a contrario optime argumentatur D.Thom. Opuſc.19. c.2. quia ſi oporteret, unumquemque ſtatum religioſum omnia conſilia amplecti, ſequeretur confuſio religionum: non haberent enim, in quo diſtinguerentur, ſi omnes omnia conſilia obſervarent; quia non niſi in variis obſervantiis, quæ ſub hæc conſilia cadunt, diſtingui poſſunt.

6 At vero licet non omnia talia conſilia particularia ſint in omni ſtatu religioſo neceſſaria, nihilominus

ſinc

Sine aliquibus cōſiliis non poteſt cō ſiſtere religio, quéadmodum nec ſubſtantia ſine omnibus accidentibus.

ſine illis omnibus, nulla poteſt religio conſiſtere. Nam ſicut ſubſtantia creata non poteſt ſine omnibus accidentibus conſiſtere, etiamſi nulla ſubſtantia omnia poſtulet accidentia, nec illa ſimul recipere poſſit; ita etiam religioſus ſtatus non poteſt in ſola ſubſtantia ſine omnibus accidentibus conſiſtere. Et ratio eſt, tum quia hæc particularia conſilia ad obſervationem principalium conſiliorum moraliter neceſſaria ſunt, ut abſtinentia, modeſtia, clauſura ad caſtitatem, & ſic de cæteris. Tum etiam, quia ſunt proportionata media ad perfectionem ſingularum virtutum, ſine quibus perfectio charitatis obtineri non poteſt. In quo tandem obſervandum eſt, quod licet finis communis omni ſtatui religioſo ſit perfectio charitatis, nihilominus unuſquiſque ſtatus religioſus habet ſuum peculiarem finem, & ſcopum, in quo & per quem illam perfectionem charitatis acquirere intendit, ut contemplando, aut ſalutem proximi procurando, vel utrumque exercendo, vel alia opera religionis, aut miſericordiæ præſtando. Juxta hos ergo particulares fines, unuſquiſque religioſus ſtatus indiget aliquorum particularium conſiliorum obſervatione ſuo fini proportionata. Nam tria principalia conſilia ad omnia ſunt utilia; imo neceſſaria ad ſtatum religioſum ſimpliciter perfectum; non tamen ſufficiunt ad peculiares fines ſingulorum ſtatuum. Particularia autem conſilia, quamvis non omnia ſint neceſſaria ad illum communem finem, aliqua neceſſaria ſunt ad particulares fines cum perfectione quærendos; alia vero ad alios: & ideo licet nō omnia conſilia ſingulis religioſis ſtatibus, neque eadem omnibus conveniant, nihilominus unicuique aliqua ſuo fini proportionata, neceſſaria ſunt.

Dubium.

7 Sed quæret aliquis, an e contrario aliqua conſilia particularia repugnent religioſo ſtatui generatim ſumpto. Et videtur dicendum, poſſe aliqua conſilia repugnare tali ſtatui, præſertim perfecto in ſuo genere: vel propter defectum, & imperfectionem, vel propter exceſſum, & nimiam perfectionem. Prior pars declaratur in quibuſdam actibus virtutum, qui ſupponunt ſtatum imperfectum, & ſtatui religioſo repugnantem. Ex qua ſuppoſitione tale opus eſſe poteſt ſub conſilio reſpectu talis perſonæ, non vero reſpectu religioſi. Sicut enim Theologi diſtinguunt perfectionem ſimpliciter a perfectione ſecundum quid, quia illa eſt melior in quolibet, hæc vero minime, quia imperfectionem aliquam ſupponit. Ita inter conſilia diſtinguere poſſumus quædam, quæ abſolute ſunt de meliori bono, ut virginitas; alia vero, quæ tantum ex ſuppoſitione ſtatus imperfecti in illo ſunt meliora, ut in muliere conjugata aliquis decens ornatus, qui marito placeat, poteſt eſſe in conſilio, qui tamen virginitatem profitenti repugnet. Conſilium etiam faciendi copioſas eleemoſynas in divitem optime cadit, non vero in religioſum: quia conſilium illud ſupponit imperfectum ſtatum habendi dominium divitiarum.

8 Exemplum alterius partis ſumi poteſt ex D.Thom. d.q.186. art.2. ubi duo conſiliorum genera diſtinguere videtur; quædam, quæ ſupponunt perfectionem charitatis, & ad illam conſequuntur: ut maledicenti benedicere abſque neceſſitate: *nam illud*, ait, *ex ſuperabundantia charitatis provenit*; alia vero ſunt, quæ ſunt media, & inſtrumenta perfectionis acquirendæ. Et de his poſterioribus videtur clarum per ſe non repugnare religioſo ſtatui, ut ſic, quamvis non omnia ſingulis ſtatibus conveniant, ut dictum eſt. De prioribus autem ſequi videtur repugnare ſtatui acquirendæ perfectionis; quia repugnat eſſe medium ad acquirendam perfectionem, quod illam, & abundantiam ejus ſupponit. Poſſumuſque exemplum adhibere in ſtatu Epiſcopi: nam aliqua erunt conſilia illi ſtatui accommodata, quæ religioſo ſtatui repugnabunt, ut habere liberam adminiſtrationem, vel (ut aliqui volunt) etiam dominium temporalium bonorum, & ſi quid aliud eſt hujuſmodi.

9 Hic dicendi modus probabilis eſt, & recte explicatus mihi non diſplicet; nihilominus tamen, abſolute de conſiliis loquendo, nullum eſſe videtur, quod ſtatui religioſo in ſua generalitate ſumpto repugnet. Quia, per ſe loquendo, religioſus in omni materia virtutis quoſcumque actus perfectionis exercere poteſt; & de illis præcipue dantur conſilia, quæ ſimpliciter, & abſolute hoc nomen merentur. Quod dico propter actiones illas, quæ ſolum in caſu, vel ex ſuppoſitione alicujus occaſionis, vel imperfectionis conſuluntur, ut eſt in exemplo illo de ornatu mulieris conjugatæ. Nam licet formaliter ſumptum (ut ſic dicam) ab ſtatu virginitatis ſit alienum, nihilominus cum proportione ſumptum eminentius in profitentibus virginitatem locum habet, quia ornari debent modo ſuo ſtatui accommoda, ita ut ſponſo ſuo Chriſto maxime placeant. Dixi autem, *per ſe loquendo*, quia ex defectu materiæ interdum non poterit religioſus aliquorum conſiliorum opera exequi: ut eſt in illo exemplo de copioſa eleemoſyna, vel de operibus liberalitatis, aut magnificentiæ, quæ divitibus poſſunt de conſilio convenire. Et nihilominus religioſus non eſt omnino incapax talium operum, quia ſine dominio divitiarum poſſunt exerceri ab habente liberam adminiſtrationem talium bonorum, ut v. g. ab Epiſcopo religioſo, & ſuo modo a Prælato religionis intra ſuam ſpheram, & a privato religioſo de licentia Prælati. Et præterea in affectu poteſt, & debet religioſus eſſe paratus ad hujuſmodi opera quantum ſibi fuerint poſſibilia: & hoc ſatis eſt, ut ſit talium conſiliorum capax. Et hic modus poteſt facile omnibus conſiliis prioris generis accommodari.

Nullum eſt conſiliū, quod ſtatui religioſo generatim ſumpto repugnet.

Eleemoſyna poteſt fieri à religioſo.

10 De aliis vero conſiliis, quæ perfectionem charitatis ſupponere videntur, dicendum eſt, non rejici ab ſtatu religioſo ſimpliciter, ſeu quoad omnia; ſed dicuntur non requiri in illo, tanquam ſpectantia ad media perfectionis acquirendæ, ſed potius tanquam fructus perfectionis acquiſitæ, qui fructus ad perfectionem etiam augendam conferunt: tamen, quia gradum aliquem perfectionis, & abundantiam charitatis ſupponunt, ideo inter media perfectionis acquirendæ non numerantur. Unde idem D.Thom. in loco allegato dixit, quod licet religioſus non teneatur ad implendum hæc conſilia, quæ ad perfectionem charitatis conſequuntur; tenetur ſaltem ad ea implenda tendere, utique ad perfectionem tendendo: ut in exemplo poſito de benedicendo maledicenti ſe, clarum eſt, ad religioſum ſtatum maxime pertinere, nam præcipue conſulitur perfectionem profitentibus, & a perfectis ſervari debet. Unde Paul. 1. Corint. 4. *Maledicimur, & benedicimus*. Status autem religionis licet ſit perfectionis acquirendæ, tamen (ut in ſuperiori libro diximus) hic ſtatus licet ad perfectionem acquirendam tendat, non excludit perfectionem acquiſitam, vel exercitium ejus; imo in illo ſtatu ſunt gradus incipientium, proficientium, & perfectorum: & ideo hæc etiam conſilia ad religioſos pertinent; ad incipientes in deſiderio, ad perfectos vero etiam in opere tanto meliori, quanto profectus in perfectione major fuerit.

11 De conſiliis autem, quæ ſtatum Epiſcopi ſupponere videntur, dicendum eſt in primis non repugnare ſtatui religioſo, nam ab Epiſcopo religioſo impleri poſſunt: unde ſi a religioſo non Epiſcopo non poſſunt executioni mandari, non eſt, quia repugnent ejus ſtatui, ſed quia deeſt materia, vel quia non ſunt de operibus tali ſtatui perfectionis accommodatis. Vix autem (ut opinor) talia conſilia invenientur, quæ non poſſint modo religioni accommodato intra eundem ſtatum impleri. Addo etiam ſtatum religioſum perfecte obſervatum ita diſponere affectum hominis, ut eum facile, & paratum reddat ad hujuſmodi cōſilia exequēda, ſi occaſio tulerit.

12 Relinquitur ergo ex dictis, ſtatum religionis, & ſtatum perfectionis acquirendæ ſolis nominibus differre, ſi cum proportione comparentur. Nam idem ſtatus dicitur perfectionis ex proximo fine intrinſeco, ad quem tendit, ut ex natura, & conditione illius ſtatus in ſuperioribus explicata, & ex nomine ipſo manifeſtum eſt. Idē vero ſtatus vocatur religioſus ex habitudine ad finem ultimum, ac principalem, in quem tendit, qui eſt Deus ipſe, cujus cultus in tali ſtatu principaliter intenditur; cuique homines ſpecialiter, & omnino in eo conſecrantur, & inde per antonomaſiam religioſi dicuntur. Unde Dionyſ. cap. 6. Eccleſ. Hierarch. ait, *Religioſos vocatos eſſe Therapeutas, id eſt, cultores, a ſincero Dei famulatu, atque cultu*. Idemque advertit D. Tho. d.q.186. art.1. & d. Opuſc. 19. in principio. Et latius notavimus in lib. 1. de Relig. cap. 1. & 2. Cur autem diximus hos ſtatus eſſe eoſdem, ſi cum proportione comparentur, ex dicendis in capite ſequenti conſtabit.

Unde dicatur ſtatus religioſus.

C A-

CAPUT II.

Utrum tria conſilia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, & illa ſola ſint de ſubſtantia, ſeu eſſentia religioſi ſtatus; vel aliis etiam modis conſtitui poſſit.

Ratio dubitandi proponitur.

1 RAtio dubitandi eſſe poteſt, quia ſtatus perfectionis acquirendæ, & ſtatus religionis idem ſunt, ut præcedenti capite dictum eſt: ſed ſtatus perfectionis non tantum tribus votis, ſed etiam duobus, vel uno tantum conſtitui poteſt; ergo etiam ſtatus religionis. Conſequentia eſt clara ex majori; quia ſi duo illa non re, ſed nominibus differant, quidquid ad unum conſtituendum ſufficit, ad alterum ſatis erit: & ſicut omnis ſtatus religioſus eſt acquirendæ perfectionis; ita etiam e contrario omnis ſtatus acquirendæ perfectionis erit ſtatus religionis. Probatur ergo minor principalis argumenti: nam ſtatus continentiæ, in quo virgo aliqua per ſolum votum caſtitatis Deo dicatur, ſtatus eſt perfectionis acquirendæ; quia & eſt ſtatus, cum ſit quidam vivendi modus ſatis firmus, & ſtabilis ratione voti, & eſt ſupra communem ſtatum vitę Chriſtianæ; ergo eſt ſtatus perfectionis, quia inter illos ſtatus non datur medium. Unde Paulus 1. Corinth. 7. de hujuſmodi ſtatu loquens illum commendat, tanquam perfectionis viam: quia *qui ſine uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo; & mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta, & corpore, & ſpiritu*. Atque ſimile argumentum fieri poteſt de ſtatu clericorum non ratione ordinis, ſed ratione perpetuæ continentiæ, quam habet connexam, ratione cujus ad perfectiorem vitæ modum, quam communis ſtatus vitæ Chriſtianæ poſtulet, obligantur: ergo illo titulo ſtatum perfectionis acquirendæ profitentur. Idemque argumentum fieri poteſt de voto paupertatis, & multo magis de utroque ſimul, ſi ſola fiant, idemque eſt de voto obedientiæ, vel per ſe ſpectato, vel cum alio conjuncto.

Probatur ſtatum religionis poſſe conſiſtere nõ tantum tribus votis, ſed etiam duobus, vel uno ſolũ.

2 Aliunde autem argumentari poſſumus, quod illa tria conſilia ad ſtatum religioſum conſtituendum ſola non ſufficiant. Primo quidem, quia licet ſtatus illorum conſiliorum ſerventur, & in propoſito habeantur, ſi votum non intercedat, non ſufficiunt ad conſtituendum religioſum ſtatum; quia talis modus vivendi ſine voto non poteſt eſſe ſtabilis: actus autem vovendi eſt actus conſilii diſtinctus ab illis tribus; ergo. Dicetur fortaſſe illa tria conſilia ex parte materiæ deſignari, & per notam excluſivam alias materias excludi, non vero modum obſervandi illa conſilia, & ita non excludi votum, ſed potius tacite includi. Sed inſtatur, quia licet quis emittat vota illorum trium conſiliorum exterius, & in facie Eccleſiæ, ſi nihil aliud faciat, nec aliam regularem obſervantiam profiteatur, non erit in aliquo religioſo ſtatu; ergo nec ſimpliciter religioſus reputabitur in Eccleſia, nec privilegiis religioſorum fruetur. Ergo ſignũ eſt, illa tria non ſatis eſſe ad eſſentiam, vel ſubſtantiam religioſi ſtatus conſtituendam. Secundo, quia præter illa tria videtur neceſſarium ad perfectionem acquirendam multa conſilia ad aliarum virtutum materias pertinentia obſervare, etiam cum ſtabilitate. Nimirum orationis ſtudium, & frequentiam, & aliquid ſupererogationis in materia abſtinentiæ, clauſuræ, & ſimilibus. Tertio, quia unuſquiſque religioſus ſtatus in particulari ſumptus habet proprium ſcopum, & finem, ad cujus conſecutionem non ſufficiunt illa tria generalia conſilia, ſed alia magis particularia neceſſaria ſunt: ut Monialibus rigoroſa clauſura, quam etiam aliqui regulares viri obſervant; & nonnullæ religiones propria quædam vota emittunt ſibi eſſentialia: ut innuit Conc. Triden. ſeſſ. 25. cap. 1. de Regularibus ibi: *Ac ſi quæ alia ſunt alicujus regulæ, vel ordinis peculiaria vota, ad eorum reſpective eſſentiam pertinentia.* Ergo illa tria conſilia, ſi ſola, & nuda ſumantur, ad ſummum ſufficient ad genus religioſi ſtatus abſtracte ſumpti conſtituendum; non tamen, ut in reipſa ſtatus religioſus cum ſolis illis conſiſtere valeat.

Probatur non ſufficere tria vota tantum ad conſtituẽdum ſtatũ religionis Primo.

Secundo.

Tertio.

Prima aſſertio.

3 Dico primo ad religioſum ſtatum ſimpliciter, ſeu perfectum, ac proprie dictum neceſſaria ſunt & eſſentialia illa tria conſilia Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, ita docet D. Thom. d. q. 186. artic. 2. & 3. & 3. contr. gent. cap. 130. & Opuſc. 19. in princ. & conſentiunt omnes Theologi, ſumiturque ex Patribus ſtatim citandis. Ratione item generali oſtendi poteſt, retorquendo primam rationem dubitandi; quia ſtatus religioſus eſt ſchola, ſeu ſtudium perfectionis acquirendæ: ſed integra perfectionis via, & conſummata illa tria conſilia in primis proponere debet obſervanda; ergo eadem ſunt neceſſaria in ſtatu perfecto religionis. Probatur ſubſumpta propoſitio. Primo, de Paupertate ex verbis Chriſti D. Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes*. Ex quo loco omnes ſancti colligunt conſilium paupertatis, ut ſuperiori libro c. 6. notavi. Et hic ponderare poſſumus, quod ſicut in illis prioribus verbis, *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, ſignificavit Chriſtus præceptorum obſervantiam eſſe neceſſariam ad ſalutem: ita in poſterioribus, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende*, &c. neceſſitatem paupertatis ad perfectionem obtinendam indicavit. Unde Gregor. Nazianz. Orat. 16. dixit, *Chriſtum his verbis perfectionem paupertate definiviſſe*.

Ad ſtatũ religioſũ, ſeu perfectionis proprie dictũ tria vota ſunt neceſſaria

4 Non oportet autem utramque partem verborum de æquali neceſſitate intelligere, ſed juxta materiæ proportionem. Diſtinguere autem poſſumus inter perfectionem, & ſtatum perfectionis: nam ad perfectionem acquirendam eſt quidem utiliſſimum, & moraliter neceſſarium divitiis abſtinere; non eſt tamen ſimpliciter neceſſarium. Nam dives bene utendo divitiis, & alia opera perfectionis faciendo, poteſt ad perfectionis gradum pervenire. At vero ad ſtatum perfectionis integrum eſt paupertas ſimpliciter neceſſaria; quia ſine ablatione impedimentorum non poteſt ſtatus religionis conſiſtere: perfectionis autem impedimenta magna ex parte per paupertatem tolluntur. Et ideo idem Dominus, quamvis propter ſe hujuſmodi ablatione impedimentorum non indigeret, pauperem vitam profeſſus eſt; quia non ſolum ipſius perfectionis, ſed etiam viæ ad illam, ſeu ſtatus perfectionis exemplum nobis tribuere voluit: ut late declaravi in 2. tom. 3. part. diſp. 28. ſect. 2.

Diſtinctio inter perfectionẽ, & ſtatum perfectionis.

Probatur neceſſariã eſſe paupertatem.

5 Unde etiam Apoſtoli eandem profeſſi ſunt, ut conſtat Matth. 19. & illos imitati ſunt ſancti Patres, & fundatores Religionum: ut infra tractando in particulari de Votis monaſticis, ſeu religioſis, oſtendemus. Interim videri poſſunt Baſil. ſerm. 1. & 2. de Inſtit. Monach. & in Regul. brev. in 92. & 93. Hieron. epiſt. 1. ad Heliodor. circa principium, & 22. ad Euſtochium verſus finem. Gregor. Nazianz. orat. 16. Auguſtin. in ſua Regula, quam ad ſanctimoniales repetit in epiſt. 109. & in duobus ſerm. de commun. vit. Cler. ſunt 49. & 50. de diverſis in 1. p. & optime lib. 17. de Civit. cap. 4. verſus finem. Benedictus in ſua regula, & Gregor. 4. Dialog. cap. 35. Ratio autem hujus partis eſt, quia paupertas tollit concupiſcentiam divitiarum, & ſolicitudinem illas acquirendi, quæ non ſolum ſuffocant ſementem, & profectum ſpiritualem maxime impediunt, ſed etiam innumera peccandi pericula ſecum afferunt, de qua re inferius in ſpeciali libro de religioſa paupertate latius dicendum eſt.

6 Secundo probatur ſubſumpta propoſitio de conſilio caſtitatis; de quo atque ejus voto inferius etiam in proprio libro diſputandum eſt. Et ideo nunc ſatis ſit ſupponere fundamentum in ſuperiori lib. c. 6. jactum, & approbatum, quod virginitas, & caſtitas ſit in conſilio tradito, & exaggerato a Chriſto Domino Matth. 19. & a Paulo 1. Corinth. 7. & a Patribus ibi allegatis, & perpetuo uſu, ac conſenſu Eccleſiæ. Hoc enim ſuppoſito facile eſt oſtendere neceſſitatem hujus conſilii ad ſtatum perfectum religionis; diſtinguendo hic etiam illa duo, nimirum, perfectionem ipſam, & ſtatum perfectionis, & gradum neceſſitatis. Ad utrumque enim eſt neceſsaria continentia, non ſolum ab illicita copula, ſed etiam a licita, & conjugali: ut Paulus ſupra oſtendit, dicens: *Qui ſine uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt. Et mulier innupta, & virgo, cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore, & ſpiritu, quæ autem nupta eſt, cogitat, quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro*, ubi virtute ſic argumentatur; Perfectio maxime conſiſtit in unione ad Deum, & ſolicitudine illi

Oſtenditur neceſſariũ eſſe conſilium caſtitatis.

pla-

placendi; ſed ſtatus conjugalis dividit cor, & ſolicitudines mundi ſecum affert: ergo de ſe multum impedit ſpiritualem profectum, ac perfectionem; ergo continentia tollens hæc impedimenta moraliter neceſſaria eſt ad perfectionem acquirendam.

7 Ex quo ulterius concludere poſſumus eſſe ad ſtatum perfectum religionis ſimpliciter neceſſariam; quia de ratione hujus ſtatus eſt, ut ſit vita expedita, & facilis ad perfectionem acquirendam, & conſequenter, ut excludat omnia, quæ notabiliter impedire poſſunt perfectionis acquiſitionem, vel illam difficilem reddere: ſed ad hoc magna ex parte neceſſaria eſt virginitas, vel ſaltem continentia, & cœlibatus, quando amiſſa eſt virginitas, & jam reparari non poteſt; ergo ſine continentiæ conſilio non poteſt ſtatus perfectus religionis conſiſtere. Accedit, quod vera paupertatis profeſſio vix poteſt moraliter loquendo, ſine continentia, & cœlibatu conſiſtere; quia conjugium, quantum in ipſo eſt, ſecum affert ſolicitudinem acquirendi divitias: tum quia neceſſariæ ſunt ad familiam, & onera matrimonii ſuſtentanda: tum etiam, quia parentes debent filiis theſaurizare; ergo eo ipſo, quod paupertas eſt ad ſtatum perfectionis neceſſaria, etiam caſtitas neceſſaria erit. Sicut etiam e contrario ad caſtitatem ſervandam multum cōfert paupertas: nam hæc duo conſilia mutuo ſe juvant.

Paupertatis profeſſio moraliter loquendo non poteſt conſiſtere ſine continentia, & cœlibatu.

8 Tertio idem probatur de conſilio obedientiæ voluntarie ſuſceptæ, ut diſtinguatur ab obedientia neceſſaria, quæ divinis, & humanis præceptis debetur: nam hæc non eſt proprie, & ſtricte ſub conſilio, cum ſit ſub præcepto. Et præterea ſupponendum eſt ſermonem eſſe de obedientia, quæ Chriſto principaliter offertur, & proxime homini, tanquam vicem ejus gerenti, in ordine ad ſpirituale animæ bonum, nimirum, ut hominem ſuæ obedientiæ commiſſum in via ſalutis dirigat, & adjuvet. De quo dixit Baſil. in Conſt. cap. 23. circa finem, *Nihil eſt aliud Antiſtes, qui modo diligenter munus exequitur, cui præpoſitus ſit* (pietati videlicet) *quam is, qui perſonam Chriſti ſuſtinet, & ſequeſter eſt inter Deum, & hominem*. Hoc ergo genus obedientiæ aſſumere, ac profiteri, & voto Deo offerre, bonum, & optimum eſſe, infra in ſpeciali libro de religioſa obedientia oſtendemus: ubi etiam eſſe utiliſſimam ad perfectionem obtinendam probabimus. Nunc vero ſufficit ratio illa, quam Baſilius ibidem indicat, dicens: *Illud firmiſſime tenendum eſt, rem eſſe difficillimam ſeipſum cognoſcere, & curare, propterea quod naturaliter ſeipſum quiſque amat, & quilibet, quia naturaliter in ſeipſum propenſus eſt, in veritatis judicio fallitur. At vero ab alio cognoſci, curarique facile eſt, cum ei, qui alios regit, ad veritatem diſcernendam nequaquam obſtet ſuipſius amor*. Ergo ex hac parte ſecurior multo eſt ad perfectionem obedientiæ via; tollit enim periculum propriæ voluntatis, & affectionis, eſtque de ſe valde utilis ad perfectionem. Præterquam quod etiam Deo gratior eſt, tum propter majorem abnegationem, & humilitatem propriam, tum etiam propter majorem ſubjectionem propriæ voluntatis ad divinam.

Probatur de conſilio obedientiæ.

9 Et hinc optime concluditur ad ſtatum religionis perfectum neceſſarium eſſe hoc ſequi conſilium abſolute loquendo; quia hujuſmodi ſtatus debet eſſe via moraliter ſecura, & expedita adtendendum in perfectionem: & ad hunc finem eſt moraliter neceſſarium habere aliquem ejuſdem viæ ducem, & rectorem; quia nemo exiſtimare ſe debet ſufficientem ad judicandum de his, quæ ſibi ad perfectionem expediunt, & ad eligendum inter illa, propter rationem a Baſilio tactam. Et præterea, quia ſtatus perfectionis poſtulat, ut homo paratus ſit in omnibus eligere, quod melius ſit: hoc autem proprio arbitrio, & voluntate facere difficillimum; & multo difficilius ſtabilitatem in hoc tenere per ſolam propriam voluntatem; ergo neceſſarium eſt, certam aliquam regulam, & rationem operandi in hoc ſibi præfigere: quæ non poteſt eſſe, niſi per obedientiam. Nam per propriam prudentiam id facere, res eſt magni periculi, & perpetuæ ſolicitudinis. Unde addit aliam rationem D. Thom. q. 186. art. 7. & 3. contr. Gent. c. 130. & in Opuſc. 19. c. 1. Quia ſicut ad amputandam ſolicitudinem circa temporalia bona datur votum paupertatis; ita ad amputandam ſolicitudinem hominis circa ſeipſum datur obedientiæ votum, propter quod homo diſpoſitionem ſuorum actuum ſuperiori committit. Denique aut conſideramus hunc religionis ſtatum in aliqua communitate, & ſociali vita, & ſic per ſe evidens eſt, neceſſariam eſſe obedientiam ad talem ſtatum: quia ſicut corpus ſine capite vivere non poteſt, ita nec communitas, ſine gubernatore; nec gubernator proderit ſine obedientia: eſt ergo in tali ſtatu evidenter neceſſaria. Si autem religionis ſtatus in vita ſolitaria ſpectetur, ſic poteſt nonnulla difficultas emergere: ſed de illo procedunt etiam rationes factæ. Quomodo autem in ſolitudine poſſit eſſe verus ſtatus religionis, poſtea videbimus.

10 Ex his ergo ſatis probata eſt aſſertio quoad ſingula ex tribus dictis conſiliis. Quod autem ſimul omnia neceſſaria ſint, facile ex dictis concludi poteſt. Primo, quia de ratione perfecti ſtatus religioſi eſt, ut quis propter Deum renunciet omnibus rebus, boniſque creatis, quæ perfectum Dei amorem impedire poſſunt: hæc autem bona, vel ſunt externa, vel ſunt interna, ad corpus pertinentia, vel pertinent ad animam, & propriam voluntatem: ergo omnibus illis renunciandum eſt in ſtatu perfecto religionis. At vero ad hanc integram renunciationem neceſſaria ſunt illa tria conſilia: nam per paupertatem externa bona, per caſtitatem proprium corpus, per obedientiam propria voluntas abnegatur. Ergo hæc tria ad talem ſtatum neceſſaria ſunt. Et confirmari poteſt hæc ratio; quia ſicut ad virtutem non ſatis eſt vitare malum, ſed neceſſarium eſt bonum operari; ita ad ſtatum perfectionis non ſatis eſt fugere pericula, vel impedimenta tollere proficiendi in perfectione charitatis, ſed etiam neceſſe eſt, totam vitam ſuam ad Deo ſerviendum in operibus perfectionis ipſi offerre; ut recte dixit D. Thom. Opuſc. 18. de ſtatu perfectionis cap. 15. & eſt per ſe notum: ſed tria illa ſunt neceſſaria, ut utrumque fiat. Nam per paupertatem, & caſtitatem præcipue tolluntur impedimenta, & per illa non tam aliquid agendum, quam aliquid omittendum propter Deum promittitur; per obedientiam vero voluntatem ſuam, proinde ſe totum conſecrat homo Deo in perfectum obſequium ejus. Ergo ſine his tribus conſiliis non poterat perfectus religionis ſtatus conſtitui.

Probatur de tribus ſimul.

11 Secundo dicendum eſt, hæc tria conſilia per ſe ſufficere ad ſubſtantiam ſtatus religioſi conſtituendam. Hæc aſſertio eſt D. Thom. in d. q. 186. art. 7. & aliis locis ſupra citatis. Et tribus rationibus illam demonſtrat. Prima eſt, quia illa tria conſilia ſeu vota ſufficiunt ad removendum omnia, quæ fervorem charitatis impediunt. Nam hæc maxime ſunt tria, ſcilicet, concupiſcentia externorum bonorum, & ſenſibilium delectationum; & inordinatio voluntatis humanæ, quorum primum per paupertatem, ſecundum per caſtitatem, tertium per obedientiam removetur.

2. Aſſert. Hæc tria conſilia per ſe ſufficiunt ad eſſentiam ſtatus religioſi.

12 Sed inſtabit aliquis, quia impedimentum ſecundum non ſatis per caſtitatem tollitur. Nam caſtitas ſolum reprimit delectationes venereas, quæ licet inter ſenſibiles maximæ ſint, non tamen ſunt ſolæ: nam etiam dantur delectationes guſtus, quarum appetitus, & inordinatus uſus ſpiritualem profectum, & exercitium perfectionis non parum impediunt. Ergo quoad hanc partem non ſufficit ſola caſtitas, ſed oportet addere aliquod conſilium abſtinentiæ, vel afflictionis corporis. Accedit, quod D. Bernard. in ſerm. de tribus ordinibus Eccleſiæ, agens de ſtatu religioſo, tria ejus conſilia ſic enumerat. *Tribus compactus eſt lignis, ut qui perfecte eo uti voluerint, non labatur in itinere pes eorum. Hæc autem ſunt pœna corporis, paupertas ſubſtantiæ mundialis, & humilitas obedientiæ*. Quorum neceſſitatem, & connexionem, ac ſufficientiam eleganter oſtendit, dicens: *Nam & per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum; & qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & quem a Deo ſuo exturbavit inobedientia, ſine dubio per obedientiam recto tramite ad eum redit. Hæc itaque ſibi invicem eſſe compacta neceſſe eſt: nam nec pœna corporis inter divitias ſtabilis, nec obedientia ſine pœna facile poteſt eſſe diſcreta; & paupertas in voluntate, & voluntas propria nullius poteſt eſſe momenti. At vero his rite compoſitis, vide, ſi non tria maris hujus pericula evaſiſti, concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ*.

13 At enim hæc Bernardi verba, vel difficultatem non

non expediunt, vel novam inducunt, & augent. Nam ipſe omittit caſtitatis profeſſionem; & nihilominus illa tria, quę numerat, ad perfectionem ex hac parte tollendi impedimenta ſufficere docet. Ergo vel putavit caſtitatem non eſſe neceſſariam, quod conſtat eſſe falſum, & incredibile; vel ſub pœna corporis caſtitatem præcipue incluſit, quod veriſſimum eſt. Ita ergo nos e contrario dicimus, ſub caſtitate comprehendi omnem illam corporis afflictionem, quæ ad reprimendas delectationes venereas, & concupiſcentias immoderatas fuerit neceſſaria. Et hoc etiam inſinuavit D.Thom. cum dixit, per caſtitatem excludi concupiſcentiam ſenſibilium delectationum, inter quas præcellunt delectationes carnis. Nam licet materia voti caſtitatis non ſit corporis afflictio, ſeu pœna, nec abſtinentia ab omnibus corporeis delectationibus, ſed a libidinoſis tantum; nihilominus profeſſio caſtitatis, & virginalis pudicitię ſecum quodammodo trahit aliarum ſenſibilium delectationum moderationem, vel etiam abnegationem, tanquam ſtatui virginitatis convenientem, ac moraliter neceſſariam. Unde juxta diſtinctionem repertam inter perfectionem, & ſtatum perfectionis, dici poteſt in præſenti, quod licet votum obligans ad caſtitatem non obliget ad alias corporis afflictiones; nihilominus votum illud, eo ipſo, quod hominem conſtituit in ſtatu continentiæ, conſtituere ipſum in ſtatu poſtulante omnium corporearum delectationum mortificationem, & conſequenter corporis afflictionem. Et ideo Bernar. unum ſub alio comprehendit, utique, quia in ſtatu connexa ſunt; & ideo quoad hanc partem ad ſtatus religioſi perfectionem, & integritatem profeſſio virginitatis, ſeu caſtitatis ſufficit, quia hæc omnem aliam corporis temperantiam poſtulat: ut copioſe docet Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis.

Solicitudo bonorum temporalium eſt triplex

14 Secunda ratio D.Thom. eſt, qui illa etiam tria conſilia ad excludendam animi inquietudinem, & nimiam ſolicitudinem ſecularem, quæ perfectionis progreſſum impedire maxime ſolent, ſufficiunt. Triplex enim eſſe ſolet hæc ſolicitudo, videlicet, de acquiſitione, & adminiſtratione externorum bonorum; de cura familiæ, conjugis, & filiorum; & de propriarum actionum diſpoſitione, & electione. Ex quibus prima anxietas per paupertatem, ſecunda per caſtitatem, tertia per obedientiam aufertur: ergo etiam ex hac parte tria illa conſilia ad ſtatum perfectum religionis ſufficiunt. Tertia vero ratio D.Thomæ eſt, quia religioſus ſtatus maxime poſtulat, ut homo in eo ſe, & omnia ſua totaliter offerat Deo; hoc autem ſufficienter per illa tria conſilia fit: nam per paupertatem bona omnia externa, per caſtitatem proprium corpus, per obedientiam propriam animam religioſi offerunt Deo. In his autem omnia bona continentur.

15 Circa has vero rationes difficultas ſtatim occurrit præcedenti ſimilis; quia in priori non videntur omnes animi ſolicitudines perfectionem impedientes ſufficienter numeratæ. Nam honoris, & famæ appetitus, & dignitatum ambitio maxime ſolent animum hominis ſolicitum, & inquietum tenere, & ab ſpiritualibus profectibus illum abſtrahere. Hec autem ſolicitudo per dicta tria vota non ſufficienter aufertur, ut facile oſtendi poteſt; quia hæc cupiditas, & ſolicitudo longe diverſa eſt a præcedentibus, & cum obſervatione paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſtat nimia honoris, & dignitatis ſolicitudo. Et eodem modo contra alteram rationem inſtatur; quia hæc ſunt diſtincta bonorum genera, quæ per illa tria Deo non offeruntur, ut explicando materias trium votorum, in ſequentibus oſtenderetur. Ad hanc vero difficultatem eodem modo reſpondendum eſt, quo primæ ſatisfecimus. Nam licet per illa tria vota, vel conſilia formaliter (ut ſic dicam) non amputentur honoris, & famæ, vel dignitatum appetitus, & ſolicitudo; nihilominus virtute, & quaſi in radice, quantum ex vi ſtatus abſcinditur. Tum ratione paupertatis, quia illius profeſſio eſt ſtatus abjectionis, & humilitatis: tum ratione obedientiæ; nam qui propriam voluntatem, vel actionem non habere profitetur, curam, & ſolicitudinem propriarum actionum, vel munerum ſibi arrogare non poteſt; & conſequenter nec dignitatem ambire, nec humanos honores procurare, ſi convenienter ſuo ſtatui operetur. Atque hoc modo per illa tria vota, etiam hæc bona honoris, dignitatis, & ſimilia Deo ſufficienter offeruntur, ſaltem virtualiter, & ex parte ſtatus, ac modi vivendi.

Honoris, & famæ appetitus virtualiter per tria vota Deo offertur.

16 Ex his autem colligere poſſumus, quomodo hæc tria conſilia ad ſubſtantiam religioſi ac perfecti ſtatus ſufficere dicantur, cum multa alia, & quodammodo omnia ad perfectionem aſſequendam neceſſaria ſint. Quia ſicut in rebus creatis, non quidquid ad operandum, vel finem conſequendum neceſſarium eſt, ad rei eſſentiam, vel ſubſtantiam pertinet; ſed ſatis eſt, ut in ſubſtantia ipſa ſit aliquomodo virtute contentum, & ab ea dimanans, vel ei annexum, vel additum ſit ad perfectionem ejus conſummandam: ita etiam in ſtatu religionis, illa tria dicuntur ſubſtantiam religioſi ſtatus continere; quia ſunt prima, ac principalia ejus fundamenta, ad quæ cætera omnia reducuntur, quæ ad finem illius ſtatus conſequendum convenientia eſſe poſſunt. Nam in illis virtute continentur omnia, quæ vel ad removenda impedimenta, vel ad perfectam oblationem ſui, & ſuarum rerum Deo faciendam opportuna eſſe poſſunt. Atque hac ratione quamvis religioſus ſtatus non omnia conſilia ſimpliciter, ac conjunctim exequenda complectitur; nihilominus aliquo modo, ſaltem diviſim, & in animi præparatione, omnia, quæ ad finem talis ſtatus neceſſaria, vel opportuna judicentur, complectitur. Et ita ſub paupertate comprehenduntur omnia conſilia, quæ vel ad qualitatem cibi, ac veſtitus vilis, vel ad uſum neceſſarium aliarum rerum, vel ad modum quærendi hæc omnia, mendicando, aut laborando, vel ad alterius arbitrium illam recipiendo, pertinent. Ad caſtitatem autem, ut dixi, ſpectant corporis afflictiones, abſtinentiæ, & ſimilia conſilia; imo etiam vigilias, & orationes videtur Paulus virginitati annectere. Maxime vero ſub obedientia comprehenduntur omnia pietatis, religionis, & charitatis officia, & quidquid ad finem perfectionis in tali ſtatu conſequendum conferre poteſt. Nam, quia hoc in ipſo uſu, & executione definitum non eſt, ſed prudenti judicio regulariter præſcribendum, ideo juxta perfectionis regulam ſuperioris arbitrio hoc relinquitur: & ita obedientiæ conſilium omnia conſilia unicuique ſtatui opportuna in quadam animi præparatione complectitur.

Sub tribus votis virtualiter continentur omnia alia conſilia conducentia ad perfectionem ſtatus religioſi.

17 Dico tertio: qui tantum unum, vel alterum ex his principalibus conſiliis, vel omnia incomplete, & imperfecte profitetur, quamvis ſimpliciter ſtatum religionis non aſſumat, nihilominus ſtatum religioſum aliquo modo participat, & in lata ſignificatione, ſeu analogia quadam ſtatus ille dici poteſt religioſus. Hanc aſſertionem indicavit D.Thom. 2.2.q.184. art.4. & clarius in Opuſc.19.c.1. ubi prius dicit perfectam religionem triplici voto conſecrari; & poſtea ſubdit, eſſe aliquos modos vivendi, quibus aliquod eorum deficit. *In quibus*, ait, *perfecta religio non invenitur*, indicans inveniri imperfectam. Eandem diſtinctionem clarius tradit Henr. in d.quodl.12.q.29. præſertim in ſolut. ad 5. Eandemque ſupponunt authores ſupra citati, quando communiter diſtinguunt latam, & propriam, ſeu rigoroſam religioſi appellationem; ille enim dicendi modus per hanc aſſertionem, & diſtinctionem declaratur. Confirmari etiam hoc poteſt ex doctrina gloſſę in Clement.1. de Religioſ.domib.verb. *Obedientiam*. Et in Clement. *Cum ex eo*, de ſent.excom. verb. Tertio, quam ſequitur Navar. in Commentar.1. de Regul.num.23. Nimirum poſſe eſſe aliquem vivendi modum ad perfectionem pertinentem & approbatum, qui non ſatis ſit ad ſtatum proprie religioſum.

3. Aſſert.

Agitur de ſtatu religioſo imperfecto.

18 Et tunc optime applicatur prima ratio in principio capitis poſita, quia omnis modus vivendi ſpiritualiter ordinatus ad perfectionem charitatis acquirendam, ſi alioquin habeat immutabilitatem, ſeu firmitatem ad ſtatum ſufficientem, aliquo modo dici poteſt, & debet ſtatus perfectionis, ut probat ratio facta. Quia excedit communem ſtatum vitæ Chriſtianæ, quoniam aliquid ultra eſſentialem perfectionem charitatis obſervat, & per ſemitam conſiliorum tendit, licet non omnino exacte, & complete illam amplectatur. Ergo cum eadem proportione talis vivendi modus dici poterit religioſus ſtatus. Nam in re eſt eadem ratio, eademque proportio. Et in nominis impoſitione idem etiam fundamentum reperitur, quia omnis ſtatus & ad

majorem

majorem cum Deo unionem ordinatur, & peculiari modo hominem Deo obligat, vel religat. Quapropter ſicut ſtatus perfectionis, ita etiam religioſus ſtatus ample ſumptus diſtinguendus eſt in ſtatum integrum, ac perfectum, & ſtatum imperfectum, ſeu in ſtatum completum, & incompletum. Juxta quam diſtinctionem aliqui converſi religionum ſolent ſub religioſis comprehendi, licet tria vota non emittant. Et aliquæ fœminæ, quæ Beatæ vulgo appellantur, obſervantes continentiæ ſtatum, votum illius emittentes, vel ſolum, vel cum aliis ſimplicibus, nomine religioſarum interdum veniunt, & aliqualem ſtatum religioſum habere cenſentur, licet ſtatum perfectum religionis non habeant. Idemque eſt de quibuſdam, qui Eremitæ, vulgo *Ermitaños*, appellantur. Et multi ſunt alii ſimiles vivendi modi in Eccleſia, quos in diſcurſu hujus operis explicabimus. Nam, quia ſolus ille ſtatus eſt ſimpliciter religioſus, qui habet omnia, quæ ad illum requiruntur; & hæc ſunt multa, ut videbimus: ideo imperfectus ſtatus multiplex eſſe poteſt, prout magis, vel minus conditionem perfecti ſtatus participaverit; & ideo explicando ſingulas conditiones proprii ſtatus religioſi cæteros adnotabimus. Unde etiam conſtat, in quo analogia illius diviſionis poſita ſit: nam ſolus completus ſtatus religioſus eſt ſimpliciter talis: alii vero ſecundum quid.

Solvuntur argumenta cõtraria.

19 Ad primam ergo rationem dubitandi patet reſponſio ex proxime dictis. Ad ſecundam autem principalem rationem bene ibi reſponſum eſt, ut ex dicendis in ſeq. cap. magis conſtabit. Ad primam vero replicam fatemur, etiam in ſtatu, in quo tria vota ſimplicia ſine omnibus aliis requiſitis emittuntur, talem vivendi modum non eſſe ſimpliciter ſtatum religioſum, ſed tantum ſecundum quid, quia licet ad ſtatum religioſum tria conſilia ex parte votorum ſufficiant, requiruntur aliæ conditiones, ut in ſequentibus dicemus. Ad ſecundam vero replicam per ea, quę in fine ſecundæ aſſertionis dicta ſunt, ſatisfactum eſt: nam ſatis eſt, quod in prædictis tribus conſiliis reliqua neceſſaria virtute contineantur. Ad tertiam replicam dicimus, hic eſſe ſermonem de ſtatu religioſo generice ſumpto; quomodo autẽ ad varias religiones contrahatur, & an inter illas ſit ſpecifica diverſitas, & in aliqua re eſſentialis, vel tantum ſit diſtinctio numerica, & quaſi accidentalis, poſtea videbimus.

C A P U T III.

Utrum voti obligatio perpetua ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit, & quotuplex eſſe debeat.

Ad ſtatum religioſũ requiruntur perfectio, & firmitas ipſius.

1 SUpponimus ex dictis in ſuperiori libro, non omnem vivendi modum habere rationem ſtatus, niſi peculiari aliquo vinculo moralem, ac ſufficientem immutabilitatem habeat. Unde ad ſtatum religioſum duo requiruntur, ſcilicet, perfectio, ſeu religioſitas, ut dicam, in modo vivendi, & firmitas, ſeu immutabilitas in talis vitæ profeſſione. Et priorem quidem conditionem in ſuperiori capite declaravimus; nunc altera tractanda eſt. De qua non recte ſenſit Henric. quodl. 12. q. 29. ad 5. dicens, ad ſtatum perfectionis ſufficere propoſitum permanendi in tali modo vivendi, qui ad perfectionem ducat, etiamſi alia obligatione, aut voto firmatum non ſit. Quod quidem in univerſum dixerat de communi ratione ſtatus in ſolutione ad primum. Et poſtea idem in particulari repetit de ſtatu religionis, & de ſtatu virginitatis in ſolutione ad 4. Nullam vero novam probationem, ſeu confirmationem addit.

Obedientia requirit neceſſario in re non præcepta obligationẽ, & non ſufficit ſolũ propoſitũ obediendi

2 Nos autem oppoſitum diximus de ſtatu in communi, & de ſtatu perfectionis, & de ſtatu prælatorum: & ideo conſequenter, & a fortiori ſupponimus idem de ſtatu religioſorum, qui non ſolum verus ſtatus eſt, ſed etiam valde perfectus, & ideo etiam in ipſa ratione ſtatus majorem poſtulat firmitatem. Tum quia eſt de re valde difficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria; propter quod, niſi aliquo morali vinculo firmata ſit, facile fluctuabit, ideoque nõn poterit veram rationem ſtatus participare. Tum etiam, quia licet caſtitas, & paupertas poſſint aliquo modo per ſolum propoſitum voluntatis ſine aliqua obligatione ſervari, nihilominus obedientia in materia non præcepta, ſed voluntaria ſine aliquo pręcedenti vinculo exerceri non poteſt. Quia obedientia ſupponit poteſtatem præcipiendi directivam, vel etiam coactivam: hæc autem eſſe non poteſt circa materiam aliàs liberam ab obligatione præcepti; niſi præcedat voluntaria ſubjectio, excluſa ſervitute coacta, de qua nunc non agimus. Ergo ſtatus religioſus, cum ſit ſtatus voluntariæ obedientiæ, non poteſt per ſolum propoſitum conſtitui. Nam, ſi non præcedat aliqua ſubjectio, erit potius propoſitum ſequendi conſilium alterius, quam parendi præcepto ejus; ut autem præcedat ſubjectio, aliquod vinculum, ſeu obligationem aliquam præcedere neceſſe eſt, de qua re in cap. ſeq. & in lib. de obedientia, iterum, atque iterum ſermo redibit.

Qualis debeat eſſe prædicta firmitas hujus ſtatus.

3 Secundo ſupponimus hanc obligationem primo, & per ſe cadere debere in tria illa principalia conſilia ſtatui religioſo eſſentialia, de quibus in præc. cap. actum eſt, & debere eſſe indefinitam, ac ſubinde de ſe perpetuam pro toto vitę tempore: ita docent omnes Theologi infra citandi: & ex dictis in lib. præced. de ſtatu in genere, & ex præcedenti aſſertione aperte ſequitur. Quoad priorem quidem partem, quia non poteſt ſtatus aliquis ſine his, quæ illi eſſentialia ſunt, ſubſiſtere; ergo obligatio, quæ aliquem ſtatum firmum reddit, principaliter in ea, quæ ad ſubſtantiam ejus pertinent, cadere debet: hujuſmodi autem ſunt illa tria conſilia; ergo in illis maxime requiruntur immobilitas, & firmitas, quæ ſine voluntaria obligatione intelligi non poteſt.

Firmitas hæc debet eſſe perpetua.

4 Quoad alteram vero partem conſecutio oſtenditur; quia diximus ad rationem ſtatus non ſatis eſſe habere munus, vel vivendi modum ad opera perfectionis obligantem, ſed etiam eſſe neceſſariam obligationem permanendi ſemper in tali munere, vel vivendi modo, moraliter ſaltem, ac per ſe loquendo; ergo a fortiori eſt hoc neceſſarium ad ſtatum religioſum, qui in ſuo genere valde perfectus eſt, & ratione ſui finis hanc perpetuitatem maxime poſtulat. Nam finis hujus ſtatus eſt perfectio charitatis obtinendæ in hac vita, & in futura: ſed ad hunc finem conſequendum neceſſaria eſt permanentia perpetua in tali ſtatu, uſque ad finem vitæ; ergo obligatio de ſe perpetua ad permanendum in tali genere vitę eſt de ratione hujuſmodi ſtatus: & ſic poteſt optime pars hæc confirmari ex illis verbis Chriſti Luc. 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Nam licet ibi non ſit ſermo de ſtatu religioſo in ſpeciali, nihilominus ex ipſa generali ſententia Chriſti ſumitur optima dictę perpetuitatis ratio. Nam in univerſum Chriſti vocatio ad ſequendum, ſive per fidem, & amorem, ſive per viam conſiliorum, & perfectionis, talis conditionis eſt, ut non permittat retro reſpicere, nedum ab ea divertere, & retrocedere. Ergo ſicut ſtatus vitæ chriſtianę de ſe poſtulat perpetuitatem, ita etiam ſtatus vitæ religioſæ, ſervata proportione; & ideo diximus in libro ſuperiori, illum vivendi modum, quo durante, promittitur obedientia, vel aliquid ſimile, ita tamen, ut permanentia, ſeu perſeverantia in tali modo vivendi ſemper voluntaria ſit, & ab omni obligatione libera, ad proprium religioſum non pertinere, ſicut nec temporalis famulatus, vel mere voluntarius, ad ſtatum ſervitutis ſufficit.

De eſſentia hujus ſtatus eſt, ut per vota confirmetur.

5 Tertio conſequenter addendum eſt, de ratione, ac eſſentia ſtatus religioſi eſſe, ut per vota Deo facta confirmetur, ut ſtabilitatem convenientem habeat: ita docet D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. latiuſque q. 186. art. 6. ubi Cajetan. & alii, & Soto lib. 3. de Juſt. q. 5. art. 1. & ſeqq. Palud. in 4. diſtin. 38. q. 1. & ibi cæteri Scholaſtici frequentius, & Alvar. Pelag. lib. 2. de Planct. Eccleſ. cap. 56. Et conſentiunt juris expoſitores in cap. *cum ad monaſterium*, de ſtatu Monach. Ex quo textu probari hæc aſſertio poteſt, & ex toto titulo de Regul. præſertim ex c. *viduam*, c. *ſignificatum*, & cap. *porrectum*, cum ſimilibus, quibus optime probatur de facto non aſſumi in Eccleſia hujuſmodi ſtatum religioſum ſine votis, quæ in religioſa profeſſione fieri ſolent, quamvis non dicatur expreſſe illa vota eſſe de ſubſtantia religioſi ſtatus. Inde tamen magnum ſumitur argumentum, quod hujuſmodi vinculum voti per ſe, & quaſi ex natura rei ad hujuſmodi ſtatum conſtituendum ſit neceſſarium. Ratione autem id magis comprobatur, quia hic ſtatus aliquo vinculo, quod obligationem perpetuam inducat, firmari debet, ut oſtenſum eſt. Hoc autem vinculum non poteſt eſſe extrinſecum, id eſt, ab extrinſeca poteſtate proveniens, quale eſt præceptum, quia hic ſtatus, & fundamenta principalia ejus, quæ ſunt paupertas, caſtitas, & obedientia, talia ſunt; ut nec ex natura rei cadant ſub obli-

gationem præcepti, nec a Deo imperata ſint, nec ab Eccleſia precipi poſſint, niſi voluntaria obligatio hominis antecedat; ergo debet eſſe vinculum ab intrinſeco proveniens per voluntarium conſenſum ejus, qui talem ſtatum aſſumit; quod non eſt, niſi vinculum voti.

Objectio.

6 Dices, argumentum recte probare ſtatum hunc conſtitui non poſſe ſine promiſſione, ſeu pacto voluntatio hominis talem ſtatum aſſumentis, inde tamen nō ſequi, neceſſarium eſſe votum, quia poſſet fieri per ſolam promiſſionem, vel traditionem humanam. Poteſt enim aliquis alicui homini obedientiam perpetuam promittere, non promittendo illam Deo, quæ promiſſio inducet de ſe obligationem perpetuam, quæ ad conſtituendum ſtatum ſufficiat, ut ſupra de ſtatu Epiſcopali dicebamus. Poteſt etiam materia talis obedientiæ ad caſtitatem, & paupertatem extendi; quia poteſt quis promittere alicui obedire, etiamſi caſtitatem ſervare, vel omnia relinquere præcipiat; ergo promiſſio humana facta homini ſufficit ad conſtituendum aliquem in ſtatu paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ac ſubinde in ſtatu religioſo abſque proprio voto facto Deo. Nam, ut late declaravi in 2. tom. de Virtut. Relig. lib. 1. de voto cap. 16. etiam de re honeſta, & pia poteſt fieri promiſſio homini, & non Deo, quæ re vera non erit votum. Ita ergo poteſt quis promittere obedientiam homini, etiam in ordine ad caſtitatem, & paupertatem ſervandam, ſi ipſe præciperet, nullum votum Deo faciendo. Quod etiam poteſt intelligi per modum traditionis, vel pacti humani: ut ſi in aliqua communitate humana congregata ad bene, & perfecte vivendum in paupertate, & caſtitate, fiat promiſſio obediendi prælato, & præcipienti ſecundum illam regulam, caſtitatem, & paupertatem. Tunc enim illa promiſſio erit, vel tantum humana, quia ſupponitur ſoli homini fieri, vel non fieri per modum ſimplicis promiſſionis, ſed oneroſæ, ſeu pacti mutui. Hæc autem obligatio (ut ſupra de Epiſcopo dixi) ſufficit ad ſtatum, quia illa promiſſio ſufficientem inducit immutabilitatem, ac perpetuam obligationem. Deinde illa obligatio eſt ad omnia conſilia ſubſtantialia perfectionis; ergo conſtituet etiam integrum ſtatum acquirendæ perfectionis, qui eſt idem cum perfecto ſtatu religionis.

Votum, & promiſſio humana de re pia diſtinguūtur, & ſeparantur inter ſe.

7 Reſpondeo in primis concedendo, votum, & promiſſionem humanam, etiam in his materiis ad pietatē, & ſalutem animæ pertinentibus in rigore diſtincta eſſe, & ſæpe conjungi, ut infra videbimus, & frequenter etiam ſeparari, ita ut fiat votum Deo de obedientia homini præſtanda, nulla facta promiſſione ipſi homini; ſicut fit votum Deo præſtandi eleemoſynam pauperi, licet ipſi pauperi nulla promiſſio fiat. Nihilominus tamen e contrario in hac materia pertinente ad ſalutem animæ moraliter non contingit, promiſſionem fieri homini, & non Deo; quia per talem obedientiam principaliter intenditur unio cum Deo per charitatem perfectam: ergo non debet fieri homini propter commodum, vel honorem illius, ſed potius propter bonum promittentis, & ad majus Dei obſequium; ergo principaliter debet fieri Deo, homini vero in cultum, & honorem ejus. Deinde ſi modus ille promiſſionis, & pacti, qui re vera poſſibilis eſt, fieri aliquando ſupponatur ex abſoluta poteſtate liberæ voluntatis, per illum dici poterit homo conſtitui in aliquo ſtatu honeſtæ ſervitutis ſuo modo utili ad honeſte vivendum cum aliquo perfectionis augmento per conſiliorum obſervantiam, & ad ſummum in aliquo ſtatu perfectonis ſecundum quid. Simpliciter tamen non merebitur nomen religioſi ſtatus.

Promiſſio, quæ hunc ſtatum firmat, debet fieri Deo.

8 Primo quidem, quia ſolus ille ſtatus nomen religionis meretur, qui & communi Eccleſiæ uſu receptus, & probatus eſt, & omnia habet, quæ ad talem ſtatum Eccleſia requirit, ut in diſcurſu ſequentium capitum videbimus. Secundo, quia ipſum nomen religionis demonſtrat, ſolum illum ſtatum talem eſſe, qui Deo primo, ac per ſe conſecratur, quod non habet, niſi ille ſtatus, in quo per vota Deo facta homo ipſi conſecratur. Et ideo religioſus dicitur mundo mortuus, & Deo vivus cap. *placuit*, 2. 16. q. 1. Tertio, quia ſola promiſſio humana, ſi privata ſit, & per mutuum conſenſum promittentis, & promiſſarii diſſolvi poſſit, imperfecta eſt, & ad proprium ſtatum religioſum, & Eccleſiaſticum non ſufficit, niſi jure aliquo, & authoritate publica firmetur: hoc autem modo non confirmatur promiſſio obedientiæ, vel caſtitatis, niſi per proprium votum Deo principaliter conſecretur. Unde dixit Henricus ſupra, quod *Virginitas non honoratur, niſi quia eſt ſub voto; quia aliter non habet alicujus ſtatum perfectionis, neque corpus ſanctificaret, niſi ex tali propoſito aliquo modo Deo dicata eſſet.* Et eadem ratio eſt de reliquis.

9 Quarto declarat hoc egregie D. Thom. in Opuſc. 18. de Perfect. vit. ſpirit. cap. 15. dicens, perfectionis eſſe non ſolum aliquod opus perfectum facere, ſed etiam opus perfectum vovere, quia de utroque conſilium datur. Unde, qui opus perfectum ex voto facit, ad duplicem perfectionem attingit. Perfectio autem, quæ eſt in voto, conditionem mutat in ſtatum libertatis, vel ſervitutis, utique in ordine ad Deum. Unde infra concludit, *Qui totam vitam ſuam voto Deo obligavit, ut in operibus perfectionis ei deſerviat, jam ſimpliciter conditionem ad ſtatum perfectionis aſſumpſit.* Ubi hanc ponit, quaſi eſſentialem formam, & modum neceſſarium ad talem ſtatum conſtituendum, ſeu aſſumendum: loquitur autem de ſtatu perfectionis acquirendæ, integro, ac ſimpliciter tali, cujuſmodi eſt religioſus ſtatus; omnis ergo alius modus facere quidem poterit religioſum ſecundum quid; non vero rigoroſe, ac ſimpliciter.

10 Tandem vero inſtabit aliquis; quia ſaltem probat objectio facta per unum tantum obedientiæ votum poſſe ſtatum religioſum perfectum conſtitui; quia per illud poteſt homo ſufficienter obligari ad paupertatem, & caſtitatem, mediante obedientia Deo promiſſa: & conſequenter etiam per illud conſecratur oratio, & ſtudium, & omnis actio, vel omiſſio, quæ ex obedientia fit. Unde aliquæ religiones per ſolum obedientiæ votum religioſam facere profeſſionem ſolent. Reſpondeo nihilominus, certum eſſe ad ſtatum ſimpliciter religioſum conſtituendum non ſufficere unum obedientiæ votum, ſed tria ad minus requiri: ita docent citati Theologi, & reliqui Doctores omnes, & ſufficienter probatur ex uſu Eccleſiæ, & ex jure. Nam voti obedientiæ neceſſitas per ſe nota eſt ex dictis; quia generalis obligatio parendi prælato neceſſaria eſt in hoc ſtatu, & tam univerſalis eſt, ut non poſſit ſub alio particulari voto comprehendi. Alia vero vota, propria, & immediata clare ſupponuntur ab Innoc. III. in d. cap. *cum ad monaſterium*, in illis verbis: *Ne æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* De quibus verbis longa futura nobis eſt in ſequentibus diſputatio. Nunc ex illis ſolum colligimus religioſam profeſſionem per ſe, & immediate obligare ad paupertatem, & caſtitatem independenter a præcepto prælati ex voto obedientiæ. Et ex eodem capite, & ex capite unico de Voto in 6. etiam colligimus, illa duo vota habere ſpeciales effectus circa perſonam religioſam, quos votum ſolum obedientiæ facere non poſſet.

Per ſolam obedientiam conſtitui non poteſt his ſtatus.

11 Tandem poſſumus ratione argumentari, quia illa duo conſilia caſtitatis, & paupertatis per ſe ſpectata ſunt maxime neceſſaria ad ſtatum religioſum; ergo ad integram perfectionem illius ſtatus pertinet, ut per propria vota immediate, ac per ſe recipiant ſtabilitatem, & immutabilitatem, ita ut nec prælatus in eis poſſit mutationem facere, nec ab ejus voluntate eorum obſervantia pendeat. Nec uſus alicujus perfectæ religionis poteſt in contrarium allegari; quia licet fortaſſe interdum in profeſſione alicujus religionis perfectæ ſolum fiat expreſſa mentio obedientiæ ſecundum regulam, ſub illis verbis implicite vota caſtitatis, & paupertatis intelliguntur, quia ita in regula ejuſdem religionis continentur. Et in hoc ſenſu accipiuntur illa verba ex communi intelligentia, & conſuetudine ejuſdem religionis.

Non eſt eadem ratio de aliis conſiliis ſervandis.

12 Nec in hoc recte fit æquiparatio inter hæc duo conſilia caſtitatis, & paupertatis, & alias particulares actiones, quas ſine ſpeciali obligatione propriorum votorum ex obedientia religioſi obſervant. Nam cætera opera ſunt particularia, & mutabilia, interdum enim quædam expediunt, interdum alia; & raro expedit ſub rigoroſa obligatione imponi. At vero conſilia caſtitatis, & paupertatis ſunt valde generalia, & eorum immutabilis obligatio, quę per propria, & ſpecialia vota indu-

inducitur, per ſe neceſſaria eſt. Nec denique obſtat, quod uſus paupertatis ex licentia prælati pendet; quia prælatus dando licentiam utendi hac, vel illa re, nullam mutationem in voto paupertatis, vel in ejus obligatione facit; ſed tantum ex parte materiæ, quaſi adimplet conditionem neceſſariam, ut talis uſus bonorum temporalium non ſit contrarius voto paupertatis, nec ſub illo comprehendatur. Dixi autem in aſſertione, ad minus tria illa vota requiri, quia hæc ſunt eſſentialia ipſi ſtatui religioſo, ut ſic. An vero in aliquibus religionibus aliquod aliud votum ſit de ſubſtantia talis religionis, in tomo ſequenti, tractando de Religionibus in particulari, melius dicetur. Statim vero inquirendum occurrebat, qualia eſſe oporteat talia vota, ſcilicet, an ſolennia ſint neceſſaria, vel ſimplicia ſufficiant? Prius autem neceſſarium eſt exponere, quomodo votum ſolenne a ſimplici diſtinguatur. Ad hoc autem explicandum examinare prius oportet, an præter dicta vota, traditio aliqua, vel promiſſio humana ad ſtatum religioſum neceſſaria ſit?

CAPUT IV.

Utrum ad ſtatus religioſi ſubſtantiam, præter tria vota eſſentialia, neceſſaria ſit promiſſio, vel traditio perſonæ talem ſtatum aſſumentis facta alicui homini, vel hominum communitati propter Deum.

Status religioſus duobus modis cōſtitui poteſt, vel in communitate religioſa, vel in vita ſolitaria.

1 SUppono, ſtatum religioſum duobus modis conſtitui poſſe per ſe loquendo, & ipſa rei natura conſiderata; unus modus eſt in communitate religioſa: alius eſt in vita ſolitaria, ſeu in particulari vivendi modo. Prior modus ſatis notus eſt in Eccleſia; imo ſecundum præſentem ejus conſuetudinem, ſtatus religionis non eſt, niſi cœnobiticus, id eſt, in aliqua Eccleſiaſtica congregatione, ſeu communitate, in qua ſub uno capite, & ſub aliqua probata regula viam perfectionis religioſi profitentur. Imo hanc fuiſſe primam religionis formam a Chriſto datam, & ſuo exemplo inductam, ſentit Baſilius de Conſtit. Monaſt. c.19. dicens de Cœnobitis. *Hi vero imitatores ſunt Salvatoris noſtri, ejuſque vitæ, quam inter nos duxit. Quemadmodum enim ille coacto Apoſtolorum choro communia cuncta, ſeque ipſum communem Apoſtolis præbuit; ita hi quoque Antiſtiti ſuo obtemperantes genus vivendi Apoſtolorum imitantur, ac Domini.* Ubi de hoc religionis inſtituto in vita communi multa præclara ſcribit, dicens: *Maximam partem eorum, qui ſe colendæ pietati dederunt, in ſocietate cum aliis degiſſe.* Et in c.20.22. & 23. illius ſtatus firmitatem & rectum obedientiæ ordinem deſcribit, & commendat. Et ex antiquis decretis eſt hoc manifeſtum 16. q.1. per multa capita; & ubicumque de Monachis in monaſterio degentibus ſermo eſt. Et noviora jura, quę de hoc ſtatu, & de approbatione ad illum neceſſaria loquuntur, in hoc ſenſu videntur de Religione loqui, ut per vocem illam, aliquam communitatem hunc profitentem ſignificent: ut videre licet in cap. ultim. de Religioſis domibus, & in cap. unic. eodem titulo in 6. Et ita frequentius loquitur de religione D. Thom. in 2.2. q.186. præſertim art.2.5. & ſeqq.

Status religioſus in vita ſolitaria dari poteſt.

2 Alter modus religioſi ſtatus in privata, vel ſolitaria vita parum quidem uſitatus nunc eſt in Eccleſia: nihilominus ex natura rei eſſe poſſibilem probari facile poteſt; quia nulla in eo poteſt repugnantia oſtendi, ut paulo poſt declarabitur. Prius enim ex antiquo uſu Eccleſiæ id convinci poteſt. Olim enim virgines privatam in ſuis domibus vitam agentes, in manibus Epiſcopi profitebantur, & ſacrum velum recipiebant. Sic enim ſanctam Domitillam de manu Clementis ſacrum velamen virginitatis accepiſſe referunt hiſtoriæ, ut eſt apud Surium tom.3. in 12. die Maji, & Baron. tom.1. anno 98. num.6. At vero illud velamen ſignum erat religioſi ſtatus; & ante monaſteria, ſeu communitates virginum, in uſu fuit: tunc autem hujuſmodi virgines ſacræ, in domibus privatis, vel parentum, vel aliis honeſtis locis habitabant, ut clare ſupponit Concil. Eliber. cap.27. ubi has virgines tanquam religioſas Deo dicatas appellat. Et de eiſdem loquens Conc. Carthag. III. c.33. præcipit, ut virgines ſacræ, *ſi parentibus, a quibus cuſtodiebantur, privatæ fuerint, Epiſcopi providentia, vel preſbyteri, ſi Epiſcopus abſens fuerit, in monaſterio virginum, vel gravioribus fœminis commendentur.* Ubi obſervare licet, quod quamvis eo tempore jam eſſent monaſteria virginum in uſu, nihilominus non cogebantur virgines ſacræ in monaſteriis vivere, ſi commode poterant in privatis domibus cuſtodiri. Dices, hæc poſſe intelligi de fœminis virginitatem ſolam voventibus. At non poteſt hoc univerſim ſuſtineri; quia virgines ſacræ, & Deo dicatæ in primitiva Eccleſia, non dicebantur, niſi quæ ſacrum velamen recipiebant; quod viduis, & corruptis non concedebatur, etiamſi votum caſtitatis emitterent: ut conſtat ex Gelaſ. epiſt.1. & ex Leone epiſt.87. & Auguſt. lib. de bono conjug. cap.26. Et infra ſuo loco latius dicemus. Erant ergo veræ religioſæ, & ideo ſpecialiter conſecrari dicebantur. Præterquam quod veriſimile non eſt, toto eo tempore, quo non potuerunt monaſteria virginum ædificari, aut fœminarum conventus fieri, nullas fuiſſe in Eccleſia fœminas proprie, ac vere religioſas.

3 Simile argumentum fieri poteſt de viris, qui in principio Eccleſiæ religioſum ſtatum aſſumpſerunt. Prius enim incepiſſe privatim, ſeu ſingulatim ſe Deo dicare, quam in cœnobio, ſeu vita communi, veriſimile eſt. Et in primis de Apoſtolis fieri potuit, ut ſequendo Chriſtum, ſub trium votorum obligatione ab ipſo accepta, & recepta, religioſi fierent. Nam, quod multi hoc idem fecerint, & inde Collegium Apoſtolicum reſultaverit, reſpectu ſingulorum quaſi accidentarium eſſe potuit: nam prius, qui hoc fecit, ſtatim vere religioſus fuit, & idem fuiſſet, etiamſi alii ſtatum illum non aſſumerent. Certius id oſtenditur in antiquis monachis ſolitariam vitam agentibus, juxta nomen ſuum. Nam Monachus idem, quod ſolus, ſignificat, teſte Hieronym. epiſt.13. & idem habetur in cap. *placuit*, 1. & 2. d. q.1. & D. Baſil. in ſuis Monaſticis conſtit. a princ. uſque ad c.18. hujuſmodi ſolitarios monachos inſtruit. Unde in c.19. ſic incipit: *Ac de iis quidem, qui ſingulariter, ac ſeorſim a cæteris ad pietatem ſe exercent, deque ſolitariam vitam complexis ſuperius dilucide, quantum potuimus, diſputavimus*; & infra ſubjungit: *Verum, quoniam maximam partem, quæ ſe colendæ pietati dediderunt, ii in ſocietate cum aliis degunt*, &c. In quibus verbis utrumque membrum diſtinctionis a nobis propoſitæ expreſſit. Verum eſt tamen, in prioribus etiam capitibus multa dicere, quæ ad religioſos in communitate viventes ſpectant. Unde in cap.8.9. & 10. & aliis, expreſſe loquitur de his, qui in monaſteriis vivunt, & in eis vitam ſolitariam, & contemplativam profitentur. Et in reg.6. ex fuſius diſputatis ait, vitam religioſam ſeparatam eſſe debere a conſuetudine & cohabitatione ſecularium: ſtatim vero in ſeptima ſupponit, talem vitam, aut omnino ſolitariam, aut ex ſocietate fratrum ejuſdem propoſiti eſſe poſſe, & inquirit, quæ illarum potior, aut eligibilior ſit: & quamvis cœnobiticam præferat, non negat tamen alteram perfectam, ac vere religioſam eſſe poſſe. Imo in epiſt. ad Chilonem anachoreticam vitam valde commendat. Et idem proſequitur in Opuſc. de laudibus vitę ſolitariæ, & in epiſt.1. ad Greg. & in 79. ad Euſtachium.

Anachoretæ verū ſtatum religioſum habent.

4 Nec dubitandum eſt, quin iſti Anachoretæ verum ſtatum religioſum habere potuerint. Sicut nunc poſſet Pontifex alicujus vota privatim ſibi facta, tanquam ſubſtantialia religionis admittere, & olim etiam faciebant Epiſcopi, ut infra videbimus. Ratio vero eſt, quia neque ex ratione ſtatus ut ſic, nec ex ratione ſtatus perfectionis neceſſaria eſt illa conditio vitæ communis: nec ſtatus religioſus ex ſua ſpecifica ratione aliquid habet, unde illam neceſſario requirat; ergo nulla ratione neceſſaria eſt. Major quoad utramque partem probatur, quia ſtatus ut ſic ſolum dicit immobilitatem quandam in conditione libertatis, aut ſervitutis: addit vero ſtatus perfectionis, quod ſit in ordine ad actus perfectionis exercendos. Sed conditio ſervitutis poteſt eſſe propria alicujus perſonæ privatam vitam agentis, & in illa poteſt habere ſtabilitatem, & ordinem ad actum perfectionis; ergo. Atque eadem proportione probanda eſt minor propoſitio; quia ſtatus religionis non addit ſupra ſtatum perfectionis, niſi, quod ſit in ordine ad perfectionem acquirendam, & quod ſit veluti ſchola perfectionis. Sed poteſt quis privatam vitā agens, perfectioni acquirendę inſiſtere, & certam vitę rationem firmā, & ſta-

& ſtabilem aſſumere, in qua per obſervantiam trium conſiliorum ad perfectionem tendat, & ad hunc finem ſub alicujus poteſtate ſit firmiter conſtitutus. Ergo nihil illi deerit, quominus vere, ac proprie ſit in ſtatu religionis. Denique extra communem, ſeu cœnobiticam vitam poteſt integra virginitas perfecte Deo conſecrari, nihil habendo proprium, nec proprietarium uſum cum dependentia ab alterius licentia. Unde poteſt etiam obedientiæ votum intervenire, Epiſcopo, v. g. vel alteri poteſtatem habenti factum, & ab eo publice, ac ſolenniter, ſi neceſſe fuerit, acceptatum. Ergo ſine vita communi poteſt ſtatus verus religionis conſtitui. Quomodo autem ſemper intervenire debeat Eccleſiæ approbatio, infra videbimus.

5 Hac ergo diſtinctione ſuppoſita, dico primo. Per
1. Aſſert. vota religioſa ita homo traditur Deo, ut ſpeciali modo dominium ſui in Deum transferat; id autem non fit, niſi quando talia vota nomine Dei per Eccleſiam acceptantur. Prior pars hujus aſſertionis ſumitur ex communi modo loquendi Patrum, præſertim D.Thom.2.2. q.184.art.4. & 5. & q.186.attic.1. ubi dicit religioſum per antonomaſiam dici, qui ſe totaliter mancipat divino ſervitio. Expreſſius id docet in 4.diſtin.38.q.1.art.2. q.3. & quodl.3.art.18. eumque imitantur alii Scholaſtici, quos capitibus ſequentibus referemus. Deinde ſumitur hæc pars ex Gregorio, quem ſæpius in hac materia D.Thom. allegat, in homil.20. in Ezechiel. verſus finem. Ubi indicat, profeſſionem religioſam eſſe holocauſtum quoddam, in quo religioſus nihil ſibi reſervat, ſed *ſenſum, linguam, vitam, atque ſubſtantiam, quam perceperat, omnipotenti Deo immolat.* Nam, ut antea dixerat: *Cum aliquis omne, quod habet; omne, quod vivit; omne, quod ſapit, omnipotenti Deo vovit, holocauſtum eſt.* Unde alii Patres de hoc ſtatu loquentes ſæpe docent, verum religioſum ita ſe Deo tradere, ut nullum jus in ſeipſum retineat. Sic enim dixit Baſil. ſerm.1. de inſtitut. Monach. *Ubi quis ſponte ſua ipſe profeſſus, hic Deo cuſtodire ſeipſum debet, veluti eorum aliquid, quæ donata ſunt Deo;* ubi alia multa dicit, quibus hoc ſignificat. Unde ad Monachum lapſum in epiſt.1. ſic ſcribit: *Vide, ne forte, dum vis, quæ quibuſdam pactus es, cuſtodire, tranſgrediare pacta a te inita cum Deo, quæ profeſſus es coram multis teſtibus.* Et in regulis fuſius explicatis in 14. declarat, pactum illud eſſe traditionis cujuſdam, & ideo *ſacrilegum furtum committi ſi res ſic Deo dicata ſubtrahatur.* Et Chryſoſt. epiſt. ad Theodor. Monach. circa medium: *Si militiæ,* inquit, *vincula non tenerent, quis tibi deſertionis crimen objiceret? Nunc autem nihil in te penitus tui juris eſt, quippe qui tanto imperatori militare cœpiſti.* Et Caſſian. lib.2. de Inſtit. Renunc. cap.3. *Religioſum,* ait, *ne ſui quidem ipſius dominium, vel poteſtatem habere.* Et ſimilia fere habet Sanctus Benedictus in ſua regula cap.58. Ratio autem hujus partis in generali reddi poteſt, quia ſtatus religionis eſt ſtatus ſervitutis, ut D.Thom. docuit, & in ſuperiori libro explicuimus; hoc autem intelligendum eſt de ſervitute Dei, ut ipſum nomen religioſi præ ſe fert, & notavimus ex Dionyſio cap.6. de Eccleſiaſt. Hierarch. At ſervitus non fit per ſolam promiſſionem, ſed traditionem, & dominii translationem requirit. Ergo cum proportione in hoc etiam ſtatu neceſſaria eſt. Et probando alteram partem, hæc magis confirmabitur.

Religioſus dominium ſui in Deum transfert.

6 Altera ergo pars, nimirum, hanc traditionem non fieri, niſi interveniente acceptatione Dei per Eccleſiam, probari poteſt in primis ex uſu Eccleſiæ, quem infra tractando de profeſſione religioſa latiſſime oſtendemus. Deinde probari poteſt illa ratione generali tacta a D.Thom. q.184. art.4. quia ſtatus religioſus, de quo tractamus, eſt ſtatus Eccleſiaſticus; ergo per traditionem validam in foro Eccleſiæ fieri debet: non poteſt autem traditio eſſe valida in foro Eccleſiæ, niſi per ipſam Eccleſiam acceptetur; ergo. Unde confirmatur: nam hac ratione approbatio Eccleſiæ neceſſaria eſt, ut infra videbimus. Denique traditio non habet valorem, nec efficaciam ad transferendum dominium in alterum, niſi ab eo acceptetur; ergo etiam in præſenti traditione neceſſaria eſt acceptatio Dei. At Deus non acceptat immediate per ſeipſum aliquam donationem ſibi factam; ergo neceſſe eſt, ut per Eccleſiam, ſeu miniſtrum ab ea deputatum hæc acceptatio fiat, & conſequenter, ratione illius neceſſarium eſt, traditionem hanc in manibus alicujus hominis fieri. Primum antecedens in humanis donationibus receptiſſimum eſt. Ex l. *nec ambigui,* C. de donat. cum ſimilibus, quæ late congerit Sanc. lib.1. de Matrim. diſput.6. a principio. Prima item conſequentia eſt clara; quia neceſſitas acceptationis ex natura rei provenit, quia donatio eſt quidam contractus, qui ſine donantis, & donatarii conſenſu non perficitur.

Vota nomine Dei per Eccleſiam acceptari debent, ut fiat hæc traditio.

7 Minorem autem probant aliqui, quia Deus per ſeipſum non poſſet acceptare ſine ſui mutatione. Sed hoc rejecimus in lib.4. de voto c.2. Ubi oſtendimus, Deum per ſeipſum vota acceptare, quæ in promiſſione conſiſtunt, quod hic negamus de traditione, vel oblatione, reſolvendo dubium, quod in illo tractatu lib.1. cap.14. in fine indeciſum reliquimus. Probanda eſt ergo illa minor ex differentia inter promiſſionem, & traditionem, ſeu donationem Deo factam. Nam promiſſio ipſi Deo immediate fieri poteſt, & illi placere, ſi ſit de re ſibi grata: & hoc ſatis eſt, ut habeat ſuum effectum, qui tantum eſt obligare promittentem ad faciendum, quod promiſit. Neque inde acquirit Deus aliquod ſpeciale jus, vel dominium, quaſi intrinſecum; ſed promittens manet obligatus ad ſervandum promiſſum. Et quamvis Deus poſſit illum cogere, non habet illam poteſtatem de novo acquiſitam, ſed intrinſecam, & connaturalem, ſolumque ex parte materiæ, ſeu hominis facta eſt mutatio per obligationem, quam homo promittendo acquiſivit, ratione cujus ſub illa poteſtate divina conſtitutus eſt. At vero traditio, vel donatio, licet poſſit immediate fieri intuitu Dei, non tamen acceptatur ab ipſo, nec eſt illi grata, niſi fiat alicui homini, a quo acceptari, vel repudiari poſſit, & qui jus acquirat in rem traditam ad utendum illa, vel illi imperandum, curamque gerendi ejus.

Differentia, inter promiſſionem & traditionem Deo factam.

8 Hujus autem ratio eſt, quia Deus ſecundum ordinariam providentiam ſuam non ſuſcipit peculiarem curam gubernandi privatam perſonam immediate per ſeipſum, nec indiget his rebus ſenſibilibus, ut eis immediate, & ſine interventu cauſarum ſecundarum utatur; & ideo donatio ſic facta Deo, vel eſſet vana, & otioſa, vel quaſi tentans Deum, ab illo immediatum regimen exigendo; & propterea illi non placet, nec ab ipſo immediate acceptatur. Poteſtque hoc exemplis declarari. Nam ſi quis ſecum deliberet, ac definite velit a ſe abdicare dominium vineæ, v.g. & immediate illam Deo donare, ſi illam voluntatem manifeſtet Eccleſiæ, id eſt, miniſtris ejus, qui ſunt adminiſtratores bonorum Dei, & illi eam acceptent, & ſub ſua cura, & regimine illam recipiant; nullius momenti erit donatio, & ſine injuſtitia poterit a priori domino voluntas illa retractari. Imo etiam ſine peccato, niſi conſtet voluiſſe ſe obligare in futurum. Nam tunc habebit prior voluntas vim promiſſionis factæ Deo, de qua certo conſtare oportet, ut ad illam implendam aliquis cogatur. Donatio autem propria, & traditio externorum bonorum, quæ aliquid ultra promiſſionem addat, reſpectu Dei intelligi non poteſt, niſi per Dei miniſtros acceptetur. Ergo idem eſt in traditione proprii corporis, perſonæ, aut voluntatis. Et hæc veritas ex dicendis in capitibus ſequentibus de votorum ſolennitate, & in lib.8. de Profeſſione religioſa, magis declarabitur, & confirmabitur. Et ibi etiam plures illam docentes referemus; & reſpondebimus Scoto, qui contrarium videtur docere in 4.d.34. q. unic.

9 Dico ſecundo: ad proprium vinculum religioſi 2. Aſſert.
ſtatus, quando in communitate religioſa aſſumitur, præter tria vota ſupradicta immediate Deo facta, quibus religioſus ipſi obligatur, neceſſaria eſt peculiaris obligatio humana per modum pacti reciproci, quo & ipſe religioni ſe donat, & obligatur religioni; & religio ejus traditionem acceptat, eique viciſſim obligatur ad illum tanquam membrum ſuum alendum, conſervandum, & juxta ſuum inſtitutum gubernandum. Hanc aſſertionem indicant multi Theologi diſputantes de voto ſolenni religionis, & ſubſtantiam ejus in traditione conſtituentes; ſed ex illis quidam illam cum voto ipſo confundunt; alii dicunt eſſe ſolennitatem voti: non declarant autem, an inducat peculiarem obligationem humanam, id eſt, inter homines; neque an reciproca ſit. Solum invenio Navar. in conſ.26. de regul. in principio, expreſſe declarantem hanc reciprocam obligationem,

nem. Et ſequitur Sancius lib.7. de Matrim. diſput.25. nu.12. Idemque ſentiunt Canoniſtæ in cap. *ad Apoſtolicam*, de Regular. ex quo textu poteſt hoc genus contractus, & mutuæ obligationis colligi: quatenus Innocentius III. ibidem dicit probationis annum in favorem religioſi, & religionis introductum eſſe, ut uterque juri ſuo conſulat, & an obligari ſibi ſibi ſit expediens, experiatur. Poteſt hoc etiam ex uſu Eccleſiæ, & modo profitendi in his religionibus confirmari. Sed hoc infra in lib.4. ex profeſſo tractandum eſt.

Inter religioſum, & religionē datur mutua obligatio.

10 Ratio denique propria hujus ſtatus eſt, quia in eo religioſus ſit membrum unius corporis myſtici, quod eſt ipſa religio: id autem fieri non poteſt, niſi per mutuam unitionem inter totum, & partem; illa vero unitio, cum moralis ſit, per mutuam obligationem fit; & quia eſt actualis, ac realis, & (ut ita rem explicem) præſentanea unio, ideo per traditionem actualem, & acceptationem illi proportionatam fieri debet. Unde obiter etiam notari poteſt, in hoc ſtatu evidentius oſtendi cauſam, ob quam non poteſt religioſus in illo ſtatu conſtitui, niſi ſit aliquis, qui Dei nomine ejus vota, obligationemque acceptet; quia in illo ſtatu ita ſe homo tradit Deo, ut non niſi obligatione reciproca, & ſibi proportionata ex parte alterius extremi obligari velit. Non poteſt autem eſſe obligatio ultro, citroque humana, & hominibus proportionata, niſi aliquis obligetur religioſo nomine, ſeu vice Dei, ſicut ipſe Deo ſe obligat reſpectu talis hominis, vel myſtici corporis humani; ergo neceſſarium eſt, ut præter religioſum ſe tradentem, intercedat alter, qui traditionem acceptet nomine Dei, & totius religionis, ſimulque illam acceptando, religionem ipſam obliget religioſo. Totum ergo hoc eſt de ſubſtantia talis ſtatus.

3. Aſſert.

11 Dico tertio. Status religioſus privatim, & ſine unione ad aliquam religioſam communitatem aſſumptus, non poteſt quidem fieri ſine habitudine ad aliquē hominem, cui vovens ſe obliget, & poteſtatem in ſeipſum tribuat. Nihilominus tamen poteſt interdum hoc fieri per ſpeciale pactum cum tali perſona nomine Dei acceptatum, ex quo reciproca obligatio oriatur. Interdum vero ex ſola rei natura talem ſtatum conſiderando, conſtitui poteſt ſine ſpeciali promiſſione, vel obligatione proxime, vel directe homini facta per ſola vota oblata Deo, & modo ſpeciali ab homine acceptata. Prima, & ſecunda pars hujus aſſertionis faciles ſunt ex dictis. Nam prima fundatur in neceſſitate voti obedientiæ, ut in c.2. & 3. dicere cœpimus: nam ſine obedientia voluntaria ad hominem loco Dei voluntarie aſſumptū ad proprium regimen, non poteſt ſtatus obedientiç conſtitui, ſive in vita communi, ſive in privata. Ergo non poteſt homo obligari ad obediendum, niſi ex vi talis obligationis teneatur alicui homini obedire; ergo neceſſarium eſt, ut ex vi talis obligationis redundet in alterum poteſtas percipiendi, & obligandi ipſum religioſum ſtatum aſſumentem; quia ſuperioris poteſtas, & inferioris ſubjectio, ſeu obligatio correlativa ſunt: unde non poteſt una ſine alia ſubſiſtere. Ergo neceſſe eſt, ut ipſe vovens tribuat alteri talem poteſtatem, obligando ſe illi, quia in voluntaria obedientia non datur alia origo talis poteſtatis, niſi voluntas hominis ſtatū illum aſſumentis.

12 Dices, imo hanc poteſtatem reſidere in tali ſuperiore per juriſdictionem Eccleſiaſticam, quam habet, vel a jure ordinario, ut Epiſcopus, vel ex donatione Papæ. Hæc vero reſponſio petit quæſtionem ſpecialem de hac juriſdictione, an ſit per ſe neceſſaria ad ſtatum religioſum, quam circa finem hujus libri tractabimus. Nunc vero ſuppono non eſſe neceſſariam talem juriſdictionem ſpecialem ex natura rei, quia ipſa obligatio ex votis orta ſufficit, ut ibi oſtendam. Et præterea, quando intercedit juriſdictio, non poteſt cadere in aliquam perſonam, niſi præcedat voluntaria ſubjectio tali perſonæ, vel prælato data; & ita ſemper procedit ratio facta.

13 Secunda pars ex dictis facilis eſt, quia materia eſt accommodata humanæ promiſſioni, vel pacto mutuo, & in libertate voluntatis eſt illud facere. Declaratur, quia votum obedientiæ neceſſario fieri debet de parendo mandatis alicujus hominis; ergo licet hoc votum fiat Deo, cum illo fieri poteſt promiſſio ipſi homini cum ſpeciali, & propria obligatione parendi illi, etiam conferendo illi jus, ut ex juſtitia poſſit alterum obligare, ut ſuis juſſis obtemperet. Totum enim hoc cadit ſub poteſtatem liberæ voluntatis, & non eſt contra rationem ſtatus religioſi, imo illum aliquo modo perficit, magiſque confirmat. Nam licet hæc promiſſio fiat homini, ſit propter Deum, ejuſque intuitu, & in ordine ad majorem Dei cultum; ideoque non eſt extra rationem religioſi ſtatus. Poteritque hæc obligatio eſſe mutua, ſi alter, cui obedientia promittitur, non ſolum illam acceptet, ſed etiam ſe obliget ad habendam peculiarem curam, & adminiſtrationem talis perſonæ: & præſertim, ſi illa obligatio perpetua fuerit, vel quamdiu vita duraverit, vel ſimpliciter ratione muneris: ut ſi obedientia promittatur Epiſcopo, non ut eſt Petrus, vel Paulus, ſed ut eſt Prælatus talis diœceſis; & obligatio cum proportione reciproca ſit, quantum eſſe potuerit.

14 Hinc vero probatur ultima pars, nimirum, in hujuſmodi ſtatu privato hanc humanam obligationem non eſſe neceſſariam, neque de ſubſtantia talis ſtatus religioſi, ſed abſque illa poſſe ſubſiſtere, loquendo ex ſola rei natura, & ſecluſo omni Eccleſiaſtico jure. Quia ſi cut eſt in libertate voluntatis cum voto obedientię Deo facto conjungere promiſſionem factam homini; ita eſt etiam in ejus libertate purum votum facere ſine tali promiſſione; & tamen illud obedientiæ votum cum reliquis ſufficiet ex natura rei ad conſtituendum talem hominem in ſtatu perfecto religionis; ergo illa promiſſio non eſt neceſſaria, nec ad ſubſtantiam talis ſtatus. Conſequentia evidens eſt, & major ſimiliter quoad ultimam partem nota eſt. Quia poteſt quis vovere Deo aliquid agendum circa proximum pura obligatione voti, nihil homini promittendo, nec ullam obligationem ei præſtando. Ut ſi quis voveat Deo injuriam remittere malefactori ſuo, vel dotare pauperem, vel ſervire in hoſpitali, nullum jus ipſi hoſpitali tribuendo; & in ſimilibus: ut notavi lib.1. de voto cap.16. num.13. Sic ergo in præſenti, qui vult religioſum ſtatum privatum ſumere, promittit Deo obedire, ſuo confeſſori nullam ſpecialem promiſſionem faciendo. Ergo poteſt ſufficienter per illa tria ſubſtantialia vota in illo ſtatu conſtitui ſine interventu alicujus humanæ promiſſionis.

Ex ſola rei natura, promiſſio facta homini non eſt neceſſaria ad hunc ſtatum privatim aſſumptū.

15 Et declaratur amplius: nam poteſt quis vovere obedientiam non huic determinatæ perſonæ, ut eſt Petrus, vel Paulus, nec Prælato ratione muneris perpetui, ſed ſimplici confeſſori, quem ipſe elegerit: imo etiam poteſt non ita promittere, ut teneatur ſemper in ejus obedientia permanere, quem ſemel elegerit, ſed retinere libertatem mutandi confeſſorem, eligendo alium, quamvis ſemper voto obligetur ad obediendum ei, quem elegerit, & pro confeſſore habuerit, quod ſatis eſt ad illius voti perpetuitatem, & immobilitatem. Ergo ſignum eſt, cum tali voto obedientiæ non conjungi ſpecialem promiſſionem, vel obligationem ad perſonam confeſſoris. Tandem ex parte perſonæ confeſſoris, ſeu talis ſuperioris idem poteſt declarari; quia non eſt neceſſarium, ut ex parte illius aliqua ſpecialis promiſſio, vel obligatio fiat perſonæ ſibi obedientiam promittenti: ergo nec e contrario, &c. Probatur conſequentia, tum a paritate rationis: tum etiam, quia quando ex parte voventis additur ſpecialis promiſſio reſpectu Prælati, ſolet obligatio eſſe reciproca, ut declaratum eſt; & videtur æquitati conforme, regulariter loquendo. Antecedens vero probatur, quia talis confeſſor, aut ſuperior pro ſuo arbitrio poteſt libere acceptare munus confeſſoris cum illa poteſtate præcipiendi, quamdiu in eo munere permanſerit, non ſe obligando ad permanendum in illo. Et quamvis tali acceptatione ſuppoſita teneatur curam illam debito modo adminiſtrare, non tamen ex ſpeciali promiſſione, ſed tantum ex ipſa lege naturali, quantum juſtitia, & recta ratio dictaverit, nullam peculiarem obligationem ſibi ex vi alicujus promiſſionis, vel contractus imponendo.

16 Dices, licet hic diſcurſus probet hæc tria vota poſſe hoc modo fieri, non tamen probare, illa ſufficere ad ſtatum religioſum conſtituendum: aliàs poſſet ſubſiſtere ſine ulla traditione propriæ perſonæ talem ſtatum aſſumentis, & ſine translatione peculiaris dominii in Deum ſupra ipſam, quod videtur alienum a ſanctis Patribus, & ab illius ſtatus perfectione. Item ſequeretur, nunc eſſe poſſe veros religioſos cum ſolis tribus votis illo

illo modo factis; quod etiam repugnat juri, & communi conſuetudini, quam nunc ſervat Eccleſia. Reſpondetur in primis, hactenus ſolum dictum eſſe ex natura rei, & ex parte votorum, vel promiſſionum, aut pactorum, poſſe illa tria vota ſufficere ad conſtituendum religioſum ſtatum, ſpectato ſolo jure divino, ac naturali, & hoc ſufficienter probat diſcurſus factus. An vero talia vota ſimplicia ſufficiant, vel ſolennia requirantur: item an ſit neceſſaria Eccleſiæ approbatio, vel ex ejus ordinatione poſſit aliquid eſſe neceſſarium ad ſubſtantiam talis ſtatus, quod ex ſola rei natura, vel de jure divino neceſſarium non ſit, nondum eſt diſputatum, ſed in diſcurſu hujus libri declarandum eſt. Et ideo ad difficultatem poſitam nunc breviter concedimus antecedens, quia non infirmat diſcurſum factum, ut declaravi. Poſſet etiam utraque ſequela negari, quia poſſunt illa tria vota ſine alia promiſſione, vel pacto humano ita fieri, ut traditionem aliquam contineant. Et nunc poſſunt aliæ conditiones ex inſtitutione Eccleſiæ requiri, ut poſtea videbimus.

CAPUT V.

Utrum ad conſtituendum ſtatum religioſum vota debeant eſſe ſolennia.

1 HOc eſt præcipuum punctum hujus materiæ, ad quod exacte explicandum neceſſarium eſt diligenter inquirere, & explicare, quid ſolenne votum ſimplici addat, quomodoque ab illo differat: quam propterea quæſtionem, in tractatu de voto lib. 1. cap. 14. in hunc locum reſervavimus. Attigit quæſtionem propoſitam D. Thom. 2. 2. q. 84. art. 4. & generatim docet, ſolennitatem aliquam voti, non ſolum ad ſtatum religionis, ſed etiam abſolute ad ſtatum perfectionis conſtituendum neceſſariam eſſe. Quæ vero, & qualis debeat eſſe illa ſolennitas, non ſatis explicat: & ideo circa illius loci intelligentiam, & circa rem ipſam variæ ſunt opiniones, quas poſtea tractabimus. Prius enim ſupponenda eſt diſtinctio voti in ſimplex, & ſolenne; quæ ſumitur ex c. *rurſus*, & c. *meminimus*, qui clerici, vel voventes, & ex c. unic. de voto in 6. & ex c. penult. de Regular. in 6. tradunt D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. & alii communiter. Et indicatur a Baſilio in regulis fuſ. diſp. reg. 14. dicente: *Apoſtatam in Deum peccare, quem profeſſionis ſuæ teſtem adhibuerit, cuique ſolenni ſe voto obligarit*. Ubi licet unum tantum membrum exprimat, tacite innuit aliud: nam votum ſolenne a non ſolenni diſtinguitur; & hoc recte vocatum eſt ſimplex, quia ſimplicitas ubique, & in præſenti etiam negationem dicit, ut mox explicabimus. Et ante Baſilium rem ipſam, id eſt, votum cum ſolennitate factum explicavit Dionyſ. c. 10. de Eccleſiaſt. Hierar. ubi modum ſolenniter vovendi religioſorum deſcribit. An vero Patres iſti loquantur de voto ſolenni in ſignificatione nunc uſitata, incertum eſt. Et Med. l. 4. de ſacror. homin. contin. contendit illa verba, prout nunc ſunt in uſu, non eſſe antiqua. Sed hoc poſtea expendemus, tractando de origine religioſi ſtatus.

Votum ſimplex, & ſolenne diſtinguuntur.

2 Secundo ſupponendum eſt, votum ſimplex, & ſolenne in communi, ac eſſentiali ratione voti convenire. In hoc fundamento multi Doctores inferius citandi conſentiunt; illudque in tractatu de voto lib. 1. cap. 14. indicavimus. Et probatur breviter; quia niſi illa duo vota in aliqua communi, & eſſentiali ratione voti convenirent, non univoce, ſed æquivoce, vel ad ſummum analogice vota dicerentur. Conſequens autem eſt falſum, & contra communem ſenſum Doctorum, imo, & jurium, ac Pontificum de hac materia loquentium; & contra communem rationem, quia omne votum ſive ſimplex ſit, ſive ſolenne, inducit obligationem religionis ex vi promiſſionis Deo factæ. Hæc autem convenientia non eſt in ſola voce, ſed in re ipſa; neque ulla ratio analogię in ea reperitur. Unde omnia, quæ de honeſtate, vel obligatione voti in Scriptura loquuntur, tam votis ſolennibus, quam ſimplicibus conveniunt. Quale eſt illud Eccleſ. 5. *Si quid voviſti Domino, ne moreris reddere*, & ſimilia. Et confirmatur, nam tranſgreſſio voti ſimplicis, & ſolennis, in genere malitiæ eſſentialiter conveniunt. Adeo ut multi Theologi probabiliter doceant, non eſſe neceſſariam circumſtantiam illam in confeſſione explicare: & qui contrarium docent, ſaltem ſupponunt, illa duo peccata in eodem genere malitiæ convenire. Ergo neceſſario dicendum eſt e converſo, votum ſolenne, & ſimplex convenire in eſſentiali ratione voti, ſive illa generica ſit, ſive ſpecifica, quod poſtea videbimus.

Conveniunt in communi, & eſſentiali ratione voti.

3 Ex quo poſſumus tertio ſupponere, votum ſolenne differre a ſimplici, tanquam addens, & includens aliquid, quod votum ſimplex non includit; ita ut votum ſimplex ideo tale ſit, & appelletur, quia præciſe includit eſſentialem rationem voti, abſque peculiari aliqua ſolennitate, quam ſolenne addit ultra eſſentialem rationem voti, & conſequenter quaſi privative comparetur, & opponatur voto ſolenni, quia caret illa ſolennitate, quam ſolenne votum, ultra communem rationem voti, in tali materia includit. Tota ergo difficultas ſupereſt in explicando, quid ſit iſta ſolennitas, quæ proprium religioſum votum ſolenne conſtituit; quod in ſequentibus capitibus paulatim inquirendum eſt. Nunc ſolum illud addimus, quod ex dictis ſequitur, quidquid illa ſolennitas ſit, non poſſe eſſe differentiam eſſentialem alicujus ſpeciei voti, id eſt, contrahentem eſſentialiter votum caſtitatis, obedientiæ, vel aliud ſimile: ſed eſſe aliquid extra eſſentiam talis voti, ut votum eſt talis materiæ, licet ſit de ratione voti ſolennis, ut ſolenne eſt: ſicut figura ſpherica eſt de ratione globi, ut globus eſt, licet non ſit de ratione intrinſeca talis quantitatis, vel materiæ talis globi. Hoc probavi late in d. libro, & cap. de voto. Et ſumma rationum eſt, quia votum ſimplex caſtitatis, v. g. eſt quædam ſpecies ultima voti, ut eſt per ſe clarum; quia poteſt in re ipſa, & in individuo ſubſiſtere ſine majori contractione, vel determinatione; ergo illud votum non eſt amplius contrahibile eſſentialiter. At vero in ſolenni voto caſtitatis invenitur totum id, quod poſitivum eſt, & eſſentiale in voto ſimplici caſtitatis; ergo id, quod addit votum ſolenne caſtitatis ſupra votum ſimplex ejuſdem materiæ, non eſt differentia eſſentialiter contrahens votum, vel novam ejus ſpeciem conſtituens, ſed erit aliquid accidentaliter perficiens votum, ut ſcilicet formaliter conſtituat votum in ratione ſolennis, & ſub hac ratione, & quaſi compoſitione, de illius eſſentia dici poſſit. Quæ omnia in ſequentibus clariora, & certiora fient.

In quo differat votū ſimplex a ſolenni.

4 Quarto, ut ſpecialem voti ſolennitatem, quam inquirimus, explicare poſſimus, alia vulgaris diſtinctio voti ſolennis præmittenda eſt. Aliquando enim votum appellatur ſolenne lato quodam, & vulgari modo; aliquando vero, proprio, & ſtricto: & prius votum dicitur accidentaliter ſolenne, id eſt, accidentali, & quaſi extrinſeca ſolennitate ornatum; quomodo etiam inter Gentiles, quædam vota ſolennia dicebantur, quia verbis conceptis, & ſolenni ritu fiebant: ut referunt Alexan. ab Alexand. & Tiraq. lib. 2. Genial. cap. 11. & lib. 3. c. 22. Poſterius autem dicetur ſubſtantialiter ſolenne, tanquã ſubſtantiali quadam ſolennitate conſtitutum; de qua ſubſtantiali ſolennitate, quid ſit, tota controverſia verſatur, ut poſtea videbimus. Et hanc diſtinctionem inſinuat D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 7. ad 3. ubi ſolum votum ſubſtantialem ſolennitatem habens vocat ſolenne, quod ubique obſervat: aliud autem vocat publicum. Item tradunt dictam diviſionem plures ex Theologis in 4. d. 38. Duran. q. 1. & 2. nu. 7. & 8. Palud. q. 2. Scot. q. 1. ſupplem. Gabr. q. 1. art. 2. Altiſiod. lib. 4. ſum. tr. 9. cap. 7. q. 4. ad 3. Abulen. in 3. c. Num. q. 46. Alvar. Pelag. libro de Planctu Eccleſ. c. 46. Cordub. lib. 1. q. Theolog. q. 24. Petr. Sot. de Inſtit. Sacerd. tract. de Matrim. lect. 5. Navar. conſ. 18. de Regul. Aug. de Anchona libr. 1. de Poteſt. Eccleſ. q. 70. artic. 1. ad 2. Et videri poteſt Medin. de Sacror. homin. continentia l. 4. contr. 7. c. 22. & ſeqq. Et ſumitur etiam ex juris Interpretibus, in cap. penult. de voto, ubi ſpecialiter Innoc. Hoſtienſ. & Panor. & in cap. unic. de vot. in 6. ubi Joannes Andreas, Gemin. & alii. Ancharanus in cap. *meminimus*, qui clerici, vel voventes. Anton. de Butr. in cap. *rurſus*: eodem titulo. Poteſtque diviſio ex illis juribus colligi, & ex aliis, quæ infra referemus.

Duplex ſolennitas voti apponitur.

5 Ad hujus autem diviſionis explicationem ſupponere oportet, cum votum fieri poſſit, vel ſola mente, vel ſimul voce, aut alio externo ſigno, actuque viſibili (ut in tractatu de voto diximus), ad utrumque votum ſolenne neceſſarium eſſe, ut non ſolum mentale, ſed etiam

exter-

Votum ſolenne debet eſſe externũ, & aliquo modo publicum.

externum, & viſibile ſit. Tum, quia nullum poteſt ſimplicius votum eſſe, quam pure mentale; ergo, ut votum ſit aliquo modo ſolenne, debet ſaltem addere aliquam externam manifeſtationem. Tum etiam, quia votum non dicitur ſolenne, niſi in ordine ad Eccleſiam, cui debet de tali voto conſtare. Et ideo in jure nullum votum ſolenne appellatur, quod externum non ſit, quia interdum per ſe, & natura ſua occultum eſt hominibus. Deinde non ſatis eſt, votum eſſe externum, ut ſit ſolenne, ſed oportet etiam eſſe aliquo modo publicum. Unde Magiſt. in 4. diſtin. 38. proprium votum, quod *ſingulare* ipſe appellat, in privatum, & ſolenne diſtinguit; & definit, privatum eſſe, quod in abſcondito fit; ſolenne vero, quod in conſpectu Eccleſiæ factum eſt. Ubi ſub privato voto, non tantum pure mentale (quod dici poteſt per ſe occultum hominibus) ſed etiam externum in angulo, & ſine ullius hominis præſentia factum (quod per accidens occultum dici poteſt) comprehendit, & e converſo omnia vota humano modo publica, vel aliis nota, ſolennia vocat.

6 Aliter diſtinxit votum Hugo de S. Victor. lib. 2. de Sacram. p. 12. & ſerm. 53. de Inſtit. Monaſt. dicens: Votorum aliud eſſe occultum, & coram Deo tantum; aliud manifeſtum etiam coram homine. Ubi ſub priori membro votum tam per ſe, quam per accidens occultum comprehendit. Nam ſub altero complectitur omne votum coram homine factum; non tamen vocat illud ſolenne, ſicut Magiſter, ſed tantum manifeſtum: res tamen ipſa, & ſententia ab utroque intenta eadem eſt. Nam conſtat, non fuiſſe Magiſtrum locutum de voto ſolenni ſtricte, & rigoroſe ſumpto; quia non omne votum publicum eſt hoc modo ſolenne, ut eſt per ſe notum. Sumit ipſe ergo votum ſolenne pro quocumque voto externo publice facto. Verumtamen non omne votum publicum dici poteſt ſolenne, loquendo juxta communem uſum ſcholaſticum, vel aliquo modo in jure fundatum. Nec e converſo omne votum ſolenne oportet, ut ſit proprie, & rigoroſe publicum; quia non dicitur proprie publicum, quod tantum coram uno fit, cum nec notorium, nec probabile humano modo ſit; & nihilominus votum ſic factum ſubſtantialiter poteſt eſſe ſolenne: ut recte dixit Scot. in 4. diſtin. 38. quem Durand. Argent. & alii imitantur, & ex dicendis patebit.

Quid ſit votũ ſubſtantialiter ſolenne.

7 Hinc ergo concludimus poſſe eſſe votum ſubſtantialiter ſolenne, licet externa, & accidentali ſolennitate careat. Declaratur in primis exemplo matrimonii: nam matrimonium clandeſtinum ante Conc. Trid. poterat dici ſolenne ſubſtantialiter, id eſt, tantum, & eſſentialiter validum, quamvis non eſſet ſolenne in foro Eccleſię, utique quoad ſolennitatem accidentalem, etiam jure debitam. Propter quam rationem, etiam nunc matrimonium factum coram parocho & teſtibus ſine pręviis denunciationibus, & per fraudem, & violentiam aliquã factam parocho, vocatur clandeſtinum, & non ſolenne, quamvis ratum, & ſubſtantialiter validum ſit. Ita ergo eſſe poteſt in voto ſolenni profeſſionis religioſæ: nam tale votum, ut validum ſit, & ſubſtantialiter ſolenne, requirit quidem, ut duo interſint, unus promittens, ſeu offerens ſeipſum, & alius acceptans nomine Eccleſiæ, ſeu Dei, ad hoc poteſtatem habens legitimam: ut conſtat ex uſu Eccleſiæ, & ex c. *cum ad monaſterium*, de ſtatu Monachi, & c. *porrectam*, de Regularibus. Si autem illi duo interveniant, etiamſi abſque alia externa ſolennitate, & ſine majori publicitate fiat, erit profeſſio valida, & conſequenter votum ſubſtantialiter ſolenne, ubi alia externa cæremonia non fuerit ex diſpoſitione juris humani ad valorem voti neceſſaria. Et nihilominus tale votum non erit ſolenne ſolennitate externa requiſita ſecundum antiquiſſimum Eccleſię morem, in modo externo emittendi talia vota, & conſecrandi aliquem ad divinum cultum per ſtatum religioſum. De hac enim maxime loqui videtur Baſil. loc. ſupra citat. eamque deſcribit Dionyſ. loc. item allegato, ut infra explicabimus.

8 Conſtat ergo poſſe eſſe aliquod votum religionis ſolenne ſubſtantialiter, etiamſi externam, ſeu, quod perinde eſt, accidentalem ſolennitatem non habeat. Idemq; oſtendere poſſumus in voto ſolenni Clericorum: nam ſi quis ita occulte ordinetur in ſacris, ut nullus interſit præter ordinandum, & ordinantem, & iſte nullam cæremoniam externam adhibeat, præter ſubſtantialem formam, & materiam, ſicut vere manet ordinatus, ita vere emittit votum ſolenne caſtitatis ſecundum ſubſtãtiam, licet extrinſeca, & accidentali ſolennitate careat.

9 E contrario vero poteſt etiam dari votum exterius ſolenne, id eſt, cum certo ritu, & cæremoniis externis factum, & non habens ſubſtantialem ſolennitatem. Declaratur, ſupponendo ex cap. unic. de vot. in 6. votum caſtitatis non eſſe ſolenne ſubſtantialiter, niſi vel dirimat matrimonium, vel ſaltem irritet contrahendum. Jam ergo poteſt dari votum cum certa ſolennitate, & ritu externo factum, quod nullum talem effectum moralem habeat: ergo poteſt dari votum ſolenne accidentaliter, quod non ſit ſubſtantialiter ſolenne. Conſequẽtia eſt clara ex ſuppoſitione facta; & antecedens probatur in primis de poſſibili in voto caſtitatis clericorum in ſacris: nam cum illud votum non ſit annexum ordini ſacro ex natura rei, nec ex divino jure, ſed Eccleſiaſtico, potuiſſet Eccleſia conjungere tali ordini ſolam promiſſionem caſtitatis, non inhabilitando perſonam ad ſubſequens matrimonium, ut per ſe notum videtur; & tunc haberet eandem externam ſolennitatem, quam nunc habet, quia eſſet annexum eidem ordini cum eadem ſolennitate tradito; & nihilominus non eſſet ſubſtantialiter ſolenne. Idem argumentum fieri poteſt de votis annexis ſtatui religionis: nam facta cum tota externa cæremonia, & ſolennitate, qua nunc fiunt, poſſent non habere effectus morales irritandi matrimonia, per quos ſubſtantialem ſolennitatem explicamus; & ſine illis, vel aliquo eorum ſubſiſtere non poteſt, ut in ſequentibus oſtendemus. Et de facto votum caſtitatis Scholarium Societatis, cum eadem externa ſolennitate factum, prius non irritabat ſubſequens matrimonium, & poſtea vim illam a Sede Apoſtolica accepit: quamvis illa etiam vis in illo non fuerit ſufficiens, ut ſit ſubſtantialiter ſolenne, propter conditionem, quam includit, & intentionem, ſub qua fit, ut infra dicemus. Declarari etiam hoc poteſt ex quadam Bulla Sixti IV. in approbatione tertii Ordinis Sancti Franciſci, quæ habetur in Speculo Minorum, mihi folio 99. in qua ſupponitur, in illo vivendi modo ſolita fuiſſe fieri tria vota *ſolenniter*, id eſt, cum externa ſolennitate, in manibus ſuperioris, coram toto Collegio; & de illis nihilominus dubitabatur, an eſſent *ſolennia*, utique ſubſtantialiter. Deinde vero concedit Pontifex, quod in poſterum ut ſolennia habeantur, nimirum proprie, & ſubſtantialiter; ergo ante potuerunt eſſe accidentaliter ſolennia ſine ſolennitate ſubſtantiali. Et ratio clara eſt, quia votum ſimplex fieri poteſt cum aliqua extrinſeca cæremonia, & certis verbis conceptis, & in manu alicujus, & coram multis teſtibus, & cum aliqua benedictione; ut ex ſe videtur clarum, quia nulla eſt in hoc repugnantia, & ex voluntate hominum pendet. Et ſumitur ex cap. *per tuas* de voto. Ubi de quodam dato chirographo dicitur, *Solenniter fuiſſe votum in quadam Eccleſia & in præſentia Prælati*: cum tamen illud votum ſolum ſimplex eſſe potuerit, ut ex materia ejus conſtat; unde notat ibi Panormitanus ſolum fuiſſe ſolenne ſolennitate accidentali. Idemque ſumitur ex d. cap. unico de voto in 6. ubi Bonifacius docet, ſolum votum caſtitatis ordinis ſacro, aut religioſæ profeſſioni annexum eſſe ſolenne; nullum vero aliud, etiamſi coram Prælato, & quibuſvis teſtibus, & cæremoniis fiat: quia nullum aliud impedit valorem matrimonii poſtea contracti.

Poteſt dari votum accidentalem tantũ habens ſolennitatem.

In votis dantur duæ ſolẽnitates inter ſe mutuo ſeparabiles, & diſtinctæ humana ſcilicet, & ſpiritualis.

10 Ex quibus in primis concluditur, duas inveniri in votis ſolennitates inter ſe mutuo ſeparabiles, ac proinde diſtinctas, quas etiam indicavit D. Thom. in dicta q. 88. art. 7. ad 3. ubi priorem ſolennitatem vocat humanam, eamque conſiſtere ſignificat in externo apparatu, & multitudine teſtium, ut in corpore, exemplo ſolennitatis nuptiarum, & novæ militiæ declarat: alteram vero ſpiritualem, & divinam appellat, quam in benedictione, vel conſecratione aliqua conſiſtere, in eodem corpore declarat. Verumtamen non ſemper prior ita eſt humana, ut in ſola externa, vel civili pompa, aut publico concurſu conſiſtat; ſed poteſt etiam ſacras cæremonias, orationes, & benedictiones includere; & ad votum ſubſtantialiter ſolenne non ſufficere, ut juribus, exemplis, & ratione declaratum eſt. Et quando ita fit, etiam dici poterit ſpiritualis, & divina, quia ad ſpiritualem actionem includit, & non ſine

ſine interventu divinæ virtutis,& poteſtatis introducta eſt. Altera vero ſolennitas,quam nos ſubſtantialem vocamus, non ſemper requirit aliquam conſecrationem, aut benedictionem, ut patet, tum in votis ſolennibus per profeſſionem tacitam emiſſis, in qua nulla talis benedictio intercedit: tum etiam, quia hic modus profitendi, ſeu faciendi votum ſolenne, non eſt de jure divino,ſed ex inſtitutione Eccleſiæ,ut per ſe ſatis eſt notum, & in ſequentibus latius oſtendetur. Unde poteſt ab Eccleſia ſine talibus cæremoniis ordinari, vel admitti etiam in expreſſa profeſſione:& de facto etiam poſita illa inſtitutione, non eſt ita neceſſaria, ut ſi omittatur, profeſſio non ſit valida, & vota vere ſolennia, ut infra videbimus. Ad abſtrahendum ergo ab opinionibus, & æquivocationem tollendam,nos priorem ſolennitatem vocamus accidentalem, quamvis humana etiam dici poſſit; non ſolum, quia non immediate a Deo, ſed ab hominibus inducta eſt; hoc enim habet altera ſolennitas, ut infra videbimus: ſed quia & tota eſt externa, & viſibilis, & ad hominum eruditionem, vel ſatisfactionem,ut ſic dicam, ordinatur. Poſteriorem autem vocamus ſubſtantialem, quia in ea conſiſtit ſubſtantia;& eſſentia voti ſolennis per antonomaſiam ſic dicti, ut tale eſt,id eſt,quantum ad id, quod addit ſupra omne votum ſimplex, quomodocumque factum ſit; quod addiium per virtutem, & efficaciam ad efficiendos aliquos effectus morales, nunc indicamus:nam poſtea latius exponendum eſt, an illamet virtus ſit ipſa ſolennitas ſubſtantialis? Nihilominus tamen etiam hæc ſolennitas dici poteſt ſpiritualis, etiamſi abſque ſpirituali conſecratione fiat. Tum, quia virtus illa, & efficacia inviſibilis, & ſpiritualis eſt, & a poteſtate divinitus Eccleſiæ conceſſa deſcendit: tum, quia ad ſpirituale bonum hominis, & perfectiorem Dei cultum ordinatur.

Non repugnant inter ſe hæ ſolennitates, ſed poſſunt in eodem voto conjungi.

11 Addendum vero eſt,has ſolennitates non ita eſſe inter ſe diſtinctas, ut ſint repugnantes; poſſunt enim in eodem voto conjungi, ut eſt per ſe notum, tam in voto clericorum in ſacris, quam in votis profeſſionis religioſæ debito modo factæ. Et ratio eſt, quia nulla repugnantiæ ratio inter illas ſolennitates cogitari poteſt. Imo dici poſſunt habere inter ſe magnam convenientiam, tanquam ſubſtantia,& accidens;quæ licet diſtincta ſint, nihilominus ſubſtantia optime accidenti conjungitur, & ab illo ornatur. Eſtque optimum exemplum ejuſdem moralis ordinis in Baptiſmo, in quo & ſolennitas ſubſtantialis, & cæremonialis, ſeu accidentalis recte diſtinguuntur; & interdum adhibetur prima ſine ſecunda ob neceſſitatem, & aliquando additur ſecunda priori, quando ſine poſteriori facta ſupponitur. Ordinarie vero,& optimo jure Baptiſmus cum utraque ſolennitate fit.Et quid ſimile in matrimonio conſiderari facile poteſt. Sic ergo præter votum ſimplex, tantum accidentaliter ſolenne,& votum ſolenne,quod fieri poteſt cum ſola ſolennitate ſubſtantiali,datur votum utroque modo ſolenne: imo hic eſſe debet ordinarius,& cõveniens modus vovendi ſolenniter; ut tam ſacra, & ſupernaturalis actio convenienti modo fiat. Quamvis autem illæ ſolennitates in eodem voto conjungantur, ſemper inter ſe diſtinctæ manent: nam quæ per ſe,& ex ſuis rationibus diſtincta ſunt, non confunduntur, licet inter ſe uniantur,ut in ſubſtantia & accidentibus patet, & in exemplis de Baptiſmo, & Matrimonio, & in omnibus ſolennibus contractibus id videre licet. Fiunt enim cum multo apparatu, aut verborum, aut ſcripturarum, aut teſtium: ſubſtantia vero contractus in mutuo conſenſu dandi,& accipiendi conſiſtit,reliqua vero ornamenta, & quaſi accidentia contractus exiſtunt.

Advertenda.

12 Sed in hoc etiam ad omnem æquivocationem tollendam obſervare oportet, in ſolenni voto(id quod in aliis contractibus ſolennibus commune eſt) duplices eſſe poſſe externas conditiones contractus, vel voti ſolennis. Quædam ſunt requiſitæ, ut debito modo fiant; non tamen ſunt ita neceſſariæ, quin votum,vel contractus valeat, etiamſi illæ circumſtantiæ omittantur, ut eſt in matrimonio, quod tali tempore, vel loco fiat, vel quod denunciationes præcedant; & in profeſſione religioſa, quod fiat coram multis teſtibus, & cum habitus benedictione, vel aliquibus orationibus. Et hujuſmodi ſolennitas eſt propriiſſime, & omnimode accidentalis. Aliæ vero eſſe poſſunt conditiones, ſeu circumſtantiæ, quæ licet ſint externæ,nihilominus ſint ad valorem voti, vel contractus neceſſariæ, ita ut ſi omittantur, actus ſit invalidus, ſicut nunc eſt in votis religioſis,quod annus novitiatus præceſſerit, certa ætas, & quod fiat in manibus Prælati in religione approbata, & ſi quæ ſunt ſimiles, ut infra videbimus: & quales in matrimonio nunc ſunt parochi, & teſtium præſentia. Et hujuſmodi circumſtantiæ ſolent dici de forma, & de ſubſtantia rei moralis, ſeu contractus, quia ſine illis non ſit valide; & ita etiam vocari poſſunt de ſubſtantia voti ſolennis, quod in bono ſenſu permitti poteſt, nec eſt de modo loquendi contendendum.

13 Nihilominus tamen in rigore tantum ſunt accidentia, ſeu conditiones neceſſariæ, ut ſubſtantialis ſolennitas voti, vel ut votum ipſum ſolenne valide fiat:ut in exemplo matrimonii, parochus,& teſtes non ſunt de ſubſtantia ejus, ſed ſola materia, & forma, ſeu conſenſus ſufficienter expreſſus tradendi,& acceptandi mutuo corpora; illæ vero conditiones, ſine quibus talis conſenſus non erit verus, nec efficax. Sicut in naturalibus propinquitas eſt conditio neceſſaria ad agendum, non tamen principium per ſe actionis:& diſpoſitiones accidentales ſunt neceſſariæ ad introductionem ſubſtantialis formæ, non vero ſunt partes ejus, vel de rei ſubſtantia; ita ergo in voto ſolenni ſubſtantialiter extrinſecæ conditiones vel circumſtantiæ pertinentes ad extrinſecam ſolennitatem actus, etiamſi tales ſint, ut ſine illis votum non eſſet validum, vel ſubſtantialiter ſolenne; nihilominus diſtinctæ ſunt ab ipſo voto, quod in promiſſione efficaci conſiſtit, & a ſolennitate ſubſtantiali, ratione cujus matrimonium irritat, vel alium ſimilem effectum habet. Quod declaratur,quia hujuſmodi conditiones non ſolum in votis ſubſtantialiter ſolennibus, ſed etiam in ſimplicibus poſſunt interdum eſſe neceſſariæ ex Eccleſiæ inſtitutione. Poteſt enim Eccleſia hujuſmodi conditiones interdum preſcribere in votis ſimplicibus privatis;ut dixi in lib.1.de vot.c.8.Ergo idem poteſt facere in votis ſimplicibus per ſe publicis, ſeu includentibus contractum aliquem,vel requirentibus acceptationem ex parte religionis alicujus; ut in aliquibus votis Societatis videre licet, & in ſequentibus latius explicabitur. Nulla eſt enim major repugnantia quoad hoc in his votis,quam in matrimonio, vel quam in voto ſimpliciter, & ſubſtantialiter ſolenni; quia illæ conditiones omnes, etiamſi concurrant, non excedunt accidentalem ſolennitatem voti, ſi aliud non addatur, & ideo poſſunt etiam in ſimplicibus votis,tanquam neceſſariæ ad eorum valorem aliquando poſtulari.

Aliquę extrinſecę conditiones, & circumſtantiæ requiruntur, ut votum ſit validum, & ſubſtantialiter ſolenne & tamẽ ſunt diſtinctæ a voto, & ejus ſolennitate.

14 Ex quibus ſatis declarata manet diſtinctio ſupra data de duplici voto ſolenni accidentaliter videlicet, & ſubſtantialiter. Nam illud dicitur accidentaliter ſolenne, quod ſolam accidentalem ſolennitatem habet; ſubſtantialiter vero,ac ſimpliciter ſolenne dicitur,quod ſubſtantiali ſolennitate affectum eſt; ſive habeat illam ſolennitatem integram, ſive abſque illa fiat, dummodo non deſint illæ conditiones, & circumſtantiæ, quæ ſecundum jus Eccleſiaſticum ad valorem talis voti neceſſariæ fuerint. Unde quod ad uſum nominis *voti ſolennis* pertinet, quamvis ſecundum Latinæ vocis proprietatem, & antiquitatem, ſolennitas voti externum ritum, & apparatum, quo interdum fit, præcipue requirat; ideoque votum ſolum accidentaliter ſolenne, poſſet ſimpliciter ſolenne appellari: nihilominus loquendo theologice, tale votum non dicitur ſolenne, niſi ſecundum quid, & ſimpliciter eſt ſimplex; quia re vera vinculum ſolius ſimplicis promiſſionis Deo factæ inducit, & alium moralem effectum non habet. Quod enim quidam ajunt, inducere majorem obligationem, quia cum majori ſcandalo violatur, & accidentarium eſt, & non ſemper verificatur, quia, ſi occulte violetur, non pariet ſcandalum.

Votum accidentaliter ſolenne dicitur ſecũdum quid ſolenne.

15 E contrario autem votum habens ſolennitatem ſubſtantialem,ſimpliciter ſolenne dicendum eſt,etiamſi occulte fiat, ut Theologi ſupra citati docent: & indicat D.Thom.d.q.88.art.7. ad 3. Quia res a ſua ſubſtantia, & eſſentia ſimpliciter talis denominatur; & quia tale votum habet vim,&efficaciam peculiarem ad proprios effectus morales,& ſpirituales ad cultum Dei pertinentes, ut explicabimus. Et hoc modo loquuntur communiter jura de voto ſolenni,ut videre licet in d.cap.unico de

Votum ſubſtantialiter ſolenne dicitur ſolenne ſimpliciter.

de voto, in 6. & in c. penult. de Regul. & in Extravag. Joann.XXII. de voto. Unde obiter ſatis rejecta eſt opinio cujuſdam Rodulphi, qui confundebat votum ſolenne cum publico, & ſolum in hoc a ſimplici illud diſtinguebat, quod per ſe magis notum, ſeu probabile eſt Eccleſiæ, & cum majori ſcandalo violatur, quæ & accidentaria, & inſufficientia ſunt, ut ex dictis ſatis conſtat. Et ideo illa opinio ab omnibus Theologis in 4. diſt.38. rejicitur, & parvi penditur, & contra illam videri poſſunt Antonin. 1.p.ſum.tract.2.a.5. Aug. de Ancona de Poteſt.Eccleſ.q.70.a.1. ad 2. Hoſtienſ. in ſum. titul. qui clerici, vel voventes.

Primum aſſertum. 16 His igitur notatis circa explicationem voti ſolennis, ad quæſtionem propoſitam duo breviter aſſero. Unum eſt, neceſſarium moraliter eſſe, ut vota, quibus ſtatus religionis conſtituitur, cum aliqua ſolennitate extrinſeca fiant, ac ſubinde ſolennia ſint, ſaltem accidentaliter, & ſecundum quid. Hoc docere voluit D.Th. 2.2. q.184. a.4. & 5. cum dixit, ad ſtatum perfectionis requiri obligationem perpetuam aliqua ſolennitate formatam; nec amplius poteſt ex illo loco colligi, cum neque ratio ejus amplius probet, neque ibi de ſtatu religionis in particulari, ſed de ſtatu perfectionis in genere loquatur, ut in ſuperiori capite notavi. Quid vero in aliis locis D.Th. ſenſerit, poſtea videbimus. Eadem aſſertio facile poteſt inductione probari, quia & a principio in ſuſcipiendo Monachatu ita obſervatum eſt, ut ex Dionyſio, & Baſilio ſupra probavimus. Et juxta Concilium Toletanum X. in profeſſione monachorum ſcriptura poſtulabatur. c. *Omnes.* 27. q. 1. Denique ita nunc in omnibus religionibus idem obſervatur: quamvis enim non omnes eaſdem cæremonias in ſua profeſſione obſervent, omnes aliquem ritum externum, & ſolennitatem adhibent. Et congruentia optima eſt, quia & ad ſatisfactionem Eccleſiæ oportet, quod actus ſit publicus, & notorius, & ad ædificationem, & rectum ordinem ſpectat, ut cum forma certa, & decenti, ac ſacro ritu, tam inſignis vitæ mutatio, & tam perfecti ſtatus aſſumptio fiat.

Abſolute, & ſimpliciter non eſt neceſſaria ſolennitas accidentalis. 17 Dixi autem, *moraliter hoc eſſe neceſſarium,* quia in rigore non eſt neceſſarium ad valorem actus, niſi aliud, vel communi, vel privato religionis jure declaratum ſit; & ita non eſt illa neceſſitas abſoluta, & ſimpliciter, ſed ad melius eſſe, ut omnia decenter, & ordinate fiant. Unde in caſu aliquo poteſt ille ſtatus conſtitui ſine hac externa ſolennitate, quod maxime poteſt contingere in profeſſione tacita, vel in caſu, quando ad vitandum ſcandalum, vel infamiam, oportet ſecreto profiteri. Quanquam in utroque caſu, ac ſemper ſupponi debeant aliquæ circunſtantiæ, quaſi ſolennizantes actus, ut eſt legitima ætas, probatio, ſeu novitiatus ſufficiens, & delatio certi habitus, vel exercitium talium actionum profeſſorum in profeſſione tacita, vel inexpreſſa traditio in manu legitimi prælati facta, etiamſi privatim, & occulte, ac ſine aliis ordinariis cæremoniis fiat. Contra hanc vero aſſertionem, & fere contra omnia dicta circa prædictam diviſionem militare videntur, quæ de ſolennitate voti tractat Vaſquez. 1.2. diſp.165.c.8. ſed illius ſententiam in c.ſeq. expendemus.

Secundum aſſertum. 18 Secundum aſſertum eſt, vota ſubſtantialiter ſolennia, licet convenientia, & congruentiſſima ſint ad ſtatum religioſum aſſumendum, & ideo ordinarie ita fiant: nihilominus non eſſe ſimpliciter neceſſaria, ſeu eſſentialia ad illum ſtatum conſtituendum. Prior pars hujus aſſertionis probatione non indiget. Poſterior vero nunc ſolum ſuadetur, quia illam tantam votorum ſolennitatem ad illum ſtatum conſtituendum, nec jure divino poſitivo, nec humano, nec etiam ratione efficaci, vel ſatis probabili, perſuaderi poteſt eſſe neceſſariam. Et ideo non eſt gratis aſſerendum, nec admittendum, cum potius contraria pars ſit conſentanea & antiquiſſimo, & noviſſimo uſui Eccleſiæ, & ratione ſatis efficaci oſtendi poſſit. Quæ omnia majori confirmatione indigent; non tamen poſſumus illam commode proſequi, niſi prius propriiſſimam voti ſolennis rationem, & differentiam ejus ab omni voto ſimplici, quancumque participationem ſolennitatis habente, diligentius explicemus: ideoque in hoc prius immorabimur, & poſtea ad probationem prædictæ aſſertionis revertemur. Vota autem ſolennia multiplicia ſunt, præſertim, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ: & fortaſſe alia nonnulla eſſe poſſunt, in quibus ſolennitas non eſt ejuſdem rationis, quamvis cum proportione quadam inveniatur. Et ideo licet hæc quæſtio de voto ſolenni generatim, & in communi ab authoribus diſputetur, viſum mihi eſt prius illam in particulari tractare de voto caſtitatis, quia in eo res eſt magis controverſa, & difficultas clarius poteſt in illo percipi, ac definiri, & inde facilius poterit ad cætera vota ſolennia reſolutio accommodari.

CAPUT VI.

Utrum ſolennitas ſubſtantialis voti religioſi Caſtitatis, in benedictione aliqua, vel conſecratione, aut alio externo ritu poſita ſit.

1. SUppono duplex eſſe votum ſolenne caſtitatis ordinis ſacri, ac religioſi ſtatus, juxta caput unicum de voto in 6. & in præſenti ſolum tractari de voto annexo profeſſioni religioſæ, quod religioſum in titulo capitis vocamus, quanquam de altero obiter aliquid attingemus, & latius de illo dicemus inferius lib.9. generatim de voto caſtitatis tractantes. *Supponenda.* Suppono ſecundo, votum religioſum caſtitatis duplicem moralem effectum habere: unus eſt maxime proprius, quia dirimit præcedens matrimonium ratum, non conſummatum: alius eſt, quia impedit, & annullat matrimonium poſtea contractum, quem effectum habet etiam votum caſtitatis clericorum in ſacris, non autem votum ſimplex caſtitatis: nam licet impediat matrimonium, ne licite contrahatur, non tamen irritat illud, regulariter loquendo: quod addo propter vota quædam ſimplicia Societatis Jeſu, de quibus ſuo loco dicemus. Hæc omnia in ſequentibus ſunt probanda, & late tractanda: nunc autem illa ſupponimus, quia neceſſaria ſunt ad ſolennitatem ſubſtantialem voti caſtitatis religioſæ explicandam. Nam licet votum non ſit ſolenne, quia hos effectus habet, cum ipſi effectus poſteriores ſint ipſo voto ſolenni, & potius, quia ſolenne eſt, ideo illos effectus habeat: nihilominus virtus efficiendi tales effectus, vel illud, quidquid eſt, unde tale votum vim dirimendi habet, & efficaciter impediendi matrimonium, eſt voti illius ſolennitas: nec aliter poteſt a nobis melius dignoſci, aut declarari. Quid ergo illud ſit, & in quo conſiſtat, in præſenti inquirimus. Et quia variæ ſunt opiniones, quæ longam examinationem requirant, ideo per diverſa capitula ſingulas expendemus, de illiſque judicium feremus.

In quo conſiſtat ſubſtantialis ſolennitas voti. 2 Prima ergo ſententia ponit hanc ſolennitatem in quadam conſecratione ſpirituali, benedictione, vel alio ſimili ſacro ritu. Hæc videtur fuiſſe ſententia D.Th. 2.2. q.88. a.7. ubi ſic ait. *Solennitas voti attenditur ſecundum aliquid ſpirituale, quod ad Deum pertineat, id eſt, ſecundum aliquam benedictionem, vel conſecrationem, quæ ex inſtitutione Apoſtolorum adhibetur in profeſſione certæ regulæ.* Et id magis explicans in art.9. ait: *Solennitas voti in quadam ſpirituali benedictione, & conſecratione conſiſtit.* Ex quo in art. 11. colligit, hoc votum eſſe indiſpenſabile, quia res ſemel Deo conſecrata, quamdiu permanet in ſuo eſſe, non poteſt non eſſe conſecrata: unde ſatis declarare videtur, conſecrationem ipſam eſſe quaſi formalem cauſam ſolennizantem votum. Fundamentum D.Th. eſt, quia unicuique rei adhibenda eſt ſolennitas proportionata, ut in militia, & matrimonio ipſe exemplificat: & idem eſt in teſtamentis, contractibus, & ſimilibus. Sed votum eſt promiſſio Deo facta; ergo ejus ſolennitas in aliqua ſpirituali, & divina benedictione, vel conſecratione conſiſtere debet. Unde in ſolutione ad primum, & tertium, vocat D. Th. hanc conſecrationem, ſeu benedictionem, ſpiritualem, & divinam, quia Deus eſt principalis author ejus, licet per miniſterium hominis fiat. Et hac ratione dicit, votum ſolenne fortiorem obligationem apud Deum habere, quam ſimplex, & peccatum contra illud gravius eſſe. Poteſtque hæc ſententia confirmari ex antiquo uſu ſimilia vota emittendi cum ſolenni benedictione, & conſecratione: ut de Monachis refert Dionyſius c.6. & ult. de Eccleſiaſt. Hierarch. & de ſacris Virginibus. Ambroſius ad Virginem lapſam. c.5. ubi profeſſionis, & conſecrationis meminit; & plura refert Gratianus 20.q.1. & 27. q.1. denique Medina d.lib.4. de ſacror. homin. continent. controverſ. 7.c. 35. Pro hac

hac ſententia refert Francum quendam Abbatem Affliginienſem. Sed ille in verbis, quę ipſe refert, ſolum dicebat, benedictionem habitus monachalis, quæ in uſu eſt multarum religionum, non eſſe contemnendā, nec habitum hujuſmodi ſemel ſuſceptum poſſe libere in habitum clericalem commutari, quod longe diverſum eſt.

Vera ſententia affirmat nō fieri votū ſolenne ratione alicujus ſacræ benedictionis, vel conſecrationis.

3 Hæc vero ſententia intellecta prout verba ſonant, & a nobis relata eſt, aliis Theologis fere omnibus diſplicuit. Præſertim Scoto in 4. diſt. 38. q. unica. Durando q. 2. Et ex Thomiſtis illam refellit Cajet. d. art. 7. Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. art. 4. in fine. Et refertur etiam Hervæus quodlib. 12. q. 21. Et late ſententiam hanc impugnat Medina ſupra c. 35. & 36. & Sancius lib. 7. de Matrim. diſp. 25. n. 1. & mihi etiam improbanda videtur. Dicendum ergo eſt, votum non fieri ſubſtantialiter ſolenne ratione alicujus ſacræ benedictionis, vel conſecrationis. Probatur primo, quia id, ſine quo votum poteſt eſſe ſolenne, non eſt ſubſtantialis ſolennitas ejus, nec ad illam eſſentialiter pertinet, ut eſt per ſe notum, quia ſine ſubſtantiali, ſeu eſſentiali forma, aut proprietate non poteſt ſubſiſtere. Unde licet non omne id, ſine quo non poteſt res ſubſiſtere, ſit eſſentiale, vel ſubſtantiale, quia poteſt eſſe conditio neceſſaria, nam ultra eſſentialia, ſeu ſubſtantialia, multa poſſunt eſse neceſsaria, ut res ſubſiſtat: nihilominus e contrario, omne id, ſine quo poteſt res ſubſiſtere, de ſubſtantia, vel eſsentia illius non eſt, quia primum fundamentum rei eſt totum id, quod ad ſubſtantiam ejus pertinet. At votum poteſt eſse ſolenne ſubſtantialiter abſque ulla conſecratione, aut benedictione: ergo ſolennitas ſubſtantialis in tali conſecratione non conſiſtit. Conſequentia eſt evidens, & minor probatur primo in profeſſione tacita, quæ ſine ulla conſecratione, aut ſacra cæremonia fit, & habet annexum votum ſolenne caſtitatis.

Inſtantia ſolvitur.

4 Dicetur, ipſam geſtationem habitus profeſsorum eſse quandam virtualem conſecrationem perſonæ, quatenus præcedit ipſius habitus benedictio; ſed hoc nihil juvat, quia etiam neceſsarium non eſt, ut habitus ſit benedictus, ut eſt per ſe notum: vel etiamſi ſit, fieri poteſt, ut ſit communis novitiis, tam in externa forma, quam in benedictione. Et tunc delatus talis habitus non magis conſecrabit perſonam poſt annum probationis, quam antea: immo nec per ſe ſufficiet ad tacitam profeſſionem, ut infra videbimus. Præterquam, quod ridiculum eſt dicere, conſecrari perſonam, eo quod habitum benedictum ferat: tum, quia benedictio habitus eſt valde extrinſeca perſonę, tum quia habitus non facit monachum, ſed eſt aliquale ſignum poſeſſionis ejus. Aliter vero probatur minor principalis rationis, quia etiam expreſſa profeſſio, & votum ſolenne fit in multis religionibus ſine ſpirituali benedictione, & conſecratione: ut in Societate, & in Religione ſancti Dominici, in qua (ut Cajetanus notavit) prius fit profeſſio cum votis ſolennibus, & poſtea benedicuntur veſtes, ac proinde benedictio, quæ ibi intervenit, votum ſolenne ſupponit; non ergo illud ſolennizat. Et Medina addit, multas Religiones eſſe nunc in Eccleſia, ut mendicantes omnes, & nonnullas monachales, quæ talem benedictionem non agnoverint, & nihilominus earum vota æque ſolennia ſunt in ſua ſubſtantia, ac aliarum religionum.

Probatur ſecundo.

5 Secundo principaliter argumentari poſſumus, quia fieri poteſt, ut ſtante eadem conſecratione, & benedictione votum non ſit ſolenne; ergo ſignum eſt ſubſtantialem ſolennitatem talis voti non conſiſtere in conſecratione. Conſequentia eſt evidens, quia repugnat, formam adeſſe, & eo modo, quo poteſt, ineſſe, ſeu informare, & effectum ſuum non conferre; ergo ſi conſecratio eſt ipſa ſolennitas voti, & illa adeſt, & perſonam vere conſecrat, non poteſt votum non eſſe ſolenne, quia (juxta illam ſententiam) ſolum eſt ſolenne votum, quod habet conjunctam conſecrationem; vel potius, quod eſt tali conſecrationi annexum. Ergo e contrario ſi ſtat votum eſſe annexum conſecrationi vere conſecranti perſonam, & non eſſe ſolenne, non fit ſolenne per talem conſecrationem. Probatur ergo antecedens in primis in voto ſolenni ſacerdotum, quia (ut recte ait Cajetanus) potuiſſet Eccleſia inſtituere, ut ſacerdotes voverent caſtitatem, & non manerent inhabiles ad matrimonium: nam hæc duo diſtincta ſunt; & qui potuit utrumque ſimul introducere, potuiſſet etiam unum ſine altero ordinare. Tunc autem eadem eſſet conſecratio, & benedictio perſonæ, & conſequenter votum eſſet annexum eidem conſecrationi, & nihilominus non eſſet ſolenne. Ergo ſolennitas non conſiſtit formaliter, & per ſe in illa conſecratione.

Cōfirmatur in voto caſtitatis, quod a principio emittebāt ſcholaſtici in ſocietate Jeſu.

6 Deinde probatur idem in voto religioſæ caſtitatis, quia in ſocietate Jeſu fiunt vota Scholaſticorum, & Coadjutorum cum publica ſolennitate ſatis ſacra, ſcilicet, in manibus prælati habentis in manibus ſacram Euchariſtiam, & nihilominus vota ſunt ſimplicia, & in principio nullo modo reddebant perſonam inhabilem ad matrimonium. Idemque eſſe potuiſſet, etiamſi ſolennis benedictio adjungeretur, ſi intentio, & inſtitutio eadem eſſet. Item nihil repugnaret approbari a ſummo Pontifice ſtatum vivendi religioſum, in quo homines perpetuo ſe cultui divino conſecrarent, & profeſſio cum tribus votis eſſentialibus, & ſacra benedictione fieret: & nihilominus perſonæ voventes ad matrimonium inhabiles non fierent, ac ſubinde vota eſſent tantum ſimplicia; ergo ſacra benedictio non dat per ſe ſubſtantialem ſolennitatem ſolenni voto religioſæ caſtitatis. Conſequentia eſt clara ex dictis, & antecedens videtur per ſe notum, quia nulla ratio repugnantiæ reddi poteſt, & quia videmus approbaſſe Eccleſiam quamplures religioſos vivendi modos, habentes varios modos obligandi ad caſtitatem; cur ergo non poſſet illum adjungere? cum in eo nulla major repugnantia inveniatur. Denique ratio a priori eſt, quia nulla conſecratio, aut benedictio humana poteſt per ſe reddere perſonam inhabilem ad matrimonium: nam ſi ſacerdotalis ordinatio, aut epiſcopalis conſecratio hoc per ſe non præſtat, quomodo aliæ inferiores conſecrationes per ſe id conferent? At vero etiam ſolum votum caſtitatis per ſe non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, ut nunc ſupponimus, & infra in lib. 9. probabimus; ergo nec tale votum poteſt fieri ſolenne per adjectionem ſacræ benedictionis, vel ex eo, quod alicui conſecrationi annexum ſit.

Inſtantia ſolvitur.

7 Reſponderi poteſt ex D. Th. d. q. 88. a. 11. conſecrationem religioſam per ſe reddere inhabilem perſonam ad matrimonium, quia conſecratio reddit inhabilem rem conſecratam, ad alios repugnantes uſus. Ut ſumitur ex Levitici ultimo: uſus autem matrimonii repugnat conſecrationi perſonæ religioſæ, & ideo adjuncto voto reddit illam inhabilem ad matrimonium vi ſua, & ſine alio jure talem inhabilitatem inducente. Sed hoc revera probabile non eſt. Primo quidem quia, ut dicebam, altior eſt conſecratio perſonæ ſacerdotalis, vel Pontificalis; & tamen illa vi ſua non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, ut eſt certum ex Paulo 1. ad Timoth. 3. & Titum 1. & ex uſu Eccleſiæ antiquo: & in lib. 9. oſtendetur latius. Dices, id eſſe verum de conſecratione ſola per ſe ſumpta: ſecus vero adjuncto voto caſtitatis, quod per illam ſtatim ſolennizatur. Sed hoc etiam eſt manifeſte falſum: nam ſi Eccleſia nullum votum caſtitatis adjunxiſſet ordinationi ſacræ, & ſacerdos faceret votum caſtitatis, ſua ordinatione non fieret inhabilis ad matrimonium; immo ſi uxorem duceret, licet male faceret, matrimonium eſſet validum: ergo inhabilitas illa non provenit per ſe ex conſecratione, adjuncto voto. Idem objici poteſt de voto continentiæ religioſæ, quia ſecluſo Eccleſiæ ſtatuto inhabilitante talem perſonam, etiamſi emittat votum caſtitatis in manu Prælati cum intentione ſe obligandi ad continentiam, & ad abſtinendum a vinculo conjugali, quantum poteſt, & a Prælato benedicatur, & ſuo modo conſecretur, ſeu dicetur divino obſequio, non ideo perſona fiet inhabilis ad matrimonium, quia nec voluntas privata voventis habet per ſe poteſtatem ad inducendum hunc effectum: nec benedictio per ſe ſimilem poteſtatem habet, nec ad hunc finem confertur: & ideo nec utraque ſimul poteſt talem inhabilitatem inducere, niſi alia poſitiva inſtitutio intercedat.

Secunda reſponſio, ac ſententia.

8 Aliter reſponderi poſſet ad omnia dicta, conſecrationem per ſe ſolennizare votum, etiamſi tale votum perſonam voventem non reddat inhabilem ad ſubſequens matrimonium. Nam hoc non eſſe de ratione voti ſolennis, ſed potius poſſe votum eſſe ſolenne, & non irritare matrimonium poſtea contractum, ſentiunt.

tiunt Medin. ſupra c. 24. & Vaſq. 1. 2. diſp. 165. c. 8. n. 11. ubi declarat, vim illam inhabilitandi perſonam ad matrimonium, non eſſe ad votum ſolenne neceſſariam; ſed eſſe effectum quendam jure humano annexum ſolenni voto: *Sine quo tamen*, inquit, *votum vere ſolenne manere poſſet*. Unde ſolennitatem voti in hoc ſolum conſtituit, quod ſub certa regula approbata, juxta ritum, & cæremonias in eadem regula conſtitutas, publice nuncupatur, cum traditione perpetua ex parte voventis, & acceptantis.

In quo conſtituat Vaſquez voti ſolennitatem.

9 Probat hanc ſententiam primo ex c. unico. de voto in 6. ubi interrogatio proponitur: Quod votum dici debeat ſolenne, & ad matrimonium dirimendum efficax? & expendit, duo diſtincta ibi proponi; ac proinde ſolennitatem voti non eſſe efficacem ad matrimonium dirimendum. Et confirmat, quia ſi efficacia eſſet ipſa ſolennitas, reſpondere debuiſſet Pontifex, illud votum eſſe ſolenne, quod eſt efficax ad matrimonium dirimendum, ſeu quod inhabilem reddit voventem ad matrimonium contrahendum. Non ſic autem reſpondet, ſed ait: *Illud ſolum votum debere dici ſolenne, quantum ad matrimonium poſt contractum dirimendum, quod ſolennizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem factam in religione. Ac ſi diceret* (ait Vaſquez) *illud eſſe ſolenne, quod ſub certo quodam, & præſcripto modo nuncupatum eſt; modus enim ille vicem habet ſolennitatis.* Confirmat ſecundo, & declarat hoc amplius, quia interroganti, quodnam votum inhabilitet ad matrimonium, ſimplex, an ſolenne? reſpondendum erit, ſolenne; ſi vero rurſus interroget, quodnam ſit ſolenne? profecto, ſi ſolennitas eſſet inhabilitas, reſpondendum eſſet, illud votum eſſe ſolenne, quod inhabilitat ad matrimonium. At hæc reſponſio frivola eſſet, ut eſt per ſe clarum, quia ultimum reſponſum cum prima interrogatione coincideret; ergo reſpondendum eſt, illud votum eſſe ſolenne, quod certa quadam, & præſcripta forma effectum eſt: hæc igitur eſt ſolennitas voti, non inhabilitandi vis. Tandem id tacite confirmat, quia aliàs ſequeretur, antiquitus, quando in Eccleſia religioſi vovendo caſtitatem non fiebant inhabiles ad matrimonium, vota illorum non fuiſſe ſolennia, quod non videtur admittendum.

10 Juxta hanc ergo doctrinam poſſet ſupradicta ſententia exponi, ut per conſecrationem, ſeu benedictionem ſpiritualem perſonæ voventis, nihil aliud intelligat, quam ipſum actum, quo aliquis ſolenniter divino cultui, & obſequio dicatur: nam revera illa dicitur quædam hominis conſecratio, & ſanctificatio, maxime cum voto firmatur: & conſequenter votum annexum tali conſecrationi per illam ſolennizari, ſive inhabilitet perſonam ad matrimonium, ſive non inhabilitet. E contrarioque nullum eſſe votum ſolenne ſine aliqua conſecratione, id eſt, dedicatione ad divinum obſequium, ſub aliqua forma præſcripta, & ſolenni: nam per profeſſionem tacitam etiam fit talis dedicatio perpetua, & in ea neceſſaria eſt aliqua externa forma præſcripta, licet illa non in benedictione verbali vel cæremoniali, ut ſic rem declarem, ſed in alio publico actu, vel uſu religioſo conſiſtat. Quod autem talis conſecratio, & vera ſolennitas voti ſine inhabilitate ad matrimonium inveniri poſſit, juxta ſententiam hanc nullum inconveniens reputatur.

Prædicta ſententia ſingularis eſt.

11 Hæc ſententia in primis mihi eſt ſingularis. Vaſquez enim nullum ejus authorem refert, & omnes Doctores in duobus ſequentibus capitibus referendi pro comperto ſupponunt, omne votum caſtitatis, quod non irritat matrimonium contractum, vel contrahendum, quomodocumque fiat, eſſe ſimplex, licet ſolennitatem externam, & accidentalem habere poſſit: & e converſo omne votum proprie, & theologice ſolenne, irritare matrimonium, vel præcedens non conſummatum, vel ſaltem ſubſequens: & conſequenter omne caſtitatis votum, quod hujuſmodi effectum efficere non poteſt, eſſe ſimplex, quia omne votum caſtitatis aut ſimplex eſt aut ſolenne. Unde etiam Cajet. art. 7. dixit potuiſſe per Eccleſiam fieri, ut votum caſtitatis annexum ordini ſacro ſimplex eſſet, & non ſolenne, utique ſi non inhabilitaſſet perſonam ad matrimonium, ſed tantum naturalem obligationem voti caſtitatis induceret: hoc autem locum non haberet, ſi ſolennitas ſubſtantialis voti, in modo tantum emittendi tale votum, ut ſacræ ordinationi annexum, conſiſteret. Idemque de voto annexo profeſſioni religioſæ dici poteſt: nam potuiſſet Eccleſia non dare tali voto efficaciam inhabilitandi perſonam ad matrimonium, vel irritandi, ut infra videbimus. Et tunc licet in exteriori ritu, eodem modo fieret, non eſſet ſolenne in ea proprietate, in qua nunc loquimur.

12 Quod ſi nomen hoc voti ſolennis in alia ſignificatione accipiatur, erit de nomine contentio, & in æquivoco laboravimus, non diſtinguendo inter ſolennitatem mere externam, quam nos accidentalem appellamus, & quaſi internam, quam ſubſtantialem vocamus: quia illa eſt, quæ adæquate diſtinguit votum ſolenne a ſimplici, ut de his votis nunc tractamus. Nam omnis extrinſeca ſolennitas poteſt in ſimplici voto inveniri, ut ſumitur ex c. *per tuas*, de voto, ubi votum ingrediendi religionem dicitur ſolenniter emiſſum. Ubi addit Innocentius, votum illud dici ſolenniter factum, quia in præſentia Abbatis, & multorum emiſſum fuerat, non tamen fuiſse ſolenne, eo modo, quo votum cōtinentiæ religioſæ ſolenne dicitur. Et idem ſentit Abbas adjungens, forte intervenisse publicum inſtrumentum, cum præſentia Abbatis, quod civilem (ut ſic dicam) ſolennitatem auget. Additque Innocentius, etiā alia vota peregrinationis, vel terræ ſanctæ, ſi cum externo ritu ſolenni fiant, poſſe dici ſolēnia: *ſicut*, ait, *ſolenne dicitur propter ſolennitatem vulgi*. Ita ergo in præſenti dicimus, etiam votum abſolutum continentiæ, ordinis, vel religionis, ſi ita fiat, ut non inhabilitet perſonam ad matrimonium, poſſe dici ſolenne ſolennitate vulgi, non tamen propria theologica ſolennitate, de qua tractamus.

Votū ſubſtant aliter ſolenne inhabilitat ad matrimonium.

13 Quod verum eſſe cenſeo, etiamſi loquamur de aliqua ſolennitate externa ex inſtitutione Eccleſiæ neceſſaria ad valorem voti. Idem enim poſſet Eccleſia ordinare in votis ſimplicibus, ſaltem gravioribus, ac perpetuis; utique, ut non eſſent valida, niſi coram teſtibus, vel prælato, vel aliqua ſimili circumſtantia: & nihilominus votum ſic factum non tranſcenderet gradum voti ſimplicis, prout nunc illud adæquate contra ſolenne diſtinguimus, etiamſi vulgari, vel civili modo poſſet dici ſolenne, ſicut teſtamentum, aut alienatio, vel contractus rite facta, dicuntur ſolennia: ubi vox, *ſolennia*, nihil aliud ſignificat, quam eſſe valida, & debito modo facta; hic autem plus ad votum ſolenne requirimus, nimirum, quod ſit validum, non ſolum ad obligandum, ſed etiam ad inhabilitandum perſonam. Ac denique, ne de voce contendamus, ſupponimus, nos ita loqui cum communi Doctorum, de ſolenni voto. Unde conſequenter dicimus, ſolennitatem in modo nuncupandi votum, niſi talis ſit, ut votum ſic factum non ſolum ſit validum ad obligandum ad continentiam perpetuam, ſed etiam ad irritandum matrimonium, non eſſe ſufficientem ad conſtituendum votum ſolenne proprie, ſed tantum vulgari modo.

14 Hac ergo ſuppoſita vocis ſignificatione, quod ad rem attinet, addimus, votum caſtitatis, etiamſi peculiari ritu externo, & ſolenni ab Eccleſia ordinato, & ad valorem voti requiſito fiat, non poſſe ex vi talis ſolennitatis, habere vim inhabilitandi perſonam, niſi in ipſa inſtitutione Eccleſiæ id ſpecialiter expreſſum, & additum ſit: ideoque non poſſe eſſe ſolenne ſubſtantialiter ex vi talis ritus, ſive nomine conſecrationis, aut benedictionis, aut ſolennitatis externæ, ſive quocumque alio nomine appelletur. Et hoc in ſequentibus capitibus magis explicabitur, & confirmabitur. Neque contra hanc doctrinam induci poteſt caput unicum de Voto. in 6. quin potius illam confirmat. Fatemur enim ibi ſupponi, poſſe votum habere aliquam ſolennitatem ſine efficacia dirimendi matrimonium, quod etiam probat d. c. *per tuas*, & communis modus loquendi: ſed illa ſolennitas præciſe ſumpta accidentalis eſt, & vulgaris, & ideo in interrogatione propoſita in illo capite additur, quod votum debeat eſſe ſolenne, & ad dirimendum matrimonium efficax. Ubi ſecunda particula determinat, & declarat priorem; & ita diſtinguuntur, tanquam quid generale, & determinatum, ut interrogatio ad votum ſubſtantialiter ſolenne definiatur. Et ideo nihil obſtant illa verba, quo minus efficacia voti ad inhabilitandam perſonam ſolennitatem ejus ſubſtantialiter compleat;

licet

licet ordinarie requirat, vel ſupponat aliam vulgarem ſolennitatem, ut in capite præcedenti diximus.

Solvuntur argumēta in contrarium allata.

15 Unde ad primam confirmationem, & alteram ponderationem Pontificii reſponſi, dicimus, non potuiſſe Pontificem convenienter reſpondere, illud votum eſſe ſolenne cum efficacia ad dirimendum matrimonium, quod inhabilitare poteſt perſonam: nam hoc eſſet, idem per idem æquivalentibus verbis repetere, & nullam lucem ſua reſponſione quæſito afferre. Optime igitur reſpondet, declarando, cui voto efficacitas illa conveniat, & ſic ait, ſolum in voto ſolennizato per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel per profeſſionem religionis approbatæ inveniri. Ubi ſignificat quidem, in voto habente efficaciam illam ſupponi aliquam ſolennizationem externam: declarat autem non cuicumque ſolennitati ſimili, ſed illis duabus, quas exprimit, inditam eſſe illam efficaciam, quæ talia vota faciat ſpeciali modo, & quaſi per antonomaſiam ſolennia. Unde cum ſubdit: *Reliqua vero vota, &c.* plane indicat alia omnia vota caſtitatis, quæcumque hunc effectum non habent, eſſe ſimplicia, etiamſi ſecundum quid, & vulgari modo ſolenniter fieri poſſint. Et hoc etiam indicant illa excluſiva verba: *Declaramus, ſolum illud votum debere dici ſolenne, quantum ad matrimonium poſt contractum dirimendum*; id eſt, ſimpliciter, ac propria, & canonica ſolennitate. Unde altera explicatio in argumento ſubjuncta plane deſtruit textum, quia Pontifex non dicit, votum eſſe ſolenne, quia fit modo præſcripto, nam hoc etiam votis ſimplicibus convenire poteſt; ſed dicit, votum ſolennizatum cum tali proprietate ſolum eſſe, quod tali, vel tali modo fit.

Reſpondetur ad ſecundam confirmationem.

16 Ad ſecundam confirmationem dicimus interroganti, quod votum irritet matrimonium, ſimplex, an ſolenne? recte reſponderi, ſolenne, quod inhabilitat ad matrimonium: quod ſi rurſus ille interroget, quodnam ſit ſolenne votum? vere quidem poſſet reſponderi, eſſe illud, quod irritat matrimonium. At vero ſuppoſita priori interrogatione non eſſet accommodata reſponſio reſpectu interrogantis, quia in eadem ignorantia relinqueretur; ideoque tunc melius reſpondebitur eo modo, quo reſpondet Pontifex, eſſe illud, quod ſacro ordini, vel profeſſioni religionis approbatæ annexum eſt. Si autem abſolute aliquis inciperet interrogando, quod ſit votum ſolenne? Optime reſpondebitur ei, eſſe illud, quod vim habet irritandi matrimonium: nam per effectum ſatis apte ſolennitas illa explicatur. Si autem ulterius interrogetur, quod votum illum effectum habeat? tunc optime, & convenienter dabitur Bonifacii reſponſum. Unde nunquam oportet reſpondere, votū ſolenne eſſe, quod præſcripto ritu, & forma fit; imo hæc reſpōſioni ſuppoſita eſt: nam interrogatio intelligenda eſt de voto ſolenni, proprio, & ſpeciali modo: & illa reſponſio eſt de voto generali, & vulgari modo, ſolenni appellato. Circa illud autem Pontificium reſponſum

Advertendum circa reſponſionem Bonifacii.

obiter notari oportet, datum eſſe de voto continentiæ ſolēni, prout nunc eſt in Eccleſia, & non prout eſſe poſſet. Nam abſolute poſſet per Eccleſiam fieri, ut vota annexa ordini ſacro, & profeſſioni religioſæ, eſſent ſimplicia; & ut alia vota non ſic annexa eſſent ſolennia: ut partim dictū eſt, & partim in ſequentibus oſtendemus.

Ultimæ confirmationi ſatisfit.

Ad ultimam confirmationem concedo, ſi quando fuit in Eccleſia votum caſtitatis annexum religioni, & non inhabilitans perſonam ad matrimonium, non fuiſſe ſolenne, ut diſtinguitur a ſimplici, ſed abſolute fuiſſe ſimplex. An vero aliquando fuerit talis uſus in Eccleſia: & e contrario, an omne votum habens nunc illum effectum ſit ſolenne; in ſequentibus, & præſertim tomo ſequenti, tractando de inſtituto Societatis dicetur.

Opinio Vaſquez eſt aliena a quæſtione propoſita, & a mente, & doctrina D. Thom.

17 Ex quibus manifeſtum eſt, illam ſententiam non poſſe accommodari ad primam opinionem in principio poſitam: quia illa non loquitur de ſolennitate tantum externa, & vulgari, ſed de illa, quæ vim confert dirimendi matrimonium. Et præcipue aliena eſt illa declaratio a mente D. Th. qui aperte loquitur de ſolennitate, cui adeo repugnet matrimonium, ut nec de abſoluta poteſtate Pontificis, aut valere, aut licere poſſit. Sic ergo negatum a nobis eſt, talem ſolennitatem poſſe ex ſola conſecratione, aut benedictione provenire. Unde ad fundamentum illius opinionis reſpondemus, ſolum procedere de ſolennitate extrinſeca pertinente, vel ad ornatum actus, vel ad ſummum ad actus valorem in ſua intrinſeca ſpecie, & obligatione: & de hac ſolennitate procedunt exempla inducta, & ratio, ſeu proportio ab eis ſumpta. Et ſic fatemur, aliquam conſecrationem, aut benedictionem eſſe ſolennitatem proportionatam, ut emiſſio talis voti decenter, & ornate fiat: non tamen inde fit, vel eſſe neceſſariam ad valorem, vel ſufficere ad prædictam efficaciam actus, niſi per aliquam legem id inſtituatur, multoque minus eſſe per ſe, & natura ſua ſufficientem ad dandam actui ſubſtantialem ſolennitatem, quæ in efficacitate ad inhabilitandam perſonam conſummatur. Nec aliud probat antiquus uſus talis conſecrationis, aut benedictionis.

Satisfit ſententiæ D. Thom.

18 Sed quid ad D.Th. Medin. d. lib. 4. Controv. 7. c. 35. & 36. omnino contendit, D.Th. illam opinionem, ut ſonat, docuiſſe, & in ea re falſam ſententiam tenuiſſe, vel approbaſſe. Idque, inter alia, ſuadere conatur ex veterum Thomiſtarum expoſitione: qui ut votum ſolenne caſtitatis eſſe indiſpenſabile defenderent, per eam benedictionem neſcio quid monacho indelebiliter imprimi docuerunt, ut ille ait. Nihilominus Soto lib. 7. de Juſt. q. 2. art. 5. & in 4. diſt. 38. q. 2. art. 1. exponit D.Th. ut non intellexerit, benedictionem ſolennem, quæ externo ritu, & cæremoniis, ac orationibus fit, dare voto formaliter, aut efficienter ſubſtantialem ſolennitatem, vel efficaciam ad inhabilitandum perſonam voventem ad matrimonium; ſed per illam, tanquam per quoddam ſignum ſolennitatem voti explicaſſe, quia cum illa induci ſolet. Et hanc expoſitionem ſequuntur multi moderni Thomiſtæ, & Sancius ſupra; & mihi etiam non videtur credibile, exiſtimaſſe D.Th. externam benedictionem per ſe poſſe, aut aliquid imprimere voventi, aut dictos morales effectus infallibiliter, & ex ſe habere, quia talis aſſertio valde abſurda eſt, & nullo fundamento nixa, ut probant ſupra adducta. Verumtamen etiam difficile intelligitur, quomodo illa benedictio ſit certum ſignum ſolennitatis voti ſubſtantialis, cum & ſine tali benedictione poſſit dari votum proprie ſolenne, & ſuper emittentem vota tantum ſimplicia poſſit cadere talis benedictio. Probabile ergo eſt, quod ſupra dicebam, D.Th. per conſecrationem, & benedictionem nihil aliud intellexiſse, quam ipſammet traditionem, qua profitens religionem ſeipſum religioni tradit; & docuiſse hanc eſse voti ſolennitatem; & ſic coincidit illa opinio cum alia capite ſequenti tractanda. Et tacite ſic etiam exponit D.Thomam Petrus Soto lect. 5. de Matrim. ad finem.

CAPUT VII.

Utrum ſolemnitas voti caſtitatis conſiſtat in donatione, ſeu traditione ſui ipſius, quam religioſus Deo, & religioni facit.

Traditio religioſi facta religioni diſtinguitur re ipſa a voto caſtitatis.

1 SUpponit hæc quæſtio, in profeſſione religioſa duo intervenire: unum eſt donatio quædam, quam religioni religioſus de ſeipſo facit, quando illum ſtatum aſſumit, eamque Prælatus nomine religionis acceptat; de qua infra tractando de profeſſione ſtatus religioſi latius dicendum eſt: aliud eſt votum caſtitatis, quod in ſe non eſt donatio, ſed promiſſio ſoli Deo facta, ut ex primo libro de Voto ſuppono, præſertim in c. 14. Unde iſta duo diſtincta ſunt, non tantum ratione (ut quidam cogitaſse videntur) ſed reipſa, tum quia donatio ſui, quam religioni religioſus facit, nec eſt materia voti caſtitatis, neque habet pro objecto & materia corpus proprium in ordine ad caſtitatem ſervandam, ſed in ordine ad obſequium, & ſubjectionem religionis: tum etiam, quia illa donatio, ſeu traditio, non eſt differentia contrahens votum, vel unum aliquid cum illo componens ſecundum rationem, ut in d.c. 14. oſtendi. Tum denique, quia duo illa mutuo ſunt ſeparabilia; poſset enim illa donatio ſola fieri ſine voto caſtitatis, ut fit ab aliquibus donatis, ſeu converſis, & olim fiebat voluntate parentum de filiis parvulis, ut infra tractando de ingreſſu religionis videbimus. Et e contrario votum caſtitatis fieri poteſt etiam in manibus alicujus prælati, & cum ſolennitate externa, ſine alia donatione voventis, ut olim fortaſse a ſacris virginibus fiebat; & licet tunc forte non inhabilitaret perſonam ad matrimonium, poſset tamen Eccleſia id inſtituere, ut ex dicendis patebit. Sunt ergo illa duo in re diſtincta: nunc vero in profeſſione religioſa ſimul fiunt, & quaſi conjun-

junguntur moraliter ad unam profeſſionem religioſam quaſi artificioſe componendam. Hac ergo veritate ſuppoſita, merito inveſtigamus, an donatio illa voto caſtitatis adjuncta, ſit illa ſolennitas, ratione cujus votum illud vim habet inhabilitandi perſonam ad matrimonium.

Secunda opinio affirmat ſolennitatẽ voti caſtitatis formaliter conſiſtere in dicta traditione.

2 Secunda principalis opinio in hac materia eſt, ſolennitatem voti caſtitatis formaliter conſiſtere in dicta traditione: ita docent graves Theologi. D.Th. in 4.diſt. 38.q.1.art.2.q.3. in corpore, & ad 2.& art.3.q.3. Idem habet quodlib.3.art.18.& quodlib.10.art.11.ad 1. Probabileque eſt in 2. 2. idem dicere voluiſſe, cum conſecrationi ſpeciali ſolennitatem tribuit, nomine conſecrationis dictam traditionem intelligendo, quia per illam conſecratur homo divino obſequio, ut in fine præcedentis capitis dixi. Sub nomine vero traditionis idem docuerunt Bonav.d.diſt.38.art.2.q.1. Durand.q. 1. Richard. art. 7. q. 2. Argentin. a.3. ad 1. Mairon.q. unica particula 4. Et ex Thomiſtis Capreol.diſt.33.a.1. concluſ.2.& 3.& a.3. ad 1. Scoti contra 2.concl. & ibi Deza.a.3. notab.4. Arag.2.2.q.88.a.7.& Soto diſt.38. q.2.art.1.& 2.& lib.7. de juſtitia.q.2.a.5.col.6. Et idem ſentit Petrus Soto d.lect.5. de Matrim.ad finem, quamvis nonnulla dicat, quæ obſcuriorem ejus mentem red dunt, ut in diſcurſu videbimus. Clarius loquitur Turrecr. in c. *presbyteris*, diſt. 27. & in c. *ſicut bonum*, 27. q.1.a.2. Et ex ſcriptoribus noſtræ Societatis, ſequuntur hanc ſententiam Valentia 3.tom.diſp.6.q.6.punct.5.& in 4.tomo diſp.10. de Matrim.q.5.punct.3. Henriq.lib. 12. de Matrim. c.5. n.3.& 4. qui alios refert, & plures Sancius infra citandus. Eſt autem in modo loquendi aliqua diverſitas inter hos authores, nam quidam aſſerunt, ipſam ſui traditionem, quam religioſus facit religioni, eſſe eſſentialiter ipſum votum ſolenne caſtitatis, quod nobis non placet, ut in lib.1. de voto c.14.& paulo etiam ante diximus, & in ſequentibus iterum dicemus. Alii ergo diſtinguendo illa duo, prout nos illa diſtinximus, dicunt ab ipſa traditione habere votum vim inhabilitandi perſonam ad matrimonium, & ideo illam eſſe veluti moralem formam ſolennizantem ejuſmodi votum. Et in hoc ſenſu dicunt, votum ſolenne caſtitatis includere promiſſionem, cum traditione, & translatione dominii in Deum mediante homine, ſeu in hominem vice Dei. Et ita loquitur D.Th. d.q.3.a.18.

Fundamẽtum præcipuum hujus ſententiæ.

3 Primum, & præcipuum hujus ſententiæ fundamentum eſt, quia res uni tradita non poteſt alteri valide donari; ergo religioſus donatus Deo per votum habens traditionem annexam non poteſt valide ſe tradere alteri homini in conjugem; ergo ex vi talis voti dictæ traditioni conjuncti, talis perſona fit ad matrimonium validum contrahendum inhabilis: ſed in hoc conſiſtit ſubſtantialis ſolennitas voti caſtitatis, vel certe illud eſt infallibile ſignum talis voti, ut dictum eſt. Ergo votum caſtitatis religioſæ ex vi prędictę donationis ſolennizatur, & reddit perſonam inhabilem ad ſtatũ matrimonii. Probatur hæc ultima conſequentia, quia traditio proprii corporis, quę in matrimonio fit, repugnat formaliter, ac directe cũ prædicta traditione religioſa.

Declaratur, & cõfirmatur.

4 Secundo declaratur amplius hæc ratio, quia poſſibilis eſt ſtatus religioſus, in quo talis fiat traditio proprii corporis ad cœlibatum ſervandum in Dei honorem, ut ſit incompoſſibilis cum traditione matrimonii; ergo talis eſt illa, quæ nunc fit in profeſſione religioſa cum voto caſtitatis; ergo inde habet tale votum, ut ſit ſolenne. Antecedens probatur, quia in tali genere traditionis nulla eſt repugnantia; nam homo poteſt ſe tradere Deo in ejus obſequium, prout voluerit, & Deus per miniſtros ſuos poteſt talem traditionem acceptare, & ita peculiare dominium in corpus talis hominis acquirere, præter generale dominium omnium, quod ex vi creationis habet. Sicut aliarum rerum temporalium, quæ ad cultum Eccleſiæ donantur, acquirit Deus ſpeciale dominium, ratione cujus non poteſt donator de illis amplius diſponere, vel alteri eas donare, quia per donationem Deo factam ſe tali poteſtate, & priori dominio privavit: ita ergo poteſt fieri in dominio proprii corporis. Sicut poteſt etiam unus homo alteri ſe in ſervitutem tradere, per quam donationem ab alio acceptatam, ſui dominium, & propriam libertatem amittit, ita ut nec poſſit ſe a ſervitute eximere, nec alteri donare: cur ergo non poterit homo ſimili modo ſe Deo tradere? Probatur ergo prima conſequentia, quia per religioſam profeſſionem homo perfectiſſime tradit ſe Deo in obſequium ejus, quantum poteſt, & ideo poſſeſſio illa quædam mors myſtica, ſeu civilis reputatur. Sicut de monacha dixit Eugenius Papa in c. *placuit commun.* 16.q.1. *Mundo mortuus eſt, Deo autem vivit*. Ergo in eo ſtatu facit homo maximam ſui abnegationem, & abdicationem proprii dominii, ejuſque translationem in Deum, quam facere poteſt.

Declaratur ſtatus propoſitæ difficultatis.

5 Hanc ſententiam impugnant Scotus, Paludanus, Palacios, & multi alii in 4.diſt.38. & ex modernis Medina, Sancius, Vaſquez, & alii, non tamen omnia, quę objiciunt, efficacia ſunt. Et ideo ad exacte inveſtigandam hujuſmodi ſententiæ veritatem, vel probabilitatem, ſuppono, duobus modis poſſe intelligi traditionem illam inhabilitare perſonam ad matrimonium, vel ex natura ſua, ac proinde jure divino naturali, vel ex inſtitutione Eccleſiæ. Et licet utroque modo aſſeratur, de priori eſt tota controverſia, nam in illo maxime loquuntur citati authores, contra quem ſenſum argumentatur in primis Scotus ſupra, quia etiam per votum ſimplex caſtitatis homo tradit corpus ſuum Deo, quantum ad effectum voti, qui eſt abſtinere ab uſu carnali, vel ſaltem in arbitrio hominis eſt hoc modo, & intentione vovere caſtitatem, ſi velit. Nam, cur non? Pendet enim hoc ex ejus libertate; ergo etiam tale votum erit ſolenne, & irritabit matrimonium ſubſequens, quod dici non poteſt. Ergo nec de voto facto cum traditione facta per hominem id dici poteſt. Probatur prima conſequentia, quia non minus transfert aliquis a ſe, quod immediate dat Deo, quam quod mediante homine illi donat. Nam ſi quis dicat Deum noluiſſe aliquid ſibi donari immediate, nec acceptare illud, niſi per hominem, oſtendat (inquit Scotus) hanc voluntatem Dei in Scriptura, quia nimirum ſola ratione oſtendi non poteſt. Quia ſicut homo poteſt habere animum promittendi Deo immediate, ita & donandi. Nam quod inter homines non ſit donatio, nec tranſlatio dominii per ſolum internum actum voluntatis, ideo eſt, quia eſt occultus alteri homini, qui debet donationem acceptare, ut conſummetur. At vero Deus optime novit internos actus voluntatis, & ſicut acceptat promiſſionem pure mentalem, ita poteſt acceptare donationem ipſi immediate factam; ergo non poteſt cum fundamento dici, promiſſionem acceptare, non vero traditionem.

Inſtantia ſolvitur.

6 Dicunt autem aliqui, donationem proprii corporis eſſe rem graviorem, quam promiſſionem caſtitatis, & ideo licet Deus acceptet promiſſionem, noluiſſe per ſeipſum acceptare traditionem, quæ multo majorem deliberationem requirit. Hoc autem non ſatisfacit, quia etiam votum caſtitatis eſt res graviſſima, & magnam deliberationem poſtulat: & ſimiliter votum intrandi religionem graviſſimum eſt, & virtute quodammodo includit traditionem religioſam, ad quam obligat, & nihilominus Deus per ſeipſum illud acceptat: ergo etiam acceptabit traditionem proprii corporis ad cęlibatum ſervandum, ſi ſolo animo interno fiat. Jam ergo probatur ſecunda conſequentia, vel concluditur aliter argumentum, quia traditio interna proprii corporis ad ſervandam continentiam ſoli Deo facta non irritat matrimonium ſubſequens, nec privat hominem poteſtate tradendi ſuum corpus conjugi ad actum cœlibatui contrarium: ergo nec traditio facta exterius in manibus prælati habet illum effectum ab intrinſeco ex ipſo jure naturæ. Dices, nunc eſſe ab Eccleſia præſcriptam formam ſe tradendi Deo, juxta quam requiritur acceptatio in religione approbata, & ideo internam traditionem nullam eſſe. Sed contra hoc eſt, quia ſaltem ex ſola rei natura, & ſtando in jure divino, homo poteſt ſeipſum tradere Deo efficaciter, ſua voluntate, ita ut ſe ad matrimonium rite contrahendum, inhabilem, & impotentem redderet, quod incredibile eſt.

Confirmatur.

7 Unde hanc rationem ita defendit, & amplificat Medina ſupra c.22.25.& ſequentibus, ut dicat, votum ſimplex caſtitatis non ſolum poſſe cum traditione fieri, ſed etiam ſine illa perpetuum eſſe non poſſe: immo indicat, neque verum votum eſſe poſſe, nec inducere

obli-

obligationem. Ita enim argumentatur contra prædictam ſententiam; quia ſi votum caſtitatis non includit traditionem, ex vi illius Deus non habet ſpecialem poteſtatem, vel jus in corpus voventis; ergo nec vovens tenetur ſpeciali obligatione ad abſtinendum a conjugio. Unde ulterius diſtinguit duplex, vel etiam triplex votum caſtitatis: unum, quod traditionem, licet occultam, vel privatam continet: aliud, quod nuda eſt promiſſio, quod, ut ait principio c. 27. non niſi imperfectiſſima ratione eſt votum: & inferius abſolute profert, non eſſe votum, licet votum promiſſionem ſupponat. Ac tandem in hoc diſtinguit promiſſionem a voto caſtitatis, quod promiſſio eſt de edendo voto caſtitatis, & ideo non perficit ſpirituale matrimonium cum Deo: votum autem eſt de caſtitate ipſa ſervanda. Unde etiam ait, promiſſionem caſtitatis perficere tantum quaſi ſponſalia de futuro cum Deo: votum autem caſtitatis perficere matrimonium, quia continet internam profeſſionem, per quam vovens corpus ſuum Deo tradit. Ex quo tandem concludit c. 28. non omne votum etiam ſimplex eſſe promiſſionem: nam votum caſtitatis ſimplex non eſt promiſſio, ſed traditio. Unde a fortiori idem docet de voto ſolenni, quia oppoſitæ differentiæ non poſſunt formaliter eidem convenire: traditio autem, & promiſſio oppoſitas habent differentias. Ergo. Et hanc doctrinam videtur ſumpſiſſe Medina magna ex parte ex gloſſa 27. q. 1. in principio. verſ. *Quod voventes.* & c. 1. verſ. *ſub teſtimonio.* Et illa etiã utuntur Azor. d. li. 2. c. 6. q. 6. 7. & 8. & Sanc. d. diſp. 25. n. 4. 5. & 6.

Medina duplex, vel triplex votũ caſtitatis diſtinguit, & ſimiliter promiſſionem ab ipſo voto.

Impugnatur Medinæ impugnatio.

8 Nihilominus hæc impugnatio prædictæ ſententiæ parum efficax mihi videtur, & prout a Medina urgetur, multa falſa, & abſurda continet. Nam in primis perinde eſt dicere, dari aliquod votum, quod non ſit promiſſio, ac dicere dari hominem, qui animal non ſit: nam ſicut animal eſt genus hominis, ita promiſſio eſt genus voti, ut in lib. 1. de Voto c. 13. & 14. ex Scriptura, Patribus, & ratione probatum eſt. Et de voto caſtitatis in particulari probatur, quia nullum eſt votum caſtitatis, quod non obliget ex fidelitate Deo debita ad ſervandam caſtitatem in futurum; ſed talis obligatio non naſcitur, niſi ex promiſſione Deo facta, ut dicto loco probatum eſt, & ſtatim amplius declarabitur; ergo nullum eſt votum caſtitatis, quod non ſit promiſſio. Quod non ſolum de ſimplici, ſed etiam de ſolenni voto caſtitatis verum eſt, etiam juxta prædictam ſententiam recte explicatam, quia eſſentialiter eſt promiſſio, licet illi traditio conjungatur, ut jam dixi hic, & in lib. 1. de Voto, & in ſequentibus amplius confirmabitur. E contrario etiam nulla eſt promiſſio caſtitatis Deo facta, quæ non ſit votum, quia illa eſt voti definitio. Nec inſtantia de promiſſione vovendi caſtitatem eſt ad rem, quia etiam illa eſt veriſſimum, & propriiſſimum votum. Sicut eſt verum votum promiſſio ingrediendi religionem, quia eſt promiſſio facta Deo, & obligat ex fidelitate Deo debita. Non tamen eſt votum caſtitatis, quia non cadit immediate in illam, ſed in ſtatum religionis, & conſequenter in ipſum votum caſtitatis. Unde eſt quaſi reflexum votum, quod obligat ad vovendam caſtitatem, non vero ad caſtitatem ipſam, quamdiu non vovetur. Sicut votum religionis obligat ad vovendam obedientiam, non tamen ad obedientiam ipſam ſervandam. Promiſſio ergo vovendi caſtitatem ſicut non eſt votum caſtitatis, ita nec eſt promiſſio caſtitatis: & e contrario, ſicut eſt promiſſio vovendi, ita etiam eſt votum vovendi. Unde non differt a voto caſtitatis in genere voti, ſed in proxima voti materia.

Poteſt dari votum ſimplex caſtitatis, quod ſit pura promiſſio, & nullam habeat traditionem.

9 Deinde non videtur dubium, quin poſſit dari votum ſimplex caſtitatis, quod ſit pura promiſſio, & nullam traditionem habeat adjunctam. Probatur ex dictis, quia idem actus non poteſt eſſe promiſſio, & traditio, ut idem author fatetur, & in c. 14. de voto late probavi. Neque etiam illi duo actus promittendi, & tradendi rem promiſſam, ſunt per ſe, aut neceſſario conjuncti, ſed ſeparari poſſunt pro arbitrio libertatis. Sæpe enim donamus, quod nunquam promiſimus; & promittimus, quod vel nunquam, vel ſaltem non ſtatim tradimus. Quin potius repugnat circa eamdem omnino rem, & ſecundum idem verſari ſimul promiſſionem, & traditionem: nam promiſſio reſpicit futurum, traditio de præſenti ſit. Quod ſi interdum ſit de præſenti donatio alicujus rei cum promiſſione aliqua, tunc non promittitur res jam donata, id enim repugnat, ſed promittitur vel fructus talis rei, vel conſervatio donationis factæ, vel quid ſimile. Ergo poteſt dari pura promiſſio caſtitatis, quæ nec ſit traditio, nec habeat illam conjunctam. Probatur prior pars, tum ex illo principio, quod promiſſio & traditio non ſunt idem actus: tum quia caſtitas non conſiſtat quaſi in habitu, vel re aliqua permanenti, ſed in carentia actuum futurorum voluntaria. Et ideo non donatur caſtitas ipſa, cum ſit votum, ſed promittitur ejus obſervatio. Altera item pars illationis probatur, quia dato, & non conceſſo, quod ſubjectum, vel principium caſtitatis, id eſt, corpus, vel voluntas poſſit donari, cum caſtitas ipſa promittitur, ſemper id pendebit ex libertate voluntatis. Ergo poteſt homo promittere caſtitatem, nullam ſui donationem faciendo.

10 Denique addo contra Scotum, votum ſimplex caſtitatis ſoli Deo factum non poſſe habere traditionem adjunctam proprii corporis, quæ ſoli Deo immediate ſiat; ita etiam docuit Soto, & illum ſecutus eſt Sancius cum aliis, quos refert: rationem autem convincentem reddere difficile eſt. Probatur autem primo inductione, quia licet homo ita promittat Deo res ſuas ad cultum ejus, ut ſimul habeat voluntatem, & animum deliberatum tradendi illas Deo ſtatim, & ex tunc; nihilominus, quamdiu illa non præbet Eccleſiæ, vel pauperibus, vel in alia opera pia illa expendit, non abdicat a ſe dominium talium rerum, aliàs manerent illa bona ſub ſolo dominio Dei, quod eſt abſurdum: tum quia aliàs poſſet quilibet ſciens factum illius hominis, illa bona, tanquam nullius hominis exiſtentia occupare ſine injuſtitia contra priorem dominum: tum etiam, quia aliàs licet prior dominus nullum votum proprium, ſeu promiſſionem feciſſet Deo, eo ipſo, quod haberet voluntatem donandi talia bona Deo, maneret obligatus ex juſtitia ad non retinendum talia bona, neque poſſet alteri ea ſine injuſtitia contra Deum donare, nec valida eſſet talis ſecunda donatio, immo nec jam poſſet ſuo arbitrio ad hoc, vel illud opus pium applicare illa, ſi a principio non eadem interna voluntate, qua Deo donavit illa bona, jus illud ſibi non reſervavit. Quia poſtquam in Dei dominium tranſierunt, nulla privata perſona eſt diſpenſator illorum, ſed Papa, vel Epiſcopus, qui eſt vicarius Dei. Teneretur ergo homo ille tradere bona illa paſtoribus Eccleſiæ, ut ſuo arbitrio ea in Dei cultum expendant: quæ omnia videntur incredibilia, & abſurda.

Additur contra Scotum.

Notandũ circa internam donationẽ Deo factã.

11 Item, ſi quis habeat voluntatem tradendi Deo diei hujus laborem, vel peregrinando, vel in templi ædificationem operas ſuas præſtando, non adhibendo promiſſionem, aut votum proprium, ſed tantum per modum donationis illas operas, tanquam fructus arboris Deo tradendo, non committet injuſtitiæ peccatum, etiamſi illas non faciat; ergo ſignum eſt, non tranſtuliſſe in Deum dominium talium actionum, nec jus æquivalens dominio. Immo quamvis illas omittat, nihil peccabit, ſi revera non promiſit, quia illa voluntas non eſt, niſi propoſitum de ſe efficax id faciendi, & quidquid aliud voluntas conatur, vanum eſt, ſi non prodeat in actum promittendi, ſeu vovendi Deo, vel donandi alicui homini propter Deum, vel vice ipſius. Unde in Scriptura non legimus alium modum, quo ſe homo Deo obliget, niſi vovendo, ſeu promittendo, quod idem eſt, ut oſtendi d. lib. 1. de Voto. c. 13. Neque etiam legimus aliud genus pacti inter Deum, & homines immediate, niſi vel mediante præcepto, & promiſſione ex parte Dei, ut Geneſ. 12. & 17. & ſæpe in lege veteri, vel mediante voto, & promiſſione ex parte hominis, ut de Jacob Geneſ. 28. & ſimilibus. Ergo alius modus pacti per modum traditionis, aut internæ donationis factæ Deo, fictus eſt, & ſine fundamento. Quod ergo in bonis externis explicatum eſt, etiam de proprio corpore eſt intelligendum: nam licet homo habeat internam voluntatem tradendi corpus Deo in ſpeciale obſequium ejus, non eſt veriſimile vel amittere aliquod dominium in corpus ſuum, quod in Deum transferat, vel novam obligationem ſibi imponere, præſertim ſervandi caſtitatem, ſi illam non vovit: idemque eſt de voluntate ſe donandi Deo ad illi obediendum, & ſimilibus,

Nam hujuſmodi voluntas ſolum eſt bonum propoſitum, quod per ſe obligationem non inducit, ut in lib. 1. de Voto. probatum eſt.

Differentia inter promiſſionem, & donationem.

12 Ratio vero reddi poteſt, primo ex differentia inter promiſſionem, & donationem: nam promiſſio eſt quaſi lex particularis, quam homo ſibi imponit, & ideo poteſt fieri immediate ipſi Deo, quia ſuum effectum habet immediate in ipſo vovente, quem ſpecialiter obligat ad cultum Dei, cujus obligationis homo eſt capax, & Deus talem etiam promiſſionem acceptat, quoniam ad cultum ejus pertinet, & hominem ſic obligari bonum eſt. At vero donatio per ſe, & immediate non obligat donantem, nec in illo habet effectum ſuum proprium, ſed in donatario, in quem transfert dominium rei donatæ, & inde fit, ut donans illo privetur, & conſequenter obligetur ad non agendum contra donationem factam. Hinc ergo provenit, ut homo non poſſit Deo donare aliquid immediate in ſeipſo: vel quia Deus in ſe non eſt capax privati, imperfectique dominii quale homo habet, qui non poteſt perfectius dominium dare, quam habeat. Vel quia (ut recte notavit Sancius) dominium ordinatur ad uſum, & gubernationem rei, aliàs fruſtra eſſet. Deus autem non ſuſcipit in ſe peculiarem uſum, & gubernationem alicujus rei per modum cauſæ proximæ, & particularis, ſed vult, ut bona particularia per cauſas ſecundas gubernentur, & adminiſtrentur, etiamſi in cultum ejus donentur. Ideoque non acceptat, nec uſurpat dominium particulare alicujus rei per ſeipſum; ſed ſi quid donatur ei, vel in cultum ejus, vult dari miniſtris ſuis, ut ab eis nomine ejus acceptetur, & adminiſtretur: & aliàs facta donatio eſt vana, & irrita, utpote ab ordinaia providentia Dei aliena. Quod aliquo modo ſignificatum eſt in verbis illis Pſalm. 49. *Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos*, &c. Et tandem concludit: *Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua.* Inſinuat enim Deus, his modis ſe velle coli, non per donationes ipſi immediate, & in ſeipſo factas.

Votum ſolenne habet aliquā traditionē adjunctā.

13 In hoc ergo recte procedit prior ſententia differentiam conſtituens inter votum ſimplex, & ſolenne caſtitatis; quia votum ſimplex eſt ſola promiſſio non conjuncta traditioni, votum autem ſolenne caſtitatis ſemper habet aliquam traditionem conjunctam, quæ non ipſi Deo immediate, ſed per miniſtros ſuos fit, & per illos etiam acceptatur: ideoque res ſic Deo tradita ſub illorum cura, & gubernatione manet. Unde non ita Deo traditur, quin etiam donetur homini miniſtro Dei, eique novum aliquod jus in rem donatam acquiratur, ſicut videre licet in omnibus oblationibus temporalium bonorum, quæ in Dei cultum offeruntur. Talis ergo traditio eſt, quæ conjungitur voto caſtitatis, ut ſolenne fiat. Atque ita invenitur non ſolum in voto caſtitatis religioſæ, ſed etiam ſacri ordinis. Nam, qui ordinatur in ſacris, ſeipſum ſpeciali modo tradit in manus Epiſcopi ad divinum cultum, & qui profitetur ſtatum religioſum, ſe tradit religioni, cum qua init pactum reciprocum, & ideo acceptatio religionis neceſſaria eſt, juxta caput, *ad Apoſtolicam*, de Regular. Votum ergo caſtitatis huic traditioni conjunctum ab illa ſolennizari dicitur juxta illam ſententiam.

Traditio non eſt per ſe ſufficiens ad faciēdum ſolenne votum caſtitatis.

14 Secundo ergo efficaciter probatur contra prædictam ſententiam, quia poteſt dari votum caſtitatis conjunctum traditioni, factæ in obſequium Dei, & per hominem nomine Dei acceptatæ, & non eſſe ſolenne, ſed manere ſimplex, vel quantum eſt ex natura rei, vel etiam de facto; ergo traditio non eſt per ſe ſufficiens ad ſolennizandum votum. Conſequentia clara eſt ex ſuperius dictis. Et antecedens probatur primo in voto ſolenni ordinis: nam licet de facto ſit ſolenne, potuiſſet eſſe ſimplex, ſi Eccleſia ordinaſſet, ut ſupra diximus. Verumtamen hoc exemplum parum urget, quia de voto clericorum etiam D. Th. & alii fatentur eſſe ſolenne quaſi per accidens, quia caſtitas non eſt per ſe conjuncta ordinationi ſacræ, ſicut ſtatui religioſo, ſed ex Eccleſiæ inſtitutione, & ideo impedimentum illius voti non eſſe ex vi traditionis, ſed ex inſtitutione Eccleſię: & ratio eſt, quia illa traditio non eſt ita perfecta, nec ejuſdem ordinis cum illa, quæ in profeſſione religioſa fit.

Oſtenditur in voto caſtitatis emiſſo poſt biennium in Societate Jeſu.

15 Probatur ergo aliter primum antecedens, quia in Religione Societatis Jeſu poſt biennium fit votum caſtitatis cum reliquis, ſimul cum traditione, qua vovens ſe tradit religioni per Eccleſiam approbatæ, & acceptatur a ſuperiore, in cujus manibus publice, & cum ſacris cæremoniis fit. Et nihilominus illud eſt votum ſimplex, ut ex inſtituto Societatis, ejuſque approbatione per Bullas Pontificias conſtat; immo ante Gregorium XIII. votum illud adeo erat ſimplex, ut ſubſequens matrimonium non irritaret. Et quamvis poſtea Gregorius XIII. in Bulla, *Aſcendente Domino*, illud impedimentum introduxerit, & perſonam ſic voventem inhabilem ad matrimonium reddiderit, durante voto, nihilominus declaravit etiam nunc eſſe ſimplex, & non ſolenne; ergo votum non ſolennizatur per traditionem religioſam.

Hæc difficultas fundatur in jure novo.

16 Hæc difficultas in jure novo fundata creditur, & ideo antiqui Theologi illi non reſpondent: ex modernis vero aliqui inſtitutum Societatis non ſatis perſpectum habentes ſiniſtre conſtitutionem Pontificis interpretati ſunt, cum quibus agemus in ſequenti tomo lib. 3. a principio, Societatis inſtitutum declarando, & defendendo. Alii vero ejuſdem inſtituti defenſores, ut antiquam opinionem Theologorum, quam expendimus, cum dicta inſtitutione Societatis concordent, duplicem traditionem religioſam diſtinguunt, unam perfectiſſimam, & ex omni parte conſummatam, aliam minus perfectam, & (ut ita dicam) aliqua ex parte claudicantem: & priorem, ajunt, ex ſe, & ab intrinſeco, reddere perſonam inhabilem ad matrimonium, & ita ſolennizare votum caſtitatis, non vero poſteriorem: & hujus poſterioris modi dicunt eſſe traditionem illam Societatis. Unde ad argumentum negant conſequentiam, quia traditio, quæ fit a religioſis Societatis non profeſſis eſt alterius rationis a traditione, quæ fit a profeſſis tam ejuſdem Societatis, quam aliarum religionum approbatarum. Nam in profeſſione ſolenni fit traditio perfecta, & ſimpliciter perpetua ex utraque parte, quia & religioſus ita ſe tradit, ut ſe perpetuo privet dominio ſui corporis, & religio etiam illum accepta, ut irrevocabilem, & ita ſe obligat religioſo, ut non poſſit illum dimittere quoad vinculum, nec profeſſionem, ſeu traditionem ſemel factam diſſolvere. Traditio vero illa, quæ ab ſcholaribus, vel coadjutoribus Societatis fit, licet ex parte religioſi ſit perpetua, & ideo cum tribus votis ſufficiat ad ſtatum religioſum conſtituendum, nihilominus ex parte religionis non eſt ita perpetua, quia ex certis cauſis poteſt religioſum libere dimittere, & repudiare donationem ſibi a religioſo factam. Et hinc fit, ut hæc traditio non ita ſolennizet votum ſibi annexum, ſicut prior.

Aliqui probabiliter duplicem traditionem diſtinguunt.

Hanc diſtinctionem refert Sanc. ſupra n. 11. & tradit Vaſquez d. diſp. 165. c. 8. reſpōſum prędictum approbando. Et idem ſentit Valentia to. 4. diſp. 10. q. 5. punct. 3. & late, ac docte Baſil. in lib. variar. diſp. q. 3. c. 5. & eſt ſententia ſatis probabilis.

Impugnatur prædicta diſtinctio.

17 Nihilominus judicio meo vim argumenti facti non enervat. In duobus enim comparari poteſt quoad perfectionem traditio, ſeu donatio religioſa, quæ in Societate fit poſt biennium, ad illam, quæ fit in abſoluta, & ſolenni profeſſione. Primo, in ſubſtantia (ut ſic dicam) traditionis, id eſt, intenſione, vel magnitudine obligationis, aut in extenſione materiæ, & amplitudine rei donatæ, ac denique in abdicatione dominii proprii corporis, & voluntatis. Secundo comparari poſſunt in perpetuitate, & irrevocabilitate talis donationis, ac proinde in incapacitate recuperandi unquam libertatem, & dominium ſui alteri donatum. In priori comparatione falſum eſt dicere, illam donationem, quę in Societate fit cum votis ſimplicibus, minus perfectam eſſe, quam quæ fit in quacumque profeſſione religioſa. Nam ſcholaris, vel coadjutor Societatis, cum tria vota emittit, vere ſe Societati donat, abdicando dominium ſuæ voluntatis, & corporis in ordine ad omnia obſequia Dei, & religionis, ſecundum ſuam regulam. Unde in ipſamet religione Societatis in hoc non eſt inæqualitas perfectionis inter hos religioſos, & alios ſolenniter profeſſos. Cum ergo profeſſi Societatis non minus perfecte ſe tradant religioni ſuæ, quam cæteri profeſſi monachi religionibus ſuis, fit conſequenter, ut dicti religioſi Societatis non profeſſi quoad hanc partem non minus perfecte ſe tradant, quam cęteri omnes religio-

ſi,

ſi, ſive quoad abdicationem dominii in ſeipſos, ſive in extenſione materiæ, ſeu rei donatæ. Quippe qui (ut ait Gregorius XIII. in d. conſtitut.) *per ea vota ſe actu religioni tradunt, ſeque divino ſervitio in ea dicant.* Utique plene, & integre juxta ſuam regulam.

Incapacitas dominii temporalium bonorum in profeſſis ſolenniter non provenit ex ſola traditione ſui.

18 Neque contra hoc obſtat, quod iſti religioſi Societatis per vota ſimplicia non fiunt incapaces dominii temporalium bonorum: tum quia non agimus de traditione quoad externa bona fortunæ, ſed de donatione propriæ perſonæ, quoad omnes uſus ſui corporis regulæ conſentaneos: tum etiam, quia incapacitas dominii temporalium bonorum in profeſſis ſolenniter non provenit ex ſola illa donatione ſui, ſed adjuncta ordinatione Eccleſię, ut infra oſtendam, & ideo ſtante ęqualitate in donatione ſui poteſt ex ea parte in illo effectu eſſe inæqualitas. Denique in magnitudine, ſeu intenſione (ut ſic dicam) obligationis etiam eſt ęqualitas. Nam ſi ſit ſermo de obligatione ad religionem ipſam, cum hæc oriatur ex translatione dominii in ipſam, ſicut donatio in ſua ſubſtantia æqualis eſt, ita & obligatio, quæ ex illa naſcitur. Si vero ſit ſermo de obligatione, quæ naſcitur ex voto caſtitatis, etiam illa non eſt minor, quia, teſte Cæleſtino III. in c. *rurſus*, qui clerici, vel vovent. votum ſimplex non minus obligat apud Deum, quam ſolenne. Maxime, quia etiam juxta dictam ſententiam, præciſa traditione, & nudam promiſſionem Deo factam conſiderando, non intelligitur differentia inter utrumque votum, & ideo prudenter addidit Cæleſtinus illam particulam, *apud Deum*.

19 Præterea in comparatione illarum traditionum, quoad durationem, ſeu perpetuitatem ex parte perſonarum ſe tradentium etiam eſt æqualitas, quia voventes ſimpliciter in Societate, etiam ex parte ſua ſe in perpetuum tradunt Societati, nec poſſunt unquam, vel in illo caſu donationem de ſe factam revocare, aut ſine apoſtaſiæ labe propria voluntate recedere. Ratione cujus perpetuitatis, illa traditio, & perpetuitas votorum, quæ, illa durante, exiſtit, ad verum, proprium, ac perfectum ſtatum religioſum conſtituendum ſufficit: ut Gregor. XIII. definivit, & infra dicemus. Solum ergo ex parte acceptationis talis donationis, quæ a prælato fit nomine religionis, eſt inæqualitas: quia in Societate ſuperior acceptat illam donationem quantum ad translationem dominii in religionem, & quantum ad obligationem perſonæ ſe donantis, non tamen quantum ad obligationem retinendi immutabiliter illud dominium, ſed potius reſervat religioni, & ejus prælatis poteſtatem repudiandi dominium illud, in quo a profeſſione ſolenni differt. Hancque inæqualitatem Societatis, Bullæ, & Conſtitutiones oſtendunt, & non aliam, quod attinet ad prædictam traditionem.

20 At vero hæc differentia non ſatis eſt ad factum argumentum ſolvendum. Quod ita oſtendo. Nam ex hac differentia ſolum ſequitur, per hanc donationem Societatis cum voto caſtitatis non fieri perſonam inhabilem ad matrimonium perpetuo, & irrevocabiliter, ſicut fiunt alii religioſi ſolenniter profeſſi. Quia, ſi illa donatio reſcindatur, & conſequenter vota tollantur, & perſona in priſtinam libertatem tranſeat, tolletur illa inhabilitas, ſicut nunc etiam fit. Nihilominus tamen in hoc debet ſervari æquiparatio, quod ſi traditio profeſſorum utrinque irrevocabilis, ab intrinſeco, & jure divino, ac naturali reddit perſonam inhabilem ad matrimonium irrevocabiliter, etiam illa traditio Societatis reddet ab intrinſeco perſonam inhabilem ad matrimonium, quamdiu non revocatur, licet per reſciſſionem prioris contractus poſſit auferri. Conſequens autem eſt falſum; ergo etiam illa ſententia falſa eſt. Probatur ſequela, quia ideo dicitur profeſſio natura ſua, & divino jure facere religioſum impotentem ad rite contrahendum matrimonium, quia cum jam non ſit ſuus, ſed ejus, cui ſe donavit, non poteſt alteri valide donare ſeipſum: at vero, ſi hoc ita eſt, eadem ratione ſequitur, ſimplicem religioſum Societatis, quamdiu religioſus manet, & donatio ſui, quam ſemel fecit, non reſcinditur, non poſſe valide alteri ſe donare, ac ſubinde pro illo tempore non minus ab intrinſeco eſſe inhabilem ad matrimonium, quam in perpetuum religioſus ſolenniter profeſſus.

21 Probatur conſequentia, quia impotentia ad donandum valide alicui rem prius alteri donatam, non provenit ex eo, quod prior donatio irrevocabilis ſit, ſed ex eo quod nemo poteſt donare, quod non eſt ſuum, eo tempore in quo donationem facit. Unde ſi quis donavit agrum Petro, & tradidit illum, non poteſt illum Paulo donare, etiamſi prior donatio facta Petro revocabilis per ejus voluntatem ſit, ſi eundem agrum donatori reſtituere velit: quia dum non revocatur, dominium, vel poteſtatem in agrum non habet. Cum ergo oſtenſum ſit, religioſum ſimplicem Societatis non minus ſe donare religioni quoad abdicationem dominii in ſeipſum, & translationem ejus in religionem, quam religioſum ſolenniter profeſſum, profecto tam eſt impotens ad ſe tradendum alteri, quamdiu in illo ſtatu permanet, quam ſemper ſit ſolenniter profeſſus in ſtatu ſuo: ſi ergo in hoc talis impotentia ſequitur ab intrinſeco ex vi prioris traditionis, etiam in illo ſequetur, durante ſtatu. Quod autem hoc conſequens falſum ſit, conſtat ex progreſſu Societatis: nam in principio tales religioſi non fiebant inhabiles ad matrimonium, etiam durante ſtatu, & poſtea per conſtitutionem Gregorii facti ſunt inhabiles durante ſtatu: & tamē nec traditio, nec vita, nec modus a religione inſtitutus ad aſſumendum talem ſtatum, immutata ſunt; ergo ſignum eſt illā inhabilitatem non provenire ab intrinſeco ex traditione, ſed ex lege Eccleſię; ergo nec in donatione omnino irrevocabili, quā cęteri religioſi faciunt, id provenit ab intrinſeco ex traditione, ſed aliquid āplius ex parte Eccleſię neceſſarium eſt. Atque hoc argumentum inductū ab exemplo cum paritate rationis, videtur mihi ſatis efficax, nec video, quid poſſit convenienter reſponderi.

Impotentia ad donandum valide rē prius donatam, nō provenit ex eo, quod prior donatio irrevocabilis ſit, ſed ex eo quod nemo poteſt donare, quod non eſt ſuum.

CAPUT VIII.

Superior opinio ex jure impugnatur, & ſolemnitatem voti caſtitatis de jure humano eſſe oſtenditur.

1 Tertio principaliter argumentari poſſumus contra dictam ſententiam, quia ex ea ſequitur ſolennitatem voti caſtitatis religioſæ non eſſe de jure tātum Eccleſiaſtico, ſed de divino jure. Conſequens falſum eſt; ergo. Minor patet ex Bonifacio Papa c. unico de voto in 6. dicente, *voti ſolennitatem ſola Eccleſiæ conſtitutione inventam eſſe*, quę verba retulit Gregor. XIII. in dicta conſtitutione, *Aſcendente Domino.* Et non ſolum probavit, verum etiam pro fundamento ſuæ deciſionis, & reprobationis doctrinæ, quam ibi damnat, illam ſumit. Unde conſtat, non ut privatum Doctorem, ſed ut Pontificem, & Eccleſię Magiſtrum ex cathedra loquentem illam docuiſſe veritatem. De qua re plura in ſequentibus, & pręcipue in proprio tractatu de Societatis inſtituto lib. 3. dicemus. Probatur ergo ſequela principalis argumenti, quia ſtatus religionis, ut includit traditionem tribus votis eſſentialibus firmatam, de jure divino eſt, ſaltem in lege nova ex Chriſti inſtitutione, ut in ſequenti lib. oſtendemus. Sed illa traditio ſic facta ex natura rei & de jure naturali inducit impedimentū irritans, & inhabilitat ad matrimonium contrahendum juxta illam ſententiā, & totum id eſt de jure divino, eſtque neceſſarium, & ſufficit ad voti ſolennitatem ſubſtātialem. Ergo ex illa ſententia apertre ſequitur, ſolennitatem voti caſtitatis non eſſe de ſolo Eccleſiaſtico jure.

Bonifacii textus principalis.

Sequitur ex prædicta ſentētia ſolennitatem eſſe de jure divino.

2 Ad hanc rationem multi ex his, qui illam ſententiam in pręd icto ſenſu defendunt, concedunt illum modum traditionis religioſæ per translationem dominii ipſius religioſi in religionem eſſe ex divina Chriſti inſtitutione, & conſequenter etiam fatentur illam efficaciam voti ſolennis caſtitatis religioſæ ad ſubſequens matrimonium dirimendum eſſe de jure naturali; ac denique ſubſtantialem talis voti ſolennitatem eſſe etiam de jure divino. Et ad Pontifices reſpondent, locutos eſſe de ſolennitate requiſita, ut talis traditio rite, & valide fiat, ſicut nunc matrimonium, quoad ſubſtantiam, & indiſſolubile vinculum, & quoad efficaciam irritandi ſecundas nuptias, durantibus primis, eſt de jure divino; nihilominus ſolennitas nunc requiſita, ut matrimonium valide fiat, eſt de jure Eccleſiaſtico, utique, quod coram parocho, & teſtibus fiat. Ita explicant illam Bonifacii deciſionem plures Doctores, præſertim Theologi moderni, & Thomiſtæ, quos refert Sancius ſupra n. 16. & Henric. dict. lib. 12. aliàs 2. de Matrim. c. 5. ubi plures, qui contrarium docent, in eundem ſenſum trahere

Multi ex auctoribus concedunt ſequelam.

bere conatur. Et Covarruvias etiam illam ſequitur interpretationem in 4. Decretal.2.p.c.7.§.4.n.8. & citat. Palud. in 4.diſt.38.q.2.§. *Septima diviſio*, ſed ibi expreſſe ait: *In voto ſolenni eſſe duo, ſcilicet, materiam, id eſt, eſſentiam voti, & ſolennitatem, tanquam formam: & in voto ſolenni religionis materiam eſſe de jure divino, & naturali, quia ipſemet vovens obligat ſe, ſed ſolenitatē eſſe ab Eccleſia.* Et ſequitur ibi ſupplemētum Gabr.q.1. ar.3.in fin. & uterque per materiam, ſeu voti eſſentiam aperte intelligit ſolam promiſſionem, quæ a voluntate pendet, cujus obligatio eſt de jure divino, & *nemo*, inquiunt, *poteſt illam impedire.* Unde omnem aliam voti ſolennitatem ab Eccleſia eſſe ſentiunt: ut expreſſius declarat Palud. q.4. ar.4. concl.11. & ſupplem. q.1. ar.2. concl.4. citans Gerſonem in Regul. Moral.

Vera textus interpretatio.

3 Vera ergo, & communis juriſperitorum intelligentia eſt, Pontificem in d.cap. unico, loqui de ſolennitate ſubſtantiali voti, id eſt, de virtute, & efficacia, quam habet ad irritandum ſubſequens matrimonium. Unde gloſſa ibi notab.1. ex eo, quod dicitur in illo capite, ſolennitatem voti inductam eſſe conſtitutione Eccleſiæ, colligit, non votum ipſum, ſed conſtitutionem Eccleſię eſſe, quę dirimit matrimonium. Ubi eodem modo textum illum intelligunt Joan.Andr.Dominic.Archidiac. Anchar.Francus, & alii. Et videtur, poſſe convinci ex ipſo contextu. In quo in primis conſideranda eſt quæſtio propoſita his verbis: *Quod votum debeat dici ſolenne, ac ad matrimonium dirimendum efficax?* Ubi aperte proponitur quæſtio de illo voto ſolenni, quod ratione ſuę ſolennitatis vim habet dirimendi ſubſequens matrimonium. Ad reſpondendum autem huic quęſtioni Pontifex pro fundamento ſumit, *quod voti ſolennitas ex ſola Eccleſiæ conſtitutione eſt inventa.* Ergo loquitur in his verbis de illa ſolennitate, ratione cujus votum habet dirimere matrimonium, ac proinde ſupponit ipſam vim dirimendi matrimonium, quam tale votum habet, ex ſola inſtitutione Eccleſiæ profectam eſſe. Probatur hæc conſequentia primo, quia, ut conveniens ſit reſponſio, & fundamentum ejus, termini debent univoce, & in eadem accipi ſignificatione in reſponſione, in qua in interrogatione poſiti fuerunt.

Secundo confirmatur.

4 Secundo, quia ſi in illo fundamento eſſet ſermo de ſola ſolennitate exteriori neceſſaria ex conſtitutione Eccleſiæ ad valorem actus, eſſet ineptiſſimum ad reſponſionem inferendam, quam Pontifex colligit. Tum, quia illa ſolennitas neceſſaria ad valorem actus etiam votis ſimplicibus poteſt adhiberi; poſſet enim Eccleſia ſtatuere, ut votum ſimplex caſtitatis, & religionis non ſit validum, niſi in tali ætate, vel coram teſtibus factum: ergo quod talis ſolennitas ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, impertinens eſt, ut inde colligatur, quodnam votum ſit ſolenne ad dirimendum matrimonium. Tum etiam, quia e contrario poteſt eſſe votum ſolenne quoad traditionem perſonæ in Dei obſequium; & conſequenter (juxta illam ſententiam) habens vim dirimendi matrimonium ſine ulla alia ſolennitate requiſita ex inſtitutione Eccleſiæ ad valorem actus. Ut olim virgines vovebant in manibus Epiſcopi, & ſe tradebant illi in Dei obſequium cum ſolennitate aliqua accidentali, non ſpecialiter determinata ab Eccleſia ad valorem actus. Ergo ex illo fundamento ſic intellecto non poſſet recte colligi ſola duo vota ordinis, & religionis eſſe ſolennia quoad vim dirimendi matrimonium.

Tertio.

5 Tertio ſpecialiter id confirmatur, quia Pontifex in illis verbis indifferenter loquitur de voto ſolenni ordinis, & religionis, & univerſaliter de omni voto habente ſolennitatem impeditivā matrimonii, (ut ſic dicam.) At vero votum connexum ordini nullam requirit ſolennitatem extrinſecam inventam ab Eccleſia, ut dirimat matrimonium. Nam ſi quis ordinetur ſubdiaconus cum ſola ſolennitate ſubſtantiali ſacri ordinis, quæ non eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed divina, erit inhabilis ad matrimonium, & habebit votum ſolenne ſine alia ſolennitate inventa ab Eccleſia, præter conſtitutionem, qua voluit, talem clericum eſſe inhabilem ad matrimonium, vel mediante voto, vel ex efficacia talis legis: ut ſumitur ex Conc. Trid. ſeſſ.24. c.9. Ergo reſpectu talis voti, & ſolennitatis ejus impertinens eſſet illud fundamentum, quod ſolennitas extrinſeca neceſſaria ad valorem actus eſt ex ſola conſtitutione Eccleſiæ, cum votum ordinis poſſit eſſe validum, ſicut ſolenne ſine tali extrinſeca ſolennitate. Dicet fortaſſe aliquis, ſola conſtitutione Eccleſiæ inductum eſſe, ut tale votum ſit annexum ordini ſacro, & hanc eſſe in illo voto ſolennitatem ſolo jure Eccleſiaſtico inveniam. Sed contra, quia neque hoc ſatis eſt, ut votum annexum ordini irritet matrimonium ſubſequens: nam, ut ſupra dictum eſt, potuiſſet Eccleſia illi conjugere ſimplex votum, ſeu ſimplicem obligationem ſervandi caſtitatem, non inhabilitando perſonam. Ergo neceſſe eſt, ut ſolennitas per Eccleſiam inducta ſit ipſamet inhabilitatio perſonæ, ſeu efficacia data voto ad illam inducendam. Ergo de hac ſolennitate loquitur Pontifex quoad votum; ergo cum generatim, & indifferenter loquitur, de eadem loquitur in omni voto, quod illam habet.

6 Quarto id aperte colligitur ex verbis deciſionis, ſeu concluſionis ex tali fundamento illatæ: *Præſentes duximus declarandum oraculo ſanctionis, illud ſolum votum debere dici ſolenne quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolennizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem, &c.* Probatur quarto. Hæc enim deciſio, & illatio ex priori fundamento in hoc neceſſario fundari debet, quod Eccleſia per ſuam conſtitutionem tantum illis duobus votis illam vim dirimendi matrimonium ſubſequens contulit; ergo de ſolennitate, quantum ad hunc effectum, locutus fuerat antea Papa, cum in ſuo fundamento ſumſit ſolennitatē voti ex ſola conſtitutione Eccleſiæ introductam eſſe. Probatur conſequentia tum ex univocatione terminorum, quæ in toto diſcurſu ſervanda eſt: tum etiam, quia præter illa vota, poſſent alia reputari, & affirmari ſolennia quoad vim dirimendi matrimonium, ſi alioquin haberent aliquam ſolennitatem requiſitā ex conſtitutione Eccleſiæ ad valorem voti. Et e contrario nullum eſſe poſſet votum ſolenne quoad irritandum matrimonium ſubſequens, niſi haberet aliquam ſolennitatem extrinſecam requiſitam ad valorem voti, quod falſum eſſe jam oſtenſum eſt. Eſt ergo hæc in virtute Pontificis argumentatio: illa tantum vota ſunt ſolennia, quibus Eccleſia contulit ſolennitatem, id eſt, vim irritandi matrimonium; ſed ſolis illis duobus votis Eccleſia vim illam contulit; ergo illa duo tantum ſunt ſolennia quoad matrimonium ſubſequens dirimendum.

7 Quinto, ac principaliter hæc intelligentia, & reſolutio ex alia deciſione Greg. XIII. tam aperte comprobatur, ut jam omnis alia expoſitio improbabilis, & reprobata, ac prohibita eſſe videatur. Probatur quinto. Greg. XIII deciſio. Cum enim Greg. XIII. in Bulla: *Quanto fructuoſius*, anno 1582. in confirmationem Inſtituti Societatis edita inter alia declaraſſet, *eos, qui abſque profeſſione ſolenni per tria vota ſimplicia Societati incorporantur, vere, & proprie religioſos eſſe, & tales eſſe ab omnibus judicandos, & appellandos*; præcipiendo, *ne quiſquam hoc in dubium revocare auderet.* Nihilominus poſtea non defuit, qui & contrarium docere, & declarationem Pontificis vel perperam interpretari, vel temerario auſu deſpicere, & damnare auſus fuerit. Hanc autem erroneam temeritatem volens corripere, & damnare idem Pontifex, in alia Bulla, *Aſcendente Domino*, anno 1584. edita ad coarguendum illorum errorem, verba Bonifacii præmittit, dicens: *Non conſiderantes voti ſolennitatem ſola Eccleſiæ conſtitutione inventam eſſe; triaque hujuſmodi Societatis vota, tametſi ſimplicia, ut ſubſtantialia religionis vota ab hac Sede fuiſſe admiſſa, illaq; emittentes in ſtatu religionis vere conſtitui, quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſeque divino ſervitio emancipant.* In his ergo verbis aperte loquitur Gregor. de ſolennitate ſubſtantiali, quæ rigoroſum, & propriiſſimum votum conſtituit, illudque ab omni ſimplici diſtinguit; & illam ſolennitatem dicit eſſe ex ſola conſtitutione Eccleſiæ. Ac de eadem tacite Bonifacium interpretatur, illumque in modo procedendi, & decidendi imitatur. Nam ad damnandos Theologos impugnantes Inſtitutum Societatis, & contra prius ſuum decretum contumaces, pro fundamento ſumit, *ſolennitatem voti ſola inſtitutione Eccleſiæ inventam eſſe.* Ergo neceſſe eſt, ut in dicto ſenſu de ſolennitate voti loquatur; quia illi Theologi de illa ſolennitate voti loquebantur, & quia vota ſcholarium, aut Coadiuto-

rum Societatis illa carebant, ideo dicebant, non conſtituere verum religionis ſtatum. Ergo, ut Pontifex firmũ fundamentum jaciat, neceſſe eſt, ut de eadem ſolennitate voti loquatur, cum dicit, eſſe ab Eccleſia inventam.

8 Deinde illi adverſarii non negabant ſolennitatem illam, quæ conſiſtit in modo profitendi, vel contrahendi cum religione, cum extrinſecis conditionibus, vel ſolennitatibus neceſſariis ad ſolennitatem actus, eſſe ab Eccleſia inventam, quia de hoc nullus dubitavit unquam. Imo D.Th. (cujus doctrinam ſequi illi Theologi profitebantur) in 4. diſt. 38. q. 1. a. 2. in corpore, dicens, votum ſoléniz ati per traditionem factam in manu prælati religionis approbatæ, addit, *ſervatis aliis circumſtantiis, quæ ſecundum jura determinantur.* Cum ergo ait Greg. illos Theologos non conſideraſſe, ſolennitatem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione, non loquitur de hac ſolennitate, quæ in dictis circumſtantiis conſiſtit. Ergo e converſo fundamentum Pontificis eſt, ſolennitatem eſſentialem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione. Præterea ex hoc fundaméto infert Pontifex, vota ſimplicia Societatis poſſe eſſe ſubſtantialia religionis, & verum religionis ſtatum conſtituere, etiamſi careant illa peculiari ſolennitate, quam vota profeſſorum habent. Ergo neceſſe eſt, ut de hac ipſa peculiari ſolennitate loquatur, cum dicit, eſſe ex Eccleſiæ conſtitutione; ſimul etiam docens, ſicut Eccleſia inſtituit verum religionis ſtatum cum illa ſolennitate votorum, ita etiam poſſe ſine illa admittere vota ſimplicia, ut ſubſtantialia, & ſufficientia ad religioſum ſtatum conſtituendum.

9 Denique hinc etiam argumentum ſupra factũ roboratur: nam Greg. de his Societatis votis agnoſcit eſſe ſubſtãtialia religionis vota, & a ſede Apoſtolica admitti; ac legitimo modo, & cum circumſtantiis approbatis Eccleſiaſtica conſtitutione emitti in religione approbata, poſt legitimam ætatem, & probationem, &c. & cum vera traditione fieri, & ideo cõſtituere religioſos, *non ſecus, ac ipſos tum Societatis, tum aliquorum regularium ordinum profeſſos*, ut inferius dicetur: ergo nihil, quod ad jus divinum pertinet, in his votis deſiderari poteſt, ut ſolennia ſint. Ergo ſolennitas, quæ illis deeſt, & votis profeſſorum ineſt, non eſt divini, ſed humani juris, nec eſt traditio, ſed aliquid aliud, quod per conſtitutionem Eccleſiæ additum eſt.

Quid deſit ſimplicibus Societatis votis, ne ſint ſolennia.

10 Dices; quid ergo deeſt tunc his votis Societatis, quominus ſolennia ſint, cum illis addiderit Greg. vim dirimendi matrimonium ſubſequens: nam hoc ſatis eſt, ut votum ſit ſolenne, ut patet in voto ſacrorũ ordinum? Reſponderi poteſt, ad ſolenne votum religionis non ſatis eſſe, quod ſubſequens matrimonium irritare valeat, ſed etiam præcedens non conſummatum. Sed hoc in primis controverſum eſt, an ſcil., hæc vota Societatis hanc habeant efficaciam, de quo infra dicturi ſumus. Et deinde licet illam non habeant, ſimpliciter erunt ſolennia, ſicut votum clericorum. Reſpondeo igitur, illis deeſſe, quod non inhabilitant perſonam ſimpliciter, ac perpetuo, ſed ſolum quamdiu durant. Non habent autẽ durationem abſolute perpetuam, quia non ſunt annexa profeſſioni perpetuę ex utraq; parte, ſed traditioni diſſolubili per repudiationem acceptantis; & ideo non habent vim ad ſolennizandum votum ſufficientem. At vero ſicut eſt ex peculiari inſtitutione Eccleſiæ, quod hæc vota talis ſint conditionis diſſolubilis; ita etiam in aliis religionibus ex jure poſitivo Eccleſię habet profeſſio indiſſolubilitatem ex parte acceptantis. Nam ex natura rei poſſet religio cedere juri ſuo, & profeſſum a ſervitute religioſa, quam ſe voluntarie donando contraxerat, & ab obedientia, quam promiſerat, liberum dimittere, ſaltem ipſo religioſo conſentiente. Quia ex natura rei contractus diſſolvi poteſt per voluntatem contrahentium; & unuſquiſque cedere poteſt promiſſioni, vel donationi ſibi factæ; nec poteſt ſeipſum reddere inhabilem ad cedendum juri ſuo per ſolam ſuam voluntatem; quia ſemper poteſt illam mutare, dummodo fiat ſine injuria alterius. Quod ergo nunc religio uniens ſibi religioſum per profeſſionem ſolennem non poſſit amplius vinculum diſſolvere, etiam conſentiente religioſo, non eſt de jure naturali, nec ex divino poſitivo, quod oſtendi poſſit: eſt ergo juris Eccleſiaſtici, ut ſumi poteſt ex c. ult. de Regular. Quidquid ergo ſolennitatis in votis profeſſorum reperitur, quod votis Societatis ſimplicibus deſit, jure Eccleſiaſtico inventum eſt, & traditioni, ac votis ſuperadditum.

CAPUT IX.

Ratione oſtenditur traditionem religioſam ex ſolo jure naturali non irritare ſubſequens matrimonium.

1 Ultimo, ne ſolis exemplis, vel authóritate niti videamur, ratione ſententia illa improbanda eſt. Duo autem dicit principaliter: unũ eſt, traditionem illam, quæ religioni in Dei obſequium fit, de jure divino eſſe neceſſariam ad ſtatum religioſum conſtituendum, quamvis modus faciendi illam, per Eccleſiam determinetur: alterum eſt, traditionem illam ſemel factam ex ipſo jure naturę reddere perſonam inhabilem ad matrimonium valide contrahendum. Et de primo quidem nunc non multum contendimus: in bono enim ſenſu cõcedere poſſumus eſſe de jure divino, ut ſtatus religionis per traditionem proprię perſonæ talem ſtatum aſſumentis, factam in manu alicujus, qui illam acceptet, & per illam peculiare jus in perſonam religioſam acquirat, conſtituatur; ſive illa traditio ſit ſimpliciter neceſſaria ad ſtatum religioſum, & de illius eſſentia, ſive pertineat ad quandam veluti ſpeciem ejus, ſeu peculiarem modum conſtituendi illum ſtatum. Quia fortaſſe poteſt etiam ſine illa per ſola tria vota alio modo conſtitui; & forte aliquando uſitatum ita fuit, licet nunc non ſit in uſu, de qua re infra, tractando de origine hujus ſtatus, & de modo illum profitendi tractandum erit. Juxta hunc autem poſteriorem dicendi modum, qui ſatis probabilis eſt, non poteſt traditio illa ita de jure divino reputari, ut jus divinum ſtatuerit, vel inſtituerit ſtatum religioſum illo modo determinate faciendum, ſed vel illo, vel alio ſufficiet. Atq; illa traditio non ut exiſtens (ut ſic dicam), ſed ut poſſibilis erit de jure divino, vel (quod in idem redit), potius poteſtas inſtituendi talem traditionem, & acceptandi illam erit de jure divino, quam ipſa traditio, ſeu actualis ejus inſtitutio: ſicut aliàs de excommunicatione, & aliis cenſuris, & de ſacramentalibus diximus. Quia vero ad præſens non refert, damus abſolute, hujuſmodi traditionem, quoad ſubſtantiam eſſe de jure divino, quamvis modo ab Eccleſia præſcripto fieri debeat.

Utrum traditio ſit de jure divino.

2 Addimuſque circa ſecundum punctum, etiam traditionem legitime factam, & a jure divino manantem non irritare matrimonium ſubſecutum ex vi ſolius juris divini. Probatur primo; quia ſi traditio illa ſpiritualis de ſe, & ab intrinſeco repugnat cum traditione carnalis vinculi matrimonii, etiamſi fiat abſq; ſpeciali voto caſtitatis, irritabit matrimonium ſubſequens. Conſequens eſt falſum; ergo. Probatur ſequela, quia ſi illa traditio intrinſece pugnat cum matrimonio, & irritat illud, ideo eſt, quia per illam abdicat perſona ſui dominium a ſe, & transfert in alium, ideoq; jam non poteſt alteri ſe donare. At vero per ſolam donationem fit illa abdicatio, & tranſlatio dominii, etiamſi votum caſtitatis non addatur; ergo etiam ſic facta irritabit matrimonium. Conſequens autem falſum eſt; ergo, &c. Major nota eſt ex fundamento contrariæ ſententiæ. Minor autem etiam eſt in jure manifeſta, & uſu etiam eſt nota; quia quotidie ſiunt tranſlationes dominiorum per puras donationes, ſine additione alicujus promiſſionis, vel voti, aut juramenti. Et ratio eſt, quia voluntas abſoluta donandi in habente poteſtatem ſine alio adminiculo eſt ſufficiens ad transferendum dominium, præſertim ſi in actum externum traditionis cum acceptatione donatarii prodeat. Ergo ſicut aliarum rerum donationes ita ſiũt, poteſt fieri donatio, & traditio proprię perſonę. Item in ſervitute civili, ſeu carnali, ita fieri poteſt; ergo etiam religioſa, ſeu ſpiritualis ſervitus poteſt eodem modo contrahi. Et ideo diximus in ſuperiori libro, ad rationem ſtatus perfectionis ex natura rei non eſſe neceſſarium votum, ſed donationem, vel pactum aliquod ſufficere, ut in ſtatu Epiſcopi videre licet. Ergo idem eſt de traditione, quam nunc conſideramus.

Probatur traditionem non irritare matrimonium ſolo jure divino.

3 Minor autem prioris ſyllogiſmi, ſeu falſitas conſequẽtis ſatis certa eſſe videtur; quia de facto nulla traditio ſui ſine voto caſtitatis, vel lege Eccleſiæ, irritat matrimoniũ. Hoc patet ex traditione perſonæ, quæ ſuſcipiendo

piendo ſacrum ordinem fit: item in converſis, ſeu oblatis, qui ſe offerunt hoſpitali, vel religioni in perpetuam quaſi ſervitutem ſpiritualem; nam vere dominium ſui a ſe abdicant, & in hoſpitale, vel religionem transferunt: & tamen non fiunt inhabiles ad matrimonium. Item pueri, qui olim donabantur a parentibus religioni, vere conſtituebantur ſub poteſtate, & dominio religionis, ut infra ſuo loco videbimus: & nihilominus pervenientes ad ætatem adultam non erant inhabiles ad matrimonium, ut ex uſu illorum temporum infra etiam monſtrabimus. Adde, quod licet nunc fieret traditio religioſa cum voto caſtitatis ſine aliis ſubſtantialibus votis religionis, nec votum illud eſſet ſolenne, nec perſona eſſet inhabilis ad matrimonium: ergo multo minus poteſt fieri perſona inhabilis ad id per ſolam traditionem. Illatio per ſe nota eſt; & antecedens probatur; quia talis traditio cum ſolo uno voto caſtitatis non eſſet profeſſio religioſa, nec conſtitueret ſtatū religioſum, quia deſunt aliqua ſubſtantialia: ergo votum illud non eſſet ſolenne, quia nec eſſet conjunctum ordini ſacro, nec profeſſioni religionis. Et ita ſumitur ex c. *ex perpetua*, de converſ. conjug. quamvis Innoc. ibi nu. 1. quē multi ſequuntur, non recte in hac parte opinetur; meliuſq; ſentiunt Panor. in d. c. *rurſus* in fine, quē cum cum aliis ſequitur Sancius ſupra n. 21. Et idem ſumitur ex Sylveſtro relig. 3. n. 18. ubi idem dicit de profeſſione, ſeu traditione facta cum ſolo voto obedientiæ, *excludendo alia*. Meritoq; addit, *excludendo alia:* nam votū obedientiæ, ſi fiat ſecundum regulam approbatam, virtute includit alia vota, ut uſus aliquarum inſignium religionum oſtendit. Et ſumitur ex d. c. *Ex parte tua*, in fine, ibi: *Niſi ſe voto adſtrinxerit ad obſervationem regularem*. Utique de præſenti, non de futuro, vel, ut gloſſa ibi dicit: *voto, id eſt, profeſſione*, quæ & traditionem, & votum prædictum includit: hoc autem non habet locum in ſolo voto caſtitatis, quia neque formaliter, neque virtualiter cætera includit.

Quid de traditione cum ſolo voto caſtitatis? nec votū illud eſſet ſolenne, nec perſona eſſet inhabilis ad matrimonium.

4 Dicet fortaſſe aliquis, quando fit traditio ſola, vel cum ſolo voto caſtitatis, vel non eſſe ejuſdem rationis cum donatione ſui, quam facit religioſus adjunctis tribus votis; vel ſi talis fiat ex intentione voventis, non eſſe validam, quia ſine firmitate trium votorum non acceptatur ab Eccleſia, quia non fit (ſicut fieri debet) in religione ab Eccleſia approbata. Sed neutrum horum vim argumenti facti evacuat: nam in primis illa traditio, licet non ſit ejuſdē rationis moralis, vel potius non habeat eandem vim ad effectum conſtituendi verum religioſum ſtatum, quia vel non fit in religione ab Eccleſia approbata, vel non habeat omnia vota ſubſtātialia conjuncta: nihilominus in ſua intrinſeca ratione, & ſubſtantia poteſt eſſe ejuſdem rationis; utraq; enim eſt donatio habens eandem materiam, ſcil., propriam perſonam, & poteſt fieri tam integra, & plena ex intentione donantis ad omnia obſequia Dei, & religionis, uno modo, ſicut alio; & eodem modo poteſt a religione acceptari. Deinde licet Eccleſia non approbet illam traditionem in ratione profeſſionis religioſæ propter defectum votorum, nihilominus nō reprobat, nec irritat illam, ſed ſuæ naturæ illam relinquit. Nulla enim lex canonica proferetur, in qua talis oblatio ſui nuda (ut ſic dicam) id eſt, non firmata, & ornata per tria vota ab Eccleſia irritetur, vel prohibeatur. Ergo cū de ſe ſit bona, & ad Dei obſequiū fiat, & in ſalutē ſpiritualē perſonæ ſic tradētis redundet, non eſt, cur invalida judicetur.

Inſtantia ſolvitur.

5 Reſponderi poteſt, eſſe invalidam, quia non eſt, qui acceptet nomine Dei, quod eſſet neceſſarium; quia hæc oblatio non fit homini in ejus commodum, ſed fit in honorem Dei. Sed contra, quia multæ religiones habent a Pontifice poteſtatem acceptandi converſos ſic ſe offerentes, non ut religioſos, ſed ut Deo devotos. Item ex natura rei videtur eſſe hæc poteſtas in ordinariis prælatis, ſi Pontifex illam non limitet, quod non fecit quoad hanc partem; & in religione ſimiliter invenitur talis poteſtas, quia cum illa fit contractus, & in illius utilitatem cedit, licet principaliter fiat in honorē Dei. Denique licet daremus, nunquam eſſe validam ex defectu alicujus conditionis ab Eccleſia præſcriptę, ac requiſitæ, ut valide fieret, nihilominus de ſe poteſt eſſe valida, etiamſi abſque votis fiat, & Eccleſia poſſet non exigere talem conditionem, ut neceſſariam ad valorem ejus; & nihilominus ſic facta non faceret perſonam inhabilem ad matrimonium ex intrinſeca natura ſua, ſine adminiculo Eccleſiaſticæ conſtitutionis, ut oſtenſum eſt: ac proinde recte ſequitur, neq; nunc fieri illum effectum ex ſola rei natura, ut etiam probatum eſt.

Prælati religionū habent poteſtatē accipiendi converſos

6 Poteſtque amplius hoc declarari, ac confirmari; quia talis traditio per ſe, & ut diſtincta, & præciſa a voto caſtitatis, non obligat ad caſtitatem ſervādam; ergo nec per ſe poteſt ab intrinſeco valorem matrimonii impedire. Antecedens probatur primo a poſteriori; quia aliàs religioſus peccando contra caſtitatem, prętcr malitiam contra temperantiam, duas haberet malitias, unam contra religionem, quia eſt contra votum, & aliam contra juſtitiam, quia eſt contra donationem religioni factam: ſicut conjux habens votum caſtitatis adulterium committens, præter intemperantiam, & ſacrilegium, contra juſtitiam peccat in alterum conjugem, cui jam ſuum corpus tradidit. Conſequens autem eſt falſum; ergo & illud unde ſequitur. Minor probari poteſt ex communi conſenſu Doctorum, quos late refert Sancius lib. 7. de Matrim. diſp. 27. a n. 19. diſputando de obligatione aperiendi in confeſſione circumſtantiam voti ſimplicis, vel ſolennis Ordinis ſacri, aut profeſſionis, ex quibus quamplures docent ſufficere explicare circumſtantiam voti abſolute, non explicando ſolennitatem, nec modum ſolennitatis, nec an votū fuerit bis, vel ter emiſſum. Et licet alii dicant, aliquas ex his circumſtantiis eſſe aperiendas, non fundantur in eo, quod addant plures ſpecies malitiarum, ſed vel in hoc, quod notabiliter aggravant, vel pauci in hoc, quod votum ſimplex, & ſolēne differant ſpecie, quod eſt falſum, ut infra oſtendemus. Et quod ad præſens attinet, non ideo dicunt, multiplicari malitias in fornicatione religioſi profeſſi, ſed unam tantum ponunt, licet alterius rationis eſſe fingant. Nullus ergo eſt, qui ſenſerit plures eſſe malitias in fornicatione religioſi, præter eā, quæ eſt contra temperantiam, ſeu caſtitatē, & aliam contra votum, ſeu profeſſionē. Eſt ergo una tantū malitia ſacrilegii in tali actu. Et ratio nō eſt alia, niſi quia traditio per ſe non obligat ad ſervandā caſtitatē, ſed ſolum votum.

Sequitur ex prædicta ſententia, in p. c. caſo religioſi præter malitiam contra temperantiam, dari duas malitias, unam cōtra religionem, & aliam contra juſtitiam.

7 Oppoſitum autē ex illa ſententia ſequi facile probatur, quia traditio religioſi, & promiſſio caſtitatis, ſunt actus inter ſe moraliter, ac realiter diſtincti, & inducunt obligationem pertinētem ad diverſas virtutes; votum enim inducit obligationem religionis, ac fidelitatis ad Deum, traditio juſtitiæ ad religionē, cui ſe donavit. Vel, ut alii volunt, erit etiam ſacrilegii ſpecies diverſi, quatenus eſt contra ſpecialem honorem Dei, vel contra novum jus dominii illi acquiſitum, ſimile illi ſacrilegio, quod invenitur in furto rei ſacræ, vel in violatione templi: & ita erit in illo actu non tantum duplex, ſed etiam triplex malitia præter luxuriam; quæ omnia in moralibus abſurda ſunt. Ratio autem, cur illa traditio non obliget ſpecialiter ad caſtitatem, reddi poteſt, quia objectū, ſeu materia illius traditionis, eſt ipſamet perſona donantis, non in ordine ad non fornicandum, vel abſtinendum ab uſu copulæ carnalis, quia licet iſte poſſit eſſe finis illius traditionis, non tamē eſt ejus materia. Unde ſicut finis legis non cadit ſub obligationem legis; ita nec ille finis talis donationis cadit ſub obligationē ex ipſa donatione intrinſece ortam. Alioquin ex illa traditione oriretur ſpecialis obligatio ad vitanda ſingula peccata, quia ſub finem illius traditionis comprehenditur, nam ad cætera peccata vitanda ordinatur. Unde tandem facile probatur conſequentia principalis argumenti, quia ſi fornicatio non eſt cōtraria intrinſecæ obligationi illius traditionis; ergo uſus matrimonii per honeſtam carnalem copulam multo minus erit illi contrarius. Ergo nec vinculum matrimonii eſt contrarium illi traditioni; ergo ex ſola rei natura non irritatur ab illa, vel ab obligatione, quę ex illa naſcitur.

8 Ultimo explicatur vis hujus rationis, & aſſertio intenta amplius roboratur exemplo ſervitutis contractę per donationem, aut venditionem, vel ſimilem contractum ipſius ſervi. Nam per illum contractum ſe privat dominio ſui ipſius, & ſe donat alteri, & nihilominus invito domino poteſt ſe valide tradere alteri conjugi per matrimonium; nec prior traditio inhabilitat perſonā ad ſecundam: ergo proportionali ratione dicendum eſt de religioſa ſervitute ex tali traditione orta, non redde-

Confirmatur exemplo ſervitutis.

reddere ab intrinſeco perſonam inhabilem ad ſe tradendum alteri per matrimonium. Antecedens ſupponimus, ut certum ex c. 1. de Conjug. ſervorum, & aliis. Conſequentia vero probatur, quia in primis diſparitas rationis non facile redditur. Deinde, quia æquiparatio poteſt ſuaderi ſufficienter, quia licet dominus acquirat jus in ſervum quoad opera ejus, ita ut poſſit illo uti in omnem corporalem uſum prudentem, & ſibi utilem, & fortaſſe per matrimonium aliquo modo impediatur ab hujuſmodi miniſterio, cum aliqua domini incommoditate, vel minori utilitate, nihilominus jus, & libertas matrimonii tanta eſt, tamque naturalis, ut non potuerit quiſpiam vel coacte, vel etiam ſua privata voluntate tali poteſtate privari, etiamſi in pęnam juſtam, vel per venditionem parentis, vel per ſuam voluntatem ſervus effectus ſit. Unde, quia ſervitus, nec a jure, nec ab authoritate Reipublicæ cum illo rigore introducta eſt, nec fortaſſe introduci potuit; ideo non obſtante priori traditione ſervitutis habilitas ad contrahendum matrimonium retenta eſt. Simili ergo modo, quando aliquis ſe tradit in ſervitutem religioſam, non ſtatim ex vi ſui privati conſenſus in illam traditionem ſe reddit inhabilem, & impotentem ad ſe trahendũ in matrimonium, niſi accedat Eccleſiæ authoritas, quæ illam inhabilitatẽ introducat; quia per illam traditionem non ſe obligat ex juſtitia ad ſe abſtinendum ab omni uſu corporis ſui, qui aliquo modo poſſit impedire obſequium religionis exactiſſimum, & cum commoditate maxima religionis. Et ideo cum illa traditione non repugnat formaliter, & ex natura rei vinculum matrimonii.

Confirmatur ultimo.

9 Et confirmatur; quia conjugatus, poſtquam conſummavit matrimonium, poteſt profiteri religionem de licentia alterius conjugis, cum aliis de jure requiſitis, & tunc non diſſolvitur vinculum matrimonii per traditionem religioni factam; ergo ſignum eſt, non habere inter ſe formalem, & intrinſecam repugnantiam: ſunt enim hę traditiones, ſeu vincula diverſarum rationum, & ad diſtinctos fines ordinum; non tamen ſunt formaliter repugnantia, nec ad fines contrarios tendunt: & ideo ſine adminiculo juris, unum non impedit, & irritat aliud, eo vel maxime, quod poteſtas matrimonium ineundi tam eſt naturalis, & ad commune bonum totius naturæ data, ut licet poſſit homo ſola voluntate ſua ſe obligare Deo ad non utendũ illa, non tamen videatur poſſe ſe privare illa omnino, & inhabilem ſe ad matrimonium reddere ſola ſua privata authoritate, niſi authoritas publica intercedat. Quia jus matrimonii ineundi magis videtur publicum totius naturæ jus, quam individui quia ad conſervationẽ ſpeciei ordinatur. Et ideo licet poſſit homo pro ſuo arbitrio non uti illo jure, & poteſtate; non tamen ſe omnino illa poteſtate privat ſine adminiculo publicæ poteſtatis. Imo videtur fuiſſe neceſſaria poteſtas ſupernaturalis data Eccleſiæ; quia nec naturalis poteſtas humana potuit introducere ſervitutem, quæ libertatem, & poteſtatem ad contrahendum vinculum matrimonii auferret: ut D. Tho., & Theologi ſentiunt in 4. diſt. 36. Nec etiam in lege videtur fuiſſe talis poteſtas etiam in ordine ad ſpiritualem ſervitutem, ut in lib. ſeq. videbimus.

Quorundam opinio partim approbanda.

10 Hinc tandem aliqui graves, & antiqui authores licet dixerint, votum caſtitatis fieri ſolenne per traditionem, quam habet adjunctam, nihilominus addiderunt, illam traditionem non dirimere matrimonium ſubſequens ex vi juris naturalis, ſeu divini, ſed Eccleſiaſtici, ac ſubinde non ſolennizare votum ex natura ſua, ſed virtute conſtitutionis Eccleſiæ: ita ſentit Altiſiod. lib. 3. ſum. tract. 28. c. 2. q. 3. §. *Quod votum ſolenne*. Et idem tradunt Joan. Andr. Anchar. Dominic. & Archidiac. in cap. unico de Voto in 6. & Card. in Clem. unic. de conſanguinit. q. 24. Hęc tamen ſententia parum differt a noſtra, & communi, quam in cap. ſeq. trademus; immerito tamen tribui irritationem matrimonii traditioni potius, quam voto, cum jura aliter loquantur, ut in ſeq. cap. amplius explicabimus. Fundamenta vero prioris ſententiæ non indigent peculiari reſponſione: nam primum expeditum, & impugnatum eſt exemplo ſervitutis; quod oſtendit, non omnẽ traditionem unius rei, vel perſonæ ad aliquos uſus, impedire traditionem ejuſdem perſonæ ad uſus alterius rationis, & ordinis; quia poſſunt non habere formalem oppoſitionem contradicentem, ut contingit in ſervitute, & matrimonio; & idem eſt in præſenti, ſola natura rei ſpectata. Ad alteram rationem reſpondemus, concedendo eſſe poſſibilem talem traditionem, ſed non abſq; adminiculo voti authoritate Eccleſię ſolennizati, ut mox explicabimus.

CAPUT X.

De ſolemnitate voti caſtitatis religioſæ, ejuſque origine vera ſententia.

Quid ſit ſubſtantialis ſolennitas voti caſtitatis. Vera ſententia.

1 ALiorum opinionibus repudiatis, ſupereſt, ut tertiam, quæ communior eſt, & quæ nobis omnino vera videtur, proponamus. Et in primis dicimus, votum caſtitatis religioſæ eſſe ſolenne præter vim irritandi præcedens matrimonium ratum, de qua lib. 9. nihil aliud addere, quã eſſe votum, non ſolum prohibens, ſed etiam irritans matrimoniũ ſubſequens, ac ſubinde ſolennitatem voti ſubſtantialem, de qua nunc agimus, nihil aliud eſſe, quam moralẽ efficaciam voti caſtitatis ad habilitãdam perpetuo perſonam, ne validum matrimonium contrahere valeat: ita docent authores omnes in ſeq. corollario allegati, & ſumitur ex cap. Unic. de voto in 6. & ex cap. *Rurſus* qui cler. vol vovent. & ex multis Decretis 27. q. 1. Et ſequitur ex impugnatione aliarum opinionum; quia ſine efficacia ad irritandum perpetuo ſubſequens matrimonium votum caſtitatis non eſt ſolenne: ſed votum ſimplex caſtitatis habere poteſt omnia alia, quæ habet ſolenne, præter hanc efficaciam, ſcil., quamcumque externam ſolennitatem, ſeu ritum emittendi votum, & adjunctam traditionem, & quicquid aliud cogitetur. Ergo primaria differentia inter votum ſimplex, & ſolenne, in dicta efficacitate poſita eſt; ergo illa eſt voti ſolennitas ſubſtantialis, quia ſine illa non erit ſolenne, & cum illa non poteſt non eſſe ſolenne.

Cur efficacia inhabilitandi potius tribuatur voto caſtitatis, quam traditioni.

2 Tribuimus autem hanc efficacitatem voto caſtitatis potius, quam traditioni religioſæ, prout eſt actio, & donatio a promiſſione diſtincta. Tum quia ita loquuntur jura, & Doctores cõmuniter: tum quia prima prohibitio contrahendi matrimonium, non eſt a traditione, ut probatum eſt; ſed eſt a voto caſtitatis: irritatio autem adjungi ſolet prohibitioni; lex enim, quæ prohibet, eadem irritare ſolet, quãdo majori rigore, & efficacioribus verbis fertur. Unde ſi lex de ſe tantum prohibens, fiat irritans, quodammodo ſolennizari dici poteſt: & hic modus loquendi in his votis introductus eſt. Tum pręterea, quia in ſacra clericorum ordinatione non ordinatio, ſed votum cenſetur inhabilitare perſonam, vel immediate lex ipſa canonica, ſi fortaſſe ab aliquo malitioſe votum non emittatur. Ergo idem cenſendum eſt de Voto caſtitatis: nam d. cap. unicum eodem modo de utroque loquitur. Et in hoc eſt major ratio, quia nunquam inhabilitas inducitur, niſi mediante voto. Unde ſi quis profitendo religionem, haberet animum vere ſe tradendi religioni, non vero vovendi, nec ſe obligandi ad caſtitatem, non fieret inhabilis ad matrimonium, etiamſi ponamus traditionem ſic factam fuiſſe acceptatam, & validam. E contrario vero, etiamſi traditio non præcedat, nec adjungatur, per ſolum votum caſtitatis emiſſum in manu Epiſcopi, & per illum acceptatum, poſſet Eccleſia inhabilitare perſonam ad matrimonium, & forte aliquando fecit, ut infra videbimus. Ergo votum ipſum ſub tali lege factum eſt, quod irritat: quamvis de hoc non eſt multum contendendum, quia ad modum loquendi pertinere videtur.

Votum ſolenne poteſt cõſiderari, vel in fieri, vel in facto eſſe.

3 Ultimo vero circa hanc aſſertionẽ obſervare oportet, votum ipſum ſolenne conſiderari poſſe, vel in fieri, vel in facto eſſe: & in fieri eſſe actum ipſum promittendi ſufficienter exterius expreſſum, & acceptatũ ſub tali inſtituto, ſeu conſtitutione Eccleſię: at vero in facto eſſe, ſeu permanenter eſſe vinculum, quo vovens ligatus, ſeu obligatus manet. Sicut matrimoniũ in fieri eſt ipſe conſenſus, verbis, vel ſignis expreſſus, & acceptatus, & in facto eſſe eſt vinculum inter conjuges permanens. Et ſimiliter irritatio matrimonii poteſt eſſe vel actualis, quæ ſolum fit, quando matrimonium irritum attentatur; vel permanens per modum habitus, & ſic eſt inhabilitas inducta in perſonam ad valide contrahendum. Votum ergo ſolenne proprie ſumptum pro ipſo actu vovendi, recte dicitur eſſe ſolenne per efficaciam,

caciam, quam a lege recipit ad inhabilitandam perſonam, quaſi effective, inducendo in illam talem inhabilitatem. Et hoc modo de Voto ſolenni loquimur: & in eodem ſenſu de illo dicunt Theologi, inhabilitatem hanc non eſſe voti ſolennitatem, ſed effectum; & propterea nos, non de inhabilitate, ſed de virtute inducendi inhabilitatem locuti ſumus. Si autem loquamur de voto in facto eſſe, id eſt, de vinculo per actum vovendi inducto, ſic dici poteſt, votum ipſum formaliter inhabilitare perſonam ad matrimonium; quia ex tali actu vovendi tale relinquitur vinculum in perſona, ut non ſolum liget, & obliget ad non contrahendum, ſed etiam inhabilem ad talem contractum reddat. Et ſic inhabilitas ipſa poteſt dici eſſe ipſa ſolennitas voti in eo ſenſu accepti, id eſt, vinculi ex toto relicti. At vero irritatio, quæ fit, cum tale matrimonium attentatur, fit effective moraliter ab actu vovendi, quamvis remote; proxime vero, & formaliter (ut ſic dicam) provenit a tali vinculo, & ligamine perſonę: atq; hoc etiã modo actualis irritatio matrimonii non eſt ſolennitas voti, ut habitualiter permanentis, ſed eſt effectus ejus, ut conſtat.

Traditio etiam ſumi poteſt vel in fieri, vel in facto eſſe.

4 Similis diſtinctio animadverti poteſt in traditione, quæ in profeſſione religioſa intervenit: nam poteſt etiam in fieri, & in facto eſſe conſiderari; & priori modo eſt actus ille, quo aliquis ſe religioni donat: poſteriori autẽ modo eſt ipſa ſervitus permanens, quæ in tali perſona reſpectu religionis manet. Unde dicunt aliqui, traditionem priori modo ſumptam eſſe ipſummet votũ ſolenne; & conſequenter poſteriori modo acceptam eſſe effectum voti ſolemnis, quia traditio in facto eſſe eſt effectus actualis traditionis, ut per ſe patet: ergo traditio priori modo ſumpta erit ipſum votum ſolẽne. Sed illud prius falſum eſt: nam votum ſolenne caſtitatis & donatio ſui, quam religioſus facit religioni, actus ſunt diſtincti (ut dixi), & ideo traditio in facto eſſe non eſt effectus voti ſolẽnis, præſertim caſtitatis; quia tale votum nullum dominium transfert in religionem, ſed ſolum ita obligat perſonam Deo, ut irritet contrarium factum, quoad matrimonii vinculum. Et ideo ipſa traditio non poteſt dici formaliter ſolenne votum, ſed eſſe cum illo: ut loquitur D. Th. quodlib. 3. ar. 18. Vel etiam dici poteſt, illud cum traditione profeſſionem religioſam quaſi componere; & ideo in tali profeſſione formaliter includi, ut infra ſuo loco latius dicemus.

Aſſertio ſecunda.

5 Dicendum eſt ſecundo (& ſequitur ex dictis) ſolennitatem voti caſtitatis ſolo jure Eccleſiaſtico eſſe inſtitutam. Hoc late in ſuperioribus authoritate Pontificũ probatũ eſt, & virtute aſſeritur ab omnibus, qui dicunt profeſſionem religioſam a ſolo jure Eccleſiaſtico habere vim irritandi matrimonium perpetuo. Nam oſtenſum eſt votum ſolenne, & ſimplex tantum in hac virtute differre: nam in omnibus aliis rebus convenire poſſunt, in obligatione ad Deum, in adjuncta traditione, in ritu, & forma exterius vovendi, & ſi quid aliud excogitari poteſt. Vim autem illam eſſe tantum a jure Eccleſiaſtico, docent ex Theologis Altiſiod. lib. 3. ſum. tract. 28. cap. 2. q. 3. Scot. 4. diſt. 38. q. unic. Palud. q. 4. a. 2. & ſupplement. Gabr. a. 3. ut ſupra citavi, & Richard. etiam ibi, a. 7. q. 2. ad 3. dicit, votũ ſolenne irritare ſubſequens matrimonium. *Quia jura non tantum prohibent tales perſonas contrahere, ſed etiam decernunt, & conſtituunt eas illegitimas ad contrahendum.* Unde ne ſibi ſit contrarius, cum dicit in corpore ejuſdem quæſtionis, votum ſolenne irritare ſubſequens matrimonium ratione traditionis, exponendus eſt, ſolum intellexiſſe traditionem eſſe fundamentum congruentiſſimum, quod Eccleſiam ad illud impedimentum inſtituendum induxit: quod facile credi poteſt, & fortaſſe multi ex authoribus capite præcedenti allegatis in eodem ſenſu locuti ſunt. Præterea docent idem Cajet. 2. 2. q. 88. ar. 7. Idem tenet Henriq. quodlib. 5. q. 28. & 38 Gerſon. tract. de Matrim. 1. p. Alphab. 25. lit. I. Abul. Num. 30. q. 59. Alvar. Pelag. lib. 1. de Planct. Eccleſ. cap. 26.

6 Ex juris peritis autem tetigit hanc ſententiam Gloſſ. 27. q. 1. in principio quæſtion. verſ. *Quod voventes*, & ca. 1. verſ. *ſub teſtimonio*. Sed non pecitat in ſententia; nunc enim negat, nunc vero affirmat. Sic etiam gloſſa in c. *rurſus*, qui clerici, vel voventes, verſ. *Apud Deum*, prius hanc ſententiam docet; poſtea vero in extremum errorem inclinat, dicens cum Hugone, omne votum caſtitatis, quantumvis ſimplex, irritare ex natura ſua matrimonium ſubſequens, quod & falſum, & erroneum eſt, ut ſuo loco infra dicemus. Apertius hoc docet gloſſa in c. unico de voto in 6. in notat. 1. poſt caſus propoſitionem, & Hoſtienſ. in ſum. lib. 4. tit. qui clerici, vel vovent. n. 4. idem, & cum eo Abbas, & multi alii in d. c. *rurſus*. Item Joan. Andr. Dominic. & alii in d. c. Unico, quos cum multis aliis refert Sancius d. lib. 7. diſp. 26. n. 2. ubi etiam ſummiſtas allegat. Et ex modernis late illã tuetur Medin. d. lib. 4. de Cont. Sacerd. controverſ. 7. ca. 22. 31. & ſequentib. Hugol. de Sacram. tit. de Matrim. c. 19. n. 5. Azor. tom. 1. lib. 12. c. 6. q. 1. 2. & 3. Plat. de bono ſtat. religioſi c. 21. in fin. Baſil. Ponce in lib. de Var. q. 3. Scholaſt. c. 4. & 5. Alex. Pezant. in addit. ad 3. p. q. 53. diſp. 1. Leſſius lib. 2. c. 40. dubit. 19. n. 141. & Garcia de Benef. 7. part. ca. 10. a n. 52. plures alios referens. Denique Bellarm. lib. 2. de Mon. c. 32. ad 2. probabilem putat hanc ſententiam, licet illam oppoſitæ non præferat, quia rem ex profeſſo non diſputat.

Probatur ratione.

7 Ratione denique probatur ex dictis, quia in quocumque voto caſtitatis irritante matrimonium ſubſequens, præter conſtitutionem Eccleſię, tria tantum ſpectari poſſunt, ſcil., vel traditio, vel promiſſio perpetuo ſervandi caſtitatem ab illo momento, vel conſecratio, ſub qua omnem externam benedictionem, aut cęremoniam, aut teſtium multitudinem (ſi exigatur) aut quamcumque aliam ſimilem ſolẽnitatem comprehendimus. Sed nihil illorum per ſe, & ex natura ſua irritat matrimonium ſubſequens: nam de traditione, & conſecratione, ſeu exteriori forma profitendi, jam id oſtenſum eſt. Idemque eſt de promiſſione, ut certum ſupponimus, quia tota vis talis promiſſionis in voto ſimplici caſtitatis invenitur; & tamen per ſe non reddit perſonam ad matrimonium inhabilem, ut ſupponimus, & infra li. 9. oſtendemus. Neq; etiam id faciunt ex jure divino poſitivo (ut ſenſit Almai. tract. de Poteſt. Eccleſ. c. 15.) quia tale jus divinum nec ſcriptum eſt canonice, nec aliqua Patrum, & Eccleſiæ traditione oſtendi poteſt. Relinquitur ergo, ut ex ſolo jure Eccleſiaſtico id proveniat.

8 Idem autem dicendum eſt de omnibus illis, etiamſi ſimul concurrant, & uniantur. Primo, quia ſicut in ſingulis illis partibus nihil invenitur, quod ex ſe dirimat ſubſequens matrimonium, ita neque in aggregato illarum reperitur; ut eiſdem argumentis, & diſcurſibus probari poteſt; & propria ratione, quia illa tria ſimul ſumpta non inducunt aliquem effectum repugnantem per ſe valori matrimonii. Nec eſt, unde in illo aggregato reſultet major virtus ad majorem, vel novum effectum moralem efficiendum, cum tantum ſe habeant, ut plures circumſtantiæ morales, quæ malitiam actus augere poſſunt, non vero illum irritare. Secundo, quia poteſt fieri per Eccleſiæ conſtitutionem, ut concurrentibus illis tribus, perſona non maneat inhabilis ad ſubſequens matrimonium, & valorem ejus. Sicut jam magna ex parte fecit; & poſſet id facere, addendo quamcumque externam ſolennitatem, aut benedictionis, & traditionis ac voti perpetuitatem; nulla enim repugnantia in hoc oſtendi poteſt. Imo ita fuiſſe olim uſitatum in Eccleſia, multi viri docti exiſtimant, & videtur poſſe colligi ex multis Conciliorum, & Patrum decretis, quæ Gratianus diſt. 27. & 27. q. 1. refert. Sed de illa conſuetudine dicturi ſumus inferius. Denique, quia votum caſtitatis religioſæ, quatenus tale eſt, non inducit ſuam obligationem, nec ullum effectum, niſi profeſſio valida ſit, ut recte docet Paludanus, & ſupplementum Gabrielis ſupra; quia eſt veluti annexum tali ſtatui, & traditioni, quæ in illo fit. Et ideo dixi, *quatenus tale eſt*, quia ſi profitens habeat intentionem ſe obligandi ad caſtitatem, etiamſi contingat, profeſſionem non eſſe validam, tunc non ſubſiſtente profeſſione, obligabit votum illud, ut omnino privatum & ſimplex, non ut votum caſtitatis religioſæ, quod annexum eſt profeſſioni validæ. At profeſſio, & virtus, ac efficacia ejus pendet ex acceptatione Eccleſiæ: nam acceptare perſonam religioſam hoc, vel illo modo, vel in ordine ad hos, vel illos morales effectus, pendet ex inſtitutione Eccleſiæ. Ergo hæc etiam inhabilitas tota reſolvitur in Eccleſiæ inſtitutionem.

Votum caſtitatis religioſę ſi profeſſio non ſit valida, manet ſimplex, ac proinde non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium.

9 Contra hanc aſſertionem tenent authores allegati, qui ſolennitatem ponunt in traditione, quæ ex

Argumenta in contrarium.

natura ſua irritat matrimonium ſubſequens. Ex quibus Soto in lib. 7. de Juſt. q. 2. a. ult. contra illam arguit. Primo, quia ſequitur poſſe Papam diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis, quod magnum reputat incōveniens. Secundo, quia aliàs votum ſolenne religionis irritaret præcedens matrimonium ratum, non conſummatum ex ſola conſtitutione Eccleſiæ, & non ex natura rei, ac jure divino. Conſequens eſt falſum; quia Eccleſia non habet poteſtatem diſſolvendi vinculum matrimonii rati, quod ab ipſo Deo inſtitutum eſt. Tertio, quia non poteſt Eccleſia reddere inhabilem perſonam ad matrimonium per ſolam legem, vel præceptum ſuum. Nam licet Pontifex prohibeat alicui, ne uxorem ducat, ſi contrahat, licet peccet, matrimonium tenebit. Ergo non poteſt intelligi, quod ſola Eccleſiæ conſtitutio illum effectum inducat: ergo neque quod illam voto caſtitatis tribuat. Quarto, quia aliàs poſſet Eccleſia facere, ut religioſi profeſſi non eſſent inhabiles ad matrimonium, quod eſt abſurdum.

Solutio argumentorum.

10 Sed hæc parum cogunt. Ad primum enim concedimus ſequelam: nam conſequens eſt veriſſimum; quod in ſequentibus circa profeſſionem religioſam, & circa ſingula vota ſolennia ipſius oſtendendum eſt. Imo inde argumentum retorquemus, quia Eccleſia poteſt diſpenſare in voto ſolenni, vel tollendo omnino votum, vel ſaltem tollendo ejus ſolennitatem; ergo ſignum eſt, ſolennitatem iſtam non eſſe de jure divino. Quod argumentum ad hominem fortaſſe efficax eſt; an vero abſolute concludat, ſuo loco dicemus. Ad ſecundum etiam concedimus ſequelam; & negamus conſequens eſſe falſum. Ad probationem autem dicimus, licet matrimonium ſit ex inſtitutione divina, nihilominus, quamdiu non eſt conſummatum, eſſe diſpenſabile per Eccleſiam, quatenus in re ipſa media voluntate humana contrahitur. Et præſertim poteſt medio ſtatu religioſo diſſolvi, propter majus animæ bonum; quia ſtatus religioſus etiam eſt ex divina inſtitutione, licet modus ejus ex humana Eccleſiæ traditione pendeat, quæ poteſt talem conditionem, ſeu virtutem tali ſtatui conferre; quod poſtea in particulari tractandum eſt. Ad tertium reſpondemus, primam propoſitionem eſſe falſiſſimam: nam Eccleſia ſola ſua lege facit inhabilem ad matrimonium clericum in ſacris, licet ipſe votum caſtitatis omittere nolit, ut ſine controverſia omnes Theologi docēt, & ſumitur ex Conc. Tr. ſeſſ. 24. c. 9. Probatio etiā nullius eſt momēti: nam licet non omnis lex prohibēs ſit irritans, nihilominus poteſt Eccleſia irritare aliquos actus quos prohibet, & id facit, quādo ſufficienter in lege ſua declarat: ut in lib. 6. de Legibus dictum eſt.

Eccleſia duobus modis poteſt facere verum religioſum habilem ad matrimonium.

11 Ad quartum concedimus ſequelam. Ad majorem vero declarationem conſequentis advertimus, duobus modis poſſe intelligi Eccleſiam facere, ut verus religioſus non ſit inhabilis ad matrimonium. Primo antecedenter, ut ſic dicam, id eſt, in ipſamet inſtitutione ſtatus religioſi, ordinando, ut ſine tali inhabilitate conſtituatur. Secundo, conſequenter, id eſt, faciendo habilem ad matrimonium eum, qui jam per ſtatum religionis, quem aſſumpſerat, factus fuerat inhabilis. Priori modo concedimus poſſe Eccleſiam inſtituere ſtatum verum religionis, qui non habeat hanc proprietatem inhabilitandi ad matrimonium perſonam illum aſſumentem. Imo hanc fuiſſe primitivæ Eccleſię conſuetudinem, multi exiſtimant, quod poſtea accuratius inveſtigabimus. Et Greg. XIII. in priori bulla ſupra citata, qua inſtitutum Societatis confirmat, ſine hoc effectu, vel impedimento matrimonium irritante, verum ſtatū religioſum in illa eſſe inſtitutum, quoad aliquas perſonas declaravit: unde idem facere poſſet Eccleſia in quacumque religione, & in omnibus illis. Quia vero ad Eccleſiæ pulchritudinem, & perfectionem ſpectat, ut in ea ſit ille ſtatus cum omnib. gradibus, & ornamentis perfectionis; ideo nunquam Eccleſia ita utetur illa poteſtate (quæ ad ædificationem, & non ad deſtructionem data eſt) ut in nulla religione illum modum religioſi ſtatus permittat. Sicut etiam poteſt ab omnibus clericis illud genus ſolennitatis, & inhabilitatis auferre: nunquam vero faciet, quoniam honeſtati, & ſanctitati Eccleſiaſtici ſtatus non convenit, & ideo Spiritus ſanctus, a quo Eccleſia regitur, non permittet.

12 Circa poſteriorem autem modum faciendi habilem ad matrimonium eum, qui per præcedentem profeſſionem religioſam inhabilis factus fuerat, dicimus, hunc modum difficiliorem eſſe. Sicut difficilius eſt latam legem, aut votum factum tollere, quam illud prius non facere; omnis enim mutatio periculoſa eſt, & non fit ſine incommodo aliquo, niſi manifeſte ſit a malo ad bonum, vel a minori bono ad majus; nihilominus tamen ille modus non eſt impoſſibilis, quia ſaltem per diſpenſationem fieri poteſt, ut dictum eſt, & interdum factum eſſe legimus, non ſolum cum perſona privata, ſed etiam cum tota aliqua communitate, ut cum aliquibus religionibus militaribus. Et ſine dubio Pontifex idem facere nunc poſſet cum militibus ſancti Joannis, non ſolum ordinando, ut qui in poſterum religionem profeſſi fuerint, & valide, & licite uxores ducere poſſint, ſed etiam jam profeſſis idem concedendo, ſi juſta, & univerſalis cauſa ſubſit. An vero talis diſpenſatio, vel mutatio facta ſine cauſa valeat, poſtea diligentius tractabitur. Nunc breviter dico, quoad obligationem ex proprio voto profectam tollendam, non fore validam, ut in materia de voto dixi: quoad obligationem autem inhabilitatis valituram eſſe, etiamſi indebite fiat: quia quoad illam partē eſt diſpenſatio in ſolo jure Eccleſiaſtico, vel ejus mutatio, quæ valida eſt, etiamſi abſq; rationabili cauſa fiat, ut in materia de legibus dictum eſt.

CAPUT XI.

Nonnulla corollaria ex præcedenti reſolutione inferuntur, quibus & res ipſa magis exponitur, & nonnulla dubia explicantur.

1 EX dictis in præced. cap. infertur primo, idem votum in ſe immutatum manens fieri poſſe ex ſolenni ſimplex, & ex ſimplici ſolenne, independenter a voluntate voventis. Probatur ex proxime dictis: nam votum caſtitatis militum ſancti Joannis nunc eſt ſolenne; & ſi Pontifex nunc ferret legem, ut talis profeſſio, ſive jam facta, ſive in poſterum facienda non irritaret matrimonium ſubſequens, votum illud deſineret eſſe ſolenne, quia non redderet perſonam ad matrimonium inhabilem; ſine qua conditione, ſeu virtute, nullum eſt votum continentiæ proprie ſolenne, ut dictum eſt. Et ratio eſt, quia hæc ſolennitas pendet ex lege Eccleſiæ, quæ lex licet quoad inducendum inhabilitatem ſupponat voluntatem vel aſſumendi ſacrum ordinem, vel vivendi in tali religioſo inſtituto ab Eccleſia approbato; nihilominus in ſua duratione, vel in ablatione legis, & effectus ejus non pendet ex voluntate, vel intentione voventis. Et ideo ſolennitas voti, ſeu virtus ad inhabilitandam perſonam, præcipue eſt in lege. Et licet dicatur, eſſe in voto morali modo, re vera non addit illi niſi denominationem extrinſecam; & ideo ſine mutatione intrinſeca voti, vel voventis, per ablationem legis auferri poteſt.

Primum corollarium. Votum poteſt fieri ex ſolenni ſimplex, per extrinſecam mutationem ſolam.

2 Et eadem ratione fieri poteſt votum ex ſimplici ſolenne, ſine nova voluntate, aut intentione voventis. Quod explicare poſſumus in votis ſimplicibus Societatis: nam a principio ex duplici cap. fuerunt ſimplicia. Unum eſt, quia non reddebant perſonam inhabilem ad matrimonium. Aliud eſt, quia non erant annexa traditioni omnino perpetuæ, & indiſſolubili ex utraq; parte religionis, videl., & religioſi, ſed tantum ex parte religioſi, manente poteſtate in religione ad diſſolvendum vinculum, & dimittendi religioſum ex juſtis cauſis. Quoad priorem autem partem diminuta eſt, (ut ita dicam) ſimplicitas voti caſtitatis talis inſtituti; quia jam illud votum reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, quandiu votū permanet, per Bullam Greg. XIII. *Aſcendente Domino* quę ſtatim, ac lata eſt, habuit effectum non ſolum in his, qui poſt illam votum illud caſtitatis emiſerunt, ſed etiam in illis, qui abſq; illo impedimento religioſi erant: ut ex tenore ipſius Bullæ manifeſtum eſt, & in proprio tractatu in ſeq. to. oſtendemus. Quoad alteram vero partem poſſet etiam nunc illa conditio compleri per legem Pontificis auferentis a Societate poteſtatem dimittendi eos, qui poſt biennii probationem vota in ea legitime emiſiſſent, ſi Apoſtolicæ ſedi ita expedire videretur. Non eſt enim dubium, quin hanc habeat poteſtatem; quia vota illa

Votum poteſt fieri ex ſimplici ſolenne. Notandū circa vota Societatis Jeſu.

ex parte materiæ & ex genere ſuo perpetua ſunt, & ſimiliter ex parte religioſi, ut perpetua emittuntur, & traditio, cui annectuntur, ex parte ejuſdem irrevocabilis eſt; ergo Pontifex poteſt illam facere irrevocabilem ex parte religionis, tanquam ſupremus ejus paſtor & legiſlator. Ergo tunc in illo voto caſtitatis compleretur ratio voti ſolennis: nam haberet omnes conditiones neceſſarias, quas tale votum ſolenne poſtulat. Sicut e contrario, ſi nunc Papa mutaret in hac parte jura aliarum religionum, & ſtatueret, ut omnes poſſent religioſos, etiam antea profeſſos, propter crimina incorrigibilia liberos dimittere a vinculo profeſſionis, & ab omnibus votis, vota prius ſolennia deſinerent eſſe ſolennia; quia ex tunc non eſſent abſolute perpetua, ſed ſub illa conditione, niſi juſte dimittantur; vel quamdiu in eo ſtatu retenti fuerint. Et hoc corollarium docte attigit Baſilius in d.q. cap.5. in fin.

Objectio contra hanc reſolutionem.

3 Sed objici poteſt contra reſolutionem hanc, quia votum ſolenne magis obligat, quam ſimplex, ut docet D.Th.2.2.q.88.a.7. ad 1. & in 4.diſt.38.q.1.a.3.quæſtiunc.3.ad 1. Sed omnis voti obligatio pendet ex intentione voventis. Ergo impoſſibile eſt, votum fieri ex ſimplici ſolenne ſine nova intentione, & voluntate voventis; ac proinde fieri non poteſt per extrinſecam mutationem ſolam. Et eadem ratione, nec e converſo poterit ſine conſenſu voventis votum ſolenne fieri ſimplex; quia oppoſitorum eadem eſt ratio. Et augetur difficultas, quia vota, quæ in Societate fiunt a Coadjutoribus formatis, & a fortiori poſt integram probationem, ideo non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia, quia ex intentione voventium, & acceptantium fiunt, ut ſimplicia, & non ut ſolennia. Hæc enim ratio redditur in declarationibus noſtrarum conſtitutionum 5. p. cap. 4. lit. A. his fere verbis: *Non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia, licet multi adſint, quando emittuntur: quandoquidem intentio emittentis, & admittentis juxta traditam a ſede Apoſtolica facultatem, hæc eſt, ut neque emittantur, nec admittantur, ut ſolennia.* Quæ ratio videtur approbari a Greg.XIII. in d. Bulla, *Aſcendente Domino*, dicente: *Tum ex conſtitutionum præſcripto, tum ex voventis, & admittentis intentione, eſſe ſimplicia.* Et præterea etiam in emiſſione talium votorum ex præſcripto earundem conſtitutionum adduntur illa verba: *Omnia intelligendo juxta ipſius Societatis conſtitutiones.* Ergo ſolennitas, vel ſimplicitas voti multum pendet ex explicita, vel implicita intentione voventis; & conſequenter illa non adhibita, ſeu mutata, non poteſt talis mutatio fieri.

Reſpondetur ad objectionem.

4 Ad objectionem reſpondeo, obligationem voti in tantum pendere ex voluntate, vel intentione voventis, in quantum in ejus libertate eſt emittere, vel non emittere votum, quia votum non poteſt obligare, niſi ſit; non erit autem, niſi voluntas velit. Tamen poſito voto, quod illa obligatio major, vel minor ſit, non pendet ex novo conſenſu voventis, ſed oriri poteſt ex aliis circumſtantiis, vel extrinſecis præceptis. Et ſic recte intelligitur, quod dicit Pontifex in ca. *rurſus*, qui cler., vel vovent. votum ſimplex, & ſolenne æque obligare apud Deum, utique quoad obligationem, quæ præciſe oritur ex voluntate emittendi votum, & ex promiſſione voluntarie facta: nam ſi ex parte voluntatis, & promiſſionis eſt æqualitas, obligatio voti inde orta æqualis eſt, quantum eſt ex vi voti ſive publice, ſive occulte, ſive ſolenne, ſive ſimplex fiat. Nihilominus tamen ex circumſtantiis poterit creſcere, vel minui obligatio independenter a nova voluntate voventis: ut v.g. votum ſolenne propter circumſtantiam perſonæ, vel magis ſacræ, vel in digniori ſtatu conſtitutæ, & ſimilium, poterit magis obligare; & voti tranſgreſſio in tali perſona erit major, etiamſi vovens nolit: quia poſito voto, illud augmentum naturaliter conſequitur ex aliis circumſtantiis. Et illud augmentum interdum erit intra eandem ſpeciem, ut Cajet. d. ar.7. dixit: aliquando eſſe poterit ſcandali, ut dixit Magiſt. in 4.diſt.38. nonnunquam vero erit alterius ſpeciei particularis, ortæ ex violatione voti, ut ſolenne eſt. Ut qui peccat contrahens matrimonium, poſt votum ſolenne caſtitatis, gravius peccat, quam poſt ſimplex; quia gravius peccatum eſt facere actum irritum, quam tantum prohibitum. Ita ergo votum ſolenne dicitur magis obligare ex circumſtantia

Gravius peccat qui violat votum ſolenne, quam ſimplex caſtitatis côtrahendi matrimonium.

perſonæ, vel alterius legis ponentis impedimentum; & ideo poteſt creſcere obligatio addita lege extrinſeca ſolennizante votū. Ex hac igitur parte non repugnat votum transferri ex ſolenni in ſimplex, & e contrario, ſine novo conſenſu, vel alia extrinſeca mutatione voventis.

5 Ad confirmationem reſpondeo, aliud eſſe loqui de voto in fieri, ſeu de ipſa emiſſione voti; aliud vero de voto jam facto. Cum ergo ſit votum, ſit ſimplex, vel ſolenne, juxta intentionem voventis: & hoc tantum ex allegatis verbis, vel Pontificis, vel declarationum Societatis colligitur. Non eſt autem exiſtimandum eſſe neceſſarium ad votū ſolenne, vel ſimplex emittendum, ut cum emittitur, fiat cum intentione formali, & (ut ita dicam) in actu ſignato ſimplicitatis, vel ſolennitatis voti: ſed virtualis intentio ſufficit, qualis in illis verbis continetur; omnia intelligendo juxta ipſius Societatis conſtitutiones. Non enim omnes, qui vovent, ſciunt diſcernere, an ſimplicia, vel ſolennia vota emittant: & qui id norunt, non ſemper de illis votorum proprietatibus cogitant, quando vovent, vel profitentur, vel quovis modo religioni alicui incorporantur. At vero virtualiter, & quaſi in actu exercito vovens, qui tantum intendit promittere Deo, eo ipſo habet intentionem virtualem votum ſimplex emittendi. Si autem vult obligari Deo in tali religione, juxta regulam, vel inſtitutum ejus, eo ipſo intendit facere votum ſimplex, vel ſolenne, prout regula, vel inſtituti ratio poſtulaverit. Sic ergo in Societate dicuntur vota Coadjutorum ex ipſa intentione voventis, & acceptantis, eſſe ſimplicia, quia ex vi inſtituti non fiunt, ut abſolute perpetua, nec cum vinculo ex utraque parte diſſolubili. Nam Prælatus ita illa acceptat, ut reſervet ſibi poteſtatem dimittendi liberum religioſum, ſi aliquando inſtituti ratio id poſtulaverit, & vovens illi conditioni ſe voluntarie ſubjicit, cum vovet. At vero, licet votum in principio ea intentione factum ſit, & ideo fuerit ſimplex, nihilominus poteſt in ſolenne poſtea mutari independenter a nova voluntate, ſeu intentione voventis. Quia ſuppoſito priori voto in tali ſtatu religioſo, in quo non erat inductum impedimentum irritans matrimonium ſubſequens, poteſt Pontifex propter bonum talis religionis, & ſtatum ejus illud inducere, ſine novo conſenſu ſingulorum, præſertim conſentiente, & poſtulante ipſa religione. Et ſimiliter poſſet Pontifex poteſtatem illam dimittendi a religione auferre, ſi expedire judicaret. Nec ad id eſſet neceſſarius conſenſus ex parte religioſorum, cum id non adderet eis obligationem, quæ jam ex parte illorum erat perpetua, & potius in eorum favorem redundaret.

6 Secundo principaliter ſequitur ex dictis, votum ſimplex, & ſolenne non differre ſpecie, ſed tantum in morali quadam proprietate, quæ accidentalis, & extrinſeca reſpectu ſubſtantiæ voti exiſtimari debet. Contrarium hujus illationis ſenſit D.Th.in 4.d.38.q.1.a.2. quęſtiunc.2. Verumtamen aſſertio poſita communiter recepta eſt; tenuit illam Cajet.2 2.q.88. a.7. in fin. Et ſequitur Petr. Ledeſm. de matrim. q 53.a.2.dub.unico ad 4.Garcia de Benef.7.p. ca.10. nu.56. & omnes, qui ſolennitatem voti a conſtitutione Eccleſiæ oriri docent. Idemque, licet diverſo modo, docet Medin. ſupra c.38. Conſentit Azor.d. lib. 12. cap.6. q.8. quamvis in principio Cajet. contradicat, & cum Medina ſentiat. Illi enim diſtinguunt duplex votum ſimplex, unum de futuro, & aliud de præſenti; quæ dicunt ſpecie differre, quia primum eſt tantum promiſſio, ſecūdum vero traditionem includit, quæ differt ſpecie a promiſſione. Rurſus vero votum de pręſenti diſtinguunt in ſimplex, & ſolenne; & ſic concedunt non differre ſpecie. Et in hac parte ſententiam hanc videtur approbare Sanchez lib.7.diſp.25.n.4.5.& 6. nam ibi tria infert Corollaria, quæ illam doctrinam continent, & tandem in fine approbat. Sed clarius illam expreſſit eod.li.7.diſp.27.n.18. & 27. & ſeq. etiā Vaſquez t.2.in 3.p.diſp.124.c.5.n.96.

Secundum corollarium. Votum ſimplex, & ſolenne non differunt ſpecie.

7 Contraria vero ſententia mihi ſemper diſplicuit, ut ſæpe in ſuperioribus tetigi. Tum, quia loquendo de voto caſtitatis, impoſſibile eſt in eo diſtinguere vota ſimplicia ſpecie diverſa; quia omne votum ſimplex eſt pura promiſſio, unde ſi ſit ejuſdem materię, ſemper erit ejuſdem ſpeciei: nam utrumque eſt de futuro, quoad implementum ejus, & utrumque eſt de præſenti, quoad obli-

gationem, quam inducit. Tum etiam, quia nullum votum, quatenus eſt votum, eſt eſſentialiter traditio, ſed illam conjunctam habere poteſt, ut in ſuperioribus dixi ex traditis in lib. I. de voto ca. 14. Quod autem votum caſtitatis habeat, vel non habeat conjunctam traditionem, non facit diſtinctionem ſpecificam, cum traditio extrinſece adjungatur, & ad ſummum eſſe poſſit vel materia, vel effectus ejus, ut in ſuperioribus explicavi. Unde non recte *Soto* d. lib. 7. q. 2. a. 5. ad I. quem aliqui moderni ſequuntur, ex eo, quod traditio, & promiſſio ſpecie differunt, inferunt votum ſolenne, & ſimplex differre ſpecie. Nulla enim eſt illatio, cum traditio nec ſit votum, nec differentia voti ſolennis. Ideoq; melius Valentia to. 3. diſp. 6. q. 6. pun. 5. §. *Ultimo* nobiſcum in hac parte ſentiens, dicit, quod etiamſi ſolennitas voti in conſecratione, vel traditione ponatur, nihilominus votum ſolenne non differt ſpecie a ſimplici, ſed tantum per reſpectum ad ſubjectum; quia ſolenne fit a perſona, quæ ſimul conſecratur, aut ſe tradit, quaſi in ſervum; ſimplex auté fit a perſona ſine tali conditione adjuncta.

Nullum votum qua tale, eſt eſſentialiter traditio.

8 Quia vero ille reſpectus poteſt etiam voto caſtitatis ineſſe, & non eſſe ſolenne, ut ſupra declaratum eſt, ideo etiam differentia accidentalis inter votum ſimplex, & ſolenne, illo modo non ſatis explicatur. Fundamentum ergo noſtri corollarii eſt; quia votum ſimplex, & ſolenne caſtitatis, intrinſece eſt tantum promiſſio, cujus naturam non immutat conſtitutio inducens vim irritandi matrimonium ſubſequens. Item oſtenſum eſt, idem numero votum poſſe fieri ex ſimplici ſolenne, & e contrario, ſine mutatione ex parte actus voluntatis voventis; ergo evidens ſignum eſt, illa vota non differre ſpecie. Ex quo etiam facile intelligitur, qualis ſit diviſio voti in ſimplex, & ſolenne; non eſt enim generis in ſpecies; erit ergo ſolum ſubjecti in accidentia. Quomodo etiam ſimplex votum caſtitatis diſtingui poteſt in ſolenne, aliquo modo exteriori, & tali ſolennitate carens; & in votum caſtitatis ſtatui religioſo annexum, & non annexum. Et cum proportione dividi poteſt votum ſolenne, ut in 4. Corollario dicemus.

Fundamẽtum corollarii.

9 Tertio, infertur ex dictis major declaratio illius Pontificiæ ſententiæ, in citato cap. *rurſus*, qui cler. vel vovent. quatenus ait, votum ſimplex paris obligationis eſſe apud Deum, ac ſolenne. Quam D. Th. explicat de equalitate in obligatione ſub mortali; non vero in aliis: ut 2. 2. d. q. 88. ar. 7. ad I. & quodl. 10. a. 11. quod verum quidem eſt; amplius vero declarari poteſt, quia comparatio (ut jam dicere cępi) eſt de voto ſimplici, & ſolenni præciſe, ut vota ſunt: nam ex adjunctis poteſt creſcere obligatio in voto ſolenni. Hoc autem augmentum poteſt eſſe duplex, ſcilicet, extenſivum, & intenſivum: extenſivum voco, quod fit per additionem obligationis diverſæ virtutis, ſeu ſpeciei; & ſic major eſt obligatio voti ſolennis caſtitatis ad non contrahendum matrimonium, quam voti ſimplicis, quia hoc tantum obligat ex vi religionis, illud autem ex vi religionis, & juſtitiæ; quia peculiarem injuriam facit alteri conjugi, irritum matrimonium cum illo contrahendo; quam non facit, qui tantum habet votum ſimplex. Et ſimiliter fieri poteſt, ut violans votum ſolenne paupertatis, peculiare nocumentum inferat ſuæ religioni, vel alteri, contra juſtitiam, vel charitatem; & ideo magis obligetur ad cavendum actum voto contrarium, utique extenſive, id eſt, pluribus titulis. Intenſivum autem augmentum appello, quod fit intra latitudinem ejuſdem virtutis; & ſic etiam ob plures circumſtantias occurrentes, ſuppoſita ſolennitate voti, poteſt ex vi religionis ejus obligatio eſſe major, ut explicavi. His autem modis, ſi attente res conſideretur, etiam poteſt unius voti ſimplicis obligatio eſſe major, quam alterius in eadem materia caſtitatis. Ut ſi votum ſimplex habeat adjunctam traditionem, & unionem ad ſtatum religioſum, vel illi ſit addita vis irritandi matrimonium ſubſequens. Et ideo abſolute vera, & formalis eſt ſententia Pontificis, quod votum ſimplex æqualis eſt obligationis, ac ſolenne, utique per ſe, & cæteris exiſtentibus paribus, ut eſſe poſſunt; ita enim omnis comparatio intelligi debet, ut recte fiat. Alioquin nec vota ſimplicia caſtitatis poterunt dici æqualis obligationis; quia ex adjunctis poterit in una perſona magis obligare, quam in alia: imo in una poterit magis obligare votum ſimplex, quam ſolenne in alia propter varias circumſtantias.

Tertium corollarium. Declaratio Pontificiæ ſententiæ, in ca. rurſus. Qui Clerici, vel voventes.

10 Quarto poſſumus ex dictis inferre, qualiter inter ſe conveniant, vel diſtinguantur votum ſolenne caſtitatis ſacri ordinis & religionis. Conveniunt enim in hoc, quod utrumque eſt abſolutum, & perfectum de tota materia caſtitatis, ut per ſe notum eſt. Conveniunt etiam, quia utrumque habet quandam ſpecialem perpetuitatem, præter eam, quæ voto ſimplici caſtitatis ineſt: quatenus utrumque eſt annexum cuidam ſtatui, & traditioni ab intrinſeco immutabili, & inde indiſſolubili moraliter, nimirum vel ſtatui clericali, qui ex vi characteris indelebilis perpetuitatem habet; & ſtatui religioſo, qui etiam per propriam profeſſionem abſolute immutabilis eſt. Quamvis hæc immutabilitas religioſi ſtatus ſit moralis, ex contractu, & inſtitutione Eccleſiæ; in ordine vero, ſit quaſi phyſica ex vi characteris, & ex Chriſti inſtitutione. Denique conveniunt illa vota, quod utrumq; habet ſolennitatem ſubſtantialem ex inſtitutione poſitiva Eccleſiæ: nam de voto Clericorum id certum eſt, & ſine controverſia receptum; de ſolennitate autem voti religioſi idem nos oſtendimus.

Quartum corollarium. Qualiter inter ſe conveniant, & diſtinguãtur votum ſolenne caſtitatis, ſacri ordinis, & religionis. In quibus conveniunt.

11 Differunt autem in multis. Et primo D. Th. 2. 2. q. 88. a. 11. aſſignat diſcrimen, quod votum clerici per accidens eſt annexum ordini; votum vero caſtitatis per ſe eſt annexum ſtatui religioſo, quia eſt de eſſentia ejus: unde illud eſt annexum ordini ſolum ex conſtitutione Eccleſiæ, hoc ex ipſo jure. Sed in hoc diſtinguendum eſt inter votum caſtitatis abſolute ſumptum, & votum ſolenne caſtitatis, ut ſolenne. Nam loquendo de voto caſtitatis abſolute, & ſecundum ſe, optimum eſt aſſignatum diſcrimen: nam ſtatus clerici in quocumque gradu, & ordine, ſtando in jure naturali, & divino ſine ullo voto caſtitatis ſubſiſtere poſſet, ut eſt certum: ſtatus autem religioſus, ut eſt completus perfectionis ſtatus, ſine voto caſtitatis ſubſiſtere minime poteſt, ut ſupra probatum eſt. Ergo aliter eſt annexum hoc votum religioni, quam Ordini, utique ordini ex accidenti, religioni ex intrinſeca natura, & per ſe. At vero loquendo de voto, ut ſolenni, vel ut dirimente matrimonium, neutrum adhæret per ſe illis ſtatibus, ſed ex mera Eccleſiæ inſtitutione, ut de voto clericorum omnes admittunt: & de voto religionis jam dictum eſt, & in c. 12. ex profeſſo probabitur. Alia differentia certa eſt, quod votum clericorum irritat matrimonium ſubſequens, non tamen irritat contractum: votum autem ſolenne religioſæ caſtitatis utrumque præſtat. Prior pars extra dubitationem eſt, ut videbimus, tractando de illo voto. Poſterior item definita eſt in Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 6. Et infra, diſputando de religioſa profeſſione, illum ejus effectum, ipſiuſque antiquitatem, & originem inveſtigaturi ſumus. Non deſunt tamen aliqui Juriſperiti limitationem in hoc adhibentes, dicendo, dari aliquod votum ſolenne religionis, quod prius matrimonium ratum non dirimat, licet ſubſequens impediat, & irritet: ſed illa limitatio probabilis non eſt; nec in jure, nec in uſu Eccleſiæ habet fundamentum: non quia non potuerit Eccleſia id conſtituere in voto ſolenni religioſo, ſicut fecit in voto clericorum, vel in voto ſimplici caſtitatis in religione Societatis emiſſo, ut infra probabimus, ſed quia id factum non legimus, ut infra ſuo loco dicemus, & ex proxime dicendis conſtabit.

In quibus differunt.

Alia differentia præcipue notanda.

12 Alias differentias aſſignat Palud. in 4. d. 38. q. 2. Una eſt, quod votum Ordinis eſt præſumptum, religionis autem verum. Sed hæc differentia in rigore non eſt vera, quia etiam votum clerici eſt verum, ut infra dicam: & licet poſſit fieri cum deceptione, & eſſe tantum præſumptum, idem poteſt accidere in voto profeſſionis. Si autem votum Ordinis dicatur præſumptum, quia non fit verbis expreſſis, ſicut votum profeſſionis; ſic differentia & eſt valde accidentaria, & in tacita profeſſione non invenitur. Alia differentia eſt, quod ordinis votum ita eſt illi annexum, ut ſi ordinatio ſit irrita, nulla oriatur voti obligatio: ſi autem profeſſio ſit nulla, relinquatur obligatio voti caſtitatis, ſaltem ſimplicis. Sed hoc poſterius, licet in jure antiquo habeat aliquod fundamentum, in c. *ex parte* c. *placet*, & aliis, de cõverſ. conjug. Jam vero per Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de Regul. ſublatum eſt. Et in utroq; voto res pendet ex particulari intentione perſonæ, ut poſtea videbimus.

Differentia aſſignata a Paludano rejicitur.

Votum ſolenne caſtitatis adæquate diviſum in votum ordinis, & religionis.

13 Tandem obiter colligitur ratio ſufficientiæ illius diviſionis voti ſolennis caſtitatis, in ordinis, & religionis: quæ tanquam adæquata traditur in d. ca. unico de voto in 6. Datur enim illa diviſio, ut ſufficiens de facto, non tamen de poſſibili. Nam etiam votum caſtitatis annexum traditioni perpetuæ propriæ perſonę factæ hoſpitali ſine profeſſione religioſa, potuiſſet ab Eccleſia ſolennizari quoad prædictum effectum; & ſimiliter votum etiam virginis ſacræ in manibus Epiſcopi factum ſine voto paupertatis. Et aliis modis poſſent talia vota ſolennia multiplicari. De facto vero non ita eſt, teſte Bonifacio in d. ca. unico, ubi ad definiendum, quæ vota ſint ſolennia, quoad matrimonium ſubſequens dirimendum, præmiſit ſolennitatem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione; ut inde inferret, eſſe tantum illa duo, quia Eccleſia illis tantum duobus eam ſolennitatem, & quaſi eminentiam conceſſit. Et inde falſa eſſe convincitur ſententia Innocentii, in ca. *ex parte*, 2. de converſ. conjug. dicentis dari aliquod votum ſolenne continentiæ, & non profeſſionis, quod non dirimit matrimonium antea contractum, ſed irritat ſubſecutum. Et illum ſequitur Alex. de Nevo in ca. *rurſus*, qui cler. vel vovent. n. 21. Qui fundatur in ca. ult. qui clerici, vel voventes. Hæc, inquam, ſententia falſitatis convincitur, ex citato cap. ult., quia aliàs vota ſolennia caſtitatis non eſſent tantum duo, ſed tria: quia illud ſolenne votum nec eſſet ſacri ordinis, nec profeſſionis, contra deciſionem Bonifacii. Nec votum, de quo agitur in ca. *inſinuante*, fuit ejuſmodi, ſed fuit annexum profeſſioni validæ; quia conditiones illi additæ, quæ ibi referuntur, contra ſubſtantiam profeſſionis non fuerunt, ut infra, tractando de profeſſione, & de paupertate religioſa, latius dicemus. Ultima differentia inter illa duo vota aſſignari ſolet; quod votum ſolenne ordinis diſpenſabile eſt: non autem votum profeſſionis religioſæ. Nos vero hanc differentiam non agnoſcimus; quia licet prior pars vera, & indubitata ſit, poſterior eſt falſa; indiget vero peculiari tractatione, quam in lib. 1. circa profeſſionem religioſam, & in ſequentibus circa ſingula vota ſolennia trademus.

CAPUT XII.

Qualis ſit, & unde originem habuerit ſolennitas voti paupertatis.

Quando votum paupertatis ſimplex cenſeatur.

1 EX dictis de voto ſolenni caſtitatis non erit difficile ſolennitatem aliorum votorum, applicando doctrinam datam, explicare. Et in primis dicendum eſt de voto paupertatis, quod, ut ſupra diximus, unum eſt ex eſſentialibus ſtatus religioſi: & ſimplex etiam eſſe poteſt, ac ſolenne, ut omnes Theologi tanquam notum ſupponunt. Eſt autem ſimplex, quando Deo fit pura promiſſio, ſervandi paupertatem; abdicando a ſe dominium omnium bonorum temporalium, & nunquam illis, ut propriis, utendo. Hæc enim duo ad materiam hujus voti ſpectant: & quando de illis ſola promiſſio Deo fit, & eſt votum, quia eſt promiſſio facta Deo; & eſt ſimplex, quia tali promiſſioni nihil additur, quod vel ſpecialem obligationem inducat, vel aliquem peculiarem moralem effectum adjungat. Nam quod hoc modo fieri poſſit manifeſtum eſt; cum in voluntatis libertate id poſitum ſit. Et ſimiliter fieri poteſt occulte, vel publice, & ſine externa ſolennitate, vel cum illa, & nihilominus eſſe ſimplex, ſi ſolennitas illa tantum accidentalis ſit, ſicut de voto caſtitatis diximus.

Inſtantia ſolvitur.

2 Dices, in tali voto non poſſe fieri promiſſionem ſine traditione; quia neceſſe eſt, ut qui paupertatem vovet, ſtatim privet ſe bonis ſuis, quod ſine traditione illorum non fit. Reſpondeo neceſſarium eſſe, ut illa bonorum ſpoliatio, aut votum tempore præcedat, aut ſequatur, quia ſimul non poteſt humano modo fieri. Igitur, quando præcedit, non eſt actus voti, nec ex obligatione fit, ſed voluntarie; unde dici poteſt moralis quædam præparatio ad votum faciendum. Quando autem ſubſequitur votum, eſt quidem effectus, & initium obſervationis ejus, non eſt autem pars ejus, aut proprietas, vel aliquid ſimile, quod ſimplicitati ejus repugnet. Imo id commune eſſe poteſt omni voto ſimplici, quod ſtatim obligare incipit. Quod autem illa voti paupertatis executio non poſſit (moraliter loquendo) ſimul cum ipſa promiſſione fieri, oſtenditur; quia talis promiſſio non privat hominem per ſe, & ipſo facto, dominio rerum ſuarum, quia ex ſola rei natura hanc vim non habet, ut eſt manifeſtum in promiſſione ſimili facta homini. Neceſſaria ergo eſt nova voluntas, & nova actio donandi, & alterius acceptatio: quæ omnia, moraliter loquendo, ſimul fieri non poſſunt. Unde tale votum tantum eſt pura promiſſio obligans in futurum: erit ergo votum ſimplex; ſed de his latius inferius dicemus tractando de voto ſimplici paupertatis.

3 Quod autem etiam poſſit eſſe ſolenne, non minus certum eſt apud Theologos, & licet non ſit tam expreſſum in jure, ſicut de voto caſtitatis; nihilominus ex æquiparatione utriuſque voti, quam facit Innoc. III. in c. *cum ad monaſterium*, de ſtatu Monach. in fin. recte colligitur, utrumque eſſe ſolenne, cum in religioſa profeſſione emittitur. Et hoc etiam ſufficienter confirmat univerſalis Eccleſiæ ſenſus, & traditio. Ut autem ejus ſolennitatem explicemus, addere poſſumus, hoc votum non ſolennizari, niſi per profeſſionem factam in aliqua religione ab Eccleſia approbata; in quo differt a voto caſtitatis. Quamquam Medin. lib. 5. de Contin. cap. 10. & ſeq. etiam votum paupertatis eſſe annexum Ordini ſacro affirmet, quod ex antiquitate oſtendere nititur. Sed eſt falſa, & improbabilis ſententia; quia neque Epiſcopatui tale votum annexum eſt, ut recte docet D. Th. 2. 2. q. 185. ar. 6. Ergo multo minus clericorum ordinationi. Et ratio, qua D. Th. utitur, generalis eſt, quia clerici, cum ordinantur, nec per legem Eccleſiaſticam ad paupertatem obligantur, quia nulla talis lex extat; nec etiam propria voluntate tale votum emittunt, ut per ſe notum eſt. Imo licet aliquis eorum illud voluntarie emitteret, non eſſet ſolenne; quia non ſtatim privaret voventem dominio rerum ſuarum, nec redderet incapacem hæreditatis, vel ad novum dominium temporalium rerum acquirendum: nec plus, quam ſi extra ordinationem factum eſſet, voventem obligaret. Eſt ergo ſententia illa improbabilis. Nec argumenta, quæ ab uſu antiquo Medina ſumit, aliquid probant. Tum, quia ſi aliquando fuit talis uſus in Eccleſia, a multis retro temporibus mutatus eſt, ut ex toto jure Canonico conſtat; & ex Aug. ſerm. 52. ad fratr. in Eremo, & Concil. Aquiſgran. co. 112, cap. *nolo* 12, q. 1. Tum etiam, quia licet fortaſſe olim clerici in communi viventes, votum paupertatis emitterent; non tamen omnes ex vi ordinationis ſuæ ad id cogebantur. Tum denique, quia nec in illis, qui tale votum emittebant, oſtendi poteſt, illud fuiſſe ſolenne. Imo contrarium forte probabilius eſt. Sicut etiam in initio Evangelicæ prædicationis omnes fideles paupertatem vovebant, ut ſumitur ex Actor. 4. & 5. & non ideo credendum eſt, votum illud aut fuiſſe ſolenne, aut neceſſarium. Ideoque mos ille breviſsimo tempore in fidelium communi vita duravit.

Votum paupertatis poteſt eſſe ſolenne.

4 Nunc igitur certum ſit, votum paupertatis, licet a clericis, & laicis emitti poſſit, cum ſit voluntarium, non tamen ſolennizari, niſi in ſtatu religioſo ab Eccleſia approbato, in quo rigoroſa profeſſio fiat. Probatur, quia tale votum non fit niſi in ſtatu perfectionis; ergo non fit, niſi in ſtatu religioſo, quia non fit in ſtatu Epiſcoporum: & ſi contingat fieri votum paupertatis in aliquo vivendi modo ad perfectionem aliqualem ordinato, nunquam habebit proprios aliquos morales effectus, ratione quorum ſolenne proprie cenſeatur. Et ideo addidi neceſſarium eſſe, ut in religione approbata fiat, quia extra illam non eſt vera profeſsio, nec verus religionis ſtatus, juxta cap. ult. de Relig. Domib. & ca. unico, eod. tit. in 6. Et præterea adjunxi, neceſſarium eſſe, ut cum rigoroſa profeſſione religioſa fiat: voco enim rigoroſam illam, quæ fit cum vinculo ex utraque parte (religionis utique, & religioſi) indiſſolubili per traditionem unius, & acceptationem alterius irrevocabilem: ut excludam alium modum unionis, ſeu incorporationis, vel profeſſionis, quæ fieri poteſt, & olim fieri ſolebat, & nunc in Societate ab aliquibus ejus membris fit, cum perfecta traditione irrevocabili ex parte religioſi, & non ex parte religionis. Nam votum paupertatis in ea factum pro illis membris non eſt ſolenne, quia non habet firmitatem ad votum ſolenne neceſſariam, nec inducit effectus ſuos ſimpliciter, & abſolute per-

Votum paupertatis non ſolennizatur, niſi in ſtatu religioſo.

perpetuos ex parte religionis, quod non minus eſt neceſſarium ad voti ſolennitatem in paupertate, quam in caſtitate: nam eſt eadem ratio, nec probabile diſcrimen aſſignari poteſt, & ex dicendis amplius oſtendetur.

5 Declarandum ergo ſupereſt, quid votum ſolenne paupertatis ſimplici addat, & quo jure, & inde conſtabit, quomodo ab illo differat. Oportet autem prius ſupponere, hæc duo vota in primis convenire in ratione eſſentiali voti, alioquin votum ſolenne paupertatis non niſi æquivoce votum diceretur. Deinde ſuppono convenire in materia, licet cum aliquo diſcrimine: nam votum ſimplex poteſt eſſe particulare tantum ex parte materiæ, id eſt, de quibuſdam bonis temporalibus, & non de omnibus; ut ſi quis voverit, non habere proprium, niſi uſque ad certam quantitatem, vel non habere bona immobilia, &c. Votum autem ſolenne paupertatis eſſe debet integrum, non habendi aliquid tanquam proprium, ſive quoad dominium, ſive quoad uſum fructum, vel etiam quoad uſum alicujus rei, ut propriæ, ita ſumitur ex d.c. *cum ad Monaſterium*, cum omnibus Doctoribus ibi: ex D.Th. 2.2.q.186.a.7. & reliquis Theologis in 4.d.38. Anton.3.p.tit.16.c.1. Soto lib.7.de Juſt. q.5.a.2. & videri poteſt Panor. in 4. 1. p. Concil. in 88. Et ratio eſt, quia ſtatus religionis undique conſummatus, & perfectus integram paupertatem poſtulat, ut ſupra dictum eſt, & authores citati docent.

In quo conveniant, & diſconveniant votū ſimplex, & ſolenne paupertatis.

6 Nihilominus tamen per hoc non ſatis diſcernitur hoc ſolenne votum a ſimplici, quia etiam votum ſimplex poteſt eſſe de tota materia paupertatis, eſto non ſit hoc neceſſarium. Sicut etiam votum ſimplex in hac materia poteſt eſſe omnino occultum, aut mentale: ſolenne autem debet eſſe externum, & publicum: tamen, quia etiam ſimplex poteſt eſſe hujuſmodi, inde non ſatis diſcernuntur: & ſimili modo votum ſolenne paupertatis non fit, niſi cum religioſus ſe tradit religioni, quod in voto ſimplici non eſt neceſſarium. Tamen, quia etiam poteſt dari votum ſimplex paupertatis, quod non fiat niſi conjunctum cum traditione religioſa, ut in votis Societatis invenitur, & fortaſſe olim in Eccleſia uſitatum eſt, ut poſtea dicetur: ideo etiam adequata, vel ſufficiens differentia inter votum ſimplex, & ſolenne paupertatis inde ſumi non poteſt. Quærenda eſt ergo talis differentia, quæ ita conveniat omni voto ſolenni paupertatis, ut nunquam voto ſimplici conveniat, aut convenire poſſit.

7 Dicimus ergo primo, hæc vota a poſteriori, & in effectibus diſtingui, ad inſtar ſimilium votorum caſtitatis. Nam votum ſolenne paupertatis non ſolum obligat ad non habenda bona temporalia, ut propria, ſed etiam reddit perſonam perpetuo incapacem proprietatis, & dominii: & conſequenter eam reddit inhabilem ad quamcunque hæreditatem adeundam: ac ſubinde ſimul, ac tale votum fit, ſua vi, & ipſo facto concludit dominium eorum bonorum, quæ antea poſſidebantur: quos effectus non habet votum ſimplex ejuſdem materiæ, etiamſi ex parte voventis adæquatum ſit. Itaque ſicut votum ſolenne caſtitatis religioſæ & dirimit præcedens matrimonium ratum non conſummatum, & irritat ſubſequens; ita votū ſolenne paupertatis excludit pręcedens dominiū, ſi quod erat, & omnem acquiſitionem impedit. Et conſequenter, quia nemo poteſt donare, vel alienare valide propria authoritate, & voluntate, niſi res proprias, quarum eſt Dominus; ideo tale votum omnes ſimiles contractus conſequenter irritat.

In quo diſtinguantur votum ſimplex, & ſolenne paupertatis.

8 Hæc omnia certa ſunt, & colliguntur ex d. c. *cum ad monaſterium*, & ca. *non dicatis* 12.q.1. & c. *quia ingredientibus*, 19.q.3. quod eſt Greg.lib.7.epiſt.7. & citat legem Juſtiniani, in Authentica *Ingreſſi*, & Authentica *Nunc autem* C. de ſacroſ. Eccleſ. & infra in proprio libro de hoc voto, hoc ex profeſſo, & ſpecialius tractabitur. Conſulto vero addidi inhabilitatem hujuſmodi debere eſſe perpetuam, utique abſolute, & moraliter ex vi ſtatus; quoniam poteſt dari aliquod votum paupertatis ſimplex habens illos effectus, quamdiu durat tale votum: & de facto in Societate invenitur, ut ſuppono. Quia tamen non inducit illam incapacitatem abſolute perpetuam, ſed dependenter ex voluntate Prælatorum religionis, qui poſſunt vinculum diſſolvere, & perſonam liberam ab illa obligatione, & capacem relinquere, ideo tale votum non eſt ſolenne, & ideo e contrario, ut ille effectus ſit adęquate ſolius voti ſolennis, ōportet, ut in dicto ſenſu accipiatur, & perpetuus ſit. Et ſic ab effectu recte diſtinguitur votum ſolenne ab omni voto ſimplici paupertatis, quia votum ſimplex nunquam poteſt illum effectum inducere. Atque ita per eundem effectum poteſt hujuſmodi ſolenne votum deſcribi.

Hęc inhabilitas debet eſſe perpetua.

9 Secundo dicimus, ſolennitatem ſubſtantialem hujus voti in hoc conſiſtere, quod habet vim, & efficaciā ad hujuſmodi effectum in perſonam voventis inducendum; quam vim non habet ex ſolo jure naturali, vel divino, vel quatenus votum eſt; nec etiam illam habet ab illa traditione, cui conjungitur, ſed ab Eccleſię inſtitutione. Quæ omnia eodem modo explicanda in præſenti ſunt, quo ſupra in voto caſtitatis ſunt declarata, & probata. Prima ergo pars clara eſt; tum quia hoc votū non eſt ſolenne, quia prædictos effectus habet, ſed quia potens eſt ad illos inducendos: tum etiam quia votum ſimplex paupertatis poteſt habere omnem extrinſecam ſolennitatem, vel conditiones alias præter iſtam; ergo hæc eſt propria ratio, quæ votum ſolenne ab illo diſtinguit. Secunda item pars eſt clara, quia etiam votum hoc, quatenus votum eſt, tantum eſt promiſſio: at vero promiſſio ex ſolo jure naturæ non habet illos effectus, ut eſt per ſe notum. Circa alias vero duas partes eſt controverſia: nam qui dicunt, religioſum profeſſum ex natura rei fieri inhabilem ad matrimonium ex vi traditionis ſine alio Eccleſiaſtico jure, de voto ſolenni paupertatis idem ſentire videntur. Nam licet pauci id in particulari de ſingulis votis explicent, tamen, cum de voto ſolenni generaliter, & ut tale eſt, ita doceant, de omnibus, & ſingulis idem ſentiunt, ut ſpecialiter videri poteſt in Soto in 4.diſt.38.q.2.a.2. & in 7.lib.de Juſt. q.2.a.5. Eſt ergo eorum opinio, hujus voti ſolennitatem conſiſtere in traditione, quæ vel eſt de eſſentia ejus, vel illud formaliter ſolennizat (ut ſic dicam), quia non ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed ex ſe, & ex jure divino naturali habet illa traditio excludere omne dominium a perſona, & reddere illam inhabilem ad illud acquirendum. Fundatur, quia ex vi traditionis fit homo tanquā mancipium, & ſe, ac omnia ſua transfert in Deum, & religionē; ergo cum illa traditione repugnat omnis proprietas, ſeu dominium, vel præſens, vel futurum in tali perſona; & conſequenter omnes etiam actiones, quæ a dominio proficiſcuntur, & illud neceſſario ſupponunt in tali perſona, ex natura rei irritæ ſunt. Et confirmatur primo exemplo ſervi; nam eo ipſo, quod in alterius dominium tranſit, omnia ejus bona, & jura fiunt domini, & ipſe incapax fit ad aliquid acquirēdum, vel ut proprium poſſidendum. Unde intelligitur, ſervitutem inducere inhabilitatem ad dominium, licet ad matrimonium eam non inferat. Sic ergo religioſus fiet inhabilis ad dominium per profeſsionem ex natura rei, etiam ſi de matrimonio id non concedatur. Nam Greg. lib.4.ep.44. in fine dixit: *Servus, qui fit religioſus, licet ab humano ſervitio liber recedat, in divino obſequio diſtrictiorem appetit ſervitutem.* Et refertur in ca. *multos* diſt. 54. Innoc. vero III. in cap. *cum olim* 2. de privilegiis ſaltem dicit, ſervum, & monachum in eo eſſe pares, quod neuter alicujus rei dominium habeat.

Secundum aſſertum. Solennitas in voto paupertatis, ex ſolo jure Eccleſiaſtico provenit.

10 Et declaratur amplius: nam ſi quis donaret alteri omnia bona ſua, non tantum præſentia, ſed etiam futura, ita ut quidquid ad ipſum ullo tempore pervenire poſſet, ipſo facto in alium transferretur, fieret inhabilis ad aliquid ſibi acquirendum ex vi talis donationis, ſine ullius juris poſitivi adminiculo; ſufficeretque ut humanum jus tali donationi non reſiſteret: ſed ita ſe habet religioſus in profeſsione ſua reſpectu religionis; ergo cōtrahit dictam inhabilitatem ex vi profeſſionis ſuę. Atq; hanc partem confirmant jura dicentia, profeſſionem eſſe quandam mortem civilem, & religioſum mundo eſſe mortuum, ut ait Eugen. Papa in c. *placuit* 2.16.q.1. Unde Arſenius (ut in ejus vita refertur) accepto teſtamento cujuſdam conſanguinei, qui ipſum hæredem inſtituerat, illud rumpere voluit, dicens: *Ego prius mortuus ſum, quam ille, cur ergo me inſtituit hæredem.*

11 Nihilominus, quod de voto caſtitatis diximus, idem de hoc voto dicendum credimus; quod etiam ſentiunt Doctores ſupra citati de voto ſolenni generaliter loquentes. Et ſpecialiter de hoc voto tradunt Azor. d. lib.12.c.6.q.5. Vaſq.1.2.diſp.65.c.6. Sanc.lib.7.diſp.25.

Probatur ſecundum aſſertum.

Baſil.

Baſil. Pon.d.q.3.Leſſi.lib.2.ca.41.dubit.8.n.71. & Garcia de Benef.7.par.c.10.n.64. & alii. Fundamentum præcipuum eſt, quia hæc inhabilitas acquirendi dominium alicujus rei duobus modis poteſt contrahi. Primo reddẽdo voluntatem hominis inefficacem ad contrahendum, vel acceptandum alicujus rei dominium. Secundo, per donationem, ut ita dicam, anticipatam.

Inhabilitas acquirendi dominium alicujus rei, duobus modis poteſt contrahi.

Ut ſi quis renunciet hæreditati in favorem alterius, vel donet alteri in præſenti, quidquid in futurum ſibi donatum, vel aliter obtentum fuerit. Prior modus non eſt poſſibilis ſine adminiculo legis, quia ſemper homo mutare propoſitum poteſt; & poſterior voluntas ſemper eſt efficax ad mutandum præcedentem, quæ non habuit donationis effectum: unde non ſufficit promiſſio; quia illa non transfert rem in alterum, nec impedire per ſe poteſt efficaciam contrariæ voluntatis ſequentis, etiam ſi fortaſſe peccaminoſa ſit. Et hac ratione matrimoniũ de præſenti cum una, licet fiat contra ſponſalia de futuro alteri jurata, validum eſt; & ſimiliter licet prius aliquis renunciet hæreditati, etiam cum juramento, ſi poſtea illam acceptet, vere acquirit illam, licet peccet, ſi ſolum per modum promiſſionis illam renunciationem fecit. Sic ergo votum paupertatis, quantumvis ſolenne, quatenus promiſſio eſt, non poteſt ex ſola rei natura talem inhabilitatem inducere propter rationem factam.

12 Poſterior autem modus aliquo modo poſſibilis eſt in aliis contractibus; tamen in præſenti applicari non poteſt, etiam ratione traditionis, quæ huic voto conjungitur. Primo, quia illa traditio per ſe, & intrinſece, ac ex vi ſtatus religioſi, ad ſummum requirit, ut religioſus ſuam perſonam omnino tradat religioni, & obſequio ejus: cum hac autem donatione non eſt ex ſola rei natura neceſſario conjuncta renunciatio dominii, ſeu proprietatis omnium bonorum temporalium, imo nec obligatio non habendi illa, niſi votum paupertatis illi traditioni conjungeretur: ergo multo minus ſequitur talis incapacitas ex ſola rei natura, ex traditione, vel profeſſione religioſa. Secundo explicatur amplius, & urgetur hæc ratio; quia non eſt de ratione talis traditionis, ut ſimul cum perſona bona, & jura talis perſonæ tam præſentia, quam futura in monaſterium, vel corpus religionis tranſeant. Nam in religionibus, quæ vel ſunt incapaces talium bonorum, etiam in communitate, ut ſunt ſancti Franciſci ſacra religio, & domus profeſſorum Societatis: vel jus ſuccedendi in bonis ſuorum religioſorum, vel ad eos pertinentibus non acquirunt, qualis eſt Societas Jeſu: in his, inquam, nulla bona, vel jura temporalia tranſeunt ad religionem ex vi traditionum ſuarum perſonarum, quas illi faciunt, qui eas profitentur, vel eis incorporantur; ergo non eſt hoc de ratione talis traditionis. Ergo in his ſaltem religionibus non inducitur incapacitas acquirendi bona, vel ſuccedendi in illis ex vi traditionis.

13 In aliis autem religionibus, in quibus religio ſuccedit in bonis, & juribus religioſi, in primis hoc ipſum oritur ex inſtitutione humana, & non ex intrinſeca natura traditionis religioſæ, ut ex aliarum exemplo conſtat: & quia in eiſdem poſſet illa inſtitutio mutari, manente eadem traditione religioſa, quoad perſonam. Et deinde non obſtante illo jure religionis, ſpectata ſola rei natura, poſſet religioſus profeſſus eſſe ſimpliciter capax dominii ſaltem ex conſenſu religionis. Nam tunc nulla fieret injuria religioni, nec acquiſitio dominii eſſet contra priorem donationem, ſeu translationẽ juriũ religioni factam. At vero incapacitas, quæ nunc inducitur per votum ſolenne, multo major eſt, ut conſtat ex d. ca. *Cum ad monaſterium*. Ergo non oritur ex ſola traditione, etiam cum illa conditione; eſt ergo ab Eccleſiaſtico jure. Et confirmatur hoc, ac declaratur, quia religioſus ejectus omnino a religione in perpetuum, juxta probabilem ſententiam, jam non acquirit religioni; quia dimittendo eum, quoad hanc partem ceſſit juri ſuo: & nihilominus non acquirit ſibi dominium, neque poteſt de bonis acquiſitis teſtari. Sed illi ſolet Camera Apoſtolica ſuccedere, ut infra videbimus. Ergo ſignum eſt, illam incapacitatem non fundari in jure religionis, ſed in poſitivo jure inhabilitante perſonam, & acquiſitionem irritante.

Religioſus profeſſus e religione in perpetuum ejectus, non poteſt teſtari de bonis acquiſitis: illi ſuccedit Camera Apoſtolica, non vero religio.

14 Tertio, fere omnes rationes ſupra factæ de voto caſtitatis in præſenti applicari poſſunt. Tertia ergo ſit, quia illa traditio ſine voto non prohibet habere proprium; ergo multo minus poteſt irritare acquiſitionem dominii, vel illud expellere. Conſequentia clara eſt, & antecedens etiam videtur per ſe manifeſtum; quia ſi quis religioni oblatus non faceret votum non habendi proprium, non peccaret contra paupertatem, aliquid accipiẽdo; eſto peccare poſſet contra juſtitiam, aliquid uſurpando de bonis religionis. Ut ſi forte ſe tradendo religioni, bona etiam omnia, & jura ſua in eam transferret, ut ab ipſa ſuſtentaretur; tunc enim peccaret quidem poſtea contra juſtitiam aliquid ſibi acquirendo. Nihilominus tamen non maneret omnino inhabilis ad aliquid ſibi acquirendum. Tum, quia id facere poſſet, & valide, & juſte de licentia religionis: tum etiam, quia poſſent ex mutuo conſenſu pactum diſſolvere. Tum denique, quia illa impotentia acquirendi ſibi, tunc non oriretur ex vera paupertate, ſed ex jure alteri acquiſito. Accedit, quod illud pactum non eſt neceſſarium ad ſtatum religioſum, & ſine illo eſſe poteſt ſolenne votum paupertatis, ut jam oſtenſum eſt.

15 Quarto, hic etiam poterit applicari altera ratio; quia in Societate poſt biennium fit votum paupertatis cum vera, & perfecta traditione ſui, & nihilominus perſona non fit incapax acquirendi, & retinendi dominium bonorum, & ideo votum illud paupertatis tantum eſt ſimplex: ergo traditio religioſa non ſufficit ad ſolennizandum hoc votum, nec ad reddendam perſonam incapacem dominii: pendet ergo ex inſtitutione ſpeciali, cum Eccleſiæ approbatione. In quo exemplo eſt etiam conſiderandum, quod licet Societas, quoad collegia & domos probationis, ſit capax reddituum, & bonorum immobilium, nihilominus, qui ſe tradunt Societati, & in illa vota emittunt, nullum jus ad ſua bona in religionem transferunt, ex vi incorporationis cum illa; ergo quod in aliis religionibus id fiat, non eſt ex ſola natura rei, ſed eſt ex poſitivo jure. Cujus etiam ſignum eſt, quia in Coadiutoribus formatis Societatis, idem votum eſt ſimplex, & per illud, vel traditionem, cui adjungitur, nullum jus ad bona, vel hæreditates voventis acquiritur religioni, & nihilominus tales religioſi fiunt incapaces dominii temporalium bonorum. Cujus ratio non eſt, niſi quia ita eſt inſtitutum, & probatum ab Eccleſia: ergo ſignum eſt hujuſmodi effectum ab inſtitutione pendere.

Societas nullum jus acquirit ad bona ſuorum religioſorum.

16 Ad fundamentum contrariæ ſententiæ facilis eſt ex dictis reſponſio, negando primam illationem; quia traditio religioſa per ſe, & quantum poſtulat natura talis ſtatus, ſolum ſit ad Dei famulatum, & obſequium religionis: ideoque ad illam non pertinet paupertas, nec translatio bonorum, aut jurium perſonæ profitentis in religione. Sed ad complendum ſtatum religioſum præter traditionem adjungitur paupertas, quæ non eſt ex natura rei determinata, ſed in diverſis religionibus variis modis ſervatur. Nam cum illa non ſit perfectio, ſed inſtrumentum ad perfectionem, juxta finem intentum in unoquoque ſtatu religioſo; modus ille præſcribitur per ſpecialẽ inſtitutionem, ut recte docuit D.Th. 2.2.q.188.a.7.& 3. contra gent.c.133. Eodem ergo modo ex vi paupertatis religioſæ nec transferuntur bona, & jura omnia in religionem, ſed juxta ſpecialem inſtitutionem: nec illud ſufficit ad incapacitatem dominii, niſi de hoc etiã fiat peculiaris inſtitutio juxta Authent. *ingreſſi* de ſacroſ. Eccleſ. receptam in c. *quia ingredientibus* 19.q.3. In qua inſtitutione poteſt etiam eſſe magna varietas. Nam renunciatio omnium bonorum, quæ actu poſſidentur, fieri poteſt vel quoad ſolũ uſum proprietarium, ſeu pro ſolo proprio arbitrio; non vero quoad renunciationem totius proprii dominii. Item poſſet fieri quoad renunciationem omnium, quæ actu poſſidentur, non inducendo inhabilitatem in futurum: vel etiam e cõtrario poſſet induci incapacitas ad acquirendum aliquid, retento dominio aliquorũ bonorum, ſine proprietario uſu. In his enim non eſt repugnantia, licet non omnia ſint in uſu. Ex hac autem varietate intelligitur non eſſe in hoc aliquid ex natura rei determinatum, ſed ex Eccleſiæ conſtitutione pendere.

Solvuntur fundamẽta contrariæ opinionis.

17 Ad primam confirmationem reſpondemus, in primis illam incapacitatem, quam humana, & civilis ſervitus inducit, non eſſe ex natura rei, ſed ex jure humano civili, vel gentium; quia illa ſervitus non eſt naturalis,

turalis, ſed ab hominibus introducta, vel in remedium, ne occiderentur capti in juſto bello, vel in pœnam, vel per alium humanum contractum: & ita potuiſſet introduci, ut aliquis fieret ſervus in perpetuum quoad omnes operas ſuas, vel lucra omnium laborum ſuorum; & nihilominus, ut aliis modis poſſet aliquid ſibi acquirere, vel hæres fieri, & hæredem inſtituere. Ergo ex hac parte poteſt argumentum, & æquiparatio retorqueri. Deinde poſſet negari ſimilitudo, & illatio; quia ſervus non eſt omnino incapax dominii: nam fortaſſe captus in bello juſto, nō perdit ſtatim bona omnia, quæ antea poſſidebat; nec illa tranſeunt ipſo facto in dominium capientis perſonam, niſi bona ſimul juſte accipiat. Et poſt ſervitutem poteſt dominium aliquod acquirere, vel ex promiſſione, ſeu conceſſione Domini, vel in aliis caſibus, de quibus videri poſſunt Moderni de Juſtitia ſcribentes. Et ideo ex hac parte etiam deficit illatio: & vera etiam in hoc eſt ſententia Gregorii, rigidiorem eſſe in hac parte religioſam paupertatem. Ad aliam vero ſimilitudinem ibi inductam jam dictum eſt, non recte accōmodari ad religioſam traditionem, quia nec per ſe fundatur in illo donationis genere, neq; ſimilis donatio ſufficit ad propriam dominii incapacitatem inducendam. Jura denique dicentia, religioſum eſſe mortuum mundo, loquuntur, vel de obligatione, & affectu, quem religioſus habere debet; de quo maxime locutus fuiſſe videtur Arſenius ibi citatus: vel ſi intelligatur illa mors quoad effectus, quos profeſſio religioſa irritat loquuntur illa jura ſuppoſito ſtatu, ut per Eccleſiam inſtitutus, & conſummatus eſt: unde mors illa civilis dicitur, tanquam humano jure inducta.

Servus non eſt omnino incapax dominii.

CAPUT XIII.

Qualis ſit, & unde originem traxerit ſolennitas voti obedientiæ, & aliorum, ſi quæ alia vota ſolennia ſunt.

1 Tertium votum religioni eſſentiale eſt, votum obedientiæ, ut ſupra vidimus. Eſt autem ſermo de voto obediendi homini: nam licet fieri poſſet votū obediendi Deo per ſeipſum præcipienti, illud nec ad religionis ſtatum pertinet, nec ordinarie conſulendum eſt: ut in lib. 2. de Voto c. 3. & 5. attigimus. Eſt ergo ſermo de voto obediendi homini vicem Dei tenenti. Addendumque eſt, oportere, ut ſit votum obediendi in materia non tantum per ſe neceſſaria, ſeu quæ aliàs ſit ſub præcepto abſq; voto, ſed etiam in materia conſilii, & ſupererogationis, quæ proprie ad perfectionem pertinet. Supponimuſque contra hæreticos materiam hujus voti, non ſolum honeſtam eſſe, ſed etiam de meliori bono, & ſub conſiliis Chriſti contineri, quod ſupra circa ſtatum religionis oſtendimus. Deniq; ſupponimus, votum obedientiæ honeſte fieri poſſe, & extra profeſſionem religioſam, & in illa, ac proinde & ſimplex eſſe poſſe, & ſolenne. Simplex eſt omne illud, quod extra profeſſionem religioſam fit; de quo poſtea in lib. 6. aliqua dicemus. Solenne autem eſt ſolum illud, quod fit in profeſſione religioſa communiter in Eccleſia uſitata, & quaſi per antonomaſiam ſic dicta. Quod addo ad excludendum votum obedientiæ, quod fit a religioſis Societatis non profeſſis: nam licet conjungatur traditioni religioſæ, ſimplex eſt, & non ſolenne; ſaltem ex eo capite, quod illa traditio non eſt abſolute perpetua, quia non inducit vinculum indiſſolubile ex parte utriuſque extremi, ut in cæteris votis explicatum eſt. Et ſic intellecta dicta ſuppoſitio, quoad partem affirmantem hoc votum in profeſſione religioſa eſſe ſolenne, indubitata eſt apud omnes, & ex diſcurſu hujus capitis manifeſta fiet.

De materia hujus voti.

2 Quoad aliam vero partem excluſivam, aliqui cenſent, etiam ordinationi ſacræ adjungi votum ſolenne obedientiæ, cujus ſententiæ videtur eſſe Medina lib. 5. de Contin. c. 10. & 11. & c. 13. Cujus ſententiam referens Vaſquez tract. de Reddit. c. 1. §. 1. dub. 3. dicit omnes id fateri, quia cum clerici ordinantur, ab eis exigitur, ut promittant obedientiam Prælato ſuo. Sed in primis nō infertur inde illam promiſſionem eſſe votum, quia illa promiſſio nō videtur fieri Deo, ſed homini; verba enim, quibus fit, hæc ſunt in Pontificali Romano; *Promittis obedientiam Prælato tuo?* Et reſpondet ordinādus, *Promitto*. Tantum ergo videtur illa eſſe quædam humana promiſſio, cui poſtea juramentum adjungitur, quod diſtinctam obligationem a voto inducit. Deinde eſto eſſet votum, non eſt, cur vocetur ſolenne, niſi accidentaliter, quia publice, & cum ritu determinato fit; quia inde non habet ullum effectum moralem, præter obligationem, quam promiſſio, vel ſimplex votum inducit.

Utrum clerici obedientiam voveant.

3 Ac deniq; probabile eſt, non eſſe promiſſionē obedientiæ in materia obedientiæ ſupererogationis, ut ſic dicam, ſed tantū in materia neceſſaria, vel quam Prælatus facere poteſt neceſſariam ex vi præcepti, etiamſi promiſſio ſpecialis non interveniret. Additur tamen ad majorem firmitatem, & ad melius explicandum voluntarium conſenſum in novam ſubjectionem, quam clericus Prælato ſuo offert, & de novo aſſumit. Sic ergo illa clericorum promiſſione omiſſa, votum ſolēne obedientiæ tantum in profeſſione religionis fit. Unde propoſitum dubium naſcitur, quidnam ſolēnitas illa ſit; & conſequenter, unde ſit? Ratio autem dubitandi peculiaris nobis eſt, quia nos hanc ſubſtantialem votorum ſolennitatem per aliquos peculiares effectus morales explicamus; quia ſine illis nihil in voto ſolenni invenimus, quod ſimplici convenire non poſſit. At hoc votū obedientiæ nullum peculiarem effectum habere videtur, præter obligationem obediendi prælato, quam votum ſimplex æqualiter inducit, ut in ſocietate videre licet. Ergo tale votum nullam ſolennitatem peculiarem habet, cum non habeat ullum ſolennitatis effectum.

Clericus in ordinatione non vovet, ſed ſolū promittit obedientiā Prælato in rebus neceſſariis.

Quid ſit ſolennitas in voto obedientiæ.

4 Ad hanc difficultatem moderni authores, quos hic, & in ſuperioribus allegavi, nihil reſpondent, neque huic voto peculiarem effectum moralem attribuunt. Reſponderi autem poteſt, votum hoc peculiarem effectum habere, quem votum ſimplex obedientiæ facere non poteſt, nimirum, quia ita ſubjicit voluntatem voventis Prælato, ut ſine illius conſenſu inefficax ſit ad omnem civilem, vel naturalem obligationem, per contractum, vel quemcumque aliū modum contrahendā. Hanc eſſe conditionem religioſi profeſſi, tradūt Innoc. in c. *olim* 2. de Priv. Abbas in c. *ex reſcripto* de Jurejur. not. 3. & ibi Felin. qui alios refert. & Hoſt. lib. 3. ſum. tit. de Fidejuſſ. §. *pro qua* v. *& quis*. Et Jaſon. in l. *ſi id, quod* n. 1. ff. de condict. indebit. v. *& quis* Navar. lib. 1. Conſ. tit. de Pactis conſ. ult. n. 4. & 5. Qui authores etiam ſentiunt, hunc effectum provenire ex voto obedientiæ. Fundantur enim in hoc, quod regularis renunciat voluntati ſuæ, ita ut nec velle, nec nolle habere dicatur, in c. 2. de teſtam. in 6. c. ult. de ſepult. in 6. c. *quorundam*, & c. *ſi religioſus* de Elect. in 6. Hęc autem renunciatio, & abdicatio propriæ voluntatis per votum obedientiæ fit, juxta verba Auguſt. in regula Monacharum, aliàs epiſt. 109. quæ referuntur in c. *Non dicatis* 12. qu. 1. *Noſtræ congregationis fratres, non ſolum facultatibus, ſed etiā voluntatibus propriis in ipſa ordinis ſuſceptione renuntiaverunt, & ſe promiſſam obedientiam penitus aliorum poteſtati, & imperiis, Chriſto, & pro Chriſto ſubdiderunt*. Eſt ergo ille effectus a voto obedientiæ.

5 At vero ſimplex votum obedientiæ talem effectum non habet ex vi ſolius obligationis ſuæ naturalis, quia ſolum inducit ſimplicem obligationem promiſſionis parendi prælato, quæ non eſt ſufficiens ad irritandam voluntatem ſe obligandi alteri in materia non contraria priori voto, aut ſuæ regulæ, vel jure acquiſito religioni, ſeu prælato ejus; quia ubi non eſt non naturalis repugnantia, non eſt, cur unum ex ſola rei natura aliud deſtruat. Adde, quod votum obedientiæ per ſe non obligat ad nullam promiſſionem faciēdam de re honeſta, & aliàs nec per regulam, nec a Prælato prohibitam. Sicut de voto dixi lib. 3. de Voto c. 5. Nam eſt eadem ratio. Ergo ex hac etiam parte talis obligatio valida eſt. Imo quamvis vovere, vel promittere, eſſet a prelato prohibitum, nihilominus factum ipſum non eſſet per ſe irritum, niſi hoc antecedenter fieret; quod an poſſit ab ordinario prælato religioſo fieri, incertum eſt juxta dicta in citato lib. 3. c. 3. & infra tractabitur. Ergo ille effectus, de quo agimus, provenit ab aliqua ſolennitate tali voto addita, vel potius virtus, & efficacitas ipſi voto adjuncta eſt ſolennitas ejus, ſervata proportione ad ea, quæ de aliis votis diximus.

6 In hoc autem modo explicandi hujus voti ſolenni-

tatem,

tatem difficultas occurrit; quia fundamentum, quod ſumitur, non eſt certum, nec ſufficienti jure, aut ratione fundatum. Nam in primis Panorm. I. p. Conſil. in 104. (ſi eſt ejus, vertitur enim in dubium) referens prædictam opinionem, illam reprobat quoad illam partē de obligatione naturali, dicens, poſſe religioſum obligari naturaliter, quia æquiparatur ſervo juxta doctrinā Innoc. in d. c. *cum olim*, quam probat Bart. in l. 1. cum aliis ff. de ſtipulat. ſervorum. Et ſervus poteſt naturaliter obligari ſine licentia Domini, juxta leg. *naturaliter* & l. *ſi id, quod* ff. de condicti. indeb. ubi Bart. id notat. Verumtamen nec hoc fundamentum ſatis firmum apparet, quia non eſt neceſſe, illam æquiparationem, in omnibus obſervari. Tum quia, ut ſupra ex Greg. li. 4. epiſt. 44. conſtat, ſtrictior eſt ſervitus religioſa, quam pœnalis, ſeu temporalis. Unde in hac parte illa poteſt eſſe rigoroſior; quia jura hoc concedunt ſervo, non autem religioſo. Tum etiam, quia multa licent ſervo ſine licentia Domini, quæ non licent religioſo ſine licentia Prælati, & e converſo. Nihilominus Nava. Comment. 2. de Reg. n. 42. in hanc ſententiam inclinans, dictam rationem Panormit. confirmat; quia nulla lex magis videtur reſiſtere obligationi monachi promittētis, quam ſervi, utique, quantum eſt ex parte voluntatis utriuſque, & ſuppoſita materia capaci, id eſt, honeſta, & neutri in particulari prohibita. Deinde, quoad obligationem naturalem addit optimam confirmationem, quia religioſus per votum naturaliter obligatur Deo; ergo non omnino caret voluntate ad ſe obligandum; ergo etiam obligatur, promiſſione facta proximo de re ſibi libera, & honeſta, ut eſſe poteſt; imo etiam de meliori bono, & conſilii opere: ut eſt ſervare ſecretum, offerre ſacrificium pro amico, rem mutuo acceptam reddere, vel ſolvere, & ſimilia.

7 Addo præterea, nullum eſſe jus poſitivum, quod huic obligationi reſiſtat, ſeu illam irritet; ergo ex natura rei non irritatur per ſolum obedientiæ votum, ut jam oſtenſum eſt: ergo non eſt, cur religioſus dicatur inhabilis ad contrahendum, vel imponendum ſibi hujuſmodi obligationem propter obedientiæ votum. Major probatur, quia illa generalia jura, quæ allegantur, dicentia religioſum non habere velle, nec nolle, & ſimilia, non docent, religioſum non poſſe quidpiam licite aut valide velle promittere ſine conſenſu Prælati, ſed contra illius voluntatem, vel independenter ab illa: ut late dixi in d. lib. de Voto c. 5. n. 7. Unde jura citata ſolum requirunt poſitivum conſenſum Prælati, quando materia, circa quam religioſus aliquid promittit, acceptat, vel diſponit, ex natura ſua, vel ex inſtituto, ac regula religionis, vel ex obligatione aliorum votorum, licentiam Prælati poſtulat: ut patebit attente legenti d. ca. 2. de Teſtamentis in 6. & cap. ult. de ſepult. eod. lib. Et ſpecialiter notari poteſt d. c. *Si religioſus* de Elect. in 6. ibi: *Conſenſus ſic præſtitus* (utique ſine licentia Prælati) *non teneat*. Et infra: *ipſo facto viribus vacuetur omnino*. Nam his verbis aperte indicatur irritationem fieri per illam legem, & antea non fuiſſe ex vi ſolius voti obedientiæ. Item, cum irritatio ſpecialiter ibi adjungatur, ſatis ſignificatur, non eſſe univerſalem. Tandem addit Navarrus alias congruentias valde probabiles; quia irritatio tam univerſalis, nec neceſſaria eſt, nec decet ſtatū religioſum. Nam ſine naturali obligatione vix poteſt humanus convictus conſiſtere; & ideo vix reperietur religioſus, qui ſi rem aliquam promittat, quam ſine licentia prælati honeſte facere poſſit, non ſe ſentiat ad implendum promiſſum obligatum: imo ſi neceſſaria ei fuerit licentia ad opus præſtandum, & ſub illa conditione expreſſa, vel tacita promiſit, licentiam petere tenebitur, & illa conceſſa tenebitur implere promiſſionem: nam ſi negetur, ipſo facto ruet obligatio.

8 Verumtamen licet hæc poſterior ſententia, quoad hanc partem vera ſit; nihilominus non obſtat, quominus per illum effectum ſolennitas voti obedientiæ explicari poſſit, qui conſiſtit in eo, quod vovens ſe non poſſit firmiter obligare abſque conſenſu prælati, ut ex dictis conſtat. Primo quidem, quia licet demus religioſum poſſe naturaliter obligari, ſaltem non poteſt obligari civiliter: nam in hoc omnes conveniunt, & ex juribus dictis, & exemplo ſervi cōfirmari poteſt, & latius inferius circa profeſſionem religioſam tractandū erit;

In quo conſiſtat ſolennitas hujus voti.

hic autem effectus moralis eſt, & a voto obedientiæ ducit originem, & non ratione ſolius promiſſionis; ergo ratione ſolennitatis. Deinde licet religioſus poſſit valde naturaliter obligari, non tamen firmiter, neque irrevocabiliter, quia poteſt a prælato ejus obligatio irritari: ſicut de votis religioſorum docuit D. Th., & nos cum illo, in d. lib. 3. c. 5. & latius in lib. 6. c. 7. Quam doctrinam merito extendit Navarrus ſupra, ad promiſſionem, & obligationem naturalem religioſi factam homini, & ſane merito. Nam ſi tanta eſt poteſtas Prælati religionis in voluntates ſubditorum, ut etiā obligationem Deo factam pro ſuo arbitrio poſſit auferre, profecto eandem, vel majorem habet ad irritandum omnē aliam obligationem, quam quovis modo religioſus ſua voluntate contraxit. Probatur illatio, quia omnis irritatio ex eodē genere poteſtatis, & dominationis naſcitur: tum quia etiam naturalis obligatio homini facta eſt obligatio in conſcientia, & poteſt eſſe occaſio peccandi, vel impedimentum perfectionis: & ideo conveniens fuit, totam illam ſub Prælati poteſtate conſtitui.

9 Hæc autem poteſtas ſpecialis Prælatorum, & ſubordinatio ex parte ſubditorum, ſeu impotentia ad ſe obligandum firmiter, ſeu independenter a voluntate ſuperiorum, ex voto obedientiæ oritur, & in religione ſit cum peculiari modo, & efficacia: ac proinde per hunc effectum recte voti hujus ſolennitas declaratur. Probatur hæc ultima conſequentia, quia ſimplex obedientiæ promiſſio per ſe non inducit tantam ſubjectionem, & dependentiam in vovente, nec dat tantam poteſtatem illi, cui obedientia promittitur; ſed huic dat tantum poteſtatem præcipiendi, & illi imponit obligationem obediendi in his, quæ præceperit, intra latitudinem materiæ talis voti, ſeu promiſſionis. At vero poteſtas irritandi omnem obligationem ſubditi, longe major eſt, & non eſt per ſe tantum connexa cum poteſtate præcipiendi: ergo non ſequitur ex vi voti ſimplicis obedientiæ: ergo pertinet ad peculiarem proprietatem, a qua votum illud talem efficaciam habet; & conſequenter in illa conſiſtit talis voti ſolennitas.

Votum ſimplex obedientiæ non inducit tantam ſubjectionem, & dependentiam in vovente.

10 Sed adhuc ſupereſt difficultas in hoc modo explicandi ſolennitatem hujus voti per hunc effectum. Nam in primis, quod religioſus non poſſit ſe civiliter obligare alteri, vel non provenit ex voto obedientiæ, ſed ex eo, quod in religioſo non invenitur materia talis obligationis: vel quatenus oriri poteſt ex voto obedientiæ, non eſt ratione alicujus peculiaris proprietatis, vel ſolennitatis ejus, ſed ex mera obligatione talis voti. Explicatur, & probatur; quia omnis obligatio civilis, aut eſt realis, aut perſonalis. Prior verſatur circa bona externa, & temporalia; & ideo impotentia illa ſe obligandi realiter, in religioſo provenit ex voto paupertatis, quia non habet bona, ad quæ præſtanda ſe obligare civiliter poſſit. Poſterior autem obligatio cadit in ipſam perſonam religioſi, & actiones ejus: & quia per votum obedientiæ illas conſtituit in voluntate ſuperioris, ideo non poteſt illas alteri obligare; quia cum illæ obligationes ſint repugnantes, prior efficacior eſt, & alteri reſiſtit, non ex peculiari ſolennitate voti, ſed ex pura obligatione, quam, ut votum eſt, inducit. Et ita hunc effectum declarant Innocentius, & alii, in dicto cap. *cum olim* 2. de Privileg. & in cap. *in præſentia* de Probatio. & Bart. in l. *ſi communis ſervus* ff. de ſtipulat. ſervor. Panorm. in Conſ. 88. p. 1.

Difficultas circa propoſitā ſolennitatē obedientiæ.

11 Deinde, quod naturalis obligatio non ſit omnino firma, ſed a Prælato irritari poſſit, juxta duos irritationis modos, ex diverſis cauſis provenire poteſt. Una eſt enim irritatio indirecta, quæ ſit ex parte materiæ: & hæc in obligatione reali provenit ex voto paupertatis; in perſonali autem provenit ex voto obedientiæ: & ad hoc ſufficit ſimplex obedientiæ votum, ratione cujus poſſit prælatus illam materiam, prohibere, ut cum D. Th., & communi dixi in d. lib. 6. de Voto c. 7. n. 1. Alia eſt irritatio directa, quæ ſit revocando, & quaſi infringendo voluntatem ejus, qui ſe obligavit. Et hoc etiam modo poſſunt ſuperiores Religionum, ſubditorum vota irritare, ut in d. c. 7. oſtendi. Et eadem ratione poſſunt omnem aliam naturalem obligationem tollere, ut dictum eſt. Non videtur autem hæc poteſtas fundari in voto obedientiæ ſecundum ſe ſpectato, ac ſubinde non poterit votum inde ſolennizari. Conſequentia videtur

Irritatio duplex eſt, directa, & indirecta.

clara,

clara, & antecedens probatur; quia illa poteſtas irritandi vota & obligationes ſubditorum provenit ex poteſtate dominativa, quam Prelatus habet in religioſos ſibi ſubditos. Illam autem poteſtatem non habet ex voto, quia per votum non fit donatio, ſed promiſſio; ergo ex vi illius non acquiritur dominium, ſeu dominativa poteſtas. Sicut ſervitus non inducitur per promiſſionem, ſed per realem traditionem, vel juxtam captionem perſonæ. Ita ergo in præſenti, ſi prælatus religionis talem poteſtatem dominativam habet in voluntate ſubditorum, ut vere habet, non illam accepit per votum obedientiæ, ſed per traditionem, quam religioſus facit, ut ſupra dictum eſt. At votum non ſolennizatur formaliter per traditionem, ut in aliis dictum eſt; & de hoc videatur eadem ratio, quia traditio, & votum tantum concomitanter ſe habent: & efficacia dandi talem poteſtatem non eſt in ipſo voto, ſed in traditione.

12 Ad hoc autem reſponderi poteſt, votum obedientiæ non diſtingui a traditione ſui, quam religioſus facit religioni; tum, quia per traditionem fit præcipua abnegatio propriæ voluntatis, quæ fit etiam per votum obedientiæ; juxta illud Greg. lib. 6. in prim. reg. ca. 2. *Per alias virtutes noſtra Deo impendimus, per obedientiam noſmet ipſos exhibemus*. Et illud lib. 35. Moral. in Job c. 12. *Per obedientiam propria voluntas mactatur.* Tum etiam, quia nõ oportet plura vincula multiplicare; aliàs religioſus inobediens dupliciter peccaret, & contra juſtitiam ratione traditionis, ſicut peccat ſervus non parendo domino, & cõtra religionem ratione voti, quod non videtur admittendum: ut Soto inſinuat lib. 7. de juſtitia q. 2. a. 3. ad 1. in fine. Nihilominus hæc reſponſio falſo nititur fundamento: nam ſupponimus in profeſſione religioſa, præter traditionem, verum, ac formale votum obedientię fieri; quod infra oſtendemus. Votum autem, cum eſſentialiter ſit promiſſio, non poteſt eſſe traditio, nec illam eſſentialiter includere, licet cum illa fiat, ut ſupra lib. 1. & in 2. to. de Virtut. religionis lib. 1. c. 14. probatum eſt. Et rationes ibi factæ æque in voto obedientiæ procedunt. Nec ſuperflue additur votum obedientiæ traditioni religioſæ, etiamſi ex vi traditionis religioſus jam non ſit ſui juris, & illi, cui ſe tradit, parere teneatur. Nam in primis traditio facta religioni ſpecialius conſecratur Deo per obedientiæ votum: nam cum traditio immediate fiat homini propter Deum, & ad obſequium Dei, per votum quaſi elevatur, ut ſit quaſi ſpirituale holocauſtum ipſi Deo oblatum. Deinde traditio firmatur per votum: nam addit illi ſpecialem obligationem fidelitatis Deo debitæ, quam traditio per ſe non inducit. Nec eſt inconveniens admittere duas malitias in actu contrario obedientiæ Prælati, unam contra hominem, & aliam contra Deum: nam id ſentit D. Th. 2. 2. q. 88. a. 5. ad 1. dicens, votum obediẽdi prętatis ſupponere promiſſionem humanam ad Deum, vel traditionem factam prælato, & ſupra illam cadere votum. Ac ſubinde concedit ibi duas obligationes diverſarum rationum. Unde fit in tranſgreſſione contraria eſſe duas malitias; ut ibi Cajet. animadvertit, & Soto admittit in eodem art. ſup. cit. ad 3. Unde in ſolutione ad ptimum in alio ſenſu locutus eſt; ſolũ enim negat, peccando contra obedientiam prælati, peccari ſimul contra virtutem ſpecialem temperãtiæ, v.g. vel aliam ſimilem, quod alterius conſiderationis eſt, quam infra diſputando de peccatis religioſorum tractaturi ſumus.

Non ſuperflue additur votum traditioni.

13 Suppoſita ergo diſtinctione inter traditionem religioſi, & votum obedientię, videtur conſequi ex dictis, in hoc voto admitti poſſe illorum Doctorum ſententiã, qui dixerunt, votum ſolennizari per traditionem, tanquam per formam illi moraliter conjunctam. Nam omnis impotentia, quæ in voluntate religioſi invenitur ad firmiter ſe obligandum, naſcitur ex traditione ſui in poteſtatem prętati, ſub quo, tanquam pupillus ſub tutore conſtituitur. Et quia hæc traditio licet per votũ formaliter non fiat, per illud perficitur, & roboratur: ideo tale votum, quia ſupra talem traditionem cadit, per illam ſolennizari dicitur. Unde inferunt aliqui, ſolennitatem hujus voti eſſe de jure naturali, & divino; quia ſi traditionem conſideremus, ad illam ex natura rei, ac proinde ex jure divino, ac naturali ſequitur impotentia illa voluntatis religioſæ ad firmiter ſe obligandum. Deinde, ſi votum ſpectemus, habet hanc proprietatem ſpecialem, quod cadit in ipſam traditionem, quam religioſus facit prælato; & ideo jure divino obligatur ad impediendam illam, & quaſi virtute continet illam, & ab illa ſolennizatur; & ita virtute illius ex natura rei reddit voluntatem voventis inefficacem ad ſe obligandum firma obligatione, id eſt, non revocabili, ſeu irritabili a prælato; & ita ſpecialius, quam cæteri videtur ſentire Aragon. 2. 2. quæſt. 88. a. 8. dub. 1.

Aliqui dicunt votum obedientię per traditionem ſolennizari.

14 Ego vero ad hanc rem explicandam, in primis dico, traditionem religioſam etiam voto obedientiæ firmatam, non habere ex ſolo jure naturæ, & ſine adminiculo juris canonici, vim ita ſubjiciendi voluntatem religioſi voluntati prælati, ut reddatur impotens ad valide, & firmiter ſe obligandum ſine cõſenſu prælati: hanc aſſertionem indicat Richard. in 4. diſt. 38. ar. 4. quæſt. 1. Ait enim religioſum nullum votũ validum poſſe emittere ſine licentia prælati, quia per Eccleſiam illi eſt prohibitum. In quo licet falſum aſſerat, omne votum religioſi eſſe invalidum ſimpliciter: nihilominus in quantum illam aſſertionem reducit ad jus poſitivum Eccleſiæ, ſatis indicat, etiam quamcunque infirmitatem (ut ſic dicam) illius voti, in jus poſitivum Eccleſiæ reducendam eſſe. Et eodem modo induci poſſunt pro hac ſentẽtia Angel. verb. *votum* 2. n. 2. Roſel. verbo *votum* n. 14. Sumitur etiam ex Juriſperitis aſſerentibus, religioſũ non poſſe voto ſe obligare: nam in hoc præcipue fundantur, quod jus illis reſiſtit, ut videri poteſt in Panormitano, & aliis in principio capitis allegatis. Et licet etiã dicant, non poſſe vovere, quia non habent velle, aut nolle, id ſolum confirmant ex legibus canonicis, ut Panorm. in ca. ult. de Voto n. 3. & alii ſupra allegati. Denique idem docui in d. lib. 6. de Voto c. 7. Et quoad obligationem civilem videtur per ſe clara; quia ipſamet civilis obligatio quoad inſtitutionem, & ſubſtantiam ſuam (ut ſic dicam) eſt de jure humano: unde incapacitas illius ejuſdem eſt juris. De naturali autem obligatione ſuaderi poteſt, quia traditio religioſa cum voto obedientiæ non irritat vota, vel alias naturales obligationes religioſorum ipſo facto ex jure naturæ. Ergo nec faciunt illa directe irritabilia ex natura ſua. Antecedẽs probatur, quia juxta veram ſententiam traditam lib. 3. de Voto c. 5. nunc talia vota ſunt valida, & obligant, donec irritentur; ergo non irritãtur ipſo facto jure naturæ. Nec in hoc a nobis diſſentiunt, qui putant talia vota a principio eſſe invalida: nam ipſi etiam hoc referunt in humanam inſtitutionem, ut dixi. Conſequentia vero probatur, quia licet aliud ſit irritare, quam infirmare ipſo facto obligationem, non eſt tamen major ratio ad unum, quam ad aliud aſſerendum. Primo, quia non habet unum majorem connexionem intrinſecam cum profeſſione religioſa, quam aliud.

Aſſertio prima. Traditio religioſa etiam voti obedientiæ firmata, non habet ex ſolo jure naturæ abſque adminiculo juris canonici, vim prædictam.

15 Secundo, quia utrumque provenire debet ex poteſtate, quaſi dominativa, quam ex natura rei acquirit Prælatus religionis ſupra ipſam voluntatem religioſi, & actus ejus. Unde ſi homo ſua privata voluntate poteſt alteri illam ſubjicere, & donare, ut quidquid ipſe poſtea velit facere, vel promittere, poſſit alius irritare, ea ratione poterit illam alteri tradere, ut quidquid obligationis ſibi imponere intentet, ſine Prælati obligatione, ſit irritum, & inane. Et conſequenter dicendum eſſet, talem eſſe traditionem religioſam; quia re vera erit magis perfecta, & religioſus intendit illam facere perfectam, quantum ex natura rei poteſt. Multo ergo veriſimilius videtur, neutro modo fieri poſſe, ut homo ratione utens ſe privet poteſtate ſe obligandi firmiter ad ea, quæ juſte, & honeſte facere poteſt, ſolo ſuo arbitrio, & authoritate ſe privando dominio ſuę voluntatis quoad hanc partem, & illud in aliud transferendo: quando ergo religioſe fit, ſine adminiculo, & favore legis Eccleſiaſticæ non fit. Antecedens non poteſt evidenter probari, (quantum ego aſſequor); eſt autem per ſe veriſimillimum; quia res eſt graviſſima, & valde præternaturalis, & expoſita multis litibus, & fraudibus, niſi authoritate publica roboretur. Et ita videmus, nec in civilibus, nec in Eccleſiaſticis introductum, invenire tale genus dependentiæ unius voluntatis perſonæ jam utentis ratione ab alia ſine Reipublicæ, vel Eccleſiæ authoritate: ut conſtat in civilibus de voluntate minoris filii reſpectu parentis, vel pupilli reſpectu tutoris: & in ſpiritualibus in abrenunciatione voluntatis,

de

de qua tractamus; ſemper enim ab authoritate Eccleſiæ, ejuſque approbatione pendet.

16 Dices, ubi ſunt Eccleſiaſtica jura, in quibus hic effectus fundetur, ſeu inſtituatur? Item, ſi hic effectus non ſequitur ex natura rei ex efficacia voluntatis propriæ perſonæ ſe alteri tradentis, non videtur ſummum Pontificem illum introducere poſſe, ſeu inſtituere: quod ſi Pontifex non poteſt, non eſt in Eccleſia talis poteſtas, ut per ſe patet. Antecedens liquet, quia Pontifex non habet poteſtatem irritandi fidelium vota, (ut ſuppono;) ergo per ſolam poteſtatem juriſdictionis non poteſt talem irritationem introducere, infirmando vota religioſorum, vel eorum voluntatem, quoad hanc partem inhabilitando. Deniq; retorquemus argumentum ſupra factum; quia ſi Eccleſiæ inſtitutione factum eſt, ut profeſſio religioſa hunc habeat effectum, etiã potuiſſet inſtituere, ut voluntas religioſi non eſſet capax illius obligationis naturalis, etiam irritabilis, ſed ut ipſo facto eſſet irrita: unde ergo conſtat, hoc potius, quam illud inſtituiſſe? Cum igitur hoc oſtendi non poſſit, neutrum illi eſt tribuendum, cum probabilius credamus non omnes obligationes religioſorum ipſo facto irritaſſe.

17 Ad ſatisfaciendum primæ interrogationi, aliqui allegant c. *Monacho* 20.q.4. ſed illud caput parum probat, ut notavi in lib.3. de Voto c. 5. Alii præcipue fundant hunc effectum in illa regula Canonum, quod *Religioſus non habet velle, nec nolle*: utique in quo a Prælato non pendeat, ut ſubjungitur, & tacite exponitur in d.c. *Si religioſus*, & indicatur in d. c. *non dicatis*. Alii utuntur æquiparatione ſervi, qui licet poſſit naturaliter obligari, non tamen ita firmiter, quin poſſit dominus ejus obligationem irritare. Hoc tamen non eſt certum; ſi tamen verum eſt, ſatis eſt commoda æquiparatio. Addi etiam poteſt, modum, & effectum religioſæ profeſſionis nunquam fuiſſe in Eccleſia ſine aliqua ejus approbatione, & confirmatione: per quam etiam huic modo contrahendi inter religioſum, & religionem, vel prælatum, dat robur, & authoritatem, ſine qua efficax non fuiſſet; & ita hoc Eccleſiaſticum jus, ſeu inſtitutio ejuſdem Eccleſiæ traditione ſufficienter oſtenditur.

Vide jura civilia.

18 Ad ſecundum reſpondemus, negando conſequentiam: nam etiã Pontifex non poteſt irritare matrimonium factum; & tamen antecedenter poteſt conditiones tradere, ſine quibus matrimoniũ irritum ſit. Idemq; invenitur in profeſſione religioſa, & in aliquibus votis ſimplicibus. Ratio vero eſt, quia difficilius diſſolvitur vinculũ ſemel factum, & validum, quam impeditur, ne fiat. Item, quia irritatio voti jam facti non eſt actus propriæ juriſdictionis, ſed dominii, ſeu juris paterni. At vero modum contrahendi determinare, & gradum etiam obligationis, vel acquiſitionis dominii præſcribere, eſt actus juriſdictionis, & ſuperioris poteſtatis, quæ in hoc particulari effectu, non eſt, cur Eccleſiæ denegetur.

19 Unde ad tertium fatemur habere Pontificem poteſtatem approbandi inſtitutum religioſum, in quo ex vi profeſſionis impediantur voluntates religioſorum, ut valide ſe obligare, aut vovere poſſint; ſintque talia vota non ſolum infirma, ſed etiam irrita. Nihilominus tamen non credimus id feciſſe; quia canones id non declarant, & ſuavius explicantur, ac ſufficienter de irritabilitate obligationis potius, quã de irritatione. Item, quia cõmunis uſus, & conſeſus religionum ita explicat hunc effectum. Item, quia illa irritatio eſſet nimia, & (ut ſic dicam) inhumana ſubjectio, ſtatui religioſo minime neceſſaria, imo neq; conveniens: altera vero moderatior eſt, ut illi ſtatui convenietiſſima. Unde poteſt argumentum illud retorqueri. Nam ſi hic effectus eſt quaſi naturalis, ex vi traditionis fieret in ſummo gradu, ſeu quantum poſſibilis eſt; quia cauſæ naturales agunt, quantum poſſunt, & quia voluntates privatarum perſonarum, in hoc non diſcernunt, ſed ſe tradunt, quantum poſſunt ſimpliciter, & abſolute, ſi hoc non pendet ab inſtitutione, & approbatione Eccleſiæ. Unde, quia hic effectus ab inſtitutione, & approbatione Eccleſiæ ſit, habet locum diſcretio: & ideo non cum ſummo rigore, ſed cum convenienti moderatione hanc efficacitatem inſtituit, & profeſſioni religioſæ tribuit.

20 Dico ſecundo. Eccleſia nunquam tribuit hanc vim, vel ſoli voto obedientiæ ſeparatim a traditione facto, nec ſoli traditioni per ſe ſumptæ, ſed ut confirmata per votum obedientiæ, & principaliter propter illud. Ideoq; dicta ſolennitas per Eccleſiam introducta, & efficacia ſubjiciendi voluntatem religioni in tali gradu, & tali modo poſita, ipſi voto obedientiæ principaliter attributa eſt. Hæc tota aſſertio eſt cõformis authoribus allegatis. Et prima, & ſecunda pars ejus videntur notæ ipſo uſu, & traditione Eccleſiæ; quia Eccleſia nunquam hoc inſtituit, aut probavit, niſi in ſtatu religioſo: hic autem ſtatus non ſubſiſtit ſine obedientiæ voto, ut ſupra oſtenſum eſt; nec etiam conſtituitur ille ſtatus ſine traditione, nec fortaſſe poteſt ſine illa ſubſiſtere, ſaltem in completo gradu perfectionis. Et ſi forte aliquãdo extitit ſine tali traditione, non conſtabat votis ſolennibus, ſicut nunc conſtat, ut poſtea dicemus. Ergo votum obedientiæ non habet illam efficaciam, nec ſolennitatem, niſi traditionem religioſam ſupponat, & ſuper illam cadat: nec e converſo traditioni per ſe ſpectatæ tanta perfectio, vel efficacitas data eſt. Unde pars aſſertionis ultima, in qua hujus puncti reſolutio conſiſtit, facile ſuadetur, quia hic effectus proprius eſt religioſæ profeſſionis, in qua traditio eſt quaſi materiale, votum autem eſt veluti formale, quod non ſolũ firmat obligationem parendi religioni, ſed etiam illam complet, & maxime Deo conſecrat, ideoq; illi principaliter tribuitur abnegatio voluntatis: ut ex Aug., & Gregor. jam retulimus, & ſumitur etiam ex Baſilio, in regul. fuſi. diſp. reg.6. & 8. & idem tradunt omnes Patres de ſtatu religioſo ſcribentes, vel regulas ejus tradentes. Ergo merito dicta efficacitas voto obedientiæ tribuitur; & illa ejus ſolennitas conſtituitur.

Aſſertio ſecunda. Dicta vis, & ſolennitas nunquam fuit ab Eccleſia attributa ſoli voto obedientiæ, aut ſoli traditioni per ſe ſumptis, ſed principaliter voto.

21 Una tantum ſupereſt difficultas; quia invenitur votum obedientiæ traditioni religioſæ conjunctum, & eandem habens efficacitatem ita ſubordinandi voluntatem voventis prælato, ut ſine illius conſenſu non poſſit firmiter obligari, & nihilominus non eſt votum ſolenne obedientiæ: ergo iſtius voti ſolennitas non in illa proprietate conſiſtit. Antecedens ex voto obedientiæ ſcholarium, & Coadiutorum Societatis Jeſu verificatur, ut nunc ſuppono. Conſequentia vero nota videtur; quia non poteſt forma ineſſe alicui, quin illum formaliter denominet. Ergo ſi illa eſt proprietas, & ſolennitas voti obedientiæ, omne votum illam habens, erit ſolenne: & e contrario ſi aliquod votum obedientiæ illam proprietatem habens, non eſt ſolenne, ſignum clarum eſt, non eſse illam voti hujus ſolennitatem. Hæc autem difficultas jam in ſuperioribus eſt in ſimilibus expedita; concludit enim, totam ſolennitatem hujus voti non conſiſtere in ſola proprietate jam dicta nude, & præciſe ſumpta; ſed includere, vel ſupponere traditionem abſolute perpetuam cum vinculo, & obligatione irrevocabili ex utraque parte, utique religioſi, & religionis, ita ut illa proprietas, vel ſit talis forma, quæ non det voto illam denominationem ſolennis, niſi perpetuum ſit; nec ipſa ſit ſolennitas, niſi in ordine ad illud. Sicut curvitas non eſt ſimitas, nec dat illam denominationem, niſi tali materiæ, ſcil., naſo: & effigies monetæ non dat illam denominationem, nec valorem, niſi tali materiæ, v. g. argento. Vel certe, ut ſolennitas hujus voti non ſit tota hujus voti ſolennitas, ſed conſummet, ſeu integret illam ſimul cum abſoluta voti perpetuitate. Vel denique, quia quando ſupponitur traditio utrinque irrevocabilis, votum etiam habet efficaciam ad introducendam incapacitatem perpetuam votum autem ſimplex Societatis non inducit illam abſolute perpetuam, & ideo non eſt moraliter ita efficax, ideoque non eſt ſolenne, ſicut in aliis declaratum eſt. Ubi etiam eſt oſtenſum, quomodo talis perpetuitas ex uſu canonum, & communi modo ſentiendi ad ſubſtantialem ſolennitatem voti neceſsaria ſit.

Difficultas in hac materia.

22 Hic vero reſtabat quæſtio, an præter hæc vota ſint alia ſolennia propria, & peculiari ſolennitate ſubſtantiali? In quo habemus generalẽ doctrinam D. Th. 2.2.q.88.ar.7.ad 2. & 3. dicentis, non omnia vota eſse apta, ut ſolennizentur: nam temporalia vota, & particularia, quæ ſunt de particularibus actibus, ut votum peregrinationis, vel ſimilia, non ſolennizantur, ſed illa tantum, quæ perpetua ſunt, & quodammodo univerſalia: quia per illa totaliter ſe homo ſubjicit divino obſequio. Et rationem reddit, quia ſolennitas non ſolet adhiberi, niſi mutationi, ſeu aſſumptioni ſtatus, vel

An præter tria vota ſint alia ſubſtantialiter ſolennia.

ſimili

ſimili mutationi ſtabili, ac perpetuæ, quæ doctrina intelligenda eſt de ſolennitate ſubſtantiali, ut ipſe indicat in ſolutione ad 3. Nam accidentalis, & externa aliis etiam contractibus, & votis etiam ſimplicibus adhiberi poteſt, & interdum ita fit, ut in ſuperioribus tactũ eſt. Juxta vero communem, & antiquum Eccleſiæ morem, & ordinarium jus, ſola illa tria vota ſolennizari conſueverunt. Et ita dixit Durand. in 4. diſt. 38. q. 1. nu. 8. vota ſolennia tantũ eſſe circa illas tres materias, nempe caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ; & ita loquuntur alii antiqui, ſed intelligendi ſunt de facto, & pro ſuis temporibus, non de poſſibili. Sicut etiam (quod notandum eſt) ſolum votum caſtitatis clericorum in ſacris ſolet ſeparatum ab aliis ſolennizari; quia ejus ſolennitas minor quodammodo, magiſque accidentaria cenſetur. At vero reliqua tria vota religionis, non tantum ſola ipſa ſolennizari conſueverunt, ſed etiam non ſolennizantur, niſi ſimul; nec poteſt unum ſine aliis ſolennizari ſecundum ordinarium jus, quia nullũ illorum ſolennizatur, niſi in profeſſione religioſa: profeſſio autem religioſa ſine tribus votis valida eſſe non poteſt. Et hoc eſt novum, & optimum ſignum, quod tota hæc ſolennitas ſit ex Eccleſiæ inſtitutione: nam ſine dubitatione potuiſſet unum illorum votorum, præſertim caſtitatis ſine aliis ſolennizari; non ſolum in ſacri ordinis ſuſceptione, ſed etiam in aliis vivendi modis ſuo modo perpetuis, & ſtabilius, ſi Eccleſia ita inſtituere, & approbare voluiſſet. Quid enim impedit? aut quę repugnantia in ea re cogitari poteſt? Certe nulla. Et fortaſſe aliquando ita uſitatũ fuit, ut poſtea videbimus. Simili ergo modo, licet tantum illa tria vota uſque ad noſtra tempora ſolennizari conſueverint, quia illa ſola ad religioſum ſtatum conſtituendum ſufficiunt; nihilominus non repugnat, alia ſolennizari. Et in religione Patrum S. Franciſci de Paula, Minimorum appellata, additur in profeſſione quartum votum perpetuæ abſtinentiæ quadrageſimalis, quod ſolenne eſſe indicatur, cum quartum votum appellatur. Et ita illud appellant Palacios in 4. diſt. 38. diſp. 2. & Azor. d. lib. 12. c. 6. q. ult. Hoc autem poſito, in quo ejus ſolennitas cõſiſtat, illius inſtituti profeſſores melius explicabunt. In profeſſione item ſolenni, quæ in ſocietate fit, quartum votum ſpecialis obedientiæ ad ſummum Pontificem in Miſſionibus acceptandis, & obeundis additur: quod votum tam in conſtitutionibus Societatis, quam in Bullis Pontificiis ſolenne appellatur. In quo autem ejus ſolennitas conſiſtat, illud inſtitutum explicando tractabimus.

CAPUT XIV.

Utrum ſolemnitas propria trium votorum eſſentialium ſit etiam de ſubſtantia & eſſentia religioſi ſtatus.

1 HAnc queſtionem ſimplici aſſertione ſuperius in c. 6. hujus libri ad finem definivimus; quia vero illam radicitus explicare, & probare, non intellecta trium votorum ſolennitate, non poteramus, ideo circa illius declarationem, in præcedentibus capitibus, & ipſis nondum explicatis, cum aliqua fortaſſe prænatura anticipatione, neceſſitate coacti, immorati ſumus: ideoque ad illam examinandam, & probandam, nunc reverti neceſſe eſt. Nam uſque ad tempora noſtra, & Greg. XIII. Pontificis Maximi, multorum opinio fuit, ſine illis tribus votis ſolennibus, proprie, & ſubſtantialiter ſtatum religioſum ſubſiſtere non poſſe, ac ſubinde illam ſolennitatem eſſe de eſsentia religioſi ſtatus; ſub eſsentia nunc comprehendendo quidquid ad illius ſtatus conſtitutionem ſimpliciter neceſsarium eſt. Soletque hæc opinio tribui D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 5. qui locus non cogit, ut jam vidimus: citatur etiam in q. 189. a. 2. ad 1. ubi ait, *duplex eſſe votum religionis, unum ſolenne, quod hominem facit monachum, vel religioſum; aliud ſimplex, quo non fit aliquis monachus, vel religioſus, ſed ſolum obligatur ad religionis ingreſſum.* Qui etiam locus non omnino cogit; quia non loquitur D. Tho. de omni voto ſimplici, ſed de illo, quo de futuro promittitur religionis ingreſsus, de quo clarum eſt, non poſse religioſum conſtituere; ſicut votum caſtitatis non facit caſtum: nec etiam dicit, votum ſolenne eſse neceſſarium ad religioſum conſtituendum; ſed ſolum dicit, per vota ſolennia fieri hominem religioſum: unde non ſequitur, aliter fieri non poſse. In hoc autem videtur favere D. Tho. quod tantum illa duo membra diſtinguit, & ita non agnoſcit tertium genus votorum, quæ ſolennia non ſint, nec tantum ſimplex de futuro ſtatu, ſed ſimplicia conſtituentia religioſum. Dici tamen poteſt, D. Th. illa omiſiſse, quia ſuo tempore non erant in uſu, & quæſtionem de poſſibili non diſputabat. Allegari etiam ſolet in eadem 2. 2. q. 188. ar. 7. in corpore, & ad 2. quatenus ait, ſolennitatem adhibendam eſse voto, quo totaliter homo conſecratur; ſed non conſtat, an de ſubſtantiali, vel externa, & accidentali ſolennitate loquatur: nec etiam dicit illam eſse neceſsariam, ſed de facto adhiberi, quod fieri poteſt, quia decet, vel quia melius eſt, licet non ſit neceſſarium. Fitque hic ſenſus veriſimilis, quia ibi indifferenter loquitur de voto continentiæ clericorum, & aliis; cum tamen conſtet, non fuiſſe neceſſarium, ut votum clericorum fuerit ſolenne illo rigoroſo modo, ſicut ſæpe in ſuperioribus diximus. Itaque in hac re non habemus D. Th. nobis adverſantem.

Uſque ad tempora noſtra, fuit multorum opinio, ſine votis ſolennibus non poſſe conſiſtere religioſum ſtatum.

Explicandus D. Th. & dicendum eſſe locutum de facto, non de poſſibili.

2 Illam vero ſententiam videtur ſupponere Cajet. 2. 2. q. 188. a. 1. dum ait, nomine religionis, ſeu religioſi ſtatus præcipue dicti, ſignificari ſtatum perſonatũ tria vota ſolennia profitentium; & licet addat verba illa, *proprie dicti*, intelligit de proprietate, quæ in vera rei exiſtentia fundatur: nam alios modos vivendi cum illis tribus votis negat eſſe ſtatus religioſos, quia vota illa ſimplicia ſunt. Apertius, & conſtantius docuit hanc ſententiam Soto lib. 7. de Juſt. q. 1. a. 1. & 3. eandemque moderni frequentius ſecuti ſunt. Idemq; communiter ſentire videntur Summiſtę verbo *Religio* & *Religioſus*, cum propriam religionem dicunt eſſe communitatem approbatam, in qua fit vera profeſſio cum tribus votis ſolennibus, vel ſubſtantialibus, quod in idem redire videtur; quia juxta definitionem Bonifacii, vota in tali profeſſione facta ſolennia ſunt. Et ſic etiam docuit expreſſe Navar. Cõment. 1. de Reg. n. 18. 24. & 25. agens de voto paupertatis, & addit idẽ eſſe de voto caſtitatis. Unde pro eadem ſententia poſſunt allegari Innoc. Hoſtienſ. Panor. & alii in rubr. de Reg. & Felin. in c. *Eccleſiæ S. Mariæ*, de Conſt. 1. & in c. *tua nos*, de Jur. jur. vide Anch. in c. 1. de Reg. jur. in 6. §. *Quod ſi* in fin. Et in c. *præſens clericus* 20. q. 3. & Rebuff. in Practic. tit. de Regul. ad prælationis nominationem §. 1. verb. *Religioſi*, & Jul. l. *inter publica* 17. ff. de verborum ſignificat.

3 Fundamentum primum hujus ſententiæ eſse poteſt, idem fere, quod a prædictis authoribus inſinuatur; quia ſtatus religionis non conſtituitur, niſi per tria vota ſubſtantialia in profeſſione religioſa facta; ſed talia vota ſunt ſolennia: ergo ille ſtatus non conſtituitur, niſi per vota ſolennia. Major ſumitur ex juribus dicentibus; habitus non facit monachum, ſed profeſſio c. *ex parte*, & c. *porrectam* de Reg. c. *Religioſo* §. *quamvis* de ſent. excom. in 6. c. *Beneficium* de Reg. jur. in 6. & Clem. 1. de Relig. domib. quæ jura requirunt profeſſionem in religione approbata, ut aliquis verus religioſus conſtituatur. Et licet non exprimant tria vota, conſtat, in profeſſione includi. Quod autẽ illa vota ſolennia ſint, ſumitur ex declaratione Bonifacii, in d. c. Unico de Voto in 6. ubi votum factum in religioſa profeſſione dicit eſse ſolenne. Secundo confirmatur hoc ratione, quia ſtatus religioſus eſse debet omnino ſtabilis, ac immutabilis: ſola autem vota ſolennia poſsunt hanc ſtabilitatẽ ſtatui tribuere; ergo. Probatur minor: tum quia ſola vota ſolennia ſunt indiſpenſabilia: tum etiam, quia illa ſola ſunt omnino abſoluta, ita ut nullam conditionem includant, ſub qua deficere poſſint. Tertio addi poteſt, effectus votorum ſolennium videri omnino neceſsarios ad religioſum ſtatum; ergo & ipſa vota ſolennia: nam ſi effectus eſt neceſsarius, etiam cauſa, præſertim ſi ſit adæquata; ut videntur eſse ſolennia vota reſpectu talium effectuum in ſubjecta materia. Antecedens ergo probatur, quia matrimonium repugnat ſtatui religionis, quia & repugnat caſtitati, & abſtractioni, & ſeparationi a ſecularibus curis, quam ſtatus religioſus requirit. Idemque cum proportione de paupertate dici poteſt.

4 Nihilominus a ſententia propoſita recedendum non eſt. Dicimus itaque verum religioſum ſtatum ſi-

ne

Vera ſententia. Religioſus ſtatus ſine votis ſolẽnibus, cum ſimplicibus conſtitui poteſt.

ne votis ſolennibus,cum ſimplicibus conſtitui poſſe,ac proinde ſolennitatem votorum non eſſe de eſſentia religioſi ſtatus.Hanc ſententiam ſequuntur hoc tempore communiter Doctores de hac materia ſcribentes,ut videre licet in Scriptoribus Societatis,ſcilicet,Azor.Sancio, Valentia, Plato, & Vaſquez, locis ſupra citatis:& Leſſio lib.2. de Juſtitia.c.41.dub.1.n.8. & dub.8. n.69. & multis aliis. Et ex ſacra Auguſtiniana familia ſatis erudite Baſilius Legion. in q. ſæpe citata. Nec antiqui contradicunt, ut poſtea oſtendam. Immo Cajet. 2.2.q. 88. art.7. in prima opinione circa finem, & clarius in ſecunda in principio, dicit poſſe Eccleſiam approbare religionem cum profeſſione per traditionem, & vota ſimplicia.Quin etiam D.Th.22.q.186. ab art. 2. uſque ad ſextum ſolum requirit ad ſtatum religioſum, quod ſit votis firmatum, nulla facta mentione ſolennitatis. Atque eodem modo in Opuſ. 18. de perf. vitæ ſpirit. c. 11.& 15. ad ſtatum religioſum tantum requirit oblationem integram ſui,& mutationem vitæ voto firmatam. Et in probatione ac diſcurſu totius capitis, in generali voti ratione, abſtrahendo a ſolennitate, fundatur.

Probatur aſſertio 1.

5 Probatur autem primo aſſertio noſtra,quia ſtatus religionis eſt ex divina inſtitutione, ſaltem legis gratiæ, ut libro ſequenti monſtrabimus.Sed ſolennitas votorum non eſt de jure divino, ſed de Eccleſiaſtico, ut jam oſtenſum eſt; ergo ſolennitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus religioſi.Probatur conſequentia, quia ſi hæc ſolennitas eſt juris humani,poterit per illud ipſum auferri,& adhuc manebit integra inſtitutio divina; ergo ex vi ejus ſolius poterit ſtatus religioſus ſubſiſtere, alioquin eſſet divina inſtitutio inſufficiens. Poteſtque aliter formari argumentum, quamvis eodem revolvatur.Nam, qui inſtituit rem aliquam moralem, inſtituit ſaltem omnia,quę ſunt de eſſentia ejus,aliàs ſimpliciter non inſtitueret talem rem,quia res ſine ſua eſſentia eſſe non poteſt. Ergo ſi Chriſtus Dominus inſtituit ſtatum religioſum,inſtituit quidquid eſt de eſſentia ejus, ac ſubinde quidquid eſt de ſola Eccleſiæ inſtitutione, ad eſſentiam talis ſtatus non pertinet: at ſolennitas non eſt de inſtitutione Chriſti, ſed ſolius Eccleſię; ergo non eſt de eſſentia talis ſtatus.Sic de Sacramentis argumentari ſolemus:nam quia omnia ſunt de immediata Chriſt inſtitutione, quidquid per ſolam inſtitutionem Eccleſiæ eis additum eſt, ad eorum eſſentiam non pertinet.

Inſtantia contra traditam reſolutionem.

6 Dices,potuiſſe Chriſtum ſtatum religioſum inſtituere, quaſi generatim, & abſtracte, determinationem autem ejus Eccleſiæ committere:& tunc talis determinatio non minus eſſentialis erit tali ſtatui, quam ſint reliqua, quæ generatim ſunt de divina inſtitutione. Sicut ſacramentalia generatim ſunt de jure divino,determinatio vero ſit per Eccleſiam.Et nihilominus,id quod Eccleſia definivit ut neceſſarium ad primam Tonſuram,vel ad benedictionem Chriſmatis, aut olei, de eſſentia eſt talis ſacramentalis. Reſpondeo, duobus modis intelligi poſſe, ſtatum religioſum tantum generatim eſſe de jure divino.Primo, ut Chriſtus ſolum in genere,& quaſi in confuſo ordinaverit, ut in Eccleſia ſtatus religionis inſtitueretur, totam vero ejus inſtitutionem,tam quoad eſſentiam, quam quoad modum ejus, Apoſtolis, & vicariis ſuis commiſerit. Secundo modo intelligi poteſt, Chriſtum inſtituiſſe hunc ſtatum in particulari quoad eſſentiam, & ſubſtantiam ejus, ſine qua eſſe non poſſit:commiſiſſe autem Eccleſię modum, & circumſtantias ejus, dediſſeque illi facultatem definiendi,ac præcipiendi non ſolum modum pertinentem ad decentiam, vel ſolennitatem mere accidentalem contractus, ſed etiam ad præſcribendum aliquem modum cum tanta neceſſitate, ut ſine illo non poſſit ſubſtantia ipſius ſtatus, ejuſve obligatio valide fieri, qui modus (ut in ſuperioribus dixi) etiam pertinet ad ſolẽnitatem accidentalem, tametſi dici ſoleat aliquo modo ſubſtantialis,quia ſine illo res ipſa non ſubſiſtit. Uterque igitur ex his modis probabilis eſt, in utroque vero habet vim ratio facta, & concludit, quod intendimus.

7 Nam ſi priori modo inſtitutio hujus ſtatus intelligatur,manifeſte ſequitur poſſe Eccleſiam inſtituere ſtatum religionis cum ſolis votis ſimplicibus, ſicut inſtituit cum ſolennibus. Probatur, quia hoc ex ſola rei natura non repugnat ſtatui religioſo. Aut enim repugnaret ex ſola ratione ſtatus, vel ex particulari ſtatus religioſi, ut talis eſt; neutrum dici poteſt. Ergo. Probatur minor, quia jam ſupra oſtenſum eſt ſtatum humanum non poſtulare phyſicam,aut omnino immutabilem firmitatem, ſeu ſtabilitatem,ſed ſatis eſſe, quod habeat de ſe perpetuitatem, & neceſſitatem moralem permanendi in tali vivendi modo. Et hoc etiam oſtendimus ſufficere ad ſtatum perfectionis, ſi aliquo modo ſtatus ipſe obliget ad opera perfectionis,vel ad illam tendat,& obliget ad media,quæ ad illam conducant.Et idem eſt de ſtatu perfectionis acquirendę, qui eſt ſtatus religionis. Nam etiam repugnat ex jure divino poſitivo,quia in illo modo inſtitutionis,de quo loquimur jam ſupponitur Chriſtum non in particulari,ſed tantum in generali hunc ſtatum inſtituiſſe, & ſtatim circa ſecundum modum inſtitutionis id magis cõfirmabitur.Ergo ex nullo capite repugnat Eccleſiam inſtituere ſtatum religioſum cum ſolis votis ſimplicibus, ſicut inſtituit cum ſolennibus. Probatur conſequentia, quia Eccleſia poteſt ſuam inſtitutionem mutare, vel addere, vel minuere, prout expedire judicaverit, ut eſt per ſe notum. Unde cum ſolennitas votorum ab ipſa addita, & inventa ſit, potuiſſet vel nunquam illam introducere, vel introductam auferre, vel utrumque modum ſtatus religioſi acceptare, eo quod hæc varietas pluribus prodeſſe poſſet, cum perfectioni non obſtet, & ad decorem Eccleſiæ pertineat, de qua ſcriptum eſt pſ. 44. *Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.*

8 Idem diſcurſus in alio modo inſtitutionis fieri poteſt. Nam ſi Chriſtus in particulari inſtituit ſtatum religioſum quoad totam eſſentiam ejus, in illa inſtitutione non requiſivit,ut vota eſſent ſolennia; ergo ſolennitas abſolute non eſt de eſſentia talis ſtatus. Antecedens probatur argumento facto, quia ſolennitas ſubſtantialis voti non eſt de jure divino, ſed de ſola conſtitutione Eccleſiæ, ut oſtenſum eſt; ergo non eſt de inſtitutione Chriſti: ergo non poteſt eſſe requiſita in votis religionis ex vi inſtitutionis Chriſti dicto modo factæ: ergo multo minus poteſt eſſe eſſentialis. Et poteſt hoc confirmari,quia nec ex hiſtoria Evangelica,nec ex aliis veſtigiis antiquitatis, vel Apoſtolicæ traditionis colligi poteſt talis inſtitutio Chriſti in particulari: ergo cum non ſit etiam de jure naturali, ut oſtenſum eſt, recte concluditur, fuiſſe inventum Eccleſiæ, ac ſubinde ſine tali ſolennitate potuiſſe non addere, nec poſtulare in votis religioſis talem ſolennitatem.

9 Quo argumento uſus eſt Greg.VIII.ſtatim citandus, quando contra eos,qui falſo exiſtimabant,religioſos Societatis non emittentes vota ſolennia,in vero religioſo ſtatu conſtituendos non fuiſſe,dixit: *Non conſiderantes voti ſolennitatem ſola conſtitutione Eccleſiæ eſſe inventam.* Nam hinc tacite infert,quod ſicut potuit Eccleſia approbare religionem cum votis ſolennibus, ita etiam ſine illis. Quæ ratio multo magis procedit de quacumque ſolennitate accidentali,etiamſi ab Eccleſia poſita ſit, ut neceſſaria ad valorẽ actus: nam potuit vel illam nunquam addere, vel additam tollere, vel in quibuſdam religionibus illam exigere,&non in aliis.Nam hæc varietas non repugnat,nec parit confuſionem, ſed ornat Eccleſiam.Et eo ipſo,quod talis ſolennitas neceſſaria ſit ex ſola inſtitutione Eccleſiæ, ablata neceſſitate ex ejuſdem Eccleſię voluntate,actus eſt validus, & ſubſiſtet cum his ſolum, quę ex natura rei, vel inſtitutione Chriſti ad illum fuerint neceſſaria,ut eſt per ſe notum.

10 Secundo principaliter probatur aſſertio, applicando ſimul rationem factam ad antiquum, & modernum Eccleſię uſum, & argumentor in hunc modum. Probatur aſſertio 2. Voti religioſi ſolennitas in duobus conſiſtit. Unum eſt,ut traditioni,ſeu oblationi perſonæ religioſę, omnino abſolute, & ex utraque parte, ſcilicet, religionis, & religioſi immutabili, conjunctum ſit.Alterũ eſt, ut habeat vim inhabilitandi perſonã ad effectus morales ſupra declaratos; hæc enim duo conjunctim neceſſaria ſunt,& alterũ ſine altero non ſufficit,ut in ſuperioribus declaratum eſt,& in votis Scholarium, & Coadjutorũ Societatis eſt manifeſtũ.Sed neutra ex illis conditionibus eſt de eſſentia ſtatus religioſi; ergo nec ſolennitas ipſa.Conſequentia eſt clara,& major probata ſupponitur Probatur ergo minor, per ſingula mẽbra diſcurrendo. Et primo, quod ille modus perpetui vinculi utrinq; indiſſolubilis, eſſentialis non ſit, probatur ratione,quia

non eſt neceſſarius ex ipſa rei natura, nec ex Chriſti inſtitutione; ergo nullo modo. Conſequentia clara eſt, quia præter illa jura ſolum relinquitur jus Eccleſiæ, quod variari poteſt: & ideo ex vi illius non poteſt illa conditio ad ſtatum religioſum eſſentialis eſſe, ſed ad ſummum ex ſuppoſitione talis juris, quod ad eſſentialem rationem non ſufficit, quia mutato illo jure ſine tali conditione poterit ſtatus religioſus ſubſiſtere, ut ex prædictis manifeſtum eſt.

11 Probatur ergo prior pars antecedentis de jure naturæ, quia ſi profeſſio illius ſtatus, ut contractus quidam inter religionem, & religioſum conſideratur, ſicut per conſenſum voluntarium utriuſque partis factus eſt, ita poteſt ex natura rei per contrarium utriuſque partis conſenſum diſſolvi, ſi aliquod jus poſitivum, divinum, vel humanum, illi non obſtet, quia ex ſolo jure naturæ nihil eſt, quod obſtet, præſertim, ſi rationabilis cauſa intercedat. Si autem vinculum illud conſideretur, ut eſt fundamentum ſtatus de ſe perpetui, ſic quidem neceſſaria videtur ex natura rei obligatio perpetua ex parte religioſi ſe tradentis religioni, non vero ita eſt neceſſaria ex parte religionis acceptantis, quia, quod donans ſeipſum religioni poſſit revocare donationem, & eſt directe contra veritatem, & perpetuitatem donationis; & eſt contra veram ſui abnegationem, & renunciationem ſæculi. Non eſt autem tam neceſſarium, ut ex parte religionis ſit acceptatio omnino irrevocabilis.

12 Ratio autem eſt, quia ex parte donatarii non eſt contra jus naturæ acceptare donationem ſub ea conditione, ut poſſit eam relinquere, aut manumittere, ſi velit. Ut in ſervitute civili, vera ſervitus eſt ex parte ſervi; etiamſi liberum ſit domino ſervum manumittere, & libertate donare. Ita ergo eſſe poterit in ſervitute religioſa, quia non eſt iniqua conditio, ut religioſus ſe tradat, & obliget religioni irrevocabiliter ex parte ſua, & quod religio acceptet traditionem non ſe obligando abſolute ad retinendum religioſum, ſed quamdiu expedire judicaverit. Tum, quia contractus eſt voluntarius ex utraque parte, & ita utraque pars adhibere poteſt conditiones ſibi convenientes, vel neceſſarias. Tum etiam, quia multo majus eſt beneficium, quod religio religioſo confert, acceptando traditionem ejus, quam ſit commodum, inde ſibi proveniens, vel quam ſit obſequium, quod profitens religioni confert. Et alioqui bonum religionis eſt commune, ideoque non eſt contra naturalem juſtitiam, quod religioſus abſolute ſe tradat perpetuo, & ſe privando libertate revocandi donationem, & quod religio non abſolute, ſed cum aliqua limitatione, ſeu conditione acceptet perpetuo, & irrevocabiliter, ſed cum limitatione, & exceptione caſuum, in quibus ad commune bonum religionis expediat ſecundum regulam prudentiæ religioſum liberum dimittere. Et hoc ſatis eſt, ut votum tali profeſſioni annexum non ſit ſolenne ex defectu perpetuitatis, ut ſæpe dictum eſt.

Non eſt iniqua cõditio quod religio nõ ſe obliget abſolute.

13 Nec etiam talis modus contrahendi eſt contra rationem ſtatus religioſi, ſola natura rei ſpectata, quia conſiderando generalem rationem ſtatus, ibi eſt ſufficiens ſtabilitas, ſeu perpetuitas, quia ex parte religioſi eſt abſoluta, & ex parte religionis eſt moralis, & quanta bono communi in tali modo vivendi expedit; ergo illa ſufficit. Præſertim cum ſtatus perſonæ magis requirat perpetuitatem ex parte ejus, quam ex parte alterius, ut in ſervitute civili videre licet. Unde conſiderando ulterius particularem rationem ſtatus religioſi, quatenus perfectionis eſt, vel ad perfectionem tendit, illa conditio, ſeu libertas, quæ in religione manet, non impedit perfectionem, ſed potius juvare poteſt, & hominem ad perfectionem aſſequendam ſolicitiorem reddere, ne ſua culpa a religione expellatur. Igitur conſiderando purum jus naturæ, non eſt illa conditio voti ſolennis ad ſtatum religioſum neceſſaria.

Solennitas non poſtulatur ex rei natura ad eſſentiam religionis.

14 Quod autem nec ex divino jure poſitivo neceſſaria ſit, in primis negative (ut ſic dicam) oſtenditur, quia nec per Scripturam, nec per traditionem probari poteſt tale jus divinum poſitivum: & ſine fundamento authoritatis non eſt, cur credatur, cum ratione probari non poſſit. Poſitive autem probatur ab aliquibus doctis modernis pars illa, quia ſtatus religioſus verus, & perfectus fuit in uſu Eccleſiæ a temporibus Apoſtolorum, ut in ſequenti libro oſtendemus. Sed in illis primis ſeculis prope Apoſtolorum tempora religioſi profeſſi ita recipiebantur a religione, ut propter juſtam cauſam poſſet illos dimittere, non ſolum ſeparando illos quoad communem ſocietatem, & cohabitationem, quod etiam nunc ſit in religionibus, in quibus ſit profeſſio per vota ſolennia, ſed etiam relaxando vinculum, & liberos ab omni obligatione traditionis, & votorum, eos dimittendo: ergo contraria inſtitutio non eſt de jure divino. Conſequentia evidens eſt. Et minor probatur ex conſuetudine antiquiorum religionum, in quibus religioſus ſtatus ad meliorem formam redactus eſt a ſanctiſſimis Patriarchis religionum.

Non poſtulatur ex jure divino poſitivo.

15 Primus eſt D. Baſilius, apud quem multa veſtigia hujus antiquitatis inveniuntur. Nam in Conſtitut. Monaſtic. c. 22. eleganter docet, vinculum religioſi profeſſi cum religione eſſe arctiſſimum, & ex parte religioſi perpetuum: & in c. 34. addit, pactum illud adeo obligare religioſum, ut nunquam ei liceat prius monaſterium, cui ſemel ſe conjunxit, titulo tranſeundi ad aliud ſimile, deſerere: & nihilominus in fine ejuſdem capitis ait: *Tunc autem tantummodo reprehenſione vacare fratris ſegregatio debet, quandocumque ea Antiſtitis judicio, alicujus occultæ, quam ipſe ſciat, utilitatis cauſa fiat.* Erat ergo tunc in poteſtate Prælati monachum dimittere, ſeu a ſua Societate ſegregare. Veruntamen hic locus poſſet exponi non de ſegregatione per tranſitum ad ſtatum non religioſum, ſed vel per tranſitum ad aliud monaſteriũ, vel de ſeparatione quoad habitationem, & convictum, non vero quoad vinculum: vel potius loquitur Baſilius de ſegregatione non perpetua, nec extra Prælati obedientiam, ſed de egreſſu monaſterii alicujus mandati implendi cauſa. Sic enim idẽ Baſilius in Reg. fuſius diſputatis, cum in 14. 15. & 36. valde exaggeret culpam ſegregationis per diſceſſum a monaſterio poſt profeſſionẽ, quam etiam ſolenne votũ appellat, addit in Reg. 36. circa fin. *Cæterũ ſi tenendi cauſa mandati Dominici alius alio diſtrahatur, talis diſtractio neutiquam pro ſegregatione habẽda eſt, ſed aſſign ti potius unicuiq, muneris adminiſtratio exiſtimãda.*

Olim dimittebantur religioſi profeſſi.

16 Nihilominus tamen parum antea in eadem regula 36. huic ſententiæ favet, dicens: *Qui ad relinquendam cæterorum fratrum Societatem a propria animi levitate impellitur, is curare ſuam imbecillitatem debet. Alioqui ſi medicinam noluerit admittere, ipſe excluſus a nemine admittatur.* Ubi de excluſione cum privatione religioſi ſtatus, & libertate ab omnibus ejus vinculis loqui videtur, alioqui non tam facile, & cum tãto onere excluſionem præciperet. Et ſimili fere modo loquitur in Aſceticis, dicens in epiſtola ad Canonicos in fin. *Qui nec* (id eſt, poſt trinam admonitionem) *noxam emendaverit, oportere eum a reliquo corpore præcidi,* &c. Et infra: *Oportere* (ait) *illius, veluti membri ab reliquo corpore dejecti, vicem dolere.* Idemque graviſſime repetit in regulis brevioribus, in 57. 61. 102. & 155. & ex fuſius diſputatis in 28. 29. & 47. & in Animadver. adverſus Canonicos n. 8. Quibus in locis non declarat quidem S. Baſilius, qualis eſſet illa ſeparatio, ſeu diviſio, ſive putridi membri abſciſſio, id eſt, an eſſet ſolum per ejectionem quoad actualem Societatem, & unionem, vel etiam quoad totalem vinculi, & unionis relaxationem; tamen, cum tam facile fieret, & propter cauſas interdum non admodum graves, veriſimile profecto ſit, fuiſſe poſterioris generis; ac ſubinde vinculum profeſſionis non fuiſſe eo tempore ex parte religionis omnino abſolutum, & irrevocabile.

17 Secundo, de tẽpore, ac inſtitutione D. Aug. videtur idẽ colligi ex Regula ipſius, ubi de illo, qui poſt varias admonitiones corrigi negligit, ait: *Etiam ſi ipſe nõ abſceſſerit, de veſtra Societate projiciatur.* Sed modum non explicat, (ut de Baſilio dixi:) videtur autem poſſe colligi ex ſermone 1. ejuſdem Patris de Communi vita Cleri, qui eſt 49. de diverſis. Ibi enim tractans de paupertate, quam cum ſuis clericis in ſuo monaſterio profitebatur ex voto, ſic ait in cap. 2. *Nulli licet in Societate noſtra habere aliquid proprium.* Et clarius in cap. 4. *Qui Societatem communis vitæ jam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum, deſerit, a voto ſuo cadit, & a profeſſione ſancta cadit.* Unde paulo antea refert, quod ſecum ſtatuerat dicens: *Nullum ordinare clericum, niſi qui mecum vellet permane-*

manere,ut ſi vellet diſcedere a propoſito,recte illi tollerem clericatũ, quia deſereret ſanctæ Societatis promiſſum, cœptumque conſortium. Ubi aperte loquitur de diſcedentibus poſt promiſſam Societatem,id eſt, poſt vota,& profeſſionem,quę tunc fiebat,& nihilominus ſubdit: *Ecce in conſpectu Dei, & veſtro mutavi conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus,& Eccleſia ſua,maneant,ubi volũt,& ubi poſſunt, non illis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum eſſe quis neſciat? Malum eſt cadere a propoſito, ſed pejus eſt, ſimulare propoſitum.* Permittit ergo illos diſcedere, & extra monaſterium vivere, & habere proprium,ut oſtendunt illa verba: *Qui volunt habere aliquid proprium.* Unde infra inducit aliquos excuſantes, & dicentes: *Quid mali fecit? Non poteſt tecum tolerare vitam iſtam. Extra Epiſcopatum vult manere, & de proprio vivere,ideo non debet perdere clericatum.* Ipſe vero reſpondet, *Malum eſſe profiteri ſanctum, nec implere*,juxta illud,*Vovete,& reddite*,&c.Et nihilominus infra ſubdit: *Si ab hoc propoſito ceciderit, & extra manens clericus fuerit, dimidius & ipſe cecidit. Quid ad me? non eum judico: ſi foris ſervat ſanctitatem, dimidius cecidit.* Et tandem infra ſic ait: *Qui mecum manere vult, non debet habere aliquid proprium. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat, utrum habere poſſit felicitatis æternitatem.*

18 Ex hoc loco tale conficitur argumentum. Illi clerici cum Auguſtino in communi voventes erant vere religioſi,& nihilominus ita permittebantur diſcedere, ut eſſent clerici ſæculares, & poſſent habere proprium; ergo dimittebantur liberi a voto paupertatis, & conſequenter a profeſſione religioſa. Sed objici poteſt, quia iſti clerici non ſolum poſt diſceſſum a monaſterio, ſed etiam in illo erant habentes proprium,vel licite cum licentia Prælati,utique,ejuſdem Auguſtini,vel illicite,& occulte, & cum hypocriſi, ut conſtat ex longo diſcurſu Auguſtini in ſerm.1. de eadem materia,aliàs 50. de diverſis.Ubi prius multos habentes proprium ad tempus excuſat, quia & cum licentia retinebant, & non habebant uſum talium bonorum, nec de illis diſponebant, niſi ad Auguſtini arbitrium.In fine vero addit: *Qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere, & contra noſtra iſta præcepta facere.parum eſt,ut dicam, non manebit mecum, ſed nec clericus erit.* Ubi videtur reverti ad conſilium, quod antea mutaverat, degradando hujuſmodi clericos:verumtamen non ita eſt,ſed diſtinguit duo genera eorum, qui volebant habere propriũ. Nam quidam aperte id profitebantur, & ideo diſceſſum poſtulabant,quibus Auguſtinus id permittit ſine degradatione, vel ulla pœna, ſed tantum periculi ſui eos admonet. Alii vero erant,qui occulte proprium habebant, & nihilominus in monaſterio manebant, & de communibus bonis vivere volebant;&his Auguſtinus,ſi id ſciret,& ejectionem,& degradationem minatur. De prioribus loquitur in illis verbis:*Scio me dixiſſe,quod ſi nollent mecum ſuſcipere ſocialem vitam*,&c.*non illis tollerem clericatum, ſed ſeorſum manerent, ſeorſum viverent,quomodo noſſent,Deo viverent. Et tamen ante oculos poſui,quanti mali ſit a propoſito cadere.* De aliis vero addit:*Modo,quia placuit illis,Deo propitio,ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inventus fuerit habens proprium,non illi permitto, ut inde faciat teſtamentum,ſed delebo illum de tabula clericorum.* Igitur ex illa hiſtoria ſolum colligitur, illos clericos non potuiſſe licite,& occulte habere proprium, quamvis de facto potuiſſent habere proprium, quia per votum incapaces illius non fiebant. Et ita illi, qui dimittebantur, vel recedebant, poterant poſtea habere proprium, etiamſi a voto paupertatis non abſolverentur.

19 Sed contra hoc inſtatur primo, quia licet daremus ex illa licentia habendi proprium non ſatis colligi potuiſſe Prælatum monaſterii relaxare votum paupertatis diſcedenti:nihilominus ex alio capite inde colligitur, votum illud paupertatis non fuiſſe ſolenne, quia non habebat efficaciam faciendi perſonam proprii incapacem, quam eſſe neceſſariam ad ſolennitatem illius voti ſupra oſtendimus. Deinde magna eſt differentia inter clericos diſcedentes, vel intus cum hypocriſi manentes. Nam priores non ſolum valide, ſed etiam licite poterant proprium habere;&ideo non dicit de illis Auguſtinus,quod eſſent in ſtatu damnationis,ſed quod eſſent in periculo;de aliis vero ait,eſſe mortuos,hoc enim ſignificat in primo ſermone,cum dicit :*Si foris ſervat ſanctitatem, dimidius cecidit, ſi vero intus habuerit ſimulationem, totus cecidit.* Et in ſerm.2. *Malui habere cæcos,vel claudos, quam plangere mortuos, qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt.* Ergo qui recedebat a monaſterio dimiſſus, a voto paupertatis omnino liberabatur; aliàs non potuiſſet licite propriũ habere,nec rebus ſuis, tanquam propriis uti. Unde fit etiam veriſimilius, illos hypocritas,licet dicãtur voluiſſe habere propriũ,revera non potuiſſe habere illud,non ſolũ licite,ſed etiam valide quoad verum dominium,licet de facto haberent aliqua,tanquam propria. Idque non quia eſſent incapaces dominii ſimpliciter,& abſolute,& ex vi ſtatus; contrarium enim recte probatur in illo ſecundo ſermone ex multis exemplis,quæ in illo referuntur,& infra ponderabimus;ſed quia uſurpabant bona, quæ ad monaſteria pertinebant, tanquam propria, & aliunde ex communi vivere volebant, quod erat contra juſtitiam.

20 Alius vero ſupereſt ſcrupulus circa clericos illos, quia non videntur fuiſſe veri religioſi, nec ſtatum permanentem,& ex parte ipſorũ perpetuum habuiſſe,quia poterant a monaſterio diſcedere,ſi voluiſſent. Unde tãtum videntur paupertatem voviſſe,quamdiu ibi manerent:permanere autem in arbitrio ſuo fuiſſe. Sicut nũc vovent paupertatem quidam clerici regulares, qui vere religioſi non ſunt. Quod ſi hoc ita eſt,nullum ex illo facto ad rem,de qua agimus,argumentum ſumi poteſt. Aſſumptum patet ex ipſa relatione Auguſtini. Nam in 1.ſerm. c.4. dicit: *Certe ego ſtatueram nullum ordinare clericum, niſi, qui mecum vellet manere.* Ubi ſupponit, hoc fuiſſe in uniuſcujuſque arbitrio poſitum, quamvis ipſe nollet eos ordinare, qui diſcederent. Item inferius introducit aliquos pro clerico interpellantes, & dicentes: *Quid mali fecit? Non poteſt tolerare iſtam vitam, extra Epiſcopatum vult manere:non debet ideo perdere clericatum.* Non ergo peccabat clericus diſcedendo. Et confirmatur. Nam ſi peccaret exeundo, eſſet apoſtata, &in ſtatu peccati extra religionem permanendo. Quomodo ergo potuiſſet Auguſtinus ſubjungere: *Si foris ſervat ſanctitatem, dimidius cecidit.* Non enim poteſt apoſtata in eo ſtatu voluntarie permanens ſanctitatem ſervare. Quomodo etiam Auguſt. diceret,eum conſtitui in periculo,& non potius in ſtatu damnationis. Denique in ſerm. 2. hypocritas permanentes in monaſterio,& ibi habentes proprium, mortuos vocat,alios vero recedentes, ſolum claudos, vel cæcos, viventes tamen:unde ſignificat, non graviter peccaſſe recedendo.

21 Sed nihilominus ex hac parte etiam ſatis validum eſt argumentum. Nam aperte Auguſtinus tradit ejuſmodi clericos recedentes a monaſterio,& volentes extra illud habere proprium, male egiſſe, quia *Malum eſt a propoſito recedere*, & ideo ſtatuiſse illos privare clericatu, *quia deſererem ſanctæ Societatis promiſſum.* Promiſerant ergo in illa Societate manere. Unde ſubdit, *eum,qui Societatem vitæ jam ſuſceptam deſerebat, a voto ſuo, & a profeſſione ſancta cecidiſſe.* Et infra ſubjungit: *Ego ſcio,quantum mali ſit profiteri ſanctum aliquid,nec implere.Vovete,& reddite*, &c. Et infra dicit, ſic recedentem, licet clericus maneat, cadere ex parte, utique deſerendo profeſſionem. Certum ergo videtur, clericos illos non ſolum habuiſse votum paupertatis, ſed etiam votum,vel promiſſionem permanendi in illa congregatione, cui ſe tradiderant:vel ſaltẽ fide data, ſe perpetuo conjunxerant:ergo non eſt dubiũ, quin iſti ex profeſſione tenerẽtur perpetuo manere in monaſterio, ac proinde eſsent veri religioſi,&conſequenter apoſtatæ,ſi invito Prælato diſcederent. At vero illi, de quibus Auguſt. loquitur,non videntur apoſtataſse aperte, nec invito Auguſt. diſceſſiſse; ſed per importunas petitiones licentiã exeundi obtinuiſse, eamque Auguſt. ad vitandum majus malum conceſſiſse. Hoc enim indicat in ſerm. 1. in illis verbis: *Maneant ubi volunt, & ubi poſſunt, non illis aufero clericatum, nolo habere hypocritas, malum eſt cadere a propoſito, ſed majus eſt ſimulare propoſitum.* Et infra: *Quantum ſit periculi, ante oculos ejus poſui, faciat quod vult;* & paulo inferius: *Nolo habeat neceſſitatem ſimulandi.* Et fere ſimilia habet in ſecundo ſermone. Ex quibus colligitur,

votum, vel promiſſionem ibi perſeverandi non fuiſse omnino abſolutam, ſeu dependentem a voluntate Prælati: tamen, quia illa licentia erat quaſi extorta, & ſine cauſa legitima, & conſequenter contra prius propoſitū, ideo Auguſtinus exitum illum, etiam ſub illo colore factum, non approbat; quia vero poterat habere aliquam ſufficientem cauſam, illum etiam non damnat, ſed exeuntes admonet ſui periculi, quamvis conſcientiæ ipſorum illos committat. Quem Auguſtini locum tam fuſe ponderare volui, quoniam ad declarandam aliquā partem Inſtituti Societatis, & novitatis oppoſitionem ab illo removendam, magnum lumen afferre poteſt.

22 Tertio de temporibus ſancti Benedicti argumentum ſumi poteſt ex ipſius regula. Nam in c.28. & 29. jubet præſcindi a religione aliquos incorrigibiles: quod de abſoluta ſeparatione quoad vinculum ibi Turrecremata intelligit, & in c.38. aliàs 58. profitentium veſtes cuſtodiri præcipit, ut ſi abire poſtea velint, illis induti diſcedant: quamvis ibidem dicatur, poſt profeſſionem non manere libertatem a monaſterio diſcendendi, nec a jugo regulę ſe eximendi. Denique juvat, quod Greg.2. Dialog. c.25. refert, monachum quendam importunis precibus a ſancto Benedicto, *ut relaxaretur*, poſtulaſse, & poſt plures admonitiones in petitione ſua perſeverando, tandem a ſancto Patre tędio affecto juſsum eſse diſcedere. Quo in loco ſine dubio ſermo eſt de monacho jam profeſso, ut ex proprietate nominis, & ex diſcurſu hiſtoriæ manifeſtum apparet. Deinde ponderandum eſt verbum *juſſit*: non enim dicit tantum permiſit, aut licentiam dedit, ſed juſſit, quaſi in pœnam inconſtantię ipſius, eum ejiciens & ad exeundum cogens. Denique energiam habet verbum *relaxandi*, quod in proprietate ſua vinculi ſolutionem ſignificat.

D. Benedictus prudenter liberum a votis monachum dimiſit, propter ſolam importunam ejus petitionem.

Nec mirandum eſt, quod ſanctiſſimus Benedictus monachum propter ſolam importunam petitionem ejus liberum mitteret: nam credibile eſt, vel inſtinctu Dei id feciſse, præſciens divina, & mirabili viſione a via fuiſse revocandum, ut poſtea quietus, & ſtabilis perpetuo maneret; vel judicaſse prudenter, illum non fuiſse monaſterio aptum, quod ſatis eſse credidit, ut illum a ſua congregatione dimitteret, illius correctionem, & emendationem divinæ providentiæ committens.

23 Sed licet hæc omnia probabiliter ſuadeant profeſſionem tunc fuiſse cum acceptatione includente aliquam conditionem, qualis nunc fit in ſcholaribus Societatis, cum poſt biennium incorporentur, ac ſubinde vota in illis temporibus non fuiſse ſolennia quoad hanc partem. Nihilominus non omnino convincunt, quia fere omnia, quę ex D. Baſilio adducuntur, commode intelligi poſsunt de dimiſſione pęnali, per ſeparationem actualem (ut ſic dicam) a commercio religionis, abſque irritatione vinculi religioſi, & votorum. Et multa etiam ex regulis Benedicti adducta eumdem ſenſum patiuntur: & alia poſsunt intelligi de ſola permiſſione eundi, non de abſolutione. Nam in d. c. 58. jubet ſanctus Benedictus, ut *quamvis dentur ſæculares veſtes volenti poſt profeſſionem abire, non tamen ei reddatur ſuæ profeſſionis teſtimonium, quod in die profeſſionis ſuo nomini conſignatum in altari poſuerat*. Quo ſignificatur, profeſſionē illam non fuiſse relaxatam quoad vinculum, ſed tantum quoad ſeparationem actualem per diſceſsum. Ac ſubinde illum diſceſsum non fuiſse ſine Apoſtaſia, nec fuiſse conceſsum, ut licitum, ſed permiſſum, vel ad majus malum vitandū, vel quia Prælati tunc non habebant, aut exiſtimabant, ſe non habere tantam poteſtatem in ſubditos, ut illos cogere poſſent, vel certe licet poſsent, nolebant coactione uti, quia vel non ſperabant fructum ex coacta detentione, vel majorem perturbationem, & diſpendium monaſterii timebant.

24 Ex locis etiam Auguſtini plures admittunt interpretationem de ſeparatione actuali. Solus ille locus ex ſermone de communi vita clericorum violenter videtur ſic exponi. Ideoque non eſt improbabile, tunc, & in illo Auguſtini monaſterio profeſſionem religioſam nō fuiſse tam firmam, & abſolutam, ſicut nunc eſt ſolennis profeſſio.

Ad religioſum ſtatum nō eſt neceſſaria abſoluta acceptio ex parte religionis.

Nihilominus tamen tam abſolutā acceptionem non eſse neceſsariam ad verum religioſum ſtatum, evidentius cōvincitur ex particulari inſtituto Societatis Jeſu quoad religioſos, qui nondum ſolennem profeſſionem emiſerunt: illi enim ex parte ſua perpetuo obligantur; Societas vero illos admittit, retinet tamen poteſtatem illos liberos dimittendi ex juſtis cauſis, juxta ſuas cōſtitutiones per Pontifices approbatas, qui uſus reputatur novus comparatione facta ad tempora Greg.IX. qui videtur clarius illam facultatē religionibus abſtuliſſe in c. ult. de Regul. Re tamen vera potius eſt reductio ad morem antiquum, ſi vera ſunt, quæ proxime diximus. Et nihilominus Greg.XIII. declaravit, eos, qui dicto modo ſe tradunt Societati, tria vota emittēdo, eſſe vere, ac proprie religioſos, ut mox videbimus; ergo illa conditio indiſſolubilis vinculi ex utraque parte non eſt de eſſentia veri, ac proprii ſtatus religioſi.

Precedens diſcurſus iterum applicatur effectibus ſolennitatis.

25 Deinde, quod efficacitas moralis voti ſolennis ad morales effectus ſupra tractatos inducendos non ſit de eſſentia religioſi ſtatus, probatur diſcurrendo per ſingula, & applicando ad illam diſcurſum proxime factum in præcedenti conditione. Nam in voto caſtitatis non eſt neceſſaria illa conditio ex natura rei, ſeu jure naturali, nec eſt de jure divino poſitivo: ergo non eſt eſſentialis. Conſequentia eſt clara, quia conditio pendens ex jure poſitivo non eſt eſſentialis, ut jam probatum eſt, quia variari poteſt; & in hoc ipſo voto varietatem in diverſis temporibus habuit, ut infra probabitur. Et hoc etiam ad probationem utriuſque partis ſufficiebat, quia jus naturæ, & divinum non recipiunt mutationem, ſeu varietatem per Eccleſiam: ſed in hac conditione fuit, & eſt varietas; ergo non eſt de jure divino naturali, vel poſitivo. Ulterius vero prior pars de jure naturali ſufficienter probatur ex dictis in c.8. & 9. Nam ibi oſtenſum eſt, traditionem religioſam ex ſola rei natura non inhabilitare perſonam ad matrimonium, nec etiam votum illi adjunctum habere hanc vim; ergo nullo modo habet illud votum talem vim ex ſolo naturali jure.

26 Quod vero ex jure divino poſitivo illam habeat, ſufficienter probatur, petendo, Unde tale jus probetur, cum nec in Scriptura legatur, nec apud antiquos Patres talis traditio habeatur? Quin potius multi contendunt ex antiquitate oſtendere, olim fuiſſe ſtatum verum religionis cum voto caſtitatis non dirimente matrimonium ſubſequens: ita docuit late Medina dict. lib. 4. de Cont. controverſ.7. a c.29. & ſecuti ſunt Azor. d. lib.12. c.6. q.3. Plato lib.2. de Bono ſtatu relig. c. 21. Vaſquez 1.2. diſp.165. c.7. Baſil. d. q.3. c.8. Qui ajunt, uſque ad tempora Innoc.II. & Concil. Romani ſub eo celebrati, matrimonia contracta a religioſis illicita quidem, valida tamen fuiſſe, quia in ſolo illo Concilio hoc impedimentum irritans expreſſe decernitur, ut habetur in c. *ut lex*. 27. q. 1. & ante illud licet in multis decretis damnentur, ut iniqua talia matrimonia, & puniantur per cenſuras, & divortium, nunquam tamen dirimuntur: immo interdum cohabitatio, & uſus matrimonii poſt alicujus temporis ſeparationem, & pœnitentiam permittuntur. Veruntamen punctum hoc de antiquitate hujus effectus voti caſtitatis religioſæ perplexum valde eſt: nam conſiderata varietate antiquorum canonum, & ſanctorum Patrum de hac materia loquentium, vix poteſt aliquid certum in illa definiri, ideoque peculiarem, & prolixam conſiderationem poſtulat, quam in libro de voto caſtitatis, Deo dante, trademus.

Argumentum primum.

27 Nunc vero duo argumenta nobis ſufficiant. Unum eſt, d. c. *ut lex*; nam ex illo, vel colligitur hunc effectum ab eo tempore cœpiſſe, & inſtitutum eſſe: vel ſaltem inde ſumitur per conſtitutionem Eccleſię effectum illum eſſe inductum. Et utrumlibet ſufficit ad probandum, quod intendimus. Declaratur: nam verba Concilii ſunt: *Hujuſmodi copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonia non eſſe cenſemus*. Nam verbum *cenſemus*, jus novum ſolet inducere, ut notat gloſſa in Clement. 1. de conceſſ. præbend. verb. *cenſemus*, quam ibi Panormitanus ſequitur. Et ſumitur ex leg. *cenſere* ff. de verb. ſignif. ubi *cenſere* idem eſſe dicitur, quod præcipere, a quo verbo in hac ſignificatione ſumpto appellatio cenſuræ Eccleſiaſticæ derivata eſt, ut notavi diſp.1. de Cenſuris. ſect.1. Juxta hanc ergo interpretationem aperte ſignificatur jus hoc irritans tale matrimonium ibi incepiſſe, ac proinde non eſſe de jure divino. Poteſt autem verbum *cenſemus*, in alia ſatis propria, & uſitata ſignificatione accipi, ut idem ſit, quod *judicamus*, aut *declaramus*; in qua ſæpius in jure accipi notat Briſſon. li.3. & præſertim in

hac

hac ſignificatione ſumitur,quando lex non loquitur de futuro, ſed vel abſolute, vel de præterito,& rationem reddit antiquam:ut notat d.gloſ.in d.Clement.1.quam in hoc valde ibi commendat Panorm.& Felin. in c.ult. de Conſtit. ad finem. Et late declarat Navar. in c. *ſi quando*, de reſcript.except.21. n.3.4.& 5. Talis autem eſt ratio,quam ibi reddit Pontifex,dicens: *hanc copulationem, quam contra Eccleſiaſticam legem eſſe cenſemus.* Unde cum verbum *cenſemus* ambiguum ſit, aptiſſime illi loco hæc ſignificatio congruit. Declarat enim Pontifex illud matrimonium eſſe nullum: *Quia eſt contra Eccleſiaſticam regulam,* utique directe, & efficaciter prohibentem, irritantemque talem copulationem. Quia interpretatione admiſſa, vel permiſſa, ponderamus rationem datam ab Innoc. *Quia eſt contra Eccleſiaſticam regulam.* Nam inde ſaltem colligitur, hanc prohibitionem irritantem Eccleſiaſtici juris eſſe, non divini, ac proinde non eſſe de eſſentia ſtatus religioſi.

Secundum argument.

28 Alterum argumentum eſt, quod ſumitur ex c. unico de voto in 6. junctis Brevibus, quibus Gregor. XIII. Inſtitutum Societatis declaravit amplius, auxit, & confirmavit:nam in priori textu,cum Bonifacius dicit,ſolennitatem voti eſſe ex ſola inſtitutione Eccleſiæ, ſpecialiter loquitur de voto caſtitatis, & in ordine ad hunc effectum inhabilitandi perſonam ad matrimonium.Gregor.autem XIII. in priori Bulla: *Quanto fructuoſius*, declaravit, votum ſimplex caſtitatis cum aliis factis in Societate etiam ſine ullo effectu, quem tunc non inducebat,*eſſe,& fuiſſe ſufficiens* ad verum, & proprium religioſum ſtatum conſtituendum. Et in altera Bulla, *Aſcendente Domino*, idem confirmat, & rationem ſumit ex illo principio Bonifacii, quod ſolennitas voti eſt de conſtitutione Eccleſiæ, & ex eadem poteſtate ibi de novo illi voto hunc effectum tribuit,& nihilominus ſimplex remanere declaravit, quod iterum poſtea Gregor. XIV. confirmavit. Ex quo novo jure evidenter concluditur hunc effectum dirimendi matrimonium ſubſequens, ſeu virtutem ad illum præſtandum, & eſſe de jure Eccleſiaſtico, & non eſſe de eſſentia religioſi ſtatus, ac proinde hujus voti ſolennitatem propriam ad eandem eſſentiam non pertinere.

29 Simile argumentum de voto paupertatis fieri poteſt,quia in illo etiam conditio illa, ſeu virtus inducendi in perſonam incapacitatem dominii, ac proprietatis temporalium bonorum, in primis non eſt de jure divino naturali,aut poſitivo, ut ſatis ſuperque in ſuperioribus probatum eſt. Deinde in Societate inveniuntur multi vere, ac proprie religioſi per votum paupertatis, quod hanc inhabilitatem non inducit, juxta prædictas Bullas:id autem repugnaret,ſi illa ſolennitas eſſet de eſſentia. Unde Navarrus ſupra non eſt conſequenter loquutus.Nam in eodem Comment.1. de Regul.n.19.docet, ſine voto ſolenni paupertatis conſtitui aliquos veros religioſos in Societate Jeſu. In prioribus ergo locis locutus videtur ex quadam conſuetudine juxta commune jus, & ordinarium profitendi modum jam receptum in Eccleſia, ut convenientiſſimum in illo ſtatu, non ut ſimpliciter neceſſarium, vel eſſentialem. Cujus etiam optimum argumentum eſt, quia probabiliſſimum eſt,immo etiam verum, ſtatum religioſum multo eſſe antiquiorem, quam ſit hæc incapacitas in viris religioſis, ex quo idem evidenter concluditur. Illa vero duo, quæ aſſumimus, pendent ex notitia antiquitatis hujus ſtatus, & temporis, a qua illa incapacitas introduci cœpit, quorum prius in ſequenti libro, aliud vero in libro de voto paupertatis tractanda ſunt. Et ideo a longiori probatione hic abſtinemus. Idem fere eſt de voto obedientiæ, cujus peculiaris ſolennitas in ordine ad aliquem moralem effectum, magis dubia eſt,ut vidimus. Unde multo magis erit de præteritis temporibus incerta, minuſque cognita: cum tamen certum ſit, votum obedientię cum aliis fuiſſe ſufficiens ad religioſum ſtatum conſtituendum, ſive illum effectum irritandi, vel infirmandi omnem voluntariam obligationem perſonæ religioſæ habuerit, ſive non habuerit. Signum eſt ergo eſſentiam religioſi ſtatus ab illo effectu, ſeu ſolennitate non pendere.

Idem oſtenditur de voto obedientiæ.

Ad eſſentiam ſtatus religioſi duo ſunt neceſſaria, & ſufficiunt.

30 Ultimo addere poſſumus rationem naturalem, & a priori,quia ad ſtatum religioſum eſſentialiter conſtituendum duo neceſſaria ſunt, & ſufficiunt. Unum eſt ſufficiens ſtabilitas, ſeu immobilitas: aliud eſt ſufficiens ablatio impedimentorum perfectionis cum mediis ſufficientibus ad illam acquirendam. Sed utrumque horum præſtare poſſunt vota ſimplicia ab Eccleſia ſufficienter approbata,& admiſſa,modo in ſequenti capite declarando. Ergo non eſt, cur voti ſolennitas ad ſtatum religioſum conſtituendum eſſentialis, aut neceſſaria reputetur. Conſequentia clara eſt, & major in ſuperioribus tradita, & oſtenſa eſt. Ac minor etiam ex dictis facile colligitur:nam oſtendimus vota ſimplicia, ſatis ſuperque ad ſtabilitatem ſufficere,ſi de ſe perpetua ſint, & eo animo abſolute fiant, quantum eſt ex parte voventis. Et eadem ratione ſatis eſſe, quod ſint adjuncta traditioni perpetuæ ex parte religioſi, quamvis ex parte religionis aliquam conditionem, ſeu limitationem admittant. Hoc autem ſuppoſito ſufficientia trium conſiliorum principalium, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ad tollenda impedimenta perfectionis eadem eſt,ſive voto ſimplici,ſive ſolenni firmentur. Nam licet fortaſſe effectus illi morales, quos vota ſolennia conferunt,aliquid amplius juvent ad majorē incapacitatem (ut ſic dicam) impedimentorum,& curarum temporalium, nihilominus id non pertinet ad eſſentiam. Tum, quia magis, & minus non variant ſpeciem. Tum etiam,quia inter religiones, quæ profeſſionem ſolennem emittunt, una plenius auferet impedimenta perfectionis, quā alia. Tum maxime,quia ſi vota omnia, præſertim obedientiæ, perfecte ſervantur, non minus exacte auferent vota ſimplicia omnia impedimenta, quam ſi eſſent ſolennia, quod ſi vota non ſerventur, etiamſi ſolennia ſint, non conferent ad impedimēta perfectionis tollenda. In reliquis vero mediis poſitive juvantibus ad perfectionē, clarum eſt poſſe eſſe ſufficentia, ſive ſimplicia vota ſint, ſive ſolennia: & interdum eſſe poſſe ęqualitatem,interdum vero exceſſum tam in uno modo profitendi,ſeu vovendi,quam in alio.

Reſpondetur fundamentis contrariæ ſententiæ.

31 Ex quibus facile eſt ad fundamenta contrariæ ſententiæ reſpondere. Ad primum enim dicimus,etiam tria vota ſolennia, ſi ab Eccleſia probentur, & admittantur in aliquo inſtituto vitæ religioſæ, eſſe poſſe vota ſubſtantialia religionis;id enim definivit Greg.XIII. in Bullis ſupra citatis,& fortaſſe in antiquis Eccleſię temporibus obſervatum eſt. Nec obſtat declaratio Bonifacii:nam (ut ſupra notavimus) ille non declaravit quidquid poſſibile eſt, ſed quid de facto eſſet cenſendum, juxta Eccleſiaſticum jus ſuis temporibus obſervatum. Tunc enim non erat in uſu,nec approbabatur ab Eccleſia religioſa profeſſio,niſi votis ſolennibus confirmata: non negavit autem Bonifacius alium modum profeſſionis, ſeu aſſumptionis ſtatus religioſi poſſe per Eccleſiam introduci,& approbari; immo id in virtute dixit, cum docuit,voti ſolennitatem eſſe de jure Eccleſiaſtico. Nec etiā ibi dixit Pontifex non poſse eſse vota ſubſtantialia religionis,niſi ſint ſolennia,licet ſuo tempore alia non fuiſſent; imo eo ipſo,quod id tunc proveniebat ex jure Eccleſiaſtico,potuit & ātea,& poſtea aliud inſtitui: ſicut poſtea Greg.XIII. ex eodem principio declaravit.

32 Ad ſecundum jam declaratum eſt, quomodo ſine ſolennitate votorum poſſit eſse in ſtatu religioſo ſufficiens firmitas,ſeu ſtabilitas.Et ſimiliter reſponſum eſt ad tertium: nam oſtenſum eſt, vota ſimplicia ſufficienter auferre poſse impedimenta perfectionis. Unde,quia matrimonium de ſe impedit perfectionis exercitium,& progreſsum,ideo per votum caſtitatis excluditur per voti obligationem: non eſt autem de eſsentia, ut tollatur etiam, ſeu impediatur quoad capacitatem, quia licet hoc ſimpliciter melius ſit,non tamen eſt ſimpliciter neceſsarium. Tum quia ſi ſolum conſideretur matrimonium quoad vinculum, non repugnat eſsentialiter cum vinculo ſtatus religioſi, ut patet in conjuge, qui profitetur religionem vivente alio conjuge. Si vero conſideretur quoad uſum,& cohabitationem, etiamſi matrimonium religioſi validū fuiſset, poſset adhiberi remedium per ſeparationem perpetuam quoad uſum,& cohabitationem, ut olim juxta multorum ſententiam fiebat;& ideo ille effectus voti ſolennis, quoad incapacitatem matrimonii,non eſt de eſsentia talis ſtatus,quamvis ad optimam Eccleſię providentiam pertinuerit illum adjungere, ut ſeparatio facilior, & tutior eſſet. Idemque facilius poteſt applicari ad votum pau-

pertatis: nam capacitas dominii parum impedit perfectionem, ſi uſus ejus proprietarius non ſit, ſemperque a Prælati voluntate dependeat, ut in ſuis locis infra fuſius oſtendemus.

CAPUT XV.

Utrum Eccleſiæ approbatio ad ſtatum verum religionis conſtituendum neceſſaria ſit?

Secundũ præſens jus, & morem Eccleſiæ verus religionis ſtatus requirit neceſſario Eccleſiæ approbationem.

1 HÆc eſt ultima conditio, quę ad ſtatum religioſum poſtulari ſolet. De qua ſupponimus ſecundum præſens jus, & morem Eccleſiæ, non eſſe dubium, quin verus religionis ſtatus in ſola religione ab Eccleſia approbata ſubſiſtere poſſit; ita enim ſtatutum eſt ab Innoc.III.& ſaltem ab eo tempore in Eccleſia obſervatum eſt, traditurque in c.ult.de relig.domib. & a Greg.X.in c. unic. eod. t. in 6. Hinc ergo naſcitur dubium, utrum ante illa tempora fuerit neceſſaria hujuſmodi approbatio: vel ſi non fuit, quomodo poſtea introduci potuerit illa neceſſitas. Nam, quod antea neceſſaria non fuerit, probare videntur aperte verba Innoc. in d. c.ult. dicentis: *Ne nimia religionum diverſitas gravem in Eccleſia confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cetero novam religionem inveniat, ſed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis aſſumat.* Nam illa particula, *firmiter prohibemus*, & illa, *ne quis de cætero*, aperte oſtendunt, illud eſſe jus novum. Idemque oſtendit ratio prohibitionis: *Ne nimia religionum diverſitas*, &c. Nam ſupponit, ante illam prohibitionem fuiſſe in Eccleſia magnam religionum diverſitatem a ſuis fundatoribus inventam, & ſaltem magna ex parte ſine Eccleſiæ approbatione introductam. Idque magis confirmat Gregor.X. referens, non obſtante illa prohibitione aliquas religiones ſine Pontificis approbatione, temeraria præſumptione fuiſſe inventas, quas ipſe revocat, & prohibet. Et in §. *ſane*, ſancti Auguſtini & Carmelitarum ordines permanere decernit, quia ante prohibitionem Innoc. III. fuerant inſtituti: ſignificans, ſine ulla ſpeciali approbatione inductos fuiſſe, & uſque ad illa tempora perſeveraſſe, quia prohibitio Innocentii ad præterita non extendebatur, ſed tantum ad futura. Denique antiquæ religiones ſinę ſpeciali approbatione inductę ſunt, ut in ſequentibus videbimus. Non erat ergo neceſſaria Pontificis approbatio ante illam Innoc. III. prohibitionem. Per hoc autem non negamus, quin antea fuerint aliquę religiones ſpecialiter approbatæ a Pontifice, non ſolum tacite per longum uſum, ſed etiam expreſſe per ſpecialem declarationem. Nam religio ſancti Jacobi in Hiſpania ab Alex.III. approbata eſt, ut ex ejus Brevi oſtenditur. Et idem Pontifex religionem Chartuſianorum expreſſe confirmavit, ut refert Pet.Sut.de vita Chartuſ.li.2.tract.3.c.2. Idemque de religione Carmelitarum tradit Trithem. lib. de Laudibus Carmelit. c. 5. Solum ergo dicimus ante Innoc.III. non fuiſſe expreſſam Pontificis prohibitionem, ſed ab ejuſdem præcepto incepiſſe, quod non video cur Vaſquez improbaverit 1.2.diſp.165.c.4.n.38. Cum id ſatis ex citatis juribus colligatur, ſicut ex ipſis colligunt omnes doctores Canoniſtę, & ex Theologis Card. Bellarm.lib.3. de Monach. c.4. Sanchez lib. 7. de matrim. diſp.25.n.10. Azor.tom.1.lib.11.c.24.q.5. Leſſ.lib.2.c.41. n. 13. Miranda de Regul.t.1.q.3.a.6. Et licet in c. *ne nimia*, citato non ita expreſſe hoc diceretur, illud poſtea ſic declaravit Conc. Lugd. ſub Greg. X. ubi non ſolum prohibet novas invenire religiones ſine ſummi Pontificis approbatione, ſed etiam declarat, hoc fuiſſe jam prohibitum in c. *ne nimia*.

2 Hinc autem oritur circa alteram partem dubitatio. Nam ex dicto principio ſequitur, hanc approbationem non eſſe de jure divino neceſſariam: nam ſi fuiſſet de jure divino, nunquam potuiſſet ſine illa vera religio ſubſiſtere, aliquid enim neceſſarium & eſſentiale illi defuiſſet, quia in his rebus, quæ ex inſtitutione pendent, quidquid de jure divino poſtulatur, tanquam eſſentiale reputatur, vel certe ita neceſſarium, ut ſine illo non poſſit res ſubſiſtere. Ergo e contrario, ſi tanto tempore fuerunt in Eccleſia religiones ſine approbatione, ſignum eſt, approbationem non eſſe neceſſariam ex vi divini juris. Ex hoc autem videtur ulterius ſequi, non potuiſſe Eccleſiam, illam exigere ut neceſſariam, vel, quod idem eſt, non potuiſſe prohibitione ſua facere, ut religio ſine approbatione Eccleſię inventa, ſi alioqui habeat, quę de jure divino neceſſaria ſunt, & ſufficiunt ad verum religioſum ſtatum, non ſit vera religio, & ſecundum illam profitentes ſint veri religioſi; ita enim de ſolennitate argumentabamur, & ab inſtitutione ſacramentorum id confirmabamus.

Probatur non eſſe de jure divino neceſſariam

Eccleſiæ approbationem.

Secundo.

Secundo, ad idem ſtabiliendum argumentor, quia approbatio non dat religioni probitatem, nec addit illi aliquid ad perfectionem pertinens, ſed ſolum addere poteſt notitiã, vel teſtimonium ſanctitatis ejus. Sicut canonizatio non facit hominem ſanctum, ſed notificat ejus ſanctitatem. Ergo approbatio non poteſt eſſe neceſſaria ad veritatem (ut ſic dicam) religioſi ſtatus, ſed ad ſummum exigi poterit ad quandam certam notitiam, & æſtimationem ejus: ergo quamvis deſit hæc approbatio publica, ſi re vera modus vivendi eſt religioſus, honeſtus, & pius, & hoc per humanam notitiam prudentem ſufficienter conſtet, verus religioſus conſtituetur, qui talem modum ſtabiliter, ac firmiter profeſſus fuerit.

Tertio.

3 Tertio maxime hoc urget, ſupponendo, ut diximus, vota ſimplicia de tribus conſiliis principalibus, & ſubſtantialibus ad ſtatum religioſum ſufficere. Nam ſi ſolennia eſſent neceſſaria, ex ea parte poſſet approbatio Eccleſię requiri, quia voti ſolennitas ex Eccleſię approbatione pendet. At vero ſimplicia vota illam dependentiam non habent, & alioqui ſimul ſumpta ex intrinſeca natura ſua perſonam Deo conſecrant, & totum officiũ religioſum, ac viam perfectionis virtute continent. Ergo non poteſt Eccleſia impedire, quominus ſic facta hominem in vero ſtatu religioſo conſtituant. Dicet fortaſſe aliquis, tria illa vota non ſufficere ad conſtituendum ſtatũ religioſum ſine traditione facta Deo in manus alicujus vicem Dei habentis: & ad hoc eſſe neceſſariam approbationem Eccleſię, quia ſine ipſius authoritate nemo poteſt vicem Dei gerere, aut ex peculiari poteſtate loco Dei valide contrahere, vel acceptare; quam rationem inſinuavit D.Th.in 4.diſt.38.q.1.a.2.q.3. dicens: *Ad religioſum ſtatum neceſſarium eſſe, ut traditio ejus fiat in manu ejus, qui debeat recipere, ſervatis circumſtantiis, quæ jura determinant, quia alias non fieret ſub eorum poteſtate, qui religioni præſunt.* Sed contra hoc eſt in primis, quia hinc ſequitur approbationem ſemper, & ante Innoc.III. fuiſſe neceſſariam, quod conſequenter concedit D. Th. ibidem in ſolut. ad 3. Deinde etiam infert, ſolennia vota ſemper fuiſſe ad conſtituendum ſtatum religioſum neceſſaria.

Prima opinio docet approbationem ſemper fuiſſe neceſſariam.

4 Unde in hoc puncto prima opinio referri poteſt, quæ doceat, approbationem ſemper fuiſſe neceſſariam, quia ſemper fuerunt neceſſaria vota ſolennia, quę ſine Eccleſiæ approbatione talia eſſe non poſſunt: ita ſentit D.Th. loco allegato, & inſinuat Cajet.2.2.q.188.a.1.& alii moderni ſequuntur. Hæc tamen ſententia, ſi intelligatur de votis ſolennibus proprie, ac prout in jure communiter accipiuntur, ſupraque a nobis declarata ſunt, ex falſo fundamento procedit, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt; & ideo in præſenti nihil amplius de illa dicere neceſſe eſt. Poſſet autem aliter intelligi de voti ſolennitate accidentali, ſeu tantũ extrinſeca, quæ in certa forma, & vivendi ritu, ſeu profitendi poſita ſit. Nam hæc ſolennitas ſine dubio eſſe poteſt neceſsaria ad valorem actus, ſi Eccleſia illam inſtituit, ut neceſsariam, ſicut in aliis contractibus, teſtamentis, juramentis, ac ſimilibus fieri poteſt. Hac ergo ratione poteſt eſse neceſsaria Eccleſię approbatio, quatenus ab Eccleſię inſtitutione pẽdet, quod profeſſio ſic, & non aliter facta valida ſit. Et certe in hoc ſenſu videtur loqui D. Th. in d. loco ad 3. habetque locum non ſolum in religioſo ſtatu, qui votis ſolennibus fit, ſed etiam in illo, qui votis tantũ ſimplicibus celebratur, ut in Societatis inſtituto videre licet, & fortaſse ante tempora Innocentii III. & Gregorii IX. in omnibus, vel in pluribus religionibus ita fiebat.

5 Verumtamen etiam hoc modo non erit neceſsaria ſimpliciter Eccleſię approbatio, ſed ſolũ ex ſuppoſitione, quod ipſa ſtatuat certum profitendi ritum, ſeu cõditiones, ſine quibus valida non ſit votorum emiſſio, vel profeſſio. Quarum conditionũ una eſse poteſt, ut talis profeſſio ſit ſecundũ aliquam regulam ab Eccleſia probatam, & aliter facta non valeat. Hęc autem neceſſitas non eſt abſoluta, quia potuiſset Eccleſia nihil tale ſtatuere, ſed in ſolo naturali, ac divino jure rem totã relinquere: & tunc ſine Eccleſię approbatione poſset religio-

ſus

ſus ſtatus aſſumi, ſervando tantum ea, quæ ſuppoſita fide ſecundum rectam rationem, & Chriſti doctrinã, ac inſtitutionem, ad talem ſtatum ſufficiunt. Sicut potuiſſet reſpublica nullam ſolennitatem ad teſtamentum poſtulare, & tunc ad teſtamentum validum confirmandum ea ſufficerent, quæ ſola lex naturalis dictaret.

6 Propter hoc dici poteſt, in ſtatu religioſo eſſe peculiarem quandam rationem, ob quam ſine approbatione Eccleſiæ nullo modo fieri poteſt, quia nimirum modus vovendi, & quaſi cõtrahendi ad ſtatum religioſum aſſumendum non eſt mere humanus, ſed quodammodo divinus, quatenus non ſolum cum homine, ſed etiam cum Deo ipſo fit. Et e converſo, non contrahi cũ Deo ſolo, quaſi mere ſpiritualiter, ſed etiam ſenſibiliter cum homine vicem Dei gerente, & nomine illius vota, & traditionem hominis aſſumentis ſtatum acceptante, ut in ſuperioribus ex jure in c. *cum ad monaſteriũ*, de ſtatu Monach. & c. *porrectum*, de regul. & ex communi Doctorum ſententia oſtenſum eſt. Ex hac ergo parte neceſſaria eſt approbatio Eccleſię, quia non poteſt aliquis nomine Dei contrahere, & acceptare oblationem Deo factam, niſi a Deo ipſo acceperit poteſtatem: nullus autem illam accipit immediate a Deo, niſi ſummus Pontifex; & ideo neceſſe eſt, ut modus contrahendi, & conſtituendi hunc ſtatum, ſaltem quantum ad perſonam acceptantem, in cujus manibus vota fiant, ſit ab Eccleſia inſtitutus, & aliquo modo approbatus. Quod poteſt a poſteriori confirmari, quia aliàs poſſet quis verus religioſus fieri emittendo tria vota in manibus ſui confeſſoris acceptantis illa, ſine interventu alicujus authoritatis Eccleſiaſticæ, quod per ſe ſtatim ſatis abſurdum apparet. Et hanc etiam ſententiam indicat D. Thomas ſupra, & multis modernis placet, mihique in hac parte non diſplicet, ſi recte declaretur.

Secunda ſententia aſſerit approbationem non eſſe ſimpliciter neceſſariã, ſed ſolum requiri ut Eccleſia non prohibeat, nec irritet: &c.

7 Nihilominus eſt ſecunda ſententia dicens, approbationem non eſſe abſolute neceſſariam, ſed ſolum requiri, ut Eccleſia non prohibeat, nec irritet omnem modum aſſumendi hunc ſtatũ ab ipſa ſpecialiter non probatum. Nam quod hoc poſſit facere Eccleſia, nemo Catholicus negare poteſt, tum quia jam magna ex parte feciſſe videtur, ut videbimus, tum etiam, quia poteſt cõditiones præſcribere, ſine quibus vota, vel traditio non teneant. Quod autem poſitiva approbatio neceſſaria non ſit, probari videtur ex antiquo uſu, ut diximus: & ratione ſuaderi poteſt, diſtinguendo duos modos aſſumendi hunc ſtatum, vel in vita privata, ſeu ſolitaria, vel in communitate, ut ſupra in c.4. vidimus. In priori ergo modo certum videtur, tria vota ſimplicia privatim facta, ſi ab Eccleſia non irritentur, ex natura rei valida eſſe, & obligare. Quod de voto caſtitatis, & paupertatis per ſe notũ eſt, quia non oportet, ut illa in alicujus manibus fiant, qui illa acceptet, & approbet. Idem vero eſt de voto obedientiæ, quia ſola rei natura ſpectata, fieri poteſt valide, & honeſte alicui homini bono, & prudenti, cui vovens ſe ſubjiciat, ut ab eo gubernetur, vel promittendo ſoli Deo, obedire tali homini, vel ſimul promittendo eidem homini, ipſi obedire in his, quæ ad bonum animi, & obſequium Dei pertinent. Utroque enim modo fieri poteſt, licet hic poſterior ad rem præſentem accommodatior ſit, ut c.4. dixi. Et utroque etiam modo votum eſt ex natura rei licitum, & validum ſecluſo jure Eccleſiaſtico prohibente, vel irritante, quia homo eſt dominus ſuæ libertatis, & illis modis illam alteri ſubjicere propter Deum, etiam eſt ex ſe honeſtum, ſi prudenter fiat: immo pertinet ad conſilia, & meliora bona, ut infra in libro de obedientia oſtendemus.

8 Neque ex parte perſonæ, cui obedientia promittitur, neceſſaria eſt ſpecialis approbatio, aut commiſſio Eccleſiæ, ut alterius ſubjectionem, & obedientiam licite, & valide acceptare poſſit. Sed ſatis eſt, ut non ſit ei prohibitum, ſola rei natura ſpectata. Tum quia in rebus licitis, & honeſtis homines poſſunt inter ſe contrahere, & mutuo ſe obligare, ſi non prohibeantur, quia & unus eſt dominus ſuæ libertatis, & alter eſt capax poteſtatis, ſeu dominii in alterum. Tum etiam, quia ad acceptandum hujuſmodi votum, vel promiſſionem, non eſt neceſſaria ſpecialis poteſtas a Deo cõmiſſa, ſed ſufficit, ut ſecundum rectam, & prudentem æſtimationem judicetur, id eſſe honeſtum, & Deo gratum: nam per hoc ſufficienter intelligitur, Deum acceptare quod ad ſuum obſequium aliquis electus, tanquam miniſter ejus acceptat. Nec enim oportet, ut ille ſit publicus miniſter ad illud munus ab Eccleſia deputatus: ſed ſatis eſt, quod ab altero voluntarie, ac prudenter ſit electus. Hinc ergo concluditur ratio: nam illa omnia poſſunt valide fieri ſine poſitiva Eccleſiæ approbatione, & illa ſufficiunt ad hominem verum religioſum conſtituendum, quia ſufficiunt ad perfectam abrenunciationem, & abnegationem, ablationemque omnium impedimentorum, cum ſufficienti ſtabilitate, quæ ſatis ſunt ad conſtituendum illum in completo ſtatu perfectionis acquirendæ. Ergo ex natura rei poteſt ita conſtitui ſine peculiari Eccleſiæ approbatione, cum ſola non repugnantia.

9 Deinde ratio hęc extendi poteſt ad ſtatum religioſum cœnobiticum, ſeu in aliqua humana communitate inſtitutum, quia in hoc ſtatu ſolum additur ſocialis vita, in qua neceſſe eſt eſſe ordinem debitum, aliàs eſſet ſumma confuſio. Ideoque oportet, ut ſit aliquis, qui gubernet, & alii, qui gubernentur, & conſequenter, quod in illo ſit poteſtas pręcipiendi, & in aliis ſit ſubjectio, & obligatio parendi: & conſequẽter neceſſe eſt, ut ſinguli aſſumentes illum ſtatũ, aliquo modo ſe tradant illi cõmunitati in obſequium Dei, & ipſius communitatis propter Deum. Ac denique, ut in tali communitate ſit præſcripta aliqua norma, ſeu regula vivendi, ſine qua non poteſt ulla communitas ordinate vivere, aut recte gubernari. Hæc autem omnia fieri poſſunt ſine peculiari approbatione publica per naturalem poteſtatem, & libertatem, quam homines habent ad paciſcendum inter ſe honeſte, & ad eligendum modum vivendi, ſecundum rationem, vel fidem, aut perfectionẽ. Et illa ſic facta, adjunctis tribus votis ſufficiunt ad ſtatum, quia habent firmitatem pacti, & voti, & ſimiliter ſufficiunt ad viam acquirendę perfectionis, eadem, vel majori ratione, quam in ſtatu privato. Ergo etiam communitas religioſa vere, ac ſubſtantialiter ſine approbatione conſtitui poteſt, dummodo non reprobetur. Hoc enim ſemper addimus, quia non eſt dubium, quin ſit in poteſtate Eccleſię hujuſmodi genera privatarum congregationũ prohibere, reprobare, & talia pacta, & vota irritare, quia multum ad commune bonum Eccleſiæ expedire poteſt. Nam & leges civiles in ſuo ordine id facere poſſunt, juxta leg.1. & ſeq. ff. de collegiis illicit. & notant gloſſa, Abbas, & alii in d.c. de relig. domib. Secluſa vero hac prohibitione, nihil eſt requiſitum ex vi divini juris ad religioſam congregationem, quod peculiarem influxum poſitivum Eccleſiæ, ut ſic dicam, vel approbationem requirat. Nam ſolennitas ſubſtantialis votorum non eſt neceſſaria: accidentalis autem præſcribi poſſet per ſtatuta talis communitatis, & ex communi conſenſu ejuſdem. Nec ad talia ſtatuta eſſet neceſſaria poteſtas ſpecialis, aut approbatio, quia eo ipſo, quod eſſent rectæ rationi conformia, & ſecundum approbatam Eccleſiæ doctrinam, & juri communi Eccleſiaſtico non contraria, per ſe eſſent virtualiter approbata. Nec etiam eſſet neceſſaria ſpecialis juriſdictio, ut infra oſtendemus, quia ſubordinatio & poteſtas nata ex voto obedientiæ, & ex promiſſione, ſeu pacto, vel traditione, eſſet ſufficiens tam ad præcipiendum, & dirigendum ſubditos, quam ad cogendum œconomice potius, quam politice, quod ſatis eſſe videtur. Ergo non eſt poſitiva approbatio neceſſaria.

Status religioſus ſaltem requirit quod non reprobetur ab Eccleſia.

10 Hæc ſententia probabiliter diſcurrit, multaque ab illa propoſita ad explicandum modum, quo ante Innocentium III. antiquiores religiones introductæ, & approbatæ in Eccleſia ſunt, deſervire poſſunt. Nihilominus tamẽ prior ſententia recte explicata vera nobis videtur: ad illam tamen declarandam, & probandam, aliqua pręmittenda ſunt. Et in primis pręter diſtinctionem ſtatus religioſi in privato vivendi modo, vel communi, quã ſupra probavimus, & nunc ſupponimus, addimus aliam diſtinctionem ſupra etiam tactam de religioſa communitate. Nam quædam eſt propria, & Eccleſiaſtica religio, id eſt, talis congregatio, cujus perſonę, & Eccleſiaſticę ſunt, & ab illo ſtatu ſine apoſtaſia diſcedere non poſſunt ſua volũtate, & ex vi ſtatus gaudẽt privilegio canonis, & fori, ac denique in jure nomine regulariũ, vel monachorum, vel religioſorũ proprie dictorum ſignificãtur. Alia vero cogitari poteſt religioſa cõmunitas, quæ modum vivendi religioſum imitatur,

Prior ſententia recte explicata vera eſt.

Duplex religionis ſtatus in communitate diſtinguendus.

non ſit tamen propria religio. In quo religionis modo eſſe poſſunt, vel forte ſunt varii gradus: nam interdum talis modus vivendi eſt ſine votis omnino, ſolum per modum pii Collegii ad obſervanda conſilia congregati, in quo voluntarie vivitur, & perſeveratur; ſæpius vero fit cum aliqua obligatione ex voto, ſeu promiſſione orta: nam interdum fit tantum votum caſtitatis, vel etiam obedientiæ, interdum vero tria ſubſtantialia emittuntur, non quidem proprie ſolennia, cum aliquo tamen ſolenni ritu ſacro, & publico, & aliquando ſunt cum obligatione perpetua ibi permanendi, aliquando vero ſolum pro tempore, quo ibi permanſerint, cum poteſtate recedendi, ſi voluerint.

Quid nomine approbationis Eccleſiæ intelligatur.

11 Deinde oportet ſupponere, quid nomine approbationis Eccleſiæ ſignificetur. Duo enim includere videtur, ſicut alibi dixi de approbatione alicujus perſonæ in confeſſorem. Unum ad intellectum pertinet, ſeu ex judicio illius procedit, aliud voluntatis opus eſt magis proprium. Quod in religioſa communitate ita explicatur: nam illam primo modo approbare, nihil aliud eſt, quam poſt ſufficiens examen judicare interius, & exterius authentice declarare, hunc vivendi modum eſſe ſanctum, ſine ullo errore, vel ſuperſtitione, & tam in fine, quam in mediis perfectionis viam obtinere, ideoque eſſe aptum, ut in religioſum ſtatum erigatur, & cõſecretur: unde per talem approbationem nihil tali inſtituto cõfertur, ſed quod habet, innoteſcit. Poſteriori autẽ modo approbare eſt quaſi efficaciter creare, ſeu erigere talem communitatem perſonarum in ſtatũ Eccleſiaſticũ, & vere religioſum, quod immediate fit per voluntatem efficacem approbantis, quę moraliter confert tali congregationi quidquid ad verum ſtatum religioſum ex parte approbantis conferri poteſt: ut eſt poteſtas admittendi ad talem ſtatum, quos Deus vocaverit, poteſtas condendi ſtatuta, eligendi Prælatos, & fruendi privilegiis Eccleſiaſticarum perſonarum, & ſimilia.

12 Poſſumus hoc illuſtri exemplo declarare in approbatione noſtrę Societatis primum facta a Paulo III. in prima Bulla, ubi poſt inſtituti examinationem ſic inquit: *Cum autem nihil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, ac ſanctum. Nos*, &c. *præmiſſa omnia, & ſingula tanquam ad ſpiritualem profectum eorundem ſociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus*, &c. Ecce priorem partem approbationis. Deinde ſubjungit alteram, cum addit: *Confirmamus, & benedicimus, ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus, ipſiuſque ſocios ſub cura, & hujus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus.* Et ſtatim illi confert poteſtatem faciendi conſtitutiones, & recipiendi alios, quorũ numerum ibi limitavit, quam reſtrictionem paulo poſt in alio Brevi abſtulit. Et ſimilia fere habentur in prima Bulla Julii III. & aliis: & hęc duo, quę de religioſa communitate, ejuſque membris diximus, ſuo modo ad privatum religionis ſtatum applicari poſſunt, ut dicemus.

Prima concluſio. Ad religionem in communitate inſtituendam, & toti Eccleſię proponendã, eſt neceſſaria Eccleſiæ approbatio judiciaria.

13 Dico ergo primo. Ad inſtituendam religionem, quę & modum vivendi in communi ſocietate, ſeu congregatione profitetur, & toti Eccleſiæ proponitur, neceſſaria eſt Eccleſiæ approbatio judiciaria, ſeu ad intellectum ſpectans. Probatur, quia non poteſt religio practice, ut ſic dicam, per voluntatem prudenter approbari, & Eccleſiæ, ut verus acquirendæ perfectionis ſtatus proponi, niſi judicium de illius approbatione, & utilitate præcedat. Unde ſicut non poteſt ſententia ferri, ſine cauſæ cognitione prævia, ita nec confirmatio religionis ſine approbatione, quam judiciariam, ſeu declarantem veritatem appellare poſſumus, fieri poteſt: at illa confirmatio neceſſaria eſt, ut mox dicemus; ergo etiam approbatio per modum judicii neceſſaria eſt. Et ob eãdem cauſam neceſſarium eſt, ut tale judicium, & publicum, & authenticum ſit, cum talis religio univerſæ Eccleſiæ imitanda, ſeu amplectenda, & ſequenda proponenda ſit, ut ſupponimus. Et de hac approbatione maxime loquuntur Doctores, cum dicunt, non poſſe errare Pontificem religionem aliquam approbando, id eſt, authentice declarando, illum aut eſſe honeſtum & ſanctũ vivendi modum, & viam convenientem ad perfectionem acquirendam. Nam hic error pernicioſus eſſet Eccleſiæ in materia morum. Eſt autem hęc approbatio veluti quędam canonizatio, per quam tale inſtitutum publice, & authentice ſanctum perhibetur, ſicut canonizatio perſonę alicujus, nihil eſt aliud, quam de illius vera ſanctitate, & gloria publicum, & authenticum Eccleſiæ teſtimonium. Ex quo exemplo optime poteſt aſſertio confirmari: nam ſi ad colendos ſanctos publice, & univerſe ſine periculo erroris, aut ſuperſtitionis, neceſſaria eſt approbatio ſanctitatis ejus per publicam Eccleſiæ ſententiam declarativam illius; non minori ratione neceſſaria eſt approbatio ſimilis illius congregationis, & vivendi modi, qui univerſæ Eccleſiæ tanquam ſanctus, & ad perfectionem obtinendam utilis proponitur.

Hæc approbationis neceſſitas non ſolum in jure canonico, ſed etiam in naturali fundatur.

14 Et hinc etiam intelligi poteſt, neceſſitatem hanc non eſſe de ſolo jure Canonico, ſed in ipſo jure naturali magnum habere fundamentum. Ratio a priori eſt, quia non poteſt inſtitui religio ſecundum aliquem vivendi modum communem cum ſolis ſubſtantialibus votis religioſi ſtatus ſine additione aliquarum obſervantiarum, quibus ille ſtatus ad peculiarem religionem, ſeu vivendi modum determinetur. Tum quia ſicut ſubſtãtia non poteſt eſſe, vel operari ſine accidentibus, ita nec religioſus ſtatus ſine regula, & vivendi modo, ac ordine: tum etiam, quia aliàs non poſſet diſtinctio religionum, & conſequenter nec peculiaris inſtitui ordo. In hoc ergo, quod per intentionem humanam additur, errandi periculum imminet, propter quod vitandum Eccleſiæ approbatio neceſſaria eſt. Quia ſi libera eſſet talium religionũ inſtitutio, ampliatio, & propagatio, facile accidere poſſet, ut multi admiſcerentur errores, & ut fideles deciperentur, modũque vivendi vel ſaluti cõtrarium, vel perfectionem impedientem, vel ſaltẽ ad illam nihil juvantem, pro vero & utili perfectionis ſtatu aſſumerent, quod eſſet magnum Eccleſię detrimentum.

15 Et ita accidit tempore Innocentii III. Nam hæretici quidam pauperes de Lugduno, aliàs Waldenſes vocati, ſuperſtitioſum vivendi modum pro religioſo invenerunt, & pro religionis ſtatu introducere procurarunt: reſiſtente autem Innocentio III. minime potuerunt (ut Abbas Urſpergenſis refert in Chronico, anno 1212.) & hac occaſione (ut multi credunt) Innoc. III. decrevit, ut nulla religio ſine approbatione ſummi Pontificis de novo erigeretur. Unde notanda eſt differentia inter hanc neceſſitatem, ſeu obligationem, ante, vel poſt Eccleſiaſticam prohibitionem: nam ante prohibitionem non peccaret, qui ſuo prudenti judicio, & arbitrio modum religioſe vivendi inveniret, & honeſtum, & ad perfectionem utilem eum judicando, erigeret, & ſocios reciperet, qui ſecum illum profiterentur, modo explicato ſuperius in ſecunda opinione. Nihilominus tamen ad Prælatorum Eccleſię curam pertinuiſſet tunc talem introductionem, præſertim cum extenſione, & propagatione non admittere, donec ab eis examinaretur, & probaretur, quia hoc ſine dubio per ſe neceſſarium eſt ad bonum Eccleſiæ regimen, & ideo in Prælatis Eccleſiæ non deeſt poteſtas ad prohibendos hos vivendi modos non examinatos, nec per Eccleſiam, id eſt, per Eccleſiæ Paſtores approbatos.

Duobus modis poteſt religio inſtitui. Approbatio religionis neceſſaria eſt, & pertinet vel ad Pontificem, vel ad Epiſcopum pro illius diverſitate.

16 Unde ulterius concludo ſemper, & ab initio Eccleſię Chriſti neceſſariam fuiſſe aliquo modo hujuſmodi approbationem ad religioſam communitatẽ denuo introducendam. Ad quod explicandum adverto, duobus modis poſſe aliquam religionem in univerſa Eccleſia introduci. Unus modus eſt, quando a principio corpus religionis pro univerſa Eccleſia inſtituitur, ut per totam Eccleſiam diffundi valeat ſpecialem unitatẽ corporis myſtici in ſe retinendo cum mutuo vinculo ſub uno proprio capite, vel gubernatore. Qui modus non fuit frequens in antiquioribus religionibus, ut mox dicemus: ſed poſtea, & præcipue temporibus religionum Mendicantium viguit. Et ſine dubio talis religio, ejuſque inſtitutio per ſe, & quaſi natura ſua univerſalem Eccleſiæ approbationem poſtulat, quia illius probitas toti Eccleſiæ intereſt. Unde concluditur, ad ſummum Pontificem pertinere, ut in ſequenti capite late dicemus, quia cura univerſalis Eccleſiæ propria eſt ſummi Pontificis. Et ideo ſuppoſita dignitate, ac obligatione ipſius, ratio ipſamet poſtulat, ut ſine ipſius ſcientia, & approbatione nullus vivendi modus pro univerſa Eccleſia introducatur, aut inſtituatur.

17 At vero antiquiores religiones, quæ Innocentium III. præceſſerunt, alium modum inceptionis, &

pro-

propagationis ſuæ habuerunt. Nam in principio, vel non fuit earum inſtitutio generalis pro univerſa Eccleſia, vel non ſub uno capite per modum unius corporis politici propagabantur, ſed religio incipiebat in uno particulari monaſterio, & ſæpius, ut creditur, intra illud ſolum continebatur, (ut de monaſterio S. Martini Turoni, & alio Mediolani, & aliis, quæ in Occidente, & pluribus, quæ in Oriente fuerunt, veriſimile eſt.) Interdum vero multiplicabantur monaſteria, vel per imitationem, & exemplum, vel per diligentiam priorum monachorum, qui interdum ab aliis populis, vel Principibus invitabantur. Et ita videntur dilatatæ S.Baſilii, & S.Auguſtini, maxime vero S.Benedicti religiones; & quamvis ſub uno capite, & ſupremo gubernatore non unirentur, ideoque non proprie unum corpus religionis efficerent; nihilominus propter convenientiam in regula, & emanatione ab uno parente ex pluribus monaſteriis ſimilibus una familia componi cenſebatur. In illis ergo temporibus approbatio religionis in principio non erat univerſalis, nec a ſummo Pontifice immediate fiebat; ſed initium ejus ad illum Epiſcopum ſpectabat, in cujus diœceſi primum monaſterium incipiebat; quod ſi aliud ſimile in alia diœceſi erigendum erat, ad ejus Epiſcopum approbatio ſpectabat, Qui non tenebatur alterius judicium ſequi, cum non eſſet in hoc ſuperior, nec ejus approbatio eſſet (ut ita dicam) canonica, id eſt, univerſalis; & ita procedebatur, donec tam generalis fieret religionis approbatio, ut tacito conſenſu univerſalis Eccleſiæ approbata cenſeretur, quod maxime conſummabatur, quando Romani Pontifices hujuſmodi monaſteria facto ipſo, vel tacito conſenſu approbare videbantur: & hoc modo veteres religiones monaſticæ, & clericorum approbationem meruerunt, & obtinuerunt. Quod poteſt confirmari, & declarari ex aliis, quę de ſimilibus modis in canonizandis ſanctis Doctores tradunt, ut videri poteſt in Waldenſ.tom.3.de ſacram.c.122.& Bellarm.lib.1.de Beat.ſanct.c.8.Nam, ut jam explicuimus, eadem ratio militat in approbatione religionum, & ideo eadem proportio ſervanda eſt.

Olim non inſtituebantur religiones vel pro univerſa Eccleſia, vel ſub uno capite.

3.Concl. Requiritur etiam practica approbatio.

18 Secundo dicendum eſt, ad hujuſmodi religionem inſtituendam, & erigendam, non ſatis eſſe approbationem, quaſi ſpeculativam, per quam ejus honeſtas, & utilitas declaretur, ſed neceſſariam etiam eſſe approbationem practicam, per quam detur tali congregationi, vel Prælatis ejus poteſtas acceptandi, & recipiendi in Chriſti nomine, & in vero ſtatu religioſo conſtituendi illos, qui vitam illam profiteri voluerint. Declaratur aſſertio, quia, ut dixi, valde diſtincta ſunt, judicium de probitate rei, & licentia, & facultas illam exequendi. Dicimus ergo, præter judicium de honeſtate talis vivendi modi neceſſariam eſſe licentiam, & facultatem Eccleſiæ ad talem religionem inſtituendam, & erigendam. Et ita aſſertio in præſenti tempore eſt certa poſt Eccleſiæ conſtitutionem, ut aperte probatur ex d.cap.ult. de Relig. domibus. Prohibet enim, *ne quis novam religionem inveniat*. Utique ſine licentia ſpeciali Pontificis. Idem colligitur ex ratione textus: *Ne nimia Religionum diverſitas gravem in Eccleſia Dei confuſionem inducat*. Hæc enim ratio eo tendit, ut religiones non nimium multiplicentur; ob quam rationem poteſt interdum non expedire aliquam religionem de novo inſtitui, etiamſi ex Inſtituti examinatione conſtet, nihil mali, vel incommodi ſpiritualis continere. Ob hanc ergo cauſam, & alias potuit Eccleſia prohibere, ne ſine approbatione, & licentia ſua nova religio inſtituatur. Qua prohibitione conſequenter factum eſt, ut ad religionem inſtituendam ſpecialis approbatio practica, id eſt, conceſſio, & facultas novam religionem inſtituendi neceſſaria ſit. Ut autem, qualis ſit iſta neceſſitas, melius intelligatur, circa illam prohibitionem nonnulla occurrentia dubia proponenda, & explicanda ſunt, quod in ſequenti capite commodius fiet.

CAPUT XVI.

Dubia quædam expediuntur, quibus doctrina cap. ſuperioris declaratur, & conſummatur.

Dubium. 1 PRimum dubium eſt, quid illa lege canonica prohibeatur? Et ſecundum eſſe poteſt, an illa lex ſit tantum prohibens, vel etiam irritans. Et utriuſque dubitandi ratio ita declaratur; quia verba Innocentii ſunt: *Prohibemus, ne quis novam religionem inveniat*. Quæ verba neceſſario intelligenda ſunt de inventione, quæ ad executionem, & praxim tranſeat: nam cogitatione invenire, vel ſcriptam inventionem tradere, non eſt prohibitum, ut per ſe notum eſt. Deinde non minus declaratum eſt debere intelligi de inventione, quę propria authoritate, vel ſine licentia ſummi Pontificis ad executionem tranſit. Nam ſi id fiat de licentia Papæ, ſanctum eſt, & quotidie fit? nec enim lex unius Pontificis potuit impedire ſucceſſorum poteſtatem, vel ad novas religiones inſtituendas januam prorſus occludere. Unde recte D.Thom. 2.2.q.188.art.1.ad 4. dixit, ibi inſtitutum eſſe, ne nova religio ſine authoritate ſummi Pontificis inſtituatur; & in idem redit, quod dixit Bellar.lib. de Monach.cap.4.ibi fuiſſe prohibitum, ne deinceps ullus ordo inſtituatur ſine approbatione Apoſtolicæ ſedis.

2 Hoc ergo ſuppoſito, occurrit objectio, quia prohibitio illa videtur repugnantiam in verbis involvere. Nã ponamus, aliquem nunc inſtituere modum vivendi cum ſtudio perfectionis in communitate aliqua, ſub aliquo Prælato, in cujus manibus tria vota fiant cum traditione, & obligatione ſervandi certam regulam honeſtam, novam tamen, & ab authore talis modi vivendi inventam. Nunc ergo quæro, an illa ſit vera religio, nec ne? Nam ſi non eſt religio, ille non peccat contra legem dictam, quia re vera non invenit novam religionem, & conſequenter illa inſtitutio valida erit, quia non erit contra illam legem: hoc autem videtur contra illius legis intentionem, & contra rationem; quia illi ſtatui, ſi validus eſt, & ſubſiſtit, nihil deeſt ad veram religionem, cum ſit modus vivendi ſtabilis, & tribus votis conſecratus, & per honeſta media ad perfectionem Chriſtianam tendens, quæ eſt ipſa definitio religioſi ſtatus: ut videre licet in Bellarm.ſupra.c.2.& aliis. Si autem dicatur, illam congregationem eſſe veram religionem, tunc ſequitur, non obſtante illa prohibitione, poſſe fieri, & ſubſiſtere plures religiones veras ſine approbatione Pontificis; & conſequenter etiam poſt talem prohibitionem non eſſe neceſſariam approbationem Pontificis, ut nova religio valide inſtituatur; ſed ad ſummum, ut fiat licite, quod videtur cõtra mentẽ Pontificis in ratione ipſius explicatam; quia ſic eadem pericula, & eadem cõfuſio in multiplicatione religionũ ſequeretur.

3 Ex hac ergo difficultate naſcuntur duo dubia propoſita: nam ſi illa lex eſt irritans, in prædicto caſu illa congregatio non erit religio, & tunc explicandum erit, quomodo ille inſtitutor tranſgreſſor ſit illius legis, & quid per illam prohibeatur. Si vero eſt tantum prohibens, ſatis clarum erit, quid prohibeat: videndum tamẽ erit, quomodo intentioni illius legis ſatisfiat. Quod ergo lex illa in principio, cum condita eſt, de ſola prohibitione ſine irritatione fuerit intellecta, colligi poteſt ex cap.unic.de Relig.domib.in 6.ubi refert Pontifex, quod poſt illam prohibitionem, *Præſumptuoſa multorum temeritas effrenata, quaſi multitudinem adinvenit*, utique religionum, de quibus in principio capitis dicitur: *Religionum diverſitatem nimiam, ne confuſionem induceret, generale Concilium conſulta prohibitione vetavit.* Quæ verba etiam nudam prohibitionem indicant; & magis id ſignificant verba ſequentia, quibus Pontifex *cunctas religiones, & ordines mendicantes poſt dictum Concilium adinventos, qui nullam ſedis Apoſtolicæ confirmationem meruerunt, perpetuæ prohibitioni ſubjicit, & quatenus præceſſerant, revocat.* Igitur ſupponere videtur fuiſſe validos, non enim illos nullos fuiſſe declarat, ſed *revocat* denuo, utique eos annullando. Et certe, ſi non fuiſſet ita intellecta illa vox, veriſimile non eſſet auſos futuros fuiſſe homines catholicos tantam multitudinem religionum multiplicare. Poteſt etiam hæc pars ratione generali confirmari; quia lex prohibens non eſt irritans, niſi id expreſſe declaret, quod ibi non fit, nec extendi debet, cum ſit odioſa, hæc tamen ſententia & falſa eſt, & difficultatem propoſitam non evacuat, ut mox oſtendã.

Cajet. ſententia in hoc dubio.

4 Prius enim referre neceſſe eſt ſententiam Cajetani, qui hanc difficultatem ſub aliis terminis tetigit in 2. 2. q. 188. art. 1. movet autem illam in ſpeciali circa profeſſores regulæ tertii ordinis, utique S.Franciſci, vel S.Dominici (hoc enim non declarat) in peculiari congrega-

gregatione viventes in communi, & tria vota emittentes ſine licentia Pontificis. Et de illis quærit, an violent prædictam legem, tanquam inſtitutores novæ religionis, vel potius excuſari poſſint a culpa, & tranſgreſſione illius legis, quia non ſunt veri religioſi; nec ille modus vivendi eſt religio. In quo dubio ipſe in hanc poſteriorem partem inclinat. Et poteſt pro eadem ſententia citari Cardin.Con.39.quatenus dicit, legem prohibentem novam religionem invenire, non comprehendere illos, qui novum modum religioſe vivendi invenerunt ſine profeſſione; quia illa non eſt propria religio, & ſequitur Felin.in cap.*Eccleſia ſanctæ Mariæ*, de Conſtit. in principio. Illam vero ſententiam confirmat Cajetanus, tum authoritate talium inſtituentium, quos dicit fuiſſe viros religioſos, & non ignorantes, & veneratione dignos apparuiſſe. Tum ex illo principio, quod pœnæ non ſunt extendendæ. Ex quo infert, nomine religionum in dicto capite intelligi ſtatum perſonarum tria vota ſolennia emittentium, quia hæc eſt propriiſſima, & ſtricta illius vocis ſignificatio.

5 Ex quo ulterius colligit Cajetanus, inſtituentes congregationes prędictas cum tribus votis non eſſe authores novæ religionis; quia illa vota non ſunt ſolennia, ſed ſimplicia, juxta declarationem Bonifacii in d. cap.unic.de voto in 6. Et conſequenter ait, illa non eſſe vota conſtituentia religionem proprie dictam. Et ita ad difficultatem reſpondet, illos inſtituentes tales vivendi modos non agere contra prohibitionem Innocentii, quia non inſtituunt religiones. Objicit autem ſibi, quia ſaltem peccabunt contra prohibitionem Greg. X. prohibentis fieri novos ordines: quam vocem videtur addidiſſe Gregorius ad prohibitionem extendendam; quia vox *ordo* generalior eſt, & proprie comprehendit illas congregationes religioſum ordinem ſervantes, etiamſi vota ſolennia non habeant. Et ſolum reſpondet Cajetanus de particulari Ordine Tertiariorum vel Tertiariarum, quod licet ei de novo addantur tria vota ſimplicia ſine licentia Pontificis, non fit novus ordo, ſed antiquus quodammodo perficitur; & ideo in rigore per hoc non fit contra prohibitionem illam. Ex quo toto diſcurſu videtur colligi, ſenſiſſe Cajetanum, materiam prohibitam ab Innocentio fuiſſe tantum religionem conſtantem ex votis ſolennibus, & conſequenter legem illam fuiſſe irritantem in eo, quod prohibet, ſcilicet reſpectu religionis conſtantis ex votis ſolennibus; quia nec licite, nec valide fieri poteſt ſine licentia Pontificis. At vero reſpectu ordinis, in quo talia vota non emittuntur, legem illam Innocentii nec irritantem, nec prohibentem eſſe, quia non cadit in talem materiam; & ideo dicit non peccare contra illam legem, qui talem ordinem ſua authoritate invenit. De prohibitione autem addita per Gregorium, ſentit latiorem habere materiam, quia non ſolum novam religionem, ſed etiam novum ordinem prohibet. Unde licet in particulari excuſet Tertiarios propter rationem, quam reddit, tamen generatim non excuſat eum, qui introduceret novum ordinem non ſolum quoad vota, ſed etiam quoad totam vivendi normam, quominus eſſet prohibitionis Gregorianæ tranſgreſſor. Non explicat autem, an reſpectu talis ordinis ſit lex illa tantum prohibens, an etiam irritans.

6 Hæc vero ſententia plurimum enervat decretum Innocentii, & ſolidum fundamentum non habet: nam in primis nunc non agimus de pœna, de qua illud decretum nullam mentionem facit; ſed materiam, & efficaciam illius legis inquirimus. Et deinde lex illa non poteſt dici odioſa, vel pœnalis, ſed potius directiva, cum nullam pœnam adhibeat, & favorabilis, cum communi Eccleſiæ bono valde utilis fuerit, & nulli oneroſa cum fundamento reputari poſſit. Quia poſtulare pontificiam approbationem non eſt onus ſpeciale, ſed quodammodo in ipſa natura talis operis incluſum, ut omnia ordinate fiant: & præſertim ea, quæ tanti momenti exiſtunt. Præterea, quamvis eo tempore religionum vota ſolennia eſſent, & ſine illis fortaſſe religioſus ſtatus non conſtitueretur; nihilominus hoc non eſt per ſe, vel de intrinſeca ratione veræ religionis requiſitum, (ut jam a nobis declaratum eſt). Unde cum Pontifex de religionibus generaliter loquatur, non eſt, cur ejus prohibitio ad religiones, in quibus vota ſolennia fiunt, reſtringatur. Nam lex illa non tantum prohibet religiones uſitatas, ut ſic dicam, ſed quaſcumque poſſibiles fieri ſine approbatione Pontificis.

Prohibitio Innocentii non eſt odioſa, ſed directiva.

7 Quod optime colligi poteſt ex ratione, & fine legis. Nam ſi Pontifex ſolum prohibuiſſet fieri religionem cum profeſſione trium ſolennium votorum, non evitaſſet inconveniens, quod proponit, dicens: *Ne nimia religionum diverſitas gravem in Eccleſia Dei confuſionem inducat.* Nam ſi religiones cum votis ſimplicibus ſine approbatione Papæ poſſent & valide, & ſine culpa multiplicari, non minor confuſio in Eccleſia Dei ſequi poſſet, ut eſt per ſe notum: imo quodammodo eſſet major, & cum majoribus incommodis. Tum, quia multiplicatio eſſet non tantum ejuſdem generis, ut ſic dicam, ſed etiam diverſi: tum quia ſi vota eſſent tantum ſimplicia, & non fierent cum magna examinatione, & circumſpectione per Eccleſiam probata, multo majora inconvenientia ex illorum varietate, & violatione ſequi poſſent, ut facile a quocumque prudenti conſiderari poteſt. Denique licet verum eſſet, nomine religionum in eo textu ſignificari eas, in quibus vota ſolennia fiunt; nihilominus negandum non eſſet, contra illam legem peccare, qui religionem ſua authoritate, ſine facultate Papæ, eo modo, quo poteſt, introducit; quia aliàs nunquam poſſet aliquis contra illam legem peccare, ut probat ratio dubitandi in principio poſita, cui Cajetanus non reſpondet; conſequens autem eſt aperte falſum, ut ſtatim oſtendemus.

1 Concluſ.

8 Ad expedienda igitur propoſita dubia, & alia, quæ obiter occurrere poſſunt dico primo. Materia illius legis prohibentis, ut lata eſt ab Innoc.III. eſt cujuſcumque veræ religionis, ſeu congregationis vere religioſæ inſtitutio, ſine Pontificis, ſeu Eccleſiæ approbatione. Probatur ex verbis expreſſis ejuſdem capitis: *Prohibemus, ne quis de cætero novam religionem inveniat.* Et ita intelligunt gloſſa, & interpretes ibi, & Felin.in cap. *Eccleſia ſanctæ Mariæ*, de Conſtit.cum Cardin.in con. 37. Nec in hoc diſſentit Cajetanus, licet modum conſtituendi religionem nimium reſtringat, ut dixi. Ratio autem eſt, quia nomen *Religio*, proprie, & univoce (ut ſic dicam) non niſi veram religionem ſignificat; ſicut homo ſignificat verum hominem: verba autem legis in univoca, & propria ſignificatione accipienda ſunt, niſi aliud in ipſa lege declaretur. Locutus ſum autem de illa lege ſolum ut lata ab Innoc. III. quia de illa, ut lata a Gregor.X. dubitari poteſt, an extenſa fuerit ad materiam ampliorem, quod paulo poſt declarabo.

2 Concluſ.

9 Dico ſecundo. Lex illa non ſolum prohibet fieri religionem ſine facultate Pontificis, ſed etiam irritat religionem ſic factam, vel potius attentatam, facitque, ut non ſit vera religio. Hanc aſſertionem ſumo ex D. Thom.in 4.d.38.q.1.art.2.quæſt.3. in corpore, & ad 3. ut ſtatim explicabo. Idem ſentit Cajetan.2.2.q.88.art.7. dub.1.in fine 1.opin.& in 2.& Summiſtæ communiter verb.*Religio*, gloſſ.in cap.1.de Relig.domib.in 6. verb. *proceſſerunt*, dum addit *de facto*, id eſt, non jure, nec vere, ſed tantum in exteriori facto, & ſpecie. Et ſimiliter tacite exponit verbum Pontificis *revocamus*, id eſt, nullas eſſe declaramus, & ideo cum effectu eas de medio tolli volumus. Adde, quod communitates illæ cum tali modo vivendi congregatæ, ſi vere religiones fuiſſent, quamvis indebito modo erectæ, non poſſent tam facile revocari, & annullari; quia profeſſio ligaret, ſive vota eſſent ſolennia, ſive ſimplicia, ideoque non poſſent tanta facilitate diſſolvi. Neque etiam illa fuiſſet conveniens pœna, potuiſſent enim illi religioſi cogi ad profitendam aliam religionem ex approbatis in pœnam prioris delicti, & ut vota ſua melius ſervarent: nam ſi liberi dimitterentur, commodum ex ſuo delicto quodammodo reportarent. Hoc igitur modo aſſertio poteſt ex illo textu ſatis probabiliter colligi.

10 Favet etiam cap.unic.de voto in 6. quatenus indicat, ſolam illam profeſſionem eſſe validam, quæ fit in religione per ſedem Apoſtolicam approbata, & Clem. unic.de Relig.domibus dicens, Beguinas non fuiſſe religioſas vere, quia non profitebantur in religione approbata. Et ex Extravag. *Sancta Romana*, eod.tit.tibi, *Quaſi ſecta fuerit una de religionibus approbatis.* Et infra in toto diſcurſu illius textus idem ſignificatur; & ideo in fine quidquid a ſimili ſecta ſub nomine religio-

nis

nis actum eſt, *Nullius momenti, aut firmitatis fuiſſe decernitur*. Ratio reddi poteſt, quia licet aliqua lex non addat verbum expreſſum irritandi, nihilominus ex ratione ipſius, & ex materia, ac modo prohibitionis hujuſmodi legis intentio colligi poteſt. Et ita eſt in præſenti; quia nimia religionum varietas non inducit confuſionem ex eo, quod fiant, ſed ex eo, quod ſint, & durent. Ergo lex illa nõ ſolum intendit prohibere, ne fiant tot religiones, ſed etiam intendit facere, ne exiſtant: hoc autem non poterat conſequi per ſolam prohibitionem, niſi talis eſſet, quæ factum irritaret. Et hoc fortaſſe ſignificatũ eſt per illam exaggeratione, *firmiter prohibemus.*

Non conſtituitur verus religioſus niſi in cõmunitate approbata.

11 Item ex materia idem ſic colligimus; quia vera religio non eſt, niſi in qua verus ſtatus religioſus fieri, ſeu acquiri poteſt. Sed facta illa prohibitione in nulla communitate non approbata poteſt verus religioſus conſtitui; ergo nec illa poteſt eſſe vera religio: ergo illa prohibitio talis eſt, ut etiam irritet. Conſequentia cum majori notæ ſunt; minor autem probatur; quia ad verum religioſum ſtatum non ſufficiunt tria vota immediate Deo facta, & ab illo inviſibiliter, ut ſic dicam, acceptata; ſed neceſſe eſt, ut fiant in manu alicujus, qui vice Dei poſſit illa viſibiliter acceptare, & conſequenter poſſit etiam talem perſonam tali corpori Eccleſiaſtico, & religioſo incorporare. Sed hoc non poteſt habere ulla humana congregatio ſine approbatione Pontificis poſt illam prohibitionem; ergo. Majorem tradit Navar. in Com.1.de Regul.n.18.mon.23.& conſ.de Regul.ex cap.*ad Apoſtolicam*, & c.*porrectum*, de regul. ubi idem habent Innoc.Card.Panor.& alii. Fundant autem illam neceſſitatem in voti ſolennitate, in quo res quidem eſt manifeſta, & de illo præcipue illa jura loquuntur.

12 At vero id nos etiam probamus in votis ſimplicibus, quæ interdum poſſunt verum religioſum conſtituere: nam tunc etiam neceſſe eſt, ut in manus alicujus poteſtatem habentis ad illa admittendum fiant, ut inſinuat Gregor.XIII. in Bullis ſæpe citatis, quibus inſtitutum Societatis confirmat. Nam in illis inde probat, aliquos in Societate conſtitui vere, & proptie religioſos per vota ſimplicia; *quia & per ea ſe Societati dedicant, & actu tradunt, & ab ipſa Sede Apoſtolica admittuntur*, (id eſt, ejus authoritate, & per miniſtros ab ipſa deputatos) *& per ea Societati incorporantur.* Sentit ergo, hoc eſſe neceſſarium, ut vota etiam ſimplicia verum religioſum conſtituere poſſint. Et ratio eſt per ſe evidens, quia loquimur de vero ſtatu religioſo eccleſiaſtico, ſeu in foro Eccleſiæ, & non tantum apud Deum; & ideo neceſſe eſt, ut vota, quibus talis ſtatus conſtituitur, ab ipſa Eccleſia acceptentur. Ideoque licet non ſint ſolennia ſubſtantialiter, & in rigore ſupra explicato; nihilominus neceſſe eſt, ut aliquo modo ſolenniter fiant quoad modum emittendi illa in manibus poteſtatem habentis. Quod evidentius urget, loquendo de ſtatu religioſo cœnobitico, ſeu in communitate aliqua religioſa. Non enim poteſt quis fieri verus religioſus alicujus religionis, niſi fiat membrum ejus; non fit autem membrum ejus per vota, niſi religio illa accep*t*et, & in corpus ſuũ voventem coaptet, quod ſine publica poteſtate non fit.

13 Quod autem hæc poteſtas nunc non ſit in congregatione non approbata per Eccleſiam, probatur, quia illa debet principaliter a ſede Apoſtolica manare, ut Gregorius inſinuat, de tribus votis ſimplicibus Scholarium Societatis dicens, a ſede Apoſtolica fuiſſe admiſſa. Et ratio eſt, quia poteſtas diſpenſandi, & diſponendi ea, quæ ad Deum pertinent, in Eccleſia principaliter reſidet in Pontifice, tanquam in ſupremo Vicario Dei: ad hanc autem poteſtatem pertinet authoritas admittendi vota nomine Dei in publico Eccleſiæ foro; ergo talis authoritas principaliter eſt in Pontifice. Adde ob hanc rationem ipſum eſſe ſupremum Prælatum cujuſcumque religionis, ſine cujus authoritate nemo poteſt illi incorporari. At vero facta prædicta prohibitione, non poteſt talis poteſtas eſſe in communitate non approbata; quia Pontifex non communicat illam poteſtatem communitati, quam non vult ſtatum religionis habere: ideoque abſoluta prohibitio in tali materia vim habet irritandi. Et hic diſcurſus ſumitur ex D.Thom. in loco allegato.

Summus Pontifex eſt ſupremus Prælatus religionum.

Colligitur primo.

14 Ex quo principio colligimus primo, hinc etiam approbationem, ſeu facultatem ſemper fuiſſe in Eccleſia neceſſariam ad conſtituendum verum ſtatum religioſum in communitate aliqua, licet non ſemper eodem modo in uſu fuerit. Ratio prioris partis eſt, quia ſemper fuit neceſſaria poteſtas in tali communitate ad acceptanda vota, & traditionem religioſam nomine Dei, quæ poteſtas a Paſtoribus Eccleſiæ derivari ſemper debuit, quod ſine approbatione non fit. Et in hoc deficit diſcurſus ſecundæ ſententiæ, quia conſiderat hanc congregationem, ut mere politicam, in qua poſſunt ſufficere voluntates contrahentium cum naturali poteſtate ſe mutuo obligandi. In religioſo autem ſtatu aliquid altius, & ſacratius invenitur, præſertim, ut in Chriſti Eccleſia inter ſtatus Eccleſiaſticos numeretur; quia in eo Deus ipſe eſt aliquo modo una ex partibus principaliter contrahentibus, & acceptantibus; & ideo neceſſaria eſt in illo ſtatu facultas manans a Chriſti vicario per aliquam approbationem. Altera vero pars probatur optime exemplis ſupra poſitis de antiquis religionibus: tunc autem approbatio incipiebat ab aliquo, & paulatim procedebat per multorum Epiſcoporum conſenſum, donec Romanus Pontifex, vel expreſſe, vel ſaltem tacite conſentiret modo ſupra explicato, de quo in capitibus ſequentibus plura dicemus, quæ tractando de ſingulis religionibus notiora fient.

15 Secundo colligimus ex dictis, per prohibitionem illam Innocentii non ſolum irritari religionem conſtantem ex votis ſolennibus ſubſtantialiter, ſed etiam conſtantem ex votis ſimplicibus cum ea externa ſolennitate factis, quæ ad incorporandum aliquem in communitate religioſa ſufficiat. Probatur, quia illa communitas, & modus vivendi, ſi non eſt per Papam approbatus, non habet ab illo poteſtatem aliquem ſibi incorporandi, & conſequenter nec acceptandi traditionem, vel vota, quia Pontifex non dat talem poteſtatem, niſi approbando efficaciter, & practice aliquem vivendi modum, & communitatem ad vivendum, ſecundum illum congregatam. Ergo talia vota non ſunt valida ſine approbatione, nec ſufficientia ad conſtituendum ſtatum religioſum. Ergo lex prohibens invenire religionem non approbatam, etiam irritat illum religionis modum, ſaltem quoad eſſe veræ religionis. Et hoc etiam confirmant omnia objecta contra Cajetani ſententiam, nimirum, quod Innocentius prohibet omnem vetam religionem, & prohibendo irritat: ſi autem illa congregatio votis ſimplicibus ab illa acceptatis conſtitueretur, eſſet vera religio. Item quoad alias eadem confuſio religionum ſequeretur.

Colligitur ſecundo.

16 Dices: illa vota re vera obligant eos, qui talem vivendi ſtatum aſſumunt, quia hac intentione ab illis emittuntur, & nulla eſt lex, quæ illam obligationem impedire poſſit, cum ſit naturalis, & ſancta. Propter hoc dixerunt aliqui, illa vota eſſe valida, ut ſimplicia, licet non ut ſolennia; ita ſentit Cajetan.2.2.q.88.art.7. circa ſecundam opinionem, & Card.con.39.Felin.in c. *Eccleſia ſanctæ Mariæ*, de Conſtit. At vero contrarium id eſt, vota illa nullo modo eſſe valida, ſentit gloſſ.in Extravag.*S. Romana*, Joan.XXII. de Relig. domibus, verb. *Approbatis*, cum Hoſtienſ.in cap.*Is, qui*, ſeu 1.de Regular.in 6.quia profeſſio nulla per ſe nullam obligationem inducit, ut ſupra dicitur. Et hæc ſententia in rigore mihi videtur vera, quam ſic declaro; quia in primis poſt talem profeſſionem votum obedientiæ non obligat, quia non habet materiam, in quam cadere poſſit, quia illa obedientia non promittitur, niſi in tali cõmunitate, quatenus eſt unum corpus myſticum, ſeu Eccleſiaſticum habens aliquem ſuperiorem, & modum, vel regulam, ſecundum quam præcipere valeat. Talis autem regula, cum non ſit approbata, nulla eſt; & ipſa communitas cum ſit prohibita, non poteſt in unum corpus moraliter coaleſcere; ergo ibi non poteſt inveniri obedientia, quæ ſit materia voti: nec illa eſſet obedientia perfectionis, ſed rebellionis, & pertinaciæ. Et conſequenter nec votum paupertatis poteſt eſſe validum, quia & omnino pendet a voto obedientiæ (ut infra dicam), & moraliter loquendo talis paupertas non promittitur, niſi in ordine ad talem communitatem, & cum obligatione reciproca, quod communitas curam ſuſcipiat alendi, & providendi profitentibus illam; ergo non ſubſiſtente communitate, nec tale votum paupertatis poteſt obligare.

Utrum maneat aliqua obligatio ex profeſſione nulla.

17 Votum autem caſtitatis de ſe magis abſtrahit a

modo

modo vivendi in aliqua communitate, & extra illam fieri poteſt, ideoque de illo res eſt magis dubia. Reſolutio autem eſt, quæ de quacumque profeſſione nulla dari ſolet, ut infra videbimus. Nam ſi ille, qui talem ſtatum aſſumit, abſoluta, & privata intentione voluit caſtitatem vovere, votum tenebit, & obligatus ille manebit, quia nulla eſt lex, aut ratio irritandi tale votum. Si autem ſolum habuit intentionem vovendi caſtitatem in illo ſtatu, & communitate, & ut connexam cum vi perfectionis, ſic votum caſtitatis erit etiam irritum, quia etiam illi materia ſubtrahitur. Et niſi clare conſtiterit de priori intentione, ita eſt de tali voto præſumendum. Idemque dicendum eſt de obligatione ſumendi alium religioſum ſtatum validum, quia niſi conſtet de tali voto ſimplici, & de intentione voventis, ex vi illius voluntatis, & actionis profitendi talem ſtatum, ſeu vivendi modum, nulla obligatio religionis manet, quia ibi promiſſio, aut votum alterius religionis nõ intervenit.

Manet aliquando quoad votum caſtitatis.

18 Sed interrogabit aliquis, an eo ipſo, quod Pontifex talem vivendi modum, ut honeſtum, & ſanctum approbet, detque facultatem profitendi illum cum votis tantum ſimplicibus, illa ſit vera religio, ita ut una ex approbatis dici poſſit; vel oporteat, ut expreſſe, & quaſi formaliter illam approbet ſub ratione veræ religionis, ita ut veluti ſpecialiter illi privilegium veræ religionis concedat. Aliqui enim Canoniſtæ, & Summiſtæ hoc poſterius indicant, dum diſtinguunt inter Pontificiam approbationem communitatis religioſæ in ratione religionis veræ, vel in ratione modi vivendi honeſte, ac religioſe aliquo modo. Dicuntque ad religionem non ſufficere hanc poſteriorem approbationem, ſed requiri priorem, quaſi formalem: ita diſtinguit Panorm. in cap. *nullus*, de for. comp. n. 11. & conſ. 55. nu. 1. & 2. Sylveſt. verb. *Religio*, 1. q. 1. verſ. 2. clarius Navar. Comment. 1. de Regul. n. 18. mon. 23. qui refert gloſſ. in Clemen. *Cum ex eo*, de ſent. Excommun. verb. *Tertio*. Et idem habet gloſſa in Clement. 1. de Relig. domibus, verb. *Obedientiam*. Mihi tamen aliter diſtinguendum videtur: nam duplex eſſe poteſt modus vivendi approbatus a Papa in aliqua communitate religioſa. Unus eſt cum vera unione, & incorporatione per tria vota ſimplicia de ſe perpetua, & de tribus conſiliis ſubſtantialibus perfectionis integris, & perfectis in ſuo ordine. Alius modus eſt in aliqua communitate, & modo vivendi honeſto cum voto caſtitatis ſolo, vel conjuncto cum ſolo voto obedientiæ, vel cum tribus non perpetuis, etiam ex parte voventis, ſed quamdiu vovens voluerit in illa communitate manere, aut cum alia ſimili conditione diminuente ſubſtantialiter ſtatum perfectionis.

An requiratur ut expreſſe, & quaſi formaliter ſub nomine, & ratione veræ religionis detur approbatio, ut ſit vera religio.

19 Dico ergo, quando modus vivendi eſt prioris generis, eo ipſo, quod approbatur, ut ſanctus, & honeſtus, & datur facultas emittendi, & acceptandi in illo tria vota, approbari, ut ſit verus religionis ſtatus, nec poſſe unum ab alio ſeparari, ac ſubinde non eſſe neceſſarium, ut approbatio ſit cum illa formalitate, ſed ſatis eſſe, quod ſimpliciter approbetur, ut introduci, & eſſe poſſit. Ratio eſt, quia impoſſibile eſt approbare modum vivendi in communitate religioſa, & habentem omnia, quæ (præter approbationem) ſunt de ſubſtantia religionis, ac religioſi ſtatus, & non approbare illum, ut ſit vera, & propria religio, etiamſi in approbatione ipſa, ſeu in objecto ejus hoc formaliter non exprimatur. Probatur aſſumptum, quia in rebus naturalibus impoſſibile eſt, rem habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia talis ſpeciei, v. g. hominis, & non eſſe verum hominem; & in artificialibus non poteſt aliquid habere quidquid eſt de ſubſtantia, ſeu ratione domus, & non eſſe domum: & ſic in moralibus, non ſtat aliquid habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti, v. g. & non eſſe Sacramentum. Sic ergo impoſſibile eſt aliquam congregationem habere omnia, quæ ſunt de ſubſtantia religionis, & non eſſe religionem; ergo ſi talis congregatio approbatur ſimpliciter cum toto ſuo vivendi modo, impoſſibile eſt, approbari, ut eſt talis vivendi modus, & non in eſſe veræ religionis. Nec explicari poteſt, quid addat tali ſtatui approbatio uno modo facta potius, quam alio. Et hoc probant nonnullæ ex rationibus dubitandi in præced. cap. propoſitæ.

Deciditur dubium.

20 Denique in approbationibus Inſtituti Societatis Jeſu id manifeſte conſpici poteſt. Nam Paulus III. in prima ſua approbatione nullam mentionem facit religionis, ſed propoſita tota ratione vivendi in hoc inſtituto, his verbis illud confirmavit: *Cum nihil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, ac ſanctum. Nos, ut iiſdem ſociis, qui nobis ſuper hoc humillime ſupplicari fecerunt, in eorum pio vivendi propoſito eo promptiores exiſtant, quo ſe majori Sedis Apoſtolicæ gratia complecti cognorint, & præmiſſa per nos approbari viderint, præmiſſa omnia, & ſingula, tanquam ad ſpiritualem profectum eorumdem ſociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna Apoſtolica authoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus*, *confirmamus*, &c. Et infra cum reſtringit numerum recipiendorum, non vocat religionem, ſed *normulam vivendi*. Et ſimiliter Julius III. in ſua prima Bulla eandem approbationem referens, & confirmans, eadem fere præmittit verba, & tandem concludit: *Apoſtolica authoritate tenore præſentium erectionem, & inſtitutionem Societatis, &c. perpetuo approbamus, & confirmamus*, nulla facta ejus mentione ſub nomine religionis, vel religioſi ſtatus. Et nihilominus Pius V. in ſuo ſecundo Brevi, *Dum indefeſſe*, ex vi dictæ confirmationis declaravit, *Præpoſitum, ac ſingulas perſonas Societatis hujuſmodi vere, & non ficte mendicantes fuiſſe, eſſe, & fore, & inter aliorum fratrum, & religioſorum mendicantium ordines, alioſque fratres, & religioſos mendicantes, prout illos nos connumeramus, connumerari debere*. Ubi pondero verba illa *fuiſſe*, & *eſſe*, ex illis enim conſtat declarare Pontificem, ex vi prioris approbationis hanc fuiſſe religionem veram, quia ſecundum omnia neceſſaria ad veram religionem approbata fuerat; ſicut etiam declarat fuiſſe mendicantem, quia quidquid ad rationem mendicantis neceſſarium eſt, in ipſo inſtituto continetur, etiamſi ſub illa ratione mendicantis formaliter, & expreſſe approbata non fuerit. Idemque argumentum ſumitur ex utraque Bulla Gregor. XIII. ejuſdem inſtituti confirmatoria; ubi etiam declarat, non ſolum profeſſos, ſed etiam coadiutores, & ſcholares approbatos, & incorporatos Societati, per tria vota ſimplicia ab eadem Societate admiſſa, fuiſſe, & eſſe vere religioſos. Ergo Societas, in qua viri religioſi facti ſunt, ex vi ſuæ primæ approbationis incepit eſſe vera religio, licet non ſub ea formalitate verborum, ſed ſub realitate, ut ſic dicam, modi vivendi in ſe includentis omnia ſubſtantialia veræ religionis, & cum facultate, ac poteſtate acceptandi vota eorum, qui tali cõgregationi incorporari vellent, tunc fuerit approbata.

21 Unde addo ſecundo, quando inſtitutum, & modus vivendi alicujus congregationis non includit tria vota integra, & de ſe perpetua, prout ſunt de eſſentia veri ſtatus religioſi, quamvis approbetur in ratione modi vivendi honeſti, & aliquo modo religioſi, & Pontifex multa privilegia, & immunitates illi concedat, imo & communicationem indulgentiarum, & omnium privilegiorum cum omnibus religionibus illi tribuat; nihilominus talis approbatio non ſufficit, ut illa ſit vera religio, ſeu verus ſtatus religioſus. In hoc ſenſu loqui debuerunt authores ſupra citati, ut verum dixerint, & ut eorum doctrina locum habeat; exiſtimoque hanc fuiſſe eorum mentem: nam aperte loquuntur de quibuſdam vivendi modis ſpecialibus, ut Tertiariorum, Jeſuatorum, & ſimilium, qui tria ſubſtantialia vota tunc non emittebant, ut iidem authores referunt. Et confirmatur optime ex cap. *indemnitatibus*, §. *ſupradicta*, de Elect. in 6. ubi fit mentio congregationum quarundam mulierum, religioſo modo, ſine vera profeſſione viventium, quæ non reprobatur, & de illis in fine ait Pontifex: *Per hoc autem illarum ſtatum, ordinem, aut regulam non intendimus approbare.* Ratio autem aſſertionis clara eſt, quia plures modi vivendi poſſunt eſſe honeſti, & participare aliquid de itinere perfectionis, etiamſi non habeat omnia ad integrum ſtatum neceſſaria. Ergo poteſt Papa talem modum vivendi ut honeſtum approbare, quia in hoc per ſe nullum eſt inconveniens, & interdum poteſt eſſe ad Eccleſiæ utilitatem expediens. Non poteſt autem Papa facere, ut aliquis ſit verus ſtatus religioſus ſine his, quæ ſunt de eſſentia, vel ſubſtantia talis ſtatus ex divino jure. Ergo ſola approbatio ſi non cadat in ſufficientem materiam, non poteſt eſſe approbatio religionis: ideoque approbatio Papæ in genere ſumpta in dicta duo membra recte diſtinguitur.

Alia deciſio additur.

22 Sed

Aliud dubium.

22 Sed quæret aliquis ulterius, an hoc tempore non tantum ſit neceſſaria approbatio Pontificis ad veram religionem conſtituendam, ſed etiam ad quemcumque modum vivendi honeſtum, obſervantem ordinem, ac ritum, & cæremonias aliquas religioſas ſine tribus votis ſubſtantialibus. Nam aliqui abſolute negant, ut Cardin.con.39. & Felin. in cap. *Eccleſia S.Mariæ*, de Conſtit. Verumtamen hoc ad ſummum permitti poſſet ſpectata ſola prohibitione facta in Concil.Lateran. ſub Innocen.III. Nam loquitur de ſola religione, & vox eſt cum proprietate intelligenda, ut bene Cajetanus conſideravit cum aliis. Nihilominus tamen oppoſitum dicendum eſt, attenta prohibitione Concil.Lugdun. ſub Gregor.X. quia loquitur de religionibus, & Ordinibus. Ordo autem cum proprietate dictus latius patet: nam illæ congregationes, licet veritatem ſtatus religioſi non attingant, nihilominus ordines cum proprietate appellari ſolent. At ibi prohibitio fit, ne quis ſine approbatione novam religionem, vel ordinem adinveniat. Ergo extenſio facta eſt ad quemcumque religioſum modum vivendi, qui ordo dici poſſit, quamvis ille ſtatum vere religioſum non attingat.

Deciditur.

23 Atque ita ſentiunt communiter Doctores ex textu allegato cum gloſſa ibi, v. *Habitus*, quam commendat Panor.d.con.55. Et idem habet in c. *nullus*, de for.compet.n.11.in fin. Et optime confirmat ex Extravag. *Sancta Romana*, Joan.XXII. de Religioſis domibus, ubi prohibitionem Conc.Lugdun. cum eadem extenſione, & disjunctione *ordinis, vel religionis*, refert. Declaratque Fratricellos, Beguinas, & alios ſimiles deliquiſſe contra dicti Concilii legem, *quia habitum novæ religionis aſſumere, congregationem, & conventicula facere, &c. temeritate damnabili præſumpſerunt.* Supponit ergo, etiam illum modum inſtitutionis vitæ communis religioſæ abſque approbatione Papæ eſſe prohibitum in illo textu. Ratio denique eſt, quia non minor confuſio, & periculum ex multiplicatione iſtorum ordinum, quam ex multiplicatione religionum ſequi poterat, ut Gregor.X. & Joann.XXII. aperte ponderant. Unde inſinuant, hanc etiam fuiſſe mentem Innocentii, quam ipſi potius declarant, quam extendunt. Et hinc colligit Panorm. in d.cap.ult.de Relig.domib. per hoc jus Canonicum correctum eſſe civile, ſtatuens, ut collegia pia licita ſint, etiamſi ſpecialiter approbata non ſint, l.1.ff. de Colleg. illicit. Sed illa lex non loquitur in materia Eccleſiaſtica, nec tractat de approbatione Pontificis, ſed Imperatoris, aut Regis, vel Reipublicæ ſæcularis, & ideo illa prohibitio non tam fuit correctio juris civilis, quam novum canonicum jus.

24 Circa quod ſupereſt addendum, quod ſupra diximus de lege Innocentii non ſolum prohibentem eſſe, ſed etiam irritantem, eodem modo accipiendum eſſe de prohibitione Gregorii, quatenus in hos vivendi modos, ſeu ordines cadit. Quamvis enim in illis non habeat locum irritatio religionis propriæ, ſeu religioſi ſtatus, quia de ſe in tali modo vivendi approbato nullus verus religionis ſtatus conſtituitur; nihilominus, quando talis modus vivendi ſine approbatione inſtituitur, etiam in ſuo gradu, & ordine, nullus eſt. Conſiſtit autem in hoc irritatio, quod omnia pacta, & promiſſiones humanæ, quæ in ordine ad talem modum congregationis erigendum, vel aſſumendum fiunt, nullæ ſunt, nullamque obligationem inducunt: & ſimiliter votum obedientiæ, ſi ibi fiat, eſt nullum, imo etiam votum caſtitatis, ſi fiat cum intentione ſervandi illam in tali communitate, & non aliàs, quia includit conditionem turpem. Ac denique, quia ex vi illius legis non ſolum prohibita eſt inſtitutio illius ſtatus, ſed etiam duratio, ſeu perſeverantia in illo: hac etiam ratione merito dici poſſunt tales congregationes eſſe irritæ ex vi talis legis, cum lex illis ſemper reſiſtat, non ſolum in fieri, ut ſic dicam, ſed etiam in facto eſſe.

Quid importet irritatio ordinum prædictorum.

25 Ultimo circa hanc prohibitionem, & irritationem noto, intelligendam eſſe de religione prout nunc eſt in uſu Eccleſiæ in congregatione, & vita communi; ita notavit gloſſa, verb. *Habitum*, in d.cap.1.de Relig. domib. in 6. Nam de ſolitariam vitam agentibus, vel privatim in ſuis hoſpitiis viventibus, ibi nihil diſponitur, quam ſententiam approbat Panor.d.Conſ.55. eamque confirmat ex Clemen.1.de Relig.domib.in fin. Ubi poſt prohibitionem cujuſdam ſuperſtitioſi modi vivendi in communi quarumdam fœminarum adjungit Clemens V. *Per prædicta nequaquam intendimus, quin ſi fuerint aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia, vel etiam non promiſſa, honeſte in ſuis converſantes hoſpitiis, pœnitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis ſpiritu deſervire, hoc eiſdem liceat, prout Dominus ipſis inſpirabit.* Et idem ſequitur Navar. in Manual.cap.27.n.127. Et ſi attente ponderentur verba d.cap.1.de Relig.domib.in 6. hic eſt eorum ſenſus, hæc enim ſunt verba: *Diſtrictius inhibentes, ne aliquis de cætero novum ordinem, aut religionem adinveniat, vel habitum novæ religionis aſſumat.* Et ſimilia fere reperiuntur in d.cap.ultim.extra eod. & ita in utroque membro ſermo eſt de religione, vel ordine, in quo fit profeſſio vitæ communis, & alicujus modi vivendi, qui per receptionem plures congregari, & per ſucceſſionem conſervari poſſint.

Nomine religionis vel ordinis non intelligitur niſi religio, & ordo prout nunc eſt in uſu Eccleſiæ in congregatione, & vita communi.

26 Duo autem per illa membra prohibentur; unum eſt invenire talem ordinem, vel religionem: aliud eſt, illam ingredi; & hoc ſignificant illa verba: *Habitum novæ religionis aſſumere*. Nam ſicut nemo ingreditur antiquam religionem, niſi habitum illius aſſumendo, ita novæ religionis ingreſſus per aſſumptionem habitus fieri debebat. Hoc ergo per illa verba prohibitum eſt, non vero quod in ſua privata vita, & domo poſſit unuſquiſque habitum humilitatis, aut pœnitentiæ, etiam ſingularem aſſumere, ſed id prudentiæ, & regimini Epiſcoporum relinquitur. Et ratio facile redditur, quia ex privato modo vivendi ſingularum perſonarum, etiam ſi in exteriori habitu, vel moribus varietas ſit, non ſequitur in Eccleſia confuſio illa, vel perturbatio, aut errandi periculum, vel alia mala, quæ arbitraria religionum, & Ordinum inventione timeri poſſent: & ſi quæ poſſunt incommoda particularia ex privatis modis vivendi ſequi, facile poſſunt per providentiam Paſtorum Eccleſiæ præveniri, & caveri; & ideo per legem canonicam prohibiti non ſunt.

Prohibetur non ſolum invenire talem religionem, ſed etiam ingredi.

Non prohibetur habitus, & modus ſingularis in vita privata.

27 Quamvis autem hæc ita ſint, nihilominus verum exiſtimo, in his privatis vivendi modis, ſeu extra communitatem regularem ab Eccleſia approbatam, quam nunc proprie religionem appellamus, neminem poſſe verum ſtatum religioſum aſſumere, aut verum religioſum fieri. Quamquam enim verus religionis ſtatus in privata domo, ac vita fieri, & conſiſtere poſſet, ut ſupra cap.4. docui, & olim fuerit in uſu in Eccleſia, ut infra oſtendam, tractando de Eremitis: nihilominus in præſenti tempore exiſtimo non poſſe hujuſmodi ſtatum, ut inter Eccleſiaſticos numeretur, extra religiones approbatas conſtitui. Hoc mihi videntur ſentire Doctores in rubrica de Regularibus, ubi communiter tradunt, Eremitas, & Beatas, quas vocant, in privatis domibus religioſe viventes, non eſſe vere, ac proprie religioſas perſonas. Fundarique poteſt hoc in verbis Innocentii, in d.cap.ult. ubi facta prohibitione: *Ne quis de cætero novam religionem inveniat*, adjungit: *Sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis aſſumat.* Per quæ verba limitat aſſumptionem religioſi ſtatus ad profeſſionem factam in una de religionibus approbatis. Unde idem Innocen.III. in cap. *in ſingulis*, de ſtatu Monach. omnium religioſorum ſtatum ad communem vitam ita revocare ſtuduit, ut non ſolum in ſingulis monaſteriis communis vivendi modus ſervetur, ſed etiam diverſa monaſteria inter ſe aliquo modo uniantur, & in unam veluti ſocietatem aggregentur, quod Conc.Trid.ſeſſ.25.cap.8.de Regul. confirmavit.

Extra communitatē approbatam nemo fit vere religioſus.

28 Ratio autem videtur ſumenda ex dictis in ſuperioribus, quod ad ſtatum religioſum neceſſaria ſunt tria vota ſubſtantialia cum traditione acceptata ab habente poteſtatem ab Eccleſia, ut nomine Dei talia vota, & traditionem admittat. Nunc autem ex ordinatione Eccleſiæ non eſt commiſſa hæc poteſtas, niſi religionibus approbatis, ſeu earum Prælatis; & ideo per illa tria vota ubicumque aliter facta verus religioſus ſtatus non conſtituitur. Et hoc confirmat, quod ex Gregor.XIII. ſæpe adduximus. Nam inde probat, tria vota Scholarium, & Coadjutorum Societatis, tametſi ſimplicia, nihilominus eſſe ſubſtantialia religionis, & verum religioſum conſtituere, quia in religione approbata illius ſedis authoritate admittuntur. Ergo extra ſimilem ſtatum non

poſſunt

poſſunt eſſe ſubſtantialia religionis vota, ac proinde nec verus religioſus ſtatus. Confirmari etiam hoc poteſt, quia videmus ablatam eſſe ab Eccleſia conſuetudinem velandi virgines in privatis parentum domibus manẽtes. Ideoque non recipi earum vota in manibus Epiſcopi, vel alterius, qui non ſit Prælatus alicujus monaſterii, cui talis virgo ſe tradat, & incorporetur. Idemque in viris multo magis ſervatur. Unde Concil. Trident. in d. Seſſ. 25. tradens doctrinam in Regularibus, hanc plane veritatem ſupponit.

Aſſeritur ultimo, & ſatisfit argumentis contrariis.

29 Argumenta aliarum opinionum ex dictis ſatis expedita ſunt, ſolum ſupereſt addendum, propter rationem principalem in principio poſitam, eos, qui novas religiones ſine approbatione introducunt, graviſſime peccare contra dictam prohibitionem, etiamſi reipſa, quod intendunt, non aſſequantur, id eſt, veram religionem non efficiant. In hoc omnes conveniunt. Unde Panorm. ibi in principio colligit regulam, nemini licere novam religionem invenire: ſi ergo non licet, peccat, qui id facit. Et in d. cap. *nullus*, de for. comp. dicit hos, *tranſgrediendo prohibitionem ſic ſolenniter, & ex cauſa factam, incurrere non modicum peccatum*. Idem docuit Sylveſt. verb. *Religio*, 1. q. 6. addens illos non eſſe religioſos proprie, ſed potius irreligioſos, & in eo facto graviter peccare, imo addit eſſe excommunicatos ipſo facto, ſicut etiam dixerat verb. *Excommunicatio*, 9. nu. 95. excommun. 20. Et idem tenuerunt Angel. & Navar. quorum ſententiam quoad culpam admittimus: nam quoad cenſuram non approbamus, ut dixi in 5. tom. de Cenſur. diſp. 23. ſect. 4. n. 18. non quia materia, & culpa non ſit capax cenſuræ, ſed quia de facto lata non eſt. Ratio autem aſſertionis non eſt alia, niſi quia illa eſt graviſſima prohibitio Eccleſiaſtica, quæ non involvit in ſe repugnantiam ſupra objectam, id enim contra omnem prudentiam, & contra intentionem legiſlatoris fuiſſet. Prohibet ergo illa lex invenire religionem ſine approbatione, eo modo, quo per temeritatem, & præſumptionem poteſt ab homine inveniri, & introduci, ſcilicet, facto, ſeu quod in externa profeſſione ſpeciem corporis myſtici religioſi habere videatur.

Peccat graviter qui novã religionẽ introducere tentat, licet effectum non aſſequatur.

30 Itaque prohibet Concilium, ne quis quantum eſt ex ſe, religionem tentet introducere, & ideo violator eſt legis, & graviſſime peccat, qui id tentat, licet effectum aſſequi non potuerit, & ſic etiam dixit Gregor. X. in d. cap. 1. *Præſumptuoſam aliquorum hominum temeritatem effrænatam multitudinem ordinum inveniſſe.* Nec refert, quod non utatur nomine religionum, ſed Ordinum, quia vel juxta ſubjectam materiam pro eodem ſumpſit, vel ait, eos, licet adinveniſſent Ordinem, nihilominus peccaſſe contra priorem Innocentii prohibitionem, eo quod religionem introducere tentabant. Et ideo ipſe iterata conſtitutione prohibet tam religionẽ, quam ordinem, & nihilominus, qui nunc nolens introducere religionem, ſed tantum novum ordinem ſine licentia Pontificis intentaret, graviter peccaret, ut ſentit Panorm. d. conſ. 55. quamvis, ut diximus, etiamſi talis vivendi modus non poſſet nunc eſſe verus ordo, nec verum Collegium, ſeu religioſum corpus, ſed tantum quędam illius umbra, quod non obſtat, quominus graviſſime peccet, qui illum ſine approbatione introducit. Sicut, qui nunc contrahit matrimonium ſine parocho, & teſtibus graviſſime peccat, etiamſi nullum matrimonium in reipſa faciat, juxta Concil. Trident. ſeſſ. 24. c. 1. de Reform. matrim. ubi ad majorem claritatem dicit: *qui ſic matrimonium ducere tentabunt*: tamen in ſeſſ. 25. cap. 15. de Regul. de profeſſione ante annum probationis expletum, vel ante legitimam ætatem facta, ſic ait: *Profeſſio antea facta ſit nulla*, ubi profeſſionem appellat, quę vera profeſſio futura non eſt, quia tanquam profeſſio fieri tentatur, vel quia eſſet vera profeſſio, ſi lex illa edita nõ fuiſſet. Ita ergo in noſtro caſu dicendum eſt.

CAPUT XVII.

Utrum poteſtas ordinaria approbandi religionem cum plenitudine, & excellentia, in ſolo Pontifice Summo reſideat, & quomodo ab Epiſcopis participetur.

1 Aſſertio.

1 HÆc quæſtio magna ex parte in duobus præcedentibus capitibus expedita eſt; ad majorem autem intelligentiam materiæ, ejuſque complementum nonnulla in hoc capite addere opportunum judicavimus. Primo ergo ſuppono, poteſtatem hanc jure divino ſummo Pontifici Romano convenire. Res eſt per ſe nota, ſuppoſito principio fidei, quod Papa ſit ſupremus Chriſti vicarius in terris: nam hinc fit, ut in illo ſit ſuprema juriſdictio, & poteſtas ad gubernandam, & ad paſcendam Eccleſiam: poteſtas autem approbandi religionem eſt pars poteſtatis juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & gubernativæ in ordine ad bonum animæ; ergo eſt in ſummo Pontifice: ergo immediate convenit illi ex vi juris divini, quia ejus dignitas inde manat, & immediate a Chriſto Domino cõfertur, & cum dignitate datur poteſtas, cujus actus inter alios eſt approbatio religionis.

Poteſtas hæc eſt jure divino in Pontifice.

2 Aſſertio.

2 Secundo dico, hanc poteſtatem aliquo modo eſſe in Epiſcopis, & olim ante Concil. Lateran. illam participaſſe, ita docet Vaſq. d. diſput. 165. cap. 4. nu. 39. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 24. q. 5. Leſſius lib. 2. cap. 41. n. 12. Mirand. de Regul. tom. 1. q. 3. art. 6. & Baſil. Ponce in d. q. 3. cap. 7. Et idem ſentit Mendoza lib. 2. de Concil. Illiber. cap. 30. quatenus late ex ſacris Conciliis probat, olim monachos fuiſſe ſub Epiſcopis, tanquam ſub propriis Prælatis. Quod non videtur intelligendum illo generali modo, quo cæteri intra diœceſim habitantes, Epiſcopo, tanquam proprio Prælato ſubduntur, ſed etiam ſpeciali titulo religionis, ſicut nunc ſubduntur, v. g. Provinciali, vel Generali. Sic enim Abbas ipſe erat ſub Epiſcopo, ſicut inferiores monachi erant ſub Abbate proxime, & mediate ſeu remote ſub Epiſcopo, ſub quo ipſe Abbas exiſtebat. Ideoque in Conc. Nicęn. cap. 56. pręcipiebatur, ut Abbas ter in anno coram Epiſcopo compareret. Et in Conc. Aurel. can. 21. dicuntur Abbates in Epiſcoporum poteſtate conſiſtere cap. *Abbates*, 18. q. 2. & in ſequenti dicitur: *Monaſteria, & monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcopum, in cujus ſunt territorio conſtituta*. Et ideo Abbates præcepta Epiſcoporum contumaciter deſpicientes excommunicantur in Conc. Aurel. III. cap. 22. & ita videtur fuiſſe obſervatum ex vi juris communis, & ſemotis ſpecialibus exemptionibus, colligitur ex cap. ult. de Relig. domib.

Eſt etiam aliquo modo in Epiſcopis.

Probatur ulterius.

3 Præterea receptio monachorum ad Epiſcopum ſpectabat, ut ſumitur ex Dionyſ. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap. ult. & Conc. Nicęn. lib. 13. cap. 14. juxta verſionem Piſani. Et merito, quia cum Epiſcopus ſit proximus paſtor, & ſuo modo Chriſti vicarius, quaſi proprius ex vi ſui muneris, poterit nomine Dei acceptare vota, & traditionem; quod alii inferiores Prælati, aut fundatores Religionum ſua authoritate facere non poterant. Et ita olim virgines ſacras ab Epiſcopis velatas fuiſſe, antiqua traditio eſt, ut poſtea videbimus. Similiter ad Epiſcopos ſpectabat monachorum incorrigibilium electio juxta Conc. Melden. c. 19. & alia ad ſuperius quoddam regimen ſpectantia: ut ſumitur ex cap. *qui religioſi*, 18. qu. 2. Conc. Carthag. IV. cap. 22. Et ex Conc. Antioch. cap. 38. Ex hac ergo ſubordinatione, quę tunc erat inter religioſorum monaſteria, & Epiſcopos colligi poteſt, multo majorem fuiſſe in approbatione uniuſcujuſque monaſterii, ejuſque vel fundatione, vel introductione cum novo religionis modo, quod videtur expreſſe cautum in Conc. Chalcedon. cap. 4. & 8. Et habetur in cap. *diffinimus*, 18. q. 2. & poſtea Concil. Agath. cap. 27. ſic ſtatuit: *De monachis monaſterium novum (niſi Epiſcopo permittente, aut approbante) nullus incipere, aut fundare præſumat*. Habetur in cap. *de monachis*, 18. q. 2. In quibus verbis noto verba illa: *Permittente, aut approbante*, quibus duobus membris alia duo reſpondere videntur, *incipere, aut fundare*. Approbatio enim ad novum religionis inſtitutum in novo monaſterio introducendum neceſſaria erat. At vero ad ædificandum monaſterium antiquioris inſtituti permiſſio ſuffeciſſe videtur, & utrumque ad Epiſcopos pertinuiſſe declaratur: & ſimilia fere habentur ex eodem Concil. cap. 51. in cap. *cellulas*, eadem diſtin. 18. quæſt. 2.

Confirmatur efficacius.

4 Evidentior hujus rei probatio ſumitur ex dictis in cap. præced. ubi oſtendimus religiones antiquas, quę ipſo uſu approbari meruerunt, ſine ſpeciali approbatione Pontificis incepiſſe: quod etiam voluit Trithem. lib. de Laud. Carmel. cap. 5. interrogans: *Dic mihi detractor, legiſtine Bullas veteres ordines approbantes? Quis Papa firmavit veteres Ordines Pachomii, Baſilii, Auguſtini?*

Hinc

Hinc ergo colligimus, approbantibus Epiſcopis introduci cœpiſſe, quia nec veriſimile eſt, ſine ullo examine, & approbatione Paſtorum Eccleſiæ incepiſſe. Id enim ſine magno animarum periculo permitti non poterat; nec ſecluſo Pontifice ſummo, ab aliis, quam a propriis Epiſcopis fieri poterat. Neque illis tunc erat prohibitum, nullum enim tale jus extat, nec ex traditione, aut hiſtoriis habetur. Et ideo Concil. Lateran. in d. cap. ult. dicens: *De cætero*, &c. illo verbo ſignificat, novum eſſe jus, quod condit, & futura reſpicere, non præterita, ut de illo textu in particulari notavit gloſſa in cap. 1. §. *Sane*, de Relig. domib. in 6. verb. *Præceſſit*. Neque obſtat, quod ibidem ſupponitur, jam tunc fuiſſe religiones approbatas, cum præcipitur, ut, *quicumque ad Religionem converti voluerit, unam de approbatis accipiat*. Reſpondetur enim, ſermonem eſſe de approbatione Pontificia, vel expreſſa, & ſpeciali, quæ aliquibus religionibus jam conceſſa fuerat, ut videbimus, vel tacita, quæ reſpectu totius Eccleſiæ, ipſo uſu tacite inducta fuerat, quam ab expreſſa Epiſcoporū approbatione incepiſſe credimus.

5 Tandem ratio a priori eſt, quia religionis approbatio eſt neceſſaria ad bonos, & perfectos Eccleſiæ mores: ergo per ſe loquendo, & non præveniente, nec impediente Pontifice, pertinet ad unumquemque Epiſcopum in ſua diœceſi. Tum, quia in his rebus, quæ ad ordinariam gubernationem pertinent, unuſquiſque Epiſcopus poteſt in ſuo Epiſcopatu, quod Pontifex in univerſa Eccleſia, niſi a Pontifice reſerventur, aut excipiantur, quod ex peculiari excellentia, ſeu titulo illi conceſſum eſſe ſupponimus, & alibi, Deo dante, dicemus. Tum etiam, quia Epiſcopus ex proprio munere eſt perfector aliorum, teſte Dionyſ. cap. 5. de Eccleſiaſt. Hierarch. Ergo ad illum ſpectat perfectionis viam ſubditis ſuis oſtendere, & approbare.

Sententia ſingularis negat: ſed ſine fundamento.

6 His vero non obſtantibus, quidam modernus author hanc ſententiam non approbat, dicitque Epiſcopos nunquam approbaſſe religionem, ſed tantum admittere ſolitos fuiſſe ad regulam per Pontificem approbatam. Ad objectionem autem, quia regula Baſilii, vel Auguſtini non invenitur approbata a Papa, reſpondet, ex eo, quod aliæ regulæ leguntur a Papa approbatæ, intelligi debere, nec Baſilium, nec Auguſtinum, aliquem ad obſervationem ſuæ regulæ admiſiſſe, antequam per Pontificem probata fuiſſet. Poteſtque in hujus ſententiæ favorem allegari cap. *Eccleſia*, 8. de Conſecr. diſt. 1. ſed de illo textu dicam paulo poſt. Citatur etiam pro eadem ſententia Panorm. in d. cap. ult. de Relig. domib. ſed alia eſt ibi ejus ſententia, quam ſtatim explicabo.

7 Igitur illa ſententia ſingularis eſt, & ſine ullo fundamento cogitata. Nam in primis, quod Epiſcopi non potuerint ante Lateranenſe Concilium monaſteria in ſuis diœceſibus erigere, niſi ſecundum aliquam regulam approbatam a Papa, non fuit unquam de jure naturali, vel divino; nec tunc erat de hac re præceptum, vel prohibitio a Pontificibus lata. Ergo ſine fundamento imponitur Epiſcopis illud onus. Major probatur, quia ſtatus religionis, quoad ſubſtantialia, & quoad conſilia, de jure divino eſt, & conſequenter eſt approbatus non ſolum ut bonus, ſed etiam ut melior; ergo ex hac parte nō erat tunc neceſſarius recurſus ad Pontificem. Idem vero ſtatus quoad peculiarem modum vivendi cum his, vel illis cæremoniis, aut regulis, vel conſtitutionibus, non eſt determinatus jure divino naturali, vel poſitivo, ut per ſe notum eſt, ſed humana prudentia, & ratione divino Spiritu adjuta determinari poteſt. Ergo unuſquiſque Epiſcopus poterat in ſuo Epiſcopatu hanc determinationem facere ſine recurſu ad Pontificem, quamdiu ipſe aliud præcipiebat, quia nulla naturalis ratio, vel divina lex illum recurſum ut neceſſarium exigebat.

8 Et declaratur, quia duo ſunt in approbatione, ut dixi: unum eſt judicium de probitate, & honeſtate talis modi vivendi, vel talis regulæ, & hoc poteſt eſſe ita evidens ſecundum rationem naturalem, & conſonam fidei, ut ex hoc capite non ſit neceſſaria ex natura rei, vel jure divino alterius approbatio. Aliud eſt, licentia vivendi publice, & communiter ſecundum talem modū, vel regulam. Et quoad hoc quilibet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu habet poteſtatem dandi talem licentiam, quamdiu illi prohibitum per Pontificem non eſt, juxta illud principium receptum communiter, Epiſcopum

Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi quidquid illi non prohibetur.

poſſe in ſua diœceſi, quidquid illi non prohibetur; quod in præſenti materia optime applicatur, quia pertinet ad ordinarium regimen animarum. Et hoc aperte ſenſit Innocent. in d. cap. ult. addens particulam, *de cætero*, ut ſupra ponderavi. Nam eamdem includit, cum ſubdit: *Et ſimiliter, qui voluerit religioſam domum de novo fundare, regulam, & inſtitutionem aſſumat de approbatis*. Et in hoc ſenſu dixit Panorm. ibi, poſt illam legem, non poſſe Epiſcopum licentiam contra illam dare, quia prohibitio eſt generalis, & quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilii Generalis. Unde indicat, ante hanc prohibitionem Epiſcopos hoc facere potuiſſe.

9 Deinde, quod ille author ait, omnia monaſteria antiqua fuiſſe fundata ſecundum aliquam regulam approbatam a Papa, veriſimile non eſt. Primo, quia regulæ religionis antiquę, & ab Eccleſia receptę tres tantum ſunt, Baſilii, Auguſtini, & Benedicti, ut ſupra tetigi ex Concil. Romano ſub Innocent. II. cap. 26. & 27. Et habetur in cap. *pernicioſam*, 18. q. 2. De nulla autem illarum poteſt cum probabilitate dici, fuiſſe a ſummo Pontifice ſpecialiter, & expreſſe approbatā, priuſquam monaſteria ſecundum illas fundari cœperint. Nam regula Baſilii ante annum 328. in quo ipſe mortuus creditur, facta eſt: tamen in Conciliis, vel decretis canonicis mentio ejus non invenitur, uſque ad VII. Synodum cap. 20. quæ pluſquam 400. annis poſt mortem Baſilii celebrata eſt, & longe poſt in d. cap. *pernicioſam*, & tamen per illos 400. annos innumera monachorum monaſteria ſub illa regula multiplicata ſunt, prę ſertim in Oriente. Et in dictis Conciliis non approbatur, ſed ut jam recepta, & approbata commemoratur, utique uſu ipſo; non enim poſſumus cum fundamento affirmare, Baſilium obtinuiſſe a Pontifice approbationem: ſed cum eſſet Epiſcopus, authoritate ſua, illam pro ſuo monaſterio approbavit, & inde per imitationem, & acceptationem in aliis locis introducta eſt, conſentientibus Epiſcopis, quando ad eorum diœceſes perveniebat, & tandem annuente tacite ſummo Pontifice, quando ad ejus notitiam, vel uſum occidentalis Eccleſiæ pervenit.

Religiones S. Baſilii, S. Auguſtini, & S. Benedicti ſunt introductę ſola Epiſcopi approbatione.

10 Idem de regula Auguſtini dicendum eſt: nam ſimiliter facta eſt, ante annum 440. quia tunc jam D. Auguſtinus mortuus erat, & tamen in canonibus mentio ejus haud ſit, uſque ad annum 830. ſub Eugenio II. & Carolo Magno in quodam Conc. Rhemenſ. can. 3. Alii dicunt in Villa Theodonis fuiſſe coactum. Ejuſdem etiam regulæ meminit Synodus Rhemenſ. in d. cap. *pernicioſam*. Et in utroque loco ſupponitur fuiſſe ita receptam, ut ſecundum illam monaſteria fierent, vel etiam reformarentur. Et ſine dubio Auguſtinus ſtatim ſub illa religioſos congregare cœpit, ſua authoritate, ut ex ſermonibus de communi vita Clericorum, & aliis ejus operibus conſtat, & poſtea religioſa monaſteria, vel etiam integræ religiones ſub illa multiplicatæ ſunt: & per ſolum uſum, & tacitum Pontificis conſenſum eſt approbata. Nam licet poſtea ſpecialiter approbatus fuerit ordo fratrum S. Auguſtini, non tam eſt approbata ipſa regula, quam ſpecialis modus vivendi ſub illa; quomodo etiam Prædicatorum religio approbata eſt.

11 Denique idem eſt de regula S. Benedicti. Nam licet ejus mentionem faciat dictum Concil. Rhemenſe, vel Theodonenſe, & Conc. Moguntinum in principio, & can. 11. anno 813. & Zacharias Papa in epiſtola ad Bonifacium, & Alexan. II. in cap. *Gonſaldus*, 17. q. 2. & Alexan. III. cap. *ſuper eo*, de Regul. Omnes ſupponunt, regulam tanquam ſanctam, & receptam, nihil de ipſius approbatione tractantes. Et quamvis multo antea Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 12. illius mentionem fecerit, & in 36. eam laudaverit, dicens, *eſſe regulam diſcretione præcipuam, & ſermone luculentam*: non tamen illam, ut Pontifex approbat, ſed laudat, ut Doctor, & Sanctus. Refertur autem in additione quadam ex Turrecrem. ſuper regulam S. Benedicti, cap. 1. S. Gregorium vivæ vocis oraculo approbaſſe regulam, itemque Zachariam poſtea illam confirmaſſe: verumtamen eſto hoc admittatur, ſaltem ante Gregorium, nulla præceſſit ſpecialis approbatio alicujus Pontificis, quamvis per 50. annos, jam eſſent multa monaſteria ſub illa regula ædificata, in quibus etiam ipſe Gregorius & religioſe vixerat, &, ut creditur, aliqua ipſe fundaverat.

12 Præter has regulas refertur alia ſancti Pacomii, qui

Idem dicendum de religione ſancti Pacomii.

qui Baſilium præceſſit anno 318. & ab Angelo eam recepiſſe, hiſtoriæ referunt. Niceph. lib. 9. cap. 14. Sozom. lib. 9. cap. 13. & Pallad. in Lauſiaca hiſtoria, cap. 35. aliàs 38. ubi & regulam totam nobis proponit, & ſecundum illam inſtituiſſe Pacomium Monaſterium fere mille quadringentorum monachorum, quod alia multa peperit, in quibus ad ſeptem mille viri religioſi Deo ſerviebant, referunt. Nullam autem mentionem faciunt ſpecialis approbationis talis regulæ; nec eſt veriſimile Romanum Pontificem, aut de illa revelatione Angelica certum factum fuiſſe, aut regulam ipſam examinaſſe, & approbaſſe. De Epiſcopo vero illius territorii per ſe credibile, & veriſimillimum eſt, quia Epiſcopi ſunt ordinarii Paſtores, ad quorum curam ſpectat de ſtatu filiorum ſubditorum dijudicare, & pericula tollere, ac viam ſalutis, & perfectionis oſtendere. Ergo quando inſtitutio erat a Deo, non fiebat ſine hac ſubordinatione. Nam, *quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt*.

Patet etiam in multis aliis monaſteriis.

13 Præterea legimus apud Athanaſium in vita Antonii, ſub illo fuiſſe multa monachorum domicilia, quorum meminit etiam Auguſt. lib. 8. Confeſſ. c. 6. Ubi etiã refert, fuiſſe Mediolani monaſterium plurium religioſorum ſub D. Ambroſio. Et Sulpitius in vita Martin. c. 4. refert ipſum Mediolani monaſterium ædificaſſe, & in c. 7. ait, aliud prope Turonenſem civitatem ſibi ſtatuiſſe, in quo 80. religioſos habebat, quos ad ſuum exemplũ inſtruebat. Et Gregor. lib. 1. Dialog. c. 4. *Sanctum Equitium*, refert, *pro ſuæ magnitudine ſanctitatis, multorum monaſteriorum partem in Valeria Provincia fuiſſe*. Et ſimilia multa in hiſtoriis ſanctorum Patrum leguntur.

14 Ex quibus ſic colligimus. Iſta monaſteria non vivebant ſine aliqua certa regula, ut videtur per ſe notum, aliàs non fuiſſet in eis ordo, ſed confuſio, & conſequenter non potuiſſet in eis eſſe ſchola perfectionis, imo vix poſſet in eis votum obedientiæ emitti: quia ut ordinate fiat, ſecundum aliquam regulam fieri debet, ut infra dicetur, ſub regula comprehendendo quælibet ſtatuta, conſtitutiones, aut certum ritum, ac modum vivendi. Sed illa monaſteria non vivebant ſecundum regulam S. Benedicti, quia multo ſunt antiquiora, nec ſecundum regulam Auguſtini, quia profitebantur vitam monaſticam, quæ alia eſt ab utraque inſtitutione Auguſtini, tam clericali, quam eremitica: nec Baſilii, quia illa non eſt obſervata, nec cognita in Occidente per multa tempora, quando jam erant in his partibus multa ex dictis monaſteriis: & in ipſo Oriente multa monaſteria, ut Antonii, & ſimilium, fuerunt Baſilio antiquiora. Ergo non eſt veriſimile illa omnia monaſteria eandem regulam ſervaſſe, ſed illa tantum, quæ ab uno primo monaſterio ducebant originem. Alia vero, quæ proprios fundatores, ſeu inventores habuerunt, juxta varias ipſorum regulas ordinarie vixiſſe credendum eſt, quia ſi unum monaſterium non ducebat originem ab altero, vel illud imitabatur, non poterat fieri humano modo, ut veluti caſu, & præter intentionem in omnibus regulis convenirent; ergo ſignum eſt, particularia monaſteria uſa fuiſſe ſuis regulis propriis, ſine peculiari conſultatione Pontificis, ejuſque approbatione non expectata, nec petita, quia nulla mentio tam frequentis recurſus ad Papam pro approbatione hujuſmodi obtinenda reperitur, nec neceſſitatis ejuſmodi ratio ſufficiens reddi poteſt, cum inſtitutio illa univerſalis non eſſet, nec pro tota Eccleſia fieret. Sufficiebat ergo Epiſcoporum approbatio, ſicut in canonizatione, vel potius beatificatione alicujus ſancti olim ſervabatur, ut nunc ſupponimus. Eſt enim eadem, vel major ratio in præſenti, ut capite præcedenti tactum eſt.

3 Aſſertio. Hæc poteſtas altiori modo eſt in Pontifice quã ſit in Epiſcopis.

15 Dico tertio, poteſtatem approbandi religionem, longe altiori, & excellentiori modo eſſe in ſummo Pontifice, quam ſit in cæteris Epiſcopis. Hoc certiſſimum eſt: poteſtque oſtendi, quia generatim loquendo, omnis poteſtas gubernandi Eccleſiam eſt altiori modo in Pontifice, quam in omnibus Epiſcopis, non ſolum diviſim, ſed etiam collective ſumptis, ut in opere de Eccleſiaſtica Hierarchia ex profeſſo oſtendendum eſt. Nunc diſtinctius probatur aſſertio conſtituendo aliqua diſcrimina inter Pontificiam, & Epiſcopalem approbationem.

Primum diſcrimen inter ſummam Papæ, & Epiſcoporum poteſtatẽ.

Primum ſit, quia Pontificis approbatio reſpicit totam Eccleſiam: Epiſcopi autem, ſolam ſuam diœceſim. Hoc eſt per ſe notum. Ratio prioris partis eſt, quia in Pontifice eſt omnis poteſtas Eccleſiaſtica in ſupremo gradu quoad omnia: & ideo adæquate reſpicit univerſam Eccleſiam, quoad perſonas, & loca in quocumque actu ſuo, & pro uniuſcujuſque capacitate. Sed unus ex his actibus eſt approbare religionem; ergo id facere pro univerſa Eccleſia ad ſummum Pontificem ſpectat. Quia vero Pontifex libere ſua poteſtate utitur, poterit, ſi velit, religionem aliquam approbare pro ſuo ſolo proprio Epiſcopatu Romano: vel etiam pro una provincia ſola, ut v. g. pro Italia, vel Hiſpania, ſicut beatificat ſanctum, quem non canonizat. Quia, qui poteſt totum, poteſt etiam partem, licet non e contrario.

16 Unde ratio alterius partis eſt, quia poteſtas uniuſcujuſque Epiſcopi eſt limitata ad ſuam diœceſim, nec poteſt exercere actus juriſdictionis pro alieno territorio, nec alienas oves paſcere. Unde nec Archiepiſcopus poſſet pro toto Archiepiſcopatu religionem approbare, ſed ſolum pro ſua propria diœceſi, quia extra illam non habet ordinarium regimen, ad quod hujuſmodi approbatio pertinebat, quando Epiſcopis denegata non erat. Unde fit, ut ſi Epiſcopus monaſterium religioſum ſub nova regula a ſe approbata in ſua diœceſi erigat, eo ipſo poſſint intra eandem diœceſim plura monaſteria multiplicari, non vero extra illam, niſi alio Epiſcopo acceptante vel denuo approbante, & ſic poterit ad alias diœceſes tranſire, & per cunctam Eccleſiam, non per unam approbationem, ſed quaſi per collectionem plurium. Quæ, niſi per expreſſam, vel tacitam Pontificis approbationem conſummentur, nunquam pro tota univerſali Eccleſia ſufficient. Tum, quia ſaltem in Epiſcopatu Romano admitti non poterit ſine ipſius conſenſu: tum maxime, quia nunquam habebit peculiarem proprietatem univerſalis approbationis, donec ſpecialis authoritas Pontificis intercedat, ut ex ſequenti puncto patebit.

Secundum diſcrimen. Approbatio Epiſcopi eſt fallibilis, Pontificis vero eſt infallibilis.

17 Secundum diſcrimen inter Pontificiam, & Epiſcopalem approbationem eſt, quia Epiſcopalis approbatio habet certitudinem mere humanam, ac ſubinde fallibilem: approbatio autem Pontificis habet divinam authoritatem ab ſpeciali Spiritus ſancti aſſiſtentia, quã habere creditur, ne in tam gravi negotio erret, & ideo certitudinem habet infallibilem. Hæc differentia quoad priorem partem indubitata eſt, quia nulli particulari Epiſcopo promiſſa eſt ſpecialis Spiritus ſancti aſſiſtentia, quæ promiſſa eſt Petro, cum ei dictum eſt Matth. 8. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*; & Luc. 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, &c. Et ratio eſt, quia hæc aſſiſtentia datur Pontifici in gratiam Eccleſiæ catholicæ, & tanquam ſupremæ regulæ viſibili, quæ ita univerſalem Eccleſiam dirigere debet, ut nec in fide, nec in moribus, quoad doctrinam, vel approbationem errare valeat: Epiſcopus autem particularis non approbat pro tota univerſali Eccleſia, ut dictum eſt. Nec etiam eſt ſuprema regula, ſed habet ſuperiorem in terris, a quo poſſit emendari, & ideo ejus muneri talis aſſiſtentia non debetur, nec datur. Imo nec per delegationem poteſt a Pontifice committi, quia illud ſpeciale privilegium proprium Pontificalis dignitatis delegabile non eſt, ſicut nec poteſtas canonizandi ſanctos, vel definiendi veritatem aliquam catholicam cum illa aſſiſtentia delegabilis eſt, ut ex communi doctrina nunc ſuppono. Dices, hinc colligi, Epiſcopi non poſſe religionem approbare, quia pernicioſum valde eſſet Eccleſiæ in hujuſmodi approbatione errorem aliquem miſceri. Reſpondeo, non eſſe æqualem certitudinem in rebus omnibus exigendam, & ideo major requiritur ad approbandum aliquem ſtatum, proponendo illum toti Eccleſiæ, ut perfectionis viam ſecuram, & ſine errore, quam ad proponendum illum particulari Eccleſiæ, ſeu diœceſi; ſatis ergo eſt, quod poſſit Epiſcopus bene in fide inſtructus, ac prudens, & prudentium conſilio utens morali certitudine illam approbationem facere.

Sententia Cani ut incauta rejicitur.

18 Et hinc magna ex parte probata relinquitur altera pars de infallibili ſummi Pontificis approbatione. In quo puncto non ſatis caute locutus eſt Cano lib. 5. de locis c. 5. indicans, poſſe Pontificem errare in approbanda religione, ductus fortaſſe, vel falſa opinione adverſus aliquam religionem approbatam ex ſiniſtra informatione de illius moribus, aut inſtituto, præcipitanter conce-

concepta, vel certe ſola humana conjectura: quia religionis approbatio non pertinet ad doctrinam fidei, nec ad mores Eccleſiæ univerſalis, ſed ad particularem vivendi modum cujuſdam familię, & ideo non eſt inconveniens, quod in hac approbatione errare poſſit Pontifex, quia Spiritus ſancti aſſiſtentia ſolum pro univerſali Eccleſia illi promiſſa eſt. Sed nihilominus omnino ſentiendum, & dicendum eſt, non poſſe errare Pontificem in approbatione religionis, quoad judicium de honeſtate, & ſufficientia talis modi vivendi, ut ſit ſtatus perfectionis acquirendæ, ſeu religionis; quidquid ſit de approbatione practica, quoad licentiam, & facultatem introducendi de novo aliquam religionem, & quoad judicium prudentiale, in quo talis conceſſio fundatur. Prior pars eſt, quam nunc intendimus, poteſtque generaliter ſuaderi, quia Pontifex approbando religionem aliquam, quaſi canonizat illam ut ſanctam, & honeſtam, & obligat omnes fideles ad id credendum. Ergo ſicut non poteſt errare in canonizatione alicujus ſancti, ut eſt certum, & idem Cano fatetur lib.5.cap.penul. & tradunt Bellarm.lib.1.de Sanctorum beatitudine c.9. Dried.lib.4.de Dogmat.c.1.& Maſcard. tom.1. de Probat.Concl.262. nu.57. ita neque in confirmatione religionis errare poteſt, & ideo damnatur Wicleph.in Concil. Conſtantien. ſeſſ.8. eo quod religiones approbatas auſus eſt damnare; eadem enim ratio in ſingulis, quæ in omnibus militat. Ideoque Concil. Lateranenſe ſub Innocent.III.c.13. dixit in univerſum, bonam, & piam eſſe religionem authoritate Pontificis confirmatam. Facit etiam decretum Hilarii cum Concil.Romano relatum, 25.q.1.dicens: *Nulli fas ſit Apoſtolica decreta contemnere.* Quod referens S.Thom.Opuſc.19.contra impugnat.Relig.cap.4.col.13 initio in editione Romana ait: *Cum aliqua religio per ſedem Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſte ſe damnabilem oſtendit, qui talem religionem damnare conatur.* Denique ratio eſt, quia Pontifex errare non poteſt in his, quæ ad mores pertinent cum gravi detrimento univerſalis Eccleſiæ: talis autem eſſet prædictus error. Quia licet non tota Eccleſia obſervet modum vivendi unius religionis approbatæ, nihilominus talis religio pro univerſa Eccleſia approbatur, & omnibus fidelibus proponitur, ut via ſecura non ſolum ad ſalutem, ſed etiam ad perfectionem; ergo error in tali approbatione in univerſalis Eccleſiæ perniciem, quantum in ſe eſt, redundaret.

19 Declarabitur hoc amplius diſtinguendo varia judicia particularia, quæ in hac generali approbatione includuntur. Unum eſt, talem modum vivendi ex omni parte honeſtum eſſe, nihilque contra bonos mores includere. Et in hoc certiſſimum eſt, imo de fide eſſe videtur, non poſſe Pontificem errare, approbando religionem, alioquin mala pro bonis approbaret, induceretque fideles in errorem bonis moribus cõtrarium. Quia quod a Pontifice in una religione ut honeſtum approbatur, fieri poteſt a quolibet ſtudioſo fideli, etiamſi talem religionem non profiteatur, ſi aliunde ſtatui ſuo non repugnet. Et ideo, quod pro una religione approbatur, de ſe univerſæ Eccleſiæ proponitur, ut honeſtum, ſive ad credendum, ſive ad operandum: ergo & veritati Eccleſiæ, ejuſque ſanctitati repugnaret talis error. Quo circa ſicut Auguſt. epiſt.118.c.5. dixit: *De eo, quod univerſa Eccleſia facit, quin ita faciendum ſit, diſputare inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe.* Ita nos dicimus, de his, quæ Pontifex in aliqua religione approbat faciẽda, dubitare, an honeſta ſint, inſolẽtiſſimæ inſanię eſſe. Non eſt enim minor authoritas Pontificis approbantis, quam ſit traditionis, ſeu conſuetudinis univerſæ Eccleſiæ. Et hanc partem maxime confirmant omnia ſuperius adducta.

20 Aliud judicium eſt, quo declaratur, talem modum vivendi ſuis votis firmatum, & Pontificia authoritate admiſſum, & cõfirmatum, eſſe verum religioſum ſtatum: & huic etiam judicio non poteſt ſubeſſe falſitas: tum quia, cum requiſita de jure divino ad ſtatum religioſum ſint nota in Eccleſia, non ſolum certo, ſed etiam evidenter conſtare poteſt, an in illo ſtatu reperiantur: tum etiam, quia ea, quæ ex parte Eccleſiæ neceſſaria eſſe poſſunt ad talem ſtatum conſtituendum, ab ipſomet Pontifice in actu exercito (ut ſic dicam) adhibentur, & ideo ex ea parte non poteſt error committi. Tum denique, quia etiam eſſet talis error pernicioſus Eccleſiæ, & bonis moribus contrarius. Ergo Spiritus S. aſſiſtentia ad vitandum hujuſmodi errorem deeſſe non poteſt. Oportet autem advertere, ſermonem eſſe de approbatione religionis, quoad illam rationem, præceptaq; vivendi, quæ Pontifici expreſſe confirmanda proponuntur. Nam, ſi poſtea ſpecialia ſtatuta, & conſtitutiones ab ipſa religione fiant, non habent hunc gradum certitudinis, etiamſi authoritate a Papa conceſſa facta ſint, donec in particulari ipſi innoteſcant, & illa confirmet, quia, ut dixi, aſſiſtentia Spiritus S. non eſt delegabilis; & ideo licet illa commiſſio Papæ valorem, & authoritatem præbeat legibus ad obligandum, ſi honeſtæ ſint, non tamen præbet illam infallibilem directionem in cavendo omni errore, qui in ipſa lege conſtituenda miſceri poteſt, malum, vel inutile, pro bono, & utili præcipiendo.

21 Et hinc ſequitur, in tali approbatione aliud judicium certum includi, nimirum, talem modum vivendi per ſe ſpectatum, & ex vi inſtituti eſſe utilem ad perfectionem acquirendam: nam hoc includitur in eſſentia veri ſtatus religioſi, ut ſupra oſtenſum eſt. Item neceſſe eſt, ut in tali ſtatu ſupponatur præcepta obſervanda, & addantur conſilia, & tollantur impedimenta perfectionis, quantum eſt ex vi ſtatus: ergo non poteſt non eſſe ſtatus perfectionis. Denique eo ipſo, quod approbatur religio, declaratur eſſe opus conſilii talem ſtatum profiteri; ergo contrarius error eſſet valde pernicioſus Eccleſiæ: ideoque etiam in hoc non deeſt Spiritus ſancti aſſiſtentia, ne talis error in Eccleſia introducatur. Dixi autem *ex ſe, & ex vi inſtituti*, quia fieri poteſt, ut per abuſus, & pravos mores per temporis decurſum introductos, talis religio pervenerit ad ſtatum, in quo ad perfectionem plura ſunt impedimenta, quam auxilia, & ideo jam non ſit ad perfectionem conveniens, non tamen ex vi inſtituti approbari, ſed ex adjunctis. Nec inde ſequitur, omnes religiones approbatas eſſe æque perfectas, quia in via perfectionis poteſt magis, & minus reperiri. Et licet religio approbata ſit utilis ad perfectionem aſſequendam, non opus eſt, ut ſit utiliſſima, vel quod ad ſummum gradum perfectionis æque adjuvet, quamvis nulla illum excludat, ut experientia etiam docet: nam fere nulla eſt religio, in qua viri valde perfecti & ſancti inventi non ſint.

22 Ultimum judicium in approbatione religionis incluſum eſſe videtur, quod talis religio ſit tali tempore neceſſaria, vel conveniens Eccleſię Dei: nam approbatio in tali tempore, & cum talibus circumſtantiis fieri debet. Et de deceptione in hoc judicio aliqui non improbant ſententiam Cani, quod de poſſibili poſſet forte tolerari. Tamen Cano non tantum de poſſibili, ſed etiam de facto loquitur, & cum tanta exaggeratione, ut ſic ſcribat: *In hoc ſæculo tam multæ ſunt religiones a ſummo Pontifice confirmatæ, ut, qui eas omnes tueri voluerit, tãquã Eccleſiæ, vel utiles, vel neceſſarias, hic imprudentiæ, ne dicam ſtultitiæ nomine jure optimo ſummis rationibus arguetur.* Ubi tacite, & a fortiori ipſos Pontifices ſummos, qui poſteriores religiones confirmarunt, imprudentiæ, & ſtultitiæ arguit: nam ſi ipſarum defenſores talem notam mereantur, multo magis ipſi conditores, ſeu authores. At hic graviſſimus exceſſus eſt, ne quid majus dicam: nam eſto non habeat Pontifex ſpecialem Spiritus S. aſſiſtentiam, ut in hoc etiam non erret, quod non ſolum incertum eſt, ſed etiam contrarium eſt forte magis pium: nihilominus ſemper pro ipſo Pontificis judicio præſumendum eſt, ubi aliud evidenter nõ conſtat: tum quia de quolibet Principe, vel ſuperiore ita debent ſubditi cogitare, juxta regulam Auguſt. lib.22. contra Fauſtum c.34.35. Et refertur in c.*quid culpatur*, 23.q.1. & ſumitur ex c.*ad aures* de temp.ord. & ex Nicolao Papa in epiſt.ad Nicolaum Imperatorem. Tum etiam, quia in Pontifice eſt multo major, & ſpecialiſſima ratio, quę his verbis declaratur in c.1.d.40. *Quis ſanctum dubitet eſſe, quem apex tãtæ dignitatis attollit? In quo ſi deſunt bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ a loci prædeceſſore præſtantur. Aut enim claros ad hæc faſtigia eligit, aut qui eriguntur, illuſtrat.* Utiq; majoribus auxiliis, & illuminationibus illum adjuvando. Tum deniq; quia hæc negotia non ſine magna conſultatione, & matura cõſideratione expediri ſolent, & ideo cũ error, aut nimietas nõ poſſit evidenter oſtendi, nõ ſine audacia pręſumitur.

23 Accedit, quod ſi unaquæque religio in ſe non habet,

bet, unde reprobetur, non apparet, cur propter aliarum conſortium reprobanda, aut non admittenda fuiſſet. Nam ex multitudine,& varietate bonorum multorum, nullum eorum minuitur, imo tunc extenſive creſcunt bona, quæ ſunt media ad perfectionem conſequendam utilia. Deinde ex hac religionum multiplicatione non ſequitur illa confuſio in Eccleſia, quam vitare voluit Lateran.Conc. quin potius ideo ibi requiſita eſt approbatio,ne illa confuſio ex nimia multitudine religionum oriretur.Unde ipſammet approbationem reputavit Cõcilium fore medium ſufficiens ad illam confuſionem vitandam, quia ſi approbatio non eſſet neceſſaria,& multiplicatio ſine ullo delectu, vel diſcretione fieret,& fideles confunderentur, neſcientes diſtinguere pretioſum a vili,& periculis exponerentur;hæc autem per approbationem, moraliter loquendo evitantur. Et hoc ipſum ſenſit Conc. Lugdunenſe, reprobando ſolos ordines introductos poſt Concil. Lateran. cum illa limitatione: *Qui nullam approbationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt.* Eſt ergo vera,& ſolida ſecunda differentia inter Epiſcopalem, & Pontificiam approbationem aſſignata.

Tertium diſcrimẽ. Hæc poteſtas eſt in Pontifice immediate de jure divino,nõ ita in Epiſcopis.

24 Præter has vero poſſunt aliæ notari, quæ ad materiam magis declarandam, & conſummandam deſervient.Tertia ergo ſit,quod in Pontifice eſt hæc poteſtas immediate de jure divino,ut eſt per ſe clarũ;in Epiſcopis vero,vel non eſt ex jure divino, ſed olim ex inſtitutione Apoſtolica, præſertim Petri in ipſa diſtributione Epiſcopatuum, hæc poteſtas commiſſa fuit Epiſcopis,& per ſequentes Pontifices limitata non eſt uſque ad Innoc. III.vel certe, ſi Epiſcopis ex jure divino competebat, cũ dependentia a Chriſti Vicario data eſt, quæ controverſia generalis eſt,& ideo circa illam non immoramur.

Quartum diſcrimẽ. Eſt immutabilis in Pontifice per hominem, in Epiſcopis eſt dependens a Põtifice, a quo limitari, vel auferri poteſt.

25 Addimus tamen quartam differentiam, quæ ad rem maxime pertinet,quod in Pontifice eſt hæc poteſtas immutabilis per hominem,quia a nullo,præter Chriſtũ, pendet:&ideo nec tolli,nec diminui,ſeu limitari poteſt: in Epiſcopo autem eſt cum dependentia a ſummo Pontifice,a quo limitari,vel etiam auferri poteſt.Ut jam factum eſt in Conc.Lateran.in d.cap.ult.de Relig.domib. ubi notat Panorm.poſt illam prohibitionem, non poſſe Epiſcopum contra tenorem illius facere, quia non poteſt in lege Concilii univerſalis diſpenſare, quod in aliis caſibus reſervatis videre licet: nam per reſervationem tollitur ab Epiſcopo poteſtas diſpenſandi, vel abſolvendi in tali caſu. Sic ergo per illam legem hanc approbationem ſibi Papa reſervavit,& conſequenter illam inferioribus abſtulit. Unde inferunt aliqui differentiam aliam,dicentes hanc poteſtatem in ſolo Papa eſſe,& fuiſſe ordinariam, in aliis vero Epiſcopis fuiſſe delegatam. Sed non eſt neceſſaria illatio,quia omnis juriſdictio cõveniens Epiſcopo ex vi ſui muneris, ſine poſitiva conceſſione, cum ſola non prohibitione, ſeu reſervatione, convenit illi, tanquam ordinaria, ut conſtat de diſpenſatione votorum,& ſimilibus.Et ratio eſt,quia illa dicitur juriſdictio ordinaria, quæ convenit ex vi muneris, & dignitatis,etiamſi per reſervationem limitari poſſit; talis autem eſt hæc poteſtas,ut ex dictis patet:nec reſervatio eſt ſignum delegationis, ut per ſe notum eſt.

Quintum diſcrimẽ. Pontifex poteſt approbare religionẽ ſolennizando vota, non ita Epiſcopus

26 Quinta differentia poteſt addi, quod Pontifex approbare poteſt religionem ſolennizando vota: ut eſt certum ex cap. unic. de voto in 6. & ſupra dictum eſt; Epiſcopus vero non videtur poſſe ſolennizare vota, ac proinde nec approbare religionis ſtatum, niſi ut ex votis ſimplicibus conſtantem. Duplex autem ratio hujus poſterioris partis reddi poteſt. Una eſt, quia poteſtas inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequens videtur excedere particularem, & limitatam juriſdictionem Epiſcopalem. Quod in primis colligitur ex d. cap.unic. de voto in 6. quod requirit, religionem eſſe per ſedem Apoſtolicam approbatam, ut votum caſtitatis religioſæ ſit ſolenne, utique quoad illum effectum. Ratio etiam reddi poteſt, quia irritare matrimonium eſt res graviſſima,& ideo ex natura rei videtur Pontifici reſervata:juxta regulam cap.1.*minores*, de Baptiſmo dicentis, majores cauſas ad Romanum Pontificem ſpecialiter pertinere, eo vel maxime,quod non videtur fieri poſſe, ut perſona ſit inhabilis ad contrahendum matrimonium in uno Epiſcopatu, & non in alio: Epiſcopus autem non poteſt inhabilitare perſonam pro univerſa Eccleſia, cum limitatam habeat juriſdictionem. Ergo non poteſt ſolennizare votum caſtitatis quoad hunc effectum. Multo vero minus videtur poſſe dare illi vim ad dirimendum matrimonium jam contractum, quia hoc multo difficilius eſſe videtur, propter præjudicium tertii, & propter naturalem indiſſolubilitatem vinculi matrimonii, & quia talis poteſtas non ſpectat ad ordinarium regimen animarum,& ideo non convenit Epiſcopo ex vi ſui muneris, etiamſi non prohibeatur, ſed ut illam habeat, neceſſe eſt, ut ei ſpecialiter delegetur.De cæteris autem votis paupertatis,& obedientiæ, prior ratio cum proportione procedit. Poteſtque hæc ratio confirmari, quia Epiſcopus non poteſt irritare vota antecedenter,id eſt,hanc vel illam conditionem voto apponere, ſine qua validum non ſit, cum aliàs illa conditio non eſſet ex natura rei ad valorem voti neceſſaria, quia hujuſmodi irritatio præſertim in obligatione, ſeu quaſi contractu cum Deo ipſo eſt res valde ardua,& actus ſupremæ poteſtatis: ergo ſimiliter ſolennizare vota, & tribuere illis poteſtatem irritandi, particularis Epiſcopi vires excedit.

27 Altera ratio, ob quam videtur, Epiſcopum non habere poteſtatem ſolennizandi vota, eſt,quia non poteſt efficere, ut vinculum religionis ſit abſolute perpetuum, & irrevocabile ex utraque parte,religionis, ſcil. & religioſi. Sicut non poſſet Epiſcopus facere vinculũ matrimonii rati indiſſolubile, niſi ex natura ſua hujuſmodi eſſet; quia cum ille contractus voluntarius ſit,nõ poteſt Epiſcopus illi majorem obligationem addere, quam per voluntatem contrahentium naturaliter habebat:nam illud ſolum ſummo Principi convenire poteſt. Sic ergo, cum vinculum inter religionem, & religioſum, non ita ſit perpetuum, & indiſſolubile ex natura ſua,quin per voluntatem religionis,vel ſaltem utriuſque partis diſſolvi poſſit,non poteſt Epiſcopus ſua ordinaria poteſtate illi addere indiſſolubilitatem,ſed ad ſummum hoc tribui poteſt Pontifici ob ſupremam poteſtatem. Ergo ex hac etiam parte non poterat Epiſcopus ſolennizare vota, cum illa conditio ad ſolennitatem votorum, neceſſaria ſit, ut ſupra vidimus. Quod ſi vera eſt hæc pars, optime juxta illam probatur, ac veriſimile ſit, antiquas religiones, antequam a Pontificibus ſpecialiter approbarentur, non habuiſſe vota ſolennia, nec irritaſſe matrimonia, vel alios contractus, nec vinculum abſolute perpetuum induxiſſe, ut ſupra tetigimus, & in ſequentibus ex profeſſo tractandum eſt.

An Epiſcopus in ſua diœceſi poſſit inducere impedimenta irritantia matrimonium, ſi non prohibeatur.

28 Verumtamen hæc differentia ex hac poſteriori parte incerta eſt,licet ſit probabilis. Pendet enim ex illa quæſtione, an Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſint inducere impedimenta irritantia matrimonium ſine Pontificis authoritate, niſi prohibeantur. Nam, ſi id poſſunt, conſequenter etiam poterunt ſolennizare vota, quoad vim illam moralem inhabilitandi perſonam, ſeu, quod idem eſt, irritandi actus, vel contractus voto contrarios; eſt enim eadem ratio, ut per ſe patet. Quod autem id poſſint Epiſcopi ex vi ſui muneris, affirmat Sancius lib.7.de matrim.diſp.1.in fin.Fundatur vero in ſolo illo principio,quod Epiſcopus poteſt in ſuo Epiſcopatu,quidquid Pontifex poteſt in univerſa Eccleſia, niſi prohibitus ſit. Unde, quamvis fateatur cum communi Doctorum, quos citat, Epiſcopus de facto non habere hanc poteſtatem, dicit, hoc inde provenire, quod Papa ſibi reſervavit. Si vero inſtes, de tali reſervatione nullo jure canonico conſtare. Reſpondet, univerſali conſuedine fuiſſe introductum, ſicut de diſpenſatione in votis reſervatis dici ſolet. Juxta hanc ergo doctrinam ruit prior ratio in contrarium inducta.

29 Et ad poſteriorem conſequenter dici poterit, etiam poſſe Epiſcopum inſtituere in ſua diœceſi,ut vinculum religionis ſit abſolute perpetuum, & irrevocabile ex utraque parte,quia quando Epiſcopus approbat religionem, conſequenter dat illi poteſtatem admittendi vota, & traditionem nomine Dei: ergo poteſt dare illi hanc poteſtatem cum tali modo, & conditione, ut ipſe etiam Prælatus obligetur ſubdito ad non revocandum contractum, quod ſatis eſt, ut ſaltem non conſentiente religioſo, non poſſit religio vinculum illud diſſolvere, Ulterius vero etiam facere poterit Epiſcopus, ut nec per mutuum conſenſum poſſint vinculum tollere, nam ſicut illa traditio non acceptatur, niſi per ſpecialem perſonam datam ad id faciendum vice Dei, ita non poterit

terit revocari, niſi per ſimilem, ſeu proportionalem poteſtatem. Poteſt autem Epiſcopus concedere poteſtatem religionis ad acceptandum, non tamen ad dimittendum, ſicut nunc facit Papa: ergo eſſet tunc vinculum perpetuum, ſicut eſt nunc. Denique etiam tunc poſſet Epiſcopus, non tantum religionem non approbare, ſed etiam ita illam prohibere, ut non poſſet valide fieri, negando utique poteſtatem acceptandi traditionem religioſam, ſine qua non ſubſiſtit religio Eccleſiaſtica, ut ſupra dictum eſt. Ergo etiam poſſet e contrario ita acceptare traditionem, ut vinculum eſſet indiſſolubile, ſaltem ſecluſa diſpenſatione. Itaque hoc modo facile defendi poteſt, poſſe Epiſcopum ſolennizare vota, & profeſſionem religioſam in ſua diœceſi, niſi ſit reſervatum, ſicut nunc eſt. An vero ſemper fuerit, incertum eſt: & ideo etiam ex hoc capite certo ſciri non poteſt, qualis fuerit in hac parte uſus antiquus. Nunc ergo nihil in hoc abſolute definio, quia pendet ex illo principio de poteſtate, quam habet Epiſcopus ad inducenda impedimenta irritantia matrimonium, quam in alium proprium locum ex profeſſo tractandam differo.

30 Sexta, & ultima differentia conducens ad intelligentiam juris, eſt, ſolum Papam poſſe ſimpliciter approbare religionem, Epiſcopos vero tantum ſecundum quid. Excluſiva quoad partem affirmantem per ſe clara eſt de Pontifice, ut ex dictis conſtat. Probatur ergo quoad alteram partem de Epiſcopis, quia eorum approbatio plures habet limitationes, ob quas merito dicitur ſecundum quid. Prima eſt, quia non ſufficit pro tota Eccleſia, ſed pro una tantum diœceſi. Secunda eſt, quia prout eſt approbatio judicativa, & declarativa veritatis, ſeu veræ ſanctitatis, non eſt infallibilis, ſed per humanam conjecturam, vel prudentiam fit. Tertia, quia etiam prout eſt practica, & quaſi effectiva talis ſtatus, non eſt omnino firma, ſed a ſuperiori poteſtate revocari poteſt. Et hinc colligere poſſumus, quoties in jure Canonico ad veritatem religionis poſtulatur approbatio, abſolute ſic appellata, & ſine ullo addito, ſermonem eſſe de approbatione Pontificia. Exemplum optimum eſt in illo cap. ult. de Relig. domib. ubi ſolum præcipitur, ne quis inducat religionem præter approbatas: vel, ut qui religioſus fieri voluerit, unam de approbatis aſſumat. Et nihilominus certum eſt, ibi requiri approbationem Pontificiam. Nam ejus neceſſitas per illum textum inducta primum eſt. Et ſimiliter in cap. unic. eod. tit. in 6. prius improbantur religiones novæ, quæ approbationem non meruerunt; & poſtea revocantur, quæ confirmationem ſedis Apoſtolicæ non meruerunt. Unde conſtat per approbationem prius abſolute dictam, confirmationem ſedis Apoſtolicæ poſtea explicari. Et ratio etiam hoc ſuadet: tum quia, cum in jure leges ſint univerſales, vel Pontificiæ, vel Conciliares a Pontificibus confirmatæ, non ſolent vocare approbationem ſimpliciter, niſi quæ eadem Pontificia authoritate facta eſt: tum etiam quia approbatio non omnino certa, nec univerſalis, nomen approbationis ſimpliciter non meretur.

Ultimum diſcrimen. Papa approbare poteſt ſimpliciter, Epiſcopus ſecundum quid.

CAPUT XVIII.

Utrum poteſtas juriſdictionis ad ſtatum religioſum, vel in illo ſimpliciter neceſſaria ſit.

1 IN hoc capite non intendimus novam aliquam cōditionem ad ſtatum religioſum neceſſariam adjungere, vel invenire, ſed tractatam in capitibus proxime præcedentibus amplius explicare: quod neceſſarium judicavimus propter novum modum loquendi aliquorum Theologorum, quem ſtatim expendemus. Ut autem punctum breviter attingamus, ſupponimus, tribus modis poſſe in hoc negotio juriſdictionem requiri. Primo ad inſtituendam ipſam religionem. Secundo ad cōſtituendos ipſos religioſos in tali ſtatu. Tertio ad regimen ipſius religionis. De primo modo, ſeu uſu juriſdictionis non dubitamus, quia reſolutio ex præcedentibus capitibus conſtat, tunc enim inſtituitur religio, cum approbatur, & confirmatur: nam licet præcedere debeat inventio, & quaſi ordinatio inſtituti, in quod cadere debet approbatio: illa prior eſt quaſi præparatio, & diſpoſitio materiæ, ad quam non eſt neceſſaria juriſdictio, quia per illam actionem nec jus dicitur, nec lex fertur, vel aliqua actio ſuperioris exercetur. Solum ergo ad tam excellens opus in primis neceſſaria eſt divina vocatio, inſpiratio, & illuminatio, & deinde experientia, prudentia, & non modica ſapientia, & ante omnia maxima vitæ ſanctitas. At vero approbatio eſt veluti formæ inductio, ac ſubinde eſt veluti religionis, ſeu communis ſtatus cujuſdam religioſi effectio, ſeu creatio. Et ad illum actum ſine dubio requiritur poteſtas juriſdictionis ſpiritualis; quia illa eſt veluti quædam ſententia declaratoria, ſecum afferens executionem, dando illi inſtituto ſtatum veræ religionis, & illius corpori, ac perſonis ejus poteſtatem, vel facultates neceſſarias ad illum ſtatum inchoandum, propagandum, & conſervandum, ut in ſuperioribus tactum eſt, ubi hac ratione diximus, poteſtatem approbandi religionem tantum eſſe in Paſtoribus Eccleſiæ, ac ſubinde ad poteſtatem Pontificiam pertinere: unde cum non pertineat ad poteſtatem ordinis, ad poteſtatem juriſdictionis pertinere neceſſarium eſt. Denique inde fit, ut hæc poteſtas, ut eſt in Epiſcopis, a ſummo Pontifice pendeat, ideoque ab ipſo per reſervationem actus ejus auferri poſſit.

Tribus modis poteſt juriſdictio requiri ad ſtatum religioſum.

2 In ſecundo puncto etiam ſupponimus, juriſdictionem eſſe neceſſariam in acceptante vota, ſeu profeſſionem. Certum eſt enim profeſſionem religioſam non eſſe validam, niſi ab habente poteſtatem acceptetur. Ut ſumunt omnes Doctores ex cap. *ad Apoſtolicam*, de Regul. ibi. *Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente monaſtica*; & infra: *Ideoque obligatur per profeſſionem emiſſam pariter, & acceptam*. Idem ſumitur ex c. *porrectum*, eod. titul. ibi. *Ex quo a convertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate*; unde colligunt ſpecialem poteſtatem eſſe neceſſariam ad acceptandum aliquem in religioſum. Dubitant vero, apud quem ſit hæc poteſtas, & quomodo ſit exercenda, quod infra ſuo loco tractabitur, nunc enim neceſſarium non eſt. Poteſtas autem illa ſpecialis eſt, & poteſtati conferendi beneficia comparatur a Panorm. ibi, quem imitatur Sylv. verb. *Religio*, 3. q. 13. & 14. Gemin. autem in c. *conſtitutione*, de Regul. in 6. vocat illam poteſtatem incorporandi aliquem in Religionem, ſine qua, vel ordinaria, vel delegata, ſeu commiſſaria, non poteſt aliquis verus religioſus conſtitui: at illa merito dici poteſt poteſtas juriſdictionis late ſaltem loquendo, quatenus omnis poteſtas gubernativa, vel adminiſtrationis, juriſdictionis dici poteſt, quomodo poteſtas juriſdictionis ſpiritualis adæquate condiſtinguitur a poteſtate ordinis. In hoc ergo ſenſu recte dicitur neceſſaria juriſdictio ad conſtituendum aliquem religioſum. Et ita infra oſtendemus, nunquam fuiſſe in Eccleſia factos religioſos, niſi admiſſos per Epiſcopos, vel per aliquos ab illis, vel a ſummo Pontifice poteſtatem habentes. Nec de hoc puncto plura hoc loco dicere neceſſe eſt.

3 Quæſtio ergo principaliter proponitur in tertio ſenſu, an ſcilicet, in ſtatu religioſo neceſſaria ſit peculiaris juriſdictio Prælati in ſubditos, qui veri religioſi cenſendi ſint? In quo puncto P. Vaſq. t. 2. diſp. 165. c. 4. pro comperto habet, neminem poſſe eſſe vere religioſum, niſi conſtitutus ſit ſub alterius juriſdictione, & poteſtate, eandemque ſententiam aſſerit Baſil. Ponce d. q. 3. ex Variis, c. 5. in diverſo tamen ſenſu, & ex contrario fundamēto. Hic enim author per juriſdictionem intelligit poteſtatem gubernativam neceſſariam in Prælato Religionis ex vi profeſſionis per ſe, ac præciſe ſpectatę. Unde ſic in virtute colligit. Nemo conſtituitur religioſus, niſi ſe donet religioni, & ex vi talis donationis ipſe trāſeat in jus religionis; ergo ex tali donatione oritur propria, & peculiaris juriſdictio Prælati religionis in religioſum. Hæc ergo juriſdictio neceſſaria omnino eſt in religioſo ſtatu. Confirmat, quia Prælatus religionis habet ſpecialem poteſtatem, per quam vota ſubditorum irritare valet. Hęc autem non eſt, niſi poteſtas juriſdictionis, quam per donationem religioſi a ſe acceptatam acquirit. Loquendo autem de propria juriſdictione Eccleſiaſtica, quæ a Pontifice, vel Epiſcopo manet, ſiique propria poteſtas ligandi, & ſolvendi in foro exteriori per proprias leges, & cenſuras, vel alias pœnas, fatetur ille author non eſſe talem juriſdictionem de neceſſitate intrinſeca ſtatus religioſi; ſed eſſe extrinſecam, & ſuperadditam illi ſtatui, vel a Pontifice, vel immediate a Deo.

Quæſtio excitatur in tertio ſenſu, an ſit neceſſaria peculiaris juriſdictio Prælati in ſubditos. Affirmant aliqui.

4 At vero alius author e contrario putat de intrinſeca ratione religioſi ſtatus eſſe, ut in eo Pręlatus habeat juriſdictionem in ſubditos; quę non ab ipſis ſubditis, ſed

Vaſq. requirit poteſtatem a Pontifice manantē.

a Pontifice manet. Fundamentum ejus eſt, quia ſola vota facta in manibus Prælati cum promiſſione obedientiæ non ſufficiunt aliquem religioſum conſtituere, niſi fiant juxta aliquod inſtitutum, per quod aliqua juriſdictio in ſubditos Prælato data ſit, ita ut poſſit illos punire, & ad vota, inſtitutumque ſervandum cogere. Hæc autem juriſdictio non poteſt competere Prælato religionis, niſi a Pontifice vel Epiſcopis manet; ergo. Majorem ſupponit, ut manifeſtam ex communi ſenſu omnium: & fortaſſe, quia ſine tali juriſdictione non poſſet nervus diſciplinæ in tali ſtatu ſubſiſtere, quod eſt contra finem illius ſtatus, ac ſubinde contra ſubſtantiam illius. Minor autem probatur ab inconvenienti, quia aliàs poſſet aliquis conſtitui religioſus per tria vota privatim facta, quod eſt abſurdum, & contra omnium ſententiā. Deinde probat a priori, quia ſicut Reſpublica civilis, poſtquam omnem ſuam poteſtatem in Regem tranſtulit, non poteſt alteri Principi juriſdictionem conferre, nec etiam pars reipublicæ, vel civitas, vel collegium aliquod, quod ſit pars illius Reipublicæ, poteſt aliquem ſuperiorem ſibi præponere cum vera poteſtate juriſdictionis, quam in ipſos exercere valeat, quia jam tota eſt in Principem tranſlata; ita in Chriſti Eccleſia, cum tota juriſdictio ſpiritualis vicario Chriſti ab ipſo data ſit, ut inde in alios Paſtores deſcendat, non poteſt ulla congregatio privata Prælatum cum vera juriſdictione ſua authoritate, & voluntate ſibi proponere: neque ulla perſona particularis per quamvis promiſſionem, votum, aut traditionem ſui alicui perſonæ, aut communitati factā, & ab ea acceptatam, poteſt illi in ſeipſum veram juriſdictionem ſpiritualem præbere; ergo neceſſaria eſt juriſdictio, quæ a Pontifice dependeat, vel in ipſo ſit, & peculiari modo religioſum ſtatum ſibi habeat ſubjectum. Quam rationem late dictus author proſequitur, & addit confirmationem ſumptam ex poteſtate irritandi vota, quæ in religioſis Prælatis exiſtit. Nam illa non eſt a poteſtate dominativa, ut quidam dicunt: nam hæc nulla eſt in hujuſmodi prælatis; ergo eſt ex ſpeciali juriſdictione in ipſis. Antecedens probatur, quia prælatus non habet aliquod genus dominii in religioſum, niſi quatenus poteſt illi præcipere, & ad obſervationem regulæ cogere, quod ſunt actus juriſdictionis, non dominii.

Quid intelligatur nomine juriſdictionis, & poteſtatis dominativæ.

5 Ne fortaſſe ſit de modo loquendi contentio, ſupponere oportet, quid nomine juriſdictionis, & poteſtatis dominativæ ſignificetur. Ut enim hæc duo diſtinguantur, oportet animadvertere nomine juriſdictionis in præſenti ſignificari poteſtatem ſpiritualem ad claves Eccleſiæ pertinentem, & conſequenter a Chriſto domino datam, vel derivatam, medio vicario ſuo, vel aliis Epiſcopis. Per poteſtatem autem dominativam intelligi oportet jus acquiſitum religioni, & prælatis ejus ad imperandum religioſis, & utendum operib. eorum, prout convenieus judicaverint. Quæ poteſtas, ſi in religione reperitur, non pertinet ad claves, nec a Chriſto deſcendit per ſpecialem donationem Eccleſiæ factam, ſed orta eſt radicaliter a voluntate profitentium talem regulam, & ſe donantium religioni cum promiſſione, & obligatione obediendi ſecundum illam. Unde manifeſtum eſt talem poteſtatem, ſi eſt, diſtinctam eſſe a poteſtate clavium, & conſequenter a juriſdictione proprie dicta, & explicata, quamvis improprie, & abuſive loquendo vocari poſſit juriſdictio, extendendo hanc vocem ad omnem poteſtatem imperandi, & cogendi, quam habet pater in filium, & dominus in ſervum; qui abuſus vocis cavendus eſt, tum quia inducit ambiguitatem, & confuſionem, ac diſſenſionem in verbis, tum etiam, quia neq; in jure canonico, nec in civili dicitur juriſdictio, niſi poteſtas publica, & politica, quæ a Principe, vel republica manavit. Deinde, quoniam hæc quæſtio maxime locum habet in religione proprie ſumpta ſecundum communem uſum pro communitate religioſa, adverto, poſſe talem religionem conſiderari dupliciter; primo, ut conſtat ex ſolis religioſis cum proprio prælato ejuſdem religionis, ut Abbate, Priori, vel alio ſimili: ſecundo, ut includit ſuperiorem Prælatum quaſi extrinſecum, ut eſt nunc Papa reſpectu omnium religionum exemptarum, & olim erant Epiſcopi reſpectu monaſteriorum ſuæ diœceſis, & nunc ſunt in aliquibus monaſteriis monialium ſibi ſubjectis.

1. Aſſert.

6 Dico ergo primo, In ſtatu religioſo neceſſaria eſt in Prælato poteſtas gubernativa monaſterii, & ſuo modo dominativa ſingulorum religioſorum, diſtincta a poteſtate juriſdictionis, & ab ea ſeparabilis. Hæc aſſertio videtur clara ex fundamento prioris ſententiæ, & ex omnibus ſupradictis de traditione, quam profeſſio religioſa includit, quamque omnes admittunt, ut ſupra dixi, quia per illam traditionem aliquod jus transfertur in religionem; ergo illud jus diſtinctum eſt a juriſdictione, quam Chriſtus dedit, vel ejus vicarii conferre poſſunt. Uſus autem illius juris eſt gubernatio perſonæ religioſi, ſeu applicatio illius ad hęc, vel illa opera, cum efficacia moraliter requiſita ad bonum religionis, & religioſi. Ergo illud jus eſt quædam poteſtas gubernativa religioſi diſtincta a propria juriſdictione. Secundo: ſtatus religionis eſt ſtatus ſervitutis diſtinctus a ſtatu ſubjectionis, quem ex vi Eccleſiaſticæ juriſdictionis omnes habent fideles. Ergo illi ſervituti reſpondet poteſtas peculiaris dominativa a propria juriſdictione diſtincta, imo & ſeparabilis ab illa, ut ex ſequenti aſſertione patebit. Nunc argumentor tertio, ex poteſtate Prælati religionis ad irritanda vota religioſorum: nam illa irritatio non fit ex juriſdictione; ergo eſt ex poteſtate dominativa. Conſequentia evidens eſt, quia non poteſt aliud genus poteſtatis cogitari, nec hactenus inventum eſt. Antecedens vero communiter receptum eſt. Duplex enim modus irritandi vota diſtinguitur a Doctoribus: unus eſt indirectus ex parte materiæ voti, quæ ſubeſt voluntati Prælati: alius modus eſt directus, tollendo ſimpliciter vinculum voti ex parte voluntatis ipſius voventis, quæ eſt impotens ad ſe firmiter obligandum. Et prior quidem modus evidenter naſcitur non ex juriſdictione, ſed ex particulari jure circa materiam voti a religioſo emiſſi, quod jus eſt vel ex traditione, vel ex voto obedientiæ, ut patet a ſimili in ſervo, cujus vota irritat dominus ex parte materiæ, non ob juriſdictionem, ſed ob dominium; idemque eſt de patre in filium, quoad vota realia, vel repugnantia obedientiæ ſibi debitæ.

In ſtatu religioſo requiritur in Prelato poteſtas gubernativa, a juriſdictione diſtincta, & ſeparabilis.

Idem dicendum de directa, ſi datur in Prælato.

7 De alio vero modo directæ irritationis eſt controverſia, an cadat ſub Prælati poteſtatem? Qui tamen illum admittunt non in juriſdictione, ſed in poteſtate dominativa illum fundant, id eſt, in pacto inter religionem, & religioſum; & in modo tradendi ſe, ſuamque voluntatem religioni, & Prælatis ejus; ut dixi ſupra, explicando ſolennitatem voti obedientię, in 2. tom. de Relig. lib. 6. de Voto c. 7. Et ex ibi dictis confirmatur; quia hæc poteſtas non poteſt eſſe ex juriſdictione manante a Prælatis Eccleſiæ, quia nemo dat, quod non habet. At vero Epiſcopus, vel etiam Pontifex ex vi ſolius juriſdictionis, non poteſt hoc modo irritare vota fidelium; ergo nec Prælato Religionis juriſdictionem ad illa irritanda dare potuit. Reſpondent, quamvis Pontifex non habeat poteſtatem ad irritanda vota fidelium, qui ei ſpecialem obedientiam non voverunt; nihilominus in eos, quod hanc obedientiam ipſi Pontifici voverunt, & ipſe acceptavit, eoſq; in ſuam peculiarem protectionem ſuſcepit, ut ſunt omnes religioſi, ſpecialem juriſdictionem exercere poſſe, ideoque poſſe eorum vota irritare; & ita potuiſſe illam Prælatis religionum communicare. Sed contra hoc eſt, quia etiam in ipſo Pontifice irritatio votorum religioſorum non eſt actus juriſdictionis, ſed ejuſdem dominii religioſi, quod altiori modo eſt in Pontifice, tanquam in ſupremo Prælato. Nam ſi eſſet actus juriſdictionis, requireret cauſam, & non diſtingueretur a diſpenſatione: ut in d. lib. 6. de Vot. cap. 1. & ſeqq. uſque ad 7. late dixi. Unde non ſufficit ſpecialis juriſdictio Pontifici in aliquem, ut poſſit illius vota irritare. Nam licet ſpecialiorem juriſdictionem in Clericos, vel Epiſcopos habeat, nihilominus non poteſt vota illorum irritare, niſi quando eorum vota ex parte materiæ pendent ex libera Pontificis voluntate (ut ibidem dixi,) atque hoc magis ex ſeq. aſſertione confirmabitur.

2. Aſſert. Prædicta poteſtas ſola ſufficit ad conſtituendū verum ſtatum religioſum.

8 Dico ſecundo. Hæc poteſtas quaſi dominativa, & domeſtica, ut ſic dicam, ſeu œconomica, ſine alia propria ſpirituali juriſdictione, quæ ſit in Abbate, Priori, vel alio ſimili Prælato proprio, & immediato religioſi conventus, ſufficiens eſt ad verum ſtatum religioſum conſtituendum. Hanc aſſertionem mihi probat ſufficienter argumentum ſumptum ex monaſteriis monacharum; in eis enim Abbatiſſa non habet juriſdictionem ſpiritualem (ut eſt communis ſententia, & doctri-

na;)

na,) & multo minus habet civilem, ſeu temporalem, ut eſt per ſe notum, quia a nullo Principe ſęculari illam acceperunt, & nihilominus Moniales illi ſubjiciuntur, ut matri, tenenturque illi parere ſecundum regulam, quam ſunt profeſſæ. Et hæc poteſtas ex parte Abbatiſſæ, & ſubjectio ex parte aliarum ſufficit ad veram religionem in tali ſtatu conſtituendam. Ergo propria juriſdictio extrinſeca (ut ita dicam) exiſtens intra congregationem religioſam in proprio ejus Prælato, ad ſubſtantiam religionis non pertinet. Idem argumentum ſumi poteſt ex antiquis monaſteriis monachorum. Nam veriſimile eſt, inſtituta fuiſſe ſine ſpeciali juriſdictione, quæ Præfectis talium monaſteriorum communicata fuiſſet. Tum, quia communiter tunc monachi, etiam Abbates, non erant clerici, ut etiam de S. Benedicto affirmat Bonaventura in expoſitione ſuæ regulę cap. 7. & ita veriſimile eſt, non fuiſſe illis aliquam ſpiritualem juriſdictionem communicatam. Tum quia de hac re nulla mentio eſt in hiſtoriis, nec talis juriſdictionis effectus peculiares legimus; quia nec voluntariam juriſdictionem exercuiſſe legimus, diſpenſando in præceptis Eccleſiæ, vel in votis, nec etiam involuntariam, ferendo cenſuras. Nam excommunicationes quædam, quæ in regula Benedicti leguntur, non erant cenſuræ propriæ, ſed corporales pœnæ, & quaſi exilia quædam, aut ſeparationes, vel domeſticæ incarcerationes.

Reſponſio Vaſquez.

9 Reſpondet P. Vaſquez, quamvis in his Prælatis non ſit neceſſaria integra juriſdictio, quæ ad cenſuras ſe extendat, nihilominus ſine aliqua juriſdictione coactiva eſſe non poſſe, quia ſine illa non poteſt hominum cōgregatio ſufficienter gubernari. Et ita videmus etiam Abbatiſſas poſſe punire ſubditas propter Regulæ tranſgreſſionem, & eas cogere ad regulæ obſervationem, quod ſine aliqua juriſdictione facere non poſſent. Sed contra hoc eſt, quia non omnis coactio, & punitio eſt actus propriæ juriſdictionis: nam Dominus poteſt punire ſervum, & illum cogere ad ſervanda mandata ab ipſo præſcripta, nec ad hoc indiget juriſdictione, ſed dominio. Et pater caſtigat filium, & mater filiam, ac denique in domeſtico, ſeu œconomico regimine etiam eſt ſuo modo poteſtas directiva, & coactiva, quæ per ſe ſpectata non eſt poteſtas juriſdictionis, ſed paterna, vel dominativa appellari poteſt. Hæc ergo in ordine ſpiritualium poteſtatum, etiam invenitur, & per ſe ſufficit in religioſa familia ad directionem, & coactionem, quaſi paternam, ut convenienter gubernari valeat. Nam ſi major ſit neceſſaria coactio, vel punitio, poterit per aliam majorem, & quaſi extrinſecam, (ut ſic dicam) poteſtatem provideri, ut mox dicam.

Declaratur magis hæc doctrina.

10 Et declaratur amplius hæc doctrina: nam licet in Eccleſia, vel in Republica, vel regno, poſtquam ſuprema poteſtas juriſdictionis uni Principi, vel ſupremo gubernatori data eſt, non poſſint ſubditi per voluntaria pacta, vel ſocietates voluntarie initas aliquem ſibi ſuperiorem cum propria juriſdictione præficere; nihilominus mediante matrimonio uxor ſubjicitur viro, & vir ſpecialē in uxorem poteſtatem habet, & pater in filium, & dominus in ſervos, & famulos ſine diminutione, vel præjudicio juriſdictionis Principis. Et tandem, ratione mediante, alio pacto poſſunt plures cives, ſeu particulares perſonæ in Collegium aliquod ſociari, & propriū, ſeu quaſi domeſticum gubernatorem ſibi deligere, cui ex promiſſione, & pacto parere teneantur, ſive præcipiat, ſive mulctam aliquam imponat, vel coactionem moderatam, & privatæ familiæ proportionatam faciat. Nam totum eſt conſentaneum rationi naturali, & non derogat ſupremæ juriſdictioni Principis, & ideo per ſe licitum eſt, niſi prohibeatur. Sicut jure civili pia collegia licita erant, etiamſi non eſſent ſpecialiter approbata. Sic ergo ſtatus religioſus poteſt ſufficienter conſtitui in ſimili congregatione, in qua proprius religioſus Prælatus habeat poteſtatem præcipiendi ſubditis abſque propria juriſdictione ex poteſtate paterna ſpirituali, accepta ex voluntario pacto, & traditione acceptata, & per votum obedientiæ confirmata. Et inde etiam conſequenter habebit poteſtatem coercendi ſubditos, & puniendi pœna regulari, & moderata, quæ ad ordinarium regimen unius familiæ ſufficiat. Igitur poteſtas propria juriſdictionis non eſt ſimpliciter neceſſaria ex ſola rei natura, ut verus ſtatus religioſus conſtitui poſſit.

Suarez Tom. XIV.

3 Aſſertio. Ad perfectum regimen ſtatus ſeu monaſterii religioſi neceſſaria eſt propria poteſtas juriſdictionis in aliquo Prælato talis religionis.

11 Dico tertio. Ad perfectum regimen ſtatus, ſeu monaſterii religioſi, neceſſaria eſt propria poteſtas juriſdictionis in aliquo Prælato talis religionis, ſaltem extrinſeco, & communi aliis fidelibus. Hæc autem juriſdictio non eſt conditio prærequiſita ſpecialiter ad illum ſtatum; ſed cum ſpiritualis juriſdictio ad regendam univerſam Eccleſiam, & omnes ſtatus ejus, præſertim Eccleſiaſticos, generaliter ſupponatur, facta inſtitutione alicujus religioſi ſtatus, ſtatim ſpecialis ſubjectio ad ſpiritualem Eccleſiæ juriſdictionem, quaſi naturaliter ad illum conſequitur. Priorem partem hujus aſſertionis admittit ex parte Vaſquez; & ſi poteſtatem paternam ſeu privatæ familiæ a regia, & Eccleſiaſtica juriſdictione diſtinguere voluiſſet, totam aſſertionem facile concederet. Prima ergo pars in primis conſtat inductione: nam monaſteria monialium, licet intra ſe, ut ſic dicam, non habeant Prælatum cum poteſtate juriſdictionis; nihilominus ſemper habent Prælatum, qui propriam juriſdictionem in omnes illas etiam in Abbatiſſam habeat, ut eſt Epiſcopus in monaſteriis illi ſubjectis, vel Provincialis, aut alius Prælatus illius religionis virorum, cujus membrum tale monaſterium exiſtit. Olim etiam ante exemptionem religioſorum, monaſteria monachorum ſubjiciebantur Epiſcopo, tanquam habenti juriſdictionem in ipſos, ut probant jura in præcedentibus capitibus allegata. Poſt exemptionem vero omnes ſubduntur ſummo Pontifici, vel Prælatis propriæ religionis, quibus Pontifex ſuam juriſdictionem communicavit. Nunquam ergo ſtatus religioſus ſine ſubjectione ad Prelatum aliquem habentem juriſdictionem propriam in omnes ejus profeſſores inventus eſt. Signum ergo eſt aliter inſtitui non poſſe. Et declaratur a ſimili, quia in republica, vel regno civili, nulla familia, vel collegium privatum eſſe poteſt, aut aliquis civilis ſtatus inveniri, quin ſubdatur Principi, ſeu magiſtratui ſeculari, tanquam habenti propriam juriſdictionem in ipſum, ut eſt per ſe evidens, & optime probat ratio inducta pro ſecunda ſententia. Ac denique ratione generali oſtenditur, quia privata, ſeu paterna poteſtas nō ſufficit ad bonum regimen monaſterii, aut perſonarum ejus, ut patet. Nam aliquando neceſſarium eſt uti cenſuris, ut compellantur, & aliquando uti oportet pęnis corporalibus, gravioribus, quam per paternam poteſtatem ſolam inferri poſſint. Magiſque declarabitur hæc ratio, alteram aſſertionis partē explicando, ac demonſtrando.

12 Declaratur ergo pars illa, quia religioſus ſtatus eo ipſo, quod per Eccleſiam approbatur, & inſtituitur, eſt ſtatus ſacer, & Eccleſiaſticus, & perſonæ ejus ſunt ſub peculiari dominio Dei, ut ſupra declaratum eſt: & ideo eo ipſo ſunt perſonę ſacræ & Eccleſiaſticæ, quia & divino obſequio ſpecialiter ſunt deputatæ, & ad ipſum ſpecialiter pertinent. Hinc ergo eſt, ut tales perſonæ ex vi ſui ſtatus, & ex divino, & canonico jure a juriſdictione temporalium Principum exemptæ ſint, ut oſtēdimus in defenſione Fidei lib. 4. cap. 10. in fine, & toto cap. 11. & 12. & juvant, quæ diximus in 18. & in tom. 5. de Cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. n. 19. & ſeqq. circa cenſuram canonis, *ſi quis ſuadente*, 17. q. 4. ubi id notant Doctores. Et in rubr. de Regul. & in cap. 2. de foro compet. Hinc ergo fit, ut eo ipſo, quod aliquis religioſus conſtituitur, ſub ſpirituali juriſdictione paſtorum Eccleſiæ conſtituatur. Illa ergo ſubjectio non eſt conditio neceſſaria ad ſtatū religioſum conſtituendum, ſed eſt quaſi proprietas conſequens ad illum ſtatum; & eadem ratio eſt de juriſdictione, quæ illi ſubjectioni reſpondet. Sunt enim illa, quaſi correlativa, quæ ut talia ſunt, ſimul incipiunt, & ex eadem quaſi ratione fundandi conſequuntur. Sicut ex ordinatione clerici ſequitur ſubjectio illius perſonæ ad Prælatum juriſdictionem ſpiritualem habentem; non vero eſt illa ſubjectio, vel juriſdictio conditio neceſſaria ad clericatum, ſed eſt proprietas conſequens. Unde conſequenter fit, ut hæc juriſdictio ſit accommodata tali ſtatui, in quo ſenſu illam vocamus ſpecialem, quæ non ex jure aliquo poſitivo, vel pacto, aut voto, ſed ex parte materiæ, ſeu conditione perſonæ, ex natura rei determinatur. Declaratur, quia juriſdictio Papæ, vel Epiſcopi eſt de ſe, quaſi virtus cauſæ univerſalis, quæ ad particulares effectus ex diſpoſitione materiæ determinatur. Sic enim Pontifex univerſalem habet poteſtatem in laicos, & clericos ſeculares, & regulares,

Juriſdictio eſt quaſi proprietas cōſequens ſtatum religioſum.

& in monachos, non tamen eoſdem actus juriſdictionis in ſingulos exercere poteſt; ſed in unoquoque juxta capacitatem ſuam, id eſt, juxta uniuſcujuſque ſtatus exigentiam. Et ſic ſpecialiter cadit in monachos, quibus multa poteſt præcipere, quæ clericis aliis præcipere haud valet; imo inter religioſos ipſos, juxta varia eorum inſtituta diverſimode poteſt illam juriſdictioně exercere.

Poteſtas dominativa oritur ex profeſſione religioſa, & ordinariæ conjungitur cum poteſtate juriſdictionis.

13 In quo eſt ultimo obſervandum, in Pontifice, Epiſcopo, vel alio Prælato talem juriſdictionem habente, conjungi ſimul propriă poteſtatem juriſdictionis cum poteſtate dominativa, ſeu paterna, orta ex religioſa profeſſione. Quia (ut dictum eſt) qui acceptat profeſſionem, eſt vel aliquis ordinarius Epiſcopus in monaſteriis non exemptis, ſed Epiſcopo ſubjectis, vel eſt ipſe Papa per ſe, vel per alium, cui poteſtatem acceptandi vota, & traditionem concedit: unde fit, ut pactum ipſum profeſſionis cum Prælato Eccleſiaſtico principaliter perficiatur, & inde conſequenter ſequitur, ut ipſe etiam ſit præcipuus talis monaſterii, vel totius religionis Prælatus, etiam quoad poteſtatem dominativam, ſeu particularem ex traditione, ſeu profeſſione ortam. Unde ſtatim ſubſequitur ſubjectio ad eundem Prælatum, prout juriſdictionem ordinariam, & Eccleſiaſticam habet in oves ſuas, & in unamquamque juxta ſtatum ſuum. Atque ita illæ duæ poteſtates mutuo ſe juvant. Nam cum Epiſcopus, v. g. poſſit in virtute obedientiæ monialibus ſibi ſubditis, ut Prælatus ſuperior talis religionis, præcipere, ut Epiſcopus eſt, poteſt cenſuram adjungere. Et ſic etiam Prælati religionum exemptarum, cum a Papa habeant juriſdictionem Epiſcopalem in ſuos religioſos, in quos etiam habent particularem poteſtatem ratione profeſſionis, & obedientiæ, utraque poteſtate utuntur, quando in virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis præcipiunt: & in pœnis, & coactionibus nunc una, nunc altera poteſtate utuntur, vel regulari tantum diſciplina, & coactione utendo, vel per juriſdictionem gravius puniendo.

14 Unde tandem concludimus, aliquod genus poteſtatis gubernativæ, & quaſi paternæ in ſpirituali ordinatione eſſe per ſe neceſſarium in ſtatu religioſo, & quaſi ab intrinſeco ratione obedientiæ, & traditionis ſpiritualis, quam ille ſtatus includit: propriam autem juriſdictionem non ita eſſe ab intrinſeca ratione ſtatus, quamvis ſemper ſit conjuncta cum priori poteſtate in aliquo ſuperiori Prælato intrinſeco, ut ſic dicam, vel extrinſeco religionis, & ideo ſpecialis ſubjectio ad talem juriſdictionem, in quocumque profitente religioſum ſtatum neceſſario inveniatur. Et ita reſponſum eſt ad fundamenta aliarum opinionum, quatenus contra ea, quæ diximus procedere poſſent. Ad illud vero, quod ſpecialiter inferebatur, quia ſequeretur per tria vota privatim Deo facta conſtitui aliquem religioſum, facile reſpondetur, jam oſtenſum eſſe, oportere, ut talia vota, & traditio nomine Dei acceptentur per Eccleſiam, quia ſine hac acceptatione, nec ſtatus Eccleſiaſticus, ac religioſus poteſt conſurgere; nec poteſtas dominativa, ſeu paterna eſſe poſſet in Prælato Eccleſiaſtico. Si autem intercedat traditio, & acceptatio ejus, ac trium votorum, verum eſt, ſtatim conſtitui ſtatum religioſum; etiamſi per impoſſibile in nullo Prælatorum eſſet alia propria juriſdictio: nunc autem nunquam poteſt omnino deeſſe, ut ſatis explicatum eſt. *Corollarium.*

LIBER TERTIUS.

DE AUCTORE, SEU CAUSA EFFICIENTE RELIGIOSI STATUS, ac præſertim de ejus origine, & antiquitate.

Explicata natura ſtatus religioſi, priuſquam de ſingulis ejus obligationibus, ac votis diſſeramus, dicendum eſt de primaria cauſa, & origine ejus, & quid in hoc ſtatu in tota antiquitate obſervatum eſt; multum enim hoc confert, ut ea, quæ de natura hujus ſtatus diximus, amplius declarentur, & confirmentur, & ob hanc rationem ab efficiente cauſa initium ſumimus, licet extrinſeca videatur. Et præterea quia de cauſa ſimili hujus ſtatus ſatis in duobus libris præcedentibus dictum eſt, ubi oſtendimus perfectionem Chriſtianam, ut acquirendam, eſſe hujus ſtatus finem, eaque occaſione, quid hæc perfectio ſit, oſtendimus. Infra etiam tractando de ingreſſu religionis, quo fine ſtatus hic aſſumendus ſit, oſtendemus, & de varietate religionum, & in ſpecie de ſocietate diſputando, finem hunc ampliusexplicabimus, quam ob rem de hac cauſa, licet præcipua ſit, hic plura dicere non eſt neceſſe. Materialis autem cauſa hujus ſtatus non ſunt niſi homines ipſi, qui ſtatum hunc poſſunt aſſumere, de quibus tractantes de ingreſſu, & de profeſſione melius dicemus. Tandem formalis cauſa non eſt alia, quam ipſa profeſſio, & vota, quibus homo religioſus efficitur, ut jura dicunt, & ideo inferius explicanda eſt. Circa cauſam autem efficientem advertendum eſt, aliud eſſe loqui de ſtatu religionis ſecundum ſe, aliud de applicatione ejus (ut ſic dicam) ad talem perſonam; poteſt enim ſtatus religioſus inſtitui, etiamſi nullus religioſus efficiatur: ſicut inſtitutus eſt ſtatus matrimonii antequam contraheretur, & ſacramentum inſtituitur ante uſum ejus; inſtitutio enim ſolum dicit aptitudinem, ut in tali vivendi modo poſſit verus religioſus fieri, qui voluerit: applicatio autem illius vocatur, quando in exercitio aliquis talem ſtatum aſſumit. Hic ergo non agimus de cauſa efficiente hujus ſtatus, quatenus applicatur ad ſingulas perſonas: nam hoc pertinet ad librum de profeſſione religionis, ex quo conſtabit, non eſſe ibi alias cauſas quærendas, præter ipſos, qui ſua voluntate, & conſenſu talem ſtatum aſſumunt, & eum, qui poteſt & vult oblationem acceptare; eſt enim ille quidam contractus, qui mutuo conſenſu contrahentium perficitur, ut dicemus. Agimus ergo de cauſa inſtituente hunc ſtatum, quam inquirimus nunc ſolum in generali; inde enim facile conſtabit, quid de ſingulis religionibus dicendum ſit, ſuppoſita earum varietate, quæ poſtea etiam explicanda eſt.

CAPUT I.

Utrum religioſus ſtatus ſit proprius legis gratiæ, vel etiam ante illam fuerit.

1 Multorum ſententia eſt ſtatum religioſorum antiquiorem eſſe ſtatu legis gratiæ, cœpiſſeque vel a tempore legis naturæ in Enos, de quo dicitur Geneſ. 4. cœpiſſe *invocare nomen Domini*, aliquo ſcilicet ſpecialis religionis cultu, nam communis a principio in primis parentibus Abel & aliis fidelibus fuit. Vel ſaltem in tempore legis veteris, vel in Nazaræis, de quorum votis Numer. 6. mentio ſit, vel præcipue in Elia, & Eliſeo, ac filiis Prophetarum, qui in collegiis habitabant; eorum vero auctorem & fundatorem Hebræi Samuelem faciunt, ut docet Geneb. in Chrono. Et Comeſtor in hiſtor. lib. 1. Reg. cap. 10. *Nota*, inquit Comeſt. *quod Samuel primo inſtituit conventus religioſorum jugiter pſallentium Domino*. Idem confirmatur ex D. Hieronymo epiſt. 4. ad Ruſtic. *Filii Prophetarum, quos monachos in veteri Teſtamento legimus, ædificabant ſibi caſulas prope fluenta Jordanis, &c. & turbis urbium derelictis polenta, & herbis agreſtibus victitabant*; & epiſtol. 13. ad Paulin. *Nos autem habeamus propoſiti noſtri* (id eſt, monachatus) *principes Paulos, Antonios, Hilariones, Macharios, & ut ad Scripturarum auctoritatem redeam, noſter princeps Elias, noſter Eliſeus, noſtri filii Prophetarum*, &c. Deinde Joannem Baptiſtam ante tempus legis gratiæ ſtatum hunc profeſſum fuiſſe, illumque vel inſtituiſſe, vel inſtauraſſe, ſignificat Chryſoſtom. hom. 1. in Marcum, dicens: *Sicut ſacerdotum principes ſunt Apoſtoli, ſic monachorum princeps Joannes Baptiſta eſt*. Et Hieronym. epiſtol. 22. ad Euſtoch. de cuſtod. Virgin. *Hujus vitæ* (ſcilicet Anachoritarum) *auctor Paulus, illuſtrator Antonius, & ut ad ſuperiora conſcendam, princeps Jo: Baptiſta eſt*. In vita denique Pauli primi Eremitæ, idem fere repetit. Hinc etiam

Status religioſus antiquior eſt ſtatu legis gratiæ.

Matth. Galenius de Origine Monaſt. Henriq. tom. 2. lib. 12. c. 5. lit. B.

etiam ſcripſit Bernar. epiſt. ad Fratr. de Monte Dei, prope initium. *Sed hæc novitas* (loquitur de illorum inſtituto) *non eſt novella vanitas, res enim eſt antiquæ religionis perfectè fundatæ in Chriſto pietatis, antiqua hæreditas Eccleſiæ Dei a tempore Prophetarum demonſtrata, jamque novæ gratiæ ſole creata, in Jo: Baptiſta inſtaurata, & innovata ab ipſo Domino familiariſſime celebrata, & ab ejus diſcipulis ipſo præſente concupita.* Ad eundem modum de hujus ſtatus origine ſenſit Macar. ſerm. ad Monachos, ubi Eliæ in veteri lege, Jo: Baptiſtæ in lege Gratiæ tribuit initium hujus ſtatus. Item Caſſian. lib. 1. de Inſtit. cœnob. cap. 1. de Elia & Eliſeo ait: *Qui in veteri teſtamento profeſſionis hujus fundavere primordia.* Principem vero auctoremque teſtamenti novi Joannem Baptiſtam nominat Petrum & Paulum. Idem ſentit Iſidor. libr. 2. de Officiis cap. 9. Dorotheus in ſynopſi Prophetarum.

Veriſimile videtur ante legē gratiæ fuiſſe in uſu tria vota ſubſtantialia religionis

2 Præterea ante legem novam in uſu fuiſſe tria illa vota, in quibus ſubſtantia religioſi ſtatus conſiſtit, veriſimile videtur. Nam etſi ante legem ſcriptam nihil certi de hac re affirmare poſſumus, conſiderata ratione naturali intelligi poteſt illum modum vivendi, & Deo ſerviendi, tunc non defuiſſe, quia in primis ritus vivendi, ſeu conſecrandi aliquid per votum Deo, de jure naturæ eſt, maxime ſuppoſita fidei illuſtratione, ut ſupra tractatum eſt. Deinde eodem jure, ſeu ratione naturali manifeſtum eſt, eſſe optimum vitam perfectionis ſequi, eamque per mundi abnegationem comparari: cur ergo valde credibile non eſt, in lege naturæ fuiſſe plures ſanctos viros, qui hanc viam ſequuti ſunt? Etenim ſi inter Gentiles multi caſtitatem perpetuam ſervabant, cur multi fideles non eam Deo devoviſſent? De Crate illo Thebano Hieronymus refert epiſt. 13. propter amorem ſapientiæ ingentem auri theſaurum reliquiſſe; cur ergo propter cœleſtem contemplationem non multi ſancti terrena omnia illis etiam priſcis temporibus deſpexiſſe credendum eſt?

Probatur in lege ſcripta fuiſſe caſtitatis votum.

3 Jam vero de tempore legis ſcriptæ habemus ad id aſſerendum magnum in Scripturis fundamentum, nam per Eſaiam 56. Dominus *Eunuchos* conſolatur, eiſque promittit *nomen ſempiternum, quod non peribit.* Eunuchi autem ibi non corporaliter, ſed ſpiritualiter intelligendi ſunt, de quibus Matt. 19. dicitur: *Eunuchi ſunt qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum; caſtraverunt* (inquam) *ſe per caſtitatis votum,* ut ſupra cum Patribus expoſuimus, & ita locum etiam illum Iſaiæ antiqui Patres intellexerunt, ut fuſe Bellar. lib. 2. de Monach. cap. 9. cui etiam conſonat illud Sapient. 3. *Felix ſpado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitavit contra Deum nequiſſima, dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptatiſſima.* Ac propterea Damaſ. lib. 4. cap. 25. Virginitatem a multis antiquis Patribus ſervatam eſſe dicit.

Probatur fuiſſe votum obedientiæ, & paupertatis.

3 De voto etiam obedientiæ in uſu fuiſſe inter Eſſenos indicat Joſephus libr. 2. de Bello Judaico cap. 7. & cum conſtet eos & filios Prophetarum communem vivendi rationem tenuiſſe in uno corpore, ſeu congregatione, per ſe ſtatim fit credibile, obedientiam fuiſſe profeſſos, quia aliter non ordinate nec politice vivere potuiſſent. Denique de paupertate, quod multi etiam veteres Patres eam coluerint, præſertim Elias, Eliſeus, & qui eos imitati ſunt, ſancti citati ſæpe ſignificant, & ad eos alludere videtur Paulus, cum ad Hebr. 11. dicit: *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis, & in cavernis terræ:* ubi D. Thomas notat his verbis deſcribi a Paulo mala voluntarie aſſumpta ab antiquis Patribus ex fide, unde in illo verbo, *egentes,* intelligit indicari paupertatem voluntarie aſſumptam, in quo *præfigurabant,* ait, *ſtatum perfectionis novi teſtamenti;* quod etiam dicit generaliter notari in Elia, qui paſtus fuit a corvo, & a muliere vidua, &c. Fuit ergo ante legem Evangelicam vera profeſſio omnium, quę ad ſtatum religioſum ſunt neceſſaria: ergo & ipſe ſtatus.

Vera ſententia aſſerit, ſtatum religioſū ſimpliciter, & prout includit omnia, quæ de illius ſubſtantia ſunt, eſſe proprium legis gratiæ, antea vero fuiſſe adumbratum, & inchoatum, non vero perfectū.

4 Nihilominus exiſtimo perfectionis ac religionis ſtatum abſolute ſimpliciter, ac prout includit omnia, quæ de illius ſubſtantiali perfectione ſunt, eſſe propriū legis gratiæ, anteaque fuiſſe adumbratum, & ex parte inchoatum, non vero perfectum. Hanc ſententiam ſignificaſſe mihi videntur D. Bernard. & D. Thom. locis citatis: ille enim dicit a tempore Prophetarum fuiſſe hanc vitam præmonſtratam, in Jo. Baptiſta innovatam, ab ipſo vero Domino familiariſſime celebratam: ſignificans perfectionem ipſam ab illis quidem antiquis Patribus fuiſſe exercitam, etiam quoad opera conſiliorū, ſtatum vero ipſum a Chriſto Domino fuiſſe profectum. Clarius vero D. Thom. ad Hebr. 11. lect. 8. exponens verba illa, *egentes, anguſtiati, afflicti,* dicit in priori verbo ſignificari ſtatum voluntariæ paupertatis aliquorum veterum Prophetarum, *in quo,* inquit, *præfigurabant ſtatum perfectionis novi teſtamenti.* De quo Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes.* Sentit ergo D. Thom. hunc ſtatum eſſe proprium novi Teſtamenti; olim vero ſolum fuiſſe adumbratum. Unde D. Hieronym. epſt. 22. de cuſtod. Virg. ad Euſtoch. *Alia,* inquit, *fuit in veteri lege felicitas;* ibi dicitur, *Beatus qui habet ſemen in Sion, & domeſticos in Hieruſalem,* &c. & infra, *Paulatim vero increſcente ſegete, meſſor immiſſus eſt, virgo Elias, Eliſeus virgo, virgines multi filii Prophetarum,* &c. & infra; *Invenietur ergo in viris tantum hoc continentiæ donum, & in doloribus jugiter Eva parturiebat. Poſtquam vero virgo concepit in utero, & peperit nobis puerum, ſoluta maledictio eſt, ideoque & ditius virginitatis donum fluxit in fœminas, quia cœpit a fœmina. Statim ut filius Dei ingreſſus eſt ſuper terram, novam ſibi familiam inſtituit, ut qui ab Angelis adorabatur in cœlis, haberet Angelos & in terris.* Et infra, quod ad rem maxime ſpectabat: *Tunc primum auditum eſt: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſū, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me:* quæ verba de vocatione ad ſtatum religioſum Patres intelligunt, præſertim Baſil. in reg. 6. ex fuſius diſputatis. Ex dictis ergo colligitur religioſum ſtatum, etſi ante Chriſtum fuerit, a Patribus antiquis, & Prophetis adumbratum, & ex parte inchoatum, illius tamen perfectionem, ſeu perfectam inſtitutionem, eſſe propriam legis gratiæ. Quod late etiam oſtendunt Hieron. Platus lib. 2. de Bono ſtat. relig. cap. 19. & 20. Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 5, Matth. Galenius de Orig. Monaſt. Henriq. tom. 2. lib. 12. cap. 5. Baſil. Ponce q. 3. Scholaſt. cap. 2.

5 Declaratur autem aſſertio primo generali ratione, quia tanta perfectio, quanta ſecum affert religioſus ſtatus, debuit in tempus gratiæ reſervari. Primum, quia *nihil ad perfectum adduxit lex,* ut Paul. ait ad Hebr. 7. ideo ad Galat. 4. tempus legis veteris appellat tempus infantiæ, ſeu pueritiæ, dicens; *Ita & nos cum eſſemus parvuli, ſub elementis mundi hujus eramus ſervientes,* &c. Secundo, quia decebat, ut ſicut Chriſtus de cœlo veniens pro univerſo mundo novam legem & abundantiæ gratiam attulit, ita etiam intra ſuam Eccleſiam novam vivendi rationem excellentiori modo ad perfectionem tendentem inſtitueret, ac demonſtraret. Tertio, quia ſtatus perfectionis maxime conſiſtit in ſequendo, & imitando Chriſtum, propter quod ubicumque ad hunc ſtatum vocat, addit illam vocem, *& ſequatur me;* ubi Hieron. *Quod proprium* (inquit) *Apoſtolorum eſt, atque credentium;* & de Petro dicente, *Ecce nos reliquimus omnia,* inquit, jungit quod perfectum eſt, ſcilicet, *& ſequuti ſumus te:* ergo expediebat, ut dux hujus viæ & ſtatus eſſet ipſum Dei Verbum jam incarnatum. Nam licet etiam veteres per fidem in eum aſpicerent, & ita eum imitari potuerint, juxta illud quod de Moyſe ſcribit Paulus ad Hebr. 11. *Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti,* nihilominus nō habebant tam expreſſam cognitionem vitæ, & morum futurorum in Chriſto, nec experimentalem earum rerum cognitionem. Et pręterea licet cognitio illa in uno vel altero fuerit ſufficiens, & ideo ipſa imitatio, & perfectio etiam in aliquibus eſſe potuerit, tamen communiter ac regulariter non erat generalis illa tam diſtincta cognitio, & ideo nec perfectio ipſa quoad ſtatum publicum, & omnibus propoſitum potuit, aut debuit eſſe illo tempore in eo gradu, & modo, quo nunc eſt.

Secunda pars veræ ſententiæ propoſitæ oſtenditur & ſatisfit argumētis contrariæ opinionis.

6 Tandem ex duabus partibus, quas noſtra habet aſſertio, prior affirmans, quæ ad tempus legis gratiæ pertinet, in ſequentibus demonſtranda eſt, quamvis ex dictis in libris præcedentibus & ex uſu ipſo ſatis per ſe ſit evidens. Altera vero pars, quæ partim affirmans etiam eſt, partim negans, quoad affirmantem partem ſufficiē-

ter probatur rationibus in principio propoſitis; quoad partem vero negantem explicanda a nobis eſt, atque ita rationibus alterius ſententię, quatenus noſtrę repugnare poſſunt, ſatisfaciendum. Primum igitur negare non poſſumus, quin aliqui ex veteribus Sanctis fuerint virgines, ut de Elia, Eliſeo, ac filiis Prophetarum affirmat expreſſe Hieronym. ſupra, & de illis, & aliis Ignatius, Ambroſ. & Damaſ. quos cum aliis retuli in 2. tom. 3. p. diſp. 6. ſect. 3. ubi etiam dixi, licet hi virginitatem ſervaverint, incertum tamen eſſe, an per votum illam Deo conſecraverint: nam de hac re nulla mentio, vel ſignificatio in Scriptura fit. Nec ex eo ſolum, quod voti ſanctitatem & perfectionem agnoſcebant, ſufficiens conjectura ſumitur, ut dicamus illos virginitatem ſeu caſtitatem voviſſe: tum quia virginitas non erat in communi obſervantia illius temporis, nec in lege conſulebatur, ſed potius videbatur commendari fœcunditas, & ideo fortaſſe licet illam ſervarent, quamdiu aliud Deo placere eis non conſtabat, non tamen in perpetuum promittere auderent ſine ſpeciali Dei revelatione. Sic enim etiam de Beatiſſima Virgine & Joſepho multi Patres ſentiunt non voviſſe Virginitatem ſine ſpeciali Dei revelatione, vel Spiritus ſancti inſtinctu ei æquivalente. Tum etiam, quia licet vota de ſingularibus actionibus, & præſertim de ſacrificiis, & oblationibus eſſent tunc in uſu, tamen vota de rebus perpetuis, & quæ varios ac difficiles poterant habere eventus, non fiebant eo tempore, quia ſuperabant perfectionem illius ſtatus, & ideo fieri potuit, ut etiam viri ſancti talia vota non emitterent.

Explicatur locus Iſai. & Sapient.

Nec ex locis illis Iſaiæ aut Sapientiæ aliquid ſufficienter probatur, nam licet admittamus ibi eſſe ſermonem de Eunuchis ſpiritualibus per votum caſtitatis, nō eſt tamen neceſſe, ut illa verba ad mores, vel homines illius temporis referantur. Sed Iſaias prophetice loquitur de his, quę in adventu Meſſiæ futura erant in Eccleſia, & ita verba ejus continent vaticinium in nova lege impletum, ut ſignificavit Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 9. ubi cum Hieronymo eodem modo intelligit teſtimonium Sapientiæ. Videtur autem in illo loco generalem ſermonem eſſe de omnibus juſtis caſtitatem cuſtodientibus, ſeque ab omni toro maculato ſervantibus, ſive ex voto, ſive ſine voto, ſive in hoc, ſive in illo tempore.

Votū paupertatis non fuit in uſu tẽpore leg s veteris.

7 Hinc conſtat multo minus oſtendi poſſe votum paupertatis fuiſſe in uſu tempore legis veteris, nullum enim talis voti ibi veſtigium invenitur. Imo & de uſu paupertatis voluntarię rariſſima ſunt judicia in una vel alia perſona, de quibus etiam incertum eſt, quem modum vel gradum paupertatis ſervaverint. Eſto enim Elias paupertatem amaverit quoad uſum paucarum rerum, quis affirmare poterit nullius habuiſſe dominiū, vel quod difficilius eſt, nec licite habere potuiſſe? Imo ſi illius hiſtoriam attente legamus, 3. Reg. 17. inveniemus ipſum non cœpiſſe voluntariam paupertatem profiteri, donec illi præcepit Deus. *Recede hinc, & vade contra Orientem*, &c. *ubi de torrente bibes, corviſque præcepi, ut paſcant te ibi*; & infra: *Surge, & vade in Sarephtha Sidoniorum, & manebis ibi, præcepi enim ibi mulieri viduæ, ut paſcat te.* Ex quibus verbis potius poſſumus conjectare, prius habuiſſe Eliam bona, ex quibus aleretur, ideo enim videtur a Deo præventus, & admonitus, unde eſſet ſuſtentandus, ne de ea re eſſet ſolicitus, nec de ejus paupertate plura in Scriptura leguntur. Nec etiam de paupertate Eliſei præter id, quod 4. Reg. 4. legimus, cum frequenter tranſiret per Sunam, ſolitum fuiſſe divertere ad quandam fœminam, ut hoſpitio reciperetur, & aleretur, quod eſt indicium paupertatis ejus, licet non ſufficiens, nam ibidem de muliere dicitur; *Qui tenuit eum, ut comederet panem*; & inferius eod. cap. dicitur tempore famis filios Prophetarum habitaſſe coram eo in Galgala, ipſumque præcepiſſe uni de pueris ſuis: *Pone ollam grandem, & coque pulmentum pro filiis Prophetarum*. Unde colligi poteſt ipſum habuiſſe aliqua bona, cum tempore famis abundanter poſſet alere filios Prophetarum: quamvis etiam pulmentum illud potuerit eſſe vile, & eleemoſynis comparatum. Itaque nihil certi de modo paupertatis ejus, vel ſociorum, ſeu eorum, qui filii Prophetarum appellantur, affirmare poſſumus.

Similiter obedientiæ votum non fuit in uſu tẽpore legis veteris, ut patet in Eliſeo.

8 Pręterea de uſu, multoq; minus de voto obedientię veſtigium ſufficiens nō invenimus in Elia: de Eliſeo ſolum legimus miniſtraſſe Elię, fuiſſeque diſcipulum ejus; unde fit conſequens, ut illi obſequens fuerit: quod autem vel eam obedientiam voto conſecraverit, vel intuitu ſtatus religioſi id fecerit, affirmare non poſſumus, quia in Scriptura nullum invenimus hujus rei indicium. Solum enim 3. Reg. 19. dixit Dominus Eliæ: *Eliſeum filium Saphat unges Prophetam pro te*. In fine vero illius capitis ſignificatur, Eliſeum relictis patre, & matre, & rebus, quas habebat, ſequutum fuiſſe Eliam. Ex quo optime colligimus, præceſſiſſe tunc quandam figuram, & adumbrationem ſtatus religioſi; quod autem Eliſeus fuerit ſequutus Eliam cum voto obedientię, & cum tali renunciatione rerum omnium, ut nihil proprium habere liceret, nec uſum rei alicujus ſine facultate Elię, neq; in Scriptura habet fundamentum, neq; id, niſi mere voluntarie affirmare poſſumus: potiuſq; ex auctoritate negativa poſſumus contrarium conjectare, quia rem tanti momenti Scriptura non tacuiſſet, vel ſaltem indicaſſet.

Filii Prophetarum obedientiam ſub Eliſeo habuerunt, ſed non voverunt.

9 De filiis autem Prophetarum quidam colligunt profeſſionem quandam obedientiæ, ex eo quod 4. Reg. 2. legitur, poſtquam raptus eſt Elias, & Eliſeus recepto ejus pallio reverſus eſt, & diviſo Jordane tranſivit, cognoviſſe filios Prophetarum, requieviſſe ſpiritum Eliæ ſuper Eliſeum; unde ait Scriptura: *& venientes in occurſum ejus, adoraverunt eum proni in terram*; ac ſi tacite dicerent ſe ei obedientiam præſtare, quam antea Eliæ tribuere ſoliti erant. At hoc non habet ſufficiens fundamentum in textu, nec conſonat verbis ſequentibus: *dixeruntque ei: Ecce cum ſervis tuis ſunt quinquaginta viri*, &c. Igitur ex prioribus verbis nihil aliud colligi poteſt, niſi recognoviſſe illum ut ſanctum virum, & ſpecialiter afflatum ſpiritu Dei, & ideo deſideraſſe illum conſolari, & juvare in eo quod poſſent, ut indicant poſteriora verba.

Vivebant ſub Eliſeo veluti in quadam congregatione.

10 Magis colligi poteſt modus congregationis, & ſubordinationis religioſæ inter Eliſeum, & illos filios Prophetarum ex verbis 4. Reg. 6. *Dixerunt filii Prophetarum ad Eliſeum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, anguſtus eſt nobis, eamus uſque ad Jordanem, & tollant ſinguli de ſylva materias ſingulas, ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum: qui dixit: Ite*, &c. Et quidem hæc verba manifeſte indicant habitaſſe filios illos Prophetarum cum Eliſeo in una ſocietate, ſeu collegio, eumque ut dominum & ſuperiorem ſolitos eſſe recognoſcere. Quis autem fuerit ille modus congregationis, non ſatis conſtat, quia Scriptura ſolum veluti caſu, & per occaſionem eam indicat. Incertum ergo eſt, an illi Prophetarum filii ita Eliæ, vel Eliſeo adhærerent, ut perpetuam cum illo ſocietatem inirent, vel ſolum ad tempus cum eo degerent, ut ab eo inſtituerentur in divinis rebus, & poſtea de ſe libere diſponerent. Unde licet Hieronym. abſolute dicat hos filios Prophetarum fuiſſe virgines, in Scriptura id non reperio, & veriſimile eſt, dum ibi erant, caſtitatem coluiſſe, nec in congregatione illa ſolitos fuiſſe admitti, niſi ab onere matrimonii liberos: quod autem in eo ſtatu perſeverarent ſemper, aut quod voto ad hoc obligarentur, affirmari non poteſt. Ac ſimiliter de obedientia credendum ſine dubio eſt, dum ibi erant, Eliſeo fuiſſe obſequentes, tum quia illum agnoſcebant ut ſanctum, & donis Dei ſuperiorem, & ita ſemper eum Dominum appellabant: tum etiam, quia ſine aliquo obedientiæ genere impoſſibile eſt in congregatione ordinate vivere. An vero illa obedientia eſſet ex voto, vel ex promiſſione humana, vel ex pacto tantum conditionato, ſi ibi perſeverare vellent, vel ſolum ex interna ſpiritus motione, & operatione mere voluntaria, incertum eſt.

Probatur tradita doctrina diſcurrendo per omnes vivendi modos, qui ante Chriſti adventum inter Judæos extiterunt. Quid de Eſſenis dicendum.

11 Poſſumus præterea ſimilem diſcurſum facere per omnes congregationes, ſeu vivendi modos, qui ante Chriſti adventum dicuntur fuiſſe inter Judæos per modum religionis, ſeu religioſi ſtatus, & in ſingulis explicare, quomodo perfectam hujus ſtatus rationem non attigerint. Inter quos famoſiores videntur eſſe Eſſeni, de quibus illuſtris narratio eſt apud Philonem lib. de Vita contemplat. & Joſeph. lib. 18. Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello Jud. c. 7. ex quibus etiam intelligere licet illos fuiſſe religioſos, & paupertatem, ac cætera conſilia obſervaſſe. At vero de his Eſſenis varia eſt opinio; multi enim Patres exiſtimarunt illos, de quibus Philo loquitur, non fuiſſe Judæos, ſed Chriſtianos, & D. Marci

diſcipu-

diſcipulos. Ita docet Hieron. de Script. Eccleſ. in Marc. de quo ſic ait: *Aſſumpto Evangelio, quod ipſe confecerat, perrexit in Ægyptum & primum Alexandriæ Chriſtum annuntians conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vitæ continentia, ut omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſuum cogeret. Denique Philo diſertiſſimus Judæorum, videns Alexandriæ primam Eccleſiam adhuc judaizantē, quaſi in laudem gentis ſuæ librum ſuper eorum converſatione ſcripſit; & quomodo Lucas narrat, Hieroſolymæ credentes omnia habuiſſe communia, ſic & ille quod ſub Marco Alexandriæ doctore fieri cernebat, memoriæ tradidit.* Dicit autem Hieron. vidiſſe Philonem Alexandrinam Eccleſiam judaizantem, quia licet Chriſtiana eſſet, adhuc legalia ſervabat: Philonem autem propter Judaiſmum illam laudaſſe, quamvis revera de Chriſtianis loqueretur. Idem repetit paulo inferius in Philone, quem dicit habitacula Chriſtianorum vocaſſe monaſteria, ea in multis provinciis eſſe memorans. *Ex quo* (ait Hier.) *apparet talem primum Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur, & cupiunt*, &c. Hanc ſententiam ſequutus eſt Beda præfatione in Marcum, & Caſſian. lib. 2. de Inſtit. renunc. c. 5. & eam prius docuit Euſeb. lib. 2. Hiſtor. cap. 15. Sozom. lib. 1. cap. 12. in fin. Denique Epiphan. hæreſ. 29. ut nominis rationem reddat, ait illos, de quibus loquitur Philo, non Eſſenos, ſed Eſſeos vocari, vel potius Jeſſos, a Jeſu nomine. Poteſtque hoc confirmari, quia ſi Eſſeni fuiſſent ante Chriſti adventum, eſſetque aliqua Judæorum religio, utique fieret aliqua mentio illorum in Evangelio, ſicut fit Phariſæorum, & Sadducæorum; at nulla fit: ſignum ergo eſt inter Judæos non fuiſſe.

Joſephus loquitur de Eſſenis Judæis, & a Phariſæis, & Sadducæis illos diſtinguit.

12 At vero quamquam de Philone probabile ſit loqui de Eſſenis Chriſtianis, quia tractat de illis, qui novā perfectionis viam eo tempore profiteri cœperant, Joſephus autem de Judæis videtur loqui, nam antiquiores inter Judæos illos eſſe ſignificat, & a Phariſæis & Sadducæis illos diſtinguit, & quædam eorum dogmata refert, quę cum Chriſtiana religione non conſonant. Unde Epiph. hæreſ. 19. ponit Eſſenos Judęos, qui ante Chriſtum fuerunt, & hæreſ. 9. & ſeqq. alios Eſſenos Samaritanos fuiſſe affirmat. Cyrill. etiam lib. 5. contra Julian. ex Porphyr. eorum mentionem facit, dicitque in perſcrutandis Prophetis fuiſſe diligentes, & ideo multi exiſtimant non fuiſſe Chriſtum perſequutos, & ob eam cauſam non fieri eorum mentionem in Evangelio. Eorum etiam meminit Plin. lib. 5. Hiſtor. c. 17. & antiquiſſimos illos eſſe ſignificat, & caſtitatem, ac paupertatem dicit coluiſſe, *ſine ulla fœmina, ſine pecunia*. B. Nilus in princ. Aſceticorum ſuorum ait, illos habuiſſe mores ſimiles noſtris religioſis, non tamē credidiſſe in Chriſtum. Philaſt. etiam contra hęreſes ait multos eorum in Judaiſmo permanſiſſe. Veriſimile ergo eſt & ante & poſt Chriſtū fuiſſe, & multos ex illis ad fidem converſos per Marci prædicationem Alexandriæ, moralem vivendi modum de ſe bonum in Chriſtianiſmo retinuiſſe, & perfeciſſe, & ideo verum quidem eſſe Philonem de Chriſtianis loqui, non tamen excludere antiquiores Eſſenos: imo forte etiam Joſephus, ut Hieron. ſignificat, de eiſdem loquitur, illos cum Judæis confundens. De quibus videri poſſunt plura in Matthæo Galt. lib. de Origine Monaſt. c. 5. Baron. to. 1. An. 64. n. 6. & ſeq. Bellar. lib. 2. de Monach. c. 5.

Eſſeni licet modū religioſæ vitæ tenuerint, non fuerunt vere religioſi.

13 De his ergo Eſſenis, qui inter Judæos fuerunt, licet conſtet modum religioſæ vitæ tenuiſſe, tamen quod non veri religioſi fuerint oſtendi poteſt: primo, quia etiam illo tempore non creduntur habuiſſe veram & ſanam fidem, ut ex Joſepho colligitur, & ex Epiphan. ſine vera autem fide nec vera religio eſſe poteſt. Secundo ex Joſepho lib. 18. Antiquit. c. 2. & Philone lib. Quod liber ſit probus, eos non ſervaſſe veram paupertatem, ſed habuiſſe divitias, unde viverent. Tertio de obſervatione caſtitatis, & obedientiæ nihil certo affirmare poſſumus, multoque magis incertum eſt, an vota emiſerint, præſertim perpetua: nam de his omnibus, qui caſtitatem ſervabant in lege veteri, certius creditur regulariter ſolum pro aliquo tempore illam ſervaſſe.

Idē dicendum de Nazaręis.

14 Nazaræi etiam videntur habuiſſe inter Judæos ſimilitudinem quandam religionis: nam de illis dicitur Num. 6. quod ſe ſanctificabant, & per votum Domino conſecrabant; ſed (ut omittam illos etiam non habuiſſe integram & ſanam fidem, ut videre licet in Epiph. hæreſ. 18.) ex eodem loco Scripturæ conſtat illam conſecrationem, vel ſanctificationem non fuiſſe perpetuam, ſed ad tempus, nec alia opera perfectionis comprehendiſſe, præter abſtinentiam a vino, & uvis, cum aliis cæremoniis, quæ ibi narrantur, de quibus videri poteſt Abul. ad locum citatum, & Mendoca in quodl. q. 5. n. 1. Unde probabile aliqui exiſtimant ab horum Nazaræorum ritu duxiſſe originem Rechabites adeo in Scriptura celebres, propter laudes, quas de illis refert Jerem. c. 35. Illi enim a Jonadab patre ſuo hoc præceptum habuerunt: *Non bibetis vinum vos, & filii veſtri uſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis, & ſemen non ſeretis, & vineam non plantabitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris*; quod patrem præceptum ipſi inviolabiliter obſervarunt, pro quo laudem & præmium a Deo meruerunt. Illorum ergo vivendi modus ab inſtitutione paterna duxit originem: tamen Jonadab occaſionem id præcipiendi videtur ſumſiſſe a ritu Nazaræorum, cui ipſe aliquid addidit. Quod tamen etiam illi Religioſi non fuerint, conſtat, quia in reliquis rebus extra illas cæremonias laicorum more vivebant, & filios generabant, &c. Monſtrat autem Baron. ſupra hos Rechabitas diverſos fuiſſe ab Eſſenis, licet veriſimile cenſeat hos ab illis originem duxiſſe. Non omittam autem advertere Hieronym. epiſtol. 13. inter antiquos religioſorum duces cum Elia, Eliſeo, & filiis Prophetarum hos etiam Rechabitas numerare, ut intelligatur ipſum non appellaſſe eos duces, eo quod perfectū religioſum ſtatum ad amuſſim tenerent, ſed quia extra urbem vivebant, & vitam quandam ſolitariam & pauperem profitebantur. Omitto ſectas alias, quæ inter Judæos fuerunt, Phariſæorum, Sadducæorum, Doſithæorum, & ſimilium; conſtat enim eos & in fide, & in moribus multum a vera religione defeciſſe, ut videri poteſt apud Joſephum d. lib. 18. Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello Jud. c. 2. Epiph. hæreſ. 13. & ſeq. quæ in ſummam redigit Baron. in Apparatu ad Annales initio tom. 1.

Explicatur magis tradita aſſertio, quia ad vota ſubſtantialia ſtatus religioſi.

15 Tandem explicari poteſt in hunc modum aſſertio poſita. Nam in primis ſi conſideremus ſtatum noſtrum religioſum, ut conſtantem ex ſolennibus votis, nullo fundamento affirmare poſſumus tale genus voti fuiſſe in uſu in lege naturæ, aut veteri, quo ſcilicet perſonæ fierent inhabiles ad matrimonium contrahendū, & matrimonium rite contractum ante conſummationem dirimeretur; ſunt enim hæc propria Eccleſię Chriſti, nec poteſt afferri ullum exemplum, aut veſtigium antiquitatum, quo oſtendatur ante illos fuiſſe. Quod ſatis confirmant Pontifices, qui declarant hanc ſolennitatem ab Eccleſia fuiſſe introductam, utique per ſpecialem poteſtatem a Chriſto datam: antea ergo quam Chriſtus daret hominibus hanc poteſtatem, non fuit, nec eſſe potuit inter eos uſus talium votorum. Idem argumentum fieri poteſt de voto paupertatis, quatenus hominem reddit inhabilem ad temporalium rerum dominium; imo etiam quatenus obligat ad illud non habendum, neque acceptandum circa ullam rem, vel nunquam, vel raro exiſtimo eſſe cognitum a veteribus, licet actualem uſum paupertatis multi coluerint. Unde ſi abſtrahamus a votis ſolennibus hac ſpeciali & legitima ſolennitate, fortaſſe fieri potuit, ut aliquis tria vota emiſerit priſcis illis temporibus; dico tamen de nullo poſſe cum ſufficienti fundamento affirmari, multoque minus de aliqua communitate, & ritu aliquo vivendi pro omnibus hominibus communiter propoſito. Unde hic accommodari poteſt diſtinctio inſinuata a D. Tho. 2. 2. q. 184. artic. 4. de ſtatu hominis vel interno, vel occulto, & apud Deum, vel de externo, publico, & apud Eccleſiam. Prior poteſt ſuo modo conſurgere ex votis ſoli Deo factis, de quibus nos judicare non poſſumus, & ita neque affirmare ſimpliciter ab aliquo ante Evangelium fuiſſe omnia ſimul facta ut perpetua, & ut per illa ſe totum Deo conſecraret immobiliter, quia hoc ſcriptum, aut traditum non eſt: nec etiam id poſſumus conſtanter negare, quia neque hoc etiam eſt ſcriptum, & non fuit impoſſibile fieri, quanquam præſumptio ſit in contrarium, tum propter auctoritatem negativam, tum quia non erant talia vota illis temporibus accommodata, vel propter non uſum, vel propter minorem lucem Evangelicæ perfectionis, vel propter temporales promiſſiones, quæ tunc fiebant, & propter alias ſimiles

cauſas.

cauſas. Poſterior autem ſtatus præter tria vota apud Deum requirit ſpecialem poteſtatem in hominibus acceptandi illa nomine Dei, & traditionem quandam, quæ in ſtatu religioſo cum illis conjuncta eſt, quæ poteſtas ſupernaturalis eſt, & propria legis novæ, nec cum probabili fundamento poteſt antiquioribus tribui, magis quam poteſtas ligandi, & ſolvendi, quæ in Evangelio data eſt. Et per hæc ſatis reſponſum eſt rationibus dubitandi in principio poſitis.

C A P U T II.

Utrum religioſus ſtatus a Chriſto ipſo fuerit inſtitutus.

1 MIrum eſt, quanto odio ab initio Eccleſiæ religionis ſtatus oppugnatus ſit: duplices autem fuere religioſorum hoſtes, alii enim perſonas, alii ſtatum ipſum inſectati ſunt: utrumque autem modum homines impii, & præſertim hæretici exercuerunt, ut eleganter proſequitur noſter Platus in proœmio lib. 1. de ſtatu Relig. Ut autem Julianum Apoſtatam, & alios principes hæreticos omittam, qui potentia, & vi religioſos vexarunt, quos late refert Iodoc. Coccius tom. 2. theſ. lib. 4. de vita Monaſtica, a. 2. in principio. Ariani ſummo odio religioſos proſecuti ſunt, ut ex Athanaſio colligi poteſt in Apologetico proxime ante ſecundam ejus epiſtolam; & in epiſt. ad Solit. vit. agent. ſub finem. & ex Rufino lib. 1. Hiſt. c. 3. Similia de Donatiſtis refert Aug. Enarrat. in Pſ. 132. Lib. autem 3. contra Petilian. c. 40. ſignificat, non ſolum contra perſonas, ſed etiam contra ſtatum invectos fuiſſe. Tempore etiam Chryſoſt. multi fuerunt non ſolum hæretici, ſed etiam mali fideles vituperatores vitæ monaſticæ, contra quos ille tres libros ſcripſit. Helvidius, & Jovinianus etiam hunc ſtatum opugnarunt, nec enim potuerunt hoſtes caſtitatis, & virginitatis eſſe, quin etiam contra religioſum ſtatum ſe armaverint. Poſtea Wiclephus ſtatum hunc a dæmone inventum auſus eſt dicere, quem errorem damnavit Concil. Conſtant. Seſſ. 8. & late impugnatur ab Waldenſi tom. 2. a c. 83. Ac tandem novi hæretici illum vehementer inſectantur, aſſerentes rē novam eſſe, & ab hominibus otioſis inventam calumniantur. Et qui majorem ei auctoritatem tribuunt, poſt 300. annos Chriſti dicunt incepiſſe, ejuſque inventorem fuiſſe Macarium, Antonium, & ſimiles. Et ne hanc etiam antiquitatem noſtris religioſis tribuere videantur, dicunt illos nihil habere commune cum illis antiquis monachis, ut Bellar. refert. 2. lib. de Monach. c. 5. Tria ergo videnda ſunt. Primum hoc non eſſe inventum pure humanum, ſed ab ipſo divino jure ducere originem. Secundum, ſtatum hunc continua, & non interrupta traditione in Eccleſia ſervatum fuiſſe. Tertium, ſubſtantia & eſſentia eumdem ſemper fuiſſe ſtatum, licet accidentibus, & cæremoniis varietatem obtineat.

Primum punctum, & ratio dubitandi an ſtatus religioſus ſit invētio humana. Primo. Secundo. Tertio.

2 Circa primum punctum ratio dubitandi eſſe poteſt, primo, quia nullibi legimus talem inſtitutionem. Secundo, quia nulla ex religionibus, quæ in Eccleſia ſunt, vel fuerunt unquam, eſt a Chriſto inſtituta: ergo nec ſtatus religioſus ſecundum ſe, quia inſtitutio divina debet eſſe in particularia, ſicut ſtatum epiſcoporum, vel ſacerdotum inſtituit. Tertio, vel hic ſtatus ex natura ſua bonus eſt, & ſic non indiguit poſitiva inſtitutione; vel eſt indifferens, & ſic non potuit a Chriſto inſtitui, maxime cum ex vi talis inſtitutionis nihil ſpeciale a Chriſto collatum ſit.

3 Pro explicatione advertendum eſt, aliud eſſe loqui de ſtatu religioſo puro ac nudo, quoad ea quæ illi ſubſtantialia ſunt, aliud vero eſſe loqui de illo ut determinato ad certam regulam, ſeu certum vivendi modum, vel, quod perinde eſt, ut talibus circumſtantiis veſtitum. Dico ergo primo, ſtatus religionis ſecundum ſe, & quoad ſubſtantiam ſuam ab ipſo Chriſto Domino immediate traditus & inſtitutus fuit: atque ita dici poteſt eſſe de jure divino non præcipiente, ſed conſulente; hæc eſt ſententia omnium catholicorum recte ſentientium, D. Th. 2. 2. q. 88. a. 4. ad 3. Palud. in 4. d. 38. q. 1. de fin. 5. circa 3. Wald. tom. 1. de Sacramental. tit. 9. c. 83. & 84. & tom. 3. doctr. Fid. c. 31. & 32. Clitov. lib. 3. de Votis Monaſt. c. 5. Soto lib. 7. de Juſtit. q. 5. art. 1. præſertim corol. 6. & 7. Caſtro contra hæreſ. ver. *Votum.* Navarr. comment. 4. de Regular. n. 3. & de redit. Eccleſ. monit. 3. Alvar. Pelag. lib. 2. de Planct. Eccleſ. c. 56. aliàs 53. Catharin. lib. 2. contra Cajet. Turrian. lib. 5. pro Epiſt. Pont. c. 2. Bellarm. lib. 2. de Monac. c. 5. Platus lib. 2. de bono ſtat. Relig. c. 20. Valen. 2. 2. diſp. 1. q. 4. punct. 1. §. 6. & in Controv. tit. de Votis monaſt. c. 2 Henriquez lib. 10. de Sacramento Ordin. c. 1. Albert. Pius lib. 5. de Monach. Salmeron tom. 8. tract. 52. in ſolutione octavæ objectionis, Vaſquez. 1. 2. diſp. 165. c. 5.

Vera reſolutio. Status religionis quoad ſubſtantiam ſuam a Chriſto Domino immediate traditus & inſtitutus fuit, ac proinde eſt de jure divino nō præcipiente, ſed conſulente.

4 Eadem veritas ſumitur ex antiquis Patribus, qui communiter docent Chriſtianorum vitam & ſtatum in duos ordines Chriſtum diſtribuiſſe, unum profitentium communem viam mandatorum, ut ſunt conjugati, alium qui profitentur altiorem, & Angelicam vitam, id eſt, religioſam. Notavit hoc Simon Logothetes antiquus auctor in Chronic. refertque varios Patres. Potiſſimum id docuit Baſil. ſerm. 1. Aſcetico de Abdicat. rerum, & perfect. ſpirit. ubi inter alia dixit, per illa verba Matt. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis*, vocare nos Chriſtum ad monachorum vitam. Idem in Regul. fuſ. diſp. Regula 6. duplicem illam vitam expreſſe diſtinguit, & de perfecta exponit illud: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*; & in Conſtit. monaſt. cap. 9. dicit Religioſam vitam eſſe imitationem illius, quam Chriſtus cum ſuis Apoſtolis inſtituit. & c. 23. loquens de obedientia religioſa: *Hanc* (inquit) *is, qui ſecundum Deum vere eſt monachus, antiſtiti ſuo præſtet oportet. ſi quidem, ut jam diximus, Chriſtus diſcipulos in hoc elegit, qui hoc vitæ inſtitutum æmularentur, ut per eos formam relinqueret eamdem ſequuturæ poſteritati.* Idem habet epiſt. 79. ad Euſtoch. Chryſoſt. etiam homil. 17. ad Popul. religioſam vitam vocat *philoſophiam a Chriſto introductam*, qui tres etiam libros ſcripſit cōtra vituperatores vitæ monaſt. Idem Athanaſ. epiſt. ad Ammon. monachum tom. 5. qui etiam tom. 4. exhortationem habet ad monachos, ubi inter alia ait: *Illud legis indultum eſt terminis, hoc gratia ſervatum eſt incrementis.* Euſeb. lib. 1. de Demonſt. c. 8. *In Eccleſia Dei duo modo vivendi inſtituti ſunt*, &c. ubi licet non dicat expreſſe eſſe inſtitutos a Chriſto, tamen ex contextu præcedentium capitum conſtat, hanc eſſe illius mentē: optime autem in hunc modum definit ſtatum religioſum, dicens: *Alter quidem* (ſcilicet vivendi modus) *naturam noſtram, & communem hominum vitæ rationem excedens, non nuptias, non ſobolem, non ſubſtantiam, non opum facultatem requirens, totus autem prorſus a communi & conſueta cunctorum hominum vita abhorrens, & ſolum divino cultui, & immenſo rerum cæleſtium amori addictus.* Copioſe etiam de eadem re ſcribit Auguſt. epiſt. 89. ad Hilar. q. 4. ubi ait ſe Apoſtolorum exemplo hanc viam ſequutum fuiſſe, & alios ad hoc propoſitum, quantum poterat, fuiſſe hortatum. Hieron. epiſt. ad Ruſtic. monach. & ſæpe aliàs, idem ſentit. Et aperte Origen. hom. 9. in Joſue.

Probatur ex Patrib.

5 Fundatur autem præcipue hęc veritas in Evangelio, in quo Chriſtus homines ad tria illa conſilia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ exhortatur, & ad vota perpetua de illis facienda, quę duo in ſuperioribus a nobis oſtenſa ſunt, de illis votis ſimplicibus in particulari diſputando. At vero ſubſtantia ſtatus religioſi in his tribus votis cōſiſtit: ergo hic ſtatus ab ipſo Chriſto traditus eſt. Dices: eſto Chriſtus hæc vota conſuluerit, non tamen inde fit conſuluiſſe ſtatum religioſum, tum quia potuerunt ſingula laudari, & commendari per ſeſe, non tamen ut componentia unum ſtatū; tum maxime, quia ſtatus religioſus plus includit, quam illa tria vota, nam ſupra diximus, licet quis illa tria vota ſimpliciter emittat, non ſtatim eſſe vere ac proprie religioſum. Reſpondeo ad priorem partem, ſi ſingula per ſe laudata & cōmendata ſunt, multo magis neceſſe eſt, ut omnia tradita ſub conſilio fuerint, quia illa non ſe impediunt, ſed potius juvant. Addo Chriſtum Dominum ſępius hoc ſignificaſſe, cum enim ait, Matth. 19. *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, ac ſequere me*, expreſſe conjungit paupertatem cum obedientia, & neceſſario ſupponit caſtitatem, quia non poſſet quis ſequi libere Chriſtum obligatus uxori, nec etiam paupertas cum filiorum procreatione & obligatione, quæ inde naſcitur, bene conjungitur, ut ſupra oſtendimus. Et ideo alio loco omnia Chriſtus conjunxit, relinquere *patrem, matrem, uxorem, filios, agros, adhuc autem & animam ſuā*: & Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum,*

Probatur præcipue ex Evangelio.

Inſtantiæ ſolvitur.

ipſum,

ipſum, & tollat crucē ſuam, & ſequatur me. Quæ omnia & ſimilia, licet in aliquo ſenſu poſſint ad omnes fideles pertinere, & de obligatione præcepti exponi, in præparatione animi pro caſu neceſſitatis, &c. Tamen proprie & in rigore intelliguntur de actuali renuntiatione omnium ad Chriſtum perfecte ſequendum, ut ſupra ex ſanctis Patribus, & ex ipſo textu Evangelico oſtenſum eſt: ergo ſatis aperte invitavit nos Chriſtus ad quandam vivendi ratione & ſtatum, omnem illam abnegationem cum immobilitate & ſtabilitate includentem.

Secunda aſſertio. Status religionis non eſt inſtitutus a Chriſto quoad particularem ejus determinationem ad talem regulam, vel circūſtantias.

6 Unde ad alteram partem reſpondeo, & dico ſecūdo, Chriſtum Dominum inſtituiſſe religioſum ſtatum, quantum ad omnia, quæ ſunt de ſubſtantia talis ſtatus, etiamſi non inſtituerit particularem determinationem ejus ad talem regulam vel circūſtantias. Illud vero ſufficit, ut ſimpliciter dicatur talem ſtatum inſtituiſſe. Hęc ultima pars per ſe nota eſt, quia res ſimpliciter dicitur talis ratione ſuæ ſubſtantiæ & eſſentiæ, & ideo qui rei ſubſtantiam producit, abſolute illam producit, etiamſi non conferat accidentaria. Sic etiam dicitur Chriſtus inſtituiſſe ſacramenta, quia docuit ea, quæ ſunt de eorū ſubſtantia, etſi accidentalia Eccleſię commiſerit. Prima vero pars declaratur, quia ſi quid eſt de ſubſtantia hujus ſtatus præter tria vota, ſolum eſt traditio ſui, quam in manibus prælati facit, qui religionem profitetur; at vero hanc etiam Chriſtus conſuluit, ut non obſcure ex verbis ejus colligitur: *Abneget ſemetipſum.* Abnegat enim ſe maxime homo (ut Patres omnes exponunt) quādo ſe privat ſua propria voluntate & libertate propter Chriſtum, quia hoc eſt maxime proprium hominis ut ſic, & ita hoc ſignificat illud relativum, *ſemetipſum*: maxime autem ſe privat homo hac voluntate propria & libertate per illā traditionem: nam licet per obedientiam etiam id fiat, ſtatus autem hujus obedientiæ tunc eſt perfectus, quando homo non ſolum promittit, ſed etiam donat ſe, ita ut nec dominium ſuę libertatis quodammodo retineat. Verbum etiam illud quod Chriſtus ſæpe repetit: *Veni, ſequere me,* hoc ipſum conſiliū continet; non enim ſolū ſignificat me ſequere, id eſt, me imitare, ſed reipſa me ſequere, quocūque ego iero, & voluero, & teipſum mihi dando, ut in omnibus ad nutum meū movearis. Deinde uſus ipſe (qui ſicut eſt optimus legū interpres, ita & conſiliorū) oſtēdit hoc ſenſu fuiſſe intellecta Chriſti verba ab Apoſtolis, & ad praxim reducta, & ita etiam fuiſſe in morem Eccleſiæ perpetua traditione introductum, ut ſequenti cap. conſtabit. Et ex reſponſionibus ad rationes dubitandi propoſitas, magis etiam declarabitur hæc prima pars ſimul cum ſecunda, quæ etiam ex ſe ſatis clara eſt, & ex ſecunda ratione in principio facta, quam jam expendemus.

Reſpondetur ad rationes in contrarium allatas. Ad 1.

7 Ad primam ergo rationem negatur aſſumptum, ſatis enim in Evangelio ſignificata eſt inſtitutio hujus ſtatus. Addi etiam poteſt ex Baſil. in reg. moral. regul. 19. c. 1. & regul. 70. c. 8. & in reg. 1. ex brevioribus, quamvis hoc in particulari Chriſtus non conſuluiſſet, eo ipſo, quod ubique nobis conſuluit id, quod eſt perfectum, & melius & ſufficienti ratione conſtat hunc ſtatum eſſe meliorem, & perfectiorem, id ſatis eſſe, ut cenſeatur a Chriſto conſultum.

Ad 2.

8 In ſecunda ratione petitur, quam religionem Chriſtus inſtituerit. Cui breviter reſponderi poſſet, inſtituiſſe omnem quatenus religio eſt, nullam vero in particulari, nullam, id eſt, neque hanc, neque illam in particulari, ſed religionis ſtatum ſecundum ſe, ac immobiliter, ut ajunt Dialectici, ſicut inſtituit ſacramentum Baptiſmi, non in particulari hoc vel illud, ſed ſimpliciter Baptiſmum. Unde aliud eſt inſtituere, aliud facere, vel conferre: Chriſtus enim omnia ſacramenta inſtituit, non tamen omnia fecit, aut contulit. Unde ſi neminem ipſe ſuis manibus baptizaſſet, licet Baptiſmum inſtituiſſet, nullum tamen in particulari feciſſet: & de facto prius forte inſtituit, poſtea vero ſuis manibus ſanctiſſimam matrem, & aliquos ex præcipuis Apoſtolis baptizavit, ut alibi docui ex Euthymio, & aliis. Inſtituere ergo ſolum eſt deſignare talis rei ſubſtantiam, ſeu velle, ut talis res moralis (ſive ſit ſtatus, ſive ſacramentum) tali vel tali modo fiat, abſtrahendo a particularibus, & ab omnibus etiam accidentibus, ſi neceſſe ſit: facere vero eſt exercere, aut a parte rei ponere talem rem, quæ inſtitui dicitur in hoc vel illo individuo. Chriſtus ergo Dominus inſtituit religionis ſtatum ſecundum ſe, prædicando tria conſilia, & docendo homines perfectam abnegationem, & ſeculi renuntiationem, ut ſtatim in ſolutione tertiæ rationis magis explicabitur. Atque hoc ſatis eſſet ad veritatem propoſitæ doctrinæ, & ſolutionem argumenti.

Chriſtus etiam inſtituit religionem in particulari, ad eã Apoſtolos congregando. Apoſtoli vere religioſi fuerunt, & vota emiſerunt.

9 Addo vero inſuper, etiam feciſſe Chriſtum quandam religionem in particulari, ad eãdem quoſdam homines congregando, eiſque proprium & particularem modum vitæ religioſæ tribuendo. Declaratur: nam Chriſtus Apoſtolos vocavit ad verum proprium religioſum ſtatum aſſumendum. Hoc ex parte ſupra oſtendimus, quando agentes de tribus votis caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, Apoſtolos vere ac proprie illa emiſiſſe probavimus. Non enim utcunque illa emiſerunt, ſed ut pertinentia ad ſtatum perfectionis, ut D. Th. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3. id eſt, ut illum ſtatum continentia, quod etiam ſenſit q. 186. art. 6. ad 1. dum ait Apoſtolos ſequutos fuiſſe Chriſtum, tanquam immobiliter ei adhærentes, & nunquam receſſuri ex Auguſt. de Conſon. Evang. lib. 2. c. 17. & hoc etiam ſenſit idem Auguſt. 17. de Civit. c. 4. cum dixit Apoſtolos hoc magnum votum emiſiſſe. & epiſt. 89. q. 4. dicens ſe Apoſtolorum exemplo hanc perfectionis viam ſequutum fuiſſe. Unde in vita ejus c. 5. refertur Auguſtinum factum presbyterum monaſterium intra Eccleſiam non inſtituiſſe, & cum Dei ſervis vivere cœpiſſe, ſecundum modum & regulam a ſanctis Apoſtolis inſtitutā; & Chryſoſtom. homil. 17. ad Popul. non ſolum dicit hanc philoſophiam fuiſſe a Chriſto prædicatam, aut inſtitutam, ſed *introductam*, id eſt, exercitam in aliqua congregatione ab ipſo coacta, & homil. 17. in Matth. ad hunc ſtatum exhortans: *Vis*, inquit, *o monache eſſe diſcipulus meus? Fac tu quod fecit Petrus, quod fecit Jacobus & Joannes*; & homil. 69. in Matt. dicit Monachos imitari Apoſtolos etiam in habitu, & lib. 4. contra vituper. vit. monaſt. circa finem dicit, Apoſtolos impleviſſe, quæ nunc monachi faciunt. Hinc etiam Bernar. ad Fratres de Monte Dei de antiquitate ſtatus religioſi loquens, ait: *Res eſt a Deo familiariſſime celebrata, & ab ejus diſcipulis ipſo præſente concupita.* Quæ verba plane indicant Chriſtum uſu ipſo & exercitio ſtatum hunc cum ſuis diſcipulis coluiſſe, quod non potuit eſſe niſi in aliqua particulari Religione. Idem ſentit idem Bernard. in Apolog. ad Guilliel. Abb. & tract. de Amore Dei, poſt med. & plures alios ſupra retuli. Eſtque hæc veritas per ſe maxime credibilis, nam cum vocaret Chriſtus Apoſtolos, ut eis primitias ſpiritus communicaret, & ut ſemen omnis virtutis, & perfectionis per eos in univerſum mundum ſpargeret, & alioquin Chriſtus ipſe omnes ad perfectionem vocaret, dubitari non poteſt, quin ſuos Apoſtolos primum vocaverit, & in eo ſtatu, in quo omnibus exemplum ad perfectionem eſſe poſſint, conſtituerit.

Status religioſus ad diverſos fines particulares ordinari poteſt.

10 Deinde cum ſtatus religioſus ad diverſos fines particulares ordinari poſſit, qui ſub illis tribus comprehenduntur, qui ſunt aut vita contemplativa, aut activa, aut mixta, Chriſtus ſpecialiter vocavit Apoſtolos ad hoc tertium genus vitæ in particulari, & non tantum indefinite ad perfectionem: ergo etiam ex fine ſpecialem religionem in eis condidit. Antecedens conſtat ex modo, quo a Chriſto vocabantur Matth. 4. *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.* Sic etiam Luc. 9. cum vocaſſet quendam, dicens, *Sequere me*, & ille petiiſſet, *Permitte mihi primum ire, & ſepelire patrem meum*, ipſe reſpondit: *Sine, mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuncia regnum Dei*; & infra ſubdit: *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei*, utique prædicando; & ideo aliis locis Marc. 10. & Luc. 18. ſpecialiter promittit ſingulare præmium dimittentibus omnia, *propter me* (ait) *& propter Evangelium, ſeu propter regnum Dei.* Vocabat ergo Chriſtus omnes quidem ad perfectionem, & ſtatum religioſum, aliquos vero ſpecialiter ad illum ſtatum vitæ religioſæ, quo ad Evangelii prædicationem homines deſtinarentur, & perficerentur; & ita conſtat finem ſpecialem Apoſtolicæ religionis fuiſſe cooperari Chriſto in ſalute animarum. Clarum eſt autem cum illo conjunctam fuiſſe præcipuam partem vitæ contemplativæ, ſine qua non poterat eſſe ſtatus ille undequa-

que

que perfectus, prout eſſe debuit. Et ideo ipſi Apoſtoli Actor.6. dicebant: *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*; & infra: *Nos vero orationi & miniſterii verbo inſtantes erimus.* Ecce præſtantiſſimum finem illius religionis, in qua ex plenitudine contemplationis ad annuntiandum Evangelium Apoſtoli procedebant. Unde etiam veriſimile mihi eſt, ita ſuſcepiſſe Apoſtolos ſtatum illum, ut non ſolum ex charitate, vel obedientia Dei, quaſi extrinſeca, ſed intrinſece ex vi ſui ſtatus obligati manſerint ad munus illud præſtandum. Et ideo de Juda dicitur Act.1. prævaricatum eſſe de Apoſtolatu; prævaricari enim proprie eſt a fide data vel proprio officio deficere, &c. Sic etiam ajebat Paul.1.Cor.9. *Si non evangelizavero, væ mihi eſt, neceſſitas enim mihi incumbit.* Sic ergo conſtat religionem a Chriſto congregatam fuiſſe particularem, tum ex fine, tum ex modo obligationis, & obedientiæ ſub uno paſtore Chriſto, cui omnes ſe peculiariter dicabant, & tradebant ad illud munus. Non fuit autem neceſſe in illa religione aliquam ſpecialem regulam deſcribi, aut ſtatui quoad alia, quæ ſunt ſecundaria, vel cæremonialia in religionibus, quia Chriſtum habebat præſentem, qui erat regula viva ſufficiens; poſt illum autem non poterant eſſe hujuſmodi cæremoniis, aut ſpeciali regulæ adſtricti, qui per univerſum mundum ſpargendi erant: nec etiam illa indigebant, quia erant perfectiſſimi, & Spiritu ſancto potiſſimum regendi erant, & ex parte hominum vivus etiam Petri influxus ſatis illis futurus erat.

An inſtitutio religionis fuerit a Chriſto per doctrinam tantum, vel etiam per poteſtatem.

11 In tertia ratione petitur, an inſtitutio religionis fuerit a Chriſto Domino per doctrinam tantum, vel etiam per poteſtatem. Per doctrinam tantum eſſe appello, quando per ſolam manifeſtationem abſconditæ veritatis, aut per exhortationem ad id, quod ex ſe bonum, vel melius erat, ob ignorantiam vero, vel negligentiam omittebatur, introduci incipit; ſic votum ſimplex caſtitatis, v.g. dici poteſt inſtitutum eſſe a Chriſto, non quia ex ſpeciali conceſſione Chriſti aliquid de novo accepetit, propter quod amplectendum ſit: ſed quia ſpecialiter circa perfectionem illius homines illuminavit, & publice ad illum amplectendum omnes invitavit. Per poteſtatem autem inſtitui dicitur, cum ex efficacitate, & conceſſione inſtituentis aliquid habet, quod ex ſe non habebat, & ratione illius incipit eſſe utile, aut honeſtum. Sic ſacramentorum uſus eſt a Chriſto inſtitutus, quia illis cæremoniis externis aliquid a Chriſto collatum eſt, ſine quo nec ex ſe utiles, nec religioſæ eſſent. Quærimus ergo quo ex his duobus modis ſtatus religioſus a Chriſto inſtitutus dicatur. Videtur enim ſola doctrina & prædicatione potuiſſe a Chriſto inſtitui, quia nihil eſt in hoc ſtatu, quod ex ſe non pertineat ad majorem animi perfectionem, ita ut licet fingamus in Chriſto nullam fuiſſe potentiam, ſed ſolum ſapientiam, & doctrinam, per illam ſolam poſſet invitare & provocare homines ad ſtatum religioſum. Atque hanc partē videtur inſinuaſſe Soto lib.7. de Juſtitia, q.1. art.1.c.7. cum inquit abrenuntiationem ſeculi, quæ per ſtatum religioſum fit, non modo jure divino exiſtere per Chriſtum conſtituto, verum ex viſceribus naturalis juris depromi. Unde clare ſentit Chriſtum in hoc nihil feciſſe, ſed ſolum naturale jus declaraſſe: ſic enim concludit. *Atque adeo Chriſti prædicatio legis naturalis declaratio fuit.* Rationes autem ibi aliquas accumulat non admodum congruentes: ut quod Chriſtus ſua prædicatione non mutavit naturam, ſed perfecit, & ſuo exemplo, ac vivendi modo id ſervavit, quod eſt ſecundum naturam: hæ (inquam) rationes non concludunt, quia Chriſtus non contra naturam, ſed ſupra naturam nos vivere docuit, atque ita ipſe vixit: unde non dubito, quin pura naturalis ratio lumine gratiæ deſtituta, aut vix, aut nullo modo poſſit tale vitæ inſtitutum aſſequi, vel probare. Ratio ergo propria eſt, quia bona conſiliorum non ideo talia ſunt, quia Chriſtus illa tradidit, ſed potius e converſo, ideo Chriſtus illa tradidit, quia talia ſunt, id eſt, optima, & aptiſſima ad perfectionem charitatis obtinendam. Unde quidquid ſit de pura natura, tamen de natura illuminata per fidem non videtur dubium, quin potuerit conſiliorum honeſtatem & utilitatem ſpiritualem cognoſcere: inter hæc autem conſilia unum eſt conſilium religionis; ergo idem de illo ſentiendum eſt: ergo non fuit neceſſarium aliter inſtitui a Chriſto, quam per doctrinam, & approbationem naturalis juris. Atque hoc etiam ſentiunt, qui putant ſtatum hunc fuiſſe in uſu ante Chriſti adventum, licet paucioribus eſſet cognitum.

Opinio aliquorum eſt, ſtatum religioſū a Chriſto inſtitutum per ſolam doctrinā fuiſſe.

Probatur opinio poſita.

Reſolutio vera eſt, hunc ſtatum non ſolum doctrina, ſed etiam poteſtate a Chriſto fuiſſe inſtitutum.

12 Hoc vero non obſtante, abſolute dicendum eſſe cenſeo, licet Chriſtus Dominus multa de hoc ſtatu docuerit, quæ ex ſe talia ſunt, nihilominus non ſola doctrina, ſed poteſtate aliqua, & facultate Eccleſiæ ſuæ conceſſa hunc ſtatum inſtituiſſe. Priorem partem probat bene ratio facta, & poteſt etiam colligi ex ipſa prædicatione Chriſti, & Apoſtolorum; cum enim perſuadent paupertatem, aut caſtitatem, rationibus naturalibus utuntur, quibus oſtendant ad ſpiritualem profectum illam eſſe utilē; & ideo ajebat Chriſtus Matth.19. *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes*, &c. Sic enim ajebat Paulus 1. Cor.7. *Mulier nupta cogitat quo modo placeat viro, virgo autem cogitat quæ Domini ſunt.* Poſterior pars probatur primo generali ratione, quia aliàs Chriſtus vere ac proprie non inſtituiſſet religioſum ſtatum, ad hoc enim non ſufficit ſola doctrina. Non enim dicetur Chriſtum inſtituiſſe, ut vinculum matrimonii eſſet indiſſolubile, eo quod ſpecialiter hoc prædicaverit, & fortaſſe mundum de hac veritate illuminaverit, quę Judęis & a fortiori Gentibus antea erat ignota. Nec etiam dicetur inſtituiſſe uſurarum prohibitionem, quia illam docuit, & ſic de aliis. Dicitur autem a Patribus inſtituiſſe hunc ſtatum: ergo aliquid ei addidit ſua poteſtate. Secundo declaratur ratione: nam licet vota caſtitatis & paupertatis fortaſſe ex natura rei fieri poſſent, ideoque non indigerent niſi promulgatione, votum autem obedientię religioſæ cum traditione ſpeciali, quę ad religioſum ſtatum neceſſaria eſt, non poteſt ex ſola rei natura ſubſiſtere, ſed poſtulat ſpecialem Dei inſtitutionem, & facultatem aliquam ab ipſo datam, & hanc dicimus dediſſe Chriſtum. Probatur aſſumptum, quia, ut ſupra viſum eſt, hic ſtatus non ſolum promiſſionem, ſed etiam traditionem requirit, quæ fiat homini, ut vicem Dei tenenti, & acceptanti traditionē nomine Dei; hoc autem fieri non poteſt ex ſola rei natura, ſed oportet, ut Deus oſtenderit ſe velle hunc modum contractus inire cum homine, & quod alicui dederit facultatem, ut ſuo nomine illum perficere valeat.

13 Quod autem Chriſtus Dominus hoc fecerit, primo colligitur ex verbis, quibus ad hunc ſtatum homines vocavit, *ſequere me*, &, *abneget ſemetipſum, & ſequatur me*. Nam per hæc vocabat homines, ut ſeſe omnino illi traderent in perpetuum obſequium & ſervitutem, ſeipſis (ut ſic dicam) & ſuo dominio ſe ſpoliantes, & in illum transferentes. Quia vero non ſolum præſentes vocabat, ſed omnes, ideo, cum ait, *ſequatur me*, non de ſe tantum in propria perſona loquitur, ſed etiam de illis, qui illam in terris ſemper repræſentaturi erant, per poteſtatem ab ipſo datam: ergo per hæc & ſimilia verba ſignificavit Chriſtus, & ſe cupere ab hominibus hoc genus traditionis, & ſemper fore paratum ad acceptandum illam per ſe, vel miniſtros ſuos. Tertio denique ob hanc cauſam, ut ſtatim oſtendam, quod in Apoſtolis incepit, in cæteris imitatoribus perpetua traditione ſervatum eſt: & ob eamdem rationem ad Eccleſiæ paſtores ſemper pertinuit, religioſam traditionem acceptare, vel repellere, quod profecto in ſola rerum natura fundari non poteſt. Confirmatur, ac declaratur, nam per religionis profeſſionem fit quędam ſpiritualis deſponſatio inter Deum & hominem, ut ſancti loquuntur: ergo ad illam neceſſarius eſt utriuſque partis conſenſus: ergo neceſſe eſt, ut ex parte Dei illum præbeat aliquis, qui ab eo poteſtatem habeat.

Inſtantia allata ſolvitur.

14 Dices: etiam voti ſimplicis obligatio requirit acceptationem Dei, quia nulla promiſſio obligat, niſi acceptata, & tamen non oportet, ut Deus alicui contulerit poteſtatem acceptandi promiſſionem ſibi factam nomine ſuo, ſed ex eo ipſo, quod ex ſe honeſta eſt, intelligitur illi grata & accepta: ergo idem dici poterit de traditione religionis. Reſpondeo non eſſe ſimilem rationem, nam per votum ſimplex, ſeu privatum & purum, fit obligatio Deo ipſi immediate, & (ut ita dicam) in ſeipſo, quare per ſe ſolum intercedit inter Deum & hominem, ideoque non requiritur alius modus acceptationis, quam generalis, quo Deus jam declaravit

vota

vota ſancta ſibi eſſe accepta, & ſub obligatione implendi, ſive hoc conſtiterit per Scripturam, ſeu divinam revelationem, quod eſt certum, ſive etiam conſtare ſufficienter potuerit per ſolam rationem naturalem, quod eſt probabile. At vero in religioſa profeſſione obligatur, & traditur homo Deo non immediate in ſeipſo, ſed medio aliquo homine per externam traditionem, & donationem irrevocabilem, quam oportet exterius etiam acceptari per Eccleſiam, ut D.Th. dixit q. 184. art. 4. hic ſtatus eſt publicus, & in foro Eccleſiæ. Ob hanc ergo cauſam neceſſarium fuit publice acceptari per ſpecialem poteſtatem a Chriſto datam. Quantum ad hoc igitur inſtitutus eſt hic ſtatus a Chriſto Domino non per ſolam doctrinam, ſed per inſtitutionem ſpecialem, & collationem dictæ poteſtatis, quam Petro dediſſe credendum eſt. Et per illum communicari aliis, quia ad paſtoralem poteſtatem pertinet, & ad eum, qui vicarius Chriſti eſt, & diſpenſator bonorum ejus: atque adeo ad poteſtatem ligandi & ſolvendi optime revocari poteſt.

CAPUT III.

Utrum ſtatus religioſus perpetua traditione, & ſine interruptione ſemper in Eccleſia duraverit.

1 OMiſſis hæreticis, de quibus ſatis in ſuperioribus dictum eſt, ex Catholicis aliqui cenſent, ſtatum religioſum non ſolum a tempore Chriſti, & Apoſtolorum, ſed etiam a tempore Eliæ, & Eliſei continua traditione uſque ad Joann. Baptiſtam, & deinceps uſque ad nos fuiſſe derivatum, de qua ſententia dicam nonnulla infra, originem mendicantium religionum explicando. Nunc eam non improbo, quia falſam eſſe demonſtrare non poſſum; ſed neque eam approbo, ſed tanquam incertam relinquo, non ſolum, quia non ſatis mihi conſtat, qualis fuerit ille ſtatus religioſus ante Chriſti adventum, nec quibus votis fuerit conſecratus: ſed etiam, quia multo magis incerta mihi eſt continua traditio, aut duratio illius ſtatus, quia nec de hoc fit mentio in Scriptura, nec in Joſepho, aliiſve antiquis hiſtoriographis Judæorum quidquam invenio: nec etiam apparet quomodo temporibus captivitatum populi Iſraelitici ille ſtatus duraverit, aut quomodo poſt illas excitatus fuerit. Multoque minus veriſimile eſt Joannem Baptiſtam illum ſpecialẽ ſtatum profeſſum eſſe, niſi ſolum imitatione, quatenus in ſpiritu Eliæ ſolitariam & aſperrimam vitam profeſſus eſt. Nec etiam ipſe Joannes ſucceſſorem reliquit in ſuo vitæ inſtituto, niſi ſolum quatenus exemplo ſuo alios potuit ad ſimilem vivendi modum excitare. De illa ergo antiquiori continuatione religioſi ſtatus nihil in præſenti tractamus, ſed de illa, quæ fuit ab eo tempore, quo Chriſtus veram religionem inſtituit, & condidit.

Agitur de duratione ſtatus religioſi a tẽpore Chriſti Domini.

2 Quod ergo hic ſtatus ex tunc perpetuo in Eccleſia duraverit, communis eſt Patrum conſenſus, & traditio, ut conſtat ex Dionyſio de Eccleſiaſt. hierar. c. 6. ubi de monachorum inſtitutione epiſtolam ſcribit ad Demophilum monachum. Idem ſumitur ex Hierony. de Vir. Illuſtr. in Philipp. & Marco, ubi tempore Marci Evangeliſtæ refert jam fuiſſe monaſteria in Ægypto, & Alexandria, quod etiam refert Euſeb. lib. 2. Hiſtor. c. 16. Ex Tertulliano etiam antiquiſſimo intelligimus, etiam illis priſcis temporibus fuiſſe ſacras & religioſas virgines; de his præcipue agit lib. de Veland. Virgin. quem imitatus eſt Cyprian. lib. de Habitu Virgin. & in ſequentibus plures referemus. Eſt etiam hæc veritas per ſe probabilis, ſuppoſito fundamento prius poſito, quod ipſi Apoſtoli inſtitutione & vocatione ipſius Chriſti fuerint veri religioſi effecti: ſicut enim eſt naturæ appetitus generare ſibi ſimile, ita etiam gratiæ, multoque altiori, ac perfectiori modo: ergo cum Apoſtoli erant religioſi, alios etiam religioſos efficere ſine dubio deſiderabant. Unde etiam Paulus dicebat 1. Cor. 7. *Volo autem omnes eſſe ſicut meipſum.* Ergo ſine dubio multos religioſos effecerunt, quia verbum eorum efficaciſſimum erat, & non eſt credibile ſolum in hoc negotio fuiſſe otioſum, & vacuum rediiſſe. Confirmatur primo, quia ipſi Apoſtoli tales erant religioſi, ut ex proprio inſtituto eſſent vocati ad juvandos & perficiendos alios: ergo cum a Chriſto intellexiſſent hunc ſtatum eſſe perfectiſſimum, ad illum ſine dubio homines vocabant, & efficaciter trahebant. Denique ex Actis Apoſtolorum hoc facile intelligitur: nam ibi refertur exemplo Apoſtolorum fideles habuiſſe omnia tunc communia, & votum etiam paupertatis emittere ſolitos fuiſſe, ut ex c. 4. & 5. conſtat; in ſuperioribus etiam oſtenſum eſt ab ipſis Apoſtolis incepiſſe votum virginitatis: ergo, &c.

Communis eſt Patrum ſententia, quod hic ſtatus ex tunc perpetuo duraverit.

3 Hæc vero dimanatio ſtatus religioſi ab Apoſtolis variis modis poteſt explicari. Primo enim quidam exiſtimant Apoſtolorum tempore totam Eccleſiam fuiſſe quaſi unam religionem, in qua omnes fideles ſtatum perfectionis, ac vere religioſum profitebantur; & ita per aliqua tempora duraſſe. Poſtea vero refrigeſcente charitate cœpiſſe introduci in Eccleſiam, ut ſinguli ſua propria haberent, & ita vitam communem mandatorum introductam eſſe, ſemper tamen aliquos monaſticos, ſeu religioſos vitam retinuiſſe: ita ſumi poteſt ex Hieronym. de Scriptor. Eccleſ. in Philo. ubi ſic ait: *Ex quo apparet talem Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur*; & infra: *quales & Lucas refert, primum Hieroſolymis fuiſſe credentes*; & in Marco ait: *Alexandriæ Chriſtum annuntians conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vitæ continentia, ut omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret*; & poſtea refert Philon. referentem tales fuiſſe Alexandriæ credentes, quales Lucas Hieroſolymis fuiſſe narrat. Eodem fere modo loquitur Iſidor. lib. 2. de Eccleſ. offic. c. 15. & Abbas Piammonius apud Caſſian. collat. 18. c. 5. *Cœnobitarum* (inquit) *diſciplina a tempore Apoſtolicæ prædicationis ſumpſit exordium: nam talis erat Hieroſolymis omnis illa credentium multitudo, quæ in Actibus Apoſtolorum deſcribitur*; & infra: *Talis erat tunc omnis Eccleſia, quales nunc perpaucos in cœnobiis invenire difficile eſt.* Sic etiam Chryſoſt. hom. 11. in Acta dicit Monachos ſic vivere, ut olim initio Eccleſiæ vivebant fideles omnes in Hieruſalem. Idem habet Bernard. Apolog. ad Guliel. Abb. & ſumi poteſt ex Auguſt. Pſ. 132. ubi exponens illa verba: *Quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum*, ait primo habitaſſe in unum illos, qui in primitiva Eccleſia habebant omnia communia, & illos fuiſſe monachos imitatos. Similia ex Melchiade Papa refert Burchar. lib. 3. Decret. c. 2. & in tom. 1. Conc. lib. de quadruplici Synod. Apoſtol. in fin. ſignificat in dicto loco Actor. congregatum eſſe Apoſtolorum concilium, quo ſtatutum eſt, ut omnia eſſent communia, &c. & ſubditur, ex hoc decreto Apoſtolorum fundatam eſſe vitam & converſationem omnium religioſorum, vitam beatorum in patria, ubi omnia ſunt communia, imitantium. D.Th. etiam 2.2. q. 188. art. 7. *A diſcipulis Chriſti* (ait) *omnis religio ſumpſit exordium, qui pretia prædiorum, &c.*

Variis modis explicatur hæc dimanatio ſtatus religioſi ab Apoſtolis. Prima opinio tenet Apoſtolorum tempore totam Eccleſiã fuiſſe quaſi unam religionem, in qua omnes fideles ſtatum vere religionis profitebantur.

4 Verumtamen hæc aliqua expoſitione indigent. Et ut ab his ultimis verbis incipiam, non eſt putandum Apoſtolos feciſſe aliquod decretum, quo fideles omnes obligarent ad renuntiandum omnibus rebus, & ut nihil proprium haberent, ſed omnia communia. Nunquam enim hoc fuit univerſæ Eccleſiæ in præcepto, ſed tantum in conſilio, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt. Neque enim Actor. 4. refertur aliqua congregatio ad doctrinam, vel gubernationem ordinata, ſed ad orandum. Poſtea vero non per modum præcepti, aut decreti, ſed per modum hiſtoriæ refertur: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, &c.* Unde c. 5. dixit Petrus ad Ananiam: *Nonne manens tibi manebat, & venundatus in tua erat poteſtate?* Significans nullo præcepto obligatum illum fuiſſe ad paupertatem, priuſquam illam voverit, ut ſancti omnes exponunt. Deinde putandum non eſt, fideles omnes, etiam Hieroſolymis exiſtentes, eo tempore, de quo Lucas loquitur, vere ac proprie fuiſſe religioſos. Quod prius notavit Dried. lib. 6.4. de Dogmat. c. 5. p. 5. & Bellar. lib. 2. de Monach. c. 5. & indicavit etiam Caſſian. lib. 2. de Inſt. rem. c. 5. ubi de Alexandrina Eccleſia loquens, ait: *In primordiis fidei pauci quidem, ſed probatiſſimi monachorum nomine cenſebantur, qui ab Evangeliſta Marco, qui primum Alexandrinæ Eccleſiæ præfuit, normam ſuſcepere vivendi.* Et ſubdit: *Non ſolum illa magnifica retinebat, quæ primitus Eccleſiam, vel credentium turbas in Actibus Apoſtolorum legi-*

Opinio poſita ex poſitione indiget.

legimus celebraſſe, verum etiam his multo ſublimiora cumulaverant. Itaque cum vita religioſa videtur omnibus fidelibus, totique Eccleſiæ, quę Apoſtolorum initio fuit Hieroſolymis, tribui, non oportet intelligi de ſtatu religioſo quoad omnia illa, quæ de eſſentia hujus ſtatus ſunt, & quæ nunc a monachis ſervantur. Nam clarum eſt non omnes fideles profeſſos fuiſſe caſtitatem, aut matrimonio, vel uxoribus abſtinuiſſe: de voto etiam ſpeciali obedientiæ nulla eſt mentio, nec veriſimilitudo. Solum ergo quoad ea, quæ in Actibus expreſſe narrantur, id intelligendum eſt, quia in eis cor unum, & anima una, & habebant omnia communia, quæ dividebantur prout unicuique opus erat: quam vitam monachi imitati fuiſſe dicuntur, non quia illa tantum amplexi ſunt, ſed quia omnia illa ad perfectionem pertinentia ſunt amplexi, addentes plura alia, quæ ad ſtatum religioſum ſpectant, ut dixit Caſſianus. Addo præterea fortaſſe non omnes fideles etiam illo tempore modum illum paupertatis amplexos fuiſſe, quod Bellarm. ſupra expreſſe docet, & inſinuatur Actor. 5. in verbis citatis: *Nonne manens tibi manebat, &c.* & veroſimiliter ſequitur ex illo principio, quod Apoſtoli non proponebant illud paupertatis genus, ut neceſſarium ad ſalutem, ſed exemplo ſuo illud oſtendebant, & tanquam melius conſulebant: ergo veriſimile eſt non omnes omnino fideles illam viam amplexos fuiſſe. Neque obſtat, quod Lucas generaliter videtur aſſerere: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una*; & infra: *Nullus eorum aliquid ſuum eſſe dicebat &c.* & infra: *Quotquot habebant agros &c.* Nam conſuetum eſt in Scriptura cum de multitudine aliqua, vel congregatione loquitur, omnibus attribuere, quod in pluribus invenitur; tunc autem propter fidei fervorem plures id faciebant, & ideo generaliter de omnibus dicitur.

Reſolutio vera. A principio prædicationis Apoſtoli ex ſemper fuerunt, qui Apoſtolos in ſtatu religionis ſequuti ſunt.

5 Denique ſive ille modus paupertatis fuerit pro aliquo tempore communis omnibus, ſive non, dicendum eſt a principio Apoſtolicę prędicationis ſęper fuiſſe aliquos, qui Apoſtolos in ſtatu religionis ſequuti, & imitati ſunt, quomodo autem id factū fuerit, non eſt adeo certum: quidam ergo exiſtimant Apoſtolos primum ſecum congregaſſe religioſos clericos, & ſacerdotes, qui ſe totos Evangelicæ prædicationi conſecrarent, & in hunc finem mundum omnino reliquerunt per caſtitatem & paupertatem perfectam, ac voto firmatam, ac perfectam Chriſti ſequelam, offerendo ſe, ut animas ſuas ponerent pro ovibus Chriſti; poſtea vero creſcente paulatim Eccleſia, religioſum ſtatum etiam ad laicos fuiſſe derivatum, & ita paulo poſt monachorum ordinem incepiſſe. Alii e contrario exiſtimant monachorum vitam ſtatim incepiſſe, vel quia multi Judęi in verum Deum antea credentes vitam ſolitariam ac perfectam profitebantur, qui poſtea ad fidem per Apoſtolos converſi in eodem ſtatu permanentes, illum perfectius inſtituebant juxta Apoſtolicum ritum: vel quia ex fervore fidei & charitatis multi volebant non ſolum mandatorum, ſed etiam conſiliorum viam amplecti, quos Apoſtoli libenter ad religioſum vivendi modum admittebant, ſine certa regula, aut modo congregationis, ſed prout unicuique Spiritus ſanctus inſpirabat. Ego vero utrumque verum cenſeo, quanquam prior dicendi modus in hoc mihi verius videatur, quod Apoſtoli ex primaria cura & intentione Sacerdotum religionem, id eſt, propriam, in qua ipſi erant, propagare, & augere procuraverint, licet ſimul alios fideles ex communi ordine, & gradu ad perfectionem, & ſtatum ejus excitare, & admittere ſtuduerint.

Status religioſus ab Apoſtolis in clericis, ac ſacerdotibus religioſis continuavit.

6 Primo ergo continuatio ſtatus religioſi ab Apoſtolis in clericis, ac ſacerdotibus religioſis, ut a noviſſimo, & graviſſimo teſtimonio incipiamus, colligi poteſt ex quadam Bulla, ſeu ſententia Pii IV. quam refert Navarr. comment. 4. de Regular. n. 7. & 8. quæ lata eſt in favorem clericorum regularium in cauſa de jure præcedendi, quam cum monachis Benedictinis tractabant, & inter alia dicit Pontifex: *Comperto ſatis per eos* (ſcilicet Cardinales) *ex compluribus literis Apoſtolicis, diverſiſque aliis documentis, rationibus, & probationibus, quod ipſi canonici fuerunt, & ſunt de illis clericis a S. Auguſtino, quin immo a Sanctis Apoſtolis inſtitutis, eoſdem canonicos tam ſuæ antiquæ inſtitutionis hujuſmodi, quam etiam dignitatis clericalis, qua eos ſtatim, quod profeſſionem regularem emittunt, inſignitos eſſe oportet.* Et infra: *Unde nos illorum relatione intellecta, eaque per nos diligenter examinata, quoniam eam in omnibus ſuis partibus veritati & juri conſonam, &c.* Ecce ex Pontificis & Cardinalium teſtimonio Apoſtolos religionem clericorum inſtituiſſe, vel potius congregaſſe, quod teſtimonium non ſola relatione dicentium, ſed magnis rationibus, & probationibus, ac antiquioribus literis Apoſtolicis dicitur fuiſſe fundatum. Et in eodem inſinuaſſe clericos illos ab Apoſtolis inſtitutos continua ſucceſſione, uſque ad Auguſtinum, & ab Auguſtino uſque ad Pium IV. duraſſe, ſicut a Pio IV. uſque ad noſtrā ætatem conſervati ſunt. Et huic etiam conſonat, quod Poſid. in vit. Aug. c. 5. ait, Auguſtinum presbyterum factum ſervos Dei juxta Apoſtolorum regulam ſecum congregaſſe, quos ipſemet Auguſtinus nunc ſacerdotes, nunc presbyteros, nunc vero clericos appellat, ut videri poteſt ſerm. 5. ad Fratres in Erem. & ſerm. 1. & 2. de Communi inſt. cler. qui antea erant 52. & 53. ad Fratr. in Erem. & nunc poſt illos habentur; referuntur etiam in Concil. Aquiſgran. ſub Ludov. c. 112. & 113. Præterea Alexander in c. *præter* d. 32. monet clericos, ut in religione & in communi vivant: *Rogantes* (inquit) *monemus, ut ad Apoſtolicam, communem ſcilicet vitam, ſummopere pervenire ſtudeant, quatenus perfectionem cum his conſequuti, qui certiſſimo fructu dicantur, in cœleſti patria mereantur aſcribi.* In quibus verbis ſignificat Apoſtolicum morem fuiſſe, ut clerici cum illis hujuſmodi vitam agerent, non vero omnes clericos ad eam obligatos fuiſſe, ſed eos tantum, qui voluntarie profiterentur. Conſonat reſponſio Gregorii ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum: *Quia tua fraternitas monaſticis regulis erudita ſeorſum vivere non debet a clericis ſuis in Eccleſia Anglorum, quæ nuper ad fidem perducta eſt, hanc debet inſtituere converſationem, quæ in initio naſcentis Eccleſiæ fuit fratribus noſtris, &c.* hæc in prima reſponſione; in ſecunda vero mentionem facit clericorum communiter in paupertate viventium; habetur in c. *Si quis vero*, d. 52. c. *quia tua*, 12. q. 1. Idem colligitur ex Clemente I. Eugen. II. Leone IV. & Nicol. I. quos refert Gratianus 12. q. 1. c. *dilectiſſimis*, c. *neceſſaria*, c. *nulla*, & apertius c. *ſcimus*, ex Urbano Papa in epiſt. decret. c. 1. ubi ait Apoſtolorum morem maxime in clericis permanſiſſe. Hæc autem non ita intelligenda ſunt, ut credatur omnes clericos hunc modum vitæ fuiſſe ſequutos, ſed eos, qui perfectionem ſequi volebant: nam Urbanus ſupra clare exhortatur ad obſervandum votum paupertatis, quod faciebant voluntarie, nam ſi illud non feciſſent, ad paupertatem ſervandam non tenerentur, ut ibidem ait; & ita etiam ſenſit Præpoſitus in c. 1. d. 43. Guillelm. Dur. in Ration. divin. offic. lib. c. de ſeptem diebus Paſchæ, ubi tamen ait majori ex parte clericos olim hoc inſtitutum ſervaſſe. Illum vero fuiſſe verum religioſum oſtendit Medin. lib. 2. de contin. ſacerd. c. 8. poteſtque facile ex dictis colligi, quia ex dictis habetur paupertatis votum, caſtitatis vero in ipſa ordinatione profitebantur, ſine obedientia autem in congregatione eſſe non poterant, & veroſimile eſt eam Epiſcopo ſpecialiter promiſiſſe.

7 Sic ergo valde veroſimile ſit nunquam a temporibus Apoſtolorum defuiſſe clericorum religionem; quamvis fortaſſe non ſemper fuerit ejuſdem inſtituti, aut modi particularis, quantum ad peculiarem finem intentum, & proprium vivendi modum. Nam de Apoſtolis ſine dubio credendum eſt congregaſſe ſecum religioſos viros, qui eumdem proprium finem intenderent, quem ipſi Chriſtum ſequentes amplexi fuerunt, ſcilicet prædicationem Evangelii, & animarum converſionem, & ad hoc conſecrarent animas ſuas, & propter hunc finem omnia relinquerent; tales fuerunt Paulus & Barnab. de quibus Actor. 15. alii Apoſtoli dixerunt: *Cum chariſſimis meis Paulo & Barnaba hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Et ejuſdem ordinis exiſtimo fuiſſe alios peculiares Apoſtolorum ſocios, ut Titum appellat Paul. 2. Cor. 8. & primarios viros in fratribus, ut appellantur Actor. 15. quales veroſimile eſt fuiſſe divinum illum Jerotheum, Dionyſium Areopagitam, & de Luca & Marco id certius eſt. Poſtea vero cum cœpiſſet fides

pro-

propagari,& Epiſcopi ſuas ſedes firmas & proprias habere,ceſſaſſetque jam, vel in multis locis nunquam fuerit introducta vita illa communis,in qua omnes fideles nihil proprium habentes vivebant,Epiſcopi ab Apoſtolis in vita religioſa inſtructi,& educati,cœperunt preſbyteros & clericos ſecum congregare, qui in divinis miniſteriis & laudibus præcipue occuparentur, & cum eis vitam religioſam agerent. Ad quam videtur alludere Ignatius epiſt.ad Smirnenſes,ubi ait:*Omnes Epiſcopum ſequimini ut Chriſtum, Patrem,& Presbyterorum collegium ut Apoſtolos*.Cōſonat ſententia Greg.ſup.cit.

Vide Concil. Aurel. c.9. Mogunt. c.9. Turon.II. c.23 Aquiſgr. c.35.&125. Carthag. IV.c.112.&113.

8 Ex qua intelligere licet prędictum morem non ab Auguſtino incepiſſe, ſed ab ipſo cum jam remitti inciperet,inſtauratum & renovatum fuiſſe, & ita uſque ad Gregorii tempora duraſſe;imo Gelaſ.Papam, qui paulo poſt Auguſtini tempora floruit,&Africanus fuit,& diſcipulus ejus fuiſſe creditur, in Eccleſia Lateranenſi ſimilem Canonicorum religionem congregaſſe, quæ uſque ad Bonifacii VIII.tempora duravit,teſte Onuphrio, & refert etiam Paulus Moriſia de origine religionum c.37.imo ex ſententia Pii IV. ſupra relata conſtat uſque ad noſtra tempora duraſſe.In cęteris etiam provinciis hæc conſuetudo duravit, & in Hiſpania per Iſidorum reformata creditur, cujus reformationis magna veſtigia uſque hodie extant in Eccleſia Cæſarauguſtana, Pampilonenſi, & Tarraconenſi. Poſtea vero hic modus vivendi Epiſcoporum & canonicorum cathedralium Eccleſiarum mutatus, & ſimilia monaſteria religioſorum clericorum ſunt inſtituta,qui nomen Canonicorum retinuerunt, quia vel canonicis ſucceſſerunt,vel quia regularem vitam ſervabant; *canon* enim regulam ſignificat. Atque horum veſtigia habemus in Hiſpania,Legioni, & ante paucos annos in Parrhaſes, & aliis locis,& Conimbricæ extat illuſtre,& celebre,& antiquiſſimum monaſterium, quod Sanctæ Crucis appellatur, in quo hoc inſtitutum ſumma cum laude & religione ſervatur. Quanquam de horum canonicorum regularium, qui nunc ſunt, origine, variæ ſint opiniones, quas examinare non eſt noſtri inſtituti.

Prædictus ordo clericorum renovatus eſt ab Auguſtino, non incepiuſ. De prioritate, & antiquitate ac duratione religionis clericorū regulariū.

9 Venio ad alium ordinem religioſorum, qui monachi dicti ſunt; hos enim ex inſtitutione ſua non fuiſſe clericos,ſed laicos,conſtat ex Dionyſ.c.6. de Eccleſ. hierarch. & in ſequentibus latius oſtendetur. Imo hinc ſumi poteſt ratio hujus inſtitutionis.Cum enim a principio naſcentis Eccleſiæ vel omnes, vel plures fideles viam perfectionis ſequi incepiſsent, poſtea vero creſcente multitudine fidelium, non poſset moraliter illa vitæ communitas & paupertas in tota Eccleſia generaliter obſervari, cœperunt aliqui a communi fidelium vita ſegregari, & religioſam profiteri. Unde etiam intelligimus hunc vitæ modum & ſtatum tempore Apoſtolorum etiam incepiſse, nunquamque in Eccleſia intermiſsum fuiſse. Nam hujuſmodi fuiſse Alexandriæ monaſteria illa ſub Marco inſtituta, quorum Philo meminit, ex Hieronym. Euſeb. & Caſſian.locis ſupra citatis,ſatis conſtat.Dionyſium etiam Apoſtolorum diſcipulum de his facere ſermon.in d.c.6.Eccleſ.hierarch. manifeſtum eſt, cum hos monachos ponat in ordine initiandorum.Chryſ.etiam lib.3. contra vitup.vit. monaſt. *Apoſtoli* (inquit) *hujus vitæ documenta dederunt.* Latius id habet Baſil. in Conſtit. monaſt. c.19. & 23. Hanc etiam traditionem egregie deducit Abbas Piamon. apud Caſſian.collat.18.c.5.*Cœnobitarum*(inquit) *diſciplina a tempore prædicationis Apoſtolicæ ſumpſit exordium,&c.*& infra: *Hi autem, quibus adhuc Apoſtolicus inerat fervor,ea,quæ ab Apoſtolis ob univerſum corpus Eccleſiæ generaliter meminerant inſtituta, peculiariter ac ſeparatim exercere cœperunt.*Bernard. in Apolog. ad Guilliel. Abbat de monaſtico ordine loquitur, cum ait Apoſtolos ſui ordinis inſtitutores,& inchoatores fuiſse;& Concilium Meldenſe c.9.*ſacrum* (inquit) *monaſticum ordinem a Deo inſpiratum, & ab Apoſtolis fundatum, a ſanctiſſimis & nominatiſſimis Patribus excultum, &c.*

Monachi ex ſua inſtitutione non ſunt clerici,ſed laici.

Status Monachorum ab Apoſtolorum tempore incepit, & nunquam intermiſſus fuit.

10 Verum eſt hos Patres non accurate diſtinguere monaſticum ordinem & clericalem,ſed religioſum ſtatum in genere ea voce appellare: nihilominus vero ſatis docent monaſticum inſtitutum, quod laicis etiam commune eſt, ab Apoſtolis ipſis duxiſse originem. Denique Hieronymus & alii Patres ſupra citati idem ſentiunt,præſertim Auguſtinus in illo Pſ.132. tractans illa verba: *Quam bonum,& quam jucundum habitare fratres in unum*, ait hanc vocem primum audiſse primos fideles, qui congregati in unum Spiritus ſancti adventum expectarunt,&alii fideles,quorum erat cor unum, & anima una,non tantum illi ſoli: *Non enim*,ait, *uſque ad illos tantum ipſa dilectio & unitas fratrum, venit enim & ad poſteros ipſa charitatis exultatio, & votum Deo*; & infra: *Ex voce hujus Pſalmi appellati ſunt & monachi, neque vobis de iſta voce inſultent Catholici.*

11 Præterea ſi illorum temporum hiſtoriæ conſulantur, facile intelligetur, hanc conſtitutionem nunquam omnino in Eccleſia cecidiſse, aut defuiſse, ſed continuata traditione ad nos manaſse,nam per omnes fere ætates leguntur ſancti monachi, & patres monachorum. Nam de primo ſeculo habemus jam inſtitutionem Apoſtolorum, Marci inſtitutionem & amplificationem, quam vero ſimile non eſt, pro illo eodem ſeculo ſtatim excidiſse. In ſecundo ſeculo, anno ſcilicet 163. Helenus Alexandriæ inſigne ac copioſum monaſterium erexit,cui ſucceſſit Nicodorus, & huic Eugenius, qui perſecutione Gallieni ſub Cornelio Pontifice paſsus eſt circa annum Domini 255. Et ita habemus etiam in tertio ſeculo ſucceſſionem monachorum. In quo etiam tertio ſeculo ſcripſit Hippolytus orationem de mundi conſummatione, in qua inter alia ait: *Paſtores fient quaſi lupi, monachi expetent quæ ſunt mundi.* Atque in eodem ſeculo cœpit florere Antonius, qui non inſtituit, ſed invenit jam multa monaſteria, quæ poſtea perfecit. De illo etiam refert Athanaſ. cum obiret apud ſenem quendam moratum, ab eoque ſuſceptum, dum ſingulorum fratrum apis inſtar gratias hauriebat, & ab eis univerſis puro diligebatur affectu, &c. Jam vero de quarto ſeculo & deinceps res adeo nota eſt,ut neque hæretici illam negare audeant,quamvis obſcurare cupiant,ut ſequenti c. videbimus.Itaque prope illa tempora innumeri fuerunt in Oriente monachorum Patres; Amon enim in Nitria magnam copiam monachorum congregavit, quem poſtea Athanaſius vidit euntem in cælum, ut Athanaſius refert in vita Antonii, ipſe vero Antonius in Alexandria plures etiam ſub ſe monachos inſtituit. Eutychianus in Pi.... Palæmon in Thebaide, Hilarion, Athenagoras, Chariton, & alii innumeri. Quibus poſtea ſucceſſit Baſilius,qui monaſticum inſtitutum ad meliorem formam reduxit. In Occidente vero Martinus monaſterium octoginta monachorum ædificavit, cum quibus ſanctiſſime vixit. Auguſtinus regulam monachorum inſtituit & ſcripſit, poſtea Benedictus aliam inſtituit regulam & religionem monaſticam, quæ uſque ad noſtra tempora illuſtriſſima in Eccleſia fuit, poſteaque aliæ ſucceſſerunt. Conſtat ergo ſtatum hunc cum Eccleſia cœpiſse, perpetuoque perſeveraſse.

Nunquam defuerunt in Eccleſia Monachi.

Vide Surium.

12 Denique ſub monachis comprehendere poſſumus moniales, quæ idem genus contemplativæ ac cœnobiticæ vitę profitentur,quarum inſtitutum antiquiſſimum etiam, ac perpetuum in Eccleſia fuiſse facile ex his intelligi poteſt, quibus ſupra oſtendimus virgines ſacras ac velatas a temporibus Apoſtolorum in Eccleſia fuiſse; nam Matthæus Iphigeniam, Paulus Teclam, & Petrus Petronillam virgines conſecrarunt. De Marta etiam legimus Maſſiliæ collegium virginum congregaſse, cum quibus uſque ad mortem ſanctiſſime vixit. Theophila prope annum 300. Nicomediæ multa virginum regebat monaſteria,eodemque fere tempore in Hiſpania floruiſse ſanctimonialium virginum ſtatum ex Eliberrino Concil.c.13. & 27. colligimus. Teſtimonia denique antiquorum Patrum, tam de ſacris virginibus, quam de monachis frequentiſſima ſunt, ex quibus multa in ſuperioribus adduximus, & afferemus in ſequenti c. Omnes tamen de hoc ſtatu loquuntur ut de re antiqua, etiamſi ipſi antiquiſſimi ſint, & prope Apoſtolorum tempora. Ita ergo ſatis conſtat religioſum ſtatum a Chriſto Domino inſtitutum & creatum fuiſse, & per Apoſtolos propagatum, atque ita per Patrum traditionem, nunquamque intermiſsam ſucceſſionem ad nos uſque perveniſse.

Moniales ſub Monachis comprehenduntur. Illarum ſtatus ab Apoſtolorum tempore incepit.

Vide Surium.

CAPUT IV.

Utrum religioſus ſtatus in Eccleſiæ exordio ejuſdem rationis fuerit cum illo, qui nunc eſt.

1 RElgioſus ſtatus conſiderari poteſt, vel ſecundum ſe,vel prout applicatus ad talem regulam,

vel

vel inſtitutum, cum his vel illis circumſtantiis: illud prius vocare poſſumus ſubſtantiam hujus ſtatus; totum hoc poſterius etiamſi videatur comprehendere varias differentias religionum, quæ veluti ſpecie diverſæ reputantur, accidentale eſt reſpectu ſtatus religioſi. De his ergo, quæ accidentaria ſunt, ſi in particulari ſumantur, nulla eſt quæſtio, quia manifeſtum eſt pro temporum varietate eſſe mutata, & non omnes religionis modos eſſe æque antiquos; cum enim illi ab hominibus inventi ſint, mutationem accipiunt, & ob hanc præcipue cauſam, ut ſupra dicebamus, Eccleſiæ approbatio in religionibus conſtituendis neceſſaria eſt, quia in eis non nuda ſubſtantia religioſi ſtatus ſumitur, ſed cum variis circumſtantiis, & accidentibus, de quorum convenientia, vel probitate oportet per publicam approbationem conſtare. Igitur de duobus poteſt moveri quæſtio; unum eſt circa ſubſtantiam religioſi ſtatus, aliud eſt circa cæremonias, vel circumſtantias generatim ſumptas, ut ſunt ſingularis habitus, diſtinctus ab habitu aliorum fidelium, diverſitas in victu, ſeparatio in habitatione, modus proprius converſationis, hæc, vel illa exercitia, & ſimilia. In utroque autem eſt controverſia cum hæreticis hujus temporis, qui non ſolum negant monachos, aut religioſos fuiſſe in Eccleſia primitiva, verum etiam ajunt eos, qui olim fuerunt, ſaltem a temporibus Antonii, Baſilii, &c. nihil habuiſſe commune cum his religioſis, & monachis, qui nunc ſunt; ita refert Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 5. ex Philippo Melanct. in Apolog. pro Confeſſ. Auguſt. art. 7. & Calvin. lib. 4. Inſtit. c. 13. §. 10. Contra hos ergo duo a nobis oſtendenda ſunt, ſcilicet, ſubſtantiam, & generales monachorum ritus in antiquiſſimis monachis fuiſſe.

Status religioſus dupliciter conſiderari poteſt.

2 Dico ergo primo ſtatum religioſum quoad ſubſtantiam & eſſentiam ejuſdem rationis fuiſſe ſemper in Eccleſia. Hæc aſſertio certa eſt apud omnes Catholicos. Et probatur primo ratione generali, quæ ex dictis concluditur. Nam religioſus ſtatus quoad ſuam ſubſtantiam & eſſentiam ex jure divino ducit originem, nam ab ipſomet Chriſto inſtitutus eſt; ſed illa quæ ſunt juris divini, immutabilia ſunt, & eadem apud omnes: ergo. Secundo confirmatur ac declaratur; nam ſi ſtatus religioſus, qui nunc eſt, quique antea fuit, eſt ſubſtantialiter diverſus, vel uterque eſt a Chriſto inſtitutus, vel alter tantum: primum dici non poteſt, quia ex divina Scriptura non habemus a Chriſto Domino, niſi unum modum quærendi perfectionis viam, ſcilicet per ſui abnegationem, ſeculi, & temporalium bonorum abrenuntiationem, & caſtitatis obſervationem; neque etiam ex traditione Patrum aliam Chriſti doctrinam, vel inſtitutionem elicere poſſumus: ergo dici non poteſt Chriſtum ipſum inſtituiſſe varios religionis modos, quoad ſubſtantiam. Præterquam quod neque explicari poteſt, quales illi ſint, vel in quo differant ex vi inſtitutionis Chriſti, nec cur unus illorum magis inceperit, ac fuerit in antiquis fidelibus, quam alius. Si autem dicatur alterum tantum ſtatum religionis fuiſſe a Chriſto inſtitutum, & illum excidiſſe, poſteaque alium inventum eſſe ab hominibus in ſubſtantia diverſum, duo plane abſurda in tali aſſertione continentur; unum eſt, aliquam Chriſti inſtitutionem ad Eccleſiæ perfectionem maxime pertinentem, & prorſus excidiſſe, & periiſſe, quod eſt contra Eccleſiæ inſtitutionem, & integritatem, ac puritatem doctrinæ ejus. Aliud eſt religioſum inſtitutum, quod nunc eſt in Eccleſia, eſſe pure humanum inventum, & non a Chriſto Domino; oppoſitum enim hujus demonſtratum eſt in ſuperioribus. Nam conſiderando Chriſti doctrinam de hoc ſtatu, & conferendo illam cum hoc ſtatu religioſo, qui nunc eſt in Eccleſia, invenimus, quod Chriſtus Dominus docuit, hic obſervari: ergo.

Prima concluſio. Status religioſus quoad ſubſtantiam, & eſſentiā ejuſdem rationis fuit ſemper in Eccleſia.

3 Atque hinc ſumitur tertia ratio a priori, quia ſtatus religioſus ſubſtantialiter eſt in hoc, quod ſit quædam vivendi ratio, in qua homo ſe totum divino ſervitio conſecrat, profitendo illa tria magna conſilia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; ſed talis fuit ſtatus religioſus primitivæ Eccleſiæ, & qui nunc eſt: ergo ſunt ejuſdem rationis quoad ſubſtantiam & eſſentiam. Major quoad poſteriorem partem uſu ipſo & experientia conſtabit, & late illam tractabimus in ſequentibus, explicando religioſam profeſſionem, & ſingula vota, quæ in illa fiunt. Quoad alteram vero partem magna ex parte probata eſt a nobis in his, quæ de votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ in genere diximus; multa etiam afferemus infra lib. 6. c. 1. ubi oſtendemus profeſſionem religioſam antiquiſſimam eſſe in Eccleſia. Ut autem hic breviter confirmetur, adverto tria poſſe in hoc ſtatu diſtingui: ſcilicet obſervantia illorum trium conſiliorum cum omnibus, quæ illis annexa ſunt, obligatio & dedicatio ad illa, modus obligationis, quod ſcilicet ſit per vota ſolennia, vel ſimplicia.

Probatur tertio a priori.

Tria obſervanda, & diſtinguenda in hoc ſtatu.

4 Ex his ergo tribus primum & ſecundum facile in Patribus antiquis inveniuntur, tertium vero non item, ubicumque enim apud antiquos Patres ſermo eſt de monachatu, vel monachis, illa tria maxime commendantur, tanquam neceſſaria, ut convenienter in ſuo ſtatu vivant. Hoc videre licet in Baſilio in Regul. fuſ. diſp. in 5. Conſtit. in 8. & 9. de Paupertate, in 41. de Obedientia, & in Præfatione ad Conſtit. monaſt. recte de omnibus tribus, & paſſim in ſuis Apothecis. Auguſt. in ſua Regula eadem ſervanda docet, & ſervari ſolita a cœnobitis, refert lib. 1. de Morib. Eccleſiæ c. 31. Benedictus etiam in ſuis Regulis eadem commendat. Caſſian. lib. 4. de Inſtit. renu. late de Obedientia, & paupertate lib. 6. de caſtitate. Ac denique omnes, qui de monachali vita ſcripſerunt, in obſervantia horum trium conſiliorum illam maxime conſtituunt. Obligatio ad hæc tria ſervanda in antiquis etiam monachis non defuit, quod latius oſtendemus infra diſputantes de religioſa profeſſione, quam ſemper fuiſſe in uſu ibi probabimus: de ratione autem veræ profeſſionis eſt, ut obligationem inducat. Et ideo hic unum tantum vel alium locum commemorabo. Optima ſunt verba Auguſt. in Pſ. 75. *Vota mea Domino reddam. Nemo* (inquit) *poſitus in monaſterio frater dicat: Recedo de monaſterio, neque enim ſoli, qui ſunt ad monaſterium, perventuri ſunt ad regnum cœlorum, & illi, qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent: Reſpondetur enim ei, ſed illi non voverunt, tu voviſti tu retro reſpexiſti.* Baſil. in Conſtit. Monaſt. c. 22. ait Religionem facere pactum cum Spiritu ſancto, quod non poteſt reſcindi ſine magno crimine, dolore, & ſcandalo; & c. 34. ſignificat, qui hoc pactum violat, & in ea tranſgreſſione perſeverat obſtinate, vitandum eſſe ut excommunicatum, & pertinacem in malo. Benedictus in Regula c. 58. damnandum fore ait religioſum apoſtatam ab eo quem cōtemptui habuit. Hieron. epiſt. 1. ad Heliodor. *Non tibi licet de tuis quidquam habere, &c.* & eodem modo loquuntur reliqui omnes.

Primum & ſecundum inveniuntur in āt iquis Patribus commendatum, tertium non item.

5 Atque hæc duo nobis ſufficiunt ad confirmationem aſſertionis poſitæ, nam in ſuperioribus oſtendimus, in his conſiſtere ſubſtantiam religionis. Quia vero etiam diximus de ratione religioſi ſtatus eſſe traditionem, quam de ſeipſo religioſus facit Deo in manibus prælati, hanc etiam olim non defuiſſe in antiquis religioſis ex verbis Baſilii intelligi poteſt in Regula 14. ex fuſ. diſp. ubi ſic ait: *Etenim qui ſeipſum Deo ſemel donavit, hic ſi ad aliud vitæ genus tranſierit, ſacrilegii ſcelere obſtringitur;* multaque alia referemus infra diſputando de profeſſione religioſa. Et ex modo, quo olim conſecrabantur virgines Deo, conſtat eamdem traditionem interveniſſe, quæ nunc fit; & ideo conſecrari dicebantur, & Chriſto deſponſati, ut in ſuperioribus tractando de voto virginitatis late diximus. Unde eſt illud Hieronymi ad Demetriad. epiſt. *Ex eo tempore, quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua, non tua ſunt, &c.* Religioſus ergo ſtatus quoad ſubſtantiam idem ſemper fuit in Eccleſia ab exordio ejus uſque nunc. Neque contra veritatem hanc afferunt hæretici objectionem alicujus momenti, cui ſatisfacere neceſſarium ſit.

Traditio in manibus prælati etiā fuit in ātiquis religioſis.

6 Secundo dicendum eſt, etiam in cæremoniis, ſeu ritibus religioſis ſaltem in genere, ſeu in cōmuni ſumptis, magna invenitur convenientia inter religioſos primitivæ, & præſentis Eccleſiæ, quæ ſunt habitus, communis habitatio, exercitia, & actiones, modusque ſanctæ converſationis eorum. De habitu quod ſpectat ad fœminas, conſtat ſacratas virgines olim ſpeciali habitu ab aliis diſtincto uſas fuiſſe, ex Concil. Carthag. IV. c. ult. & ex his, quæ de velatis virginibus in ſuperioribus diximus: quantum ad viros ſpectat, cum dixerimus a temporibus Apoſtolorum fuiſſe, & clericos religioſos, & monachos, de clericis non conſtat nobis habuiſſe habitum ſpecialem, ſed veroſimile eſt uſos fuiſſe honeſto habitu clericorum, quod fere etiam nunc obſervare

Secunda concluſio. In cæremoniis, ſeu ritibus religioſis ſaltem in genere ſumptis magna eſt conveniētia inter religioſos primitivæ, & præſentis Eccleſiæ.

vare conſpicimus. De monachis vero conſtat ex Dionyſ.d.cap.6.de Eccleſ.hierarch.mutationem habitus fieri ſolitam in profeſſione religionis. *Ubi vero(*inquit*) illicita omnia promiſerit, conſignans eum crucis ſigno ſacerdos, tondet, exutumque veſte omni, aliam induit, &c.* Idem conſtat ex Regul. 22. ex fuſ. diſput. ubi inter alia ait: *Ejuſmodi a nobis veſtimenti excogitandum eſt genus, quo ad omnia uti commode poſſimus, ut ſcilicet eo amicti, & diurnæ pariter honeſtati, & nocturnæ etiam neceſſitati faciamus ſatis. Ex quo quidem illud continget, ut communem omnium noſtrum inter nos in veſtimento ornatum eſſe, & veluti inſignem quandam, ac peculiarem ex ipſo amictu homini Chriſtiano impreſſam notam.* Et rationem illam affert, ob quam deceat monachos ſpeciali habitu uti, & in fine eandem dicit eſſe rationem in calceamentis. Benedictus etiam in Regul.56. nominat cucullas, ſcapularium, &c.& cap.58. ſtatuit, ut poſt profeſſionem factam exuatur converſus propriis veſtibus, & habitu monaſterii induatur. Hunc vero habitum & cucullam, ac cæteras partes ejus, late deſcribit Caſſianus toto lib.1.de Inſtit. renunt. Nilus in Aſcetico, & attingit Epiphan.in Compendiaria doctrina, Chryſoſt. homil.69. in 21.Matth.Nicephor.lib.9.Hiſtor.cap.19. Hieronym. epiſt. 8. ad Demetriad. de cuſtodia Virgin. ubi etiam plura de veſtibus ſacrarum Viginum, & epiſt. 4.cap.22.& ſæpe aliàs. Et ex Concil.Carthag.VI.cap. ultim. conſtat ſacras virgines diverſo habitu ab aliis uti fuiſſe ſolitas: de quo plura ſupra adduximus in lib. de voto caſtitatis.

In habitu Monachorum conſiderandæ conditiones morales, & myſticæ, ſeu ſignificativæ.

7 Poſſunt autem, quod notandum eſt, in hoc monachorum habitu conſiderari quædam conditiones, velut ſubſtantiales, ſeu morales, aliæ myſticæ, ſeu ſignificativæ: in prioribus, quæ maxime ad rem pertinent, ſemper fuit inter religioſos quædam convenientia, licet in poſterioribus fuerit diverſitas. Morales conditiones appello, quæ ad decentiam & honeſtatem ſpectant, & religionem redoleant. Hujuſmodi ſunt veſtis ſimplicitas, & honeſtas, quæ totum hominem modeſtiſſime tegat, quod etiam Chriſtiani omnes in principio Eccleſię ſervabant, pallio, ſeu togata veſte ſimpliciter utentes, ut ſumitur ex Tertull. lib. de Pallio, ubi Pamel. aliqua notat. Deinde veſtis utilitas, quæ paupertatem redoleat, quam omnes monachi ſemper obſervarunt, unde eſt illud Hieronym.epiſt.23.ad Marcellam: *Nos quia ſerica veſte non utimur, monachi judicamur.* Et quamvis non defuerint, qui hoc in monachis reprehenderint, ut videre licet in D.Thom.2.2.q.187.art.ult.& Opuſc.19.c.8. tamen ſine fundamento loquuti ſunt, ut ipſe ibi convincit, & antiquiſſima decreta declararunt. *A primis enim temporibus* (dicitur in VII. Synodo cap. 16.& refertur c.1.2. q.4.) *omnis ſacratus vir cum mediocri & vili veſtitu verſabatur:* unde ibidem ſtatuitur: *Si inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtibus amicti ſunt, per epitimium corrigantur,* id eſt, per ſuſpenſionem quandam. Unde in Conc.Gangr.cap.ult. dicitur, *veſtium utilitatem propter corporis tantum curam laudamus.* In hac tamen utilitate moderatio quædam adhibita ſemper fuit, ut ex citatis verbis VII. Synodi intelligere licet, quia pertinet ad decentiam Eccleſiaſticarum perſonarum, præſertim earum, quæ aut miniſteria ſacra tractare, aut cum aliis proximis propter eorum ſalutem converſari debent. Et hac ratione in Concil. Aquiſgran.cap.124. Canonicis regularibus præcipitur, ut in veſtitu mediocritatem teneant. Et ob eandem cauſam ſtatuunt Concilia, ut clerici non ſint pannoſi, nec laceri, ne apud laicos contemptibiles fiant. Unde Conc. Gangren. capit. ultim. *Parſimoniam cum veſte humili non reprobamus: diſſolutos autem & fractos in veſtibus inceſſus non recipimus, & domum Dei honoramus;* cap. *parſimoniam* d.41. ut patet in Conc.Senon. 2.p.cap.24. & Colon.p.5.c.26. Et hinc etiam ortum eſt, ut Martin. V. in Conſtit. Minorum cap.2. eos admonuerit, ut veſtes non ſint adeo viles, & groſſæ, ut videntes eas ad terrorem, horrorem, & deriſum inducant. Denique ad has conditiones habitus ſpectat ejus munditia; nam, ut Bernard. dicere ſolitus erat, tunica ſordibus obſoleta, teſtis eſt deſidiæ, atque ſocordiæ: unde Hieron.epiſt.2. *Ornatus, & ſordes pari modo fugienda ſunt,* quia, ut Plutarc. dixit, Veſtis ſordida odioſum hominem reddit.

8 Hæc ergo in omnibus religionibus ſemper com-

mendata ſunt, ut videre licet in Baſilio regula 2. 2. ex fuſ.diſput. Auguſt.Bened.in ſuis Regulis. Myſticas vero conditiones appello, quæ ad aliquid ſignificandum uſurpatæ ſunt, ad quod maxime ſpectat color, aut figura habitus monaſtici, de qua re aliquid Dionyſ.d.cap.6. Caſſian. lib.1. de Inſtit. renun. De habitu vero Monialium attinguntur a Hieron.epiſt.23.& in his fuit aliqua diverſitas, & nunc etiam eſt, ſed hæc cum ſit valde accidentaria, non multum refert. Per eam tamen inter alia, ut Baſil. ſupra dicit, pręcipue inventum eſt, ut unius congregationis & inſtituti homines ex ipſo habitu ſtatim cognoſcantur, eamque ob rem ſeculares, qui habitu monachali induuntur, graviter reprehenduntur in Authent.de Sanctiſſimis Epiſcop.§.ult.collat.9.& e contra monachi, qui ſine ſuo, in alieno habitu incedunt, ut patet d.41.per totam, & in univerſum de clericis, cap.*Clerici*, de Vita & honeſt.cler.Clem.2.eod.tit. Triden. ſeſſ. 14.cap. 6. de Reform. Ex his etiam conſtat conſuetum eſſe antiquiſſimum monachis uti capitis tonſura, ut patet ex Dionyſ. ſupra Epiphan. hæreſ. 80.& Auguſt. de opere Monach. cap. ult. de qua re tota erudite diſputat Bellar.d.lib.2.de Monach.cap.40. ubi refellit hæreticos contra monaſticum habitum, & tonſuram diſputantes, ſed eos omitto, quod nihil difficultatis afferunt.

Myſticæ conditiones ſunt, quæ ad aliquid ſignificandum uſurpantur, ut color, aut figura habitus.

9 Alia tria, quæ propoſuimus notiſſima etiam ſunt in Sanctis Patribus: nam de communi eorum habitatione, & monaſteriis frequens eſt mentio. Nam licet fuerint varia monachorum genera, ut infra proprio libro videbimus, & attingit Hieron.epiſt.22.ad fin.Baſil. Reg.7.ex fuſ.diſput.Bened.in ſua Regul.cap.4. Semper tamen fuerunt monachorum monaſteria a cæteris ſeparata, ex quibus ſub obedientia unius prælati degebant. Horum a tempore Marci in Alexandria meminit Philo lib.de Vita Contempl.ut ſupra oſtenſum eſt. Maxime vero ad formam redacti ſunt a tempore Baſilii, qui eorum uſum vivendi maxime commendat ſerm.1. de Inſtit.mon.& Reg.6. ex fuſ.diſput. de hac habitatione, & cur ſeparata eſſe debeat, late differens. De eiſdem late etiam Caſſian.lib.4.de Inſt.renun.a princ. Hieron. Epiphan.& alii Patres. Eſt autem notanda differentia inter clericorum & monachorum monaſteria, nam monachi extra urbem, & ſeparatim habitare ſolebant; clerici in urbibus & in domibus Epiſcoporum, ut conſtat ex Auguſtin. duobus ſermonibus de Communi vit. cler.& aliis ſupra citatis. Quæ diverſitas erat accommodata finibus talium inſtitutionum, nam monachi ad vitam ſolitariam & contemplativam congregabantur; clerici vero ad miniſteria ſacra publice peragenda, & ad juvandos Epiſcopos in talibus miniſteriis. Illa autem monachorum ex parte nunc durat, in his præcipue, qui proprie monachalium ordinum dicuntur. Alii vero, quia plus jam de vita activa participant, quamvis in ſuis etiam monaſteriis communiter vivant, non tamen extra urbes, ſed in oppidis & urbibus commorantur, ut proximis melius inſervire poſſint. Eadem fere convenientia, & diverſitas in exercitiis, & actionibus perſpici poteſt. Olim enim monachis duplex præcipua erat occupatio, una in divino officio canendo, ut conſtat ex Baſilio, Auguſt. Benedicto, & omnibus; alia in operibus manuum, ex quibus magna ex parte vivebant, ut videre licet in Baſilio Regul.37.ex fuſ.diſput.cum ſeqq. Caſſian.lib.10.præſertim a cap.8.Benedict.in Reg.cap. 48. Unde conſtat plurimum erraſſe hæreticos dicentes non licere monachis ex operibus manuum ſuarum vivere, & ad hoc laborare. Hoc enim nec per ſe malum eſt, nec prohibitum; nam potius id aliquando conſulit Paul.ad Epheſ.cap.1.ad Theſſal.4.& Actor.20. ſe ita feciſſe affirmat: de qua re plura apud Auguſt. toto lib.6. de opere monach.& lib.2.Retr.cap.22.Epiphan.hæreſ. 80.Bellarm.lib.2.de Monach.cap.41.

De communi Monachorū habitatione, & Monaſteriis frequens eſt ſermo apud Patres.

Monachi olim dupliciter occupabantur, vel in divino officio canendo, vel in labore, & operibus manuum, ex quibus magna ex parte vivebant.

10 Prius ergo exercitium pſalmodiæ generatim loquendo, ab omnibus monachis retentum eſt: cur autem Societas ſe hoc munere excuſaverit, infra ſuo loco dicemus: ubi de hoc exercitio plura dicemus, præter ea, quæ de horis canonicis ſupra ſuo loco generatim tradita ſunt. Alia vero pars de opere manuum fere eſt mutata in religionibus, præcipue virorum; olim enim non erant clerici, nec literis vacabant ordinarie: nunc vero majori ex parte clerici ſunt, de facto, etiam ſi eorum inſtitutum per ſe id non poſtulat, vacant etiam literis, &

Prius exercitium adhuc perſeverat, non ita ſecundum præcipue in monaſteriis virorum.

aliqui-

aliquibus actionibus erga proximos, & ideo operibus manuum vacare non poſſunt, aliundeque aluntur, ut infra videbimus de paupertate diſputantes. Hæc autem diverſitas etiam eſt accidentaria, & non mutat honeſtatem & ſanctitatem talis ſtatus, nam omnia hæc exercitia ſancta ſunt, & bona, pro diverſitate temporum, vel ſinium poſſunt mutari. Quamquam Auguſt. lib. de mor. Eccleſ. cap. 31. etiam de antiquis monachis ait. *In communem vitam caſtiſſimam ſanctiſſimamque congregati ſimul ætatem agunt, viventes in orationibus, lectionibus, & diſputationibus*: infra vero addit. *Operantur manibus, quibus & corpus paſci poſſit, & a Deo mens impediri non poſſit.* Atque ibidem refert ſimilia de monaſteriis fœminarum, & operibus manuum, quibus alebantur. De quibus etiam meminit Ambroſ. ad Virgin. Caſſ. cap. 7. & latius Hieron. locis citatis. Denique quoad modum converſationis, præter ea, quæ ex iiſdem Patribus ſumi poſſunt, ſolum adnotabo ex Auguſt. initio Enarrationis in Pſalm. 132. etiam modum ſalutandi, dicendo, *Deo gratias*, fuiſſe antiquiſſimum, & ab hæreticis quibuſdam etiam illo tempore reprehenſum. *Hi* (inquit) *inſultare nobis audent, quia fratres cum vident homines, dicunt, Deo gratias*: quibus ipſe reſpondet. *Qui dicit Deo gratias, gratias agit Deo: vide ſi non debet frater gratias Deo agere, quando videt fratrem ſuum? Non enim non eſt locus gratulationis, quando ſe invicem vident, qui habitant in Chriſto.* Ex quibus verbis plane quiſque colligere poteſt, quanta fuerit ſimilitudo antiquarum religionum cum noſtris in effectu, in charitate, in nomine, in ſalutatione. An vero in aliis effectibus fuerit, dicemus in ſequentibus agentes de ſingulis votis, & aliis rebus particularibus religionum. Quomodo autem in antiquis religionibus fuerit ſufficiens Eccleſiæ approbatio, ex dictis in lib. præced. cap. ult. ſufficienter intelligi poteſt, & infra declarabimus ſub quorum prælatorum obedientia tunc viverent religioſi, & quando inceperit eorum exemptio, & ideo de origine hujus ſtatus hæc ſufficiunt.

Modus ſalutandi dicendo, Deo gratias, eſt antiquiſſimus.

LIBER QUARTUS.

DE VOTO ASSUMENDI STATUM RELIGIONIS.

Quamvis hoc votum ſimplex ſit, eſt enim mera promiſſio de futuro, quæ ſtatum religioſum non conſtituit, ſed ad illum ordinatur: nihilominus illius tractationem in hunc locum reſervavimus, quia cum tale votum pro objecto habeat ipſum religioſum ſtatum, oportuit prius de ipſo ſtatu notitiam aliquam præmittere, ac deinceps de illius promiſſione ſermonem facere. Dicemus ergo prius de obligatione hujus voti, quatenus ex tali materia ſpecialem aliquam proprietatem, vel conditionem habet, poſtea de modis, quibus ceſſare poſſit hæc obligatio: nam cætera, quæ communia ſunt, ex generali doctrina de Voto ſunt potius ſupponenda.

CAPUT I.

Utrum votum ſuſcipiendi religioſum ſtatum, bonum & validum ſit.

Error dicentium, non oportere homines ſe voto ligare ad religionis ingreſſum.

1 Tractat quæſtionem hanc D. Thom. 2.2. q. 189. artic. 2. ad 3. & Opuſc. 17. cap. 11. 12. & 13. ubi refert quoſdam ſuo tempore erraſſe, dicentes non oportere homines ſe voto ligare ad religionis ingreſſum, qui partim fundabantur in generali errore circa convenientiam, ſeu honeſtatem cujuslibet voti: contra quem errorem ſatis in ſuperioribus dictum eſt; partim nitebantur in ſpeciali ratione & difficultate talis voti. Nam cum ſtatus religioſus ſit res valde ardua, non videtur laudabile illam promittere ſine ſufficienti fundamento, & probatione talis ſtatus; ideo enim in jure cautum eſt, ut ante profeſſionem hujus ſtatus annus probationis præmittatur, ut infra videbimus. Et confirmatur, quia aſſumere religioſum ſtatum ex Chriſti inſtitutione, non eſt res neceſſitatis, ſed voluntatis, & fieri non debet abſque ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti, ut ſumitur ex Urbano Papa in cap. *duæ ſunt*, 19. quæſt. 2. ergo non licet homini neceſſitate aſtringi ad hunc ſtatum aſſumendum; maxime cum de Spiritus ſancti vocatione certus eſſe non poſſit.

Reſolutio vera. Votum religionis emittere eſt optimum, per ſe loquendo.

2 Nihilominus dicendum eſt, per ſe loquendo, optimum eſſe votum religionis emittere. Concluſio eſt certa de fide, ut ſatis conſtat ex communi uſu, & conſenſu Eccleſiæ. Ratio autem manifeſta eſt, quia materia talis voti non ſolum eſt honeſta, ſed etiam eſt ex melioribus, & optimis bonis: ergo & votum ejus ex ſe optimum eſt. Et confirmatur, nam ingredi religionem eſt bonum: ergo ingredi ex voto, per ſe loquendo, eſt melius; ſupra enim oſtenſum eſt, opus ex voto factum cæteris paribus melius eſſe, quam ſine voto: ergo etiam votum ipſum de tali opere faciendo optimum eſt. Dices: melius eſt ſtatim ingredi religionem, quam votum ingrediendi facere, neſcit enim tarda molimina Spiritus ſancti gratia: ergo penſatis omnibus nunquam expedit religionem promittere. Reſpondetur, primum argumentum non probare hoc votum non eſſe bonum & optimum, ſed ad ſummum probare, non eſſe tam bonum, quam eſt ipſa actualis profeſſio religionis. Deinde dicitur non poſſe moraliter fieri, ut homo ſtatim ac deliberat de religionis ingreſſu, propoſitum illud ſine ulla mora exequatur; ſunt enim plura humana impedimenta, quæ aliquam moram requirunt, ut res adeo gravis convenienti modo executioni mandetur. Et ideo ſicut propoſitum religionis, per ſe loquendo, tempore præcedit ingreſſum religionis; ita etiam, per ſe loquendo, laudabile eſt propoſitum illud per votum firmare, ac Deo ſpecialiter conſecrare.

3 Dico autem, *per ſe loquendo*, quia hic ſolum conſideramus opus ipſum ex genere ac ſpecie ſua. Ad judicandum autem in particulari, an expediat, particulares circumſtantias conſiderare neceſſe eſt. Et in primis neceſſaria eſt major ætas, ut Cajetan. advertit in d. art. 2. in quo tamen aliud neceſſitatis eſt, aliud congruitatis: ut enim tale votum ſit & honeſtum, & validum, ſolum eſt neceſſaria ætas ſufficiens ad habendum uſum rationis, & deliberationem ſufficientem ad peccandum mortaliter, hæc enim neceſſaria eſt, & ſufficiens ad obligationem voti in genere, ut ſupra vidimus; ergo in rigore etiam ad hoc votum ſufficit, ſicut diximus etiam de voto caſtitatis, & aliis perpetuis, quia materiæ gravitas non ſufficit, ut major deliberatio ex neceſſitate requiratur, nec ex natura rei poteſt aliqua minor ætas, aut aliquis certus exceſſus ad hoc poſtulari. Quamvis autem tale votum in omni ætate uſus rationis validum ſit; ſi tamen fiat ante annos pubertatis, non eſt omnino firmum, nam irritari poteſt a parente, dummodo poſt completam dictam ætatem confirmatum non ſit, juxta generalem doctrinam ſupra traditam de irritatione votorum. At vero loquendo de congruitate, ad hoc votum emittendum conveniens eſt matura ætas, ideoque non eſt facile pueris conſulendum, nam ſicut facile perſuadentur, ita etiam facile mutantur. Deinde etiam requiritur matura deliberatio major quam ad alia vota, & alia humana negotia; quia perfecta vitæ mutatio, ſuaque & rerum omnium perfecta abnegatio res eſt graviſſima, & magna cõſideratione digna. Quapropter examinanda in primis eſt divina vocatio, & inſpiratio: deinde conditio perſonæ quoad habitum corporis, & alia hujus vitæ impedimenta penſanda ſunt, ad judicandum, an expediat tale votum emittere. Unde generaliter concludit Cajet. non eſſe laudabile alios inducere ad hoc votum emittendum; quod ego intelligendum arbitror de inductione aut importuna, aut omnino antecedente ad alterius voluntatem, nam hæc ſolet multum minuere libertatem, cum tamen hujuſmodi votum eſſe debeat omnino ſpontaneum, ne exponatur quis periculo aut violandi illud, aut ex triſtitia, & neceſ-

Ut tale votum ſit honeſtũ, & validũ, neceſſaria eſt ætas capax peccati mortalis.

neceſſitate illud implendi. Si autem alius conſilium poſtulet, & re ſufficienter conſiderata judicetur, & ſtatum religionis illi expedire, & periculum imminere mutandi propoſitum, niſi illud votum confirmet, recte poteſt ad tale votum emittendum induci non precibus importunis, ſed rationibus non humanis, ſed divinis.

Dubium eſt, an hæc forma vovendi (ſi futurus ſim religioſus, ero in tali religione) ſit laudabilis, & obliget.

4 Dubitat autem ſpecialiter Palud. an hæc forma vovendi: *Si futurus ſim religioſus, ero in tali religione,* laudabilis ſit, & obligationem aliquam inducat, refertque aliquos dixiſſe tale votum invalidum eſſe, imo peccare qui illud facit, & qui illud conſulit; quia ex una parte non inducit ad religionis ſtatum, quia non eſt abſoluta promiſſio ejus; aliunde vero retrahit hominem a perfectioribus religionibus, ſi fortaſſe ſtatum illum aſſumere velit. Verumtamen hæc opinio improbabilis eſt, meritoque a Palud. rejicitur, quia illud eſt votum conditionatum de re licita; quid ergo impedit quominus validum ſit? Non quidem quod ſit conditionatum, ut per ſe notum eſt, aliàs omne votum conditionatum nullum eſſet; nec etiam quod ſit de determinatione ad certam religionem, aliàs votum abſolutum ejuſdem religionis in particulari eſſet illicitum, quia impediret aditum ad perfectiores religiones. Reſpondet ergo Palud. illud votum non impedire directe, vovendo ſcilicet non ingredi talem religionem, ſed ſolum indirecte & implicite, & ideo validum eſſe: ſicut juramentum (inquit) non ingrediendi religionem, nullum eſt, quia directe repugnat majori bono, juramentum autem ducendi aliquam in uxorem validum eſt, quamvis indirecte & implicite etiam impediat. Sed profecto in re morali non minus incommodum eſſet, ſi licite impediret. Nego igitur ullo modo impedire, nam tale votum determinat obligationem voluntatis ſaltem quoad ſpecificationem ad talem religionem, reſpectu cujuſcumque inferioris, ſeu laxioris; quod optimum eſt; non excludit tamen, quin determinatio illa in meliorem commutari poſſit, & ideo nullum majus bonum impedit. Sicut etiam juramentum de contrahendo matrimonium cum aliqua, non impedit quominus religionis ſtatus illi præferri poſſit, ut in c. 5. dicam. Eſt ergo bonum & validum illud votum, non tamen eſt proprie votum religionis, quia proprium religionis votum obligat, ut ſic dicam, ad exercitium actus ingrediendi religionem; hoc vero, de quo agimus, ſolum obligat quoad ſpecificationem, & ideo nec reſervatum ſpectat, neque aliquid habet ſpeciale, ſed per communia principia de voto regulatum eſt.

Votum religionis ſemel emiſſum obligat ad ſui obſervationem.

5 Ex his ergo conſtat votum religionis ſemel emiſſum obligare ad ſui obſervationem, id eſt, ad exequendum id, quod voto promiſſum eſt. Hoc conſtat ex generali ratione voti, nam tale votum eſt ſanctum & validum, ut oſtenſum eſt: ergo obligat quantum eſt ex ſe; eſt enim hic effectus inſeparabilis, & quaſi formalis voti. Statim vero inquirenda occurrunt omnia, quæ de tali obligatione generatim diſputata ſunt, quorum primum ac præcipuum eſt, pro quo tempore obliget tale votum. In quo nihil fere ſpeciale hic occurrit, ſed dicendum eſt, ſi vovens intentione ac promiſſione ſua deſignavit tempus, pro illo obligari: ſi autem abſolute, & indefinite promiſit, per ſe obligari ad ſtatim, per ſe ac moraliter loquendo; hæc enim eſt natura voti, ut ibi oſtendi, quæ in hoc voto majori ratione locum habet; quia qui vovit Deo religioſum ſtatum, totam vitam ſuam, totumque vitæ tempus illi promiſit, & ideo eo ipſo, quod indebite differt executionem talis voti, tantum ſubtrahit, ac detrahit de materia promiſſa. Hoc autem non obſtat, quominus ex juſta cauſa differri poſſit executio talis voti, ut ſtatim dicam.

Quibus modis ceſſare, vel auferri poſſit obligatio voti religionis.

6 Rurſus occurrit inquirendum, quibus modis ceſſare vel auferri poſſit hæc obligatio, etiamſi non impleatur. Ad quod in primis dicendum eſt auferri poſſe per illos tres communes modos, qui ſunt, irritatio, diſpenſatio, & commutatio; de quibus ad finem hujus libri dicemus. Ex quibus primus generalis non eſt, ſed tantum in quibuſdam perſonis locum habet, in quo applicanda eſt hic generalis doctrina ſupra tradita, nam in hoc nullam habet ſpecialitatem. Circa alios autem duos modos ſolum eſt obſervandum, hoc votum eſſe ſummo Pontifici reſervatum, & ideo applicanda hic eſſe omnia, quæ de talibus votis in ſuperioribus dicta ſunt, ſive tale votum abſolutum ſit, ſive conditionatum, aut pœnale. Deinde dicendum eſt hanc obligationem nunquam auferri propter ſolam negligentiam, aut voluntariam dilationem voventis; non enim debet ex ſua culpa commodum reportare, nec poteſt ſua voluntate obligationem deponere, quam voluntarie ſumpſit. Itaque quamvis voverit religionem ingredi intra certum tempus, & illud tranſactum ſit, non ceſſat obligatio, quia ille terminus poſitus eſt ad differendam, non ad extinguendam obligationem, niſi aliud conſtiterit de intentione voventis, quod rariſſime, moraliterque vix contingit, quæ omnia in ſuperioribus fuſius tractata ſunt. Ultimo dicendum eſt ratione impedimenti poſſe hominem excuſari ab obligatione hujus voti; hoc enim conſtat ex generali doctrina de Voto, ex qua etiam habetur, ſi hoc impedimentum ſit perpetuum, excuſare ſimpliciter, ſi vero ſit temporale, excuſare ad tempus, ita ut regula generalis ſit, tamdiu excuſare, quamdiu durat. Quapropter ſi impedimentum perpetuum jam aderat, quando votum emiſſum fuit, fecit, ut votum eſſet nullum, quia fuit de materia moraliter impoſſibili, & non accepta Deo. Si tamen impedimentum ſolum fuit temporale, votum quidem validum fuit, habet tamen quaſi ſuſpenſam obligationem, donec impedimentum auferatur: quando autem tale impedimentum ſufficiens ſit, prudenti arbitrio relinquendum eſt.

Ad differendam executionem hujus voti ſufficit non ſolum impedimentum poſitivū, ſed etiam negativū, ſeu cauſa rationabilis.

7 Eſt autem hoc loco obſervandum ad differendam executionem hujus voti, non ſolum ſufficere impedimentum, ut ſic dicam, poſitivum, ſed etiam negativum, ſeu rationabilem cauſam, quæ ex illo ſolet oriri: hujuſmodi cenſeo eſſe cauſam differendi votum, quæ ex tenera ætate ſumi ſolet, ut per augmentum corporis, & virium ejus homo idoneus credatur ad onus religionis ſuſtinendum. Similis cauſa eſt, quæ interdum ſumitur ex defectu ſcientiæ: nam ſi quis differat implere hoc votum, ut prius comparare poſſit doctrinam religioni utilem, quam intra religionem ipſam poſſe conſequi non ſperat, non eſt reus voti judicandus. In hujuſmodi autem cauſis, ac dilationibus in primis bona fide procedendum eſt, ut non ipſa dilatio, ſed vera utilitas religionis, & propria etiam rationabiliter intendatur. Deinde cavenda ſunt pericula, ne vel occaſione dilationis ita implicetur homo ſecularibus rebus, ut poſtea omnino non poſſit religionem ingredi: vel etiam ne illo tempore tot peccata multiplicentur, ut illud detrimentum majoris ſit æſtimationis, quam omnis alia utilitas, quæ ex ſtudiorum profectu, vel alia ſimili occaſione ſperari poteſt. In qua re arbitrium viri prudentis multum valere poteſt, & regulariter neceſſarium eſt. Videatur Sylv. verb. *Votum,* 2. q. 3. Cordub. in Summa Hiſpan.

CAPUT II.

Quomodo votum hoc obliget ad religionis ingreſſum.

1 Ratio dubitandi eſt, quia nemo obligatur ad id, quod non eſt in ſua poteſtate; ſed ingredi religionem non eſt in poteſtate hominis, pendet enim a voluntate eorum, a quibus admitti debet: ergo.

Concluſ. Votum hoc obligat ad procurandum religionis ingreſſum, & antequā homo recipitur, nullam aliam inducit obligationem.

Dicendum in primis eſt, obligare hoc votum ad procurandum religionis habitum, ſeu ingreſſum, & antequam homo recipiatur, nullam aliam inducere obligationem. Prior pars manifeſta eſt, quia hoc votum inducit obligationem ad id, quod per illud promittitur, ut ſuperiori cap. oſtenſum eſt; promittitur autem aſſumptio religioſi ſtatus, quæ a petitione ejus, qui futurus eſt religioſus, inchoanda eſt: ergo ad hanc primo ac per ſe obligat hoc votum. Confirmatur ex ſecunda ratione dubitandi propoſita: nam hoc votum obligat ſaltem ad id, quod fieri poteſt ex parte voventis, ut talem ſtatum aſſumat; ſed petere & procurare illum, maxime eſt in poteſtate ejus: ergo ad hoc obligat.

Probatur ſecunda pars.

2 Addidi vero ſecundam partem aſſertionis propter quoſdam aſſerentes, qui religionem vover, eo ipſo obligari ad caſtitatem ſervandam, quia religio caſtitatem includit, & ideo qui religionem vovit, caſtitatem vovere cenſetur. Imo addunt aliqui etiam obligari ad alia onera religionis, ſi cum mora culpabili per illum ſtet, quominus religionem ingrediatur. Sed utrumque falſum eſt; nam licet profeſſio ipſa religionis includat caſtitatis votum, tamen qui ſolum vovit religionem in-

gredi, aut profiteri, nondum caſtitatem vovit, neque ad hoc ſe intendit obligare in ſeculo manens:& ideo licet ingreſſus contra caſtitatem peccet, ſacrilegium cōtra votum non committit, quæ eſt communis ſententia, ut ſtatim referemus. Et eadem ratione a fortiori non obligatur ad paupertatem, neque ad alia onera religionis, quamdiu in ſeculo manet, ſive licite in eo ſtatu duret propter legitimam excuſationem, vel dilationem, quod certiſſimum eſt; ſive etiam illicite, & tranſgrediendo votum propter rationem factam, quia ille non vovit paupertatem, vel alia onera, ſed ſtatum, cui illa annexa ſunt, poſtquam aſſumitur, non vero antea. Circa hanc vero partem, per quam excludimus omnem aliam obligationem, obſervare poſſumus regulam illam, quod excluſiva non excludit comitantia: nam hic etiam non excludimus, quin hoc votum obliget ad cavenda impedimenta religioſi ſtatus, quale maxime eſt ſtatus matrimonii, de quo infra plura dicemus.

Vovens religionē, tenetur ingredi, ſi admittatur.

3 Atque ex hac aſſertione ſequitur, eum, qui hujuſmodi votum habet, teneri ad ſuſcipiendum religioſum habitum, ſeu ingrediendum religionem, ſi ab ipſa admitti velit. Patet, quia propter hanc cauſam obligatur ad petendam religionem, & quia ad ingrediendum cum effectu ſe obligavit, quantum in ipſo eſt. Et ob contrariam rationem, ſi non admittatur, videtur manere liber ab obligatione voti, ſi ſupponamus feciſſe ſufficientem diligentiam, ut admitteretur, & nihilominus repulſam paſſus eſt: tunc enim jam fecit, quod in ipſo erat. Quod autem pendet ex alterius voluntate, quatenus tale eſt, non cadit ſub obligationem voti, & hoc ſenſit D. Tho. q. 88. art. 3. ad 2. ubi recte ait in eo caſu reddi impoſſibilem homini ingreſſum religionis, & ideo ceſſare talis voti obligationem, quod etiam ſenſit q. 189. art. 3. ad 2.

Dubium reſolvitur.

4 Difficultas vero ſupereſt, quando cenſeatur aliquis ſufficienter feciſſe, quod in ipſo eſt, ut propter repulſam liber maneat ab obligatione voti. Ad quod explicandū advertendum eſt ex D. Thom. ſupra, tripliciter poſſe fieri hoc votum, primo de religione in genere; ſecundo de tali religione in ſpecie, vel ſubſtantia, ut eſt, v.g. religio Mendicantium, vel in ſpecie atoma, ut eſt religio Prædicatorum: tertio de tali religione, ſeu monaſterio in individuo, ita ut principalis intentio voventis feratur in hunc locum propter ſpecialem devotionem, vel obſervantiam ejus, aut aliam ſimilem cauſam. Quando ergo religionis votum factum eſt hoc tertio modo, ſufficiens diligentia eſt petere habitum in illo loco; quod ſi non admittatur, non tenetur vovens alibi petere, neque alibi ingredi, etiamſi invitetur, vel rogetur: ita D. Tho. loc. citat, & ibi Cajet. Sot. & alii Doctores in 4. d. 38. Richar. art. 5. q. 1. ſupplem. Gabr. q. 1. art. 3. Palac. diſput. 1. concl. 4. Palud. d. 27. q. 3. art. 1. c. 3. Angel. *Votum*, 3. n. 10. Sylveſt. verb. *Votum*, 2. q. 17. & communiter Summiſtæ. Ratio vero eſt, quia obligatio non excedit intentionem promittentis, nec materiam promiſſionis; ſed hic vovens ſolum intendit ſe obligare ad hunc locum, & illum ſumit ut materiam adæquatam ſuæ promiſſionis: ergo ſi illa ſit impoſſibilis propter impulſam, liber manet.

5 Dices: quamvis materia voti facta ſit impoſſibilis, ita ut tota impleri non poſſit, ſi ſaltem ex parte impleri poſſit, quoad illam votum obligat; ſed in præſenti votum ingrediendi hoc monaſterium includit promiſſionem religionis, & licet per repulſam ingreſſus in hoc monaſterium redditus ſit impoſſibilis, adhuc manet poſſibilis illa materia quoad ingreſſum religionis, ut ſic; ergo ad hoc obligabit tale votum. Maxime, quia in illa materia hoc eſt præcipuum, & quaſi per ſe, nam determinatio ad particularem locum videtur eſſe valde ma-

Inſtantia facta tollitur.

terialis, & per accidens. Reſpondetur nihilominus menſuram hujus obligationis nō eſſe ſumendam ex ipſa rei natura, ſed ex intentione voventis; & ideo licet religio ut ſic, quatenus plura virtute complectitur, principalior videatur, liberum nihilominus eſt voventi non illam ſic intendere, ſed quatenus contracta eſt ad hanc ſpeciem, & ad hoc individuum, & ideo extra illud ad nihil obligatur: nam ſtatus religionis ut poſſibilis alibi non eſt pars materiæ hujus voti in particulari, & ideo nihil eorum, quæ ſub tale votum cadunt, relinquitur poſſibile.

Notandū circa tra-

6 Sed attente obſervare oportet, ſermonem eſſe, quando primaria, ac præciſa intentio voventis fuit de ingreſſu in hoc monaſterio: nam ſi fuiſſet de ipſa religione in communi, licet poſtea ex peculiari devotione animum ad hoc monaſterium applicuiſſet, non eſſet in hoc regula ſervanda, ſed quæ in ſequenti puncto tradetur, ut omnes auctores citati advertunt; quia voluntaria applicatio poſtea ſubſequuta non coarctat generalem obligationē voti prius contractam. Quid vero ſit agendum, quando dubium eſt, quę fuerit principalis intentio voventis, definiendum ex doctrina ſupra data de voto dubio. Nam licet Sylveſt. Angel. & alii dicant inclinandum eſſe in partem rigoroſiorem, quam ipſi tutiorem vocant; ego nihilominus exiſtimo magis eſſe interpretandum dubium in favorem voventis, qui poſſidet ſuā libertatem, & quatenus eſt certus ſe voviſſe aliquam religionem, jam implet votum petendo in hac: quatenus vero dubitat, an principaliter voverit religionem in genere, aut ſpecie, vel potius in tali particulari loco, non eſt certus de aliquo majori vinculo, aut debito, quam ſit circa talem locum, & ideo amplius obligandus non eſt.

ditam cōcluſionē.

Dubitatur, an vovens teneatur ſæpius petere, & an poſt primam repulſam, ſi invitetur, teneatur ingredi religionē. Ad neutrū tenetur regulariter loquēdo, niſi aliud cōſtet de ſua intentione.

7 Sed quæret aliquis, an ſufficiat ſemel petere religionem in tali loco, vel teneatur quis iterum ac ſæpius hoc procurare; præſertim ſi mutatis circumſtantiis, vel prælatorum, vel aliarum perſonarum, aut occaſionum, ſeu impedimentorum concipiatur nova ſpes obtinendi religionem. Item quęri poteſt, an teneatur quis acceptare religionem, ſi poſt primam repulſam, ipſo etiam non petente ab ipſo monaſterio vocetur, & invitetur ad habitum religionis. Reſpondeo in his & ſimilibus interrogationibus non poſſe certam & generalem regulam tradi, nam pendet ex intentione voventis, & ultra illam ad executionem ejus moraliter neceſſarium eſt prudentis viri arbitrium. Itaque, regulariter loquendo, qui hoc votum emittit, ſolum intendit ſe obligare ad procurandum ſemel ingreſſum talis monaſterii, ea diligentia & ſolicitudine, quæ ad negotium grave peragendum juxta prudens arbitrium ſit ſufficiens; non intendit autem ſe obligare ad importunas preces, & conſequenter neque ad multiplicandas petitiones; & quia non eſt major ratio de uno numero, quam de alio, ideo ſi ſemel fecit ſufficientem diligentiam, non tenetur amplius receptionē poſtulare. Maxime ſi cum primum petiit religionem, manifeſtavit obligationem ſuam, & nihilominus admiſſus non eſt, ſed liber relictus. Quod advertit Cajet. d. q. 88. art. 3. in quodam brevi dub. 2. circa ad 2. addens neceſſarium eſſe, ut repulſa ſit totalis, quia ſi non repellitur ſimpliciter, ſed pro tunc, expectare tenetur. Et hoc ſecundum cenſeo verum, dummodo dilatio non ſit nimia, & ita moleſta, ut prudenti arbitrio judicari poſſit voventem non ſe obligaſſe ad expectandum cum tanto onere. Illud vero prius de manifeſtatione voti eſt quidē ſecurius conſilium, non videtur tamen abſolute neceſſarium, quia nullo jure ad hoc obligatur; neque illud eſt neceſſarium, vel ut voti obligatio ceſſet, cum non auferatur per diſpenſationem, ſed per defectum materię; vel ut diligentia in procuranda religione cenſeatur ſufficiens, quia obligatio petentis non eſt conditio neceſſaria, imo nec per ſe movens, ut quis recipiatur in religione: quod ſi aliquando movere poſſit, accidentarium eſt, & ideo non obligatur is, qui petit ad manifeſtandum ſuum votum. Tandem non videtur eſſe intentio voventis ſemper manere ſuſpenſum, & quaſi pendere a voluntate religioſorum; & ideo ſi poſt ſufficientem poſtulationem ſemel ac definite ei denegata eſt religio, votum omnino ceſſare, & extingui videtur, ita ut ex vi illius cogi non poſſit ad eam acceptandam, etiamſi invitaretur. Hæc autem ſemper habent illam conditionem ſubintellectam, niſi conſtet aliam fuiſſe intentionem voventis, nam illi ſemper ſtandum eſt; hic autem ſolum tradimus ea, quæ regulariter accidunt, & quæ ex communi forma vovendi intelligenda ſunt, quamdiu de alia intentione voventis non conſtiterit.

2 Aſſertio. Vovens religionē in ſpecie, tenetur in multis locis id procurare.

8 Circa ſecundum modum vovendi religionem in ſpecie præter ſuperius dicta, quæ proportione ſervata applicari poſſunt, addendum eſt non ſatisfacere hominem voventem ſuæ obligationi petendo in uno, vel alio loco, ſed teneri in multis id procurare, ſi forte recipiatur: ita docet D. Thom. quem alii ſequuntur. Ratio eſt, quia illud votum ex forma, & modo quo ſit, obligat univerſalius, quia generalius, ſeu magis indefinitum habet objectum: ergo reſpectu illius non eſt ſufficiens

ciens diligentia, quæ fit per particularem petitionem in uno, vel alio loco, ſed oportet eam facere in pluribus. Patet conſequentia, quia per ſolam unam, vel alteram particularem repulſam non fit moraliter impoſſibilis materia talis voti, prout cecidit ſub intentionem voventis; votum autem obligat, quamdiu illud implere non eſt moraliter poſſibile. Confirmatur ac declaratur; nam ſi quis voveat aliquid facere ſub hac conditione disjunctiva, ſi Petrus, vel Paulus, vel Joannes, &c. mecum conſenſerint, non ſatisfaciet unius tantum, vel alterius conſenſum requirendo, ſed teneretur omnes conſulere, quia aliàs non poſſet eſſe certus, an conditio impleretur, nec ne; ſed qui vovet abſolute aliquam religionem in ſpecie, virtute involvit conditionem, ſi in aliquo illius monaſterio recipiatur, quæ æquivalet huic disjunctivæ, ſi in hoc, vel illo, aut illo loco recipiatur: ergo ſi in uno, vel alio non admittatur, tenetur in aliis poſtulare; alioquin non cenſebitur ſufficientem diligentiam feciſſe.

An talis teneatur diſcurrere per omnia monaſteria. Et reſolvitur teneri, ſed cum quibuſdam limitationibus.

9 Dices: ergo qui habet hujuſmodi votum, tenetur diſcurrere per omnia monaſteria talis religionis, donec vel in aliquo recipiatur, vel ab omnibus repellatur, alioquin non ſatisfacit obligationi ſuæ. Conſequens autem videtur duriſſimum, & præter communem uſum, quia eſt res difficillima, & moraliter impoſſibilis, atque adeo præter cogitationem voventium. Reſpondeo nihilominus concedi poſſe ſequelam adhibitis limitationibus, quæ admirationem & difficultatem auferent: nam ſi formaliter ſiſtamus in caſu, de quo loquimur, rationes factæ revera æque procedent de omnibus locis talis religionis, & ideo ſufficienter probant ſequelam. Prima vero limitatio eſt, niſi ex intentione voventis coarctetur aliquo modo amplitudo talis voti, ſeu materiæ ejus; jam enim dictum eſt obligationem voti nunquam extendi ultra intentionem voventis; tunc autem jam illud votum non eſt abſolute de religione in ſpecie, ſed cum aliqua determinatione, & ita non omnino perſiſtitur in caſu propoſito. Atque in hac morali præſumptione fundatur, quod Cajetan. dixit d. q.88. art.3. non teneri, qui ſic vovit, diſcurrere extra regnum, quia non eſt veroſimile voluiſſe ad hoc obligari, cum ſit valde difficile, & extraordinarium. Quod etiam tuentur Navar. cap.12. n.48. Sot. lib.7. de juſt. q.2. artic.1. Angles florib. 2.p. q.unic. de voto, q.2. diffic.5. Tolet. lib.4. ſum. cap.17. n.12. alii moderni ſequuti ſunt; & revera ita eſt præſumendum, quamdiu oppoſitum non conſtiterit de intentione voventis. Et eadem ratione ſi vovens non intendit ſe obligare ad loca multum diſtantia, ſed intra patriam ſuam, vel prope illam, ſolum tenebitur per propinqua loca diſcurrere, ut iidem auctores docent; oportebit tamen, ut in tali caſu clarius conſtet de tali intentione voventis: nam generalis præſumptio non ſufficiet, niſi plures & particulares conjecturæ intercedant; hæ autem conjecturæ frequentius habebunt locum in fœminis, quam in viris, ut per ſe conſtat, quia magis inuſitatum eſt fœminis, magiſque difficile extra patriam longius peregrinari.

Prima limitatio.

Secunda limitatio.

10 Altera limitatio, valde neceſſaria ad tollendam moralem difficultatem, eſt, non eſſe neceſſarium, ut omnia monaſteria formaliter requirantur, ſed vel formaliter, vel virtualiter. Eſt enim hæc quaſi dialectica quædam inductio, in qua ex numeratione plurium particularium infertur univerſalis, & quia impoſſibile eſt omnia individua formaliter recenſere, ſufficit illa numerare, ex quibus probabiliter intelligi poſſit eandem eſſe rationem de cæteris, nam illa eſt quædam virtualis omnium enumeratio. Ad hunc ergo modum in præſenti cenſeo ſufficere, & talia ad idem monaſterium, ex quibus probabilis conjectura fiat, eum, qui in illis non admittitur, neque in aliis ejuſdem religionis monaſteriis eſſe recipiendum: quæ conjectura moraliter fiet conſiderata cauſa non admittendi talem perſonam, ſi generalis ſit, & ejuſdem rationis reſpectu aliorum locorum ejuſdem religionis: quod facile conſtabit, tum ex uniformi modo vivendi talis religionis in omnibus locis, tum etiam ex ſufficienti informatione, quæ ex tribus, vel quatuor monaſteriis regulariter accipi poteſt. Atque hanc limitationem inſinuant dicti auctores, cum dicunt, teneri quempiam adire alia monaſteria, etiam remotiora, ſi ſit ſpes, quod in eis recipiatur. Hæc enim ſpes moraliter adimitur facta prædicta diligentia & probabili inductione.

Reſolutio vera. Aliquando ſufficient tria vel quatuor monaſteria, aliquando duo, vel unum etiam, aliquando vero plura.

11 Et ideo cenſeo regulariter ſufficere adire tria, vel quatuor loca præcipua; & aliquando talis eſſe poſſet cauſa denegationis, taliſque informatio ex parte religioſorum, ut ſufficiat duo, vel aliquando etiam unum tantum monaſterium adire, ſi ex illo poſſit ſatis probabiliter fieri univerſalis inductio. Sicut etiam e contrario cauſæ non admittendi voventem in pluribus monaſteriis poſſunt eſſe adeo particulares, & diſſimiles, & ſimiliter mores, & conſuetudines diverſorum monaſteriorum adeo variæ, ut ex quatuor, vel quinque ſæpe non fiat ſufficiens inductio, & ideo ſemper durabit obligatio amplius procurandi in aliis locis, donec arbitrio viri prudentis (quod in his rebus ſemper neceſſarium eſt) per probabilem inductionem cenſeatur probabiliter facta univerſalis petitio, ac denegatio. Hæ autem conjecturæ fere ceſſant in illis religionibus, in quibus receptio per Provincialem fit, vel ſolum cum Capitulo, ſeu Concilio Provinciali: tunc enim Provincialis ipſe conſulendus eſt; quod ſi ab eo quis non admittitur, conſequenter cenſetur a tota provincia repulſus, & ideo moraliter æſtimari poteſt ipſa repulſa virtualiter univerſalis, maxime ſi cum conſilio gravium virorum ejuſdem religionis cenſeatur facta. Quamvis autem hæc præſumptio moralis ſit, nihilominus ſemper in particulari conſiderare oportet, an relinquatur moralis ſpes, conveniendo prælatum alterius provinciæ, vel Generalem ipſum, penſata etiam intentione voventis, ſi ad omnia illa loca ſe extendit.

An teneatur petere arctiora monaſteria, quando in laxioribus non recipitur.

12 Sed quid ſi intra eandem religionem ſint monaſteria valde diverſa in auſteritate vitæ, & obſervatione diſciplinæ religioſæ, & aliquis non recipiatur in laxioribus, tenebiturne arctiora petere, ſi in eis ſit ſpes? vel e contrario, ſi ab arctioribus repellatur, & in aliis relinquatur ſpes, an illa procurare teneatur. Reſpondeo in hoc fere idem judicium dandum eſſe, quod in voto religionis in genere, de quo ſtatim dicam. Addo etiam conſiderandam eſſe intentionem voventis, nam ſi de illa ſufficienter conſtet, non multum refert illa locorum varietas, ac diſſimilitudo. Nam ſi quis vovens religionem S. Franciſci, v. g. ſolum ſibi propoſuit eam rationē vivendi in ea religione, quam de obſervantia vocant, & in ea non recipiatur, non tenebitur alium arctiorem vivendi modum, qui in pluribus provinciis illius religionis obſervatur, procurare, aut acceptare; aut e converſo ſi primario intendit auſteriorem vivendi modum, & illum obtinere non poſſit, non tenebitur, etiamſi poſſit ingredi monaſteria, ubi alia vivendi ratio, quamvis religioſa, obſervatur. At vero ſi intentio voventis fuit omnino indifferens de religione D. Franciſci, & non habet aliquam probabilem conjecturam, ex qua colligat determinationem voluntatis ſuæ ad hunc modum vivendi, potius quam ad illum intra eandem religionem, tenebitur illam ſuſcipere ubicumque recipiatur, juxta doctrinam paulo antea traditam, & in ſequenti puncto amplius explicabitur.

3 Aſſertio.

13 Supereſt dicendum de tertio modo vovendi religionem in genere, ad quod votum multa ex dictis in ſuperioribus cum proportione applicari poſſunt. Eſt autē ulterius conſiderandum, hoc votum in hoc differre ab aliis duobus, quod per illud præciſe intenditur ſubſtantia religionis ſine determinatione ad certum vivendi modum, quæ determinatio in aliis votis adjungitur vel major, vel minor, pro illorum diverſitate. Quia vero ſubſtantia religionis in reipſa non invenitur, niſi cum aliqua determinatione ad certam regulam, vel certum aliquem vivendi modum, ideo tale votum obligat ad ſuſcipiendum illum ſtatum, cum aliquo determinato vivendi modo, indifferenter autem in quolibet, quia votum ipſum omnino indifferens fuiſſe ſupponitur.

Primum dubium.

14 Duo vero hinc naſcuntur dubia; primum eſt, an votum hoc ſufficienter impleatur in quacumque religione, quod ſpecialiter quæri ſolet de religionibus militaribus, in quibus ſubſtantialia vota religionis diminuta quodammodo fiunt, quia non vovetur caſtitas ſimpliciter, ſed conjugalis, & ſic de aliis. Sed hæc quæſtio attingit aliam, an hæ militares religiones ſint religiones ſimpliciter, ſaltem quoad eum gradum perſonarum, quæ & uxorem ducere, & proprium ſuo modo habere poſſunt.

Qui abſolute vovit, non implet votum ingrediendi aliquam ex militaribus.

poſſunt. Sed omiſſa nunc hac quæſtione, quam infra tomo ſequenti tractabimus, ego exiſtimo eum, qui abſolute religionem vovit, non ſatisfacere tali voto aſſumendo illum ſtatum, quia obligatio voti menſuranda eſt juxta intentionem voventis; nullus autem qui religionem vovet, per religionem intelligit hujuſmodi ſtatum, ſed alium perfectiorem: ergo non ſatisfacit obligationi intentæ aſſumendo talem ſtatum. Minor patet ex communi modo concipiendi, juxta quem interpretari debemus voti obligationem, ſicut etiam interpretanda ſunt verba cujuſcumque contractus, ſeu promiſſionis, argumento textus in c. *ex literis*, 1. de ſponſalibus. Conſtat autem, cum aliquis dicit ſe velle ingredi religionem, communiter non intelligi de hoc ſtatu conjugatorum militum. Imo hinc ulterius infert Corduba in Summa q. 143. non impleri hoc votum ſufficienter in religione militari, etiamſi quis eam profiteatur in gradu clericorum: imo neque in religione canonicorũ regularium, quia licet ab his fiant tria vota ſubſtantialia religionis perfecta, & integra, imo & ſolennia, & ideo veri religioſi ſint, nihilominus juxta communem ſignificationem verborum non ſolent comprehendi ſub intentione voventium abſolute religionem, ſed tantum in ordines, in quibus ſtrictius vivitur. Sed hoc mihi non probatur, nam ut omittam aliqua eſſe monaſteria canonicorum regularium, in quibus religioſa diſciplina ſatis ſtricte obſervatur, & inter militares aliquos eſſe vere monachos, de quibus dubitari non poteſt, quin eorum ſtatus ſufficiat ad hujus voti obſervationem, adhuc generalius loquendo, exiſtimo, hoc votum ſufficienter impleri in hujuſmodi ſtatu clericorum ordinum militarium, quamdiu aliquid non conſtiterit de expreſſa intentione voventis. Ratio eſt, quia is, qui abſolute & indefinite vovet religionem, non dirigit intentionem ſuã, niſi ad ſubſtantiam religionis, neque eam determinat ad particularem modum, ut dixi; in his autem ſtatibus integre ac perfecte ſalvatur ſubſtantia religionis, quæ in tribus votis conſiſtit. Præterea hujuſmodi clerici in communi vivunt, & diſciplinam religioſam obſervant. Unde falſum eſt, ſub nomine religionis, vel religioſi abſolute dicti, hunc ſtatum non comprehendi, etiam ſecundum communem loquendi modum.

Implet vero votum ingrediendo ordinẽ clericorũ ordinum militariũ.

Non impletur tale votum, ſi fiat ex militibus S. Joannis.

15 Major dubitatio eſſe poteſt de militibus S. Joannis, qui vota ſolennia emittunt, & matrimonio copulari non poſſunt. Tamen, quia in modo vivendi, & exterioribus actionibus, ſeu exercitiis magnam habent affinitatem cum ſtatu ſeculari, non videntur in vulgari ſermone religioſorum nomine comprehendi; & ideo magis dubitari poteſt de intentione voventis religionem, an hunc ſtatum comprehendere voluerit. Nihilominus tamen ſi vovens non ſit moraliter certus, quod intentione ſua excluſerit hunc religioſæ vitæ modum, magis quam alios, non damnarem illum, qui in eo ſtatu velit tale votum implere, nam revera eſt ſimpliciter ſtatus perfectionis, ac religionis; & ſi debite ſervetur, prout poteſt, non minus difficilis eſt, quam multi alii, in quibus ſine controverſia ſufficienter impletur tale votum; & ideo hanc partem tuentur Arag. 2. 2. q. 88. art. 11. Azor. tom. 1. lib. 13. inſt. Moral. cap. 4. q. 4. & Sayro tom. 1. Theſaur. lib. 6. cap. 7. n. 10. Quia tamen hoc pendet ex intentione voventis, hæc eſt præcipue conſulenda, & omnibus modis ex verbis, fine, & circumſtantiis, quoad fieri poſſit, conjectandum: & quando probabiliter conſtiterit intentionem voventis poſitam fuiſſe in perfectiori gradu religionis, tunc certum eſt in inferiori non ſufficienter impleri, per ſe loquendo, & ſecluſa legitima commutatione, de qua ſupra in generali doctrina de commutatione votorum diximus. Ubi etiam declaravimus, qua ratione ceſſet obligatio voti de ſtrictiori religione per profeſſionem in laxiori, etiamſi hæc non fiant ſine tranſgreſſione prioris voti.

Secundum dubium. Ad quid teneatur, qui hoc votum habet ſi poſt factam diligentiã in nulla religione recipiatur.

16 Secundum dubium erat, ad quid teneatur, qui hoc votum habet, ſi in nulla religione recipiatur. Quod dubium ſolum habet locum poſt factam ſufficientem diligentiam; hæc autem diligentia cum proportione ad ea, quæ in ſuperiori puncto diximus, facienda eſt: nam quod ibi de diverſis monaſteriis quaſi numero diſtinctis dictum eſt, hic applicandum eſt ad religiones ſpecie diverſas, in quibus propter earum diſſimilitudinem non tam facile fieri poteſt conjectura ſupra tradita, quod qui in una non admittitur, etiam repelletur in alia, & ideo regulariter neceſſarium erit plures tentare religiones, ut tandem repulſa judicetur univerſalis. De quo plura dicere non eſt neceſſe, quia res eſt magis pertinens ad prudentiam, quam ad doctrinam. Suppoſita ergo univerſali repulſa, dixerunt aliqui teneri nihilominus eum, qui tale votum religionis emiſit, ad aſſumendum religioſum ſtatum eo modo, quo poſſit, ſcilicet vovendo paupertatem, & caſtitatem, & obedientiam in manu ſui Epiſcopi: ita tenuit Hoſtien. in c. *porrectum*, nu. 14. de Regul. & Innoc. ibidem, & alii Juriſtæ, quia qui non poteſt in totum implere votum, debet ſervare in quantum poteſt. Item quia ille ſtatus religioſus eſt, cum in eo emittantur tria vota ſubſtantialia religionis.

Rejicitur prædicta opinio.

17 Hæc vero opinio fortaſſe haberet locum præteritis temporibus, quando ad ſtatum religioſum non requirebatur ſpecialis approbatio Pontificis, quia tunc profeſſio facta in manibus Epiſcopi, & ab eo recepta & probata, revera conſtituebat verum religioſum; & ideo comprehendi poterat ille ſtatus ſub abſoluto voto religionis. Quamvis in hoc etiam obſervare tunc oportebat intentionem voventis: nam ſi hæc fuit de aſſumendo ſtatu religioſo in vita communi ſub aliqua communi regula, non tenetur quis ex vi talis voti aſſumere quaſi privatum illum ſtatum religioſum, quia non fuit comprehenſus ſub intentione voventis; ſicut enim qui vovet unam domum, vel unam religionem in particulari, ſi ibi non recipitur, non obligatur ad alias, ita qui vovet ſtatum religioſum in communi vita, non tenetur illum aſſumere in privata domo: vel ſicut etiam vovens vitam cœnobiticam, ſi ad eam non admittitur, non tenetur vitam ſolitariam profiteri.

18 Ex quo evidentius concluditur ſecundum præſentem Eccleſiæ ſtatum ex voto religionis non oriri illam obligationem, quam Hoſtienſ. & Innoc. exiſtimavit, ut recte docuit Cajet. 2. 2. q. 184. art. 3. & ſumitur ex Panorm. d. cap. *porrectum*, nu. 12. quatenus dicit, per tria vota emiſſa in manibus Epiſcopi conſtitui aliquem vere ac ſimpliciter religioſum, & in materia ſtricta religioſorum nomine non comprehendi ſic voventem in manu Epiſcopi, quæ quidem vera eſſe conſtat ex ſupra dictis de ſtatu religioſo, & ex his concluditur intentum. Nam per votum religionis ſolum promittitur verus ſtatus religioſus; quod patet tum ex vi verborum, tum ex intentione voventium. Sed illa emiſſio trium votorum in manu Epiſcopi non conſtituit verum religioſum: ergo ex vi talis voti non relinquitur obligatio ad illum actum: & ita patet reſponſio ad ſecundum fundamentum contrariæ ſententiæ. Primum autem jam ſupra in ſimili ſolutum eſt: illud enim axioma, qui non poteſt totum votum ſervare, debet implere, quod poteſt, ſolum habet locum, quando id, quod a vovente fieri poteſt, per ſe comprehenſum fuit ſub materia voti; quod in præſenti verum non eſt, ut ſupra explicuimus.

Votum religionis impletur in Societate, in quocumque gradu ejus.

19 Hinc autem obiter notari poteſt, ſi contingat habentem tale votum in nulla religione recipi, nec etiam in Societate admitti ad gradum profeſſorum, admitti vero in hac religione ad gradum coadjutorum, vel in ordine ad illum, teneri ad implendum ibi votum ſuum; quia licet vota, quæ in eo gradu emittuntur, tantum ſimplicia ſint, ſunt tamen per Eccleſiam approbata, ut ſubſtantialia religionis, verumque ac proprium religioſum conſtituunt; & ideo ingreſſus in talem religionem in ordine ad illum gradum ſub materia illius voti comprehenditur. Et confirmatur, nam ad hanc rationem ſufficienter impletur hoc votum religionis in Societate in quocumque gradu ejus, ut a Pontificibus etiam in ſuis Bullis declaratum eſt, & infra videbimus: ergo & e contrario quando alibi, vel in alio gradu locus non conceditur, tenetur quis in hoc gradu implere votum ſuum, ſi ille conceditur, quia votum ſemper obligat, dum moraliter impleri poteſt.

Si in nulla religione recipitur, manet omnino liber a voto.

20 Ultimo infertur ex dictis, quoties aliquis in caſu propoſito (& idem eſt cum proportione in ſuperiori) redditur impotens ad implendum votum, quia omnino non admittitur, tunc liberum manere, ut de ſuo ſtatu diſponere poſſit, perinde ac ſi votum non emiſiſſet: ita docet Cajet. d. quæſt. 189. art. 3. & quæſt. 88. artic. 3. dub. 1. circa ſolutionem ad 2. Sot. ibidem lib. 7. de Juſt.

quæſt.

quæſt. 1. ar. 3. Sylveſt. *religio* 2. quæſt. 17. Navar. c. 12. nu. 48. Cordub. in Summa qu. 136. Angles difficul. 9. de Voto Azor. lib. 11. inſt. Moral. cap. 22. q. 3. Sanchez in Decal. lib. 4. de Voto ca. 16. n. 111. & alii communiter, & ſequitur manifeſte ex dictis in ſuperiori, quia in eo caſu ille non tenetur ad caſtitatem ſervandam, nec etiam tenetur ad paupertatem, vel alia onera religionis, quia illa non vovit extra religionem; nec etiam tenetur manere ſuſpenſus & expectans, ſi forte recipiatur, quæ omnia in ſuperioribus oſtenſa ſunt: ergo nihil cogitari poteſt, ad quod maneat obligatus.

Dubium in hac materia ſolvitur.

21 Solum poteſt inquiri, ſi forte repulſus ſit propter cauſam, vel defectum, qui adhibita diligentia, & induſtria ab ipſo vovente tolli poſſit, an ad hoc maneat obligatus. Ut v. g. ſi non admittatur propter defectum Grammaticæ, an teneatur illam diſcere, & ſic de aliis. Ad quod breviter dicendum eſt, quando impedimentum tale eſt, ut ſine gravi onere, ac difficultate removeri poſſit, tunc ſine dubio obligari voventem ad ſe reddendum habilem, ut ſic dicam, ut in religione recipi poſſit: nam is, qui ad aliquid obligatur, conſequenter obligatur ad media moraliter neceſſaria, præſertim quando extraordinaria non ſunt, nec nimium ardua, aut difficilia; ſed in præſenti hoc medium eſt hujuſmodi in ordine ad votum implendum, & per illud obſervatio voti eſt moraliter & facile poſſibilis: ergo obligatur ad illud exhibendum ex vi voti. At vero ſi res ſit extraordinaria, aut nimis gravis, vel ſimpliciter, vel reſpectu voventis (qualis reputari ſolet in homine grandioris ætatis Grammaticæ diſciplina) tunc conſulenda eſt diſpoſitio & intentio voventis. Nam ſi conſtet illum non intendiſſe ſe obligare cum tanto onere, non erit cogendus ſe illo modo ad religionem præparare. Ac proinde ſi quando vovit, ignorabat illud eſſe impedimentum, cogitabatque ſe poſſe recipi ſine tali ſcientia, vel arte, eſt ſignum ſufficiens, noluiſſe ſe obligare cum illo onere; at vero ſi ſciebat diſpoſitionem illam eſſe neceſſariam, & nihilominus, dum illa careret, religionem vovit, tenebitur vel illo modo ſe diſponere, ut recipiatur, vel eſſe contentus inferiori gradu religionis, ſi in eo abſque tali diſpoſitione recipiatur, quod docuit Soto lib. 7. de Juſtitia q. 2. ar. 1. arg. 3. Ratio autem eſt, quia qui non obſtante illa cognitione abſolute vovit religionem, virtualiter intendit ſe obligare ad media, quæ vovit eſſe neceſſaria ad illum finem aſſequendum. Dixi autem: *Niſi velit inferiori gradu religionis eſſe contentus.* Quia ſi abſque cognitione linguæ Latinæ recipiatur in gradu Laicorum, qui etiam veri religioſi ſunt, ſatisfaciet ſuo voto illum gradum acceptando, quia licet a principio illud non intenderit, nec promiſerit coram Deo, æquivalet, & propter majorē humilitatem majoremque mundi contemptum in accidentalibus excedit, cum alioquin in ſubſtantia religionis æqualis ſit.

Vovens religionē indefinite, ſi non recipiatur ad gradū ſacerdotū tenetur ingredi pro gradu laicorum, dummodo illius intentio nō fuerit vovere, & ingredi in gradu ſacerdotum.

22 Ex quo etiam facile expeditur interrogatio alia, quam Soto dicto loco proponit, an is, qui vovit religionem, & in ea non recipitur ad gradum ſacerdotum propter defectum ſcientiæ, vel aliam ineptitudinem ad illum gradum, teneatur ingredi pro gradu laicorum, ut ad illum admittatur. Reſpondendum eſt enim, hoc pendere ex intentione voventis; nam ſi indefinite vovit religionem, & nec formaliter, nec virtualiter applicuit intentionem ſuam ad gradum ſacerdotum, tenetur acceptare alium gradum, quia tenetur implere votum prout poteſt; poteſt autem illo modo, qui comprehenſus fuit ſub tali voto, veluti ſub disjunctione, ut in ſuperioribus in ſimili explicatum eſt. Si autem intentio voventis ſolum fuit aſſumere religioſum ſtatum in gradu ſacerdotum, ſeu in ordine ad illum, & ad eum non admittatur, non tenetur abſolute ingredi pro inferiori gradu, quia, ut ſæpe dixi, non amplius obligatur, quam intenderit. Et ideo dixi abſolute non obligari, quia ex ſuppoſitione & per modum voluntariæ commutationis obligari poterit ad excuſandam aliam obligationem, vel diligentiam faciendam pro alio gradu obtinendo, ut in caſu proxime præcedenti dictum eſt, nunc enim non jam ex vi ſolius voti præcedentis, ſed ex vi novæ voluntatis obligatur. Quocirca ſi quis ſponte ſua nolit facere talem commutationem, & moralem ac ſufficientem diligentiam adhibeat, ut pro gradu ſacerdotum aptus reddatur, addiſcendo Grammaticam, vel quid ſimile, & id aſſequi non poſſit, non propterea obligandus eſt ad acceptādum gradum laicorum, quia jam per illum non ſtat quominus adimpleat votum, prout a principio emiſſum fuit, & ideo non cogitur in alio gradu non intento votum implere. Sicut ſi voviſſet ingredi in particulari aliquam religionem, in qua vel certa conditio originis, vel major eruditio, aut ſaltem major aptitudo ad illam poſtulatur, & ob illius defectum in tali religione non admittitur, non tenetur aliam ingredi, etiamſi admittatur, quia illam non vovit, nec ſe obligavit; ſecundum moralem autem æſtimationem, non minus diverſum ac difficile eſt intra eandē religionem, vel gradum laicorum, aut ſacerdotum acceptare, quam unam religionem in aliam commutare.

23 Quidam vero hoc limitant, ut ſolum procedat, quando vovens a principio ignorabat ſuam impotentiam, vel incapacitatem ad talem gradum; quia ſi illam ſciebat, & nihilominus vovit, obligandus eſt ad ingrediendum in gradu laicorum in favorem voti, ne ſciens & prudens fruſtra illud emiſiſſe videatur. Item, quia cum jam ſciret illum gradum ſibi eſſe moraliter impoſſibilem, virtualiter voluit ſe obligare ad gradum poſſibilem. Verumtamen cum hic tractemus de obligatione in conſcientia, non eſt præſumptionibus utendum, & ideo niſi aliàs ſufficienter conſtet de intentione voventis, non eſt obligandus; fieri enim poteſt (quod magis præſumendum eſt) ut licet ſuam incapacitatem agnoverit, ſperaverit illam vincere, vel magnis laboribus, vel importunis precibus, vel aliis mediis. Merito ergo tunc poterit obligari ad majorem diligentiam adhibendam, non tamen ad gradum laicorum acceptandum, ſi illum omnino non intendit. Hæc autem intentio cognoſci poterit vel ex voluntate expreſſa & formali, vel ex qualitate, & ſtatu perſonæ voventis, conſiderato ſimul communi uſu perſonarum talis conditionis circa religioſum ſtatum aſſumendum: nam ex his circumſtantiis ſufficienter determinatur intentio voventis, & ſenſus verborum, etiamſi in promiſſione ipſa non addatur expreſſa determinatio.

Vovens religionē in gradu laicorum, ſi non recipiatur, niſi prius addiſcat hoc vel illud officium, tenetur addiſcere, quando aliàs eſſet inutilis ſine illo, non ita ſi tale officium non eſt ſimpliciter neceſſarium.

24 Ex quibus tandem conſtat, quid dicendum ſit de eo, qui vovit religionem ingredi in gradu laicorum, & non admittitur, niſi addiſcat hoc vel illud officium, in quo poſſit religioni deſervire. Ad quod Soto cum limitatione reſpondet, ſi officium ſit difficile ad addiſcendum, vel laborioſum, non teneri: quod ſine dubio verum eſt, quando vovens de tali medio ſeu officio non cogitavit, quia nullo modo intendit ſe ad id obligare. Nam ſi prius intellexiſset, ac prævidiſset religionem poſtulaturam ab ipſo talem conditionem, & nihilominus voviſset, obligandus eſset, quia ſaltem virtualiter id voviſse, & intendiſse videtur. Unde in prædicta limitatione continuat Soto, ſi officium ſit facile, obligari voventem ad eam diligentiam præſtandam juxta religionis placitum. Quod ego verum exiſtimarem, quando talis perſona ignorans tale officium inutilis eſſet religioni in muneribus laicorum, quia tunc rationabiliter ab eo poſtulatur illa diſpoſitio, & vovens per ſe tenetur adhibere media facilia, & moraliter neceſsaria ad votum ſuum implendum. At vero ſi ipſe aliàs abſque tali officio eſt ſatis idoneus, ut in aliis muneribus laicorum poſſit ſufficienter religioni inſervire, & ſi aliquid ultra neceſsarium eſt, facile poteſt intra religionem addiſcere, non poteſt cogi, aut obligari, ut priuſquam in religione recipiatur, vacet tali officio addiſcendo, etiamſi id facile præſtare poſſit, quia illa non eſt diſpoſitio neceſsaria, nec medium per ſe ordinatum, nec ſimpliciter, nec in tali perſona, & ideo ex vi voti non obligatur ad illud præſtandum.

CAPUT III.

An & quomodo religionis votum obliget ad perſeverandum in religione, profeſſionem in ea emittendo.

Hoc votū poteſt fieri dupliciter.

1 Dupliciter fieri poteſt hoc religionis votum. Primo abſolute & ſimpliciter, per hæc aut ſimilia verba: *Voveo ingredi religionem*, vel *talem religionem*, vel *religioſus*, vel indefinite, ut *hic*, vel *ibi*. Secundo poteſt fieri hoc votum cum expreſſione perſeverantiæ, ſcilicet: *Voveo ingredi & perſeverare in reli-*

religione, vel *in tali religione*, ſeu *in ea profiteri*. Diſtinctio eſt D.Th.2.2.q.189.a.4. ubi tertium membrum addit, ſcil., quando quis vovet ingredi religionem expreſſe, intendens ſe obligare ad ingrediendum cum libertate perſeverandi, vel retrocedendi. Sed, ut conſtat ex doctrina ejus, eadem eſt ratio de hoc, & de illo priori, & abſoluto modo vovendi religionem, & ideo illos diſtinguimus, quia quod in uno formaliter exprimitur, in alio virtute continetur. Quocirca quando votum fit priori modo, certum in primis eſt poſt ſuſceptum religionis habitum non teneri quempiam ratione talis voti abſolute & ſimpliciter ad perſeverandum, vel profitendum: nam ſi intra probationis annum rationabiliter, & ex ſufficienti cauſa judicet ſibi non expedire illū ſtatum, libere, & abſque violatione voti poteſt illum relinquere, ita docent omnes Doctores. Ratio autem eſt, quia jure communi conceſſus eſt hic annus probationis in favorem non ſolum religionis, ſed etiam ingredientis religionem, ut poſt ſufficiens experimentum poſſit libere eligere, quod ſibi magis expedire judicaverit. Per illud autem votum non cenſetur quis renuntiare huic favori (ſive aliàs poſſit, ſive non, quod infra videbimus) ſed potius cenſetur quis ingredi religionem juxta commune & ordinarium jus, ut docet D.Th. ſupra, Dec. in c. *in præſentia*, de Probationibus num. 55. Henr. in c. *ſtatuimus*, de Regular. col.5. Archid. in ca. *Scimus*, 12. qu.1. Anton.3. p.tit.16. cap.4.§.4. & alii Doctores infra referendi: ergo per tale votum non ſe obligat quis ſimpliciter ad perſeverandum, ſed ad ſummum ſub ea conditione, niſi poſt ſufficientem experientiam, aliud ſibi judicaverit expedire; ergo non impleta conditione non tenetur perſeverare.

Aſſertio prima.

2 Atque hinc ſecundo certum eſt, ſi poſt ſufficientem probationem judicet illum ſtatum ſibi eſſe convenientem, teneri ex vi voti ad perſeverandum & profitendum, ac proinde ſi religionem deſerat, tranſgreſſorem eſſe voti, & teneri iterum ingredi ac profiteri. Quæ aſſertio communis etiam eſt, & probatur primo, quia votum religionis per ſe non fit propter ſolum habitum novitiorum ſuſcipiendum, ſed primario fit propter ipſum ſtatum religionis: ergo per ſe obligat ad illum ſtatum profitendum, & retinendum: ergo cum non obligat omnino abſolute, ut dictum eſt, obligat ſaltem ſub ea conditione, ſi poſt ſufficientem probationem talis ſtatus conveniens judicetur: ergo impleta hac conditione, votum violat, qui religionem deſerit. Secundo, quia aliàs ſufficienter impleret votum, qui ſuſciperet religionis habitum animo non profitendi quidquid in religione expediretur. Conſequens eſt contra omnes, & plane abſurdum, quia ille modus ingrediendi religionem imprudentiſſimus eſt, & contra finem & inſtitutionem talis ingreſſus: unde fere inutile eſſet votum, quod tantum ad illum modum ingrediendi religionem obligaret. Imo Palud.4.d.38.q.4.& Sot. lib.7.q.2.ar.1.ad 3. tale votum eſſe vanum, ſcil. ingrediendi religionem animo exeundi. Nihilominus non nego poſſe excogitari caſum, in quo aliquis non habens voluntatem, nec propoſitum profitendi religionem, velit ſe obligare ad profitendum habitum illius, etiam ex honeſto, & religioſo motivo, videl. ſi forte Deus eo tempore, & aliorum converſatione & exemplis eum excitet, & inducat ad profeſſionem. Quo caſu votum ſic factum obligaret ad ingreſſum, & non ad profeſſionem, ullo modo, Niſi Deus efficaciter illum moveat, & immutet propoſitum ejus: & in hoc caſu, & non aliàs intelligo verum eſſe, quod Sylv. *Religio* 2.q.19. ex Richar. dicit ſatisfacere aliquem voto ſuo, ſi intret ſine propoſito permanendi, cum deſiderio autem faciendi quod potuerit, ut Deus immutet propoſitum ſuum. Hoc enim ſubit locum quando intentio voti a principio talis fuit.

Aſſertio ſecunda.

3 Dico autem hoc non eſſe proprie votum religionis, de quo agimus, & quod regulariter ab omnibus fit, neque ita eſſe interpretandum, niſi de tali intentione voventis expreſſa ac formali conſtet; ideoque de voto religionis abſolute loquendo, certum eſt obligare ad profeſſionem ſaltem cum ſupradicta conditione. Quod ex Cajet. ita declaratur; nam qui vovet ingredi religionem, per ſe loquendo, intendit ingredi, ut probet, an ſibi expediat profiteri, necne; ergo intendit obligari ad probationem ut ſic; ſed de ratione probationis conſideratæ ſecundum rectam rationem eſt, ut res aſſumatur, ſi inveniatur expediens, & relinquatur, ſi minus congrua reperiatur: ergo qui ſe obligat ad religionis probationem, plane intendit ſe obligare ad probandum bona fide, id eſt, animo perſeverandi, ſi rem gratam invenerit, alioquin non eſt probatio, ſed fictio: ergo qui ſe vovet, ſine dubio intendit ſe obligare ad perſeverādum illa conditione impleta: hanc ergo conditionem ad minimum continet religionis votum abſolute, & ſimpliciter factum. Atque hæc doctrina ſumitur ex D. Tho. dict.q.189.a.4.& in ea conveniunt Cajet. ibi & Opuſc. 17. reſponſionum reſponſ.7. Sot.7. de Juſtit.q.2.ar.1.ad 3. Sylveſt. *relig.* 2. quæſt. 19. *Votum* 4. qu. 3. punct. 6. Navarr. cap. *docet*, n.47. Covar. in c. *quamvis pactum* 1.p.§ 3.num.12. Tolet. lib.4. ſumm. cap.17. num.12.

Votum animo non profitendi factū, non eſt proprie religionis. Votum religionis obligat ad profeſſionem, abſolute loquendo.

4 Circa hanc vero partem nonnulla ſuperſunt declaranda. Primum eſt, quale debeat eſſe judicium, quod expediat, vel non expediat permanere in religione poſt ſufficiens experimentum ejus, ut non obſtante voto liceat, vel non liceat illam deſerere. Et eſt ratio dubitandi: nam vel illud verbum *expedire* ſignificat eſſe melius, vel utilius tali perſonæ in ordine ad bonum animæ ejus: vel ſignificat non eſſe nimis oneroſum, vel difficile pondus talis religionis ſuſtinere. Si primum dicatur, vix poterit deſeri unquam religio ſine violatione voti; quia raro contingit perſonam adeo eſſe ineptam ad religionem, aut religionis mores ita eſſe improportionatos conditioni perſonæ, ut prudenter judicetur melius eſſe tali perſonæ & utilius ad bonum animæ ejus religionem deſerere, quam in ea perſeverare. Hic autem agimus de judicio practice vero, & prudentiali: nam ſi ſufficeret quodlibet judicium temere, & ſine ſufficienti fundamento formatum, nullius momenti eſſet obligatio voti. Si autem altera pars eligatur, videtur repugnare intentioni voti, nam finis illius eſt neceſſitatem homini imponere, ut in via perfectionis perſeveret, vincendo difficultates ejus; ergo non ſatis eſt religionem vere judicari oneroſam, ac difficilem, ut abſque voti violatione poſſit derelinqui. Confirmatur, quia aliàs æqualiter poſſent deſerere religionis habitum novitius habens votum religionis, ac non habens, quia in utroque requiritur ſaltem illud judicium.

Primum dubium in hac materia.

5 Reſpondeo non eſſe facile certam aliquam regulam in hoc deſcribere, & ideo fortaſſe auctores nihil in particulari de hoc dicunt. Vero ſimilius autem eſt non eſſe neceſſarium definitum judicium, quod ad bonum animæ expediat, vel melius, aut æque bonum ſit non perſeverare in tali religione, quia nimis rigoroſum & ſcrupuloſum eſt tantam obligationem imponere, maxime cum non poſſit ſufficienti ratione, vel auctoritate convinci. Deinde, quia tale votum intelligitur factum integre, retento favore juris circa probationem religionis; juxta commune autem jus poteſt novitius nolle cum legitima cauſa profiteri non ſolum eo caſu, ſed etiam propter alias cauſas, ut ſtatim explicabimus; ergo etiamſi votum habeat, non eſt ad illum caſum coarctandus. Satis ergo erit ſi timeat periculū alicujus gravioris mali, & detrimenti ſpiritualis, vel de illo probabiliter dubitet, propter graves tentationes, quas experitur, vel quia non ſperat ſe poſſe cum gaudio & tranquillitate animi in eo ſtatu Deo deſervire. Imo licet ad hoc dubium non perveniat, ſi credat onera religionis ita ſuperare ſuas vires, ut vel non poſſit illa ſine multis diſpenſationibus ſuſtinere; vel certe, ſi omnibus illis ſe velit exponere, non ſine triſtitia & perturbatione animi ſe eſſe victurum; vel denique ſi expertus ſit labores, & difficultates eſſe longe majores, quam cogitarat, ſibique propoſuerat. Nam in his caſibus, vel ſimilibus (ſi æquivalentes cogitentur) non credo obligari ex tali voto ad perſeverandum. Ratio autem omnium eſt, tum quia lex Eccleſiaſtica concedens libertatem intra annum probationis omnes hos caſus merito comprehendit: tum etiam, quia intentio voventis non videtur eſſe obligare ſe ad religionem, niſi poſſit cum alacritate animi, & cum ſufficientibus viribus illius pondus integre ſuſtinere, & ideo ſi probabiliter judicat hanc conditionem non impleri, non obligabitur ex tali voto ad perſeverandum: quę doctrina conſentanea eſt auctoribus ſupra citatis.

Reſolutio dubii poſiti.

6 Nec contra illam urgent rationes dubitandi poſteriori

Satisfit rationibus in contrarium adductis.

riori loco factæ, nam licet votum religionis ad hunc finem ordinetur, ut homo in propoſito religionis confirmetur, & aliquo modo ad perſeverandum cogatur, vel obligetur, non tamen abſolute, neque ſub illa conditione adeo ſtricta & rigoroſa, ſed ſub alia magis accommodata humanæ fragilitati, qualis a jure intenditur, & a nobis explicata eſt, & illa ſufficit ad conſtituendam aliquam differentiam inter novitium habentem votum, & non habentem. Nam qui votum non habet, neque illam conditionem expectare tenetur, ſed pro libertate ſua poteſt intra probationis annum religionem relinquere, etiamſi optimam, ſibique accommodatam, & facilem illam invenerit, quia nondum eſt aliquo vinculo aſtrictus. Non deſunt tamen qui dicant, etiam in eo caſu peccare venialiter novitium non habentem votum, ſi religionem relinquat, ſine rationabili cauſa; ita Philarchius to. 1. par. 2. lib. 3. c. 20. ad finem. Angles diffic. 7. de Voto Sanchez lib. 4. de Voto c. 16. n. 92. ſequentes in hac parte Cajet. ubi ſupra, qui idem aperte affirmat; addit tamen, (& in hoc differentiam conſtituit) eum, qui non habet votum, ſi exeat ſine rationabili cauſa, peccare tantum venialiter, alium vero peccare mortaliter. Rationem vero illius peccati in hoc ponit, quia eo ipſo, quod quis ſuſcipit habitum religionis, quoddam pactum tacitum inter ipſum & religionem intercedit, ut ſi aptus inventus fuerit poſt probationem, ad profeſſionem admittatur, ideoque non poſſet a religione non admitti, aut expelli gratis, & ſine rationabili cauſa: ergo ut pactum æquale ſit ex utraque parte, etiam novitius non poteſt relinquere habitum religionis ſine cauſa rationabili. Quæ ratio apparens quidem eſt, tamen ſi eſt efficax, non videtur tantum concludere culpam venialem, ſed etiam mortalem, quia non erit tantum violatio fidelitatis, ſed etiam juſtitiæ, nam pactum cum mutua obligatione & onere ex juſtitia obligat. Item, quia ex parte religionis, ſeu religioſorum expellere novitium idoneum ſine cauſa rationabili, & contra voluntatem ejus, videtur eſſe peccatum mortale; ergo etiam ex parte novitii ſimile peccatum interveniet, ſi ſine cauſa religionem deſerat. Quod ſi hoc concedatur, differentia alia conſtituenda erit, nam tunc novitius, qui habet votum præter hoc peccatum, committit etiam ſacrilegium contra votum.

Novitius nō habens votum religionis, poteſt illam deſerere abſq; rationabili cauſa ſine ullo peccato. Non ita dicendum de miniſtris religionis expellentibus.

7 Non videtur tamen mihi neceſſarium hoc pactum admittere, quod neque ex expreſſa partium voluntate, ac conditione ſatis oſtendi poteſt, neque etiam ex jure habetur. Quapropter per ſe loquendo, nullum invenio peccatum in hoc exitu mere voluntario, ſecluſo voto, quia nullam invenio virtutem, aut legem, quæ per illum directe ac per ſe violetur. Neque eſt ſimile ex parte religionis; exiſtimo enim miniſtros ejus graviter peccare expellendo novitium idoneum ſine cauſa rationabili, vel quia abutuntur poteſtate juriſdictionis ſibi conceſſæ, ratione cujus ex officio tenentur, & bonum religionis procurare, & quaſi juſtum judicium ferre in ea cauſa, vel quaſi juſtam diſpenſationem exercere. Videntur etiam mihi peccare contra charitatem reſpectu novitii, quia privant illum magno bono, & grandi periculo exponunt. Quæ rationes non habent locum in ipſo novitio, quia diſponere poteſt de ſeipſo, non ut miniſter, aut diſpenſator, ſed ut dominus poteſt cedere juri ſuo. Reſpectu vero religionis non peccat contra charitatem, quia inde non reſultat nocumentū alicujus momenti ipſi religioni, nec etiam contra juſtitiam, aut fidelitatē, quia nihil promiſit. Neq; oportet obligationem eſſe mutuam, quando ſolum eſt ex charitate, vel juſtitia legali, aut alia ſimili. Dixi autem per ſe, quia ex intentione operātis poterit facile voluntas illa deſerendi inchoatū ſtatum eſſe peccaminoſa, ſi fiat propter malū finem, in quo & venialis & mortalis culpa eſſe poteſt pro ratione finis, & forte regulariter non deeſt aliqua culpa, ſaltem venialis; quod tamen non ſit ſimpliciter neceſſaria patet, quia ille egreſſus non eſt ex objecto ita pravus, quin poſſit fieri cum intentione honeſte vivendi, quamvis ſine obligatione ad tantam perfectionem.

Limitant aliqui tradiram doctrinam.

8 Aliqui vero exiſtimant hoc eſſe limitādum, ut non procedat, quando aliquis ingreſſus eſt religionem cum propoſito perpetuo perſeverandi in illa, quod ſentiunt Panorm. in c. *ſtatuimus*, de Regular. & tunc ajunt ſi egrediatur, teneri ad ingrediendum iterum religionem ſaltem laxiorem, ut patet ex Panorm. in c. *conſuluiſti*, de Reg. n. 3. Et ſequitur Palud. d. 38. q. 4. ar. 1. & favent leges Hiſpaniæ partita 1. tit. 7. l. 7. & 8. Sed hæc ſententia, ſi proprie intelligatur de nudo propoſito, falſa eſt, & deſtruens generalem doctrinā moralem, quia fere nullus ingreditur religionem, niſi cum illo propoſito; unde etiam repugnat prædictis decretis. Videntur autem dicti auctores per propoſitum intellexiſſe intentionem faciendi tacitam profeſſionem, ut in 1. diſp. de Voto adnotavimus, de qua profeſſione plura in ſequentibus.

Inſtantia ſolvitur.

9 Dices, idem fore dicendum de illo, qui habet votum, ſi conſequenter loquamur. Diximus enim favorē a jure conceſſum circa libertatem profeſſionis infra annum probationis, integrum manere, non obſtante dicto voto: ergo ſi ſtante voto hæc libertas tanta eſt, ut poſſit quis licite habitū religionis exuere ſine rationabili cauſa, tam ex parte religionis, quam ex parte ſui, licet non ſine honeſto fine, (hæc enim duo valde diverſa ſunt) eadem libertas manebit etiam poſt votum emiſſum.

Reſpondetur negando conſequentiam, quia illa libertas deſerendi religionem ſine rationabili cauſa, non pertinet ad favorem juris communis, ſed quid conſequens potius permiſſum, quam intentum. Unde tria ſunt in hoc jure diſtinguenda. Primum eſt id, quod immediate ſtatuit, ac concedit, & hoc ſolum eſt, ut profeſſio fieri poſſit ante annum probationis expletum. Secundum eſt finis per ſe intentus, qui eſt, ut vel profeſſio fiat cum ſufficienti cognitione, & libertate, vel ut non fiat, ſi ex cauſa rationabili ita oportuerit, & hoc per ſe pertinet ad favorem intentum, & conceſſum per hanc legem. Tertium eſt (quod inde conſequitur) hunc novitium pro ſua libertate poſſe toto illo anno religionem dimittere, ſine alia cauſa rationabili; & hoc non eſt per ſe intentum per illam legem, ſed permiſsum, quia vitari non potuit ſuppoſita ſuſpenſione ſeu prohibitione profeſſionis pro illo anno. Unde quoad hanc partem nihil concedit, ſed relinquit hominem in ea diſpoſitione, & libertate, in qua ante erat; & ideo ſi homo aliunde nullam habebat obligationem, liber manet: ſi autem homo jam voto ſe obligaverat ad perſeverandū in religione non interveniente cauſa rationabili ad deſerendam illam, lex non abſtulit talem obligationem, ſed facultatem ita ſe obligandi, cum per ſe non intendat concedere, aut tueri illam libertatem, quatenus detrimentum potius, quam fructum afferre poteſt, ſed permittit illam, quia non potuit ab altera ſeparari.

Difficultas ſupereſt, an voto religionis obligatus, qui ex rationabili cauſa intra annum probationis illam deſerit, liber omnino maneat ab obligatione voti.

10 Tandem inquiri poteſt circa hoc punctum, an is qui ex rationabili cauſa dimittit religionis habitum intra annum probationis, liber omnino maneat ab obligatione voti. Reſpondeo, juxta diſtinctionem datam cap. præced., ſi votum fuit de uno monaſterio, ſeu loco determinato, omnino extinctam manere obligationē voti, quia jam fuit ſufficienter impletum, cum pro illo loco ſufficiens experimentum factum ſit. Idemque in voto de aliqua religione in ſpecie, ſi cauſa rationabilis ad non perſeverandum oritur ex his conditionibus, vel oneribus, quæ ſoli religioni communia ſunt, quia tunc probatio illius loci eſt virtualis probatio totius religionis. At vero ſi illa cauſa ſolum naſcatur ex propriis ac particularibus conditionibus talis loci, ut ſi reſpectu talis perſonæ ſit incommodus ſaluti ejus, vel quid ſimile, tunc res videtur magis dubia, nam tunc illa non videtur ſufficiens probatio pro tota religione, & conſequenter, nec cauſa rationabilis ad totam illam deſerendam, ſed ſolum in tali loco. Tenebitur ergo, vel procurare prius loci mutationem, quam habitum deſerat; vel ſi hoc non permittit conſuetudo religionis, aut ex rationabili cauſa non conceditur, tenetur iterum ingredi ad probandum in alio loco, ubi ceſſent illa particularia incommoda. Atque hæc ratio cum proportione applicari poteſt ad votum religionis in genere: nam licet quis habeat juſtam cauſam non perſeverandi in tali religione propter ſpecialem rigorem, vel modum procedendi ejus, non ideo habet rationabilem cauſam dimittendi abſolute religioſum ſtatum, nam in alio fortaſse poſset facile perſeverare: ergo cum ſe obligaverit ad religionem in genere, adhuc tenetur amplius probare in alia religione, niſi rationabilis cauſa oriatur ex generali difficultate ſtatus religioſi ut ſic.

11 Nihilominus non cenſeo, hoc onus eſse impo-

nen-

Reſolutio difficultatis. nendum voventibus, niſi ubi aliàs conſtiterit, hanc fuiſſe ſatis claram, & expreſſam intentionem voventis: clarum eſt enim poſſe illum ſe obligare, ſi velit, ad probandum ſæpius in pluribus locis, vel religionibus. At vero quoties votum ſimpliciter & ordinario modo fit, non videtur ita explicanda intentio voventis, quia ſolum vovet ingredi religionem: ergo tantum vovet ſemel ingredi; nam qui indefinite promittit aliquid facere, ut jejunare, aut eleemoſynam dare, ex vi ſolum obligatur ad id ſemel faciendum, quia ad veritatem indefinitam ſufficit una particularis: ergo qui ſemel ingreſſus eſt religionem, & bona conſcientia non perſeveravit, ſufficienter implevit votum illud: ergo extincta manet ejus obligatio. Accedit, quod eſſet graviſſimum ovus iterum ac ſæpius loca, vel religiones probare, & in eis ſemper de novo novitiatum inchoare, ac proinde cogi ad probandam religionem pluſquam per annum, quæ omnia videntur eſſe aliena ab intentione voventium. Et hoc idem dicendum eſt, ſi non ipſe voluntarie egrediatur, ſed a religione eiiciatur: nam eſt eadem proportionalis ratio, dummodo bona fide proceſſerit, & directe, aut indirecte non procuraverit ejectionem, aliquid in eum finem faciendo, ut eiiciatur, nam tunc non tam eiicitur, quã ipſe ſua voluntate egreditur ſine rationabili cauſa: at vero ſi abſque tali intentione ſua ex fragilitate, aut prava cõſuetudine ita ſe gerar, ut ejici mereatur, nihilominus voto ſuo ſatisfeciſſe judicandus eſt, quia jam fecit quod promiſit, probando religioné. Et ita facile reſpondetur ad priores rationes, nam illa probatio eſt ſufficiens juxta voventis intentionem, & ideo cauſa rationabilis, quæ ex illa reſultat, ad non perſeverandum in tali loco, vel religione, eſt etiam ſufficiens ad extinguẽdam omnino voti obligationem.

Item dicendum de voto, quo quis promittit eſſe religioſum. 12 Dices. Quamvis ratio facta recte procedat in voto ingrediendi religionem, non tamen in voto, quo quis promittit eſſe religioſum, quia religioſus proprie non conſtituitur per ingreſſum, ſed per profeſſionem: & ideo qui vovet eſſe religioſus, plus videtur promittere, quam ingreſſum religionis: ergo ſi per unum ingreſſum nec potuit aſſequi ut eſſet religioſus, nec ſatis expertus eſt illum ſtatum ſibi non expedire, tenetur adhuc illum procurare. Unde Cajet. 2.2.q.189. ar.4. dub. 1. differentiam invenit inter illa duo vota, & putat amplius obligare votum eſſendi religioſum; ille autem fundatur in perpetuitate, de qua ſtatim. In præſenti autem mihi videntur illa vota æquivalentia, quia etiam votum ingrediendi religionem per ſe tendit ad ſtatum, & aliquo modo ad illum obligat, ut dixi: & e contrario votum eſſendi licet magis explicet ipſum ſtatum, tamen etiam intelligitur ſecundum formam juris communis, ut D. Th. dixit; & ideo non excludit conditioné dictã, videl. ſi poſt ſufficienté probationem talem ſtatum ſibi judicet cõvenientem. Quare licet verba ſint diverſa, res eſt eadem, & ideo non magis obligat unũ votum quã aliud. Atq; hęc videtur etiã eſſe cõmunis intentio voventibus.

CAPUT IV.

Ad quid obliget votum profitendi, ſeu perſeverandi in religione.

1 SUpereſt dicendum de alio vovendi modo, quo quis expreſſe & directe vovet profiteri in religione, ſeu perpetuo in ea manere. De quo certum eſt obligare ad omnia, ad quæ obligat votum ſimplex religionis. Difficultas vero eſt, an amplius obliget, ſcilicet ad perſeverandum abſolute, & ſine conditione; hoc enim affirmare videtur D.Th. dict. qu.189. ar.4. & ſequuntur Cajet. Couu. & Navar. citati in præcedenti puncto, Abul. n.30.q.95. ad primum & q.93. Anton.3. par.tit.16.c.2. Palac. in 4. diſt.38. diſp.1. poſt quartam concl. Philiarch. to.1. par.2.lib.3.c.20. & hoc tempore videtur hæc ſententia communiter recipi a viris doctis, & probatur, quia votum obligat ad id, de quo fit; ſed hoc votum non eſt tantum de ingreſſu, vel probatione religionis, ſed expreſſe ſit de perſeverando, ut ſupponitur: ergo ad hoc obligat. Confirmatur, nam ſi novitius intra religionem jam exiſtens faciat votum profitendi in illa, ad hoc obligatur, nam illud votum ſanctum eſt, & validum; ergo aliquem effectum habet; ergo maxime obligationem ad perſeverandum: ergo votum perſeverandi emiſſum ante ingreſſum eundem habet. Tertio argumentatur Navar. a poſteriori, quia difficilius diſpenſatur votum perſeverandi in religione, quam abſolutum votum religionis; unde ſi quis habens votum perſeverandi peteret diſpenſationem, explicato ſolum voto abſoluto religionis, cenſeretur ſubreptitia diſpẽſatio. Imo aliqui exiſtimant ſolum votum perſeverandi eſſe reſervatum, votum autem ingrediendi non eſſe reſervatum, quia non eſt abſolute perpetuum: ergo ſignum eſt multo majorem eſſe obligationem voti perſeverandi, quæ ſolum poteſt in hoc conſiſtere, quod abſolute obligat ad perſeverandum. Quarto, quia unuſquiſque poteſt juri ſuo renuntiare, ſeu favori ſibi a jure conceſſo; quod in particulari de hoc favore annuæ probationis aſſeritur in ca. *Statuimus*, & ca. *conſulti*, de Regular. ſed qui vovet profiteri, & perpetuo perſeverare in religione, ſatis declarat ſe renuntiare juri ſuo: ergo obligatur abſolute, & ſine dependentia ab anno probationis ad profitendum, & perſeverandum.

Prima opinio aſſerit obligare ad perſeverantiam. Probatur primo. — Secundo. — Tertio. — Quarto.

2 Secunda ſententia eſt extreme contraria, quam tenet Soto lib.7. de Juſt. q.2.ar.1. ad 3. ubi nihil intereſſe putat inter votum perſeverandi in religione, & votum religionis, ſeu ingrediẽdi religionem abſolute factum, nec plus obligare unum, quam aliud. Eam ſequitur Aragon. 2.2.q.88. ar.3. ad 2. ſolutionem. Ledeſma tom. 2. tract.10.c.3.dub.7. caſu 4. Ratio ejus eſt, quia qui abſolute vovet religionem, etiam vovit perſeverantiam in religione; ſed quia non vovet illam niſi ſecundum formam juris, ideo non cenſetur illam abſolute vovere, ſed ſub conditione a jure conceſſa: ergo pari ratione, quantumcunque expreſſe voveat profiteri, ſemper ſubintelligitur illa conditio, quia ſemper intelligitur quiſque vovere ſecundum formam juris. Eademque ratio eſt de voto perſeverandi, quia non aliter perſeveratur in religione, quam profitendo, & ideo ſub qua conditione intelligitur promiſſa profeſſio, intelligitur etiam perſeverantia promiſſa. Idem optime explicatur in caſu, in quo quis vovet eſſe religioſus cum proprietate accipiendo religioſum, quem non habitus, ſed profeſſio conſtituit, ut dicunt jura; nam illi etiam voto optime accommodatur ſupradicta conditio, & tamen religioſus ut ſic includit perfectionem, & perpetuitatem ſtatus; ergo quod perpetuitas, vel profeſſio formaliter proferantur, non mutat naturam voti, nec excludit prædictam conditionem.

Secunda opinio negat obligare ad perſeverandum.

3 Accedit in confirmationem hujus ſententiæ, quia ex hoc fundamento (quod ſine dubio valde probabile, & juridicum apparet) faciliime diſſolvuntur, vel potius per ſe cadunt fundamenta contrariæ ſententiæ: ergo in materia oneroſa hæc pars, utpote benignior, præferenda eſt; non eſt enim gravis obligatio imponenda ſine aperto jure, vel convenienre ratione. Antecedens patet diſcurrendo per rationes ſingulas. Ad primam enim dicitur hoc votum licet in cortice verborũ (ut ſic dicam) videatur continere promiſſionem perſeverandi, re tamen vera tacite & intime includere conditionem, ſi judicetur expediens poſt juridicam probationem, quæ conditio non eſt gratis aſſerta, ſed in jure fundata, & in communi etiam ſenſu, & intentione voventium. Unde ad ſecundam, ſeu ad confirmationem idem cum proportione dicimus de novitio, qui poſt ingreſsum vovit profiteri; nam ſemper intelligitur voviſse ſub eadem conditione, ſi in eo tempore probationis, quod ſupereſt, nulla rationabilis cauſa ad dimittendam religionem de novo innoteſcat. Itaq; per illud votum ſolum intelligitur novitius ſe privare illa libertate, quam antea habebat ad non perſeverandum, etiam ſine cauſa. Unde ſumi poteſt confirmatio, nam votum illud ſufficienter in hoc ſenſu explicatur, ſufficientemque habet effectum: ergo non oportet majorem rigorem & obligationem imponere. Ad tertiam negatur aſſumptum, unde ſupra agentes de votis reſervatis oſtẽdimus æque reſervatum eſse votum religionis, ſive abſolute fiat, ſive ingrediendi, ſive perſeverandi in religione.

Confirmatur reſpondendo ad argumẽta contrarię ſententię.

4 Ad quartum vero argumentum conſequenter negaret Soto ſic vovẽtem renuntiare juri ſuo. Hoc tamen majori indiget declaratione, & examinatione, nam, ut opinor, hinc pendet punctum & reſolutio quæſtionis. Et primo videndum eſt, an poſſit homo huic juri renuntiare: & quidem ex natura rei ſecluſo impedimento juris

Dubium. An poſſit quis huic

Juri renūtiare, & dicendum poſſe.

juris poſitivi, non eſt dubium, quin poſſit religionem ingrediturus huic juri renuntiare, quantum ad ipſum ſpectat, quia eſt dominus ſuæ libertatis. Dico autem, *quantum ad ipſum ſpectat*, quia etiam hoc jus eſt introductum in favorem religionis, & ideo quantumcúque quis voto renuntiet juri ſuo, & ſe obliget ad profitendum independenter, ut ſic dicam, a probatione, nihilominus religio poteſt illum dimittere, niſi etiam ipſa renuntiaſſet juri ſuo, & ſe obligaſſe, quod etiam facere poſſet ex natura rei, ſecluſo jure poſitivo impediente. Deinde etiam eſt certum jure antiquo potuiſſe unumquemque huic juri renuntiare, ut manifeſte probant d. c. *Statuimus*, & c. *conſulti*, de Regular. ubi pro ratione redditur: *Cum quilibet renuntiare valeat ei, quod pro ſe noſcitur introductum*. Idem habetur in c. *ad Apoſtolicam*, eod. tit. ubi admonentur prælati religionis, ne facile hujuſmodi renuntiationem admittant, quod eſt obſervandum, nam deſerviet præſenti intentioni.

Tota dubitatio eſt poſt Conc. Trid.

Nunc autem dubitari poteſt, an poſt jus novum Concilii Trid. poſſit valide quiſpiam renuntiare huic favori: nam Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de Regul. abſolute irritat profeſſionem factam ante expletum annum probationis, nulla facta exceptione voluntariæ renuntiationis: unde poſt illud decretum admittenda non eſt, ut latius infra dicemus; ergo quoad hanc partē derogata ſunt illa jura antiqua: ergo ratione hujus novi juris non poteſt renuntiare huic favori a jure ſibi conceſſo, quantumcumque voveat perſeverare in religione. Nihilominus hæc ultima illatio ſolida non eſt; aliud eſt enim prohibitam eſſe hanc renuntiationem, quoad hunc effectum, ut profeſſio ante expletum annum facta valeat; aliud vero eſt eſſe prohibitam quoad alium effectum, ſcilicet, ut poſſit quis ſe abſolute obligare ad faciendam profeſſionem poſt annum expletum. Quoad primum vetita eſt illa renuntiatio in Concilio Tridentino, non vero quoad ſecundum, nullam enim de hac re mentionem facit, ſolumque irritat profeſſionem factam ante annum expletum, non vero irritat aliquod votum ſimplex intra illum annum factum: ergo ſicut antea poterat quis ſe obligare ad profeſſionem poſt annum faciendam, etiamſi nollet ante expletum annum profeſſionem facere, ita & nunc.

Inſtantia ex fine & ratione Concilii deducitur.

5 Dices: licet hoc Concilium non exprimat, ex fine & ratione ejus intelligi poteſt hanc eſſe mentem ejus, & totum hoc comprehendiſſe, quia finis Concilii fuit, ut profeſſio cum perfecta libertate, & ſufficienti experimento religionis fieret ad vitanda pericula, vel incō ſtantiæ, & apoſtaſiæ, vel vitæ perpetuo injucundæ, vel etiam infructuoſæ; ad hunc autem finem neceſſarium eſt non ſolum ut profeſſio intra annum non fiat, verū etiam neque abſoluta obligatio ad profeſſionem: nam ſi poſtea religio diſpliceat, vel frangenda eſt fides obligationis factæ, vel eadem incommoda ſequentur. Confirmatur; idem Concilium ſtatim in c. 16. annullat omnem renuntiationem, aut obligationem, niſi cum certis conditionibus ibi aſſignatis, & non permittit hunc favorem renūtiari a novitio, & in diſcurſu illius capitis & ſequentium alia plura ſtatuit in favorem libertatis in emittenda profeſſione; conſtat autem hanc libertatem magis diminui per hujuſmodi votum, quam aliis mediis, quantum ſpectat ad forum conſcientiæ.

Solvitur inſtantia allata.

6 Fateor conjecturam eſſe apparentem, eſſeque ſatis conſentaneum menti Concilii, ut hæc vota non conſulantur, nec facile fiant: nihilominus affirmare non poſſumus tale votum ſimplex irritatum eſſe a Concilio, quia irritatio voti eſt res graviſſima, & expreſſe facienda eſſet, ſi fuiſſet intenta. Si autem votum hoc irritatū non eſt a Concilio, factum tenet, ac proinde obligat. Neque enim probabiliter dici poteſt nunc votum illud non eſſe de bono objecto, ſed prohibito, & ideo non eſſe validum: falſum enim hoc eſt, nam objectum ejus eſt profeſſio poſt annum probationis facienda, hoc autem objectum bonum eſt, & juri Concilii conſentaneum.

Objectio in contrarium.

Dices: eo ipſo quod fit tale votum, deſtruitur veritas anni probationis, & ideo tale votum deſtruit quodammodo objectum ſuum, & eo ipſo facit, ut ſit de objecto illicito, vel potius impoſſibili, quia profeſſio ſine vero anno probationis poſt jus Concilii Tridentini impoſſibilis eſt. Antecedens declaratur ex quadam doctrina Cajet. ſupra tacta, nam vera probatio non eſt niſi ubi experimentum ſumitur hoc animo & intentione, ut ſi res poſt experimentum grata judicetur, aſſumatur; ſi vero ingrata, relinquatur: hanc vero intentionem licite habere non poteſt, qui abſoluto voto perſeverandi ligatus eſt; ergo tale votum facit hominem moraliter incapacem probationis: ergo eſt repugnans Concilio, atque adeo de re illicita, ac moraliter impoſſibili. Minor probatur, nam ſi tale votum eſt validum, qui habet illud, tenetur habere intentionē profitendi poſt annum, ſive experiatur religionem ſive gratam, ſive ingratam: hæc ergo non eſt vera probatio, ſed ficta. Sic enim ſupra dicebamus cum D. Th. 2. 2. q. 189. art. 4. ad 3. eum, qui cum habeat votum ingrediendi religionem, illam ingreditur cum abſoluta intentione non perſeverandi, quantumvis ſibi gratam illam experiatur, non implere votum, quia revera non intrat ad probandum, ſed quaſi per modum cujuſdam cæremoniæ: ergo commutata proportione qui ingreditur & animo, & obligatione profitendi, quantumvis ingratam experiatur, religionem vere non intrat ad probandum.

7 Non eſt quidem improbabilis ratio, ob quam poſſet aliquis apparenter dicere, quamvis Concilium directe hoc votum non irritaverit, tamen ex mutatione ab ipſo facta in tali materia, id eſt, ex abſoluta neceſſitate anni probationis ab eo ſpecialiter inſtituta conſequenter factum etiam eſſe, ut tale votum in ſenſu omnino abſoluto, validū eſſe non poſſit. Et hinc profecto multum probabilitatis accreſcit opinioni Soti. Nihilominus tamen ratio facta, licet acuta videatur, non ſatis convincit. Tum quia Concilium ſolum intendit, ut profeſſio ſit omnino libera ab omni extrinſeca neceſſitate, & in foro, ut ſic dicam, Eccleſiaſtico; de neceſſitate autem, ſeu obligatione mere interna apud Deum ex ſola propria voluntate manante, nihil diſponit. Unde ego facile concederē omne pactum inter novitium & religionem de facienda, vel admittēda profeſſione poſt annum ſub abſoluta obligatione, id eſt, quidquid ex probationis experimento reſultet, nullum eſſe virtute illius decreti dicto modo ponderati, & adjunctis etiam aliis ſuperius citatis. De voto autem ſoli Deo facto non eſt eadem ratio, quia illud pertinet ad forum mere internum, de quo, ut dixi, Concilium nihil diſpoſuit. Tum etiam, quia votum illud non omnino excludit intentionem ſufficientem ad veram probationem, nam ad hanc ſufficit intentio profitendi, etiam ſi poſt probationem religio judicetur maxime difficilis, & ingrata, niſi hoc ſit in tali gradu, ut homo non poſſit tuta conſcientia in illa manere, vel ut evidentiſſime cōſtet melius & utilius fore ad ſalutem animæ in illa non perſeverare: hoc enim ſufficit, ut experimentum fiat vere ad utrāque partem, ſcilicet vel retinendi, vel relinquendi ſtatum, & ideo ad veram probationē ſufficit, ut ſtatim explicabo. Accedit etiam differentia inter profeſſionem & votum ſimplex, quod profeſſio per vota ſolennia ſemel emiſſa habet moralem quandam indiſſolubilitatem, tantamque firmitatem, ut propter privata incommoda, vel difficultates diſſolui non poſſit, votum autem ſimplex, etiamſi ſit de profeſſione facienda, ſi poſt aut indiſcrete factum, aut nimis obſervatu difficile inveniatur, habet plura remedia, nam & per Pontificem diſpenſari poteſt, & ſępe etiam debet illum dimittere liberum, non obſtāte talis voti obligatione, neque ipſe peccabit contra votum, etiamſi prælatis religionis ſuas cauſas, & diſpoſitionem repræſentet, ut melius, & prudentius poſſit de ſua admiſſione deliberare: nam hoc non eſt contra votum perſeverandi, nam illud ad minimum habet hanc conditionem ſubintellectam, ſi a religione acceptetur, utique cum perfecta notitia omnium, quæ neceſſaria ſunt, ut prudenter id fiat. Ob hanc ergo differentiā, licet Concilium irritaverit profeſſionem ante expletum annum probationis factam, non ſequitur irritaſſe votum emittendi profeſſionem, vel aliquid circa hoc votum diſpoſuiſſe, quod etiam declaravit congregatio Cardinalium, ſuper decreta Concilii: declaratio autem apud Marzillam & Farinacium ita habet. *An vero qui vovit ingredi religionem, & in ea perſeverare, ſi ingreſſus intra annum probationis recedens, ſit liber voto ex mente hujus decreti Concilii, &c. Congregatio declaravit hoc decretum Concilii nihil diſpoſuiſſe de voto: idem declaravit, ſi tempore novitiatus emiſiſſent tale votū novitii.*

Non eſt improbabile dicere ſaltem indirecte ex mutatione materiæ per Concilium eſſe invalidum tale votū.

Non

Non deeſt ergo poteſtas etiam poſt Concil. Trident. qua unuſquiſque poſſet renuntiare juri ſuo quoad hanc obligationem profitendi poſt annum probationis.

Ponuntur duæ reſolutiones. Prima reſolutio. Per votum perſeverandi, niſi aliud intendat vovens, ſolū obligatur ad non dimittendā religionē ſine juſta cauſa.

8 Ulterius vero explicandum ſupereſt, an per votum perſeverandi in religione cenſeatur quis eo ipſo huic juri renuntiare. In qua re duo mihi dicenda videntur. Primum eſt per votum illud abſolute factum, niſi ſpecialis & expreſſa intentio voventis interveniat, non eſſe interpretandum, aut intelligendum voventem renūciare huic juri ſuo, ſed tātum ſe obligare ad non dimittendam religionem ſine juſta & rationabili cauſa. Atque in hoc ſenſu approbo Soti ſententiam, quam mihi ſufficienter probant, quæ in illius perſuaſionem & defenſionem adduxi, atque illa etiam, quæ circa intelligētiam Concil. Triden. inquiſita ſunt. Nam ex eis attente perſpectis intelligere licet propenſionem, ut ſic dicam, totius juris cōmunis, etiam ut profeſſio religionis fiat cum perfecta cognitione & experimento talis ſtatus, & cum omnimoda libertate ad dimittendum, vel aſſumendum: ergo quoties votum commode explicari poteſt factum eſſe ſecundum hoc jus, & hoc non repugnat expreſſæ intentioni voventis, id explicandum eſt; maxime cum tale jus favorabile ſit non ſolum religioni, ſed etiam perſonæ voventi, & ſit etiam valde conſentaneum rectæ rationi, & naturali etiam inclinationi. Poteſt autem tale votum optime illo modo intelligi, ut ſatis inter argumentandum declaratum eſt: & ſufficiēter perſuadetur ex illo principio a Theologis & Juriſperitis ſupra citatis recepto: votum, quantumvis abſolutum appareat, intelligendum eſſe juxta formam juris, niſi aliud fuerit expreſſum.

9 Dices: aliquando is, qui religionem vovet, iterum vovet perſeverare in religione, intendens ſe amplius obligare, & tamen per ipſius votum jam erat obligatus ad non dimittendam religionem ſine rationabili cauſa, ut ſupra dictum eſt: ergo poſterius votum magis abſolute obligat ad perſevarandum. Reſpondeo ſępe multiplicari hæc vota ab hominibus, præſertim intelligentibus, ut per promiſſionis repetitionem ſe magis ac magis confirment in propoſito religionis promiſſo, quam diſtinctis verbis explicant, ut clarius & diſtinctius ſibi proponant totum id, ad quod obligati ſunt, & novo propoſito in illo confirmentur. Ab aliis vero ignorantibus, aut minus doctis, aliquando fit hæc repetitio, non quia intendant obligari ad rem diverſam, ſed quia putant votum ſæpius repetitum magis obligare. Multi etiam facile cogitare poſſunt, per votum religionis ſolum obligari ad ſuſcipiendum habitum ejus, & poſſe poſtea libere exire abſque alia cauſa, & ideo addunt votum perſeverandi. Multi etiam hoc voventes, & putantes addere obligationem priori voto, ſi interrogentur, neſciunt diſtincte explicare quid intendunt, & ideo eorum intentio merito ſecundum jura explicatur, & quidquid de tali multiplicatione votorum cogitant, eorum ignorantiæ attribuitur, niſi ubi conſtiterit eos ex certa ſcientia aliud intendere.

Inſtantia allata ſolvitur.

Secunda reſolutio. Si vovens expreſſa intentione voluit ſe abſolute obligare ad perſeverandū, ad hoc manet obligatus.

10 Dico ergo ultimo: ſi de expreſſa intentione voventis ſatis conſtiterit voluiſſe abſolute ſe obligare ad perſeverandum, ad hoc manet obligatus, ita ut votum illud diſtinctum ſit a voto indefinitè religionis, longeque aliam obligationem quoad hanc partem inducat. Hoc ſenſu interpretor ſententiam D. Th. Oportet tamen cum Cajetano advertere aliud eſſe vovere religionem cum propoſito perſeverandi; aliud vero vovere ipſam perſeverantiam, quia propoſitum, & votū longe diverſa ſunt. Hic ergo non agimus de illo priori modo, ille enim non obligat ad perſeverantiam, quia propoſitum non inducit obligationem: ſermo ergo eſt de poſteriori modo; & ita aſſertio probata manet ex dictis: nam in homine eſt poteſtas ad ſe obligandū hoc modo, quæ nullo jure ablata, vel impedita eſt: ergo ſi accedat volūtas & actus promittendi cum intentione ſe obligandi, ut in caſu ſupponitur, promittens obligatus manebit. Et confirmatur, nam tale votum habet diſtinctam materiam a voto religionis ut ſic, ut ex prædicta intentione voventis conſtat, & illa materia, quantum in ſe eſt, capax eſt voti, quia ex ſuo genere eſt de bonis melioribus, & nullo jure prohibita eſt; ergo ex parte illius validum eſt votum. Aliæ autem conditiones requiſitæ non deſunt; ergo tale votum, & ſimpliciter eſt validum, & diſtinctum a voto indifferente religionis, & conſequenter novam obligationem inducens, quæ non eſt alia niſi abſolute perſeverandi, ut per ſe ſatis conſtat.

Confirmatur.

11 Atque hæc doctrina confirmari poteſt ex verbis Innocent. III. in c. *conſulti*, & clarius ex Gregor. IX. in c. *ſtatuimus*, de Regularibus. Quærunt enim, an ingrediens religionem poſſit libere exire ante annum probationis expletum; & reſpondent poſſe, *niſi evidenter appareat, quod tales voluerint abſolute vitam mutare, & in religione perpetuo Domino deſervire*. Verum eſt textus illos optime intelligi de voto ſolenni & tacita profeſſione, quod evidentius eſt d. c. *Conſulti*, & ita communiter exponuntur. Panormitanus autē cum Cardin. illa verba intelligit de voto ſimplici; & eſt ſatis probabile, quia Pontifex diſtinguit tale votum a profeſſione expreſſa, & tacita; ſed hoc infra poſt ſequentem librum examinabimus. Nunc ſolum expendimus illud verbū, *Niſi evidenter appareat*, nam inde ſaltem a ſimili ſumimus argumentum, hanc obligationem non eſſe imponendam, niſi ubi evidenter conſtiterit de intentione voventis, neque eſſe negandam, ubi de illa conſtiterit.

Limitatur reſolutio poſita, & ponuntur caſus, in quibus nō obligat tale votū.

12 Quantumvis autem hoc votum in eo caſu ſit abſolute de perſeverando, non poteſt nihilominus excludere eas conditiones, quæ in omni promiſſione includuntur. Prima eſt, ſi in diſcurſu anni probationis conſtiterit profeſſionem talis perſonę in tali religione non eſſe licitam, nec tutam in conſcientia, nam votum ſolū obligare poteſt ad rem honeſtam. Non repugnat autem hujuſmodi caſus, poteſt enim per experientiam probationis intelligi talem perſonam eſſe inutilem tali religioni, & teneri ad declarandum aliquem defectum, quo intellecto indubitanter a religione expelletur. Item poteſt accidere, ut poſt experientiam prudenter judicetur, ſe non poſſe moraliter ſervare talem ſtatum, quin ſæpius graviter delinquat: ergo tunc tenebitur illum non profiteri. Addo præterea, etiamſi non judicet ſtatum illum futurum ſibi eſſe occaſionem ruinæ, ſi moraliter & prudenter intelligat ſibi non eſſe futurum medium ad majorem perfectionem acquirendam, ſed potius obſtaculum, id ſatis eſſe, ut jam non obligetur tali voto, quia votum quodlibet eſt de meliori bono, & hoc præcipue eſt de via, & ſtatu conducente ad majorem perfectionem: ergo ſi ſtatus non invenitur eſſe talis, non intelligitur promiſſa perſeverantia in illo. Et confirmatur, nā ceſſante fine adæquato legis, ceſſat ejus obligatio: neque enim illius obſervantia jam Deo grata exiſteret. Præterea hic etiam applicandum eſt illud principium ex D. Th. & a nobis in ſuperioribus explicatum, quoties poſt votum emiſſum aliqua difficultas, vel occaſio emergit, aut denuo cognoſcitur, quæ jure merito impediret emiſſionem voti, ſi a principio exiſteret & cognoſceretur, etiam impedire obligationem voti jam emiſſi; id eſt, ſi talis eſt conditio exorta, ut præexiſtens redderet votum vel vitioſum, vel inutile, vel minus gratum Deo: ſic ergo in præſenti caſu, ſi poſt tale votum emiſſum ſimilis conditio exorta ſit circa perſeverantiam in tali religione, ſive denuo ſit cognita, votum factum non obligabit. At vero ſi alia minor mutatio facta ſit, quāvis obſervationem talis voti difficiliorem reddat, non poterit quis tuta conſcientia propria auctoritate religionem dimittere, ſed diſpenſatione indiget, ut docuit Nav. c. 12. n. 46. qui in hoc ſenſu intelligendus videtur.

Dubia in hac materia. Aſſertio prima.

13 Hinc tamen ſtatim inſurgunt dubia, quę in ſimilibus caſibus ſupra relata ſunt, ad quid ſcilicet teneatur, qui habens tale votum in religione non perſeverat voluntarie, vel ab eo involuntarie ejicitur ante profeſſionem factam. Reſpondetur tamen primo, ſi voluntarie egreditur ſine cauſa rationabili, quæ excuſet a tranſgreſſione voti, ſemper manere cum obligatione redeundi ad profitendum; hoc manifeſtum eſt, quia nec impletum fuit votum, neque alia via ſublatum eſt.

Aſſertio ſecunda.

Secundo ſi abſque tranſgreſſione voti ex aliqua legitima cauſa ex ſupra numeratis egreſſus eſt, & cauſa eſt perpetua, non tenetur amplius talem religionem ingredi. Hoc etiam eſt clarum, quia cauſa illa extinxit obligationem voti, quia materiam reddidit incapacem talis obligationis. Quod quidem maxime procedit, quando vel votum factum eſt principaliter de perſeverando in tali monaſterio, vel certe ſi ſit factum de religione ſub communiori ratione: cauſa etiam eſt adæquata toti re-

ligio-

ligioni, prout eſt objectum, ſeu materia talis voti. At vero ſi cauſa non ſit adæquata, ſed propria hujus loci, vel hujus religionis, votum autem perſeverandi in religione univerſalius ſit, tunc doctis Theologis viſum eſt, non eſſe plene ſatisfactum tali voto, ſed ad hoc manere obligationem ingrediendi alibi, ubi ceſſet illa cauſa, & ibi perſeverandi. Quod ſane videtur probabile, quia ille non vovit ſemel ingredi, & probari, ſed abſolute & in omni eventu poſſibili moraliter perſeverare in religione: ergo cum hoc adhuc ſit moraliter poſſibile, ſemper manet obligatio, & illa inadæquata cauſa non excuſat, nec etiam prior ingreſſus, quia non fuit illi principalis materia talis voti, ſed profeſſio ipſa. Quam vero hoc certum ſit, ſtatim dicam.

Tertia aſſertio.

14 Tertio, ſi exitus ſit legitimus, non tamen ex cauſa perpetua, ſed temporali, licet excuſet a tranſgreſſione voti, valde tamen dubium eſt, an extinguat ejus obligationem, etiam reſpectu ejuſdem loci, ſeu religionis, prout fuit adæquata materia talis voti. Exemplum eſt, ſi durante novitiatu parentes incidant in gravem neceſſitatem, propter quam obligetur novitius ad egrediendum, ut ſubveniat parentibus, vel ipſemet novitius incidat in gravem morbum, a quo nec perfecte ſanari poſſit, niſi egrediatur, nec ad profeſſionem admitti, niſi ſanetur. In his enim & ſimilibus caſibus juſtus eſt egreſſus; facile tamen poſſunt illæ cauſæ poſtea ceſſare vel mortuis parentibus, vel recuperata ſanitate: tenebitur ergo tunc talis perſona ad religionem redire? Plane videtur teneri, quia cauſa illa, cum non fuerit perpetua, potuit quidem obligationem voti ſuſpendere, non tamen vi ſua extinguere, ſi non intervenit diſpenſatio. Item, quia ſi ante ingreſſum illa, cauſa occurriſſet, ſine dubio tantum poſſet operari dilationem voti, non vero extenſionem: ergo idem eſt, quamvis ſuperveniat poſt ingreſſum ad habitum ante profeſſionem, quia etiam tunc ſupervenit ante expletum votum. Ratio denique facta de cauſa inadæquata reſpectu loci habet locum in hac, quæ dici poteſt inadæquata, reſpectu temporis, & ita idem videtur in utroque caſu æque receptum.

Oppoſitũ tamen probabiliter ſequi poteſt in praxi.

15 Poſſet vero quiſpiam tentare ad aſſerendum oppoſitum, & excuſandum voventem ab hac oneroſa obligatione, propterea quod licet profeſſionẽ principaliter voverit, non tamen ut obtinendam omnibus viis, & modis, ſed ordinaria via Eccleſiæ, ſcilicet per unum ingreſſum, & unum annum probationis, & ideo cum jam illam viam inchoaverit, & per illum non ſteterit, quominus illam compleverit, videtur jam ſatisfeciſſe voto, neque ex vi illius cogi poſſe ad ingrediendũ iterum, annumque novitiatus iterum inchoandũ, quia hoc eſt extraordinariũ onus, ad quod non videtur ſe obligaſſe. In quo eſt ſatis magna differentia inter eum, qui ante, vel poſt ſuſceptionẽ habitus impeditus eſt per ſupervenientẽ cauſam temporalẽ ab obſervatione voti. Nec reputo conſiderationẽ hanc improbabilem. In praxi vero examinandam cenſeo intentionem voventis; quod ſi ſatis conſtiterit intentionem ejus talem fuiſſe, qualẽ in proxima ratione declaravi, ſine dubio poteſt hæc ſententia in praxi ſervari. Si autem de tali intentione voventis conſtare non poteſt, prior potius ſententia ſequẽda eſt, quia cum in caſu ſupponatur votum eſſe factũ animo ſe obligandi ad perſeverantiam, non obſtantibus, ſed ſuperatis omnibus difficultatibus, quæ non reddant votum illicitum, vel inutile, aut moraliter impoſſibile, & hæc, de qua nunc agimus, tantum ſit una ex prædictis difficultatibus, cenſenda eſt comprehenſa ſub illa intẽtione voventis, quandiu oppoſitum non conſtiterit.

Quarta aſſertio.

16 Quarto jam conſtat, quid dicendum ſit, quando non ipſe novitius voluntarie egreditur, ſed involuntarie ejicitur; nam ſi propter cauſam perpetuam & adæquatam repellitur, extinguitur votum, ſin autem ceſſante cauſa, redibit obligatio cum limitatione proxime poſita in ſuperiori puncto. Unde ſi cauſa pendet ex voluntate ipſiuſmet voventis, tenetur illam auferre ſi poteſt, & illam ablatam eſſe religioni oſtendere, ut iterum recipiatur, & perpetuo retineatur; hoc enim ſemper tenetur procurare vovens quantum in ipſo eſt, ad hoc enim tenetur vovens quamdiu obligatio voti non fuit extincta. Atque idem proportionaliter dicendum eſt, ſi cauſa perpetua ſit, non tamen adæquata religioni promiſſæ; tunc enim procuranda erit religio, ubi talis cauſa impedimentum non ſit. Et ita videntur ſentire Doctores in priori ſententia adducti.

C A P U T V.

Utrum ſimplex votum religionis dirimat ſponſalia, & impediat matrimonium, vel uſum ejus.

1 De aliis effectibus & obligationibus, quæ ex hoc voto reſultare poſſunt, ſatis ex præcedentibus ſectionibus conſtare poteſt, adjunctis his, quæ de voto in genere dicta ſunt. De cauſis item neceſſariis ad valorem & perpetuitatem hujus voti, vel de modis, quibus ceſſare, aut auferri poteſt, vel de ejus reſervatione, nihil etiam novi dicendum occurrit, ſed omnia petenda ſunt ex generali doctrina. Quia vero ſtatus religionis cum matrimonii ſtatu quandam repugnantiam habet, ideo de hac re nonnulla dicenda ſunt, quamvis ſi conſiderentur ea, quæ de voto ſimplici caſtitatis in ſimili quæſtione diximus, multa poſſint hic cum proportione applicari. Poteſt ergo hoc votum fieri vel poſt matrimonium contractum, & conſummatum, vel poſt matrimonium ratum nondum conſummatum, vel ante matrimonium ratum poſt ſponſalia de futuro, vel ante utraque ſponſalia ab homine omnino libero.

Prima cõcluſio. Votum religionis poſt matrimoniũ conſummatum, obligat ad ingreſſum illius vel mortuo, vel conſentiente conjuge.

2 Dico ergo primo. Votum religionis factum in ſtatu matrimonii conſummati ſolum obligat ad ingreſſum religionis poſt mortem conjugis, vel illo vivente de conſenſu ejus, jure Eccleſiaſtico in aliis ſervato Pars affirmans manifeſta eſt, quia hoc votum obligat, quantum licite, & ſancte poteſt; ad hoc autem obligare poteſt, quia ille actus optimus eſt, & nullum per ſe habet juridicum impedimentum: ergo. Quod ſi aliquis quærat, an tale votum ſemper obliget ad illa duo ſimul, vel ad alterum, & ad quod determinatum, dicendum eſt hoc pendere ex intentione voventis; potuit enim ſolum religionem promittere pro tempore viduitatis, ſi ſibi eveniat, & ſi hoc tantum intendit, cum vovit, non tenetur ingredi, vivente uxore, etiamſi ipſa maxime conſentiat, quia nemo tenetur ſolvere debitum ante tempus in promiſſione aſſignatum, quia limitata cauſa limitatum parit effectum. At vero ſi intentio voventis fuit obligari etiam in præſenti ſtatu ad mutandum illum per religionis ingreſſum, ſi juxta formam juris conjux conſentiat, tunc ad hoc ſtatim tenebitur. Et nihilominus licet conjux neget conſenſum, obligatio ad religionem durabit uſque ad mortem conjugis, ut ſi contingat, tunc executioni mandetur; quia per negationem conſenſus conjugis non eſt obligatio talis voti extincta, ſed executio dilata; eo quod conditio illa ſolum fuerit appoſita, ut votum poſſit ſtatim impleri, votum autem quod de ſe obligat ad ſtatim, ſi tunc impleri non poſſit propter impedimentum, ablato impedimento, multo magis obligat. Hoc autem intelligendum eſt per ſe, & quantum eſt ex forma talis voti; nam ex voluntaria intentione voventis etiam fieri poteſt, ut ſolum velit obligari ad religionem, ſi ſtatim conjux conſenſerit, ita ut ſi conditio non impleatur, votum extinguatur, neque ipſe maneat ſemper obnoxius illi oneri, & obligationi: hoc enim repugnantiam non habet, nec irrationabile eſt, & ideo ita diſcerni & diſtingui poteſt ex voluntate voventis; oportet autẽ intentionem illam eſſe ſatis expreſſam: nam ſi votum ſimpliciter fiat ingrediendi religionem, ſi conjux conſenſerit, & nulla limitatio adhibeatur, de ſe perpetuo obligat, & conditio illa impleta cenſetur, ſi conjux de medio ſublatus fuerit, quia ejus conſenſus ſolum poſtulabatur, quatenus neceſſarius erat, jam vero neceſſarius non eſt.

Votum religionis etiam ſine conſenſu conjugis, ſi vovens liber eſt a reddendo debito in perpetuum, obligat ſtatim.

3 Sed quid ſi tale votum fiat de ſumenda ſtatim religione etiam ſine conſenſu conjugis? Reſpondeo. Aut conjux ob adulterium alterius conjugis, & perpetuum divortium liber eſt perpetuo ab obligatione reddendi debitum, & tunc votum obligat, quia eſt de re licita, & nullum habet impedimentum; vel obligatio matrimonii perdurat in ſua vi, & tunc quoad hanc partem votũ eſſet de re injuſta, & ideo nullam induceret obligationem; & nihilominus, per ſe loquendo, tale votum inducit obligationem ad religionem, ſi conjux conſentiat, quia utile per inutile non vitiatur, & votum factum de re honeſta cum accidentario modo impoſſibile, ablata conditione, obligat ad ſubſtantiam actus, ut in ſimili dixit Navar. c. 12. n. 43. Unde ſi conjux non conſenſerit,

pro

pro tunc quidem non obligabit tale votum, poſt mortem autem ejus obligabit; quia votum obligans, ſi conjux conſentiat, obligat etiam illo mortuo, per ſe loquendo, ut dictum eſt. Item, quia qui vovit ingredi religionem repugnante conjuge, multo magis voluit ingredi illo non impediente, vel reſiſtente; poſt mortem autem nec reſiſtit, nec impedit. Semper tamen habet locum limitatio illa: *Niſi alia fuerit intentio voventis*; quam hic etiam oportet eſſe ſatis claram, & expreſſam, quia eſt multum alienum a forma & natura talis voti.

Votum religionis etiam illicite non impletū, non obligat ad ſervandam caſtitatē.

4 Secunda pars negativa excluſive propoſita clara eſt, tum quia materia illius voti tantum eſt religio futura, tempore, ſcilicet, habili, & in ipſo voto, aut deſignato, aut comprehenſo: ergo tale votum ſolum obligat in futurum modo declarato; in præſenti vero ſolum obligat ad præparationem animæ per propoſitum ingrediendi religionem ſuo tempore, vel ſaltem non habendo contrarium propoſitum. Tum etiam, quia votum religionis etiam illicite non impletum non obligat ad ſervandam caſtitatem, neque ad actiones proprias vitæ religioſæ: ergo multo minus obligabit hoc votum: ergo nihil aliud ſupereſt ad quod poſſit obligare. Unde fit, ut habens tale votum poſſit licite non ſolum reddere, ſed etiam petere debitum, quia non tenetur ad caſtitatem ſervandam. Sequitur etiam tale votum non poſſe ab alio conjuge auferri, aut irritari, quia nullo modo eſt in præjudicium ejus, de quo latius in ſuperioribus dictum eſt, & infra iterum dicemus.

Lib. 6. de voto c. 4.

2. Concluſ. Votum religionis factum poſt matrimoniū ratum nō conſummatum, obligat abſolute ad religionis ingreſſum.

5 Dico ſecundo: votum religionis factum poſt matrimonium ratum non conſummatum obligat abſolute ad religionis ingreſſum, & conſequenter ad abſtinendum a prima copula, tam reddendo, quam petendo debitum; nobiſcum ſentiunt Sanch. lib. 9. de Matr. diſp. 35. n. 10. & Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 5. n. 47. Prima pars manifeſta eſt, quia illud votum eſt validum, & non habet impedimentum; & ideo addidi particulam *abſolute*, quia tunc non eſt neceſſarium expectare conſenſum alterius conjugis, quia intra tempus a jure præſcriptum, uterque conjugum habet jus ingrediendi religionem, antequam matrimonium conſummet, non expectato alterius conſenſu; ſed illud votum obligat ad ingreſſum moraliter poſſibilem, & licitum: ergo. Secunda vero pars probatur, quia licet hoc votum per ſe non obliget ad caſtitatem, obligat tamen ad non contrahendum, vel non conſummandum vinculum impediens obſervationem talis voti; conſummando autem matrimonium redditur perſona impotens ad implendum votum: ergo agit contra talis voti obligationem. Et hinc facile probatur non ſolum eſſe illicitum petere (quod per ſe clarum eſt) ſed etiam reddere conſenſum, & cooperationem ad talem copulam, quia tunc non tenetur reddere, cum habeat jus abſtinendi a copula, ſi velit, ut poſſit ingredi religionem: ergo tenetur non reddere cum habeat votum. Patet conſequentia, quia tunc reddendo non excuſatur propter jus alterius, unde proprie non eſt redditio debiti, ſed cooperatio mere voluntaria: non ergo excuſat a tranſgreſſione voti.

Dubium in hac materia.

6 Sed quid ſi alius petat debitum ex tunc dando facultatem, ut non obſtante conſummatione matrimonii poſſit ingredi religionem? Reſpondeo etiam ſic non licere, quia evidenti periculo morali exponitur non implendi votum, quia poterit is, qui facultatem dedit, illam revocare, vel ſaltem nolle ad perpetuam continentiam obligari, & tunc alius non permittetur ab Eccleſia ingredi religionem. Addidi vero limitationem, ut hoc ſolum intelligatur quoad primum actum conſummandi matrimonium, quia ſi ſemel conſummetur, etiamſi in eo actu peccetur, poſtea non obligabit votum ullo modo ad continentiam, ſed licebit non ſolum reddere, ſed etiam petere. Ratio eſt, quia hoc votum per ſe non obligat ad continentiam, ut dixi, & aliàs poſtquam ſemel matrimonium conſummatum eſt per ſubſequentes actus conjugales, non additur novum impedimentum ad votum implendum, & ideo jam ex nullo capite voto contrarii ſunt. Manebit ergo tunc votum illud obligans ſolum ad ingreſſum religionis poſt mortem conjugis, vel ex conſenſu ipſius, eodem modo, quo de voto poſtea facto dictum eſt.

Difficultas duplex

7 Solum poteſt hic dubitari, cum tempus conceſſum conjugi poſt matrimonium ratum ad ingrediendam religionem, ſit limitatum in jure, ſcilicet duorum menſium, ſi illud tempus jam tranſactum ſit ſive per impotentiam, ſive per negligentiam, an poſtea etiam peccet quis conſummando matrimonium? In quo in primis certum eſt petendo peccare, quia ſemper tenetur, quantum eſt ex ſe conſervare ſe aptum ad ingreſſum religionis, & non ponere novum impedimentum. Quapropter ſi non obſtante lapſu temporis alter conjux non petat jus ſuum, tenetur alius, qui votum habet, ingredi religionem cum primum poſſit, neque oporteret poſitivum, ut ſic dicam, ab altero conjuge petere cōſenſum, ſed ſatis erit ipſum non contradicere, quia cum reipſa nondum facti ſint una caro, ſi de facto alter profiteatur, ſolvetur ſine dubio vinculum matrimonii, juxta c. 2. cum ſimilibus de Converſ. conjugat. Alioqui vero dum alter non exigit jus ſuum, alter non peccat continentiam ſervando, nec ingrediendo religionem, etiamſi votum non habeat: ergo ſi habeat, jam non ſolum licebit, ſed tenebitur, quamdiu alter non repugnat.

Si poſt tranſactos duos menſes, ſtatim alter conjux petit debitum, tenetur reddere.

8 Difficultas vero eſt, an, ſi ſtatim poſt tranſactos duos menſes, alter petat jus ſuum, ita ut nolit ullam amplius expectare dilationem, poſſit alter, vel etiam teneatur, reddere debitum, aut potius ſtatim ingredi religionem? Sane videtur debere reddere debitum, nec jam peccare conſummando matrimonium, ſive peccando, ſive ex juſta cauſa votum ſuum implere diſtulerit, quia jam alter exigit jus ſuum pro eo tempore, pro quo illi debitum eſt: ergo alter non poteſt juſte negare occaſione voti, quod non obligat cum injuria proximi. Et quidem ſi is, qui votum habet, non poteſt ſtatim ac alter petit debitum, habitum religionis ſuſcipere, quacumque occaſione impediatur, exiſtimo teneri ad reddendum debitum propter rationem factam, & quia non ſine cauſa tempus illud jure præſcriptum eſt. Item ſi poſt expletum tempus duorum menſium non ſemel tantum, ſed iterum ac ſæpius alter petiit debitum ſuum, alius vero procraſtinando differat, ſine dubio graviter peccat, & conſummare matrimonium tenetur, etiamſi jam non habeat aliud impedimentum religionis, quia hoc ſufficit, & excuſat illum a novo peccato, etiamſi forte peccaverit conſtituendo ſe in eo ſtatu, in quo jam non poteſt libere religionem ingredi.

Si poſt tranſactos duos menſes conjux non petiit debitum per multū tempus licet poſtea petat, tenetur ingredi religionem, & non conſummare matrimonium.

9 At vero ſi poſt tranſactum tempus a jure definitum alter nunquam petiit debitum, atque ita multo tēpore in eo ſtatu permaneat, quamvis poſtea incipiat debitum exigere, non videtur alter obligandus, ut primæ petitioni ſtatim conſentiat, & conſummet matrimonium, ſed ſi poteſt, debet potius ſtatim ad religionē advolare, & votum ſuum implere: quia alter tacendo, & non petendo debitum, videtur facile conſenſiſſe, & ceſſiſſe juri ſuo, & ideo alius nondum cœpit eſſe in mora, & ideo adhuc poteſt implere votum ſuum. Verum eſt tamen conſiderandas eſſe morales circumſtantias, ratione quarum intelligi poſſet, eum, qui expectat, tacite petere jus ſuum, & involūtarie pati moras illas, licet fortaſſe proter verecundiam, aut reverentialem timorem, vel alios ſimiles reſpectus, nō audeat explicite poſtulare: quapropter in hujuſmodi caſu ſæpe eſt neceſſarium prudentis viri judicium ad diſcernendum in particulari, quando ille, qui habet tale votū, ita incipiat eſſe in mora reſpectu alterius conjugis, ut jam non liceat illi religionem ingredi altero invito, & cogendo illum ad integrum probationis annum denuo expectandum.

10 Dices; ergo in eo caſu, quando ad eum ſtatū jam perventum eſt, poterit is, qui habet votum, aggredi conſummationem matrimonii, petendo illud. Patet conſequentia ex dictis, quia per ſe non tenetur ad continentiam ex vi talis voti, nec etiam in eo caſu jam tenetur propter vitandum impedimentum religioſi ſtatus, quia jam ipſe eſt impeditus, ne poſſit ingredi in vita uxoris; de conſenſu autē ejus etiam poſt copulam ingredi poterat. Reſpondetur, negando conſequentiam, quia etiam in eo caſu copula eſt novum impedimentum, quod proinde ipſe vitare tenetur, quantum in ipſo eſt. Patet, tum quia quamdiu matrimonium non eſt conſummatum, ſemper eſt diſſolubile per profeſſionem religionis, quacunque ratione valide fiat; ſi autem conſummetur, vinculum diſſolvi non poterit, quātumvis uterque in profeſſione conſentiat: tum etiam, quia ex hoc ſequitur, ut ſi matrimonium conſummetur, alter multo difficilius

datu-

daturus ſit conſenſum ſuum, cum oporteat, ipſum etiam perpetuam caſtitatem profiteri. Semper ergo augetur plurimum ex prima copula impedimentum religioſi ſtatus, & ideo non licet habenti votum illam petere; etiam in eo caſu, licebit tamen reddere, quando ad illas temporis anguſtias ventum fuerit, & ita eſt aſſertio poſita quoad hanc partem limitanda.

Tertia concluſio. Votum religionis factũ poſt ſponſalia de futuro etiam jurata, obligat, & diſſolvit ſpõſalia.

11 Dico tertio, ſi votum religionis fiat poſt ſponſalia de futuro, etiam jurata, obligat ad ingreſſum religionis, & conſequenter ipſa ſponſalia diſſolvit: ita Navar. in ſum. c. 22. n. 27. caſu 10. Ludov. Lopez. 2. p. inſt. de Matr. c. 38. Henriquez lib. 11. de Matr. c. 14. n. 4. Sanchez lib. 1. de Matr. diſp. 46. n. 2. Leſſius lib. 2. c. 41. dubit. 6. n. 54. & alii communiter. Hæc aſſertio eodem modo explicanda, quo ſimilem de voto ſimplici caſtitatis infra oſtendemus; eſt enim eadem utriuſque voti ratio, & major quodammodo de hoc voto religionis, quia directe tendit ad altiorem perfectionis ſtatum, quem impedire non debent ſponſalia de futuro. Unde confirmatur, nam matrimonium etiam de præſenti, nondum conſummatum, non impedit vim & obligationem hujus voti, etiamſi poſt ipſum matrimonium fiat, ut ex præcedenti aſſertione patet; ergo multo minus impedient ſponſalia de futuro, etiamſi jurata ſint.

Inſtantia allata ſolvitur.

12 Dices juramentum poſſe impleri ſimul cum voto, contrahendo nimirum prius matrimonium, & poſtea ante conſummationem ingrediendo religionem. Reſpondetur in primis hoc non eſſe contra aſſertionem, quia inde non probatur hoc votum non eſſe validum, aut non obligare ad ingreſſum religionis, ſed ad ſummum non obligare ad non contrahendum matrimonium, cum intentione non conſummandi. Quod per ſe loquendo verum eſt, ſecluſo omni periculo morali conſummandi, ſicut infra etiam dicemus de voto ſimplici caſtitatis, ubi id latius explicabimus. Dico vero ulterius id non eſſe neceſſarium ratione juramenti, imo nec regulariter conſulendum. Ratio prioris partis eſt, quia juramentum illud promiſſorium conditionem includit melioris frugis, & ideo ſi ſolum religionis cauſa non impletur promiſſio, non violatur juramentum, in quo excepta fuit illa conditio. Sic enim dicunt jura, non eſſe tranſgreſſorem juramenti, qui in melius illud commutat, c. *pervenit*, de jurejurand. c. *ſcripturæ*, de voto. Ratio vero poſterioris partis eſt, quia aut regulariter vix poteſt vitari periculum, aut ſaltem conſultius eſt, tam propter proprium bonum ſpirituale, quam propter aliquem honorem alterius conjugis, ſtatim ad religionem tranſire ſine interventu vinculi matrimonii.

13 Huic vero poſteriori parti repugnare videtur, c. *commiſſum*, de Sponſal. ubi in ſimili caſu dicitur: *Tutius eſſe religione juramenti ſervata prius contrahere, & poſtea ſi elegerit ad religionem migrare*. Reſpondetur tamen primo cum gloſſa ibi, eum, qui ſponſalia juraverat, in caſu illius textus non habuiſſe votum religionis, ſed mera & ſpontanea voluntate ad illam aſpiraſſe, quod non obſcure indicat verbum illud *ſi elegerit*, & ideo non eſt ſimilis ille caſus, quia ibi in contrahendo nullum erat periculum peccati, ſicut eſſe poteſt in eo, qui habet votum; & quamvis in priori eſſe poſſit tale periculum, ne illa occaſione impediretur ſtatus majoris perfectionis, tamen propter reverentiam juramenti voluit Pontifex non eſſe habendam rationem hujus periculi. Secundo reſpondetur, illud dici tutius non per ſe, & in conſcientia, nam revera etiam secluſo voto eſt in conſcientia tutiſſimum, & ab omni culpa liberum immediate tranſire ad religionem, ut etiam gloſſ. & interpretes ibi fatentur, & ratio proxime facta convincit. Sed reſpectu hominum & fortaſſe ad vitandum aliquod ſcandalum, illud dicitur eſſe tutius, & tunc etiam ego addendam putarem illam limitationem, ſcilicet, ſi abſque periculo impedimenti perfectioris ſtatus fieri poſſit. Sed de expoſitione hujus capitis late egimus lib. 2. de juramento, c. 3. n. 2.

Notandũ in hoc puncto.

14 Ex dictis conſtat ultima aſſertionis pars, ſcilicet, ſponſalia de futuro per ſubſequens votum religionis dirimi, quia comparatione illius non obligant. Eſt autem advertendum, ſi contingat eum, qui tale votum emiſit, implere illud ingrediendo, & probando religionem, non tamen profitendo, adhuc teneri ad implendam promiſſionem ſponſaliorum, ſi alter ſponſus velit, quia jam tunc poteſt ſine tranſgreſſione voti, qua ſublata, non eſt unde prior promiſſio vim ſuam amiſerit. Item, quia conditio ſubintellecta in tali promiſſione non fuit ita conſummata, ut ſufficeret impedire vim ſponſaliorum, in quo tantum ſenſu ſubintelligenda fuit, quia ad bonum & perfectionem animæ non eſt in alio ſenſu neceſſaria. Quocirca quamdiu votum hoc non conſummatur, ut ſic dicam, per ſolennem profeſſionem, ſuſpendit potius, quam extinguit ſponſaliorum obligationem; vel etiam dici poteſt votum hoc ſimul quidem manere cum vinculo ſponſaliorum, tamen quamdiu durat, & impleri poteſt, ejus obligationem majorem eſſe; ſi tamen illud iterum extinguatur, vel impleatur, perſona adhuc manente apta ad matrimonium, ſponſalia incipiunt ſine impedimento ſuam obligationem exercere. Et hinc etiam eſt, ut perſona, quæ poſt ſponſalia religionis votũ emiſit, ſi ſit in mora, poſſit ad petitionem alterius partis per judicem compelli, ut vel religionẽ intret, vel ſi juſte impeditus eſt, promiſſionem ſponſaliorum impleat; nam cum ſponſalia non ſint omnino extincta, ſed ſolum vincantur a voto religionis, ſi hoc non prodit in actũ, illa retinet ſuam vim.

15 Dico quarto: ſi votum hoc fiat ante omnia ſponſalia, tam de præſenti, quam de futuro, obligat per ſe ad non contrahendum matrimonium, neque etiam promittendum. Hoc conſtat, quia omnis contractus, vel promiſſio contraria tali voto illicita eſt: hujuſmodi autem eſt matrimonium, & promiſſio ejus; & ideo in c. *rurſus*, qui cler. vel vovent. juramentum ducendi uxorem poſt votum caſtitatis temerarium dicitur, & non obligare; idem autem eſt de voto religionis; hoc autem procedit, ut ratio facta oſtendit, quando ſponſalia fiunt modo repugnante tali voto, nam ſi fierent ſub hac ratione: *Si non potuero profeſſionem emittere*, aut ſi alia via licita obligatio hujus voti ablata fuerit, ac denique ſi fiat ſub conditione non conſummandi matrimonium, & abſque periculo: in his caſibus nulla erit violatio voti, ut ex dictis patet, & promiſſio facta obligabit ſub conditione poſita, quia honeſta eſt. Atque tota hæc doctrina in hoc capite data communis eſt apud authores citatos capite præcedenti, & alios in materia de ſponſalibus, & matrimonio, & adeo clara, ut in eis referendis immorari neceſſe non fuerit.

Quarta concluſio. Votum religionis factũ ante omnia ſponſalia obligat ad non contrahẽdum, neque etiam promittẽdum matrimoniũ. Limitatur.

CAPUT VI.

Utrum hoc votum aſſumendi ſtatum religioſum per propriam irritationem ceſſare, ſeu extingui poſſit?

Votum poteſt ceſſare tribus modis.

1 TRibus modis poſſe aliquod votum, ac ejus obligationem ceſſare, per irritationem ſcilicet, diſpenſationem, & commutationem, diximus tomo præcedenti, tract. de voto. An vero hoc votum religionis totidem modis ceſſare poſſit, hic ſpecialiter eſt examinandum, propter illius ſpecialem rationem, & reſervationem. Quod attinet irritationem, ſolum occurrit inquirendum, an parentes illud irritare valeant? Notandum vero, quæſtionem tantum eſſe de filiis familias, qui & uſum rationis jam habent, & adhuc permanent ſub parentum regimine, & cura: nam de emancipatis, qui patriam poteſtatem jam ſunt egreſſi, certum eſt, eorum vota non poſſe a parentibus irritari, præſertim ſi poſt pubertatem, vel emancipationem ab ipſis ſunt emiſſa, vel confirmata.

Filii puberes, & impuberes quando dicantur, & ſint.

2 Filios vero familias in duos ordines diſtinguere poſſumus. Sunt enim quidam impuberes, alii majores. Impuberes dicuntur uſque ad certam ætatem a jure præſcriptam: nam juxta antiquum jus dicitur annus pubertatis decimuſquartus completus in maſculis; duodecimus vero item completus in fœminis, c. *ex literis*, & c. *puberes*, de diſpenſatione impuberum, quæ jura loquuntur de anno pubertatis in ordine ad matrimonium: in ordine vero ad religionem, & profeſſionem loquitur c. *ad noſtram*, & c. 1. & 2. eodem tit. in 6. Ibi tamen ſermo eſt de viris; de fœminis enim nihil dicitur. Gloſſa vero in Clementina *eos*, de regularibus 12. annos dicit in fœmina ſufficere; & idem ſumitur ex c. *virum*, de regularibus. Nunc vero anni pubertatis quoad effectum profitendi in religione tam in viris, quam in fœminis in 16. ætatis anno jam completo definiti ſunt per Conc. Trident. ſeſſione 25. c. 15. de regularibus. Quoad præſentem vero quæſtionem de vo-

to

to ſimplici aſſumendi ſtatum religioſum annus pubertatis hodie computandus eſt juxta jus antiquum: nam circa vota ſimplicia nihil quoad hoc innotavit Conc. Trident. vel aliud jus novum; ut recte annotavit Palac. in 4. diſt. 38. diſ. 3. proindeque prædictus annus pubertatis eſt decimuſquartus in viris, & duodecimus in fœminis. Qui autem ætatem illam jam tranſegerunt, puberes, ſeu majores dicuntur. His poſitis ad quæſtionem accedamus, quæ inquirit, quid poſſint parentes in filios circa irritationem voti aſſumendi ſtatum religioſum? quæ ex dictis lib. 6. de voto eſt definienda.

Prima concluſio. Parentes poſſunt directe irritare omnia vota filiorũ impuberum.

3 Dico ergo primo, parentes poſſe etiam directe irritare omnia vota filiorum impuberum, nullo excepto, ſive ſint realia, ſive perſonalia; ſive temporalia, ſive perpetua; caſtitatis, vel religionis; ſive ſint vota de conſiliis, ſive etiam præceptorum obſervatione. Hæc eſt communis Theologorum ſententia, quam bene probat Sot. lib. 7. de juſt. q. 3. art. 2. Navarrus c. 12. n. 64. Conſentit Sylveſt. & ſummiſtæ omnes. Hæc aſſertio ſatis probata manet ex lib. 6. de voto c. 6. a n. 2. ubi generatim oſtendimus, eſſe in patre hanc poteſtatem. Et ratio nunc breviter eſt, quia licet pater prohibere aliàs non poſſit obſervantiam præcepti, ſemper tamen poteſt tollere obligationem additam ex voto. Nam filius jure naturæ ita eſt ſub patris poteſtate, ut ante uſum rationis voluntate patris regi debeat; unde voluntas patris voluntas filii cenſetur. Poſtquam autem filius incipit uti ratione, quamvis jam poſſit libere operari, quia tamen pro aliquo tempore habet uſum rationis nimis imbecillem, ac tenuem, ratio naturalis dictat, ut pro eodem a voluntate patris pendeat ſaltem quoad firmitatem obligationis, ita ut non ſit omnino firma, donec pater illam approbet, quæ ratio maxime militat in obligatione votorum, quorum in concluſione meminimus. Unde recte Sylv. verb. *votum* 5. n. 3. differentiam in hoc conſtituit inter uxorem, & filium impuberem, quod illa poteſt aliqua vovere, quando materia nullo modo præjudicat marito, quia alioquin eſt ſui juris, & habet poteſtatem deliberatam: filius autem impubes ita eſt ſub parentibus, ut voluntas eorum quodammodo illius cenſeatur ſaltem quoad hoc, ut ſine illa non poſſit complere, & firmiter ſe obligare.

Parentes non poſſunt irritare votũ ſolemne caſtitatis annexum ſacris ordinibus, ſi filius impubes ordinetur voluntarie.

4 Major adhuc dubitatio eſt de filiis poſt annos pubertatis, utrum poſſit pater votum religionis eorum irritare ante pubertatem emiſſum? quæ tractari ſolet de voto ſolemni, & ſimplici religionis; ſed in ſolemni jam nullam habet quæſtionem. Aut enim eſt votum ſolemne ordinis, aut profeſſionis in religione. De primo certum eſt apud omnes non poſſe irritari a parentibus, ſi contingat, impuberes voluntarie in ſacris ordinari; quanquam enim illud grave peccatum ſit, tam ex parte ordinantis, quam ordinati, tamen ordinatio tenet, & conſequenter votum caſtitatis illi annexum ratum omnino eſt, & firmum ſaltem ex ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiæ, ut infra ſuo loco latius dicemus. Votum autem ſolemne profeſſionis irritatione non indiget, quia irritum per ſe eſt, ſi ante annos pubertatis fiat; imo nunc neceſſaria eſt ętas 16. annorum, juxta Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. Unde licet olim tranſacto anno, & die pater non poſſet irritare tale votum filii, c. *puella*, 20. q. 2. Nunc neceſſarium eſt, ut prædicta ætas ſit completa ad hoc, ut tale votum ratum ſit; non poſſet tamen nunc pater filium, vel filiam, quę annum 14. jam explevit, extrahere e monaſterio contra voluntatem ejus: nam licet religioſus nondum ſit, poteſt tamẽ velle ibi eſſe, ut probetur, ac tandem ſuo tempore profiteatur; & in hoc ſui juris jam eſt: de quo etiam infra latius in proprio loco.

5 Omiſſo ergo voto ſolemni, de ſimplici aliqui cenſent, licet factum ſit ante pubertatem ſolo tractu temporis ita firmari, ut poſt illam ætatem completam irritari a patre non poſſit, ſive pater conſenſerit, vel ſciverit votum, ſive non; & ſive puer denuo illud confirmaverit in adulta ætate, ſive de illo nihil amplius cogitaverit: ita tenet Sot. lib. 7. de juſtitia q. 3. art. ultim. in fin. quem ſequitur Aragon. 2. 2. q. 88. art. 9. Ratio eſt, quia jus non dat poteſtatem patri irritandi tale votum, niſi pro tempore pueritiæ, & ante pubertatem. Ergo tranſacto illo tempore, patris etiam poteſtas ceſſavit. Secundo, quia dominus poteſt irritare votum ſervi, dum eſt ſervus; ſi autem jam factus eſt liber, non poterit irritare illud, etiamſi in ſervitute fuerit emiſſum: ergo ſimiliter, &c. Tertio, quia perſona jam non ſubeſt poteſtati patris; ergo nec vota. Pro hac ſententia citari ſolet Angel. ſed immerito, quia verb. *votum*, 2. n. 6. ſententiam habet ſingularem; nam de voto religionis facto ante pubertatem cenſet, omnino non obligare etiam poſt pubertatem; & ideo de hoc voto ſentire non potuit cum dictis authoribus, ut per ſe conſtat. De aliis autem votis impuberum fere idem ſentit, quod de votis puberum: & de votis quidem realibus ait, poſſe irritari uſque ad 25. annum; de aliis vero tantum dicit, poſſe irritari. Nec aliud explicat. In eo autem, quod poſuit terminum illum 25. annorum, etiam pro puberibus, favet prædictæ ſententiæ, ut mox explicabo.

Secunda concluſio. Parentes poſſunt irritare poſt annos pubertatis vota filii impuberis.

6 Nihilominus dico ſecundo. Probabilius eſt, talia vota poſſe irritari a parentibus, quam ſententiam tenet Cajet. 2. 2. q. 8. art. 5. Eamdem ſequutus eſt Navar. c. 12. n. 71. & Wald. 3. p. Candelabri c. 14. n. 100. Ludov. Lopez. 1. p. c. 48. Ut vero melius intelligatur, & confirmetur hæc ſententia, diſtinguamus varios ſtatus talium votorum, & certa ab incertis ſeparemus. Primo ergo fieri poteſt, ut filius perveniens ad ætatem puberem, confirmaverit tale votum; & tunc certum eſt, jam non poſſe irritari, ſicut antea; ſed computandũ eſſe ſicut alia vota poſt pubertatẽ emiſſa, de quibus ſtatim. Ratio eſt, quia per illam confirmationem, eſt tanquam de novo emiſſum. Solum in hoc quæri poteſt, an hoc habeat locum, ſolum quãdo confirmatio fuit expreſſa per diſtinctam voti recogitationem, ac voluntatem, vel ſufficiat tacita, ſicut ſolet ſufficere in profeſſione, etiam ad validandam illam? videtur enim inde ſumi argumentum a fortiori, ut hic etiam tacitus conſenſus ſufficiat. Dico tamen hic non habere locum tacitam confirmationẽ, ſed neceſſariam eſſe expreſſam. Ratio eſt, quia votum illud non fuit nullum, ſed validum, licet infirmum: unde quãdiu non accedit voluntas expreſſa confirmandi, vel denuo emittendi illud, ſolum poteſt intercedere voluntas implendi illud; per hanc autem voluntatem nunquam firmatur tacite id, quod erat infirmum, ſed ſolum ejus obligatio expletur, quæ vere inerat.

Confirmatur.

7 Explicatur, & confirmatur exemplo profeſſionis tacitæ; de qua dicunt doctores omnes, ſi profeſſio prior fuit nulla, nunquam tacite iterum fieri, quamdiu prior profeſſio ſervatur ſub exiſtimatione valoris, & obligationis illius, ut patet ex Cajet. 2. 2. q. 189. art. 5. Navarr. c. 12. n. 71. & in conſiliis tit. de Regularib. ſæpius, & Sylv. verb. *Matrimonium*, q. 10. & Doctores communiter c. 1. de Regular. in 6. Cujus ratio eſt, quia illa exiſtimatio, & ignorantia impedit novam voluntatem vovendi; & facit, ut ſolum habeatur voluntas implendi votum exiſtimatum, quę non ſatis eſt ad denuo vovendum. At vero in præſenti ſemper adeſt non falſa, ſed vera exiſtimatio obligationis voti; & ex illa ſervatur. Ergo ſi nulla alia adeſt voluntas, illa non ſatis eſt ad firmandum votum; ideo hic nihil oberit, ſive intercedat ignorantia exiſtimando illud votum eſſe inde omnino firmum, & non poſſe irritari, ſive ſemper agnoſcatur ut votum infirmum, & irritabile, quia utroque modo non confirmatur per ſolam continuam obſervationem ſine expreſſa voluntate confirmandi illud. Quia ſi ignorantia prædicta intercedat, res eſt per clara; imo tunc etiam expreſſa voluntas non ſufficeret, ut ſentiunt Cajet. & Navar. quia ſi puer poſt 14. annum vult perpetuo ſervare illud votum, quia putat, jam non eſſe irritabile a parente; illa ignorantia tollit perfectum voluntarium, & ex hac parte impedit, ne votum confirmetur. Nam qui ſic operatur, potius ſupponit, votum eſſe firmum, & ideo vult ſervare illud, quam velit illud confirmare. Si vero adſit vera exiſtimatio, etiam tunc illa obſervantia non procedit ex eo, quod tale votum cognoſcatur eſſe firmum, ut ea ratione, præſumatur voluntas firmandi illud: ſed procedit ſolum ex eo, quod cognoſcitur eſſe obligatorium. Et ideo nihil inde colligi poteſt, niſi voluntas ſervandi votum, quæ non ſufficit ad illa firmitatem addendam. Eſt ergo neceſſaria expreſſa voluntas.

Tertia concluſio. Si pater confirmavit

8 Secundo fieri poteſt, ut ex parte voventis nulla facta fuerit confirmatio, fuerit autem ex parte patris. Et tunc quod ad præſentem quæſtionem attinet, certum exiſtimo, non poſſe patrem amplius tale votum irritare,

votum filii poſt annos pubertatis, jam non poteſt amplius irritare.

te. Tamen ut generalius rem definiamus, diſtinctione opus eſt. Aut enim poſtquam pater habuit ratum illud votum, jam filius exceſſit annos pubertatis, vel infra illos adhuc permanet. In priori caſu certum exiſtimo, jam non poſſe patrem tale votum irritare; hoc ſaltem convincunt rationes prioris ſententiæ. Item quia votum illud jam fuit omnino firmatum per eum, qui habebat poteſtatem, & totum tempus, pro quo illi data eſt poteſtas, jam eſt elapſum; ergo non poteſt amplius irritare. Aliàs talia vota ſemper pro toto tempore vitæ manerent infirma, quantumvis pater illa rata habuiſſet: quod plane eſt abſurdum, nulloque fundamento affirmari poteſt. Et idem judicium eſt, ſi pater intra pubertatem votum ignoravit, & quamprimum illud reſcivit poſt pubertatem, illud confirmavit; jam enim amplius irritare illud non poteſt. Et hoc ſolum eſt, quod ad præſens dubium pertinere poterat.

Quarta concluſio. Si pater ratum habuit tale votum intra annos pubertatis, adhuc intra illos poteſt irritare.

9 Addo vero in alio caſu rem eſſe dubiam; ut, v. g. ſi filius 13. anno ætatis votum religionis fecit, & pater ſtatim illud ratum habuit, an poſſit nihilominus illud irritare toto anno ſequenti, quamdiu ætas 14. annorũ impleta non eſt? Nam ex dictis de prælatis religionum videtur ſequi pars affirmans. Nam prælatus poteſt valide irritare votum a ſe confirmatum, etiamſi irritando peccet; ergo idem dicendum eſt de patre ſaltem pro eo tempore, pro quo durat poteſtas ejus in filium, ſicut durat poteſtas prælati in religioſum. In contrarium vero facit, quia jam ille actus vovendi fuit omnino traditus Deo per conſenſum utriuſque voluntatis, a quibus pẽdere poterat; ergo non poteſt amplius irritari, quia jam non manet ſub dominio patris. Nec videtur eſſe ſimile de religioſo, quia ille manet ſemper ſubditus quoad materiam, & ideo ſaltem ex parte materiæ poterit ſemper votum illius valide irritari a ſuperiore, quod in religioſo fere pro eodem reputatur, quia ejus ſubjectio perpetua eſt. Hic autem materia non eſt ſubdita patri, niſi forte pro tempore, quo durat minor ętas: unde quoad hoc verum eſt, poſſe patrem nolle, ut ante inchoatã pubertatem tale votum non impleatur; non tamen videtur poſſe illud auferre quoad vinculum ipſum, propter rationem factam. Atque hęc pars eſt ſatis probabilis; & in eam ſuperiori tomo tract. de voto lib. 6. c. 6. n. 16. & c. 8. n. 7. magis inclinavi. Nihilominus oppoſitã, re nunc maturius conſiderata, probabiliorem cenſeo. Moveor primo ex poteſtate prælatorum religionis ad irritanda vota ſubditorum, quæ propter ſimilem licentiam, ſeu confirmationem non amittitur, ut eodem lib. 6. c. 8. oſtendi. Secundo quod voluntas pueri pro toto illo tempore ſemper eſt infirma, & patri ſubjecta. Et ideo confirmatio patris ſemper habet tractum ſucceſſivum durante illa ætate, ut non intelligatur plene, & abſolute facta, donec illa ætas conſummata ſit; nec pater confirmando votum abdicavit ſe poteſtate patria in filium etiam quoad illum effectum. Et ideo ſi illa utatur, validum efficit actum, licet ex alio capite male ſua poteſtate utatur, ſi ſine cauſa illud irritet.

Quinta concluſio. Si pater nunquam confirmavit tale votum filii impuberis, poteſt illud irritare poſt annos pubertatis.

10 Tertio poteſt fieri, ut pater nunquam confirmaverit tale votum. Quod duobus modis poteſt accidere. Primo, quia illud omnino ignoravit: ſecũdo, quia licet ſciverit, ſuſpendit voluntatem ab actu, & nec approbare voluit, nec irritare. In utroque caſu cenſeo veram ſecundam opinionem ſupra poſitam, ſed in priori magis certam, quia votum illud a principio fuit infirmum, & nunquam firmatum fuit, neque a vovente, neq; a patre; ergo ſemper eſt infirmum; ergo quantũ eſt ex ſe, ſemper eſt irritabile; ſed in patre non deeſt poteſtas, quia illam a principio habebat, & illam non exercuit tacite, vel expreſſe votũ confirmando, & per ſolam temporis ſucceſſionem illã non amiſit, quia nulla lege limitata eſt illa poteſtas, ut ſolũ ac neceſſario debeat exerceri ãtequam filius annos pubertatis attingat, ſed ſolum ut circa vota pueritiæ exerceri debeat. Itaque objective (ut ſic dicã) reſpicit illa poteſtas filium impuberem, & actus talis ętatis, non tamen ſecundum coexiſtentiam tantum durat, aut operari poteſt, quamdiu durat ætas impuberis; ſed ſemper, dum modo reſpiciat actus pueritiæ ut ſic.

11 Confirmatur, quia votum illud a principio incluſit hanc conditionem, niſi pater contradixerit, ut D. Th. hic, & omnes fatentur; ergo ſemper manet pendens ab illa; ergo quotieſcumque illa ablata fuerit, ceſſabit votum. Dices, conditionem intelligi, ſi non contradixerit intra debitum tempus, ſcilicet ętatis puerilis. Sicut etiam limitanda eſt illa conditio, ſi non contradixerit, antequam confirmetur. Reſpondeo, hanc poſteriorem non eſſe limitationem, nec eſſe neceſſariam additionem, quia licet votum ſub ea conditione ſimpliciter ſumpta fiat, quando in majori ætate poſtea confirmatur, tollitur conditio, quia veluti de novo fit abſolute votum. Prior vero limitatio petit principium, nam de hoc diſputamus: filius enim ex ſpeciali ſua intentione non apponit talem limitationem, imo ſæpe ipſam conditionem excludit, ſed jure ipſo intelligitur poſita; in jure autem nulla talis limitatio habetur, nec certa aliqua ratione colligitur, cum votum illud non confirmatum ſemper habeat eãdem imperfectionem, & poteſtas hęc data ſit parẽtibus, ut ſubveniant imperfectionibus, & imprudentiis filiorum. Quæ ratio ſemper habet locum reſpectu actus præteriti, ut factum fuit ex imperfecta prudentia, & immatura ætate, etiamſi aliàs tẽpus ętatis elapſum ſit, quod videtur valde materiale.

Inſtantia ſolvitur.

Confirmatur.

Confirmatur a ſimili argumento textus in c. ult. de ſent. excomm. ubi conceditur Epiſcopis facultas abſolvendi ab excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente*, pueros, qui ante annos pubertatis in eam inciderunt. Et additur, abſolutionem poſſe eis dari, ſive ante, ſive poſt annos pubertatis poſtulent ſe abſolvi; ſubjungiturque optima ratio, quę ad rem pręſentem facit, cum propter defectum ætatis, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor ſit manſuetudine temperandus. Quia ergo ratio illius indulgentiæ non eſt defectus ætatis, in qua abſolutio datur, ſed in qua delictum committitur, ideo illa extenſio merito fit; ſed in pręſenti ratio hujus irritationis non eſt defectus ætatis, in qua irritatio datur, ſed in qua votum fit; ergo ſimilis extenſio hic eſt admittenda. Unde optime ibi Panorm. n. 2. & Felin. n. etiam 2. ex eo textu colligunt, beneficium ſemel indultum minori, ex quo incepit habere locum, non extingui per ſupervenientiam majoris ætatis. Quod autem votum in minori ætate factum poſſit irritari a patre, eſt beneficium minori conceſſum: non ergo tollitur per ſolam ætatem ſine nova voluntate; denique favores ampliandi ſunt.

12 Atque hæ rationes oſtendunt, idem eſſe dicendum, etiamſi pater ſciverit votũ filii ante annos pubertatis, ſi illud non confirmavit poſitive. Nam licet tunc illud non irritaverit, poteſt poſtea irritare. Sicut ſi mihi data eſſet poteſtas ad diſpenſandum vota omnia facta ante 30. annum ætatis, poſſem illa diſpenſare etiam in ſenibus, ſeu grandioribus, quamvis antea illa ſciverim, & illa non diſpenſaverim, quia illa poteſtas non reſpicit ætatem, quam habet vovens, cum diſpenſatur, ſed quam habuit, cum vovit. Et prior ſcientia ejus, qui poteſtatem habuit diſpenſandi, non impedit, nec minuit poteſtatem ejus, quia liberum ei eſt uti ſua poteſtate cũ voluerit, dummodo circa ſuum objectum, & materiam operetur: ita ergo eſt in præſenti. Solum poteſt difficultatem facere, quod Num. 30. dicitur, *Si pater audierit, & tacuerit, rea erit, &c.* ubi ſolum ſilentium paternum poſt cognitionem voti cenſetur ſufficiens voti confirmatio, ut amplius irritari non poſſit. Expendit autem Cajet. ibi in Hebræo pronomen, *ei*, ſcilicet, ſi tacuerit ei; quo ſignificatur, non ſufficere, quod pater quomodocumque ſciat, & taceat, ſed oportere, ut requiſitus a filio petente facultatem implendi votum ſuum, taceat; tunc enim tacendo conſentire videtur, & ita interpretatur legem illam. Addo vero, etiam hoc modo interpretatam legem illam habuiſſe tunc vim obligandi in conſcientia, nunc autem non habere, ſed inſpiciendam eſſe veritatem. Si enim pater etiam requiſitus tacendo non habuit voluntatem confirmandi votum, ſed ſolum ſuſpendendi, & permittendi pro tunc, non manet votum firmum, ſed poteſt illud irritare poſtea, & licite, & valide in quocumque tempore: dum tamen non irritat, filia tenetur obligatione voti, & ad illud implendum, prout in dicto cap. dicitur, & ex dictis conſtat. Si vero habuit animum confirmandi, & approbandi votum, confirmatum manet; & ita de illo ſervanda ſunt, quæ in ſecundo puncto diximus.

Fundamẽtum contrarię opinionis diſſolvitur.

13 Fundamentum Soti ex dictis ſolutum eſt; jam enim oſtendimus, quomodo per ſolum lapſum ætatis puerilis non fuerit tranſactum tempus, in quo pater

poteſt uti ſua poteſtate circa vota illi ſubjecta, unde quoad illa ſemper manet perſona ſubjecta reſpective, id eſt, ſecundum opera illius ætatis, licet ſecundum præſentis ætatis actum non ſit ita ſubjecta. Exemplum autem, quod de ſervo afferebatur, non eſt ſimile, quia votum ſervi non eſt directe irritabile in ſeipſo, ſed ſolum ratione materiæ; & ideo mutata materia, aufertur omnis imperfectio ejus, propter quam ſolam erat irritabile, ut alibi diximus.

Sexta cōcluſio. Votum religionis, aut caſtitatis a filio pubere factū nullo modo poteſt a patre irritari.

14 Dico tandem tertio, votum religionis, aut caſtitatis eſſe validum, nec irritabile a patre directe, vel indirecte, tam ſimplex, quam ſolemne, a filio pubere factū etiam invitis parentibus. Eſt ſententia communis Doctorum omnium S. Thomæ 2.2.q.88.art.8. & 9. & infra q.189.art.2. Cajet. Aragon. eiſdem locis, aliorumque Theologorum in 4. d.88. præſertim Dur. q. 1. Richard. & ſupplem. Gabr. Summiſtę verb. *votum*, & verb. *Religio*, ubi Sylv. *Religio* 2.q.15. & *votum* 3.q.6. Navar. c.12.n.64. Summa Confeſſorum lib.1.tit.8.q.30. ubi refert Innocent. Hoſtienſ. & alios. Idem habent expoſitores in c.30. Numer. Nicol. de Lira, Abulenſ. Carthuſ. & alii, & habetur expreſſe in c. *ſi in qualibet*, & c. *puella* 20. q.2. ubi Turrecrem. & alii. Sumitur etiam ex c. *ad noſtram*, ubi Doctores de Regularib. & ex l. *Deo nobis*, §. hoc etiam. C. de Epiſc. & cler. & in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſc.* c.41. Ratio vero ſatis conſtat ex dictis, quia tale votum ex parte voventis perfectum eſt, & ex parte materiæ non præjudicat parenti, quia in his, quæ ſpectant ad ſtatum propriæ perſonæ, & præſertim in ordine ad divinum obſequium, filius habet plenum dominium ſui ipſius. Hic vero duplex occurrebat cum hæreticis diſputatio. Prior, an liceat, vel expediat hominibus in juvenili ætate perpetuam caſtitatem vovere, aut religionem profiteri etiam ex voluntate parentum? Poſterior eſt, an filiis in quacumque ætate liceat ingredi religionem invitis parentibus? Hæretici enim hujus temporis utrumque negant: vera autem, & ſana doctrina utrumque affirmat, & approbat per ſe loquendo, & remotis extrinſecis, & accidentalibus impedimentis. Sed de hac re infra in proprio loco diſputandum eſt; legatur Waldenſ. lib. 3. de ſacramentalib. tit. 9. c. & Bellarm. lib.2. de Monach. c.35. & 36.

Ultima concluſio. Prælatus non poteſt irritare votum religionis arctioris a ſubdito factum.

15 Ultimo inquiri poſſet hoc loco de poteſtate, quā habent prælati religionum erga ſubditos ad irritandum votum religionis, ſi forte illud emittant. Circa quod dubium tantum eſſe poteſt circa votum tranſeundi ad arctiorem religionem, an illud irritare valeant. Sed de hoc jam tractavimus ſuperiori tom. tract. de voto variis in locis, videlicet lib. 3. c.6. n.23. & lib.6. c.7. n.9. & c.10. n.16. ibique cum communi Doctorum ſententia diximus non habere poteſtatem prælatos ad hoc votum irritandum: videri etiam poteſt Sanch. in Decal. lib.4. de voto c. 33. n. 2.

CAPUT VII.

Quodnam, ſeu quale religionis votum ſit reſervatum quoad diſpenſationem, ſeu commutationem.

1 SUpponimus ex tomo præcedente, tract. de voto lib. 6. c.21. quinque eſſe vota ſummo Pontifici reſervata quoad diſpenſationem, & commutationem; unumque ex illis eſſe votum religionis. Nunc vero inquirimus, quinam religionis modus ſub hac reſervatione comprehendatur? ſupponendum vero eſt ex dict. lib.2. hujus tractatus, nomen religionis hic proprie accipi pro ſtatu vero, & proprio religionis, qui ut talis ſit, debet eſſe ab Eccleſia approbatus; alioquin non eſt vera religio, ut ſupra diximus, ac propterea omnia vota pertinentia ad alios vivendi modos, quātumvis honeſtos, & laudabiles, non ſunt vota religionis; & ideo non ſunt reſervata, ſed per Epiſcopum diſpenſari poſſunt.

Votum religionis ab Eccleſia non approbatæ non eſt Papæ reſervatum.

Votum religionis dupliciter accipi poteſt.

2 Secundo eſt obſervandum, votum religionis dupliciter accipi poſſe. Primo pro voto, ſeu votis, quibus ſtatus ipſe religionis quaſi formaliter conſtituitur, ut ſunt vota paupertatis, caſtitatis, & obedientię. Secundo pro ſimplici promiſſione aſſumendi talem ſtatum. Et utroque modo verum eſt, votum religionis eſſe Papæ reſervatum: tamen juxta communem ſenſum Doctorum in hoc puncto præcipue accipitur votum religionis poſteriori modo: nam de aliis votis, quoniā ſolemnia regulariter ſunt, non ſolum certum fuit ſemper eſſe reſervata ſummo Pontifici, ſed etiam adhuc aliqua controverſia eſt, an ipſe poſſit in illis diſpenſare? quam infra ſuo loco tractabimus. Quia vero nunc aliquis ſtatus religionis per vota ſimplicia conſtituitur, indubitato tenendum eſt, etiam illa vota eſſe reſervata, & a ſolo ſummo Pontifice, vel ex ejus expreſſa commiſſione diſpenſabilia: quod in votis coadjutorum, & ſcholarium Societatis manifeſtum eſt ex Bullis Pontificiis, & ex aliis, quæ infra ſuo loco afferemus, ex quibus etiam conſtabit, hanc fuiſſe perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem, ut privati Epiſcopi non poſſint ex vero, & proprio religioſo facere non religioſum, quod tamen fit, quando in votis illis, quibus religioſus formaliter conſtituitur, diſpenſatur.

Cōcluſio. Votum religionis ſive generaliter, ſive ſpecialiter factum, eſt reſervatū.

3 Atque hinc ulterius colligimus loquendo de voto religionis alio modo magis uſitato pro ſimplici promiſſione aſſumendi ſtatum religioſum, illud votum generaliter accipiendum eſſe pro promiſſione cujuſcumque ſtatus religioſi, dummodo proprie, & ſimpliciter religioſum conſtituat: duobus enim modis poteſt tale votum fieri. Primo generatim de religione nullam in particulari determinando, ſecundo determinate de hac, vel illa religione, & utroque modo tale votum reſervatum eſt ſine ulla reſtrictione. Et ratio eſt, quia utrumque abſolute eſt de ſtatu religionis. Nam quælibet ſpecies continet in ſe genus, unde votum talis religionis votum religionis eſt. Et e converſo genus non eſt extra ſpecies; & ideo votum religionis abſolute factum in aliqua determinatione impleri debet. Et ideo omnis religio, quæ ſufficiens eſt ad implendum illud generale votum, eſt etiam ſufficiens, ut votum de illa in particulari factum ſit etiam reſervatum.

Votum ingrediendi ſocietatē in particulari, eſt reſervatū.

4 Ex quo infero primo votum ingrediendi ſocietatem in particulari eſſe reſervatum, non ſolum quia etiam in ea religione fit ſolemnis profeſſio, ad quam poteſt illud votum religionis terminari, verum etiam ſi definite fiat de ſtatu aliquo hujus religionis, qui ſolis votis ſimplicibus formatur, & cōſummatur. Ratio eſt, quia etiam tale votum eſt ſimpliciter vere, ac proprie votum religionis, ſicut ſtatus ille vere, ac proprie religioſus eſt. Item quia votum religionis abſolute factum ſufficienter impletur aſſumendo illum ſtatum. Imo votum alterius religionis, in qua ſolemnis profeſſio fit juxta Pontificū conceſſiones, & declarationes, ſufficiēter impletur ingrediendo ſocietatem, & prædicta vota in ea emittendo, ut conſtat ex compendio privilegii ipſius Societatis verb. *commutatio*, 2. Quod ſi quis objiciat, ante natam Societatem votum religionis reſervatum tantum fuiſſe illud, quod continebat promiſſionē in ordine ad profeſſionem ſolemnem religionis. Reſpondetur, etiamſi hoc demus, nihilominus Eccleſiæ uſum, & inſtitutionem declaraſſe, id non fuiſſe ob neceſſitatem juris, ſed facti, id eſt, non fuiſſe quia formalis ratio religionis id poſtularet, ſed quia fortaſſe non erat verus, ac proprius religionis ſtatus, qui ſolis votis ſimplicibus conſtitueretur. Inſtituto autem hoc ſtatu, votum religionis ex ſe illum etiam comprehendit. An vero ante Societatem fuerit in Eccleſia hujuſmodi ſtatus, infra ſuo loco diſputabimus.

Votum religionis clericorū militantium eſt reſervatū.

5 Secundo intelligitur ex dictis, an votum aſſumendi religionem militarem ſit reſervatum, necne; id enim maxime pendet ex alia quæſtione, an ille ſtatus ſit vere, & proprie religioſus, non ſolum ſecundum primam inſtitutionem, ſed prout nunc eſt in uſu? Illa vero nunc prætermiſsa (infra enim occurret commodior locus) in præſenti diſtinguendum cenſeo, habent enim hæ religiones duas partes, clericorum ſcilicet, & militum. Quod ergo attinet ad ſtatum clericorum, non dubito, quin votum religionis de illis in particulari reſervatum ſit, quia illi ſunt veri religioſi, veramque profeſſionem faciunt, & vota etiam ſolemnia emittunt. Item quia votum religionis abſolute factum in qualibet illarum ſufficienter impletur, niſi de intentione voventis aliud conſtiterit, ut recte Cordub. in ſumm. q. 148. De militibus autem ſubdiſtinguendum. Aut enim loquimur de militibus ſancti Joannis, & ſi qui ſunt alii, qui ita profitentur religionem, ut uxorem valide ducere non poſſint; & votum talis religionis in particulari reſervatum eſse cenſeo, quia exiſtimo tale votum eſſe veræ, & propriæ religionis, & quia abſolutum votum religionis etiam poſſet impleri illa religione

Votum religionis militaris ſancti Joannis eſt reſervatū.

gione

gione militari ſuſcepta, niſi intentio voventis obſtet; quamvis oppoſitum cenſeat Cordub. ſupra, in quo non loquitur conſequenter. Nam infra q. 178. docet, talem eſſe religioſum ſtatum horum militum, ut non ſolum impediat matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimat contractum contra Sotum, qui ſine ullo fundamento oppoſitum dixit in 4. d. 27. q. 1. art. 4. in fin. Ex hoc autem fundamento colligit ipſe in priori quæſtione, votum religionis impleri ſumendo clericalem habitum S. Joannis; ergo idem dicere debuit de habitu militari. Quare non dubito, quin votum talis religionis reſervatum ſit. Quod etiam tenuit Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11. Azor. tom. 1. lib. 13. c. 4. q. 4. Emman. Roder. in expoſitione Bullæ n. 123. De voto autem ſumendi militarem habitum in aliis religionibus, veriſimilius cenſeo non eſſe reſervatum, quia nec votum religionis abſolute factum in illis impleri cenſetur, nec ſecundum communem exiſtimationem tale votum cenſetur eſſe religionis ſimpliciter. Nec propterea nego, has religiones militares etiam quoad milites ad matrimonium habiles, eſſe veras religiones, quantum ad eſſentiam religionum; hoc enim infra examinandum eſt: ſed ſolum aſſero habere illum qualemcumque ſtatum religionis ita admixtum ſtatui ſæculari, & temporalibus curis, ac ſolicitudinibus, ut talis ſtatus, prout eſt in talibus perſonis, non poſſit, comprehendi nomine religionis ſimpliciter dictæ quoad obſervantiam votorum, & quoad exercitium vitæ religioſæ; & conſequenter per ſolum illum non ſatisfieri generali voto religionis; quod etiã oſtendit communis praxis, & conſuetudo: nullus enim timoratus, qui votum religionis emiſit, putat ſe implere illud aſſumendo hujuſmodi habitum militarem.

Votum religionis militaris in aliis religionibus militaribus non eſt reſervatum.

Dubium in hac materia.

6 Ulterius vero dubitari poteſt circa alios modos vovendi religionem, an ſub hac reſervatione comprehendantur? Nec diſputo nunc de modo vivendi conditionato, vel abſoluto: nam de hoc jam dictum eſt tract. præcedenti d. lib. 6. de voto c. 22. Sed intra latitudinem voti abſoluti poteſt eſſe duplex modus vovendi religionem: unus eſt vovendo tantum ingredi religionem: alter eſt vovendo perſeverare, & mori in religione; hos enim duos modos communiter diſtinguunt authores ut diverſos; & de poſteriori quidem manifeſtum eſt, eſſe reſervatum, quia eſt perfectum in illo ordine, quantum eſſe poteſt ex vi modi, ac perpetuitatis objecti. Unde ſi illud non eſſet reſervatum, nullum votum religionis intelligi poſſet reſervatum. De voto autem priori modo facto poteſt eſſe nonnullum dubium, quia illud videtur ſolum eſſe votum temporale, quod non eſt reſervatum, ſicut de caſtitate diximus. Antecedens patet, quia votum illud ſolum obligat ad ingrediendum religionem, non vero ad perſeverandum in illa; vel ſi ad hoc aliquo modo obligat, ſolum eſt ſub conditione, ſi non diſplicuerit, vel non ſit nimis oneroſa religio, aut aliquid hujuſmodi. Unde etiam ex hac parte reſervatum non eſt ſaltem ante impletam conditionem.

Prima aſſertio. Votum ingrediendi religionẽ & perſeverandi, eſt reſervatum.

Secunda aſſertio. Votum ingrediendi tantũ religionem, etiam eſt reſervatũ.

7 Nihilominus pro certo habendum eſt, etiam votum illud eſſe reſervatum; ita ſentiunt omnes Doctores. Nam licet hoc in particulari non diſputent, tamen hoc ipſo ſupponitur, quoad reſervationem nullam eſſe differentiam inter illa duo vota, quod eſt manifeſtius juxta ſententiam eorum, qui putant, illa duo vota non habere effectus diſtinctos quoad obligationem, quod ſentit Sot. lib. 7. de juſt. q. 2. art. 2. ad 3. Idem vero dicendum eſt, etiamſi teneamus, hoc votum minus obligare, quam votum perſeverandi. Quod magis videtur ſentire D. Th. 2. 2. q. 189. art. 4. Et ſequuntur Cajet. ibi, & communius Doctores. Ratio eſt, quia etiam tale votum eſt votum religionis ſimpliciter, & abſolute, quia in objecto illo nulla conditio a vovente apponitur; ſimpliciter enim vovet religionem, quod eſt vovere eſſe religioſum; hoc autem ex ſe perpetuum eſt. Si autem in illo voto ſubintelligatur aliqua conditio, ſolum eſt illa, quam jus ipſum apponit; ſcilicet eſſe religioſum præmiſſa probatione; & ex illa, vel poſt illam prudenter judicando ſibi religionem congruere. Conditio autem jure ipſo impoſita non ſufficit, quo minus votum abſolute, & ſimpliciter tale ſit, nam quod ſecundum jus faciendum promittitur, ſimpliciter, & abſolute promittitur. Et hoc probat etiam conſuetudo, in qua hæc reſervatio fundatur; ordinarie enim votum religionis ſit tantum hoc modo; & nihilominus ſemper cenſetur reſervatum.

Tertia aſſertio. Votum religionis expreſſe factũ ſub intentione ingrediendi, & probandi religionem, & exeũdi, ſi non placuerit, eſt adhuc reſervatũ.

8 Ex quo infero, quod licet tale votum expreſſe fiat ſub intentione ingrediendi, & probandi religionem, & exeundi, ſi non placuerit, nihilominus votum eſſe reſervatum, quia totum hoc non excedit conditionem a jure ipſo poſitam. Unde D. Th. ſupra ſignificat, hoc votum non eſſe diverſum a voto religionis abſolute facto, ſed ſolum explicite continere, quod in alio erat implicite. Sed quid ſi aliquis voveret religionem ingredi ſumendo habitum novitiorum cum expreſſa intentione, ut poſt ſuſceptum illum habitum non ſit magis obligatus ad profeſſionem faciendam, quam ſi abſque voto eumdem habitum ſuſcepiſſet? Quidam putant, tale votum eſſe vanum, & nullum, quia ingredi religionem ſine animo perſeverandi, non eſt laudabile, ſed potius eſt nonnullum peccatum, quia tale propoſitum eſt contra finem illius ingreſſus. Sed in hoc diſtinctione opus eſt; fateor enim ingredi religionem cum propoſito abſoluto exeundi ante profeſſionem, quicquid de religione judicet poſt experimentum ejus, eſſe actum inordinatum, & contra rationem, & aliquo modo injurioſum ipſi religioni. Unde ſi quis voveret ingredi illo modo, conjungendo ſcilicet illa duo in objecto voti, votum eſſet illicitum, & nullum ſaltem quoad alteram partem, ſcilicet habendi in ipſo ingreſſu propoſitum exeundi. Nam quoad aliam, ſcilicet quoad obligationẽ ingrediendi, videtur eſſe validum tale votum, quia illæ ſunt duę partes, vel duo actus, qui per accidens conjunguntur, in quibus locum habet illa regula. Utile per inutile non vitiatur, ſicut communiter dicitur de voto eundi Hieroſolymam modo aliquo indecente, aut impoſſibili. Nam tunc ſecluſo modo videtur obligare ad ſubſtantiam actus; de quo in ſuperioribus dictum eſt. In præſenti autem probabile eſt, tale votum eſſe nullum, quia intentio voventis eſſe videtur obligare ſe ad illum modum ingrediendi, & non aliàs. Et quoad rem pręſentem ſpectat, ſi validũ eſſet, profecto non eſſet reſervatum, quia revera non eſt votum religionis, ſed ſolum induendi pro aliquo tempore habitum religionis. Longe tamen diverſum eſt votum ſupra poſitum, ſcilicet ingrediendi religionẽ abſque ulla obligatione perſeverandi in illa; nam hoc ſine dubio eſt bonum, & validum votum: non enim excludit propoſitum perſeverandi, ſed obligationem, quod longe diverſum eſt. Imo non videtur multum diverſum hoc votũ ab illo, quod eſt de religione abſolute, vel ab illo, quod eſt cum expreſſa conditione probandi, & experiendi, an religio expediat. Solum in hoc ultimo modo declaratur, quod hæc probatio, & experientia futura ſit tam libera, tamque ſine obligatione, vel ſcrupulo, ac ſolet eſſe in his, qui ingrediuntur ſine voto, quæ conditio non eſt illicita, nec imprudens, quia ille modus ingrediendi religionem licitus eſt; ergo obligare ſe ad illum pręciſe non eſt malum: eſt ergo obligatorium, ut non impediat majus bonum, ſed potius ex ſe poſſit ad illud conferre. Quare etiam cenſeo, hoc votum eſſe religionis ſimpliciter, atque adeo reſervatum, quia eſt abſolute de ingreſſu religionis, retento integre privilegio juris, quod non minuit veram rationem voti religionis. Nec poteſt dici, tale votum eſſe temporale, quia licet poſitive non includat perpetuitatem, non tamen excludit illam, immo quantum ex ſe eſt, tendit ad illam; & hanc doctrinam tenet Palud. in 4. d. 38. q. 4. art. 4. nam licet ſæpe ibi appellet hoc votum religionis temporale, tandem concl. 5. in fin. concludit eſſe reſervatum Papæ, & fatetur inter perpetua computari, quia poteſt eſſe perpetuum, & ad hoc tendit. Refertque praxim Romanam eſſe, ut nec ſummus Pœnitentiarius in eo poſſit diſpenſare ordinaria poteſtate, qui tamen non minorem poteſtatem habet, quam Epiſcopi. Quod ſequitur Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. § 9. votum 4. verſ. 6.

CAPUT VIII.

Utrum hoc votum quoad gradum arctioris religionis ſit ita reſervatum, ut nec ab Epiſcopo, nec ab alio S. Pontifice inferiori diſpenſari, ſeu commutari valeat.

1 NOn dubitatur, an votum de aliqua religione ſtricta ſit ſecundum ſe totum reſervatum, vel poſſit quoad gradum per Epiſcopum diſpenſari, ſcili-

Ratio dubitandi proponitur.

cer, ut in religione laxiori impleatur. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia hæc vota non tantum ſunt reſervata quoad diſpenſationem, ſed etiam quoad commutationem, ut ſuppono ex communi ſententia, & communi conſuetudine. Sed illa eſt commutatio quædam adjuncta diſpenſatione; ergo non poteſt fieri authoritate inferioris circa votum reſervatum. Unde Navarr. Comment. 4. de Regular. n. 10. ait tale votum de aliqua religione determinata non poſſe commutari in religioné etiam æqualem, niſi a ſummo Pontifice, vel de ejus authoritate. Quod ipſe probat, quia ſuperior religionis non poteſt talem commutationem facere, quia nondũ habet juriſdictionem in eum, qui tale votum emiſit. Quę ratio quoad diſpenſationé ad laxiorem efficaciter probat tam de ſuperiore illius religionis, de qua factum fuerat votum, quam alterius, in quam deſideratur commutatio, niſi fortaſſe ad hoc habeat ſpeciale privilegiũ, ut multi habent, qui jam tunc authoritate Papæ diſpenſant. Non probat autem ratio illa de Epiſcopo, cujus nullam mentionem Navarrus fecit. De illo autem ſolo poteſt eſſe dubium, quia ille adhuc eſt jure communi proprius prælatus ejus, qui tale votum emiſit ſub Pontifice ſummo; & quoad commutationem in religionem æqualem de neutro forte ſufficienter conſtabit.

Communior ſententia docet, votũ ſtrictæ religionis non eſſe reſervatũ.

2 Eſt igitur communior ſententia votum ſtrictæ religionis quoad gradum ejus non eſſe reſervatum, ſed per Epiſcopum poſſe diſpenſari, ut in laxiori impleatur. Ita tenet Palud. in 4. d. 38. q. 4. & Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 9. Sylveſt. verb. *votum* 4. q. 3. §. 6. & expreſſe id conſulit Navarr. conſ. 41. de voto, & ſumitur ex eodem d. comm. de Regular. n. 22. & idem tenuit Sot. & refert. Emanuel Roder. ſupra Henriq. lib. 7. de indulgent. c. 30. §. 6. litera E. Plures ſtatim referam. Fundamentum eſt, quia talis diſpenſatio non eſt in voto religionis; ſolum dicitur diſpenſari cum aliquo in voto religionis, quando ei conceditur, ut libere poſſit in ſæculo remanere: nam ſi manet ligatus, vel ad religionem in communi, vel ad aliquam in particulari, non poteſt dici ſimpliciter diſpenſatus in voto religionis. Ergo talis diſpenſatio reſervata non eſt, quia tantum votum religionis eſt abſolute reſervatum. Et confirmatur ex primario fine hujus reſervationis, qui eſt favor ſtatus religioſi, quatenus talis eſt, non aſperitatis, aut rigoris religionis. Unde reſervatio voti religionis per ſe ſolum eſt, ne homines facile cadant, aut deſiſtant a ſtatu religionis. Confirmatur denique, quia hæc ſententia uſu recepta eſt; unde non eſt dubium, quin ſit probabilior, & practice ſecura. Longe autem certius eſt, commutationem hanc non eſſe reſervatam, quãdo fit in æqualem religionem; immo tunc non ſolum authoritate Epiſcopi, ſed etiam minori fieri poſſe exiſtimo, quod patebit ex dicendis.

Inſtantia allata ſolvitur.

3 Sed contra dictam reſolutionem fieri poteſt objectio: nam ſequitur, poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam cum perſona jam facta religioſa, & profeſſa, ut ad laxiorem religionem tranſeat, quod videtur falſum. Sequela probatur, quia etiam illa non eſſet diſpenſatio in voto religionis, ſed in aſperitate, & rigore talis religionis. Minor autem patet, quia aliàs poſſet Epiſcopus diſpenſare cum religioſo, ut retento ſtatu, vel etiam habitu extra clauſtrum viveret, &c. quia per hoc non diſpẽſaret in voto religionis, ſed in quibuſdam obſervantiis ejus. Ut hæc difficultas alicujus ſit momenti, procedere debet de religioſis non exceptis a juriſdictione Epiſcoporum: nam in exemptos non habet juriſdictionem; & ita facile negatur ſequela argumenti. Et ratio differentiæ eſt, quia ante profeſſionem perſona eſt ſubdita Epiſcopo, & ideo poteſt cum illa diſpenſare; poſt profeſſionem vero jam non eſt ſubdita, & ideo jam nõ poteſt diſpenſare cum illa non propter reſervationem voti, ſed propter mutationem fori. Recte autem probat argumentum de religioſo novitio ante profeſſionem: nam licet habeat votum illius religionis, cujus habitum geſtat, etiam directe factum ad perpetuo permanendum in illa, poteſt Epiſcopus cum illo diſpenſare, ut ad laxiorem tranſeat, quia novitius adhuc eſt ſub juriſdictione Epiſcopi, quæ licet, durante novitiatu, videtur eſſe ſuſpenſa, tamen quoad ea, quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ, & pendent ex libera voluntate ipſis novitii, poteſt habere ſuum uſum; nihil enim eſt, quod impediat, ſuppoſita rationabili cauſa; hæc enim conditio ſemper in hac materia intelligitur; ut jam dixi.

Juxta multorum opinioné Epiſcopus poteſt in hoc voto diſpenſare cum religioſis ſibi ſubditis. Et ſimiliter Prælati reſpectu ſuorũ ſubditorum.

4 Difficultas ergo poſita procedit de religioſis ſubditis Epiſcopo; & cum eadem proportione locum habet in exemplis reſpectu ſuorum prælatorum, quos loco Epiſcoporum habent. Multi ergo doctores concedunt id, quod in argumẽto infertur, ſcilicet, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum religioſo, v. g. cum moniali ſibi ſubdita: citatur Innc. in c. ult. de renuntiat. & in c. *Dilectus*, de temp. ord. Et idem ſentit Panorm. in c. *ſignificatum*, de Regular. n. 11. ubi Abbas etiam antiquus idem dicit; reſtringit tamen hoc ad eos, qui ante majorem ætatem, ſcilicet 25. annorum, profeſſionem fecerunt. Et in eodem ſenſu citat ſententiam Innocentii. Idem tenuit Hoſtienſ. in c. *non eſt*, de Regular. qui expreſſius idem dicit de prælato religionis habente juriſdictionem Epiſcopalem, ubi Panorm. etiam n. 6. ſimpliciter, & ſine reſtrictione approbat ſententiam Innocentii, quam tenet etiam Archid. c. *Monachum* 20. q. 1. n. 5. Et eamdem ſequuntur Palud. Anton. & Sylv. ſupra, qui ſolum ajunt, neceſſarium eſſe conſenſum capituli, ut prælatus poſſit talem diſpenſationem concedere, quod non probat. Ratio autem eſſe videtur propter jus, quod religio habet acquiſitum in talem perſonam. Fundamentum autem hujus ſententiæ eſt, quia Epiſcopus in diſpenſatione votorum poteſt quidquid ei non prohibetur, ut ſupra diximus; ſed hæc diſpenſatio ei non prohibetur; nullo enim jure id cautum eſt. Quin potius in d. c. *ſignificatum*, de Regular. hoc ei concedi videtur. Ergo. Et ita ad objectionem factam juxta hanc ſententiam reſponſio erit concedere ſequelam, quæ argumento etiam ibi facto ſuaderi videtur, quia non apparet major ratio ante profeſſionem, quam poſt illam.

Contrariã opinantur alii.

5 Contrariam nihilominus ſententiam tenent aliqui, & tribuunt Navar. d. c. *ſtatuimus*, ſeu comment. 4. de Regular. n. 10. in princip. citanti gloſſam, quam dicit eſſe receptam in c. *cum ſingula*, §. prohibemus, verb. *Canonicus*, de præben. in 6. Sed illa gloſſa, ſi attente legatur, hoc non dicit; verba enim ejus ſunt, ſi tranſiret ad laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa diſpenſat, cum ſit contra jura, in quo non eſt recepta, quia & Panorm. ſupra, & in c. *non eſt*, de Voto, & ipſe Navar. ibidem contrarium docent. Et merito, quia neque ipſe Papa in hoc poteſt diſpenſare ſine cauſa, quia diſpenſatio in voto neque ex toto, neque ex parte fieri poteſt ſine cauſa. Dum vero gloſſa illa addit illi excluſive reſtrictionem illam ſine cauſa, ſignificat, cum cauſa non ſolum Papam, ſed etiam Epiſcopos poſſe diſpenſare in tranſitu ad laxiorem religionem, de quo nihil aliud expreſſe dicit. De tranſitu vero ad æqualem dicit, Abbatem, ſeu prælatum religionis poſſe ex cauſa ad illam diſpenſare. Præterea idem Navar. ibid. §. 5. expreſſe refert priorem ſententiam, quam amplectitur, & dicit eſſe communem, explicatque, quod prius dixerat, intelligendum eſſe de potentia diſpenſandi ſine cauſa quoad forum exterius. Et ita etiam videtur interpretari prædictam gloſſam, in quo non immoror, dummodo pro certo ſupponatur, talem diſpenſationem ſine cauſa datam, iniquam eſſe, & fortaſſe nullam, ut ſequenti capite dicam. Cujuſcumque vero fuerit illa ſententia, poteſt ſuaderi primo ex uſu Eccleſię, qui eſſe videtur, ut in hujuſmodi caſibus fiat recurſus ad ſummum Pontificem. Quod etiam juvari poteſt ex illa regula c. *majores* de baptiſmo, quod graviores Eccleſiæ cauſæ ad ſummum Pontificem reſervantur. Inter quas non immerito numeratur tranſitus ab una religione ad aliam laxiorem. Secundo ſaltem quoad Mendicantes hoc videtur ſtatutum a Mart. IV. Extravag. 1. de Regularib. inter communes; ubi prohibentur Regulares tranſire ad quamcunque religionem Monachorum ſine facultate ſummi Pontificis. Generalius vero, & expreſſius Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 19. de Regularib. ſic ſtatuit. *Nemo etiam regularis cujuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem*; quæ verba habent vim reſervandi, & tollendi quamcumque ſimilem facultatem, etiam ſi antea eſſet; aliàs non eſſent efficacia ad id, quod diſponere intendunt.

Reſolutio vera eſt, priorem ſententiam.

6 Circa has ſententias mihi quidem videtur priorem recte procedere jure antiquo, & communi, quia nihil invenio in eo diſpoſitum, quod illi obſtet. Quod autem de cõſuetudine afferebatur, incertum eſt, & non vide-

eſſe verã, attendendo jus antiquum, & commune.

videtur veriſimile, cum tot graves auctores, quos nec conſuetudo,nec virtus ejus latere poterat,illam ſententiam docuerint. Neque unius, vel alterius translatio ad laxiorem religionem videtur eſſe res tanti momenti,ut propter ſolam rei gravitatem debeat cenſeri reſervata, ſi aliunde non conſtet. In præſenti autem non conſtat de tali reſervatione. Solum poteſt urgere ratio ſupra indicata,quia per profeſſionem religio acquirit jus in religioſum,& ideo non videtur ſine ſuo conſenſu poſſe illo privari. Quæ ratio non ſolum de laxiori, ſed etiam de æquali probaret;immo & contra poteſtatem ſummi Pontificis fieri poſſet. Reſpondetur ergo in primis, hanc diſpenſationem non poſſe dari ſine juſta cauſa, qua exiſtente prælatus diſpenſare poteſt circa perſonã religioſi, ſicut poteſt circa alia bona religionis, præſertim quia hoc vinculum religioſi cum religione totum ordinatur ad majus obſequium Dei, majuſque bonum ſpirituale ipſius religioſi. Cauſa autem juſta in præſenti caſu ſemper debet reſpicere hujuſmodi fines; & ideo in eo caſu præſumitur religio conſentire; & ſi non conſentiret, cenſeretur irrationabiliter invita. Quod quidem procedit non ſolum in Pontifice,ſed etiam in Epiſcopo reſpectu ſuorum ſubditorum,quia habet ordinariam poteſtatem in omnes non exemptos. At vero in prælatis religionum exemptarum, quia poteſtatem habent juxta peculiare jus uniuſcujuſque religionis, ex illo judicandum eſt,an poſſint uti hac poteſtate ſine conſenſu capituli, vel ſolum cum illo? Hæc dicta ſunt de religioſis ante Concilium Tridentinum.

Secundum jus novum neque Epiſcopus, neque Prelatus religionis poteſt diſpẽſare in hoc voto cum religioſis profeſſis.

7 At vero ſecundum novum jus ejuſdem Concilii dicendum cenſeo, neque Epiſcopum, neque prælatum religionis poſſe in hoc diſpenſare. Omitto ſtatutum Martini IV. in dicta Extravag. quia nec generale eſt, nec proprie tractat de hoc puncto,ſed de tranſitu Mendicantium ad monachales ordines, quem prohibet, & in hoc ſuam vim retinet. Concilium autem Trid. generaliter prohibet tranſitum ad laxiorem ordinem prætextu cujuſcumque facultatis,quæ verba omnem licentiam, & diſpenſationem a Concilio irritabilem comprehendunt. Nam omnis diſpenſatio,& licentia,facultas quædam eſt; & dum Concilium verat vigore illius tranſitum fieri, manifeſte tollit ei hujuſmodi vigorem, quod eſt illam irritare, & poteſtatem conferendam auferre. Hinc Gregorius XIII. in quadam Bulla,quæ incipit, *cum alias*, anno 1582. 22. Septembris Societati conceſſa,ſpecialem facultatem concedit ejus Generali, ut poſſit eam dare religioſis ejuſdem ordinis, etiam profeſſis, ut ad quemvis alium vel mendicantium, vel non mendicantium paris, laxioris, aut arctioris obſervantiæ ordinem per ipſum Præpoſitum illis præſcribendum tranſire valeant. Quam poteſtatem Generali conceſſam aperte ſentit Pontifex eſſe extra jus ordinarium,& adeo ſingularem,ut etiam noluerit participari ab aliis religionibus ex vi generalis communicationis, quam plures habent in privilegiis aliarum,prout in eadem Bulla expreſſe declaravit. Ergo ſignum eſt,ſine facultate Pontificis non habere Generales religionum hanc poteſtatem, & conſequenter neque Epiſcopũ circa religioſos ſibi ſubditos; eſt enim eadem ratio. Unde ad difficultatem poſitam negatur ſequela. Ad probationem autem reſpondetur,hoc non provenire ex generali reſervatione voti ſimplicis religionis,ſed ex peculiari reſervatione voti ſolemnis, ſeu profeſſionis, aut actualis vinculi ſtatus religioſi jam ſuſcepti; quod vinculum voluit Eccleſia eſſe magis reſervatũ non ſolum quoad ſubſtantiam,ſeu genus ſtatus,ſed etiam quoad ſpeciem, ſeu perfectionem ejus. Solum ſupereſt advertendum, Concilium ſolum loqui de laxiori religione; unde quoad tranſitum ad ęqualem manet hęc res in diſpoſitione antiqui juris, & in eo caſu habet locum prior opinio ſtando in jure communi, quia ſi aliud ſtatutum fuerit jure particulari alicujus religionis, illud ſervãdum eſt.

Prælati religionis quando poſſint cũ ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem religionẽ.

8 Atque hinc etiam fit, ut poſſint prælati religionis cum ſuis ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem religionem,priuſquam tranſeant. Si vero jam ſunt tranſlati, & in ea ſunt profeſſi, non poterunt cum eis diſpenſare, ut ad priorem redeant. Prior pars ſequitur ex præcedenti aſſertione, quia illud votum eſt ſimplex,& non reſervatum;& aliàs hi pręlati reſpectu ſuorum ſubditorũ quoad hanc partem æquiparantur Epiſcopis; & ita conſequenter docuerunt Palud. Antonin. & Sylveſt. ſupra, & Sot. lib.7. de juſt. q.3. art.1.& q.4. art.3.& Navarr.d. comment.4. de Regularib. n.22. in fin.& lib.3.conſil.tit. de voto,conſ.21. Et utroque loco refert pro hac ſententia Cajet. 2.2.q.189.art.8.vel.q.88. art. 8. Sed in priori loco nihil dicit, in alio vero ſolum ait,tale votum religioſi eſſe firmum,nec poſſe a pręlato irritari. De diſpenſatione autem nihil dicit in particulari, ſed generatim ait, prælatum religionis habere omnem poteſtatem diſpenſandi cum ſubditis, quam habet Epiſcopus erga ſuos, quod eſt fundamentum hujus illationis, ut diximus.

Votum religionis arctioris factum a ſeculari, non poteſt diſpenſari jure ordinario, a prælato religionis laxioris, in quam poſtulat recipi.

9 Ultimum dubiũ in hac materia eſſe poteſt de hoc voto ingrediendi arctiorem religionem,prout fieri poteſt ab aliquo ſæculari,antequam religioſus fiat, utrum poſſit diſpenſari a prælato religionis laxioris, in quam poſtulat recipi? Cui reſpondeo,certum eſſe jure ordinario non poſſe,quia perſona, quæ illud habet, nondũ eſt illi ſubdita. Dico jure ordinario propter aliquas religiones,quæ habent a ſummo Pontifice privilegia,ut illas ingrediens ſatisfaciat ſuæ obligationi, etiamſi votũ habeat ingrediendi ſtrictiorem religionem. Quod dupliciter poteſt Papa concedere, uno modo concedendo ſuperioribus talis religionis facultatẽ diſpenſandi quoad hanc partem cum eo,qui recipiendus eſt. Et hoc modo conceſſit hoc privilegium prælatis ſancti Benedicti Eugenius IV. ut refertur in compendio Mendicantium tit. de diſpenſat. §.28. Et refert etia Emanuel Roderic. tom.1.q.Regular.q.25.art.6. Simili privilegio uti poſſunt prælati Societatis Jeſu, juxta formam tamen præſcriptam in compendio ſuorum privilegiorum verbo *commutatio*,3. ubi additur; *Si quis a Societate ante profeſſionem receſſerit, diſpenſationem ceſſare, ac iterum obligationem talis voti reviviſcere.* Juxta vero hæc, & ſimilia privilegia neceſſarium eſt, ut volens irritare religionem ſuum votum declaret ſuperioribus ejus,ut ab eis poſſit diſpenſari: quia quando diſpenſatio committitur prælatis,requiritur eorum actus,& voluntas,quæ ſine cognitione voti eſſe non poteſt. Addit etiam Rodericus ſupra, neceſſariam eſſe juſtã cauſam, quia nec Papa poteſt ſine cauſa diſpenſare cũ aliquo, ut ex arctiori religione tranſeat ad laxiorem,ut Sylveſt. & Antonin. docuerunt. Et expreſſe Panorm. in c. *non eſt de voto*, & Navarr. comment.4. de Reg. n.10. Sed quo modo hoc verum ſit, ſtatim dicam. Alio ergo modo poteſt Papa concedere hoc privilegium immediate ipſi religioni, ita ut non committat diſpenſationem prælatis talis religionis, ſed ipſe immediate, & veluti ipſo jure diſpenſet cum eo,qui vult talem religionem intrare, etiamſi votum alterius religionis ſtrictioris habeat. Et tunc neceſſarium non erit,ut qui petit habitum talis religionis,ſuum votum explicet,ſatis enim eſt,ut ſciat religionem illam habere tale privilegium,& ideo oportet verba privilegii diligenter expendere, ut intelligantur, an committant diſpenſationem, vel ipſo facto diſpenſent.

Poteſt vero diſpenſari propter privilegium cõceſſum multis religionibus.

Habens votum religionis ſtrictioris non peccat ingrediendo laxiorem, ſi religio ad id habeat privilegium.

10 Sed quæres, an tunc peccet, qui ingreditur religionem laxiorem cum tali voto? Diſtinguendũ videtur juxta pręcedentem ſententiam: nam ſi abſque cauſa rationabili id faciat, non excuſabitur a peccato propter privilegiũ, quia Papa ipſe non poteſt in hoc diſpenſare ſine cauſa; ſi vero ex cauſa fiat, tunc ratione diſpenſationis,quam ſecum affert privilegium,nulla erit culpa. Ego tamen indiſtincte aſſero,licitum eſſe tunc ingredi talem religionem abſque alia cauſa præter voluntatẽ ingredientis, maxime ſi id faciat intuitu majoris boni ſpiritualis,quia nimirũ ita eſt affectus, ut ſperet, magis ſe in ea religione profecturum, quamvis alioqui laxior ſit: nam in hoc jam continetur moralis quædam cauſa ſufficiens. Verumtamen etiamſi motivum non ſit adeo ſpirituale, ſed ſolum ex quadã humana fragilitate velit aliquid de rigore vitæ remittere, ſuppoſito privilegio Pontificis,non exiſtimo in eo facto peccare. Nam illud privilegium abſolute conceſſum validum eſt, & credẽdum eſt eſſe rationabile, & ſanctũ; & non poſtulat ſpecialem cauſam ex parte perſonæ particularis,ſed ipſum favorem religionis ſupponit, ut ſufficientẽ cauſam; ergo licite poteſt quis uti illo privilegio, ut ſonat; neque eſt, cur illi imponamus hoc onus quærendi aliam cauſam. Itaque cenſeo, quod licet Papa non poſſit abſque ulla cauſa talem compenſationem facere, ſufficere tamen

men cauſam publicam pertinentem ad commune bonum, & favorem hujus religionis, etiamſi in ſingulis individuis non intercedant novæ rationes ſeu cauſæ.

Etiam in eo caſu poteſt prælatus cum eo licite diſpēſare, ſi ſit utilis religioni.

11 Propter quod idem cenſeo, quando privilegium committit diſpenſationem ſuperiori religionis: nam ut ille juſte diſpenſet, non tam debet quærere cauſam, quæ cedat in favorem petentis, quam in favorem ſuæ religionis. Unde ſi judicet, perſonam illam eſſe convenientem, & aptam ſuæ religioni, poteſt cum illa licite diſpēſare abſque alia ſpeciali cauſa, quia hæc eſt ſufficiens, & juxta intentionem cōcedentis privilegium. In quo differentia notanda occurrit inter eum, qui jam eſt profeſſus religionem arctiorem, & eum, qui ſolum habet votum illius: nam cum priori non poteſt ſine cauſa diſpenſari, ut ad laxiorem tranſeat; nec Papa poſſet concedere privilegium, ut hoc facere liceat ſine cauſa, quia tale privilegium nec cederet in bonum particularis perſonæ, nec totius religionis, ſed potius eſſet in deſtructionem ejus: ergo relaxatio voti ex vi illius facta non poſſet eſſe valida. At vero quando nondum præceſſit profeſſio in religione ſtrictiori, quamvis præceſſerit votum ſimplex, facilius poteſt alteri religioni privilegium concedi, ut in ea cenſeatur impleri votum de arctiori religione, quia tunc uni religioni fit favor, & alteri non fit præjudicium, tum quia nondum eſt illi proprium jus acquiſitum; tum etiam quia regulariter non expedit invitum aliquem recipere, ſeu illum, qui ad laxiorem vitam propenſus eſt. Panormitanus ergo & alii loquuntur de illo, qui jam eſt profeſſus in arctiori religione, & de illo negant poſſe per Pontificem mutari ad laxiorem ſine cauſa. Quibus addo, quod ipſi, ut credo, non negarũt, non eſse ſemper neceſſarium, ut hęc cauſa ſit ex parte religionis ipſius, ſcilicet in bonum, vel commodum ejus, ſed poſſe ſufficere ex parte alterius religionis, ſcilicet vel illius, a qua fit mutatio, ſi illi expediat, talem perſonam, a ſe removere; vel illius, ad quam fit mutatio, quod majorem quidem cauſam requirit propter jus, quod jam habet acquiſitum altera religio; aliquando tamen poteſt eſſe ſufficiens, ut ſi talis ſit perſona, quæ communi bono alterius religionis multum profutura ſit.

CAPUT IX.

Quomodo commutatio hujus voti religionis, ſeu aſſumendi ſtatum religioſum ſit facienda.

1 NOn tractamus hic de poteſtate faciendi talem commutationem, jam enim ſupra oſtendimus, hoc votum reſervatum eſſe, tam quoad diſpenſationem, quam quoad commutationem ejus. Nunc ergo ſupponimus dari hanc facultatem ſive ex privilegio, ſive alio modo, & inquirimus, quomodo ſit executioni mandanda. In hoc ergo voto de ſe perpetuo regulariter loquendo exiſtimo, neceſſariam eſſe poteſtatem miſcendi diſpenſationem, ut commode fieri poſſit commutatio, quia aliter difficile eſt attingere æqualitatem, non eſt tamen ſimpliciter impoſſibile, & ideo ad illud etiam extendi poteſt poteſtas pure commutandi. Deinde generatim loquendo, ſi votum ſit perpetuum, & poſſit commode in aliud ejuſdem ordinis, ſeu perpetuum commutari, conſulendum eſt, ita enim facilius attingi poterit æqualitas.

In quas res commode poſſit commutari.

2 Dico ergo, ut votum religionis commode commutetur, debere in primis commutari in votum ſacerdotis, vel continentiæ perpetuæ, additis aliquibus operibus religionis, & miſericordiæ, quibus ſuppleatur, ſi quid deerat æqualitati. Debent autem illa opera aut imponi, ut perpetuo etiam durent; aut talia eſſe, ut eorum magnitudine duratio compenſetur. Aliqui etiam putant, hoc modo votum ingrediendi arctiorem religionem poſſe commutari in votum ingrediendi, & perſeverandi in religione laxiori. Nam quod illud prius videtur excedere in perfectione religionis, compenſatur in altero ratione majoris perpetuitatis in objecto ut cadente in tale votum: ſed hoc non ſufficit ad æqualitatem, unde niſi aliunde ſuppleatur, vel diſpenſetur, non exiſtimo eſſe licitam talem commutationem, ut commodius inferius oſtendam.

Per poteſtatem generalem commutādi vota,

3 Poteſt autem in præſenti dubitari, an per generalem poteſtatem commutandi vota poſſit votum particularis religionis commutari, vel in æqualem, vel in laxiorem, ſupplendo aliunde inæqualitatem? Hoc autem dubium ex dictis reſolutum eſt. Dicendum eſt enim talem commutationem fieri poſſe ex vi illius generalis facultatis, ſi aliæ conditiones neceſſariæ concurrant. Ratio eſt, quia ibi non commutatur votum religionis ut ſic, ſed ut eſt talis, vel talis religio, quod reſervatum non eſt. Et ideo poteſtas ad illam commutationem ſub generali conceſſione comprehenditur. Qua ratione diximus ſupra, Epiſcopum ſua poteſtate ordinaria poſſe facere hanc commutationem etiam admiſta aliqua diſpenſatione, quæ ſubſtantiæ religionis non repugnet. Generalis autem poteſtas commutandi comprehendit omnia vota, quæ Epiſcopus poteſt commutare, excepto quod per illam non poteſt miſceri diſpenſatio, ſi ſolum ad commutandum detur.

poteſt cōmutari votum religionis particularis, ſi concurrāt aliæ conditiones neceſſariæ.

4 Præter hæc vero in omnibus votis, & maxime in hoc & aliis perpetuis obſervandum eſt, an fuerint a principio pœnalia, quamvis jam obligent propter crimen jam commiſſum (nam de ſtatu ante conditionem impletam jam dictum eſt;) tunc ergo in primis conſiderandum eſt, an talia vota comprehendantur ſub poteſtate commutandi juxta principia poſita in tractatu de voto lib. 6. c. 23. nam quoad hoc eadem ratio eſt de commutandi poteſtate, ac diſpenſandi, ſervata proportione. Deinde ſuppoſita poteſtate non immerito dubitari poteſt, an tale votũ ex eo ſolum, quod non obligat ad illam materiam, niſi ut pœnam, poſſit in aliquid minus commutari? de quo nihil invenio ab auctoribus dictum. Mihi tamen probabiliter videtur, poſſe id fieri, ſi materia illa, in quam fit commutatio, non multum diſtet a priori; & alioqui eſt gratior, & libentius fiet a pęnitente. Ut, v.g. ſi pœna impoſita fuit intrandi ſtrictam religionem, & commutatio fiat in aliam aliquantulum minus ſtrictam, ad quam pœnitens libētius inclinatur. Et quidem ſi commutans habeat poteſtatem miſcendi diſpenſationem, res eſt clara, quia illa eſt ſufficiens cauſa. Si vero poteſtas ſit ad puram commutationem, conſideratione dignum eſt, obſequia coacta non eſse ita grata Deo, ſicut voluntaria. Et ideo licet una illarum religionum ſit perfectior alia, nihilominus ingreſsum in inferiori magis voluntarie ſuſceptum, & cum majori ſpe fructus moraliter reputari poſse vel majus, vel æquale Dei obſequium; ideoque commutationem illam fieri poſse non tantum titulo admiſtæ diſpenſationis, ſed etiam puræ commutationis.

Votum pœnale poteſt cōmutari in materiam minus gravem.

5 Dices: hac ratione poſset quodlibet votum in minus commutari, ſi vovens proponat rem illam promiſſam jam eſse ſibi valde coactam, & aliam futuram eſse magis ſpontaneā, atque ex hac parte ſuppleri, quod deficit ex parte materiæ. Hoc autem admittendum non eſt; nam eſt fraudulentum & repugnans fidelitati promiſſionis factę; maxime ſi illud involuntarium omnino liberum ſit, ſeu potius non voluntariũ, ut videtur ſupponi in ratione prędicta. Nam ſi tale involũtarium ſit aliquo modo naturale ex paſſione aliqua, vel difficultate rei, illud non minuit meritum, ſi per contrariam voluntatem vincatur; & ideo illud cōferre non poteſt ad ſupplendam inęqualitatem cōmutationis: licet ex eo poſſit aliquando ſumi ipſa ratio miſcendi diſpenſationem.

Inſtantia allata ſolvitur.

6 Reſpondeo, non eſse parem rationem de aliis votis, quorũ materia a principio fuit per ſe intenta, & volita: nam involuntarium poſtea ſuperveniens eſt ex ſola mutatione voluntatis, quę non confert ad minuendam obligationem, vel honeſtatē actionis promiſsæ, ut promiſſa fuit. At vero in voto pœnali res impoſita in pęnā a principio non fuit per ſe intenta, nec per ſe volita; & ideo ex vi talis modi promittendi non videtur exigi, ut res illa ita ſpontanee, & propter ſe fiat, ſed potius ut ſuſtineatur per modũ pęnę, quę vitari non poteſt. Et ideo quando fit commutatio in aliam materiam per ſe volitam, & intentam, non videtur fieri commutatio in ſola materia, ſed etiam in modo vovendi, & offerendi illam Deo, qui ſine dubio melior eſt, & gratior Deo, ut facile patebit, duo vota ſimilia ſecundum ſe comparando, ſcilicet votum pœnale ſtrictæ religionis cum voto abſoluto minus ſtrictæ. Videtur ergo hæc ſententia probabilis, quamvis, quia incerta eſt, ſecurius ſemper erit æqualitatem inter materias ſervare, quoad fieri poſſit.

In commutatione voti religionis æqualitas

7 Ultimo ergo in modo computandi hanc æqualitatem in voto religionis, non ſatis conſtat, quid conſiderandum ſit in materia talis voti, ut per illam compē-

ſari

quomodo conſiderãda, & faciendã.

ſari debeat. Tria enim in materia talis voti conſiderari poſſunt; ſcilicet profeſſio ipſa, quæ tria vota ſubſtantialia includit, & onera per ſe, ac neceſſario conjuncta cum tali ſtatu præter materias trium votorum, ut eſſe poteſt penſum recitandi horas Canonicas, & ſi quid aliud eſt hujuſmodi, ac denique aſperitates aliquæ religionis. Deinde votum eſſe poteſt vel religionis in genere, vel alicujus in particulari. Quando ergo votum commutandum eſt de religione in genere, ſatis fere eſt bonitatem trium votorum, & profeſſionis conſiderare, ut aliquid ei æquale imponatur, quale erit perpetua caſtitas, ſi fieri poſſit, vel ſaltem conjugalis cum aliquibus perpetuis, vel magnis eleemoſynis juxta perſonæ poteſtatem, & cum aliquibus etiam orationibus, & maxime cum aliquo frequenti uſu ſacramentorum Confeſſionis, & Communionis, juxta determinationem adhibendam prudenti arbitrio confeſſoris.

In hoc voto commutando ut æqualitas ſervetur, debet addi aliquid ratione horarum canonicarũ.

8 Aliquid etiam videtur addendum ratione horarum canonicarum, quarum orationi perpetuæ quodammodo ſe obligaverat ex vi talis voti. Sunt autem qui putent poſſe hoc onus excuſari, quia votum illud impleri poſſet ſuſcipiendo ſtatum fratrum non ſacerdotum, qui ad illud onus non tenentur. Sed hoc non caret ſcrupulo, quando perſona & a principio talem intentionem non habuit, & moraliter certo ſcit, ſi ingrederetur religionem, non eſſe aſſumpturum illum ſtatum, conſideratis conditionibus perſonæ. Deinde qui hoc titulo vellet illo onere liberari, deberet conſiderare humilitatem, & laborem illius ſtatus religioſi, & aliquid proportionale ratione illius in commutationem ſuſcipere.

9 Veriſimilius poſſet excuſari hoc onus advertendo, illud non eſſe univerſale omnium religionum. Nam religioſi milites S. Joannis illud non habent; & votum illud religionis in genere poſſet in tali religione ſufficienter impleri. In Societate etiam Jeſu religioſi non habent hanc obligationem, donec in ſacris ordinentur. Ergo in illo genere non includitur ſufficienter talis obligatio. Quia vero regulariter comitatur ſtatum religioſum, & ſi in una, vel altera invenitur exceptio, eſt propter particulares cauſas, ideo non omnino videtur excludendum hoc onus a tali computatione, niſi conſiderando, & æſtimando alias particulares obligationes, quas loco illius habent illæ particulares religiones, quæ tali onere carent, ſicut dicebamus in priori conſideratione.

In voto religionis commutãdo jejuniũ & alia auſteritatis opera cõputanda ſunt, prout

10 Quod vero ſpectat ad jejunium, & alia auſteritatis opera, cum hęc non ſint ęqualia in omnibus religionibus, & in aliquibus pauca ſint; ſatis erit ea expendere in una religione, quæ in his operibus minus excellat, quam reliquæ, quia in ea ſufficienter poſſet impleri tale votum. Semper tamen addo, tunc ſimul conſideranda eſſe alia opera talis religionis, quæ licet non videantur ad auſteritatem pertinere, ſunt tamen valde laborioſa, vel meliora ſecundum charitatem Dei, & proximi. Non enim fideliter fieret talis commutatio, ſi in unaquaque religione ſolum conſideretur id, quod non habet auſteritatis, orationis, operum miſericordię, aut defenſionis Eccleſiæ, &c. ut ita hæc omnia ſimul excludantur a commutatione, quia ſine ſingulis illorum poſſet votum impleri, atque ita commutatio in ſolis, ac nudis tribus votis relinquatur. Hæc, inquam, computatio fraudulenta eſt, nulla eſt enim in Eccleſia talis religio, quæ his omnibus operibus ſimul careat ex vi ſuæ inſtitutionis. Votum autem licet in communi fiat, in aliqua tamen religione particulari, & prout in re exiſtit, implendum eſt. Ergo, ut commutatio practice, & moraliter fiat, determinanda eſt proportio ad aliquam religionem particularem, quod arbitrio voventis fieri poterit, etiam ad minimam, in qua poſſet votum implere. In illa vero computanda ſunt omnia, ſcilicet auſteritas magna, aut parva cum aliis laboribus, & operibus pietatis, ut ita ſervetur æqualitas.

in aliqua religione minus auſtera exercentur.

Idem proportionaliter dicẽdum in cõmutatione voti religionis particularis.

11 Ex quo videtur inferri, quando votum religionis eſt ad certam religionem definitam, v. g. D. Dominici, ut recte commutatio fiat, conſideranda eſſe jejunia, & alia exercitia propria talis religionis. Et ita docuit Medina in ſua Inſtructione c. 14. §. 7. Duo tamen addenda occurrunt. Primum eſt, quoniam tale votum juxta decreta, vel privilegia Pontificum impleri poſſet in alia religione præſertim Mendicantium; ideo liberum eſſe voventi quamcumque ex illis eligere, ut ſecundum illam fiat commutatio, quia libere poſſet in eam ingredi, ibique ſuum implere votum. Ergo in rigore ad aliquid amplius non tenetur: ergo in illud ſufficienter fit commutatio. Secundum eſt, ex vi talis voti non teneri voventem abſolute ad profitendum in illa religione, ſed juxta formam juris, ſi poſt probationem rationabiliter non diſplicuerit; & ideo ex vi talis voti non ſtatim ſequuntur illa omnia onera ut perpetuo duratura, ſed quaſi ſub conditione prædicta, ſeu dependenter a probatione; & ideo non oportet, materiam commutationis eſſe æqualem illis omnibus oneribus religionis abſolute conſideratis, ac ſi certo futura eſſet, ſed ut futura ſub conditione incerta; & ideo licet illorum gravitas conſideranda ſit (hoc enim negari non poteſt), tamen etiam eſt conſideranda incertitudo eventus, quantumque minuatur rei æſtimatio ex eo, quod nondum in ſe, neque in cauſa neceſſaria, ſed tantum in ſpe, & cauſa contingente exiſtit, ſicut alibi de votis conditionatis dicebamus: & ibi dicta poſſunt in præſenti quoad hanc partem cum proportione applicari. Reliqua, quę de hujus voti commutatione dici poterant, facile ex his & aliis, quæ lib. 6. generatim diximus de votorum commutatione, expediri poſſunt.

L I B E R Q U I N T U S.

DE INGRESSU RELIGIONIS AC NOVITIATU.

DUPLEX poteſt ingreſſu religionis diſtingui, unus per ſuſceptionem habitus, alius per profeſſionem, & hic poſterior eſt, per quem verus religioſus quoad proprium ſtatum, de quo hic agimus, conſtituitur; tamen quia ad hunc poſteriorem ingreſſum juxta ſacros canones non pervenitur niſi per priorem, & inter eos probationis annus, ſeu novitiatus intercedit, & ſæpe valor profeſſionis ex illis duobus pendet, ideo in præſenti libro de primo ingreſſu, ac de novitiatu, in aliis vero ſequentibus de profeſſione, & omnibus, quæ ad illam pertinent, vel conſequuntur, dicemus. Prior autem ingreſſus ſubdiſtingui ſolet: nam quidam eſt ad educationem, alius ad novitiatum; nos autem de hoc poſteriori hic tantum agimus, nam ille tantum proprie eſt ingreſſus ad religionem; prior enim potius eſt præambulum quoddam; quamquam ſi ingreſſus ad educationem fiat ſub habitu religionis, per modum unius ſub alio comprehendi poteſt, quamvis novitiatus non ſtatim incipiat, ut infra dicam.

2 De hoc ergo ingreſſu ſuppono per ſe actum eſſe religionis, quatenus via eſt, ſeu inchoatio quædam ad illam traditionem, per quam homo ſe totum divino cultui dedicat, unde non eſt dubium, quin talis actus ex objecto ſuo honeſtus ſit, & optimus: oportet autem (quod ſecundo ſupponendum eſt) hunc ingreſſum eſſe in religione approbata juxta ſuperius dicta de approbatione religionis, quia aliàs non erit via ad verum ſtatum religionis, hic enim ſecundum Eccleſiaſticam traditionem extra religionem approbatam eſſe non poteſt. Tertio ſuppono, ut hic ingreſſus recte, & valide fiat, neceſſarium eſſe, ut cum debitis circumſtantiis, vel ex natura rei, vel ex jure canonico requiſitis, fiat, hoc enim in omni actu ſtudioſo cum proportione neceſſarium eſt: hæ autem conditiones requiri poſſunt vel ex parte perſonæ ingredientis, vel ex parte recipientis, vel ex parte modi, quæ tria in diſcurſu hujus libri pręcipue declaranda ſunt.

CAPUT I.

Utrum ad ingreſſum religionis requiratur ex parte ingredientis aliqua determinata ætas.

Referuntur varii errores hæreticorum.

1 TRactari poteſt hæc quæſtio, vel præciſe ſtando in jure naturali, ac divino, vel in jure poſitivo, & canonico. Priori modo dixerunt aliqui, non licere, vel ſaltem non expedire aliquem ingredi religionem, niſi matura ætate, & ideo pueros non eſſe ad religionem admittendos; ita refert D.Th. opuſc.17. c.11. ubi ſpecialiter refert aliquos dixiſſe illicitum eſſe pueros ante annos pubertatis ad religionem admittere; Lutherus vero, ut Bellarm. refert lib.2. de monachis c.39. dixit homines non eſſe aptos ad religionem, niſi poſt ſeptuageſimum, vel octogeſimum ætatis annum; & ſimiliter poſteriores omnes hæretici reprehendunt communem Eccleſiæ conſuetudinem admittendi pueros ad religionem, dicuntque contrariam antiquiſſimæ Eccleſiæ conſuetudini, in qua vidua non niſi ſexagenaria ad profitendum ſtatum continentiæ admittebatur, ut intelligi poteſt ex Gregorio lib.3.epiſt.11. ubi vetat viduam, vel alium ante ſexageſimum ætatis annum, & prius in Conc.Romano ſub Sylveſtro Can.10. vetitum fuerat, ne uſque ad ſeptuageſimum ſecundum admitteretur. Nec refert, quod ibi non ſit ſermo de ingreſſu per ſolam habitus ſuſceptionem, ſed per voti emiſſionem, & acceptationem, quia eo tempore hęc duo non diſtinguebantur, quod nobis conſtat. Et quamvis diſtinguerentur, non eſt veriſimile ultra annum, vel duos, vel paucos annos inter utrumque ingreſſum poſtulatum fuiſſe. Ex quo etiam fit, ut primus etiam ingreſſus non niſi in ſenili ætate fieret, propter quod abſolute videtur dixiſſe Paulus 1. ad Timoth.5. *Adoleſcentiores viduas devita*; & infra, *volo juniores nubere, & matres familias eſſe*. Et in his ultimis verbis maxime fundant hæretici errorem ſuum; putant enim, quando homo eſt aptus ad generationem, nec ſine periculo ſuo, nec ſine injuria, & detrimento humanæ ſpeciei poſſe perpetuam continentiam profiteri. Nam hinc optime ſequitur non poſſe durante illa ætate aſſumere ſtatum, in qua ſit talis profeſſio, vel illum cum tali intentione per ingreſſum inchoare. Sed fundamentum hujus erroris inferius refutandum eſt. Alii vero authores, quos D. Th. refert, ſolum in hoc videntur fundari, quod res tam ardua, & perpetua, non debet ſine magno judicio inchoari, maxime cum ſemel inchoata per ſuſceptionem habitus non poſſit ſine magno dedecore, & infamia omitti, propter quam vitandam ſolent multi in religione perſeverare, etiamſi maxime illis diſpliceat, quod poſtea in magnum animarum detrimentum cedere ſolet.

Reſolutio vera. In quacunque ætate licet ingreſſus religionis, neque ullo jure prohibetur.

2 Nihilominus dicendum primo eſt, nullo jure prohibitum eſſe in quacumque ætate religionem ingredi, vel in ea admitti, ſi alioquin debitus ordo & modus ſervetur. Hæc aſſertio eſt certiſſima. Ad quam explicandam tres poſſumus ætates diſtinguere, ſcilicet ætatem adultam, poſt annos pubertatis, vel ætatem etiam adultam infra annos pubertatis, quæ dici ſolet doli capax, quatenus in ea eſt uſus rationis ad peccădum mortaliter ſufficiens, & conſequenter etiam ad vovendum, juxta dicta in principio materiæ de Voto. Tertia ætas eſt infantiæ, ſcilicet ante rationis uſum. De prima ergo ætate eſt evidens propoſita veritas, ſtando in mero jure naturali, quia offerre ſe libere ad perpetuum Dei cultum, per ſe loquendo, in omni ætate licitum eſt; ſed hoc fit ſuo modo, id eſt, inchoative per illum ingreſſum: ergo ex natura rei nihil eſt, quod illum prohibeat. Item, nullum eſt naturale principium, ex quo colligi poſſit ad hunc ſpecialem actum requiri determinatum tempus ætatis, nec eſt major ratio in uno, quam in alio poſt capacitatem libertatis. Quapropter hæc ratio non ſolum probat de prima, ſed etiă de ſecunda ætate, nam ſtando in ſolo jure naturali, non eſt diſtinctio inter has ętates pubertatis, vel impubere, ſed jure humano prudenti arbitrio facta eſt ſecundum ea, quę frequentius accidunt, neque enim omnes homines in eodem tempore ætatis ad eamdem perfectionem in diſcretione mentis, & uſu rationis perveniunt. Unde & pro diverſitate temporum & actionum ſolent termini harum ætatum variari, ut ſupra agentes de ſimplicibus votis filiorum familias tetigimus, & ex ſequentibus magis conſtabit.

Non prohibetur religionis ingreſſus jure naturali.

Neque jure naturali, aut divino poſitivo.

4 Igitur ex vi ſolius juris naturalis nulla eſt pręſcripta ætas, in qua non ſit licita religioſi habitus voluntaria ſuſceptio, ſed ea tantum requiritur ætas, quæ ad perfectam deliberationem ſufficiat, non tam ut actio illa ſit licita, quam ut humana ſit. Et quoad hanc partem idem per ſe evidens eſt ſtando in jure divino poſitivo, quia nulla de hac re habemus legem a Chriſto latam, qua prohibeat hunc egregium actum a fidelibus fieri ante certam ætatem. Unde enim eſt talis lex ſcripta in divinis literis, aut qua traditione Pontificum, Conciliorum, aut Patrum oſtendi poteſt? Quin potius ſi ad verba & exempla Chriſti attendamus, intelligemus contrarium eſſe multo magis conſentaneum intentioni ejus: nam indifferenter vocat omnes ad perfectionem, & ſine ulla mora vult omnes ſequi ſtatim vocationem ejus, ut videre licet Matth. 19. & Luc. 18. & alia infra expendemus.

5 De jure autem Eccleſiaſtico exiſtimare aliquis poteſt nunc eſſe ad hunc ingreſſum pręſcriptum 15. ætatis annum a Conc.Tridentino, ante illud vero ob ſimilem proportionem præfixum fuiſſe 13. Nam in d.Conc.ſeſſ. 25. c. 15. de Regul. ſtatuitur, ut ante 16. annum ætatis expletum nemo poſſit ad profeſſionem admitti; c. vero 16. præcipit ut finito tempore novitiatus, ſuperiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e monaſterio ejiciant (a qua generali lege ſtatim excipit noſtram religionem Societatis Jeſu, quam nos etiam in hac parte hujus tractatus exceptam intelligi volumus, quoad ea quæ præter jus commune ibi ſpecialia ſunt, quæ infra ſuo loco tractabuntur.) Videtur ergo Concilium ſupponere ingreſſum & receptionem ad habitum religionis, per quem novitiatus inchoatur, debere fieri 15. anno ætatis jam expleto: nam ſi finito anno probationis ſtatim ſine mora ex præcepto Concilii profeſſio facienda eſt, & illa non eſt valida, niſi fiat poſt expletum decimumſextum ætatis annum, neceſſe eſt, ut receptio ſolum ante unum annum fiat, atque adeo poſt expletum 15. annum ætatis.

Nec tandě jure Eccleſiaſtico prohibetur.

6 Nihilominus etiam eſt certum, neque Eccleſiaſtico jure eſſe in hoc aliquam determinationem factam: in quo nobiſcum ſentiunt Sancius in decal. lib.4. c.18. n.32. Emanuel Rod.tom.3.q.reg.q.15.a.2. & Miranda in Manuali præl.tom.1. q.22. art.3. Et de antiquo quidem jure eſt hoc manifeſtum ex toto tit. de Regul. ut in ſequenti puncto in particulari expendemus. De Concilio autem Trid. conſtat, quia cum c.15. tempus profeſſionis expreſſe deſigat, de receptione ad habitum, neque ibi, neque alibi quidquam ſimile ſtatuit. Debuiſſet autě expreſſe id præcipere ac declarare, cum res eſſet gravis & pręter jus commune, & limitans aliquo modo naturalem libertatem. Nec conjectura facta eſt alicujus momenti, tum quia c.16. non ſine cauſa dixit: *Quos habiles invenerit*: qui autem 16. annŭ ętatis non explevit, licet per 1. vel plures annos in religione vixerit, nondum invenitur habilis ad profeſſionem, & ideo præceptŭ illud non obligat: tum etiam, quia licet aliquis per plures annos in religione fuerit, non cenſetur omnino expleviſſe annum probationis, donec 16. ætatis annum impleat; hoc enim ſine dubio voluit conſequenter Concilium.

Licitus eſt ingreſſus religionis habenti uſum rationis, etiam ante annos pubertatis. Prima limitatio.

7 Igitur non ſolum poſt annos pubertatis, ſed etiam ante illos, licitum eſt habenti uſum rationis ingredi religionem ſi velit. Duas vero limitationes hic adhibere neceſſe eſt, propter quas dixi ſupra, *ſi debito modo, & ordine fiat*. Prima eſt antiqua, eamque ſignificavit D. Th.2. 2. q. 189. art. 5. cum dixit pueros poſſe recipi in religione ante pubertatis annos cum voluntate parentum, quod negative interpretandum cenſeo, id eſt, parentibus non contradicentibus, nam ibi D. Th. hunc ingreſſum cum voto ſimplici æquiparat: dicit autem ibi in ſolutione ad 4. non peccare impuberem vovendo aliquid ſine licentia parentis, quia ſemper intelligitur obligari quantum in ſe eſt, quia durante illa ætate ſemper poteſt parens filii votum irritare, ſi voluerit. Ita ergo non peccat filius impubes ingrediendo religionem ſine licentia parentis, paratus eam relinquere, ſi parens ipſum revocaverit intra illam ætatem, quia per hoc neque tranſgreditur aliquod præceptum paternum, neque injuriam aliquă parenti facit. Quod autem pater jus habeat revocandi filium pro illa ætate, con-

conſtat ex poteſtate, quam habet ad irritanda vota filiorum; eſt enim eadem utriuſque ratio, ſcilicet, quia voluntas filii pro ea ætate eſt imperfecta, ideoque in omnibus actionibus, & obligationibus ſuis, ut firmæ & ſtabiles ſint, pendent a voluntate parentis, juxta canonicum jus. Quod colligitur ex cap. 2. de Regul. dicente: *Si quis ante annos legitimos tonſurus eſt, ſi parentes ipſius infra annum non reclamaverint, in clericatu permaneat*: ubi tonſuram eſſe idem ſignificat, quod ad religionis habitum recipi, ut gloſſa & interpretes exponunt juxta modum loquendi antiquorum canonum, ut videre licet 20. q. 1. per totam, quem etiam D. Thom. uſurpavit ſupra ad 1. Unde cum poſtea dicitur, *in clericatu, &c.* late ſumitur pro toto ſtatu Eccleſiaſtico, ut regulares perſonas comprehendit, & eodem ſenſu expoſuit ibi gloſſa, *clericus factus, id eſt, monachus*. Atque ita ex eo textu utrumque, quod diximus, colligitur, & filium poſſe ingredi ſine conſenſu parentis, dummodo non contradicat, & patrem habere jus revocandi illum, & utrumque etiam expreſſe habetur in Concil. Tolet. X. cap. 6. & in Conc. Tribur. c. 24. & habetur in cap. 1. & 2. 20. q. 2. ubi pro viris decimusquartus annus, pro fœminis vero duodecimus deſignatur; quod jus quantum ad hanc partem integrum manet, nam licet quoad valorem profeſſionis hoc jus antiquum mutatum ſit a Concil. Trident. non vero quoad alios effectus, ut in ſimili ſupra diximus, tractando de irritatione votorum ſimplicium.

8 Eſt autem in illis textibus conſideranda differentia quædam, nam in c. 2. de Regul. & in c. 2. 20. q. 2. conceditur parentibus annus ad reclamandum, ita ut ſi poſt annum, & diem non reclamaverint, jam non poſſint irritare factum, ante elapſum autem illud tempus ſemper poſſunt. At vero in c. 1. 20. q. 2. abſolute conceditur parentibus, ut uſque ad decimumquartum annum, & non ultra, habeant hanc facultatem; hoc autem eſt valde diverſum a priori: nam fieri poteſt, ut ante elapſum annum filius decimum quartum annum impleat, & tunc jam non poterit revocari a patre; & e contrario fieri poteſt, ut poſt expletum annum ingreſſus nondum puer attigerit decimum quintum ætatis annum, & tunc adhuc poterit revocari a patre. Reſpondeo priorem partem eſſe veram, ſi filius, poſtquam pervenit ad annos pubertatis, ſuum factum ratum habeat, & reſiſtat parentum revocationi, quia tunc perinde eſt ac ſi denuo ingrederetur, & ideo hoc non repugnat prioribus juribus, quia loquuntur de anno juxta ſubjectam materiam, id eſt, qui locum habeat juxta ætatem impuberem. Unde aliud membrum falſum eſt, nam ſi pater per annum integrum taceat, non poterit amplius revocare filium, etiamſi adhuc impubes ſit: quia interpretantur jura patrem ſufficienter conſenſiſſe, & quaſi obtuliſſe filium religioni, & ideo jam non poſſe illum revocare, ipſo renuente. Neque hoc repugnat alteri decreto, tum quia ibidem dicitur patrem non poſſe revocare filium impuberem a religione, ſi ex illius conſenſu habitum ſuſcepit: tum etiam, quia ibi non dicitur affirmative ac ſimpliciter, ut pater poſſit revocare filium uſque ad decimum quartum annum, ſed negative, ut non poſſit amplius quam ad decimum quartum. Et hoc eſt ſimpliciter, & ſine exceptione verum; illud vero prius non niſi cum illo addito, niſi antea ipſi conſenſerint, vel expreſſe, vel tacite ſecundum jus. Quin potius in illo cap. 1. ad hunc interpretativum conſenſum non videtur annus, nec tempus ullum concedi, quia niſi mox contradixerint, jus revocandi denegatur, & ideo gloſſa ibi laborat in explicanda illa particula *mox*; ſed fortaſſe tunc illa erat inſtitutio, quam vox illa in rigore præ ſe fert; nunc autem ſtandum eſt poſteriori juri. Dubitat autem gloſſa in d. cap. 2. quomodo ille annus computandus ſit, & a quo tempore. Dico tamen breviter, quod a tempore ſcientiæ, & ita ut ex tunc computetur tempus anni, & ſecluſis impedimentis, tam in foro conſcientiæ, quam in externo, ſi ſufficienter probetur. Ita docent communiter doctores, Palud. in 4. diſtin. 38. q. 4. art. 2. n. 25. D. Antonin. tit. 11. cap. 2. §. 6. Sylveſt. verb. *Religio*, 2. q. 11. & communiter Summiſtæ.

Intra annum pater poteſt revocare filium impuberem a religione, ſi non conſenſit tacite, vel expreſſe illius ingreſſus.

9 Altera limitatio, quæ ad puberes ſpectat, nova eſt ex ordinatione Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 17. ubi ſic ait: *Sancta ſynodus ſtatuit, atque decernit, ut ſi puella, quæ ſtatum regularem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa vel alia profeſſionem emittat, quam exploraverit Epiſcopus, &c.* Ex quibus verbis in primis conſtat, quod ſupra dicebam, poſſe religionis habitum ſuſcipi ante decimum quintum, & ante duodecimum ætatis annum, atque adeo quoad hanc partem nullum eſſe a Concilio præfixum terminum ætatis. Conſtat denique quoad viros nullam omnino limitationem poſitam in hoc fuiſſe a Concilio, quia ibi tantum de fœminis loquitur, & alibi nunquam de viris quidquam dixit: unde illa eſt veluti exceptio, quæ firmat regulam. Et eadem ratione conſtat Concilium nihil quoad hanc partem limitaſſe in fœminis ante annum pubertatis, quia expreſſe dixit, *ſi puella major duodecim annis ſit*; illam ergo diligentiam in minoribus noluit eſſe neceſſariam, ut recte etiam adnotarunt Michael. Medin. de ſacrorum hominum continent. lib. 4. contr. 9. cap. 4. & Sanc. lib. 4. Decalog. cap. 18. nu. 33. Et fortaſſe ratio fuit, quia ante illam ætatem non cenſetur regi propria voluntate, ſed parentum, quorum juri noluit Concilium quidpiam derogare, cum de illis nec præſumi poſſit ſiniſtra intentio contra bonum filii, nec timeri ſeductio, aut deceptio, regulariter loquendo. Poſt pubertatem autem jam cenſetur puer, vel puella gubernari proprio arbitrio in his, quæ ad ſalutem animæ ſpectant; & quia hoc arbitrium in tenera ætate, facile poteſt vel ſeduci, vel induci, ideo voluit Concilium diligentiam illam ab Epiſcopo præmitti. Cur autem illud in fœminis, & non in viris ſtatuerit, ratio fuiſſe videtur, quia regulariter loquendo, fœminæ præcipue virgines, & quæ nondum ſtatum ſuſceperunt, minorem habent libertatem, minoremque rerum experientiam, quam viri, & majorem ſubjectionem ad parentes, vel tutores, & ideo facilius poſſunt ignorantia, aut timore, vel reverentia duci. Denique ponderandum eſt, Concilium ibi nullum addidiſſe verbum irritans factum, ſed ſolum præcipere, ut illa diligentia præmittatur: quapropter ſi omittatur, non ideo receptio erit nulla, aut inſufficiens ad profeſſionem poſtea ſuo tempore emittendam; non careret tamen culpa illa omiſſio, nam illa Concilii verba, *ſtatuit*, & *decernit*, vim præcepti ſufficienter declarant.

Secunda limitatio.

10 Supereſt dicendum de tertia ætate infantiæ ante uſum rationis, in qua non habet locum bonitas vel malitia ex parte ipſius pueri, ſi religioſo habitu induatur. Solum ergo eſſe poteſt ex parte recipientium, vel ex parte offerentium puerum ad religionem: & in his etiam certa eſt aſſertio poſita, ſcilicet, religioni, ſeu prælatis ejus illicitum non eſſe hos pueros ad religioſum habitum admittere, ſi a parentibus offerantur: hæc enim conditio neceſſaria eſt, ut licite poſſit fieri receptio ex parte religionis, ut omnia jura ſupponunt cap. 1. 20. q. 2. & ibidem cap. 4. *Oportet* (dicitur) *infantes cum voluntate & conſenſu parentum, imo ab ipſis parentibus oblatos ſub plurimorum teſtimonium ſuſcipi*. Quæ verba licet ibi citentur ex quadam Synodo, ſunt Baſilii in reg. fuſ. diſp. cap. 15. & ideo non habent vim legis poſitivæ: nec verbum illud *oportet*, neceſſitatem in rigore ſignificat, tamen juxta ſubjectam materiam revera ſignificat neceſſitatem, ut actus recte fiat. Ratio eſt, quia infans parentis voluntate regitur, & hoc eſt intrinſecum & naturale jus parentis: ergo injuria illi fit, ſi abſque ſuo conſenſu a religione recipiatur, vel potius ſurripiatur. Confirmatur, nam hujuſmodi filius infidelis non poteſt juſte baptizari ſine conſenſu parentis: ergo nec filius fidelis poteſt ſubtrahi a cura parentum, ut in religione recipiatur, ſine ipſorum conſenſu.

Ingreſſus religionis etiam licet ante uſum rationis, dummodo parentes poſitive conſentiant in filii ingreſſu.

11 Dices; videtur ſufficere, ut parens non contradicat, nam etiam filius impubes habens uſum rationis eſt ſub cura parentis, ita ut contra ejus voluntatem non poſſit de ſe diſponere, & nihilominus recipi poteſt in religione ſine licentia parentis, dummodo non contradixerit: ergo idem dici poterit de eodem filio etiam ante uſum rationis. Reſpondeo negando conſequentiam, quia nullus poteſt recipi in religione ſine conſenſu ejus, vel alterius, qui tanquam ejus reputetur: ille autem, qui jam pervenit ad uſum rationis, poteſt jam præſtare ſuum conſenſum, & licite illum præſtat ſine licentia parentis cum præparatione ad obediendum illi, ſi contradixerit, & ideo licite etiam recipi poteſt, quia tunc nec ipſi filio, nec parenti ſit injuria. Ante uſum vero ra-

rationis non habet filius propriam voluntatem, qua cõſentiat, ſed ſolius parentis; & ideo tam illi fieret injuria, ſi abſque ullo conſenſu reciperetur, quam parenti, quia privaretur re omnino ſua, & a ſola ſua voluntate dependendo, ſuo non requiſito conſenſu. Addo ſemper præſumi dominium rationabiliter involuntarium, quando privatur re ſua ſine ſuo conſenſu, & abſque ſuperioris poteſtate, & ideo reſpectu infantis ſemper parentem præſumi poſitive involuntarium, non vero reſpectu filii, qui jam poteſt ſuo arbitrio uti, cum ille jam poſſit per ſe conſentire.

12 Quod autem hoc liceat, ſuppoſito parentis conſenſu, ex juribus ſtatim citandis certiſſimum eſt. Nam ſi patri licet offerre religioni filium infantem, antequam ratione uti valeat, cur non licebit religioni illum acceptare? Neque enim parenti facit injuriam, cum ipſe conſentiat, nec filio, cum voluntatem non habeat, per quam repugnare poſſit, & alioquin beneficium tale ſit, ut ad maximum ejus bonum ordinetur. Et ob eaſdem cauſas non fit injuria religioni, cum & ipſa conſentiat, & ad illius augmentum, & ad majus Dei obſequium totum id ordinetur. Solum ſupereſt, ut probemus parentibus licitum eſſe filios ſuos religioni offerre educandos, ita ut, quantum in ipſis eſt, in ea perpetuo perſeverent. Hoc autem manifeſte ſupponitur in decretis citatis 20. q. 2. per totam, & ideo ſumitur ex 20. q. 1. præſertim cap. 2. 3. & 4. & in cap. *quam primum*, & cap. *illud*, item ex cap. 2. de Regul. ubi cum Innocent. id docet Panorm. n. 6. Ratio autem eſt, quia parens habet jus & dominium in filium ſuum: ergo poteſt de illo diſponere in omnem uſum, qui injuſtitiam, vel aliam turpitudinem non contineat: ergo multo magis in eum uſum, qui ad majorem Dei cultum, & ad majus ipſius filii bonum ordinatur: hujuſmodi autem eſt hæc oblatio per ſe, & ex vi objecti, quidquid ſit de intentione offerentis, & aliis, quæ ſunt per accidens. Denique hæc oblatio per ſe & natura ſua mala non eſt, ut oſtendit ratio facta; neque eſt prohibita jure divino poſitivo, quia nullibi de jure conſtare poteſt, nec Eccleſiaſtico, nam hoc potius expreſſe approbat talem actũ, ut citatum eſt.

Parentes licite poſſunt offerre religioni filios educãdos, ut poſtea perſeverent.

13 Interrogabit autem aliquis, quidnam operetur hæc oblatio a parentibus facta filii alicui religioni. Quidam enim exiſtimarunt per illam ita tradi religioni, ut non ſolum a patre revocari non poſſit, verum etiam nec ab ipſo filio ad annos etiam pubertatis perveniente: cui ſententiæ nonnulla antiqua decreta favere videntur. Nobis tamen falſa videtur, & incredibilis, quia naturali rationi & divino juri multum repugnat; quia vero attingit materiam de profeſſ. relig. in proprio libro illam tractabimus. Communis ergo reſponſio eſt oblationem hanc tria operari. Unum eſt, ut talis filius familias licite poſſit a religione recipi, ac retineri, & hoc eſt, quod ad præſentem quæſtionem præcipue ſpectat, quodque ex dictis ſufficienter probatur. Secundum eſt, ut pater non poſſit amplius uti patria poteſtate ad revocandum filium, quia jam ceſſit juri ſuo, & quantum in ſe eſt donationem filii religioni fecit, quam ipſa acceptavit. Tertium eſt, ut neque ipſe filius ſua voluntate egredi poſſit ante annos pubertatis, quia in illa ætate non tam ſua, quam patris voluntate regendus eſt: pater autem voluntatem ſuam in religionem tranſtulit, & ideo ſine religionis conſenſu exire non poteſt intra illam ætatem, quamvis ab ipſa religione poſſit expelli etiam ante pubertatem, ſi ita ſibi expedire cenſuerit, quia pro nullo tempore ſe obligavit ad retinendum illum, quod notandum eſt. Atque hæc ſumuntur ex citatis decretis 20. q. 2. & cap. 2. de Regular. & Innocent. Panorm. & aliis interpretibus ibi, qui ex eiſdem juribus declarant, non ſolum expreſſam, ſed etiam tacitam oblationem ad hoc ſufficere, juxta ſuperius dicta de impuberibus ratione utentibus. Exiſtimo tamen tacitum parentis conſenſum per diſſimulationem unius anni tunc habere vim oblationis, quantum ad illum effectum, quando ipſe expreſſe non poſtulatur ſe nolle donare, aut cedere juri ſuo, ſed tantum permittere, ut pro tunc ibi filius permaneat, nam tunc contra voluntatem expreſſe declaratam non videtur habere locum præſumptio.

Hæc oblatio operatur tria.

14 Alia vero hic ſupereſt difficultas, an hæc oblatio licita ſit, & valida, ſi eo animo fiat, ut ſit perpetua donatio irrevocabilis, etiam per voluntatem filii, cum ad adultam ætatem pervenit. Sed quia hoc ſpectat ad materiam de Profeſſione, ideo melius tradetur in lib. ſeq. nunc enim ſolum agimus de ingreſſu ſeu receptione ad religionem, ex quib. perpetuum vinculum naſcitur, donec debito tempore, & modo voluntaria profeſſio fiat.

CAPUT II.

Quanta ſit poteſtas parentum ad effectum offerendi, ſeu tradendi religioni filium jam rationis uſum habentem.

1 HÆc quæſtio non habet difficultatem, ſi filius ipſe conſentiat in ſui oblatione, quia tunc non tantum offertur a patre, ſed etiam ipſe ſe offert; unde non eſt, cur hæc oblatio non ſit licita. Dubium ergo eſt, an hoc liceat non expectata, vel etiam repugnante ejuſdem filii voluntate. In quo diſtinguendum eſt de filio ante, vel poſt annos pubertatis, nam ante expletam pubertatem poteſt, poſtea non poteſt. De hac poſteriori parte nulla dubitatio eſt, nam filius poſtquam pervenit ad pubertatis annos, eſt omnino ſui juris in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ ſuæ; & ideo ſine ſua voluntate cogi non poteſt ad religionis habitum aſſumendum. Atque hoc plane ſupponit Concil. Trident. d. cap. 17. ſeſſ. 25. quando ſtatuit, ut fœminæ poſt duodecimum annum in monaſteriis non recipiantur, donec prius ab Epiſcopo examinentur, an voluntarie id faciant, ut ſupra vidimus. Cenſet ergo neceſſariam eſſe illarum voluntatem, & conſequenter non poſſe licite cogi etiam a parentibus ad talem ingreſſum.

Filius poſt annos pubertatis nõ poteſt cogi a parentibus ad ingreſſum religionis ſine propria voluntate

2 De altera vero parte eſt major difficultas. Nam Panorm. in d. cap. 2. de Regul. nu. 9. negat eſſe licitum. Probat primo, quia ſacrificium involuntarium Deo non eſt placitum, hilarem enim datorem diligit Deus. Unde Ambroſ. lib. 1. de Jacob. & vit. beat. cap. 3. Voluntarium ſibi militem legit Chriſtus, & refertur cap. *non eſt*, 15. quæſt. 1. Secundo quia filius impubes ſic invitus oblatus a patre poteſt licite exire, cum primum potuerit, & voluerit: ergo etiam poteſt licite cogi ad illum ingreſſum, quia non poteſt dari bellum juſtum ex utraque parte. Prima vero conſequentia clara eſt, quia ſi filius non tenetur permanere, neque ingredi tenetur: ergo habet jus reſiſtendi, ne ingredi cogatur. Antecedens autem probatur ex Innocen. in d. cap. 2. & gloſſ. 20. quæſt. 1. in principio hoc expreſſe dicentibus, & inſinuatur in cap. *præſens*, 20. q. 3. & per argumentum a contrario ſenſu cap. *puellæ*, 20. q. 1. Tertio, quia parentes non poſſunt cogere filium impuberem ratione utentem ad contrahendum ſponſalia de futuro, cap. 1. de reſponſ. impub. in 6. ergo neque ad ingreſſum religionis. Patet conſequentia, quia ita comparatur ingreſſus religionis ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimoniũ. Hanc etiam partem tuetur Sanc. lib. 4. decal. c. 18. n. 26.

Aliqui negant poſſe licite parentes offerre filiũ religioni ante annos pubertatis, non expectata, vel etiam repugnante filii voluntate.

3 Nihilominus reſponſio data mihi vera videtur, eamque ſententiam tenet Palud. in 4. d. 38. q. 4. n. 98. & D. Ant. 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 8. notab. 4. Et rationes prædictæ non probant actum illum eſſe per ſe malum, neque eſſe jure humano prohibitum. Nec exiſtimo excogitari poſſe rationes alias, aut afferri jura, quibus id probetur: non eſt ergo, cur ille actus abſolute damnetur. Aſſumptum declaro diſcurrendo per ſingulas rationes. Nam prima ſuadet fortaſſe id regulariter non expedire, quia morale eſt, ut ea quę involuntarie inchoantur, fructuoſa non ſint, & deſideratum exitum non habeant: non probat tamen illum actum eſſe malum, aut diſplicere Deo, quantum eſt ex parte parentis, qui voluntarie illum facit, neque ex parte filii, quia licet, ut eſt involuntarius ingreſſus, non placeat Deo, ut eſt obedientia paterna placebit. Et quamvis, ut dixi, ex tali ingreſſu non magnus fructus regulariter ſperari poſſit, non eſt etiam cur timeatur magnum detrimentum, quia ille ingreſſus non eſt perpetuus, ſed poſtea legitimo tempore per voluntatem filii deſeri poteſt; quod licet ita contingat, non erit majus nocumentum filii, quam ſi perpetuo in ſeculo manſiſſet: ergo, per ſe loquendo, ille ingreſſus non cedit in detrimentum filii, ſed potius duplex fructus ex illo ſpectari poteſt. Unus eſt, quod licet in principio involuntarie ingrediatur religionem, poſtea bono exemplo, & converſatione poterit facilius mutare

Reſolutio vera. Parentes licite offerre poſſunt religioni filiũ ratione utentem ante annos pubertatis ſine illius conſenſu, immo repugnante voluntate

volun-

voluntatem, & ſponte manere. Alius eſt, quia licet poſtea ad ſeculum revertatur, ſecum fortaſſe deferat aliqua ſemina virtutum, quibus inſtructus melius in ſeculo vivat, quam ſi in religione nutritus non fuiſſet. Qui diſcurſus probat hunc actum non ſolum per ſe illicitum non eſſe, verum etiam nec ſemper non expedire, præſertim ſi non ſit nimia violentia, ſed conſiderandas eſſe circumſtantias perſonarum, ut inde conjectari poſſit ſpes fructus.

4 Secunda vero ratio, atque etiam tertia probant optime, non poſſe hujuſmodi filium ita cogi ad hunc ingreſſum, ut inde maneat obligatus ad profitendum, vel perpetuo manendum in religione, quia ad hoc nullus adultus poteſt ſine ſua voluntate obligari (niſi fortaſſe in pœnam, de quo aliàs.) Non probant autem illæ rationes iniquum eſſe offerre hujuſmodi filium religioni, ut ibi vivat, donec perfectius habens judicium eligere poſſit, an velit in eo ſtatu permanere, necne. Cum ergo in ſecunda ratione aſſumitur hujuſmodi filium poſſe egredi monaſterio cum voluerit, ſi ſenſus ſit, cum legitime voluerit, id eſt, cum pervenerit ad pubertatis annos, & ſui juris quoad hoc negotium eſſe cœperit; ſic verum eſt quod aſſumitur: & hoc probant bene jura ibi citata, & ratio inſinuata, quia ſicut in ea ætate non poteſt cogi, ut intret, ita neque ut permaneat, cum nulla obligatio ex priori ingreſſu illi accreverit. Hoc autem nihil obſtat, quo minus pro ætate impubere cogi poſſit, ut ibi permaneat. Unde ſi ſenſus antecedentis ſit, etiam intra illam ætatem impuberem poſſe egredi cum primum voluerit, negatur aſſumptum; & gloſſa revera loquitur in priori ſenſu, nam ex cap. *præſens*, quod citat, aliud colligi non poteſt; nam ibi ſolum narratur factum de quodam parente nobili, qui filium coegerat ad ſuſcipiendum habitum religionis, cujus factum ibi non reprehenditur; filius autem (quantum ex ipſa ratione colligitur) non reclamavit intra annos pueritiæ, & impubertatis: nam inter octavum & decimum annum (ut ibi dicitur) id eſt, *non*, ut notat gloſſa, *cucullam involuntarius induit, & poſt quoddam ipſius temporis ſpatium monachalem habitum invitus etiam induit*, poſtea vero pro ſua libertate litem movit: ergo non eſt veriſimile voluiſſe relinquere habitum intra annos pubertatis. Eo vel maxime, quod, ut patet ex dicta narratione, ille non ſolum ad ingreſſum, ſed etiam ad profeſſionem coactus eſt; quod fuit iniquum, & quantum ad hoc poſterius, etiam citra voluntatē parentis: & de hoc præcipue puncto ibi tractatur, & ad hoc directe reſpondit Pontifex, illum non fuiſſe cogendum, ut monachus fieret, neque regulari obſervantiæ perpetuo ſubjiciendum, aut ea occaſione hæreditate paterna privandum, quod fratres præcipue intendebant. De tali autem ingreſſu nihil ibi expreſſe dicitur, ſed potius addit Pontifex hæc verba notanda: *Uſque dum divina inſpiratione compunctus, propria voluntate regulæ ſe ſubdat, liceat eum a mundanis, & laicalibus remotum vagationibus, vel negotiis inter religioſos, & Eccleſiaſticos viros canonicam degere vitam;* quæ verba potius favent noſtræ ſententiæ.

5 Cap. autem *puellæ* nihil ad rem facit, nam loquitur de puella, quæ ſine coactione parentum voto ſe Deo conſecravit, de qua dicitur non poſſe ſine culpa retrocedere. Ex quo etiam a contrario ſenſu ad ſummum colligitur per voluntatem parentum non potuiſſe obligari, ita ut ei retrocedere non liceret. Per quod etiam reſponſum eſt ad rationem tertiam; negamus enim in hoc ſervari proportionem inter ſponſalia de futuro, & ingreſſum religionis: nam per ſponſalia obligatur quis ad matrimonium; nemo autem poteſt obligari, niſi promittat, nec promittere contra ſuam voluntatem abſolutam & efficacem, de qua agimus. Per ingreſſum autem religionis non obligatur quis ad profitendum, & ideo non eſt ſimilis ratio. Eſt etiam alia diſſimilitudo: nam matrimonium non eſt ex optimis bonis, nam licet honeſtum ſit, impedit majorem perfectionem, & ideo non ſolum ad promiſſionem ejus non poteſt filius invitus cogi, verum etiam neque ad eam vitæ converſationem, vel familiaritatem, quæ paulatim in illam voluntatem inducat; quod ſecus eſt de ſtatu religionis, ut conſtat.

6 Atque hinc tandem poteſt directe probari noſtra ſententia, quia pater cogendo filium impuberem ad hunc ingreſſum utitur jure ſuo, & uſus ille de ſe cedit in majus bonum filii, & non privat illum jure ſuæ libertatis pro ea ætate, in qua ad illum ſolum ſpectabit: ergo talis actus nec continet injuſtitiam reſpectu filii, nec malitiam contra religionem, aut aliam virtutem: ergo non eſt per ſe malus: ergo cum non inveniatur prohibitus, licitus eſt. Major (cætera enim clara ſunt) probatur, quia pro illa ætate nondum puer eſt plene ſui juris, ſed habet voluntatem ſuam dependentem a voluntate parentis etiam in his, quæ ſpectant ad inſtituendam vitam in ordine ad bonum animæ, & ideo poteſt parens vota ejus irritare, & quemlibet vivendi modum a filio ſumptum impedire: ergo eadem ratione habet jus deſignandi illi modum vivendi pro illa ætate. Poteſtque hoc confirmari ex paulo ante dictis, nam filius oblatus ante uſum rationis poteſt etiam invitus retineri in religione poſt uſum rationis, uſque ad ætatem puberem; ergo etiam jam utens ratione, quamvis impubes ſit, poteſt offerri a patre, licet ipſe repugnet. Patet conſequentia, quia non eſt major ratio de perſeverantia poſt oblationem factam, quam de oblatione: nam ſi filius nō poſſet donari invitus quando ratione utitur, non poſſet etiam donari ante uſum rationis, ſub ea lege, ut etiam invitus perſeveret uſque ad ætatem puberem: ſicut quia poſt pubertatem non poteſt donari ſine ipſius voluntate, ita neque antea poteſt donari ſub ea lege, ut etiam poſt pubertatem neceſſario perſeveret. Tandem poteſt confirmari ex Concil. Trident. cap. 17. a contrario ſenſu: nam propterea ſolum ſtatuit, ut poſt duodecimum ætatis annum voluntas virginum examinetur ab Epiſcopo, quia ante illum terminum ætatis parentes habent jus introducendi filiam in monaſterium, non expectato ejus conſenſu.

Probatur noſtra ſententia.

7 Sed adhuc ſupereſt difficultas, quia videtur nimium tantam poteſtatem tribuere parentibus in filios, ut poſſint eos vel vi cogere, vel præcepto obligare ad agendam vitam religioſam, & ſequenda opera perfectionis toto tempore pueritiæ uſque ad pubertatem pro captu illius ætatis: quia ea, quæ ſunt propria conſiliorum opera, nemini poſſunt ſub præcepto imponi: ergo multo minus poterunt his parvulis præcipi, qui imbecilliores ſunt: ergo non poſſunt parentes præcepto ligare hos filios ad hunc ingreſſum: ergo nec per vim poterunt cogere, tum quia nemo poteſt juſte cogi ad id faciendum, quod non tenetur: tum etiam, quia aliàs filius juſte poſſet vel fugere, vel ſe defendere, ut valeret; atque ita daretur bellum juſtum ex utraque parte. Reſpondeo in primis, ſi conditio illius ætatis attente ſpectetur, non eſſe arduam hanc obligationem; nam illa opera, quæ reſpectu majorum ſunt ſupererogationis, reſpectu illius ætatis habent quandam veluti naturalem neceſſitatem. Nam in primis obſervare caſtitatem non eſt illis voluntarium, ſed neceſſarium, cum non poſſint tunc matrimonium contrahere, imo nec firmiter ſe ad illud obligare ſine voluntate parentum, attento jure canonico toto tit. de deſponſ. impub. Quid ergo mirum, quod poſſit pater omnibus modis cuſtodire filium pro ea ætate, ut caſtitatem ſervaret? vel quod ad hoc uti poſſit medio religioſæ habitationis propter majorem ſecuritatem? Deinde paupertas ſaltem quoad uſum, ſeu jus utendi & diſponendi proprio arbitrio, quaſi naturalis eſt illi ætati, quæ paupertas, vel neceſſitas ejus, non creſcit ex religioſa habitatione. Idem fere eſt de ſubjectione, & obedientia, quæ naturalis etiam eſt illi ætati, & poteſtas jubendi eſt in parente, quam ipſe poteſt quaſi delegare prælato religionis, quem ſupponimus prudenter uti debere tali poteſtate. Neque enim poteſt hujuſmodi puerum cogere ad totius regulæ obſervationem, ſed pro captu ætatis eum in virtute educare, & exercere. Ergo conſiderata conditione talis ætatis non eſt nimis arduum opus, quod a parente injungitur per hujuſmodi ingreſſum. Nam ſuſceptio habitus, quæ videtur minus neceſſaria ad convenientem filii educationem, magiſque aliena ab ordinario vivendi modo fidelium, illa (inquam) per ſe non eſt res adeo difficilis, ut propter aliquem altiorem finem poſſit a parente injungi, maxime ſi hic & nunc exiſtimetur neceſſarium ad convenientem filii educationem; id enim in multis particularibus caſibus accidere poteſt. Deinde non videtur ne-

Confirmatur ſolvendo difficultatis inſtantiâ.

ceſſa-

ceſſarium, ut pater poſſit proprie & in rigore præcipere filium impuberem omnia illa, ad quæ facienda poteſt illum cogere modo proportionato illi poteſtati & ætati, ſcilicet per paternam correctionem, & diſciplinam. Fortaſſe enim non poteſt parens filium in conſcientia obligare, ut quotidie Miſſam audiat, & nihilominus poteſt illum compellere, & licite caſtigare, niſi faciat: de hoc ergo genere coactionis in præſenti loquimur, & illa eſt ſufficiens, etiamſi non intercedat proprium, & rigoroſum præceptum.

Limitatio traditæ concluſionis.

Impubes ſic coactus licite poteſt etiam ante pubertatem dimittere habitum.

8 Quapropter ne videamur contradicere communi ſententiæ, concedere poſſumus hujuſmodi impuberem ſine peccato poſſe dimittere religionis habitum cum voluerit, & potuerit, etiam ante pubertatem; id enim præter citatos auctores, docent frequenter Summiſtæ, ut patet ex Sylveſt. verb. *religio*, 2. n. 10. & aliis. Nihilominus parens etiam tuta conſcientia poteſt per ordinata media impedire, ut filius intra illam ætatem poſſit habitum dimittere, & illum paterne corripere & caſtigare, ſi id faciat. Neque illud eſt bellum ex utraque parte: nam filio non conceditur licentia reſiſtendo parenti per vim, ſed ſolum ſubterfugiendo, & ſe excuſando ab obligatione; ſicut judex licite punit fugientem e carcere, neque ille licite poteſt punitioni reſiſtere, quamvis fugere licite potuerit. Denique advertimus non licere parentibus abuti hac poteſtate, vel nimiam coactionem adhibere, vel ultra annos pubertatis illam extendere; imo nec expedire facile illa uti, ſed ubi aliqua gravis cauſa coegerit, vel quando reſiſtentia filii nimia non eſt, & fructus aliquis de illo ingreſſu probabiliter ſperatur, quia licet tunc minus gratus ſit filio, creditur pro ætatis vel conditionis facilitate fore poſtea mutandum, & ad voluntatem parentis accommodandum.

Dubium in hac materia, in quo parente ſit hæc poteſtas.

9 Interrogabit autem aliquis, de quo parente hæc intelligenda ſint. Reſpondeo, ſi filius altero parente orbatus ſit, in altero manere poteſtatem hanc, quia ille retinet naturale jus, & dominium in filium. An vero a tutore impediri poſſit, ſtatim dicam. Secundo, ſi impubes habeat utrumque parentem, & ambo conſentiant, res eſt extra difficultatem. Tertio, ſi in eo caſu parentes inter ſe diſſentiant, & pater ſit, qui vult filium offerre, poſſe id facere, eritque valida & licita ejus oblatio, quia pater eſt caput, & ad illum principaliter pertinet regimen domus & filiorum: unde etiam jura dicunt patrem habere filium in poteſtate, & non matrem, cap. 1. de converſ. fidel. & Inſtit. de adoption. §. *fœmina*. Atque ita ſenſit Gloſ. in cap. 1. 20. q. 2. verb. *Aut unus*, quamvis non ſine dubitatione, ubi Archid. idem ſequitur. Sylv. verb. *votum*, 5. q. ult. licet verb. *religio*, 2. q. 13. confuſe loquatur, & nihil ſatis definiat, & hic etiam adhibet limitationem, niſi filius nondum ſit ablactatus, quia tunc magis eſt ſub cura matris; quod idem a fortiori dicit, ſi filius adhuc ſit in utero matris, ſignificans, ſi pater tunc voveat offerre filium religioni, non obligari poſtea tali voto, ſi mater repugnet. Sed hæc limitatio nullo jure fundatur, nec ſufficienti ratione, & ideo non videtur neceſſaria, nec Palud. quem citat, illam adhibet, ut videre licet in 4. diſtin. 38. quæſt. 4. num. 26. ubi abſolute tenet hanc ſententiam.

10 Contrariam vero ſenſit Innoc. in c. 2. de Regularibus, cujus ſententiam communiter eſſe probatam a Doctoribus dicit ibi Panorm. n. 6. quam ipſe etiam dicit ſibi placere in favorem religionis. Sed ego in hoc non video favorem religionis, ſed potius matris & naturalis poteſtatis, quam habet in filium. Unde fundamentum Innocentii eſt, quia in his ſpiritualibus magis eſt ſpectanda patria poteſtas, ut naturalis, quam ut civilis: naturaliter autem filius obligatus eſt obedire matri; unde Deus ſine diſtinctione præcepit patrem & matrem honorari. Item, quia in re communi potior eſt conditio prohibentis, juxta regulam, *In re communi*, de Regul. jur. in 6. Sed filius eſt res communis patris & matris: ergo ſi mater contradicat, ejus voluntas præferenda eſt: ergo ſi contra illam fiat, nec valide, nec licite fiet. Denique quod omnes tangit, ab omnibus comprobari debet l. ult. C. de author. præſt. Nihilominus & in favorem religionis, & ex natura rei cenſeo oppoſitum eſſe verum; quia non ſolum humano jure, ſed naturali vir eſt caput mulieris: ergo ex eodem jure debet eſſe inter eorum voluntates debita ſubordinatio: ergo

Probatur licite, & valide poſſe patrem offerre filium religioni matre repugnante.

quando inter ſe repugnant in re licita & honeſta, voluntas viri vincere debet. Et confirmatur, nam in aliis actionibus vel ſtudiis pertinentibus ad educationem filii, poteſt pater matre repugnante de filio diſponere, & ad hanc, vel illam artem addiſcendam illum applicare, vel in hunc, aut illum locum etiam diſtantiſſimum, & per multos annos mittere: imo ſolo jure gentium ſpectato, & ſecluſa civili & Eccleſiaſtica prohibitione poſſet in aliquo caſu illum vendere, invita matre; cur ergo non poterit religioni offerre? Et ita reſponſum eſt principali fundamento Innocentii; illa vero regula juris, præterquam quod fallit in favorem religionis, ut ibi gloſſa advertit, intelligenda videtur, quando res ita eſt communis, ut jus utriuſq; partis ęquale ſit, non vero ſi unum ſit alteri ſubordinatum, ut in præſenti contingit.

11 Quarto fieri poteſt, ut mater velit offerre filium, & pater repugnet, & tunc ſine dubio habet locum opinio Innocentii, & Panormitani, quia rationes eorum procedunt, & ceſſat ratio in contrarium, quia cum vir ſit caput, ejuſque poteſtas ſit major, præferenda eſt. Dices; cum in eo voluntas matris honeſtior ſit, in favorem religionis præferenda videtur. Reſpondetur, honeſtius eſſe, ut quæ in Dei honorem fiunt, ordinate fiant: unde non pertinet ad favorem religionis inverſio ordinis & juſtitiæ. Eo vel maxime, quod licet religio ex objecto ſit melior in individuo, non eſt facile diſcernere, an expediat infantem impuberem illi ſtatui aſcribere; unde quia hoc ſpectat ad prudentiale judicium, ex hoc capite judicium viri præferendum eſt. Unde etiam patet reſponſio, ſi alia objectio fiat, quia cum filius infidelis baptizari non poſſit invitis parentibus, nihilominus poteſt baptizari conſentiente matre, & patre repugnante. Quidquid enim ſit de exemplo, quod & incertum eſt, & multas requirit limitationes, de quibus aliàs, negatur ſimilitudo: quia Baptiſmus eſt res magis ad ſalutem neceſſaria: unde extra omnem dubitationem & decet & expedit filio, & pater ſua abutitur poteſtate, dum Baptiſmo ejus repugnat: ideo mirum non eſt, quod in hoc negotio major ſit favor Baptiſmi, quã ingreſſus religionis.

Non licet talis oblatio ſi velit mater patre repugnante.

12 Tandem vero objici poteſt cap. 1. 20. q. 2. ubi ſic dicitur. *Si in qualibet minori ætate, vel religioni debitam veſtem, vel religionis tonſuram, in utroque ſexu filiis, aut unus, aut ambo parentes dederint*, &c. Ubi definite unius tantum parentis, quicumque ille ſit, factum & voluntas requiritur: ergo mater ſufficit, etiamſi pater repugnet. Reſpondetur primo ex gloſſa, partitionem illam intelligi accommode, ſcilicet unius, ſi unus tantum ſit, vel utriuſque, ſi ambo extiterint. Juxta quã expoſitionem poſſet favere is textus quoad hanc ſecundam partem opinioni Innocentii in ſuperiori puncto tractatæ. Verumtamen etiam in hoc ſenſu ibi non dicitur amborum parentum conſenſum requiri, ſed dicitur id, quod certum eſt, ſcilicet ſufficere. Reliquum vero colligendum relinquitur aut ex communi jure, aut ex naturalibus principiis. Secundo vero dicitur, cum ſufficere dicitur conſenſus unius, non excludi conditionem veluti ex natura rei ibi incluſam, ſcilicet unius, cujus conſenſus efficax eſſe poſſit, vel unius, ſecluſis impedimentis. Et priori modo ſufficit conſenſus parentis, ut dictum eſt, poſteriori autem ſufficiet conſenſus matris, ſi pater non repugnet, etiamſi poſitive non cooperetur: quamvis enim de hoc ultimo nonnulli dubitent, tamen ſine cauſa, ut etiam Innocentius & Abbas ſupra referuntur, quia etiam mater habet patriam poteſtatem, & jus præcipiendi filio, cui ipſe obedire tenetur, dum pater non repugnat. Verum eſt tamen oblationem factam a ſola matre non eſſe ita firmam, quin poſſit revocari a patre, quamdiu non conſenſerit, quia non ſe privavit jure ſuo; nec ſatis eſt, quod permittat tacendo, niſi tranſactus ſit annus a jure præſcriptus, ut tacitum conſenſum præbuiſſe juridice præſumatur, nam tunc etiam revocare non poterit.

Objectio ſolvitur.

13 Ulterius vero dubitari ſolet, an idem dicendum ſit de tutore, quod ſcilicet poſſit pupillum religioni offerre. Quidam negant, ut Freder. Senen. conſ. 277. quia nullibi in jure canonico legitur ei conceſſa poteſtas: quamvis enim in cap. 2. 20. q. 2. detur facultas tutori revocandi pupillum impuberem a religione, non tamen ut poſſit illum donare, aut offerre, quia plus requiritur ad agendum, quam ad impediendum. Sed oppoſitum

An hæc poteſtas ſit etiam in tutore.

Tutor poteſt licite, & valide offerre puberem religioni.

ſine

ſine dubio verum eſt, quod tenent Innoc. & Abb. loco citato, & colligitur ſufficienter ex d. cap. 2. nam æquiparatur parenti, & ſicut dicitur poſſe revocare pupillum, ſi non conſenſerit, ita dicitur non poſſe revocare, ſi conſenſerit, etiam tacite per annum integrum diſſimulando: ergo ſupponitur poſſe tutorem offerre voluntate ſua pupillum. Ratio autem eſt clara, quia uterque actus ex eadem poteſtate procedit, & quia tutor ſuccedit parenti, quoad omnia, quæ pertinent ad gubernationem filii: & ideo non oportet hunc caſum eſſe in jure expreſſum, ſed ſatis eſt, quod exceptus non ſit. Et hanc opinionem tenet etiam Palud. in 4. d. 38. q. 4. nu. 28. ubi tamen differentiam conſtituit inter parentes & tutores, quod licet parentes poſſint offerre impuberem, non tamen tutores, quia non eſt ita res eorum, ſicut parentum. Sed hoc, cum non ſit jure fundatum, non videtur admittendum, quia illa conjectura, aut congruentia parvi momenti eſt, quia licet naturaliter, aut phyſice, non ita ſit, res eorum moraliter ita pendet a voluntate eorum, & hoc eſt in hoc negotio præcipue ſpectandum.

Dubium in hac materia.

14 Hinc vero oriuntur alia dubia, ſi contingat filium impuberem habere tutorem alium a parente, & parens ac tutor inter ſe diſſentiant, vel unus ſine alio filium offerre, quomodo id licite, & valide fieri poſſit. Sylveſt. verb. *religio* 2. cenſet in eo caſu parentes poſſe offerre filios invitis tutoribus, & citat Innocent. ſupra, & ſummam Confeſſ. tit. 8. q. 30. Ratio autem hujus ſolum eſt, quia in his ſpiritualibus jus naturæ præfertur civili, vel Eccleſiaſtico. Quæ ratio firma non eſt, quia illud principium nullo jure fundatur, neque eſt verum, quando jus naturæ non eſt ita poſitivum, vel neceſſarium, ut ceſſare non poſſit, facta aliqua mutatione per jus humanum. Sic enim unuſquiſque ex jure naturali habet poteſtatem vovendi, eo ipſo quod habet libertatem, & tamen adjuncto aliquo jure humano, id non poteſt facere, niſi juxta modum præſcriptum ab humano jure. Mater etiam jure naturæ poteſt irritare votum filii, & tamen ſi ſit confirmatum a tutore, vel ſi tutor repugnet, non poteſt, licet tutor habeat eam poteſtatem jure humano.

Tutor etiam ſine conſenſu matris viduæ imo & repugnante poteſt offerre pupillum impuberem: non ita mater ſi non ſit mater.

15 Dico ergo in eo caſu majorem poteſtatem ſimpliciter loquendo eſſe in tutore, quam in matre vidua, quæ tutrix non ſit, & ideo poſſe tutorem offerre pupillum invita matre, & e contrario matrem non poſſe invito tutore, quia quoad hoc habet tutor totam poteſtatem patris, ſicut ſupra etiam dixi, tractando de irritatione votorum. Si autem mater offerat ſolum diſſimulante, & non contradicente tutore, erit quidem licita, & valida oblatio, revocabilis tamen a tutore, quamdiu vel expreſſe, vel tacite diſſimulando per annum non conſenſerit. Atque idem judicium cum proportione ferendum cenſeo, quoties parentes privati fuerint juridice patriæ poteſtatis uſu, & cura, eaque fuerit in tutorem translata: nam poteſtas parentis in filium ita eſt jure naturæ conceſſa, ut poſſit per humanum coarctari, vel etiam impediri quoad gubernationem, & diſpoſitionem circa filium, & res ejus. Neque quoad hoc refert, quod tutor ſit perſona extranea, ſive conjuncta, ut avus, &c. quia hic non eſt attendenda conjunctio, ſed poteſtas data tutori authoritate reipublicæ. Et ex eodem principio cenſeo terminandam illam controverſiam, ſi filius vivente patre exiſtat ſub poteſtate avi, cujus voluntas in hoc negotio plus valeat avi, an patris. Nam Innocentius patrem præfert, quem Sylveſt. & alii ſequuntur; Panormitanus autem in contrariam ſententiam inclinat. Quod ego verius cēſeo, ſi avus ita habeat nepotem in ſua poteſtate, ut tutor ejus ſit legitime conſtitutus, vel ſi quacumque alia ratione jus patriæ poteſtatis in eum legitime translatum eſt. Si autem ſolum dicatur eſſe in poteſtate avi quoad actualem gubernationem & educationem ex licentia patris, tunc patris voluntas præferenda eſt, quia non eſt privatus jure ſuo.

Idem dicendum de avo, ſi eſt tutor.

16 Supererat reſpondere ad fundamentum hæreticorum: conſtat autem ex dictis, & manifeſtius oſtendetur capite ſequenti, falſum eſſe, quod dicunt de antiqua Eccleſiæ conſuetudine. Illa vero decreta, quæ afferunt, quæ ad profeſſionem pertinent, infra in proprio libro declarabuntur. Reliqua vero, quæ ſpectant ad obſervantiam perpetuæ caſtitatis, inferius latius explicanda ſunt; interim vero adverto, cum Paulus dicit, 1. Tim. 5. *Volo juniores nubere*, non ſimpliciter & abſolute, vel (ut ſic dicam) appretiative id potius velle, quam ut caſtitatem ſervarent, cum ipſe alibi dixerit, 1. Corinth. 7. *Volo omnes eſſe ſicut meipſum, & de virginibus conſilium do*, &c. loquitur ergo de voluntate conditionata, quam eodem loco explicuit, dicens: *Cum luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt*, &c. Quod autem ait, *Vidua eligatur non minus ſexaginta annorum*, non intelligitur de electione ad religionem aliquam, vel ad caſtitatem ſervandam, ſic enim potius dixiſſet, Non admittatur, vel non recipiatur: intelligitur ergo de receptione earum viduarum, quæ ſumptibus Eccleſiæ alebantur, vel ad miniſterium earum, quæ dicebantur Diaconiſſæ, ut in libro de Profeſſione latius dicemus. Aliud fundamentum ex congruentia ſumptum non tam attingit, quid in hoc negotio liceat, quam quid expediat, & ideo ex ſequenti capite & totius libri diſcurſu, ejus reſponſio erit manifeſta.

CAPUT III.

Utrum expediat pueros religionem ingredi, vel in eam admitti.

1 IN præcedent. cap. ſolum explicuimus quid valeat, & quid liceat circa ingreſſum puerorum; hic declarandum ſupereſt, quid expediat. In qua re nulla eſt difficultas, neque eſſe poteſt inter catholicos (de hæreticis enim nihil novi dicendum ſupereſt) quoad pueros, qui jam pervenerunt ad annos pubertatis: nam cum Eccleſia declaraverit in ea ætate poſſe validam & legitimam profeſſionem facere, plane ſentit eam ætatem eſſe aptam ad illum ſtatum, atque adeo, per ſe loquendo, expedire, ut ſi voluerint, poſſint hi juvenes ad religionem admitti. Et quia ante profectionem annus probationis neceſſarius eſt, hinc ad minimum conſtat etiam eſſe expediens, ut etiam ante puberem ætatem ſaltem per annum integrum ad religionis habitum admittatur. Quoniam vero Concil. Trident. quoad profeſſionem faciendam ampliavit ætatem impuberem uſque ad decimum ſextum annum ætatis expletum, hodie ſolum colligi poteſt ex illo principio decimum quintum annum eſſe proprium terminum, in quo incipiunt pueri eſſe apti, ut eos in religione recipere expediat. Difficultas vero eſt de toto tempore ſuperioris ætatis.

2 Et quidem D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. loquens abſolute de pueris ante annos pubertatis, nullamque diſtinctionem in tota illa ætate faciens, dicit eſſe valde expediens, ut ex voluntate parentum in religione recipiantur: quod probat primo ex illis verbis Threnor. 5. *Bonum eſt viro portare jugum ab adoleſcentia ſua*; & addere poſſumus verba Chriſti Matth. 19. *Sinite parvulos venire ad me*, quæ ad hoc propoſitum adduxit Baſilius Reg. 15. ex fuſioribus addens, quod de Timotheo dixit Paulus 2. ad Timoth. 3. quod ab infantia ſacras literas didiciſſet, & quod ad Epheſios 6. ait filios educandos eſſe in diſciplina, & correctione Domini, ſupponens hoc optime in religione fieri.

Prima opinio tenet eſſe valde expediens, ut pueri annos pubertatis ex voluntate parētum in religione recipiantur.

3 Secundo affert exemplum Jo. Baptiſtæ, qui ab infantia in Eremum ſeceſſit, ubi admirabilem vitæ rationem inſtituit, ut ex Luc. 1. colligitur, & ex Patribus & hiſtoriis id confirmavimus, & declaravimus in 2. tom. diſp. 24. ſect. 3. Quibus nunc addendum occurrit, quia ad rem præſentem confirmandam confert, quod de Eſſenis Joſephus refert lib. 2. de bell. Judai. cap. 7. & Porphyrius apud Euſeb. lib. 7. de Præparat. Evang. cap. 1. & Cyrillum Alex. lib. 5. contra Julianum, ſcilicet, ſolitos fuiſſe alienos liberos adhuc teneros, & ad omnem doctrinam aptos ſecum educare, ac moribus ſuis ſtabilire ſub cura unius magiſtri, qui in timore & diſciplina eos contineret. Nec deſunt, qui putent Jo. Baptiſtam in pueritia inter hos educatum fuiſſe, quod tamen mihi veroſimile non eſt, cum ante uſum rationis in Eremum ductus fuerit, & uſque ad tempus Baptiſmi inde non receſſerit; valet autem, ut dixi, illud Eſſenorum exemplum ad confirmandam dictam D. Thom. ſententiam.

4 Tertio affert D. Thom. exemplum S. Benedicti, cui Romani nobiles ſuos filios omnipotenti Deo nutriendos dabant, ut refert Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 3. qui etiam cap. 24. mirabile refert exemplum de quodam

pueto

puero monacho. Unde idem S.Benedictus cap.59. ſuæ Regulæ præſcribit modum, quo, & accep randi, & offerendi ſunt religioni a parentibus filii in minori ætate. Quæ inſtitutio antiquior adhuc fuit: nam Pachomius, ut ex ejus Regula cap.96. & 97. conſtat, multitudinem hujuſmodi puerorum in ſuo monaſterio habebat, & ad pietatem educabat. Baſilius etiam q.15.ex fuſius diſput. hos pueros præcipiendos dixit, & educandos in religione, nullamque ad eorum receptionem præſcribit ætatem; imo ait: *Nullum ætatis tempus idoneum eſſe judicamus, vel ipſius adeo teneræ atque ineuntis, ut videlicet qui orbati parentibus ſint*, (ſupple, atque etiam tutoribus) *eos noſtra ſponte ipſi aſſumamus, & exemplo Job parentes pupillorum ſimus: qui autem ſub parentibus ſunt, eos ab ipſis ad nos adductos multis adhibitis teſtibus recipiamus*, &c. Refert præterea Gregor. lib.1. Regiſtri epiſtol.48. ſuo tempore innumeros ex his pueris monaſteriis fuiſſe donatos a parentibus. Bernard. etiam epiſt. 1. refert Rupertum nepotem ſuum, ad quem ſcribit, oblatum fuiſſe in pueritia a parentibus monaſterio Cluniacenſi: de qua hiſtoria plura inferius dicemus. Denique jura omnia ſuperiori ſect. tractata manifeſte ſupponunt impuberes in omni ætate recipi poſſe, & debere parentibus conſentientibus, atque id expedire; alioquin non adeo faverent jura huic receptioni, ut irrevocabilem eſſe velint poſt parentum conſenſum uſque ad annos pubertatis, quo tempore ipſi pueri incipiunt habere jus eligendi quod voluerint.

5 Quarto argumentatur D.Thom. a communi conſuetudine, quæ habet, ut pueri ſtatim applicentur illis officiis, vel artibus, *in quibus ſunt vitam acturi*. Quo argumento etiam rationem ſuę ſententię inſinuat: nam valde expedit hominibus, ut in ſtatu perfectionis vitam ducant; ergo etiam expedit eis ad illam vitam a principio pueritiæ applicari. Unde in ſolutione ad 2. *Religionis* (inquit) *ſtatus principaliter ordinatur ad perfectionem conſequendam, & ſecundum hoc convenit pueris, qui de facili inducuntur*.

Secunda opinio docet non expedire impuberes in religione admitti.

6 Nihilominus D.Anton. 2.p.tit.11.cap.2.§.4. ſentit non expedire hujuſmodi pueros in religionibus admitti. Idem docet Sylveſt. verb. *religio*, 2. quæſt. 10. addens: *Quamvis*, (inquit) *Benedictus id fecerit, & D.Thomas licere docuerit*; diminute autem illum referr, quia non ſolum licere, ſed etiam valde expedire dixit. Refert etiam pro ſua ſententia Archidiaconum. Duoque fundamenta inſinuat. Primum eſt, quia experientia docuit, hoc non expedire. Secundum, quia omnes Regulares hoc ſervant: nam in eorum Regulis fere omnibus cautum eſt, ne ante decimum quartum annum pueri recipiantur, quod etiam noſtræ Societatis conſtitutionibus præſcriptum eſt, & idem exiſtimo eſſe in aliis. Præterea idem confirmatur ex D.Hieronym. epiſt.131. ad Algaſiam, q.8. dicente: *Præceptum eſt Apoſtolis: Eſtote perfecti*, &c. & infra; *Apoſtolis, non pueris præcipitur, verum jam ætatis robuſtæ, ut aſſumant perfectionem*. Hoc autem ſecundum confirmat primum experientia, nam hæc concordia poſteriorum religionum ex ipſa experientia videtur profecta.

ſt.1.c.3.§.13.& c.2.§.12.

7 Mihi diſtinctione utendum occurrit. Quæri enim poteſt, an hæc receptio puerorum impuberum in religione expediat ipſis pueris recipiendis, vel an expediat ipſi religioni; hæc enim duo, ut per ſe conſtat, valde diverſa ſunt, neque unum neceſſario eſt cum altero conjunctum. Dico ergo primo, ipſis pueris valde utile, atque expediens eſſe hujuſmodi ingreſſum, ſeu receptionem in religione, dummodo religio ipſa reformata ſit, & religioſa diſciplina ac prælatorum vigilantia in ea vigeat. Hæc ſine dubio fuit mens D.Thom. nam & verba Scripturæ, & rationes, & conjecturæ, quas adducit, eo tendunt, ut probent convenientiſſimum eſſe homini ab infantia in operibus divini cultus educari, & ita etiam ex ejus fundamentis ſufficienter demonſtratur hæc aſſertio. Et idem probant, quæ ex Athan. Ambr. Hieronym. & Auguſt. adducit Bellar. lib.2. de Monach. cap.35. Dixi vero *dummodo religio reformata ſit*, &c. quia ſi diſciplina ac vigilantia in religione deficiat, non poterit pueris eſſe utilis educatio in tali religione; quia ſicut illa ætas facilis ad bonum eſt, ſi diligenter erudiatur, & cuſtodiatur, ita eadem facilitate vel defectu diſciplinæ, vel pravis aliorum exemplis corrumpitur. Et e converſo ſi eadem vigilantia deſit, puerorum ſocietas & convictus nocumentum eſſe poteſt aliis religioſis, qui cum eis converſantur. Utrumque autem incommodum vitatur per ſeveritatē & rigorem in diſciplina religioſa, & ideo ubi hæc ſervatur, ſine dubio expediens eſt ipſis pueris, quod in tali religione nutriantur.

1 Concluſ. Ingreſſus in religione reformata eſt valde expediens pueris ante annos pubertatis.

8 Nihilominus dico ſecundo, ipſis religionibus regulariter non expedire educatione horum puerorum onerari. In hoc ſenſu videntur loquuti poſteriores autores, quorum fundamenta ad hoc tendunt: nam religionum conſtitutiones ita ordinantur ad bonum eorum, qui religionibus aggregandi ſunt, ut primario per ſe intendant bonum ipſius religionis: cum ergo in hujuſmodi conſtitutionibus frequentius ſtatuatur, ut ante pubertatem, vel prope illam, pueri non admittantur, ſine dubio judicatum eſt ita expedire ipſis religionibus: nam propter commune earum bonum id ſtatutum eſt. Obſervandum vero eſt, (ut hujus rei ratio intelligatur) hoc maxime procedere in his religionibus, quæ licet vitam regularem obſervent, non ſeparantur quoad habitationem a communibus populis & civitatibus, neque etiam a frequenti converſatione cum ſecularibus hominibus, propter opera charitatis, quæ circa eos exercent juxta ſuorum inſtitutorum rationes, quales ſunt religiones Mendicantes, & ſimiles. In his ergo facilis eſt ratio aſſertionis poſitæ, quia pueri non ſunt apti ad labores, & opera talium religionum, nec religiones ipſæ ſine magno diſpendio, labore, & diſtractione, ac impedimento circa alias actiones ipſis magis proprias ac neceſſarias in his pueris enutriendis ac educandis occupari poſſunt.

2 Concluſ. Ipſis religionibus regulariter non expedit ingreſſus, & educatio horum puerorum

9 Sunt vero aliæ religiones, quæ monaſticam vitam magis a conſortio hominum ſeparatam profitentur, & circa ſeipſas (ut ſic dicam) id eſt, circa cuſtodiam, inſtructionem, & exercitationem ſuorum religioſorum tantum occupantur, & in his facilius eſſe poterat expediens etiam ipſis religionibus, hujuſmodi pueros recipere, & educare: & ita de illis præcipe loquuntur Baſilius, & Benedictus ſuperius citati, quorum temporibus potuit hoc eſſe magis expediens, tum quia magis vigebat monachalis diſciplina, tum etiam, quia tunc religiones illæ fere ſolum conſtabant ex laicis hominibus, qui nec in ſtudiis divinarum literarum, neque in actionibus circa proximos occupabantur, ſed ſolum in labore manuum, & in divinis laudibus, & orationibus: & ideo facilius poterant in educandis his pueris occupari, eoſque ex laboribus manuum ſuarum alere. Jam vero in illis religionibus magna mutatio facta eſt tam in vivendi modo, quam in rigore diſciplinæ, & ideo in præſenti tempore fortaſſe illis etiam non expedit hos pueros in religionem admittere, & ita id fere jam non eſt in uſu. Quod ſi alicubi ſpecialis aliqua ratio intervenit, quæ in bonum totius religionis redundet, quia vel fortaſſe non poſſet aliter commode conſervari, vel quia experimento comprobatum eſt nullum detrimentum inde religioni provenire, quo ſublato ſtatim ceſſat ratio, cur dicamus hoc non expedire religioni; quia opus ipſum religioſe educandi hos pueros, per ſe charitatis eſt, ut Baſilius recte dicit; & ſi aliunde majora incommoda non ſequantur, iſta via poterit facilius conſervari religio. Quia vero (ut dixi) regulariter loquendo incommoda ſunt majora, ideo loquendo etiam moraliter, & regulariter abſolute id non expedit religioni.

10 Ultimo vero poteſt circa hoc obſervari, non conſtare ex antiquis Patribus, quos attulimus, an hi pueri, qui olim in religionibus recipiebantur, ſub habitu religioſo admitterentur. Nam Baſilius, licet expreſſe dicat eos non continuo ad reliquum fratrum corpus fuiſſe aggregandos, ſed eis fuiſſe ſeorſim locum aſſignandum, in quo habitarent, & victus rationem, quam tenerent, de habitu nihil dicit, neque etiam Benedictus. Bernardus autem in dicta epiſt. refert Rupertum illum poſtquam oblatus fuit a parentibus, in ſeculari habitu permanſiſſe. Sunt etiam in jure aliqua decreta, quæ prohibent alicui dari habitum religionis, niſi per aliquot annos prius in religione educetur, quæ infra connumerabimus. Quod ſi hoc ita eſſet, facilius poſſent vitari incommoda, quæ ex hujuſmodi puerorum receptione ſequi ſolent; quamvis illud etiam ipſum non poſſit non eſſe religioni oneroſum. Ego vero exiſtimo Baſilium & Bene-

Non conſtare, an ſi pueri educandi olim, ſub habitu religioſo reciperentur.

Benedictum plane loqui de receptione ad habitum religioſum, nam hoc magis indicant eorum verba, & ſi quę nunc manent veſtigia illius antiqui uſus, hoc etiam cō-probatur. Bernardus autem loquitur in quodam caſu, in quo, licet ex parte parentum facta fuiſſet oblatio, non tamen realis traditio, & conſequenter neque ex parte religionis intervenerat actualis receptio, quam nos dicimus ſemper fuiſſe ad habitum religioſum; illa vero jura lōge alium ſenſum habent, ut infra dicam, illud enim non erat tempus educationis, ſed probationis. Unde potius exiſtimo in his pueris, qui in tenera ætate recipiebantur, non fuiſſe neceſſarium; ut ibidem tractabitur.

CAPUT IV.

Quænam perſonæ inhabiles ſint ad religionis ingreſſum & receptionem.

1 QUoniam generaliter de ſtatu religioſo loquuntur, qui & viris & fœminis communis eſt, ſupponere oportet præſentem doctrinam unicuique ſexui cum proportione eſſe applicandam, nam uterque ſexus ad religionem habilis eſt, ſed cum proportione accommodâ. Nam viri ad religiones pro viris inſtitutas; fœminæ vero ad ſuas habiles ſunt; commutata vero ratione, fœmina eſt perſona inhabilis ad religionis ingreſſum in religione virorum, & e contrario viri ad religionem fœminarum. Quia id non ſolum eſſet contra inſtitutionem, & finem talium religionum, ſed etiam contra bonos mores. Deinde ſupponendum eſt, quamcumque perſonam per ſe, ac ſecluſis impedimentis, eſſe habilem ad ingreſſum religionis; quia quilibet homo per ſe eſt capax perfectionis Chriſtianę, ad quam religio tendit, unde conſilia perfectionis ex ſe pro omnibus dantur. Solum ergo ſupereſt, ut explicemus, an poſſint eſſe aliqua impedimenta, quæ perſonam reddant inhabilem ad hujuſmodi ingreſſum, & quænam illa ſint. Duplicia autem impedimenta intelligi poſſunt, quædam ex natura rei, ſecluſo ſpeciali jure poſitivo, alia per ſolam humanam conſtitutionem introducta. Priora oriri poſſunt ex naturali defectu, qualis eſt, v.g. amentia, vel ſi quod eſt aliud ſimile, illius exiſtentia naturaliter impedit. Unde fit, ut hæc impedimenta aliquando ſimpliciter reddere poſſint perſonam inhabilem, aliquando vero ſolum ſub hac vel illa conditione. Ac denique interdum poſſunt impedire ingreſſum, ne licite fiat, non vero ut validus non ſit. Dicitur autem juxta hujus materiæ capacitatem ingreſſus validus, in quo fundari poteſt verus novitiatus, ac tandem vera profeſſio; ille autem dicitur invalidus, qui ſufficiens non eſt, ut ab illo poſſit annus novitiatus numerari: nam cum hic ingreſſus ſolum in facto videatur conſiſtere, & alios effectus morales non habeat, non poteſt ejus valor aut nullitas in alio conſiſtere.

Fœmina eſt inhabilis ad ingreſſum in religione virorum, & vir in religione fœminarum.

2 Dico ergo primo nonnulla eſſe impedimenta, quę reddunt perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis. Hec aſſertio in generali probari poteſt ex hoc principio, quod perſona inhabilis ad profeſſionem eſt etiam inhabilis ad religionis ingreſſum, ſeu habitum ſuſcipiendum, quando conditio inhabilitans perpetua eſt; quia cum ingreſſus ad profeſſionem ordinetur tāquam via ad terminum, qui eſt incapax termini, erit etiam incapax viæ. Item quia ingreſſus eſt ad probationem, tam ex parte futuri religioſi, quam religionis; perſona autem inhabilis ad religionem, non eſt capax probationis: ergo nec receptionis validę ad religionem. Sunt autem aliqua impedimenta, quæ reddunt hominem ſimpliciter inhabilem ad profeſſionē, ut poſtea videbimus. Melius autem declarabitur, & probabitur hæc aſſertio, oſtendendo in particulari hujuſmodi impedimenta.

Aſſertio. Dantur aliqua impedimenta, quæ reddunt perſonam inhabilē ad religionis ingreſſum.

Primum impedimentum eſt carentia uſus rationis.

3 Primum ergo impedimentum reddens perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis, eſt carentia uſus rationis, ſi perpetua ſit. De illa enim, quæ eſt per ſolum defectum ætatis, jam ſupra diximus, non impedire illum ingreſſum, qui eſſe poteſt ad educationem tantum, quamquam etiam impediat ingreſſum ad proprium novitiatum, quia hoc incipere non poteſt uſque ad annum pubertati proximum, ut dixi. Aliquando vero contingit hic defectus etiam poſt ætatem ſufficientem ex corporis læſione, quæ amentem, aut ſtolidum hominem reddit. Hoc autem impedimentum temporale eſſe poteſt, & tunc non ſimpliciter facit hominem inhabilem ad hunc ingreſſum, ſed ſolum pro eo tempore, pro quo talis carentia durat, juxta cap. *ſicut tenor*, de Regul. quo, circa ſi amens, vel quacumque alia ratione *extra ſe poſitus*, ut textus ille loquitur, in religione admittatur, aut habitu religionis induatur, receptio nullius momenti eſt in ordine ad novitiatum inchoandum, vel profeſſionem poſtea faciendam. Ratio, quæ ex illo textu colligitur, eſt, quia in eo ſtatu non poteſt homo conſentire religioni. Videtur autem textus ille præcipue loqui de profeſſione, per quam homo obligatur, & obligari non poteſt ſine proprio conſenſu. Eſt tamen eadem ratio de ingreſſu ad novitiatum, quia licet per illum homo non obligetur, incipit tamen probari, & probare in ordine ad obligationem præſtandam, & ideo proprium etiam conſenſum requirit. Probatio item ſine uſu rationis eſſe non poteſt, fit enim per experientiam, quæ rationis actus eſt. Ex quo colligitur, quod licet aliquis ſic receptus tempore amentiæ, poſtea conſentiat ſtatim, ac redit ad ſe, nihilominus prior receptio computanda non ſit, ſed ex tunc incipere debet, ex quo conſenſit, quia prius erat perſona inhabilis. Secundo obiter infero, ſi quis receptus ſit legitime, & poſtea durante novitiatu in amentiam incidat, & in ea pro aliquo notabili tempore duret, priorem receptionem irritam reddit, quia pro eo tempore, pro quo amentia duraverit, perſona inhabilis ad probationem facta eſt: de quo puncto latius dicetur inferius.

4 Ultimo infertur, quod principaliter intentum eſt, eum, qui perpetua amentia laborat, eſſe inhabilem, ut in religione ſuſcipiatur, quia ille eſt prorſus ineptus ad profeſſionem: ergo & ad propriam receptionem, quæ ad illam ordinetur. Unde licet contingat aliquem ſic amentem indui habitu religionis, & per multos annos cum religioſis habitare, & poſtea etiam per miraculum ad ſanam mentem redire, non poſſet ratione totius præteriti temporis profeſſionem facere, aut novitius reputari, etiamſi ratam habere vellet primam receptionem: quamvis oppoſitum dixerit Hoſtienſis, & multi eum ſequantur, ut Angelus ſupra refert, quibus ipſe merito contradicit, quia quod a principio nullum fuit, non poteſt tractu temporis firmari, ut habet regula, *Non firmatur*, de Reg. juris in 6. ergo nec per ſubſequentem voluntatem poteſt ita ratum haberi, ut incipiat eſſe validum ab eo tempore, pro quo nullum fuit: maxime cum alia Regula juris habeat, ratum haberi non poſſe, quod alicujus nomine non eſt geſtum, & manifeſtum ſit receptionem hominis perpetuo amentis non potuiſſe ipſius nomine fieri. Addo denique actum illum ex intrinſeca repugnantia, & incapacitate perſonæ eſſe nullum, & ideo nullo modo fieri poſſe, ut in eo fundetur verus novitiatus, ſeu probatio religionis, in quo ſolo fere conſiſtit, quod ſit valida receptio. Opinio autem Hoſtienſis poterat olim procedere nō quoad hoc, quod talis receptio fieret valida per ſubſequentem conſenſum, id enim eſſet impoſſibile, ut probatum eſt; ſed quoad hoc, ut poſſit quis renuntiare juri ſuo, & eſſe contentus illo ingreſſu, & novitiatu in illo fundato, ac ſi vera eſſent, quod potius eſſet ſine novitiatu profiteri, quod tunc fieri poterat, renuntiando, ut dixi, proprio juri. Nunc vero etiam hoc locum nō habet, ut infra dicemus.

Concluſ. Qui perpetua amentia laborat, eſt inhabilis ut in religione ſuſcipiatur.

Secundum impedimentum matrimonii conſummati.

5 Secundum impedimentum vinculum matrimonii conſummati, quod non ſimpliciter facit inhabilem ad hunc ingreſſum, ſed ſub conditione, niſi alter conjux juri ſuo renuntiet, & licentiam præbeat: nam aliàs ſi ingreſſus unius conjugis fiat ex conſenſu alterius, validus eſt, cum etiam profeſſio poſtea ſit valida, ut infra dicemus, & ob contrariam rationem quamdiu conſenſus non intervenit, perſona eſt inhabilis. Cujus etiam argumentum eſt, quia illa receptio eſt directe repugnans cum uſu matrimonii, quem alter conjux licite poteſt exigere: ergo continet manifeſtam injuriam: ergo ex natura rei eſt nulla. Denique alter conjux poteſt ſtatim alium revocare, & cogere ad egreſſum: ergo ſignum eſt ingreſſum illum nullum omnino fuiſſe. Conſonant denique huic ſententiæ c. *ex parte*, c. *ex publico*, c. *verum*, & c. *placet*, de converſ. conjug. & c. *Agathoſa*, 27. q. 2. Atque ita ſentit Angel. verb. *Religio*, n. 14. adjun-

Matrimonium conſummatum niſi alter conjux cōſentiat, inhabilitat ad ingreſſum religionis.

adjuncto n.16.& quę dicit verb.*Matrimoniũ*,4.& Sylveſt.verb.*Matrimonium*, 8.n.12.Verum eſt hos authores,& alios communiter in hac materia præcipue loqui de illo ingreſſu, qui eſt per profeſſionem, ut videre etiã licet in Innoc.Panor.Calder.& aliis ſupra dicta jura,& in c.*quidam*,& c.*conſuluit*,eod.tit.& ideo de hoc primo ingreſſu non eſt aſſertio ita certa, ut ſtatim dicam.

Margin: Dubium eſt, an cõjux poſſit revocare licentiam datam alteri conjugi,ut religionem ingrederetur,etiã poſtquam eſt ingreſſus. Prima opinio negat.

6 Dubitari enim poteſt in primis circa priorem partem, an poſtquam alter conjux dedit alteri facultatem ingrediendi religionem, poſſit illam revocare ante profeſſionem, (quid enim poſt factam profeſſionem poſſit, infra dicemus.) Videtur autem non poſſe, quia ſupra oſtenſum eſt, ſi pater det filio impuberi facultatem ingrediendi religionem, non poſſe illam revocare, etiam ante profeſſionẽ: ergo nec maritus, v.g. poterit revocare talem facultatem datam uxori, præſertim poſtquam illa ingreſſa eſt religionem. Et confirmatur, quia aliàs æque poſſet maritus revocare uxorem a religione, quam de ejus licentia ſuſcepit, quam ſi abſque tali facultate ingreſſa fuiſſet. Conſequens eſt falſum, alioquin talis ingreſſus invalidus fuiſſet, & nullius momenti, ut ſupra argumentabamur.

Margin: Secunda ſententia, & vera affirmat, poſſe revocare.

7 Nihilominus dicendum eſt poſſe conjugem illam licentiam revocare. Quod ſumi poteſt ex Richardo, Soto, & aliis ſupra, diſputando de votis ſimplicibus conjugum. Nam fere omnes fatentur poſſe maritum revocare licentiam datam uxori ad vovẽdum, ſi eam præveniat, priuſquam votum emittat, quia nondum orta eſt obligatio ad Deum ex parte ejus, cui data eſt licentia, nec qui illam dedit, ſtatim ſe privavit dominio ſuo, ut illam revocare non poſſit. Quæ ratio tota in præſenti locum habet. Et confirmatur, ac declaratur in hunc modum: nam is conjux, qui ingreſſus eſt religionem, poteſt ſua ſponte exire ante profeſſionem, & ad alterum redire, qui tenetur eum recipere, & maritalem vitam cum illo agere: ergo & ipſe poteſt alterum revocare, & ipſe parere tenetur; debent enim eſſe jura paria, & uterque intelligi debet eſſe pro eo anno quaſi in probatione, an ſibi expediat perpetuo ab alio ſeparari.

8 Quocirca non eſt ſimilis ratio de patre offerente filium impuberem, quia ille quandam donationem facit, & ſuo juri abſolute cedit, conjux vero ſolum dat licentiam ad probandum, & tacite ſibi jus ſimilis probationis reſervat. Unde etiamſi uterque conjux ex mutua facultate religionem ingrediatur, ſi unus non perſeverat, poteſt alterum revocare;quia uterque cenſetur probare cum dependentia ab alio. Unde eſt etiam aliud diſcrimen, quia pater quando offert filium impuberem, non proprie & immediate offert filium ad probationem; hæc enim non incipit, donec filius propria voluntate vult ingredi, aut manere ibi ad experiendam religionem, quod neceſſario jam eſſe debet poſt adultam ætatem,& ideo illa eſt abſoluta oblatio ad educationem filii religioſam pro tempore impubertatis,ideoque non pendet ex probatione, nec perſeverantia filii pendet amplius ex voluntate patris, ſed filii tantum, quod in conjugibus ſecus eſt, ut declaravi. Et ideo ad confirmationem concedo ſequelam: nec propterea ſequitur ingreſſum illum eſſe invalidum, aut nullius momenti, quia eſt ſufficiens fundamentum veræ probationis, ſeu novitiatus;ita ut perſeverante utroque conjuge in eadẽ voluntate, & concurrentibus aliis neceſſariis legitima profeſſio poſſit in eo fundari. Quãtum vero hinc enervetur quædam ratio facta pro aſſertione, ſtatim dicam.

Margin: Si uterque conjux religionem ingrediatur, & alter non perſeveraret, poteſt alium a religione revocare.

Margin: Dubium ſecundum eſt, an ingreſſus religionis a principio factus ſine licentia alterius conjugis, poſſit ratus haberi per ſupervenientẽ illius conſenſum. Aliqui negant.

9 Secundo dubitari poteſt in hoc puncto, an poſſit hujuſmodi ingreſſus unius conjugis a principio factus ſine licentia alterius, poſtea confirmari,& ratus haberi per ſupervenientem conſenſum illius. Videtur enim non poſſe, quia, ut ſupra dicebamus, quod a principio invalidum eſt, non poteſt tractu temporis confirmari; nec poteſt quis ratum habere,quod ſuo nomine non eſt geſtum; ſed ille ingreſſus a principio fuit invalidus, & omnino ſine authoritate, aut conſenſu alterius conjugis factus: ergo. In contrarium autem eſt,quia nullo jure aut ratione probatur ſufficienter illum ingreſſum ita fuiſſe invalidum, ut non poſſit ſuperveniente conſenſu conjugis ſufficere ad probationem validam faciendam. Nam jura, ut infra videbimus, ſolum irritant profeſſionem factam ab uno conjuge ſine licentia alterius; de primo vero ingreſſu nihil ſpeciale ſtatuunt: ex vi autem illius deciſionis ad ſummum ſequitur ingreſſum non poſſe habere effectum ſtante illo impedimento,non vero quod illo ſublato non poſſit.Itaque ſi uxor ſine licentia mariti monaſterium ingrederetur, & per ſex menſes in novitiatu maneret conjuge invito,a quo tandem licentiam obtineret permanendi ſimpliciter, & profitendi, non oportet novum annum novitiatus inchoare, ſed poſt annum expletum a primo ingreſſu poſſet profiteri; quia ibi interveniunt ad profeſſionem omnia, quæ jura requirunt, & non eſt imponendum majus onus ſine jure, vel evidenti ratione:ergo primus ingreſſus validus efficitur, quandocumque ante profeſſionem conſenſus conjugis obtineatur. Confirmatur primo, nam ſi uxor bona fide ingreſſa eſſet religionem, putans maritum eſſe mortuum, & poſtea illum vivere conſtaret, ejuſque conſenſus obtineretur ,non oportet novum novitiatum inchoare, ſed completo anno poſt primum ingreſſum poſſet profeſſionem emittere: ergo idem eſt etiam,ſi a principio mala fide, & peccando ingreſſa fuiſſet. Patet conſequentia, quia quod peccatum per injuſtitiam interveniat,non impedit valorem actus, niſi aliquo ſpeciali jure id explicetur. Deinde confirmatur, nam ſi uxor ingreſſa ſit religionem viro invito, & novitiatum in ea faciat, & contingat maritum mori,poteſt ſtatim poſt annum a primo ingreſſu profeſſionem emittere, quia jam eſt ſublatum impedimentum: ergo ſignum eſt primum ingreſſum non fuiſſe prorſus invalidum, ſed ſolum dependentem ab alio conjuge: ergo quoties ille conſentiat, validus eſſe incipiet, quia tollitur impedimentum.

Margin: Reſolutio vera. Talis ingreſſus poteſt ratus haberi,nec fuit abſolute invalidus a principio.

10 Non inveni dubium hoc in terminis ab authoribus tractatum,cum hæc ſcriberem:utraque autem illius pars videtur aliquam ſpeciem probabilitatis habere. Nihilominus tamen verum cenſeo illum ingreſſum nõ eſſe ita invalidum, quin probatio, ſeu novitiatus in eo fundatus valere poſſit ad profeſſionem validam faciendam, ſi tempore profeſſionis impedimentum ex parte alterius conjugis ſublatum eſſet. Quam reſolutionem poſtea apud Sanc. reperi lib. 7. de Matr. diſput. 37. ubi multa circa hanc materiam generatim,& ſpeciatim diſputat a n.46.uſque ad 70.Eandẽ docere videtur Azor. tom.1.lib.12.inſt.mor.c.1.q.6.§. ſi quæres. Ubi profeſſionem conjugis abſque alterius licentia factam dicit ſtatim ac alter moritur,ratificari. Expreſſius tenet Leſſius lib.2.c.41.dub.17. n.66. & 67. Probatur,quia ſi ex natura rei conſideretur,ibi interveniunt ea,quę ad eam probationem & experientiam religionis ſufficiunt: & intervenit ſufficiens conſenſus ex utraque parte, id eſt, religionis,& futuri religioſi; intervenit etiam humanũ experimentum ex utraque etiam parte: ergo ex natura rei illud ſufficit ad veram probationem, & conſequenter ad verum ingreſſum,in quo illa fundari poſſit; & in hoc eſt magna differentia inter hoc impedimentum & præcedens: nam præcedens tollit conſenſum & experimentum humanum,& ideo facit nullitatem abſolutam & irreparabilem per ſe & natura ſua, quod in præſenti non ita eſt. Ex jure autem poſitivo nulla eſt lex ſpecialiter irritans hoc factum, nec irritatio profeſſionis ſufficit, ſi ante illam impedimentum tollatur, ut explicui. Et ideo jura(quod maxime obſervare licet in quodam motu proprio Sixti V. de illegitimis)quando volunt receptionem indebite factam eſſe ita invalidam, ut licet poſtea defectus emendentur, vel impedimenta tollantur, ad novitiatum, vel profeſſionem non deſerviat, non tantum profeſſionem, ſed ipſam etiam receptionẽ ſpecialiter annullant, quia nimirum ſola irritatio profeſſionis non ſufficit ad annullandam abſolute receptionem,etiamſi fiat illicite, & cum impedimento irritante profeſſionem. Atque hæc doctrina notanda eſt pro aliis impedimentis ſtatim tractandis,quibus etiam tanquam variis exemplis res ipſa magis declaratur.

Margin: Reſpondetur rationibus contrariæ opinionis.

11 Ad rationem ergo dubitandi reſpondetur non eſſe eamdem rationem de hoc, & de ſuperiori impedimento,ut dictum eſt. Unde diſtingui poteſt dupliciter poſse ingreſsum hunc eſse invalidum. Primo ſimpliciter, & abſolute, & de hoc verum eſt non poſse poſtea valorem habere. Alio modo poteſt eſse invalidus non ſimpliciter,ſed ſub conditione,niſi tale impedimentum auferatur, qui proinde etiam poteſt dici validus ſub contraria conditione, ſi tale impedimentum auferatur.

Hoc

Hoc ergo tantum modo dici poteſt invalidus ingreſſus unius conjugis ſine conſenſu alterius, & ideo ſuperveniente conſenſu poteſt fieri validus, quia tollitur conditio, quæ repugnabat. Dices: hoc revera non eſt eſſe invalidum, ſed tantum eſſe prohibitum, vel inique factũ. Reſpondetur hoc ſolum ſpectare ad modum loquendi, nec multum eſſe contendendum cum eo, qui ita loqueretur. Quia vero impedimentum ad ingreſſum aliquãdo tale eſt, ut etiamſi non auferatur, ſed duret uſque ad profeſſionem, ſufficiat, ut receptio, licet male facta, fundet verum novitium, veramque profeſſionem, ideo hoc dici ſolet impedimentum ſolum prohibens, aliud vero etiam invalidans aliquo modo, ut explicatum eſt. Unde neceſſario fit, rationes factas ad probãdum hoc impedimentum, non probare illud annullare abſolute ingreſſum, ſed ſolum ſub prædicta conditione, & ita hoc tantum infertur in ſpeciali ratione. Prima vero confirmatio neutrum ſatis probat, nam poteſt eſſe actio valida, etiamſi ſit injurioſa; imo & profeſſio conjugis, ut infra dicam, ſecluſo jure poſitivo irritante valida eſſet, etiamſi fieret cum injuria conjugis non conſentientis, ſolumque ſuſpenſa maneret quoad effectum, quem ſine injuria cõjugis habere non poſſet. Ita ergo ſecluſo jure poſitivo ille primus ingreſſus cum injuria conjugis ex natura rei eſt iniquus, & nunquam poſſet ſufficere, ut ratione illius fiat licite novitiatus, aut profeſſio durante impedimento: nihilominus ex ſe non invalidat actum. Altera vero confirmatio ad ſummum infert invaliditatem, quamdiu non tollitur impedimentum, quod a principio, & in ipſo ingreſſu extitiſſe ſupponitur: nec jura ibi adducta aliud probant, ut declaravi.

Tertium impedimentum profeſſionis factæ in alia religione.

12 Tertium impedimentum eſſe poteſt vinculum profeſſionis factæ in alia religione. Sicut enim vinculum matrimonii carnalis impedit vinculum profeſſionis ſpiritualis, & conſequenter etiã impedit ingreſſum, qui ad illum ordinatur; ita etiam ſpirituale vinculum profeſſionis in religione aliqua impedit ingreſſum & receptionem in alia, quia directe repugnat traditioni, quæ per priorem profeſſionem facta eſt. Hoc vero impedimentum attingit materiam de tranſitu ab una religione ad aliam, quæ poſtea ex profeſſo tractanda eſt; & ideo hic ſolum dicimus limitandum in primis eſſe hoc impedimentum ad eam religionem, ad quam tranſire non licet, vel ex natura rei, ut quando religio, ad quam fit tranſitus, laxior eſt, vel ex ſpeciali Pontificis declaratione ac prohibitione irritantis poſteriorem profeſſionem: tunc enim conſequenter etiam impeditur poſterior ingreſſus. At vero ſi tranſitus nec per ſe malus eſt, nec prohibitus, ingreſſus etiam in poſteriori religione & validus erit & licitus: imo licet contingat eſſe illicitum non ex ſubſtantia, ſed ex modo: ut, v. g. quia ſine licentia petita diſceſſit, validus nihilominus erit ingreſſus, niſi aliquo expreſſo jure humano irritus fiat, quod jure communi non invenitur, ut eſt communior ſententia, quam infra tractabo. Ac denique quoties profeſſio facta in ſecunda religione valida eſt, non obſtante culpa in modo tranſitus, non poteſt ingreſſus invalidus judicari, etiamſi fuerit peccaminoſus.

Profeſſio facta impedit ingreſſum religionis laxioris, vel ſuppoſita aliqua Pontificis prohibitione irritante.

13 Addendum præterea eſt etiã in eo caſu, in quo profeſſio valida ex vi talis ingreſſus fieri non poteſt nulla facultate cõceſſa a priori religione, ingreſſum ſeu receptionem ipſam non eſſe abſolute & ſimpliciter nullam, ſed quamdiu talis facultas non conceditur, eadem proportione & ratione, qua de vinculo matrimonii id declaratum eſt. Quocirca (quod in praxi notandum eſt) ſi aliquis religioſus ſine debita facultate habitum alterius religionis ſuſcipiat, in qua licet novitiatum integrũ expleat, in eo ſtatu validã profeſſionem facere non poteſt; ſi tamen in diſcurſu anni facultatẽ obtineat ab alia religione, vel ab eo, qui illam dare poteſt, & conſequenter habilis fiat ad profeſſionẽ, eo ipſo prior ingreſſus incipiet valere ad eandem profeſſionem, ita ut novitiatus a die ingreſſus, & non tantũ a die facultatis obtentæ cõputari poſſit, ac debeat, quia inhabilitas illa nõ erat abſoluta & intrinſeca, ut ſic dicam, ſed ſolũ ex defectu facultatis, quo defectu non obſtante in ipſo facto ingreſſus & receptionis intervenerat ſufficiens conſenſus ex utraq; parte (ſupponimus enim nullã interveniſſe deceptione.) Deinde novitiatus ipſe fieri etiam poterat cum ſufficienti probatione, & experientia ex utraq; parte, & hæc ſolũ eſſe poterant ex natura rei neceſſaria ad valorem actus; ideoque nullo exiſtente jure humano directe irritãte receptionem ipſam, ut in præſenti ſupponimus nullũ eſſe, non eſt, cur illa receptio ſit in ſe abſolute invalida, ſed tantum ſub prædicta cõditione. Atque hic applicari poſſunt fere omnia dicta in præcedenti puncto. Solum poteſt in hoc caſu nõnullam facere difficultatem, quod iſte, qui hoc modo ingreditur ſecũdam religionem, eſt apoſtata, & excommunicatur. Sed in primis illa non cenſetur proprie apoſtaſia, nec jure cõmuni culpa illa habet excommunicationem ipſo facto annexã. Deinde quidquid ſit de ſpecie culpæ, illa per ſe non impedit valorem facti, de cenſura vero ſtatim dicam.

Ingreſſus eſt validus, etiãſi poſtea detur licentia tranſeundi.

Quartum impedimentum Epiſcopalis dignitatis.

14 Quartum impedimentũ huic fere ſimile eſt Epiſcopalis dignitas juxta c. *licet*, de Regular. quod non ſimpliciter prohibet Epiſcopo hunc ingreſſum, ſed ſine licentia Papæ, & præcipue loquitur de ipſo ſtatu religionis, atque adeo de ingreſſu per profeſſionem. Dubitari autem poſſet, an profeſſio facta ab Epiſcopo ſine tali licentia ſit nulla, quod poſtea tractabimus. Supponendo autem nunc talem profeſſionem nullam eſſe, conſequẽter dicendum eſt talem perſonam eſſe inhabilem ad ingreſſum non ſimpliciter, ſed ſub tali conditione, quod ſi abſque illa ingreſſus fiat, cenſebitur nullus non omnino, & abſolute, ſed quamdiu illa conditio requiſita obtenta non fuerit. Eodem modo, atque eadem ratione ac explicatione, qua in ſuperioribus punctis, ſimile dictũ eſt. Dubitari autem poteſt, an idem ſentiendum ſit de inferioribus prælatis, ſeu rectoribus Eccleſiarum reſpectu Epiſcoporum. Reſpondendum eſt autem negative, quia nullum habent vinculum, quod ex natura rei dimittere non poſſint, propter majorem perfectionem; neque etiam jure aliquo humano ſunt prohibiti, de qua re videri poſſunt ſupra dicta lib. 1. Et videri poteſt D. Th. 2. 2. q. 189. art. 7. Panor. in c. *quod Dei timorem*, de ſtatu Monach. Sylv. verbo, *Religio* 2. n. 8. Angel. n. 12.

Dignitas Epiſcopalis impedit, ſed non invalidat ingreſſum religionis, dummodo obtineatur licentia a Papa.

Quintum impedimentum ſervitutis.

15 Quintum impedimentum numerari ſolet ſervitus; ſed, ut infra dicam, hæc non eſt conditio irritans profeſſionem etiam ſine licentia domini facta, & ideo numerari non poteſt inter impedimenta irritantia ingreſſum, quamvis illum reddat illicitum: & idem cẽſeo de impedimento cujuſcũque debiti, vel obligationis civilis, aut naturalis, ſecluſo quodã ſpeciali jure Sixti V. de quo dicam c. 7. Igitur præter impedimenta poſita nullum aliud invenio, quod poſſit aliquo modo dici irritare ingreſsum, ſeu receptionem in religione. Ex quibus etiam intelligere licet, unicum eſse impedimẽtum, quod abſolute & ſimpliciter reddat perſonam inhabilẽ ad hunc ingreſsum, ita ut omnino abſolute irritet illum, quod ſignificavit Sylv. verb. *Religio* 5. n. 1. dicens quemlibet puberem ratione utentem eſse capacem novitiatus: inde enim ſequitur ſuppoſita ſufficiẽti ætate, de qua in primo capite dictum eſt, ſolam carentiam uſus rationis reddere perſonam ſimpliciter inhabilem ad hunc ingreſsum. Quod etiam quantum ad negativam partem excluſivę, confirmari poteſt ex his, quę diximus de aliis impedimentis: nullum enim illorum reddit perſonam ſimpliciter incapacem, nec irritat actum ſimpliciter, ſecundum quid, id eſt, quando non ponitur talis conditio, ut explicuimus. Hæc autem procedunt conſiderando impedimenta, quę vel ex natura rei ineſse poſſunt, quale nullum invenio præter defectum rationis, vel jure communi & ordinario introducta inveniuntur. Quod adverto tum propter jus illud latum a Sixto V. circa illegitimos, vel debitis aut rationibus reddendis obligatos. Quod quantum ad illegitimos jam ſublatum eſt, & ideo de hoc impedimento nullam rationẽ fecimus: quantum vero ad alios infra declarabitur. Tum etiam hoc adverto propter particularia jura religionum, quæ in unaquaque conſideranda ſunt, & ſervanda; in aliquibus enim conditio generis ex origine Judęorum aut paganorum eſt impedimentum irritans: in aliis defectus natalium, ſeu eſse legitime natum: in aliis gravis infamia, vel juris, vel notorii facti maxime ſi proveniat ex lapſu circa fidem, vel propter, vel progenitorum ad forum contentioſum delato, & in il-

Servitus non eſt impedimentum irritans religionis ingreſsũ, ſed reddẽs illicitum.

ſo publice punito: aliquando etiam irregularitas homicidii voluntarii, vel aliud ſimile.

Notandũ circa formam, qua impedimenta ponuntur.

16 Circa has autem conſtitutiones duo obſervanda ſunt. Primum eſt generale, an ſcilicet verba illarum cõſtitutionum ſint tantum prohibentia, vel etiam irritantia: nam ſi ſolum prohibeant, ex vi ſua non reddunt factum irritum, niſi aliud vel ex uſu & praxi religionis, vel ex aliis circumſtantiis talium conſtitutionum conſtet hanc eſſe legis intentioné. Si autem conſtitutio eſt irritans, tunc eſt ſecundo conſiderandum, an talis irritatio cadat immediate in ſolam profeſſionem, vel etiã in receptionem directe, & immediate; quando enim fit priori modo, licet profeſſio facta a tali perſona inhabili ſit ſimpliciter nulla, receptio nihilominus non ita abſolute nulla eſt, ſed ſolum ſub conditione, ſi cõditio inhabilitans ablata fuerit, ut in ſimilibus explicatum eſt. Ut, v.g. ſi conſtitutio religionis dicat: Prohibemus aliquem recipi ab Hebręis ducentem originem, & profeſſio ab illo facta nulla ſit, & contingat aliquem ex eo genere recipi, poſtea vero ante profeſſionem diſpenſationem obtinear, non oportebit illum novitiatum inchoare, ſed factum valebit ex vi prioris receptionis, quia non fuit ſimpliciter nulla, ſed tantum ſub prædicta conditione. At vero ſi irritatio directe & immediate in ipſam receptionem cadat, tunc non ſufficiet prædicta diſpenſatio, quominus neceſſe ſit denuo recipi, & novitiatum inchoare, niſi etiam de hoc ipſo ſpecialis diſpenſatio habeatur, quam ſolus Papa poſſet concedere, quia ſolus ipſe poteſt diſpenſare, ut ſine integro probationis anno valida profeſſio fiat.

Alia impedimenta alterius generis aſſignantur.

Multa dãtur impedimenta, ne fiat licitus ingreſſus religionis.

17 Tandem dicendum eſt, multa eſſe, quibus homo impeditur, ne poſſit licite ingredi religionem, quamvis per ea nõ reddatur ſimpliciter inhabilis, ita ut receptio facta non teneat. Hæc aſſertio communis eſt Doctorũ in hac materia, poteſtque generali ratione ſuaderi, quia in aliis actionibus humanis non omnia, quę prohibent fieri aliquid, illud reddunt irritũ, ſi fiat, ut patet in matrimonio, in ordinatione clerici; & in profeſſione ipſa idem infra oſtendetur: ergo idem erit in præſenti. Ad quam etiam confirmandam multa ſumi poſſunt ex dictis in puncto pręcedenti. Denique poteſt ita declarari: nam hęc impediméta oriri poſſunt, vel ex naturali jure, vel ex Eccleſiaſtico cõmuni, vel ex proprio jure ſingularis religionis. De hoc ultimo jure manifeſtũ eſt plures cõditiones requiri in religione in perſona recipienda, quę non ſunt de valore receptionis, ſed ſolũ eo ſpectant, ut pręlati religionis ſuo munere fungãtur debito modo; ut, v.g. quod ſit corpore ſanus, vel ingenio valẽs, & ſimilia; quæ magis in particulari inferius tractabimus de relig. Societ. in ſpecie. Itaque quoad hoc jus ſolum oportet verba ejus expẽdere modo ſuperius dicto.

18 De jure autem canonico pręter ea, quæ dicemus infra de modo receptionis, & de motu proprio Sixti V. non invenio aliquam conditionem hoc ſpeciali modo requiſitam jure cõmuni in perſona ingreſſura religionem, præter eas, quæ jure naturæ neceſſariæ ſunt. Dices ex generali regula & per quandam conſecutionem neceſſarium eſſe, ut talis perſona non ſit affecta Eccleſiaſtica cenſura. Reſpondeo, ſi ſit ſermo de neceſſitate pręcepti, ad ſummum eſſe verum de excommunicatione majori: aliæ enim per ſe non impediunt, quia neque in ſua formali privatione (ut ſic dicam) continent talem prohibitionem, nec ſpeciali aliquo decreto lata invenitur: ſolum ergo poſſunt aliquando eſſe ſigna, quod perſona indigna ſit, ut ad talem ſtatũ recipiatur, quod jam pertinet ad naturale jus, & pendet ex conjectura, quam prudenter expendere neceſſe eſt. At vero excommunicatio major privat omni communicatione, præſertim ſpirituali; hic autem ingreſſus fieri non poteſt ſine magna communicatione ſpirituali; & ideo dubium non eſt, quin excommunicatus priuſquam abſolvatur, neque ingredi poſſit religionem, neque in ea recipi ſine gravi peccato. Si vero ſit ſermo de impedimento irritante, nego ullam cenſuram etiam majorem excommunicationem hujuſmodi eſſe, quia nec profeſſionem irritat, ut infra oſtendam: ergo multo minus receptionem, quia neque eſt proprie contractus, neque aliquo ſpeciali, aut generali jure irritatur.

Objectio. Diluitur. Excommunicatio major impedit licitũ ingreſſum religionis.

19 In primo ordine naturalis juris multa ſimilia impedimenta intervenire poſſunt; tria tamẽ præcipua occurrunt. Unum eſt, ſi quis ingrediatur religioné, ſciens ac prudens ſe eſſe ineptum ad labores, vel onera illius religionis, ut ſi habeat ægritudinem occultam, vel quid ſimile. Secundum eſt, ſi ingrediatur cõtra debitum pietatis, ut quia habet paréntes aut filios in gravi neceſſitate conſtitutos, quibus ſubvenire poſſet, & deberet. Tertium eſt, eſſe obnoxium debitis, ſeu rationibus reddendis. De primo nil ſpeciale occurrit dicendum, quia ad praxim illius ſolum eſt neceſſaria prudentia, qua expẽdatur, quanta ſit perſonæ ineptitudo, vel improportio ad obſervandam perfectionem religionis, præcipue caſtitatem & obedientiam, & principales ritus religionis, vel etiam corporales ejus labores ſuſtinendos, ſi talis ſit perſonæ ſtatus, ut ad uſum eorum recipiatur. In hoc autem genere maxime peccatur, quãdo tacendo talia impedimenta occultantur. Nam ſi ingreſſurus totam ſuã diſpoſitionem religioni manifeſtat, & voluntarie a religione recipiatur, ingrediendo non peccabit, ſperans non plus ab eo fore poſtulandum, quã poſſit. Quod habet locũ, quando ex tali impedimento non ſequitur aliquod morale periculũ peccati; nam, ſi hoc interveniat, non ſufficiet voluntarius conſenſus religionis, ut licitus ſit ingreſſus: ut, v.g. ſi experimento conſtaret aliqué eſſe omnino ineptũ, ad ſervandã caſtitaté, juxta illud 1. Cor. 7. *Melius eſt nubere, quã uri.* Et ſic de aliis. Alia vero duo impediméta accuratiori indigent declaratione.

CAPUT V.

Utrum propter neceſſitatem parentum teneatur quis non ingredi religionem.

1 TRactabimus prius quæſtionem hanc de filiis reſpectu parentum, ubi etiam extendemus ſermonem ad alios aſcendentes. Deinde de parentibus reſpectu filiorum, & conſequenter aliorum deſcendentium. Ac tandem de fratribus inter ſe; unde a fortiori conſtabit, quid de aliis conſanguineis dicendum ſit. Circa primum ergo punctũ ratio difficultatis eſt, quia nemo tenetur diligere proximum quantumvis ſibi conjunctum in ordine ad temporalia, vel corporalia bona, pluſquam ſe in ſpiritualibus; ſed hęc obligatio ad parentes ad ſummum poteſt eſſe ex charitate: ergo nõ obligat cum prædicta appretiatione ſeu cõparatione: ergo non obligat filium, ut propter temporale, & corporale commodum patris tantum bonum proprium ſpirituale amittat. Nec ſatisfaciet qui dixerit hoc bonum ſpirituale non eſſe ſimpliciter neceſſarium, ſed ad melius eſſe; tẽporale autem bonum, quo pater indigere ſupponitur, eſſe neceſſarium. Hoc, inquam, non ſatisfacit, tum quia tantus eſt exceſſus ſpiritualium bonorum ad temporalia, ut etiam ea, quę in priori ordine ſimpliciter neceſſaria non ſunt ad æternam ſalutem, præferenda ſint his, quę ad ſalutẽ corporis neceſſaria ſunt: hac ergo ratione poſsũ ego me exponere periculo mortis corporalis, ut faciam actum religionis, vel charitatis, etiã quando illi non ſint in præcepto, nec ad ſalutem neceſſarii. Si ergo poſſum ego vitæ propriæ non ſubvenire, ut actum perfectionis faciã, cur non potero ſtatum perfectionis aſſumere contempta alterius neceſſitate corporali, etiãſi ſit patris? Tum maxime quia bonum illud ſupererogationis tale eſt, ut loquendo ſecundum ea, quæ frequentius accidunt, ex omiſſione illius ſequãtur moralia pericula plurium peccatorũ mortalium, quę ſunt damna graviſſima cuicumque morti corporalia præferenda.

Ratio difficultatis proponitur.

2 Præmittenda in primis eſt diſtinctio triplicis neceſſitatis, extremæ, gravis, & communis, quæ ad explicandam obligationem charitatis, miſericordiæ, ſeu eleemoſynæ communiter a Doctoribus dari ſolet. Extrema dicitur, quando homo eſt in eo vitæ diſcrimine, ut niſi ei ſubveniatur, moraliter certa ſit mors, aut graviſſimum periculum ejus. Gravis dicitur, quando vita hæc ſuſtentari non poteſt niſi cum magna penuria, indigentia, ac difficultate, vel cum magno dedecore, vel notabiliter cadendo a proprio ſtatu, vel exercendo opus alienum a qualitate & conditione talis perſonæ. Communis neceſſitas dicitur, quando homini neceſſarium eſt parce & moderate vivere, & non ſolum ſuperfluis, ſed etiam congruis aliquando carere, & ſtatum potius minuere, quam augere, ut poſſit hanc vitam tranſire; nihilominus tamen adhibita induſtria, & diligentia, neceſſaria non deſunt.

Explicatio triplicis neceſſitatis, extremæ, gravis, & cõmunis.

Com-

Communem patris neceſſitatem non impedire filii ingreſſum in religione.

Filius in levi patris neceſſitate non tenetur differre, vel omittere ingreſſum religionis.

3 De hac levi neceſſitate nulla eſt controverſia: namD.Th.& omnes auctores citandi fatentur propter hanc neceſſitatem nunquam obligari filium, ut omittat, vel differat religionis ingreſſum; ita D.Th.2.2.q.10. art.4.ad 4.q.189.art.6. quodlib.10.art.1. ubi, quod notandum eſt, ait, ſi pater ſine obſequio filii poteſt aliqualiter ſuſtentari, non obligari filium ad omittendum ſtatum perfectionis, ut illi ſubveniat. Ratio autem in principio c. tacta eſt, quæ, ut minimum, hoc convincit. Et confirmatur, nam in eo caſu non teneretur filius emancipatus, ſeu habens bona propria in rigore præcepti alere patrem ex propriis bonis, maxime ſi non poſſet id facere niſi privando ſe æquali commodo, vel honore: ergo multo minus ad hoc tenetur cum tanto ſpirituali incommodo. Denique præceptum ſubveniendi parentibus affirmativum eſt, quod proinde non pro ſemper obligat, ſed pro articulo neceſſitatis, & ideo juxta gradum neceſſitatis gradum obligationis inducit. Neceſſitas etiam non abſolute, ſed reſpective obligationem inducit: eadem namque neceſſitas plus obligat eum, qui facile, quam eum, qui difficile poteſt ſubvenire, & tanta poteſt eſſe difficultas, tantumque diſpendiũ alterius, qui ſubvenire debet, ut indigentis neceſſitas quaſi nulla reputetur. Ita ergo eſt in præſenti neceſſitate patris reſpectu filii, quia tanquam nulla moraliter reputatur comparatione tanti incommodi, quantum eſt privari ſtatu perfectionis. Quocirca licet pater expreſſe præcipiat filio, ut ſibi ſubveniat, & religionis ſtatum prætermittat, non tenetur filius illi obedire, quia non poteſt pater in hoc rigoroſius præceptum filio imponere, quam natura ipſa poſuerit, neque in his, quæ ad ſalutem ſuæ animæ ſpectant, tenetur filius obedire patri prohibenti, ſine ſufficienti cauſa, quæ ſibi utiliora ſunt, & a Deo inſpirãtur, in quo caſu patri ſpirituum potius obediendum eſt, quã patri carnis, ut ait Paul. ad Heb.12.

Solum ſupereſt in hoc animadvertendum, ut talis neceſſitas patris prudenter penſetur non ſolum ſecundum id, quod in præſenti tempore actum jam eſt, ſed etiam ſecundum id, quod jam imminet, & moraliter ac proxime timetur: nam in his rebus moralibus periculum proximum, & probabile tanquam res ipſa reputatur; & ideo ſi tale eſſet in præſenti periculum, neceſſitas, quæ per ſe ſumpta eſſet communis adjuncta illa circumſtantia, reputaretur moraliter gravis, eſſetque per alia principia ſtatim tractanda, definienda: oportet ergo, ut penſatis omnibus ſiſtatur intra limites communis neceſſitatis; & tunc ſine limitatione, & controverſia procedit aſſertio poſita.

Extremam patris neceſſitatem talem religionis ingreſſum impedire.

Filius in extrema neceſſitate patris tenetur ut illi ſubveniat differre, uti omittere religionis ingreſsũ. Duæ requiruntur conditiones ad hãc obligationem.

4 Secundo de extrema neceſſitate eſt e converſo certa reſolutio, teneri filium non dimittere patrem in tali neceſſitate, ut religioſus fiat. Hoc probabitur a fortiori ex dicendis in ſequenti puncto. Duo autem ad hanc obligationem neceſſaria ſunt. Unum, ut filius manendo in ſeculo poſſit illi neceſſitati ſubvenire, ejuſque rei moralem ſeu probabilem ſpem habeat, quia nemo ad impoſſibile obligatur, neque ad aliquid fruſtra faciendum, & ideo præceptum correctionis fraternæ non obligat ſine ſpe fructus, quantumvis gravis videatur proximi neceſſitas. Filius etiam, ſi longe diſtaret a patre, quem ſciret eſſe in extrema neceſſitate, ſi non ſperaret illuc pervenire eo tempore, quo poſſit illi ſuccurrere, ſine dubio non obligaretur illuc tendere: ergo ſimiliter e contrario, ſi filius ex ſua præſentia fructum non ſperat, nec remedium paternæ neceſſitatis, non tenetur illuc non diſcedere cum magno detrimento: non ergo obligandus eſt fruſtra magnum bonum religionis omittere. Neque ad talem obligationem ſufficiet, quod pater magno dolore, aut deſolatione afficiendus ſit: nam his effectus per ſe non augent neceſſitatem, aut obligationem, niſi forte probabiliter timeretur inde magna mortis acceleratio, nam tunc jam poſſet filius huic malo ſubvenire, vel potius illi prævenire, differendo ingreſſum, ideoque ad hoc teneretur.

Secunda conditio.

5 Secundum requiſitum ad hanc obligationem eſt, ut filius ſit neceſſarius patri in hujuſmodi neceſſitate cõſtituto, nam ſi vel alios filios habeat, vel aliam viam & rationem, qua ſuæ neceſſitati conſulere poſſit, recte poterit alius filius religionem ingredi, non obſtante tali neceſſitate patris. Quia ut neceſſitas hæc inducat obligationem moralem, reſpective accipienda eſt; tunc autem talis neceſſitas reſpectu talis filii vera neceſſitas non eſt, cum ipſe ad illius remedium non ſit neceſſarius. Atque hoc ſæpius repetit D.Th. d.q.101. art.4. ad argumenta, & ita exponit factum Chriſti Matth. 8. & Luc. 9. qui non permiſit quendam differre ſuam converſionem ad ſtatum perfectionis propter curandam patris ſepulturam, quia erant alii, inquit D. Th. per quos poterat illud opus complere, ſi de ſolo funere, ut verba ſonant, & Chryſoſtom. exponit, intelligatur: vel juxta expoſitionem Cyrilli, erant alii, a quibus pater jam ſenex poſſet uſque ad ſepulturam ſuſtentari.

Ulterius requiritur, ut alii poſſint, & ſint facturi, ad hoc ut filius excuſetur.

6 Eſt autem obſervandum ad hanc excuſationem ſatis non eſſe, quod alii ſubvenire poſſint, ſed oportere, ut ſit ſpes & moralis certitudo, quod id ſint facturi: parum enim refert, quod pater plures filios habeat, a quibus juvari poſſit, ſi alii tales ſint, ut non credantur id eſſe facturi; & ideo in eo caſu obligatio durat reſpectu alterius. Nec refert, quod fortaſſe alii in eo facto graviter peccent, nam eorum peccatum non excuſat alium, quia ex illo facto, & circumſtantiis reipſa ſequitur, ut pater ſit in extrema neceſſitate reſpectu talis filii, & cõſequenter ut filius ipſe de facto teneatur illi ſubvenire, & ob eam cauſam ingreſſum religionis differre, ſi neceſſe ſit. Nam hoc etiam in hac poſteriori limitatione ſubintelligendum eſt: nam ſi filius ſufficienter poſſet ſubvenire parenti in tali neceſſitate conſtituto, etiamſi religionem ingrediatur, nimirum dando illi bona, quæ habet, vel per amicos ſuccurrendo, vel per aliam diligentiam, quam in religione exiſtens poteſt exhibere, in eo caſu non tenebitur ingreſſum differre, quia jam reſpectu illius ceſſat vera neceſſitas talis medii, & conſequenter ceſſat etiam obligatio. Ex quibus tandem e contrario ſequitur tamdiu teneri filium ad differendum hujuſmodi ſtatum, quamdiu patris neceſſitas duraverit; quod ſi illa perpetua fuerit, tenebitur etiam filius perpetuo in ſeculo manere, ſi pater ſupervixerit, quia cum neceſſitas ſit quaſi radix hujus obligationis, duratio illius eſt etiam radix durationis alterius.

Quænam ſit obligatio nepotis ergo avum, vel alios conſanguineos in extrema neceſſitate.

7 Sed quæres, an idem dicendum ſit de nepote reſpectu avi: imo idem profecto quæri poſſet de quocumque homine reſpectu cujuſvis proximi exiſtentis in neceſſitate vere extrema, & concurrentibus aliis circumſtantiis, quod non ſit alius, qui poſſit ſubvenire, &c. Videtur enim idem eſſe dicendum de quolibet proximo, quia præceptum charitatis erga proximum maxime obligat in extrema neceſſitate: ergo implendum eſt, etiamſi oporteat religioſum ſtatum omittere. Quod ſi hoc verum eſt, a fortiori idem erit dicendum de avo, ad quem juxta ordinem charitatis magis obligatur. Atque eadem proportione idem dici poteſt de aliis conſanguineis, ſervato ordine charitatis.

In extrema neceſſitate non tenetur nepos ut avo ſubveniat, nec conſanguineo, differre per multum tempus religionis ingreſsũ.

8 Nihilominus auctores omnes ſingulariter hoc dicunt de parentibus, apud quos etiam de avo nullam mentionem invenio, quantum ad hanc obligationem, unde ſine dubio ſignificant obligationẽ hanc etiam in extrema neceſſitate, eſſe ſingularem reſpectu parentis, & ex ſpeciali titulo provenire. Unde cõſiderandum eſt, quod licet ex bonis fortunæ teneamur ſubvenire proximis in extrema neceſſitate exiſtentibus, quando & illa bona habemus, & nobis ad conſervationem vitæ neceſſaria non ſunt; non tamen tenemur regulariter loquẽdo, quando illa bona non habemus, ea procurare, & acquirere, ut proximo etiam extreme laboranti ſubveniamus. Sed ad ſummum quando, & brevi tempore, & ſine multo labore id fieri poſſit. Et eadem ratione non tenemur per noſtras actiones vel corporalia obſequia huic neceſſitati cujuſcumque proximi ſuccurrere, niſi cum eadem facilitate id fieri poſſit. Non vero ſi neceſſe ſit totum ſtudium & actiones vitæ per multum tempus huic miniſterio ſeu neceſſitati dicare, quia præciſa ratio charitatis, & miſericordiæ non obligat cum tanto rigore ad ſublevandas corporales miſerias, & neceſſitates proximorum. At vero reſpectu parentis eſt ſpecialis obligatio ad ſubveniendum illi non ſolum ex bonis exter-

externis jam habitis, ſed etiam quærendo & procurando illa, & cum aliquo labore, & difficultate, & per multum etiam tempus, ſi parentis neceſſitas id expoſtulat: & ſimiliter extenditur hæc obligatio etiam ad corporalia illi neceſſaria, dicando ſi opus ſit per quodlibet vitæ tempus noſtras actiones in parentis ſic indigentis adjutorium; totum enim hoc comprehenditur ſub quarto Decalogi præcepto: quamvis enim ſub voce honoris præceptum illud feratur, quia, per ſe loquendo, debent filii parentibus reverentiam & honorem, potius quam ſubſidium, nam parentes debent theſaurizare filiis, non filii parentibus. Nihilominus ex accidenti ſi pater indigeat, ad illum honorem præceptum ſpectat omne obſequium illi neceſſarium, ut optime docuit D.Th.2.2.q.101.art.2. & q.189.art.6. & ſumitur aperte ex Chriſti Domini interpretatione Matth. 15. ubi Hieronym. & ex eo Beda interpretatur honorem in Scriptura, non tam in ſalutationibus & officiis deferendis, quam eleemoſynis ac munerum oblatione ſentiri. Unde 1. ad Timoth. 5. *Viduas honora*, id eſt, illis ſubveni & provide; & infra: *Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni ſunt;* maxime vero omne hujuſmodi obſequium ad patrem habet rationem honoris, ut ait D.Th. ſupra ad primum, quia *ſit illi ex debito tanquam majori.* Naſcitur autem hoc debitum ex eo peculiari titulo, quod a parentibus habemus quidquid ſumus, tanquam a propria, & per ſe cauſa noſtri eſſe: quæ ratio reſpectu aliorum proximorum locum non habet, & tam intrinſeca & naturalis eſt, & tam gravis, ut ad totam prædictam obligationem ſufficiat.

Corollarium.

9 Ex his ergo conſtat hanc obligationem non eſſe communem reſpectu omnium proximorum, quia non tenetur homo cum tanto diſcrimine cuilibet proximo ſubvenire, quia ſubventio ejus non eſt ex ſingulari debito, ſed ſolum ex generali debito miſericordiæ; reſpectu autem parentis eſt ex ſpeciali debito pietatis, quod multo rigoroſius eſt, adeo ut excedat ordinariam juſtitiæ obligationem: quamvis enim pietas non ſit proprie juſtitia, quia non eſt tam proprie ad alterum, eſt tamen perfectio quoad debitum, & obligationem, ut alibi latius tractavi. Si ergo ſubventio proximi extreme indigentis brevi aliqua dilatione religionis, per brevem actionem, ſeu occupationem fieri poteſt, charitas aliquando ad illam obligabit, non vero ad differendũ per multum tempus illum ſtatum, ut homo vacet ſubventioni proximi. Quia neque alium inferiorem ſtatum, aut miniſterium, vel munus ſuum tenetur homo relinquere, aut per multum tempus ſuſpendere, ut ſubveniat ſimili neceſſitati cujuſvis proximi: ergo multo minus tenebitur ad perfectionis ſtatum omittendum, vel multo tempore differendum. De avo vero (& cum proportione de aliis conſanguineis) eſt nonnulla major ratio dubitandi, quia debitum pietatis ad illos extẽditur, juxta doctrinam D.Th. & Cajet. d.q.101. art.1. Nihilominus tamen, abſolute loquendo, non exiſtimo hanc obligationem eſſe extendendam ad conſanguineos, neque etiam ad alios, quia neque auctores illam extendunt, neque eſt ſufficiens ratio, quia avus valde remote ſe habet ad nepotem, & per ſe illi non contulit eſſe, unde neque avus habet naturalem obligationem alendi nepotem, vel theſaurizandi illi. Illa ergo obligatio pietatis reſpectu aliorum conſanguineorum vel ſolum operatur, ut ſecundum ordinem charitatis præferenda ſit, vel etiam, ut majus aliquod obſequium, vel ſubſidium illis exhibendum ſit; non tamen cum tanto diſpendio, præſertim per multum tempus.

Utrum gravi patris neceſſitate teneatur filius non ingredi religionem.

Videtur eſſe ſententia D.Th. quod in gravi neceſſitate patris poſſit filius ingredi religionem.

10 Supereſt dicendum de gravi neceſſitate; circa quam difficilis eſt D.Th. ſententia, quia in prædicto art. q.101. ad 3. & 4. nulla diſtinctione utitur, ſed abſolute ait, *ſi carnalibus parentibus noſtra obſequia ſint neceſſaria;* explicans vero gradũ hujus neceſſitatis addit, *ut ſine his ſuſtentari non poſſint.* Et e converſo pro generali regula ſtatuit, *ſi abſque noſtro obſequio poſſunt ſuſtentari, licitũ eſt eorũ obſequia prætermittere, ad hoc quod amplius religioni vacemus.* Hæc autẽ verba extremam neceſſitatẽ indicant, illud enim extreme neceſſariũ eſt, ſine quo ſuſtentari homo non poteſt. Itẽ referens ibidem ſententiã quorundam, qui dixerunt, etiã in eo gradu neceſſitatis licitum eſſe ingredi religionem parentum curam Deo committendo, ſolum illam impugnat, quia hoc eſſet tẽtare Deum, ſub ſpe divini auxilii parẽtes periculo committendo, ubi humano conſilio & induſtria aliquod remedium adhiberi poſſet: quæ ratio ſolum in extrema neceſſitate locum habet. De hac ergo ſola D.Th. ibi loqui videtur, & in quodlib. ſupra citato expreſſe dixit, *ſi pater poteſt aliqualiter ſuſtẽtari, non tenetur filius, &c.* quamdiu autem non eſt in extrema neceſſitate, quantumvis ſit in gravi, poteſt aliqualiter ſuſtentari. Quod magis explicavit addens, *etiamſi non honorificet*, & cõcludens tunc tantum filium teneri, quando pater nullo modo poteſt ſine filio ſuſtentari. Unde non defuerunt auctores, qui ſenſerint minorem neceſſitatẽ quam extremam parentis non obligare filium ad omittendum ingreſſum religionis, explicantque in hunc modum. Nam ſolum illa neceſſitas detinet filium, ne licite poſſit religionem ingredi, quæ obligaret extraneum ex miſericordia ad ſubveniendum illi ex neceſſariis ad decentiam ſui ſtatus; ſed ad hoc nemo obligatur (juxta communem ſententiam) niſi in extrema neceſſitate proximi: ergo nec filius obligatur niſi in extrema neceſſitate patris. Major ita ſuaderi poteſt, quia longe altioris rationis eſt perfectio ſtatus animi, quam decentia ſtatus corporis: ergo neceſſitas, quæ non obligaret extraneum cum diminutione, vel indecentia ſui ſtatus politici, non obligabit filium cum amiſſione ſtatus perfectionis. Denique rationes dubitandi in principio poſitæ hanc ſententiam ſuadent.

Vide Nicol. Lyr. Matt. 15. Major. in 4. d. 38. q. 16.

Communis ſententia tenet, non poſſe filium dimittere parentem in gravi neceſſitate ut ingrediatur religionem.

11 Nihilominus communis ſententia eſt, non poſſe filium, per ſe loquendo, dimittere parentẽ in gravi neceſſitate, ut religionem ingrediatur, ſubintelligendo limitationes in præcedenti puncto poſitas; ſcilicet quod non ſit alius, nec ipſe filius aliter poſſit, manens autem in ſeculo poſſit: nam gravis neceſſitas & obligatio per ſe includunt hæc omnia; & hanc ſententiam videtur inſinuaſſe D.Th. d.q.189. art.6. ubi ſic ait. *Dicendum eſt quod parentibus in neceſſitate conſtitutis ita quod eis cõmode aliter quam per obſequium filiorum ſubveniri non poſſit, non licet filiis prætermiſſo parentum obſequio religionem intrare.* Ubi ad exponendum, vel leniendum rigorem aliorum locorum videtur addidiſſe illam particulam *commode*; & ideo aliam etiam regulam moderatur, dicens: *Si vero non ſunt in tali neceſſitate, ut filiorum obſequio multum indigeant, &c.* ubi non dixit *extreme*, ſed *multum*, qui autem eſt in gravi neceſſitate, multum indiget, nec poteſt commode ſine filii obſequio ſuſtentari. Et expreſſe hoc docuit Sylveſt. verb. *religio*, 2.q.7. Angel. verb. *religio*, n.11. ubi refert D.Th. quodl. 3. art.6. aliàs 16. & Alenſ. 3.p. vide q.31. aliàs 3. aliàs 33. memb. 4. Nav. in ſumma c.14. n. 14. Gerſon tractatu de gravato ære alieno. Alphab. 39. lib. X. Lyra, & alii expoſitores Matth. 15. circa illa verba, *irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.* Favetque huic ſententiæ canon Conc. Gangrenſis, qui refertur in c. 1. d. 30. *Si qui filii maxime fideles parentes deſeruerint, occaſione Dei cultus, hoc juſtum eſſe judicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, ut hoc ipſum in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathema ſint.* Inter canones etiam 80. qui referuntur a Piſano ex Concil. Nycæno lib. 3. de Actis illius Concilii in 14. ſtatuitur, ne aliquis fiat monachus ſine licentia Epiſcopi. Et redditur ratio; hoc autem ideirco ſtatuimus, ne ullus cauſam habeat relinquendi uxorem, aut filios, aut matrem, aut ſimiles, qui auxilio ejus opus habent.

Probatur ratione.

12 Ex quibus & ex verbis Chriſti hæc poteſt ſumi regula, in qua hæc ſententia fundetur: divinum ac naturale præceptum prætermittendum non eſt propter opera conſilii. Sed in gravi neceſſitate filius tenetur ſubvenire parenti per ſe loquendo, & ſecluſo conſilio de ſtatu perfectionis: ergo non obſtante tali conſilio tenetur filius præceptum illud ſervare. Major præter auctoritates adductas facile probari poteſt, quia præceptum eſt neceſſitatis, conſilium tantum voluntatis; ſemper autem præferendum eſt, quod eſt neceſſarium. Nec poteſt dici, quod perfectio conſilii ceſſare faciat obligationẽ præcepti, aliàs poſſet maritus negare debitũ uxori prætextu continentiæ ſervandæ, vel fieri religioſus ipſa invita, & ſimilia exempla facile afferri poſſunt, quæ facile oſtendunt illum eſſe perverſum ordinem. Quocirca, licet opus

opus aliquod per ſe cadat ſub conſilium, non tamen pro illo tempore, pro quo obligat præceptum aliud naturale, cū quo ipſum ſimul ſervari non poteſt; non enim poſſunt dati conſilia de non ſervandis præceptis, ſed dantur de bonis actibus, quatenus præceptis non repugnāt. Minor autem propoſitio certiſſima videtur, quia ad honorem naturaliter debitum parentibus pertinet eorum honorem non contemnere: ergo & non dimittere illos in gravi neceſſitate, in qua nec ſine magno detrimento, nec ſine magno dedecore ſuſtentari poſſent abſque filii obſequio. Et confirmatur retorquendo quandam rationem in contrarium factam, nam multorum ſententia, & valde pia, ac probabilis eſt, teneri unumquemque ex miſericordia ad ſubveniendum proximo ſuo, extraneo etiam ex neceſſariis ad proprium ſtatum, dummodo non cogatur in ſimili gravi neceſſitate ſe conſtituere: ergo de filio non ſolum probabile, ſed certum eſt teneri, per ſe loquendo, ad ſubveniendum patri in gravi neceſſitate conſtituto, non ſolum ex neceſſariis ad ſtatum ſuum, ſed etiam laborando ſi neceſſe ſit, & honeſte quærendo, unde illi ſubveniat.

Quænam cenſeatur gravis neceſſitas in præſenti materia.

13 Quod ſi hæc ratio ſolida eſt, ut eſſe videtur, ex illa judicandum eſt, quęnam ſit gravis neceſſitas in præſenti materia. Illa enim, quę per ſe ſufficit ex lege naturę ad obligandum filium ſub peccato mortali ad ſuſtentandum parentem, vel ad obſequium neceſſarium illi præſtandum, illa etiam in præſenti gravis exiſtimatur ad hunc effectum obligandi filium, ut prætextu religionis parentis ſubſidium non dimittat. Et e converſo neceſſitas, quæ per ſe non ſufficit ad illam obligationem præcepti, etiam in præſenti non reputatur gravis; & ea non obſtante poteſt filius de ſe libere diſponere. Hanc regulam indicavit Navarr. ſupra, & eſt manifeſta ex dictis. Eſt enim præ oculis habenda illa differentia, quam D. Th. aſſignat inter parentem & filium, quod parens per ſe tenetur alere filium, quia per ſe eſt ſub cura ejus, & indiget illius auxilio; filius autem non per ſe obligatur ad alendum patrem, quia non eſt principium ejus, vel curator ejus, ut ſic dicam, ſed tantum ex accidenti, occaſione neceſſitatis, quæ propterea non inducit gravem obligationem, niſi gravis ſit. Quando autem neceſſitas ſit tanta, ut ſufficiat ad illam obligationem, non habet certam regulam præter prudens arbitrium: explicatur autem a Doctoribus per has circumſtantias, ſi neceſſarium eſſet parentibus mendicare, vel ſervire aliis cum magno dedecore, juxta conditionem ſuarum perſonarum; vel ſi cogantur nimium affligi, aut incarcerari propter debita, vel multa incommoda corporalia pati, ut ægritudinem, famem, nuditatem, frigus & ſimilia, quæ omnia non abſolute tantum, ſed etiam reſpective conſiderata qualitate perſonarum penſanda ſunt, ut prudens feratur judicium.

Ad gravē patris neceſſitatem pertinet, ſi pater nequeat ſuſtentari honorifice juxta ſtatum ſuum, ſed cogatur ad vilia deſcendere.

14 Quo etiam fit, ut ad hanc gravem neceſſitatem pertineant etiam illa, quæ ſunt indecentia ad ſtatum, ut expreſſe *Sylveſt.* dixit cum Angelo, quos alii ſequuntur. Unde quod D. Th. in diſt. quodlib. 10. dixit ſatis eſſe, ut filius non obligetur, quod pater poſſit ſuſtentari, licet non honorifice, vel ab ipſo aliis locis retractatum eſt, vel intelligendum eſt de honore excedente ſtatum, ad quem parentes quantum poſſunt aſpirant, & per filios cupiunt ad altiorem gradum aliquantulum promoveri; ad hoc autem filii non tenentur, etiamſi parentes magnam partem ſuarum facultatum in ſtudiis filii, v. g. conſumpſerint, ſperantes ab illo eſſe promovendos, quia hoc nec per ſe inducit ſpecialem obligationem, nec etiamſi filius velit, poſſet ad hoc ſe ſpecialiter obligare; fuiſſet enim turpis obligatio, ſcilicet, ad non ingrediendam religionem, quando parentes in vera neceſſitate non exiſtunt; nec poſſunt juſte conqueri de filio, quia nullum majorem fructum ex ſuis ſumptibus & laboribus ſperare poterant, aut debebant, quam ut ſe perpetuo Dei obſequio conſecrarent.

In gravi patris neceſſitate non poteſt filius licite ingredi religionem, etiamſi habeat illius votū.

15 Secundo ſequitur ex dictis in prædicto caſu gravis neceſſitatis parentis non poſſe filium licite intrare religionem, etiamſi votum ingrediendi habeat. Ita docent citati authores. Et probatur, quia votum non poteſt obligare ad actum contrarium naturali præcepto. Item, quia id, quod redderet illicitum votum, ſi in principio exiſteret, excuſat ab obligatione voti, ſi poſtea ſuperveniat; ſi autem parente jam exiſtente in gravi neceſſitate filius voluiſſet vovere ingredi religionem, durante illa neceſſitate votum eſſet illicitum, utpote de re illicita: ergo quamvis neceſſitas ſuperveniat jam exiſtenti voto, excuſat ab obligatione voti. Dicunt vero aliqui majorem neceſſitatem parentis requiri ad detinendum filium, qui votum emiſit, quia hæc neceſſitas latitudinem habet; & ideo non debet æqualis poſtulari reſpectu filii habentis, vel non habentis obligationem voti. Et confirmari poteſt, nam ſi filius jam eſſet religioſus, non teneretur relinquere ſtatum, ut parenti ſubſerviret: ergo ſimiliter ſi habeat religionis votum, non tenebitur illud prætermittere, vel ſaltem non ſemper æqualiter tenebitur, ac ſi votum non emiſiſſet.

Tenenda tamen tradita doctrina.

16 Nihilominus regula poſita generaliter tenenda eſt, ſcilicet: Omnis neceſſitas parentis, quæ obligat filium non habentem votum ad non ingrediendam religionem, obligat eum etiamſi votum habeat; hanc enim probant rationes factæ, quæ ita etiam poſſunt explicari, quia illud votum ſolum eſt de ingreſſu quatenus cadit ſub conſilio; ſed ingredi relictis parentibus in gravi neceſſitate, non eſt opus conſilii: ergo non fuit materia illius voti: ergo perinde manet obligatio naturalis, ac ſi votum non interceſſiſſet. Quocirca licet neceſſitas parentis ſecundum ſe poſſit eſſe major, vel minor, tamen quoad hunc effectum conſiſtit in morali puncto, in illo ſcilicet, quod ſecundum ſe ſufficit ad obligandum filium ſubventioni parentis abſtrahendo a voto, & ab omni ordine ad ſtatum perfectionis. De exemplo autem adducto, ſcilicet de filio jam religioſo non ſumus hoc loco dicturi, ſed poſtquam de profeſſione & ſtatu ipſo dixerimus. Nunc quidquid ſit de antecedente, negatur ſimilitudo, quia per ſolum votum ſimplex filius nondum mutavit ſtatum ſuum, nec traditionem ſui fecit, & ideo parens nihil amiſit de jure ſuo, factus autem religioſus jam mutavit ſtatum, & ideo ſolum juxta capacitatem & decentiam talis ſtatus, tenetur poſtea patri ſubvenire; maxime quando neceſſitas poſt ſtatum religionis ſupervenit, ut dixi latius infra ſuo loco.

Quoties filius habens votū licite poteſt non ingredi religionē, etiam ad id tenetur.

17 Tertio hinc ſubinfertur, quoties filius habens votum religionis licite poteſt ſua authoritate non ingredi religionem propter neceſſitatem parentis, etiam teneri ad non ingrediendum, neque inter hæc duo dari medium. In quo aliquos etiam viros doctos errare video, putant enim aliquam eſſe neceſſitatem, propter quam licet non ingredi, quamvis non ſufficiat ut ſit illicitus ingreſſus ex illo principio, quod hæc neceſſitas habet latitudinem, & ideo minor debet ſufficere, ut actus ſit licitus, quam ut cadat ſub obligatione. Probatur autem illatio facta, quia ab obligatione voti non excuſat, niſi illa neceſſitas, quę a principio exiſtens redderet votum illicitum, ſeu (quod perinde eſt) quæ facit, ut ingreſſus non poſſit eſſe materia voti, nam ob hanc ſolam cauſam excuſat ab obligatione voti; ſed hæc neceſſitas eſt tantum illa, quæ obligat ad ſubveniendum parenti: ergo nunquam eſt neceſſitas excuſans ab obſervatione voti, quin etiam ad non ſervandum illud. Confirmatur, quia vel neceſſitas parentis talis eſt, ut ratione illius naturale præceptum obliget, vel non: ſi primum, illud præceptum obligat ad non ſervandum votum; ſi ſecundum, non excuſat quin præceptum naturale ſervandi votum obliget ob eandem rationem.

18 Et ideo dixi, *propria auctoritate*, quia neceſſitas aliqua parentis, quæ per ſe non ſufficit ad obligandum ſubventioni ejus, & conſequenter neque ad omittendum votum propria auctoritate, ſufficere poteſt ad obtinendam diſpenſationem licite, atque ita media auctoritate ſuperioris voti executionem prætermittere. Propria vero auctoritate nunquam id licet, niſi quando neceſſitas pervenit ad punctum præcepti naturalis, & tunc jam non habet latitudinem, ſed quæ excuſat a voto, obligat ad non ſervandum illud. Et in hoc eſt differentia inter habentem & non habentem votum; ſed ratio differentiæ eſt clara, quia in eo, qui non habet votum, per ſe & abſque parentis neceſſitate licitum eſt non ingredi religionem, & ideo nunquam, proprie loquendo, eſt licitum non habenti votum non ingredi religionem, quia pater eſt in neceſſitate, ſed quia non eſt præceptum, unde etiam licet, quamvis parens non egeat; ac propterea in tali perſona optime diſtinguitur neceſſitas, cum qua licet non ingredi, id eſt, quæ

nondum facit illicitum ingreſſum, & quæ illum facit illicitum; tamen ex his duabus reſpectu habentis votum prior non excuſat ab obligatione voti, poſterior vero non ſolum excuſat, ſed etiam obligat ad non ſervandum illud, & ideo in illo non datur medium.

19 Sed adhuc ſupereſt in hoc difficultas, quia ſecluſo voto poteſt neceſſitas parentis ad eum gradum pervenire, in quo licet præceptum naturale nondum obliget, nihilominus judicio prudentum melius & gratius Deo ſit manere in ſeculo, ſerviendo parentibus, quam ingredi religionem, etiamſi ingreſſus non judicetur abſolute licitus. Quod in praxi ſæpe vidimus, & conſiderata materiæ qualitate, facile intelligitur caſum eſſe moralem: ergo in eodem eventu, quamvis filius votū habeat, licitum ei erit non ſervare votum, etiamſi ad hoc non teneatur. Patet conſequentia, quia non frangit votum, qui propter melius illud prætermittit; ſed tunc non ingredi eſt melius, ut in caſu ſupponitur: ergo licitum erit tunc non exequi votum, quanquam non ſit obligatorium, quia non obligatur quis ſemper ad id quod melius eſt. Reſpondetur primo in hoc etiam eſſe diſſimilem rationem inter habentem & non habentem votum: nam licet demus reſpectu non habentis votum poſſe dari caſum, in quo licet non ſit præceptum, nihilominus ſit melius manere in ſeculo ad ſerviendum patri, quam ingredi religionem. Nihilominus reſpectu habentis votum nunquam id erit melius, ſi non ſit præceptum, quia circumſtantia voti ſemper in illo præponderat, & facit, ut actus non præceptus & ſibi contrarius nunquam poſſit eſſe melior, niſi interveniat auctoritas ſuperioris, quæ votum ipſum prius auferat. Unde dicitur ſecundo illo argumento optime cōcludi, dari nunc ſufficientiſſimam cauſam diſpenſationis, ita ut obliget ſuperiorem ad illam concedendam, ſi de hujuſmodi cauſa illi conſtet. Non vero probat, quod ſine diſpenſatione id liceat, quia, ut votum obliget, ſatis eſt quod ſecundum ſe ſit de bono meliori; nam quod ex circunſtantiis extrinſecis hic & nunc id non appareat melius, & eſt extrinſecum, & moraliter valde incertum, & ideo ſine auctoritate ſuperioris non ceſſat obligatio voti, præſertim cum ſemper ſit melius hunc ordinem ſervare. Propter quod, etiamſi a principio factum eſſet votum exiſtente jam illa parentis neceſſitate, non exiſtimarem tale votum eſſe nullum, aut non obligare ad ingreſſum, non obſtante illa neceſſitate, vel ſaltem ad petendam diſpenſationem, quando vovens cupit illud non implere. An vero in hac poſtrema illatione aliqua limitatio adhibenda ſit, ſtatim dicam.

Inſtantia allata ſolvitur.

20 Quærendum enim ſupereſt, an in concluſione ipſa propoſita admittenda ſit aliqua exceptio. Duæ namque ſolent aſſignari, propter quas præcavendas dixi in concluſione, *per ſe loquendo*. Prior eſt excuſari filium ab hac obligatione, ſi a parente ipſo, propter cujus obſequium in ſeculo manet, ad malum animæ ſuæ contrarium inducatur. Hanc poſuit D.Th. d. q. 101. art. 4. dicens: *Si cultus parentum abſtrahat nos a cultu Dei, jam non eſſe pietatis parentum inſiſtere cultui contra Deum*, & ad hoc accommodat vulgare dictum Hieron. in Epiſt. ad Heliodor. *Per calcatum perge patrem, &c.* Et ſententiam Ambroſii lib. in Lucam: *Neceſſitudini generis divinæ religionis pietas antefertur*. Et in ſolutione ad 1. affert ſententiam Gregorii hom. in Evangel. dicentis: *Parentes, quos adverſarios in via Dei patimur, odiendo & fugiendo neſcire debemus.* Idem D.Th. quodl. 3. art. 17. & quodlib. 10. art. 3. Et hanc ſententiam communiter ſequuntur citati auctores.

Limitatur concluſio ſupra poſita.

21 Advertit autem Cajet. ſuper d. art. 4. aliud eſſe filium provocari a parente ad malum; aliud induci: provocatur enim quando tentatur, etiamſi reſiſtat; inducitur autem quando ita provocatur, ut conſentiat: quando ergo inducitur, non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur patrem deſerere, quod certiſſimum eſt, quia ſi propter nullam cauſam dandum eſt ſcandalum, multo minus ſuſtinendum, & quia non ſunt facienda mala, ut veniant bona. Unde non ſolum propter ingreſſum religionis eſt tunc patris conſortium vitandum, ſed ſimpliciter propter cavendum peccatum. Atque ita poſſet propter peregrinationem, vel aliud quodcumque remedium ſufficiens ad fugiendam illam peccati occaſionem, obſequium patris dimitti. Unde ſi præciſe ac formaliter loquamur, illa non eſt exceptio, quia tunc non ceſſat obligatio ad parentes ex cauſa religionis, ſed ex alia univerſaliori.

Quæ ſit differentia inter tentari, & induci ad peccandū.

22 Ex quo ulterius mihi occurrit addendum, ob hāc cauſam non omnino ceſſare obligationem ad ſubveniendum parenti, ſed ſolum quantum neceſſe ſit ad vitandam illam occaſionē peccati: ita ut ſi filius permanens in ſeculo loco diſtans a parente poſſit lucrando illi per alios deſervire, & ſubſidiū ferre, & in religione non hoc poſſit, adhuc teneatur non ingredi, ſed parenti ſubvenire: vel ſi ingrediens religionem inde poſſit illi ſuccurrere, teneatur hanc curam non dimittere. Ratio eſt, quia filius in eo caſu ſolum poteſt deſerere parentē propter vitandum ſuum ſcandalum paſſivum: ergo ſolum poteſt tantum illum deſerere, quantum neceſſe ſit ad vitandum illud ſcandalum: ergo ſi illo ſublato ſupereſt medium ſufficiens ad ſubveniendum neceſſitati parentum, integra manet obligatio. Neque etiam refert, quod parens dando ſcandalum filio videatur fieri indignus obſequio ejus; fit enim indignus apud Deum, non tamen apud filium, qui non eſt vindex illius peccati ſui parentis, nec propterea poteſt illū privare jure ſuo, ſed ſolum poteſt ſe immunem ſervare, occaſionem peccati fugiendo. Itē quia ex præcepto diligendi inimicos tenemur illis ſubvenire in extrema & gravi neceſſitate, non minus quā ſi nullum malum nobis intuliſſent: ergo ſimiliter filius tenetur diligere patrem ſibi inimicum inductione ad malum, non minus quā ſi tale malū ei non intuliſſet (ſcilicet quoad dilectionem præceptam:) ergo ex vi talis dilectionis ēque tenetur neceſſitati ejus ſubvenire, ſi poſſit id facere vitādo inductionem ad malū.

Notandū vero eſt etiam in eo caſu nō ceſſare in filio obligationem ſubveniēdi parenti, ſi loco diſtans poſſit, vel quolibet alio modo.

23 Propter quas rationes incertum mihi eſt, quod ſecundo loco Cajet. ait, quando filius provocatur a parente, non tamen ab eo inducitur, poſſe quidem, ſi velit illum deſerere, & religionem ingredi, non tamen teneri, ſi moraliter certus ſit, provocationem parentis ſibi non eſſe moralem occaſionem, ratione cujus conſtitui tur in morali periculo peccandi. Ita enim intelligenda eſt hæc poſterior pars, alioquin ſtatim haberet locum illa regula: *Qui amat periculum, peribit in illo*; ac propterea tenebitur filius non ſolum inductionem, ſi illam expertus eſt, vitare, ſed etiam provocationem, ſi ex illa ſentit, vel probabiliter timet morale periculum, quod quia magis humanum eſt & morale, ideo regulariter verum eſt, provocationem ſufficere, ut teneatur filius vitare obſequium parentis provocantis ſe ad malum. Sicque intelligo illa vera verba D.Th d. art. 4. ad 1. *Si parentes noſtri nos provocent ad peccandum, & abſtrahant a cultu divino, debemus quantum ad hoc eos deſerere, & odire.* Quod enim dicit, *quantum ad hoc*, non ſolum intelligit prout ſignificat Cajet. quantum ad conſenſum illis non præbendum, ſed etiam quoad eos fugiendos quantum neceſſe ſit, ne nos provocent; nam de hoc modo vitandi parentes potiſſime loquebatur.

An filius quando a patre provocatur ad peccādum teneatur illum deſerere etiam in gravi neceſſitate conſtitutum.

24 Nihilominus tamen ex illa hypotheſi (quę prudentis viri arbitrio in multis caſibus moralibus admittenda eſt) veram exiſtimo Cajetani ſententiam, quod non teneatur filius ratione ſui vitare tunc obſequium patris, ne ab ipſo provocetur, quia jam talis provocatio ipſi non eſt mala moraliter: ergo non tenetur illam vitare: ergo neque obſequium ratione illius. Addidi vero particulam illam, *ratione ſui*, licet Cajet. eam omiſerit, quia dubitari poteſt, an propter vitandam ſpiritualem ruinam ipſius parentis teneatur filius eum fugere: nam ipſamet provocatio, quæ filio non eſt ruina, parenti eſt ruina, ut patet in exemplo Cajetani de filia, quæ dum parenti ægrotanti inſervit, ab ipſo provocatur, nam licet ipſa non cadat, pater jam cecidit: ergo propter hunc lapſum patris vitandum poteſt obligari filia ad deſerendum patrem, tum quia eſt majus malum illius, quam neceſſitas corporalis, tum etiam, quia videtur ipſa eſſe aliquo modo cauſa, vel occaſio illius.

Non tenetur in eo caſu deſerere ratione ſui.

25 Nihilominus etiam hoc titulo non cenſeo talem obligationem eſſe filio imponendam, quia ipſe non eſt cauſa illius nocumenti patris, quia non præbet illi ſcandalum activum, ſed permittit paſſivum, quod alter ſua malitia accipit. Nec tenetur illud vitare, cum habeat rationabilem cauſam, & moraliter neceſſariam, propter quam ibi aſſiſtat, & illud munus exerceat. Et quāvis ſpirituale nocumentum majus ſit, quam temporale, tamen

Nullo modo eſt filius in eo caſu ad patrem deſerendū obligandus, ſi vero poteſt facile per alium, vel

alio modo ſubvenire parenti, tenetur il. lum relinquere.

tamen hoc poſterius ſolet eſſe magis irreparabile, & alioquin magis pertinet ad obligationem filii obſequiū præbere parenti indigenti temporali ſubſidio: quapropter poteſt permittere aliud malum, ut miniſteriū ſuum exerceat; quanquam ſi facile poſſit ſimul conſortium parentis vitare, & ejus neceſſitati ſufficienter ſubvenire per alium ei neceſſaria miniſtrando, profectò ad id obligandus eſt, quia, ut ego exiſtimo, charitas non ſolum obligat ad non dandum proximo ſcandalum activum, ſed etiam ad vitandum paſſivum, quando tali negotio, & alias obligationes ſimul implendo id fieri poteſt; quia tunc ſine rationabili cauſa permitteretur tantum malū proximi, vel potius contemneretur vita animę ejus: ergo hęc obligatio multo gravior & fortior eſt in filio reſpectu parentis. In eo autē caſu nulla eſt ratio permittendi tantū malū in parente, nam alia via poteſt ejus neceſſitati ſufficienter provideri: ergo tunc tenetur eo uti medio, quo & neceſſitatem patris ſublevet, & omnē peccandi occaſionē illi auferat; quando vero tale mediū non occurrit, vel non ſine magna difficultate, & incommodo adhiberi poteſt, tunc non tenetur filius omnino deſerere patrē propter prædictā occaſionem.

Dubium eſt an in eo caſu quamvis filius non teneatur, poſſit tamen licite deſerere parentem. Affirmat Cajet.

26 Jam vero occurrit dubitatio circa alteram partē a Cajet. poſitam, eſto non teneatur filius in eo caſu patrem deſerere, an poſſit licite. Cajet. enim abſolute affirmat, dicens: *Quamvis propter ipſius demerita poteſt illum relinquere, ſi non vult ceſſare a provocatione.* Quæ ratio his verbis inſinuata mihi non ſatisfacit, quia, ut in proximo puncto dicebā, filius non eſt vindex demeritorum patris; deſerere autem illum in neceſſitate ſolū propter demerita eſſet punire illū propria auctoritate: ergo hoc titulo non licet. Confirmatur ac declaratur, quia licet pater per eadem merita fiat indignus beneficio, non tamen ipſo facto, ut ſic dicā, amittit jus ſuum: ergo non obſtantibus illis demeritis charitas & pietas eodem modo obligant ad ſubveniendum illi. Nihilominus ob aliam rationem poſſumus excuſare filium, ne cum tanto onere teneatur parenti inſervire, quia non tenetur perdurare in quadam cōtinua ſpirituali pugna illata ſibi ab ipſomet parente: eſt enim res valde ardua, & de ſe periculoſa, niſi homo perſiſtat in quadam perpetua vigilia, & oratione; non tenetur autē filius cum tanto onere parēti ſubvenire: maxime cum ab ipſomet parente tale onus & difficultas proveniat. Et fortaſſe hoc modo conſideravit Cajet. demerita parentis, ſcil., non tātum quatenus ſecundum ſe ſunt digna pęna, hoc enim non ſatis eſſet, ut rectè probat ratio facta; ſed etiam quatenus in maximū gravamen ipſius filii redundant. Et hic etiā adjungi poteſt ſpirituale commodum, quod in patrem redundat, ſi ei talis occaſio auferatur: nam in rebus moralibus ſingula, quæ per ſe non ſufficiunt, conjuncta poſſunt excuſari. Ita ergo probabile eſt, etiam ſecluſo periculo conſentiendi, poſſe licite filiam, quæ provocatur a patre alioquin indigente, illum deſerere, tum ne ipſe tam turpiter labatur: tum etiā ne ipſa in quodam perpetuo ſpirituali bello injuſte cogatur.

Si filia, vel filius habeat votum religionis, & in eo caſu deſerat patrē, tenetur implere votum, & ingredi religionē.

27 Sed quæres, an ſi talis filia aliunde habeat votum religionis, ratione illius obligetur ingredi, non obſtante neceſſitate patris; vel an tunc etiam liberum illi ſit eligere quod maluerit, ita ut hæc exceptio addenda ſit regulæ generali ſuperius poſitæ. Reſpondeo probabiliter admitti poſſe hanc exceptionem; quia ſi in eo caſu filius excuſatur ab obligatione, ut poſſit patrē deſerere, illud eſt in favorem ſuum, ut non cogatur cum tanto onere & ſpirituali gravamine patri aſſiſtere: ergo hoc eſt quaſi privilegium ejus, quod non debet in ejus gravamen, & onus converti, nec etiam debet cogi in uſum ejus: ergo ſi illo uti non vult, non tenebitur religionem ingredi, ſi autem vult, ingredi etiam poterit. Neque hęc eſt propria exceptio: nam regula poſita ſolū fuit, neceſſitatem parentis, quę per ſe non obligat ad ſubveniendum parenti, non excuſare ab obligatione voti: in præſenti autem neceſſitas revera per ſe obligabat, excuſatio vero aliunde per accidens provenit in favorem filii, & ideo ſi ipſe nolit illo uti, ſed cedere juri ſuo, non eſt cur cogatur votum implere. Hoc autem cum hac moderatione verum cenſeo, ſcil., ſi talis filius patri inſervire velit: nam ſi illum deſerat, non video, quomodo excuſari poſſit, quominus votum impleat, quia tunc in re ipſa & actu, ut ſic dicam, nullum habet impedimentum:

oportet ergo, ut vel naturali præcepto implēdo inſiſtat, etiamſi excuſari poſſit, vel ſi excuſatione utitur, votum impleat. Sic enim ſæpe contingit, ut qui propter impedimentū excuſabatur ab onere alicujus pręcepti, quamvis per privilegium auferatur ei tale impedimentum, teneatur ſtatim implere præceptum, ut audire Miſſam tempore interdicti. Neq; hoc reputatur gravamen, cum ad majus bonum ſpirituale pertineat; quod ſi in pręſenti aliquod gravamen eſt, ex propria voluntate naſcitur, qua ſe voluit obligare abſolute, & ſimpliciter ad ingreſſū religionis, & poſtea etiam voluit non admittere impedimentum, quo poſſet a tali obligatione excuſari.

Dubium eſt in hac materia, an ſit idē dicendum in provocatione ad peccata venialia. Reſolutio vera.

28 Sed quæret adhuc aliquis circa hoc punctum, an ſola inductio, vel provocatio ad peccata venialia ſit ſufficiens ratio hujus excuſationis: nam ſi fundamentum adductum ſolidum eſt, videtur etiā de veniali peccato procedere, nam etiam venialiter peccandum non eſt propter ſalutem patris, nec propter quamcunque aliam cauſam. Reſpondeo cum eadem diſtinctione de inductione & provocatione: nam de priori efficaciter videtur procedere dicta ratio. Ne tamen id nimium videatur, limitare id poſſumus, ut procedat de ſcandalo, ſeu inductione directa: nam ſi pater directè inducit filium ad mentiendū, vel quid ſimile, non poteſt, nec debet illi obedire. Quod ſi aliter non poteſt inductionem vitare, debet, inquam, ſub reatu tantum venialis culpę, cum periculum majus non ſit. At vero ſi inductio non eſt directa, ſed ex accidenti, ut, v.g. quia pater actionibus ſuis provocat filium ad impatientiā venialem, vel exemplo ad ludum, &c. non exiſtimo eſſe illam ſufficientem excuſationē. In quo poteſt conſtitui differentia inter peccata venialia & mortalia, nam ſi peccatum eſt mortale, quacunque ratione pater ad illud filium inducat, ſive exemplo, ſive verbo, ſive directè, ſive indirectè, ſi de facto eſt illi moralis occaſio peccandi, juſta ratione poteſt & debet a filio deſeri, juxta ſuperius dicta. At vero quando peccatum eſt tantum veniale, & inductio etiam ſolum eſt indirecta per exemplum, vel alio ſimili modo, tunc non ſolum non videtur filius obligandus, etiam ſub veniali culpa ad deſerendum patrem, verum etiam nec ſufficiens ratio excuſationis illa eſſe videtur; quia ſimilis occaſio in una, vel altera materia vix poteſt humano modo excuſari in quocumque ſtatu, & in quorumcunque hominum, præſertim ſecularium, diuturna & familiari conſuetudine. Item, quia tunc pater, nec propriam injuriam, aut magnam vim filio infert circa peccata, & alioquin filius abſolute poteſt in eo actu non imitari parentem, ſeu occaſioni non conſentire; quod ſi ex fragilitate non poſſit omnia vincere, illud non eſt magnum detrimentum, maxime cum fere idem timere poſſit in quolibet alio vivendi modo. Ergo penſatis omnibus non eſt moraliter hæc excuſatio admittenda, alioquin fere omnino enervaretur hæc naturalis obligatio, ſemperque poſſent filii a parente excuſationem prætendere.

Idem dicendum, ſi filius impediatur ab operibus perfectionis.

29 Atque idem dicendum cenſeo de impedimento operum perfectionis. Eſt enim valde conſiderandum, quod licet teneatur filius aliquando propter parentem non aſſumere ſtatum perfectionis, nunquam tamen tenetur propter parentem non tendere ad perfectionem opera conſilii & perfectionis exercendo; ſunt enim hęc duo valde diverſa, nam extra ſtatum perfectionis poteſt acquiri perfectio, & licet obſequium parentis ſæpe repugnet cum ſtatu perfectionis, non tamen repugnat quātum eſt ex ſe, cum perfectione ipſa, quia virtus non poteſt repugnare perfectioni virtutis. Et hæc videtur mihi propria ratio a priori, ob quā obligatio ad ſuccurrendum parenti non ceſſat propter affectum ad ingreſſum religionis, quia bonum ſimpliciter hominis non conſiſtit in ſtatu perfectionis, ſed in perfectione ipſa; hæc autē non excluditur, proptetea quod ſtatus religionis non aſſumatur, nam ſerviēdo patri indigenti poteſt ad perfectionem tendere ſi velit. Quod autem in eo vivendi modo difficilius id acturus ſit, quā ſi ſtatum ipſū aſſumpſiſſet, accidentarium eſt, nec ob eam cauſam debet ceſſare obligatio præcepti, ſed ipſe animari debet ad difficultatem vincendam, ſi velit eſſe perfectus. Ex hoc autem principio aperte colligimus non poſſe parentem cogere hujuſmodi filium ad non facienda opera perfectionis, quæ cum debito ſibi obſequio non repu-

gnant (ſi enim repugnaverint, jam in tali perſona ad ejus perfectionem non pertinebunt. Probatur, quia in hoc magnum inferret nocumentum filio in re ſibi non neceſſaria, & circa quam nullum habet naturale jus: nam in his, quæ ad bonum ſuæ animæ ſpectant, filius eſt omnino juris ſui. Quo circa ſi pater in hoc tentaret vim filio inferre, aut ita provocaret, ut eum induceret ad omittenda perfectionis opera, ut ad non ſervandam, vel vovendam perpetuam continentiam, vel quid ſimile, haberet filius ſufficientem cauſam evitandi conſortium parentis, etiamſi illum deſerere neceſſe eſſet; quia magnam injuriam & nocumentum ab ipſo pateretur, a quo non poſſet aliter ſe defendere, cum tamen jus ſe defendendi habeat. Si autem pater ad hoc filium non cogat, neque directe inducat, indirecte autem per vitæ exemplum, vel alio modo occaſionem illi præbeat, omittendo talia opera, non erit illa ſufficiens ratio excuſationis, ut a fortiori cõſtat ex dictis de peccato veniali.

Difficultas eſt, an filius deſerere parentem licite poſſit ingrediendo religionem, ſi timeat probabiliter ſe non poſſe in ſeculo manere ſine morali periculo peccandi mortaliter, quin parens ullo modo ad id præbeat occaſionem. Affirmant multi.

30 Hinc vero difficultas naſcitur circa aliam exceptionem a propoſita concluſione, quam etiam diximus communiter aſſignari, ſcil., ſi filius probabiliter timeat ſe non poſſe manere in ſeculo ſine gravi & morali periculo peccandi mortaliter, poſſe licite ingredi religionẽ, non obſtante patris neceſſitate, etiamſi periculum illud nullo modo a patre proveniat, nec directe, nec indirecte, ſed ex aliis humanis occaſionibus, etiamſi patrem in quacunque neceſſitate relinquat: ita ſentiunt auctores citati Sylveſter verbo *Religio*, 2. qu. 7. Cordub. in ſumma q. 14. ar. 1. Alenſ. 3. p. q. 31. & D. Th. in quodlib. 3. ar. 16. & quodlib. 10. ar. 9. id ſatis expreſſe aſſeruit: at vero in 2. 2. de hoc caſu non ita expreſſe loquitur, ſed tantum de priori, ut patet q. 101. ar. 4. & ad 1. & 3. & q. 189. ar. 6. nam hoc poſteriori loco nullam limitationem adhibet, in prioribus vero ſolum ponit ſupradictã, quando pater inducit filium ad malum, ibi tamen in corpore hoc inſinuat, dum ait: *Si cultus parentum abſtrahat nos a cultu Dei, jam non erit pietatis parentum inſiſtere cultui contra Deum.* Et hæc eſt ratio hujus limitationis, quia tenemur plus diligere Deum, quam parentes, juxta illud: *Qui diligit patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus.* Inſiſtere autem obſequio parentum cum morali periculo peccandi mortaliter, eſſet parentem Deo præferre: ergo. Præterea quia nemo tenetur ſubvenire parenti cum tanto detrimento ſuo, quia nec cum morali periculo mortis corporalis tenetur illi ſubvenire: ergo multo minus tenebitur cum ſimili periculo mortis ſpiritualis.

Ratio difficultatis declaratur.

31 Circa hanc ergo doctrinam, ut dicebam, naſcitur ex dictis difficultas, quia pater in eo caſu non eſt ullo modo cauſa talis periculi filii, & alioquin ſemper eſt in poteſtate, & libertate filii cum divina gratia, illud periculum ſuperare (in quo eſt magna differẽtia inter mortem ſpiritualem & corporalem), cur ergo privandus pater in eo caſu jure ſuo, & obſequio ſibi debito, & non potius cogendus eſt filius & ut patri inſerviat, & ut omnem diligentiam adhibeat ad excuſandam, vel ſuperandam quamcunque occaſionem peccati. Quando enim pater eſt in cauſa, merito filius ab eo ſe defendit, & pater juſte deſeritur; quando vero pater nullo modo eſt cauſa, ſed aliunde ex accidenti provenit, quod humanum eſt, non videtur vitanda occaſio cum injuria parentis, ſed aliter ſuperanda. Confirmatur, quia ſi hæc excuſatio admittitur regulariter loquendo, omnis filius ab hac obligatione excuſabitur, quia omnes dicent, & moraliter non ſine fundamento, ſe non poſſe manere in ſeculo ſine periculo peccandi mortaliter.

Reſolutio dubii.

32 Quapropter difficilem cenſeo limitationem hanc ad praxim applicare, ideoque rariſſime admittendam eſſe, niſi ubi hæc omnia concurrerint. Primum, ut periculum extraordinarium ſit, nam ſi ordinarium periculum, quod eſt in ſeculo, ſufficeret, ſupervacanea eſſet tota doctrina data. Item ſi illud periculum ſatis eſt, ut homines obligentur ſeculum deſerere, & fieri religioſi, cur debet ſatis reputari, ut excuſentur ab obligationibus honeſtis ab ipſa natura datis? Deinde neceſſarium eſt, ut periculum ſit de materia certa & determinata: nam ſi ſolum ſit confuſe, ſeu vage periculum peccandi, nunc in hac, nunc in illa materia, prout offerri contingit, non excedit ordinarium periculum peccandi, quanquam cõtingat hoc periculum eſſe majus in una perſona, quam in alia; quod non ſatis eſt ad prædictam excuſationem. Præterea oportet ſpeciale periculum eſſe innatum ex circumſtantiis inſeparabilibus ab obſequio paterno: nam ſi ſeparari poſſunt, tenebitur potius tales circumſtantias vitare, nam hoc modo vitabit periculũ, & obſervabit naturale præceptum. Denique, neceſſarium exiſtimo periculum tantum eſſe, ut obliget hominem ad ingreſſum religionis, ſi aliter illam occaſionem peccandi auferre non poteſt; quia, ut dicebam, ſi periculum non obligat ad fugiendum, cur debet excuſare aut dare licentiam fugiendi cum tanto detrimento parentis, & quodammodo contra naturalẽ obligationem? Quod ſi aliter poſſet illam occaſionem vitare, quam ingrediendo religionem, ſemper tenebitur ſuccurrere parenti quantum poſſit, quomodocumque in ſeculo maneat: quia ergo hæc omnia concurrere vix morale eſt, ideo magna prudẽtia neceſſaria eſt ad admittendam in particulari talem excuſationem, etiamſi ſpeculative admittatur. Et hæc ſufficiunt de primo puncto: nam ex dictis ſatis reſpõſum eſt ad rationes dubitandi in principio poſitas, & ad fundamenta prioris ſententiæ.

CAPUT VI.

Utrum propter filiorum, aut fratrum neceſſitatem teneatur quis non ingredi religionem.

Communis ſententia eſt, parentem non poſſe omiſſa filii cura, vel in neceſſitate relicti, deſerere illum, aut ingredi religionẽ.

1 Sequitur dicendum de obligatione parentis ad filios, an ſcil. pater teneatur non ingredi religionem propter neceſſitatem filiorum. In qua re cõmunis reſolutio eſt, majorem eſſe in hoc genere obligationem patris ad filium, quam e contrario; filius enim, ut D. Th. ſupra dicit, non obligatur per ſe ad alendum, ſeu honorandum parentem, niſi per accidens ratione neceſſitatis; pater autem non ex accidenti tantum, ſed per ſe ratione ſui muneris tenetur alere & inſtituere filium, quia eſt principium ejus. Unde fit, ut non ſolum quando filius eſt in neceſſitate, ſed etiam abſolute non poſſit pater ingredi religionem omiſſa filii cura, niſi & ſufficienter de rebus neceſſariis illi provideat, & per alios illum inſtituere, vel ſufficienter ejus curam gerere poſſit; ita D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 6. D. Anton. 3. p. titul. 16. cap. 2. Turrecr. ca. 1. ar. 1. nu. 2. diſt. 30. & alii. Ratio eſt eadem cum proportione, quæ in ſuperiori puncto tacta eſt, quia hæc eſt naturalis obligatio ex naturali præcepto, & ideo omitti non poteſt propter opus, vel ſtatum non præceptum. Unde in Conc. Gangrenſ. quod refertur diſt. 30. cap. 14. ſic ſtatutum eſt. *Si quis dereliquerit proprios filios ſuos, & non eos aluerit & quod pietatis eſt, neceſſaria non præbuerit, ſed ſub occaſione continentiæ negligendos putaverit, anathema ſit.* Cui cõſonat illud Pauli 1. ad Timoth. 5. *Qui ſuorum maxime domeſticorum curam non habet, infidelis eſt, & infideli deterior.* Atque hæc doctrina ſumitur ex D. Thom. 2. 2. qu. 101. ar. 2. ad 2. & quæſt. 189. ar. 6. Ut autem hæc doctrina generaliter vera ſit, ſubintelligenda eſt conditio, niſi jam parens ſuo muneri ſatisfecerit, & illud veluti jam depoſuerit; tunc enim alia regula adhibenda eſt.

Tradita doctrina intelligitur de obligatione erga filiũ nondum emancipatum.

2 Unde ad hoc magis explicandum duplex ſtatus filii diſtinguendus eſt; unus eſt, quamdiu filius eſt ſub cura parentis; alius eſt, quando jam eſt emancipatus. In priori ſtatu conſideratur proprie ſub ratione filii, id eſt, ſub actuali ſubjectione ad patrem, & quatenus eſt veluti pars ejus, & ideo de filio ſic conſiderato procedit doctrina data, ut conſtat ex fundamento ejus, & ſic generaliter vera eſt. Filius autem emancipatus jam non eſt ſub cura parentis, ſed gerit ſe ut perſona omnino ſui juris, & condiſtincta, ut ſic dicam, & ideo jam non tenetur pater per ſe loquendo alere, aut inſtituere hujuſmodi filium, ſed ſupponitur hoc ſufficienter feciſſe, quando illum emancipavit, & in hoc ſenſu dici poteſt jam abſolviſſe, & exuiſſe munus, & officium patris. Ex quo plane ſequitur per ſe non teneri non ingredi religionẽ propter curam, vel ſolicitudinem alendi, aut inſtituendi hujuſmodi filium, quia jam illa obligatio naturalis finita eſt; non enim erat perpetua, ſed pro ſtatu naturalis indigentiæ filii. Nihilominus tamen exiſtimo ratione neceſſitatis obligari patrem ad filium emancipatum eodem genere obligationis, quo ipſe filius obligatur ſubvenire parenti in neceſſitate conſtituto. Ratio eſt,

eſt, quia non minus obligatur pater ex charitate & pietate naturali ad ſubveniendum filio in neceſſitate conſtituto, quam filius teneatur ſuccurrere parenti, quia ſecundum ordinem charitatis, vel in hac obligatione ſunt æquales, vel certe plus pater tenetur diligere filium, quam filius patrem, juxta doctrinam D. Th. 2.2. q.23. ar.9. Item, quia cum vinculum inter patrem & filium reciprocum ſit, etiam obligatio debet eſſe reciproca, cæteris paribus, quoad ſtatum & quoad neceſſitatem: ſi ergo filius etiam emancipatus tenetur ſuccurrere parenti in neceſſitate exiſtenti: ergo etiam pater tenetur ſuccurrere eidem filio in ſimili neceſſitate exiſtenti, etiamſi emancipatus ſit: ergo ſicut filius non poteſt licite religionem ingredi, deſerendo patrem in neceſſitate exiſtentem, ita nec pater relinquendo filium, etiam emancipatum in ſimili neceſſitate. Quocirca licet patris obligatio ad filium ſit per ſe, & illa impleta intelligatur, quando pater ſufficienter filium educavit, eique providit, tam in præſenti, quam in futurum, non propterea excluditur, quin poſtea etiam poſſit per accidens obligari ob neceſſitatem filii, quia paternum vinculum non fuit extinctum, & in hoc fundatur talis obligatio. Qua propter cætera omnia, quæ de obligatione filii dicta ſunt, ad hanc patris obligationem poſſunt applicari, cum ſit æqualis, ſeu proportionalis ratio.

3 Tertium punctum erat de obligatione ad fratres ratione neceſſitatis. Nam per ſe certum eſt fratrem non obligari ad alendum, vel educandum fratrem, etiam minorem natu, quia non eſt principium ejus: at vero ratione neceſſitatis obligari poteſt unus fratrum ad ſubveniendum aliis; & tunc eſt dubium, an in eo caſu poſſit licite frater ingredi religionem, non obſtante fratrum neceſſitate. Videtur enim ex dictis ſequi non poſſe applicando illud principium, quod præcepti obligatio prætermitti non poteſt propter voluntarium conſilii opus: nam in hoc etiam caſu ſecundum ſe & in mero jure naturali ſpectato intercedit naturalis obligatio inter fratres. Nihilominus nec D. Tho. nec alii auctores extendunt hanc obligationem ad fratres inter ſe, eamque aſſignant ut propriam parentum, & filiorū inter ſe. Poſſumus autem diſtinctione uti: nam vel fratres ſunt adhuc ſub cura parentis, & ſic cenſentur augere neceſſitatem & indigentiam ejus, ideoq; ratione parentis obligari quis poteſt etiam ad fratres ſuos, quia tunc conſiderantur ut pars ejuſdem parentis. Et quia ſub neceſſitate parentis includuntur omnia, quæ pertinent ad ſtatum, & munus ſuum, inter quæ præcipuum locum habet conveniens filiorum educatio. Quapropter ſi mater, v. g. vidua plures filias virgines habens ſub cura & obligatione ſua haberet neceſſaria ad ſuam ſuſtentationem, non tamen ad convenientem educationem filiarum, & ad collocandas illas in decenti ſtatu, moraliter cenſeretur eſſe in gravi neceſſitate, in qua non poſſet licite a filio deſeri propter religionis ingreſſum, ſi alioquin poſſet illi neceſſitati providere propter rationem jam tactam.

Dubium eſt, an frater teneatur non ingredi religionem, ut poſſit ſubvenire fratri in neceſſitate.

Prima concluſio.

4 At vero ſi fratres per ſe conſiderentur ſeparati a parentibus jam defunctis, non obſtante gravi neceſſitate fratrum, poſſe unumquemque licite ingredi religionem. Probatur a fortiori ex his, quæ diximus ſupra de avo exiſtente etiam in extrema neceſſitate; non eſt enim major obligatio ad fratrem, quam ad avum, imo videtur eſſe minor, quia minus habet frater ad fratrem, quam nepos ad avum, quia hic ſaltem mediate habet eſſe ab illo, fratres vero ſolum habent concomitantiam, vel ſimilitudinem emanationis ab eodem principio, quæ non videtur eſſe tanta connexio, ut ratione illius obligetur frater ad ſubveniendum fratri cum tanto rigore & diſcrimine. Item explicatur in hunc modum, quia obligatio unius fratris ad alium non eſt veluti ex juſtitia ratione proprii juris, vel naturalis ſubjectionis, quam unus frater habeat in alium, ſicut eſt obligatio inter patrem & filium; ſed eſt obligatio charitatis, major quidem quam ſit inter extraneos ratione majoris conjunctionis, non tamen excedens modum illius obligationis: ergo licet inſtante neceſſitate de præſenti, vel ad breve tempus, poſſet eſſe aliqua obligatio ſubveniendi fratribus, etiam differendo ingreſſum religionis, quia moraliter illud nocumentum pro nihilo reputatur; tamen non poteſt frater obligari ad expectandum longo tempore, ut in futurum fratribus provideat, quia charitas vel miſericordia per ſe ad hoc non obligant, cum illo detrimento, quod moraliter grave reputatur. Eſt autem hæc cauſa valde rationabilis ad differendum, vel omittendum ingreſſum religionis, quia ex ſe illud opus eſt magnæ charitatis, & ex natura rei habet magnam decentiam, etiamſi non proveniat ad gradum & rigorem obligationis.

Secunda concluſio.

5 Unde aliqui viri docti exiſtimant, quod licet quiſpiam habeat votum religionis, quod ex ſe jam obligat, tuta conſcientia poſſe differre ingreſſum ob hujuſmodi neceſſitatem fratrum, etiam ſine diſpenſatione ad judicium viri prudentis. Ego vero ſolum exiſtimo illam eſſe legitimam cauſam diſpēſationis, ſine illa vero non licere prætermittere voti obligationem propter illam ſolum cauſam. Quia, ut ſupra dixi, voti obligatio prætermitti non poteſt propria auctoritate, niſi ipſa prius ceſſet; non ceſſat autem ex ſe ſecluſa diſpenſatione, niſi quando materia ejus ratione novæ mutationis vel fit incapax obligationis voti, vel certe moraliter creditur non cecidiſſe pro eo caſu ſub intentionem voventis. In dicto autem caſu non eſt illa ſufficiens cauſa, ut talis materia non ſit apta ad obligationem voti, ut patet ex dictis, quia ille ingreſſus non eſt prohibitus propter ſolam illam cauſam; neque etiam eſt talis illa circumſtantia, ut per ſe excludat materiam illam ab intentione voventis, quia ordinarie non ſolent ſuſcipere homines curam fratrum ſuorum cum tanto onere & detrimento ſuo ultra id, quod ex præcepto naturali tenentur. Et ideo niſi aliunde conſtiterit ſatis probabili conjectura non fuiſſe intentionem voventis obligari, pro illo caſu non poſſe credo auctoritate propria voti obſervationem prætermittere.

Tertia concluſio.

CAPUT VII.

Utrum qui debitis oneratus eſt, vel obnoxius rationibus reddendis, aut delictorum pœnis, poſſit licite religionem ingredi.

1 POteſt quæſtio hæc tractari ſecundum commune, & ordinarium jus, vel ſecundum ſpeciale editum a Sixto V. in quodam motu proprio de hac re. Prius ergo tractabitur priori modo prout a Doctoribus tractata eſt. Deinde adjungemus ea, quę ſpecialiter a Sixto ſunt addita. Duplicia igitur debita diſtinguenda ſunt; quędam incerta, quę nulli certę perſonę ſunt reſtituenda, de quibus nulla eſt controverſia inter auctores; quia omnes docent hæc non impedire ingreſſum religionis. Nam ſi homo habeat, unde his debitis ſatisfaciat, & illa bona ſimul cum perſona tribuat religioni, ſatis ſuperque reſtituit, quia in opus ſatis pium illa bona expendit. Quod ſi nolit ea religioni donare, tenetur ſine dubio in pauperes, vel alios pios uſus expendere totam quantitatem bonorum, quam incertis creditoribus debet, quia cum poſſit, non eſt cur excuſetur. Neq; enim huic debito ſatisfacit per ingreſſum religionis, ſeu per traditionem ſuæ perſonæ, quam religioni facit, quia ſunt bona diverſarum rationum, & prius debitum reale eſt, quod per bona ejuſdem ordinis ſolvendum eſt. Poſſet autem illud habere locum, quando illud debitum eſſet tantum ex alio priori voto; nam ſi quis voviſſet dare centum in eleemoſynam, & poſtea vellet ingredi religionem, poſſet non dare illam eleemoſynam, ſed parentibus bona relinquere, ſi tamen id faceret per modum commutationis, quia, ut ſupra dixi, votum reale poteſt in perſonale commutari. Unde hoc non ſolum verum habet, quando votum prius non determinabat certam perſonam, vel locum, ſed etiam ſi factum fuerit certo hoſpitali, aut monaſterio, &c. Neque oportet, ut bullam compoſitionis accipiat, quod ſignificavit Palac. dict. d.38. diſp. 1. conc.7. quia ubi non eſt obligatio, non eſt neceſſaria compoſitio, facta autem commutatione nulla relinquitur obligatio. Et ratio a priori eſt, quia per prius votum nullum acquiſitū eſt jus hoſpitali, &c. ut ſupra notavimus, & videri poteſt Palud. dict. d.38. q. 4. ar.2. At vero, ſi talis perſona ſit impotens ad reſtituendum, excuſatur, & conſequenter poteſt libere ingredi religionem, nec tenetur prius quærere, aut lucrari, unde reſtituat, imo nec per breve tempus expectare, etiam

Prima, & communis aſſertio. Ingrediēs religionē tenetur, ſi habeat prius ſolvere debita incerta.

etiamſi certo ſperet intra illud habiturum unde ſolvat, quia cum nulli certæ perſonæ reſtitutio ſit facienda, non multum intereſt creditoribus, etiamſi omittatur propter præſentem impotentiam: nam ſi ex piis eleemoſynis aliquod ſpirituale commodum poſſet in eo redundare, hoc poteſt facile per orationes, & alia religionis opera ſupplere: unde cum aliàs in præſenti nulla ſint bona, quæ actu ſint obnoxia illi obligationi, non eſt, cur obligetur debitor ad expectanda alia bona cum dilatione religionis.

Secunda aſſertio. Si debitũ eſt certũ, & perſona ſit ſimpliciter impotens ad ſolvendũ, poteſt ſtatim ingredi religionem: ſi tamen habeat ſpem proximã ſolvendi, tenetur expectare ut prius ſolvat.

2 Aliud eſt debitum certum, quod conſtat prius eſſe ſolvendum, ſi facultas adſit. Difficultas vero eſt, quando perſona eſt impotens ad ſolvẽdum. Et tunc ſi ſit impotens ſimpliciter, ſeu in re, & in ſpe, quia nec in præſenti habet, unde reſtituat, nec ſperat habere, quia & ignorat artem, qua id lucretur, & ſi quid comparare ſperat, toto illo indiget ad ſui ſuſtentationem, & in illo caſu etiam eſt certum poſſe ſtatim ingredi religionem, quia perinde eſt excuſatus a ſolutione debiti, ac ſi nihil deberet, neque ullam injuriam facit creditoribus ingrediendo; quia inanis eſt actio creditoris, quam inopia debitoris excludit. Ait vero ſupple. Gab. in 4.d.38.q.2. ar.3. concl.3. in eo caſu petendam eſſe a judice facultatem. Sed id non eſt neceſſarium, quia nullum eſt jus, quod ad id obliget: ſatis ergo eſt, ſi quæ habuerit, bona creditoribus relinquere; & ſi aliquod poſſet ſequi ſcandalum, illud tollere procurando, ut tam publice conſtet de ſua impotentia, quam conſtet de debito. E contrario vero licet homo actu non habeat, unde ſolvat, ſi tamen habet in ſpe proxima, tenetur expectare aliquantulum temporis, ut prius debitum ſolvat, quam religionem ingrediatur, ut ſi ſperat ex fructibus beneficii, vel hæreditatis intra annum ſolvere. Ratio eſt, quia nemo poteſt ingredi religionem cum injuria tertii, neque tranſgredi naturale præceptum propter faciendum opus conſilii, ut in ſuperiori capite dictum eſt; ſed in eo caſu injuria fieret creditori, & naturale præceptum juſtitiæ obligaret ad ſolvendum illi debitum: ergo. Nec dici poteſt hanc obligationem ceſſaſſe propter præſentem impotentiam, quia illa non eſt impotentia ſimpliciter, ſed ſecundum quid. Nam cum præceptum illud affirmativum ſit, quatenus ad actum oppoſitum obligat, negativum autem, quatenus obligat ad non retinendam rem alienam; priori ratione obligat ad reſtituendum tempore congruo, quando præſens commodum non eſt; poſteriori autem ratione obligat, ut non ſe reddat impotentem ad reſtituendum, ut fieret per ingreſſum religionis. Nam revera in eo caſu non poterat antea dici moraliter impotens, quia quod brevi tempore certo ſperatur, quaſi præſens moraliter reputatur; neque illa mora, ſeu detentio eſt nocumentum, aut gravamen magni momenti ſecundum moralem æſtimationem, ut ob eam rem excuſetur quis a debita juſtitia alteri perſolvenda; atque hoc magis conſtabit ex ſequ. puncto.

Difficultas eſt, quando debitor per longũ tempus poteſt ſolvere. Prima opinio docet, non poſſe tunc licite ingredi religionem.

3 Controverſia ergo eſt, quando debitor licet actu & in ſpe proxima impotens ſit, ſperat autem diuturno labore & induſtria, vel alia via paulatim ſolvere per longum tempus, an teneatur differre ingreſſum religionis, donec plene ſolvat. In qua re prima ſententia eſt non poſſe hujuſmodi debitorem tuta conſcientia ingredi religionem, ſed peccare contra juſtitiam: ita ſentit Medina C. de Reſtitut. q.3. cauſa 8. citans Gerſon. 2.p. Alphab.39. lit. X. & Y. qui dicit multos Doctores Pariſienſes huic ſententiæ ſubſcripſiſſe: tenet etiam Major in 4.d.38.q.2. circa fin. idem tenet Navar. in cõment. 1. de Regul. n.7. & comment. 2. n.42. & idem ſentit Cordub. in Summ. q.182. quamvis non omnino dictis auctoribus conſentiat. Fundamentum hujus ſententię eſt illud idem, quod de obligatione ad parentes tractatum eſt: nam principium ibi ſumptum, quod propter opus conſilii non eſt omittendum opus præcepti, generale eſt, & non arctatur ad ſolam materiam, ſeu obligationem pietatis, ut per ſe conſtat; fundatur enim in ipſa generali neceſſitate præcepti divini, & naturalis, in quo ordine præceptum juſtitiæ magnam habet vim, quale eſt illud, quod debitor in hoc caſu tenetur. Nam tenetur ex juſtitia ſolvere: ergo & uti mediis moraliter neceſſariis, & convenientibus ad ſolvendum: ergo & labore, & honeſto modo lucrari, ut ſolvat: ergo per ſe loquendo, & non exiſtente ſtatu religionis tenetur non ſe reddere inhabilem ad ſolvendum, nec ſe obligare ad aliquid, quod talem ſolutionem, vel media ad illã convenientia impediant: ergo non licet etiam intuitu religionis debitorem ſuo jure, vel juſta ſpe privare; quia bonum illud, quod religio præter cætera habet, licet majus ſit, non eſt tamen neceſſarium, neque placet Deo cum injuria tertii; nec licet alicui cum aliena injuria, vel nocumento locupletari, ut dicitur in c. *ſuam* de pœnis. Confirmatur primo, quia perinde eſt retinere aliena invito domino, & ea furari; ſed nunquam licet aliena rapere propter aliud opus bonum faciendum: ergo. Secundo confirmatur, quia ob hanc cauſam non licet conjugi ingredi religionem juxta naturalem obligationem, quam habet, idemque eſt de ſervo, & ſimilibus: & ſpecialiter urget Navar. ca. *commiſſum*, de Sponſalib. ubi dicitur eum, qui ſub juramento promiſerat ducere aliquam, ſi velit ingredi religionem, prius debere implere promiſſum, & poſtea ingredi.

Eadem opinio tenet tale debitum non extingui per profeſſionem.

4 Quia vero auctores hujus opinionis fatentur, quod neceſſarium eſt profeſſionem eſſe validam, ſi ab hujuſmodi debitore ante debitam ſolutionẽ injuſte fiat; ideo conſequenter dicunt in eo caſu non extingui obligationem per talem profeſſionem, ſed teneri hunc debitorem ad procurandum, vel lucrandum in religione, unde ſolvat, petita a prælato licentia, quam ipſe in eo caſu dare tenebitur; quod ſi intra religionem hoc non poſſit, ſperet autem fore, ut poſſit, ſi ad tempus religionẽ egrediatur, etiam ad hoc teneri, ſi abſque ſcandalo poſſit, & de licentia prælati, nam ſine illa non debet id facere, ſed tunc excuſabitur propter impotentiam, quamvis ipſe ſuperior non maneat in conſcientia tutus. Verumtamen de hoc ſecundo puncto dicemus late infra agendo de profeſſione, & de ſimili obligatione filiorum ad parentes: nam eadem eſſet ratio de utroque puncto, ſuppoſito in præſenti opinione recitata.

Secunda opinio docet, ſi debitum eſt reale, ſatis facere debitorem, ſi reddat quantum poteſt, cedendo ſuis bonis in favorem creditoris. Si vero ſit perſonale, non poteſt ingredi, niſi prius ſolvat.

5 Nihilominus eſt ſecunda opinio, quæ diſtinguit duplex debitum: unum mere reale, aliud perſonale, quo perſona ipſa obligata eſt ad aliquid certum agendum, vel reddendum. De priori ait hæc opinio, ſatisfacere debitorem, ſi reddat quantum poteſt, cedendo bonis ſuis in favorem creditoris, & ideo ſi hoc faciat, poſſe tuta conſcientia ingredi religionem, ita ut nulla obligatione ſolvendi talis debiti amplius teneatur. In poſteriori autem caſu non poſset ingredi, niſi prius ſolvat debita. Hæc eſt D.Th. ſententia 2.2.qu.189.ar.6.ad 3. Quamvis enim Navar. & nonnulli alii conentur D. Th. adducere in contrariam ſententiam, re tamen vera hæc eſt ejus opinio, ut conſtat facile tam ex diſtinctione, quam ex ratione ejuſdem. Et ita intellexit, & ſequitur Palud. in 4.diſt.38.q.3. & Sylveſt. verbo *religio* 2.q 4. ubi citat pro hac ſententia Archidiaconum, Uldarium, & Summam confeſsorum: citat etiam Raymundum, qui eandem ſententiam tenuit cum aliqua limitatione, nimirum, quod ſi poſt ingreſsum talis perſonæ, & profeſſionem, religio ratione illius aliqua bona acquirat per donationem, ſucceſſionem, vel teſtamentum, tenebitur ex illis debitum ſolvere, quantum illa ſuffecerint; ipſe tamen non putat limitationem hanc eſse neceſsariam. Pro eadem ſententia refert Navar. Innocentium & communem ſententiam in rubrica, & in c. 1. de Obligatis ad ratiocin. Fundamentum D.Th. eſt, quia propter pecuniam ſecundum jura civilia perſona liberi hominis non obligatur, ſed ſolum res, quia perſona liberi hominis ſuperat omnem pecuniæ æſtimationem: ergo exhibendo omnes res ſuas ad debiti ſatisfactionem, liber manet, ut de ſe poſſit diſponere, atque adeo religionem ingredi. Ex qua ratione conſtat D. Th. in ea parte non tantum loqui de debito incerto, quia illud principium abſolute de debito pecuniæ (quod nos vocavimus pure reale) ab eo aſsumitur. Item conſtat non loqui tantum de illo, qui lucrari non poteſt ad ſolvendum debitum, ut alii interpretantur. Sed non recte, tum quia expreſse dicit, exhibendo res ſuas non teneri manere in ſeculo, ut procuret, unde debitum ſolvat: ſupponit ergo aliquam ſpem, & poteſtatem acquirendi, aliàs non oporteret illum ſpecialiter excuſare: tum etiam, quia D. Thom. non fundatur in impotentia ſimpliciter, qualis eſset in eo caſu; ſed fundatur in carentia perſonalis obligationis.

6 Atque ita ex hoc principio ruit fundamentum

con-

Evertitur fundamẽtum contrariæ opinionis.

contrariæ ſententiæ, quatenus contra hanc partem procedit: negatur enim, quod in tali homine, poſtquam res ſuas omnes quantum potuit, ad ſolvendum exhibuit, maneat aliqua obligatio naturalis, quæ per ingreſſum religionis violetur, ſed potius, quia nulla talis obligatio manet, libere poteſt religionem ingredi: quod autem non maneat, probatum eſt, quia obligatio pure realis non adhæret perſonæ, ſed rebus, & ideo exhibitis rebus, libera manet perſona; aliàs ſi obnoxia maneret ad lucrandum, & quærendum unde ſolveret, eo ipſo maneret ex parte privata libertate ſua, imo cogi poſſet ad ſerviendum creditori, ſi illo modo, & non alio poteſt debitum ſolvere; quod tamen non ita eſt, quia perſona libera non obligatur cum tanto onere ex debito reali, ſeu pecuniario. Unde fit, ut in eo caſu non ſolum religionis cauſa, ſed etiam ſimpliciter & abſolute, quia jam fecit, quod tenebatur, poſſet de ſua perſona libere diſponere, exercendo, v.g. munus honorificum, potius quam lucrativum, & ſic de aliis. Cum autem in hac parte cum S. Thoma dicitur ſatisfacere hunc debitorem cedendo bonis ſuis, non eſt intelligendum de ceſſione legali, id eſt, cum quibuſdam cæremoniis jure civili introductis, quæ non fiunt ſine infamia & dedecore, & ad forum conſcientiæ nihil pertinent; ſed intelligitur de largitione omnium bonorum, quantum moraliter poteſt ſecundum rectam rationem; per hoc enim ſatisfacere videtur ſuæ obligationi in conſcientia.

Probatur concluſio quoad debita perſonalia.

7 Altera pars de debitis perſonalibus videtur mihi ſignificari a D. Thom. cum ait: *Ille qui eſt obligatus ad aliquid certum, non poteſt illud prætermittere, facultate exiſtente*; ibi enim clare loquitur de obligatione perſonali. Item, id declarat exemplum, quod ſtatim ſubdit, ſcilicet eum, qui reddendis rationibus obnoxius eſt, teneri prius huic debito ſatisfacere, quam religionem ingrediatur, juxta cap. 1. de Obligatis ad rat. cum communi, & gloſſ. ibidem. Nam hujus ratio non videtur eſſe alia, niſi quia illud debitum eſt perſonale. Unde cum D. Thom. ſubdit idem eſſe in quolibet debito certo, non videtur per debitum certum intelligere illud, quod debetur certæ perſonæ, etiamſi reale tantum ſit: nam licet ſit verum tale debitum prius eſſe ſolvendum, ſi facultas adſit, idem tamen dici poſſet de debito incerto, ut in principio declaravimus: intelligit ergo, id quod non tantum eſt debitum pecuniæ (de hoc enim poſtea loquitur) ſed quod eſt alicujus certæ obligationis perſonalis. Fundamentum autem hujus partis eſt illud idem, quo prior ſententia nitebatur, addendo hic ceſſare principium, quo fundata eſt prios pars hujus ſententiæ: nam licet ex debito pecuniæ non obligetur perſona libera, ex directa perſonali obligatione obligari poteſt: ergo non licet hac obligatione prætermiſſa religionem ingredi, juxta latius dicta ſuperiori ſect. & in fundamento præcedentis opinionis.

8 Dices hoc ad ſummum procedere in illo, qui poteſt prius implere hujuſmodi debitum, in quo ſenſu loquutus eſt aperte D. Thom. ut patet ex illis verbis: *Non licet prætermittere hoc debitum facultate exiſtente.* Nos autem loquimur in eo, qui in præſenti non poteſt implere obligationem ſuam. Reſpondeo prius quæſtionem eſſe de illo, qui poteſt implere obligationem ſuam, ſi in ſeculo maneat, non vero poteſt illam implere, ſi religionem ingrediatur, vel ſtatim, vel intra breve tempus: & in eo caſu dicit hæc ſententia teneri ad perdurandum in ſeculo toto tempore neceſſario ad implendum illud debitum, etiamſi diuturnum ſit. Et in hoc conſtituit differentiam inter debitum reale, & perſonale; quia propter illud non obligatur quis longo tempore in ſeculo commorari, etiamſi in illo poſſit reale debitum ſolvere; quod ſecus eſt in perſonali. Et hoc confirmant exempla de ſervo, de conjugato, & de filio, quę tamen non procedunt contra priorem partem, quia iſtarũ perſonarum debita perſonalia ſunt, & non tantũ realia.

Inſtantia allata ſolvitur.

Difficultas eſt in hac ultima aſſertione tuenda.

9 Verumtamen hæc poſterior pars in hac generalitate, & ſine limitatione accepta, difficultatem habet. Primo, quia ſi quis promiſit ſervire alicui per aliquot annos, vel docere, ſeu legere, &c. etiam cum juramento, poteſt nihilominus religionem ingredi, ut fatentur omnes auctores, etiam citati in primo puncto, & tamen illud debitum perſonale eſt, cum ſit ad propriam actionem, & per propriam obligationem ipſius perſonæ. Idemque eſt ex ſententia eorumdem auctorum, ſi promiſit aliquam pecuniæ quantitatem: nam ſi ſtatim non eſt ſolvenda, non tenetur expectare, aut quærere unde ſolvat, & tamen illud debitum ex parte rei promiſſę licet videatur reale, in ſe potius eſt perſonale, quia immediate contractum eſt per obligationem perſonæ; & certe ſi illud reale reputatur ratione materiæ, cum id judicium ſit quoad rem præſentem de promiſſione officii, ſeu actionis perſonalis, & de promiſſione pecuniæ, in univerſum erit eadem ratio, idemque judicium de obligatione perſonali, ac reali, atque ita ruit prædicta diſtinctio. Ratio autem generalis quoad actiones perſonales reddi poteſt, quia in omni humana promiſſione intelligitur ſubintellecta conditio, ſeu exceptio melioris frugis: etenim ſi in ipſo matrimonio rato, quod eſt maximum vinculum, quod ex humano pacto naſci poteſt, talis conditio ſubintelligitur; multo magis videtur in quocumque alio pacto humano intelligenda: unde etiam promiſſio matrimonii per ſponſalia jurata illam includit; nec tenetur quis in rigore prius matrimonium contrahere, quam religionem ingrediatur, ut in ſuperioribus diximus; ubi etiam reſpondimus ad cap. *commiſſum*, quod Navar. citat, non loqui de rigore præcepti, ſed de conſilio, & non in univerſum, nec per ſe, ſed aliquando ad vitandum ſcandalum. Idem ergo erit de quacumque alia ſimili promiſſione propriæ perſonæ ad aliquod obſequium & munus.

3. Opinio aſſerit debitorem poſſe licite ingredi religionẽ, quando ſine longa mora non poteſt ſolvere debitum quodcumque illud ſit.

10 Propter hæc eſt tertia ſententia, quæ non admittit diſtinctionem datam in ſecunda opinione, aſſeritque in univerſum contra primam, debitorem, qui non poteſt ſine longa mora in ſeculo ſatisfacere creditori ſuo, poſſe tuta conſcientia ingredi religionem, prætermiſſo tali debito, ſive ſit debitum pecuniæ, ſive perſonalis obſequii, vel actionis; & ſive ſit debitum contractum ex re accepta, ut in mutuo, ſive ex promiſſione ſpontanea, etiam cum obligatione juſtitiæ: nam vix poteſt inter hæc omnia rationabilis aſſignari differentia. Præter rationes autem proxime inſinuatas, poteſt hic addi alia, quia nemo obligatur ad reſtituendum, ſeu ſolvendum humanum debitum cum notabili detrimẽto ſui, & ita nemo cogitur mendicare, aut notabiliter cadere a ſuo ſtatu, ut ſolvat debitum; nec etiam implere promiſſum cum notabili infamia ſua. Et ita non recte æquiparantur quoad præſens attinet, non furari, & reſtituere alienum: nam illud prius eſt pure negativum, cujus oppoſitum eſt intrinſece malum, ita ut nunquam liceat, niſi ubi acceptio rei alienæ deſinat eſſe furtum, ut in extrema neceſſitate. At vero ſecundum, qua parte affirmativum eſt, non pro ſemper obligat, ſed propter varias cauſas, licet interdum non ſolvere debita: una autem ex præcipuis eſt, quando id fieri non poteſt ſine magno detrimento creditoris, ut exemplis declaratum eſt. Sed differre ingreſſum religionis per multum tempus eſt maximum detrimentum, quia eſt in bonis maximi momenti, & præſertim, quia cum tali dilatione ordinarie eſt conjunctum periculum, & peccandi ſæpius mortaliter, & deſiſtendi omnino a propoſito ingrediendi religionem: non ergo tenetur cum tanto detrimento debitum ſolvere, vel promiſſum implere. Et in hanc ſententiam inclinant magis Canoniſtæ in illo tit. de obligatis ad rati, nam revera nihil diſtinguunt de debito pecuniæ, vel perſonali ad alias actiones, ut patet ex Panorm. ibi n. 8. citans ibi Innoc. & Hoſtienſ. & Archidiaconum in cap. *præterea*, 51. d. & Speculatorem de ſtatu monach. §. 1. verſ. 29.

Proponitur difficultates contra hanc opinionem.

11 Verumtamen hæc ſententia ita etiam generatim ſumpta non caret ſcrupulo & difficultate, quia videtur nimiam licentiam concedere omnibus debitoribus. Nam ſi illud principium univerſaliter verum eſt, ſcilicet in omnibus pactis humanis, per quæ homo obligatur ad aliquid, ſubintelligi exceptionem libertatis tranſeundi ad religionem, ſequeretur etiam ſervum poſſe ingredi religionem invito domino; quamvis enim ipſe ſe in ſervum vendidiſſet, conditio illa ſubintelligenda fuiſſet, quia illud eſt quoddam humanum pactum. Item quamvis aliquis recepiſſet anticipatum ſtipendium pro munere, ad quod exercendum ſe obligavit, poſſet non obſtante illo debito ingredi religionem, etiam non reſtituto ſtipendio, ſi non poſſet, nec impleto munere, ſi diu expectare oporteret. Conſequens

autem

autem videtur valde alienum a juſtitiæ æquitate. Præterea principium illud nec ex jure habetur, nec ſufficiēti ratione convincitur; quomodo ergo poſſumus tanta facilitate hanc licentiam dare contra juſtitiæ obligationem? Præterea periculum illud, vel magnum detrimentum, quod allegatur ex parte debitoris, ut excuſetur a ſolutione debiti propter ingreſſum religionis, non eſt morale, nec videtur admittendum in hac materia, aliàs idem poſſet allegare filius reſpectu patris, & conjux reſpectu conjugis, & ſervus reſpectu domini, & obligatus ad ratiocinia reſpectu creditoris. Illud ergo detrimentum non eſt in bonis neceſſariis, imo neque neceſſario infert nocumentum: nam ſi quis velit diligentem induſtriam adhibere, poteſt detrimentum illud bonis operibus compenſare, aut vitare; periculum autem, ſi commune & ordinarium ſit, non ſufficit ad excuſationem; ſi autem ſit extraordinarium, eſt valde accidentarium, & non eſt propter illud conſtituenda regula generalis, ſed potius illa futura eſſet quædam exceptio a generali regula poſita, ſicut diximus de obligatione filii ad parentes.

Reſolutio vera eſt, priorem opinionē eſſe pręferendam, cum debita tamen moderatione.

12 Omnibus ergo attente conſideratis, quamvis hæc poſterior opinio pia ſit, prima tamen in rigore juris videtur vera, ſi tamen cum debito moderamine judicio viri prudentis accipiatur; hæc eſt enim una ex præcipuis difficultatibus hujus puncti, quia non poteſt ulla generalis regula dari, quæ non plures patiatur exceptiones, ut patet ex prædictis auctoribus. Conſiderando nihilominus id, quod eſt per ſe, videtur pro regula ſtatuendum, ut debitum juſtitiæ ſolvatur, ſi moraliter poteſt, prius quam per ingreſſum religionis homo fiat inhabilis ad illud ſolvendum. Quod etiam in debito pecuniæ verum habet, quia hoc debitum in conſcientia etiam cadit in ipſam perſonam: unde ſi non poſſit ſtatim ſolvere, tenetur quam primum poſſit; & licet actu non habeat, ſi habet in ſpe, vel potentia proxima, tenetur ſuam induſtriam adhibere, ut ſolvat, nec tunc ſatiſfaceret cedendo bonis, quæ in præſenti habet, quia eſſet fraudulenta illa bonorum ceſſio, ut recte dixit Navar. ſupra. Hoc autem ita moderandum eſt, ut neceſſe ſit ſpem illam ſolvendi debitum eſſe moraliter certam, nam propter ſpem dubiam non debet quis obligari cum tanto onere. Oportet etiam, ut non cogatur quis vel illis negotiationibus inſiſtere, quę de ſe implicant ad peccatum, ut ſunt mercaturæ, & ſimilia, præſertim ſi perſona ſit experta periculum in eo lucrandi genere. Nec etiam cogenda eſt ad petendum, vel mendicandum ut ſolvat, nec ad exercendas viliores actiones, & indecentes ſuo ſtatui. Unde ſi aliter non poſſet ſolvere, cenſetur ſimpliciter impotens; ſi tamen aliunde ſit certa ſpes ſolvendi ordinaria induſtria, & decenti ac honeſta actione, non video, cur propter ſolam temporis dilationem admittenda ſit excuſatio, per ſe loquendo, quod ideo addo, quia ſi interveniat ſpeciale periculum propriæ animæ, ratione illius excuſabitur, ut ſupra de filio dictum eſt.

13 Hoc autem maxime locum habet, quando obligatio naſcitur ex jure proprio, & intrinſeco alterius, vel ratione rei ab illo acceptæ, vel ratione damni eidem illati: nam ſi oriatur ex ſola promiſſione, mitius interpretanda eſt obligatio, nam cum oriatur ex voluntate promittentis, non videtur eſſe intentionis ſuæ ſe obligare cum tanto rigore, & diſcrimine: imo raro aut nunquam obligatur quis ex vi promiſſionis ad lucrandum, unde illam ſolvat, niſi in ipſa promiſſione hoc fuerit expreſſum. Atque hinc etiam in aliis debitis & obligationibus ad aliquas actiones attendendum in primis videtur, an obligatio adhuc permaneat in vi promiſſionis, vel jam tranſierit in tranſactionem, ſeu translationem dominii cum traditione, ut contingit in ſervitute, nam in hoc poſteriori caſu jam non poteſt res aliena uſurpari; in priori autem adhuc datur locus retrocedēdi ex juſta cauſa, vel mutatione denuo inſurgente. Et ideo tunc conſiderandum eſt, an non implere pactum ſit notabile detrimentum alterius, nam ſi non ſit, non erit rationabiliter invitus, ideoque poterit alius religionem ingredi. Sæpe autem nocumentum hoc eſt parvi momenti, quia cum obligatio ſit mutua, & æqualis, altero non implente, alius etiam obligatione liberatur; & frequentius contingit non deeſſe alium, qui actionem illam poſſit implere. Quando autem hoc cōtigerit, etiam is, qui obligatus erat, ſatisfaciet implendo per alium, ut ipſe poſſit religionem ingredi, & creditor tenebitur vel id acceptare, vel alteri libertatem concedere, ut ſi velit religionem ingrediatur. Et juxta hæc ferendum eſt judicium in ſimilibus caſibus. Fundamenta etiam omnium opinionum hoc modo facile conciliantur, & diſſolvuntur. Nam argumenta primæ ſententiæ mihi probant per ſe loquendo generalem regulam ſervandam eſſe, ut obligatio juſtitiæ prius impleatur, expectando neceſſarium tempus, etiam diuturnum, ſi ſit certa ſpes ſolvendi. Aliarum vero opinionum argumenta ſolum probant per accidens contingere poſſe, ut hæc obligatio ceſſet, vel quod non ſit tanti momenti, ut propter illam expectandum ſit tanto tempore cum magno diſpendio, ita ut creditor rationabiliter non poſſit reſiſtere, ſeu eſſe invitus, ad quod diſcernendum in particulari dicimus judicium prudentis viri eſſe neceſſarium. Ad quid vero teneatur debitor, ſi vel licite, vel illicite profeſſionem faciat, vel religio ratione illius, tractabimus infra poſt ſequentem diſputationem.

Supereſt dicendum quid in hac materia jus novum diſpoſuerit.

14 Hactenus expoſui quid ex natura rei, vel jure antiquo in hoc puncto dicendum ſit, nunc explicandum eſt breviter jus novum, quod additum eſt a Sixto V. in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos, & reddendis rationibus obnoxios ad aliquam religionem tranſire volentes. De cujus prima parte, quæ ad illegitimos ſpectat, nihil in præſenti dicendum eſt, tum quia ad punctum, quod nunc tractamus, non pertinet: tum etiam, quia conſtitutio illa quoad hanc partem revocata eſt, & ad terminos juris communis redacta.

Exponitur conſtitutio Sixti V.

15 Secunda vero pars de criminoſis magis concernit præſentem quæſtionem, nam criminoſus ratione delicti eſt debitor, & obnoxius pœnæ. Hos ergo criminoſos, vel ſuſpectos de crimine ad religionem perpetuo inhabiles declaravit Sixtus, & ſi temere admittantur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem nullam declarat, ac propterea licere quibuſcumque judicibus contra eos procedere, &c. Qui autem criminoſorum nomine comprehendantur, illis verbis declarat, dum ait, non eſſe aliquos adultos viros majores 16. annis in aliquam religionem recipiendos, niſi poſt factam diligentem inquiſitionem de eorum vita anteacta: *Ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, & graviora reos, vel ſuſpectos exiſtere, ut propterea damnati ſint, aut ne damnentur, formident.* In declaratione vero, quam idem Pontifex circa priorem conſtitutionem fecit, hæc verba ait: *Contra criminoſos vero, quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea judicibus & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur; tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit ipſos judices, & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine adverſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.*

Propter crimina occulta non eſt quis criminoſus in ordine ad effectus hic poſitos.

16 Itaque ex hac declaratione in primis intelligere licet, quando crimina ſunt occulta, non comprehendi ſub hac diſpoſitione, neque qui ea commiſerunt, cenſeri criminoſos in ordine ad hunc effectum. Eſt autem conſiderandum ex crimine triplicem effectum oriri poſſe, qui religionis ingreſſum aliquo modo impediat. Primus eſt obligatio in conſcientia, & ex juſtitia commutativa ad reſtituendum damnum illatum, vel ſatisfaciendum pro injuria facta; & hoc modo non conſiderantur crimina in prædicta conſtitutione, ſed revocantur ad alia debita; idemque judicium de illis ferendum eſt, quod de aliis rigoroſis debitis; & quoad hoc nihil refert, quod talia crimina ſint occulta, quia ex illis per ſe, & intrinſece naſcitur hoc debitum, non ex illorum notitia. Secundus effectus eſt infamia, quæ locum non habet in criminibus occultis, neque illam videtur per ſe conſideraſſe Pontifex, ut ſtatim conſtabit. Tertius effectus eſt relinquere delinquentem obnoxium pœnæ ſumendæ, vel infligendæ per publicam poteſtatem: & hunc effectum videtur Pontifex præcipue conſideraſſe. Cenſuit enim ad Reipublicæ bonum pertinere, ut malefactores prætextu religionis debitas pœnas non effugiant, & ob hoc præcipue illos in religione recipi prohibuit,

hibuit. Quod facile colligi poteſt ex illis verbis: *Alii poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas meruerunt, non pia intentione, ſed ad evitandam legum, & judiciorum ſeveritatem, quia tuto in ſeculo vivere non poſſunt, tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant*; & infra: *Ut his quoque ſubterfugii, & impunitatis ſpes omnino tollatur, auctoritate Apoſtolica, &c.* Ecce conſtat intentionem Pontificis fuiſſe, ut hic tertius effectus criminum in hujuſmodi perſonis non impediatur prætextu religionis. Quia ergo crimina occulta non puniuntur a Republica, neque aliquis timet ſupplicium eorum, quamdiu occulta ſunt, ideo noluit Pontifex criminoſos occultos ſub hac diſpoſitione comprehendere.

Comprehenduntur his criminoſus propter crimen publicum.

17 Quoniam vero multis modis contingit crimen eſſe occultum, vel publicum, ad tollendam ambiguitatem declaravit Pontifex oportere, ut de tali crimine judicium publicum per accuſationem, vel inquiſitionem inchoatum ſit, & quod de tali inchoatione actis publicis conſtet, ita ut aliæ probationes non ſufficiant, non enim ſine cauſa poſitum eſt illud verbum, *actis publicis*. Inquiſitionem autem illam intelligendam cenſeo, quæ in particulari, & juſte facta ſit, vel quæ ad manifeſtationem ipſius malefactoris in particulari terminata ſit. Nam inquiſitio, quæ generatim fieri ſolet de malefactore, quando delictum eſt publicum, & perſona malefactoris omnino occulta, non ſufficit ad perſonam ipſam inhabilem reddendam, ſi ejus delictum non amplius manifeſtatur. Et eadem ratione, ſi nulla præcedente infamia, nec ſemiplena probatione, judex de aliquo in particulari injuſte inquirat, non propterea ſub hoc decreto comprehendi credendus eſt; quia ſine dubio Pontifex de juſta inquiſitione loquutus eſt, neque injuſta per ſe damnum aliquod inferre debet. Dico autem *per ſe*, quia ſi contingat illa occaſione manifeſtari delictum, & poſtea juridice contra malefactorem procedi, jam inde contrahetur inhabilitas, & quod talis injuſta occaſio præceſſerit, eſt per accidens.

Tale crimen debet eſſe publicum non ſolum notorietate facti, ſed etiam juris aliquo modo.

18 Atque hinc conſtat, oportere ad hoc impedimentum crimen eſſe publicum, non tantum notorietate facti, ſed etiam juris aliquo modo; quia licet neceſſe non ſit per ſententiam, vel punitionem juridicam eſſe declarandum, oportet ſaltem, ut publica delatio ejus facta ſit per accuſationem, vel inquiſitionem juridicam, & publicis actis conteſtata. Quapropter licet alio modo delictum ſit publicum, ita ut gravem etiam infamiam gereret, non impediet ingreſſum religionis, quantum eſt ex vi hujus conſtitutionis Sixti; quod licet fortaſſe in illa ſola non eſſet ita manifeſtum, in ejuſdem declaratione ſatis explicatum eſt. Dicere vero poſſet aliquis in prædicta declaratione ſolum dici, profeſſionem aut receptionem tunc eſſe irritam, quando crimina ad judicium ſunt delata; non tamen dici, ſi de illis ſufficienter aliàs conſtet, non impedire receptionem, ſaltem ne licite fiat. Reſpondeo, in priori conſtitutione tantum fuiſſe factam prohibitionem irritantem, & ideo quando hæc poſtea limitatur, vel limitata declaratur, non eſt, unde aliam puram prohibitionem pro aliis caſibus colligamus: ergo ex vi hujus conſtitutionis illa receptio non eſt illicita, ſed judicandum eſt vel ex particularibus conſtitutionibus uniuſcujuſque religionis, vel ex natura rei conſiderata decentia, vel utilitate talis perſonæ ad ſtatum religioſum.

Dubium in hac materia.

19 Quia vero prædicta conſtitutio dicit, *hos criminoſos perpetuo inhabiles declaramus*, dubitari poteſt, an hoc impedimentum duret, etiam peracta lite, & quamvis contingat reum in humano judicio abſolvi, ſi re vera illud commiſit, & de illo fuit in judicio accuſatus, vel inquiſitus. Ratio dubitandi eſt, quia hoc tantum ibi poſtulatur, & ſi ſemel factum eſt, perpetuo manet, & alioquin inhabilitas etiam perpetuo imponitur. Nihilominus cenſeo illud impedimentum non eſſe ſimpliciter perpetuum, ſed ſolum quamdiu durat ſtatus, pro quo aliquis criminoſus eſt, ac merito dicitur: ad quod ſatis non eſt, crimen feciſſe, & de illo accuſatum eſſe; ſed oportet cauſam nondum eſſe terminatam & purgatum delictum. Quocirca ſi poſt accuſationem, vel inquiſitionem, reus eſt abſolutus, & declaratus innocens, exiſtimo licite & valide poſſe ingredi religionem,

Reſolutio vera.

etiamſi forte contingat in reipſa perpetraſſe delictum, quia illud jam cenſendum eſt omnino occultum, & accuſatio, vel inquiſitio jam per abſolutionem terminata eſt, & perinde reputatur, ac ſi non præceſſiſſet. Hanc autem eſſe intentionem Pontificis, patet ex illis verbis: *Ad evitandam legum, & judiciorum ſecuritatem, quia tuto in ſeculo vivere non poſſunt*; hæc enim non conveniunt ei, qui poſt accuſationem, vel inquiſitionem abſolutus eſt; tum etiam ex illis, *ut propterea damnati ſint, aut ne damnentur, formident*: nam hæc etiam moraliter non habent locum in dicto caſu. Quin etiam probabile cenſeo, etiamſi quis de tali crimine juridice convictus ſit, & ad pœnam damnatus, ſi jam pœnam impoſitam implevit, & tam Reipublicæ, quam parti ſatisfecit, jam manere expeditum ad religionem, quantum eſt ex juris conſtitutione: nam, ut dixi, & ex verbis citatis conſtat, intentio Pontificis ſolum eſt præcavere, ne colore religionis criminoſi maneant impuniti. Item, quia nulla ratio permittit, ut crimen perpetuo duret, etiam poſt perfectam ſatisfactionem exhibitam. Unde in hoc caſu jam ceſſat omnis ratio, & fundamentum iſtius conſtitutionis: quod ſi fortaſſe duret infamia, jam ille eſt alius titulus, qui in hac lege non conſideratur, ſed ex aliis judicandum de illo eſt. Cum ergo in illa conſtitutione dicitur, *ut propterea damnati ſint*, intelligendum eſt de his fugitivis, qui in abſentia damnantur; quia vero nunquam ſatisfecerunt, ſemper ſunt criminum rei: nam qui condigne ſatisfecit, jam dici non poteſt reus criminis, prout ibi appellatur: eandem ergo vim habet nomen criminoſi, ſcilicet, ut eum tantum comprehendat, qui adhuc eſt reus criminis in foro contentioſo, in quo cauſa ejus per accuſationem, vel inquiſitionem inchoata eſt. Quæ autem crimina ad hoc ſufficiant, ſatis ab ipſo Pontifice declaratum eſt, & ex eis facile erit de cæteris judicare.

20 Dicendum ſupereſt de tertio membro, quod ad præſens caput maxime pertinet, & in titulo continetur ſub illis verbis, *& reddendis rationibus obnoxius*: in Conſtitutione autem ipſa per hæc verba declaratur: *Neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum gravatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, ut ex hujuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis jam illata, vel timendum ſit ne inferatur*. Et infra hoc etiam facit inhabiles ad religionem, & tam receptionem, quam profeſſionem eorum irritam reddit. Unde quoad hunc effectum eſt ſine dubio novum hoc jus; quoad ipſam vero prohibitionem nonnihil favet hæc conſtitutio reſolutioni a nobis datæ in priori puncto. Expendendum nihilominus eſt in priori parte hujus deciſionis verbum illud, *ingenti ære alieno*: nam ibi ſignificatur, non quæcumque debita, ſed magna & ingentia computanda eſſe ad hunc effectum. Quod autem reputandum ſit ingens æs alienum, judicio prudentis viri arbitrandum eſt. Verum eſt inferius, quando Pontifex inhabilitat perſonas, ſolum dicere, *aut ære alieno*, ſine illa particula *ingenti*: addit tamen aliam æquivalentem, ſcilicet, *ut etiam diximus*, & ita hæc poſteriora verba juxta priora limitanda ſunt. Circa aliam vero partem de rationibus reddendis, ceſſat quæſtio, quam gloſſa, & Canoniſtæ tractant in d. cap. unic. eod. tit. an ſolum de rationibus publicis, vel etiam de privatis hoc intelligendum ſit. Nam Pontifex indifferenter & ſine limitatione loquitur; & ideo limitari a nobis non poteſt ad ſolas rationes, quæ pertinent ad officium publicum, vel communitatem, ſed de omnibus intelligenda eſt conſtitutio, dummodo habeant conditionem in eadem conſtitutione his verbis expreſſam, ſcilic. *Vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, ut ex hujuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis jam illata, vel timendum ſit ne inferatur*. Unde licet ratiocinia reddenda ſint, ſi tamen moraliter creditur ſine lite, aut magno gravamine, vel diſtractione reddi poſſe, non erit hæc conditio impediens religionis ingreſſum. In hoc autem judicio ferendo circa hujuſmodi qualitatem, vel gravitatem ratiociniorum, neceſſarium ſæpe erit uti prudenti arbitrio, quando res non eſt adeo clara, ut circa illam jam lis mota ſit; conſultius tamen erit prius omnino expedire hæc ratiocinia, & ita regulariter obſervandum eſt, niſi ubi aliqua ſpecialis neceſſitas coegerit, concurrente ſimul prudenti judicio, & probabili ſpe, quod res ſine lite, ac moleſtia tranſigi, & finiri poterit.

Quid diſpoſuerit Pontifex circa ingenti ære alieno gravatos, & rationibus reddendi obnoxios.

21 Duo vero ad finem circa Sixti V. Conſtitutionem ſunt adnotanda; primum illam poſtea anno 1602. per aliam Clement. VIII. fuiſſe moderatam quoad hoc tantum, ut profeſſio prædictorum hominum ingredientium religionem, ſive eſſent criminoſi, ſive ingenti ære alieno gravati, valeret: quoad illicitam vero illorum receptionem, & pœnas recipientium in ſuo adhuc manſiſſe vigore. Secundum, prædictam conſtitutionem & illius pœnas non comprehendere moniales, ut ipſemet Sixtus in alio motu proprio declaravit, ſed viros tantū.

CAPUT VIII.

An ingreſſus religionis ex perfecta ſcientia & libertate fieri debeat.

1 IN omnibus moralibus actionibus debitus modus maxime neceſſarius eſt, ut recte fiant, eoque magis, quo negotium gravius fuerit, & ideo in præſenti maxime obſervandus eſt, quia de re agitur maximi momenti, ex qua totius vitæ præſentis ſtatus, & futuræ perfecta conſequutio pendet. In hoc autem modo quædam conſiderari poſſunt ex natura rei neceſſaria; alia requiſita jure Eccleſiaſtico communi, vel jure particulari ejus religionis, in qua fit ingreſſus: unde quædam etiam conſiderari poſſunt ex parte ipſius ingreſſuri; alia ex parte eorum, a quibus recipiendus eſt; de his poſterioribus dicemus præcipue capite ſequenti, nunc de prioribus, quamvis propter connexionem aliqua etiam ex parte religionis attinguntur.

1 Aſſertio. Ingreſſus religionis non debet fieri temere, ſed cum plena ſciētia, cognitione, ac deliberatione in particulari talis ſtatus.

2 Primo ergo ex parte ingredientis ex natura rei neceſſarium eſt, ut cum plena ſcientia & cognitione, & non temere, talem ſtatum ſuſcipiat. Hoc manifeſtum eſt, quia deliberatio perfecta requirit perfectam cognitionem; ſed ingreſſus religionis debet fieri prædicta deliberatione: ergo. Atque hinc fit, ut hæc cognitio eſſe debeat non tantum generalis, & quaſi ſpeculativa, ſed etiam particularis & practica, quæ eſt per prudens judicium: & ideo non ſatis eſt, quod ſtatus religioſus ſecundum ſe judicetur melior, ad quod non eſt neceſſaria conſultatio, cum hoc ex fide conſtet; ſed oportet in particulari conferre talem ſtatum cum tali perſona, conſideratis ejus viribus, & aliis conditionibus intrinſecis, vel extrinſecis: non enim quidquid eſt ſecundum ſe melius, cuilibet melius eſt. Hinc Baſilius ſermon. de abdicat. rer. cum de vocatione religionis expoſuiſſet verba illa Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis*, & ad hunc ſtatum homines exhortatus eſſet, ſubdit: *Veruntamen ego illi auctor ſum, ne id inconſideranter faciat;* & infra: *Inde fit, ut eodem temere, unde fuerat egreſſus, revertatur, eoque ridiculo, ac ludibrio omnibus ſit.* Hæc autem conſideratio maxime neceſſaria eſt in electione, ſeu deliberatione facienda, tam circa religionem in particulari, quam circa alias circumſtantias temporis, loci, &c. Quæ omnia attigit D. Thom. 2.2.q.180.art.10. ſi in hoc negotio conſilium petendum ſit, ab his petatur, qui poſſunt prodeſſe, & non obeſſe; hi autem erunt viri probi, & liberi ab omni humano affectu, quique de vita ſancta & religioſa recte ſentiant, & ſi fieri poſſit, aliquod experimentum illius habeant; & affert illud Eccleſ. 37. *Non attendas his* (id eſt, improbis) *in omni conſilio, ſed cum viro ſancto aſſiduus eſto.* Aliud eſt, ut conſultatio hæc ſit prudens & matura pro negotii qualitate, non tamen diuturna, id eſt, nimis moroſa, quæ & neceſſaria non eſt, & ſolet vocationem Dei impedire, multiſque periculis eſt expoſita. Tertium eſt, ut in hac deliberatione facienda, non tantum vires propriæ, ſed præcipue vires divini auxilii conſiderentur, illis enim maxime fidendum eſt; ubi Cajetan. recte advertit diſpoſitionem ejus, qui religionem vult ingredi, eſſe debere, ut ſpem firmam habeat in divino auxilio; quam merito unuſquiſque habere poteſt, quia ſi Deus non deeſt in neceſſariis, & eos etiam vocat, qui illum non quærunt, multo magis proteget, & juvabit eos, qui omnem cogitatum ſuum in eum projiciunt. Qui autem hanc diſpoſitionem non ſentiunt, ait Cajet. religionem non ingrediantur ſtatim, ſed in bonis operibus ſe exerceant, donec vel hanc diſpoſitionem obtineant, vel ſaltem ſperent (quod perinde fere eſt) quod ingrediendo religionem, & inchoando uſum ejus, perfectam illam fiduciam acquirant. Addi etiam hic poteſt ſententia notanda Richar. in 4.d.38.art.6.q.1. quam ſequutus eſt Angel. verb. *religio*, n.16. unumquemque debere exiſtimare ſtatum religionis ſibi eſſe proportionatum, niſi per conjecturam certam, aut experientiam oppoſitum ſibi conſtaret; quia major religionis cuſtodia & ſeparatio ab occaſionibus pravis, optima exempla, frequens de divinis rebus ſermo, & majores conſolationes, quas divina benignitas in favorem religionis & ſanctæ Societatis infundit, onera illius ſtatus facilia reddit, quæ alioquin homini exiſtenti in ſeculo importabilia viderentur.

3 Sed dicet aliquis: vel homo ſentit in ſe vocationem Dei efficacem, vel non ſentit: ſi primum, non eſt, quod deliberet, ſed obediat vocationi, nam illa vocatio non ſentitur niſi per propoſitum, ſeu deſiderium efficax ingrediendi religionem, de quo propoſito in corde exorto ait D. Thom. ſupra ad primum, dubitari non poſſe, quin ſit ab Spiritu ſancto, & ideo neceſſarium non eſſe probare illud: tunc ergo neceſſaria non eſt deliberatio, aut conſultatio. Si vero homo in ſe non ſentit hanc Dei vocationem, non eſt etiam quod deliberet, aut conſultet de ingreſſu, quia temerarium eſſet ſine divina vocatione de ingreſſu religionis tractare. Reſpondeo in utroque caſu poſſe eſſe convenientem, & moraliter neceſſariam conſultationem. Unde ad priorem partem dilemmatis quidam non admittunt illam doctrinam D. Tho. putantq; propoſitum, ſeu deſiderium religionis, quamvis ex genere ſuo, & objecto bonum ſit, non ſatis eſſe, ut certo conſtet eſſe ab Spiritu ſancto, nam etiam in hoc deſiderio interdum ſe transfigurat Angelus Satanæ in Angelum lucis, ut ſignificavit in cap. *licet*, de Regul. Innocen. III. Quod verum eſſe poteſt, non ſolum quia ſæpe incertum eſt homini, quo fine & intentione ad tale deſiderium evehatur; ſed etiam, quia dubitare poteſt, an religio ſibi expediat, etiamſi deſiderium ejus in ſe ſentiat: ſicut etiam poteſt paterfamilias in ſe ſentire deſiderium faciendi copioſas eleemoſynas, & conjugatus faciendi votum caſtitatis, quæ deſideria ex objectis bona ſunt, & nihilominus in conſultationem ſunt adducenda, quia non eſt per ſe notum talia bona eſſe convenientia talibus perſonis, & conſequenter nec tale deſiderium eſſe ab Spiritu ſancto.

Inſtantia facta ſolvitur.

4 Nihilominus dico deſiderium religionis per ſe ac regulariter loquendo eſſe ab Spiritu ſancto, & ut tale ſuſcipiendum eſſe, nec de hoc conſultare oportere, niſi aliunde ex accidenti aliquid ei adjungatur, quod ſuſpicionem malam inducat; ut ſi homo ſentiat deſiderio honoris, vel alterius commodi temporalis, vel quid piam ſimile, unde moveri poſſit. Atque hanc puto fuiſſe mentem D. Thom. Et ratio eſſe poteſt, quia tale deſiderium non ſolum eſt de optimo objecto, ſed etiam abſtrahit hominem ab affectu temporalium rerum, & ab his omnibus, quibus caro delectatur, quod eſt magnum indicium impulſus Spiritus ſancti, ut dixit Bern. ſerm. 1. Pentecoſtes. Addo tamen ad executionem talis deſiderii neceſſariam eſſe poſſe conſultationem, & regulariter ita exiſtimo, nam ſæpe Spiritus ſanctus præbet deſiderium alicujus rei, cujus executionem non vult: ſicut Davidi voluntatem ædificandi templum, & Abrahamo voluntatem ſacrificandi filium, a quibus executionem non acceptavit. Immittit enim interdum Spiritus ſanctus tale deſiderium propter bonum & meritum ipſius, quamvis ad executionem perventurum non ſit, aut pervenire non expediat. Et ob hanc cauſam, quamvis religioni moraliter conſtet aliquem ab Spiritu ſancto motum illius habitum poſtulare, ſi perſona ipſa religioni non expediat, eam merito non acceptat: ſic ergo ex parte ipſius perſonæ, quamvis moraliter credat ab Spiritu ſancto moveri, nihilominus dubitare poteſt, & conſultare, an executio talis deſiderii expediat eidem Spiritui ſancto, magiſque grata ſit. Unde ipſum etiam propoſitum, vel deſiderium religionis ab Spiritu ſancto datum, regulariter, ac moraliter loquendo, intelligendum eſt ad hoc maxime dari, ut de religione aſſumenda conſulatur, & tractetur cum affectu ingrediendi, ſi magis ad divinum obſequium expedire judicetur. Solum excipi poteſt alius caſus, in quo ita ſit per ſe notum & evidens perſonam eſſe aptam ad religionem, & religionem convenientem illi, & tam efficax ſit motio Spiritus ſancti,

Deſiderium religionis per ſe & regulariter eſt a Spiritu ſancto, ac proinde ſine conſultatione ſuſcipiendum.

ut ſtatim etiam per ſe appareat conſultationem eſſe ſupervacaneam.

Ad conſultandū de ingreſſu religionis non expectanda motio extraordinaria Spiritus ſancti, ſed ſufficit aliqualis.

5 Ad aliud membrum reſpondeo generaliter verum eſſe, ſine aliqua prævia inſpiratione, & vocatione Spiritus ſancti non poſſe eſſe locum huic conſultationi, quia non poteſt talis conſultatio moraliter inchoari, niſi ex aliquo bono affectu, & ſancta cogitatione circa religioſum ſtatum aſſumendum. Suppono enim ſermonem eſſe de conſultatione, quæ ſerio & bona intentione, & animo id efficiendi, quod Deo gratius fuerit, inchoetur, quæ propterea opus magnæ pietatis eſt, cujus initium ab Spiritus ſancti vocatione, & excitatione ſumendum neceſſario eſt. In hoc ergo ſenſu verum eſt ante vocationem Spiritus ſancti non eſſe huic conſultationi locum. Eſt tamen in hac vocatione differentia notanda, nam aliquando eſt cum affectu & deſiderio religionis, ita ut vel ſimpliciter, vel quãtum eſt ex parte ſua illam deſideret, ſi expediat, & tunc dicitur eſſe abſolute & proprie vocatio ad religionem, de qua in priori membro dictum eſt. Aliquando vero quamvis homo in ſe non ſentiat illum affectum, aut deſiderium, habet nihilominus cogitationes aliquas vel motiones internas, vel circa mundi pericula, vel circa excellentiam, & auctoritatem religioſi ſtatus, vel circa electionem de ſuo ſtatu faciendam, cum indifferentia ad eligendum id, quod ſibi fuerit melius judicatum, vel circa ſimilia objecta; & tunc juxta vulgarem exiſtimationem, & loquendi modum non exiſtimat quis ſe habere vocationem religionis, quamvis re vera jam ex parte Spiritus ſancti aliquod vocationis initium illud ſit. Loquendo tamen prædicto vulgari modo negandum eſt eſſe temerarium ſine vocatione Spiritus ſancti de religionis ingreſſu tractare, aut conſultare. Nam ad hoc ſufficit quodlibet initium ſanctæ cogitationis circa hujuſmodi objectum ab Spiritu ſancto datæ. Quia hoc ipſum poteſt merito in conſultationem venire, an ſcilicet expediat religionem ingredi ſine alio ſpeciali deſiderio, aut affectu ſuperius immiſſo ex vi ſolius efficacis electionis factæ maturo judicio poſt talem conſultationem: nam quod hoc ſæpe expediat, & experientia compertum eſt, & ratione, quia in aliis operibus virtutum ſæpe conveniens eſt, vel potius neceſſarium hoc modo operari: ergo & in præſenti, quia non eſt ratio, cur hic ſemper expectanda ſit extraordinaria gratia, vel vocatio Spiritus ſancti, qua tribuatur deſiderium de ſe efficax, priuſquam humana conſultatio ac deliberatio præcedat: non eſt ergo ſemper illud genus vocationis expectandum, ſed quælibet occaſio vel ſancta cogitatio ab Spiritu ſancto data arripienda eſt, ſaltem ut prudens conſilium, ac deliberatio fiat.

2 Aſſertio. Ut ingreſſus religionis debite fiat, eget bona intentione, ac voluntate perfecte ſpontanea.

6 Secundo dicendum eſt ad debitum modum hujus ingreſſus pertinere, ut debita intentione, atque adeo ut ſponte ac perfecte voluntarie fiat. Prior pars per ſe nota eſt, quia in omni opere bono, ut recte fiat, neceſſaria eſt bona intentio: ergo multo magis in hoc, quod graviſſimum eſt; unde non ſolum debet eſſe talis finis honeſtus, ſed etiam tali ſtatui proportionatus, quia hoc etiam ſpectat ad convenientem & prudentem modum operandi. Quis autem hic finis proportionatus ſit, & quæ debeat eſſe hæc diſpoſitio & intentio volentis ingredi religionem, late explicant S.Bernar.ſerm.24.art. 2.cap.1.& 2.Cajet.2.2.q.189.art.ult.Navar.Commen. 1.deRegul.n.7.Nobis vero ſufficit, quod 1.2.q.1.cap.2. dicitur finem ingrediendi religionem eſſe Deo irreprehenſibiliter militare, & Apoſtolicam vitam imitari. Et ideo valde errant, ut pie adnotavit Navar.Commen.1. de Regul.num.7.& ſeqq. qui religionem ingrediuntur, vel tædio parentum, aut infelicium eventuum, vel ut evitent egeſtatem, vel contemptum, aut propter ſimiles cauſas, quia hi fines vel honeſti non ſunt, vel non proportionati ingreſſui religionis.

Occaſio ab intentione ingrediendi religionē diſtinguēda eſt.

7 Oportet tamen occaſionem ab intentione diſtinguere; ſæpe enim voluntas, ſeu deſiderium ingrediendi religionem occaſionem ſumit ab aliquo hujuſmodi temporali motivo, vel eventu, & tamen finis ejuſdem ingreſſus poſtea non conſtituitur in hujuſmodi temporali fine, ſed in divino obſequio, vel alio ſimili. Sæpe enim, ut ajunt, vexatio dat intellectum, & afflictio temporalis exercitat hominem, ut de rebus æternis cogitet, & temporalia deſpiciat, atque ita paulatim eo pervenit, ut æterna quærere ſtatuat, & propter illa humana omnia relinquere. Ideoque non eſt facile contemnenda deliberatio religionis, quæ ex hujuſmodi temporalibus incommodis initium habet, ſed eſt diligentius examinanda; nam, ſi tantum fuit occaſio, non obſtat, hæc enim potius eſt frequens via, qua Deus excitat homines ad meliora. Si tamen illud retinet propriam rationem motivi, & finis, tutum non eſt eo conſilio religionem ingredi: tum quia cum ſit temporale, & caducum, facile mutari poteſt: tum etiam, quia qui eo animo ingreditur, nec poteſt habere promptam voluntatem ad tendendum ad perfectionem, quæ eſt proprius finis religioſi ſtatus, nec poterit cum alacritate onera religionis ſuſtinere, nec cum fiducia divinam gratiam ad id neceſſariam poſtulare, atque ita vel in eo ſtatu non perſeverabit, vel in eo nunquam proficiet, nec erit ei jugum ſuave, ſed oneroſum valde, ut recte docuit D.Thom.& expoſuit Cajetan.2.2.q.189.art.ult.& Navar.ſupra.

Probatur ſecunda pars aſſertionis quoad plenam voluntatem.

8 Atque ex probatione hujus partis facile infertur, & probatur altera: nam quod fit ex honeſto, ac perfecto fine virtutis, fit ſponte, ac plena voluntate; ſed ingreſſus religionis propter hujuſmodi finem intendendus eſt: ergo. Ac propterea non debito modo religionem ingreditur, qui propter timorem, vel reverentiam paternam, religionem ingreditur, quia nec debito fine, neque integra voluntate ingreditur. Similiter, qui per dolum vel fraudem ad religionem inducitur, & ita ingreditur, non plene voluntarie ingreditur, & ideo etiam in tali ingreſſu non debitus modus ſervatur, quanquam culpa hæc tunc non ſit ex parte ingredientis, ſi bona fide proceſſit, & ſufficientem diligentiam adhibuit, ſed ex parte decipientis, qui in hoc non parvam injuriam ei intulit. Sed in hoc defectu voluntarii in hujuſmodi ingreſſu advertendum eſt, aliquando poſſe eſſe talem, ut actum irritet; aliquando vere ut ſolum prohibeatur actus ſic fieri, quamvis validus ſit, etiamſi ita fiat. Hoc poſteriori modo eſt illicitus ingreſſus ex indebito fine: priori modo eſt prohibitus ingreſſus ex metu cadente in conſtantem virum. Quanquam, ſi proprie loquamur, impedimentum irritans, quod hic eſſe poteſt, magis pertinet ad nullitatem profeſſionis, quam primi ingreſſus, de quo nunc agimus: quantumvis enim involuntarie quis ingrediatur, ſi poſtea ablato metu, aut ignorantia, vel alio ſimili impedimento, plena voluntate ratum habeat priorem ingreſſum, illa ſufficiet ex parte ſua, ut profeſſio poſtea ſubſequuta valida ſit. Et ideo talis ingreſſus non eſt ſimpliciter invalidus, ſed quaſi ſub prædicta conditione, donec tale impedimentum auferatur, ſicut ſupra in ſimilibus dictum eſt. Quapropter non oportet hic in particulari tractare, quando ex hoc defectu voluntarii ingreſſus ſit nullus, nam de ipſa profeſſione infra commodius explicandum eſt.

Ingreſſus religionis eſt imperfectus quoad modum, ſi fiat propter importunas preces, aut blanditias. Vide cap. conſtituit 20.q.3.

9 Hic vero dubitari poteſt, an in hoc ordine computari debeat ingreſſus religionis, ſi propter importunas preces, vel blanditias fiat: nam tunc etiam videtur minus voluntarius ingreſſus, quia importunę preces quandam vim moralem obtinent, blandimenta etiam libertatem diminuunt, tum quia extrinſecus voluntatem attrahunt, & quodammodo determinant, tum etiam, quia impediunt perfectum judicium, & deliberationem. Reſpondeo hunc ſine dubio eſſe imperfectum modum ingrediendi religionem, multiſque periculis expoſitum, præcipue ſi per ea media homo inducatur ad ſuſcipiendam religionem ex aliquo humano, ac temporali motivo, ut frequentius contingit, quando per hæc media religio procuratur. Nam ſi quis non ſiſtat in his humanis rationibus, ſed eis tantum utatur ad voluntatem alterius captandam, ut libentius attendat ad religionis bona conſideranda, ut ita paulatim, & ex honeſtate ejus, & ex debito fine, ad illam deſiderandam inclinetur, ſic non erit in illis mediis ulla inordinatio, ſeu intrinſeca malitia, quamvis regulariter fortaſſe non expediant, quia non ſunt media ſatis proportionata, & regulariter impediunt perfectam conſiderationem, & intentionem pure ſpiritualem, qualem tam perfecta mutatio requirit.

10 Atque huc ſpectat quæſtio, quam D.Thom. tractat 2.2.q.189.art.9. an liceat alium ad religionem inducere. Cui abſolute reſpondet id eſſe licitum, & maxime meritorium, per ſe loquendo, & exceptis mediis inordi-

inordinatis, quæ ſunt per accidens, ex quibus tria tantum enumerat, violentiam, deceptionem, & ſimoniam, nam ad hæc reduci poſſunt omnia, quæ gravem malitiam, vel inordinationem tali actui adjungere poſſunt; unde ex genere ſuo peccata mortalia ſunt, quamvis ex levitate poſſint eſſe venialia, præſertim duo priora. Secluſis ergo his, quæ extrinſeca ſunt, ſentit D.Thom.ex ſuo genere bonum opus eſſe veris, ac ſolidis rationibus perſuadere alium, ut religioſus fiat. Cujus ratio eſt, quia ille actus ex objecto eſt bonus, nam in univerſum inducere ad bonum, bonum eſt, & ex ſe non habet neceſſario aliquam circumſtantiam malam; cur enim, aut unde illam habebit? ergo ille actus per ſe bonus eſt. Quę ratio etiam probat, quod & D.Thom.etiam ſentit, (eo quod exceptio firmat regulam) non eſſe malum uti aliis mediis humanis ad conciliandam piam alterius affectionem, non ut propter humanas illas rationes moveatur, ſed ut ad divinas rationes audiendas & conſiderandas melius applicetur; quamvis autem, ut dixi, hoc non ſit per ſe malum, cavendum eſt, ne in individuo ita excedatur, ut in quandam moralem, vel violentiam, vel deceptionem inclinetur. Timendum eſt etiam periculum inconſtantiæ in eo, qui ſic attrahitur, quia poſtea mutatis rebus, facile etiam mutatur illa pia affectio: rationes etiam illæ, quæ efficaciter propoſitæ multum movebant, poſtea vel oblivioni traduntur, vel ita tepide conſiderantur, ut nihil moveant; & ideo magna prudentia utendum eſt in hujuſmodi actu inducēdi alium ad religionem: petenti enim conſilium veritas libere proponenda eſt. Ille etiam, quem Spiritus ſanctus movere cœpit, juvandus eſt, vel ut in ſancto propoſito firmus maneat, vel ut Spiritui ſancto non reſiſtat, ſed potius per orationes & bona opera ſe diſponat, ut ab illo efficacius moveatur. Prius autem quam Spiritus ſanctus incipiat aliquem vocare, raro expedit, ut opinor, illum directe inducere ad hunc ſtatum aſſumendum, quamvis optimum ſit ad Dei timorem & conſcientiæ puritatem, & ad vitanda pericula peccandi quemlibet excitare, & inducere, ſimulque ſtatus religioſi commoda, & excellentiam proponere.

Bonum eſt ſuadere religionis ingreſsū; ſed cum magna prudentia hoc faciēdum eſt.

CAPUT IX.

Quæ libertas requiratur ad religionis ingreſſum.

1 Libertas, quæ ad religionis ingreſſum requiritur, a triplici defectu ſeu impedimento debet eſſe immunis; in primis a violentia, quam manifeſtum eſt continere gravem injuriam ex ſuo genere, quia cogere aliquem ad id, quod ipſe facere non tenetur, quodque Deus voluit ita unicuique eſſe liberum, ut non præcipiatur, ſed tantum conſulatur, contra juſtitiam eſt. Deinde eſt hoc etiam contra religionem ipſam, & contra libertatem, quam talis actus intrinſece requirit. Quapropter jure canonico merito ſtatutum eſt, ſi violentia ſit gravis, ita ut inferat metum cadentem in conſtantem virum, profeſſio nulla ſit, ut infra ſuo loco latius videbimus. Dico autem hanc violentiam eſſe peccaminoſam, & continere gravem injuriam, quando ad hoc directe inducitur, imo vel comminatio alicujus mali vel incommodi ſine aliquo juſto titulo: nam ſi quis juſte poſſit mortem alteri inferre, ſaltem per juſtitiæ miniſtros, & nolit eam remittere, niſi alius religionem ingrediatur, non peccabit, nec faciet injuriam. Exemplum eſt, ſi maritus nolit parcere uxori adulteræ damnatæ ad mortem, niſi religionem ingrediatur, non enim inferet vim, aut faciet injuriam, ſed potius confert magnum beneficium, nam remittit juſtam vindictam, & ſic ei majus bonum ſpirituale procurat, qui ſibi injuriam intulit. Idem eſt de parente, v.g. qui filiam virginem diligenter cuſtodit, ſeverius ac rigoroſius, quam ipſa velit: nam ſi ob eam cauſam illa tędio affecta eligat monaſterium ingredi, non eſt cenſendus involuntarius ingreſſus, nec parenti imputanda eſt aliqua violentia, ſi revera non exceſſit nimium, aut filiam male tractavit ſiniſtra, aut indirecta intentione, ut ad religionem inclinaretur, illa enim jam eſſet quædam indirecta violentia. Quamdiu vero non excedit limites paternæ providentiæ, quamvis in ea toto ſuo jure ſevere utatur, non poteſt illi vis imputari; quod ſi inde naſcitur tædium in filia, accidentarium eſt, & ſi quid videtur miſceri involuntarii in illo ingreſſu, non eſt morale, ut ſic dicam, ſed quaſi naturale, quale eſt illud, quod ex intrinſeco timore mortis, vel ex aliis humanis evētibus oriri ſolet.

1 Aſſertio. Violentia injuſta, & ad ingreſſum religionis inducta directe, eſt peccaminoſa, & hic prohibita.

2 Et juxta hęc intelligendum eſt decretum quoddam Conc.Trid.ſeſſ.25.cap.18.de Regul. ubi novam excommunicationem impoſuit his, qui per vim, ſeu metum fœminas cogunt religionem ingredi. Cujus expoſitio ad hunc locum ſpectat, quia non ſolum incurritur propter vim, vel metum, quo profeſſio extorquetur, ſed etiam quo vel habitus, vel ingreſſus ad religionem obtinetur. Itaque quamvis metus, & vis inferatur, ſi de facto puella reſiſtit, & monaſterium non ingreditur, nondū incurritur illa cenſura; quia ut alibi latius diximus, ut cenſura incurratur, neceſſarius eſt actus perfectus, id eſt, habens effectum, quem verba legis in omni proprietate requirunt. At vero ſi puella ingrediatur metu coacta, eo ipſo, qui eam coegerint, excommunicationem incurrunt, etiam ante profeſſionem, imo & ante habitus ſuſceptionem, ſatis enim eſt, quod cogatur ad hunc finem: nam Concilium ſub disjunctione numerat illos tres effectus, ingreſſum, habitum, profeſſionem, & quemlibet illorum ſufficere inquit ad talem cenſuram incurrendam. Unde dubitari non immerito poſſet, an is, qui cogit fœminam, ut monaſterium ingrediatur, & in coactione perſeverat, donec habitum ſuſcipiat, ac tandem ut profiteatur, tres excommunicationes incurrat: videtur enim ita aſſerendum. Quia non ſine cauſa Concilium dixit ſub disjunctione, *ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum religionis, vel ad profeſſionem emittendam.* Nam hinc fit, ut ſtatim per ingreſſum coactum incurratur excommunicatio; ſed in coactione ad ſuſcipiendum habitum eſt nova contumacia, & nova actio per ſe ſufficiens ad incurrendam cenſuram, hanc enim vim habet particula disjunctiva. Et idem argumentum eſt de coactione ad profeſſionem. Probabile ſine dubio hoc eſt.

Exponitur Conc. Triden. in hac materia.

3 Sed nihilominus ſi loquamur de illo, qui a principio cogit fœminam ingredi monaſterium, ut religionem profiteatur, dici poteſt, etiamſi in ea contumacia perſeveret uſque ad profeſſionem, unam tantum cenſuram incurrere, quę quidem per primum ingreſſum contrahitur, per alios autem magis, ac magis aggravatur, ſicut & contumacia notabiliter augetur. Quia tamen ipſa contumacia moraliter una eſt quaſi per continuationem, ideo & cenſura videtur eſſe una. Erit autem ſecurius, quia revera probabile eſt, eſſe neceſſarium in petenda abſolutione a cenſura integram cauſam ejus aperire, quia, ut minimum, eſt notabiliter aggravans, & multum varians moralem cauſam, atque adeo morale judicium ejus. Atque ita, quod ad uſum moralem attinet, parum refert tres cenſuras, vel unam eis æquivalentem appellare. Disjunctiva autem loquutio Concilii duos præcipue effectus operatur. Unus eſt, ut qui cogit ad ingreſſum, ſtatim ſine mora excommunicationē incurrat. Alius eſt, ut licet quis nō coegerit ad ingreſſum, vel habitum, ſi poſtea cogat ad profeſſionem eum, etiā qui ſponte ingreſſus eſt, eandem cenſuram incurrere.

4 Difficile autem eſt illa duo diſtinguere, ſcilicet, coactionem ad ingreſſum, & ad ſuſceptionem habitus, quia non dicitur quis religionem ingredi, donec habitum ſuſcipiat; & tamen Concilium illa ut diſtincta numerat, & ſingula ponit, ut ſufficientia ad hanc cenſuram. Ad hoc ergo explicandum advertendum eſt Concilium ſolum in favorem fœminarum poſuiſſe hanc cēſuram: quamvis enim grave peccatum ſit viros, ſeu pueros ad religionem cogere, tamen, quia & illud rarius eſt, & viri facilius poſſunt injuriam propulſare, ideo humana lex ſolum fragilitati fœminarum proſpexit. Solent autem fœminę aliquo tempore, priuſquam habitum ſuſcipiant, monaſteria ingredi, & ideo hunc ingreſſum a ſuſceptione habitum Concilium diſtinxit. Hinc vero interrogatio oritur, an ſi quis cogat fœminam ingredi monaſterium, non eo animo ut invita permaneat, & ſuſcipiat habitum, ſed ut ibi cuſtodiatur, vel etiam ut paulatim afficiatur, & poſtea ſi voluerit, habitum ſuſcipiat, in hanc cenſuram incurrat. Quia Concilium generatim & indiſtincte excommunicat eum, qui fœminam ad ingrediendum monaſterium cogit. Reſpondeo in primis, ſi fœmina nondum ad annos pubertatis pervenit, & a parentibus vel tutoribus ita cogitur, non ſolum hæc cenſura non incurritur, verum

Coactio ad ingreſſum, & ad ſuſceptionem habitus diſtinguitur.

etiam nec peccatum aliquod, per ſe loquendo committi videtur, quia parens habet hoc jus in filiam pro iſta ętate, ut ſupra viſum eſt; & alioquin actio ex objecto eſt bona, & finis etiam propoſitus bonus eſt. Nec credendum eſt Concilium voluiſſe privare parentes hoc naturali jure, cum illud non expreſſerit. At vero ſi talis coactio inferatur ab eo, qui nõ habet poteſtatem, clarum eſt actionem eſſe injurioſam, ac proinde malam. Atque eadem ratione exiſtimo, regulariter loquendo peccare parentem, qui filiæ jam puberi hanc vim infert: nam licet aliquando poſſit excuſari, ſi habitatio illa ad tempus cenſeatur moraliter neceſſaria ad decentiam vel cuſtodiã virginis, tamen ſecluſa hac neceſſitate, cum filia majoris ætatis jam ſit ſui juris in his, quæ ad ſtatum animæ pertinent, non poteſt licite cogi a parente ad tam arctã cuſtodiam, ſeu clauſuram, talemque vivendi modum, etiam temporalem. Nihilominus tamen non exiſtimo tunc incurri hanc cenſuram, nec Concilium fuiſſe loquutum de hoc ingreſſu, ſed de illo, qui per ſe ordinatur ad ſuſceptionem habitus, & ſub hac conditione, ſeu pactione fit: tum quia in monaſteriis monialium hic ſolus ingreſſus per ſe & jure ordinario permiſſus eſt: ergo de illo tantum Concilium loquitur, niſi aliud exprimat: tum etiam, quia in illo ingreſſu revera non eſt malitia contraria ſtatus religioſi, aut derogans libertati, qua ſumendus eſt, quam ſolam voluit Concilium præcavere, ut ex verbis ejus ſatis conſtat. Sola ergo coactio ad ingreſſum, qui directe, vel indirecte ad religionis habitum ſuſcipiendum ordinatur, prohibetur a Concilio: & in hoc ſenſu uſurpanda ſunt, quæ diximus tom. 5. de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. nu. 9. Addo inſuper Concilium limitationem quandam addidiſſe huic legi, & pœnæ, ſcilicet, niſi coactio fiat in caſibus a jure expreſſis: nam tunc illicita non eſt, & ideo non eſt digna pœna. Unus ex his caſibus eſt, quando quis vovit religionem, & pręcipue ſi ex hoc voto (quod dici ſolet propoſitum mutandi vitam) habitum ſuſcepit, juxta cap. *conſulti*, cum ſimilibus, de Regul. Alius vero caſus eſt, quando conjuges mutuo conſenſu ingreſſi ſunt religionem, & poſt profeſſionem unius alter vult retrocedere, juxta cap. *ſignificavit*, & cap. *uxoratus*, de converſ. conjugat.

Excommunicatio hęc ligat quaſcunq; perſonas.

5 Tandem quoad perſonas & actiones, pro quibus hæc cenſura imponitur, notanda ſunt verba Concilii, nam quoad perſonas ſunt valde generalia, ſcilicet: *Omnes & ſingulas perſonas, cujuſcumque qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, ſeculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes*. Quoad actiones vero in primis fertur in eos, qui *quomodocumque coegerint*, niſi in caſibus jure expreſſis, atq; adeo illicite & contra juſtitiam. Per illam autem particulam, *quomodocumque* ſignificatur non ſolum directã, ſed etiam indirectam coactionem ſufficere, qualis eſt illa, quam parens infert fœminæ in victu, veſtitu, verbis, & aliis actibus contumelioſe illam tractando, & affligendo. Exiſtimo autem ſemper eſſe neceſſarium hoc fieri tali intentione, ut illa tædio affecta tandem ingrediatur: nam ſi ſolum id faciat, vel ex defectu amoris, vel ex naturali conditione, licet ſequatur hic effectus, non incurretur hæc cenſura, dummodo tempore ingreſſus pater non intelligat, filiam non ſponte ingredi monaſterium: nam ſi hoc intelligens conſentiret, & aliud remedium non adhiberet, jam tunc violentia moralis conſummaretur. Maxime, quia ſtatim Concilium extendit hanc cenſuram ad omnes, *qui conſilium, auxiliũ, vel favorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint*. Hæc autem omnia ad coactionem referunt, & ideo ſi illa non interveniat, non habet locum hæc cenſura. Unde licet dolus non minus cauſet involuntarium, quam coactio, nihilominus qui conſilio ſuo decipit, vel deceptioni cooperatur, ut fœmina monaſterium ingrediatur, non incurrit hanc cenſuram, quia illa non eſt coactio, & lex pœnalis non eſt extendenda ad caſum ſimilem. Hinc etiam Cardinalium congregatio cenſuit non incurrere hanc cenſuram patrem, qui filiam relinquit hæredem ea conditione, ut monaſterium ingrediatur, quod ſi noluerit, monaſterium inſtituit, filiæ autem ſolum relinquit alimenta neceſſaria, quia illa non

Contrahitur per ſolam coactionem directam, vel indirectam.

eſt coactio, nec inductio per vim, ſed potius per modum concupiſcentiæ. Tandem declararunt iidem Cardinales fœminam ſic incluſam per vim in monaſtėrium, educendam eſſe, & ſi aliquod nocumentum ob eam cauſam paſſa eſt, eorum expenſis compenſandum eſſe, qui talem vim intulerunt.

Deceptio poteſt eſſe vel ex parte religionis, vel ex parte ingredientis.

6 Secundus defectus, qui adverſatur libertati ad ingreſſum religionis requiſitæ, eſt deceptio; circa quam advertendum eſt deceptionem in hoc ingreſſu poſſe intervenire, & ex parte religionis, & ex parte religioſi, & utramque ſufficere, ut in hoc negotio debitus modus non ſervetur. Deinde eſt advertendum, quidquid gravioris culpæ in tali ingreſſu ex deceptione intervenire poteſt, magis eſſe in decipiente, quam in eo, qui decipitur: in hoc enim ad ſummum eſſe poteſt imprudentia aliqua, vel facilitas in credendo ex levitate animi, aut ex nimia affectione proveniens, quę regulariter excuſari poterit a gravi culpa, maxime in ipſo ingrediente: nam ex parte recipientis major eſt obligatio adhibendi diligentiam, tum quia non tractat rem privatam ut propriam, ſed pertinentem ad commune bonum religionis, tum etiam, quia ex officio ad id tenetur. Ex parte autem decipientis ex objecto ſuo gravis eſt talis culpa, quia injuſtitiam continet; quamquam ſi deceptio ſit in re levi, quæ non poſſet multum movere voluntatem, excuſabitur culpa mortalis, vel etiamſi non ſit formalis, ſeu ex intentione decipiendi, ſed tantum materialis, ſaltem directe: nam tunc licet indirecte propter negligentiam ſit aliquo modo voluntaria, raro erit mortalis culpa. An vero ob talem deceptionem actio ſit nulla, circa profeſſionem tractandum eſt: nam in ingreſſu, ſeu receptione, ut ſupra dixi, non habet ſpecialem difficultatem, quia nulla eſt lex poſitiva abſolute irritans talem receptionem præter conſtitutionem Sixti V. quam infra exponam: ſecluſa autem ſpeciali lege irritante receptio non poteſt eſſe nulla, niſi in ordine ad profeſſionem durante eodem defectu, quando ille talis eſt, ut profeſſionem irritet, niſi per aliam voluntatem perfecte liberam, ſeu ex perfecta ſcientia prior ingreſſus vel receptio rata habeatur.

Colligitur primo. Qui judicat aliquẽ ineptũ, & tamen cõſulit ingredi religionem, peccat graviter, poteſt tamen excuſari ſi procedat bona fide.

9 Atque hinc colligitur graviter peccare eum, qui conſilium præbet petenti, ut religionem vel talem religionem ingrediatur, decipiens illũ, quia aliàs intelligit, vel ſecum judicat illum non eſſe aptum ad talem ſtatũ, vel ſimpliciter ei non expedire, quia decipit illum in re gravi, & munere conſiliarii abutitur, cum teneatur illud fideliter exercere, eo ipſo quod illud acceptat. In hujuſmodi autem perſona, quando bona fide procedit, facile habet locum excuſatio a culpa gravi, quia non id conſulit animo decipiẽdi, ſed fortaſſe ex nimio timore, ut majus alterius bonũ impediat. Debet tamen vir prudens hunc timorem cohibere, nam ſi pura intentione procedat, nõ peccabit, ſed recte faciet conſulendo, quod coram Deo judicat eſſe hic & nunc melius, etiamſi ſuo conſilio alter a religione deſiſtat. Poteſt autem hic non immerito interrogari, an e converſo peccet mortaliter, qui ſuo conſilio alium a religione avertit, decipiendo illum, vel quia revera intelligit, nihil eſſe in illo, quod utilitatem religionis impediat, vel quia temere & ſine ſufficienti conſideratione ex humano affectu conſilium præbet. Quidam enim exiſtimant hoc per ſe non eſſe peccatum mortale, quia licet ſit deceptio, non eſt in bonis neceſſariis ad ſalutem, neque inde redundat aliquod grave onus in eum, qui decipitur. In quo videtur eſſe differentia inter hanc deceptionem, & præcedentem. Nam cum quis per deceptionem cogitur religionem intrare, involuntarie ſuſcipere cogitur grave onus, ſimulque religioni fit injuria, nam etiam oneratur perſona ſibi minime conveniente. At vero quando aliquis per deceptionem a religione removetur, nec bono ſibi debito privatur, nec damno aliquo afficitur. Eademque ratio eſt de religione, quia nulla ei fit propria injuria.

Colligitur 2. Qui decipit avertendo aliquem ab ingreſſu religionis, peccat graviter.

8 Nihilominus exiſtimo etiam hanc deceptionem ex ſuo genere peccatum eſſe mortale, quia gravem injuriam continet contra talem perſonam, & aliquando etiam contra religionem. Ratio in primis eſt, quia deceptio ex ſe eſt mala, & injurioſa proximo, maxime quando intercedit conſultatio: nam, ut ſupra dicebam, qui accepit conſiliarii munus, eo ipſo veluti ex quodam tacito pacto obligatur ad cõſilium fideliter pręſtandum. Quæ

obligatio major eſt, quando conſilium ad bonos mores pertinet, & deceptio nō fit ſine magno detrimento ejus, qui decipitur; quæ omnia in præſenti cōcurrunt; & ideo non dubito, quin talis deceptio gravem injuriam contineat. Nec refert, quod bonum religionis non ſit neceſſarium ad ſalutem, ſed ſupererogationis, quia hoc non obſtat, quominus carentia talis boni ſit magnum detrimentum, quod involuntarie quis patitur per medium iniquum, & juſtitiæ contrarium. Nam etiam obtinere beneficium non eſt neceſſarium, nec etiam interdum ad hanc vitam tranſigendam, & tamen per deceptionem impedire aliū, ne illud obtineat, eſt ſine dubio gravis injuria: ergo a fortiori in præſenti. Et confirmatur, nam impedire alium per vim, ne religionem ingrediatur, eſt peccatum mortale: ergo & per deceptionem, nam hæc duo in rebus moralibus æquiparantur.

9 Ex quo infero primo hoc peccatum per ſe, & ex vi talis objecti grave eſſe, etiamſi aliam injuriam non cōtineat, ſæpe autem ex alio capite poſſe augeri, & duplicatam injuriam continere. Prior pars ſatis probata eſt. Poſterior declaratur, quia hęc deceptio ſæpe fit graviter detrahendo, vel de religioſo ſtatu, vel de aliqua religione in particulari, ut alter ab ejus affectu avertatur, & tunc peccatum deceptionis adjungitur peccato defectionis, quod per ſe grave eſt, & circumſtantiam ſpecie diſtinctam, ac proinde in confeſſione aperiendam addit. Sequitur ſecundo, hoc peccatum non ſolum committi, quando quiſpiam reſpondet petenti conſilium, decipiendo illum, ſed etiam quando propria ſponte quis ſe ingerit ad ſuggerendum pravum conſilium, quo alium decipiat, & a bono propoſito avertat; quia gravitas hujus injuriæ non conſiſtit præcipue in abutendo munere conſiliarii (quamvis hæc circumſtantia, quando intervenit, non parum augeat malitiam), ſed ad eam ſufficit deceptio cum tam gravi nocumento, ſicut ſufficit violentia. Unde e contrario colligi poteſt, ſi quis abſque injuria violentię, aut deceptionis alium avertat ab ingreſſu religionis precibus, vel promiſſionibus, illud non eſſet ex genere ſuo peccatum mortale, quia ibi non intervenit injuria, neque inductio ad malum, neque averſio, ſeu abſtractio a bono ad ſalutem neceſſario; cur ergo ibi erit gravis malitia? Nam licet alter grave detrimentum patiatur, non tamen involuntarie, ſicut per vim, aut deceptionem, ſed quia libere conſentit: ergo inde non redundat in alium malitia, ſaltem moralis. Sed licet verum ſit tunc non eſſe tam grave peccatum, eſt tamen ſine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, & reſpectu Dei, a cujus majori obſeqnio homo ſeparatur, & reſpectu ipſius proximi, quia a majori bono impeditur, quod licet precibus fiat, alienum eſt ab officio Chriſtianæ amicitiæ. Accedit etiam, quod per hoc ſæpe Spiritui ſancto moventi reſiſtitur, quod majorem deformitatem habet in tertia perſona, quam in ipſo, qui vocatur; nam ipſemet Spiritus ſanctus, dum neceſſitatē præcepti non imponit, concedit licentiam homini vocato, ut ſuo jure libere utatur; graviter autem fert, quod alius, ad quem illa deliberatio non ſpectat, ſuis conſiliis, & inſpirationibus reſiſtat. Quare licet in hoc peccato non ſit injuſtitia, tamen contra charitatem ſæpe poteſt eſſe malitia gravis, præſertim ſi preces, ſeu inductio nimis ſint importunæ, & contra Spiritus ſancti vocationem moraliter certæ, & abſque ullo rationabili titulo, & cauſa. Eritque major culpa, ſi quis abſolute intendat impedire ingreſſum: nam ſi ſolum intendat, ut differatur, minor erit culpa, & talis poſſet eſſe cauſa, ut eſſet nulla. Sic enim excuſari poſſunt parentes, qui aliquantulum filios detinent, ut eorum conſtantiam experiantur, vel eorum vocationem magis examinent. Et juxta hæc de aliis cenſendum eſt, ſemperque quoad fieri poſſit, eſt in favorem religionis inclinandum.

Colligitur tertio. Qui decipit in religionis ingreſſu, tenetur tollere talem deceptionem, vel infamiam detractionis, vel vim, ſi forte illata eſt.

10 Tertio videtur ex dictis conſequenter ſequi, quoties intervenit injuria per vim, vel deceptionem, oriri obligationē reſtituendi in eo, qui injuriam intulit, quia illa injuria contra juſtitiam commutativam eſt, ex hujuſmodi autem injuria intrinſece naſcitur obligatio reſtituendi. Verumtamen circa hoc advertere oportet, ſi deceptio fiat cum detractione alterius partis, ſcil. vel religionis, vel perſonæ, de cujus ingreſſu agimus, primam & manifeſtam obligationem reſtituendi eſſe, ut fama, ſeu bona opinio ejus, quod detractum eſt, reparetur, ut per ſe conſtat. Poteſt enim hæc deceptio vel detractio interdum fieri de religione cum ipſa perſona, ne ingrediatur, vel e converſo de perſona cum religione, ne illā recipiat: utriq; ergo cum partitione accommoda ſatisfaciendum eſt, ita ut infamatio tollatur. Deinde etiam ſi detractio non fuerit adjuncta, deceptio ipſa tollēda eſt, & veritas aperienda, ut pars decepta in ſuam libertatem reſtituatur. Quod ſi hoc non obſtante alter perſeveret in priori conſilio, & nolit religionem ingredi, vel religio nolit eum acceptare, non credo teneri deceptorem ad ampliorē reſtitutionem: idemq; cenſeo de eo, qui vim intulit, quia damnū illud ſpirituale aliter reparabile nō eſt, niſi alter conſentiat, unde ſi conſentire nō vult, jam ex parte illius ceſſat ratio obligationis ad majorē reſtitutionem. Ex parte autem religionis non erat illi jus aliquod acquiſitum in talem perſonam, ut propterea major reſtitutio illi faciēda ſit, de qua re plura inferius.

Excommunicatur, qui impedit fœminas, ne votum ſimplex caſtitatis, aut religionis emittant, aut profeſſionem faciant, quæ per veli ſuſceptionem ſignificatur.

11 Tandem juxta dicta exponenda eſt alia pars decreti Conc. Triden. ſupra tractati ſeſſ. 25. c. 13. de Regul. ubi poſtquam anathema tulit in eos, qui per vim fœminas cogunt ad ingreſſum religionis, eandem cenſuram extendit ad eos, qui illas impediunt, dicens: *Simili quoque anathemate ſubjicit eos, qui ſanctam virginem, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittēdi, quoquo modo ſine juſta cauſa impedierint.* Circa quæ verba ſolum occurrit advertendum, cenſuram hanc duplici modo videri univerſaliorem, quam pręcedentem. Prior ſumitur ex illa disjunctiva, *veli accipiendi, vel voti emittendi.* Nam ſub priori parte comprehēduntur tres illę, quę in priori membro poſitę fuerāt, ſcil. ingreſſus, ſuſceptio habitus, & profeſſio; nam quidquid horum impediatur, impeditur voluntas veli accipiendi. Nam ſi impeditur ingreſſus, a fortiori impeditur habitus ſuſceptio religionis propria, de qua eſt ſermo: impedito autem habitu neceſſe eſt impediri profeſſionē, quæ per veli acceptionem ſignificatur. Igitur in illa priori parte hæc tria comprehenduntur. Additur vero pars altera, *vel voti emittendi*, quæ ſine dubio aliquid diverſum ſignificare videtur, & ideo non eſſe intelligenda tantum de voto ſolenni, quod ſolum in profeſſione fit, & per veli acceptionem ſignificari ſolet. Videtur ergo Concilium excommunicare eos, qui fœminas impediunt, ne votum etiam ſimplex emittant; & quia veroſimile non eſt ipſum loqui de quocumque voto, quia hoc nec neceſſarium erat, nec fortaſſe conveniens, neque ad intentionem Concilii accommodatum, ideo juxta ſubjectam materiam determinandum videtur ad votum ſimplex virginitatis, ſeu caſtitatis, per quod ſpecialiter conſuerunt fœminæ in Eccleſia conſecrari Deo extra proprium religionis ſtatum. Exiſtimo etiam comprehendi votum ſimplex religionis, quod in hac materia ejuſdem rationis cenſetur: eo vel maxime, quod qui hoc votum impedit, conſequenter, & quaſi radicaliter impedit voluntatem veli accipiendi.

12 Aliqui vero per voti emiſſionem intelligunt profeſſionem ipſam, a qua diſtinguunt veli ſuſceptionem tanquam actionem diſtinctam. Sed eſt difficilis expoſitio, tum quia verba Concilii intelligenda ſunt juxta uſum, quem habent in aliis canonibus; conſtat autem antiqua Concilia, & Pontificia decreta, quoties de veli acceptione tractant, religioſam profeſſionem per illam intelligere: tum etiam, quia licet illa duo in eo rigore ſumpta diſtinguantur, tamen in re non ſeparantur, nec poteſt unum ſine alio impediri: quid ergo neceſſarium erat in lege morali ea ſub disjunctione proponere? Et explicatur amplius in hunc modum, nam ſi in monaſterio aliquo monialium ſint aliquæ veram profeſſionem emittentes, quibus velum non imponatur, quia ad domeſtica tantum officia recipiuntur; & quiſpiam impediret, ne aliqua fœmina admitteretur ad velum, non tamen impediret profeſſionem, profecto non incurreret hanc cenſuram, quia illa circumſtantia valde accidentaria eſt, & quia illud non eſſet impedire ſtatum perfectionis, ſed ſignum quoddam honoris, de quo nihil Concilium curabat: ergo per veli acceptionem intelligit non præciſe accidentalem cæremoniam, ſed ipſam ſubſtantialem profeſſionem.

Ad hanc excommunicationē

14 Alia ampliatio continetur in illo verbo, *quoquo modo impediat.* Nam in priori parte dixerat Concilium, *quomodocumque coegerint.* Univerſalius autem quid eſſe

vide-

contrahendam requiritur, ut injuſte impediat.

videtur quoquomodo impedire, nam impeditur quis non tantum per coactionem,ſed etiam multis aliis modis, quos comprehendere voluit Concilium, ſi injuſti ſint, & ideo phraſim locutionis mutavit. Primo ergo clarum eſt ibi comprehendi omnes,qui per vim directe, vel indirecte illatam ipſi fœminæ, directe impediunt ejus voluntatem, ſcilicet,per graves minas,& cætera ſimilia, ut ſupra explicatum eſt. Deinde comprehendi exiſtimo eos, qui per ſimilem vim monaſterio illatam impediunt,ne ibi admittatur, nam ſic etiam injuſte impediunt voluntatem veli accipiendi. Idem cenſeo,ſi hoc fiat per dolum & fraudem, quæ circa monaſterium etiã verſetur, illud ſcilicet, circa opinionem de tali fœmina decipiendo, ſi tandem hoc modo voluntas ejus de velo accipiendo impediatur: nam præterquam, quod tota hæc dici poteſt quædam violentia moralis, proprie etiã ac formaliter ſub verbis Concilii comprehenditur.

Incurritur hæc excommunicatio impediendo per deceptionẽ, non vero per preces, aut promiſſiones.

14 Magis dubitari poſſet de decipiente ipſam fœminam, & per illam deceptionem impediente, ne velum accipiat,vel votum emittat: nam ſic decipiens proprie non impedit voluntatem, id eſt, voluntatis executionem, de qua Concilium loqui videtur; ſed facit,ut talis voluntas non habeatur, vel ut mutetur, quod longe diverſum eſt. Sicut etiam qui precibus & promiſſionibus obtinet a fœmina,ne continentiam profiteatur, ſine dubio impedit, ne velum accipiat, aut votum emittat; & tamen nemo dicet illud ſub hac cenſura comprehendi, quia proprie non *impedit voluntatem*, ſed procurat, ut voluntas mutetur,vel non habeatur. Et eſt quidem hoc probabile, & quoad hanc poſteriorem partem de precibus non dubito, quin ita ſit non ſolum propter rationem factam, ſed etiam, quia ille modus non continet injuſtitiam, nec cauſat proprie voluntarium; & ideo in rigore non eſt impedimentum, de quo loquitur Concilium. De decipiente vero res eſt magis dubia, & ſcrupuloſa, quia revera injuſte impedit voluntatem, & verba Concilii, *quoquo modo decipiat*, valde generalia ſunt, neque eſt cur limitetur ad ſolam executionem voluntatis, quæ immutata maneat:nam ſi ipſa mutatio eſt involuntaria, qualis eſt illa, quę fit per deceptionem,ſatis impeditur ipſa voluntas a ſuo deſiderio, quando per deceptionem fit,ut in eo non perſiſtat. Solum ergo excipit Concilium caſum, in quo voluntas ex juſta cauſa impeditur, ut, v.g. quia non ſuppetit facultas temporalis neceſſaria ad ingreſſum religionis,vel quia propoſitũ, aut deliberatio non ſatis examinata eſt; in his enim caſibus ceſſat injuſtitia, & conſequenter etiam ceſſat hæc pęna.

15 Tertius defectus, qui ſuo modo minuere poteſt libertatem ingreſſus religionis,eſt ſimonia;poteſt enim hic defectus redundare in diminutionem libertatis, vel ex parte perſonæ, ſi pretio dato ad religionis ingreſſum trahatur, vel ex parte religionis, ſi propter pretium illum admittat, & ideo hic breviter explicari poteſt. Advertendum igitur eſt, aliud eſſe aliquid in pretium religioſi ſtatus conferre, aliud vero eſſe conferre aliquid ea occaſione non quidem in pretium, ſed vel in eleemoſynam, vel ob benevolentiam, vel, quod frequentius eſt, alimentorum gratia:hoc enim poſterius non ſufficit ad ſimoniam, ſed oportet, ut ratio pretii interveniat, ut omnes Doctores in propria materia, ſpecialiter Cajet. in Sum. verb. *Simonia*, & Sot.lib.9.de Juſtit.q.7.art.1. Unde fit, ut practice ac moraliter loquendo, raro hic ingreſſus ſit illicitus titulo ſimoniæ,etiamſi largitio aliqua,vel acceptio alicujus temporalis commodi intercedat. Nam in primis conſtat ex communi uſu Eccleſiæ in monaſteriis monialium recipi aliquid in congruam ſuſtentationem religioſæ,& quod dotis nomine ſolet ſignificari, de qua etiam ſolet pactum præcedere, in quo non cenſetur eſſe ſimonia,quia illud non accipitur tanquam pretium profeſſionis, ſeu religionis,ſed cauſa ſuſtentationis. Atque ita intelligendus eſt textus in c.*quoniam,* de Simonia; conſuetudo enim eſt optima legum interpres, & textus ille expreſſe loquitur de pretio; hic autem revera pretium non intervenit, ſed ſuſtentatio. Sic ſacerdos dicturus ſacrum, qui aliquid in ſuſtentationem recipit, nec Simoniacus eſt, nec pretium accipit. Unde eadem ratione, ſi religio vel monaſterium multum indigeat,non erit ſimonia,ſi ab eo, qui vult ingredi, poſtuletur, ut habitum, vel aliquid ſimile neceſſarium ad ejus ſuſtentationem ſecum afferat; in quo tamen multum obſervandum eſt, ut ſcandalum vitetur. Et ob eandem rationem ait Soto lib.9. q.6. art. 2. ad 4. non eſſe Simoniam munuſculis aut beneficiis allicere voluntatem alicujus, ut religionem ingredi velit; & e converſo non eſſe ſimoniam dare prius copioſas eleemoſynas monaſterio, ut illud reddat ſibi benevolum,& pie affectum:dummodo enim omnis ſuſpicio pacti, vel conventionis tacitæ ceſſet, ſimonia non committitur. Quomodo intelligendum eſt c.*de regularibus*,de Simonia, & c.*quam pio*,1.q.2. Quia ergo regulariter loquendo ſi aliqua largitio intervenit,nõ habet rationem pretii,nec conventionem, aut obligationem expreſſam,vel tacitam,ideo dico regulariter non eſſe ex hoc capite ſacrilegam receptionem, vel ingreſſum: ſi autem aliquid ejuſmodi interveniret, tunc eſſet damnabilis,juxta pręďicta jura. Secluſo autem vitio Simoniæ poſſet hæc actio eſſe reprehenſibilis, vel ratione ſcandali, vel ſi eſſet nimia, quæ libertatem ingredientis per debitam intentionem impediret,ut ſæpe contingit,quando aliquis humano modo affectus per hæc temporalia beneficia ſine ſufficienti deliberatione & conſideratione, & propter humana etiam motiva habitum religionis ſuſcipit. Quanta vero & quam gravis ſit talis culpa, ex circumſtantiis perſonarũ,& actionum prudenter penſandũ eſt.

16 Secundo obſervandum eſt hoc loco decretum Conc. Triden.ſeſſ.25.cap.17.de Regul. ubi ſtatuit: *Ne ante profeſſionem excepto victu & veſtitu novitii, vel novitiæ,illius temporis,quo in probatione eſt, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus, monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tribuatur, ne hac occaſione diſcedere nequeat; quod totam, vel majorẽ partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſſideat.* Et infra addit pœnam his verbis, *ſub anathematis pœna.* In quo primo obſervandum eſt Concilium nõ prohibere hanc largitionem tanquam per ſe illicitam,ſed ut ſemper cõſulat libertati novitii. Et ideo non prohibet illam ſimpliciter, & pro omni tempore, ſed ante profeſſionem; illius ergo profeſſione (quod antea dicebamus) bona novitii tribuere monaſterio,non eſt malum, ſed laudabile,ſi juſto titulo,vel liberaliter fiat. Deinde etiam ante profeſſionem non prohibet hujuſmodi largitionem fieri ex quibuſcumque bonis,ſed ex bonis ejuſdem novitii. Unde ſi parentes, propinqui, vel amici de ſuis propriis bonis aliquid velint tribuere monaſterio in gratiam novitii, ut benevolentius tractetur, vel ſuſcipiatur,non ageret contra hoc decretum, quia textus expreſſe dicit, *de bonis ejus*, & quia tunc non habet locum ratio Concilii:nam per hoc nihil minuetur libertas novitii, quia cum illa bona ad illum non pertineant, neque illa recuperare poſſit, aut debeat, inde non fit difficilior ejus egreſſus, ſi religionem dimittere voluerit: item quia Concilium utitur hoc verbo, *tribuatur*, dubitari poteſt an per modum mutui poſſit dos, v. g. quæ promiſſa eſt moniali,ante profeſſionem conferri,quia mutuare non eſt tribuere, & lex odioſa ad rigorem verborum coarctanda eſt. Nihilominus hæc videtur eſſe magna fraus legis, quia non minus ex mutuo, quam ex alia largitione impediretur libertas novitii:nam etiam ſæpe difficile recuperatur,quod titulo mutui datum eſt. Eo vel maxime, quod hic non poteſt abſoluta donatio intervenire, ſed ſolum ſub ea conditione, ſi novitius perſeveraverit: ergo hanc & quamcumque aliam, quæ virtute illam includat,prohibet Concilium;in illo autem mutuo ſimilis donatio virtute includitur. Nam ſi novitius perſeveret, obligatio reddendi ex mutuo ceſſabit. Cenſeo igitur hoc etiam eſſe prohibitum,& per verbum tribuẽdi intellexiſſe Concilium quamcumque actualem traditionem bonorum novitii, per quã in poteſtatem, uſum, adminiſtrationem, vel etiam dominium religionis deveniant,non obſtante quacumque obligatione illa reddendi,ſi novitius habitum dimittat. Neq; exiſtimo admittendam excuſationem,quam aliqui pręendunt,ſcil. tale eſſe monaſterium,ut ſine ulla difficultate poſſint ab eo recuperari quæcumq; bona: nam etiamſi hoc ſupponatur, non propterea ceſſat prohibitio Concilii, quia ceſſante fine legis in particulari non ceſſat obligatio legis. Nonnulla autem veriſimilitudo eſſe poſſet, ſi bona mutuo darẽtur monaſterio reſtituẽda ante tempus profeſſionis, ut,v.g. ad 5.vel 6.menſes, tunc enim non ſolũ in particulari caſu, ſed etiam per ſe, & ex vi talis actio-

Notandũ primo.

Notandũ ſecundo.

Mutuum ex bonis novitii etiam prohibetur a Concilio.

nis ceſſare videtur finis Concilii, nec videtur illa eſſe largitio ſimpliciter, etiam juxta ſubjectam materiam, quia non conceduntur talia bona ſub ea tantum conditione, niſi novitius retrocedat, ſed ut reſtituantur ante poſſeſſionem, etiamſi ipſe perſeveret. Sed nihilominus exiſtimo talem mutuationem eſſe alienam ab intentione Concilii, & non carere ſcrupulo, quia ſaltem retardare poteſt novitium, ne ante ſolutum a religione debitum, religionem dimittat, etiamſi id deſideret. Item, quia poſt acceptum tale mutuum facile eſt religioni ſolutionem differre, ſpe retinendi novitium; & e converſo difficile erit parentibus religionē compellere, ut ſolvat, ſed potius in gratiam novitii connivebunt. Quapropter ab omni actione hujuſmodi, vel ſpecie illius, abſtinendum eſt. Advertere tamen ultimo oportet, ſi quid in hoc peccetur, non incurri propterea excommunicationem ipſo facto, donec imponatur, quia verba Concilii ſolum ſunt, *Sancta Synodus præcipit dantibus & recipientibus ſub anathematis pœna, ne hoc ullo modo fiat*; cum ergo non dixerit, *ipſo facto incurrenda*, neque aliud verbum æquivalens addiderit, non ſententiam latam, ſed ferendam indicare voluit, juxta receptam doctrinam. Ponderandum autem eſt verbum illud, *ne hoc ullo modo*, nam confirmat omnia, quæ diximus.

CAPUT X.

A quo, & qua forma receptio facienda ſit, ut ingreſſus ſit validus, & licitus.

1 NOn poteſt quis religionem ingredi, niſi ab ea recipiatur, nam hæc correlativa ſunt veluti partes humani contractus, qui non poteſt niſi mutuo conſenſu perfici. Cum ergo ſufficienter videatur explicata ea, quæ ad hunc actum ex parte perſonæ ingredientis pertinet, ſub qua habitudine ingreſſus appellatur: reliquum eſt, ut de receptione, quæ habitudinem dicit ad aliud extremum, ſcilicet religionem, diſſeramus. Duo autem ad hunc actum ſunt neceſſaria, ſcilicet poteſtas, & debitus uſus ejus, qui in modo recipiendi conſiſtit: hæc igitur duo explicanda ſunt.

1.Concl. Ut receptio in religione fiat valide, requirit poteſtatem in recipiente.

2 Circa poteſtatem manifeſtum eſt eſſe neceſſarium non ſolum ut recte, ſed etiam ut valide receptio fiat, nā ſine poteſtate agendi nihil fit, & ſine poteſtate contrahendi, nullus contractus validus eſt. Quæri ergo poteſt, apud quem ſit hæc poteſtas. Eſt autem certum primario ac principaliter eſſe in ſummo Pontifice. Sed de hoc non agimus, quia ipſe non ſolet hac poteſtate immediate uti: quærimus autem de illo, in quo eſt proxime hæc poteſtas. In quo eſt ſecundo certum, hanc poteſtatem immediate eſſe in qualibet religione approbata per Pontificē, & in ſola illa. Primum patet, quia ex vi approbationis talis poteſtas ei confertur, imo in ipſa approbatione intrinſece includitur: nam ſi religio non poſſet alios recipere, nec conſervari, nec gubernari poſſet; qualis ergo eſſet ejus approbatio? Secunda etiam pars ex ſupradictis manifeſta eſt, quia religio non approbata a Pontifice non eſt religio, juxta ea, quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt; ergo nec poteſt habere poteſtatem admittendi ad religionem: unde eo ipſo, quod Pontifex ſibi reſervavit approbationem religionis, conſequenter etiam hanc poteſtatem reſervavit vel ſibi, vel quibus eam ipſe conceſſerit; non concedit autem de facto niſi religionibus a ſe approbatis. Quod ſi fortaſſe in particulari inſtitutione aliquando eſt in Epiſcopo, vel in alio ſimili prælato, ſemper eſt in ordine ad religionem approbatam a Pontifice, eritque peculiaris ille recipiendi modus, qui in generali doctrina non conſideratur. Quamvis autem hæc poteſtas, ſicut & alia juriſdictio proxime ſit in toto corpore religionis, non tamen ab illo toto poteſt immediate exerceri, ut per ſe notum eſt, quia non poteſt totum ad ſingulos recipiendos congregari.

Hæc poteſtas neceſſario eſt committenda alicui, vel aliquibus in particulari. Dubium eſt in quibus, & quomodo ſit.

3 Relinquitur ergo neceſſarium eſſe, ut hæc poteſtas ſit in prælato uniuſcujuſque religionis, quia neceſſario debet eſſe commiſſa alicui, vel aliquibus perſonis in particulari: ergo maxime prælato religionis, cui ejus cura demandata eſt. Supereſt ergo explicandum, in quo prælato ſit hæc poteſtas, an in ſingulis proximis, ſeu localibus prælatis, ut ſunt Abbates, Priores, Guardiani, vel in Provincialibus, aut in Generalibus. Deinde an ſit in ſola perſona prælati, vel ſit cum aliis, qui circa illum actū ſuffragium habeant, ſive ſint particulares perſonæ ad hoc deſignatæ, ſive ſint omnes perſonæ ejus domus, vel monaſterii, in quo aliquis recipiendus eſt, & an talia ſuffragia requirantur, ut deciſiva, vel tantum ut conſultiva. Quæ omnes quæſtiones tractari poſſunt, vel ſtando in jure communi antiquo, vel ſtando in jure ſpeciali ſingularum religionum, vel juxta novum jus editum a Sixto V. in ſpeciali conſtitutione de illegitimis.

4 Priori modo tractatur hæc quæſtio a Panor. in c. *porrectum*, de Regul. n. 5. & 6. & in cap. *ad Apoſtolicam*, eod. tit. n. 4. & 12. ubi varias opiniones refert. Quidam dixerunt hanc receptionem jure communi pertinere ad Abbatem ſimul cum Capitulo; ita tenet gloſſa in c. ult. de Reg. in 6. dicens de jure communi hoc pertinere ſimul ad Abbatem, & capitulum, niſi conſuetudine præſcripta aliud receptum ſit, quod ſequuntur ibi Joannes Monachus & Archid. & fundatur in c. *ea noſcitur*, de his quæ fiunt a majori parte Capit. qui tamen textus, ut Panorm. notavit, non multum probat, quia in eo non eſt ſermo de receptione religioſorum, ſed de præſentatione ad Eccleſias, quando jus præſentandi eſt in collegio, ut in eodem textu dicitur. Argumentum autem a ſimili efficax non eſt, nam jus præſentandi nō eſt proprie actus juriſdictionis, ſed privilegii, ſeu dominii cujuſdam: receptio autem novitii ad juriſdictionem & gubernationem ipſius religionis pertinet. Alii ergo dixerunt, hoc pertinere jure communi ad ſolum Abbatem, ex d. c. *porrectum*, ibi: *A convertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate*; & ex d. c. *ad Apoſtolicam*, ibi: *Is qui converti deſiderat, habitum recipit, & profeſſionem emittit, Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente monaſticam, & monachalem habitum cōcedente*; & infra: *Prohibendum eſt Abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoslibet ad profeſſionem recipiant*. Sed hi textus nō convincunt, quia licet nominetur Abbas, non excluditur Capitulum, quia poteſt totum a capite nominari, & quia quamvis tantum nominetur præcipua perſona, quæ a tali actione excludi non poteſt, non ideo excluduntur aliæ, quæ cum illa concurrere poſſunt, vel debent, licet taceantur. Citari etiam pro hac ſententia poteſt c. *nullam*, 18. q. 2. ubi dicitur: *Ut de cætero fideliter & ſtudioſe univerſa, quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel ad utilitatem ejuſdem monaſterii pertinent, Abbatis ſolicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere convenit, debeat adimplere*. Ubi gloſſa notat, & ex ipſo textu colligitur, particulam illam *tota*, excludere monachos, *quia poteſtas*, ait, *ita pertinet ad Abbatem, & non ad monachos*; conſtat autem receptionem religioſorum inter ea merito comprehendi, quæ ad divinum cultum, & monaſterii utilitatem pertinent. Et hanc ſententiam tenuit Jo: Andreas in d. c. *ad Apoſtolicam*, & ſequitur Panorm. locis citatis, & Sylveſt. verb. *religio*, 3. q. 13. Navar. in d. cap. *nullam*, comment. 3. de Regul. n. 5.

1.Opinio.

2.Opinio.

5 Addunt vero prædicti authores non poſſe Abbatē recipere monachum ſine conſilio Capituli. Quod adeo neceſſarium eſſe dicit Panorm. ut ſi omittatur Capituli conſultatio, receptio ſit nulla, quamvis non teneatur Abbas ſequi judicium, vel voluntatem Capituli, ſed auditis ſententiis eorum, qui adſunt, ipſe poſſit ſuam ſequi, quamvis contraria ſit. Fundatur, quia in regula dicitur, quod præcipua debet Abbas expedire cum conſilio Capituli (videtur alludere ad c. 3. regulæ S. Benedicti, ubi expreſſe ſtatuitur & declaratur, vota Capituli non poſtulari, ut definitiva, ſed tantum ut conſultiva.) *Conſtat autem* (inquit Panor.) *creationem monachorum eſſe ad præcipuum in monaſterio*; ergo conſultatio Capituli ad illam neceſſaria eſt. Quoties autem Capituli conſultatio neceſſaria eſt, ſi illa omittatur, actus eſt nullus cap. *novit*, juncta gloſ. de his, quæ fiunt a prælat. ſine conſenſu Cap. Et ex Bart. cum his, quæ adducit in l. 1. §. *ſi plures* de Exerc. act. n. 3. & 4. cum Burſ. lib. 1. conſ. 90. qui omnes docent in eo caſu conſultationem eſſe neceſſariam ad valorem actus, etiamſi neceſſarium non ſit ſequi judicium conſultorum, quia aliud eſt conſilium, aliud conſenſus, & ex vi illorum verborum requiritur conſilium, non conſenſus, ut recte Tabien. verb. *conſilium*, & verb. *conſenſus*, n. 1. Paleot. lib. de ſacri conſiſt. conſul. 1. p. q. 3. art. 1. Albert. in c. *cum in veteri*, de elect. n. 12. Eadem ergo regula in præſenti ſequenda eſt; ergo etiam in præſenti receptio erit nulla. Et hanc etiam partem ſequitur expreſſe Sylveſt. ſupra, & idem ſentit Navar.

6 Mihi tota hæc quæſtio parum videtur utilis, quia in ea

Reſolutio dubii. Poteſtas recipiendi, ſi in regula, privilegiis, approbatione, aut ſaltem conſuetudine non attribuatur alicui in particulari, ex jure communi pertinet ad Abbatem in religionib. monaſticis, in mendicantibus vero ad provincialem.

in ea nihil fere poteſt ex ſolo jure communi definiri: nam in ipſomet communi jure ſupponitur, interdum ad ſolum Abbatem, interdum ad eum ſimul cum conventu pervenire, ut patet ex cap. ult. de Regul. in 6. quod ſic habet: *Si ad ſolum Abbatem pertineat creatio monachorum, eo defuncto nequibit novus monachus a conventu creari, aliàs poterit, ſi eorum creatio ſpectet inſimul ad utrumque*. Deinde ex adductis a Panorm. id confirmo, quia ipſemet non potuit ſententiam ſuam ex ſolo jure communi colligere, ſed recurrit ad regulam B. Benedicti. Eadem ergo ratione in unaquaque religione ad illius regulas, & conſtitutiones recurrendum eſt, & ad privilegia per ſedem Apoſtolicam unicuique conceſſa. Quod ſi nec in regula, nec in privilegiis, aut approbatione Pontificis (quod vix accidere poteſt) ſpecialis ac propria declaratio hujus rei contineatur, præcipue attendenda eſt conſuetudo, ut gloſſ. Panormit. & omnes auctores citati docent, & apud illum erit hæc poteſtas, qui conſuetudine præſcripta illius uſum habuerit: vix autem cogitari poteſt caſus moralis, in quo vel ex regula & privilegiis, vel ex conſuetudine conſtet, apud quem ſit hæc poteſtas. Si autem talis caſus admittatur, vel potius fingatur pro religionibus monaſticis, recte dicitur poteſtatem hanc jure communi eſſe penes Abbatem. tum propter dict. cap. *nullam*, tum etiam, quia poteſtas Abbatis in ſuo ordine eſt perfecte monarchica, ſicut poteſtas ducis in exercitu, & ideo de ſe ſufficit ad recipiendos monachos, vel milites, niſi aliunde limitetur. In religionibus autem mendicantibus, & quæ illis ſimiles ſunt, potius erit hæc poteſtas in provinciali, quia ita videtur Provincialis ad ſuam provinciam, ſicut Abbas ad ſuum monaſterium comparari, quia monachorum receptio & profeſſio quodammodo determinatur ad certum monaſterium, & ibi acquiritur ſpecialis filiatio, quæ non extenditur ad aliud monaſterium, niſi in eo nova fiat profeſſio, quod non ita eſſet in religionibus mendicantibus, & ſimilibus. Sed quoad hoc tota provincia quaſi una domus computatur, & ita videtur habere conſuetudo omnium hujuſmodi religionum. An vero in prædicto caſu requiratur Capituli conſilium, non credo poſſe ex jure communi definiri: nam in d. cap. *nullam*, de illo non fit mentio, quamquam nec per hoc ſilentium ſufficienter excludatur, ut ſupra in ſimili dixi, neque in aliquo textu juris invenio de hoc fieri mentionem. Erit ergo propria regula uniuſcujuſque religionis circa hoc obſervanda: quod ſi in ſpecie non fuerit hoc in ea declaratum, ex generali modo ſtatuto circa regimen in rebus gravioribus colligendum erit: ſicut Panorm. id elicuit, ex regula S. Benedicti.

Impugnatur dictũ Panorm.

7 Difficile autem mihi eſt illud principium, quod Panorm. pro conſtanti habet, omnem actum, ad quem ſecundum regulam requiritur conſultatio Capituli, eſſe nullum, ſi abſque illa fiat, etiamſi conſenſus Capituli non ſit neceſſarius; quia tunc poteſtas revera eſt in ſolo prælato, & circumſtantia illa, ſeu modus agendi, non videtur de ſe adeo ſubſtantialis, ut defectus ejus reddat actum nullum, niſi in ipſa lege hoc exprimatur, vel niſi in ipſa lege detur poteſtas nova ſub illa conditione, ex conſtituendo illam tanquam formam neceſſariam actus: in quo caſu loquuntur citati authores; in præſenti autem non videtur eſſe eadem ratio, nam poteſtas abſolute datur prælatis; conſultatio autem poſtulatur ad bonum modum regiminis, non vero ad ſubſtantiam actus; nec oppoſitum videtur ſufficienter probari ex d. cap. novit, quia illa non eſt univerſalis deciſio, ſed particularis, neque in eo eſt ſermo de prælatis religionum, ſed de Epiſcopo, nec de receptione Monachorum, ſed de inſtitutione Abbatum, Abbatiſſarum, & ſimilium perſonarum Eccleſiaſticarum, quæ res longe gravior eſt. Unde poſſet textus ille in contrarium retorqueri per argumentum ab ſpeciali: nam ut illæ inſtitutiones infirmarentur, neceſſaria fuit ſpecialis deciſio illius textus in eo caſu: ergo cum res ſit odioſa, non eſt extendenda ad ſimiles, præſertim minus graves. Addo deni que etiam in illo caſu non ſatis probari ex illo textu illos actus eſſe nullos; verba enim textus ſunt: *Nos enim tales inſtitutiones & deſtitutiones carere decernimus robore firmitatis*. Dicitur enim carere robore firmitatis, non ſolum, quod per ſe irritum eſt, ſed etiam quod per ſe irritandum eſt: ergo cum hæc poſterior interpretatio mitior ſit, cur non poterit, vel potius debebit in materia odioſa, prædictis verbis accommodari? Nam quod ibi gloſ. dicit tales actus eſſe nullos, quia facti ſunt contra jura, non ſatisfacit, quia oportet, ut ſint contra jura irritantia, & non tantum prohibentia, ut in ſuperiorib. a nobis tactum eſt, & in materia de legibus fuſius tractatum, ſed de intelligentia illius textus quoad hoc punctum, nihil hic definio, quia ad præſens non refert.

8 Imo licet generaliter concederemus, quando jure Pontificio conſultatio capituli neceſſaria eſt, ut actus recte fiat, illum eſſe nullum, ſi abſque illa fiat, non video cur hoc principium ſit extendendum ad omnem actum, in quo conſultatio capituli ſolum eſt neceſſaria ex directione regulæ Religioſæ, quæ non continet tam rigoroſum præceptum, vel prohibitionem ſicut canonica lex, ut in illa regula tertia S Benedicti, de qua agimus, videre licet, in qua ſine ullo termino præceptivo ſimpliciter dicitur: *quando res graves monaſterii tractandæ ſunt, convocet Abbas fratrum conventum, & auditis eorum ſententiis id prudenter ſtatuat, quod melius eſſe judicaverit*. Cauſam autem hujus ſtatuti non aliam reddit, niſi, *quia ſæpe ſolet Deus per infirmum ex fratribus id quod melius eſt docere, & aperire*, & deinde ſubjungit expedire, tum ut fratres obediant Abbati, etiamſi contra conſilium ab eis datum, rem ſtatuat: tum etiam ut Abbas id quod juſtum & prudentiæ conſentaneum eſt, ſtatuat. Hæc ergo regula ex vi & forma verborum magis eſt directiva, quam receptiva; non eſt ergo veriſimile, quod ſufficiat ad irritandum actum, eo ſolum, quod ſine illa circumſtantia conſultationis fit. Eo vel maxime, quod lex irritans debet eſſe de actu ſpecifico, & particulari, ut de ejus effectu, qui valde odioſus eſt, ſatis conſtat: illa autem regula poſita eſt per verba valde generalia, & quę multum ex arbitrio pendent, an ſcilicet hoc, vel illud negotium, res gravis exiſtimanda ſit. Quocirca mihi probabilius videtur ex vi illius regulæ tantum non eſſe irritum actum recipiendi Religioſum, de quo agimus, ſed in hoc conſulendam eſſe conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres: eam autem eſſe exiſtimo, ut receptio non exiſtimetur valida ſine conſilio capituli, imo etiam nec ſine conſenſu, ut in terminis docet Navar. lib. 1. conſ. in 2. edit. tit. de conſtit. conſ. 9. a n. 19. Armil. verb. *novitius*, n. 11. Emanuel Rodr. tom. 3. qu. regul. q. 77. art. 7. Miranda in ſuo Manual. prælat. to. 2. q. 15. Imo raro, ut exiſtimo, invenietur Religio, in qua receptio ſit facienda cum ſuffragiis capituli, & illa recipiantur tantum ut conſultiva, & non etiam ut definitiva. Ubi tamen de hoc conſtaret, & aliunde non eſſet conſuetudine, aut expreſſa conſtitutione declaratum, talem conſultationem eſſe neceſſariam ad valorem actus, non cenſerunt propter ſolam omiſſionem illius circumſtãtiæ receptionem eſſe nullã.

9 Ultimo tamen circa hoc punctum adverto prædictos Doctores & jura non agere in particulari de prima receptione ad novitiatum, ſeu ad habitum religionis, ſed potius videri loqui de receptione profeſſionis; ſolũ in d. c. *ad Apoſtolicam*, diſtincte dicitur Abbatem recipere ad profeſſionem monaſticam, & monachalem habitum concedere. Sed ſi caſus & contextus attente legatur, videtur potius loqui Pontifex de habitu profeſſorum, quam novitiorum. Nec videtur eſſe eadem ratio de utraque receptione, quia multo gravior eſt ſecunda receptio, quam prima, quia illa ſola eſt immutabilis, & in illa fit propria traditio, & acceptatio: & ideo ea, quæ de poteſtate admittendi ad profeſſionem a prædictis auctoribus dicuntur, non videntur poſſe transferri ad primum actum recipiendi. Nihilominus, quia ubi eſt unũ propter aliud, ibi eſt unum tantum, ut Ariſtot. dixit, & prima receptio tota ordinatur ad ſecundam, ideo apud eundem ſine dubio eſt poteſtas ad utramque, & ideo auctores indifferenter de utraque loquuntur, & uſus etiã religionum ita obſervat, & d. c. *ad Apoſtolicam*, optime poteſt hoc modo intelligi. Eo vel maxime, quod, ut ſtatim dicam, qui ad novitiatum admittitur, aliquale jus acquirit, ut ſine rationabili cauſa non poſſit ei denegari profeſſio: ergo oportet, ut illa etiam fiat ab eo, qui poteſtatem habet admittendi ad profeſſionem, cum ille quodammodo ſe obliget ad illam præſtandam, ſi receptus ſe idoneum ac dignum præſtiterit.

10 Ex dictis expedita eſt propoſita quæſtio, non ſolũ quan-

quantum ſpectat ad commune jus, ſed etiam quoad ſpeciale, quantum a nobis judicari poteſt; nec enim ad nos ſpectat ſingularum religionum conſtitutiones, privilegia, aut conſuetudines explicare, ſed tantum generaliter admonere, ut unaquæque jus ſuum conſulat, & modum illum intelligendi, vel interpretandi judicare; quod præſtitimus explicando jus cõmune, quantum in nobis eſt.

Exponitur late conſtitutio Sixti V. circa formam, & modum ſervandum in recipiendis religioſis ad habitum, & profeſſionem.

11 Solum ergo ſupereſt, ut de conſtitutione Sixti V. circa hoc edita anno 1587. pauca dicamus. In qua diſtinguenda in primis eſt duplex ætas recipiendorum. Una eſt ante 16. annum expletum: alia poſt illum jam impletum. Nam de priori nihil Sixtus ſtatuit, ſed in ea ſervanda ſunt, quæ hactenus diximus. Reſpectu vero eorum, qui decimum ſextum ætatis annum impleverunt, ſic Pontifex ſtatuit. *Perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, juvenes, aut viros adultos majores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit eos, neque aliquorum criminum,* &c. *reos, vel ſuſpectos exiſtere, niſi denique conſtet ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum devotionis, ſeu pietatis fervore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe. Deque his omnibus in generali, vel provinciali Capitulo plena & indubitata fide facta tam ſuperioris Generalis, vel Provincialis, quam definitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.* Et poſtea irritat receptionem aliter factam, ut mox explicabimus. In illis autem verbis ſimul præſcribit modum, ſeu formam recipiendi, & ſtatuit, a quo ſit facienda receptio, & ideo utrumque declarandum eſt.

Ad receptionem de religione neceſſario eſt præmittenda inquiſitio de parentibus ſolum, non de illorũ conditione, & qualitatibus.

12 Quoad modum primum poſtulat, ut diligens fiat inquiſitio de parentibus & patria, vita ac moribus. Et quod ad parentes attinet, ideo videtur a Pontifice poſtulata hæc diligentia, ut conſtaret recipiendum non eſſe illegitimum, nam ipſe omnes illegitimos in religionem recipi prohibuerat. Quia vero quoad hanc partem de illegitimis conſtitutio illa ſublata eſt, videri poteſt hæc inquiſitio parentum jam non eſſe neceſſaria. Sed revera non ita eſt, neque ullo modo eſt prætermittenda, quia Pontifex abſolute illam requirit, nec declarat illum fuiſſe adæquatum finem talis præcepti, & poteſt deſervire ad alios effectus, ut ad certiorem perſonę cognitionem, & ad mores ejus melius cognoſcendos. Non oportebit autem inquirere ex vi hujus conſtitutionis conditiones alias, vel qualitates ipſorum parentum, ut an ſint pauperes, vel divites; nobiles, aut cujus originis ſint; immo neque an fuerint matrimonio conjuncti, quia nihil horum ibi dicitur, ſed ſolum ut de eorum parentibus inquiratur: ſolum ergo interrogare oportebit, qui illi fuerint, ut conſtet de recipiendo, quorum filius ſit. Sicut etiam dicitur inquirenda patria, non ut de illa aliquid ſpeciale interrogetur, aut innoteſcat, ſed ſolum ut conſtet, quæ illa ſit, ut per has circumſtantias certior de tali perſona cognitio habeatur.

Expoſitus, cujus parentes ignorantur, recipi poteſt in religione.

13 Sed quid ſi poſt talem inquiſitionem nihil de parentibus poſſit inveniri: ut, v.g. ſi perſona ſit expoſita, cujus parentes, & ab ipſa, & ab aliis omnibus ignorantur? Reſpondeo id non obſtare, quominus talis perſona in religione recipi poſſit; quia in primis ibi non dicitur, ut aliquid innoteſcat quoad parentes, ſed ſolum ut diligenter inquiratur, nam cum poſtea ſubditur, *ut accurata informatione exploratum ſit*, &c. ſolum de moribus ſermo eſt. Deinde, quia per illam inquiſitionem id ſaltem conſtabit, quod de tali perſona innoteſcere poteſt, illam ſcilicet ſolum habere incertos & incognitos parentes; quo ſtatim fit, ut juxta commune jus nihil mali ex hoc capite in tali perſona præſumi debeat: ergo non eſt, cur ob eam rem impediri debeat ad ingreſſum religionis. Quin potius addo, licet parentes non ſint incerti, ſed ab ipſa perſona cogniti, ſi tamen per inquiſitionẽ non poſſit inveniri legitima filiationis probatio, vel propter terrarum diſtantiam, ac difficilem acceſſum, vel propter alia impedimenta, nihilominus hoc non obſtare, quin poſt factam diligentem inquiſitionem, qualis in eo caſu fieri poterit, in religionem quis recipiatur. Et idem cenſeo de patria, ſi forte ob ſimiles occaſiones per teſtes probari nõ poſſit; quia, ut jam dixi, tam de patria, quam de parentibus nihil aliud ibi ſtatuitur, niſi ut diligens inquiſitio fiat; non declaratur autem, quid debeat ex tali declaratione reſultare, nec circumſtantiæ hæ videntur eſſe tanti momenti, ut ignorantia earum debeat impedire ingreſſum, ſi per diligentem inquiſitionem expelli non poſſit. Et hanc expoſitionem tacite videtur probaſſe idem Pontifex in declaratione illius conſtitutionis, quam poſt unum annum edidit, ubi in verſ. *In eis tantum*, quoad exteros & advenas longiſſime a patria degentes, vel quorum patria impedita eſt, declarat: *Quamvis non liquido conſtet de his omnibus, quæ in conſtitutione requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, recipiendos eſſe.*

Eſt etiam præmittenda diligens inquiſitio de vita, & moribus recipiendi.

14 Secundo quoad mores, & anteactam vitam poſtulatur in primis diligens inquiſitio; deinde ut ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum & exploratum ſit recipiendos non habere talia crimina, nec eſſe gravatos ære alieno, neque obnoxios rationibus reddendis. De quibus impedimentis, quando ſint talia, & quomodo intelligenda ſint, in ſuperioribus late diximus. Quæ autem in præſenti ſit diligens inquiſitio, quæve accurata informatio, vel explorata cognitio, cũ nihil hic in particulari ſtatuatur, prudentis viri arbitrio relinquendum eſt. Videtur illa ſufficiens, quæ ad humanam fidem faciendam ſatis eſt, qualis eſt duorum, vel trium teſtium, qui abſque ſuſpicione ſint, & juridice ac cum juramento interrogentur, ab aliquo fideli miniſtro ad hoc munus conſtituto per religionem, ſeu prælato ejus. Nam quod hæ circumſtantiæ obſervandæ ſint, verba Pontificis, quæ non puram exaggerationem continent, ſatis probant: quod autem ſufficiant, moralis ratio perſuadet. Quia in quolibet negotio illa eſt moralis diligentia ſufficiens, & in humano judicio cum proportione ſufficit ad fidem faciendam. In quo etiam adverto in prædictis verbis conſtitutionis non poſtulari, ut aliquod poſitivum bonum, ut ſic dicam, de tali forma probetur; ſed ſolum ut conſtet non eſſe reum criminis, &c. Hæc autem ipſa negatio duobus modis probari poteſt: primo per poſitiva teſtimonia affirmantia talem perſonam non habere talia crimina, &c. Et hic eſt optimus probandi modus, ſed difficilis, quia difficile eſt univerſalem propoſitionem negativam contingentem veram eſſe poſitive cognoſcere, & ideo ſæpe accidere poteſt, ut talis probatio non inveniatur. Alius ergo modus hæc probandi eſt negativus magis, quam affirmativus, quia ſcilicet teſtes ſolum aſſerunt ſe neſcire in tali perſona eſſe aliquod ex dictis impedimentis. Quę negatio ſi pura ſit, nihil certe probat, ut per ſe conſtat; ſi autem tale teſtimonium feratur ab eo, qui ſimul profitetur ſe cognoſcere talẽ perſonam, & mores ejus, moraliter valde probabile eſt, & exiſtẽte ſufficienti numero teſtium, pro materiæ qualitate ſufficiens probatio eſt: nã hujuſmodi negationes, ut dixi, moraliter non poſſunt aliter probari, & quia hujuſmodi vitia vix poſſunt ita occulta eſſe, ut ab his, qui familiariter perſonã norunt, ignorẽtur.

Sufficit probatio negativa; quod teſtes neſciant habere crimina.

Inſtantia ſolvitur.

15 Dices eundem Pontificem in alia Bulla declaratoria tanquam quid ſpeciale conceſſiſſe, ut in advenis & exteris hic modus negativæ probationis ſufficiat: *quamvis non liquido conſtet* (inquit) *de his omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles reputandos eſſe.* Indicat ergo per argumentum ab ſpeciali, in aliis majorem probationem requiri, ita ut *liquido conſtet*. Reſpondeo, ſpeciale in advenis eſſe, ut de his, quæ in patria geſſerunt, aut reliquerunt, nec prædictam probationem afferre poſſint, quia non inveniuntur teſtes, qui tales perſonas & converſationes earum in propria patria noverint, & ideo quoad totum illud tempus ſolum afferre poſſunt probationem mere negativam, quam merito voluit Pontifex ſufficere, ſi de reliquo tempore, pro quo in tali regione verſati ſunt, bonum habeant teſtimonium ab iis, qui eos noverunt.

16 Præter hanc vero probationem de carentia talium impedimentorum tertio videtur Pontifex velle, ut de vocatione ipſa ad religionem aliquid poſitivum probetur, cum ſubjungit: *Niſi denique conſtet ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum pietatis ac devotionis fervore vitam religioſam ſponte & ex animo elegiſſe.*

Verum

Veruntamen circa hoc duplex probatio diſtingui poteſt: una eſt per teſtimonia, alia eſt per conjecturas. Prior ſine dubio etiam quoad hanc partem non poteſt eſſe niſi negativa, quia nec Dei vocatio, & religioſa intentio poteſt aliis ita eſſe nota, ut de illa poſſint affirmativum teſtimonium ferre. Ad ſummum ergo poterit requiri negativa, qualis ſupra explicata eſt, ſcilicet, ut qui perſonam norunt, teſtificentur ſe nihil tale, ſeu alienum a divina vocatione de illa unquam intellexiſſe, nec habere rationem aliquam, ob quam id ſuſpicari poſſint. Exiſtimo tamen non oportere de hoc ſcrupuloſe & in ſpecie inquirere, quia periculoſum eſt, & non videtur a Pontifice intentum: ſatis ergo quo ad hanc partem erit, ſi generatim inquirendo de moribus ac vita nihil occurrat, quod ſiniſtram de ſpiritu vocationis ſuſpicionem ingerat. Alia ergo probatio per conjecturas videtur præcipue a Pontifice intenta: hæc autem fit per prudentem examinationem ejus, qui religionem ingredi deſiderat, quæ fieri debet per prudentes & fideles miniſtros ejuſdem religionis: unde tunc conſtare dicetur id, quod Pontifex vult, quando poſt ſufficientem interrogationem, prudenter judicatum fuerit nullam eſſe probabilem rationem ſuſpicandi, vocationem illam eſſe ab humano, vel a malo Spiritu; nam cum illa ſit ex objecto bona, & ad Spiritum ſanctum pertinens, merito dici poteſt conſtare, quod talis ſit, quamdiu oppoſitum non probatur, nec in probabilem ſuſpicionem venit.

De his inquiſitionibus debet certificari Capitulū generale, vel provinciale.

17 Quarto addit Pontifex de his omnibus debere fieri plenam & indubitatam fidem in generali vel provinciali Capitulo, quæ verba etiam ad modum tantum recipiendi pertinent; per ea enim non datur facultas recipiendi ipſi Capitulo, ut ex ipſis verbis præciſe ſumptis conſtat, & ex ſequentibus, quæ ſtatim declarabimus. Cum enim hæc verba non conferant poteſtatem Capitulo, ſolum poſſunt ad modum, ſeu formam pertinere. Imo ulterius videtur, nec conſultationem Capituli ex vi illorum verborum poſtulari, ita ut neceſſe ſit eorum, qui adſunt, ſententias audire: ſed ſolum capitulum ipſum certum reddere de inquiſitione facta, prout a Pontifice præſcripta eſt. Quod videtur voluiſſe Pontifex, tum ut perſona recipienda eſſet aliquo modo nota toti religioni, tum ut dicta inquiſitio & informatio majori cum diligentia fieret, cum illius ratio in publico Capitulo eſſet reddenda: tum etiam, ut ſi aliqui, qui ſunt Capitulo in contrarium ſcirent, illud poſſint objicere. Hinc vero addendum etiam eſt requiri approbationem totius Capituli, non quidem ſimpliciter de perſona recipienda, quoad omnia, quæ in ea requiri poſſunt, hæc enim approbatio Provinciali, & Definitoribus committitur, ut ſtatim dicam, ſed quoad ipſas inquiſitiones ſufficienter factæ ſint, necne, quod etiam ex alia Bulla declaratoria ejuſdem Pontificis aperte colligitur. Hanc vero conditionem moderatus eſt idem Pontifex in alia Bulla declaratoria, eo modo quo in ſequenti puncto explicabimus. Poſtea tamen variæ religiones circa hanc etiam informationem, ſeu inquiſitionem, & circa perſonas, per quas facienda eſt, vel quibus ratio illa eſt reddenda, moderationem ſeu declarationem a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed illa univerſalis non eſt, & ideo ad noſtram declarationem non pertinet, ſed unaquæq; religio modum ſibi præſcriptum obſervare tenebitur.

Poſt ſupradictam inquiſitionem committit Sixtus V. poteſtatem recipiendi Provinciali, & definitoribus.

18 Quinto addit Sixtus V. poſt prædicta omnia *Superioris Generalis, ſeu Provincialis, & Definitorum conſenſu approbandos, & ad regularem habitum admittendos fore, qui religionem ingrediuntur.* Per quæ verba poteſtatem recipiendi plane committit Provinciali & Definitoribus, & ideo dixit ſupra non tradere illam toti Capitulo provinciali: nam ad approbationem, & admiſſionem, nec conſilium, nec Capituli probationem requirit, ſed ſolum definitorum cum Provinciali. Huic vero expoſitioni videntur obſtare verba ejuſdem Pontificis in alia Bulla declaratoria, verſ. *Verum*, ubi ſic ait: *Verum in iis monaſteriis, domibus & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redactæ, aut aliàs nulli provinciæ ſubjecta ſunt, ſtatuimus, ut trina Capitula conventualia tribus diſtinctis cum intervallo ſaltem decem dierum vicibus celebrata eamdem in recipiendis novitiis per trinas hujuſmodi diſtinctas vices approbatis habeant auctoritatem, quæ per noſtram conſtitutionē Capitulis provincialibus eſt attributa.* Per quæ ultima verba videtur Pontifex improbare, quod dictum eſt, & aſſerere poteſtatem recipiendi datam eſſe Capitulo Provinciali. Reſpondeo intentionem Pontificis ſolum fuiſſe proportionaliter æquiparare hæc monaſteria, quæ unam provinciam cum aliis non conſtituunt cum provinciis aliarum religionum, excepta illa circumſtantia de trina probatione, ut eo modo intelligatur eis attributa auctoritas recipiendi religioſos, quæ data fuerat capitulo Provinciali: quo modo autem data fuerit, ibi Pontifex non declarat, ſed ex alia Bulla petendum eſt; conſtat autem ex illa ſolum eſſe datam toti Capitulo Provinciali, quantum quoad hoc, ut certum reddatur de habilitate, ut ſic dicam, perſonæ recipiendæ, quantum ad inquiſitiones a Pontifice præceptas. Poſſumus etiam addere Capitulum provinciale duobus modis poſſe conſiderari, ſcilicet, vel formaliter, prout exiſtimo in congregatione omnium perſonarum, quæ ad illud pertinent; vel virtute, prout eſt in Provinciali, & definitoribus, qui Provinciale Capitulum ſuo modo repræſentant. Sic ergo attributa eſt illa auctoritas Capitulo Provinciali, ſed diverſo modo, in ordine ad tres actus, qui in hac receptione intervenire videntur; primus eſt certiorem fieri de inquiſitionibus factis, & quaſi ultimam manum & auctoritatem illi tribuere, & hoc commiſſum eſt Capitulo formaliter, & in ſe ipſo. Secundus actus eſt perſonam recipiendam approbare. Tertius ad habitum regularem eam admittere (hos enim duos modos videtur diſtinguere Pontifex, quamvis moraliter per modum unius fiant) & hi dici poſſunt commiſſi Capitulo provinciali, non tamē prout in ſe eſt formaliter, ſed prout virtute in definitorio exiſtit. Itaque immediate hęc poteſtas eſt in Provinciali & definitoribus, & eadem proportione, juxta declarationem dictam in illis monaſteriis, quę conſtituunt provinciam, erit in Abbate, v.g. cum ſuis definitoribus, ſeu conſultoribus. Et eadē proportione dicendum eſt de aliis perſonis juxta alias declarationes & moderationes, quas ſtatim referemus.

Non obſtat alia Bulla.

Quam poteſtatem habeat Capitulū circa recipiendos.

Suffragia definitorū non ſunt conſultativa tantum, ſed definitiva.

19 Colligitur autem manifeſte ex verbis Pontificis ſuffragia definitorum cum Provinciali non tantum cōſultativa, ſed etiam definitiva eſſe, quia non tantum Cōcilium, ſed etiam conſenſum illorum poſtulant; & ideo dicimus, poteſtatem non eſſe in ſolo Provinciali, vel Abbate, ſed in toto illo Concilio, ſeu definitorio. Dubitari autem poſſet, qualis conſenſus illarum perſonarum neceſſarius ſit ad talem actum. Nam ſi verba nude ſpectentur, videntur requirere conſenſum omnium, nemine diſcrepante, ſic enim habet: *Tam Provincialis, quam definitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint*: vel ſaltem Provincialis conſenſus videtur eſſe omnino neceſſarius, & majoris partis, vel ſaltem æqualis definitorum, ita ut licet omnes definitores conſentiant, ſi Provincialis diſſentiat, non poſſit fieri receptio, quia ſpecifice & diſtincte poſtulatur conſenſus Provincialis, quod non verificatur, etiamſi omnes alii conſentiant. Non poſtulatur autem conſenſus omnium definitorum, ſed indefinite ponitur *Definitorum*, quod ſatis verificatur, ſi plures conſentiant cum Provinciali in eo numero, qui aliàs de jure ſufficiat cū Provinciali ad ſententiam faciendam. Atque hic videbatur genuinus ſenſus dictorum verborum, quem quoad hanc poſteriorem partem confirmavit Sixtus V. in Bulla declaratoria, verſ. *Neque vero*. Quoad priorem vero partem non videtur illum admittere, ſed generaliter ait: *Satis eſſe volumus, ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus ſit a jure, vel per cujuſcumque ordinis ſtatum præfinitus, intervenerit*. Cum ergo dicitur in priori Bulla: *Niſi conſentiant Provincialis & definitores*, ita intelligendum eſt, ac ſi dictum eſſet, ſine conſenſu definitorum, ita ut ſuffragia vincant, quæcumque illa fuerint. Quia vero in eadem Bulla declaratoria conceſſum eſt, ut abſque Provinciali Capitulo, ſuperior Provincialis cum duobus aut tribus localibus antiquioribus patribus alicujus monaſterii ſimiliter ad hoc electis a Capitulo Provinciali Mendicantium, vel Generali Monachorum, ut in ipſa Bulla latius continetur, poteſtatem habeat ad recipiendum, ideo quod dictum eſt de definitorio, dicendum eſt de hoc concilio ex Provinciali, & aliis religioſis deſignatis coacto: nam in illo toto eſt poteſtas modo explicato.

20 Ultimo addit Pontifex: *Si qui eorum contra præ-*

Receptio ad habitū regula ē non ſervata hac forma eſt nulla, & ſimiliter profeſſio.

ſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem exinde ſecuta ex nunc prout ex tunc, pariter irritamus, & annullamus. Circa quæ verba dubitatum olim fuit de illo participio *eorum*, nam immediate ante hæc verba præceſſerant illa: *Omnes & quoſcumque, ut dictum eſt, criminoſos, &c. ad religionem perpetuo inhabiles declaramus.* Unde participium illud *eorum*, videtur has tantum perſonas referre. Atque ita tunc ſolum receptionem eſſe nullam, quando perſona inhabilis eſt propter defectum aliquē ex ibi numeratis, non vero ſi defectus ſit tantum in modo recipiendi, quando perſona aliàs eſt habilis. Sed nihilominus ex alia Bulla declaratoria ejuſdem Pontificis, verſ. *quod autem*, manifeſte ſumitur omnem receptionem ad habitum regularem factam non ſervata illa forma, nullam eſſe. Quapropter illud relativum *eorum*, non refertur ad ſolos criminoſos & inhabiles, de quibus proxime ſermo præceſſerat, ſed ad omnes, qui in religionem admittuntur poſt decimum ſextum ætatis annum, ut in altero reſcripto declaratur; & attente conſiderando non tam ſeries, quam materia verborum ex ipſa colligi poterat, nam ſi de ſolis perſonis inhabilibus eſſet ſermo, nihil novi ſequens clauſula operaretur: nam cum jam dictum eſſet illas perſonas eſſe inhabiles, inde jam conſtabat receptionem earum eſſe nullam; ergo refertur ad omnes, ita ut illa nullitas non tantum ex inhabilitate perſonæ, ſed etiam ex defectu prædicti modi non ſervati nulla fiet. Atque in hoc ſenſu recepta eſt & obſervata illa conſtitutio.

21 Deinde ponderanda eſt in illis verbis illa particula *temere*, nam ex ea ſequi videbatur, ſi bona fide & ex ignorantia ſaltem probabili, receptio facta fuerit, non ſervata forma illius conſtitutionis receptionem non eſſe invalidam, ex vi illorum verborum, quia non temere facta eſt, juxta communem doctrinam, quæ in materia de legibus & de Cenſuris dari ſolet circa explicandas hujuſmodi particulas, quando in his legibus pœnalibus, vel irritatoribus apponuntur.

Prædicta receptio non ſervata forma preſcripta, eſt invalida, vel fiat ignoranter & bona fide, vel ſcienter.

22 Nihilominus contrarius ſenſus videtur colligi ex Bulla declaratoria in verſiculo proxime citato, quatenus declarat eos, qui poſt promulgationem illius conſtitutionis profeſſionem emiſerunt, etiam ignoranter non ſervata forma receptionis, non eſſe religioſos, ſed profeſſionem nullius eſſe roboris & momenti. Diſtinguere autem oportet hoc loco inter profeſſionem & admiſſionem ad habitum: nam utraque annullatur in illo caſu per conſtitutionem, diverſo tamen modo, quātum ex declaratione colligitur. Nam ſi receptio facta ſit non ſervata illa forma, & profeſſio fiat antequam ille defectus ſuppleatur, profeſſio eſt nulla, quantumvis bona fide facta ſit; unde quoad profeſſionem nihil operatur particula illa *temere*, ſic declarante Pontifice, ſive illa fuerit declaratio, ſive additio. At vero receptio abſque tali forma facta bona fide, & ex ignorantia, licet ſit aliquo modo invalida, ſcilicet, quamdiu non ſuppletur ille defectus, tamen non eſt ita invalida, quin cognito defectu & ſupplendo, ſeu facta inquiſitione, quæ fuit prætermiſſa, incipiet prior receptio eſſe valida, id eſt, ſufficiens, ut in ea poſſit profeſſio fundari; ſeu, quod idem eſt, ut ab illa poſſit annus novitiatus computari: hoc enim plane voluit Sixtus in declaratione in illis verbis: *non aliàs admittendos eſſe ad profeſſionem, quam facta inquiſitione, & ſervata forma in ipſa conſtitutione præſcripta*; ergo facta inquiſitione ſtatim poterunt ad profeſſionem admitti, non expectata nova receptione, aut novitiatu. Unde quoad hoc multum operatur particula *temere*, & poteſt differentia inter profeſſionē & receptionem aſſignari; nam profeſſio eſt quodammodo immutabilis, & ideo ſi ſemel fuiſſet valida, nulla eſſet jam neceſſaria diligentia: ſi autem invalida fuit, nō poteſt incipere valere, niſi de novo fiat; receptio autem non eſt ita immutabilis, & non tam in ſe, quam in ordine ad profeſſionem valida eſt, vel invalida, ut ſupra declaravi: & ideo poteſt non ſimpliciter, ſed ſecundum quid invalida fieri, ita ſcilic. ut defectus ſuppleri poſſit. Quod merito conceſſum eſt, ſaltem in caſu ignorantię, & bonæ fidei. Videtur autem hinc conſequenter ſequi, ſi receptio contra formam præſcriptam, temere facta ſit, eſſe ſimpliciter & omnino nullam, ita ut licet poſtea inquiſitio fiat, prima receptio nihil valeat ad novitiatum computandum, vel profeſſionem faciendam; ſed oporteat rem totam iterum inchoare: quod licet durum videatur, ita plane ſcriptum videtur: nam de his, qui temere admittuntur, dicitur, *tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem & inde ſequuta irritamus, annullamus, viribuſque & effectu carere decernimus.* Hæc enim verba abſolutam & omnimodam irritationem indicāt; quæ profecto non eſſet, ſi receptio illa ſupplendo poſte a diligentiam omiſſam ad profeſſionem poſſet ſufficere; nec de illa dici poſſet viribus & effectu omnino caruiſſe. Atque hæc de Conſtitutione illa; pro qua tamen notandum, poſtea per aliam Clementis VIII. fuiſſe moderatam quoad hoc ut valeat profeſſio, etiamſi prædictæ informationes novitiorum omitterentur, ut jam ſupra animadvertimus.

Num aliqua alia forma, & modus jure communi poſitivo, vel naturali, in religioſis ad habitum recipiendis ſit præceptus.

Ex jure naturali ſolum debet dari examen, & probatio diligens.

23 Nunc ſolum ſupereſt breviter explicandum, num aliquo alio jure quidpiam aliquid neceſſarium ſit, quod ad hunc modum pertineat. Quod primum tractari poteſt, ſtando in ſolo jure naturali: in quo nihil novi quod dicam habeo, ſed ſolum ſervandam eſſe prudentiæ rationem, ut is nimirum recipiatur, qui & ad religionem idoneus, & a Deo vocatus, & tali inſtituto habilis judicetur: nam ad hoc tenetur prælatus religionis, & ex officio reſpectu ipſius religionis, & ex charitate reſpectu ipſius recipiendi. Unde fit etiam, ut præcedere debeat examinatio ac probatio ſufficiens ad illud judicium prudenter ferendum. Quæ autem & quanta eſſe debeat illa probatio, prudenti arbitrio relinquitur; neque plura ex vi ſolius juris naturæ dici poſſunt.

Olim ex jure Eccleſiaſtico nemo poterat recipi ſine licentia Epiſcopi habentis poteſtatē in illo monaſterio.

24 Rurſus vero interrogari poteſt, an ex antiquo jure communi aliquid aliud peculiare neceſſarium ſit. Ad quod breviter reſpondeo nihil videri neceſſarium, quod nunc ſit in uſu. Olim enim Conc. Nyſſ. can. 14. ſtatutum fuerat, ut nemo poſſit in religionem recipi *ſine licentia Epiſcopi*, qui in illo monaſterio poteſtatem habet. Quę verba indicant id factum fuiſſe, quia tunc poteſtas erat apud Epiſcopum, vel ab illo pendebat tanquam a ſuperiori prælato: quod nunc poterit obſervari in religionibus monialium, vel ſi quæ ſunt aliæ, quæ immediate ſubjiciuntur poteſtati Epiſcopi; in aliis vero conſtat hoc non eſſe neceſſarium ſaltem illo titulo. Verumtamen ſi conſideretur ratio, quæ in illo canone ſubjicitur, videtur etiam illud pertinuiſſe ad modum recipiendi, ſcilic. ut Epiſcopo conſtaret eum, qui vult ingredi religionem, non teneri alia majori obligatione, quæ illum impediret. Sed quoad hoc etiam canon ille, & uſu, & novis inſtitutionibus, ac exemptionibus religionum derogatus eſt, & cura illa prælatis religionum eſt commiſſa.

Item requirebatur diuturna probatio ſolū pro incognitis, militibus, & Eccleſiaſtico ſervitio deputatis.

25 Deinde olim neceſſaria erat diuturna probatio, priuſquam ad religioſum habitum admitteretur. Nam in cap. ult. 17. q. 2. Bonifacius Papa ſic ſtatuit: *Si quis incognitus monaſterium ingredi voluerit, ante triennium monachi habitus ei non præſtetur.* Verum eſt gloſſam ibi intelligere textum illum de habitu profeſſorum, & triēnium illud eſſe debuiſſe in habitu novitiorum ad probationem, quæ in illis perſonis diuturnior poſtulabatur, eo quod eſſent incognitæ, quæ eſt probabilis expoſitio; tamen in cap. unic. 53. diſt. ex Greg. lib. 7. epſt. 11. de militibus, qui in monaſterium converti volunt, ſic dicitur. *Juxta normam regularem debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum Deo authore ſuſcipere.* Et diſtin. 54. cap. *multos*, ex eod. Greg. dicitur: *Quiſquis ex juris Eccleſiaſtici ſervitute, vel ſæcularis militiæ ad Dei ſervitium converti deſiderat, prius probetur in laico habitu conſtitutus.* Et in c. *Monaſteriis*, 19. q. 3. ex eod. Gregor. dicitur. *Monaſteriis omnibus fraternitas veſtra diſtrictius interdicat, ut eos, quos ad converſionem ſuſceperint, priuſquam in converſatione compleant, nullo modo audeant tonſurare.* Quod verbum de prima receptione ad habitum, potius, quam de ſecunda ad profeſſionem dici ſolet. Circa quæ loca gloſſa exiſtimat, quatenus poſtulant probationem in proprio habitu revocata eſſe per alia jura, quæ novitiorum habitum admittunt, cap. *ſtatuimus*, de regular. Sed jura illa antiqua non videntur loqui de probatione novitiatus, quæ tam ad experimentum a religione de futuro religioſo, quam de religione ab

ab ipſo religioſo ordinata; ſed de priori probatione, quę totum noviciatum, & omnino religioſum habitum debebat præcedere, & ordinabatur ſolum ad cognoſcendum, an eſſet aliquod impedimentum, propter quod religioſus habitus omnino dandus non eſſet. Dicendum ergo in primis eſt, illa jura non ſtatuiſſe probationem illam pro omnibus religionem ingredi volentibus, ſed pro quibuſdam particularibus perſonis, ſcilicet, vel pro incognitis, vel pro militibus, vel pro Eccleſiaſtico ſervitio deputatis, ut in prædictis juribus expreſſum eſt. Pro aliis ergo omnibus nec quoad modum, nec quoad tempus aliquid circa talem probationem definitum erat, ſed ſemper fuit arbitrarium, ſicut nunc eſt. Deinde dicendum eſt etiam in prædictis perſonis illam temporis limitationem uſu, & contraria conſuetudine fuiſſe ſublatam, ita ſentiunt gloſſa, & Doctores & ex facto ipſo conſtat: totum ergo hoc negotium nunc arbitrarium eſt; excepto jure Sixti V. ſupra expoſito.

Dubitatio a D. Th. facta.

26 Hic vero occurrebat quæſtio, quam D. Th. tractat. 2.2.q.189.art.1. & latiſſime opuſc.17. a c.2. uſque ad 7. an peccatores debeant ad religionem admitti, priuſquam fuerint diu in præceptorum obſervatione exercitati. Tempore enim D. Th. quidam contendebant hoc eſſe neceſſarium, & reprehendebant religioſos, quia hunc ordinem invertebant, quia non eſt tranſeundum ab extremo ad extremum, niſi per medium, & natura docet ab imperfecto ad perfectum eſſe progrediendum; & ideo immediate velle tranſire a conſuetudine peccandi ad ſtatum perfectionis temerarium, & ab omni ratione alienum eis videbatur. Sed hunc errorem merito D. Th. impugnat: nulla enim certa regula in hoc aſſignari poteſt, ſed prudentiæ tam ingreſſuri, quam recipientiũ hoc relinquendum eſt. Primo quidẽ, quia divina gratia non eſt his legibus aſtricta; facile enim eſt in oculis Dei ſubito honeſtare pauperem, Eccleſiaſt. 11. neſcitque tarda molimina Spiritus ſancti gratia, ut Ambr. dixit. Secundo, quia ſtatus religionis, ſtatus quidem perfectionis eſt, non tantum ad propria opera perfectorum, ſed etiam ad opera pœnitentium, & purgationis, quæ in eo ſtatu, & plura, & graviora, & meliori modo fiunt: ergo ex hac parte optime poſſunt in hunc ſtatum recipi etiam graviſſimi peccatores, ſi magno fervore, & deſiderio ſatisfaciendi Deo reſurgant. Tertio, quia religio non tantum eſt ſtatus conſiliorum, ſed etiam præceptorum, imo ipſa conſilia ſumuntur ut media ad ſervanda ipſa præcepta, & cavenda peccata: ergo ex hoc etiam capite merito admittentur pœnitentes, ut a ſimilibus peccatis ſecurius caveant. Unde nihil obſtat, quod ajunt ad aſſumẽdum onus pręceptorum, ne ſi utrumque ſimul aſſumitur, virtus deficiat, eo quod nulla ſupponitur. Hoc, inquam, nihil obſtat, quia ipſa conſilia, & præcepta ſimul ſumpta ita ſeſe mutuo juvant, ut facilius ita impleantur pręcepta, quã ſi nullum illorum onus aſſumitur; & ſi fortaſſe aliqui lapſus miſcentur, & rariores ſunt, & minus graves. His nihilominus addimus, quando inveterata eſt conſuetudo peccandi, cautionem maximam adhibendã eſſe, ne facile quis ſubito admittatur propter præſentem fervorem, qui facile ſolet remitti, & poſtea neceſſe eſt, aut admiſſum turpiter ejicere, aut non ſine aliorum religioſorum ſcandalo, ejuſque periculo illum retinere.

Reſolvitur affirmative.

Advertẽdum ſpeciale.

27 Ultimo videndum ſupererat, an ex jure ſpeciali religionis aliquid aliud circa hanc formam, & modum recipiendi obſervandum ſit. Sed hoc ſemper unicuique religioni remittimus, & monemus, ut unaquæque obſervet circunſtantias per ſuas conſtitutiones, & inſtitutum ſibi circa hoc peculiariter præſcriptas. Quæ quidem ita erunt neceſſariæ, vel ut receptio ſit valida, vel ut recte fiat, vel ſolum per modum directionis, ut melius fiat, ſicut in ipſiſmet ſtatutis fuerit præſcriptum, quod ex eorum verbis, & aliis circumſtantiis juxta principia ſæpius tacta colligendum erit.

Reſolutio dubii cujuſdã; an poteſtatẽ habens teneatur recipere petentem ingredi religionem ſuppoſitis omnibus requiſitis.

28 Poteſt vero per occaſionem interrogare aliquis, an concurrentibus omnibus neceſſariis, tam ex parte recipiendi, quam ex parte religionis, ut convenienter, & utiliter poſſit fieri receptio, teneatur qui poteſtatem habet poſtulantem admittere. Ad quod breviter reſpondeo, ſi nulla interveniat rationabilis cauſa excuſans, teneri ex officio, & ex charitate. Primum reſpectu religionis, quæ inde augetur, & ex parte conſequitur finem ſuum. Secundo reſpectu proximi, qui ſine cauſa privatur magno beneficio, quod alter non ex bonis propriis, ſed ex bonis communibus Chriſti, & Eccleſiæ tanquã fidelis diſpenſator pręſtare tenetur. Cum hoc conſonat ſententia Baſilii in regul. fuſ. diſp. reg. 10. *Cum Chriſtus prædicet, ac dicat: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, non ſit ſine periculo, ſi qui ad Dominum per nos accedere in animo habent, ii a nobis rejiciantur.* Dixi autem, *niſi cauſa legitima excuſet*, quia hæc obligatio non eſt de ſe adeo neceſſaria, quin multis de cauſis ceſſare poſſit, ut ſi pro tunc religio non habeat ſufficientem commoditatem temporalem, vel non ſine gravi onere poſſit novum religioſum alere. Item ſi multi aliàs ęquales petant religionem, & non poſſint omnes ſimul recipi propter dictam cauſam, liberum erit (exiſtente qualitate) hos rejicere potius, quam illos. Denique quoties res fuerit dubia, vel utrinque probabilis, an expediat talem perſonam recipere, nec ne, liberum etiam eſt illam non admittere; imo eo facilius tunc licet, quo in majorem religionis favorem, & ſecuritatem cedit. Quocirca ſi quis bona fide abſque odio, vel alio pravo affectu procedat, & mediocrem diligentiam adhibeat, ſecure poteſt ſuffragium ſuum concedere, vel negare.

CAPUT XI.

Quos effectus habeat religioſus ingreſſus.

1 EXpedivimus omnia, quæ de ſubſtantia, & cauſis hujus ingreſſus nobis occurrerunt, ſupereſt nunc videamus, an hic ingreſſus aliquos habeat morales effectus. Et primo quidem ac præcipue inter hos effectus conſtitui poteſt, quod ab hoc ingreſſu computandum eſt tempus probationis novitii ad profeſſionem requiſitum, & conſequenter quod in tali ingreſſu legitime facto fundanda eſt valida profeſſio. Hæc inſinuata ſunt in omnibus, quæ hactenus diximus, magiſque conſtabunt ex his, quæ ſequentibus capitibus dicemus; & ideo de hoc effectu plura hic dicere non eſt neceſſe, magis enim pertinet ad effectum formalem ejuſdem ingreſſus explicatum per reſpectum ad noviciatum, & profeſſionem, quam ut aliquod novum ultra illum addat.

Primus effectus.

2 Secundo numerari, vel potius dubitari poteſt, an hic ingreſſus habeat effectum alicujus obligationis moralis. Ad quod breviter reſpondeo, duplicem poſſe hic excogitari obligationem, unam abſolutam ad perſeverandum in ſtatu inchoato, & profitendo in illo; aliam ex ſuppoſitione, ſcilicet, quamdiu in novitiatu vult perſeverare novitius. De hac poſteriori dicam inferius; de priori autem certum eſt non inducere talem obligationem ex c. *ſtatuimus*, de regular. ibi, *ad priſtinum ſtatum redire poſſe libere infra annum.* Nam ſi libere redire poteſt: ergo nulla obligatio permanendi ex vi ingreſſus inducta eſt. Atque ita notant ibi Innocent. Panormit. & alii. Angel. verb. *Novitius*, n.9. Sylveſt. verbo *religio*, 5.q.8. qui etiam advertunt poſſe exire ſine licentia, nec propterea incurrere aliquam inhabilitatem, vel incapacitatem ad Eccleſiaſtica beneficia, juxta c. *poſtulaſti*, de regular. Ratio vero eſt, quia nulla eſt lex, quæ talem obligationem inducat, neque etiam ibi intercedit aliquod votum, vel promiſſio, ut ſupponimus, quia hoc per ſe non ſpectat ad talem ingreſſum.

Secundus effectus.

Aſſertio, ingreſſus religionis non obligat ad perſeverandum, & profitendum.

3 Dices: eſto non oriatur abſoluta obligatio, oriri ſaltem obligationem non relinquendi religionem, niſi ex juſta cauſa. Primo quidem reſpectu Dei, quia oppoſitum eſset reſiſtere inſpirationi ejus, & magnam ingratitudinem committere. Secundo reſpectu religionis, tum quia ab illa non poteſt dimitti, niſi ex juſta cauſa: ergo ut ſit utrinque æqualitas, neque ipſe poteſt illam dimittere ſine rationabili cauſa. Eo vel maxime, quod eo tempore ejus expenſis nutritus eſt: ergo debet illi ſatisfacere permanendo ſi nullam juſtam cauſam abeundi habeat. Tertio etiam reſpectu Eccleſiæ videntur multa jura hanc obligationem exigere non redeundi ad ſæculum, ſed permanendi vel in illa, vel ſaltem in alia religione, c. *ſuper eo*, de regular. quod expreſse loquitur de ſuſcipiente habitum religionis, & ante profeſſionem volente eum dimittere.

Argumẽta pro parte cõtraria, ſaltem quando non datur juſta cauſa.

4 Propter primam rationem Sylveſt. dicta q. 8. in fine concedit in eo caſu eſse peccatum ingratitudinis, ſi quis ſine juſta cauſa: *Ex ſolo tædio ſanctæ vitæ, vel*

Opinio Sylveſtri favẽs impugnatur.

hujuſ-

Ad primũ argument. *hujuſmodi*, egrediatur. Non explicat autem, an ſit peccatum mortale, vel veniale, neque an ſit formalis ingratitudo, vel materialis; nam formalis profectò non eſt per ſe loquendo, quia licet vocatio ad religionem fuerit beneficium divinum, non tamen propterea obligat ad hunc modum gratitudinis perſeverantiam in illa: quo enim jure vel ratione probari poteſt hæc obligatio? Poterit enim quis ſe oſtendere gratum, proponendo vel ſervire Deo in ſæculo, vel imitari religioſorum mores, ſeu aliquem ſpiritualem fructum capere ex illo ingreſſu, quamvis propter animi infirmitatem nolit in eo perſeverare. Si autem illa non eſt formalis ingratitudo, nec materialis eſse poteſt, quia hæc non eſt reſpectu Dei, niſi adjuncta alicui culpæ, quæ ſupponatur; hic autem nulla ſupponitur, ſed hęc dicitur eſse prima. Addo eodem modo poſse dici ingratum, ſi vocatus a Deo ad religionem nolit ingredi ſine alia cauſa rationabili, ſed ſolum ex animi infirmitate. Unde licet admitteremus hunc modum culpæ, non eſset proprie ex ſpeciali obligatione orta ex ingreſſu, ſed ex generali ratione beneficii divini, & debito, quod ex illo naſcitur. Ego vero exiſtimo in hujuſmodi rebus intervenire ingratitudinem Dei negativam, potius quam privativam per ſe loquendo; negativam vero, quia homo non correſpondet beneficio divino quantum poſset, & deberet, ut meliori modo ſe gereret. Dico autem non eſse privativam, quia in rigore non privat honeſtate, neque eſt culpa per ſe loquendo. Neque etiam aliud genus culpæ hic neceſsario interveniat, dummodo ſervetur generalis ratio operandi propter honeſtum finem, ut ſupra notavimus; illa autem ſervari poteſt, etiamſi non ſufficiat ad juſtam cauſam dimittendi religioſum ſtatum.

Ad ſecundum. 5 Ad ſecundum jam ſupra dictum eſt, nullum pactum de perſeverando intervenire inter religioſum, & religionem ex vi ſolius primi ingreſsus, & ideo ex ratione juſtitiæ nec ingredientem obligari ad permanendum, nec religionem ad illum retinendum. Ex alio vero capite oriri, ut non poſſit religio licite illum dimittere ſine juſta cauſa, ſcilicet, quia in hoc caſu non ſe gerit ut domina, ſed ut diſpenſatrix, ipſa vero particularis perſona, quia eſt ſui domina, poteſt libere de ſe diſponere; ſicut paulo antea dicebamus teneri prælatum religionis ad recipiendum eum, qui ingredi deſiderat, quando eſt dignus, & nulla occurrit juſta ratio non admittendi illum, quamvis ipſe ingredi non teneatur. In his enim obligationibus, quæ non ſunt juſtitiæ commutativæ, ſed diſtributivæ, vel charitatis, non oportet obligationem eſſe mutuam. Addit præterea Sylveſt. ſupra, etiam ratione expenſarum non teneri aliquem non ſolum ad permanendum, verum etiam nec ad aliquam ſatisfactionem faciendam, quod probat ex c. *non ſolum*, de regular. in 6. quatenus ibi dicitur: *Nec infra annum aliquatenus impediri, &c.* Nam ſi monaſterium poſſit recuperare expenſas a novitio, multum poſſet ejus ingreſſum impedire, quæ probatio ſatis remota eſt. Nam ſi expenſæ illæ eſſent ex juſtitia debitæ, illas poſtulare non eſſet morale impedimentum. Vera ergo ratio eſt, quia nulla eſt talis obligatio juſtitiæ, vel quia reditus, aut eleemoſynæ monaſterii non tantum ſunt ad alendum profeſſos, ſed etiam novitios; vel quia is, qui ingreditur, ſtatim ſe offert ſervitio, & utilitati religionis, & ideo debitum eſt, ut ejus bonis alatur. Et utcunque ſatis confirmat uſus, & omnium religionum inſtitutio, quæ

Reſolutio dubii. optima fuit, ut probatio novitii liberior eſſet. Addo nihilominus, ſi is, qui ingreditur religionem, in ſuſtentationem ſuam pro tempore novitiatus aliquid religioni donet, non teneri poſtea religionem illi egredienti reſtituere, niſi eam partem, quam non conſumpſit pro rata temporis. Nam quod hoc recipere religioni liceat, conſtat ex Trident. ſeſſ. 25. c. 16. de regular. ibi: *Excepto victu, & veſtitu novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt.* Ergo non tenetur religio reddere,

Secundũ dubium. Reſolvitur. quod eo tempore conſumptum eſt. Sed quid ſi a principio nihil donavit ingrediens, obligavit autem ſe ad ſolvendam certam ſummam pro ſumptibus novitiatus. Reſpondeo obligationem per ſe loquendo eſſe juſtam, & validam: nam ſi donatio eſt juſta, cur non obligatio? Poterit ergo tunc religio exigere obligationis implementum, non tamen poterit eo titulo impedire liberum novitii egreſſum, ſed illo ſine impedimento conceſſo, juxta dictum c. *non ſolum*, poſtea poterit ſuum debitum poſtulare; quod ſi forte timeat impotentiam, vel difficultatem recuperandi, ſibi imputet, quod vel a principio non poſtulavit, vel quod non majorem cautionem adhibuit, neque enim propterea poteſt in religione, tanquam carcere, vel morali coactione ad debitum recuperandum detineri.

6 In tertia ratione petitur, quid intelligant jura per propoſitum mutandi vitam, quando dicunt eum, qui cum tali propoſito habitum religionis ſuſcepit, non poſſe poſtea licite illum dimittere, quia certum eſt jura non intelligere profeſſionem tacitam, vel expreſſam: nam expreſſe diſtinguunt jura illud propoſitum ab utraque profeſſione, ut patet ex c. *conſulti*, & ex c. *ſtatuimus*, de regular. & c. *non ſolum*, eodem tit. in 6. Certum autem eſt ſolum propoſitum non inducere obligationem, etiamſi multi Canoniſtę oppoſitum ex illis textibus collegerint; contra quos diſputavimus ſupra lib. 1. de voto in communi c. 3. ubi tandem concluſimus, neceſſarium eſſe, ut votum ſimplex intercedat, votum, inquam, non ſolum ingrediendi, ſed ſimpliciter permanendi in religione, omnino cedendo juri ſuo quoad tempus probationis. De quo voto quantum, & quo modo obligaret tunc, vel obligare nunc poſſit, ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Diximus de priori obligatione. Ad 3. argumentũ.

7 Dicendum ſupereſt de poſteriori, de qua hoc loco ſolum occurrit inquirendum, utrum ex ſuppoſitione, quod quis religionem ingreſſus illius habitum aſſumit, & in novitiatu ſe exercet, aliqua morali obligatione teneatur, quamdiu ibi perſeveret. Hæc tamen quæſtio quatenus ex parte coincidit cum illa, an ad obſervantiam regularem teneatur novitius, inferius eſt late diſcutienda; ſolum ergo hic breviter eſt inquirendum, an ingreſſus religionis, & habitus illius ſuſceptio ante profeſſionem impediat matrimonium, licet non dirimat. Et ratio pro negativa parte eſſe poteſt, quia talis habitus, & ingreſſus ex eo impediret matrimonium, quia pro tunc illud redderet illicitum, & peccaminoſum; ſed non apparet, unde reddatur illicitum; ergo. Minor, in qua eſt difficultas, probatur, quia novitius contrahendo non agit contra votum, neque contra aliquod præceptum, alioquin vero ille poteſt libere religionem dimittere, juxta c. *ſtatuimus*, de regularibus; ſed matrimonium contrahere in hoc caſu eſt in actu exercito religionem dimittere: ergo. Præterea Doctores in materia de matrimonio non numerant habitus ſuſceptionem inter impedimenta: ergo. Dubitat. An ingreſſus & habitus religionis impediant matrimonium.

8 Nihilominus dicendum eſt, novitium, quamdiu religionis habitum retinet, non poſſe licite contrahere, quamvis ſi de facto contrahat, valide contrahat. Ita tenet gloſſa in c. *beneficium verbo, conferendum*, de regularibus in 6. Et eſt textus expreſsus in c. *conſuluit*, de regular. Ex quo intelligi poteſt, quamvis hoc impedimentum expreſse non numeretur, ad votum ſimplex caſtitatis reduci; ſic enim ait Pontifex: *ſicut votum ſimplex matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum, ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahatur, impedit, ſed contractum, nequaquam diſſolvit*; meritoque hoc præcepit Eccleſia in reverentiam habitus religioſi, & ad vitandas fraudes, & ſcandala. Quia vero tale matrimonium validum eſt, ſi quis illud contrahat, tenebitur ad dimittendam ſtatim religionem, cum primum cõmode poſſit, quia jam faceret illi injuriam ficte in ea manendo, cum ſit jam matrimonio ligatus, & non poſſit in ea profiteri, ac proinde tenetur reſtituere quidquid poſtea cõſumeret; quod maxime procedit, ſi matrimonium conſummatũ fuit, quia tunc perſona eſt omnino inhabilis ad profeſſionem. At vero ſi matrimonium tantum eſſet ratum, & nihilominus novitius vellet perſeverare cum animo profitendi, vel ſaltem expectandum, ſi forte a Deo moveatur, ut tandem profeſſionem faciat, non peccabit perſeverando; ſed potius recte faciet: nam utitur novitiatu ad aliquem finem, propter quem inſtitutum eſt. Reſolutio vera eſt pro parte affirmativa.

9 Tertius effectus ingreſsus in religionem eſse poteſt, liberatio ab omni priori voto, vel promiſſione. De quo effectu agentes de profeſſionis effectibus inferius dicemus. Solum nunc aſſerimus talia vota non proprie auferri, ſed ſuſpendi, quando ex ſe diuturniora ſunt. Unde poſt tempus illud obligare poſſunt, ſi religionis Tertius effectus.

habi-

ſi habitus dimittatur. Aſſerimus item etiam hanc ſuſpenſionem non fieri ipſo facto, ſed per modum commutationis, vel a prælato, aut confeſſore factę, vel etiam propria voluntate, quia eſt commutatio in bonum evidenter melius. Quoad alias vero promiſſiones humanas, ſi impleri poſſunt commode, vel ante, vel poſt ingreſſum religionis, certum eſt non auferri, ſed eſſe implendas; quia divinus cultus non tollit, quin juſtitia, & fidelitas ad homines ſervanda ſit. Si vero non poſſit impleri promiſſio, ſervanda eſt doctrina ſupra tradita, de eo qui habet debita, ubi obiter expoſuimus.

Quartus effectus. An diſſolvat ſponſalia. Aſſertio prima quoad manentē in ſeculo.

10 Specialiter tandem dubitari ſolet, an hic ingreſſus diſſolvat ſponſalia, ita ut hic ſit veluti quartus effectus ejus. Quidam doctores negant, Durand. in 4. diſt. 27. q. 3. art. 3. Palud. in 4. diſt. 27. q. 1. art. 3. concl. 5. Covarr. 1. p. 4. c. 1. n. 11. Veracruz in ſpeculo 1. p. art. 21. Armil. verbo *ſponſalia*, n. 12. Turrecrem. c. *ubi non eſt*, 30. q. 2. art. 4. n. 5. & Petrus Ledeſma de matrim. q. 43. idem probabile cenſet. At contrarium tenet Sylveſt. verbo *ſponſalia* q. 10. Sot. in 4. diſt. 27. q. 1. art. 5. Navarr. c. 22. n. 26. indicat ſupplem. Gabr. in 4. diſt. 27. q. 2. art. 1. Henriquez lib. 11. de matrim. c. 14. n. 3. & Sanch. plures allegans lib. 1. de matrim. diſp. 42. n. 2. Sed in ſponſalibus diſtinguenda eſt duplex obligatio: altera illius, qui manet in ſeculo; altera illius, qui religionem ingreditur. Prior videtur ipſo jure auferri per alterius ingreſſum ſaltem quoad hoc, ut non teneatur expectare, ſed poſſit ſtatim cum altero contrahere, ſi velit. Ratio eſt, quia ipſa non ſe obligavit cum tanto onere, ſufficitque illa mutatio rerum, ut obligatio ceſſet. Item quia is, qui ingreditur, eo ipſo ſatis ſignificat ſe mutare voluntatem, & remittere alteri obligationem. An vero in aliquo caſu talis perſona adhuc teneatur, ſtatim dicam. In altero vero, qui ingreditur, non ceſſat ipſo jure hæc obligatio, donec profiteatur, nam ſi poſtea non perſeveret in religione, & altera pars expectet, & velit in eo caſu ſponſalia impleri, altera etiam tenebitur. Ratio eſt, quia altera pars nunquam ceſſit juri ſuo. Dices: eo ipſo, quod ex una parte ceſſat obligatio, ceſſat ex alia, quia eſt mutua, & reciproca. Reſpondeo falſum eſſe aſſumptum, quia una obligatio non pendet ab alia, neque eſt neceſſario conjuncta cum alia; quia ergo obligatio promiſſionis tollitur per remiſſionem alterius partis, & fieri poteſt, ut ab uno remittatur, & non ab alio, ideo poteſt etiam obligatio in uno ceſſare, & non ceſſare in alio, & ita contingit in præſenti. Urgebis; per profeſſionem ſimpliciter, & omnino ſolvitur matrimonium ratum; ergo per ingreſſum religionis, qui eſt via ad profeſſionem, ſolventur ſponſalia de futuro. Reſpondetur negando conſequentiam, nam eſt multiplex differentia. Primo quoad jus Eccleſiaſticum, quod in profeſſione illud ſtatuit, de ingreſſu autem nihil. Secundo etiam quoad fundamentum juris naturę, tum quia matrimonium ratum non eſt ſolubile ex una parte, & non ex alia; ſponſalia autem de futuro poſſunt diſſolvi ex una parte tantum, ſicut a principio potuiſſet eſſe ſimplex promiſſio tantum ex una parte. Item etiam quia profeſſio ſtatim inducit firmam, & immutabilem obligationem repugnantem matrimonio; ingreſſus autem religionis nullam inducit, ſed pendet ſemper ex futuro eventu profeſſionis, vel egreſſus.

Aſſertio ſecunda quoad ingredientem.

Dubium in hac materia.

11 Circa hoc tamen quæri poteſt, an ſi eo tempore, quo deſerit habitum religionis, qui illum aſſumpſit, alterum adhuc ſolutum inveniat, & aptum ad matrimonium ſecum contrahendum, redeant ſponſalia ad priſtinum ſtatum, ita ut utrinque ſit obligatio. Videtur enim id conſequi: nam licet alter per ingreſſum videatur remiſiſſe debitum, alter tamen non acceptavit, cum illa remiſſione uſus non fuerit; ergo quando alius egrediendo revocat priorem remiſſionem, manet in alio integra obligatio, ſicut a principio erat, quia jam tunc par videtur utriuſque conditio, cum uterque ſit aptus ad matrimonium ſine illa mora, & prior promiſſio utrinque rata permaneat, cum remiſſio, quæ ab altero videbatur facta, effectum non habuerit. Reſpondeo ſatis probabile hoc eſſe, maxime ſi is, qui in ſæculo manſit, etiam animo, & propoſito nunquam remiſſionem acceptavit, ſed expectavit ſucceſſum alterius, ut de ſe diſponat. Verum fieri poteſt, ut quamvis talis perſona matrimonium cum alia ſtatim non contrahat (quia non ſemper occurrit commoditas, ut brevi tempore hoc fiat,) nihilominus ſtatim ſe agnoſcat liberam obligatione ſponſalium, & proponat non amplius cum illo, ſed cum alio contrahere; & tunc exiſtimo revera manere liberam in conſcientia, etiamſi alius poſtea egrediatur, quia id potuit in conſcientia facere acceptando remiſſionem ab alio tacite factam, quę proinde habuit effectum, ac propterea extincta obligatio non reviviſcit. Si autem illa perſona nunquam habuit tale propoſitum, ſed potius voluit expectare alium, ut cum eo perficeret ſponſalia, ſi poſſet, probabile eſt ita perfici propter rationem factam. Nihilominus non cenſeo tantam obligationem eſſe imponendam perſonæ manenti in ſeculo, idque propter mutationem ex altera parte factam, quæ ſufficit excuſare ab obligatione promiſſionis, etiamſi ſine remiſſione alterius acceptata. Eſt autem illa magna mutatio, aſſumpſiſſe habitum religionis, & retroceſſiſſe; inde enim ſecundum moralem æſtimationem quędam nota, & quaſi infamia contrahitur, quæ ſufficiens eſſe ſolet ad avertendam alterius voluntatem, & conſequenter ad excuſandum a promiſſione facta. Et quia hęc mutatio facta eſt in uno extremo, & non in alio, ideo etiam obligatio poteſt in uno ceſſare, licet non ceſſet in alio. Atqui hæc vera ſunt in foro conſcientiæ; in foro autem Eccleſię putant aliqui petendam eſſe facultatem a paſtoribus Eccleſiæ, maxime ſi ſponſalia ſint publica, & is, qui in ſæculo manſit, velit contrahere, antequam alius profiteatur, vel etiam ipſo invito, poſtquam jam ingreſſus eſt. Verumtamen licet hoc conſultius videatur ad tollendam occaſionem ſcandali, vel rixæ, non video tamen, cur ſit per ſe neceſſarium, cum nulla lege cautum ſit.

Reſolutio vera eſt, abſolute diſſolvi ſponſalia, ex parte manentis in ſeculo.

12 Quintus effectus hujus ingreſſus eſt, gaudere privilegio clericali quantum ad immunitatem, ut in canonem incidere cenſeatur, qui talem perſonam percuſſerit, juxta c. *religioſo*, de ſentent. excommun. in 6. de qua extenſione videnda ſunt dicta in 5. tomo; ſpecialiter autem advertit Angelus verbo *Novitius* n. 21. hunc effectum non ſolum oriri ex proprio ingreſſu, a quo incipit novitiatus, ſed etiam de illo, quo impubes ante legitimam ætatem ad educationem religioſam recipitur ſub habitu religioſo, eo fine, ut debito tempore probetur, & profiteatur, quod quidem ipſe nec ratione, nec textu probat, neque in d. c. *religioſo*, declaratur. Quia tamen textus ille abſolute loquitur de ingredientibus religionem, & materia eſt favorabilis, ideo ampliatio illa merito admitti poteſt. Huic autem effectui adjungi prętetea poteſt, quod ex vi hujus ingreſſus perſona etiam gaudet privilegio fori, quia pro tunc perſona Eccleſiaſtica reputatur. Et ideo Sixtus V. in prædicta Bulla de illegitimis, poſtquam quorundam criminoſorum receptionem in religione irritam fecit, declarat judices ſæculares in eos retinere poteſtatem, ſupponens non eſſe illam habituros, ſi receptio valida fuiſſet. Sed de hoc privilegio videri poſſunt, quæ diximus in defenſione fidei lib. 4. de immunitate Eccleſ. c. 29. Denique inter hos effectus poſſunt multa alia numerari, quæ ad ſtatum novitiorum pertinent, & melius tractabuntur inferius.

Quintus effectus.

CAPUT XII.

Utrum ante profeſſionem neceſſarius ſit integer probationis, ſeu novitiatus annus.

1 INter primum religionis ingreſſum (de quo hucuſque in hoc libro egimus) & ſecundum, quæ fit per profeſſionem, mediat tempus probationis, de quo proinde conſequenter dicendum eſt, an, & quantum neceſſarium ſit, & qualis in eo debebat fieri probatio ad reliqua, quæ ad actiones illius temporis ſpectant.

2 De religione vero, ſeu ſtatu religioſo agere poſſumus, aut ſtando in ſolo divino jure, & ſic certum eſt, nullam determinatam probationem neceſſariā eſſe ad religioſum ſtatum aſſumendum, neque duplicem ingreſſum; ſed ſolum fuiſſe requiſitam eam examinationem divinę vocationis, & perſonæ, & aliarum circumſtantiarum, quę pro negotii qualitate prudentis viri arbitrio ſufficiens videretur. Qua deliberatione facta poſſet quis ſtatim admitti ad ſtatum religioſum ſine alia dilatione, quia de hac re nullum eſt divinum jus ſcriptum aut traditum, neque ex ſola ratione poſſet aliquid certum in hac parte colligi. Unde ſi conſideretur

Aſſertio prima. Ex jure divino nullū certum, & determinatū tempus novitiatus requiritur.

hic

hic ſtatus, ut extra congregationem aliquam, & abſque determinatione ad certam regulam, olim aſſumi poterat, & ſolebat vel in aliquibus Virginibus ſacris, vel in eremitis, & ſolitariam vitam agentibus; ad illum nullus novitiatus proprie dictus, nullave certa probatio eſſe poterat neceſſaria; totum enim hoc committendũ erat arbitrio Epiſcopi, vel ejus, qui poteſtatem habebat admittendi oblationem. Proprie ergo videtur requiri hæc probatio per novitiatum in ſtatu religioſo cœnobitico, & congregatione religioſa. De qua agens Baſilius (qui primus antiquam monachorum vivendi rationẽ ad meliorem formam redegit, magiſque religioni congruentem, ut in ejus vita refertur), ille ergo in regul. fuſi. diſputat. regul. 10. de hac re differens ait, eos, qui recipiendi ſunt, ad idoneas exercitationes duci debere, & adhibito temporis ſpatio, gravioribuſque impoſitis laboribus, periculum eſſe faciendum de illorum natura, conſtantia, &c. Videtur tamen ibi ſentire totam hanc probationem extra religionem fuiſſe faciendam, nam ſubdit: *Sin minus dum adhuc extra ſunt, repudiemus, neque ex iſtius modi periclitatione detrimentum ullum in fratres redundat.* Videtur ergo loqui de probatione ad primum ingreſſum, quanquam in fine ſubdat, ſi ex hac probatione conſtet, perſonam eſſe dignam, tunc debere adſcribi: *Ad illorum numerum, qui ſeipſos Domino conſecrarunt.* Unde colligi poteſt, illo tempore non fuiſſe neceſſariam probationem intra religionem, & in habitu illius ante profeſſionem. Inferius vero regula 15. differit late idem Baſil. de pueris educandis in monaſterio ante profeſſionem, non tamen declarat in quo habitu eſſent educandi, nec illam educationem ponit ut neceſſariam viam ad profeſſionem, ſed pro illis tantum pueris, qui ante perfectum rationis uſum religioni a parentibus offerebantur. Idem autem Baſil. in regul. brevior. in 95. novitios in monaſterio ſuo tempore fuiſſe ſupponit; & in regul. 97. non ſolum ait eſſe admittendos, qui volunt religionem experiri, ſed etiam eum, qui ſolum vult recipi, ut aliquo tempore proficiat, quod tamen modo in uſu non eſt. Ex his ergo conſtat etiam in congregatione religioſa nullum certum probationis tempus, aut modum eſſe ex natura rei, aut ex divino jure definitum, quod ex ſequentibus juribus conſtabit amplius.

Aſſert. 1. Ex jure poſitivo certũ probationis tempus poſtulatur.

3 Alio ergo modo conſiderari hoc poteſt de jure poſitivo, & ſic certum eſt, requiri ante profeſſionem definitum probationis tempus; hoc tamen jus non unum ſemper fuit, & omiſſo privato religionis ſtatu, de quo nihil reperio fuiſſe unquam determinatum, ac definitum in cæteris religioſis, aliqui exiſtimant olim fuiſſe neceſſarium triennium, & poſtea biennium ad probationem, juxta c. *ſi quis incognitus* 17. q. 2. & cap. *Monaſterii* 19. q. 3. Verumtamen in illis juribus neque eſt univerſalis ſermo de omnibus recipiendis, nec conſtat, an ſit ſermo de probatione ad profeſſionem, vel ad primam habitus collationem. Prima ergo determinatio hujus temporis fuit ad probationem unius anni, & prius videtur jure proprio, & privato religionum hoc fuiſſe introductum, ut patet ex regula B. Benedicti c. 58. poſtea vero jure communi receptum eſt, unde Alexander II. in c. *Gonſaldus* 17. q. 2. *Quia & Beati Benedicti regula & præcipue patris, & prædeceſſoris noſtri Sancti Gregorii canonica inſtitutio interdicit monachum ante unius anni probationem effici, judicamus, &c.* Quod jus confirmatum poſtea eſt in c. *ad Apoſtolicam*, de regular. & c. *non ſolum*, eodem titulo in 6. Et hoc etiam retinet nunc Eccleſia ſtando in jure communi, & ſpecialiter renovatum eſt in Tridentino ſeſſ. 25. c. 19. de regular. & c. 16. ſtatuit, ut probatio ultra annum non differatur, & ſolum excipit Societatem Jeſu, de qua poſtea dicemus; nunc ſolum jus commune explicamus, quod conſtat eſſe generale.

Determinatio ad annũ probationis facta eſt, & quomodo.

Quid de neceſſitate hujus anni dicendum.

4 Verumtamen in neceſſitate hujus temporis etiam fuit varietas. Nam Sanctus Benedictus ſtatuit quidem, ut tempus illud juxta regulam eſſet neceſſarium, non tamen declaravit, quænam eſſet illa neceſſitas, nec an profeſſio aliter facta eſſet invalida. Nec etiam Alexander II. aliquid in hoc diſtincte declaravit. Alexander autem III. in c. *ad noſtram*, de regular. declarat profeſſionem ante annum probationis factam eſſe nullam, niſi is, qui illam emiſit, intra triduum pœnitentiæ ſigna oſtenderit, factum retractando; in c. vero *ad Apoſtolicam*, eodem titulo, dicitur, ſi religio, & novitius ſuo juri renuntient, velintque probationis tempus brevius eſſe, poſſe id facere, quia id tempus in favorem utriuſque partis conceſſum eſt, unuſquiſque autem poteſt favori ſuo renuntiare. Unde in eo caſu profeſſio antea facta valida judicatur; imo etiamſi in ipſo primo ingreſſu prædicto modo fiat, quia qua ratione poteſt pars anni ex conſenſu mutuo prætermitti, poteſt etiam totus, & ita habetur in c. *conſtitutionem*, de regular. in 6. Tempus ergo unius anni non erat jure antiquo ſimpliciter neceſſarium, ſed tantum ſub ea conditione, niſi religio, & novitius renuntiarent juri ſuo; ſub illa vero erat ſimpliciter neceſſarium, adeo ut profeſſio antea facta eſſet nulla, ut ex eiſdem juribus colligitur. Quapropter ſi per quamcumque coactionem cogeretur novitius antea profiteri, profeſſio eſſet nulla, quia qui cogitur, non cedit juri ſuo: idemque, ſi per ignorantiam facti vel juris probationis integrum tempus omitteretur: in quo erant nonnullæ differentiæ inter profeſſionem expreſſam, vel tacitam, quas ſequenti libro melius tractabimus. Duæ vero erant præcipuæ. Una, quod profeſſio expreſſa obligabat ad hanc religionem in particulari: tacita ſolum in communi, dict. c. *conſtitutionem*. Secunda, quod profeſſio expreſſa quocumque tempore fieret, ſtatim obligabat; tacita vero (quæ cenſetur fieri induendo particularem habitum profeſſorum) non ſtatim, ſed poſt triduum perſeverantiæ obligabat, ut dicitur in eodem c. *conſtitutionem*, & in hoc ſenſu declarari videtur c. *ad noſtram*, ſupra citatum, de cujus ſenſu magna erat controverſia, ſed jam non neceſſaria. Addo vero in hoc puncto ab hac generali regula exceptas fuiſſe religiones Mendicantium per d. c. *non ſolum*, & c. *conſtitutionem*, de regular. in 6. ita ut in eis integer annus probationis fuerit ſimpliciter neceſſarius, neque locum haberet renuntiatio proprii juris, ſeu favoris.

Aſſert. 1. Tempus unius anni ex jure antiquo non erat ſimpliciter neceſſarium.

Aſſert. 2. Annus probationis poſt Conc. Trident. eſt neceſſarius pro omnibus religionibus.

5 Nunc vero hoc jam eſt ſtatutum, ut ordinarium jus pro omnibus religionibus ſine ulla exceptione, quantum ad hanc partem per Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 15. de regular. ubi generaliter dicitur: *In quacumque religione tam virorum, quam mulierum nullus ad profeſſionem admittatur, qui minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit.* Et ſubditur: *Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nulloſque habeat effectus, &c.* Nec dubitandum eſt, quin per illud jus revocata ſint antiqua, quæ concedebant facultatem renuntiandi huic favori, quamvis hæc revocatio ibi non ſit expreſſa, non enim fuit neceſsaria, nam in ipſa forma legis ſatis continebatur, alioqui illud jus nihil novi adduxiſset, neque ullius fuiſset utilitatis. Et ita explicatum eſt per congregationem Cardinalium, & uſu declaratum ac receptum. Et late id confirmat Navarr. conſil. 62. de regular. quod incipit, *an Franciſcanus*, ubi ait, licet diſputando poſſit aliud defendi, non tamen conſulendo, aut judicando. Sed revera, ſi probabiliter loquendum eſt, nec probabiliter poteſt aliud defendi, quia hoc voluit Concilium addere antiquo juri, & verba ejus ſunt ſatis expreſsa. Tria vero circa hoc decretum explicanda ſuperſunt. Primum, quando incipiat hic probationis annus. Secundum, quid neceſsarium ſit, ut aliquis dicatur eſse in probatione. Tertium, an hic annus debeat eſse continuus, & omnino integer: hæc enim tria a Concilio in prædictis verbis inſinuantur.

CAPUT XIII.

Quando novitiatus incipiat, & an regularem habitum requirat.

Primum dubium circa verba Conc. Trident. habens duo puncta.

1 PRimum eorum, quæ propoſita ſunt, videtur ab ipſo Concilio declaratum in illo verbo, *poſt ſuſceptum habitum*. In quo duo contineri videntur. Unum eſt, ante habitum ſuſceptum non inchoari annum probationis, ſeu novitiatum. Aliud eſt, ab illo ſuſcepto ſtatim inchoari. Circa utrumque autem difficultates occurrunt. De primo quidem, quia magis eſt ingredi religionem, ut aliquis ſit religioſus, quam ut ſit novitius; ſed ad illud prius non eſt neceſsaria ſuſceptio habitus, ſed poteſt aliquando fieri in proprio habitu ſeculari, ut expreſse dicitur in c. *conſtitutionem*, de regular. in 6. Et ratio eſt, quia habitus non facit monachum, ſed profeſſio, c. *porrectum*, de regular. ergo majori

ſori ratione poterit probatio, & novitiatus fieri ſine habitu religionis. Unde in c. ult. 53. diſt. Gregorius dicit: *Debent in ſuo habitu per triennium probari.* Et in c. *multos*, d. 54. *Probetur* (inquit) *prius in laico habitu conſtitutus.* De ſecundo vero etiam eſt dubium, quia non ſatis eſt induere habitum religionis, ut probationis annus inchoetur, tum quia ſi impubes ad habitum recipiatur, non ſtatim fit proprie novitius, nec probationis annum inchoat, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt: tum etiam, quia licet fœmina, v. g. ſuſcipiat habitum monialis, & in propria domo maneat, non poterit tempus illud in probationis anno computari ſtatim.

Circa primum. Opinio eſt aliquorū non eſſe de ſubſtātia novitiatus, ut fiat in habitu regulari.

2 Circa priorem punctum antiqua dubitatio fuit, utrum ad proprium novitiatum, quem jus requirit, requiratur habitus religionis. Et aliquorum opinio fuit, non eſſe de ſubſtantia novitiatus, ſeu probationis, ut fiat in habitu regulari, ſed fieri poſſe in habitu proprio. Ita tenet Abbas in c. *ſuper eo*, de regular. n. 7. quem ſequitur Gregor. Lopez in lib. 3. tit. 7. p. 1. gloſſa ultima. Cujus fundamentum eſt, quia nullibi hoc præcipitur, nec ex tenore regulæ, ait Panormitanus, id percipi poteſt. Unde ſupra advertimus Baſilium in ſuis regulis nunquam de hac re expreſſam feciſſe mentionem, quod etiam obſervari poteſt in regula Sancti Benedicti c. 58. ubi agens prius de anno probationis, nullam mentionem facit habitus regularis, quin potius poſt profeſſionem emiſſam dicit, exuendum eſſe profeſſum propriis veſtibus, & religionis habitu induendum; & per proprias veſtes manifeſte intelligit ſæcularem habitum, quem ſervandum eſſe dicit, ut ſi religioſus inconſtans fuerit, illis induatur iterum, ac emittatur; favet etiam Gregor. citatis locis.

Communior ſententia aſſerit, eſſe de illius ſubſtātia, ut fiat in proprio habitu illius religionis.

3 Nihilominus communior ſententia eſt de ſubſtantia probationis eſſe, ut fiat in proprio habitu illius religionis, ad quam aliquis probatur, & conſequenter novitiatum non incipere, donec quis habitum induat: ita tenet gloſſa in c. *ſuper eo*, de regular. & in c. ult. diſt. 53. ubi etiam Turrecrem. art. 2. gloſſa etiam in c. *ſi quis incognitus*. 27. q. 2. & habetur etiam in dict. l. Hiſpaniæ, & tenet Sylveſter verbo *religio*, 5. p. 5. & Angelus verbo *novitius* n. 16. Et videtur ſupponi in c. *ſtatuimus*, de regular. ubi Pontifex ſtatuit, ut habitus profeſſorum ſit aliquo modo diſtinctus ab habitu novitiorum, ſaltem in benedictione. Ratio etiam in multis religionibus eſſe poteſt, quia probatio novitii ordinatur, ut ipſe experiatur religionis auſteritatem; ſed magna pars hujus auſteritatis ſolet conſiſtere in proprio habitu religionis: ergo. Quæ ratio eſt optima congruentia, non tamen per ſe eſt ſatis conveniens ſecluſa lege, & præſertim non probat, novitiatum non poſſe incipere abſque habitu, ſi alio modo novitius vere admittatur ad probationem, quia non eſt neceſſe, ut novitius experiatur ſingulas aſperitates religionis per totum annum continuum: ergo neque erit neceſſarium, ut per totum annum experiatur aſperitatem habitus, ſed ſufficiet, ut aliquoties illum deferat. Aliquando etiam poterit ciliciis, vel aliis modis majorem aſperitatem experiri. Maxime ergo fundatur hæc ſententia in conſuetudine omnium religionum, quę hoc obſervare videntur, eſtque optima legum interpres. Hanc igitur cenſeo ſervandam eſſe in hoc caſu; ut dixit etiam Antonius in dicto c. *ſuper eo*.

Dubium ſpeciale, & reſolutio difficultatis propoſitę.

4 Dubitari autem hic ſpecialiter poteſt, an aliquid novum circa hoc ſtatutum ſit a Concilio Trident. per illa verba, *poſt ſuſceptum habitum*; videtur enim voluiſſe prædictam controverſiam dirimere, & ſtatuere, ut ſine habitu non intelligatur probationis annus inchoari. In contrarium autem eſt, quia verbum illud ſolum videtur obiter dictum; in re autem adeo gravi, in qua & diverſæ ſunt Doctorum ſententiæ, & jura videntur varie loqui, non eſt veriſimile voluiſſe Concilium obiter, & quaſi aliud agens rem definire, aut novum aliquod introducere; ſed expreſſius ſaltem diceret, probationis annum a ſuſceptione habitus inchoari.

Declaratur intentio Conc.

Unde valde mihi veroſimile eſt, per illa verba nihil aliud voluiſſe Concilium dicere, quam annum eſſe computandum ab eo die, in quo aliquis in religionem admittitur, ut novitius. Quia vero hæc receptio ex communi conſuetudine fit per collationem habitus; ideo illam ſignificavit Concilium per illam phraſim; *poſt receptum habitum*. Unde ſi in aliqua religione eſſet conſuetudo recipiendi ad probationem, & verum novitiatum in proprio habitu ſæculari, non crederem hoc eſſe derogatum per Concilium, ut de noſtra Societate inferius dicemus. Addo inſuper, quamvis religio non habeat ſpecialem habitum pro novitiis, ſed in ſæculari habitu eos probet, nunquam tamen fieri poſſe, quin novitius probetur in eo habitu, quem vel regula religionis præſcribit, vel ejus conſuetudo habet, & hoc ſatis eſt, ut verba Concilii locum habeant.

Ad argument.

5 Quapropter difficultates priori loco poſitæ non procedunt, quia ſupponunt Concilium hic ſpecialiter ſtatuere, ut annus probationis non incipiat ante ſuſceptum habitum religionis, quod non concedimus, ſed loquutum eſſe ordinario modo, quia receptio ita fieri ſolet, & debet ratione conſuetudinis, per quam multi cenſent derogata eſſe jura, quæ in contrarium ibi citantur; quanquam dici etiam poſſit, ut ſupra inſinuatum eſt, ibi non eſſe ſermonem de probatione ad profeſſionem, ſed de probatione, quæ fieri ſolebat aliquando ad primam receptionem ad novitiatum. Juxta quam expoſitionem potius inde colligitur receptionem ad novitiatum ſolitam fuiſſe fieri per mutationē habitus, quia ob hanc cauſam videtur ſpecialiter cautum, ut in illa priori probatione habitus non mutetur. Quia vero argumentum ibi ſumptum ex profeſſione procedere poteſt contra prædictam conſuetudinem, vel obligationem ex illa provenientem, reſponderi poteſt primo, magis eſſe de ſubſtantia novitiatus induere habitum novitiorum, quam ſit de ſubſtantia profeſſionis induere habitum profeſſorum: nam in profeſſione hoc eſt quid poſterius. Unde ſine dubio eſt quid accidentarium, & ſupponit probationē jam factam. Quapropter, licet id omittatur, vel licite, vel ſine culpa, ob urgentem neceſſitatem, valida erit profeſſio; at verò reſpectu novitiatus ſuſceptio habitus videtur eſſe primum ſignum talis receptionis, & ideo magis videtur eſſe de ſubſtantia ejus. Nihilominus non nego, ubi vel ex lege, vel ex conſuetudine, vel ex diſpenſatione fuerit aliud ſignum ſufficiens, habitum etiam non omnino eſſe de ſubſtantia probationis, ſeu inceptionis ejus.

Reſolutio ſecundæ difficultatis initio propoſitę.

6 Hinc ad ſecundam partem difficultatis dicitur; formaliter, ac præciſe loquendo, annum probationis incipere ab eo puncto, in quo, & ex intentione religionis, & ex conſenſu novitii aliquis admittitur ad talem religionem in ſtatu novitiorum, & ut in ea probari incipiat. Patet, quia hic eſt veluti quidam contractus inter religionem, & futurum religioſum, per quem conveniunt in ſumendo experimento de ſe invicem in ordine ad talem finem, & tali modo, & pro tali tempore: ergo ex eo puncto, in quo talis contractus perficitur ex mutuo conſenſu, & tempus deſignatum inchoatur, incipit probationis annus; ex natura vero talis pacti conſequitur neceſſario ſupponi, ut perſona ipſa, quæ recipitur, ſit habilis, & in ætate convenienti ad talem probationem.

Dubium circa ætatem requiſitam ad inchoandum novitiatum. Prima ſententia.

7 Dubium vero eſt, quænam ætas requiratur ad inchoandum probationis annum; nam aliqui poſtulant in novitio decimumquintum annum expletum, idque ſupponi videtur a Concilio ſeſſ. 25. de regul. c. 15. cum dicit, probationis annum poſt ſuſceptum habitum inchoari; duo enim in eo capite a Concilio præcipiuntur. Primum, ut profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum ætatis impletum. Secundum, ut præcedat integer annus probationis. Hinc ergo intelligitur, hunc annum debere eſſe non ſolum in ætate pubere, juxta antiquos Canones, ſed etiam poſt decimum quintum annum ætatis expletum: nam probatio debet proxime præcedere profeſſionem, ſeu profeſſio immediate ſubſequi, ut ex c. 16. ejuſdem Concilii ſumitur, & infra dicetur. Unde etiam aliqui Doctores advertunt, ubi profeſſio uſque ad decimumoctavum ętatis annum danda non eſt, juxta cap. *Quia in injul.* de regular. vel juxta particularia ſtatuta alicujus religionis, annum probationis futurum eſſe in decimoſeptimo ætatis, ita Angelus verb. *Novitius*, nu. 7. Sylveſt. *Religio*, 5. q. 3. & *Religio*, 2. q. 10. Cum ergo Concilium ait, *poſt ſuſceptum habitum*, ſi abſolute loquamur, videtur habere conditionem ſubintellectam, ſcilicet in ætate legitima: quæ autem ſit hæc legitima ætas, Concilium non explicat, quia de hoc non agebat; obiter tamen inſinuare

nuare videtur, debere eſſe annum immediate ante profeſſionem, nam probatio conjuncta, & continua cum profeſſione debet fieri.

Secunda & communis ſententia.

8 Nihilominus annum probationis poſſe inchoari ante 15.& conſequenter expleri ante 16.ſentiunt communiter Doctores, qui poſt Tridentinum de hac re ſcripſerunt;ita Navar.lib.3.conſil.tit.de regular.conſil. 30.n.1. in prima editione, Sorbus,in privileg. mendic. verbo *Novitius*,notabili 4.Azor.tom.1.lib.12.inſtitut. moral.c.4.q.9. Henriquez lib.13. Excommunic. c.40. n.2. Leſſius lib.2. c.41.dubit.7.n. 58. Sa verbo *religio* n.3. Sanchez lib.7.de matrim. dip. 37. n.49. Miranda in Manuali præl. tom.1. q.22. art.3. prima concl.ad finem. Nam in primis poſſe annum probationis inchoari ante 15.expletum,dummodo incipiat poſt annos pubertatis, ſeu 14. probatur, quia jure antiquo poterat annus probationis inchoari ante 15.annum, Concilium autem nihil circa hoc innovavit; nec item eſt opus, ut ſtatim expleto anno 16. novitius ad profeſſionem admittatur, nam licet Concilium c.16. diſponat, *ut finito tempore novitiatus, ſuperiores, novitios, quos habiles juvenerint, ad profeſſionem admittant, aut e monaſterio ejiciant*. Id tamen intelligendum eſt, niſi aliquid obſtet, & qui probantur, habiles tunc inveniantur, vel inhabiles e contra judicentur. Nam ſi vel annus 16. ab ipſo Concilio omnino requiſitus non ſit completus, vel alia juſta,& rationabilis cauſa occurrat profeſſionem differendi, qualis eſſet, v.g. ſi novitius morbo aliquo laboret, vel ſi in probatione ſufficienter non ſatisfecerit, vel aliquid obſtiterit ad rectam ſuorum bonorum diſpoſitionem, quod poſt aliquod tempus elapſum non impediat, licite poteſt profeſſio differri,& in hoc conveniunt non ſolum citati Doctores, ſed etiam Congregatio Cardin. ad quam decretorum Concilii declaratio ſpectat,quæ ad illa verba Concilii c.16. ſeſſ. 25. *Finito autem tempore novitiatus, ſuperiores, novitios*,ita declaravit. *Hæc verba reſpiciunt tantum ad habiles, & ita ex licentia Sanctiſſimi Domini noſtri, explicante hunc textum Illuſtriſſimo Cardinali Clarevallenſi, cenſuit congregatio dictum tempus Novitiatus eſſe arbitrarium.*

Declarat. Congreg. Cardin.

Reſolutio ultimi dubii.

9 Ultimo expediendum eſt aliud dubium, quod ultimo loco ponebatur, de ſuſceptione habitus in propria domo. Nam in primis manifeſtum eſt, Concilium loqui de ſuſceptione habitus collati ab ipſa religione: nam ſi quis propria voluntate, ſeu authoritate induat, illa ſuſceptio habitus nihil ad probationem, vel religionem confert, ut notant Sylveſt. & Angel. ſupra argum. Clement. *Eos*, de regularibus. Ratio autem, quæ ex ſupradictis ſumitur, eſt manifeſta, quia novitiatus & religionem, & novitium reſpicit, & ideo ex conſenſu utriuſque partis debet inchoari. Neque oportuit in Concilio hoc amplius explicari, quia ſatis per ſe notum erat, maxime cum dixerimus, per habitus ſuſceptionem deſcripſiſſe Concilium primam receptionem in religione. An vero geſtatio habitus novitii debeat eſſe intra clauſtrum, quod in dicta objectione etiam tangitur, non pertinet ad præſens, ſed ad ſequens punctum. Nam licet ſupponeremus, vivere intra clauſtrum eſſe neceſſarium ad debitum probationis modum, hoc nihil obſtaret, quominus receptio, vel collatio habitus poſſet fieri extra clauſtrum, & ſi oportuerit, in privata domo. Sive enim hoc licite, ſive illicite fiat, non erit contra ſubſtantiam probationis, neque obſtabit quominus inde incipiat novitiatus, dummodo ſtatim probatio in loco debito, & modo, ac tempore neceſſario ſubſequatur.

CAPUT XIV.

Quænam ſint de ſubſtantia, ſeu neceſſitate probationis, vel novitiatus.

Secundum dubium circa verba Conc.

1 SEcundo loco exigit Concilium, ut profeſſionem emiſſurus per annum *in probatione ſteterit*. Et hanc conditionem ut neceſſariam ad valorem profeſſionis ponit. Explicandum ergo neceſſario eſt, quid ſit, in probatione ſtare. Ut autem intelligatur ratio dubitandi, ſupponamus in religione qualibet eſſe definitum modum, ſeu ritum probandi novitios ſub certo habitu in tali loco, & habitatione ſeparata, ſub proprio magiſtro, & ſub tali diſciplina, & exercitio talium actionum. Inquirimus ergo, an ſit de ſubſtantia probationis, & ut impleatur verbum illud a Concilio poſitum, *in probatione ſteterit*, ut novitius per integrum annum hæc omnia ſervet. Et ratio dubitandi eſt, quia non eſt major ratio de una circumſtantia ex dictis, quam de aliis: ergo vel omnes ſunt de ſubſtantia novitiatus, vel nulla; dicere autem omnes eſſe de ſubſtantia, ſcrupuloſum valde, ac plane incredibile eſt; quis enim dicat, non egiſſe integrum probationis annum, qualem Concilium requirit, eum, qui vel in domo novitiorum non habitavit, ſed in alia cella; vel novitiorum miniſteria non exercuit,&c. E converſo etiam dicere, nullam talium circumſtantiarum eſſe de ſubſtantia, involvit repugnantiam, aliàs poſſet quis eſſe novitius, & nihil eorum habere, quæ novitii ſunt propria, quia ablatis omnibus, quæ non ſunt de ſubſtantia novitiatus, poterit novitiatus manere.

2 In hac re dicendum neceſſario eſt, aliquid eſſe de ſubſtantia novitiatus, quo ablato non poterit quis vere dici eſſe in probatione, ut ratio facta convincit, quæ etiam cogit, ut dicamus, non omnia illa ſimul ſumpta, quæ in novitiatu concurrere ſolent, & debent, eſſe de ſubſtantia novitiatus. Addo inſuper, quamlibet earum circumſtantiarum, ſine qua probatio hæc poteſt eſſe ſufficiens, ut probatio ſit valida, ſimpliciter non eſſe de ſubſtantia novitiatus, ſive determinate ſumatur, ſive disjunctim, ſive confuſe, ut ſic dicam, quia illud dicitur eſſe in his rebus moralibus de ſubſtantia, ſine quo res eſſe non poteſt. Dico autem, *nec determinate, nec confuſe*, quia poſſet quis cogitare, eſto non ſit de ſubſtantia novitiatus habitare inter novitios, vel tales actus illorum exercere, vel tale ſignum novitiatus deferre, vel aliquid ſimile determinate, nihilominus de ſubſtantia illius eſſe confuſe, & indefinite aliquid horum, vel omnia ſimul facere. Hoc autem non ita eſt, tum quia ſubſtantia uniuſcujuſque rei pro ſua capacitate, & natura debet eſſe determinata: tum etiam, quia multæ ex illis circumſtantiis tales ſunt, ut per ſe ſumptæ non ſufficiant ad novitiatum conſtituendum ſine quibuſdam aliis; aliæ vero ſunt, quæ ſufficiunt ſine reliquis: oportet ergo utraſque deſignare, & in hoc conſiſtit punctum hujus difficultatis, quę mihi eo obſcurior viſa eſt, quo non invenio illam in terminis tractatam, quod in re morali non parum difficultatem auget.

Adnotatio pro reſolutione dubii propoſiti.

3 Ut autem, prout mihi occurrit, difficultatem explicem, diſtinguo ulterius inter ſtatum probationis, ut ſic dicam, & actualem probationem. Hæc enim duo, & ſecundum ſe facile diſtingui poſſunt, & ad rem præſentem maxime neceſſarium eſt, quia de ſubſtantia novitiatus eſt ſtatus probationis: actualis autem probatio, vel nulla, vel parva, ut oſtendam. Dicitur ergo eſſe in ſtatu probationis, qui ad hoc alicubi exiſtit, ut probet, & probetur, eſtque idoneus, & expeditus ad hunc finem; actualiter autem probatur per actiones, vel paſſiones, per quas experimentum de perſona ſumitur.

Diſtinctio præmittenda.

4 Dico ergo in primis, ſtatum probationis, ſeu novitiatus ſubſtantialiter includere aliquid negativum, & aliquid poſitivum. Negativum eſt, quod aliquis non fecerit profeſſionem per vota, & traditionem acceptatam in tali religione. Hoc manifeſtum eſt tum ex verbis Concilii, quod vult, ut totus probationis annus profeſſionem antecedat: tum etiam ratione phyſica pro capacitate materiæ, quia ſtatim ac res pervenit ad terminum, deſinit eſſe in via, præſertim in ſucceſſivis. Unde ſicut de neceſſitate motus eſt perveniſſe ad terminum, ita de ſubſtantia novitiatus non emiſiſſe profeſſionem; comparato enim fine deſinit inquiſitio, & formato judicio ceſſat conſultatio: probatio autem ordinatur ad profeſſionem, ut ad finem, & eſt veluti inquiſitio ad judicandum de futura profeſſione; ergo ſtatui probationis directe repugnat, profeſſionem eſſe factam. Et ideo vel talis profeſſio nulla eſt, ut nunc poſt Concil. Trident. vel quando erat valida interveniente renuntiatione, eo ipſo ceſſabat probationis ſtatus.

Aſſertio prima.

5 Hoc autem adeo verum eſt (eſtque valde notandum) ut non ſolum profeſſio reipſa valida, ſed etiam exiſtimata valida, ſit contra ſubſtantiam novitiatus, ſeu ſtatus probationis. Itaque ſi quis exterius profeſſionem emittat, revera exiſtimans valide profiteri, eo ipſo deſinit eſſe in ſtatu probationis, quamvis profeſſio nulla ſit, & quamdiu in ea fide manet, tamdiu probatio-

Corollarium primum.

bationis ſtatus eſse non poteſt. Ratio eſt, quia probatio ſupponit libertatem aſsumendi, vel relinquendi ſtatum, cujus gratia fit probatio: nam ad hoc ordinatur, ut qui probatur, experimento diſcat, an ſibi expediat talis ſtatus; ergo probationi ut ſic repugnat profeſſionis vinculum, non ſolum reipſa vere contractum, ſed etiam exiſtimatio ejus; qui enim exiſtimat ſe eſse tali vinculo ligatum, jam non eſt in religione, ut probet illam, ſed ex neceſſitate, ut debitum ſuum impleat. Dices: eſto non ſit ex intentione & voluntate probandi, tamen reipſa probat, & experitur aſperitatem religionis, quod ſatis eſse videtur ad finem hujus probationis. Reſpondetur revera formaliter, ac proprie non eſse in novitiatu, ac probatione, ut Concilium requirit, quod ſatis patet ex modo loquendi, & communi conſuetudine omnium religionum; nam qui exiſtimatur profeſsus, eo ipſo ut profeſsus tractatur, & tractari debet, & ideo pro tunc nec probari dici poteſt, nec eſse in ſtatu de ſe apto, ut probetur. Et morale etiam eſt, ut unuſquiſque alia animadverſione, & circumſpectione operetur, & obſervet res omnes religionis, quando ibi exiſtit animo probandi, vel quando exiſtit ut habens jam illum ſtatum firmum, & immutabilem.

Corollarium ſecundum. 6 Unde etiam ulterius elicio, non ſolum impedire hunc ſtatum probationis exiſtimationem profeſſionis ex parte ipſius religioſi, ſed etiam ex parte religionis; quia hæc probatio reciproca eſt, ut jura docent, ordinatur enim non ſolum ut novitius experiatur religionis modum, & aſperitatem, ſed etiam ipſa religio probet, an perſona novitii idonea ſit ad religionem: ergo ſi ab ipſa religione jam profeſsus exiſtimatur, eo ipſo deſinit eſse in ſtatu, in quo poſſit ab ipſa probari. Hęc igitur eſt prima conditio neceſsaria ad ſtatum probationis, ſcilicet, ut qui probatur, nec profeſsus ſit, neque ſub exiſtimatione profeſſi in monaſterio exiſtat, vel teneatur; & ideo vocamus conditionem hanc privativam. Neceſsarium autem eſt, ut habeat conjunctã cognitionẽ libertatis, quã novitius habet ad aſsumendam, vel relinquẽdam religionẽ, & conſequẽter ut tam ex parte novitii, quã religionis ſit mere ſpontanea, & non ex obligatione, aut cogitatione obligationis ſtatus jam permanẽtis.

Aſſertio ſecunda. 7 Præter hoc vero dicimus requiri aliquid poſitivum, quod exterius fiat, & moraliter duret inter novitium & religionem. Declaratur primo generatim, quia novitius, quamdiu talis eſt, & vere exiſtimatur, aliquã habitudinem, & unionem habet cum religione, quam non habebat, quando novitius non erat, neque habent alii, qui religionem nullo modo ingreſſi ſunt, ut in ea probentur. Hæc autem unio, & habitudo contrahi non poteſt ſine aliquo poſitivo actu humano: nam prior illa negatio cum cognitione ejus, prout explicata eſt, nõ ſufficit, nam illa communis eſt omnibus, qui in religione nullo modo exiſtunt, neque probantur; ergo præter illam neceſſariũ eſt aliquid poſitivum. Secundo in particulari declaratur, quia ad hunc ſtatum probationis neceſſarius eſt primus ingreſſus religionis ſupra explicatus, quia per illum acquiritur dicta unio, ſeu habitudo cum religione; ingreſſus autem ille fieri non poteſt ſine aliqua exteriori oblatione, & quaſi traditione ex parte novitii, & acceptatione ex parte religionis ad prædictum finem ſumendi experimentum: ergo hujuſmodi actio, ſeu datio, & receptio, & omnia ſigna ſenſibilia, quæ ad illam neceſſaria fuerint, ſunt de ſubſtantia talis ſtatus; & quia collatio, & receptio habitus regularis inter illa ſigna moraliter reputatur modo ſuperius explicato, ideo cum eadem proportione erit de ſubſtantia hujus ſtatus. Ex illa vero receptione acquiritur religioni jus aliquod imperandi, & imponendi homini ſic recepto ea onera, quæ juxta modum religionis ad eam probationem, & experientiam faciendam fuerint accommodata. Et e contrario ex parte novitii oritur aliqualis obligatio parendi, ita ut cogi poſſit, nec valeat ipſe jure reſiſtere, niſi ſtatum inchoatum omnino deſerat. Et hac ratione dicitur prima receptio moraliter permanere, quamdiu non retractatur. Ut autem non retractetur, non videtur per ſe neceſſarium aliquod novum ſignum externum poſitivum exhibere, ſed ſatis erit non exhibere ſignum novum contrariæ voluntatis, ſeu retractationis, vel, quod perinde eſt, non revocare, vel auferre ſigna prioris ingreſſus, & receptionis, quando eorum duratio, & conſervatio moraliter neceſſaria eſt, ut talis ſtatus duret. Ratio omnium ſolum eſt, quia cum hic aliqualis ſtatus non conſiſtat in voto, vel promiſſione, neque in firma, & immutabili obligatione, ſolum poteſt conſiſtere in ſignificatione permanente prioris voluntatis cum aliquali jure, & obligatione ad exercendam, & ſuſtinendam probationem; ad hoc autem, & neceſſarium eſt, & ſufficit id, quod explicuimus, ut per ſe ſatis conſtat: ergo.

Aſſertio tertia. 8 Dico ſecundo. Nulla actualis probatio eſt de ſubſtantia anni probationis pręter voluntariam permanẽtiam in prædicto ſtatu cum ſufficienti exteriori ſignificatione ejus, prout explicatũ eſt. Probatur primo, quia finis legis, ſeu pręcepti non eſt de ſubſtantia legis, & finis alicujus ſtatus, v. g. matrimonii, qui eſt filios procreare, non eſt de ſubſtantia ejus: ſic ergo in præſenti, quamvis actualis probatio, & experimentum mutuum ſit finis anni probationis, & illius quaſi ſtatus, nihilominus non erit de ſubſtantia ejus. Secundo declaratur, quia ſi novitius perſeverat in ſtatu probationis, quãvis fortaſſe a religione, vel prælato ejus non probetur, ipſe ex ſe expoſitus eſt, ut probetur, & per illũ non ſtat quominus probetur: ergo non debet illi nocere, neque impedimento eſſe ad profeſſionem valide ſuo tempore faciendam; & hoc ſenſu dicimus actualem probationem non eſſe de ſubſtantia novitiatus, etiamſi fortaſſe poſſit eſſe in præcepto reſpectu prælati, qui male faciet diſſimulando, & cõnivendo, ut ſtatim amplius explicabitur. Quod ſi fortaſſe novitius ipſe reſiſtat huic actuali probationi, non quidem retrocedendo omnino, ſed impatienter eam ferendo, & detrimentum potius, quam fructum ex ea capiendo, per hoc ipſum ſufficienter probatur; ſatis enim per hoc cognoſci poteſt, illum non eſſe aptum ad religionem; & nihilominus ſi hoc non obſtãte, a religione retineatur, & ad profeſſionem tandẽ admittatur, profeſſio eſt omnino valida, & annus probationis ſufficiens: ergo actualis probatio per actus poſitivos, ut ſic dicam, non eſt de ſubſtantia novitiatus. Simileque argumentum ſumi poteſt ex parte ipſius novitii; nam licet ipſe voluntarie fugiat experiri aſperitatẽ religionis, quantũ poteſt, retento ſtatu, imo licet experimẽto aliquo cognoſcat, ſe eſſe moraliter ineptum ad talem religionem, vel impotentẽ ad ſuſtinendos labores ejus, ſi tamen in ſtatu perſeveret, ac tandẽ profiteatur, ſufficit ad valorem actus: ergo ſignum eſt, actualẽ probationem eſſe de ſubſtantia, juſque ac Concil. ſolum voluiſſe, ut tam religio, quam perſona habeant poteſtatem, & tempus ſufficiens, & ſtatum aptum ad experimẽtum utrinque ſumendum. Quod ſi in illo ſumendo negligentes fuerint, ſibi imputent; non enim debuit valor profeſſionis ex tot particularibus circũſtantiis dependere. Nam ſi contrarium experimentum, ex probatione reſultans, non impedit valorẽ probationis imprudenter factæ, & receptæ, cur impediet defectus experimenti ex negligentia, vel alia cauſa proveniens. Tertio hoc probari poteſt ratione dubitandi in principio poſita, quæ magis urgebitur ad particularia deſcendendo.

Dubitatio, an deferre habitum noviciorum ſit de ſubſtantia noviciatus. 9 Primo ergo ex dictis expeditur quæſtio, an deferre habitum novitiorum ſit de ſubſtantia novitiatus, ſeu anni probationis. Partem enim affirmantem videtur docere Jacobus de Graffis in deciſionibus aur. lib. 3. c. 5. n. 15. ubi dicit, qui non detulit habitum novitiorum per integrum annum continuum, non facere poſtea validam profeſſionem. Tribui etiam ſolet hæc opinio Navarro in variis Conſiliis ſub titulo de regular. Sed in nullo eorum de hac circumſtantia in ſpeciali loquitur, ſed ſolum de anno integro, & continuo probationis, ut infra videbimus. Probari autem poteſt hæc opinio, quia ſicut induere habitum novitiorum eſt de ſubſtantia initii novitiatus, ita continuatio ſub eodem habitu erit de ſubſtantia anni probationis.

Pars negativa eſt certa. 10 Nihilominus non cenſeo habitum novitiorum, etiam ubi diſtinctus eſt ab habitu profeſſorum, eſſe de ſubſtantia probationis, ſeu novitiatus, ita ut neceſſariũ ſit illum deferre, ut quis dicatur in probatione ſtare, quod Concilium requirit. Hęc aſſertio non videtur mihi habuiſse dubium ante decretũ Concil. Trident. quia nullum eſt jus (de communi loquor) quod talem conditionem requirat. Et Doctores, qui inquirunt, an deferre habitum ſit de neceſſitate novitiatus, non tractãt

de

de habitu novitiorum, ſed de habitu religionis, ſeu regulari, quem conferunt cum proprio habitu ſeculari, vel ad ſummum cum habitu alterius religionis;nunquam tamen quoad hoc diſtinguunt inter habitū ejuſdem religionis novitiorū, vel profeſſorum, & ad ſummum dicunt habitum regularem ejuſdem religionis eſſe neceſſarium. Poſt Concilium autem nihil circa hoc innovatum eſt, nam ipſum etiam ab habitu novitiorū abſtinuit,& ſimpliciter dixit: *Neque in minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum*. Si autem Cōcilium voluiſset in hoc aliquid peculiare addere præter jus commune, debuiſset illud in ſpecie proponere, ac declarare,cum res ſit valde gravis, & pertinens ad legē irritantem graviſſimum profeſſionis actum, aliter factum. Accedit,quod c.19. ſilentium imponit omnibus, qui poſt quinquennium a profeſſione facta, contra valorem ejus litem movere voluerint:ſupponit ergo profeſſionem expreſſam, quando contingit nullam fuiſſe, poſſe ratificari, deferendo habitum profeſſorum, aliàs non potuiſſet juſte ſilentium illud imponere: ergo etiā ſupponit non eſſe de ſubſtantia probationis deferre habitum profeſſorum,quia,ut infra oſtendemus,licet profeſſio expreſſa nulla poſſit,per tacitam ratificari, etiam poſt Concil. Trident. nunquam tamen ſine integro anno probationis:ergo quando aliqua pars illius anni defuit ſub habitu novitiorum, poterit ſuppleri ſub habitu profeſſorum, ſi alia neceſſaria concurrant.

Cōfirmatur exemplo. 11 Ut autem ratione etiam hoc oſtendamus,exemplo prius rem declaremus. Recipiatur ergo in aliqua religione vir gravis ſub habitu novitiorū, & poſt duos, vel tres menſes honoris cauſa, vel alia ratione ſimili decoretur habitu profeſſorum, ita tamen ut neque ipſe novitius propterea exiſtimet ſe jam eſſe profeſſum, aut ligatum, neque etiam religio eo animo talem habitum conferat; ſi ergo talis novitius in eo habitu uſque ad completum annum perſeveret, & tandem profeſſionē emittat, interrogo, an illa profeſſio valida ſit, nec ne? Profecto negare illam eſſe validam improbabile eſt, quia nullum habet impedimentum irritans vel ex jure antiquo,ut per ſe notum eſt, vel ex Concilio Tridentino; nam ille vere fecit profeſſionem, poſtquam per integrum annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſtetit. Dicere enim,quod ſtare in probatione eſſentialiter includit portare habitum novitiorum, nullo jure probatur, neque ab ipſomet Concilio Tridentino inſinuatur, ut declaravi. Unde quicumque in religione cum ejus habitu exiſtit ſub obedientia prælati ad eum finem, ut & ipſe experiatur religionis vitam, & religio etiam ipſum agnoſcat, vere, & proprie dicitur ſteriſſe in probatione per annum, ut ſumitur ex c. *ad Apoſtolicam*, de regularib. cum ſimilibus, & in ſuperioribus ſatis declaratum eſt, quæ omnia in illo caſu concurrunt. Si autem profeſſio in eo caſu valida fuit, aperte concluditur, deferre habitum novitiorum per annum non eſſe de ſubſtantia annuæ probationis.

Eſt ſententia Navarr. Reſpondetur ad arg. contrariæ opinionis. 12 Atque hæc reſolutio ſumitur ex Navarro conſil. 28.44.& 89. de regularibus, ſi attente legatur; cujus ſententiā,& aliorum modernorum expendemus latius libro ſequenti agentes de profeſſione tacita. Neque etiam Jacobus de Graffis,ut exiſtimo,vim fecit in habitu novitiorum, ſed pro habitu regulari ſumpſit, & ex eo quod frequenter obſervatur, ita nominavit; inferius vero n.24. aperte dicit,poſſe ratificari profeſſionem,& ſuppleri defectum probationis integræ deferendo habitum profeſſorum. Ad rationem autem in contrarium factam negatur aſſumptum. Nam ſi quis in caſu propoſito reciperetur ſtatim ſub habitu profeſſorum, non animo renuntiandi juri ſuo, aut faciendi profeſſionem, ſed ſolum ad probationem in eo habitu faciendam propter honorem,vel aliam humanam cauſam,illa etiam eſſet ſufficiens receptio, & novitiatus inchoatio,ut eiſdem rationibus facile probari poteſt, & ex dictis etiam in capite præcedenti eſt ſatis manifeſtum,neque in hac re novam difficultatem invenio. Magis poſſet ulterius dubitari, an continue, & ſine intermiſſione deferre habitum regularem, ſit de ſubſtantia anni probationis. Sed hoc partim ex puncto ſequenti, partim ex capite ſequenti explicabitur.

Dubitatio ſecunda. 13 Secundo ex dicto principio expeditur aliud dubium, ſcilicet, an commorari intra clauſtrum per annum probationis,ſit de ſubſtantia ejus. Multi enim authores ita ſentire videntur, Sylveſter verbo *religio*, 5.q. 5. Angelus verbo *novitius* n.16. Navar. conſil.9. de regul.n.2. & ſæpe in aliis conſiliis; imo inter declarationes Cardinalium ad dictum c.15. Concilii Tridentini expreſse additur, quod probatio debet eſſe intra clauſtrum per annum continuum. Verumtamen hæc conditio materialiter ſumpta, ut ſic dicam, neceſſaria non eſt,formaliter autem intellecta eſt vera, & admittenda, quod iidem authores ſentiunt. Et explicatur in hunc modum a Panormitan. in c. *cum illorum*, de ſent. excomm. dicente, ubicumque fuerit monachus, ſi ſit ſub obedientia Abbatis,ſemper fingi eſſe in clauſtro; ſic ergo ſi eſſe in clauſtro intelligatur vere, & ſine fictione, quod nos appellavimus eſſe materialiter, non eſt de ſubſtantia novitiatus, nullo enim jure hoc poſtulatur. Item quia ſi novitius a Superiore ſuo mittatur alicubi, licet per multos menſes ibi degat ſub obedientia ejus, vere eſt in probatione, quæ enim major probatio, quam obedire? aut quomodo poteſt quis jure dici, probationem fugere, cum non deſerat obedientiam, & ſubordinationem ad prælatum ſuum? Hinc a congregatione Cardinalium merito reſponſum eſt, ſi novitia curandæ valetudinis cauſa de licentia ſuperiorum monaſterio exeat,& in domo parentum curetur, non propterea interrumpi novitiatum,ſed eodem tempore poſſe profeſſionem emittere, ac ſi e clauſtro non exiiſſet. Hinc etiam Navarr. conſil.32. de regularibus recte reſpondit, ſi novitius de mandato prælati per magnam partem anni extra monaſterium verſetur, etiam in curia Principis tractans negotium religionis, ſemper eſſe in probatione ſine interruptione, & poſſe ſuo tempore profeſſionem emittere, quia non eſt de ratione anni probationis manere ſemper intra ſepta monaſterii, ſed ad probationem ſufficit manere ſub obedientia ſui ſuperioris, ubicumque novitius fuerit; ubi ad hoc etiam allegat c. ult. qui clerici vel vov. Ex quo potius colligitur,profeſſionem fieri poſſe valide extra ſepta monaſterii, imo etiam ab illo, qui in monaſterio nunquam vixit;non conſtat autem, quod in cauſa illius textus novitiatus præceſſerit, tunc enim voluntarie eo fieri poterat profeſſio ſine prævio novitiatu. Recte autem inde a fortiori colligitur, potuiſſe tunc etiam novitiatum fieri extra monaſterium. Unde cum nullo noviori jure aliquid quoad hanc partem innovatum ſit, recte infertur, etiam tunc non eſse illam conditionem neceſſariam ſimpliciter,quod ſatis etiā conſuetudo confirmat.

In cōmorari intra clauſtrum per annū probationis ſit de ejus ſubſtantia. Reſolutio habens duas partes.

Probatur ſecunda pars in ſenſu formali. 14 At vero formaliter ſumendo exiſtentiam in clauſtro,vel fictione juris,ut Juriſtæ loquuntur,ſic quidem de neceſſitate probationis eſt, eſſe in clauſtro, ita ut ſi quis illud deſerat propria voluntate, & extra obedientiam prælati, eo ipſo extra probationem fieri cenſeatur. Et hæc eſt ſententia Angeli, Sylveſtri,& Navarri ſupra, quod mihi videtur cum grano ſalis eſſe intelligendum,quia non videtur veriſimile per omnem exitum extra ſepta monaſterii,retento habitu,& cum animo redeundi,interrumpi novitiatum,etiamſi fiat indebite, & ſine licentia prælati, quia etiam hoc nullo jure cavetur. Item quia profeſſus exiens illo modo non eſt apoſtata, etiamſi graviter peccet, quia non deſerit religionem; ita ergo novitius tunc non deſerit religionem, nec proprie, ac vere retrocedit: manet ergo ſuo modo in religione; licet in ea leviter, & inordinate ſe gerat:ergo in novitiatu,& probatione manet,quia non habet in religione alium gradum,& quia propter unam culpam etiam gravem non ſtatim interrumpitur probationis annus. Et confirmatur,quoniam aliàs ſi novitius de licentia prælati iret extra monaſterium ad certum locum, ipſe vero abſque licentia ad alia loca tranſiret, eo ipſo deſereret novitiatum, & interrumperet annum probationis, quod eſt profecto valde rigoroſum,& ſine fundamento juris,vel efficacia rationis. Sequela autem patet, quia tunc etiam formaliter conſtitueretur extra clauſtrum, quia non eſſet in illis locis de licentia prælati. In his ergo caſibus poterit quidem novitius digne puniri, vel etiam dimitti, ſi prælato viſum fuerit;tamen donec dimittatur,non deſinit eſſe in probatione propter ſolam hujuſmodi culpam. Ut ergo dicatur novitius formaliter, ſeu omnino clauſtrum dimittere,neceſſe eſt ut recedat, vel alio divertat, animo non

non redeundi, ſeu, quod perinde eſt, ut non ſolum ſine licentia exeat, ſed etiam ut per exitum intendat conſtitui extra obedientiam prælati; nam tunc eo ipſo deſinet eſſe novitius, ut per ſe conſtat. Ex quo a fortiori colligo, ſi novitius exeat de licentia prælati illicite & ſine rationabili cauſa data, tunc multo minus interrumpi probationem. Quod ideo adverto, quia Navar. ſupra videtur requirere licentiam juſta de cauſa datam, quod nimis etiam eſt rigoroſum, & non poteſt etiam jure fundari, nec ratione, quia talis novitius non deſerit religionem; imo fieri poteſt, ut licet ſuperior peccet dando licentiam, ipſe nihil peccet exeundo. Item quia licet prælatus ſine juſta cauſa eximat novitium a quocumque onere novitiorum, vel det illi licentiam, v. g. dormiendi pluſquam oportet, non interrumpitur probationis annus, ut eſt per ſe notum: ergo idem eſt in præſenti, eſt enim eadem ratio; aliàs ſi prælatus ſine cauſa juſta daret licentiam novitio, vel ſæpius eundi in agrũ, vel viſitandi amicos, (quę ſunt exempla ipſius Navarri) toties interrumperetur novitiatus; quod profecto nulla probabilitate dici poteſt, tam cum licentia eſt injuſta, quam cum eſt juſta; neque enim hæc debet novitius diſcernere; nec magis eſt unum conſuetudine receptum, quam aliud. Denique rationes factæ de novitio exeunte ſine licentia, a fortiori hoc probant. Et juxta hæc poſſet cum proportione definiri dubium proxime relictum in ſuperiori puncto de geſtatione habitus continua. Sed de hoc plura infra.

Dubitatio tertia. 15 Tertio ex dictis definitur, quod dubitari ſolet in hac materia, ſi novitius ſtatim, ac monaſterium ingreditur, in lectum incidat ægrotus, & ita duret per annũ integrum, an poſſit dici in probatione fuiſſe, & completo anno ſtatim profiteri. Dicendum eſt ergo poſſe profiteri, & illum fuiſſe verum annum probationis, (Reſolutio tenenda.) quod ex mente omnium Doctorum aſſerit Navar. dicto conſil. 32. n. 5. Et ratio eſt, quia quantum eſt ex ſe, vere manet in ſtatu probationis in tali religione, & ſub obedientia illius. (Probatur ratione.) Quod autem actu probari non poſſit, eſt per accidens; nec refert, quod annus probationis datus eſt ad ſumendam experientiam, tum quia finis legis non eſt de ſubſtantia legis: tum etiam, quia in eo caſu novitius ſatis probatur per infirmitatem, in qua ſufficienter poterit religio cognoſcere naturam ejus, & aptitudinem ad religionem; ipſe vero, & charitatem, & mores religionis poterit cognoſcere; quamvis non valeat vitę auſteritatem in ſe formaliter, ut ſic dicam, experiri, aliunde tamen poterit ſufficientem notitiam comparare. Unde ex hoc caſu colligit Navar. tanquam certum, & manifeſtum, non eſſe neceſſarium experiri omnes auſteritates in ſpecie. Ego vero ulterius colligo nullam eſſe neceſſariam, neque aliam actualem probationem, præter illã, quæ eſt in perſeverantia in tali religione per annũ ſub obedientia illius, ut explicatum eſt.

CAPUT XV.

Utrum de ſubſtantia novitiatus ſit, ut annus ſit continuus.

Tertium dubium circa verba Conc. Trident. Aſſertio prima.

1 IN hoc cap. explicanda eſt illa particula, *per annũ*. De qua in primis certum eſt, intelligendam eſſe de anno integro, & perfecto, ita ut neque una dies illi deſit, in quo Doctores omnes conveniunt; tum quia jura antiqua ſupra citata ita de hoc anno loquuntur, Concilium autẽ juxta antiqua jura loquutum eſt: tum etiam, quia conſuetudo ita hoc interpretatur; tum denique quia lex, quæ taxat, vel tempus, vel pretium, vel aliquid hujuſmodi, præciſe, & quaſi in indiviſibili conſtituit talem menſuram. Nam etiã Philoſophi dicunt, menſuram debere in indiviſibili conſiſtere; itaq; hic annus perfectus eſſe debet. Addo ulterius cum Sancio lib. 1. de matrim. diſp. 24. nu. 22. & Leſſio lib. 2. de juſtitia c. 41. dub. 7. nu. 59. annum probationis ita computandum eſſe de momento ad momentum, ut ſi habitum novitius aſſumpſerit prima die Januarii, v. g. poſt meridiem, non poſſit eadem die recurrente termino anni profiteri ante meridiem, ſed expectandum eſſe provectum ſuſcepti habitus, quia in eo completur, & perficitur annus a Concilio requiſitus. Non tamen opus eſt addere anno unum diem, cum nullo jure id præcipiatur, ut bene obſervat citatus Sanchez. Quod vero attinet ad integritatẽ, adverto duobus modis poſſe hunc annum integrum computari; primo per continuationem unius, & ejuſdem anni naturalis; ſecundo per computationem, ſeu aggregationem partium diſcretarum, ut ſi quis per ſex menſes, v. g. fuit in novitiatu, & poſtea eſt egreſſus, & in ſeculo manſit per aliud tempus, ac deinde iterum religionẽ ingreſsus per ſex alios menſes probetur, & hi cum prioribus coniungantur, & computentur ad integrum annum conſtituendum.

Dubium in hac materia. Prima ſententia affirmativa. Probatur primo.

2 Fuit ergo aliquorum ſententia, non eſse continuationem anni de neceſſitate probationis, ſed poſse prędicto modo compleri, ſupplendo tantum id, quod deerat: ita tenuit gloſsa in regula, *Eum qui.* de reg. jur. in 6. qui refert aliquos antiquos pro hac ſententia. Quam etiam ſequutus eſt Speculator tit. de ſtatu Monachor. §. 1. verſ. 37. n. 43 & Bonifac. in Clem. *Eos*, de regular. n. 47. cum hac moderatione, ut tempora anni ſint diverſa, v. g. æſtatis, aut hyemis. Et primo gloſsa citata conatur regulam illam ad hoc inducere, quæ ſic habet: *Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet*, quæ parum profecto probat; poteſt autem ſic induci. Nam annus probationis ordinatur ad ſumendum judicium certum de religione, & de perſona; ſed hæc certitudo ſufficienter ſumitur per annum directe compoſitum: ergo non oportet majorem certitudinem poſtulare. (Secundo.) Secundo poſsumus argumentari, quia nullum eſt decretum, quod expreſse requirat annum continuum, nec Concil. Trid. illam particulam addidit: ergo non eſt a nobis addenda, præſertim ad reſtringendam legem, quæ ex hac parte odioſa videtur: ergo ſufficit eſse in probatione per annum, id eſt, per duodecim menſes, ſive continue, ſive interpolate illi numerentur. (Tertio.) Tertio addere poſsumus juxta aliam ſententiam difficiliorem, ac valde oneroſum fieri religionis ingreſſum; nam ſi contingat aliquem per undecim menſes religionem probaſse, & poſse per diem exire, difficillimum illi eſset jacturam factam reparare, integrum probationis annum iterum inchoãdo. (Quarto.) Accedit quarto, quod difficile poteſt deſignari, quæ interruptio ſufficiat impedire debitam hujus anni continuationem.

Secunda ſententia negativa, & certa.

3 Nihilominus contraria ſententia tanquam certa tenenda eſt cum Panorm. in c. *ad Apoſtolicam*, de regul. n. 9 ubi pro ea refert Joannẽ de Lignano in Clem. *Eos*, de regul. & Bartolum in l. *interdum*. § *quoties* ff. de publ. Idem tenet Angelus verbo *Novitius* nu. 15. & Sylveſt. verbo *Religio* 5. n. 4. Navar. conſil. 9. 34. & in aliis multis de regular. ubi pro eadem ſententia refert Anchar. & Philippum Francum; plures refert Bertachin. verbo *Annus*; ſequuntur etiam cõmuni conſenſu recentiores Theologi, Sà verbo *Religio* nu. 9. Henriquez lib. 13. de excommunicat. ca. 40. nu. 2. Azor. to. 1. lib. 12. inſtit. moral. c. 2. qu. 8. Leſſius lib. 2. c. 41. dub. 7. Eman. Rodrig. 2. to. 3. quæſt. reg. q. 15. a. 8. & Miranda in Manuali to. 1. q. 22. ar. 4. concl. 1. Fundamentum præcipuum eſt, quia quando in jure tempus certum ad aliquid requiritur, intelligendum eſt de tempore continuo. Ad hoc autem principium probandum citat Angel. c. *cupientes* verſ. *Cæterum* de elect. in 6. ſed ille textus nihil probat, nam in eo additur, *per triennium continuum ex tunc inchoandum*, &c. Ex quo potius poſset argumentum ſumi in contrarium. Nam ideo videtur addita particula, *continuum*, quia in ipſo tempore non ſatis videbatur incluſa. Quamvis neque hoc argumentum ſit efficax, nam potuit addi ad majorem declarationem, quia in ca. 1. ejuſdem tituli in ſimili pęna, & clauſula non additur illud verbum, & nihilominus certum eſt, intelligendam eſse de tempore continuo, ut ibi Joannes Andreas, & alii notant, & principium illud tradit gloſsa in rub. ff. de diver. temp. preſc. & in l. *genero* ff. de his qui not. infam. Et quamvis nullo jure expreſse probetur, eſt per ſe valde conſentaneum rationi, quia tempus, & præſertim definitum, ut dies, vel annus, & eſt continuum, & in hoc ſenſu regulariter ſignificatur; qui enim legat, vel donat alteri uſum domus per annum, de anno continuo intelligitur, aliàs eſset valde incerta, & arbitraria donatio, poſsetque alius nunc uno menſe, & poſtea alio ſuo arbitrio annum complere cum notabili gravamine alterius,

rius, vel e converſo poſſet hæres, aut donatarius prout vellet annum interpretari. Unde etiam ſumitur alia moralis conjectura; nam oportet, ut tam in jure, quam in contractibus humanis aliquid definitum, ac certum deſignetur, quando annus, vel aliud ſimile tempus præſcribitur, quod eſſe non poſſet, niſi continuum tempus intelligeretur. Et videtur ad hoc optimus textus in Clement. *Eo qui*, de regular. ubi profeſſionem tacitam facere dicuntur, qui habitum profeſſorum *per annum* portant, quod ſine ulla controverſia de anno continuo intelligendum eſt. Hoc autem principium evidentius eſt, quando in lege deſignatur dies, ex quo tale tempus computari debet; ut ſi lex dicit, ex tunc ſit ſuſpenſus per triennium, vel ex quo die accipit tale officium, teneatur per annum hoc, vel illud facere, ſine dubio hæ, & ſimiles leges intelliguntur de tempore continuo, ut conſtat ex communi omnium intelligentia, & uſu, & quia non poſſunt aliàs commodum habere ſenſum. Propter quod cenſeo poſt Conc. Trid. multo certiorem eſſe hanc ſententiam, quam antea; prius enim ſolum dicebatur, unius anni probationem eſſe neceſſariam, ut in c. *Gonſaldus* 17. q. 2. & c. *ad Apoſtolicam*, de reg. Vel ut profeſſio non fieret ante annum probationis elapſum, ut in c. *Non ſolum*, de reg. in 6. Concil. autem Trid. ſupra expreſſe addidit: *Nec qui minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum probationis*; ubi deſignat tempus, ex quo talis annus computandus eſt: intelligit ergo de anno continuo; atque ita declaratum eſt in congregatione Cardinalium. Addunt præterea rationem dicti authores, quia intermiſſum tempus minuit aſperitatem probationis, nam difficilius eſt perſeverare per annum continuum, quam per partes interpolatum. Sed ad hoc dici poſſet, eſto hoc ita ſit, nihilominus non cogi nos ad intelligendum illum annum eo modo, quo majorem rigorem, & difficiliorem perſeverantiam poſtulat, nam potius videntur hujuſmodi leges onerosæ liniendæ. Addit vero Sylveſt. annum hunc dari ad experiendas omnes aſperitates regulæ, quod non ſemper fieri poſſet, niſi annus requireretur continuus, quia in una parte anni, v.g. in Adventu, vel in quadrageſima plura, & aſperiora ſuſtinenda ſunt; poſſet autem quis interpolate eſſe novitius per annum, vitando illa tempora. Sed ad hoc etiam dici poſſet, accidentarium id eſſe, nam oſtenſum jam eſt, non eſſe neceſſarium actu experiri omnes religionis labores. Nihilominus ſuppoſitis prioribus fundamentis, quæ ſunt præcipua, hæ ſunt etiam probabiles conjecturæ, & congruentia dictæ legis. Nam licet ſimpliciter neceſſarium non ſit actu experiri omnes religionis labores, nihilominus neceſſarium eſt, eſse in ſtatu idoneo ad experiendos illos; ad hoc autem per ſe loquendo accommodatus eſt annus continuus; & inter hæc experimenta præcipuum eſse debet in perſeverantia, & conſtantia, & ideo merito ad hanc probationem annus continuus poſtulatus eſt.

Reſpondetur ad argumentum primum.

4 Ad primum ergo argumentum contrariæ ſententiæ ſumptũ ex regula juris, negatur per interrupta tempora ſumi ſufficientem experientiam, ſatisque certam, tum quia non ſumitur illa, quam lex requirit, quæ ſola debet cenſeri ſufficiens: tum etiam, quia conſtantia, & perſeverantia non ſatis probatur, ut dictũ eſt. Ad ſecundum jam oſtenſum eſt quomodo ex vi juris neceſsarius ſit annus continuus, etiãſi hæc ultima particula in jure non exprimatur. Ad tertium reſpondetur, concedendo illud gravamen ſequi, ſed illud eſt privatum, & parvi momenti reſpectu univerſalis commodi religionis, quod ex prædicta lege in dicto ſenſu intellecta reſultat.

Ad ſecundum.

Ad tertium.

Ad quartum & reſolvitur dubitatio prepoſita.

5 In quarto vero puncto petitur, ut explicemus, quibus modis hic annus interrumpatur, ita ut neceſse ſit iterum illum inchoare. Sylveſter enim ſupra indicat, modicam interpolationem ad diem, v.g. non ſufficere, dicit enim annum debere eſse continuum, eo modo, quo ſolent auſteritates in religione continuari, ſcilicet modico, & ad diem interpolandum. Navar. autem dicto Conſil. 32. nu. 1. & 3. dicit novitiatum interrumpi per exitum novitii a Clauſtro per tres, vel quatuor dies ſine licentia ſuperioris. Dicẽdum vero eſt, duobus modis poſse interrumpi hunc annum. Primo faciẽdo profeſſionem ante completum illum, cum voluntate, & exiſtimatione faciendi veram profeſſionem; ex tunc enim jam non manet novitius amplius in probatione, juxta dicta ſectione præcedenti: ergo interruptus fuit annus probationis; nam juxta Concilium in toto illo anno debet in probatione ſtari. Secundo poteſt interrumpi per dimiſſionem habitus, ſeu exitum a religione, quia per hoc etiam definit novitius eſse in probatione, & in ſtatu idoneo, ut etiam ex præcedenti capite patet: ergo definit eſse novitius: ergo interrumpitur annus. Quocirca continuitas hujus anni per ſe loquendo non eſt moralis, aut per parvas moras diſcretionis, ut Sylveſter voluiſse videtur, ſed eſt propria, & phyſica, quanta eſse in tempore, vel in anno poteſt, quia non eſt continuitas actionis, ſed ſtatus, vel quaſi ſtatus, ut explicavi; duratio autem in ſtatu omnino continua eſt, ſive homo actu experiatur aſperitatem regulæ, ſive non. Dixi autem *per ſe loquendo*, quia ex ſe poteſt hic annus habere hanc continuitatem perfectam.

6 Dubitari autem poteſt, an quælibet Phyſica interruptio ſufficiat, ut moraliter cenſeatur annus non eſse continuus ad effectum ſufficientis probationis, & validæ profeſſionis, ita ut omnis interruptio phyſica ſit etiam moralis, vel diſtinguendæ illæ ſint. Navarrus enim Conſil. 32. de Regular. ſignificat, ſi interruptio ſit momentanea, id eſt, breviſsima, non eſse conſiderabilem, id eſt, moraliter non interrumpere probationem; Concilium autem 32. ait, interruptionem trium, vel quatuor dierum eſse ſufficientem, ſignificans, ſi ſit unius, vel duorum dierum, non ſufficere. Mihi autem videtur magis eſse conſiderandam gravitatem actionis, per quam interrumpitur probatio novitiatus, quam temporis diuturnitatem, quia aliàs nihil certum de hac interruptione, ejuſque ſufficientia dici poterit, ſed relinquendum erit uniuſcujuſque arbitrio; alicui enim videbitur parva mora trium, vel quatuor dierum, alii vero magna. Quocirca cenſeo, ſi quis dimiſso religionis habitu, egreſsus eſt, eo ipſo interrumpi annum probationis, etiamſi paulo poſt intra diem pęniteat, quia eo ipſo amiſit ſtatum, quem habebat, & indiget nova receptione, & admiſſione, ut poſſit iterũ novitius eſse. Sicut ergo hæc poſterior receptio diſtincta eſt a prima, ita novitiatus incipit eſse diſtinctus. Atque hæc regula videtur mihi ſatis probabilis, ut quoties juxta conſuetudinem, & modum religionis cenſetur nova receptio neceſsaria, annus etiam probationis ſufficienter interruptus exiſtimetur. Unde quod Navar. ait, annum interrumpi per exitum trium, vel quatuor dierum e monaſterio ſine licentia ſuperioris, ſi intelligatur de exitũ totali, id eſt, animo non redeundi, & dimiſso habitu, non ſolum verũ eſt, ſed etiã ſine limitatione temporis fuiſse aſserendum, quia actus ipſe per ſe ſufficit, & moraliter interrumpit perſeverantiam, & conſtantiam, propter quam continuitas in probatione poſtulatur. Si vero ſit ſermo de exitu animo redeundi, præſertim cum habitu, non credo interrumpi novitiatum, etiamſi ſit per aliquot dies, niſi re cognita, a prælato dimittatur propter ea, quæ ſuperius adduxi.

Dubitatio

Reſolutio tenenda.

7 Speciale vero dubium habet, an per quamcunque dimiſſionẽ habitus interrumpatur annus probationis. In quo adverto aliud eſse exuere habitum, aliud dimittere; exuit enim habitum, qui ad tempus illud deponit; dimittit vero, qui omnino mutat animo non amplius induendi illum. Exuere ergo habitum non ſatis eſt ad hanc interruptionem: nam primo aliquando fieri poteſt de licentia prælati, vel pœnitentiæ, aut humiliationis cauſa, vel gratia diſpenſationis, ſive juſte, ſive injuſte datæ; propter hoc enim non cenſetur novitius moraliter mutare ſtatum ſuum. Secundo poteſt hoc fieri ab ipſo novitio ſine licentia, & contra regulam: ut, v.g. ſi ad dormiendum ſpolietur habitu, & omni parte ejus contra propriam regulam; imo licet ſpolietur, ut induatur veſtibus ſecularibus ludi cauſa, vel fortaſſe liberius committendi aliquod peccatum, etiam extra monaſterium, non exiſtimo per hos actus interrumpi novitiatum, quia revera non mutatur ſtatus vitæ, qualis in novitio eſſe poteſt, nec eſt inconſtans in vocatione, & perſeverantia (quod in hac continuatione maxime attendendum eſt) licet in illo ſtatu male vivat, ut ſupra etiam dixi. Per dimiſſionem autem habitus conſummatam, & perfectam fit interruptio, quia mutatur ſtatus. Dico autem *conſummatam*, & *perfectam*, non ſolum quia neceſſe eſt, ut fiat animo mutandi ſtatum,

Dubium particulare quoad habitus dimiſſionem.

Reſolutio prima.

Reſolutio ſecunda.

tum, ſed etiam quia oportet, ut moraliter conſummetur talis mutatio, & egreſſus a monaſterio, ut, v. g. ſi prælatus decreviſſet novitium dimittere, & ea intentione eum religionis habitu exui, & propriis veſtibus indui feciſſet, poſtea vero priuſquam egrederetur monaſterio, mutaſſet ſententiam, novitioque iterum habitum reſtitueret, non crederem fuiſſe interruptum novitiatum, quia non fuit actus dimittendi conſummatus. Quod maxime verum habet, ſi novitio reluctante id agebatur, nam ſi ipſo petente id fieret, major videretur facta mutatio; nihilominus tamen etiam in hoc caſu diſſimulari poſſe opinor, quia contrarium eſt nimis rigoroſum, & non poteſt jure, aut ratione ſufficienter convinci, & alioquin ſatis rationabiliter dicitur, illam non eſſe interruptionem moralem, cum nondum actus omnino conſummatus ſit. Et juxta hoc exiſtimo judicium ferendum in caſu illo, quem attingit Navar. dict. Conſil. 33. de novitio qui ſe intra monaſterium abſcondit animo fugiendi, fortaſſe mutato jam habitu (licet hoc ibi non exprimatur) poſtea vero inventus a ſuperiore, & blanditiis illectus manſit in monaſterio, & ſic profeſſus ſit. Probabilius enim cenſeo tum non fuiſſe interruptum novitiatum, non propter momentaneam moram, ut Navarrus dicit, ſed quia actus non fuit conſummatus, ut explicatum eſt.

Ultima difficultas

8 Supereſt vero hic alia difficultas, an hæc continuitas probationis debeat eſſe uſque ad profeſſionem intrinſece, ut ſic dicam; vel ſufficiat, annum ipſum eſſe integrum, etiamſi proxime non ſequatur profeſſio, & conſequenter, ſi expleto anno probationis, novitius nolit profiteri, ſed monaſterio egrediatur, & poſtea iterum redeat, an prior annus probationis ſufficiat ad profeſſionem emittendam.

Opinio Angel. & Sylv.

Hoc dubium attingunt Angelus, & Sylveſter ſupra, cenſentque eſſe neceſſariam continuationem probationis cum profeſſione, ac proinde in dicto caſu probationē illam fuiſſe ſufficientem ad profeſſionem emittendam. Et ita explicant, & probant opinionem ſpeculatoris ſupra citatam, nullam vero probationem afferunt, niſi fortaſſe quod ille annus probationis vere fuit integer, & continuus, & nullum eſt jus, quod poſtulet continuari etiam cum profeſſione, aut quod vetet profeſſionem fieri, ſi inter novitiatum, & illam tempus aliquod ſecularis vitæ intercedat.

Non placet hæc opinio. Primum inconveniens, quod ex illa ſequitur.

Verumtamen hæc ſententia mihi non placet, neque dictos auctores in ea conſequenter loqui cenſeo; ex illa enim ſequitur, poſſe nunc inchoari annum probationis decimoquarto anno ætatis, & finiri initio decimi quinti, & poſtea redire ad ſæculum uſque ad complementum ætatis ſexdecim annorum, & tunc regredi ad monaſterium, & ſine alia probatione profiteri.

Secundū.

Quod profecto ſtatim per ſe abſurdum apparet. Et eadem ratione potuiſſet quis ante Concilium probationem facere duodecimo anno ætatis, & poſtea ſimili modo profeſſionem facere, quia nullum erat jus deſignans, in qua ætate novitiatus eſſet peragendus. Conſequens autem eſt falſum, & contra eoſdem auctores, qui alias dicunt, annum probationis non poſſe inchoari niſi uno anno ante legitimam ætatem a jure deſignatam ad profeſſionem, adeo ut etiam dicant, ubi neceſſaria eſt ætas decem & octo annorum, probationem non poſſe inchoari ante decimum ſeptimum, ut

Tertium.

etiam ſupra animadverti cap. 11. hujus libri.

9 Præterea ſequitur, licet quis redierit ad ſæculum per decennium poſt integrum annum probationis factum, poſſe eum illo anno poſtea profiteri, quod plane abſurdiſſimum eſt, & contra omne prudens judicium. Nam intermiſſione temporis diverſificantur mores, & opera hominum, ut dicitur in l. *Si non ſortem* §. *libertus.* ff. de condictione indebiti. Quo principio utitur Angelus ad probandum, interruptionem anni probationis eſſe contra ſubſtantiam ejus; æque autem efficaciter procedit ratio de interruptione inter probationē, & profeſſionem, quia qui in hoc anno, vel hac ætate recte ſe geſſit in novitiatu, poteſt jam eſſe habilis ad religionem, & e contrario.

Inſtantia diluitur.

Quod ſi quis fortaſſe dicat, hoc ſolum eſſe verum, quando nimium tempus interpoſitum eſt; reſpondetur in primis idem dici poſſe de interruptione ipſius anni probationis. Deinde dicitur id eſſe accidentarium, & aliquando in parvo tempore magnam poſſe fieri rerum mutationem; aliquando vero nullam, etiam in tempore longo, & admiſſa interruptione, nullam moralem regulam relinqui; ideoque vel nullam admittendam eſſe, vel certe nullo fundamento dici majorem, vel minorem impedire, aut non impedire.

Sententia auctoris.

Exiſtimo ergo eadem jura quæ ſtatuunt, ut annus probationis præcedat, conſequenter velle, ut finito anno ſtatim de perſona judicium feratur, & ad probationem admittatur, ſi admittenda ſit; vel ſaltem in eodem ſtatu probationis uſque ad profeſſionem perſeveret, nam ſi illum mutet, moraliter mutat fundamentum judicii, quoniam multum poteſt mutare mores, propter quod moraliter etiam loquendo, nova probatione indiget.

Probatur ex Conc.

Atque hoc tandem mihi perſuadent verba Conc. Trid., *per annum poſt ſuſceptum habitum*; quibus indicatur, non debere ante profeſſionem plures receptiones ad habitum antecedere. Facit etiam quod cap. 16. monet religionū prælatos, ut finito anno probationis, aut novitios ad profeſſionem admittant, aut eos eiiciant: quis autem dicat, ſi ſemel eos eiiciant anno expleto, poſſe iterum illos recipere, & valide ad profeſſionē admittere cum eadem probatione? Vel etiam, ſi novitius ipſe noluit profiteri, etiamſi religio illum admitteret, quomodo poteſt admitti ſine novo experimento?

Hæc ſententia eſt probabilior.

10 Propter hæc ergo probabiliorem hanc partem eſſe cenſeo, quamvis non ſit tam certa, ſicut alia de interruptione anni novitiatus; quia & pauci Doctores hoc in ſpecie diſputant, & affirmant, & fundamentum juridicum non eſt tam manifeſtum, licet ſufficiens videatur. Non omittam etiam advertere, prædictam ſententiam, & fundamentum ejus maxime procedere, quando interruptio fit per egreſſum a religione; contingere autem poteſt, ut fiat emittendo profeſſionem nullam cum exiſtimatione, quod valida ſit; tunc etiam ſupra diximus, probationem interrumpi, & tempus illud, pro quo aliquis vivit in habitu, actione, & exiſtimatione profeſſi, non poſſe tempus probationis appellari. Difficile ergo creditu eſt, propter moram interpoſitam inter annum probationis, & veram, ac validam profeſſionem ita interrumpi tempus debitum, ut intellecto poſtea defectu profeſſionis, non poſſit iterum valida fieri ſine novo anno probationis, quod videtur plane ſequi ex dictis. Sed hoc genus interruptionis non videtur ejuſdem rationis quoad omnia, de qua re dicam commodius libro ſequenti, ubi explicabo quo modo profeſſio nulla iteranda ſit.

CAPUT XVI.

Utrum novitius ad obſervantiam regularem teneatur; & utrum officia, beneficia, ac dignitates Eccleſiaſticas habere poſſit.

Senſus quæſtionis.

1 QUæſtio intelligitur, ut ſupra dixi, quaſi in ſenſu compoſito, dum novitius in eo ſtatu exiſtit; nam ſimpliciter certum eſt non obligari: Ratio autem dubitandi pro parte negativa eſt, quia novitius nullum votum emiſit: ergo ad nihil amplius tenetur ex vi illius ſtatus, quam ante illum teneretur, quia non eſt unde oriatur talis obligatio, ſi ex promiſſione non naſcitur.

Ratio dubitandi.

In contrarium vero eſt, quia novitius fruitur bonis, & privilegiis religionis; ergo debet etiam ejus onera ſuſtinere: ergo debet ad hoc eſſe obligatus, quia alias non poſſet convenienter dirigi, & gubernari a prælatis religionis.

Reſolutio

2 Nihilominus ſimpliciter dicendum eſt, novitium non obligari in conſcientia ad obſervantiā regularem, quamvis aliquo modo debeat ſubeſſe diſciplinæ religioſæ, quamdiu a monaſterio non recedit. Utramque partem probant rationes dubitandi: ut tamen res tota explicetur, & breviter exponamus nonnulla brevia dubia, quæ de novitiis tractari ſolent, revocemus omnes obligationes proprias religioſorum ad tria vota, & per illa breviter diſcurramus; ſupponimus enim hic ſolum eſſe ſermonem de obligationibus, quas religio addere poteſt, & ſolet; nam de aliis, quæ communes ſunt omnibus Chriſtianis, non dubium eſt, quin maneant in novitio, neque illæ proprie pertinent ad obſervantiam regularem, ſed generaliores ſunt.

Ad quid teneatur novitius in materia caſtitatis.

Primum aſſertio.

3 Quod ergo ſpectat ad votum caſtitatis, clarum eſt, ſi alias novitius privata devotione votum caſtitatis non emiſit, nulla nova, ſeu ſpeciali obligatione teneri

teneri ad ſervandam caſtitatem, ſed ſolum illam, quæ ex jure naturæ naſcitur, quia nec religioſus profeſſus tenetur, niſi ex ratione voti, nec poteſt excogitari alia ratio hujus obligationis.

Secunda.

Solum poteſt obſervari, ratione ſcandali vitandi, & honoris religioſi habitus, & totius religionis, majori quadam obligatione teneri novitium ad caſtitatem ſervandam, quandiu talem habitũ portat, & in illo quaſi ſtatu perſeverat; hanc vero obligationem exiſtimo eſſe accidentariam. Unde ſi in individuo novitius peccet contra caſtitatem præcavendo ſufficienter, ne ſequatur ſcandalum, vel infamia religionis; non incurrit ſpecialẽ malitiam, imo neq; exiſtimo illam circumſtantiam perſonæ, ſcil. quod ſit novitius religionis, ita aggravare peccatum, ut ſit neceſſariũ illam in confeſſione explicare, quia nullũ eſt ſufficiens fundamentum talis gravitatis: nam licet ille dici poſſit magis ingratus Deo, vel ex majori malitia peccare, qui majorem habet cognitionem, & pauciores occaſiones, nihilominus hæ ſunt circumſtantiæ valde generales.

Circumſtantia novitii non eſt neceſſario confitenda.

Tertia aſſertio.

4 Deniq; a fortiori colligitur, non peccare novitiũ, ſi relicta religione, etiam in ſæculo conſtitutus, matrimonium contrahat, & conſummet; ſemper enim ſupponimus non eſſe factam profeſſionem, vel expreſſam, vel tacitam, & ita eſt res manifeſta. Et eadem ratione, ſi contra caſtitatem peccet in eo ſtatu, non aggravatur ejus culpa, ſaltem notabiliter præciſe ex ea circumſtantia, quod religioſus aliquo modo fuerit, vulgari modo loquendo; nulla enim obligatio inde manſit, nec jam id cedit in infamiam religionis. Solum poteſt augeri peccatum propter majorem ſcientiam, vel reſiſtentiam divinæ gratiæ, quæ ſunt accidentaria, & communia, ut dictum eſt. Et huc etiam ſpectat, quod poteſt deferre quaſcumque veſtes ſæculares, quibus utuntur mere laici, & conjugati.

Explicatur dictũ Jo. Andr.

Dixit autem Joannes Andr. debere vitare veſtes nimis laſcivas in ſignum antiquę religionis, quod eſt ſanum, & prudens conſilium, non tamen pręceptum, nec major obligatio rigoroſa, quam ex natura rei naſcatur, ut bene notavit Panorm. in ca. *conſulti*, de Regular. in fin. Et hęc ſufficiunt de voto caſtitatis, quæ magna ex parte applicari poſſunt ad alia peccata, quæ novitius poteſt committere, vel perſeverans in eo ſtatu, vel poſt illum relictum contra alia præcepta Eccleſiaſtica, vel divina; parum enim ex ea circumſtantia aggravantur per ſe loquendo.

Ad quid item obligetur in materia paupertatis.

Diſtinctio præmittenda. Prima aſſertio circa bona religionis.

5 Circa obligationem paupertatis certum eſt ex vi illius ad nullam actionem, vel omiſſionem teneri novitium, cum votum non emiſerit. Dico autem *ex vi illius*, quia aliunde poterit in hac materia delinquere. In quo oportet diſtinguere de bonis religionis, & de bonis ipſius novitii, quæ ſecum attulit, vel quovis modo retinet. Circa priora licet non teneatur novitius ad uſum paupertatis ex voto, quia illud non fecit, tenetur tamen ex lege juſtitiæ primum, talium bonorum dominium non uſurpare, quia ſua non ſunt. Deinde neq; ampliorem uſum eorum accipere, quam ei a religione concedatur, ob eandem cauſam, quia non utitur illis bonis, ut dominus eorum, ſed ex conceſſione domini: ergo non poteſt licite excedere ejus voluntatem, & facultatem. Ut autem in tali materia, & gravitas culpæ, & obligatio reſtituendi, quæ inde reſultare poteſt, diſcernatur, diſtinguere oportet duplicẽ uſum talium bonorum. Unus eſt intra eandem religionem, ut quando ordinatur ad utilitatem, vel commoditatem propriæ perſonæ. Alius eſt extra religionem, ut quando talia bona exteris donantur, vel alio modo extra religionem diſtrahuntur.

Notatio circa uſũ taliũ bonorum.

Hic poſterior uſus propria auctoritate, & ſine licentia factus, ut ſupponitur, revera habet rationem furti ſacrilegi in tali perſona, quia eſt acceptio rei invito domino, & ita habet rationem furti, & aliunde eſt circa materiam aliquo modo ſacram, & dedicatam, & ideo participat malitiam ſacrilegii; eſt ergo tale peccatum mortale ex genere. De quantitate autem materiæ ad illud ſufficiente perinde judicandum eſt de tali perſona, ac de qualibet alia; nulla enim particularis ratio in ea intervenit. De priori autem uſu ulterius diſtingui poteſt, an ſit talis, ut per eum res conſumatur, ut eſt uſus ciborum, vel talis, ut res permaneat, ut eſt uſus libri. In hoc poſteriori raro erit gravis culpa ex parte novitii, quia materia illa ſiſtendo in rigore injuriæ levis eſt, quia parvum nocumentum inde infertur religioni, etiamſi res, quæ ad uſum uſurpatur, pretio æſtimabilis ſit, dummodo ex illo uſu non graviter lędatur, aut minuatur ejus gradus, neque aliqua extrinſeca incommoda, ſeu nocumenta ſequantur. In alio vero uſu, quo res conſumitur, poteſt eſſe major ſcrupulus gravioris culpæ, ſi nimium excedatur; tamen ſi res, quę uſu conſumũtur, non ſint pretioſæ, aut extraordinarię, & alioquin exceſſus non ſit nimius, licet ſit frequens in modica quantitate panis, ſeu vini, aut rerum ſimilium, non exiſtimo cõmitti gravem injuriam, aut peccatum mortale, quia ſecundum prudentem, & moralẽ æſtimationem non æſtimatur illud nocumentum grave, nec moraliter cẽſetur religio invita in eo gradu, ſeu ratione nocumenti, ſed magis ratione indebiti ordinis, ſeu modi. In quo idẽ fere judicium eſſe cenſeo, ſive hic uſus in propriæ perſonæ utilitatem uſurpetur, ſive tribuatur alteri ejuſdem religionis, quia neutro modo fit alienatio extra religionem, & bona illa ſemper ipſi religioni inſerviunt, & in ejus utilitatem aliquo modo cedunt.

Secunda aſſertio circa bona propria ipſius novitii.

6 Circa alia bona propria ipſius novitii, regula generalis ſit, æque poſſe novitium talia bona habere, aut de illis diſponere, ac antea poterat. Itaque præciſe ex parte religionis, neque impedimentum ullum appoſitum eſt ad hujuſmodi uſum, ſi antea plenam, & expeditam facultatem illius habebat, neque etiam nova illi facultas addita eſt, ſi non habebat, ut ſi erat ſub cura tutoris, vel aliquid hujuſmodi.

Ratio aſſertionis.

Ratio eſt, quia per ſolum ingreſſum ad novitiatum nec aliquam obligationẽ contraxit, per quã dominium, vel ejus liber uſus impediatur; neq; etiam novum dominium, aut libertas requiritur, neq; exemptio ad prioris ſubjectionem quoad talium rerum adminiſtrationem. Atque hinc etiam fit, ut poſſit novitius, & valide, & licite aliquid de novo acquirere, etiã ſine licentia pręlati, ſive per teſtamentũ, ſive per donationem, ſive quolibet alio modo illi ſtatui non repugnante, quia nec voto, nec jure aliquo impeditur; neque abſolute, & ſimpliciter poteſt prælatus hoc prohibere novitio, ita ut in conſcientia illum obliget, tum quia nihil fortaſſe poteſt ei hoc modo pręcipere, ut ſtatim tractabimus; tum etiam, quia ſicut non poteſt illum compellere ad relinquenda ea bona, quæ prius habebat, ita neq; prohibere, quominus de novo acquirat, dummodo acquiſitio non fiat per actiones, vel negotiationes ſęculares, vel ſtatui talis religionis repugnantes. Similiter etiã ſequitur, licite, & valide poſſe novitiũ de bonis ſuis diſponere ſua voluntate ex eodem principio.

De his, quæ ad teſtamentum, ſeu ultimam voluntatem novitii ſpectant.

Primum dubium.

7 Ex quo etiam decidenda ſunt alia dubia, quæ circa materiam paupertatis, & bonorum temporalium de novitiis tractari ſolent. Unum eſt, an novitius ante factam profeſſionem moriens in monaſterio poſſit, cui voluerit, ſua bona teſtamento relinquere, omnino prętermiſſo monaſterio. Dicendum eſt enim, libere poſſe, niſi prius ea donaſſet, vel obtuliſſet monaſterio: ita docuit Immola in c. *in præſentia*, de probat. & ſequitur Navar. Comment. 2. de regul. nu. 49. ubi ait tam libere teſtari poſſe novitium infra annum probationis, ac ſi extra Monaſterium eſſet, & non teneri quidquam Monaſterio relinquere ſi nolit.

Reſolutio duplex.

Ratio prioris partis eſt, quia retinet dominium, & poſſeſſionem ſuorum bonorum, & nullo novo vinculo habet ligatum uſum, vel diſpoſitionem eorum. Ratio vero alterius partis eſt, quia neq; aliquid promiſit Monaſterio, ut ſupponimus, neq; alio jure Pontificio, vel Cęſareo talis obligatio novitio imponitur, & ideo a nobis imponenda non eſt, juxta regulam textus in c. *conſuluiſti* q. 4. Et in Authentica de Triente, & ſemiſs. §. *conſideremus.* Quæ ratio non ſolũ probat de novitio, qui occaſione mortis teſtamentũ condit, ſed etiam de illo, qui ante profeſſionẽ, vel quocumque tempore probationis illud vult inſtituere: nam idem habet dominium, eandemq; libertatem.

Secundum dubium.

8 Dubitari autem poteſt, an poſſit licite religio illum prohibere, vel minis cogere, ut vel teſtamentũ non condat, vel monaſterium relinquat hæredem, alioquin eijciendum eſſe, & ad profeſſionem non admittendum. Habet autẽ hoc aliquam rationem dubitandi in his religioni-

ligioni-

ligionibus, quæ ſuccedunt in jure filiationis, ſeu hæreditatem obtinendi nomine, & loco ſuorum religioſorum. Aliæ enim religiones, quæ hoc jus non habent, ut eſt Societas, vel religio Minorum, nullam probabilem, vel apparentem cauſam habent impediendi liberam novitii voluntatem, & diſpoſitionem, quia neq; ſua intereſt, neque aliàs inveniri poteſt, unde tale jus, vel facultatem habeant. Aliæ item religiones, quæ illud jus habent, ſi novitius condat teſtamētum occaſione mortis naturalis, nullum habent apparentem titulũ ad impediendam novitii voluntatem per comminationes, v.g. illum ſtatim eiiciendi, ut extra monaſterium moriatur, vel ſimiles, quia illud eſt moraliter cogere voluntatem ejus in eo, ad quod religio nullum jus habet. At vero quando teſtamentum fit, ut poſtea ſequatur profeſſio, videtur religio habere apparentem titulum, nam habet jus ſuccedendi, ſi per teſtamentum novitii non excludatur: ergo grave nocumentum illi infert novitius alium hæredem inſtituendo, & illam excludendo. Et præterea irrationabiliter vult onus ſe perpetuo alendi imponere religioni, & bona ſua aliis, fortaſſe non indigentibus relinquere; & in hoc etiam non parum ingratum ſe religioni oſtendit: ergo his rationibus poteſt religio comminari ejectionem, ſi tale teſtamentum condat. Atq; uſu ipſo aliquando intellexi fieri a viris, & doctis, & timoratis in religione ſatis gravi.

Reſolutio tenenda.

Mihi autem hujuſmodi coactio ſemper diſplicuit, & ſcrupuloſa valde viſa eſt. Primo, quia non videtur carere injuſtitia, ſi talis perſona aliàs profeſſione digna ſit; omnes enim rationes, vel potius excuſationes adductæ non oſtendunt novitium condendo tale teſtamentum, & inſtituendo alium hæredem prætermiſſo monaſterio, facere illi aliquam injuriam, quia non tenetur ex juſtitia monaſterium relinquere hæredem, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato, nam licet monaſterium ſit capax hujus juris, & hæreditatis, non tamen inde fit, novitium teneri ex juſtitia eam relinquere monaſterio. Neque apparet alius titulus, quo obligari poſſit, neque enim ſub eo pacto in principio receptus eſt, ut ſupponimus; nec enim id ſimoniç labe caruiſſe videretur. Unde ſumitur ſecunda ratio, quia extorquere jus hæreditatis ſub comminatione denegandi profeſſionem, videtur eſſe quædam tacita venditio profeſſionis, nam involvit pactum dandi profeſſionem, ſi hæreditas detur, & non aliàs. Et declaratur, nam ſi prius in receptione ipſa id fuiſſet deductum in pactum expreſſum, ſimoniacum extitiſſet, idem autem fit poſtea implicite, & virtute.

Inſtantia.

Reſponderi poteſt, ſicut moniales recipiuntur cum expreſſo pacto tantæ dotis, & niſi poſtea ſolvatur, non admittuntur ad profeſſionem, & utrunque fit ſine injuſtitia, vel ſimonia, ita etiã poſſe illud fieri.

Diluitur.

Verumtamen id, quod in monialibus propter præſcriptam conſuetudinem, & ſpecialem fęminarũ neceſſitatem admittitur, non eſt facile ad religiones virorum extēdendum, cum hujuſmodi pacta adeo ſint ſacris canonibus prohibita; & ideo non eſt ſimilis ratio. Ac deinde licet alicubi propter præſcriptã conſuetudinem, vel ſpecialem indigentiam permitti poſſit aliquam ſufficientem ſuſtentationem religioſi exigere, cogere tamen ad relinquendam religioni totã hæreditatem, vel aliquid ultra congruens ſuſtentationi, non video, quo titulo honeſtari poſſit.

Tertium dubium.

9 Huic dubio annexũ eſt aliud, ſi novitius ante profeſſionem moriatur infecto teſtamento, an religio illi ab inteſtato ſuccedat. In quo dubio dubius videtur fuiſſe Bartolus in Authent. *Si qua mulier* C. de Sacroſanctis Eccleſiis, ejuſque deciſionem Canoniſtis reliquit. Ex quibus Decius in dicta c. *in præſentia* n.73. id affirmat, nullum vero affert probabile fundamentum.

Sententia negativa eſt vera.

Et ideo verior ſine dubio eſt contraria ſententia, quam tenet Panorm. in eodē c. *in præſentia* n.68. & ibi Immola n.67. Philippus Francus in rubr. de teſtam. n.67. & Navar. Comment. 2. de Reg. n.49. Idem tenuit Sylveſt. verbo *religio*. 5. qu. 12. Angel. verbo *Novitius* num. 11. Ratio eſt, quia novitius ante profeſſionem non eſt vere religioſus, c. *Religioſo*, de ſentent. excommunicat. in 6. & c. *porrectum*, de regularibus: ergo non habet religio, unde illi ab inteſtato ſuccedat, quia tunc ſolum habet hoc jus, quando religioſus factus incapax jus ſuum tranſtulit in religionem. Confirmatur, quia novitius retinet dominium, & diſpoſitionem ſuorũ bonorum: ergo ſi neq; in vita, neq; in morte per teſtamentum, vel ſufficientē declarationem ſuę voluntatis, (quæ ſi probetur in cauſa pia, ſufficit etiam in foro exteriori) illa non contulit monaſterio, non eſt unde poſſit ei ſuccedere.

De donationibus novitii inter vivos.

Prima opinio Panorm.

10 Sed quid de bonis, quę novitius in vita Monaſterio donavit? Reſpondet Panorm. ſupra, quem Sylveſt. Angel. & alii ſequuntur, talia bona retineri poſſe, & debere a monaſterio, quia ſufficienti titulo donationis factæ a vero domino illa poſcit. Dices, donationem illam habuiſſe ſubintellectam conditionem ſubſecuturæ profeſſionis: ergo illa non ſecuta morte, non habet effectum. Antecedens patet, quia ſi novitius nolit profiteri, ſed egrediatur religione, poteſt repetere talia bona: ergo ſignum eſt, donationem non fuiſſe abſolutam, ſed ſub illa conditione. Reſpondetur primo illud etiam, quod aſſumitur, non eſſe in univerſum verum

Declaratur & limitatur.

Panorm. enim in c. *ſtatuimus*, de Reg. num. 4. docet, ſi prior donatio ſimpliciter facta fuit ſine ulla proteſtatione, & appoſitione conditionis, abſolutam eſse donationem, & non poſse revocari, etiam ſi novitius egrediatur; ſecus vero eſse, quando tempore donationis illa proteſtatio facta eſt. Et hæc quidem poſterior pars manifeſta eſt, quia tunc ſatis conſtat de intentione donantis. Priorem vero merito limitat idem Panorm. in c. *quod a te*, de cleric. conjug. n.5. ubi diſtinctione utitur, nam ſi donavit omnia bona ſua, cenſetur donaſse ſub prædicta conditione futuræ profeſſionis, quia non eſt vero ſimile voluiſse ſe ſpoliare omnibus bonis, etiamſi ibi non eſset permanſurus; at vero ſi donavit tantum partem aliquam, & nihil aliud expreſſit, videtur ſimpliciter, & abſolute donaſse; quia ceſsat illa præſumptio, & nulla conditio exprimitur, & alioquin ipſe ingreſsus, & ſumptus faciendi in tempore probationis, poteſt eſse ſufficiens ratio talis abſolutæ donationis. Quæ maxime locum habent in ordine ad forum contentioſum; nam in foro conſcientiæ intentioni donantis ſtandum eſt, ut bene notavit Angel. verbo *Novitius* n.1. Eſt autem valde probabile, quando donationes ſunt moderatæ, conſiderata perſonæ qualitate, eſse omnino abſolutas; at vero ſi donatio eſt copioſa, & magna, etiamſi non ſit de omnibus bonis, veroſimilius eſt, regulariter habere ſubintellectam conditionem, & poſse in conſcientia revocari, quoties novitius aliunde certus non eſt, habuiſse contrariam intentionem.

Secunda & vera ſententia.

11 Nihilominus tamen, quando novitius non recedit, ſed moritur ante profeſſionem, & expreſse non revocat priorē donationem, exiſtimo firmam, & ratam manere donationem, ſive fuerit moderata, ſive copioſa, atque etiam de omnibus bonis. Quia licet habuerit ſubintellectam conditionem perſeverantię, ſatis tamen perſeveravit, qui in religione mortuus eſt, etiamſi ob temporis defectũ profeſſionem emittere non potuerit. Unde licet illa donatio facta fuerit cauſa mortis civilis, quæ in profeſſione eſse intelligitur, tamen ſatis cenſetur compleri per anticipationem mortis naturalis, quę multo magis perſeverantiam, atq; adeo perpetuitatem donationis complet; pręſertim quia dum novitius moriendo tacet, donationem factam confirmare videtur. Eſt autem ultimo in hoc puncto conſiderandum, hæc omnia maxime habere locum juxta antiquum jus;

Declaratur prohibitio Concil. Trid

nam juxta novum jus Conc. Trid. ſeſs. 25. c. 16. de regularibus hujuſmodi donationes, & diſpoſitiones inter vivos novitiis prohibitæ ſunt, niſi cum certa ſolemnitate ibi perſcripta, & cum illa etiam ſtatuitur, ut effectum non habeant, non ſecuta profeſſione. Atque ita videtur non habere locum omnia, quæ diximus. Quod quidem verum eſt, quando profeſſio non ſubſequitur, nec mors naturalis novitii intercedit, & donationes ſunt magni momenti, vel bonorum immobilium; nam ſi donatio ſit de re parvi momenti, & quæ non excedit expenſas novitiatus, non videtur a Concilio revocata. At vero quando intercedit mors naturalis, non prohibet Concilium quamcunque donationem a novitio factam ſaltem cauſa mortis, ſicut etiam dixit Navar. dicto Comment. 2. de Regular. num. 51. per illud decretum non prohiberi novitio, quin poſſit ante profeſſionem teſtamentum facere, ſive ante, ſive poſt ingreſsum primum religionis, quod proinde teſtamentum morte civili poſtea

per profeſſionem ſubſecuta confirmabitur interveniente morte naturali ante profeſſionem. Sic ergo donatio cauſa mortis naturalis non videtur prohibita a Concilio; eſt enim fere eadem ratio, tum quia illa non poteſt dici alienatio, vel renuntiatio ſimpliciter, de quibus Concilium loquitur: tum etiam, quia in illa omnino ceſſat ratio Concilii, non enim ob eam cauſam, vel minimum minuitur libertas in profeſſione facienda, vel omittenda. Tum denique, quia ad hujuſmodi donationem per accidens omnino eſt habitus religionis, ſeu ſtatus novitii, cum naturalis mors communis omnibus ſit. Quo circa ſi novitius expreſſe, vel tacite cum ſufficienti, & morali præſumptione tempore mortis, vel cauſa ejus aliquid monaſterio donavit, exiſtimo juſta, & tuta conſcientia retineri poſſe.

Utrum novitius habere poſſit beneficia, officia, vel alias dignitates Eccleſiaſticas.

Ultimum dubium 4. puncta cõtinens. Primum punctum.

12 Hoc tertium dubium ad paupertatem etiam novitii ſpectans eſt, & ideo hic locum habet, in eo vero quatuor præſertim puncta continentur. Primum eſt, an novitius retinere poſſit Eccleſiaſtica beneficia, vel illis ſit privatus, aut privandus. In quo eſt expreſſa juris deciſio, novitium non poſſe juſte privari beneficio ſuo ſine ejus conſenſu, ca. *beneficium*, de regular. in 6. ubi adduntur limitationes, ſcil., *niſi conſtet, quod vitam voluerit abſolute mutare, vel profeſſionem expreſſam fecerit, ſeu ſcienter habitum receperit profeſſorum*. Hodie autem limitationes hæ non habent locum intra annum novitiatus, de quo loquimur, nec profeſſio expreſſa, vel tacita antea facta valida eſt; neque habet locum renuntiatio juris proprii; & ideo etiam nunc non refert, ut opinor, quod evidenter conſtet, voluiſſe vitam mutare, quia neceſſario debet ſubintelligi conditio, ſeu dependentia, ut ſic dicam, ab anno probationis propter decretum Conc. Trid. dicto c. 15. Imo exiſtimo propter aliud decretum ejuſdem Concilii ca. 16. etiam ex conſenſu novitii non eſſe validam renuntiationem beneficii a novitio factam, niſi fiat cum ſolemnitate ibi perſcripta, & ita ut non habeat effectum, niſi ſubſecuta profeſſione, quapropter etiam ex proprio conſenſu non poterit beneficio privari. Dices; ergo tenebitur novitius inſervire tali beneficio, vel ſaltem poterit fructibus ejus privari. Reſpondeo primum, teneri ad illud ſervitium, quod per ſe poteſt in tali ſtatu exercere, ut eſt officium Canonicum recitare. Deinde debet per alium inſervire quoad cetera omnia, quantum fieri poſſit, aſſignata hujuſmodi Vicario cõgruenti portione, ut in eodem ca. *beneficium*, declaratur. Unde conſtat, per ſe loquendo non eſſe novitium privandum omnibus fructibus, quos percipit ratione tituli, & ratione quorum ad recitandum obligatur. Denique, ſi aliquod ſit ſervitium, quod per alium ſuppleri non poſſit, ut eſt, v.g. reſidentia in choro, ſi ſit canonicus, tunc nullum eſt incommodum, quod tali ſervitio vacet, nam per alios ſufficienter ſuppletur; privabitur autem tunc novitius diſtributionibus, quæ requirunt reſidentiam perſonæ. Et hæc eſt communior doctrina in hoc puncto, ut intelligi poteſt ex Navarro ſupra, & Sylveſtro *Religio* 2. q.8. quamvis Angelus, & nonnulli alii ſenſerint oppoſitum, quoad fructus beneficii: ſed ſine fundamento juridico, cum novitius ſit verus dominus, & non debeat jure ſuo privari: non eſt ergo, cur privetur fructibus, niſi ubi jure, vel recepta conſuetudine conſtiterit, non poſſe illos facere ſuos, niſi perſonaliter reſideat; tunc etiam ita privabitur fructibus, ac ſi ob quamcunque aliam cauſam non reſideret: nec enim poſſumus quoad hoc majus aliquod privilegium novitio concedere, quam nullo etiam jure fundatum eſt.

Additio.

Inſtantia ſolvitur, & aſſeritur etiam fructus ſuos facere, q inõ requirunt perſonalẽ aſſiſtentiã ut diſtributiones in choro aſſiſtentibus.

13 Hic vero conſequenter quæri ſolet, an novitius poſſit denuo beneficium ſeculare acquirere, ſeu de illo provideri. Quæſtionem breviter attigit Angelus verbo *Novitius* num. 23. & reſpondet negando ſimpliciter, quem ſequitur Tabiena quæſt. ultima; nullum tamen jus, nec rationem adducit, neque ego invenio jus aliquod, ratione cujus novitius fiet inhabilis ad beneficium recipiendum, aut collatio ei facta nulla ſit. Et ideo exiſtimo, ſi nihil aliud obſtet, factum teneri, ſi ei beneficium ſæculare conferatur, & ipſe illud acceptet: nam ſicut poteſt acquirere alia bona temporalia, ita etiam hæc ſpiritualia, ſeu mixta. Et ideo hanc partem tuentur Tiraquel. de retract. lignagier. gloſſ. 8. §. 1. n. 37. Azor. to. 1. inſtitut. Moral. lib. 12. cap. 3. quæſt. 1. & alii. Sentio tamen regulariter, non recte nec licite tale beneficium conferri: nam vel ei datur, ut illo beneficio provocatus religionem deſerat, & hoc contra charitatem eſt, & contra ipſam religionem; vel datur, ut illius fructibus fruatur vel ipſe, vel religio quandiu profeſſionem non fecerit; & hoc tam ex parte dantis, quam ex parte recipientis eſt illicitum, quia eſt contra inſtitutionem, & finem beneficii. Et ideo juxta communem ſententiam Doctorum, accipere beneficium ſine animo ſerviendi ſolum ad fruendum fructibus aliquo tempore illicitum eſt, & conſequenter etiam eſt illicitum dare illud cum eadem intentione, vel ei, quem conſtat non aliter illud accipere. Non videtur tamen hoc ita intrinſece malum, quin in favorem religionis indigentis poſſit ſuperior habens poteſtatem, in hoc licite diſpenſare. Et juxta hęc intelligenda, vel limitanda eſt gloſſa in ca. *beneficium*, verbo *conferendum*, de regular. in 6. De penſione autem non videtur eſſe eadem ratio, quia non datur proprio titulo ſpirituali, etſi quod onus habet adjunctum, illud eſt valde ſimplex, nimirum officium Virginis recitare, quod optime poteſt a novitio impleri; & alioquin recipere penſionem animo retinendi illã brevi, ſeu definito tempore, non eſt contra legem aliquam, vel in detrimentum Eccleſiaſtici ſervitii, ſed potius eſt in favorẽ beneficii, in quo pẽſio poſita eſt.

Difficultas orta ex præcedenti.

Aſſertio prima quoad validitatem collationis. Secunda quoad licitam collationem, & receptionem beneficii.

14 Dixi ſupra valide poſſe novitium beneficium ſæculare acquirere, quia de regulari major eſt difficultas, in qua negantem partem ſequuntur Lapus, Dominicus, & Francus, quos refert, ac ſequitur Garcia parte 7. de Beneficiis c. 10. n. 4. quibus adde Azor. to. 1. lib. 12. c. 3. qu. 1. Quidquid Garcia pro contraria parte illũm alleget; & quidem ſtando in jure communi hæc ſententia certiſſima eſt, ut conſtat ex Clement. *Quia regulares*, de ſupplenda negligentia prælat, & Clement. *Ne in agro*. §. *Sane prioratus*, de ſtatu monachorum, ubi decernitur, quod ſolis profeſſis beneficia regularia conferantur. At juxta decretum Conc. Trid. ſeſs. 24. de reformat. c. 10. poteſt dari beneficium regulare nondum profeſſis, imo & his, qui religionis habitum nondum ſuſcepere, modo habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur; ita enim ſtatuit loco citato Concilium. *Regularia*, inquit, *beneficia in titulum regularibus profeſſis provideri conſueta, cum per obitum vacare contigerit, religionis tantum illius ordinis, vel iis, qui habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & non aliis*, &c. Nam ſi his, qui nondum religionem ſunt ingreſſi, licet conferre regulare beneficium, dummodo ad habitum ſuſcipiendum, & profeſſionem emittendum obligentur, cur non licebit conferre novitio ſub eodem onere, obligatione, & conditione? Notandum vero primo; licet novitio, vel alii nondum ingreſſo deferere habitum, vel obligationem ad illum, & ad profeſſionem, antequam illam emittant, relinquendo beneficium; in tantum enim ad utrumque obligantur, in quantum beneficio potiri volunt, & non amplius. Notandum ſecundo hanc facultatem, quę per Concilium fit ſecularibus, ac novitiis ſub prædicta obligatione, ſeu conditione, ita limitari, ſeu declarari per quãdam declarationem Cardinalium, ut non de omnibus beneficiis regularibus, ſed ſimplicibus tantum ſit intelligenda; verba enim dictæ declarationis ita referuntur in declarationibus Marzillæ, ac Farinacii typis jam mandatis. *Viſo hoc capite Concilii congregatio cenſuit poſſe etiã ordinarios collatores, portiones monachales, & Canonicates, & ſimilia ſimplicia beneficia regularibus provideri conſueta conferre, nedum ejus ordinis profeſſis, ſed etiam ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionẽ emittere omnino teneãtur, Abbatias tamen, & beneficia adminiſtrationẽ habentia non niſi profeſſis juxta Canones per ordinarios inferiores conferri poſſe.*

Secunda difficultas. Pars negativa eſt vera ſtando in jure communi.

Pars affirmativa eſt certiſſima poſt Conc. Trident.

15 Circa ſecundum punctum diſtinguendũ eſt de dignitatibus religionis, vel extra illã: nam ad priores eligi non poteſt novitius; ita enim ſtatuitur in ca. *nullus*, de elect. in 6. ubi ſic dicitur. *Nulius religioſus ad Abbatiã, ſeu prælaturam ſuæ, vel alterius religionis de cætero eligatur, niſi antea fuerit ordinẽ regularem expreſſe profeſſus; quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur.* Ubi non ſolũ novitii excluduntur, ſed etiã illi, qui non

Punct. 2. Aſſertio prima negativa quoad dignitates religionis.

expreſſe,

expreſſe, ſed ſolum tacite profeſſi ſunt; quod de monialibus in particulari repetitur in c. *indemnitatibus*, eodem titulo, nec enim otioſe additur illa particula, *expreſſe*, nam ad eligendum active diſerte poſtulatur ſolum profeſſio tacita, vel expreſſa; ut vero paſſive eligi poſſit, expreſſa poſtulatur, & merito, quia is, qui in prælatum eligitur, debet eſſe omni exceptione major, & ideo ejus profeſſio debet eſſe extra omnem ambiguitatem, & controverſiam. Unde fit, ut a tali electione a fortiori excludantur ſæculares, de quo alias. At vero quoad dignitates extra religionem in eodem c. *nullus* dicitur, novitium poſſe ad Epiſcopatum eligi. De aliis autem inferioribus dignitatibus nihil ibi expreſſe dicitur; quia vero Epiſcopalis dignitas ſpecialiter conceditur, videntur aliæ prohiberi. Et ita ſenſerunt multi interpretes, ut ibi gloſſa refert. Aliunde vero cum in priori parte illius capitis novitii ſolum prohibeantur eligi ad prælationem religioſorum, conſequenter videntur admitti ad quamcunque aliam electionem, quia per ſe, & ex natura rei excluſi non ſunt: ergo eo ipſo, quod non excluduntur, admittuntur. Cenſeo ergo idem eſſe judicium de his dignitatibus extra religionem, quod de beneficiis; non debent enim eligi novitii; ſi tamen eligantur, non eſt electio irrita, ad Epiſcopatum autem & valide, & licite eliguntur. Ratio autem aſſignari poteſt, quia Epiſcopatus eſt ſtatus majoris perfectionis, & ad commune Eccleſiæ bonum maxime neceſſarius; & ideo ſi novitius aliquis dignus ſit, & Eccleſiæ opportunus, ſtatim provocari poteſt ad Epiſcopatum, non expectata profeſſione. Addo etiam, poſt electionem poſſe, ſi velit, profiteri, & poſtea Epiſcopus cōſecrari, & ſimul eſſe religioſus, & Epiſcopus. At vero quælibet alia dignitas ſæcularis infra Epiſcopatum eſt inferior quoad ſtatum perfectionis, imo & de ſe repugnans illi; & ideo non debet novitius per electionem ad illam a propoſito religionis diſtrahi; ſi tamen eligatur, quia perſona non eſt incapax, neque ullo jure irritatur electio, valida erit.

Secunda affirmativa quoad Epiſcopatum. Quoad alias inferiores dubium.

Tertia aſſertio tenet quoad alias eligi valide, ſed non licite.

Punct. 3. Opinio aliquorū ſub diſtinctione.

16 Tertium punctū de electione activa tractat Sylv. *Religio* 5. q. 11. & Angel. verbo *Novitius* nu. 24. cum Joanne Andr. qui late hoc tractat in d. ca. *beneficium*, de Regul. in 6. & ſub diſtinctione reſpondent, quia vel jus eligendi competit novitio, ut eſt pars alicujus Collegii, vel Capituli, ut habet Canonicus ad eligendum Epiſcopum, v. g. aut competit illi ex jure ſpeciali, & perſonali, & convenit patrono jus nominandi. In priori vero caſu dicunt, non eſſe novitium vocandū ad electionem; in poſteriori autem poſſe, & debere; neutrū autē aliquo jure confirmant, ſed congruentiis, quarum ſumma eſſe videtur, quia quando jus eſt communitatis, vel ratione illius, per ipſam communitatem ſine novitio poteſt commode fieri electio; aliunde vero non poteſt novitius convenienter vocari ſine diſpendio religionis. At vero quando jus eſt ſpeciale, per ſe loquendo magis eſt neceſſarium ſuffragium patroni, vel alterius habentis tale jus, & regulariter etiam id poteſt facilius fieri ſine exitu novitii a clauſtro, atque ſine multa diſtractione, vel diſpendio religionis. Atque in hac poſteriori parte mihi non eſt dubium; prior autem videtur minus certa; quia cum novitius retineat ſuum jus eligendi propter congruentias, & ſine lege non eſt illo privandus; ipſius enim, & religionis erit judicium, an ſibi expediat, necne, electioni adeſſe. Eo vel maxime, quod poſſet ſuffragium ſuum alteri committere, juxta c. *quia propter* §. *illud*, de electione. Nihilominus placet ſententia cō nunis, ita illam intelligendo, ut ſi novitius velit electioni adeſſe, excludi non poſſit; hoc enim probat efficaciter ratio facta, quia non poteſt privari jure ſuo; alii tamē non tenentur eum vocare, quia ille regulariter non poteſt cōmode adeſſe; ergo neq; alii tenentur illum vocare, argumento dicti cap. *quia propter*.

Reſolutio prima.

Reſol. 2.

Punct. 4.

17 Quartum punctum de ordinatione novitii proprie non ſpectat ad obligationes ejus, neque ad obſervantiam paupertatis, vel materiæ alterius voti, ſed magis pertinet ad materiam de irregularitate, ubi de illa re diximus. Videantur Angel. ſup. n. 20. & Sylv. qu. 10. & c. *Monaſteriis* 19. q. 3. ubi Doctores de hoc tractant, & cōmuniter textus ille allegatur ad probandum prohibitum eſſe novitium ordinari; mea tamen ſententia de hac re non loquitur, ſed de receptione ad habitum religionis, ad quam voluit ibi Greg. præcedere biennū probationis, ut ſuperius explicatum a nobis eſt; eſtque manifeſtum ex contextu. Quocirca nullum jus ego invenio, in quo ſit interdictum novitium ordinari, & ideo to. 5. in 3. partem diſp. 50. ſect. 5. nu. 13. abſolute docui poſſe intra annum, ſeu tempus novitiatus ordinari, a quo vero prælato dependeat, ſeu facultatem, & litteras demiſſorias habere debeat, ut legitime ordinetur, alibi ex profeſſo eſt diſputandum; nunc breviter dico, quamvis probabile ſit, ſatis eſſe habere facultatem ab Epiſcopo, in cujus diœceſi eſt monaſterium, in quo probatur, ut opinatur Sancius in Decal. lib. 4. de voto c. 39. n. 20. probabilius tamen credo id ſpectare ad Epiſcopū, in cujus diœceſi domicilium habebat, quando ingreſſus eſt religionem; quod obiter attigi tomo præcedenti tractatu de voto lib. 6. c. 12. n. 9. Et ratio eſt, quia novitius dum eſt in probatione, non commutavit priorem ſtatū ſimpliciter in ſtatum religioſum, & conſequenter nec mutavit domicilium; ergo adhuc manet ſub priori Epiſcopo in his, quæ abſolute reſpiciunt perſonam ſuam: ergo ab illo adhuc pendet in literis dimiſſoriis. Ex quibus ſequitur attento jure cōmuni in hoc minime pendere a prælato religionis, cum pro eo tempore non habeat juriſdictionem ſimpliciter quaſi Epiſcopalem in illum, ſed magis limitatam, ad finem ſcil. probationis. Dixi, *attento jure communi*, quia ſi religio habuerit circa hoc ſpeciale privilegiū, cum ampliatione illud communicandi novitiis, ſicut habet Societas Jeſu, ut conſtat ex compendio privilegiorum ejuſdem, verbo *Communicatio* §. 5. tunc poterit illorum prælatus has litteras eis concedere dimiſſorias, ſicut aliis profeſſis, vel religioſis; ſimiliter hoc privilegio uti poterunt aliarum religionū prælati, qui cum Societate in privilegiis communicant erga ſuos novitios. Addo quamvis in privilegio religioni conceſſo hæc extenſio non exprimatur, probabile eſt ita ex legitima interpretatione ad novitios poſſe extendi, cum probabilis ſententia doceat novitios privilegiis religionis gaudere, quam ſequitur Molina to. 1. de Juſtitia, diſput. 139. & alii.

Reſolutio tenenda.

Dubitatio

Prima opinio eſt probabilis.

Secunda probabilior.

Limitatio

Societas Jeſu habet circa hoc ſpeciale privilegium.

Ad quid teneatur in materia obedientiæ.

18 Tertio dicendum eſt de his, quæ ad obedientiæ votum ſpectant, ſub quibus totum onus regulæ comprehenditur. De quo generaliter dicendum eſt, novitium per ſe, & directe non poſse obligari in conſcientia præcepto ſuperioris: ita docent omnes, & patet, quia nondum illi obedientiam promiſit. Et eadem ratio probat, non obligari in conſcientia ad obſervationem regulæ, quia nondum illam profeſsus eſt, nec ſeipſum religioni perfecte tradidit. Dico autem, *per ſe, & directe*, primo, quia tenetur non præbere aliis religioſis ſcandalum, vel pravum exemplum, & ex hac parte obligari poterit aliquando, vel ſtatum illum relinquere, vel ſaltem in rebus publicis, & communitatis regulam obſervare. Secundo id addidi, quia licet non teneatur ſub culpa obedire, vel ſervare regulam, tenetur nihilominus ita ſubjacere religioſæ diſciplinæ, ut per violentiam non reſiſtat; nam hoc neceſsarium eſt ad convenientem gubernationem, aliàs ſequi poſset in monaſterio magna inordinatio, & confuſio. Unde quando primo habitum ſuſcepit, ad hoc ſe virtute obligavit, pactum iniens cum religione, ut quamdiu ibi permaneret, ſicut ab ea ſuſtentari, doceri, & dirigi debet, ita etiam religioſe corrigi poſse. Dices: poſset novitius nolle caſtigationem admittere, ſed habitum potius dimittere. Reſpondetur, probabile eſse tunc etiam ſuperiorem debere, aut caſtigationem remittere, aut eum libere dimittere. Illud autem prius ſæpius fortaſse expedit, ut majori bono novitii conſulatur, ſi alioquin commune bonum religionis non periclitatur. Et hac ratione videtur dixiſse Angelus verbo *Novitius* n. 18. licet novitii non teneantur ad obſervationem regulæ, debere ad eam induci, aliquid tamen eſse illis indulgendum, ne retrocedant; ſæpe vero propter commune exemplum, vel quia eo ipſo, quod ita reſiſtit diſciplinæ, ſe oſtendit ad religionem ineptum, maxime ſi non ſemel ex paſſione, ſed ſæpe ex prava natura id faciat; aliquando, inquam, expediet potius illum dimittere, quam connivere; nec tunc enervatur diſciplina, quia ipſa dimiſſio eſt ſatis magna pœna.

Aſſertio prima.

Secunda aſſertio.

Addo inſuper, ſæpe expedire in tali caſu prius caſtigare novitium, & poſtea illum dimittere; tum quia tale poteſt eſſe delictum, ut per dimiſſionem non ſufficienter puniatur; tum etiã ne detur aliis novitiis occaſio libere peccandi, & deficiendi in vocatione ſua. Et ita limitandum videtur, quod Sylveſt. ait verbo *Religio* 5. q. 7. poſſe novitium ad tempus detineri in carcere, ſi ipſe velit, & non aliter; quia non poteſt impediri, quin religionem dimittat, ſi velit: hoc enim tunc procedet, quando ipſa dimiſſio reputatur ſufficiens pœna; alioqui ne delicta maneant impunita, & novitii ſumant occaſionem perpetrandi ſimilia delicta, cenſeo poſſe detineri novitium, donec ſufficienter puniatur, & poſtea dimitti; neque hoc erit contra capitulum *ſtatuimus*, vel c. *non ſolum*. De regularib. extra, in 6. quæ præcipiunt libere dimitti novitium volentem diſcedere; illa enim loquuntur per ſe, ſeu re integra, ſeu in ordine ad ſtatum, non vero impediunt juſtam punitionem delicti, ratione cujus novitius ſpecialiter ſubditus eſt judici Eccleſiaſtico, & prælato ſuo, a quo, & puniri, & torqueri poteſt, ſi neceſſe ſit, ut recte docuit Navarr. alios referens Conſil. 5. de foro compet. Ultimo in hoc etiam animadverto, prælatum religionis reſpectu novitii, & durante illo ſtatu ſuſtinere curam proprii parochi, & Epiſcopi, & ideo quamvis non poſſit illum ſub præcepto obligare ad opera conſiliorum, poſſe tamen ea omnia præcipere etiam ſub cenſuris, ſi neceſſe ſit, quæ parochus, vel Epiſcopus præcipere poſſunt, quia tale præceptum non fundatur in voto obedientiæ, ſed in juriſdictione Eccleſiaſtica per ſummum Pontificem conceſſa. De qua juriſdictione, quantum ſe extendat tam in caſuum, vel cenſurarum reſervatione, eorumque abſolutione, quam in externa punitione, dicemus infra tractando de juriſdictione prælatorum.

Opinio Sylveſtri limitatur.

Explicantur textus allati.

Notatio & aſſertio tertia.

19 Tandem ex dictis reſolvitur dubium, an teneatur novitius canonicum officium recitare. Partem enim affirmantem tenuit Palud. in 4. diſt. 15. q. 5. propter rationem in principio tactam, quod novitius gaudet privilegiis religionis, & alitur ejus reditibus, vel eleemoſynis fidelium: ergo tenetur ſaltem ad hoc onus, quod eſt veluti officium publicum, propter quod religioſi ab Eccleſia aluntur. Nihilominus certum eſt, non obligari novitium ad recitandas horas ex proprio præcepto, ut melius docuerunt Div. Antonin. 3. par. tit. 13. ca. 4. §. 1. Sylveſt. verbo *Hora* q. 2. Cajet. in ſumm. eodem verbo, Soto lib. 10. de Juſtitia q. 5. ar. 3. in fine, Leſſius lib. 2. c. 37. dubit. 9. n. 49. Si verbo Horæ canonicæ n. 1. Et ego to. 2. de religione lib. 4. de Horis canonicis c. 17. n. 2. aliquid de hoc puncto attigi. Ratio vero eſt, quia illi vere non ſunt religioſi, & ideo nullus eſt titulus, quo poſſunt obligari, cum alioquin etiam non ſit de hac re ullum præceptum, nec conſuetudo præſcripta. Nec refert quod gaudeant privilegiis, nam ut recte ait Navar. etiam clerici in minoribus, ſi deferant habitum clericalem, gaudent privilegio Canonis, & tamen ad recitandum canonicum officium non tenentur, ſed ſufficiens ratio illius privilegii reputatur, quod ſint in via ad altiora miniſteria: idem ergo eſt de novitio, qui jam eſt in via, & quodammodo incipit conſecrari Deo. Et hoc etiam ſufficit, ut alatur Eccleſiaſticis bonis, ſeu eleemoſynis, præſertim quia non eſt illa proxima ratio, unde obligatio hæc oriri ſolet, de quo aliàs.

LIBER SEXTUS.
DE PROFESSIONE RELIGIOSA.

POſt novitiatum completum, ſequitur religioſa profeſſio, per quam religioſus ſtatus ſubſtantialiter conſummatur, & ideo de illa conſequenter dicendum eſt. Primo, quam ſit neceſſaria ad religioſum ſtatum. Deinde, in quo ſubſtantialiter conſiſtat, & quas cauſas, vel conditiones requirat, ut valida ſit, & quot modis fieri poſſit, ſeu quotuplex ſit. Ac deinde, quas proprietates, & effectus habeat. Quia vero profeſſio, & expreſſe, & tacite fieri poteſt, & illa, quæ eſt expreſſa, & quaſi exemplar alterius, & profeſſio ſimpliciter, ideo de illa prius, & præcipue hic diſputamus; poſtea vero quæ ad aliam pertinent, addemus.

CAPUT I.

An profeſſio ſit, fueritque ſemper neceſſaria ad religioſum ſtatum.

Variæ ſignificationes verbi profitendi.

1 PRofitendi verbum, & eadem proportione profeſſionis nomen latiſſime patet apud Latinos; ſignificare enim ſolet publicam teſtificationem, ſeu confeſſionem, ſeu alicujus muneris; aſſumptionem, præſertim ſi cum ſpeciali ſolemnitate, & obligatione fiat. Sic dicitur aliquis profiteri malitiam dicebantur etiam olim profiteri nomina apud Prætorem; & in Evangelio legimus, aſcendiſſe Joſeph, ut profiteretur cum Maria, Lucæ 2. Sic etiam dicimur profiteri, & a Conc. Trid. ſeſſ. 24. ca. 1. de reformatione præcipitur aliquando fieri profeſſio fidei. Ac denique D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 5. eodem fere modo dixit, cum aliquis aſſumitur ad Epiſcopale munus, adhiberi aliquam ſolemnitatem cum profeſſione, qua ſe obligat ad tale miniſterium. Jam vero communi uſu Eccleſiæ accommodata eſt hæc vox, ut ſignificet actum illum, quo is, qui vult religioſus fieri, ſtatum illum publice, ſolemniter, ac firmiter aſſumit: quo ſenſu eſt frequentiſſima hæc vox in jure Canonico, & decretis. Eſt autem hæc ſignificatio in prædicto ſenſu generalis, abſtrahit enim a profeſſione facta per vota ſolemnia, vel ſimplicia, & a profeſſione omnino abſoluta, & irrevocabili ab ea, quæ includit conditionem, & diſſolvi poteſt. Quia vero nunc agimus de ordinario jure religionum, prout nunc eſt in uſu Eccleſiæ, ideo in præſenti fere ſemper loquemur de profeſſione omnino abſoluta, & irrevocabili, aliam reſervantes in poſtremam partem hujus materiæ, quæ eſt de Societate in particulari, cujus ille modus profitendi proprius eſt.

In præſenti quid ſignificet.

2 Sic igitur declarato quæſtionis titulo dicendum eſt, profeſſionem veram, ac validam ita eſſe de ſubſtantia religioſi ſtatus, ut ante illam non ſit aliquis vere, ac proprie religioſus, per illam autem fiat. Hæc aſſertio juxta proxime notata intelligi poſſet cum proportione: nam ſi ſit ſermo de ſtatu religioſo in generali, prout a nobis in ſuperioribus explicatum eſt, profeſſio etiam in eadem generaliter eſt ſumenda. Si autem e contrario ſermo ſit de profeſſione per vota ſolennia, ſtatus etiam religioſus cum proportione ſumendus eſt: ut autem omnis tollatur æquivocatio, ſenſus debet eſſe formalis, ut, juxta proportionem ſtatus, modus etiam profeſſionis neceſſarius ſit. Loquendo ergo, ut dixi, de communi more religionum, concluſio intelligi poteſt de ſolenni profeſſione. Ut autem concluſio ſit in univerſum vera, neceſſe eſt intelligi de profeſſione valida, ut abſtrahit a tacita vel expreſſa; & ideo licet de expreſſa hic præcipue diſſeramus, de utraque probabimus. Et probatur 1. ex c. *Religioſi*, de ſentent. excom. in 6. §. *Quamvis autem is, qui religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, donec ſit tacite, vel expreſſe profeſſus*, &c. & idem habetur in ca. *porrectum*, de Regular. cum monachum non faciat habitus, ſed profeſſio regularis. Quod etiam ſumitur ex c. *ex parte*, eod. tit. & in Conc. Matiſco. c. 5. & Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 6. de Reformat. & ideo etiam in c. *conſuluit*, qui cler. vel vovent. dicitur habitum ſine profeſſione, non impedire quominus matrimonium poſtea contractum valeat. Et Sixtus V. in declaratione ſuæ conſtitutionis de illegitimis, eodem ſenſu dixit: *Quia tunc vere, & proprie religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt*, &c. Atque in hac veritate conveniunt

Aſſertio certiſſima.

Notatio pro explicanda aſſertione tradita.

Probatur ex jure.

veniunt Doctores ſuper jura præcitata, & Theologi & Summiſtæ, quos infra referemus.

Probatur ex perpetua Eccleſiæ traditione.

3 Secundo principaliter poteſt probari aſſertio ex perpetua Eccleſiæ traditione: nam ex quo tempore incepit religioſus ſtatus, incepit etiam profeſſio, cujus antiquiſſima mentio invenitur in ſanctis Patribus interdum ſub nomine conſecrationis, aut benedictionis, interdum nomine juramenti, aut voti, & ſæpe etiam profeſſionis. Dionyſius enim cap. 6. de Eccleſ. Hierarch. part. 2. ita monaſticæ profeſſionis ritum deſcribit. *Stat quidem Sacerdos ante ſacrum altare monaſticam impetrationem pſallens*; & infra: *Ea vero finita ſacerdos ad eum accedens* (ad eum ſcilicet, qui monachus efficitur,) *interrogat primum, an renuntiet viſibilibus omnibus, non ſolum vitiis, verum imaginibus quoque, ac phantaſiis. Deinde exponit illi perfectiſſimam vitam, illum aperte conteſtans, oportere illum mediam* (id eſt, communem vitam) *longe antecedere. Ubi vero ille iſta omnia intente promiſerit, conſignans eum crucis ſigno ſacerdos tondet tres divinæ beatitudinis perſonas inclamans, exutumque veſte omni, aliam induit, & cum ſanctis aliis, qui adſtant viris, ipſum ſalutans divinorum myſteriorum participem efficit*. Præterea Euſeb. lib. 9. de Præpar. Evang. cap. 1. inſtitutionem Eſſenorum referens ex Porphyrio inter alia inquit: *Qui in eam ſectam veniunt, non ſtatim*, &c. (quæ infra agentes de probatione Societatis referemus) & infra: *Antequam comiter cum eis veſcantur, jurejurando confirmant primo pios ſe erga Deum futuros*, &c. Similia refert Cyrill. lib. 5. contra Julian. & ſumuntur ex Joſepho lib. 2. de bello Judaico cap. 7. Diximus autem ſupra ex eodem Euſebio lib. 2. hiſtor. c. 16. hos Eſſenos fuiſſe monachos, qui in Alexandria ſub Marco Chriſtianam perfectionem profitebantur: unde per illud jusjurandum religioſa profeſſio ſignificari videtur. Verum eſt diverſam videri narrationem Porphyrii, quam Euſebius priori loco refert, a narratione Philonis, quam refert poſteriori loco. Unde licet Philo de Chriſtianis loquatur ex Judæis converſis, Porphyrius autem multa narrat, quæ ad Judaicos ritus ita pertinent, ut non poſſint commode religioſis Chriſtianis attribui: unde ille vere loqui videtur de antiquis Eſſenis, qui in Judaiſmo erant, quibus non poſſumus propriam religioſam profeſſionem attribuere. Unde in ſuperioribus etiam advertimus illud juramentum non fuiſſe de obſervandis propriis conſiliis Evangelicis, ſed de pietate erga Deum, & ſimilibus, quæ per ſe ad honeſtatem ſervandam, vel vitandum peccatum neceſſaria ſunt. Nihilominus per ſe credibile eſt Eſſenos Chriſtianos, ſicut antiquorum mores ad perfectionem Chriſtianam tranſtulerunt, & ſublevarunt, ita altiorem modum profeſſionis juxta Eccleſiaſticum morem obſervaſſe.

Eſſeni nō fuerunt proprie religioſi profeſſi.

4 Præterea in Regula Pacomii (quam ab Angelo ei revelatam hiſtoriæ referunt) cap. 95. habetur monachos novitios, priuſquam ad ſecretiorem fratrum converſationem ſuſciperentur, promittere ſolitos ſervare regulas monaſterii, per quam promiſſionem regularis profeſſio ſignificari videtur. Imo & Auguſt. cum lib. 17. de Civit. cap. 4. dicit Apoſtolos votum magnum emiſiſſe, per illud votum religioſam pofeſſionem plane intelligere videtur. Expreſſius Baſilius ſæpe hujus profeſſionis mentionem facit, nam epiſt. ad Conon. *Non unus*, inquit, *agon imminet ex pacto profitendi*, quod vitæ genus, inquit inferius eſſe conveniens Evangelio; & in Regul. 14. & fuſ. diſput. fuſe de hac profeſſione differit. Et inter alia ait: *Qui intra reliquorum fratrum ſocietatem aſcriptus, factam jam a ſe profeſſionem reſciderit, is perinde aſpici debet, ut qui in Deum peccarit, quem videlicet profeſſionis ſuæ teſtem adhibuerit, cuique ſolenni ſe voto obligarit*. Quod ibi & Regul. 15. late proſequitur. Et ſermone de Inſtit. monach. *Ante religioſæ*, inquit, *iſtius vitæ profeſſionem liberum eſt unicuique communem cum cæteris vivendi normam ſequi. Ubi vero jam quis ſponte ſua ipſe profeſſus eſt, hic Deo cuſtodire ſeipſum debet, veluti eorum aliquid, quæ dicata ſunt Deo, ne ſacrilegii judicium incurrat*. Et Epiſtola ad Amphilochium Iconii Epiſcopum can. 19. *Virorum*, inquit, *profeſſiones non novimus, præterquam ſi qui ſeipſos monachorum ordini adjudicarint, qui tacite videntur cœlibatum admittere; ſed in illis quoque illud exiſtimo præcedere oportere, ut ipſi interrogentur, & evidens ipſorum accipiatur profeſſio*. Ubi indicat etiam diviſionem profeſſionis in tacitam, & expreſſam, de qua infra latius. Quod vero ait in ſolis monachis profeſſionem inveniri, de laicis intelligendum puto, nam in clericis regularibus veriſimile eſt etiam eo tempore inventam fuiſſe, ut in ſuperioribus attigimus. Multo autem id certius eſt de tempore D. Auguſtini; nam licet in ſua regula expreſſam non faciat mentionem profeſſionis, poſtulat tamen a ſuis obſervantiam paupertatis, caſtitatis & obedientiæ, ad quam eos teneri ſupponit. Unde in ſerm. 2. de comm. vit. cleric. *Qui ſocietatem*, inquit, *communis vitæ jam ſuſceptam, quæ laudatur in actis Apoſtolorum, deſerit, a voto & profeſſione ſua cadit, & Deum habet judicem*. Et ſermon. 60. ad fratres. *Sic & tu monache, antequam promitteres, in tua erat poteſtate facere, quod volebas, vox tua ligavit te mihi*: ubi expendenda illa particula *mihi*, recte enim explicat vim profeſſionis, ut infra dicam. Similia habet in ea verba Pſalm. 75. *Vovete & reddite Domino Deo veſtro*. In regula etiam S. Benedicti cap. 58. expreſſa eſt forma profitendi.

Metaphraſtes in vita ejus, Niceph. l. b. 9. hiſt. c. 14. Sozomenus lib. 3. hiſtor. cap. 13.

Explicantur verba D. Baſilii.

5 Eadem traditio confirmari poteſt ex Caſſiano lib. 4. de Inſtit. renunc. cap. 33. *Pœnæ*, inquit, *graviſſimæ præparantur iis, qui tepide & negligenter inſtitutionis regulam fuerint executi, & ſecundum hoc quod profeſſi ſunt, fructus etiam congruos ſanctitatis eidem exhibere neglexerit, melius eſt enim ſecundum Scripturæ ſententiam non vovere, quam vovere, & non reddere*; cap. 36. *In hac nuditate, quam coram Deo & Angelis ejus profeſſus es, ad finem uſque perducas*. Et Iſidorus in regula cap. 4. *Converſus*, inquit, *in monaſterio recipiendus non eſt, niſi prius ipſe ſe ſcriptis ſpoponderit permanſurum: ſicut enim hi, qui ad ſecularem promoventur militiam, in legionem non tranſeunt, niſi ante in tabulis conferantur, ita & hi, qui ſpiritualibus caſtris cœleſti militia ſunt ſignandi, niſi prius profeſſione verbi, aut ſcripti teneantur, in numerum & ſocietatem eorum, qui ſerviunt Chriſto, tranſire non poſſunt*. Cum quibus verbis illa duo expreſſe poſuit, ſcilicet, & ſine profeſſione non poſſe eſſe religioſum, & per illam conſtitui. De eademque profeſſione loquitur Hieron. cum epiſt. 8. ad Demetriadem dicit: *Quando eras in ſeculo, ea, quæ erant, ſeculi diligebas*; & infra: *Nunc autem quia ſeculum reliquiſti, & ſecundum poſt Baptiſmum gradum iniſti pactum cum adverſario, dicens: renuntio tibi diabole, & ſeculo tuo, & pompæ tuæ, & operibus tuis, ſerva fœdus, quod pepigiſti*; & epiſt. 1. ad Eliodor. *Animadverte frater, non tibi licet de tuis quidquam habere rebus*; & infra: *Sed forſitan dicturus es, quid ergo? quicumque in civitate ſunt, Chriſtiani non ſunt? Non eſt tibi eadem cauſa, quæ cæteris: Dominum auſculta dicentem: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia tua, & da pauperibus, & veni & ſequere me. Tu autem perfectum te fore pollicitus es: nam cum derelicta militia te caſtraſti propter regnum cœlorum, quid aliud quam perfectam ſequutus es vitam?* Tandem confirmari poteſt hæc traditio ex his, quæ antiqui Patres tradunt de velandis virginibus: nam veli impoſitio profeſſio quædam religionis fuiſſe videtur ſaltem in aliquibus, ut in ſuperioribus attigimus ex Innocen. I. epiſt. 2. ad Victricium cap. 11. & 13. & ex Tertulliano lib. de Velandis virginibus, & videri poſſunt Optatus Milevit. lib. 6. de Schiſmate, ubi hoc velum fuiſſe dicit inſigne quoddam, quo ſacræ virgines a non ſacris diſcernebantur. Quod etiam ſumitur ex Ambroſ. lib. 3. de Virginib. & Chryſoſt. in ſerm. Quod regulares fœminæ viris cohab. tom. 5. & videri poſſunt alia, quæ congerit Gratian. 20. q. 1. & 27. q. 1.

Notatio circa profeſſionem ab antiquis Patribus declaratam.

6 In his ergo Patrum teſtimoniis obſervandum eſt, quamvis ex eis evidenter conſtet in religionis ſtatu ſemper fuiſſe neceſſariam profeſſionem aliquam, quæ obligationem induceret ex voto aliquo, promiſſione, aut pacto, præſertim ad illa tria conſilia paupertatis, caſtitatis & obedientiæ; non tamen ex illis ſatis colligi, qualis fuerit illa obligatio, vel promiſſio, quoſve effectus habuerit, ideoque non ſatis etiam conſtare, an loquantur de profeſſione ſolenni, qualis eſt illa, quæ nunc regulariter fit. Satis ergo nobis fuerit nunc oſtendiſſe profeſſionem generatim ſumptam ſemper fuiſſe ad religioſum conſtituendum neceſſariam. Ad quod etiam adduci poſſent, quæ de ſacrandis & velandis virginibus

bus apud antiquos Patres inveniuntur: hinc enim ſatis conſtat profeſſionem eſſe de ratione ſtatus religioſi, modus autem ejus pertinebit ad modum ſtatus, qui accidentarius illi eſt. Atque hinc etiam ſumitur ratio a priori concluſionis, quia de ratione ſtatus religioſi eſt firmitas, ſeu ſtabilitas in eo genere vitæ, quod per talem ſtatum aſſumitur; ſed hæc firmitas non eſt ſine profeſſione, & per illam contrahitur; ergo profeſſio neceſſaria eſt ad ſtatum religioſum. Major demonſtrata in ſuperioribus eſt tam de ſtatu in genere, quam de ſtatu perfectionis, & religionis; ubi concluſimus ad hunc ſtatum non ſatis eſſe voluntatem ſeu propoſitum, niſi obligatio aliqua intercedat. Et inde facile etiam probatur minor, quia ante profeſſionem nihil eſt firmum, & ſtabile, cum novitius poſſit libere recedere: per profeſſionem autem firmitas quædam & immobilitas acquiritur, cum jam non ſit in libera voluntate profeſſi, ſtatum ſuſceptum dimittere, ut jura, & Patres citati docent, & ex uſu ac ſenſu Eccleſiæ conſtat. Unde autem hæc firmitas proveniat, & quanta ſit, ſtatim explicabimus: nunc ſatis ſit dicere in ea intervenire votum & promiſſionem, quæ obligationem atque adeo firmitatem inducit.

Probatur aſſertio poſita a priori.

7 Ex quo intelligere licet, profeſſionem hanc, quam neceſſariam, & ſufficientem ad ſtatum religionis eſſe diximus, debere eſſe validam, nam ſi invalida ſit, non inducit obligationem, & conſequenter nec religioſum facit. Diſtinguenda itaque eſt profeſſio (ſoletque eſſe prima diviſio ejus) in validam, & nullam, ſeu invalidam, quæ eſt diviſio pluſquam analogi in analogata, ut ſic dicam; nam profeſſio invalida cum nulla ſit, profeſſio non eſt, ſed ſolum apparet. Dicitur autem profeſſio invalida, quę licet exterius fiat eo modo, quo ſolet fieri vera profeſſio, re tamen vera talis non eſt, nec vim habet obligandi; cum ergo illa non ſit profeſſio (ſicut homo pictus non eſt homo,) mirum non eſt, quod religioſum non conſtituat, ſcil. vere & in re, ſed ad ſummum apparenter etiam, & in exiſtimatione. Quibus autem modis contingat profeſſionem eſſe invalidam: vel, quod perinde eſt, quæ ſint neceſſaria, ut profeſſio ſit valida, in ſequentibus videbimus. Præterea ſolet profeſſio dividi in expreſſam & tacitam. Expreſſa eſt, quæ fit per formalia & expreſſa verba, qualia ſunt: Ego profeſſionem facio, vel alia æquivalentia, juxta varios modos religionum, quos infra indicabimus. Tacita vero appellatur, quæ factis potius quam verbis fit, ſcil. geſtando habitum, vel exercendo actus profeſſorum, ut infra late declarabimus.

Prima diviſio profeſſionis in validā, & invalidam, qualis ſit.

Secunda diviſio in profeſſionem tacitam, & expreſsā.

8 Concluſio poſita de profeſſione quacumque, dummodo valida ſit, intelligenda eſt, nam ſola profeſſio valida poteſt eſſe neceſſaria, & ideo ex hac parte non poteſt verificari aſſertio de ſola profeſſione expreſſa, cum etiam tacita verum religioſum conſtituat, ut multa jura teſtantur, ut patet ex c. *ſtatuimus*, de Regular. cum ſimilibus, & ſumitur etiam ex c. *vidua*, eod. tit. & ex c. *non ſolum*, c. *conſtitutionem*, & c. *beneficium*, de Regular. in 6. & Clem. *Eos qui*, eod. tit. Quod jus per Conc. Trident. revocatum non eſt, etiamſi ſeſſ. 25. de Regularib. c. 15. annum integrum ante profeſſionem requirat: nam inde ſolum habetur, ante profeſſionem etiam tacitam, requiri etiam nunc probationis annum, non tamen excluditur, quin illo præmiſſo fieri poſſit, & ideo jus antiquum integrum manet, cum non ſit revocatum, & ita declaravit Congregatio Cardinalium, & Sixtus V. manifeſte ſupponit in declaratione ſuæ conſtitutionis de Illegitimis, dum ait: *Sed cum eadem ratio vigeat in profeſſione tacita emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſvis ordinibus & religionibus, neque etiam tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur niſi in receptione, conſtitutionis forma ſervata fuerit*; ergo ſi receptio legitima fuerit, poterit ex mente Pontificis etiam nunc ſubſequi tacita profeſſio. Unde eadem verba applicare nos poſſumus ad Concilium interpretandum ex illo eodem principio, quod eadem ratio viget in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa. Ac denique in ſequenti §. qui incipit. *Si quis vero ante editam noſtram conſtitutionem tam tacite profeſſus expreſſe cupiat profiteri*, &c. aperte ſupponit Pontifex nunc etiam profeſſionem tacitam habere locum, & tam eſſe validam, ut non ſit neceſſaria nova acquiſitio ad faciendam expreſſam. Ratio autem hujus communis juris eſt, quia interior voluntas, à qua maxime pendet profeſſionis efficacia & obligatio, ut infra dicam, non ſolum verbis, ſed etiam factis ſufficienter declarari poteſt, ut per ſe conſtat: ergo quamvis non intercedant verba expreſſa, ſi per facta ſufficienter declaretur voluntas profitendi, & mutandi ſtatum, id ſatis erit ad veritatem profeſſionis: hæc autem eſt quæ profeſſio tacita vocatur, ut dixi: ergo illa per ſe ſufficit ad religioſum ſtatum conſtituendum.

Aſſertio tradita intelligitur de quacunq; profeſſione valida, ſive tacita, ſive expreſſa.

9 Quamvis autem circa explicationem hujus doctrinæ plures difficultates inferius tractandæ occurrant, circa veritatem tamen ejus non ſe offert difficultas alicujus momenti. Duo enim diximus; unum eſt per veram profeſſionem conſtitui aliquem verum religioſum, & contra hoc nihil video, quod objici poſſit, cum non poſſit cogitari vera profeſſio, quæ non inducat obligationem, quæ ad talem ſtatum conſtituendum ſufficiat. Aliud eſt ſine vera profeſſione non fieri verum religioſum. At contra objici poteſt, quia multi in jure vocantur religioſi, qui profeſſionem non emittunt, ut in c. *Salvator*. 1. q. 3. clerici omnes dicuntur religioſi, & in jure omnes perſonæ Deo dicatæ aliquo ſpeciali modo religioſæ dicuntur, ita ut privilegio clericali gaudeant, quamvis profeſſionem non emittant. Difficilius autem eſt, quod in aliquibus juribus præter profeſſionem tacitam & veram, propoſitum mutandi vitam cum ſuſceptione habitus ſufficere dicitur, ut quis religioſus fiat, ut patet in c. *beneficium*, & cap. *ſuper eo*, in 6. & extra de Regular.

Prima pars aſſertionis poſitę.

Secunda pars.

Argum. contra 2. partem.

10 Reſpondetur ad priorem partem, vocem illam *religioſus*, æquivocam eſſe in jure, de qua multa tractant Juriſperiti in rubrica de Regularibus, ubi Panormit. late hoc tractat, & refert alios, & ibi in additione plures referuntur; quæ in ſummam redigunt Sylveſt. & Angel. verbo *religio* 1. Breviter autem dicitur, religioſum proprie eſſe, qui tria vota ſubſtantialia in religione approbata emittit, ut ex ſuperius a nobis tractatis ſatis conſtat, & omnes auctores docent, & ita loquimur in præſenti. Sic ergo ceſſat difficultas tacta, nam ſi interdum alii non profeſſi religioſi dicuntur, ſumitur vox in latiori ſignificatione; nam quia religio eſt virtus præbens cultum Deo, omnis perſona, quæ in hoc munere aliquid ſpeciale habet, poteſt religioſa appellari. Quomodo autem in jure accipienda ſit, an ſtricte vel late, communis reſolutio eſſe videtur, in diſpoſitione odioſa ſumendam eſſe ſtricte, in favorabili late. Ego vero cenſeo non poſſe hoc generaliter definiri, ſed materiam, finem, & alias circumſtantias, ac verba legis eſſe obſervanda, ut mens legiſlatoris vel Pontificis percipiatur. Addo etiam frequentius obſervari, ut vox *religioſus* ſubſtantive ſumpta, ſtricte ſumatur pro religioſo proprio, qui aliàs dici ſolet regularis; adjective autem facilius ſolet late ſumi.

Reſponſio ad primā partē argumenti.

11 In ſecunda objectione petitur difficultas bis jam in ſuperioribus tacta, quid nimirum in jure ſignificat ſuſcipere habitum cum propoſito mutandi vitam, vel quam obligationem inducat, ſi non eſt profeſſio expreſſa, vel tacita. Hoc autem ſupponendo, dicendum eſt talem perſonam non eſſe religioſam, quia illud in univerſum eſt verum, habitum ſine profeſſione non facere religioſum, qualecumque propoſitum habeat. Et ideo talis perſona proxime & immediate non manet obligata ad obſervantiam regularem, ſed ad ſummum poterit eſſe obligata ad religionem profitendam, ratione voti ſimplicis, quod per illud propoſitum ſignificatur, ut ſupra declaravi. Tale vero votum ingrediendi religionem, etiam cum ſimplici habitus ſuſceptione non ſufficit ad verum religioſum conſtituendum, ut per ſe notum eſt. Alia gravis difficultas hic tractari poterat, quoniam olim fiebant religioſi non tantum profeſſione, ſed etiam parentum donatione; hanc tamen commodius tractabimus infra.

Ad ſecundam.

CAPUT II.

Quid ſit formaliter, ac ſubſtantialiter profeſſio religioſa, & quis ſit formalis effectus ejus.

1 RAtio difficultatis eſt, quia vel religioſa profeſſio conſiſtit in votis Deo factis, aut in pacto aliquo humano, vel in utroque ſimul: nihil autem ho-

Rationes dubitandi proponuntur.

rum

rum dici poſſe videtur; ergo. Sufficientia partitionis poſitæ per ſe nota videtur, nam per profeſſionem religioſam nihil aliud intelligimus, niſi id, unde manat obligatio ad religioſum ſtatum retinendum, quæ non poteſt oriri niſi ex promiſſione ad Deum, aut pacto cum homine: nulla enim alia cauſa excogitari poteſt, quia talis obligatio non poteſt ex nudo præcepto ſeu lege oriri, quia materia ejus non eſt materia præcepti, ſed conſilii. Minor autem quoad primam partem probatur, quia ſola vota etiam de tribus conſiliis, paupertatis, & caſtitatis, & obedientię, non ſufficiunt facere religioſum: ergo non conſiſtit in illis tota ſubſtantia profeſſionis religioſæ. Conſequentia evidens eſt, quia profeſſio eſt veluti forma conſtituens religioſum; & ideo ſicut impoſſibile eſt formam ineſſe, & non conſtituere formaliter tale, ita impoſſibile eſt in aliquo eſſe totum id, quod eſt de ſubſtantia religionis, & non eſſe religioſum. Antecedens autem patet, quia poteſt quis illa tria vota privatim emittere, & tamen non erit religioſus: novitius autem ante expletam probationem eadem poteſt emittere, & non propterea profeſſionem feciſſe cenſetur. Item aliàs non eſſet ad profeſſionem neceſſaria hominis acceptatio contra cap. *ad Apoſtolicam*, de Regular. Sequela patet, quia ut vota illa fiant, ac valida ſint, ſatis eſt, quod fiant Deo, a quo ſine interventu hominis acceptantur.

Probatur primo ſola tria vota non ſufficere.

2 Secunda pars probatur, quia ſolum etiam pactum humanum non ſufficit ad conſtituendum religioſum. Primo quidem, quia pactum humanum non eſt ſatis firmum, quia per voluntates contrahentium diſſolvi poteſt, profeſſio autem religioſa videtur majorem firmitatem poſtulare. Secundo, quia pactum humanum non inducit obligationem religioſam, ſed juſtitiæ, vel fidelitas, ac profeſſio debet inducere obligationem religioſam; & ideo Patres ſupra citati tranſgreſſionem ejus ſacrilegium vocant. Baſilius autem Conſtit. Monaſt. cap. 22. profeſſionem ipſam pactum cum Spiritu ſancto appellavit. Tertio, quia ex ſolo pacto humano non naſcitur obligatio ad ſervandam caſtitatem, vel paupertatem, ſed ad ſummum poſſit oriri obligatio ad obediendum; de ſubſtantia autem ſtatus religioſi eſt obligatio ad caſtitatem, & ad paupertatem, ut ſupra oſtenſum eſt.

Probatur ſecundo ſolum pactum humanū non eſſe ſatis.

3 Tertia pars probari poteſt primo, quia profeſſio debet eſſe aliquid ſimplex, & per ſe unum: non eſt ergo aggregatū ex pacto humano, & promiſſione divina; quomodo enim ex his aliquid per ſe unū fiet? Secundo, quia & in jure, & in forma vovendi videtur profeſſio a votis diſtingui, ſic enim in c. *unico*, de Voto in 6. votum continentiæ dicitur ſolennizari per profeſſionem, & ſacrā ordinationem; ſicut ergo ſacra ordinatio non includit ſubſtantialiter votum, ita nec profeſſio, nam æque condiſtinguitur a voto, & dicitur eſſe ut forma dans eſſe ſolennitati. Unde in forma profitendi ſic dicitur: *Ego profeſſionem facio, & promitto paupertatem*, &c. ergo ſi propria verba ſunt vera, & efficacia, promiſſio ſubſequens non eſt de ſubſtātia profeſſionis. Tertio argumētari poſſumus, quia prima, & ſecunda ratio in ſecundo membro factæ non ſolum videtur probare pactum humanum non eſſe totam ſubſtātiam profeſſionis, ſed etiam non poſſe eſſe de ſubſtantia ejus. Unde in forma profitendi aliquarum religionū nulla illius mentio fit, ut Carthuſiani ſic profitentur: *Ego promitto ſtabilitatem, & obedientiam, & converſionem morum meorum coram Deo & ſanctis ejus, & reliquiis iſtius Eremi in præſentia Domini noſtri Prioris*, &c. Quarto argumentamur è contrario, quia ſæpe videtur facta in Eccleſia religioſa profeſſio ſine illis tribus votis: ſic enim olim virgines profitebantur in manibus Epiſcopi, a quo velamē nigrum aut rubeum recipiebant, ut ſumitur ex Concil. Tolet. 10. c. 8. & ex Ambroſ. ad Virginem lapſam c. 5. & de Inſtit. Virgin. c. 8. & ex Hieron. epiſt. 8. ad Demetriadem, & epiſt. 48. ad Sabinam aliquantulum a principio, & tamen illæ vel nihil vovebant, vel ad ſummum ſolam Virginitatem. Nunc etiam in aliquibus religionibus ſolum fit profeſſio cum voto obedientię, ut in religione Prędicatorum, qui ſolum profitentur obedientiam ſecundum regulam Sancti Auguſtini, ut conſtat ex lib. earundem Conſtitutionum diſtinct. 1. c. 15.

Probatur tertio neque vota, neque pactum humanum ſimul ſufficere.

Traditionem eſſe de ſubſtantia profeſſionis religioſæ.

4 Primum omnium dicendum eſt de ſubſtantia profeſſionis religioſæ eſſe traditionem, quam religioſus facit de ſeipſo religioni, ſeu Deo in tali religione, & per prælatum ejus, cujus acceptatio etiam eſt de ſubſtantia profeſſionis. Antequam probetur aſſertio, recolendum eſt, quod in ſuperioribus dixi, ſtatum religioſum de ſe & ſtando divino juri non eſſe limitatum ad congregationem religioſam, quæ unum corpus morale efficiat, ſed poſse fieri privatim & ſolitarie. Quamvis autem frequenter ita fortaſse fieret in exordio Eccleſiæ, poſtea vero revocata eſt vita religioſa ad cęnobiticam, & jam nunc juxta Eccleſiæ decreta hic ſtatus vere ac proprie non habet locum extra religionem approbatam. Quia ergo propoſuimus loqui de hac profeſſione ſecundum ordinarium jus Eccleſiæ, ideo dicimus ſubſtantialiter ac formaliter poſtulari traditionem religioni factam: ſervata autem proportione, applicari hoc poteſt ad traditionem factam in manu Epiſcopi, vel alterius, qui poteſtatem habeat acceptandi illam. Jam ergo aſsertio poſita communis doctrina eſt Scholaſticorum. D. Thom. enim in 4. diſt. 38. q. 1. ar. 2. q. 3. ita profeſſionem religioſam explicat: *Sicut*, inquit, *ſervitutem alicui pollicitus, confeſtim ſeſe ei in ſervum daret: ſic facit, qui ſe in præſenti dat Deo, divinis ſe ſervitiis mancipando.* Ob eandem cauſam dixit Bonavent. ibi ar. 2. qu. 1. qui profeſſionem emittit, non ſolum caſtitatem promittere, ſed etiam ſui corporis dominium in alium transferre. Similiter Richardus ibi art. 7. q. 2. & 3. *Qui ſolenne* (inquit) *votum emittit, dat alii dominium ſuper ſeipſum, & ponit ſe ſub alterius poteſtate*. Item Duran. ibi qu. 1. ar. 2. in voto ſolenni ait fieri traditionem in ſervitium Dei. *Unde profitentes*, inquit, *actualiter ſe ponunt in manu prælati vice Dei*. Item Carthuſianus ibi qu. 2. de eo qui profitetur; *Præſentialiter*, inquit, *ſeipſum offert, & dat Deo, divinis ſervitiis ſe mancipando in manu ejus, qui recipere poteſt*. Item Soto ibi q. 2. ar. 2. *Revera*, inquit, *ſe tradit*, loquens de religioſo profitente. Et lib. 7. de Juſt. qu. 2. ar. 5. adeo ponit ſubſtantiam in hac traditione, ut ipſam cenſeat eſse formaliter votum ſolenne, quod nobis ſupra diſplicuit, & ſtatim pauca addemus. Melius Hiſpalenſis in 4. diſt. 33. q. 1. ar. 3. notab. 4. non votum ipſum, ſed voti ſolennitatem eſsentialem eſse dixit, quod quis ſe Deo donet, tradens ſe pure, realiter, & actualiter Dei ſervitio ei, qui vicem Dei habeat. Idem ſenſit Petrus Soto lect. 5. de Matrimon. in fin. cum dixit in voto ſolenni eſse traditionem ſui ipſius, & Cajet. to. 1. Opuſc. tract. 7. de profitente loquens, ait: *Ponit ipſum Deum & Eccleſiam in profeſſionem corporis, non enim ſolum promittit, ſed mutat de facto ſtatum, & exhibet ſe ad religionis ſtatum.* In eadem ſententia fuit Altiſiodor. lib. 4. Summæ tract. de matrim. cap. 7. q. 4. Tolet. lib. 4. c. 18. Sanchez lib. 7. de Matrim. diſput. 25. Et Baſilius Ponce to. 1. Variar. diſp. q. 3. Scholaſt. c. 5. Navar. conſil. 26. de Regul.

Notatio præmittenda.

Aſſertio tradita eſt communis.

5 Probatur autem hæc ſententia ex Innocentio III. in c. *ad Apoſtolicam*, de Regularib. ubi primum ait probationem ordinari in favorem converſi, & monaſterii, ut ſeſe invicem experiantur. Quod non alia ratione neceſsarium eſt, niſi quia profeſſio traditionem unius, & acceptationem alterius ſubſtantialiter requirit. Unde ſtatim ſubdit: *Si utraque pars renuntiet juri ſuo, & converſus profeſſionem emittat, & Abbas acceptet, obligationem oriri*. Ergo intelligit profeſſionem ſubſtantialiter fieri per traditionem. Hoc etiam confirmari poteſt ex conſtitutione Gregor. XIII. in confirmationem Inſtituti Societatis, *Aſcendente Domino*, ubi declarat Scholares in Societate approbatos eſse vere religioſos, tria ſubſtantialia vota emittentes: *Quippe qui* (inquit) *per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſeque divino ſervitio in ea mancipant*. Supponit autem Societatem eſse religionem approbatam, ac proinde (ut ait) talia vota a Sede Apoſtolica fuiſse admiſsa: manifeſte ergo ſentit hanc traditionem eſse de ſubſtantia religioſi ſtatus. Confirmari etiam hoc poſset ex antiqua conſuetudine quæ fuit in Eccleſia, ut filios ſuos religioni traderet, ut per eam donationem religioſi efficerentur: ſed ea conſuetudo indiget expoſitione, de qua infra dicemus.

Probatur primo auctoritate Pontificum.

6 Ra-

Probatur ſecundo ratione.

6 Ratio autem adjungi poteſt, quia ut aliquis in ſtatu religioſo cõſtituatur, non ſatis eſt, ut quomodocumque promittat, ſed neceſſe eſt, ut ſe privet jure, quod in ſeipſum habet in ordine ad actiones, & ad omnia ſua, illudque transferat in alterum, ſcil. in religionem, vel prælatum (nullus enim alius excogitari poteſt.) Hæc autem translatio non fit niſi per traditionem religioſam, non enim eſt translatio coacta, qualis fit in captivitate, vel alia ſervitute pœnali; neque etiam eſt præcepta, quæ per legem fiat, quia nec de facto eſt talis lex, neque iſta eſt materia præcepti; ſed eſt voluntaria non per contractum temporalem, ut ſic dicam, ut eſt emptio, & venditio, nam hic potius repugnat religioſæ profeſſioni, eamque ſimoniacam facit; ergo per traditionem omnino ſpontaneam, & ſuo modo ſpiritualem, ut ſtatim explicabimus: eſt ergo hęc traditio de ſubſtantia profeſſionis religioſæ. Major probari poteſt argumentis factis in principio in primo membro, quibus etiam ſupra probavimus ad ſtatum religioſum aliquid amplius requiri ultra tria vota, quod nihil poteſt eſſe, niſi prædicta proprii juris abdicatio, & in alium translatio; ubi etiam adduximus Baſilium, qui aperte ita loquitur in reg. 14. ex fuſ. & in c. 22. Conſtit. monaſt. ubi donationem hanc comparat illi, quę in matrimonio fit, & non minus indiſſolubilem eſſe ſentit: & ſimilia habet ſerm. de Inſtit. renunt. & epiſt. ad Canonicam. Atque eodem modo Chryſoſt. epiſt. 6. ad Theodorum monachum: *Nihil in te penitus tui juris eſt, quippe qui tanto imperatori militare cœpiſti, nam ſi mulier proprii corporis poteſtatem non habet, ſed vir, multo magis qui Chriſto potius, quam ſibi vivunt, conditionem ſui corporis habere non poſſunt.* Et eodem fere modo loquitur Hieron. in epiſt. 4. ad Ruſtic. monach. Gregor. lib. 1. Regiſtri c. 33. *Si ille* (inquit loquens de Anania) *mortis ſupplicio dignus fuit, qui eos, quos dederat nummos Deo abſtulit, conſidera quanto periculo in divino judicio dignus eris, qui non nummos, ſed teipſum Deo omnipotenti, cui te ſub monachali habitu devoveras, ſubtraxiſti.* Et refertur 17. q. 1. c. *Ananias.* Hinc etiam Benedictus in regul. c. 58. *Ex illo die nec corporis ſui poteſtate ſe habiturum ſciat.* Quomodo etiam loquitur Caſſianus lib. 2. de Inſtit. renunt. c. 3. *Nec cui ipſius ſe Dominum, vel poteſtatem habere cognoſcat.* Et Bern. ſerm. 19. in Cantica; *Qui veſtri curam ſemel nobis credidiſtis, quid rurſus de vobis vos ipſos intromittitis?* Multa etiam in hanc ſententiam ſumi poſſunt ex D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 8. ad 3. & Opuſcul. 18. de Perfect. vit. ſpir. c. 8. & ſeqq. Plura ex Bonavent. lib. de Inform. novit. c. 2. *Te*, inquit, *dediſti ei propter Dominum, & jam non es tuus.* Et lib. de proceſſu relig. cap. 28. ſic explicat conſilium Chriſti de propria abnegatione. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Et in ſpeculo diſcipl. 1. p. c. 4. hac ratione vocat religioſum ſtatum felicem ſervitutem, & glorioſam libertatem.

Confirmatur ex poteſtate irritandi vota ſubditorum.

7 Præterea ex hoc principio docent Theologi omnes eſſe in prælato religionis poteſtatem irritandi vota religioſorum, ut in ſuperioribus viſum eſt, qui actus non præbet poteſtatem juriſdictionis, ut ibidem eſt oſtēſum: provenit ergo ex poteſtate dominativa, quam prælatus acquirit in religioſum ex vi traditionis ab eo factæ, & a ſe acceptatæ. Dices, ad hunc effectum, imo & ad ſalvanda omnia dicta Sanctorum adducta, ſufficere obedientiæ votum, ratione cujus dicitur religioſus abnegare ſeipſum, quia ſua libertate ſe privat, & alterius voluntati illam ſubmittit. Reſpondetur, ſi votum obedientię præciſe ſiſteret in ratione promiſſionis ſive Deo, ſive homini etiam factæ, revera non eſſe ſufficientem, ut religioſus dicatur nullum habere jus in ſeipſum, quia per promiſſionem non transfertur dominium in alterum, nec datur ei jus in re, ſed ad ſummum ad rem, & ideo promiſſor adhuc retinet jus in rem promiſſam. Quocirca ſi votum obedientiæ intelligatur factum ſoli Deo, illud non poſſet dare alteri poteſtatem ad irritanda vota, ſed ſolum præcipiendi hoc, vel illud, juxta amplitudinem voti, & tunc votum illud non obligaret circa talem materiam, quia non eſſet licita: votum autem in ſe ratum maneret, & vim haberet obligandi, quoties cum præcepto alterius, cui obedientia promiſſa eſt, non opponeretur. Si vero obedientia includeret etiam promiſſionē factam homini, cui obediendum eſt ſine translatione juris in ipſum, adhuc non ſufficeret ad plenam irritationem voti in ſeipſo, ſed ſolum ad impediendam executionem ejus ex parte materiæ, ut ſupra tractando de irritatione late oſtendimus illa duo diſtinguendo. Ut ergo hic effectus locum habeat, neceſſe eſt fateri talem eſſe obedientiam religioſam, ut non ſolum promittatur, ſed etiam tradatur ipſa voluntas, per quam obediendum eſt, & ita conſtituatur ſub voluntate alterius, ut ſine illius conſenſu nullam poſſit firmam obligationem ſibi imponere. Cujus ſignum etiam eſt, quia quantumvis novitius voveat obedientiam prælato, vel pœnitens confeſſori, nunquam poteſt ejus vota ita ſimpliciter, & abſolute irritare, ſicut prælatus religionis id poteſt facere circa religioſum profeſſum. Ergo ſignum eſt aliud genus donationis ſeu translationis proprii juris fieri in religione præter ſimplicem promiſſionem obedientiæ: & de hoc genere traditionis loquuntur ſine dubio Patres locis citatis, & ita explicant perfectam ſui abnegationem, & renuntiationem.

Inſtantia.

Diſſolvitur.

Confirmatur exemplis.

Confirmatur ulterius ex materia paupertatis.

8 Poſſumus præterea hoc colligere ex alio effectu pertinente ad paupertatem: nam per profeſſionem fit, ut cum perſona omnia bona, & omnia jura religioſi transferantur in religionem: ita ut quidquid poſtea religioſus acquirat, ſtatim in religionem transferatur, ſive hæreditario jure, ſive per donationem, aut quolibet alio modo ei obveniat. Cujus fundamentalis ratio eſt, quia religioſus ſe totum religioni tradidit. Ac propterea in jure ſolet religioſus ſervo comparari, ut notat Navarr. Comment. 2. de Regul. nu. 9. 33. & 42. & Molina lib. 1. de Juſtitia diſp. 140. pag. 147. in fine, in quo potius ſervo, quam filio comparatur, quia filius aliquorum bonorum proprietatem poteſt acquirere ſibi, quamvis uſumfructum acquirat patri; religioſus autem, & proprietatem, & uſumfructum, & quidquid aliud cogitari poteſt, religioni acquirit; ergo hoc manifeſtum ſignum eſt perfectæ traditionis factæ de ſuamet perſona: nam ratione illius reliqua jura collata cenſentur, ſicut ſervus tradendo ſe in ſervitutem omnia tradit.

Probatur tertio ex poteſtate coactiva prælatorum.

9 Tertio poſſumus idem probare ex alio effectu, quem ſupra inſinuavimus; nam prælatus religionis non ſolum poteſt præcipere religioſo profeſſo, ſed etiam eum poteſt cogere ad obediendum, & punire illum, ſi regulam transgrediatur: hoc autem non poſſet ei eſſe conceſſum ex vi ſolius promiſſionis. Ut ſi quis promitteret alicui ſe daturum aut venditurum ei in ſervum, quamdiu promiſſionem non impleret, non poſſet eum ut ſervum tractare, quia revera nondum eſſet ſervus, nec ſub ejus dominio, aut poteſtate. Imo nec poſſet ſua auctoritate eum cogere ad implendum promiſſum, ſed ad ſummum poſſet per judicem ſeu poteſtatem publicam id poſtulare: at vero poſtquam ſe illi in ſervum donavit, aut vendidit, poteſt ſua poteſtate, & dominio utens ſervum punire, & cogere, ut officium ſuum impleat. Cum ergo videamus ſimilem poteſtatem habere prælatum in religioſum ex vi promiſſionis, conſequens profecto eſt, ut profeſſio traditionem includat, per quam profeſſus ſub dominio ſui prælati conſtituatur: nam traditionibus rerum dominia transferuntur, ut dicitur in l. *traditionibus*, C. de pactis.

Inſtantia contra proxime dictum. Diluitur.

10 Dices hanc poteſtatem convenire prælato religionis non ex vi profeſſionis ſolius, aut traditionis in ea incluſæ, ſeu juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſibi conceſſæ. Verumtamen licet hoc locum habere poſſet in religionibus, præſertim virorum, prout nunc in Eccleſia gubernantur, tamen per ſe, & intrinſece non eſt de eſſentia religioſi ſtatus, & tamen illa poteſtas intrinſeca, & inſeparabilis ab eo eſt: ergo ſignum eſt intrinſece oriri ex profeſſione, & non ex ſola juriſdictione. Antecedens patet, tum in religionibus monialium, in quibus Abbatiſſę non habent propriam juriſdictionem Eccleſiaſticam, ut eſt communis ſententia, quā in materia de Pœnitentia, & de Cenſuris attigimus cum D. Th. in 4. diſt. 19. q. 1. ar. 1. q. 3. ad 4. & d. 25. q. 2. ar. 1. ad 2. & tamen habent prędictam poteſtatem coactivam in ſubditas, coactione videlicet tali ſtatui proportionata. Idē argumentum ſumi poteſt ex antiquis religionibus monachorum, quæ per ſe ex hominibus laicis conſtabant, ut in ſuperioribus tactū eſt, & infra latius dicetur, præſertim tractando de Varietate religionum: unde in eo-

rum

rum prælatis non poterat eſſe propria Eccleſiaſtica juriſdictio, ſed hæc erat apud Epiſcopum, qui eam presbytero aut vicario committere ſolebat, ſicut nunc faciunt Epiſcopi circa monaſteria monialium ſibi ſubdita. Et ad hoc videtur alludere Auguſt. in regula ſua, ubi præpoſitum, & presbyterum diſtinguit c. 23. & 25. & in 42. addit, majorem fuiſſe presbyteri auctoritatem, ſignificans habuiſſe juriſdictioné, & tamen etiam in prælatis ſeu prępoſitis erat illa poteſtas coercitiva, ut manifeſte conſtat ex eodem Auguſtino, & ex regula Sancti Benedicti, & omnibus; ergo illa per ſe non provenit ex poteſtate juriſdictionis, ſed ex vi profeſſionis, & traditionis, quæ per eam fit. Quin potius ut talis juriſdictio convenienter dari poſſit, ſupponitur altera poteſtas, & traditio.

Probatur quarto a priori.

11 Quarto hinc colligitur ratio a priori hujus veritatis; eſt enim neceſſaria hæc traditio ad religioſum ſtatum, ut abnegatio ſui, & ſeculi abrenunciatio perfecta ſit: & ita fundata eſt in illis verbis Chriſti, Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, quibus nos ad noſtram abnegationem, & perfectam renunciationem invitat. Et ita illam intellexerunt Patres citati, præſertim Baſil. dicta epiſt. ad Canonic. ubi concludit hoc vitæ genus eſſe conveniens Evangelio, & ſerm. de Abdicat. rerum, & reg. 6. ex fuſ. diſp. Item fuit neceſſaria; quia ut D. Th. docuit 2.2.q.184.ar.4.& 5. ſtatus religionis eſt ſtatus ſervitutis, & ideo neceſſaria eſt ex parte religioſi perfecta ſubjectio, & quaſi ſervitus, ex parte vero prælati poteſtas dominativa, qua poſſit non ſolum dirigere, ſed etiam coercere; hæc auté non fiunt, nec comparantur niſi media hac traditione, ut explicatum eſt. Deſumunt præterea aliqui rationem ex ſolennitate votorum, quia hæc traditio neceſſaria eſt, ut vota ſint ſolennia; nos vero hac ratione non utimur; tum quia ex illa non concluditur traditionem eſſe de ſubſtantia profeſſionis, cum vota ſolennia non ſint de ſubſtantia ſtatus religioſi, ut ſupra oſtenſum eſt: tum etiam quia traditio nòn eſt proxima, & ſufficiens ratio ſolennitatis, cum poſſint eſſe vota cum traditione ſine ſolennitate. Aliæ ergo rationes factæ nobis ſufficiunt.

Tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ eſſe etiam de ſubſtantia profeſſionis.

Aſſertio eſt communis.

12 Præter traditionem tria etiam vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſunt de ſubſtantia profeſſionis, ſive illa explicite, ſive implicite fiant. Hæc eſt certa, & communis ſententia omnium Doct. quos ſupra citavi.

Probatur prima pars aſſertionis.

Et probatur, quia quidquid eſt de ſubſtantia ſtatus religioſi, eſt de ſubſtátia profeſſionis; ſed tria illa vota ſunt de ſubſtantia ſtatus religioſi; ergo ſunt etiam de ſubſtátia profeſſionis. Minor in ſuperioribus late probata eſt, & expreſſe aſſeritur a Greg. XIII. in d. conſtit. *Aſcendente Domino*. Major autem patet ex dictis c. præc. nam profeſſio pręciſe ſumpta ſumitur ad conſtituendum verú religioſum in vero ac proprio ſtatu profeſſionis; ergo neceſſe eſt, ut quidquid eſt de ſubſtátia hujus ſtatus, ſit etiam de ſubſtantia profeſſionis; aliàs ponamus fieri profeſſionem quoad ſubſtantialia ſine his, quæ ſunt extra ſubſtantiam ejus, atque adeo ſine illis votis, ſi illa negentur eſſe de ſubſtantia profeſſionis; ergo jam tunc poſſet quis eſse ſubſtantialiter profeſsus, & conſequenter ſubſtantialiter religioſus ſine illis votis: quod tamen implicat; nulla enim res poteſt conſiſtere, nec etiam cócipi ſine aliqua ſui parte eſsétiali; ſed tria illa vota ſunt de eſsentia religioſi ſtatus; ergo ſicut hæc non ſeparantur a ſubſtantia ſtatus, ita nec a ſubſtantia profeſſionis.

Probatur ſecunda pars.

13 Dixi autem, *ſive explicite, ſive implicite fiant*, primo propter rationem generalem ſuperiori c. factam, quod implicita ſignificatio per facta, vel alia ſigna externa ſufficit ad obligationem inducendam, & conſequenter etiam ad votum externum. Secundo propter exempla in rationibus dubitádi membro ultimo adducta: non enim minus perfectam profeſſionem faciunt religioſi Prædicatores, quam alii, nec minus cenſentur tria vota emittere, quamvis non omnia exprimant, & ideo quædam ſolum implicite cenſeantur emittere, ut Cajet. etiam docuit: expreſse enim ſolum vovent obedientiam ſecundum regulam ſancti Auguſtini, tamen ſub ea reliqua vota intelliguntur, licet hoc in dubium

Modus profitendi religioſorum Prædicatorú.

verterit Cardinalis in Clem. *eos*, de uſuris q. 1. ſed immerito, cum id, & uſu conſtet, & communi ſententia, quam omnes Theologi admittunt cum D. Th. 2.2.qu. 186.ar.6.& quodlib.1.q.9. ar.2. Canoniſtæ cum Innocentio in c. *conſuluit*, de Regular. Imo talis profeſſio ſatis expreſsa cenſetur; nam cum ſit expreſsa promiſſio obedientiæ ſecundum regulam, in illa regula continentur caſtitas, & paupertas, & ita magis eſt confuſa ſignificatio ejus, quod expreſse promittitur. Et eodem modo interpretor verba illa profeſſionis Carthuſianę: *Promitto converſionem morum meorum*, ſcil. quoad ſtatum continentiæ, & paupertatis ſecundum regulam.

Modus profitendi Carthuſianorum.

Tertio hoc addidi propter illa antiqua exempla, quę proferebantur de conſecratione, ſeu velatione virginum. Quamvis enim mihi non conſtet omnes illas, quæ velabátur, fuiſſe plene, & perfecte religioſas, ut inferius dicam tractádo de voto ſimplici caſtitatis; nihilominus negari non poteſt, quin plures fuerint vere, & proprie religioſæ, ut eodem loco dixi, & ſumitur ex Athanaſio lib. de Virginitate, ubi inter alia inquit: *Væ virgini, quæ nō eſt ſub regula*; & ex Hieron. epiſt. 48. ad Sabinianum increpatoria, eo quod ad virginem Deo conſecratá accedere auſus eſset, de qua dicit etiam votum perpetuæ clauſuræ emiſiſse illis verbis: *Poſt Apoſtoli Petri baſilicam, in qua Chriſti flammeo conſecrata eſt poſt crucis, & reſurrectionis, & aſcenſionis dominicæ ſacramenta, in quibus rurſum ſe in monaſterio victuram ſpoponderat.* Hoc autem ſuppoſito dicendum eſt, illas, vel expreſse, vel certe implicite vota omnia ſolitas fuiſse emittere. Quod ſignificavit Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromat. dicens: *Et continentia, corporis deſpicientia, convenienter pactis conventis cum Deo initis: non ſolum enim in rebus venereis, ſed etiam in aliis, quæ anima perperam concupiſcit non contenta neceſſariis, verſatur continentia*; ſignificás eas, quæ caſtitatem vovebant, non voviſse continentiá rerum temporalium, quæ eſt paupertas, quod ſimiliter de obedientia poteſt intelligi. Idem ſignificat Hieron. d. epiſt. 8. ad Demetriad. ubi cú illa loquens inquit. *Nunc autem quia ſeculum reliquiſti, & ſecundo poſt Baptiſmum gradu iniſti pactum cum adverſario tuo, dicens ei: renuntio tibi diabolo, & ſæculo tuo, & pompæ tuæ, & operibus tuis:* unde inferius ſubdit: *Ex eo tempore, quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua non tua ſunt, imo vere tua, quia Chriſti eſſe cœperunt: quæ avia vivente, vel matre ipſarum arbitrio diſpenſanda ſunt.*

Notatio circa profeſſionem expreſsá.

An vero hujuſmodi profeſſio, in qua non omnia vota expreſse profeſuntur, dicenda ſit expreſsa, vel tacita, licet poſſit eſse quæſtio de nomine, tamen quia jura aliquid negant tacite profeſſis, quod concedunt aliis, ut, v. g. eligi in ſuperiorem, ut ſuperiori c. tactum eſt; ideo dicendum eſt talem profeſſioné eſse ſatis expreſsam, quia eo ipſo, quod unum votú voce exprimitur, vel promiſſio alicujus objecti (ut converſionis morum) in quo alia confuſe cótinentur, tota profeſſio eſt ſatis expreſsa. Imo ſi verbis exprimatur conſenſus in pactum initum cum Deo, & religione, ſub ea forma, & modo, quibus ſecundum cómunem conſuetudinem ſignificatur religioſorum profeſſio, erit ſatis expreſsa profeſſio, quamvis vota implicite tantum emittantur; quia in eo maxime expreſſio profeſſionis conſiſtit, quod conſenſus in talem ſtatum verbis expreſſis ſignificetur juxta morem, & conſuetudinem uniuſcujuſque religionis, in qua conſequenter neceſsarium erit, ut in tali profeſſione dicta tria vota ſaltem implicite contineantur. Et ob hác cauſam oblatio, quam in aliquibus religionibus faciunt illi, qui dicútur converſi, & per eam ſuo modo ſe tradunt monaſterio, ut illi perpetuo ſerviant, non eſt profeſſio, & conſequenter illi non ſunt profeſſi, quia nec explicite faciunt tria vota ſubſtantialia, neque etiam implicite, juxta eorum intentionem, & ſignificationem talis actionis, quá habet juxta communem conſuetudinem. Iterum autem ſe inſinuabat hic difficultas de pueris oblatis a parentibus ante uſum rationis, ſed de hoc ſtatim. Nunc dico breviter eos nec eſse, neque unquam fuiſse vere religioſos, antequam perveniant ad ætatem, in qua poſſint tria vota explicite, vel implicite emittere.

Quæ, & qualis ſit traditio, quæ in profeſſione fit.

14 Dicendum tertio, traditionem, quæ in profeſſione fit, etiamſi homini immediate fiat, non eſt pactum, aut dona-

Aſſertio duas continēs partes. donatio mere humana, ſed eſt religioſa, & ſacra; nam aliquo modo fit principaliter Deo, ad quem ſpecialis obligatio ex illa naſcitur. Hanc aſſertionem propono, tum ut aliqua argumenta in principio facta diſſolvam, tum ut explicem, quomodo ex hac traditione, & votis una profeſſio coaleſcat. Prior ergo pars, ſcil. traditionem hanc immediate fieri homini, uſu ipſo manifeſta eſt; neceſſe eſt enim in manibus alicujus fieri, & ab ipſo acceptari, ut oſtendimus; ergo ſignum eſt traditionem illi proxime fieri. Deinde lib. 2. oſtenſum eſt Deo ipſi immediate, & in ſe non poſſe fieri traditionem, aut donationem, per quam novum aliquod dominium acquirat; ergo hæc traditio, per quam, ut oſtendi, vere transfertur aliquod jus, & dominium, neceſſe eſt, ut immediate fiat alicui homini, vel religioni. Atque hoc etiam ſignificarunt Theologi, qui dixerunt in profeſſione religioſa non ſolum fieri Deo promiſſionem, ſed etiam ipſi prælato; immo prius fieri prælato de obediendo illi: deinde autem fieri Deo de ſervanda promiſſione facta prælato circa obedientiam illi præſtandam, ut patet ex D.Th. 2.2.q.88.ar.5.ad 3. & Cajet. ibi, & to. 2. Opuſc. tract. 11. q. 3. Soto lib. 7. de Juſtit. q. 2. ar. 3. ad 3. & inſinuat Navarr. conſil. 8. de Voto: expreſſius Medina loquēs in particulari de ſua, id eſt, de Minorum profeſſione lib. 5. de Continent. c. 27. & ex formis profitendi uſitatis in multis religionibus, & ſupra relatis id colligi poteſt, expreſſius vero quam in cæteris in forma profitendi Societatis ita dicitur 3. p. Conſtit. c. 3. § 3. & 6.

Probatur prima pars.

Forma profeſſionis Societatis Jeſu. *Ego N. profeſſionem facio, & promitto omnipotenti Deo coram ejus Virgine matre, ac univerſa cœleſti curia, & omnibus circumſtantibus, & tibi R.P. Præpoſito Generali.* Quamvis autem dicti auctores nomine promiſſionis utantur, non excludunt tamen traditionem, quam aliis locis expreſſe poſuerunt, ut vidimus: non autem ex una ad aliam argumentum facimus. Nam ſi promiſſio humana ſeu homini facta poteſt in profeſſione religioſa intervenire, poterit etiam traditio. Immo hæc magis eſt neceſſaria, quia revera promiſſio illa, ut facta homini, ex ſe non videbatur eſſe de ſubſtantia profeſſionis; nam ſuppoſita traditione ex vi illius oritur in religioſo obligatio juſtitiæ reſpectu prælati ad parendum illi, & in prælato poteſtas ad præcipiendum, & corripiendum: ſicut ſi quis donetur aut vēdatur in ſervum, licet aliam promiſſionem non faciat parendi domino, ex vi prioris cōtractus tenetur, quia ex vi illius eſt ſervus, & in poteſtate domini: ſic ergo in præſenti ſola traditio ſufficit ex hac parte ad ſubſtantiam profeſſionis, quia ſufficit ad ſubjectionem unius, & poteſtatem alterius. Promiſſio vero ſi additur ut quid diſtinctum a traditione, etiam reſpectu hominis, ſolum additur ad majorem firmitatem, pluribus titulis obligationem augendo. E cōtrario vero ſola promiſſio ſimplex in futurū facta prælato de parēdo illi, adjunctis etiam tribus votis ad profeſſionis ſubſtantiam non ſufficeret, quia per eam non daretur prælato ſufficiens poteſtas, nec fieret perfecta renuntiatio, ut in prima aſſertione explicatum eſt.

Probatur ſecunda pars aſſertionis poſitæ. 15 Altera vero pars concluſionis, ſcilicet quod hæc traditio non fit mere humana, ſed aliquo modo fiat Deo, in primis a fortiori ſumitur ex omnibus Theologis, quos in prima aſſertione citavi; quin potius nos hoc modo eorum ſententiam moderamur, nam ipſi fere nihil diſtinguunt inter traditionem, & votum ſolenne; unde indicant ita fieri traditionem immediate Deo, ſicut votum; ergo ad minimum ſentiunt traditionē hāc ad Deum ipſum ſpectare, & religioſam eſſe, atque adeo principaliter fieri Deo. Hoc ipſum colligimus ex Patribus ſupra citatis, qui hac ratione vocant profeſſionem pactum cum Spiritu ſancto initum, vel cum Deo, & per profeſſionem ajunt perſonam Deo donari, conſecrari, dicari. Et e converſo ajunt eum, qui a profeſſione facta recedit, ſacrilegum eſſe, *& ſeipſum Deo ſubfurari*, ut loquitur Baſilius in regul. 14. & fuſioribus. Confirmari etiam hoc poteſt ex quibuſdam verbis Pii V. in quadam Bulla contra Apoſtatas in favorem Societatis, quæ inquit, *Æquum reputamus*: ubi de Apoſtatis ait, *poſtquam ſe Deo dediderant ſeculi libertatem quærentes, ad illud reverti, & in illo palam degere non dubitaverant:* ubi traditionem religioſam vocat donationem ſui Deo factam. Idem colligitur ex Gregor. XIII. in dicta conſtit. *Aſcendente Domino*, ubi de emittentibus vota in Societate dicit in ſtatu religionis vere conſtitui, & ſubdit: *Quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, ſeque divino ſervitio in eo mancipant:* ubi duo dicere animadverto: unum eſt traditionem fieri religioni, mancipationem autem fieri divino ſervitio: quod plane eſt dicere, traditionem fieri Deo in ipſa religione, religioni autem, ut per eam talis traditio tendat in cultum Dei. Poteſtque explicari ex differentia ad ſervitutem humanam: nam qui ſe tradit alicui in ſervum, ſe tradit ei, & in ſervitium, & utilitatem ejus; religioſus autem licet ſe tradat prælato religionis, non tamen in ejus utilitatem, ſed in cultum Dei: & hoc etiā modo explicat ſervitutem religioſam Magnus Gregor. lib. 4. Regiſtri c. 88. epiſt. 44. relatus in c. *multos* diſt. 54. *Multos*, ait, *de Eccleſiaſtica familia, ſeu ſeculari militia novimus ad omnipotentis Dei ſervitium feſtinare, ut ab humana ſervitute liberi in divino ſervitio valeant familiarius in monaſteriis converſari*; & infra: *Abſque ulla retractatione ſervire omnipotenti Deo in monaſterio promittatur, ut a ſervitio humano liber recedat, qui divino amore diſtrictiorem ſubire appetit ſervitutem.* Ubi ſemper ſervitutem, quæ per religioſam traditionem contrahitur, ad Deum refert, quamvis circa monaſterium proxime verſetur.

16 Ratio autem hujus partis ſufficiens redditur ex primo, & ſecundo argumento tactis in ſecundo membro in principio quæſtionis, quorum prius ſumebatur ex indiſſolubilitate pacti profeſſionis, quę apud me non eſt parum efficax; indiget vero multa expoſitione, quā infra in propria ſectione trademus. Secundum vero argumentum ſumebatur ab effectu, quia talis traditio inducit obligationem religionis, & ideo violatio ejus ſacrilega eſt, non ſolum propter tranſgreſſionem voti obedientiæ, ſed etiam, quia furtum rei ſacræ, & Deo donatę. Ex quo elici etiam poteſt ratio a priori, quia in hoc negotio nihil agitur intuitu hominis, ſed totum intuitu Dei. Unde illa met traditio, quæ fit homini, non eſt actus liberalitatis ad hominem, neque obſervantiæ, neque alterius virtutis, quæ circa hominem verſetur, ſed eſt actus virtutis religionis; ergo ſignum eſt principaliter fieri ipſi Deo. In qua multum differt hæc traditio ab eleemoſyna, v. g. quæ fit propter Deum; nam ibi largitio proxime eſt ex miſericordia, licet imperetur a charitate; hic autem immediate eſt ab ipſa religione, vel charitate erga Deum, magiſque aſſimilatur illi donationi, qua aliquis confert calicem, vel rem ſacram Eccleſiæ, quamvis dominium, quod inde acquiritur, ſit diverſum ab eo, quod confertur per hanc traditionem, ut ſtatim declarabimus. Probatur ratione.

16 Neque obſtat, Deum non poſſe acquirere novum dominium ex traditione hominis, quia licet non poſſit ipſe immediate acquirere, poteſt in homine, & per hominem. Dices, qui fieri poteſt, ut homo acquirat novum dominium vice Dei, & quod ipſe Deus principaliter non acquirat? Inter homines enim ſi procurator aliquod dominium acceptet vice alterius, tale dominium principaliter transfertur in eum, cujus procurator vices gerit: quod ſi in eum transferri non poſſet, neque per procuratorem acceptari poſſet: nam qui vicem alterius gerit, dum contrahit, ſolum eſt inſtrumentum quoddam, per quod obligatio, vel effectus contractus ad alium tranſit. Reſpondeo tale dominium non transferri in Deum in ſeipſo, licet detur miniſtro ejus in obſequium ipſius Dei, quia ſimpliciter eſt dominium participatum, & imperfectum, quod Deo in ſeipſo convenire non poteſt. Neque oportet illa humana exempla in omnibus accommodari divinis rebus, quia homo eſt capax novi dominii imperfecti, & illud intendit in ſe recipere, quando per procuratorem illud acceptat. Item procurator humanus ex vi illius muneris non poteſt uti illa poteſtate ſeu dominio acceptato, neque enim eſt miniſter ad hoc inſtitutus. At vero Deus, ut diximus, non eſt capax novi dominii imperfecti, neque ad illud acquirendum conſtituit prælatum religionis tanquam procuratorem, ſed potius ut nomine ſuo illud in ſe acceptet tanquam miniſter ad hoc deputatus. Poſſet autem ex humanis aliquod exemplum ſumi, ſi, verb. gr. in aliquo regno nobilis non teneretur ſervire Proregi, ſed tantum perſonæ Regis in ſeipſa, ex amore autem ad regem ſe traderet in ſervitium

Objectio diſſolvitur. Inſtantia. Illius ſolutio.

vitium Proregis, non ut dux, vel comes, vel Petrus vel Paulus eſt; ſed ut Prorex eſt: illa traditio principaliter quidem fieret Regi, quia ſolum fit alteri, ut repræſentat perſonã ejus, & in cultũ ejuſdem. Nihilominus tamen Rex deinde non acquireret novã poteſtaté per ſe exercendam, ſed acquireret novam poteſtatem in alio futuram, & per aliũ exercendam. Verum neq; hoc exemplũ oportet eſſe ſimile in omnibus; nam res divinę cum altioris ordinis ſint, ſemper habent aliquid ſingulare.

Corollarium. Qualis ſit effectus formalis profeſſionis.

18 Ex hac vero aſſertione (quo ea magis explicabitur) intelligi poteſt, qualis ſit effectus quaſi formalis profeſſionis, quatenus traditionem includit; ſi enim per eandem vocem quaſi denominativã id explicare velimus, formalis effectus traditionis eſt eſſe traditum ſeu donatum: quod in re nihil aliud eſt, quam eſſe translatum in alterius poteſtatem. Unde ad hunc effectum pertinet & poteſtas data prælato, ſeu religioni in eum, qui ſe illi tradidit, & paſſiva ſubjectio ejus, qui ſe tradidit: hęc enim duo quaſi correlativa ſunt, ſimulque oriuntur poſito fundamento, & termino. Quæreret autem aliquis, qualis ſit hæc ſubjectio. Quidam enim exiſtimant eſſe ejuſdem rationis cum ſubjectione ſervi ad dominum, atque adeo eſſe propriam ſervitutem, quia eſt vel ſubjectio filiationis, vel ſervitutis; nam poteſtas ſuperioris, quæ non fundatur in propria juriſdictione, ſolum eſſe poteſt aut patris, aut domini, vel etiam viri in uxorem, quam omitto, quia nullam habet proportionem cum re, de qua agimus: ergo hæc ſubjectio aut filii aut ſervi eſſe debet; non eſt autem filii: eſt ergo vera ſervitus. Probatur minor, tum quia filiatio illa non eſt naturalis, ut per ſe conſtat; neque etiam eſt adoptiva, quia hic revera non intervenit adoptio, ſed donatio, & ideo ex illa potius reſultat ſervitus, quam filiatio: tum etiam, quia religioſus per traditionem ſe donat ſtrictiori modo, quo poteſt; ſtrictior autem eſt obligatio ſervitutis, quam filiationis.

Prima opinio circa paſſivã ſubjectionem religioſi profeſſi.

A poſteriori etiam poteſt hoc confirmari; nam religioſus ex juſtitia tenetur non recedere a religione, & ſi quis illum extrahat, ita peccat contra juſtitiam, ut teneatur reſtituere, etiam donando ſeipſum, ſi aliter non poteſt, ut eſt multorum ſententia, Palud. in 4. diſt. 15. q. 15. ar. 2. ibi Gabr. q. 17. ar. 3. dub. 1. Anton. 2. p. tit. 2. c. 2. §. 1. Adrian. in 4. materia de reſtitut. quæſtione de bonis animæ, Sylveſt. verb. *reſtitutio* 3. qu. 1. qui refert alios; ſicut etiam qui provocat ſervum, ut a Domino fugiat, tenetur damnum reſarcire, l. *qui ſervo*. ff. de furtis l. 1. ff. ſervo corrupto: ergo ſignum eſt religioſum vere ac proprie eſſe ſub dominio religionis, ac proinde eſſe ſervum. Tandem confirmatur, quia per alias donationes factas religioni acquiritur ei proprium dominium, ſive ſint per ſe primum dicatæ in cultum Dei, ut eſt calix, & ſimiles res ſacræ, ſive in ſervitium, & utilitatem religionis: ut ſi equus, vel ſervus donetur religioni; at religioſa traditio eſt vera & propria donatio, & ad utrumque fit, ſcilicet, in cultum Dei, & in utilitatem ac ſervitium religionis: ergo acquiritur religioni proprium dominium in ipſum: ergo e contrario in religioſo naſcitur propria relatio ſervitutis.

Secunda & vera opinio negat eſſe proprie ſervitutẽ. Probatur in ordine ad Deum eſſe ſervitutem & filiationẽ ſimul.

19 Verumtamen licet hic modus loquendi ad profitendam religioſam humilitatem accommodatiſſimus ſit, nihilominus in rigore & proprie loquendo hæc ſubjectio non eſt proprie ſervitus, ejuſdem ſcil. rationis formalis cum illa, quæ eſt in mancipio. Aut enim comparamus ſubjectionem hanc in ordine ad Deum, vel ad religionem, ſive prælatum ejus. Priori modo eſt quidé ſtrictiſſima ſervitus, multo tamen nobilior & altioris ordinis, ſicut terminus ejus & obligatio ad Deum longe major eſt: illa tamen ſervitus non excludit filiationé adoptivã, nam potius per ſe ordinatur ad profitendam illam; quia ſtatus religioſus ad perficiendã charitatem, & gratiam inſtitutus eſt; illis autem efficimur filii adoptivi. Sicut ergo gratia efficit filios & efficit ſervos, & illa duo non repugnant reſpectu Dei, quia filiatio non eſt naturalis ſed minus perfecta, & ſervitus non eſt nobiliſſima, & ideo in Scriptura utroque modo juſti vocantur, ita ſtatus religioſus & eſt perfectioris ſervitutis, & perfectioris filiationis ad Deum. Neque in his reſpectibus ad Deum repugnant ſimul donatio & adoptatio, quia neq; adoptatio adultorum fieri poteſt, niſi ipſi velint ſe donare in eo gradu, in quo adoptantur, neq; donatio fit niſi Deo ipſo, & operante ut donentur, & donationem acceptante. Eſt ergo ſtatus religionis reſpectu Dei & ſtatus ſervitutis, & ſtatus filiationis: ſervitutis, quia totus ordinatur ad reddendum Deo debitum cultum & ſervitium, & quia ad hunc finem ſpeciali modo ſe tradunt religioſi homini vicem Dei gerenti: filiationis autem eſt, tum quia totus ille cultus maxime eſſe debet ex amore, & quia per illum magis ac magis perficitur filiatio adoptiva, majuſque jus acquiritur ad hæreditatem paternum, & quia ad hos fines ordinatur, & acceptatur a Deo talis traditio, magis habet de filiatione, quam de ſervitute.

Probatur in ordine ad Prælatum, ſeu religionẽ non eſſe ſervitutẽ

20 At vero comparando hanc ſubjectionem ad religionem, ſeu prælatum ejus, omnino dicendum eſt, non eſſe proprie ac formaliter ſervituté, qualis eſt in mancipio, ſed magis accedere ad ſubjectionem filii, quamvis neque naturalis, neque adoptiva proprie ſit, ſed alterius rationis, quæ ſpiritualis appellatur. Declaro ſingula; & prima quidem pars ex eo patet, quod ſervitus mancipii reſpectu alterius hominis eſt viliſſima conditio, per ſe loquendo, involuntaria, & in graviſſimam pęnam introducta, ut pote multum repugnans naturali dignitati hominis: ſubjectio autem religioſa nobiliſſima eſt, non elevans, ſed extollens potius ac perficiens naturalem hominis dignitatem. Quamvis enim religioſus eo ipſo dicatur nobilitatem amittere, illud auté intelligitur de nobilitate carnis & ſanguinis quoad temporalia emolumenta, quę ex illa provenire poſſunt, & a religioſo contemnuntur, & renuntiantur: loco autem illius acquiritur major quędam nobilitas ſpiritualis, quæ conſiſtit in ſpeciali dedicatione & ſubjectione ad Deum, & ad hominem propter ipſum.

Probatur ſecundo.

21 Secundo declaratur hoc diſcrimen duplici ſigno; unum eſt, quia mancipium poteſt a domino libere vendi ac diſtrahi, non habet autem religio talem poteſtatem in religioſum. In quo cernitur clara differentia inter traditionem religioſi & ſervi; nam ſi quis habens mancipiũ illud donaret religioni, poſſet ipſa illud vendere, quod non poteſt facere in religioſo, qui ſe illi tradidit: eſt ergo diverſa traditio, & diverſa poteſtas dominativa ex illa reſultans. Unde non eſt de ratione ſtatus religioſi, ut in eo ſenſu ſit ſtrictiſſima traditio, id eſt viliſſima; neq; unquam in Conſiliis Evangelicis poſitum eſt, ut qui vult perfectus eſſe, ſe tradat alteri, ſeu religioni in mancipium, neque id unquam in Eccleſia fuit uſitatum. Poteſt autem religioſa traditio dici ſtrictiſſima, quia inducit obligationem longe perfectiſſimam, & altioris rationis, atq; etiam de ſe perpetua, ita ut non ſolum non valeat religio religioſum ſemel ſibi traditum alienare; verum etiam nec manumittere: in quo multum etiam differt hæc ſubjectio a propria ſervitute. Aliud diſcrimen eſt, quod ſervus non poteſt ſe in alterius dominium transferre, etiamſi ab illo melius tractandus ſit, & quodcunque aliud maius commodum inde ſperet; religioſus autem quantumvis uni religioni ſe tradiderit, poteſt (quantum eſt ex vi traditionis, & ſecluſo jure prohibente) ſe transferre in aliam religionem arctiorem, in qua majus ſpirituale commodum ſperet: ſignum ergo eſt ex hac traditione non reſultare ſervitutem ejuſdem rationis.

Probatur ratione a priori.

22 Tertio hinc poteſt intelligi ratio a priori. Ut enim recte notavit D. Th. 1. p. q. 96. ar. 4. tunc aliquis eſt ſubjectus homini propria ſervitute, quando ejus ſubjectio primario ordinatur ad hoc, ut ſubjectus in ſuum proprium vel commune bonum a dominante dirigatur. *Cujus ratio*, inquit D. Th. *eſt, quia liber eſt cauſa ſui, ut dicitur in principio Metaph. ſervus autem ordinatur ad alium.* Ex quo infert D. Th. primo priorem ſervitutem eſſe conditionem pęnalem, & ignobilem, quia per illã fit, ut bonum, quod deberet eſse proprium, cedat alteri, quod de ſe contriſtat, cum unuſquiſque appetat ſuum bonum. Poſteriorem auté ſubjectionem non eſse ignobilem, nec pęnalem, nec per accidens introductam, quia per ſe tendit in bonum naturæ, & ejuſdem, qui ſic ſubjicitur. Ex quo ulterius concludit priorem ſervitutem non fuiſse futuram in ſtatu innocentiæ, quia nobiliſſimus erat, & omni pęna immunis; poſteriorem autem futuram fuiſse in illo ſtatu, quia per ſe eſt conveniens humanæ naturæ, cujus vita ſocialis eſt. Ex quibus omnibus nos argumenta deſumere poſsumus ad rem,

de

de qua agimus. Nam in primis dominativa poteſtas, quæ eſt in prælatis religionis non ordinatur ad commodum, vel utilitatem ipſorum, ſed ad bonum ſubditorum: ergo horum ſubjectio non eſt propria ſervitus, ſed nobilior quædam conditio.

23 Dices, etiam ordinari ad utilitatem religionis; ergo reſpectu illius erit hæc vera ſervitus. Item tota illa dominatio magis tendit in gloriam Dei, quam in bonum ipſius ſubditi.

Inſtantia duplex. Reſpond. ad primā.

Ad priorem partem virtute reſpondet D.Th. cum dixit, per nobilem ſubjectionem, quæ a ſervitute diſtinguitur, dirigi ſubditum vel in bonum proprium, vel in commune: ita enim religioſus dirigitur in bonum religionis, tanquam in bonum commune, quod magis proprie unuſquiſque religioſus reputare debet, quam ſuum privatum commodum. Eo vel maxime, quod nunquam poteſt bonum religionis ſeparari, quantum eſt ex ſe, a vero bono proprio ipſius religioſi, quod eſt ſpirituale bonum; & ideo licet prælatus utēdo ſua poteſtate dominativa intendat primario bonum religionis, non poteſt excludere bonum religioſi, ſed potius debet etiam illud intendere, aliàs non bene uteretur ſua poteſtate: imo ſi aliquid præciperet titulo boni religionis, quod non poſſet cedere in bonum ſpirituale religioſi, abuteretur ſua poteſtate, & non eſſet illi parendum, ſed id impoſſibile eſt, niſi id, quod præcipitur, malum ſit.

Reſpond. ad ſecundam.

Ad alteram partem hinc etiam reſponſum eſt, quia gloria Dei eſt commune bonum. Concedo tamen ſubjectionem hanc eſſe ſervitutem non hominis, ſed Dei, cui ſervire regnare eſt: unde ſervitus regia dici poteſt, nō eſt enim ſervitus ignobilis, aut pœnalis, ſed per ſe cedens in maximum bonū naturæ. In qua illud etiam conſiderandū eſt, quod licet ultimate cedat in gloriam Dei, non tamen in utilitatem, ſed ipſiuſmet ſervi; & ideo ex hac parte non infert tædium illud & triſtitiam, quam affert ſervitus humana, & ignobilis.

Probatur ulterius.

24 Ex quo etiam poteſt alia ratio confici, quia hæc ſubjectio religioſa non habet rationem pœnæ, nec poteſt contriſtare ſubditum ſecundum rectam rationem, cum non minuat, ſed perficiat libertatem ejus, totaque ordinetur in ejuſdem bonum. Nec poteſt dici per accidens introducta ratione culpæ, & in pœnam ejus, ſeu per ſe in majus bonum ſubditi: eſt ergo longe diverſa a propria humana ſervitute. Addo etiam, ut hoc magis declarem, ſubjectionem hanc & poteſtatem dominativam illi correſpondentem, quantum eſt ex vi ſtatus ſervitutis, potuiſſe habere locum in ſtatu innocentiæ, in quo alia ſervitus eſſe non poterat. Dico autē, *quantum eſt ex vi ſtatus ſervitutis*; quia ex parte voti caſtitatis, aut paupertatis, non eſſet ſtatus religioſus, prout nunc eſt, accommodatus ſtatui innocentię, quia illa duo, quę nunc ſunt media moraliter neceſſaria ad perfectionem, in ſtatu innocentiæ nec neceſſaria, nec accommodata eſſent, ac obedientia, & ſubjectio in eo ſtatu eſſe poſſet, ut citato loco recte D.Th. probat: ergo etiam poſſet per votum & traditionem Deo conſecrari, & illa tunc ſufficerent ad ſtatum perfectionis, ubi paupertas & caſtitas neceſſariæ non erant. Quod autem per ſe & ex vi illius ſtatus hoc non repugnaverit, patet, quia nullam includit imperfectionem illi ſtatui repugnantem, & aliunde addit perfectionem propter majorem dedicationem in cultum Dei: quod obiter adnotavi, non ut contendam in ſtatu innocentiæ futurum fuiſſe ſtatum religioſum; id enim incertum eſt; ſed ſolum ut declarem ſubjectionem religioſam eſſe adeo nobilem, ut ſtatui innocentiæ non repugnaverit, ut hinc clare conſtet illam eſſe longe diverſam a conditione ſervili propria ſervitute humana.

Probatur ſecunda pars aſſertionis.

25 Qualis autem hæc ſubjectio ſit, in altera parte reſponſionis noſtræ declaravimus. Diſtinguit enim Ariſt. lib. 3. Polit. c. 4. duplicem poteſtatem privatam, ſeu domeſticam, ſcil. pure dominativam, qualis eſt domini in ſervum, & œconomicam, qualis eſt patris in filium. Poteſtas ergo hæc prælati religionis œconomica eſt, non tamen omnino ejuſdem rationis cum illis, quas Ariſt. poſuit: non enim potuit ipſe hoc genus poteſtatis agnoſcere, attingit enim aliquo modo ordinem ſupernaturalem, pendetque ex divina inſtitutione: eſt ergo hæc quædam poteſtas eminentior, & illas virtute continens. Majorem autem habet ſimilitudinem, ſimpliciter loquendo cum patria poteſtate, quia quidquid perfectionis in patria poteſtate invenitur, in ordine ad bonum filii procurandum, excellentiori modo reperitur in hac poteſtate, & propterea prælatus religionis patris nomen obtinuit, & ita a ſanctis Patribus vocatur; quod adeo verum eſt, ut dicant Theologi ſimpliciter & in rebus altioris ordinis plus debere hujuſmodi patrem diligere ſpiritualem filium, quam carnalem, ut cum Ambroſ. 1. de Offic. docuit D.Th. 2.2. q. 26. ar. 8. ad 2.

Notatio prima.

Sic ergo in his, quæ ad perfectionem & proprium bonum ſpectant, habet hæc ſubjectio religioſa maximam ſimilitudinem cum paterna ſubjectione, ita ut per traditionem illam, quam includit profeſſio, patria poteſtas in prælatum religionis transferatur, quam ipſe acceptando ſuo modo adoptat, ſeu accipit alium in filiū, ipſe vero filius ſe tradendo eam donat, neque enim repugnat ſe donare in filium, & non proprie in ſervum.

Notatio ſecunda.

Quatenus vero hæc traditio habet adjunctam paupertatem cum incapacitate habendi proprium, habet hæc ſubjectio majorem ſimilitudinem cum ſervitute; & quoad hoc ſolet jure religioſus magis ęquiparari ſervo, quam filio, ut ſupra adnotavi: ſed hinc ſolum ſequitur ſubjectionem hanc eminentiori modo continere id, quod poteſt eſſe perfectionis ſine conditione ſervi, & quoad aliquid, ſeu ſecundum quid, habere cum illa majorem ſimilitudinem. Et ita ſatisfactum eſt fundamentis prioris ſententiæ (ſi tamen in re diverſa eſt);

Satisfit argum. primæ opinionis

fatemur enim per hanc donationem acquiri aliquod dominium religioni, ſeu prælato, non tamen pure dominativum, ut ſic dicam, ſed gubernativum (neq; enim traditiones omniū rerum ejuſdem rationis ſunt), & illud ſufficit ad obligationem juſtitiæ. Opinio vero, quæ ibi tangitur, de obligatione reſtituendi, ſi quis conſilio ſuo fecit religioſū fugere, infra in proprio loco tractabitur.

Concluditur ex traditione, & tribus votis coaleſcere ſubſtantiam religioſæ profeſſionis.

26 Dico quarto, ex dictis omnibus concludendum eſt, quamvis traditio, & tria vota ſubſtantialia ſecundū ſe, ac formaliter diverſa ſint, ex illis coaleſcere profeſſionem quoad ſubſtantiā ſuam per modum unius moralis contractus perfecti & conſummati. Hæc aſſertio ponitur ad ſatisfaciendum aliis difficultatibus in principio tactis in tertio membro rationum dubitandi.

Prima pars aſſer. tionis probatur.

Prior autem pars videtur diſcrepare a communi modo loquendi Theologorum, quos ſupra citavi: nihil enim ipſi diſtinguere videntur inter traditionem & votum, ſolenne, quibus favere videtur modus loquendi Greg. XIII. in dicta conſtit. *Aſcendente Domino*; definiens enim emittentes tria vota in Societate vere conſtitui in ſtatu religionis, ſubdit rationem: *Quippe qui per ea ipſa ſe Societati dedicant, atque actu tradunt*. Expendendum enim eſt illud verbum, *per ea ipſa*; ſignificare enim videtur in illis formaliter conſiſtere hanc traditionem. Nihilominus pars illa ſatis a nobis in ſuperioribus probata eſt, ubi oſtendimus omne votum eſſentialiter eſſe promiſſionem, & ideo licet aliquod votum poſſit habere traditionem adjunctam, non tamen poſſe eſſe formaliter traditionem ipſam: ergo cum vota religioſorum ſint vota vera, neceſſe eſt ſecundum ſe ac formaliter diſtingui ab ipſa traditione. Item id patet ex effectibus quaſi formalibus: nam traditio dat alteri poteſtatem dominativam, quā votum per ſe non confert; & e contrario votum obligat ex ſpeciali fidelitate ad Deum, reſpectu vero hominis non inducit ſpecialem obligationē; traditio vero ſpecialiter obligat reſpectu hominis ex juſtitia propter proprium jus, quod ex traditione acquiſivit. Denique illa in rigore ſeparabilia ſunt: nam cōverſus non profeſſus ſe donat religioni, & non emittit tria vota, & multi etiā credunt in filiis infantibus donatis a parentibus religioni eſſe verā traditionē ſine prædictis votis; & e contrario etiam poſſunt eſſe vota ſine traditione, quæ licet non ſint ſolennia, tamen in ſua ſubſtantia & ſpecie ſunt ejuſdem rationis.

Inſtantia.

27 Dices: quomodo poteſt traditio a voto obedientię ſeparari, cum per traditionē obligetur quis religioni & prælato ejus ad obediendum illi tanquam patri?

Diſſolvitur primo

Reſpondeo primo, licet illæ duæ obligationes in materia cōveniant, tamē formaliter eſſe diverſas ac ſeparabiles: nam poteſt quis promittere ſervire alteri, non tamen ſeſe in ſervum tradere: & e converſo poteſt quis ſe in

ſervum

ſervum tradere, & non adjungere promiſſionem, ſed eſſe contentum obligatione, quæ ex traditione naſcitur: poteſt denique ad majorem firmitatem utrumque Secundo. que adjungere. Ita ergo in præſenti intelligendum eſt. Unde ulterius dico, etiam in profeſſo habente utramque obligationem in uſu poſſe ſeparari unam ab alia: nam ex vi traditionis, quam includit profeſſio, tenetur religioſus ſervare regulas ſui ordinis ſecundum gradum & modum, quo propoſitæ ſunt, & facere miniſteria, quæ ei præcipiuntur, etiamſi non proponantur ut præciſa materia voti obedientiæ. Sic ergo ſatis conſtat, quomodo hæc formaliter diſtinguantur.

Secunda pars aſſertionis probatur. 28 Altera pars facillima eſt: nam conſuetum eſt inter homines, ut moralibus contractibus plures firmitates addantur; cum enim juſtitia & fidelitas humana, valde ſit defectibilis, ut major firmitas & ſecuritas addatur, plures tituli obligationum adjunguntur. Sic enim interdum facta donatione additur promiſſio non revocandi illam, cui deinde adjungitur juramentum, & ſi materia ſit capax, addi etiam ſolet promiſſio ad Deum, ſeu votum. Ita ergo in præſenti profeſſio poteſt traditionem & vota includere ad majorem firmitatem. Accedit ex conjunctione horum non tantum creſcere titulos obligationum, quaſi intenſive in ordine ad idem, ſed etiam extenſive in ordine ad res diverſas, ſicut tria vota obligant ad diſtinctas materias, & traditio religioni facta vi ſua obligat ad obſervantiam regularem, & ad reverentiam præſtandam prælato ut parenti, & ad parendum illi hoc titulo, etiam ſecluſa ſpeciali obligatione voti obedientię. Status autem religioſus, cum in hac vita ſit omnium bonorum aggregatione perfectus (ut ita dicam), totam hanc extenſionem, & obligationem includit, & ideo neceſſe non eſt, ut profeſſio ſit unicus ſimplex actus, ſed poteſt ex multis coaleſcere, quæ moraliter unum per ſe faciunt, quidquid ſit de phyſica unitate. Et ita facile explicantur omnia, quæ adducta ſunt, & omnes difficultates ſolvuntur.

Dubium de oblatis, an ſint vere religioſi, veramque profeſſionem emittant.

29 Manet vero difficultas circa prædicta, quia non videntur illa duo, ſcilicet traditio & tria vota, ſufficere ad ſubſtantiam profeſſionis, etiamſi hæc fiant in religione approbata (ut ſupponitur ex ſupra dictis tam de ſtatu religionis in communi, quam de primo ingreſſu.) Aſſumptum ergo patet in his, qui dicuntur oblati integre; illi enim ſe & ſua offerunt religioni approbatæ, & tria vota in illa emittunt, & nihilominus profeſſionem veram non faciunt, neque veri religioſi efficiuntur. Antecedens declaratur ex Panormit. doctrina in c. *ut privilegia*, de privileg. prout eam refert Sylveſt. verb. *Oblatus*, aliquos eſſe, qui ſe tradunt religioni in ſervitium, vota autem non emittunt, & vocantur ab eo non plene oblati, quia licet offerant ſe, non tamen ſua, vel quia non ſe omnino & perfecte Deo conſecrant: & de his nulla eſt difficultas, certum enim eſt non eſſe religioſos, ut ſupra tactum eſt. Alii vero ſunt, qui dicuntur plene ſe tradere religioni, & tria vota emittunt, qui nihilominus veri religioſi non ſunt, ut idem Sylveſt. affirmat ex Abbate ſupra, & in c. *non eſt*, de Regular. n. 2. & c. *cum dilectus*, de ſucceſſ. ab inteſt. n. 2. Cum quo idem ſentit Sylveſt. verb. *Oblatus*. In his ergo invenitur traditio cum tribus votis abſque profeſſione: ergo non ſufficiunt illa duo.

Opinio Navarr. 30 Hanc difficultatem attigit Navar. conſil. 49. de Regular. quod incipit: *An ſit*, & in primis negat ſe legiſſe in aliquo claſſico auctore, poſſe eſſe oblatum emittentem tria vota, nec Panormit. quem Sylveſt. citat, talium votum meminiſſe, ſed eum vocaſſe plene oblatum, qui ſe & ſua omnia obtulit monaſterio, nulla facta mentione de votis. Quam ſententiam indicat etiam Covar. in c. *Alma* p. 2. §. 2. in fin. ubi converſum dicit eſſe verum religioſum, quia tria vota emittat. Ille autem, inquit, eſt verus religioſus, qui tria vota emittit, auctore D. Th. 2. 2. q. 186. art. 7. ſentit ergo oblatos tria vota non emittere, quod ſi emitterent, futuros fuiſſe veros religioſos, etiamſi habitum non mutarent, vel intra clauſtrum non viverent, aut alias cæremonias ordinis non ſervarent; hęc enim non ſunt de ſubſtantia religioſi ſtatus. Unde inferius idem Covar. referens Capellam Tholoſanam dicentem, hos oblatos non fieri inhabiles ad matrimonium, ait, ſe idem ſentire de quocumque oblato, qui votum caſtitatis non emiſerit tacite vel expreſſe, etiamſi habitum mutaverit; indicans, ſi votum caſtitatis emittat, reddi inhabilem, atque adeo eſſe vere religioſum. Juxta hanc ergo doctrinam reſpondendum erit ad difficultatem tactam, negando poſſe dari oblatum emittentem tria vota in manibus prælati religionis, cui ſe offert, quin veram profeſſionem faciat, veruſque religioſus efficiatur.

31 Nihilominus Navar. conſ. 49. de Regul. quod incipit: *An ſit vere*, proponit caſum, in quo quidam ſe Alia opinio Navarr. obtulit monaſterio in manu Abbatis per hæc verba: Ego N. me dono, & offero in oblatum monaſterio S. Benedicti, vovendo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam tibi ejus Abbati; non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cæremonias & obſervantias ejus. Et poſtea non mutavit habitum, nec accepit regularem, præter ſcapularium parvum. Conſultus ergo Navarrus in eo caſu reſpondit, illum non eſſe verum religioſum, & conſequenter ait illam oblationem non fuiſſe veram profeſſionem, quia actus (ait) non excedit intentionem operantis, l. *non omnis*, ff. ſi certum petatur. & c. ultim de præbend. ſed ille non habuit intentionem profitendi vere, nec ſe tradendi in religioſum: ergo. Minor patet ex ejus verbis, tum quia expreſſe dixit ſe tantum offerre in oblatum, qui multum differt a monacho, c. *ut privilegia*, de privileg. imo minus eſt quam converſus, c. *ex eo*, §. 1. de elect. in 6. Tum quia dixit ſe non obligare ad regulam & cæremonias, quod eſt de ratione illius profeſſionis. Tum quia habitum regularem non ſuſcepit. Juxta quam reſolutionem manere videtur integra difficultas tacta, quia ibi eſt traditio cum tribus votis ſine vera profeſſione. Vel potius hinc poteſt argumentum retorqueri contra Navarrum, quia in illo actu nihil videtur defuiſſe ad ſubſtantiam & veritatem religioſi ſtatus: ergo nec profeſſionis. Nam intentio illa ſic operantis videtur fuiſſe ex quadam ignorantia; nam ille deceptus videtur, putans in eo caſu aliud eſſe oblatum, quam religioſum, quæ ignorantia non obſtat, quominus res intenta habeat effectum, ut per ſe conſtat. Aſſumptum vero patet, tum quia in jure oblatus cum tribus votis nunquam diſtinguitur a religioſo, nec dicitur eſſe minus quam converſus, ut ex ipſo Navarro, & ex dictis conſtat. Tum etiam, quia religioſus non vovet ſervare regulam, nec ad hoc ſpecialiter ſe obligat, niſi quatenus ab obedientiam obligatur, quam etiam ille vovit: ignoravit etiam propriam vocem, cum dixit ſe non profiteri regulam, ſi putavit aliquid ſpeciale reſervaſſe, quia nec alii religioſi regulam profitentur. Tum denique, quia habitus non eſt de ſubſtantia, ut infra dicetur.

23 His vero non obſtantibus dicendum cenſeo poſſe inveniri oblatum cum tribus votis, qui non ſit vere Reſolutio difficultatis. religioſus, neque emittat veram profeſſionem. Quod explicatur reſpondendo ad difficultatem factam, quia Probatur. non quæcumque traditio ſufficit ad veram profeſſionem, ſed traditio in religione approbata cum voto obedientiæ ſecundum regulam approbatam. Unde ad veram profeſſionem, verumque religioſum ſtatum, non ſatis eſt vota fieri in religione approbata, ſed oportet fieri in ea prout approbata eſt. Contingere autem poteſt oblationem, ac votum fieri in religione aliàs quidem approbata, non tamen prout approbata eſt, id eſt non ad illum vivendi modum, qui approbatus eſt, ſed ad alium voluntarium, ſeu devotione privata inventum: & tunc ille modus vivendi aut conjungendi ſe illi religioni non magis ſufficit ad profeſſionem, quam ſi illa religio approbata non eſſet. Ita videtur accidiſſe in caſu illo, quem Navar. refert: tunc enim fiunt vota in religione prout approbata eſt, quando fiunt ſecundum regulam talis religionis, ita ut traditio ſit ordinata ad obſervationem regulæ, & obedientia ſit ſecundum regulam, & ſimiliter paupertas & caſtitas. At vero in illo caſu non videntur facta vota hoc modo, ſed perinde ac ſi illa religio non haberet regulam approbatam, ut ex forma vovendi conſtat: & ita quoties ita factum fuerit, profeſſio non erit vera. Unde infero (quod etiam Notandū circa hujuſmodi oblatos. a poſteriori rem explicat) in eo caſu illa vota non fuiſſe ſolennia, nec reddidiſſe illam perſonam inhabilem ad matrimonium, aut incapacem prorſus dominii,

quia in hoc genere non eſt votum ſolenne, niſi ſit annexum profeſſioni factæ in religione approbata, juxta c. unic. de voto in 6. illa autem vota non fuerunt facta in religione approbata ut approbata eſt, quia non fuere facta ſecundum regulam, ut patet ex verbis expreſſis voventis: ergo.

33 Atque ita ſatisfactum eſt principali difficultati; omnis enim traditio cum tribus votis factis in religione approbata ſufficit ad veram profeſſionem: intelligendum eſt autem formaliter, quatenus approbata eſt, aliàs materialiter tantum & per accidens ſe haberet approbatio: ita autem fieri nihil aliud eſt, quam fieri ſecundum regulam approbatam. Ita ut licet quis non voveat directe obſervationem regulæ, voveat obedire ſecundum illam, id eſt, quoties ſecundum illam fuerit pręceptus, & profiteatur obſervare illam, ita ut ſubjectus maneat correctioni religioſæ, ſi illam violaverit, & obligetur etiam ad deferendum habitum regnlarem, ſimilia. Non poteſt autẽ inveniri oblatio cum tribus & votis hoc modo facta in religione approbata, quin vera profeſſio ſit; quod ſi aliqua non eſt profeſſio, aliquid horum ei deficiet, ut in illo caſu Navar. explicatum eſt.

CAPUT III.

Utrum ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus omnino liber, & in ætate perfecta.

Cauſa finalis profeſſionis aſſignatur.

1 EXplicata profeſſionis ſubſtantia dicendum ſequitur de cauſis ejus: inter quas primum locum obtinet finalis, ſed de illa nihil ſpeciale dicendũ occurrit: nam per ſe ſatis notum eſt, quem finem ex ſe habeat, & in operante habere debeat religioſa profeſſio; habet enim eumdem quem ſtatus ipſe religioſus, ſcilicet perfectionem charitatis & divini cultus: imò ſi velimus ſubtiliter hæc diſtinguere, ipſe ſtatus religionis eſt proximus finis religionis, ſicut terminus actionis, medio autem ſtatu habet eumdem finem cum illo. An vero ex fine operantis vitiari poſſit profeſſio, dicendum eſt poſſe quidem vitiari ut male fiat, non tamen ut invalida ſit, quia licet ipſe habeat pravum finem in profitendo, quod profitetur, & vovet, bonum eſt. De qua re videri poſſunt dicta ſupra lib. 1. de Voto in genere c. 5. nec de hac cauſa plura videntur neceſſaria. Vide Palud. in 4. d. 26. q. 3. Sylv. verb. *religio* 3. q. 6. Panorm. in c. *ut clerici*, de Regul. Cauſa autem formalis videtur ſatis explicata in his, quę de traditione & votis dicta ſunt; ipſa enim profeſſio eſt quædã moralis forma, quę non videtur habere aliam formalem cauſam præter ſuam ſubſtantiã. Quia vero in his actionibus moralibus modus ſe habet tanquam forma, ideo inferius explicando hunc modũ, etiam hanc cauſam amplius declarabimus. Superſunt ergo cauſæ efficiens & materialis, quæ ſimul explicandæ ſunt, quia in eamdem perſonã coincidunt, quia profeſſio eſt veluti actio immanens, quę in operãte manet.

Dubium reſolvitur.

Cauſa formalis quænam ſit.

Cauſa efficiens proxima profeſſionis qualis ſit.

Ratio dubitandi.

2 In præſenti ergo capite inquirimus proximum principium efficiens validam profeſſionem, quod eſt conſenſus operantis; de quo nonnulla poteſt eſſe ratio dubitandi, quia quod non eſt neceſſaria cauſa religioſi, non eſt neceſſaria cauſa profeſſionis, cum ille ſtatus non niſi per profeſſionem fiat: ſed liber conſenſus non eſt neceſſaria cauſa ſtatus religioſi; ergo nec profeſſionis. Minor probatur ex antiqua conſuetudine, de qua nonnulla adduximus diſputando de primo ingreſſu. Per illam autem donationem perſeverantem per tempus ſufficiens, ſaltem unius anni, conſtitui infantem verum religioſum abſque proprio conſenſu, ex eo colligitur, quod non licebat illi ad ſeculum reverti, imo nec ad aliam religionẽ tranſgredi, ut colligitur ex Concil. Tolet. IV. Can. 40. & refertur 20. q. 1. c. *Monachum*, & a Burchardo lib. 8. ſui Decreti c. 6. *Monachum* (dicitur ibi) *aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit, quidquid horum fuerit, alligatum tenebit, proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus.* Similia refert Burch. lib. 8. c. p. 1. ex Conc. Tolet. XI. c. 6. ubi explicate dicitur, ſi in qualibet minori ætate parentes induerint filium religionis habitu, vel in hoc conſenſerint, non poſſe filios retrocedere. Unde Iſidorus relatus a Gratiano in c. proxime ſequenti. *Quicumque* (inquit) *a parentibus propriis in monaſterio fuerit delegatus, noverit ſe ibi perpetuo manſurum, exemplo Samuelis, qui a matre oblatus in monaſterio permanſit.* Conc. autem Wormat. can. 5. aliàs 22. expreſſe addidit, etiam poſtquam ad pubertatis annos perveniunt, non poſſe egredi. *Quia nefas eſt*, ait, *ut oblatis a parentibus Deo filiis voluntatum frena laxentur*; & infra concludit, *velint nolint, permanere cogantur.* Hæc fere refert Gratianus ex Gregor. ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum d. 20. q. 1. c. 2. non invenitur autem in Gregor. I. ſed in epiſt. 4. Greg. III. ad Bonifacium Legatum Germaniæ, & in citato Conc. Wormat. Similia refert ex Conc. Tribur. Gratianus ibid. c. 6. Ex quo etiam colligi poteſt hos adeo fieri veros religioſos, ut fiant inhabiles ad matrimonium: nam ibi dicitur, *uxorem ſi uſurpaverit, dimittere compellatur*. Denique hiſtoria, quam Bern. refert epiſt. 1. ad Robertum nepotem ſuum, valde notanda eſt pro hoc puncto: fuerat enim Robertus ille oblatus a parentibus monaſterio Cluniacenſi, nondum vero habitum Cluniacenſem induerat, neque ei fuerat in profeſſionem datus, ſed tantum dono oblatus (ut ex ſequentibus colligitur:) dictus enim Robertus in ſeculo manens Ciſtercienſem habitum a Bernardo petit, qui ejus vocationem per biennium probavit, propter ejus teneram ætatem: tandem vero ipſo efflagitante eum recepit, & poſt annum probationis ad profeſſionem admiſit; poſtmodum autem idem Robertus ad Cluniac. tranſit eorum inductione, ibique profeſſus eſt. Mota eſt lis, & ad Pontificem delata, qui pro Cluniacenſibus ſententiam tulit contra Bernardum; tantam enim vim habere voluit Pontifex parentum oblationem, ut per ſubſequentem profeſſionem reſcindi non potuerit: non ergo ſemper eſt neceſſarius proprius conſenſus ad ſtatum religioſum.

Aſſertio prima & cõmunis.

3 Nihilominus dicendum primo eſt, veram ac validam profeſſionem non fieri ſine libero conſenſu ejus, qui religioſus efficitur. Hæc eſt communis & certa ſententia, quam tradit D. Th. 2. 2. q. 189. a. 5. & omnes Doctores ſtatim citandi, & habetur in c. 1. de Regular. ibi, *& ſpontanea voluntate*, & in c. 4. *Vidua ſi ſponte*, & a fortiori ſumitur ex multis juribus, quæ ſtatim referemus. Ratio eſt, quia profeſſio eſt quidam cõtractus humanus; contractus autem humanus ſine conſenſu non perficitur: ergo. Item de ſubſtantia profeſſionis ſunt tria vota; ſed votum eſt actio perſonalis, nec fieri poteſt ſine propria voluntate, & conſenſu: ergo. Tandem matrimonium ſine proprio & libero conſenſu valere non poteſt: ergo multo minus profeſſio; nam eſt quodammodo arctius vinculum, tum quia poteſt ipſum matrimonium ratum diſſolvere, tum etiam, quia obligat ad vitam arctiorem, & magis carni repugnantem, ad quam homo ſine propria volũtate obligari non poteſt.

Aſſertio ſecunda etiam cõmunis.

4 Dico ſecundo. Non qualiſcumque, ſed perfecta libertas cõſenſus neceſſaria eſt ad valorem profeſſionis, & ideo uſque ad puberem ætatem profeſſio valida non eſt, nec conſenſus efficax. Ita D. Th. ſupra, & omnes. Ut autem probetur, advertendũ eſt aliud eſſe loqui ex natura rei, aliud ex jure poſitivo. Priori modo ſolum eſſet neceſſaria illa perfectio libertatis ad profeſſionem, quæ ad votum emittendum, vel ad donationem validam faciendam ſufficit. Diximus autem ſupra ad vovendum ſufficere illum liberum conſenſum, quæ ad peccandum mortaliter ſatis eſt: ergo idem ſufficeret ex natura rei ad valorem profeſſionis, quia ex ſola rei natura nulla alia certa perfectio aſſignari poteſt, quæ neceſſaria ſit. At vero ex jure poſitivo neceſſaria eſt ætas pubertatis, ita ut, licet antea habeatur ſufficiens libertas ad peccãcandum, imo licet in particulari individuo malitia, ut ajunt, ſuppleat ætatem, profeſſio valida non ſit. Hoc conſtat ex jure antiquo in c. *firma* 20. q. 1. Adulta ætas jam perfecta & nuptiis apta poſtulatur, idem fere in c. *in præſentia*, de probation. & c. *ad noſtram*, de Regular. & c. *ſignificatum*, & c. 1. cum gloſſ. eod. tit. Quod ita expoſuit D. Th. ſupra ad 1. Olim autem ętas pubertatis quoad hunc effectum erat poſt annum 14. ætatis completum, ut dicta jura declarant. Et hanc vocavit ætatem diſcretionis Clem. III. in c. *cum virum*, & Cæleſt. III. in c. *cum ſimus*, de Regular. nunc autem ætas hæc non completur uſque ab 16. annum perfectum ex decreto Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de Regularibus.

Quænam ſit ætas pubertatis neceſſaria.

Aſſignatur ratio, quare Eccleſia

5 Ratio hujus inſtitutionis ſupponit in primis Eccleſiam habere poteſtatem ad irritanda vota, quando non fiunt cum legitimis conditionibus ab ipſa

præ-

hanc ætatem determinaverit.

præſcriptis, quod eſt certiſſimum, ut ſupra probavimus, & in præſenti eſt multo clarius; quia profeſſio non poteſt eſſe valida niſi ſit acceptata, debet autem acceptari per Eccleſiam, aut ejus auctoritate: ergo ſi ipſa non acceptat, non poteſt profeſſio eſſe valida. Eo autem ipſo quod ſtatuit legem, ne talis profeſſio facta ante legitimam ætatem valida ſit, non acceptat illam: ſic ergo optime poteſt illam irritare, quod ita in præſenti feciſſe conſtat ex citatis juribus. Congruentia autem, ſeu ratio motiva ad hanc legem fuit gravitas, & difficultas ſtatus religioſi, quanto enim eſt fructuoſius cum ſufficienti cognitione & libertate ſumptus, tanto eſt periculoſius ſi aliter aſſumatur: & ideo merito poſtulata eſt maturitas majoris ætatis, ut cum majori diſcretione, & perfectiori libertate fiat. Accedit quod omnia ſimplicia vota impuberum infirma ſunt, ita ut poſſint a parentibus irritari, propter imbecillem uſum rationis, qui in eo ſtatu præſumitur; ergo multo magis votum ſolenne non poterat eſſe firmum: non expediebat autem ita eſſe infirmum, ut poſſet a parentibus irritari, quamvis eſſet validum: merito ergo proviſum eſt ab Eccleſia, & præventum, ne valorem haberet. Unde hic non habet locum illa regula, quod qui ſe poteſt obligare diabolo, poteſt ſe etiam Deo obligare, quia hæc procedit conſiderata ſolum rei natura, Eccleſia vero ſpeciali providentia potuit hic limitationem adhibere in obligatione profeſſionis propter majus Dei obſequium, cui placent ſacrificia voluntaria, & ad cavenda majora mala.

Malitia in hac materia non ſupplet ætatem.

6 Quod autem in hoc negotio malitia non ſuppleat ætatem, olim ab aliquibus juriſperitis dubitatum eſt, ut refert Sylveſt. verbo *Religio* 2. q. 12. quia in matrimonio malitia ſupplet ætatem, c. *a nobis*, & c. *tua*, de deſponſat. impub. & præterea ex c. *poſtulaſti*, de Regular. Nihilominus res certa eſt quam propoſuimus, ut docuit gloſſ. in Clem. *eos*, de Regular. verb. *ætate*, & communiter Doctores in c. *poſtulaſti*, de Regular. ut ibi notat Abb. n. 2. Ratio vero eſt, quia jura abſolute & ſine tali exceptione irritant profeſſionem antea factam, ut patet ex c. *ad noſtram*, de Regularib. & c. 1. eod. tit. in 6. & aliis juribus citatis, maxime ex Concil. Tridentino: non poſſumus autem nos ſine lege vel cogente ratione legem limitare, aut exceptionem ei adjungere. Præſertim, quia in dict. c. poſtulaſti, olim addebantur hæc verba, *niſi prudentia forte ſuppleverit ætatem illis, ut tranſire debeant ad regulam laxiorem*, in quibus veterum Canoniſtarum opinio fundata eſt, poſtea vero illa verba ſublata ſunt, ut intelligatur etiam hæc limitatio, ſeu exceptio ſublata, ut ibi gloſſ. & Doctores notant. Nec argumentum a matrimonio ſumptum, validum eſt, tum quia in his rebus, quæ pendent ex jure poſitivo, argumentum a ſimili eſt efficax, tum etiam quia profeſſio religioſa eſt longe altior, ac difficilior, quam matrimonium, & ideo neceſſe non eſt illa æquiparare. Unde Baſil. in Regul. fuſ. diſput. Reg. 15. ait, pueros non eſſe ad profeſſionem admittendos, *niſi ubi rationis uſus acceſſerit, & habitum illum rerum judicandarum ætas major attulerit*, & infra, *quo ſane tempore admittenda eſt virginitatis profeſſio tanquam firma jam, & ejuſmodi, quæ a proprio Concilio, judicioque proficiſcatur, ratione jam probe adulta*, in quibus verbis particulas illas ponderandas adverto, *major ætas*, & *probe adulta ratione*, vide c. 1. 20. q. 1.

Dubium primum.

7 Tandem vero circa hoc inquiri poteſt, an ſicut hodie non poteſt profeſſio valide anticipari ante 16. annum expletum, ita non poſſit impediri, quin ſi poſt 16. annum fiat concurrentibus aliis conditionibus neceſſariis, valida ſit? *Reſolutio.* Reſpondeo minime poſſe hanc regulam conſtitui: nam Concil. Trid. ſolum negative ſtatuit, ut profeſſio antea facta, valida non ſit; non tamen etiam affirmative præcipit, ut illa ætas ſufficiat, ita ut nullo alio jure major requiri poſſit. Quod aperte ſupponit Navar. conſil. 24. de Regular. n. 2. & eſt per ſe evidens, tum ex verbis Concilii, tum ex ratione illius: nam per illam legem ſolum intendit favere profeſſioni in hoc, quod cum perfecta deliberatione fiat; cui rationi non obſtat, ſed potius favet, quod major ætas requiratur. *Quid de inſulanis dicendū.* Quocirca per hoc decretum revocatum non eſt ſtatutum Gregor. lib. 1. Regiſtri epiſt. 48. quod refertur a Gratiano in c. *qui autem* 20. q. 1. & habetur in c. *quia in inſulis*, de Regular. ubi prohibet in inſulis recipi pueros in monachorum monaſteriis ante 18. annum, *quia in inſulis*, ait, *dura eſt congregatio monachorum*. Circa quem tamen textum mihi placet animadverſio Abbatis, ſolum eſſe prohibentem, non irritantem profeſſionem factam antea; quamvis Hoſtienſ. & alii oppoſitum dixerint; ſed immerito, quia in illo textu nullum ponitur verbum irritans, & ſimplex prohibitio non ſufficit, maxime in re tam gravi, & quæ jus divinum attingit. *Notatio prima.* Quid vero inſularum nomine ibi ſit intelligendum, difficile eſt, quia non apparet, cur in inſula Siciliæ, v. g. aut Angliæ, & ſimilibus durior ſit congregatio monachorum. Et ideo Panormit. ſupra decretum illud ſolum intelligit de inſulis, in quibus unicus tantum eſt locus ſolitarius, & mari circumdatus intra anguſtum territorium: nam in illis propter pericula, & alias difficultates, merito dici poteſt durior congregatio monachorum. Quod, conjectura utendo, rationabile apparet: nam quando inſulæ ſunt ampliores, habentes provincias, & regna, nulla eſt in eis difficultas, aut ratio, ob quam inter eas, & alias provincias differentia conſtituatur. *Notatio ſecunda.* Sed quia Gregorius in particulari loquitur de inſula Orphiana, & Palmaria, ex qualitate earum videndum eſt, an conjectura quadret: nam licet Gregorius addat particulam generalē, *aliiſque inſulis*, optime de aliis ſimilibus illud interpretandum eſt. Veruntamen quod ad rem ſpectat cōſulenda eſt conſuetudo, dicit enim ibi Joan. Andr. diligenter inveſtigaſſe & nunquam inveniſſe legem illā in aliqua inſula ſervari; ubi autē talis fuerit conſuetudo, illa lex non obligabit.

Opinio, & reſtrictio Panorm. improbatur.

8 Addit vero Panormit. citato loco, cum aliis, decretum illud Gregorii extendendum eſſe ad omnes religiones monachorum, quarum dura eſt congregatio, & ſpecialiter ponit ipſe exemplum in Mendicantibus. Ratio eorum eſt, quia diſpoſitio legis ampliari & reſtringi debet juxta rationem in ea expreſſam, l. *cum pater*. §. *dultiſſimis*, ff. de legatis 2. Veruntamen hanc extenſionem merito rejicit Sylveſt. verb. *religio* 3. q. 2. tum quia illud generale principium vel non eſt verum, vel ſolum in favorabilibus admittendum eſt, non vero in odioſis & reſtrictivis: tum etiam, quia illa lex fundatur non in quacumque aſperitate religionis, ſed ex illa quæ ſpecialiter oritur ex arctitudine inſularis loci. Itaque ſecluſo illo textu, qui conſuetudine creditur revocatus, nullum invenio in quo jure communi major ætas, quam ſexdecim annorum, neceſſaria ſit. Obſervanda autem præterea ſunt regularia ſtatuta, nam Carthuſiani dicuntur non admittere aliquem ad profeſſionem ante 20. annum, ut refert Panormitanus; & Prædicatores dicuntur habere conſtitutionem ſpecialem, ut ante 18. annum laicos ad profeſſionem non admittant; & Navar. ſupra refert ſimilem regulam cujuſdam religionis, quam non nominat. Ubicumque autem talis lex fuerit, non repugnat Concilio, aut juri communi, & ideo ſervanda eſt, ſi per contrariam conſuetudinem non eſt revocata. An vero talis lex ſit irritans, vel ſolum prohibens, non poteſt reſolvi, ut recte dixit ſupra Navar. niſi lecta illa, & recte intellecta.

Dubium ſecundū.

9 Aliud vero dubium ſupererat hic, ſcilicet, an profeſſio facta ante legitimam ætatem aliquam obligationem relinquat. Sed hoc dubium quantum ad eos, qui ratione jam utuntur, licet impuberes ſint, infra in generali tractabitur de profeſſione invalida. *Reſolutio.* Quantum ad eos vero, qui ante uſum rationis donati ſunt religioni a parentibus, de quibus ratio dubitandi ſupra eſt propoſita, dicendum eſt nullam obligationem eis relinqui, ſi quando perveniunt ad annos pubertatis, contradicant, nolintque religionem profiteri, nam libere poſſunt matrimonium contrahere, aut quemcumque alium ſtatum aſſumere, ut expreſſe docuit Marcell. Papa in cap. *illud autem* 20. q. 1. ubi de his pueris dicitur, *anno* 15. *ætatis* (inchoato intelligo) monendos eſſe a prælatis an permanere velint, & ſi annuerint, ulterius retrocedere non poſſe; ſi autem renuerint, liberos relinquendos eſſe, ut ad ſeculum revertantur, ſi velint, *quia ſatis inutile eſt, ut coacta ſervitia Domino præſtentur*. Quæ ſententia proportione ſervata, nunc locum habet: ſolum mutando decimumquintum, in decimumſeptimum annum, quia nunc profeſſio non fit valida, uſque ad illum annum inchoatum, & ideo tunc

danda eſt illa optio. Addo vero inſuper neceſſarium eſſe ut ſaltem ab initio 15. anni puer intelligat ſe eſſe liberũ ad non profitendum, ut poſſit illum integrum annum probationis habere, juxta ſuperius dicta de novitiatu. An vero poſſit etiam hujuſmodi puer ante illam ætatem relinquere religionis habitum invito parẽte, ſupra lib. præcedenti de primo ingreſſu agentes, dictum eſt.

Reſponſio prima ad decreta ſupra poſita.

10 Ad illa ergo decreta in principio citata reſpondent aliqui, jure antiquo potuiſſe infantem fieri vere religioſum abſque proprio conſenſu per voluntatem parentis, qui conſequenter dicent vel profeſſionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam ad ſtatum religioſum, niſi in his qui propria voluntate uti poſſunt, quod videtur inſinuari illis verbis Concil. Toletani: *Monachum vel profeſſio facit, vel paterna devotio*: vel certe dicetur ad profeſſionem neceſſarium eſſe liberum conſenſum vel proprium in eo qui eſt capax illius; vel (ſecundum illud antiquum jus) etiam alienum reſpectu filii non habentis proprium, quia voluntas patris tanquam ejus reputatur. Quod ſi quis inſtet, quia in illa donatione parentis non poterant intervenire tria vota ſubſtantialia religionis. Reſpondent aliqui implicite interveniſſe ex declaratione vel conſtitutione Eccleſiæ. At profecto mihi hoc incredibile eſt, & extra facultatem Eccleſiæ eſſe cenſeo, ideoque non potuiſſe ex efficacia Eccleſiaſticæ legis fieri, ac proinde nec declarari, alioqui declaratio falſa eſſet. Aſſumptum probo primo ex illo principio, quod votum proprie ſumptum ita pendet ex intrinſeca voluntate, ut non poſſit ab extrinſeco provenire, etiam per divinam potentiam, quia dicit intrinſecam habitudinem ad actum immanentem, & vitalem. Secundo, quia ſi nomine impliciti voti intelligatur obligatio extrinſecus impoſita circa tales materias in ordine ad divinum cultum, etiam non habet Eccleſia poteſtatem imponendi talem obligationem circa materiam integræ, ac perfectæ caſtitatis, ſeu virginitatis, & alias ſimiles, quæ ſolum ad perfectionem neceſſariæ ſunt. Et eadem ratione dici non poteſt parentem ex naturali dominio, quod habet in filium, habere vim imponendi talem obligationem, quia neque illa parentis facultas in puro naturę ordine ſpectata tam excellentẽ habet virtutẽ, tum quia illa non excedit naturales terminos (hęc autem vota altioris ordinis ſunt,) tum etiam, licet talia vota conſiderẽtur, quatenus ex naturali lumine rationis elici poſſunt, etiam excedunt paternũ regimen, & poteſtatem naturalem, maxime ut perpetua, & pro toto vitæ tempore, ſed ſolum quamdiu illi ſubjectus eſt. Neque vero in lege Evangelica poteſtas parentum ita elevata eſt, ut jure ipſo divino ſit illis talis poteſtas conceſſa, nulla enim ſcriptura aut traditione hoc conſtat, & ideo gratis aſſerendum non eſt.

Rejicitur, & impugnatur.

Reſponſio ſecunda.

11 Aliter ergo reſponderi poſſet, verum quidem eſſe in illa donatione filii non adjungi tria vota ſubſtantialia, etiam implicite, & conſequẽter illam non fuiſſe veram profeſſionem, ut etiam Concil. Tolet. indicat, dum diſtinguit profeſſionem a paterna devotione. Habuiſſe nihilominus vim profeſſionis quoad traditionem, ſeu donationem, quę per illam fit, ita ut ex vi illius acquireret monaſterium verum dominium in infantem, & infans maneret poſtea obligatus ex juſtitia ad ſerviendũ monaſterio, ideoque nec poſſet juſte, nec permitteretur retrocedere: ſicut ſi pater proprium filium vendidiſſet, aut donaſſet, vere maneret ſervus, & teneretur poſtea ſervitutem ſervare. Unde ſic oblatus a parentibus non eſſet quidẽ in rigore religioſus quoad perfectionis ſtatum, ſed largo modo poſſet dici monachus (prout videtur Concil. Tolet.) quia eſt vere traditus, & in illa traditione divino obſequio mancipatus. Ad quod confirmandum conferre poteſt doctrina gloſſæ in c. *ut lex continentiæ* 27. q. 1. quam allegat & multum commendat Abb. in c. *non eſt*, de Regul. n. 3. quod generatim de oblatis dicit aſtringi monaſterio magis quã monachos, quia etiam cauſa arctioris vitę non poſſunt tranſire ad alia monaſteria, quãquam petant licẽtiam a ſuperiore: nam oblati dicuntur qui ſe & ſua dedicant monaſterio, & ita efficiuntur quaſi ſervi illius. His ergo oblatis videntur poſſe cõparari hi filii donati a parentibus, quod videtur etiã confirmare illa ſententia prolata a Pontifice in cauſa Roberti, ut ſupra citatũ eſt, nam fortaſſe ob eam rem non eſt permiſſus trãſire ad aliam religionẽ.

Impugnatur data reſponſio.

22 Veruntamen licet hęc ſententia hoc modo explicata probabilis ſit, nihilominus non exiſtimo fuiſſe unquam in Eccleſia obſervatum, ut filii a parentibus traditi monaſteriis in infantia, cogerentur poſtea permanere in monaſterio, ſive ut monachi, ſive ut oblati: etiã illis volentibus, cum perveniunt ad adultam ætatem. Quia, ut dixit Marcellus Papa, *ſervitia coacta Deo non placent*: eſt autem illud decretum Marcelli valde antiquum, nam anno 304. Domini ille floruit, & idem ſumitur ex decretis Leonis & Eugenii quę refert Gratianus in c. *puellæ*, & c. *ſicut* 20. q. 1. & idem ſtatuit poſtea Cæleſtinus III. in c. *cum ſimus*, de Regular. ibi gloſſa & Doctores ita ſentiunt. & in c. 1. & 2. eod. tit. Item gloſſa & doctores in c. *Clericus* 2. de Vita & honeſtate cler. Ratio autem addi poteſt primo, quia ex natura rei non videtur eſſe tanta poteſtas in parente, ut poſſit libere donare filium, aut obligare, prout voluerit, etiam in obſequium Dei: nam licet hoc poſſit pro ea ętate, pro qua non cenſetur filius habere voluntatem propriam, aut non perfecte liberã, juxta dicta in lib. de primo ingreſſu, non tamen pro illo tẽpore, pro quo jam eſt perfecte ſui juris. Et licet juxta jus naturale, & ex poſitivum etiam commune poſſint parentes aliquãdo vendere filium in ſervum; illud tamen erat in aliquo raro caſu, & propter aliquam gravem neceſſitatem parentis, ad quã ſublevandã concedebatur illis tanta in filium poteſtas, quia in ordine ad corporalia ſubſidia magna eſt obligatio filii ad parentem, & magnum jus parentis in filiũ: & ideo non ſolum ante uſum rationis, verum etiã poſt illum habebat pater hoc jus quando filium ſub ea poteſtate retinebat. At in ordine ad divinũ obſequium nunquam occurrit talis neceſſitas; neque exiſtimo fuiſſe unquam in Eccleſia tale jus, neque etiam eſſe conſentaneum rationi aut divinæ voluntati; nam Deus vult ut ab unoquoque utente ratione liberum ſibi fiat obſequium, vel oblatio. Et confirmatur, nam vel puer ſic oblatus a parentibus poterat poſtea reſiliens in annis diſcretionis licite, & valide contrahere matrimonium, vel non poterat: ſi primum dicatur, repugnat aperte antiquis decretis ſupra citatis, & conſequenter interpretanda erunt, non eſſe loquuta in eo ſenſu, ſed de infantibus qui poſtea libere conſenſerunt traditioni parentum; ſi vero dicatur ſecundum, repugnat dictis contra præcedentem ſententiam, quia ſequeretur obligari quempiam ad ſervandam Virginitatem ſine propria voluntate, quod eſt contra intentionem Chriſti, in Evangelio, & Pauli ad Corinth. & perpetuum ſenſum Eccleſiæ, ut patet ex multis decretis diſtinct. 32. & 20. q. 1. & 2. & eſt optimus textus a ſimili in c. *de his* 28. d. qui eſt Concil. Tolet II. c. 1.

Vera reſponſio.

13 Dico ergo prædicta jura intelligenda eſſe de filiis oblatis in infantia, qui poſtquam ad annos diſcretionis pervenerunt, oblationi de ſe factę a parentibus expreſſe vel tacite conſenſerunt. Quæ limitatio quamvis non expreſſe addatur in Concilio Tolet. IV. ex aliis juribus ſubintelligenda eſt, cum Concilium illud poſt tempora Marcelli Papę congregatum ſit, & ita interpretatur ibi gloſſa, & in c. *cum virum*, de Regular. & colligitur ex illo textu ſi attente ponderentur illa verba, *habitum religionis induens benedictionem accepit*. Quod etiam notavit gloſſ. in c. *addidiſtis* 20. q. 1. Idemque dicendum eſt ad Iſidorum, quamvis textus ille non habeat tantam auctoritatem, tum quia ſit privati doctoris, tum etiam, quia etiam in ipſo Iſidoro inventus non eſt, ut in Codice Gregoriano notavi. Idem dicendum eſt ad Concilium Wormat. ſub Grego. III. quamquam teſtimonium illud ſpecialem habeat difficultatem, quia expreſſe quærit, an liceat his infantibus oblatis egredi, & matrimonio copulari, poſtquam pubertatis annos impleverint; & reſpondet, *hoc omnino devitamus*. Significat ergo nullam eis relinqui optionem, quando perveniunt ad annos pubertatis. Et auget difficultatem ratio quę ſubditur, *quia nefas eſt ut oblatis a parentibus Deo filiis voluptatis fræna laxentur*. Ubi non redditur cauſa ex conſenſu, & ratihabitione filii, ſed præciſe ex oblatione paterna, cui contraire nefas cenſetur. Nihilominus priora etiam verba intelligenda ſunt hoc modo, ut poſt completam puberem ætatem, v.g. 14. ætatis annum jam non liceat filio oblato retrocedere, quia perſeverãdo in illo ſtatu toto tempore uſque ad pubertatem

tatem completam,& non reclamando cum primum illam implevit, ſatis videtur ratam habuiſſe oblationem paternam; quia vero Marcellus Papa ſtatuit, ut in 15. ætatis anno a prælatis interrogetur, an velint permanere, necne, exiſtimo non fuiſſe hoc revocatũ a Gregorio ſed ita ſemper fieri debuiſſe: ideoque cum Gregorius dixit, poſtquam impleverint pubertatis annos, vel ſupponere etiam interrogationẽ illam jam factam, & pueri electionem, vel certe addidiſſe, etiamſi interrogatio illa prætermiſſa fuiſſet per ſolam perſeverantiam uſque ad adultam ætatem completam, tacite cenſeri confirmatam oblationem. Atque ita etiam expoſuit ibi gloſſa: fortaſſe tamen Marcellus loquitur, quando profeſſio tantum fit tacita, nam tum neceſſe eſt, ut poſt pubertatẽ completam, annus integer tranſeat, quod etiam nunc obſervatur, juxta c.1. de Regular.6. ut infra videbimus. Alia vero jura, quæ ſolum requirunt annum pubertatis completum, intelligenda erunt, quãdo fit expreſſa profeſſio, & ad eũdem ſenſum accommodata eſt ratio textus: nam licet in hoc negotio multũ deferatur reverentiæ debitæ parentibus, nunquam excluditur id, quod ex parte filii neceſſarium eſt, ut non poſſit licite retrocedere, ſcilicet proprius conſenſus in ætate ſufficienter adulta. Eadem reſponſio datur ad Concil. Triburienſe, quę fundari poteſt in illis verbis ejus, *& in Eccleſia cœpit canere & legere*, ubi gloſſa advertit, ideo eſſe poſita, quia non ſolum verbis, ſed etiam factis propria declaratur voluntas. Denique hiſtoria illa Roberti apud D. Bernardum ex una parte videtur multũ augere difficultatem, ex alia non videtur ad præſentem quæſtionem pertinere, cum ibi non fuerit oblatio, ut ita dicam, conſummata, ſed ſolum promiſſa, & religionis habitu nondum accepto: in quo caſu nullus hactenus dixit quempiam fieri religioſum per ſolam parentis promiſſionẽ, & ita relinquitur difficultas cõmunis in omni opinione. Videtur ergo mihi Pontificem in eo caſu voluiſſe confirmare ſecundam profeſſionem, non quia prima valida non fuiſſet in Ciſtercienſi ordine; nec quia per ſolam parentis oblationem filius factus eſſet monachus Cluniacenſis; ſed ſolum, quia aliquod jus illi fuerat acquiſitum ad talem perſonam, unde accedente poſtea illius conſenſu per profeſſionem jam ibidẽ factam, merito noluit Pontifex aliam mutationem fieri, maxime cũ ſtatus eſſet fere æqualis, & ad bonũ ipſius religioſi præcipue ordinatus: & ſi quis interceſſerat defectus, facile poterat per ipſummet ſummum Pontificem ſuppleri.

Aſſertio ultima.

14 Ultimo addendum eſt in hac quæſtione, hunc liberum conſenſum neceſſarium eſſe non ſolum ex parte religioſi, ſed etiam ex parte religionis: ita ſentiunt Doctores omnes ſupra citati, & ſpecialiter videri poteſt Panorm. in c. *porrectum*, de Regular. n. 10. & in c. *conſulti*, eodem tit. & Navar. conſil. 26. de Regular. n. 1. & Gregor. Lopez in l. 7. tit. 7. p. 1. & colligitur aperte ex c.

Probatur primo ex jure.

ad Apoſtolicam, de Regularib. Ubi ad valorem profeſſionis requirit Innocent. III. tam liberam acceptationẽ ex parte religionis, quam oblationem ex parte religioſi. Et in c. *porrectum* eod. tit. dicitur profeſſionem regularem fieri, ex qua convertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate, quod ibi etiam gloſſa ita intelligit.

Secundo probatur ratione.

Ratio autẽ eſt manifeſta ex dictis juribus, & ex ſupradictis de ingreſſu religionis & de traditione, quę in profeſſione fit. Nam ex his omnibus habetur profeſſionem religionis includere pactum quoddã inter religioſum & religionẽ; tum quia omnis donatio, quatenus requirit acceptationem alterius, eſt pactum quoddam: tum etiam, quia, ut Navar. ſupra dixit, profeſſio eſt contractus quidã obligatorius ex parte religionis & religioſi, quia religioſus ſe obligat monaſterio ad ſerviendum ei ſecundum regulam, monaſterium autem ad tractandum eum ſecundum regulam; ergo tam eſt neceſſarius liber cõſenſus ex parte religionis, quam ex parte ipſius religioſi. Neque in hoc difficultas ulla occurrit.

Notandũ.

15 Hinc vero a fortiori ſequitur, neceſſariã eſſe poteſtatẽ in recipiente, ſeu acceptante profeſſionem, quia parum conducet cõſentire, niſi perſona, quę nomine religionis conſenſum præbet, ad hoc habeat poteſtatem, quia aliàs non haberet conſenſum efficacẽ. Occurrebat tamen ſtatim quęſtio, apud quẽ ſit hęc poteſtas. Sed hęc eodem modo expedienda eſt, quo aliam ſimilẽ ſupra reſolvimus de poteſtate recipiendi ad habitũ religionis.

CAPUT IV.

Utrum ad valorem profeſſionis neceſſarius ſit conſenſus ita liber, ut non ex metu tribuatur.

1 QUoniam ea, quæ ex metu, vel ignorantia fiunt, ſimpliciter libera & voluntaria ſunt, quamvis ſecundum quid ſint involuntaria, & coacta, ideo inquirendum relinquitur, an profeſſio ita debeat eſſe perfecte libera, ut has etiam imperfectiones excludat: prius ergo dicemus de metu, & deinde de ignorantia.

Notatio, & aſſertio ſimul.

Circa metum autem conſiderandum eſt, non eſſe quæſtionem, quando quis ex metu profitetur exterius, interius vero non conſentit, ſed ſolum fingit: nam tunc certum eſt profeſſionem apud Deum eſſe nullam, quia ſine voluntate & intentione profitendi non poteſt valida eſſe profeſſio, *ſecundum omnes*, ut dixit Navar. conſ. 15. de Regular. & per argumentum a ſimili ſumitur ex c. *tua*, & c. *is qui*, de ſponſalib. & conſonat ſententiæ Gregorii in c. *humanæ aures* 22. q. 1. *quod homines verba noſtra talia judicant, qualia foris ſonant, divina vero judicia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur*: & ſupra tractando de voto in genere hoc latius probatum eſt.

Notatio ſecunda.

Unde ad hoc non refert, quod timor ſit magnus, vel parvus; imo abſolute non refert, ex qua cauſa proveniat defectus conſenſus; ſed ſufficit illum non eſse, ut actus ſit invalidus, ſive ex metu gravi, aut levi, ſive ex alia prava intentione, aut malitia non habeatur: quacumque enim ratione id contingat, illo deficiente deficit anima contractus, ut ſic dicam, & ideo nihil fit. Solum poterit conferre conſideratio cauſę ad explicandũ, quæ obligatio manere poſſit in eo, qui ita finxit, vel ad iterandam valide profeſſionem cum vero conſenſu, vel ad aliquod damnum reſarciendũ. De qua re nonnulla diximus tractando de voto in genere, & in ſequẽtibus aliquid fortaſse attingere neceſsarium erit.

In quo ſenſu procedat difficultas. Ratio dubitandi.

2 Quæſtio ergo hujus loci eſt, quando quis profitendo verum conſenſum interius præbet, extortum tamen per metum, an revera profeſſio valeat, verumque religioſum conſtituat. Et ratio dubitandi eſse poteſt, quia ille tandem ſimpliciter vult ſe tradere religioni, & obligari Deo: ergo facit, quod vult, nam poteſtatem habet, cum ſit Dominus ſui: nam qui poteſt & ſimpliciter vult, volitũ facit; in hoc enim diſtinguitur abſoluta voluntas, quæ etiam efficax dicitur a voluntate inefficaci.

Concluſio vera, & certa.

3 Nihilominus res certa eſt talem profeſſionem nullam eſse. Quod docent omnes Doctores ſuper jura ſtatim citanda, & Sot. lib. 7. de Juſt. q. 2. art. 1. ad 2. & in 4. d. 29. q. 1. art. 3. & Navar. Comment. 4. de Regular. n. 76. & conſil. 9. de his quæ vi. ubi duo fundamenta generalia aſsumit; unum eſt, nullum votum factum ex gravi metu validum eſse, juxta gloſs. in c. *Abbas*, de his quæ vi. aliud eſt, nullum actum metu factum ligare agentem in conſcientia, juxta communem opinionem Hoſtienſ. Adrian. & aliorum, quos ibi refert, & ſeipſum etiam citat in Manual. c. 27. num. 29. & 30. Sed ibi nihil dicit de hoc tam generali principio, & in cap. 22. num. 50. contrarium principium ſtatuere videtur: illud etiam generale principium de voto nobis ſupra probatum non fuit.

Probatur ex jure.

Probatur ergo primo ex cap. 1. de his quæ vi, &c. ibi: *Si legitime probatum fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intraſſe, aut quod fecit, poſtmodum ratum habuiſſe*: ergo ſi profeſſio fuiſset facta ex metu, & poſtea libere confirmata, ſeu rata habita non fuiſset, valida non æſtimaretur: & in cap. *cum dilectus*, eod. tit. cum propoſita eſt quæſtio de voto quodam ſervandi regulam Ciſtercienſem & per violentiam facto, reſpondet Pontifex ſervandum eſse, non obſtante violentia, *quæ præponebatur jurata, cum neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret, & ideo non debuerat cadere in conſtantes*: ergo ſi metus fuiſset gravis, & cadens in conſtantem virum, votum non obligaret, juxta mentem Pontificis. Confirmari etiam hoc poteſt ex aliis juribus irritantibus matrimonium metu factum cap. *ſignificavit*, de eo qui duxit in matrim. &c. cap. *veniens* 1. cap. *locum*, de ſponſalibus; item quia electio facta ex metu nulla eſt, cap. *ubi periculum* §. *cæterum*, de electione in 6. Quę exempla cõvincerent, ſi in illis caſibus actus eſſent invalidi ex natura rei, quia non minor libertas requiritur ad profeſſionem, quam ad illos actus. Tamen ſi

ſi illi actus ſolum ſunt irriti jure poſitivo, non eſt tam efficax argumentum, eſt tamen optima congruentia, ſeu conjectura idem in præſenti caſu fieri debuiſſe.

Dubitatio, an talis profeſſio ſit nulla ex naturá rei, vel ex jure poſitivo. Prima opinio.

4 Ut autem rationem hujus veritatis reddamus, inquirendum ſupereſt, an talis profeſſio ſit irrita ex natura rei, vel ex jure poſitivo. Quidam cenſuit ex natura rei eſſe tale votum invalidum, quod indicat Soto ſupra, & idem ſentit lib.8. de juſtitia q.1. art.7. verſus finem. Idem tenet Philiarch.lib.3.c.18.tom.1.Navar.dict.comment.4. de Regular. idem ſentire videtur, cum ſolum argumentetur a ſimili, vel etiam a fortiori, quia profeſſio maxime ligat, & ideo perfectam libertatem requirit. Idem plane ſentit Panormitanus in c. *ſicut nobis*, de Regularibus n.5. de cujus opinione plura ſtatim. Hoc ergo eſt fundamentum præcipuum hujus ſententiæ, quod ita amplius explicari poteſt: nam profeſſio primario fit ipſi Deo, cui ſe homo obligat, & principaliter tradit: ergo non eſt veriſimile Deum acceptare traditionem ſibi factam coacte: eſt ergo invalida ex natura rei.

Fundamẽtum illius.

Cõfirmatio.

Accedit maxime, quia ſi ex natura rei profeſſio non eſt invalida, neque ex jure poſitivo erit, quia nullũ eſt jus poſitivum expreſſum, in quo talis irritatio fiat. Nam priora capita, quę de votis ſpecialiter loquuntur, hoc non ſtatuunt, ſed ad ſummũ ſupponũt, & non ſatis clare, ut ſtatim dicã. Alia vero jura, quę non in hoc caſu in ſpecie, ſed in aliis loquuntur, non ſunt efficacia, ut dixi.

Secunda opinio.

5 Aliorum vero ſententia eſt, profeſſionem non eſſe irritam jure naturæ. Sed quidam ex illis propter argumentum proxime factum dicunt conſequenter talem profeſſionem in conſcientia validam eſſe, & obligare, quamvis Eccleſia non cogat ad illam ſervandam. Ita tenet Sylv.verb. *Metus* q. 8. *Quia nullibi* (inquit) *authentice legi talem irritationem.* Citatque Abbatem in c. *cum locum*, de ſponſalibus. Sed pro Cardinali citavit Abbatem, nam Cardinalis id aſſerit, non vero Abbas. Idemque Sylveſt.verb. *Votum* 2.q.12. in contrarium citat Panormit. in c. *ſicut nobis*, de Regularibus, & merito, quia ibi n. 5. & aliis locis tenet votum factum irritum eſſe, ut patet ex c. *Abbas*, de his quæ vi, &c. n.11. Præter Sylveſtrum ergo nullum auctorem invenio hujus ſententię.

Fundamẽtum illius.

Suaderi autem poteſt, quia ſi profeſſio hęc non eſt nulla ex natura rei, oporteret legem canonicã irritantem actum adeo gravem, eſſe expreſſam; non autem ita eſt: nam in c.1. de his quæ vi, id non exprimitur, præcipit enim ibi Pontifex, ut quædam mulier per cenſuram Eccleſiaſticam compellatur profeſſionẽ ſervare, niſi legitime probetur factam eſſe per metum. Ex quo in primis directe non habetur, quid eſſet agendum, ſi conſtaret interveniſſe metum: deinde ad ſummum colligi poteſt, tunc non eſſe aliquem compellendum ad ſervandam profeſſionem, non vero ſequitur illum non teneri in conſcientia ad illam ſervandam. Multoque minus probat c. *cum dilectus*, in quo non eſt ſermo de profeſſione religionis, ſed de quodam voto ſimplici, ſeu promiſſione jurata, quam non dicit Pontifex futuram invalidam, ſi metus fuiſſet gravis, ſed colligi fortaſſe poteſt, quod hinc fuiſſet irritanda, quod Pontifex noluit tunc facere, quia metus non fuit gravis.

Vera reſolutio duas partes amplectens.

6 Nihilominus dicendum cenſeo, talem profeſſionem eſſe validam ex natura rei, jure tamen Eccleſiaſtico irritam eſſe. Hęc ſententia ſumitur ex Navar. in ſumma c.22.n.50. & aliis, qui de matrimonio ita ſentiunt; & inſinuat etiam Soto in 4.d.29.q.1.art.3. ad 4. Eandem expreſſe ex recentioribus docent Sanchez in Decal.lib.4.c.3.n.9. Aragon.22.q.88.art.3. Henr.lib.1. de matr.c.9.n.1. & 3. & Leſſ.lib.2.c.40.dubit.3.n.18. quatenus aſſerit gravem ac injuſtum metum ſolo jure poſitivo irritum reddere votum. Idem tradit c. 41. dubit. 7.n.61. de profeſſione, eſtque hæc ſententia frequentius recepta in ſcholis. Et quoad priorem partem mihi ſufficienter probatur rationibus, quibus idem in ſuperioribus oſtendi lib.1. de voto in communi, c.7. & 8. Summa earum eſt, quia in hoc metu duo poſſunt conſiderari; unum eſt, quod inferatur per injuriam, quod maxime eſt verum, quando incutitur ad extorquendum conſenſum in profeſſione: aliud, quod vel tollit, vel nimium minuit libertatem.

Probatur 1. pars.

Primum eſt quidem verum, & poſſet fortaſſe valere ad irritandum contractum cum homine factum, & in tali injuria fundatum, ut multi probabiliter opinantur; tamen reſpectu Dei hæc injuria nihil facit, quo minus promiſſio, vel traditio illi facta valida ſit, tum quia ipſe non eſt auctor talis injuriæ, tũ etiam quia ſi ipſe velit malum illud, vel timorem inferre, aut permittere, ut homo induceretur ad profeſſionẽ faciendam, jure merito poſſet id facere. Secundum autem quoad oblationem libertatis falſum eſt, quia volũtas non cogitur ſimpliciter, nec neceſſitatur ad interiorem conſenſum, liberumque eſſet homini velle potius mori, quam profiteri. Quoad diminutionem autem libertatis verum eſt aſſumptum; tamen inde inferri non poteſt actum eſſe nullum ex natura rei, quia nulla ſufficienti ratione hactenus probatum eſt, ad valòrem hujus ex natura rei neceſſariam eſſe libertatem ita perfectam, ut nullo ex capite minuatur, aliàs profeſſio facta importunis precibus, vel ex vehementi paſſione, non eſſet valida.

Confirmatur.

Accedit plures eſſe metus non minus minuentes libertatem, de quibus certiſſimum eſt, non invalidare profeſſionem; hujuſmodi eſt metus mortis naturalis, ex infirmitate, vel violentæ ex naufragio. Optimuſque caſus eſſe ſolet de adultera, quam maritus juſte vult affici pęna mortis, nec parcit, niſi religionem profiteatur, quia certiſſimum eſt talem profeſſionem eſſe validam. Idemque cenſeo, ſi quis timens violentam mortem ſibi imminentem ab inimico, quem ut fugiat, religionem ingreditur, non quia metus in hunc finem immiſſus ſit, ſed in odium, vel vindictam alterius rei.

Rejicitur Panorm.

In quo caſu Panorm. in d.c. *ſicut nobis*, ſignificat profeſſionem eſſe invalidam, ſed immerito, quia nullo jure id probari poteſt, nec ratione. Quid enim intereſt reſpectu Dei, quod talis metus juſte incutiatur per publicam juſtitiam, aut injuſte per privatam perſonam? nam ſine dubio utroque modo æque minuitur libertas, & ratio injuriæ, ut dixi, impertinens eſt: ergo ulterius quamvis metus directe inferatur ad extorquendum conſenſum in profeſſione, non propterea ex natura rei vel conſenſus eſt inefficax, vel profeſſio nulla.

Inſtantia cõtra proxime poſitam confirmationem.

7 Reſponderi poteſt, quando metus directe incutitur ad extorquendum conſenſum, eſſe ſpecialiorem quandam diminutionem libertatis, quę non eſt in quocumque alio metu ex numeratis: nam in aliis non determinatur voluntas ex vi metus ad eligendam profeſſionem, tanquam medium neceſſarium ad vitandum malum, quod timetur; ſed cum malum alioquin immineat, voluntas ipſa ex ſua libertate ſe determinat ad eligendum hoc medium, vel ut a Deo imploret auxilium, vel ut ſecuriorem vivendi rationem habere poſſit. At vero quando metus directe incutitur ad extorquendũ conſenſum, voluntas ex vi illius quodammodo determinatur ad eligendam profeſſionem tãquam medium neceſſarium ad vitandum malum illud, quę determinatio longe major eſt, magiſque contraria libertati: nam ſuppoſita intentione vitandi illud malum eſt quædam neceſſitas ſimpliciter. Unde cum homo habeat intrinſecum & naturale jus ad vitandum malum illud, imo etiam voluntas vitandi illud quodammodo naturalis ſit, voluntas etiam talis medii non cenſetur ſufficienter libera. Atque ex hac differentia oritur alia ad morales effectus valde notanda: nam quando metus non eſt directe immiſſus ad extorquendum conſenſum, moraliter nulla eſt occaſio faciendi fictam profeſſionem, ſed regulariter fit vere, & ex animo, quia hoc modo facta eſt medium utile vel ad placandum Deum, vel ad conſequendum finem intentum, non autem ſi ficte fieret. At vero quando timor eſt directe immiſſus ad extorquendum conſenſum, regulariter eſt occaſio faciendi potius profeſſionem fictam, quam ex vero conſenſu, quia ipſum externum opus reputatur ſufficiens medium ad vitandum periculum.

Reſponſio ad inſtãt.

8 Sed licet hæ differentiæ merito conſideratæ ſint, & ſint utiles ad intelligendum, quare jura non irritant, nec in univerſum prohibent profeſſiones ex priori metu factas, ſumme autem deteſtatur directas coactiones, & extorſiones profeſſionum; nihilominus non ſufficiunt, ut propterea dicamus profeſſionem factam ex metu directe immiſſo eſſe ex natura rei nullam. Primo, quia tota illa differentia eſt ſecundum magis & minus, ſervata ſemper libertate ſimpliciter ita perfecta, ut ad peccandum mortaliter ſufficiat: nullo ergo ſufficienti fundamento dicitur, diminutionem illam, quę accidentaria ſemper dici poteſt, in uno gradu annullare actum

ex

ex natura rei, & non in alio: maxime cũ pro regula habeatur libertatem, quæ ſufficit ad peccandum mortaliter, ſufficere ex natura rei ad votum emittendum. Secũdo, quia ex eo potius, quod talis profeſſio frequenter ficte fit, colligitur ipſum conſenſum internum non eſſe medium ſimpliciter neceſſarium ad vitandum timorẽ illum, quia actus externus ficte factus ſufficeret: ſolum ergo exigitur ab operante, ne talem externum actum indebito modo faciat, qui eſt magnus, & perfectus uſus libertatis. Tertio, quia ratio ſupra facta ſemper retinet vim ſuam, quę apud me eſt maxima, quia talis voluntas poteſt ſe obligare, & hic & nunc ſimpliciter & abſolute vult: ergo quantum ex ſeſe, ſeu ex natura rei, id facit, niſi extrinſecus jure aliquo impediatur. Propter has ergo rationes cenſeo ex ſola rei natura profeſſionem talem non eſſe invalidam.

Probatur ſecunda pars reſolutionis poſitæ quod ſit irrita jure Eccleſiaſtico.

9 Altera vero pars, ſcilicet quod jure canonico invalida ſit, evidenter ſequitur ex prima aſſertione a nobis poſita: nam ſi profeſſio eſt invalida, & non jure naturę, neceſſe eſt, ut id ſit jure canonico, quia nullus alius modus probabilis excogitari poteſt. Ipſa autẽ prima aſſertio non videtur hactenus ſufficienter probata, quia illa jura, quę adduximus, vidẽtur valide infirmari, objectionibus factis. Nihilominus probatur primo ex communi conſenſu Doctorum, ut citatum eſt, nam & Sylv. qui videtur contradicere aliis locis in verb. *Religio* 3.q.11. hanc plane ſequitur ſententiam. Imo videtur etiam eſſe communis ſenſus totius Eccleſiæ, quo hujuſmodi profeſſiones invalidæ judicantur, qui conſenſus magni põderis eſt in hac materia, vel quia conſuetudo eſt optima legum interpres, vel quia licet illud tale jus non eſſet ſcriptum, ex tali conſenſu communi poſſet intelligi eſſe traditum, & uſu receptum in Eccleſia. Maximeque cõfirmari hoc videtur ex Concil. Trident. ſeſſ.25.c.19. de Regular. ubi ſic inquit: *Quicumque regularis prætendat ſe per vim & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatẽ debitã profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile*, &c. Ubi clare ſupponit ex hoc cap. invalidatã fieri profeſſionẽ, non ſolum exiſtimatione Eccleſiæ, ſed re ipſa; nam concedit tempus quinquennii ad allegandã hanc nullitatem profeſſionis: item ęquiparat hoc impedimẽtum cum defectu ętatis legitimæ, quem conſtat eſſe cõtra valorem profeſſionis, & addit illam particulam generalem, *& quid ſimile*, ut comprehendat omne aliud impedimentum irritans. Denique in hoc ſenſu ſervatur in Eccleſia hoc decretum, nam ſi quis ante elapſum quinquennium poſt profeſſionem factam in Eccleſiaſtico judicio ſufficienter probet per metum fuiſſe coactum ad profeſſionem emittendam, liber ab omni obligatione judicatur. Quod nullo modo fieri deberet ſaltẽ ita ſimpliciter, & abſolute, ſi in ſola pręſumptione, quod profeſſio ficte fuiſſet facta, ſententia fundaretur: debuiſſet enim Eccleſia explicare modum ſententię, ſeu libertatis, & onerare conſcientiam profeſſi, quod ſi interius conſenſit non obſtante metu, non poteſt religionem dimittere, etiamſi ab Eccleſia non cogatur; non autem ita fit, ſed ſimpliciter liber judicatur: ergo ſenſus eſt, ſive conſenſerit, ſive non, profeſſionẽ fuiſſe nullam, eo ipſo quod ex metu proceſſit. Atque hęc eadem praxis Eccleſię, & mens Concilii Trident. oſtendit hunc eſſe verum ſenſum d. c.1. de his quę vi, &c. Hinc denique ſumitur ratio, ob quã fuit valde expediens Eccleſiam tales profeſſiones irritas facere, quia non poterat alio modo animarũ periculis & neceſſitatibus ſufficienter ſuccurrere: cum enim ipſa non poſſet convenienter cogere ad profeſſionem ſervandam eum, qui metu coactus illam feciſſet, ſed periculũ magnum erat, quod multi viri religioſi ſtatum ſuum non ſervarent, & ideo convenientiſſimum fuit talem profeſſionem irritam facere, ita ut in hoc negotio hęc duo convertantur ab Eccleſia non cogi ad profeſſionem tenendam, & ipſam non obligare.

Inſtantia.

10 Dices, nonne potuiſſet Eccleſia profeſſionem illam, poſtquam juridice probatum fuerit ex metu eſſe factam, poſtea irritam facere, etiãſi prius rata fuiſſet? cur ergo non ita factum eſt? ſæpe enim lex non irritat actũ, diſponit tamen ut irritetur, quod in pręſenti videtur futurum fuiſſe melius, ut poſt profeſſionem hoc modo factam nemo poſſet illam deſerere ſine ſententia, & irritatione Eccleſię, & interim ad eam ſervandam vere obligaretur. Reſpondeo, mea ſententia hunc modum fuiſſe poſſibilem, tamen res eſt incerta, & ſub opinione, nam multi putant profeſſionem ſemel ratam non poſſe per Eccleſiam diſſolvi; & hoc ſatis erat, ut Eccleſia modum illum per generalem legem non ſtatueret: maxime, quia ſi diſſolvi poteſt, ſolum eſt per ſummum Pontificem, & ideo nec fuit conveniens, ut talis irritatio omnibus judicibus committeretur; nec etiam fuit expediens, ut in omnibus ſimilibus cauſis judicium eſſet Sedi Apoſtolicæ reſervatum. Melius ergo fuit prævenĩendo incommoda, talem profeſſionem irritare, & per hæc ſufficienter, ut exiſtimo, ſatisfactum eſt aliarum opinionum fundamentis.

Dubitatio quinam metus annullet profeſſionem. Differentia, & explicatio metus levis, & gravis.

11 Statim vero occurrit inquirendum de, quo metu intelligendum hoc ſit. Poteſt enim eſſe vel gravis, vel levis. Prior appellatur communiter cedens in conſtantem virum, quia talis tantuſque eſt, ut vir etiam fortis & conſtans illo moveri poſſit. Aliqui vero declarant, illum eſſe metum cadentem in virum cõſtantem, cui vir conſtans cedit, ut aliquod malum faciat: quo ſenſu nullus metus etiam mortis acerbiſſimæ cadit in virum cõſtantem, quod tamen falſum eſt. Item, quia aliàs ſiquis faceret profeſſionem factam ex metu mortis, ille non eſſet metus cadens in virum conſtantem; ſi autem faceret profeſſionem veram, quantum eſt ex ſe, eſſet metus cadens in conſtantem virum, quia prior ex metu fecit aliquod malum; poſterior vero minime: at hoc falſum eſt, cum ſit metus ęque gravis. Non eſt ergo hęc circũſtantia explicanda per reſpectum ad opus ſeu ad ſubjectum, ſed per reſpectum ad objectum ſeu malum, quod timetur, quod tam grave eſt, quod merito vir fortis timere poteſt, non ut ob illud vitandum aliquid ex ſe malum faciat, hoc enim propter nullum metum licet; ſed quod merito illud timere poteſt, & fugere, fugiendo talem actum, ut eſt in præſenti profeſſio. Quod autem malum cenſendum ſit ita grave, ut ad hunc metum ſufficiat, fere judicio prudentis arbitrandum eſt, argumẽtum l. *metus*, ff. quibus ex cauſis, &c. licet in dict. c. *cum dilectus*, de his quæ vi, dicatur non obſtare violentiam, quæ metum mortis aut cruciatum corporis non continet; nihilominus ut gloſſa ibi & omnes advertunt, non tantum illa duo ſufficiunt ad hunc metum gravem, tamen ex illis ſumitur regula, ut omne malum moraliter æquivalens ſufficiat, ut diuturnus carcer, verbera, vel ignominioſa, vel acerba; item gravis infamia, vel honoris jactura, quam homines præferunt corporis incommodis, & ſimilia. Sed ut brevius, & generalius res explicetur, dico metum, ut dicatur cadere in virum conſtantem, duo prærequirere; & quod malum, quod timetur, ſit grave judicio prudentum; & quod gravi, ſeu probabili ratione timeatur tanquam imminens. Quæ autem mala non ſunt ita gravia, non ſufficiunt ad metum cadentem in conſtantem virum, propterea levis dicitur. Præter mali vero gravitatem oportet, ut metus etiam ſit rationabilis, id eſt, in vero & morali periculo fundatus, nam vir conſtas non timet, niſi ubi de periculo ſatis conſtat; inconſtans autem, aut levis homo facile trepidat, ubi non eſt ſufficiens ratio timoris. In quo etiam non poteſt uniformis regula tradi, ſed pro capacitate ſubjecti: aliam enim conſtantiam requirit recta ratio in viro, quam in fœmina; & aliam in matura ætate, quam in puerili, ut latius tractant Doctores in materia de Matrimonio, & videri poſſunt Covar. in 4. p. 2.c.3.§.4. Navar.c.22.n.51. Sylveſt. verbo *Matrimonium* 8.q.11. Soto in 4.d.22.q.1.art.2. & lib.7. de Juſtitia q.2.art.1. ad 2. Sanchez lib.4. de Matrim. diſput.3.

12 In pręſenti ergo omnes requirunt metum cadentem in conſtantem virum, ut profeſſio ſit irrita. Et colligitur ex c. 1. de his quæ vi. ubi ſolum de metu mortis fit mentio, & a fortiori ex c. *cum dilectus*, ubi metus non gravis quaſi nihil reputatur. Omnia etiam jura, quæ in caſu matrimonii, & ſimilibus de metu irritante loquuntur, & in hunc modum, illum explicant, ut patet in c. *veniens* 2. & c. *conſultationi*, de ſponſalib. & aliàs dicitur in jure, quod vanus timor non excuſat, l. *metum* 2. ff. quod metus cauſa, & l. *ſi quis ab alio*, ff. de re judic. Et ratio eſt, quia metus levis non immutat multum voluntatem, & conſequenter non diminuit notabiliter libertatem ejus. Dices, etiamſi fortaſſe malum in ſe grave non ſit, aut periculum in re non immineat, ſi in apprehenſione operantis ut talia judicentur,

Objectio.

non minus movent, quam ſi in re exiſterent: ergo non minus libertatem minuunt: ergo non minus impediunt valorem profeſſionis. Et e converſo licet malum ſit grave, & vere imminens, non tamen apprehendatur ut tale; vel licet apprehendatur, non tamen multum moveat, quia ex fortitudine operantis ſimul apprehenditur ut ſuperabile, tunc metus parum diminuet libertatem, tunc ergo non irritabit actum. Circa hoc Navarr. in Summa c.17.n.30. & c.22.n.51. verſ. *Septimum*, & conſil.9. de his quæ vi, indicat illam diſtinctionem metuum ſolum procedere in foro exteriori, nam in foro conſcientiæ putat expendendum eſſe, an & quantum metus moverit: poteſt enim alicui inferri metus gravis, & nihilominus ipſe non operari ex metu, ſed quia placet res ipſa, quæ poſtulatur, & tunc non videtur in conſcientia poſſe diſcedere ab actu, ſeu profeſſione ſic facta, licet ſi in foro exteriori probet metū, judicandus ſit liber. Simili ergo ratione, ſi quis non amplius moveatur ex metu gravi, quam alius ex levi, non videtur in conſcientia propter talem metum irritari actum; & e converſo ſi aliquis non minus moveatur interius ex objecto levi, quam vir conſtans ex gravi, non minus irritabitur actus in conſcientia, licet in exteriori foro aliter judicetur.

13 Atque hæc ſententia fortaſſe haberet probabilitatem, ſi verum eſſet metum natura ſua irritare profeſſionem, quia privat aliqua libertate: tunc enim revera non tam eſſet conſiderandum, qualis ſit cauſa metus, quam qualis ſit apprehenſio ejus, vel potius quantus ſit ipſe metus, quia non cauſa vel objectum metus ſecundum ſe, ſed formalis metus eſt, qui tollit & minuit libertatem: ergo in foro conſcientiæ hoc eſſet attendendum, ſi ex natura rei profeſſio eſſet nulla ob defectum libertatis, ſicut de dolo & ignorantia ſtatim dicemus. At vero, quia fundamentum illud falſum eſt, ut oſtendi, dicendum in præſenti cenſeo non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in conſcientia levem metum ex parte cauſæ & objecti non irritare profeſſionem, quantumcunque moveat vel perturbet profitentem, dummodo non tollat uſum rationis, nec libertatem ſufficientem ad peccandum mortaliter. Probo, quia Eccleſia nunquam irritavit talem profeſſionem, ſed illam ſimpliciter voluit eſſe validam, nulla ratione habita apprehenſionis, vel perturbationis ipſius profitentis. Merito autem ita ſtatuit, tum quia lex generalis non reſpicit particulares caſus, tum etiam, quia illa apprehenſio, vel perturbatio, non poteſt moraliter probari in foro Eccleſiæ; & ideo non potuit juxta illam recte fieri irritatio, ſed juxta rei habitudinem, ſeu qualitatem.

Prima limitatio, & aſſertio circa metum gravem.

14 Atque eadem ratione non refert, quod ex magnitudine timoris, ſeu objecti ejus parum aliquis perturbetur; ſatis enim eſt, quod vere timeat, & quod ex timore profiteatur, quia tunc etiam actus cadit ſub legem irritantem univerſaliter latam. Dico autem ſatis eſſe, quod timeat, & quod ex timore profiteatur, nam hæc duo in conſcientia neceſſaria ſunt, in quo ſententiam Navarri maxime probo. Si quis enim non obſtante exteriori cauſa, & comminatione, quæ judicio prudentum eſſet ſufficiens, ut vir, vel fœmina conſtans timeret, nihilominus ipſe interius, & in re timeret, & nihilominus vellet religionem ingredi, non ex timore, ſed propter alias cauſas, profeſſio eſſet valida, nec poſſet talis perſona tuta conſcientia liberari jugo religionis per ſententiam: nam licet fortaſſe in foro exteriori obtineret intentum ſuum, probando ſufficientem cauſam timoris, tamen apud Deum non obtinebit, cum revera ex tali cauſa non fuerit ortus timor, qui eſt vera & proxima ratio hujus irritationis.

Secunda limitatio, & aſſertio.

15 Idem ſimiliter cenſeo, etiamſi ortus ſit timor, quando ille non eſt cauſa profitendi, ut contingeret in eo, qui dum timeret, haberet expreſſam voluntatem profitendi, etiamſi nulla eſſet timendi ratio propter bonum ipſius religionis. Contingit enim, ut vexatio det intellectum, & timor mali imminentis ſit occaſio concipiendi bonum religionis, ita ut jam homo ex amore illius, & non tantum ex timore incuſſo ad profitendum moveatur: & tunc adhuc profeſſionem in conſcientia eſſe validam, etiamſi in exteriori foro appareret probari poſſe nulla. Ratio eſt, quia revera tunc, qui ſic profitetur, ita ſe gerit, ac ſi non haberet metum, qui ibi omnino per accidens ac concomitanter ſe habet. Item, quia ſi profeſſio prius facta ex metu, poſtea interius ratificetur, incipit eſſe valida, ut poſtea dicam, quamvis in foro exteriori judicanda eſſet invalida; ſed in prædicto caſu in eodem momento, quo fit profeſſio, rata habetur per voluntatem tam liberam, quam poſtea eſſe poſſet tranſacto metu: ergo in conſcientia ex tunc eſt valida talis profeſſio. Neque eſt inconveniens, quod interdum poſſit in hoc diſcrepare judicium externi fori a foro conſcientiæ, quia leges humanæ non judicant de internis, & ſecundum id judicant, quod regulariter evenire ſolet: quando autem intervenit gravis cauſa metus, actus regulariter fit ex metu, & ideo in foro exteriori, ut talis judicatur.

16 Solet autem hic ſpecialiter dubitari, an metus reverentialis fœminæ, v.g. ſit ſufficiens ad irritandā profeſſionem ex illo factam. Et ratio dubitandi eſt, quia id ſimpliciter aſſeruit gloſſ. in c. *præſens* 20. q. 3. quam gloſſam ut ſingularem commendat Navar. in ſumm. c. 22.n.51. verſ.8. & conſil. 9. de his quæ vi. qui hoc eliciunt ex d. c. *præſens*. In contrarium autem eſt, quia timor reverentialis non videtur gravis, nec cadens in conſtantem virum, quia regulariter loquendo, neque objectum ejus grave eſt, neque ratio timendi ſufficiens. Ut vero reſpondeamus, cavēda in primis eſt ambiguitas in ſignificatione illius vocis, *timor reverentialis*; aliquando enim ſignificat ſolam interiorem reverentiam ad aliquam perſonam, ut patris, tutoris, &c. cum quadam verecundia, quæ puerum detinet, ne voluntati patris audeat contradicere. Et hunc metum reverentialem minime ſufficere exiſtimo ad irritandam profeſſionem. Quod contra prędictā gloſſam, & plures alios, quos refert, tenet Covar. in 4.p.2.c.3.§.6.n.7. Salzedo ſuper regula 532. Bernard. Dias ampliatione 1. Henr. lib.11. de matrim. c.9.n.5. Ludov. Lopez 2.p. inſtruct. in materia c.40.§.1. igitur. Et plures Juriſtæ, quos allegat & ſequitur Sanchez. lib.4. de matrim. diſp. 6.n.18. Et quidem ad hominem magnum argumentum eſt, quod metus non irritat matrimonium carnale, ut prædicta gloſſa fatetur, & eſt communis ſententia Doctorum, quos referunt citati auctores: ergo nec profeſſionem irritabit. Patet conſequētia, quia quoad hoc ęquiparantur hi actus ab omnibus fere juriſperitis, nec poteſt veriſimilis ratio differentiæ aſſignari. Ratio vero a priori eſt, quia nullum eſt decretum canonicum irritās tale matrimonium: ergo non habet, unde ſit nullum, juxta ſuperius dicta. Antecedens probatur, quia in primis d.c. *præſens*, nihil probat, quia ibi non ſolum intervenerat timor reverentialis, ſed etiā abſoluta coactio, ut patet ex illis verbis: *ſub teſtificatione jurejurando firmavit* (ſcilicet pater Artho) *quod quando primitus ei cucullā induit, idem Lambertus ſemper reſtitit, & nunquam ſe fieri monachum conſenſus, ſed demum ab inſequentibus monaſtico habitu violenter eſt indutus.* Non fuit ergo timor reverentialis, ſed coactio manifeſta, præter multa alia, quæ ibi intervenerunt, propter quæ evidens erat, illam non fuiſſe profeſſionē. Apparentius argumentum pro illa ſententia ſumi ſolet ex c. *puellæ* 20.q.1. ubi dicitur: *Puella quæ non coacta parentum imperio*, &c. Significatur ergo parentum imperium, cui puella propter reverentiam non audet contradicere, moralem coactionem ſufficere, quæ excuſet ab obligatione voti. Verūtamen textum hunc exponere videtur Clemens III. in c. *cum virum*, de Regularib. ibi. *Non videtur illa monaſticæ profeſſionis a ſe jugū poſſe excutere, cum eam non conſtet evidenter contradixiſſe*; & iterum infra: *ſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit.* Et inferius allegat verba Leonis in d.c. *puellæ*; & intelligēda dicit de fœmina conſtituta in ætate nubili, quę non poteſt cogi, ut parentum ſequatur voluntatem; coactionē autem tunc fieri intelligit, quādo ipſa contradicit: quādo ergo non contradicit, licet taceat fortaſſe ex reverētia, non cogitur, nec in foro exteriori ex ſolo principio poteſt talis profeſſio nulla judicari; & in interiori valida eſt, ſi revera profitens internū conſenſum adhibuit. Præterea in d.c.1. de his quæ vi. non irritatur hic conſenſus, niſi intercedente metu mortis, ſub quo omnis metus cadens in conſtantem virum ad ſummum comprehenditur; ille autem timor reverentialis non poteſt dici metus cadens in conſtantem virum, ſed ad ſummū

Dubium de timore reverentiali.

repu-

reputari ſolet levis, ſeu modica coactio, quæ non ſufficit,ut dicitur in c. *inſinuante*, qui cler. vel vovent, & notavit Panorm. in cap. *cum virum*, de Regular. in fin.

17 Alio vero modo timor reverentialis includit non ſolum imperium paternum, cui ex reverentia non contradicitur, ſed etiam coactionem aliquam, per quam puer cogitur eam reverentiam patri præſtare, ut etiam in hoc negotio ejus non audeat contradicere voluntati: hic autem timor non eſt, niſi præceſſerint minæ, ut Abb. ſupra notat ex Innoc. in cap. *cum cauſam*, de Offic. deleg. & Bartol. in lib. 1. §. *quæ oneranda*, ff. quarum rerum actio non datur, & ex multis aliis idem notat Covar. ſupra n. 4. Sic ergo ſumptus metus reverentialis ſine dubio ſufficit ad irritandam profeſſionem, ut iidem auctores docent; quia etiam ſufficit ad irritandum contractum matrimonii, & ut alii contractus irritentur. Proprium vero fundamentum eſſe debet, quia talis timor eſt cadens in conſtantem virum; & ideo neceſſe eſt, ut malum, quod pater comminatur, ſufficienter grave ſit, & quod ipſa comminatio ſit ſufficiens, juxta ſuperius dicta de metu gravi. Exiſtimo autem non eſſe neceſſarium, quod minæ formales ſint, ut ſic dicam, ſed ſatis eſſe, quod filius habeat ſufficientem cauſam, & indicia, ob quę timeat a parente grave aliquod nocumentum, ſi ei contradicat. Et hoc videtur ſignificare Abb. ſupra cum ait: *Quando præceſſerunt minæ, vel verbera, vel pater erat terribilis*. Quare ad diſcernendum in particulari, quando eſt ſufficiens comminatio, & de malo ſatis gravi, judiciū prudentis viri maxime neceſſariū eſt.

18 Circa hanc vero partem occurrebant tractanda duo decreta Conc. Triden. Unum eſt de pœna impoſita his, qui per metum cogunt aliquem profiteri, ſed hoc ſufficienter tractatum eſt ſupra præced. lib. Aliud decretum eſt, quo præſcribit modum & tempus, quæ ſervare debent profeſſi, ſi velint propter hanc nullitatem habitum deſerere. Sed illud melius explicabimus infra.

Ultimum dubium.

19 Ultimo ergo inquiri hic poteſt, an ſi ex parte religionis acceptatio, vel receptio ſit facta per vim, ſeu metum cadentem in conſtantem virum, irrita fiat profeſſio. De qua re nihil invenio expreſſe tractatum in citatis auctoribus, cum tamen utraque ex parte dubia videatur: ſolus Leſſius ex his, quos viderim, quæſtionem quaſi obiter attigit, & pro affirmativa parte reſolvit lib. 2. cap. 41. dub. 7. nu. 61. quæ ſuaderi poteſt in hunc modum; nam in contractu, ut juſtitia ſervetur, æqua debet eſſe utriuſque partis conditio; ſed hæc profeſſio eſt quidam contractus inter religionem & religioſum, ut ſæpe dictum eſt, & ideo non poteſt fieri ſine utriuſque partis conſenſu, ut recte notavit Abbas cum Innoc. in cap. *porrectum*, de Regul. n. 10. Ergo ſi ex parte religioſi requiritur conſenſus omnino liber a prędicto metu, etiam ex parte religionis eadem immunitas concedenda eſt, alioquin non eſſet æqualitas. Confirmatur a ſimili de matrimonio: iniquum enim fuiſſet ex parte fœminarum irritare conſenſum datum ex metu, & non ex parte virorum, aut e converſo. Contraria nihilominus pars ex eo ſuadetur, quod talis irritatio nullo jure habetur: unde cum ex ſola rei natura non habeatur, ut ſupponimus, non poſſumus illam cum fundamento aſſerere. Etenim quod ex parte profitentis conſenſus per metum irritus factus ſit per legem, non ſatis eſt, ut idem ex parte religionis dicamus, quia in materia adeo ſpeciali, & odioſa, non poſſumus per argumentum a ſimili extendere jus. Maxime quia etiam de perſona profitente non eſt jus adeo expreſſum, quin oporteat ex conſuetudine, & aliis conjecturis, illud ita interpretari: ex parte vero religionis nec ſunt aliquæ conjecturæ, nec talis conſuetudo locum habet: nam fortaſſe nunquam viſum eſt in Eccleſia, quod profeſſio judicata ſit nulla propter metum religioni, ſeu prælato ejus incuſſum; nec quod religio eo titulo aliquem a ſe expellere voluerit. Unde additur, ſeu augetur ratio, quia hic non intercedit ratio ſimilis, vel ęqualis, etiamſi ab illa argumentari velimus: nam in primis vis, & metus facile infertur pueris, & juvenibus ingredientibus religionem, & ideo neceſſe fuit canonicum jus huic malo ſuccurrere. Religioni autem vix poteſt talis vis inferri, vel licet poſſit, caſus eſt tam rarus, ut non oportuerit in univerſali lege illius rationem habere. Deinde profeſſio ex parte ingredientis eſt longe difficilior; & oneroſior, quam ex parte religionis, ut per ſe conſtat, & ideo merito fieri potuit hic favor ſe tradenti, non vero acceptanti. Et in his multum differt inter profeſſionem & matrimonium, ac propterea argumentum etiam inde deſumptum efficax non eſt.

Reſolutio difficultatis.

20 Quapropter penſatis omnibus hanc poſteriorem partem exiſtimo veriorem. Itaque neceſſarius quidem eſt voluntarius conſenſus religionis per eum, qui poteſtatem habet, ut profeſſio teneat, ut probat ratio facta de mutuo contractu, & eſt communis ſententia in cap. *ad Apoſtolicam*, & cap. *porrectum*, de Regul. ex quibus juribus id etiam ſumitur. Quapropter ſi ob metum, vel ob quamcumque aliam cauſam ſuperior fingat ſe recipere profeſſionem, re tamen vera non habeat animum, neque intentionem admittendi, profeſſio valida, & cōſummata non erit, quia actio exterior in his contractibus nihil efficit ſine conſenſu, ut eſt in jure notum. Nec mirandum hoc eſt, nam ſi Baptiſmus, qui adeo ad ſalutem neceſſarius eſt, eſt nullus, ſi miniſter non habet intentionem dandi, quid mirum ſi profeſſio non perficiatur, ſi miniſter non habet intentionem acceptandi? Verum eſt in foro exteriori cauſam hanc nullitatis non eſſe admittendam, quia probari non poteſt. Exiſtimo etiam religioſum ipſum non teneri credere prēlato hoc aſſerenti, quia indignus eſt de fide, qui in negotio tam gravi dicit ſe fictum fuiſſe: imo ob eamdem rationem credo non poſſe illi credere in eum finem, ut religionem deſerat in religionis injuriam, & cum gravi periculo frangendi fidem Deo datam, quam certus eſt ſe dediſſe, quantum eſt ex parte ſua, & ſufficientem probationem non habet, ut credat non fuiſſe acceptatum, neque ut ſua auctoritate illam frangere audeat. Si autem velit fidem adhibere, ut remedium quærat, non male faciet. Quid autem remedii ſuperſit, infra ſuo loco dicam.

21 At vero ſi prælatus non ficte, ſed vero conſenſu profeſſionem acceptavit, etiamſi ex quocumque metu id fecerit, valida eſt profeſsio. Probatur argumento ſupra facto, quod videtur conveniens ſuppoſita ſententia, quam omnino veram exiſtimo, metum ex ſola rei natura non reddere inefficacem talem conſenſum, cum non habeamus jus Eccleſiaſticum, nec conſuetudinem, aut aliud principium, unde id colligamus factum eſſe ab Eccleſia; & hoc maxime videtur certum, quando perſona recepta non eſt indigna, nam tunc licet is, qui religionem cogit, injuſte faciat, tamen in effectu ipſo non infert gravem læſionem religioni, cum perſona recepta non ſit ad illum ſtatum inepta, & ideo tunc nulla videtur eſſe ſufficiens ratio irritandi talem contractū. At vero ſi perſona eſſet indigna, propter gravem læſionem religionis videretur eſſe major ratio hujus irritationis: ſic enim dicunt communiter Doctores, ſæpe contingere, ut contractus ex metu factus, ſi gravem etiam læſionem contineat, reſcindatur, qui aliàs non reſcinderetur, ut videre licet in Covar. in 4. p. 2. c. 3. §. 6. n. 4. Quod autem in aliis contractibus irritatur, in his, quæ reſcindi non poſſunt, poſtquam rata ſunt, ſufficere ſolet, ut a principio non valeat. Veruntamen etiam in caſu non exiſtimo hoc eſſe verum, quia etiam in illo nullum eſt jus irritans, ſine quo congruentiæ non ſufficiunt. Imo fortaſſe, quia hæc læſio rara eſt, & moraliter vix poteſt eſſe adeo gravis, quin aliis modis preveniri, aut reparari poſſet, ideo jure communi conſiderata non eſt, nec ſufficiens exiſtimata ad talem legem ferendam. Verum eſt, ſi religio ob eam cauſam temporale damnū patiatur, vel alendo perſonam inutilem, vel ultra numerum eorum, quos poteſt ſuſtentare, teneri eum, qui metum intulit, ad hoc damnum reſarciendum, & hæc de metu.

Dubium ſpeciale.

CAPUT V.

Utrum ad profeſſionem neceſſarius ſit conſenſus ita liber, ut non per dolum, vel ignorantiam detur.

Ratio dubitandi proponitur.

1 SUpereſt dicendum de profeſsione facta per errorem, vel ignorantiam, an ſcilicet valida ſit. Et eſt ratio dubii, quia vel talis profeſsio eſſet irrita ex ſolo naturali jure, vel ex poſitivo canonico; neutrum videtur dici poſſe: ergo minor quoad priorem partem ex dictis in præcedenti puncto patet, quia non minus cauſat involuntarium metus, quam ignorantia, ut conſtat ex doctrina D. Thom. 1. 2. q. 6. ergo ſi metus ex natura rei

non

non irritat profeſſionem, quantumcumque gravis ſit, nec ignorantia irritabit. Altera vero pars minoris probatur,quia nullum eſt jus irritans talem conſenſum,ſeu profeſſionem; imo cap.ult.20.q.3.ſignificatur profeſſionem per dolum factam validam eſſe, quamvis bona talis religioſi in religionem non tranſeant, ſed hæredibus reddenda ſint.

2 Circa hoc varias ſententias invenio:nam Hoſtius & Raymundus, quos refert Sylveſt.verb.*Religio*, q.11. dixerunt,non obſtante deceptione, vel ignorantia,validam eſſe profeſſionem, quia conditio ejus, qui ſic decipitur intrando religionem,melior facta eſt. Allegatur etiam cap.*ex parte*, 2.de converſ.conjug.ibi: *Quamvis falſa ſit cauſa, per quam ad ſuſceptionem veli prædicta mulier eſt inducta*, & cap. *veniens*, eod. tit. ubi non obſtante quodam dolo, profeſſio quæ omnino valida & rata habenda dicitur. Denique allegatur cap. *cum dilectus*, de his quæ vi, ubi gloſſa ult.dixit, licet dolus interveniat in ſpiritualibus, & det cauſam contractui, non ſubveniri dolum paſſo. Ubi Panor. n.12. rationem addit, quia ille eſt bonus dolus; jura autem non ſubveniunt,niſi contra malum dolum.Denique Navar.conſ. 46.de regular.quod incipit, *Herus*, abſolute dixit,quod profeſſio facta per dolum valet in utroque foro quoad profitentem, & quoad monaſterium, citatque cap.*conſtituit*,20.q.3.ubi gloſſ.idem affirmat,& Angelus verb. *Religioſus*,n.21. Confirmari poteſt hæc ſententia, quia ſi deceptio annullaret profeſſionem, eam importunæ preces,& blanditiæ illam annullarent: conſequens autem eſt plane falſum: ergo. Sequela patet,quia in diminuendo voluntario dolus, & blanditiæ, ſeu preces importunæ,æquiparantur,quia revera virtualiter nonnulla deceptio & dolus in importunis precibus & in blanditiis involvitur, nam mēs ejus, qui blanditiis afficitur, aliquo modo obſcuratur, & impeditur, ne ſeveritatem religionis apprehendat.

3 Nihilominus hæc ſententia in univerſum, & ſine ulla reſtrictione defendi non poteſt,ut ex dictis ſupra in ſimili quæſt. de voto in genere manifeſtum eſt, nam quoad hoc eadem eſt profecto ratio de profeſſione. Dico ergo aliquam ignorantiam ſeu deceptionem reddere profeſſionem nullam,non vero omnem;ita ſentit Innoc.in cap.*cum dilectus*,de his quę vi.quem ſequitur ibi Abb.n.12.& Sylveſt.ſupra,qui in hunc modum hoc declarant. Nam ſi ignorantia talis eſt, ut in peritiſſimum quemque cadere poſſit,vitiat (inquiunt) religionis ingreſſum, non vero illa,quæ minor fuerit, ſeu quæ facilius a quolibet percipi poſſet. Quæ diſtinctio,ſeu explicatio mihi non placet, quamvis videatur poſſe fundari in d.cap.*cum dilectus*,ibi:*Nec obſtante dolo,quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos, cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Ciſtercienſium,quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri*: de quorum verborum ſenſu ſtatim dicam.Eandem opinionem tenuit Soto lib.7.de Juſtit.q.1.artic.2.& in 4.d.35.q.1.artic.2.& eandem ſententiam reperio in Navar. conſ. 46. de Regular. *Herus*, ad ſecundam quæſtionem, ubi adhibet limitationem prioris ſententię,quam in præcedenti quęſtione aſſeruerat,ſcilicet, niſi dolus ſit tantus, qui tollat omnem conſenſum, quia tunc ad religionem (inquit) non obligaret profeſſio, nec perpetua, nec per aliquod tempus. Denique ſententia hæc ſumi poteſt ex his,quæ in 4.d.30.& 36.de Matrimonio notant Doctores. Unde eadem proportione, qua ipſi loquuntur, & diſtinguunt errorem in rebus ſubſtantialibus matrimonii,vel in accidentalibus,ita hic diſtinguendum cenſeo. Poteſt enim error, vel deceptio contingere, vel in rebus ſubſtantialibus religionis, vel adeo gravibus, ut moraliter ad ſubſtantialia revocentur, vel deceptio tantum in accidentalibus, ſeu in rebus,quæ ſunt minoris momenti. Exempla ſunt, ſi quis inducatur ad religionem profitendam,quia putavit, ſe non obligari in perpetuum,vel per eam non privari dominio rerum, aut aliquid ſimile, quod eſt contra ſubſtantiam religionis. Idem cenſet Soto eſſe,ſi quis decipiatur circa aſperitatem &difficultatem religionis,quando tanta eſt, ut moraliter ſuperet vires ejus, qui profitetur; tum quia licet ille modus vivendi non ſit de ſubſtantia profeſſionis, ut ſic, videtur eſſe ſubſtantia profeſſionis ſecundum talem regulam, atque adeo de ſubſtantia hujus profeſſionis in particulari; tum etiam, quia ad valorem profeſſionis maxime ſpectat,ut ſit de re poſſibili. Accidentaria vero, ſeu minoris momenti cenſentur alia omnia, quæ vel ſunt extrinſeca,ut ſunt motiva,ſeu cauſæ extra honeſtatem religionis;vel ſi ſunt intrinſecæ,illum gradum non attingunt,ut ſunt aliæ obſervantiæ religionis.

Error, ſeu ignorantia duplex eſſe poteſt in hac materia.

4 Igitur quando ignorantia vel deceptio eſt in rebus ſubſtantialibus & prioris ordinis, reddit profeſſionem nullam.Probatur primo ex iiſdem juribus,quę pro priori opinione citantur. Nam in d. cap.*cum dilectus*, dum pro cauſa redditur,quod dolus ibi non fuerit, quia potius fuit quædam fatuitas, ſatis inſinuatur aliquem dolum graviorem,ſeu magis apparentem potuiſſe ſufficere. Deinde in cap.*veniens*,de converſ.conjug.cauſa, ob quam deceptioni mulieris non defertur, redditur, quia poſtmodum non continuit, & quia fuit in mora repetendi virum: ergo potius ibi ſignificatur,ſi res fuiſſet integra propter conſenſum per deceptionem extortum,non fuiſſet cogenda carere uſu viri. Fuerat autem deceptio illa in re maxime ſubſtantiali, juxta negotii qualitatem: poſtulatum enim fuerat ab uxore,ut daret viro licentiam profitendi religionem, & non fuerat ei declaratum, quod ſi talem licentiam daret, oportebat eam ſeculum relinquere; & captioſe vir ei aſſeruerat, quod niſi licentiam daret, & ſibi, & toti mundo inutilem redderet. Petebat ergo poſtea mulier illa virum ſuum, allegando ſe fuiſſe deceptam; repellitur autem, quia & diuturnitate temporis videbatur vulgata jam deceptione conſenſum confirmaſſe,& maxime,quia interim adulterata fuerat: ergo ex illo textu potius colligitur deceptionem in ſubſtantiali potuiſſe excuſare,niſi mulier illa aliis titulis amiſiſſet jus ſuum. Secundo probatur a ſimili de matrimonio, in quo error perſonæ, quia ſubſtantialis eſt, impedit matrimonium; & idem eſt de quacumque alia re ſubſtantiali matrimonio,ut ex communi ſententia ſuppono in 4.d.30.& aliis ſupra citatis, & ſupplem.d.21.q.1.Ledeſm.q.53.art.1. Victor. relect.de matrimonio p.1.nu.10.Toler in ſumma lib.7. cap.3. ex multis aliis,quos refert,& ſequitur Sanch.lib. 7.diſp.18.a n.18.Ergo idem dicendum eſt de profeſſione ſervata proportione, quia in poſtulando libero conſenſu paria judicantur, ut ſupra oſtenſum eſt. Tertio probatur ratione, quia ignorantia cauſat involuntarium, vel ſaltem non voluntarium, quia eo ipſo, quod objectum non eſt cognitum,non eſt volitum: ignorantia autem facit, ut objectum non cognoſcatur: ergo facit, ut operans non conſentiat, nec velit illud; ſine conſenſu autem in voluntate non poteſt profeſſio eſſe valida,ut ſupra oſtenſum eſt.

9 Dices: in præſenti caſu nunquam ignorantia ita occultat objectum, quin homo apprehendat, & velit profiteri. Reſpondeo aliquando ita occultare,ut nomine potius quam re profeſſionem apprehendat,quia non veram profeſſionem,qualis in re eſſe poteſt,& debet,ſed aliam,qualis non eſt,neque eſſe poteſt,ſibi fingit,ut,v.g. profeſſionem ſine obligatione perpetua, vel alio ſimili ſubſtantiali defectu. Ita aliquando contingit, ut licet non contingat deceptio, vel error circa profeſſionem in communi, contingat circa hanc particularem religionem,quam quis profitetur in re ad ſubſtantiam ejus pertinente, & tunc licet non occultetur vera profeſſio in communi, occultatur tamen vera profeſſio in particulari; & quia actiones verſantur circa particularia,& voluntas ſic profitentis non fuit profitendi religionem in genere, ſed hanc in particulari, ſi in ea ſubſtantialiter erravit, revera non habuit verum conſenſum, aut voluntatem ejus,& ideo talis profeſſio nulla fuit, nec manſit obligatio ad religionem in genere, quia homo non habuit talem voluntatem, ſicut ſupra in ſimilibus dictum eſt.

6 Quando autem ignorantia vel deceptio accidentalis,ſeu inferioris gradus eſt, conſtat non irritare profeſſionem,quia non excludit ſubſtantialem, atque adeo nec ſufficientem conſenſum. Et hoc probat argumentum proxime factum, & omnia, quæ in confirmationem primæ ſententiæ adducta ſunt. Quibus quatenus priori aſſertioni repugnare poſſunt, per hanc ſatis ſit; quia omnia jura, quæ ibi adducuntur, de hoc dolo ſufficienter explicantur,ut de cap.*cum dilectus*,& de cap.*veniens*, ſatis oſtenſum eſt.In cap.autem *ex parte*, manifeſtum

ſtum eſt interveniſſe deceptionem ſolum circa motivum extrinſecum, non circa proprium objectum, circa quod verſari debet conſenſus ad profeſſionem neceſſarius; in cap. autem *conſtituit*, primum dici poteſt, ibi eſſe ſermonem de ordinatione clericali, quæ in hoc differt a profeſſione, quod imprimit characterem indelebilem, & facta tenet, ſi homo habeat intentionem ſuſcipiendi Eccleſiaſticum ordinem, quantumvis ex metu, vel deceptione illam habeat; & ideo ſic ordinatos in ſuſcepto ordine permanere cogit, quamvis ad caſtitatem ſervandam, vel miniſtrandum in ordine ſuſcepto cogi non poſſint, ut inferius dicetur: & quoad hoc eſt ſimilitudo cum profeſſione, ex qua ſimilitudine data doctrina confirmari poteſt. Secundo dicitur, veriſimile eſſe in illo cap. *conſtituit*, eſſe ſermonem de profeſſione, quæ nomine tonſuræ ibi ſignificatur, quia ibi dicitur includere paupertatis obligationem; non dicitur autem ibi interveniſſe gravem deceptionem, nam verba ſunt: *Hi vero, qui illecti comam depoſuerunt, &c.* verbum autem illecti non ſignificat deceptionem circa profeſſionem ipſam, ſed falſas promiſſiones, aut blandimenta, quibus ad veram profeſſionem poteſt aliquis induci.

Rationes etiam prioris ſententiæ parum probant contra priorem aſſertionem noſtram, & ad ſummum poſſunt confirmare hanc poſteriorem. Nam quod hæc deceptio tendat in majus bonum ejus, qui decipitur, non ſatis eſt (in quo videntur decepti multi ex Juriſperitis ſupra citatis, niſi ſano modo explicentur, ut infra dicam) non ſatis, inquam, hoc eſt, niſi bonum illud ſit voluntarium, quando ex ſe neceſſarium non eſt, ut eſt hoc bonum religionis, quod ſine proprio conſenſu ſub obligationem cadere non poteſt: ſi ergo dolus impediat conſenſum, ut revera aliquando poteſt, parum refert, quod deceptio tendat in majus bonum decepti, ad hoc ut valeat profeſſio.

7 Ad confirmationem autem ultimam non defuerunt, qui dicerent, idem eſſe judicium de profeſſione facta ex blanditiis, ſeu importunis precibus. Quod ſignificat Matthæus de Afflictis deciſ. 69. quem referens non reprobat Covar. in 4.2.p. cap. 3. §. 6. in fin. Dicendum vero eſt importunas preces, & blanditias, & quæcumque ſimilia, quæ concupiſcentiam augent, ſi non includant ſimul deceptionem occultantem ſubſtantiale objectum conſenſus, non impedire profeſſionis valorem. Eſt enim aperta diſſimilitudinis ratio, quia tales preces, vel blanditiæ non impediunt conſenſum abſolutum, & voluntarium, imo proprium voluntarium non minuunt, ſed augent potius, ut de concupiſcentia dixit alibi D. Thom. Et quamvis libertatem minuant quoad indifferentiam ejus, hoc nec ex natura rei ſufficit ad irritandum actum, ut a fortiori patet ex ſupradictis de metu, neque etiam eſt ullum canonicum jus, quod illum irritet. Atque ita ſentit de blanditiis Angelus verb. *Religioſus*, n. 23. citans d. cap. *conſtituit*, quem ſequitur Sylveſt. verb. *religio*, 3. q. 11. in fin. Nec Covar. & Matth. de Afflictis loquuntur ſimpliciter de importunis precibus, ſed quando adjunguntur timori reverentiali. Volunt enim, quod ſicut minæ adjunctæ reverentiali timori obſtant valori profeſsionis, ita etiam importunæ preces. Verumtamen neque hoc modo eorum ſententiam probo, quia neque id verum eſt ex jure naturali: quandoquidem nec minæ ipſæ, ſine poſitivo jure id facere poſſent, ut oſtenſum eſt, neque etiam ex jure poſitivo, nullum enim afferunt, neque extat: nec denique ex ſimilitudine rationis, quia & eſt argumentum infirmum, & hic revera non eſt ſimilitudo, quia minæ, & timor reverentialis ſunt ejuſdem ordinis, & conſtituunt unum timorem gravem, & cadentem in conſtantem virum, de quo habemus poſitivum jus. Preces autem importunæ, ac blanditiæ, & timor reverentialis ſunt diverſarum rationum, moventque diverſimode, ſcilicet inferendo metum, & augendo concupiſcentiam, & ita nec completur metus gravis, ut locum habeat commune jus, nec ex duabus illis cauſis levibus conſurgit una gravis, quæ notabiliter ita libertatem minuat, ut ex ſe poſsit actum irritare.

Vera reſolutio quoad blanditias, & importunas preces.

8 Ex his ſequitur primo differentia notanda inter metum & dolum; quia dolus non ex jure poſitivo ſicut metus, ſed ex natura rei actum irritat. Hoc patet in primis, quia in rigore nullum eſt jus canonicum, ex quo ſufficienter hæc irritatio colligatur, licet in aliquibus inſinuetur, magis præſupponendo, quam efficiendo illam, ut vidimus. Ratio vero differentiæ eſt quia metus non occultat objectum, ſed inclinat ad illud per intrinſecum motivum, quod non tollit veram, & abſolutam voluntatem: deceptio autem occultat objectum, tollitque conſenſum, & voluntatem directam illius. Ex qua differentia naſcitur, quod jura civilia irritos judicant contractus ex dolo factos: factos autem per metum non irritos, ſed irritandos decernit per actionem, Quod metus cauſa, ut notavit gloſſ. in d. cap. *conſtituit*, 20. q. 3. jus autem canonicum licet irritet aliquando contractum factum per metum, ut profeſsionem, de qua agimus; factam autem per dolum non irritat, ſed relinquit naturæ ſuæ. Unde ſi dolus tantus ſit, ut occultet objectum, & tollat conſenſum, de illo judicandum relinquit ſecundum illam regulam, quod ſine conſenſu nihil humanum ſit: ſi autem dolus ſit de aliis circumſtantiis, vel motivis, noluerunt jura ex illo capite irritare profeſsionem dolo factam, fortaſſe ob illam rationem Canoniſtarum, quia talis deceptio non nocet, ſed eſt in bonum ejus, qui decipitur.

Differentia inter dolum, & metum.

Duplex ignorantia.

9 Secundo infero ex dictis, doctrinam datam non ſolum procedere, quando error vel ignorantia contingit per injurioſam deceptionem, ſed etiam ſi ex quacumque alia cauſa naturali, ſeu extrinſeca contingat. Ratio eſt, quia impedimentum profeſsionis in eo caſu non provenit ex injuria, ſed proxime ex defectu conſenſus; non ſolum autem impedit conſenſum injurioſa deceptio, ſed etiam ignorantia, ſive per errorem ſit, ſive per ſcientiæ privationem: nam quilibet ex his modis impedit conſenſum; quamvis moraliter contingere non poſsit in hoc negotio ignorantia pure privativa, quia neceſſe eſt apprehendi profeſsionem aliter, quam in re ſit, ut impediatur conſenſus. Sicut etiam in matrimonio ignorantia circa perſonam impedit illud, etiam ſecluſa injuria, quia ipſa ſufficit ad impediendum conſenſum, quamvis illa ignorantia moraliter non contingat per ſolam privationem, ſed per errorem circa perſonam. Quin potius dicta etiam ratio probare videtur parum referre in præſenti, quod ignorantia ſit probabilis, vel quod negligentia aliqua intercedat, dummodo ignorantia affectata non ſit, quod ſupra dixi tractando de voto in genere, & nunc etiam verum videtur de profeſsione ob ſimilem rationem, ſcilicet, quia ignorantia etianſi craſſa, vel ſupina ſit, impedit verum conſenſum & directum in profeſsione, qui neceſſarius eſt ad illius valorem. Nec quoad hoc eſt ſimilis ratio de peccato, & profeſsione; nam ad peccatum ſufficit indirectum voluntarium, & moralis imputatio, in hoc fundata, quod potuit quis, & debuit, negligenter tamen omiſit: in præſenti autem non ſufficit hæc indirecta voluntas, ſeu imputatio, quia non agitur de culpa, ſed de voluntaria obligatione, quæ circa rem aliàs non præceptam oriri non poteſt, niſi ex vera, & propria voluntate, maxime quia ſi in expellenda tali ignorantia aliqua negligentia intervenit, illa non eſt culpabilis ex ſpeciali ratione profeſsionis, nec ex aliqua obligatione juſtitiæ, ſed ſolum eſt contra prudentem modum operandi; quod non videtur ſufficiens, ut propterea quis cenſeatur præbere interpretativum conſenſum circa rem ignoratam. Secus autem eſt, quando ignorantia eſt affectata, nam tunc intervenit voluntas directa ignorando, & conſequenter virtualis conſenſus in talem actum, confuſe volendo illum prout in re ipſa fuit: nam revera ita eſt ille conſenſus interpretandus, niſi aliud conſtiterit de expreſſa intentione voventis. Et juxta hoc poteſt exponi d. c. *cum dilectus*, quod videri poteſt huic parti repugnare, quatenus ille dolus non reputatur excuſare, quia fuerat imprudens; tanta enim fuerat illorum canonicorum fatuitas, ut conſulto voluerint & affectaverint ſinere ſe decipi. Quamvis generalis & vera reſponſio eſſe videatur in foro exteriori non admitti excuſationem fundatam in deceptione nimis craſſa, & negligenti: nihilominus tamen in interiori, ſi revera ob eam cauſam defuit verus conſenſus, ad impediendum ſufficit, quia judicium in hoc foro non in præſumptione, ſed in re ipſa fundatur.

10 Ultimo concluditur ex dictis, impedimentum hoc non ſolum ex parte profitentis, ſed etiam ex parte

ejus

religionis poſſe intervenire: nam conſenſus ex parte ejus etiam eſt neceſſarius, ut ſæpe diximus; ſed ſi deceptio ſufficiens intercedat ex parte religionis, ut ſæpe accidere poteſt, impeditur talis conſenſus, ut ex ratione facta per ſe conſtat: ergo. Atque hoc tanquam manifeſtum ſupponit Navar. conſ. 26. de Regul. & ſumitur ex Panorm. in cap. *porrectum*, de Regul. num. 10. Solum oportet explicare, quando deceptio ex parte religionis tanta eſt, ut ſufficiat eam reddere ſimpliciter involuntariam. Sed hoc eadem proportione explicandum eſt, nimirum ſi contingat error in perſona, vel in conditionibus ſubſtantialibus ejus juxta ritum, vel conſuetudinem talis religionis, ita ut conſenſus virtualiter ſit cõditionatus, admittendi ſcilicet hanc perſonam, ſi vere talis eſt, ſeu talem proprietatem habet, qua deficiente nõ impletur conditio, & ideo cõſenſus efficax redditur.

CAPUT VI.

Utrum ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas a ſervitute.

1 HActenus explicuimus conditiones aliquas ad profeſſionem requiſitas ex parte ipſius conſenſus, quæ omnes eo tendunt, ut illa ſit ex plena libertate in differentia, ſeu deliberatione: cujus occaſione de ætate requiſita, & de anno probationis etiam diximus. Nunc explicandæ ſuperſunt aliæ conditiones requiſitæ ex parte perſonæ profitentis ad liberum etiam conſenſum, non quatenus libertas ſoli naturali neceſſitati opponitur, ſed etiam quatenus opponitur cuicumque repugnanti obligationi, quarum maxima videtur eſſe ſervitus, de qua proinde ſtatim eſt dicendum.

Notatio circa libertatem requiſitã.

2 Statuendum igitur eſt unam ex conditionibus ad religioſam profeſſionem requiſitis eſſe, ut perſona ſit libera a ſtatu ſervitutis: nam ſervus manens ſervus non poteſt religionem profiteri. Dico autem, *manens ſervus*, quia ſi herus illi concedat licentiam profitendi, poterit quidem profiteri; tunc autem jam liber reputatur, vel tanquam liber operatur, quia ſecundum quandam rationem dimittitur: ſervus autem in eodem puncto, quo dimittitur, liber fit, argumento text. in Authent. de nuptiis, §. *Et multo potius.* Et eorum, quæ notat Bald. in l. 1. C. de manumiſſis, & Navar. comment. 3. de Regul. n. 44. Abul. in Num. cap. 30. q. 89. Sylveſt. verb. *ſervitus*, q. 6. ſervus enim ſine licentia domini religionem profiteri non poteſt cap. *qui vere*, 16. q. 1, ubi Conc. Chalced. cap. 4. excommunicat prælatum, qui recipit ſervum in Monachum ſine licentia domini. Et in Conc. Gangren. cap. 3. excommunicatur, qui ſuadet ſervum contemnere dominum cauſa religionis. Idem habetur in can. 43. Martin. Brachar. Epiſc. cap. *ſi quis ſervum*, 1. & 2. 17. q. 4. cap. *nullus Epiſcoporum*, 54. diſt. ubi Leo Papa non de profeſſione in particulari, ſed de officio clericatus in genere loquitur, dicens, ſervum alterius ad officium clericatus aſſumi non debere, niſi vel pretio dato ipſi domino, vel de ejus voluntate; rationem vero generalem reddit, quæ videtur religioſos comprehendere; *Debet enim* (inquit) *eſſe immunis ab aliis, qui divinæ militiæ eſt aggregandus, ut a caſtris dominicis, quibus nomen ejus adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur.* Expreſſius id prohibet Gelaſius Papa epiſt. 1. cap. 16. Et in cap. *generalis*, diſt. 54. ubi ſub disjunctione dixerat, ſolitos fuiſſe ſervos ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad Eccleſiaſticum famulatum, & a prælatis indifferenter recipi, & ſubdit: *Quæ modis omnibus eſt amovenda pernicies, ne per Chriſtiani nominis inſtitutum ad aliena pervadi, vel publica videatur diſciplina ſubverti.* Ex cujus verbis ratio hujus veritatis conſtat, quia ſervus eſt res aliena, & ideo contra juſtitiam eſt invito domino profiteri. Unde 1. Petri 2. dicitur, *ſervi ſubditi eſtote*, & 1. Timoth. 6. *Quicumque ſunt ſub jugo ſervi*, & vide Baſil. in Regul. fuſ. diſput. reg. 10.

An talis profeſſio valida ſit.

3 Difficultas vero eſt, an talis profeſſio ſit valida. Negat Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. D. Anton. 2. p. tit. 11. cap. 2. & Azor. lib. 12. inſtit. Moral. cap. 1. q. 3. At affirmativa ſententia, quæ cenſet profeſſionem ſervi eſſe validam etiam inſcio, vel invito domino, probabilior, & communior eſt: ita docent Archid. cap. *ſi quis incognitus*, 17. q. 2. n. 1. & ibi Turrecrem. n. 3. Angel. verb. *Religioſus*, nu. 5. Sylveſt. verb. *Religio*, 2. q. 3. Gregor. Lopez, leg. 6. in fine tit. 7. p. 1. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 3. n. 31. Probatur, quia nullum invenitur jus canonicum, quod irritam illam faciat; neque etiam ex natura rei videtur eſſe nulla, cum vota ſervorum valida ſint, quamdiu non irritantur. Dices profeſſionem habere hoc ſpeciale, quod ſi ſemel rata fuerit, nõ poteſt a domino irritari, & ideo ſi ratione dominii poteſt herus alia vota ſervi irritare, hoc irritabitur, ut ita dicam, antecedenter, ne herus gravem injuriam patiatur. Confirmatur ac declaratur, quia quod uni traditum eſt, non poteſt alteri valide tradi; ſervus autem traditus eſt domino: ergo traditio religioni facta ex natura rei eſt invalida. Reſpondeo herum non poſſe omnia vota ſervi abſolute irritare, ſed ſolum ex parte materiæ, quod potius eſt uſum, vel actum eorum impedire, quatenus ſuo dominio repugnant, & non amplius, quod ſupra probatum eſt. Sic ergo in præſenti neceſſe non eſt, ut poſſit profeſſionem irritare, nec quod per ſe irrita ſit, ſed ſolum ex lege juſtitiæ ſuſpendi poterit, ut ſic dicam, quoad actualem uſum in his, quæ juri domini repugnant. Poterit ergo dominus non obſtante profeſſione ſervum repetere, & ſibi, & non religioni ſervire cogere, argumento cap. *nulli*, cum ſimilibus diſt. 54. nihilominus tamen ille verus religioſus erit, quia extra monaſterium poteſt eſſe verus religioſus, & ſervare tenebitur caſtitatem, & paupertatem, obedientiam autem, cujus uſum habet impeditum, in animi præparatione ſervare tenebitur: unde quacumque ratione liber fiat, vel facultatem a domino habeat, ad religionem redire tenebitur. Ita colligitur ex variis juribus cap. *Si quis incognitus*, 17. q. 2. ubi ſtatuitur, ut ſervus incognitus non admittatur intra triennium; ſi vero intra illud tempus a domino non petatur, admitti poſſe ad profeſſionem, nec poſtea reddendum eſſe domino, etiamſi illum quærat, ſed tantum res, quas ſecum attulit. Additur vero limitatio: *Niſi ſit tam longe, quod inveniri non poſſit*: nam tunc quia dominus non cenſetur fuiſſe in mora, & conſequenter nec conſenſiſſe, illi reddendus eſt ſervus, quamvis profeſsio legitima fuerit. Inde ergo recte colligimus, & profeſsionem ſervi eſſe validam ſine conſenſu domini, & nihilominus dominum non privari jure utendi ſervo ſuo. Quod autem poſt triennium privetur, quando commode potuit illum repetere, & non fecit, videtur in favorem religionis introductum ex pia præſumptione, & interpretatione juris, quod potuit concedere domino illud tempus ad contradicendum ſub ea lege, ut ſi id omittat, juri ſuo renuntiare cenſeatur. Quod etiam Juſtinianus Imperator conceſsit in Authent. de Sanctiſsimis Epiſc. §. *ſi ſervus*, & in Authent. *ſi ſervus*, de Epiſcop. & cler. & habetur in cap. *ſi ſervus*, 2. diſt. 54. Atque ita ſentiunt Angel. verb. *religioſus*, nu. 5. & Sylveſt. *religio*, 2. q. 3. qui referunt Hoſtienſ. & alios. Unde ut Dominus cenſeatur conſentire, ſatis eſt, quod ſciat, & non contradicat, ex iiſdem juribus, & doctoribus. Unde in d. cap. *Qui vere*, 16. q. 1. ubi Latine dicitur *ſine licentia*, Græce habetur, *ſine conſcientia*, quia in favorem religionis tacitus conſenſus eſt.

Quomodo irritare poſſit dominus vota ſervi. Dominus poteſt repetere ſervum profeſſum.

4 Quæri vero poteſt, an poſsit ſatisfieri domino poſt profeſsionem ſervi jam factam, dando illi pretium, ita ut veluti cogatur ad vendendum ſervum; & e contrario, an poſsit herus cogere religionem, ut ſibi redimat ſervum juſto pretio datum, & nolle perſonam ſervi jam religioſi. Ad priorem partem reſpondeo dominum cogi non poſſe ad ſervum ſuum vendendum, ſeu redimendum, quia, ut ſupponimus, non præceſsit ejus conſenſus, nam ſi præceſsiſſet ille, ſufficeret, nec eſſet neceſſaria redemptio. Quod ſi forte conſenſit in profeſsionem, ſub ea conditione ut pretium ſibi ſolvatur, tunc poterit quidem cogi ad acceptandum pretium, non tam ratione profeſsionis, de qua hic agimus, quam ratione pacti. Quod ſi conſenſus non præceſsit, nec culpa præcedere potuit in hoc præciſe, quod ſervum non prohibuit profiteri, quia vel non potuit, vel certe non tenebatur niſi intra tempus a jure præſcriptum: ergo nullo titulo cogi poteſt ad vendendum ſervum, ſi nolit. Et confirmatur, quia ante profeſsionem factam non poteſt cogi vendere ſervum, ut religioſus fiat: ergo nec poſt factam profeſsionem, quia illa per injuriam facta eſt; ex injuria autem nemo debet fructum aut jus aliquod acquirere,

Duplex difficultas.

alio-

alioquin daretur locus fraudibus, & deceptionibus. Ad alteram vero partem ſub disjunctione reſpondendum videtur, nam ſi religio bona fide & ignorans conditionem ſervi, illum recepit, non cogetur illum redimere, ſed reddere domino petenti, quia nec ratione injuriæ, nec ratione rei acceptæ tenetur, cum ſatis ſit reddere rem ipſam: nec etiam in pœnam, quia culpa defuit, & quia nullum invenitur jus imponens illam pœnam. Si autem ſcienter & cum injuria domini ſervus admiſſus eſt, videtur cogenda religio ad reddendum pretium, ſi herus contentus ſit, & in honorem religionis, & in ſatisfactionem domini, quia aliquod gravamen illius eſt habere ſervum religioſum. Et ita tenet Sylveſt. cum Raymundo citans cap. *ſi ſervus*, 1. diſt. 54. ubi eſt ſermo de Epiſcopo ordinante ſervum. Quod autem ibi dicitur de duplicata ſatisfactione, non cenſeo extendendum

Quę pęna imponitur recipienti ſervum.

ad præſentem cauſam, quia pœna eſt. Neque invenio aliquam pœnam ipſo jure latam in prælatum religionis in hoc delinquentem, vel ſuſpenſionem vel excommunicationem ferendam in d. cap. *generalis*, d. 54.

CAPUT VII.

Utrum libertas a matrimonii vinculo ad profeſſionem neceſſaria ſit.

1 Altera conditio ad profeſſionem requiſita ſolet aſſignari, ut perſona, quæ profeſſionem emittit, ſit libera a vinculo, vel obligatione matrimonii conſummati, nam ſi ſolum ratum ſit, non impedit quominus libere poſſit quilibet conjugum profeſſionem emittere, cum per illam vinculum talis matrimonii diſſolvatur, ut nunc ſupponimus, & infra probandum eſt. Sermo ergo tantum eſt de matrimonio conſummato,

In quo ſenſu procedat quæſtio.

quod impedire cenſetur profeſſionem. Dixi autem neceſſarium eſſe, ut ſit liber *a vinculo, vel obligatione*, quia non ſemper eſt neceſſarium, ut vinculum diſſolutum ſit (quod fieri non poteſt, niſi per mortem alterius conjugis,) ſed ſatis erit ſi conjux ſit liber in perpetuum ab obligatione reddendi debitum. Et hac ratione ſi alter conjux adulteretur, alter libere poteſt religionem profiteri, cap. *Agathoſa*, 27. q. 2. & cap. *Veniens*, & cap. *Gaudemus*, de converſ. conjug. & idem exiſtimo quoties cauſa perpetui divortii interceſſit, & per Eccleſiam declarata eſt; intervenit enim eadem ratio, ut magis ex ſequentibus conſtabit. Oportet ergo ut & matrimonium, & obligatio ejus integra ſit.

Tribus modis poteſt quæſtio excitari.

2 Et nunc ulterius advertere oportet, tribus modis poſſe aliquem ſic ligatum profiteri poſt tale matrimonium, eoque durante. Primo abſque licentia alterius conjugis, ſecundo de licentia ejus, & illo etiam ſuam converſionem juxta jus requiſitam promittente, tertio de licentia conjugis manentis in ſeculo abſque ulla converſione. In primo caſu certum eſt, profeſſionem eſſe nullam; ita enim manifeſte colligitur ex c. *quidam*, de converſ. conjug. ubi non ſolum dicitur tale votum non tenuiſſe, ſcilicet quatenus ſolenne fuit, quod eſt dicere profeſſionem non valuiſſe, ſed etiam ratione voti non teneri ad monaſterium redire, de qua poſteriori parte infra dicam. Idem habetur in cap. *placet*, eod. tit.

Difficultas, an ſit talis profeſſio nulla ex natura rei, vel ex jure Eccleſiaſtico.

3 Ad reddendam vero rationem hujus deciſionis, quærere oportet, an hoc impedimentum ſit ex natura rei, vel ex jure Eccleſiaſtico. Videtur enim primum dicendum, quia traditio de re aliena ex natura rei nulla eſt; ſed hujuſmodi eſt talis profeſsio: quia, ut ait Paulus 1. ad Corint. 7. *Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier: nec mulier ſui corporis poteſtatem habet, ſed vir*; ergo traditio illa, quæ in tali profeſsione ſit, cum ſit de re aliena, & invito domino, eſt nulla. Nihilominus exiſtimo ſecluſa lege Eccleſię, talem profeſsionem non eſſe omnino ex ſe nullam, ſed perinde fuiſſe de illa judicandum ex ſola rei natura, ac de profeſsione ſervi facta invito domino: nam eadem ratio in illa militare poterat; & nihilominus diximus, talem profeſsionem validam eſſe quoad vinculum, licet quoad uſum ſuſpendatur, quantum dominium alterius in ſervum ex juſtitia requirit. Ita ergo dicendum videretur de conjuge, quantum eſt ex vi rationis factæ, quia ſi a conjuge uſus ei debitus non auferatur, quod vinculum profeſsionis teneat, nihil obſtat dominio ejus, ut per ſe conſtat, quia non obſtante tali vinculo, non fraudatur jure ſuo: ſicut votum ſimplex religionis cujuslibet conjugis validum eſt, quamvis non poſsit impleri vivente alio, eo invito: ita ergo & traditio poſſet eſſe valida, quamvis profeſſio, & uſus non poſſet juſte religioni concedi, altero conjuge vivente, & invito. Nec tale vinculum eſſet parvi momenti, ſi profeſsio valida fuiſſet, ut infra in tertio puncto manifeſte conſtabit.

4 Completa ergo ratio, ob quam talis profeſsio etiam quoad vinculum non teneat, eſt, quia Eccleſia ita ſtatuit. Quod merito fecit ad evitanda ſacrilegia, atque etiam diſsidia inter conjuges. Cur autem ita annullaverit hanc profeſsionem, & non profeſsionem ſervi, ratio reddi poteſt, vel quia caſus de ſervo profitente rarus eſſe poteſt, & ideo ſufficienter judicatum fuit ei eſſe promiſſum dicto modo. Item ex valore profeſsionis ſervi non redundat in dominium magnum gravamen, in conjugem autem redundat, propter rigoroſam, & quaſi mutabilem obligationem caſtitatis, & ſuo etiam modo propter votum paupertatis, ut ſtatim dicam. Addi etiam poteſt, quod vinculum inter ſervum & dominum non eſt ita indiſſolubile, ſicut vinculum matrimonii conſummati, poteſt enim pretio dato ſervitus tolli, vel aliis modis, & ideo non debuit ob eam rem omnino impediri perpetuum vinculum profeſsionis, quod ſecus eſt in matrimonio.

Dubitatio.

5 Sed quæres, unde ſufficienter probetur hanc irritationem factam eſſe in Eccleſia: nam licet jura dicant, votum non tenere, intelligi poſſet, non tenere ſimpliciter, ſeu quoad obligationem reddendi debitum, ut ibidem poſtea ſignificatur, cum quo tamen ſtat, ut profeſſio fuerit valida, ut ex ſequentibus conſtabit.

Reſpõſio.

Reſpondeo id ſufficienter colligi ex eo, quod in prædictis juribus dicitur, non teneri talem perſonam mortuo conjuge ad ingrediendum monaſterium, at ſi profeſsio fuiſſet valida, ex illa ſine dubio hujuſmodi obligatio oriretur. Hanc vero deductionem deſtruit gloſſ. in cap. *quidam*, verb. *non tenetur*, ita illud exponens, id eſt, non debet ab Eccleſia compelli. *Ipſe tamen* (inquit) *peccat ſi non perficit quod vovit, ex quo impedimentum ceſſabit.* Verumtamen falſa eſt hæc interpretatio, ut Panormit. & alii notarunt: quod patet primo ex proprietate verbi, *non tenetur*, quod ſine cauſa reſtringitur, vel potius detorquetur ad impropriam ſignificationem. Secundo, quia in ipſo textu pro ratione redditur, *quia votum non tenuit*. Tertio, quia infra diſtincte explicatur in quo votum tenuerit, ſcilicet quoad non petendum debitum: ergo in omnibus aliis non tenuit. Quarto, quia in cap. *placet*, diſtincte explicatur, hanc eſſe materiam conſilii, non præcepti. *Dicimus* (inquit Cœleſtinus III.) *ei congruentius ad ſalutem eſſe, ut ad monaſterium redeat, ſi vero ad hoc induci non potuerit, ipſam invitam credimus non cogendam.* Quinto id convincitur manifeſte ex gloſſ. ult. eod. cap. *placet*: nam talis perſona licet male faciat, ſi matrimonium contrahat poſt mortem conjugis, ſi tamen contrahit, factum tenet, quia ejus perſona non eſt facta inhabilis ad matrimonium, ut ibidem gloſſa fatetur: ergo ſignum eſt profeſſionem fuiſſe nullam, nam ſi valida fuiſſet, perſonam redderet inhabilem ad matrimonium. Unde in hoc poſteriori cap. gloſſa illa concedit ibi non fuiſſe votum ſolenne, ſed in priori textu videtur voluiſſe manere obligationem ingrediendi religionem per modum voti ſimplicis religionis, quod etiam falſum eſt, quia talis perſona nunquam promiſit religionem ingredi, ſed ſe tradidit religioni; quod ſi ejus traditio acceptata non eſt, non relinquitur obligatio ſe iterum tradendi, nec de hac re facta eſt ulla promiſſio, ut in omni alia donatione cõſtat, & infra generatim dicemus de profeſſione invalida.

Difficultas: an ex profeſſione nulla maneat adhuc votum caſtitatis.

6 Hinc vero naſcitur alia difficultas circa prædicta jura, quia docent votum caſtitatis fuiſſe validum, & vivente conjuge obligaſſe ad non petendum debitum, & illo mortuo ad non contrahendum iterum matrimonium, hoc autem eſſe non poſſet, ſi profeſſio fuiſſet valida, quia quod nullum eſt, nullam inducit obligationem; quando autem profeſſio eſt nulla, etiam votum caſtitatis eſt nullum, quia non ſit, niſi ut annexum profeſſioni, & ablato principali, acceſſorium etiam tollitur. Hæc difficultas confirmat verum eſſe, quod diximus, hanc nullitatem non eſſe intrinſecam, & ex natura

rei,

rei, ſed ex jure Canonicó; nam ſi priori modo fuiſſet nulla, profectò etiam votum caſtitatis fuiſſet nullum, propter rationem factam, & quia animus voventis non fuit obligare ſe ad caſtitatem ſervandam per ſe, ac ſeparatim, ut ſic dicam, ſed ſolum ut conjunctam ſtatui religioſo. Quia vero Eccleſia eſt, quæ fecit hanc profeſſionem invalidam, ipſa potuit non omnino illam annullare, ſed aliquid illius ratum habere, quod ſine præjudicio conjugis, & ſine ullo diſpendio, ſeu incommodo matrimonialis ſtatus validum eſſe poſſet. Hujuſmodi autem eſt votum caſtitatis, cum ea limitatione, quæ de eiſdem juribus proponitur, neque quoad hoc eſt ſimile de voto ſimplici religionis: nam qui profitetur, non facit ullam promiſſionem in tali religione, & ideo ſi de facto non ingreditur, quia profeſſio non tenuit, nō poteſt in eo manere talis promiſſio, quia non poteſt extrinſecus imponi, & ab intrinſeco non proceſſit: facit autem formalem promiſſionem caſtitatis, quæ in profeſſione quidem habet ſolennitatem adjunctam ex profeſſione, & ideo annullata profeſſione tollitur ſolennitas: nihilominus tamen ipſa promiſſio caſtitatis valida retineri poteſt, quia Eccleſia noluit illā omnino irritare.

Non ita in votis paupertatis, & obedientiæ.

7 Unde obiter colligo vota paupertatis & obedientiæ in hujuſmodi caſu omnino irrita facta eſſe, & ad nihil poſtea obligare, quamvis de illis nihil inveniam ab interpretibus adnotatum. Ratio vero eſt, quia in illis juribus ſolum de voto caſtitatis mentio fit, & videtur mihi eſſe veluti exceptio, quæ firmat regulam in contrarium, & applicari poteſt difficultas tacta, quia annullata profeſsione, annullatur quidquid illi annexum eſt, niſi ex intentione annullantis aliquid relinquatur, hic autem ſolum votum caſtitatis in dictis juribus relinquitur: ergo omnia alia invalida fiunt. Et quidem merito, quia votum obedientiæ in profeſsione ſolum fit ſecundum regulam, & ideo ablata regula non eſt, quod maneat; paupertatis autem obligatio multum aliena eſt a ſtatu matrimonii: imo vix habet materiam certam in eo caſu, annullato ſtatu religionis, extra quem regulariter forte non expedit, votum autem caſtitatis per ſe magis accommodatum eſt, ſervata proportione pro quolibet ſtatu.

Aſſertio ſecunda in ſecundo modo, & ſenſu ſupra poſito.

8 Circa ſecundum modum profitendi, nihil dicendum occurrit: nam certum eſt profeſsionem ab uno conjuge factam de licentia & legitima converſione alterius validam eſſe, ut conſtat ex cap. *cum ſis*, & cap. *ſignificavit*, cum ſimilibus de converſ. conjug. Ratio autem clara eſt, quia talis profeſsio non eſt irrita ex natura rei, neque ex jure canonico: ergo eſt ſimpliciter valida. Minor conſtat ex juribus citatis: major etiam a fortiori ſequitur ex dictis in præcedenti puncto, & quia ceſſat omnis injuria utriuſque conjugis, quia volenti & conſentienti non fit injuria. Ceſſat deinde omne periculum, quia uterque convertitur, ut caſtitatem ſervet. Denique ceſſat omne impedimentum religioſi ſtatus, quia ex tunc neuter conjugum manet obligatus ad uſum matrimonii: ergo omnibus modis talis profeſsio non ſolum valida, ſed etiam licita eſt. Unde intelligitur vinculum matrimonii, & vinculum profeſsionis religioſæ, etiam cum votis ſolennibus non eſſe formaliter repugnantia; nam in eo caſu vinculum matrimonii non diſſolvitur, ſed quaſi ſopitur, & impeditur, quoad uſum per vinculum profeſsionis ei ſuperadditum, ſolumque manet quoad hunc effectum, ut neuter conjugum poſsit aliud matrimonium contrahere, etiamſi per diſpenſationem vel quacumque alia ratione a vinculo profeſsionis liberari contingeret: hoc autem nihil repugnat vinculo profeſsionis; & ideo nihil eſt unde illa duo vincula habeant formalem repugnantiam ex natura rei, ſed ſolum illam habent in caſibus a jure expreſsis. Quomodo autem converti debeat alter conjux ut alter profiteatur, infra explicabitur, diſputando de voto continentiæ clericorum; idem enim cum propoſitione hic dicendum eſt. Ubi etiam obiter dicemus an maneat aliqua obligatio in marito, v.g. jam ordinato ad ſubveniendum uxori, ſi in neceſsitate corporali, vel ſpirituali exiſtat. Idem enim quæri poteſt de marito jam profeſso, idemque cum proportione dicendum eſt. Dico autem, *cum proportione*, quia profeſſus jam eſt mortuus, & ideo minus obligatur ſemperque ſalva obedientia, & ſub ordinatione ad ſuum ſuperiorem, ut paulo inferius dicemus de obligatione ſubveniendi parentibus.

Aſſertio tertia in tertio modo ſupra poſito cōtinens tria puncta.

9 Circa tertium modum profitendi de licentia alterius conjugis ſine converſione ejus, tria colliguntur ex jure, quorum ratio & concordia nonnullam habet difficultatem. Primum eſt, talem profeſsionem eſſe validam. Secundum eſt, nihilominus ſi alter conjugum, qui licentiam dedit, & non fuit converſus, ſuum ſocium jam profeſſum petat, illi eſſe reddendum ad uſum matrimonii. Tertium eſt, mortuo illo conjuge teneri eum, qui profeſsionem emiſit, ad religionem redire, ita colligitur ex cap. *ex parte*, 1. & aliis, de converſ. conjugat. quamvis enim ibi expreſſe non dicatur illam profeſsionem eſſe validam, dicitur tamen, maritum ſic profeſſum, mortua uxore, teneri ad religionem reverti; ad quod tamen non teneretur, niſi profeſsio fuiſſet valida, juxta dicta in primo puncto. Unde in eodem cap. *ex parte*, aperte ſignificatur ſecundum matrimonium a tali profeſſo factum mortua prima uxore fuiſſe nullum, nam præcipitur ſeparari a ſecunda conjuge, & religionem ingredi: ergo ſupponitur profeſsio valida. Atque in hoc conſentiunt omnes Doctores, paucis exceptis, ut infra dicam. Ratio eſt, quia nullum eſt jus poſitivum, quod talem profeſsionem irritet, ut ex d. cap. *ex parte*, & ex aliis, quæ ſolum requirunt licentiam, ut valida ſit profeſsio, cap. *Agathoſa*, 27.q.2. & cap. *Qui uxorem*, 33.q.5. imo in cap. *conſuluit*, de converſ. conjugat. ſignificatur, ſufficere conſenſum tacitum, qualis eſt quando ſciente uxore, vir ingreditur religionē, & in ea permanet uſque ad profeſsionem tacitam, vel expreſſam: nam ſi contingat (ut eſt in caſu illius textus) uxorem eo tempore mori, non poteſt maritus ad ſeculum redire, ut ibidem dicitur. Ergo per jura non irritatur talis profeſsio. Unde recte colligit Panorm. ibi converſionē alterius conjugis, quæ in aliis juribus poſtulatur, non requiri ad valorem profeſsionis, ſed ut recte fiat.

10 Aliunde vero ex natura rei non poteſt cogitari invalida talis profeſsio, ut a fortiori conſtat ex dictis, & quia in hoc caſu nulla fit injuria conjugi, cum ille conſentiat: & in hoc conveniunt Doctores omnes infra citandi. Dubitari vero poteſt an requiratur expreſſa licentia, vel ſufficiat tacita, quæ intelligitur eſſe, quando alter conjux ſcit factum alterius, & non prohibet: nam Panorm. in cap. 1. de converſ. conjug. nu. 7. quem ſequitur Sylveſt. *Matrimonium* 8. q. 12. & 4. ſignificant non ſufficere talem conſenſum, donec per mortem cōjugis tacentis confirmatum ſit, juxta cap. *conſuluit*, de converſ. conjug. Ego vero exiſtimo illum conſenſum ſufficere ad valorem profeſsionis, quod ex eodem cap. *conſuluit* colligo: nam propterea non poteſt uxoratus in illo caſu mortua uxore ducere aliam, ut ibi dicitur, nimirum, quia profeſsio valida fuerat. Nec enim veroſimiliter dici poteſt ab eo puncto, quo mortua fuit uxor, cœpiſſe eſſe validam, cum antea non fuiſſet, nihil enim referret mors uxoris ad novum valorem tribuendum profeſſioni, niſi novus viri conſenſus, & ſufficiens ſignum ejus acceſſiſſet. Mors ergo illa ſolum operatur, quod jam repeti vir non poſſit, cum tamen antea poſſet, licet profeſſio fuiſſet valida, juxta ea, quæ ſtatim dicemus. Et confirmatur, nam ſecundum commune jus talis conſenſus ſufficere ſolet in caſibus ſimilibus, ut ex multis decretis ſumi poteſt 20. q. 1. & 2. & ſumitur ex regulis juris, 27. in 6. *Scienti & conſentienti non fit injuria*, addita 43. *Qui tacet, conſentire videtur*; erit ergo talis profeſſio valida.

Dubitatio, quæ licentia requiratur.

11 Hinc vero naſcitur difficultas circa ſecundum punctum: nam ſi conjugi manenti in ſeculo facta non eſt injuria, cur ei repetenti ſuum conjugem reddendus eſt? Nam reſtitutio ſolum habet locum ubi præceſſit injuria, vel in re ipſa exiſtit. Declaratur, nam ille ceſſit juri ſuo, & aliunde ſtatim acquiſitum fuit Deo, & religioni per profeſſionem: cur ergo privanda eſt religio jure acquiſito, quod ſimul illi donavit, quantum ad ipſum ſpectabat conjux, qui licentiam dedit. Nihilominus ita hoc ſtatutum in cap. 1. de converſ. conjugat. ubi Alex. III. in prædicto caſu ita concludit. *Dicimus, quod niſi uxor ad religionem tranſierit, aut perpetuo caſtitatem ſervare promiſerit, vir poteſt, & debet de monaſterio revocari.* Quo textu non obſtante aliqui antiqui fortaſſe moti ratione dubitandi propoſita dixerunt, ſi

licen-

licentia ſit valida, nunquam poſſe revocari conjugem profeſſum: Pontificem autem in eo textu loqui quando licentia per vim vel metum extorta eſt, juxta cap. *accedens*, eod. tit. Verumtamen hæc opinio ab omnibus ſtatim citandis rejicitur, quia revera divinat, imo loquitur contra expreſſa verba textus, *de licentia, & permiſſione uxoris*, quæ ſupponitur valida, aliàs nulla fuiſſet ratio dubitandi, an maritus reddendus eſſet uxori, cum profeſſio omnino fuiſſet nulla.

12 Nihilominus aliqui propter difficultatem tactã, hanc deciſionem limitant; quia vel conjux, qui licentiam dedit, ſciebat jus ſtatuens, ut unus conjugum profiteri non poſſet ſine alterius converſione, vel illud ignorabat: in hoc poſteriori caſu dicunt procedere deciſionem Alexan.III. quia tunc ratione ignorantiæ non poteſt in tali conjuge præſumi voluntas vovendi perpetuam caſtitatem, aut religionem; & ideo non cogitur ad vovendum, & quia aliàs permitti non debet liber permanere in ſeculo ſine ſuo conjuge, ille reddendus dicitur. At vero ſecluſa ignorantia negant dicti auctores conjugem profeſſum poſſe revocari, ſed potius alium eſſe cogendum, ut ipſe etiam voveat, vel profiteatur ſecundum jura, quia tacite, & virtualiter id promiſit, quando licentiam dedit ſciens jus, ad quod talis obligatio ſequitur; nam qui vult antecedens, virtute vult conſequens: ita refert gloſſa in cap. *qui uxorem*, 33.q.5. & videtur ſequi, nam ponit hanc opinionem ultimo loco, & non refellit; expreſſius tenet gloſſa in cap. *Agathoſa*, 27.q.2. & in cap. *ſeriatim*, 22.d. & in cap. *ex parte*, 1. de converſ. conjug. Et eandem opinionem ſequitur Panor. in d.cap.1.n.5. & Sylveſt. verb. *Matrimonium*, 8. Angelus verb. *Matrimonium*, 4.nu.9. & Sot. in 4.d.27.q.1. art.4. in fine. Vide Turrecr. in cap. *quod Deo*, 33.q.5.

13 Hæc vero limitatio mihi non placet, quia Alexand.III. abſolute, & indiſtincte reſpondet; ubi autem jus non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, præſertim ubi ratio non cogit, nec eſt aliud decretum, in quo illa limitatio fundari poſſit; hic autem omnia hæc concurrunt, ut facile conſideranti patebit, & ex dicendis amplius conſtabit. Præterea ignorantia juris raro, aut nunquam in jure ipſo præſumitur; quomodo ergo credibile eſt propter ſolam ignorantiam juris abſolute, & ſine ulla diſtinctione reſpondiſſe Pontificem, reſtituendum fuiſſe virum illum uxori ſuæ nulla facta mentione, vel examinatione talis ignorantiæ? Præterea ſicut citati auctores reprehendunt eos, qui textum illum exponebant de licentia extorta per metum, quia de ſuo hoc habebant ſine fundamento in textu, qui ſimpliciter dicit, *de licentia & permiſſione uxoris*; ita nos arguere poſſumus dictos auctores, cum exponunt, loqui textum de uxore ignorante, de ſuo etiam loqui ſine fundamento in textu, qui ſimpliciter dicit: *Monaſterium ingreſſus, profeſſionem fecit uxore in ſeculari habitu remanente, nec tranſeunte ad religionem, aut perpetuam caſtitatem vovente*. Deinde gratis etiam dicitur præſumi uxorem vovere caſtitatem, aut religionem, eo quod ſciat jus hoc præſcribens, tum quia fieri poteſt, ut ipſa nolit implere tale jus, ſed ſolum dare licentiam, ut alter videat, quid facere poſſit, aut debeat, vel relinquendo prælatis eam curam, ut ipſi videant, an talem profeſſionem debeant admittere. Imo in hoc non videtur uxor multum peccare, quia non inducit maritum ad talem profeſſionem faciendam, ſed ſolum quantum in ipſa eſt, permittit, (hoc enim verbo utitur ibi Pontifex) non tamen tenetur facere omne id, quod neceſſarium eſt, ut maritus licite profiteatur, nec etiam tenetur contradicere, aut reſiſtere, quia hoc non ſpectat ad officium ejus: cur ergo præſumendum in illa eſt tale votum continentiæ, & religionis? Quod ſi illud ſufficienter non præſumitur, certe ad illud emittendum cogi non poteſt propter ſcientiam juris magis, quam ſi illam non habuiſſet, quid enim illa refert? Imo etiamſi in eo peccaſſet, non propterea cogi poſſet, non eſt enim hæc pœna proportionata tali culpæ.

14 Exiſtimo ergo deciſionem Alexan. III. per ſe intelligendam eſſe, & non ratione alicujus accidentis, quale eſt ignorantia, timor, vel dolus. Fundarique ſolum in hoc, quod licet conjux licentiam dederit, ſi non vovit, non poteſt ad vovendum cogi; nec cenſetur voviſſe, eo quod licentiam dedit, quia hæc duo non ſunt per ſe connexa. Et licet jus ſtatuat, ut illa licentia non habeat effectum, niſi uxore ipſa vovente, ſi tamen hoc jus ſervatum non eſt, non propterea debet alter compelli; quia illa tranſgreſſio juris magis eſt in prælato, vel in altero conjuge profitente, quam in alio, qui licentiam dedit: vel ſi in eo etiam fuit aliqua culpa, illa non eſt pœna proportionata, ut dicebam, neque ullo jure invenitur impoſita. Si autem conjux, qui in ſeculo manſit, non cogitur vovere, æquum eſt, ut ei reddatur conjux, ne liber in ſeculo manens relinquatur in periculo vivendi cum injuria creatoris. Unde fit reſolutionem hanc ſolum habere locum, quando alter conjux nihil vovit, nam ſi feciſſet votum ſimplex religionis, & poſtea illud implere nollet, ſed repetere ſuum comparem, non eſt illi dandus, ſed potius ille cogendus eſt, ut ſuum votum impleat, ut omnes fatentur, & eſt per ſe ſatis notum. Quin potius etiamſi non religionem, ſed caſtitatem ſimpliciter voveat, non poterit repetere ſuum conjugem; tum quia non poteſt licite ab illo debitum petere, tum etiam, quia in d.cap.1. expreſſe dicitur: *Nec perpetuam continentiam vovente*. Tunc ergo potius ille compellendus eſt, ut ſuum votum ſervet. Quod ſi ſit ſenex, illud ſatis eſt, etiam ſecundum jus cap. *cum ſuis*, & cap. *uxoratus*, eod. tit. Si autem eſt juvenis, non eſt per tale votum juri ſatisfactum, & ideo dubitant doctores, an poſſit ab Eccleſia compelli, religionem ingredi. Et omiſſis variis ſententiis, quæ in Panormit. videri poſſunt d.cap.1. mihi videtur ſimpliciter non poſſe compelli ad religionem, ſed ſolum ad ſervandum, quod promiſit, & ad eam clauſuram, quæ ad tollendam ſuſpicionem, vel periculum ſufficiat. Atque reſolutionem ſumo partim ex gloſſa in d.cap. *uxoratus*, partim ex Innocentio in d.cap.1. & favet etiam Calderinus.

15 Diſputant autem doctores, an in eo caſu poſſit is, qui licentiam dedit, nullum tamen votum religionis, vel caſtitatis perpetuæ emiſit, ſuum conjugem repetere? & Calderinus ait non poſſe propter difficultatem tactam, ſcilicet, quia ille jam renuntiavit juri ſuo, & ideo non videtur habere jus repetendi. Ait vero poſſe implorare officium judicis, ipſumque judicem illi debere ſuũ conjugem reddere ex vi illius cap.1. De converſ. conjug. Quod fortaſſe ad formam fori contentioſi refert: res tamen ipſa eodem revolvi videtur, nam illo modo ſufficienter quis petit conjugem ſuum, & obligat judicem, ut illum ſibi reddere debeat. Eſt autem accommodatus ille loquendi modus ad reſpondendum in forma difficultati propoſitæ; conceditur enim eum non poſſe ſuo jure hoc poſtulare, nihilominus poſſe petere, ut Eccleſiaſticum jus circa ſe obſervetur. Innocentius vero ſimpliciter concedit poſſe hunc repetere conjugem ſuum, quia hoc videtur ei dicto canonico jure conceſſum. Nec contra illud obſtat difficultas propoſita, nam quantumcumque ille voluerit ſuo juri renuntiare, Eccleſia non vult illam renuntiationem acceptare, niſi ſub ea conditione, ut ipſe etiam convertatur, quæ conditio ex voluntate ipſius ſemper pendet, & ideo ſi illam implere non vult, renuntiatio manet non acceptata, atque ita non habet effectum: neque quidquam obſtat, quominus ille retineat jus ſuum, quod poſtulare poſſet. Et hoc ſignificavit Alex.III. cum dixit: *Niſi uxor ad religionem tranſierit, aut perpetuam caſtitatem ſervare promiſerit, vir poteſt, & debet de monaſterio revocari*. Et ideo etiam nihil obſtat jus, quod per profeſſionem acquiſitum videtur Deo, & religioni, quia non potuit ei majus jus acquiri, quantum ad actualem profeſſionem, ut ſic dicam, uſum, & retentionem conjugis profeſſi, quam ſub ea conditione, ſi alter conjux converti voluerit, cũ renuntiatio ejus aliter acceptata non ſit, quia non poteſt religio aliter acceptare profeſſionem, quam ei per Eccleſiam concedatur, ut ex ſuperioribus conſtat. Nec denique obſtat, quod per talem profeſſionem conjugi facultatem concedenti non fuit facta injuria; ſatis enim eſt, quod non fuerit privatus jure ſuo, quia, ut dictum eſt, ejus renuntiatio non eſt aliter acceptata. Quod quidem non fit ab Eccleſia in favorem ejus, ſed in favorem ut ita dicam, pudicitiæ, & caſtitatis conjugalis, nam illius læſione, vel periculo morali, non placet ſeparatio alterius conjugis. Atque ita poteſt facile ſententia Innocentii defendi, & quidquid ſit de forma exterioris fori, quæ ad me non pertinet, in foro conſcientiæ non

Difficultas ſpecialis.

eſt

eſt dubium, quin talis conjux poſſit petere ab alio cohabitationem, & debitum, quia ex interpretatione, vel modo acceptationis juris licentia illa ſolum fuit ad profeſſionem faciendam, ſalvo ſuo jure, quod eſt ad petendum: unde fit, ut alter reddere teneatur, & monaſterium ſimiliter obligetur eum reſtituere, ſeu liberam facultatē ei facere, quamvis propter ſcandalum vitandum id fieri debeat auctoritate Eccleſiaſtici judicis competentis.

16 Supereſt dicendum de tertio puncto, quod abſolute ſpectatum non habet difficultatem: nam ſi profeſſio valida fuit, & impedimentum eſt ablatum, nihil eſt, quod ab hac obligatione revertendi in religionem excuſet. Item ſi alter conjux, qui licentiam dedit, quocumque tempore vellet converti, alter teneretur vel in monaſterio permanere, vel ad illud reverti, ſi exiiſſet: ergo idem eſt, ſi conjux de medio tollatur, per ſe loquendo, & ablatis impedimentis, quæ per accidens contingere poſſunt. Dubitabit vero fortaſſe aliquis, an in eo caſu teneatur ille profeſſus redire ad eandem religionem, vel ſatis ſit redire ad aliam, etiam laxiorem: nam aliquando profeſſio indebito modo facta non obligat cum tanto rigore. Nihilominus reſpondeo teneri ad eandem religionem redire, nam profeſſio valida ad totum obligat, ad quod poteſt obligare, quia in totum valida eſt, & nō tantum in parte, quia non eſt major ratio de una parte, quam de alia. Confirmatur; nam votum ſimplex religionis factum de tali religione in particulari ad illam obligat, & non impletur in laxiori, & e converſo, ſi fortaſſe ad illam non obligat, quia in ea impleri non poteſt, neque ad laxiorem obligat: ergo pari ratione votum ſolenne factum in particulari religione ad illam in particulari obligat, neque in laxiori impletur, vel e converſo, ſi ad illam in particulari non obligaret, non eſſet cur ad alias obligaret. Denique hoc ex jure communi probari poteſt auctoritate negativa, quia nullum eſt Eccleſiæ decretum ſtatuens, ut talis profeſſio in religione laxiori poſſit obſervari, quod argumentum erat in præſenti ſufficiens, quia ex natura rei non poterat hoc eſſe licitum, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt. Unde quod in profeſſione tacita aliquando hoc liceat, eſt ex ſpeciali permiſſione, vel diſpenſatione Eccleſiæ, ut infra videbimus, quæ in præſenti non invenitur. Quin potius in citatis juribus ſignificatur oppoſitum, nam in cap. *ex parte*, compellendus dicitur ſic profeſſus, ut muliere demiſſa ad ſuum monaſterium revertatur, & in cap. *conſuluit*, dicitur in eo caſu non poſſe aliquem dimittere habitum, quem aſſumpſit.

CAPUT VIII.

Utrum Epiſcopus, vel in alia dignitate conſtitutus poſſit religionem profiteri.

1 ALiud libertatis genus in perſona, quæ profeſſionem emiſſura eſt, ſolet requiri; nimirum, ut libera ſit ab Epiſcopali obligatione, vel dignitate: nam Epiſcopus per ſe, & ſua voluntate, non poteſt profeſſionem emittere. Dico autem, *per ſe, & ſua voluntate*, quia de licentia Papæ poterit profiteri, quia per illam licentiam ab ſpeciali obligatione liberatur. Quæ omnia habentur in cap. *niſi cum pridem*, de renunt. & ſumuntur ex cap. *licet*, de Regul. quibus locis omnes interpretes hoc docent, & D. Thom. 2.2. q. 185. art. 4. Sot. lib. 10. de Juſtit. q. 2. art. 4. & Sylveſt. *religio*, 2. q. 8. Angel. verb. *religioſus*, n. 12. Circa quam reſolutionem dubitari poteſt in primis, de quo Epiſcopo intelligenda ſit: poteſt enim eſſe Epiſcopus tantum electus, & nondum confirmatus, vel poteſt eſſe jam confirmatus, nondum vero conſecratus: poteſt item eſſe electus confirmatus, & conſecratus. Vel denique eſſe poteſt cōſecratus tantū, & cum nulla Eccleſia deſponſatus: vel certe licet aliquando deſponſatus fuerit, poteſt jam per renuntiationem legitimam a Papa acceptatam quaſi divortium factum eſſe.

De quo Epiſcopo procedat aſſertio poſita.

Reſolutio ergo poſita maxime, atque indubitanter locum habet in Epiſcopo confirmato, & conſecrato, & actualiter habente ſuam Eccleſiam, cujus curam gerit: nam de hoc maxime loquitur d. cap. *niſi cum pridem*, & in eo præcipue locum habet omnis ratio, quæ in hoc impedimento aſſignari poteſt, ut videbimus.

Quid de Epiſcopo ſolum electo.

De alio vero extremo, vera mihi videtur pars contraria, ſeu negativa, nam Epiſcopus electus, niſi ſpeciali, ac perſonali præcepto prohibitus ſit, optime poteſt religionem profiteri. Probatur, tum quia ille nondum eſt Epiſcopus ſimpliciter, ſed ſecundum quid, id eſt, electus, quod potius eſt futurum eſſe Epiſcopum, quam jam eſſe: dicta autem jura loquuntur de Epiſcopo ſimpliciter; imo cap. *niſi cum pridem*, aperte loquitur de Epiſcopo jam deſponſato ſuæ Eccleſiæ. Tum etiam, quia Epiſcopus electus etiamſi acceptaverit, poteſt ſua voluntate libere retrocedere, antequam confirmetur, & Epiſcopatum nolle, quia nec perſeverare promiſit, neque ullo præcepto cogitur, ut ſumitur ex cap. *Inter corporalia*, & gloſſa ibi verb. *confirmatus*, de translat. Epiſcop. ergo etiam poteſt ſi velit religionem ingredi, & profiteri.

Quid dicendū de Epiſcopo confirmato, & non conſecrato.

2 De Epiſcopo autem jam confirmato, nondum vero conſecrato, poteſt eſſe major dubitandi ratio. Primo, quia etiam hic Epiſcopus videtur eſſe tantum ſecundū quid, cum Epiſcopus magis ſit nomen ordinis, quam juriſdictionis; jura autem, quæ de hoc impedimento loquuntur, videntur reſtringenda ad Epiſcopos ſimpliciter, & omnibus modis conſummatis: nam quoad hanc partem videtur hæc materia odioſa, utpote tollens libertatem. In contrarium vero eſt, quia Epiſcopus ſemel confirmatus jam eſt vere Epiſcopus, & ſponſus talis Eccleſiæ, & ideo dicunt jura illum jam habere juriſdictionem, cap. *tranſmiſſam*, de electione; dicunt etiam illud eſſe veluti matrimonium ſpirituale ratum, quod per conſecrationem conſummatur, cap. *licet*, de translat. Epiſcop. ergo comprehenditur ſub dicta generali regula cap. *niſi cum pridem*, quod aperte videtur definitum in cap. *inter corporalia*, de translat. Epiſcop. ut dicitur: *Sicut Epiſcopus conſecratus ſine licentia Epiſcopi Romani ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic nec electus confirmatus, cum non debeat in dubium revocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam inter perſonas eligentium & electi, conjugium ſit ſpirituale contractum.* Et infra dicitur non eſſe majus vinculum inter Epiſcopum conſecratum cum ſua Eccleſia, quam inter Epiſcopum confirmatum, & ideo idem jus in utroque ſervandum eſſe. Ex quibus intendit Innoc. III. concludere Epiſcopum confirmatum, etiamſi conſecratus non ſit, non poſſe cedere Epiſcopatui, neque ad alium tranſire, niſi ex licentia Romani Pontificis. Hinc autem recte colligitur non poſſe etiam ad religionem tranſire, nam ob hanc cauſam idem Innoc. III. in d. cap. *niſi cum pridem*, negat Epiſcopum poſſe tranſire ad ſtatum religioſum, inconſulto Romano Pontifice, quia non poteſt ſuam Eccleſiam deſerere. Atque hæc pars ſine dubio vera eſt. Et ad difficultatem in contrarium dicendum eſt, Epiſcopi nomen, non minus proprie ſignificare paſtorale munus, quod ex ſe conſecrationem requirit, quam ipſam ordinis dignitatē, & in præſenti præcipue accipi ratione muneris Epiſcopalis.

Inſtantia.

3 Dices. Epiſcopus tantum confirmatus æquiparatur ei, qui matrimonium tantum contraxit, d. cap. *licet*; ſed qui matrimonium tantum contraxit, & non conſummavit, libere poteſt ad religionem tranſire: ergo & Epiſcopus confirmatus.

Solutio.

Reſpondetur negando conſequentiam, nam Innocent. III. in d. cap. *inter corporalia*, vult quoad hoc fortius eſſe vinculum ſpirituale, quam carnale, & æque indiſſolubile eſſe ſpirituale conjugium tantum ratum, ac conſummatum per conſecrationem. Item eſt differentia, quia religio eſt perfectior ſtatus, quam matrimonium; eſt autem minus perfectus, quam Epiſcopalis. Denique Epiſcopale munus ad bonum commune, & regimen animarum ordinatur, & ideo ex ſe præfertur privato commodo, quod per ſtatum religioſum intendi videtur.

Aſſertio quarta, quid de Epiſcopo conſecrato.

4 Hinc vero per argumentum a contrario colligi poteſt, Epiſcopum conſecratum, ſi nullius Eccleſiæ Epiſcopus ſit, non contineri ſub hac prohibitione, ſed poſſe libere religionem ingredi ſi velit, quia in eo ceſſat tota ratio hujus prohibitionis, ſcilicet, quia Epiſcopus non poteſt cedere Epiſcopatui, aut ſuam ſponſam deſerere, vel quia vinculum ſpiritualis conjugii indiſſolubile eſt propria auctoritate: hæc autem omnia ceſſant in hoc Epiſcopo, quia neque habet Eccleſiam, cui cedat, vel ſponſam, quam deſerat, & quia vinculum jam ſupponitur legitime diſſolutum, quando Epiſcopatui renuntiavit. Eſt ergo tunc veluti factum divortium, & perſona illa eſt quaſi vidua: ergo poteſt libere religionem ingredi. Accedit, quod Innoc. III. in d. cap. *inter corporalia*, inde probat conſecrationem nihil addere vinculo

confirmationis, quod poteſt ſola ſine Epiſcopatu reperiri, *ut in eo* (inquit) *qui oneri renuntiavit Epiſcopali, non honori*: ergo ſentit conſecrationem per ſe ſolam nullum afferre vinculum, vel impedimentum. Denique ex d. c. *niſi cum pridem*, ſolum colligitur Epiſcopum non poſſe ſua auctoritate renuntiare Epiſcopatui, ut ingrediatur religionem; ergo ubi neceſſariũ non eſt renuntiare Epiſcopatui, nihil eſt quid impediat. Eſt ergo hoc ſine dubio verum, eum, qui legitime rènuntiavit Epiſcopatui, eſſe omnino liberũ in ordine ad profeſſionem emittendam.

5. Aſſert. Quid de Epiſcopo titulari, vel relegato.

5 Aliquando vero poteſt contingere, ut aliquis Epiſcopus videatur carere ſponſa, non quia Epiſcopatui renuntiaverit, ſed quia fortaſſe tota illa Eccleſia, vel provincia a fide defecit, ſicut nunc videmus plures Epiſcopos a ſuis Epiſcopatibus relegatos: vel etiam videtur ita accedere in Epiſcopis titularibus, qui non conſecrantur niſi titulo alicujus Eccleſiæ, quam ſemper reſpiciunt ut ſponſam, etiamſi illi inſervire, & cohabitare non poſſit, eo quod ab infidelibus occupata ſit. De his ergo non cẽſeo eſſe eandem rationem, ſed comprehendi ſub dicta lege, & impedimẽto, quia licet videantur ſeparari a ſua ſponſa, quoad torum, ut ſic dicam, non quoad vinculũ: unde in c. *poſt translationem*, de renunt. verſ. *cæterum*, etiam in eo caſu, in quo Epiſcopus non poteſt proficere in regimine paſtorali propter rabiem perſecutionis, ſuperioris auctoritas poſtulatur, ut poſſit ad monaſticam vitam deſcendere. In hoc etiam conſideratur id, quod eſt per ſe, ſcilicet vinculum, & obligatio, non quod per ſe accidens, quale eſt, quod propter impedimenta extrinſeca non poſſit obligatio illa executioni mandari.

Dubitatio, an hoc impedimentum ſit irritans.

6 Ut autem hujus impedimenti ratio, & qualitas magis explicetur, dubitari poteſt, an hoc impedimentũ tale ſit, ut irritet profeſſionem. Videtur enim ita eſſe dicendum. Primo, quia vinculum Epiſcopi cum ſua Eccleſia jure divino indiſſolubile eſt, ut affirmat Innoc. III. in d. c. *inter corporalia*, & ideo ait quandocumq; diſſolvitur, non humana, ſed divina auctoritate diſſolvi, ſcil. auctoritate Pontificis, quæ divina eſt, cum ipſe ſit Chriſti Vicarius, cui ex inſtitutione divina talis diſſolutio reſervata eſt: ergo ſecluſa auctoritate Pontificis, non poteſt eſſe valida profeſſio Epiſcopi, quia non poteſt eſſe valida Epiſcopatus renuntiatio. Et cõfirmatur ex c. *licet*, de Reg. ubi in hoc ęquiparatur trãſitus Epiſcopi ad religionẽ cũ trãſitu ab una religione ad aliã; ſed profeſſio facta in religione laxiori ab eo, qui in arctiori eſt profeſſus, nulla eſt, ſi fiat ſine legitima licentia ſuperioris: ergo ſimiliter, &c. Ratio autẽ utriuſq; eſt, quia qui ſe tradidit alicui, & jam nõ eſt ſui juris, nõ poteſt valide ſe alteri tradere.

Reſolutio.

7 Nihilominus non cenſeo eſſe hoc impedimentum irritans omnino profeſſionem, ſed tantum prohibens, atque etiam impediens uſum ejus. Ut autem hoc explicem & probem, adverto duo hic eſſe diſtinguenda, ſcil. profeſſio, & renuntiatio Epiſcopatus, ſeu diſſolutio vinculi ſpiritualis, quod eſt inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam. Quoad hoc ergo ſecundum certum eſt, talem profeſſionem eſſe invalidam, id eſt, non habere talem effectum, quod probat ſufficienter prima ratio in contrariũ propoſita; ſive hoc ſit, quia Epiſcopale vinculũ proprie, & in rigore eſt indiſſolubile jure divino, id eſt, ex immediata inſtitutione divina, ſive ſit indiſſolubile ex voto ſpeciali ipſius Epiſcopi, cujus diſpenſationem ſibi Pontifex reſervavit, ut D. Th. & Sot. ſupra citati, ſignificant: ſive id ſit, quia ex Eccleſiaſtico præcepto tale intercedit pactum inter Eccleſiam & Epiſcopum, ut Epiſcopus omnino obligetur, & ſe privet poteſtate reſcindendi cõtractum, quod nobis probabilius videtur, ut ſupra diximus, ſatiſque eſt, ut jure divino dicatur prohibitum Epiſcopo cedere Epiſcopatui jure ſuo: nam in ſenſu compoſito (ut ſic dicam) id eſt, ſuppoſito tali genere contractus, illud eſt contra jus divinum, & naturale. Hinc igitur recte concluditur, quantumvis Epiſcopus profiteatur religionem, non propterea manere liberum onere Epiſcopali, atque adeo quãtum ad hoc nullam eſſe profeſſionem. Et hoc modo dixit Inn. in d. c. *niſi cum pridẽ*, & ſi pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinẽ advolare, itá tamen aſtrictæ ſunt nexibus pręceptorum, ut liberum non habeas abſque noſtra permiſſione volatum.

Probatur prima pars.

8 Nihilominus tamen profeſſio ipſa quoad ſubſtantiam ſuam intelligi poteſt valida ſine hoc effectu, & in hoc ſenſu dicimus eſſe validam quoad vinculum, licet nõ omnino quoad uſum. Probatur quoad priorem partem, quia non eſt invalida ex natura rei, neque ex jure poſitivo: ergo eſt valida. Probatur major, quia ſi ex natura rei eſſet invalida, maxime quia non poteſt eſſe valida, niſi diſſolvat vinculum inter Epiſcopum, & Eccleſiam, nulla enim alia ra[illegible] excogitari poteſt; illud autẽ verum non eſt, quia vinculum profeſſionis, & vinculũ Epiſcopale, non ſunt formaliter repugnantia: ergo poteſt eſſe validum vinculum profeſſionis, etiamſi aliud non diſſolvat. Antecedens patet, quia quando religioſus profeſſus aſſumitur ad Epiſcopatum, non tollitur prius vinculum, ſed ſuperadditur aliud, & ſimul manẽt: ergo ſignum eſt non eſſe formaliter repugnantia: ergo licet mutetur ordo & prius inducatur vinculum Epiſcopale, & poſtea religioſum, poterunt ſimul manere quantum eſt ex natura rei. Et quoad hoc eſt magna differentia inter tranſitum religioſi ad laxiorem religionem, & Epiſcopi ad ſtatum religioſum, nam religioſus non poteſt eſſe ſimul valide profeſſus in duabus religionibus, Epiſcopus autem poteſt ſimul eſſe religioſus & Epiſcopus. Item dum profeſſus religioſus religioni laxiori ſe tradere vult, offert Deo aliquid minus gratum ipſi, & ſimpliciter minus bonum, quia incompoſſibile majori bono; & ideo ſicut votum, quod non eſt de meliori bono validum non eſt, ita neque illa profeſſio: at vero Epiſcopus profeſſionem faciens non offert Deo aliquid minus gratum, ſed ſimpliciter aliquid melius, quia offert quoddam bonum per ſe optimum, & meliori non repugnans, cum ſimul eſſe poſſit cum Epiſcopatu, & ſimpliciter melius ſit eſſe Epiſcopum, & religioſum, quam Epiſcopum tantum.

Notandũ, religioſus non poteſt valide profiteri in duabus religionibus.

Declaratur exemplis.

9 Tandem id declaro exemplo matrimonii carnalis: diximus enim ſupra profeſſionem factam durante matrimonio conſummato, etiam ſine debita licentia, non eſſe nullam ex natura rei, quia illa duo vincula matrimonii & religionis non ſunt formaliter repugnantia, & quia poteſt habere ſuum effectum quaſi formalẽ in hujuſmodi conjugato, etiamſi quoad plenum uſum maneat impedita. Ita ergo in præſenti dicendum eſt; jam enim oſtenſum eſt illa duo vincula, Epiſcopale, & religioſum, non eſſe formaliter repugnantia, & facile oſtendi poteſt, perſonam Epiſcopi non eſſe incapacem formalis effectus profeſſionis. Quod patet diſcurrendo per ſingula vota: nam de caſtitate conſtat, poſſe ad illam novo titulo obligari; paupertatem autem poteſt de novo promittere, quia nec quoad obligationem, nec quoad actualem obſervantiam ſtatui ejus repugnat; unde non eſt dubium, quin poſſit, & licite, & valide ſimplex votum paupertatis emittere. In obedientia autem videtur eſſe nonnulla major difficultas, expedietur autem facile ſi duo conſiderentur. Unum eſt ad ſubſtantiam religioſi ſtatus ſatis eſſe habere obedientiam, & obligationem in animi præparatione. Aliud eſt poſſe dari aliquem uſum & exercitium obedientiæ non repugnans muneri Epiſcopali. Sic ergo non eſt Epiſcopus ſimpliciter incapax voti obedientiæ, etiam emiſſi, ſeu emittendi poſt Epiſcopatum acceptum. Denique eodem modo non eſt incapax Epiſcopus illius traditionis, quæ per profeſſionem fit, ſaltem quoad tranſlationem dominii, ſeu proprietatis, ut ſic dicam, in religionem. Quod per hunc effectum recte explicatur: nam facta illa traditione per profeſſionem, ſi talis perſona renuntiet poſtea Epiſcopatui cum debita facultate, eo ipſo ſtatim incipiet teneri ad obſervantiam regularem, quod non repugnat: ergo nõ eſt incapax talis perſona formalis effectus profeſſionis: non eſt ergo, cur ex natura rei ſit invalida.

10 Hinc vero probatum relinquitur, quod ſecundo loco dicebamus, talem profeſſionem eſſe impeditam quoad uſum, hoc enim habet ex natura rei, ſuppoſita cõditione talis perſonæ, quia nõ poteſt per profeſſionem privare ſuam Eccleſiam jure, quod in ipſam, ejuſque actiones habet, quia non poteſt profeſſio diſſolvere ſpirituale vinculum inter Epiſcopum & Eccleſiam, & ideo neceſſario profeſſio illa manet impedita quoad omnem uſum religionis, qui Epiſcopali muneri repugnat, ſicut in exemplo de profeſſione conjugis ſervata proportione apparet. Atque hinc tandem probari facile poteſt altera pars, nimirum hanc profeſſionem non eſſe irritam jure Eccleſiaſtico quoad ſubſtantiam ſuam, ſed ſolum quoad hunc effectum diſſolvendi Epiſcopale

vinculum, nec tollendi ejus onus, & obligationem: nullum enim eſt in jure verbum, ex quo amplius colligi poſsit, ut patet ex d.cap. *niſi cum pridem*, & d.cap. *licet*, & ſimul cum ſequenti difficultate melius declarabitur.

Difficultas, an ſit illicita talis profeſſio.

11 Oritur tamen ex dictis nova difficultas circa hoc punctum, nam videtur ſequi hanc profeſsionem in Epiſcopo non ſolum invalidam non eſſe, verum etiam neque illicitam, quia ex ſe mala non eſt; quid enim habet contra rectam rationem, aut contra debitum Dei honorem, cum per illam aliquid ſimpliciter melius, & Deo gratius offeratur? Si autem ex ſe mala non eſt, cur per Eccleſiam prohibetur? Addo nullum eſſe Eccleſiaſticum jus, quod ſatis aperte hanc profeſsionem prohibeat, nam in d.cap. *licet*, quod videtur in hac re expreſſius loqui, pro regula ſolum ponitur, ut nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacumque deſerere præſulatum, ut oſtenſum eſt, valide fieri poſſe, illa certe prohibetur ex vi illius regulæ.

12 Nihilominus communis ſententia, ut diximus, eſt, prohibitum eſſe Epiſcopo religionem profiteri; & ita colligunt ex d.cap. *licet*, gloſſ. Innoc. Panorm. & omnes, qui pro eodem dicunt, tranſire ad religionem, & deſerere Epiſcopatum illa de cauſa; nullus autem meminit illius caſus, in quo retento Epiſcopatu aliquis fiat religioſus per veram profeſsionem. In quo ſignificant hunc caſum non eſſe moralem, nec ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem, quod ſatis eſt, ut non liceat; item quia eſt indebitus ordo, cum dignitas Epiſcopalis altior ſit. Unde Innoc. III. in d.cap. *niſi cum pridem*: *Facilius*, inquit, *indulgetur, ut monachus ad præſulatum aſcendat, quam ut præſul ad monachatum deſcendat*. Denique conſiderato modo aſſumendi religioſum ſtatum, & quæ ad illum neceſſaria ſunt, ſecundum præſentem Eccleſiæ conſuetudinem, facile intelligitur, hoc fieri non poſſe, nec decere. Ac denique conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita prohibitionem hanc declaravit, quia probabile etiam eſt hoc non ſolum eſſe malum, quia prohibitum, ſed ex ſe eſſe inordinatum, quia is, qui ſecundum præſentem ſtatum eſt incapax munerum, & actionum alterius ſtatus, non poteſt convenienter hunc poſteriorem ſtatum aſſumere, ſi non poteſt deſerere priorem. In quo eſt magna differentia inter hos duos ſtatus, Epiſcopalem, & religioſum, quando contrario ordine aſſumuntur: nam quando aliquis prius fit religioſus, tunc capax eſt munerum illius ſtatus; & quando poſtea fit Epiſcopus, etiam poteſt exercere munera, ad quæ per Epiſcopatum obligatur. Et licet ex parte impediatur ab actuali uſu religioſi ſtatus, id non eſt inconveniens, quia fit propter perfectiorem ſtatum. Quando vero e converſo prius fit Epiſcopus, & poſtea religioſus manens Epiſcopus, accipit ſtatum inferiorem, cujus uſum habere non poteſt, quod inordinatum eſſe videtur. Nec ſatis eſt dicere aſſumi tunc ſtatum religioſum propter perfectionem quaſi habitualem, tum quia ſtatus eſt propter uſum, & ideo qui eſt incapax uſus, non debet accipere ſtatum; tum etiam, quia ſi aliquid perfectionis ex aſſumptione illius ſtatus adjungi poſſe videtur, per vota ſimplicia paupertatis, vel obedientiæ, vel per animi præparationem, & deſiderium ſuppleri poteſt. Merito ergo talis profitendi modus non permittitur.

Ultima dubitatio. Quid dicendum de profeſsis in una religione.

13 Poſſet vero hic ulterius inquiri, an quilibet ſtatus perfectior impediat valorem profeſsionis in religione; quia vero nullus eſt ſtatus perfectior ſimpliciter profeſſione, ſeu religioſo ſtatu in tota ſua latitudine ſumpto, niſi ſtatus Epiſcopalis: ideo ſolum poteſt illa quæſtio locum habere intra ſtatum religioſum, comparando ſtrictiorem ad laxiorem, & ita pertinet quæſtio ad diſputationem de tranſitu ab una religione ad aliam, quam infra trademus. Nunc autem ſupponimus profeſsionem in una religione impedire profeſsionem non ſolum in laxiori, ſed etiam in æquali, idque non ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed etiam ex natura rei, ut probabilius exiſtimamus: profeſsio autem in una religione non impedit profeſsionem in altiori, quia in hoc ſequitur naturam voti, quod non impedit melius bonum. Atque hinc facile expeditur, quod ultimo circa hanc conditionem inquiri ſolet, an extendatur ad inferiores prælatos præter Epiſcopum: quod tractat D.Thom. 2.2.q.189.art.7. & ibi interpretes. Panorm. cum aliis in d.cap. *licet*, Sylveſt. & Angel. ſupra, & omnes uno vel alio excepto conveniunt hoc impedimentum non habere in inferioribus locum.

Quid de Prælatis Epiſcopo inferioribus.

Ratio D.Thom. eſt, quia illi non obligantur ſpeciali voto perpetuo ad paſtorale munus, & ideo nulla indigent diſpenſatione Papæ: poſſunt ergo ſine licentia Papæ relinquere dignitatem, vel beneficium, & religionem profiteri. Addendum vero eſt hoc nullo jure illis eſſe prohibitum: imo c. *licet*, de Regul. ſpecificam mentionem faciens de Epiſcopis, & Archiepiſcopis, plane ſignificat, inferiores omnes illa licentia non indigere. An vero hi clerici inferiores debeant licentiam petere a ſuis Epiſcopis, ſupra tractatum eſt, cum de voto in genere ageremus, tom.2.lib.3.cap.4.n.10. ubi diximus in his requiri licentiam petitam, quamvis non obtentam: idque docent communiter Theologi, & Canoniſtæ, quos late refert Sanch. in Decal. lib.4. de Voto cap.25.n.48. Unde conſtat talem licentiæ petitionem ad ſummum eſſe neceſſariam propter quandam decentiam, & bonum ordinem, non vero ad valorem profeſsionis.

Specialis difficultas eſt, de quibuſdam habentibus juriſdictionem Epiſcopalem.

14 *Specialis* vero ratio dubitandi eſt de quibuſdam Abbatibus immediate ſubjectis ſummo Pontifici, & habentibus juriſdictionem Epiſcopalem: nam ſi petant licentiam a Papa, & non obtineant, non poterunt ingredi religionem, quia Papa poteſt impedire ingreſſum, quamvis alii Epiſcopi non poſſint; ſi vero expectare debent conſenſum Papæ, jam erunt æquales in hoc Epiſcopis. Propter quod ita ſentit Hoſtienſ. in d. c. *licet*, nam cum ſint veri prælati, & juriſdictionem habeant Epiſcopalem, & exemptam, aliquando ſolent nomine Epiſcoporum comprehendi: ergo mirum non eſt, quod in præſenti Epiſcopis æquiparentur. Nihilominus in rigore cenſeo non æquiparari, quia inter illa duo cogitari poteſt medium, ut ſi Papa petitioni eorum nihil reſpondeat, tunc enim profiteri poterunt licentia petita, & non obtenta, ut ſenſit Panorm. ſupra, citans Jo. Andr. in c. *cum non ſtat*, de Regul. juris in 6. Fortaſſe his prælatis ſufficiet licentiam petere a ſuo Archiepiſcopo, vel ab illo Epiſcopo, cui de jure deberent eſſe ſubjecti, ſi non eſſent exempti, nam in ſuum commodum videntur poſſe non uti exemptione in eo caſu, in quo nullum dignitati præjudicium fieri videtur.

Reſolutio.

CAPUT IX.

Utrum obligatio filii ad parentem, vel alia ſimilis profeſſionem impediat, vel potius per eam tollatur.

1 SUpponimus ſolam patriam poteſtatem, vel ſubjectionem filii, ſeu obedientiam parenti debitam, non impedire liberam filii profeſſionem, quia in his, quæ ad Deum pertinent, atque adeo in votis emittendis, maxime poſt pubertatem (ita enim nunc loquimur) filius eſt ſui juris, ut ſupra oſtenſum eſt, & ideo de hoc negotio agens dixit Hieron. epiſtol.4. ad Nepotian. *Per calcatum perge patrem.* Solum ergo ſupereſt quæſtio de caſu ſpeciali, in quo pater graviter indiget ope filii: & hoc modo inter conditiones ad profitẽdum neceſſarias ponitur libertas a ſpeciali obligatione ſubveniendi, vel obſequendi parentibus, nam cum hoc debito, vel obligatione profiteri nemo poteſt. De quo puncto videnda ſunt ſupra dicta de ingreſſu religionis, nam illa neceſſitas impedit profeſsionem, quæ primum ingreſſum impedire valet: nec de hac obligatione, ſeu gradu neceſſitatis hic plura dicere neceſſe eſt. Solum ergo addendum eſt, licet hæc cauſa ſit ſufficiens ad obligandum ſub mortali, ne profeſsio fiat, non tamen eſſe ſufficientem ad irritandam illam, ſi fiat, ut eſt communis ſententia, quam tenet Navar. lib.3. Conſ. titul. de Regul. Conſ.26. alias 3. Sanch. in Decal. lib.4. de Voto, cap.20.n.10. Leſſ. lib.2.cap.41.dub.3.n.34. & alii. Et ratio eſt, quia talis profeſsio non eſt irrita ex ſolo jure naturali, ut a fortiori patet ex his, quæ in ſimilibus, in ſuperioribus diximus, quia talis perſona non eſt incapax illius obligationis, quæ per profeſsionem religioſam ſuſcipitur, quamvis fortaſſe non poſsit ſtatim illam exequi, de quo mox dicemus; neque etiam invenitur jus canonicum, quod talem profeſsionem irritam faciat.

Dubium in hac materia, an filius profeſſus teneatur ſuccurrere parentibus, &c.

Hinc vero naſcitur dubium, ſi non obſtante hoc debito aliquis profiteatur, an poſt profeſſionem teneatur ſuccurrere parentibus, relicto, ſi opus ſit, religioſo habitu, ſeu ſtatu, quantum ad actualem obſervantiam & obedientiam, & an ab ipſis parentibus juſte repeti poſſit. Videtur enim ita eſſe aſſerendum. Primo, quia hoc eſt conſentaneum juſtitiæ, & pietati, quibus religio repugnare

gnare non poteſt. Secundo a ſimili de profeſſione conjugum; nam ſi conjux poteſt repetere comparem indebite profeſſum, quia habet jus in illum, quo non potuit privari per profeſſionem; cur non poterit pater revocare filium, in quem habebat actuale jus? non enim magis potuit ſuo jure privari, & ob eandem cauſam manebit filius in conſcientia obligatus, & religio etiam ad reddendum illum, vel ſufficienter parentibus ejus ſubveniendum. Tertio, quia filius ſic profitendo facit injuriam patri: ergo non poteſt illi prodeſſe, ut liberetur ab obligatione, quam antea habebat.

2 In contrarium autem eſt, quia per profeſſionem perſona cenſetur civiliter mori; ergo etiam per profeſſionem liberatur omni obligatione civili, aut humana, quia cum morte omnia finiuntur. Et ideo exemplum, quod de conjugibus afferebatur, vel non eſt ſimile, vel in quo eſt ſimile, oppoſitum perſuadet; quia vel in eis profeſſio valida non eſt ſine licentia facta, vel ſi fiat cũ licentia, & valeat in rigore, ceſſat obligatio in profeſſo, quamvis in alio caſu Eccleſia aliud provideat ex officio ſuo, quod in præſenti cum fundamento dici non poſſet. Confirmatur tandem, quia aliàs, etiamſi quis profeſſus eſſet eo tempore, quo parentes non indigebant, propter exortam poſtea parentum neceſſitatem, teneretur relicta religione parentibus ſubvenire, quia etiam non potuiſſet illos privare jure ſuo. Conſequens eſt falſum, & contra doctrinam Sanctorum, ut videre licet, præſertim in Baſilio, regula 32. ex fuſioribus, ubi inquit omnem affectionem, & curam erga parentes exercendam eſſe, quia hæc ad vivos ſpectant, non ad mortuos, inter quos religioſi computantur, unde concludit eos ab omni prorſus hujuſmodi debito liberos eſſe.

3 Hoc dubium tractari ſolet a Doctoribus, tam de illo caſu, in quo neceſſitas parentis antecedit profeſſionem, quam de illo, in quo ſubſequitur: & quamvis prior tantum in rigore ad hunc locum pertineat, tamen quia commode ſeparari non poſſunt, de utroque dicemus. Quidam enim nihil inter hos duos caſus diſtinguendũ putant, & in opiniones extreme contrarias diviſi ſunt. Prima ergo opinio dicit in eo caſu filium jam profeſſum, ſolum obligari ad ſubveniendum parenti, ſervata obedientia, & profeſſione religioſa: tenebitur ergo a ſuo prælato facultatem petere, & illa obtenta, & habitu, ac religione retenta, ei ſubvenire prout potuerit; ſi autem ſuperior facultatem neget, alter excuſabitur: ita ſentit D.Thom.2.2.q.101.art.4.ad 4. & quodl.3.art.6. vel 16. & quodl.10.art.9. quibus locis licet non aperte diſtinguat inter illos duos caſus, tamen indiſtincte, & ſine exceptione loquitur. Et ratio ejus univerſalis eſt, quia in religione profeſſus reputatur jam quaſi mortuus mundo, & ideo non debet ſe iterum occaſione parentum negotiis ſecularibus implicare. Quæ ratio variis modis confirmari, & declarari poteſt. Primo, quia per profeſſionem validam major obligatio inducitur, quia eſt ad Deum, quam ſit illa, quæ eſt ad parentes; unde illa ſpectat ad primum præceptum primæ tabulæ; hæc ad primum præceptum ſecundæ tabulæ. Secundo confirmatur, quia religioſus jam non habet voluntatẽ propriam, neque eſt ſui juris, & ideo jam non eſt capax talis obligationis: ſicut uxoratus non poteſt invita uxore illam relinquere, ut ſubveniat parenti; quia jam ſui corporis poteſtatem non habet: ſi quis etiam ſe in ſervũ vendidit, vel alio juſto titulo ſervus effectus eſt, non poteſt invito domino illum relinquere, ut patri ſubveniat: ergo ſimiliter in præſenti. Tertio confirmatur, quia commune bonum religionis præferendum eſt privatis incommodis unius, vel alterius parentis; at vero ſi janua, vel occaſio religioſis aperiatur, intra incommoda & perturbationes, & interdum etiam ſcandala oriri facile poſſunt: nam etiam monialis egredi cupiens monaſterio, titulo, & colore ſubveniendi parentibus, ab eo exiret: expedit ergo, ut hæc janua omnino claudatur; & hanc opinionem ſequitur Lyra, Matth.5. & Abul.Matth.4.q.12. Alenſ.3.p.q.33.memb.4.art.1. & plures, quos ſequitur Sanch.lib.4.de Voto, cap.20.num.17.

Prima opinio.

4 Alii e contra indiſtincte affirmant teneri filium profeſſum ad ſubveniendum parenti in neceſſitate conſtituto, etiam invito prælato, & relicto habitu, ſi neceſſe ſit, quamvis neceſſitas parentis profeſſioni ſupervenerit. Inter eos autem, qui ita ſentiunt, eſt diverſitas, nam quidam ſentiunt ad hanc obligationem ſufficere eam gravem neceſſitatem parentis, quæ ſi antea fuiſſet, obligaret filium ad non profitendum, quod ſentit Major in 4.d.38.q.16. vide ibi Richard. Henric.quodl.6. vel 12. q.18. Medin.q.3.de Reſtit.fol.19. Adrian.quodl.1.art.3. ad 7. & quodlib.2.q.1.fine argum. Anchar.de poteſtate Papæ, q.5.art.1. Et fundamentum eſſe poteſt, quia profeſſio non potuit præjudicare parenti, nec privare illum jure ſuo, ut ſupra argumentabamur. Alii vero hoc limitant ad caſum extremę neceſſitatis: nam tunc ajunt ſufficere petitam licentiam, licet non obtineatur; in quacumque autem minori neceſſitate, quantumvis gravi, putant procedere priorem ſententiam; ita tenet Cajet. 2.2.q.111.art.4. qui ita exponit D.Tho. & eum ſequuti ſunt multi ex modernis Theologis. Ratio ejus eſt, quia extrema neceſſitas præfertur omni voto, & obligationi, præſertim humanæ, vel voluntate propria aſſumptæ. Ratio vero alterius partis eſt eadem, quæ tacta eſt.

Secunda opinio.

5 Ne vero tot diſtinctionibus confundamur, hanc omittamus, quæ in hac materia ſemper mihi diſplicuit, ut ſupra inſinuavi, tractando de primo ingreſſu, non quia primum hujus membrum de extrema neceſſitate falſum ſit, ſed quia eſt impertinens; nam illa obligatio non eſt ſpecialis ad parentes, ſed ad omnes proximos, ut Cajetan.fatetur, & ideo merito D.Thom. nullam illius ſpecialem mentionem fecit. Fundamentum autem illius partis eſt, quia tunc prælatus irrationabiliter eſt invitus, & rem iniquam præcipit, aut neceſſarium prohibet. Hac enim de cauſa poſſumus alienum accipere, invito domino, ut proximo extreme indigenti ſubveniamus; & ſervus invito hero poteſt illi ſubvenire; & maritus poteſt relinquere uxorem nolentem, ut ei ſubveniat. Omiſſa ergo neceſſitate extrema, difficultas præſens ſolum verſatur de illa neceſſitate, quæ in alio homine exiſtens non obligaret, nec ſufficeret, quæque ante profeſſionem obligaret filium ad non profitendum, an etiam obliget poſt profeſſionem factam.

Notatio; non eſt queſtio de extrema neceſſitate.

6 Eſt ergo tertia opinio, quæ diſtinguit duos caſus ſupra poſitos, quando neceſsitas parentum anteceſsit profeſsionem, vel ſubſequuta eſt; & in priori affirmat teneri filium ad ſubveniendum parenti, etiam invito prælato, & relicta religione, ſi opus ſit. Ratio hujus partis eſſe poteſt, quia filius tunc profitendo fecit ſpecialem injuriam parenti, ratione cujus manet ſemper obnoxius eidem obligationi; nec enim potuit per ipſammet actionem injurioſam ab illa liberari, hoc enim omni rationi, & juſtitiæ repugnat. Declaratur etiam, nam cum illa perſona jam eſſet actualiter obnoxia illi obligationi, non potuit ipſa aliter ſe tradere religioni, niſi cum illo onere: ergo non obſtante traditione profeſsionis, manet ſemper illa obligatio, nec acquiritur jus religioni ad impediendam executionem ejus. Et hoc confirmat exemplum de conjuge ſupra poſitum, & melius exemplum de ſervo, qui ab hero repeti poteſt, ut ſibi ſerviat, non obſtante profeſsione.

Tertia opinio duas partes includens.

7 In altero vero caſu concordat hæc opinio cum prima, poteſtque ex dictis ejus fundamentum amplius explicari; quia quando pater non eſt in neceſsitate, tunc filius non eſt ita actualiter obligatus ad obſequium ejus, ut ob eam cauſam teneatur non profiteri, quia illud præceptum affirmativum eſt, & non obligat pro ſemper: tunc ergo nullam facit injuriam parenti, ex qua naſci poſsit ſpecialis obligatio. Rurſus ex vi illius quaſi habitualis obligationis, quæ eſt in filio, quando pater in neceſsitate non exiſtit, licet filius in præparatione animi præparatus eſſe debeat ad ſubveniendum patri, ſi indiguerit, prout ipſe potuerit; non tamen tenetur ex vi illius obligationis ſe conſervare in eo ſtatu, in quo poſsit parenti ſubvenire, ſi forte ad neceſsitatem devenerit; eſſet enim hoc magnum gravamen, quod nulla poteſt ſufficienti ratione fundari, quia filius non tenetur theſaurizare parenti, quia non tenetur per ſe loquendo eum alere; ergo propter caſus contingentes, qui non veniunt in conſiderationem, vel providentiam humanam, quamdiu probabiliter non jam imminent, non tenetur filius ſe ſervare in eo ſtatu, in quo poſsit parenti ſubvenire, aliàs non poſſet omnes divitias contemnere, nec poſſet in longiſsimas regiones diſcedere, nec in deſertum abſcondi, ubi nihil de parente ſciat, quæ plane abſurda ſunt, & plane contra communem

uſum. Sic igitur quando parens non indiget, poteſt filius abſolute ita ſe tradere religioni, ſuamque voluntatem ita abdicare, ut jam ſit omnino impotens ad ſubveniendum parenti, aliquid agendo contra ſtatum, vel religionem ſuam. Unde licet poſtea oriatur parentis neceſſitas, non aget contra præceptum ſubveniendi parentibus, ſi hoc omittat, quia ei non permittitur, quoniam invenit eum impotentem, & præceptum affirmativum non obligat, niſi eum, qui poteſt. Et hoc confirmant exempla ſupra adducta de ſtatu conjugii, aut ſervitutis, qui poſſunt dici ſtatus impotentiæ reſpectu parentis, quando ei ſubvenire non poteſt ſine præjudicio obligationis conjugii, aut ſervitutis. Et hanc opinionē tenuerunt Angel. verb. *Religioſus*, nu. 32. ubi utramque partem variis juribus, & rationibus bene confirmat, & citat Nicolaum de Lyra Matth. 15. eumque in omnibus ſequutus eſt Sylveſt. verb. *Religio*, 6. q. 9. qui ita etiam interpretatur opinionem D. Thom. Idem tenet Navar. in Summa c. 14. n. 14. & Comment. 3. de Regul. nu. 48. Tolet. lib. 5. cap. 5. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dub. 3. n. 34. & alii.

8 Hec ultima opinio mihi videtur probabiliſſima, multumque rationi conſentanea, & ſi attente legantur auctores, eſt communior inter illos: nam qui indiſtincte dicunt teneri filium profeſſum ad ſubveniendum parenti, a fortiori hoc dicent, quando neceſſitas parentum anteceſſit profeſſionem. Qui vero indiſtincte negant filium ad hoc teneri, niſi ſervato ſuo ordine religionis, nihil de illo ſpeciali caſu dicunt, ut patet ex D. Thom. Cajetan. & aliis, & ideo veriſimillimum eſt eos loquutos eſſe de religioſo legitime, & debito modo profeſſo, cui ſupervenit neceſſitas parentis: nam de alio caſu potius ſupponunt filium non debere fieri religioſum. Mihi ergo hæc opinio placet; oportet tamen rem totam diſtinctius exponere.

Quænam ſit obligatio filii ſubveniendi parenti graviter egenti, ſi imminente jam illa indigentia profeſſus eſt.

Prima reſolutio quatuor partes cōtinens.

9 Dico ergo primo, quando filius profeſſus eſt religionem cum injuria parentis jam exiſtentis in gravi neceſſitate, tenetur petere facultatem ad ſubveniendum illi, & religio, ſeu prælatus, tenetur eam dare: ſi autem neget, & aliud remedium commodum non ſit, poteſt etiam licentia non obtenta ſubvenire parenti, ſecluſo ſcandalo, vel notabili indecentia religioſi ſtatus. Quæ omnes particulæ, & circumſtantiæ notandæ ſunt, quia in re morali ſunt maxime neceſſariæ. Prima ergo pars apud omnes, & in omni caſu certa eſt; nam obligatio ad parentes non extinguitur omnino per profeſſionem religionis, cum ſit intrinſeca, naturalis, & honeſtiſſima. Unde quando Baſilius, vel alii Sancti per exaggerationem videntur dicere oppoſitum, intelligendi ſunt per ſe ac regulariter, vel quando cura parentum revera eſſet perfectioni contraria: non eſt autem hujuſmodi, quando eſt recta ratione regulata. Nec etiam quoad hoc obſtat, quod profeſſio ſit quædam civilis mors, quia ſicut non tollit naturalem vitam, ita neque intrinſecam, & naturalem obligationem omnino auferre poteſt. Manet ergo in religioſo hæc obligatio naturalis: ergo ad minimum tenetur facultatem petere a ſuo ſuperiore ad implendam illam, quia nullo meliori modo poteſt illam implere; nec vero poteſt licite hunc modum prætermittere, quando actio, per quam parenti ſubveniendum eſt, juxta religioſum inſtitutum ſine facultate ſuperioris fieri non poteſt, quia cum illa perſona jam religioſa ſit, debet ſervare ſuum inſtitutum, quantum poſſit ſine præjudicio alterius obligationis naturalis: in præſenti autem nullum ſequitur ex petitione talis facultatis.

10 Secunda pars de obligatione religionis ad concedendam talem facultatem, videtur mihi indiſtincte, & in univerſum vera, & ad minimum probari argumentis tertiæ ſententiæ: nam religio injuriam fecit parenti, recipiendo filium tali obligationi jam obnoxium: ergo non potuit acquirere jus in filium (ut ſic dicam) contra ipſum parentem: ergo non poteſt propter ſuum ſervitium, vel utilitatem eum impedire, quominus parenti ſuccurrat: ergo tenetur facultatem concedere. Dices. Fieri poteſt, ut bona fide religio illum admitteret; ideoque parenti non fecit injuriam. Reſpondeo hoc eſſe accidentarium, nam in re facta eſt injuria, licet operans ob ignorantiam excuſatus fuerit a culpa, & ideo ſemper tenetur (ut ſic dicam) ratione rei acceptę, etiamſi excuſetur ratione acceptionis. Sed quid ſi ex tali exitu religioſi magnum detrimentum religionis ſequatur: durum eſt enim obligare tunc religionem ad dandam talē facultatem. Quid etiam ſi religio ipſa velit ſubvenire parenti, & non dare facultatem filio? Reſpondeo incipiendo ab hoc ſecundo, non eſſe dubium, quin poſſit id facere; tunc enim eo ipſo ceſſat neceſſitas parentis: nā, ut ſupra dixi, diſputando de primo ingreſſu, vera neceſſitas reſpectu filii non eſt, niſi quando nullus eſt alius, qui poſſit, & velit ſubvenire parenti: in illo autem caſu jam eſt alius; ceſſat ergo neceſſitas, & conſequenter obligatio, quæ intelligi ſemper debet exiſtente neceſſitate. Unde ad aliam partem reſpondeo primum, ſi detrimētum religionis ſolum eſt carentia talis perſonæ, & omnis commodi, quod ex illa poſſet religioni provenire, hoc nō eſſe conſiderabile, quia religio nunquam acquiſivit jus in talem perſonam cum injuria parentis, & illud non eſt detrimentum privativum, ut ſic dicam, ſed mere negativum. Si vero aliud eſſe cogitetur (quod vix poteſt contingere moraliter loquendo) tunc ſuſcipiet in ſe religio onus filii; non enim debet cum prejudicio tertii damnum ſuum vitare. Quod ſi caſus ita reſtringatur, ut etiam ipſa religio dicatur non habere facultatem ſufficientem ad ſubveniēdum parenti, tunc habere poſſet locum prudens arbitrium, an cum tanto detrimento ſuo teneatur quaſi reſtituere alienum. Ego vero exiſtimo moraliter non poſſe contingere talem excuſationē.

11 Tertia pars aſſertionis poſitæ continetur in illo verbo: *Si aliud remedium commodum non ſit*. Cenſeo enim teneri hujuſmodi religioſum tentare omnia media, quę moraliter, & commode poſſunt, ut ſervata obedientia, & obligatione ſuæ religionis, parentis neceſſitati ſubveniat. Itaque ſi intra religionem manens, & religioſe vivens poteſt ex eleemoſynis, vel aliunde parenti ſubvenire, non poteſt religionem dimittere, cum medium neceſſarium non ſit. Imo in eo caſu nec ſuperior tenebitur facultatem dare ad talem exitum, ſed ſolum ad actiones neceſſarias ad ſatisfaciendum prædictæ obligationi. Quod ſi forte judicaverit hoc non expedire religioni, tunc tenebitur perſonæ concedere aliquem vivendi modum, in quo poſſit ſuę obligationi ſatisfacere, ut in ſecundo puncto dictum eſt. Deinde ſi neceſſariū ſit extra clauſuram religionis vivere, fieri autem id poſſit habitu retento, nō eſt major licentia procuranda niſi in eo caſu, in quo religioni non judicetur expediens aliquem cum habitu religionis extra religionem diutius vivere. Itaque ea tantum facultas petenda eſt, quæ & fini intento ſit ſatis, & religioni minimum noceat; utrique enim tenetur ſatisfacere, quantum poſſit perſona in tali ſtatu conſtituta. Quod ſi hęc facultas cum hac juſtificatione petita a ſuperiore aliquo modo denegetur, curandum omnino eſt, ut non poſſit per ignorantiam juris, aut facti excuſari, utriuſque perfectam probationē, ſeu informationem illi tribuendo. Si autem in ſua ſententia perſtiterit, ad ſuperiorem prælatum, uſque ad Generalem, recurrendum eſt. Imo ſi de dimittenda religione agitur, exiſtimo neceſſarium eſſe ad ſummum Pontificem accedere, & licentiam poſtulare, quia ipſe eſt ſupremus prælatus omnium religionum, & quia ubi diſpenſatio, vel facultas obtineri poteſt, non eſt temere aliquid agendum contra obligationem ſtatus religioſi. Omnia autem hæc intelliguntur cum illo addito, ſi commode fieri poteſt, in quo duo continentur; unum eſt, ut recurſus ad ſuperiorem, vel Papam non ſit adeo difficilis, ut moraliter poſſit reputari impoſſibilis: quia nemo cum tanto onere obligatur ad facultatem procurandā, præſertim quando aliunde obligatio naturalis urget. Aliud eſt, ut non ſit periculum in mora, alioquin illud nō eſſet morale remedium. Dixi etiam, *ſi de dimittenda religione agitur*; quia ſi aliis remediis occulte poteſt religioſus ſuum habitum, & ſtatum retinens neceſſitati parentis ſubvenire, facilius poterit id agere petita facultate, & non obtenta a proximo prælato, ſine recurſu ad ſuperiorem, vel interim dum ab eo cōceditur, quia hoc neque ita ſpectat ad ſubſtantiam religionis, neque directe ad voti obligationem, quod a fortiori ex ſequenti aſſertione conſtabit.

Quomodo hæc licentia ſit petenda, & danda.

12 His ergo poſitis quarta pars aſſertionis, ſcilicet, quando aliud remedium non ſupereſt, poſſe, & debere hujuſ-

hujuſmodi religioſum ſubvenire parenti, etiam ſine licentia prælatorum, & relicta religione, ſi medium neceſſarium ſit, videtur mihi ſufficienter probari rationibus factis pro tertia ſententia, & in initio dubitationis, quibus nihil addendum occurrit. Addidi vero duas circumſtantias, quæ omnino ſervandæ videntur. Una eſt, ut ſcandalum non ſequatur; nam hoc ſemper præfertur aliis obligationibus particularibus, dummodo verum ſcandalum ſit, & grave, quodque alia ratione vitari non poſſit, quod prudentis viri judicio in particulari judicandum eſt. Alia eſt, ut id fiat ſine notabili indecentia religioſi ſtatus, nam hoc ex ſuo genere majus malũ eſt, quam detrimentum temporale parentis, magiſque ſpectat ad Dei honorem illud vitare; & religioſus ex vi ſui ſtatus ſpeciali obligatione tenetur illud cavere. Et quantum ad hoc non refert, quod inique, vel cum injuria parentis acceperit illum ſtatum, quia illa culpa non debet redũdare in grave detrimentũ religioſi ſtatus, ſeu totius religionis: maxime cũ illius injurię particeps nõ fuerit.

Objectio prima.

13 Sed ſuperſunt duæ objectiones. Prima eſt, quia ſi quis donavit pecuniam, v. g. eo tempore, quo debitum ſolvere tenebatur, & ideo impotens factus eſt ad ſolvendum, quamvis & ipſe dando, & alter accipiendo peccaverit, nihilominus donatio valida eſt, & quod donavit, non poteſt ſua auctoritate pecuniam iterum arripere, neque alius eam dare tenetur: ergo ſimiliter in pręſenti.

Objectio ſecunda.

14 Secunda objectio eſt, nam ſi alius filius clericus ordinetur eo tempore, quo ejus pater illius ope, & auxilio indigebat, quod non poteſt in clericatu præſtare, ita ut ponamus, vel fingamus in ſuſcipiẽdis ordinibus graviter peccaſſe filium ob dictam cauſam, nihilominus non teneretur poſtea talis filius clericatum deſerere, & militiam, vel artem medicam exercere, ut patri ſubveniat, quamvis in clericatu non poſſit, ſed ſolum tenetur intra ſuum ſtatũ agere, quod potuerit: ergo ſimiliter, &c.

Reſpõſio ad primã.

14 Ad priorem partem reſpondetur primo negando aſſumptum, ſi in exemplo ſervetur proportio, ſcilicet, quod acceptans talem pecuniam, per ſe loquendo, injuriam faciat creditori, eam acceptando, nam tunc ratione injuſtæ, & cooperationis ad damnum alterius reſtituere tenebitur: ſed de hoc aliàs. Secundo, quidquid ſit de veritate exempli, negatur ſimilitudo, quia in debito reali non res ipſa, ſed tantum perſona ipſa eſt obnoxia tali obligationi, & ideo quamvis res detur, non tranſit cum illa obligatio: at vero obligatio ad parentes ineſt ipſi perſonæ, & ideo quando ipſa perſona ſe donat religioni, cum illa tranſit obligatio. Unde ſi filius, exiſtente patre in gravi neceſſitate, donaret monaſterio res ſuas, quibus tenebatur ex præcepto ſubvenire patri, licet peccaret, donatio eſſet valida, nec poſſet poſtea revocari, quia non eſſet ſimpliciter contra juſtitiam, ſed contra charitatem, & quia obligatio non ineſt ipſi rei, ſed redundat in eam ratione perſonæ; ideoque poſtquam ſeparatur a perſona, nullo modo manet obnoxia obligationi: at vero perſona filii, quantumcumque ſe tradat, non poteſt a ſe ſeparare illam obligationem. In quo eſt etiam conſiderandum pecuniam v. g. non eſſe ſub actuali dominio creditoris, ſed debitoris (in eo enim caſu loquimur), & res, quibus filius teneretur ſubvenire parenti, non ſunt etiam ſub actuali dominio parentis, ſed filii: at vero ipſe filius eſt quodammodo ſub actuali dominio, ſeu jure parentis, nam immediatum jus parentis eſt in ipſum, & non res ejus, & ideo ſemper ipſum comitatur talis obligatio.

Reſpõſio ad ſecundam.

15 Ad ſecundam objectionem reſpondetur, eo exemplo confirmari ultimam partem concluſionis. Quamvis enim caſus ille moralis non videatur, illo tamen admiſſo, dicendum eſt clericum illum teneri ad ſubveniẽdum parenti in primis in his rebus, vel reditibus, quos titulo, & miniſterio clericali obtinere potuerit; quod ſi non ſufficiant, tenebitur etiam propriis manibus laborare, exercendo actum non repugnantem, neque indecentem ſtatui clericali: ad actiones autem repugnantes, vel non decentes ſtatui, non tenebitur, quia etiam filius nobilis non cogetur mendicare, ut ſubveniat parenti; poteſt enim unuſquiſque conſulere decentiam ſui ſtatus; clericus autem (& idem de religioſo) non ſolum poteſt, ſed etiam debet, quia per hoc non conſulitur principaliter perſonali honori ejus, ſed totius ordinis, ſeu religionis.

Quæ ſit obligatio filii ſubveniendi parenti in gravem neceſſitatem poſt ejuſdem filii profeſſionem incidenti.

Secunda reſolutio duas partes continens.

16 Dico ſecundo, quando filius profeſſionem fecit, antequam pater in neceſſitate exiſteret, & poſtea neceſſitas ſuborta eſt, tenetur illi ſubvenire, ſervato ſuo ſtatu, & ſubſtantiali ordine religionis, non tamen poteſt eam ob cauſam mutare ſtatum ſine legitima facultate Pontificis, aut ſuorum Prælatorum. Probo ſingula. Et in primis, quod teneatur ſubvenire, omnes Doctores ſine diſſenſione docent. Et a fortiori probant, quæ dicta ſunt in prima aſſertione; & inde ſequitur teneri hujuſmodi religioſum ad petendam facultatem ad ea media adhibenda, quæ ſufficiant, non vero debere majorem libertatem expetere, quam ad prædictum finem neceſſaria ſit. Quod explicandum eſt eodem modo, quo in ſuperiori aſſertione, quia quoad hæc omnia nulla eſt ratio differentiæ inter hos duos caſus.

Difficultas, an prælatus teneatur facultatẽ dare.

17 Difficultas autem eſſe poteſt, an prælatus in eo caſu teneatur facultatem dare, ſicut in præcedenti. Et quidem ſi neceſſitati parentis ſubveniri poſſit per media, quæ ab ipſo religioſo, retento habitu, & intra religionem manente, decenter, & ſine notabili gravamine religionis, ac ſine morali periculo ipſius religioſi, adhiberi poſſunt, nullus prudens dubitabit, quin teneatur prælatus talem facultatem dare, quia & charitas illum obligat, cum & proximus ſit in gravi neceſſitate, cui unuſquiſque tenetur ſubvenire ex ſuperfluo, & multo magis non impedire licitam ſubventionem alterius. In hoc autem caſu actiones illæ, quibus talis religioſus poteſt ſubvenire parenti ſuo, dici poſſunt quaſi ſuperfluæ ipſi religioni, & prælato; tenebitur ergo ex charitate per illas ſubvenire parenti ejus, vel ſaltem non impedire, quominus ille ſubveniat. Imo videtur etiam teneri ex juſtitia, quia pater habet hoc jus in filium, ut ſaltem juxta modum poſſibilem, & commodum ſtatui illi ſubveniat: ergo injuriam ei facit hoc impediendo.

18 Dubium vero ſupereſt, quando neceſſaria eſt facultas diu vivendi extra monaſterium, vel etiam dimittendi habitum, vel certe ſi intra monaſterium, neceſſe ſit privare monaſterium utilitate aliqua, quæ ex actionibus religioſi in ipſum redundabat; an teneatur tunc prælatus dare talem facultatem? In quo Navar. dict. Comment. 3. de Regul. nu. 49. negat prælatum teneri in hoc ſecundo caſu ad dandam hanc facultatem, licet in priori teneatur. Nullam vero affert rationem, ſuaderi tamen poteſt, quia nec tenetur ex juſtitia, nec ex charitate. Primum patet, quia religio acquiſivit jus abſolutum in talem perſonam, ſine ullo onere, vel debito juſtitiæ, ut ſupra explicatum eſt, & alioquin pater non habet jus in filium, qui jam mutavit ſtatum; cum detrimento vero ipſius ſtatus, vel cum læſione ejus, cui eſt acquiſitum jus per talem ſtatum, non tenetur ſubvenire; ſed ſolum ad ea, quæ ſtatui non repugnant aliquo ex dictis modis. Nec etiam tenetur ex charitate, quia jam illa ſubventio non eſt ei ſuperflua, ſed eſt veluti abſciſſio membri corporis ad ſubveniendum alteri; vel eſt ex actionibus neceſſariis, ſeu valde commodis ſuo monaſterio. Alii nihilominus cenſent teneri prælatum ad dandam hujuſmodi licentiam, dummodo aliud detrimentum religioni non ſequatur, niſi carere ad tempus utilitate talis perſonæ; quia hæc non eſt res tanti momenti, ut propter eam impediri debeat naturalis obligatio ſubveniendi parenti; & quia filius religioſus debet ſubvenire parenti, nihil agendo contra ſtatum ſuum, exire autem ad tempus propter talem cauſam, & cum debita facultate, non eſt contra ſtatum: ergo non habet prælatus rationabilem cauſam negãdi talem facultatẽ.

19 Mihi prior ſententia ſimpliciter ac moraliter loquendo videtur verior, quia ratio facta efficaciter probat, non eſſe hanc obligationem juſtitiæ. Ad obligandum autem ex charitate oportebit, ut ſine incommodo religionis, & quaſi ex ſuperfluo poſſit illa ſubventio fieri, quod moraliter dici non poteſt, præſertim quando neceſſarium eſt religionem egredi, vel retento habitu, vel relicto, quia in utroque ſolet eſſe magnum diſpendium religionis, & ideo exiſtimo nunquam ad hoc teneri. At vero ſi incommoditas religionis tantum eſſet privari aliqua utilitate temporali, ut, verbi gratia eleemoſynis miſſarum religioſi, vel aliquibus operibus artis, quæ ab eo fieri poſſent,

& eſſent pretio æſtimabilia; tunc conſiderare oportebit, an illa utilitas ſit veluti ſuperflua monaſterio, quod aliàs dives eſt, vel copioſas habet eleemoſynas, unde alatur. Quod ſi ita ſit, tenebitur ex charitate ob generalem quidem obligationem ejus, ſpecialiter tamen applicatam in hoc caſu propter ſpecialem conjunctionem perſonæ indigentis ad religioſum, qui eſt membrum talis monaſterii, & propter ſpecialem obligationem ipſiuſmet religioſi, quam non debet impedire prælatus, ſi commode poteſt.

Probatur ſecunda pars reſolutionis traditæ. 20. Ita ergo expoſita prior aſſertionis pars ſatis probata eſt ex dictis in præcedenti aſſertione. Altera vero, in qua cum doctoribus tertiæ opinionis differentiam inter hunc & præcedentem caſum ponimus, & primam opinionem amplectimur, ex fundamentis circa illas opiniones adductis, ſatis probata videtur. Solum ſupereſt pauca in particulari declarare: nam in religionis ſtatu quædam ſunt principalia, quę ad ſubſtantialem, ut ſic dicam, obſervationem ejus pertinent, quale eſt habitum religionis retinere, ſub actuali obedientia prælatorum ejus vivere, intra clauſtrum permanenter habitare, & ſimilia. Alia ſunt magis particularia, & ſecundaria, ut obſervantia hujus vel illius cæremoniæ, aut regulæ, cujus tranſgreſſio non eſt directe contra ſubſtantiam ſtatus, aut alicujus voti. Cum ergo dicimus non poſſe religioſum contra voluntatem prælati, & religioſum inſtitutum ſubvenire parenti in neceſſitate poſt profeſſionē ſuborta, id intelligendum eſt, quando ad eum finem neceſſarium eſt, religionem deſerere, ac prærumpere in his, quæ ad priorem ordinem ſpectant, quod in concluſione explicamus illis verbis, *ſervato ſtatu, & ſubſtantiali ordine religionis*. Et ratio ex dictis eſt, quia contrarium agendo cenſetur quis retrocedere, & apoſtatare ſtatum religioſum, & occupare iterum, quod Deo abſolute tradiderat, quod eſt veluti alienum furari ad ſubveniendum exiſtenti in gravi neceſſitate, quod nec propter parentem licet, & maxime furto ſacrilego, quale eſt illud, quod committitur uſurpando rem ſemel Deo dicatam, juxta regulam juris in 6. *Semel Deo dicatum non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum*. Item, quia oſtenſum eſt ſuperiorem non teneri ex juſtitia ad dandam hanc facultatem: ergo poteſt juſte violenter cogere ſubditum, ut non egrediatur, vel aliquid ſimile faciat ad ſubveniendum parenti: ergo e converſo non poteſt ſubditus licite id facere invito prelato, aliàs eſſet bellum juſtum ex utraque parte, non fundatum in ignorantia, neq; in alia probabili excuſatione alterius partis, quod repugnat. Nec vero tunc filius omittens parentem in eo ſtatu agit contra quartum Decalogi præceptum, quia eſt impotens ad ſubveniendum illi, cum jam non ſit ſui juris, & quia præceptum illud, cum affirmativum ſit, ſolum obligat pro capacitate, & poſſibilitate ſtatus, in quo filius invenitur eo tēpore, quo occurrit patris neceſſitas.

Inſtantia pro parte affirmativa. 21 Dices. Filius naturali vinculo non ſolum habet obligationem ad patrem quaſi ad quendam creditorem, ſed tanquam ad eum, ſub cujus dominio eſt; & e converſo pater non ſolum habet jus ad filium, ut ſic dicam, ſed in filium, tanquam in rem aliquo modo ſuam: ergo nūquam potuit filius ſe ipſum ita tradere religioni, quin illud jus paternum integrum maneat, & conſequenter pro ſuo tempore obliget. Tale eſt enim illud jus, ut licet ſit perpetuum, uſus ejus non ſit perpetuus, ſed pro certis temporibus, & cum certis circumſtantiis. Et comparari poteſt cum jure ſervitutis, quod quis poteſt habere in domum, v.g. ad habitandum in illa, in hac, vel illa occaſione, ſi occurreri: quantumque enim Dominus domū vendat, aut donet, ſecum ferre debet illam ſervitutem: hæc ergo obligatio filii ad parentem eſt veluti quædam ſervitus: non videtur ergo poſſe extingui, aut diminui propter quamcumque voluntariam traditionem ipſius filii. Confirmatur primo, quia hoc principio uſi ſumus ſupra in priori aſſertione ad probandam illam; ad illud autem parum referre videtur, quod neceſſitas parentis actu jam eſſet, quando facta eſt profeſſio; nam actualis neceſſitas non præbet parenti majus jus radicale (ut ſic dicam,) ſed præbet quaſi actualem uſum ejus; & ideo nō minus videtur obligare filium quando poſtea exoritur neceſſitas, quam cum præceſſit. Confirmatur ſecundo, quia eſto poſſibilis ſit hic modus contrahendi cum religione, videtur tamen nimis durus, & parum conſentaneus fini, & perfectioni religionis, & ideo nec videtur hæc eſſe intentio profitentium, nec Eccleſiæ inſtituentis, aut approbatis ſtatum religioſum. Quid enim derogat religioni, aut perfectioni, quod traditio, quæ in religione fit, intelligatur facta ſub hac conditione, ut jus paternum illæſum ſervetur; ideoque ſemper filius teneatur ſubvenire parenti graviter ejus ope indigenti; ac proinde religio etiam teneatur ei facultatem dare, vel ſi injuſte neget, ipſe libere poſſit eam accipere?

22 Hæ difficultates oſtendunt hanc ſententiam non eſſe adeo certam, quin contrariæ probabiles ſint. Nam prima & tertia apparenter ſuadent ſecundam opinionem: ſecunda vero objectio impugnat diſtinctionem tertiæ opinionis, quam nos ſequimur. Nihilominus ad primam reſpondetur, parentem habere quidem naturali titulo jus in filium, non tamen ſemper idem, & invariabile, quia filius ipſe immutabilis non eſt, ſed ſucceſſione temporis variationem recipit, tum in ætate, & conſequenter in libertate, tum etiam in ſtatu. Conſtat autem evidenter majus jus habere patrem in filium infantem, quam in jam adultum, & majus ante pubertatem, quam poſt illam, præſertim intercedente poſitivo jure. Et eodem modo majus etiam habere jus in filium ante emancipationem, quam in jam emancipatum. Itē (ſicut ſupra argumentabamur) per conjugium filii quodammodo minuitur jus patris in ipſum, quia jam incipit eſſe alterius, & idem eſt de ſtatu ſervitutis. Ita ergo in præſenti dicimus de ſtatu religioſo, qui eſt quidam ſtatus ſervitutis. Non ergo obſtat, ut jus patris in filium ſit a natura datum, quia naturalia etiam jura variantur, variatis materiis, ſeu objectis eorum. Proprie ergo loquendo, non privat filius parentem aliquo jure ſua voluntate, ſed mutat ſtatum, quo mutato jus etiam ipſum paternum aliquo modo mutatur, & ſtatui accommodatur: eſt enim hoc jus veluti relatio, quæ variato termino variatur. Et ideo non fit recta comparatio cum ſervitute prædii, aut domus, quando res illa, quæ ſervituti ſubjecta eſt, quaſi immutabilis perſeverat; teneret autem ſimilitudo, ſi res illa variabilis eſſet, ſic enim de facto contingit ſecundum varios ſtatus ejus, etiam jus ſervitutis variari: nam res quamdiu fructifera eſt, ſubjecta eſt tali penſioni, quæ ceſſat, ſi fiat ſterilis. *Eſt probabilis hæc opinio.*

23 Quo vero ſtatus religionis non ſolum hujuſmodi eſſe poſſit, ſed etiam ſit, probatur tum ex ejus excellentia, tum ex abſoluta forma vivendi & ſe tradendi, tum ex teſtimonio graviſſimorum Patrum, qui in hoc negotio ad eos maxime pertinente viden ur teſtes omni exceptione majores: hujuſmodi ſunt Baſilius (cujus ſine dubio hæc fuit mens,) D. Thom. Cajet. & alii ſupra citati. Nec videri debet dura hæc conditio in hoc ſpirituali matrimonio, cum in carnali non videatur, maxime cum non deobligetur religioſus filius ſubvenire parenti modo ſuo ſtatui accommodato; qui, regulariter loquendo, eſt ſufficiens, nec propter raros eventus mutandus, aut diminuendus fuit ſtatus religioſus, aut perturbationi ſubjiciendus; ex quo majora ſequerentur incommoda, quam ex prædicta conditione talis ſtatus ſequi valeant. Et ideo falſum eſt, non pertinere ad majorem perfectionem hujus ſtatus, quod ſub hac lege, & perfectione inſtitutus ſit; per quod ad ſecundam etiam confirmationem reſponſum eſt.

14 Prima ergo confirmatio, ut dixi, non tam impugnat hanc concluſionem, quam ſuperiorem, & diſtinctionem datam. Unde qui indiſtincte deberet primam tenere ſententiam, concederet totum illud, quod in cōfirmatione ſumitur, & probabiliter reſponderet, quamvis peccet filius profitendo, quando pater in gravi neceſſitate eſſe ſupponitur, peccaſſe quidem contra charitatem, nihilominus tamen factum tenuiſſe, & ſtatum filii fuiſſe mutatum, & conſequenter jus paternum fuiſſe variatum, & obligationem filii diminutam, quia ex priori culpa, cum ſolum contra charitatem fuerit, non manet obligatio, niſi a pœnitente agenda. Nihilominus ſententia poſita rationabilior ſemper magiſque pietati conſentanea videtur, quia non eſt favor religionis defendere id, quod cum impietate fit, neque eſt rationabile, ut fraus & dolus alicui patrocinentur. Dico ergo culpam illam non tantum eſſe contra charitatem, ſed etiam contra pietatem, cujus obligatio in reſpectu ad alterum deficiat a formalitate juſtitiæ, in rigore, & excel-

lentia

lentia obligationis ſuperat illam, & ideo non minus obligat ad reparandum damnum illatum, quam quælibet injuria: ſicut alibi diximus de injuria in Deum commiſſa; eſt enim ſimilis ratio ſervata proportione. Quocirca quamvis mutato ſtatu filii jus etiam paternum mutetur, ſi autem illa mutatio facta eſt cum actuali injuria patris, ceſſat ratio talis mutationis ex parte patris, quia non in gravamen ejus, ſed illius, qui talem injuriam intulit, debet illa mutatio redundare, v. g. ſi res aliqua eſſet ſubjecta certæ penſioni, quamdiu eſſet fructifera, vel utilis, & dominus talis rei per malitiam, vel injuriam eam redderet inutilem, non liberaretur obligatione ſolvendi penſionem, ſed quod videbatur ceſſare ex mutatione rei ratione injuriæ, ſeu modi, retineretur: ita ergo in præſenti dicimus filium ratione injuriæ paternæ quaſi reincidere in obligationem, qua per mutationem ſtatus auferenda videbatur, ſeu, quod perinde eſt, non quamcumque mutationem talis ſtatus, ſed illam, quæ ſine injuria patris fit, ſufficere ad jus paternum variandum.

Objectio. 25 Objici tamen poteſt ex prima concluſione contra hanc ſecundam ex illo principio D. Thom. & communi, illud impedimentum, quod a principio impediret votum, excuſare poſtea ab obligatione ejus; ſed neceſſitas parentis, ſi antea exiſteret, impediret obligationem profeſſionis; ergo poſtea exorta excuſat ab eadem. Reſpondetur tamen primo, illud principium habere locum

Reſpondetur. in votis ſimplicibus, non vero in profeſſione, quia illa continent puram promiſſionem, hæc addit traditionem: multa autem impediunt, & excuſant ab obligatione promiſſionis factæ, quæ nullam habent efficaciam, ſi donatio, & traditio jam facta eſt, ut in ſuperioribus etiam diximus cum communi ſententia: ita reſpondet Cordub. loco infra citando. Addo vero ulterius illud principium non ſemper habere locum in impedimẽto, quod a principio exiſtens reddit quidem votum illicitum, non tamen nullum, quia tunc non ſemper ceſſat obligatio ejus, niſi ſpecialis ratio intercedat: hic autem profeſſio non eſt nulla ratione talis impedimenti. Denique dicere poſſumus, illud eſſe verum, ſi cætera ſint paria, vel ſi ſit eadem proportio, quando impedimentum antecedit, vel ſubſequitur, quod in præſenti non ita eſt, ut ſatis declaravimus.

Ultima difficultas. 26 Supereſt ſolum dicendum de ſecundo genere actionum, quæ retento religioſo ſtatu, & ſubſtantiali ordine ejus fieri poſſunt in ſubſidium patris indigentis. De quibus dubitari poteſt, ſi ad illas etiam denegetur facultas a ſuperiore, an poſſit, vel debeat filius illas efficere contra voluntatem prælati. In quo in primis ſupponendum eſt, nihil eſſe agendum cum ſcandalo, vel cum offenſione religionis, quia hæc majora ſunt mala; & ideo ſi prohibitio prælati publica ſit, ordinarie non licebit publice agere contra illam, quia non ſit ſine ſcãdalo, neque ſine gravi offenſione, multoque minus licebit per vim aliqua conari contra præceptum ſuperioris. Difficultas ergo ſolum eſt, an occulte, & caute poſſit in eo caſu ſubvenire parenti. In quo ego abſolute & ſimpliciter cenſeo, licite poſſe. Quia vero non in omnibus eſt æque certum, diſtinguamus duplices actiones. Quædam enim ſunt directe contra regulam, ad quas propterea neceſſaria eſt prælati diſpenſatio, quam concedere non vult, ut eſſe poteſt, v.g. petere ab amico eleemoſynam, vel in religioſo Minori erit manibus accipere pecuniam, & ſub hoc ordine comprehenduntur actiones, quæ factæ ſine licentia eſſent contra votum, ut vendere libros, & pecuniam dare alicui. Aliæ ſunt actiones, quæ non ſunt directe contra regulam, nec contra votum, etiamſi abſque licentia fiant, ſed licentia requiritur propter bonum ordinem.

27 Quoad has ergo poſteriores actiones certum cenſeo poſſe fieri in eo caſu, vel licentia non petita, ſi non ſit moralis ſpes ejus, vel etiam denegata. Ratio eſt, quia tunc immerito, & fortaſſe etiam injuſte denegatur, & alioquin jus paternum urget. Item, quia ex duobus malis minus eſt eligendum; tunc autem detrimentum paternum grave eſt, religionis autem nullum, vel fere nullum, quia regula non violatur, & ita in rigore nihil fit contra jus acquiſitum religioni per profeſſionem. Dices fieri contra regulam, quæ licet non prohibeat ſimpliciter actionem, prohibet tamen ſine licentia fieri. Unde etiam fit contra jus prælati, quod habet, ut ſine ſua voluntate id non fiat. Reſpondetur regulam poſtulare licentiam, vel dandam, vel ſecundum rectam rationem debitam. Quod maxime verum eſt, quando illud opus ſubeſt altiori obligationi naturali, quæ alioquin religioni non opponitur: & ideo nec fit contra regulam, nec contra jus ſuperioris, quia tunc non utitur jure ſuo, ſed abutitur. Quapropter etiamſi prælatus in hoc caſu, non ſolum facultatem neget, ſed etiam ſub præcepto prohibeat, ne religioſus aliquid hujuſmodi faciat in ſubſidium patris, non tenetur religioſus ei obedire, quia præceptum plane iniquum eſt, & invalidum. Oportet tamen, ut jus religioſi, ſeu parentis ſit clarum, & certum: nam in dubio ſuperiori favendum eſt, ut eſt generalis regula. Deinde timendus eſt nimius, vel inordinatus affectus ex parte filii; & ideo non ſolum ſuo judicio, ſed prudentum conſilio, & qui privata affectione careant, gubernetur.

28 At vero de alio genere actionum Cordub. in ſum. q.141. (ubi hanc materiam latius, quam alii, diſputat) ſentit non eſſe licitum, quia illud jam eſt agere contra regulam, quam profeſſus eſt, & exemplum ponit in religioſo S. Franciſci, qui pecunias acciperet. Mihi tamen nimis ſcrupuloſa hæc ſententia videtur, ſi pro generali regula accipiatur; nam quamvis regula id prohibeat, propter talem cauſam poteſt ita poſtulare juſtam diſpẽſationem, ut prælatus teneatur illam petenti concedere: ergo ſi injuſte deneget, licebit occulte, ac ſine ſcandalo ita operari propter eandem neceſſitatem; nam licet materialiter videatur tunc fieri contra regulam, non tamẽ vere, ac formaliter, quia tunc ex epiikia, non cenſetur talis regula obligare. Confirmatur ac declaratur, nam ſi religioſo S. Franciſci occurreret occaſio ſubveniendi parenti revera graviter indigenti, accipiendo pecuniã, & tunc non habet opportunitatem accedendi ad ſuperiorem, & occaſio ſit talis, ut ſi illã amittat, non habeat moralem ſpem alterius ſimilis, nonne poterit tunc ille ſecum ipſo (ut ſic dicam) diſpenſare, vel proprius interpretari hic & nunc eam regulam non obligare? Quia quod pro charitate inſtitutum eſt, contra charitatẽ ſervari non debet, ut Bernar. dixit; & quia veroſimiliter judicat prudentem prælatum, ſi ibi adeſſet, fuiſſe diſpenſaturum. In eo igitur caſu ſine dubio licebit talis epikia; ergo quamvis petita fuerit a ſuperiore diſpenſatio, & injuſte illam negaverit, ſi de hoc manifeſte conſtet, ut ſemper ſupponimus, id non obſtabit, quo minus eadem epiikia uti liceat. Probatur conſequentia, tum quia injuſta negatio diſpenſationis non poteſt facere, ut lex magis obliget, quam ex ſe obligaret; nec poteſt tollere, quin interpretatio illa ex ſe juſta ſit, & conformis intentioni legiſlatoris: tum etiam, quia perinde eſt habere prælatum abutẽtem ſua poteſtate, & injuſte nolentẽ uti illa, cum poſſit & debeat, ac non habere copiam prælati.

29 Quocirca pro regula in hoc puncto ego aſſigno, ſi judicio prudentum prælatus injuſte agit, non diſpenſando, poſſe religioſum ſubvenire in illo caſu parẽti, ſi poteſt occulte ſine ſcandalo, quia revera non agit contra ſtatum ſuum. Regula univerſalis in hoc dubio. Si vero caſus non eſt talis, ut prælatus obligetur ad diſpenſandum, tunc non cenſeo poſſe fieri ipſo denegante diſpenſationem, quia tunc eſt vehemens argumentum, obligationẽ regulæ per ſe non ceſſare, neque habere tunc locum prædictam epiikiam, & ideo non licebit agere contra regulam, quam aliàs ſupponimus obligari ſub mortali, nam ſi minor eſſet obligatio, non poſſet eſſet dubium, quin in eo caſu ceſſaret. Non poſſumus autem in univerſum dicere prælatũ injuſte agere negãdo talem diſpenſationem, quia materia regulæ poteſt eſſe adeo gravis, & juxta morem, & inſtitutum religionis, ut talis diſpenſatio cenſeatur cedere in magnum diſpendiũ religionis, & ideo prudentis viri arbitrium in particulari neceſſarium exiſtimo. De illo autem caſu (ut ex illo ad alios fiat conjectura) ſcil. quod monachus S. Franciſci pecunias recipiat, non exiſtimo rem eſſe tam gravem, quin ſecluſo ſcandalo, in eo caſu liceat: ſuppono enim ibi non agi contra ſubſtantiã voti, quia non intelligitur tunc monachus accipere pecuniã, ut ejus dominium, ſeu proprietatem, imo nec liberum uſum habeat, ſed ſolum ut ſit veluti quidam miniſter, per quem dominus pecuniæ illam parenti tribuit, ſeu ad uſum ejus; hoc enim ſufficit ad ſuccurrẽdum neceſſitati

ejus: ſolum autem illi monacho licet, quod ad eum finẽ neceſſarium eſt. Solum ergo poteſt ibi eſſe violatio regulæ, quoad materialem, ut ita dicam, contractionem pecuniæ, illam apud ſe habendo, dum patri eam tradit, vel in utilitatem ejus eam expendit. Hæc autem non videtur eſſe res adeo gravis, neque ita pertinens ad rigorẽ & integritatem religionis, quin propter tam gravẽ neceſſitatem, & obligationem pietatis, ceſſet illius obſervantiæ obligatio, quamvis alioquin ſancta, & valde religioſa ſit. Et per hęc reſpõſum eſt ſufficienter fundamẽtis ſecundæ opinionis, nam cæteras non exiſtimamus doctrinæ a nobis datæ in ſuperioribus eſſe contrarias.

Quid de parente reſpectu filiorum, ac de fratribus dicendum.

30 Ex his conſtat, quid dicendum ſit de parente reſpectu filiorum: nam generalis regula ſtatuenda eſt ad omnia, ad quæ in prædicto caſu tenetur filius reſpectu parentis, teneri parentem reſpectu filii, quia quoad hoc major eſt, magiſque per ſe obligatio parentis ad filium, ut ſupra viſum eſt. Unde hic ſpecialiter addo in parente probabiliſſimam eſſe ſentẽtiam, quę aſſerit teneri abſolute & ſimpliciter ad ſuccurrendum filio graviter indigenti, etiamſi in principio licite profeſſus fuerit, illi ſufficienter providendo, ſi, hoc non obſtante, filius poſtea in gravem neceſſitatem incidat. Quia obligatio parentis ad alendum filium eſt per ſe, & ideo videtur non variari, nec mutari, etiã ratione ſtatus religioſi aſſumpti. Maxime autem poſſet hoc defendi reſpectu filii nondũ emancipati: nam per emancipationem ſine dubio magna ex parte extinguitur obligatio parentis, quia jam videtur functus munere ſuo; poſtea vero ſolum manet naturalis obligatio, quæ ex caſu neceſſitatis oriri poteſt, & ita quoad illum ſatis eſt, quod ejus obligatio ſit quaſi reciproca, & æqualis. Reſpectu vero filii non emancipati magis videtur urgere dicta ratio. Sed nihilominus non videtur ſufficiens ad faciendam exceptionem, nam quando pater licite profitetur, ſupponitur ſufficienter providiſſe filiis, uſque ad emancipationem, & ideo ſi neceſſitas poſtea ſuboritur, eſt per accidens: ſatis ergo eſt, quod in eo caſu ita obligetur parens ad filium, ſicut filius ad parentem.

31 Ultimo interrogari poteſt, quid in hoc dicendum ſit de fratre reſpectu fratrum, vel ſororum. Sed ad hoc quantum attinet ad impediendam profeſſionem, idem dicendum eſt, quod de primo ingreſſu diximus. Poſt profeſſionem vero jam factam etiamſi fingamus peccatum aliquod in ea interveniſſe, nulla poteſt eſſe obligatio ſuccurrendi fratribus cum detrimento, vel diminutione ſtatus religioſi; quia illud vinculum ad ſummum obligat ex charitate, & non cum tanto rigore. Unde D. Thom. & auctores fere nullam mentionem illius faciunt; intra religionem vero ſervato ordine ejus, manebit obligatio charitatis major, quam ad alios proximos, quanto eſt major conjunctio.

CAPUT X.

Utrum ad profeſſionem neceſſaria ſit libertas a quocumque debito, vel vinculo. Et ad quid poſtea teneatur, qui debitis obnoxius profitetur.

1 HÆc quęſtio eadem proportione, qua pręcedens, expedienda eſt. Et in primis ſupponenda ſunt, (Notatio prima.) quæ ſuperius de primo ingreſſu diximus: tunc enim alia debita, vel obligationes impediunt facere profeſſionem, quando primum ingreſſum juſte impediunt. Si vero primus ingreſſus propter talia debita non impeditur, nec profeſſio impedietur: nam hæc duo quoad hoc tanquam unum reputantur, cũ unum ſit propter aliud. Quando vero propter hæc debita impediatur homo a religione, ſupra tractatum eſt. Hic ergo ſolum addendum eſt hoc impedimentum, (Notatio ſecunda.) licet aliquando tale ſit, ut reddat illicitam profeſſionem, nunquam vero irritat illam. Itaque licet aliquis ſit obnoxius rationibus reddendis, vel multis debitis ſolvendis, & ideo non poſſit licite profeſſionem emittere in religione, aut ad eam recipi, nihilominus ſi profiteatur, valida erit profeſſio. Ita docuit in ſpecie Navar. conſ. 3. de Regul. *ſecundum notata*, inquit, in rubr. & cap. 2. de obligat. ad ratiocin. Ratio eſt eadem, quæ ſæpe tacta eſt, quia talis profeſſio non eſt irrita ex jure naturæ, ut ſæpe probatum eſt: nam quoad hoc eadem, vel fortior ratio hic intervenit, quam in debito filii, aut conjugis; neque etiã eſt prohibita aliquo jure poſitivo, nullũ enim afferri poteſt. Nam quamvis Sixtus V. in quodam motu proprio inhabiles redderet ad religionem, & irritam faceret profeſſionem illorum, qui magno ære alieno oppreſſi, aut ad ratiocinia etiam gravia reddenda eſſent aſtricti; præſertim ſi non haberent facultates, quibus ſe ab his debitis haud difficile poſſent exonerare; nam ſi illas haberent, nec eorum religionis ingreſſus, nec profeſſio per illum motum proprium impediebatur. Quamvis, inquam, per hanc Sixti conſtitutionem inhabiles ad religionem, & eorum profeſſio irrita cenſeretur, qui his debitis eſſent obnoxi: poſtea tamen Clemens VIII. alio motu proprio, anno 1602. edito conſtitutionem Sixti moderatus eſt quoad hoc, ut profeſſio illorum valeret, quoad illicitam vero receptionem eorum, & pœnas recipientium in ſuo vigore eam reliquit, ut jam ſupra lib. 5. cap. 6. ad finem notavimus.

2 Tota ergo difficultas, quę ſupereſt, eſt circa ſecundam partem quæſtionis, an ſi de facto profiteatur hujuſmodi debitor, poſt profeſſionem teneatur laborare, vel quærere, unde ſolvat. In quo puncto non videtur poſſe dubitari, quin ſi in principio licite profeſſus fuit, non obſtante debito, poſtea non teneatur egredi ad ſolvendum debitum: imo nec ad hoc petere licentiam, neque illam acceptare, quamvis offeratur: nam ſi a principio idem debitum non potuit impedire licitam profeſſionem, quomodo poterit poſtea obligare ad egreſſum? cum turpius egrediatur religioſus, quam in ſeculo ſine profeſſione antea maneret. Dices fieri poſſe, ut antea non poſſet in ſeculo ſecurus manere propter (Inſtantia.) periculum, poſtquam vero jam religioſus eſt, & per aliquot annos in virtute exercitatus, poſſit ſine periculo exire, & ſatisfacere creditoribus. Reſpondeo concedendo accidere poſſe, ut illa ratio excuſationis ceſſaverit, (Diluitur.) tamen occaſione illius aliæ graviores exortæ ſunt, quæ vel eandem excuſationem conſervant, vel potius debitum extinxerunt, ut a fortiori ex dicendis cõſtabit.

3 Solum ergo dubitari poteſt, an in eo caſu teneatur debitor intra monaſterium, vel propriis manibus laborare, (Dubium ſpeciale.) ſi poſſit, vel aliis mediis licitis procurare, unde ſuis creditoribus ſatisfaciat, vel petendo eleemoſynam, vel ex his, quæ ad proprium uſum ſibi a religione conceduntur, aliquid cum licentia ſubtrahendo, &c. Videtur enim ex dictis in ſuperiori puncto ſequi ad hoc obligari, quia filius religioſus ſic obligatur patri: ergo & debitor creditori, quia hæc etiam eſt obligatio naturalis, & juſtitiæ, quæ obſervanda eſt, quando religioni non repugnat, ut in caſu prædicto. Atque ita ſentit Major in 4. diſtin. 88. quæſt. 17. qui conſequenter ait teneri prælatum ad dandam hujuſmodi facultatem tali religioſo, quod etiam ſentit Palat. 16.

4 Nihilominus probabilius cenſeo in eo caſu nullam ſpecialem obligationem juſtitiæ manere in creditore, (Probabilis ſententia negat.) ſed per profeſſionem omnino extingui debitum, & obligationem. Ita ſentit D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 6. ad 3. & Palud. in 4. d. 38. q. 3. artic. 2. concl. 3. Supplem. q. 2. artic. 3. concl. 3. Sylveſt. *religio*, 2. q. 4. Angel. verb. *religioſus*, num. 7. Tabiena num. 12. Armill. nu. 5. Ratio eſt, quia profeſſio religioſa habet vim extinguendi talem civilem obligationem, nam ſi per eam homo civiliter moritur, quid mirum, quod etiam civiles obligationes ejus extinguantur. In quo eſt magna differentia inter illam obligationem, & hanc, quæ eſt ad parentem, quod illa civilis eſt, hæc vero naturalis; illa eſt quaſi ſervitus, & veluti perſonæ ineſt, hæc vero vel magis cadit in res ipſas, vel ſi redundat in perſonam, ſolum eſt obligatio quædam in futurum, quæ extinguitur, cum perſona deſinit eſſe ſui juris. Ut ſi quis in ſtatu libertatis exiſtens eſſet debitor, & poſtea in ſervitutem juſtam redigeretur, præſertim ſine ſua culpa, jam nihil ſolvere teneretur, quia nõ habet, unde ſolvat. Et confirmatur, ac declaratur, quia omnes actiones religioſæ, & quidquid ex eis reſultare poteſt, ſunt religionis, & ideo ipſe nec tenetur, nec poteſt ex illis ſolvere ſine voluntate ſuperioris, nec religio tenetur eam dare ſe privando ſuo temporali commodo, quia ipſa nihil debet, nec obligatio perſonæ tranſibit in illam ex vi ſolius profeſſionis; quia ſuppono ipſam non acceptaſſe, nec ſe voluntarie obligaſſe ad tale debitum, nam tunc ipſa teneretur

ſolvere ex novo titulo, ſive ex actionibus religioſis, ſive aliunde: ſuppono etiam non accepiſſe ſimul cum perſona bona temporalia ejus, alioqui jam talis perſona non fuiſſet impotens ad ſolvendum, ut ſupponitur, & tunc ipſa religio ratione talium bonorum potiuſquam ipſe religioſus teneretur, nec religioſus poteſt ſolvere ex lucro ſuarum actionum defraudando religionem. Si quid vero ei conceditur in proprium uſum, duriſſimum eſt, eum obligare ad ſolvenda inde debita, quia illa vix ſolent eſſe ſufficientia ad commoditatem humanam, & ad decentiam ſtatus; nemo autem cogitur reſtituere ex his, quæ ad tranſigendam vitam, & ad decentiam ſtatus ſibi neceſſaria ſunt, præſertim ſi abſque culpa in eo ſtatu conſtitutus eſt. Neque etiam cogendus eſt religioſus ad mendicandum, ut ſolvat talia debita, quia hoc eſt graviſſimum onus, quod aliis hominibus communiter non imponitur, neque ipſe ad hoc teneretur in ſeculo manens; non eſt autem obligatio aucta propter ſtatum religioſum. Quod ſi contingat religioſum venire ad eum gradum, in quo multa habeat ad ſuum uſum ſuperflua, de quibus ex facultate ſuperiorum libere poteſt diſponere, probabile eſt tunc teneri ad ſolvendum, & non ſervare rectum ordinem, ſi ea potius gratuito donet, vel in alios ſupervacaneos uſus expendat. Ego vero etiam in caſu non cenſeo obligari ex juſtitia propter primam rationem fundamentalem, quod per talem ſtatum extinguitur omnis hujuſmodi cura, & obligatio. Et quia hoc eſt per ſe conveniens tali ſtatui, ut religioſus omnem hanc curam & ſolicitudinem deponat. Quod autem in aliquo caſu habeat illam rerum copiam, & uſum, eſt per accidens.

Secunda difficultas, ad quid teneatur ſi illicite profeſſus ſit.

5 Supereſt vero dicendum de alio caſu, in quo hujuſmodi debitor peccat graviter contra juſtitiam reſpectu creditoris profitendo, quia nimirum tenebatur expectare, donec prius ſolveret: ſupra enim diximus tales poſſe eſſe circumſtantias, ut inſit hæc obligatio. In illo ergo caſu quidam dicunt teneri ad ſolvendum vel intra religionem, ſi poſſit, vel relicta religione, ſi neceſſe ſit ex facultate quidem ſuperioris, ſi eam poſſit obtinere, vel ſi non poſſit, etiam ſine illa. Ita ſentit Navar. Comment. 1. de Regular. n.7. & Comm. 2. n. 42. & 47. & Palat. ſupra, Medin. Cod. de Reſtit. q.3. art.8. ad 5. Angles de Reſtit. art.2. difficult. 9. dub.6. & videtur ſequi ex dictis c. præcedenti, quia hic fecit injuriam creditori profitendo; ergo per talem injuriam non poteſt liberari a debito, quo tempore ipſiuſmet profeſſionis tenebatur. Item quia non potuit ſe donare niſi cum onere, quod tunc actu habebat. Item quia poſterior obligatio cum injuria facta non potuit præjudicare priori, c. *veniens*, & c. *intellecto*, de jurejur. Item quia votum factum cum injuria tertii non obligat ad ſuam obſervantiam, quantum ad eam partem, in qua eſt injurioſa, ut patet de voto conjugis, & de profeſſione ſervi. Denique omnes rationes factæ in ſuperiori puncto videntur hic poſſe accommodari.

6 Alii per contrarium extremum ſentiunt poſt factam profeſſionem non teneri hujuſmodi religioſum ad ſolvendum tale debitum, neque egrediendo religionem, neque intra illam. Ita ſentiunt Palud. & Supplem. locis ſupra citatis, & Sylv. religio 2.q.4. Verum eſt hos auctores non diſtinguere, an ingreſſus fuerit licitus, vel illicitus, quia potius ſine diſtinctione ſupponunt licitum eſſe ingreſſum nulla habita ratione talium debitorum. Suaderi autem poteſt hæc opinio, quia per profeſſionem extinguitur obligatio civilis, ut dictum eſt: ſed talis profeſſio eſt valida: ergo non obſtante culpa, quæ in ea intervenit, habet eumdem effectum. Probatur conſequentia, quia illa culpa, etiamſi contineat injuriam creditoris, non poteſt excedere vim obligationis civilis: ergo illa etiam ceſſat ratione profeſſionis. Declaratur, nam ſi illud debitum ortum fuiſſet ex aliqua injuria facta ante ingreſſum religionis, ceſſaſſet ratione profeſſionis; ergo etiãſi fiat in ipſamet profeſſione. Et ex hoc principio reſpondet hęc ſententia rationibus præcedentis, conſtituendo ſemper in hoc differentiam inter hoc debitum civile, & debitum filii ad patrem.

Aſſertio prima.

7 Mihi autem media quædam ſententia placet, quã indicat Major, & alii ex ſupra citatis. Primo ergo aſſero in eo caſu non teneri religioſum egredi religionem, ut debitum ſolvat, neque aliquid agere contra decentiam, vel ſubſtantiam illius ſtatus. In quo conſtituo differentiam inter hunc debitorem reſpectu creditoris, & filium reſpectu patris. Ratio me movens eſt, quia hæc debita civilia non obligant cum tanto rigore, ut teneatur quis a ſuo ſtatu cadere, ut patet etiam in homine, & in ſtatu ſeculari: ergo multo minus religioſus ad hoc tenebitur, quia multo majus eſt detrimentum, & periculum in deſerendo tali ſtatu, vel aliquid contra decentiam aut ſubſtantiam illius agendo. Confirmatur, quia ſatis probabilis opinio eſt propter hæc debita, ſi homo non ſit actu potens ad ſolvẽda illa, non teneri ad omittendum, vel differendum ſtatum religionis: ergo poſtquam conſtitutus eſt in illo ſtatu, eſſe debet multo probabilius, neminem obligari ad relinquendum illum propter tale debitum, quia multo gravius & oneroſius eſt cadere ab ſtatu ſemel ſumpto, quam illum non aſſumere. Unde in materia de reſtitutione cõmuniter docent Doctores, ſæpe teneri hominem non aſcendere ad ſtatum aliquem, donec reſtituat debitum. Si tamen jam in illo ſtatu conſtitutus eſt, non obligari ad deſcendendum, etiamſi fortaſſe aliqua culpa in eo aſcenſu intervenerit: ergo multo magis in præſenti dicendum eſt. *Aſſignatur ratio.*

Aſſertio ſecunda.

8 Secundo vero aſſero teneri hujuſmodi religioſum in eo caſu ſolvere illa debita, ſi aliquo modo commode poſſet intra religionem manens, & regularem diſciplinam obſervans. Et quoad hoc differentiam conſtituo inter eum, qui ſine injuria creditoris, & eum, qui cum illa ingreditur. Et probatur, quia quoad hoc ceſſat difficultas mutandi ſtatum, quæ illum excuſare poſſit, & alioquin ratio injuriæ ex ſe obligat ad ſatisfactionem poſſibilem intra decentiam ſtatus. Confirmatur, nam ſi religioſus poſt profeſſionem furatur, vel injuriam facit, licet non teneatur egredi monaſterium ad reſtituendum, tenetur nihilominus illi reſtituere, quoad commode poſſit. Hæc autem injuria facta creditori in ipſo ingreſſu, & profeſſione, reputatur moraliter tanquam facta poſt ingreſſum ab homine jam religioſo, vel non minus grave eſt per ipſammet profeſſionem. Quapropter nulla ratio patitur, ut ipſamet profeſſio extinguat talem obligationem. Denique juſtitia ſervanda eſt præſertim, ubi non repugnat religioni; in præſenti autem nihil repugnat, quia non pertinet ad favorem religionis, ut qui injurioſe ſtatum illum aſſumit, omnino liber maneat ab obligatione reddendi debitũ.

Ultima difficultas, an cẽſuræ impediant profeſſionem.

9 Per hæc ergo ſufficienter explicatæ videntur conditiones omnes pertinentes ad libertatem ejus, qui religionem ingreſſurus eſt. Solum poterat hic dubitari de vinculo cenſuræ, an illud etiam impediat profeſſionem. Sed hoc quantum attinet ad interdictum, & ſuſpenſionem (& eadem ratio eſt de irregularitate, quamvis cenſura non ſit) certum eſt non impedire profeſſionem, non ſolum ut valide, verum etiam ut licite fiat, quia illæ cenſuræ non prohibent communicationem, vel participationem rerum ſpiritualium, quæ per profeſſionem fit. De excommunicatione vero dubitari poteſt, eo quod privet omni communicatione, & præcipue ſpirituali. Quæ ratio probat quidem durante excommunicatione neminem licite ſe ingerere profeſſioni faciendæ, neque etiam licite ad illam admitti: ſi excommunicatio denuntiata ſit, vel lata contra notorium clerici percuſſorem; juxta Extravag. *Ad evitanda*, & communem doctrinam de excommunicatione. Nihilominus tamen talis profeſſio ab excommunicato facta valida eſt, ut in ſpecie docuit Navar. dict. conſ. 3. de Regular. citans c. *cum illorum* de ſent. excomm. ubi de hac re ſermo non eſt, neque video probabile argumentum, quod inde ſumi poſſit, niſi hoc ſolum, quod favor religionis maxime eſt a jure intentus. Idem tenet Covar. in 4.p.2.c.6. n.3. & citat eumdem textum, dicens eſſe optimum, *ubi profeſſio (inquit) facta ab excommunicato omnino valida eſt.* Quod Abbas ibidem notat, & poſt eum Felinus, dicens illum textum ſingularem. Sed mihi, ut verum fatear, textus ille parum probat. Eandem tamen ſententiam ſequitur Sylveſt. verbo, *Abſolutio*, 5. Ugolin. de Cenſ. abul. 2. n.10. Henr. lib. 13. de excomm. c.7. n. 7. Azor. tom. 1. lib. 12. inſtit. Moral. c.3. q.9. Paulus Comitol. lib.2. Reſponſ. Moral. q. 8. §. ultimo. Ratio tamen ſufficiens eſt, quia nullo alio jure talis profeſſio fit irrita, nec ex generalibus regulis de excommunicatione colligi poteſt.

CA-

CAPUT XI.

Quæ conditiones ex parte religionis neceſſariæ ſint ut profeſſio recte & valide fiat.

Suppoſitio præmittenda.

1 PRincipio ſupponendum eſt de neceſſitate profeſſionis eſſe, ut ex parte religionis aliquis ad eam concurrat, qui traditionem ab eo, qui profitetur, faciendam acceptet: quod ſatis ex ſuperioribus conſtat, cum oſtenſum ſit profeſſionem eſſentialiter requirere traditionem, quæ conſummata eſſe non poteſt, nec habere effectum, niſi acceptata ſit, acceptatur autem a religione per aliquem, qui poſſit incorporare profeſſum religioni: eſt ergo hæc conditio omnino neceſſaria ad valorem profeſſionis. Et ita notarunt Cardinal. in Clem. 1. §. *quia vero*, de ſtatu monach. idem & Innoc. Panormit. & alii in c. *porrectum*, & in c. *ad Apoſtolicam*, de Regular. Ex quibus juribus id etiam manifeſte colligitur, ut notavit etiam Navar. conſil. 40. de Regul. quod incipit *Matthæus*, n. 2. & Comment. 4. de Regular. n. 74. Ubi recte infert nullam profeſſionem religioſam poſſe conſtare, niſi duæ perſonæ concurrant, quarum altera ſe obliget religioni, altera religionem obliget. Quod etiam notavit Gregor. Lopez in lib. 7. tit. 7. partit. 1. Includit enim profeſſio reciprocam obligationem ex parte religionis, & religioſi, nam eſt contractus mutuus inter illa duo extrema, ut ex eiſdem juribus colligitur, & iidem auctores adnotarunt, & præterea Navar. conſ. 26. de Regul. Ergo ex parte religionis neceſſaria eſt acceptatio & ſuſceptio talis obligationis.

Aſſertio prima.

2 Atque hinc fit primo, neceſſarium eſſe, ut profeſſio fiat in manibus ejus, qui poteſtatem habeat incorporandi aliquem tali religioni, qui actus non erit validus, niſi ſupponatur poteſtas, ut eſt per ſe notum, & præter auctores citatos notat Sylveſt. verb. *religio* 3. q. 18. Angel. & alii verb. *religio*. Dubitari autem poteſt apud quem ſit hujuſmodi poteſtas. Sed in hoc idem cenſendum eſt, quod ſupra de poteſtate recipiendi ad habitum, ſeu novitiatum diximus; eadem enim eſt utriuſque ratio. Imo auctores ibi citati magis loquuntur de hac receptione ad profeſſionem, quam de priori ad habitum, quia per hanc fit propria unio ad corpus religionis, & per eamdem magis obligatur religio. Eſt ergo hęc poteſtas regulariter in tota religione, vel in eo prælato, cui vel ab ipſa religione, vel immediate a Summo Pontifice tradita eſt. In quo cenſeo conſulendam eſſe uniuſcujuſque religionis inſtitutionem & approbationem, nam ex ſolo jure communi nihil fere certum in particulari accipi poteſt, ut ibidem dixi. Hinc vero etiam fit ad valorem profeſſionis eſſe neceſſariam ex parte ipſius religionis, approbationem Pontificis, quia ſine tali approbatione non eſt poteſtas admittendi aliquem ad ſtatum vere religioſum, ut colligitur ex c. ult. de Religioſis dom. & c. unico eod. tit. in 6. & c. unic. de voto in 6. notat Sylveſt. verb. *religio* 3. q. 18. cum communi ſententia Canoniſtarum in locis citatis, quæ confirmari latius poteſt ex his, quæ de neceſſitate Pontificiæ approbationis ad religioſum ſtatum ſupra diximus.

Dubii reſolutio.

Dubium, an profeſſio in manibus Epiſcopi valeat.

3 Atque ita ceſſat quæſtio, quam Canoniſtę, Sylveſt. Angelus, Navar. & alii tractant, an profeſſio facta in manibus Epiſcopi ſine conſenſu religionis valida ſit. In qua Innocent. ſimpliciter affirmat, quem alii ſequuntur in d. c. *porrectum*. Antonius autem & alii negant. Sed prior ſententia procedit juxta morem antiquum Eccleſię, quando expreſſa approbatio Pontificis ad ſtatum religioſum non poſtulabatur, ſed ex uſu, & tacito conſenſu Epiſcopis erat commiſſa, a quorum juriſdictione religioſi non erant exempti. Tunc enim dubium non eſt, quin jure ordinario & quaſi proprio haberent Epiſcopi poteſtatem admittendi ad profeſſionem, ſive profeſſio fieret in vita privata, & extra communitatem religioſam, ſive in illa, quia Epiſcopi tunc erant veluti ſupremi prælati religionum: & ideo ad eos maxime pertinebat hæc receptio. Imo licet nunc ſit quæſtio inter Doctores, an Abbas poſſit admittere ad profeſſionem ſine conſenſu ſui Capituli, de Epiſcopis mihi non eſt dubium, quin eo tempore id facere poſſent; ſicut nunc poteſt ſummus Pontifex admittere ad profeſſionem quemcumque voluerit in quacumque religione, ſine illius conſenſu vel conſilio, quia habet in illam ſuperiorem poteſtatem, & ad illum ſpectat modum recipiendi in religione ſtatuere, aut mutare: ſimili enim poteſtate ex tacito, vel expreſſo conſenſu Pontificis utebantur eo tempore Epiſcopi, nam ad eos pertinebat religiones approbare, & conſequenter inſtituere modum admittendi ad profeſſionem, & utendi poteſtate ad hunc effectum, quæ in ipſis primario exiſtebat. At vero nunc non poteſt hoc generaliter affirmari, nec etiam univerſaliter negari, nam ſtandum eſt inſtitutioni, & approbationi Pontificiæ; & ideo dixi ceſſaſſe quæſtionem hanc, vel certe eſſe inutilem, quia ſi religio ſit exempta a juriſdictione Epiſcoporum, manifeſtum eſt non poſſe Epiſcopum auctoritate ſua admittere aliquem ad profeſſionem in tali religione, quia non habet in illam juriſdictionem, quæ ad hunc actum neceſſaria eſt. Item, quia talis religio ſemper habet proprium recipiendi modum a Pontifice probatum. Si autem religio non eſt exempta, clarum eſt poſſe Epiſcopum auctoritate ſua admittere ad profeſſionem in tali religione, quia eſt proprius prælatus ejus, non minus quam Abbas, vel provincialis in religione exempta.

Specialis dubitatio, an ad hoc requiratur conſenſus, vel conſilium capituli, ſeu monaſterii.

4 An vero præter auctoritatem Epiſcopi, etiam neceſſarius ſit conſenſus, vel ſaltem conſilium Capituli, ſeu monaſterii, ex peculiari inſtitutione talis religionis, ſeu monaſterii, ejuſque approbationis ſeu confirmationis definiendum eſt, quia in communi jure nihil invenio in hoc ſtatutum, & ideo ex vi juris communis non cenſeo hujuſmodi conſenſum, vel conſilium eſſe neceſſarium: quapropter ubi ex peculiari conſtitutione, vel conſuetudine religionis non conſtiterit hanc conditionem eſſe neceſſariam, & ſub illa datam eſſe Epiſcopis poteſtatem admittendi ad profeſſionem, & non aliter, valida erit profeſſio, ſola ejus poteſtate admiſſa, quia nulla jura ad talem modum limitant. At vero ſi religio ex peculiari inſtitutione illam formam vel ſolennitatem requirat, illa conditio ſervanda eſt, ut profeſſio valeat, ut in ſimili poteſt ex c. ult. de Regular. in 6. cum his quę gloſſa & Doctores ibi tradunt, & quę Navar. tractat conſil. 36. & 40. de Regul. Ratio vero eſt, quia licet nunc religio aliqua ſit ſubjecta Epiſcopo, nihilominus inſtitutionem & approbationem non habet ab Epiſcopo, ſed a ſummo Pontifice, & ideo Epiſcopus immutare non poteſt modū profeſſionis in tali religione inſtitutum, & approbatum, tanquam neceſſarium ad ordinem ejus, neque aliter cenſetur recipere poteſtatem, niſi ea conditione, ut tali modo ea utatur.

5 Hæc autem omnia intelligenda ſunt de Epiſcopo ſua propria poteſtate utente: nam, ut Sylveſt. ſupra notat, ſi Epiſcopus nomine alterius, qui poteſtatem habet incorporandi religioni, profeſſionem admittat, valida erit profeſſio. Cujus ratio a priori eſt, quia poteſtas hęc admittendi ad profeſſionem delegabilis eſt, ſicut alia juriſdictio, quia nullo jure hoc prohibetur, neque invenitur in tali poteſtate ſpecialis aliqua conditio, ob quam delegari non poſſit. Hinc vero conſtat primo, oportere, ut hęc commiſſio fiat ab eo, qui talem poteſtatem jure ordinario habeat: nam ſi ſolum ex commiſſione, ſeu delegatione illam haberet, non poſſet illam ſubdelegare, juxta commune jus, niſi hoc etiam illi eſſet ſpecialiter commiſſum. Conſtat deinde hoc non eſſe ſpeciale in Epiſcopo, ſed eſſe commune cuicumque alteri, cui talis poteſtas commiſſa ſit ab eo qui jure proprio illam poſſidet, quia in eo caſu non eſt poteſtas in Epiſcopo ex dignitate, vel munere Epiſcopali, ſed ab extrinſeco delegante, quæ delegatio alteri, qui non ſit Epiſcopus, etiam fieri poſſet: nam Epiſcopalis dignitas non eſt etiam neceſſaria conditio, ut perſona ſit capax hujus commiſſionis, ſeu delegationis, nullo enim jure vel ratione hoc probari poteſt. Unde Innocent. Panormit. & alii in dict. c. *porrectum*, generaliter dicunt profeſſionem debere admitti ab eo, qui poteſtatem habet incorporandi religioni, vel ab alio de licentia ejus, ſive ille alius Epiſcopus ſit, ſive non.

Speciale dubium circa ratihabitionem.

6 Addunt denique Sylveſt. verb. *religio* 3. & Angel. verb. *Profeſſio*, ſi Epiſcopus, quamvis non habeat facultatem a prælato religionis, nihilominus non ſuo, ſed nomine ipſius prælati, & ſub ſpe ratihabitationis ejus profeſſionem admittat, illam eſſe validam, ratihabitione ſecuta. Ego vero exiſtimo talem profeſſionem nul-

lius

lius eſſe momenti, quatenus ſub ſpe ratihabitionis de futuro facta eſt. Nam in primis certum eſt pro illo tempore, pro quo nondum eſt ratihabitio exhibita a prælato habente poteſtatem, nullam eſſe, nec conſtituere illam perſonam in ſtatu religioſo, ita ut ſi interim dum accedit conſenſus prælati, matrimonium contrahat, factum teneat, quia perſona non manſit inhabilis ex vi illius profeſſionis, cum revera traditio ejus non fuerit acceptata ab habente poteſtatem. Et ita fatentur etiam prædicti Doctores, ſolum enim ajunt talem profeſſionem incipere eſſe validam poſt ratificationem, & non antea. Hinc autem ulterius fit, ut ſecuta ratihabitione ſuperioris, neceſſaria ſit iteratio conſenſus ex parte profitentis, ut profeſſio valida eſſe incipiat. Probatur, quia prior conſenſus non fuit validus, neque habuit effectum: ergo ut profeſſio incipiat eſſe valida, neceſſarius eſt novus conſenſus profitentis. Reſponderi vero poteſt, quamvis prior conſenſus non fuerit ſtatim efficax, non tamen fuiſſe omnino invalidum, ſed fuiſſe ad modum conſenſus conditionati, qui ſuſpenſus manet, quamdiu conditio non eſt impleta; illa autem poſita tranſit in abſolutum, & ſtatim habet effectum ſine novo conſenſu. Ita enim in prædicto caſu, qui profitetur conſentit profeſſioni, ſub ea conditione expreſſa, vel tacita, ſi prælatus, qui poteſtatem habet admittendi, eam ratam habuerit, & ideo adimpleta conditione non videtur neceſſarius novus conſenſus.

7 Sed licet hoc probabiliter defendi poſſit, nihilominus probabilius exiſtimo, quod dictum eſt. Et in primis pro certo habendum eſt, neceſſarium eſſe, ut talis perſona non revocet conſenſum; nam ſi eam pœniteat profeſſionis factæ, & nolit illa ligari, quantumvis prælatus eam ratam habeat, profecto ratihabitio poſtea ſubſecuta nullum habebit effectum, quia eo tempore, quo illa exhibetur, & quo profeſſio deberet incipere eſſe valida, non invenit permanentem conſenſum alterius partis, ſine quo non poteſt hoc mutuum vinculum perfici. Sicut in matrimonio ſub conditione contracto, ſi ante conditionem impletam alter contrahentium revocet conſenſum, licet poſtea conditio impleatur, non perficitur matrimonium, quia prior conſenſus ſub conditione præſtitus per contrarium conſenſum abſolutum revocatus, non poteſt habere vim, & efficaciam ad perficiendum contractum: igitur neceſſaria ſaltem eſt moralis perſeverantia in priori voluntate. Deinde neceſſarium etiam eſt, ut de hac perſeverantia exterius conſtet, nam interior conſenſus non ſufficit ad humanum contractum perficiendum, niſi de illo ſufficienter conſtare poſſit eo tempore, quo perficitur contractus; hoc autem eſt moraliter irritare conſenſum, ſive id fiat per expreſſum ſignum perſeverandi in priori voluntate, ſive per tacitum. Quod ita declaro, quia in illo caſu, etiamſi prelatus religionis, ſuum præbendo conſenſum ratam habuerit profeſſionem, non ſtatim incipit profeſſio eſſe valida, donec profitenti de tali ratihabitione conſtet: vel ergo tunc ipſe retrocedit, & ſic non perficitur profeſſio, vel conſentit ſaltem tacendo, & tacite approbando, & hoc perinde eſt, ac ſi de novo profeſſionē emitteret. Denique in re tam gravi non videtur admittendus talis modus profeſſionis tanquam validus, etiā ſub conditione prædicto modo explicata, cum ex parte admittentis nulla ſupponatur poteſtas, alioquin poſſet profeſſio fieri, non ſolum in manu Epiſcopi, ſed etiam cujuſcumque alterius privatæ perſonæ, ſub ſpe talis ratihabitionis, quod concedere plane abſurdum eſt: talis ergo profeſſio nullam vim habet traditionis, nec poteſt hujuſmodi traditio eſſe ſuſpenſa. De quo plura dicam c. ſeq. An vero ex tali profeſſione relinquatur aliqua obligatio ſaltem promiſſionis ſimplicis, dicam c. ſeq.

8 Ultimo ergo neceſſarium eſt, ut is, qui ex parte religionis profeſſionem acceptat, præter poteſtatem habeat etiam liberam voluntatem acceptandi, & obligandi religionem eo modo, quo obligari debet. Probatur, quia profeſſio non conſiſtit in potentia, ſed in actu humano, & voluntario. Item, quia profeſſio eſt, ſeu fit ad modum cujuſdam contractus humani, qui mutuo partium conſenſu perficitur. Unde fit, ſi prælatus, qui profeſſionem admittit, licet exterius eam recipiat, interius non habeat intentionem illam admittendi, nec voluntatem incorporandi talem perſonam religioni, profeſſionem non eſſe validam, ita ut ſi poſtea conſtare poſſit ſufficienter de tali fictione, qui talem profeſſionem emiſerat, libere poſſit talem ſtatum relinquere, & alium aſſumere, ſervata tamen forma juris, ut id licite fiat. Ratio eſt, quia eo ipſo, quod contractus claudicat ex altera parte, eſt ſimpliciter invalidus: tunc autem ille contractus ex parte religionis non tenet, neque illam obligat, quia obligari non potuit, niſi per voluntatem ejus, cui data eſt poteſtas; ille autem voluntatem non habuit, ut in caſu ſupponitur: ergo profeſſio ſimpliciter non tenuit. Quid autem remedii hic adhiberi poſſit, infra dicetur. Quanta autem libertas ex parte religionis ad hunc conſenſum requiratur, explicatum obiter eſt in his, quæ de libertate profitentis diximus; & ideo de his conditionibus ex parte religionis requiſitis nihil amplius dicendum occurrit.

CAPUT XII.

Quæ forma ſervanda ſit, ut profeſſio valide, & recte fiat.

Ad validam profeſſionem eſt neceſſaria forma exterior.

1 EX cauſis, quæ ad profeſſionem poſſunt concurrere, aut requiri, hæc ſola ſupereſt explicanda, quæ rationem cauſæ formalis juxta materiæ capacitatem obtinet; de qua in primis certum eſt, exteriorem aliquam formam, quæ mutuum conſenſum religionis & religioſi ſufficienter explicet, neceſſariam eſſe, ut perficiatur profeſſio, & ut vinculum ejus conſurgat. In hoc conveniunt omnes Doctores; & patet primo ex generali ratione contractus humani, qui licet requirat conſenſum interiorem, non tamen illo ſolo perficitur, quia ſine externis ſignis non poſſunt homines inter ſe mutuos conſenſus agnoſcere, aut acceptare; profeſſio autem, ut diximus, licet principaliter contineat obligationem ad Deum, tamen non fit ſine aliquo contractu inter homines; ergo non poteſt fieri ſine ſenſibili ſigno ad modum matrimonii. Unde confirmatur ſecundo; nam hac ratione votum ſolenne per ſe publicum eſt, ut in ſuperioribus diximus, quia non pure internum, ſed externum eſſe debet. Atque eadem ratio eſt de quocumque voto conſtituente religioſum ſtatum; nam hic ſtatus non ſolum coram Deo, ſed etiam coram Eccleſia perficitur, eſtque peculiaris gradus, ſeu ordo perſonarum Eccleſiæ viſibilis, & ideo neceſſe eſt, ut aliqua ſenſibili forma conſtituatur, & ita ſemper eſt in Eccleſia obſervatum, ut conſtat ex Dionyſ. c.6. de Eccleſ. Hierarch. & ex aliis, quæ in primo & ſecundo c. adduxi.

Qualis debeat eſſe hæc forma.

2 Secundo (quia in præſenti de profeſſione expreſſa tantum agimus) neceſſarium eſt, ut hoc ſignum ſit ſatis expreſſum, qualis eſt vox humana: atque ita fieri conſuevit juxta communem uſum Eccleſiæ. In quo tamen ſolum occurrit obſervandum, ordinarie ſolum requiri hanc formam, ſeu expreſſionem verborum ex parte profitentis, qui ſuam oblationem & vota propriis verbis ſolet exprimere. Ex parte autem prælati recipientis, ordinarie nulla verba requiruntur, ſed ſolum aliquod ſignum, ſeu exterior demonſtratio, qua ſignificet ſe acceptare profeſſionem. Unde in noſtra Societate, cum in 5. p. Conſtit. c. 3. particularis forma deſcribatur, quam proferre debet is, qui profeſſionem emittit, nullū verbum adjungitur, quod ab acceptante proferendum ſit. Et idem fere colligitur ex Dionyſio citato loco, & ex Benedicto c. 58. ſuæ regulæ, & ex conſuetudine aliarum religionum. Poſſet autem hæc verborum expreſſio ſufficienter fieri per interrogationes a prælato factas, quas olim etiam fuiſſe uſitatas Dionyſius teſtatur, & tunc in rigore ſatis eſſe poſſet ad profeſſionis valorem, ſi profitens annuat, & conſentiat, quocumque ſigno exhibito, ut, v. g. inclinatione capitis, vel alio ſimili, ſicut in matrimonio ſufficit: eſt enim par ratio, ut in præſenti nullum poſſit oſtendi ſpeciale jus, quod majorem expreſſionem requirat. Quin potius ſi interrogatio ſit ſatis expreſſa, hujuſmodi aſſenſus ſufficiens erit etiam ad profeſſionem expreſſam, quia illud ſignum conjunctum tali interrogationi totam ejus ſignificationem induit & participat.

Duplex dubium in hac materia. Reſolutio.

3 Quæri autem poteſt, an ſcriptura ſit etiam neceſſaria, vel ſufficiens, ut per illam expreſſa profeſſio fiat. Reſpondeo quoad priorem partem jure communi non eſſe ullum ſcriptum neceſſarium, ſed ſufficere ut ſola voce negotium totum tranſigatur, ut aperte colligitur ex c. *porrectum*, cum ſimilibus, de Regula. Item, quia ex

natura rei tale ſignum neceſſarium non eſt, ut per ſe conſtat, neque invenitur aliquod decretum communis juris, quo hæc circumſtantia præſcribatur. Jure autem ſpeciali aliquarum religionum requiritur, ut profeſſio in ſcriptis fiat, ut conſtat ex regula 58. ſancti Benedicti, ubi ordinatur, ut qui profitetur, ſuam profeſſionem ſcriptam & conſignatam, ſeu ſubſcriptam ſuper altari ponat, & in noſtra Societate d.p.5. Conſtit.c.3. poſtulatur, ut votum ſcriptum ſit, & ex ſcripto legatur. Quare ubi hæc forma vovendi præſcripta fuerit, ſervanda eſt, tum ob regulæ obſervantiam, tum etiam ad tollendam omnem ambiguitatem. An vero illa circumſtantia ſcripturę eſſentialis ſit, non videtur poſſe univerſaliter definiri: nam licet auctores dicant per quæcūque verba exprimatur profeſſio ſufficere ad valorem ejus, etiamſi non ſervetur forma in regula præſcripta, quia regula ponens talem formam non videtur ponere illam ut ſubſtantialē, ut patet ex Panorm. in d.c. *porrectum* n.3. quē ſequitur Angel. verb. *Profeſſio*, & Sylveſt. verb. *religio* 3.q.18. in fine: licet hoc (inquam) ab his Doctoribus dicatur, & regulariter verum ſit, quoties in ipſa regula aliud non explicatur; nihilominus hæc limitatio adhibenda eſt: nam ſi in regula approbata, & confirmata a ſummo Pontifice talis conditio expreſſe ponatur ut eſſentialis, talis profecto judicanda eſt, nam jura humana poſſunt hujuſmodi conditiones ut eſsentiales poſtulare. Quod quidem in prædicta conſtitutione Societatis factum eſse videtur, nam cum in d.c.3. 5.p. conſtit. plures circūſtantię proponantur in emittenda profeſſione obſervanda, in declaratione (quæ vim etiam conſtitutionis habet) lit. A. dicitur non omnes illas eſſe ſimpliciter neceſsarias, ſed decentes: adjungitur tamen: *Illud autem eſſentiale eſt, ut publice votum legatur coram iis, &c.* nam verbum illud *legatur*, in omni rigore & proprietate præſupponit debere eſse ſcriptum, quod legendum eſt, & ita videtur mihi omnino obſervandum; nec carere ſcrupulo nullitatis, ſi aliter profeſſio fiat.

Profeſſio in Societate Jeſu neceſſario debet ſcripta legi.

4 Atque eodem fere modo expediendum eſt alterum membrum, an ſolum ſcriptum ſufficiat ad profeſſionem etiam expreſsam. In quo partem affirmantem ſignificat Sylveſt. verb. *Religio* 3. in prin. dum ait, profeſſionem expreſsam fieri voce, vel ſcripto: ſentit ergo quodlibet ex his ſignis per ſe ſufficere. Quod quidem, ſtando in ſola rei natura, vel jure communi, mihi videtur verum, nam ſcriptura eſt tam expreſsum ſignum, ſicut vox: & ideo ſi ex ſcriptura ipſa, & ex modo exhibendi illam ſufficienter conſtet de perſona vovente, & quod illam ſcripturam exhibeat animo profitendi, & eodem modo ab habente poteſtatem recipiatur, ex natura rei ad profeſſionem ſufficiet: & in jure communi nihil amplius reperio, quod tanquam eſſentiale requiratur. Item, mutus in rigore poteſt emittere profeſſionem, quam cum non poſſit verbo facere, nullo meliori ſigno poteſt illam emittere, quam aliqua ſcriptura. Verum eſt juxta communem Eccleſiæ conſuetudinem, legendam eſſe publice talem ſcripturam ab ipſo profitente, ſi id facere poſſit, aut ſciat, eſſetque imprudentiſſimū profeſſionem facere, aut admittere per ſolam oblationem, vel receptionem ſcripturæ, ſine ulla expreſſione verborum: maxime ſi abſque ulla neceſſitate fiat, tum propter communem cōſuetudinem, ut dixi, tum etiam, quia inde poſſent oriri dubia, & controverſiæ, quæ in re tam gravi vitanda ſunt. Addo etiā conſulenda eſſe ſpecialia jura religionū, nam interdum poteſt eſſentialiter requiri, ut votum non tantum ſcribatur, ſed etiam legatur, ut in prædicta Conſtitutione Societatis viſum eſt.

Reſolutio ad ſecundum dubium.

5 Atque eodem modo reſpondendum eſt, ſi quis interroget, an neceſſarium ſit, ut profeſſio hæc coram teſtibus fiat. In quo etiam nihil invenio expreſſe definitū jure communi, aut ab auctoribus ſatis declaratum. Si autem naturam talis actus attendamus, ſine dubio poſtulat, ut coram ſufficientibus teſtibus fiat, ut convenienter fiat, quia cum per profeſſionem aſſumatur ſpecialis ſtatus Eccleſiæ, oportet profeſſionem ita fieri, ut de illa poſſit Eccleſię conſtare. Et ideo ſicut matrimonia clandeſtina ſemper fuerunt ab Eccleſia improbata, & prohibita propter ſacrilegia, & adulteria, quæ occaſione illorum conſequuntur, ita etiam profeſſiones clandeſtinæ, & ſine teſtibus factæ, abominandæ, & vitandę ſunt, quia ex illis etiam ſacrilegia, & apoſtaſiæ facile ſequi poſſunt, cum Eccleſiæ de tali profeſſione conſtare non poſſit. An vero profeſſio ſic facta inter eum, qui poteſt incorporare, & qui profiteri vult, valida ſit, dubitari poteſt: ſed, ut dixi, nullum invenio in communi jure decretum, quod illam irritet, unde ſtando in jure communi apud Deum valida erit, ſicut ante decretum irritans Concil. Trident. matrimonia clandeſtina valida erant; conſulenda vero ſunt particularia jura religionū, quale eſt illud quod ex conſtitutionibus Societatis ſupra citavi, in quibus eſſentiale eſſe dicitur, ut vota legantur coram iis de Societate, & externis, qui adfuerint. Imo Palud.d.38.q.2. diviſ.8. dixit expreſſam profeſſionem debere fieri præſentibus duabus partibus conventus, & majori parte conſentiente, & non debere aliter fieri, nec factum teneri, quod ſolum erit verum, ubi ſpeciali jure talis religionis cautum fuerit.

Dubitatio, an requiratur, ut profeſſio coram teſtibus fiat.

Notandū pro Societate Jeſu.

6 Tertio dicendum eſt, de neceſſitate hujus formæ eſſe, ut per eam exprimatur obligatio trium votorum cum traditione, ſeu reſpectu ad certam ac determinatam religionem. In hac aſſertione duo continentur: unum eſt, ut profeſſio fiat cum ſufficienti expreſſione traditionis & trium votorum: aliud eſt, ut fiat cum reſpectu ad certam religionem in particulari. De priori parte nihil fere addendum occurrit his, quæ in ſuperioribus dicta ſunt, nam oſtenſum eſt ſubſtantiam profeſſionis tria vota requirere cum traditione: probatum eſt etiam votum hoc debere eſſe externum & publicum: ergo neceſſe eſt, ut ſignum illud, quo fit profeſſio, totum illud ſufficienter ſignificet. Advertimus autem ſupra varias eſſe formulas profitendi in diverſis religionibus, & in aliquibus non diſtincte exprimi ſingula vota, aut traditionem, ut quid diſtinctum a votis; ſed id non refert, ſatis enim eſt, quod per modum unius exprimatur ipſa profeſſio, quæ in ſua ratione hoc totum includit, vel tradendo ſe in monachum, & in fratrem, juxta cap. *porrectum*, de Regular. vel profitendo talem regulam, vel promittendo obedientiam, aut tria vota ſecundum talem regulam, vel alio ſimili modo: nam tunc ſatis expreſſe fit profeſſio, quamvis non diſtincte explicentur ſingula, quæ in profeſſione includuntur; non eſt enim hoc neceſſarium ad expreſſam profeſſionem.

Aſſertio tertia duas partes includens.

7 Poſterior pars ſatis etiam eſt certa, ſumiturque ex D.Th. ſtatim citando, & eam tradunt fere alii auctores ſupra allegati, & ſpecialiter Angelus verb. *Profeſſio* cum Antonio in c. *rurſus*, qui cler. vel vovent. Navar. Comment. 2. de Regular. n. 5. ubi refert Joan. Andr. communiter receptum in c. *conſtitutionem*, de Regul. in 6. & Calder. Conſil.27. de Regul. & probatur primo ex verbis Bonifacii VIII. in c.unic. de voto in 6. ubi inquit votum ſolemnizari per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per ſedem Apoſtolicam approbatis. Ubi ſignificat non ſatis eſſe profiteri religionem in communi, ſed aliquam in particulari ex approbatis. Unde D.Th.2.2.q.88.art.7. etiam dixit, votum ſolemnizari per profeſſionem certæ regulæ: ergo ſolemnitas voti pendet ex valore profeſſionis: ergo ſi votum non eſt per ſe ſolenne, niſi conjunctum profeſſioni certæ regulę, ideo eſt, quia profeſſio non poteſt eſſe valida, niſi fiat in certa, ac determinata religione approbata. Denique hoc videtur ſatis expreſſum in c.ult. de Religioſ. domib. ibi: *Quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis aſſumet.* Declaratur etiam ratione ex dictis: nam de ratione validæ profeſſionis eſt, ut fiat in manibus ejus, qui poteſt incorporare religioni; ſed nullus eſt, qui poſſit incorporare religioni in genere, ſed huic, vel illi in particulari: ergo neceſſe eſt, ut traditio fiat determinando religionem, cui fit. Quin potius ſi per proportionem ad res phyſicas, & morales hoc expendemus, videtur repugnare aliter fieri: nam per profeſſionem incorporatur quis, ſeu unitur corpori religionis, ut actuale membrum ejus: non poteſt autem membrum particulare uniri realiter corpori in communi, ſed certo, ac determinato corpori: nec poteſt quis actualiter eſſe civis civitatis in communi, & nullius in particulari, aut eſſe ſervus hominis, & non hujus, vel illius. Quocirca quamvis ponamus aliquem prælatum habere poteſtatem admittendi profeſſos ad varias religiones, nihilominus quando in particulari aliquam perſonam admittit, neceſſe eſt, ut ad aliquam deter-

determinatam ex illis religionibus, illam admittat, aliàs non erit valida profeſſio. Ad quod etiam confirmandum, applicari poteſt illud axioma, quod actiones verſantur circa particularia.

Argumēta in contrarium. 8 Sed contra hanc partem, ut amplius explicetur, objici poteſt primo,quia aliquando eſt valida profeſſio, & tamen ex illa non oritur obligatio ad determinatam religionem,ſed ſolum ad religionem in communi, ut conſtat ex c. *conſtitutionem*, de Regular. in 6. ergo poteſt fieri profeſſio cum intentione ſe tradendi, & obligandi religioni in genere, & non alicui in particulari: ergo ſi talis intentio per ſignum expreſſum proferatur, & præciſe ſignificetur, erit valida profeſſio, quamvis non fiat cum reſpectu ad particularem religionem. Secundo, olim quando fiebat profeſſio religioſa in manibus Epiſcopi,per eam dedicabatur homo ſtatui religioſo in communi, & non huic, vel certæ regulæ,aut religioni in particulari: ergo non repugnat profeſſionem validam fieri ipſo modo: ergo ſi de facto ita fiat in manibus Epiſcopi, vel alterius potentis incorporare religioni,erit valida profeſſio. Quod argumentum videtur convincere ſaltem futuram eſſe validam profeſſionem ſic factam, ſi in manibus Pontificis fiat, vel alterius de licentia ejus, quia ex parte profeſſionis non repugnat, ut oſtendit ratio facta, poteſtas autem in Pontifice deeſſe non poteſt. Tertio argumentor, quia non eſt major ratio de conſervatione rei, quam de effectione; ſed religioſus profeſſus poteſt conſervari in ſtatu religioſo,ita ut vere religioſus ſit,etiamſi non maneat unitus, & incorporatus alicui religioni in particulari: ergo poteſt etiam a principio ita fieri religioſus per veram profeſſionem. Minor patet in religioſo ejecto per ſententiam juſtam, & definitivam, nam ille vetus monachus manet,& eſt certum,& tamen jam non manet mēbrum illius religionis,a qua ejectus eſt,ut docet Navar.Comment.3. de Regular.n.44. & 45. quia omnino eſt præciſus ab illa, nec tenetur ad obedientiam ejus, multoque minus eſt membrum aliarum religionum, quibus nunquam unitus fuit.

9 Circa primum argumentum Bart.in c. *quod ſervus.* ff. ſtipular.ſervor. cenſet aliquem poſſe eſſe profeſſum religionis in genere; ponitque exemplum in eo,qui ante completum annum probationis aliquam ex religionibus mendicantibus profitetur, nam licet illa profeſſio ſit invalida reſpectu talis religionis, juxta c. *non ſolum*,& c. *conſtitutionem*,de Regul. in 6. nihilominus eſt valida reſpectu religionis in genere. Sic etiam Geminianus in d. c. *conſtitutionem*, cum Lapo dixit, profeſſionem factam in manibus habentis adminiſtrationem religioſam, obligare ad religionem ſaltem in genere,non tamen in ſpecie. Quam ſententiam referens Angel. in verb. *Profeſſio*, dicit, eſſe verā, ſi ille adminiſtrator poteſt obligare religionē,quam adminiſtrat,ei, quem recipit. Dico tamen nunquam profeſſionem expreſſam validam eſſe,quin obliget ad certā & determinatam religionem,quia vel in principio fit ſine habitudine ad certam religionem, & ſic eſt nulla, ut in aſſertione demonſtratum eſt, & conſequenter nec obligat ad certam religionem, nec religioſum ſimpliciter conſtituit. Aut profeſſio a principio facta eſt certæ religioni, & de illa rurſus quæro, an fuerit valida,vel nulla: nam ſi fuit valida, ad illam religionem in particulari obligat,in qua facta eſt, neque in hoc invenitur in jure aliqua exceptio,nec per ſolum diſcurſum rationis fieri, vel potius fingi poteſt.Si autem fuit nulla, non conſtituit religioſum, neque obligat per actualem traditionem religioni,aut in communi, aut alicui in particulari. Dico autem, *ſecundum actualem traditionem*,ut abſtineam a quæſtione, an profeſſio invalida inducat ſaltem obligationem voti ſimplicis religionis, quod eſt promiſſio,& non traditio, nam de hoc infra in proprio loco agemus; nunc autem ſolum tractamus de vinculo profeſſionis, quod ex traditione,vel ex voto etiam ſolemni oritur: & ſic manifeſtum eſt profeſſionem ſimpliciter nullam non poſse hoc vinculum inducere, etiam reſpectu religionis in communi. Quocirca in illo caſu,in quo Bartol. loquitur,falſum profecto eſt, per illam profeſſionem conſtitui verum religioſum, etiam in ordine ad religionem in communi, ut recte notavit Navarr.comment.3. de Regular.n.44. Quia in jure illa profeſſio nulla eſt.Idemque docendum eſt de alio caſu,in quo Angel.& alii loquuntur:nam vel ille, qui habet adminiſtrationē religioſam, habet poteſtatē incorporandi religioni,vel non;ſi non habet, impertinens eſt illa adminiſtratio ad effectum profeſſionis,nec ratione illius plus valet, vel obligat profeſſio, quam ſi nullam adminiſtrationem haberet: ſi vero habet dictam poteſtatem, profeſſio non ad religionem in communi, ſed ad illam in particulari obligabit, cui ille poteſt incorporare. Quod ſi circa plures religiones talem poteſtatem habeat, neceſse eſt,ut circa aliquam determinate illam exerceat, alioquin nihil faciet.

10 In cap. autem *conſtitutionem*, citato in prima objectione non eſt ſermo de profeſſione expreſsa, ſed de tacita,de qua infra ex profeſſo dicturi ſumus. Nunc autem breviter dicendum eſt illam per ſe, & vi ſua, ſi coram Deo vera eſt,& valida, obligare ad eam religionem in particulari, in qua ſit;prorſus enim repugnat nunc fieri talem profeſſionem, & non fieri in aliqua determinata religione, quia oportet, vel deferre habitum profeſsorum alicujus religionis, vel aliquas actiones exercere, quibus animus profitendi ſignificetur, quæ non poſsunt non eſse determinatæ, & in aliqua certa religione fieri. Ex juris autem benignitate ita acceptatur,ut ſic profeſsus poſſit, ſi voluerit, ad aliam religionem tranſire.Cujus rei ratio,& verus ſenſus infra tractabitur. Quamdiu vero talis religioſus illa conceſſione non utitur,vere eſt addictus,& obligatus illi particulari religioni, in qua tacite profeſsus eſt.

11 Circa ſecundam objectionem, in primis dicendum eſt, non poſſe eſſe ſtatum religioſum in reipſa ſuo modo exiſtentem, quin ſit in aliqua certa ſpecie, eo modo,quo in his rebus moralibus inveniri poteſt; quia ſicut in naturalibus,etiam in moralibus non poteſt aliquid in reipſa exiſtere, aut fieri ſine ſufficienti, hoc eſt, ſpeciali determinatione, ut in præſenti neceſſe eſt votum caſtitatis, v. g. eſſe vel ſimplex,vel ſolemne; & votum paupertatis habere hunc vel illum modum determinationis ex parte materiæ, & obedientiam promitti huic,vel illi prælato,& ſucceſſoribus ejus ſecundum aliquam certam menſuram,quia ſine hac determinatione non poteſt eſſe certa, & moralis obligatio. Eſt autem ulterius conſiderandum determinationem hanc profeſſionis,ſecluſa ordinatione Eccleſiæ,& ſtando in ſolo jure divino, quoad aliquid poſſe eſſe per modum poſitivum,vel ſolum quaſi privativum: ut,v.g. quod fiat profeſſio in aliqua communitate, & ſecundum certam regulam,vel quod fiat in vita privata in manibus Epiſcopi,ſine determinatione ad certam regulam, ut olim ſæpe fiebat in manibus Epiſcopi. Tunc ergo (ut objectioni reſpondeamus) qui hoc modo profeſſionem emittebat,non manebat obligatus alicui religioni,id eſt,communitati religioſæ,neque alicui regulæ, vel in communi,vel in particulari,quia nihil horum promittebat:neque etiam in ſtatu religioſo conſtituebatur in communi,ſeu in abſtracto,ſed in tali modo particulari, in quo privatim vivere licebat ſecundum obedientiam ejus, cui promittebatur,& juxta intentionem, & finem præſtitum ab ipſo vovente, juxta ſuperius dicta de voto ſimplici obedientiæ.

12 Nunc autem ex ſpeciali decreto Eccleſiæ conſtitutum eſt, ut profeſſio religioſa fieri non poſſit, niſi in religione approbata, atque adeo in vita communi, & regulari: hac enim ratione religioſi in jure regulares appellantur. Et ideo jam nunc neque Epiſcopi, neque aliquis infra ſummum Pontificem, poteſt ad profeſſionem admittere,niſi incorporando profitentem religioſæ communitati. Atque ita ſuppoſito hoc jure, evidenter procedit ratio facta, quia juxta ordinarium jus Eccleſię jam non poteſt quis admitti ad profeſſionem manens in vita privata, ſed per incorporationem ad religionem aliquam ſub communi regula approbatam: & ideo fieri non poteſt talis receptio, neque ab Epiſcopo, neque ab alio aliquo infra ſummum Pontificem,niſi in ordine ad certum, & determinatum corpus religionis approbatæ. In ſummo autem Pontifice ſecus eſt, nam ipſe poteſt diſpenſare in jure communi, & recipiendo profeſſionem eo ipſo approbat illum ſtatum, & illum vitæ modum in particulari.Unde ſi ipſe nunc admitteret aliquem ad profeſſionem religioſam ſine unione ad

ali-

aliquam religionem ex approbatis, ſic profeſſus ad nullam earum, vel in communi, vel in particulari maneret obligatus, ſed ſolum ad ſtatum, quem profeſſus eſſet, nimirum ad ſtatū religioſum ſub obedientia ſummi Pontificis, vel alicujus ſpecialis vicarii ejus in privato vivēdi modo, ſine obligatione ad certā regulam, quod non repugnat aſſertioni poſitę, quę ſecundum jus ordinariū in Eccleſia poſita eſt, quamvis proportione ſervata locum habeat in quocumque particulari ſtatu religioſo.

13 Et hinc reſpondendum eſt ad tertiam objectionem, circa quam diſputari poſſet, an profeſſus juſte ejectus a religione, omnino maneat ſeparatus, & diſtinctus a tali religione, ita ut nullo modo cenſendus ſit membrum ejus; fortaſſe enim non ita abſcinditur, quin aliquo modo maneat ſub obedientia ejus, quamdiu alteri religioni non unitur; quod ſi verum eſt, ceſſat obligatio. Quia vero illud eſt incertum, & infra eſt diſputādum, ideo illo antecedente admiſſo, reſpondetur, non eſſe ſimilem rationem de aſſumptione ſtatus religioſi, & de duratione illius: jure enim Eccleſiaſtico ſolum ſtatutum eſt, ut profeſſio valida non fiat, niſi ſub aliqua regula approbata; non eſt tamē ſtatutum, ut ſemel profeſſus ſub aliqua regula, ſemper ſub ea retineatur, ita ut nec ex juſta cauſa præſcindi poſſit. Et ideo non eſt ſimilis ratio de inceptione, & de duratione. In illo ergo caſu ejectus ab aliqua religione, reducitur quaſi ad ſtatum religioſum vitæ privatæ, quia per ejectionem non potuit privari ſubſtantiali ſtatu religioſo, quia ſupponimus illum fuiſſe aſſumptum per ſolennem profeſſionem: ſolum ergo privari potuit ſpeciali unione, & obligatione ad talem religionem, non vero inde manſit obligatus alteri religioni ex approbatis, nec in particulari, nec in communi, ut per ſe conſtat: reducitur ergo ad illum ſtatum vitæ privatæ, qui ut diximus, non repugnat & eſſe, & fieri ex natura rei, licet ſecundum jus ordinarium Eccleſiæ jam non poſſit per ſe fieri, licet illo modo quaſi accidentario poſſit tandem aliquis in eum ſtatum incidere, ſeu provocari.

Aſſertio ultima; in forma profeſſionis non debet includi conditio repugnans ſubſtātiæ ſtatus religioſi.

14 Ultimo dicendum eſt, neceſſarium eſſe ad valorem profeſſionis, ut forma ejus ita ſit abſoluta, ut non includat conditionem repugnantem ſubſtantiæ ſtatus religioſi: ita docent gloſſa in c. ult. de condit. appoſit. & ibi Cardin. & Panormit. quos ſequitur Sylveſt. verb. *Religio* 3. q. 6. 7. & 18. & idem tenet Angel. verb. *Profeſſio*, & verb. *religioſus* n. 19. Idem tenuit gloſſ. in c. *Monachi*. verb. *adminiſtrationem*, de ſtatu monach. Innocent. Hoſtienſ. & Abb. in c. *inſinuante*, qui cler. vel vov. Idem Abb. in c. *edoceri*, de reſcriptis. Deci. num. 5. Turrecrem. in c. *non dicatis* 12. q. 1. art. 4. Covar. 4. decret. 2. p. c. 3. §. 1. n. 18. Azor. lib. 12. Inſtit. Moral. c. 5. q. 2 Leſſius lib. 2. c. 41. dubit. 7. n. 62. & Emman. Rodr. tom. 3. q. regul. q. 17. art. 6. Et ratio eſt clara, quia deficiente ſubſtantiali parte vel conſenſu in illam, non poteſt contractus, & conſequenter nec profeſſio perfici; argumento c. *tua nos*, de ſponſal. & quia quocumque ſubſtantiali, ſeu eſſentiali ablato, res tota deſtruitur; ſed in prædicto caſu aufertur aliquid ſubſtantiale, & conſenſus in illud: ergo. Exemplum eſt, ſi quis profiteretur ſub ea conditione, ut ſibi liceat proprium retinere, nam hoc eſt contra ſubſtantiam ſolennis profeſſionis, juxta c. *cum ad monaſterium*, de Regular. & idem eſt in ſimilibus. Et confirmatur, nam in hujuſmodi caſu non intendit quis ſe obligare ad totum id, quod eſt de ſubſtantia religionis; ergo neque intendit hoc promittere; imo contrariam intentionem per talem formam & pactum ſeu conditionem declarat: ergo.

Opinio contraria proponitur, & impugnatur.

15 Contra hanc vero aſſertionem tenuit gloſſa in c. *ſolet* 32. q. 2. in fine, quam ſequuntur Innocent. Hoſtienſ. & Joan. Andr. in dict. c. ult. de condit. appoſit. & videtur eorum opinio probari ex c. ult. qui cler. vel vovent. ubi quædam mulier in manibus cujuſdam fratris ſancti Auguſtini profeſſa eſt: *Eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni ſubſtantia ſua removeret:* & nihilominus illa profeſſio judicatur valida, & ad illam obſervandam perſona illa cogenda eſſe dicitur. Ratio adjungitur, quia per profeſſionem acquiritur ſpeciale jus in obſequium Dei, cui non debet nocere prava conditio appoſita, cum ille, qui ſic profitetur, voluntatem habeat profitendi. Et in hoc conſtituunt dicti auctores differentiam inter matrimonium & profeſſionem, quia per matrimonium obligatio fit homini, per profeſſionem Deo, cujus pars ſemper favorabilior eſt. Sed hæc ratio nullius momenti eſt, quia Deus non minus vult conſenſum liberum & verum in pacto ſecum inito, quam homo: in eo autem caſu non intercedit verus conſenſus, quia ille vult quandam profeſſionem monſtruoſam, & impoſſibilem, & in ipſo contractu illam exprimit, & ideo tam ex parte formæ, quam ex parte conſenſus talis profeſſio invalida eſt: imo licet interius fortaſſe aliam voluntatem vel intentionem habuerit, ex ſolo defectu formę talis profeſſio eſſet invalida, quia ad valorem profeſſionis non ſufficit interior conſenſus, niſi exterior ſufficienter exprimatur, quia, ut diximus, hic contractus non fit cum Deo immediate, ſed mediante homine. Ad c. autem, *inſinuante*, dicitur primo ibi non fuiſſe appoſitam conditionem alicujus rei contrariæ ſubſtantiæ religionis; duo enim ibi exprimuntur, unum eſt, ut liceret in domo propria manere, quod per ſe non eſt contra ſubſtantiam ſtatus religioſi, imo olim non erat præter uſum Eccleſiæ, c. *de viduis* 27. q. 1. ex his, quæ latius inferius dicemus. Aliud eſt, ut liceret de ſua ſubſtantia in eadem domo vivere, quod non eſt intelligendum retento dominio, & proprietate talium bonorum, ſed uſu, & conſequenter adminiſtratione talium bonorum ex conceſſione, & licentia prælatorum religionis, quæ adminiſtratio non eſt contra ſubſtantiam profeſſionis religioſę. Et ita exponit illum textum gloſsa ibi, quam Innocent. Abb. & alii ſequuntur. Deinde dicitur illam limitationem non fuiſſe ibi additam per modum conditionis, a qua penderet valor profeſſionis, & conſenſus in illa, ſed illud fuiſſe pactum, ut ibi exponit Panormit. ſequutus Bartol. quos refert etiam & ſequitur Navar. comment. 2. de Regular. n. 14. late & bene Covar. proxime citatus.

Dubium; an profeſſio ſub cōditione indifferēte ſit valida.

16 Sed quęres, an profeſſio facta ſub conditione indifferente, ſeu non contraria ſubſtantię religioſi ſtatus, valida ſit. Reſpondeo conditionem eſſe poſſe aut de præterito, aut de pręſenti, aut de futuro: de duabus prioribus non eſt difficultas; nam quando conditio eſt de præterito, ſi in re ipſa ſubſiſtit, conſenſus & forma tranſeunt in abſoluta; ſi vero conditio non ſubſiſtit, conſenſus redditur nullus, quia conditionalis ſicut veritatem, ita & actum ſuſpendit, & ideo ſi conditio non exiſtit, conſenſus redditur nullus; eademque ratio eſt de conditione de præſenti, quapropter recte dicunt Juriſperiti, conditionem de præterito & de præſenti non eſſe proprie conditionem, quia non ſuſpendit actum; conditio autem proprie eſſe dicitur illa, quæ actum ſuſpendit, ut ex variis juribus & Doctoribus notavit Cov. in 4. 2. p. c. 3. §. n. 9. Conditio autem de futuro, quæ propriiſſima conditio eſt, ſuſpendit actum, & conſequenter facit, ut in præſenti profeſſio non teneat, quia nondum exhibitus eſt conſenſus abſolutus, ſeu ſimpliciter; & ideo ſi poſtea non impleatur conditio, manifeſtum eſt, profeſſionem nullam eſse, quia nullus conſenſus intervenit, ut per ſe notum eſt. Solum ergo inquiri poteſt, an impleta conditione talis profeſſio incipiat eſse valida. In quo in primis certum eſt, ſi conſenſus fuerit revocatus ante impletam conditionem, non ſatis eſse poſtea implere conditionem, ut profeſſio valida ſit, quia diſsenſus ſubſequutus illius valorem impedit, ut ſupra dixi, eſtque in ſimili communis ſententia in c. *ſuper eo*, de condit. appoſit.

Difficultas, an requiratur novus cōſenſus.

17 Difficultas ergo eſt, quando non revocatur, an eo ipſo, quod impletur cōditio, incipiat eſse valida profeſſio, & eſse religioſus, qui antea non erat, ſine novo actu voluntatis ejus. Videtur enim per ſolam perſeverantiam in priori conſenſu impleta conditione perfici contractum, & illam expreſſionem traditionis, quę cōditionata fuerat, tranſire in abſolutam: ergo ipſo facto ex vi conditionis impletæ incipiet ille eſse religioſus ſine alio actu. Confirmatur primo a ſimili de voto ſimplici conditionato: nam impleta conditione, incipit abſolute obligare, ſine novo conſenſu, aut voluntate: ergo idem eſt de profeſſione; videtur enim eſse eadem ratio. Aliud ſimile de aliis contractibus humanis, ut de donatione ſub conditione facta, nam impleta cōditione valere incipit abſque novo actu, vel conſenſu. Ultimum exemplum eſse poteſt de matrimonio cōtracto per verba de præſenti ſub cōditione de futuro, nam incipit valere

lere

ſere impleta conditione, ut ſignificatur in c. *de illis*, de condit.appoſit. Ubi Juriſtæ communiter hoc tenent, & in c. *ſuper eo*, eod.tit. juncto c.ult. quos ſequitur Palud. in 4.diſtinct.29.q.2. in fin. Soto lect.3. de matrim.§.4. Sanchez lib.5. de matrim. diſp.8. n.5.

18 Nihilominus cenſeo profeſſionem ſub conditione de futuro eſſe nullam, quantum ad proprium vinculum profeſſionis, niſi illa conditio ita ſit appoſita, ut reducatur ad conditionem de præſenti; ita ut ſubſequuta conditione non incipiat eſſe valida, niſi denuo fiat. Pro hac ſententia non referam auctores, quia non invenio in ſpecie punctum hoc ab eis tractatum; colligo tamen illam ex his, quę de matrimonio docet D.Th.in 4.d.27. q.2.art.2. ad 4. & d.29.q.1. art.1. q.3. Bonavent. in 4. diſt.29. q.3. n.13. Durand. ibidem q.2. n.5. & in ſolut. ad 1. Et Sot. q.2. art.1. Major diſt.27. q. 4. Adrian. in materia de matrimonio, & bene Covar.in 4.p.2.c.n.5. Navar.lib.4.conſil.titul.de ſponſalibus, conſil.14. n.7. Gutier.lib.i.q.Canon.c.22.n.21.Henric.lib.11. de Matr. c.12.Alexand.Pezant. in addition. ad 3.p. q.47.diſp.3. Qui omnes dicunt matrimonium factum ſub conditione, etiam per verba de præſenti, impleta conditione, non incipere eſſe matrimonium, donec replicetur, & explicetur iterum mutuus conſenſus. Eſt enim quoad hoc eadem ratio de profeſſione, nec video rationem differentię ſufficientem, quę aſſignari poſſit. Una enim ſola intereſſe videtur, quæ cum aliqua apparentia ad rem præſentem applicari poſſet, ſcilicet, quia matrimonium eſt ſacramentum, & non profeſſio. Sed hæc non ſatisfacit, quia in ſacramento matrimonii ex jure divino nihil requiſitum eſt ex parte conſenſus, & ſignificationis ejus ad valorem ſacramenti, niſi quod eſt requiſitum ad valorem contractus. Si ergo ex natura rei conditio impleta poſſet conſummare priorem conſenſum, & ſignificationem exteriorem ejus, ita ut ſtatim perficeretur contractus, eadem ratione poſſet ſtatim perfici ſacramentum. Et ideo auctores citati fundantur in propria natura & conditione talis contractus, qui ex illis eſt, de quibus in regula juris dicitur, actus legitimos non recipere conditionem, quia ad hoc inſtitutus eſt, ut ſtatim ſortiatur effectum, & ideo non admittit conditionem, quæ illum ſuſpendat, nam eo ipſo, quod ſuſpenditur, deſinit eſſe matrimonium, & eſt alius modus contractus. Ac proinde conſenſus in illud non eſt verus conſenſus in matrimonium, neque unquam eſſe poteſt, quantumvis impleatur conditio, & ideo illa impleta, ut matrimonium valere incipiat, neceſſarium eſt, ut denuo fiat: qui diſcurſus totus locum habet in profeſſione, quia ſervata proportione conſiſtit in actuali traditione, & ideo de illius ſubſtantia eſt, ut ſtatim ſortiatur effectum, ideoque illi repugnat ſuſpenſio per conditionem appoſitam; unde conſenſus tunc datus re vera ſolum eſt in aliquid de futuro, non de præſenti, quod ſignificavit Urbanus III. in c. *ſuper eo*, de condit. appoſitis, dicens: *Cum hujuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus, licet per verba de præſenti evidentius exprimatur, qui in alicujus arbitrio non habito, vel habendo conſiſtit*. Quæ ratio in quacumque conditione de futuro procedit. Ac proinde, quamvis impleatur conditio, non ſufficit prior conſenſus, ſed novus requiritur cum nova actuali traditione.

19 Poteſt hoc etiam confirmari ex conſuetudine Eccleſię, quę eſt optima legum & inſtitutionū interpres: nunquam enim viſum eſt fieri profeſſiones illo modo ſub conditione, ſed ſolum promiſſiones de futuro, de quibus alia eſt ratio; nam promiſſio licet inducat obligationem in præſenti, reſpicere poteſt executionem in futurum, & ideo admittit conditionem, quæ non proprie ſuſpendit obligationem promiſſionis, ſed executionem operis promiſſi, & ita potius differt obligationem, quæ dilatio terminatur impleta conditione tanquam in termino præfixo: at vero profeſſio requirit actualem executionem per traditionem de præſenti, & ideo non admittit ſuſpenſionē per conditionem de futuro: oportet ergo impleta cōditione fieri de novo traditionem, quæ abſolutum conſenſum exprimat. Et ita facile expediuntur conjecturæ in contrarium factæ.

Dubitatio ſpecialis, quam obligationē inducat talis profeſſio.

20 Quæret vero aliquis, an talis profeſſio ſub conditione facta aliquem effectum, vel obligationem inducat. Reſpondeo, ut conſequenter loquamur, ita in hoc, ſicut in matrimonio cenſendum eſſe. Docent autem D. Th. & auctores citati matrimonium ſub conditione factum æquivalere ſponſalibus de futuro quoad vim obligandi ad contrahendum matrimonium impleta conditione, juxta c. *ſuper eo*, de condit. appoſ. ibi: *Niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum*: ergo ſi voluntas patris interceſſiſſet (hæc enim erat conditio appoſita) ad matrimonium contrahendum cogēdus fuiſſet; ergo ex priori contractu conditionato manſit ad hoc obligatus, aliàs juſte cogi non poſſet. Ergo idem in præſenti dicendum eſt de profeſſione, quia illa obligatio in matrimonio non oritur ex peculiari conditione ejus, ſed ex natura talis cōtractus, qui licet videatur fieri per verba de præſenti, ratione materiæ, & conditionis adjunctæ, reſolvitur in contractū de futuro; & quia ad hoc intercedit conſenſus ſufficiens, ideo inducit obligationem de futuro. Impleta ergo conditione tenebitur, qui ſic profeſſus eſt ad profitendum, & ad id cogi poterit, ſi de priori profeſſione ſufficiente conſtiterit.

21 Hoc autem maxime procedit, quando profeſſio conditionata fit in manibus ejus, qui poteſtatem habet admittendi ad profeſſionem. An vero idem dicendum ſit in caſu ſupra tractato, quando profeſſio fit in manibus ejus, qui non habet poteſtatem, ſub conditione, ſi ſuperior conſenſerit, ſeu ratum habuerit, aut poteſtatē conceſſerit, non facile dixerim, quia non videtur omnino eadem ratio, eo quod hic poſterior contractus non fit inter perſonas habiles ad contrahendum in tali materia, & quia multum abutitur poteſtate, quam non habet, etiamſi id faciat ſub ratihabitione, quia hic actus requirit poteſtatem habitā, non habendam. In contrarium vero eſt, quia cum hic contractus reſolvatur in obligationem de futuro, per adjectam conditionem videtur purgari omne vitium. Nam ſi expreſſe diceret: Promitto profiteri in manibus tuis, ſi prælatus ſuas vices tibi cōmiſerit, videtur promiſſio valida, & impleta conditione obligabitur quis profiteri; ſed in hunc ſenſum reducitur alius contractus: ergo licet in modo excedatur, eadem obligatio inducetur. Atque hæc pars, omnibus penſatis, probabilior videtur, quamvis oppoſita non ſine probabilitate poſſit diſputando defendi, propter magnum abuſum illius profeſſionis inuſitatum in Eccleſia, & valde repugnantem intentioni prælatorum, a quibus talis conditio pendet. Et juvare poſſunt, quæ in ſimili de matrimonio ſupra tractat Covar. n. 7. & 8. & infra agentes de profeſſione invalida, aliqua addemus.

Dubium, an profeſſio per procuratorem ſit valida.

22 Atque ex his expediri poteſt incidens dubium; ſcilicet an profeſſio fieri poſſit per procuratorem: nam ex dictis videtur ſequi, non poſſe, quia conſenſus per procuratorem datus videtur reſolvi in conditionatum, quando poteſtas procuratori committitur; & ideo quamvis per procuratorem fiat profeſſio, non videtur valida, donec ipſe religioſus iterum abſolute cōſentiat, & factum confirmet, quia antea ſolum videtur impleta conditio, quod non ſatis eſt, ut profeſſio valida eſſe incipiat, ut diximus. Nihilominus dicendum eſt profeſſionem fieri poſſe per procuratorem: ita docuit Sylveſt. verb. *religio* 3.q.15. Angel.verb. *Religioſus* Roſella, verbo *Novitius*, n.23. Armilla n.14. Azor.tom.1.lib.12.c. 5.q.5. Sa verbo *Religio*, n.14. Miranda in Manual.tom. 1.q.14.art.1. concl.2. Et id tanquam certum ſupponit Navarr.conſil.32.de Regulat.quod incipit: *N. fuit*, ubi tractans de profeſſione facta per procuratorem ad id ſpecialiter deputatum, quæ ex aliis capitibus videbatur dubia, ex illo tanquam certum ſupponit, fuiſſe validam. Ratio eſt, quia omnis contractus fieri poteſt per procuratorem, ſi non ſit lege prohibitum; juxta l. 1. §. *unus* ff. de Procuratoribus & regula 68. de reg. juris in 6. *Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum*. Sed profeſſio perficitur per modum cujuſdam contractus, qui nullo jure a prędicta regula excipitur; unde gloſſa ſuper regula plures exceptiones adhibens, hujus non meminit, quod etiam videre licet in gloſſa in c. *Quid agendum*, de Procuratorib. in 6. Item matrimonium fieri poteſt per procuratorem c. ult. de Procurat. in 6. ergo & profeſſio, quid enim magis obſtat? Quocirca circa modum ſic profitendi ſervanda fere ſunt, quæ circa modum ſic contrahendi matrimonium communiter tra-

Duæ requiruntur conditiones.

duntur;& in dict.c.ult. ſignificatur,ex quibus illud maxime eſſentiale eſt, ut ſcilicet conſenſus non ſit revocatus ante uſum procurationis, quia poſtea jam deficeret conſenſus,ut in dict.c.expreſſe dicitur, & eſt per ſe manifeſtum, & ideo non eſſet valida profeſſio. Deinde oportet, ut procurator ſit ad hoc munus ſpecialiter deputatus, id eſt, ad profeſſionem nomine alterius emittendam, & in tali religione,aut monaſterio, quod inſinuat Navar.ſupra,& a ſimili poteſt colligi ex dict.c.ult. Verum eſt argumentum a ſimili non eſſe in hac materia multum efficax, ſi conditio illa non ſit jure naturæ neceſſaria, ſed ex ſpeciali jure poſitivo, & fortaſſe ob hanc cauſam Sylveſt. nullam facit mentionem hujus ſpecialis conditionis.

Reſolutio.

23 Nihilominus multo ſecurius eſt illam ſervare,& videtur ſatis probabile ex natura rei eſſe neceſſariam moraliter loquendo, quia emittere profeſſionem, eſt actio adeo ſpecialis,& difficilis, ut moraliter comprehendi non poſſit ſub clauſula generali: oportet ergo,ut mandatum procuratori datum expreſſe ſit ad profeſſionem emittendam, & conſequenter etiam ad determinatum locum,ſeu religionem,quia deliberatio circa religionem, & voluntas profitendi ad determinatam religionem haberi,& terminari debet.Quamvis autem moraliter hoc ita ſit, ſi in rigore rem ſpeculemur, non video, ſi mandatum detur ad profitendum cum expreſſa indifferentia, & optione, ut procurator eligeret religionem,cur in rigore non ſufficiat, cum ex natura rei nihil impediat, & nullo jure prohibitum inveniatur. Hinc etiam videtur fieri conſequens profeſſionem poſſe fieri per literas, nam alii contractus,etiam matrimonium, poſſunt hoc modo perfici.Neque hic occurrit aliquid ſpeciale præter ea,quæ in ſimili de matrimonio tractari ſolent.Solum adverto,ut conſiderentur ſpecialia jura religionum, & obſerventur aliæ ſolennitates, vel circumſtantiæ, quæ in unaquaque tanquam eſſentiales declaratę fuerint;unde ſi aliquæ hujuſmodi eſſent incompoſſibiles cum illo modo profitendi in abſentia, non haberet locum in tali religione; ordinarie tamen nullæ videntur eſſe hujuſmodi circumſtantiæ.

Profeſſio valide fieri poteſt per literas.

Ultima difficultas circa habitum,vel locum.

24 Ultimo inquiri poteſt, utrum habitus, vel locus pertineat ad neceſſariam formam profeſſionis,& conſequenter an profeſſio fœminæ in religione ſeu in monaſterio virorum, vel e converſo, valida ſit. In qua re certa, & cōmunis reſolutio eſt, ſuſceptionem habitus, aut ingreſſum in monaſteriū, aut quod profeſſio intra religionem, vel in Eccleſia fiat, non eſſe de ſubſtantia, & valore profeſſionis;ita docent omnes Doctores, & eſt ſatis expreſſum in c.*inſinuante*, qui cler. vel vov.& ſumitur ex c.*porrectum*,& aliis,de regular.Et ratio reddi poteſt, quia hæ circumſtantiæ ſunt valde extrinſecæ, & ideo nulla fuit ratio, cur tanquam eſſentiales deſignarentur.Hinc vero inferunt aliqui Doctores profeſſionem a fęmina factam in religione virorum validam eſſe; per eam tamen non obligari ad habitandum cum illis, ſed ad ſervandam religionem in domo ſua, vel in alio convenienti loco:ita Panormit.in d.c. *inſinuante*, Angel.verbo *profeſſio*,n.3.Sylveſt.*Religio*3.q.9.qui hoc colligunt ex d.c. *inſinuante*.Sed quamvis fortaſſe quæſtio pertineat ad modum loquendi, non exiſtimo proprie dictum,fœminam poſſe valide profiteri in religione virorum,& e converſo; & ita communiter ſentiunt Doctores,qui de hoc dubio diſp.Navar.lib.1. conſil. titulo de ætate,& qualitate, conſil.8. n.10. & lib.3.tit. de regular.conſil.47.n.1.Henriq.lib.14.de irregul.c.8.n.6. in Comment.lit.A.Sa verb.*Religio* n.30. & alii.Neque oppoſitum colligitur ex d. c. *inſinuante*, nam ibi ſolum dicitur fœminam voviſſe in manibus fratris ſancti Auguſtini, & poſtea habitum illius religionis geſtaſſe, habitum ſcilicet ad fœminas pertinentem. Unde non ſequitur fœminam profeſſam fuiſſe religionem virorum, ſed religionem, cujus regula pro viris, & fœminis approbata eſt, & in qua viri præſunt fœminis, ideoque fœminæ in prælati manibus profiteri debent.

Reſolutio difficultatis.

25 Proprie ergo profeſſio fœminæ non poteſt eſſe in religione virorum, ſed ad ſummum in religione ſuo modo utriſque communi, & in ea parte,quæ ad fœminas pertinet, & ſervato decenti modo. Cum enim profeſſio fieri non poſſit niſi in religione approbata, aut approbata eſt pro ſolis viris,ut eſt,v.g. Societatis,& ſic nullo modo poterit profeſſio fœminæ in tali religione valida eſſe, etiamſi in domo propria, vel quacumque alia ratione fiat, niſi fortaſſe ex ſpeciali conceſſione Pontificis, quia facultas admittendi ad profeſſionem ultra approbationem non extenditur. Et eadem proportione, vel majori ratione, ſi religio approbata ſit pro ſolis fœminis, non poterit profeſſio viri in ea eſſe valida; at ſi religio complectatur ſuo modo viros, & fœminas, & pro utriſque partitione accommoda approbata ſit,poterunt quidem in illa recipi & viri,& fœminæ, ſed non propterea profitetur fœmina religionem virorum, nec quatenus virorum eſt, ſed religionem communem, quatenus ad fœminas accommodata, & approbata eſt.

CAPUT XIII.

Quos effectus habeat valida profeſſio expreſſa.

1 HActenus explicuimus omnes cauſas profeſſionis,& conſequenter conditiones omnes neceſſarias, ut valida, & expreſſa ſit.Nunc dicendum eſt de effectibus,quod ampliſſimam nobis poſſet pręſtare materiam, ſi omnia illa, quæ ex profeſſione religioſa conſequuntur, numerare velimus; nam revera illa omnia poſſunt inter effectus profeſſionis computari: ſed quia in diſcurſu materiæ illa omnia explicanda ſunt, ideo in præſenti ſolum eſt breviter notandum profeſſione duo includi,ſcilicet traditionem,& tria vota, & ex utroque proprii effectus oriuntur. Ex voto enim caſtitatis ſequitur inhabilitas ad matrimonium,& irritatio matrimonii rati, & non conſummati, ſi præceſſit;& ita hi poſſunt inter effectus profeſſionis computari; tamen quia ſpecialiter annexi ſunt voto caſtitatis,ideo melius de illis dicemus infra de voto caſtitatis ſolemni religionis in ſpeciali diſputando. Atque idem dicendum eſt de aliis effectibus annexis profeſſioni ratione voti paupertatis,ut eſt inhabilitas ad habendum proprium, translatio omnis juris proprii in religionē, &c. Idemque eſt de effectibus, qui conſequuntur ratione voti obedientiæ, ſi qui fortaſſe ſunt præter obligationem parendi prælato, quos poſtea inquiremus.

Ponuntur effectus profeſſionis ratione trium votorum.

Effectus qui ex profeſſione ſequūtur ratione traditionis.

2 Eodem modo intelligere poſſumus aliquos effectus ſequi ex profeſſione ratione traditionis. Quorum primus,& quaſi formalis eſt, ut homo non maneat ſui juris,ſed ſub dominio,& poteſtate religionis,cui etiam incorporatus tanquam verum membrum politicum ejus;quamvis enim hęc non fiant niſi per profeſſionem validam,quę traditionem,& vota includit,tamen ſicut aliqui effectus accommodantur illi ratione unius, vel alterius voti, ita etiam aliqui ratione traditionis, cui maxime correſpondet translatio dominii, ſeu juris in propriam perſonam, in religionem ipſam, & conſequenter quaſi privatio juris in ſe ipſum, ad quam conſequitur obligatio ad ſervandam regulam religionis; ſicut membrum reipublicę tenetur ſervare leges ejus ex vi unionis politicæ,quam cum illa habet.Deinde ex eadem radice ſequitur dominium, ſeu jus, quod religio habet ad omnes actiones religioſi, quia ſe illi donavit in quandam honorificam ſervitutem, vel ſpiritualem filiationem.Fortaſſe etiam poteſtas irritandi vota, quæ eſt in prælato religionis, hanc traditionem proxime conſequitur, quamvis ſoleat etiam voto obedientiæ tribui,ut ſupra diximus,quatenus per illud ſubjectio,& abnegatio propriæ voluntatis, quæ per hanc traditionem fit, prædicto voto firmatur, propter quod ſolent hæc duo tanquam unum reputari, ut infra tractando in ſpeciali de voto ſolemni obedientiæ videbimus.Item poſſet inter hos effectus computari abſolutio ab omnibus prioribus votis, vel etiam ab omnibus debitis, quam ipſo facto cenſetur religioſus per profeſſionem obtinere.De quo effectu,quo ſenſu verus ſit,& quomodo ad profeſſionem conſequatur, capite ſequenti dicendum eſt.

Aſſignantur alii effectus profeſſionis magis extrinſeci ratione privilegiorum.

3 Præter hos autem effectus,qui ſunt magis intrinſeci,& reputari poſſunt quaſi propriæ paſſiones profeſſionis, alii cogitari poſſunt magis extrinſeci, quamquam hi nulli eſſe videntur ex ſola vi & natura profeſſionis,ſed ex aliquo privilegio illi adjuncto:nam ex ſola rei natura nihil aliud ſequi videtur ex profeſſione præter id,quod intrinſece ſpectat ad obligationem talis ſervitutis, ſeu ſubjectionis cum obligatione trium votorum; de quibus obligationibus ſigillatim poſtea di-

cen-

cendum eſt: quin etiam impedimenta illa, quæ ſpecialiter ſequuntur ex votis, non cenſentur eſſe intrinſeca ex natura rei, ſed jure Eccleſiaſtico adjuncta, niſi aliquod eorum habeat aliquam neceſſariam connexionem cum ipſa obligatione, & materia voti, ut in particulari poſtea videbimus. Ex privilegio autem poteſt intelligi aliquis effectus ſequi ex profeſſione, vel eccleſiaſtica conceſſione, vel divina. Priori modo poteſt inter hos effectus poni, ſi verum eſt, per profeſſionem auferri inhabilitates, vel irregularitates, quod de aliquibus affirmari poteſt, non de omnibus, de quo in materia de irregularitate dictum eſt, & attigit Navar. comm. 2. de Regul. n.60. Deinde huc etiam ſpectat exemptio perſonæ religioſæ a juriſdictione judicum ordinariorum; nam hoc non ſequitur intrinſece ex promiſſione. Quod eſt certum, ſi loquamur de exemptione a juriſdictione Epiſcoporum; nam olim religioſi erant Epiſcopis ſubjecti, & nunc ſunt aliqui; nec poterant ipſi ſe eximere a juriſdictione ordinaria Epiſcoporum per ſuam propriam voluntatem, quidquid ipſi voverent, niſi ſedes Apoſtolica eos eximeret, & ſub ſua ſpeciali gubernatione ſuſciperet; ejuſque propriam juriſdictionem conferret. Si vero ſit ſermo de exemptione a juriſdictione temporali, magis dubitari poteſt, an ſequatur ex vi ſolius profeſſionis, attento tantum jure divino; cum qua dubitatione alia conjuncta eſt, ſcil. an ex vi profeſſionis religioſus fiat perſona Eccleſiaſtica ratione divini juris, vel humani Eccleſiaſtici; nam quod ita fiat, certum eſt, argumento c. *Si quis ſuadente* 17.q.4. & aliorum jurium, quæ attigit Navar. d. n.60. Sed hęc, & ſimilia infra diſputabuntur commodius tractando de privilegiis religioſi ſtatus in genere. Et de hoc multa diximus lib.4. de defenſione fidei diſputando generatim de exemptione Eccleſiaſtica. Veriſimilius enim eſt, quamvis hæc ducant originem ex divino jure, non cōſummari niſi Eccleſiaſtico. Ne igitur hic cogamur omnia hæc privilegia explicare, ſatis ſit in univerſum dicere, omnia, quæ ſpecialiter cōceduntur perſonis religioſis, eo quod profeſſæ ſunt, inter hos effectus profeſſionis computari.

Ex jure Eccleſiaſtico quales habeat effectus profeſſio expreſſa valida.

Exemptio religioſorum ab Epiſcopo quo jure concedatur.

Ex jure divino attribuitur indulgentia plenaria, & qualis.

4 Ex divino autem jure poteſt profeſſioni attribui effectus obtinendi remiſſionem totius culpæ, & pęnæ, quaſi ex opere operato: hunc enim effectum videtur illi tribuere D.Th. 2. q.189. ar.3. ad 3. ubi cum formidine ait: *Rationabiliter dici poteſt, quod per ingreſſum religionis aliquis conſequatur remiſſionem omnium peccatorum; unde* (ſubdit inferius) *legitur in vitis Patrum, quod eandem gratiam conſequuntur religionem intrantes, quā conſequuntur baptizati.* Unde Bellarm. li.2. de Monach. c.6. inquit hoc non eſſe certū, ſed pie credi, & ad id confirmādum adducit cōgruentia teſtimonia Athan. Hier. & Bernar. Navar. etiam in comment. 2. de Regul. n.60. ait profeſſionem indulgentiam plenariam operari. Cōſentire videntur communiter Theologi, ac Summiſtæ de hac remiſſione, & condonatione generatim loquendo D. Anton. p.3. c.3. Palud. in 4. d.4. q.3. Angelus verb. *religioſus* n.46. Sylveſt. *religio* 3. q.23. Bernard. Senenſ. allegatus ab Angelo ſupra, Hieron. Platus de bono ſtatu relig. c.13. Wald. de ſacrament. tit.9. c.80. Azor. lib. 12. inſtit. moral. c.5. q.21. Emman. Sà verbo *religio* nu. 17. Leſſ. lib.2. c.41. dubit. 8. n.72. & alii.

5 Verumtamen nullus ex prędictis authoribus abſolute æquiparat profeſſionem baptiſmo, vel martyrio in hoc, quod aliquando ex opere operato, vel ex ſpeciali privilegio primā gratiam conferat, vel faciat ex attrito contritum; imo Bellarm. in hoc expreſſe ponit differentiam inter Baptiſmum, & profeſſionem, quod Baptiſmus tollit culpam, & pęnam, profeſſio autem nō tollit culpam, ſed pęnam. Et Navar. cum limitatione loquutus eſt, dicens: *Profeſſio regularis facta cum debita contritione indulgentiam plenariam operatur.* Cajet. etiam circa dictā ſolutionē ad tertium pro certo habet, eum, qui facit profeſſionem in peccato mortali, non ſolum non conſequi tunc remiſſionem culpę, aut pęnę, verum etiam quando poſtea conteritur, nullam remiſſionem pęnæ conſequi ratione præcedentis profeſſionis, quæ opus mortuum fuit, & ſic ferme loquuntur cæteri. D. Th. vero aperte loquitur de ſatisfactione pro peccatis, & de abſolutione a reatu pęnæ, non culpæ. Quapropter temerarium cenſerem hunc effectum tribuere profeſſioni; eſt enim res graviſſima, & valde ſupernaturalis,

Eſt temerarium æquiparare profeſſionē baptiſmo, vel martyrio.

quam ſine revelatione, traditione Eccleſiæ, ac Patrum doctrina aſſerere temerarium eſt. Maxime cum hoc privilegium neceſſarium non ſit, cum nec profeſſio ſit ſacramentum habens vim ex opere operato, nec per ſe loquendo inſtet neceſſitas articuli mortis, neque finiatur vitæ tempus ad agendam pęnitentiam conceſſum, ſicut finitur per martyrium, ſed potius ibi quodā modo inchoatur ſtatus ad pęnitentiam agendam aptiſſimus.

Vetus ſēſus.

6 Solum ergo docent prædicti authores hanc gratiā eſſe divinitus conceſſam profeſſioni, ut ſi quis illam emittat in ſtatu gratiæ, ei remittatur totus reatus pęnæ temporalis ex Dei liberalitate, vel quaſi gratitudine, etiamſi ipſe aliàs non reddat ſatisfactionem condignam illi reatui. Quam aſſertionem piam eſſe fateor, & probabilem propter authoritatem tantorū Doctorum, & quia cedit in favorem religionis, & quia congruum videtur, ut Deus ea liberalitate utatur cum amico, qui ſe illi totum tradit. Fateor tamen me nō videre probationem ſatis cogentem. Nam D. Th. nullam mentionem privilegii, aut divinæ liberalitatis facit, ſed in excellentia illius operis effectum hunc fundare conatur. *Rationabiliter autem dici poteſt, quod etiā per ingreſſum religionis aliquis conſequatur remiſſionem omnium peccatorum; ſi enim aliquibus eleemoſynis factis homo ſtatim poteſt ſatisfacere de peccatis ſuis, multo magis in ſatisfactionem pro omnibus peccatis ſufficit, quod aliquis ſe totaliter divinis obſequiis mācipet per religionis ingreſſum; quæ excedit omne genus ſatisfactionis, etiam publicæ pœnitentiæ, ſicut holocauſtum excedit ſacrificium.* Ex quo verborum diſcurſu conſtat D. Th. ſenſiſſe non ex privilegio, ſed ex virtute talis operis ad ſatisfaciendum hanc integram remiſſionem comparari, & virtute facit hanc rationem. Per magnam eleemoſynam, vel per aliquam pœnitentiam publicam ſolent homines juſti cōdigne ſatisfacere pro ſuis peccatis, ita ut totus reatus ſtatim eis remittatur; ergo multo magis id poteſt per profeſſionem religionis. Quæ quidem illatio eſt per ſe probabilis ex genere talis operis, tamen quia illud opus poteſt eſſe magis, vel minus ſatisfactoriū juxta affectū & diſpoſitionem profitentis, & peccata præterita poſſent poſtea eſſe plura, vel pauciora, ideo illatio non eſt evidens, & ob eam cauſam dixit D. Th. *Rationabiliter dici poteſt*; atque ita non ponit hanc tanquam certam regulam ex aliqua promiſſione Dei, ideoq; ſubjungit: *Si tamen non abſolverētur per hoc ab omni reatu pœnæ, nihilominus utilior eſt profeſſio religionis, quam peregrinatio Terræ ſanctæ*, &c. Itaque mens ejus fuiſſe videtur tale eſſe, tamque excellens hoc opus, ut quamvis ordinario modo ex bono affectu charitatis, etiam ſine extraordinario fervore fiat, ad ſatisfactionem pro omnibus peccatis regulariter ſufficiat, niſi illa ſint magna, & multa, & pęnitentia de illis parva, moduſque profitēdi valde remiſſus. Sed quia hæc omnia raro concurrunt, ideo moraliter dictus effectus profeſſioni attribui poteſt. Atque ita ſeipſum explicuit D. Th. in 4. diſt.4. q.3. art. 3. q. 3. ad 3. & Navar. comment. de indulgentiis in § *In Leviticum*, notab.20. n.17.

7 Atque hoc videtur mihi magis extollere, ac commendare religioſum ſtatum, & profeſſionem ejus, quia non extrinſeco privilegio incerto, ſed certæ perfectioni, & excellentiæ talis operis effectus ille tribuitur. Neque etiam ex Sanctis Patribus amplius colligi videtur; Athanaſius enim in vita Antonii ſolum refert Antonium tempore mortis audiviſſe Sanctos Angelos dicentes omnia peccata ſibi fuiſſe remiſſa, quando monaſticam vitam profeſſus eſt: ex quo non poteſt colligi ſpeciale privilegium, tum quia ibi magis agebatur de remiſſione culparum, quam pœnarum; vel ſi de tota remiſſione intelligatur, ſicut prior intelligitur comparata non ex privilegio, ſed per diſpoſitionem proportionatam, & ita poſterior per condignam ſatisfactionem; tum etiam, quia ſi in aliquo potuit profeſſio habere hunc effectum modo a nobis declarato, maxime in Antonio, in quo peccata vitæ ſuperioris leviora erant, & fervor converſionis maximus: Hieronym. autem epiſt. de Blaſila ſolū dicit: *Cum propitio Chriſto ante quatuor ferme menſes ſecundo quodammodo ſe Baptiſmo laverit, & ita deinceps vixerit, ut calcato mundo ſemper monaſterium cogitaret.* Ex quibus verbis ſolum colligi poteſt ingreſſum monaſterii, cujus propoſitum Blaſila

Profeſſio habet hāc remiſſionem ex ſe, non ex privilegio.

Profeſſio aſſimilatur baptiſmo.

habebat, Baptiſmo a Hieronymo comparari, & ideo ſecundum Baptiſmum illum appellare. Cujus ſimile refert D. Th. ex vitis Patrum, ſed non oportet comparationem fieri per ſimilitudinem æqualitatis, alioqui tribuendum eſſet profeſſioni, quod faceret etiam ex attrito contritum, ſed per quãdam proportionem, ad quam ſufficit prædictus effectus dicto modo explicatus. Unde Bernar. lib de præcepto, & diſpenſat. interrogans, cur Monaſterialis diſciplina ſecundum Baptiſma nuncupetur, reſpondet: *Arbitror ob perfectam mundi abrenuntiationem, ac ſingularem excellentiam vitæ ſpiritualis, quæ præeminet univerſis vitæ humanæ generibus. Hujuſcemodi converſatio profeſſores, & amatores ſuos Angelis ſimiles, & diſſimiles faciunt, imo divinam in homine reformat imaginem, configurans nos Chriſto inſtar Baptiſmi, & quaſi denique ſecundo baptizamur, dum per id quod mortificamus membra noſtra quæ ſunt ſuper terrã, Chriſtum induimus, complantati ſimilitudini mortis ejus.* In quibus verbis in primis videtur comparationem illam attribuere non ſolum profeſſioni, ſed obſervationi ejus, & toti vitæ religioſæ, quam alibi martyrio comparavit: & deinde ſi ipſi profeſſioni aliquid in hoc negotio tribuit, non illud fundat in privilegio; vel promiſſione aliqua Dei, ſed in ipſius operis excellentia.

8 Præterea non videtur amplius neceſſarium ad favorem religioſæ profeſſionis, cum & ipſa habeat proportionem ad prædictam ſatisfactionem, quod melius eſt, ut dixi; & prȩterea quodammodo obliget hominem ratione ſtatus ad majorem in dies ſatisfactionem exhibendam pro peccatis præteritis ratione ſtatus ſuſcepti. Unde, & tali operi, & ſtatui magis accõmodata ratio providentiæ videtur, ut religioſi pro peccatis præteritis, vel in ipſa profeſſione, vel ſi tunc remiſſi fuerint, poſt illam pro peccatis præteritis condigne ſatisfaciat. Hæc autem dixerim, non ut priorem ſententiam ſimpliciter rejiciam, neque ut piam exiſtimationem, aut devotionem erga profeſſionem religioſam imminuã, ſed ut certa ab incertis diſtinguam, & religioſos admoneam, ne ſpe illius liberalitatis incertæ, certam ſatisfactionem pro peccatis omittant. Addendum vero eſt ex conceſſione ſummorũ Pontificum aliquibus religionibus conceſsũ eſſe, ut omnes perſonæ, quȩ in eis recipiũtur, plenariam omnium peccatorum indulgentiam in ipſo ingreſſu, & iterum in morte conſequantur, ſicut conceditur religioſis Societatis Jeſu, ut habetur in compendio privilegiorum ejuſdem Societatis, verbo *Indulgentia*, §. 4. qua cæteri mendicantes fruuntur.

CAPUT XIV.

Utrum per religioſam profeſſionem commutentur, ſeu extinguantur omnia vota, quæ ipſam præcedunt.

1 HIc eſt unus ex præcipuis effectibus, qui tribui ſolent profeſſioni religioſæ; quia vero res difficultatem habet, ſive quæſtio procedat de ipſa commutatione, an fiat generalis de omnibus votis, quæ profeſſionem præcedunt, ſive de modo, an ſcilic. fiat ipſo jure, vel ſemper requirat actum hominis commutantis, ideo de illa ſigillatim hic diſputabimus. Duobus vero modis poteſt Papa abſolvere, vel ligare, ſcil. vel communi jure, vel ab homine, ſeu per proprium perſonalem actum in particulari. Hic autem poſterior modus eſt uſitatus, & indubitatus, ac certus in hujuſmodi actu commutandi vota. De priori vero eſt ſpecialis dubitatio propter vota ſimplicia, quæ prȩcedunt profeſſionem religionis, an ipſo jure commutentur in ſtatum religionis. Nam de cæteris omnibus votis certum eſt, nullam talem commutationem in illis reperiri; a nullo enim authore, quem ego viderim, aſſeritur, neq; in jure ſcripta invenitur, nec eſt introducta conſuetudine aliqua, de qua nobis conſtet. Ex quo in primis colligimus, commutationem voti in minus bonum, imo & in æquale nunquam ipſo jure fieri; quia ſi aliqua commutatio fit ipſo jure, maxime eſt votorum ſimplicium in ſtatum religioſum; at vero illa non eſt (ſi revera eſt) niſi ratione melioris boni; ergo in minus, vel æquale nunquam fit ipſo jure. Ratio etiam hoc ſuadet, quia ad faciendam hujuſmodi commutationem licite, & valide, neceſſarium eſt in particulari conſiderare circumſtantias actionum, vel perſonarum, & ex eis colligere, tum cauſam, tum etiam modum cõmutationis, argumento c. 1. de voto. Sed ad hujuſmodi conſiderationem neceſſaria eſt hominis actio; non ergo poteſt talis commutatio recte fieri ipſo jure, ſed debet fieri ab homine, id eſt, a Pontifice, vel immediate, vel per alium, cui illam committat.

Cõmutatio voti in minus, vel æquale bonum non fit ipſo jure.

2 Et hinc etiam fortaſſe eſt, ut extra illum caſum de religione, certum ſit, nullum alium reperiri, in quo vota commutentur, etiam in melius. Quia licet ſuppoſita certitudine de meliori bono non ſit neceſſaria cauſa, ut commutatio fieri poſſit, tamen illa comparatio inter particularia bona in jure facta nõ eſt, quia, vel moraliter non potuit, quia quod ſecundum ſpeciem ſuam eſt melius bonum, poteſt in individuo eſſe minus; vel certe non oportuit, quia nulla erat moralis neceſſitas talis commutationis; quia ſi in particulari conſtiterit de meliori bono, vovens ſi voluerit, poteſt illam facere, non poteſt autem autem cogi ad illam faciendam, quia voti obligatio voluntarie ſuſcipienda eſt; ſi autem non conſtiterit in particulari de meliori bono, non expedit, ut authoritate juris talis commutatio fiat. Neque in hoc æquiparanda eſt lex gratiæ legi veteri, in qua vota quædam neceſſariam, vel determinatam habeant jure divino commutationem, ut patet Levit. ult. illa enim præcepta fuerunt eo tempore cæremonialia, & accommodata illi ſtatui propter genera ſacrificiorum, & oblationum, quæ tunc erant in uſu; in lege autem nova nullum eſt jus divinum de hac re, & humanum eſſe non oportuit propter dictas cauſas.

Cõmutatio voti in melius ipſo jure ſolum fit per ingreſſum religionis.

3 In illo autem particulari caſu de ſtatu religionis eſt communis ſententia, omnia vota præcedentia extingui per profeſſionem religionis, veluti per quandã commutationem in quidpiam ita melius, ut univerſaliter, & quaſi eminenter omnia præcedentia comprehendat. Ita tenet D. Th. hic art. 12. ad 1. & q. 189. art. 3. ad 3. quibus locis idem affirmat Cajet. Quod adeo verum cenſuit D. Th. ut in eadem q. 189. art. 8. ad tertium dixerit, eum, qui vovit ingredi religionem arctiorem, & ſua authoritate ingreſſus eſt laxiorem, & in ea profeſſionem emiſit, non teneri amplius tranſire ad ſtrictiorem religionem, quia prius votum ſimplex extinctum fuit per ſubſequens ſolenne, etiamſi talis profeſſio facta non fuerit ſine peccato ratione prȩcedentis voti ſimplicis. Idem tenet Soto 7. de juſtitia q. 4. art. 3. Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. art. 2. & ibi ſupplem. Summa confeſ. lib. 1. tit. 8. q. 78. Sylveſt. *Votum* 3 q. 9. & *Votũ* 4. q. 3. verſ. 4. & q. 7. verſ. 3. Tabiena *votum* 3. §. 9. Navarr. c. 12. n. 65. & 78. Covar. in c. *Quamvis pactum* 1. p. §. 3. n. 4. Armilla verbo *votum* n. 28. Significant Gloſsa, & Canoniſtæ in c. *Scripturæ*, de voto. Ex quo textu ſumitur præcipuum fundamentum hujus ſententiȩ; hic enim ait: *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuum noſcitur in religionis obſervantiam commutare.* Cujus etiam triplicem rationẽ indicat D. Th. ſupra. Prima, quia alia vota ſunt de particularibus operibus; profeſſio autem religionis eſt de tota vita hominis, & ideo in illa cætera includuntur, ſicut particularia in univerſali. Secunda, quia per profeſſionem moritur homo priori vitæ. Tertia, quia ſingulares obſervantiæ religioni non competunt, ſatiſque eſt illius onus ſuſtinere.

Sententia communis tenet, per profeſſionem omnia vota præcedentia extingui.

4 Quia vero hæc fundamenta non videntur ſatis cõvincere ad perſuadendam dictam ſententiã, ut conſtet, quid ſit certum, quid vero dubium, advertendũ eſt primo, quædam eſse vota præcedentia profeſſionem, quæ non poſsunt ſimul impleri cum ipſa profeſſione, ut vota peregrinationum, eleemoſynarum, & ſimilia; alia vero eſse, quæ ſimul cum profeſſione conſiſtere, & impleri poſsunt. De prioribus res eſt certa commutari, & extingui per profeſſionem religionis, & hoc maxime probat c. *Scripturæ*, & fortaſse nihil aliud, in quo non tam condit jus, quam declarat, ut patet ex ratione, quã adducit, quæ ita etiam formari poteſt. Quia votum natura ſua includit conditionem, ut majus bonum non impediat; conſtat autem majus eſse bonum religionis, quam quodlibet aliud temporale, vel particulare, quod per alia vota voveri ſolet, aut poteſt; ergo qui profitetur religionem prætermiſſis prioribus votis, non agit cõtra illa, ſed utitur jure ſuo, quod in priori voto ſẽper

Vota præcedentia profeſſionem, quæ cum illa ſimul impleri non poſſunt, per eam cõmutantur, & extinguuntur.

intel-

intelligitur reſervatum, & conſequenter priora vota ceſsant, quia jam etiam ceſsavit conditio, ſub qua intelligebatur eſse factum. Major ſupponitur in d.c. Et in integra ejus lectione expreſse ſic habetur: *Scripturæ ſacræ teſtimonio declaratur, quod ſpiritualis homo propoſitum non mutat, cum pro ſalute animæ ſuæ utilius aliquid meditatur.*

Etiam extinguitur votum peregrinationis Terræ Sanctæ.

5 Neque oportet ab hac generali regula excipere votum peregrinationis Terræ ſanctę, ut quidã voluerunt, tum quia ratio facta, & in textu expreſsa generalis eſt, nam etiam illa peregrinatio eſt temporale obſequium, & non debet impedire perpetuum; tum etiam, quia ex integra lectione illius textus conſtat de illo ſpeciali caſu loquutum fuiſse Romanum Pontificem; verba enim ſunt. *Inde eſt, quod veſtris juſtis poſtulationibus aliàs nõ indignati indulgemus, inclinati vobis indulſimus, quatenus ſi quis ſepulchrum dominicum, vel alia limina ſanctorum propoſuerit viſitare, & infirmitate, vel alia rationabili cauſa occurrente apud vos religionis habitum aſſumere, atque Deo ſervire voluerit, libere eum recipere valeatis, nec voti facti reus habeatur, qui tẽporale*, &c. Conſtat ergo Pontificem idem cenſere quoad hanc cõmutationem de voto peregrinationis Terræ ſanctæ, quod de aliis. Poſset autem quis interpretari hæc verba de voto peregrinationis tantum devotionis cauſa, non tamen de alio voto in ſubſidium Terræ ſanctæ. Et ita illud excipit Sylveſt. *Votum* 4.q.7.verſ.3. Angel. eodem verb. in principio. Alii vero Doctores communiter etiam hoc non admittunt, vel tacendo talem exceptionem, vel expreſse illam excludendo, ut Cajet. verb. *Voti diſpenſatio*, & Navar. n. 79. Qui tamen abſolute loquuntur de voto Hieroſolymitano; ſine dubio tamen volunt excludere Sylveſtri limitationem. Et idem ſentiunt Richard. in 4. diſt. 38. & Angel. verbo *Votum* 4. Et cum textus in hoc nihil diſtinguat, non eſt, cur nos diſtinguamus, & materiam favorabilem coarctemus; quod magis ex dicendis patebit. Conſiderari etiam poteſt in illis verbis, quæ ex integra lectione retulimus, in eis nõ ſignificari hanc commutationem ex natura rei, ut dicebamus, ſed ex ſpeciali gratia, & novo jure Pontificio; hoc enim ſignificat verbum illud, *indulgemus*. Et ratione etiam declarari poteſt, quia votum peregrinationis non eſt ſimpliciter incompoſſibile cum voto religionis, poſset enim prius peregrinatio fieri, & poſtea religionis habitus ſuſcipi: ergo quod prætermiſso hoc ordine liceat ſtatum ingredi religionis, videtur eſse indultum Pontificis. Reſpondeo prius ad hanc rationem comparatione facta ad idem tempus, melius eſse ingredi religionem, quam peregrinari; & ideo licet verũ ſit, eum, qui habet peregrinandi votum, illud implere prius debere, & poſtea ingredi religionem, melius nihilominus eſt ſtatim ingredi, quam illum ordinem ſervare, quia in illa met anticipatione religionis, ex ſuo genere eſt major ſpiritualis utilitas; præterquã quod interpoſito illo tempore poſſunt offerri occaſiones, aut pericula, quæ propoſitum religionis impediant. Adde, quod ſervato illo ordine, jam non eſſet locus commutationi; nã poſt votum impletum, quæ eſſe poteſt commutatio? Igitur ad illud verbum textus reſpondeo, aut verbum illud ſolum eſſe benevolentiæ, & authoritatis, vel ad ſummũ ſignificare, Pontificem feciſſe aliquam gratiam illis religioſis declarando talem eſſe illorum ſtatum, ut præferatur cæteris actibus etiam voto promiſſis. Denique in collectione Gregoriana omiſſum eſt illud verbum tanquam non neceſſarium, & fortaſſe ad hanc ambiguitatem tollendam.

An hæc commutatio fiat ex natura rei, vel ex gratia, & jure Pontificio.

Etiam extinguuntur pure vota realia.

6 Rurſus addendum eſt, non eſſe neceſſarium excipere vota realia, ut recte adnotarunt Cajet. Covar. & alii ſupra. Idem Cajet. 2. tomo opuſc. tract. 11. q.3. Cujus fundamentum ſumendum eſt ex dictis ſupra tractatu præcedente, ſcil. quod per votum reale non acquiritur jus ei, in cujus utilitatem cedit; & ideo ſiſtendum eſt in puro voto; quia ſi adjuncta eſt propria humana promiſſio, illa nõ commutatur, ſed implenda eſt, ſicut ſunt alia humana debita ſolvenda, ſi fieri poteſt. Quando vero ſunt pura vota, etiamſi realia ſint, commutari poſſunt; unde in verbis, & ratione textus allegati hæc etiã comprehenduntur; & ideo etiamſi ſit votum in ſubſidium Terræ Sanctæ, quod mixtum eſt, & quoad eam partem redimi poſſet, ſub hac generali regula comprehenditur, & ſufficienter commutatur in profeſſionem religionis tanquam temporale obſequium in perpetuũ. Oportet autem advertere hic ſolum eſſe ſermonem de his votis, quatenus eorum obſervantia incompoſſibilis eſt cum ſtatu religioſo, in quo homo nihil habet proprium, ex quo poſſit vota realia implere. Unde nunc ſolum conſiderantur illa vota, quatenus obligare poſſent pro illo tempore, pro quo homo jam eſt religioſus, ut ſi eſſet votum dandi ſingulis diebus, vel annis talem eleemoſynam, aut faciendi piam operam. Et idem cenſeo de quolibet voto reali, cujus obligatio non urget ante illud tempus, in quo homo vult fieri religioſus, quia non tenetur tunc homo anticipare ſolutionem; nec poſtea locum habet obligatio, ut declaravi. At vero ſi votum reale tale ſit, ut poſſit, & debeat eſſe impletum eo tempore, tunc obſervantia talis voti non eſt incompoſſibilis cum ingreſſu religionis, ut per ſe conſtat, & ideo in eo non habet locum præſens regula, ſed juxta aliam partem propoſitam de votis incompoſſibilibus, de hoc judicandum eſt.

Promiſſio humana non commutatur, ſed debet impleri.

7 Alia ergo ſunt vota, quorum obſervantia, & executio ſimul eſſe poſſet cum profeſſione religionis. Quę in duplici ſunt differẽtia; quædam, quæ ſufficienter impleri poſſunt, ante ingreſſum religionis ſine ullo impedimento, vel dilatione ejus: ut, v.g. quia licet homo velit hodie ingredi religionem, hodie etiã poteſt prius facere eleemoſynam, aut ſacrificium, vel orationem, aut aliud ſimile, quod promiſit. Alia vero ſunt implenda in ipſo ſtatu religionis, quia & materia illorum in eo ſtatu locũ habet, ut ſunt orationes, jejunia, &c. Et duratio obligationis talis voti per ſe extẽndebatur ad totũ illud tẽpus. Et in utriſque intelligi poteſt duplex commutationis modus. Unus ex voluntate, & intentione ipſius voventis: alius ipſo jure, ſeu facto, ipſo etiam homine nihil de tali commutatione cogitante, aut volente.

Duplex genus votorũ, quæ poſſunt eſſe ſimul cum profeſſione.

8 Hoc ergo poſito, de prioribus votis res eſt facilis. Aut enim tempus, pro quo obligabat tale votum, impletum eſt ante ingreſſum religionis, vel non. Si jam eſt impletum, debet etiam ſtatim impleri votum, etiamſi religionis ingreſſus proxime futurus ſit; ſuppono enim non differri propter implendum aliud votũ (hoc enim nunquam eſt neceſſarium, ut dixi); ſed ex voluntate ipſius hominis religionem ingreſſuri; tunc autem nulla eſt ratio excuſans ab obſervatione voti, quod jam obligat. Ut, v.g. habeo votum jejunandi hodie, & decrevi craſtina die ingredi religionem, nihilominus teneor hodie jejunare, neque obſervantia hujus jejunii eſt incompoſſibilis cum illo ingreſſu, nec eſt cauſa dilationis ejus, neque ex vi juris commutabilis in illum, quia eo tempore, quo ingreſſus religionis eſt futurus, jam erit violatum votum, & obligatio ejus extincta propter lapſum tempus, pro quo obligabat. Solum ex intentione voventis poſſet ibi intervenire commutatio hoc modo, ſi nimirum talis perſona hodie, & ex nunc habeat animum ad ingreſſum religionis, & in hanc obligationem commutandi jejunium, vel aliud votum, quod pro hodie habetur. Quod enim hoc modo fieri poſſit, manifeſtum eſt ex dictis, quia eſt commutatio in bonum evidenter melius; utrumque autem neceſſarium eſt ad illam commutationem. Primum, ut habeat animum ſe obligandi ex tunc, quia in commutatione voti non aufertur ejus obligatio, ſed in aliam materiam mutari debet; & ideo non ſatis eſt habere propoſitum ingrediendi, ſed etiam transferendi obligationem voti de actu præſenti in ingreſſum futurum. Secundo eſt neceſſarium non tantum obligari ad religionem, ſed etiam velle in hanc obligationem aliam commutare; nam qui habet unum votum, & facit aliud melius, non ſtatim ipſo facto commutat unum in aliud, niſi a principio habuerit animum ſuſcipiendi poſterius votum loco prioris, & non conjungendo utrumque ſimul.

Vota, quæ urgent ante ingreſſum religionis, nõ cõmutantur ex vi juris, poſſunt tamen cõmutari ex intentione voventis, & quo modo.

9 Ita ergo cenſendum eſt de his votis, quæ debuerunt, & potuerunt impleri ante ingreſſum religionis. Illa vero, quorum obligationis tempus nondũ advenit ante prædictum ingreſſum, non ſunt ex neceſſitate antea implẽda, nec tenetur homo prævenire tempus propter futurũ religionis impedimentũ, quia neque ex vi illius intentionis, quam habuit, cum vovit, ad hoc ſe obligavit, neq; eſt aliud caput, unde oriri poſſit talis obligatio, cum illud impedimentum futurum juſtum ſit, &

Vota, quorũ impletio nõ urget ante ingreſſum religionis, non ſunt ex neceſſitate antea implenda.

licite poſſit voluntarie apponi, non obſtante priori obligatione, eo vel maxime, quod reſpectu eorum votorum, de quibus nunc agimus, religionis ingreſſus nō eſt impedimentum abſolutum, quia ſupponimus talia vota eſſe de actionibus, quæ in ipſa religione fieri poſſunt. Quapropter ſi vovens velit talia vota ante ſuſceptum religionis ſtatum non implere, ſine dubio licite poteſt. De obligatione autem eorum poſt ſuſceptum illum ſtatum eadem ratio erit, quæ de aliis votis, quę nec debuerunt, nec potuerunt impleri ante ingreſſum religionis.

Vota, quæ compatiū. tur cū ipſa profeſſione, etiā extingui poſſunt per illam, ſi profitens velit cōmutare.

10 De his ergo poſtremis votis certū in primis cenſeo, ſi ipſemet vovens, & profitens religionem, habeat animum commutandi omnia priora vota ſua in illam profeſſionem, & ibi extinguendi omnem obligationem eorum poſſe licite, & valide id facere, tā in votis realibus, quam in perſonalibus, & tam in minoribus, quam in maximis, etiamſi eſſent reſervata. Nunc enim revera nulla ſunt, quæ hic comprehendi poſſint; nam vota peregrinationum incompoſſibilia cenſentur, ut jam dictū eſt. Votum autem continentiæ eſt pars, ut ſic dicam, ipſiuſmet profeſſionis, unde non tollitur, ſed ſolennizatur; votum autem religionis non commutatur, ſed impletur. An vero in aliquo caſu commutari poſſit, jā ſupra lib. 4. expēdi. Ratio ergo hujus aſſertionis eſt, quia talis commutatio eſt evidenter in melius; ergo licet intendere illam: ergo etiam talis intentio efficax eſt. Unde quoad hanc partem non habet dubium, quod Panor. in d. c. *Scripturæ*, in dubium revocat, an in eo caſu ad hanc commutationem requiratur ſuperioris authoritas, certum eſt enim non requiri, quam ipſe ibi fatetur eſſe opinionem Innocentii, & communem, & in eam ipſe tandem inclinat, addendo nihilominus tutius eſſe authoritatē ſuperioris interponere. Sed neque hoc neceſſarium eſt, quia prior illa pars eſt tutiſſima, & ſine ulla ambiguitate, vel quia commutatio in melius propria authoritate fieri poteſt, ut ſupra dixi; vel quia præter hoc principium etiam juvat authoritas juris in d. c. *Scripturæ*, in quo declaratur, & bonum religionis eſſe melius quolibet temporali voto, & talis commutatio approbatur. Et quamvis in illo textu juxta integram lectionem ſermo fuerit de votis incompoſſibilibus, tamen ratio textus univerſalis eſt, & Greg. IX. omittens particularem caſum, & ſola illa generalia verba in textu illo ponens, videtur voluiſſe omnem hujuſmodi commutationem approbare.

Ad hoc non requiritur ſuperioris authoritas.

11 Quod ſi quis objiciat, quia vota pręcedentia poſſunt eſſe tot, ac tanti momenti, ut poſſint ſuperare ſtatū religionis moraliter loquendo. Reſpondeo, non debuiſſe Doctores, qui hanc limitationem adhibuerint, ut videre licet in Richardo in 4. diſt. 38. & Angelo, *Votum*, 4. in principio, qui dicunt, quando aliud votum eſſet tanti momenti, ut cōferri poſſet ſaltem ſub dubio cum voto religionis, tunc conſulendum eſſe Pontificem ad commutationem faciendam. Alii vero indiſtincte loquuntur, & melius, primo quia in voto principaliter conſiderari debet bonitas, & utilitas in ordine ad ſpiritualem ſalutem voventis, & in hoc excedit votum religionis. Secundo propter rationes D. Th. quæ non tam probant commutationem hanc ipſo facto fieri, quam poteſtatē, ut fiat, quia honeſta, & rationabilis eſt. Quocirca licet fingamus votum præcedens eſſe de quacunque aſperitate vitæ privatæ, & de maximis eleemoſynis, &c. nihilominus totum hoc commutari poteſt in ſtatum religionis, quia hoc non ſolum ſecurius eſt, & immobilius, ſed etiam ſubſtātialiter melius; nam in eo offert homo Deo totum, quod habet, & habere poteſt, & ita in eo concluditur, vel formaliter, vel eminenter, quidquid in aliis privatis votis cogitari poteſt. Deinde etiamſi admittamus caſum dubium, non eſſet neceſſarius novus recurſus ad Pontificem, ſed ſufficit authoritas juris, quæ ex dict. c. *Scripturæ*, ſufficienter habetur; quidquid enim ſit, an ipſo facto commutet talia vota, ſaltem approbat commutationem, ſi eam vovens facere voluerit, & in votis incompoſſibilibus hæc duo fere idem ſunt. Et hoc ſaltem ſenſu verum eſt, hanc commutationem non ex privilegio juris poſitivi, ſed jure naturæ licitam eſſe, ut ſentit D. Th. 4. diſt. 38. q. 1. ar. 4. quæſtiuncula 4. ad 2. & Tabiena *Votum* 3. §. 9.

Objectio diſſolvitur.

Dubiū an hæc commutatio fiat, etiā ſi non intendatur a profitente.

12 Adhuc vero ſupereſt declarandum, an hæc commutatio fiat ipſo facto virtute legis, etiamſi vovens, ſeu profitens illam non intendat. In qua re videtur quidem valde probabilis ſententia, commutationem hanc non fieri ipſo facto, quia nullum eſt jus, cujus virtute fiat. Aut enim eſt jus naturale, aut poſitivum divinum, vel Eccleſiaſticum: nullum autem horum oſtendi poteſt. De primo patet, quia hæc vota non ſunt incompoſſibilia ex natura rei: ergo nō eſt cur ex jure naturæ unū excludat aliud, vel commutetur in aliud, ſecluſa ſpeciali intentione voventis. Antecedens patet, quia illa vota non ſunt incompoſſibilia ex parte materiali, ut in caſu ipſo ſupponitur; neque ex parte obligationis, quia illæ non ſunt contrariæ, ſi materiæ repugnantes non ſunt. Nec vero propter ſolam multitudinem ex ſola rei natura ſe excludunt, cum nec ſimpliciter, nec moraliter impoſſibilis ſit homini omnium illarum obſervatio. Unde quantum ad actiones horum votorum non habent locum illæ rationes, quod homo moritur priori vitæ, & quod religio comparatur ad particularia vota, ſicut totum ad partes; non enim ita moritur religioſus priori vitæ, quin licite, & ſancte poſſit multas actiones bonas efficere, in quibus prius ſe exercebat; & quamvis hoc non poſſit tam libere, ſicut antea, ſed cum dependentia a regula, vel ſuperiore, hinc tamen ſolum ſequitur priora vota non obligare ad illas actiones, quando regulæ opponuntur, quia quoad hoc jam ſunt incompoſſibilia. Sequitur etiam nō eſſe tam firma, ſicut ātea, cum poſſint irritari a prælato, quia hoc ſecum affert ſtatus religioſus. Unde etiam quoad hoc habet repugnantiam cum talibus votis, ſcil. quoad firmitatem eorum; ſimpliciter tamen illam non habet cum obligatione illorum. Neque etiam quoad hoc includit illa tanquam totum partem; quia & poteſt eſse ſtatus religioſus ſine his votis, & illi poſsunt adjungi, ut manifeſte patet; nam homo jam religioſus poteſt ſimilia vota facere, quæ valida ſunt, quandiu non irritantur, ut ſupra viſum eſt; ergo ſolo jure naturæ non fit hæc commutatio ipſo facto. De jure autem poſitivo divino magis patet, quam ut probatione indigeat; tum quia neque in divina Scriptura habetur, neque ex traditione, aut Pōtificum, vel Conciliorum declaratione de illo conſtat; tum etiam, quia licet ſtatus religionis ex jure divino manaverit, tamen modus, & circumſtantię ejus in particulari non fuerunt jure divino præſcriptæ. Una autem ex his particularibus circumſtantiis, ſatiſq; incerta eſt hæc votorum commutatio; non eſt ergo cur divino juri attribuatur.

12 Venio ad jus Eccleſiaſticum, nam ſi quod eſt, maxime dicto c. *Scripturæ*, nullum enim aliud ab authoribus adducitur, aut a me inventum eſt. Ex illo autem non ſatis colligitur; nam ut omittam incertum eſse, an textus ille intelligendus ſit de omnibus votis, vel ſolum de incompoſſibilibus propter antiquam lectionem integram, tamen illo etiam admiſso nullum eſt verbum in illo textu, quod commutationem ipſo facto, & ex vi juris judicet. In quo expendo verbum illud *commutat*, refertur enim ad ipſum voventem, de quo dicit non fore reum voti, ſi hanc faciat commutationem; ergo jus illud non facit commutationem, ſed ſuſtinet, ac defendit, quam fecerit vovens. Ad quod etiam adduco generales regulas omnium interpretum ad intelligenda talia jura, nam quando lex utitur verbo, quod requirit hominis actionem, non facit ſeipſa, ut cum dicit, *excōmunicetur*, vel faciat hoc, aut illud. Et idem eſt, ſi det licentiam faciendi, dat enim ſeipſa licentiam, non tamē per ſe facit actum, ad quem licentiam prębet: atque hic eſt modus loquendi in illo textu; tunc autem lex operatur ſeipſa, quando aut ſimilibus verbis id exprimit, aut utitur verbo indicativi, vel ęquipollentis, quod mediam actionem hominis non requirit, ut *excommunicatus ſit*; de quibus regulis dixi late in tomo de cenſuris, & lib. 5. de legibus: in illo autem textu nullum eſt ſimile verbum, ut ex dictis conſtat.

14 Hic diſcurſus ſatis efficaciter probat, ut exiſtimo, nullum eſse jus divinum, aut Eccleſiaſticum ſcriptum, cujus virtute hæc commutatio ipſo facto fiat. An vero tale jus fuerit conſuetudine introductum, dubitari poteſt propter tot, & tantorum virorum authoritatē; ſed quia hoc ad factū pertinet, de quo mihi nō ſatis cōſtat, nihil circa illud definio. Et ideo conſulo, ut qui profitētur, admoneantur ſemper de hujuſmodi commutatione fa-

ne facienda, vel certe ut ſuperiores ſtatim poſt profeſſionem factam illa irritent, quod facere poſſunt, & propter hoc fortaſſe dixerunt Canoniſtæ, tutius eſſe, ut in hac commutatione prælati authoritas interponatur. Hinc etiam dixit Richard. in 4. diſt. 38. ar. 8. q. 2. quod ſi volens facere profeſſionem, actualiter, vel habitualiter vult manere obligatus ad vota, quæ fecerat in ſæculo, nõ commutantur in votum religionis: ſi autem actualiter, vel habitualiter intendat abſolvi, manet abſolutus; per habitualem autem intentionem neceſſe eſt, ut intelligat virtualem, quæ ex aliqua actuali relicta ſit, alioqui ſolus habitus nihil operatur. Et idem ſentit Summa Angelica verbo *votum* 4. n. 2. Sylveſter vero ſupra dicit, quod licet profitens voluerit manere obligatus prioribus votis, ſi tamen hanc voluntatem habuit ante profeſſionem, nihilominus ipſo jure tolluntur per profeſſionem. Sed certe quamvis aliàs de tali jure ſatis conſtaret, difficile creditu eſt, habere hanc vim etiam contra voluntatem virtualem voventis, cum jus nõ intendat beneficium invito conferre, aut majus bonũ impedire, ſi aliquis vult volũtarie illud implere. Unde ipſe Sylveſter fatetur, quod ſi in ipſo inſtanti profeſſionis quis habeat talem voluntatem, vota non commutantur ipſo jure; parum autem refert, quod voluntas duratione præceſſerit, ſi moraliter, ſeu virtualiter maneat, & retractata non eſt. Quocirca etiam admiſſo illo jure ſaltem ob conſuetudinem intelligendum erit, dummodo quis non habeat contrariam voluntatem; nam tunc ex vi illius vota manebunt; irritari autem poterunt a prælato religionis, ut dicti authores fatentur.

D.Th. aſſerit, votũ religionis ſtrictioris extingui per profeſſionem in laxiori.

15 Ex his etiam videtur difficilis illa ſententia D.Th. ſatis recepta, eum, qui emiſit ſimpliciter votum religionis arctioris, & abſque diſpẽſatione intravit laxiorem, & in ea profeſſionem emiſit, ipſo facto manere omnino liberum a priori voto, quia in ipſa profeſſione extinctum eſt: ita ſentit D.Th. citato loco; hæc vero ſẽtentia dupliciter defenditur. Prior modus eſt, eum, qui profitetur, licite profiteri, & commutare prius votum ſimplex in ſolemne. Ita ſignificat Sylveſter verbo *votum* 4. q. 7. verſ. 3. cum limitatione tamen, ſcil. quando votum arctioris religionis non fuit de profitendo, ſed de aſſumẽdo habitum religionis. Idem tenet Palud. 4. diſt. 48. q. 3. n. 11. & ſupplem. ibi q. 1. ar. 3. Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 8 Alii vero abſolute dicunt, tale votum ſolenne non fieri licite in religione laxiore. Ita tenet Navarr. c. 12. n. 48. loquens de eo, *qui vovit ſtrictiorem ingredi religionem*, & non dixit, *voveo ingredi, & manere*, citatque D.Th. in hanc ſententiam dicta q. 189. art. 9. ad tertium, ubi dicit non eſſe licitum inducere illum, qui habet votum ingrediendi majorem religionem, ad minorem; quod non alia ratione non licet, niſi quia eſſet inducere illum ad malum. Denique hæc eſt nunc communis ſententia, & eſt aperte declarata in cap. penult. de Voto in ſexto, in quo caſus hic expreſſe tractatur, & D.Th. ſententia definiri videtur, ſuntque expendenda illa verba: *Qui poſt votum a ſe de certa religione intranda emiſſum.* Ubi gloſſa etiam notavit, textum illum non loqui de illo, qui vovit intrare, & perſeverare, ſed de illo, qui ſimpliciter vovit intrare, & tamen infra ſubditur: *Pro voto tamen non completo erit eidem pœnitentia imponenda.* Ergo ſupponit Pontifex, eum, qui habet votum arctioris religionis, etiamſi illud ſit ingrediendi, tantum peccare, & violare tale votum profitendo religionem laxiorem. Et quidem immerito Palud. & Sylveſt. in hoc diſtinguunt inter votum profitendi, vel ingrediendi tantum; nam etiam, qui vovit ingredi, ad hoc obligatur; ergo quãdo ingreditur laxiorem religionem, peccat, quia commutat aliquid majus in minus ſine diſpenſatione; ergo perſeverando in illo ſtatu cum animo non implendi prius votum, etiam peccat; ergo etiam profitendo peccat, quia obligatio ſemper durat. Neque excuſat ſolemnitas voti, aut perpetuitas religionis, quia etiam votum ſimplex ingrediendi religionem eſt perpetuum, ut ſupra dixi, & quamvis non obliget abſolute ad profitendum, obligat tamen ad ingrediendum animo profitendi, & ad profeſſionem emittendam, ſi nullum rationabile impedimentum occurrat. Hoc ergo ſatis eſt, ut non poſſit aliquis ſua authoritate abſq; culpa profiteri in laxiori religione, deſiſtendo ſimpliciter ab eo, quod promiſerat, quodque ſimpliciter ad majus bonum tendebat. Unde colligo, quod ſupra in hunc locum remiſi, non eſſe licitam commutationem voti ingrediendi religionem arctiorem in votum ingrediendi, & perſeverandi in laxiori, etiamſi Antonin. & alii ſupra citati indicent, propria etiam authoritate poſſe hoc fieri. Hoc ergo exiſtimo falſum, non ſolum quia commutatio præſertim adeo gravis non poteſt propria authoritate fieri, ſed etiam quia non cenſeo illam commutationem eſſe æqualem, maxime hodie quando inter illa duo vota ingrediendi, vel profitendi religionem, vel nulla eſt differentia, vel tam parva, ut nulla ſit comparabilis cum inæqualitate religionum. Item quia, ut oſtẽdi, prædictum cap. loquitur generatim de voto ingrediendi religionem, & nihilominus definit peccare, qui profitetur in laxiori habens tale votum; ergo multo magis peccavit, qui ſua voluntate illud commutat in votum profitendi. Imo hinc etiam fit, non poſſe ita cõmutari ab eo, qui habet poteſtatem pure commutandi, niſi vel addat aliquid, quo ſuppleatur inæqualitas, vel poſſit aliquam miſcere diſpenſationem.

Licita eſt hæc commutatio authoritate ſuperioris etiã diſpẽſantis.

Secunda dificultas; an ſic profitens teneatur trãſire ad religionẽ arctiorẽ.

16 Hinc ergo naſcitur difficultas circa dictam reſolutionem D. Thomæ. Nam ſi is, qui talem profeſſionem emittit, eſt prioris voti violator; ergo cum adhuc poſſit prius votum implere, & tempus habile non ſit translatum, ſemper tenetur illud implere tranſeundo ad arctiorem religionem, cujus ingreſſum voverat. Probatur conſequentia; nam in primis conſtat, poſſe petita licentia, & non obtenta tranſire ad arctiorem. Deinde conſtat votum ingrediendi religionem de ſe ſemper obligare, etiamſi per dilationem violetur; imo quo plus indebite differtur, eo plus obligat; ergo ibi inveniuntur, & perſona, & tempus habilia ad implendam illam obligationem, cur ergo non implebitur? Et confirmatur: nam qui poſt votum ſimplex religionis illicite matrimonium contraxit, & conſummavit, licet non teneatur ingredi durante matrimonio, quia perſona pro tunc eſt inhabilis; tamen ſoluto matrimonio per mortem alterius conjugis, tenetur implere votum per ſe loquendo, & non inſurgente de novo alio neceſſario impedimento. Ergo ſimiliter in præſenti, qui violavit ſimplex votum religionis profitendo minorem, ſemper tenetur prius votum implere; & quia perſona per talem profeſſionem non eſt facta inhabilis ad illud implendum, non eſt, quod expectet, ſed ſemper tenebitur.

Reſpõſio.

17 Ad hoc vero ultimum reſpondet, & bene Cajet. dicta q. 189. ar. 8. per matrimonium non extingui votum, ſed impediri; per profeſſionem autem extingui. Hujus autem rationem eſſe ait, quia profeſſio eſt fortius vinculum alienans perſonam profitentis tali religioni; indicans hanc extinctionem ſequi ex natura rei ex vi alienationis, quæ fit per profeſſionem; ſicut matrimonium conſummatum quandiu durat, ex natura ſua impedit votum religionis, non tamen ita extinguit, vel quia non eſt ita perpetuum, quin ex defectu alterius extremi tolli poſſit, quod non habet profeſſio; quia ipſa religio, cui homo ſe tradit, perpetua eſt; vel etiam quia vinculum matrimonii ſubſtantialiter eſt inferioris ordinis, votum autem ſolenne eſt ejuſdem ordinis; & alioquin ſuperat in ſolennitate, & profeſſione. Sed nihilominus hæc ratio mihi non ſatisfacit; nec ſatis intelligo, cur ſecluſo jure poſitivo, & ſtando in ſola rei natura, tale votum extinguatur per ſubſequentem profeſſionem, quia obligatio tranſeundi ad arctiorem religionem non eſt incompoſſibilis cum valore profeſſionis in inferiori religione; cur ergo ex natura rei una excludet alteram? Præterea commutato ordine non repugnat ex illis obligationibus alteri adjungi; nam ſi quis profeſſus in laxiori promittat arctiorem, obligatus manet, ita ut neque irritari poſſit tale votum a prælato; cur ergo ſi votum ſimplex præceſſit, & ſubſequuta eſt profeſſio valida, non poterit cum illa ſimul manere obligatio trãſeundi ad arctiorem ex vi prioris voti? Quin potius hoc argumẽto probari videtur, etiãſi is, qui profitetur, intendat prius ſimplex votũ cõmutare in ſolenne, ſeu in profeſſionẽ laxiorẽ religionis, cõmutationẽ ex natura rei, & ſecluſa authoritate ſuperioris non eſſe validam; quia ſimpliciter, & abſolute loquendo non eſt in melius bonum, imo potius de ſe impedit majus bonum, ſcilicet, ſimilem profeſſionem, vel

Non placet.

Votum religionis arctioris poſt profeſſionem factum obligat, neque poteſt a prælato irritari.

viam ad illam in meliori profeſſione; alioqui etiamſi illud votum ſimplex eſſet ſubſequutum poſt profeſſionem in laxiori, poſſet commutari in perſeverantiam, vel iterationem quandam ejuſdem profeſſionis.

Reſolutio vera eſt negativa propter jus poſitivum in hoc diſpenſans.

18 Quocirca potius reſpondendum cenſeo, ex vi ſolius naturalis juris non auferri priorem obligationem illius voti ſimplicis propter votum ſolenne ſubſequutũ, jure tamẽ poſitivo potuiſſe id ſtatui, & ita eſſe ſtatutum in dicto c. penult. de Regul. in favorem ſtatus religioſi. Quamvis enim votum arctioris religionis obligare poſſit etiam perſonam religioſam, facile tamen cum illa diſpenſari poteſt authoritate ſuperioris propter bonum religionis, vel ipſius religioſi, ut quietius, & libentius Domino ſerviat. Merito ergo ſummus Pontifex ipſo jure hanc diſpenſationem conceſſit ei, qui poſt votum ſimplex religionis arctioris in laxiori profeſſus eſt. Nam quamvis id non fecerit ſine culpa, tamen eo ipſo oſtendit majorem quendam affectum ad talem religionem, & moraliter credi poteſt ibi majus obſequiũ præſtaturum Deo, & ideo Eccleſia cum illo benigne diſpenſavit. Item fuit hoc rationabile in favorem illius religionis, in qua facta eſt profeſſio; quia aliàs deberet, qui talem profeſſionem emittit, in ipſamet profeſſione habere animum non permanendi in illa religione, quia teneretur habere propoſitum implendi promiſſionem ſuam; hoc autem videbatur eſſe in fraudem, vel injuriam talis religionis; & ideo merito diſpenſavit Eccleſia, ut talis profeſſio omnino firma maneret, & ut in ea prius votum extingueretur. Dices D. Th. non potuiſſe in hoc jure fundari, quia ſuo tempore nondum erat conſtitutio a beneficio edita. Reſpondeo concedendo D. Th. non fundari in illo textu, ſed in ſola ratione majoris obligationis voti ſolennis, quam ſimplicis, quæ (ut verum fatear) apud me non concludit ex vi ſolius rationis, aliàs etiam probaret votum ſimplex arctioris religionis poſt profeſſionem ſubſequutum non obligare, ſicut votum religionis (quod eſt exemplum D. Th.) non obligat durante matrimonio, etiamſi poſt illud conſummatum factum ſit; & ideo exiſtimo ſemper eſſe ſubintelligendum votum ſolenne ex Eccleſiaſtico jure ſaltem cõſuetudine introducto habere hanc vim. Nam quod D. Th. tempore, & ante illum textum Bonifacii hoc jus jam in Eccleſia ſervaretur, verba ejuſdem Bonifacii multum indicant, quæ ſic habent: *Voto non obſtante priori, cui tanquam ſimplici per ſecundum noſcitur derogatum, poteſt in eadem licite permanere*; illa enim verba, *Noſcitur derogatum*, indicant plane ibi quantum ad hoc non condi novum jus. Atque hic textus ſic expenſus videtur mihi melior, quam alii, ad ſuadendam opinionem communem ſupra tractatam, quod vota ſimplicia per ſubſequentem profeſſionem extinguantur, quam in praxi ſatis probabilem cenſeo, cum illa limitatione a Richardo poſita, quod vovens ipſe non reſiſtat per contrariam intentionem, quam etiam in præſenti adhibendam eſſe cenſeo. Nam ſi tempore emittẽdi profeſſionem in religione laxiori vovens habet voluntatem permanendi in priori obligatione, & propoſitum implendi illud, non extingueretur obligatio, quia illa eſt virtualis quædam promiſſio nova tranſeundi ad ſtrictiorem religionem, non obſtante profeſſione in laxiori, & ita jam ſe habet tanquam votum ſubſequens, quod validum eſt. Imo ſi id faceret ex neceſſitate aliqua ut, v. g. quia pro tunc non poteſt commode ingredi religionem, quam voverat, vel quia ex quacunque alia cauſa non eſt in mora culpabili, nihil in eo facto, & voluntate peccaret; quia nec violaret prius votum, nec poneret impedimentum executioni ejus. Deberet tamen religionem illam, in qua profiteri vult, ſuæ obligationis, & propoſiti certiorem facere, ne illam decipere videretur.

19 Aliqui etiam limitant dictum c. penult. ut procedat, quando prius votum ſolenne fuit ingrediendi religionem: nam ſi fuit etiam perſeverandi, & profitendi, putant non extingui per ſubſequentem profeſſionẽ in laxiori. Quod ſignificat ibi gloſſa verb. *intranda*; hæc tamen limitatio admittenda non eſt primo, quia non habet fundamentum in textu: nam licet verum ſit in principio loqui de voto ingrediendi religionem, ratio vero illa: *Cui tanquam ſimplici per ſecundum noſcitur derogatum*, generalis eſt, & complectitur omne votum ſimplex religionis, ſive ſit ingrediendi, ſive etiam perſeverandi. Secundo non habet fundamentum in gloſſa, nam illa non loquitur de voto ingrediẽdi, ut diſtinguitur a voto perſeverandi, ſed ut diſtinguitur ab ipſomet ingreſſu conſummato, qui eſt per profeſſionem, & ſic recte dicit textum nõ loqui de voto, quod fit in ingreſſu religionis, id eſt, in profeſſione ipſa. Tertio non habet rationis fundamentum, quia, ut paulo antea dicebam, in præſenti nulla eſt differentia inter votum ſimplex intrandi, & perſeverandi in religione, quia utrũque de ſe obligat ad non ſuſcipiendam laxiorem religionem ſine diſpenſatione, & utrumque eſt æque ſimplex, & in utroque procedunt omnes rationes, propter quas expedit, ut extinguatur perſona ejus. Et hoc ſignificavit textus ille comprehendendo ſub voto intrandi omne votum ſimplex religionis, quod antecedere pot. eſt ſolenne, quod gloſſa apertius declaravit, dicens: *Aliud eſt religionem profiteri, aliud vovere de intrando vel profitendo*. Ubi hæc duo, quæ ſub disjunctione ponit, pro eodem reputat.

Difficultas ſpecialis circa vota ſimplicia Societatis Jeſu.

20 Ultimo hic obiter dubitari poteſt de votis ſimplicibus Societatis, quæ poſt biennium fiunt, nam per illa cum traditione, & incorporatione facta in tali religione etiam ſuperiora vota ceſſant, & tamen hujuſmodi religioſus poteſt dimitti omnino liber a votis illius religionis: reſurgentne tunc priora vota, & præſertim Hieroſolymitanum, vel aliud ſimile, quod non niſi per aliud votum perpetuum extinguitur, juxta c. *Scripturæ*, de voto? Reſponderi poteſt ſub disjunctione; aut enim talis religioſus per dolum, & fraudem dedit cauſam, ob quam juſte ejicitur, vel ſine dolo proceſſit; nam in priori caſu videtur obligari, non vero in poſteriori. Sed diſtinctio hæc non recte applicatur: aut enim talia vota fuerunt ſuſpenſa, vel omnino extincta (hæc enim diſtinctio multum eſt in hac materia obſervanda); ſi fuerunt tantum ſuſpenſa, non fuit facta abſoluta commutatio, ſed ſolum dilata obligatio durante illo ſtatu, & ideo quacumque ratione ceſſet, etiam ſine dolo obligatio redibit. Si vero fuerunt extincta, redire non poſſunt, etiamſi dolo malo exitus procuretur, quia obligatio extincta non reſurgit; ille tamen non manebit tutus in conſcientia quantum ad ſuum ſtatum, & vota, quæ in religione emiſit; an vero de facto cætera vota in Societate per vota poſt biennium emiſſa ſint extincta, vel tantum ſuſpenſa, in tractatu ultimo de Societate dicemus. Nunc breviter ſupponimus non extingui, ſed manere tantum ſuſpenſa ipſo jure, juxta Decretum 128. primæ Congregat.

Quomodo commutẽtur vota per ingreſſum religionis.

21 Si vero loquamur de ſolo ingreſſu religionis per habitus ſuſceptionem, per illum non commutantur vota ipſo jure, ut ſupra dictum eſt, ſed ad ſummum ſuſpẽduntur, & ideo mirum non eſt, quod per exitum a religione abſque profeſſione redeat obligatio. Poteſt tamẽ fieri ab homine commutatio in talem ingreſſum bona fide factum in ordine ad profeſſionem emittendam, ſi poſt legitimam probationem judicatum fuerit expediens. Et tunc etiam eſt verum obligationem extinctã non redire. Tunc vero optime applicatur diſtinctio data, an dolo, & malitia exeat omiſſa profeſſione, vel bona fide utendo facultate communi jure ſibi conceſſa. Nam ſi procedat hoc poſteriori modo, manet tutus, & liber ab hac poſteriori obligatione; ſi vero mala fide exitum procuraverit, non tenebitur quidem obligatione prioris voti jam extincti, tenebitur tamen iterum ingredi religionem, quia ex vi prioris commutationis manſit obligatus ad religionem profitendam, quantum in ipſo eſſet, vel ſaltem ad non dimittendam illam per malitiam, & dolum.

22 Ex quibus facile etiam conſtat, quid dicendum ſit, ſi votum peregrinationis etiam Hieroſolymitanæ, vel aliud commutetur in votum ſimplex religionis: nam hæc etiam commutatio non fit a jure, ſed ab homine, & eſt ſine dubio licita, quia eſt de meliori bono, & videtur probari in dict. c. *Scripturæ*; intelligiturque non ſolum de voto profitendi religionem, ſed etiam de voto ſimpliciter ingrediendi juxta formam juris; nam etiam hoc eſt perpetuum, ut ſupra dixi, & ſine dubio eſt de meliori bono. Per talem ergo commutationem extinguitur prius votum, nec reſurgit unquam, ſive vovens perſeveret in religione, ſive non. Applicanda vero eſt

ro eſt diſtinctio data de exitu cum bona, vel mala fide, non ut in alterutro caſu prioris voti obligatio reſurgat; hoc etiam fieri non poteſt, cum fuerit extincta; ſed ut ſatisfactum fuerit, vel non fuerit voto religionis: nam qui mala fide exiit, & ſine cauſa rationabili, non liberatur ab obligatione illius voti. Si autem bona fide utitur jure ſibi conceſſo, liber manet. Et idem eſt, ſi talis voti religionis diſpenſationem obtineat. Denique ita de illo judicandum eſt, ac ſi a principio ſolum votum religionis emiſiſſet.

CAPUT XV.

Utrum profeſſio religioſa, quatenus contractum humanum includit, ſit indiſſolubilis per contrahentium voluntatem, & unde id habeat.

In quo ſenſu quæſtio excitetur.

1 SUpponimus in profeſſione duo intervenire, ſcilicet traditionem religioſi cum acceptatione religionis, ac mutua, ſeu reciproca obligatione, & vota, quæ Deo immediate fiunt, ac immediatam obligationem ad Deum inducunt, de cujus perpetuitate, vel poſſibili relaxatione poſtea videbimus, nam ſolius prioris vinculi indiſſolubilitatem, obligationiſque perpetuitatem inveſtigamus. Duobus autem modis poteſt ſimile vinculum relaxari, vel eſſe indiſſolubile, ſcilicet, vel ab intrinſeco ex mutuo conſenſu contrahentium, vel ab extrinſeco per diſpenſationem ſuperioris, vel per alium excellentiorem modum, ſicut matrimonium ratum tãtum eſt ab intrinſeco indiſſolubile, licet ab extrinſeco per diſpenſationem ſolvi aliquando poſſit, & per profeſſionem religioſam irritari. Hi ergo duo modi in vinculo profeſſionis conſiderari poſſunt, & de diſpenſatione dicemus poſtea. Nunc priori modo conditiones hujus vinculi conſideramus; ſupponimuſq; duobus modis intelligi poſſe contractum humanum inter duos eſſe diſſolubilem ab intrinſeco. Primo per mutuum cõſenſum, & quaſi contrarium pactum inter eoſdem. Secundo per voluntatem unius partis etiam altera invita, quod poteſt cõtingere, vel ex parte unius ex contrahentibus, vel ex parte utriuſq; ita ut unuſquiſq; poſſit cogere alterum ad reſcindendum contractum, ſi voluerit: ut v.g. contractus emptionis, & venditionis abſolute factus, & conſummatus poteſt diſſolvi ex conſenſu utriuſque partis, non vero per unius tantum voluntatem. Si autem alienatio facta ſit cum pacto de retrovẽdendo ex parte ementis, poterit prior alienatio diſſolvi ad petitionem primi vẽditoris etiam invito priori emptore. Si autem prior contractus eſt cum pacto tam de retrovendendo, quam de emendo ex parte utriuſque contrahentis, tunc ad petitionem cujuſcumq; illorum alter cogi poteſt ad priorem contractum diſſolvendum. In præſenti ergo omnes iſti modi poſſunt cogitari, & ideo de ſingulis dicendum eſt.

Profeſſio ex parte profitentis omnino indiſſolubilis eſt.

2 Dico primo vinculum profeſſionis ex parte profitẽtis omnino indiſſolubile eſt, ita ut ſola voluntas ejus nunquam vel poſſit ad rumpendum vinculum, libertatemque recuperandam ſufficere, vel religionem ad illã concedendã cogere. Hæc aſſertio extra controverſiam eſt; nam in primis ratione hujus obligationis religioſi profeſſi ſuam religionem deſerentes apoſtatæ ſunt, & graviſſime puniuntur, compellique ſemper poſſunt, ut redeant. c. *conſulti*, c. *ex parte*, & c. ult. de Regular. & c. ult. de Apoſtatis, & c. 2. ne clerici, vel monachi in 6. Deinde ratione probatur, quia religioſus per profeſſionem fit ſervus religionis, in quam ſui dominium tranſtulit, ſicut in ſervitute civili videre licet. Idemque argumentum ſumitur ex donatione alteri facta, quam donator revocare non poteſt, ſua ſola voluntate; ſic autem religioſus ſe donat monaſterio; ergo non poteſt ſuo arbitrio revocare donationem factam invita religione; hoc enim eſt de ratione ſervitutis, & donationis abſolute, ac voluntarie factę. Denique idem eſt de qualibet promiſſione abſolute facta, præſertim quãdo ſupponit donationem, & cadit in perpetuitatem, & perſeverantiam in traditione factam, quomodo etiam in profeſſione religioſa tacita, vel expreſſa ſit.

Poſt acceptatã profeſſionem non poteſt religio profeſſum liberare a vinculo profeſſionis.

3 Dico ſecundo. Poſt abſolutam, & ſolemnem profeſſionem a religione acceptatam non poteſt religio ſua tantum voluntate religioſum invitum liberum a vinculo profeſſionis dimittere, eumque religioſo ſtatu privare, neque illum cogere, ut talem dimiſſionem accepter. Circa quam aſſertionem notãdum duobus modis poſſe religionem a ſe religioſum expellere, uno ſolũ quoad uſum (ut ſic dicam) ſtatus religioſi, & unionem cum ipſa religione. Alio quoad proprietatem, ſeu vinculum obligationis, & quoad ipſum religioſum ſtatũ. Nunc non tractamus de priori ejectione, nam licet illa non poſſit fieri ſine cauſa, fieri tamen poteſt per modum juſtæ pęnæ, niſi jure Eccleſiaſtico prohibeatur, ut in fine hujus materiæ videbimus. Hic autem de poſteriori modo ſeparationis, & abſciſſionis religioſi loquimur, & intelligitur aſſertio non ſolum ſine cauſa, ſed etiam cum illa, & a fortiori colligitur hæc aſſertio ex c. ult. de regul. in quo jubentur prælati religionis omnes fugitivos, & apoſtatas annuatim inquirere, & ad religionem aliquo modo revocare. Item ex communi ſenſu, & praxi Eccleſiæ conſtat profeſſum religioſum, etiamſi ejiciatur in perpetuum, & ab actuali jugo religionis eximatur, ſemper manere religioſum, & poſſe cogi vel a religione, vel ſaltem a Pontifice, ut ad habitum, & ad obſervantiam religionis redeat. Ratio autem eſt, quia hujuſmodi profeſſio fit cum obligatione inter religionem, & religioſum, ut ſupra dictum eſt cum Navarr. conſ. 5. aliàs 16. de regularibus, Sanch. lib. 7. diſp. 23. ubi alios allegat: ergo religio cum acceptat traditionem religioſi, non pure (ut ita dicam) tanquam donationem omnino liberalem illam acceptat, ſed ut onerosum, & mutuum contractum, ita ut ſimul ſe obliget abſolute, & ſimpliciter ad retinendum religioſum, & alendum, educandum, ac bene regendum illum: ergo non poteſt ſua voluntate, ſive illum invitum dimittere.

Objectio.

4 Dices, hoc ſolum probare de ejectione ita voluntaria, ut ſine cauſa juſta fiat, ſecus autem ſi fiat ex cauſa rationabili, juxta Eccleſiaſticos Canones, vel propriam regulam, ſicut habetur in regula Sancti Benedicti c. 28. & 29. Tunc enim juſte, & valide ejicitur, quia & eſt pęna juſta, ad quam imponendam non deeſt poteſtas in religione, & hæc ipſa conditio a priori pacto contẽta eſt, vel ſubintelligi debet. Sed inſtabis; nam inde ſequitur, poſſe pręlatum religionis ex cauſa, & in pęnam, non ſolum ejicere religioſum quoad actualem unionẽ, & ſubjectionem, ſed etiam ipſum religionis vinculum, & ſtatum prorſus auferendo, quod admitti non poteſt. Probatur ſequela, quia poteſt religio ita illum liberum a ſua ſubjectione dimittere, ut illum amplius ad ſe revocare non poſſit, nec iſte amplius ad illam redire, vel ei parere teneatur; ergo tunc religio ceſſit juri ſuo, totumque dominium, quod in religioſo habebat, a ſe abdicavit, & ab omni obligatione alendi, & regendi talẽ perſonam, ſeipſam liberavit; ergo pactum traditionis, & acceptationis, ac obligationis reciprocæ inter religionẽ, & religioſum prorſus fuit reſciſſum, & qui erat ſervus, factus eſt liber; ſicut contingit in ſervo civili, quando ita a Domino manumittitur, ut dominio in ipſum ſe abdicet. Hinc vero ulterius ſequitur, talem ſic ejectum omnino fieri non religioſum, & liberum ab omni obligatione etiam votorum evadere. Probatur, quia fundamentum primum totius ſtatus religioſi, prout nunc ſit, eſt traditio, & pactum inter religionem, & religioſum; ergo deſtructo fundamento, totus ſtatus tollitur. Item, ille eſt ſtatus ſervitutis, ſed tollitur ſervitus, ut probatum eſt; ergo & ſtatus religioſus. Præterea tollitur votum obedientiæ, quia ſubtrahitur omnino materia ejus, neq; enim ille promiſerat obedientiam niſi prælatis illius religionis, quibus jam non tenetur obedire, quia jam non ſunt ſui prælati, neq; amplius ad id obligari poteſt, quia non poteſt unquam cogi, ut illis ſubjiciatur; ergo materia illius voti omnino ſubtrahitur in eo caſu, & conſequenter votum irritatur: illo autem ablato ceſſant reliqua; tum quia illa non ſunt facta niſi cum mutua dependentia ob cõvenientiam ad profeſſionem, quæ ſublato quocunque eſſentiali requiſito, tota deſtruitur: tum quia religioſus non emittit vota, niſi in ſtatu religioſo ſervanda; ergo deſtructo religioſo ſtatu, omnia vota evacuantur.

Vera reſponſio.

5 Reſpondeo per ejectionem religioſi profeſſi quamtumvis juſtam, & perpetuam, nunquam reſcindi omnino prius vinculum, vel ex parte religioſi quoad traditionem, & ſervitutẽ religioſam, vel ex parte religionis,

Ad quid teneatur profeſſus a religione dimiſſus, quamdiu in alia non profitetur.

quę non omnino amittit jus, ſeu dominium, quod prius habebat in religioſum ejectum, quandiu aliam religionem non ingreditur, & in ea profitetur. Nam religioſus ſic ejectus verus religioſus manet, ut notat Archidiac. in c. *Abbates* 18.q.2.n.5. ubi etiam regulam S. Benedicti ſupra citatam ſic exponit, & tenetur ad vota ſervanda, & fortaſſe ad aliquas graviores obſervantias ſuę religionis, quatenus in tali modo vivendi ſervari poſſunt, ut late tractat Navar. Commen.2. de Regul. n.33. & ſequentibus, & in Comment.3. n.44. & 45. & nos inferius diſputabimus. Et præterea eſt valde probabile teneri ad religioſam communitatem reverti, ſi a prælato revocetur, quia hoc magis pertinet ad juſtam pęnam, & non eſt neceſſe, ut religio ſe privet ſuo dominio, & poteſtate in talem perſonam, licet poſſit illa nunquam uti in religioſum dimiſſum, ſi ita expedire judicaverit, vel ſibi licuerit. Et hoc maxime confirmat cap. ult. de regul. ut ſupra citavi. Et poteſt exemplo confirmari. Nam hoc etiam modo poſſet Dominus temporalis mancipium ejicere non manumittendo illum, ſed tantum non utendo dominio ſuo circa illum, vel illum a ſe ſeparando, ut ſuo arbitratu vivat, & de ſuis operibus alatur, quamdiu Domino videbitur.

Alia reſponſio. Sic ejectus ſemper manet ſub obediētia ſpeciali ſummi Pontificis

6 Addo vero ulterius, licet demus poſſe aliquam religionem ita cedere juri ſuo quoad gubernationem religioſi, ut nunquam poſſit amplius illum cogere, ut ad ſuam obedientiam revertatur, nihilominus ſemper remanere ſub obediētia ſpeciali ſupremi prælati omnis religionis, qui eſt Summus Pontifex, reſpectu cujus ſemper manet in ſtatu religioſo, & ſub peculiari ejus poteſtate tam ratione traditionis, quam ratione voti obedientiæ. Quia licet tantum ſe obligaverit per votū illi religioni, & prælatis ejus, ſub illis Pontifex continetur, & ideo ab illo cogi ſemper poteſt, ut ad ſuam religionem revertatur, non tantum per poteſtatem juriſdictionis, ut Pontifex eſt, ſed etiam per ſpecialem poteſtatem prælati totius religionis. Quod maxime habet locum hoc tempore, in quo religioſi ſunt exempti a pręlatione Epiſcoporum. Nam olim illis erant ſubjecti non tantum, ut Epiſcopis inſtar aliorum fidelium, vel clericorum, ſed etiam tanquam propriis prælatis, & ſuperioribus, ut ſumitur ex multis decretis apud Gratianum 18.q.2. præſertim a c. *quidam monachorum*, ex Conc. Chalcedon. c.4. & c. *Abbates* 6. ex Conc. Aurelian. I. c.21. & c. *ad monaſteria*, ex Conc. Arelatenſi, & c. *cognovimus*, ex Greg. 1.7. epiſt.65. & ex Dionyſio c. 6. de Eccleſiaſtica Hierarch. D.Th.2.2.q.186. ar.5. ad 3. Et inde etiam fit, ut ejecti a religionibus exemptis Epiſcopo tanquam prælato ſuo religioſe obedire teneantur. Quia ejectus a religione, & habitu religionis privatus privilegium exemptionis amittit, ideoque redit ad jus antiquum, & Epiſcopo ſubjectus manet. Sic ergo conſtat per ejuſmodi ejectionem, & ſeparationem religioſi a corpore religionis nunquam auferri, aut reſcindi fundamentum illud religioſi ſtatus, quod in traditione religioſa conſtituitur; nec etiam votum obedientiæ per ſubtractionem materiæ extingui; multoque minus cętera vota caſtitatis, & paupertatis. Atque ita certa, & indubitata relinquitur aſſertio poſita, quod in his religionibus, in quibus ſecundum Eccleſiæ morem ſtatus religioſus per ſolemnem profeſſionem conſtituitur, nulla eſt poteſtas in religione, vel prælatis ejus ad liberandum religioſum ab ipſo vinculo religionis, ejuſque ſtatu quoad ſubſtantiā ejus, ipſo religioſo invito. Quęri autem poteſt, quæ ſit propria ratio hujus impotentiæ, & an ſit ex lege poſitiva Eccleſiæ, vel ex divino, aut naturali jure, quod in ſequenti aſſertione explicabitur.

Ejectus a religione manet ſubjectus Epiſcopo.

Neque ex mutuo cōſenſu vinculū profeſſionis diſſolvi poteſt.

7 Dico ergo tertio etiam ex mutuo conſenſu, & pacto contrario (ut ſic dicam) religionis, & religioſi non poteſt religioſa traditio a religione rite accepta reſcindi quoad vinculum ejus. Hæc etiam eſt communis, & indubitata aſſertio, quam Navar. in comment.2. de regular. n.33. & in comment.3. n.45. ex Cardin. in c. *fide regular*. q.1. his verbis explicat. *Profeſſio regularis producit in regulari quaſi quendam characterem indelebilem.* Et citat D.Th.2.2.q.88. ar.11. addendo ampliationem, *per ullam poteſtatem etiam papalem*, quam ipſe non probat cum Innoc. & aliis in c. *cum ad monaſteriū*, de ſtatu Monach. in quo innuit omnes, qui putant vinculum profeſſionis ſolemnis eſſe omnino indiſpenſabile, a fortiori huic aſſertioni ſubſcribere; & eos, qui admittunt diſpenſationem, ſaltem ſupponere nullo alio modo auferri poſſe. Habet autem hæc veritas fundamentum in primis in jure canonico in decretis citatis, præſertim in dicto ca. ult., de regul. Favet etiā dictum c. *cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monachorum. Deinde in uſu, & traditione omnium religionum; nunquā enim talis modus liberandi aliquem a vinculo religionis in Eccleſia viſus eſt, nedum permiſſus, vel probatus. Addo non ſolum nunquam fieri diſſolutionem vinculi religioſi iſto modo, verum etiam neque quoad actualem ſubjectionem, & unionem cum ipſa religione; hæc enim per modum conventionis, & pacti inter religioſum, & prælatum ſine alia cauſa exigente talem ſeparationem, per ſolam authoritatem prælati, ſeu religionis fieri non poteſt. Unde ad ſummum fit per modum juſtæ pœnæ, ut explicuimus.

Difficultas, quo iure ſit hoc vinculum profeſſionis indiſſolubile.

8 Difficultas vero ſupereſt in explicāda radice hujus indiſſolubilitatis, unde quæſtio eſt, an ſit ex ſola prohibitione Eccleſiæ addita tali contractui religioſo tribus votis confirmato, vel ſequatur ex natura rei, ſuppoſito pacto tali modo, & intentione inito? Quod enim priori tantum modo fieri potuerit, ſuaderi poteſt primo, quia ſupra lib. 2. diximus non eſſe de eſſentia ſtatus religioſi, ut hæc traditio ſit ex utraque parte irrevocabilis, & probavimus fuiſſe antiquum morem religionum dimittere religioſos liberos etiam quoad vinculum, & quoad totum religioſum ſtatum. Et ſi ponderentur aliqua, quæ ex Baſilio, Auguſt., Benedicto, & Gregor. attulimus, perfecto indicant ſolitum eſſe id fieri ad ſolam petitionem religioſi conſentiente prælato religionis; ergo diſſolvebatur vinculum ex mutuo conſenſu; ergo ſignum eſt, non habere vinculum illud ex divino jure naturali, vel poſitivo tantā indiſſolubilitatem. Secundo idem ſuadetur, quia omnis contractus humanus, per quas cauſas naſcitur, reſcindi poteſt, juxta regulam §. ultimi inſtitut. quibus modis obligatio tollatur; ſed hoc vinculum religioſi cum religione per contractum humanum, & mutuum conſenſum factum eſt; ergo per eoſdem conſenſus diſſolvi poteſt. Confirmatur. Nam hac ratione multi, & graviſſimi viri ſentiunt matrimonium ratum non eſſe natura ſua omnino indiſſolubile, niſi aliqua divina inſtitutio addatur, cum tamen nullus contractus humanus ſit natura ſua indiſſolubilior, quam ſit matrimonium. Aliud ſimile exemplū eſt de ſervitute humana ex voluntario cōtractu orta; nam licet ex ſe perpetua ſit, nihilominus ex conſenſu partiū diſſolvi poteſt; quod non obſtat ſtatui ſervitutis, quia ſufficit, ut natura ſua ex parte ſervi perpetuus ſit. Idem ergo erit in ſervitute religioſa. Probatur conſequentia ex ſimilitudine rationis quoad hanc partem. Nam herus poteſt manumittere ſervum, quia ratione dominii poteſt uti illo, vel renunciare juri, quod in illum habet: prælatus autem religionis habet dominium, vel jus peculiare in religioſum; ergo poteſt jus ſuum renunciare ſi velit, & conſequenter religioſum a jugo ſervitutis religioſæ liberare; hac tamen intercedente differentia, quod in manumiſſione ſolus conſenſus heri videtur ſufficere, quia illa ſervitus eſt pęnalis, & oneroſa ſervo, & jam quaſi naturaliter ſupponitur conſenſus illius, ſervitus autem religioſa eſt honorifica, & commoda non ſolum animis, ſed etiam corpori, & vitæ humanæ; & ideo ſecundum rectam rationem, & ordinarie non præſumitur, ſed expectatur conſenſus religioſi; illo autē accedente nihil aliud ex natura rei deſiderari poſſe videtur, ut fieri poſſit vinculi diſsolutio. Unde e contrario neceſsaria erit ſuperior poſitiva prohibitio, ut talis diſsolutio fieri non poſſit.

Probatur vinculum hoc profeſſionis ex natura rei indiſſolubile.

9 Aliunde vero poteſt contrarium ſuaderi primo, quia hoc vinculum de facto eſt indiſsolubile dicto modo, ut diximus, & non ratione alicujus prohibitionis poſitivæ; ergo ex natura rei. Probatur minor, quia talis prohibitio non eſt juris divini poſitivi, nullibi enim oſtendi poteſt, maxime cum ejuſmodi contractus, & traditio ab Eccleſia inventa ſit. Nec etiam eſt juris Pontificii, quia nulla lex canonica proferri poteſt, per quā facta ſit; nam cap. ult. de reg. quod aliqui ad hoc citant, nihil probat; ibi enim potius ſupponitur immutabilitas ſtatus religioſi profeſſi, quam religio, vel prælatus ejus non poteſt auferre; & ideo præcipitur ibi prælatis, ut

omnino

omnino procurent fugitivos religioſos, & quomodocunque extra religionem vagantes ad illam revocare. Neque ad hoc ſufficit prohibitio canonica; aliàs enim eſſet in poteſtate Pontificis, ut eſt ſupremus religionum prælatus, hoc modo diſſolvere illud vinculum per ſolam voluntatem ſuam de conſenſu religioſi ſine ulla cauſa, atque adeo non diſpenſando, ſed quaſi irritando. Et cõſequenter licet forte peccaret Põtifex, id faciendo cum damno ſpirituali ſubditi, nihilominus factum teneret, quia utitur jure ſuo, remittendo, ſeu condonando illud, & conſequenter etiam jus religionis tanquam ſupremus diſpenſator omnium bonorum ejus, & non ageret contra juſtitiam reſpectu religioſi, quia volenti, & conſentienti non fit injuria, nec prohibitio humana poteſt actum Pontificis irritare. Eſſet ergo valida ejectio, & translatio perſonę ab ſtatu religioſo ad non religioſum ſine cauſa, & diſpenſatione juſta, quod eſt abſurdum, & contra omnem ſenſum, & uſum Eccleſiæ.

10 Secundo probatur hæc pars a priori, quia ex hoc contractu inter religionem, & religioſum, quem profeſſio ſolemnis includit, non ſolum naſcitur reciproca obligatio inter religionem, & religioſum in eorum cõmodum, ſed multo magis naſcitur obligatio reſpectu Dei, in cujus honorem, & cultum ille contractus fit; ergo ex hac parte contractus ille natura ſua indiſſolubilis eſt per ſolas voluntates contrahentium, quia divinum jus utique Deo acquiſitum ex vi illius contractus reſiſtit. Et confirmatur, ac declaratur, quia licet religioſus proxime ſe tradat religioni, principaliter ſe tradit Deo per religionem, ſeu in religione; & ſimiliter licet prælatus proxime acceptet traditionem illam, Deus per illũ principaliter illam acceptat: ergo poſt conſummatum contractum non ſufficiunt voluntates proxime cõtrahentium ad illum diſſolvendum, niſi conſtet Deum etiam cedere juri ſuo, ad quod neceſſaria eſt authoritas Pontificia, cui talis interpretatio divinæ legis commiſſa eſt, qua utitur, quando in votis diſpenſat, & ideo ſi aliquo modo poteſt diſſolvere hoc vinculum, ſolum eſt per modum diſpenſationis, ut mox videbimus. Non autem id poteſt facere quaſi cedendo peculiari juri, quod ſibi, & religioni per talem profeſſionẽ, & traditionem acquiſitum eſt; cujus optima ratio eſt, quia hic modus diſtrahendi priorem contractum per mutuum conſenſum eſt actus proprii, & abſoluti dominii, quale habet dominus temporalis in ſervum; at nec religio, nec prælatus ejus, vel etiam Papa habet tale dominium ſpeciale in religioſum, ſed ſolum habet adminiſtrationem vice Dei proprii Domini; ergo non competit prælato, vel Papæ talis abſoluta poteſtas renuntiandi, vel diſſolvendi illum contractum, quaſi per poteſtatem dominativam; ergo ſub hac ratione natura ſua indiſſolubilis eſt. Quod poteſt tandem explicari exemplo magis ſenſibili. Nam ſi quis donet calicem Eccleſiæ, non poteſt poſtea prælatus, vel etiam Pontifex donationem irritare, vel calicem reddere priori domino ex ſola abſoluta voluntate, ac ſi eſſet abſolutus dominus calicis, quia revera non habet tale dominium, ſed prudentem adminiſtrationem per quam poterit de calice diſponere, ut fidelis diſpenſator, & prudens. Ita ergo ſe habet perſona religioſi Deo donata in ſervitutem ſpecialem, ideoque non poteſt in libertatem reſtitui per ſolam manumiſſionem, (ut ſic dicam) voluntariam alicujus hominis, ſed ad ſummum poterit per juſtam diſpenſationem, de qua mox videbimus.

Reſolutio difficultatis propoſitę.

11 Hæc ſententia valde probabilis eſt, dummodo in eo ſenſu accipiatur, ut his, quæ de eſſentia hujus ſtatus religioſi in lib. 2. diximus, non ſit contraria. Atque ita rectè intellecta poterit forte cum ſuperiori conciliari. Itaque in primis duplex quęſtio diſtinguenda eſt. Aliud enim eſt quærere, an religioſus ſtatus requirat vinculũ natura ſua indiſſolubile per voluntates proxime cõtrahentium. Aliud vero eſt quærere, an poſſet interdum ſtatus religioſus fieri medio contractu natura ſua per voluntatem proxime contrahentium indiſſolubili, ex vi contractus ſine alio legis humanæ adminiculo. In hoc enim poſteriori ſenſu dubitatio hęc accipienda eſt. Nam in priori pro certo ſupponimus non eſſe contractum ſic indiſſolubilem neceſſarium ad omnẽ religioſum ſtatum conſtituendum, neque eſſe illi eſſentialem ſecundum ſuam generalem rationem præciſe ſpectatã. Ratio patet ex dictis, quia poteſt fieri religioſa traditio, in qua acceptatio non fiat omnino abſoluta, ſed ſub cõditione limitante, ac poteſtate retractandi illam juſtis ex cauſis ſecundum regulas, ſeu conſtitutiones religionis, & tunc clarum eſt ex dicta traditione non contrahi vinculum indiſſolubile, cum ex juſta cauſa diſſolvi poſſit, & ceſſare per ſolam revocationem a prælato factam juxta prioris pacti tenorẽ; & hic modus traditionis eſt nunc in uſu in Societate Jeſu quoad aliqua mẽbra ejus, & nihilominus ſunt veri, & proprii religioſi. Et forte etiam fuit in uſu in antiquis religionibus, ut in libro ſecundo tractatum eſt. Nihilominus tamen certũ eſt, non hoc tantum modo fieri poſſe, & nunc fieri religioſum ſtatum, quin potius ſecundum præſentem Eccleſiæ morem frequentius fieri religioſum ſtatum cum vinculo dicto modo indiſſolubili; ideoque in alio ſenſu ſupereſt quæſtio, an ſit poſſibile conſtitui etiam ſtatum illum per talem traditionem, & acceptationem, quæ ex ſe, & natura ſua inducat vinculum indiſſolubile, & cõſequenter an de facto profeſſio ſolemnis ita fiat?

12 Pro cujus reſolutione eſt ulterius conſiderandum ſæpe, ac frequentius contingere, ut forma contractus, & modus, ac intentio contrahendi humano jure inſtituta ſit, & nihilominus contractus ſemel factus natura ſua inducat talem, vel talem obligationem, vel effectũ magis, vel minus permanentem; ut v.g. ſi lex ſtatuat, ut acceptans ſemel Epiſcopatum, vel aliud munus, non poſſit illud ſua authoritate, & libertate renuntiare, vel ut qui acceptavit hæreditatem, non poſſit illam repudiare; tunc quod ille contractus ſub tali modo, & onere accipiatur, ex humana eſt inſtitutione, & nihilominus contractus ſub tali intentione factus inducit tale onus natura ſua, quia non ſolum ex civili, ſed maxime ex naturali obligatione ad illam ſervandam cogit. Ad eum modum, quo votum, vel promiſſio eſt obligatio humana mera voluntate inducta, ſemel tamen poſita ex natura ſua talem obligationem inducit. Sic ergo illa profeſſio ſolemnis dici poteſt habere indiſſolubilitatem a jure Eccleſiaſtico, quatenus quod tali modo fiat ex Eccleſiæ inſtitutione introductum eſt, ut cõſtat, tum quia poterat non ita fieri, ſi Eccleſia nollet, tum quia fortaſſe antea ita fiebat, & poſtea alia forma profitendi introducta eſt. Tum etiam, quia illa indiſſolubilitas omnino pendet ex modo, & intentione acceptationis, quæ per authoritatem Eccleſiæ fit nomine Dei; hic autem modus ab ipſa Eccleſia præſcribitur, & determinatur; ergo talis modus contrahendi in jus Eccleſiaſticum reſolvitur, & nihilominus profeſſio ſic facta rectè dici poteſt inducere vinculum indiſsolubile per voluntatem contrahentium; tum quia, & religioſus ſic ſe tradens omnino ſe privat poteſtate retractandi tale pactum, vel talem donationem, quia ex parte ſua totum jus ſuum abſolute transfert in Deum, & religio ex vi inſtitutionis ſuæ ita acceptat, ut abſolutum dominium, vel quaſi dominium talis perſonæ, Deo principaliter, & ſibi miniſterialiter, ut ſic dicam, acquirat; & ideo ex vi talis acceptationis illum amplius retractare non valeat, quia nec ſuo nomine poteſt, nam jus tranſivit ſpecialiter in Deum, nec etiam nomine Dei, quia non eſt ad hoc miniſterium conſtitutus prælatus, vel religio, ſed pertinet ad vicarium Dei, qui altiorem poteſtatem habeat diſpenſandi bona, ſeu jura Deo ſpecialiter acquiſita.

In quo ſenſu dicatur profeſſio indiſſolubilis jure Eccleſiaſtico, & ſimul naturali.

Cur prælatus religionis nõ poſſit diſpenſare in profeſſione cum ſubdito.

13 Et juxta hæc facilis redditur ratio, quæ circa ſecundam aſsertionem quærebatur, cur ſcilicet non poſſit prælatus religioſus incorrigibilem religioſum ſic profeſsum ita dimittere, ut ipſum ſtatum religioſi, & regularitatem, & quaſi characterem ejus (ut Navarr. loquitur) illi auferat. Hoc enim non tribuitur ſufficienter prohibitioni humanæ, tum quia aliter Pontifex id facere poſset ſaltem valide, quamvis illicite, ſicut facere tollendo, vel diſpenſando ſine cauſa in votorum ſolemnitate; de quo tamen major eſt ratio, nam ſolemnitas voti eſt tantum de jure humano, ut oſtenſum eſt, profeſſio vero ſeu traditio ſolemnis etſi juxta conditiones jure humano conſtitutas emittatur, illis tamen poſitis jure naturali manet irrevocabilis, etiam per ſummum Pontificem, niſi per diſpenſationem, quando juſta intervenit cauſa; tum etiam, quia poſset contrarium lege humana induci, quod certe non poteſt niſi mutando modum acceptationis, & contractus, qui modo in pro-

ſeſ-

feſſione ſolemni datur. Tum denique, quia involvit repugnantiam, quod acceptatio ſit omnino abſoluta, & quod retineatur poteſtas ejiciendi religioſum, privando illum tali ſtatu, quia in hoc ſecundo involvitur conditio oppoſita abſolutæ acceptationi. Unde etiam ſequeretur talia vota, quæ ſupponuntur eſſe ſolemnia, inducere conditionem repugnantem ſolemnitati votorum, juxta dicta in libro ſecundo. Accedit denique, quod juxta conſenſum omnium Theologorum, & Juriſperitorum, votum ſolemne, vel per nullum hominem auferri poteſt, vel non niſi per diſpenſationem; prælati autem religionum cum puniunt incorrigibiles religioſos, ejiciendo illos, non exercent voluntariam juriſdictionem, qualis in diſpenſando exercetur, ſed exercent juriſdictionem involuntariam, & cogentem per pœnam; ergo non poteſt extendi ad ablationem votorum ſolemnium, & conſequenter nec vinculi religioſi, ſine quo illa vota non ſubſiſtunt.

14 Tandem ex dictis facile eſt utriuſque partis argumenta diſſolvere, cum ipſi modi dicendi ſupra explicati contrarii non ſint, etiam eorum fundamenta non concludunt contraria, ſed diverſa.

CAPUT XVI.

Utrum profeſſio ſit vinculum omnino indiſpenſabile etiam per poteſtatem Pontificis.

1 HÆc quæſtio tractari ſolet de voto ſolemni, & in particulari, & ſpecialiter de voto continentiæ; ſed quia in ſingulis votis ſolemnibus infra a nobis tractanda eſt, quia in unoquoque habet ſuam facultatem, ideo de ipſa profeſſione præcipue ratione traditionis, & emancipationis ad obſequium Dei, & conſequenter de voto ſolemni, ut ſic præciſe ex vi ſolemnitatis tractanda eſt, quoniam hinc pendet reſolutio omnium dictarum quæſtionum. Eſt ergo in hac re celebris ſententia D. Th. aſſerentis profeſſionem eſſe omnino indiſpenſabilem, nec poſſe Pontificem ex monacho facere non monachum; quod tanta aſſeveratione affirmat, ut præter ſuam conſuetudinem dicat: *Papam non poſſe facere, quod ille, qui eſt profeſſus religionem, non ſit religioſus, licet quidam Juriſtæ ignoranter contrarium dicant*, 2.2.q.188.ar.11. Ejus ſententiam ſequutus eſt Capreol. in 4.d.33.q. unica ad argumenta Scoti, & Durandi contra ſecundam concluſionem, & Sylveſt. *Votum* 4. q.3. Tabiena verb. *Diſpenſatio* §. 7. Abulenſ. n. 30. q. 109. ubi quoſdam antiquos Canoniſtas pro hac ſententia refert, late Soto lib.7. de Juſtit.q.4.ar.2. & in 4.diſt.38.q.2.ar.2. ubi pro eadem refert gloſſ. in c. *cum ad monaſterium*, de ſtatu monach. & in c.1. de voto, & Altiſiodorenſ. lib.3. Sum. tract.22.c.1.q.2. Sed licet verum ſit ex opinione illorum poſſe hoc inferri a fortiori, tamen illi non hoc ſolum aſſerunt, ſed in univerſum votum perpetuum diſpenſari non poſſe, quorum ſententiam in hac parte reprehendit D. Th. & merito, quia improbabilis eſt. Unde ex illa non poteſt huic opinioni, quam tractamus, authoritas conciliari; ſed potius ex illa poteſt argumentum ſumi a cõtrario ſenſu. Nam illi authores intellexerunt, nihil eſſe in voto ſolemni, quatenus tale eſt, ſed ſolam perpetuitatem, quæ illi cum voto ſimplici continentiæ communis eſt. Unde ſi ex perpetuitate non eſt indiſpenſabile, capax erit diſpenſationis; & eodem fere modo procedit in hac quæſtione Albertus Magnus in 4. diſt.35. ar.16. nam aliud generalius principium conſtituit, ſcilicet votum perpetuum nunquam poſſe ita diſpenſari, ut liceat actus illi contrarius, qui per votum promiſſus fuerat; unde etiam in voto temporali non videtur admittere diſpẽſationem, ſed commutationem in melius, quam etiam putat fieri nõ poſſe in voto perpetuo; quæ omnia plane falſa ſunt. D. etiam Bonavent. in 4. diſt. 38. q. ult. generaliter negat poſſe Papam diſpenſare in votis, ſed ſolum declarare, an obliget, necne; vel an in particulari caſu ſit majus obſequium Dei ſervare votum, quam non ſervare. Atque hoc modo de diſpenſatione loquendo ſub problemate relinquit, an habeat locum in profeſſione, quod etiam dicit de voto ſimplici continentiæ. Almainus autem in tract. de authoritate Eccleſiæ c. 3. licet non admittat diſpenſationem voti, niſi per modum interpretationis, concedit in aliquo caſu poſſe habere locum hujuſmodi interpretationem circa votum ſolemne, ſeu religioſum ſtatum.

Proponitur ſentẽtia D. Th. negantis poſſe Pontificem diſpenſare in profeſſione.

2 D. Th. primo fundat ſuam ſententiam in verbis Innocentii Papæ in cap. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* In quibus verbis aperte dicit Pontifex ſe non poſse diſpenſare in actibus cõtrariis his votis: ergo multo minus poterit diſpenſare omnino auferendo aliquod ex his votis; ergo multo minus poterit diſpenſare in tota profeſſione ſtatum per illam acquiſitum auferendo. Secundo argumentatur ratione, quia non poteſt Pontifex facere, ut res ſemel conſecrata ad divinos uſus permanens in eſse ſuo, non maneat conſecrata, ſed per profeſſionẽ conſecratur religioſus divino cultui, ita ut eſse religioſum nihil aliud ſit, quam eſse conſecratum Deo; ergo non poteſt Papa efficere, ut perſona ſemel religioſa per profeſſionem, quamdiu vivit, non ſit religioſa. Major habetur in primis ex illo Levit. ult. *Illud, quod ſemel ſanctificatum eſt Domino, non poteſt in alios uſus commutari.* Unde ſumpta videtur illa regula juris 51. in 6. *Semel Deo dicatum non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum.* Item patet inductione, nam calix ſemel conſecratus, quamdiu eſt, non poteſt non eſse conſecratus. Item crux illa, quæ ſemel fuit ſanctificata per contactũ corporis Chriſti, non poteſt non retinere ſemper illam ſanctificationem. Ratio autem a priori eſse videtur, quia hæc conſecratio intrinſece oritur ex quadã actione, quæ jam præteriit, & ideo relinquit cõſecrationem indelebilem, perinde ac ſi characterem immutabilem impreſſiſset: nam illa habitudo ad actionem præteritã, ſeu denominatio ab illa relicta magis indelebilis videtur, quam quælibet impreſsa qualitas; nam hæc quatenus in præſenti manet, auferri poteſt aliquod modo; illa vero quatenus conſiſtit in habitudine ad actionem præteritam, non magis poteſt non eſse, quam actio præterita poteſt non fuiſse, poſtquam facta eſt.

3 Unde videtur referre ad vim hujus rationis, quod Cajet. & alii reſpondent, benedictionem non eſse de eſſentia profeſſionis; nam D. Th. (ut credendum eſt in re tam clara) nõ facit vim in hoc, quod benedictio fiat per rationes, aut per aſperſionem aquæ benedictæ, ſignum crucis, vel alias ſimiles cæremonias; nam per ſe evidens eſt has non pertinere ad ſubſtantiam profeſſionis, ut in profeſſione tacita conſtat, & ex hactenus dictis de ſubſtãtia profeſſionis manifeſtum eſt, & ſumi etiam poteſt ex multis juribus de regular. & de converſ. conjugatorum; ac denique etiam Soto cum Cajet. advertunt in ſua religione prius fieri profeſſionem, poſtea ſequi benedictionem. Conſecrationem ergo vocavit D. Th. ipſam emancipationem, per quam talis perſona divino cultui conſecratur, quæ fit traditione ipſa, & dedicatione talis perſonæ ad divinum cultum, quæ eo ipſo, quod ſemel facta eſt, irrevocabilis eſse videtur. Unde Soto ſupra tertiam rationem adjungit, quam putat eſse eandem cum præcedenti, quia religioſus conſtituitur per actualem traditionem, per quam perſona in alterius, ſcilicet religionis poteſtatem, & profeſſionem traditur; ſed qui ſic traditur in alterius dominium, non poteſt illi ſubtrahi ſine injuria ejus, ſed traditio manet perpetua, & irrevocabilis: ergo hujuſmodi eſt religioſa profeſſio. Quam rationem confirmat idem author illo exemplo D. Matthæi, qui nefas putavit permittere Iphigeniam, quæ jam Chriſto conſecrata, & deſponſata fuerat, Regi mortali dari in ſponſam, quamvis dimidium regni illi offerret.

4 Quarto argumentor, quia Summus Pontifex non poteſt diſpenſare in divino jure, ut omnes ſupponimus; ſed profeſſio religioſa, ejuſque obligatio eſt de jure divino, quod a nobis in ſuperioribus oſtẽſum eſt. Quamvis enim modus profitendi in particulari ſub hac vel illa regula, vel ſub hujus, vel illius poteſtate ſit de jure Eccleſiaſtico, tamen ſubſtantia ipſius profeſſionis de jure divino eſt; ergo. Quinto confirmatur, quia profeſſio religioſa diſsolvit matrimonium ratum, non conſummatum; ergo id facit virtute divini juris, nam jus humanũ non poteſt diſsolvere vinculum matrimonii, quod eſt ex jure divino, ac naturali; ergo ex eodem divino jure

eſt hoc

eſt hoc vinculum ſtrictius, & indiſſolubilius, quam ſit vinculum matrimonii; ſed hoc indiſpenſabile eſt per poteſtatem humanam; ergo & illud. Aliàs contingere poſſet, ut aliqua fœmina duobus viris utroque ſuperſtite, & è contrario unus vir duabus fęminis licite, & valide ſucceſſive in matrimonium daretur, ut ſi prius cum una contraxit non conſummando matrimonium, & poſtea religionem profeſſus eſt, ac deinde diſpenſatus, & tandem matrimonium cum alia contraxit; hoc autẽ abſurdum videtur; ſic enim (ajunt aliqui) haberet ſimul quis duas uxores vivẽtes, vel una mulier duos maritos, quod abſurdum eſt. Tandem confirmari ſolet, quia Papa non poteſt diſpenſare in matrimonio conſummato; decet autem, ſicut eſt in Eccleſia aliquod vinculum carnale, quod poſtquam plene conſummatum eſt, omnino eſt indiſpenſabile, ita etiam ſit aliquod ſpirituale vinculum cum Deo omnino indiſpenſabile, & immutabile: hoc autem nullum poteſt eſſe majus, nec magis conſummatum, quam ſit in profeſſione religioſa, quæ non indiget alia conſummatione, quia ipſummet vinculum includit ſpiritualem actum, ratione cujus, qui adhæret Deo, unus ſpiritus ſit cum ipſo, in carnali autem matrimonio vir, & uxor non fiunt una caro uſque ad uſum.

Communior ſententia docet poſſe ſummum Pontificẽ diſpenſare in profeſſione.

5 Dicendum nihilominus eſt primo ſummum Pontificem poſſe diſpenſare in profeſſione religioſa, atque adeo efficere, ut qui hactenus fuit religioſus profeſſus, amplius jam religioſus non ſit. Hæc eſt ſententia multo communior, quam præcedens, tenẽt enim illam quamplures Theologi. Et in primis tenuit illam D.Th. in 4. diſt.38.q.1. ar.4. quæſtiuncula 1. ad 3. & ex Thomiſtis ſequitur eum Cajet. 2.2.q.88. ar.7. & 11. Palud. ibi q.4. ar.4. concl.11. Antonin. 3.p.tit.16.c.1.§.10. & tit.22.c.7. caſu 12. ubi varios pro hac ſententia refert. Idem Hervæus quodlib. 11.q.3. Ferrar. etiam 3.cont.Gent.c.124. in fin. hanc ſententiam admittit, ut probabilem; exiſtimat tamen illam diſpẽſationem ſolum eſſe per modum declarationis, quod in univerſum de omnibus votis affirmat. Eandem opinionem ſequitur Petrus Sot. lect. 5. de Matrimonio, in fin. ubi prudenter ait, neceſſaria, & legitima cauſa interveniente, non eſſe facile in his auctoritatem diſpenſandi reſtringendam. Eandem opinionem ſignificat Ledeſm. in 4. 2. p. q.69. ar.7. in fine. Tenent eandem fere alii Theologi in 4. d.38. Scot. q.2. Durand. q.2. Richard. ar.9. q.4. Major q. 14. Supplem. q.1. ar.5. dub. pen. & ibidem Palat. Idem ſentit Medin. C. de Confeſſ. q. de diſpenſat. confeſſ. Angel. verb. *Votũ* 4.n.5. Angles ar.8. de Voto, difficult.2. late Medin. lib. 5. de contin. ſacerdot. Accedunt communiter noſtri Theologi; Tolet. lib.4.c.18. n.5. Henr. lib.12. de matrim. c.5.n.7. Valent. 22. diſp.6.q.6. punct.7. Azor. to.1. lib.12. inſt. moral. c.7.q.1. Eman. Sà verbo *voti irritatio, diſpenſatio, &c.* n.13. Sanchez lib.8. de matrimon. diſp.7. n.7. Leſſ. lib.2.c.40. n.141. Præterea tenent hãc ſententiam communiter doctores utriuſque juris, Innocent. Joann. Andr. Hoſtienſ. Panorm. & alii in c. *cum ad monaſterium*, de ſtatu monach. Turrecrem. in cap. *de illo clerico* 32. d. Felin. in c. *ſi quando*, de reſcriptis, ubi plures refert, quos etiam ex parte commendat, & ſequitur Covar. in c.2. de teſtam. n.10. Gregor. Lopez in l.2. tit.7. partit.1. ubi adducit Bald. in l. *ſi pater* §. ult. ff. de adoptionib. cum aliis. Idem repetit tit. 8. l.4. idem tenet Matienſo in lib.5. Recopil. tit.7.l.1. Gloſſ. 1.n.20. Anton. Gom. l.40. Taur. n.66. ubi alios plures Juriſtas referunt. At denique idem tenet Navarr. in Sum. c.12. n.75. & in Comment.2. de Regul. n.35. & ſæpe aliàs.

Confirmant primo variis exemplis.

6 Ad hanc ſententiam confirmandam afferunt multa exempla, & antiqua, & moderna plurimorum Pontificum, qui cum religioſis profeſſis diſpenſarunt. Nam in primis in religionibus militaribus diſpenſatum eſt, ut poſſint matrimonium contrahere; & cum religione ſancti Joannis idem fieri poſſet non ſolum antecedenter pro his, qui in futurum illam profeſſi fuerint, ſed etiam conſequenter, id eſt, cum jam profeſſis ſolemniter diſpenſando, ut Soto ſupra concedit, licet, mea ſentẽtia, non ſatis conſequenter. Deinde Matienſo ſupra ex Anchar. conſil.339. n.2. ad fin. refert diſpẽſatum eſſe cum Ramiro Monacho, & ſacerdote ex ſtirpe Regum Aragoniæ propter defectum ſucceſſoris, ut monaſterium relinqueret, & uxorem duceret, ex eaque habuiſſe filiũ, qui ſucceſſit in regno. Et idem exemplum eſſe videtur, quod adducit Palud. ſupra. Refert etiam Surius tom. 1. ex Bernardo Juſtiniano in vita S. Laurentii Juſtiniani c.1. Alexandrum III. diſpenſaſſe cum quodam adoleſcẽte monacho Nicolao nominato Veneto de familia Juſtinianorum, ut uxorem duceret ad familiam illam bello pene extinctam excitandam. Item ne hoc ſingulare videatur, refert ibidem eundem Alexandrum III. diſpẽſaſſe cum Conſtantia Guilielmi Siciliæ Regis filia monacha, ut nuberet Imperatori Henrico Friderici Barbaroſſæ filio ad ſobolem Guilielmi patris excitandam. Idemque factum eſſe videtur, quod Cajet. refert dict. ar. 11. quamvis differat, quia Conſtantiam illã dicit fuiſſe filiam Rogerii Regis, & non ab Alexandro, ſed a Cęleſtino III. diſpenſatam. Caſimirum item Regem Poloniæ D. Benedicti monachum jam profeſſum diſpenſatione ſummi Põtificis uxorem duxiſſe. Denique noſtris etiam temporibus aliquando hoc factum eſſe dicitur. Faciunt etiam ad hoc diſpenſationes in matrimonio rato, quas conſtat aliquando eſſe conceſſas; & ego vidi Bullam Gregorii XIII. hujuſmodi diſpenſationem continentem, & tamen fere omnes auctores conveniunt, ſi matrimonium ratum diſpẽſabile eſt, multo magis profeſſionem. Neque hoc argumentum ab effectu parvi pendendum eſt; non eſt enim veriſimile Pontifices doctiſſimos, & pios temere uſos fuiſſe ſua poteſtate in re tam gravi; ſed ad minimum exiſtimaſſe hanc partem probabiliſſimam, ac fere certam, maxime cum hic non ſolum tractetur, an hoc liceat, ſed etiam an factum teneat. In quo genere quæſtionum, aut dubitationum oportet ſemper in operando ſequi id, quod tutius, atque adeo quod probabilius eſt.

Confirmatur ex diſpenſatione matrimonii rati.

Confirmant ſecundo ratione dicti auctores hanc ſententiam.

7 Secundo ſolet pro fundamento principali hujus ſententiæ afferri; quod voti ſolemnitas Eccleſiæ inſtitutione introducta eſt, ut dixit Bonifac. VIII. in c. unico, de voto in 6. & confirmavit Gregor. XIII. in Conſtit. *Aſcendente Domino*, in confirmationem Inſtituti Societatis edita: nam ſummus Pontifex poteſt diſpenſare in quacunq; Eccleſiaſtica conſtitutione; ergo etiã poteſt diſpenſare in voto ſolemni. Quod fundamẽtum aliqui putant eſſe tam certum, & evidens quoad illationem, ut exiſtiment jam non poſſe ſine errore in fide cõtrariam opinionem defendi: ſed de gradu certitudinis, & probabilitatis noſtræ ſententiæ infra dicam.

Reſponſio adverſariorum.

8 Adverſarii ergo reſpondent Pontifices illos non potuiſſe loqui de ſubſtantiali ſolemnitate voti, nam hęc in ipſa traditione poſita eſt, quã eſſe ex divino jure ſupra a nobis eſt oſtenſum; & ex illa ſequuntur effectus proprii voti ſolemnis: dicunt ergo Pontifices loqui de modo acceptandi talem traditionem, vel approbandi religionem, in qua vota ſolemnia fiant, nam hoc eſt ex Conſtitutione Eccleſiæ. Poſita autem approbatione Eccleſiæ vinculum ipſum profeſſionis ex divino jure exiſtit. Sicut conſtituere modum, & ſolemnitatem neceſſariam, ut contractus matrimonii valide fiat, per Eccleſiæ Conſtitutionẽ definiri potuit; nihilominus tamẽ vinculum matrimonii ſic factum divino jure tenuit: ſic ergo ſufficienter exponi putant dicta illorum Pontificum. Quam expoſitionẽ neceſſariam exiſtimant, quia aliàs ſequeretur non ſolum poſſe Papam diſpenſare in voto ſolemni, ſed etiam diſpenſationem futuram eſſe validam, etiam ſine cauſa datam, quia diſpenſatio in jure humano valida eſt; conſequens autem eſt abſurdum, & contra auctores etiam noſtræ ſententiæ, qui non ſolum cauſam, ſed graviſſimam, & ad commune bonum neceſſariam requirunt.

9 Ut autem, & veritas aſſumptæ propoſitionis, & mens Pontificum, & vis illationis, & certitudo doctrinæ, & ſolutio omnium difficultatum perſpicue intelligatur, quamvis multa de hac voti ſolemnitate in ſuperioribus dixerim, hic adverto aliud eſſe loqui de ſtatu ipſo religionis, & de traditione, ac votis, quæ in eo fiũt, quantum ad ſubſtantiam, & obligationem intrinſecam eorum; aliud vero de peculiari ſolemnitate hujus profeſſionis quoad hunc effectum inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequẽs. Quoad illud prius omnes convenimus eſſe de jure divino, prout ſtatim magis explicabitur. De ſecũdo autem eſt controverſia, nam quidam dicunt illum effectum de jure divino eſſe conjunctum priori ſtatui; alii vero ſolum de jure Eccleſiaſtico eſſe adjunctum. Et quamvis nonnulli defenſores noſtræ

ſen-

ſententiæ in præſenti quæſtione exiſtiment ad illam tuendam neceſsarium eſse dicere illum effectum adjūctum eſse profeſſioni de jure Eccleſiaſtico: ego vero exiſtimo non eſse neceſsarium; ſed quamvis eſset annexum juri divino, adhuc eſse locum diſpenſationi, ut ſtatim declarabo. Quamvis alioqui verum cenſeam illum jure Eccleſiaſtico eſse adjunctum, & hanc fuiſse intentionem dictorum Pontificum, ut ſupra tetigi, & infra in propria diſp. iterum dicam.

10 Rurſus adverto dupliciter aliquid eſse de jure divino, ſcilic. vel naturali, vel poſitivo. In hoc poſteriori modo aliquid eſse de jure divino, vel inſtituente tantū, vel etiam præcipiente. Hoc poſteriori modo eſt de jure divino confeſſio, quia & inſtituta, & præcepta eſt a Chriſto. Priori autem modo eſt (e. g.) extrema unctio, quia inſtituta eſt a Chriſto, forte vero non præcepta. Item id, quod eſt de jure divino quoad inſtitutionem, licet ſit ex illo jure quoad ſubſtantiam, ſæpe recipit modum, & determinationem per Eccleſiam; ut quod conſecratio fiat in pane, inſtitutio divina eſt, quod autem ille panis ſit fermentatus, vel azymus, Eccleſiæ determinatio eſt. In præſenti ergo inſtitutio religioſi ſtatus per traditionem, & tria vota de jure divino eſt, non vero quoad aliquod præceptum poſitivum, quia neque uſus, ſeu exercitium talis ſtatus ſub præcepto eſt, neque etiam poſt aſſumptum illum ſtatum, jus divinum poſitivum nihil circa illum pręcipit, ſed relinquit illum naturali obligationi, quæ ex illo naſcitur, tam quoad durationem ejus, quam quoad obſervationem. Explicatur breviter; nam Chriſtus Dominus inſtituit, & probavit hunc modum vivendi tanquam actum ad acquirendā perfectionem, non tamen præcipit illum aſsumere, neque ſuppoſita profeſſione ejus ſpeciale præceptum poſitivum poſuit perſeverandi in illo ſtatu aſsumpto, ſed hoc naturali obligationi, quæ ex ipſo ſtatu ſequitur, reliquit; ſicut non oportet poſitivum præceptum dare de obſervandis votis, quæ in eo fiunt, quia hoc naturale præceptum eſt. Unde quoties in Scriptura hæc obligatio proponitur, non additur poſitivum præceptum, ſed naturale jus intimatur. Et ſimili modo (huc enim hęc omnia tendunt) non præcepit Chriſtus ſpeciali præcepto poſitivo hunc ſtatum ſemel aſsumptum eſse omnino immutabilem, nec vetat ſpecialiter diſpenſationem ejus; ſed hoc etiam naturæ ipſius rei reliquit, quatenus cum illa habet, vel non habet repugnantiam. Denique nullum etiam ſpecialem modum circa talem ſtatū determinavit; neque etiam aliquam proprietatem, vel effectum illi adjunxit, præter id, quod ex ipſa rei natura intrinſece ſequitur. Quæ omnia exiſtimo non negari ab auctoribus etiam prioris ſententiæ, quia nullum tale Chriſti præceptum poſitivum, neque alius modus divini juris oſtendi poteſt in hoc negotio, nec ex Evangelio, nec ex decretis Pontificum, aut Conciliorum, neque ex ſanctis Patribus, aut traditione, neque ex ulla ratione, aut neceſſitate, cum ea, quæ explicuimus, ſufficiāt ad omnem perfectionem, omnemque uſum hujus ſtatus. Maxime, quia in lege Evangelica nulla ſunt præcepta poſitiva divina, præter ea, quæ ad fidem, aut ſacramenta cum Miſsæ ſacrificio ſpectant, ut ex materia de Legibus ſuppono.

Status religioſus quomodo ſit de jure divino.

11 Ex his ergo principiis infero primo fundamentū præcipuum noſtræ ſententiæ ita eſse formandum; profeſſio religioſa non eſt indiſpenſabilis ex eo præciſe, quod a jure divino habet, & quidquid illi additum eſt, ex conſtitutione Eccleſiæ diſpenſabile eſt; ergo ſimpliciter poteſt ſummus Pontifex in ea diſpenſare. Conſequentia hæc fundatur in illa univerſaliſſima poteſtate: *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum, & in cœlis*, &, *Paſce oves meas*. Nam inde habetur, quidquid, vel natura ſua inſolubile non eſt per publicam poteſtatem, & ab ipſo Chriſto nō eſt prohibitum ſolvi, per poteſtatem Petro datam ſolvi poſse, quia ab illa univerſali Chriſti loquutione non excipere poſsumus, niſi quod vel natura ſua exceptum eſt, vel Chriſtus ipſe excepit. Imo addo, quia ad præſentem cauſam referre poterit, quando res fuerit dubia, & exceptione non conſtiterit, pro Petri poteſtate præſumendum eſse, tum quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, præſertim ſuperioris: tum etiam, quia conceſſio Principis ampliſſime amplianda eſt, maxime quando verba ejus ſunt ampliſſima. Minor ut per ſe nota ſupponitur ex materia de Legibus, & de poteſtate Eccleſiæ.

12 Major autem, in qua eſt difficultas, probatur, quia in primis hic ſtatus non eſt immutabilis per diſpenſationem ex ſpeciali præcepto poſitivo divino, addito inſtitutioni, ſeu approbationi talis ſtatus, ut jam dictū, & probatum eſt; nec etiam ſequitur intrinſece ex natura talis ſtatus, quod ſit indiſpenſabilis: ergo nullo titulo indiſpenſabilis eſt. Minor probatur, quia omnis contractus humanus, & omne vinculū obligationis inter homines, quod mutuo conſenſu perficitur, præciſe ſtando in ratione vinculi, non eſt ita indiſſolubile natura ſua, quin ſaltem per poteſtatē publicā, & maxime ſupernaturaliter cōceſſam ex juſta cauſa diſſolvi poſſit; ſed vinculum profeſſionis per contractum humanum, & per mutuum conſenſum cōtrahitur, nihilque habet ſpeciale, ob quod ab illo generali principio eximatur; ergo. Major probatur inductione in omnibus humanis contractibus. Solum inſtari poteſt in matrimonio conſummato; ad illud tamen excludendum addidi, *præciſe ſtando in ratione vinculi*, quia illa immutabilitas nō naſcitur ex præciſa vinculi obligatione, ſed adjūcto uſu, quo ſpecialiter firmatum eſt vinculum, & jus acquiſitum vel proli generandæ, vel naturæ propagādæ, ut non diſputem modo, an illa omnimoda indiſſolubilitas ſit ex ſola rei natura, vel ex ſpeciali prohibitione divina.

13 Inſtari etiam poteſt illa propoſitio in matrimonio rato, non conſummato. Verumtamen ego exiſtimo falſam eſſe exceptionem; nam verius cēſeo tale vinculum poſſe diſſolvi per poteſtatē publicam ſaltem ſupernaturalem. Addo propterea etiāſi illa exceptio admittatur, non ſequi idem eſſe dicendum de vinculo profeſſionis, quia in matrimonio rato, ſi in illo eſſet talis proprietas, non eſſet ex ſola mutua obligatione conjugum inter ſe, nā ſupra hoc jus facultatem habere poſſet poteſtas publica. In vinculo autē profeſſionis, neq; habet locū hęc ratio, neq; alia ſimilis, vel proportionalis, ob quā illa indiſpēſabilitas intrinſece oriatur ex natura talis vinculi profeſſionis, ut in minori propoſitione dicebamus.

14 At vero hinc poteſt ſumi occaſio reſpondendi negando prædictam minorem: dicetur enim in hoc contractu profeſſionis intervenire ſpecialem cauſam indiſpenſabilitatis, quia per illum non tantum homini, ſed principalius Deo per hominem jus acquiritur, quod per hominē auferri non poteſt. Verumtamen hæc reſpōſio ad ſummum concludit profeſſionem eſſe indiſpenſabilem per poteſtatem mere humanam, non tamen eſſe indiſpenſabilem per poteſtatem ſupernaturaliter a Deo conceſſam, ad eum modum, quo dixit Innoc. III. in cap. *inter corporalia*, de transl. Epiſcop. *Non humana, ſed potius divina poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cum per translationem, depoſitionem, aut ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti, Epiſcopus ab* Eccleſia *removetur*. Sic ergo quamvis per ſpirituale vinculum profeſſionis jus aliquod ſit ipſi Deo acquiſitum, nihilominus per vicarium ſuum, cui diſpenſationem jurium, & bonorum ſuorum ſpecialiter commiſit, poterit diſpenſari.

15 Unde confirmatur hæc ratio retorquendo aliam, quam ex natura traditionis Soto colligebat, ſcilic. quia per traditionem perſona transfertur ſub dominium alterius, a quo ſine injuria ſubtrahi non poteſt per diſpenſationem: aut enim diſpenſatio in profeſſione eſſet injuſta propter jus religioni acquiſitum, quo ipſa privatur, aut propter jus Deo acquiſitum, quod ei ſubtrahitur; neutra autem ratio eſt ullius momenti, ut propterea cenſeatur indiſpenſabilis profeſſio; ergo. Probatur minor quoad priorem de jure religionis: primo, quia ſummus Pontifex eſt etiam ſummus prælatus cujuſcūque religionis, & ex hac parte habet facultatem diſpenſandi quantum ad id, quod ad religionem ſpectat, id eſt, cedendi juri illius propter juſtam, & rationabilem cauſam; nam tota religio poteſt hoc modo cedere juri ſuo, & ſupra ex Navarro referebamus aliquando id facere, ut a ſe omnino expellat putridum membrum, & religioſum incorrigibilem; ergo multo magis poterit ſummus Pontifex id facere propter bonum commune, vel causā, quę ad illud pertineat. Secundo non ſolum Pontifex eſt ſupremus prælatus religionis quoad poteſtatem illam dominativam, quæ ex vi profeſſionis comparatur religioni,

Confirmatur non repugnare hanc diſpenſationem propter jus acquiſitū religioni per profeſſionem.

gioni, ſed etiam quoad ſupremam juriſdictionem a Chriſto illi datam ſuper totam Eccleſiam, ratione cujus eſt ſupremus diſpenſator omnium Eccleſiaſticorum bonorum, & jurium, inter quæ hoc genus religioni acquiſitum in talem perſonam computatur; ergo per hâc etiam poteſtatem poteſt ſine injuria religionis dare illam tali perſonæ, propter bonum commune.

16 Tertio confirmatur exemplis, nam hac ratione poteſt, ut ait Innocent. III. ſupra, privare Eccleſiam aliquam ſuo Epiſcopo, & transferre in aliam Eccleſiam, vel in aliud munus, quamvis aliquod jus eſſet acquiſitum Eccleſiæ in ſuum Epiſcopum. Poteſt etiam diſpenſare cum religioſo, ut tranſeat ad religionem laxiorem; per quam diſpenſationem non minus privatur religio jure ſibi acquiſito in religioſum, quam ſi omnino tranſiret ad ſtatum ſecularem. Ex quo obiter infero ad hanc diſpenſationem, ſi ex hoc ſolo capite conſideretur, non eſſe neceſſariam cauſam publicam, aut communis boni, ſed ſufficere majus bonum ipſius particularis perſonæ, nam propter illud ſolet non difficile concedi tranſitus ad laxiorem religionem. Et ratio a priori eſt, quia jus illud, quod religioni acquiritur, non eſt proprium, & rigoroſum dominium ad propriam utilitatem ordinatum, ſed magis ad bonum ipſiuſmet religioſi, & ad obſequium Dei, & ideo propter hos fines facile poteſt per Pontificis poteſtatem auferri, & mutari.

De oblatis religioni, poteſt Papa diſpenſare.

17 Ultimum exemplum afferre poſſumus de his, qui dicuntur oblati religioni; nam illi ſe donant religioni, & efficiuntur quaſi ſervi illius, adeout ob hanc cauſam dixerit gloſſa in c. *ut lex* 27. q. 1. illos non poſſe tranſire ad aliam religionem etiam ſtrictiorem, ſicut ſupra de ſervis diximus, de cujus dicti veritate nô diſputo: illud ſolum indubitatum cenſeo, acquirere ſcil. religionem peculiare jus, & quoddam genus dominii in hujuſmodi oblatum, ut affirmant Panormit. & alii in c. *ut privilegia*, de privileg. Sylveſt. verb. *Oblatus*, & nihilominus certum eſt Pontificem poſſe cum hujuſmodi oblato diſpenſare, liberando illum ab omni obligatione ad talem religionem. Quod argumentum non afferimus, ut unû vinculum cum alio comparemus, fortius enim eſt vinculum profeſſionis, quam oblationis, ut ex communi ſententia dixit Navarr. conſil. 27. de Voto, & per ſe ſatis conſtat; ſed ſolum ut explicemus poſſe interdû Pontificem ſine injuria religionis diſpenſare privando illâ aliquo jure ſibi acquiſito, atque adeo ex hoc capite non repugnare, quin in profeſſione diſpenſet, nam magis, vel minus quoad hoc non variant poteſtatem. Et fortaſſe ex parte religionis non eſt minus jus acquiſitum in oblatum, quam in profeſſum, quamvis in ordine ad Deum ſit multo majus profeſſionis vinculum.

Probatur non repugnare hâc diſpenſatione propter jus Deo acquiſitum per profeſſionem.

18 Supereſt ergo, ut alteram partem probemus, ſcil. non repugnare hanc diſpenſationem propter jus Deo acquiſitum per profeſſionem, vel (quod perinde eſt) quia jus acquiſitum religioni totû eſt in ordine ad Deû; hoc autem jam fere probatum eſt eo, quod Deus vices ſuas cômiſit Pontifici circa omnia bona ſua. Unde ſicut ipſe Deus tâquam ſupremus Dominus poteſt cedere huic juri ſibi acquiſito, ita Pontifex non ut dominus, ſed ut diſpenſator poteſt illud remittere: & hoc eſt in profeſſione diſpenſare. Confirmatur, & declaratur ex dictis ſupra in diſpêſatione in voto ſimplici, quia non minus eſt de jure divino, quam profeſſio religioſa, quia etiam jus divinum illud approbat, & conſulit: Chriſtus enim, & Paulus ſimpliciter virginitatem, & ejus promiſſionê ſeu obligationem côſulunt, ſive in ſtatu religionis, ſive extra illum, & poſito illo voto, etiam ex jure divino obligat, & per illud aliquod jus Deo acquiritur, propter promiſſionem illi factâ, & nihilominus eſt in Pontifice ut Dei Vicario poteſtas remittendi hoc jus, & ita diſpenſandi in illo voto; cur ergo non habebit etiam poteſtatem diſpenſandi jus illud acquiſitum Deo per traditionem religioſam, qualecumque illud ſit; nulla enim major repugnantia aſſignari poteſt: ſicut enim nullus poteſt rem alicui donatam donâti reddere, niſi ipſemet, qui illam dono accepit, vel qui ab illo poteſtatem habuerit; ita nullus poteſt remittere promiſſionem alicui factam, niſi ipſemet, cui facta eſt, vel qui ab eo habuerit poteſtatem, cum illa autem utrunque fieri poteſt: ita ergo in præſenti dicendum eſt. Neque afferri poteſt firmû principium, ex quo colligatur Chriſtum dediſſe Vicario ſuo poteſtatem ad remittendas promiſſiones ſibi factas, & non traditiones ex cauſa proportionata. Imo nec congruentia ſufficiens adduci poteſt, cur conveniens fuerit unam poteſtatem dare, & non aliam, cum etiam poſt traditionê factam res humanæ mutari poſſint, & cauſa ſufficiens offerri, ut propter majus Dei obſequium, & aliquod commune bonum, illud jus Deo acquiſitum remittatur. Denique juvat ad hoc explicandum, quod etiam per peccatum acquirit Deo jus ad vindicandam injuriam ſibi factam, & nihilominus intelligitur Chriſtus per illam univerſalem conceſſionem dediſſe Vicario ſuo poteſtatem remittendi hoc jus per indulgentias: ergo ſignum eſt hanc poteſtatem extendi ad ea, quæ reſpiciunt jus ipſum divinum reſultans ex aliqua hominis actione: ſed tale eſt jus, quod ex profeſſione oritur; ergo nihil obſtat, quominus per hanc poteſtatem diſpenſabile ſit.

CAPUT XVII.

Solvuntur difficultates pro oppoſita ſententia; & explicatur, in quo ſenſu dicatur hæc ſolemnitas voti a Summis Pontificibus de jure Eccleſiaſtico.

1 Ratio ſupra poſita, & explicata, videtur mihi eſſe fundamentû hujus aſſertionis, & revera ſufficiens; magis tamen conſummabitur reſpôſionibus argumentorû: nam in hac materia ſufficiens ratio aſſerêdi poteſtatem diſpenſandi, eſt nô oſtendi repugnantiâ, nec exceptionem ab univerſali Chriſti conceſſione; in hoc enim ſuo modo, & per quandam participationem imitatur poteſtas Petri potentiam Dei, de qua dicimus poſſe quidquid non repugnat; ita enim illa poteſt quidquid non repugnat in ratione objecti diſpêſabilis, quod de profeſſione oſtêdimus, & clarius fiet ſolutionibus argumêtorû. Prius tamen oportet ex dictis colligere vim illius rationis ſûptę ex illo principio, quod ſolênitas voti eſt de jure Eccleſiaſtico, & declarare, quo ſenſu id dictum ſit a Pontificibus, cum dixerimus ſtatum religioſum eſſe de jure divino modo explicato. Certum autem videtur Bonifacium Papam loquutum fuiſſe de ſolemnitate voti quoad vim inhabilitandi perſonam ad matrimonium contrahendum. Quod patet primo, quia de ſola hac ſolemnitate propoſita erat quæſtio. Sic enim ait: *Quod votum debet dici ſolemne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos conſulere voluiſti;* & ſtatim ſubdit: *Nos igitur attêdentes, quod voti ſolemnitas, &c.* loquitur ergo de ſolemnitate quoad illum effectum. Secundo, quia inferius in reſpôſione eandem declarationem expreſſe adhibet, dicens: *Illud ſolum votum debere dici ſolemne, quantû ad poſt contractum matrimonium dirimendum, &c.* Tertio, quia ibi in communi loquitur de voto ſolemni ſacri ordinis, & religionis, cum tamen in voto ſacri ordinis non ſit alia ſolemnitas, quæ votû illud diſtinguat a voto ſimplici, præter efficaciam ad illum effectum. Senſus ergo Pontificis ibi ſine dubio eſt ſolemnitatem hanc dirimêdi matrimonium ſubſequutum, cuicunque voto conveniat, Eccleſiaſtica conſtitutione illi adjunctam eſſe. Neque ibi agebatur de approbatione religionis, nec de ſolemnitate exteriori, cum qua votum faciendum eſt, ut cum fundamêto dicamus de illa loquutum eſſe Pontificem: nihil enim hoc ad quæſtionem ibi propoſitam referebat, & tamen Pontifex illud aſſumit ut fundamentum deciſionis ſuæ.

2 Gregorius autem XIII. cum Bonifacii ſententiam tacite inſinuat, ſine dubio ab ejus ſenſu non diſcedit, & ſi contextus, & mens ejus attente conſideretur, ad hûc finem illam adducit, ut declaret, non pertinere ad ſubſtantiam ſtatus religioſi, ut vota ejus habeant illam ſolemnitatem, quæ in dicta efficacia irritandi matrimonium ſubſequens conſiſtit; nâ ad hoc propoſitum illud fundamentum aſſumit, inde concludens vota quædam Societatis potuiſſe ab eadem Eccleſia ut ſubſtantialia religionis admitti ſine dicta ſolemnitate, ut infra ſuo loco latius videbimus; quapropter ſupradicta evaſio nullo etiam modo poteſt ad mentem Greg. XIII. accômodari, quia ibi etiam non tractabat de exteriori ſolemnitate ſervâda in admittendis votis religionis. Poſſet autê aliquis liberius reſpondere in his decretis Pontifi-

ciis

ciis illud ſolum eſse certū, quod directe definitur, vel ſtatuitur; rationes autem,quæ obiter attinguntur, non ſemper eſse ſolidas:illam autem ſententiam obiter eſse prolatam ab illis Pontificibus, & ideo neminem cogi ad admittendam illam. Verumtamē hinc ad ſummum habetur illam non eſse quoad hanc partem definitionē fidei,quod facile concedimus;negari tamen non poteſt quin magnam habeat auctoritatem, neminemque poſſe ſine magna audacia, ne dicam temeritate, dicere, illos Pontifices in ea ſententia erraſse,tum quia eſt conjuncta cum eo, quod principaliter intendunt, ac declarant, ut vix poſſit unum ſine alio conſiſtere; tum etiam propter eorum auctoritatem; & quia veriſimile non eſt proprio tantum judicio,quamvis eſsent doctiſſimi, ſine magna conſultatione, ac deliberatione verba illa poſuiſse;præterquam,quod efficaci etiam ratione oſtēdi poteſt, illam ſententiam in dicto ſenſu eſse veram, quod ſupra tactum eſt agendo de diſtinctione voti ſimplicis,& ſolemnis,&de ſolemnitate caſtitatis religioſę.

Probatur poſſe Pontificē diſpenſare in profeſſione,neque obſtare ſolemnitatē voti.

3 Ex hoc ergo principio ſic declarato optime cōcluditur poſse Pontificem in profeſſione religioſa diſpenſare: nam ſi non poſset, maxime propter voti ſolemnitatem;ſed in hac ſolemnitate poteſt diſpenſare;ergo & in profeſſione.Major declaratur in hunc modum, quia Pontifex poteſt diſpenſare in omni voto non ſolemni, ut ex communi conſenſu ſuppono; ergo nihil cogitari poteſt in profeſſione, quod diſpenſationem impediat, niſi ſolemnitas: ſi ergo illa non impedit, nihil eſt, quod impediat. Probatur ergo minor, quia quidquid per cōſtitutionem Eccleſiæ introductum eſt,per Pōtificis poteſtatem poteſt diſpenſatione auferri, ut etiam ſuppono ex materia de legibus:ſed ſolemnitas eſt addita per conſtitutionem Eccleſię,ut declaravimus;ergo per diſpenſationem poteſt auferri; auferatur igitur, & tunc quidquid reliquum eſt,ita poterit diſpenſari ſicut votū ſimplex.Declaratur amplius:nam ſi hæc ſolemnitas eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, poterit Eccleſia antecedenter illam auferre, ut Greg.XIII. intulit, id eſt, poteſt facere,ut vota ſubſtantialia religionis in traditione fiant abſq; tali ſolemnitate; ſicut etiam poſset facere, ut votum caſtitatis fiat in ordine ſacro ſine ſolemnitate: tunc autem diſpenſare poſset Pontifex in profeſſione illa,ſeu votis religioſis:ergo etiamſi jam facta ſint cum ſolemnitate diſpenſando in hac, poterit conſequenter in tota profeſſione diſpenſare; ſicut nunc poteſt diſpenſare in voto ſolemni ſacri ordinis.

Non etiā repugnat fieri hæc diſpenſatio ratione traditionis.

4 Video reſponderi poſſe,etiam ſecluſa ſolemnitate, quæ conſiſtit in virtute irritandi matrimonium ſubſequens, profeſſionem ipſam eſſe indiſpenſabilem non propter vota,ſed propter traditionē,& potius vota ipſa reddi indiſpenſabilia ratione traditionis,quia per ſe illi annexa ſunt,ut D.Th. vult. Sed in primis nullus auctorem dixit, traditionem eſſe indiſpenſabilem, ſi non ſit talis,quæ reddat perſonam inhabilem ad matrimoniū: imo Soto ait, non ſufficere, ut ex ſtatuto Pontificis reddat inhabilem, niſi id faciat ex natura ſtatus religioſi; unde ulterius addit poſſe Pontificem diſpenſare cum milite profeſſo S.Joannis,ut uxorem ducat, etiāſi nunc ſic inhabilis ad matrimonium,quia illa inhabilitas,ait, non eſt ex natura talis religionis,ſed ex ſtatuto Pontificis, quod an conſequenti ratione, vel voluntarie ſit dictum,infra in propria quæſtione de Religionibus militaribus examinabitur: nunc ſolum id affero, ut intelligatur vinculum religioſum, niſi tale ſit,ut habeat illum effectum,a nemine poſitum eſſe indiſpenſabile,nam reliqui auctores illius opinionis idem fere ſentiunt. Addo præterea ſuperiori diſcurſu ſatis oſtenſum eſſe traditionem ex vi ſua, aut ex peculiari obligatione, quam inducit,vel ex jure,quod alteri confert,non eſſe indiſpēſabilē:ſi ergo ex votis,aut ex ſolemnitate illis adjuncta indiſpēſabilis nō ſit,non habet,unde ſit indiſpenſabilis.

5 Hoc ergo modo ratio illa ſatis efficax eſt. Ut autē res fiat evidentior, adjungo, quamvis profeſſio, & traditio religioſa natura ſua, & conſequenter divino jure naturali redderet perſonam inhabilem ad matrimoniū, nihilominus fore diſpenſabilem,& per diſpenſationem conſequenter tolli illam inhabilitatem. Explico in primis a ſimili;nam votum ſimplex religionis ſemel factū natura ſua, atque adeo divino jure naturali impedit matrimonium contrahere, non quidem irritando, ſed pure impediendo, & nihilominus diſpenſabile eſt, & per diſpenſationem tolli poteſt illud impedimentum, quantumvis ex jure divino eſſe dicatur, quia illud jus divinum non eſt abſolute impoſitum,ſed ex ſuppoſitione voti perſeverantis,quæ ſuppoſitio per diſpenſationē auferri poteſt. Ita eſt ergo in præſenti, nam licet (data hypotheſi) traditio religioſa natura ſua,& jure divino reddat inhabilem ad matrimonium, nihilominus ipſa in ſe diſpenſabilis eſſe poteſt,ut convincit fundamentalis ratio ſupra facta; illa autem ablata per diſpenſationem, conſequenter tollitur impedimentum irritans, quia neceſſitas illius impedimenti non eſt abſoluta, & conſequentis,ut ſic dicam,ſed conſequentiæ,& ex ſuppoſitione traditionis validæ, & in ſuo valore perſeverantis;quæ ſuppoſitio tolleretur per diſpenſationem,& conſequenter tolleretur illud impedimentum conſequens. Quapropter ad præſentem quæſtionem non multum referre exiſtimo,quod ex profeſſione religioſa ſequatur hæc ſolemnitas ex natura rei, vel quod ſit addita ex jure poſitivo; & ideo Cajet. & alii utrumq; poſuerunt, ſcil. & profeſſionem reddere inhabilem natura ſua ad matrimonium, ut infra ſuo loco tractabo, & nihilominus eſſe diſpenſabilem, ut jam citavi. Nam ex illa naturali conſequutione ſolum ſequitur Pontificem non poſſe efficere, ut manente illa traditione in ſua vi, perſona ſit habilis ad matrimonium,quia hoc eſſet immutare naturas rerum data illa hypotheſi, & diſpenſare contra jus divinum naturale; ſicut non poteſt Pontifex diſpenſare, ut ſtante voto ſimplici religionis in ſua vi, licite quis matrimonium contrahat, quia hoc etiam eſſet contra jus divinum naturale: poteſt tamen nihilominus ipſos contractus, tam traditionis, quam promiſſionis diſſolvere, quia illi non neceſſatio conſtant, & durant jure aliquo divino ſpecialiter prohibente diſpenſationem eorum; atque ita poteſt auferre quidquid ex illis naturaliter ſequebatur.

6 Atque ex his tandem intelligitur, quale ſit inconveniens illud, quod ex ſententia prædictorum Pontificum, prout a nobis intelligitur, ſupra inferebatur: nimirum ſi ſolemnitas voti eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, diſpenſationem voti ſolemnis etiam ſine cauſa datam eſſe validam.Nam ſuppoſita illa ſentētia quoad aliquid eſt bona illatio,non tamē ſimpliciter,& quoad omnia: aliud eſt enim tollere voti ſolemnitatem, aliud tollere totum votum ſolemnizatum. Primum factum teneret etiam ſine cauſa diſpenſatione conceſſa, quāvis diſpenſans peccaret. Quoad ſecundum vero non teneret factum, quia votum jam carens ſolemnitate non poteſt auferri ſine cauſa; poteſt tamen manere ablata ſolemnitate,& obligare per ſuam propriam,quamvis jam nō inhabilitet.Quod fere eodē modo infra dicetur de voto ſolemni ſacri ordinis. Et quoad hoc multum refert, an inhabilitas ad matrimonium ex natura rei ſequatur ex profeſſione, vel ex conſtitutione Eccleſiæ. Nam juxta priorem ſententiam diſpenſatio in voto ſolemni ſine cauſa data, quoad nihil tenebit, ſed manebit perſona æque inhabilis ad matrimonium, ac antea erat: juxta poſteriorem tamen ſententiam,quam verā reputamus, valebit illa diſpenſatio quantum ad effectum auferendi ſolemnitatem, ſeu inhabilitatem ab Eccleſia additā; (ſuppono enim diſpenſationem eſſe legitime, & ſine ſubreptione obtentam;) nihilominus tamen non valebit quoad tollendam omnem obligationem intrinſece ortam ex traditione, & votis religioſis, quia hæc integra manerent.

Pontifex ſine cauſa poteſt validē diſpēſare in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto.

Objectio.

7 Dices hinc ſaltem ſequi non majorem cauſam requiri,ut diſpenſatio in voto ſolemni ſit valida,quam in voto ſimplici,quod eſt cōtra omnes.Sequela patet,quia in primis Pontifex poteſt valide diſpenſare in ſolemnitate voti, etiam ſine cauſa; diſpenſet ergo exiſtente illa cauſa,quę ad diſpenſandum in voto ſimplici ſufficeret, & ſolemnitatem,ſeu inhabilitatem auferat ex abſoluta ſua poteſtate,& deinde diſpenſet in profeſſione ex prędicta cauſa:tunc ergo tota diſpenſatio valida erit,quia quoad votū habet ſufficientem cauſā, & quoad ſolemnitatem nullam requirit, ſaltem ut teneat. Reſpondeo primo idem argumentum fieri poſse de voto ſolemni ſacri ordinis;quod ſi in illo admittatur conſequens,pari ratione admitti poterit in præſenti, quia utraque ſolemnitas eſt ex conſtitutione Eccleſiæ.Nec videtur eſse

Reſpondetur.

illud

illud magnum inconveniens, quia ſatis eſt, quod ad licite diſpenſandum ſit major cauſa neceſſaria: cum enim unum votū non excedat aliud, niſi in quodam jure poſitivo, ſolum requiret majorem cauſam eo modo, quo jus poſitivum illam requirit, ſcil. ut licite diſpenſetur. Quæ reſponſio vera eſt conſiderando ſolemnitatē præciſe quoad prædictam inhabilitatē. Addo vero ulrerius, aliud eſſe loqui de voto ſimplici ſecundū ſe, aliud vero de traditione religioſa votis ſimplicibus, id eſt, non habentibus annexam illam inhabilitatē, confirmata. Dico ergo, etiam ſecluſa illa ſolemnitate, ſeu inhabilitate per Eccleſiam adjuncta, majorem cauſam requiri ad diſpēſandū etiam valide in profeſſione religioſa, quā in votis ſimplicibus nude ſumptis, quia majus quid eſt reſcindere donationem iam factam, quam promiſſionem remittere: & ideo maior etiam cauſa neceſſaria eſt ad diſpenſandum in traditione, quam in voto ſimplici, nā illa actualem donationem continet, per quam acquiſitum eſt jus religioni, & Deo in re, & non tantum ad rem. Si ergo in prędicta illatione comparetur profeſſio ad votum ſimplex pure ſumptum, negatur ſequela, quæ in hoc ſenſu non probatur argumento ibi facto, ut per ſe facile conſtare poteſt. Si vero comparetur profeſſio, & traditio religioſa habens adjunctam ſolemnitatem legalem, id eſt, inhabilitatem ad matrimonium ex conſtitutione Eccleſiæ, ad ſeipſam præciſe ſumptam, ſine tali ſolemnitate, ſic concedimus ſequelam, quæ nullum habet in eo ſenſu inconveniens, ut dictum eſt.

Major cauſa requiritur ad dſpenſandū in profeſſione religioſa, quā in votis ſimplicibus nude ſumptis.

Satisfit fundamentis contrariæ ſententiæ poſitæ cap. 16. n. 1. & ſequent.

8 Jam reſpondendum eſt ad fundamenta prioris ſententię. Ad primum ex c. *cum ad monaſteriū*, reſpondetur ibi non eſſe ſermonem de diſpenſatione in monachatu, auferendo illū, de quo hic tractamus, ſed eſſe ſermonem de diſpenſatione in obſervatione votorū durante monachatu, & hoc ſenſu dicere Pontificem non poſſe diſpenſare cum monacho in ſenſu compoſito (ut ſic dicā,) id eſt perſeverāte monacho, ut aliquid faciat cōtra votum caſtitatis, vel paupertatis, qui ſenſus, plane conſtat ex illis verbis: *Abdicatio paupertatis, & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Sūmus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Illa enim ratio fundatur in connexione unius cū alio, & ideo ſolum probat ſtante uno non poſſe auferri aliud, quod cōſequens eſt, non vero probat eſſe indiſpenſabilē ipſum monachatum, nec probat quin illo ablato poſſit auferri id, quod conſequens eſt. Atque hæc eſt communis expoſitio interpretum ibi, quam Palud. & alii ſequuntur,

9 Objicit vero Albertus, quia plus eſt diſpēſare in toto monachatu, quam in aliquo uſu ejus; ſi ergo non poteſt Pontifex diſpenſare in obſervatione monachatus illo durante, minus poterit in toto Monachatu diſpenſare: plus eſt enim totam arborem eradicare, quam fructum impedire, vel alienare. Reſpondetur ex ſupradictis, negando majorem, nam quando conſequutio unius ex alio eſt juris naturalis, & divini, ſi fundamentū maneat, non poteſt conſequutio per diſpenſationē impediri; ut durante matrimonio rato cum una nō poteſt tolli inhabilitas ad ducē dam aliam, & durante voto caſtitatis non poteſt tolli obligatio ad ſervandum illud, poteſt tamen per diſpenſationē, vel matrimonium ratū ſolvi, vel votum tolli, & ſic etiam inhabilitatem, vel obligationē auferri. Ita ergo eſt in præſenti, quia durante monachatu ſervare vota ejus eſt de jure divino naturali, & contrarium eſt intrinſece malum, ideoq; diſpenſationem non admittit, monachatum autē eſſe non eſt de præcepto divino, & ideo diſpenſare in illo non eſt cōtra divinum jus, neque habet intrinſecam malitiam. Sed licet hæc reſponſio ſatisfaciat illi textui, quantum ad præſentem quæſtionem ſpectat, adhuc tamen manet circa illum quæſtio, utrum non ablato vinculo profeſſionis, poſſit Summus Pontifex diſpenſare in uſu, & obſervatione alicujus voti ex ſubſtantialibus religionis. De hac vero quæſtione dicemus commodius tractando de ſingulis votis religionis.

10 Ad primam rationem varie ab auctoribus reſponſum eſt. Quidam dicunt, licet Papa nō poſſit rem ſemel conſecratā exſecrare, poſſe tamen illā ab uſu ſacro omnino removere, & ob gravem cauſam licētiam dare, ut ad uſus cōmunes inſerviat, non quidem illicitos, quamvis non ſacros. Et hoc modo ajunt poſſe efficere, ut religioſus licite ad uſum matrimonii ob neceſſitatem trāsferatur. Hæc vero reſponſio in præſenti ſatisfacere non videtur, & aliunde videtur repugnare ſententiæ Innoc. III. in d. c *cum ad monaſteriū*, prout explicata eſt. Primū patet, quia licet Papa diſpenſet, ut liceat uti calice conſecrato ad cōmunem potum ob aliquam urgentem neceſſitatem (quod e. g. dictum ſit) nihilominus calix ille ſemper cōſecratus manet, & ceſſante neceſſitate ceſſaret diſpenſatio. Sic ergo ſi conſecratio religioſi tam immutabilis eſt ſicut calix, & ſolum propter neceſſitatem diſpenſetur in uſum, data etiam tali diſpenſatione, adhuc ille manet religioſus: non ergo ex religioſo fit non religioſus per diſpenſationem, prout aſſeruimus: & ita quoad hanc partem non ſatisfit difficultati. Aliūde vero juxta illam reſponſionem admittitur diſpenſari cum religioſo, manente religioſo, ut liceat illi non ſervare caſtitatem, quod videtur repugnare d. c. *cum ad monaſterium*. Sed de hoc poſteriori puncto dicam infra. Nunc ratione prioris membri fateor dictam reſponſionem non ſatisfacere.

11 Cajet. ergo d. ar. 11. reſpōdet diſtinguendo duplex genus benedictionis; quandam vocat conſtitutivam, aliam invocativam, quas nō in verbis exterioribus, ſed in inſtitutione eccleſiæ, & intentione benedicentis diſtinguendas dicit. Benedictio ergo conſtitutiva eſt illa, per quam res conſtituitur ſacra ex inſtitutione Eccleſiæ, & intentione miniſtri ejus, id eſt, per quam ita manet deputata ad aliquem ſacrum uſum, ut jam non liceat in alium profanum illam cōvertere, quomodo benedicitur calix, corporale, &c. Benedictio autē invocativa eſt illa, quæ ſolū fit ad impetrandum a Deo felicē uſum talis rei, etiāſi neq; uſus ille ſit ſacer, neq; propter benedictionem res impediatur a quolibet uſu, quomodo benedicitur panis in mēſa cōmuni, vel navis, aut domus, & alia multa etiam per ſpecialem invocationem Eccleſiæ. Hac ergo ſuppoſita diſtinctione ſupponit Cajet. benedictionem, qua ſolet monachus in profeſſione benedici, non eſſe cōſtitutivam, ſed invocativam, quia ante illā benedictionē, vel etiam ſine illa poteſt eſſe monachus: unde concludit huic benedictioni non obſtare, quominus perſona ſic benedicta ad profanos uſus per diſpēſationē auferatur. Et addit ulterius quidpiam valde ſingulare, poſſe ſcil. Eccleſiā inſtituere benedictionē conſtitutivā ſacrarū virginum, qua poſita non eſſet in poteſtate Eccleſiæ cū illis diſpenſare pluſquam cum calice conſecrato, neq; impedire, quin eſſent inhabiles ad matrimonium, non ex vi voti, ſed ex vi conſecrationis.

12 Sed quod attinet ad priorem partem hujus reſpōſionis non eſt ad rem, nec ſatisfacit menti auctorū alterius opinionis: ſupponit enim D. Th. loqui de conſecratione religioſi per aliquas benedictiones cæremoniales Eccleſiæ, de quibus veriſſime dicitur illas non eſſe conſtitutivas religioſi, ſed invocativas: ſed D. Th. nō de his loquitur, ſed de conſecratione ſpirituali, quæ per ipſammet profeſſionem fit, quę aliàs dicitur emancipatio, ac dedicatio: & de hac procedit argumentum, quia non eſt minus conſtitutiva talis perſona ad uſos ſacros & ex ſe prohibens uſus profanos quā ſit quælibet alia benedictio, quæ cōſtitutiva dicitur. Et inde ſumitur argumentū, quod illa nō ſit minus immutabilis, quā quælibet alia. Quod vero attinet ad alteram partē, non exiſtimo poſſe inſtitui ab Eccleſia talē benedictionem cōſtitutivam alicujus perſonæ in eſſe perſonæ ſacræ, ut ex vi illius benedictionis ſit inhabilis ad matrimonium, niſi hoc ipſum in tali ritu ipſamet Eccleſia expreſſe inſtituat, ac declaret; cum ſemper neceſſarius ſit voluntarius conſenſus perſonæ conſecrandæ, & tunc ſemper poſſet Eccleſia in tali ritu, & inhabilitate diſpenſare.

Probatur non eſſe poſſibilem hujuſmodi benedictionem, ſeu conſecrationē.

13 Probo ſingula: primum, quia nulla major poteſt eſſe conſecratio, quam ſit ſacerdotalis, vel Epiſcopalis a Chriſto inſtituta, & tamen illa ex ſe non reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, ſolum, quia in ipſa inſtitutione Chriſtus Dominus hoc non explicuit: ergo multo minus poteſt quælibet benedictio Eccleſiæ, quantumvis conſtituat, & deputet perſonam ad ſolos uſus ſacros, eā reddere inhabilē ad matrimoniū, niſi in ipſa inſtitutione expreſſe declaret ſe adjūgere hoc impedimentum. Si autem Eccleſia vellet hoc impedimentū adjungere tali conſecrationi a ſe inſtitutæ, & inven-

tæ,

tæ,non dubito, quin poſsit, quia nulla eſt repugnantia, nec ratio ſufficiens,ob quam dicamus hoc eſſe extra poteſtatē ejus. Nam ſicut adjunxit ſacris ordinibus inhabilitatem ad matrimonium,ita ſi expedire judicaret,potuiſſet illā addere minoribus ordinibus, quos aliqui putant abEccleſia eſſe inſtitutos,imo etiam poſſet eam adjungere primæ tonſuræ, quam conſtat eſſe ſpeciē quandam conſecrationis conſtitutivę ab Eccleſia inventam. Sic ergo poſſet illud impedimentū ponere omnibus virginibus,vel continentibus tali modo a ſe inſtituto benedictis,& per benedictionē ad divinū cultum deputatis.

14 In omnibus autem his caſibus neceſſarius eſt voluntarius conſenſus ſuſcipientis conſecrationem, quia ſine illo nemo poteſt obligari ad perpetuam caſtitatem; hic autem conſenſus ſufficienter præſtatur voluntarie ſuſcipiendo conſecrationem, cui Eccleſia adjunxit talem obligationem, taleque impedimentum, ſicut ſupra dicebamus de continentia annexa ordinibus ſacris, & ideo neceſſe eſt,ut tale impedimentum diſtincte, & clarè ſit inſtitutum, quia aliàs non poſſet voluntarie ſuſcipi illud onus, cum in præciſa conſecratione non comineatur,ut dictum eſt.Deniq;quod poſito illo caſu poſsit Eccleſia in tali impedimento diſpenſare, mihi evidens eſt,ſive poſsit conſecrationem illam tollere,ſive non,de quo ſtatim dicam.Probatur tum a ſimili, quia manente conſecratione ſacerdotali, vel Epiſcopali, poteſt Eccleſia tollere illud impedimentum,tum etiam, quia omnis res,per quaſcunque cauſas naſcitur,per eaſdem diſſolvi poteſt,hoc autem impedimentum, vel obligatio ad ſervandam caſtitatem fuiſſent ab Eccleſia impoſita,& annexa tali benedictioni:ergo per eandemEccleſiam poſſent tolli,aut ſeparari,nō obſtante benedictione priori.

15 Aliter ergo mihi reſpondendum occurrit,diſtinguendo vel declarando illam propoſitionem.Res ſemel conſecrata, dum manet, non poteſt execrari,ſeu conſecrationibus privari.Omiſsis enim cōſecrationibus imprimentibus characterem,in quibus veritas illa certior eſt, & non tantum morale,ſed etiam phyſicum fundamentum habet in qualitate interna, & indelebili,quæ a ſolo Deo infundi poteſt, & ideo in ſolis conſecrationibus ab ipſo inſtitutis hic modus immutabilitatis invenitur. His, inquam,omiſsis duplex genus conſecrationis rerum,ut perſonarum, diſtinguì poteſt: unum eſt,in quo aliquis dicitur cōſecrari, ſeu dicari Deo,ſolum per deputationem quandam pacto aliquo, vel promiſsione firmatam. Aliud eſt,in quo res aliqua dicitur ſanctificari vel conſecrari Deo ſolum per actionem aliquam ſacram, quæ circa rem talem facta eſt. Inter quæ duo genera talis intelligitur eſſe differētia,quod in priori licet res ſuo modo ſacrata fuerit per actionem,quæ jam pręteriit, non tamen res dicitur manere conſecrata per talem actionem, niſi quatenus relinquit in tali re obligationem moralem ad talem divinum cultum,vel ſacrum uſum. Unde fit, ut ſi illa obligatio auferri,vel reſcindi poſsit, res etiam illa poſsit conſecrationem amittere, quia non conſiſtit in ſolo actu præterito, ut præteritus eſt, ſed quatenus in effectu ſuo, qui eſt contractus, ſeu obligatio, moraliter permanet.

Duplex conſecratio diſtinguenda.

Declaratur primū genus cōſecrationis.

16 Exemplis facile poteſt hoc declarari:nam per votum etiam ſimplex virginitatis ſuo modo conſecratur Deo perſona; & ita loquuntur frequenter Patres vocātes ſacras virgines,& Deo conſecratas, non ſolum ſanctimoniales profeſſas, ſed etiam alias, quæ ſimpliciter virginitatem voverunt, & maxime quando votum illud publice cum aliqua ſolennitate fit, ut conſtat ex multis teſtimoniis,quę infra adducemus diſputantes de voto ſimplici caſtitatis.Et tamen ſi votum illud per diſpenſationem auferatur,ceſſat ille modus cōſecrationis, quia non durat,niſi quamdiu durat obligatio voti.Similiter perſonæ,quæ ſe tradunt divino obſequio, quamvis non in ſtatu proprio religioſo, ſed offerendo ſe, & ſua alicui religioni, qui communiter dicuntur oblati, vel converſi,ſuo modo ſunt perſonæ Deo conſecratæ,nam perſonæ ſacræ cenſentur, & privilegio canonis fruuntur,ut in proprio loco diximus; & nihilominus certum eſt poſſe cum eis diſpenſari in obligatione, vel donatione,quam fecerunt,& eo ipſo auferri illud genus dedicationis ad obſequium Dei, & perſonam de novo eſſe ſacram. Nec ſolum perſonæ, ſed etiam aliæ res ſacræ & conſecratæ aDeo eſſe cenſentur,quando ita deputantur adDei cultum,ut ſint juris,& dominiiEccleſiaſtici,quia vero jus illud,& dominium amitti poteſt,ſtatim ac mutatur,res etiā illę deſinunt eſſe ſacræ.Ad hunc ergo modum per profeſſionem dicitur perſona conſecrari Deo, ſolum quia ſub ſpeciali obligatione conſtituitur ſub ſpirituali jure, & dominio religionis; quia ergo hæc obligatio & jus ſeu dominium per diſpenſationem auferri poſſunt,ideo etiā talis conſecratio mutari &tolli poteſt.

17 At vero in alio genere conſecrationis res dicitur manere conſecrata ex vi pręcedentis actionis,non propter obligationem moralē, quæ in ea,vel circa eam maneat, ſed ſolum propter habitudinē quandam ad actionem præcedentem,quomodo dicitur conſecratus calix, & aliæ res, aut veſtes ſacræ; ſic etiam per primam tonſuram quodammodo conſecratur aliquis,&fit clericus. Et hæc conſecratio fortaſſe eſt omnino immutabilis, quia cum ejus ſanctitas ſolum cōſiſtat in habitudine ad actionem præteritam,ſicut jam non poteſt illa actio nō præteriiſſe, ita neq; habitudo illa poteſt auferri, aut impediri.Quando autem talis eſt immutabilitas, non ſolū per diſpenſationem auferri non poteſt conſecratio, verum etiam per omnem potētiam implicat auferri, ſicut implicat non fuiſſe actionem,quæ præteriit:nemo autē dicet hoc modo eſſe mutabilem ſtatum religioſum, aut Deum ipſum non poſſe facere ex religioſo non religioſum: ergo ſignum eſt hanc conſecrationem perſonæ religioſæ non eſſe illius generis, & ideo ad illarum rerum immutabilem conſecrationē non ſumi efficax argumētum. Quamquam circa hoc etiam ſecundum genus rerum conſecratarum advertendum occurrit, aliquando fieri, ſeu reſultare hanc conſecrationem ex natura alicujus actionis abſque alia impoſitione, vel inſtitutione humana,aliquando vero pendere omnino ex inſtitutione. Priori modo conſecratur calix, eo ipſo,quod in illo ſanguis Chriſti conſecratur,etiamſi ab Epiſcopo conſecratus non ſit propter contactum ad ſanguinē Chriſti: ſic etiam conſecrata fuit terra,quam Chriſtus calcavit, & ſpecialiter crux,clavi,&c.reliquiæ etiam Sanctorum hoc modo ſanctę ſunt. Poſteriori autē modo ſacrantur calices,veſtes,&c.In rebus ergo prioris generis videtur cōſecratio eſſe prorſus immutabilis,ita ut necDeus ipſe poſsit facere,quin lignū,quod Chriſtus tetigit ſanctum ſit,& eo titulo peculiari veneratione dignum,quamdiu durat,quia ſufficiens,ac tota ratio illius conſecrationis eſt tactus præcedens, qui nec jam poteſt non fuiſſe, nec ejus effectus formalis poteſt impediri,quàdiu res durat.

Declaratur ſecundū genus conſecrationis.

Notandū, dupliciter poſſe fieri hanc conſecrationem.

18 In ſecundo autem genere conſecrationis,quę eſt per inſtitutionem, immutabilitas poteſt etiā ex inſtitutione pēdere:nam ſicut poteſt Eccleſia inſtituere,ut per has divinas actiones res maneat conſecrata, ita etiam poſſet inſtituere, ut per alias actiones quaſi contrarias execretur, & tunc prior conſecratio non eſſet omnino immutabilis, ſed quamdiu moraliter permanſerit juxta ritum inſtitutionis. Sic legimus Nu.6.fuiſſe in lege veteri ſanctificationem, & conſecrationem Nazaræorū, quæ non perpetuo durabat,ſed juxta votū uniuſcujuſq; &ita debito tempore per alias actiones auferebatur.Sic etiam nunc Eccleſia per degradationem quodammodo execratur clericum,quantum poteſt,characterem enim auferre non poteſt,&ideo ſimpliciter non tollit ordinē; ſi tamen ipſa ordinatio ſolum eſſet ſanctificatio extrinſeca,ut ſic dicam,abEccleſia inſtituta,poſſetEccleſia per degradationem totam priorem conſecrationē auferre, quia nihil repugnat effectū moralem pendentem ex inſtitutione, vel aliam contrariam moralitatem auferre; ſic enim poteſt Reſpublica exauctorare doctorem, non ſolum uſu gradus,quod facile eſt,ſed etiam gradum ipſū radicitus auferendo,non ita ut non fuerit,ſed ut jam nō ſit.Hoc igitur modo etiam non repugnat remDeo conſecratam execrari.Quod autem dicitur Levit.ult.quod Deo ſemel conſecratum eſt non poſſe ad alios uſus converti:in primis non ponitur tanquam naturale jus, nec de omnibus rebus, ſed de quibuſdā juxte ſpeciales ritus illius legis,nam in aliis admittitur commutatio, vel redemptio in re Deo conſecrata per votum. Deinde illa propoſitio,prout etiam in regula juris acceptatur,intelligenda eſt,tum in ſenſu compoſito, ut ſic dicam, id eſt, durante conſecratione, tum etiam per ſe, ac ſecluſa neceſsitate, & auctoritate ejus, qui poſsit diſpenſare.

19 Ad tertium argumentum ex dictis ſatis reſpōſum eſt,

Reſpõſio ad tertiã rationem initio allatam.

eſt; concedimus enim (quod Soto vult) hanc conſecrationem religioſam per ipſam traditionem, & vota fieri; tamen ex hoc ipſo colligimus talem cõſecrationis modum auferri poſſe per diſpenſationem, nulla etiam injuſtitia interveniente: utrumque enim ſatis declaratũ, & probatum eſt. Ad confirmationem autem ex facto Matthæi, ad quam inquit Soto Cajet. non potuiſſe reſpondere, niſi negando hiſtoriam; verumtamen Cajet. utrumque modum reſpondendi ſatis indicavit; non enim ſine occaſione de hiſtoria dubitavit, quia nec Simon Metaphraſtes, nec alii antiqui auctores illam recenſent. Quia vero Eccleſia in feſto ſancti Matthæi idẽ recitat, non eſſe negãdam cenſemus; ſi autem illa quidpiam probat, non ſolum de profeſſione religionis, ſed abſolute de voto virginitatis, probat eſſe indiſpẽſabile, quia ibi ſolum legimus Iphigeniam feciſſe votum virginitatis, propter quod de illo ſcribit Hippolytus libel. de duodecim Apoſtolis, Matth. fuiſſe victimã virginitatis: fingere autẽ Iphigeniam fuiſſe profeſſam, & feciſſe votũ ſolenne, voluntarium eſt. Matthæus ergo potuit non diſpenſare, quia non judicavit fuiſſe legitimã cauſam diſpenſandi, vel certe, quia eo tempore, & occaſione talis diſpenſatio fuiſſet in detrimentum religionis.

20 Ad quartum jam etiã reſponſum eſt, cum explicuimus, quomodo profeſſio, ejuſque obligatio ſit de jure divino. Hæc enim duo, quæ ibi confunduntur, accurate diſtinguenda ſunt, ſcilicet profeſſio, & obligatio, quæ ex illa naſcitur: nam obligatio ſuppoſita profeſſione de jure quidem divino eſt, non quidem poſitivo, ſed naturali, ſicut eſt etiam obligatio implendi id, quod per votũ ſimplex promiſſum eſt: unde ſicut in obligatione voti ſimplicis non diſpenſatur, ita neque in obligatione profeſſionis, quæ ſemper ipſam profeſſionem ſupponit: ſed ſicut diſpenſatur in voto, tollendo illud, ita etiã dicimus diſpenſari poſſe in profeſſione; profeſſio autem licet ſit de jure divino quoad inſtitutionem, & conſilium ſaltem ſub communi ratione ſtatus religioſi; nihilominus de facto, & in reipſa eſt quidã cõtractus voluntate humana perfectus, & ex hac parte diſſolvi poteſt per diſpenſationem, quia nullum eſt jus divinum, quod hoc prohibeat, & poteſtas, per quã hoc fit, etiã eſt de jure divino, ſicut de diſpenſatione in voto ſimplici dictum eſt.

Differentia inter profeſſionem, & obligationem ex illa reſultante.

21 Ad quintum de matrimonio rato negatur aſſumptum: nam verius eſt poſſe Pontificem in matrimonio rato diſpenſare, nec vinculum illud eſt omnino indiſſolubile in ordine ad poteſtatem ſupremam a Chriſto cõceſſam, donec conſummatũ ſit; ita enim expoſuit Alexander III. in c. *ex publico*, de converſ. conjug. vel certe licet ante conſummationem ita ſit indiſſolubile, ut ab homine diſſolvi non poſſit, nihilominus ſi Papa in illo diſpenſet, non ab homine diſſolvetur, ſed a Chriſto, qui ei poteſtatẽ contulit, ut in ſimili expoſuit Innocentius III. in c. *inter corporalia*, de traslat. Epiſcop. Addo præterea illationem non eſſe neceſſariam, nam ſi matrimonium ratum per Pontificis diſpenſationẽ diſſolvi non poteſt, conſequenter dici poſſet profeſſionẽ religioſam non diſſolvere illud in virtute Eccleſiaſtici ſtatuti, ſed divini juris; nam ſi Papa non poteſt diſſolvere illud vinculum per diſpenſationem, quomodo poterit per univerſalem legem? potuit ergo Chriſtus hoc privilegium dare profeſſioni, etiamſi non abſtulerit poteſtatem diſpenſandi in illa, quia licet voluerit propter majorem perfectionem in ſtatu admittere diſſolutionem in illo vinculo, & hoc ordinario jure approbare, quia frequenter in uſu venire poterat, & ita expediebat, non propterea neceſſarium fuit velle, ut ſtatus ille perfectionis omnino eſſet immutabilis per diſpẽſationẽ ex quacũque cauſa graviſſima, quia nec ſtatus ille natura ſua hoc habet, nec oportuit ſpeciali jure ab ipſo addi. Quæ reſponſio diſputationis gratia facile ſuſtineri poteſt.

In matrimonio rato poteſt Papa diſpenſare, & quomodo.

22 Aliter etiam dici poſſet, licet eccleſia non poſſit diſpenſare in matrimonio jam cõtracto in ſenſu omnino abſoluto, poſſe tamen quaſi antecedenter facere, ut matrimonium contrahatur ſub ea conditione tacita, ut unicuique contrahentium liceat ante conſummationem ad altiora vota trãſire: ſicut enim poteſt Eccleſia creato novo impedimento matrimonium ita impedire, ut ratum non fiat; ita etiam poteſt impedire, ne fiat niſi ſub illa conditione, qua poſita, non per diſpenſationem, ſed per ſe vinculum diſſolvitur, eo ipſo quod alter religionem profitetur. Qui modus dicendi eſt probabilis, ſed non caret difficultatibus, ut infra attingemus. Quod autem tanquam inconveniens inferebatur poſſe eamdẽ fœminam duobus viris viventibus ſucceſſive nubere, ita ut utrumque matrimonium ſit validum: hoc, inquam, recte intellectum nullum inconveniens eſt, quia nõ ſequitur, quod ſimul habeat duos maritos, quia diſſoluto primo matrimonio per profeſſionem (& eadẽ eſt de diſpenſatione) jam ille non eſt maritus, ſed fuit ſponſus; unde quando poſtea ablato vinculo profeſſionis per diſpenſationem, cum alio contrahit, illum ſolũ habet ſponſum: nunquam ergo habet duos, ſed ſucceſſive habuit, nec duo matrimonia ſimul ſunt valida, ſed ſucceſſive fuerunt, ita tamen ut ſaltem primum non fuerit conſummatum, & hoc nullum inconveniens eſt.

23 Ad ultimam confirmationem (quę ſolum eſt cõgruentia quædam) negatur ſimilitudo; nam in matrimonio carnali conſummato fuit ſpecialis ratio omnimodæ indiſſolubilitatis, vel propter perfectam ſignificationem ſacramentalem unionis Chriſti cum Eccleſia, vel propter naturalem rationem, quæ ſumitur ex damno, vel injuria, quæ inde redundaret in prolem; in vinculo autem profeſſionis nulla ſimilis ratio locũ habet, neque alia, quæ cogat, aut ſufficientem congruentiã oſtendat: nam ad perfectionem talis ſtatus ſufficit ordinaria perpetuitas, & indiſſolubilitas, quam habet, & ſubordinatio ad poteſtatem Pontificis nihil diminuit de perfectione ejus, & aliquando ad commune bonum poteſt eſſe neceſſaria. Cum vero inſtat Soto aliquando poſſe occurrere ſimilem neceſſitatem diſſolvendi matrimonium conſummatum; reſpondemus, illud eſſe ſpecialem repugnantiam, & fortaſſe intrinſecam malitiam, qualis eſt in vago concubitu, ad quem quodammodo revocaretur, ſeu reduceretur præcedens copula, ſi matrimonium diſſolveretur, & ideo in illo eventu alio modo providendum eſt, non tamen propterea excludenda eſt diſpenſatio in aliis caſibus, aut vinculis.

Quare matrimonium ratum, & conſummatum ſit omnino indiſpenſabile.

Fertur judicium ex cenſura de oppoſita ſententia.

24 Unum vero ſupereſt in hac quæſtione inveſtigãdum, videl. quam ſit certa hoc tempore hæc reſolutio. Aliqui enim exiſtimant, licet tempore D. Th. qui Bonifacium præceſſit, ejus opinio probabilis fuerit, tamen a tempore Bonifacii VIII. qui declaravit ſolemnitatem voti eſſe de jure eccleſiaſtico, oppoſitam ſententiam longe probabiliorem fuiſſe; nunc autem tanquam certam, & indubitatam tenendam eſſe propter cõſtitutionem Greg. XIII. in qua & confirmat dictam ſententiã Bonifacii, & auget, illam definiens poſſe eſſe ſtatum vere, ac proprie religioſum ſine illa ſolennitate, ut de facto eſt in gradu ſcholarium approbatorum, & coadjutorum Societatis Jeſu. Item (quod conſequens eſt) poſſe per Eccleſiam fieri, ut is, qui eſt vere, ac proprie religioſus, deſinat eſſe religioſus; & ut is, qui ratione talis ſtatus erat inhabilis ad matrimonium, ratione ſtatus religioſi, per Eccleſiam fiat habilis, ſicut de facto jam fit. Quæ omnia videntur repugnare directe cum opinione D. Th. & fundamento ejus: unde cum illa jam ſint omnino certa, videtur opinio D. Th. non poſſe defendi ſine errore. Reſpondeo, mihi quidem non videri nunc opinionem illam multum probabilem, in quo nulla fit D. Th. injuria, quia ſucceſſu temporis potuit hæc res magis declarari, maxime interveniente Summorum Pontificum auctoritate, ad quos magis ſpectat judicium de ſua poteſtate, quam ad ullum doctorem. Deinde dico graviſſime erraſſe nonnullos modernos defenſores D. Th. qui ut illam opinionem defenderent, prædictam doctrinam Greg. XIII. labefactare, & fere expreſſe negare auſi ſunt, non tantum dictum Pontificem injuria afficientes, ſed etiã enervantes omnia ſimilia ſtatuta, & declarationes, aut approbationes editas a ſummis Pontificibus in aliarum religionũ defenſionẽ.

25 Addo vero ultimo illas declarationes Pontificũ non omnino pendere ex hac ſententia, quod profeſſio religioſa diſpenſabilis ſit; & ideo ſi quis conetur defendere opinionem D. Th. non diſcedendo in aliquo a prędicta doctrina Pontificum, non eſſe dignum aliqua cẽſura, licet fortaſſe minus probabiliter, aut minus conſequenter loqueretur. Non exiſtimo autem id eſſe impoſſibile, nam in primis nunquam D. Th. expreſſe dixit (quod ego ſciam) illam ſolennitatem voti, quæ cõſiſtit

ſiſtit in vi irritandi ſubſequens matrimoniũ, eſſe omnino de jure divino; ſed ſolum dixit profeſſionem eſſe immutabilem, & votum continentiæ ita eſſe illi annexum, ut non poſſit ab illa ſeparari, quod verum eſſe poteſt, etjamſi tale votum non reddat perſonam inhabilem ad matrimonium. Unde quod concludit, non poſſe in tali voto diſpenſari, intelligi poteſt de diſpenſatione ſimpliciter, ita ut contrahere matrimonium, & violare caſtitatem liceat: non tamen propterea negat inhabilitatem illam poſſe per Eccleſiam ſeparari a tali voto, quia non repugnat hoc fieri ſine illo, ut patet in diſpenſatione ſine ſufficienti cauſa data. Aliter etjam dici poſſet, cum Pontifices ajunt illam ſolennitatem voti eſſe ex conſtitutione Eccleſiæ, non propterea excludere, quin poſſit oriri ex natura rei ex aliquo voto, vel ſtatu perfectionis, ſed ſolum voluiſſe definire poſſe Eccleſiam hanc ſolennitatem adjungere, & non extendi ultra conſtitutionem & declarationem ejus. Itaque contendere quis poſſet juxta opinionem D. Th. votum caſtitatis adjunctum profeſſioni, quæ abſolutam traditionem, & ex utraque parte obligatoriam includit, natura ſua reddere perſonam inhabilem ad matrimonium; adjunctum vero traditioni aliter factæ, non habere ex ſe talem effectum, ſeu ſolennitatem, licet Eccleſia poſſit illam adjungere, quod D. Th. nunquam negavit. Et hoc modo explicata illa ſententia, quidquid ſit de ejus probabilitate in vi rationis ſtando, non erit contraria Pontificibus, neque illo titulo digna aliqua cenſura, dummodo non aſſeratur ſolennitatem illam ſive ex natura rei, ſive ab Eccleſia adjunctam eſſe de ſubſtantia ſtatus religioſi vere ac proprie dicti: hoc enim aperte repugnat declarationi Gregor. XIII. & eodem modo dici poſſet ex ſententia D. Th. profeſſionem factam cum traditione abſoluta, & intrinſece indiſſolubilem ex utraque parte religionis, & religioſi, etiam eſſe indiſpenſabilem, & conſequenter etiam votum illi per ſe annexum, contra quod nec dicti Pontifices aliquid expreſſe dixerunt, neque etiam id habet aliquam repugnantiam evidentem cum inſtituto Societatis, prout a Greg. XIII. confirmatum & declaratum eſt: nam licet illa profeſſio eſſet indiſpenſabilis, poteſt eſſe alius modus profeſſionis, ſeu vinculi, ſufficiens quidem ad conſtituendum ſtatum religioſum, quia & ſufficientem traditionem, & tria vota ſubſtantialia includit, non tamen ita indiſpenſabilis, quia traditio ejus non ita eſt abſoluta. Hæc enim doctrina licet fortaſſe non poſſit ſufficienter fundari, ut latius dicam tractando de inſtituto Societatis, non eſt tamen directe contraria Pontificibus, ut ea ratione cenſuram mereatur,

Vota ſcholariũ Societatis poſſunt dici indiſpenſabilia, licet ſint irritabilia.

26 Denique addo (quod fortaſſe novum videbitur) etiamſi quis conſequenter ad opinionem D. Th. dicat omnia vota, quæ conſtituunt verum religioſum, atque adeo vota ſcholarium Societatis eſſe indiſpenſabilia, etiam a Romano Pontifice, non propterea directe repugnare, aut contradicere inſtituto Societatis, aut conſtitutioni Gregor. XIII. Intelligetur hoc facile, ſi præ oculis habeatur diſtinctio inter irritationem & diſpenſationem, & inter poteſtatem ad utrumque actum; quæ tanta eſt, ut poſſit aliquis habere poteſtatem ad irritandum, & non ad diſpenſandum aliquod votum, & e converſo. Quod ergo per ſe directe ſpectat ad inſtitutum Societatis, ſolum eſt, quod tale vinculum, & vota ejus ſunt irritabilia, quod eſt & certum & clarum, ſuppoſita conditione, ſub qua fiunt, in ſuis conſtitutionibus ſatis expreſſa, & in Bullis approbata, quod ſuo loco latius dicemus. Quod vero talia vota ſint diſpenſabilia, necne, nihil ad hoc inſtitutum refert: imo ſi quis tentet defendere, per diſpenſationem tolli non poſſe, magis videbitur favere ſtabilitati talis ſtatus, non repugnando conditioni ejus: non enim repugnat dicere donationem ſub conditione factam irritari quidem poſſe ob defectum conditionis, non tamen diſpenſari, ſi alias conditione exiſtente firma permaneat. Hæc dixerim, ne quis exiſtimet aut inſtitutum Societatis quoad hanc partem pendere ex prædicta doctrina de diſpenſatione profeſſionis, aut nos impugnare opinionem D. Th. in hac parte, ut ſolum res noſtras tueamur; nam revera non ita eſt, ſed quia nullum habet fundamentum ſufficiens, ut ab univerſali poteſtate Pontificis illum actum ſubtrahamus. Nec etiam negamus, quin decreta Pontificum poſtea edita, & quæ de peculiaribus votis, & gradibus religioſorum Societatis in eis declarata, & approbata ſunt, faciliori, & majori conſecutione in doctrina juxta oppoſitam ſententiam, quam hic defendimus, cohæreant, & intelligantur.

CAPUT XVIII.

An poteſtas diſpenſandi in profeſſione religioſa in ſolo ſummo Pontifice reſideat.

1 Ex dictis ſatis probatum eſt eſſe in ſummo Pontifice poteſtatem ad diſpenſandum in profeſſione religioſa; interrogari vero ulterius poteſt, an hæc poteſtas in ſolo ſummo Pontifice exiſtat. In quo dubitari non poteſt de facto quoad poteſtatẽ ordinariã, cum ſolus ipſe hanc poteſtatem habeat, nam id conſtat ex uſu, & conſuetudine totius Eccleſiæ. Et ratio eſt, quia ſicut potuit vota ſimplicia caſtitatis, aut religionis ſibi reſervare, multo magis profeſſionem religioſam. Quod autem ita fuerit, quãvis nullum eſſet jus ſcriptum, ſufficiẽter oſtenderet conſuetudo, ſicut de aliis votis reſervatis diximus. Sed præterea conſtat ex eo jure, quo Pontifex ſibi reſervavit approbationẽ religionum, & illas a jure ordinariorum exemit, & ſub ſua cura, & ſpeciali protectione ſuſcepit. Poteſt autẽ inquiri, an hoc fuerit ſemper obſervatum in Eccleſia, vel an Epiſcopi aliquando habuerint hanc facultatem, & conſequenter, an ſecluſa reſervatione eis cõpetat ordinario jure; quod ſi ita eſt, quando cœperit hæc reſervatio. De qua re tota judicandum cẽſeo, ſicut de approbatione religionis, de qua ſupra dixi, quãdiu Apoſtolica ſedes eam ſibi non reſervavit, ad Epiſcopos pertinuiſſe ſaltem quantum ad efficacitatẽ inſtituendi, aut approbandi aliquod inſtitutum religioſum, & acceptandi, vel dandi poteſtatem ad acceptandum nomine Dei traditionem, & vota religioſa.

2 Exiſtimo ergo toto tempore, quo hic ſtatus rerum in Eccleſia duravit, quamdiu Pontifices vota perpetua ſibi non reſervarunt, habuiſſe Epiſcopos poteſtatem diſpenſandi cum religioſis ſibi ſubditis in profeſſione, & votis monaſticis, ſicut poterant diſpenſare in voto virginitatis. Ratio eſt, quia non eſt minoris poteſtatis approbare religionem, quam diſpenſare in ſtatu religioſo; ſed Epiſcopi jure ordinario habent priorem poteſtatem, niſi auferatur: ergo & poſteriorem; non eſt autem veriſimile prius factam eſſe reſtrictionẽ circa diſpenſationẽ, quam circa approbationem; tum quia hæc habẽt inter ſe quandam connexionẽ, imo negotium approbãdi multo gravius eſt, quia propinquius reſpicit commune bonum; tum etiam, quia nullum judiciũ ex antiquitate habemus, unde illa reſervatio pro illo tempore colligatur: quin potius multa ſunt, ex quibus intelligi poteſt, eo tempore, quo religioſi erant ſubjecti Epiſcopis, & ab eis ſolis pendebant in approbatione, confirmatione, & aliis ad eorum regimen pertinentibus, habuiſſe in illos plenã poteſtatẽ, etiam in diſpenſatione circa vota, quãvis incertum ſit, qualia tunc eſſent illa vota, qualiſve profeſſio, prout ſæpe in ſuperioribus tactũ eſt, & attingetur iterum infra in ſpeciali Libro de Caſtit. relig.

Ante reſervationem poterant diſpenſare Epiſcopi.

3 Confirmatur tandem, quia juxta opinionem multorum omnis poteſtas, quæ eſt in Pontifice ad diſpẽſandum in votis jure divino pro univerſa Eccleſia, eſt etiã in Epiſcopis erga ſuos ſubditos, quamdiu a Pontifice non limitatur; vel certe licet non ſit jure divino, quod ego verius exiſtimo, ſaltem eſt ex conceſſione, quæ ab Apoſtolorum tempore incepit, & perpetua traditione, & conſenſu tacito conſervata eſt, quia eſt neceſſaria ad ordinarium regimen animarum, & ideo quamdiu non aufertur, conceſſa intelligitur. Quando autẽ hæc limitatio, aut reſervatio cœperit, nobis non conſtat, quãvis certũ videatur non ſemper fuiſſe ex conjecturis, & rationibus adductis. Veriſimile igitur eſt incepiſſe ad minimum, quando cœpit reſervatio perpetuorum votorũ, vel quando Pontifices approbationẽ religionũ ſibi reſervarunt, ab ordinariorum juriſdictione eas eximentes. Neque in hac re aliquid certius dicendum occurrit, neque etiam video inconveniens ullum, aut difficultatem, cur non potuerint Epiſcopi aliquando hanc poteſtatem habere, aut cur non poſſit Pontifex, ſi velit, etiã nunc illã concedere jure ordinario, vel omnibus (quãvis hoc non expediat) vel alicui Patriarchæ, aut Primati in aliqua provincia valde diſtanti, in qua difficilius eſt ad Pontificẽ recurſus. Quod etiam facere poteſt per

Poteſtas diſpẽſandi in votis quo jure competat Epiſcopis.

de-

delegationem, aut perpetuo annexam tali dignitati Epiſcopali, aut (quod facilius eſt) tali perſonæ conceſſam; cum enim hæc poteſtas juriſdictionis ſit, quamvis ſit valde gravis, ſine ulla dubitatione delegabilis eſt.

Dubitatio, an ſi cui urgente gravi neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare in votis Pontifici reſervatis, poſſit etiam in profeſſione.

4 Una vera hinc naſcitur mihi dubitatio, an in hoc genere diſpenſationis adduci poſſit doctrina communiter recepta, Epiſcopos ſcilicet, poſſe diſpenſare in aliquo eventu, in votis Pontifici reſervatis, quando nimirum neceſſitas eſt valde urgens, ita ut animarum periculum immineat, vel aliquod grave nocumentum contra bonum commune, & acceſſus ad Pontificem ſit tardus, ac difficilis, ſitque prædictum periculum in mora. Auctores enim generatim loquũtur, & hanc exceptionem non faciunt. Rationes etiam, quæ illam regulam ſuadent, in hoc etiam eventu locum habent, ſi cauſa, & neceſſitas proportionatæ ſint, ita ut ex ea parte ſit certum legitimam eſſe diſpenſationem. Neque eſt veriſimile eam poteſtatem relictam eſſe Epiſcopis ob neceſſitatem animarum, & limitatam fuiſſe quoad hunc effectum, exiſtente ſimili, aut proportionata neceſſitate. Accedit, quod multi auctores, qui non propriam diſpẽſationem, ſed interpretationem circa omnia vota admittunt, eamdem fatentur habere locum circa profeſſionem, ſeu votum ſolenne, ut ſupra retuli: poteſt ergo ex eorum ſentẽtia dari caſus, in quo tanta ſit neceſſitas boni communis, ut ex vi ejus abſque ulla propria diſpenſatione ceſſet obligatio voti ſolennis, quia impediret majus bonum, vel quia intercedit naturalis obligatio tam gravis, ut in ipſo voto cenſeatur talis caſus exceptus: ergo licet ordinarie authentica interpretatio in tali caſu pertineat ad Pontificem, ſi occurrant circumſtantię dictæ, poterit eam dare Epiſcopus: ergo idẽ dicendum eſt etiam in diſpenſatione proprie dicta.

5 Circa hoc nihil invenio declaratum ab auctoribus, qui & poteſtatem diſpenſandi in profeſſione, & voto ſolenni in ſummo Pontifice agnoſcunt, & prædictam regulam generaliter, & ſine exceptione admittunt; & rationes, quibus illam regulam confirmant, videntur in hoc etiam caſu procedere, & concedere prædictam facultatem Epiſcopis; ſpecialius id concedere videtur Sanchez lib.8. de matrim. diſp.8. n.11. Nihilominus non cenſeo poteſtatem hanc extendendam eſse ad Epiſcopos ſine expreſsa Pontificis delegatione, in quocumque caſu, & quantaecumque neceſſitas excogitetur. Ratio eſt, quia in primis juris principium eſt, generalem clauſulam non comprehendere caſus ſpeciales, in quibus ſuperior veroſimiliter non eſset aliquid conceſsurus: ſed poteſtas diſpenſandi in voto ſolenni religionis, ſecundum pręſentem ſtatum, & uſum Eccleſię, eſt valde ſpecialis, quam non legimus unquam Pontifices inferioribus conceſſiſse, habetque tam difficilẽ uſum, ut ipſi Pontifices illa utantur: ergo nunquam licet per Epiikiam interpretari in aliquo caſu eſse conceſsam Epiſcopo. Conſequentia recte colligit, quia in voto caſtitatis ſimplici, & ſimilibus reſervatis colligunt doctores poſse Epiſcopos diſpenſare in caſu urgentis neceſſitatis, quia uſus, & antiqua conſuetudo diſpẽſandi in hac occaſione indicat vel non fuiſse a principio mentem Pontificis hæc vota in ſimilibus caſibus ſibi reſervare, vel ſaltem poſtea ad diſpenſandum in eis tacite eam facultatem conceſſiſse; ergo e contra ſi nunquam talis fuit uſus, & conſuetudo diſpenſandi in votis ſolemnibus, nullam omnino in ordine ad illa facultatem habent. Et idem cenſeo dicendum de poteſtate diſpenſandi in matrimonio rato, & utrumque poteſt ex ipſo uſu, vel potius non uſu confirmari, nunquam enim legimus, vel audivimus Epiſcopum aliquẽ in aliquo eventu uſurpaſse ſibi talem poteſtatem; uſus autẽ eſt optimus interpres legum & poteſtatum, &c. Indicat etiam hic uſus caſum tantæ neceſſitatis adeo extraordinarium eſse, ut moralis non reputetur, ideoque propter illum non eſse veroſimiliter factam a Pontificibus hanc exceptionem, vel hujus poteſtatis delegationem, ſine qua non poteſt in inferioribus eſse hæc poteſtas.

Similiter nõ poteſt Epiſcopus diſpẽſare in matrimonio rato.

Corollarium: profeſſio ceſſat ex natura rei propter aliquam occurrenẽtẽ neceſſitatem.

6 Ex quo tandem a fortiori conſtat hoc vinculum profeſſionis religioſæ nunquam ceſsare ex natura rei ſeu per ſeipſum, ſeu propter aliquam occurrentẽ neceſſitatem, ſicut vinculum matrimonii rati nunquã ex natura rei diſsolvitur ex ſeſe, propter inſurgentem cauſam, niſi a ſuperiore poteſtate diſſolvatur, quia talia vincula ex ſeſe & intrinſece ſunt perpetua abſolute, & ſimpliciter, nullamque includunt cõditionem, ratione cujus ex ſe poſſint ceſsare ob defectum conditionis; quod de vinculo matrimonii hic ſuppono, quia repugnat fini ejus: de vinculo autem profeſſionis conſtat ex dictis in ſuperiori capite. Et ratio reddi poteſt ex dictis, quia moraliter nunquam poteſt occurrere caſus, in quo malum ſit per ſe obſervare tale vinculum non obſtante occurrente neceſſitate: extra hujuſmodi autẽ caſum non poteſt tale vinculum per ſe ceſsare. Quę ratio apud me ſufficienter probat de vinculo ipſo. An vero probet etiam de uſu ipſo, & obſervatione omnium votorum, quoad uſum, dicam commodius infra diſputando de caſtitate religioſa. Nunc ex dictis recte concluditur hoc vinculum profeſſionis nunquam diſſolvi per ſolam interpretationem: nam quãdo interpretatio ſufficit, ſupponitur effectus ex ſe talis, quia per interpretationem ſolum declaratur id, quod in re eſt, & ideo etiã ex hoc capite non poteſt talis diſsolutio hujus vinculi ad Epiſcopos extendi pro aliquo caſu; alioqui etiã poſset extendi ad viros doctos, maxime quando eſset difficilis recurſus ad ſuperiorem, quod incredibile eſt.

CAPUT XIX.

Quot modis fieri poſſit tacita profeſſio ſecundum jus antiquum.

1 SUpponimus ex dictis in præcedentibus, profeſſione in duobus modis fieri poſse, expreſse, & tacite, quod etiam probant multa jura in ſequentibus referenda, & quæ hactenus diximus, de expreſsa profeſſione tradita ſunt. Hic ergo duo ſolum declaranda ſuperſunt, ſcilicet, quomodo fieri poſſit profeſſio tacita, & quam obligationem inducat: ex quibus etiam conſtabit, an hæ duæ profeſſiones licet in exteriori ſigno differant, in morali vinculo ſint ejuſdem rationis, & conſequenter, an omnia, quæ diximus de profeſſione expreſſa, in tacitam conveniant, aut aliqua exceptio ſit adhibenda, & quænam illa ſit.

2 Prima ergo quæſtio hoc capite agitanda eſt, quibus ſcilicet modis fieri poſſit tacita profeſſio, quæ tractari poteſt, aut ſecundum jus antiquum, aut ſecundum novum Concilii Trident. Priori modo tractatur a Canoniſtis in c. *ſtatuimus*, de Regularib. & in c. *conſtitutionum*, eod. tit. in 6. Summiſtæ omnes verb. *Profeſſio*, & verb. *Religio*, qui omnes ſupponunt tacitam profeſſionem eſse veram profeſſionem, quod etiam a nobis in pręcedentibus probatum eſt. Ejus autem veritas ſuppoſitis aliis ad veram profeſſionem requiſitis, maxime pendet ex interiori conſenſu, & ex ſufficienti exteriori ſigno, quo ille ſignificetur. Et de interno quidem conſenſu nihil ſpeciale hic addendum occurrit, nam regula eſt generalis ſine illo nullam profeſſionem validam eſſe in conſcientia, & coram Deo, quantumvis exterius præſumatur, ac judicetur, ut bene notavit Navarr. comment.4. de Regular. n.71. & 74. argum. c. *tua*, de ſponſalib. & c. *humanæ aures* 22. q. 5. quia in his actibus moralibus ſignum externum nihil efficit ſine interiori intentione, neque actus externus operatur aliquid extra intentionem operantis. Solum ergo ſupereſt explicandum, quod ſignum externum eſſet olim ſufficiens ad profeſſionem tacitam, ſuppoſito interiori conſenſu.

Tacita profeſſio eſt vera profeſſio.

3 Solent igitur tres modi præcipue aſſignari tacite profitendi, ſcilicet, deferre habitum profeſſorum, vel exercere actus profeſſorum, vel utrumque ſimul. Excluſis enim verbis, vel ſcriptis, quibus fit expreſſa profeſſio, nullum aliud ſignum aptum ad judicandum internum profitendi animum excogitari poſſe videtur, præter externum actum, vel habitum ſeu veſtitum. Hi autẽ ſi ſint proprii novitiorum, non poſſunt animum profitendi ſignificare, ut per ſe cõſtat. Imo licet habitus profeſſorum, & novitiorum idem ſit, deferre illum non eſt ſufficiens ſignum profeſſionis, niſi aliquid peculiare adjungatur, quo profeſſus a novitio diſtinguatur, de quo ſtatim dicemus; imo cum ſimili additione putant aliqui per ſolam ſuſceptionem habitus novitiorum poſſe aliquando fieri profeſſionem tacitã ſecundum jus antiquum, quod non credo verum, ut ſtatim dicam. Solum ergo illa duo ſigna, ſcilicet, habitus, vel actiones profeſſorum videntur eſſe poſſe apta ad profeſſionem tacitã indicandam, quæ vel ſigillatim, vel ſimul poſſunt con-

Quot modis fiat tacita profeſſio.

currere,& ita inſurgunt dicti modi profeſſionis tacitæ, quos breviter explicare neceſse eſt.

Primus modus tacitæ profeſſionis olim ſolitus erat per habitum profeſſorum.

4 Primus ergo modus profeſſionis tacitæ olim erat, quando quis induebatur habitu proprio profeſsorum, id eſt, diſtincto ab habitu novitiorum: ita colligitur ex c. *ſtatuimus*, de Regul. ibi: *Statuimus novitios in probatione poſitos ante ſuſceptum religionis habitum, qui dari profitentibus conſuevit, vel ante profeſſionem emiſſam ad priorem ſtatum redire poſſe libere infra annum.* Ergo ſi talem habitũ infra annum ſuſceperint, non poſſunt ad ſeculum redire, ſed cenſentur tacite profeſſi: unde ibi emittere profeſſionem, idem eſt, quod expreſse profiteri. Loquitur autem ibi Pontifex de habitu profeſſorum, qui ſit diſtinctus ab habitu novitiorum, alioqui ubi eſset habitus cõmunis utriſque, omnes novitii ſuſcipientes habitum religionis illius, ſtatim fierent profeſſi, quod abſurdum eſt. Et ratio differentię eſt clara ex dictis, quia ubi eſt habitus cõmunis, non poteſt ſtatim a principio habere ſignificationẽ propriam: quod ſecus eſt, quando habitus eſt omnino proprius profeſsorũ; & ideo admonet textus in fin illius textus, ut ſi habitus non fuerit in figura diſtinctus, ſaltẽ habeat benedictionem aliquam, in qua diſtinguatur. Hoc ipſum ſtatuitur in c. 1. de Regul. in 6. ubi & diſtinctio ſeu proprietas habitus amplius declaratur, & additur, oportere, ut talis habitus ſuſcipiatur poſt puberem ętatem, quia hęc etiã ad profeſſionem expreſse emittendam neceſsaria eſt.

Requirebatur tamen ætas pubertatis.

Non ita requirebatur annus probationis.

5 Dices: etiam erat tunc neceſsarius probationis annus ante profeſſionem. Reſpondeo eſse diſcrimẽ, nam annus probationis renuntiari poterat, c. *ad Apoſtolicam*, de Regul. & ita renuntiari intelligebatur ab eo, qui voluntarie profeſsorum habitum induebat; ætas vero pubertatis renuntiari nunquam potuit, ex quo ad valorem profeſſionis poſtulata eſt, quia cum fundetur in defectu intrinſeco, qui in minori ętate ad perfecte deliberandũ eſse præſumitur, ſicut ob eam cauſam judicatur perſona inſufficiens ad profitendum, ita etiã ad renuntiandum juri ſuo. Solent autem ad hunc modum profeſſionis tacitę requiri multę conditiones, ut videre licet in Panorm. Sylveſt. Angel. & aliis ſtatim citandis; verumtamen illę aut cõmunes ſunt omnibus profeſſionibus, aut ſi aliqua eſt propria, explicabitur melius in pũcto ſequenti, & in diſcurſu capitis omnes attingẽtur.

Secundus modus erat per uſum actuum profeſſorum.

6 Secundus modus profeſſionis tacitæ ab aliquibus fuiſse creditur per uſum eorum actuum, qui profeſsorum ſunt proprii, etiamſi illi actus fuerint in anno novitiatus, & cum habitu tantum novitiorum. Hoc genus profeſſionis tacitæ colligi poteſt ex c. *vidua*, de Regul. ubi dicitur, vidua, quæ ſua ſponte velum converſionis, *quamvis non ſacrum*, ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit Sanctimoniæ habitum retinere debere, ubi particula illa, *quamvis non ſacrum*, indicat illud velũ fuiſse novitiarum inſigne, potius quam profeſsarum, & nihilominus propter actum illum offerendi, qui videbatur eſse proprius profeſsarum, talis vidua cenſetur eſse tacite profeſſa. Poteſt etiam hoc probari a paritate rationis, quia non eſt minus proprium ſignum perſonæ profeſſæ actus, quam veſtitus, ſi uterque ſit proprius, & illi ſoli debitus; ſed per ſolum habitum ſignificatur ſufficienter tacita profeſſio: ergo etiam per exercitium actus, qui de jure, vel conſuetudine ſit proprius profeſſi; dummodo neque ignorantia, neque gravis metus intercedat, ut ſemper in hujuſmodi præſumptionibus neceſſario ſupponitur. Nam ſi quis ſe ingereret actui profeſſorum, ignorans illud munus ad ſolos profeſſos pertinere, magis indicaret ignorantiam ſuam, quam animum profitendi, unde probata ignorantia ceſſaret omnis pręſumptio: & idem eſt, ſi per metum id faciat, quia tunc etiam ſolum indicatur animus vitandi nocumentum.

Duæ conditiones requiruntur adhuc ad hanc profeſſionem ſecũdo modo factam juxta aliquorum ſentent.

7 Et hanc ſententiam tenet Joan. Andr. in d. c. *vidua*; addit tamen in eo caſu ſupponi debere ſaltem habitum novitiorum, & debere ſubſequi perſeverantiam, ſaltem per triduum, ut intelligatur facta profeſſio tacita. Ratio prioris partis eſt, quia tam in illo textu, quam in omnibus, qui de profeſſione tacita loquuntur, primum omniũ poſtulatur aſſumptio alicujus habitus religioſi, ut patet tum ibi, tum etiam in c. *viduis* 27. q. 1. ex Conc. Tolet. IV. c. 57. & ex Concil. Carthag. IV. c. 104. & ex Concil. Triburien. c. 10. cum ſimilibus: ergo ad minimũ requiritur habitus novitiorum. Unde ſi mere ſecularis cum religioſis profeſſis ſe ingereret ad electionem faciendam, quæ ſolis religioſis competit, non propterea cenſebitur tacite profeſſus, quia in ſeculari homine, qui voluntatem prius non oſtendit aſſumendi illum ſtatũ, ille actus non eſt ſignum profeſſionis, ſed potius violẽtię illatę religioſis, & uſurpationis alieni juris: quando autem ſupponitur habitus novitiorum, ſupponitur jam ſufficienter demonſtrata voluntas aſſumendi illum ſtatum, & ideo ſufficienter cenſetur ſignificari ejus profeſſio per uſurpationẽ talis actus. Additur vero altera conditio de perſeverantia tridui propter argumentum a ſimili, ex c. *ad noſtram*, de Regul. ubi in primo modo profeſſionis per ſuſceptionẽ habitus profeſſorum ante expletum novitiatus annum, tridui perſeverãtia poſtulatur: de qua conditione infra dicam. Sequitur hanc ſent. ibi Panorm. & Sylv. verbo *Religio* 3. n. 19. quamvis ſubobſcure loquatur. Idem tenet Ang. verb. *Novitius* n. 12.

Judicium auctoris circa prædictã ſentent. & reſolutio eſt, requiri præter actus profeſſorum, etiam habitũ proprium profeſſorum.

8 Hęc ſententia eſt probabilis, imo vix poſſumus ab ea diſcedere, cum ſit valde communis. Ego tamẽ, ut verum fatear, non invenio ſufficiens fundamentum ejus in jure, pręcipue ſi intelligatur de eo, qui exercet actum proprium profeſſi, tamen in habitu proprio novitii, id eſt, diſtincto ab habitu profeſſorum, quia in nullo textu invenio profeſſionem tacitam ſine habitu profeſſorũ, vel proprio, vel communi illis. Et in primis ex d. c. *vidua*, aliud non habetur: nam illud velum revera erat ejuſdem rationis cum illo, quo utebantur viduæ velatę, quæ oblationem offerebant, de quibus ibi fit mentio: quod ibi notavit Antonius, & placet etiam Panormitano, & optima conjectura eſt, tum quod textus univoce, ut ſic dicam, de illis loquitur: tum etiam, quia aliàs non fuiſſet auſa vidua publice cum aliis offerre: tum denique, quia velum viduarum non ſolebat ſacrari, aut benedici, & ideo dicitur ibi, *non ſacrum*; non quia eſſet diſtinctum a velo profeſſarum; utrumque ergo idem erat, & ibi appellatur velum converſionis. Unde ex alio etiam capite infirmum argumentum ſumitur ex illo textu, quia non ſatis conſtat ibi eſſe ſermonem de viduis profeſſis, ſed ſolum de emittentibus publice votum caſtitatis, quod fortaſſe regulariter ſimplex erat, ut ſuperius adnotavimus agentes de voto ſimplici caſtitatis. Ex illo ergo textu ſolum colligitur ſignum in exteriori habitu alicujus ſtatus eſſe ſufficiens indicium profeſſionis tacitę tali ſtatui accommodatę. Atque ita Panor. cum Antonio fatetur in rigore ex illo textu ſolum colligi aſſumptionem habitus profeſſorum cum uſu alicujus actus ſufficere ad profeſſionem tacitam, quod clarum eſt, ut ſtatim dicemus. Quod ergo ſolus actus profeſſi ſine habitu profeſſorum ſufficiat, nullo jure probari poteſt: ſine jure autem non videtur hoc aſſerendum, quia profeſſio tacita non tam ex evidentia rei, quam ex præſumptione aſſeritur; nulla autem præſumptio videtur ſufficiens, niſi juris auctoritate confirmata ſit. Accedit, quod in dict. c. *ſtatuimus*, generaliter dicitur novitios, qui habitum profeſſorum proprium non receperunt, nec expreſſam profeſſionem emiſerunt, libere poſſe exire, ſi velint: ergo etiamſi actus quoſcumque exercuerint ſine illo habitu, poterunt libere exire; alioquin vera non eſt illa univerſalis propoſitio, neque adæquata disjunctio. Eo vel maxime quod ſtatim additur exceptio: *Niſi evidenter appareat, quod talis voluerit vitam mutare*, de qua ſtatim. Exceptio autem (ut Juriſtæ dicunt) firmat regulam in contrarium: ergo pręter illam exceptionem bene intellectam non eſt alia admittenda. Colligitur ergo hinc univerſalis regula, ſine volũtaria ſuſceptione habitus proprii profeſſorum nullam fieri ſolitam profeſſionem tacitam intra annũ novitiatus, quæ etiam colligitur ex c. 1. de Regul. in 6.

9 Nec rationes aliæ, aut indicia, ſecluſo jure oppoſitum probant, quia non eſt omnino eadem ratio de ſuſceptione habitus, & de exercitio actus profeſſi. Primo, quia externus habitus poſt vocem & ſcripturam eſt ſignum magis certum & expreſſum profeſſionis alicujus ſtatus, nam magis eſt inſtitutus ſignificandi gratia, quã actus; imo actus revera non habet talem ſignificationẽ ex impoſitione, ſicut eã habet religioſus habitus. Secũdo, quia licet habitus non faciat monachum, ſed profeſſio, dari tamen ſolet in ipſamet profeſſione tãquam ſignum permanens ejus, & ideo voluntaria ſuſceptio

talis

talis habitus cum intentione ingrediendi religionem cenſebatur merito ſufficiens ſignum profeſſionis:at vero actus ſolum eſt veluti quidam effectus qui ſubſequi ſolet ex profeſſione, & ideo non tam ſignificat eam fieri,quam ſupponi, ac proinde non videtur ſufficiens ſignum ad emittendam profeſſionem tacitam: maxime, quia etiam profeſſionem factam non ſatis indicat,quatenus eſt talis actus, ſed quatenus eſt jure factus:ſolent autem ſępe hujuſmodi actus uſurpari contra jus,& ſine poteſtate, & ideo ſolus actus non eſt ſufficiens indiciū profeſſionis factæ. Et confirmo, nam ut ille actus jure fiat, debet ſupponere perſonam unitam religioni per profeſſionē: ergo non poteſt illam unire, quia non poteſt eſſe cauſa ſui principii.Dices;præſumitur ſupponere voluntatem profitendi.Sed contra,nam pręterquam quod præſumptio eſt debilis, ut dixi, illud non ſatis eſt, quia voluntas non ſufficit ad profeſſionem, neque ad incorporandum hominem religioni, niſi ſit exterius manifeſtata:illa autem voluntas,ut ſupponitur, ad talē actum non eſt exterius manifeſtata: ergo ille actus licet ſupponat talem voluntatem, non ſupponit hominē profeſsum, nec etiam poteſt cōſtituere profeſsum propter rationem factam, quia ſi eſt actus uſurpatus, non indicat profeſſionem; ſi autem eſt actus verus, & juridicus, ſupponit illam, & ideo non poteſt eam efficere.

10 Video reſponderi poſse actum illum,v.g.electionem a novitio factam non eſse quidem in re juridicum,& validum actum,ſatis vero eſse,quod ab ipſo novitio fiat animo faciendi verum, & legitimum actum, atque ita præſumi debere, quia nemo præſumitur velle injuſte operari.Poteſt etiam reſponderi, ut actus ille ſit validus,ſatis eſse,quod ſupponat profeſsum, vel faciat, quemadmodum, ut ſacramentum digne ſuſcipiatur, ſufficit,quod ſupponat hominem ſanctum, vel faciat. Sed ego revera exiſtimo talem actum, vel ſuffragium, vel quidquid illud ſit,non eſse validum,neque in Eccleſiaſtico jure,ut talem eſse admittendum, quia non procedit ab habente poteſtatem, de quo aliàs. Unde conſequenter cenſeo illam præſumptionem eſse valde infirmam, quia nunquam poteſt talis perſona excuſari a peccato male uſurpatæ poteſtatis, & ideo nullum eſt ſufficiens principium ad præſumendum voluiſse per illum actum profiteri.

11 Propter quæ omnia probabiliſſimum cenſeo non poſſe aliquem in foro Eccleſiaſtico judicari vere profeſſum propter ſolum illud ſignum intra annum noviciatus, & ſine habitu profeſſorum. Quod certius mihi eſt, quando nec proprium, nec communem habitum profeſſorum ſuſcepit,quia tunc clarius urgent rationes factæ.Idem tamen exiſtimo dicendum, etiamſi habitus novitiorum non diſtinguatur ab habitu profeſſorum, quia ſine habitu proprio,& diſtincto profeſſorum, nulla erat profeſſio tacita intra annum noviciatus,ut mihi probat d. c.*ſtatuimus*, & d. c.1. & juvant etiam conjecturæ adductæ.Et ita ſentit Navar.comment.4. de Regular. num.73.in fin.An vero poſt tranſactum annum profeſſionis ſufficiat exercitium talis actus ſine habitu, infra dicam. In foro autem conſcientiæ primum ſi talis perſona non habuit animum profitendi,res eſt clara:verumtamen licet eum habuerit, etiam mihi eſt res dubia propter rationem factam. Sed quia nunc conſtat talem profeſſionem eſſe nullam,ſaltem ex defectu anni noviciatus, ideo in hoc nunc non immoror.Quid autem cenſendum ſit, ſi caſus contingat poſt impletum annum probationis, infra dicam.

Reſolutio vera. 12 Secundus ergo modus profeſſionis tacitæ verus & certus erit, ſi quis & habitum profeſſi aſſumat, & actum ejus exerceat. Qui ad ſummum colligitur ex d. c.*vidua*, & a fortiori ex priori modo, & ex juribus ibi adductis: imo videri poteſt hic modus non eſſe diſtinguendus ab illo,quia & includit illum,&ſolum ratione illius ſit hic tacita profeſſio: nam quando quis in hoc caſu exercet actum profeſſi, jam ſupponitur profeſſus per aſſumptionem habitus, juxta priorem modum. Nihilominus juxta communem ſententiam poteſt aliqua differentia aſſignari: nam quando ſolus habitus profeſſorum aſſumitur, dicitur requiri perſeverantia tridui poſt aſſumptum habitum, ut profeſſio tacita facta cenſeatur,ex c.*ad noſtram*,de Regular.& expreſſius in cap. *conſtitutionem*,eod.tit.in 6.At vero quando adjungitur exercitium actus ad ſuſceptionem habitus proprii profeſſorum, tunc ſtatim cenſetur facta profeſſio, ob d.c. *viduam*,& ita tenent omnes citati Doctores. Et de priori quidem parte dubitari non poteſt quoad forum externum, nam jus eſt expreſſum; quamquam de ſenſu illius dubitari poſſit, an ſemper requiratur illud triduum poſt ſuſceptum habitum profeſſorum, vel ſolum quando aliqua probatio, ſeu noviciatus non præceſſit, ita ut voluerint jura triduum expectare,quādo primus actus, qui accipitur,eſt habitus profeſſorum,ſeu quando illud, vel majus tempus non præceſſit, ſub habitu noviciorum,quando vero aliquis noviciatus prçceſſit,& poſtea ſit mutatio ad habitum profeſſorum,illud triduum non expectetur.Hic enim ſenſus inſinuari videtur in d.c.*ad noſtram*, in verbis illis:*Si poſt decimumquartum annum habitum ipſum ſine probatione ſuſceperit, & infra tridum depoſuerit:* ubi duæ conditiones requiruntur, ut profeſſio illa non cenſeatur valida, ſcilicet, quod ſine probatione prævia talem habitum ſuſceperit, & ante perſeverantiam tridui demiſerit:ergo e contrario quælibet conditionum poſitarum ſufficiet, ut profeſſio ſit valida. Nec deeſt congruentia, quia quando habitus profeſſorum a principio ſumitur, res eſt nimis repentina, & ideo non ſtatim præſumitur vera, aut ſatis deliberata, ac propterea triduum prudenter expectatur. Quando autem præceſſit aliqua probatio, jam ſupponitur aliqua experientia ſtatus religioſi, & maturior deliberatio,& ideo non videtur tunc adeo neceſſarium ſubſequens perſeverantiæ experimentum. Unde hic ſenſus,attento d.c. *ad noſtram*,non eſſet improbabilis; conſiderato autem d. c. *conſtitutionem*, in quo jus hoc quaſi de novo ſtatuitur, vel declaratur, illa explicatio locum non habet, quia ſimpliciter, & ſine limitatione hæc conditio poſtulatur in omnibus ſic tacite profitentibus infra annum probationis etiam inchoatum, ut ex diſcurſu textus manifeſte colligitur, & ibi notat gloſſa a Panorm. in c. *Ad noſtram*,de Regular.Ubi ob eamdem cauſam merito rejicit quaſdam exceptiones ab illa regula,quas aliqui adjungebant, ſcilicet, ſi habitus recipiatur in infirmitate, vel poſt votū ſimplex religionis:hę namque nec ratione fundatæ ſunt,neque juri conſonant,nam ubi ipſum nihil excipit,non eſt admittenda exceptio,niſi ubi ſit neceſſaria ad æquitatē legis.

Perſeverantia tridui quomodo, & quādo requiratur.

13 Adhuc tamen circa hoc punctum dubitari poteſt, an illa conditio eſſet neceſſaria in foro cōſcientię. Fieri enim poteſt, ut aliquis vere ſit profeſſus coram Deo, & ab Eccleſia non judicetur profeſſus, quia coram ipſa non ſatis probatur.Ponamus ergo aliquem aſſumpſiſſe habitum profeſſorum ex perfecta deliberatione, & voluntate profitendi, ac renunciandi anno noviciatus, nunquid ſtatim obligatur, ac eſt vere profeſſus coram Deo? Videtur quidem ita eſſe affirmandum,licet Eccleſia illum talem non judicet, uſque ad perſeverantiā tridui,quia Eccleſia ducitur præſumptione,& ideo donec voluntas ita probetur, non judicat eſſe ſufficiens indicium ad illam præſumendā. Deus autem intuetur cor, & ita ſtatim ac eſt,videtur apud eum obligare voluntas profitendi cum illo ſigno exteriori, quod de ſe jam ſufficiens eſt.Nihilominus probabilius cenſeo profeſſionē illam etiam coram Deo non cępiſſe eſſe validam uſque ad perſeverantiam tridui,quia in d. c. *conſtitutionem*, illa conditio ponitur, ut ſimpliciter neceſſaria, ut talis profeſſio obliget,ſcilicet,vere & in reipſa,non pręſumptione tantum,tum quia verbum *obliget*, in rigore hoc ſignificat,&debet favorabilius intelligi,& ut magis inſerviat ad ſecuritatem animæ, & conſcientiæ:tum etiam,quia alię cōditiones ibi numeratæ hoc modo ſunt neceſſariæ,ſcilicet,quod ſciens,volens,& in debita ętate id faciat.Potuit autem Eccleſia id multis modis facere,ſcilicet, vel non admittendo renunciationem anni noviciatus aliter factam, vel imponendo illud ſignum externum ad ſignificandam profeſſionem cum dependentia a triduana perſeverantia, vel non acceptando traditionem uſque ad complementum illorum trium dierum,etiamſi alius a principio illam facere voluerit.

Dubium ſpeciale, an ante hoc triduum ſit valida profeſſio coram Deo, & in foro conſcientiæ.

14 De poſteriori autem parte mihi majus dubium eſt, quamvis Panormitanus, Anton. Innocent. & alii in d. c. *vidua*, Sylveſt. Angel. & alii Summiſtæ in ea aſſerendo fere conveniunt, quod ſequitur Navar. dict. comment.4. de Regular.n.73. qui fundantur in dict.c. *vidua*,

Quid dicendum de profeſſione tacita facta per ſuſceptionem habitus & exercitium

Actus profeſſorum nimirum ad id jam etiam requiri perſeverantiam tridui.

vidua, in quo eo ipſo, quod illa & habitum ſeu velum converſionis ſuſcepit, & actum velatarum exercuit in Eccleſia inter velatas Deo offerendo, profeſſa cenſetur. Et quamvis ibi non exprimatur illa duo facta eſſe infra, vel ante triduum, ſatis tamen eſt, quod illa duo ponantur tanquam ſufficientia ad complendum profeſſionis ſignum. Unde colligunt dicti auctores exercitiũ illius actus profeſſorum æquivalere triduanæ perſeverantiæ. Et poteſt hoc confirmari, quia aliàs ſuperflue adjungeretur in illo textu actus offerendi ſuſceptionem habitus, ſic ad conſummandam profeſſionem nihil referre. Nihilominus contrariam ſententiã tenuit Joan. Andr. in d. c. *ad noſtram*, cujus opinio mihi quidem valde probabilis eſt. Primo, quia in illo c. *vidua*, ut dixi, non videtur agi de propria profeſſione, ſed de voto ſimplici caſtitatis, quod viduæ emittebant, & in ejus ſignũ aliquod velamen aſſumebant; quod ex Concil. Tribur. can. 25. unde textus ille ſumptus eſt, non obſcure intelligi poteſt: nam ibi Concilium allegat decretum Gelaſii Papæ I. epiſt. Decret. c. 21. aliàs 23. ubi de his viduis velatis dicit, ſi ſponte caſtitatem profeſſæ fuerint, & poſtea caſtitatem mutabili mente calcaverint, admonendas eſſe, non tamen cogendas: quod etiam refertur 27. q. 1. c. *de viduis*, quo loco probabiliſſimum eſt, ut in ſuperioribus adnotavi, non eſſe ſermonem de viduis profeſſis in proprio religionis ſtatu, alioquin plus ad ſuum ſtatum obſervandum cogerentur. Concil. autem Triburien. de eiſdem omnino viduis loquitur, non ergo loquitur de proprie profeſſis ſtatum religionis, de quibus nunc loquimur: addidiſſe tamen videtur ad decretum Gelaſii, quando vidua non tantum velum aſſumit, ſed etiam publice in Eccleſia cum cæteris velatis viduis ad offerendum Deo accedit, tunc cogendam eſſe ſuſceptum habitum retinere, & ſervare. Quod fortaſſe factum eſt, non ſolum, quia actus ille erat proprius viduarum velatarum, ſed etiam, quia erat actus ſacer, & publicus in Eccleſia, quod etiam colligitur ex c. *vidua*, 27. q. 1. ex Concil. Wormat. c. 21. in quo ſermo eſt de vidua, quæ ſacrum velamen capiti impoſuerit, & ideo magis poſſet intelligi de vidua proprie religioſa; ibi tamen expreſſa profeſſio requiri videtur, nam additur, ſi profeſſa eſt, in eodem habitu permanere ſpondens nunquam religionis deponere velamen. Concilium autem Triburien. loquitur de vidua aſſumente velum non ſacrum, & quæ aliàs juxta decretum Gelaſii non cogebatur ab Eccleſia ad continentiam ſervandam, ſed ſolum obligationis ſuę admonebatur, cui illud Concilium addidit, in illo ſpeciali caſu cogendam eſſe.

15 Quapropter ex illo textu infirmum ſumitur argumentum, tum quia hic agimus de propria, & ſolenni profeſſione; tum etiam, quia ibi non eſt ſermo de quocumque actu profeſſorum, ſed de illa oblatione propter ſpecialem rationem, & conſuetudinem ejus: unde gloſſa ibi inquit, quod licet diu ibi habitaſſet ſine tali oblatione, non judicaretur monacha, ſeu caſtitatem profeſſa. Conſidero præterea decretum illud, præterquã quod ſolum fuit Concilii Provincialis, antiquius multo eſſe quam c. *conſtitutionem*, in quo nova forma tradita videtur profitendi tacite ante cõpletum annum novitiatus cum omnibus conditionibus ad talem profeſſionẽ neceſſariis, inter quas ponitur perſeverantia per triduum, & nulla fit mentio de exercitio actus profeſſorũ: ergo juxta hoc jus novum & Pontificium interpretandum, & limitandum eſt illud antiquius: nullibi enim in jure declaratum eſt, exercitiũ actus profeſſi æquivalere perſeverantiæ tridui, nec etiam eſt ulla ratio ſufficiens, propter quam hoc aſſeratur. Nam ſi talis actus ſtatim, ſeu ante completum triduum factus eſt, æque inconſideratus, ſeu indeliberatus æſtimabitur, ac ipſa profeſſio: nam ob hanc cauſam requirit jus tempus ſaltem trium dierum ad recogitandum, & approbandum factum, ideoque non eſt congrua illa compenſatio. Si autem actus ille poſt expletum triduum factus eſt, jam ſupponitur profeſſio conſummata, & illud ſolum eſt majus quoddam ſignum obſtinati animi, & moraliter loquẽdo nunquam fit ſtatim in tam brevi tempore, & ideo eſt etiam indicium morale profeſſionis tacitæ jam cõpletæ, non tamen complens illam. Quod etiam confirmare poſſumus difficultate in ſuperiore puncto poſita.

Corollarium.

16 Concludo ergo ſaltem a tempore Bonifacii VIII. auctoris dicti c. *conſtitutionem*, unicam fuiſſe formam profitendi tacite intra annum novitiatus per ſuſceptionem habitus proprii profeſſorũ in ætate legitima cum perſeverantia tridui, & cum ſcientia ſufficienti & voluntate libera. Hæc enim omnia in d. c. *conſtitutionem*, explicantur, & ideo aliæ conditiones, quæ ibi non ponuntur, neceſſariæ non ſunt. Illam vero ſcientiam ita explicant Sylv. Angel. & Nav. cum Innocentio communiter recepto in d. c. *vidua*, ut neceſſarium ſit, quod profitens ſciat per talis habitus geſtationem tali tempore, aut modo induci profeſſionem. Sed hoc eſt verum in foro conſcientiæ, ut dicam infra; in foro autem exteriori difficile admittetur talis excuſatio, quia in illo foro videtur ſufficere, ut ſciat illum habitum eſſe propriũ profeſſorum, & illum voluntarie aſſumat, & in eo duret; nam in hoc ſolum fundatur præſumptio tacitę profeſſionis, & non in ipſomet jure, quod talem profeſſionem conſtituit, aut declaravit. Et ita ſentire videntur Panormit. & alii; quamvis non negaverim ſcientiam hujus juris plurimum augere præſumptionẽ. Denique advertere oportet in eo c. *conſtitutionem*, ſolum poni conditiones neceſſarias ex parte profitentis, ſupponi autem requiſitas ex parte religionis, quæ ſunt duę, ſcilicet, poteſtas admittendi talem profeſſionem, & voluntas. Et poteſtas quidem erat tunc in omnibus religionibus, præterquam in Mendicantibus, ut in eodem c. *conſtitutionem*, declaratur, & ſupra dictum eſt cum de anno probationis ageremus. Voluntas autem extendenda erat per aliquem habentem poteſtatem admittendi ad profeſſionem, quia quoad hoc eadẽ eſt ratio de profeſſione tacita, quæ de expreſſa, ut omnes citati auctores advertunt; & merito, quia ſine conſenſu utriuſque partis ſufficienter declarato non poteſt contractus perfici. Tamen ſicut ex parte profitentis tacita ſufficiebat profeſſio, ſeu traditio, ita ex parte prælati, vel communitatis ſufficiebat tacita admiſſio, quia ſcilicet, prelatus ipſe vidente & tacente cõventu habitum profeſsorũ dedit, vel quia ipſe novitius vidente & tacente prelato ipſum habitum aſsumpſit, & ita per triduum perſeveravit.

17 Venio ad ſecundum modum principalem profitendi tacite poſt expletum annum novitiatus, in quo poſsunt etiam varii modi diſtingui. Primus autem & certior eſt geſtare habitum profeſsorum poſt expletum probationis annum. Quod dupliciter accidere poteſt, nam habitus profeſsorũ poteſt eſse vel indiſtinctus ab habitu novitiorum, vel diſtinctus: quãdo eſt prioris generis, neceſse eſt per integrũ annum & adhuc amplius illum geſtare. Quando vero eſt poſterioris generis, neceſse eſt ad hunc profeſſionis modum poſt expletum annum illum ſuſcipere, ita ſumitur ex c. 1. de Regular. in 6. in quo textu nonnulla obſervanda ſunt. Primum eſt hunc annum debere totum integrũ computari poſt expletos annos pubertatis. Itaque licet quis recipiat hujuſmodi habitum ante 14. annum ætatis expletum, totum illud tempus antecedens non computatur cum anno probationis, ſed debet inchoari a principio 14. anni, ita ut profeſſio expleto 15. anno conſummetur, quod notavit Palac. in 4. diſt. 38. diſput. 1. ſub 3. concl. Quamvis enim in ſuperioribus dictum ſit, profeſſionẽ expreſsam valide fieri poſse, ſtatim ac annus 14. ætatis expletur, juxta jus antiquum, & conſequenter probationis annum poſse fieri in anno proxime antecedẽte.

Quot modis fiat tacita profeſſio expleto novitiatus anno

18 Nihilominus ad profeſſionem tacitam perſeverantia unius anni ſub habitu religionis requiritur ex vi illius decreti, ut totus hic annus poſt expletam pubertatem tranſigatur. Cujus ratio reddi poteſt, quia in hoc genere profeſſionis tacitæ ſignum expreſſivum ejus, non in uno, vel alio momento, ſed quaſi per diſcurſum totius anni exhibetur, & ideo poſtulatur, ut habitus ille deferatur per totum integrum annum in ætate perfecta, in qua ſecundum jus exiſtimatur aliquis ſufficiens ad perfecte deliberandum. Secundo obſervandum eſt in hoc jure ſolum requiri, ut per annum integrum talis habitus deferatur; unde recte colligit Sylveſt. ſupra cum Summa Roſella contra Palud. & Angelum non requiri, ut ultra annum deferatur etiam per diem, niſi alioqui annus ex ſe aliunde illum habeat juxta communem computationem, ut eſt annus biſſextilis. Ratio eſt, quia textus ſolum dixit, *per annum*: ergo in primo momento, in quo impletur annus, conſummatur pro-

profeſſio. Tertio poſtulatur in eodem textu, ut habitus talis ſit, ut in eo profeſſi, & novitii non diſtinguantur: nam ſi habitus novitiorum ſit diſtinctus ab habitu profeſſorum, deferendo illum per annum, vel majus tempus, nunquam ſit profeſſio tacita, quia nunquam ſufficiens ſignum exhibetur aſſumptionis talis ſtatus. Poteſt autem habitus profeſſorum diſtingui ab habitu novitiorum, vel exterius & ſenſibiliter, vel in figura, vel in colore, vel alio ſenſibili ſigno, aut quaſi ſpiritualiter & inſenſibiliter, ſcilicet in aliqua benedictione. Declaratur ergo in d.c.1.§. *diſtinctos*, oportere ut habitus profeſſorum neutro modo diſtinctus ſit, nam ſi vel in ſola benedictione diſtinguantur, id ſatis eſt ad impediendũ hunc modum profeſſionis tacitæ. Tamen quoad hanc partem hoc jus limitatum eſt per Clem. *Eos*, de Regul. in qua ſic habetur: *Niſi hujuſmodi habitus in colore, ſciſſura, vel forma ſe diſtinctum patenter exhibeat ab habitu profeſſorum.* Igitur ſi in ſola benedictione diſtinguãtur, id non obſtabit quominus profeſſio tacita fiat.

Inſtantia. 19 Dices; ergo juxta illud novum jus ſuſceptio habitus profeſſorum proprii, diſtincti vero in ſola benedictione, non ſufficeret ad profeſſionem tacite faciendam ante expletum annum novitiatus, quia jam ille non cenſetur habitus diſtinctus, ſed communis. Reſpondetur negando conſequentiam, quia ille textus ſolum addidit limitationem illam quoad alium modum profeſſionis tacitæ, & extendendus non eſt ut ibi notat gloſſa, quam bene confirmat Navar. quia textus ille noluit reſtringere, ſed potius ampliare profeſſionem, & ideo voluit ut fieret illo modo per habitum publice indiſtinctum, etiamſi haberet occultam differentiam: at ſi hoc extenderetur ad alium modum profeſſionis tacitæ, reſtringeretur profeſſio, quia non poſſet fieri per profeſſionem habitus diſtincti occulte, ſicut antea poterat, juxta c. *ſtatuimus*, de Regular.

Diluitur.

20 Quarto obſervo in prædicto c.1. diſtinctionem quandam fieri inter eos, qui ante pubertatis annos expletos, vel poſt illos communem religionis habitum ſuſcipiunt. Ad quam differentiam aſſignandam alia diſtinctio communis habitus ibi ſupponitur: aliquando enim ita eſt communis profeſſis, & novitiis, ut illi ſoli eo utantur; aliquando vero non ſolum illis, ſed etiam aliis cum eis degentibus, qui nec profeſſi, nec novitii ſunt, communis eſt, & brevitatis cauſa dici poteſt communiſſimus. Eſt ergo differentia, quod ſi quis ante pubertatem ſuſcipiat habitum communiſſimum, licet illum deferat per annum integrum poſt pubertatem, non cenſetur tacite profeſſus, ſed oportet, ut habitus ab illo ſuſceptus ſit tantum communis; at vero ſi quis ſuſcipiat habitum in pubere ætate, etiamſi habitus ille cõmuniſſimus ſit, fiet tacite profeſſus per annum integrum illum deferendo. Cujus differentiæ ratio fuiſſe videtur, quia impuberes ſemper cenſentur operari cum imperfecta deliberatione; & ideo ſi communiſſimum habitum recipiant, non ſtatim præſumitur, quod ex intentione ſtatus religioſi illum ſumpſerint, quod ſecus eſt in homine jam pubere. Hęc nihilominus differentia ſublata cenſetur, nam in ea indifferenter ſic ſtatuitur: *Eos, qui deinceps in diſcretionis conſtituti ætate novitiorum habitum in aliqua religione per annum portaverint, hoc ipſo religionem illam decernimus eſſe profeſſos*, quando ſcilicet habitus eſt indiſtinctus modo ſupra dicto, cum enim ibi Pontifex nihil diſtinguat, ſed abſolute loquatur de omnibus, *qui portaverint*, & non dixerit, qui receperint, videtur plane diſtinctionem, ſeu differentiam illam abſtuliſſe. Atque ita illum textum intellexit Navar. in dict. comment. 4. de Regular. n.74. & citat gloſſam receptam in eadem Clement. Sed licet gloſſa referat hanc ſententiam, illam tamen non ſequitur, imo ait: *Sed non credo quod hæc decretalis illud corrigat, quod probat litera ſupra novitiorum habitum; facit cap. cum expediat*, de elect. in 6. ſcilicet, quia correctio jurium vitanda eſt quoad fieri poſſit: poteſt autem hic vitari, quia recte intelligitur dicta Clement. de habitu communi, & non communiſſimo, & ad hoc recte ponderatur illa particula, *habitus novitiorum*: ſi enim habitus eſſet adeo communis, ut alii etiam non novitii, nec profeſſi illo uterentur, non diceretur proprie habitus novitiorum. Et hanc ſententiam ſequitur Panormitanus ibi, mihique magis probatur.

21 Præter hæc nihil aliud invenio in jure ſtatutum de hac tacita profeſſione. Poſſet autem juxta tractata circa priorem modum tacitæ profeſſionis dubitari, an exercere actus profeſſorum per annum integrum abſque habitu illorum, ſed cum habitu ſolum proprio novitiorum, & patenter diſtincto, ſufficiat ad profeſſionẽ tacitam faciendam. Sed hæc dubitatio jam locum non habet, ſuppoſitis quæ diximus: nam ſine habitu profeſſorum nullus actus ſufficit, nec de hoc uſu, ſeu exercitio talium actuum etiam per annum ſit in jure aliqua mentio; ſine juris autem fundamento, nihil in hoc poſſumus affirmare, ut dixi. Accedit, quod ſi actus ita conveniant profeſſis, ut ſint etiam cõmunes novitiis, manifeſtum eſt communicationem in illis per annum, & per 20. annos ſine habitu profeſſorum ſaltem cõmuni, vel communiſſimo, non ſufficere ad profeſſionem tacitam, ut gloſſæ & interpretes circa dicta jura, Sylveſt. Navar. & alii locis citatis, tanquam certum ſupponunt. Si vero actus ſunt proprii profeſſorũ, vel unus ſufficit juxta opinionem quandam ſuperius tractatam, vel ſi unus ſine habitu profeſſorum non ſufficit, ut verius putamus, nec multiplicatio quęlibet ſufficiet, quia nullum eſt jus de uno caſu potius, quã de alio, neque etiam ratio ſufficiens. Sicut autem actus profeſſorũ per ſe non ſufficiunt, ita neque neceſſarii ſunt, nam in dictis decretis nulla eorum ſit mentio, ſed ſolum poſtulatur, ut habitus per annum deferatur. Additur vero hæc particula, *in religione*, ut patet in d. Clement. *Eos qui*, ex qua colligunt aliqui, oportere, ut habitus ille intra monaſterium feratur, ut ſignificat gloſs. ibi, & latius Sylveſt. *religio* 3.q.19. citans Panorm. in c. *ex reſcripto*, de jurejur. Recte tamen explicatur ab eodem hoc non eſſe intelligendum quaſi materialiter de exiſtentia intra clauſtrũ, nam ſufficit deferre habitũ ſub obedientia religionis, & in ordine ad incorporationẽ cum illa, hoc enim eſt formaliter deferre in religione: quod etiã Navar. adnotavit. Quapropter neceſſe non eſt hanc ponere, ut ſpecialem conditionem neceſſariam ad hanc profeſſionẽ tacitam, tum quia cõmunis eſt omni profeſſioni, ut ſic, ſive ſit tacita, ſive expreſſa: tum etiã, quia cõtinetur ſub alio jam propoſita, ſcilicet, quod omnis profeſſio tacita requirit acceptationẽ ex parte religionis: hæc enim eſſe non poteſt, niſi ſub obedientia ejus habitus deferatur.

Dubium, an requiratur habitus proprius profeſſorum.

22 Præter hos modos tacite profitendi aſſignati ſolet alius, quem aliqui putant olim fuiſſe obſervatũ, ſcilicet per ſolam ſuſceptionẽ cujuſque habitus religionis, etiam proprii novitiorum, ſi poſt publicum votum ſimplex religionis & relinquendi ſeculum aſſumatur; ita enim colligitur ex c. *conſulti*, de Regul. ubi proponitur quæſtio, an qui ſumpſit habitũ novitii, poſſit ante profeſſionem emiſſam infra tempus probationis licite exire. Reſpondet autem Innocent. ſub diſtinctione; nam aut ille, qui converſus eſt, propoſuit abſolute vitã mutare, vel ſimpliciter ad probandũ ingreſſus eſt; & omiſſo poſteriori caſu, in quo non eſt difficultas, in priori ait Pontifex: *debet ut regulariter vivat, ad laxiorẽ ſaltem regulam pertranſire*. Quibus verbis ſignificat illũ fuiſſe tacite profeſſum: nam ille eſt effectus proprius tacitæ profeſſionis, ut infra declarabo, & tamen illa profeſſio dicitur fieri per ſolam aſsumptionem habitus novitii, etiamſi ſit omnino proprius, & diſtinctiſſimus ab habitu profeſſorũ, ut ibi gloſsa ſignificat, & patet ex abſoluta appellatione ſine illa reſtrictione. Præterea hoc ipſum indicatur in c. *ſtatuimus*, eod. tit. ibi: *Niſi evidenter appareat, quod talis voluerit abſolute vitam mutare, & in religione perpetuo domino deſervire*, ubi hunc ponit tãquam tertium caſum, in quo poſt ſuſceptum habitum religionis non licet ad ſeculum redire. Primus autem fuerat de eo, qui expreſse eſt profeſsus: alius de illo, qui habitum ſuſcepit, qui dari profitentibus ſolet; ergo in illo tertio ſermo eſt de illo, qui ſuſcipiendo quemcũque habitum etiam novitiorum propter propoſitũ mutandi vitam cenſetur ſtatim profeſsus, nam ibi judicatur tam ligatus, & addictus ſtatui religioſo, ſicut alii. Et ideo pro ratione ſtatim ſubjũgitur, *cum quilibet renuntiare valeat ei, quod pro ſe noſcitur introductũ*: quod ibi dictum videtur propter tempus probationis: ſignificatur ergo in eo caſu fieri aliquem vere profeſsum, & renuntiaſse juri ſuo. Eadẽ ſententia confirmari poteſt ex c. *non ſolum*, de Regular. in 6. ubi hic caſus æquiparatur

Secundus modus profitendi tacite.

præcedentibus de profeſſione expreſſa, vel de tacita per ſuſceptionem habitus religioſi. Idem ſignificatur in c. *beneficium*, eod. tit. & lib. ubi etiã æquiparat hunc caſum cum profeſſione quoad hoc, ut ſi ſuſcipiens habitum religionis aliquod habeat beneficium, poſſet ſtatim alteri conferre. Ad idem afferri ſolet c. *ſuper eo*, de Regular. ſed ibi per habitum religionis rectè poteſt intelligi habitus profeſſorũ. In ſuperioribus autem juribus per propoſitum mutandi vitam, nihil videtur poſſe intelligi niſi votum ſimplex religionis, quia ſolum propoſitum non ſufficit, ut in principio de voto in communi oſtendi: votum etiam ſolenne non eſt, alioquin eſſet profeſſio expreſſa: ergo ſolum eſſe poteſt votum ſimplex.

23 Hanc ſententiam ſic expoſitam tenuerunt multi Canoniſtæ, aſſerentes votum ſimplex intrandi certam religionem ſolennizari ſuſcipiendò habitum illius, etiam novitiorum proprium, ita ut eo ipſo talis perſona inhabilis maneat ad matrimonium, & ſi antea contraxerat matrimonium ratum, illud ſtatim diſſolvatur, & alter conjux liber maneat: ita ſentit Joan. Andr. in d. c. *conſulti*, referens Hoſtienſ. & Innoc. & alios; idem in c. *meminimus*, qui cler. vel vovent. Idem tenuerunt Dominic. Imol. & Geminian. in c. penult. de Regular. in 6.

Votũ ſimplex religionis nũquam ſolemnizatur.

Veruntamen hæc ſententia ita generaliter intellecta, adeo videtur mihi rectæ rationi repugnare, ut veriſimile mihi non ſit fuiſſe hanc mentẽ Pontificum in prædictis juribus: unde cum verba eorum non cogant ut hunc ſenſum ãplectamur, alius probabilior erit inquirendus. Ratio autem eſt, quia votum ſimplex intrandi religionem nunquam ſolennizatur, tum quia ſola vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ ſolennizantur per ordinariam profeſſionem jure communi, & antiquo, votum autem ſimplex intrandi religionem eſt longe diverſum ab his: tum etiam, quia potius tali voto repugnat ſolennitas, quia nec eſt traditio, nec eſt conjunctum traditioni; ſed potius quando ſit traditio, & votum ſolenne, illud votum impletur, & deſinit eſſe: imo aliquando licet non impleatur, finitur, ut in caſu dict. c. penult. de Regular. in 6.

Primum effugium præcluditur. Primo ex parte religioſi.

24 Dicetur fortaſſe illud votum dici ſolennizari dicto modo, non quia ipſum manens fiat ſolẽne, ſed quia illi ſuccedit votum ſolenne. Sed hoc nihil aliud eſt quã dicere tunc fieri profeſſionem tacitam. Contra quod obſtat primo, quia nullum ibi intervenit ſignum externum ſufficienter indicans profeſſionem vel ex parte religioſi, vel ex parte religionis, non eſt ergo illa profeſſio tacita. Conſequentia patet, quia cum profeſſio includat contractum humanum eſſentialiter, requirit mutuum conſenſum aliquo ſenſibili ſigno ſufficienter expreſſum. Antecedens autem quoad priorem partem probatur, quia ibi nullum eſt ſignum externum ex parte religioſi, niſi habitus novitiorum voluntarie ſumptus: ille autem habitus non eſt ſignum profeſſionis, ſed probationis.

Secundũ effugium diluitur.

Dicetur fortaſſe in non habentibus votum ſimplex religionis id eſſe verum; tamen in habentibus eo ipſo eſſe ſignum profeſſionis, quia cum prius jam promiſerint, cenſentur poſtea implere promiſſum, & ideo ſe tradere ac profiteri. Sed in primis hoc non eſt veriſimile, nec probabile, quando prius votum ſolũ fuit abſolute intrandi talem religionem, quia, ut ſupra diximus cum D. Th. tale votum non eſt votum profitendi, ſed ſimpliciter intrandi, & ideo impletur bona ſide intrando ad probationem: ergo tunc nullum eſt verum indicium voluntatis profitendi per ſolam aſſumptionem habitus novitiorum, nec ille debet eſſe pejoris conditionis, quam illi qui ſine voto ingrediuntur, cum revera nihil plus faciat, quam illi, ſed idem ex majori obligatione. Si autem votum præcedens fuiſſet de profitenda religione, haberet illud indicium majus fundamentum, non tamen ſufficiens, ut præſumptio juris, quæ in tam gravi negotio debet eſſe vehemens, in illo fundetur. Primo quidem, quia valde probabilis opinio eſt, etiam in eo caſu obligari hominem ad perſeverandum in omni eventu in tali religione, ſed poſſe eam ſine culpa relinquere, ſi eam experiatur ſibi nimis acerbam, & incommodam, quia quantumvis prius votum videatur fuiſſe de perſeverantia in religione, ſemper habet conditionem ſubintellectam ſecũdum formam, ſeu ordinationem juris: ergo non eſt cur cenſeatur talis perſona profiteri ſtatim ac ſuſcipit habitum novitiorum, neque amplius ligari, quam antea erat. Et ideo non ſatis eſt reſpondere per talem profeſſionem non ita ligari quin poſſit ad laxiorem tranſire, ſi illam ſentiat ſibi incommodam: hoc, inquam, non eſt ſatis, quia ſi ille tantum vovit illam religionem in particulari, & in illa invenit ſufficientem excuſationem, non tenetur aliam adire, etiam laxiorem ex vi prioris voti: ergo non eſt cur præſumamus illum voluiſſe amplius ſe obligare propter ſolam ſuſceptionem habitus novitiorum. Item, quid ſi experiatur ſe inhabilem, vel valde difficilem ad ſtatum religioſum, ut ſic; vel quia moraliter non poteſt eſſe continens, vel quia experitur ſe nimis debilem ad communem vitam religioſorum, certe tunc nec ad laxiorem religionem tranſire tenetur, etiamſi votum religionis in communi voviſſet: non eſt ergo unde præſumatur ita ſe voluiſſe ligare. Tum denique, quia licet admitteremus aliam opinionem aſſerentem, illud votum obligare abſolute ad perſeverandum, ac profitendum; nihilominus certum eſt non obligare niſi ad profitendum tempore, & ordine ab Eccleſia ſtatuto: cur ergo præſumetur voluiſſe anticipare tempus, & mutare ordinem, aut renuntiare juri ſuo? Nam eſto non valeat ſua auctoritate licite retrocedere, nihilominus poteſt velle non ſtatim immutabiliter, vel indiſpenſabiliter, ut ſic dicam, obligari. Sed prius experiri religionem, ut ſi minus ſibi convenientem eam invenerit, vel per diſpenſationem, vel per providentiam ejuſdem religionis, vel alio convenienti modo poſſit ſibi conſulere; non eſt ergo rationabilis illa præſumptio, etiam ex parte religioſi.

Probatur, ſecundo ex parte religionis.

25 Multo autem minus veriſimilis ex parte religionis, quia illa nullum ſignum exhibet acceptandi talem perſonam ad ſtatum religioſum, & veram unionem ſecum, ſed ſolum ad probationem, nihil enim amplius indicat dando habitũ novitiorum. Nec vero ex parte religionis quidquam refert votum ſimplex prius factum a novitio, in quocũque ſenſu factum ſit, id eſt, ſive de intrando, ſive de profitendo, quia hoc nullam obligationem inducit, vel imponit ipſi religioni, ſed tam libere poteſt illum dimittere, ſi ſibi non probetur, ac quẽlibet alium novitium: neque eſt ulla ratio fingendi ipſam ſponte voluiſſe ſe amplius obligare. Atque ita ſaltem ex hoc capite ibi non fieri profeſſionem veram, nec perſonam illam manere inhabilem ad matrimonium, nec diſſolvi matrimonium ratum, ſi præceſſit, tenet Cardin. quem ſequitur Panormitanus in d. c. *conſulti*. Quam ſententiam ſequuntur Sylveſt. verb. *Religio* 3. & 5. & Angel. verb. *Novitius* n. 12. in fin. qui citat c. *ex tranſmiſſa*, de renunt. ubi quidam poſt votum religionis habitum ſuſcepit, & poſt aliquod tempus egreſſus ſupponitur non eſſe religioſus ſed ſecularis clericus. Idem tenet Navar. comment. 4. de Regular. n. 74. Et poteſt etiam ſumi ex c. *Gonſaldus* 17. q. 2. & ſumitur ex D. Th. in 4. d. 38. q. 1. art. 2. q. 3. ad 2. ubi generaliter ait: *Per habitum qui ſolet dari non profeſſis, non ſufficit ad ſolemnizandum votum, etiam prius emiſſum.*

26 Ad prædicta ergo jura ſupra reſponſum eſt cum eiſdem auctoribus, per propoſitum mutandi vitam, ſignificari quidem votum ſimplex religionis, quod dici poteſt aliquo modo ſolemnizari per ſuſceptionem habitus novitiorum publice factam cum ſufficiente demonſtratione talis propoſiti, ac voti, ut in eiſdem juribus ſupponitur: ſolemnizari, inquam, dici poteſt, non propria ſolemnitate legali, ſeu ſubſtantiali, qualis eſt in profeſſione, ſed ſolũ ſolemnitate accidentali, quatenus votum illud per illam ſuſceptionem habitus fit publicum in foro Eccleſiæ, & ideo obligatur talis homo ab eadem Eccleſia ad implendum ſuum votum, non quia jam religioſus ſit, ſed quia ex priori promiſſione obligatus manſit. Quæ quidẽ reſponſio non caret difficultatibus, quia ſi illud votum tantum ſimplex fuit, videri poteſt jam ſufficienter expletum, bona fide intrando, & probando. Reſpondetur autẽ vel ibi ſupponi illud votum fuiſſe de perſeverando in perpetuum, ut verba illorum decretorum indicant, & ideo non judicari ſufficiẽter impletum; vel certe ſupponi fuiſſe votum religionis abſolute, & ideo manere obligationem ingrediendi aliam religionem, ſaltem laxiorem. Denique reſponſio hæc videtur neceſſario admittenda, quia in eiſdem juribus ponitur hoc membrum tanquam diſtinctum a pro-

a profeſſione tacita, & expreſſa, & ideo non videtur illa obligatio poſſe oriri niſi ex voto ſimplici.

27 Alia vero reſponſio nunc occurrit, ſcilicet ibi per propoſitum mutandi vitam non intelligi ſolum votum ſimplex Deo factum, ſed habens conjunctam aliquam promiſſionem, vel oblationem factam ipſi religioni, quæ quidem non acceptabatur ab ipſa religione, & ideo nec faciebat hominem profeſſum, neque obligabat ad talem religionem in particulari; acceptabatur autem ab Eccleſia veluti ipſo jure, & ideo obligabat ad ſuſcipiendum ſtatum religioſum, ſaltem in laxiori religione. Fit autem hæc interpretatio veriſimilis tum ex verbis ipſorum jurium, tum etiam, quia ex puro voto ſimplici religionis non videtur quis poſſe obligari ad perſeverādum in aliqua religione etiam laxiori, niſi interceſſerit aliqua major cauſa obligationis reſpectu ipſius Eccleſiæ. Unde quia hic modus obligationis jam non eſt in uſu, ideo propter votum ſimplex religionis, nunquam cogitur ab Eccleſia redire ad aliquam religionem ille, qui tantum habitum novitiorum ſuſcepit, & ante profeſſionem illum relinquit. Neque in hac interpretatione invenio difficultatē ſpecialem, quamvis incerta ſit.

CAPUT XX.

Quibus modis fiat profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum.

1 SUpereſt dicendum, quæ ratio profeſſionis tacitæ nunc locum habeat poſt Conc. Trident. nam in principio hujus libri oſtendimus, profeſſionem tacitam non fuiſſe omnino excluſam per dictum Concilium, quia nec expreſſe illam aliquando annullavit, neque ex aliis ejus decretis id neceſſario ſequitur, ut videbimus. Duo igitur dicenda videntur: primum eſt poſt Concil. Trident. jam non habere locum profeſſionem tacitam intra annum probationis, ſeu quæ integrum probationis annum non ſupponat. Hoc certum eſt, tum quia profeſſio expreſſa antea facta non valet poſt Concil. Triden. ergo multo minus tacita: tum, quia Concilium ſimpliciter dixit: *Profeſſio antea facta ſit nulla*: ergo omnem profeſſionem includit. Et ita declararunt Cardinales, & eſt res certa, & indubitata, quia jam nemo poteſt renuntiare annum probationis, ut ſupra dixi.

Poſt Cōc. Trident. non fit profeſſio tacita intra annū probationis.

2 Secundo dicendum eſt, profeſſionem tacitam, quę fit, ſeu conſummatur anno probationis expleto, habere locum poſt Concil. Trident. Tenet Navar. in dict. comment. 4. de Regul. n. 73. Probatur primo a ſufficienti diviſione, quia non eſt profeſſio tacita niſi ante vel poſt completum annum novitiatus: ergo altera illarum habet locum poſt Concilium: nam oſtenſum eſt, non omnem profeſsionem tacitam ab ipſo eſſe revocatam; ſed intra novitiatus annum non habet locum: ergo poſtea. Item, quia quidquid Concilium ſpecialiter poſtulavit ad valorem profeſsionis, ſervari poteſt in hac profeſsione tacita: ergo, ſi illa ſerventur, quoad reliqua profeſsio eſſe poterit tacita ex antiquo jure. Antecedens patet, quia in primis jam ſupponitur impleta conditio de anno probationis: deinde ſupponimus perſonam etiam eſſe in ætate a Concilio requiſita, ſcilicet ſexdecim annorū; ſed Concilium non poſtulat alias ſpeciales conditiones; ergo. Dices, ſaltem in profeſsione monialium ſtatuit Concilium cap. 17. ut præcedant quædam diligentiæ, quæ in tacita profeſsione locum non habent. Reſpondetur, illas circumſtantias non eſſe de ſubſtantia, ſeu valore profeſsionis, & ideo quamvis omittantur, validam eſſe profeſsionem expreſſam monialium, ac proinde etiam tacitam, ut bene adnotavit Palac. in 4. d. 38. diſput. 1. poſt 3. concl. & Sanch. lib. 4. de voto cap. 18. a nu. 32. Præterquam quod non videtur repugnare, ut poſt præmiſſam illam diligentiam, quam Concilium poſtulat, non ſequatur expreſſa, ſed tacita profeſsio.

Anno probationis finito poteſt fieri tacita profeſſio.

3 Tertio dicendum eſt ſervatis illis circumſtantiis integri anni probationis, & ætatis ſexdecim annorum profeſsionem tacitam tunc fieri poſſe illis duobus modis ſupra tractatis, & non aliis. Declaratur prior pars affirmans, nam ubi fuerit diſtinctio ſufficiens inter habitum profeſſorum, & novitiorum, ſi quis completo anno probationis, & decimoſexto anno ætatis ſponte habitum profeſſorum aſſumat, profeſſus judicandus eſt, dummodo ex parte religionis tacita acceptatio non deſit, ut ſupra explicatum eſt. Ratio eſt, quia juxta antiquum jus hoc erat ſignum ſufficiens profeſsionis, etiam intra annum noviciatus: ergo multo magis poſt completum illum annum; ſed quoad hanc partem non eſt hoc jus revocatum per Conc. Tridentr. ergo nunc etiam eſt illud ſignum ſufficiens: ergo judicanda illa eſt tacita profeſsio. Dico autem *judicanda eſt*, quia hic magis agimus de ſufficientia externi ſigni, & præſumptione in illo fundata, quam de rei veritate, & exiſtentia, quæ pendet ex conſenſu interiori, cui in foro conſcientiæ creditur, non in interno, argum. cap. *vidua*, de Regular. Imo addit Navar. ſupra verſ. *quoniam autem*, non ſatis eſſe, ut quis non habeat contrarium diſſenſum, ſeu animum non profitendi, ſed neceſſarium eſſe ut habeat poſitivum animum profitendi, quia ſi quis negative ſe habeat, neutram voluntatem habendo, ſed ſolum ſumēdo illum habitum gratia alicujus honoris, vel auctoritatis, aut alia ſimili ratione, in conſcientia non erit profeſſus. Quod cenſeo verum, quia ad valorem voti, aut profeſſionis non ſatis eſt non habere animum contrarium, ſed oportet habere animum poſitivum profitendi, ut in principio de voto diximus, & conſtat de quocumque alio contractu humano. Poteſt autem hic caſus contingere vel ex ignorantia, vel ex inadvertentia. Primum affirmat Navar. ſupra, & eſt antiqua ſententia, ut ſupra retuli, quia talis ignorantia licet non cauſet poſitivum involuntarium, cauſat nihilominus non voluntarium, quod ſatis eſt ad impediendam profeſsionem, ut dixi. Et eadem ratio eſt de totali inadvertentia, quia hæc etiam excludit poſitivum conſenſum, nemo enim poteſt velle id, de quo non cogitat. Hoc autem procedit de totali inadvertentia, atque adeo de carentia voluntatis formalis, & virtualis: nam ſi præceſsit advertentia ſufficiens, & intentio profitendi, quę poſtea virtualiter movet, illa ſufficiet, ut conſtat ex doctrina communi de ſimilibus actibus moralibus, quam latius tractavi in 3. tom. 3. part. Poteſt autem quiſpiam interrogare, quanta diſtinctio habitus nunc requiratur ad hunc modum profeſsionis tacitæ, an ſcilicet requiratur patens diſtinctio, vel ſufficiat occulta per aliquam benedictionem. Sed in hoc jus etiam antiquum manet integrum, & ideo juxta ſuperius dicta quælibet diſtinctio ſufficiet etiam occulta, dummodo ipſi profitenti, & admittentibus in individuo nota ſit, quia ſi ignoraretur illa ignorātia, excluderet neceſſarium cōſenſum juxta proxime dicta.

Quomodo fieri poſſit profeſſio tacita, juxta dict. cap. 19. num. 17.

Requiritur poſitivus conſenſus, ut profeſſio ſit valida.

4 Probatur eadem pars de alio genere profeſsionis tacitæ, nam ſi quis per integrum annum probationis geſtet habitum religionis indiſtinctum patenter, & alioquin habeat ætatem a Concil. Trident. requiſitam, tacitam profeſsionem faciet, eodem modo, quo antea, quia pro eo caſu nihil innovatum eſt a Concilio, quod Navar. ſupra & conſ. 9. de his, quæ vi, & ſæpe in conſiliis de Regularibus tanquam manifeſtum ſupponit, & omnes viri docti ita ſentiunt, & eſt ſatis evidens ex dictis. Unde fit præter ætatem cæteras conditiones eſſe nunc neceſſarias ad hunc modum profeſsionis, quæ antea erant. Solum poteſt dubitari, an ſit nunc neceſſarium, ut talis habitus deferatur per integrum annum inchoandum poſt expletum decimum ſextum, ita ut profeſsio non cenſeatur facta, uſque ad decimum ſeptimum. Nihilominus oppoſitum ſuadetur, quia cavenda eſt correctio jurium quoad fieri poſsit: ergo in quo jus antiquum non derogatur expreſſe per novum, ſed poteſt optime cum illo conciliari, ſuam vim retinet: at vero Concilium ſolum requiſivit 16. annum ætatis ad profeſsionis valorem; ergo, cum indiſtincte loquatur, omnem profeſsionem comprehendit; & cum de ſola illa loquatur, & non de probatione, nec de ſuſceptione, aut geſtatione habitus ad profeſsionem tacitam neceſſaria, non eſt ad illam extendendum. Satis ergo erit, quod habitus deferatur toto anno 16. ætatis; nam ille eſt etiam nunc annus ultra pubertatem, quoad hunc effectum, ſolumque ad valorem profeſsionis dilata eſt pubertas uſque ad decimum ſextum annum ætatis ex vi illius decreti. Atque ita hanc partem ſuſtinet Navar. lib. 3. conſil. tit. de Regular. conſ. 30. alias 20. n. 1. Atque hæc poſterior pars probabilis mihi aliquando viſa eſt, poſtea vero legi inter declarationes congregationis Cardinalium quandam, in qua prior pars expreſſe tradebatur,

Dubitatio quando debeat inchoare, & finire hic annus.

Reſolutio vera.

debatur, declarando Concilium Tridentinum in hac parte cum proportione correxiſſe caput primum de regularibus in ſexto, & annum hunc inchoandum eſſe poſt decimum ſextum annum ætatis expletum, ut in illo poſſit profeſſio tacita fieri;& ratio reddi poteſt juxta ſuperius dicta, quia illa profeſſio cenſetur fieri quaſi ſucceſſive per diſcurſum totius illius anni; & ideo oportet totum tranſigi in ætate apta ad profitendum ſecundum jura, qualis nunc eſt ætas 16. annorum.

5 Probatur ergo, & explicatur pars negativa, quia cum ſolo habitu proprio, & omnino diſtincto novitiorum, quidquid aliud ei adjungatur, etiam poſt expletum annum probationis, & decimum ſextum ætatis, non fit tacita profeſſio, id eſt, quamvis exerceantur actus profeſſorum poſt illum annum probationis cum ſolo illo habitu; vel etiamſi præceſſerit ſimplex votum religionis, vel quodcumque propoſitum mutandi vitam, non ſufficit ad tacitam profeſſionem. Nam ſupra oſtenſum eſt, hæc ante Concilium non fuiſſe ſufficientia ſigna profeſſionis tacitæ, ſive intra annum probationis, ſive poſt illum exhiberentur; ergo neque modo eſſe poſſunt. Patet conſequentia, quia ſicut profeſſio tacita non eſt ablata per Concil. Trident. ita neque fuit ampliata. Nec refert, quod profeſſio expreſſa ſubſtantialiter, & valide fieri poteſt ſine habitu profeſſorum, quia in illa intercedit aliud proprium ac per ſe ſufficiens ſignum profeſſionis ſecluſo habitu; in profeſſione autem tacita, quaſi proprium ſignum ejus a jure deſignatum eſt habitus profeſſorum tali, & tali tempore geſtatus. Unde etiam fit, ut expreſſa profeſſio ſine habitu etiam Novitiorum, ſeu totius religionis fieri aliquando poſſit; tacita vero minime ex omnium ſententia. Atque ita ad hanc partem declarandam, & confirmandam applicanda ſunt multa ex his, quæ de tempore ante Conc. Trident. diximus.

Oſtenditur non ſufficere ad tacitã profeſſionem geſtatio habitus proprii & diſtinctiNovitiorum.

CAPUT XXI.

Quos effectus habeat tacita profeſſio, & quomodo in hoc differat ab expreſſa.

1 SUpponendum eſt profeſſionem tacitam eſſe veram, & ſubſtantialem profeſſionem, atque adeo conſtituere hominem vere, ac proprie religioſum, & tribus votis ſolemnibus obligatum, & expreſſe colligitur ex cap. unic. de voto in 6. ubi dicitur per talem profeſſionem fieri perſonam inhabilem ad ſubſequens matrimonium, & ex Extravag. *Antiquæ* Joannis XXII. de Voto, ubi dicitur per talem profeſſionem diſſolvi matrimonium ratum non conſummatum, qui duo effectus ſimul ſumpti conferunt certum, & infallibile indicium veræ, ac ſubſtantialis profeſſionis. Ex quo principio inferunt Doctores omnes locis citatis in præcedentibus, conditiones omnes requiſitas ad expreſſam profeſſionem, requiri ad tacitam, excepta ſola expreſſa, vel tacita ſignificatione in ſigno externo, nam in hac ſola earum differentia conſiſtit: ut, v.g. in utraque requiritur eadem probatio, eadem libertas & concurſus utriuſque partis, & reliqua, quæ ſupra de expreſſa profeſſione dicta ſunt. Ratio eſt, quia illa omnia non requiruntur in profeſſione expreſſa, propter ſpecialem modum, quem habent in ſigno exteriori, ſed propter vinculum, & quaſi contractum per eam perficiendum, ac conſtituendum, in quo eadem ratio eſt de profeſſione tacita. Quapropter de his omnibus conditionibus nihil hic addendum occurrit, ſed applicanda ſunt omnia, quæ de expreſſa profeſſione dicta ſunt, & quæ in præcedenti capite inſinuata, juxta cap. *conſtitutionem*, de Regularibus in ſexto. Poſſet hic addi limitatio quam in ſequenti puncto declaravimus; nam hodie quoad præſens punctum non eſt neceſſarium.

Corollar. primum. Ad profeſſionem tacitam requiruntur omnes cõditiones, quæ ad expreſſam neceſſaria ſunt.

2 Ex eodem ergo principio infero ſecundo habere profeſſionem tacitam omnes effectus, quos habet expreſſa, his tantum exceptis, qui in jure fuerint declarati. Ratio generalis eſt, quia cauſa ejuſdem rationis habet eoſdem effectus, niſi fuerit impedita; profeſſio autem tacita ſubſtantialiter eſt ejuſdem rationis, & ex ſe non eſt impedita, quominus habere poſſit omnes dictos effectus, quia illi non ſequuntur ratione ſigni expreſſi, vel taciti, ſed ratione ſubſtantialis vinculi, & ſtatus. Item, quia vel illi effectus ſunt de jure naturali, & ſic ſequuntur intrinſece ex traditione & voto, quæ ſunt ejuſdem rationis in profeſſione tacita, vel effectus ſunt de jure poſitivo, & ſic ubi jus non excipit, ſed de profeſſione loquitur, effectus communes ſunt utrique profeſſioni. Secluſa ergo juris limitatione nullum eſt principium ad negandum aliquem effectum profeſſionis tacitæ, qui conveniat expreſſæ. At vero jus ipſum cum ab illo pendeant multi ex his effectibus, recte poteſt in hoc limitationem adhibere & aliquem effectum excipere, ſeu tribuere profeſſioni expreſſæ, & non tacitæ, ut per ſe conſtat.

Corollar. ſecundũ. Profeſſio tacita habet omnes effectus, quos expreſſa.

3 Videndum ergo ſupereſt, an in jure inveniatur aliqua hujuſmodi exceptio. Ad quod breviter reſpondeo duas exceptiones quoad hoc in jure inveniri. Prior eſt valde notanda, quod profeſſio tacita non omnino obligat hominem illi religioni, in qua profeſſus eſt, ſed religioni in genere, ita ut illi liberum ſit ad aliam tranſire, etiam laxiorem; ita habetur ex cap. *ſtatuimus*, de regularibus, & cap. *conſulti*, eod. tit. clarius in cap. *conſtitutionem*, eod. tit. in 6. Hæc autem juris declaratio nonnullas habet difficultates. Prima eſt, qui fieri poſſit, ut aliquis veram profeſſionem faciens in aliqua religione, illi in particulari non obligetur? Nam qui profitetur, non tantum Deo vovet, ſed & religioni ſe tradit, & obedire promittit; non promittit autem, aut ſe tradit religioni in communi, ſed huic in particulari; ergo illi obligatur. Minor patet tum ex habitu, quem aſſumit, quia ſignificat incorporationem in tali religione, cui ſigno moraliter loquendo conformis eſt intentio profitentis; tum etiam, quia profeſſio eſt quidam quaſi contractus; contractus autem non fit cum homine in communi, ſed cum hoc vel illo homine, & ita etiam profeſsio non fit cum religione in communi, ſed cum hac religione; ergo ad illam naſcitur obligatio.

Prima exceptio, & limitatio.

4 Hinc ſecundo difficile eſt dicere, liberum eſſe homini ſic profeſſo ad laxiorem religionem tranſire; nam hoc non pendet ex jure poſitivo, ſed ex jure naturali, ac divino, quo tenemur reddere Deo, quæ promiſimus, nec poſſumus illa in minora bona commutare, ſed qui profitetur etiam tacite in tali religione, promittit Deo obedientiam, ac perpetuam vitam in illa religione; ergo non manet liber, ut eam in laxiorem commutet. Item ille ſe tradidit, & obligavit tali religioni in particulari; ergo privatur libertate tranſeundi ad aliam, niſi intuitu majoris perfectionis; non ergo poteſt ad laxiorem tranſire, nec jus humanum potuit hoc illi concedere, quia eſt contra divinum, & licet per diſpenſationem, hoc concedi poſsit, tamen, ut illa valeat, requiritur ſpecialis, & ſufficiens cauſa, & ideo non videtur poſſe concedi generali jure, quia non in omnibus talis cauſa invenitur.

Secunda difficultas.

5 Tertia difficultas eſt, an Religio, in qua aliquis tacite profitetur, obligetur illi, ſcilicet ad retinendum, & conſervandum illum tanquam membrum ſuum. Nam ex dicto jure videtur ſequi illam non obligari, quia alias contractus claudicaret, ex parte religioſi, & in detrimentum Religionis, quod videtur abſurdum, & contra juſtitiam. Sequela patet, quia tunc religioſus non obligaretur tali religioni, & tamen Religio obligaretur Religioſo, quod eſt gravamen religionis, cui ex alia parte non reſpondet aliud æquale, & hoc eſt claudicare contractum. Minor vero quoad priorem partem conſtat, quia bonum Religionis, utpote commune, majus eſt, quam privati religioſi; ergo abſurdum eſt, quod magis gravetur religio, quam Religioſus; quoad alteram vero partem de injuſtitia, probatur, quia in contractu reciproco, ubi non eſt intentio gratuito dandi aliquid, aut liberaliter ſe obligandi, claudicatio contractus infert injuſtitiam, quia inducit inæqualitatem. Quod ſi aliquando virtute alicujus legis talis contractus ex altera parte ſuſtinetur, ut in pupillis, & ſimilibus, juxta legem *Julianus*, §. ſiquis a pupillo, ff. de actione empt. & in §. 1. Inſtit. de authoritate tutoris cap. *de illis*, de deſponſ. impuber. Hoc ſemper eſt in favorem alicujus innocentis, ſeu perſonæ minus habilis ad contrahendum, & quaſi in pœnam alterius, ut eſt optimus textus in cap. 1. de eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adulterium; at in præſenti nulla ratio ſimilis invenitur ex parte religionis; ergo. Quod ſi ob has rationes altera pars eligatur, ſcilicet religionem

Tertia difficultas, an religio teneatur retinere, & conſervare ſic tacite profeſſum.

non manere obligatam, intelligi quidem vix poteſt, quomodo illa ſit vera profeſsio, quia tunc ex neutra parte eſt obligatio; ergo nec contractus, vel quaſi contractus; ergo nec profeſsio. Item abſurdum videtur, quod aliquis ſit verus religioſus, & ad eum ſtatum omnino obligatus, & tamen quod nulla religio teneatur eum recipere, vel retinere ſine culpa, vel cauſa ex parte ipſius.

Quarta difficultas, an hoc jus habeat locum in omni profeſſione tacita.

6 Quarta difficultas eſt, an hoc jus locum habeat in omni profeſsione tacita; & ratio dubitandi eſt, quia d. cap. *conſtitutionem*, non loquitur generatim de profeſsione tacita, ſed in particulari de illa, quæ ſit per ſuſceptionem habitus proprii profeſſorum intra annum probationis. In capite autem primo de Regularibus in ſexto, ubi ponitur alius modus profeſsionis tacitæ, deferendo habitum communem cum profeſsis per integrum annum, non ſit mentio hujus limitationis, ſed abſolute dicitur, *per hoc profeſſionem feciſſe*; & iterum, *ex tunc religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus*; in quibus verbis ſignificari videtur, illi manere obnoxium, & obligatum; neque videtur ſumi argumentum ſufficiens in contrarium ex ſimilitudine rationis, tum quia in his, quæ continent jus adeo ſpeciale, & odioſum, quia oneroſum Religioni, & aliquo modo derogans juri divino, ut priora argumenta oſtēdunt, in his (inquam) non habet locum extenſio per argumentum a ſimili, quia talia jura potius reſtringenda ſunt; tum etiam, quia poteſt ratio diſsimilis aſsignari: quando enim quis profitetur, & ſolum tacite, & ante ſufficientem probationem, & experientiam talis religionis in particulari, eſt aliqua major ratio indulgendi, ut ad religionem laxiorem poſsit tranſire, quam in eo, qui per integram probationem poſt annos pubertatis peractam voluntarie permanet in tali religione, atque eam profitetur, argument. d. cap. 1. de Regul. in 6. ibi; *quoniam cum jam hic ad diſcretionis annos pervenit, quid agat, agnoſcit, & ideo ſuſceptum diſcretionis tempore ordinem, poſtquam hoc anni probaverit ſpatium, intelligitur firmiter approbaſſe*. Quod jus confirmatum, & extenſum eſt per Clementinam *eos*, de Regularibus, ut ſupra vidimus.

Ultima difficultas. quid dicēdum poſt Concil. Trident.

7 Atque ex reſolutione hujus dubii pendet ultimum, videlicet, an hoc jus habeat nunc locum in profeſsione tacita, quæ poſt Concilium Tridentinum fieri poteſt; nam cum hæc jam non fiat intra annum probationis, ſi jus illud non extenditur ad profeſsionem poſt integrum annum factam, neque nunc locum habebit.

Prima expoſitio juris ſupra poſiti.

8 Reſolutio harum difficultatum pendet ex vera illius juris expoſitione. Duobus enim modis poteſt intelligi; primo in foro tantum Eccleſiaſtico, ita ut ſenſus ſit, Eccleſiam non cogere ſic tacite profeſſum ad perſeverandum in eadem religione, ſed tantum in religione ſaltem laxiori; non tamen per hoc approbare hoc factum in conſcientia, ſed ſolum permittere hujuſmodi religioſo, ut ſuæ conſcientiæ conſulat, ſi intentionem habuit ſtrictius ſe obligandi. Quod ſi hæc expoſitio vera eſſet, facile expedirentur omnes difficultates poſitæ.

Rejicitur primo.

Verumtamen expoſitionem illam falſam eſſe exiſtimo: primo, quia eſt contra communem expoſitionem Doctorum in d. cap. *conſtitutionem*, & in d. cap. *conſuluit*, ut patet ex Panorm. ibi n. 4. Jo: Andrea, & alii, Speculatore tit. de ſtat. regular. verſ. 43.

Secundo.

Secundo, quia in d. cap. *conſtitutionem*, abſolute dicitur; *Non illi ſpecialiter, cujus habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter Religioni alicui recipientem obligat*; quæ verba non ſunt permiſsiva, ſed declarativa obligationis, & ſtatim adduntur conditiones requiſitæ, videlicet, ut ſciens, & volens, &c. ſic profiteatur; & nihilominus declaratur, non contrahere majorem obligationem.

Tertio.

Tertio, quia ſi in conſcientia obligaretur quis ad talem religionem, quādo revera habuit intentionem ibi profitendi, & non poſſe ſine peccato ad laxiorem tranſgredi, ſine cauſa, & in perniciem animarum tale jus fuiſſet conditum ab Eccleſia, cur enim Eccleſia generaliter permitteret hujuſmodi tranſitum, ſi culpabilis eſſet? hoc enim nullam utilitatem animabus afferret, ſed potius periculum peccandi, maxime cum jus abſolute dicat, ſic profeſſum non habere majorem obligationem. Adde nullam eſſe rationem hoc aſſerendi, vel permittendi in hoc genere profeſsionis, potius quam in aliis, ſi reipſa non ita eſſet.

Secunda & vera expoſitio.

Itaque pro certo aſſerendum eſt, dicta jura ſimpliciter, & pure intelligenda eſſe, ut ſonant, nimirum hanc profeſsionem tacitam in conſcientia non obligare, niſi ad Religionem in communi. Quo ſuppoſito magis videntur urgere difficultates poſitæ.

Doctrina generalis pro ſolutione difficultatis ſupra allatarum.

9 Dicendum vero eſt valorem profeſsionis, & modum obligationis ejus multum pendere ex Eccleſiæ inſtitutione, cum conſtet poſſe Eccleſiam conditiones præſcribere, ſine quibus profeſsio valida non ſit, vel quia acceptatio profeſsionis pendet ex poteſtate Eccleſiæ, vel quia quatenus includit quendam quaſi contractum, poteſt Eccleſia ex cauſis juſtis voluntates contrahentium irritas reddere. Unde in præſenti caſu, ſeu modo tacite profitendi, potuiſſet Eccleſia talem profeſſionem tacitam prorſus non admittere, ſed irritam reddere; ſicut nunc de facto irrita eſt poſt Concil. Trident. quamquam nunc irrita eſt ex defectu anni probationis; potuiſſet autem Eccleſia etiam ex parte ipſius ſigni illam irritare, & in univerſum potuiſſet omnes profeſſiones tacitas non admittere. Tunc ergo multo magis potuit hanc profeſſionem tacitam, quæ ante annum profeſſionis ſiebat, admittere (ut ſic dicam) tantum ſecundum quid; quia eo tempore nondum fortaſſe fuerat experientia ſatis cognitum, expedire, illam omnino irritare; moderari autem obligationem & vinculum, potuit judicari expediens propter duplicem imperfectionem talis profeſſionis ſimul junctam, ſcilicet, quod & præmatura eſſet, & implicita, ſeu præſumpta, potius quam manifeſta, & ideo noluit Eccleſia illam ſimpliciter acceptare, ſed ſolum quoad valorem religioſi ſtatus.

Reſpōſio ad primā difficultatem.

10 Ex his ergo ad primam difficultatem reſpondetur primo, non repugnare, intentionem profitentis non eſſe obligare ſe huic religioni in particulari, ſed ſolum aſſumendi ſtatum religioſum reſervando electionem religionis in aliud tempus, ubi id poſſet facere cum majori experientia, & conſilio. Quod maxime locum habebit, ſi is, qui profitetur, intellexerit, hoc ſibi per jus licere, nam profecto ſine adminiculo juris, talis intentio videretur eſſe contra ſubſtantiam, & valorem profeſſionis, maxime poſtquam jure ſtatutum eſt, ut nulla profeſſio ſit valida, niſi facta in aliqua religione ex approbatis, juxta cap. ult. de Religioſis domibus ponderando illa verba: *Unam de probatis aſſumat*, quæ non ſolum de aſſumptione quoad externum habitum, ſed etiam quoad internum animum intelligenda videntur, cum omnes actus morales pendeant in ſua veritate, & efficacitate, ex interiori intentione. Talis autem profeſſio vere non fuiſſet in una ex approbatis, quia in nulla determinatur, prout prædicta verba exigere videntur. Quod ſi quis concedat, ex vi illorum verborum ſatis eſſe intentionem confuſe ſe obligandi ad aliquam ex approbatis, adhuc obſtat aliunde, quia non eſt a quo talis profeſſio acceptetur, quia religio in communi non poteſt illam acceptare, neque hæc religio in particulari illam vult acceptare, quia non acceptat niſi eum, qui ſe illi tradit ex animo, & hæc eſt tacita conditio incluſa in tali acceptatione. Item, quia religio nunc graviter decipitur, & ex ignorantia procedit, quæ cauſat involuntarium. Secluſo ergo jure valde veriſimile eſt talem intentionem eſſe inſufficientem; tamen ſuppoſito jure, quod non majorem obligationem imponat, ſufficere cenſeo illam intentionem. Addo vero ulterius etiamſi ille intendat profiteri in hac religione particulari, & illi ſe obligare, nihilominus etiam in conſcientia non manere obligatum ad illam religionem in ſpecie, ſed tantum ad religionem in genere. Ratio autem eſt, quia Eccleſia irritavit, ſeu non acceptavit illam profeſſionem, quoad illam ſpecificam obligationem, ſed ſolum quoad genericam. Hoc enim potuiſſe facere Eccleſiam ſatis declaratum eſt; præciſe autem conſtat ex prædictis juribus.

Ad ſecundam difficultatem.

11 Et per hæc reſponſum eſt ad ſecundam difficultatem; aliud eſt enim loqui de illo, qui jam cum effectu ſe obligavit tali Religioni, & Deo, ad perſeverandum in illa, ita ut ejus votum ſemel fuerit plene acceptatum, & validum. Aliud vero eſſe loqui de illo, qui licet habuerit affectum ita ſe obligandi, tamen impeditus fuit per legem, ne cum effectu ſic obligaretur. Hic ergo non verſamur in priori caſu, ut difficultas illa ſupponit, ſed in poſteriori, & ideo mirum non eſt, quod talis perſona

non

non obſtante tali profeſſione, libere poſſit tuta conſcientia ad laxiorem tranſire religionem. Addo vero ulterius, etiamſi ante illud jus talis profeſſio fuiſſet ſimpliciter valida, & naturali, ac divino jure obligans ad talem religionem in particulari, nihilominus potuiſſe Pontificem per generale jus cum omnibus ſic profeſſis diſpenſare, ut ad laxiorem religionem poſſent tranſire; nam ad hoc genus diſpenſationis, ſeu commutationis poſſet ſufficere generalis cauſa, nimirum, ſi ad tollenda animarum pericula, & ad quietem, & pacem ſic profeſſorum id cenſeretur regulariter expedire. Et tunc licet in una, vel alia particulari perſona ceſſaret neceſſitas, vel cauſa, nihilominus uti poſſent generali privilegio, ad cujus abſolutum valorem ſufficit generalis cauſa.

Quæ cauſa ſufficiat, ut Papa diſpenſet cōcedendo profeſſis tranſire ad laxiorem religionem.

12 Circa tertiam difficultatem aliqui hujus temporis Doctores pro comperto habent, ex parte religionis nullam oriri obligationem in tali profeſſione, & putant hoc ipſum affirmari, in illis textibus, & neceſſario conſequi ex eo, quod religioſus non obligatur tali religioni in particulari. Hanc vero ſententiam in nullo Theologorum Doctorum invenire potui. Contrariam autem docet expreſſe Angelus verb. *Novitius*, n.14. dicens talem profeſſionem tacitam obligare illam religionem, in qua facta eſt, quia non poterit profeſſum expellere. Idem ſequutus eſt Sylveſt. *Religio*, 3.q.20. & Azor.lib. 12. inſt.Moral.cap.4. q.5. Quorum ſententia mihi valde probatur, quamvis eorum ratio non convincat. Solum enim hoc probant, quia aliàs poſſet ille a tali religione ejici, & a fortiori a nulla alia recipi; eſſet ergo religioſus, & nullius religionis, quod eſt impoſſibile. Unde conſequenter inferunt, hominem, ſic extra omnem religionem relictum poſſe matrimonium valide contrahere, quia religioſus eſſe non poteſt. Quod ipſi inferunt tanquam abſurdum, ut revera eſt, quia repugnat dictis juribus. Non videtur autem ſufficienter inferri, quia ex natura rei non repugnat eſſe verum religioſum, & in nulla religione particulari recipi: nam, ut ſuperius dictum eſt, in aliquo accidentali caſu id poſſet accidere; ita ergo poſſet in præſenti concedi. Addo ulterius, non ſequi illam perſonam non eſſe vere religioſam, & inhabilem ad matrimonium; ſed ſolum ſequi religioſum, qui non eſt obligatus ad certam regulam, non habere certam religionem, in qua neceſſario recipi debeat, & ideo ſi hoc illi contingat, ut a nulla recipiatur, debere ſtatum religioſum ſervare ſub obedientia Epiſcopi ad eum modum, quo olim in Eccleſia fiebat, ut ſupra dictum eſt, & tetigit D.Thom.in 4.d.38. q.1.art.2. q.3. ad 3. Ratio ergo, quæ magis me movet, eſt, quia jus Eccleſiaſticum, quod ex parte religioſi hanc obligationem quodammodo minuit, ex parte religionis nihil immutavit; cum tamen ex parte illius eadem acceptatio interveniat, in profeſſione tacita, quæ in expreſſa, ut omnes Doctores ſupra citati docent; ergo non eſt, unde religio hac obligatione liberetur. Neque hoc eſt gravamen religionis alicujus momenti, quia poteſt hujuſmodi religioſum cogere, vel ut ſtatim profeſſionem expreſſam faciat, vel aliam religionem eligat, & ita vel complebitur utrinque obligatio, vel tolletur, quæ videbatur eſſe inæqualitas; neque injuſtum videri debet, vel oneroſum religioni, quod cogatur profeſſionem expreſſam admittere, ſi alter eam velit emittere, cum tacitam ejuſdem profeſſionem paulo ante acceptaverit. Aliunde vero magnum eſſet inconveniens, & indecens ad religioſum ſtatum, ſi perſona ſemel profeſſa poſſet ſine ulla cauſa repelli, & in nulla religione recipi, & obligari nihilominus ad ſervandum religioſum ſtatum extra omnem religionem. Quapropter virtute ejuſdem juris, quo talis modus profeſſionis introductus eſt, hic modus contractus, & mutuæ obligationis claudicantis aliquo modo ex parte religionis, ſuſtinetur, quod licet ſit aliquo modo in favorem ipſius religioſi, magis eſt in favorem, & decentiam ipſiuſmet ſtatus religioſi, maxime cum nullum fere intercedat ipſius religionis detrimentum, ut declaravi.

Reſponſio ad tertiā difficultatem.

Fundamētum horū auctorum non convincit.

Vera ratio reſolutionis.

13 Circa quartam difficultatem pars negativa, quæ ibi ſufficienter probatur, omnino eligenda videtur; nimirum hunc profeſsionis modum non habere locum in illa profeſsione tacita, quę fit deferendo communem habitum profeſſorum per integrum annum; quod aperte ſentit D.Thom. in 4.d.38.q.1.art.2.q.3.ad 2. clarius id tenet Sylveſt.dict.verb.*Religio*, 3.q.20. & additio ad Angelum verb.*Novitius*, n.14. ubi ſignificatur hoc procedere in foro Eccleſiaſtico, nam in foro conſcientiæ ſolum obligat talis profeſsio religioni in genere, ſi profitens non habuit animum obligandi ſe: ſed immerito additur hæc limitatio, quia ſi novitius deferendo habitum non habuit animum ſe obligandi, nullam profeſſionem in foro conſcientiæ facit; unde neque ad religionem in genere, neque in ſpecie obligatur, ut ſequenti libro dicam. Si autem habuit intentionem, & vere profeſſus eſt, eo ipſo quod in foro exteriori obligatur tali religioni in particulari, obligatur etiam multo magis in foro interiori; quia ſi in foro Eccleſiaſtico obligatur, ergo ſignum eſt per jus Eccleſiaſticum nihil innovatum eſſe circa talem profeſsionem; ergo eſt tam firma, & valida quoad omnem obligationem, ſicut expreſſa profeſsio; ergo obligat in conſcientia ad talem religionem in particulari. Quod autem per jus Eccleſiaſticum nihil circa hanc profeſsionem innovatum ſit, recte colligitur ex d.cap.1. de Regul.in 6. & ex Clemen. *Eos*, eod.tit. ubi Panormit. idem ſentit, & ſatis in prædicta 4. difficultate confirmatum eſt.

Ad quartam difficultatem, & approbatur pars negativa ibi tradita.

14 Ex quo recte videtur colligi in ultima difficultate poſt Concil. Trident. nullam eſſe profeſsionem tacitam, quæ obliget tantum Religioni in genere, quia nulla fit valide intra annum probationis; dictum eſt autem profeſsionem tacitam, quæ fit per integrum annum nō obligare tantum ad religionem in genere, ſed in particulari; ergo ita dicendum eſt nunc. Atque hoc quidem eſt manifeſte conſequens, quando profeſsio fit deferendo habitum communem profeſsis per integrum annū. Diximus autem ſupra etiam fieri poſſe nunc tacitam profeſsionem, aſſumendo proprium habitum profeſſorum, dummodo ſumatur poſt completum annum novitiatus; & ideo de illa dubitari poteſt, an ita obliget in particulari, quia illa non eſt profeſsio deferendo habitum per integrum annum, de qua loquuntur jura proxime citata. Dico nihilominus illam profeſsionē æque obligare, quia ſatis eſt, quod non eſt profeſsio intra annum novitiatus facta, tum quia jura omnia, quæ ſtatuunt aliquam profeſsionem tacitam ſolum obligare ad religionem in genere, loquuntur de profeſsione facta ante completum annum probationis, & ideo non comprehendunt ullam profeſsionem, quæ poſt completam probationem fit: maxime cum una ex præcipuis cauſis illius juris ſit ille defectus probationis integræ, ut declaravimus. Ergo non comprehenditur hæc profeſsio ſub illo jure; ergo eo ipſo obligat, quantum natura ſua poteſt, juxta ſuperius declarata.

Ad ultimā difficultatem, profeſſio tacita poſt Concil. Trident. obligat ad religionem in particulari.

Dubitatio ſpecialis.

15 Secunda principalis differentia inter profeſsionem expreſſam, & tacitam eſt, quod expreſſe profeſſus poteſt eligi in prælatum, ſeu Abbatem; tacite autem profeſſus eligi non poteſt: ita decernitur in cap. *nullus*, de electione in 6. ubi non ſolum hæc conditio requiritur, ut aliquis poſsit in prælatum ſuæ Religionis, ſed etiam cujuſcumque alterius eligi, & electio aliter facta declaratur irrita ipſo facto. Ita enim gloſſa ibi intelligit verba illa, *Eo ipſo irritum habeatur*; & merito: nam hanc vim habet ea particula, *eo ipſo*; & tollit ambiguitatem, quæ eſſe poſſet in verbo *habeatur*. Idem jus de Monialibus ſtatuitur in cap. *indemnitatibus*, eod.tit. & libr. ubi ratio hujus juris redditur ad vitanda, ſcilicet damna, & diſpendia, quæ ex electionibus dubiis, & cum diſcordia factis oriri ſolent. Fuit etiam hoc expediens propter decentiam, & authoritatem illius muneris. Unde quia ex parte eligentium ceſſat hæc ratio, ideo in illis talis conditio non poſtulatur, ſed ille etiam, qui ſolum tacite profeſſus eſt, eligere valet, ut in dict.cap. *indemnitatibus*, declaratur; & quamvis ibi ſit tantum ſermo de Monialibus, a fortiori procedit in viris religioſis; imo eo ipſo, quod nullo alio jure excluditur tacite profeſſus ab electione activa, admitti debet juxta generalem regulam ſuperius poſitam: neque ſpecialis difficultas circa hoc occurrit.

Secunda exceptio, & differētia inter profeſſionem tacitam & expreſſam. Non poteſt paſſive eligi in prælatum ſuæ, vel alterius religionis.

LIBER

LIBER SEPTIMUS DE PROFESSIONE INVALIDA.

QUamvis profeſſio invalida, re vera profeſſio non ſit, nec religioſum faciat, nihilominus neceſſe eſt de illa in particulari dicere, tum ut ſciamus, quid remedii illi poſſit, & debeat adhiberi; tum etiam, ut videamus, an aliquos effectus inducat, aliquamve obligationem relinquat?

CAPUT I.

Quibus modis poſſit profeſſio eſſe invalida, & quomodo ſit confirmanda.

1 QUod ſæpe profeſſio poſſit eſſe invalida, per ſe notum eſt; tum ex proportione, ad alios contractus humanos, & ad alia vota; tum ex dictis de conditionibus neceſſariis ad valorem profeſſionis: nam ubi multa requiruntur ad valorem actus, ſæpe contingit invalide fieri. Ex quo facile intelligi etiam poteſt, quot modis poſsit profeſsio eſſe invalida; tot enim ſunt, quot ſunt conditiones requiſitæ ad valorem ejus. Unde aliquando poteſt eſſe invalida ex jure naturæ, aliquando ex jure Eccleſiaſtico, videlicet ſi neceſsitas talis conditionis ſit ex natura rei, ut eſt mutuus cōſenſus ſufficienter manifeſtatus, vel ex jure poſitivo, ut eſt tanta ætas, vel annus probationis, vel quod ſit in religione approbata a Summo Pontifice. Aliter etiam poteſt generalis diviſio tradi, quod aliquando eſt invalida profeſsio ex defectu mere interno, qualis eſt defectus conſenſus; aliquando vero ex defectu aliquo exteriori, ut eſt defectus ætatis, & ſimiles. Denique magis in ſpecie dividi poteſt hæc profeſsio invalida per ſingulos defectus conditionum ſubſtantialium profeſsionis; nam ſicut ad valorem profeſsionis requiruntur omnes ſimul, ita ad nullitatem ſufficit uniuſcujuſque defectus. Sunt autem illæ conditiones requiſitæ quamplures; nā ex parte religionis tres, vel quatuor requiruntur, approbatio religionis, poteſtas in recipiente, voluntas, ſeu conſenſus interior, & ſufficiens acceptatio exterior. Ex parte vero Religioſi plures ſunt neceſſariæ, ætas, annus probationis, libertas, per quam excludimus omne vinculum, quod ſecundum jus impediat valorem profeſsionis, ut eſt vinculum matrimonii conſummati, Epiſcopatus, profeſsio ſtrictioris religionis, ſecluſa diſpenſatione, vel legitima facultate: item libertas, per quam excluditur metus cadens in conſtantem virum, & ignorantia ſufficiens, vel dolus: deinde internus conſenſus, ſeu intentio profitendi: ac denique ſufficiens manifeſtatio exterior, vel expreſſa, vel implicita; & quia illa prior fieri poteſt ſine habitu, ideo in expreſſa profeſsione non eſt neceſſarius, quod ſecus eſt in tacita, quia in illa ſignificatio fit per ipſum habitum; non tamen eſt in ea hæc conditio ſpecialis, niſi materialiter, ut ſic dicam, ſed includitur in ſufficienti manifeſtatione interioris conſenſus. Alia vero conditio, quæ de tacita etiam profeſsione ſpecialiter tradi ſolet, ſcilicet, quod habitus deferatur in monaſterio, ſub novitiatu nunc includitur, & ideo, ut ſupra dixi, illam addere neceſſe non eſt. Quot ergo ſunt conditiones hæ, tot modis poteſt eſſe nulla profeſsio ex defectu ſingularum, ut facile poſſunt enumerari. Nec circa hanc diſtinctionem, ſeu varietatem invalidæ profeſsionis occurrit nova, aut ſpecialis difficultas, ſed in unaquaque ſpecie, ut ſic dicam, prius ſtabiliendum eſt ex ſupra tractatis, talē conditionem eſſe de ſubſtantia, & valore profeſsionis; deinde vero ſolum ad factum pertinere bene examinare, an illa deficiat, necne, nam ſi deficit, per evidentem illationem ſequitur talem profeſsionem eſſe nullam,

Aſſignantur modi, quibus profeſſio invalida fieri poteſt.

2 Ex his igitur primo ſequitur, aliquando profeſſionem ita eſſe nullam, ut rata, & valida nunquam fieri poſsit, vel ſimpliciter, vel ſecundum ordinariam, aut intrinſecam poteſtatem; aliquando vero ita eſſe nullam, ut iterum poſsit valide fieri. Primum patet in profeſsione facta in communitate, vel modo vivendi non approbato a ſede Apoſtolica pro ſtatu religionis, juxta cap. ultim. de relig. dom. & primum in 6. talis enim profeſsio, etiamſi millies repetatur, erit nulla, quia habet defectum moraliter inevitabilem; niſi fingamus, religionem illam denuo approbari a Summo Pontifice, quod extra conſiderationem moralem eſt; & tunc tanta eſſet mutatio moralis in rebus, quod non ratificatio, ſed nova omnino profeſsio dicenda eſt; major vero impotentia eſſet ex parte religioſi, ſi fingamus profeſsionem factam eſſe a perpetuo amente, ſeu habente perpetuum defectum uſus rationis; illa enim ratificari nullo modo poſſet. Minor vero eſt impotentia, & quaſi media, quæ pendet ex voluntate aliena, ut eſt in conjugato poſt matrimonium conſummatum; vel ex diſpenſatione ſuperioris, ut eſt in Epiſcopo; & de his & ſimilibus, quatenus durant in ſtatu impotentiæ, eadem ratio eſt, quæ de præcedenti; quatenus vero datur alicui facultas, in poſteriori membro annumerari poſſunt. De toto ergo illo priori membro, nihil dicendum ſupereſt, niſi profeſsionem illam, quantum ſpectat ad vinculum profeſsionis, nec eſſe ullius momenti, nec remedium aliquod habere. Dico autem, *quantum ſpectat ad vinculum profeſſionis*, propter vota, quæ fieri poſſunt in aliqua religione non approbata, nam illa licet non inducat vinculum profeſsionis, haberet valorem ſuum per ſe loquendo, id eſt ſecluſis intrinſecis impedimentis, & maxime ignorantia, qua aliquis exiſtimet illam eſſe religionem approbatam, nam tunc non ſolum illa non eſſet profeſsio, verum etiam nec talia vota eſſent valida, aut obligarent ex defectu intentionis, & voluntarii, ut a fortiori patebit ex dicendis ſequenti capite. Per ſe autem loquendo talia vota valida eſſe poſſunt, imo cum ibi non fiat profeſsio, ad valorem talium votorum, non erunt neceſſaria omnia, quæ ſunt de neceſsitate profeſſionis, ſed tantum ea, quæ ex natura rei, vel ex jure communi ad valorem cujuſcumque voti ſimplicis neceſſaria ſunt. Ad quod confirmandum conferre poſſunt, quæ de his votis tractat Cajet. 22. q. 188. art. 1.

Aſſertio duas partes includent.

Oſtenditur prima pars.

Quid dicendum de obligatione votorum quando profeſſio, eſt invalida.

3 Dicendum ergo ſupereſt de profeſsione invalida, quæ capax eſt remedii, quomodo illi adhibendum ſit. In quo primum ſtatuenda eſt certa, & generalis regula, hanc profeſsionem ſemel invalidam, ſolo tractu temporis nunquam confirmari, etiamſi ablatus videatur defectus, ratione cujus illa profeſsio fuit invalida; ut, v. g. ſi nunc defectus fuit in ætate 16. annorum, licet illa ætas poſtea impleatur, perſeverante homine in eodem ſtatu, non ideo fit ſtatim rata profeſsio. In hoc conveniunt omnes, & ſumitur ex regula 18. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non ſubſiſtit.* Ratio etiam eſt clara, quia profeſsio ſubſtantialiter perficitur per conſenſum; aliæ vero conditiones ſunt requiſitæ, ut conſenſus habeat efficaciam; quando igitur profeſsio fuit nulla, defuit conſenſus, vel ſimpliciter, vel qui habere potuerit efficaciam perficiendi vinculum, & inducendi obligationem; ſed per ſolam temporis ſucceſsionem non accipit efficaciam conſenſus, qui præceſsit, tum quia ille jam non eſt, tum etiam, quia ſemper retinet illum defectum; ergo ſola temporis ſucceſsio non facit ratam profeſsionem illam. Quod etiam a ſimili confirmari poteſt de matrimonio; quod ſemel nullum fuit, nunquam enim incipit eſſe validum propter ſolum fluxum temporis. Neceſſe eſt igitur in primis, ut ablato defectu, iteretur conſenſus, qui jam ſit efficax ad inducendam obligationem. Unde intelligitur obiter profeſsionem nullam non dici ratificari, quia prior profeſsio valida eſſe incipiat, id enim fieri nō poteſt, quia illa prior non proceſsit, nec jam procedere poteſt ex conſenſu efficaci ad inducendam obligationē, quod neceſſarium eſt, ut profeſsio ſit valida: dicitur ergo ratificari, quia loco illius alia nova rata, & valida efficitur, ut magis ex dicendis patebit, ubi etiam explicabimus, an talis profeſsio aliquo modo retrotrahatur.

Oſtenditur ſecunda pars de profeſſione ratificabili.

Quid ſit & ſignificet ratificatio profeſſionis.

4 Atque ex hac prima regula colligitur ſecunda, ſcilicet, ut profeſsio ſemel invalida iterum valida fiat, neceſſarium eſſe, ut de priori defectu, & nullitate poſtea conſtet ei, qui talem profeſsionem ratam habiturus eſt.

Ratio

Ratio eſt, quia ſine hac ſcientia non poteſt eſſe novus conſenſus, & voluntas ſufficiens ad profeſſionem ratam habendam, quia ignorantia cauſat involuntarium, vel ſaltē non voluntarium; & ideo quamdiu quis ignorat priorem profeſſionem fuiſſe nullam, nunquam habet voluntatem iterum profitendi, quæ neceſſaria eſt ad ratam habendam priorem profeſſionem. Nec ſatis eſt, quod durante illa ignorantia ſępius habeat voluntatem permanendi in religione, quia illa nunquam eſt voluntas vovendi, ſeu profitendi, ſed ſolum voluntas implēdi obligationem, quæ eſſe exiſtimatur, quæ non ſatis eſt ad ratificandum votum, ut optime notavit Cajetan. 2.2.q. 189. art. 5. & ex illo ſæpius Navar. comment. 4. de Regul. n. 75. & in Summa cap. 12. nu. 71. & in conſ. 23. 24. de Regular. ac ſæpe in aliis.

Proponuntur, ac diſſolvuntur aliqua dubia circa profeſſionem invalidam ratificandam, ſeu confirmandam.

5 His autem poſitis, quæ certa videntur, nonnulla dubia oriuntur. Primum eſt, an ſufficiat interius tantū conſenſum ratificari, vel neceſſe ſit illum etiam exterius manifeſtare. Et ratio dubii eſt, quia ſi cōſenſus tantum defuit, videtur ſufficere ſi ille adhibeatur, quia per hoc ſuppletur, quod deerat. Sic enim in matrimonio contracto cum ſolemnitate Conc. Triden. ſi contingat aliunde eſſe invalidum, non oportet illam ſolemnitatē repetere, ſed ſufficit iterare conſenſum poſt ablatum impedimentum, quod fortaſſe interfuit, & hanc partem indicare videtur Cajet. d. art. 5. q. 189. dum ait votum ſolemne factum ante pubertatem, ſi non irritetur a parētibus ſtatim, non poſſe irritari poſt expletam pubertatem, quia præſumitur interius ratificari; & eodem modo loquitur Navar. de profeſſione, quę fuit nulla ex metu, ſi ablato metu interius ratificata eſt, ut patet Comm. 4. de Regul. n. 71. Imo & jura videntur interdum ita loqui, ut patet in c. 1. de Reg. in 6. & ſumi poteſt ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 19. de Regul. In contrarium autem eſt, quia conſenſus interior non ſufficit ad profeſſionem, niſi exterius exprimatur; hic autem conſenſus, qui de novo habetur, non fuit expreſſus per exteriorem actū, qui præceſſit, ut per ſe notum videtur; ergo oportet, ut nunc denuo per novum ſignum manifeſtetur. Item quia conſenſus, qui poſtea datur, non facit, ut profeſſio, quæ præceſſit, illa met incipiat eſſe valida; illud enim repugnat; ergo oportet, ut de novo fiat nova profeſſio; ſed profeſſio non fit, niſi per exteriorem actum, ut ſæpe dictum eſt; ergo neceſſaria eſt nova expreſſio interni conſenſus. Tandem quando matrimonium fuit nullum, non ſatis eſt poſtea iterari internum conſenſum, ſed oportet aliquo modo illum exprimi, & acceptari a conjugibus inter ſe; ergo ſimiliter.

Dubium primum, an ſufficiat interior ſolū conſenſus.

6 Reſpondetur, ſine dubio neceſſariam eſſe novam aliquam ſignificationem talis conſenſus, quod probant ſufficienter argumenta poſteriori loco facta. Sed oportet advertere, hoc ſignum externum eſſe poſſe, vel expreſſum, vel tacitum, & utrumque ſufficere ad ratificādam profeſſionem, ſed diverſo modo; nam ſignum expreſſum ſufficiet ad profeſſionem tacitam, ſi alia neceſſaria concurrant, de quibus ſtatim. Quod autem alterutrum ſit, neceſſarium patet, quia ad minimum oportet voluntarie perſeverare, in obedientia talis religionis, ſub eodē habitu; hoc autem ipſo ſufficienter ſignificatur exterius, quod in animo habetur, ſignificatur (inquam) ſaltem implicito, & tacito ſigno. Unde ſi aliquis poſt factam profeſſionem nullam, relinqueret habitum etiam præter ordinem juris, & cum apoſtaſia, ſaltem in foro exteriori, quantumcumque poſtea eum facti pœniteret, & haberet voluntatem ratificandi profeſſionem priorem, extra religionem exiſtens nunquam fiet vere profeſſus, donec ad religionem reverſus, ſaltem deferendo habitum tempore ſufficiente, illum conſenſum exterius profiteatur, quia aliàs nulla profeſſio valida in tali homine intelligi poteſt, quia quæ præceſſit, ut dixi, nunquam fit valida, & extra religionem, ac ſine habitu illius nova fieri non potuit, cum ſupponamus, non fuiſſe expreſſe repetitam, & implicitum ſignum nullum ſit in eo ſtatu. Quod autem quodcumque ſignum ſufficiat, ſive expreſſum, ſive tacitum, manifeſte ſupponitur in d. c. 19. Conc. Trident. & in hoc ſenſu loquuntur Cajet. Navar. & omnes. Hinc tamen clare ſequitur, quando profeſſio ſolum iteratur per conſenſum internum permanendo in externo habitu, & obedientia, illam profeſſionem non eſſe expreſſam, ſed tacitam, quia illud ſignum externum non ſufficit ad aliam profeſſionem.

Reſolutio vera.

Notandū.

7 Sed objici poteſt, quod habetur in d. c. 1. de Regul. in 6. in princ. ubi Pontifex loquitur de illo, qui profeſſionem emiſit ante annos pubertatis completos, & ait poſſe libere exire, *niſi profeſſionem a ſe prius factam, ratam expreſſe habeat.* Ubi gloſſa advertit ad ratificandā illam profeſſionem nō ſufficere profeſſionem tacitam, ſed requiri expreſſam, & in eam ſententiam citat Hoſtienſ. in c. *ſignificatum*, de Regul. ubi n. 2. id ſentit. Reſpondeo primo, illum eſſe caſum ſpecialem, ex quo potius ſumi poteſt argumentum ad generalem regulam in contrarium conſtituendam, nimirum profeſſionem expreſſam, quæ prius nulla fuit, ratificari per tacitā ſubſequentem, niſi ubi jus in aliquo caſu requirit expreſſam ratificationem. Ita ergo in d. textu, quia profeſſio ſupponebatur facta ante annos pubertatis, poſtulatur expreſſa profeſſio, ut ſtatim poſt 14. annum expletum ratificari poſſit. Dico autem *ſtatim*, &c. quia ſi non ratificetur, niſi per diſcurſum unius anni deferendo communē habitum profeſſorum, tunc poterit etiam per profeſsionem tacitam ratificari, ut ex eodem textu conſtat: tunc autem neceſſarium erit, ut totus ille annus poſt pubertatem completam tranſigatur, ut in ſuperioribus explicatum eſt; igitur profeſſio nulla per tacitā ratificari poteſt. In modo autem faciendi tacitam profeſſionem ſervanda ſunt, quę jura ſtatuunt de tali profeſſione abſolute ſpectata, & abſq; ſuppoſitione alterius, quæ nulla fuerit. Ex vi autem hujus ſuppoſitionis ſolum hactenus additum eſt, neceſſariam eſse ſcientiam nullitatis prioris profeſſionis, ut ſecunda profeſſio fieri poſſit, ex voluntate profitendi, quod neceſsarium eſt ad valorem ejus.

8 Occurrit autem ſtatim ſecundum dubium, an ad iterādam hanc profeſsionem neceſsarius ſit novus annus probationis, & conſequenter, an talis profeſſio poſſit ſtatim in uno momento iterum fieri per novum cōſenſum perſonæ jam exiſtentis in ſufficienti ætate, vel requiratur aliqua mora temporis. In qua re omiſso antiquo jure, nunc diſtinguendum eſt; quia, vel ante profeſſionem invalidam expreſse emiſsam anteceſſit integer annus probationis, vel nō. In priori caſu conſtat eſse non neceſsarium novum annum probationis, quia jam ſupponitur ſufficienter factus, ſine morali interruptione, & ideo in eo caſu poteſt ſtatim profeſſio fieri, vel expreſse, vel tacite modo infra exponendo. In poſteriori autem caſu dicendum eſt, non poſse talem profeſsionē ratificari, per aliā ſive tacitam, ſive expreſsam, niſi prius iterum annus probationis integre fiat. Hoc declaratum ſępe eſt a Congregat. Cardin. circa d. c. 15. Conc. Trid. ſeſs. 25. ex quo hoc aperte colligitur: nam ibi ad valorē profeſsionis ſimpliciter requiritur annus probationis; quod procedit, tam de tacita, quam de expreſsa profeſſione, & ſi non præceſsit ille annus, neceſse eſt, ut iterū fiat; nam profeſsio invalida, quæ interpoſita fuit, nihil refert, quominus profeſsionis annus ita præcedere debeat, ante profeſsionem validam, ac ſi alia invalida non interceſserit. Atque ita docuit in terminis Navar. in multis conſiliis de Regul. q. 26. 31. 32. 34. 43. 62. juxta editionē Lugdun. anni 94. præſertim vero in 26. quod incipit, *Orta ſunt*, n. 17. & alii Moderni idem ſentiunt.

Dubium ſecundū, an requiratur novus annus probationis.

9 Tertio vero hinc oritur gravis difficultas, quomodo hic annus probationis repetendus ſit. Quidam enim putant neceſsarium eſse Novitiorum habitum, ubi diſtinctus eſt, denuo ſuſcipere, & modum vivendi Novitiorum per integrum annum obſervare, juxta religionis morem; quod aliqui credunt ſenſiſse Navar. cit. loc. Et pro eadem ſententia afferri poteſt Jacobus de Graphis lib. 3. Deciſ. c. 5. n. 15. ubi de illo, qui ex defectu integri anni novitiatus profeſsionem nullam emiſit, ait, eſse ad priſtinum ſtatum quoad omnia conſtituendum, ac ſi nunquam talem profeſsionem emiſiſset. Idē videtur ſentire Emman. Rodr. 2. p. ſumm. c. 8. concl. 3. & 5. Citari etiam poſsunt plures declarationes Cardin. in quibus declarant neceſsarium eſse per annum continuum in probatione intra clauſtra verſari; neque aliter poſse profeſsionem ſic nullam ratificari, vel expreſſe, vel tacite. Denique Conc. etiam Trid. in verbis illis: *Nec minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum*

Dubium tertium circa probationis annum, quomodo iterari debeat.

bitum in probatione ſteterit: nam eſſe in probatione, idē eſt, quod eſſe in Novitiatu ſub habitu, & exercitiis Novitii; ergo donec hoc fiat, non poteſt profeſſio valorem accipere. Et confirmatur ex ratione, & fine Concilii; nā ideo requirit annum probationis, ut & religio experiatur naturam Novitii, & ipſe regulę aſperitatem, argum. c. *ad Apoſtolicam*, de Regul. hoc autem non fit niſi per formalem probationem, quæ conſiſtit in exercitiis novitiorum; ergo hoc modo neceſſario præmittenda eſt probatio juxta mentem Concilii, aliàs ſine cauſa exigeretur mora unius anni, ad talem profeſſionem iterandā.

Reſolutio vera.

10 Nihilominus dicendum cenſeo ſufficere ad talem profeſſionem iterandam, vel expreſſe, vel tacite, perſeverare in tali religione ſub habitu, & obediētia ejus per annum integrum computandum ab eo tempore, in quo religioſus cognovit nullitatem prioris profeſſionis, & decrevit nihilominus ex animo in religione perſeverare. Unde ſive in ea religione habitus profeſſorum communis ſit novitiis, ſive ſit omnino diſtinctus, & talis perſona jam geſtet illum, quia in priori profeſſione nulla illum accepit, non neceſſe eſt illum mutare, ſed ſub illo poterit ſuppleri defectus probationis, ſi cætera, quæ dicta ſunt, concurrant. Idem cenſeo de aliis actibus, vel exercitiis novitiorum, nam etiamſi illos nō exerceant, ſed actus profeſſorum, poterit idem defectus ſuppleri.

Notandū.

Quamvis enim ex alio capite teneatur per ſe loquendo talis perſona pro illo anno abſtinere ab illis actibus profeſſorum, qui vel valide, vel licite non poſſunt ſine vera profeſſione exerceri, nihilominus ad ſupplendum defectum anni probationis illud non eſt neceſſarium, ſed ſolum id, quod dictum eſt. Fundamentum hujus ſententiæ eſt, quia neque habitus, neque exercitia novitiorum ſunt de ſubſtantia novitiatus, quod ſupra ſuo loco late probavi, tam ſecundum jus antiquum, quam poſt Conc. Trid. ergo ſine his poteſt ſuppleri defectus anni probationis, & conſequenter ratificari profeſſio, quæ ex defectu ejus nulla fuit. Probatur conſequentia, quia moralis actus valide fieri, vel iterari poteſt ſine his, quæ ſunt extra ſubſtantiam ejus. Deinde lib. 5. de ingreſſu ac novitiatu, directe oſtenſum eſt, de ſubſtantia probationis tantum eſſe exiſtentiam in religione ſub obedientia ejus, animo probandi illam; ſed hoc totum fieri poteſt, ſi ſerventur ea, quæ diximus, nec reſumatur habitus novitiorum, aut eorum proprii actus exerceantur; ergo ſi illa fiant per annum integrum, ſatis erunt, ut profeſſio valide iterari poſſit.

11 Et confirmatur hoc ex Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. c. 19. ubi ait neminem poſt quinquennium admittendum eſſe ad allegandam nullitatem ſuæ profeſſionis; ſupponit ergo poſſe talem profeſſionem, etiamſi nulla fuerit, ratificari, vel expreſſe, vel tacite, perſeverādo ſub eodem habitu, & forma vivendi profeſſorum in eadem religione; ergo ad validam profeſſionem non requiritur annus probationis ſub habitu, & exercitiis novitiorum tanquam omnino neceſſarius. Reſpondent aliqui, Concilium ibi tantum loqui de profeſſionibus invalidis, & aliis cauſis; non vero ex defectu anni noviciatus, quia expreſſe numerat profeſſionem ex metu, & ex defectu ętatis, & addit, *aut qnid ſimile*, ſub quo verbo volunt comprehendi, nō omnem cauſam nullitatis, ſed ſolum illas, quæ non excludunt annum novitiatus, & ſunt illæ, quæ in ſpecie nominatæ ſunt. Sed hoc nec jure, aut ratione fundatum eſt, nam ſimilitudo illa ſufficienter ſervatur in quocumq; defectu, annullante profeſſionem; maxime cum Concilium ſtatim addat, *velitque habitum dimitti quacumque de cauſa*. Atque ita generatim, & ſine limitatione intelligunt decretum illud Navar. & poſteriores Doctores, & uſu etiam receptum eſt. Dicet forte aliquis, quamvis conſtet poſt quinquennium aliquem non feciſſe integrum annum novitiatus neceſſarium ad profeſſionem, ſive tacitam, ſive expreſſam, nihilominus non eſſe audiendum, juxta pręceptum Concilii, non quia præſumatur vere religioſus, ſed quia præſumitur potuiſſe antea, aut profeſſionem iterare præmiſſo novitiatu, aut jus ſuum poſtulare. Sed hoc certe veriſimile non eſt; nam ſi vere conſtet Eccleſiæ uſque ad hunc diem hunc non eſſe profeſſum vere, etiam tacite, non poteſt illum cogere ad profitendum propter aliquam culpam præcedentem, maxime quia in noſtro caſu, ſcilicet, quando defectus fuit in anno probationis, culpa, & negligentia non minus religionis, quam Religioſo imputanda ſit.

12 Nec congregatio Cardinalium in ſuis declarationibus, nec Doctores ſupra citati aliud intendunt, ſed ſolum generatim dicunt probationis annum eſſe neceſſarium. Quid autem ad probationis annum neceſſarium ſit, ipſi non tractant. Et inter eos Navar. qui ſępius hanc materiam inculcat in ſuis conſiliis, frequenter ait, etiā poſt Conc. Trid. profeſsionem expreſſam, quę prius fuit nulla, poſſe per tacitam ratificari: ad quam tacitam profeſsionem faciendam nunquā plus requirit, quam ſciētiam prioris nullitatis, & voluntatem ratificandi illam perſeverando ſub eodem habitu, & obedientia, tempore neceſſario juxta exigentiam defectus, ſeu nullitatis, ita ut ſi hæc orta fuerit ex defectu anni probationis, ſaltem perſeverantia ſit per annum integrum poſt prædictam ſcientiam, & cum dicta voluntate; & ideo in hujuſmodi caſu ex parte ſigni externi ſolum tria requirit ad tacitam profeſsionem, ſcil. *habitum profeſſorum in monaſterio, per annum continuum*, ut videre licet conſ. 17. 32. 34. 41. 44. n. 3. 89. nu. 5. & in hoc ultimo loco diſtincte numerat cauſas, ob quas potuit profeſsio eſſe invalida, *vel quia ante ætatem, vel quia ante finem anni novitiatus, vel quia metu emiſit*, &c. & cum dixiſſet, quamdiu durat ignorantia nullitatis, nō ratificari profeſsionem, ſubdit: *Sed tunc tacite cenſetur profiteri, & revera profitetur, quando ſciens profeſſionem factam eſſe invalidam ob aliquam præteritarum cauſarum, & ad ratificandam, & approbandam eam, perſiſtit in religione integrum annum a tempore, quo ſcivit eſſe nullam;* ubi nō plus requirit ad ratificandam profeſsionem nullam ex defectu novitiatus, quam ex aliis cauſis; certum eſt autem, quādo provenit ex aliis cauſis, non eſſe neceſſarium redire ad habitum proprium, & exercitia novitiorum: ergo idem ſentit de aliis, & conſ. 28. ad q. 8. generalem regulam ſtatuit, dicens: *poſt Concil. Trident. perinde ſunt habendi tacite profeſſi illi, qui per annum totum nullatenus interruptum geſtarunt habitum indiſtinctum ab habitu profeſſorum, ac ante illud*. Cum autem in his locis Navar. loquitur de habitu diſtincto ab habitu profeſſorum, non eſt putandum, ipſum in hoc vim conſtituere, quod habitus ille communis ſit noviciis, ac ſi habitus profeſſorum proprius, & diſtinctus non ſufficiat; hoc enim veriſimile non eſt, aliàs in profeſsione, in qua habitus ſunt diſtincti, nunquam poſſet fieri profeſsio tacita per geſtationem habitus proprii profeſſorum, quod plane falſum eſt; ſolum ergo requirit, ut ad minimum ſit diſtinctus, id eſt, non ita proprius novitiorum, ut ab habitu profeſſorum diſtinguatur; nam geſtando illum habitum nunquam fit tacita profeſsio. Et hanc doctrinam Navar. ſequuti ſunt alii moderni ſupra citati, & verba declarationum Cardin. ſi recte expendantur, multum illis favent. Nam in quadam earum dicitur: *Profeſſio tacita, ſervato tempore hujus decreti non excluditur*; in alia: *profeſſio tacita per hoc decretum non fuit abrogata, ſed remanet in diſpoſitione juris communis ſicut antea, ſcilicet ſervato tempore hic præfixo*, ut iterum, atque iterum ibi dicitur. Loquuntur autē de tempore præfixo tam ætatis, quam profeſsionis; ad quam nullam aliam circumſtantiam requirunt præter eas, quæ jure communi neceſſariæ ſunt, & merito, quia Concilium ſolum de novo ſpecialiter præſcripſit neceſsitatem temporis, & ideo ſolum dixit: *Profeſſio antea facta ſit nulla*, quia ſolam hanc conditionem temporis ſpecialiter requirebat; at vero ſi aliquid amplius addere voluiſſet, id clare explicare debuiſſet in re tam gravi.

Dubium quartum, an requiratur ſciētia nullitatis, etiā ex parte religionis.

13 Quoniam vero diximus, ut hic annus probationis iterum fiat, neceſſarium eſſe, ut religioſus prius intelligat priorem profeſsionem eſſe nullam. Oritur hinc quarta dubitatio, an hæc ſcientia neceſsaria etiam ſit ex parte religionis, vel in Religioſo ſufficiat, ita ut, ſi ſolus ipſe ſciat priorem defectum, & voluntarie perſeveret toto tempore neceſsario ad tacite profitendum, id ſatis ſit, ut dicatur per annum extitiſſe in probatione, & conſequenter in fine anni ſit tacite profeſsus.

Ratio dubitandi pro parte affirmativa.

Ratio autem dubitandi eſt, quia ſi ad probationem requiritur ſcientia nullitatis prioris profeſsionis, ideo eſt, quia ad probationem requiritur libertas retinendi, vel relinquendi talem ſtatum; ſed non minus eſt ex parte religionis neceſsaria eadem libertas retinendi, vel relinquen-

linquen-

linquendi talem perſonam; ergo eadem ſcientia neceſſaria eſt ex parte religionis. Minor patet ex cap. *cum ad monaſterium*, de Regul. cum ſimilibus, quia hæc probatio reciproca eſt, & mutua eſse debet, quia tam religio, quam perſona probat, & probatur; unde cum Concil. Trident. dixit neceſsarium eſse annum probationis, de tota probatione (ut ſic dicam) ſeu tam ex parte religionis, quam religioſi, & active, & paſsive intelligendum eſt; ergo tanta libertas, & ſcientia requiritur ex parte religionis, ſicut ex parte religioſi. Secundo poteſt hoc ſuaderi, quia ut profeſsio iterum valide fiat, neceſsarius eſt novus conſenſus, novaque acceptatio religionis, quia prior fuit invalida, & inefficax, & ſine acceptatione efficaci non poteſt fieri valida profeſſio; ſed non poteſt religio denuo acceptare, niſi prius intelligat prioré profeſſionem fuiſſe invalidam; ergo neceſſaria eſt ex parte illius hæc ſcientia, ut profeſſio ratificetur. Patet minor; nam ideo diximus ex parte religioſi eſſe neceſſariam hanc ſcientiam, ut poſſit denuo conſentire in profeſſione: ergo eadem ratione neceſſaria eſt in ipſa religione, ut poſſit denuo conſentire, quia quamdiu putat illum eſſe vere profeſſum, non acceptat illum, ſed tolerat, vel retinet, quem exiſtimat jam eſſe acceptatum.

Ratio dubitandi pro parte negativa.

14 In contrarium autem obſtat, quia interdum defectus ex parte religioſi eſt valde occultus; eſt autem difficillimum obligare illum ad manifeſtandum religioni ſuum defectum, ita ut alia via non poſſit profeſsionem ratificare; nõ eſt autem veroſimile, Trid. Conc. aut alia jura Canonica voluiſſe obligare ad rem adeo difficilem: ergo. Antecedens quoad utramq; partem probatur, tum quia difficillimum eſt ſuum defectum occultum prodere, præſertim cum in eo potuerit culpa gravis intervenire; tum etiam, quia ille manifeſtando religioni ſuũ defectum ſe exponit periculo, vel ut ejiciatur, vel certe, ut cogatur denuo eſſe in probatione per annum integrum, cum omni rigore, & exercitio novitiorum, quod etiam ſatis durum eſt, multi enim exponentur periculo relinquendi religionem, ne tot difficultates ſuperare cogantur. Secundo poteſt hoc confirmari ex Concil. Trident. d. c. 19. ubi poſt quinquennium neminem vult audiri circa nullitatem ſuæ profeſsionis, ſupponens ſine dubio infra illud tempus præſumi debere ratificatã; ergo conſequenter ſupponit ex parte religionis non eſſe neceſſariam aliquam ſpecialem conditionem, vel ſcientiam, ut profeſsio illa ratificetur. Dices idem argumentum fieri poſſe ex parte religioſi. Reſpondeo non eſſe ſimile: nam ex parte religioſi, cum res ſit privata, & occulta, de qua non poteſt Eccleſiæ ſatis conſtare, utitur Eccleſia præſumptione, conceſſo ſufficienti tempore ad illam probabiliter concipiendam; at vero ex parte religionis ſcientia, vel ignorantia ſatis communis eſt, & publica, ut de illa ſufficienter conſtare poſsit; ergo ex ea parte non oportebit uti præſumptione, ſed certa ſciẽtia; ergo cum Concilium nullam exceptionem addat ex parte religionis, nec rationem habeat, an illa ſciverit, vel ignoraverit defectum, ſignum eſt id non fuiſſe ob aliquam præſumptionem, ſed quia non cenſuit id referre ad ratificandam profeſsionem.

Notandũ pro reſolutione difficultatis poſitę.

15 In hac difficultate duæ tanguntur. Prima eſt generalis ad omnem profeſsionem nullam ex quocumq; capite. Secunda eſt ſpecialis de defectu probationis. Prior igitur eſt, an ad iterandam profeſsionem nullam, neceſſarium ſit, ut religio ſciat nullitatem, ut poſsit cõſentire. In qua re invenio Navar. conſ. 27. de Regul. n. 2. dicentem, non eſſe neceſſarium novum conſenſum ex parte religionis; unde optime ſequitur minus neceſſariam eſſe ſcientiam defectus; loquitur autẽ de nullitate ex defectu ætatis, de qua nulla eſt ſpecialis ratio, & ita videtur idem ſentire de omnibus. Contraria autem ſententia ſumitur a ſimili, ex eodem Navar. in Sum. c. 12. n. 47. ubi in ſimili caſu de matrimonio ait, neceſſarium eſſe, ut quando intervenit tale impedimentum irritans, & unus conjugum illud agnovit, illud manifeſtet alteri, ſaltem in genere, ut fiat ei juſta libertas ad renuendũ, ſi voluerit. In quam ſententiam citat Innoc. Scot. & Cajetan. eſtque frequentius recepta, ut intelligi poteſt ex Soto, & aliis Theologis d. 35. & Covar. 2. p. 4. cap. 4. nu. 5. ergo ob eandem rationem idem dicendum eſt in præſenti, quia ſicut matrimonium perficitur mutuo conſenſu, ita etiam profeſsio ſervata proportione.

Aſſertio prima.

16 Mihi vero diſtinctione utendum occurrit; aut enim profeſsio fuit nulla ex defectu irritante ſolum cõſenſum religioſi, vel ex defectu irritante utriuſque partis conſenſum. In priori caſu cenſeo non eſſe neceſſarium novum conſenſum religionis, ſed ſufficere priorẽ, moraliter permanentem, atque ita in hoc caſu procedere opinionem Navar. Nobiſcum etiam ſentit Sanch. lib. 7. de matr. diſp. 37. nu. 60. & 61. verb. *Religio*, nu. 25. Leſſ. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 67.

Probatur ratione.

Ratio a priori eſt, quia in eo caſu conſenſus a religione præſtitus, quantum eſt ex parte illius, validus fuit, & contractus ſolum claudicavit ex alia parte; manet autem ille conſenſus quantum eſt ex ſe ſemper exhibitus, ut adveniente ex parte Religioſi conſenſu ſufficiente, contractus conſummetur; ergo ut ratificetur profeſsio, nõ eſt neceſſarius novus cõſenſus ex parte religionis, nec etiam (quod conſequens eſt) ut habeat notitiam prioris defectus. Exempla ſunt.

Confirmatur exemplis.

Primum ſi ipſe religioſus, cum nullum haberet impedimentum, ex ſola libertate, & malitia ficte profeſſus eſt ſine conſenſu interiori; tunc enim, ut ratificet profeſſionem, non eſt neceſſe, ut ſuum defectum manifeſtet religioni, neque ut aliam diligentiam adhibeat præter ratificationem conſenſus. Hoc probat ratio facta, & quia de jure naturæ nihil amplius videtur neceſſarium ad ratificandum quemlibet contractum, ex eo capite nullum, adeo ut etiam de matrimonio multi hoc affirment, ut videre licet in Richard. in 4. d. 29. art. 2. q. 1. & d. 40. art. 1. q. 6. Sylveſt. *Matrimonium*, 4. q. 11. dicto 4. Petro Soto lect. 3. de Matrimonio, quamquam de illo ſit ſpecialis difficultas, quatenus Sacramentum eſt.

17 Secundum exemplum eſt, quando profeſsio eſt nulla ex metu cadente in conſtantem virum inuſto ipſi religioſo; nam ſi poſtea ablato metu libere ratificet cõſenſum, nihil aliud neceſsarium eſt, etiamſi religio ignoraverit metum: ita ſentit Navar. ſupra, & affert a ſimili cap. *ad id*, de ſponſal. ubi ad ratificandum matrimonium contractum ex ſimili metu, indicatur ſufficere ſimilem ratificationem conſenſus poſt tranſactum metum. Verum eſt in illo textu non explicari, an alter conjux ſciverit metum; ſatis autem nobis eſt, quod jus illud diſtincte loquatur, talem ſcientiam, vel conſenſum novum ex parte alterius non exigendo. Tertium exemplum eſt defectus ætatis 16. annorum, in quo ſpecialiter loquitur Navar. Solum autem probat a ſimili ex præcedenti.

Ponitur ratio cognoſcendi impedimentum irritans cõſenſum ex ſola parte religioſi.

Poſsumus autem generalem rationem reddere, per quam etiam intelligatur, quando impedimentum annullet profeſsionem irritãdo conſenſum ſolum ex parte religioſi. Quando enim talis irritatio reſpicit ſolum defectum libertatis, vel ſufficientis facultatis ad liberandum ex parte religioſi, tunc ſolum irritat conſenſum ejus, quia ex alia parte ceſsat fundamentum, & cauſa irritationis; quod manifeſte patet in metu; & idẽ plane eſt in defectu ætatis. Confirmatur, ac declaratur, quia ſi defectus ſolum fuit actualis, ut ſic dicam, quia ſcilicet non præbuit conſenſum, licet poſset, tunc conſtat defectum ſolum fuiſse ex parte perſonæ, quæ non conſenſit. Si autem inefficacia conſenſus eſt ex impotentia proveniente ab ſtatuto Eccleſiæ, ut in aliis caſibus poſitis, & ſi qui ſunt ſimiles; tunc totum illud jus poſitum eſt in favorem ipſius religioſi, & ad ſubveniendum imbecillitati ejus; ergo non debet illum impedire, quominus recuperata, vel acquiſita poteſtate perfecte deliberandi, perficere poſsit contractum, vel profeſsionẽ, durante ex parte religionis conſenſu prius præſtito.

16 Tria vero objici poſsunt contra hanc partẽ. Primum eſt, quia ſequitur profeſsionem nullam ratificari per ſolum conſenſum internũ ſine ſigno externo, quod repugnat ſuperius dictis. Sequela patet, quia non eſt neceſsaria nova acceptatio, nec novus cõſenſus ex parte religionis; ergo nec eſt neceſsaria manifeſtatio, ſeu conſenſus externus, quia manifeſtatio ſolum eſt neceſſaria propter acceptationem. Secundum eſt, quia ut perficiatur quilibet contractus, neceſse eſt, ut conſenſus contrahentium, moraliter loquendo, ſimul concurrant, quia aliàs non poſsunt contractum perficere, quia nec præſens conſenſus retrotrahitur, ut contractus valeat ex eo tempore, quo prius factus fuit invalidus, neque præteritus conſenſus, qui jam non eſt, habet efficaciam in præſenti tempore, ut ex nunc incipiat valere cõtractus. Item, quia illi duo conſenſus mutuo ſe reſpi-

çiunt,

ciunt, tanquam actus, & objectum, & ideo oportet, ut ſimul concurrat. Tertium eſt, quia hoc cederet in injuriam religionis, eſſet enim magna inæqualitas, quod religioſus eſſet liber ad conſentiendum, vel ad retrocedendum, & quod religio maneret addicta priori conſenſui non conceſſa illi ſimili libertate.

19 Ad primum nonnulli authores facile illud conſequens admittunt in matrimonio, ut patet ex Richardo, Sylveſtro, Petro Soto, ſupra, unde idem conſequenter dicerent in præſenti. Melius tamen reſpondetur negando ſequelam, quia ſemper neceſſe eſt, ut ille conſenſus manifeſtetur aliquo externo ſigno religionis, ſaltem deferendo habitum ejus, & perſeverando ſub prælatorum obedientia. Cujus ſignum eſt, quia illa profeſſio ſic ratificata non eſt expreſſa, ſed tacita, ergo non valet ex vi prioris ſigni expreſſi, debet ergo novo ſigno tacito de novo ſignificari. Item de novo fit, non enim valet prout ex tunc, ſed prout ex nunc, ut omnes authores loquuntur; ergo oportet nunc exhiberi ſignum externum, quia contractus non perficitur per ſolum actum internum, ſed per ſigna externa. Ad argumentum reſpondetur, licet conſenſus religionis prius fuerit exhibitus, nunc autem profeſſionem non incipere eſſe validam ex vi illius, prout nunc fuit, ſed prout uſque nunc durat, neque ex vi acceptationis, quæ præceſſit, quæ invalida tunc fuit, ſed ex vi novæ acceptationis tacitæ, quæ nunc fit, exhibendo ſemper eundem affectum ipſi religioſo, & conſentiendo traditioni, quæ de ſe tacite facit in eodem ſtatu exterius perſeverando. Et ita facilis eſt reſponſio ad ſecundum, ad quod in ſimili de matrimonio reſpondet Covar. ſupra nu. 7. non eſſe neceſſarium utrumque conſenſum eodem tempore exprimi, ſed ſatis eſſe eundem conſenſum præſumptive concurrere, ut ſi quis (inquit) conſentiat prius, ac demum illo conſenſu non revocato, ſed tacite durante conſentiat alter, etiam ex intervallo; ubi pro hac ſententia refert plures, & dicit tandem eſſe communem; quamvis Panorm. in cap. *dilectus*, de ſponſalibus, dicat oppoſitum eſſe verius de rigore juris. Ego vero cenſeo priorem ſententiam in præſenti eſſe moraliter ſatis certam; tum quia prior conſenſus cenſetur moraliter durare, tum maxime, quia ſemper virtualiter operatur, nam in virtute ejus fit nova acceptatio tacita, & quoad hoc ſimul moraliter concurrunt, cum conſenſu, & traditione ipſius religioſi, & hoc ſatis eſt, ut mutuo ſe reſpiciant invicem conſentiendo, & acceptando, ac denique ſufficit, ut in præſenti incipiat valere profeſſio ex vi prioris conſenſus ex parte religionis, quia non ita præterit quin virtualiter maneat. Ad tertium vero reſpondetur, & inæqualitatem illam eſſe per accidens, & moraliter non eſſe alicujus momenti. Primum patet, quia ſolum eſt ratione ignorantiæ; nam revera ſi religio ſciret impedimentum, vel defectum conſenſus alterius, eamdem libertatem haberet; per accidens autem eſt, quod id ignoret, neque alius tenetur ei manifeſtare, cum illa libertas actualis ſeu expedita neceſſaria non ſit ad veritatem, vel efficaciam prioris conſenſus, ut oſtenſum eſt. Secundum declaratur, quia defectus ille, qui interveniſſe ſupponitur, non redundat in damnum religionis; nam ex parte ejus ſupponitur plena de perſona ſatisfactio, & conſenſus ſatis legitimus, & voluntarius, & ideo ignorantia illa, nec involuntarium cauſat, nec in ullum gravamen religionis redundat.

Aſſertio ſecunda.

20 Secundo vero cenſeo quando impedimentum, quod præceſſit, irritat conſenſum ex utraque parte, neceſſarium poſtea eſt, ut utraque pars notitiam habeat prioris defectus, ut poſſint de novo novum conſenſum legitimum, & efficacem præſtare: ita tenet Azor. tom. 1. inſtit. Mor. lib. 12. cap. 4. q. 7. & Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 37. nu. 63. quamvis etiam oppoſitum ut probabile, ac tutum in praxi defendat. Exemplum eſt in defectu anni probationis, nam cum novitiatus in favorem utriuſque partis, tam religionis, quam religioſi introductus ſit, juxta cap. *cum ad monaſterium*, de regularibus, poſtquam tale impedimentum ut ſimpliciter irritans poſitum eſt a Conc. Triden. æque cenſetur irritare utriuſque partis voluntatem, & ideo tunc neceſſaria eſt nova voluntas ex parte religionis, quæ vim habeat denuo admittendi talem perſonam ad profeſſionem, quæ voluntas ſine notitia prioris defectus haberi non poteſt. Et idem intelligendum eſt, quoties defectus irritaverit conſenſum ex parte religionis. Ratio autem eſt, quia ad perficiendam valide profeſſionem, non quicumque conſenſus, ſed legitimus, & efficax neceſſarius eſt, argumento cap. *dilectus*, de ſponſalibus ibi, *cum legitimus non potuerit intervenire conſenſus*, & cap. *tua*, ibi, *per legitimum viri, & mulieris conſenſum*. In quibus locis notat Abbas legitimum conſenſum dici, qui legibus qualificatus eſt, & talem requiri ad matrimonium; ergo idem eſt de profeſſione. At in noſtro caſu conſenſus, qui præceſſit ex parte religionis, non eſt legibus qualificatus; ergo non eſt legitimus: ergo inefficax; ergo quidquid virtute illius fit eſt invalidum: ergo neceſſe eſt novum conſenſum præſtare, qui per ſe legitimus ſit, & vires habeat ſine reſpectu ad præcedentem conſenſum.

Ratione probatur.

Conſenſus legitimus qualis cenſeatur.

21 Et in hoc eſt differentia inter hunc caſum, & præcedentem; nam in illo conſenſus præcedens ex parte religionis legitimus fuit, & ſufficiens, & ideo virtus ejus influit in actum, quoties ex alia parte applicatur conſenſus, etiam legitimus. In hoc autem poſteriori caſu præcedens conſenſus religionis fuit illegitimus, & inefficax, & ideo ex vi illius nihil poteſt valide poſtea fieri, quia formaliter fuit inefficax, multo magis ſolum virtualiter manens; neceſſarium ergo eſt, ut acceptatio religionis poſtea fiat ex vi conſenſus legitimi per ſe ſufficientis, qui haberi non poterit ſine notitia prioris defectus, juxta ſupra dicta, quia quamdiu proceditur, ſub eadem exiſtimatione, totum quod fit, eſt veluti continuatio quædam prioris conſenſus, & ita in virtute ejus omnia fiunt. Accedit quod in hoc poſteriori caſu ignorantia illa cenſetur cauſare involuntarium, vel non voluntarium, ex parte religionis, quia cum probatio in favorem ejus introducta ſit, habet jus non admittendi ad profeſſionem, donec ipſa legitime religioſum probaverit: cui juri nec nunc renuntiare poteſt, nec quamdiu ignorat renuntiare cenſeretur, licet poſſet, & ideo quãdiu ignorat talem defectum, nunquam cenſetur ſatis voluntarie admittere talem perſonam ad profeſſionẽ, ergo etiam ob hanc cauſam neceſſarium eſt, ut illi manifeſtetur defectus, ut profeſſio ratificari valeat. Difficultates autem ſuperius poſitæ ſecundo loco quatenus cõtra hanc partem procedere poſſunt, facilem ex dictis habent ſolutionem, & in ſeqq. magis explicabuntur.

Aſſignantur differentia inter duos caſus propoſitos.

22 Statim enim occurrit ſecundum punctum ſupra propoſitum, quod poteſt eſſe quintum dubium in ordine; an ſcilicet in eo caſu neceſſarium ſit defectum eſſe notum religioni propter ſolam profeſſionem, an etiam propter probationem; quod eſt quærere, an poſſit religio ſtatim, ac habet illam notitiam, admittere ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam hujuſmodi religioſum, quem ſupponimus per annum perſeveraſſe in habitu, & obedientia religionis, poſtquam habuit notitiam prioris defectus; vel neceſſe ſit, ut ex eo tempore, quo religio novit talem defectum, novus annus tranſeat, uſque ad profeſſionem, ut in eo fiat probatio eo modo quo religioni placuerit. Quod ſane ad rem moralem, & ad augendam, vel minuendam difficultatem ejus non parum refert. Nam ſi primum dicatur, poterit religioſus, quamvis ſuum defectum intelligat, tacere, & perſeverare per annum animo ſupplendi novitiatum, & poſtea rem totam ſuperiori prælato, & his qui cum illo habent poteſtatem admittendi ad profeſſionem, manifeſtare, ut ſtatim ſine mora, & majori nota ad profeſſionem denuo admittatur; ſi autem dicatur ſecundum, oportebit ſtatim rem totam proponere, ne major fiat dilatio. Quamvis autem hoc poſterius magis rigoroſum ſit, videtur in rigore verum, quia probatio non eſt ſine libertate actuali, retinendi, & relinquendi quod probatur; ergo quamdiu religio exiſtimavit hunc eſſe profeſſum vere, non habuit illum in probatione, quia non habuit libertatem dimittendi illum; ergo ille dici non poteſt toto illo tempore expleviſſe probationis annum, quia probatio non minus requiritur ex parte religionis, quam ex parte religioſi; ergo oportet, ut impleri incipiat probationis annus poſt notitiam prioris defectus a religione comparatam.

Dubium quintum quando debeat fieri præcedens manifeſtatio defectus religioni.

24 Dicetur fortaſſe, ſatis eſſe quod ante profeſſionẽ religio obtineat libertatem dimittendi, vel retinendi talem religioſum; nam hoc ſufficit, ut judicium ferat de

toto tempore præcedenti, & acceptet illud ut ſufficiens experimentum ad admittendam, vel dimittendam talem perſonam, & per hoc illa ſcientia quoad effectum quaſi retrotrahitur, & æquivalet, ac ſi toto tempore illo præceſſiſſet, quid enim hoc referr ad moralem effectum probationis? Ad ſummum enim conferre poſſet, quia forte ſi religio antea cognoviſſet illum non eſſe vere profeſſum, jam illum dimiſiſſet, ſed hoc parum intereſt, nam ſatis eſt, quod hanc libertatem habeat antequam ad profeſſionem illum admittat. Et poteſt hoc etiam ſuaderi, quia nullo jure ſufficienter probari poteſt, aliud eſſe ſimpliciter neceſſarium ad ratificandam talem profeſſionem; & alioquin res hæc de ſe eſt adeo difficilis, ut non ſit difficilior reddenda, ſine evidenti neceſſitate; hanc autem nullam eſſe videtur ſatis declarare reſponſio, ſeu ratio facta: ergo.

Reſolutio vera. Probatur. 24 Nihilominus prior pars videtur mihi, non ſolum ſecurior, ſed etiam vera ſimpliciter. Et ratio a priori eſt, quia probatio in religione debet fieri vel juxta regulã, præſcriptam a religione, vel ſaltem juxta voluntatem ſuperioris diſpenſantis in illa, vel concedentis alium probationis modum; hoc autem fieri non poteſt niſi religio, ſeu prælatus ſciat hunc non eſſe profeſſum; ſed agere probationis annum; ergo neceſſe eſt, ut hoc illi innoteſcat ſtatim a principio talis anni, quia aliàs, non poterit vel juxta regulam, vel ſuo arbitratu probare talem perſonam; neque ſatis eſt, quod poſtea in fine anni voluntarie acceptet perſeverantiam illius anni cum communi vita profeſſorum, tanquam ſufficientem probationem; nam hoc perinde eſt, ac renuntiare juri ſibi conceſſo ad probandam talem perſonam; quod poſt Concil. Trident. fieri non poteſt. Unde confirmatur;

Confirmatur 1. nam de tali perſona vere dici non poteſt, quod per illum annum *in probatione ſteterit*; ergo vere non habet conditionem neceſſariam a Concilio requiſitam ad valorem profeſſionis. Antecedens patet, quia ſtare in probatione ex parte religionis in rigore eſt eſſe ſub poteſtate alicujus, qui nomine religionis eum probet, & de illo experimentum ſumat; hoc autem intelligi non poteſt, niſi is, qui habet poteſtatem probandi alium, habeat etiam notitiam, quod ille novitius ſit, & non profeſſus, nec conſenſus poſtea ſuperveniens in fine anni poteſt efficere, quod ille ſtetit in probatione, ſed ad ſummum, quod ex quadam indulgentia perinde habeatur ac ſi ſtetiſſet, per quod non ſit ſatis Concil. Trident. Tandem

Confirmatur 2. confirmatur, quia aliàs etiam ex parte Religioſi non eſſet neceſſaria ſcientia illius defectus a principio illius anni ad probationem iterandam, ſed ſufficeret ipſa realis perſeverantia ſub habitu, & obedientia religionis, cum quacumque exiſtimatione, dummodo poſtea ante repetitam profeſſionem religioſus intelligat priorem defectum, & voluntarie acceptet totum præcedens tempus, tanquam ſibi ſufficiens ad experimentum de religione ſumendum. Atque ita ſi quis cognovit defectum poſt annum integrum, poterit ſtatim ſine alia mora profeſſionem ratificare ex parte ſui, & a religione etiam admitti, quamvis illi etiam tunc primo defectus manifeſtetur. Conſequens autem eſt valde abſurdum, nam in illo revera nullo modo ſervatur anni probationis conditio, quam Concilium requirit. Sequela vero patet, quia nulla eſt ratio ob quam talis ſcientia ſit neceſſaria ex parte religioſi, potius quam ex parte religionis, cum probatio in utriuſq; partis commodum conceſſa ſit, & eo magis in favorẽ religionis, quo bonũ ejus majus eſt.

Dubium ſextum an requiratur integrum annum probationis repetere. 25 Huic vero reſolutioni annexum eſt ſextum dubium, ſcilicet, an in hoc caſu, in quo defectus fuit in anno probationis, neceſſarium ſit totum integrum annũ repetere, vel ſufficiat complere, quod defuit: ut, v.g. ſi per decem menſes fuit in novitiatu, & ita profeſſus eſt, an ſufficiat poſtea duos menſes probationis addere, vel neceſſarium ſit, novum annum inchoare. In quo oportet in primis ſupponere, ut talis profeſſio fiat ſub exiſtimatione, & errore, quod ſit valida, propter aliquam ignorantiam juris, vel facti, ſive illa invincibilis ſit, ſive non, quælibet enim ad præſens ſufficiet, quia quælibet impedit probationis curſum, & animum probandi, aliqua vero neceſſaria eſt; nam ſi profeſſio ſolum fieret exterius, vel ficte, intellecta ejus nullitate, tam ex parte religioſi, quam ex parte religionis, illa non impediret curſum probationis, etiamſi eſſet aliqua mutatio in habitu profeſſorum, & in exercitiis religionis, quia hæc non ſunt de ſubſtantia novitiatus, dummodo ſub eadem obedientia, & regula in habitu religionis perſeveretur. Et ita in eo caſu non eſt dubium, quin per duorum menſium perſeverantiam compleatur annus probationis, & conſequenter ſtatim iterari poſſit profeſſio valida, vel tacita, vel expreſſa.

26 In priori autem caſu tota ratio dubitandi eſt, quia per profeſſionem factam ſub illa exiſtimatione ſtatim interrumpitur annus probationis; quia jam ille religioſus exiſtimatur profeſſus, & non novitius, & conſequenter deſinit probari; ergo quando poſtea intelligitur defectus tam ex parte ejus, quam ex parte religionis, incipit novum probationis tempus; ergo non poteſt conjungi cum præcedenti ad complendum annum probationis; quia annus probationis debet eſſe continuus, ut ſupra oſtenſum eſt; illa autem duo tempora ſunt diſcreta; ergo oportebit ſemper novum annum integrum in probatione exiſtere. Poteſt exemplum afferri de præſcriptione, quæ ſecundum jura debet eſſe continua, & ideo quamprimum interrumpitur, oportet illam denuo inchoare, & per integrum tempus in ea perſeverare, non computato priori, quod interruptum fuit; ſic ergo in præſenti, &c. In contrarium autem ſtatim occurrit difficultas ſæpius indicata, quia hæc obligatio eſt nimis ardua, & multis periculis expoſita; ideoque imponenda non eſt ſine jure, aut evidenti ratione, quorum neutrum videtur in præſenti reperiri, nam jus non oſtenditur; ratio autem facta non videtur demonſtrare, quia negari poteſt illam eſſe interruptionem ſufficientem, cum in eadem religione ſemper perſeveretur.

27 Ut reſpondeamus huic dubitationi, advertendum eſt duobus modis poſſe contingere aliquem profiteri ſine anno probationis. Primo, quia prima receptio ad habitum religionis fuit nulla, & conſequenter probatio etiam juridice nulla fuit, etiamſi fortaſſe per integrum annum duraret. Alio modo poteſt annus probationis integer deeſſe ſolum ex defectu alicujus partis temporis; nam receptio valida fuit, & probatio per aliquot menſes recte facta eſt, non tamen fuit completa. Qui modus raro jam accidere poteſt poſt Conc. Trident. ex juris ignorantia; aliquando vero ex oblivione, ſeu mala temporis computatione, quomodocunque autem contingat, annullat profeſſionem. Deinde diſtinguendæ ſunt duæ quæſtiones. Una eſt an tempus illud, pro quo aliquis perſeverat in religione, exiſtimans ſe eſſe vere profeſſum, ſit utile ad complendum annum probationis. Alia eſt, eſto illud ſit inutile, nihilominus tempus, quod præceſſit ante profeſſionem nullam poſſe eſſe utile, & conjungi cum alio tempore ſubſequenti, quod utile etiam eſſe poſset. Duæ difficultates in hoc puncto diſtinguẽda.

28 Dico ergo primo, quoties receptio eſt nulla, totum probationis tempus, quod in ea fundatur, & quod ſubſequitur poſt factam expreſsam profeſſionem durante exiſtimatione, quod illa valida ſit, eſt utile, ita ut nunquam poſſit valide ad complẽdum annum probationis computari, ideoque, ut talis profeſſio ratificetur, ſive tacita vel expreſsa, neceſsarium ſemper eſt, ut nova receptio valide fiat, & poſt illam integer probationis annus, ac tandem ſequatur profeſſio. Hæc aſſertio intelligenda eſt de defectu per ſe ac ſimpliciter annullante receptionem; nam ſi directe ſolum annullet profeſſionẽ, non procedit concluſio, quia tunc non annullatur receptio in ſe, & conſequenter nec novitiatus, ſed impeditur ſolum, ne ad effectum profeſſionis poſſit deſervire, donec diſpenſatio obtineatur, vel alio modo defectus tollatur, juxta ſuperius d. lib. 5. & ſic facile probatur aſſertio, quia ſi receptio nulla eſt, nullum habet juris effectũ, ſed unus ex effectibus receptionis eſt, ut ſit quaſi fundamentum probationis, ſufficientis ad profeſſionem; ergo. Item quia Conc. Trid. dicit annum probationis cõputandum eſse a ſuſceptione habitus, ſed ubi profeſsio eſt nulla, habitus etiam ſuſceptio revera nulla eſt, etiamſi materialiter & exterius eſse apparet. Tandem, quia ſi ſi ſola corporalis receptio habitus ſufficeret, non poſset Pontifex annullare receptionem, quem enim effectum haberet talis irritatio, ſi illa nõ obſtante probatio in ea fundata eſset valida? Dices habere hunc effectum, quod perſona ſic nulliter recepta, non gaudet privilegio fori, nec canonis, ut declarat Sixtus V. infra citandus. Sed Aſſertio prima.

hoc

hoc potius confirmat, quod diximus, nã hic effectus indicat, & ſupponit alium; ſi enim talis perſona non gaudet illis privilegiis, ſignum eſt non eſſe perſonam Eccleſiaſticam; ergo non eſt novitius religionis; ergo vere non probatur in ordine ad profeſſionem, ſed eſt ille ſicut eſſe poſſet quidam ſecularis. Ex hoc ergo fundamẽto aperte concluduntur omnes partes aſſertionis; nam quantocumque tempore ibi exiſtat, non iterata receptione non eſt novitius; ergo illud tempus nunquam poteſt computari in annum probationis, neque in partem ejus. Ut autem fiat nova receptio, neceſſarium eſt, ut cognoſcatur defectus præcedens, & auferatur, ac deinde accedat conſenſus eorum, apud quos eſt recipiendi poteſtas; ſatis vero eſt, ut conſentiant religioſum manere in eodem habitu, aut abſque alia exteriori cæremonia, per quam appareat de novo habitum induere.

29 Nec in hac aſſertione invenio difficultatem alicujus momenti, quantum ad ſpeculationem attinet, ut ſic dicam. In praxi autem his temporibus maxime inventa eſt ob proprium motum Sixti V. 73. p. 1. inter motus ejus, in quo irritat receptionem factam, non ſervata forma ab ipſo ibi præſcripta, his verbis: *Si qui eorum cõtra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittãtur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſequuta, ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſque, & effectu carere decernimus, ac jubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilominus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionem, & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus, & profeſſionis licere quibuſcumque judicibus,* &c. Quæ verba adeo ſunt rigoroſa, ut nulla poſſit eſſe magis directa irritatio receptionis; atque ita ſtante noſtra aſſertione ſequitur aperte, omnes ſic receptos etiamſi per decem annos in religione ſteterint, non poſſe iterum expreſſe, vel valide profiteri, niſi prius iterum ſervata forma recipiantur, & novum peragant probationis annum. Quod adeo difficile, viris etiam doctis, in praxi viſum eſt, ut interdum ac ſæpius conſuluerint ſatis eſſe, ſi cognito defectu ſuppleantur diligentiæ prius omiſſæ, & ſtatim iteretur profeſſio. Sed fortaſſe animadverſum non eſt, quo verborum pondere talis receptio irritetur in ſe, & quoad *inde ſequuta ex nunc prout ex tunc, & viribus ac effectu carere, & penitus nulla*; quæ omnia emphaſim habent. Quare non dubito, quin conſequens illud admittendũ ſit, & difficultas hæc ſuperanda ab eo, qui voluerit profeſſionem illam vere ratam efficere. Unde idem Sixtus V. in declaratione illius motus proprii, quæ eſt conſtitutio 22. ejus, in parte ſecunda tanquam ſpeciale declaravit, ſeu denuo decrevit, ut qui ante prędictum motum proprium promulgatum recepti erant ad habitum religionis, non præmiſſis diligentiis ibi pręſcriptis, poſſent profiteri abſque nova receptione, dummodo prædictæ diligentiæ ante profeſſionem fiant; ergo plane intellexit poſt promulgationem illius motus proprii non ſatis eſſe, quod illæ diligentiæ ſuppleantur ante profeſſionẽ, ſed ſemper debere antecedere receptionem, & tollere novitiatum. Denique ibidem etiam declaratur nullam profeſſionem tacitam induci poſſe, niſi in receptione ipſa conſtitutionis forma ſervata fuerit: ergo quotieſcumque omiſſa fuerit, iteranda eſt receptio: unde quod Navar. aliquando in conſiliis ſuis de regularibus ſignificat, ad ratificandam profeſſionem nullam, non eſſe neceſſariam novã receptionem, ut conſ. 28. ad 4. quæſt. intelligendus eſt, in eis caſibus, in quibus ſola profeſſio fuit nulla, non vero quando ipſa receptio directe, & in ſe irrita fuit, ut ex eodem aperte colligimus conſ. 26. de Regul. nu. 17. Hic vero oriebatur difficultas, an in hoc caſu habeat locum tempus quinquennii aſſignatum a Conc. Trident. quæ in ſect. 3. melius tractabitur.

Aſſertio ſecunda. 30 Dico ſecundo, quando receptio in ſe fuit valida, profeſſio vero nulla, quia ante ſufficiens tempus probationis facta, totum illud tempus, quo perſeveratur in religione, ſub exiſtimatione validæ profeſſionis, non poteſt quidquam prodeſſe ad complendum annum probationis; unde cognito poſtea defectu, non poterit ſtatim ratificari profeſſio, donec tempus ad integram probationem ſufficiens pertranſeat. Probatur. Probatur, quia pro toto illo tempore talis perſona non eſt in probatione, juxta dicta in ſuperiori puncto; ergo totum illud tempus non eſt tempus novitiatus; ergo non poteſt conjungi cum alio ad complendum annum probationis.

31 Dico tertio: probabile eſt, non obſtante hujuſmodi profeſſione nulla, pro aliquo tempore putata vera, poſſe probationis tempus, quod præceſſit poſt validam receptionem, computari in anno probationis, ita ut poſt cognitam nullitatem profeſſionis non oporteat integrum annum expectare a profeſſione ratificata, ſed ſolum tempus illud ſupplere, quod defuerat, licet oppoſitum ſecurius ſit, & fortaſſe probabilius. Aſſertio tertia duas partes includens. Prior pars, quam abſolute defendit Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 37. nu. 50. in hoc fundanda eſt, quod illa non ſit interruptio ſufficiens continuitatis requiſitæ ad annum probationis, quia ex nullo alio capite poteſt illud prius tempus inutile reputari. Prima pars probatur. Aſſumptum probatur, quia illa interruptio videtur magis interna, quam externa, vel legalis potius, quam naturalis, ut ideo licet ſufficiat ad ſuſpendendam probationem pro illo tempore, non tamen ad diſcontinuandam illam; quod explicari poteſt accommodato exemplo de præſcriptione, quæ debet etiam fieri tempore continuo, l. 3. ff. de uſucap. & nihilominus ſi quis poſtquam cœpit rem poſſidere bona fide, pro aliquo tempore dubitet, vel malam fidem concipiat, deinceps vero ad bonam fidem revertatur, & poſſeſſionem ſemper continuet, quamvis illud tempus medium ſit inutile, ita ut non poſſit in tempore præſcriptionis computari, nihilominus primũ tempus conjungitur cum poſtremo ad pręſcriptionem continuandam, quæ propterea dicitur in eo medio tempore dormitaſſe, non vero interrupta fuiſſe, quia naturalis, ſeu externa poſſeſſio continuata fuit. Cur ergo nõ poterit quippiam ſimile in præſenti dici? maxime cum jura, quæ cõtinuationem temporis in anno profeſſionis requirunt, non ſint adeo expreſſa, quin poſſint ſufficienter de hoc modo continuationis explicari. Et confirmatur, quia aliàs, ſi aliquis integrum annum probationis perficeret, & tunc emitteret profeſſionem nullam ob defectum ætatis, vel alium ſimilem, non poſſet poſtea, cum primũ noſcet profeſſionis nullitatem, profeſſionem ratificare, completa ætatè, ſed indigeret novo anno probationis. Confirmatur. Probatur, quia non ſolum eſt de ratione anni probationis, ut ſit in ſe continuus, ſed etiam cum ipſa profeſſione, ut ſupra oſtendimus, & intelligendum eſt de profeſſione valida, nam aliàs non eſt profeſſio, ſed apparet; in dicto autem caſu tollitur hæc continuitas, quia per interpoſitam profeſſionem nullam non continuatur probatio cum profeſſione vera; ergo neceſſarium erit novam probationem facere; vel ſi illud tempus interpoſitum non ſufficit in præſenti ad moralem interruptionem, etiam non ſufficiet, quamvis inter partes veri anni probationis interponatur.

32 Nihilominus ultima pars aſſertionis ſumitur ex Navar. conſ. 89. de Regul. n. 5. ubi loquens de profeſſione nulla, vel quia ante ætatem, vel quia ante finitum novitiatum, vel quia ex metu facta eſt, inquit, ad ratificandam, & approbandam eam neceſſarium eſſe, *perſiſtere in religione integrum annum, a tempore, quo ſcivit eam eſſe nullam, annum (inquam) continuum, & non interpolatum, ſcilicet, ut ſemper habeat intentionem illam ratificandi*. Secunda pars aſſertionis. Ubi non ſolum novum annum integrum, & continuum requirit, ſed etiam ſignificat hanc integritatem debere eſſe non ſolum in actu externo, ſed etiam in interno, tam quoad ſcientiam de nullitate prioris profeſsionis, quam quoad intentionem ratificandi profeſsionem, ſcil. ſi poſt probationem nõ diſplicuerit: ita enim exiſtimo illam intentionem eſſe intelligendã, quia ad verũ annum probationis faciendum non oportet habere in eo intentionem abſolutam profitendi, ſed probandi ad profitendum ſi placuerit, & ad ratificandã profeſsionem; non eſt etiam neceſſe habere illam intẽtionem abſolutam in toto anno, ſed ſolum quando iterum ſit profeſsio, ſi expreſſe fiat, vel quando cõſummatur in fine anni, ſi fiat tacite deferendo communem habitum profeſſorum. Idem Navar. conſ. 28. ad 4. quæſt. annum etiam integrum denuo requirit ad iterandam profeſsionem, quem ſequitur Graphis lib. 4. Deciſionũ c. 4. n. 24. Ratione etiam probatur hęc pars, quia revera illa eſt moralis interruptio, quia ubi deeſt aliquid, quod eſt de ſubſtantia actus, interrumpitur actus; ſed de ſub-

ſtantia probationis eſt,ut tam ex parte religionis,quam ex parte novitii interveniat animus, ſeu intentio probandi; ſed hæc conditio deeſt toto illo tempore intermedio; ergo interrumpitur novitiatus. Vel explicatur aliter. Nam de ratione formali novitii(ut ſic dicam)eſt, ut ſit in religione ſub exiſtimatione novitii tam ex parte religionis,quam ex parte ipſiuſmet novitii; ergo toto illo tempore, quo deeſt hæc exiſtimatio, ille revera non eſt novitius; ergo per illud tempus interrumpitur annus novitiatus.

Inſtantia.

Dices hac ratione recte probari pro illo tempore non fieri novitiatum, non vero, quod id ſufficiat ad tantam interruptionem, ut non poſſit præcedens pars novitiatus, ſubſequenti moraliter continuari.

Diſſolvitur.

Sed contra, nam ratio illa probat deeſſe ibi continuationem veram & phyſicam (ut ſic dicam;) illa autem continuatio, quæ moralis appellatur, eſt potius ficta, quæ a nobis introduci non poteſt ſine authoritate legis,quam in præſenti non habemus.

Reſponſio ad exemplū de præſcriptione.

13 Quocirca ad exemplum illud de præſcriptione in primis dicimus incertum eſſe, quod aſſumitur, & contrarium fortaſſe eſſe probabilius, ut cum Panormit.in cap.*illud*,de præſcript.n.6.& communi cenſent Covar. in regul.*poſſeſſor*, part.2.§.12.n.1.& 2.& Molin.tom.1. de juſtitia, tract.2.diſp.78. Ex quibus authoribus colligitur ad interruptionem actus ſufficere, quod interrūpatur, vel deſit aliquid pertinens ad ſubſtantiam actus, ſive illud ſit externum,ut eſt poſſeſſio, ſive internum,ut eſt bona fides; & ita omnes illi authores favent huic noſtræ ſententiæ. Secundo, licet in præſcriptione illa ſententia admitteretur, neganda eſſet illatio, quia præſcriptio ſicut jure humano introducta eſt, ita ex illo habere debet conditiones,ut incipiat, continuetur, vel interrumpatur;& fortaſſe ex prædicto jure,ut illa non tātum ſuſpendatur, ſed etiam interrumpatur, neceſſaria eſt interruptio,non tantum fidei,ſed etiam poſſeſſionis; quod an ſit verum,non eſt noſtrum nunc examinare;in præſenti autem nullum eſt jus tale cum proportione loquendo, imo neque habemus Canonicum jus, quo expreſſe declaratum ſit, quid ſit de ſubſtantia novitiatus, ſed naturali ratione id colligimus, ſuppoſita inſtitutione religioſi ſtatus, ſolumque expreſſe ſtatutum eſt, ut hic novitiatus debeat eſſe per annum integrum, atque adeo continuum, & ideo nulla alia continuitas in eo habet locum, niſi quæ ex natura rei in tali actu, vel quaſi actu eſſe poteſt.

Ad confirmationē.

34 Ad confirmationem,in rigore concedendum eſt conſequens, ſi conſequenter loquamur ad opinionem, quæ ibi ſupponitur. Et ita profecto ſentit Navar.citato loco; nam generaliter quoties profeſſio nulla iteranda eſt, etiamſi ex ſolo defectu ætatis fuerit nulla, requirit integrum annum poſt ſcientiam nullitatis, cum tamen regulariter contingat, ut præcedat integer annus probationis, quoties nullitas profeſſionis ſolum provenit ex metu,aut ex defectu ætatis. Verum eſt,minus certum eſſe requiri continuitatem, ſeu immediationem inter novitiatum, & profeſſionem, quam inter partes novitiatus inter ſe, & ita ex hac parte eſſe minus certum illud conſequens,nihilominus ſicut illa ſententia probabilior eſt,quam oppoſita,ita etiam illud conſequens cēſeo eſſe probabilius;nam quod ſit tutius,& ideo eligendum multo certius eſt. Neque hoc exiſtimari debet nimis oneroſum; nam in primis quando prima receptio valida fuit, neceſſarium non eſt illam expreſſe iterare, ut Navar. & Graphis ſupra adnotarunt. Dico autem expreſſe,quia tacite ſemper ratificatur moraliter loquēdo, quando cognito defectu, incipit novus annus probationis inchoari. Deinde ſi novitiatus prior revera fuit integre factus, vel alias religio ſufficientem habet notitiam,& bonam exiſtimationem de tali perſona,nō debet prælatus eſſe illi nimis oneroſus,vel ſcrupuloſe illum cogere ad omnia experimenta noviriorum,ſed poteſt benignius agere, & diſſimulare, & interdum eſſe contentus communi vita aliorum religioſorum; maxime ubi dolus, & fraus, non intervenit, ſed bona fides, quia illud ſufficiet ad ſubſtantiam probationis, & ideo ex rigore juris non eſt plus neceſſarium; ad diſpenſandum autem in rigore regulæ prædicta ratio videtur ſufficiens. Imo addi poteſt ex Navar.conſ.27.de regul.in fine, quamvis profeſsio non incipiat eſſe valida niſi in eo tempore,quo facta eſt, nihilominus,ſi bona fides intercesſit, deſervit, ut talis religioſus, ſaltem poſt ratificatam profeſsionem retineat locum antiquitatis,quem acquiſivit, quod prælati facile concedere poſſunt, eſtque rationi valde conſentaneum.

Notandū ex quocūque defectu profeſſio ſit nulla, ſemper integer annus probationis de novo haberi oportet.

Notandū.

Dubium ultimum, an ſufficiat profeſſio tacita.

35 Ultimo interrogari hic poteſt, an hujuſmodi religioſus volens in religione manere, teneatur expreſsā profeſsionem iterare, vel ſufficiat tacita. Reſpondeo quantum ſpectat ad ſubſtantiam religionis, & conſequenter ad obligationem abſolutam, ſufficere profeſsionem tacitam, quia nullum eſt jus, quod plus obliget.

Reſolutio duplex.

Quod certius eſt, quando defectus eſt occultus, & poteſt conſenſus ratificari,ſine nova ſcientia religionis, ut de quibuſdam caſibus ſupra dictum eſt. In aliis autem, ubi ſcientia, & novus conſenſus religionis requiritur, quandocumque ipſa poſtulaverit profeſsionem expreſſam,facienda eſt: ſi autē ipſa nihil exegerit,poteſt quiſpiam eſſe contentus profeſsione tacita. Dixi autem, quantum ſpectat ad ſubſtantiam religionis, & abſolutā obligationem,quia in ordine ad electionem paſsivam, alia ratio,& dubitatio eſt,an ſcilicet is,qui prius profeſſionem expreſſam fecit nullam, & poſtea ſolum tacite illam ratam habeat,poſsit in prælatum eligi,& ipſe poſſit tuta conſcientia munus illud acceptare; nam juxta dicta videtur hoc minime licere, quia illa electio nulla eſt,juxta cap.*nullus*,de elect.in 6.In contrarium autem eſt,quia ſæpe erit difficillimum profeſsionem expreſſam iterare,maxime ſi defectus fuit,aut mere internus,quia nimirum ficte, & ſine intentione profeſſus eſt, aut omnino occultus,quique per ſolum proprium conſenſum abſque ſui manifeſtatione,& abſque ſcientia religionis mutato tempore,vel opportunitate,ſuppleri poſsit,ut ſi defectus fuit ex metu occulto, vel quia ætas nondum erat completa,& poſtea ablato metu,vel completa ætate,ſolus etiam, & occulte profeſsionem ratam habuit. In his enim caſibus difficile eſt, aut obligare hominem, ut ſe prodat,aut revocare in dubium profeſsionem propter defectum, quem probare non poteſt.

Difficultas ſpecialis in hac materia, an tacite profeſſus poſſit eligi in prælatum.

Aſſertio prima.

36 Propter hæc cenſeo diſtinctione utendum; quando enim profeſsio expreſſa ita fuit nulla, ut in foro Eccleſiaſtico de ejus nullitate conſtet, vel conſtare poſsit, tunc qui illam tacite ſolum confirmavit, nō poterit eligi in prælatum,& ſi eligatur,nulla erit electio, unde nō poterit ipſe tuta conſcientia illam acceptare. Hoc ad minimum probat d.cap.*nullus*,de elect.in 6.Nam in eo caſu ille religioſus non eſt expreſſe profeſſus, nec vere, & in re ipſa; nec etiam in foro Eccleſiæ,cum in eo conſtet, aut ſaltem cōſtare poſsit de tali nullitate; ergo nullo modo habet conditionem neceſſariam juxta illud jus ad valorem electionis. Item ſi poſt talem electionē factam ad judicium contentioſum offeratur,& nullitas prioris profeſsionis probetur, ſine dubio electio declarabitur nulla, non obſtante profeſsione tacita poſtea ſubſequuta; ergo revera a principio fuit nulla, juxta prædictum textum,& gloſſam ibi,& omnes;ergo acceptari non poteſt talis electio tuta conſcientia, &c.

Aſſertio ſecunda.

37 At vero quando defectus profeſsionis eſt ita occultus, ut in foro Eccleſiæ non poſsit de illo conſtare, tunc videtur probabile,electionem non eſſe invalidam, propter rationem factam, & propter commune principium, quod Eccleſia non judicat de occultis, unde cum requirit profeſsionem expreſſam, ſolum videtur requirere eam conditionem,quatenus de illa in ſuo Eccleſiaſtico foro conſtare poteſt. Dices;ergo quamvis illa exterior profeſsio non eſſet ratificata, electio eſſet valida, quia in foro Eccleſiæ ille eſt expreſſe profeſſus. Reſpondetur negando conſequentiam, quia ibi tunc deficeret tota ſubſtantia Religionis,& ita illa perſona ex alio capite eſſet incapax, juxta c.*cum ad noſtram*,& c.*officii*,de elect. Quando vero ſubſequitur profeſsio tacita,jam ille eſt vere religioſus;conditio autem illa,ſcil.quod profeſsio ſit expreſſa, videtur ſufficienter participare ex præcedenti profeſsione valida in foro Eccleſiæ. Eſt accommodatum exemplum de matrimonio exterius factum,juxta formam Conc.Trid. quando contingit eſſe nullū ex defectu occultiſsimo; tunc enim ratificari poſtea poteſt ablato defectu, per conſenſum ſecretum, cui conſenſui cenſetur ſolemnitas præcedens moraliter cōjungi, quia in foro Eccleſiæ ſufficienter adhibita eſt, ut eſt communis ſententia; ita ergo in præſenti caſu probabiliter cenſeri poteſt, quāvis res dubitatione nō careat.

Confirmatur exemplo matrimonii.

CA-

CAPUT II.

Utrum profeſſio invalida habeat aliquos effectus.

Proponitur ratio dubitandi.

1 Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus; ſed eo ipſo, quod profeſſio invalida eſt, tollitur cauſa; ergo & omnes effectus, qui ex profeſſione oriri poſſunt; ergo profeſſio invalida nullum habebit effectum. Et confirmatur, quia matrimonium invalidum nullum inducit effectum, & idem eſt de aliis contractibus; ergo idem etiam de profeſſione invalida dicendum eſt. In contrarium autem eſt, quia jure interdum dicitur profeſſio invalida obligare ad religionem in genere, licet non obliget ad talem religionem in ſpecie cap. *non ſolum*, & cap. *conſtitutionem*, de Regular. in 6. Et ad hoc confirmandum expendo verba Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regul. *profeſſio autem antea facta ſit nulla; nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis obſervationē, aut ad alios quoſcumque effectus*; ubi non ſine cauſa poſt irritationem profeſſionis quoad nullitatem, additur irritatio quoad omnes alios effectus; ſupponitur ergo profeſſionem nullā ſolere habere aliquos effectus. Cujus rei optimum exemplum eſt in cap. *placet*, de converſione conjugatorum, ubi profeſſio unius conjugis facta ſine licentia alterius irrita eſſe cenſetur, ideo enim non tenetur, qui ſic profeſſus eſt, etiam mortuo alio conjuge ad religionem redire; & nihilominus dicitur ibidem eſſe obligatus ad caſtitatem ſervandam, quantum in ipſo eſt, hoc eſt, non petendo; habuit ergo hunc effectum profeſſio nulla.

Notatio prima, duobus modis profeſſio poteſt eſſe nulla.

2 Advertendum eſt duobus modis profeſſionē poſſe eſſe nullam. Primo ex natura rei, ut quia facta eſt ſine intentione ſe obligandi, ſeu vovendi, vel per ſtatutum Eccleſiæ, ut propter varias conditiones ſupra tractatas. Inter quos duos modos quātum ad rem præſentem pertinet, hanc obſervo differentiam, quod profeſſio, quæ eſt priori modo nulla, eſt ſimpliciter, & omnino nulla, per ſe loquendo, quia deeſt illi cauſa aliqua ſimpliciter neceſſaria ad ſuam ſubſiſtentiam, & ideo per ſe omnino nulla eſt. Dico autem *per ſe*, quia ſi vovens ex particulari intentione, velit nihilominus aliquod votum validū efficere, poterit quidem id conſequi; tamen illud votum non erit validum, tanquam aliquid profeſſionis, ſed ut aliud ſimplex votum per ſe emiſſum. Quando vero Eccleſia irritat profeſſionem, aliquando poteſt profeſsio eſſe omnino nulla, ut in dicto caſu Conc. Trid. aliquando vero non quoad omnia, ſed ſolum quoad aliqua, ut in caſibus aliorū textuum, & præſertim in profeſsione, quæ non obligat quidem religioſum ad talem religionem in ſpecie, & nihilominus verum religioſum conſtituit, ut dictum eſt de aliqua profeſsione tacita.

Notatio ſecunda circa effectus.

Deinde diſtinguere poſſumus inter effectus; nam quidam intelligi poſſunt oriri ex profeſsione invalida ſolū in foro Eccleſiæ, vel in ordine ad illam: ut, v. g. quia juſte poteſt cogi ſic profeſſus ad permanendum in religione, vel quippiam ſimile, vel poſſunt hi effectus eſſe etiam in foro conſcientiæ, ut ſi non obſtante nullitate teneatur quis, vel profeſsionem ratificare, vel aliam religionem ingredi, vel ſaltem caſtitatem ſervare. In quo etiā oportebit conſequenter conſiderare, an talis profeſsio bona fide facta ſit, vel cum dolo, & fictione. Item, an profeſſio ita ſit nulla, ut de ejus nullitate poſsit Eccleſiæ conſtare, vel an ſit omnino occulta. Denique cum effectus hic maxime poſsit eſſe obligatio aliqua, in hac etiam cōſiderare oportet, aliquando eſſe per ſe, ut eſt illa, quæ directe, & quaſi proprio jure ſequitur ex tali actione; aliquando vero per accidens, ut eſt illa, quæ eſt propter vitandum ſcandalum, vel alia incommoda, vel ſi fortaſſe aliquis ſequatur ob ignorantiam.

Aſſertio prima duas partes includens.

3 Dico ergo primo, quando profeſsio bona fide, & ſine culpa facta, eſt ſimpliciter, & abſolute nulla, ſive ex natura rei, ſive ex ordinatione, & inſtitutione Eccleſiæ, per ſe loquendo nullum habet effectum; per accidens autem poteſt aliquem habere, magis in externo foro, quam in foro animæ. Probatur prior pars, quia talis effectus ſequi non poteſt ex profeſsione, quatenus profeſsio eſt, quia ſupponitur ſimpliciter, & abſolute nulla; & ex eo, quod nullum eſt, quatenus tale eſt, nihil ſequitur. Neque etiam ſequi poteſt aliquis effectus ex illa actione, quatenus injurioſa religioni, vel ſub alia ſimili ratione, quia ſupponimus bona fide factam eſſe, & conſequenter ſine culpa; ergo etiam ſine injuria; imo licet contingeret, nocumentum aliquod factum eſſe religioni, non poſſet ex illo talis obligatio oriri, vel quia actio non fuit injuſta ex parte operantis, & ideo ex illa non poteſt ſequi obligatio; vel etiam, quia nemo obligatur ad reſarciendum nocumentum cum tanto rigore, & per medium adeo difficile, & arduum. Unde licet fingeremus ratione alicujus rei acceptę, quamvis ſine culpa, ortam eſſe in tali perſona obligationem ſatisfaciendi religioni, deberet aliis modis ſatisfactionem illam implere, ſi poſſet; quod ſi non poſſet, excuſaretur, nec propterea teneretur profeſsionem iterare. Atque hæc ratio procedit maxime, quando profeſsio eſt nulla ex natura rei, quia tunc eſt nulla, quantum eſſe poteſt, ut ſic dicā, quia natura operatur quantum poteſt: ſi autem lex naturalis annullat illum actum, quantum poteſt, illum irritat; reddit ergo eum inutilem ad omnem effectum. Item, quia ſi illa profeſsio ex natura ſua nulla eſt, omnis etiam traditio, & promiſsio, quæ in illa includitur, eſt nulla; quem igitur effectum habere poteſt per ſe loquendo? Idem autem eſt, quando hæc nullitas eſt ex jure Canonico, quia ſi ſimpliciter, & abſolute irritat, perinde annullat actum, ac ſi natura ſua eſſet nullus, ut patet in profeſsione nulla ex metu cadente in conſtantem virum; nam licet ſit controverſia, an ex jure humano, vel naturali ſit nulla, nihilominus tam nulla cenſetur uno modo, ſicut alio, quia jus in hoc nullam adhibuit reſtrictionem, ſed quantum potuit, irritavit, & quamvis ſit poſitivum, imitatum in hoc eſt ipſum jus naturale.

4 Dices: aliquando in jure actus eſt nullus, & nihilominus aliquē habet effectum, & variis exemplis oſtendit gloſſa in regula *non præſtat*, de Regular. in 6. Et ob hanc cauſam non eſt idem in jure actum eſſe inutilem, & haberi pro non infecto, ut colligitur ex leg. *non dubium*, Cod. de leg. & ex Bartolo ibi. nu. 15. tunc enim dicitur haberi pro non infecto, quando omnino nullus eſt, nullumque effectum ſortiri poteſt; inutilis vero dicitur, quando invalidus quidem eſt, quantum ad proprios, & per ſe effectus, licet fortaſſe aliquem habere poſsit; ergo quamvis profeſsio ſit nulla jure humano, non ſequitur nullum habere effectum. Reſpondeo in primis dupliciter irritari actum a jure humano; primo ſolum quoad ipſum humanum jus, id eſt, quoad obligationem, & actionem, quæ in ipſo humano jure datur, non vero quoad naturalem valorem & efficaciam ipſius actus in ſe. Exemplum videri poteſt in leg. *ſtipulatio*, §. *alteri*, cum gloſſa verſ. *nihil intereſt*, ff. de verbor. obligat. & multi exiſtimant hoc tantummodo irritari per leges teſtamentum minus ſolenne, & hujuſmodi actus ſic irritus poteſt ſine dubio habere aliquos effectus: tamen hæc irritatio eſt tantum ſecundum quid attenta rei natura, licet aliquando in jure civili ſimpliciter dicatur invalidus. Secundo ergo irritatur actus ſimpliciter, & in ſe, id eſt, quoad naturalem vim, & efficaciam, quam aliàs habere poſſet, & talis eſt irritatio profeſsionis, de qua agimus, quæ ſola eſt proprie, & abſolute irritatio. Quando autem jus hoc modo irritat actum abſolute, & ſine limitatione, tunc plane nullum producit effectum, per ſe loquendo, & quoad hoc perinde eſt, ſive dicatur irritus, ſive invalidus, ſive inutilis, ſive habendus prout non factus. Hoc tamen intelligendum eſt, niſi ipſummet jus aliquem effectum tribuat tali actui, nā per hoc ipſum illi limitat irritationem, ac proinde jam non erit irritatio ſimpliciter; & ideo ſemper verum manet, actum ſimpliciter irritum per jus nullum habere per ſe effectum. Vere etiam dici poteſt, actum irritum nullum habere effectum, niſi ille ſit in jure expreſſus. In præſenti ergo illam profeſsionem vocamus ſimpliciter irritam per jus Canonicum, quæ alicubi abſolutis verbis irritatur, & nullibi in ipſo jure ei conceditur aliquis effectus; tunc enim non eſt, unde ullum effectum habere poſsit; quia neque ex voluntate profitentis, cum illa non potuerit producere effectum a ſe intentum, & non intentum per ſe non efficiat; nec etiam virtute legis poſitivæ, quia ſupponimus nullam eſſe, quæ talem producat effectum.

Objectio.

Reſpōſio.

Actus a jure humano dupliciter irritari poteſt.

Probatur prima pars, quoad effectus per ſe.

5 Deinde (deveniendo ad poſteriorem partem aſſertionis) dicimus ex tali profeſsione oriri poſſe plures effectus per accidens, & ita non omnino eſſe inutilem, etiamſi in re facta non ſit. Primo quidem ratione ignorantiæ,

rantiæ, nam quamdiu exiſtimatur valida, perinde obligat, ac ſi eſſet vera, ratione conſcientiæ erroneæ, quod commune eſt aliis actibus. Hinc vero naſcitur alius effectus magni momenti: nam ſi illa ignorantia ſit publica, & communi exiſtimatione ille judicetur profeſſus, omnes actus profeſſorum proprii, qui a tali perſona fiunt, validi ſunt, quamvis alioquin ad ſuum valorem profeſſionem ſupponant, quia ratione publicæ utilitatis ille defectus ſuppletur ipſo jure, eo quod ſecundum publicam exiſtimationem tales actus facti ſunt, juxta leg. *Barbarius*, ff. de offic. prætor. Alius item effectus oriri poteſt ex hac publica ignoratione, nimirum ut aliquis in exteriori foro juſte obligetur ad permanendum in religione, & conſequenter ad obediendum, & obſervandam regulam, &c. Probatur, quia licet ipſi perſonæ conſtet de nullitate profeſſionis, ſi in foro exteriori illā probare non poteſt juſte, non adhibetur ei fides in Eccleſiaſtico foro, in quo juſtum judicium fertur ſecundū allegata, & approbata; ergo juſte ille cogetur permanere in religione. Unde etiam fit, ut ipſe etiam teneatur aliquo modo parere huic ſententiæ, & judicio publico.

Difficultas; ad quid teneatur ſic profeſſus.

6 Difficultas vero eſt, ad quid extendatur tunc obligatio talis perſonæ, in qua ſupponere oportet, ipſam eſſe omnino certam de nullitate profeſſionis; nam quacumque ratione dubius ſit, tenetur parere ſententiæ; imo licet non intercedat ſententia, non poterit in caſu dubio ſe eximere ſua authoritate, nec privare religionem jure acquiſito, cum ipſa actu poſſideat, ut recte notant Navar. lib. 3. conſ. tit. de Regul. conſ. 13. n. 10. Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. n. 12. & lib. 2. diſp. 41. nu. 32. & Leſſ. lib. 2. c. 51. dub. 7. nu. 66. Unde in eo caſu potius videtur obliganda talis perſona ad ratificandam profeſſionem, ut poſſit convenienter obligationem implere ſuam, & actus proprios illius ſtatus, quem neceſſario retinere debet, convenienti modo exercere. Quando autem coram Deo aliquis eſt certus de nullitate profeſſionis, quam bona fide a principio fecit, non tenetur, ut exiſtimo, illam ratificare, quantumvis per ſententiam publicam cogatur in religione manere. Hæc eſt communis doctorum ſententia, quam in terminis tradit Navar. comment. 4. de Regul. nu. penult. & lib. 3. conſ. tit. de Regul. conſ. 89. n. 6. & 7. Sà verb. *Religio*, n. 7. Leſſ. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 65. Henr. lib. 11. de matrim. in comm. & c. 8. n. 9. in comm. lit. 5. Sanc. lib. 7. de matrim. diſp. 7. nu. 11. & 37. Probatur, quia illa ſententia ſolum eſt ex præſumptione exteriori; ergo ad ſummum poteſt obligare ad externos actus, non vero ad internos, qui ſolum ſunt ſub conſilio, neque ad ratificandos externos, quatenus ex illis pendent. Item, quia Eccleſia non præcipit hujuſmodi perſonā, ut voveat, ſed ut ſervet, quod vovit; ergo ſi revera non vovit, non tenetur denuo vovere; ergo nec ratificare profeſſionem. Unde fit, quamvis talis perſona teneatur ad obſervantiam, & obedientiam exteriorem, coram Deo tamen non obligatur ad ſubſtantiam votorum; itaque ſi contra caſtitatem peccet, ſecluſo ordine ſacro, vel alio voto ſimplici, non erit ſacrilegus ex vi talis profeſſionis; item licet aliquid uſurpet tanquam proprium, non peccabit contra paupertatem, licet poſſit peccare contra juſtitiam uſurpanpando, vel diſſipando bona religionis; quomodo etiam non peccabit, ſi ab aliquo externo aliquid accipiat, & de illo tanquam de re propria diſponat. Similiter licet in virtute obedientiæ aliquid ei injungitur, non peccabit contra religionem non obediendo, etiamſi poſſit per ſcandalum, vel alio modo peccare. Denique eadem ratione non tenetur per ſe ad regulæ obſervationem, quia omnis hæc obligatio ex vera profeſſione, & veris votis naſcitur; & ideo ſi ſecreto, & ſine ſcandalo illam tranſgrediatur, non peccabit. Unde tandem conſequenter fit in rigore non teneri ad permanendum in religione, ſed poſſe illam relinquere, ſi valeat facere ſine vi, aut alia injuria, & ſine ſcandalo; & in his omnibus conveniunt auctores ſupra citati. Probatur, quia nullo jure naturali impeditur, cum revera nullum habeat vinculum voluntarie ſuſceptum, quod illum obliget; exterior autem ſententia, cum in præſumptione tantum fundata ſit, nō poteſt tam gravem obligationem imponere. Solum ergo obligabitur talis perſona, vel ad parēdum exterius illi ſententię, quatenus juſta eſt, non reſiſtendo per vim, & coactionem, vel ad non deſerendam religionem, vel quidpiam aliud faciendum cum ſcandalo, quę obligatio eſt effectus per accidens reſpectu prioris profeſſionis.

7 Quamvis autem hæc in rigore vera ſint, nihilominus conſulendum eſſet tali perſonę in eo articulo neceſſitatis poſitæ, ut priorem profeſſionem ratam haberet; quia moraliter loquendo difficillimum eſt, permanendo in eo ſtatu apparenter, & non vere, & cum obligatione quoad externum forum Eccleſiæ, ita ſe gerendi, ac ſi vere ſtatum illum profeſſus eſſet. Probabile etiam exiſtimo, ſi religioſus ipſe dubitationem moveat circa valorem profeſſionis, cum in externo foro nihil probare poſſit, juſte poſſe a religione obligari, & cogi ad profeſſionem iterandam; & tunc ipſum debere non ficte, ſed vere, & ex animo illam iterare. Ratio prioris partis eſt, quia cum religio habeat jus retinendi talem perſonam, & cogendi illam, ſi neceſſe ſit, ut ſervet promiſſa, conſequenter habet jus ad omnia neceſſaria, ut talis perſona debito modo ſtatum illum profiteatur; ad hoc autem moraliter neceſſarium eſt, ut occludatur omnis via movendi ſimilem dubitationem; ergo habet religio jus utendi medio ad hoc neceſſario. Hujuſmodi autem eſt ratificatio profeſſionis, ut non poſſit amplius talem dubitationem movere, aut ſcrupulum allegare. Ratio autem alterius partis eſt, tum quia omnis fictio in re tam gravi eſt intrinſece mala, & pernicioſa; tum etiam, quia aliàs nullius momenti eſſet illa iterata profeſſio ad finem, quem religio per illud medium juſte intendit. Nec mirum videri debet, quod aliquis non religioſus coram Deo, nec proprio voto obligatus ad religionem, per alicujus præceptum obligari poſſit ad profeſſionem emittendam, quia licet per ſe loquendo, nullus poſſit ita obligari, per accidens autem interveniente ignorantia, & ad majora vitanda incommoda, & propter commune bonum religionis obligari poteſt; præſertim, quia hæc obligatio non imponitur ſine aliqua prævia actione voluntaria, qualis fuit prior profeſſio; quæ cum ſupponatur facta bona fide & ſine culpa, neceſſario debuit fieri cum intentione profitendi. Quāvis autem illa intentio propter defectum occultum fuit inefficax ad valorem profeſſionis, & conſequenter ad obligādum abſolute, & ſimpliciter, nihilominus eſt ſufficiens, ut ratione illius debeat homo ſuſtinere incommoda, vel obligationes, quæ per accidens ſequuntur, quia licet abſq; culpa ſequantur, non tamen ſine cauſa.

Reſolutio ſpecialis, in caſu dubio poteſt cogi ad vere, & ex animo iterādam profeſſionem.

8 Dices; ergo licet a religione non cogatur profeſſionem ratam habere, ipſe per ſe tenebitur id facere. Reſpondetur abſolute negando conſequentiam, quia ſatis eſt, quod ad hoc medium præciſe obligetur, quando ab eo exigitur, qui jus habet illud procurandi; imo tunc etiam res eſt ſatis dubia, an tale præceptum obliget, cum ſit in pręſumptione fundatum, licet nobis probabilius videatur obligare, quia eſt moraliter neceſſarium ad commune bonum. Secluſo autem illo pręcepto ipſa privata perſona poteſt ſibi conſulere, ſi commode valeat; ſi autem in aliquo caſu non poſſit ſine ſcandalo, & periculo religionem dimittere, obligari poterit ad ſecuritatem conſcientiæ ſuę profeſſionem ratam habere; quod in particulari prudentis viri arbitrio judicandum eſt. Et hoc judicavit Navar. comment. 4. de Regul. n. 74. §. *Advertendum quarto*.

Aſſertio ſecunda duas partes continens, quādo profeſſio eſt nulla; mala fide ex defectu conſenſus.

9 Secundo dicendum eſt, quamvis profeſſio fuerit nulla ex defectu conſenſus propter fictionem, & culpam profitentis, nihilominus per ſe non obligat ad ſtatum religioſum, vel ad ſervanda vota; per accidens autem multo magis obligari poterit. Prior aſſertionis pars eſt communis, quam tenet Cajetan. 2. 2. q. 88. art. 1. Soto 7. de juſt. q. 1. art. 2. Valent. 2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 1. Azor. lib. 12. c. 5. q. 1. & Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 37. n. 37. Hæc pars ſuppoſitis, quæ dicta ſunt in præcedenti capite, in hoc fundatur; quod hic caſus ſolum differt a præced. in mala fide, ac dolo; hæc autem non ſufficiunt per ſe obligare ad profeſſionem integre emittendam; ergo cum ex alio capite non oriatur, ut oſtenſum eſt, ex nullo capite talis profeſſio nulla per ſe inducit hanc obligationem. Minor patet, quia ex mala fide, aut dolo, ſolum poteſt ſequi vel obligatio ad pœnam, vel ad aliquam reſtitutionem propter injuriam, vel nocumentum illatum; neutro autem modo ſequi poteſt obligatio ad profeſſionem; nam quod ad pœnam attinet, neque aliquis ad illam obligatur, priuſquam condemnetur,

tur, præcipue quando non eſt ipſo jure impoſita, nec ratificatio profeſſionis poteſt in pœnam imponi. Quin potius ſi in judicio Eccleſiaſtico conſtet de tali fraude, & de nullitate profeſſionis, perſona quidem aliàs punietur, libera tamen relinquetur a jugo religionis. Quod vero ſpectat ad reſtitutionem, regulariter non poteſt eſſe tanti momenti in hoc negotio, quin poſſit alia via fieri, quia per ſe nullum grave nocumentum inde ſequitur religioni; unde ad ſummum tenebitur reſtituere alimenta, vel alias expenſas, quæ ob eam cauſam a religione factæ ſint, niſi ejus obſequia æquivalerent, ut ait Navar. ſupra. Hæc autem reſtitutio aliter fieri poterit, vel ſi fortaſſe non poſſit, non eſt tanti momenti, ut propter eam cogendus ſit aliquis religionem profiteri. Altera pars aſſertionis per ſe ſatis clara eſt, ſuppoſitis quæ dicta ſunt in præcedenti aſſertione; omnes enim effectus, quos ibi diximus poſſe per accidens ſequi, habent hic eandem rationem; quam ſine dubio auget propria culpa, & mala fides; nam tunc magis voluntarie homo ſe expoſuit omnibus incommodis, & periculis, quæ ex tali ficta profeſſione ſequi poſſunt, & ideo ſi in foro Eccleſiæ non poſſit nullitatem probare, merito cogi poteſt ad profeſſionem ratam habendam, & ad omnia alia, quæ diximus. Accedit præterea, quod in hoc caſu, quoad multa alia non habet locum excuſatio ignorantiæ ex parte talis perſonæ, & ideo non potuit tuta conſcientia ibi dici permanere, niſi profeſſionem ratificando, multoque minus potuit actus profeſſorum exercere, ideoque in multo majori periculo verſatur, & ideo frequentius obligatur ad profeſſionem iterandam, ſi non poſſit religionem dimittere, vel non ſine ſcandalo. Hæc enim ratio ſcandali, etiam in hoc caſu majori ratione obligat, quia propria culpa ille occaſionem dedit, & facile potuit, ac debuit prævidere.

Aſſertio tertia, quando profeſſio eſt nulla ex jure Eccleſiaſtico.

10 Dico tertio, quando profeſſio eſt nulla tantum ex jure Eccleſiaſtico, per ſe habere poteſt effectus aliquos, ſi in jure expreſſi ſint. Omitto effectus per accidens, nam quoad hos eadem eſt ratio in hoc caſu, & in præcedentibus, ſi in cæteris proportio ſervetur, id eſt, quod effectus ſit occultus, & ignorantia interveniat, vel ſcandalum. Deinde ut certum ſuppono ex dictis in prima aſſertione, talem profeſſionem non habere per ſe aliquem effectum, qui in jure non ſit expreſſus, quia cum irritetur a jure, quoad omnia irritatur, ſi in ipſo jure nihil excipiatur, ut oſtendi; quod ſi aliquid excipiatur, illamet exceptio firmat regulam, ut quoad omnia alia irritare intelligatur. Sic autem explicata concluſio habet etiam claram rationem ex ſupradictis, quia ſicut poteſt Eccleſia profeſſionem in toto irritare, ita poteſt quoad aliquid irritare, & quoad aliquid illam acceptare; ergo talis profeſſio per ſe habebit effectum, ad quem acceptatur, quamvis quoad alios ſit nulla; ad illum autem effectum acceptatur, qui in jure exprimitur, & ideo talem effectum per ſe inducit. Si autem res attente conſideretur, talis effectus non eſt ab illa profeſſione, ut invalida eſt, ſed ut ex parte eſt valida. Et ita ceſſant rationes dubitandi in principio poſitæ priori loco.

Ad quid obliget profeſſio facta in religione mendicantium ante expletum annum probationis.

11 Poſteriori autem loco afferuntur jura, propter quæ ultima concluſio poſita eſt; nam ex illis ſumuntur exempla, in quibus locum habet, quæ ad tria capita reducuntur. Primum eſt de emittente tacitam profeſſionem per ſuſceptionem habitus proprii profeſſorum intra annum novitiatus; nam illa profeſſio valida eſt, quantum ad ſubſtantiam ſtatus religioſi, licet non teneat quoad obligationem ad certam religionem juxta cap. *conſtitutionem*, de Regular. in 6. de quo caſu ſufficienter in ſuperioribus dictum eſt. Secundum exemplum eſt de profeſſione emiſſa in religione mendicantium ante expletum annum probationis; nam illa non tenet quoad vinculum talis religionis, licet antiquum jus obligaret ad religioſum ſtatum, juxta cap. *non ſolum*, & cap. *conſtitutionem*, de Regul. in 6. De quo caſu difficultas eſt inter authores, qualis eſſet illa obligatio ingrediendi religionem, quam illa profeſſio relinquebat; an ſcilicet eſſet ſola obligatio voti ſimplicis ingrediendi religionem, vel eſſet verus ſtatus religioſus cum ſola obligatione generali, ut in præcedenti caſu; hoc enim poſteriori modo intellexit hunc effectum Bartolus in leg. *quod ſervus*, ff. de ſtipulat. ſervo. Quod etiam tenet Gemin. dict. cap. *non ſolum*. Priorem vero ſenſum ſequutus eſt Calderinus conſ. 26. de Regul. quem ſequitur Angelus verb. *profeſſio*, nu. 1. circa finem, & Lapus allegat. 46. Navar. comment. 3. de Regul. nu. 44. Quæ opiniones poſſent cum probabilitate diſputari, habent enim in textu fundamentum. Quatenus enim ibi æquiparatur ſic profeſſus cum eo, qui habitum ſuſcepit, oſtendendo voluiſſe vitam mutare, & de utroque dicitur obligari ad religionem in genere, colligi poteſt, hanc obligationem tantum eſſe voti ſimplicis, quia in eo, qui ſolum dedit ſigna mutandi vitam abſque profeſſione tacita, vel expreſſa, non manet major obligatio, ut ſupra viſum eſt. Quatenus vero in eo textu non aliter annullatur illa profeſſio, quam per hæc verba: *Decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus veſtro eſſe ordini alligatum*, videtur efficaciter inde probari opinio Bartoli, quia per ea verba præciſe irritatur illa profeſſio quoad obligationem ad illum ordinem, in quo fit; ergo quoad reliqua omnia manet valida, juxta antiquum jus. In hac vero controverſia non immoror, quia hic caſus, ſicut & præcedens, jam hodie per Conc. Trident. ita eſt in eo invalida profeſſio, ut nullum omnino effectum habeat ſeſſ. 25. cap. 15. de Regul.

Ad quid teneatur conjugatus profitens ſine licentia conjugis.

12 Tertium exemplum, & non facile ſumitur ex d. cap. *placet*, de converſ. conjugat. ſcilicet, de conjugato, qui abſque licentia conjugis profeſſus eſt religionem; tunc enim profeſſio eſt nulla, & non relinquit obligationem ingrediendi religionem, nihilominus tamen habet effectum obligationis ſimplicis voti ad caſtitatem ſervandam, ut etiam decernitur in cap. *quidam*, eodem titul. cujus ratio alia reddi non poteſt, niſi quia profeſſio illa non eſt irrita jure naturæ, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, & ideo potuit Eccleſia irritare profeſſionem quoad traditionem, & ſolennitatem ejus, non tamen quoad ſimplex votum caſtitatis, nam qui profitetur formale votum caſtitatis, emittit cum intentione ſe obligandi, & ſimul ſe tradit religioni; poteſt ergo Eccleſia irritare, ſeu non acceptare traditionem, & votum caſtitatis, quatenus Deo fit, integrum relinquere, unde fit etiam, ut maneat ſimplex, quia Eccleſia irritando traditionem abſtulit ſolemnitatem. Adhuc tamen objici poteſt, nam qui caſtitatem vovit profitendo, non intendit ſimpliciter ſe obligare ad caſtitatem, ſed ſolum intra religionem, quia in eo ſtatu fortaſſe poterit illam ſervare, & non extra illum; ergo ſi ejus oblatio non acceptatur quoad ſtatum religioſum, non debet judicari obligatus ad ſervandam caſtitatem. Item aliàs etiam maneret ligatus ſimplici voto paupertatis, & obedientiæ, quod eſt duriſſimum. Sequela autem videtur teneri a paritate rationis. Reſpondetur primo ex Panormit. ibi profeſſionem illam valuiſſe, ut potuit, licet non valuerit, ſicut agebatur, argumento cap. 1. §. *idem*, de deſponſat. impub. in 6. potuit autem valere, ut votum, & hanc intentionem cenſetur profitens habuiſſe, ſcilicet, ut actus ſuus valeat quantum poteſt, ſi non potuerit valere quantum vult, & ideo cenſetur habere ſufficientem intentionem ſe obligandi ad caſtitatem.

23 Quam interpretationem non cenſeo eſſe admittendam in aliis duobus votis paupertatis, & obedientiæ, tum quia jus nihil tale de illis explicavit, & non oportet extendere præſumptionem rigoroſam: tum etiam, quia non habet locum in eis eadem ratio, quia illa vota raro fieri ſolent extra ſtatum religioſum, & ſpecialiter videntur aliquo modo repugnare cum ſtatu matrimonii, & obligationibus ejus, & ideo ſic profitens non præſumitur voluiſſe ſe ad talia vota obligare, profeſſione nulla exiſtente.

14 Addo vero ſecundo hoc procedere ſecundum juris interpretationem; nihilominus tamen ad judicandam obligationem in conſcientia expendendam eſſe intentionem voventis. Itaque jus duo declarat; unum eſt ſe non irritare tale votum, & quoad hoc eſt certum & infallibile, quia eſt in poteſtate ipſius juris; aliud eſt, juxta interpretationem ſuam, illum, qui ſic profitetur habere ſufficientem voluntatem ſe obligandi, quia promiſit, quod in ejus poteſtate erat. Hæc autem interpretatio eſt ex ſola præſumptione, cui ſtandum eſt, quoties profitens non fuerit certus, habuiſſe ſe contrariam intentionem. Si autem conſtiterit ſe non voluiſſe vovere caſtitatem, niſi, ut annexam religioni, neque aliter ſe ad illam obligare, quam ſi in eo ſtatu valide admitteretur,

tunc revera non erit obligatus ad ſervandam caſtitatem,& poterit licite petere debitum vivente uxore. Ratio eſt, quia vera obligatio voti caſtitatis non fundatur in præſumptione, nec contrahitur niſi juxta intentionem voventis. Declaratur hoc exemplo, juxta probabilem opinionẽ paulo ante inſinuatam, quod emittens profeſſionem in ordine mendicantium intra annum noviciatus, non eſt vere religioſus etiam jure antiquo; manet tamen obligatus voto ſimplici ad aliquam aliam religionem, ut jura ſtatuunt. Nam hoc non obſtante Angelus verb. *Profeſſio*, & Sylveſt. verb. *Religio*, 3. q. 5. diſtinguendum putant quoad obligationem in conſcientia; nam ſi ille habuit intentionem omnino determinatam obligandi ſe huic religioni, cum reſpectu illius, & non acceptetur obligatio, non tenebitur in conſcientia ingredi aliam; at vero ſi habuit intentionem indefinitam obligandi ſe religioni prout potuerit, tunc tenebitur ingredi unam ex aliis. Sentiunt ergo non obſtante interpretatione juris fundata in præſumptione, adhuc eſſe integrum examinare intentionem voventis, & juxta illam de obligatione in conſcientia judicare; ſic ergo nos in præſenti caſu dicendum exiſtimamus. Et præterea addimus, in ordine ad contrahendum novum matrimonium mortuo conjuge, hoc cenſeri impedimentum, non quidem dirimens, ſed impediens, ne licite fiat, ut conſtat ex dictis juribus. Eſt autem probabile hoc impedimentum, quatenus eſt ex Eccleſiaſtico præcepto, obligare, etiamſi in reipſa, & in conſcientia ibi non intervenerit ſimplex votum caſtitatis, quia ſatis eſt, quod in foro Eccleſiæ, & juris interpretatione tale judicetur, ut illud præceptum obliget, ſicut ſententia juſta ſecundum allegata, & probata obligat in conſcientia, licet in re ipſa veritate non nitatur. Verum hoc etiam cum debita moderatione accipiendum cenſeo, videlicet, ut cum eadem proportione hoc procedat, videlicet ſi votum revera interceſſit, quia cum illa intentione factum eſt, quam jus præſumit, tunc ſimpliciter in foro externo, & interno impedire; quando vero revera in conſcientia factum non fuit votum, quia de hoc Eccleſiæ conſtare non poteſt, obligare in conſcientia ad abſtinendum a matrimonio, ubicumque, ſine ſcandalo, & offenſione Eccleſiæ contrahi non poſſet; nõ obligare autem, ubi res fuerit adeo occulta, ut ſine periculo talis offenſionis matrimoniũ contrahi poſſit. Quia cum in re ipſa fundamentum impedimenti non exiſtat, nõ poteſt majorem obligationẽ in conſcientia inducere; quia nulla ſentẽtia, vel cenſura juſta, ex ſola præſumptione, ſeu exteriori probatione amplius obligat, ut in tom. de cenſ. latius tractavimus.

15 Objici vero poteſt contra dicta in hoc puncto, quia ſequitur, etiam ſecluſo jure poſitivo, poſſe ex ſola intentione operantis profeſſionem eſſe nullam, & nihilominus habere hunc effectum obligandi ad caſtitatem. Patet ſequela, nam ſi quis profiteatur abſque intentione profitendi, vel ſe tradendi monaſterio, aut ſe obligandi ad obedientiam, vel paupertatem, cum intentione autem vere vovendi caſtitatem, tunc profeſſio erit nulla, utpote facta ſine ſufficienti intentione, & nihilominus contrahetur obligatio ſervandi caſtitatem; nam quoad hoc eadem eſt ratio de illo caſu, quæ de alio proxime tractato ex jure poſitivo, quia in illo obligatio ad caſtitatem non oritur per ſe ex poſitivo jure; ſed ſolum per accidens, ut ſic dicam, tanquam a non impediente, vel non irritante votum; per ſe autem oritur ex intentione promittentis; ſed in præſenti caſu ſupponitur habere ſimilem intentionem; ergo. Conſequens autem videtur in primis contra ſuperius dicta: nam diximus profeſſionem nullam ex natura rei eſſe ita nullam abſolute, & ſimpliciter, ut nullum moralem effectum producat; illa autem profeſſio ex natura rei nulla eſt, cum ſit ex defectu intentionis. Deinde videtur etiam illud conſequens falſum, quia illæ duæ intentiones apparent repugnantes, & ideo neutra poteſt ſortiri effectum; ſicut e contrario, ſi quis profiteretur cum intentione profitendi, & non ſe obligandi ad caſtitatem, nihil faceret, neque obligationem ullam contraheret.

16 Reſpondeo ad objectionem concedendo ſequelam, quam ſufficienter probat ratio facta, & magis confirmabitur reſpondendo ad rationem in contrarium. Nam repugnantia cum ſuperius dictis nulla eſt; agebamus enim de profeſſione ſecundum ea, quę per ſe ad illa requiruntur; nam ea, quæ concomitanter adjungi poſſunt, ſunt per accidens, & non cadunt ſub ſcientiam; ita vero eſt in prędicto caſu, nam profeſſione exiſtente nulla ex defectu intentionis, illi adjungitur intentio ſeparatim (ut ſic dicam) vovendi caſtitatem, quę eſt mere cõcomitantia accidentaria; ſicut quis etiam poſſet profiteri ſine intentione profitendi, & cum intentione ſe obligandi ex voto ad peregrinationem, vel eleemoſynam, quæ obligatio maneret quidem poſt illam profeſſionẽ, non tamen proprie ex illa: ita enim fere eſt in prædicto caſu, ſolum intercedit materialis quædam differentia: nam ibi promiſſio eleemoſynæ eſt omnino diſtincta; hic autem promiſſio caſtitatis eſt veluti quædam pars profeſſionis, quæ ut ſic valida non eſſet ex vi talis profeſſionis, ex alia vero intentione concomitante accipit valorem, quia ex vi illius quaſi ſeparatim fit per modũ cujuſdam totius. Et quamvis in ſuperiori caſu explicato ex jure canonico idem quodammodo intercedere videatur, eſt tamen diverſitas, nam in illo non deeſt intẽtio profitendi, & ex vi illius cenſetur eſſe validum caſtitatis votum, etiamſi profeſſio alio ex capite nulla ſit; tamen attente rem conſiderando, neceſſe eſt intentionem illam æquivalere duplici intentioni, ſcil. emittendi votum validum caſtitatis, ſive ut partem profeſſionis, ſive per ſe, ac ſeparatim, ut ex ſuperioribus conſtat, quæ intentio revera non eſt ſimpliciter neceſſaria ad profitendum, & ideo dici poteſt aliquo modo concomitans, tamen ex præſumptione juris talis eſſe declaratur.

17 Ad aliam vero rationem reſpondetur, illas duas intentiones non eſſe repugnantes, quod eſt per ſe manifeſtum, quia objecta ſunt diverſa, & non involvunt contrarietatem, vel contradictionem, ſcilicet ficte, & non vere profiteri, vere autem, & non tantum ficte caſtitatem vovere; nihil ergo obſtat ſimul nolle profiteri, & vere promittere caſtitatem. Item non repugnat nolle caſtitatem ut partem profeſſionis, velle autem illam ſolitarie, & ut quoddam totũ. Non eſt autem ſimile, quod objiciebatur, ſi quis intendat profiteri, & nõ vovere caſtitatem, nam in his intentionibus eſt repugnãtia, quia eſt intendere totum ſine parte eſſentiali, & ideo illa intentio eſt inefficax tanquam de re impoſſibili. Quod ſic amplius declaratur, diſtinguendo in promiſſione traditionem a tribus votis. Poſſet ergo quis in eo caſu intendere vere, & ex animo ſe tradere, non tamen adjungere traditioni promiſſionem caſtitatis, vel etiam alias; aut poteſt velle ex una parte facere veram traditionem cũ profeſſione ſufficienti ad ſtatum religioſum, & non obligari ad caſtitatem. Hoc poſterius dicimus involvere claram repugnantiam; & ideo ſi quis intelligat, quid intendat, & velit, & nolit, impoſſibile eſt, ut habeat ſimul talem intentionem, quia eſſet ſimul velle contraria cognita; ſi autem non intelligit, quid velit, aut quid nomine profeſſionis ſignificetur, tunc eo ipſo non obligatur, quia talis ignorantia cauſat involuntarium, ut in principio materiæ de voto in ſimili puncto declaravi. Illud autem prius non videtur involvere tantam repugnantiam, quia traditio eſt revera quid diſtinctum a profeſſione, & quantum eſt ex ſe, poſſet fieri ſine illa, ſicut in oblatis fit quædã traditio religioni ſine tribus votis, & in matrimonio fit traditio ſine ulla promiſſione. Nihilominus tamen in prædicto caſu illa traditio non maneret valida, quia non acceptaretur. Nam juxta inſtitutionem Eccleſiæ non acceptatur traditio profeſſionis, niſi ut veſtita, & firmata, tribus votis: in eo autem caſu intenditur fieri ſola, & ſine votis, & ideo non acceptatur, ideoque tota profeſſio quoad omnem effectum invalida relinquitur, nam valor traditionis ex acceptatione pendet; in noſtro autem caſu promiſsio ſimplex caſtitatis, ut valida ſit, non pendet ex acceptatione, ſed ex ſola intentione voventis.

18 Ultimo addi ſolent alii caſus, in quibus profeſsio eſt nulla jure Canonico, & aliquam relinquit obligationem. Unus eſt, quãdo quis ſuſcipit habitum religionis, cum propoſito mutandi vitam; nam ibi profeſsio non tenet, & nihilominus relinquit obligationem ſimplicẽ & generalem aſſumendi ſtatum religioſum, ut jura docent. Verumtamen eadem jura declarant ibi non intervenire profeſsionem expreſſam, nec tacitam, & ideo caſus nõ eſt ad rẽ, quia ibi nõ eſt profeſsio apparens, &

nulla,

nulla,ſed omnino neque apparens eſt;ideo ſi aliquis relinquitur effectus, non pertinet ad profeſſionem veram, vel apparentem, ſed ad aliud genus voti publici, ut ex ſuperioribus conſtat, ubi hanc expoſitionem magis probavimus.

19 Idem dicendum cenſeo de alio caſu indicato ab Angelo ver.*Profeſſio*, condit.2. & Sylveſt. *Religio* 3. q. 14.& Navar.comment.2.de regularibus n.5.de illo,qui profitetur religionem cum tribus votis ſubſtantialibus in manibus Epiſopi;illa enim profeſſio eſt nulla, & tamen relinquit obligationem ſervandi caſtitatem, vel alia vota, ſi emiſſa fuerunt.Verùtamen ille caſus, quidquid ſit de veritate ejus,non eſt ad rem,de qua agimus, quia loquimur de profeſſione facta in religione approbata ,quæ ſaltem apparenter, & in foro Eccleſiæ poſſit videri profeſſio conſtitutiva ſtatus religioſi. Illa autem profeſſio, de qua dicti auctores loquuntur, non eſt hujuſmodi;unde æquivoce dicitur profeſſio eo modo,quo virgines omnes ſimpliciter voventes caſtitatem,dicuntur profiteri continentiam,& aſſumptio cujuslibet modi vivendi honeſte cum aliqua obligatione vocari ſolet profeſſio, ut ſupra dictum eſt. Unde in eo caſu, eo modo,quo illa eſt profeſſio, non eſt invalida, quia nullum habet defectum in ſua ſpecie, (ut ſic dicam,) & ideo quamvis non valeat ad conſtituendum proprie religioſum, quia neque ad hoc fit, habere optime poteſt ſuos proprios effectus,propter quos fit,ſi cum ſufficienti voluntate,& abſque ignorantia fit.Quod ideo addo, quia ſi quis faceret talem actum,putans ſe facere illo modo veram profeſſionem ſecundum aliquam regulam approbatam,putansEpiſcopum habere poteſtatem ad admittendam illam, tunc proprius dici poſſet illa profeſſio nulla,ut nunc loquimur,& revera ex vi illius intentionis non relinqueret aliquam obligationem, quia eſſet ſine ſufficienti voluntate ratione deceptionis, qua interveniente, ille non intendit ſe obligare ad talia vota,niſi in ſtatu vere religioſo,& ideo cum hæc conditio obtenta non fuerit, obligatio oriri non potuit, niſi ponamus habuiſſe aliunde intentionem abſolutam obligandi ſe, ut poſſet juxta dicta in ſuperiori puncto.

20 Ultimus caſus addi poteſt ex Innocentio in cap. *porrectum*, de Regular.de profeſſione facta in manibus ejus, qui non poteſt admittere ad religionem,quam dicit valere in vi voti ſimplicis religionis. Sed hic caſus non eſt diſtinctus a præcedenti,nam quoad hoc eadem eſt ratio de Epiſcopo, & de quolibet alio, qui non habeat poteſtatem incorporandi alicui religioni approbatæ;& ideo ſi ex certa ſcientia ita facta eſt,illa nec apparens traditio,aut profeſſio eſt,ſed ſunt ſimplicia vota facta coram aliquo,quaſi coram teſte;ſi autem ex deceptione facta eſt, tunc erit putata profeſſio, non tamen relinquet obligationem voti ſimplicis religionis, quia illud emiſſum non eſt,ſed ad ſummum relinquere poterit ſimplicem obligationem votorum, quæ emiſſa fuerunt, ſi ex parte voventis intervenit ſufficiens intentio juxta proxime declarata.

CAPUT III.

An, & quomodo liceat Religioſum ſtatum relinquere poſt factam profeſſionem nullam.

Suppoſitio prima. 1 SUpponendum eſt talem profeſſionem non fuiſſe ratificatam, alioqui locum non haberet hæc quæſtio, nam ex quo talis profeſſio rata eſt habita, valida jam eſt,& omnino ſervanda,juxta c.*ſignificatum*,de irregul. & c.1. eodem tit. in 6. cum ſimilibus;imo etiam ſupponimus, qui ſic profeſſus eſt, nolle priorem profeſſionem invalidam ratam habere,quod licite poſſe facere ſuppoſita nullitate prioris profeſſionis conſtat ex proxime dictis in ſuper. c. & ſimpliciter affirmat Navar. in comment. 4.de Regul. n.75. ubi etiam ait juſte quoad forum conſcientiæ poſſe talem perſonam relinquere habitum non incurrendo apoſtaſiam, nec excommunicationem quoad illum forum. Et ratio eſt, quia talis profeſſio non conſtituit religioſum (ſupponimus enim eſſe invalidam ſimpliciter, etiam quoad ſubſtantiam ſtatus religioſi;) ergo non obligat per ſe ad perſeverandum; ergo poteſt ſic profeſſus tuta conſcientia relinquere habitum,& ſtatum, quia ſolum ex vi profeſſionis, & votorum poteſt ad hoc obligari, neque eſt aliqua lex naturalis,aut divina, quæ in illo caſu talem obligationem imponat; neque etiam eſt ulla lex

Secunda.

Eccleſiaſtica, nec fortaſſe eſſe poteſt, ut paulo inferius magis explicabitur.

2 Ex quo fit conſequenter, ut poſſit talis perſona, relicta religione quemcumque ſtatum aſſumere pro ſuo arbitratu, quantum eſt ex vi prioris profeſſionis. Patet,quia ablata obligatione profeſſionis tam liber eſt ſicut antea erat. Dico autem, quantum eſt ex vi talis profeſſionis, nam ſi aliunde ratione alicujus voti ſimplicis aliqua obligatio relinquatur, oportebit eum ſtatum aſſumere, in quo tale votum non violetur, juxta dicta in ultimo puncto præcedentis capitis.Sicut etiam quando profeſſio eſt valida quoad ſubſtantiam ſtatus religioſi, ſine obligatione ad particularem religionem poteſt quis licite relinquere religionis habitum, in qua profeſſus eſt, non eſt tamen ei abſolute liberum quemcumque ſtatum aſſumere, ſed inter religioſos, quem voluerit,aut potuerit. Semper etiam loquimur per ſe, quia obligationes, quæ per accidens reſultare poſſunt, non conſiderantur in ſcientia;tactæ autem ſunt in præcedenti c. Denique hic ſolum explicamus, quid liceat, nam quid magis expediat pertinet ad cōſilium, de quo conſtat ex genere ſuo conſultius eſſe profeſſionem illam ratam habere in eadem religione,vel ſaltem de novo emittere in alia æquali,vel meliori.Quid autem horum, vel an quidpiam aliud tali perſonæ conſulendum ſit, prudentiæ opus eſt circunſtantiis conſideratis. Corollarium.

3 Poſito ergo deliberato animo relinquendi religionem,hic præcipue inquirimus,quomodo id faciendum ſit; nam ut aliquid ſimpliciter, & omni ex parte licite fiat,non ſatis eſt, quod ſubſtantia ſit honeſta,ſed etiam oportet,ut modo legitimo fiat; hunc ergo hic inveſtigamus,& præcipue intendimus declarare decretum 19. de Regular.ſeſſ.25.Concil.Trident.Præmittendum tamen ulterius eſt dupliciter poſſe profeſſionem eſſe nullam,ſcilicet,vel in conſcientia tantum, & coram Deo; vel coram Deo, & Eccleſia. Priori modo voco profeſſionem nullam, quæ tam occultum habet defectum, ut coram Eccleſia probari non poſſit,ſive hoc ſit,quia habuit cauſam mere internam, ut eſt defectus interioris conſenſus; ſive quia licet externa fuerit, a principio fuit occultiſſima,vel certe quia licet aliquādo probabilis fuerit, nunc jam mortui ſunt teſtes, vel haberi non poſſunt. Denique quoties nullitas ita eſt occulta, ut non ſit probabilis in judicio. E contrario vero quoties profeſſio,& in re nulla eſt,& defectus in judicio Eccleſiæ ſufficienter probari poteſt, vocatur nulla coram Deo, & Eccleſia. Non addimus autem tertium membrum,ſcilicet profeſſionem invalidam in foro Eccleſiæ, & validam apud Deum, quia talis profeſſio & eſt moraliter impoſſibilis,& licet in aliquo caſu fingatur,nullam difficultatem, aut quæſtionem habet in præſenti. Primum patet,quia ſemper profeſſio publice,& coram teſtibus fit, imo regulariter ſcripto conſignata relinquitur, ut de illa ſemper conſtare poſſit, & ideo ſi in re ipſa, & coram Deo habuit omnia neceſſaria ad valorem,poterit etiam in foro Eccleſiæ probari valida;maxime cum profeſſio ſemper præſumatur valida in foro Eccleſiæ,quamdiu oppoſitum probatum non fuerit.Secundum patet, quia licet fingi poſſit caſus,in quo profeſſio valida coram Deo in foro Eccleſiæ probari non poſſit, vel quod ſit valida, vel etiam quod facta fuerit, nihilominus qui illam emiſit, tenetur in conſcientia eam ſervare, nullumque dubium circa illam movere, quia ad hoc obligat jus ipſum divinum,& naturale; nimirum ſi perſonæ conſtet de valore profeſſionis, nam ſi circa hoc erret,vel dubius ſit, operari tenebitur juxta conſcientiam ſuam; nec poteſt tunc talis profeſſio dici ſimpliciter valida apud Deum,ſed talis, qualis in conſcientia fuit,atque adeo vel nulla ſi talis judicetur, ex conſcientia probabili, quamvis erronea,de qua practice ita judicandum eſt, ſicut de qualibet profeſſione nulla, vel poteſt etiam eſſe dubia, de qua nonnulla major difficultas eſſe poteſt, quam in diſcurſu capitis expediemus.

Difficultas præcipua eſt circa modum relinquendi religionē.

Profeſſio invalida in foro Eccleſiæ, & valida apud Deum, eſt moraliter impoſſibilis;& licet detur, eſt ſervanda in conſcientia, &c.

4 Interrogabit vero aliquis (hoc enim ad ea, quæ dicemus, neceſſarium eſt) quando profeſſio nulla coram Deo deſinat eſſe nulla in foro Eccleſiæ. Videtur enim hoc nunquam poſſe contingere ſecundum rectam rationem; nam etiam in foro Eccleſiæ credendum videtur ei, qui juramento confirmaverit, v.g. ſe non

Dubium ſpeciale an juramentum ipſius religioſi ſufficiat ad probādam profeſſionem eſſe nullā.

non habuiſſe intentionem profitendi, aut aliud ſimile impedimentum habuiſſe; nam cum hæc obligatio principaliter ſit ad Deum, & pendeat ex voluntate hominis, videtur maxime pendere ex conſcientia profitentis, ideoque fidem ei eſſe dandam, & permittendum, ut juxta ſuam conſcientiam operetur, argumento c. *De viduis* 27.q.1. ibi: *Nos autem nullum talibus laqueum debemus injicere, ſed ſolum adhortatione præmii ſempiterni, pœnaſque proponere divini judicii, ut & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio.* Unde ſaltem videbitur ſufficere, quod valor profeſſionis probari non poſſit, ſeu (quod perinde eſt) quod in judicio Eccleſiæ poſitive non probetur, cauſam nullitatis, quæ allegatur, falſam eſſe, quamvis etiam nec poſitive probetur ſufficienter illam veram eſſe, ſed ſolo teſtimonio, vel etiam juramento ipſius profitentis; quod poteſt confirmari ex c.1. de his quæ vi; ubi in ſimili cauſa Pontifex reſpondet fœminam quandam, quę religionem profeſſa fuerat, & nullitatem prætendebat, tunc fuiſſe cogendam ad permanendum, cum contra eam probatum fuiſſet, vel metum non interceſſiſſe, vel poſtea eamdem profeſſionem ratam habuiſse. Ad idem facere poteſt c. *mulieri*, de jurejuran. ibi, *ſed ſuæ conſcientiæ potius relinquendum eſt*.

5 Nihilominus certum eſt, n hoc non eſse credendum ipſi religioſo, etiamſi teſtimonium ſuum, tanquam certum juramento confirmet, niſi aliunde interveniat ſufficiens probatio. Ita expreſse cautum eſt in c. *vidua*, dę Regul. ibi, *velit, nolit, ſanctimoniæ habitum ulterius debet habere, licet ſacramento firmare velit, eo tenore velamen ſibi impoſuiſſe, ut deponere poſſit*, ubi Panormit. & alii advertunt juramentum in his etiam, quę pendent ex conſcientia, & actu proprio interno, non admitti, ubi in exteriori actu eſt vehemens præſumptio in contrarium, & intervenit præjudicium tertii; utrũque autem invenitur in præſenti; nam externa profeſſio generat vehementem præſumptionem contra tale juramentum, & aliàs agitur de re, quæ vergit in præjudicium tertii, ſcilicet religionis, cui per profeſſionem jus acquiritur in talem perſonam, imo & ipſius Dei, ad quem principaliter ſpectat jus illud. Adde etiam vergere in pręjudicium boni communis, quoad totum ſtatum religioſum, quia, ſi tale juramentum admitteretur, aperiretur janua infinitis fraudibus, nihilque eſset firmum, aut ſtabile in eo ſtatu. Unde licet in aliis rebus habere poſſit locum, quod ibi notat gloſsa, ſcilicet quamvis juramentum proprium non ſufficiat, adjutum aliis circumſtantiis, ſcilicet honeſtate perſonæ, & ſimilibus; licet (inquam) aliàs poſſit habere locum, in præſenti negotio non admittitur, tum propter dicta; tum etiam, quia eo ipſo, quod talis perſona affirmat, & jurare vult ſe non habuiſse intentionem, nec interius conſenſiſse, confitetur ſe ficte, & infideliter egiſse, ac proinde non eſse fide dignam. Et confirmatur a fortiori ex matrimonio carnali, nam conjugi affirmanti, ſe contraxiſse exterius ſine interiori conſenſu, credendum non eſt, etiamſi jurejurando id confirmet, ut colligitur ex c. *ſuper eo*, de eo qui cog. con. uxor. ubi, quamvis non exprimatur juramentum, ſed ſola confeſſio, ſine dubio comprehenditur; imo ibi additur, licet uterque conjugum confiteatur defectum occultum, non eſſe illis credendum in præjudicium matrimonii, niſi aliàs ſufficienter probetur; ergo modo majori ratione idem eſt, in præſenti dicendum. Denique confirmatur optime ex c. *per tuas*, de probationibus ubi generaliter dicitur non eſse ſtandum juramento alicujus, qui contra factum ſuum priori confeſſione confirmatum jurat; *Cum nimis* (dicitur ibi) *indignum ſit* (juxta legitimas ſanctiones) *ut quod ſua quiſque voce dilucide proteſtatus eſt, ut eamdem cauſam proprio valeat teſtimonio infirmare*; quæ verba ſumpta ſunt ex leg. *generaliter*. Cod. de non numer. pecun.

Idem dicendum de conjuge juráte non conſenſiſſe interius.

Reſolutio poſita extenditur ad profeſſionẽ nullam ex quocumque defectu occulto.

6 Quamvis autem hæ rationes potiſſimum procedant, quando defectus profeſſionis omnino pendet ex interiori actu, & intentione voventis, tamen etiam vera ſunt de quocumque defectu exteriori omnino occulto, & qui probari non poſſit, quia etiam ibi habet locum principalis ratio de præjudicio tertii, & de nocumento communis boni, & matrimonio carnali eſt textus expreſſus in d.c. *ſuper eo*. Solum poteſt conſtitui differentia, quia quando defectus ſunt extrinſeci, poſſunt allegari ſine turpitudine (ut ſic dicam) id eſt, ſine contradictione in propriis confeſſionibus, & ſine oſtenſione prioris infidelitatis, ſeu fictionis; nam potuit quis bona fide profiteri cum defectu ætatis ſibi occulto, quem poſtea novit; vel ex metu, quem ob ipſummet metum declarare eo tempore non potuit, & ideo aliquam majorem fidem facere poteſt in his caſibus proprium juramentum, pręſertim ſi juvetur honeſtate perſonæ, & aliis circumſtantiis; nihilominus tamen per ſe non ſufficit, niſi adjungantur alia ſufficientia indicia, vel teſtimonia, nam cum illis non eſt dubium, quin poſſit ſufficiens probatio conſummari. Imo Innocentius in d.c. *vidua*, in fine, indicat hanc differentiam, quod in aliis defectibus juramentum adjutum aliis probationibus facit prę́ſumptionem, argumento c.1. de his quę vi. De illo vero, qui ſolum allegat defectum conſenſus, & intentionis, etiamſi alias probationes adjungere velit, dicit non eſſe audiendum, *niſi probet ſe proteſtationem ex juſta cauſa emiſiſſe*. Quod nullo jure probat, eſt autem per ſe valde conſentaneum rationi, & juribus adductis dicto c. *per tuas*, & dictæ legi *generaliter*.

7 Immo nonnulli graves Canoniſtæ dixerunt, in hoc negotio proteſtationem non eſſe admittendam etiam in profeſſione tacita, ut refert Sylveſt. ver. *Religio* 3.p.19. ſed, ut ipſe ait, illud ad ſummum procedit, quando proteſtatio ſine juſta cauſa ſit, quia tunc ſemper intervenit fictio voluntaria; quando autem juſta cauſa intervenit, non eſt ita voluntaria fictio, ſed potius non eſt formalis fictio, quia poteſt tunc id fieri, non ad ſignificandam profeſſionem, ſed ad alium finem, & ita proteſtatio non erit contraria facto, ſed declaratoria animi. Quod optime intelligitur, & facile accidere poteſt in profeſſione tacita, quæ facto fit potius, quam verbis; facta enim non ita ſunt per ſe ad ſignificandum, ſicut verba, & ideo poſſunt optime fieri propter alium finem, quam propter ſignificandum profitendi animum; & ita de profeſſione tacita loquuntur præcipue dicti auctores, quibus conſentit Navar. comm.4. de regularibus, n.74. verſ. *advertendum tertio*. In profeſſione autem expreſſa, de qua loquitur Innocentius, vix poteſt juſta cauſa ad talem proteſtationem faciendam inveniri, quia videtur ſemper contraria facto, quia illa profeſſio fit per verba, quæ per ſe primo proferuntur ad ſignificandum conſenſum. Solum metus videtur poſſe eſſe juſta cauſa; tunc autem, ſi metus ſit ſufficiens, non eſt neceſſarium, imo neque utile proteſtari carentiam conſenſus, quia eſt proteſtari fictionem, & mendacium; ſed ſufficit proteſtari ipſum metum, ita ut probari poſſit, nam ipſe metus reddit inefficacem conſenſum, quamvis ex parte hominis adhibeatur. Si autem metus non eſt ſufficiens, tunc ſicut non eſt juſta cauſa ad profitendum ſine conſenſu interno, ita neque eſt juſta cauſa ad id proteſtandum; eſt tamen aliqualis cauſa diminuens culpam, & excuſans aliquo modo fictionem (ut ita dicam) formalem, ideoque aliquid conferre poteſt, ut juramentum in eo caſu aliquam majorem fidem faciat, vel ut admittantur alia indicia, quamvis impoſſibile videatur talem defectum poſſe unquam ſufficienter probari.

Quid requiratur, ut Eccleſia reputet aliquã profeſſionem nullam.

8 Ex his ergo ſatis conſtat, ut Eccleſia reputet aliquam profeſſionem nullam, non ſatis eſſe, ut non probetur valide, vel, quod perinde eſt, non eſſe neceſſarium, ut directe probetur invalide, ſed opus eſſe, ut ſufficienter conſtet exterius factam eſſe, cum tali defectu irritante, quia in dubio in favorem profeſſionis judicandum eſt, ſicut de matrimonio carnali omnes fatentur: de quo videri poteſt Palud. in 4.d.27.q.2. Sot.q.1. & ibi alii. Covarruvias in 4. 2.p. c.2. & Navar. in Summa c. 22. n. 76. Neque obſtant jura in contrarium allegata; nam c. *de viduis* non agit de voto ſolemni, ſed de ſimplici, ut ſupra vidimus, de quo eſt alia ratio, quia non continet traditionem, nec profeſſionem ita publicam, &c. in c. autem primo *de his quæ vi*, erat ſufficiens probatio metus, & ideo oportebat per contrariam probationem oſtendere fuiſſe ſublatum; c. aut *mulieri*, non eſt ad rem, quia loquitur in caſu longe diverſo, in quo nec præjudicium tertii, nec aliæ rationes ſupra factæ interveniebant, & nihilominus etiã in eo caſu non adhibetur fides juramento in foro ęxterno, & ideo non probi-

betur

betur mulier alteri nubere, quæ prius juraverat cũ alio contraxiſſe, qui adhuc vivit, quia illud prius matrimonium in foro Eccleſiæ ſufficienter probatum non eſt.

9 Prædicta ergo diſtinctione ſuppoſita, dico primo eum, qui certus eſt in conſcientia profeſſionem eſſe nullam, & in foro Eccleſiæ id probare non poteſt, habere jus per ſe loquendo relinquendi religionem propria authoritate, & aſſumendi quemcumque alium ſtatum, etiam matrimonii. Addo autem ſemper, *per ſe loquendo*, quia hic ſolum agimus de obligatione ex vi profeſſionis tali modo factæ, quidquid ſit de aliis impedimentis, quæ vel ex ſcandalo, vel ex aliquo alio voto provenire poſſunt. Et videtur aſſertio clara, quia in eo caſu non tenetur quis in conſcientia permanere in religione; habet ergo jus libertatis ſuę: ſed non poteſt hoc jus obtinere per Eccleſiaſticum judicem; ergo poteſt ſua authoritate illud exequi, & recuperare, ut recte ſenſit Navar. ſupra. Confirmatur primo; nam ſi talis perſona fugiat, non faciet injuriam religioni, quia non privat illam aliqua re ſua: & ideo poſtea nec ſeipſum, nec quidpiam aliud tenetur ei reſtituere; nec etiam peccat in Deum, quia nullo modo ſe illi obligavit; nec denique peccat ratione modi recuperandi ſuam libertatẽ, quia in eo caſu non eſt alius modus poſſibilis. Unde in aliis rebus minoris æſtimationis poteſt quis bona ſua ab alio poſſeſſa propria authoritate accipere, quãdo per publicam poteſtatem non poteſt, & alioqui certus eſt illa eſſe ſua & ab alio ſine titulo in reipſa juſto detineri. Et in cauſa libertatis, qui in ſervitute injuſte detinetur, etiãſi dominus ſit in bona fide, & in exteriori foro non poſſit probare libertatem ſuam, licite poteſt fugere, & libertatem ſuam recuperare. Denique etiam in cauſa matrimonii, ſi quis per metum cadentem in conſtantem virum cogatur matrimonium contrahere, & poſtea non poſſit in foro exteriori metum probare, poteſt in conſcientia de facto ſe ſeparare, & fugere, niſi ob aliam injuriam, vel extrinſecam rationem ad aliud obligetur; ergo idem eſt in præſenti dicendum.

Dubitatio, quando talis profeſſus eſt ſciẽter & mala fide, ad quid teneatur.

10 Solum poteſt eſſe dubium, quando ille a principio injuriam fecit religioni, profitendo ſine conſenſu interiori, ſeu intentione, vel cum alio defectu occulto, quẽ ipſe ſciebat. Dico tamen hanc injuriam non eſſe talem, quæ ſit neceſſario reſarcienda per profeſſionem, ſed ſi aliquod damnum temporale illatum ſit religioni, ſatis erit illud reſtituere. Si autem nullum fuit detrimentum præter deceptionem, ſatis erit agere pęnitentiam illius peccati, quia illa injuria conſiſtit magis in modo, quam in re aliqua, quæ reſtitutionem poſtulet. Et eadem ratione ſi talis perſona prius bona fide profeſſa eſt, poſtea vero cognito defectu fuit in mora vel ratificandi profeſſionem, vel relinquendi religionem, tenebitur quidẽ reſtituere quidquid de bonis religionis in proprios uſus conſumpſit; non tamen propterea privabitur jure fugiendi, & recuperandi ſtatum ſuum, & in reſtitutione facienda poterit cum proportione computare obſequia religioni facta eo tempore, ut Navar. ſupra advertit. De illo autem tempore, in quo bonam fidem habuit, non eſt eadem ratio, quia tunc juſte conſumpſit, quæ de bonis religionis accepit. Poſſet autem oriri dubium, quando illa mora in religione tempus quinquennii exceſſit, præſertim poſt ſcientiam delicti vel defectus, an nihilominus ſemper ſit integrum fugere. Sed de hoc dicemus melius in puncto ſequenti.

11 Dico ſecundo, quando profeſſio invalida probari poteſt coram Eccleſia, non debet is, qui publice profeſſus eſt, & exiſtimatur religioſus, relinquere habitum, & ſtatum propria authoritate, ſed petendo libertatem ſuam ab Eccleſiaſtico prælato. Hoc colligitur ex Conc. Trident. ſeſſ. 25. c. 19. de Regular. ibi; *Et tunc non aliter niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram ſuperiore ſuo, & ordinario. Quod ſi antea habitum demiſerit, nullatenus ad allegandam quamcumque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogat r, & tanquam apoſtata puniatur; interim vero nullo privilegio ſuæ religionis juvetur.* Quæ verba manifeſte ſupponunt, quãtumcumque aliquis poſſit pretendere juſtas cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, non poſſe licite ſua authoritate habitũ dimittere, alioqui non tam graviter puniretur, qui id fecerit. At vero Navar. d. comment. 4. de Regul. n. 77. non obſtante hoc decreto putat non obligare in foro conſcientiæ, atque adeo non peccare eum, qui ſcit, vel juſte credit profeſſionem ſuam coram Deo non valuiſſe, & propterea dimittit habitum, & fugit ſua ſponte, non aliter reclamando, nec cauſam nullitatis coram ordinario allegando, nec propterea incurrere pœnam apoſtatę, nec teneri iterum ad monaſterium redire; quę omnia nulla alia ratione probat. Fortaſſe autem motus fuit, quia Conciliũ nullum habet verbum pręceptivum, & ideo videtur illa diſpoſitio mere pœnalis, ſcilicet, qui talem ordinem judicialem non ſervaverit in prætendẽdo tali jure, in foro Eccleſiæ non audiatur, &c. Sed nihilominus aſſertio poſita verior videtur, tum quia non eſt veriſimile, Concilium tam gravem pœnam impoſuiſſe propter illum actum, niſi grave peccatũ eſſe ſupponeret; eſto enim privare velit privilegiis, vel favoribus eum, qui ad prælatum Eccleſiæ non recurreret, ut meliori modo, & ordine jus ſuum obtineret, cui tamen pœnam tam acerbam adjunxit, ſi in rigore ille poteſt bona conſcientia fugere, & habitum relinquere? tum etiam, quia per ſeſe videtur actus ille pernicioſus bono communi, atque contra jus religionis, vel ſaltẽ contra juſtitiam legalem; quia quãdo aliquis habet jus ad rem, vel in re, quam alius poſſidet, præſertim juſte, non poteſt ſua authoritate illam uſurpare, ſed debet uti authoritate judicis, quando commode poteſt, quia oppoſitum eſt contra bonum ordinem Reipub. & non per accidens, ſed per ſe inferre poteſt ſcandalum, & perturbationem. Quod tãquam certum ſuppono ex materia de juſtitia, & de reſtitutione: ergo idem dicendum eſt in præſenti; eſt enim in omnibus eadem vel major ratio.

12 Itaque cenſeo primum obligari in conſcientia hujuſmodi publice profeſſum, non relinquere habitum, nec ſtatum propria authoritate. Secundo, ſi id faciat, graviter peccat, & preterea tenetur in conſcientia non uti privilegiis religionis, non ſolum quia per Conciliũ privatur illis, ſed etiam quia ſupponitur ipſum certo ſcire ſe non eſſe verum religioſum, & per illum exitum amiſit omne jus, quod habere poſſe ad gaudendum illis privilegiis, quamdiu in foro Eccleſię erat in ſtatu religioſo. Et hoc etiam Navar. fatetur. Tertio nihilominus cenſeo, poſtquam ſemel exivit, quamvis male fecerit, non teneri ad religionem redire, quia nec ratione profeſſionis tenetur, cum ſupponatur nulla, nec Concilium illam obligationem imponit, ſed ſolum ait, ut cogatur in monaſterio permanere, non vero ut ipſe teneatur redire; neque etiam ex culpa cõmiſſa per inordinatum exitum oriri potuit talis obligatio, quia ſi aliquid culpæ commiſſum fuit, in modo potius, quam in re ablata, ut ſic dicam, poſitũ fuit, & ideo non obligat quaſi ad reſtituendã illam; non ergo tenetur talis perſona ad religionem redire. Quarto veriſimilius cenſeo non incurrere hanc perſonam ipſo facto excommunicationem, vel pœnam aliquam ipſo jure impoſitã propter apoſtaſiam a religione. Probatur, quia non incurrit illam ex vi juris antiqui, neque ex vi Concilii Tridentini; ergo non incurritur. Prima pars antecedentis patet, quia ille vere, & in re non eſt apoſtata, licet exterius appareat; ſed, ſi aliquam committit culpam, ſolum eſt propter indebitum modum uſurpandi ſuam libertatem, quæ culpa non eſt vera apoſtaſia; vel eſt tantum imperfecta propter externam ſpeciem; ad incurrendã autem cenſuram a jure impoſitam oportet committere culpam perfectam in ſpecie prohibita, ut ex propria materia ſuppono. Altera pars antecedentis patet, quia Concilium ſolum dicit, *tanquam apoſtata puniatur*; ubi extendit quidem pœnas apoſtatarum ad hoc delictum, non tamen ipſo facto incurrendas, ſed per judicem imponẽdas. Quin potius addo, quamvis talis perſona ſub excõmunicatione jubeatur redire, & ut contumax declaretur, nihilominus in conſcientia non obligari, nec ligari cenſura, niſi quoad exteriorem obſervantiã ejus. Ratio eſt, quia ibi præceptum ſolum eſt ex pręſumptione, & ideo cum rei veritas non ſubſiſtat, non obligat.

Dices, non tantum ex præſumptione, ſed per ſe propter Eccleſiæ ſatisfactionem poteſt talis perſona juſto præcepto obligari ad comparendum, ad reddendam rationem ſui facti, & probandum, quod Religioſus non ſit. Reſpondeo, ſi tantum ad hoc juridice citaretur, & ſecurus poſſet accedere, ſine dubio obligaretur, ut ratio probat; tamen, quia potius audiendus non eſt, ut Con- Objectio

cilium

cilium dicit,ſed potius puniendus,ideo redire non obligatur in conſcientia,cum revera obligari non poſſit ad perſeverandum in ſtatu,quem coram Deo non habet, atque ad aſſumendum illum, cum ſit opus conſilii, & valde difficile. Et quoad hæc duo ultima puncta placet ſententia Navarri.

Quando excuſetur a culpa.

13 Addenda etiam limitatio,quam ipſe etiam ibi inſinuat, ſcilicet excuſari a culpa hujuſmodi perſonam propria authoritate dimittendo religionem,vel fugiendo,quando vel ob eam rem in carcere detinetur,vel aliter impeditur, ne jus ſuum poſtulet; vel non poteſt alia via vexationem illam vitare ; tunc enim nec jus poſitivum obligat cum tanto rigore,nec naturalis ratio,quia tunc non conceditur alia via legitima obtinendi jus ſuum.Quin potius,ſi in Eccleſiaſtico foro probare poſſit coactionem, vel impedimentum, atque adeo moralem neceſſitatem talis exitus,etiam in eodem foro ceſſabit rigor Concilii,neque obſtabit ille exitus, quominus talis perſona audiatur, ſi libertatem ſuam probare velit. Quod etiam Navar. docuit n. 78. quia ille exitus potius neceſſitatis fuit,quam voluntatis, quod ſine dubio eſt valde conſentaneum æquitati.Quod etiam uſus prælatorum,& pręſertim in curia Romana,confirmat; obſervatur autem, ut talis perſona habitum religionis reaſſumat,dum cauſa tractatur,ſub ſecuritate, & libertate ſufficienti ad illam proſequendam, quod & per ſe maxime decet,& religioni quodammodo debitum eſt, ne ante ſententiam latam re, quam poſſidebat, Eccleſia approbante privari videatur.

Quando liberetur a pœnis Concil. Trident.

14 Unde addit ulterius Navar. etiamſi quis temere habitum dimitteret, ſi poſtea velit illum reaſſumere ad hunc effectum,ut audiatur,non eſſe illi audientiam denegandam: putat autem Concilium eſſe ex quadam æquitate intelligendum, ſcilicet, quod non audiatur, quamdiu fugitivus, & ſine habitu permanſit. Nam ſi petita ſecuritate, paratus ſit ad reddendam rationem, & probationem, ſi audiatur, inhumanum (inquit Navarrus) eſſet illi perpetuo audientiam denegare, nam eſſet illum cogere, vel ad ſerviendum perpetuo religioni,cum aliàs liber ſit, vel ad ducendam vitam inquietā in perpetuo exilio, timore, ac periculo. Quæ ſententia pietati conſentanea eſt,quę maxime movit Navar. quia non agnoſcit culpā in illo temerario exitu ; tamen ſuppoſita culpa, quam nos explicuimus,cum in ejus pœnā illi audientia denegetur,non eſt res adeo inhumana, ſi rigor ille neceſsarius viſus eſt ad continendum in officio hujuſmodi religioſum.Nihilominus tamen æquitatem illam non improbo, ſed ſeveritatem illam Concilii intelligo ad literam ſervandam cum iis, qui poſt talem exitum nunquam voluntate redeunt, ſi inviti capiantur. At vero ſi quis voluntarie redeat, quamvis aliqua pœna affici poſſit religioſis accommodata, ſatis conſentaneum eſt rationi, ut non obſtante priori delicto audiatur ; ut autem omnis ſcrupulus ceſset, tutius erit ad Summum Pontificem accedere, & coram ipſo, vel ex commiſſione ejus audientiam poſtulare, quæ,ut exiſtimo, nunquam denegabitur.

CAPUT IV.

De quinquennio a Concilio præſcripto.

1 Concilium Tridentinum ſeſſ.25.c.19.de Regular. occurrere volens perturbationibus,quę prætextu profeſſionis invalidæ in religionibus excitari ſolent, ſtatuit, ut omnes religioſi, qui voluerint hujuſmodi cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis prætendere, ante quinquennium elapſum illam intentent, alioqui poſt illud quinquennium non audiantur. Explicat autem, hoc quinquennium computandum eſse a die profeſſionis, quod ſine dubio intelligendum eſt de profeſſione non tantum expreſsa, ſed etiam tacita, quia Concilium indiſtincte loquitur,& utraque eſt vera, & (ut ita dicam) profeſſio univoce, & ideo non poſsumus nos Concilii decretum limitare.Quis autem ſit dies profeſſionis,a quo quinquennium computandum eſt, in profeſſione expreſsa per ſe ſatis patet;in tacita vero obſcurior apparet,& ideo multa de illa dicit Navarrus ſupra.

2 Dico autem breviter nunc eſse diem illum,in quo aliquis complet integrum annum in religione deferendo ſemper cōmunem habitum profeſsorum, vel illum, in quo poſt expletum annum probationis propriū habitum profeſsorū aſsumpſit, nam ex tunc potuit reputari tacite profeſsus,& non antea.Nam licet olim aſsūptio hujus habitus diſtincti,ſeu proprii profeſsorū,quocumque tempore fieret,etiam a principio,eſset ſufficiēs ſignum profeſſionis tacitæ;nunc autē non videtur ſufficiens,niſi poſt annum expletum,quia ſi antea fiat,ipſa circumſtātia temporis impedit talem ſignificationem. Dices, profeſſio expreſsa, etiamſi fiat inter annum novitiatus,ſufficiens eſt, ut ab illo die quinquēnium computetur;ergo idem erit de profeſſione tacita per aſsumptionem habitus proprii profeſsorum. Reſpondeo primo,non eſse ſimilem rationem,quia ubi eſt expreſsa ſignificatio, ceſsant conjecturæ, & ita eſt in profeſſione expreſsa, quæ ex ſe ſatis oſtendit animum profitendi, etiamſi intempeſtive fiat ; in profeſſione autem tacita eſt implicita ſignificatio, tantumque pręſumpta voluntas;fundatur ergo in conjectura, quæ ex circumſtantia temporis multum pendet. Deinde addo probabile eſse, quamvis profeſſio expreſsa ante completum annum probationis fiat,quinquennium non eſse computandū, niſi a die cōpleti anni probationis, in quo potuit prior profeſſio rata haberi ; nam ille defectus hodie tam eſt manifeſtus, & publicus, ut regulariter non videatur poſse juridice præſumi profeſſionem illam, quamvis expreſsam,factam eſse animo vere profitendi ex tunc, ſed ob alios fines; Concilium autem videtur voluiſse concedere tempus quinquennii habile ad ratificandam profeſſionem ; nam lex illa in hac præſumptione fundatur, ut magis ex dicendis conſtabit.

Dubitatio ſpecialis ; an elapſo quinquennio, velit nolit,maneat verus religioſus.

3 Secundo ergo advertendum eſt, Concilium in eo ſtatu ſupponere, vel potius introducere juris præſumptionem, quod is, qui per quinquennium in religione manſit,& nunquam reclamavit, aut a principio veram profeſſionē feciſse, aut in eo temporis diſcurſu eam ratam habuiſse,& idcirco deinceps ſtatuit non eſse audiendum. Dubitari autem poteſt,an potuerit Conciliū efficere, ut talis homo velit nolit religioſus ſit, etiamſi ex parte voluntatis ejus non ſit verum, quod præſumitur.Poſset enim aliquis exiſtimare, quod ſicut per legē præſcriptionis ex efficacia legis res præſcripta transfertur in dominium præſcribentis, etiamſi conſenſus prioris domini nūquam interceſserit; ita ex efficacia hujus decreti intervenire hic quoddam genus præſcriptionis per quinquennium,ratione cujus & religio acquiſierit jus, & dominium in religioſum,& religioſus revera maneat ſubjectus, & incorporatus illi, etiamſi revera prior profeſſio valida non fuerit, neque ipſe poſtea per proprium conſenſum ratam illam unquam habuerit.Sed hoc duobus modis poteſt intelligi.Unus eſt, ut ex efficacia hujus decreti aliquis fiat religioſus ſine proprio conſenſu. Alius eſt, ut licet forte non ſit religioſus,quia nunquam conſenſit, nihilominus ex vi hujus decreti obligetur in conſcientia ad permanendum in religione, & conſentiendum.

4 In priori ſenſu exiſtimo rem eſse impoſſibilem, quia conſenſus adeo eſt intrinſecus profeſſioni, & ſtatui religioſo, ut ſine illo repugnet fieri, ſaltem per humanam potentiam,ſicut repugnat fieri vinculum, ſeu ſtatum matrimonii ſine conſenſu perſonæ.Item, quia de eſsentia profeſſionis ſunt tria vota ſubſtantialia; votum autem eſt actio perſonalis, quæ ſine proprio conſenſu fieri non poteſt. In hoc ergo ſenſu impoſſibile eſt, ut aliquis fiat vere religioſus, virtute alicujus legis propter ſolam temporis præſcriptionem ſine proprio conſenſu.

5 In alio autem ſenſu non apparet obligatio adeo impoſſibilis ; tamen in primis de facto non habet fundamentum in Concilio, quia ipſum nihil aliud dicit, quam,*ut non audiatur niſi intra quinquennium*,&c.Per quæ verba ſolum denegat actionem in foro Eccleſiaſtico; ergo ex vi verborum nullam novam obligationē in conſcientia imponit, nec verba ſunt extendenda, tum quia in hac parte rigorem continent ; tum etiam, quia ſalva proprietate nunquam poſsunt hoc ſignificare.Dices,quamvis directe hoc non præcipiat,indirecte ſequitur talis obligatio, eo ipſo quod denegat actionē in foro exteriori.Reſpondetur falſum hoc eſse, quia licet in foro exteriori non audiatur talis perſona,poteſt aliis remediis ſuæ conſcientiæ conſulere,ut ſupra dictū eſt.Deinde tam eſt ardua,& difficilis hæc obligatio, ut poteſtatem humanæ legis excedere videatur, quia, ut

omnes

omnes Patres docent, ſtatus Religionis eſt materia conſilii, non præcepti, unde propter ſolam morã quinquennii non poteſt hæc obligatio imponi ei, qui vere, & coram Deo liber eſt. Undeetiam probabile cenſeo, non poſſe fieri virtute legis, ut religio acquirat per modum præſcriptionis tanti temporis tale jus, vel dominium in talem perſonam, ut ratione illius obligetur ex juſtitia illa perſona vel ratam habere priorem profeſſionem, vel ſaltem manere in religione in perpetuum obſequium ejus, quia hoc etiam eſt graviſſimum onus multum repugnans humanę libertati, quę adeo naturalis eſt homini, ut ſine graviſſima cauſa tolli non poſſit; quod recte confirmat, quæ in ſimili adducit Navar. in comment. 4. de Regular. in ultimis verbis. Quapropter veriſimile cenſeo circa perſonam liberam non habere proprie locum præſcriptionem, ita ut aliquis fiat ſervus, vel quovis alio modo alieni juris per ſolam pręſcriptionẽ ſine conſenſu talis perſonæ, quia ſemper reſiſtit propria, & libera voluntas talis perſonę.

Servus nemo fit ſola præſcriptione domini.

Atque ita de facto conſtat ex materia de dominio, & de præſcriptione nullum fieri ſervum ſola præſcriptione domini, quamvis e contrario ſervus præſcribere poſſit libertatem, leg. 2. Cod. de præſcriptione. Solum enim in pœnam poteſt quis invitus alteri ſubjici in ſervum, vel alio modo ſub dominio illius conſtitui; in præſenti autem, nec culpa talis eſt, ut ſit digna tanta pœna, neque e converſo ſtatus religioſus talis eſt, ut in pœnam debeat imponi; ordinatur enim ad propriam perfectionem, & ideo debet eſſe voluntarius. Videantur ſupra dicta, quæ de libertate profeſſionis diximus, & de infantibus, qui a parentibus donantur religioni, nam ex ibi dictis hæc doctrina confirmatur.

In aliquibus caſibus etiam tranſacto quinquennio eſt admittenda exceptio, & concedenda audientia.

6 Tertio principaliter advertendum eſt, in aliquibus caſibus admittendam eſſe exceptionem, ut non obſtante quinquennio tranſacto aliquis audiendus ſit. Ratio generalis eſſe poteſt, quia hæc lex fundata eſt in præſumptione; ergo quotieſcumque talis præſumptio evidenter, vel cum ſufficienti probatione in externo foro ceſſaverit, non obſtante hac lege audiendus erit talis religioſus. Dices, tunc ſolum ceſſare rationẽ legis in particulari, ac mere negative, & ideo non oportere, ut legis obligatio ceſſet. Reſpondetur eo ipſo, quod ceſſat præſumptio, deficere rationẽ juſtitiæ in tali actu; & ita ceſſare intrinſecum finem, ſeu honeſtatem ipſius legis, ac proinde ceſſare etiam ejus obligationem; ac deinde non poteſt hic ceſſare legis ratio negative dicto modo, quin ceſſet etiam contrarie, quia redundat ejus obſervatio in graviſſimum onus, & incommodum talis perſonæ ſine ullo juſto titulo. Hinc ergo omnes excipiunt primum caſum, in quo aliquis non potuit in toto tempore quinquennii jus ſuum corã ordinario poſtulare; & maxime ſi ab ipſa religione per vim, vel metum impeditus eſt, tunc enim ipſo jure concedenda eſt temporis reſtitutio. Ita Navar. ſupra, qui etiam refert, ita in praxi obſervari. Secũdus caſus, & ejuſdem rationis eſt, ſi ignorantia invincibilis de nullitate profeſſionis aliquo tempore interceſſit; nam licet hæc non præſumatur, niſi probetur, ubi tamen probari poteſt, excuſabit, quia cauſat moralem impotentiam, & involuntarium. Unde licet Concilium dicat quinquennium eſſe computandum a die profeſſionis, intelligendum eſt per ſe; per accidens vero interveniente ignorantia probabili, computandum erit a die, quo cœpit quis habere ſcientiam de nullitate profeſſionis. Quod confirmatur, quia Concilium voluit concedere quinquennii tempus habile ad ratificandam profeſſionem; ſed quandiu ignoratur nullitas profeſſionis, non poteſt ratificari, ut ſupra oſtenſum eſt; ergo non debet tempus illud in hoc quinquennio computari. Quod aperte ſentit Nav. conſilio 23. de Regul. n. 3. & 4. quod incipit *Petrutius*.

7 Tertius caſus addi poteſt, quando defectus profeſſionis talis eſt, ut ſit evidens, non potuiſſe toto illo tempore auferri, & conſequenter nec ratificari profeſſionem. Ratio eſt, quia tunc ceſſat præſumptio; nam evidenter probari poteſt, illum non ſolum non eſſe, ſed neque etiam potuiſſe eſſe religioſum. Exemplum eſt accõmodatũ in quodam caſu Romæ tractato in congregatione Cardinaliũ de quodam viro, qui vivente uxore, quæ publicum adulterium commiſerat, poſt aliquot annos ingreſſus eſt religionem, & in ea ultra quinquẽnium poſt profeſſionẽ mãſit; poſtea vero intellectũ eſt, illum poſt dimiſſam uxorem commiſiſſe adulteriũ ante profeſſionem, per quod amiſit jus, quod per adulterium uxoris acquiſierat ad profitendam religionem invita uxore; atque ita factum eſt, ut profeſſio illa fuerit nulla, ita ut non potuerit ab illo viro toto illo tempore rata haberi. In eo ergo caſu non poterat juſte audientia denegari, vel uxori petenti virum ſuum, ut Cardinales aperte cenſuerunt, vel religioni volenti eum expellere, vel ipſimet ſuam libertatem poſtulanti, quod ipſi non negarunt, ſed potius ſuppoſuiſſe videntur, dicentes negotium illud remittendum fuiſſe ordinario loci, ut ſecundũ jus in eo procederet. Inſinuant tamen in eo caſu conſentiente uxore, poſſe hujuſmodi virum cogi, ad permanendum in religione; verumtamen licet ille ad caſtitatem ſervandam cogi poſſit, ſeu ad non petendũ debitum, non tamen ad perſeverandum in religione, juxta c. *quidam*, cum ſimilibus, de converſione conjugatorum, neque oppoſitum in congregatione dicta declaratum eſt. Aliud exemplum eſt ſatis frequens de religioſis, in quorum receptione ad habitum per profeſſionem ſervata non eſt forma præſcripta a Sixto V. Nam illi vigente Sixti conſtitutione, quantocumque tempore in religione ita perſeverarent, nunquam poſſent valide profiteri etiam tacite, ut idem Pontifex declaravit; ergo cum ille defectus juridicus eſſet, & ſatis publicus, ut de illo juridice conſtare poſſet, ceſſabat omnis præſumptio, ideoque quandocumque de tali defectu conſtitiſſet, non poſſet quiſpiam cogi ad permanendum in religione, cum Eccleſiæ jam conſtaret, nec expreſſe, nec tacite profeſſum eſſe, & ob eãdem cauſam audiendus eſſet quotieſcumque aliquis talem defectum propoſuiſſet, quia non poſſet aliter illi incõmodo ſubveniri, niſi ille audiretur, maxime, quia ad ratificandã profeſſionem neceſſarium eſt, ut ille defectus examinetur, ut ſi vere interfuit, ſuppleatur: ergo ſi de illo conſtitiſſet, liberum eſſet tali perſonæ etiam in foro Eccleſiæ, non iterare profeſſionem; ergo ut hoc poſſet fieri, juxta formam Concilii audiri debebat coram ordinario, & ſuo ſuperiore. Neque hoc repugnat illi Concilio, tum quia ceſſat præſumptio, in qua fundatur, ut dixi; tum etiam, quia ob eamdem rationem intelligendum videtur, quando cauſa nullitatis, quę allegatur, talis eſt, ut in tempore quinquennii ceſſare potuerit, & conſequenter profeſſio tacite potuerit ratificari. Dixi tamen in prædicto exemplo, *vigente Sixti conſtitutione*, quia cum illa poſtea ſit revocata a Clemente VIII. ut jam ſæpe dixi, quoad effectum irritandi profeſſiones eorum, qui non præmiſſis informationibus profitebantur, & ob alias ſimiles cauſas, jam ex illo capite nullum argumentum deſumi poteſt.

8 Ex dictis tamen videtur probabiliter ſequi, idem dicendum eſſe, quotieſcumque nullitas profeſſionis, & cauſa ejus talis eſt, ut non potuerit profeſſio ratificari per ſolum conſenſum religioſi abſque novo conſenſu, atque adeo ſine nova admiſſione expreſſa, vel tacita religionis, nam tunc ſi certo conſtet ex parte religionis, nullam fuiſſe notitiam talis defectus, tunc ceſſat etiam præſumptio, certoque conſtare poteſt, profeſſionẽ non eſſe ratificatam, quia non potuit ratificari ſolo conſenſu religioſi, & religio conſentire non potuit, cum habuerit ignorantiam, de qua, eo quod pertineat ad communitatem, facile poterit juridice conſtare. Exemplum eſt, ſi profeſſio ſit facta in uno loco, nondum expleto anno probationis, per ignorantiam facti, vel certe, per malitiam alicujus prælati, & poſtea religioſus habitet per quinquẽnium in alio loco, ubi rite profeſſus a toto conventu exiſtimetur. Poteſt etiam contingere, ut illa perſona non ſit capax validę profeſſionis in tali profeſſione, propter defectũ alicujus conditionis in ea requiſitæ, quæ toto illo tempore ignorata fuit a religione. In his ergo, & ſimilibus caſibus, non videtur audientia deneganda propter rationes factas. Et confirmari poteſt, nam ſi quis ignoret nullitatem, & id probare poſſit, datur locus reſtitutioni temporum, ut dictum eſt: ergo pari ratione, ſi religio ignoravit defectũ, quando conſenſus ejus neceſſarius eſt ad ratificandam profeſſionem, concedenda eſt reſtitutio illius temporis, pro quo talis ignorantia duravit, ut eo non obſtante, audiri quis debeat. Probatur conſequentia, quia in præſenti caſu eũ-

dem

dem defectum operatur ignorantia, etiamſi fuerit ex parte religionis, nimirum ut profeſſio ratificari non potuerit. Verum eſt, minus eſſe culpabilem moram petendi jus ſuum in ipſo religioſo, quando ipſemet ignoravit defectum; ſed hoc non refert, quia hæc culpa non eſt ſufficiens, ut aliquis cogatur eſſe religioſus, ſi non eſt; & conſequenter non ſufficit, ut non audiatur, quando cauſa nullitatis, non ſolum ex parte ejus, ſed etiam ex parte religionis provenit, & de illa juridice conſtare poteſt. Confirmatur tandem, quia in hoc caſu audiretur religio, etiam poſt quinquennium, ſi probare velit, profeſſionem nullam, & nunquam fuiſſe ratificatam, ut etiam nobis ex uſu conſtat; ergo ut ſit æqualis conditio, etiam religioſus audiri debet in ſimili cauſa.

9 Et fortaſſe ob hanc cauſam Concil. Trident. in ſpecie loquutum eſt de cauſa nullitatis ex defectu ætatis, vel ex metu, quia hujuſmodi profeſſio per ſolum conſenſum religioſi, ſublato impedimẽto, ratificari poteſt; unde cum addit, *aut quid ſimile*, intelligi poteſt de cauſa ejuſdem qualitatis, ſcilicet, quando ea non obſtãte potuit poſtea ratificari profeſſio per ſolum conſenſum religioſi. Quia vero Concilium addit, *velitque habitum dimittere quacumque de cauſa*, quę diſtributio videtur univerſalis, ideo addi poteſt, hæc verba ex materiæ qualitate, & capacitate limitari, ut ſcilicet intelligantur de quacumque cauſa, quæ ſecum admittat præſumptionem ratificatæ profeſſionis. Vel etiam dici poteſt (& quoad rem in idem reddit) Concilium loqui de quacũque cauſa nullitatis, & velle, ut nullus poſt quinquennium admittatur ad probandam nullitatem prioris profeſſionis quacumque ex cauſa nulla eſſe dicatur; non tamen excludere, quin audiri debeat, qui non ſolũ probare voluerit, priorem profeſſionem fuiſſe nullam, ſed etiam ſe non potuiſſe toto illo tempore illam ratificare, etiamſi vellet; tunc enim non apparet, cur audientia, & propriæ libertatis defenſio denegetur. Neque eſt veriſimile, Concilium id voluiſſe, nec verba ejus ad hoc cogunt, nec intentio, quæ præcipue fuit tollere fraudes, & occaſiones allegandi, vel fingendi cauſas nullitatis, in priori profeſſione; & ad hunc finem ſtatuit, ut etiamſi illa fuerit nulla, poſt quinquennium non ſufficere, ut aliquis liberetur a jugo religionis, & ita revera nunquam ſufficit, ſi id tantum probetur. At vero ſi non illud tantum juridice conſtare poſſit, ſed etiam talem profeſſionem non potuiſſe ratificari; de hoc caſu nihil Concilium loquutum eſt, nec in eo habet locum præſumptio, nec militat illud periculum doli, aut fraudis.

Advertẽdum ultimo ſolos milites Ordinis ſancti Joannis cõprehendi ſub hoc decreto.

10 Ultimo obſervari poteſt circa hoc decretum a Congregatione Cardinalium declaratum eſſe ſub illo comprehendi milites S. Joannis, cùm tamen aliàs ab eadem Congregatione declaratum fuerit, ordines militares non comprehendi ſub hoc, & ſuperiori decreto 15. Quod ita conciliandum videtur, ut hoc poſterius intelligatur quoad illos ordines, in quibus ex diſpenſatione fit votum caſtitatis tantum conjugalis. Unde inſinuari videtur, hos non ita eſſe ſimpliciter, & abſolute religioſos, ſeu regulares, ſicut priores. Sed quia de hoc infra diſputandum eſt, nunc ſatis ſit quoad præſentem effectum, & quoad rationem horum decretorum, ita fuiſſe judicatum a Congregatione, quidquid ſit, an quoad ſubſtantiam utrique ſint veri religioſi. Dubitari etiam hic poterat, quid teneatur agere religioſus, qui poſt quinquennium non auditur, cum ipſe certus ſit, ſe non eſſe religioſum. Sed hujus dubii reſolutio petenda eſt ex dictis; ita enim de hujuſmodi religioſo judicandum eſt, ſicut de illo, qui certus eſt in conſcientia ſe non eſſe religioſum, & in exteriori foro probare id non poteſt, quia hoc decretum Concilii, licet audientiam neget, novam obligationem in conſcientia non imponit pro eo caſu, & alio, qui ſtando in ratione naturali hic reducitur ad caſum impotentiæ, ut per ſe conſtat.

Dubitatio, ad quid teneatur religioſus, ſi elapſo quinquennio non audiatur.

LIBER OCTAVUS,
DE PAUPERTATE.

QUÆ hactenus de profeſſione abſolute, & quaſi generatim diximus, magna ex parte reſpiciunt traditionem, quæ in illa fit, & vota ſolum, quatenus ita illi ſunt annexa, ut in aliquibus conditionibus, proprietatibus, vel effectibus cum illa conveniant. Supereſt ergo, ut de ſingulis votis ad profeſſionem neceſſariis in particulari dicamus, nam hoc maxime neceſſarium eſt ad diſtinctam notitiam hujus ſtatus. Supponimus autem, vota tria eſſe neceſſaria, & ſufficere ad hunc ſtatum, ut ſupra oſtenſum eſt. Quod ſi aliqua religio aliquid aliud habeat, id ſpeciale eſt, & non pertinet ad conſiderationem ſtatus religioſi ut ſic.

2 De his ergo tribus votis, ac materia illorum triplici libro ſequenti dicemus, non ſolum quatenus ſunt ſolemnia; ſed etiam in tota ſua latitudine, prout comprehendunt ſimplicia. Nam cum in eiſdem materiis, de quibus ſunt vota ſolemnia, fieri etiam poſſint, ac ſoleant vota ſimplicia, tum intra ſtatum religioſum, ut patet in religioſis non profeſſis Societatis Jeſu, tum etiam extra illum, ut in ſæcularibus caſtitatem voventibus, & ſic in aliis, operæ pretium viſum eſt in unoquoque libro ex ſequentibus agere de his votis in unaquaque materia in tota ſua latitudine incipiendo prius a ſimplici ad ſolemne, utpote a minus perfecto ad perfectius, ſic enim tractationem de votis ſimplicibus in particulari non omittimus, & faciliorem paramus viã ad ſolemnia explanãda, ac tandem totius ſtatus, ac virtutis religionis perfectam, & completam notitiam, Deo dante, conſequemur. Inter prædicta vero vota infimum locum tenet paupertas, quia circa materiam minus perfectam verſatur, & ideo ab illa eſt incipiendum.

CAPUT I.

Utrum paupertas ſit neceſſaria ad ſalutem.

Errores hæreticorum.

1 HÆretici dicti Apoſtolici dixerunt paupertatem Apoſtolicam eſſe ad ſalutem neceſſariam, quod etiam ſenſerunt Pelagiani dicentes non poſſe homines ſalvari, niſi renuntient omnibus, quæ poſſident, ut ſumitur ex Auguſtino epiſtola 89. & 106. Nazian. etiam oratione prima in Julianum refert ſtatuiſſe, ne Chriſtianis daretur actio ad ſe defendendum, etiamſi rebus omnibus ſpoliarentur, cum in Evangelio eis præceptum ſit, ut nihil poſſideant. Hæretici etiam dicti Fraticelli dixerunt, non licere habere aliquid proprium, ut ſumitur ex Extravag. 22. *Sancta Romana*, ubi eos damnat, & antea Bonifac. VIII. jam damnaverat.

Aſſertio; paupertas actualis non eſt neceſſaria ad ſalutẽ, neque præcepta.

2 Nihilominus dicendum eſt, paupertatem actualem non eſſe ad ſalutem neceſſariam, neque hominibus præceptam. Quod eſt de fide certum, & ſufficienter cõvincitur ex ipſo uſu, & ſtatu Eccleſiæ. Nam ſi paupertas ita eſſet neceſſaria ad ſalutem, erraret univerſa Eccleſia, & major pars fidelium ejus, etiamſi ſervarent omnia alia præcepta, eſſent in ſtatu damnationis, quod repugnat ejus ſanctitati, & veritati. Convinci tamen poteſt hæc veritas, partim ratione, partim ex ipſo Evãgelio. Aut enim loquimur ex natura rei, aut ex aliquo Chriſti præcepto; neutro autem modo invenitur divitiarum poſſeſſio ita prohibita, ut paupertas ſit ad ſalutẽ neceſſaria. Minor quoad priorem partem de naturali jure latius probatur in materia de juſtitia tractando de rerum dominio, & eſt per ſe evidens, quia diviſio rerũ, & dominiorum proprietas contra nullum præceptum naturale eſt. Nam quamvis Deus ipſe dominia rerum non diviſerit, ſed abſolute poteſtati, & uſui hominum hæc inferiora bona conceſſerit, juxta illud Geneſ. 1. *Dominamini piſcibus maris*, &c. tamen neque ut ipſe author naturæ præcepit, ut res ſemper manerent ſub libero, & communi uſu hominum, neque naturalis ratio per ſe ſola dictat eſſe malum, aut prohibitum hanc diviſionem facere, & unumquemque proprium aliquid poſſidere. Quin potius generatim ac regulariter loquẽdo in ſtatu naturæ lapſæ, & conveniens, & moraliter neceſſarium fuit, quia alioqui vix poſſent applicari homines vel ad excolendos agros, vel ad alia negotia, & munia ſuſtentationi hominum neceſſaria. Secundo, quia ſeptimum præceptum Decalogi de non furando

natu-

naturale eſt,& ad honeſtatem morum neceſsarium:ergo id, quod intrinſece ad illud ſupponitur, non poteſt eſse contra naturalem legem; ſupponit autẽ rerum dominium,& proprietatem; nam in definitione furti ponitur, quod ſit acceptio rei alienæ invito domino. Tertio id eſt manifeſtũ ex diſcurſu totius veteris teſtamenti:nam a principio humani generis ab ipſis filiis Adæ cœperunt homines habere proprias poſseſſiones,& divitias maxime rerum mobilium, ac ſe moventium, & ſanctiſſimi viri divites ſatis fuiſse leguntur,tam in lege naturæ,ut Job, Abraham,&c. quam in lege ſcripta,quo tempore Deus abſtulit a barbaris gentibus terram promiſſionis,& ſuo populo tradidit,eamque deinde miſſis ſortibus inter Tribus diviſit,poſteaque regnũ Sauli tradidit,quod poſtea in David tranſtulit,cujus filius Salomon ditiſſimus fuit. In hoc ergo, per ſe loquendo,& ex ſola natura rei, nulla eſt malitia. Et ratio denique eſt manifeſta, quia in hoc nulla eſt injuſtitia, cum nullus poſſit aſſignari, cui fiat injuria; ſecluſa autem injuſtitia, nulla alia ratio malitiæ in tali actu, vel objecto excogitari poteſt.

3 Venio ad aliam partem, in qua magis videntur hæretici erraſse, quia in Evangelio interdum videtur Chriſtus Dominus paupertatem, ut omnino neceſsariam ad ſalutem poſtulare. Matth. 19. dixit: *Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in regnum cœlorum*. Et Lucæ 14. *Qui non renuntiat omnibus,quæ poſſidet,non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Veruntamen ex his eiſdem locis manifeſtum eſt, Chriſtum non præcepiſse actualem paupertatem, & renuntiationem bonorum omnium, ut neceſsariam ad ſalutem, ſed ſolum invitaſse ad illam, eamque conſuluiſse, ut valde utilem ad perfectionem, & facilitatem quamdam in conſequenda ſalute. Hoc plane conſtat ex diſcurſu poſterioris teſtimonii;cum enim quidam adoleſcens ad Chriſtum acceſſiſset, interrogans: *Quid boni faciam ut habeam vitam æternam*? Chriſtus ſolum reſpondit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Ille autem iterum interrogavit: quæ? Chriſtus autem præcepta decalogi propoſuit,nulla divitiarum,aut paupertatis mentione facta. Ad quem iterum adoleſcens, *Omnia hæc cuſtodivi a juventute mea, quid adhuc mihi deeſt*? Ait illi Jeſus: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo,& veni,& ſequere me.* Ubi primum expendo Chriſtum hoc propoſuiſse extra pręcepta,idque addidiſse ultra ea,quæ ſunt ſimpliciter neceſsaria ad conſequendam ſalutem; cum enim interrogationi factæ, plene reſpondiſse credendus ſit,ea ſine dubio, quæ ſimpliciter neceſsaria ſunt,propoſuerat, nam ſub illis præceptis reliqua virtute continentur: ergo quod poſtea addit extra pręcepta eſt. Deinde expendo illas duas conditionales. *Si vis ad vitam ingredi*, & *ſi vis perfectus eſſe*. In quibus clare oſtendit Chriſtus ad ingreſsum vitæ non eſse neceſsarium vendere omnia, &c. ſed ad perfectionem obtinendam. Declaravit etiam illa duo, ſcilicet, ingredi ad vitam,& perfectum eſse,inter ſe diſtincta eſse, & diverſis modiis comparari,& primum ſine poſteriori contingere. Unde conſtat ineptam fuiſse Pelagianorum expoſitionem apud Auguſt. epiſt. 89. q. 4. *Si vis perfectus eſſe*, id eſt, ſi vis, ut nihil tibi deſit ad ſalutem, nam ipſemet adoleſcens interrogavit: *Quid adhuc mihi deeſt*. Et Chriſtus,ut Marcus expreſſit c. 10. *Unum tibi deeſt*. Sed plane intelligit deeſse ad perfectionem,non ad ſalutem,aliàs & immerito diſtinxiſset inter vitam, & perfectionem, & falſo dixiſset: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*; intelligendo de illis mandatis, quæ numeraverat, ſecluſa renuntiatione, quam poſtea addidit. Atque hoc modo intellexerunt hunc locum Chryſoſt. & omnes Græci ibi Anſelm. D. Thom. & alii Marci 10. & alii Patres ſequenti aſsertione citandi. Et videtur res adeo clara ex ipſo contextu, ut vix poſſit ad alium ſenſum detorqueri.

Diſcipulus Chriſti duobus modis quis dicitur.

4 Et eumdem ſenſum habere poteſt, quod Chriſtus dixit Lucæ 14. *Qui non renuntiat omnibus,quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Diſcipulus enim Chriſti (quod ad varia loca Evangelii intelligenda notandum eſt) dupliciter dicitur. Primo, omnis ille, qui fidem Chriſti ſequitur,& præſertim ſi eam habeat vivam, & in illa perſeveret, quomodo dicebat Chriſtus Joan. 8. *Si vos manſeritis in ſermone meo, vere diſcipuli mei eritis*; illa enim verba de omnibus credentibus dixit. De qua acceptione legi poteſt Auguſt. lib. 2. de conſenſ. Evangeliſt. c. 1. circa finem. Alio modo ſpecialiter dicitur diſcipulus Chriſti,qui in perfectione vitę,& renuntiatione ſæculi illum imitatur: ſic ſpecialiter vocantur diſcipuli illi 72. quos Chriſtus deſignavit Luc. 10. qui diſcipulorum nomine ſpecialiter ſignificantur. Matth. 9. ibi; *Tunc dixit diſcipulis, Meſis quidem multa, operarii autem pauci.* Nam Lucas poſtquam dixerat, *deſignavit Dominus, & alios ſeptuaginta duos*, ſubdit: *Et dicebat illis, Meſſis quidem multa*, &c. Et utroque modo ſumitur frequenter illa vox tam in Evangelio,quam in actis Apoſtolorum. Si ergo in prędictis verbis Lucę, diſcipulum hoc poſteriori modo accipiamus, eum plane intelligemus, qui vult perfectus eſſe, & ideo illi merito dici poteſt, non poſſe conſequi quod intendit, niſi renuntiet omnibus,quæ poſſidet. Nam in illa conditionali poſita a Chriſto: *Si vis perfectus eſſe*, &c. includitur hæc neceſſitas talis medii ad talem finem, & conſequenter impoſſibilitas conſequendi illum gradum, ſeu ſtatum perfectionis: at vero eſſe illo modo diſcipulum Chriſti, non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, ut declaratum eſt, & ideo inde etiam non probatur renuntiationem omnium rerum eſſe neceſſariam, vel in præcepto. Alium vero ſenſum, & fortaſſe magis proprium habere poteſt hic locus, ut ſtatim dicam.

5 Quod ergo in priori loco Matth. Chriſtus Dominus addidit de comparatione Cameli, dupliciter exponi poteſt. Primo ut juxta ſubjectam materiam, & conſequenter ad ea,quę proxime dicta erant,ibi non ſit ſermo de quocumque ingreſſu in regnum cœlorum, ſed per antonomaſiam de ingreſſu per quamdam excellentiam, & perfectionem, ſeu (quod idem eſt) de tali ingreſſu; quod ſine ullo impedimento, ac detentione, ſtatim pateat. Poſtquam enim Chriſtus reſponderat: *Si vis perfectus eſſe*, &c. refert Evangeliſta adoleſcentem abiiſſe triſtem, tunc autem ſubdit Chriſtus: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cœlorum*: ergo loquitur de introitu cum perfectione, ſeu ad perfectionem; nam illi adoleſcenti diviti non fuerat difficile ſervare mandata, nedum impoſſibile, cum a juventute ſua illa ſervaſſet, non obſtantibus divitiis. Nec enim dubitari poteſt,quin verum dixerit,ut recte Chryſoſtom. notavit. Nam Marcus c. 10. ait Chriſtum ſtatim eum intuitum eſſe, & dilexiſſe eum, quod benevolentiæ ſignum, veritatem ipſum dixiſſe ſatis declarat: ergo quod reliquum erat, ei fuit difficile,ſcilicet tendere ad perfectionem, quam difficultatem ex divitiis ortam fuiſſe declaravit Matth. cum dixit: *Erat enim habens multas poſſeſſiones, & propterea abiit triſtis*. De hoc ergo introitu, deque difficultate ad illum, loqui videtur Chriſtus. Hunc vero adeo exaggeravit Chriſtus exemplo Cameli, ut impoſſibilitatem eſſe ſignificaverit,utrumque vero cum proportione accommodatum, verum eſt: diviti enim difficile eſt regnum cœlorum cum perfectione quærere, quia propter amorem divitiarum, difficile illi eſt omnibus renuntiare: ei autem, niſi hanc difficultatem ſuperet, impoſſibile eſt retinendo divitias, perfectionem profiteri, ſicut Camelo impoſſibile eſt per foramen acus introire. Quæ expoſitio veram doctrinam continet,ac pia eſt;aliquantulum tamen videtur violenta quoad proprietatem verbi, intrandi in regnum cœlorum.

6 Aliter ergo exponitur ille locus, ut per eam comparationem magna quædam difficultas,& humana impoſſibilitas ſignificetur, non vero talis, quæ præcepto relinquendi divitias,ſed ex impedimentis, & periculis, quæ ſecum afferunt,oriatur; neque etiam talis,quę nullo modo ſuperari poſſit, quæ non ſolis viribus humanis, ſed divina gratia vinci poſſit. Hunc ſenſum indicant ipſa Chriſti verba:nam initio ſolum dixit: *Dives difficile intrabit in regnum cœlorum*,quod ex eo intulit, quod adoleſcens ille propter amorem divitiarum, triſtis abiit,inde occaſionem ſumens ad prędicandam difficultatem,quam divitiæ ſecum afferunt ad conſequendam ſalutem. Deinde quamvis hyperbolico exemplo difficultatem exaggeret,non oportet rem eſſe æque impoſſibilem, loquitur enim Chriſtus Dominus communi, & uſitato modo, quo ſolent homines per aliquam hujuſ-

hujuſmodi hyperbolem, magnam alicujus rei difficultatem declarare. Tandem cum diſcipuli admirarentur, Chriſtus admirationem abſtulit, dicens, *apud homines hoc impoſſibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt;* non eſt ergo malum, nec turpe eſſe divitem in ſenſu compoſito, ut ajunt. Eſt ergo ſolum difficile propter impedimenta, quæ divitiæ ſecum afferunt, quę licet humanis juribus vinci non poſſint, cum divina gratia poſſunt, & ideo apud Deum poſſibile hoc dicitur, ut notavit Gregor. Nazianz. orat. 36. & Auguſt. dicta epiſt. 94 q.4. Et hoc ipſum ſignificavit Paul. 1. ad Tim. 6. dicens: *Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, qui præſtat nobis hodie abunde ad fruendum, bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Supponit ergo Paulus, poſſe divites etiamſi divites maneant, veram vitam apprehendere, dummodo in divitiis non nimium confidant, & eis recte utantur, quos *in Deum divites* appellat Chriſtus Luc. 12.

7 Et juxta hæc exponi etiam poteſt locus alius Luc. 14. admittendo in illo eſſe ſermonem de neceſſitate medii, ſeu præcepti ad ſalutem, atque adeo de quocumque vero Chriſti diſcipulo, qui ſalvari vult. Eſt autem advertendum, neceſſitatem ibi inſinuatam pertinere ad præceptum affirmativum, renuntiandi omnibus, quæ poſſidentur, in quo ſervanda eſt regula affirmativorum præceptorum, quia non pro ſemper obligant, ſed pro articulo neceſſitatis. Ita ergo non eſt neceſſarium ad ſalutem ſemper, aut pro aliquo certo tempore ſpeciali lege definito, omnibus renuntiare, ſed tunc ſolum, quando vel ad fidei defenſionem, vel occurrentem aliquam obligationem charitatis fuerit neceſſarium. Et quia hæc occaſio rara eſſe ſolet, ideo hæc neceſſitas, quatenus ſub præceptum cadit, dicitur non eſſe de renuntiatione actuali, ſed in animi præparatione. Quomodo expoſuit dictum locum D. Auguſt. epiſt. 5. & dicta epiſt. 89. q.4. quem ſequitur Beda in Lucam, qui ad hoc explicandum diſtinguit inter illa verba, relinquere omnia, & renuntiare omnibus; *Paucorum enim* (inquit) *perfectorum eſt relinquere omnia, hoc eſt, curas mundi poſtponere; cunctorum autem fidelium eſt renuntiare omnibus, hoc eſt, ſic tenere omnia, quæ in mundo ſunt, ut per ea non teneatur in mundo.* Conſonatque hęc expoſitio his, quæ paulo ſuperius Chriſtus dixerat Luc. 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Nam licet hæc verba relata ad diſcipulum poſteriori modo ſuprapoſito ſumptum, id eſt, perfectiori modo ſequentem Chriſtum, poſſint, de actuali renuntiatione verificari; tamen intellecta generatim de diſcipulis Chriſti, id eſt, de omnibus Chriſtianis, neceſſarium omnino eſt, ut prædicto modo intelligatur. Idem ergo eſt de aliis verbis, quæ tractavimus: nam eſt eadem ratio, imo virtute eadem ſunt: nam cum Chriſtus concludit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet,* non ſolum de divitiis, & bonis fortunę, quę ſunt de materia paupertatis, ſed ſimpliciter de bonis omnibus, quæ ſupra numeraverat, loquitur, alias non declaraſſet ſatis, & concluſiſſet, quod propoſuerat, ut recte obſervavit Auguſt. epiſt. 38. ad Lætum, ubi ſic ipſe concludit. *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ ſunt ejus, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et ſubjungit: *Prælocutio autem cum extrema concluſione concordat; in eo enim quod unuſquiſque renuntiat omnibus, quæ ſunt ejus, etiam illud continetur, ut oderit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc & animam ſuam, omnia enim hæc propria ejus ſunt, quæ plerumque implicant, & impediunt, &c.*

CAPUT II.

Utrum paupertatem promittere, ſeu ex voto ſervare, ſit opus honeſtum, ac de meliori bono.

Errores hæreticorum negantium.

1 NEgarunt aliqui hæretici, qui ad aliud extremum declinantes, melius eſſe dixerunt temporalia bona retinere, & ex eis eleemoſynas facere, quam omnibus renuntiare; ita erraſſe Vigilantium refert D. Hieronym. lib. contra illum, hæretici etiam hujus temporis ſicut alia conſilia, & vota contemnunt, ac reprehendunt, ita etiam paupertatem, & votum ejus, nam intentione cultus illam conſecrare Deo, dicunt eſſe ſuperſtitioſum, & ſacrilegum; alia vero intentione illam aſſumere voluntarie propter vitandas curas temporalium rerum dicunt eſſe vanum, & ſtultum, quia ſatis eſt ferre paupertatem, quam neceſſitas affert, & quia majorem anxietatem, & ſolicitudinem afferre ſolet rerum neceſſariarum penuria; ob hanc enim cauſam ſapiens petebat, Proverb. 30. *Mendicitatem, & divitias, ne dederis mihi,* ita fere refert Bellarm. lib. 2. de Monach. c.8. Caſtro etiam lib. 12. contra hæreſes verbo *Paupertas* hæreſ.3. refert quemdam Guilhelmum de ſancto amore docuiſſe, paupertatem in promptitudine animi, quando neceſſaria fuerit ad Chriſti honorem, eſſe optimam, & a Chriſto commendatam, paupertatem vero actualem, per quam aliquis omnibus renuntiat, nec conſulendam eſſe, nec laudandam. Quod etiam ex parte ſenſit Deſiderius quidam Longobardus, cujus meminit D.Th. opuſcul. contra impugnantes religionem c. 6. dicens, voluntariam paupertatem noxiam eſſe, niſi vel quis eam profiteatur in religione, quę ſaltem in communi proventus habeat, vel talis perſona ſit, quæ labore manuum victum ſibi comparare valeat. Unde hic hæreticus præcipue videtur intendiſſe mendicitatem damnare. Quem errorem damnavit Alexander IV. in bulla propria, nam ejus tempore hic error contra religiones mendicantes reſurrexit, contra quę plura infra dicemus. Quoniam vero hæretici ſemper extremis viis incedunt, non defuerunt alii, qui paupertatem ita laudaverint, ut ſolam illam ad peccata omnia expianda, & ſalutem conſequendam ſufficere dicerent, ita ſenſit quidam Guilhelmus Antuerpienſis, ut Caſtro, & Prateolus in catalogo hæreticorum referunt. Sed iſti omnes fere ſine fundamento loquuti ſunt, & ideo in eorum argumentis referendis, aut ſolvendis non immoror, obiter vero quod neceſſarium ſit, attingemus.

Error alius affirmantium.

Aſſertio tres partes includens.

2 Dicendum ergo eſt, votum ſimplex paupertatis per ſe ſanctum, & honeſtum eſſe, ac de meliori bono; concluſio eſt certa, & catholica. Ut autem illam diſtincte probemus, tria diſtinguere neceſſe eſt. Primum eſt, objectum, ſeu materia hujus præcepti, quod eſt paupertas. Secundum eſt, votum ejus generatim conſideratum. Tertium eſt, quod hoc votum ſit ſimplex. De ſingulis ergo probandum eſt, per ſe conferre ad ſanctitatem talis actus, nullamve rationem mali ſecum afferre. Et primo quidem de materia ipſa, quod mala non ſit, evidens eſt, quia contra nullum eſt præceptum: ſicut enim nulla eſt lex naturalis, vel poſitiva prohibens homini poſſeſſionem divitiarum, ita multo minus eſt lex, quæ divitias habere, vel procurare præcipiat; ubi enim reperiri poterit talis lex, aut quo diſcurſu rationis colligi? Dices, eo præcepto naturali, quo præcipitur homini vitæ propriæ conſervatio, & decens, ac honeſta corporis cura, quoad victum, veſtitum, & habitationem, conſequenter præcipi homini, ut hæc ſaltem poſſideat, quæ ad hujuſmodi uſum neceſſaria ſunt: nam & Paulus etiam dicebat 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus:* indicans ſaltem his non poſſe hominem renuntiare. Sed non poteſt homo ſemper temporibus neceſſariis habere hæc omnia parata, niſi habeat bona, unde hujuſmodi fructus percipiat: ergo videtur in illo pręcepto naturali includi obligationem habendi, vel non abjiciendi illa bona, quæ ad hunc uſum ſufficiunt: ergo abſoluta, & integra paupertas non eſt objectum, quod cum honeſtate, & laude amari, vel promitti poſſit. Hoc vero argumentum contra illam maximam paupertatem procedit, quæ ad mendicandum cogit hominem, & ideo illius plenam ſolutionem trademus inferius agentes de paupertate religioſorum mendicantium. Nunc ergo breviter reſpondetur, negando minorem. Nam in primis ſi quis in ea communitate vivat, cujus communibus bonis ſuſtentetur, recte poteſt habere uſum omnium rerum neceſſariarum cum integra paupertate perſonali. Sed nunc ad illud etiam non arctamur, & ideo dicitur ulterius poſſe hominem labore manuum ſuarum habere neceſſaria ad vitam, ac proinde ſine dominio, & poſſeſ-

ſione

ſione aliorum bonorum illi neceſſitati ſatisfacere. Deinde dicitur, juſte poſſe aliquem renunciare omnibus bonis, etiamſi ſciat neceſſarium ſibi poſtea futurum mendicare ad ſatisfaciendum prædictæ naturali obligationi, dummodo ad mendicandum rationabilem aliquam cauſam habeat, ob quam aliunde vivere non poſſit; hujuſmodi autem ſufficiens cauſa eſt paupertatis profeſſio cum aliqua exercitatione, occupatione, aut miniſterio ſpirituali, quod proprio labore neceſſaria quærere non permittat. An vero hæc paupertas privet omni dominio, necne, poſtea dicemus.

Commendationes paupertatis.

3 Tandem in hujus paupertatis commendationem ſufficiunt Chriſti verba Matt. 5 *Beati pauperes ſpiritu.* Quamvis enim hic locus varias habeat expoſitiones, certum nihilominus eſt, hunc, qui piiſſimus eſt, non eſſe excludendum, ſcil., ut Chriſtus veram, ac voluntariam paupertatem ibi maxime laudet; ita enim Hieronym. Beda, Anſelm. & D. Tho. locum intellexerunt. Item moderni fere omnes expoſitores; Bernard. Ser. 1. in feſtum omniũ Sanctorum, Greg. Nyſſen. lib. de beatitudinibus, Leo item in ſerm. circa hunc locũ Matth. licet de humilitate, & affectu paupertatis etiam locum intelligat, dicit tamen realem etiam paupertatem voluntariam commendari, ut utiliſſimam ad veram humilitatem, internamque affectus moderationem; & ita eſt etiã intelligendus ibi Chryſoſt. & Auguſt. lib. 1. de ſerm. Domini in monte, ac videri poteſt D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 12.

Probatur ſecunda pars, quod ſit de meliori bono, & ſit opus conſilii.

4 Ut autem hæc paupertas poſſit eſſe materia voti, non ſatis eſt, non eſſe malam, ſed oportet oſtendere eſſe meliorem ſuo oppoſito, atque adeo pertinere ad bona ſupererogationis, & conſilii; hoc autem cap. præcedenti ſatis videtur probatum Chriſti Domini teſtimonio, & authoritate, nam eo loco, ubi non præcipit relinquere omnia tanquam neceſſarium ad vitam æternam, illud ipſum conſulit tanquam neceſſarium ad perfectionem, & utilius, ac melius ad vitam æternam; hanc enim vim habent illa verba Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vẽde omnia, quæ habes, &c.* Reſpondebat autẽ Gaillelmus de Sancto amore Chriſtum ibi loquutum de abjectione omnium in præparatione animi, ſicut nuper exponebamus verba Luc. 14. *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, &c.* Verum hæc expoſitio non poteſt illi loco accommodari, tum quia renuntiare omnibus in præparatione animi non eſt conſilium, ſed præceptum, ut declaravimus. Chriſtus autem ibi non proponit hoc ut aliquid contentum in præceptis, ſed ut aliquid additum ultra præcepta, ut explicavimus: tum etiam quia verba ipſa: *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*, manifeſte ſignificant realem executionem, ſeu actualem derelictionẽ omnium. Tum denique quia ipſimet Apoſtoli ita intellexiſſe videntur, cum ſtatim ſubdiderunt: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.* Aliter Oſiander hæreticus eludebat hunc locum, dicens verum eſſe Chriſtum dediſſe conſilium hoc illi adoleſcenti, non vero propterea dediſſe nobis omnibus. Sed eſt profecto voluntaria reſponſio ex ſola pertinacia orta; cur enim reſpectu illius adoleſcentis fuit ſalutare illud conſiliũ, ſi materia ipſa ſecundum ſe, & reſpectu omnium non eſt materia conſilii? Deinde ſimul dixit illi Chriſtus: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Et *ſi vis perfectus eſſe, vade, & vende*; ſed illud prius non dixit ſoli, ſed in illo omnibus; ergo, & poſterius. Præterea quando ille abibat triſtis, non intulit Chriſtus: *Quam difficile hic dives ſalvabitur?* Sed ſimpliciter, quam difficile divites, &c. ergo intellexit non illi tantum, ſed unicuique diviti eſſe optimum conſilium amare paupertatem ad periculum divitiarum vitandum.

Alia expoſitio Calvini reprobatur.

5 Aliter conatus eſt hoc teſtimonium eludere Calvinus hæreticus, ut Bellarm. ſupra, & Maldonat. ad locũ Matth. referunt; negavit enim Chriſtum illis verbis voluiſſe dare adoleſcenti illi conſilium aliquod perfectionis, ſed tacite illum reprehendere, eo quod fuiſſet mentitus ſe præcepta ſervaſſe a juventute ſua. Veruntamen jam ſupra oſtenſum eſt, nulla vera ratione exiſtimari poſſe adoleſcentem illum fuiſſe mentitum, cum ea reſponſione Chriſto placuerit, & eam ob cauſã ab eo fuerit dilectus. Deinde non apparet, quomodo illa Chriſti verba proſequantur reprehenſionem, aut redargutionem de mendacio. Reſpondet hæreticus, cum adoleſcens dixiſſet ſe ſervare omnia præcepta, Chriſtum propoſuiſſe illi unum præceptum relinquendi omnia, quod ſciebat non eſse obſervaturum, ut per hoc oſtẽderetur falſum eſse, quod dixerat, omnia ſervaſse. At quis non videat vanum, & plane falſum eſse hoc commentum. Nam in primis Chriſtus nihil præcepit, ſed voluntati ejus commiſit, dicens: *Et habebis theſaurum in cœlo.* Quod ita Patres adnotarunt, illum locum exponentes, & ubicũque attingunt tractationem de conſiliis evangelicis, ut videre licet in Aug. dicta epiſt. 89. qu. 4. & ſerm. 6. de Tempore. *Conſilium* (inquit) *datur, ut vendantur omnia, & pauperib. erogentur.* Ambroſ. optime lib. de viduis, circa medium, & Hieronymus contra Vigilantium. Deinde quale eſt hoc præceptum, quod in eis verbis Chriſti fingitur; aut enim generale præceptum eſt, omnes obligans, & hoc ſatis refutatum eſt, & oſtenſum ipſis verbis Chriſti repugnare; vel fuit peculiare præceptum a Chriſto Domino illi adoleſcenti impoſitum, & hoc parum valuiſset ad redarguendum illum, tum quia licet ſervaſset omnia præcepta, poſset tunc cum triſtitia ſuſcipere arduum, & inuſitatum præceptum; tum etiam, quia nondum Chriſtus Dominus perſuaſerat, aut convicerat adoleſcentem illum, ut præceptũ illud acceptare, aut ſervare teneretur: ergo licet illi non obediret, non convinceretur falſo dixiſse ſe ab adoleſcentia præcepta ſervaſse. Non eſt ergo dubium, quin Chriſtus Dominus illo loco cõſilium paupertatis dederit, ut præter expoſitores ibi, & authores citatos, docuerunt Baſilius in homilia contra divites avaros, & Hieronym. epiſt. 150. ad Hedibiam q. 1. Cyprianus lib. de lapſis, prope initium. Tertull. vero lib. de Monogamia cap. 14. cum dicit: *Diſceſſit, & ille dives, qui non cœperat ſubſtantiæ dividendæ egenis præceptum*, late uſus eſt præcepti nomine pro quacunque admonitione, vel voluntatis manifeſtatione. Vide etiam Thomam de Kempis lib. de paupertatis utilitate.

Probatur eadem pars ratione.

6 Ratione tandem convinci poteſt eadem veritas, quia duobus modis poteſt eſse aliquid materia conſilii, & inter ſupererogationis bona computari. Primo tanquam per ſe, & in ſe continens excellentem aliquam honeſtatem per ſe amabilem, quomodo eſt bonum dare eleemoſynam, vel orare etiã, quando non tenemur. Secundum tanquam medium utile ad perfectionem acquirendam; & quilibet horum modorum ſufficit, ut aliqua poſſit eſse materia voti, ſicut eſt in ſuperioribus demõſtratum. Paupertas ergo per ſe, ac præciſe ſpectata non eſt priori modo bona, quia nec divitiæ per ſe malę ſunt, ſed ex ſe indifferentes. Poſteriori autem modo eſt utiliſſima, quia tollit impedimenta perfectionis. Unde Div. Thom. 3. contra gentes cap. 133. *Non* (inquit) *paupertas ſecundum ſe bona eſt, ſed in quantum liberat ab illis, quibus homo impeditur, quominus ſpiritualibus intendat.* Quod ergo paupertas ſub hac ratione eligibilior ſit, quam divitiæ, probatur ex impedimentis, quæ per ſe loquendo ſecum afferunt divitiæ poſſeſſæ; recte enim privatio ex habitu cognoſcitur.

Numerantur varia mala, quæ ſequuntur ex poſſeſſione divitiarum.

7 Primo ergo divitiæ poſſeſſæ ad ſui amorem cor attrahunt, & alliciunt, ut experientia conſtat, & oſtenſum eſt in illo adoleſcente, qui propter amorem divitiarum, quas poſſidebat, triſtis effectus eſt, cum audivit, *Vade, & vende omnia, quæ habes.* Unde egregie Auguſt. epiſt. 34. ad Paulinum, & Theraſiam: *Neſcio* (inquit) *quomodo cum ſuperflua, & terrena diliguntur, arctius adepta, quam concupita conſtringunt: nam unde triſtis ille diſceſſit, qui conſilium vitæ æternæ conſequendæ quærebat a Domino, cum audiſſet vendenda eſſe omnia ſua, ſi vellet eſſe perfectus, niſi quia magnas, ut Evangelium loquitur, habebat divitias? aliud eſt enim nolle incorporare quæ deſunt, aliud jam incorporata divellere, illa velut cibi repudiantur, hæc velut membra præciduntur.* Hic autem divitiarum, & bonorum temporalium amor per ſe ſe impedit perfectionem charitatis, tum quia vix poteſt haberi ſine aliqua imperfectione, vel levi culpa, nam vel divitiæ non tantum propter Deum, aut virtutem, vel neceſſitatem, ſed propter ſe, vel propter voluptates hujuſmodi, vel honores amantur, vel certe plus amantur, quam expediat, & ita mentem diſtrahunt, & occupant, ne tam frequenter, aut ferventer in Deum ferri poſſit; propter hoc enim

Auguſtinus cùm Deo loquens dixit 10. confeſſionum cap. 29. *Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Atque hunc divitiarum affectum optime explicavit Chriſtus Luc. 12. in parabola illius divitis, qui dicebat: *Anima habes multa bona in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare.* Quibus etiam verbis ſignificantur alia plura ſpiritualia incommoda, quæ ex hoc affectu, & poſſeſſione divitiarum ſequi ſolent, qualia ſunt quædam oblivio mortis, & futuræ vitæ, affectuſque ad voluptates corporis procurandas cum nimia quadam ſecuritate. Præterea huc accedit ſolicitudo, quæ regulariter neceſſaria eſt ad hujuſmodi divitias conſervandas, de qua Chriſtus Matth. 13. dixit, ſolicitudinem ſæculi, & fallaciam divitiarum eſſe ſpinas, quæ ſuffocant Verbum Dei; *quia bonum deſiderium ad cor intrare non ſinunt*, ut dixit Greg. hom. 15. in Evangel. *Suffocant enim*, ait, *quia importunis cogitationibus ſuis guttur mentis ſtrangulant.* Et infra: *Per curam mentem opprimunt, & per affluentiam reſolvunt, quodam enim tempore per cuſtodiam ſuam ſolicitudine affligunt, atque adeo per abundantiam ad voluptates emolliunt.*

Bonus divitiarum uſus eſt difficilis.

8 Hinc etiam fit, ut valde difficilis ſit bonus divitiarum uſus, quia cum difficultate emittuntur, quæ cum amore poſſidentur; bonus autem divitiarum uſus eſſe non poteſt ſine ipſarum amiſſione; propter quod ajebat Chriſtus Lucæ 12. *Videte, & cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cujuſquam vita ejus eſt ex his, quæ poſſidet.* Et Paulus 1. ad Timoth. 6. inter alia præcipiendum eſſe divitibus, facile tribuere, communicare, &c. quia ſine hoc uſu pernicioſæ ſunt divitiæ, potiuſquam utiles; hic autem uſus in univerſum difficilis eſt. Cum perfectione autem (quod nunc intendimus) illum exercere cum perfecto dominio, & libero affectu difficillimum. Tandem hæc eſt etiam divitiarum conditio, ut quo plures poſſidentur, eo plures acquirendi majorem cupiditatem accendant: *Tunc enim* (ut ait Chryſoſt. homil. 64. in Matth.) *violentior fit ipſa cupiditas; nec unquam*, ait, *prædicare ceſſamus, acceſſione pecuniarum cupiditatem habendi magis, ac magis inflammari.* Si ergo verum eſt, ut revera eſt, quod Auguſtin. dixit lib. 83. quæſt. q. 36. *Nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis, profeſſio*, ſeu (ut alia habet lectio) *perfectio nulla cupiditas, quia radix omnium malorum eſt cupiditas; quiſque igitur eam nutrire vult, inſtet minuendis cupiditatibus.* Ut autem intelligatur, de qua cupiditate loquatur, ſubdit: *Eſt autem cupiditas amor obtinendi, ſeu adipiſcendi temporalia.*

Corollarium.

9 Eſt ergo evidens, bonorum temporalium poſſeſſionem per ſe loquendo, ac regulariter, potius obeſſe, quã prodeſſe ad perfectionem. Nam hæc ſpiritualis perfectio præcipue conſiſtit in Dei contemplatione, & amore; hæc autem multum impediuntur rerum temporalium ſolicitudine, ut explicatum eſt. Conſiſtit etiam, licet ſecundario, in exercitio moralium virtutum, in quo poſſunt divitiæ nonnihil deſervire; ſed quia in hoc ipſo uſu earum rectitudinem tenere difficile eſt, & aliunde poſſunt meliores actiones morales impedire, quales ſunt, v. g. ſpirituales operationes miſericordiæ, ideo pẽſatis omnibus etiam ad perfectionem vitæ activæ, plus impediunt, quam juvant. Conſiſtit denique hæc perfectio in puritate mentis ab omni vitio etiam levi quoad fieri poſſit, & ab omni deſiderio inutili, ac cogitatione terrena. Divitiæ autem poſſeſſæ regulariter ſecum afferunt hujuſmodi mala, vel graviora, vel leviora pro modo affectus ad ipſas divitias; nam *qui volunt divites fieri*, ut dixit Paul. 1. ad Timoth. 6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva.* Et præcipue ſolent divitiæ, ut paulo inferius Paulus indicat, ſuperbiam, & ambitionem generare, & opera abjectionis, & humilitatis impedire, quæ plurimum ad perfectionem tam activam, quam contemplativam conferunt. Ex quibus omnibus intelligere licet paupertatem quatenus radicem horum malorum tollit, utiliſſimam eſſe, ideoque ſub hac ratione merito inter opera ſupererogationis, & conſilii computari.

Paupertas voluntaria duo includit.

10 Conſtat deinde hoc intelligendum eſſe de paupertate voluntaria, in qua duo includuntur, voluntas carendi divitiis, & actualis carentia; inter quæ duo illud prius eſt principale, & maxime intentum, nam propter quod unumquodque tale, & illud magis: carentia autẽ ipſa eſt propter minuendam voluntatem, & cupiditatem. Item quia paupertas, quæ voluntaria non eſt, ſed coacta, potius eſt incentivum vitiorum, quam remedium; nam aliquando etiam furandi ſolet eſſe occaſio, ut dixit D. Th. 3. contra gentes c. 134. in fine, ſic exponens illud Proverbiorum 30. *Duo rogavi te, ne deneges mihi, antequam moriar, vanitatem, & verba mendacia longe fac a me, mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria.* Ubi enim Latinus vertit *mendicitatem*, Hebræa habet, *paupertatem.* Quod D. Th. de coacta paupertate intelligit, quem Janſenius ibi ſequitur, & recte expendit verborum connexionem, nam divitiæ vanitatem, paupertas autem (ſcilic. coacta) verba mendacia generare ſolent. Et ideo ſapiens illa per modum unius poſtulavit, quia unum eſt propter aliud. Quod ipſemet ſapiens ſatis explicavit ſubdens: *Ne forte, ſatiatus eliciar ad negandum, & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer, & perjurem nomen Dei mei.* Ubi etiam dictio illa *compulſus* egeſtatem involuntariam denotat. Et propter hanc cauſam dixit D. Th. lib. 4. de regimine Principum, pauperes voluntarios, & contemptores divitiarum optimos eſſe ad regendam rempublicam, pauperes autem coactos eſſe ineptiſſimos, quia facile corrumpuntur, & in propriam utilitatem omnia convertunt propter appetitum divitiarum, quibus carent.

11 Ex quo facile eſt reſpondere ad omnia, quæ contra excellentiam, & maximam utilitatem paupertatis objici poſſunt; unum enim, ac præcipuum eſt, quia paupertas ſolet eſſe occaſio turpes, & injurioſas actiones perpetrandi. Propter quod videtur dixiſſe Paul. 2. ad Corinth. 8. *Non enim, ut aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate*; loquitur enim de moderatione ſervanda in facienda eleemoſyna; non enim eſſe debet homo tam liberalis, ut ſeipſum privet neceſſariis, quod nomine tribulationis Paulus indicat, ſentiens paupertatem ſecum tribulationem, & tentationẽ afferre. Deinde quia paupertas neque ad perfectionem confert, nec neceſſaria eſt: Abrahæ namque quamvis eſſet ditiſſimus, dixit Deus, Gen. 17. *Ambula coram me, & eſto perfectus*; & Paulus ait 1. ad Corinth. 13. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt.* Et alia multa videri poſſunt in D. Th. 2. 2. qu. 186. art. 3. & 3. contra gentes cap. 131. & ſequentibus, omnia vero ex principiis poſitis facile diſſolvuntur. Advertendo in primis in his rebus moralibus nihil fere inveniri poſſe, quod omni inconvenienti, vel difficultate careat, illudque eſſe præferendum, quod plura commoda, & pauciora, & minora habeat incommoda. Unde licet concedamus paupertatem etiam voluntarie aſſumptam interdum poſſe afferre aliquod incommodum, vel quia in aliqua occaſione impedit, ne opus aliquod miſericordiæ operari poſſimus, vel quia interdum poteſt eſſe remota occaſio alicujus tentationis, vel periculi contra honeſtatem, vel aliam virtutem; nihilominus non ſequitur ipſam non eſſe meliorem, quia hæc incommoda parva ſunt, & rara comparatione fructuum, quos ſecum affert, & illa incommoda poſſunt facile, vel compenſari, vel ſuperari, aut impediri. Nam externa eleemoſyna deſiderio compenſatur, quantum ſpectat ad exercitium propriæ virtutis. Temporalis autem neceſſitas proximi, & minoris conſiderationis eſt, & regulariter loquendo aliis modis ſuppleri poteſt. Tertio autem ſi ea occaſione occurrerit, & eſt res valde remota, & accidentaria, & divina gratia ſuperari facile poterit, & adhibita prudentia fere ſemper poterit præveniri, & præcaveri, ſi abſit nimia rerum tẽporalium ſolicitudo.

Satisfit argumentis in contrarium factis.

12 Unde addimus ulterius (quod caput eſt) quando paupertas voluntaria eſt, & incommoda illa rariora eſſe, & multo facilius evitari. Atque ita exponit D. Th. ſupra citatum locum Pauli 2. ad Corinth. 8. loquitur enim Paulus ad fideles, qui in communi ſtatu viventes eleemoſynas faciunt; his enim non eſt voluntaria paupertas, nolunt enim mutare ſtatum ſuum, & ideo grave illis eſſet, & oneroſum eleemoſynas facere ultra mẽſurã, & proportionẽ ſuarum facultatum, ac ſtatus ſui, & ideo in his ratio prudentiæ poſtulat, ut debitam moderationẽ ſervent, ne poſtea ex nimio exceſſu contriſtentur, & alia graviora incommoda incurrant. Secus vero eſt de illo, qui vult mutare ſtatum, paupertatem voluntarie amando, nam in illo nullus eſt exceſſus vendere omnia,

omnia,& in eleemoſynam dare,quia jam illud eſt commenſuratum ſtatui,ſeu propoſito ſuo, ut recte Div.Th. ſupra declaravit. Addo etiam Paulum in hoc loco non abſolute prohibere divitem, ne faciat liberales eleemoſynas,quantum voluerit,ſed præcipue docere non obligari ad eas faciendas, niſi juxta debitam menſuram ſuarum facultatum,& ſtatus,&ideo non oportere hanc menſuram excedere regulariter loquendo;cum hoc tamen ſtat,ut ſi quis non ex ignorantia juris putans ſe teneri, neque ex ignorantia facti putans ſe non indigere, mere voluntarie liberalior ſit in eleemoſyna facienda, exponendo ſe periculo limitandi ſtatum, aut privandi ſe aliqua commoditate etiam licita, illud per ſe honeſtum eſt,& laudabile,& ex parte eſt aliqualis paupertas voluntaria. Dico autem *per ſe*, quia vitanda eſt injuria tertii, qualis eſſet in patre familias, verb. gr. reſpectu uxoris, & filiorum.

13 Ad alteram partem fatemur ſine paupertate eſſe poſſe perfectionem, & cum paupertate etiam voluntaria poſſe eſſe maximam imperfectionem; imo & malitiam. Inde vero nō ſequitur paupertatem non eſſe maximum inſtrumentum perfectionis acquirendæ, & ad ſtatū perfectionis neceſſarium, ut infra explicabimus. Poteſt enim hoc medium eſſe utile ad perfectionem,etiamſi neceſſarium non ſit,& ideo potuit Deus ab Abramo poſtulare, ut eſſet perfectus, quamvis paupertatem tunc ei non conſuluerit,quia illi tempori, & ſtatui non expediebat.In hoc ergo valde errant hæretici,cum non diſtinguunt inter legalem, ſeu naturalem perfectionē, & Evangelicam, nec quid diverſis tēporibus expediat. Sicut ergo (ut ſupra dicebamus) conjugium tunc expediebat, & maxime in illis antiquis progenitoribus Chriſti, & ideo virginitas regulariter non conſulebatur,ita etiam nec paupertas actualis, quæ ſtatui conjugali proportionata non eſt;conſulebatur autem ſemper ea exterior perfectio, quæ affectum divitiarum ita moderetur,ut licet divitiæ habeantur,non impediant, nec promptitudinem ad divinum obſequium minuant,quā perfectionem credendum eſt poſtulaſſe Deum ab Abramo.Rurſus,licet paupertas ſit medium ad perfectionē, non tamen eſt ipſa perfectio, neq; illam ſecum neceſſario affert, nec ſola ſufficit ad illam; & ideo merito dictum eſt a Paulo,diſtributionem bonorum omnium in eleemoſynam,ſi charitas deſit,nihil prodeſſe,quia deeſt forma,& vita perfectionis,& quia tūc revera talis eleemoſyna neque eſt fructus charitatis, neque aſſumitur, ut medium ad perfectionem charitatis. Quod ſi quis prius revera ſub tali intentione, & ex vero charitatis affectu illud medium aſſumpſit,& poſtea in aliis eſt negligens,& charitatem amittet,ſibi ipſi non conſtat, & tacite a priori intentione recedit,& ideo mirū non eſt, quod fructū,& utilitatem paupertatis non aſſequatur.

Probatur ſecunda pars, quod ſit optimū & opus conſilii vovere paupertatem. 14 Secundo loco probandum eſt, ſicut paupertas ipſa bonum ſupererogationis eſt modo a nobis declarato,ita etiam illam voto promittere, & Deo conſecrare opus conſilii,& optimum eſſe.Quod quidem ex principiis poſitis de voto in communi evidenter concluditur; nam actus vovendi per ſe bonus eſt, & cadit ſub conſilium; ergo ſi cadat in materiam debitam, & proportionatam divino cultui, erit etiam tale votum ſub conſilio; cum ergo oſtenſum ſit paupertatem voluntariam eſſe hujuſmodi materiam, evidenter concluditur, votum illius licitum eſſe,& conſulendum per ſe loquēdo. Unde ex iiſdem locis, & verbis, quibus Chriſtus Dominus paupertatem conſuluit, votum hoc etiam conſuluiſſe colligendum eſt, quia ſi paupertatem conſuluit, ergo & perpetuitatem ejus; ergo & immobilitatem, ſeu firmitatem, propter quam votum adhibetur. Item conſuluit paupertatem propter perfectionem, ergo multo magis perfectionem ipſam; & paupertas voto conſecrata Deo,& perfectior eſt, & magis ad perfectionem cōfert; ergo.Denique verba ipſa Chriſti Matth.19. hoc ipſum indicant. *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Nam in prioribus verbis talis alienatio rerum indicatur, quæ non relinquit poteſtatem amplius illas recuperandi. Ultimum autem verbum,*ſequere me*,indicat profeſſionem talis ſtatus,in quo non de acquirendis divitiis,ſed de acquirenda perfectione curandum eſt. At nihilominus Cajet. ibi notat, nullum a Chriſto Domino indici votum volenti perfectionem aſſequi, & idem repetit Luc. 14. Tamen in 22. q.186. ar.1. circa ad primum declarat Chriſtum non docuiſſe expreſſe hoc votum, tamen implicite in his, quæ docuit, contineri, quod in eadem ſolutione D. Th. dicit, quia Chriſtus docens, quod neceſſarium eſt ad perfectionem, comprehendit id, quod ad immobilitatem propoſiti perfectionis neceſſarium eſt, nam ſi nō ſit immobilis, perfectio non erit, ex voto autem habet immobilitatem. Igitur quamvis ibi expreſſe non dicatur ita eſſe relinquendas divitias, ut neque illas recuperare, neque alias ſimiles quærere jam liceat, tamen per ſe vero ſimile eſt, aut hoc præcipue Chriſtum intendiſſe, aut certe ſub conſilio ſuo hoc comprehendiſſe; quia aliàs non eſſet perfecta renuntiatio, rerumque omnium derelictio.

15 Atque hoc confirmant verba, quæ ſtatim eodem loco Petrus dixit: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te*; quaſi diceret, explevimus conſilium tuum, ut Origenes, Hieronymus, & Chryſoſtomus exponunt: Apoſtoli autem reliquerant nunquam iterum acceptu-ri, alioqui non perfecte omnia reliquiſſent, imo niſi affectum, & ſpem omnium reliquiſſent, non poſſent ſimpliciter dicere, omnia reliquiſſe, maxime cum pauca,& vilia eſſent,quæ prius poſſidebant. Quod notavit Gregor. hom. 5. in Evangel. dicens: *Multum reliquit, qui voluntatem habendi reliquit,a ſequentibus tanta relicta ſunt, quanta a non ſequentibus deſiderari potuerunt.* Quod etiam commemoravit Bernard. in declamationibus circa illa verba Petri prope medium. Et ſimile eſt illud Auguſt. epiſt. 89. q.4. *Neque mihi minus imputabitur, quia dives non fui, nam nec Apoſtoli, qui primi hoc fecerint, divites fuerunt.* Sed totum mundum dimittit, qui & quod habet,& quod optat habere,dimittit. *Confirmatur.*

16 Dices,ad ſummum hinc colligi affectu,& propoſito reliquiſſe omnia,quæ in futurum habere poterant, non tamen promiſſione, & obligatione non habendi. Reſpondeo primum negari non poſſe, ſi ſancte, ac religioſe potuerūt id proponere, potuiſſe etiam id promittere, & ſe obligare. Deinde addo etiam hoc requiri ad perfectā derelictionem;nam ſicut ea bona, quæ in præſenti poſſidētur,non perfecte relinquuntur,niſi ita alienentur,ut ea etiam repetere non liceat;ita bona,quæ in futuro tempore acquiri poſſunt,nō perfecte relinquuntur, niſi ita a voluntate, & affectu alienentur, ut ea acquirere, ac poſſidere non liceat. Quod non poteſt fieri niſi interveniente promiſſione.Unde Auguſt.17.de Civit.c.4. referens hæc verba: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.* Eodem modo intellexit hunc locum idem Auguſtin. enarrat. 4. in Pſalm. 103. & dict. epiſtol. 89. quæſt. 4. *Objectio* *Solutio.*

17 Tandem hoc etiam confirmat exemplum primitivæ Eccleſiæ,quæ Apoſtolorum veſtigia ſectando,hoc modo paupertatem colebat,juxta illud Actor.4. *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum,quæ poſſidebat,aliquid ſuum eſſe dicebat,ſed erant eis omnia communia.* Quod autem hoc genus paupertatis voto firmarent, ex caſu Ananiæ, & Saphiræ Actor.5. colligitur; nam graviſſima pœna,& modo miraculoſo puniti ſunt, eo quod de pretio proprii agri,quem vendiderant,clam ſibi reſervarunt,mētientes, & Apoſtolum Petrum decipere volentes; niſi enim in hoc agerent contra fidem Deo datā, & contra religionem,vix appareret in facto culpa mortalis;nam licet eſſet mendacium,& hypocriſis,nō eſſet peccatum illud contra juſtitiam, nec contra charitatem proximi, nec etiam contra reverentiam Deo debitam, nec mendacium illud fuiſſet perniciosum,nec hypocriſis erat ad nocendum aliis, nec ſcandaloſa, maxime cum res eſſet occulta. Igitur aliunde habuit factum illud graviorem malitiam dignam illa pœna; quod non poteſt intelligi quid fuerit, niſi violatio voti. Atque ita intellexerunt hunc locum antiqui Patres,quos refert late Bellarmin. lib.2.de Monach.cap.20.& Baron.tom.1.anno Chriſti 34. n. 269. Quibus addi poteſt Athanaſius ſermone de paſſione, & cruce Domini, in principio; *Ut Ananias* (inquit) *& Saphira in actibus Apoſtolorum, qui cum Deo vota feciſſent,ex votis ſubtraxerunt,& cæteros quidem latuerunt; miniſter tamen veritatis Petrus eos a ſe extrudit,dicēs:Non es mentitus hominibus,ſed Deo,qua ex parte ingēs miraculūeditūeſt,ut omnes inde cautiores ſint* *Confirmatur.*

ſint redditi, & exemplum Saphiræ perhorruerint; ſcire enim debemus, quæcumque Deo promittimus, non deinde noſtra eſſe, ſed Dei, & ſi inde quid defraudamus, ea non nos ſumere jam tamquam noſtra, ſed ut Dei ſacrilegio compilare. Quod recte proſequitur, in paupertate, virginitate, & aliis votis hoc declarãs. Eandem expoſitionem habet Baſil.ſerm.1.de inſtitutionibus monachorũ, in principio. *Licebat* (inquit) *Ananiæ poſſeſſiunculam ſuam Deo non polliceri, & vovere.* Et idem orat. 17. de humilitate, & vana gloria in principio; Oratione autẽ de iudicio Dei, quæ eſt procemium ad moralia, & orat. 3. de peccato, mirum in modum exaggerat hanc pęnam Ananiæ, quia dignus habitus nõ eſt, qui de agenda pœnitẽtia verbum audiret, nec aliquod temporis ſpatium ad hoc ei datum eſt. Cyprian. etiam lib. 3. ad Quirinum cap. 30. ex hoc loco probat vota ſine diminutione eſse implenda. Idem Hieron. epiſt. 12. ad Paulin. idem Ambroſ. 1. officiorum c. 30. & ſerm. 24. *Ananias* (inquit) *pecuniam pariter perdidit, & ſalutem, dum enim ex eo, quod promiſerat, partem ſubtrahit, ſacrilegii ſimul condemnatur, & fraudis.* Quæ verba ex Maximo referuntur in appendice ad Rom. 10. Auguſt. ſerm. 9. qui eſse ſolebat 26. inter ſerm. Auguſt. de verbis Apoſtoli. Tãdem in Conc. Aquenſi, aliàs Aquiſgranenſi III. ſub Pipino lib. 3. c. 21. ſic dicitur: *Indubitanter crede, quod in primordio naſcentis Eccleſiæ, cœpit eadem Eccleſia vota fidelium ſuſcipere.* Quod ſtatim exemplo Ananiæ, & Saphiræ oſtendit; atq; ita concludit: *Si enim de propriis ſuis rebus, quas ad integrum Deo voverant, pro eo quod inde aliquid abſtraxerunt, vel fraudati ſunt, tam horribili morte mulctati ſunt, quid putandum eſt de his, qui ea, quæ alii obtulerunt, Deo auferre præſumunt.*

Votũ ſim. plex paupertatis per ſe honeſtũ eſt, & cadit ſub conſilio.

18 Tertio loco probandum in particulari eſt, votum etiam ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſse, & ſub conſilio cadere poſse; & quidem ſi votum ſimplex generatim ſumatur, ut diſtinguitur a ſolemni, facile id perſuaderi poteſt; quia ſi votum ſolemne eſt quid honeſtum, & licitum, cum gravius ſit, maioremque abdicationem rerum ſecum afferat, quia non ſolum voluntatem, ſed etiam capacitatem habendi aliquid ſuo modo aufert, quomodo votum etiam ſimplex licitum non erit? tum etiam, quia votum ſolemne non ſemper fuit in uſu, vel ſaltem fuiſse non conſtat, ut infra videbimus. Denique Patres citati ſimpliciter de voto, & promiſſione loquuntur, nullam de ſolemnitate mẽtionem faciendo, neque ad honeſtatem, & ſanctitatem talis voti illam requirunt. Poteſt autem hoc votũ ſimplex dupliciter fieri. Primo ita relinquendo omnia quoad privatum dominium, ſeu liberum uſum propriorum bonorum, ut tamen in communi in congregatione aliqua, cuius membrum fiat is, qui votum emittit, retineãtur, vel illa eadem bona, vel ſimilia, eiſque non jure proprio, ſed totius communitatis, & ex facultate diſpenſationis eis uti liceat. Secundo modo poteſt fieri hoc votum, & abſque alia ſtatus mutatione, vel unione ad aliquam communitatem, atque ita carendo bonis omnibus, tam in particulari, quam in communi, & utroque modo damnant hoc votum hæretici. Priori quidem, quia illud, inquiunt, non pertinet ad cultum Dei, ſed ad commoditatem propriam, quia nihil eſt aliud ſic vovere, quam providere ſibi ſecurius in futurum. Poſteriori autem, quia eſt temerarium votum, & contra charitatẽ propriam, vel aliorum, dum quis cogitur, aut neceſsariis carere, aut ab aliis ea mendicare.

Votũ ſim. plex paupertatis duobus modis emitti poteſt.

Error hæreticorũ.

Impugnatur.

29 Utraque autem calumnia facile refelli poteſt. Sed de priori, quia non tantum contra votum ſimplex, ſed maxime contra ſolemne procedit, dicemus inferius, ubi oſtendemus illum vovendi modum, perpetua Eccleſiæ traditione fuiſse probatum; nunc ſufficiat nobis exemplum paulo antea adductum de primitiva Eccleſia; nã fideles omnia in communi conferebant ſub poteſtate Apoſtolorum, Actor. 4. *Erantque eis omnia communia, dividebantur autem ſingulis, prout cuique opus erat.* Erat ergo quoddam paupertatis genus ſanctum, ac pium, quod etiam voto conſecrabatur, ut oſtendimus. Quanquam enim bona, quæ a particulari perſona relinquuntur, a communitate poſſideantur, hoc non tollit, quin veram oblationem ſuorum bonorum Deo faciat, quia ſeipſum privat dominio illorum, & jure utendi, & adminiſtrandi illa proprio nomine, & authoritate. Quod vero ex illo dominio communitatis hæc utilitas proveniat privatæ perſonæ relinquenti bona ſua, nimirum ut inde poſſit habere ſufficientem vitæ ſuſtentationem, nihil obſtat ſanctitati, & religioni talis voti; quia conſilium relinquendi omnia, non deſtruit legem providendi corpori in neceſsariis, ſed facit, ut hoc ipſum ordinate, & moderate, vel etiam humiliter fiat. Quæ omnia in illo paupertatis modo optime ſervantur; quia non ad arbitrium propriæ voluntatis, ſed prælati, & juxta uniuſcujuſque neceſſitatem, non voluntatem unicuique providetur, juxta illud: *Dividebantur autem ſingulis, prout cuique opus erat.*

CAPUT III.

Utrum votum paupertatis ſimplex extra ſtatum religioſum emiſſum licitum ſit, & honeſtum.

Ratio dubitandi.

1 NOnnulla major difficultas inveniri poteſt in altero modo faciendi hoc votum; propter quam exiſtimare aliquis poteſt, licet vovere paupertatem in religione optimum ſit, tamen extra religionem, & ei, qui privatam vitam agit, non eſse conſulendam, vel quia in tali ſtatu nõ poteſt vera paupertas ſervari, quia non poteſt talis perſona non habere dominium earum rerum, quibus utitur, & quarum habet liberam adminiſtrationem, cum non ſit alteri ſubjectus, neque unitus alicui corpori, apud quod ſit tale dominium. Vel certe, quia privatus homo paupertatem colere non poteſt, ſibi de neceſsariis providendo, niſi cum aliorum gravamine, & cum morali periculo proprio, ſi non cadendi, ſaltem non proficiendi propter ſolicitudinẽ, & abſtractionem, quam privata neceſſitas ſecum affert, quando cura providendi de neceſsariis alteri commiſsa nõ eſt. Et fortaſse propter hanc cauſam dixit Palud. 4. diſt. 38. n. 13. apud magnos viros dubitatum eſse, utrum liceat ad tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ inducere homines in ſæculo remanentes; hoc enim dubium maxime oriri potuit ex voto paupertatis; nam de caſtitate res eſt certa apud Catholicos, & ſatis uſitata. De obedientia item ex genere illius nihil dubitari poteſt, ut ſequenti libro videbimus. Unde eccleſia in ſacratis clericis votum caſtitatis requirit; quandam etiam obediẽtiæ promiſſionem ab eis exigit; paupertatem autem nõ ſolũ non pręcipit, verum etiã nec conſulit, imo nec permittit, niſi religioſi ſint; ſentit ergo in perſona ſæculari, vel privatã vitã agenti paupertatẽ non eſſe in conſilio.

Aſſertio eſt affirmativa.

2 Nihilominus dicendum eſt, votum paupertatis etiam hoc modo factum, per ſe loquendo, optimum eſſe, & ad opera conſilii pertinere. Quod cenſeo certum, quia teſtimonia omnia, quæ adduximus, indifferenter, & ſine tali limitatione loquuntur. Et in ſpecie hoc docuit Navar. in commentario 1. de regularibus n. 37. & ſequentibus, & comm. 2. n. 37. ubi hoc confirmat teſtimonio Ambroſii lib. 1. de officiis c. 30. & habetur diſt. 86. in c. *Dominus non vult ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, niſi forte, ut Eliſæus, qui vovens ſuos occidit boves, & pavit pauperes ex eo quod habuit, ut nulla cura teneretur domeſtica, ſed relictis omnibus in diſciplinam ſe propheticam daret.* Præterea plures ſancti vitam ſolitariam profeſſi ſunt, & in ea paupertatem coluerunt, & veroſimile eſt per votum eam conſecraſſe Deo, ut Paulus Eremita, & ſimiles. Imo Antonius, Benedictus; & alii, qui poſtea fuerunt patres monachorum, prius in illo vitæ genere ſe exercuerunt, ac Deo devoverunt: ergo profitebantur perſonalem, quamvis in communi nihil habebant, nec partes erant alicujus communitatis, ex cujus bonis communibus viverent. Præterea oſtendimus inferius inter ſtatus religioſos illũ etiam eſſe laudabilẽ, & probari maxime cæteris paribus, in quo paupertas tam in particulari, quam in communi ſervatur. In eo igitur paupertatis voto omne dominium tam in particulari, quam in communi abdicatur; ergo idem poteſt facere perſona privata ſolitarie ſumpta, ut ſic dicam, eſt enim eadem ratio. Et poteſt etiam argumentum proportionale fieri; nam ſicut ſe habet communitas ad dominium commune, ita particularis perſona ad privatum: ergo ſicut aliqua communitas tota religioſe privatur communi dominio, quæ reſpectu illius

Probabile eſt antiquos Eremitas hanc paupertatem coluiſſe.

Probatur;

lius erat quaſi proprium,& particulare;ita particularis perſona poteſt etiā privari dominio, quod reſpectu illius erat etiam proprium, & quaſi adæquatū, & unicū.

Confirmatur. 3 Denique ex hoc genere voti ſequi poſſunt omnia cōmoda paupertatis, & per ſe non ſequuntur incōmoda, vel rationi, vel majori bono contraria: ergo per ſe loquendo,optimum eſt tale votum.Major conſtabit facile cōſiderando fructus paupertatis,& ad talem ſtatum, ſeu perſonam illos applicando. Numerat autem illos fructus breviter D.Th.Iſai.48.dicēs:*Paupertas confert multa, primo peccatorū recognitionem, ſecundo virtutū conſervationem*(ſcil.ratione humilitatis)*Eccleſiaſt.*10. *Pauper gloriatur per diſciplinā, & timorem ſuum. Tertio cordis quietem, Tobiæ 5. Sufficiebat nobis paupertas noſtra. Quarto deſiderii impletionem, Pſal.9. Deſideriū pauperum exaudivit Dominus. Quinto divinæ dulcedinis participationem. Pſal. 63. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. Sexto exaltationem, 1.Reg. ult. Suſcitat de pulvere egenum. Septimo cœleſtē hæreditatē, Matth. 5.Beati pauperes ſpiritu,&c.*Hæc autem omnia,quę ex ſuperius dictis ſumi poſſunt,in quolibet homine vovēte paupertatem dicto modo locum habere poſſūt, quia hi ſunt fructus paupertatis voluntarie ſumptę ex intentione ſequendi Chriſtum, quæ eſt proprie paupertas Chriſtiana, & ſpiritualis; prædicta autem paupertas voluntaria eſt, ut conſtat, & eodem ſpiritu amari poteſt:ergo etiam tali modo promiſſa tollit ſolicitudinem, & cupiditatem rerum temporalium, & incentivum, ſeu occaſionem elationis, ac ſuperbiæ, atque ita quantum eſt ex ſe tranquillitatem animi, & alios effectus ſupra numeratos affert.

4 Minor autem quoad priorem partem ex ſupradictis probanda eſt:nam ratio de paupertate generatim facta in hoc genere paupertatis locum habet, quia nec repugnat charitati proprię,cum natura,& privata perſona paucis indigeant, vel labore proprio, vel humili poſtulatione facile obtineri poſſunt. Neque etiam repugnat charitati erga alios, quia quando honeſta, ſeu religioſa occaſione ſubſidium ab eis poſtulatur, nulla vis, aut coactio illis imponitur, ſed potius materia exercenda charitatis offertur.Unde non immerito addidit Navarr. ſupra aliquando licitum eſſe ex humilitate mendicare etiam ſine voto paupertatis, & non facta bonorum renuntiatione; ut quando quis voluntarie peregrinatur mendicando, etiam ſi alioqui habeat bona, unde poſſit ſibi providere,;quia ſatis eſt, quod de præſenti indigeat,& quod ob exercitium virtutis in ea occaſione voluntarie ſe conſtituerit: ergo ſervata proportione multo magis id poterit facere toto tēpore vitæ,qui propter virtutē eam cōditionē aſſumpſit,& promiſit.Nec denique eſt,quod de alio incommodo anxietatis, vel ſolicitudinis timeat, ſi in vero affectu paupertatis perſeveret,& juxta illum humiliter, & abjecte vivere contentus ſit.Illuſtre de hac re exemplum propoſuit Deus in Eccleſia in S. Alexio, qui religioſus non fuit, & relictis multis divitiis paupertatem perpetuo coluit ex eleemoſynis vivens, prius peregrinando, poſtea in paterna domo incognitus, & illo medio ad inſignem ſanctitatem pervenit.Et quamvis non conſtet illud genus paupertatis Deo obtuliſſe, veriſimile autem eſt tam conſtans propoſitum promiſſione firmatum;& quidquid ſit de facto,evidens eſt, quod tam ſancte fieri potuit,religioſe etiam potuiſſe promitti. Adduci etiam poteſt in exemplum mos ille, cujus Navarr.meminit comment. 1. de regul. n.18. in fin. de quibuſdam clericis, qui ſine clericalis habitus mutatione ſe ſe offerunt Sanctiſſimæ Domin.N. de monte Ferrato,& tria vota, atque interea votum ſimplex paupertatis emittunt; non enim ſolemniter vovent, cum expreſſe proteſtentur ſe non profiteri regulam Sancti Benedicti.

Ad rationes initio poſitas reſpōſio. 5 Per hæc ergo reſponſum eſt ad rationes dubitandi ultimo loco propoſitas. Inſinuatur autem in eis dubitatio de dominiis earum rerum, quibus utitur perſona, quæ tale votum emittit,apud quem ſit,& neceſſario debeat tale votum ſecum admittere aliquarum rerum dominium.Quam dubitationem melius explicabo capite ſequenti. Tangebatur etiam ibi difficultas de ſtatu clericorum,de quorum dominio,vel paupertate alio loco ex profeſſo dicendum eſt. Nunc quoad ad præſens attinet,duo reſpondeo.Primum eſt,Eccleſiam etiam in clericis deſiderare paupertatem, ſed eam, quæ ſtatum, & dignitatem clericalem deceat. Et ob hanc cauſam non admittit aliquos ad ſacros ordines ſuſcipiendos, ſine redditibus, quibus ſufficienter ali poſſint, ne cum irreverentia, & vilipendio ſacri ordinis poſtea ſibi neceſſaria quærant per actiones,vel negotiationes Eccleſiaſticis perſonis indignas. In ſuperioribus autem dignitatibus, & maxime in Epiſcopis majores vult eſſe facultates, quia ſuppoſita hominum, vel malitia, vel fragilitate ad conciliandam eis reverentiam,& ad bonum Eccleſiæ regimen ita expedit.Secundum eſt,Eccleſiam non excludere ab ordinibus, & dignitatibus Eccleſiaſticis pauperes voluntarios,quia & habere poſſunt uſū quarumcunque facultatum neceſſarium ad decentiam, & bonū regimen Eccleſiæ abſque dominio talium bonorum, & in eis ceſſant moraliter loquendo illa incōmoda, quæ in pauperibus coactis timeri poſſunt. Quia vero collatio ſacrorum ordinum, vel dignitatū eſt res pertinens ad publicum Eccleſiæ bonum, ideo merito nō ſolet Eccleſia titulo paupertatis aliquem ad hæc admittere, niſi modo aliquo ab Eccleſia approbato illam profiteatur. Atque ita quoad hunc effectum paupertas voluntaria,& paupertas religioſa, ut ſic dicam, pro eadem reputantur. Nihilominus tamen exiſtimo, licet hoc regulare ſit,ſi tamen de aliqua perſona digna quoad reliqua omnia conſtaret ſpiritu religioſo paupertatem promiſiſſe,& profiteri,vitam cęlibem,& privatam agens, non dubito, quin per ſe loquēdo licite poſſet admitti ad ſacros ordines titulo paupertatis ab habente facultatem. Cujus rei exemplum habemus in Sancto Patre noſtro Ignatio,& ſociis ejus,qui hoc modo ordinati fuerunt titulo paupertatis, antequam Societas tāquam vera religio eſſet ab eccleſia approbata. Quia vero poſtea Conc.Trid.ſeſſ.21.c.2.de clericis ſæcularibus generaliter loquens,beneficium,vel idoneas facultates in ordinando requirit, ideo neceſſariam nunc eſſe exiſtimo facultatem, vel approbationem Summi Pontificis, ut aliquis non vere religioſus titulo paupertatis voluntariæ ad ſacros ordines admittatur.

6 Denique inſinuabatur in his rationibus aliud dubium,an hoc votum ſimplex paupertatis,debeat eſſe cōnexum cum voto caſtitatis,& obedientiæ,ut recte fiat. Nā ſi cum illis ſit cōjunctum,ſine dubio eo erit melius, etiamſi omnia extra proprium ſtatum religioſum fiāt; quod facile ex dictis convinci poteſt,quia ex concomitantia aliorum votorum nihil mali, & multum cōmodi huic voto accreſcere poteſt. Quod adeo verum eſt, ut potius dubitari poſſit, an conjunctio illa neceſſaria ſit,ut tale votum prudenter fiat.Sed in hoc etiam nulla eſt difficultas reſpectu voti obedientiæ;quia quoad hoc nulla eſt ratio connexionis neceſſariæ inter obedientiam,& paupertatem,maxime cum oſtēſum ſit, votum paupertatis fieri poſſe, ita ut neque in particulari, neque in communi bona poſſideantur. Nam uſus haberi poteſt prudenti arbitrio proprio ſine dependentia ab alterius judicio,& voluntate;ergo paupertas,& exercitium ejus non pendet neceſſario ex voluntate ſuperioris. Et ita Summus Pontifex poteſt habere non ſolum paupertatis votum,ſed etiam uſum,& exercitium ejus, etiamſi ſuperiorem non recognoſcat. Simplex ergo paupertatis promiſſio non neceſſario requirit promiſſionem obedientiæ ſibi conjunctam. — Aſſertio. Simplex paupertatis votum ſine voto obedientię conſiſtere poteſt.

Dubitatio,an votum paupertatis poſtulet ſimul votum continentiæ, & e contra. 7 De continentia vero nonnullum dubium eſt, quia ſine cęlibatu non poteſt paupertas convenienter ſervari, quia parētes tenentur filiis theſaurizare: ergo ſtatus matrimonii repugnat voto paupertatis; quo modo enim poſſunt eſſe ſimul obligatio theſaurizādi, & obligatio carendi omnibus bonis. Atque ita videntur ſentire Soto lib.7.de Juſtitia q.5.ar.3.dum ait,ablato voto continentiæ, votum paupertatis neceſſario auferri: *Quia matrimonialis ſarcina votum legitimæ paupertatis procul reſpuit.* Scilicet propter rationem factam. E contrario vero Salvianus lib. 2.ad Eccleſiam Catholicam in tom.5.Bibliothecæ,indicat votum Virginitatis neceſſario ſecum afferre paupertatis votum;dicit enim viduas,& Virgines,quę continentiam profitentur,imo & conjugatos, qui ſe voluntarie ſeparant, & miniſtros altaris,ſeu Evangelii eo ipſo ad paupertatem obligari.

Reſolutio eſt negativa. 8 Verumtamen, quamvis hæc vota prudentiſſime, & rectiſſime conjungantur, tamen non exiſtimo id

Probatur in caſtitate. eſſe ſimpliciter neceſſarium ad utriuſque honeſtatem. Quod de caſtitate eſt per ſe notum tam ex uſu Eccleſię, quam ex re ipſa; quis enim cogit hominem caſtitatem voventem, ut paupertatem etiam voluntarie profiteatur? aut ſi ipſe non ita illam profitetur, quis ei talem obligationem imponit? Quæ igitur Salvianus dixit, aut vera non ſunt, aut per exaggerationem dicta ſunt ad inſinuandam ſpecialem obligationem, qua tenentur hi, qui continentiam profitentur ad theſaurizandum in cęlo, & non in terra, & ad largas eleemoſynas faciendas, ſi quibus abundent. De qua obligatione, qualis, & quanta ſit, præſertim quoad miniſtros Eccleſiæ, de quibus ille minus proprie loquitur, alibi eſt dicendum. De paupertate vero, quo ad præſens ſpectat, ſic declaro. Nã poſſet is, qui paupertatem promiſit, caſtitatem, & cælibatum ſemper ſervare abſque voto, & ita non incidere in aliquam difficultatem obviantem paupertati: ergo in rigore poteſt unum votum ſine alio fieri, & paupertatis votum ſine perfecta obſervatione caſtitatis ſervari: nam qui tunc ageret aliquid turpe contra caſtitatem ex natura rei debitam, non propterea ageret contra votum paupertatis. Propter difficultatem autem tactam poſſet interrogari; utrum habens ſimplex paupertatis votum contrahendo matrimonium cenſendus ſit agere contra tale votum, eſto non agat contra votum caſtitatis. Videtur enim id ſequi ex ratione facta, quia ſe conſtituit in eo ſtatu, in quo moraliter non poteſt votum paupertatis ſervare, & ita indirecte ſaltem videtur agere contra illud. Nihilominus per ſe, & abſolute loquendo nõ cẽſeo illo modo violari tale votũ, niſi aliud poſtulet ſpecialis intentio voventis; pendet autem hoc ex dicendis cap. ſequen. & ideo melius ibi declarabitur.

Oſtenditur in paupertate.

CAPUT IV.

Quæ ſit materia remota voti paupertatis.

1 CUm paupertas in privatione, ſeu carentia quadam conſiſtat, ſolum per modum privationis poteſt habere materiam, illam ſcil. quam removet, ad eum modum, quo peccatum dicitur eſſe materia pœnitentiæ. Poteſt autem hæc materia duplex in voto diſtingui, remota ſcil. & proxima. Remotã voco res illas, ſeu divitias, in quarum carentia paupertas conſiſtit: proximam autem habitudinem illam, vel actionem hominis circa talem rem paupertati repugnãtem, cujuſmodi eſt dominium rei, vel jus, aut uſus aliquis illi æquivalens, vel illud participans. Duo ergo explicanda ſunt. Primũ quę res ad votũ paupertatis pertineant. Secundũ, quid prohibeatur homini circa res tales ex vi voti paupert.

Materia voti paupertatis duplex, & qualis.

2 Circa priorem partem dicendum eſt, materiã paupertatis eſſe tantum ea bona extrinſeca, quæ divitiarũ nomine comprehenduntur. Itaque non omnia bona, quorum homo habet dominium, uſumfructum, aut jus utendi illis, ſunt materia paupertatis, quod patet breviter per illa diſcurrendo. Nam in primis licet homo non ſit proprie dominus vitæ ſuæ, habet tamen jus propriũ habendi, & conſervandi illam; quod non ſolũ per paupertatem non abdicat, verum nec abdicare poteſt, aut a ſe ſeparare, quia eſt cõtra ius, & poteſtatem principalis domini. Et ideo licet quis poſſit vendere ſe in ſervum, non tamen poteſt vendere vitam ſuam, nec jus, quod in illam habet, alienare. Habet præterea homo jus utendi ſuis membris, & facultatib. ad actiones ſuas, quarum etiam eſt dominus, quod jus alienare poteſt, ut ſit per voluntariam ſervitutem; tamen hæc etiam non ſpectant ad materiam paupertatis, quia non computantur inter divitias, quæ ſunt bona extrinſeca, ſed inter bona corporalia, quæ intrinſeca ſunt. Unde eo modo, quo hæc poſſunt eſſe materia voti, ad votum obedientiæ potius pertinent, ut poſtea dicemus. Atque his adiungi poſſunt inter bona ſpiritualia, ut ſunt gratia, & virtutes, quorũ bonorum non inopia, ſed abundantia procuranda eſt, & ideo manifeſtum eſt ad hanc materiam non pertinere: nam potius paupertas promittitur, ut hæ divitiæ augeantur; uſusfructus etiam, vel uſus horum bonorum, qui in bonis actibus procedentibus a gratia conſiſtunt, integer manet, nec per votum paupertatis aliquo modo minuitur: nam, eo non obſtante, poteſt homo libere his actibus uti, vel etiam eos diſpenſare, aut donare, quantum ipſi capaces ſunt. Unde magis poſſunt pertinere hæc bona ad votum obedientiæ, per quod ſubjicitur alteri propria voluntas, quæ eſt proximum principium talium actuum; quod non repugnat eorum perfectioni, ſicut repugnaret paupertas circa talia bona, quia paupertas conſummatur in carentia illorum bonorum, quorum eſt inopia; obedientiæ vero circa tales actus non eſt ad carendum illis, ſed potius ad habendos illos cum majori perfectione, & ſub meliori regula.

Aſſertio prima. Materia remota paupertatis ſunt tantũ bona extrinſeca quæ ſub divitiarũ nomine cõprehenduntur. Probatur excludendo alias res.

3 Præter hæc bona ſunt alia, his quidẽ inferiora, tamen magis interna, quam ſint temporales divitiæ, eiſque ſuperiora; hujuſmodi autem ſunt fama, & honor; & hæc etiam ad materiam hujus voti non pertinẽt, ut ſpecialiter notavit D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 2. ad 4. ubi ſpecialiter loquitur de honore; eſt autem eadem ratio de fama. Reddidit autem hanc rationem, quia honor duplex eſt. Unus proprius, & verus, qui virtuti debetur, teſte Ariſtotele lib. 4. Ethic. c. 3. Alius vulgaris, qui exteriori excellentię, quæ ex abundantia exteriorum bonorum communiter attẽditur, ac vulgo attribuitur. Priori ergo honori nec poteſt, nec debet homo per votum paupertatis renuntiare, & ideo talis honor non eſt materia hujus voti. Poſterior autem honor revera nõ habet locum in homine paupere, quia ejus fundamentum ſublatum eſt, & ideo votũ paupertatis radicaliter quidẽ tollit hunc honorem, proprie autem, & formaliter non obligat ad fugiendum illum. Unde licet habeat quis votum paupertatis, & hujuſmodi honorem quærat tãquam ſibi debitum, ac tanquam injuſtus, aut ambitioſus cenſeri poſſit, non tamen per ſe violat votum paupertatis, ſi alia ratione uſurpando temporales, & externas divitias non excedit.

Excluditur etiam fama, & honos.

4 Alia ratione utitur ad hoc probandum idem Div. Th. opuſc. 19. contra impugn. relig. c. 2. & eam explicat Cajet. circa prędictam ſolutionem ad 4. quia honor nõ eſt in honorato, ſed in honorante, & ideo non poteſt quis renuntiare honori in ſeipſo, quia nemo renuntiat operi, quod non eſt in ſe, ſed in alio: ſolum ergo poteſt quis renuntiare honori in radice, abjiciendo a ſe titulum honoris; hoc autem neq; ad paupertatem ſpectat, ut per ſe conſtat, neque ſemper ad conſilium pertinet, cum ratio honoris ſæpe ſit, imo per ſe loquendo eſſe debeat ſancta, & honeſta. Atque hic fere diſcurſus applicari etiam poteſt ad bonum famæ; nam etiam illa eſt bonum extrinſecum, & ſi vera ſit, & in virtute fundata, nemo poteſt honeſte illam prodigere, aut a ſe alienare; nam eſt debita virtuti, & veritati: ſi autem ſit fama etiã vera, non tamẽ de bonis primi ordinis, ut ſunt virtutes, ſed de bonis mediis, quæ ad virtutem, & cõvictum humanum utilia ſunt, qualia ſunt ingenium, ſcientia, & alia naturæ ornamenta, & de his bona exiſtimatio per ſe valde utilis eſſe poteſt, etiam ad vitę tranquillitatem, & ad plures effectus rationi conſentaneos, vel etiam ſpirituales. Quapropter non pertinet etiam per ſe ad virtutem huic famę renuntiare, aut eam prodigere, maxime cũ ab aliis ſine culpa auferri nõ poſſit, & ipſe homo per ſuas actiones nõ poſſit etiã licite ſe illa privare.

5 Si autem fama non ſit vera, ſed falſa, tunc quidem non eſt proprie homo dominus famæ, & ideo etiam nõ poteſt proprie illi renuntiare; habet tamen homo naturale jus, ut non infametur, etiam in his defectibus, quos habet, ſi aliis occulti ſunt: & hoc etiam jus non amittit propter paupertatis profeſſionem, quia nec pertinet ad temporalia bona extrinſeca, neq; in illius renuntiatione eſt, per ſe loquendo, illa ſpiritualis utilitas, quæ in vera paupertate invenitur. Denique fama eſſe poteſt mala, quæ potius vocatur infamia; & hæc, ſi ſit de malis moribus, ſcandaloſa eſt, & quantum eſt ex parte hominis omnino tollenda, prius fundamento ſublato: hæc autem non eſt abdicatio alicujus boni, ut hac ratione ad paupertatem revocari poſſit, ſed potius eſt ſubtractio alicujus mali, & contrarii boni procuratio; unde potius pertinet ad quoddam genus divitiarum, ſeu abundantiæ in bonis hujus ordinis. Quod ſi hæc infamia ſit circa alia bona mediocria naturæ, aut fortunæ, licet eam tolerare, aut patienter ferre virtutis opus eſſe poſſit, conſtat nihilomin. ad paupertatem nihil referre.

Oſtenditur idem in fama falſa.

6 Dicet aliquis: honor, & fama poſſunt eſſe materia voti, ſicut poſſunt eſſe materia virtutis, quę moderatur affectum circa hęc bona, & aufert nimiam ſolicitudinẽ quæ-

quærendi illa: ergo poteſt fieri votum non quærendi indebitos honores, vel illos etiam ablatos repudiandi. Imo etiam poteſt fieri votum non habendi rem aliquã, propter quam ſoleat ab hominibus honor tribui pręter virtutem, aut ea quæ mere naturalia ſunt, & cum eadẽ proportione poſſet fieri votum non quærendi famam etiam bonam, & veram per ſe, & directa intentione; quamvis enim non poſſit homo ſe infamare, poteſt tamen licite, & ſancte ſe occultare: quod ſi interdum ſua bona occultare nõ poteſt, aut nõ expedit, poteſt tamen, & debet illã ſuã claritatẽ, aut famã bonam non per ſe & directe intẽdere, ſed vel illã permittere, aut tolerare, vel ad ſummum, ad aliquem honeſtum finem illã admittere: ergo iuxta hanc menſuram poteſt fama eſſe materia voti: ergo qui perfectionem profitentur, etiam hæc bona famæ, & honoris ſub hac conſideratione ſub votis ſuis comprehendunt, & non ſub alio, niſi ſub voto paupertatis: ergo.

Reſpõſio.

7 Reſpondeo primo negando conſequentiam, quidquid ſit de toto antecedente, quia, ut infra dicam, neceſſarium non eſt, ut qui perfectionem profitentur, vota faciant de omnibus, & ſingulis actionibus ſuis, aut de moderandis ſingulis paſſionibus ſpeciatim; nam hoc impediret potius, & laqueum injiceret, quam juvaret ad perfectionem, & ideo non oportet, ut honor, & fama quatenus affectus ad illa, virtute moderari poteſt, ſub aliquo ex tribus votis, quæ dicuntur perfectionis, contineantur. Sicut exercitium etiam humilitatis, patientiæ, aut aliarum virtutum, non cõtinetur ſub his votis, ſed potius ſe habet, ut finis illorum votorum, quæ ad illum finem conſequendum juvent, vel diſponant, quod ſatis eſt, ut eleganter explicavit D.Th.2.2. q.186. ar.7. ad 1. & 2. Unde reſpondendo ad antecedens, concedo actus ibi explicatos, eſſe ſufficientem materiam voti, non quidem paupertatis, ſed humilitatis, aut contẽptus honoris, qui ambitioni, aut inani gloriæ opponitur. Dico autem vota illa ita generatim facta circa moderationem huius affectus honoris, aut famæ, regulariter poſſe periculum continere, quia materia illa valde lubrica eſt, & difficillimum eſt circa illam vitare omnem culpam, unde ſi de tota illa in confuſo votum fieret, ſæpius violaretur, ſaltem venialiter, & obſcurum eſſet, ac perdifficile diſcernere quando lapſus eſſent mortales, & ideo communiter talia vota non fiunt, neque expedit fieri. Circa determinatos autẽ actus huius materiæ, quales ſunt nõ procurare dignitates humanas, aut loca, vel titulos honoris, & ſimilia, poſſunt cõvenienter fieri talia vota, & in aliquib. religionibus fiunt, ut de noſtra Societate infra dicemus, ſũtque plane diſtincta a voto paupert. Tota igitur hęc materia aliena eſt ab hoc voto.

Probatur tandem aſſertio poſita.

8 Relinquitur ergo, & jam fere probata eſt altera pars affirmans aſſertionis poſitæ, ſcil. externa bona, quę divitiarum nomine comprehenduntur, eſſe materiam quaſi remotam huius voti, nam præter bona hactenus numerata nulla alia ſuperſunt in homine, quibus per paupertatem privari poſſit: conſtat autem ex ipſa vocis ſignificatione, & communi ſenſu paupertatem conſiſtere in carentia aliquorum bonorum; eodemq; modo ex communi etiam ſenſu manifeſtum eſt, paupertatem in proprietate ſumptam ad divitias referri, ſicut privationem ad habitum. Et ideo Chriſtus Dominus Luc. 6. illi beatitudini, *Beati pauperes, quia veſtrum eſt regnum Dei*; opponit illud, *Væ vobis divitibus, qui habetis conſolationem veſtram*; ſic etiam Jacobus c. 2. divitem deſcribit, dicens: *Si introierit in conventum veſtrum vir annulum aureum habens in veſte candida*, cui pauperem opponit, dicens: *Introierit autem & pauper in ſordido habitu*. De quibus infra ſubdit: *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo*, &c. Et, *Nonne divites opprimunt eos*, &c. Hæc denique eſt tam in Latino, quam in vulgari ſermone propria huius voti ſignificatio.

Divitiarũ nomine quid intelligatur.

9 Divitiarum autem nomine in primis veniunt pecuniæ, ut per ſe conſtat, non tamen illæ ſolæ, ſed quidquid pecunia æſtimari, aut comparari poteſt: nam omne illud in bonis temporalibus, & externis continetur, & moraliter pecuniæ ęquivalet, imo late utendo nomine pecuniæ de his omnibus dici ſolet, iuxta Aug. de diſciplina Chriſtiana c.6. Et habetur in cap. *Totum* 1.q.3. *Quid* (inquit) *amat unde putat ſe fieri beatum, pecuniã, aurum, argentum, poſſeſſiones, breviter dico pecuniam. Totum enim quodquod poſſident homines in terra, omnia quorũ domini ſunt, pecunia vocatur, ſervus ſit, vas, ager, arbor, pecus quidquid horum eſt, pecunia dicitur, & unde eſt primo vocata pecunia: ideo pecunia, quia ãtiqui totũ, quod habebant, in pecoribus habebant, a pecore pecunia vocatur.* In quibus verbis duo notare libet. Primum eſt, ſervos cum pecunia numerari, & cõputari, licet ſupra dictum ſit membra humani corporis, & uſum eorum non computari in bonis, quæ paupertati opponuntur. Hoc enim verum eſt conſiderando hæc bona reſpectu ejuſdẽ hominis, cuius ſunt partes, vel actiones; ſic enim ſunt bona intrinſeca, & naturalia, quæ ut ſic pretio cõparari non poſſunt: hęc vero ut translata in dominium alterius inter poſſeſſiones, & dominia extrinſeca computantur, pretioque æſtimari, & comparari poſſunt, eorumq; dominium non naturale eſt, ſed acquiſitum. Dices, ergo ex vi voti paupertatis repugnat habere propriam uxorem, quod eſt contra ſuperius dictã. Sequela probatur, quia illud jus in propriam uxorem eſt quoddam dominium humanitus acquiſitum in illam perſonam, tanquam in rem aliquo modo propriam. Reſpondeo negando ſequelam, quia uxor juxta communem, & proprium modum loquendi non computatur inter externa bona, nec jus illud eſt pecunia æſtimabile; ac denique vir, & uxor tanquam una caro reputantur, & ideo illud qualecumq; dominium potius eſt quaſi intrinſecum, quale eſt jus utendi proprio corpore.

Duplex in homine dominiũ.

10 Alterum notandum eſt diſtributionem illam Auguſt. *Totum quod homines poſſident, ſeu quorum ſunt domini*, intelligendã eſſe de dominio, ut ita dicam, adventitio, ſeu humano. Duplex enim in homine dominium diſtingui poteſt. Unũ eſt naturale, & innatum; alterum ab hominibus introductum, & per volũtatem humanã aliquo modo acquiſitum. Prius verſatur circa bona interna, ſive corporalia, ſive ſpiritualia, & circa famã, & honorẽ; nam ſine ulla hominum diviſione, vel applicatione unuſquiſq; ex ſe habet propriũ dominiũ harũ rerũ ad ſe pertinentiũ; dominium vero externarũ rerum nõ eſt a natura, ſed ex hominum diviſione, ac voluntate, loquendo de proprio dominio; nã de cõmuni uſu aliud eſt, ut infra attingam. De hoc ergo dominio Auguſt. loquitur, cum dicit, omnia, quę ſub dominium hominum cadunt, appellatione pecuniæ comprehendi. Quod etiam docuit Juriſconſultus in l. 222. ff. de verborum ſignificatione, dicẽs: *Pecuniæ nomine non ſolũ numerata pecunia, ſed omnes res tam ſoli, quam mobiles, tã corpora, quam jura cõtinẽtur*, quia omnes poſſunt in pecuniã cõverti, ut recte ibidem gloſſa notavit. Et eadem ratione his omnibus fit homo dives, ac proinde paupertas omnia illa excludit, & circa omnia illa, ut circa propriã materiam verſatur. Quod etiã poteſt optime colligi ex loco Matthæi 19. ubi Chriſtus dans conſilium paupertatis dixit: *Vade, & vende omnia, quæ habes*; de adoleſcẽte autẽ, *Abiit triſtis, erat enim habens multas poſſeſſiones*; omnes ergo illæ erant materia paupertatis, & omnes pertinent ad divitias, quæ difficilem reddunt aditum regni cęlorum, ut ſtatim Chriſtus declaravit.

Dubitatio ſpecialis circa beneficia, & officia honorem, & utilitatem afferẽtia.

11 Hic vero ſuboritur dubitatio de quibuſdã bonis, quæ mediam quamdam rationem, ſeu cõpoſitam habere videntur, an comprehẽduntur ſub hac materia paupertatis. Hujuſmodi autem eſt, in primis Eccleſiaſticũ beneficium, in quo, & eſt jus ſpirituale ad actiones, & bona ſpiritualia diſpenſanda, cujus proprium dominiũ habet legitimus beneficii poſſeſſor; & præterea eſt jus ad redditus beneficii. Unde quoad primũ eſt quid ſpirituale, quoad ſecundum vero involvit materiam temporalem. In eodem ordine poſſunt poni doctoratus; nã quatenus eſt teſtimonium excellentiæ, & titulus honoris, pertinet ad ſuperiora bona, quatenus vero habet aliquod emolumentum tẽporale, ad hęc infima ſpectat. Idemq; de quocunq; alio munere honorifico ſimul, & utili dici poteſt. Videtur ergo paupertas hæc omnia neceſſario excludere, quia quodlibet ex his ſufficit hominẽ divitẽ reddere, parumque refert, quod pecuniæ primario, aut cõſequẽter habeantur, dũmodo habeantur, nam eo ipſo paupertas violatur: ergo hoc votum in iſta omnia cadit, tanquã in propriam materiã. In cõtrariũ autẽ eſt, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, & ideo redditus beneficii, ut ejus titulo annexi, pecunia æſtimabiles non ſunt, quia titulus ipſe ſpiritualis eſt,

eſt,& pecunia æſtimari non poteſt:ergo cōmutata proportione cum ſpiritualia bona per ſe non ſint materia voti paupertatis,quidquid illis annexum fuerit,non eſt in tali materia computandum; ergo idem dicēdum eſt de omnibus aliis juribus, vel titulis excellentioribus, quam ſit pecunia, etiamſi illam annexam habeant.

Reſolutio ſub diſtinctione.

12 Diſtinctione nihilominus utendum cenſeo. Illa enim duo nunquam ſunt ita connexa, quin intētione, imo & executione ipſa diſcerni poſſint. Dico ergo hæc bona præciſe ſpectata quoad jura ſpiritualia,vel honorifica, &c. non comprehendi ſub materia paupertatis; ideo ex vi talis voti neminem eſſe incapacē illorū, nec prohiberi, quin illa deſiderare, procurare, & acceptare debita intētione poſset.Dico autē,*ex vi talis voti*, quia aliunde,v.g.ex mente obedientiæ fieri poteſt,ut religioſus ſit incapax talis muneris,vel juris,niſi ex voluntate ſui prælati,ut poſtea videbimus.Dico autē, *debita intētione*,præcipue,ut excludā affectum ad temporales redditus paupertati repugnantē, de quo ſtatim dicā. Atq; hoc modo explicata aſſertio probatur facile ex dictis, quia talia bona vere ac proprie nō ſunt tēporales divitiæ,ſed ad ſuperiorem ordinē pertinent;ergo non continentur ſub materia paupertatis. Itē illa præciſe ſūpta non faciunt hominem divitem, nec per ſe ſufficiunt ad providendum neceſſitatibus corporis in victu, veſtitu, &c. ergo cum illis ſecundum ſe ſpectatis ſtat perfecta paupertas; ergo illa non pertinēt ad materiam paupertatis.Denique, quia hæc bona pertinent ad Eccleſiaſticos honores,ſeu illorum titulos, quibus non renuntiat homo ex vi voti paupertatis,ut ex D.Th.2.2.q.186.ar.7.ad 4.ſupra notavimus.Quod latius,& optime proſequitur idem S.Doct.opuſc.19.contra impugnantes religionem c.2. ubi ex profeſſo probat religioſum per vota religionis, in quibus conſtat perfectum votum paupertatis includi, non renuntiare omni honori, ſed mūdano,non vero Eccleſiaſtico,multoq; minus renuntiare omnibus officiis, quibus honor debetur, & ſpecialiter tractat de officio docēdi,& de gradu magiſterii. Et ad hoc etiam ſpectat, quod idem D. Th. dixit quodlib. 3.q.4.ar.9.non eſſe per ſe loquendo contra perfectionē petere officium docendi in Theologia; neq; ibi diſtinguit, an tale officium habeat temporales redditus annexos, necne; neque id erat neceſſarium, quia ex hoc capite nō mutatur natura talis muneris, & ſemper poteſt per ſe ſpectare ſecluſo reſpectu ad illam utilitatem.

13 Eandem doctrinam ſequutus eſt Cajet. d. q. 186. ar.7.circa 4.qui tamen in eo mihi videtur excedere, dū ait reprehenſione eſſe dignos religioſos abdicantes a ſuis honores magiſterii,ſi ſint de religionibus ad prędicandum inſtitutis, ſicut eſſent reprehenſione digni, ſi presbyteros nollent habere ſuos; fatemur quidem non eſſe reprehēſione dignos religioſos hujuſmodi gradus, & honores admittentes debito modo,& juxta ſuum inſtitutum;hoc enim probat tam ratio D. Th. quam ipſiuſmet, & aliorum Sanctorum exemplum, quod Cajet. adducit.Non tamē cenſemus eſſe reprehenſione dignos illos religioſos,qui licet ex inſtituto habeant docere, & prædicare, nihilominus hos gradus a ſe abdicant; nam hoc etiam alii Sancti fecerunt,ut S.Bonav.S.Anton.de Padua, & eorum ſimiles, quia magiſterium licet poſſit eſſe utile ad illum finem,non tamen eſt neceſſarium, & aliunde poteſt non parva utilitas ſpiritualis ex illius abdicatione provenire, maxime reſpectu communitatis. In his ergo rebus,quæ ex ſe malę non ſunt,& ſub diverſis intentionibus poſſunt honeſte, & ſancte fieri, vel omitti,nemo reprehendere debet alterius diverſam profeſſionem, ſed illud ſervare, quod Apoſtolus ait, Rom. 14. *Qui non manducat,manducantē non ſpernat, & qui manducat,non manducantem non judicet.* Ubi autē hæc abdicatio fit (quod ad præſens ſpectat)non fit ex vi paupertatis,ſed vel ex voto obedientiæ,vel per profeſſionē talis regulæ.Denique huic doctrinæ conſonat Navarr. comm.2.de regul.n.2.2.dict.& ſequentib. ubi diſtincte declarat ſub his muneribus comprehendi dignitatem Abbatialem,& Epiſcopalem.Item jus eligendi,præſentandi,confirmandi,inſtituendi,& omnem Eccleſiaſticā juriſdictionem, imo & ſæcularem, & beneficia, cathedras, & ſimilia; nam hæc omnia haberi poſſunt tam quoad proprietatem, quam quoad poſſeſſionem facti, & juris, ut demonſtrat totius Eccleſiæ conſuetudo.

14 Nihilominus ulterius aſſero,tēporalia bona, quæ ſolent eſſe annexa his muneribus, ſine dubio comprehendi ſub voto paupertatis, & materia ejus. Probatur, quia talia bona non mutant naturam ſuam ex illa cōnexione,& ſi poſſideantur,vel ſub dominio habeantur, non minus reddunt hominem divitem, nec minorem ſufficientiam, & ſolicitudinem afferunt, quam ſi eſſent aliunde acquiſita.Unde nihil obſtat in præſēti axioma illud, quod *acceſſorium naturam ſequitur principalis*, quia licet hoc ſit verum formaliter(ut ſic dicam) loquēdo de ipſo acceſſorio,quatenus tale eſt,&in eo ſtatu durat,& ſolum ut tale eſt,attingitur per actiones,quæ immediate,vel per ſe circa ipſum principale verſantur;quando vero acceſſorium a principali ſeparatur, & circa illud ut ſic,propriæ,ac peculiares actiones verſantur,tūc ſuam propriam retinet naturam, & conditionē. Ita vero eſt in præſenti, nam licet temporales proventus, vel ſtipendia annexa ſint juri,ſeu muneri altiori;nihilominus quando ipſa exiguntur,contrectantur,& poſſidentur, jam amittūt conditionem acceſſorii, ſuntque principalis materia talium actionum, & ideo neceſſe eſt, ut qui votum habet paupertatis, illius obligationem, ac menſuram in talibus actionibus, & circa talem materiam ſervet.Atque in re hoc ipſum ſentit Navarr.cōm. 2. de regul.n.2.§. ex his infertur 1.cum ſequent. ubi per varia exempla in particulari hoc explicat, quæ magis pertinent ad votum ſolemne paupertatis, & ideo inferius a nobis ſuo loco tractabuntur.

15 Solum poteſt alicui dubitationem facere,quod ibi in objectione quarta inter alia multa, quæ pauper poteſt habere quoad proprietatem, & poſſeſſionem facti, & juris, unum eſt *jus ſuſcipiendi alimenta ex illo monaſterio*, quod poſtea ut verum admittit; & tamen id videtur difficile, quia hoc jus immediate, & principaliter verſatur circa temporalia bona, unde videtur eſſe temporale quid, & pretio æſtimabile, ſicut ipſamet bona;ergo eſt propria materia paupertatis.Quod quidem verum eſt de proprio, ac tēporali jure ad juſtitiam pertinente, quod temporali dominio æquivalet, & pecunia quædam eſt,quia quantum eſt in ſe,vendi poteſt.Illud ergo intelligendum eſt de jure aliquo ſpirituali, quale eſt jus decimarum, vel jus commendæ, vel aliud ſimile; hoc enim per ſe non eſt materia paupertatis, ut dixi,quamvis pecunia ipſa, vel quidquid illi æquivalet, quod virtute talis juris exigi poteſt, ſtatim ſubjecta ſit voto, & legibus paupertatis.

Dubium de jure percipiendi alimenta.

CAPUT V.

Quæ ſit materia proxima voti ſimplicis paupertatis, & conſequenter ad quid obliget hoc votum.

Duobus modis votum paupertatis fieri poteſt.

1 UT poſſimus de hac materia generaliter loqui, ſupponere neceſſe eſt,dupliciter poſſe fieri votū paupertatis; primo integre, & totaliter, cōprehendēdo ſcil.omnia,quæ honeſta paupertas includere poteſt,vel ſolum partialiter, promittendo videl. unam, vel alterā conditionem paupertatis, non tamen omnem; quod enim utroque modo fieri poſſit, conſtat, tum quia hoc pendet ex intentione voventis,& ex parte materiæ,nō eſt repugnantia: nam etiam per hominum contractum poteſt quis alienare uſum,vel uſumfructū rei, non alienando dominium: ergo & per votum poteſt abdicare unum,& non aliud. Patet etiā a ſimili, nā votū caſtitatis,& integrū,& partiale eſſe poteſt,ut ſupra tetigimus & infra etiā dicendum eſt: ergo & votum paupertatis.

In quo ſenſu procedat quæſtio.

2 In pręſenti ergo de voto integro paupertatis loquemur, quia explicata tota materia, & obligationibus ejus, inde cōſtabit,ad quid obligent vota partialia juxta intentiones voventium, ex illis enim pendent talia vota;nā ſi paupertas abſolute, & ſimpliciter promittatur, & neq;tacite,neq;expreſſe limitatio aliqua adhibeatur ex intentione voventis, integrū, & completum votum judicandum eſt,id eſt,obligans ad totam illam paupertatem,quam aliquis ſancte, & honeſte profiteri poteſt; ut late oſtendit Navarr.cōm.2. de Reg. n. 20. diſtinxerat enim triplicem paupertatem,ſcil. non habendi alienum injuſte,non habendi proprium, niſi ut inſtrumentum virtutis, & ſimpliciter non habendi, & ſubdit, qui paupertatē ſimpliciter voveat,hanc etiam vovere; quod

quidem comparatione aliarum duarum mihi videtur manifeſtum, quia paupertas voluntaria, qualis eſt illa, quæ vovetur, ſimpliciter dicta, nec de prima, nec de ſecunda dicitur, ſecundum communem modum concipiendi, & vovẽdi. Addimus vero etiam in tertio modo poſſe eſſe latitudinem, nam poteſt quis ſe privare libero uſu rerum, & non dominio, & ſecundum hanc etiam cõparationem votum paupertatis ſimpliciter factum totam ejus materiam comprehendit, ſicut caſtitatis votum cum eadem proportione, quia paupertas, ſicut, & caſtitas includit quandam negationem, quæ omnia deſtruit, ſi non limitetur, eſtque de ſe integra privatio.

3 Secundo ut poſſimus explicare materiam proximam hujus voti, neceſſarium eſt, breviter exponere varios reſpectus, ſeu morales habitudines, quas homo habere poteſt, & nomine juris late ſumpto comprehenduntur; tractaturq; a Theologis in principio materiæ de juſtitia, latiuſque a Juriſperitis, & breviter attigit Navarr. in comment. 1. de regular. a n. 12. Hujuſmodi autem ſunt dominium, ſeu proprietas, uſusfructus, poſſeſſio cum jure poſſidendi, jus utendi, & uſus, vel poſſeſſio rei, facti tantum, ut vocant, item adminiſtratio rei, vel quoad jus, vel quoad factum tantum.

Dominii definitio, & explicatio.

4 Dominium (perfunctorie nunc illud definiendo) *eſt principale jus diſponendi de re aliqua in quemcunq; uſum lege non prohibitum*: his enim verbis recte explicatur moralis illa facultas, quam dominus habere cenſetur circa rem ſuam, omnis enim talis facultas jus appellatur; quia tamen non omne jus eſt dominium, ut ex dicendis conſtabit, ideo illud ponitur loco generis, aliæ vero particulæ diſtinguunt dominium ab aliis juribus minus perfectis, quæ ſtatim exponemus. Bartolus vero in l. *ſi quis vi.* §. *differentia*, ff. de acquirẽda poſſeſſione, addidit in definitione dominii, quod ſit *jus in re corporali*; nam circa res, quas Juriſtæ incorporales vocant, ut ſunt juriſdictio, jus eligendi, & ſimilia, ipſi non appellant dominium, ſed quaſi dominium; nos autem indifferenter loquimur, quia circa hæc omnia poteſt eſſe vera proprietas, & principalis facultas diſponendi de illis, & ideo nihil vetat illam proprietatem ſimpliciter dominium appellare, & maxime in præſenti materia conſtat differentiam illam nullius eſſe momẽti, ſi alioqui tales res incorporales ſint pecunia æſtimabiles. Navarr. etiam cum Aretino addidit hanc particulam *ſalvo jure alterius*, ut comprehendatur (inquit) dominium directum tantum, & utile tantum, quia neutrum dat jus ad utẽdum niſi ſalvo altero; ſed hoc ſatis videri poterat in illa particula, *lege non prohibitum*, quia lex prohibet uti jure cum præjudicio alterius.

Dominus ab adminiſtratore in quo diſtinguatur.

5 Addidi vero illam particulam *principale*, ut dominum ab adminiſtratore diſtinguerẽ, ac denotarem dominium proprie dici illum, qui eſt veluti cauſa principalis cujuſcumque uſus rei, quia propria virtute, ut ſic dicam, illum exercere poteſt. Fieri autem poteſt, ut alius ex commiſſione domini poſſit re uti, & poteſt eſſe tam generalis commiſſio, ut liceat ei de illa diſponere in omnem uſum, & nihilominus non erit dominus, quia ſemper utitur re, ut inſtrumẽto alterius. Unde licet jus aliquod habere videatur, non tamen principale, ſed miniſteriale. Quocirca cavenda eſt etiam æquivocatio in illo termino *principale*: nã inter dominia ſunt gradus, & unum excellentius alio; Deus enim, ut Deus, habet ſupremum, & principaliſſimũ dominium; ſub illo vero Chriſtus, ut homo, habet dominium excellentiæ, ut alibi dixi to. 3. p. diſp. 58. ſect. 2. Reſpublica etiam dicitur habere dominium alterum (ut loquuntur Juriſtæ) etiã eorum bonorum, quæ ſub particulari dominio alicujus hominis continentur: hic ergo non vocamus principale jus, ut de his ſuperioribus dominiis, quaſi per antonomaſiam dici poteſt, ſed ut ſignificat proprium jus, id eſt, quod nomine proprio, & non alterius habet, ſicut dicitur principalis cauſa, quę propria virtute operatur, etiamſi non ſit pręcipua reſpectu ſuperiorum cauſarũ. Communiter vero illa particula omittitur, quia jus ſimpliciter dictum, proprium, & quaſi internum jus ſignificare videtur; ille enim, qui ſolum de licentia domini re utitur, non tam videtur habere jus, quam uti jure alieno; poſſet ergo illa particula omitti; quamvis ad majorem explicationem nihil impediat: comprehendi autem debet pro præſenti inſtituto pro quocunque

Dominiorum varii gradus.

vero dominio particulari, & humano, ſive ſit omnino plenum, & liberũ, ſive ſit aliquo modo ligatũ, ut in majoratu, ſive ſit ſemiplenũ, ut in dominio emphyteutico, ſeu directo tantũ, & idem eſt de utili, ut ſtatim dicetur.

Definitio & explicatur uſusfructus.

6 Uſusfructus dicitur *jus utendi, & fruendi alienis ſalva ſubſtantia*, inſtit. & ff. de uſufructu, in princip. quod jus poſſet in præſenti ſub dominio comprehendi, quia dominium utile a Juriſtis vocatur, & proprium, ac principale jus eſt ad tales actus; propter illam vero particulam, *ſalva ſubſtantia*, deficit a perfecta ratione dominij pleni, & ob eandem cauſam dicetur eſſe de rebus alienis: eſt autem radix, ſeu via ad obtinendũ completum dominium aliquarum rerum, ſcil. fructuum ejus poſſeſſionis, cujus uſusfructus habentur, & hoc eſt habere jus fruendi, id eſt, poteſtatem comparandi dominium fructuum, qui per legem prohibiti non ſint. Et ob eandem cauſam proprie loquendo verſatur circa ſolas res, quæ uſu non conſumuntur, quia ſolæ illæ ſunt proprie fructiferę, quãquam improprie, & juris accommodatione, etiam rebus uſu conſumptibilibus accommodetur, ut conſtat ex Inſtit. & ff. de uſufruct. de quo alibi, nam in præſenti hæc differentia non refert.

Quid ſit uſus quoad jus.

7 Uſus quoad jus eadem proportione definitur ab aliquibus ex Inſtit. & ff. de uſu, & habit. Quod ſit *jus utendi aliena re ſalva ſubſtantia*; ſed quoad noſtrũ inſtitutum ſpectat, ultima particula non videtur neceſſaria, & ita illam omittit Nav. quia definitio ſic data ſolũ convenit uſui earum rerũ, quæ ipſo uſu non conſumũtur. Poteſt autem etiam dari nudus uſus earum rerum, quæ eodem uſu cõſumuntur, qui propterea eſſe non poterit, ſalva talium rerum ſubſtantia. Reſpõderi vero poteſt hoc quidem eſſe verum de uſu quoad factum; nam poteſt quis habere licẽtiam a domino utendi re eo uſu, quo illa conſumitur; nõ tamẽ habere locum in uſu quoad jus, quia nõ poteſt quis uti re aliqua proprio jure, & nomine, quin habeat dominium ejus, tum quia nemo poteſt conſumere rem alienam ſuo proprio jure ſine licentia domini, cui perit: tum etiam quia circa talem rẽ, quæ uſu conſumitur, nullum videtur eſſe poſſe majus dominium, quam proprium jus conſumendi illam. Verumtamen licet regulariter forte non detur tale jus utendi; nihilominus dari nõ repugnat, quod in uſuario rei fructiferæ intelligi poteſt; nam ille, qui ſolum habet uſum arboris, poteſt comedere poma ejus, & illo uſu ea conſumere; non tamen poteſt illa donare, aut vendere; habet ergo verum, ac proprium jus ad unum uſum pomorum, quo illa conſumuntur ſine dominio illorum; nam ſi dominium haberet, poſſet etiam vendere, & donare. Unde hæc eſt differentia inter habentem uſumfructum, vel uſum tantum ejuſdem arboris, quod uſufructuarius ſit dominus fructuum, ut ſupra dicebamus, uſuarius autem non, ſed limitatum accipit jus ad proprium tantum, & ſpecialem uſum, ut in citatis juribus habetur. Uſus ergo in præſenti ſumitur pro puro jure utendi, quod ad uſumfructum non extenditur, nec ad proprium dominium; ſit tamen nihilominus verum, ac proprium jus, ratione cujus poteſt quis talem uſum exigere, nec ſine juſtitia poterit invitus illo privari.

Differentia inter uſumfructum, & uſum ejuſdem rei.

Quid ſit poſſeſſio.

8 Poſſeſſio ſumpta non pro re poſſeſſa, ſed pro relatione ipſa, vel quaſi forma, per quam dicitur poſſideri, a Navarro ſupra ita definitur cum Bartolo in d. §. *Differentia. Eſt jus inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri.* quæ definitio obſcura eſt, tum quia definitum ipſum quodammodo ponitur in definitione in verb. *poſſideri*, tum etiam, quia poſſeſſio non tantum juſta, ſed etiam injuſta eſſe poteſt, & ideo loquendo de poſſeſſione in communi, non videtur eſſe de ratione ejus, ut non ſit prohibita, tum denique, quia ęque obſcurum eſt, quid ſit inſiſtere rei. Sed advertendum in poſſeſſione juſta duo intervenire. Unum pertinet ad factum, quoad eſt actualis occupatio, ſeu tentio, vel (ut quoad fieri poſſit, recte explicetur) habitio rei, ut ſuę: aliud pertinet ad jus, quod quis habet ad occupandam, ſeu tenendam talem rem. Et quamvis nomẽ poſſeſſionis magis ſignificet factum, quam jus, tamen principalius eſt ipſum jus, quam factum, & ideo illud pręcipue Bartolus eo loco definivit; maxime in præſenti materia, ſi paupertas aliquid de poſſeſſione excludit, magis eſt jus ipſum poſſidendi; & ideo etiam Navar. illa definitione magis uſus eſt, quam aliis, quibus ſolet poſſeſſio facti declarari.

9 In

Diſtinctio notanda.

9 In qua duo etiam diſtinguēda ſunt; unum eſt actio illa, qua res poſſidēda apprehenditur, vel detinetur, quę poteſt dici poſſeſſio actualis; quæ actio non eſt una certa, ac determinata, aliquādo enim manibus, aliquando pedibus, aliquando juxta varios modos a jure perſcriptos ſumitur poſſeſſio; & ideo communiter definiri ſolet, quod ſit *apprehēſio rei corpore, & animo, juris adminiculo*, id eſt, per actionem aliquam corporalem, quę ex juris inſtitutione, ſeu declaratione ad hunc effectū ſufficiat; nam cū ex ſola rei natura talis actio definita non ſit, oportet jure humano terminari; neceſſe eſt etiam, ut fiat animo habendi illam rem, ut ſuam, id eſt, tanquam jure, & nomine proprio tenendam: nam qui rem alterius, ipſius nomine apud ſe habeat, non proprie poſſidere dicitur, ſed potius alter per ipſum. Vide Sylveſt. verbo *Poſſeſſio*, & Covarr. in regul. poſſeſſ. 2. p. in princ.

10 Aliud eſt detentio illa, quę manet quaſi habitualiter, ſeu permanenter ex dicta apprehenſione, ſeu poſſeſſione actuali, & hanc ſignificavit Bartolus nomine inſiſtentiæ, & proprie ſignificatur communi nomine poſſeſſionis, a qua & homo poſſeſſor, & res poſſeſſa denominatur. Quia vero hæc rei detentio habitualis non conſiſtit in aliqua phyſica conjunctione, vel permanēte actione, aut informatione, ſed in morali quodā reſpectu ex illa prima apprehēſione relicto, ratione cujus cenſetur illa quaſi ſemper adeſſe, quamdiu per aliud cōtrarium non deſtruitur, ideo per eandem apprehenſionem ſolet hæc permanens poſſeſſio declarari, quæ in hunc modum intelligenda eſt. Quando vero hęc poſſeſſio facti accipitur, & habetur ſine jure ad illā, tunc quidem eſt poſſeſſio, ſed injuſta; poteſt autem eſſe juſta exiſtimatione, ut ſi quis putet ſe habere jus, quod revera non habet, & tunc dicitur poſſeſſio bonæ fidei, & dici poteſt juſta formaliter, ſeu in conſcientia, quia ad hoc ſufficit juſtus titulus exiſtimatus, quamvis verus non ſit. Si autem ſcienter ſine juſto titulo accipiatur, vel habeatur, talis eſt omnibus modis injuſta poſſeſſio, & malæ fidei nominatur. Et hæc ſufficiant de his juribus præſenti intentioni.

Alia diſtinctio.

11 Præter hæc autem jura diſtinguenda ſunt ea, quę ad factum ſolum pertinēt, ut ſunt uſus, qui facti appellatur, qui conſiſtit in ea actione, qua homo capit actualem utilitatem ex re, etiamſi proprium jus ad illam non habeat. Huic reſpondet actualis, vel potius habitualis detentio rei ad utēdum illa, quando oportuerit, etiamſi non habeatur ut propria, neque cum aliquo jure in ipſa, quo modo ego habeo libros, utor autem illis, quando illos lego; & illa nō appellatur proprie, & juridice poſſeſſio, ſed tentio quædam. Unde hic etiam annumerari poteſt quoddam peculium, quod dicitur tantum facti; quale dici poteſt illud, quod ſervus habet ex voluntate domini. Et ſimile poteſt eſſe peculium monaſticum, ut notavit Navarr. ſupra n. 14. & 15. Denique annumerari hic etiam poteſt adminiſtratio rei, vel poſſeſſiones alienæ, aut non ſuæ; illa enim non juris, ſed facti tantum eſſe videtur, quamvis aliquo modo dici jus poteſt, ut Navarr. ſupra loquitur; quia vero non eſt proprium, ſed nomine alterius, ideo dicimus hanc adminiſtrationem magis ad factum, quam ad jus pertinere.

Objectio.

12 Dices: quomodo poſſunt hæc omnia in ſolo facto conſiſtere abſque jure, ſi fiant, in uſu enim v. g. injuſto facile intelligitur uſus facti ſine jure utendi; ſi autem juſtus ſit, non videtur poſſe ſeparari ab uſu, quia ut ſit juſtus, oportet ut jure fiat, atque habeat quod ex aliquo jure naſcatur. Reſpondeo primo non eſſe neceſſarium, ut naſcatur ex jure proprio, ſed ſatis eſſe, quod oriatur ex alieno per facultatem, ſeu licentiam conceſſam ab eo, qui tale jus habet; longe enim diverſum eſt habere aliquale dominium, aut habere tantum licentiam a domino, quod revera nullum dominium eſt, quod magis in ſequentibus explicabitur. Deinde reſpondeo poſſe eſſe æquivocationem in voce *juris*; poteſt enim, aut legem ſignificare, quomodo diſtingui ſolet jus divinum, vel humanum, &c. Alio autem modo ſumitur pro morali quadā poteſtate ad aliquem actum, vel uſum. Priori modo nunquam ſeparatur jus ab uſu juſto, nam qui talem uſum habere poteſt, ſemper habet jus aliquod, id eſt, legem aliquam divinam, vel naturalem, quæ illi talē uſum concedit, vel ſaltem approbat. Poſteriori autem modo ſeparabilis eſt uſus licitus a jure proprio, & quaſi intrinſeco, prout explicavimus, quamvis ſemper requirat aut licentiā, vel permiſſionē ejus, qui tale jus habet, vel ſaltem ut alterius jus non obſtet, ut contingit in uſu rerū, quæ nōdū in alicujus proprium dominiū devenerunt, ſed in communi uſu a natura cōceſſo relictę ſunt.

Solutio prima.

Secunda.

Jus dupliciter ſumi poteſt.

PRIMA ASSERTIO.

Dominia rerum eſſe materiam voti paupertatis, atq; ex vi illius obligari voventem ad ea relinquenda.

Aſſertio prima, & cōmunis.

13 His poſitis videndum eſt, quomodo hęc ad materiā proximam paupertatis pertineant, aut extra illam ſint, per ſequentes concluſiones. Dico ergo primo dominiū rerum temporalium (per quæ ſemper intelligimus, quæ ſuperiori capite explicata ſunt) eſt prima, & principalis pars materiæ proximæ paupertatis. Diximus autem ſupra vocari hanc materiam paupertatis, quia illa privat: paupertas ergo privat hoc dominio, & votum paupertatis eſt promiſſio non habendi hoc dominium; atque hoc modo dicitur dominium hoc eſſe materia talis voti. Sic ergo explicata concluſio eſt certa, & communis omniū, ſumiturque ex D. Th. 2. 2. d. q. 186. ar. 3. ubi voluntariam paupertatem per hoc explicat, quod eſt ſine proprio vivere, idem autem eſt carere dominio, & carere proprio. Probatiq; poteſt ex verbis illis Chriſti, Matth. 19. *Vade, & vende omnia, quæ habes, & de pauperibus*; nam verbum vendēdi, & dandi alienationem dominii ſignificat, & eandem carentiam denotat verbum relinquendi, ac renuntiandi, quibus aliis locis Chriſtus utitur. Secundo idem probari poteſt ex juribus, in quibus paupertas voluntaria per carentiam dominii, ſeu proprietatis explicatur, ut patet ex c. *Non dicatis aliquid proprium.* 12. q. 1. quod ſumptum eſt ex Auguſt. in Reg. c. 2. ubi habenti votum paupertatis non ſolum habere, ſed etiā dicere aliquid propriū vetat, juxta illud Actor. 4. *Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat*: quod adeo exaggerant multi ex interpretibus in eum locum, ut dicant peccare pauperem voluntariū, qui veſtem, vel aliam rem *meā* appellet: nam ſi id dicit animo, & intentione, ut ita ſit, cōtra votum agit; ſi autē abſq; tali intentione ita loquitur, ſaltē mentitur. Quod eſſet verum, ſi particulam *meā* ſemper ſignificaret proprietatem, aut dominium; quia vero ſæpe non ſumitur in eo rigore, ſed ſolum applicatione, ſeu determinatione ad proprium, & particularem uſum, ideo prolatio illius verbi non ſemper peccaminoſa eſt, imo aliquando poteſt eſſe prudens propter occurrentes circumſtātias, vel propter conſuetudinem, quæ interdum declarat in bono, & ſimplici ſenſu proferri. Auguſt. ergo non agit præcipue de modo loquendi per vocem proprii (quāvis conſilium ſit illum vitare) ſed de re, ſcil. ut nihil tanquā propriū poſſideatur; quod etiam late traditur in c. *Monachi*, c. *ſuper*. c. *Cum ad monaſterium*, cum aliis de ſtatu monach. c. *Ex parte*, de accuſat. Ac deniq: cōmendatur maxime in Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 2. Tertio eſt manifeſta ratio, quia paupertas cōſiſtit in privatione, & carentia bonorum temporalium: ergo ſi ſit integra, & abſoluta paupertas, ut nunc loquimur, maxime excludit dominium talium rerum, quia ex dominio ſolent reliqui actus oriri, & quia dominium eſt quaſi proxima ratio, per quam homo dives conſtituitur, vel ſimpliciter, vel quoad aliquid, & quia dominium eſt, quod requirit ſolicitudinem voto paupertatis contrariam, quæ in eo acquirendo, vel conſervando adhibetur.

An, & quādo ſit peccatū contra votum paupertatis dicere, rem meā.

Aſſertio duas partes includens.

14 Sed quæres, an votum paupertatis ita excludat dominium, ut actu, & neceſſario illud expellat, ſi antea erat, vel impediat, ſi futurum ſit. Reſpōdeo, votum paupertatis, quod in religione fit, ſi ſit ſolēne, vel alio modo juvetur diſpoſitione Eccleſiaſtici juris, habere illum effectum; votum autem paupertatis nude, & ex ſe ſumptum non habere illum, ſed ſolum obligare poſſe ad relinquēdum dominium, quod iam habebatur, & nullum poſtea acquirendum, ſi vovens per illud dominio ſe intendit privare. Prior pars quoad vota ſolemnia certa eſt, de qua poſtea multa dicturi ſumus. Additur vero altera particula disjunctiva propter quædam vota, quæ in Societate emittunt coadiutores approbati; quæ licet ſimplicia ſint, reddunt perſonam incapacem proprietatis, & dominii, ut cōſtat ex Extrav. *Aſcendēte Domino*,

Greg.

Greg.XIII. de quo ſtatim poſtea. Altera vero pars probatur, quia tale votū paupertatis eſt omnino ſimplex; quia ſolum eſt promiſſio quædam non habendi aliquid proprium: nam ratio voti nude, ac pure ſumpta in hac promiſſione conſummatur; ergo illa non ſecum affert formaliter carentiam proprii, ſed ſolum ad illam obligat. Probatur conſequentia, quia aliud eſt promittere, aliud dare. Item aliud eſt vovere, aliud votum exequi: nam qui vovet religionem, non ſtatim fit religioſus, & qui vovet dare eleemoſynam, non ſtatim dat: ſic ergo qui vovet eſſe pauper, id eſt, carere bonis, non ſtatim fit pauper, donec illa cum effectu relinquat, vel alia non acquirat. Quæ ratio non ſolum probat nullum votum paupertatis, & omnino ſimplex, quale explicatum eſt, non habere de facto hunc effectum, verum etiam nec poſſe illum habere, quantumvis promittens velit, ſecluſa lege humana juvante, niſi accedat alia actio voluntaria, vel cōtractus, qui etiam ſine voto eſſet per ſe ſufficiens ad hujuſmodi paupertatem efficiendam. Probatur primo, quia ſi de facto tale votum non habet hunc effectum, ideo eſt, quia non poteſt; ſi enim, poſſet, quid impediret? Secundo id declaratur, ac probatur ſequentibus illationibus.

Corollariū primū. Dives vovens paupertatē nō caret dominio, donec de ſuis rebus diſponat.

15 Ex dictis enim ſequitur primo, ſi aliquis dives, antequam diſponat de rebus ſuis, in hoc temporis puncto emittat privatum votum paupertatis, ex tunc quidem obligari ad relinquēdum dominium totius peculij, non tamē ex tunc, & ſtatim incipere eſſe pauperem, ſeu carere dominio ſuarum rerum, donec de illis diſponat. Probatur, quia ex vi illius voti non tranſtulit illa bona in dominium alterius, neque etiam quaſi pro derelictis reliquit, ut a quolibet poſſint uſurpari tanquam bona, quæ nullius ſunt. Conſtat enim manifeſte id fieri non poſſe, & contra juſtitiam commutativam peccaturum, qui talia bona uſurparet, & ad reſtituendum ea obligari eidem, qui illa antea poſſidebat: ergo adhuc manent illæ res ſub dominio ejuſdem voventis, donec voluntaria dimiſſio, vel donatio, aut alienatio talium bonorum accedat. Cōſtat autem poſſe ſeparari nudum votum ab hujuſmodi actione; immo niſi talis actio ante votum præcedat, moraliter neceſſarium eſt, ut tempore ſubſequatur, quia diſpoſitio, & alienatio rerum, non poteſt ſubito fieri, ſicut fieri poteſt votum, ſed interdum neceſſaria eſt poſtea magna conſultatio, & negotiatio. Unde etiam intelligitur dominium proxime, & quaſi formaliter tolli per actionem illam alienativā, ſeu renuntiativā ejus, quę per ſe ſola, & ſine voto ſtatim efficit hominem pauperem in præſenti, quamvis illa non obliget ad talē paupertatem retinendam in futurū. Votum ergo e contrario ſolum, ac per ſe ſumptum non reddit ſtatim, & in præſenti pauperem, ſed obligat ad prædictam actionem.

Dubitatio, quando obligetur ad divitias relinquēdas.

16 Sed quæres, quando ergo obligabitur dives, qui votum paupertatis emiſit, ad relinquendas divitias? Et quamdiu eas non relinquit, quomodo poteſt tuta conſcientia ſimul eſſe dives, & habere votum paupertatis? Reſpondeo ex generali doctrina de obligatione voti petendum hoc eſſe; dictum eſt enim obligationem voti ſtatim incipere, & ſi negativum ſit, pro ſtatim, & pro ſemper obligare; ſi vero ſit affirmativum, & ex intentione voventis non recipiat dilationem, etiam obligare pro ſtatim, ita tamen ut moraliter, & cum commoda poteſtate, & opportunitate intelligendum hoc ſit.

Reſolutio.

In præſenti ergo votum paupertatis licet per ſe, ac primario negativum videatur; factum tamen ab eo, qui nondum divitiis renuntiavit, affirmativum eſt, quatenus obligat ad actionem neceſſariam ad relinquenda omnia. Et ideo licet pro ſtatim obliget, tamen cum morali latitudine, non enim obligat ad præcipitandam actionem, ſed ad adhibendam moralem diligentiam, ut quāprimum moraliter, ac prudenter poſſit, ſeſe omnibus bonis ſpoliet. Atque in hoc ſenſu interpretandum eſt tale votum a tali perſona factum, & ideo ſi non ſit in mora, non repugnat ſimul habere tale votum, & adhuc eſſe divitem, quia dominium illud, nec contra votum acquiſitum eſt, nec retentum. Atque poſſet etiam dici, illum jam eſſe pauperem in fieri, & nondum amplius obligari per tale votum: ſi autem ſit negligens, & in mora eſſe incipiat, jam non eſt tutus in conſcientia; quāvis adhuc ſit dominus, quæ duo repugnant, ut jam dicam.

Corollariū ſecundū: poteſt quis acquirere verū dominiū, licet cum peccato.

17 Secundo ſequitur, eum, qui habet hujuſmodi votum paupertatis, & accipit aliquid animo acquirendi dominium illius, vel ab eo, qui poteſt illud transferre, vel quando res nullius antea erat, verum dominium talis rei acquirere, etiamſi acquirēdo, vel accipiendo peccet. Sumitur ex Navarr. comm. 1. de regul. n. 22. & ultima pars manifeſta eſt, quia dominium ita eſt materia proxima voti paupertatis, ut per illud ſe obliget vovens ad carentiam ejus: ergo qui acceptat dominium alicujus rei, cōtra votū agit: ergo peccat; de quo latius in ſequentibus. Altera vero pars probatur, quia quando cōcurrūt omnia neceſſaria ad valorem actus, ſi fiat, tenet, licet cum peccato fiat. Sed hic cōcurrunt omnia neceſſaria ad tranſlationem dominii, ſcil. voluntas dantis, & accipientis cum effectu, & cū poteſtate ex parte dātis, & capacitate ex parte accipiētis: ergo. Major per ſe ſatis clara eſt. Minor etiam quoad omnes priores partes ex facto ipſo ſupponitur. Ultima vero pars, in qua eſt difficultas, probatur, quia ſola promiſſio non infert incapacitatem actus oppoſiti, ut patet inductione; nam promiſſio non donandi non impedit, quin donatio poſtea facta teneat, unde nec donantem reddit impotentem ad dandum, nec rem ipſam incapacem, ut donetur, & ſimiliter promiſſio non nubendi nō reddit incapacem ad nuptias, & ſic de aliis. Ratio vero eſt, vel quia illi actus nō ſunt formaliter oppoſiti, vel maxime, quia tota efficacia promiſſionis eſt ex voluntate promittentis, quæ poſtea impeditur per voluntatem contrariam.

Corollarium tertium.

18 Unde addo ulterius, quod licet is, qui paupertatē ſimpliciter promittit, ſimul habeat voluntatem ſe reddendi incapacem omnis dominii, mutata voluntate, prout mutatur acceptando dominium, jam eſſe capacē, vereque dominium acquirere. Ratio eſt, quia illa prior voluntas præter promiſſionem nullum intulit effectū permanentem dominio repugnantem, quia ſolum intulit promiſſionem, ut oſtenſum eſt.

Inſtantia diluitur.

Dices: ipſa incapacitas eſt immediatus effectus talis voluntatis, nam talis voluntas efficax eſt, & ille effectus non videtur tranſcēdere efficacitatem ejus. Reſpondeo: eſto poſſit illa voluntas talem effectū inducere, quandiu ipſa eſt, vel moraliter durat, tamen per contrariam voluntatē deſtruetur, & redibit homo ad priorem capacitatem; duobus enim, vel tribus modis poteſt homo intelligi capax, aut incapax dominii; primo capacitate remota, & quaſi radicali, ut ſic dicam, quā capacitatem habet homo eo ipſo, quod eſt naturæ rationalis, & liberæ, ideoq; non poteſt eſſe in homine incapacitas directe huic capacitati oppoſita, quia per illā deſtrueretur homo.

Quot modis homo ſit capax aut incapax dominii.

Secundo poteſt dici capacitas proxima volūtas formalis, vel virtualis acquirendi dominium efficax, & non impedita, cui voluntati cōtraria eſt voluntas, & propoſitū nullū habendi dominiū, quæ poteſt facere hominem incapacē dominii in ſenſu cōpoſito, non vero ſimpliciter, id eſt, illa permanēte; nā ſi per contrariā voluntatem illa expellatur, tollitur illa incapacitas, & redit homo ad connaturalem, & proximam dominii capacitatem, quia ſola prior voluntas talem incapacitatem faciebat; illa vero per contrariam expellitur, quod locum habet ſive talis voluntas licita ſit, ſive illicita, quia hæc incapacita nō pēdet ex honeſtate, ſed ex efficacitate voluntatis.

Tertio.

19 Unde poteſt tertia capacitas diſtingui quaſi media, quæ conſiſtit in proxima, & morali efficacia volūtatis ad acceptandū dominium; & hanc etiā capacitatē non poteſt homo a ſe auferre ſimpliciter per ſolam voluntatē ſuā auferendi a ſe talem poteſtatē ſine adminiculo legis, vel ſine aliquo contractu, quæ cum illa capacitate repugnet. Ratio eſt, quia quātumvis homo velit carere illa facultate, nihil a ſe auferr, quod per contrariam voluntatem non reſtituatur, nec ponit impedimētum, quod per eandem poſteriorem voluntatem non tollatur, quia illæ voluntates ſunt ejuſdem ordinis, & efficaciæ, & ideo poſterior ſemper poteſt omnino deſtruere priorē. Et ideo poſita eſt prior limitatio de adminiculo legis, nam per legem applicatur voluntas ſuperioris, quæ efficacior eſt, & ideo ſi lex ipſa, & inſtitutio Eccleſiæ adjungatur voluntati hominis promittentis paupertatem, reddatque voluntatem ejus inefficacē ad dominium acceptandum, jam non poterit homo ſua ſola voluntate auferre a ſe talem incapacitatem.

20 Addita etiam eſt altera limitatio de contractu,

quia

quia ſi homo voluntate ſua ſe transferat in dominium alterius, vel omnia jura ad ſe, vel in præſenti, vel in futurum pertinentia, traducat in alterum per quandam actualem donationem,aut alium contractum, tunc ita manebit incapax proprii, ut non poſſit ſola ſua voluntate ad priorem capacitatem ſe reſtituere, quia jam eſt alteri jus acquiſitum,quo non poteſt illum privare,nec ſola ſua voluntate cõtractum reſcindere.Sic enim, qui ſua voluntate ſe vendit in ſervum , conſequenter fit incapax dominii,quatenus ſervus eſt;ſic etiam religioſus fit incapax dominii per profeſſionem . Et ob hanc cauſã in principio loquutus ſum de ſimplici, ſeu pura promiſſione paupertatis; nam in prædictis caſibus non eſt ſola promiſſio, aut voluntas carẽdi dominio, ſed intervenit etiã traditio,& donatio,aut venditio aliqua, quæ ſecum affert illam incapacitatem;nam eo ipſo quod talis perſona acceptat rem aliquam,ejus dominium tranſit in alium, cui ſe donavit ex vi prioris contractus. Quando ergo votum paupertatis ſimplex omnino eſt, non obſtat quominus per voluntatem acceptandi aliquod dominium acquiratur, quia tunc neque illa voluntas eſt inefficax ex vi alicujus legis, neque dominium per illam acceptatum tranſit in alium ex vi alicujus pacti ; manet ergo apud ipſum acceptantem.

Declaratio circa duo Corollaria proxima.

21 Sed tunc videtur ſequi quædam perplexio in hujuſmodi perſona , quia nec poteſt tale dominium apud ſe retinere licite , quia ſicut a principio illud ſuſcipere fuit cõtra votum paupertatis,ita & retinere;nec etiam videtur poſſe licite de tali re libere diſponere , quia etiam hic eſt uſus dominii,qui non minus repugnat voto paupertatis,quam dominium ipſum. Quid ergo faciet hujuſmodi perſona?

Reſolutio.

Reſpondeo in primis non poſſe in illo ſtatu voluntarie perſeverare ſine culpa , tale dominium apud ſe retinendo,ut ratio facta probat.Quocirca ſi res illa immobilis ſit , debet illam alienare , juxta ea,quæ inferius dicemus; ſi vero ſit ex aliis rebus, quarum uſu indiget , ita ut talis uſus non excedat paupertatis votum , tunc debet ſaltem deponere animum habendi dominium in illam, aut uſum ejus ex dominio manantem, ſed merum uſum facti . Quando autem rem ipſam, vel propter proprietatem, vel propter ſuperfluitatem non poteſt apud ſe retinere , licite poteſt de illa diſponere non tanquam utens dominio, ſed tanquam removens impedimentum paupertatis per uſum facti jam tunc licitum , ſuppoſito priori lapſu .

Alia dubitatio.

22 Quæri autem poteſt,an tunc teneatur talis perſona rem illam dare pauperibus, aut Eccleſiæ , vel poſſit ſuo arbitrio dare, cui voluerit; nam illud prius videtur eſſe valde conſentaneum voto paupertatis, juxta illud, *Vade,& vende omnia,quæ habes*. E contrario vero hoc poſterius videtur repugnare paupertati, quia videtur eſſe actus dominii . Dicet vero aliquis neutrum eſſe in eo caſu faciendum,ſed rem acceptam ei eſſe reddendã, qui dedit. At hoc nullo ſufficienti fundamento dici poteſt , nam donatio tenuit , vel quælibet alia alienatio, quia,ut probavi,is,qui accepit,vere factus eſt dominus; alter ergo amiſit dominiũ abſque ulla injuria : ergo ex vi juſtitiæ nulla manet obligatio illi reſtituendi,ſeu reddendi talem rem;ſed neque ex vi charitatis,aut religionis poteſt excogitari ratio, ob quam illi ſit reddenda talis res ex præcepto , imo neque ex conſilio per ſe loquendo, & ex vi objecti. Illud ergo, quod de ſubventione pauperum,vel conſumptione in alios pios uſus, optimum conſilium eſt;quod autem ſit neceſſarium,affirmare nõ poſſumus: neque enim votum ad hoc obligat, neque aliud præceptum per ſe loquendo;ſuppono enim neceſſitates pauperum non eſſe adeo graves , ut ad hoc obligent;hoc enim contingens eſt,& extrinſecum;votum autem paupertatis licet obliget ad non retinendum dominium , non tamen ad expendendum bona in hos,vel illos uſus.Unde quod Chriſtus dixit,Matth.19. *Vende omnia,quæ habes, & da pauperibus*, duo conſilia continet , quorum primum ſine poſteriori ſervari poteſt,& a multis hodie ita fit,nam dimittunt omnia,non tamẽ dant pauperibus, & ſubſtãtia voti paupertatis eſt de primo,nõ de ſecundo:ergo ex vi voti paupertatis nõ tenetur aliquis in eo caſu talia bona dare pauperibus .

Reſolutio.Poteſt talẽ rem cui voluerit donare.

23 Exiſtimo ergo rem eſſe arbitrariam , & in quemcunque uſum honeſtum poſſe diſpenſari,quia per ſe ſolum eſt neceſſarium renuntiare illis bonis, ſeu illa relinquere;quod vero renuntiatio fiat in hujus, vel illius gratiam,eſt quaſi per accidens conjunctum,& arbitrarium, non tam ratione dominii, quam quia nullum eſt præceptum determinans hoc potius,quam illud.Et declaratur in hunc modum;nam poſſet talis perſona rem illam a ſe abdicare , & nulli applicare ſimpliciter illam relinquendo , ita ut a quocunque primo occupante licite accipi poſſet , quia per hoc implet votum , & nihil amplius facit:ergo etiam poteſt ita illam relinquere,ut alius , ſi velit , ſtatim poſſit illius dominium accipere : hoc autem cenſetur, cum rem talem alicui donat .

Aſſertio ultima.

Deniq; aſſero , licet habenti votum paupertatis , per ſe loquendo , non liceat talis donatio , vel tranſlatio dominii,ſuppoſito tamen dominio, undecunque manaverit etiam ex actione peccaminoſa,licitam eſſe quamcunq; actionem ad honeſtam illius rei alienationem , & ad reditum in priorem ſtatum paupertatis neceſſarium .

SECUNDA ASSERTIO.

Uſumfructum, uſum, & propriam poſſeſſionem eſſe etiam materiam proximam paupertatis, atque adeo ex vi voti relinquendam.

Aſſertio tres partes includens.

24 Dico ſecundo,uſumfructum,uſum, & propriam poſſeſſionem etiam cõtineri ſub materia proxima paupertatis,atque ita hæc omnia relinquenda ſunt ex vi illius voti,alioqui contra ipſum agitur.Ratio autem generalis eſt , quia hæc vel dominium includunt , vel aliquid æquivalens dominio alicujus rei tẽporalis. Quod declaratur diſcurrendo per ſingula.

Probatur prima pars aſſertionis de uſufructu.

Et in primis de uſufructu conſtat eſſe dominium utile , quod ſine dubio licet non completum, verumtamen dominium eſt . Imo quantum ſpectat ad utilitatem ex bonis temporalibus capiendam , hoc dominium fructuoſius eſt , quam dominium tãtum directum . Unde hoc etiam dominium ſufficit facere hominem divitem , eumque negotiis ſæcularibus implicare:ergo renuntiatio illius pertinet ad integram paupertatem.Denique uſusfructus, prout eſt jus utendi,& fruendi re,eſt quid pecunia æſtimabile,& qui habet illum , vere habet dominium ejus ; nam hæc jura, quæ res temporales a Juriſtis dicuntur, etiam cadunt ſub dominium, ſeu quaſi dominium, quod ad noſtrum propoſitum perinde eſt . Unde poteſt in hoc jure intelligi quædam quaſi reflexio; nam reſpectu rei , qua frui, & uti licet ex vi talis juris, eſt dominium tantum utile, tamen de hoc ipſo jure eſt dominium proprium , quia illud diſtrahere licet, & in quemcunque uſum cõvertere non prohibitum. Nec vero de hoc jure oportet fingere aliud jus, quod ſit dominium ejus, ne in infinitum procedatur , ſed eo ipſo, quod eſt jus fruendi , & utendi tali re , per ſeipſum affert dominium ſui ipſius , ſicut cenſus eſt jus percipiendi penſionem aliquam ex fructibus rei,in qua fundatus eſt;quod jus eo ipſo cadit ſub dominium ejus , qui illud habet . Hac ergo ratione hujuſmodi jura, & uſusfructus æque repugnant cum paupertate , ac dominium perfectum cujuſcunque rei .

Probatur ſecunda pars de uſu.

26 Eædem fere rationes probant alteram partem de uſu,prout accipitur pro jure utendi;nam hoc etiam jus aliquale dominium utile eſt ;licet enim ſimpliciter non ſit dominium illius rei , qua uti licet , eſt tamen tale jus ad uſum ejus,ut ſine injuſtitia prohiberi nõ poſſit. Unde tale jus eſt bonum tẽporale pretio æſtimabile , quod inter divitias hominum computatur; unde excludit, ſi habeatur , integram paupertatem . Denique qui habet hoc jus,cõſequenter etiam habet dominium ejus, ideoque ſi injuſte in illo lædatur , reſtitutionis obligatio oritur ex vi juſtitiæ commutativæ , quia læſus eſt in re ſua : ergo qua ratione paupertas integra excludit alia dominia, excludit etiam hoc jus.

Objectio.

Dices , qui ſolum habet jus utendi , non poteſt illud in aliud transferre donatione, aut vẽditione, &c. quia illud eſt jus quaſi perſonale, ut conſtat ex jure inſtit. & ff. de uſu, & habitat. Ergo uſuarius non habet dominium illius juris.Reſpõdetur primo,negando conſequentiam, nam etiam majoratus non poteſt alienare bonum,& tamen eſt dominus, & penſionarius eſt dominus penſionis, licet eam non poſſit vendere. Nam in definitione dominii ponitur,ut ſit in omnem uſum lege non prohibitum:ſi ergo alienatio ea tantum ratione non liceat, quia jure prohibita eſt, ob eam ſolam cauſam non excludetur dominium. Deinde negatur aſſumptum , nam uſuarius poteſt vendere jus ſuum ipſi domino rei, & ex conſenſu

ejus

ejus poteſt ſtatim vendere, vel donare; ita enim intelligenda ſunt prædicta jura, quia non excludunt pactum, & voluntariam commutationem, quæ in eo caſu virtualiter fieret; hoc autem ſatis eſt, ut intelligamus illud eſſe aliquale dominium. Difficultates autem, quæ hic occurrere poſſunt, tractabuntur commodius circa ultimam aſſertionem.

Probatur tertia pars aſſertionis de poſſeſſione.

26 De poſſeſſione etiam proprie ſumpta res eſt clara, quia de ratione poſſeſſionis eſt, ut res non tantum corpore, ſed etiam animo apud ſe habeatur, tanquam propria; ſed hic modus habendi rem temporalem directe repugnat cum paupertate; ergo & poſſeſſio; continetur ergo ſub materia proxima, quam excludit integra paupertas. Major ex dictis conſtat, quia tenere apud ſe aliquid ut alienum non eſt poſſidere, & ideo non repugnat paupertati, ut dicetur. Minor etiam facile patet ex dictis, quia habere proprium eſt rem aliquam temporalem poſſidere, quia & moraliter idem ſunt, & proprium non acquiritur niſi media voluntate; ſed poſſeſſio includit formaliter, vel virtute voluntatē habendi rem ut ſuam, ergo eſt materia repugnās paupertati. Immo hinc obiter intelligitur, actum externum, vel conſummatum cōtra paupertatem ſemper inchoari a poſſeſſione, ſub qua comprehendo ſēper quaſi poſſeſſionem jurium incorporalium. Dico autem *actum externum, & conſummatum*, ut excludam deſiderium habendi proprias divitias, & ſimiles actus mere internos, qui contra paupertatem quidem ſunt, quia verſantur circa materiam ex vi talis voti prohibitā, non ſunt tamen actus conſummati, quia per ſe tendunt ad externam materiam, in qua conſummantur. Violatio ergo exterior paupertatis ab illo actu regulariter incipit, quo aliquis accipit rem aliquam cum voluntate tenendi illam ut ſuam, quia per illam acquiritur dominium. Dixi autem *regulariter*, quia licet ordinaria via acquirendi dominium fit media poſſeſſione, interdum tamē ſine illa poteſt acquiri per ſolam voluntatem acceptantem in caſibus a jure expreſſis, in quibus contingere poteſt, ut votum paupertatis etiam exterius violetur ante poſſeſſionem per dominii acquiſitionem. Exemplum eſſe poteſt, ſi quis habens votum paupertatis hæreditatem acceptet, nam per talem acceptationem ſtatim fit dominus, etiamſi nondum poſſideat, *l. cum hæredes*, ff. de acquirenda poſſeſſione, & toto titulo ff. de acquirenda hæredit. ſuppono enim, ut ſupra dixi, votum paupertatis eſſe integrum, & ſine ulla exceptione.

Sine poſſeſſione aliquādo dominiū acquiri poteſt.

Dubitatio ſpecialis, ſi hæres inſtituatur.

27 Hic vero ſtatim occurrebat inquirendum, quid poſſit licite, vel quid debeat facere hujuſmodi hæres inſtitutus, vel ab inteſtato ſuccedens, cum votum ſimplex paupertatis antea haberet. Reſpondeo, antequam votū paupertatis emittatur, hujuſmodi eventum eſſe præveniendum transferendo in aliquem, vel in aliquos pios uſus omnia jura, quæ quocunque titulo, aut modo poſſint aliquando ad ipſum pertinere, & tunc clarum eſt, nihil aliud poſſe poſtea licite facere, niſi ſtare promiſſis, & diſpoſitis. Si vero ea diligentia prætermiſſa fuit, nihil aliud poteſt licite facere, niſi hæreditatem ſimpliciter non acceptando, quia ad hoc ex vi voti tenetur; non poteſt autem aut jus ſuum in alium transferre, nec etiam diſponere, ut bona illa in uſus pios conſumātur, ſed debet ea ſimpliciter relinquere, ut ad eos perveniāt, ad quos deficiente tali hærede pertinerent. Quia omnis alia diſpoſitio, vel translatio in alium ſupponit virtualem acceptationem hæreditatis, quæ jam repugnat cum obligatione voti paupertatis. Antecedens patet, quia ut ille poſſit talem rem alteri donare, neceſſe eſt, ut prius aliquo modo efficiat ſuam acquirendo jus ad diſponendum de illa.

TERTIA ASSERTIO.

Uſum facti, & omnem aliam adminiſtrationem, quæ non proprio jure, & nomine fit, ſed alterius, non ita proprie eſſe materiam voti paupertatis, &c.

28 Dico tertio, uſus facti, & omnis rei apprehenſio, aut retentio, vel adminiſtratio, quæ non proprio jure, & nomine fit, ſed in facto tantum conſiſtit, & ex jure, & conceſſione alterius pendet, non ita eſt per ſe materia paupertatis, ut omnino ex vi illius voti excludantur aut excludi poſſint, quamvis aliqua moderatio in his omnibus poſſit eſſe materia paupertatis juxta intentionem voventis. Doctrina hujus concluſionis communis eſt; & prima quidem pars quantum ad uſum facti ſpectat, eſt evidens, quia ſine hoc uſu temporalium rerum impoſſibile eſt hominem vivere; non ergo poteſt homo prorſus ſe ab hoc uſu privare, neque id promittere: ergo vera, & Deo grata paupertas non poteſt conſiſtere in tali privatione hujuſmodi uſus. Unde Doctores omnes in ea controverſia, an fratres Minores habeant dominium earum rerum, quæ uſu conſumuntur, omnes conveniunt, ut ſaltem habeant uſum facti, quia hic nō poteſt omnino per votum paupertatis prohiberi. Solū poteſt dubitari hic de illo, quod ſupra tetigimus, & objecit Joan. XXII. in Extravagantibus, *Ad conditorem*, & *Cum inter nullos*, & *Quia quorundam*, de verbor. ſignif. quomodo ſcil. poſſit eſſe uſus facti licitus ſine jure utendi, atque adeo ſine dominio aliquo, cum nemo cōſumere poſſit juſte quidpiam, niſi jus habeat illud conſumendi. Adde hujuſmodi uſum nō ſolum eſſe licitum in rebus infructiferis, & quæ uſu conſumuntur, ſed etiam in rebus fructiferis, & permanentibus, quæ non ſtatim ſuo uſu conſumuntur. Nam & illarum fructibus, & harum commoditate uti licet: ergo ille non tantum eſt uſus facti, ſed etiam jus utendi, & fruendi talibus rebus durabiliter permanens.

Aſſertio cōmunis. Probatur prima pars de uſu facti.

Dubitatio, quomodo poſſit eſſe uſus facti licitus ſine jure utendi, & dominio.

Opinio aliquotū.

29 Propter hoc aliqui concedunt paupertatem non omnino excludere jus utendi, imo nec fruendi, ſimile illi, quod habet uſuarius, vel uſufructuarius, vel etiam aliqua ex parte majus illo, quia ex vi hujus juris ſæpe licet pauperi non ſolum carpere fructus ex arbore, v. g. ſed etiam arborem eradicare, & comburere, quod non licet mero uſufructuario. Sed in hoc ſolum eſse poteſt equivocatio in nomine juris, nam ſi omnis licentia, vel facultas domini, etiamſi ab illo ſemper pendeat, & pro ejus arbitrio revocari poſſit, jus appellatur, doctrina data ſine dubio vera eſt, & conſentanea his, quæ ſupra diximus, ſolum modus loquendi eſt diverſus. Nam jus proprie dictum ſolum eſse cenſemus illud, quod ineſt homini, tanquam proprium, quove ſuo nomine operari poteſt, quod etiam reſpectu illius ita eſt objectum juſtitiæ commutativæ, ut ſine contraria injuſtitia involuntarie auferri ab illo non poſſit; & hoc jus dicimus per abſolutam paupertatem excludi a particulari perſona, & omnem uſum, qui non habetur ex vi hujuſmodi juris, vocamus uſum facti, quantumvis ex voluntate, ſeu ex conceſſione domini habeatur. Atque ita facile reſpōdetur ad priorem interrogationem, optime ſeparari uſum facti licitum a jure utendi, quia poteſt eſse conſenſus ab eo, qui habet jus, non per juris translationem, aut donationem, ſed per meram facti conceſſionem licitam, ac ſemper ab ipſo dependentem. Eodem modo ad alteram partem fatemur licentiam hanc ſe extendere ad eoſdem, vel etiam ad plures actus, quam uſus, vel uſufructuarius, non tamen eodem modo, neq; cum eadem iuris proprietate, & actione nomine proprio, & ideo non ita repugnare cum paupertate. Quæ doctrina ſumitur ex Nicolao III. in cap. *Exit qui ſeminat.* de verbor. ſignif. in 6. & Clemente V. in Clement. *Exivit de paradiſo*, de verbor. ſignif.

Jus proprie dictū quale ſit?

Probatur ſecunda pars de tentione.

30 Atq; ex his facile intelliguntur, & probantur aliæ partes propoſitæ, quæ ſicut alia, quæ ibi diximus, attinguntur breviter a Navar. comm. 1. de regul. n. 12. & ſeq. Conſtat ergo ratione ſuperius facta non poſse aliquem honeſte ſe privare actuali tentione, ſeu quaſi profeſſione aliquarum rerum tēporalium, ſaltem illarum, quas Paulus comprehendit, cum dixit, prima ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus:* quomodo enim operietur quis veſtibus, niſi illas apud ſe habeat, ſaltem facto, etiamſi non habeat jus in illas; & ſic de aliis; quāvis ergo moderatio, & limitatio in habendis his rebus etiam ſolo facto, poſſit merito ad paupertatem pertinere, totalis tamen carentia, & dimiſſio talium rerum non pertinet ad voluntariam paupertatem prudentem, & Deo gratam. Unde nec Chriſtus Dominus, nec Apoſtoli, nec alii Sancti hoc genere paupertatis uſi ſunt; nam licet Chriſtus Dominus aliquando non haberet, ubi caput ſuum declinaret, veſtes ſaltem habebat, quibus utebatur. Et licet in cruce illis etiam ſpoliatus fuerit, illumq; ſummum paupertatis gradum, & patienter, & libenter tulerit, non tamen illam nuditatem profeſsus eſt, tanquam paupertatem voluntariam, cujus ipſe author, & effector eſset, ſed illam

Nec Chriſtus, neq; facti hoc genere paupertatis uſi ſunt.

illam ſuſtinuit,tanquã unam ex injuriis,& paſſionibus quas voluntarie pro hominibus accepit. Legimus etiã aliquando D. Franciſcum veſtibus etiam propriis ſeipſum nudaſſe, ut bonis omnibus paternis renuntiaret; veruntamen nec conſtat, aut ſatis veriſimile eſt ita ſe ſpoliaſſe, ut omnino nudus coram Epiſcopo manſerit; ſatis enim eſt, ſi ſuperflua omnia, & pretioſa veſtiméta abjecerit,his tantum,quæ ad tegendum corpus neceſſaria erant retétis,vel fortaſſe ita omnia reliquit,ut tamé jam haberet ſaccum eleemoſynis comparatum, quo ſe tegeret. De aliquibus etiam ſanctis ſolitariam vitã degentibus interdum legimus ita coluiſſe paupertatem,ut nec veſtes haberent, quibus tegerétur, neque alimenta, niſi quando ad actualem uſum illa colligebant,vel recipiebant,ut de Joan.Baptiſta,Paulo Eremita, Maria Ægyptiaca, &c. Verumtamen hæc, quæ rariſſima, & extraordinaria ſunt,non pertinent ad ordinariã voti paupertatis materiam, & aliqua magis ſunt admiranda, quam imitanda utpote ex ſpeciali inſtinctu Spiritus S. facta, quale eſt nullo prorſus uti operimento corporis, niſi capillis,ut de Ægyptiaca,& Macario etiam fertur. Joannes enim,& Paulus, ſicut etiam Elias tegumento utebantur,licet aſpero,&vili,quale fuit etiam illud,quo Deus ſtatim poſt peccatum primos homines induit.

Probatur tertia pars de adminiſtratione.

31 Tandem adminiſtratio ſolius facti nullum proprium jus dominii,aut utendi,vel fruendi includit,*præciſe ex vi adminiſtrationis*, & ideo ad objectum etiam paupertatis non ſpectat. Dico autem, *præciſe ex vi adminiſtrationis*,quia ſi ratione adminiſtrationis aliquod temporale ſtipendium accipiatur, ex illa parte poterit violari paupertas,ſi ultra mẽſuram, vel modum debitũ accipiatur,conſideratis,quæ hactenus diximus, & voti qualitate.Adminiſtratio ergo formaliter, ac per ſe non repugnat paupertati,quia ſolũ eſt quid facti,& nõ proprii juris;quia res ſic adminiſtratæ,non ut propriæ,ſed ut alienæ tenentur,& ita non poſſidétur ab adminiſtrãte, ſed a domino per illũ, omnis etiã fructus taliũ rerũ domino accreſcit, ſicut etiã res, quæ pereunt, illi pereunt:ac denique omnis uſus,vel diſpoſitio talium rerum reſpectu adminiſtratoris ſolum eſt uſus facti, quia ſolũ ex conceſſione, & voluntate domini fit. Imo talis eſt hic uſus, ut ex vi adminiſtrationis non poſſit converti in utilitatem,& commodum adminiſtrantis,ſed ad cõſervationem,& augmentum ipſarum rerum in domini commodum referatur; nihil ergo habet adminiſtratio ut ſic, propterquã per paupertatis votũ excludatur: nõ eſt ergo materia paupertatis, ſed poteſt eſſe materia obedientiæ,interdũ,ut habeatur,interdum vero ut relinquatur.

Aſſertio. Etiã jus adminiſtrandi non repugnat paupertati.

Ex quo ulterius addo non ſolum adminiſtrationem,ſed etiam jus adminiſtrandi per ſe non repugnare paupertati,niſi aliunde jus illud habeat emolumentum temporale, & ideo ſit pretio æſtimabile; nam tunc non licet habere jus tanquam proprium, niſi præſcindatur adminiſtratio ab emolumento, ſicut ſupra de cathedra dicebamus. Si vero præciſe ſpectetur jus adminiſtrandi, illud non eſt dominium, vel quaſi dominium alicujus boni temporalis,ſed eſt veluti jus regendi,aut imperandi, quæ per ſe, ac præciſe ſpectata non faciunt hominem divitem ſecluſo emolumento ex eis reſultante.

Dubitatio,an ſit materia hujus voti exceſſus in uſu vel peculio facti.

32 Circa hanc vero concluſionem inquiret aliquis, an,& quo modo poſſit uſus, vel peculiũ facti eſſe cõtra votũ paupertatis ratione exceſſus, etiamſi ex vi ſolius ſpeciei,ut ſic dicam,non ſit cõtra paupertatem, ut, v.g. uti cibis non eſt materia paupertatis, nihilominus tamen quæri poteſt, an uti pretioſioribus cibis, ſit per ſe contra paupertaté,& idem eſt de veſtibus,ac de tota ſupellectili rerũ,v.g. mobilium,pertinétium etiam ad ornatum domus, &c.An ſcilic. exceſsus in his ſit materia paupertatis.Cui interrogationi difficile eſt reſpondere, generalem conſtituendo regulã præter intétionem voventis, quãdo ille non vovet paupertaté ſecundum aliquam regulã, ſed ſimpliciter,ut modo loquimur. Quãdo enim votum fit priori modo, ex ipſa regula poterit colligi menſura paupertatis in his omnibus, quæ inſinuavimus, ut ex infra dicendis de paupertate religioſa latius conſtabit; quando vero fit privatum, & ſimplex votum, vix poteſt certum aliquid definiri, nam ut paupertas ſit licita,& honeſta, ſatis eſt, quod non excludat uſum, vel tentionem rerum, quæ ad vitam neceſsariæ ſunt. Non eſt autem veriſimile eum, qui ſimpliciter, & abſolute vovet paupertatem,eo ipſo ſe obligare ad non utendum niſi neceſsariis,vel vilioribus rebus;quia hoc valde perplexum eſset, & lubricum, & moralibus periculis expoſitum; quia difficillimum eſt debitum terminum in hujuſmodi neceſſitate præfigere; & quia non ſemper eſt idem, ſed pro diverſis circumſtantiis, & opportunitatibus occurrentibus variari neceſse eſt.Deinde, quia exceſsus aliquis in hujuſmodi uſu, vel abundãtia rerum, ſecluſo omni jure proprio, ac rigoroſo, non facit hominem divitem proprie,ergo in rigore loquendo non repugnat paupertati; ergo ſi votum paupertatis ſimpliciter fiat,& vovens ſpeciali intentione ſua nihil explicet, non erit hic exceſsus per ſe loquendo contra paupertatem.

Reſolutio dubitationis propoſitæ.

33 Cenſeo igitur intentionem voventis eſse in præſenti pro regula conſtituendam; nam ſi ille intendit ſeſe obligare ad aliquid ſpeciale in hoc genere uſus, vel ornatus,aut copiç rerum,tunc omnis exceſsus erit materia repugnans tali voto,ut per ſe conſtat; ſecluſa vero hac intentione, nulla videtur eſse poſse talis obligatio, ob rationes factas. Solum poteſt videri alicui difficile,quod quis habeat votum paupertatis,&ſimul reipſa,ſeu facto ſplendide vivat,& multa pretioſa,ac ſuperflua habeat, & expendat, & nihilominus paupertatem non videt.Verumtamen ſi omnia illa non habeat, neq; illis utatur, ut dominus, ſed in utroq; pendeat a vero domino, & facultatem ab illo conceſsam, ſeu permiſsã non excedat, nihil admirationis in eo eſt, quia paupertas ſubſtantialiter ſervatur, ubi nullum proprium jus, vel dominium intervenit,neq;expreſse, neq; tacite,ſeu æquivalenter. Poterit ergo in illo exceſsu eſse culpa, vel ratione ſcandali, vel ratione indecentiæ ſtatus, vel fortaſse ratione periculi alterius mali; formaliter tamen ibi non invenio violationem voti paupertatis.

Ultima difficultas,apud quem ſit dominiũ rerum.

34 Tandem dubitari poteſt, apud quem ſit dominiũ earum rerum,quibus utitur,vel quas acquirit is,qui tale votum habet. Quia nec eſt apud ipſum, nec apparet apud quem alium ſit, neceſsarium autem videtur, ut apud aliquem ſit. Quidam cẽſent eſse apud Deum ſpeciali titulo,ac ratione:ita ſentit Navarr.in comm.2.de regul.n.3. Sed hoc mihi non placet, tum quia, ut in ſuperioribus dixi,Deus non eſt capax novi dominii,quod illi ex noſtris actibus acquiratur: tum etiam, quia nullum apparet fundamentum hujus dominii,neq;ex intétione dantis,nec recipientis, vel habentis,nec etiam ex vi voti paupertatis, quia per illud non obligatur homo aliquid Deo acquirere, vel in ſpeciale dominium ejus transferre,quidquid habet,vel denuo recipit;ſed ſolum non habere aliquid proprium. Denique aliàs videretur obligandus, qui tale votum habet, expendere in ſacros uſus omnia, quæ ſibi neceſſaria non ſunt, quia jam res illæ ſpecialiter ſunt Deo conſecratæ, quod videtur durum,& ſine fundamento.Alii ergo cenſent dominium illud manere apud donantes, ſeu tradentes hujuſmodi bona perſonæ habenti tale votum. Quod ſumi poteſt a ſimili ex Nicol.III. in c.*Exiit*,de verborum ſignif. in 6. Et videtur veriſimile, quia ſupponimus, eum, qui accipit alia bona,non acceptare illorum dominium, quia ſi acceptaret, ipſe fieret dominus juxta ſupradicta, tranſgrederetur tamẽ votum; nos autem agimus de illo, qui modo debito hçc bona accipit abſq; tranſgreſſione voti:ergo manet dominium apud donantem. Patet conſequentia,quia eo ipſo, quod alter non acceptet dominium, contractus non perficitur, quoad dominii alienationem:ergo manet penes ipſum, cujus antea erat.

Non placet abſolute ſumpta.

35 Sed licet hçc reſponſio quoad aliqua ſuſtineri poſſit, ſcil. quoad ea, quæ immediate donantur hujuſmodi pauperi, quamdiu in eadem ſpecie durant, non tamen videtur univerſaliter ſatisfacere in rebus omnibus,quç quovis modo, aut titulo comparantur: nam ſi hic pauper in eleemoſynam accipiat pecuniam,&illa emat triticum,non poſſumus dicere dominium tritici eſſe apud eum, qui pecuniam dedit, quia illud nunquam habuit, nec acceptavit, neque etiam apud illum, qui triticum vendidit;quia ille vere factus eſt dominus pecuniç;non ergo debet ſimul retinere dominium rei venditç.Unde fratres Minores,qui negant ſe habere dominium alicujus rei, & ideo ajunt dominium rerum uſu conſumptibilium ſibi donatarum manere apud donantes, quamdiu illæ in eadem ſpecie conſervantur; nihilominus

ajunt,

ajunt, poſtquam in res alias commutantur, dominium cæterarum rerum, quæ ex eleemoſynis datis comparātur, non eſſe apud eos, qui priores eleemoſynas dederunt, ſed ad Summum Pontificem tranſire. Hoc autem ultimum dicere cum fundaméto non poſſumus de quolibet vovente ſimpliciter paupertatem, quia in Minoritibus, & aliis religionibus, quæ ſimilem paupertatem profiteantur, Summus Pontifex habet peculiare jus in ipſas, & veriſimile eſt, vel ſpeciali declaratione, vel tale inſtitutum approbando, hoc dominium acceptando: privata autem perſona vovens ſimplicem paupertatem, nec propterea ſpecialiter ſubditur Summo Pontifici, neque ab eo habet aliquam ſpecialem approbationem, vel acceptationem.

36 Inter hanc ergo perſonam, & illū religioſum eſt ſimilitudo in hoc, quod dominium rerum emptarum eleemoſynis non manet in vendéte, neq; in eo qui eleemoſynam dedit; eſt autem diſſimilitudo, quod in hac privata perſona non poſſumus aſſignare aliquam communitatem, vel ſuperiorem perſonam, in quā tranſeat tale dominium, ſicut in religioſis fit. Nec ſolum in his rebus, quæ per plures contractus, vel quaſi contractus dicto modo comparantur, videtur hoc habere locum; ſed etiam in omnibus illis, quæ immediate acquiruntur titulo oneroſo, ſeu per contractum ad juſtitiam pertinentem, ut ſi hujuſmodi pauper labore ſuo ſtipendium ad victum, & veſtitum neceſſarium acquirat, tunc enim non ſolum cibus, & veſtitus ſtipendio emptus, ſed etiam ipſum ſtipendium immediate datum non videtur manere ſub dominio dantis, cum loco illius jam receperit opus illi æquivalens.

37 Propter hæc ergo videtur probabiliter dici poſſe dominium illius rei apud neminem eſſe, quia hoc nullum eſt inconveniens, & optime conſiſtere poteſt cum omnibus, quæ in hoc facto interveniunt, & ad uſum, & obſervationem hujus voti paupertatis ſunt neceſſaria. Primum declaratur ex his rebus, quæ nondum in alicujus ſpeciale dominium devenerunt, ut ſunt piſces fluminis, & ſimilia; ponamus ergo hunc hominem habētem votum paupertatis ad ſuum uſum aliquid piſcari, aut venari, aut herbas ex cōmuni agro colligere abſq; animo acquirendi dominiū, ſed ſolum corporaliter tenendi, aut utendi: tunc ergo haberet quis materialē poſſeſſionem, & uſum rei non ſuæ, nec alius: non eſt ergo neceſſariū, ut res alicui perſonæ in particulari applicatæ ad uſum facti ſint ſub ejus, vel alterius dominio. Quod vero idem poſſit contingere etiā in acceptione rei, quæ prius erat ſub alterius ſpeciali dominio, ita declaratur; nam quando aliquis præbet aliquid alteri, poteſt actio eſſe efficax quoad abdicandū, vel amittendū proprium dominium, etiamſi non valeat quoad transferendum illud in alium: ut, v.g. in ſimonia, qui dat pretium, amittit dominium ejus, & alter non acquirit; quod autem ibi fit ex diſpoſitione legis, poteſt in præſenti intelligi ex voluntate contrahentium, nam qui dat, vult quantū eſt ex ſe dominiū rei dimittere, & in alium transferre; qui autem accipit, licet non acceptet dominium in ſe transferendum, admittere autem poteſt privationem alterius, ne alius retineat jus in talem rem: ergo donatio tenebit quoad hanc partem, etiamſi quoad aliam non acceptetur; nam cum illa duo ſint ſeparabilia, ut oſtenſum eſt, hic de facto ſeparabuntur, cum ſufficiens cauſa interveniat. Quod autem talis cenſenda ſit volūtas contrahentium in hoc caſu, ex parte quidem dantis manifeſtum eſt, ſupponimus enim illum velle dare, & alienare rem, quantum in ipſo eſt. Ex parte autem accipiētis declaratur, quia ille acceptat donationem quantum poteſt abſque tranſgreſſione voti paupertatis; ſed acceptare illam quoad verā alienationem alterius, ſeu dominii abdicationem, non eſt contra paupertatem, dummodo translatio dominii in ſeipſo non acceptetur: ergo quandiu ipſe aliud non explicat, ita donationem acceptare intelligendus eſt. Quę ratio non minus procedit in eleemoſynis, & aliis liberalibus donationibus, quam in cæteris oneroſis, quæ per modum commutationis fiunt. Ita ergo in univerſum concluditur omnia bona, quæ hujuſmodi pauper acquirit, aut retinet ad ſuum naturalem uſum, nullius eſſe quoad proprium, & ſpeciale dominium, quia ab uno efficaciter relinquitur, & ab altero non acquiritur, & nulla lege,

Reſolutio hujus difficultatis eſt, apud neminem eſſe.

conſuetudine, aut alia via deſignata eſt perſona, in quā tale dominium transferatur; ergo apud neminē manet.

38 Dicet aliquis: ergo accipere hujuſmodi bona a tali paupere ipſo invito non erit contra juſtitiam, neq; inde orietur obligatio ad reſtitutionem. Probatur ſequela, quia neque illi fit injuria, cum non ſit dominus, neque habeat jus in talem rem; neq; alteri, quia nullus etiam alius eſſe dicitur, apud quem ſit tale dominium. Item inquiro, quo jure pauper ille utatur hujuſmodi rebus? ſupra enim dicebamus uſum facti in tali perſona non eſſe ex proprio jure, ſed ex licentia veri domini, a quo ſemper pendet, hic autem dicimus nullum eſſe dominium talium bonorum; ergo non habet locum talis facultas. Reſpondeo eadem objici poſſe in eo caſu, in quo talis perſona accipit ad ſuum uſum res, quæ antea nullius erant. Dico ergo tunc non indigere facultate, ut ita dicam, poſitiva, ſed ſufficere negationem prohibitionis: nam eo ipſo, quo res non eſt alterius, licitum eſt illa uti, ſi aliàs licite teneatur, ſeu occupetur. Idem ergo dici poſſet, etiamſi res prius fuerit ſub dominio alterius, qui tale dominium poſtea reliquit. Quod ergo ſupra de facultate utendi dicebamus, proprie locum habet, quando dominus uſum cōcedit, & dominium non relinquit, priuſquam res pereat, ut contingit in amico invitante alium, & in unoquoque religioſo reſpectu ſuæ communitatis capacis dominii in communi. Ad caſum vero, de quo nunc loquimur, extendi poteſt, quia hic etiam uſus quodammodo eſt ex facultate veri domini, qui fuit, licet jam non ſit. Quod vero ſpectat ad alteram partem de injuſtitia, ſimiliter applicari poteſt ad caſum de paupere occupante bona communia, & ideo dicendum eſt, quamvis ille non habeat niſi tentionem facti, non poſſe invitum illa privari ab eo, qui non eſt ejuſdem rei dominus, abſque injuria, quia unuſquiſque habet naturale jus ad defendendum & ſe, & quidquid apud ſe poſſidet, & tenet abſque alterius injuria; hoc autem jus non neceſſario eſt dominium acquiſitum in rem apprehenſam, ſed eſt naturale dominium in proprias actiones, ad quas pertinet, & uſus facti de re juſte poſſeſſa, vel obtenta, & ipſamet tentio rei, quatenus in ipſa moraliter manet actio, per quam apprehenſa eſt. Poteſt etiam hoc jus revocari ad illud jus naturale, quod homo habet ad nutriendum, protegendum, & conſervandū propriū corpus, ad illud enim pertinet, ut non poſſit ſine injuſtitia privari rebus, quas ad hunc finem apud ſe habet ſine alterius præjudicio, & quibus poſſit licite uti, ſive ſit illarū dominus, ſive non.

Objectio.

Solutio.

CAPUT VI.

Quibus modis violari poſſit ſimplex votum paupertatis, & quam grave peccatum illud ſit.

1 CONſtat ex generali doctrina de voto, ſemper ex illo aliquam obligationem in conſcientia oriri, quæ in ſingulis votis, materiis illorum accommodata eſt. Unde in præſenti etiam naſcitur obligatio ex voto paupertatis, quæ ex dictis de materia ejus facile intelligi poterit; juxta modum autem obligationis erit etiam modus culpæ, ac peccati contra tale votum. Primus ergo peccādi modus contra hoc votum eſt habendo, vel accipiendo dominium alicujus rei (ſub dominio autem poſſeſſionem etiam propriam, & jus etiā utendi, & fruendi proprium comprehendimus juxta ſuperius dicta, ne per ſingula diſcurrere neceſſe ſit.) Probatur ergo aſſertio, quia hoc votum primo, ac præcipue eſt promiſſio non habendi aliquid, ut ſuum, hoc enim modo oſtendimus, hanc eſſe materiā proximā, quam hoc votum reſpicit, ut deſtruendam, & tollēdam: ergo immediate obligat ad carendum hujuſmodi dominio; peccat ergo qui illud retinet, vel acceptat: imo etiam, qui illud cupit, aut deſiderat, ut bene Navar. cō ment. 1. de regul. n. 18. §. 22. & n. 19. & 27. argumento cap. *Voventibus* 17. q. 1. Nam ſicuti ibi dicitur: *Voventibus caſtitatem non ſolum nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt*. Ita hic dicimus, voventibus paupertatem non ſolum habere, ſed etiam velle habere proprium damnabile eſt. Unde infert Navarr. difficile eſſe ſervari hoc votum extra religionem, quia difficile vivitur inter homines ſine eorum commercio; commercium autem ſine voluntate quærendi dominium ſibi vel alteri difficile habetur. Sed ſi conſiderentur, quę diximus, non

Primus modus peccandi contra hoc votum.

erit

erit hoc multum difficile, ſi conventiones debita intentione fiant, dandi ſcil. alteri, quod illi debetur, & acceptandi ſolum id, quod juſte, ac religioſe accipi poteſt.

Hoc peccatum ex genere ſuo eſt mortale, & ſacrilegium.

2 Atque hinc infertur, peccatum hoc ex genere ſuo mortale eſſe, quia eſt contra votum, atque adeo ſacrilegium, quare in hoc nulla eſt dubitatio. Et gravitas hujus culpæ ſatis exaggeratur a Clem. III. in ca. *Super*, & Innoc. III. in ca. *Cum ad monaſterium* de ſtatu monach. ubi monachus violans votum paupertatis habẽdo propria, & poſt canonicam admonitionem in eo peccato perſeverans, de monaſterio ejici præcipitur, & ſi in morte cum tali proprietate inventus fuerit, privari Eccleſiaſtica ſepultura. Verum eſt, ea, quæ pœnalia ſunt, reſtringenda eſſe ad caſum, in quo loquuntur, nempe ad monachos, qui ſolemne votum paupertatis emittunt; an vero locum habeant in omnibus vere religioſis, etiamſi monachi non ſint, vel ſolemne votum non emiſerint, dicemus infra ſuo loco; quod autem ad præſens attinet, certum eſt hæc non extendi ad ſimplex, & privatum votum paupertatis, quod extra ſtatum religionis emittitur; & de priori quidem pęna res eſt per ſe nota, quia ille non habet religionem, a qua ejiciatur. Quoad alteram vero partem poſſet quidem Eccleſia illam pęnam imponere propter violationem voti omnino ſimplicis, tamen de facto non impoſuit ex vi illius textus, qui ſolum de religioſis loquitur. Ratio eſt, quia licet vota ſint ejuſdem rationis, & conſequenter etiam tranſgreſſiones eorum, tamen in foro Eccleſiæ, peccatum religioſi gravius eſt, & pęna dignius, & Eccleſiæ etiam magis nocivum, quia eſt contra publicum ſtatum ab ea approbatum, & contra promiſſionem ſpeciali modo ab eadem Eccleſia acceptatam, & receptam.

In foro Eccleſiæ peccatũ religioſi gravius eſt.

3 Nihilominus ex ſimilitudine rationis recte colligimus hoc peccatum ex ſuo genere eſſe graviſſimum; nam votum ſimplex corã Deo non minus obligat quoad eſſentialem obligationem, quam ſolemne. Unde ſancti in generali loquentes de voto paupertatis valde exaggerant hoc delictum, ut videre licet in Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtoch. de cuſtodia Virgin. verſus finem, ubi refert exemplum illud de quodam monacho Nitrię, qui centum ſolidos, quos lina texendo acquiſierat, moriens dereliquit, de quo Macarius, Pambo, & Iſidorus decreverunt, ut cum illis ſepeliretur, dicentes: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*. Simile refert Greg. (cujus meminit Innoc. III. dicto ca. *Cum ad monaſterium*.) lib. 4. dialog. ca. 55. Baſilius etiam in conſtitu. Monaſt. cap. ult. furtum appellat hujuſmodi peccatum, & comparat illud peccato Judæ, quod a furto incepit. Caſſianus etiam in lib. 7. de Inſtitut. Cœnob. multa de hoc peccato dicit. Et quamvis hi etiam Patres præcipue tractent de monachis, ſeu religioſis, tamen doctrina eorum generalis eſt quoad culpæ exaggerationem pro omnibus, qui quolibet modo viam perfectionis profitentur medio voto paupertatis.

Quæ quantitas uſurpata ſit ſufficiens ad hoc, ut quis vitium grave proprietatis, ſeu peccatum mortale contra paupertatem incurrat.

Prima opinio.

4 Difficultas autem potiſſima hujus materiæ eſt, quę bonorum quantitas ſufficiat, ut hoc peccatum mortale ſit? Quidam enim authores tractantes de religioſis ſignificant proprietatem in quacumque materia etiam minima contra votum paupertatis eſſe peccatum mortale. Quorum ſententia, ſi vera eſſet, in quolibet habente votum ſimplex paupertatis procederet, quia non fundantur in aliqua ſpeciali obligatione religioſi, ſed ſolum in voti obligatione: ita ſentit D. Anton. 3. p. tit. 16. ca. 11. notab. 2. & Gerſon. 2. parte tract. de variis quæſt. circa finem Alphab. 34. lit. S. ubi exempla ponit, ſi procurator abſque licentia prælati emat cultellum, filum, aut acum. Verumtamen hi authores videntur

Refellitur.

ſupponere omnem tranſgreſſionem voti, etiam in materia minima, & partiali, eſſe peccatum mortale. Quod tamen principium falſum eſt, ut ſupra oſtendi. Si autem illud non ſupponant, nullam rationem aſſignare poſſunt, ob quam illud verum ſit in hoc voto potius, quam in aliis; nam licet materia ejus ſit valde neceſsaria ad finẽ perfectionis, non tamen eſt nobilior aliis, imo nec æqualis illis, nec tam proxime, ac directe pertinens ad cultum Dei; conſtat autem in materia aliorum votorum, præſertim obedientiæ, poſse eſse peccatũ veniale ex levitate materiæ; ergo & in materia paupertatis.

Aſſertio prima, ad violandã mortaliter paupertatem requiritur materia gravis. Quæ cenſeatur materia gravis.

5 Sit ergo certum requiri materiam gravem; hanc vero gravitatem, & quantitatem ad illam neceſsariam præſcribere difficile eſt. Quidam authores generalem regulam conſtituunt, illam cenſeri poſse materiam gravem in proprietate contra paupertatem, quę in furto ſufficerent ad peccatũ mortale. Hanc ſequitur Cordub. in ſumma Hiſpana q. 109. Mẽdoca in quæſt. quod. lib. q. 8. concl. ult., Lopez 1. p. inſtruct. conſc. ca. 156. concl. 5. Graffis 1. p. deciſ. lib. 3. ca. 5. num. 49. & paſſim alii recentiores. Sed non caret difficultate, primo, quia non apparet ſufficiens ratio illius æquiparationis; nam licet voti obligatio ex ea parte, qua pertinet ad religionem, major eſse videatur, tamen aliunde obligatio juſtitiæ videtur eſse magis rigoroſa; eam enim ob cauſã, quoties concurrunt obligatio juſtitiæ, & religionis, obligatio juſtitiæ præfertur; & cum furtum ſit contra juſtitiam, poteſt in minori quantitate eſse mortale peccatum, quam ſufficiat ad peccandum mortaliter contra paupertatem. Aliunde etiam difficile eſt, hanc proportionem obſervare, & accommodare; ad quod explicandum adverto, duplicem quantitatem in materia furti conſiderari. Una dicitur abſoluta, quia ſecundũ ſe, & reſpectu omnium gravis eſt. Alia dicitur reſpectiva, id eſt, comparatione facta ad indigentiam, & neceſſitatem perſonæ, a qua res per furtum aufertur; ſic enim poteſt eſse interdum peccatum mortale in quantitate ſecundum ſe minima ob nocumentum grave, quod inde poteſt in altero redundare. Sicut enim illa mulier, quæ in Evangelio duo minuta obtulit, magnam eleemoſynam feciſse dicta eſt, eo quod ex ſibi neceſsariis obtulit, ita auferre ab aliquo duo minuta ſibi valde neceſsaria, poteſt eſse peccatum mortale. Hæc igitur conſideratio poſterior non habet locum in præſenti, tum quia per ſe loquendo, & ſecluſo ſcandalo nulla apparet neceſſitas, vel utilitas, ob quam materia, quæ abſolute ſpectata non eſt gravis, poſsit reputari gravis per reſpectum ad operantem, vel ad aliquem alium finem in materia paupertatis: tum etiam, quia hæc quantitas non habet definitum terminum, ut ſecundum illam fieri poſſit æquiparatio; nam hæc ſolum inter determinatas quantitates fieri poteſt. Si autem comparatio fiat ſecundum priorem quantitatem abſolutam, aut incerta etiam videtur, aut nimiam licentiam tribuit contra paupertatem.

In materia furti duplex quantitas conſideranda.

Quæ quantitas ſufficiat in materia furti ad peccatum mortale.

6 Ad quod explicandum adverto præterea de hac abſoluta materia furti varias fuiſse opiniones inter authores. Quidam exiſtimarunt, vel duos argenteos eſse ſufficientem materiam abſolutam peccati mortalis, ut Cordub. ſupra ſentit cum Navarro in ſumma cap. 17. n. 3. & 4. & in comment. de furto ad ca. *finale*, 14. q. 6. n. 11. & 12. & Covar. lib. 1. variar. c. 3. n. 12. qui inter alia fundantur in hoc, quod furtum unius gallinæ non excedit hanc quantitatem, & tamen cenſetur eſse mortale, cum pro tali furto actio in judicio detur, juxta §. *Gallinarum*, Inſtit. de rerum diviſione, qui textus parum probat, quia non in particulari de furto unius gallinæ, ſed abſolute de furto gallinarũ, & anſerum loquitur. Solũ ergo videntur dicti authores potuiſse fundari in quodam prudenti arbitrio conſiderata pecunię æſtimatione: illud tamen omnibus fere poſterioribus viris doctis rigoroſũ nimis viſum eſt, & nulla ſufficienti ratione fundatum, quia tale furtum per ſe non infert magnum nocumentum proximo, nec ſecundum moralem æſtimationẽ continet injuriam, quæ per ſe ſufficiat ad lædendam graviter charitatem, & amicitiã humanam.

7 Ex quo videtur ulterius inferri, etiã duos, vel tres aureos, imo & decem non ſatis eſse ad conſtituendum peccatũ mortale furti: quia ſi illos auferas a Rege, vel homine ditiſsimo, nullum fere nocumentum ei infers, & quaſi nihil moraliter æſtimatur. Unde Angel. verbo *Furtum* n. 34. & Sylv. verbo *Furtum* q. 2. & Med. Cod. de reſtit. q. 10. §. *Occurrit*, ſignificant quãtitatem hanc non poſse in furto deſignari, niſi per comparationem ad perſonam, cui fit furtum, ſaltem ſub communi conſideratione indigentiæ ejus, vel abundantiæ, vel alterius circumſtantiæ, quæ indicet, an nocumentum grave ſit, necne. Alii vero licet fateantur furtum interdum eſse mortale ob quantitatem rei acceptæ

in ſe, & abſolute ſine notabili detrimento reſpectu perſonæ, a qua aufertur, nihilominus vel non putant illam quantitatem eſſe unam, ſed multiplicem, ſaltem per cõparationem ad diverſos ſtatus, & ordines perſonarum; vel certe ſi una materia deſignetur, quę reſpectu omniũ mortalis ſit, putant eſſe aſſignandam ſatis magnam, ut duorum, vel trium aureorum, ut videre licet in Soto 5. de juſtitia q.3. art. 3. ad 3. Petro Navar. lib. 3. de reſtitut. c. 1. n. 30. & ſequentibus, ubi juxta ſententiam magis receptam concludit reſpectu divitum etiam Regum, duos, vel forte etiam unum aureum eſſe materiã gravem; reſpectu vero communium perſonarum habentium mediocres facultates, quatuor, vel quinque argenteos; reſpectu vero pauperum, duos, vel etiam unum. Vel certe melius, magiſque conſequenter dicendum erit juxta hanc ſententiã, unum aureum eſſe materiam gravem, ita ut licet a Rege auferatur, ſit peccatum mortale, quia licet non inferatur ei notabile damnum, aufertur ab eo notabile bonum, & moraliter æſtimabile, ut quid grave, & utile ad humanas actiones, ut recte dixit Major in 4. d. 15. q. 25. circa principium. Infra aureum vero nunquam erit furtum peccatum mortale ex quantitate abſoluta, ſed ſolum ex reſpectiva. Quæ licet generali quadam partitione recte dividatur per illa tria membra divitum, mediocrium, & pauperum hominum, nihilominus ſub illis poteſt eſſe multa varietas, ſemperque in particulari conſideranda erit ratio gravis nocumenti, quandoquidem bonum ablatum ſecundum ſe ſpectatum grave non eſt.

In materia paupertatis qualis quantitas ſit gravis juxta prędicta.

8 Ex hac ergo recepta doctrina, ſi vera eſt regula data, videtur certum materiam neceſſariam ad peccandũ mortaliter in materia paupertatis eſſe ad minimum unum aureum. Probatur, quia illa ſola cenſetur hic ſufficiens ad peccatum mortale, quæ in furto ſufficit ſecundum ſe, ſeu ſecundum abſolutam ejus conſiderationem, quia ſecundum reſpectivam nulla eſt quantitas certa infra terminũ abſolutum, ſed infinite variari poteſt, & ideo cum illa non poteſt fieri comparatio; ſed quantitas illa abſoluta in furto ad minimum eſt unius aurei: ergo eadem ad minimũ neceſſaria eſt in materia paupertatis ad peccatum grave contra paupertatem: hoc autem nullo modo videtur admittendum; eſt enim contra commune judicium recte ſentientiũ de paupertate, eſſetque aperire januam, nimiamque licentiam dare religioſis ad violandam paupertatem; & ſane D. Gregor. qui propter ſolos tres aureos cenſuit tam graviter fuiſſe puniendũ religioſum, ut & in morte omni fratrũ communicatione, & conſolatione, & poſt mortem religioſa ſepultura propter illud privaretur, valde gravem, vel potius enormem cenſuit eſſe culpam illam, & conſequenter indicavit multo minorem quantitatem ſufficientẽ fuiſſe ad peccandum mortaliter in illa materia.

Oſtenditur ratio difficultatis præſentis.

9 Ex his ergo ſatis declaratum eſt, regulam illam pręſenti quæſtioni cum difficultate applicari. Et ratio a priori eſt, quia ex diverſo capite oritur malitia, & gravitas ſacrilegii proprietatis, & furti; in furto enim attẽditur læſio proximi in bonis externis ad uſum vitæ neceſſariis, & ideo quantitas materiæ ſumitur ex æſtimatione talium bonorũ in ordine ad talem uſum, vel abſolute, vel reſpective: in violatione autem paupertatis non attenditur nocumentũ Deo illatum in bonis ejus; nam hoc nullum eſt; nec reſpective, quia Deus non eſt capax propriè nocumenti; neque abſolute, quia homo revera non uſurpat aliquid, quod revera eſſet ſub ſpeciali dominio Dei, ut ex ſupradictis conſtat, & amplius ſtatim explicabitur. Solum ergo in hoc peccato conſideratur infidelitas ſervandi promiſſionem Deo factã, & injuria, quæ inde in Deum redundat. Ad hoc autem gravis materia cenſenda eſt, non ſolum eo capite, quod ſit pecunia, vel res notabilis æſtimationis in ordine ad uſus humanos, ſed quod ſufficiat ad conſtituendã promiſſionem gravem in ordine ad divinum cultum. Cõfirmatur, quia votum faciendi eleemoſynam obligat ſub mortali in multo minori quantitate, quam ſit unus aureus: nam ſi quis promiſiſſet dare in eleemoſynam quatuor argenteos, & id omitteret, judicio cujuſque prudentis peccaret mortaliter, nullo habito reſpectu ad neceſſitatem proximi, vel grave nocumentum ejus, ſed ſolum ad promiſſionem Deo factam, quæ continet gravem cultum ejus: ergo ſimili modo in præſenti.

Reſolutio quæſtionis ex regula extrinſeca.

10 Quocirca ſi loquamur de regula extrinſeca, hæc videtur mihi ſatis accommodata, ſcilicet, quantitatem illam, quæ promiſſa in eleemoſynam ſufficeret ad peccatum mortale in tranſgreſſione talis voti, ſufficere etiam ad ſimilem culpam in tranſgreſſione paupertatis per dominii acquiſitionem: videtur enim eſſe æqualis ratio in ordine ad fidelitatem, & cultum Dei. Regula autem intrinſeca ad hoc judicium ferendũ tam in re, de qua agimus, quam in exẽplo adducto de voto eleemoſynæ, non occurrit alia præter æſtimationem talis materię in ordine ad divinũ cultum, quę ſolum ex prudentum arbitrio, & cõmuni ſenſu videtur ſumenda, & ad ſummum extendi poteſt ad quantitatem quatuor argẽteorum, ita ut in illa, & in quacumque majori trangreſſio voti ſit peccatũ mortale; in minori vero regulariter excuſetur a mortali culpa, niſi aliunde ex circumſtãtiis occurrentibus ãplius aggravetur; neq; in his rebus moralibus poſſumus aliquid certius, aut firmius aſſerere.

Quantitas quatuor argenteorum eſt materia gravis.

11 Ne tamen aliquis hinc ſumat occaſionem errandi circa paupertatem religioſorum, quamvis de illa poſtea ex profeſſo dicendum ſit, notandum eſt hoc loco multiplex diſcrimen inter hanc, & illam. Primum eſſe poteſt, quia religioſus regulariter non eſt capax dominii, ſæcularis vero habens ſimplex votum paupertatis, licet illud acceptare non poſſit, non eſt tamen incapax illius. Hæc vero differẽtia ad rationem culpæ non multum refert, & in ſuperioribus ſatis explicata eſt. Secunda ergo differentia eſt, quod religioſus eſt pars alicujus communitatis, & quod acquirit, acquirit cõmunitati, & quidquid habet ad ſuum uſum, eſt ſub dominio communitatis, vel alterius, qui communitati illum uſum concedit, juxta modum ſuum (quod dico propter religioſos Minores.) At vero privata perſona, quæ habet ſimplex votum paupertatis, non eſt pars alicujus communitatis, & ideo bona, quibus utitur, non neceſſario ſunt ſub proprio jure, vel dominio alterius.

Diſcrimina inter hanc paupertatem, & religioſam.

12 Ex qua differentia ſequitur primo, quoties religioſus uſurpat aliquid tanquam proprium, ita violare votum paupertatis, ut ſimul injuſtitiã, & furtum quoddam committat, quia accipit alienum invito Domino. Quod peccatum maxime patet, quando ex bonis acquiſitis jam monaſterio aliquid uſurpat, quia illud revera non eſt ſuum, ſed alienum. Unde licet non haberet votum paupertatis, ex hoc capite eſſet injuſtum accipere illud propria authoritate, ſine formali, vel interpretativa ſaltem voluntate pręlati. Eadem autem malitia invenitur in his, quę de novo religioſus acquirit, uſurpandis ut propriis, quia ratione voti, & pacti cum religione, quidquid acquirit, acquirit religioni: & ideo eo ipſo uſurpat alienũ, ſi ſibi illud appropriet, ſicut ſervus furtum committit, ſi ſibi accipiat, quod acquirit, invito domino. At vero perſona privata, quamvis violet votum paupertatis proprium accipiẽdo, aut retinendo, non facit alteri injuriam, nec furtum aliquod cõmittit, quin potius vere efficitur dominus, ut ſupra dictum eſt.

Corollarium primum.

13 Atque hinc fit, ut in hoc peccato proprietatis a religioſo commiſſo recte poſſit pro regula accipi, quantitatem illam, quæ ſufficit ad peccatum mortale furti, ſufficere etiam ad peccatum mortale religioſi ſibi aliquid approprianti. Accipiendum tamen eſt furtum juxta materiam ſubjectam, & reſpectu talis religionis, taliſque perſonæ: atque ita non procedent contra regulam ſic applicatæ difficultates ſupra poſitæ. Quia vero in tali peccato religioſi duæ malitiæ inveniuntur, injuſtitiæ ſcilicet, & ſacrilegii contra votum, certum videtur nunquam eſſe mortalem malitiam ſacrilegii ratione proprietatis, niſi etiam malitia injuſtitiæ mortalis ſit, & ad hoc maxime deſervit regula ſupra data ab authoribus. An vero abſolute loquendo quoties peccatum eſt mortale in ratione ſacrilegii, ſit etiam mortale in ratione injuſtitiæ, dubitari poteſt, quia interdum hæc ſeparantur; licet probabile ſit in religioſo reſpectu religionis non ſeparari, de quo ſtatim.

Secũdum; in religioſo quæ quantitas ſit gravis.

14 Dico ergo in perſona privata, ſeu non religioſa habente votum ſimplex paupertatis, ita poſſe ſeparari utramvis malitiã, ut grave vitium proprietatis, ſeu ſacrilegii cõmittatur abſque injuſtitia, ſeu furto: nam talis perſona accipiendo, & volendo aliquid ut propriũ, per ſe non committit furtum, nec injuſtitiam, quia poteſt accipere aliquid a vero domino, & ex voluntate

Tertium.

ejus; aliunde vero non habet relationem ad cõmunitatem aliquam, in cujus injuriam illa proprietas redundet. Eſt ergo tantum ſacrilega, & ideo non poteſt recte quantitas illius ſacrilegii ex quãtitate furti menſurari.

Quartum corollarium.

15 Addo etiam in tali perſona poſſe aliquando inveniri peccatum mortale furti ſine peccato mortali contra votum paupertatis, idque dupliciter. Primo ex parte intentionis, ut ſi accipiat alienum non intendens obtinere dominium, vel proprietatem ejus, ſed tantum uſum facti, ut ſi invito domino accipiat equum ejus ſolum ad equitandum, vel ſi fructus aliquos in magna quantitate ad comedendum accipiat; in his enim actibus poteſt eſſe gravis malitia furti, quod tamen per ſe non ſit contra paupertatem, cum ibi proprietas neque intendatur, neque acquiratur. Quod enim acceptio fiat invito domino, vel nolente, pertinebit ad rationem juſtitiæ, non vero ad proprietatis vitium. Unde etiam in religioſo poteſt inveniri hic peccandi modus contra juſtitiam, & non contra paupertatem quoad proprietatem: quod ideo addo, quia ex alio capite peccabit religioſus contra paupertaté, quia non ſolum dominium, verum etiam neque uſum rerum accipere poteſt, ſine licentia ſuperioris ſui; hoc autem genus culpæ non habet locum in voto ſimplici paupertatis nude ſumpto in perſona privata, quia illa non obligatur ex tali voto ad non utendum rebus abſque alicujus prælati licentia. Dices, eo ipſo quod talis perſona vovet paupertatem, vovet non uti re aliena, niſi de licentia domini, quia eo ipſo quod domini licentiam non expectat, utitur illa tanquam dominus. Reſpondetur negando aſſumptum, quia qui vovet paupertatem, ſicut non vovet temperantiam, ita nec injuſtitiam. Unde licet reſpectu juſtitiæ imputative, ut ſic dicam, cenſeatur uti re illa tanquam propria, tamen revera non utitur, niſi ut aliena, quia non intendit illam facere ſuam, ſed ſolum illius uſum habere.

16 Alio modo poſſet eſſe hoc peccatum cum intentione accipiendi proprium, & nihilominus eſſe veniale contra paupertatem ex levitate materiæ, & tamen eſſe peccatum mortale furti: ut, v.g. ſi quis acciperet acum, penicillum, aut aliud inſtrumentum parvi valoris ab artifice, cui magnum lucrum ceſſaret ob carentiam talis inſtrumenti, peccatum illud in ratione furti eſſet mortale, & tamen in ratione proprietatis eſſet veniale, etiamſi inſtrumentum illud ſumeretur cum intentione habendi illud proprium, quia illud damnum reſpectivum, unde habet peccatum illud, ut ſit mortale ratione injuriæ, non auget quantitatem illius materiæ, vel deformitatem ejus in ordine ad paupertatem; ſemper enim manet dominium de re levi, eodem modo ac ſi inſtrumentum illud acceptum eſſet ab aliquo, qui plura ſimilia haberet. Idemque eſt de acceptatione argenti ab homine pauperrimo, vel divite; nam reſpectu voti paupertatis ſemper erit veniale, licet in ratione furti reſpectu unius ſit mortale, & reſpectu alterius veniale.

Objectio.

17 Dices: in voto ſimplici caſtitatis omne peccatum, quod eſt mortale, ut eſt contra virtutem caſtitatis, eſt etiam mortale, ut eſt contra votum: ergo in præſenti omne peccatum, quod eſt mortale in ratione furti, erit etiam mortale contra paupertatem.

Solutio.

Reſpondetur negando conſequentiam, quia in priori directe fit votum de non violanda caſtitate, & ideo materia gravis de non violanda caſtitate eſt etiam gravis tranſgreſſio illius voti: hic autem non fit directe votum de non furando, ſed de non habendo proprio, quæ duo ſunt valde diverſa, & invicem ſeparabilia, ut oſtendi, & ideo quando conjunguntur, poteſt circumſtantia augens unam malitiam non redundare in aliam. Et ratio clara eſt, quia circumſtantia, quæ hic auget malitiam furti, non eſt in quantitate ipſius materiæ, ſed in nocumento proximi, ex quo tamen non fit ditior ille, qui rem accipit; & ideo non gravius violat paupertatem. Unde propter contrariam rationem poteſt contingere, ut peccatum non ſit mortale, quatenus eſt furtum, & nihilominus ſit mortale, quatenus eſt acceptio dominii contra paupertatem: ut ſi furetur quatuor argenteos a Rege, vel homine ditiſſimo, quia illa quantitas, neque abſolute, neque reſpectu talis perſonæ æſtimatur ſufficiens ad gravem injuriam, tamen ad infidelitatem, & ſacrilegium ſatis gravis eſt, ut declaravi.

Quid de religioſis in hac materia ſentiendum.

18 Hæc, quæ diximus de habente votum paupertatis ſimplex extra religionem, ſervata proportione applicari poſſunt ad paupertatem, & perſonam religioſam reſpectu alterius perſonæ extrinſecæ, ſeu; quæ non eſt ejuſdem religionis, a qua aliquid furetur, quia ſi religioſus accipiat acum, vel penicillum parvi valoris ab artifice, & ob illius carentiam magnum ei ceſſet lucrum, illa uſurpatio erit peccatum mortale contra juſtitiam, non tamen contra votum paupertatis, ut ex dictis conſtat; & idem eſt in aliis exemplis adductis. Dixi hanc doctrinam veram eſſe reſpectu tertiæ perſonæ extrinſecæ, quia probabile eſt quantitatem gravem in ratione proprietatis reſpectu religioſi illam alienantis a religione, eſſe etiam gravem in ratione injuſtitiæ, & e converſo quantitatem gravem in ratione nocumenti videri etiam ſufficientem in ratione proprietatis: nam in religioſo votum paupertatis includere videtur ſpecialem habitudinem ad propriam religionem, atque adeo virtute continere votum non furandi aliquid, ut proprium ex bonis ipſius religionis. Hoc tamen non eſt ita conſtans, quin valde probabile ſit etiam in religioſo poſſe eſſe acceptionem graviter injurioſam ratione nocumenti, & non ratione proprietatis, ut facile ex dictis intelligitur.

Quintum corollarium.

19 Ultimo ex dictis intelligitur, ſecluſa proprietate, & dominio, vix poſſe inveniri alium modum violandi paupertaté privatim, & ſimpliciter promiſſam. Declaratur, quia religioſus non ſolum peccat contra paupertatem acquirendo, vel retinendo aliquid ut ſuum, ſed etiam dando aliquid ſine licentia prælati ex bonis, quibus aliàs ipſe licite uti poteſt; vel etiam peccat, ſi ad propriũ uſum aliquid habeat ſine licentia prælati, vel independenter a voluntate illius; neuter autem peccãdi modus habet in præſenti locum, quia hoc votum ſimplex paupertatis per ſe non reſpicit ſuperiorem aliquem, cujus licentia ad hujuſmodi rerum uſum neceſſaria ſit. Poteſt ergo, qui hujuſmodi votum habet, recipere, quæ ſibi donantur ſine alicujus licentia, dummodo ad ſuum uſum, non ad proprietatem recipiat; & quia hic uſus non eſt etiam limitatus, ex vi voti paupertatis ut ſic (niſi alia fuerit ſpecialis intentio vovẽtis) poteſt, quę ad propriũ uſum habuerit, aliis donare, non tanquã dominus, ſed tanquam diſpenſator, qui quãtum ad hoc voluntati alterius aſtrictus non eſt, vel certe quia permittit alteri ut dominiũ illius rei accipiat, quę ſub alterius dominio non erat, cum enim ipſe non ſit dominus, non tam ipſe dat dominium, quã permittit, ut alter accipiat, cedendo ad illud qualecumque jus, quod ratione actualis retionis habebat, ne ipſo invito res poſſit ab alio occupari.

Ultimum corollarium.

20 Ac tandem hinc notari poteſt alia differentia inter hanc perſonam, & religioſum in modo habẽdi proprium; nam religioſus non ſolum quando hoc directe, & explicite intendit, ſed etiam quando facto ipſo ita ſe gerit invito ſuperiore, ac ſi eſſet dominus occulta retinendo, donando, &c. ut proprietarius delinquit, ſicut infra videbimus. Privatus autem habens ſimplex votũ paupertatis non poteſt contra illud per proprietatem peccare, niſi directe intendat ſibi acquirere dominium, quia aliàs poteſt ſine facultate rem accipere ad uſum, & eam occulte retinere, atque de illa diſponere: ergo non eſt unde colligamus voluntatem vitii proprietatis, niſi habeat ſatis expreſſam, & claram. Atque hoc colligi poteſt ex Navarro comment. 1. de regular. n. 17. §. 22. ubi dicit voventi paupertatem ſatis eſſe negative non velle proprium, ut non peccet etiamſi non habeat poſitivam voluntatem non habendi proprium. Et alia multa ſumi poſſunt ex eodem n. 19. uſque ad 23.

Dubitatio, an talis peccet per diſplicentiã voti facti.

21 Denique inquirere poteſt aliquis, an qui tale votum emiſit, peccet poſtea eo ipſo, quod diſpliceat illi paupertas, ita ut nollet eam promiſiſſe, aut profiteri. Et eſt hic ſpecialis ratio dubitandi, quia per tale votũ promittitur paupertas voluntaria, non coacta; nam illa prior ſola eſt utilis, & in conſilio, deſinit autem eſſe voluntaria eo ipſo, quod diſplicet: ergo eo etiã ipſo violatur votum. Dicendum nihilominus eſt, ſi illa diſplicentia ſolum ſit per velleitatem, & pœnitentiam imperfectam præteriti facti, non excludat autem abſolutã voluntatem permanendi in paupertate, & carendi omni proprietate, & dominio, non peccari directe, & per ſe contra votum, quia nec ex generali ratione voti, neque

ex ſpeciali talis voti eſt ibi ſpecialis malitia ſacrilegii. Prior pars conſtat, quia licet quis doleat promiſiſſe, ſi tamen firmus perſeverat in voluntate ſervandi promiſſum, & debito tempore illud expler, non poteſt dici infidelis, licet minus liberalis eſſe videatur. Imo in eo quodammodo ſe magis fidelem oſtendit, quod non obſtante nova diſplicentia, aut difficultate, promiſſionem fideliter implet. Secunda pars probatur, quia non obſtāte illa diſplicentia paupertas abſolute, & ſimpliciter voluntarie ſervatur; illa enim diſplicentia ſolum cauſat involuntarium ſecundum quid, & objectivè; voluntas autem efficax ſervandi votum reddit paupertatem ſimpliciter voluntariam, non tantum objectivè, ſed etiam effectivè. Si autem diſplicentia paupertatis tanta eſſet, ut induceret voluntatem, ſeu deſiderium habendi proprietatem, ſeu dominium rerum, jam tunc fieret directa voti tranſgreſſio. Cavendum eſt etiam, ne tanta ſit paupertatis diſplicentia, ut ea occaſione exponat ſe homo morali periculo, vel acceptādi dominium, vel accipiendi alienum: tunc enim indirectè committeret homo culpam, cujus periculo ſe exponit, juxta illud: *Qui amat periculum, peribit in illo*: hoc autem periculum ex tali effectu proveniens vix poteſt moraliter cognoſci, donec aliquo ſimili eventu, vel effectu manifeſtum ſit.

Difficultas, an, & a quo ſit diſpenſabile hoc votū paupertatis ſimplicis.

22 Supererat hoc loco dicendum de diſpenſatione hujus voti, veruntamen nihil habet ſpeciale. Nam cum ſit ſimplex, abſque controverſia diſpenſabile eſt ex juſta cauſa, quæ tam in hoc voto, quam in aliis ad valorem diſpenſationis neceſſaria eſt. Addit etiam Navar. comment. 1. de regular. n. 21. quem nos etiam ſupra ſequuti ſumus, tale votum non ſolum a Papa, ſed etiam ab Epiſcopo diſpenſabile eſſe, quia licet ſit perpetuum, non eſt ex reſervatis jure, vel cōſuetudine. Unde fit, ut per privilegia, quibus omnia vota non ſervata cōmutantur, poſſit etiam vel diſpenſari, vel commutari, pro qualitate privilegii, juxta tenorem ejus. Denique ex iiſdem principiis conſtat poſſe hoc votum vel in toto, vel in parte diſpenſari juxta exigentiam cauſæ, aut neceſſitatis: nam hoc etiam commune eſt omnibus votis, & nullam habet in præſenti ſpecialem rationem difficultatis, aut exceptionis. Nam quæ diximus probant integram diſpenſationem eſſe poſſibilem, tam validam, quam licitam, multo autem facilius poteſt eſſe licita partialis diſpenſatio, qualis erit, ſi concedatur alicui, ut poſſit habere dominium uſque ad talem quantitatem, & non majorem, vel talium rerum, v.g. mobilium, aut ſe moventium, & non immobilium, quia facilius reperiri poterit ſufficiens cauſa, quæ reddat juſtam talem diſpenſationem, ſaltem propter tollenda pericula, dubitationes, aut ſcrupulos, quę fortaſſe non eſſet ſufficiens, ad abſolutam diſpenſationem juſtam, quę ſaltem requirere videtur, vel moralem aliquam neceſſitatem ſumēdi ſtatum matrimonii pro quo eſt neceſſaria illa diſpēſatio, vel aliqua alia ratio pertinens, aut ad commune bonum, aut ſaltem ad commodum plurimorum ſine præjudicio, vel diſcrimine propriæ ſalutis ſpiritualis.

CAPUT VII.

Quam ſit antiquum in Eccleſia, ut Religioſi nullum habeant proprium; vel quo jure, aut tempore votum ſolemne introductum ſit.

Prima ſententia affirmat a tempore Apoſtolorum incepiſſe hoc genus paupertatis.

1 QUi exiſtimant omne dominium in particulari, vel capacitatem ejus eſſentialiter repugnare ſtatui religioſo, conſequenter aſſerere debent, hoc genus paupertatis ab initio naſcentis Eccleſię fuiſſe a Religioſis viris obſervatū; cum enim negare non poſſint a principio Eccleſiæ fuiſſe viros religioſos, negare etiam non poterunt, fuiſſe in eis omnia, quæ ſunt de eſſentia ſtatus religioſi: ſi ergo paupertas, & votum ejus excludens dicto modo proprietatē omnem privatam, eſt de eſſentia religioſi ſtatus; dicendum omnino eſt hanc ſervaſſe & Apoſtolos, & omnes ſucceſſores eorum in ſtatu religioſo. Non videtur autem hoc alienum a Sanctorū Patrum traditione, qui proprietatem ubique deteſtantur tanquam religioni omnino contrariam; ut conſtat ex illo celebri exemplo de Monacho proprietario, qui poſt mortem extra locum ſacrum cum pecunia ſepultus eſt, clamantibus monachis: *Pecunia tua tecum ſit in perditione*; quod commemorat Innocent. III. in c. *cum ad Monaſterium*, de ſtat. Monachor. referens illud ex Gregor. IV. Dialogorum c. 55. Sed eſt multo antiquius, nam de Anachoretis illud refert Hieronymus in Epiſtola ad Euſtoch. de cuſtodia Virginitatis, verſus finem, & ſimile habetur nomine Auguſtini ſermon. 4. ad fratres in Eremo, & inde ſumpta videntur jura Eccleſiaſtica, in quibus pœna imponitur religioſo proprietario, ſi in eo ſtatu moriatur, ut ſcilicet ſuffragiis, & ſepultura Eccleſiaſtica privetur, ut patet ex dicto c. *Cum ad Monaſterium*, & c. *Monachi*, & c. *ſuper quodam*, eodem tit. Hinc etiam Baſilius in ſermone de Monaſt. exercit. ſeu de Aſceſi. *Monachum* (inquit) *oportet nihil in vita quod juris ſui proprium ſit poſſidere*. Idem in Epiſtola ad Canonicos non longe a principio: idem ſerm. 2. de inſtitut. Monach. ubi hanc paupertatem ponit tanquam fundamentum religionis, tum propter tollendam ſolicitudinem temporaliū rerum, quę mentem maxime diſtrahit; tum etiam propter unionem eorum, qui in Religione vivunt; quod mirum in modum exaggerat regula 8. ex fuſioribus, & in regula 41. in fine habet hæc verba notanda: *Nam qui in eo ſemel animum obfirmarit, ut ne ſuarum quidem ipſius manuum eſſet dominus, & alterius arbitrio permiſit diſpenſandum, quidquid poſſent efficere operis, quo pacto non is a ſeipſo videatur diſſentire, ſi eorum, quæ ad artium exercitationem neceſſaria ſunt inſtrumentorum, poſtulet, ut jus penes ſe ſit, in eaque dominii ſibi auctoritatem uſurpet*. Et ad eumdem modum dixit S. Benedictus in ſua regula c. 58. Monachum a die profeſſionis nihil poſſe habere proprium, cum nec proprii corporis ſui poteſtatem habiturus ſit. Qui omnes Patres non ut novam inſtitutionem hanc tradunt, ſed ut a ſuis etiam anteceſſoribus obſervatam, quod etiam intelligere licet ex Severo Sulpitio in vita D. Martini c. 7. & apud Surium tom. 6. ubi de monaſterio octoginta Monachorum, quod Martinus conſtruxerat, ait: *Nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur*, & ex Athanaſio in exhortat. ad Monachos inter alia ait, nec præbendæ Eleemoſynæ gratia aliquid habiturum Religioſum; & infra: *Quia non poteſt parum eſt, quod totum eſt. Neque quiſquam amplius dedit, quam qui ſibi nihil reſervavit*. Plura ſumere licet ex Caſſiano lib. 4. de Inſtitut. renun. Quibus omnibus antiquior fuit Urbanus I. qui anno Domini 224. floruit, & tamen in ſua Epiſtola prima decretali monet, ut quicumque communem vitam ſuſceptam habuit, & novit ſe nihil proprium habere, videat ne pollicitationem ſuam irritam faciat. Conſtat igitur hanc eſſe antiquiſſimam Eccleſiæ obſervationem, atque adeo ad ſtatum religioſum fuiſſe ſemper neceſſariam.

2 In contrarium autem eſſe videtur primo, quod lib. 2. c. 12. dictum eſt, nullum fieri incapacem dominii, ex ſolo propoſito, aut voto voluntatis propriæ; imo neque ex vi alicujus pacti humani, niſi juris Canonici auctoritas, ſeu Eccleſiæ inſtitutio, & approbatio accedat; hoc autem jus non fuit ab initio Eccleſiæ, nec videtur multum antiquum; ergo neque illud genus paupertatis, quæ omnem proprietatem excludat, fuit ſemper in Eccleſia, & conſequenter nec poteſt per ſe pertinere ad religioſum ſtatum. Minor probatur primo, quia nullum ſufficiens indicium talis juris in tota antiquitate invenitur, uſque ad tempora Juſtiniani Imperatoris, hoc eſt, uſque ad 530. annum Domini, quo tempore ipſe edidit jura infra referenda; nam omnia, quæ adduximus de proprietate prohibita religioſis, ad ſummum probant prohibitionem, non incapacitatem, quæ longe diverſa eſt; unde nec probant carentiam proprii dominii, ſed ſolum proprietarii uſus; ut videbimus.

3 Secundo tantum abeſt, ut habeamus ſufficientia teſtimonia illius juris, vel conſuetudinis in antiquis Eccleſię temporibus, ut potius multa veſtigia contrarii uſus oſtendi poſſint. Primum eſt, quia olim erant multi religioſi ſolitariam vitam degentes, qui actu nulli proximo ſuperiori ſpecialiter erant ſubjecti, ut Paulus Eremita, & ſimiles, quos veros religioſos fuiſſe ſentit D. Th. q. 186. art. ... ad 3. & q. 188. art. 8. ad 3. Illi ergo non potuerunt talem paupertatem profiteri, quia non poterant non habere aliquas res neceſſarias ad victum, & veſtitum, quarum dominium, quantumvis eſſent vi-

les apud aliquem erat, non autem apud aliquam communitatem, vel prelatum, quia neutrum habebant: ergo apud ipſos. Unde ſine alicujus facultate poterant de eis diſponere in quemlibet honeſtum uſum pro ſuo arbitrio. Secundum huic ſimile eſt de his, præſertim feminis, quę in privatis domibus ſtatum religioſum aſſumebant: hunc enim uſum aliquãdo fuiſſe, infra tractando de diviſione religionum oſtendemus, & interim obſervari poteſt ex Concilio Elibertino can. 27. & Hierony. Epiſt. 16. ad Principiam, & Epiſt. 44. & ex Gregor. lib. 3. dialog. c. 14. & homil. 38. in Evangel. At vero in eo ſtatu non poterant hujuſmodi perſonæ non habere aliquid proprium unde alerentur, ut iidem ſancti eiſdem locis indicant, quia non habebant communitatem, ad quam dominium ſuarum rerum pertineret, & omnino carere rebus omnibus non poterant; neque etiam alebantur communibus bonis Eccleſiæ: nam illa conſuetudo non multum duravit.

4 Tertium indicium proprietatis, & dominii eſt teſtamentum; at invenimus olim Religioſos teſtamentũ condidiſſe; nam de Antonio refert Athanaſius in vita ejus, ſic bona ſua legaſſe: *Veſtimentorum meorum ſit illa diviſio, melotē, & pallium tritum, cui ſuperejaceo, Athanaſio Epiſcopo date, quod mihi novum ipſe detulerat; Seraphion Epiſcopus aliam accipiat melotem; vos cilicium habetote veſtimentum, & valete.* Et de Hilarione refert Hieronymus in vita ejus in fine: *Cum abſens eſſet Heſichius quaſi teſtamenti vice brevē manu propria ſcripſit epiſtolam, omnes ſuas divitias ei relinquens, Evangeliũ ſcilicet, & tunicam ſacceam, cucullam, & palliolum; nã miniſter ejus ante paucos dies obierat*, quaſi illum potius relicturus hæredem eſſet, ſi vixiſſet. Imo Valentinianus Imperator, qui anno Dom. 365. & Martianus, qui anno 450. cœperunt imperare, legem ſtatuerunt in favorem teſtamenti legati, aut cujuſcumque diſpoſitionis, & ultimæ voluntatis perſonæ religioſæ in pietatis opere, ut conſtat ex leg. *generali*. Cod. de Sacroſ. Eccleſ. & ſimilis cõſtitutio refertur ex Theodoſio, & Juſtiniano Imperatoribus, in leg. *ſi quis presbyter*. Cod. de Epiſc. & Cleric. ubi etiam deſignatur quis debeat ſuccedere *clerico, aut monacho, aut mulieri, quæ ſolitariæ vitæ dedita eſt, ſi nullo condito teſtamento deceſſerunt*, & (quod mirabilius eſt) prius dicitur ut ſuccedant parentes, & cognati, & illis deficientibus Eccleſia, *vel Monaſteriũ cui forte fuerat deſtinatus, vel deſtinata*. Quibus locis Gloſſæ, & Doctores advertunt in illis tẽporibus monachos habuiſſe proprium, quod etiam notat Salicetus in Authent. *Nunc autem*. Cod. de Epiſc. & Cleric. dicens per illam correctum fuiſſe antiquum jus, quod permittebat monachis habere proprium. Sic etiam Auguſtinus ſerm. 1. de communi vita Clericorum, aliàs ſerm. 52. ad fratr. in Erem. aliter, & melius ſerm. 49. de diverſis, ibi ergo c. 2. refert Januarium quemdam condidiſſe teſtamentum, & Eccleſiam hæredem inſtituiſſe, & quãvis illum deploret, ſignificãs in ea re graviter peccaſse, non tamen negat teſtamentum fuiſse validum, neque argentum teſtamento legatum vere fuiſse Januarii; ſed ſignificat licite non potuiſse illud retinere propter vitã communem, quam profitebatur: aut certe, quia cum dolo illud retinuit, & ſine facultate de illo diſpoſuit.

5 Quartum indicium eſt, poſse inſtitui hæredem, vel ſuccedere in bonis alterius: quod poteſt ſumi ex Auguſtini loco proxime citato, nam refert Januarium illũ duos filios reliquiſſe, maſculum in Monaſterio virorũ, & feminam in Monaſterio Monialium; inter quos nihilominus de hæreditate paterna erat contentio. Verum eſt, inde non colligi eos jam fuiſse profeſsos, imo dicitur non fuiſse in ætate legitima. Pachomius etiam in ſua regula c. 82. præcipit, ne aliquis ex Monachis viſitet Moniales, niſi qui habet inter eas propinquas conſanguineas; & ſubdit: *Si autem de ante converſione, paterna eis debetur hæreditas, mittent cum his probatæ ætatis virum, &c.* ubi ſupponit paternam hęreditatẽ potuiſse deberi monialibus. Et de Divo Arſenio refertur in vita ejus, quemdam Senatorem cum inſtituiſse hęredem, & quãvis Arſenius noluerit hæreditatem acceptare, tamen Senator ſupponebat, illum fuiſse capacem; quod exemplum poſtea iterum commemorabimus.

6 Quintum indicium ſumi poteſt ex exemplis antiquitatis. Nam ex Hieronymo in vita Hilarionis prope finem, intelligimus Antonium habuiſse hortulum arboribus conſitũ. *Videres ſenem* (dicitur ibi) *cum diſcipulis B. Antonii huc atque illuc diſcurrere, hic ajebant pſallere, hic orare, hic operari, hic feſſus reſidere ſolitus erat, has vites, has arbuſculas ipſe plantavit, illam areolam manibus ſuis ipſe compoſuit: hanc piſcinam ad irrigandum hortulum multo ſudore fabricatus eſt; iſtum ſarculum ad fodiendam terram pluribus annis habuit*; & infra, *poſtquam autem ad hortulum venerant, videtis* (inquit Iſaac) *hoc pomarium arbuſculis conſitum, & oleribus virens, &c.* & quamvis dici poſſit, hortulum non fuiſse proprium Antonii, ſed communem diſcipulorũ, tamen cum Antonius Eremum prius multo tempore habitaverit, quam diſcipulos, vel ſectatores haberet, veriſimile eſt, hortum illum, etiam cum ſolus eſſet, poſſediſse. Adde ex eadem vita Hilarionis colligi hanc fuiſse conſuetudinem monachorum illius temporis, quã bene declarat lepidũ illud exemplum duorum Monachorum, ad quos Hilarion uſitandi cauſa omnes Patres aliquando divertit cum ſociis. Quorum alter cum vineam haberet, diligenter eam cuſtodiri fecit, ne ab hoſpitibus tangeretur, quod ita factum eſt. Alter vero Sabas nominatus, vineam etiã habens, omnes Monachos ad eam depaſcendam invitavit. *Erant autem qui veſcebantur non minus tribus millibus; cumque centum lagenis æſtimata fuiſſet intrega adhuc vinea, poſt dies viginti trecentas fecit, porro ille parcus frater multominus ſolito colligens etiam id, quod habuerat verſum in acetum ſero doluit.* Et alia ibi referuntur, quæ plane ſupponunt ſingulos Monachos habuiſse aliquas poſſeſſiunculas, ut proprias, vel in rebus mobilibus, vel in immobilibus. Et ſimilia ſumi poſſunt ex vitis Patrum p. 2.

7 Vt explicemus quod in hac re probabilius apparet, ſupponendum eſt, quatuor modos paupertatis intelligi poſſe in viro religioſo (agimus autẽ de paupertate particularis perſonæ, ut talis eſt, nam de paupertate communitatis, & perſonæ, ut eſt pars illius, infra dicturi ſumus.) Primus modus, ſeu gradus eſt ejus, qui nec licite, nec valide habere poteſt dominium alicujus rei, neque illa tanquam propria uti; quem gradum paupertatis, nunc ſervant omnes, qui emittunt votũ ſolemne paupertatis. Secundus gradus erit ejus, qui non poſſit licite habere proprium dominium alicujus rei, neque etiam ulla re tanquam propria uti, quamvis non ſit incapax dominii, qualis eſſet paupertas per votum omnino abſolutum, & integrum paupertatis, ſi non eſſet per Eccleſiam ſolemnizatum, ut conſtat ex dictis ſupra de voto ſimplici paupertatis. Tertius gradus eſt, ſi quis, nec ſit incapax dominii, nec ex voto teneatur ſtatim illo privari, ſed ſolum nulla re ut propria uti: qui gradus paupertatis invenitur in religioſis ſcholaribus approbatis Societ. Jeſu. Quartus gradus erit, ſi quis ex voto non obligetur ad carentiã dominii, vel omnis uſus rei ut proprię; ſed ſolum ad non habendum, nec quęrendũ temporalia bona ultra certam menſuram ſufficientem ad ſuſtentationem vitæ, juxta aliquem honeſtum, vel perfectum finem ſibi præſcriptum. Hoc enim votum, & honeſtum, & poſſibile eſſe per ſe notum videtur.

Quatuor gradus paupertatis.

8 Suppono ſecundo, aliquem modum paupertatis neceſſarium eſſe ad religioſum ſtatum, atque adeo ſervatum eſſe ab omnibus vere religioſis, qui ab initio in Eccleſia fuere. Probatur, quia ſupra oſtenſum eſt aliquam paupertatem voto conſecratam eſſe de eſſentia ſtatus religioſi; ſed in latitudine paupertatis voluntariæ nullus videtur poſſe excogitari gradus, qui ſub aliquo eorum quatuor non contineatur, quia paupertas religioſa non poteſt excludere omne dominium, & omnẽ uſum rerum temporalium, quia talis paupertas voluntarie ſumpta, non eſſet honeſta, quia eſſet contraria naturæ, & fini etiam ſtatus religioſi, ordinatur enim ad divinum obſequium; nemo autem poſſet Deo præſtare obſequium, neque aliquid operari, ſi nec uſum rerum ad vitam neceſſariarum haberet. Hic ergo uſus objici non poteſt per paupertatem voluntariam, ſed limitari, & ad eam mediocritatẽ reduci debet, quę perfectum Dei obſequium non impediat; non poteſt autem limitari, niſi aliquo ex dictis modis.

9 Illis autem omnibus commune eſſe debet, ut nimia ſuperfluitas tẽporalium bonorum, quæ ſollicitudinem, & diſtractionem ſecum afferre ſolet, auferatur.

Quod

Quod ſi hæc tantum moderatio adhibeatur, conſtituetur quartus modus ſupra poſitus. Si autem moderatio non tantum adhibeatur in quantitate bonorum, ut ſic dicam, ſed etiam in modo, ut ſcilicet ſit dependens ab aliena voluntate, etiamſi dominium rei retineatur, conſtituetur modus tertius. Si autem non ſolum adhibeatur moderatio, & modus in ipſo uſu, ſed etiam dominium abjiciatur ex vi propriæ voluntatis, & promiſſionis, non adjuncta incapacitate per legem, conſtituetur gradus ſecundus; addita vero incapacitate conſtituetur primus. Omnes ergo morales modi voluntariæ paupertatis in particulari in illis continentur; nam ſi quis velit ex illorum commixtione, ſeu mutua participatione alios confingere, vel uſuales, ſeu morales non erunt, vel ad illos reducentur; quod facile conſideranti patebit; ergo neceſſe eſt aliquam paupertatem ex dictis in ſtatu religioſo profiteri. Poteſt autem inquiri, vel de poſſibili, quis illorum graduum ſufficiat ad hunc ſtatum. In quo nulla eſt quæſtio de primo gradu (conſtat enim illum eſſe ſufficientiſſimum) ſed de tribus aliis; vel poteſt eſſe quæſtio de facto, id eſt, de uſu, qui circa hoc in Eccleſia fuit.

ASSERTIO PRIMA.

Aliquando ſtatum religioſum ſubſtantialiter conſtitiſſe in aliquibus cum paupertate, quæ nec dominium, nec uſum independentem excluderet, ſed tantum uſum rerum vitæ ſuperfluum, probabile eſt.

10 Dico ergo primo probabile eſſe ſtatum religioſum aliquando fuiſſe cum ſola paupertate quarti generis, atque adeo illam eſſe ſufficientem ad ſtatum religioſum ſubſtantialiter conſtituendum. Priorem partem hujus aſſertionis ſuadent duo prima indicia, quæ ſuperius adducta ſunt, de religioſis antiquis, vitã omnino ſolitariam agentibus, vel ita privatam, ut non eſſent partes alicujus communitatis; nam in illis non videtur habere potuiſſe locum alius modus paupertatis. Quod quidem quoad priorem partem confirmat dictum Auguſtini explicantis illud Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe quid manducetis, nec corpori veſtro quid induamini*, lib. 2. de ſermone Domini in monte c. 15. & 16. & lib. de operibus Monachorum c. 23. & 26. Nam in priori loco ait, illud ſolum dici, ne ſuperflua quærantur, nec etiam neceſſaria duplici corde, id eſt, ſpiritualia propter illa quærendo, & non potius e contrario. Poſteriori autem loco eamdem repetens expoſitionem addit; *Non ut iſta non procurent, quantum neceſſitati ſatis eſt, unde honeſte potuerint, ſed non iſta intueantur, ut propter iſta faciant quidquid in Evangelii præconio facere jubentur*. Et in eodem c. 23. ait: *Si verba illa ita intelligantur, ut nihil in craſtinum reponatur, non poterunt iſta ſervari, qui ſe per multos dies a conſpectu hominum ſeparatos, & nulli ad ſe præbentes acceſſum, includunt ſeipſos viventes in magna intenſione orationum. Hi enim facillima quidem, atque viliſſima, ſecum tamen alimenta includere conſueverunt, quæ in illos dies, quibus a nullo videri ſtatuerunt, ſufficiant; quorum exercitationem* (ſubdit) *non ſolum non reprehendo, ſed quantum dignum eſt laudare non poſſum*. Quod ſi hoc dicit Auguſtinus de his, qui ad tempus illud vitæ genus ſumunt, multo magis illud probabit in illis, qui ſolitariam vitam perpetuo coluerunt, quos aliquid reſervaſſe, & ad neceſſarium vitæ ſuſtentationem habuiſſe, neceſſarium erat. Quod probat hiſtoria, quam refert Gregorius 3. lib. Dialogorum c. 26. de Mena Venerabili, qui ſolitariam vitam ducebar, & ad uſum ſuum nihil aliud, niſi pauca apium vaſcula poſſidebat, &c. quæ mira virtute refert, & a latronibus, & ab urſis fuiſſe cuſtodita. Et deinde ſubdit illum ſolitum fuiſſe recipere, quæ a populis vicinis ſibi offerebantur, ut haberet, quod ipſe ad ſe venientibus offerre potuiſſet. De quibus rebus, & dominium, & liberam adminiſtrationem habuiſſe videtur. Alteram vero partem confirmat alia hiſtoria, quam de tribus ſororibus amitis ſuis refert idem Gregorius homil. 38. in Evangelia, quas appellat Virgines ſacras: *Uno* (inquit) *ardore converſæ, uno, eodemque tempore ſacratæ, ſub diſtrictione regulari degentes in domo propria ſocialem vitam ducebant*, *&c.* & tamen infra ſubdit de una illarum Gordiana: *Conductorem agrorum ſuorum poſtmodum in maritum duxit*, ſcilicet poſt ſanctam aliarum mortem; habebant ergo agros in illa regulari vita.

11 Ratione declaratur aſſertio, quia paupertas non eſt propter ſe neceſſaria ad perfectionem, ſed ſolum ut medium tollens impedimenta perfectionis acquirendæ, ſcilicet, ſolicitudinem, & affectum bonorum temporalium, juxta doctrinam D. Th. 2. 2. q. 184. art. 3. & 185. art. 6. ad 1. & q. 186. art. 3. & 7. ex quo infert. q. 188. art. 7. non eſſe unam, & eamdem paupertatem in omni ſtatu perfectionis neceſſariam, ſed in unoquoque ſtatu illam, quæ ſuo fini fuerit proportionata, dummodo ſufficiens ſit ad tollenda impedimenta perfectionis acquirendæ, alioqui non poterit eſſe proportionata ad aliquem finem ſpecialem alicujus veri ſtatus perfectionis, niſi prius intelligatur ſufficiens ad generale finem, qui in quocumque ſtatu religioſo intendi debet. Sed cum poſſeſſione, proprietate, & uſu aliquorum bonorum temporalium poteſt eſse paupertas ſufficiens ad finem perfectionis acquirendæ, tam in genere, quam in aliqua certa ſpecie. Ergo. Probatur minor diſcurſu ejuſdem D. Th. in d. art. 7. Nam tria ſunt impedimẽta perfectionis, quæ per paupertatem auferuntur, ſcilicet, ſolicitudo temporalium rerum, amor divitiarum, & elationis, ſeu gloriæ vanæ occaſio. Hæc autem duo ultima ſufficienter minui poſsunt, vel impediri per magnam diminutionem divitiarum, quæ optime intelligi poteſt, etiamſi aliqua bona temporalia ut propria habeantur. Nam, ut D. Th. ibidem ait, illa duo non conſequuntur niſi ex abundantia divitiarum; ſi ergo votum paupertatis ſufficienter auferat omnem hujuſmodi abundantiam, & ſuperfluitatem, & obliget ad poſſidendum ſolum neceſsaria ad convenientem uſum, & ſtatum, poterit ex hac parte eſse ſufficiens ad tollenda hæc impedimenta perfectionis acquirendæ, etiamſi de illis bonis neceſsariis proprietas habeatur. Nam ſi quis impleat illud Pauli: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*, 1. ad Timoth. cum ea moderatione, quam illa met verba indicant, & perfectio inquirit. Si quis (inquam) hoc impleat, etiamſi illarum rerũ proprietatem habeat, quantum eſt ex parte materiæ, & objecti, non habebit occaſionem inanis gloriæ, aut nimii affectus divitiarum. Dico autem, *quantum eſt ex parte materiæ*, quia hanc ſolam occaſionem minuit paupertas, qua non obſtante poteſt homo ad minima nimium affici, & in illis inaniter gloriari, quod non ſolum contingit in his, qui proprietatem habent, ſed etiam in his, qui ſolo uſu debent eſse contenti, ut eſt apud Caſſianum collatione 4. c. 20. & 21.

Tria impedimenta perfectionis per paupertatem auferuntur.

12 At vero primum impedimentum, ſcilicet, ſolicitudo, (ait ibidem D. Th.) non poteſt omnino auferri, quia ſicut non poſsunt homines ſine his rebus temporalibus vivere, ita nec omnem illarum ſolicitudinem, vel potius curam ac providentiam omittere, quia ſine hac cura etiam neceſsaria deficiunt; ergo ſi paupertas talis ſit, quæ hanc ſolicitudinẽ ſufficienter moderetur, quamvis non omnino auferat, poterit eſse ſufficiens ad perfectionem acquirendam; ſed non obſtante proprietate paucarum, & neceſsariarum rerum, poteſt eſse multum moderata hæc ſolicitudo, ita ut non impediat perfectum Dei famulatum; ergo poteſt eſse talis paupertas ſufficiens ad ſtatum perfectionis. Minor patet ratione generali, quia ſi deſit ſolicitudo quærendi plura ad regenda, & conſervanda ſolum ea, quæ neceſsaria ſunt ad vitam, pauca ſolicitudo ſufficit. Deinde in particulari declaratur exemplis ſupra poſitis; nam ſi quis profiteatur vitam ſolitariam, & contemplativam, & parvam habeat poſseſſionem, cujus ipſemet curam gerat, ſine magna diſtractione, vel ſolicitudine poterit inde ſuſtentari. Idem eſset, ſi haberet certos reditus moderatos, quibus neceſsaria vitæ ſibi compararet. Item intelligi poſset, nulla habens bona immobilia, ſeu ſtabilia, ſed ex fidelium oblationibus, ſeu eleemoſynis vivens, eorum tamen, quæ ſibi darentur, dominium, & proprietatem acquirens; nam ex hoc nulla ſolicitudo ei accreſceret, ſed major ponenda eſſet in eleemoſynis quærendis, quæ ſolicitudo non eſt contraria perfectioni. Idem modus paupertatis intelligi poſset in prædicatore Evangelico perfectionem revera profitente, quique ex voto, & animo contentus eſset neceſsariis ad victum; & ad veſtitum moderatum, & ſuo ſtatui proportionatum, qui ex bonis pro-

Quid de ſolicitudine indicandum.

propriis partem ad hunc finem neceſſariam ſibi reſervaret, ne aliis moleſtus eſſet, vel ne lucri gratia evangelizare videretur; ſic enim Paulus nolebat neceſſaria accipere ab his, quibus prædicabat, ne eos offenderet, laborabatque propriis manibus, ut ſe ſuſtentaret, Actor. 20. 1. ad Corinth. 9. unde non ſine aliqua ſolicitudine alebatur; ſi ergo alius prædicator vel neſciret manibus laborare, vel ei non vacaret propter ſtudium, vel contemplationem ſibi neceſſariam, poſſetque ex propriis bonis modica ſolicitudine ſuſtentari, non videretur id repugnare perfectioni, ſi ex voto paupertatis circa omnia alia omnem occaſionem majoris ſolicitudinis excludat. Atque in hunc modum expoſuiſſe videtur author imperfecti, illa verba Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe*, *dicens, ſufficit labor, quem pateris propter neceſſaria, noli de ſuperfluis laborare*: & recte Maldonatus: *Non omnem prohibet ſolicitudinem, ſed eam, quæ ex diffidentia erga Deum proficiſcitur, & eam, quæ a Dei ſervitute hominem diſtrahit, & eam, quam ſervus erga dominum habet*; præmiſerat enim, *non poteſtis ſervire Deo, & Mammonæ*.

13 Sed inquit D. Th. citato loco hæc vera eſſe de ſolicitudine, quæ adhibetur circa res communes; non vero de illa, quę adhibetur circa bona propria; quia ſolicitudo circa bona communia pertinere poteſt ad charitatem, quæ eſt finis perfectionis; ſolicitudo autem circa bona propria pertinet ad amorem privatum, quo quis ſe temporaliter amat, & ideo habere aliquid proprium perfectioni religioſi ſtatus repugnat. Reſpondetur primo hanc rationem ad ſummum procedere, quando divitiæ propriæ ſunt abundantes ultra id, quod ad ſuſtentationem vitæ neceſſarium eſt. At vero de neceſſariis non videtur ratio efficax, tum quia ſicut conſervare vitam, & id velle, ac intendere, non eſt alienum a perfectione charitatis, ita nec ſolicitudo earum rerum, quæ præciſe ad hunc finem neceſſariæ ſunt; tum etiam, quia ſicut ipſa vita amari poteſt, & debet propter divinum famulatum, maxime ab eo, qui perfectionem profitetur; ita ſolicitudo rerum temporalium ad conſervandã vitam propter eumdem finem in eodem ſtatu aſſumenda eſt, & ſic non pertinebit ad amorem privatum, ſed ad amorem charitatis. Secundo addo, etiam ſi divitiæ ſint abundantes, & majorem aliquam ſolicitudinem requirant, poſſe nihilominus ſolicitudinem illam non eſſe ex amore privato, ſed charitatis, ſi tantum ad pietatis opera deſtinetur, quidquid ex eis ultra neceſſaria ad vitam abundaverit. Unde ſi quis in privato ſtatu perfectionis hunc finem vitæ activę ſibi proponeret, non eſſet alienum a perfectione illius ſtatus abundantiores divitias in eo retinere, & paupertas talis ſtatus poſſet in duobus conſiſtere; primo in intentione, & obligatione non habendi illas, niſi ad hunc finem ſuſtentandi ſe, & benefaciendi proximis, vel aliis modis colendi Deum, & honorandi ſanctos. Secundo in intentione, & obligatione non quærendi illas negotiatione, & ſolicitudine, quæ implicent negotiis ſecularibus. Sic enim ſolicitudo, quę adhiberetur circa talia bona, licet forte impediret altiorem gradum perfectionis, qualis eſt in contemplatione, vel ſpirituali auxilio proximorum, non tamen impediret abſolute perfectionem charitatis, ſicut in ſimili dixit D. Th. cit. loco. Unde poteſt tandem confirmari concluſio. Nam hæc paupertas, quæ variis exemplis declarata eſt, revera eſt ſatis magna, & comprehenſa ſub Chriſti conſilio; ſatis enim videtur omnibus renuntiare, qui nihil ſibi reſervat, niſi quod ad vitam neceſſarium eſt; ergo ex hac parte ſufficit ad conſtituendum ſtatũ perfectionis; & aliunde ex parte finis non repugnat, ut eſt oſtenſum; ergo abſolute ſufficiet.

ASSERTIO SECUNDA.

Probabilius eſt ſemper viguiſſe in Eccleſia paupertatem in ſtatu perfectionis, quæ excluderet uſum rerum independentem a religioſis.

14 Nihilominus dico ſecundo; probabilius eſt ſemper fuiſſe in Eccleſia uſitatum, ut in ſtatu perfectionis paupertas eſſet per abdicationem proprietatis, ſaltem quantum ad uſum, atque id eſt moraliter neceſſarium ad proprium ſtatum perfectionis. Hanc aſſertionem, quatenus traditione, & authoritate probari poteſt, ſuadent, quæ in principio hujus capitis adducta ſunt, & quæ de antiquitate voluntariæ paupertatis ſupra, tractando de votis ſimplicibus, adduximus. Nec dubitari poteſt, quin paupertas excludens aliquam proprietationem omnium bonorum temporalium ſit magis conſentanea conſiliis Chriſti: *niſi quis renuntiaverit omnibus, quæ poſſidet*; & exemplis Apoſtolicis: *Ecce nos reliquimus omnia*; & conſuetudini primitivæ Eccleſiæ, quando erant illis omnia communia, cum expoſitionibus, & ſententiis Patrum, quas circa rem hanc in ſuperioribus adduximus.

15 Secundo poteſt explicari ratione ſumpta ex D. Th. q. 188. art. 7. quia paupertas non ſolum eſt neceſſaria ad perfectionem propter minuendam ſolicitudinem, & affectionem ad bona temporalia; ſed etiam propter perficiendam illam, ſi quæ fuerit neceſſaria, id eſt, ut non ex amore privato ac temporali, ſed ex charitate adhibeatur: ſed ad hunc finem maxime confert paupertas, quæ proprietatem aliquo modo excludat: nam quamdiu res poſſidetur, & tractatur, ut propria, etiam amatur ut propria, & conſequenter fit, tum ut amor non ſit adeo purus, & ſpiritualis, tum etiam, ut non ſit adeo moderatus, & independens, ſicut in viro perfecto, vel tendente ad perfectionem eſſe debet. Et quamvis verum ſit, hoc non eſſe ita neceſſarium, quin poſſit is, qui habet aliquid proprium, non amare illud amore proprio, inordinate vel imperfecte, tamen non eſt dubium, quin illa proprietas aliquam huic amori præbeat occaſionem. Et ideo licet illa proprietas abſolute non repugnet perfectioni perſonali, videtur tamen multum repugnare ſtatui perfectionis, ad quem maxime ſpectat hujuſmodi occaſiones auferre: vel ſaltem certum eſt cæteris paribus hoc ad majorem perfectionem pertinere. Non videtur autem minus certum, ſtatum perfectionis ſemper fuiſſe in Eccleſia cum illo modo paupertatis, qui ad finem acquirendæ perfectionis per ſe ac moraliter magis expediens eſt, & aliunde non habet repugnantiam, ſed potius maximam convenientiam cum illo ſtatu, qualis eſt hic modus paupertatis per abjectionem proprietatis. Quis enim dubitat ſtatum hunc habuiſſe maximam perfectionem in Apoſtolis, & in ſectatoribus eorum, quorum ſeries, & ſucceſſio nunquam in Eccleſia defuit?

16 Tertio explicatur aſsertio diſcurſu facto per varios ſtatus virorum perfectorum, ſeu tendentium ad perfectionem, reſpondendo ſimul objectionibus factis, quatenus huic aſſertioni obſtare poſsunt. Primus gradus eſt eorum, qui vitam omnino ſolitariam aſsumpſerunt; in quibus nullus modus expropriationis videtur poſſibilis, ſaltem quantum ad eas res paucas, & viles, quas poſſidebant, quibuſque utebantur. Sed in his duo conſidero. Primum eſt, in eo ſtatu potuiſse habere, & ſervare votum nullum habendi dominium talium rerum, ideoque veriſimile eſse illud habuiſse. Primum ita declaratur, quia dominium in actu non comparatur, ſcilicet ſine conſenſu propriæ voluntatis, quia tota poteſtas dominandi in libertate poſita eſt, & ideo nullus capax libertatis fit actu dominus rei, cujus antea non erat, ſine conſenſu propriæ voluntatis. Unde fit, ut licet aliquis accipiat aliquid ad uſum, ſi non habeat affectum, & conſenſum formalem, vel virtualem acceptandi dominium ejus, non acquirere illud; unde licet axioma Juriſperitorum, & Theologorum habeat, dominium rei, quæ nullius erat, acquiri a primo occupante, intelligendum id eſt, ſi fiat animo, & intentione comparandi dominium ejus juxta aliud principium, actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. Sic ergo in his viris perfectis, qui vitam omnino ſolitariam a principio, ac ſemper profeſſi ſunt, intelligere poſsumus hac moderatione animi fuiſse uſos rebus omnibus, ut ſolum commoditatem neceſſariam, non proprietatem in eis vellent, & ita potuerunt actu carere ſemper dominio rerum. Nam in principio quando convertebantur, renuntiabant omnibus, quæ antea habebant; earum vero, quas poſtea ad uſum continuum, vel donatas acceptabant, vel ex communibus agris, aut montibus accipiebant, poterant ſemper uſum tantum accipere, ut explicatum eſt. Quod autem ita fecerint, per ſe credibile eſt; erant enim viri perfectiſſimi, & ſine dubio obſerva-

ſetvabant, quod ſcriptum eſt a Paulo, 1.Corint.7. *Reliquum eſt, ut qui habent uxores tanquam non habentes ſint*; multo ergo magis quaſcumque res alias; unde ſubdit, *& qui emunt tanquam non poſſidentes*; *& qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur*; ita ergo utebantur illi ſancti ſuis rebus, tanquam non habentes illas quoad dominium, non ſolum quoad affectũ, id eſt, quia non inordinate illas diligebant; ſed etiam quoad effectum, nimirum, quia ſolum ex illis volebant, quod neceſſarium erat, ſcilicet uſum, non autem proprietatem. Nec multum ſpeculari neceſſe eſt, an ipſi hęc ita expreſſe cogitaverint, ac diſtinxerint, nam ſatis eſt, quod practice habuerint animum renuntiandi omnibus, & ſolum uti rebus neceſſariis ad vitæ ſuſtentationem. Unde etiam fit veriſimile hunc affectum voto firmaſſe, nam intelligebant, & eſſe Deo gratius, & ad firmandum ſuum propoſitum, & ſtatum utilius; unde cum maximum habuerint deſiderium perfectionis, veriſimile eſt coluiſſe totam hanc perfectionem paupertatis, quæ in illa ſolitudine non repugnabat. Quod facile intelligere licet in his religioſis, qui poſt cœnobiticam vitam in ſolitudinem ſe recipiebant, & ibi ex ſpontaneis fructibus terræ, aut arbotum, vel ex fluminibus, aut quocumque alio modo neceſſaria vitę accipiebant, id enim faciebant ſine affectu repugnãte voto paupertatis, quod ſecum deferebant. Ita ergo intelligi poteſt etiam in his, qui a principio ſolitudinem amplexi ſunt.

In eremitis quomodo fuerit uſus non proprietarius.

17 Difficilius autem in eo ſtatu intelligi poteſt uſus non proprietarius. Et circa hoc conſidero ſecundo, hunc ſtatum vel non fuiſſe proprie, ac formaliter religioſum, ut ſentit Gratianus in §. *e contra*, poſt c. *perlatum*, 19.q.3. vel non potuiſſe omnino carere obedientia religioſa, vel obligatione ejus, ut ex ſuperius dictis in generali de ſtatu religioſo intelligi poteſt, & magis explicabitur infra deſcendendo ad particulares diviſiones hujus ſtatus. Eo ergo modo, quo illi viri habebant obedientiam, vel ejus uſum, poterant etiam habere, & ſine dubio habebant, uſum rerum, non proprietarium; ſi autem carebant ſubordinatione obedientiæ, mirum non eſt, quod & proprietarium uſum habere poſſent, quia proprie, & formaliter ſtatum religioſum non habebant, etiamſi eminenti quodam modo, & in præparatione animi dici poſſint illud habuiſſe, ut infra cum D.Th. explicabimus. Declaro ſingula; nam proprietarium uſum appello illum, qui pendet ex ſola propria voluntate, & non ex aliena, cui opponitur uſus communis, ſeu abſque proprietate, qui eſt pendens ſemper a voluntate alterius. Quicumque ergo vivit in obedientia religioſa, capax eſt hujus poſterioris uſus, & conſequenter eſt capax illius paupertatis, quę excludat omnẽ proprietarium uſum. Si ergo in illa ſolitudine ſervati poterat aliqua ſubordinatio obedientiæ, ut revera poterat, vel ad aliquem Epiſcopum viciniorem, vel ad aliquem prælatum, ſeu Abbatem in proxima ſolitudine commorantem, ut de Antonio, Macario, & Pacomio legitur, in ordine ad eumdem poterat rigoroſus uſus paupertatis obſervari, ad quem generalis facultas expreſſa, vel tacita cum dependentia in præparatione animi ſufficiebat. Si vero aliquis ita profeſſus eſt ſolitariam vitam, & a principio nulli promiſerit, vel ſervaverit obedientiam, ſed ſolum inſtinctu Spiritus ſancti gubernatus fuerit, ut, v.g. Joannes Baptiſta, vel fortaſſe Paulus Primus Eremita, vel alius ſimilis, tunc non video, quomodo in actuali uſu rerum potuerit in re ipſa habere illam dependentiam, quæ tollit proprietarium uſum; ſolum ergo poſſumus intelligere illam in præparatione animi, ſubjiciendi ſe in hoc cuilibet homini propter Deum, ſi ad majus Dei obſequium, & ad majorem ſui perfectionem expediret; vel certe habendo illam dependentiam in affectu, reſpectu inſtinctus Spiritus ſancti, ſcilicet, non accipiendi alium uſum harum rerum, nec majorem, nec meliorem, quam quod Deo gratius, & ad ſuam perfectionem utilius eſſe ſentirent. Et hoc modo dicimus illum ſtatum potuiſſe eſſe eminenti modo, & in præparatione animi religioſum, non tamen proprie & formaliter, ut nunc loquimur; nam ſine obedientia ſpeciali ad aliquem hominem loco Dei non conſtituitur hic ſtatus, ut ſupra dictum eſt.

Generalis ratio aſſertionis poſitæ.

18 Ex quo diſcurſu generaliter concluditur ratio, ob quam ſemper potuit in omni vero, ac proprio ſtatu

religionis obſervari propria paupertas, quoad uſum non proprietarium; idque non ſolum magis conveniens, ſed etiam moraliter neceſſarium eſſe ad debitum ordinem, & perfectionem talis ſtatus, ac proinde ita exiſtimandum eſſe, ſervatum ſemper in Eccleſia fuiſse. Probatur omnia ex illo principio, quod in vero ac proprio ſtatu religioſo neceſsaria eſt obedientiæ ſubordinatio; ubicumque autem eſt hæc ſubordinatio, poteſt eſse dependentia in omni uſu temporalium rerum a ſuperiori voluntate; ergo etiam poteſt eſse illa paupertas, quæ vetat uſum rei, ut propriæ. Quæ illationes omnes ex dictis ſunt notæ. Ex quo ulterius per ſe evidens eſt, hoc eſse convenientius, & perfectius, tum quia inter rationem obedientiæ erit major, & perfectior ſubordinatio, ſi ad hunc etiam uſus extendatur: tum etiam, quia intra latitudinem paupertatis, cæteris paribus, erit major abdicatio earumdem rerum. Quod autem ſit etiam moraliter neceſsarium ad debitum ordinem, & perfectionem in vita quidem communi, eſt per ſe evidentiſſimum, quia ſequeretur ſumma confuſio, & occaſio multorum abuſuum in tali communitate; in vita autem privata non eſt tam manifeſta deordinatio, nihilominus tamen poſset eſse occaſio & nimiæ ſolicitudinis, & multorum defectuum, qui facile committuntur per liberum uſum rerum temporalium.

Quid dicendum de illis, qui in privatis domibus olim religioſe vivebant.

19 Itaque, ut ad antiquum uſum revertamur circa ſecundum indicium ſupra poſitum de his, vel viris, vel ſacris virginibus, quæ in privatis domibus ſtatum religioſum olim ſervabant, ſi ſupponamus illum fuiſse vere ac proprie ſtatum religioſum, dicendum conſequenter eſt in eo ſtatu ſervatũ fuiſse, non habere proprium, ſaltem quoad proprietarium uſum. Probatur, quia in tali ſtatu neceſsarium erat aliquod votum paupertatis, juxta ſuperius dicta de ſtatu religioſo: aut ergo erat abſolutum votum de omnimoda paupertate, ut ſic hunc etiam gradum includebat; vel erat cum aliqua certa limitatione; & ſic nulla poterat eſse commodior, & ſecurior, & ad perfectionem aptior, quam habere uſum rerum dependentem a voluntate alicujus ſuperioris, qui in tali ſtatu deeſse non poterit; ſupponimus enim in eo fuiſse obedientię votum. Atque hoc ſaltem modo intelligi poſset dictum a Hieronymo in epiſt. 8. ad Demetriadem: *ex eo tempore quo virginitati perpetuæ conſecrata es, tua, non tua ſunt, immo vere tua, quia Chriſti eſſe cœperunt, quæ avia vivente, vel matre, ipſarum arbitrio diſpenſanda ſunt*: quamvis ex verbis infra referendis incertum mihi ſit, an ſtatus Demetriadis eſset vere religioſus, vel tantum ſtatus ſimplicis continentiæ, qualis nunc a multis extra religionem ſervatur. Similia etiam videntur verba illa apud eumdem epiſt. 13. ad Paulinum: *Jam non ſunt tua, quæ poſſides, ſed diſpenſatio tibi credita eſt*. Itaque ſi hujuſmodi perſonæ vovebant obedientiam Epiſcopo, prout veriſimile eſt, ab illo, vel ab aliquo ejus vices tenente dependentiam habere poterant in uſu rerum ſuarum; præſertim ſi in alios uſus præter pios convertendæ eſsent; nam quoad eleemoſynas faciendas, & ſimilia opera, fortaſse erat eis facultas conceſsa ex vi illius paupertatis, quam profitebantur: nam hac fortaſse ratione dixit Hieronymus Paulino: *Diſpenſatio tibi credita eſt*; prædixerat enim, *præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates, nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panem canes comedant. Quem ſenſeris tibi aut ſemper aut crebro de numis loquentem excepta eleemoſyna, quæ indifferenter omnibus patet, inſtitorem potius habeto, quam Monachum*. Et forte in eodem ſenſu dixit ad Demetriadem: *Sin autem obierint* (ſcilicet, avia & mater) *cum ætas maturior fuerit* (ſcilicet de tuis bonis) *imo quod Dominus imperat, ſcitura nihil te habiturum, niſi quod in bonis operibus erogaveris*. Maxime vere ſervata fuit hęc paupertas in Religionibus, in quibus in communi vivitur. Et de his præcipue loquuntur Baſilius, Auguſtinus, & Benedictus in principio capitis citati, magiſque hoc ex dicendis conſtabit.

ASSERTIO TERTIA.

Paupertatem, quæ excluderet omnium rerum dominium, etſi olim uſitatam, non tamen omni tempore, vel in omni ſpecie a religioſis obſervatam fuiſſe.

20 Dico tertio, licet paupertas quoad carentiam dominii omnium bonorum temporalium fuerit ſem-

per in Eccleſia uſitata,non tamen videtur obſervata in omni ſpecie,vel in omni tempore ſtatus religioſi.Hanc aſſertionem mihi probant,quę a principio pro utraque parte adducta ſunt,propter quæ, & propter alia multa, quæ in hiſtoriis occurrunt,& conjectura ſuadet,exiſtimo varietatem circa hoc in Eccleſia fuiſſe, & unum quidem ſic, alium vero ſic perfectionem voluiſſe, unumquemque prout proprium donum ex Deo habebat,1.Cor.7. nam in ſtatu perfectionis latitudo eſt,quę utrumque modum amplecti poſſit, & Chriſti conſilium ita eſt de exacta paupertate,ut aliam non renuat.

Diſtinctio præmittenda.

Poſſumus autem loqui de carentia dominii quoad bona ſtabilia,vel etiam quoad mobilia; item de ſtatu religioſo in vita privata,vel in communi.Quod ergo attinet ad bona mobilia,& ad ſtatum privatæ vitæ, difficile profecto credi poteſt eos,qui ſtatum illum profitebantur,non habuiſſe dominium, ſaltē illarum rerum, quas ipſo uſu conſumebant, quia illi Religioſi non erant partes alicujus communitatis, apud quam poſſet eſſe talium rerum dominium; ille autem exquiſitus modus uſurpandi uſum ſine dominio, quem in perfectiſſimis viris ſolitariam vitam agentibus conſiderabimus, non eſt facile tribuendus omnibus fœminis, aut viris, qui ordinariam vitam religioſam privatim ſervabant,quia non omnes habebant tam puros,& perfectos affectus; nec veriſimile eſt ex voto ſe obligaſſe ad illud genus paupertatis. Poſſet autem dici talium bonorum dominium fuiſſe tunc apud Eccleſiam,cujus illi religioſi ſubditi erant, & adminiſtrationē principalem fuiſſe apud Epiſcopum,cui ſubjiciebantur, eos vero tantū habuiſſe actualem uſum de licentia ejus. Verumtamen licet hoc contingere potuerit, non tamen poteſt cum ſufficienti fundamento affirmari, & præſertim de omnibus,qui hujuſmodi ſtatum privatę continentię,ac religionis aſſumebant, quod a fortiori intelligi poteſt ex adductis ſupra poſteriori loco, & patebit etiam ex ſequentibus.

Dominiū bonorum mobilium apud Epiſcopum fuiſſe eſt probabile, probabilius apud ipſos religioſos privatos.

21 Nam ex antiquis etiam hiſtoriis colligi poteſt in eodem ſtatu haberi potuiſſe bona ſtabilia quoad proprietatem, & dominium; hoc enim probat exemplum relatum ex Gregorio de Gordiana,quę dum erat ſanctimonialis, habebat conductorem agrorum ſuorum. Itē quod Hieronymus ait de Demetriade, quam ſignificat futuram fuiſſe hæredem matris,& aviæ,ſi antea deficerent, & tunc habituram liberam diſpoſitionem rerum ſuarum, ſaltem quoad opera pietatis; & infra concludit: *Hæc ad virginem divitem,& virginem nobilem ſum loquutus.* Fateor tamen mihi non ſatis conſtare, an ſtatus illarum fœminarum fuerit vere religioſus; ſi vero nihil aliud repugnet,non videtur id negandum propter hanc ſolam conditionem.Nam & Hieronymus,& Gregorius ſupponunt,illa conditione non obſtante potuiſſe fœminas illas verum perfectionis ſtatum profiteri. Quod ego intelligo ita eſſe,quia ex vi illius ſtatus tenebantur ad moderatum uſum talium rerum, quas ſimul cum perſona per aliquod votum Deo obtulerant, ſaltē per voti obligationem, & dependentiam ab aliquo, cui obedire tenebantur. Faciunt etiam ad hoc confirmandum multa exempla,quæ ſuperius adduxi. Conjectura etiam eſt,quia non oportebat,vel etiam ſæpe non expediebat, in illo ſtatu vivere ex eleemoſynis, quod in fœminis, & virginibus certius eſt; ergo oportebat eas habere aliquos certos redditus, vel poſſeſſiones,ex quibus alerentur; ergo illarum dominium, & proprietas manere poterant in talibus perſonis, quia non habebant corpus religionis, in quod tranſirent; nec poteſt cum fundamento dici tranſiiſſe ad Eccleſiam, vel ad pauperes, aut aliquid ſimile, quia hoc non habet fundamentum, nec eſt veriſimile, cum de illis bonis teſtari poſſent, vel jure hæreditario in eis ſuccedere.

Dominiū rerum ſtabilium apud ipſaſmet privatas perſonas eſſe, probabilius eſt.

22 De aliis autem religioſis,qui vitam communem in cœnobiis, & conventibus profeſſi ſunt, veriſimilius eſt, regulariter loquendo, eos non habuiſſe dominium aliquarum rerum ſtabilium, vel mobilium, quia in his religionibus uſitatum ſemper fuit renuntiare in principio omnia,quæ antea poſſidebantur, ut patet ex Baſilio,Auguſtino,Caſſiano,Benedicto,locis ſupra citatis; poſtea vero non erat illis neceſſarium aliquid de novo acquirere in proprium dominium,neque hoc erat conſentaneum ſtatui eorum, nec voto paupertatis, quod emittebant, ſaltem in hoc ſenſu, ut ſine facultate ſuperioris, nihil hujuſmodi retinere, aut habere poſſint, ut ex prædictis Patribus colligitur. Nihilominus tamen veriſimilius videtur, non repugnaſſe ſemper illi ſtatui habere hujuſmodi dominium, & proprietatem, vel valide,vel etiam licite ex licentia prælati, juſta cauſa conceſſa, quod ex ſequenti aſſertione clarius conſtabit.

Quid de religioſis in communitate viventibus ſentiendum.

ASSERTIO QUARTA.

Paupertatem, quæ reddat religioſum incapacem dominii, non fuiſſe a principio uſitatam in Eccleſia, ſed poſtea introductam.

23 Dico ergo quarto,paupertas, quæ reddat hominem incapacem dominii, non fuit in principio uſitata in Eccleſia in aliquo ſtatu religioſo, ſed poſtea juſtis de cauſis introducta eſt. Prior pars probari poteſt ratione ſumpta ex dictis, quia hæc incapacitas non inducitur ex natura rei,unde neque eſt proprie materia voti paupertatis;quantumcumque enim qui velit ſe privare habilitate,quam habet ad dominium,non poterit,& ideo per ſe,& ex natura rei non poteſt id vovere; non eſt ergo per ſe materia voti, ſed potius eſt effectus tali voto adjunctus ex inſtitutione Eccleſię,qua inſtitutione ſuppoſita, eſt etiam ille effectus voluntarius voventi, qui volendo cauſam vult effectum.In primitiva autem Eccleſia, quamvis eſſet in uſu votum paupertatis perfectiſſimum, nondum tamen erat hæc inſtitutio, nullum enim illius veſtigium in illa antiquitate per plures annos invenimus.Nec ex ſola ratione,aut perfectione talis ſtatus colligi poteſt.Primo, quia Chriſtus Dominus perfectiſſimum ſtatum religioſum habuit,& perfectam paupertatem, quoad abdicationem harum rerum temporalium,ſaltem pro aliquibus temporibus habuit, ut declarat Nicolaus IV. in c.*ecce id*,de verbor.ſignificat. in 6. & a nobis latius tractatum eſt in 2.tom. 3.p. diſp. 28.ſect.2.Nemo autem hactenus dixit,nec cum probabilitate cogitari poteſt illum fuiſſe incapacem dominii; quis enim illum incapacē redderet?vel cur ipſe voluntarie hunc defectum aſſumeret,qui neque ad exemplum, neque ad aliquam operum perfectionem illi neceſſarius erat, cum facile poſſet non acceptare dominium,quando non expediebat,etiamſi illius capax eſſet.

Chriſtus habuit perfectiſſimā paupertatem, non tamē fuit incapax dominii.

24 Præterea idem videtur de Apoſtolis ſentiendum; nam licet reliquerint omnia,& voto ſe obligaverint ad paupertatem, non tamen eſt veriſimile eos factos eſſe incapaces dominii: imo non deſunt Catholici, qui exiſtiment,Apoſtolos, etiam poſt vocationem ad Apoſtolatum habuiſſe proprium aliquarum rerum ſtabilium dominium,propterea quod Petrus Matth. 8. & Luc.4. legatur habuiſſe dominium,poſtquam relictis omnibus ſequutus fuerat Chriſtum. Quam expoſitionem referens Maldonatus eam hæreticis tribuit, & graviter reprehendit Catholicos, qui eos imitati ſunt, quia non oportet domum illam vocari Simonis,quia eſſet dominus ejus,ſed quia vel antea fuerat,vel quia in ea ſolitus erat habitare.Sed licet hoc probabile ſit,& facile poſſit ſuſtineri,non video tamen in illa expoſitione errorem, vel inconveniens aliquod ſecluſa prava intentione hæreticorum; nam ſicut Petrus tunc habebat uxorem quoad vinculum, quam nihilominus comprehendit, cum dixit ſe reliquiſſe omnia,ut ſancti interpretantur, quia reliquerat illam quoad uſum, & quoad animum, cum obligatione non amplius accedendi ad illam; ita quamvis adhuc tunc retineret proprietatem,vel dominium domus, nihilominus vere dicere potuiſſet, illam cum aliis bonis reliquiſſe, quia quantum in ipſo erat, reliquerat illam uxori, vel parentibus cum obligatione, non uſurpandi amplius,vel non retinendi illius dominium, quia non videtur neceſſarium, ut exteriori actu transferret dominium in alium, & alius acceptaret, quod tamen oportebat fieri, ut abdicaret a ſe dominium, ſi antea illud habebat.

An idem, de Apoſtolis dicendum quoad bona ſtabilia.

25 Nihilominus prior expoſitio ſimpliciter magis probatur,quia & magis pietatem fovet,magiſque aliena eſt ab erroribus hæreticorum, & conferendo loca Scripturæ in rigore eſt magis conſentanea proprietati verborum ejus.Sic etiam quod de Joan.Evangeliſta legimus Joan.19. accepiſſe B.Virginem *in ſua*, ut Græci codices, & vulgata Latina emendata legit, aliqui ita exponunt, id eſt, recepit illam in ſuam domum, ſeu in pro-

propria bona,ut nimirum ex eis illam aleret; cui expoſitioni aſſentire videtur Cardin. Baronius 1.tom.anno Chriſti 34.num.21.dicens Evangeliſtam Joannem, etſi piſcator fuerit, ditiorem aliis Apoſtolis piſcatoribus fuiſſe, habuiſſeque Hieroſolymis domum,in quam poſt Chriſti paſsionem Dei genitricem recepit, propter ea, quæ de domo Joannis Evangeliſtæ refert Nicephorus lib.1. Hiſtoriæ cap. 28.& Cedrenus in Annalibus; ſed illæ hiſtoriæ quoad hanc partem non faciunt fidem, ut in ſect.3.attingam,& verba ipſius Joannis non cogunt. Nam Patres hanc expoſitionem non admittunt. Sic enim interrogat Ambroſius in exhortatione ad Virgines: *Quomodo in ſuam, cum ipſi Apoſtoli dixerint, ecce nos reliquimus omnia?* Et reſpondet in ſpirituali ſenſu explicando illa verba,recepiſſe Joannem beatam Virginem in ſuam, id eſt, inter ſpiritualia bona, quæ erant propriæ Apoſtolorum divitiæ. Magis vero ad literam D.Thom.cum Auguſt.ibi tract.119. *Accepit*(inquit)*illam in ſua,non prædia,aut poſſeſſiones, ſed officia, quibus ei diligenter, & reverenter obſequebatur*. Quamvis autem verum ſit ex his locis non colligi Apoſtolos eo tempore habuiſſe aliquam poſſeſsionem propriam, poteſt tamen ex authoribus, qui hæc teſtimonia tractant, non obſcure intelligi eos non fuiſſe illius incapaces, quamvis ex propria voluntate illis carerent.

Quid ſentiendum de Apoſtolis quoad dominium bonorum mobiliũ.

26 De bonis autem mobilibus multi veriſimiliter credunt non ſolum potuiſſe,ſed etiam habuiſſe aliquando privatum dominium, ut veſtimentorum, quibus tegebantur, aut gladii, v.g.quod Petrus habebat,quando illi Chriſtus dixit: *Mitte gladium tuum in vaginam;* & quando per mundum diſperſi evangelizabant,& ad victum, & veſtitum eleemoſynas accipiebant, credibile eſt earum dominium comparaſſe, quia ea intentione dabantur, & illi ſimpliciter accipiebant; ergo apud eos manebat dominium, quia nec tunc erat jus conditum, cujus virtute transferretur dominium in alium, vel in aliquam communitatem.Nec cogimur dicere eos ſemper habuiſſe hanc intentionem, quia nihil ad eorum perfectionem referre videtur. Sic etiam quando Paulus propriis manibus laborabat, ut ſibi neceſſaria compararet, quid obſtat,quominus dominium illius lucri ſibi acquireret? vel ad quem tranſibat dominium illud,ſi in Paulo non erat? Video multo facilius de Apoſtolis dici poſſe, quod de viris ſolitariis ſupra dicebamus, ſemel habuiſſe animum nihil de rebus temporalibus accipiẽdi,niſi uſum neceſſarium,&illud propoſitum nunquam retractaſſe. Dici etiam poteſt ex Chriſti inſtitutione Collegium Apoſtolicum nihil habuiſſe,niſi in communi; & ſingulos Apoſtolorum voviſſe eam paupertatem perpetuo ſervare; nihilque ut perpetuum unquam accipere, vel habere, ſed ſolum nomine totius collegii, vel potius totiusEccleſię,& pauperum ejus.Et hoc quidem mihi etiam veriſimilius eſt, tamen inde nõ infertur incapacitas dominii, ut ex dictis patet, niſi quis forte addat, Chriſtum ſua authoritate feciſſe illos incapaces. Sed hoc qua facilitate dictum fuerit,contemnetur,quia nec teſtimonio aliquo oſtendi poteſt, neque probabili conjectura,quia hoc adApoſtolorũ perfectionem nihil pertinebat, parumque neceſſaria tunc erat, quando in tota Eccleſia omnia bona erant communia, unde fortaſſe,ut infra dicam,ob temporum,& hominum imperfectionem,&infirmitatem hęc introducta eſt conditio.

Quid de Monachis in ſolitudine degentibus exiſtimãdum quoad dominium.

27 Idem fere diſcurſus fieri poteſt de Monachis,qui in ſolitudine vivebant,ſive omnino ſolitarii eſſent,ſive in aliqua ſocietate ejuſdem eremi, ita tamen, ut in ſingulis cellulis ſeparatim habitarent, propria peculia habentes, de quibus diſponere poterant, ſaltem in uſus pios, & ex licentia ſenioris. Nam illos fuiſſe capaces dominii, imo & illud habuiſſe, ſalva ſufficienti paupertate,& perfectione, videntur perſuadere tria ultima indicia ſuperius adducta.De aliis vero in congregatione viventium probabilius apparet ſemper obſervatum fuiſſe, ut nihil proprium haberent, neque habere poſſent,ſine facultate prelati. Quod vero eſſent incapaces, nullo modo oſtendi poteſt: imo aliqua exempla in eiſdem indiciis adducta ex Auguſt.Pachomio,& aliis,oppoſitum ſuadent.Idem ſumi poteſt ex Hieron.Epiſt.26. ad Pamachium, ubi clare ſignificat, ſe cum fratre Pauliniano habuiſſe dominium aliquarum poſſeſsionum, non obſtante ſtatu perfectionis, quem profitebantur, non quidem perpetuo, ſed ad tempus ſpectando fortaſſe commodam occaſionem illas vendendi,& erogandi pauperibus,ut latius expendam infra tractando de paupertate ſocietatis. Nunc ſatis eſt ex illo loco plane colligi illum ſtatum, quem ſancti illi profitebantur, non reddidiſſe illos incapaces dominii, imo nec obligaſſe illos ad ſtatim relinquenda omnia; nemo autem (credo) negabit ſtatum Hieronymi fuiſſe vere ac proprie religioſum, cum ipſe multis aliis locis, præſertim vero Epiſt.13.ad Paulinum, cum inquit: *Nos autem habeamus propoſiti noſtri principes Paulos,& Antonios,Julianos, Hilariones, Macarios, &c.* Baſilius etiam in Regul.9.ex fuſioribus,ſi attente legatur,ſignificat,Monachum etiam poſt profeſsionem potuiſſe eo tempore in paterna hæreditate ſuccedere, & non dicit eo ipſo fuiſſe ſolitum tranſire in dominium Monaſterii, ſed ipſum religioſum debuiſſe de illa ſancte diſponere tanquam de re Deo conſecrata.

ASSERTIO ULTIMA.

De tempore, quo hæc ſolemnitas voti paupertatis religioſæ introduci cœperit.

28 Ultimo ergo dicendum eſt, hanc ſolemnitatem voti paupertatis,quod reddat hominem incapacem dominii, a temporibus Juſtiniani Imperatoris univerſaliter eſſe introductam; an vero antea religio aliqua vel ex ſpeciali conceſsione Pontificum, aut Epiſcoporum illam ſervaverit, mihi non conſtat. Prior pars conſtat ex Authenticis ejuſdem Juſtiniani,in collat.9.tit.15.de Sanctiſsimis Epiſcopis,cap.38.*Si qua mulier*,& collat. 1.tit.5.de Monachis, cap.6. quod incipit, *illud quoque*, ex quibus ſumptæ ſunt, lex *ſi qua mulier*, & lex, *ingreſſi*, Cod.de Sacroſanctis Eccleſiis,& lex *nunc autem*, C.de Epiſcop.& Clericis,ubi decernit per profeſſionem Monachi omnes res ejus fieri monaſterii, etiamſi expreſſe non donentur: Et *non*(inquit)*amplius dominus illarum ullo modo*. Quod ſi quis dubitet, quomodo potuerint leges civiles aliquid de re, quæ mere ſpiritualis, & Eccleſiaſtica eſt,diſponere, reſpondemus quæſtionem eſſe generalem, quæ de omnibus fere legibus, ſub prædictis titulis contentis, interrogari poteſt. Multi ergo credunt, Juſtinianum ex conſenſu Pontificum illas condidiſſe, vel certe eas, quæ in favorem & bonum Eccleſiæ cedebant, expreſſo, vel tacito conſenſu Pontificum admiſſas fuiſſe; hujuſmodi vero eſſe has prædictas leges, conſtat expreſſe ex Gregorio, qui non multo poſt Juſtinianum vixit lib.7.Epiſt.Epiſt.7.& habetur 19.q.3.cap. 7.ubi ſic inquit: *Quia ingredientibus monaſterium convertendi gratia ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem monaſterii juris ſiant, aperta legis definitione decretum eſt.* Hæc Gratianus. In fine vero Epiſtolæ ita Gregorius concludit. *Alia igitur omnia, quæ ex teſtamento prænominatæ Siricæ detinentur,quippe quod nullum eſſe legali ſanctione permittitur, neceſſe eſt, ut juri monaſterii fraternitatis veſtræ ſolicitudine ſacerdotali per omnia ſtudia reparentur, quia imperiali conſtitutione aperte ſancitum eſt, ut ea, quæ contra leges fiunt,non ſolum inutilia, ſed etiam pro infectis habenda ſunt.* Idem reſponſum Gregorii relatum eſt a Gregor. IX. in cap.2.de teſtam.& in Conc.Oxonienſi IV.tom. Conciliorum in cap.antepenult.ſic dicitur: *Quoniam non licet viris religioſis aliquid proprium poſſidere, qui ſe, & ſua pariter in ipſo religionis ingreſſu Domino dedicarunt,præſenti authoritate definimus, ut nulla perſona in regulari ordine conſtituta condere teſtamentum præſumat,cum nihil habeat ſuum temporale,quod transferre valeat in dominium alienum.* Quod Concilium videtur etiam alludere ad ſuperiora jura, quæ ſine dubio,poſtquam fuere condita,generali Eccleſiæ obſervatione recepta ſunt. Quod conſtare etiam poteſt ex Concilio II. & c. *Cum ad monaſterium*, de ſtatu monachorum,& optime ex Conc.Trident.ſeſs.25.de Regul. cap.2. & juxta hoc jus intelligendi ſunt juris interpretes, quoties dicunt votum paupertatis neceſsarium ad profeſſionem, vel ad ſtatum religionis, excludere,& proprium,& capacitatem proprii,ut videre licet inHoſtienſ. Innocent. Panorm. & aliis in d.cap. *Cum ad monaſterium*; & ita etiam loquitur Navar. comment.1.de Regul.

Regul.n.15.verſ.*Decimum octavum*, & n.18.verſ.*Vigeſimum tertium*, ubi etiam hoc votum requirit ad conſtituendum ſtatum religioſum; loquitur tamen, ut dixi, juxta prædictum commune jus, non ſecundum intrinſecam neceſſitatem ſtatus religioſi. Ratio autem hujus inſtitutionis primaria eſt, quia licet hæc incapacitas ſimpliciter non ſit neceſſaria ad perfectionem, quia ſufficit actu dimittere omnia cum obligatione perſeverãdi in eo ſtatu, nihilominus cõferre poteſt ad tollendam radicitus omnem occaſionem proprietatis; item propter majorem quãdam immobilitatem; ac denique, quia ſicut religioſus per profeſſionem definit eſſe ſui juris, & ſub dominio religionis conſtituitur; ita conveniens eſt, ut acceſſorium ſequatur principale, ita ut jure ordinario totum, quod religioſus habet, vel poteſt habere, in Religionis dominiũ, aut jus tranſeat, ſi illa ſit capax.

Objectio prima. Diluitur.

29 Sed objici poteſt primo, quia Gregorius poſt dictas leges Juſtiniani refert, Gordianam, & alias ſorores ejus ſanctimoniales habuiſſe proprium. Reſpondetur jam ſupra dictum eſſe, incertum nobis eſſe, an ſtatus illarum fœminarum fuerit vere, & perfecte religioſus. Quod vero ad rem ſpectat, certum eſt non fuiſſe in vita regulari communi, ſeu in Monaſterio aliquo, ſed in privata domo, & ideo perſonæ illæ, & omnes viventes in ſimili ſtatu ſub prędictis legibus Imperatoris non comprehendebantur; nam illæ loquuntur ſolum de religioſis profitentibus in aliquo monaſterio; quia vero nunc, & ſaltem a tempore Conc. Lateran. ſub Innoc. III. nullus eſt verus religioſus, niſi vota emittens in religione approbata, ut conſtat ex cap. ult. de Religioſis domibus, & Navar. & aliis Doctoribus citatis, ideo jure communi generaliter verum eſt paupertatem religioſam reddere incapacem dominii, quamvis hoc jus commune poſſit per ſpeciale approbatum a Pontifice immutari.

Inſtantia duplex.

30 Sed inſtabis, nam idem Gregor. lib.3.epiſt.6. loquens de quadam Petronina religioſa, ait: *Res ſuas omnes, quas habere potuit, licet ſibi jure potuiſſent competere, tamen eidem monaſterio, quod ingreſſa eſt, etiam ſpecialiter donationis titulo contuliſſe.* Quibus verbis ſignificat potuiſſe bona illa retinere, ſi voluiſſet; hoc enim indicant illa verba, *licet ſibi jure potuiſſent competere*, liberali tamen donatione eas dediſſe monaſterio. Et infra ait Agnellum quendam poſtea ſeduxiſſe illam religioſam, & de monaſterio eduxiſſe: *Reſque ejus omnes tam proprias, quam eas, quas de parte patris ipſius habere poterat, abſtuliſſe:* in quibus etiam verbis ſignificat Gregorius, fęminam illam etiam poſt ingreſſum religionis habuiſſe res proprias, & jus ad hæreditatem paternam, cum tamen illud factum poſt tempora Juſtiniani acciderit.

Reſpõſio ad primã.

Reſpondeo priorem partem objectionis fundatam eſſe in æquivocatione illius relativi *ſibi*: non enim referendum eſt ad præcedentia, ſed ad ſubſequentia, id eſt, nõ ad Petroninam, ſed ad monaſterium, ita ut ſenſus ſit, licet monaſterio jure pertinerent, nihilominus ad majorem cautelam, ſpeciali donatione fuiſſe etiam collatas: ita intelligunt gloſſa & omnes expoſitores in cap. *Perlatum*, 19.q.3. & ad hunc ſenſum confirmandum expendenda eſt illa particula, *etiam ſpecialiter donationis titulo*, &c. Nam reſpondet particulæ, *licet*, quæ præceſſit. Senſus ergo eſt, licet monaſterium haberet unum titulum, additum eſſe alium. Juxta quem ſenſum ſit potius ibi alluſio ad jus introductum a Juſtiniano Imperatore, quod jam erat receptum, & in praxi.

Ad ſecundam.

Unde in poſterioribus verbis res propriæ vocantur, nõ quia tunc eſſent propriæ, ſed quia fuerant. Significatur enim ibi, Petroninam, quando ingreſſa eſt monaſteriũ, aliqua bona poſſediſſe, & ad alia habuiſſe tantum jus, quia adhuc erant ſub poteſtate patris, cujus ipſa poterat eſſe hæres. Priora ergo vocantur ibi propria, ut diſtinguantur a poſterioribus, non quia non jam eſſent monaſterii. Et ſimili modo de poſterioribus dicitur potuiſſe habere partem hæreditatis paternæ, quia jure originis ad illam pertinebat, quamvis per profeſſionem jam eſſet in monaſterium tranſlata. Et ideo in fine indiſtincte præcipit Gregorius omnia illa bona reſtitui monaſterio cum fructibus, & acceſſionibus eorum.

Objectio ſecunda.

31 Tandem objici poteſt, quia ſaltem ad breve tempus poteſt religioſus profeſſus etiam nunc habere dominium; ergo abſolute non eſt incapax illius. Antecedens colligitur ex prædictis legibus, & Authenticis, & ex cap. *Si qua mulier*, 19.q.3. ubi ſtatuitur, ſi perſona hãbens liberos profeſſa fuerit religionem, priuſquam de ſua ſubſtantia diſpoſuerit, poſſit poſtea illam inter filios ſuo arbitrio (ſervatis ſcilicet aliis legibus) dividere, legitimam partem monaſterio reſervando; ergo ſignum eſt adhuc retinere dominium.

Solutio prima.

Reſpondeo primum inde non ſequi hujuſmodi religioſum retinere dominium, ſed ſolum liberam adminiſtrationem jure conceſſam, quantum ad illum actum, quæ non repugnat voto ſolenni paupertatis, ut late Navar. comm.2. de regul. nu.16. & ſeq. & n.57.

Secunda.

Deinde dicitur aliquibus juriſperitis non videri inconveniens religioſum profeſsum retinere dominium ad breve tempus, ut videre licet in Baldo, in cap. *Cum cauſa*, de re judicata, verſ. *Quæro nunquid*, & Felino, ac Decio in c. *In præſentia*, de probationibus. Quod ſi verum eſt, eſt optimum ſignum illam incapacitatem nõ eſſe ex natura rei, ſed ex jure poſitivo, quod potuit aliquem caſum ſimilem excipere; de qua poteſtate ego non dubito; non cenſeo autem hujuſmodi caſum eſse admittendum, niſi ſit in jure expreſsus, quem ego hactenus non reperi. Sed de hoc iterum redibit ſermo.

Corollarium.

32 Hæ ſunt, quæ de hujus juris origine invenire potui, ex quibus in ſumma colligere poſsumus, varios gradus paupertatis, ſupra propoſitos, vel omnes, vel certe plures illorum fuiſse in uſu in Eccleſia pro varietate temporum, & ſtatuum religioſorum, atque adeo hunc modum paupertatis, per ſolemne votum, & incapacitatem proprietatis non fuiſse ſemper, & in omni ſtatu religioſo obſervatum, maximeque viguiſse pro univerſo ſtatu religioſo, in quo vita communis ſervatur a prædicto tempore Juſtiniani Imperatoris. De ſuperiori vero tempore, quamvis certis indiciis conſtet non fuiſse ſervatum in omni ſtatu religioſo quoad prædictam incapacitatem, immo nec quoad omnimodam proprietatis, & dominii in particulari carentiã, non tamen ita mihi conſtat poſitive, ut ſic dicam, ante Juſtiniani tempora in nullo loco, aut in nullo ſtatu religioſo, fuiſse in uſu illud paupertatis genus, & ideo id definite affirmare non poſsum, ſed ſolum veluti negative dicere, non conſtare ex hiſtoriis, vel ex Sanctorum exemplis, effectum hunc voti paupertatis habuiſse alicubi hanc inſtitutionem, vel effectum ante illa tempora. At vero poſt tempora Juſtiniani non invenio etiam religionem aliquam fuiſse inſtitutam in vita communi, quæ illam paupertatem non ſervaverit; paulo enim poſt incepit religio Benedicti Beati, quæ ſemper paupertatem illam ſervavit, & de poſterioribus idem conſtat; & idem credendum eſt de Antiquioribus, quæ tunc erant in Occidentali Eccleſia; nam de Orientalibus, ut erat Religio Sancti Baſilii, &c. minus certum id eſt; de nonnulla vero immutatione, vel moderatione, quæ circa hoc facta eſt in Societate quoad aliquam partem, ſeu gradum religioſorum ejus, inferius ſuo loco dicemus.

CAPUT VIII.

Utrum votum Paupertatis excludens proprium in communi, liceat, vel expediat in Religioſo ſtatu.

Quæſtio procedit in ſtatu communitatis.

1 HÆc quæſtio non habet locum in illo ſtatu religioſo, qui privatim, & extra communitatem ſtatui poſset, ſola rei natura, vel ſolo divino jure ſpectato, quem eſse poſſibilem ſæpe inſinuatum eſt, & infra in proprio loco oſtendemus: in illo enim ſtatu non habet locum dominium in communi, quia nulla ſupponitur communitas, in qua eſse poſſit; & ideo ſi in tali ſtatu paupertas exiſtat, quæ proprietatem in particulari excludat, conſequens neceſsarium eſt, ut nullum dominium, vel in particulari, vel in communi relinquat; quãvis dicere poſſimus quoad priorem partem carentiam eſse per modum privationis, quoad poſteriorem vero per modum negationis. De hac nihilominus paupertate oſtendimus in ſuperioribus, non ſolum licitam eſse, ſed etiam ſub conſilio, nec ſolum in proprio ſtatu religioſo, ſed etiam in alio privato vivendi modo aliquid de illo ſtatu participante ſervari poſse cum obligatione voti ſimplicis.

Duplex paupertas in communitate poſſibilis.

2 Omiſso ergo illo ſtatu, in religioſa communitatẽ duplex paupertas intelligi poteſt. Una eſt, quæ licet excludat a ſingulis perſonis omnem proprietatem privatam,

tam,

tam, permittat nihilominus dominium in ipſa communitate. Alia vero eſt, quæ etiam a communitate dominium excludit, & conſequenter ab omnibus, & ſingulis religioſis, non tantum ut particulares perſonæ ſunt, ſed etiam, ut ſunt partes talis communitatis. Et in hac ipſa paupertate in communi poſſunt eſſe gradus. Primus excludens dominium poſſeſſionum ac redituum, non vero bonorum mobilium. Secundus, qui horum etiam dominium non permittat. Tertius, qui non ſolum utrorumque bonorum dominium tollat, verum etiam, non permittat congregare res neceſſarias ad uſum pro aliquo futuro tempore, ſed tantum, quæ in præſenti neceſſaria ſunt, & quaſi in diem vivere quotidie quærendo, quæ pro illo die neceſſaria ſunt. De his ergo omnibus ſigillatim dicendum eſt, quoniam circa illa fere omnia varii errores exorti ſunt, & de nonnullis varia etiam fuerunt Catholicorum judicia.

Tres gradus paupertatis in communi.

Primus error hæreticorũ.

3 Fuerunt ergo quidam hæretici dicentes paupertatem ita eſſe obſervandam, ut nulla cura, vel diligentia adhibeatur ad habendas res temporales, etiam ad vitam neceſſarias, ſed inſiſtendum eſſe orationi, & in Deo cõfidendum. Qui propterea illicitum eſſe dicebant religioſis laborare manibus, ad comparanda vitæ neceſſaria, qui (ut contra eos recte argumentatur Auguſtinus) conſequenter dicere deberent, non licere res hujuſmodi congregare in tempus futurum, imo neque eas præparare ad cibum, vel potum, ſed ex divina providentia illas expectare. De his hæreticis videri poteſt Chryſ. homil. 43. in Joan. & Theophyl. Joan. 6. ubi circa illa verba, *Operamini non cibum, qui perit, ſed,* &c. Nominatim hunc errorem tribuit Maſſalianis, qui nõ ſolum in Monachis, ſed in omnibus generaliter reprehẽdebant operari propter cibum, fundati in illis verbis Chriſti. Auguſtinus autem de hæreſ. in 37. hos eoſdem Pſallianos vocat, fortaſſe ab pſallendo, ſicut Græce dicti ſunt εὐχίται, ab orando, refertque illos de monachis ſpecialiter dixiſſe non licere illis propter corporis ſuſtentationem manibus laborare, quod adducit Epiphan. hæreſ. 80. eumdemque errorem ex profeſſo impugnat idem Auguſt. toto libro de opere Monachorum, præſertim c. 23. quem librum occaſione hujus erroris ſcripſiſſe ipſemet teſtatur lib. 2. retractationum c. 21. ex quo etiam conſtat illos deceptos fuiſſe occaſione verborum Chriſti male intellectorum Matth. 6. *Dico vobis ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini, reſpicite volatilia cœli, quoniam nec ſerunt, nec metunt, neque congregant in horreum,* &c. & infra: *Quærite ergo primũ regnum Dei, & juſtitiã ejus, & hæc omnia adjicietur vobis. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinũ,* &c.

Secundus error hæreticorũ.

4 Alii hæretici per contrarium extremum dixerunt, non eſſe licitum profiteri religionem, quæ paupertatem in communi profiteatur. Ita ſentit Guillelmus de ſancto Amore, quem imitatus eſt Deſiderius Longobardus; alii addebant limitationem, niſi talis religio ex proprio labore manuum ſuſtẽtaretur, ut meminit D. Th. opuſ. 19. contra Impug. relig. c. 6. Itaque præcipua intentio iſtorum hæreticorum erat damnare illam paupertatem voluntariam, quę uſque ad mendicitatem deſcendit; ſeu in qua vult quis ſuſtẽtari ex alienis bonis, relictis propriis, & ſine ullo labore proprio, & hoc modo ſequuti ſunt hunc errorem Jo: Wicleph. apud Waldenſ. lib. 4. Doct. fid. cap. 22. & poſtea Luther. Calvin. & ſequaces, & eodem modo opinatus eſt Armach. ſerm. 4. ut refert Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 45. Qui error primo fundari poteſt in verbis Pauli, 2. ad Theſſal. 3. *Denuntiamus autem vobis fratres in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non ſecundum traditionem, quam acceperunt a nobis.* Explicat autem ſtatim, quæ ſit hæc traditio, & deinde de quibus dicat, *inordinate ambulante*. De priori ſic ait: *Sic enim ſcitis, quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem veſtrum gravaremus. Non quaſi nõ habuerimus poteſtatem, ſed ut noſmetipſos formam daremus vobis, ad imitandum nos; nam & cum eſſemus apud vos, hoc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet.* Ecce traditionem; inordinate ergo ambulare dicit eos, qui ſine proprio labore, alienis bonis volunt ſuſtentari, cum laborare poſſint, & de his ſubdit; *Audivimus enim inter vos, quoſdã ambulare inquiete, nihil operantes, ſed curioſe agentes. Iis autem, qui hujuſmodi ſunt, denunciamus, & obſecramur in Domino Jeſu Chriſto, ut cum ſilentio operantes ſuum panem manducent.* Sic etiam 1. ad Theſſal. 4. dixerat. *Rogamus autem vos,* &c. *ut veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis, & nullius aliquid deſideretis.* In quibus verbis ſignificat, & hoc eſſe præceptum, & reduci ad ſeptimum Decalogi, non furandi, vel ad ultimum, non concupiſcendi res alienas; & ideo etiam ad Epheſ. 4. illa duo conjungit; *Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus ſuis.* Ex quo teſtimonio ratio etiam colligi poteſt, quia non eſt vere indigens, qui aut bona propria habet, aut proprias actiones, quibus ſuſtentari poteſt; ergo ſi tanquam indigens vult ſuſtentari rebus alienis, injuſtitiam facit, nam fingit ſe indigentem, cum vere non ſit.

5 Dices, ibi non committi furtum, neque injuriam, ubi ſine vi, aut dolo, aliquid ſponte dandum poſtulatur, aut oblatum recipitur. Sed contra, quia non omnino videtur deeſſe fraus, & moralis coactio, quando ſub ſpecie religionis, & indigentiæ, aliquid extorquetur. Unde Auguſt. lib. de opere Monach. cap. 17. etiam illorum excuſationem non vult admittere, qui ob pſalmodiam, & orationem diuturnam excuſari volunt a labore manuũ, & alienis bonis ſuſtentari, quia non oportet orationem adeo eſſe continuam, quin debeat ob neceſſitatem infirmitatis humanę externis actionibus interrumpi. Quod ſi ita eſt, infert. *Cur non Apoſtolicis præceptis obſervandis aliquas partes temporis deputamus? citius enim exauditur una obedientis ratio, quam decem millia cõtemptoris.* Et deinde adjungit, in ipſo labore manuum poſse divinas leges, & orationes adjungi, & in ſeqq. cap. alias excuſationes excludit. Denique eſto hoc non ſit rigoroſum præceptum, ſaltem ex verbis Pauli colligitur eſſe melius, & conſultius, & oppoſitum eſse inordinatum, & profiteri aliud vitæ genus, tanquam melius, & perfectius, eſt intolerabilis error contra bonos mores. Quod ſatis etiam confirmat uſus antiquarum religionum, de quo videri poteſt Baſil. ſerm. 1. de inſtitutionibus Monach. & Epiſtola ad Canonicam, & late in regulis fuſius diſputatis a 37 uſque ad 42. & in moralibus tota regul. 48. præcipue cap. 7. Idem habet Benedictus in ſua regul. c. 48. ubi inter alia ait, tunc fore vere Monachos, cum ex ſuarũ manuum labore vixerint, more antiquorum Patrum & Apoſtolorum; idem ſumitur ex Auguſt. lib. 8. de morib. Eccleſ. c. 31. & Hieron. epiſt. 4. ad Ruſtic. Epiph. hæreſ. 78. Caſſian. lib. 2. de Inſtit. c. 3. & lib. 3. c. 2.

Objectio.

Reſpõſio prima.

Secunda.

Prima aſſertio de fide.

6 Priuſquam de opinionibus Catholicorum diſſeramus, quid certum ſecundum fidem ſit, proponere oportet. Primo ergo certum eſt, laudabile eſſe illorum religioſorum inſtitutum, qui paupertatem tam in particulari, quam in communi profitentes quoad carentiam poſseſſionum, ac certorum redituum, non ex ſolis eleemoſynis, ſed ex proprio labore manuum aluntur. Hoc eſt de fide certum, & ſufficienter probatur fundamentis proxime adductis pro ſecundo errore. Et idem confirmant alia loca Pauli, in quibus ſæpe profitetur, ſe manibus ſuis laboraſse ad ſe ſuſtentandum, Act. 20. & 1. ad Cor. 9. Nec poteſt exponi, quod loquatur de illo labore, de quo 2. ad Tim. 2. *In quo laboro uſque ad vincula,* ſcil. in prædicatione Evangelica, tum quia in dictis locis expreſse loquitur de labore manuum, tum etiam, quia diſtinguit hunc laborem a miniſterio Evangelico, dicens, potuiſse ſe ex Evangelio vivere, ut autem omnem offenſionem tolleret, noluiſse, ſed propriis manibus laborare. Ratio autem eſt manifeſta, quia in hoc vitę genere nihil eſt vel contra rationem, vel contra perfectionem. Prior pars probatur, cui enim in hoc ſit injuria? aut cõtra quam virtutem id eſt? Dicent, quod fortaſse eſset contra fiduciam Deo debitam. At hoc nullius momenti eſt, quia non eſt alienum a debito ordine divinæ providentiæ, honeſta via, & ratione, neceſsaria ad vitam procurare; imo eſset tentare Deum, prætermiſsa omni cura miraculoſe, aut extraordinaria providentia illa a Deo expectare: neque hoc Chriſtus conſuluit, ſed exceſsum immoderatæ ſolicitudinis, aut intentionem minus rectam in quærendis temporalibus bonis coercere ac reprehendere voluit, ut Auguſt. dict. lib. de opere monach. late

Probatur prima pars, quod non ſit contra rationem.

late proſequitur, & attigit Baſil.regul.207.ex brevioribus, ubi ita etiam exponit verba illa Joan.6. *Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam*; non enim prohibet Chriſtus propter cibum temporalẽ operari, ſed in eo primarium finem, & quaſi totam vitæ curam collocare, ut Chryſoſt.hom.43. Theophylactus, & alii expoſuerunt ibi. Nulla ergo diffidentia de Deo eſt, neque aliquid de exiſtimatione debita de divina providentia repugnat laborare ad victum quęrendum, etiam illos, qui ejus obſequio ſpecialiter dedicati ſunt, quia nõ pertinet ad divinam providentiam eos miraculoſe, aut per extraordinariam providentiam alere regulariter loquendo, & quando nulla ſpecialis neceſſitas occurrit.

Probatur ſecunda pars, quod non impediat perfectionẽ. Oratio continua quomodo intelligatur.

7 Secunda pars, nimirum, hoc de ſe non impedire perfectionem, late probatur ab Auguſt. in d.lib. de opere Monach. Primum, quia neceſſarium non eſt ad perfectionem, ut homo ſemper, ac continue orationi vacet; ſunt enim alia opera virtutis, quæ ad perfectionem etiã juvant; & ideo quod Chriſtus ait, Luc.18. *Oportet ſemper orare*, & Paul.1.Theſſ.5. *ſine intermiſſione orate*, a ſanctis exponitur, non ita intelligi, ut nunquam aliud agẽdum ſit, ſed vel ſtatis temporibus, nullo die eſſe orationẽ omittendam; vel in bonis operibus orationem ſemper eſſe continuandam, ita ut ipſa opera ſint quædam virtualis oratio, vel frequenter eſſe exercendam, ut late expoſui lib. de Orat. c.1. Imo regulariter ac moraliter loquendo, non poſſunt omnes ſoli orationi perpetuæ vacare; aliqua ergo interruptio perfectioni nõ repugnat; ergo neque aliquo tempore honeſtas actiones exercere manibus laborando. Secundo (ait Auguſt.) quia actiones non impediunt, quominus mens ſufficienter poſſit in Deum tendere, vel ſpirituali lectioni, & meditationi intendere, ſeu attendere. Tertio ait Baſilius, quia hoc poteſt eſſe magnæ charitatis, dum religioſus non ad ſuã tantum ſuſtentationem, ſed etiam ut aliis ſubveniat, ſtrenue laborat, ſicut Paulus non ſolum ea, quę ſibi opus erant, ſed etiam iis, quos ſecum habebat, labore ſuarum manuum comparabat, quod ipſe refert Actor.20. Unde Caſſian. lib.4. de Inſt. Eccl. c.14. de antiquis monachis ſic ait: *Cum unuſquiſque eorum quotidie de opere ac ſudore proprio tantos reditus conferat monaſterio, ut ex his ſuſtentare non ſolum ſuam valeat parcitatem, verum etiam uſibus poſſit exuberare multorum, in nullo tamen fratre*, &c. Quarto poteſt etiam hic labor ad humilitatis exercitium deſervire, & ad corporis mortificationẽ, ac pœnitentiam per ſe confert. Multis ergo modis poteſt ad perfectionem deſervire; cur ergo ſtatui religioſo repugnabit? Quamvis autem hic labor manuum aliquando poſſit eſſe ad ſuſtentationem religioſorum ſufficiens, non tamen neceſſe eſt totam operam ad hoc neceſſariam ſemper impendere, neque hoc pertinet per ſe ad perfectionem religionis, imo aliquãdo poſſet impedire, ſi labor eſſet immoderatus. Magis ergo in hujuſmodi labore (quando religio illum vitæ modum amplectitur) attendendus eſt ſcopus perfectionis intentæ, quã ſufficientia ſuſtentationis, & ideo cum ea moderatione ſumendus eſt, quæ alia opera perfectionis, & contemplationis non impediat; quod ſi fuerit ad ſuſtentationẽ ſufficiens, erit etiam paupertati ſublevandæ proportionatus; ſi autem fuerit ſuperabundans, ad perfectionem ſpectabit in pauperes conferre, quod ſuperfluum fuerit: ſi autem fuerit deficiens, eleemoſynis fideliũ quidquid defuerit ſupplendum erit. Superſtitioſum enim eſſet viris religioſis ita labori manuum inſiſtere, ac ſi omnino neceſſarium eis eſſet inde vivere, nihil ab aliis accipiendo. De quo Monachi S. Baſilii quæſtionem ei propoſuerunt, cui ipſe reſpondet in regulis brevioribus 284. curandum unicuique eſſe, ut idoneus ſit, qui in numero fratrum Domini collocetur; in reliquo vero ſi indigeat, non eſſe, quod dubitet eleemoſynam cum gratiarum actione recipere: *A quibus autem* (inquit) *conveniat accipere, & quando, & quomodo, is ſtatuet, cui communis procuratio commiſſa eſt*.

Secunda aſſertio etiam de fide.

8 Dico ergo ſecundo laudabile eſſe religioſum inſtitutum, in quo paupertas etiam in communi, quoad carentiam redituum, & bonorum ſtabilium ſervatur, & non ex labore manuum, ſed ex ſolis eleemoſynis, vel ſponte oblatis, vel etiam mendicando petitis vivitur. Eſt veritas hæc mihi de fide certa: quia & Eccleſiaſtica traditio, & Pontificum authoritas, & univerſalis Eccleſiæ conſenſus, ſatis illam probant, & per ſingulas partes diſcurrendo, poteſt etiam ratione convinci. Primo ergo traditio oſtendi poteſt exemplo Chriſti & Apoſtolorũ, ut optime deducit, ac defendit Bellarm.d.cap.45. & nos in proprio loco oſtendimus Chriſtum Dominum pauperem vitam profeſſum eſſe, cumque ex eleemoſynis vixiſſe conſtat Luc.6. ibi: *Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis*; quod etiam aliquando mendicaverit, eodem loco probabilius eſſe oſtendimus, idque tanquam certũ ſupponere videtur Baſil.regul.262. ex brevioribus, ubi de Chriſto exponit illud Pſal.39. *Ego autẽ mendicus & pauper ſum*. Quamquam ibi, & regula etiã 205. non videatur nomen mendici ſumere ab actu mẽdicandi, ſed ab ipſo ſtatu paupertatis, ad quem aliquis, qui prius dives fuerat, pervenit, præſertim voluntarie, ſatis vero ſignificat, etiam officium mendici Chriſtum exercuiſſe. De paupertate etiam Apoſtolorum multa in ſuperioribus diximus; eos autem ex eleemoſynis fideliũ vixiſſe, aperte docet Paulus 1. ad Cor.9. imo Matth.10. cum eos Chriſtus ad prædicandum mitteret, eis dixit: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum*, &c. & Luc.10. addidit: *Edentes, & bibentes, quæ apud illos ſunt, & mãducate, quæ apponuntur vobis*. Quod autem aliquando mendicaverint vivente Chriſto, eodem loco in 2.tom. oſtendimus; idemque per ſe veriſimile eſt de tempore poſt Chriſti aſcenſionem, quando per mundum peregrinabantur. Nam licet credendum ſit, vix unquam defuiſſe fideles, qui calore fidei, & devotione moti, ipſis etiam non petentibus neceſſaria offerrent, nihilominus in tanta rerum, & locorum varietate ſæpius occurrere poterat neceſſitas mendicandi; neque eſt cur fingamus, vel Deum ſua ſpeciali providentia eam præveniſſe, aut ipſos actum illũ, qui humilitatis, & patientię eſt, vitaſſe.

Probatur ex traditione, exemplo Chriſti atque Apoſtolorũ eleemoſynis viventium confirmata.

Confirmatur.

9 Denique (quod caput eſt) Apoſtolos ex vi ſui ſtatus ad hujuſmodi actus paratos eſſe oportebat, quia nihil ſtabile, nec reditum certum in particulari habebant, ut ſupra oſtendi, nec etiam in communi, de Collegio Apoſtolico ſtricte, & proprie loquendo, ut late oſtendit Alvarus Pelagius lib.2. de planctu Eccleſ. c.55. quia eorum vita talem communitatem, ut ſic dicam, vel uſum ejus non patiebatur, cum nec ſimul libere viverent, nec fere haberent locum firmum, ac ſtabilem, præter unum, vel alterum, ſed diſperſi per univerſum mundum diſcurrerent; non ergo poterant ex bonis propriis, vel communibus ſuſtentari; neque etiam ex labore manuum alebantur, pręter unum Paulum, ut ipſe affirmat: ergo neceſſarium illis erat ex eleemoſynis vivere; qui autem ſic vivit, tam ad petendum, quam ad accipiendum paratũ eſſe neceſſe eſt, prout occaſio poſtulaverit. Nec refert, quod Armachanus ait fuiſse Apoſtolis ſuſtentationem debitam ex juſtitia, juxta Chriſti verbum, Luc.10. *Dignus eſt operarius mercede ſua*; nam eſto hoc ita ſit, ipſi non hoc jure exigebant illam, nec etiam moraliter poterant, prę ſertim, cum inter aliquos infideles verſari incipiebant, ut latius Bellarm. dicto loco proſequitur.

Hanc etiã paupertatem Apoſtolici viri profeſſi ſunt.

10 Præterea hoc genus paupertatis, poſt Apoſtolos profeſſi ſunt Apoſtolici viri, qui ipſos imitati ſunt, ſicut in munere evangelizandi, ita etiam in modo vivendi, ut expreſse refert Euſeb. lib.3. hiſt. c.31. ubi ait morem illorum omnium fuiſse vendere omnia ſua, & dare pauperibus, & deinde peregre proficiſci ad prædicandum Evangelium etiam in gentibus, quæ de illo nihil audierant. Manifeſtum eſt ergo nihil propriũ ſibi retinuiſse, ſaltem in bonis ſtabilibus, nec in particulari, quia vendebant omnia, & dabant pauperibus; neque in communi, quia nullam ſpecialem communitatem profitebantur; nec habebant domicilium fixum, ſed per varias mundi partes diſcurrebant, prout mittebantur. Unde per ſe ſtatim veriſimile fit eos & ex eleemoſynis, & ſępe mendicando vixiſse, quia nec viaticum ſemper habere poterant ab Apoſtolis, a quibus mittebantur, nec credibile eſt ipſos fuiſse ſolitos illud requirere, aut ab eo pendere; neque etiam oportet fingere omnes laboraſse manibus ſuis, cum conſtet Apoſtolos eorum magiſtros id non feciſse, & quia morale eſt, ut plures, aut propter ignorantiam artis, aut propter occupationes id facere non poſsent. Præter hos etiam Evangelicos viros conſtat fuiſse a principio Eccleſiæ multos profitentes vitã religioſam, in omni paupertate, non in communitate aliqua, ſed in ſolitaria, vel privata vita; illi ergo nihil

Similiter alii ſancti viri.

ſtabile

ſtabile habebant, vel in particulari, quia omnia renunciabant, vel in communi, quia vitam communem profitebantur; illi ergo, & eleemoſynis, & acceptis, vel petitis ſuſtentari poterant; nam licet aliqui potuerint manibus laborare, non eſt cur fingamus omnibus fuiſſe hoc neceſſarium, cum in tanta hominum varietate, ſit veriſimile omnes fuiſſe aptos ad lucrandum neceſſaria ad vitam ex ſolo labore manuum, cumque ex hiſtoriis cōſtet, plures illorum majorem vitæ partem contemplando conſumpſiſſe. Denique habemus illuſtre paupertatis, & mendicitatis exemplum in B. Alexio, qui cum dives eſſet, egens & mendicus voluntarie propter Chriſtum factus eſt. Nec refert, quod ille proprie religioſus non fuerit, ut ſupra indicavimus, ſatis eſt enim, quod voluntaria paupertas, & mendicitas in eo laudabilis ſit; inde enim recte concludimus a fortiori in religioſo ſtatu laudabilem eſſe.

Probatur ſecundo aſſertio ex paupertate religionū mendicātium authoritate Eccleſiæ confirmata & approbata.

11 Ex his ergo ſatis apparet primum, quod propoſuimus, hoc ſcilicet paupertatis genus, in antiquiſſima Eccleſiæ traditione eſſe fundatum. Quod autem hæc paupertas, & mendicitas ſpeciali modo ſervetur in religionibus aliquibus communem vitam in una congregatione, ſeu corpore politico profitentibus, id non videtur eſſe multum antiquum in Eccleſia, ſed a tempore Divorum Dominici & Ftanciſci incepiſſe; nam de religionibus antiquioribus non conſtat, ante illud tempus hoc vivendi inſtitutum obſervaſſe, ut infra loquendo de mēdicantibus religionibus in particulari attingemus. Sufficit tamen hęc inſtitutio, ad veritatem hanc de fide cōfirmandam; quia a Pontificibus & Conciliis generalibus approbata eſt; primum patet ex Joanne XXII. in Extravag. *Quia quorumdam*, de verborum ſignificatione, ubi refert Honor. III. Gregor. IX. Innoc. IV. Alexan. IV. & Nicol. IV. inſtitutionem B. Franciſci, atque adeo profeſſionem paupertatis ejus confirmaſſe. Addit etiam S. Bonavent. Innocentium omnem rationem inſtituti S. Franciſci confirmaſſe, quod poſtea multi Pontifices fecerunt; idem Conc. Lugdun. ut refert Nicol. IV. in c. *Exiit*, de verb. ſignif. in 6. & Conc. Viennen. ſub Clem. V. in Clem. *Exivit*, de verb. ſignif. & in Conc. Conſtan. ſeſſ. 8. ubi damnantur articuli Joannis Wicleph. in quorum 24. ajebat, *fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem*: cujus prior pars indiſtincte affirmans, ſcandaloſa, & prꝫſumptuoſa dicitur; poſterior vero erronea, *pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere*. Denique Conc. Triden. ſeſſ. 5. c. 3. de regul. hanc etiam S. Franciſci paupertatem approbavit, imo integram ſervari voluit, cum prębendo aliis religionibus facultatem, ut bona in communi habere poſſent, etiamſi alias illis eſſet prohibitum, Religionem S. Franciſci excepit. His accedit univerſalis Eccleſię conſenſus, a tempore hujus inſtitutionis uſque ad præſens, qui ſolus ad omnem certitudinē ſufficeret, tum quia Eccleſia eſt columna, & firmamentum veritatis; tum etiam, quia Spititus S. non permitteret tam univerſalem, tamq; diuturnum errorem in Eccleſia circa rem adeo gravem, & ad bonos mores fidelium pertinentem. Quapropter non ſolum cenſeo eſſe certum in hoc genere inſtitutionis nihil eſſe contra bonos mores; ſed etiam nihil eſſe contra perfectionem; imo de ſe eſſe viam ſatis expeditam ad perfectionem aſſequendam, & exercendam. Nam hoc expreſſe Pontifices docent, ut videre licet in citatis juribus, & ſub hac ratione hunc vitæ ſtatum Eccleſiæ proponunt, quem ipſa univerſali approbatione, & conſenſu amplexa eſt.

Probatur ex conſenſu Eccleſiæ univerſalis.

Probatur ultimo eadem aſſertio ratione.

12 Ratio denique etiam eſt evidens; nam in primis in hoc genere paupertatis, nullum eſſe malum probatur, quia non eſt contra aliquam legem poſitivam divinam vel humanam, ubi enim eſt? nec etiam eſt contra legem naturalem, contra quam enim virtutem, aut contra quod principium naturale, id eſt? Deinde ſi diſcurramus per ſingulas partes, facilius hoc conſtabit: Nam in primis profiteri paupertatem quoad carentiam bonorum ſtabilium, etiam in communi, per ſe non eſt malū, cum hæc bona fortunæ ſint, ex rebus indifferentibus, & aliunde talis carentia poteſt appeti propter bonum finem, ut, v.g. ad tollendam ſolicitudinem rerum temporalium, ut ſpiritualibus vacare liberius liceat. Ergo propter hunc finem talem carentiam profiteri non eſt malum, imo bonum & perfectum, & conſentaneum conſiliis Chriſti. Deinde ſuppoſita hujuſmodi carentia, quærere victum, & veſtitum proprio labore non eſt mediū ex natura rei neceſſarium ad honeſtatem morum, neque ad perfectionem, ut recte oſtendunt D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 3. & d. opuſc. 19. contra impugnantes Religionem: Bonavent. in Apologia paupetum, Anton. 4. p. tit. 11. c. 7. §. 5. & alii. Summa autem rationum eſt, quia tunc ſolum cadit labor manuum ſub præceptum, in ordine ad vitam ſuſtentandam, quando nullum eſt aliud medium licitum, quo ita poſſit ſuſtentari, quia ſi aliqua eſt hic neceſſitas præcepti naturalis, tota debet fundari in neceſſitate finis & medii; ſed religioſis non deſunt alia media licita ad ſe ſuſtentandum, ut ipſo uſu rerum conſtat, nec ex voto ſe obligarunt ad tale medium, neque etiam per aliquod præceptum poſivum injunctum eſt, ut infra oſtendemus reſpondendo ad loca Pauli.

Primo de carentia bonorum ſtabilium etiam in communi.

Labor manuum ad vitam ſuſtentandam quādo cadat ſub pręceptum.

De quo labore manuum ſit hic ſermo.

13 Loquimur autem in hoc diſcurſu de labore manuum præciſe, ut aſſumitur ad ſublevandam paupertatem; poteſt enim habere alios fines, ut late proſequitur D. Thom. ſcilicet ad vitandum otium, vel macerandam carnem, vel ad eleemoſynam faciendam. Propter quos fines poteſt fortaſſe interdum hæc actio cadere ſub pręceptum etiam naturale; verumtamen, & illud eſt per accidens ad rem de qua agimus, & raro accidit ſimilis neceſſitas in viris religioſis, quia & multa alia media habent ad vitandum otium, & carnem macerandam, & ad ſuum ſtatum non ita per ſe ſpectat eleemoſynas facere, ut teneantur lucrari unde eas faciant; ſed ſatis erit ex his, quæ habere contigerit, illas tribuere. Quapropter frequentius occurret aliqua hujuſmodi neceſſitas laborandi manibus in ſtatu ſæculati, quam in religioſo, imo etiam ad ſublevandam paupertatem fortunæ potius, quam voluntatis, & præſertim ad ſuſtentandam familiam ſæpius occurret talis obligatio in homine ſæculari, quam in religioſo, quia vel erubeſcit mendicare, vel ei non permittitur, vel alio licito modo ſuſtentari non poteſt. Unde ſumitur confirmatio, quia quoad hoc nulla eſt major ratio obligationis in religioſis, quam in ſæcularibus; ſed in ſæcularibus non eſt talis obligatio per ſe loquendo, ſed ſolum per accidens in caſu neceſſitatis, ergo nec religioſi.

Objectio.

14 Sed contra totum hunc diſcurſum inſtari poteſt, admittendo verum eſſe, præceptum hoc non eſſe peculiare religioſorum, ut religioſi ſunt, & aſſerendo convenire illis, ut pauperes ſunt, & potentes ſuis actionibus, vel laboribus ſe ſuſtentari, quæ duo ſi in ſæcularibus concurrant, etiam illi dicentur obligari tali præcepto, ſive paupertas ſit a fortuna, ſive a voluntate; quia injuſtum videtur, velle ex alienis vivere, quando homo poteſt per actiones ſuas ſibi neceſſaria comparare; unde in ſæcularibus perſonis talis vivendi modus reprehenſione dignus cenſetur, & pauperes, qui ſani ſunt, & ex eleemoſynis vivere volunt, merito per publicam etiam poteſtatem coercentur, & tanquam vagabundi puniuntur. De quo etiam extat lex civilis, Cod. de mendicis validis lib. 11. Non ergo ex ſtatu religioſo, ſed ex naturali hominis facultate, & debito ordine ſublevandi ſuam indigentiam, oriri dicitur talis obligatio; & ita diſcurſus factus non procedit, tum quia ex oppoſito fundamento procedere videtur, tum etiam, quia ſupponit eſſe aliud medium licitum.

Religioſis licitum eſt eleemoſynis ſuſtentari.

15 Hoc vero refutabitur facile probando alteram partem aſſertionis, nimirum poſſe licite religioſos profitentes hoc genus paupertatis ex eleemoſynis ſuſtentari, quamquam hoc adeo videatur per ſe evidens, ut nō egeat probatione; nam in eo ſtatu nec injuſtitia intervenit, neque malitia contra charitatem, aut contra aliā virtutem: ergo illud per ſe malum non eſt, neque etiam eſt malum, quia prohibitum; nulla enim extat talis poſitiva prohibitio; ergo. Prima pars de injuſtitia patet, quia ſcienti, & volenti non fit injuria: qui autem dant eleemoſynas his religioſis, ſciunt optime illos eſſe pauperes a voluntate, & quidquid habebant, illud propter Deum reliquiſſe, & ſpontanea voluntate illas tribuunt; nulla ergo injuſtitia ibi eſſe poteſt. Nec etiam aliquid contra, vel præter charitatem, quia nullum nocumentum inde alicui provenit, neque ipſi dantes, vel alii indigentes, propterea conſtituuntur in gravi aliqua neceſſitate. Quin potius duplex occaſio exercendi charitatem inde reſultat. Una eſt reſpectu ejus, qui dat eleemoſynam;

moſynam;

moſynam; nam in hoc exercet charitatem, immo & religionem, ſi ejus intuitu eleemoſynam præbeat. Alia eſt reſpectu recipientis, quia benefactoribus ſuis gratum eſſe oportet, & ſpiritualibus beneficiis amicitiam peculiarem erga illum oſtendere, tum etiam, quia hi pauperes voluntarii cum pauca illis ſufficiant, ex eleemoſynis acceptis ſæpe aliorum indigentiam ſublevant. Et propter hæc ſupponitur in his perſonis illud magnum charitatis opus, relinquendi omnia ſua propter Deum, ea pauperibus dando, juxta Chriſti conſilium. Neque contra aliquam aliam virtutem poteſt in eo actu propria malitia excogitari; quæ eſt enim hæc virtus, aut quæ inordinatio?

Inſtantia diluitur. 16 Solum video dici poſſe, hoc genus vitæ faveri otioſitati, & ideo eſſe noxium Reipublicę, & occaſionem præbere multorum malorum; at hoc locum habet in ſæcularibus hominibus, & in pauperibus coactis, ſeu a fortuna, qui non cauſa pietatis, ſed ut otioſe, & voluptuoſe vivant, aliorum bonis abſque labore ſuo vivere volunt: ex quo moraliter ſtatim ſequuntur furta, violentiæ, & alia vitia ſimilia. Acceditetiam, quod ſi talis abuſus in Republica permitteretur, vix invenirentur homines, per quos officia & ſervitia Reipublicæ neceſſaria fierent, quod eſt contra bonum Reipublicę, immo, & contra ordinem divinæ providentiæ, quæ ad hoc voluit, quoſdam homines eſſe conditione ſua pauperes, ut ad ſuſtinendos labores Reipublicæ neceſſarios facilius applicarentur. *Pauperes otioſi non tolerantur in republica.* Hæc vero ratio non habet locum in pauperibus voluntariis, qui cauſa pietatis, & paupertatem profitentur, & corporalibus laboribus regulariter abſtinent, ut ſpiritualibus operibus, & ſtudiis ſacris ad illa neceſſariis vacent, & ita non aluntur aliorum eleemoſynis, ut inutili otio torpeant, ſed propter illud otium ſanctum, quod diligit charitas veritatis, & propter negotium juſtum, quod ſuſcipit neceſſitas charitatis. Et ideo ex hoc genere vitæ in tali ſtatu per ſe loquendo, nullum eſt periculum quod ſequantur ea vitia, quæ in coactis pauperibus merito timentur, quia ipſummet genus vitæ petit labores alios, & occupationes, quæ hoc periculum per ſe excludunt. Dico autem *per ſe*, quia particulares defectus, qui ex malitia unius, vel alterius accidere poſſunt, in re morali non conſiderantur. Ita ergo evidens eſt in hoc vivendi modo nullam eſſe per ſe malitiam, vel inordinationem; quod autem nec prohibitio poſitiva ſit, jam ſæpe probatum eſt, quia oſtendi non poteſt.

Reſpōſio ad objectionem ſupra factam. 17 Sic ergo ſolidus eſt diſcurſus ſupra factus, & facile expeditur objectio contra illum; habet enim locum, quod in ea ſumitur in ſæcularibus, & coactis pauperibus, non vero in voluntariis, & religioſis, ut oſtenſum eſt. Unde illa propoſitio, injuſtum eſſe eum, qui laborare poteſt, velle vivere ex alienis bonis, ſi per ſe, & ex objecto intelligatur, & in rigore, de juſtitia commutativa, vera non eſt, quando illa voluntas non ſe extendit ad accipienda aliena bona invito domino, ſed tantum ad uſum eorum, quæ liberaliter donata fuerint. Solum ergo poteſt illa propoſitio habere ſenſum verum intellecta, vel de injuſtitia contra juſtitiam legalem, vel per occaſionem contra commutativam, quatenus ille modus vitæ eſt moralis occaſio violandi illam; in hoc ſenſu habet locum illa propoſitio in ſęcularibus, & coactis pauperibus, qui laborare poſſunt, & otioſe vivere volunt, non vero in religioſis, ut oſtenſum eſt. *Coactis pauperib. qui laborare poſſunt, & otioſe vivere volunt, non licet eleemoſynis ſuſtentari.* Poteſtque amplius ita demonſtrari: nam in hujuſmodi ſtatu religioſo duos ordines perſonarum diſtinguere poſſumus; quidam enim per ſe, & ex officio divinis laudibus verbo Dei, vel aliis muneribus ſpiritualibus, & ſtudiis neceſſariis vacant, alii vero temporalibus curis, & actionibus, ſeu miniſteriis temporalibus, quæ ad alios juvandos neceſſaria ſunt, incumbunt. Hi ergo poſteriores ſatis exercent labores manuum, ſub quo omnis labor corporalis comprehenditur, quia manus eſt inſtrumentum inſtrumentorum, ut D. Thom. notavit ex Philoſopho. Non tamen poſſunt ſuis manibus victum quęrere, quia omnes operas ſuas, & corporalem laborem in ſervitio religionis ponunt, propter quæ digni ſunt non tantum corporali ſuſtentatione, ſed etiam ſpirituali mercede copioſa. Alii vero licet manibus non laborent, gravioribus pietatis operibus occupati ſunt, & ſicut Apoſtoli ajebant: *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*, Actor. 6. ita non expedit hos religioſos relinquere ſpiritualia munera, ut victum ſuis manibus quærant. Imo nec decet eorum ſtatum, eo quod divinis miniſteriis conſecrati ſint; & ad ea digne exercenda, vel ut ad ea ſe præparent, ac diſponant, totum diei tempus moraliter illis neceſſarium eſt. Unde ſicut in die feſto merito vacatur ab omni opere ſervili, quia divino cultui conſecratus eſt, ita tales perſonæ, ſic Deo ad talia opera conſecratæ, merito ab inferioribus laboribus vacant, & nihilominus dignæ ſunt, quæ ab aliis ſuſtententur. Unde poteſt obiter notari differentia inter antiquos monachos, & præſentes; illi enim regulariter, & ex vi inſtituti ſui, non erant ſacerdotes, nec ſtudiis vacabant, neque actionibus ſpiritualibus erga proximos, & ideo merito ſtatutis temporibus manibus laborabant; at vero in præſenti tempore, religiones fere omnes clericalem ſtatum amplexæ ſunt, & ſtudiis vacant, & mendicantes præcipue aliqua ex parte miniſteria erga proximos exercent, & ideo ſine reprehenſibili otio ab his corporalibus laboribus abſtinent, & aliorum bonis ſuſtentantur; ſi propria nec in particulari, neque in communi habent.

18 Atque ita tandem probata etiam relinquitur ultima pars aſſertionis, nimirum licitum eſſe his religioſis ſuſtentari eleemoſynis, tam petitis, quam ſponte oblatis: nam ſi hoc poſterius licet, cur non illud prius, neque enim qui petit violentiam infert, neque accipit, niſi quod voluntarie datur. Item finis illius petitionis honeſtus eſt, & in illo medio, quod eſt petere, nulla eſt inordinatio, vel malitia. *Inſtantia diluitur.* Dicetur fortaſſe, ſaltem eſſe in eo indecentiam propter prædicandi ſtatum, quem diximus jam eſſe conjunctum cum hoc ſtatu religioſo; ſic enim Eccleſia non permittit, clericos ita eſſe pauperes, ut cogantur mendicare, ne clericalis dignitas vileſcat, & contemptui habeatur. Sed licet hoc habeat locum in mendicitate coacta, non in voluntaria, & ideo Eccleſia licet ſæculares homines ad ordines non admittat, niſi prius habeant unde ſuſtententur, religioſos tamen, & voluntarios pauperes admittit, quia in illis mendicitas, eo ipſo quod ex neceſſitate eſt, & non ex voluntate, vilis conditio exiſtimatur, & contemptui habetur; mendicitas autem voluntaria, potius habetur in veneratione, tanquam opus pietatis potius, & religionis erga Deum, quam ſubventionis ſolius naturæ, quod uſu ipſo & cōmuni exiſtimatione ſatis conſtat, rem per ſe & moraliter conſiderando, non ex particularibus defectibus, qui ſunt per accidens.

19 Denique fundamenta etiam ſecundi erroris, quatenus huic aſſertioni obſtare poſſunt, ex dictis facillime ſolvuntur. *Solutio fundamẽtorum 2. erroris hæreticorum relati num. 4.* Nam Paulus in citatis locis aperte loquitur ad communem populum fidelium, & in eo reprehendit turpe otium, quod in ſęcularibus, & laicis hominibus vitioſum eſt, ut diximus, & noxium Reipublicæ, & ideo in priori teſtimonio ad Theſſ. illa duo conjungit nihil operari inquiete, vel inordinate ambulare, aut curioſe agere. Itaque reprehendit otium eorum, qui ſine juſta cauſa nolunt laborare, & alienum panem manducant; nam hi moraliter loquendo inordinate vivunt, & inquieti ſunt; religioſus autem non poteſt dici hoc modo non laborare, imo potius dici poteſt in ſenſu cōgruo labore ſuo panem mereri, quia vere eſt Dei operarius, ac proinde dignus mercede, & congrua ſuſtentatione. Unde de ſeipſo ait ibidem Paulus recte potuiſſe abſque labore manuum aliorum bonis ſuſtentari, ſed noluiſſe propter exemplum, ut alios ad laborandum excitaret. Quod quidem facere potuit Paulus, qui propter excellentiam infuſæ ſapientiæ poterat Apoſtolicum munus, & miniſterium verbi, ſine ſtudio, & alia præparatione exercere, & propter eximiam ſanctitatem, & abundantiam ſpiritus poterat illum laborem, cum eximia contemplatione conjungere. Hæc autem & ſimilia, communibus religioſis ordinarie poſſibilia nō ſunt; & ideo licite aliorum eleemoſynis ſuſtentantur. Quod vero alio in loco ad Theſſal. Paulus ait: *Et nullius aliquid deſideretis*, in Græco ad literam habetur; *Et nullius neceſſitatem habeatis*, & ita nullo modo alludit ad præceptum non deſiderandi alienum; ſed potius videtur Paulus referre illa verba ad ea, quæ proxime præceſſerant: *Ut honeſte ambuletis ad eos qui foris ſunt*; id eſt, ad infideles; & ſubdit: *Et nullius* (utique perſonæ infidelis)

lis) *aliquid deſideretis*, id eſt, re aliqua ejus indigeatis. Unde ad hoc ſpecialiter tunc volebat fideles manibus ſuis laborare, ne moleſti eſſent infidelibus, vel ne propter indigentiam cogerentur cum infidelibus converſari, aut aliquid minus honeſte cum illis agere. In tertio autem loco ad Epheſ. aperte monet laborare manibus, ad vitandam furti occaſionem. Unde concludit D.Th. nunquam Apoſtolum præcepiſſe laborem manuum propter ſe, ſed propter vitandum periculum alicujus mali, præſertim otium, & quæ ex illo ſequuntur. Quapropter ubi hæc ratio ceſſat, ut vere in religioſis ceſſat, non ſolum illud præceptum non eſt, verum etiam, nec eſt conſilium per ſe loquendo de ſtatu; nam in multis particularibus perſonis, aliquando eſſe poteſt ſaltem propter vitandum otium.

20 Atque eodem modo intelligendus eſt Auguſt. in citato loco. Ibi enim præcipue loquitur de Monachis, qui juxta conſuetudinem illius temporis laici erant, & apti ad laborandum manibus, vel etiam in ſimilibus operibus educati, & ante religioſum ſtatum exercitati in eis, ut clare colligitur ex cap. 21. 25. & 28. ubi eos maxime reprehendit, qui cum prius eſſent inferioris conditionis, & ſuo labore ſuſtentarentur, cum in Religionem veniunt, volunt ſine ullo labore victum, & veſtitum, cum majori commodo & honore, quam antea habere; & de his maxime ait non eſſe admittendas eorum excuſationes, occaſione diuturnæ contemplationis, aut privatæ devotionis, quia regulariter loquendo, in hujuſmodi perſonis non eſt legitima talis excuſatio, quia aut cauſa non eſt vera, ſed ficta ad palliandam indigentiam, vel certe non eſt proportionata vocationi, & conditioni talium perſonarum; & ideo in d. cap. 21. expreſſe dicit aliam eſſe rationem eorum religioſorum, qui vel Evangeliſtæ ſunt, vel ſacramenta diſpenſant, aut altari miniſtrant, quos dicit merito ali ex facultatibus populi: imo etiam inter religioſos laicos dicit aliquam rationem eſſe habendam eorum, qui antea in ſimilibus operibus non erant exercitati, ſed facultates habebant, quibus ſuſtentabantur, quas reliquerunt, & pauperibus tribuerunt, quos ait non ita eſſe cogendos ad laborandū ſicut alios; quod ſatis prudenter, ſicut cætera omnia, a D. Auguſt. animadverſum eſt; non quia hujuſmodi perſonæ omnino a labore, & occupatione religioſa excuſandæ ſint, ſed quod cum debita moderatione, & proportione imponenda ſit. Et eadem ratione non negaret Auguſtin. ſi qui inveniantur in religione (etiamſi aliàs eſſent ex infimo ſtatu) qui ſpecialiter vocentur, & adjuventur a Deo ad vitam contemplativam, poſſe magna ex parte levari a laboribus corporis, quia Spiritus ſanctus dividit ſingulis ſua dona prout vult, & religio non impedit majorem profectum. Quæ omnia fere attigit Nicolaus Papa in cap. *Exiit*, §. *continetur*, de verborum ſignificatione in 6. Eſt ergo hoc negotium prudentiæ, quod prælatorum judicio relinquendum eſt.

Religioſi laici in labore manuum exerceri debent.

21 Tandem ex eiſdem principiis patet reſponſio ad antiquam conſuetudinem; fatemur enim regulam, & modum vivendi eorum fuiſſe laborare manibus ad ſuā ſuſtentationem. Ratio autem fuit, quia habebant inſtitutum longe diverſum; erant enim, ut dixi, regulariter, & ex vi ſui ſtatus laici, & ideo, ut Hieronym. loco citato notat, non tam propter corporis ſuſtentationem, quam propter vitandum otium, occupationem alicujus laboris corporalis ex regula habebant, quia ſola contemplatio, aut pſalmodia non erat ſufficiens occupatio pro omnibus, ſaltem regulariter, & moraliter loquendo. Non negamus etiam indiguiſſe tunc magis illo genere vitæ ad ſuam ſuſtentationem, quia & multitudo monachorum magna erat, & fideles pauciores, & fortaſſe minus divites, & omnino ab ipſis monachis ſeparati, a quibus etiam fere nullum ſpirituale beneficium, vel miniſteriū recipiebant. Quæ omnia longe aliter inveniuntur in religioſis, qui ex eleemoſynis aluntur. Advertit autem Bellarm. ſupra non omnes antiquos monachos hujuſmodi fuiſſe; nam Sulpitius in vita D. Martini refert Monachos D. Martini non fuiſſe ſolitos laborare, & arte facta vendere, ut inde alerentur, more aliorum Monachorum, quamvis neque illi viverent ex eleemoſynis, ſed ex his, quæ ſecum afferebant, & in unum conferebant, ut ex illis omnes communiter alerentur juxta primitivæ Eccleſiæ morem Actor. 4.

Ad antiquam cōſuetudinem.

22 Dico tertio laudabile eſſe religioſum inſtitutum, in quo paupertas, cum abdicatione omnis proprietatis in particulari, & cum dominio bonorum in communi obſervatur. Aſſertio eſt omnino certa, quæ ſi intelligatur de ſola honeſtate illius ſtatus, ita ut illud laudabile ſolum excludat omnem malitiam, & inordinationem a tali ſtatu per ſe loquendo, & ex vi ejus, eſt res non ſolum certa de fide, ſed etiam per ſe evidens: quia in neutra parte illius ſtatus, neque in earum conjunctione, eſt aliquid contra bonos mores. Probatur, nam de paupertate in particulari ſupra oſtenſum eſt, non eſſe malam, ſed ad ſummum ex objecto indifferentem; utilem vero ad ſpiritualem perfectionem, & ita ex fine eſſe ex bonis melioribus, quæ ſub conſilium cadunt. De dominio autem in communi etiam eſt manifeſtum, nihil includere contra bonos mores, quia ſupponimus non eſſe votum paupertatis prout in tali ſtatu ſit coactum, liberum eſt enim voventibus ita illud emittere; nec etiam eſt contra juſtitiam, vel aliquam aliam virtutem, vel prohibitionem divinam, aut humanam. Dices eſſe contra jus gentium, quo rerum, & dominiorum diviſio introducta eſt. Reſpondeo primo, hoc jus non eſſe divinum, aut naturale, ſed hominum voluntate introductum, & ideo poſſe ab ipſis hominibus renunciari. Reſpondetur ſecundo in hujuſmodi genere vitæ ex parte ſervari hoc jus, quatenus dominium talium bonorum ita eſt hujus communitatis, ut non ſit alterius hominis, vel communitatis, & ita illa bona non ſunt ita communia, quin habeant aliquem proprium & particularem dominum, licet ille non ſit una perſona vera, ſed ficta, ſeu myſtica. Quoad particulares vero perſonas, ex quibus illa communitas conſtat, non exercetur quidem illud jus de rerum diviſione inter ipſas quoad dominia: ſed hoc non eſt proprie contra illud jus, ſed præter, vel ſupra illud. Nam licet rerum diviſio jure gentium introducta ſit, non tamen eſt ex vi illius poſitive ordinatum, ut reſpectu omnium hominum in particulari dominia diviſa ſint, ita ut omnis ſocietas, vel communitas dominii ſit prohibita, talis enim prohibitio nec neceſſaria erat humano generi, nec conveniens, nam impediret humanam ſocietatem, & communitatem, quæ ſæpe valde utilis eſſe poteſt: igitur quoad particularem uſum, ſeu determinationem, relictum hoc eſt humano arbitrio; nihil ergo inordinatum eſt in hoc communi dominio.

Aſſertio tertia, etiam de fide, & evidens.

Probatur quoad dominium in communi.

23 Unde etiam manifeſtum eſt, in conjunctione paupertatis in particulari cum dominio in communi nihil etiam eſſe, quod bonis moribus repugnet, quia ſicut in partibus ipſis per ſe ſpectatis nihil eſt mali, ita neque ex eis ſimul conjunctis aliquid repugnat contra aliquam virtutem. Quin potius ex illis duobus extremis tanquam ex duobus ſimplicibus, recte inter ſe temperatis quoddam compoſitum, ſeu miſtum reſultat, ad vitam humanam cum perfectione componendam valde accommodatum, ut explicabimus. Non ſolum ergo hoc vitæ inſtitutum nihil habet contra bonos mores, verum etiam de ſe utilis valde eſt ad perfectionem aſſequendam. In quo ſenſu etiam cenſeo aſſertionem omnino certam, ſi abſolute, & abſque odioſa comparatione ſumatur. Et quidem quoad eam partem, quæ eſt de paupertate, & carentia proprii in particulari, ſatis probata eſt ex dictis ſupra de voto ſimplici paupertatis, & ex omnibus, quæ in diſcurſu hujus diſputationis dicta ſunt. Altera vero pars de dominio in communi intelligi poteſt de dominio rerum mobilium, vel etiam immobilium, ſcilicet, poſſeſſionum, & redituum, & de utriſque eſt vera aſſertio; de prioribus vero eſt quodammodo certior, quamvis etiam de poſterioribus ſit ita certa, ut ſine errore negari non poſſit.

Probatur ſecundo quoad cōjunctionē paupertatis in particulari, & domini in cōmuni.

24 Quantum ergo ad dominium rerum mobilium habemus in primis exemplum Chriſti Domini, de quo legimus habuiſſe loculos, ut dicitur Joan. 12. & 13. ubi dicitur Judas loculos habuiſſe, ſcil. ut miniſter Chriſti, & collegii Apoſtolici, qui communem pecuniam habebat ad emenda neceſſaria, ut in ipſo Evangelio ſatis explicatum eſt, & Patres omnes intellexerunt, tum ibi Chryſoſt. hom. 64. Euthym. Theophyl. & alii; tum etiā aliis locis Nazian. Orat. 16. in fine, ubi loculos illos videtur vocare Chriſti crumenam, Origen. homil. 4. in Cantica, Hieronym. lib. 3. contra Pelagianos, & latius Auguſt. lib. de oper. Monach. cap. 14. & D. Thom. 2. 2. q. 188.

Confirmatur exemplo Chriſti Domini.

q.188.art.7.& docet manifeſte Joan.XXII.in Extravaganti *Ad conditorem*, &, *Cum inter*, &, *Quia quorumdam*, de verb.ſignific. ubi hoc tanquam certum definire videtur. Secundo habemus de eadem re exemplum primitivæ Eccleſiæ, quę poſt Chriſti aſcenſum ſub Apoſtolis fuit, præſertim Hieroſolymis Act.4. quando nullus aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, & dividebantur ſingulis, prout unicuique opus erat. Tertio habemus exemplum antiquarum Religionum, ut de monaſterio S. Martini ſupra adductum eſt, & ex Baſilio variis in locis, præſertim in regul.8.9.& 41. ex fuſius diſputatis, & in regul.272.ex brevioribus, in quibus inquirunt fratres, quomodo intelligendum ſit verbum Chriſti, Matth.6. *Nolite ſoliciti eſſe de craſtino*, *Videmus enim* (ajunt) *nos in rebus ad neceſſarium uſum parandis magnum ſtudium adhibere, ut ea etiam reponamus, quæ durare poſſint ad longinquum tempus*. Reſpondet autem Baſilius, admittendo & probando illam conſuetudinem, & explicando verba Chriſti, ut intelligantur de ſolicitudine nimia, quę ex amore proprio, & quadam diffidentia erga Deum proficiſcitur. Idem conſtat ex Auguſt. lib. de opere Monachor.cap.25. ubi ait illos monachos aliquo modo excuſari a labore manuum, qui bona ſua monaſteriis contulerunt. Idem conſtat ex eodem in principio ſuæ regulæ, & refertur in cap. *non dicatis*, 12.q.1.& ex ſermonibus ad clericos de communi vita, & Epiſt.109. ad ſanctimoniales idem conſtat, ibi enim ſuam fere repetit regulam. In Regula etiam S.Benedicti cap.33.pro regula ſtatuit, ut nihil ſit proprium, ſed omnia communia, & cap.58. præcipit, ut ſi aliqua bona novitius habebat, vel pauperibus diſtribuat, vel eorum ſolemnem donationem monaſterio faciat: ſupponit ergo monaſterium in communi fuiſſe capax donationis, & dominii. Denique habemus exemplum multarum religionum, quæ hoc genus dominii admittunt, ſine ullo detrimento perfectionis ex hoc capite. Quod aperte ſenſerunt Pontifices, qui eas approbarunt, & definit Joannes XXII.citato loco.

Ratio ab aliquibus excogitata.

25 Ratio ab aliquibus redditur, quia in his rebus, quæ uſu conſumuntur, non poteſt ſeparari dominium ab uſu, quando talis uſus pleno jure, id eſt, proprio nomine, & independenter a jure, vel voluntate alterius habetur. Communitas autem religioſa neceſſario habet hujuſmodi uſum talium rerum; ergo & dominium habere poteſt; imo & neceſſario habet, hoc enim concludit ratio, ſi efficax eſt. Major patet, quia dominium nihil aliud eſt, quam jus utendi re in omnem uſum, &c. ut ſupra explicatum eſt. Minor quantum ſpectat ad uſum facti manifeſta eſt, quia non poſſunt homines, ſine uſu harum rerum vitam hanc tranſigere. Quoad jus vero utendi declaratur ex differentia inter communitatem religioſam, & ſingulas perſonas ejus. Nam licet ſingulæ perſonæ immediate habeant uſum talium rerum, poſſunt illum habere, ut emanantem, ac dependentem ab ipſa communitate, vel per ſeipſam, vel per eum, cui talem adminiſtrationem commiſit. At vero ipſa communitas non habet alium per ſe loquendo, a quo pendeat in uſu & adminiſtratione talium rerum, quia vel non eſt pars alicujus communitatis, ut ſi de tota aliqua religione loquamur; vel ſi ſit ſermo de particulari monaſterio, quod eſt pars totius religionis, non habet talia bona, & uſum eorum, ut communicat cum aliis monaſteriis ejuſdem religionis, ſed ut eſt quoddam totum moraliter diſtinctum a reliquis.

Refellitur ratio facta.

26 Reſponderi autem poteſt etiam reſpectu communitatis poſſe uſum talium rerum ſeparari a dominio, vel quia ipſimet religioſi non intendunt plus acceptare, ſed volunt, ut dominium maneat apud ſuos benefactores, qui uſum concedunt, vel tranſeat immediate ad Chriſtum Dominum, vel ad ſummum Pontificem Vicarium ejus. Sic enim fratres Minores profitentur ſe non habere dominium aliquarum rerum etiam mobilium, vel in communi, quorum inſtitutum, etiam quoad hanc partem confirmatum eſt a Nicol. IV. in c. *Exiit*, de verb.ſignific.in 6.& a Clemen.V.in Clement. *Exivit*, eod. tit. Poſſet quidem aliquis negare, ſeparationem illam dominii ab uſu perfecto & libero, qualem Minores habent, eſſe poſſibilem ſecundum moralem æſtimationem & valorem, quidquid ſit de metaphyſica ſpeculatione: hoc enim longa diſputatione videtur contendere Joan.XXII.in dictis Extravagantibus: verumtamen nobis non eſt hæc ſententia neceſſaria; admittemus enim poſſe aliquam religionem ſi velit illo modo acceptare talem uſum, & facultatem utendi, quæ pendeat ſemper ab alio, tanquam a domino, ac proinde dominium non ſit; nam hoc etiam in particulari perſona eſſe poſſibile, ſupra declaravimus. Poteſtque conferre ad perficiendum affectum erga paupertatem, & moderandum illum etiam circa uſum talium bonorum; ideo, que tale paupertatis genus in illuſtriſſima religione S. Franciſci, non negamus, ſed veneramur. Dicimus vero illum modum acceptandi uſum in communi ſine dominio non eſſe neceſſarium ad totam perfectionem aſſequendam, ad quam paupertatis profeſſio ordinatur.

Aſſignatur præcipua ratio aſſertionis.

27 Ratio eſt (& hæc eſt etiam principalis ratio aſſertionis) quia dominium in communi talium rerum nullam per ſe ſolicitudinem affert majorem, quam afferat acquiſitio, poſſeſſio, adminiſtratio, vel diſpenſatio taliũ rerum; nam ſive petantur ad dominium, ſive ad uſum, eodem labore petendæ ſunt, & idem eſt de conſervatione, & de quacumque adminiſtratione; ergo habere tale dominium per ſe nihil impedit perfectionem. Declaratur præterea, nam ſi dominus rei religioni concedit facultatem ad quemcumque uſum, quid quæſo refert ad perfectionem religionis, quod dominium maneat apud dantem? Dices habere hunc effectum, quia ſi manet dominus, ſemper poteſt ſine injuria repetere, quamdiu res conſumpta nõ eſt.

Inſtantia diluitur.

Reſpondeo primũ hoc nõ eſſe morale, cum vix poſſit ad praxim reduci: deinde nihil minuit de perfectione religionis, etiãſi res hujuſmodi neceſſarias ſibi ita poſſideat in communi, ut a nemine poſſint ſine injuria auferri, nam hoc non auget ſolicitudinem rerum temporalium, ſed potius minuit, (ſi aliqua fieri poteſt comparatio) quia neceſſitati religioſorum ſecurius, ut ſic dicam, hoc modo ſubvenietur, & ad moderandum affectum ſatis eſt non habere privatum dominium. Accedit etiam, quod hoc dominium in communi nunquam excludit dependentiam ab alio in quocumque habente proximum uſum, vel adminiſtrationem talium bonorum: nam unaquæque ſingularis perſona ſemper utitur illa re, ut non aliena, & ipſi Prælati, etiam adminiſtrant talia bona, ut non ſua, ſed communitatis; imo & ipſa communitas, vel etiam tota religio, licet ſit domina, pendet in adminiſtratione a Summo Pontifice, ut a ſupremo Prælato uniuſcujuſque religionis; ad quem etiam pertinent talia bona, non quidem ut ad proprium dominum condiſtinctum a Religione, ſed quatenus ſuo modo conſtituit cum illa unum corpus, apud quod eſt tale dominium, cujus corporis peculiari modo ipſe eſt caput, & conſequenter principalis adminiſtrator omnium bonorum ejus. Hic autem modus dependentiæ ſufficit non ſolum ad tollendam majorem ſolicitudinem temporalium bonorum; ſed etiam ad moderandum uſum, & perficiendam debitam, & honeſtam curam circa eorum diſpenſationem. Conſtat igitur dominium talium bonorum in communi nec impedire perfectionis viam, neque illam ullo modo minuere: nec contra hanc partem aliqua objectio occurrit, quæ reſponſione indigeat, præter ea, quæ circa primam aſſertionem dicta ſunt, & quæ ſupra in diſputatione de voto ſimplici paupertatis diximus, reſpondendo hæreticis, qui omne rerum dominium damnabant.

Probatur aſſertio etiam quo ad dominium bonorum ſtabilium. Nec Chriſtus, nec Apoſtoli hoc dominium habuerunt.

28 Venio ad aliam partem de dominio bonorum ſtabilium, quam non poſſumus ita confirmare antiquis exemplis Chriſti Domini, vel Apoſtolorum; quia de Chriſto Domino & Collegio Apoſtolico quamdiu Chriſtus in hac vita mortali vixit, certum videtur, nec dominium, nec poſſeſſionem talium bonorum habuiſſe. Chriſtus enim ex ſe nunquam aliquid hujuſmodi habuit, ut oſtendi in 2.tom.diſput.28.ſect.2. neque etiam cum Apoſtolis in communi aliquid ſimile comparavit, vel acceptavit, ut plane colligitur ex verbis Matth.8. *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet, ubi caput ſuum reclinet.* Idem colligitur ex eo, quod diſcipulis ad ſe venientibus, & perfectionem profiteri volentibus, conſulebat vendere omnia, quæ habebant, & dare pauperibus; nihil ergo ſtabile relinquebant, quod Collegio Apoſtolico acquiri poſſet. Denique in Evangelio nullum eſt veſtigium talis poſſeſſionis, aut dominii; nam etiam ad conficiendum

ultimum

ultimum paſcha, ad alienam domum diverterunt; ſic enim dixit Chriſtus Marc. 14. *Dicite domino domus, quia magiſter dicit*, &c. Unde veriſimile non eſt, quod Nicephorus, & Cedrenus dixerunt, domũ illam, in qua Chriſtus cœnavit, fuiſſe Joannis Evangeliſtę, repugnat enim aperte prædictis verbis Marci. Unde ſi dominus illius domus Chriſti fuit diſcipulus, & Joannes vocatus, non fuit Joannes Apoſtolus, ſed alter, qui cognominatus eſt Marcus, de quo fit mentio Actor. 12. ut recte notavit Baron. in 1. tom. anno 34. n. 22. Neque etiam tale dominium erat conveniens illi ſtatui, ut mox dicemus. Propter quam cauſam etiam non habemus de hac re exemplum ab Apoſtolis, poſt Chriſti aſcenſionem, & ideo in actibus nunquam legimus, eos, qui ad fidem convertebantur, & habeant agros, aut domos, dediſſe illa Apoſtolis, ſed vendidiſſe illa, & attuliſſe ac poſuiſſe pretia ad pedes Apoſtolorum, Act. 4. & 5. quod etiam in ſuperioribus tetigimus. Non eſt autem incredibile viventibus adhuc Apoſtolis cœpiſſe particulares Eccleſias habere in communi aliqua ſtabilia bona, ut, v. g. poſt diviſionẽ Apoſtolorum Eccleſiam Hieroſolymitanam ſub Jacobo, Epheſinam ſub Joanne, Antiochenam, vel Romanã ſub Petro cępiſſe habere aliqua prædia, vel poſſeſſiones, quas viri, vel fœminæ nobiles, quæ ad fidem convertebantur, Eccleſiis tribuebant, eaſque vel ad communem uſum fidelium, juxta morem illius temporis, aut ſaltem ad uſum pauperum, aut Clericorum, & Eccleſiarum miniſteria, quod (ut erudite notavit Baron. 1. tom. anno Chriſti 57.) ex verbis Imperatoris Conſtantini apud Euſeb. lib. 10. hiſt. cap. 5. colligitur: *Quoniam ipſi Chriſtiani* (dicitur ibi) *non ſolum ea loca, in quæ convenire ſolent, ſed alia etiam habuiſſe cognoſcuntur, quæ non privatim ad ſingulos, ſed ad jus totius ipſorum communitatis, id eſt, Chriſtianorum ſpectabant, ſingulis, qui ea poſſident, mandes velim, ut omnia per legem, quam ſupra poſuimus, abſque ulla controverſia Chriſtianis, id eſt, ſocietati ipſorum, & conventui reddant.* Et infra in reſcripto ad Anelinum, has vocat poſſeſſiones ad Catholicã Chriſtianorum Eccleſiam pertinentes, quibus privatæ fuerant per ſuperiores Gentiles Imperatores, pręſertim per Diocletianum, & ideo eas mandat Eccleſiæ reſtitui.

Probabile eſt habuiſſe bona ſtabilia in communi aliquas Eccleſias viventibus adhuc Apoſtolis.

29 Quocirca quamvis ex illis edictis non ſatis expreſſe colligatur cœpiſſe Eccleſias habere hoc dominiũ in communi a temporibus Apoſtolorum, trecenti enim anni jam præceſſerant; colligitur nihilominus in primis multo ante tempora Conſtantini cœpiſſe, nullumque initium illius conſuetudinis, poſt tempora Apoſtolorum poſſe aſſignari; ac proinde potuiſſe optime viventibus adhuc Apoſtolis cœpiſſe Eccleſias hujuſmodi ſtabilia bona poſſidere. Unde Pius Papa I. in Epiſt. 2. decretali conqueritur, quod prædia divinis uſibus tradita, quidam humanis uſibus applicarent; fuit autem hic Pótifex XI. a Petro prope annum 140. Domini, & indicat conſuetudinem illam fuiſſe adeo antiquiorem, ut refrigeſcente charitate jam cœpiſſet introduci abuſus aliquis circa talia bona. Ejuſdem meminit Urbanus I. Epiſt. 1. ubi originem illius conſuetudinis declarat, dicens: *Videntes Sacerdotes ſummi, & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles plus utilitatis poſſe afferre, ſi hæreditates, & agros, quos vendebant, Eccleſiis, quibus præſidebant, Epiſcopi traderent, &c. cœperunt prædia, & agros quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſiis tradere, & ex ſumptibus eorum vivere*; & infra: *E quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum omnibus communem vitam degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent.* Ex quibus verbis incertum quidem relinquitur, an hęc conſuetudo inceperit viventibus adhuc Apoſtolis, quia verba illa, *Sacerdotes ſummi*, tam Apoſtolos, quam ſucceſſores eorum Epiſcopos ſignificare poſſunt; tamen cum Joannes Evangeliſta uſque ad 100. Chriſti Domini annum ſupervixerit, teſte Hieronymo, Euſebio, & aliis, ſatis veriſimile eſt, ſaltem in Epheſina Eccleſia potuiſſe conſuetudinem illam ipſo adhuc vivente inchoare. Eſto vero inceperit paulo poſt Apoſtolos, id ſatis ſuperque eſt ad rem ſignificandam, de qua agimus. Præcipue ſi quis notet in verbis Urbani illum vivendi modum in communi, non fuiſſe neceſſarium, nec generalem omnibus fidelibus, ſed his tantum, qui voluntarie illum eligebant: profitebantur autem voluntariam paupertatem in particulari cum poſſeſſione, & proprietate bonorum ſtabilium in communi, ex quibus alebantur. Hic ergo vivendi modus a principio etiam Eccleſiæ fuit receptus & probatus, non ſolum ut licitus, ſed etiam, ut aptus ad perfectionem Chriſtianam inſequendam, & ut ſufficiens ad explendum conſilium paupertatis, a Chriſto datum. Denique ex antiquiſſima fundatione monaſteriorum diverſarum Religionum, præſertim Monachalium, poteſt hæc traditio Eccleſiæ ſufficienter colligi. Nam inter alia de Gregorio Papa refert Joannes Diaconus lib. 1. vitæ ejus cap. 5. & 6. ex patrimonio ſuo ſeptem monaſteria erexiſſe, & ſingulis prædia, & poſſeſſiones attribuiſſe, & ex hiſtoriis facile eſſet multa ſimilia referre; & Juſtinianus Imperator in legibus ſupra commemoratis, & poſt illum omnia jura docent religiones eſſe capaces horum bonorum in communi: imo ad eas pertinere talia religioſorum bona, niſi ex ſpeciali inſtituto illis renuntient.

30 Ratio denique facile redditur, quia ſuppoſita paupertate in particulari, in communi dominio talium rerum neque eſt ulla deformitas, neque morale impedimentum acquirendæ perfectionis; ergo cum illo dominio ſtat paupertas ſufficiens ad perfectionem. Conſequentia eſt evidens ex ſuperius dictis, quia paupertas ſolum aſſumitur, ut inſtrumentum removens impedimenta. Antecedens autem quoad priorem partem conſtat, tum ex omnibus dictis de dominio rerum mobiliũ; nam quod materia dominii ſint res immobiles, nullam ſpecialem rationem injuſtitiæ, vel alterius vitii ſpecialiter continet, ut per ſe notum videtur. Quoad alteram vero partem optime probatur a D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7. quia hoc dominium in communi non affert ſollicitudinem ſingulis religioſis; nam per paucos adminiſtrantur, & magna ex parte per externos, & ita reliqui omnes quiete, & ſine cura, vel ſolicitudine rerum temporalium vivere poſſunt. Illi præterea, quibus hæc cura imponitur, cum non adminiſtrent illa bona tanquam propria, neque ob privatam utilitatem temporalem, ſed ob communem, & ſpiritualem, nihil inde impediuntur ad perfectionem charitatis, quia illud ipſum eſt opus magnæ charitatis. Unde D. Proſper lib. 2. de vita contemplativa cap. 9. exemplo ſancti Paulini, & ſancti Hilarii confirmat, & propria debere propter perfectionem contemni, & *ſine impedimento perfectionis poſſe Eccleſiæ facultates quæ ſunt communes, poſſideri.* Quod etiam refertur in Concil. Aquiſgr. ſub Ludovico Imperatore cap. 35. & in cap. *Expedit*, 12. q. 1.

Ratione probatur.

31 Solum objiciunt hæretici, quia hoc non eſt relinquere omnia, & dare pauperibus; nam ſi quis antea nihil habebat, & monaſterium ingrediatur, non tam relinquit ſua, quam acquirit aliena, ſaltem per quandã participationem; ſi autem habebat divitias, & eas monaſterio tribuit in communi conſervandas, non tam eas relinquit, quam reponit, ut certius & ſecurius eis fruatur: ſi denique quæ habebat, vendidit, & tribuit pauperibus, ut ex communibus bonis alicujus religionis vivat, non tam relinquit bona, quam incerta pro certis commutat. Reſpondemus illum vere implere conſilium paupertatis Chriſti, nam re vera fit pauper, cum nullius rei dominium retineat, nec poſſit ſuo arbitrio de aliqua re diſponere, neque etiam debeat ex communibus plus accipere, quam ei opus ſit, quæ eſt maxima paupertas. Nam quod hæc neceſſaria proveniant ex reditibus communibus, vel aliis modis comparentur, parum refert ad paupertatem ſingulorum. Unde ad primum membrum reſpondetur, quantumcumque aliquis ſit pauper, multum propter Chriſtum relinquere, relinquendo quod habet, & quod poſſet habere, & libertatẽ habendi, & diſponendi ad libitum de his, quibus uſurus eſt, ut Sancti Patres de Paupertate Apoſtolum paſſim dicunt. Quod autem in hac paupertate fiat particeps communium bonorum religionis, non eſt fieri divitem cum non fiat dominus illorum, ſed eſt modus quidam perfectus, & religioſus utendi rebus temporalibus quãtum oportet ſalva paupertate. Unde ad ſecundum membrum dicitur, etiam illo modo vere relinqui omnia, cum homo ſe privet dominio, & libertate utendi illis, & dari pauperibus, voluntariis quidem, ſed tamen veris, & perfectis; quod vero talis perſona poſtea uſura ſit communibus bonis talis religionis, nihil diminuit de veritate, aut de merito paupertatis, quia non excedit indi-

Objectio hæreticorum.

Reſpõſio.

Ad primũ membrũ.

Ad ſecundum.

indigentiam naturæ, ſed in eo ſervatur, quod dixit Paulus, 1. Timot.6. *habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus.* Et idem dicendum eſt ad tertium membrum; nam illa non eſt commutatio divitiarum pro divitiis, ſed ſtatus divitiarum pro ſtatu paupertatis; quod autem in tali ſtatu paupertatis proviſus ſit ab Eccleſia modus ſufficiens ſubveniendi naturæ, non eſt cõtra paupertatem, nec contra conſilium perfectionis, ſed pertinet potius ad ſingularem Chriſti, & Eccleſiæ providentiam, quæ varios modos inſtituit, quibus voluntarii Chriſti pauperes alantur, juxta varios ſtatus, & vivendi ritus, ut in omnibus quodammodo experimento cognoſcatur, etiam quoad hæc temporalia impleri Chriſti promiſſionem, quod qui propter ipſum aliquid reliquerit, centuplum ſit accepturus.

CAPUT IX.

Quænam paupertas, inter eas, quæ a religioſis communitatibus obſervatur, ſit omnium præſtantiſſima.

1 EX his, quæ diximus ſuperiori capite, præſens hęc controverſia orta eſt inter Theologos, ſcilicer, quænam paupertatum ex his, quas ſupra commemoravimus, ſit aptior ad perfectionem obtinendam, atque adeo ſimpliciter perfectior? Quidam enim exiſtimant abſolute & ſimpliciter præferendam eſſe paupertatem illam, quæ nullum mobilium etiam rerum dominium in communi admittit. Quod videtur ſanctus Franciſcus ſuo exemplo docuiſſe, & ideo qui ejus inſtitutum profitentur, ita ſentire videntur. Imo & Chriſtus Dominus exemplo ſuo id docuiſſe videtur, cum de ſe dixit: *Filius autem hominis non habet, ubi caput ſuum reclinet*, Matth.8. ubi Chryſoſt. hom.28. advertit, *non dixiſſe, habere ſe quidem, ſeu deſpicere, ſed nihil ſe prorſus habere*; & Hieronymus ſic interpretatur: *Quid me propter divitias, & lucra ſeculi cupis ſequi, cum tantæ ſim paupertatis, ut nec hoſpitiolum quidem habeam, nec meo utar tecto*; & D. Thom. opuſc. 17. cap. 15. ex Chryſoſt. hæc refert verba circa prædictum Chriſti exemplum ac teſtimonium: *Aſpice qualiter paupertatem, quam Dominus docuerat, & opere demonſtravit, non erat ei menſa, non candelabrum, non domus, nec quidquam aliud tale.* Denique cum Chriſtus Dominus ſimpliciter conſuluerit paupertatem, quo hæc fuerit major, eo per ſe loquendo erit magis conſentanea conſilio ejus.

2 At vero D. Thom. 2.2. q.188. art.7. neutram paupertatem putat ſimpliciter eſſe præferendam, ſed illam, quæ fuerit magis accommodata filiis religionis; nam cum paupertas non propter ſe ſpectatur, ſed præciſe ut medium ad finem perfectionis, non ſemper illa paupertas eſt melior, quæ eſt major, ſed quæ eſt magis proportionata ad finem, nam in hoc conſiſtit perfectio ejus. Diſtinguit ergo tres ordines, ſeu fines religionum. Quædam enim ſunt principaliter activæ, circa opera corporalia, ut hoſpitalitatis, militiæ, &c. & in his ait melius eſſe habere in communi bona etiam copioſa, quia ad illum finem neceſſaria ſunt. Aliæ vero ſunt religiones, quæ ad vitam tantum contemplativam ordinantur; & in his etiam ait, conveniens eſſe habere poſſeſſiones in communi moderatas, quia illo modo ſufficienter tollitur ſolicitudo temporalium rerum, quatenus ad illum finem neceſſarium eſt. Aliæ denique ſunt religiones, quæ non ſolum ad contemplandum, ſed etiam ad contemplata aliis tradendum inſtitutæ ſunt: & in his ait paupertatem, tam in particulari, quam in communi eſſe præferendam; quia ille ſtatus indiget minima ſolicitudine temporali; hoc autem paupertatis genus minimam ſolicitudinem relinquit, omnino enim illam auferre hujus vitę ſtatus non permittit. Si quis autem recte conſideret, ex hac doctrina D. Tho. colligitur abſolute, & ſimpliciter loquendo, hoc ultimum paupertatis genus eſſe perfectius cæteris, quia ille tertius ordo religionum, & finis ejus eſt cęteris perfectior; ergo paupertas illi proportionata eſt etiam perfectior cæteris.

Tres fines religioni.

3 Nihilominus non defuerunt viri docti, & ſectatores D. Thom. qui abſolute loquendo cenſeant eſſe melius ſecundum genus paupertatis, etiam his religionibus, quæ ad contemplandum, & ad contemplata aliis communicanda ordinantur. A qua ſententia non multum diſcrepat Cajetan. circa d. art.7. D. Thom. nam licet dicat ſimpliciter melius eſſe his religionibus non habere poſſeſſiones, in communi, ſed vivere ex eleemoſynis; tamen ad hoc requirit & magnam moderationẽ in religioſorum numero, & magnam perfectionem in vita eorum; unde ſecundum præſentem ſtatum convenientius eſſe habere poſſeſſiones in communi. Id vero expreſſius docuit Ferrar. 3. cont. gentes cap. 133. in fine dicens: *Qui hac tempeſtate frigeſcente in hominibus charitate, & religionibus, quæ paupertatem voluntariam ſectantur, multiplicatis, non poſſunt religioſi ab aliis ſuſtentationem vitæ acquirere, niſi cum magna ſolicitudine, & mentis diſtractione, quæ a ſpiritualium contemplatione eos retrahi neceſſe eſt: idcirco convenientius fortaſſis eſt, ut habeant in communi, unde vitæ neceſſaria habere poſſint, quam ut mendicitati dent operam.* Ubi non ex parte uniuſcujuſque religionis, ſed ex parte ſecularium, & ex multitudine religionum rationem hujus majoris congruentiæ aſſumit. Eandem ſententiam latius amplectitur Soto lib.3. de Juſtitia q.5. art.3. concluſ.3. ubi conjungit utraſque cauſas ab aliis authoribus tactas. Idem Viguerius in ſumma, cap.17. §.1. verſ. 19. Huic ſententiæ videtur favere Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap.3. de regularibus, ubi omnibus monaſteriis, & domibus religionum, etiam mendicantium, concedit, ut poſſint habere immobilia bona, etiamſi ex inſtituto, & quocumque alio modo illis eſſet prohibitum, exceptis ſolis fratribus Minoribus de Obſervantia, & Capuccinis. Per quod decretum ſignificavit, hunc modum vivendi ex poſſeſſionibus communibus regulariter eſſe magis convenientem; excepit autem Minores, tum propter ſingularem illius religionis profeſſionem; tum etiam, quia non expediebat, hoc inſtitutum omnino auferre a ſtatu religionis; tum denique quia ſi hic modus paupertatis in paucioribus religionibus obſervetur, facilius poterit, cum augmento perfectionis, in una vel altera religione obſervari.

3. Opinio.

Favet Concil. Trident.

4 In hac re dicendum cenſeo in his religioſis, qui ſtatum Apoſtolicum profitentur, non ſolum propriam unionem cum Deo per contemplationem, ſed etiam proximorum ſpiritualem fructum quęrendo, perfectiorem eſſe paupertatem, tam in particulari, quam in communi, quoad ſtabiles reditus, vel poſſeſſiones, ex quibus illi percipiantur per ſe loquendo, & ex vi ſtatus: ita loquitur D. Thom. & in Opuſc.17. & ſeqq. id late defendit; & S Bonavent. tom.1. Opuſculorum, opuſc.17. de Chriſti paupertate, §. *Quæritur de mendicatione.* Quod nobis ſatis confirmat exemplum Chriſti, & Collegii Apoſtolici, de quo ſupra dictum eſt. Cui accedit exemplum S. Franciſci, & D. Dominici, qui videntur fuiſſe primi inſtitutores hujuſmodi religionum mendicantium, quę ad ſpiritualia miniſteria proximorum aliquo modo ordinantur; nam licet aliquæ Religiones, quæ nunc obſervant hoc genus inſtituti, exiſtimentur antiquiores, tamen quoad hunc vivendi modum fortaſſe ſunt poſteriores, ut poſtea videbimus. Quantum autem D. Franciſcus hanc paupertatem amaverit, ſatis per ſe notum eſt. De Divo autem Dominico refert Bonaventura ſupra in morte ſua imprecatum eſſe omnibus maledictionem, qui in ordinem ſuum poſſeſſiones conarentur inducere; quamquam non videatur ſpecialem regulam de hoc conſtituiſſe, ſicut B. Franciſcus, & ideo a toto ordine poſtea ſtatutum fuit Pariſiis in capitulo generali celebrato anno 1228. & habetur in eorum cõſtitutionibus diſtinct.2. cap.20. lect.3. Denique (ut alia omittamus) Societas Jeſu profeſſa, ſicut in prædicto fine & modo religionis Apoſtolos imitatur, ita modum illum paupertatis approbante ſede Apoſtolica profitetur, & non ſolum per ſolemne votum illam promittit, ſed etiam novo voto, quaſi reflexo promittit nunquam conſentire, quantum in ſe eſt, ut talis paupertas immutetur, & minuatur; quam inſtitutionem ſpecialiter poſtea declarabimus, & confirmabimus. Nunc ſufficit nobis ratio D. Thom. quia hic modus vivendi de ſe liberior eſt a cura, & ſolicitudine temporalium rerum. Sed quia in hoc poteſt eſſe nonnullum humanum arbitriũ, quid ſcilicet majorem ſolicitudinem requirat, adminiſtratio propriarum poſſeſſionum communitatis, vel mendicatio eleemoſynarum pro tota communitate; addo in hoc dubio, & in æquilibrio, vel etiam ſi de æqualitate utrimque conſtaret, pręferendam eſſe paupertatem in communi, tum propter Chriſti exemplum, tum

Aſſertio: Paupertas bonorum ſtabilium, tam in particulari, quam in communi eſt perfectior in religioſis Apoſtolicis.

Hanc profitetur paupertatem religio D. Franciſci.

Item Societas Jeſu profeſſa.

Probatur.

tum quia ex ſe habet adjunctum exercitium plurium virtutum, humilitatis, patientiæ, confidentiæ in Deo, &c. Tum denique, quia de ſe eſt aptior ad communicationem proximorum, & ideo quamvis ex parte ſolicitudinis eſſet æqualitas (quod etiam non admittimus) in tali ſtatu præferenda eſt. Unde obiter adverto, cum D. Thom. ait paupertatem deſervire perfectioni, quatenus aufert ſolicitudinem bonorum temporalium, non excludere omnem aliam utilitatem, ſed aſſignare primariam cauſam, propter quam non ſolum utilis, ſed etiam neceſſaria eſt paupertas; præter eam vero poſſe habere alias utilitates, ut explicatum eſt.

Aſſertio ſecunda.

5 Quamquam autem hoc ita ſit, negari non poteſt, quin loquendo in particulari de hac, vel illa religione poſſit ratione circumſtantiarum eſſe illi magis expediens habere poſſeſſiones moderatas in communi. Et hoc maxime intendunt authores citati, & hoc ad ſummum probant eorum conjecturæ. Quibus nos addimus primum, non omnes illas circumſtantias, vel incommoda, quæ illi authores proponunt, inveniri in omni religione, quæ hanc paupertatem profitetur, & ſi in aliqua inveniuntur, non in omnibus monaſteriis, neque in pluribus. Deinde ſi alicubi inveniantur, vel paulatim introducantur, non propterea ſtatim immutandam eſſe paupertatem, ſed alia remedia eſſe adhibenda, & totis viribus conandum, ut talis paupertas conſervetur, quia revera eſſe poteſt occaſio multarum virtutum, & valde proportionatæ tali ſtatui. Ubi autem ob diuturnam experientiam aliud expedire judicatum fuerit, & ideo legitima authoritate fuerit introductum, vel immutatũ, reprehendi non poterit, ſed laudari; nec timendum eſt, quod ob eam rem ſubſtantialis perfectio minuatur.

Dubitatio ſpecialis, circa providentiam bonorum mobiliũ.

6 Hic vero ulterius inquiri poteſt, an in hujuſmodi religionibus, quæ hanc paupertatem profitentur, perfectius ſit, non ſolum immobilia bona non poſſidere, verum etiam neque ex rebus uſu conſumptibilibus in futurum tempus provideri, eas ſcilicet congregando pro temporibus opportunis. Omiſſis enim hæreticis, qui hoc putarunt per ſe eſſe illicitum, contra quos ſatis in ſuperioribus dictum eſt, non deſunt religioſi, qui putent pertinere ad majorem perfectionem, nihil providere in futurum, ſed in diem vivere, petendo quotidie eleemoſynas pro ſingulis diebus neceſſarias. Sed quamvis hoc

Reſolutio

fortaſſe poſſit alicubi cum fructu, vel ſine reprehenſione ſervari, loquendo tamen moraliter, ac regulariter, prout de rebus humanis judicandum eſt, ille modus vivendi nec eſt expediens, neque conſulendus, & ideo D. Thom. ſupra prudenter dixit; *Minimam ſolicitudinem ingerit ſervare res uſui hominum neceſſarias, tempore congruo procuratas*; & infra inquit: *Et hoc Dominus paupertatis inſtitutor docuit ſuo exemplo; habebat enim loculos Judæ commiſſos, in quibus recondebantur ei oblata*, Joan. 12. ubi Auguſt. tract. 50. *Exemplum Domini accipe converſantis in terra*; & tract. 62. *Habebat Dominus loculos, & a fidelibus oblata conſervans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat, tum primum Eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta*, quæ cum aliis multis referuntur, 12. q. 1. & ex lib. Auguſtini de opere monach. Multa ad hoc confirmandum aſſumi poſſunt, & ex conſuetudine omnium religionum, & ſpecialiter de Religione Minorum declaratum eſt a Summis Pontificibus in cap. *Exiit*, & aliis decretis ſupra citatis. Denique conſiderata hominum conditione, & indigentia, & temporum, & actionum varietate eſt aut moraliter impoſſibile communitatem religioſam ſuſtentare, omnibuſque illius neceſſitatibus ſubvenire, vel certe eſt adeo difficile, ut ſine magna diſtractione, inquietudine, ac periculo religioſorum fieri non poſſit.

Ultima dubitatio, an ſit perfectius nõ habere dominiũ in communi, etiã iſtorum bonorum mobiliũ.

7 Tandem inquiri poteſt, an per ſe ſpectet ad majorem perfectionem habere hæc ipſa bona mobilia, abſque dominio communitatis, etiam pro illo tempore, quo poſſidentur, & conſervantur; nam fratres Minores hoc punctum paupertatis, tanquam ſibi proprium, & ad ſui ſtatus perfectionem maxime pertinens, defendunt; quibus in hac parte favet Nicolaus IV. & Clemens V. in locis ſupra citatis; Joannes autem XXII. in citatis etiam Extravagantibus de verborum ſignificat. videtur hoc genus paupertatis pro nihilo ducere, vel potius tanquam moraliter impoſſibile refutare. Verumtamen hæc controverſia, & in 2. tom. 3. part. & in ſuperioribus ſufficienter tacta eſt. Non cenſemus enim ad moralem uſum, & ad profectum perfectionis eſſe magni momenti. Quamvis enim non negemus profeſſionem illius paupertatis eſſe poſſibilem, & amorem ejus ſanctum eſſe, & poſſe habere optimos ſpirituales effectus, & ex hac parte poſſe ad majorem perfectionem juvare, ſicut conferre poſſunt omnes boni affectus, & actus virtutum; nihilominus non exiſtimamus hanc carentiam dominii quoad hoc punctum per ſe pertinere ad eam paupertatem, quæ eſt inſtrumentum perfectionis acquirendæ. Aliud eſt enim eſſe objectum, vel effectum bonum, & honeſtum, & accommodatum ſtatui perfectionis, quia cum illa eſſe poteſt, & per ſe non excludit aliquid melius. Quod totum admittimus in illo gradu, ſeu puncto paupertatis. Aliud vero eſt eſſe medium per ſe ordinatum & moraliter neceſſarium ad perfectionẽ acquirendam in quocumque gradu perfectionis, & juxta perfectiſſimum finem religioſi ſtatus; & ſic negamus illum gradum paupertatis pertinere ad majorem perfectionem. Cujus ratio eſt, quia habere, vel non habere dominium illo modo, nec refert aliquid ad augendam, vel minuendam ſolicitudinem rerum temporalium, neque etiam confert ad actus aliarum virtutum exercendos, vel humilitatis, patientiæ, & ſimiles ad perfectionem valde utiles. Declaratur hoc primo ex differentia inter mobilia bona, & immobilia; nam immobilia ſicut non habentur ſub dominio, ita nec poſſidentur, nec adminiſtrantur a tali religione, quia poſſeſſa, & adminiſtrata, non minorem ſolicitudinem afferrent, quam ſi eſſent propria; nec etiam minus impedirent incertam mendicitatem, ſeu indigentiam eleemoſynarũ,

Paupertas in communi quoad immobilia eſt medium per ſe ad perfectionem.

& ideo paupertas in communi quoad bona immobilia eſt medium per ſe conferens ad perfectionem, minuendo ſolicitudinem temporalem, & præbendo occaſionem mendicitatis, & earum virtutum, quæ cum illa conjunctæ ſunt. At vero mobilia bona neceſsaria ad victum & veſtitum humanum, quantumcunque dicantur non haberi ſub dominio communitatis, nihilominus excludi non poteſt, quin convenienti modo, & opportuno tempore congregentur, & conſequenter poſſideantur, cuſtodiantur, adminiſtrentur, & ſuis temporibus diſpenſentur, expendantur, & conſumantur a communitate, vel nomine communitatis. Quæ omnia nec majori ſolicitudine fiunt propter illam carentiam dominii, ut per ſe conſtat, quia tam fideliter adminiſtranda ſunt illa bona, quam ſi eſsent propria; neque etiam illa bona cum dominio poſseſsa magis excludunt incertam mendicitatem; nam per eamdem obtinentur, ſive cum dominio, ſive abſque illo acquirantur.

Duplex genus bonorum immobilium.

8 Ex quibus duo in hac materia obſervanda elicio: unum pertinet ad bona immobilia, quorum carentiam in communi diximus per ſe pertinere ad majorem perfectionem; intelligendum enim hoc eſt de illis bonis, quæ ad hunc finem habentur, ut ex eorum fructibus, ſeu redditibus religioſi alantur; nam hæc bona ſunt, quę ſolicitudinem evitabilem (ut ſic dicam) afferunt, & incertã mendicitatem excludunt. Sunt vero alia bona immobilia, quæ ſolum ad neceſsarium uſum poſſidentur, ut eſt domus ad habitandum, & Eccleſia ad Deo, & proximis miniſtrandum; & ſi quid aliud eſt ſimile; & hæc neceſſario poſſidenda ſunt, conſervanda, & debite adminiſtranda. Quod ſi hæc aliquam ſolicitudinem afferunt, illa excuſabilis humano modo non eſt, ſuppono enim talia bona cum debita moderatione poſſideri & adminiſtrari, & ideo carentia eorum quoad profeſſionem & adminiſtrationem reſpectu communitatis non pertinet ad perfectionem. Et conſequenter, quod communitas habeat dominium talium bonorum, vel quod dicatur eſse apud Pontificem, per ſe non eſt medium neceſſarium ad majorem perfectionem, quia tale dominium per ſe neque auget, nec minuit ſolicitudinem, nec impedit mendicitatem, aut aliud exercitium externum virtutis, quod poſſit ad perfectionem juvare.

9 Aliud illatum pertinet ad quæſtum, ſeu congregationem pecuniarum vel aliorum bonorum mobilium; nam licet verum ſit, hoc per ſe non impedire ſtatum perfectionis humanæ, quia eſt moraliter neceſſarium ad vitam humanam ſuſtentandam, nihilominus neceſſe eſt, ut in hoc moderatio paupertati accommodata diligenter obſervetur: quod maxime commendant Pon-

tifices in d.cap.*Exiit*,& Clemen.*Exivit*, quia ſi in hoc genere quęſtus permittantur exceſſus,& majorem multo ſolicitudinem afferre poteſt, quam poſſeſſionum divitiæ,& moraliter etiam poteſt excludere indigentiam, & incertam mendicitatem,ſaltem pro multo tempore. Et ideo cum dicimus poſſeſſionem hotum bonorum mobilium,& eorum acquiſitionem,& conſervationem non repugnare perfectioni paupertatis, intelligendum eſt de poſſeſſione, & ſupellectili accommodata ſtatui paupertatis juxta uniuſcujuſque religionis regulam, & inſtitutionem, & ſimiliter de prudenti providentia in præveniendis, ſeu congregandis hujuſmodi rebus, temporibus opportunis,& conſervandis ſolum pro eo tempore,quod juxta rerum conditionem,& circumſtantias locorum, ac temporum, moraliter fuerit exiſtimatum neceſſarium,aut valde conveniens. In quo præter regulam uniuſcujuſque inſtituti,(quæ ſervanda eſt,ſi aliquid in hoc diſpoſuerit) nullam aliam præbere poſſumus, præter prudentiam, & bonā intentionem Prælatorum, & aliarum perſonarum, ad quarum ſolicitudinem monaſterii ſuſtentatio pertinuerit.

CAPUT X.

Quæ obligatio ex voto ſolemni paupertatis oriatur, & quibus modis contra illam graviter peccetur.

1 PRincipio habenda præ oculis ſunt, quæ de voto ſimplici paupertatis ſuperius ſunt dicta: nam cum hęc vota quoad ſubſtantiam ſint ejuſdem rationis, formaliter (ut ſic dicam) eandem obligationem inducunt; materialiter autem poteſt eſſe diverſa, prout illa obligatio ad majorem, vel minorem materiam poteſt applicari; hoc ergo nobis hic ſupereſt declarandum, quid videlicet in hoc peculiare habeat votum paupertatis factum in ſolemni profeſſione religionis. Agimus autem de hoc voto, prout nunc eſt in uſu Eccleſiæ in communi vita religioſa,generatim illud conſiderando, & abſtrahendo nunc ab illa ſpeciali paupertate, quæ proprietatem etiam in communi excludit, de cujus obligatione aliquid dicemus ad finem hujus libri,& abſtrahendo etiam a ſpecialibus obſervantiis, ſi quæ fortaſſe circa hoc ſunt in particularibus religionibus, de quibus quantum ad noſtrum inſtitutum ſpectat, in diſcurſu operis dicemus.

Aſſertio, ad quid hoc votũ obliget.

2 Primo ergo obligat hoc votum ad non habendum dominium, ſeu proprietatem alicujus rei;hoc eſt certiſſimum apud omnes, qui de hac materia ſcribunt, & ſumitur ex cap.2.&cap.*cum ad monaſterium*,de ſtatu monach.cum ſimilibus, & manifeſte ex Conc.Triden.ſeſſ. 25.cap.2.de Regul.Ex quibus locis,& ex modo loquendi,& ex pœna religioſis proprietariis impoſita,manifeſte conſtat, hanc obligationem ex ſuo genere eſſe ſub culpa mortali. Quod etiam ſuadet illud antiquum, & vulgare exemplum de religioſo, qui poſt mortem proprietarius inventus,& cognitus eſt,& ideo in loco profano cum ſua pecunia ſepultus eſt,ut extat apud Hieron. Epiſt.22.ad Euſtochium,de cuſtodia Virginitatis,& ex Gregor.etiam illud retulimus; quo etiam ſpectat, quod S.Bonavent. refert de S.Franciſco, quod ſcilicet ſpecialiter maledixerit eis, qui in ſua religione proprietarii fuerint, & quid ſimile de S. Dominico ſupra retulimus ex eodem Bonaventura. Ratio eſt clara,quia tale peccatum eſt contra votum; ergo eſt ſacrilegium; ergo eſt peccatum ex genere ſuo mortale. Dicet vero aliquis, cum dictum ſit, per votum paupertatis fieri perſonam incapacem dominii, qui fieri poteſt, ut religioſus peccet acceptando dominium? Reſpondeo;eſto non poſſit religioſus dominium cum effectu conſequi, poteſt nihilominus affectu velle, aut dominium ipſum obtinere ex ignorantia, vel inconſideratione incapacitatis ſuæ, vel certe, quia licet non poſſit eſſe dominus, vult habere rem tanquam dominus.

Dupliciter poteſt committi peccatum in hac materia.

3 Unde colligitur dupliciter poſſe committi hoc peccatum. Primo per directam voluntatem habendi, vel acquirendi dominium; ſecundo per modum accipiendi rem moraliter æquivalentem dominio, ſeu acquiſitioni ejus, quantum eſt ex parte accipientis, & in hoc modo explicando præcipue conſiſtit ſubſtantia hujus materiæ; nam prior breviter expediri poteſt. Ille enim peccandi modus per ſe ſatis clarus eſt, nec fere indiget alia expoſitione; eſt tamen raro contingens, præſertim in peccatis prodeuntibus in externam actionē, qualis eſt accipere, vel retinere aliquid, quia ignorantia, vel inconſideratio proprii ſtatus raro contingit; exiſtente autem cognitione propriæ incapacitatis, nemo conatur ad impoſſibile. Nullus ergo religioſus,moraliter loquendo, accipit aliquid cum abſoluta voluntate & directa acquirendi dominium ejus. Dixi autem, *præſertim in peccatis prodeuntibus in externam actionem*, quia ſi loquamur de peccatis pure internis, per inutilia deſideria habendi divitias, & dominium earū, vel per moroſas delectationes in hujuſmodi objectis cogitatis, facile poteſt peccari deſiderando directe proprium dominium, quia deſiderium etiam ad rem impoſſibilem extenditur. Oportet autem advertere hoc deſiderium poſſe in objecto includere compoſitionem cum voto, ut ſi ſit deſiderium habendi divitias, non obſtante voto, cum voluntate formali, aut virtuali obtinendi dominium earum, ſi eſſet poſſibile etiam rumpēdo votum, & tunc clara eſt inordinatio gravis talis deſiderii,quia eſt ſacrilega, & contraria voto,atque ita ex ſuo genere peccatum mortale.Si autem tale deſiderium non includat dictam compoſitionem,ſed potius votum ipſum excludat; tunc per ſe loquendo non eſt actus cōtra votum, licet ex alio capite ſit peccaminoſus,ſaltem, quia inutilis;ut ſi quis ita deſideret, cuperem habere divitias, niſi votum impediret, vel nollem feciſſe votum, ut poſſem eſſe dives: nam in priori actu omnino excluditur affectus voto contrarius, imo per illa verba non tam videtur explicari aliquis affectus, qui in præſenti habeatur, quam ille,qui haberetur, ſi votum factum nō fuiſſet: conſtat autem tunc illum affectum non fuiſſe futurum voto contrarium.Unde ſi aliquis ſimplex affectus in præſenti habetur, talis eſt quoad bonitatem, vel malitiam, qualis eſſet ſine voto, quia per conditionem appoſitam illud excludit,& materia talis eſt,ut ſeparari poſſit a voto. Sicut qui habet hunc interiorem conſenſum conditionatum, ſi hodie non eſſet prohibitio præcepti,comederem carnes,non aget contra præceptum; in altero autem actu ſolum includitur ultra hunc affectum diſplicentia quædam de voto facto,quæ per ſe etiam non eſt peccatum mortale, ex omnium ſententia: quia qui vovit aliquid, non promiſit perſeverare in tali complacentia voti facti, ut nunquam illi diſplicead, ſed ſolum promiſit perſeverare in propoſito implendi votum. Dico autem,*per ſe loquendo*:nam ſi quis per hujuſmodi actus ſe exponat periculo retrocedendi, & tandē committendi aliquid contra votum, ex eo capite poterunt tales actus eſſe contrarii voto; & ideo omnino vitandi ſunt, tum quia inutiles, tum etiam quia pernicioſi. Unde etiam ſit, malam eſſe in religioſo delectationē moroſam de dominio,vel libero uſu divitiarum;de qua magis dubitari poteſt,an ſit voto contraria, cum ſit de objecto prohibito per votum; nam omnis delectatio moroſa de objecto peccaminoſo talem malitiam inducit, qualem habet objectum, & actus prohibitus circa illud. Nihilominus probabilius cenſeo illum actum nō eſſe contrarium voto, quando excludit propoſitum agendi contra votum; & ideo neque eſſe peccatum mortale per ſe,& ex vi objecti. Illud enim principium,quod delectatio moroſa de objecto pravo participat malitiā ejuſdem ſpeciei, ad ſummum locum habet, quando illa malitia objectiva eſt intrinſeca materia,de qua delectatio ſumitur, non vero quando materia ſolum eſt mala, quia prohibita; nam tunc malitia eſt ſeparabilis per cogitationem, in ordine ad delectationem internam, quamvis non ſit ſeparabilis ab executione,durante prohibitione. Sic enim delectatio moroſa in die prohibito de eſu carnium, non eſt per ſe peccatum mortale, ſi alioquin voluntas ſit firma in propoſito ſervandi præceptum; ita ergo eſt in præſenti, in hoc enim æquiparatur materia voti paupertatis, quod per ſe,& intrinſece, non eſt mala, ſed ſolum, quia ejus carentia promiſſa fuit; de qua re alibi latius; interim videatur Sanchez lib.1.Decal.c.2.n.10. Vaſquez 1.2.diſp.3.c.3.&c.

Delectatio moroſa quando ſit peccaminoſa.

4 Circa poſteriorem igitur peccandi modum in primis obſervari oportet, triplex eſſe actionum, vel quaſi actionum genus,in quibus poteſt aliquis ſe gerere,tanquam dominus temporalium bonorum, ſcil.in acquiſitione eorum; nam hoc eſt primum,quod ad dominium requiritur; deinde in retentione, ſeu conſervatione; ac denique in diſpenſatione,ſeu conſumptione talium bonorum;

norum; quia ergo religioſi, non obſtante voto, & accipiunt hæc bona ſaltem quoad poſſeſſionem, ſeu tentionem facti, & retinent illa, & illis etiam utuntur uſque ad conſumptionem, in ſingulis explicare neceſſe eſt, quando ita fiant, ut in eis cenſeatur moraliter dominiũ uſurpari, & contra votum fieri; & conſequenter, quæ conditiones concurrere debeant, ut licite, & juxta voti exigentiam fiant. Poſſunt autem hæ actiones tam circa bona mobilia, quam immobilia exerceri; ordinarie autem prout a Religioſis fiunt, circa mobilia verſantur; & ideo de illis præcipue dicemus, quia frequentia dubia moralia circa illa maxime occurrunt: in fine autem adjungemus aliquid de bonis immobilibus, quatenus a privato religioſo poſſunt aliquando poſſideri. Adverto autem hic non eſſe ſermonem de religioſis factis Epiſcopis, nec de religioſis ejectis, ſed ſolum de his, qui in unione, & obedientia ſuæ religionis permanent, nam de cæteris poſtea dicemus.

CAPUT XI.

Quænam acceptio, ſeu acquiſitio alicujus rei ſit in religioſo vitium proprietatis, ſeu contraria voto paupertatis.

Aſſertio & regula generalis.

1 PRimo dubitari poteſt, quando acceptio alicujus rei ſit actus dominii, & proprietatis, & conſequenter ſit voto contraria. Regula generalis, quæ in hoc aſſignari ſolet, eſt, quando religioſus privatus accipit aliquid ſine licentia ſui prҿlati, & ideo cenſetur tunc peccatum mortale ex genere ſuo, niſi ex levitate materiæ fiat veniale: ita ſentit Navar. c. *non dicatis*, ſeu comment. 2. de Regul. ſæpe, & ſumitur ex communi Doctorum ſententia in c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. & inſinuatur in textu, nam prius prohibetur monachus habere proprium, & inde ſtatim concluditur: *Unde ſi alicui fuerit aliquid ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellario aſſignetur*; ac ſi diceret, accipere aliquid ſine facultate ſuperioris eſſe actum proprietatis, & ita etiam Gregor. Lop. in leg. 14. (quæ ex illo textu ad literam ſumpta eſt) tit. 7. p. 1. & ideo omnes etiam antiqui Patres Monachorum, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, &c. ſupra citati, cum ajunt proprietatem non eſſe licitam monacho, ſtatim declarant non licere illi aliquid accipere ſine licentia prælati, ut patet in c. *Non dicatis*, 12. q. 1. Sic etiam in cap. *Joannes frater*, de Regul. mandatur, ne aliquis religioſus *peculiare quidquam habeat*, illud autem peculiare dicitur, quod ſine licentia Prælati recipitur.

2 Denique Conc. Triden. ſeſſ. 25. c. 2. de Regul. ſolum ex permiſſione ſuperioris permittit regulari uſus mobilium bonorum, & ſtatim ſubdit: *Quod ſi quis aliquid, quidquam tenere deprehenſus, aut convictus fuerit, is biennio, activa, & paſſiva voce privatus ſit*, &c. ſcilicet tanquam proprietarius; eadem autem eſt ratio de acceptione rei, & de quocumque uſu, & ideo in principio ejuſdem capitis dixit idem Concilium, non poſſe religioſum habere aliqua bona tanquam propria, *ſed ſtatim* (inquit) *ea ſuperiori tradantur*; moraliter autem tradi cenſentur, quando ab eo petitur facultas, & nomine, ſeu authoritate ipſius, accipiuntur & retinentur, vel alii traduntur. Et hinc ſumitur ratio prædictæ regulæ; nam contrectare bona temporalia proprio nomine & authoritate, ad poſſidenda, & retinenda illa, de ſe eſt actus dominii; ſed qui rem accipit inſcio Prælato, exercet hujuſmodi actionem: ergo committit contra votũ exercendo actum dominii, & proprietatis: & confirmatur, nam qui vovet paupertatem, ſicut vovet non habere, ita & non accipere aliquo modo, quia accipere ad habendum ordinatur; ergo maxime vovit non accipere tali modo; ſcilicet abſque licentia ſuperioris.

Dubitatio prima, quę licentia requiratur.

3 Circa hanc vero regulam nonnulla declaranda ſuperſunt. Primum eſt, qualis licentia neceſſaria ſit, expreſſa ne, an vero ſufficiat interpretativa. In quo in primis certum eſt, ut res optime, & ſincere fiat, licentiam expreſſam eſſe neceſſariam, ubi commode poſtulari poteſt, quia hujuſmodi licentiam poſtulat & religioſa regula, & conveniens, ac ordinatus procedendi modus. Secundo eſt certum, quando non eſt commoditas petendi hanc licentiam, ſufficere præſumptam, ſeu interpretativam, & quando ſuperior diſtat, vel eſt occupatus, & urget neceſſitas, vel moralis commoditas accipiendi; tunc enim ſi quis probabiliter credat ſuperiorem daturum fuiſſe licentiam, ſi conveniri poſſet, ſine peccato proprietatis accipi poteſt. Ut tamen melius fiat, oportet, ut acceptio ſit cum habitudine ad ordinatam retentionem, & diſpenſationem, & conſequenter ut fiat cum intentione manifeſtandi rem ſuperiori, cum primum oportunitas occurrerit, ut ipſe expreſſe ratam habeat acceptionem, vel irritet, ſi voluerit, nam hoc etiam exigit religioſa regula, & debitus ordo. Item, quia ſicut nihil poteſt recipi ſine licentia, ita nec retineri, ut infra dicemus; ergo eo ſaltem modo, quo eſt neceſſaria expreſſa licentia ad recipiendum, ſi poteſt commode haberi, ita etiam ad retinendum; ergo quando illa expreſſa licentia non præceſſit propter impedimentum, illo ablato relinquitur eadem obligatio petendi expreſſam licentiam, ſaltem propter retentionem. Unde obiter colligo, hoc ſolum habere locum, quando res accepta conſumpta non eſt, priuſquam expreſſa licentia potuerit a ſuperiore poſtulari; tunc enim procedit ratio facta. At vero ſi res jam ſit conſumpta, ceſſat neceſſitas, quę per ſe pertineat etiam ad perfectionem paupertatis, quia ad rem omnino præteritam, & quæ jam in futurum non pendet, impertinens eſt licentia vel conſenſus ſuperioris; nam licet illum non præbeat, res non poteſt eſſe infecta. Dico autem, *per ſe, & ratione paupertatis*; nam in ordine ad alios fines poſſet id aliquando expedire, aut melius eſſe, vel ut ſuperior dijudicet, an aliquid culpæ, vel imperfectionis fuerit commiſſum; vel ad melius cognoſcendam in futurum voluntatem ſuperioris pro ſimilibus occaſionibus, vel ut quando oportuerit, poſſit eſſe gratus benefactori, &c.

4 Tertio dicendum eſt in rigore præcepti ſufficere tacitam vel probabiliter prҿſumptam ſuperioris voluntatem, etiam in eo caſu, in quo poſſet expreſſa licentia poſtulari, & ob aliquem humanum reſpectum, vel pudorem, aut nonnullam difficultatem adeundi ſuperiorem omittitur. Hæc eſt ſententia communis, quam tenuit Navar. comm. 2. de Regul. nu. 20. ubi ipſe tacitam licentiam vocat, & Turrecr. in eod. cap. *Non dicatis*, artic. 8. ubi probabiliter præſumptam appellat cum D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad 1. ubi ſpecialiter loquitur de licentia neceſſaria religioſo ad eleemoſynam faciendam. Inde vero ſumitur a fortiori argumentum, quia facilius eſſe videtur accipere, & monaſterio aliquid acquirere, quam de bonis illius quidquam diſpenſare, & ideo veriſimilius præſumitur licentia ad accipiendum, quam ad largiendum etiam per eleemoſynam. Eandem ſententiam generatim amplectuntur D. Anton. 3. p. tit. 6. c. 1. §. 11. notab. 2. Angel. verb. *Eleemoſyna*, nu. 6. Cordub. in ſumm. q. 109. Lopez 1. p. inſtr. c. 156. concl. 3. ſequuntur ex noſtris Tol. in ſumm. tract. de peccat. mort. c. 28. Mol. tom. 2. de juſt. d. 276. Val. 22. diſp. 10. q. 4. pun. 3. Leſſ. l. 2. c. 41. dub. 9. n. 80. Azor. to. 1. inſt. mor. lib. 12. c. 12. q. 2. 3. & 4. Majori ergo ratione reputanda erit ſufficiens ad recipiendum. Ratio autem, ob quam in utroque caſu ſufficiat, redditur a Navar. quia tacitum, & expreſſum regulariter æquiparantur, juxta gloſſam in regula *Expreſſa*, 156. ff. de regulis juris, quæ tamen non dicit regulariter hoc ita eſſe, ſed quandoque æquipollere, exprimere, & non exprimere; & ſi attente conſiderentur jura, quæ allegat, ſolum loquuntur, quando non expreſſum in aliquo expreſſo virtute continetur: ut, v. g. cum mutuum datur, quamvis non exprimatur rem eſſe reddendam æque bonam, intelligitur ęque, ac ſi eſſet expreſſum, juxta leg. *Cum quid*, ff. ſi certum petatur; quia in ipſo mutuo juxta naturalem æquitatem illa conditio includebatur, neq; amplius probat gloſſa in eadem leg. *Cum quid*, quam etiam refert Navar. cum tamen revera non ponat illam regulam tanquam generalem, etiam regulariter, neque citat jura, ex quibus ſumi poſſit, imo contrariam regulam ponit ſub verbis indefinitis; ſcil. quandoque tacitum non haberi pro expreſſo, juxta dictam regulam *expreſſa*, maxime in contractibus, qui fiunt per verbum, juxta leg. *quidquid*, ff. de verb. obligar. unde ſignificat ſolum in contractibus inter duos, ubi res aliqua intervenit, tacitum pro expreſſo haberi, ſcil. quando in tali re virtute includitur ſuppoſita juſtitiæ æquitate; hic autem non verſamur in materia juſtitiæ, ſed gratiæ, & liberalitatis; nam quod Superior talem licentiam præbeat, mera gratia eſt, quæ in ipſis bonis accipiendis nullo titulo continetur.

Aſſertio tertia: ſufficit licẽtia tacita, etiamſi expreſſa poſſet poſtulari.

Proponũtur argumenta, & rationes in contrarium.

5 Quocirca, quamvis hæc ſententia tanquam plauſibilis licenter audiatur, facileque recepta ſit, non tamẽ eſt facile ſolidam illius rationem reddere; nam in materia juſtitiæ non licet dare in eleemoſynam aliena bona ſine expreſſo conſenſu domini, propter ſolam præſumptionem probabilem; ergo neque in materia religionis licebit; patet conſequentia, quia non minus eſt neceſſarius conſenſus ſuperioris in pręſenti materia, quam cõſenſus domini in materia juſtitiæ. Secundo, quia in jure nunquam aliquid non expreſſum quidquam operatur, niſi inquantum virtute continetur in aliquo expreſſo; ſed in præſenti nihil intervenit, in quo hic tacitus conſenſus ſuperioris virtute contineatur, ergo. Major patet ex legibus citatis, & ex c. 2. de reſcriptis, quod ſolet pro communi ſententia citari, quia dicit in reſcriptis ſubintelligi hanc conditionem: *Si preces veritate nitãtur, etiamſi non exprimatur*, ubi gloſſa plura ſimilia jura allegat, quæ omnia loquuntur de conditionibus tacitis, quæ ſecundum rectam rationem in ipſo reſcripto, aut pacto, vel quocumque alio expreſſo ſigno implicite cõtinentur, licet non exprimantur. Atque in hoc ſenſu videtur dixiſſe Baldus in c. *mandatum*, de reſcriptis, col. 1, tacitam voluntatem cohærentem expreſſe haberi pro expreſſa, ſed in corde retentam nihil operari. Quod refert, & ſequitur Tiraquel. in leg. *ſi unquam*, C. de revoc. donation. verb. libertis n. 21. In pręſenti autem nihil invenire poſſumus expreſſum a ſuperiore, in quo hic tacitus conſenſus ſufficienti ratione contineatur. Quin potius (quod difficultatem habet) ſi conſulantur regulæ omnium religionum, & attendantur verba, quę regulariter ſolent Prælati generaliter proferre, potius conjectabimus, conditionem requiſitam eſſe conſenſum expreſſum ſuperioris, & tacitum non ſufficere. Tandem augetur difficultas, quia vel hic tacitus conſenſus eſt ſolum de futuro, vel eſt aliquis actus, qui eſſe vel fuiſſe in ſuperiore ponitur. Primum nõ ſatis eſt; ſecundum cum fundamento dici non poteſt: ergo. Minor quoad priorem partem probatur, quia futura voluntas non poteſt dare in pręſenti facultatem, quod eſt manifeſtum in licentia, v. g. confitendi alieno Sacerdoti, quia ad illam non ſufficit pręſumpta voluntas de futuro, ut alibi diximus, quia non poteſt illa voluntas futura dare juriſdictionem antequam ſit; ergo ſimiliter non poteſt dare licentiam, vel facultatem; nam hæc etiam eſt actus juriſdictionis ex parte dantis, & aliquam poteſtatem moralem præbet recipiẽti. Altera vero pars minoris per ſe nota videtur, quia nullus talis actus, vel ſignum ejus in ſuperiori ſupponitur, cum ipſo ignorante res tota tranſigatur.

6 Hæc argumenta oſtendunt, quam ſit verum, quod diximus, longe melius, & ſecurius eſſe operari in hac materia cum expreſſa facultate; quia tamen ſententia communis practice probabilis eſt, & ſecura ad excuſandam culpam mortalem, & fortaſſe in rigore etiam ſpeculativo vera; ut rationem ejus reddamus, diſtinguere oportet inter licentiam tacitam, & præſumptam: tacita enim in rigore, & proprietate verbi dicitur, quæ in aliquo actu expreſſo juxta legalem, vel rationabilem interpretationem virtute continetur. Et hoc mihi probant citata jura, quæ ponderavi. Præſumpta vero proprie dicitur, quę per conjecturas, vel rationes probabiliter creditur futura fuiſſe, ſi ſuperior conveniretur. De pręſenti vero nullo modo exiſtit, nec per ſpecialem, nec per generalem aliquam voluntatem ſuperioris. Primum ergo ſi hic interveniat voluntas tacita ſuperioris, ſine dubio ſufficit, quia hæc non eſt voluntas omnino futura, & cõditionalis, ſed jam ſupponitur aliquo modo exiſtens. Et hoc etiam probant gloſſæ, & jura adducta; nam licet non dicant non expreſſum regulariter contineri in expreſſo, dicunt tamen, quando continetur, æque operari ac ſi eſſet expreſſum; non dicitur autem voluntas tacita, niſi quando ſecundum rectam rationem cenſetur contineri in aliqua expreſſa: ergo quotieſcumque talis fuerit, idem operabitur, ac ſi eſſet expreſſa.

Diſtinctio inter licentiam tacitam, & pręſumptam.

Ponuntur varii caſus, in quibus ſufficit tacita licentia.

7 Dices, non poſſe in præſenti materia inveniri voluntatem tacitam ſuperioris in hoc ſenſu, & rigore explicatam, ut objectiones factæ videntur oſtendere. Reſpondeo in aliquibus caſibus pertinentibus ad ſecundam concluſionem ſupra poſitam, facile eſſe hujuſmodi voluntatem tacitam explicare; nam quando ſuperior dat alicui facultatem ad peregrinandum, & non prohibet aliquid recipere, virtute cenſetur facultatem dare ad recipiendum ea, quę aliàs prudenter & cum decentia religioſa recipi poſſunt, quia ſecundum rectam rationem, una facultas in alia intelligitur implicite contineri. Atque eadem ratione, quia ſuperior generaliter vult convenienter, & in commodum ſuæ religionis adminiſtrare munus ſuum, ideo implicite, & tacite cenſetur velle; ut quando ipſe eſt abſens, vel difficile conveniri poteſt, & eſt periculum in mora, tunc aliquid accipi poſſet; ſic ergo in caſu ſecundæ concluſionis tacita, ſeu implicita voluntas ſuperioris intervenit. In caſu autem præſentis concluſionis vix poteſt hæc voluntas reperiri, aut explicari; niſi ubi intervenit conſuetudo recipiendi aliquid uſque ad aliquam quantitatem abſque petitione expreſſæ facultatis; nam ſi ſcientibus, & tolerantibus Prælatis talis conſuetudo ſervatur, illa ſufficienter indicat generalem voluntatem Pręlatorum eſſe, ut in talibus non ſit neceſſaria expreſſa licentia, ſaltem quoad excuſandam culpam coram Deo. Et ita reſpectu ſingulorum actuum, ſeu receptionum, quæ poſtea fiunt, habet tacitum conſenſum. Ut autem hæc cõſuetudo ſit rationabilis, oportet, ut quantitas rei, quæ datur, vel accipitur, valde moderata ſit, quia ſi extendatur ad res notabilis valoris, plane erit contra bonum Religionis propter nimiam relaxationem paupertatis. Quæ vero ſit hæc quantitas moderata, non poteſt, ut exiſtimo, una regula generali pro omnibus religionibus præſcribi, ſed juxta modum paupertatis, quæ unaquęq; ſecundum ſuam regulam obſervat, erit illa quantitas præſcribenda; & ideo exiſtimo in religionibus mendicantibus minorem eſſe debere, quam in aliis. Adverto etiam in hoc, quod talis conſuetudo rationabilis eſſe debeat, magis aggravari ſuperiorum conſcientias, quam ſubditorum; ipſi enim non debent illam admittere, nec tolerare; nam ſi ipſi ſcientes eam permittunt, & cõſuetudo ſatis generalis eſt, & pręſcripta, profecto excuſabit ſubditos ſaltem a violatione voti paupertatis in recipiendo, quidquid ſit in expendẽdo, de quo infra dicemus. Patet, quia illis ſatis conſtat de ſufficienti voluntate ſuperioris ad recipiendum; nam conſuetudo, ſive rationabilis ſit, ſive irrationabilis, illã oſtendit; hoc autem ſatis eſt, ut actus non ſit cõtra paupertatem. Quod in ſimili docuiſſe videtur Navar. Comment. 3. de Regul. n. 28. ad 4. & patet, nam etiam in facultate expreſſa, licet mihi conſtet ſuperiorem non recte fungi officio ſuo illam concedendo, nihilominus illa utendo non pecco contra paupertatem, quamvis fortaſſe poſſim alia ratione peccare, vel ratione ſcandali, vel cooperando ad malum. Idem ergo dicendum erit in licentia tacita, quando ex conſuetudine ſatis conſtat, etiamſi ſuperior peccet talem conſuetudinem permittẽdo. Eo vel maxime, quod fieri poteſt, ut in particulari licentia ad talem receptionem ex ſe juſta ſit, & honeſta, & ſolum ratione modi ſit reprehenſibilis, ſcil. quia datur per talem conſuetudinem, quod pertinet magis ad negligentiam Pręlati, quam ad proprietatem ſubditi, ille enim nunquã recipit ut proprium, cum ſemper recipiat nixus voluntate ſuperioris, & intuitu illius. Nihilominus tamen omnino debent ſubditi cavere, ne tali conſuetudine utantur, quando manifeſte conſtat eſſe in diſpendium, & relaxationem religionis, conſiderata ejus regula & inſtituto, tum propter grave nocumentum religionis, cui cooperantur; tum etiam, quia ſemper infertur a ſubditis vis quædam moralis ipſis Prælatis, ut non poſſint, vel non audeant iniquam conſuetudinem impedire, & quando hoc ita eſt, conſuetudo illa non tam oſtendit conſenſum Superioris, quam permiſſionem.

8 Et hinc poteſt intelligi alius modus hujus tacitæ facultatis, qui eſſe poteſt per taciturnitatem Prælati videntis inferiorem aliquid recipere, & tacere; nam cum non præſumatur ſuperior diſſimulare proprietatem in ſubdito, merito intelligitur, ideo tacere, quia conſentit, & ita cum omni proprietate dat tacitam facultatem. Hic autem modus non ſimpliciter ab omnibus probatur; nam Turrecr. in d. cap. *Non dicatis*, art. 5. abſolute dicit Superiorem in eo caſu peccare mortaliter, & ſubditum nihilominus eſſe proprietarium. Sed de ſuperiore nunc non poſſumus abſolutum judicium ferre, quia objectum illud non eſt intrinſece malum, & ideo ex circumſtantiis pendet judicium tam gravitatis culpæ, quã an ibi interveniat culpa ex parte Superioris, & quam

Alius modus: licentia tacita eſt, quando ſuperior videt, & tacet.

gravis ſit,& ideo idem videtur conſequenter dicendum de ipſo ſubdito, propter quod Navar. ſupra n.22. duplicem diſtinctionem adhibet; una eſt de taciturnitate permiſſiva, vel approbativa; nam ſi ſit permiſſiva tantum, non ſufficit excuſare ſubditum, quod eſt certum juxta ea, quæ diximus de conſuetudine, quia permittere non eſt dare facultatem; quando autem ſit permiſſiva tantum, ex circumſtantiis perſonarum, rei, & occaſionum judicandum erit. *Si* autem ſit approbativa, ſubdiſtinguit; nam vel eſt juſta, vel injuſta: ſi juſta, ſine dubio ſufficiens eſt, quia nulla conditio illi deeſt, quæ ad valorem licentiæ requiratur. *Si* autem ſit injuſta, Navar. abſolute ait, non ſufficere, ut tutum reddat ſubditum in conſcientia. *Sed* juxta dicta a nobis conſiderandum eſt, an illa injuſtitia conſiſtat tantum in modo taciturnitatis: ſæpe enim accidere poteſt, ut materia, & perſona ſit capax, & digna tali licentia, ſi expreſſe petatur, & quod nihilominus ſuperior male faciat permittendo illum modum libertatis, & receptionis, non petita facultate; & tunc illa culpa ſuperioris non obſtabit, quominus ſubditus excuſetur a culpa proprietatis, quia illa injuſtitia non obſtat, quominus illa receptio non proprio, ſed ſuperioris nomine fiat. *Si* autem injuſtitia conſiſtat in modo obtinendi licentiam ex parte ſubditi, vel in materia ipſa, ita ſentiendum eſt de tacita, ſicut de præſumpta licentia; nam utrique communis eſt, & ideo de illa conditione ſtatim tractabimus.

Probatur tertio quoad licentiam præſumptam.

9 *Supereſt* dicendum de præſumpta facultate, quæ non fundatur in aliqua voluntate ſuperioris, præſenti, aut præterita; formali, aut virtuali; neque in ſignis ejus, ſed ſolum in conjecturis probabilibus de voluntate futura, ſub conditione, ſi ſuperior ſciret, vel facultas ab eo peteretur; & de hac major dubitatio eſt propter rationem tactam, quod futurum ut ſic nihil ponit in eſſe de præſenti; & conditionalis etiam nihil ponit in eſſe, quamdiu conditio poſita non eſt; ergo ex utroque capite illa facultas nulla facultas eſt; ergo non poteſt excuſare proprietatem. Nihilominus tamen cum D.Thom. dicat illam licentiam ſufficere ad eleemoſynam faciendam (cujus ſententia communiter recepta eſt, ut præter citatos conſtat ex Angel. verb. *Eleemoſyna*, n.6. Sylveſt. nu.7.) non eſt, cur negemus ſimilem licentiam ad accipiendum ſufficere. Tribus autem modis poſſumus rationem, ſeu ſufficientiam hujus licentiæ declarare. Primo, quia talis præſumptio ſemper reduci poteſt ad aliquam præſentem voluntatem Prelati, quæ virtute contineat tacitam facultatem: ut, v.g. quia ſolet ſimilis receptio eſſe grata ſuperiori; & quia experimento conſtat in ſimilibus caſibus ſolere facultatem dare ſine acceptione perſonarum; ſic enim in voluntate unius particularis propter rationem univerſalem virtute continetur voluntas aliorum. *Sed* hæc explicatio ſcrupuloſa eſt, & incerta, nam ſæpe revera non poterit excedere conjecturam de futuro. *Secundo* ergo explicari poteſt ratio ex intentione voventium paupertatem: nam cum tota hæc obligatio ex voto oriatur, legitimæ intentioni voventium commenſuratur; intentio autem voventium eſſe videtur, ſe obligare ad hanc dependentiam in recipiendo a voluntate ſuperiorum hac extenſione, quod præſumpta voluntas ſufficiat, & non cum majori rigore. Hæc autem intentio ex conſuetudine colligi poteſt, intendunt enim ſe obligare ad paupertatem, prout eſt, vel eſſe poteſt, in uſu religioſo, juxta probatam doctrinam. Quæ ratio probabilis quidem eſt; ſi vero attente conſideretur, ſupponit & honeſtatem conſuetudinis, & veritatem doctrinæ, cujus rationem inveſtigamus.

10 Tertio ergo poteſt reddi ratio, quia licet illa voluntas præſumpta de futuro non ſufficiat, ut facultas de præſenti conceſſa intelligatur, nihilominus ſufficit ad tollendam proprietatem, quia ſufficit, ut res non accipiatur nomine proprio, & tanquam proprio, ſed nomine alterius, cui ſtatim ſubordinatur tanquam res communis. Quod ita declaro, quia duplici ex capite poteſt requiri licentia ad aliquid accipiendum, ſcilicet obedientiæ, & paupertatis. Reſpectu obedientiæ non ſufficiet quidem facultas tantum præſumpta de futuro, niſi interveniat aliqua ratio excuſans a petitione expreſſæ facultatis propter impotentiam ſaltem moralem, & ideo in eo caſu, de quo loquimur, non poſſumus excuſare religioſum ab inobedientia, & defectu contra regulam. Unde ſi regula, vel obedientia ſub præcepto obedientiæ poſita eſſet, non video, quomodo poſſit a culpa gravi excuſari, niſi forte ob conſuetudinem, quæ regulam relaxaverit, aut interpretata fuerit; tamen quia de facto ex vi regulæ, & obedientiæ non intervenit rigoroſum præceptum, ideo ex hoc capite excuſatur religioſus in eo caſu a culpa mortali. Ex titulo paupertatis ſola illa voluntas ſuperioris in rigore neceſſaria eſt, quæ ex parte materiæ (ut ſic dicam) occaſionem, vel modum proprietatis augeat, eſto ex parte operantis non det illi facultatem poſitivam operandi (hoc enim ad paupertatem non ſpectat); ad tollendum autem reſpectum proprietatis ſufficit ordo ad voluntatem præſumptam ſuperioris, ut explicatum eſt, & ideo ſufficit etiam ex hoc capite ad excuſandum a culpa mortali. Supponimus autem religioſum, qui ſic accipit aliquid, non habere animum proprietarium in ordine ad retentionem, vel uſum talis rei, alioquin ex illis capitibus poſſet mortaliter peccare modo infra declarando; nunc enim ſolum explicamus, quid ſufficiat ex parte receptionis ad excuſandam culpam mortalem. Poteſtque hæc ratio confirmari a ſimili ex leg. *Inter omnes*, §. *recte*, ff. de furtis, ubi dicitur non reum furti, qui aliquid accipit, probabiliter credens dominum fuiſſe daturum, ſi ab eo id petiiſſet; ratio hujus eſt, quia illa voluntas præſumpta ſufficit, ut deſtruatur objectum furti, quod in eadem lege indicatur his verbis: *Quid enim dolo fecit, qui putat dominum conſenſurum fuiſſe? ſive falſo id, ſive vere putet*: ubi gloſſa alia jura citat; hunc textum citat etiam Navar. ſupra; unde conſtat de utraque voluntate, tam implicita, ſeu tacita, de præſenti, quam præſumpta de futuro loquutũ fuiſſe, quamvis eas non diſtinxerit. Conſtat etiam, quod licet jura ſuperius citata magis comprobent priorem partem, tamen etiam hanc poſteriorem habere in jure fundamentum, & in materia quodammodo magis rigoroſa, ut eſt materia juſtitiæ; & ita fere ſatisfactum eſt difficultatibus in principio tactis, & ratio, quæ ſumebatur ex materia furti, poteſt in contrarium retorqueri.

Difficultas an diſplicentia Prælati obſtet.

11 *Solum* ingerit nonnullam difficultatem, quod ibi tactum eſt, quia juxta ordinarium uſum religionum, ſuperiores non ſolum nõ conſentiunt, verum potius ægre ferunt, quod ſine expreſſa licentia aliquid recipiatur, quando illa poſtulari poteſt; ergo moraliter non poteſt talis licentia eſſe præſumpta. Unde Gerſon. 2.p. Alph. 34. lit. S. inquit: *Quoties probabiliter creditur, quod ſi ſuperior ſciret, ipſe non approbaret, ſed diſpliceret ſibi, & hoc diſplicentia gravi, tunc eſt tranſgreſſio voti.* Quod dictum bene explicatur a Navar. quia ſi diſplicentia ſuperioris ſit de ipſa receptione quoad ſubſtantiam ejus, ut ſic dicam, tunc omnino tollitur præſumpta voluntas, & ideo receptio proprietaria eſt. *Si* autem diſplicentia, quæ timetur, ſolum ſit de modo, ſcilicet, quod id fiat, ſine expreſſa facultate, non tamen de receptione ipſa ſecundum ſe, id ſatis eſt ad excuſandam culpam mortalem, quia excuſat a proprietate, quamvis non excuſet ab aliqua inobedientia. Quod in ſimili docuit optime Cajetan. in ſumma, verb. *furtum*, quem omnes ſequuntur.

Reſpõſio.

Dubitatio ſecunda, an licentia injuſta ſufficiat.

12 *Secundo* dubitari poteſt circa hanc licentiam; an neceſſarium ſit eſſe juſtam, ut religioſus, qui virtute illius aliquid recipit, non peccet contra paupertatem. Et ratio dubii eſt, quia licentia injuſta in materia voti videtur eſſe nulla, ſicut diſpenſatio; ergo talis licentia non excuſat proprietariam acceptionem. In contrarium autem eſt, quia non omnis licentia injuſta eſt nulla, imo nec diſpenſatio in jure humano, ut alibi diximus. Neque hæc licentia videtur comparanda cum diſpenſatione in voto, quia revera hæc non eſt diſpenſatio, (nec enim poteſt Prælatus in votis eſſentialibus, & obſervatione eorum diſpenſare;) ſed eſt moralis quædam mutatio ex parte materiæ; nam res, quæ ſine licentia Prælati accipitur ut propria, cum illa exuit hoc vitium. Hæc ergo licentia, ſeu mutatio materiæ, libera eſt ipſi Prælato, quantum eſt ex vi voti paupertatis ſubditi; ergo licet ex alio capite ſit injuſta, valida eſt, atque adeo ſufficiens, ut religioſus ea utens non peccet contra paupertatem, quidquid ſit de alio genere peccati.

13 In hoc dubio Navar. d.comm.2. de Regul. n.21. refert Cardin. Alexand. dicentem licentiam tametſi injuſtam excuſare a peccato proprietatis, licet non excuſet ab omni peccato. Quod tenet aperte Turrecr. in d.

cap. *Non dicatis*; citans Humbertum; tenet etiam D. Anton.3.p.tit.16.Graphis 2.p. deciſ.lib.13.cap.19.n.30, Azor.tom.1.inſtit.moral.lib.12.cap.12.q.1.Hi ergo, licet ſubditum in hoc caſu excuſent a vitio proprietaris, non tamen ab alio. Navarrus vero multa objicit contra hanc ſententiam, ac tandem concludit, Religioſum utentem tali licentia injuſta peccare peccatum proprietatis; addit tamen, quod ſi ſit paratus ad reddendum cõmunitati, ſeu reſignandum talem rem, cum primum fuerit requiſitus, licet tunc etiam ſit proprietarius, nihilominus non incurrere pœnam proprietarii, id eſt, privationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia ſolum imponitur contra proprietarium occultum, & nulla utentem facultate. Et de hac poſteriori parte nulla eſt dubitatio. Priorem autem partem probat Navar. præter rationem in principio factam, quia religioſus, utens illa licentia peccat, ut dicti authores fatentur, & non alio genere peccati, niſi proprietatis; ergo. Probatur minor, tum quia non poteſt alia ſpecies peccati ibi aſſignari; tum etiam, quia illud peccatum eſt contra votum paupertatis, non enim eſt contra caſtitatem, ut per ſe patet; neq; contra votum obedientiæ, quia illa licentia ſufficit ſaltem, ut non ſit contra voluntatem ſuperioris: ergo contra paupertatem; ergo eſt peccatum proprietatis. Tum denique, quia ille non peccat, niſi quod tenet proprium ſine juſta licentia, quæ non excuſat; ergo eſt proprietarius. Et ideo hanc ſententiam tuentur Navar. lib. 3. Reſt.cap.1. p.3. Molina tom.2.de juſt. diſp.276.

1. Aſſert. De licentia injuſta ex parte petentis.

14 Mihi in rigore prior ſententia videtur verior, quamvis diſtinctione opus ſit; variis enim modis poteſt licentia eſſe injuſta; primo ex parte petentis tantum, quia nimirum per vim, dolum, aut fraudem, illam extorquet, & de hoc caſu nulla eſt dubitatio: nam certum eſt, talem licentiam nullam eſſe, quia vis & metus cauſant involuntarium; & idem eſt de dolo, & fraude. Quapropter ſi licentia fuit ſubreptitia, & ex falſa cauſa, non reddet tutam conſcientiam religioſi, & idem cenſeo, ſi taceantur circumſtantiæ, quæ rationabiliter, & probabiliter mutarent voluntatem ſuperioris, ut talem licentiam non concederet, quia tunc etiam ignorantia illa ſufficienter cauſat involuntarium. At vero ſi taceatur aliquid, quod fortaſſe difficiliorem redderet conceſſionem licentiæ, non tamen abſolute eam impediret, quantum probabiliter judicari poteſt, id non obſtabit, quominus licentia ſufficiens ſit, quia illud non pertinet ab ſubſtantiam, ſed ad modum. Juxta hoc etiam cavendum eſt in licentia præſumpta, vel tacita, ne fundetur in aliqua ignorantia ſuperioris: ut, v.g. ſi proximus Prælatus videat ſubditum aliquid recipere, & taceat, quia credit, vel ſupponit habere facultatem Provincialis, quam revera non habet, tunc enim non excuſabitur ſubditus utens illa taciturnitate ſuperioris tanquam licentia præſumpta, quando probabiliter etiam credit ſuum proximum ſuperiorem fundari in illa exiſtimatione, quia hæc ipſa exiſtimatio excludit voluntatem tacitam, & conjecturam ejus. Fieri autem poteſt, ut excludat præſumptam, & tunc non obſtabit, ut ſi ſubditus probabiliter credat, ſuperiorem proximum daturum eſſe talem facultatem, etiamſi non exiſtimaret Provincialem illam dediſſe; nolit autem ab illo petere, nec veritatem aperire propter verecundiam, vel alios reſpectus, tunc enim non erit proprietarius, licet ſit imperfectus, vel inobediens.

2. Aſſert. De licentia injuſta ex parte materiæ.

15 Alio modo contingit licentiam eſſe injuſtam ex parte materiæ: ut, v. g. ſi ſuperior det licentiam ad furandum, &, quod proinde eſt, ad accipiendum aliquid ab eo, qui non poteſt dare, in quo genere injuſtitiæ poteſt etiam eſſe varietas; nam aliquando poteſt eſſe datio, vel acceptio, ita injuſta, ut ſit etiam nulla ex ſe, & ſecluſo voto paupertatis; ut contingit in furto, & in omni acceptione ab eo, qui vel non eſt dominus, vel non poteſt dominium transferre; aliquando poteſt eſſe injuſta, quamvis non invalida, quia ſcilicet fit ab eo, qui poteſt donare, licet id faciat propter injuſtam, vel turpem cauſam (ſic enim nunc injuſtum accipimus pro iniquo;) quando ergo licentia, licet iniqua, valida eſt, id eſt, ſufficiens, ut donatio, vel acceptio teneat, etiam erit ſufficiens ad excuſandum religioſum a peccato proprietatis. Probatur, quia illa malitia eſt accidentaria, & extrinſeca ad paupertatem: ut, v.g. ſi religioſus accipiat aliquid pro ſuffragio, vel opere ſervili faciendo in die feſto, vel per ſecularem negotiationem aliquid lucretur; in quibus caſibus & ſimilibus facile eſt diſtinguere aliã malitiam a malitia proprietatis. Denique tunc religioſus non accipit aliquid nomine proprio, ſed nomine ſui ſuperioris; & per relationem ad voluntatem ejus, licet aliàs ſit iniquus, non eſt proprietarius. Unde ulterius addo, etiamſi licentia, vel mandatũ ſuperioris ſint prorſus invalida quoad translationem, ſeu acquiſitionem dominii, ſatis eſſe ad excuſandum a proprietate, quamvis non excuſet ab injuſtitia; ut, v.g. ſi concedat ſuperior libertatem accipiendi aliquid per furtum, vel per uſurã, vel etiam præcipiat, ſubditus accipiendo non erit proprietarius, quamvis ſit injuſtus, quia non agit contra votum, cum nihil accipiat proprio nomine, vel ſine voluntate ſuperioris. Sed contra, quia qui vovet paupertatem, primum omnium obligatur ad non accipiendum, nec habendum aliquid injuſte; ergo in prædicto caſu violatur votum paupertatis, quia quoad illam materiam obligatio eſt abſoluta; ſicut qui caſtitatem abſolute vovet, primum omnium obligatur ad abſtinẽdum ab illicitis actibus; deinde vero etiam ab illis, qui poſſunt eſſe liciti. Reſpondeo negando aſſumptum, nam votum paupertatis, ut ſic, non eſt de non committenda injuſtitia, ſed præciſe de carentia proprii, & ideo ſi hæc carentia poſſit ſimul eſſe cum injuſtitia, illa injuſtitia non erit violatio voti paupertatis. Ad quod confirmandum facere poſſunt, quæ de triplici paupertate tractat Navar. comm.1.de Regul.n.17. & ſeqq.

Objectio.

Solutio.

3. Aſſert. De licentia injuſta ex parte cauſæ.

16 Ultimo contingit licentiam eſſe injuſtam ex parte cauſæ, ſcilicet, quia datur ſine neceſſitate, vel utilitate rationabili, vel ſine aliquo alio juſto titulo, in quo caſu maxime loquuntur citati authores, qui indifferenter etiam videntur loqui de licentia ad recipiendum, retinendum, vel expendendum. Sed fortaſſe non eſt æqualis ratio de omnibus, præſertim de actu conſumendi rem, vel donandi extra religionem, vel etiam habendi peculium nimis ſuperfluum; ſed de his infra; nunc enim de ſola receptione agimus, & in illa ſine dubio ſententia eſt vera Cardinalis, quia illa acceptio neque eſt invito, neque non volente ſuperiore, ſed dependenter ab ejus voluntate; ergo non eſt proprio nomine, ſed alieno; ergo non eſt proprietaria. Patet conſequentia ex dictis, quia ſola malitia extrinſeca, & per accidens conjuncta non ſufficit ad proprietatem. Præterea (ut reſpondeamus rationi dubitandi) quia ſuperior dat licentiam ad recipiendum aliquid, non diſpenſat in voto paupertatis, ſed ſolum conſtituit materiam in eo ſtatu, in quo ſit extra latitudinem voti paupertatis; ergo quamvis talis licentia detur ſine juſta cauſa, non propterea eſt nulla. Patet conſequentia, quia diſpenſatio non eſt in aliquo jure divino, imo in nullo jure diſpenſatio eſt, & (ſi attente conſideretur) ſolum conſiſtit in facto quodam, ſcilicet, in hoc, quod ſuperior vere, & realiter velit ſubditum hoc recipere, non ex ignorantia, aut errore, ſed ſatis voluntarie; & ideo ſi facultas a tali voluntate procedat, hoc ſatis eſt, ut ſit valida quoad hunc effectum non incurrendi proprietatem, quidquid ſit de alia malitia.

17 Ad argumentum autem Navar. reſpondent alii authores in eo ſtatu intervenire ex parte ſuperioris peccatum infidelis diſpenſatoris, ex parte vero ſubditi peccatum avaritiæ. Sed prior pars, ſi intelligatur de diſpenſatione in voto paupertatis, in rigore non eſt vera, ut dixi; intelligenda ergo eſt, vel de imprudenti diſpenſatione in aliquo ſtatuto religionis, vel in obſervantia ejus, quoad rigorem paupertatis, non quidem in carentia proprietatis (in hoc enim nõ diſpenſatur), ſed in abſoluta carentia talium rerum, etiam quoad retentionem, ſeu uſum facti. Quoad aliam vero partem de avaritia mihi non placet, beneque impugnatur a Navar. quia ibi nulla eſt ſpecialis ratio avaritiæ, nec ordinarie ſolet hic exceſſus committi ex hoc affectu, ſed potius ex affectu nimiæ commoditatis humanæ, ſi res pertineat ad corporis geſtum, vel commoditatem, vel ex affectu vani honoris, ſeu curioſitatis, ut ſi pertineat ad ornatum corporis, vel cellæ. Dico ergo poſſe ſubditum peccare in eo ſtatu juxta hos affectus, attenta materia & modo operandi; item ſæpe peccare peccato ſcandali, reſpectu ſuperioris, quem inducit ad iniquam licentiam concedendam, vel reſpectu aliorum fratrum, ac totius religionis relaxationem introducendo, aut non ſe confor-

mando in communi obſervantia ſuo toti ſine legitima cauſa; poteſt etiam peccare contra paupertatem, & non peccato proprietatis, ſed cujuſdem exceſſus in abundãtia rerum etiam non propriarum, nec appropriatarum (ut ſic dicam;) quia moderatio etiam in his rebus poteſt cadere ſub votum, & exceſſus illius non eſt proprietas, ſed poteſt dici ſuperfluitas. Unde obiter infero, ſi talis acceptio non ordinetur ad uſum aliquẽ ſuperfluum, & excedentem limitem paupertatis promiſſæ, quoad hanc moderationem, ſolam acceptionem non eſſe contra paupertatem, quantumvis licentia aliàs ſit injuſta, ut ſi res accepta non retineatur a privata perſona, ſed ſtatim ad alium uſum deſtinetur ex voluntate ſuperioris; unde ſtando intra limites acceptionis, revera nunquam eſt ex hoc capite contra paupertatem. Ad argumentum ergo Navarri negatur minor, ſcilicet, non poſſe hic intervenire aliud genus peccati, niſi proprietatis. Ad primam vero probationem jam declarata eſt multiplex alia malitia, quæ ibi eſſe poteſt. Ad ſecundam negatur conſequentia; nam contra votum paupertatis poſt intelligi tranſgreſſio, & malitia, quæ non ſit proprietas, ut declaratum eſt, licet non ſit in ſola acceptione, niſi prout habet ordinem ad aliquem alium ſuperfluum uſum. Ad tertiam nego, ſubditum in eo caſu habere proprium, ſine juſta licentia, quia non habet proprium, imo eſt repugnantia conjungere proprium cum licentia, quia licentia excludit proprium, vel non poteſt dari licentia, quæ ſit ad habendum, vel recipiendum aliquid, ut proprium, quia eſt contra votum, c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monachorum. Tunc ergo non habet religioſus proprium ſine juſta licentia, ſed tenet, vel recipit aliquid ſine juſta cauſa, etiamſi non proprium, ut ſatis declaratum eſt.

18 Relinquitur ergo ex dictis illam tantũ acceptionem eſſe proprietariam, &, per ſe contrariam voto paupertatis, quę ſit ſine licentia tacita, vel probabiliter pręſumpta, aut expreſſa ſuperioris, eique ſufficienter volũtaria, id eſt, ſine vi, metu, aut fraude extorta. Jam vero ſupereſt explicandum, an ſufficiat licentia, ſeu voluntas ſuperioris debita, quamvis nec tacite, nec expreſſe conceſſa pręſumpta ſit, ſed potius contraria diſplicentia ſuperioris ſit præſumpta, vel etiam expreſſe declarata, negando ſcilicet facultatem petitam imprudenter, & irrationabiliter, quia ſupponimus facultatem ſecundum rectam rationem fuiſſe debitam. Nam Alphonſus Mendoça in ſuis quodlibetis, primo ſentit, facultatem debitam eſſe ſufficientẽ; ait enim excuſari religioſum a culpa mortali, etiamſi contra voluntatem expreſſam ſuperioris duos argenteos recipiat, aut eroget; non videtur fundari in levitate materiæ, niſi quoad hoc, quod ratione illius voluntas ſuperioris eſt irrationabilis; ſequitur ergo idem eſſe dicendum, quotieſcumque aliunde conſtiterit, voluntatem ſuperioris eſſe irrationabilem, etiãſi quantitas materię magna ſit. Sequitur etiã illud non tantũ peccatum mortale non eſſe, ſed nec veniale; quia (ut ipſe ait) quãdo licentia irrationabiliter negatur, adhuc ſubditus cẽſetur operari cũ licentia rationabiliter pręſumpta. Limitat autem hoc, niſi ſuperior prohibeat in virtute ſanctæ obedientię; nam tunc cenſet, obligare ſub mortali, etiam in materia duorum argenteorum.

Dubitatio tertia an licẽtia debita ſufficiat.

19 Ego vero cenſeo licentiam tantum debitam non ſufficere; id enim in antiquis authoribus non lego, nec videtur mihi rationi, vel religioſo ſtatui conſentaneũ. Dico ergo, ſi probabiliter præſumam ſuperiorem negaturum facultatem, mihi non licere rem accipere, etiamſi irrationabiliter eſſet negaturus, quia, ut paulo antea dicebam, hoc negativum magis cõſiſtit in facto, quam in jure; & ideo ſi de facto res eſt involuntaria ſuperiori, votum paupertatis ſemper obligat, quia nondũ eſt materia illa conſtituta extra latitudinem ejus. Item illa acceptio non poteſt fieri nomine ſuperioris, cum nulla voluntas ejus intercedat, nã voluntas debita, nulla voluntas eſt, quamdiu cõtraria de facto ineſt; erit ergo illa acceptio nomine proprio; ergo proprietaria, & contra votum. Item ſi de facto ſuperior conſentiat, etiãſi debuiſſet non cõſentire, id ſatis eſt, ut tollatur proprietas; ergo & e contrario, ut ſervetur æqualitas, ſi ſuperior de facto nolit, illi repugnare erit proprietas, etiamſi velle debuiſſet. Quod tandem declaratur exẽplo furti; nam licet dives teneatur pauperi dare eleemoſynam in gravi neceſſitate, ſi tamen non det, nec præſumatur daturus, etiãſi ab eo petatur, non licet ab eo accipere, quia de facto eſt ſimpliciter involuntarius, quãvis velle debuiſſet, quia per hoc debitum, nec acquiritur jus proprium alteri, nec materia illa conſtituitur extra objectũ furti; ergo ſimiliter in præſenti; eſt enim inter hæc proportio in ſuperioribus explicata. Et hinc a fortiori conſtat, ſi ſuperior expreſſe neget facultatem dandi, vel recipiendi, quantumvis ſubditus judicet irrationabiliter negare, non eſſe licitum illud accipere, ſed cõtra paupertatẽ agere, ſi id faciat, quia nomine proprio, & non ſuperioris id recipit; neque habet locũ voluntas præſumpta, ubi expreſſa eſt in contrarium, quia ſi præſumptus diſſenſus non admittit præſumptum conſenſum, multo magis expreſſa negatio, & prohibitio excludet præſumptam licentiam, quantumvis rationabilem. Ut enim licentia ſit præſumpta, non ſatis eſt, quod ſecundum rectam rationẽ ſit debita, quia non ſemper aliquis præſumitur effecturus, quod recta ratio poſtulat, maxime quãdo ipſe expreſſe declarat ſe nolle id facere.

Aſſertio negativa, Probatur in caſu, quo præſumitur neganda talis licẽtia irrationabiliter.

20 Sed contra, quia in eo caſu, pręſertim ſi materia ſit parva, abutitur ſuperior poteſtate, quã habet in ſubditum religioſum, dum vult eum tractare ut ſervum, & mancipium, negando ei debitam facultatem ad honeſtam, & religioſam acceptionem, vel alium uſum. Confirmatur, quia ſi maritus neget uxori licentiam dandi moderatam eleemoſynam, & conformem ſuo ſtatui, poteſt nihilominus eam dare abſque peccato, ut eſt recepta ſententia; ergo ſimiliter, &c. Reſpõdeo in primis ad objectionem, etiãſi in rebus ſacris alterius conditionis ſit religioſus, quam ſervus, ejuſque ſubjectio nobilior ſit, tamen in materia paupertatis ex ſententia cõmuni Doctorum, vel illi ęquiparari, ut late Navar. dicto comment. 2. de Regul. n. 30. & 43. vel certe illum ſuperare in rigore paupertatis, quoad carentiam bonorum, & quoad poteſtatem habendi illa, & quoad carentiam non habendi, & nihilominus hoc non pertinere ad vilẽ conditionem, quia in ſervo paupertas coacta eſt, in religioſo voluntaria. Unde ulterius dicitur, quamvis ſuperior neget religioſo facultatem recipiendi, vel dandi aliquid minimum, non propterea tractare illum, ut mãcipium, quia ſemper fundatur in paupertate voluntaria; & præterea licet ſuperior in eo excedat, & imprudenter ſe gerat, & humano affectu moveatur, hoc non tollit voti obligationem, cum materia ſemper maneat in eodem ſtatu. Unde ad confirmationem reſpondetur primo, exemplum eſſe incertum, quando prohibitio mariti eſt expreſſa, & non continet injuſtitiam, ut videre licet in Sylveſtro verbo *Eleemoſyna*, q. 5. verſ. 5. & deinde non eſt ſimile, quia uxor habet dominium ſuorum bonorum, licet non habeat adminiſtrationem, quę marito commiſſa eſt, tamen cum debito modo, ac menſura, & ideo non poteſt privare uxorem uſu rerum debito illius ſtatui, neque ipſa ſe obligavit ſpeciali voto ad carendum omni uſu proprio ſuarum rerum; religioſus autem ex vi ſtatus non habet, nec habere poteſt aliquem uſum proprium, imo per proprium votum illum abdicavit, & ideo nunquam illa facultas eſt ita ſibi ex juſtitia debita, ut ſi negetur, poſſit ipſe ſua authoritate talem uſum, vel acceptionem uſurpare.

21 Sed dicet tandem aliquis votum ipſum paupertatis non ſolum includere habitudinem ad licentiam datam, vel præſumptam, ſed addendum etiam eſſe, vel debitam ſecundum rectam rationem, quia non obligatur quis niſi ad paupertatem rationi conſentaneam, ſicut non obligatur niſi ad obedientiam rationabilem. Sed hæc doctrina admittenda non eſt, quia, ut dixi, eſt contra communem ſententiam Doctorum in re morali, & gravi. Nunquam enim dicunt, in materia paupertatis ſufficere minorem voluntatem, quam præſumptã. Unde ad ſummum addere poſſumus, ſi licentia ſecundum rectam rationem concedenda judicetur, & nihil aliud obſtet, id ſatis eſſe, ut ſit etiam præſumpta rationabiliter, quia pręſumendum eſt, ſuperiorem facturum, quod ſecundum rectam rationẽ debet. At vero ſi aliàs conſtet ſuperiorem nolle, jam ceſſat præſumptio, & ſequenter ceſſat illa volũtas, quæ ad minimum ab authoribus requiritur, qui præterea ſolum excipiunt caſum extremæ neceſſitatis proximi, ut conſtat ex materia de eleemoſyna, ubi authores dicũt in extrema neceſſitate

poſſe,

poſſe, vel etiam debere religioſum facere eleemoſynā, etiam prohibente Superiore, ut notat gloſſa in c. *Non dicatis* 12.q.1. In caſu autem minoris neceſſitatis hoc ei non conceditur, ut ex eadem gloſſa colligitur, quia exceptio firmat regulam in contrarium. Et expreſſe etiam notarunt Angelus, & Sylveſt. verb. *Eleemoſynæ*, & Archidiaconus in d.c. *Non dicatis*, Abbas, & Antonius de Butteo in c. *ſi quis*, Extra de furtis. Hoſtienſ. in ſumma tit. de pœnit. & remiſ. circa finem ante ſpecialem titulum de Remiſſionibus. §. *Quid de facientibus eleemoſynam*; imo videtur expreſſa ſententia D.Th. 2.2. q.32. art.8. ad primum; ergo extra caſum extremæ neceſſitatis nunquam ſufficit petita licentia, & non obtenta, quantumvis debita dicatur.

Prohibitio ſuperioris dupliciter dici poteſt irrationabilis.

22 Unde dupliciter poteſt dici prohibitio ſuperioris irrationabilis. Uno modo contrarie, (ut ſic dicam;) alio modo privative tantum: *Contrarie* appello, quādo prohibet id, quod ſubditus non poteſt omittere niſi tranſgrediendo præceptum charitatis, ut eſt in dicto caſu de extrema neceſſitate. Et in eo ſenſu dici poteſt, religioſum non ſe obligaſſe per votum ad irrationabilem paupertatem, quamquam in eo caſu accipere aliquid ad ſubveniendum proximo extreme indigēti non eſt uſus proprietarius, ſed potius communis, quia in illo caſu omnia ſunt communia. Sub hoc tamē membro comprehendo omnem caſum, in quo religioſus ex pietate, vel juſtitia (ſi tamen id accidere poteſt, de quo ſupra dictum eſt) tenetur ſubvenire parenti indigenti, vel debitori, non obſtante prohibitione ſuperioris: tunc enim carentia talis uſus non cenſetur comprehenſa in voto paupertatis, tum quia eſſet illicita, tū etiam, quia potius eſt veluti reſtitutio, aut ſolutio rei alienæ, quam uſus dominii. *Privative* autem voco prohibitionē irrationabilem, quando ſuperior quidē abutitur ſua poteſtate, & contra charitatem, vel contra juſtitiam diſtributivam, aut ſimilem virtutem agit, negando licentiam; nihilominus tamen reſpectu ſubditi nihil contra rectam rationem ſequitur in actionibus vel omiſſionibus ejus, etiamſi rigorem paupertatis juxta volūtatem Prælati obſervet; & tunc nullo modo poſſumus dare licentiam ſubdito ad agendum præter votum, nec poſſumus ita interpretari materiam voti paupertatis, cederet enim in magnam perniciem religionis, facile enim ſubditus judicabit, Prælatum ſibi facere injuriam, & irrationabiliter facultatem negare. Item illa interpretatio voti eſt contra abſolutam formam ejus, & nulla authoritate, vel ratione fundatur, quia illa paupertas, ſeu actus ejus in ſubdito non eſt irrationabilis, ſed honeſta; imo tanto eſt perfectior, cæteris paribus, quanto ſuperior ſine juſta cauſa licentiam negat; ergo comprehenditur ſub abſoluto voto paupertatis. Tandem exēplo de obedientia hoc confirmo; quando enim obedientia ita eſt irrationabilis, ut a ſubdito ſine peccato impleri non poſſit, tunc non obligat: at vero ſi ſolum ex parte ſuperioris ſit contra prudentiam, a ſubdito autem poſſit ſine peccato fieri, tunc illa materia eſt obedientiæ, ut infra videbimus ex communi ſententia Patrum; ergo ſimiliter in paupertate.

23 Quapropter non videtur mihi conſequenter loqui dictus author, dum ait; non peccare mortaliter religioſum contra paupertatem expendendo duos argenteos contra voluntatem ſuperioris, qui facultatem negavit; peccare autem mortaliter, ſi id faciat contra præceptum ſuperioris id prohibentis in virtute obedientię: nam ſi facultas illa irrationabiliter negatur, & ita excuſatur peccatum mortale contra paupertatem, ut ipſe ait, etiam præceptum illud erit irrationabiliter impoſitum; ergo hoc etiam ſatis erit, ut excuſetur peccatum mortale contra obedientiam; eadem enim eſt ratio; maxime quia ſi illa materia ſupponitur eſſe parva reſpectu paupertatis, cur non erit etiam parva reſpectu obedientiæ per ſe loquendo? Ex quo etiam infero in præſenti puncto ad formalem doctrinam traditam nihil referre, quod materia acceptionis, vel largitionis, de qua agitur, ſit magna, vel parva; nam in utraque procedit, ſervata proportione, id eſt, intra gradum culpæ, ad quem materiæ quantitas ſufficiet. Nam ſi ſupponatur materia duorum argenteorum eſſe parva in materia paupertatis, tunc de illa diſponere invito ſuperiore, qui facultatem negavit, erit quidem venialis culpa, non propter irrationabilem voluntatem ſuperioris, ſed propter materiæ parvitatem. Nec etiam in parva materia neceſſaria eſt licentia ſuperioris, vel data, vel præſumpta, ut probant omnia dicta, nam illa etiam eſt aliqualis materia voti. Addo denique, quamvis illa materia ſit parva, non propterea ſtatim judicari poſſe ſuperiorem irrationabiliter agere negando facultatem, nam propter alios fines, vel religioni convenientes, vel perfectioni ſubditi, poteſt ſæpius prudenter id facere.

Infertur ex tradita doctrina ad quamcumque quantitatem eſſe licentiam neceſſariam.

Quæ materiæ quātitas ſit neceſſaria ad peccatum mortale.

24 Statim vero occurrit dubitandum, quęnam materiæ quantitas cenſenda ſit parva, vel magna, ut illam accipere ſine licentia ſuperioris, etiam præſumpta, ſit peccatum mortale, vel veniale. Sed hoc punctum ſupra c.6. hujus libri late tractavi, circa votum ſimplex paupertatis, ubi primum oſtendimus contra Antoninum & Gerſonem, non omnem materiam minimam ſufficere ad peccatum mortale; deinde fuſe inquiſivimus regulam aliquam ad definiendam materiam, quæ in hac tranſgreſſione ſufficiat ad peccatum mortale, eamque, ut potuimus, tradidimus, & quomodo ad votum etiam religioſorum ſit applicanda, declaravimus.

Dubitatio prima; an accipere rem ad publicū, & commune uſum, ſi peccatū grave.

25 Quapropter hic ſolum occurrit huic dubio conjungere aliud, an ſcilicet, ſuppoſita ex parte materię ſufficienti quantitate ad peccatum mortale, ſi dominium ejus uſurparetur, eadem ſufficiat, ut ſit peccatū mortale accipere illam, ſine licentia ſuperioris, quando non accipitur, ut habeatur tanquam propria, neque ut occulte, & quaſi furtive poſſideatur, vel extra religionem expendatur; ſed ſolū religioni incorporetur, & publicus, ac communis uſus illius habeatur cum propoſito relinquendi illum, quando ſuperiori viſum fuerit. Videtur enim tunc tale peccatum, non eſſe peccatum mortale, nam licet materia ejus remota ſit res gravis, proxima videtur eſſe levis; hæc enim duo ſeparabilia ſunt. Quod declaro in materia furti; nam decem aurei materia ſatis gravis eſt ad furtum, & nihilominus accipere illa, non ſimpliciter, ſed mutuo ad breve tempus, cum propoſito reddendi, & ſine morali periculo alterius nocumenti, non videtur eſſe peccatum mortale, quia talis actio circa totā illam quantitatem moraliter loquendo eſt levis injuria, quæ eſt materia proxima, ſeu actus exterior injuſtitiæ, a quo ſumi debet gravitas culpæ, quæ eſt in voluntate faciendi talem actum. Ita ergo in præſenti gravitas culpę, quæ formaliter eſt in voluntate accipiendi aliquid, ex gravitate ipſius acceptionis ſumenda eſt. Gravitas autē acceptionis non eſt ex ſola quantitate rei acceptæ; ſed ex inordinatione intrinſeca ipſius acceptionis ſumenda videtur, id eſt, ex appropriatione, quæ per talem acceptionē ſit. At vero quando acceptio ſit prædicto modo, & cum intentione explicata, videtur eſſe minima appropriatio, quia ſolum eſt in exercitio talis actus accipiendi quaſi in fieri, ut ſic dicam, non tamen in termino ejus, neque in re accepta, nimirum, quia acceptio ſit ſine licentia, res vero accepta nullo modo uſurpatur, nec tenetur tamquam propria; ergo.

26 In contrarium autem eſt, quia hic actus revera eſt proprietaris, & dominii; ergo ſi fiat circa magnam quantitatem eſt peccatum mortale. Antecedens patet, quia non ſit nomine alieno, ſed proprio, cum non fiat ex aliqua licentia, vel voluntate ſuperioris, expreſſa, aut tacita, ut in caſu ſupponitur. Conſequentia vero probatur, quia ille actus ex genere ſuo eſt peccatum mortale, cum ſit contra votū; ergo ſi in particulari verſatur circa magnam quantitatem, erit etiam in individuo peccatum mortale. Patet conſequentia, quia in actibus, qui ex genere ſuo ſunt peccata mortalia, regula generalis, & cōmuniter recepta ad judicandum etiam in particulari eſſe talia, eſt quantitas materiæ. Nec ſatis eſt reſpōdere, actionem illam non eſſe gravē, etiamſi in magna quātitate verſetur; tum quia ſequitur, accipere etiā mille aureos, vel res tanti valoris, v.g. libros, imagines, & ſimilia ad cōmunem uſum ſine ulla licētia, non eſſe peccatū mortale, quod abſurdiſſimū videtur, & in magnū diſpendiū diſciplinę religioſę; tum etiam, quia accipere rē aliquā, & incorporare illā religioni, nō eſt actus parvi momenti, imo eſt uſurpatio poteſtatis propriæ ſuperioris, & licet materialiter, ut ſic dicā, videatur eſſe utile religioni, tamē moraliter poteſt eſſe valide nocivum.

27 Ad hanc difficultatem aliqui ſub diſtinctione reſpondent: aut enim religioſus accipit rem, ut ea utatur

ſine

ſine alio ſuperioris conſenſu; vel ut ad communem uſum illam deputet. In priori caſu cenſetur eſſe peccatum mortale, ſi quantitas ſit ex ſe ſufficiens ad peccatum mortale proprietatis, quia ille actus proprietarius eſt, quantum eſſe poteſt, quia includit acceptionem, retentionem, & uſum ſine licentia ſuperioris; ergo ex parte actionis habet omnem rationem proprietatis, quam habere poteſt. In poſteriori autem caſu non cenſetur religioſus aliquid accipiendo eſſe proprietarius, dummodo ſtatim ſine mora notabili rem tradat communi uſui, nam ſi ſit in mora voluntaria, incidet in proprietatem, rem occulte apud ſe detinendo, & quaſi nomine proprio illam poſſidendo. Secluſa vero hac mora, licet illa acceptio indebito modo fieret, ex defectu obedientiæ, non tamen videtur proprietaria, cum ſtatim res communitati tradatur.

28 Hæc vero ſententia quoad priorem partem videtur nimis rigoroſa, quoad poſteriorem vero falſa, vel nimis ampla. Primum declaro, nam res, quæ accipitur ad proprium uſum, duplicis generis eſſe poteſt, ſcilicet, aut pertinens ad ordinarium uſum religioſum, ita ut de bonis monaſterii accepturus eſſet rem ſimilem ad ſuum uſum, & in locum illius retineat, quã occulte accepit, non quidem cum majori proprietate, vel reſervatione, quam ſimilem teneret, ſi a Monaſterio illam accepiſſet; & in hoc caſu videtur prior ſententia valde rigoroſa, ſi ad illum applicetur, quia tunc perinde eſt ad ſuum uſum illam tenere, ac communi illam deputare, quia communis uſus talium rerum, non aliter eſt communitatis, niſi quatenus diviſus eſt per ſingulas perſonas, ita ut apud nullam ſit res ſimilis tanquam propria, quia ſemper poteſt a ſuperiore auferri; ita vero contingit in præſenti; nam ſupponimus tali animo uſum illius rei retineri. Item, quia religioſus habet licentiam a ſuperiore tacitam, vel expreſſam, ut tali re in communi utatur, v. g. pileo, veſte, libro talis authoris, &c. ergo quod illam generalem facultatem applicet ad hanc rem particularem, proprio arbitrio, & ſine voluntate ſuperioris, vel non eſt proprietas, quia ſemper ſervatur reſpectus ad aliquam voluntatem ſuperioris, & ad communem uſum, vel certe eſt admodum levis, & inſufficiens ad peccatum mortale; at vero ſi res, quæ accipitur, & retinetur ad proprium uſum, non pertinet ad communem uſum religioſorum, ut ſunt victus, veſtitus, vel inſtrumenta neceſſaria ad proprias actiones, ut libri, &c. ſed eſt extraordinaria, pertinens ſcilicet ad peculiarem, & extraordinarium uſum, ut pretioſa imago, & ſimilia, quæ ad peculiarem ornatum, aut curioſitatem, vel commoditatem pertinent, & in his rebus videtur habere locum prior ſententia, quia in eis procedit maxime ratio ejus, quæ urgens videtur.

29 Secundum declaratur, quia licet res accipiatur, ut ſtatim communitati tradatur, & de facto ita fiat, nihilominus ipſa acceptio, non ſolum contra obedientiam, ſed etiam contra paupertatem eſſe videtur, quia nomine proprio fit, cum omnino ſine licentia fiat, ut ſupponitur; non enim habemus aliam regulam ad explicandam hanc propoſitionem, niſi quod actio fiat independenter a voluntate alterius; fit autem hoc modo, quando fit ſine licentia ejus, ut ſupra declaratum eſt; ergo cum illa acceptio fiat ſine licẽtia, fit nomine proprio; ergo actus proprietatis eſt; ergo eſt contra votum paupertatis, etiamſi præciſe in ea ſiſtatur, & quidquid poſtea ſequitur, contra paupertatem non ſit. Et confirmatur, quia aliàs ubi accipere aliquid non eſſet prohibitum ſub præcepto obedientiæ, nunquam talis acceptio eſſet peccatum mortale, etiamſi eſſet in maxima rerum, & pecuniarum quantitate, quæ videtur nimia licentia. Sequela vero patet, quia ille actus, ut eſt contra obedientiam, non eſt peccatum mortale, quia ſupponimus non eſſe latam legem, nec præceptum in virtute obedientiæ; ergo ſi non violatur votum paupertatis, non eſt, unde hoc ſit peccatum mortale.

30 Integra reſolutio hujus dubii pendet ex aliquibus ſequentibus, & ideo non poteſt hic perfecte tradi. Quapropter nunc ſolum aſſero, hanc acceptionem, præciſe ſpectatam, eſſe non tantum contra obedientiam, ſed etiam contra votum paupertatis, independenter a futura retentione, vel uſu, nam hoc convincit ratio proxime facta. Nihilominus tamen addo, quando res ſtatim traditur communitati, & illa intentione accipitur, regulariter excuſari acceptionem a peccato mortali, non tam ex levitate materiæ, quam ex præſumpta voluntate ſuperiorũ, quibus licet modus diſplicear, non tamen quod aliquid pro tota communitate tribuatur: quæ conjectura videtur moraliter ſufficiens, quando aliquid in particulari non occurrit, quod vehementem faciat conjecturam in contrarium, aut niſi ex conſuetudine aliud conſtet; ubi autem moraliter conſtaret, aut valde probabiliter præſumeretur, non eſſe voluntatem ſuperioris, ut aliquid accipiatur, etiam ut tradatur communitati, non video, quomodo poſſit talis acceptio, ſi ſit in gravi quãtitate, a culpa gravi excuſari.

31 Eodem modo judicandum cenſeo, quando res accipitur, & applicatur ad uſum proprium accipientis, loco alterius rei ſimilis, quæ ad ſimilem uſum ex bonis communibus religionis danda eſt; ſolum adjungitur hic major gravitas ex hac circũſtantia applicandi propria authoritate rem talem ad ſuum uſum. Quantum autem hæc circumſtantia aggravet, dicemus in dubiis ſequentibus, pendet enim ex illis. Hic autẽ animadvertere oportet, ne res, quæ accipitur, ſit multo pretioſior, quam illa, quæ in religione danda erat; nam tunc ex ea parte ſemper reputabitur res, & uſus ejus extraordinarius, ac peculiaris, & conſequenter major proprietas interveniet. Idem eſt, ſi res accipiatur, & habeatur cum majori abundantia, quam ſoleat a religione dari, etiam ubi commode poteſt, & providet, ut ſi accipiatur duplicata, vel triplicata veſtis, vel libri ſuperflui, ac non neceſſarii, &c. Nam tunc illud peculium ſine dubio nimis proprietarium eſt. Dico autem, *ubi religio commode poteſt, & providet*, quia ubi ipſa deficit in neceſſariis, & convenientibus juxta ordinarium modum vivendi talis religionis, ſive id ſit, quia non poteſt, ſive quia Prælatus non vult providere, tunc facilius poteſt excuſari a gravi culpa acceptio rei ſic neceſſariæ, vel propter præſumptam voluntatem ſuperioris, quia tunc immerito eſſet invitus ſaltem de ſubſtantia receptionis, vel quia uſus ille de ſe communis eſt tali religioni, & res etiam per talem receptionem efficitur communis, ut ſtatim dicam, & ſub ea intentione recipitur.

32 Ultimo in hoc puncto concludo, quando religioſus aliquid accipit ſine ulla voluntate ſuperioris, etiam præſumpta, ſine ullo propoſito retinẽdi talem rem in particulari, vel applicandi illam propria authoritate ad particularem uſum, tunc multo majorem quantitatem neceſſariam eſſe ex parte rei acceptæ, ut ille actus ſit peccatum mortale, quam cum acceptio ad retentionem, vel uſum proprietarium ordinatur. Probatur ex ratione dubitandi in principio poſita, quæ hoc ſaltem probat, quia deformitas acceptionis præciſe ſumptæ multo major eſt, etiam circa graviorem materiam. Item quia vix ibi apparet affectus proprietarius, cum pro ſola cõmunitate, & ejus uſu res accipiatur. Oportet ergo, ut magna ſit quantitas; quanta vero ſufficiat, prudenti arbitrio eſt relinquendum, conſiderato uſu religionis, ac decentia, & aliis circumſtantiis ejus.

33 Statim vero occurrit dubitandum, an res ſic accepta fiat monaſterii, & conſequenter an religioſus, qui illam accepit, debeat eam monaſterio tradere, vel ei reddere, qui illam dedit. Ratio autem dubitãdi eſt, quia nullus acquirit novum dominium ſine acceptione; monaſterium autem non acceptavit dominium talis rei; ergo non acquiſivit dominium ejus. Minor patet, quia monaſterium non acceptat, niſi per Prælatum, ſupponimus autem Prælatum, nec expreſſe, nec tacite velle talem acceptionem. Reſpondetur primum omnium conſiderandam eſſe intentionem, & voluntatem donantis; nam ſi ille non habuit voluntatem abſolutam donandi, ſed ſolum ſub expreſſa vel tacita conditione, quod illa res cedat in proprium uſum ac dominiũ talis perſonæ, & ab illa poſſideatur independenter a ſuperiore, tunc res non acquiritur monaſterio, non tam ex defectu acceptantis, quã donantis, quia cum conditionalis non ponat in eſſe, ille non habuit voluntatem donãdi monaſterio; & quãvis conditio poſita fuerit iniqua, nihilominus fuit ſufficiens ad ſuſpendendam, ſeu impediendam voluntatem donantis. Quocirca in eo caſu, non poteſt religioſus talia bona apud ſe retinere, nec etiam Prælato, ſeu conventui illa donare; nam primum

eſſet

eſſet contra paupertatem, ſecundum autem eſſet contra juſtitiam; debet ergo illa reddere vero domino, id eſt, ei, qui donavit, quia ille nunquam dominium a ſe abdicavit, cum ſufficientem voluntatem non habuerit.

34 Dices; ſaltem poterit Religioſus petita licentia a ſuperiore talem rem ad ſuum uſum retinere, quia tunc jam non agit contra paupertatem, nec etiam contra juſtitiam, cum conditio adjecta a donante impleatur. Reſpondeo, ſi voluntas donantis fuerit, ut talis res immutabiliter, ut ſic dicã, & irrevocabiliter a Religioſo poſſideatur, ſic conditionem eſſe prorſus iniquã, & contrariam paupertati, ideoque talem donationem acceptari non debere, nec poſſe, quia virtute eſſet velle poſſidere rem modo proprietario, neque etiã ſuperior poteſt dare talem facultatem irrevocabilem. Quod poteſt a ſimili confirmari, quia legatum relictum religioni ſub conditione repugnante paupertati acceptãdum non eſt; imo eſt ipſo jure nullum, ut dicemus infra tractãdo de paupertate Societatis. Et in terminis docent Bart. Authent. *Excipitur*. n. 2. Surdus de Alimẽtis. Privil. 79. n. 4. Mol. tol. 1. de Juſt. diſp. 140. Si autem conditio poſita a donante ſolum eſt, dummodo talis religioſus ea re utatur, ſtatim vero ac prohibitus fuerit a ſuperiore illa uti, ſibi reſtituatur, tunc voluntas non eſt abſolute iniqua, ſed eſt limitata ad dandum uſum tali perſonę, quamdiu ei prohibitus non fuerit, & ideo durante licentia, poteſt religioſus ſine culpa illum uſum retinere. Quia vero hic modus conditionis cõtinet quandam coactionem moralem reſpectu ſuperioris, ideo talis facultas concedenda non eſſet, nec talis donatio admittenda; videtur enim ſuperior cogi ad concedendum tali religioſo hujuſmodi rem, & uſum ejus, ne religio videatur omnino illa commoditate privari. Sed hoc minus incommodi eſt, quam admittere illud privatum commodum, cum umbra, ne dicam ſpecie palliatæ proprietatis, quæ in magnum detrimentum religionis vergere poteſt.

Legatum repugnãs paupertati religionis, eſt ipſo jure nullum.

35 Alio modo poteſt hæc donatio ex parte dantis fieri cum abſoluta voluntate donandi. Et tunc dicendũ eſt, eum, qui ſic donat, vere ſpoliari dominio rei, transferri autem non in religioſum, ſed in religionem (excipio Religionem S. Franciſci, quatenus in hoc peculiari jure utitur.) Hæc aſſertio ſumitur ex communi regula juris, quod quidquid acquirit Religioſus, acquirit Religioni, c. *ſtatutum* 18. q. 1. ſicut ſervus acquirit domino; nam in hoc æquiparantur, juxta communem doctrinã Baldi, & aliorum, quos refert, & ſequitur Navar. commen. 2. de regul. n. 30. & ſequentibus. Dices, hoc verum eſſe, quando Religioſus acquirit; tunc autem non videtur acquirere, quia nec ſibi, cum nõ poſſit, nec monaſterio, cum illud non conſentiat. Reſpondetur, etiãſi religioſus ſine ulla licentia accipiat aliquid, illud acquirere monaſterio, quod docet expreſſe Innocentius in c. *cum olim*, de privilegiis n. 3. ubi etiam monaſterio vetante aliquid acquirere, ſi nihilominus acquiratur, dicit acquiri monaſterio argumẽto l. *Etiam*, ff. de acquir. rerum dom. quæ parum certe probat, nam ſolum dicit ſervum furtivum acquirere domino, qui bona fide eum emit, non tamẽ dicit acquirere domino invito, ſeu prohibente acquiſitionem. Eamdem vero ſentẽtiam tenet Abbas in c. *Cum ad monaſterium*, de ſtatu Monach. n. 2. Navar. d. comment. 2. n. 32. & 33. ratio autem reddi poteſt, quia cum hoc cedat in commodum religionis, quantumcumque contradixerit acceptioni, poſtquam tamen facta eſt, ſemper cenſetur illam acceptare, quatenus ſibi poteſt prodeſſe, & non obeſſe; vel etiam dici poteſt, jure ipſo eſſe validam, & acceptatam donationem. Favetque Concil. Trident. 25. c. 2. de Regularib. ibi, *etiam quovis modo ab eis acquiſita*, & infra, *ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, conventuique incorporentur*.

Religioſus quidquid acquirit, monaſterio acquirit.

36 Hoc autem cum hac moderatione intelligendũ exiſtimo, ut, quantum eſt ex parte donantis, & religioſi accipientis, res illa acquiſita ſit monaſterio, nec poſſit eorum arbitrio donatio revocari; nihilominus tamen quamdiu a Prælato acceptata non eſt, poſſit voluntate ejus reſcindi, & res ipſa domino reſtitui. Moveor ex principio communiter recepto, quod cõtractus factus a Religioſo ſine licentia Prælati valet, quatenus eſt utilis monaſterio; poteſt autem a Prælato irritari, ut videre licet in Navarro ſupra, & latius infra dicemus; idem ergo eſt de quacumque donatione, vel acquiſitione; valet enim, tamen a Prælato irritari poteſt, ſi judicaverit non eſſe expediens religioni rem illam retinere, ſive id propter rationem, vel utilitatem temporalem, ſive propter ſpirituale bonum Religionis. Dices, hoc non eſſe ſingulare in hujuſmodi rebus, ſeu bonis acceptis a religioſo, ſine licentia Prælati; nam etiã de aliis rebus monaſterii poteſt Prælatus diſponere, prout expedire cenſuerit, quia ſunt ejus adminiſtrationi commiſſa. Reſpõdetur longe diverſam eſſe rationẽ; nam alia bona ſunt ſub abſoluto, &, ut ſic dicam, ſub firmo dominio monaſterii, & ideo non poſſunt alienari, vel expendi; niſi in utilitatem monaſterii, vel ex juſta cauſa, juxta regulam, & conſuetudinem monaſterii. In præſenti vero caſu, acquiſitio facta ſuperiore repugnante, vel ſine ipſius licentia tacita, vel expreſſa, nondum eſt firma, licet ſit valida, nam irritabilis eſt per ſuperiorem, & ideo talis irritatio non eſt proprie alienatio bonorũ monaſterii, multoque facilius, & ex levioribus cauſis fieri poteſt.

Limitatio reſolutionis circa revocationem talis donationis.

37 Ultima dubitatio ſupereſt circa hanc acceptionem, ſi ſit quoad ſolum uſum, dominio remanẽte apud donantem, an ſit etiam contraria paupertati, & poſſit eſſe ex vi ſolius materiæ, ſeu quantitatis ejus peccatum mortale. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ibi nulla eſt proprietas, neque proprietarius uſus; ergo non eſt tranſgreſſio paupertatis, ſed ſolum obedientiæ, ſeu alicujus regulæ. Antecedens patet, quia ille nec directe, neque indirecte accipit dominium, quia ut ſupponimus, ita accipit rem, ut ſemper poſſit a donante repeti, quamdiu conſumpta non fuerit; neque etiam accipit uſum proprietarium, quia non habet illum nomine proprio, ſed nomine alterius, ſcilicet veri domini: ergo.

Ultima dubitatio, an acceptio quoad ſolum uſum ſit peccatum grave ex vi ſolius materiæ.

38 Hæc dubitatio magna ex parte pertinet ad tertium membrum ſupra propoſitum, de uſu rerum contrario paupertati. Et ideo breviter advertendum eſt, ſermonem eſſe poſſe de bonis, quę ſuo proprio uſu conſumuntur, ut maxime ſunt, quæ pertinent ad cibum, & potum, & inter hæc bona poteſt etiam pecunia numerari. Alia vero ſunt bona, quæ licet mobilia etiã ſint, & corruptibilia; habent tamen permanentẽ uſum omnino diſtinctũ a proprio dominio, & diſtincto pretio ęſtimabilem; & utraque ex his bonis accipi poſſunt, vel ad unum tantum actum tranſeuntem, vel ut retineantur, & conſerventur ad durabilem uſum, vel ut paulatim conſumantur. Denique poſſunt hęc bona vel uſurpari a Religioſo ex communibus bonis monaſterii, vel accipi ab aliquo externo ex bonis ejus cum expreſſa, vel ſubintellecta declaratione, quod ſolum ad uſum recipiantur.

Duplex genus bonorum uſu conſumptibilium.

39 Primo ergo dicendum eſt, uſurpare aliquo ex dictis modis propria authoritate aliquid ex cõmunibus bonis monaſterii, ex ſe contra paupertatem eſſe; imo & contra juſtitiam; ſępe autem excuſari a peccato mortali ex parte materiæ, præſertim quando per talem uſum bona non conſumuntur extra religionem. Probatur regula in generali quoad paupertatem, quia talis uſurpatio eſt actus proprietatis, fit enim propria authoritate tanquam a proprio domino, ſine ulla licentia Prælati, ut ſupponimus: quoad injuſtitiam vero, quia eſt uſurpatio rei alienæ invito domino, ſcilicet ipſa religione, apud quam eſt tantum bonorum dominium, vel adminiſtratio æquivalens quantum ad hoc (ut Minores cõprehendamus.) Atque hinc ſequitur talem actũ duplici titulo eſſe peccatum mortale ex ſuo genere, ſcilicet, religionis, & juſtitię. Neque in hoc invenio diſſenſionem inter authores, nec rationẽ dubitandi: nam quę in principio poſita eſt, ad ſummum procedit in bonis extrinſecus advenientibus, quorum uſus a vero domino conceditur, de quibus dicetur ſtatim; nam in bonis religionis hoc locũ non habet. Dixi tamen, ſi propria authoritate hæc bona monaſterii uſurpet, nam ſi verus dominus illorum, id eſt, religio talem uſum conceſſiſſet, eo ipſo eſſet licitus, quantum eſt ex parte juſtitiæ, & paupertatis; tunc autẽ jam non eſſet caſus, de quo loquimur, quia jã talis acceptio ad uſum non eſſet ſine licentia Prælati, nam per illum conſtare debet de voluntate religionis.

Prima aſſertio de bonis monaſterii uſurpatis.

40 Difficultas autem non parva eſt, in explicanda, & confirmanda gravitate culpæ in individuo, cum religioſus propria authoritate pecuniam, vel aliud ex cõmunibus bonis monaſterii uſurpat. In qua re, (ut hoc ſemel dicam) duo extrema cavenda ſunt, ſcilicet, ne nimium alleviando culpas relaxationi occaſionem tribuamus;

Difficultas, qualis ſit hoc peccatum in individuo.

buamus;

buamus: & ne religioſus quam par eſt eas aggravando, homines fragiles (quales majori ex parte ſumus) periculis exponamus; & quia hoc poſterius gravius eſt, magiſque religioni contrarium, ideo ſi in aliquod extremum (quod vitandum eſt quoad fieri poſſit) inclinandum ſit, potius ad lenitatem quam ad rigorem propendendum eſſe.

Reſolutio prima de pecuniæ uſurpatione.

In prædicta ergo difficultate in primis cenſeo acceptionem pecuniæ maxime eſſe deteſtabilem in hac materia, neque in ea poſſe diſtingui acceptionẽ quoad uſum, vel quoad dominium, quoad moralẽ violationem paupertatis; tantum enim valet uſus ejus, quantum ipſa, & æque damnificatur religio accepto uſu, quo expenditur ipſa pecunia; & quoad hoc parum refert, quod pecunia accipiatur ſtatim expendenda, vel retinenda, & conſervanda pro aliqua opportunitate; nam licet hoc poſteriori modo multũ augeatur deformitas culpæ & proprietatis, tamen utrũque per ſe ſufficit ad culpam mortalem, ſi materia attingat quantitatem, ſaltem quatuor argenteorum, juxta ſuperius dicta, & interdum poterit minor ſufficere juxta occurrẽtes circumſtantias. Nec videtur ſufficiens excuſatio ab hac culpæ gravitate, quod forraſſe pecunia expendatur, emendo aliquid, quod loco illius bonis Monaſterii incorporetur: nam licet damnum religionis inde minui videatur, tamen actus ipſe nimis proprietarius eſt, & in rigore juſtitiæ etiam illa eſt gravis injuria.

Reſolutio ſecunda de uſurpatione aliorum bonorum uſu conſumptibilium.

41 Deinde in aliis bonis uſu conſumptibilibus, pertinentibus ſcilicet ad cibum, & potum, ſi tantũ ad proprium uſum actualem, ut ſic dicam, & tranſitorium aliquid ſumatur, regulariter non videtur peccatum mortale, niſi damnificatio religionis eſſet nimia, & in re extraordinaria ac pretioſiore; extra hujuſmodi enim caſum res hujuſmodi reputantur levioris conditionis; & quamvis Prælatis hoc diſpliceat, non tamen ita ſunt involuntarii, ut illam reputent materiã gravem in ordine ad paupertatem, ſed ſolum in ordine ad decentiã, & perfectionẽ religionis. Accedit, quod Religioſi quoad uſum hujuſmodi rerum tractantur ut filii, inter parentem autem & filium non cenſetur ſimilis actio gravis. Secus vero eſſet, ſi hujuſmodi res in magna quantitate acciperentur, & occulte retentæ paulatim conſumerentur; nam illud eſſe poſſet grave peccatum, quamvis ad id diſcernẽdum in particulari magna prudentia neceſſaria ſit.

Quid de aliis rebus, quæ uſu ſtatim non conſumũtur.

De aliis vero rebus, quæ uſu non conſumuntur ſtatim, ſi non accipiantur, ut occultę, & tanquã proprię poſſideantur, ſed ſolũ ad uſum publicum, & expoſitũ arbitrio ſuperioris, ſicut retinentur res alię, ordinarie exiſtimo materiã eſſe ſolum peccati venialis, niſi peculiares circũſtantię intercedant, quę indicent deformitatem graviorem, ut ſi id fiat frequenter, & quaſi ex animo deliberato applicandi illo modo res monaſterii ad ſuum uſum, vel ſi ob eam cauſam privarentur alii uſu talis rei cum notabili incommodo illorum, aut monaſterii, de qua re plura in ſequentibus dicemus.

Secunda aſſertio, de bonis externis ad uſum acceptis. Probatur quod ſit contra votum.

42 Secundo dicendum eſt accipere dicto modo aliquid ad quemcumque uſum proprium ab aliquo externo de bonis ejus, non eſt peccatum injuſtitiæ; tamen etiã eſt contra votum paupertatis. Prior pars conſtat, quia ibi nihil accipitur invito domino, volenti autẽ non fit injuria. Poſterior pars probatur, quia ille etiã eſt actus proprietatis repugnantis paupertati religioſæ. Nam licet in eo caſu religioſus non utatur tali re, ut dominus ejus, tamen in acceptando illo uſu ſe gerit ut dominus; uſus autem ille pretio æſtimabilis eſt; nam ſi ſit actus, quo res conſumitur, tanti eſt æſtimabilis moraliter, quanti res ipſa; ſi autem uſus, ſalva ſubſtantia rerum, ſit pretio æſtimabilis, diſtincto a valore rei, qui ergo illum uſum accipit ſuo arbitrio, & ſine licentia, jam accipit aliquid pretio ęſtimabile proprio arbitrio, & ſine facultate ſuperioris; ergo quoad id ſe gerit ut dominus. Unde licet per votum paupertatis non excludatur ſimpliciter uſus facti, a ſuperiore conceſſus, excluditur tamẽ uſus facti proprio arbitrio uſurpatus, etiamſi ille uſus a domino concedatur, hoc enim pertinet ad rationẽ juſtitię, & non ad rationem paupertatis. Confirmatur, & declaratur; nam dominus concedendo talem uſum cõcedit plane aliquod jus utendi, quod jus æſtimabile pretio eſt, etiamſi pendeat a domino, qui poteſt illud revocare: ergo paupertas lęditur, cũ tale jus proprio arbitrio recipitur, & in actum reducitur. Atque hoc etiam confirmat uſus, & communis ſenſus religioſorum, qui hoc modo, & intentione intelligunt emitti votum paupertatis, ſcilicet non habendi rem ullam, neque utendi illa, niſi ex voluntate Pręlati; unde omnis uſus ſine hac licentia expreſſa, aut interpretativa proprietarius cẽſetur, etiamſi non ſit de rebus propriis, ſed de alienis.

Quale, & quã grave peccatum ſit.

34 Ad judicandum autem de gravitate culpę, quando uſus eſt ſalva ſubſtantia rei, non eſt conſideranda quantitas, ſeu valor rei, quę ad uſum conceditur, ſed ſola æſtimatio ipſius uſus, quia ſolus ille accipitur, & ex hac parte ſæpe multum minuetur culpa. In aliis autem rebus, quæ uno uſu conſumuntur, parum refert diſtinguere uſum a dominio, quod ad præſens attinet, quia ſi res conſumitur, tota res accipitur, cum uſus accipitur; & ideo juxta ſuperius dicta de quantitate hujus materiæ, de hac etiam acceptione judicandum eſt, eritque major gravitas, ſi res in magna quantitate accipiatur, ut occulte retenta paulatim conſumatur; nam accipere ſolum rem ad unum tantum actum utendi, v.g. comedendi, aut bibendi, regulariter non æſtimatur materia gravis in ordine ad paupertatem, quidquid ſit de obedientia, vel alia obſervantia religioſa. In acceptione autem pecuniæ ſemper eſt major deformitas, idemque eſt in illa accipere uſum quoad dominium.

Quid ſi accipiatur pecunia mutuo.

44 Imo cenſeo, licet mutuo accipiatur, non excuſari a culpa gravi, quamvis tunc neceſſaria videatur major quantitas, quam ſi dono acciperetur, quia revera juxta moralem æſtimationem minus eſt id, quod accipitur. Quoniam vero per mutuum, quantũ ex vi contractus, acquiritur dominium cum obligatione ſolvendi, ideo talis actio proprietaria eſt, & repugnans paupertati, tũ quia per eam accipitur aliquid tamquam proprium, cum ſine licentia accipiatur, tum etiam, quia obligatur religioſus ad aliquid reddendum propria etiam authoritate, quæ obligatio neque in ipſo firma eſſe poteſt, nec moraliter loquendo impleri, ſi pecuniam expendat, cum neque ipſe habeat unde ſolvat, neque etiam monaſterium in eo caſu obligetur. Loquimur enim, quando mutuum propria authoritate accipitur, ſine voluntate tacita ſuperioris, & expenditur in uſus non neceſſarios, ad quos religio non tenebatur. Nam ſi religioſus de licentia ſuperioris eſſet abſens, & ægrotaret, vel alia ex cauſa indigeret ad uſus ſibi neceſſarios, quibus religio debet, & ſolet providere, tunc in accipiendo mutuo non eſt proprietas, cum ſufficiens licentia intercedat, & religio tenebitur ad ſolutionem ejus, cum teneatur religio in neceſſariis providere. Quod cum aliis notavit Turrecremata in dicto c. *Non dicatis*, art.7.

Objectio.

45 Dices: interdum poteſt religioſus aliquam pecuniam accipere, ut eam reddat tertiæ perſonæ, quod non videtur eſſe peccatum grave, quia ibi religioſus nihil videtur ſibi acquirere, ſed tantum eſſe inſtrumentum, quo pecunia illa donetur tertiæ perſonæ; ergo accipere pecuniam iterum reddendam ipſimet domino, non erit peccatum grave contra paupertatem.

Reſpondetur ſub diſtinctione.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens; dupliciter enim poteſt id fieri, primo, ut res immediate donetur religioſo, quamvis ipſe eam accipiat animo donandi illam tali perſonæ, & non retinendi illam, ut propriam; ſecundo, quod donatio immediate fiat tertiæ perſonæ, etiam ex intentione ipſius dantis, ipſe autem religioſus ſolum ſit veluti miniſter, & ſequeſter, quo mediante pecunia ab uno in alium transfertur. Si ergo antecedẽs intelligatur priori modo, falſum aſſumit, quia illud ex genere ſuo peccatũ grave eſt; imo duo peccata ibi interveniunt, unum accipiendo, nam eſt actus proprietatis, & dominii; aliud poſtea dando tertio, tum propter eamdem rationem, tum etiã quia jam ſit injuria religioni, cui jam fuit jus acquiſitum per priorem acceptionem. Si vero antecedens intelligatur in poſteriori ſenſu, ſic verum eſt quod aſſumitur; nam illud revera non eſt contra paupertatẽ, poterit autem eſſe contra regulam, vel obedientiam, ſi in religione prohibitum ſit, ne aliquid ſimile abſque licentia fiat. Et ita reſolvit Sanchez lib. 6. de matrim. diſp. 4. §. 6. infertur.

Accipere pecuniam in cuſtodia non eſt contra paupertatem.

In eo autem ſenſu non recte infertur conſequens, nam qui mutuo pecuniam accipit, dominium acquirit quantum eſt ex modo actionis, & de illa poteſt tamquam dominus diſponere, licet teneatur eam poſtea ſolvere. Eſſet autem ſimile, ſi religioſus acciperet ab alio pecuniam tantum in cuſtodia, ut eam

reddat

reddat, quoties dominus voluerit, illud enim per ſe non eſt contra paupertatem, licet poſſit eſſe contra obediētiam, & contra decentiam religioſam, ſi occulte fiat; & in univerſum cavendum eſt in hujuſmodi actionibus, ne aliquid palliate, vel ſimulate fiat contra paupertatem, quod multum pendet ex tacita intelligentia, & bona, vel mala fide operantium.

CAPUT XII.

De poſſeſſione ſeu tentione alicujus rei contra religioſam paupertatem.

1 SEcunda actio, vel quaſi actio dominii eſt poſſeſſio, ſeu retentio temporalium bonorum, quæ quatenus talis eſt, manifeſte repugnat paupertati religioſæ. Dico autem, *quatenus talis eſt*, quia de facto aliquid hujuſmodi in particulari habere, abſolute non repugnat voto, imo quoad aliquid moraliter neceſſarium eſt, quo ſenſu non repugnat religioſo habere pecuniam, juxta c. *Monachi*, de ſtatu Monach. cum ibi notatis, & per Navar. comment. 1. de Regular. n. 14. & comment. 2. n. 14. Solum ergo peculium proprietarium huic voto repugnat, ut ex eodem c. *Monachi*, conſtat, & ex aliis, quæ Navar. ſupra expendit. Explicandum ergo ſupereſt, quæ ſint ſigna poſſeſſionis, ſeu tentionis proprietariæ, & quomodo quantumve in ea peccetur contra paupertatem.

Peculium proprietarium repugnat paupertati.

2 Primum ergo, ac præcipuum ſignum eſt, poſſidere aliquid ſine legitima licentia Prælati: habetur expreſſe in d. c. *Monachi*, ubi primum prohibetur, ne monachi peculium permittantur habere, inf. vero declaratur, *niſi ab Abbate fuerit pro injuncta adminiſtratione permiſſum*, & ſubjungitur graviſſima pœna contra eos, qui aliter inventi fuerint habere peculium; nam in vita removentur a communione altaris, ſcilicet, niſi reſipiſcant, & in morte privantur ſuffragiis, & ſepultura Eccleſiaſtica, ſcilicet, ſi in eo ſtatu moriantur. Unde conſtat hanc unicam conditionem, ſcilic. carere facultate ſuperioris, eſſe ſufficiens argumentum proprietarii peculii, ad quod etiam facit c. *Non dicatis*, 12. q. 1. & c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu monach. cum ſimilibus, quæ ibi a gloſſis citantur, & concordant ibidem Doctores, Panormitanus, in d. c. *cum ad Monaſterium* n. 8. Innocentius, Hoſtienſis, & alii. Gerſon in tract. contra proprietarios, habetur 1. p. Alphab. 22. lit. M. (quamvis aliqui cenſeant non eſſe illius.) D. Antoninus 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11. Sylveſt. *Religio* 6. q. 8. Corduba late in ſumma q. 54. Ratio juxta ſupradicta facilis eſt, quia, qui poſſidet aliquid ſine facultate ſuperioris, non alieno, ſed proprio nomine illud poſſidet; ergo tanquam proprium poſſidet; ergo violat votum paupertatis, & ex hac parte ſacrilegium committit. Aliunde autem etiam videtur furtum committere, quia contrectat, & retinet rem alienam invito domino, quia illa res non eſt ſua, ſed religionis, & ſine ejus conſenſu illam uſurpat, & retinet tamquam dominus ejus; conſtat ergo hoc eſſe peccatum grave ex genere ſuo.

Primum ſignum peculii proprietarii.

3 Unde a contrario infertur primam conditionem, neceſſariam religioſo ad poſſidendum aliquid ſine proprietate, eſſe facultatem Prælati. Dico autem eſſe neceſſariam; nam ſine illa non poteſt vitari vitium proprietatis propter rationem factam, & allegata jura. An vero e contrario, hæc conditio, ſeu facultas ſuperioris ſufficiat, ut vitetur proprietatis peccatum, controverti poteſt; facilius enim committitur peccatum, quam vitetur; & ideo licet carentia facultatis ſufficiat ad hoc peccatum committendum, adhuc incertum eſt, an poſita contraria conditione vitetur tale peccatum. Sed in hoc juxta ſuperius dicta reſpondendum cenſeo, aliud eſſe loqui in genere de peccato contra votum paupertatis; aliud in ſpecie de peccato proprietatis; hic tantum loquimur hoc poſteriori modo. Et ita cenſeo ſufficere facultatem ſuperioris, ut vitetur peccatum proprietatis, dummodo facultas ad totam poſſeſſionem extendatur, ut infra declarabo. Et ratio eſt ſupra tacta, quia eo ipſo, quod intervenit facultas ſuperioris, & dependentia ab illa, jam res non poſſidetur nomine proprio, ſed religionis; non ergo habetur ut propria, ſed ut communis; ergo non peccatur peccato proprietatis. An vero alia ratione peccari poſſit contra paupertatem, non obſtante licentia ſuperioris, infra dicemus. Conſequenter vero declarandum mihi occurrebat, quæ facultas ſuperioris ſufficiat, vel neceſſaria ſit. Sed in hoc applicanda eſt doctrina data de acceptione; illa enim generalis eſt, & ita traditur ab authoribus, nam quoad hoc eadem eſt in præſenti ratio, & facile ex dictis conſtat. Item occurrebat hic quæſtio de quantitate materiæ ſufficiente, ut proprietarium peculium ſit peccatum mortale; ſed in illa etiam nihil novi dicendum occurrit, præter ea, quæ in ſuperioribus diximus.

Dubitatio, an ſufficiat facultas Prælati ad vitandam proprietatē.

4 Secundum ſignum peculii proprietarii aſſignari ſolet, quod res poſſeſſa ita occultetur, ut non poſſit a Superiore inveniri; ſumitur ex citatis juribus & authoribus, & ex c. *Joannes*, de Regul. ubi dicitur, non licere monacho *peculiare* quidquam habere. Id autem, quod ita habetur, ut occultetur omnino ſuperiori, ſatis peculiare eſt, & ut tale habetur. Unde Panorm. ibi n. 6. cum Joanne Andrea notat, ibi reprehendi peculium in religioſo; peculium autem declarat eſſe, quod habet ignorante ſuperiore, vel cum animo non dimittendi illud ad libitum, ſeu juſſum ſuperioris, hunc autem animum oſtendit, qui rem occultat ſuperiori. Ut autem intelligatur, an hoc ſignum ſit diverſum a præcedenti, & quomodo accipiendum ſit, advertendum eſt, variis modis poſſe hoc contingere; primo, quod res a principio accepta ſit ſine ullo conſenſu ſuperioris etiam præſumpto, & eodem modo occulte ſervetur; & hoc eſt clara, & maxima proprietas in modo retinendi; tota autem ratio culpæ conſiſtit in priori defectu, cujus indicium eſt hæc rei occultatio, & præterea indicat pertinaciam in priori voluntate habendi aliquid ſine conſenſu ſuperioris, & præterea indicat animum non paratum ad relinquendā rem talem pro arbitrio ſuperioris, quod non parum aggravat culpam. Et ideo peccare religioſum contra paupertatem, qui rem, quam etiam facultate ſuperioris accepit, occultat, docent præter citatos D. Bonav. in ſpecul. diſcipul. ad novit. p. 1. c. 4. Sylveſt. *Religio* 6. q. 7. Valent. diſp. 10. q. 4. punct. 3. Mendoça in quodlib. q. 8. concluſ. 3. Unde indicium hoc verum habet non ſolum in bonis, quæ ab aliquo extra religionem accipiuntur, & in ea hoc modo retinentur, ſed etiam quando aliquid ex bonis religionis hoc modo uſurpatur, & retinetur; nec ſolum quando aliquid dono accipitur, ſed etiam quando accipitur commodato ad ſolum uſum, præſertim diuturnum; erit autem tunc levior culpa ex parvitate materiæ, juxta ſuperius dicta. Et ſimiliter quando ex bonis monaſterii acciperetur aliquid, non ut perpetuo retineatur occulte, ſed ad certum tempus pro aliquo uſu, tunc diminueretur culpa ex parte materiæ; quanta autem ſit diminutio, arbitrio prudentis judicandum eſt, applicando regulas & conjecturas, in ſuperioribus poſitas.

Secundū ſignum peculii proprietarii.

Primus modus poſſidendi rem occultatam a ſuperiore.

5 Secundo poteſt contingere, ut a principio res ſit accepta ſine licentia expreſſa, non tamen ſine præſumpta, & ideo ſine peccato gravi; poſtea vero occultetur ſuperiori, & ita retineatur. Et in hoc caſu non videtur illud ſignum ſufficiens proprietatis, ſed diſtinguendum videtur. Duplici enim intentione id fieri poteſt, primo, ne fortaſſe ſuperior rem talē auferat, & conſequenter nec poſſit auferre; & tunc ſine dubio proprietas committitur, etiamſi quis ſemper probabiliter præſumat, ſuperiorem non ablaturum, ſed permiſſurum poſſeſſionem, & uſum talis rei, quia illa intentio occultandi rem, ne poſſit a ſuperiori auferri, facit, ut hæc voluntas præſumpta nihil operetur, quia tunc poſſeſſio, & retentio talis rei, jam non fundatur in illa, cum talis religioſus habeat animum habendi rem illam, quidquid ſuperior velit; unde licet magis præſumat ſuperiorem fuiſſe conſenſurum, tamen illa præſumptio ſolum ſe habet quaſi concomitanter, non vero tamquam ratio habendi, quæ excludat proprietarium animum. Alia vero ratio occultandi eſſe poteſt ſolum, ne ſuperior intelligat, ipſum accepiſſe talem rem non petita facultate, cum alioqui paratus ſit eam relinquere, ſi ſuperior jubeat, & tunc videtur excuſari poſſe a proprietate, quia illa occultatio non indicat animum proprietarium, & alioqui, ut ſupponimus, ſemper durat in ipſo religioſo probabilis exiſtimatio, quod ſuperior daret facultatem ad rem illam habendam, ſi ab eo poſtularetur. Ergo poſſeſſio illius rei non eſt ſine facultate ſufficienti ad excuſandam proprietatem; modus enim occulte retinendi non eſt tunc contra ſubſtantiam paupertatis, ſed contra

Secundus modus retinendi rem occultatam ſuperiori.

tra convenientem ordinem obedientiæ, ſicut ſupra dicebamus de receptione ſine facultate expreſſa, quando ſuperior eſt invitus circa modum accipiendi; nam illa etiam acceptio ob hanc cauſam occulte fit. Quamvis autem hæc excuſatio videatur in rigore ſufficiens, maxime quando illa occultatio ſolum eſt ad tempus; nihilominus moraliter cavenda eſt, quia non caret periculo, ſi ſit diuturna, quia de facto privatur Prælatus poteſtate diſponendi de illa re, quæ jam eſt acquiſita monaſterio, & ex hac parte videtur actio injurioſa, & proprietaria ex neceſſitate materiæ, ut ſic dicam, etiamſi non ſit intenta; nec quoad hoc habet locum præſumptio voluntatis ſuperioris; nam talis præſumptio eſſet irrationabilis. Ex illo ergo capite ſemper hæc occultatio videtur eſſe contra paupertatem, ejuſque materia creſcit, quæ eſt diuturnior; ſicut retentio rei alienæ eo eſt gravior, quo eſt moroſior, & ideo aſſero poſſe in tali occultatione eſſe periculum peccati mortalis. Hoc autem intelligendum eſt de occultatione totali, & abſoluta, per quam ita res occultatur, ut non poſſit inveniri facta mediocri diligentia; nam ſi ſolum occultetur, ita ut non ſtatim per ſe pateat, niſi quæratur, & alioqui id fiat prædicta intentione, & cum voluntate præſumpta ſuperioris quoad ſubſtantiam facti, ſeu retentionis rei, ſic facilius excuſabitur culpa gravis. Minor autem erit culpa, ſi res non occultetur, ſed ſolum ita miſceatur, ut cõfundatur cum aliis rebus monaſterii, quas religioſus cum licentia teneat, ut non poſſit in ſuſpicionem venire, nec diſcerni, an ſit ibi aliquid ſine licentia acceptum.

Tertius modus occultandi rem ſuperiori.

6 Tertio poteſt contingere, ut in principio res fuerit accepta, & poſſeſſa cum licentia expreſſa ſuperioris, poſtea vero diſcurſu temporis occultetur, ne poſſit, & contingat auferri; & tunc dubitari poteſt, an hoc ſufficiat ad proprietatem. Et ratio eſt, quia talis religioſus, nunquam poſſidet illam rem, ut propriam, ſed ſemper nomine alterius, quia licentia prius data ſemper durat, & in virtute ejus res tenentur. Nec videtur ſufficere, quod religioſus timeat, aut præſumat, ſuperiorem ablaturum rem illam, ſi eam videat, vel apud eum inveniat; nam hæc præſumptio non ſufficit ad revocandam priorem licentiam; & alioqui non videtur eſſe contra paupertatem occultare rem ſolum ne poſſit excitare mentem, aut memoriam ſuperioris, ut illam fortaſſe auferat.

Reſolutio.

Reſpondeo nihilominus, ſi occultatio ſit abſoluta, ita ut res omnino lateat, eſſe contra paupertatem, & ex tunc retentionem incipere eſſe proprietariam. Et in primis ſi religioſus intelligat priorem licentiam eſſe revocatam, vel finitam, niſi renovetur, juxta regulam, vel uſum religionis, clara eſt proprietas, quia tunc proinde ſe habet, ac ſi prior licentia non interceſſiſſet. Deinde quamvis aliàs non ſit revocata, per talem occultationem efficitur, ut ceſſet effectus ejus, quia jam non retinetur res ex vi illius, ſed ex proprio arbitrio; tum quia illa licentia non fuit ad habendam illam rem proprietario modo; tunc autem incipiet habere modũ proprietarium, privando nimirum ſuperiorem poteſtate diſponendi de illa re, & auferendi illam; tum etiam, quia per illam occultationem facit Religioſus licentiam iterum irrevocabilem, quantum in ipſo eſt; licentia autem irrevocabilis in hac materia eſt iniqua & nulla, quia repugnat paupertati; quod enim ita habetur, ut ab alio repeti non poſſit, habetur ut proprium, etiamſi a principio ex voluntate illius fuerit poſſeſſum. Atque hæc doctrina communis eſt Doctorum, quos ſupra retulimus, & ſtatim referemus.

An habere aliquid clavi obſeratum ſine licentia Prælati, ſit vitium proprietatis.

7 Ex hoc autem inferunt aliqui habere aliquid clavi obſeratum ſine licentia ſuperioris, quoad illum modum habendi eſſe peccatum proprietatis, etiamſi alioqui res ipſa cum licentia habeatur. Tribuitur hæc ſententia Alvaro Pelagio lib. 2. de planctu Eccleſiæ c. 67. verſus finem, ubi ſpecialiter loquitur de fratribus Minoribus, & inter modos proprietatis numerat: *Claves cellarum tardando per dies extra locum Prælato non aſſignare, claves capſarum, in quibus patres habent utenſilia, & ſupellectilem, per ſpatium dierum eundo extra locum, ne fratres utantur illis rebus, Prælatis non aſſignari.* Quam ſententiam ſequuntur Cordub. in expoſitione regulæ c. 6. q. 9. & Serena Conſcientia q. 81. qui ex D. Bernardino idem referunt. Citantur etiam D. Antoninus 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11. ſed ibi non loquitur ſpecialiter de clavi, ſed generatim ait peculium proprium eſſe quidquid celatur Prælato, vel tenetur contra voluntatem ejus; & ſubjungit, quidquid habeatur de licentia Prælati, non eſſe proprietatem, ſi nihil ei celatur, tam de quantitate, quam de qualitate rei; an vero ſub clavi tenere ſit celare, non exprimit; neque plus dicunt doctores alii, quibus etiam ſolet hæc ſententia attribui. Panorm. in c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu monach. n. 8. & conſil. 88. 1. part. n. 6. Gregorius Lopez in l. 14. tit. 7. partita 1. Magis indicat illam ſententiam Gerſon Alphabet. 23. lit. R. ubi late contra proprietarios diſputans inter alia inquit: *Nec tibi ſervare debes, aut in uſum accipere, quod tuum non eſt, quid ergo cuſtodis non tuum? repone in cõmuni, quod tuum non eſt, ſed omnium, neque clavem deferas, qui clavem habere non debes.* Poteſt autem illa ſententia ſuaderi, quia in jure civili clavis eſt ſignum proprietatis, ſeu proprietariæ poſſeſſionis, quæ per clavium traditionem dari ſolet, juxta leg. *Clavibus*, ff. de contrahen. empt. & exponit late Tiraquellus in tractatu de jure conſtituti poſſeſſorii 2. p. 3. ampliat. 3. n. 3. & 4. & Covar. lib. 3. variarum cap. 16. n. 11. propter quod etiam antiqui Patres uſum clavium in religioſis reprehendebant, ut videre licet in Caſſian. lib. 4. de inſtitut. c. 15.

8 Verumtamen circa hoc diſtinguere opus eſt. Nam uſus clavis permiſſus eſt in religione ſaltem de licentia ſuperiorum; quamvis enim in regulis religioſorum prohiberi ſoleat, ut infra videbimus tractando in ſpeſciali de paupertate Societatis, tamen nunquam excluditur, quin de licentia ſuperiorum liceat, quæ in aliquibus religionibus generaliter conceditur, in aliis vero neceſſaria eſt licentia ſpecialis; quæ etiam in quibuſdam non niſi raro, & ex gravi cauſa conceditur particularibus perſonis; in aliis vero facilius datur. Si ergo particularis religioſus de licentia ſuperioris legitime obtenta juxta regulam, vel probatam conſuetudinem ſuæ religionis, clavim habeat, tunc clavis non eſt ſignum proprietatis, quia tunc ipſamet clavis non proprio, ſed ſuperioris nomine habetur. Clavis enim per ſe tantum eſt inſtrumentum & ſignum cuſtodiæ; poſſeſſionis autem propriæ tunc eſt ſignum, quando alicui proprio nomine, ſeu propter jus proprium confertur; nam ſi clavis conferatur uni, ut procuratori alterius, non procurator, ſed dominus proprie dicetur poſſeſſionem acquirere. Non eſt ergo clavis ſemper ſignũ proprietatis in eo, qui defert illam. At vero ſi quis abſque licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita ſub clavi rem cuſtodiat, in tantum poteſt proprietarius cenſeri, in quãtum rem occultat ſuperiori, & vult eam tenere modo ita proprio, & particulari, ut non communicari, ſed ſibi ſoli eam reſervet, non ſub communi cuſtodia, ſed propria, & (quod gravius eſt) ita, ut ipſe ſuperior non poſſit libere de illa diſponere; quæ ſunt ſigna proprietatis, ut ex omnibus authoribus citatis conſtat, præſertim ex Gerſone ſupra, & Alphabeto 22. ubi ex Auguſtino, Hugone Victorino, & aliis multum hoc exaggerat; & attigit Turrecremata d. c. *Non dicatis*, art. 5.

9 Addo vero, ſecluſo ſcandalo, non debere hoc ſtatim peccatum mortale judicari, ſi alioqui religioſus revera ſit paratus ad omnia relinquenda ad nutum ſuperioris, & clavem tradendam, quoties ipſe petierit, quia tunc animus proprietatis non eſſet, licet excedat in affectu, & in modo cuſtodiæ contra regulam; & aliunde non obſtante illo modo cuſtodiæ, res cuſtodita cum licentia habetur, & ſuperior non omnino impeditur, quo minus de illa diſponere poſſit petendo clavem, & puniendo abuſum. In eo autem caſu exiſtimo habere locum, quod ſpecialiter dicebat Alvarus Pelagius de religioſo, qui dum abſens eſt per plures dies, res ſuas ſub clave relinquit, quã ſecum defert, & ſuperiori non tradit; nam ſi hoc abſque licentia ejus fieret, magnum ſignum proprietatis eſt, magiſque privat ſuperiorẽ libertate diſponendi de tali re. Si autem ſuperior etiam ad hoc facultatẽ dedit, non poteſt ſubditus proprietatis accuſari, præſertim ſi non deſit cauſa rationabilis, id enim impoſſibile non eſt, licet raro forte contingat: quid vero dicendum ſit, quando licentia eſt irrationabilis, tam in hoc, quam in aliis caſibus, ſpeciale dubium requirit.

Dubitatio prima, an peccet religioſus

10 Dubitatur ergo ulterius, an poſſit religioſus eſſe proprietarius, vel peccare contra votum paupertatis,

contra paupertatem eo ſolum, quod habeat aliquid ex licentia irrationabiliter conceſſa.

eo ſolum, quod habeat aliquid ex licentia ſuperioris irrationabiliter cōceſſa; hoc vero dubium magna ex parte expeditum ſupra eſt, tractando de acceptione. Navarrus ergo ibi citatus n. 21. comm. 2. de Regularibus indiſtincte affirmat, quando licentia eſt injuſta non excuſare religioſum a proprietate: quod videtur etiam ſentire, & ſatis exaggerate Gerſon Alphab. 22. & 23. ſequitur etiam Major in 4. diſtinct. 38. q. 9. Cartuſ. opere de Reform. Clauſtr. art. 5. Nos autem ſupponimus non eſſe ſermonem de licentia injuſta ex defectu libertatis per vim vel deceptionem ſuperioris; nam de hac conſtat eſſe nullam; nec etiam eſſe ſermonem de licentia injuſta in damnum tertii contra commutativam juſtitiam, ſcilicet ad retinendam rem alienam invito domino, nam hæc etiam eſt nullius momenti, ſaltem quoad excuſandum ab injuſtitia, licet valere poſſit ad excuſandum a ſacrilegio contra votum paupertatis, quamvis regulariter ac moraliter id non contingat, quia talis licentia non ſolet obtineri, niſi per deceptionem ſuperioris, & ita erit ſubreptitia, & nulla. Eſt ergo ſermo de licentia injuſta ex parte cauſæ. Cum enim bona religionis communia ſint, non poteſt ſuperior pro ſuo arbitrio ad particularem uſum, vel poſſeſſionem illam applicare, ſed prout cuique opus eſt, (Actor. 4.) Quando ergo alicui datur licentia habendi in particulari peculio aliquid, quod nec neceſſarium, nec utile ſibi eſt, talis licentia injuſta cenſetur, ex ſententia omnium, ut patet ex Turrecr. & Navar. ſupra, qui merito dicunt peccare ſuperiorem dando hujuſmodi licentiam.

11 Nihilominus tamen dicendum eſt, non eſſe proprietarium religioſum habentem in ſuo peculio aliquid cum hujuſmodi licentia: ita tenent Turrecr. ſupra art. 2. & Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11. circa finem, qui citant Umbertum; & alii, quos in ſimili dubio de acceptione injuſta ſupra citavimus. Ratio eſt, quia ille religioſus tunc non poſſidet rem illam nomine proprio, ſed dependenter a voluntate ſuperioris, ſemperque eſt paratus, ut ſupponimus, ad illam relinquendam, ſi ipſe juſſerit; nihil autem aliud requiritur ad excuſandam proprietatem, ut conſtat ex vi vocis, & ex omnibus authoribus citatis, præſertim Panorm. in c. *Quando*, de offic. ordin. c. *Joannes*, de regularibus, & c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. Confirmatur, quia talis licentia, licet injuſta, non eſt nulla: ut enim ſupra notavimus, talis licentia non eſt diſpenſatio in voto paupertatis, ſed eſt conceſſio quædam circa materiam remotam paupertatis, quæ facit moralem mutationem in materia proxima, quæ eſt habere talem rem nomine proprio, vel alieno; & quoad hanc mutationem efficax eſt illa licentia, quia licet ſit ſine juſta cauſa, eſt ex poteſtate ſufficienti; ergo illa ſufficit, ut non committatur peccatum proprietatis.

Dubitatio ſecunda, an ſaltem in hoc detur aliud peccatū.

12 Quæri vero ulterius poteſt, an in hoc committat religioſus aliud genus peccati, contra votum paupertatis, vel contra aliam virtutem, nam authores citati graviter hoc reprehendunt, adeo ut ſignificent, religioſum in hoc mortaliter peccare; dum autem volunt ſpeciem ejus exponere, nihil ſatis veriſimile afferūt; nam in primis dicunt eſſe peccatum avaritiæ, quia retinet ſine rationali cauſa. Sed avaritia in primis non eſt peccatum mortale per ſe, & ex genere, ſecluſa injuſtitia, juxta doctrinam D. Th. 2. 2. q. 118. art. 4. Deinde malitia avaritiæ maxime pendet ex effectu, & fieri optime poteſt, ut religioſus non teneat hujuſmodi rem ex ordinato affectu ad illam liberalitati contrario, ſed ex alio fine. Ulterius vero ait D. Antoninus, peccare hujuſmodi religioſum, quia ſæculariter vivit, volens abundare contra c. *Relatum*, ne cler. vel monach. Sed Pontifex in eo textu loquitur de monachis ita ſæculariter viventibus, ut regulam non obſervent, ut conſtat ex illis verbis: *Ideoque mandamus, quatenus eos ad obſervationem regulæ appellatione remota compellas*. In præſenti autem non agimus de ſpeciali regulæ violatione, quæ juxta regulæ obligationem, & rei qualitatem eſſe poterit peccaminoſa; ſed agimus ſolum de violatione paupertatis præciſe ex poſſeſſione ſuperflui peculii cum facultate ſuperioris; quod ſi hæc ſuperfluitas, vel abundantia dicatur eſſe aliena ab ſtatu religioſo, & hac ratione pertinere potius ad ſæcularem vitam, id non negabimus, tamen inde non poteſt inferri peccatum mortale, ſi alioqui non eſt contra votum, neque contra aliquod ſpeciale præceptum, ſed erit imperfectio magna, aut peccatum veniale, propter indecentiam ſtatus.

13 Quocirca ſi loquamur præciſe ex generali obligatione voti paupertatis, non poſſumus hoc damnare ut peccatum mortale per ſe, & ex genere, quia ex vi talis voti, non promittit aliquis nihil habere ſuperfluum, ſed ſolum nihil habere proprium, nec per modum proprii, iſt eſt, etiam uſum, vel adminiſtrationem ſine facultate non uſurpare; ſi ergo hoc ſervetur circa rerum abundantiam, non violatur paupertatis votum generatim ſumptæ, ſi in generali tantum ratione ſua ſumatur. At vero, ſi quis vel ex ſpeciali intentione, vel ex particulari regula, juxta quam paupertatem vovet, obligetur ad ſpecialem carentiam rerum ſuperfluarum; tunc ſi votum eſt abſolutum, & non includit conditionem hanc, *ſine licentia ſuperioris*, tunc non excuſabitur a tranſgreſſione voti propter injuſtam licentiam, etiamſi excuſetur a peccato proprietatis, ut ſupra in ſimili tactum eſt. Ex hoc vero capite vix poterit judicari peccatum mortale, niſi ibi ſit ſatis expreſſa & ſpecifica intentio voventis, vel ubi per ſtatum religionis ſufficienter declaratum ſit illam eſſe materiam voti. Ex accidenti vero exiſtimo ſæpe eſſe poſſe peccatum mortale in hac ſuperfluitate ratione ſcandali, quod vergit in magnum nocumentum, & diſſipationem religionis. Item ratione cooperationis, vel inductionis ſuperioris ad concedendam talem licentiam, in quo ipſe per ſe etiam loquendo graviter peccat, ſi exceſſus nimius ſit, quia infideliter agit, & injuſte, vel contra legalem juſtitiam, & contra commune bonum, vel contra diſtributivam inæqualiter diſpenſando res communes, vel contra commutativam abutendo ſua poteſtate.

Corollarium; licentia irrevocabilis nunquam eſt valida.

14 Ex his vero tandem ſequitur licentiam ſuperioris nunquam poſſe ad hoc valere, ut liceat religioſo poſſidere aliquid, cum propoſito non relinquendi illud, etiamſi ſuperior velit, ſeu licentiam revocet, quia hoc eſſet habere rem animo proprietario, quod conſequenter eſſet habere proprium, ad quod non poteſt ſuperior licentiam dare, juxta c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. Et ideo non poteſt Prælatus, etiamſi maxime velit, dare hanc licentiam irrevocabilem, quia hoc virtualiter eſſet in voto diſpenſare, quod facere non poteſt, & ita docent Antoninus, Turrecremata, Sylveſter, & alii locis ſupra citatis, & tanquam manifeſtum ſupponit Corduba in ſumma quæſt. 54. notab. 2. Idemque ſupponit communis opinio Doctorum dicentium, non eſſe validam profeſſionem ſub conditione, ut liceat retinere aliqua bona cum facultate irrevocabili, ut ſupra late retulimus, diſputando de forma profitendi; nam illa conditio cenſetur eſſe contra ſubſtantiam paupertatis: ergo etiam illa licentia eſt contra idem votum; nunquam ergo poteſt eſſe valida. Unde etiam fit, ut nunquam poſſit propter talem licentiam licite occultari res ſuperiori, ita ut ab ipſo auferri omnino non poſſit, quia hoc repugnat facultati, quam neceſſario debet retinere ſuperior, quam ſibi adimere non poteſt per licentiam a ſe datam: non eſt autem idem de licentia cuſtodiendi rem ſub clave, & deferendi illam etiam ad diſtantem locum, vel per multum tempus, quia hoc non ita intrinſece repugnat paupertati, ſicut illud prius, quamvis ſatis inordinatum ſit, & vix poſſit excuſari, niſi in aliquo raro caſu. Advertendum eſt autem in hoc puncto ſermonem eſſe de Prælato reſpectu ſuiipſius, vel ſuperiorum Prælatorum: ſic enim nullus poteſt dare licentiam irrevocabilem vel a ſe, vel a ſuo ſuperiore; poteſt tamen dare licentiam irrevocabilem ab omni inferiori Prælato, quia hoc intrinſecum eſt cuicumque facultati, nec tunc peccabit religioſus poſſidens aliquid cum propoſito non relinquendi illud ad arbitrium Prioris, vel Abbatis, donec Provincialis, vel Generalis, a quo habet, ut ſupponimus abſolutam, & legitimam facultatem, illam auferat. Et hac ratione poteſt Papa dare licentiam religioſo habendi aliquid, quod ab omnibus Prælatis religionis auferri non poſſit, quia poteſt dare licentiam irrevocabilem ab ipſis, quamvis ab ipſomet Papa revocari poſſit, ut latius infra dicemus agentes de diſpenſatione voti hujus, & videri poteſt Corduba ſupra, & Navar. comm. 2. n. 14. & 15.

CAPUT XIII.

Utrum religioſus poſt factam profeſſionem, vel religio nomine illius, retinere poſſit uſum fructum.

Ratio dubitandi.

1 RAtio dubitandi deſumitur ex eo, quod interdum religioſus poſt ſolemnem profeſſionem factam licite retinet uſumfructum bonorum, quem antea habebat ſine directo dominio illorum: ergo hoc votum non obligat ſemper ad non retinendum aliquid, ut proprium. Antecedens patet, quia poſt profeſſionem ſæpe religio gaudet illo uſufructu; non poteſt autem gaudere, quia in ipſam translatum ſit jus, nam uſusfructus ſicut non poteſt alienari invito principali domino, ita nec poteſt in alium transferri, ut notavit Molina tom. 1. de juſtitia tract. 2. diſp. 7. Sarmiento lib. 3. ſelect. qq. c. 9. Covar. 1. var. c. 8. n. 7. & Gama deciſ. 299. ergo in tantum monaſterium fruitur, in quantum jus fruendi manet in ipſomet religioſo: unde nunquam monaſterium fit proprie uſufructuarium, quia non fruitur nomine ſuo, ſed nomine alterius: ergo jus ipſum fruendi manet ſemper in perſona.

2 Duę vero quęſtiones hic ſunt diſtinguendæ. Una eſt, an commoditas uſusfructus omnino extinguatur per profeſſionem. Alia eſt, ſi non extinguitur, apud quem maneat tam illa, quam jus ad ipſam. Priorem quæſtionem tractat gloſſa in c. *Si qua mulier*, 19. q. 3. & in ſumma reſpondet non extingui uſumfructum, & conſequenter non amitti utilitatem ejus. Idem ſequitur Panormitan. in c. ultimo de pignor. n. 2. Sylveſt. *Religio 6.* in princip. & communiter Doctores, qui non afferunt ſpeciale jus, quo id probent, ſed ſolum generalia jura, quæ afferunt bona, ſeu jura religioſi in religionem. Quod quidem non videtur multum efficax, ut ex dicendis conſtabit.

Dubitatio, ad quem tranſeat jus ad uſumfructum, & ipſe uſuſfructus.

3 Ut ergo ratio, & veritas hujus reſolutionis intelligatur, & objectioni factæ ſatisfiat, circa ſecundam quęſtionem pro certo ſupponendum eſt, uſumfructum non poſſe manere apud religioſum profeſſum quoad utilitatem, & commoditatem fructuum: quia non poteſt illos percipere, nec illorum dominium acquirere, nec in proprios uſus ſua authoritate convertere: omnia enim hæc repugnant voto ſolemni paupertatis, & ita in hoc omnes authores conveniunt. Unde qui dicunt uſumfructum non extingui per profeſſionem, conſequenter aſſerunt quoad utilitatem tranſire in religionem. Et ob eamdem cauſam hoc ipſum limitant, ut Sylveſt. adnotat, ut locum habeat in religionibus, quæ poſſunt habere proprium in communi, quia aliæ non poſſunt habere fructus aliquos, vel proventus: de jure vero ad ipſos fructus, in quo proprie uſusfructus conſiſtit, non eodem modo loquuntur dicti authores: nam Panormitan. abſolute ait, non extingui, ut monaſterium habeat uſumfructum in vita ingredientis, habere autem uſum fructum eſt habere ipſum jus: ergo ſentit jus ipſum tranſire ad monaſterium. Et ita etiam Sylv. ſimpliciter ait, tranſire uſumfructum in monaſterium, citans Innocentium in c. *in præſentia*, de probat. ubi in particulari de uſufructu non loquitur, ſed in generali, omnia jura religioſi tranſire in monaſterium. Et idem tenet expreſſe Gigas q. 57. de Penſionibus n. 2. & 9. juxta quam ſententiam facile reſponderetur objectioni factę negando aſſumptum, quia poſt profeſſionem nullum jus ad fructus manet apud religioſum, ſed in religione pro tempore vitæ ipſius. Contra hanc vero ſententiam obſtat ratio tacta, quod repugnant naturæ uſuſfructus tranſire ab una perſona in aliam.

4 Propter hoc dicunt alii, jus quidem manere in perſona ipſius religioſi, quamvis commoditas tranſeat in monaſterium; ita loquitur Bartolus in dicta Authentica *Ingreſſi* n. 42. quem ſequitur Antonius Gomez lib. 48. Tauri n. 8. ubi refert plures alios, qui non omnes loquuntur de hoc particulari puncto, ſed generatim, quod uſusfructus non extinguitur per profeſſionem, ut patet ex gloſſa in Authent. *Ingreſſi* C. de ſacroſanctis Eccleſ. juxta quam ſententiam ad objectionem a nobis factam reſpondet Bartolus, monachum quantum ad ſui commodum non poſſe habere proprium, tamen in commodum monaſterii aliquando poſſe illud retinere; quod ſolum confirmat argumento a ſimili ex l. *Cum filio*, ff. de legatis prima. Et quidem ſi tantum conſideremus ſtatum perfectionis, & rationem, ob quam religioſus privatur omni proprietate bonorum, nihil repugnat hoc jus manere in religioſo quaſi materialiter, vel (ut ſic dicam) quaſi mortuum quoad ipſum, ad eum modum, quo manet vinculum matrimonii in conjugato profeſſo ex licentia conjugis. Unde poteſt confirmari hæc opinio, quia hic ceſſat omnino ratio legis, quæ vetat, religioſum retinere aliquod jus; ceſſat autem, & negative, quia carentia talis juris eſt impertinens ad perfectionem; & contrarie, quia cederet in detrimentum totius religionis, ſi tale jus ſepararetur a perſona, quia non poſſet tranſire in religionem, & conſequenter religio amitteret totum commodum uſuſfructus. Quæ ſententia ſic explicata eſt probabilis, & poteſt facile defendi; mihi tamen non omnino probatur, quia eſt exceptio a jure communi in eo non ſatis fundata, & ſine neceſſitate, ut oſtendam. Item, quia aliàs non poſset reddi ſufficiens ratio, cur penſio extinguatur per profeſſionem, quia jus poſset manere in religioſo, & utilitas in religione. Item non poſset ratio reddi, cur extinguatur uſusfructus etiam in religione, quæ non eſt capax proprii in communi, quia licet perciperet fructus, non ideo habebit proprietatem aliquam in communi, quia jus nunquam eſset apud ipſum. Denique facile fingi poſsent alii caſus, in quibus ob eamdem rationem religioſus profeſsus poſset retinere dominium ſine propria commoditate.

5 Propter hæc ergo alii dixerunt uſumfructum extingui per votum ſolemne paupertatis, quia jus illius nec in religioſo manere poteſt, neque in religionem transferri, quia illud repugnat voto; hoc vero repugnat naturæ uſusfructus. Quam opinionem refert Panorm. ſupra, & videtur tandem eam tenere gloſsa in d. c. *Si qua mulier*, in fine, ubi illam confirmat, quia uſusfructus extinguitur morte, non tantum naturali, ſed etiam civili, ut videre licet in authoribus ſupra citatis, & in Angelo, & Sylveſt. verbo *Uſusfructus*, & Molin. dict. tract. 2. diſp. 9. Sed profeſſio eſt quædam mors civilis, c. *Placuit* 16. q. 1. ergo. Secundo confirmatur, quia penſio eſt quidam uſusfructus, vel ſaltem uſusfructui comparatur; ſed illa extinguitur per profeſſionem religioſam, ut oſtendit Gigas citato loco ex c. *Beneficium*, de Regular. in 6. ubi nomine beneficii juxta communem interpretationem penſio intelligitur: ergo.

6 Nihilominus quoad hanc partem non cenſeo recedendum a communi ſententia, tum propter authoritatem ejus; tum quia eſt magis favorabilis religioni; tum etiam, quia eſt conſentanea generalibus regulis juris communis in d. Authen. *Ingreſſi*, cum ſimilibus, quas etiam conſuetudo ita interpretata eſt. Nec oportet limitationem adhibere in uſufructu, quem pater habet in bonis adventitiis filii, quam quidam adhibent dicentes, ſi pater profiteatur in religione extingui uſumfructum; quia amittitur patria poteſtas, ut videre licet in Sylveſt. ſupra, & Panorm. in c. *In præſentia*, de approbationibus n. 57. ubi cum Bartolo ajunt, in eo caſu dimidiam partem uſusfructus amitti, & dimidiam relinqui in monaſterio; Covar. autem in c. 2. de Teſtamentis n. 8. abſolute ſentit, tunc finiri uſumfructum, & manere apud filium. Communior autem ſententia eſt, eamdem eſse rationem de hoc uſufructu, & de quolibet alio, quam ſequuntur moderni ſupra citati, & Pinel. in lib. 1. C. de bon. matr. p. 1. n. 47. & Nava. Comm. 2. de Regularib. n. 55. Quam ſententiam nunc ut veriorem ſupponimus, quia ſolum obiter rem hanc attingimus, non enim tractamus nunc, quæ bona profeſſi tranſeant in monaſterium. Hoc ergo ſuppoſito, quod commoditas uſusfructus in monaſterio perſeveret, ad objectionem factam probabiliter credimus reſponderi poſse, etiam jus fruendi, atque adeo ſimpliciter uſumfructum remanere in monaſterio, & non in perſona ipſius religioſi, ut ſentiunt nonnulli ex dictis authoribus, & expreſſius Gigas n. 9. dicens, eſse ſpeciale in favorem religionis, ut uſusfructus tranſeat in monaſterium, & a perſona uſufructuarii recedat, & tamen non extinguatur, argumento (inquit) legis *Sunt perſonæ*, ff. de relig. & ſumptib. funer. quatenus ait in ambiguis religionum quæſtionibus nonnunquam ſtrictam rationem omitti ſolere, nam ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit: citat etiam in eamdem ſententiam Areti-

num in repet.dictæ Authenticę *Ingreſſi*.Ad quod etiam juvare poteſt, quod Innocent. ſupra notat, monaſterium non eſſe proprie hæredem religioſi, ſed ſicut perſona religioſi incorporatur monaſterio, ita etiam jura illius incorporari eidem; atque ita hunc tranſitum eſſe alterius rationis ab omni alia alienatione, vel translatione, ideoque in favorem religionis habere locum etiam in uſufructu.

Quid de penſionibus judicandum.

7 Et ita reſponſum eſt ad priorem difficultatem; ad aliam vero de penſionibus, quę in ultima opinione tangebatur, quantum ad præſens ſpectat, reſpondemus, idem fore dicendum de illis, quod ſcilicet per ſe non repugnarent voto ſolemni paupertatis, ſi Pontifices voluiſſent jus penſionarii cum illa amplitudine conferre, ut ipſo facto per profeſſionem tranſiret in religionem; nunc autem non ita confertur penſio, ſed ut immutabiliter (ut ſic dicam) adhæreat penſionario, nec poſſit ullo modo in alium transferri ſine authoritate Papæ, quod conſtat magis ex conſuetudine, & communi interpretatione Doctorum, quam ex aliquo jure expreſſo. Et reddi poteſt congrua differentia inter ipſam, & alium uſum fructum mere temporalem; nam penſio eſt onerosa Eccleſiaſtico beneficio, & ideo ſervitus illius dicitur, & ex hac parte eſt odioſa, & reſtringenda, nec reſpectu illius ita habet locum favor religionis, nam etiam extinctio illius in rei ſacræ commodum, atque adeo in favorem religionis cedit.

CAPUT XIV.

Utrum liceat religioſis habere annuos reditus, ſeu bona ſtabilia ex ſuperioris licentia.

1 ULtimo dubitari poteſt circa hanc bonorum tentionem, ſeu poſſeſſionem, an liceat religioſis poſſidere in particulari bona immobilia, ſeu ſtabilia, illiſque uti de licentia ſuperioris. Et ratio dubirandi eſt, quia habere hujuſmodi bona, & dominia, præſertim quoad uſumfructum, eſt habere proprium; nam eſt eſſe uſufructuarium; ſed ſuperior non poteſt dare licentiam ad habendum proprium: ergo. Confirmatur præcipue ex Concil. Trident. ſeſſ.25. c.2. de Regular. ubi ſic ſtatuit, *Neç deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam.* Per quæ verba non videtur Concilium voluiſſe novum genus paupertatis introducere ad illud obligando, cum hoc opus conſilii ſit, non præcepti: ſolum ergo explicat voti obligationem, eamque ſervari præcipit. In contrarium autem eſt, quia talis poſſeſſio cum non habeatur nomine proprio, ſed Prælati, & dependenter a voluntate ejus, non poteſt dici proprietaria, quia neque in re, neque in modo illa eſt poſſeſſio dominii: ergo quamvis bona, quæ poſſidentur, immobilia ſint, non propterea fit proprietaria poſſeſſio; nam illud materiale, & accidentarium videtur. Nec etiam eſt proprietaria ratione uſusfructus, quia ille non eſt juris, ſed facti, quia non proprio nomine, ſed alieno, & dependenter a voluntate alterius tales fructus recipit; in perceptione autem, & conſumptione fructuum, ſolum quoad factum non eſt per ſe proprietas, nec proprietarius uſus ſecluſo proprio jure, & interveniente Prælati facultate. Confirmatur ex uſu, quia Moniales poſſidēt vitalitios cenſus, & percipiunt, & conſumunt fructus eorum, quam conſuetudinem damnare non poſſumus, cum a Paſtoribus Eccleſiæ, ſcientibus, & videntibus, generaliter fere tolerata, immo & probata ſit.

In duplici ſenſu excitari poteſt hæc quæſtio.

2 Hęc quæſtio diſputari poteſt, vel de tempore ante Concil. Trident. vel poſt illud, & de utroque ſenſu breviter dicemus, quia reſolutio unius conferet ad intelligentiam alterius. De priori ergo tempore eſt opinio affirmans, ex vi voti paupertatis non licere habere hoc genus peculii, etiam de licentia ſuperioris: ita ſentit Gerſon Alphab.23.p.1. & eam eſſe plurium Doctorum ait Cordub.d.q.54. ſolum vero deſignat Gerardum, & Pitrinum, in tractatu de diſpenſatione Eccleſię, qui habetur in lib. Monumenta ordinis Minorum. Fundamentum eſt ſupra tactum, quod ita declarant propter rationem in contrarium, quia licet hoc non ſit abſolutum dominium, eſt nihilominus aliquale dominium utile, quale eſt illud, quod habet filius de licentia patris, vel ſervus de licentia domini: hoc autem religioſo repugnat, quia magis eſt incapax dominii, quam filius, vel ſervus. Et in confirmationem hujus ſententiæ allegantur omnia jura, quæ prohibent religioſos habere proprium, quæ parum ad rem faciunt, quia hoc eſt, quod inquirimus, an hoc ſit proprium. Confirmatur tandem, quia hic modus peculii eſt proxima occaſio plurium abuſuum contra diſciplinam religioſam; ergo per ſe malum eſt, & licentia ad illud eſt invalida; non poteſt ergo excuſare proprietatem.

3 Nihilominus contraria ſententia communis eſt Canoniſtarum cum Innocentio, in c. *Inſinuantem*, qui cler. vel vovent. quam ex eodem textu colligunt: idem ſentit Joannes Andr. in regula, *non eſt obligatorium*, de reg. jur. in 6. ubi ait non eſſe illicitum ſtatutum, ut unicuique religioſo detur certa portio ad ſuos neceſſarios uſus: quod dictum probant Decius in c. *Edoceri*, de reſcriptis n.5. Abbas in c. *Cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. n.8. Gregorius Lopez leg.14. tit.7. partita 1. Tenet etiam Calderinus in c.2. de Regul. Sylveſt. verb. *Abbas* q.3. punct.7. & Navar. comm.2. de regular. n.9. 14. & ſequentibus, & Corduba ſupra; Azor. tom.1 inſtit. Mor. lib.12. c.9. q.2. Vaſquez in opuſc. de Redit. Eccleſiaſt. c.3. dub.11. n.11. Quæ opinio fundatur præcipue in ratione ſuperius facta, poteſtque confirmari ex c. *Cum ad Monaſterium*, ubi ſic dicitur: *Neque alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur.* Ex quibus verbis a contrario ſenſu colligo, ſi obedientia, vel adminiſtratio non concedatur in perpetuum, ſed revocabilis ad nutum, non fuiſſe tunc illicitam, nec contrariam paupertati. Item in c.2. eodem tit. dicitur: *Qui peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum, a communione removeatur*; ergo de licentia Abbatis licitum eſt peculium; loquitur autem textus indiſtincte de peculio bonorum mobilium, vel immobilium. Non eſt ergo, cur nos diſtinguamus & reſtringamus illud jus; præſertim, quia adminiſtratio, de qua loquitur Pontifex, magis habet locum circa bona mobilia, quam immobilia. Hoc etiam multum confirmat d. c. *Inſinuate*, ubi profeſſio facta ſub conditione vivendi extra monaſterium, & retinendi bona in adminiſtratione ad propriam ſuſtentationem, ut expoſitores omnes intelligunt, & ſupra declaratum eſt; perinde autem retinere illud peculium, ac de novo accipere de licentia Prælati. Denique nulla eſt ratio ſufficiens, quæ probet hoc eſſe illicitum; non ergo eſt damnandum, maxime cum fuerit cōmuni conſuetudine receptum. Antecedens patet, quia non invenitur jus commune poſitivum, quo prohibeatur, nec etiā eſt per ſe contrarium voto, ut probat ratio ſuperius facta, & magis patebit, reſpondendo ad fundamenta contraria.

4 Itaque hęc poſterior opinio in rigore ſpeculativo vera eſt. Ut autem in praxi, & moraliter locum habeat, primo diſtinguere oportet poſſeſſionem, & uſum rei mobilis, ac perceptionem fructuum a libero uſu, & cōſumptione illorum; nunc enim non agimus de hoc ultimo puncto, quia pertinet ad tertium ſupra propoſitum; ſed ſupponimus in hoc capite licentiam non eſſe injuſtam, quia nimirum per eam ſolum conceditur religioſo, ut expēdat libere fructus illos, in uſus proprios neceſſarios, vel honeſtos; de reliquis vero, ſi forte ſuperfuerit, diſponat quidem arbitrio ſuo, tamen juxta modum religioni debitum: quis autem hic modus ſit poſtea explicabimus. Hoc ergo ex hac parte ſuppoſito, nihil eſt in eo peculio dicto modo poſſeſſo, quod per ſe repugnet voto paupertatis; falſum eſt enim in eo intervenire proprietatem, vel dominium etiam ſecundum quid, cum nullum acquiratur jus firmum, & ſtabile, ſed ſola licentia ad uſum, vel poſſeſſionem facti, ſemper pēdens a voluntate alterius, quod neceſſe eſt, ut vere, & non ficte ſervetur, atque adeo neceſſe eſt, ut coram Deo religioſus habeat animum relinquendi peculium, ſi ſuperior licentiam revocaverit. Et quoad hoc non eſt ſimile, quod affertur de filio familias, vel ſervo; nam poſſunt illi licite acceptare verum dominium, & irrevocabile, ſi pater vel dominus concedere voluerit. Et hoc ſolum eſt, quod per ſe ſpectat ad hoc negotium; abuſus autem hujus conceſſionis, vel licentię, eſt per accidens. Neque eſt verum inde ſequi moraliter, aut regulariter proximam occaſionem alicujus mali; nam id pen-

dec

det ex particularibus circumſtantiis, perſonæ, cauſæ, ac neceſſitatis, rerum, ſeu bonorum, quorum uſus, vel uſusfructus conceditur, quibus ſpectatis interdum poteſt hoc fieri ſine periculo alicujus mali; aliquando vero poteſt eſſe neceſſarium ad vitandum majus malum, vel ad convenientem alicujus perſonæ gubernationem, ut magis ex ſequenti puncto patebit. Tandem advertendum eſt ſententiam hanc intelligendam eſſe ſolum in generali, & ex vi voti paupertatis, ut ſic: in particulari autem unaquæque religio ſervare debet, ſi quam regulam peculiarem circa paupertatis votum, vel materiam ejus habuerit, quæ cum hujuſmodi peculio, & licentia ejus repugnet; idemque eſt de probata, ac recepta conſuetudine, cavendumque eſt, ne hac occaſione rigor paupertatis relaxari incipiat introducendi hujuſmodi uſum, ubi non eſt.

5 Statim vero occurrit aliud membrum propoſitum, an ſcilicet, poſt Concil. Trident. poſſit eſſe licitum hoc peculii genus. Aliqui enim abſolute negant, quia Concilium ſimpliciter dicit, *non liceat:* unde Palatius in 4.d.38.diſp.1. in fine ait, non licere Monialibus habere annuos reditus de licentia ſuperiorum, quia putat eſſe contra Concil. Trident. & ſignificat eſſe peccatum mortalis proprietatis. Sed in primis objici poteſt, quia licet præceptum Concilii cum hac generalitate intelligatur, non videtur hoc eſſe peccatum proprietatis, nec contra votum paupertatis, propter argumentum ſupra factum, quod Concilium non potuit extendere voti obligationem ultra intentionem voventium; ſi ergo hoc peculium ex ſe non erat contra votum paupertatis, non potuit Concilium facere, ut id eſſet contra paupertatem. Sed hæc objectio non eſt magni momenti; primo quidem, quia obſervantia hæc non poſſidendi dicto modo hæc bona immobilia, licet directe non cadat ſub voto paupertatis, concernit tamen multum obſervantiam ejus, & ideo potuit per Eccleſiam præcipi, ſicut poteſt Eccleſia præcipere Monialibus clauſuram, etiamſi illam directe non voverint, quia concernit obſervantiam caſtitatis; Religioſus autem obligatur, vel obligari poteſt, non ſolum ad vota, ſed etiam ad ea, quæ vota concernunt, tanquam moraliter neceſſaria ad eorum obſervationem; parum autem refert diſcutere, an illud peccatum ſit proprie contra votum, an contra præceptum Eccleſiæ; ſatis enim eſt quod ſit peccatum grave contra obedientiam Eccleſiæ, & ſatis probabiliter reduci poteſt ad peccatum contra paupertatem, quia intuitu paupertatis, & tanquam medium morale neceſſarium ad illam ſervandam, id prohibetur, ut in ſimili ſumi poteſt, ex Clement. 1. de verborum ſignificat, ibi, *declaramus*, *& dicimus*, &c. Deinde dicitur peculium ſine licentia legitima Prælati contra paupertatem eſſe, Concilium autem potuiſſe hanc licentiam prohibere, ex quo ſtatim ſequitur, ut tale peculium contra paupertatem ſit, & ideo fortaſſe prohibitio Concilii non recte dirigitur ad ipſos ſubditos, ſed ad ſuperiores, ſic enim ait: *Non liceat ſuperioribus*, &c. Inde enim conſequitur, ut ſubditi obligentur ad non habenda talia, non tam ex prohibitione Concilii, quam ex vi voti paupertatis. Neque etiam videtur referre, quod Concilium non dicit, *non poſſint*, ſed *non liceat*, quo verbo non videtur annullare talem licentiam, & ideo dici poſſet, quamvis peccet, qui illam concedit, validam eſſe, & conſequenter ſufficientem ad excuſandum ſubditum a peccato proprietatis: hoc (inquam) non obſtat, quia juxta materiæ exigentiam idem eſſe videtur *non licere*, ac *non poſſe*, nam illa verba ſunt quaſi reſervativa hujus poteſtatis. Atque congregatio Cardinalium in quadam declaratione illis verbis addidit: *Non liceat niſi ſoli Papæ*, &c. Unde ſæpe ab eiſdem Cardinalibus declaratum eſt, & in genere, & in ſpecie in caſu illo monialium non licere habere hujuſmodi bona immobilia, vel certos reditus; & pro eodem exiſtimant non licere Prælatis dare hanc licentiam, & non licere ſubditis habere talia bona.

6 Nihilominus communiter viri docti hujus temporis non exiſtimāt hoc eſſe magis illicitum poſt Concil. Trident. quam antea. Quod manifeſte docuit Navar. comment. 2. de regul. n. 15. verſ. *ad quintum*, ubi expreſſe dicit, Concilium non induxiſſe novum jus, ſed ſolum continere declarationem antiqui, quod in c. *cum ad Monaſterium*, continetur; & idem dicit *ad ſextum*, & *ad ſeptimum*, & idem proquitur, n. 16. Eum ſequitur Graffis 1.p. deciſ. lib. 3. c. 5. n. 53. Eman. Rod. tom. 2. q. Regul. q. 125. art. 4. & tom. 3. q. 29. art. 10. Sa verbo *Religio* n. 48. Miranda in ſuo Manuali tom. 1. q. 28. art. 8. Qui præcipue moventur ex conſuetudine recepta, quā condemnare duriſſimum eſt. Ratio etiam, vel congruentia eſſe poteſt, quia non videtur veriſimiliter voluiſſe Concilium prohibere id, quod ſæpe eſt moraliter neceſſarium ad congruam religioſorum ſuſtentationē; conſiderato autem modo, quo aliqui religioſi, præcipue fœminæ ex communibus bonis monaſteriorum aluntur, neceſſarium moraliter eſt, ut habeant hujuſmodi facultatem, quia aliàs convenienter non poſſunt ſibi providere, & majoribus periculis exponuntur.

7 In hac vero ſententia difficile mihi creditu eſt, quod adverſarii dicunt, Concil. Tridentin. nihil novi præcepiſſe, ſed antiquum jus renovaſſe; nam verba ejus non ſunt declarativa, ſed conſtitutiva novi juris, ut patet ex illis verbis: *Nec deinceps liceat*, &c. Nā illa particula *deinceps* plane indicat novitatem; & verbum *liceat*, imperativum eſt; ſi autem Concilium ſolum voluiſſet declarare novum jus, nec oportuiſſe dicere, *non liceat*, ſed *non licet*, multoque minus addenda eſset illa particula: *Deinceps*, quæ in rigore idem ſignificat, quod *poſt hac*, ut conſtat, & ex proprietate Latinæ linguæ, & ex uſu juris in lege *Nemo*. C. de Epiſc. audien. Poſset quidem aliquis effugere vim horum verborum, dicendo, verbum præceptivum ſæpe adhiberi in legibus, quæ non imponunt novum præceptum, ſed renovant antiquum, ſeu prohibent id, quod per ſe malum eſt, ut in principio ejuſdem capitis dicit idem Concilium: *Non liceat regularibus habere proprium*, quod conſtat non eſse novum: unde cum addit in ſequenti clauſula: *Non liceat deinceps*, verbum *liceat*, eamdem habet ſignificationem, & particula *deinceps*, poteſt exponi, ut ſolum ſit continvativa, ac ſi diceret, *non liceat præterea*, ſeu *deinde*. Ita enim Latine ſolet aliquando ſumi; vel dixit *deinceps*, non quia antea liceret, ſed quia tam frequenter fiebat, ac ſi liceret. Nihil horum mihi ſatisfacit, quia non oportet inferre vim verbis Concilii; infertur autem maxima, præſertim quoad particulam *deinceps*, verbum autem *liceat*, quod familiare eſt ipſi Concilio, ſemper indicat novum aliquid conſtitui, ut ſeſs. 24. c. 6. de Reform. *Liceat Epiſcopis*, &c. & in ſeſ. 25. c. 5. de regularibus: *Nemini ſanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire e monaſterio*, &c. & infra: *Nemini liceat ingredi inter ſepta monaſterii*, &c. & in omnibus his locis aliquid novum ſtatuit, & expreſſius in c. 6. ejuſdem ſeſs. 25. *Nec in poſterum liceat provinciales*, &c. quæ verba manifeſte indicant novum præceptum: idem autem eſt in hujuſmodi loquutionibus dicere *in poſterum*, vel *deinceps*.

8 Dicendum ergo cenſeo Concilium novum aliquid præcepiſse; ita ſentit Cordub. in ſumma. q. 54. Petrus Navar. lib. 3. de reſtit. c. 1. p. 3. dub. 1. n. 163. Molin. tom. 2. diſp. 276. Leſſius lib. 2. c. 4. dub. 5. n. 30. Azor. to. 1. lib. 12. c. 9. q. 2. Baſil. Ponce q. 9. Scholaſt. c. 4. Vaſq. in opuſc. de Redit. Eccleſ. c. 3. dub. 11. n. 14. & alii. Explicandum ergo eſt, quid illud ſit, & quomodo contra illud non peccetur per conſuetudinem monialium, vel per alias ſimiles. Circa primum multa intelligere poſſumus eſse prohibita a Concilio, quæ nec per ſe erant contra votum, nec per jura antiqua erant prohibita, nā ſtatim in principio illius capitis ait: *Non liceat regularibus bona immobilia, vel mobilia quovis modo acquiſita tanquā propria, aut etiam nomine conventus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ſuperiori tradantur, conventuique incorporentur.* In quibus verbis, quamvis habere bona tanquam propria per ſe illicitum, & ſæpius ante Concilium prohibitum eſset, tamen quod non liceat nomine conventus, aliqua bona mobilia, vel immobilia poſſidere, vel tenere, novum profecto eſt, quia ex vi voti paupertatis, id non eſt per ſe, & intrinſece malum; nam eo ipſo, quod aliquid poſſidetur nomine conventus, non habetur ut proprium; ergo per ſe non repugnat voto paupertatis. Neque etiā invenitur jus antiquum, quo ſpecialiter hoc prohibeatur; ergo aliqua nova prohibitio quoad hanc partem facta eſt a Concilio. Reſponderi autem poteſt ex Navarro habere ali-

quid nomine conventus ſub particulari, & poſſeſſione privata, niſi ex legitima cauſa, vel neceſſitate fiat, ſemper fuiſſe malum, & id tantũ fuiſſe prohibitum a Cõcilio: nã ſi licẽtiam ex legitima cauſa dedit, ſicut id per ſe malum non eſt, ita non videtur a Concilio prohibitum.

9 Sed hoc, ut dixi, non videtur ſatisfacere menti Concilii, propter abſolutam prohibitionem, & propter vim illius verbi *non liceat.* Duplex ergo legitima cauſa hic cogitari poteſt. Una eſt pertinens ad communẽ utilitatem ipſius religionis provenientem ex adminiſtratione talium bonorum, & tunc conſtat talem poſſeſſionem non eſſe prohibitã a Concilio, quia tunc non concedũtur illa bona in peculium proprie loquendo, ſed in cuſtodiam, vel adminiſtrationem, & ideo ſi talia bona ſint immobilia, & fructifera, debent fructificare monaſterio. Alia cauſa eſt pertinens ad particulare commodũ ipſius religionis; poteſtque poſſeſſio eſſe vel ſimpliciter neceſſaria ad ſuſtentationẽ, vel debitum uſum, ſeu miniſterium ipſius religionis, vel ſolum ad majorẽ commoditatem, ornatum, vel libertatem. Quãdo cauſa eſt prioris modi, clarum eſt non habere locum prohibitionem Concilii, quia tunc id non ſolum licet, ſed ſuo modo debitum eſt. Si quis autem recte conſideret, nunquam illa cauſa locum habet in bonis immobilibus religionis, & ideo de illis nullam exceptionem fecit Cõcilium: de mobilibus autem in fine addidit, ut neceſſaria non denegentur quantum ad uſum, & ſupellectilẽ convenientem, quæ vox *ſupellex*, idem quod peculium ſignificat, ablata umbra, ſeu invidia proprietatis, quam peculii nomen generare poteſt. Quando autem cauſa ſolum eſt cõmoditatis privatæ, & cujuſdam exemptionis, ac diſpenſationis, ſi non a ſubſtantia voti, ſaltem a regulari & communi obſervantia ejus, tunc videtur a Concilio prohibitum ſimpliciter habere aliquid privatim, etiam nomine conventus, habetque prohibitio locum in multis caſibus, in quibus antea non fuiſſet malum, quia ob rationes extrinſecas, ut ſic dicam, poterat ſæpe illa licentia dari rationabiliter, juxta morem alicujus religionis, ut, v.g. propter multa bona merita de religione, propter inſignem eruditionẽ in favorem literarum, & propter alia ſimilia: hujuſmodi ergo exemptiones, & diſpenſationes, videtur mihi voluiſſe prohibere Concilium, præſertim quoad bona immobilia, & hoc ſenſu dixiſſe non licere illa habere nomine convẽtus. Et ideo exiſtimo non poſſe religioſos habere talia bona, quoad proprium, & peculiarem uſum, & uſumfructum, niſi quantum ſibi neceſſarium fuerit ad habitationem, & convenientem ſuſtentationem; ita tamen, ut principalis cura, & adminiſtratio talium bonorum, ſit apud Prælatum religionis, cui teneantur reddere rationem talium redituum, ſi eam exigere velit.

An, & quomodo prohibeat mobilia bona.

10 Quoad mobilia autem bona maxime habere poteſt locum, nova & poſitiva prohibitio quantum ad tentionem, & quaſi theſaurizationem pecuniæ; olim enim fortaſſe licere poterat religioſo privatim apud ſe habere reconditam pecunię quantitatem nomine conventus, & cum licentia, aliquo ex prædictis titulis conceſſa ob contingentes occaſiones, vel neceſſitates; hoc ergo exiſtimo nunc eſſe prohibitum ex vi hujus decreti, quo Religioſus prohibetur habere apud ſe bona etiam mobilia nomine conventus: nam intelligendum eſt de bonis mobilibus, quorum uſu non indiget; qualis maxime eſt pecunia in futurum recondita; ſolum ergo poterit concedi illa, quę ad actualem, & pręſentaneum uſum moraliter eſt neceſſaria, quod prudentis viri arbitrio relinquendum eſt. In aliis autem mobilibus bonis vix poteſt intelligi nova prohibitio, quia ſi ſunt ſuperflua, ſemper, & ex natura rei fuere prohibita; ſi autem ſunt neceſſaria, vel convenientia, Concilium illa non prohibet, ut ſtatim declarat. Nihilominus tamen aliquid peculiare conſiderari poteſt, nam ſecluſa hac prohibitione habere peculium ſuperfluum, etiamſi nimius eſſet exceſſus, fortaſſe non eſſet peccatum mortale ſecluſa proprietate, & ſcandalo; nunc autem ratione hujus prohibitionis facilius committi poteſt.

11 Atque ex declaratione hujus partis conſtat quid ſit, quod in ſequenti clauſula dicit Concilium: *Non liceat deinceps ſuperioribus*; per hęc enim verba, nec prohibentur tantum, quæ per ſe mala erant, ſed aliàs prohibita, nec etiam prohibetur aliquid, quod jure ordinario, ac regulari poſſit, vel debeat, a ſuperioribus religioſorum ſubditis concedere: nam illud prius parum eſt ad rigorem illorum verborum; hoc autem poſterius nimium eſt, & alienum ab intentione Concilii, quæ ſolũ eſt, ut paupertas regulariter obſervetur; in illis ergo verb. *Nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia, &c,* prohibet extraordinarias, & ſingulares cõceſſiones horum bonorum, etiamſi aliquando legitime fieri poſſint, prout explicui; nã quia hoc rarũ eſt, & ea occaſione abuſus introducebantur, ideo voluit Concilium, eam poteſtatem ſuperioribus auferre, & illã Pontifici reſervare. Et juxta hũc ſenſum facile intelligũtur reliqua, quæ in illo capite ſtatuuntur; eſtque hæc interpretatio conſentanea reſponſionibus Cardinalium, quarum aliquas ſtatim attingemus; nam prolixum eſſet omnes referre.

Quomodo liceat cõſuetudo Monialiũ habendi certos reditus.

12 Supereſt, ut declaremus, quomodo liceat conſuetudo monialium habendi certos reditus, & ſi quæ ſint alię ſimiles; nam illas omnes peccaminoſas eſſe, nec dicere poſſumus, nec debemus. Tribus autem modis illas excuſare poſſumus. Primo, dicendo, Concilium quoad hanc partem non eſſe receptum, & ideo non obligare. Hæc vero reſpõſio mihi non placet. Primo quidẽ, quia in legibus Pontificiis non facile, nec ſine magna interpretatione cenſeo eſſe admittendum illud principium, quod lex humana non obligat niſi acceptata; nam lex Concilii ad hoc ipſum obligat, ſcilicet, ut acceptetur, & ideo ut obligatio talis legis abſolute propoſitæ & promulgatę ceſſet, per reſiſtentiã, ut ita dicam, ſubditorum, neceſſe eſt, ut qui primi reſtiterũt, peccaverint, quia legitimæ voluntati ſuperioris reſtiterũt, quamvis poſtea ſi ſuperiore vidente, & tolerante id fiat, cenſeatur connivere, & tacite auferre legem. In præſenti autem dicere non debemus hãc conſuetudinẽ cum peccato introductam eſſe peccando, & reſiſtendo præcepto Concilii. Neque etiam dici poteſt, Pontificem ſcire hujuſmodi uſum contra Concilium, & connivere; nam contrariũ conſtat ex declarationibus Cardinaliũ, ubi in particulari hic caſus his verbis proponitur: *Cum N. viro mortuo facta eſſet Monialis, ſibique reſervaſſet* 50. *ducatos annuos ad uſum ſuum, quia contra Concilium eſt habere moniales aliquid proprium, viſum eſt dandam eſſe illam pecuniam Abbatiſſæ, quæ provideat neceſſitatibus N.* Secunda ergo excuſatio eſſe poteſt, hanc conſuetudinem introductam eſſe vel quandam veluti Epiikiæ, & æquam interpretationem Concilii, quia non eſt veriſimile voluiſſe obligare eos Religioſos, vel religioſas, quæ commode ſuſtentari non poſſunt, ſine hujuſmodi peculiis, & ſub eadem bona fide continuari, & a proximis Epiſcopis ſeu Prælatis tolerari, quod ſatis eſt, ut ſingulæ perſonæ a culpa excuſentur. Verum neque hæc evaſio licet probabilis ſit, mihi omnino ſatisfacit, tum quia ubi patet aditus ad ſuperiorem conſulendum, non habet locum juſta Epiikia, præſertim cum experientia conſtet, Pontificem in hoc negotio conſultum ſemper reſpondiſſe in favorem Concilii, & paupertatis; tum etiam, quia juxta illam interpretationem ad ſummum licebit diſcedere a verbis Concilii, quando neceſſitas cogit, quod moraliter vix poteſt explicari, ita ut reddat tutas conſcientias, niſi talis uſus aliquo modo reducatur ad formam Concilii, quia revera nunquam eſt aliud neceſſarium.

Vera ratio excuſandi talẽ conſuetudinem.

13 Dico ergo hujuſmodi conſuetudines, quæcũque illæ ſint, vel ita ſervandas eſſe, ut non repugnent verbis Concilii, vel ſi aliter fiant, eſſe pravos abuſus, qui excuſari non poſſunt, niſi fortaſſe in particularibus perſonis ex ignorantia invincibili. Explicatur in illo exẽplo de reditibus monialium. Nam duo ibi diſtinguenda ſunt, ſcilicet jus percipiendi tales reditus, & ipſimet reditus, ſeu pecuniæ. Ex his enim duobus ſolum jus inter immobilia bona computatur; illud autem certum eſt, ſi ſit verũ jus civile, non poſſe eſſe in perſona ipſius monialis, neque ad hoc poſſe Prelatum aliquem licentiam dare, quia eſſet proprietas quædam. Oportet ergo, ut vel illud jus quaſi adhęreat monaſterio, & non perſonę, vel certe, ut non ſit proprium jus civile reſpectu monialis, ſed ſolum obligatio in conſcientia in eo, qui ſolvit penſionem, ad reddendam illam; & ſine dubio ſit ſemper altero ex his duobus modis, & pręcipue hoc poſteriori; & ita quoad hanc partem nihil ſit contra Concilium, quia illa proprie non ſunt bona immobilia, vel ſi ſunt,

Mo-

Monaſterio incorporata ſunt quoad proprietatem.

14 Loquendo autem de ipſa pecunia non eſt contra Concilium, quod ſingulis annis recipiatur, & in uſus ipſius monialis convertatur, etiamſi ſolutio certa ſit, & infallibilis, dummodo pecunia, & uſus ejus debito modo recipiatur, & particulari applicetur: conſiſtit autem debitus modus in hoc, ut pecunia quamdiu non conſumitur, non poſſideatur ab ipſa in particulari perſona, ſed a ſuperiore, vel a publico officiali ad hoc munus conſtituto cuſtodiatur, & poſtea de licentia ejuſdem ſuperioris in uſum talis perſonę convertatur. Si enim hęc obſerventur, nec Religioſus habet aliquid proprium, nec poſſidet aliquid ſuperfluum, neque etiam habet uſumfructum rei immobilis, neque aliquid aliud committit contra tenorem Concilii; nec licentia ad conſumendam talem penſionem in proprios uſus dicto modo data eſt ad bona ſtabilia poſſidenda, neque ad uſumfructum proprie dictum, ſed ſolum eſt ad actualem uſum tali perſonæ convenientem. Atque hanc mentem Concilii videntur explicaſſe Cardinales illuſtriſſimi, tam in caſu particulari, quem ſupra retuli, quam in multis generalibus reſponſionibus, in quibus ſæpe ajunt non poſſe religioſos ſibi acquirere aliquid, vel tenere, ſed omnia danda eſſe ſuperioribus; & idem dicunt de Monialibus, ſive illis legatum aliquod relictum fuerit, ſive aliquid donatum, ſine induſtria, & labore ſuo partum, jam ſemper ajunt tradendum eſſe Abbatiſſæ, vel in communi reponendum; *Etiamſi* (inquiunt) *monaſterium ſit pauperrimum*. Conſequenter tamen adjungo ex illis pecuniis primum omnium providendum eſſe moniali, cujus cauſa donatæ ſunt, vel quovis modo acquiſitæ, & ſi quid reliquum fuerit, in uſum communem converti. Unde conſequenter fit, moniales, vel religioſos percipientes hujuſmodi reditus, debere eſſe in hac præparatione, ut ſi prælati ad alios uſus illos applicent, contenti ſint; ipſos autem Prælatos non debere id facere, niſi alio modo ſufficienter provideant neceſſitatibus ſubditorum.

CAPUT XV.

De uſu bonorum religioſæ paupertati contrario.

1 Expeditis duobus primis membris, quæ ſunt accipere, & retinere, ſupereſt, ut dicamus de tertio, quod eſt uti, vel quocumque modo expendere, aut diſponere de temporalibus bonis. In quo ſupponimus tanquam certum fundamentum, per votum paupertatis, licet abſolute non prohibeatur uſus talium bonorum (id enim erat impoſſibile,) nihilominus prohiberi uſum proprietarium; in quo etiam omnes Doctores conveniunt, ſequiturque ex ipſa obligatione non habendi proprium, nam qui tollit facultatem, a fortiori tollit actum; ergo qui tollit dominium, tollit actum dominii; ſed votum paupertatis, de quo agimus, tollit dominium; ergo tollit actum dominii; ſed proprietarius uſus eſt actus dominii, ut ipſum nomen præ ſe fert; ergo. Confirmatur, quia magis neceſſaria eſt paupertas, ſeu modus ejus in ipſo uſu, quam in dominio; parum enim referret religioſum non habere rem propriam quoad dominium, ſi poſſet pro libito, & arbitrio ſuo de communibus bonis diſponere. Imo in hoc repugnantia quædam involvitur; nam quod fieri poſſit votum non habendi uſum proprietarium retento dominio, facile, & optime intelligitur, quia poteſt retineri facultas ligata, & impedita ad ſuum actum, poteſtque ille modus paupertatis eſſe interdum conveniens, ut infra explicabimus tractando de votis ſimplicibus Societatis; at vero e converſo privari per votum dominio, & retinere liberum uſum, repugnantia eſt, qualis eſſet habere liberum & expeditum actum ſine facultate Prælati.

2 Ex quo etiam facile intelligitur, quis ſit proprietarius uſus paupertati repugnans; eſt enim omnis ille, qui proprio arbitrio, & authoritate fit, nam ex hoc ipſo proprietarius appellatur, quia proprio nomine, & non alieno exercetur, & inde etiam habeat quod ſit actus dominii, nam dominium eſt jus utendi re aliqua proprio nomine, & authoritate; ergo & e contrario uſus, qui proprio nomine, & arbitrio uſurpatur, eſt actus dominii. Tunc autem dicitur uſus fieri nomine proprio, quando non ſit de licentia, aut voluntate Prælati, ut in ſuperioribus ſæpe dictum eſt. Unde ſtatim in præſenti occurrũt multa ex dubiis ſupra tractatis, primum quæ licentia ſufficiat; in quo omnes eodem modo reſpondent, ſufficere licentiam præſumptam, imo de hoc caſu expreſſius loquuntur Navar. & alii Doctores ſupra citati. Et in eodem ſenſu dixit Antoninus 3.p. tit. 16. c. 1. §. 11. verſ. *Secundo nota*, peccare religioſum in hoc uſu, niſi poneret ſpem in ratihabitione Prælati. Non enim exiſtimo eſſe neceſſarium, ut qui aliquid donat ex voluntate præſumpta Prælati, habeat propoſitum poſtulandi a Prælato, ut expreſſe ratam habeat donationem factam; quamquam enim hoc melius ſit, & conſulendum: nihilominus in rigore non eſt præceptum ex vi paupertatis, imo nec per ſe pertinet ad illam, quia poſtquam res donata eſt, uſus ejus jam non pertinet ad religioſum, qui eam donavit; ergo jam non indiget licentia ſuperioris propter uſum ejus; uſus autem, qui præceſſit, ſufficienter fuit validus, & firmus, ex vi præſumptæ voluntatis; ergo etiam propter illum non eſt neceſſaria expreſſa licentia. Unde etiam confirmatur, nam licentia ex vi paupertatis ſolum eſt neceſſaria in ordine ad futurum, ut v. g. ſi de re accepta ſine expreſſa licentia aliquando requiritur ratihabitio expreſſa, ſolum eſt, ut deinceps liceat rem illam poſſidere, aut diſtrahere; propter præteritum autem, ut ſic, non eſt neceſſaria talis ratihabitio expreſſa, nam ſi ad aliquid poteſt eſſe utilis, ſolum eſt, ut donatio alteri facta firmior ſit, magiſque irrevocabilis; ad hoc autem non obligatur religioſus ex vi paupertatis, quidquid ſit, an aliunde obligari poſſit, quod ad præſens accidentarium eſt. Circa hanc autem præſumptam licentiam, hic ſpecialiter advertere neceſſe eſt, non æque facile eſſe admittendam, circa uſum, & diſpenſationem bonorum religionis, quam in aliis actibus accipiendi, vel retinendi aliquid, quia diſtractio bonorum ex ſe eſt magis nociva religioni, & ideo regulariter potius præſumitur involuntaria ſuperiori, non ſolum ratione modi, ſed etiam ratione ipſius ſubſtantiæ talis actus; tantoque erit difficilior hæc præſumptio, quanto materiæ quantitas fuerit major; & augebitur difficultas, ſi ſit extra religionem, nam inter ipſos religioſos ejuſdem monaſterii facilius permittitur. Quæ omnia & multa alia ſpectanda ſunt ad concipiendam probabilem reſolutionem; illa tamen concepta ſufficit ſine dubio ad excuſandum a culpa, dummodo alioqui licentia ſit juſta.

Dubitatio prima, an licentia præſumpta ſufficiat.

3 Habet etiam hoc loco ſpecialem difficultatem, an requiratur licentia juſta, & religioſus excuſetur a culpa, aliquid de bonis religionis conſumendo, vel alienando; loquor autem de licentia juſta ex parte cauſæ, nam ex parte modi obtinendi illam ſine vi, aut fraude, clarum eſt requiri juſtam, ut a fortiori conſtat ex ſuperius dictis. At vero ex parte cauſæ diximus in ſuperioribus, quamvis licentia fuerit data ſine cauſa legitima, & cum peccato ex parte ſuperioris, nihilominus non peccare contra paupertatem religioſum, qui intuitu talis licentiæ aliquid accipit, vel poſſidet; ergo idem eſt in præſenti dicendum. Patet conſequentia, quia tam in præſenti actione, quam in cæteris illa licentia efficit, ut religioſus non utatur illa re, tanquam propria, quia non proprio nomine, ſed alieno, & in eo non peccabit contra paupertatem, quidquid ſit de alio genere culpæ. In contrarium vero eſt, quia licentia data ad diſtrahendũ aliquid de bonis monaſterii ſine juſta cauſa videtur non ſolum injuſta, ſed etiam nulla: ergo qui illa nititur, perinde operatur, ac ſi abſque licentia rem diſtraheret; ergo perinde peccat contra paupertatem. Antecedens declaratur, quia Prælatus non eſt dominus, ſed diſpenſator, & quaſi œconomus bonorum monaſterii. Diſpenſatio autem facta in bonis alienis ſine juſta cauſa, non ſolum injuſta, ſed etiam nulla eſt, quia excedit facultatem diſpenſatori commiſſam: ob hanc enim rationem diſpenſatio in voto ſine cauſa data nulla eſt, & alienatio facta ab œconomo ultra poteſtatem ſibi commiſſam nulla eſt; ergo ſimiliter in præſenti.

Dubitatio ſecunda, an requiratur licentia juſta.

4 Reſpondeo quoad hanc partem eſſe valde probabilem ſententiam Navar. quam ſupra retuli, ad debitum uſum paupertatis, neceſſariam eſſe licentiam legitimam ex parte cauſæ, quod ipſe indifferenter affirmat de actione acquirendi, & alienandi. Ego vero inter hęc diffe-

Reſolutio eſt requiri licentiã juſtam ex parte cauſæ.

differentiam invenio, nam in acquiſitione non invenio nullitatem, etiamſi fortaſſe in ordine ad bonum regimen religionis licētia detur ſine cauſa legitima; quia id non obſtat, quominus ex parte donantis fiat vera translatio dominii omnino voluntaria; at vero in alienatione ex licentia injuſta invenitur ratio nullitatis ſupra declaratæ, quia res conſumitur, vel alienatur invito domino, nempe religione, & ſine facultate ejus, quia illa bonorum diſtractio non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, ad quam Religio nunquam dedit facultatem. Quod optime confirmat Navar. comment. 2. de Regularib. n. 23. & ſequentibus, & pro regula conſtituit tunc licentiam Prælati conceſſam ſubdito ad aliquid donandum eſſe juſtam, & validam, quando ſuperior ipſe per ſe poſſet illud expendere, quia quod poteſt per ſe facere, poteſt per alium; ſi autem ipſe poteſtatem non habet, neque alteri dare poteſt, c. *Quod autem*, de jure patronat. Quando autē cauſa ſit juſta, & ſufficiens, ut licentia ſit valida, arbitrio prudentis viri ait idem author eſſe relinquendum, quod recte dictum eſt. Ad hoc autem arbitrium ferendum aliqua conſiderari poſſunt; primum an res, de qua agitur, ſit gravioris momēti, & æſtimationis; nam in rebus minutioribus non eſt tam limitata poteſtas Prǽlati. Eſt ergo attēte conſiderādum, an licentia dicatur injuſta prǽciſe propter tēporale nocumentū religionis, cujus bona ſine cauſa diſſipātur; contigit autem nocumentum religionis non eſſe moraliter conſiderabile, & nihilominus licentiam dari ſine cauſa legitima, vel etiam cum aliqua imprudentia, conſideratione habita aliarum obſervantiarum religionum; tunc ergo in ordine ad paupertatem non erit invalida, nec religioſus ea utens peccabit tāquam proprietarius, licet alia ratione poſſit imperfectus eſſe. Unde ſecundo neceſſe eſt, ut ſubdito certo conſtet licētiam adeo eſſe injuſtam, ut ſit etiam invalida, nam in dubio poteſt pro ſuperiore præſumere. Tertio oportet, ut uſus rei, ad quem facultas datur, talis ſit, ut per eum res conſumatur, ac pereat, vel omnino alienetur extra monaſterium, nam per quemcumque alium uſum non fit grave nocumentum monaſterio; ſupponimus non eſſe ſermonem de diſtractione rerum immobilium, in quibus hæc facultas dari non ſolet, vel moraliter in illis locum non habet; mobilia autem bona, ſi non donentur, ſed mutuentur, ſeu commodentur, non cedit in grave nocumentum religionis, niſi exponantur periculo omittendi, vel alterius damni notabilis, nam tunc uſus ille æquipararetur diſtractioni, & conſumptioni rei, propter moralem regulam, quod qui amat periculum, peribit in illo. Cætera, quæ de hac licentia deſiderari poſſunt, ex ſuperius dictis petenda ſunt, & in ſequentibus dubiis amplius explicabuntur.

Dubitatio tertia. 5 Speciale vero dubium habet, an omnis uſus bonorum Religionis, ſine ulla licentia uſurpatus ſit contra votum paupertatis, ſive talia bona ſint religionis, ſive non; in quo regula generalis eſt, hujuſmodi uſum ſemper quidem eſſe contra votum (ſupponimus etiam prǽſumptam licentiam excludi), non tamen ſemper eſſe peccatum mortale. Prior pars ex dictis conſtat, quia ille eſt actus dominii. Poſterior patet, quia ex levitate materiæ poteſt eſſe veniale. Quæ autem materiæ quantitas gravis, aut levis cenſenda ſit, ex ſuperius dictis definiendum eſt; nihil enim hic addendum occurrit, niſi hoc ſolum, multum in præſenti referre conſiderare, an rei diſpēſatio fiat circa externos, vel inter ipſos religioſos; item an diſpenſatio ſit ad uſum conſumptivum rei, vel ſalva ejus ſubſtātia; nam ſi diſpenſatio eſt extra religionē, & conſumendo, ſeu alienando rem, clara eſt iniquitas non ſolum contra paupertatem, ſed etiam cōtra juſtitiam, & ideo tunc moderata quantitas ſufficiet ad peccandum mortaliter, juxta ſuperius dicta. Si autē res non conſumatur, nec alienetur, ſed concedatur ad aliquem uſum, poſt quem reddenda eſt integra monaſterio ſine gravi læſione, aut detrimento, vel morali periculo ejus, multo major rei quantitas neceſſaria eſt, ut materia illa gravis cenſeatur, quia cum effectu non damnificatur religio in bonis ſuis, & ille uſus vel non eſt ǽſtimabilis pretio diſtincto a re ipſa, ut ſi pecunia ſit, quæ mutuo datur, aut triticum, &c. vel licet uſus ſecundum ſe poſſit aliquo pretio æſtimari, reſpectu monaſterii id non eſt conſiderabile, quia non deberet illum vēdere, ſeu rē locare, & ideo ex hac parte non eſt illa quātitas admodū cōſiderabilis; ob eam ergo cauſam multū minuitur culpa, quando diſpoſitio de re non excedit hunc uſum. Quia vero hic uſus eſt actus dominii, non fit ſine culpa, eritque gravis, ſi rei quātitas notabilis ſit.

Aſſertio prima de diſpenſatione facta circa extraneos.

Aſſertio ſecunda de diſpenſatione facta inter ipſos religioſos. 6 Et hinc infertur multo magis minui hanc materiam quādo res diſpenſatur inter ipſos religioſos, quia tunc ex vi illius actus res non alienatur extra monaſterium, ſed ſolum applicatur quoad uſum ejuſdem monaſterii in aliquo membro ipſius. Quamvis enim hæc applicatio ſit ſolius ſuperioris, vel ejus qui vicem ejus gerit, quia eſt adminiſtratio bonorum, quæ ad Prælatum vel officiales ſpectat, ut Concilium Tridentinum dixit, & ideo illa actio ſit deordinata, & in rigore proprietaria; nihilominus ex parte ipſius actionis eſt minima, quæ in hoc genere eſſe poteſt, & ideo ut ſit peccatum grave, neceſſe eſt multum augeri ex parte materię, ſeu rei circa quam verſatur. In quo etiam conſiderari poteſt alia circumſtantia ex parte materiæ; an ſcilicet unus religioſus tribuat alteri uſum rei ſibi jam conceſſæ a ſuperiore ad eūdem, vel ſimilem uſum, vel ex bonis adhuc exiſtentibus ſub communi cuſtodia aliquid ſua authoritate tribuat alteri ad uſum; nam hoc poſterius magis inordinatum eſt, cæteris paribus, quia major quædam libertas, & uſurpatio dominii ibi intercedit.

Dubitatio quarta, an peccet donando res ſibi ad uſum conceſſas. 7 Quin potius dubitari poteſt circa priorem modū; an committat religioſus contra paupertatem, quando ex rebus ſibi conceſſis ad uſum ſuum aliquid donat, intra, vel extra religionem, quando ſeipſum privat illo commodo, & non gravat religionem in re alia, vel alio uſu: ut, v.g. ſi de quantitate cibi, quam licite poſſet cōſumere, aliquid ſibi ſubtrahat, vel ex quantitate pecuniæ, quā iter agendo poſſet expendere. Videri enim poteſt, tunc non agere contra juſtitiā reſpectu religionis, quia non damnificat illam, & quia habebat jus conſumendi totā rem illam; nec etiam videtur cōmittere cōtra paupertatē, quia non agit ut dominus, ſed potius ut ſervus, ſolumque in virtute facultatis ſibi conceſſæ illi tribuit.

Cōmunis & vera ſententia affirmans. 8 Nihilominus communis, & vera ſententia eſt non poſſe religioſum hoc facere, niſi aliunde habeat voluntatem præſumptam ſuperioris. Eſt cōmunis ſententia, quæ ſumitur ex D. Anton. 3. p. tit. 16. §. 11. Sylu. *Religio*, 6. q. 7. Turrecrem. c. *Non dicatis*, n. 6. & ibi. Navar. Sot. 4. de juſt. q. 1. a. 1. & ſumitur etiam ex Alenſe 4. p. q. 83. memb. 4. art. 1. & ex D. Th. & aliis ſupra citatis, quatenus ſine limitatione aſſerunt, religioſum non poſſe eleemoſynas facere ſine licentia ſuperioris, ſaltē præſumpta. Ratio eſt, quia quando religioſo cōceditur uſus rei, non conceditur ſimpliciter jus utendi; non eſt enim capax talis juris, quod aliqualem rationem dominii habet; ſed cōceditur ei uſus facti, non in generali, nec quilibet pro ejus arbitrio, ſed in particulari talis, vel talis uſus, & ideo præter illum non poteſt ullum alium ſua authoritate uſurpare; ſi ergo illū uſurpat, in eo ſe gerit ut dominus, non ut pauper. Confirmatur, & explicatur, quia religioſo ſolum conceditur uſus cibi, v.g. ad ſuam ſuſtentationem, quantū indiguerit; igitur ſive voluntarie abſtineat, ſive quia non indiget, non poteſt ſuo arbitrio diſponere de ſuperfluo, & eadē ratione non poteſt librum ſibi conceſſum ad uſum, in alium transferre ſua authoritate, vel quia jam illo non indiget, vel quia vult ſe ipſum privare illa utilitate propter aliū. Eo vel maxime quod ſæpe fortaſſe in hoc infert nocumentū Religioni, ſeipſum privando vel debita ſuſtentatione, vel majori alia utilitate. Et ideo nec titulo eleemoſynę, aut charitatis, hęc libertas cōceditur religioſo, niſi ex regula, vel conſuetudine probata conſtet, ſub ea conditione concedi tantam quotidianā portionem, vel tantam pecuniam ad iter agendum, ut ſi quid ſuperfluum fuerit, liceat pauperibus erogare; tunc enim jam habetur licētia, ſaltę implicite: nec tunc peccabit religioſus, ſi ea intentione aliquid ſibi ipſi ſubtrahat, dummodo prudētiæ mēſuram non excedat; nam tunc jam ageret contra intentionem religionis, & conſequenter ultra facultatē ſibi conceſſam. Ex qua doctrina plane ſequitur non ſolum non poſſe religioſum alteri donare, quę ſibi ſubtrahit, verum etiam nec poſſe circa ſeipſum applicare rem ad alium uſum præter ſibi conceſſum; ut quod datur in cibum non poteſt vendere, ut inde emat librum; vel ſi permiſſum eſt illi expendere pecunias emendo libros

Theo-

Theologiæ, non poteſt alios ſua authoritate emere, ſemperque in hoc peccabit, pro qualitate materiæ, niſi ſaltem præſumat, id non fore involuntarium Prælato.

Tam privatis religioſis, quam illis, quibus cura bonorũ religionis cõmiſſa eſt, non licet diſpẽſare bona religionis ſine licentia debita.

9 Atque ex his ſequitur generalem regulam poſitã, ſcilicet non licere religioſo diſpenſare bona religionis, ſine debita facultate, non ſolum habere locum in privatis religioſis ſubditis, ſed etiam in omnibus his, quibus cura bonorum religionis commiſſa eſt. Ratio generalis eſt, quia omnes obligãtur voto paupertatis; ergo omnibus eſt prohibitus proprietarius uſus; ergo & diſpenſatio ſine facultate, quia illa ſemper eſt proprietarius uſus; ergo & diſpenſatio ultra facultatem ſibi conceſſam ratione miniſterii, quia quod ultra facultatem fit, ſine facultate fit, nam facultas aliàs data impertinenter ſe habet ad illum actum, ſi ad illum non extenditur, vel ex intrinſeca ratione miniſterii, vel ex voluntate concedentis. Unde D.Th. 2.2.q.32.art.8.ad 1. *Monachus* (inquit) *ſi habet diſpenſationem a Prælato commiſſam, poteſt eleemoſynam facere de rebus Monaſterii, ſecundum quod ſibi eſt commiſſum:* non ergo poteſt commiſſionem excedere, quantumvis cauſa pia eſſe videatur. Atque hoc in primis locũ habet in procuratore, vel quocumque alio ſimili officiali ſubordinato prępoſito Monaſterii; nihil enim poteſt expẽdere, niſi quatenus ratione muneris ei commiſſum eſt, quia aliàs non ageret, ut adminiſtrator, ſed ut dominus; itẽ quia quoad alios uſus non habet adminiſtrationẽ; ergo non poteſt in eos bona diſtrahere, etiamſi pii ſint, juxta gloſſam, cum text. in Clement. 2. §. *Sed & talis*, verbo, *convertẽdum*, de vita & honeſt. Cleric. quia ratio facta etiam in eleemoſynis, & piis operibus procedit, ut Sylveſt. & alii Summiſt. verb. *Eleemoſyna*, etiam adnotarunt. Navar. comment. 2. de regul. n. 8. & 9. Sarmiẽto in Defenſorio.

Quid de procuratore dicẽdum.

Quid de Prælatis.

10 Deinde hoc etiam locum habet in quolibet Pręlato Religionis, ſervata proportione; non enim poteſt Abbas, vel quicumque alius prępoſitus unius monaſterii pro ſuo arbitrio, & voluntate libera, bona monaſterii expendere; quãvis enim apud illum ſit præcipua adminiſtratio proxima bonorum monaſterii, juxta commune jus c. *Nullam* 18. q. 2. & c. *Edoceri*, de reſcriptis, c. *Cum ad Monaſterium*, de Regularib. Concil. Trident. d. c. 2. & juxta modum ac regulam in unaquaque religione præſcriptam; licet hoc (inquam) ita ſit, nihilominus certum eſt, illum non eſſe dominum, tum quia ipſe etiam pauper eſt, & incapax dominii; tum etiam, quia monaſterium non tranſtulit in illum dominium bonorum; ergo non poteſt ut dominus illa diſpenſare. Imo nec abſolute loquendo ſupremus adminiſtrator eſt, ſed juxta regulam ſibi præſcriptã; nam juxta varios Religionum ritus in gravioribus ſolus non poteſt diſponere, ſed vel cum conſenſu cõventus, ſed dependenter a provinciali, aut alio ſuperiore majori; in his vero, quæ per ſe ſolum poteſt, prudentiæ, & charitatis rationem habere debet: & idem cum proportione dicendum eſt, de quocumque ſuperiori Prælato; nam quo univerſaliorem habet juriſdictionem, eo etiam in hoc genere majorem ſolet habere poteſtatem, nunquam tamen abſolutam, nec dominativam, ſed ſubordinatam ſuo ſuperiori, ſi illum habeat, vel ſuæ regulæ, ac menti, ſeu conſuetudini religionis totius, vel etiam Summo Pontifici, quando materia id poſtulaverit. Quia vero omnes hi Pręlati regulariter non habent alium, per quem proxime regantur, recurrere ſemper debent ad præſumptam voluntatem vel majoris Prælati, vel ipſius religionis, quia nunquam expendunt, ut domini, ſed ut miniſtri. Id autem, quod magis conſentaneum rationi judicaverint, juxta materiam, vel debitum alicujus virtutis, v. g. miſericordiæ, gratitudinis, æquitatis, vel alterius ſimilis, poſſunt conſequenter præſumere eſſe juxta voluntatem majoris Prælati, vel religionis, quod bene ſentit Navar. comment. 3. de regul. n. 6.

Quæ donationes liceant fieri a Prælatis.

11 Unde fit, ut in donationibus mere profanis, id eſt, non piis, neque ullo juſto titulo debitis, & a fortiori in turpibus, nunquã poſſet pręſumi talis voluntas, ideoque & iniquæ ſint, & invalidæ, argumento c. *fraternitatem*, de donationibus. In aliis vero, quæ habent rationabilem cauſam, particulares circumſtantię conſiderãdę ſunt ad judicandũ, an ſit licita donatio. Et ita intelligendum cenſeo c. *Cæterum*, de donationibus, ubi duo maxime conſideranda dicuntur, ſcilicet conſuetudo, & rei quantitas. Et de conſuetudine additur: *Quæ tamen ſacris canonibus non obviat*, hujuſmodi autem intelligo eſſe omnem conſuetudinem dandi aliquid ſine ulla cauſa rationabili, quia eo ipſo donatio eſſet irrationabilis, & conſequenter etiam conſuetudo.

12 Dices; ergo nihil operatur conſuetudo, quia cauſa rationabilis per ſe ſufficit, ut liceat Prælato donare aliquid, etiamſi non ſit conſuetudo; unde Panorm. in d. c. *Cæterum*, in fine ſentit, interveniente conſuetudine, poſſe Prælatum donare aliquid abſque rationabili cauſa. Sed hoc in Pręlatis ſecularibus diſponentibus de bonis Eccleſiæ facile admitti poteſt, quia liberam adminiſtrationem talium bonorum habere poſſunt, & ratione illius aliquid ex conſuetudine accipere, quod poſſint mere liberaliter donare, abſque ſpeciali cauſa rationabili, quãquam aliàs, ut donatio non ſit prodiga, vel imprudens, aliqua ratione niti neceſſe ſit. In Prælato autẽ regulari propter votũ paupertatis videtur difficile talẽ conſuetudinẽ admittere; ſed nihilominus ubi introducta fuerit, in modica quantitate ſuſtineri poteſt; & ita explicari, ut irrationabilis non ſit, nec contra paupertatem, quia nimirũ religio ipſa, veluti ob gratitudinem, eam liberalem licentiã concedit Pręlato, ut aliquid moderatum, vel conſanguineis, vel amicis liberaliter abſq; alia ſpeciali cauſa donare poſſit, quod propterea ex parte religionis rationabile eſt, quia jã fundatur in aliqua ratione virtutis, & conſequẽter ex parte Pręlati nõ eſt proprietas, quia revera non id donat nomine ſuo, ſed religionis, & ex facultate ſibi cõceſſa. Imo ſi res attente cõſideretur, etiã in eo caſu non deeſt rationabilis cauſa, quia hoc etiã pertinet ad quandam liberalitatem religionis, & ad conciliandam ſibi benevolentiam aliorum. Hæc autẽ ratio adeo generalis ſine conſuetudine non ſufficeret, ſed neceſſaria eſt alia urgentior, quæ in neceſſitate proximi, vel in alia ratione debiti fundetur.

13 De quantitate autem nihil in eo textu dicitur, niſi attendendam eſſe; ab expoſitoribus etiam ſolũ declaratur, oportere, ut non ſit res immobilis, nec mobilis pretioſa, ſed ſolum ex mobilibus modica: non determinant autem ſpecialem quantitatem. Corduba autem d. q. 54. dub. ultim. concluſ. 1. per rem modicam intelligit decem aureos, quoad localem præpoſitum monaſterii; nam provinciali, & generali majorem concedit facultatem. Sed quantitas hæc in aliquibus religionibus ſolet eſſe taxata, ac definita, & tunc illa regula ſervanda eſt, alioqui res eſt arbitraria, exiſtimoque non poſſe definiri per quantitatem abſolutam, ſed per reſpectivam, quod ita declaro. Aut enim agimus de propria ac liberali donatione, & hæc, ut dixi, non habet locum in Pręlato regulari, niſi ubi intervenit regula, vel certa cõſuetudo, & tunc ipſa regula, vel cõſuetudo deſignabit quãtitatem, quam oportet non eſſe nimiam, ſed proportionatam viribus, & reditibus Monaſterii, ita ut moraliter non reputetur donatio damnum alicujus momenti afferre monaſterio, alioqui conſuetudo non valeret, juxta d. c. *Cæterum*. Et quoad hanc partem quantitas decem aureorum, ſi intelligatur pro toto anno, reſpectu plurium monaſteriorum parva eſt. Si vero intelligatur ſæpius repetita intra annũ, eſt incerta, & poteſt eſſe nimis magna; ergo abſolute nullam quantitatem definire poſſumus, ſed habito reſpectu ad abundantiam monaſterii, & ad praelaturę dignitatem, & ordinarie ſtari poterit conſuetudini, ubi exceſſus non fuerit evidens. Aut agimus de largitione ex ſpeciali cauſa rationabili, quæ nimirũ talis ſit, ut ſecluſa conſuetudine, ſufficiat ad honeſtandã largitionem, ut eſt eleemõſyna, remuneratio, &c. & in his multo minus poteſt abſolute quantitas deſignari; nam illa, quæ aſſignatur a Corduba, ſcilicet decem aureorum, in aliquo actu erit nimia, & in alio parva, & pro toto anno eſt quaſi nihil. Unde Panormit. ſupra dicit ad dandum viginti, vel triginta honeſtæ puellæ, ut nubat, vel nobili pauperi, non eſſe neceſſariam conſuetudinem, ſed ſufficere generalem rationem tribuendi eleemoſynam, juxta communia jura c. *Quia*, & c. ult. 16. q. 1. erit ergo reſpective illa quantitas prudẽti arbitrio definienda conſiderata facultate Monaſterii, & occaſione, ſeu neceſſitate, & aliis circũſtantiis, ſpectata etiam qualitate, modo, ac cõſuetudine religionis.

Dubitatio circa quãtitatem.

14 Ulterius vero dubitari poteſt, an expendere aliquid de alienis bonis, quæ ad monaſterium non pertine-

Dubitatio quinta, an expẽdere

de bonis alienis ſine licentia fit cōtra paupertatem.

tinebant, fit contra votum paupertatis, ſi fiat ſine licentia Prælati. Poteſt autem intelligi hoc fieri duobus modis, primo, quod bona, quæ expenduntur, non ſolum aliena ſint, verum etiam ſine voluntate veri domini expendantur: ſecundo, quod hoc fiat ex conceſſione veri domini. Quando fit primo modo, ſine dubio eſt contra juſtitiam, non reſpectu monaſterii, ſed reſpectu domini talium bonorum, quia illi fit proprie, & directe injuria. Simul tamen eſt contra fidem Deo datam per votum paupertatis, quia ille quantum eſt ex ſe expendit illa bona tanquam dominus illorum, & ita proprietarium actum exercet. An vero interveniente voluntate, & conſenſu Prælati quamvis iniquo, & injuſto, excuſetur a peccato proprietatis, licet non ab injuſtitia, videantur dicta ſuperius de acceptione, nam utrobique eſt eadem ratio. Quando vero fit hæc diſpenſatio bonorum ex voluntate domini, ceſſare videtur omnis ratio injuſtitiæ, quia nec fit injuria religioni, cum ad eam non pertineant bona, quæ conſumuntur, nec domino, cum ipſe conſentiat, & volenti, & conſentienti injuria non fit; ratio itē ſacrilegii & proprietatis ceſſare videtur, quia non utitur religioſus tūc illa re, ut propria, ſed ut aliena, quia ſolum ea utitur ex volūtate domini.

15 Contrarium autē regulariter verum eſt, præſertim quoad voti tranſgreſſionem. Ut autē clarius explicetur, duplicem modum hujus actionis, & conceſſionis domini diſtinguere oportet. Unus eſt, quādo dominus ſolum cōcedit uſum facti certum, ac determinatum, & tunc ſi uſus cedat in commodum ipſius religioſi, vel ei proprie donetur, contra paupertatem eſt, ſine licentia illum accipere, non tam propter diſpenſationem, quam propter acceptionem rei, quia nimirum aliquid pretio æſtimabile ſine licētia accipitur, & ita eſt acceptio proprietatis, ut ſupra dixi; & ad hoc parum refert, quod acceptio fiat ex voluntate donantis, nam omnis donatio ita fit, acceptio autem ex ſola voluntate accipientis habet, quod ſit proprietaria, nimirum ſi non alterius, ſed proprio arbitrio fiat. At vero ſi uſus nec cedit in commodum religioſi, neque ipſe pro ſe illum acceptat, ſed ſolum ut alteri res donetur, ita ut ipſe ſolum ſit medium, ſeu inſtrumentum transferendi rem ab uno in alium, tunc revera non peccatur contra paupertatem, quia neque aliquid accipit, neque etiam aliquid expendit ſuo nomine, & in eo caſu ſolum procedit ratio ſuperius facta, & in ſuperioribus etiam tactum eſt.

16 Unde colligo, quoties conceditur uſus facti indeterminatus, ſed abſolute pro arbitrio accipientis, tunc ſemper eſſe contra paupertatem acceptare talem uſum, & ad hunc, vel illum applicare proprio arbitrio, & ſine legitima facultate; quia virtute accipit jus convertendi rem in uſum proprium, ſi voluerit, & ita æquivalet cuidam dominio; quod tamen ſecus eſſet ſi ſolum acceptaretur diſpenſatio facienda in alios nomine alterius, quamvis particularis applicatio eſſet cōmiſſa arbitrio religioſi, ſicut poteſt cōmittere dominus miniſtro, ſeu œconomo certam pecuniæ ſummam in pauperes diſtribuendam, quos ipſe pro ſuo arbitrio deſignaverit. In his autem caſibus nulla intervenit injuſtitia, per ſe loquendo, nec etiam vitium proprietatis, ſi arbitriū hoc ſecundo modo ſumatur, nam tunc ſola electio, & jus ad electionem pauperum illi cōmittitur, cujus uſurpatio non eſt contra paupertatem; ut conſtat ex his, quæ de materia voti ſimplicis paupertatis diximus hoc libro, cap. 4. quia nec adminiſtratio, nec jus adminiſtrandi, nomine præſertim alterius, per ſe repugnat paupertati, niſi aliunde jus illud habeat emolumentum temporale, v. g. ſtipendium aliquod, & ideo ſit pretio æſtimabile; nam tunc non licebit habere jus, tanquam proprium; ſi vero præciſe ſpectetur jus adminiſtrandi, ſeu diſtribuendi aliquid, non facit hominem divitem: ergo.

Pura adminiſtratio, & jus adminiſtrandi nō eſt contra votū paupertatis.

17 Alio vero modo poteſt hoc ita fieri, ut res prius ſimpliciter donetur, & accipiatur a religioſo; poſtea vero expendatur ab ipſo, vel conſumatur. Et tunc in acceptione licet non ſit injuſtitia, intervenit proprietas, & culpa contra paupertatē, ut ſupra dictū eſt. Rurſus vero novum peccatum committit, rem illam ſic acceptā expendendo, & conſumendo ſine facultate, quod peccatū non ſolum contra paupertatem eſt, ſed etiam contra juſtitiam, non reſpectu domini, ſed reſpectu monaſterii. Ratio eſt, quia ſtatim ac illa bona acceptata fuerūt, acquiſita ſunt non religioſo, ſed monaſterio; ergo diſpenſatio, quæ poſtea fit, jam non eſt de bonis alienis, ſed de bonis monaſterii; ergo ſicut expendendo alia bona monaſterii ſine facultate peccatur cōtra juſtitiam, & paupertatem; ita etiam expendendo hæc bona. Et confirmatur, nam etiam bona acquiſita per proprium laborē & induſtriam ſtatim ac ſunt acquiſita, ſubſunt huic regulæ. Et ſimiliter bona, cum legitima facultate accepta per donationem; ergo idem dicendum eſt de bonis male acceptis quantum ad modum, quia non obſtante illo modo jus acquiritur monaſterio, ut ſupra oſtēſum eſt.

Difficultas, an res ſic accepta licite poſſit expendi.

18 Sed quæret aliquis, an ſaltem ex licentia Prælati liceat expēdere bona ſic accepta. Reſpondetur, quod acceptio fuerit peccaminoſa, & ſacrilega, nihil impedire, quominus Prælatus habeat jus ſuum dandi illam facultatem, ſi expedire cenſuerit; illa autē rite conceſſa præcedens peccatum nihil impedit, quominus liceat ea uti, & talia bona juxta facultatē acceptam diſpenſare, quia prior culpa non habet connexionem cum actu ſequenti, neque influit in illum, neque ſubſequens uſus fundatur in culpa præcedēti, ſed in affectu ejus, qui eſt, quod illa bona ſint religionis, & ſuperior illorum adminiſtrationem habeat. Quin potius, quatenus illa bona nondū fuerunt a Prælato acceptata, videtur habere majorem libertatem renunciandi illa, & conſequenter concedendi facultatem diſponendi de illis. Veruntamē hoc ſolum procedere cēſeo reſpectu prioris donatarii, & donationis ab ipſo factæ, quia cum non fuerit acceptata cū authoritate religionis, licet fuerit valida, non tamen omnino firma, ſi Prelatus velit illam irritare, ſeu non acceptare. Ut autē id faciat, rationabilis cauſa neceſſaria eſt, ſicut ad repudiandam a principio quamcūque donationem factam monaſterio, alioqui nec fideliter, nec prudenter adminiſtraret bona, & cōmoda monaſterii. Si autem Prælatus priorem acceptionem irritam faciat, neceſſe eſt, ut priori etiā domino res ipſa reſtituatur, quia eo ipſo quod prior alienatio rata non habetur, redit ad priorem dominū, vel ex interpretativa voluntate ejus, & tacita conditione incluſa in priori donatione, vel ex natura ipſius dominii, quia non debet res illa manere nullius, & quaſi pro derelicto, aliàs quilibet poſſet illā juſte occupare. Igitur in eo caſu, in quo Prælatus irritat acceptionem, non poteſt dare facultatē expendendi rem illam in alios uſus, ſed domino eſt reddenda, & ex conſenſu ejus poterit ad alium uſum applicari. Si vero ſuperior priorem acceptionē ratam habet, vel certe ignorans modum ejus ſimpliciter cōcedit facultatem diſponendi de illa quantitate bonorum, ut facultas legitime concedatur, ſufficiens cauſa neceſſaria eſt; & eædem circumſtantiæ obſervandæ ſunt, quæ in ſuperiori dubio fuerunt explicatæ, nam quoad hoc eadem ratio eſt de his bonis, quæ de quibuſcūque aliis bonis monaſterii. Quod enim talia bona intuitu talis perſonæ acquiſita ſint monaſterio, non obſtat, quo minus cauſa rationabilis requiratur: poteſt autē juvare, ut facilius licentia concedatur, exiſtente cauſa rationabili, vel etiā ut minor cauſa prudenter judicetur ſufficiens.

Dubitatio ſpecialis, circa magnā quātitatem, vel pretioſitatem rei donatæ.

19 Speciale vero dubium hic habet, quando res accepta eſt pretioſa, vel eſt pecunia magnæ quantitatis, v. g. centum aureorum, an poſſit Prelatus dare licentiam privato religioſo donandi, vel expendendi illa extra religionem, vel in privatum commodū proprium ipſius religioſi rationabile, & conveniens, vel in alium uſum pium. Et ſpecialis ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ſupponimus quantitatem eſſe tantam, ut Prælatus non poſſit de propriis bonis monaſterii tantum alienare, vel expendere, etiam in pios uſus: ſed in eo caſu res illa vel quantitas ſemel accepta ſtatim efficitur ex bonis monaſterii; ergo jam excedit poteſtatem Prælati. Hoc dubium late tractat Corduba in dict. q. 54. & in ſumma ſentit, ſi a principio abſolute fuit donatio facta moniali, vel religioſo, tunc non poſſe Prælatum localem, ſeu Abbatiſſam, Priorem, &c. talem facultatem concedere, nec religioſum illa uti, quia excedit ejus particularem juriſdictionem, imo nec provincialem, aut Epiſcopum (ſi ſuperior ſit) poſſe illam facultatem dare ſine conſenſu monaſterii; nec monaſterii conſenſum ſufficere, ſine licentia talis Prælati, quia jam illa bona fuerunt effecta monaſterii, & conſequenter non poſſunt alienari ſine conſenſu monaſterii, & authoritate

Præ-

Prælati, juxta communem doctrinam de alienationibus in Clement. unica, de rebus Eccleſ. non alienan. & apud Sylveſtrum, & Summiſtas verb. *Alienatio*. Si vero a principio donatio non fuit ſimpliciter facta, vel acceptata, ſed ſolum ſub tali modo, ut religioſus vel monialis poſſit de pecunia illa ad libitum diſponere, vel generaliter in tali uſu, v. g. dandi illam conſanguineo, vel amico, in eo caſu cenſeo id eſſe licitum, & non ſolum univerſalem Prælatum, ſed etiam Abbatem, & Abbatiſſam poſſe eam facultatem concedere, quia dominium non fuit acquiſitum monaſterio, & ideo ex eo capite nihil obſtat, quo minus talis licentia dari poſſit, & ex nullo alio prohibita invenitur.

20 Hæc reſolutio mihi non diſplicet, indiget tamen majori declaratione; nam ipſemet author non eſt omnino conſtans in priori dicto, quia paulo inferius ait generalem, vel provincialem poſſe dare illam facultatem ſine conſenſu conventus, quando ratio, vel cauſa ſufficiens intervenerit; quod non aliter probat, niſi quia hoc videtur conſentaneum æquitati naturali. Verumtamen, ut moralis aliqua regula ſtatui poſſit, conſiderandum eſt, duo hic eſſe neceſſaria, ſcilicet cauſam legitimam, & poteſtatem; quamvis enim ſine cauſa legitima nemo poſſit hoc facere, tamen etiam interveniente legitima cauſa, non quilibet poteſt, ſed ſolum ille, cui hæc adminiſtratio & poteſtas commiſſa eſt. Quantum ergo ad poteſtatem, conſiderandum eſt præcipue jus proprium uniuſcujuſque religionis, nam in aliqua poteſtas eſt apud generalem; in inferioribus vero juxta poteſtatem ab ipſo, vel ordinario jure religionis conceſſam; in aliis vero poteſtas eſt in generali, vel provinciali cum conſenſu conventus, & non alias. In aliis denique poteſtas ſupra certam quantitatem commiſſa eſt conventui, vel proxime Prælato, in majorem vero reſervata ſuperiori. Ad eum ergo, ad quem jure ordinario religionis pertinuerit diſpenſare bona religionis talis quantitatis, vel qualitatis, pertinet etiam dare dictam facultatem, quando donatio ſimpliciter facta eſt religioſo, propter rationem factam; quia dominium talis rei ſtatim tranſivit in religionem.

21 Ad judicandum autem de hac poteſtate multum refert expendere, an bona, de quibus agitur, mobilia ſint, vel immobilia: nam immobilia a nullo infra ſummum Pontificem ordinarie alienari poſſunt, niſi in evidentem utilitatem monaſterii, & ideo prædicta licentia in eis locum non habet, nam licet poſſit interdum dari ad diſponendum de fructibus ejus, per totam vitam religioſi juxta modum, & moderationem in ſuperiori puncto tractatam; tamen ad rem illam immobilem radicitus alienandam ad arbitrium privati religioſi dari non poteſt. Idemque eſt de rebus mobilibus pretioſis, quæ immobilibus æquiparantur, ut tradit Panor. in cap. *Tua*, de his quæ fiunt a Prælato, &c. & Sylveſt. verb. *Alienatio*, q. 10. n. 9. circa alia vero mobilia locum habet dicta licentia juxta menſuram poteſtatis. Computandam autem cenſeo pecuniam inter mobilia bona; nam licet per eam poſſit comparari aliquid immobile, vel aliquod jus ad certos reditus, quod inter immobilia computatur in cap. *Exiit*, de verb. ſignif. in 6. nihilominus per ſe, & in propria ſpecie ex mobilibus bonis eſt, & eorum lege menſuratur, niſi ſit tanta, & jam cenſeatur res pretioſa, ac proinde tanquam immobilis computetur. Ex his ergo principiis in particulari judicandum eſt de hac poteſtate, & materia ejus; ad judicandum autem de legitima cauſa ſufficere poſſunt ſuperius dicta, quia revera in particulari ſemper eſt judiciũ arbitrariũ.

22 Hic ſolum occurrit addendum in particulari hoc caſu multum poſſe juvare, & in partem cauſę computari, quod talis pecunia data ſit Religioſo in peculiare commodum & utilitatem ejus. In quo tamen etiam oportet expendere, aliud eſſe rem eſſe donatam directe monaſterio intuitu, vel interceſſione, aut occaſione talis perſonæ; aliud vero eſſe rem ex intentione donantis dari particulari perſonæ in uſum, & utilitatem ejus, quantũ fieri poteſt, conſequenter vero dominium tranſire ad religionem, quia aliter fieri non poteſt. In priori enim caſu abſolute, & ſimpliciter res tranſit in monaſterium quoad dominium, & reſpectum, (ut ſic dicam) ad communem uſum, & utilitatem, & ideo in eo caſu vix habet locum petita facultas ultra legitimam licentiam, nam religioſus tunc non eſt objectum donationis, ut ſic dicam, ſed veluti inſtrumentum, aut occaſio, ex qua ad ſummum poteſt reſultare quædam ratio gratitudinis erga talem religioſum, quę tamen non ſufficit ad honeſtandam licentiam, alienandi, vel convertendi in proprios uſus rem illam, niſi alioquin intercedat alia neceſſitas, ob quam ex quibuſcumque bonis monaſterii, poſſet illi ſubveniri.

23 In poſteriori autem caſu cenſeo facili negotio poſſe talem facultatem honeſtari, & regulariter poſſe concedi ab immediato ſuperiore monaſterii, niſi vel regula, vel conſuetudo religionis ſpecialiter repugnet. Ratio eſt, quia ex intentione donantis, non ſunt illa bona ſimpliciter, & abſolute incorporata monaſterio, ſed ſub tali modo, & quaſi conditione, aut onere, ut utilitas eorum tali perſonæ applicetur, & ita acceptata ſunt; ergo multo facilius, & ex leviori cauſa poteſt ſuperior illam licentiam dare circa talia bona, quam ſi ex propriis bonis, quæ ſunt ſub abſoluto dominio monaſterii, eſſent conſumenda. Confirmatur, & declaratur, quia ſi ſuperior ſciret, & vellet ſubtiliter rem diſtinguere, poſſet non acceptare dominium talis pecuniæ, ſed ſolum dare licentiam ſubdito ad utendum illa tanquam aliena ex conſenſu domini, tunc enim nihil alienat de bonis monaſterii, & alioquin uſus eſt honeſtus, & religioſus, ut ſupponimus; ergo licet contingat, ipſum hoc non advertere, nec diſtinguere, virtualiter hoc cenſetur voluiſſe, cum intendit a principio eam pecuniam, v. g. acceptare ſolum in commodum ſeu uſum talis perſonę: ergo juxta eandem etiam intentionem poteſt poſtea licentiam dare, & religioſus poteſt illa uti.

24 Unde in eo caſu particulari, quem tractat Corduba, ſi centum aurei hoc modo donentur moniali, an poſſit ex licentia Abbatiſſæ ea donare alicui perſonę ſeculari, ut pro tempore vitæ ſuæ ſingulis annis tantam penſionem reddat illi, per quam extinguatur capitale, ſeu (quod idem eſt) ita ut centum aurei in perpetuum dominium alterius tranſeant. Diſtinguendum enim cenſeo aut enim penſio tanta eſt, ut juſte ſolum poſſit reſpondere cenſui, quem vocant vitalitium, ſuppoſitis quę ſupra dicta ſunt de penſionibus monialium, & ſupponendo etiam quantitatem penſionis, ſecundum rectam rationem eſſe accommodatam neceſſitatibus talis perſonæ, tunc, inquam, juſtam cenſeo talem facultatem, quia juſte conſumitur illa pecunia in utilitatem talis perſonæ; & modus ille non includit aliquid per ſe illicitum, aut prohibitum. Sicut in aliquo caſu poſſet religio emere vitalitium cenſum, cujus dominium apud ipſam eſſet, & applicare fructus ejus ad uſum talis religioſi, pro cujus vita cenſus conſtituatur, ita ut applicatio penſionis non ſit irrevocabilis, ſed pendeat ſemper ex voluntate ſuperioris, quod etiam in præſenti caſu ſupponimus. Poſſet etiam hoc fieri, non conſtituendo proprium cenſum, ſed quoddam mutuum, quod per partes ſolvatur, cum æquali periculo utriuſque partis, minuendi, vel excedendi capitale, ſi vita minus vel magis duraverit; qui contractus ex ſe æqualis eſt, & factus ex licentia ſuperioris, nihil continet contra paupertatem, & alioquin pecunia ita eſt acceptata, ut juſte poſſit expendi a ſuperiore, in utilitatem talis perſonæ, ut ex dictis ſuppono; ergo. At vero ſi penſio tam parva eſt, ut juſte poſſit reſpondere cenſui perpetuo redimibili, non eſſet juſta cauſa extrahendi omnino illam pecuniam extra monaſterium, quia poſſet conſtitui cenſus, cujus dominium perpetuo duraret apud monaſterium, quamvis moniales pro tempore vitæ ſuæ fructibus ejus gauderent; ſic enim & ſatisfieret intentioni donantis, & commodis monaſterii conſuleretur; tenetur autem ſuperior utriuſque rationem habere in hujuſmodi facultate præſtanda; & ideo niſi ſpecialis ratio cogeret, non liceret in eo caſu tantam pecuniæ quantitatem extra religionem omnino alienare, vel ad hoc licentiam tribuere.

CAPUT XVI.

De teſtamentis religioſorum.

1 QUÆ hactenus diximus, pertinent ad diſpenſationem bonorum inter vivos; ſupereſt, ut explicemus, an in morte poſſint religioſi de eiſdem bonis diſponere, vel teſtari; loquimur autem de Religioſis ſecundum præſentem ſtatum Eccleſiæ, nam

de

de antiquo jure ante tempora Juſtiniani Imperatoris, jam ſupra aliquid tetigimus, quod nobis ſufficit. Loquimur etiam de religioſis profeſſis per votum ſolenne; nam de ſcholaribus noſtræ Societatis infra dicturi ſumus. Duo ergo ſunt certa de hac materia. Primum eſt religioſum profeſſum, nec valide, nec licite teſtari poſſe, ſine legitima facultate. Hoc declaratum eſt in Authentica *Ingreſſi*, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. quæ canonizata eſt per Gregorium Papam in cap. *Quia ingredientibus*, 19.q.3. Ratio autem clara eſt, quia ille eſt uſus proprietarius; ergo non licet; item quia diſpoſitio de re non ſua & non facta de licentia domini invalida eſt, præſertim cum ab eo fit, qui nihil aliud æquivalens, nec omnino aliquid proprium habet. De qua re multa videri poſſunt apud Navar. commen. 2. de regul. nu. 22. 43. & ſeqq. & comment. de ſpoliis Clericorum in cap. *Non liceat*, 12. quæſt. 2. §. 6. num. 3.

Excipitur pater reſpectu filiorum.

2 Ab hac vero generali regula excipi ſolet caſus, in quo pater habens filios profeſſionem emiſit, antequam de bonis diſponeret, & inter eos hæreditatem divideret; nam tunc ei conceditur facultas diſtribuendi bona ſua inter filios, quæ diſtributio quoddam teſtamentum eſſe videtur, ut Bartol. adnotat, quia eſt ultima voluntas, quæ vim habet teſtamenti, & per mortem civilem confirmatur. Hæc autem exceptio habetur ex Authentica *ſi qua mulier*, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & in Authentica de ſanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. tit. 15. cap. 38. & in Authentica *Nunc autem*, Cod. de Epiſcopis & clericis, & refertur a Gratian. in cap. *Si qua mulier*, 19. q. 3. quod non ſatis eſt, ut dicamus legem illam eſſe canonizatam, quia ad hoc non ſufficit authoritas Gratiani, ut notavit Navar. comment. 2. de Regul. n. 53. tamen & a Gregorio Papa in prædicta Epiſtola virtute approbata eſt hæc lex, & uſu etiam, & conſuetudine recepta eſt, & ita ſentiunt communiter authores, Covar. de Teſtamentis cap. 2. n. 9. Gregor. Lopez in part. 6. tit. 1. lib. 17. Molina lib. 2. de primogenitis n. 55. Nec tamen diſſentit Navar. ſupra. Quia recte advertit mirabilem eſſe illam conceſſionem, quia pater ſemel profeſſus licet filios habeat, nullum dominium, vel jus retinet in prioribus bonis, nec eſt capax illius; quomodo ergo poteſt de illis diſponere? aut quæ neceſſitas eſt illius conceſſionis? cum in eo caſu poſſint filii, quaſi ab inteſtato parenti ſuccedere ſua legitima portione unicuique diviſa, & ſua etiam monaſterio reſervata, quod magis videbatur conſentaneum juri Canonico, argument. cap. penult. 16. quæſt. 7. & cap. ult. 20. quæſt. 3.

3 Quæ difficultas explicabitur melius, ſi ſimul aliam excitemus, nimirum, an in eo caſu poſſit talis religioſus aliquid in ea diſtributione bonorum ex propria voluntate, & affectu efficere, ſed ſolum exequi, quod alias ipſo jure neceſſario competit filiis. Nam ſi hoc poſterius dicamus, facile expeditur dicta difficultas. Dicemus enim illud non eſſe proprie teſtamentum condere, neque ad illam diſtributionem neceſſarium eſſe proprium dominium, aut jus, ſed ſufficere adminiſtrationem, quę in illo caſu ipſo jure parenti conceditur. Quod ſi hæc expoſitio vera eſt, ex illa ſequitur in Hiſpania non poſſe patrem jam profeſſum præferre aliquem filium in tertia parte bonorum, licet alias hoc liceat parenti libere teſtanti, juxta leg. 17. & 18. Tauri, & ita tenet in terminis Gregor. Lopez ſupra, quamvis non ex prædicto fundamento, ſed ex alio, ſcilicet, in eo caſu oporteret æqualem, atque adeo aliam tertiam partem bonorum tribuere monaſterio, juxta prædictam Authenticam *ſi qua mulier*; hoc autem cederet in magnum præjudicium aliorum filiorum, & repugnat ipſimet juri Hiſpaniæ.

4 Nihilominus illa interpretatio ſuſtineri non poteſt, expreſſe enim repugnat dictæ Authenticæ *ſi qua mulier*. Dicendum ergo eſt diſtributionem hanc committi voluntati parentis, definite vero ac limitate ad formam illius legis. Primum conſtat ex illis verbis leg. *Quod eis non dedit, monaſterio competit*; & illis: *Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios dividere voluerit*: ex his enim conſtat modum diſtributionis committi arbitrio parentis, & filios non debere eodem modo ſuccedere, ac ſi ab inteſtato Pater deceſſiſſet. Altera etiam pars manifeſta eſt, quia cum hæc conceſſio ſit valde ſpecialis, non poteſt extendi ultra formam, & terminos legis. Itaque non poteſt hujuſmodi religioſus aliquid legare, vel diſtribuere, extra filios, & monaſterium; nam expreſſe in textu illo dicitur: *Liceat ei poſtea inter eos dividere legitima non diminuta, & quod eis non dederit, monaſterio competat*; nihil ergo poteſt aliis impertiri. Et merito, quia hæc veluti diſpenſatio ſolum conceditur in favorem filiorum; nam ſi filii non exiſterent, omnia illa bona ipſo facto fuiſſent Monaſterii; ergo merito limitata eſt hæc facultas illo modo. Deinde inter filios ipſos poteſt præter legitimam portionem neceſſario debitam (quam diminuere non poteſt) cætera etiam bona dividere, dummodo monaſterium ipſum inter filios enumeret, ut partem ſuam accipiat. Neque hoc repugnat voto paupertatis; primo quidem, quia eo ipſo, quod votum fit a tali perſona, fit cum moderatione, ſeu conditione, a jure ſtatuta, nec poteſt eſſe alia intentio voventis, & ideo nec votum poteſt amplius obligare. Deinde, quia, ut ſupra diximus, votum paupertatis non reddit perſonam inhabilem ad dominium, & ipſo facto tollit illud, niſi in virtute juris humani; cum ergo jus adhibeat hanc limitationem, facile potuit ſuſpendere hanc incapacitatem pro illo tempore, & in illo permittere dominium, ligatum tamen ad ſolum illum actum lege præſcriptum. Denique recte etiam intelligi poteſt illum non eſſe actum dominii, ſed liberioris cujuſdam adminiſtrationis lege commiſſæ in favorem tam filiorum, quam religionis, quem voluit lex eſſe aliquo modo dependentem a voluntate paterna, tum ut omnis ſpecies injuſtitiæ, & avaritiæ tolleretur, tum etiam, ut habere poſſint locum vel gratitudo, vel ſpecialis amor, aut pietas parentis. Tunc autem ne bona illa maneant ſub nullo, vel incerto domino, dicendum eſt, dominium eorum per profeſſionem indiviſe tranſire ad filios, & monaſterium ſimul, & ita permanere, donec diſtributio per parentem fiat.

5 Juxta hanc vero reſolutionem probabilius videtur in illa quæſtione, quam attigit Gregorius Lopez, in Hiſpania poſſe hujuſmodi parentem præferre aliquem filium in tertia parte ſuorum bonorum, quod tenet Molina Juriſta lib. 2. de Primog. cap. 9. a n. 57. uſque ad 61. & Molin. Theologus tom. 1. de juſt. diſp. 141. & tom. 3. diſp. 604. & alii. Ratio eſt, quia hoc nullo jure vetitum eſt, & in prædicta Authentica conceditur Patri, ut præter legitimas portiones poſſit reliquam partem ſubſtãtiæ inter filios dividere, ita tamen ut partem proportionatam ſibi pro monaſterio retineat. Nec ratio, quæ movit Gregorium, difficultatem ingereret, ſi advertamus, jus commune quantum ad legitimam filiorum immutatū eſſe in Hiſpania, & ideo facultatem in illa Authentica conceſſam, quæ in illo jure fundatur, aliquam etiam mutationem recepiſſe quantum ad modum diſtributionis. Jure enim communi legitima filiorum eſt tertia, vel dimidia pars bonorum patris; nam ſi numerus filiorum non excedat quaternarium, debetur illis tertia pars, & de reliquis poteſt pater libere diſponere. Si vero numerus filiorum ſit major, debetur illis dimidia pars. Juxta Authenticam ergo *ſi qua mulier*, in hac legitima nullam partem habet monaſterium, ſed illa integre dempta, in reliquis bonis, quæ ſubſunt liberę diſpoſitioni patris, habet neceſſario partem aliquam cum filiis, modo ſtatim explicando, & poteſt habere totam, ſi religioſus velit. In Hiſpania vero legitima filiorum nulla diſtinctione facta de numero eorum complectitur omnia bona parentis præter quintum cum libertate præferendi aliquem, vel alios filiorum in tertia parte talium bonorum; non vero extra filios illam alicui donandi, & ideo ultra quintum nihil poteſt habere monaſterium, etiam applicando formaliter, ut ſic dicam, diſpoſitionem Authenticæ, *ſi qua mulier*, ad legitimam, ut ſic, abſtrahendo, an ſit tanta, vel tanta; & hinc jam ceſſat incommodum, quod Gregorius inferebat, nam licet pater aliquem ex filiis in tertia parte bonorum augeat, nullum nocumentum infert monaſterio, cum nihil ex quatuor partis bonorum poſſit ad illud devenire, quia in illis filii ſunt neceſſarii hæredes, juxta proprium Hiſpaniæ jus, licet inter filios poſſit pater augmentum tertiæ partis alicui, vel aliquibus conferre. Cum ergo per dictam Authenticam *ſi qua mulier* poſsit pater ex bonis ſuis diſtribuere inter filios, prout voluerit, quidquid ultra neceſſariam legitimam illis debetur, eandem facultatem retinet pater, etiamſi profeſſus ſit. Quia in dicta Authen-

Authentica nihil aliud ab eo poſtulatur, niſi ut bona ſua dividat inter filios, nullum in legitima defraudando, quod in eo caſu ſervatur, non autem poſtulatur, ut omnes faciat æquales.

8 Magis dubitari poſſet, an ex quinta parte bonorum poſſit aliquid relinquere filiis, vel alicui eorum; nam in illa magis videtur urgere argumentum Gregor. Lopez pro parte negativa, quia id cederet in nocumentum monaſterii. Nihilominus cenſeo in primis non cogi hujuſmodi Religioſum ad relinquendam quintam partem bonorum monaſterio: nam licet poſſit id facere juxta jura Hiſpaniæ, nihil eſt, quod illum obliget, quia in dicta Authentica *ſi qua mulier* ei conceditur, ut omnia bona libera, quæ ſunt extra legitimas, & bona neceſſaria filiorum, poſſet etiam inter filios dividere, dummodo quoad hanc portionem monaſterium habeat partem æqualem. Cum ergo in Hiſpania hæc quinta pars ſit proprie libera, in illa locum habebit dicta conceſſio: poſſit ergo juxta illam facultatem aliquid ex illa portione filiis donare. Interrogabis, quantum illud ſit, & quomodo diſtribuendum? Reſpondeo, ſi filii, v. g. duo ſint, poſſe quintum illud in tres partes dividi, & ita diſtribui inter filios, & monaſterium; & eadem proportio ſervanda erit, ſi numerus filiorum augeatur. Sed quid ſi pater velit duas partes illarum dare uni filiorum? Sane juxta ſententiam Gregorii non poterit, quia tunc non habebit monaſterium æqualem partem cum quolibet filiorũ in illis bonis liberis, quod repugnat dictæ Authenticæ, juxta expoſitionem gloſſæ in dicta Authentica, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. *connumerata*, quam Bartolus ibidem ſequitur, ſcilicet debere tantam partem retinere pro monaſterio, quanta eſt maxima, quam tribuit alicui filiorum. Sed hoc non poteſt fundari in textu, nam ſolum dicit, *unam ſibi partem omnibus modis retineat, quæ debeat monaſterio competere*. Unde exiſtimo ſolum cogi ad dandum Monaſterio tertiam partem, v. g. ſeu eam partem proportionalem, quæ reſpondet numero filiorum, dando monaſterio locum unius filii, de reliquis vero poſſe libere dividere inter filios, & hanc partem magis videtur probare gloſſa collat. verb. *perſona*, dicens poſſe ſibi virilẽ aſſumere partem. Et ratione patet, quia in rigore non tenetur dare monaſterio pluſquam tertiã partem, ſi velit duas alias diſtribuere inter filios. Ergo licet utramque tribuat uni filio, nihil nocebit monaſterio; quid ergo impedit, quo minus poſſit id facere?

7 Diſputant etiam juxta hanc diſpoſitionem Juriſperiti, an hæc conceſſio ampliari poſſit reſpectu aſcendentium, & an poſſit pater cogi, ut illam faciat ante mortem. Sed hæc, & alia, quæ de hoc puncto diſputari poſſunt, ſciens omitto; breviter tamen cenſeo illam ampliationem non eſſe admittendam, quia hæc conceſſio nimis ſpecialis eſt, & ideo non eſt extendenda extra terminos legis, præſertim, quia poteſt facile longe diverſa ratio aſſignari in parte reſpectu filiorum, quam in filio reſpectu parentum; potuerunt autem in eo caſu parentes petere legitimas ſibi debitas, ut notavit ex Bartolo, & aliis Navar. d. comment. 2. de Regul. n. 46. qui n. 48. ſubjungit cum Covar. cap. 2. de Teſtamentis, filios in caſu poſſe petere legitimas ſuas ante mortem patris, ſtatim poſt profeſſionem ejus, quia id eſt magis conſentaneum æquitati, & juri Canonico, in cap. *Cum ſimus*, de Regul. per quod reſponſum eſt ad alteram interrogationem; nam ſi filiis dentur legitimæ debitæ, non poterit cogi ad diſtribuenda alia bona ante mortem.

8 Secundo certum eſt non poſſe religioſum facere teſtamentum etiam de licentia cujuſcumque Prælati infra Summum Pontificem: ita docent Navar. Covar. & alii infra citandi; & ratio eſt, quia hoc eſt ſimpliciter prohibitum in jure communi, ita ut religioſus profeſſus ſit inhabilis jure communi ad teſtandum: ergo non poſſunt inferiores Prælati in eo diſpenſare. De ſummo autem Pontifice controverſia eſt apud authores, an poſſit hanc licentiam dare; & multi putant pendere ex ea quæſtione, an poſſit diſpenſare in voto ſolenni paupertatis; nam durante voto putant non poſſe Pontificem in hoc diſpenſare. At ſi proprie loquamur, quæſtio in hoc ſenſu tractanda eſt; nam ſi votum auferat, jam non diſpenſat, ut monachus teſtetur, ſed ex monacho facit non monachum, & tunc ipſo jure tollitur inhabilitas teſtandi de bonis deinceps acquiſitis. Videtur

An Papa poſſit dare licentiam teſtandi.

ergo in priori ſenſu pars negativa probari ex cap. *Cum ad monaſterium*, de ſtat. monach. quatenus ait non poſſe Summum Pontificem diſpenſare cum monacho, ſuper habenda proprietate; nam eadem ratione non poterit diſpenſare circa diſpoſitionem proprietariã; nulla autem videtur magis proprietaria, quam illa, quæ eſt per teſtamentum. Secundo ita declaratur, quia non poteſt Pontifex concedere religioſo licentiam irrevocabilem alienandi bona, quoniam hæc eſt contraria paupertati; ſed diſpoſitio teſtamenti, ſi ſemel confirmetur, irrevocabilis eſt; ergo non poteſt ad illam dari facultas ſtante voto. Tertio, quia non poteſt Papa dare licentiam teſtandi de bonis alienis, quia non poteſt ipſe de alienis bonis diſponere; ergo neque ad hoc licentiam dare; ſed religioſus non eſt capax bonorum propriorum, ſed quidquid acquirit eſt monaſterii; ergo nihil habet, de quo teſtari poſſit, etiam ex licentia Papæ, alioquin injuria fieret monaſterio.

9 Nihilominus abſolute loquendo, certum exiſtimo, poſſe Pontificem hanc licentiam concedere. Tradit Covar. referens multos in c. 2. de teſtamentis n. 10. Navar. d. comment. 2. de Regul. n. 57. & ſeqq. & q. 3. de reditibus Eccleſ. §. 11. moneo, Molina tract. 2. de juſtitia diſput. 141. Ratio eſt, quia quod Monachus teſtari non poſſit, neque eſt jus divinum poſitivum, nec naturale; ergo poteſt in eo Papa diſpenſare. Conſequentia eſt clara, quia poteſt diſpenſare in quolibet jure humano & Eccleſiaſtico, quale hoc eſt. Antecedens etiam quoad priorem partem patet per ſe, quia nullum oſtendi poteſt tale jus poſitivum. Quoad alteram vero probatur, quia hic non poteſt aliud jus naturale intervenire niſi de voto ſervando, in quo jure nõ poteſt Papa diſpenſare manente voto, & quaſi in ſenſu compoſito, ut ſic loquamur; hoc autem jus non habet hic locum, non quia poteſt auferre ipſum votum, ut Covar. ſenſiſſe videtur ſumens argumentum a diſpenſatione in voto continentiæ, quod non eſt ſimile, ut ex dictis patet, ſed quia teſtari de licentia alterius non eſt actio contraria voto paupertatis, ut recte advertit Navar. quia non eſt actus dominii, ſed adminiſtrationis cujuſdam, non enim ſit nomine proprio, ſed alieno. Quod fundamentum magis explicabitur reſpondendo ad rationes factas.

10 Ad primam dicitur non diſpenſare Pontificem in habenda proprietate cum monacho, eo quod det illi facultatem condendi teſtamentum, ſicut non diſpenſat in proprietate, eo quod det illi facultatem donandi inter vivos. Dices: ſi hoc ita eſt, cur non poterit etiam Abbas concedere facultatem diſponendi per teſtamentum de tanta quantitate bonorum, quanta poſſet diſpenſari inter vivos ex ejuſdem facultate? Reſpondeo ex vi voti non eſſe majorem repugnantiam, tamen jure poſitivo ſpecialiter eſſe prohibitum teſtamentum religioſo, juxta dictam Authenticam, & cap. *Quia ingredientibus*, quæ jura ita conſuetudo interpretata eſt. Unde Navar. d. comment. 2. nu. 44. fatetur, ſi alicubi eſſet conſuetudo introducta, ut Religioſus de licentia Abbatis teſtaretur, poſſe id fieri, quia illa conſuetudo non eſt de re intrinſece mala, aut quæ non poſſit honeſtari. De facto autem inquit, nullibi gentium eſſe talem conſuetudinem. Et merito, quia actio teſtandi juxta communem omnium æſtimationem valde indecens eſt religioſo, vel quia fit in fine vitæ, in quo animus debet eſſe magis abſtractus a temporalibus, vel quia ſupponit, vel habet majorem ſpeciem proprietatis, & cujuſdam perpetuitatis, vel etiam, quia vix poteſt habere cauſam legitimam, & ideo merito reſervatur ſupremæ poteſtati.

11 Sed urgebis: nam ſi hæc non eſt diſpenſatio in voto, ſed tantum in poſitivo jure, ſequitur poſſe conſuetudine introduci, ut religioſus teſtetur etiam ſine licentia Papæ, quod videtur abſurdum. Sequela probatur, quia quod poteſt fieri per privilegium Papæ, poteſt etiam per conſuetudinem immemorialem acquiri, argumento cap. *Super quibuſdam*, de verb. ſignif. Eſt que cõmunis ſententia, ut ex Panormit. in cap. *Accedentes*, de præſcript. & Felin. in cap. *Quæ in Eccleſiarum*, nu. 6. 27. & 28. de conſtitut. refert Navar. d. comment. 2. de Regul. n. 44. ubi propter hoc argumentum videtur ſentire poſſe conſuetudine præſcribi, ut religioſus teſtari valeat, exceptis tantum eis caſibus, in quibus neque ex licentia Papæ valeat teſtari, de quibus ſtatim. Nihilominus

nus reſpondeo ad difficultatem negando ſequelam. Quamvis enim poſſit conſuetudine præſcribi, ut religioſus teſtetur ſine licentia Papæ, non vero ſine omni licentia expreſſa, vel tacita, quo ſenſu Baldus in dicta Authentica *Ingreſſi*, & Peruſinus in rubrica de teſtam. n.65. negant poſſe conſuetudine introduci, ut religioſus licite, & valide teſtetur; & probatur, quia non poteſt conſuetudine introduci, ut religioſus diſponat etiam inter vivos de aliquibus bonis ſine aliqua licentia legitima, ſaltem tacita, quia talis conſuetudo eſt de re intrinſece mala, utpote voto paupertatis contraria; ergo a fortiori idem eſt de diſpoſitione per teſtamentum. Nam eo ipſo quod diſpoſitio fit ſine licentia, fit nomine proprio, & conſequenter fit tanquam actus proprietatis & dominii, qui voto paupertatis contrarius eſt. Neque contra hoc procedit principium illud de conſuetudine, quod Navar. aſſumit: ut enim illud locum habeat, oportet eſſe omnino eandem materiam conſuetudinis & privilegii Pontificii; hic autem non eſt omnino eadē, nam Papa diſpenſat cum religioſo, ut ſine licentia teſtetur, ſed duo facit, nam ut ſupremus legiſlator diſpenſat cum religioſo in jure communi prohibente eum teſtari, & ut ſupremus Prelatus religionis dat ei facultatem, ut poſſit diſponere de talibus bonis, & ita non concedit facultatem diſponendi ſine licentia, nec poteſt illam concedere, quia involvit repugnantiam; ergo nec conſuetudine poteſt hoc introduci. Poterit autem conſuetudo vel interpretari, hanc licentiam concedi a Pontifice, eo ipſo quod det expreſſe aliam licentiam, ut, v.g. habenti beneficium ſeculare, aut aliquid ſimile; vel etiam poteſt conſuetudo derogare juri communi prohibenti religioſum teſtari, & ſimul interpretari tacitam facultatem Prælatorum religionis diſponendi de talibus bonis, ut ſi aliqua religio daret facultatem magiſtris Theologię, v.g. ut poſſint libere de ſuis libris diſponere, & cōſuetudinem, eam ampliaſſe ad vitam & mortem, tunc ex vi voti nō eſſet conſuetudo intrinſece mala, quia non eſſet ad teſtandum ſine licentia, ſed ipſamet conſuetudo licentiam interpretaretur; & fortaſſe nihil aliud voluit Navar. Exiſtimo autem in eo caſu neceſſarium eſſe, ut ſit in voluntate, & poteſtate Prælati religionis prohiberi, ne tale teſtamentum fiat, quia facultas irrevocabilis per Prelatum dari non poteſt, & repugnat voto; ergo nec poteſt conſuetudine introduci talis facultas, ſed ad ſummum poteſt conſuetudine introduci, ut intelligatur tacite conceſſa, quando nō expreſſe prohibetur. Poſſet vero ulterius conſuetudine introduci, ut materia ipſius voti intelligatur eſſe diminuta, ita ut jam ſit votum paupertatis ſimpliciter, ſed ſecundum quid, ſeu cum ea cōditione, ut liceat teſtari etiam ſine facultate, vel ex facultate irrevocabili per Prelatos religionis; talis enim conſuetudo non eſſet intrinſece mala, quia nō eſſet de re voto contraria, ſed potius limitaret ipſum votum, quod non eſt per ſe malum, cum ſit voluntariū, vel juxta humanam inſtitutionem. Atque ita ſentiunt multi de militibus religioſis quoad obſervantiam paupertatis, de qua re pauca in fine hujus capitis adjiciam.

12 Ex his facilis eſt reſponſio ad ſecundam rationem dubitandi, laborat enim in æquivoco; aliud eſt enim dare licentiam irrevocabilem; aliud dare licentiam ad actum irrevocabilem, ſi ſemel fiat, & confirmetur. Poteſt enim, v.g. pater dare licentiam filio ad contrahendum matrimonium, quod ſemel contractum irrevocabile eſt; licentia autem ipſa poteſt eſſe revocabilis, quādiu executioni non mandatur. Ita ergo teſtamentum, ad quod datur facultas, plane eſt irrevocabile, poſtquam eſt morte confirmatum (nam hoc etiam ſub facultatem cadit,) ipſa vero facultas poteſt ſemper revocabilis eſſe, quamdiu talem actum conſummatum non habet.

An Papa poſſit dare licentiam teſtandi irrevocabilem.

13 Hinc vero pullulant nonnullæ difficultates. Prima eſt, an poſſit hæc facultas dari irrevocabiliter, non tantum reſpectu inferiorum Prælatorum (de hoc enim dubium non eſt, quin poſſit,) ſed etiam reſpectu ipſius Summi Pontificis; non enim videtur repugnare, quin Pontifex ita det hanc facultatem, ut juſte eam revocare non poſſit. Sic enim videtur illam concedere multis Epiſcopis, qui aliàs teſtari non poſſunt, præſertim quando, ut concedatur, intercedit aliqua recompenſatio, vel contributio; tunc enim non tam eſt pura diſpenſatio, quam compenſatio, & ideo videtur irrevocabilis. Cur ergo non poterit Pontifex ſimilem facultatem dare alicui regulari? Nihilominus cenſeo, non poſſe id facere, niſi diſpenſando in voto ipſo paupertatis; de qua diſpēſatione, an ſit poſſibilis, infra dicam. Illud autem prius probatur ex ſupradictis, quia licentia irrevocabilis dat proprietatem, & dominium; ideo enim irrevocabilis eſt, quia jus in alium transfert, quod violari poſtea non poteſt, unde poſtea talis actus plane eſt proprietarius, quia fit independenter a voluntate alterius, ut enim dependeat, non ſatis eſt, quod voluntas præceſſerit, ſi jus immutabile dedit; ſic enim omnis donatio pendet ex voluntate donantis, & nihilominus proprietatem confert, nam idcirco revocari non poteſt; & ideo non eſt ſimile, quod affertur de Epiſcopo ſeculari; nam ille capax eſt proprietatis & dominii, quidquid tamen ſit de facultate illi conceſſa, an irrevocabilis ſit, quod alterius conſiderationis eſt; reſpectu autem regularis Epiſcopi, quātumcumque interceſſerit compenſatio, ſeu compoſitio, cenſeo facultatem in rigore eſſe revocabilem, atq; adeo revocationem, ſi fiat, eſſe validam, & non eſſe injuſtam contra commutativam, eſto eſſe poſſit contra fidelitatem, ſi promiſſio non revocandi facultatem interceſſit.

14 Oportet autem, ut revocatio in tempore congruo fiat; nam ſi teſtamentum jam ſit factum, & morte confirmatum, non habet locum revocatio, quia facultas jā fuit expleta, & finita, & alioquin actus ipſe irrevocabilis eſt, & per illum translatum eſt jus in hæredes, quo privari non poſſunt; ſicut etiam quando Prælatus religionis dedit facultatem ſubdito donandi aliquid, poteſt revocare licentiam ante uſum ejus, donationem autem factam revocare non poteſt, quia jam eſt jus alteri legitime acquiſitum. Sed quid ſi teſtamentum jam eſt factum, nondum tamen morte confirmatum? poterit ne tunc facultas revocari? videtur enim etiam tunc non poſſe, quia jam habuit actum ſuum, & ad præteritum non eſt potentia, actus autem ipſe non videtur poſſe revocari per extrinſecam voluntatem, cum legitime factus fuerit, nec etiam per intrinſecam, ſeu propriam ipſius teſtatoris, quia jam ille amplius teſtari non poteſt, ergo nec revocare teſtamentum factum, nam qui teſtamentum condere non poteſt, nec revocare poteſt, ut eſt communior Juriſtarum ſententia, quæ colligi poteſt ex Covar. ſupra n.9. & Navar. d. commen. 2. n. 51.

Teſtamēto facto, & morte confirmato jam licentia non poteſt revocari.

15 Contrarium nihilominus videtur verum. Ut autem illud melius oſtendatur, ab hoc ultimo puncto, & incidente dubio inchoandum eſt, & dicendum poſſe hujuſmodi Religioſum revocare tale teſtamentum, ſi velit. Quod docet expreſſe Navar. d.q.3. de redit. Eccleſ. contra Decium, & Tiraquellum, & alios: quorum probabile fundamentum non video, quia facultas ad aliquem actum debet intelligi juxta materiam ſubjectam, ſeu juxta naturam, & ordinarium jus talis actus; ſed hæc facultas eſt ad condendum teſtamentum, cujus natura eſt, ut contineat voluntatem deambulatoriam; ergo intelligitur eodem modo dari. Confirmatur, quia aliàs non eſſet facultas ad condendum teſtamentum, ſed aliud genus contractus, vel diſpoſitionis. Secundo dicendum eſt, facultatem illam non fuiſſe extinctam per tale teſtamentum, ſed poſſe virtute illius aliud condi, ſicut poteſt prius revocari. Tenet idem Navar. queſt. citata nu.23. & 24. Molin. tom. 1. de juſt. tract. 2. diſput. 141. Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 6. n. 18. & alii. Et patet, quia facultas data ad aliquem actum intelligenda eſt de actu perfecto & conſummato, & qui poſſit habere effectum, juxta gloſſam in cap. *ex Tenore*, de reſcriptis, quæ recepta eſt, & optima ratione fundari poteſt, tum quia gratia, & favor debet ampliari, tum maxime, quia debet intelligi ita, ut ſatisfiat intentioni concedētis, & petentis illum; ergo hæc facultas debet intelligi de teſtamento perfecto & conſummato, quale non eſt donec per mortem confirmetur; ergo non ſpirat facultas per quodlibet aliud teſtamentum, quamdiu revocabile eſt. Idque eſt certiſſimum in facultate teſtandi conceſſa Epiſcopo, non regulari, & uſu comprobatum; ergo idem erit in præſenti, nam forma facultatis eadem eſt, & votum paupertatis ad hoc nihil refert.

16 Tertio dicendum eſt, poſſe Summum Pontificem revocare teſtamentum a regulari factum cum ſua facultate, priuſquam morte confirmatum ſit; quia illa facultas nondum habuit actum perfectum, & poſt illam

ſemper

ſemper revocare, ut ſupra dictum eſt: ergo poteſt etiam annullare teſtamentum virtute illius factum, quamdiu morte confirmatum non eſt. Probatur conſequentia, quia valor, & efficacia teſtamenti pendet ab illa facultate non ſolum in fieri, ſed etiam in conſervari, ut ita dicam, uſque ad mortem, vel potius in confirmari per mortem; quia ſi eo tempore jam non habet quis poteſtatem diſponendi de bonis ſuis, neque illam habere poteſt ad confirmandam diſpoſitionem prius factam. Secundo probatur ex alio principio, quod religioſus, quādiu religioſus manet, non habet velle, vel nolle, & ideo ſuperior Prælatus ejus poteſt reſcindere omnem diſpoſitionem ab illo factam, dummodo non ſit ita conſummata, ut legitime integrum jus in alterum tranſtulerit; ita vero eſt in præſenti; ergo. Nec refert, quod illa diſpoſitio per tale teſtamentum facultate ejuſdem ſuperioris facta fuerit, quia ſemper retinet voluntatem deambulatoriam diſponentis; ergo multo magis retinet voluntatem Prælati, quæ efficacior eſt ad irritandam voluntatem ſubditi, quam ipſamet; cum ergo Papa ſit ſupremus Prælatus, poterit illud teſtamentum revocare. Et eadem ratione poteſt teſtamentum illud ita confirmare, ut ſit irrevocabile ab ipſo teſtatore, vel irritando efficaciter omnem revocationem, quę ab ipſo fieri poſſet, vel coarctando facultatem datam ad teſtandum ad illud teſtamentum, ut nullum aliud virtute ejus factum valeat. Quæ omnia confirmantur; nam ſi Pontifex, qui dedit facultatem, decedat, ſucceſſor poteſt has omnes mutationes facere; ergo & idem, & quia non eſt minoris poteſtatis.

Reſolutio eſt, non extingui hanc licentiam morte cōcedentis.

17 Hinc ſupponitur aliud dubium, an hæc facultas extinguatur per mortem concedentis; quod tractat Navar. d. q. 3. §. 8. *moneo*, & reſpondet non extingui, quia eſt gratia, & gratia non ſpirat per mortem concedentis, juxta cap. *Si ſuper gratia*, de offic. deleg. in 6. & alia citata a Felino in rubr. de conſtit. & quæ in ſimili de facultate eligendi confeſſorem, vel audiendi confeſſiones, diximus in 4. tom. de Pœnit. Et hanc etiam ſententiam tandem ſequutus eſt Covar. in cap. *cum Novitiis*, de teſtamentis nu. 8. retractans opinionem, quam prius tenuerat, cum multis Juriſperitis, quos ibi refert. Eandem ſequuntur Henriq. lib. 7. de Indulgen. cap. 21. n. 6. Molin. tom. 1. de juſt. tract. 2. diſp. 141. Et mihi etiam ſatis certa videtur, nam & ſufficienti ratione fundata eſt, & conſuetudine recepta. Ex hac vero ſententia ſequitur (ut obiter reſpondeamus objectioni, quæ in contrariū fieri poſſet) hanc facultatem non inter odia, ſed inter favores, & gratias eſſe computandam; quia licet ſit exorbitans a jure communi, præſertim reſpectu regularium, nihilominus reſpectu ejus, cui conceditur, ſimpliciter eſt gratia, & ideo de ſe ſtabilis eſt, & permanens, donec revocetur. Præſertim (quod notandum eſt) quia talis eſt ea facultas, ut ad ſuam utilitatem includat durationem uſque ad mortem ejus, cui conceditur; ergo Pontifex, qui illam concedit, cenſetur habere hanc voluntatem: ergo illa habet effectum etiam poſt mortem ejus, niſi a ſucceſſore revocetur.

18 Ad tertiam in primis reſpondetur, quando Pontifex concedit Regulari hanc facultatem, non concedere licentiam teſtandi de bonis ſimpliciter alienis, ſed de bonis communitatis, vel Eccleſiaſticis, quorum ipſe eſt ſupremus diſpenſator, & ideo poſſe ex legitima cauſa hanc facultatem dare. Poſſunt autem hæc bona haberi multis modis, quos oportet diſtinguere, ad intelligendum modum & rationem hujus conceſſionis, ut legitima ſit. Ad hoc autem explicandum diſtinguit Navar. ſupra varios vivendi modos particularium religioſorum. Quidam ſunt, qui in communitate vivunt, nihilque habent pręter ea, quę ab ipſa communitate ad ſuum uſum recipiunt. Alii ſunt, qui habent beneficia, quorum reditus adminiſtrant, & de eis extra communitatem vivunt. In tertio ordine ſunt, qui abſque beneficio extra communitatem vivunt, de licentia ſuperioris, habentes a religione certam portionem ſub eo pacto, ut religio nihil amplius dare teneatur; ſi vero aliquid ſuperfuerit, ipſi poſſint illud retinere. In quarto denique ordine ſunt, qui extra clauſtra vivunt ex pontificia facultate, & nec beneficium habent, nec portionem a Religione, ſed ſuo labore, & induſtria vivunt. In his ergo omnibus habet locum dicta facultas teſtandi, ſed longe facilius in tribus ultimis, quam in primis; quia in omnibus illis ceſſat non ſolum injuria, ſed etiam morale incommodum monaſterii, ut patet diſcurrendo per ſingulos. Nā ii, qui extra monaſterium ſua induſtria vivunt, jam ſunt quaſi membra ſeparata, & nihil conſumunt de bonis Monaſterii, neque ab illo fere utilitatem percipiunt; ergo non fit injuria Monaſterio, eo quod eis concedatur adminiſtratio bonorum, quę acquirunt, tam in vita, quam in morte. Præſertim quia liberum eis eſt, nihil conſervare, ſed ea tantum acquirere, quæ licite conſumere poſſunt; & fortaſſe ita facerent, ſi illam facultatem non haberent; ergo ex illa nullum morale præjudicium fit monaſterio. Et hæc ratio locum habet etiam in his, qui portionem aliquam a Religione accipiunt, quia poſſunt totam illam conſumere, & nihil amplius lucrari. In his vero, qui beneficium habent, præter hanc rationem eſt alia ſpecialis, quod reditus beneficii ex primæva ſua inſtitutione deſtinati ſunt ad ſubveniendum pauperibus, aliiſque piis operibus; & ideo ſicut in vita poſſent in hos uſus extra religionem expendi, ita etiam juſte concedi poteſt facultas, ut id fiat in morte per teſtamentum.

Varii vivendi modi religioſorū.

19 At vero in primo ordine religioſorum hoc difficilius apparet, quia omnia bona, quibus utuntur, propria ſunt Monaſterii, quod actu ea poſſidet verius, ac proprius, quam ipſi privati religioſi. Quamvis quaſi particulare peculium illi tenere videantur, & quicquid acquirunt, ſtatim incorporatur bonis monaſterii, nec retinere illud apud ſe poſſunt, niſi ex facultate Prælati. Fortaſſe ergo in his locum habet, quod dixit Covar. cap. 2. de teſtamentis nu. 10. facultatem hanc non dari, niſi ad teſtandum in modica quantitate, & accedente Prælati Monachorum conſenſu. Navarrus autem ait, Pontificem non ſolere dare hujuſmodi religioſis talem facultatem, non tamen quia non poſſit, ſed quia non decet. Quod ſane regulariter ita eſt; abſolute autem loquendo non deeſt poteſtas in Pontifice, quia licet non ſit dominus bonorum monaſterii, eſt tamen ſupremus diſpenſator, & ideo per ſeipſum poſſet ſimilem largitionem facere, etiam non expectato conſenſu inferioris Prælati; ergo etiam dando illam facultatem. Requiritur autem legitima cauſa, quia Pontifex non eſt dominus talium bonorum, ſed diſpenſator; erit autem cauſa ſufficiens, ſi ex parte religioſi interveniat ratio talis beneficii ſaltem per modum gratitudinis, & ex parte operis titulus aliquis pietatis. Nam hoc etiam in univerſum notandum eſt, hanc facultatem teſtandi regulari conceſſam, ſemper intelligi ad opera pietatis, etiamſi non exprimatur; de quo videri poteſt Navar. d. q. 3. monit. tom. 6. apud quem in monitis ſeqq. alia de hac facultate legi poſſunt, nam intentioni noſtrę dicta ſufficiunt.

Ad hanc facultatē teſtandi requiritur cauſa legitima.

20 Solum ſupereſt dubium ſupra tactum, an hæc doctrina locum habeat etiam in Religionibus militaribus quoad ipſos milites conjugatos; nam quoad reliquos diverſa eſt ratio, ut infra dicetur. Navar. enim in com ment. 2. de Regul. nu. 56. & ſeqq. & q. 3. de redit. Eccleſ. monito 12. & 13. nullam fere differentiam facit inter hos milites, & alios religioſos, nixus eo fundamento, quod ſunt vere religioſi, & non habent dominium ſuorum bonorum. Diſtinguit autem de bonis, quæ habebant ante profeſſionem, & de his ait poſſe diſponere inter filios, ſi eos habent, juxta Authenticam *Si qua mulier*, & non aliàs: de aliis autem poſt profeſſionem acquiſitis ait teſtari non poſſe ſine privilegio Pontificis, & cum illo non niſi cum reſpectu ad paupertatem, atq; adeo regulariter ad ſolas pias cauſas; ad alias vero ſolum, quando expreſſe conceditur ex cauſa legitima. Affertque in confirmationem motum proprium Pii V. in quo revocat omnia privilegia teſtandi his militibus cōceſſa; in quo plane ſupponit eos ſine privilegio teſtari non poſſe, & ſe velle, ut eam obligationem obſervent.

Difficultas in hac materia quoad religioſos ordinum militari.

21 Hæc vero Navarri ſententia nimis rigoroſa, & aliena a communi uſu aliquibus viſa eſt, & ideo eam improbant Sarmien. in ſua Apologia, de redit. Eccleſ. & Molin. lib. 2. de primog. cap. 9. nu. 69. Qui aſſerunt religioſos commendatarios, qui matrimonium jure contrahunt, poſſe etiam teſtari licite, & valide ea forma, & modo, quo juxta receptam conſuetudinem in uniuſcujuſque religione communiter fit, & ſervatur. Ratio eſt, quia non eſt veriſimile conſuetudinem ita receptam, &

tole-

toleratam a Paſtoribus & a Confeſſoribus doctis, & piis, eſſe iniquam, & non aliqua honeſta ratione fundatam. Secundo, quia in aliis omnibus, quæ pertinent ad obſervantiam, vel obligationem trium votorum, magna ex parte diſpenſatum eſt cum his religioſis; ergo idem, & privilegiis, & uſu introduci potuit circa hunc uſum paupertatis.

Conciliatur opiniones propoſitę, & reſolvitur poſſe teſtari.

22 Hæ opiniones poſſunt hoc modo conciliari, ut dicamus ſententiam Navarri procedere, conſiderata inſtitutione, & virtute votorum talis religionis; aliam vero habere locum ſpectata relaxatione, vel mutatione facta in tali ſtatu; nam utrumque, intellectum recte, verum eſt, quamvis fortaſſe dicti authores in hac relaxatione explicanda non conveniant. Ut ergo hoc declaremus, adverto relaxationem hanc dupliciter intelligi poſſe. Primo, quod per privilegia Pontificia cœperit hęc facultas dari his militibus ad teſtandum, quod ita eſſe conſtat ex bullis Innocentii VIII. & Clementis VII. Ordini S. Jacobi conceſſis; poſtea vero uſu, & conſuetudine introductum fuerit, ut ipſamet profeſſio ex intentione voventium non fiat cum obligatione non teſtandi, ſicut poſt diſpenſationem circa caſtitatem, jam non vovent cum intentione ſe obligandi ad non ducendum uxorem. Unde Molina tom. 1. tract. 2. diſp. 141. cenſet ex vi talis profeſſionis jam non fieri has perſonas incapaces dominii, ſicut nec matrimonii, ſed ſolum habere uſum illius dominii ligatum, vel ſubordinatum Religioni, quantum conſuetudine receptum eſt; unde & hęredes inſtitui poſſunt, & ab inteſtato ſuccedere, etiam in majoratibus; & e converſo poſſunt majoratus inſtituere, ſicut de facto eos inſtituunt; qui modus dicendi, ſi uſum tantum, & modum vivendi eorum inſpiciamus, ſatis apparens eſt, multum tamen diminuit religionem hujus ſtatus: & argum. ſumptum ex motu proprio Pii V. contrarium ſuadet. Nam quod quidam ajunt, illum non fuiſſe loquutum de his militibus, qui conjugati eſſe poſſunt, ita eſt, cum Rex Catholicus Philippus II. bonæ memoriæ, a Gregor. XIII. obtinuerit revocationem ejus pro his militibus Hiſpaniæ, prout habetur in definitionibus ordinis Calatravæ tit. 32. cap. 4. Secundo ergo fundatur, & rectius hæc facultas in privilegiis Pontificiis, quæ noviſſime renovavit, & confirmavit Gregor. XIII. in prędicta bulla revocatoria. Cum autem illa ſupponat prædictam conſuetudinem in Hiſpania receptam, non videtur dubium, quin ad teſtandum ſecundum illam, facultatem tribuat. Et ita poteſt votum paupertatis adhuc durare, non obſtante prædicta facultate; nec quoad hoc eſt ſimile de voto caſtitatis, quia durante voto caſtitatis ſimpliciter non poteſt matrimonium licere; durante autem voto paupertatis poteſt eſſe licitum condere teſtamentum, quando fit ex facultate revocabili, qualis eſt prædicta, ut ex dictis patet. Et ob eandem cauſam non cogimur dicere, hos cõmendatarios habere dominium bonorum, de quibus teſtantur, aut aliis modis diſponunt, nam cum id faciant ex facultate ſimpliciter revocabili, hoc ſatis eſt, ut non faciant tanquã domini, ſed tanquam adminiſtratores.

23 Oportet autem advertere, ſi hi milites habeant filios legitimos, reſpectu illorum non indigere facultate ad teſtandum, non ſolum de bonis ante profeſſionẽ, ſed etiam poſt illam comparatis; nam hoc eſt ipſorum inſtitutum, & hoc modo, & non aliter paupertatem vovent. Nam in Regula S. Jacobi cap. 13. ſtatutum ſpecialiter eſt, ut nullus fratrum exhæredet filium ſuum; facultas ergo illa eis neceſſaria eſt ad teſtandum libere de ſuis bonis, etiamſi filios non habeant, vel ſi habeant, ut poſſint partem bonorum extraneis relinquere, & non ſuæ religioni. Tunc autem inſpecta obligatione voti, videri poteſt neceſſarium, non obſtante dicta facultate, ut bona diſtribuantur in pia opera, niſi aliud ſit in facultate expreſſum, & cauſa legitima intercedat; & hoc eſt, quod Navarrus præcipue voluiſſe videtur, quia illa bona jam ſunt Eccleſiaſtica, & ideo non poſſunt extra pios uſus expendi, niſi ex ſpeciali Pontificis licentia, quæ non erit juſta, niſi legitima cauſa intercedat, maxime reſpectu perſonę religioſæ, tum propter votum paupertatis, tum propter nocumentum religionis, ad quam deficientibus filiis, vel neceſſariis hæredibus illa bona pertinebant. Et ſine dubio hæc ſententia eſt ſecurior, & in rigore juris fortaſſe vera.

24 Nihilominus ſatis probabile cẽnſeo conſuetudinem, quoad hanc partem, multum valuiſſe, & prævaluiſſe; tum quia eſt optima legum interpres, & ita interpretata eſt, diſpenſationem, & licentiam largiorem datam eſſe a Pontificibus in his privilegiis: tum etiam, quia eadem conſuetudo potuit derogare illi juri poſitivo, ut quidquid acquirit religioſus, religioni acquirat; vel certe tales religiones tacite renunciarunt huic juri, quia non videbatur ſatis accommodatum ſtatui, & modo vivendi ſuorum Religioſorum. Tum denique, quia licet in individuo, fortaſſe in hac vel illa perſona non intercedat urgens cauſa concedendi tam magnam licentiam, ſatis videtur, quod in generali conſiderari potuerit, vel ratio gratitudinis, quia hi milites pro Eccleſia pugnant, & vitam ſuam magnis laboribus, & periculis exponunt, vel etiam ratio ſtatus, & modi vivendi illorum; nam licet religioſi ſint, eis permittitur, ut ſeculariter vivant; & ideo bona illorum tanquam ſecularia jam reputantur. Igitur ſi alias diſpoſitio talium bonorum honeſta ſit, & juxta tenorem privilegiorum, quamvis in rigore non ſit in pia opera, non erit illicita.

25 Atque hinc a fortiori conſtat religioſos clericos harum Religionum, & milites S. Joannis, vel ſi qui ſunt alii, qui uxorem non ducunt, ex vi ſui voti & juris communis teſtari non poſſe; quod ſi aliqui habeant facultatem generalem, vel ſpecialem, intelligenda eſt, juxta regulas ſuperius poſitas, atque adeo perinde judicandum eſt de his, ac de cæteris religioſis; ſolum enim videntur differre, quod facilius, & frequentius hujuſmodi facultates eis conceduntur, quia vel habent beneficia, & extra communitatem vivunt, vel propter alias ſimiles cauſas.

Quid de clericis horum ordinum, & militibus ſancti Joannis.

CAPUT XVII.

Quam ſpecialem obligationem inducat votum paupertatis, quod dominium etiam in communi excludit.

1 Quæ hactenus diximus, communia ſunt religioſis omnibus, qui votum ſolemne paupertatis emittunt, etiamſi Monaſteria eorum dominium in cõmuni habere poſſint; unde etiam obligant eos, qui etiam in communi tale dominium non admittunt; quia vero illi majorem obligationem ſuſcipiunt, eam in particulari exponi neceſſe eſt. Scire autem oportet Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. de Regul. conceſſiſſe omnibus religionibus, Minoribus de Obſervantia, & Capuccinis exceptis, poſſe habere bona immobilia, etiamſi ante eis eſſet prohibitum, & conſequenter ut poſſint habere dominium in communi, & reditus, uſufructus, &c. unde virtute videtur Concilium quoad hanc partem diſpenſaſſe in quocumque voto non habendi bona in communi, ſi ab aliis religioſis præter dictos emittebatur. Quia vero Concilium non præcipit hoc genus paupertatis ab aliis religioſis non ſervari, ſed indulget tantum, ideo non obſtante illo decreto, poteſt quæcumque religio illi juri renunciare, & conſequenter ſuam obſervantiam, & obligationem retinere, prout de facto fecit Societas, quoad domus profeſſas, cujus inſtitutum etiam poſt illud decretum Concilii Sedes Apoſtolica probavit. De aliis vero religionibus non conſtat de hujuſmodi renuntiatione; & ideo totam quæſtionem pręſentem ad ſolam religionem Minorum reducere neceſſe eſt; nam de Societate profeſſa nobis eſt inferius in particulari dicendum; ſi quæ autem alia religio eamdem paupertatem retinet, facile erit, quæ diximus ad eam accommodare. Non enim ignoro Religionem Carmelitarum, quatenus juxta primitivam regulam a diſcalceatis fratribus retinetur, hanc paupertatem in communi adhuc profiteri, & aliqui eorum contendunt, non obſtante dicto decreto Concil. Trident. ad eam obligari, non tantum, quia illi privilegio per ſuas conſtitutiones renunciarunt, ſed etiam quia illo decreto comprehenſi non ſunt. Tum quia Concil. ſolum loquitur de his religionibus, quibus, aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio apoſtolico non erat conceſſum habere bona immobilia; ipſis autem non ex conſtitutionibus, ſed ex primitiva regula erat prohibitum; tum etiam, quia tempore Concilii hæc primitiva regula non obſervabatur, & ideo ſolum videtur loquutum de religionibus, quæ tunc temporis florebant in viridi ſuæ regulæ obſervantia.

Quæ religiones excludant dominiũ in communi.

Concil. Trident. non præcipit contrariam paupertatem.

An religio Carmelitarũ diſcalceatorum ſub decreto comprehendatur.

2 Sed quamvis hæc pia interpretatio laudabilis ſit, nihilo-

Reſolutio

nihilominus exiſtimo mentem Concilii fuiſſe ſingulariter excipere Religionem B.Franciſci,propter ſingulare exemplum paupertatis adeo in Eccleſia illuſtre,& jure communi tam luculenter approbatum,& explicatū. Unde ſi tempore Concilii jam eſſet reformata, ſeu revocata Carmelitana Religio ad obſervantiam regulæ primitivæ, & Concilium eodem tenore dictum decretum condidiſſet, ſine dubio poſſent tunc Patres diſcalceati uti tuta conſcientia privilegio Concilii, quia in principio illius decreti abſolute loquitur de omnibus religionibus, etiam Mendicantibus, & dum exceptionem Minorum addit, clarius firmat regulam quoad omnes alios. Nam quod Concilium addidit: *Etiam quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum,&c.* non eſt poſitum ad limitandam univerſalem diſtributionem prius factam, ſed potius ad augendam, vel exaggerandam illam, ut aperte denotat particula *etiam*. Et ideo cenſeo non diſtinxiſſe ibi Concilium conſtitutiones a regula,ſed illa voce comprehendiſſe totum inſtitutum, & regularum obſervantiam uniuſcujuſque religionis; alioquin non fuiſſet dicturum: *Etiam quibus ex conſtitutionibus,&c.* quia magis quodammodo eſt prohiberi ex vi primæ regulæ, quam ex conſtitutionibus poſtea adjunctis; ergo ſi Concilium diſtingueret conſtitutiones a regula,limitaret potius priorem ſermonem generalem,quam augeret. Item aliàs ſine cauſa interpoſuiſſet exceptionem Minorum, quia per hanc particulam ſic explicatam ſufficienter excipiebantur, quia illis ex ſua primitiva regula, & non tantum ex aliis conſtitutionibus, prohibita ſunt talia bona; igitur intellexit Concilium Religionem Minorum eſſe ex illis, quibus ex conſtitutionibus prohibitum eſt, & ex privilegio ſedis Apoſtolicæ non eſt conceſſum habere talia bona; & ideo illam excepit,& ob eandem cauſam omnem aliam comprehendit, quæ tale inſtitutum obſervabat, & profitebatur. Quia vero Concilium non præcipit habere talia bona, ſed privilegium cōceſſit habere volentibus, ideo non potuit proprie comprehendere eos,qui denuo vellent, & profiterentur obſervare regulam prohibentem habere hujuſmodi bona in communi; nam eo ipſo renunciant illi privilegio, & ideo illo non obſtante, ſe obligant denuo ad illud paupertatis genus; & hac ratione credo obligari nunc prædictos religioſos per viam renuntiationis, & novæ profeſſionis, non per viam exceptionis; an vero hæc differentia aliquid ad morales obligationes faciat, in diſcurſu patebit.

Supponēdum ſecundo.

3 Denique ſupponendum eſt, hanc obligationem paupertatis in communi conſiderari poſſe, vel quatenus immediate reſpicit communitatem, vel quatenus reſultat in ſingulas perſonas diviſim, ſeu prout ſingulæ ſunt; cum enim hæc paupertas non ſolum pertineat ad ſingulos religioſos, quatenus ſunt privatæ perſonæ,ſed etiam ad totum corpus religionis, vel monaſterii, neceſſe eſt, ut obligatio ſuo modo totum corpus reſpiciat; nam ſicut totum ipſum per modum unius eſſe poſſet capax dominii, ita etiam eſt capax paupertatis,& obligationis ſervandi illam. Nec refert, quod hæc obligatio non poteſt a tali corpore obſervari, niſi per particulares perſonas;nam illæ tunc non concurrunt ut ſingulę, ſed ut partes communitatis, vel ut repræſentantes illā. Primo ergo explicabimus obligationem pertinentem ad communitatem: deinde prout ad ſingulos ſpectat.

Aſſertio prima.

4 Dicendum igitur eſt hujuſmodi religionem, quæ talem paupertatem profitetur, obligari in primis ad nō habenda aliqua bona immobilia in ſuſtentationem Religioſorum tanquam propria. Hoc ſatis per ſe notum eſt, quia hæc eſt ſpecialis materia talis voti, & obligationis. Dixi autem *bona immobilia*,quia mobilia habere poſſunt, & colligere, & ad convenientem uſum pro tempore neceſſario conſervare. Hoc enim non ſolum licere, ſed etiam melius eſſe,ſentit D.Thom.2.2.q.188. art.7. loquens de ſua religione, cui ex ſuis conſtitutionibus hic gradus paupertatis convenit,ut ait D.Anton. 3.p.tit.16.§.3.in fine, & ſumitur ex conſtitutionibus illius ordinis, d.2.cap.20.lect.3.Idem Sylveſt.*Religio*, 1. q.5. Palud. in 3.d.35.q.3. circa finem, & idem docet de Minoribus ſuæ Religionis S.Bonavent.in dicta expoſitione regulæ cap.6.conſentit Tabien.verb.*Religio*,q.6. & 7. & dicit eſſe communem ſenſum Doctorum ſuæ religionis, Corduba in expoſitione regulæ cap.7.q.12. & declaratur expreſſe in dicta Clem.*Exivit*, §.*Rurſus*, quamvis non ſine aliquo ſcrupulo, & moderatione, onerando conſcientias ſuperiorum,ut hoc non permittant,niſi ubi experimento cognoverint,non poſſe aliter ſubditorum neceſſitatibus provideri. Nunc autem invenio hoc abſolute,& ſine limitatione,& in particulari de Minoribus declaratum a Congreg.Cardin. circa decretum Concil.Triden.ſupra tractatum his verbis: *Qui* (ſcilicet Minores) *poſſunt perquirere & colligere quaſcunque eleemoſynas, exceptis pecuniis.* Quæ exceptio propria Minorū eſt, quæ ab eis juxta ſuam regulam obſervari debet; nam ex vi paupertatis in communi illa obligatio non ſequitur;& ideo aliæ religiones,quæ particularem illam regulam non habent,etiamſi paupertatem in communi profiteantur, poterunt pecunias colligere ad ſuſtentationem Religioſorum neceſſarias,quia pecunia ut ſic nunquā inter immobilia bona computatur. Oportet tamē,ut in eis congregādis modū ſervent, ita ut profeſſioni paupertatis moraliter nō repugnent.

Aſſertio ſecunda.

5 Ad quod etiam obligari aliquo modo poterit monaſterium, quod paupertatem in communi non profitetur, quamvis raro, quia ſemper poteſt immobilia bona,& reditus licite augere,quantum eſt ex vi paupertatis,& in eum finem pecuniam aliquam reſervare,vel ex aliis reditibus, & ſumptibus ſuperfluam, vel liberaliter donatam; nam ex eleemoſynis eam mendicare, & congregare ad prædictum finem,niſi moralis neceſſitas interveniret, rationabile non eſſet. At vero religio, quæ profitetur paupertatem in communi, cum nō poſſit pecuniam in eum finem colligere, cōtra ſuam paupertatē peccaret,ſi in ea conſervanda,& congreganda modum excederet, nam eo ipſo non eſſet pauper, nec penderet ex mendicitate, & eleemoſynis ad ſuam ſuſtentationē.

Dubitatio ſpecialis.

6 Hic autem occurrebat quæſtio,an talis religio poſſit habere hæc bona mobilia ut propria. Sed in hoc non poteſt aſſignari generalis regula,ſed unaquęque religio obſervare debet modum ſibi præſcriptum; aliquæ enim Religiones obſervant paupertatem in communi quoad immobilia bona,quę non recuſant habere in communi proprietatem horum mobilium, ut de domibus Societatis profeſſæ ſuo loco dicemus, & ex regula Carmelitarum cap.8.idem colligitur,ut poſtea videbimus.Religio autem Minorum hunc ſingularem modum paupertatis ſe profiteri dicit:quia vero ea res adhuc in controverſia ſpeculativa verſatur, exiſtimo quoad moralem obligationem ſatis eſſe, ut Prælati, vel adminiſtratores talium bonorum intentione generali ea acquirant, vel poſſideant, ſcilicet eo modo, quo juxta ſuum inſtitutum, & poſſunt, & debent; & ita opinor in ordine ad mores controverſiam illam non multum referre.

Aſſertio tertia.

7 Dixi præterea, *in ſuſtentationem religioſorum*,quia ad ordinariam habitationem poſſunt domum habere; item poſſunt habere Eccleſiam ad divinum cultum;poſſunt etiam habere hortum domui conjunctum ad levamen Religioſorum.In his enim omnibus ſolus neceſſarius uſus attenditur,ad quę neceſſaria eſt firma & ſtabilis poſſeſſio, quia per incertam mendicitatem ſuppleri non poteſt; & ideo cuicumque religioni, quantumvis paupertatem in communi profiteatur, hoc permiſſum eſt;ſingulis autem,vel latius,vel ſtrictius juxta uniuſcujuſque regulam,ſeu inſtitutū.Poteſt tamen inter eas eſſe diverſitas ſupra aſſignata, quia religio Minorum profitetur ſe non habere proprietatem,& dominium harum etiam poſſeſſionum;alię vero licet ſervent paupertatem in communi circa alia bona mobilia,& reditus eorum, dominium in communi poſſeſſionum, quæ ſolum ſunt ad habitationem, & cultum divinum,non recuſant, & utrumque ſancte fieri poteſt; & in ordine ad morales obligationes, de quibus hic præcipue agimus, non video differentiam alicujus momenti, quæ inde reſultet, ut jam ſupra tetigi.

Aſſertio quarta.

8 Atque hinc a fortiori concluditur, poſſe hujuſmodi Religiones habere aliqua ex bonis, quæ dicuntur ſe moventia ad uſum ambulandi, & ad alios labores monaſterio neceſſarios. Hoc probat communis uſus talium religionum, & in aliquibus earum regulis eſt expreſſum, ut in regula Carmelit.c.8.ubi generaliter dicitur, *prout veſtra expoſtulaverit neceſſitas, vobis habere liceat*. In Societate vero ſpecialiter cautum eſt, ut in ejus domibus jumentum ad equitandum ad uſum alicujus,

cujus, ſive præpoſitus, ſive ſubditus ille ſit, non habeatur 6.p. Conſtit.cap.2. §.14. unde ad communem uſum totius domus nõ prohibetur. Idem exiſtimo de Religione S.Franciſci, quamvis uſus talium rerum juxta ſpecialem regulam in eo ordine præſcriptam aſſumendus ſit.

Dubitatio circa animalia fructifera.

9 Quæri autem poteſt, an habere hujuſmodi ſe moventia ad Religioſorum ſuſtentationem repugnet huic paupertati. Dupliciter autem poſſunt hæ res ſervire ad ſuſtentationem; uno modo fructificando; alio modo ipſaſmet res in nutrimentum conſumendo. Hoc poſteriori modo non eſt dubium, quin liceat habere ad tempus aliquod hujuſmodi animalia, quæ tempore convenienti ex eleemoſynis comparentur, & paulatim conſumantur eo modo, quo diximus, de tritico, vino, & oleo, cum eadem proportione & moderatione de his rebus loquendo; quia non eſt diverſa ratio in his, & in aliis, quia hæ res hoc modo conſideratæ inter mobilia bona ſimpliciter computantur, & non habent perpetuitatem, nec reditus ullos conferunt.

Aſſertio prima.

Rationes dubitandi.

10 Circa alium vero modum eſſe poteſt nonnulla dubitatio, quia hujuſmodi animalia etiam hoc modo poſſeſſa videntur hoc modo derogare paupertati in cõmuni, quia jam nutrimentum ex aliqua parte haberetur ex propriis fructibus, & reditibus; hoc autem prohibitum eſt ex vi talis voti; nam per illud maxime excluditur incerta mendicitas, quæ ita eſſe debet annexa huic paupertati, ut veluti menſura illius conſtituatur, juxta intentionem Pontificis in c. *Exiit*, de verb.ſignif. in 6. In contrarium autem eſt, quia hæc bona ſe moventia in rigore ſunt mobilia, quia de loco ad locum transferuntur, & ipſo uſu paulatim conſumuntur. Item fructus eorum non ſunt proprie reditus, ſed potius commodum quoddam, vel utilitas magis ex induſtria, quam ex rebus ipſis proveniens, quæ non videtur ex vi hujus voti prohibita. Sicut non repugnat huic voto paupertatis etiam in communi propriis manibus laborare ad victum comparandum. Unde in primitiva regula Carmelit.c.8. conceditur eis, ut poſſint habere animalia, & volatilia in nutrimentum, cum tamen illis prohibitum fuerit habere reditus juxta declarationem Gregor. IX. Tandem aliàs non liceret religioſis profitentibus hanc paupertatẽ aves domeſticas, ut gallinas, aut columbas habere, ad percipiendum ex eis aliquem fructum, quod videtur nimis rigoroſum, & contra conſuetudinem.

Aſſertio ſecunda.

11 Nihilominus prior pars ſimpliciter eligenda videtur, ſicut enim per hoc votum excluduntur poſſeſſiones domorum, vinearum, & ſimiles, ac reditus earum; ita excluduntur greges ovium, & armentorum, propter fructus eorum. Probatur primo ex intentione talium religionum, ex qua maxime pendet materia voti, & ex fine talis voti, qui ſatis oſtendit dictam intentionem. Quæ enim eſſet magna paupertas, ſi liceret his bonis ſe moventibus abundare? multi enim ſeculares, licet aliud genus bonorum non habeant, divites reputantur, ſi ex fructibus eorum juxta ſuum ſtatum ſufficienter ali poſſint. Unde licet hæc animalia ſimpliciter corruptibilia, & mutabilia ſint, in ſingulis individuis; tamen hoc modo ſumpta, tanquam perpetua poſſidentur, ut per continuam ſucceſſionem conſerventur, & fructificent, & ideo ſub hac morali conſideratione tanquam immobilia reputantur. Denique fructus provenientes ex hujuſmodi animalibus, vere, & proprie ſunt reditus, quos habere non licet ex hujuſmodi voto. Aſſumptum patet ex proprietate vocis in Latino rigore, & ex uſu juris, & ſumitur ex gloſ. in c. *Generali*, de elect. in 6. verb. *Reditus*, in quo textu reditus, & fructus pro eodem computantur. Sumitur ex l. *deducta*, §. *hæreditatem*, juncta gloſ. ff. ad Trebel. & videri poteſt Bart. in rubr. ff. ſolut. matrim. ex vi autem hujus voti nullos reditus habere licet.

Aſſertio tertia.

12 Unde etiam cenſeo non licere habere aliquod animal ad locandum illud pro uſu ejus pretio accepto, nam etiam illud reditus quidam eſſet; ſicut uſura reditus pecuniæ appellatur l. *Qui*, §.ult.ff.ad leg.Falcidiam; nec regula ſupra citata ex ordine Carmelit. oppoſitum probat, ſed potius per argum. ab exceptione poteſt hoc confirmari, ut infra dicam. Tandem ratio in principio facta cõvincens eſt, quia hujuſmodi bona revera excludunt mendicitatem, quia jam eorum fructibus, non eleemoſynis vivendum eſſet, vel in totum, vel ex parte, quod repugnat perfectioni hujus voti, quod B. P. Ignatius recte explicavit in 6.part. conſtit. cap.2. §.2. per illam excluſivam: *In ſolo Deo, cui per ipſius gratiam Societas inſervit, fiducia conſtituatur, ſine reditibus ſuis ullis ipſum nobis proſpecturum, &c.*

Ad rationes pro parte cõtraria.

13 Unde facile expediuntur, quæ in contrarium expediebantur; jam enim explicatum eſt, quomodo, licet hæc bona phyſice mobilia ſint, illo modo poſſeſſa tanquam immobilia moraliter reputantur. Vel certe reſpondetur, ſatis eſſe, quod ſint aliquo modo ſtabilia, & fructifera, & quod ratione fructuum poſſideantur: namque declaratum etiam eſt, hos fructus eſſe reditus voto repugnantes. Neque obſtat, quod aliqua induſtria, vel labor hominum neceſſarius ſit ad illum fructum capeſſendum; quia in omnibus rebus etiam immobilius neceſſarium hoc eſt; neque eſt ſimile de operibus manuum; nam quod ex hujuſmodi opera reſultat, non poteſt inter fructus, vel reditus computari, nam operatio ipſa ſolum eſt actio ipſius hominis, cujus dominium non tollitur per votum paupertatis, licet per votum obedientiæ religioni dicetur; effectus autem illius operis ſolum eſt quoddam artefactum, quod religio ſine læſione paupertatis vendere poteſt.

Aſſertio quarta.

14 Ad ultimam vero inſtantiam dicendum eſt, in his rebus moralibus parum pro nihilo reputari; & ideo licet regula generalis poſita vera ſit, non exiſtimo eſſe contra hanc paupertatem, in toto rigore habere domeſticas aves nonnullas, dummodo ſint in parvo numero, ita ut ex eis non redundent fructus, qui ſimpliciter poſſint reditus appellari, nec abſolute pro ſuſtentatione cõputari, ſed magis ad recreationem, vel ad ſummum ad occurrendum alicui repentinæ neceſſitati: hoc enim niſi in aliqua ſpeciali regula ſit expreſſum, non videtur repugnare abſolute paupertati in communi, nec intentioni ſic voventium. Sicut etiam non repugnat religioni profitenti paupertatem hanc, ex domeſtico horto fructus aliquos colligere, vel olera ad proprium uſum, quãvis ea vendere nõ liceat; ergo ſimiliter dicendum videtur in prædicto caſu. Unde obiter colligi poteſt in verbis illis ſupra citat. ex c.8. Regul. Carmelit. non ſolum hoc concedi, ſed etiam, ut poſſint haberi hujuſmodi animalia, vel volatilia, ad percipiendos aliquos fructus, ut lac, caſeum, & ova, etiam in ea quantitate, quæ ad communitatis ſuſtentationem multum juvet, nam illud conſequitur per modum exceptionis a generali voto non habendi reditus; ergo aliquid amplius conceditur, quam ex ſe, & ex natura rei eſſet receptum. Fateor tamen argumentum non eſſe omnino efficax, quia ibidem conceditur, ut poſſint habere jumentum aliquod pro ratione neceſſitatis, cum illa non ſit exceptio, ſed ſolum alia quædam declaratio; nam ex vi generalis voti illud non eſt prohibitum, ut diximus. Nihilominus domeſtici illius regulæ expoſitores ita illam intelligunt; neque oportet nos ſapere pluſquam oportet, quia veriſimilius eſt, illis melius conſtare de intentione ſuæ regulæ, vel de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres.

Aſſertio quinta.

Difficultas circa jura, & actiones in communi.

15 Atque ex reſolutione hujus dubii, facile expeditur aliud hic occurrens, an ſcilicet, & quomodo liceat hujuſmodi religionem habere jura aliqua, vel actiones in communi. Eſt enim inter Juriſperitos controverſia, an hæc jura, vel actiones computanda ſint inter bona mobilia, vel immobilia, quibuſdam aſſerentibus ad illa eſſe revocanda; nam ſi jura & actiones ſint ad bona mobilia, inter ipſa mobilia bona comprehenduntur, ſi ad immobilia, inter ipſa reputantur, ita ut quaſi ex objecto ſpeciem ſumant. Quod ſumi poteſt ex Abbate in c. *Nulli*, de rebus Eccleſ. nõ alienãdis n.9. & 10. aliis vero aſſerentibus abſolute, & ſimpliciter, & in omni proprietate, nec mobilia eſſe, nec immobilia bona, ſed tertiã ſpeciem bonorum conſtituere. Quæ ſententia communiter recepta eſt, ut late tractat Pinel. in rub. de bonis maternis p.1. a principio, & Covar. in c. *Relatum*, 2. de teſtamentis, qui plures alios refert. Neque diſſentit Panorm. quia hoc etiam expreſſe dicit. Sed quia non obſtante hac proprietate verborum, ſæpe ex adjunctis conſtat in facto ipſo, ſeu diſpoſitione, actiones, & jura ſub illis vocibus cõprehendi, tunc ait reduci debere ad hæc membra dicto modo, in quo alii non contradicunt, & indicavit etiam noſter Molin. tom.1. de Juſtitia, tract.2. diſp.201. In præſenti ergo neceſſarium videtur, ut hæc bona ad aliquod ex dictis membris revocetur, quia neceſſe

ceſſe

ceſſe eſt, ut omnia bona temporalia comprehendantur ſub altero ex his duobus membris, ſcilicet, vel eorum, quæ per hoc votum paupertatis excluduntur, vel eorum, quæ permittuntur, quia inter hæc duo non poteſt excogitari medium, cum contradictorie opponantur; ergo cum conſtet per hoc votum excludi bona immobilia, mobilia autem ut ſic permitti, videndum eſt, quid dicendum ſit, de illo tertio genere bonorum. Non enim poſſumus in univerſum dicere, repugnari huic voto habere talia bona, quia poteſt Monaſterium habere jus, & actionem ad aliquid ſibi debitum, quod in aliis ordinibus, etiam hanc paupertatem profitentibus manifeſtum eſt. In Minoribus autem juxta ſuum modum intelligatur, ſcilicet, quod tale jus ad Summum Pontificem tranſeat, apud illos autem ſit adminiſtratio. Neque etiam poſſumus in univerſum dicere, hujuſmodi bona eſſe permiſſa talibus religionibus, quia oppoſitum declaratum eſt a Summis Pontificibus in c. *Exiit*, & Clement. *Exivit*.

16 Videtur ergo, juxta prædictam Panormitani doctrinã, dicendum, juxta illa, & actiones, quæ ſunt ad res mobiles, permitti, quę ad immobiles, excludi; quia priora ad mobilia bona, poſteriora ad immobilia reducuntur. Sed neque hæc diſtinctio recte in præſenti applicatur, quia jus ad pecuniam, ad rem mobilem eſt; nam pecunia inter bona mobilia computatur, ut ſupra dictum eſt, & attingit Panor. ſupra n. 11. at vero tale jus ad pecuniam colligendam huic paupertati ſæpe repugnat, juxta prædicta jura. E contrario vero aliquando permittitur jus, & actio, ad rem etiam immobilem; nam ſi quis leget monaſterio domum, non repugnat huic paupertati acquirere jus ad illud legatum, ut eo modo, quo licite fieri poſſit, in utilitatem monaſterii convertatur.

Reſolutio difficultatis poſitæ. 17 Aliter ergo diſtinguendum occurrit (& fortaſſe erit major declaratio ſuperioris diſtinctionis, ut ad rem præſentem poſſit accommodari); poteſt enim eſſe jus, vel actio, ad aliquid recipiendum per modũ annuæ penſionis, aut reditus, vel ſolum ad recuperandum aliquid debitum, quod uno actu ſolvi poteſt, & ſtatim cõſumi, vel in utilitatem creditoris converti. Actiones & jura primo modo repugnant huic paupertati, tum quia ex omnium ſententia, & juxta declarationem dictorũ Pontificum inter bona immobilia computantur: tum etiam, quia hæc paupertas excludit omnes reditus, annua autem penſio pars eſt redituum. Unde cum Doctores ajunt, jus ad rem mobilem comprehendi ſub bonis mobilibus, non loquuntur de jure ad penſionẽ annuã, quod radicaliter (ut ſic dicam) ſemper durat, & ſuo modo fructiferum eſt; ſed de jure, & actione ad ſolutionem alicujus debiti, ſive pecuniarii, ſive alterius rei mobilis. Actio autem, ſeu jus ſecundo modo, hoc eſt ad debitum aliquod una ſolutione comparandum, non repugnat huic paupertati, ut probant rationes factæ. Et quidem ſi tale debitum pecuniarum ſit, vel alterius rei mobilis, recte applicatur ratio, quia illud jus inter immobilia bona cõputatur; ſi autem debitum ſit de re immobili, ut actio ad illud locũ habeat, neceſſe eſt, rem illam accipi, non ut immobilem, ſed ut convertendam in rem mobilẽ, cui ęquivalet, quod a ſimili ſumo ex Panor. in c. in *Præſentia*, de probationibus n. 63. in illis verbis: *Poterũt capere non ut bona immobilia, ſeu, ut jura perpetua ſibi retineat, & ſe alant.* Ubi plures refert authores. Et ita etiã actio illa nõ cõſideratur, niſi ut quid tráſiẽs, & in pręſenti ob eã rẽ inter mobilia bona cõputari poteſt. Atq; hęc ſententia quoad rẽ declaratã cõmunis eſt.

Corollaria. 18 Ex qua infertur primo, ſi quis bona ſua relinquat alicui cum onere ſolvẽdi ſingulis annis certã penſionẽ monaſterio Mendicantiũ profitentium paupertatẽ in communi, non poſſe ex vi talis teſtamẽti, aut legati, jus aliquod acquiri monaſterio, quia aliàs, & bonum ali-

Prima opinio, quod immobile acquireret, & reditus haberet. Imo ſunt qui cenſent, non poſſe monaſteriũ talem penſionẽ accipere, etiãſi ab hærede abſque coactione, ex ſola conſciẽtię obligatione ſolvatur, vel potius in eo non reſultare talẽ obligationẽ, quia talia legata non valent: ita ſentit Panorm. in c. *Nimis prava*, de exceſſibus Prælatorum n. 2. idem in c. *in præſentia*, de probationib. n. 63. idem ſentit Cardinalis in Clement. *Exivit*. §. *Cumque annuæ*.

Secunda opinio. 19 At vero Sylveſt. verb. *legatum* 2. q. 3. & Angelus, Tabiena, & alii cum Paludano, quem citat Sylveſt. hoc limitant quoad civilem actionem, & jus; hoc enim acquirere non poteſt talis religio ex vi hujuſmodi legati, quia hoc repugnat voto, & profeſſioni ejus; at vero quoad obligationem in conſcientia nihil repugnat hæredem teneri ex voluntate defuncti ad ſolvendum hoc onus ſua ſponte, & ſine coactione, & tunc ſi ipſe hoc modo tribuat, ſine ſcrupulo accipi poteſt ab his religioſis, quia reſpectu illorum, ſolum eſt eleemoſyna quædã, & non immutat ejus rationem, & naturam, quamvis alius in conſcientia illam dare teneatur. Et ita declaratum eſt expreſſe quoad Societatem profeſſam 6. p. Conſtitut. c. 2. §. 6. Cum hoc tamen moderamine, ut nullus de Societate poſſit aliquem incitare ad has eleemoſynas perpetuas noſtris Domibus, vel earum Eccleſiis relinquendas, quod de aliis Mendicantibus etiam affirmat Sylveſt. ſupra cum Archidiacono. Advertit tamẽ, quod licet non liceat inducere teſtatorem ad imponẽdum hoc onus hæredi; tamen poſtquã poſitum eſt, licitum eſſe petere ab hærede, & admonere illum, ut ſuam obligationem impleat, quod etiam tenet Angelus, quia per hoc non ſit coactio civilis, neque exceditur contra limites mendicitatis, & eleemoſynæ, quia hoc tantũ titulo poſtulatur; ſicut licet petere a famulo pecuniam, quam Dominus ei tradidit, ut monaſterio in eleemoſynam daret, & admonere illũ fraternæ obligationis ſuæ.

20 Addunt præterea nonnulli ex dictis authoribus limitationem quoad obtinendum jus civile ex vi hujuſmodi legati; nam ſi penſio ſit perpetua, vel longi tãporis, fatentur non poſſe acquiri tale jus, quia talis penſio eſt quidam reditus perpetuus, qui & tollit mendicitatẽ incertam, & inter bona immobilia computatur, & proinde tali profeſſioni repugnat; ut ſumitur ex c. 1. §. 1. de religioſis domibus, in 6. & clarius ex Clement, *Exivit*, §. *quicumque annui*, de quo videri poteſt Covar. lib. 3. Variarum c. 7. §. 2. At vero ſi penſio illa imponatur ad breve tempus, quale reputatur quodlibet brevius decennio, non repugnabit acquirere ad illud etiam jus civile; ita tenent Cardin. Fredericus & alii, quos ſequitur Sylveſter ſupra. Tabiena verbo *legatum* 11. q. 4. n. 5. Emman. Sa verb. *Religio* n. 57. Quam opinionem ſequitur Cordub. in expoſitione ſuæ regulæ c. 6. q. 11. & tractatus, qui dicitur, *Serena cõſcientia*, q. 19. & 20. & eſt opinio probabilis, quę in hoc fundatur, quod illi non ſunt reditus, ſed eſt veluti certa quãtitas legata, ſolvẽdo illo modo per partes, quod non repugnat paupertati; nam ſi tota illa quantitas legaretur ſimul ſolvenda, non repugnaret; ergo neque illo modo. Nihilominus contrariam ſententiam docet Bartolus in tractat. Minoricarum lib. 2. diſt. 6. c. 2. & 3. & Baldus in Authentica *Ingreſſi*, Cod. de ſacroſ. Eccl. Fundantur, quia illa revera ſunt annui reditus pro eo tempore, quo durant. Item repugnant incertę mendicitati, nã pro tunc non viverent fratres in ſpe Dei, propter ſpem, quã haberent in dicto legato. Item quia in dicta Clement. *Exivit*, generaliter dicitur, *nulli reditus*: ſi autem propter conſiderationem alterius opinionis, illi non reputantur reditus, etiamſi tempus ſit longiſſimum, erit legatum validum, etiam quoad jus civile, dũmodo tempus ſit definitũ, & quantitas ex toto illo reſultans non ſit tãta, quin ſimul tota legari poſſit. Utraque ſententia æque probabilis eſt, & in praxi tuta, prior vero & favorabilior, & probabilior. Limitatio aliqui. Contrarium tenent alii.

21 Sed dices: jus ad illos reditus (quod etiam de cẽſu perpetuo objici poteſt) eſt quoddam bonum immobile, & æſtimabile pretio; cur ergo non valebit legatum de illo, etiam quoad jus civile? non ut per annuos reditus recipiatur, ſed ut ſtatim vendatur, & pretium in cõmodum monaſterii convertatur. Nam quod in aliis legatis bonorum immobilium, ita fieri poſſit, & debeat, communis ſententia eſt cum gloſſa, in c. 1. de Relig. domib. in 6. verbo *Domum*, quam communiter ſequuntur Canoniſtæ in c. *in præſentia*, de probationibus, ubi Panorm. n. 63. Decius n. 69. Felinus late n. 51. & 52. ubi refert aliquos excipientes, quoad hoc, ordinem Minorum propter ſtrictiorem paupertatem. Contrarium tamen docet ibi Panorm. & Bartol. d. lib. 2. diſt. 6. c. 1. ubi ſentit hoc ita eſſe declaratũ in Clement. *Exivit*, & ſumitur ex verſiculo: *Quia igitur in ſucceſſionibus*, ſi attente legatur. Reſpondet Bartolus ubi ſupra c. 1. quod legatum manuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ, ſed ratione modi a teſtatore expreſſi, ſcilicet, quod Objectio. An liceat tale legatum vendere. Reſponſio.

quod annuatim detur, qui modus regulæ, & conditioni eorum repugnat. *Inſtantia.* Sed contra, quia poteſt voluntas teſtatoris impleri, etiamſi fratres non accipiant legatum, quantum ad modum illum, licet eis in illo ſolvendo modum illum obſervet. Hæc enim duo non repugnant; nam poteſt monaſterium jus illud recipiendi annuam penſionem transferre in aliquem tertium per venditionem, ſicut poteſt vendere domum ſibi legatam; tunc ergo hæres ſolvet illi tertio legatum annuum juxta modum a teſtatore perſcriptum; monaſterium autem non ita illud accipiet, ſed ſimul recipiet totum legatum æquivalenter, recepto nimirum pretio ejus. Cum ergo poſſimus ita hæc conciliare, & ita interpretari legatum, ut non ſit inutile, ita faciendum videtur præſertim in cauſa pia. Nihilominus Juriſtæ negant in his *Solutio.* cenſibus, ſeu legatis annuis hoc fieri poſſe præter modum, & voluntatem teſtatoris, quæ ſunt verba Panormitani ſupra, qui refert etiam Fredericum, & Joannem de Lignano; rationem autem illam non amplius explicat: videtur autem ſenſus eſſe voluntatem defuncti in hujuſmodi legato eſſe, ut talis penſio annuatim, & non aliter ſolvatur; item ut illa penſio ſemper ſolvatur, tamquam opus pium, & cedens in utilitatem talis religionis; huic autem voluntati repugnat ille modus tranſactionis, & commutationis, quam ſupra diximus.

Impugnatur reſponſio. 22 Sed adhuc non quieſcit mens, nec ratio illa ſatisfacere videtur. Primo, quia Panormit. eodem n. 63. adjungit, ſecus eſſe, ſi teſtator aliquem annuum reditum dimiſiſſet iſtis fratribus; nam tunc poterunt, inquit, recipere æſtimationem; itaque differentiam facit inter legatum directe relictum ipſis fratribus, vel indirecte per modum oneris impoſiti in re alteri legata; cujus tamen differentiæ rationem non video; nam etiam in legato directo voluntas teſtatoris eſt, ut tali modo ſolvatur, & ita Bartolus de tali directo legato expreſſe loquitur. Si ergo Panormit. in illo admittit poſſe recipi æſtimationem, cur negat in alio? non enim hoc magis repugnat paupertati, aut voluntati teſtatoris in uno, quam in alio. Deinde ſatis videtur expleri voluntas teſtatoris, quamvis ille modus mutetur, quia non eſt adeo ſubſtantialis, neque ab illo poſitus eſt, ut talis: ſupponimus enim non dixiſſe expreſſe ſe velle, ut id detur tali modo, & non alio, nam ſi hoc expreſſiſſet, nulla eſſet controverſia; ſicut etiam non valeret legatum de re immobili, ſi expreſſe adderetur conditio, ut poſſideretur tamquam immobilis, quia eſſet turpis conditio, & contra regulam. Quando hoc non exprimitur, explicãda videtur voluntas teſtatoris; ita ut valeat, quoad ſubſtantialem effectum, etiamſi modus ſervari non poſſit; ut in præſenti magis conſentaneum videtur voluntati teſtatoris, ut religio recipiat utilitatem illius legati, quoad quantitatem, & æſtimationem, cum non ſit capax modi, quam quod legatum omnino inutile fiat; & confirmari poteſt ex c. *Verum*, de condit. appoſit. ubi in cauſis piis modus additus donationi, aut legato, & poſtea non impletus non reddit nullam donationem, niſi id fuerit in donatione, ſeu legato expreſſum.

Reſolutio vera. 23 In hac ergo re dicendum occurrit ex parte religionis non eſſe illicitum, nec paupertati contrarium eam commutationem facere, ſi hæres, vel principalis legatarius, apud quem eſt onus ſolvendi penſionẽ, conſentire velit. Hoc ad minimum probant omnia adducta, & eſt per ſe evidens, quia hoc ſolum eſt accipere quãdam eleemoſynam. Addo vero monaſterium non acquirere jus civile, quo poſſit cogere hæredem, aut legatarium ad illam æſtimationẽ reddendam, vel ad conſentiendum in tranſactione alteri facta, vel ad ſe illi obligandum; hoc ſaltem probat cõmunis opinio citata, juxta quam judicandum eſt in foro exteriori, cum nullo jure, vel efficaci ratione poſſit probari contrarium; nam hoc jus civile manare debuiſſet ex voluntate teſtatoris vel expreſſa, vel adjuta adminiculo juris civilis; hic autem nec eſt expreſſa, ut ex dictis patet, neque aliqua lege juvatur, neque etiam conſuetudine, juxta quã legata interpretãda ſunt, l. *Nummis*, ff. de legatis 3. Imo non defuerunt, qui idẽ dixerint de quocũque legato rei immobilis; ſed non eſt eadem ratio, ut jam dicã.

Reſolutio ſecunda. 24 Ulterius enim probabilius cenſeo non teneri legatarium, vel hæredem in conſcientia reddere æſtimationem talis juris, ſeu penſionis annuæ, nec etiam ſe obligari alteri, volenti illam æſtimationem dare. Prior pars probatur, quia teſtator talem obligationẽ ei non impoſuit; nam eſt major quam ſolvendi annuum reditum, & teſtator hanc ſolum poſuit; ergo non eſt, unde obligetur. Et eodẽ fere modo probatur poſterior pars; nam inprimis cum hæres non teneatur obligatione civili ad ſolvendum hoc legatum, ut dictum eſt, non poteſt obligari in conſcientia ad ſe obligandum civiliter alteri, quia etiam teſtator hanc obligationem ei non impoſuit. Unde ulterius ſequitur, nihil reſultare ex tali legato, quod a religione alicui tertio vendi poſſit; nam jus civile, quod vendibile eſt, non reſultavit; jus autem, vel actio in foro conſcientiæ etiam non reſultat, ut dixi, & licet oriretur, non eſſet quid vendibile moraliter loquendo, quia nemo emit, niſi id, in quo poteſt acquirere proprium jus, & civilem actionem. Atque ita etiam concluditur tale legatum eſſe nullum, quia nullum habet effectum; unde ſi hæres, vel legatarius velit dare æſtimationem, aut ſe obligare alteri, qui illam det, erit potius opus miſericordiæ, quam juſtitiæ.

25 Atque ita etiam (reſpondendo ad primam difficultatem poſitam) facile aſſignatur differentia inter legatũ alicujus poſſeſſionis, vel alterius ſimilis rei immobilis, & legatum annuæ pẽſionis; nam quãdo legatur domus, v.g. eo ipſo poteſt vendi, vel alienari invito hærede, quia nullum jus in illã acquirit, & ideo non eſt neceſſaria ex parte illius aliqua obligatio, vel conſenſus, ut conventus ab aliquo tertio accipiat æſtimationẽ legati, per modum tranſactionis, ſeu venditionis. Reſpectu autẽ ipſiuſmet hæredis eſt in hoc convenientia, quod ille cogi non poteſt, ut det æſtimationem domus, etiamſi per impoſſibile nullus inveniatur, qui emat illam, quia nullo jure ipſe cogi poteſt ad emendum, nec teſtator illum obligare ad dandam æſtimationẽ. Secus vero eſt reſpectu tertii, quia domus vendi poteſt, accepta æſtimatione, ſine conſenſu hæredis; reditus autẽ annuus, ſeu jus ad illum, non poteſt transferri in aliũ, niſi denuo ſe obliget hæres, vel legatarius, qui penſionẽ ſoluturus eſt; quia tota æſtimatio, & totus valor talis rei conſiſtit in hac obligatione; ad eam tamẽ cogi non poteſt hæres, ut diximus. Atque hinc oritur alia ratio differentiæ non contemnenda: nam quãdo res corporea, & immobilis legatur, non conſtituitur ipſa in ſuo eſſe, & valore, per legatum, ſed ſupponitur tantæ æſtimationis, & donatur tali religioni: at vero quando donantur reditus annui, res immobilis, quæ ibi intervenire poteſt, eſt incorporea, ſcilicet jus ad tales reditus, & non ſupponitur, ſed fieri debet virtute ipſius legati; non fit autem, nec fieri poteſt per tale legatum, quia monaſterium non eſt capax talis juris, & conſequẽter magis incapax eſt, ut in ipſo primo erigatur; & ideo in priori legato eſt aliquid, quod vẽdi poſſit, ſcilicet res corporea, & immobilis; in poſteriori autem nihil eſt, quod vendi poſſit, quia ſi quid eſſet vendibile, maxime jus; hoc autem non fuit acquiſitum monaſterio, ut dictum eſt. *Aſſignatur differentia inter hæc legata.*

26 Dices: hac ratione probaretur etiam domũ legatam non poſſe a monaſterio vendi, quia ut vendatur, non ſatis eſt rem ipſam eſſe æſtimabilẽ pretio, ſed oportet, ut venditor habeat jus in illam; Monaſterium autẽ non potuit per legatum acquirere jus in rem immobilem, quia eſt incapax dominii talis rei. Reſpondeo ibi non conſiderari rem illã, ut immobilem, ſed ut convertibilem, & convertendã ſtatim in talem æſtimationem, ſub qua ratione, quaſi mutabilis potius, & moraliter corruptibilis conſideratur; ſic autem non repugnat hujuſmodi monaſterium acquirere jus, & dominium rei, materialiter (ut ſic dicam) immobilis, quia illud jus magis conſideratur ex termino, ſeu fine, ad quem tendit, ſcilicet pretium, & æſtimatio domus, quam ex ipſo medio, ſeu materia, circa quam verſatur. Ratio autem a priori hujus eſt, quia intentio voti paupertatis talis religionis non eſt primarium jus his rebus, ſub ea ratione conſideratis, ſed ut permanenter habeantur ad ſuſtentationem. Et eadem ratione jus ipſum Eccleſiaſticum, quod incapacitatẽ dominii in religionibus introduxit, ut ſupra dixi, non extendit hanc incapacitatem ad hoc tranſitorium dominium, ut ſic dicã, ſed ad permanens, quod proprie eſt de re immobili, ut immobilis eſt. Sed urgebis, idem dici poſſe de legato annuæ penſionis; poterit enim dari jus ad reditus, non tamen, ut permaneat, *Objectio.* *Reſponſio.*

neat, ſed ut alienetur ſtatim, & acquiratur æſtimatio. Reſpondetur ibi non habere locum hanc conſiderationem, propter rationes factas, quia tunc reditus non alienantur proprie, ſed jus ad illos; jus autem non poteſt alienari, niſi prius conſurgat ita firmum, & ſtabile, ac ſufficiens ad obligandum alium civiliter, quod in præſenti caſu locum habere non potuit.

Difficultas, an liceat habere reditus pro expẽſis neceſſariis ad divinum cultum.

27 Alia difficultas ſupereſt, circa eandem particulã, ſcilicet, *quoad ſuſtentationem*, an liceat hujuſmodi religioſis habere certos reditus pro expenſis neceſſariis ad divinum cultum, panis, vini, ceræ, ornamentorum, ac denique fabricæ Eccleſiæ, vel perficiendæ, vel reficiendæ, & conſervandæ. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia tales reditus ex parte tollunt incertam mendicitatem: item quia in ſuſtentatione Monaſterii non ſolum includuntur victus, veſtitus, & habitatio, ſed etiam illa omnia, quæ ad ordinarias actiones vitæ, & religioſorũ miniſteria neceſſaria ſunt: ergo etiam includuntur, quæ ad ſacra dicenda ſunt neceſſaria. Alioquin poſſet monaſterium hujuſmodi habere certos reditus ad conſervandam, & augendam bibliothecam publicam, v.g. quia hoc non pertinet ad ſuſtentationem religioſorum, & eâdem ratione poſſent habere reditus ad providendum ſingulis de libris neceſſariis; immo de papyro, calamis, atramento, & ſimilibus. Item poſſent habere ad recipiendos hoſpites, quia illud etiam eſt extra propriam ſuſtentationem, & eſt opus pietatis. Huc accedit, quia hac occaſione poſſunt hi reditus, vel magna eorum pars converti in uſum religioſorum, quando ſuperabundantes fuerint: quod facile poterit procurari, vel augendo reditus, vel limitando Sacriſtiæ ſumptus. Ubi etiam tangitur alia difficultas, an hujuſmodi monaſteria habere poſſint anniverſaria, & ſimiles reditus, tanquam certum ſtipendium Miſſarum, &c. nam hoc etiam videtur tollere incertã mendicitatem; & magis videtur hoc repugnare, quia directe dantur & accipiuntur tales reditus in ſuſtentationẽ, & alioquin ſunt firmi, & ſtabiles.

28 Nihilominus conſuetudo harum religionum hos modos redituum videtur admittere; & ideo dubitandum non eſt, quin aliquo modo hoc eis liceat. Societatem excipio, quia in hoc habet peculiare inſtitutum infra declarandum; idemque erit de quacumque alia religione, quæ circa hæc habuerit peculiarem prohibitionem. Loquimur ergo in generali, ex vi talis voti, & paupertatis in communi: exponendum autem a nobis eſt, quomodo hæc liceant, & inde conſtabit ratio, cur liceant. Inprimis ergo licitum eſt habere hujuſmodi reditus pro expenſis fabricæ, ſeu ſacriſtiæ, non ſolum, quia licet eos recipere annuatim ex obligatione in conſcientia alteri impoſita a legatario; ſed etiam quia poſſunt acquirere jus civile ad hujuſmodi reditus: ita docet Angelus verb. *legatum*, 1. n. 5. citans Cardinalem in Clem. *Exivit*, verſ. *Cumque annui*, de verbor. ſignif. ubi gloſſ. idem tenet, & citat Fredericum Senenſem conſ. 112. idem Sylveſt. verb. *legatum*, 2. q. 2. Tabiena eodem verbo q. 4. Corduba in expoſitione regulæ cap. 6. q. 10. & Serena conſcientia q. 20. & habetur in ſpeculo Minorum 3. p. allegantur pro hac ſententia cap. ult. de teſtament. & cap. *Nimis*, 1. de Exceſſib. prælat. quatenus in illis hujuſmodi legata religioſis facta generaliter approbantur, & peculiaria privilegia in eorum favorem conceduntur. Et Panorm. in d. cap. ult. nu. 5. ſupponit, talia legata privilegiata valere, etiamſi fiant fratribus mendicantibus, quamvis quoad privilegium non ſolvendi quartam ex illis revocatum ſit privilegium, in Clement. *dudum*, §. *Verum*, de ſepulturis. Idem ſumitur ex gloſſa, Innocentio, eodem Panormitano, & aliis, in prædicto cap. *Nimis*. Ratio vero eſt, quia hujuſmodi reditus non ſunt ipſorum fratrum, ſed Eccleſiæ, ſeu divini cultus: ipſi autem fratres ſolum ſunt adminiſtratores in hoc, & hoc titulo dicuntur habere jus civile ad illos exigendos, non tanquam domini, ſed tanquam œconomi; neque etiam tales reditus ſunt deputati ad proprium uſum, vel ſuſtentationem religioſorum, & ideo non minuunt paupertatem ejus; ergo etiam hoc titulo non ſunt incapaces taliũ redituum; ergo. Deniq; conſuetudo ipſa ita interpretata eſt hanc paupertatem.

Aſſertio prima; licet habere hujuſmodi certos reditus.

Aſſertio ſecunda: non licet hos reditus in aliũ uſum convertere.

29 Ex hac vero declaratione ſequitur non licere his fratribus convertere hujuſmodi reditus, aut partem eorum, in alios uſus monaſterii, vel religioſorum, ſed ſolum in illum uſum divini cultus, ad quem deputati ſunt. Primo quidem, quia eſſet contra ſuam profeſſionem paupertatis habere illos reditus ad alium uſum. Secundo, quia talis uſus eſſet contra voluntatem teſtatoris, ſeu donantis, atque adeo contra juſtitiam, vel religionem. Quia ipſi religioſi nullum jus habent ad alium uſum illorum bonorum, præterquam divini cultus, privantque Eccleſiam ſuo dominio, & Deum cultu debito, dum illa in alios uſus conſumunt. Dices, quid ſi tales reditus creſcant, & ad illum definitum uſum, pro quo ſunt relicti, neceſſarii omnes non ſint: cur non poterit religioſus in proprios uſus, quod proprium eſt, convertere? Reſpondeo tunc ceſſare rationem injuſtitiæ reſpectu voluntatis teſtatoris: durare autem rationem paupertatis, & ex hac parte non poſſe illos ſibi applicare. Addo etiam rationem juſtitiæ poſtulare, ut illi ſuperflui reditus applicentur ad alias res divini cultus in eodem templo, vel ſacriſtia. Conſideranda ſunt enim in hoc negotio, & quoad hæc bona, & eorum uſus Eccleſia, & monaſterium tanquam duæ perſonæ diſtinctæ habentes diverſa jura, & conditiones. Nam Eccleſia eſt capax redituum, ad proprios uſus divini cultus, & ita habet quaſi intrinſecum jus, ut ex talibus reditibus nihil omnino extra ipſam diſtrahatur, ſed ſi ex uno uſu aliquid ſuperfuerit, ad alium ejuſdem Eccleſiæ proprium applicetur: monaſterium autem ſolum habet adminiſtrationem talium bonorum; ergo nullo jure poteſt illa extra omnem Eccleſię uſum conſumere. Quod ſi fingatur caſus, in quo tam ſint abundantes, & ſuperflui reditus, ut ad nullum alium ſumptum ſacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ tunc arbitrio Prælati habentis poteſtatem poſſint inſumi, poſſent ad alios pios uſus applicari, nunquam tamen debent in ſumptus religioſorum converti, ne paupertas eorum violetur. Et ideo hæc licentia habendi hos reditus non eſt nimium extendenda: poſſet autem eſſe exceſſus, vel ratione quantitatis nimiæ, vel etiam ratione modi percipiendi tales reditus, ut ſi oporteret habere poſſeſſiones aliquas temporales, & adminiſtrationem earum ad illos percipiendos; quod videtur alienum a paupertate talium religionum.

Inſtantia.

Diluitur.

Aſſertio tertia: nõ licet habere ſimiles annuos reditus pro aliis uſibus monaſterii.

30 Propter difficultatem autem in principio poſitam addendum ulterius eſt, nõ licere hoc extendere ad quoſcumque alios reditus annuos conſumendos in quibuſcumque aliis rebus vel uſibus monaſterii, extra propriũ cultum Dei, ut in libris, &c. Nullo enim modo licet hujuſmodi religioſis pro hujuſmodi rebus tales habere reditus certos, ita ut jus habeant civile ad exigendos illos. Hoc inprimis probat conſuetudo, quæ eſt optima hujus obligationis interpres; probat autem authoritas negativa Doctorum, nullus enim hujuſmodi ampliationem facit. Item oppoſitum nullum habet in jure fundamentum, & alioquin votum univerſale eſt; & ideo quidquid in hoc genere non invenitur conceſſum aliquo ex dictis modis, cenſendum eſt eſſe prohibitum juxta doctrinam Pontificis in d. Clem. *Exivit*. Ratio denique eſt, quia omnia illa pertinent ad ſumptus ipſius monaſterii, & proxime cedunt in commodum, ſeu utilitatem perſonarum ejus; & ideo jus ad tales reditus repugnat communi paupertati talis monaſterii. Nec reſpectu illorum redituum conſiderari poteſt aliquid moraliter diſtinctum ab illa communitate, ad quod pertineat illud jus, vel utilitas ejus, ſicut conſideratur in reditibus, qui ad ſervitium templi tantummodo deſtinantur.

Aſſertio quarta: licet illos habere pro externis hoſpitibus recipiendis.

31 Quapropter nomine ſuſtentationis in præſenti non tantum victus, & veſtitus religioſorum comprehẽditur, ſed etiam omnia illa, quę ad eorum uſum, & commoditatem immediate ordinantur. Sub Religioſis autem quantum ad hanc partem intelligendos cenſeo nõ tantum eos, qui in tali domo, vel monaſterio firmam, (ut ſic dicam) habitationem habent; ſed etiam quoſcunque ejuſdem religionis, quos ibi hoſpites eſſe contigerunt, non enim exiſtimo poſſe haberi reditus pro hujuſmodi hoſpitibus ſuſcipiendis, & alendis, quia moraliter omnes efficiunt idem corpus religionis, & tota religio eſt incapax talium redituum ad ſuſtentationem ſuorum religioſorum. An vero in tali religione poſſint admitti reditus ad ſuſcipiendos exteros peregrinos, vel ad alios pauperes alendos, uniuſcujuſque inſtitutum conſulendum eſt; nam, regulariter loquendo, hoc non videtur admitti in talibus religionibus; nec eſt conſen-

taneum profeſſioni earum, juxta doctrinam D.Th.2.2. q. 188. art. 7. Nihilominus abſolute non repugnabit paupertati earum, ſi tales reditus in proprios uſus non convertant, neque ulla ratione convertere poſſint; neque etiam proprium jus habeant ad illos, ſed ſolum adminiſtrationem in proximorum utilitatem; hæc enim adminiſtratio per ſe, & ex objecto non repugnat paupertati; an vero ex alio capite repugnet talibus religioſis, ex aliis eorum conſtitutionibus judicandum eſt.

Aſſertio quinta circa anniverſaria, & capellanias.

32 Ultimo in hoc puncto cenſeo, idem fere eſſe dicendum de anniverſariis perpetuis, Capellaniis, &c. Nam reditus earum proxime, non ad Dei cultum, ſeu ad expenſas Sacriſtiæ, aut Eccleſiæ, ſed ad Religioſorum ſuſtentationem donantur, quamvis titulus, ſeu ratio, propter quam donantur, ſit Eccleſiaſticum aliquod miniſterium, quod nihil obſtat, quominus tales reditus excludant neceſſitatem mendicandi, & conſequenter repugnent huic paupertati, ſi religio jus proprium, & civile ad illos habeat. Hoc ergo modo etiam ſunt incapaces & religiones talium rerum, ſeu redituum. Si autẽ non hoc modo habeãtur, ſed ſolum per modũ eleemoſynæ recipiantur abſque proprio jure ad tales reditus, non erit contra paupertatem illos recipere, etiamſi hæres, vel alius, ad quem hæc cura pertinet, in conſcientia teneatur procurare, ut talia ſuffragia fiãt, & ut eleemoſyna, ſeu ſtipendium ab inſtitutore præceptum ſolvatur; nam tunc nihil committit contra paupertatem, ut in aliis piis legatis explicatum eſt; militat enim utrobique eadem ratio, & ita in hoc conveniunt citati authores, Sylveſt. Angel. Tabiena, cum Paludano, & Canoniſtis citatis idem Antoninus 3.p.tit.16.c.1.§.12. & videri etiam poteſt Corduba ſupra q.7.& 16. Addi vero poteſt ex D.Bonavent.tom.1.opuſculorum in expoſitione regulæ, c. 4. quamvis hujuſmodi religioſi non poſſint petere in judicio talia bona, nihilominus ſi hæres, vel executor teſtamenti nolit in ea parte implere obligationem defuncti, poſſe licite, & abſque imperfectione denuntiare judici competenti negligentiam hęredis, ut ille ex officio ſuo faciat voluntatem teſtatoris impleri, quia hic non eſt actus dominii, vel proprii juris, & ideo non repugnat paupertati, quod habetur in compendio privilegiorum mendicantium, tit. *hæreditas*, §. ult. & tunc judex ex officio tenebitur facere, ut voluntas defuncti impleatur, ut eſt etiam communis Juriſtarum ſententia, Joannis Andreæ, & aliorum in c. *ſi hæres*, de teſtament. & ſpecialiter in hoc caſu Minorum id tradit Ancharanus in dicta Clement. *Exivit*, & Bartolus in leg. *Nec quicquam*, §. *Obſervare*, ff. de officio Proconſulis, & in l. *Civitatibus*, ff. de legatis 1. & Baldus in l. *Nonnulli*, Cod. de Epiſcopis, & Clericis.

Quid ſit habere hæc bona immobilia tamquã propria.

33 Ultimo circa aſſertionem poſitam explicandum ſupereſt, quid ſit habere hæc bona immobilia tanquam propria, & an per hanc particulã immutatio aliqua adhibeatur his, quæ hactenus diximus. Circa quod breviter notandum eſt, aliud in rigore eſſe habere bona propria, aliud vero habere tamquam propria; tunc enim dicuntur aliqua bona eſſe propria alicujus, quando habet proprium illarum dominium: & hoc modo cõſtat,

Primus modus.

excludi proprietatem dictorum bonorum immobiliũ etiam a tota communitate, & ex vi hujus paupertatis. Sed hoc non ſatis eſt; nam fratres Minores etiam bona mobilia non habent hoc modo, ut propria, & tamen non licet eis habere immobilia bona eo modo, quo habent mobilia, poſſidendo illa, & utendo illis eodem

Secundus.

modo, ac ſi eſſent propria cõmunitatis. Alio ergo modo dicentur bona immobilia haberi tanquam propria, quando licet non habeatur eorum dominium, nihilominus ex voluntate domini ita tenentur quoad uſum, & uſumfructum, ac ſi eſſent propria; & hoc etiam modo dicimus eſſe prohibitum his religionibus ex vi ſui voti habere immobilia bona, vel uſumfructum eorum, ut exemplo Minorum declaratum eſt. Unde ſic intellecta verba illa non continent reſtrictionem, ſed potius ampliationem, quia non ſolum repugnat habere verũ dominium ac proprietatem talium bonorum, ſed etiã adminiſtrationẽ cum eodem emolumento quoad proventus, ſeu reditus, quod vero domino ſolet provenire. Ratio eſt, quia ex hujuſmodi poſſeſſione, & fructu taliũ rerum tollitur incerta mendicitas, quę eſt regula qua in hac materia utuntur Pontifices ad diſcernendũ, quid repugnet paupertati. Item quia licet illud non ſit dominium talis rei immobilis, videtur eſſe ſaltem uſusfructus, vel jus aliquod ad tales reditus, & ideo vel eſt aliqua proprietas, vel moraliter æquivalet proprietati.

34 Dices: ſi dominus alicujus poſſeſſionis, vel cenſus det monaſterio reditus unius anni, vel facultatem ad colligendos illos, non erit contra paupertatem illos acceptare, vel jus ad illos percipiendos, quia ſolũ eſt quædam eleemoſyna de re mobili, ut ex dictis conſtat; ergo ſi concedat ad duos, vel plures annos, etiam erit licitũ accipere; ergo etiam licebit accipere poſſeſſionem, quaſi in commenda, cum ſuis commodis, non acceptata proprietate, vel dominio; licebit ergo habere illam poſſeſſionem tamquam propriam, juxta declarationẽ datam. *Objectio.*

Reſpondeo inprimis diſtinguendum eſſe antecedens, quatenus de reditibus loquitur; nã primo ſi reditus in ſeipſis (ut ſic dicam) donentur, ſemper licet illos accipere, qualeſcũque illi ſint, ut per ſe patet ex ratione facta. *Reſpõſio.* Quando vero datur facultas ad percipiendos, & recuperandos cibos, duo conſideranda videntur. Unũ eſt, an illi reditus tales ſint, ut nullam aliam induſtriã, vel diligentiam requirant, pręter ſimplicẽ exactionem, ſeu petitionẽ, ut contingit in cenſibus, vel in pretio domus locatæ; vel an ſint tales, ut requirant induſtriã, ſeu culturam vineę, aut terrę; nam quando ſunt prioris generis, ex parte illorum non repugnabit illam facultatẽ accipere, ſi aliũde ex modo donationis non repugnat, ut ſtatim dicemus; at vero quando ſunt poſterioris generis, videtur ille modus comparãdi fructus repugnare profeſſioni talis paupertatis. *Quomodo traditio poſſeſſionis, vel cenſus repugnet huic paupertati. Primus modus dandi.* Itaque ut uno exemplo totam rem explicem, ſi dominus alicujus vineæ poſt ſufficientem culturam ejus, tempore proventuum, v.g. donet alicui monaſterio facultatem ad colligendos fructus, & diſponendũ de illis, prout libuerit, licitum erit facultatem acceptare, & illa uti. At vero ſi in principio anni concedit vineam, ut ſuis ſumptibus eam colat, & poſtea fructus percipiat, non videtur licitũ eam conditionem recipere, quia ibi non intervenit pura eleemoſyna, ſed miſcetur quidam modus lucrandi, & obtinendi reditus per propriam induſtriam & negotiationem, quod videtur repugnare poſſeſſioni talis paupertatis.

35 Secundo conſiderandum eſt, facultatem hanc dupliciter poſſe dari, ſcilicet, vel irrevocabilem, vel pendentem ſemper a voluntate cõcedentis. *Secundus modus.* Quando datur hoc poſteriori modo, non datur ad certum tempus, nec transfertur jus proprium ad futuros reditus, ſed eſt tantum veluti continuata quædam eleemoſyna pendens ſemper ex donantis voluntate, & ideo nullo ex capite repugnat paupertati, nec impeditur incerta mendicitas, nam illa eſt continuata quædam mendicatio, ſatiſque incerta eſt, cum pendeat ſemper ex concedentis arbitrio. Quando autem facultas datur priori modo, habet vim cujuſdam donationis, vel ſaltem obligationis in futurum; & ideo ex hanc parte videtur impedire incertam mendicitatem. Quapropter eodẽ modo de illa judicandũ eſt, ſicut de legato annuo ſupra diximus; nã ad breve tempus poterit eſſe valida, & conferre etiã jus civile, quia ſolũ habet vim cujuſdã tranſitoriæ eleemoſynę; tamen ad decennium, vel ultra, non poterit valere quoad vim transferendi jus civile, quia ratione modi repugnat profeſſioni, ut ſupra dictum eſt; tamen in vi voti poterit quis ſe obligare ad talem eleemoſynam quocumque diuturno tempore faciendam, & ipſe quantum in ipſo eſt, obligatus manebit, & monaſterium ſemper poterit eleemoſynam acceptare, & petere, de obligatione etiam apud Deum, alium admonendo, non tamen juridice, aut ex juſtitia poſtulare.

36 Tandem ex his conſtat, quid dicendum ſit de traditione alicujus poſſeſſionis non quantum ad dominũ, ſed quantum ad uſum, vel uſumfructum. *Corollaria.* Si enim reditus, vel provẽtus poſſeſſionis pendeant ex induſtria aliqua, vel negotiatione repugnante tali modo paupertatis, ex hac parte repugnabit, ut dictum eſt. Item ſi tradatur quoad jus utendi, vel fruendi, vel in perpetuum, vel in longum tempus, quale eſt decennium, vel ultra, repugnabit etiam paupertati, quia hoc jus æquivalet dominio rei immobilis; ſi vero ſolũ concedatur quoad jus utendi, vel fruendi ad breve tempus, non videtur directe repugnare huic paupertati, quia non videtur hoc eſſe pluſquam habere ſimile jus ad tales reditus, vel ad talem

talem penſionem annuam per breve tempus, quia ille brevis uſus, vel uſusfructus non reputatur res immobilis. Nihilominus tamen hæc licentia non eſt facile concedenda, ſed conſulenda eſt conſuetudo uniuſcujuſque religionis, & ſtatuta; hæc enim duo maximè declarare poſſunt & intentionem religionis, & materiam talis voti. Denique ſi ſolum concedatur talis res ad uſum, ſeu uſum fructum facti, nomine veri domini, & dependenter ſemper ab ejus voluntate, minor eſt repugnantia, etiamſi tempus non aliter præſcribatur, quam dum voluerit dominus, tunc enim nullo modo habetur res propria, nec tanquam propria. In his autem, & ſimilibus rebus præter id, quod licet, ratio etiam decentiæ habenda eſt, & ut ſcandala vitentur.

Ad quid teneantur Prælati & ſubditi.

37 Hæc videntur ſufficere de hac paupertate, quatenus ejus obligatio communitatem reſpicit, ex quibus facile intelligi poteſt, quomodo hęc obligatio ad ſingulas perſonas redundet; hæc enim præcipue ſpectat ad Prælatos talium Religionum, & ad eorum miniſtros, quibus temporalium cura, & adminiſtratio commiſſa eſt; pertinere etiam poterit ad ſingulos, quatenus conſervatio, & integritas talis paupertatis, ad debitos illius uſus ex eorum ſuffragiis pendere poteſt, juxta uniuſcujuſque religionis conſuetudinem, & inſtitutum. Item ex hoc genere paupertatis oriri poteſt, in hujuſmodi religioſis, & neceſſitas & obligatio mendicandi, qui hanc ipſam incertam mendicitatem ex vi talis paupertatis profitentur, ut in dictaClement. *Exivit*, dicitur. Hæc autem obligatio non deſcendit ad ſingulos, ex vi ſolius paupertatis, ſed intercedente Prælati obedientia, aut alia obligatione charitatis. Votum autem paupertatis, ut ſic, non obligat ad quærendum aliquid, ſed ad non habendum; ſuppoſita autem hac carentia in communitate, moraliter loquendo, ſequitur neceſſitas mendicandi, & conſequenter eſt neceſſaria poteſtas in Prælato obligandi ſubditos ad mendicandum, non tantum ſingulos pro ſeipſis; hoc enim nec ſemper fieri poteſt, neque expedit; ſed aliquos pro tota communitate, quia ad illius conſervationem hoc eſt neceſſarium, & hoc virtute profitentur omnes, quando talem paupertatem aſſumunt, quamvis tale exercitium eis proximè per obedientiam injungatur. Et ſimili modo poteſt aliquando quiſpiam cogi ad mendicandum pro ſeipſo, præſertim iter agendo, ubi etiam ſuppoſita paupertate naturalis etiam lex charitatis ad eamdem mendicitatem obligare poteſt, ſi alius honeſtus modus ſubveniendi propriæ non occurrat neceſſitati. Tandè ratione hujus paupertatis poterunt obligari hujuſmodi religioſi, non ſolum ad carentiam proprietatis, ſed etiam ad uſum rerum magis moderatum, & abjectum, quam aliis religioſis liceat. Unde D. Bonavent. in Expoſitione regulæ, c. 11. quærens, an ex eo quod fratres tantum habent uſum rerum, poſſintne habere uſum quarumcumque rerum; & reſpondet: *cum fratres ſint profeſſores altiſſimæ paupertatis, oportet, ut omnia, quæ in eorum uſum veniunt, habeant, ut eſt poſſibile, paupertatem, vilitatem, & aſperitatem*; quæ tria late proſequitur. Hoc autem unicuique religioni juxta ſuum inſtitutum accommodandum eſt: niſi id ex alio capite, vel ſtatuto oriatur rigoroſa obligatio ex vi ſolius paupertatis, exceſſus in hoc uſu non erit peccatum mortale, ſecluſa proprietate, licet ſit contra perfectionem, vel regulam, quod in ſuperioribus generaliter dixi, & quoad propriam voti obligationem habet eamdem rationem in his religioſis, qui paupertatem in communi profitentur; quamvis pro ratione ſui ſtatus ex perfectionis regula debeant etiam in ipſo uſu rerum majorem paupertatem obſervare.

CAPUT XVIII.

Utrum in ſolemne votum paupertatis cadere poſſit diſpenſatio.

1 HÆc quæſtio videri poteſt ſuperflua, ſuppoſitis, quæ ſupra dicta ſunt de profeſſione ipſa, per quam hoc votum ſolemnizatur. Diximus enim Pontificem poſſe in ea diſpenſare, & de religioſo facere non religioſum, ex quo evidenter ſequitur poſſe etiam in hoc voto diſpenſare, quia acceſſorium tollitur ablato principali, & ablato toto aufertur pars; hoc autem votum eſt, vel annexum profeſſioni, vel quaſi pars ejus; ergo cum illa diſpenſatur. Quin potius Soto lib. 10. de juſtitia q. 5. art. 7. exiſtimat, facilius poſſe diſpenſari in voto ſolemni paupertatis, quam caſtitatis, vel obedientię. Nihilominus quęſtio ſuperflua non eſt, cum Navar. comment. 2. de Regularibus num. 17. quamvis teneat Pontificem poſſe diſpenſare in monachatu, nihilominus ſub alia conſideratione docet non poſſe Pontificem in voto paupertatis diſpenſare.

Primus modus diſpenſandi in hoc voto.

2 Variis ergo modis intelligi poteſt hæc diſpenſatio. Primo diſpenſando in hoc voto ſimul cum aliis. quaſi concomitanter cum toto ſtatu religioſo; hoc modo ego non dubito, quin poſſit diſpenſari ſuppoſita prædicta ſententia, quam defendimus. Et in hoc conveniunt Innocentius. Panorm. Decius, & alii Canoniſtæ, in c. *Cum ad monaſterium*, Cajetanus, & alii Theologi, quos ſupra retulimus, & videtur ſufficienter probari ratione in principio facta, quamquam Navarrus etiam in hoc ſenſu id negare videatur, cujus fundamentum ſtatim expendemus.

Secundus modus diſpenſandi.

3 Secundo modo intelligi poteſt hæc diſpenſatio durante ſtatu religioſo, & auferendo omnino, vel ex parte paupertatis votum, faciendo religioſum capacē dominii, & dando facultatem licite habendi illud. Et in hoc ſenſu videtur eſſe communis ſententia prædictorum Juriſtarum, non poſſe Pontificem diſpenſare cum religioſo, manente religioſo in voto ſolemni paupertatis, nec in toto, neque ex parte. Fundatur præcipue in d. c. *Cum ad Monaſterium*, in verbis illius ultimis: *Abdicatio paupertatis, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*; hæc enim deciſio non poteſt intelligi in ſenſu diviſo, ſuppoſita prædicta ſententia: debet ergo intelligi in ſenſu compoſito, ſcilicet, quod manente monachatu in perſona, non poteſt cum illa diſpenſare, ut habeat proprium; ergo non poteſt cum illa diſpenſare in voto paupertatis; nam idem eſt. Declaratur, & confirmatur, quia ſtante monachatu, non poteſt Papa auferre votum caſtitatis, quia eſt de eſſentia ejus; ſtante autem voto quocumque, non poteſt facere, ut liceat agere contra votum, quia hoc eſt contra jus divinum naturale; ergo ſtante monachatu non poteſt diſpenſare in paupertate. Dicetur fortaſſe hoc argumentum ad ſummum probare de diſpenſatione in toto voto, non vero de diſpenſatione ex parte, poteſt enim auferri votum quoad unum actum, licet non tollatur quoad omnes; poterit ergo diſpenſare Papa cum Monacho, quoad unum, vel alium actum proprietatis, & nihilominus manebit monachus, quia abſolute retinet votum paupertatis. Sed contra, quia hoc etiam repugnat prædicto c. *Cum ad Monaſterium*. Et poteſt ratio facta urgeri, quia monachatus eſſentialiter includit integrum votum paupertatis; ſi ergo manet integrum, implicat eſſe licitum habere proprium; ſi autem non manet integrum, tollitur ſtatus, quia eſſentia illius ſuo modo in indiviſibili conſiſtit. Ultimo argumentatur Navarrus, quia licet ex parte Pontificis non deſit poteſtas, ſi cauſa ad diſpenſandum intercedat, tamen ex defectu cauſæ ſemper hoc votum eſt indiſpenſabile. Probatur, quia nulla neceſſitas intervenire poteſt, quæ poſtulet diſpenſationem, nam cuicumque neceſſitati ſufficienter ſubveniri poteſt per adminiſtrationem bonorum temporalium, quam poteſt habere religioſus de licentia ſui ſuperioris, & maxime de licētia Pontificis, qualē nunc habent religioſi milites, ut ſupra tactū eſt.

Rationes pro parte cōtraria.

4 Nihilominus contra hanc ſententiam multa occurrunt. Primum eſt illud vulgare argumentum, quod difficilius videtur totam profeſſionem tollere, quam manentibus duobus votis, unum auferri; ſed Pontifex poteſt prius; ergo poterit etiam poſterius; ergo permanente ſtatu religioſo quoad omnia alia (ita enim intelligenda eſt quæſtio, ne vel ſit de nomine, vel contradictionē involvat, & ſit inutilis) poterit diſpenſare in voto paupertatis. Et ſimili ratione permanente eodē ſtatu, & voto paupertatis, poterit diſpenſare cum religioſo quoad unum vel alium actum ejus, remittendo nimirum obligationem quoad talem, vel tantam materiam, & retinēdo illā quoad reliqua. Hoc enim non eſt contra rationem voti, ut ſic, quia licet reſpectu ejuſdē repugnet manere votum, & ſimul tolli obligationem, reſpectu diverſorum non repugnat tolli in una parte, & manere in alia. Neque etiam hoc repugnat in tali

voto ex ratione ſpeciali, quia nulla invenitur; quod enim per talem diſpenſationem minuatur ex parte religioſus ſtatus, in tali perſona, nullum eſt inconveniens, imo hoc ipſum virtute aſſeritur, quando affirmatur talis diſpenſatio eſſe poſſibilis. Tandem ex parte effectus non eſt repugnantia, vel ex natura rei, vel ex jure divino, quod oſtendi poſſit, neque ex parte Pontificis deeſt poteſtas, cum ſit ſuprema & univerſaliſſima, juxta illud *quodcumque ſolveris*; neque etiam neceſſario deeſt ſemper cauſa, ut dicebat Navar. alioqui, neque in voto ſimplici paupertatis poſſet Papa diſpenſare ex defectu cauſæ, quia cuilibet neceſſitati poteſt ſufficienter ſubveniri per poſſeſſionem, & uſum facti, cum debita facultate ſine actu repugnante tali voto etiã ſimplici; conſequens autem ab eodẽ Navar. alibi negatur, & plane eſt contra generalem ſenſum omnium authorum, qui abſolute, & ſine ulla reſtrictione aſſerũt Papam poſſe diſpenſare in quocumque voto ſimplici, ut in ſuperioribus viſum eſt.

Quid ſignificet Monachus, ſeu Monachatus.

5 Hæc controverſia aliqua ex parte poteſt eſſe de modo loquendi, & ideo, ut res explicetur, vocum ſignificatio accurate diſtinguenda eſt; nã monachus, v.g. ſeu monachatus accipi poteſt pro ſtatu religioſo, non qualicumque, ſed ut conſtituto per tria vota ſolemnia, quatenus talia ſunt, & integram perfectionem ac extenſionem retinent. Quo ſenſu clarum eſt, ſtante monachatu ſic concepto non poſſe ſimul cum illo conjungi diſpenſationem, ut propria argumenta probant. Alio vero modo ſignificari poteſt nomine monachatus religioſus ſtatus abſolute & ſimpliciter, qui per hanc ipſam vocem religioſi ſtatus melius ſignificatur, & durare dici poteſt, etiam ſi ex parte quoad aliquam conditionem diminutus ſit; ſicut manet calor, licet fuerit remiſſus, & homo licet ſit mutilus: & ideo ut tollatur æquivocatio de ſtatu, melius per obligationes, vel effectus ipſorum votorum res explicabitur.

Aſſertio prima, duas partes includens.

6 Dico ergo primo. Poteſt Papa diſpenſare cum religioſo, ut ſit capax dominii, nullam aliam obligationem votorum vel ſui ſtatus ab illo auferendo, quamquam moraliter vix poſſit id licite fieri. Probatur prior pars, quia hæc incapacitas dominii non eſt effectus juris divini vel naturalis ex vi ſolius voti, ſed eſt effectus juris humani, ut ſupra oſtenſum eſt: ergo poteſt Pontifex in eo diſpenſare perſeverante voto; nã poteſt diſpẽſare in omnibus, quæ ſolum ſunt juris humani. Imo hinc etiam concluditur talem diſpenſationem fore validam, etiamſi abſque ſufficienti cauſa detur, quia per illam ſolum jus humanum tollitur, & non aliqua obligatio voti; quia non obſtante tali diſpenſatione, non eſſet licitum tali religioſo dominium alicujus rei acceptare, nam poteſt eſſe capax dominii, & prohibitus ne illud habeat, ut patet in voto ſimplici, & omnino abſoluto paupertatis; tunc autem illud votũ maneret in vi voti ſimplicis. Dices, a principio tale votum emiſſum eſt ut ſolemne ex intentione voventis; ergo ex vi voti obligatur ad omnes effectus quos habet, ut ſolemne; ergo eſto poſſit Pontifex in eo effectu diſpenſare ex cauſa, hoc enim ſine dubio poteſt, ſuppoſita noſtra ſententia, & rationibus ſupra factis; nihilominus ſi abſque cauſa id faciat, non tenebit factum, quia derogat obligationi voti. Reſpondetur incapacitatem hanc proprie non cadere ſub voto, quia votum ſolum eſt de eo, quod eſt in poteſtate voventis, hæc autem incapacitas non eſt abſolute in voluntate voventis, ſed pendet ex lege, & ex authore vel diſpenſatore illius. Immo, etiãſi quis voviſſet, non petere, vel non acceptare talem diſpenſationem ſine legitima cauſa data, & illam poſtea acceptando peccaret, nihilominus diſpenſatio ipſa valida eſſet, quia nunquam eſſet diſpenſatio in voto, & actio quamvis ſit peccaminoſa, ratione alterius voti poteſt habere effectum ſuum, ut ex hactenus dictis notum eſt.

Eſt valida talis diſpenſatio ſine juſta cauſa data.

7 Altera vero pars aſſertionis, an ſcilicet diſpenſatio raro poſſit eſſe licita, probatur, quia vix occurrerẽ poteſt neceſſitas illius, nec motivum, aut cauſa legitima; diſpenſatio autem ſine cauſa etiam in jure humano illicita eſt; ergo. Major patet, quia vel occurrit neceſſitas, ut talis perſona acquireret dominium, & proprietatem bonorum temporalium; vel non. Si ponamus hoc poſterius, multo minus erit neceſſitas faciendi capacem dominii talem perſonam; nam capacitas eſt propter actum; ſi ergo actus non eſt neceſſarius, irrationabile eſt reſtituere capacitatem, quam abſtulit lex in favorem voti, & religionis. Nec dici poteſt capacitatem reſtitui propter actum, quando neceſſarius ſit, quia ex illo caſu contingenti, & rariſſimo non reſultat in præſenti neceſſitas, nec rationabilis cauſa diſpenſandi in tali inhabilitate, & aliunde ex tali diſpenſatione poteſt reſultare periculum agendi contra votum, admittendo dominium ſine ſufficienti cauſa & facultate. Accedit, quod ſemper eſt neceſſaria diſpenſatio ad actum, quando ejus neceſſitas occurrit, ut ſtatim dicam; ergo impertinens eſt prius reſtituere capacitatem abſque neceſſitate. Si autem fingatur neceſſitas talis dominii, tunc vel illa eſſe debet talis, quæ ſufficiat ad diſpenſandum cum religioſo, ut mutet totum ſtatum; vel certe, ſi talis non eſt, vix poteſt aliqua excogitari, quæ dominium requirat; nam quæ fingi poteſt in viro aliàs paupere ex voto, & religioſo quoad alias obligationes, cui non ſufficienter ſubveniatur per uſum, vel uſumfructum facti conceſſum authoritate Pontificis? Si autem tanta ſit neceſſitas, quæ requirat totius ſtatus mutationem, improportionata, ac propterea impertinens erit diſpenſatio in ſola incapacitate dominii. Non dixi autem hoc eſſe abſolute impoſſibile, ſed ſolum vix poſſe accidere, quia abſolute non repugnat contingere caſum, in quo ad majus Dei obſequium ratione alicuius magni boni cõmunis expediat, religioſum aliquem fieri capacem alicujus hæreditatis, vel legati, vel magnæ donationis, quam aliquis velit, v.g. efficere tali perſonę, & non monaſterio, vel Eccleſię: ſi autem illi fiat, magnum bonũ religionis, vel Eccleſię ſperetur. In eo ergo caſu poteſt talis cauſa legitima exiſtimari, & conſequẽter diſpenſatio eſſe non tantum valida, ſed etiam licita.

Aſſertio ſecunda.

8 Ex quo ulterius infero, non ſolum poſſe Pontificem diſpenſare cum Monacho, ut ſit capax dominii, ſed etiam, ut actu habeat dominium, & proprietatem aliquam cæteris obligationibus religioſi integris manentibus. Probatur primo ex generali regula, quod Papa poteſt diſpenſare in voto ſimplici. Ablata enim incapacitate, votum paupertatis, quod manet, ſimplex eſt: ergo poterit etiam in aliquo uſu ejus diſpenſare. Secundo id patet in caſu proxime poſito, nam ſi in eo licet diſpenſatio in incapacitate, eſt propter actum; ergo poteſt etiam diſpenſare, ut actus licite fiat, alioqui impertinens, & irrationabile eſſet, reſtituere capacitatẽ, quia virtute nihil aliud eſſet, quam dare poteſtatem ad peccandum, & frangendum votum. Unde obiter colligo, quamvis de abſoluta potentia poſſit Pontifex diſpenſare cum tali perſona in incapacitate dominii, non diſpenſando in voto, quatenus obligat ad non habendum dominium; licite autem, & recte nunquam diſpenſare in primo, quin diſpenſet etiã in ſecundo, ſaltem quoad aliquem actum, vel pro aliquo tempore, quia nunquam tollitur illa incapacitas rationabiliter, niſi propter neceſſitatẽ alicujus actus, qui debet etiam licite fieri; non diſpenſatur ergo licite in primo, niſi diſpenſetur etiam in ſecundo, quod poſſe fieri oſtenſum eſt, interveniente legitima cauſa, quæ licet ſit rara, non eſt impoſſibilis, ut declaravi. Quocirca quod Navar. loc. cit. ait, non poſſe Pontificem diſpenſare, ut quis fiat verus dominus, ſtante ſolemne voto paupertatis integro, ſicut non poteſt facere, ut ſit vere maritus, ſtante voto ſolemni caſtitatis integro; hoc (inquam) ſi intelligatur facta cõpoſitione cum utraque conditione, integritate ſcilicet, & ſolemnitate voti, evidens eſt, quia hoc nihil aliud eſt, quã dicere, ſolemnitatem voti, & capacitatem dominii non poſſe ſimul eſſe, quod eſt manifeſtum, quia ſolemnitas maxime in hoc conſiſtit, quod faciat hominem incapacem dominii, ſuppoſito voto omnino abſoluto. At vero ſi illud intelligatur ſine compoſitione, cum ipſamet ſolemnitate, non eſt verum, quia poteſt facere Pontifex, ut qui nunc habet votum ſolemne paupertatis, poſtea habeat dominium, auferendo tamen voti ſolemnitatem, & diſpenſando ex parte illius voti, ut dominium poſſit licite acquiri; & in hoc eſt quidem ſimilitudo inter votũ caſtitatis, & paupertatis, tamen etiã eſt aliqua differentia, quia ut matrimonium liceat, neceſſe eſt, omnino auferri votum caſtitatis quoad materiam conſilii, quia reliqua materia tota eſt intrinſece mala; ut autem liceat habere proprium, ſatis eſt quoad aliquam partem materiæ, nimirum obligationem voti,

9 Sed

Difficultas ſpecialis.

9 Sed quæret aliquis: Si Papa ſolum diſpenſet in ſolemnitate voti paupertatis, votum autem ipſum integrum omnino relinquat, an poſſit tunc religioſus vere fieri dominus. Reſpondeo duo eſſe certa, & aliud poſſe converti; primum eſt, ſi donet, qui poſſit, & ipſe acceptet, acquirere dominium, quia non eſt incapax, & ita concurrunt omnia neceſſaria ad valorem actus. Secũdum eſt, ſi illud recipiat ſine licentia ſui Prælati, illicite facere, & contra votum paupertatis, quia ſupponimus manere integrum, quod hanc inducit obligationem, etiamſi ſimplex ſit, ut ſupra viſum eſt. Poteſt etiam id eſſe illicitum ex vi voti obedientiæ, quamvis ex illo ſolo capite non ſit actus irritus, ut infra dicam.

Difficultas ſecunda.

10 Dubitari autem poteſt, an in eo caſu liceat ex facultate proprii Prælati tale dominium acceptare. Videtur enim licere, nam votum ſimplex paupertatis non violatur accipiendo aliquid de licentia ejus, cui homo ſubordinatur quoad hanc menſuram; ſed in eo caſu paupertas manet in vi voti ſimplicis; ergo tunc etiam licet tali religioſo acceptare proprium; non quia diſpenſet in voto, ſed quia votum non obligat ad non habendum proprium, niſi ſub ea conditione, ſcilicet ſine licentia prælati. In contrarium autem eſt, quia religioſus obligatur ex vi ſui voti ad non habendum dominium, non ſolum propter impotentiam, ſed etiam propter voluntatis carentiam; itaque obligatur non ſolum ad non habendum dominium, quando non poteſt, ſed etiam ad non volendum habere; etiamſi poſſit, in quo voto, ut ſupponimus, quoad ejus obligationem nihil Papa diſpenſavit: ergo quantumvis Prælatus det facultatem, non licet, quia ipſe non poteſt in voto diſpenſare, & hæc obligatio quoad hoc non eſt conditionata, ſed abſoluta, conditio enim illa, *ſine licentia Prælati*, non cadit in hoc, quod eſt habere dominium, ſed ſolum in acceptione, tentione, & uſu rei, etiam abſque dominio. Reſpondeo hoc pendere ex intentione voventium; nam etiam per votum ſimplex paupertatis poteſt quis ſe obligare abſolute ad non acceptandum dominium aliquod, ita ut in hoc non pendeat ex conſenſu alterius, ſed ſolum in acceptione quoad uſum. Nunc autem videtur talis eſſe intentio eorum, qui in religione paupertatem ſolemniter vovent, quia volunt renunciare dominio, & ligare ſuam voluntatem, ne illud velit, quantum poſſit, & ideo veriſimilius exiſtimo in eo caſu non poſſe dominium acceptare etiam de licentia Prælati. Quamquam hoc ad rem moralem fortaſſe parum refert, quia poſſunt ſimpliciter rem accipere cum facultate Prælati, & cum propoſito non diſponendi de illa, nec retinendi illam, niſi ad arbitrium ejus; ſi hoc autem ſervent, parum neceſſe eſt curare de dominio.

Aſſertio tertia.

11 Tandem ex dictis infertur poſſe Pontificem diſpenſare cum religioſo in toto voto paupertatis, non diſpenſando in caſtitate, vel obedientia, poſſe (inquam) quantum eſt ex vi clavis, ſi cauſa ſubſit; moraliter autem ex defectu cauſæ vix poſſe talem poteſtatem exerceri. Probatur, quia poteſt ſolemnitatem voti auferre, ut oſtenſum eſt, qua ablata ſolum manet paupertas in vi voti ſimplicis; ergo ex hac parte poteſt diſpenſare. Et confirmatur, quia eadem eſt ratio totius, & partis; ſed oſtenſum eſt poſſe diſpenſare in parte; ergo & in toto voto. Quod autem poſſit diſpenſare in illo ſine aliis votis, probatur, quia ſunt diſtincta, & non habent neceſſariam conjunctionem. Dices: licet ſecundum ſe, & abſolute non ſit neceſsarium, eſse ſimul, nihilominus in tertio, ſcilicet in ſtatu religioſo neceſsario ſunt conjuncta. Sed contra; nam hic ſtatus religioſus non eſt indiviſibilis; poteſt ergo diminui quoad unum votum, & manere quoad aliud, ſive ita manens dicendus ſit ſtatus religioſus ſimpliciter, ſive ſecundum quid. Quam vero difficile ſit invenire ſufficientem cauſam ad concedendam hanc diſpenſationem, facile conſtat ex dictis; nam ſi ad diſpenſationem partialem vix poteſt inveniri, multo difficilius ad totalem. Item, quia ſi cauſa non ſufficit, ut diſpenſetur in toto ſtatu religioſo, certe non multum urgebit ad diſpenſandum in voto paupertatis; quæ enim poteſt eſse neceſſitas, quæ cogat ad ſeparandum hoc votum ab aliis? quæcumque enim excogitetur, illi poteſt ſufficienter provideri per uſum, & adminiſtrationem, ut argumentabatur Navarrus.

12 Quod vero hoc non ſit impoſſibile, etiam ex parte cauſæ, declaro inprimis in ipſo Summo Pontifice, qui e ſtatu regulari ad illam dignitatem aſsumptus eſt; nam inprimis eo ipſo videtur ab ipſo ablata incapacitas dominii, nam cum hęc introducta ſit jure humano, cui ille jam ſubjectus non eſt, eo ipſo deſinit hoc jus habere in illo talẽ effectum. Rurſus videtur factus incapax uſus paupertatis, quia nõ habet ſuperiorẽ in terris, cujus nomine, vel facultate, bona temporalia poſſideat, eiſque utatur; ergo proprio arbitrio, & independẽter a quolibet alio erit ſubditus: hic autẽ non eſt uſus paupertatis, ſed proprietarius, quia eſt uſus rei, ut proprię. Reſponderi poteſt ex Navar. Pontificẽ non habere dominium bonorũ Eccleſiaſticorũ, ſed Chriſtũ Dominum, ejuſque nomine illa tenere, & ei ſubdi; ac ſubinde licet non poſſit habere ad talẽ uſum, vel acceptionẽ expreſsã facultatẽ, teneri nihilominus interpretativa uti, ut ſcilicet juxta volũtatẽ veri domini illis bonis utatur, quod quidẽ de omnibus Põtificibus, etiã non regularibus, affirmat Navar. ex vi juſtitię: in regulari autẽ videtur addere ſpecialẽ obligationem religionis ex vi voti.

Confirmatur exemplo ſummi Põtificis.

13 Verumtamen illud prius nec certum, nec fortaſse probabilius eſt; nam cõmunior, & verior ſententia docet, Eccleſiaſticas perſonas acquirere dominium propriorũ redituum Eccleſiaſticorũ, quod neceſsaria cõſequutione etiã de Pontifice dicendũ eſt. Deinde illa reſponſio non eſt adęquata, quia pręſens quęſtio non arctatur ad reditus Eccleſiaſticos; aliis enim modis poteſt Põtifex pluriũ bonorũ acquirere dominiũ, præſertim eorũ, quæ ipſis liberaliter donantur. Quod vero ad poſterius ſpectat de obligatione ſpeciali voti, certe experiẽtia videtur oſtendere contrariũ; nam Pontifex regularis eadẽ libertate, ac facilitate accipit, cõgregat, donat, & in quemcumque uſum diſponit, de pecuniis, & aliis rebus mobilibus, quo alii Põtifices non regulares; ergo ſignũ eſt non agnoſcere talẽ obligationẽ. Deinde quando regularis vovet paupertatẽ, non ſubordinat ſe in uſu tẽporalium rerum facultati concedendæ a Chriſto immediate, ſed a Prælato Religionis mortali, & viſibili: ergo Pontifex ex vi voti paupertatis non obligatur in uſu bonorũ temporalium reſpicere ſemper ad facultatẽ Chriſti interpretativã, ſed ad ſolã rationẽ juſtitiæ, & honeſtatis aliarum virtutum; habet ergo ex hac parte ſaltẽ omnino liberã, & independentẽ adminiſtrationem, & proprietarium uſum, quod eſt moraliter habere dominium, cũ talis adminiſtratio, & uſus a nemine poſſit revocari, & limitari. Denique licet daremus in eo manere hanc obligationem (quatenus religioſus ſimpliciter vovet non acceptare dominium; vel ſi etiam ſe obligat ad religioſum uſum rei) cur non poterit Pontifex ſecum per ſe, vel per cõfeſsorem ſuum in hac obligatione, ſicut in aliis votis diſpenſare? non enim videtur eſse inſufficiens cauſa, ne angatur ſcrupulis in uſu tẽporalium bonorum, & ut evitet pericula peccãdi.

Quid de aliis Epiſcopis regularibus.

14 Atque ſimilis diſcurſus poteſt applicari ad inferiores Epiſcopos regulares. Imo aliqui cẽſent ex vi ſtatus eſse exemptos ab obligatione voti paupertatis, ſed falſo, ut notavit D.Th. 2.2.q.88.art.11. ad 4. & q.185. art.8. & infra in proprio loco latius dicemus. Exiſtimo autem poſse Pontificem cum eis in hoc voto diſpenſare, etiam non diſpenſando in aliis duobus, quod ex parte ſuæ poteſtatis ſupra probatum eſt. Ex parte vero cauſæ, quamvis ſola mutatio ſtatus non ſufficiat, non repugnat nihilominus in aliqua privata perſona cõcurrere proprietates, & rationes juſtificantes diſpenſationẽ: ut ſi ex circũſtantiis perſonę, intelligeretur eſse grave periculum animę ejus habere tale votũ, & alioqui ab illo liberum optime eſse uſurum temporalibus bonis, & in magnum Eccleſiæ cõmodum, & alię circũſtantiæ poſſunt facile excogitari. Et poteſt cõfirmari, quia propter minores cauſas concedere poteſt Papa hujuſmodi Epiſcopo amplã facultatẽ diſponendi de ſuis bonis, etiã teſtando, pręſertim ad pias cauſas, & ſi eſset princeps valde benemeritus de Eccleſia, poſset major facultas fieri; ergo creſcẽte cauſa, poſset etiã in ipſa proprietate & dominio diſpẽſari, nã (moraliter loquẽdo) in tali perſona cum his circũſtantiis non multũ pertinet ad perfectionem, vel majus obſequiũ Dei habere dictã facultatem, cum dominio, vel ſine illo; vel certe illud quidquid eſt, poſset non difficile per alia bona opera compenſari.

15 Ultimo ex his cõcludo poſse Pontificem diſpen-

Aſſertio ultima. ſare in voto paupertatis, quando occurrit juſta cauſa diſpenſandi, in ipſo ſtatu religionis, & voto caſtitatis. Hoc videtur negare Navar. ſupra etiam in eo caſu, in quo propter bonum alicujus regni oporteret cum Monacho diſpenſare, ut Rex fieret. Qui caſus duobus modis poteſt excogitari. Primo, ut cum tali monacho non diſpenſaretur in voto caſtitatis, ut poſſit habere ſucceſſionem, ſed ſolum, ut pro vita ſua poſſet regnum acceptare: ſecundo, ut ſimpliciter in toto ſtatu diſpenſaretur. Navar. autem nihil explicat, ſed indiſtinctè loquitur, & non negat poteſtatem ex parte Papæ, ſed ex parte cauſæ. At prior caſus pertinet ad præcedentem aſſertionem, & juxta ibi dicta, non difficile poteſt cauſa excogitari, & magis ex ſequentibus declarabitur. In poſteriori ergo caſu proprie locum habet præſens aſſertio, quæ ex parte Pontificis ſufficienter probatur, ex generali doctrina de diſpenſatione in profeſſione, vel in voto ſolemni. Ex parte vero cauſæ probatur primo illo argumento, quia ſi in eo caſu non poſſet inveniri cauſa ſufficiens, nec reſpectu voti ſimplicis paupertatis poſſet inveniri. Item quia eſto per adminiſtrationem liberam poſſet ſatisfieri aliquo modo illi neceſſitati, non tamen ſine magno gravamine, & Regis, & regni illius, quia vix poſſet aliquis ſine ſcrupulo donare, & neceſſario infinitis dubiis involveretur; hujus vero, quia ſemper pẽderet Rex a Papa in illa facultate adminiſtrandi bona regni, quamdiu enim habet votum paupertatis, facultas adminiſtrandi a ſuperioris voluntate pendet; ergo ad tollenda hæc onera eſſet prudens diſpenſatio. Et maxime, quia poſſet miſceri commutatio, obligando ad aliqua inſignia opera pietatis facienda. Accedit, quod maxime urget, quia in eis caſibus, in quibus de facto legitur Papam diſpenſaſſe in matrimonio monachi, aut monialis, ſignificatur ſemper diſpenſaſſe in omnibus votis, quia revera ipſa translatio ab ſtatu monachali ad ſeculare, eſt ſufficiens ratio diſpenſandi in votis, quæ ſolũ facta erant ut annexa ſtatui regulari.

16 Argumenta igitur in principio facta, ſi attente legantur, ex dictis ſoluta ſunt. Solũ poteſt facere nonnullam difficultatem ca. *cum ad monaſterium*, de quo multa in ſuperioribus dicta ſunt. Nunc breviter dico cum communi ſententia, Pontificem loquutum eſſe in ſenſu compoſito, manente ſcil. integro, & immutato monachali ſtatu quoad ea omnia, quæ illi ſecundum ſpecialem rationem ſuam ſubſtantialia ſunt. Dices hoc modo frivolam, & quaſi ridiculam reddi ſententiam Pontificis; perinde enim eſt, ac ſi diceret, non poſſe ſe facere, ut manente incapacitate dominii acquiratur dominium. Reſpondeo, ſi conſideretur omnium, quæ dicuntur, conſequutio, non eſſe frivolam ſententiam, ſed valde opportunam. Dixerat enim Innocentius: *Nec exiſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare*; & rationem ſubdit: *Quia abdicatio proprietatis, &c.* Cujus rationis ſẽſus eſt, carentiam, & incapacitatem proprietatis ita eſſe conjunctam illi ſtatui ſecundum propriam rationem ſui, ut ad ejus ſubſtantiam pertineat, ideoque nec Summum Pontificem poſſe illam diſpenſationem dare ſubſtantia monachatus integra manente; ex quo tacite concludit, Abbatem, cum non poſſit diſpenſare in ſubſtantialibus tali ſtatui, nullo modo poſſe circa proprietatem cum monacho diſpenſare. Igitur per verba illa non ſolũ ait Pontifex ſtante incapacitate non poſſe diſpenſari cum monacho, ut ſimul habeat dominium, ſed potius declarat hoc ſequi, ſi cum Monacho in proprietate diſpenſetur; & ſimul etiam declarat abdicationem proprietatis eſſe ita intrinſecam, & ſubſtantialem Monachatui, ut talis eſt. Quod ſemper addo, ne quis inferat idem genus paupertatis eſſe de ſubſtantia ſtatus religioſi, ut ſic; nam hoc eſt argumentum ab inferiori ad ſuperius affirmative, quia ſtatus religioſus latius patet, quam monachatus. Aliter interpretantur Innocentius illum textum, & Panorm., & alii ibi; ſenſum Innocentii tertii fuiſſe, non poſſe Pontificem diſpenſare, ſine cauſa pro ſuo arbitrio, ponderantes verbum, *Licentiã indulgere*. Sed hæc interpretatio mihi non ſatisfacit; ſic enim vel ratio Pontificis non erit ſufficiens, vel ſolum concludit Abbatẽ non poſſe diſpenſare ſine cauſa. Satisfit argumentis initio factis.

LIBER NONUS,

DE VOTO CASTITATIS.

DUplex eſt caſtitatis conſideratio. Una abſoluta, & ſecundum ſe; altera quatenus ſtatui, vel conſecrationi aliquarum perſonarum annexa eſt, nimirum ordini ſacro, aut religioni. Et quidem prior conſideratio ſimplicior eſt, ac communior; illo autem modo caſtitas per votũ ſimplex promittitur, & ideo ſub ea ratione hic prius dicemus, poſtea vero de reliquis. Quapropter votũ ſimplex in præſẽti pure, ac præciſe ſumitur, ut ab omni ſtatu religioſo diſtinguitur. De quo eadẽ fere capita, quę de paupertate proſecuti ſumus, pertractabimus.

CAPUT I.

Utrum votum caſtitatis ſit licitum, & conſulendum.

Errores hæreticorum. Primus damnabat nuptias. 1 FUerunt de hac errores extreme contrarii. Quidã enim dixerunt continentiam non ſolum licitã, ſed etiam neceſſariam eſſe ad bonos mores, qui conſequenter nuptias, ut illicitas damnabant. Quod de Encratitis refert Irenæus lib. 1. c.30. cujus authores dicit fuiſſe Saturninum, & Marcionem, & c.31. ſubjungit Tatianum Juſtini diſcipulum illius erroris authorem extitiſſe. Idem refert Euſeb. li.4. Hiſtoriæ c.27. & Epiph. hæreſ. 46. qui etiam in 61. refert hæreticos dictos Apoſtolicos in eodem errore fuiſſe. Idem Aug. de Hæreſibus c.40. & D.Th.3. cont. Gentes c.127. Hic tamen error non eſt a nobis in præſenti impugnandus, tum quia per ſe ſatis ineptus eſt, & contrarius humani generis conſervationi, quę propterea Chriſtus Dominus & verbis illis ſatis confutavit, Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*, & ſua præſentia honorans nuptias in Cana Galilææ, ut Aug. tract.9. in Joannem notavit. Tum etiam, quia ille error non eſt directe nobis contrarius; nam licet continentia eſſet neceſſariã ad ſalutem, poſſet eſſe materia voti, ſicut nunc de facto eſt magna pars continentiæ, illa ſcil., quæ ſervatur abſtinendo etiam ab actionibus licitis, & extra conjugium. Et eadem ratione omitto hoc loco errorem Tertulliani, qui ſequutus Montanum dixit, continentiam vidualem eſſe ad ſalutem neceſſariam poſt mortem prioris conjugis, ſed uterque error in materia de matrimonio confutandus eſt.

2 Alii vero e contrario dixerunt eſſe illicitum continentiam ſervare a nuptiis abſtinẽdo. In hoc errore dicitur fuiſſe Wicleph. in his tamen, quæ in Concilio Conſtantienſi ſeſſ.8. referuntur, expreſſe non habetur. Sumi tamen poteſt ex 20. & 30. quatenus in eis ait, ſtatum religioſum impedire obſervantiam præceptorum Chriſti. Secundus error abſtinere a nuptiis damnabat. Alii autem hæretici, quamvis continentiam non damnaverint, negarunt tamen eſſe majoris meriti, aut dignitatis, quam matrimonium, & ideo etiam negarunt eſſe conſilium Evangelicum ſervare, aut vovere virginitatem, quia minus bonum non eſt matrimoniũ contrahere. Tertius error cõtinentiã eſſe opus conſilii negat. Hujus erroris primus author creditur fuiſſe Jovinianus, contra quem acriter, & feliciter pugnavit Hieronymus. Ut autem D. Tho. notavit opuſc. contra detrahentes relig. ca.6. in hunc errorem devenit ex alio, quẽ etiam illi aſcribit idem Hieronym. in libris contra eundem, & Aug. de Hæreſibus ca. 82. ſcil., quod omnes ſanctos, & beatos æqualis meriti, & gloriæ faciebat. Unde nihil mirum eſt, quod inter ſtatus hujus vitæ in merito, & perfectione nõ diſtinguat. Eundem etiam errorem ſequutus fuit Helvidius eodẽ fere tempore, ita ut incertũ ſit, an Jovinianum in hoc errore anteceſſerit, contra utrunque enim ſcripſit Hieronymus, priùs tamen contra Helvidium, ut ex lib. 1. contra Jovinianum. Denique idem Hieronymus lib. 2. contra

contra Jovinianum ſignificat hos hæreticos errorem hunc ex Baſilide ſumpſiſſe; tamen nec Epiphan. neque alii veteres errorem hunc Baſilidi aſcribunt; ſed quia ille peſſime de caſtitate ſenſit, magnamque libertatem, & licentiam libidinis hominibus præbebat, ideo dixit Hieronymus Baſilidem in Jovinianum fuiſſe transformatum, vel hunc illius ſpiritum participaſſe: proprius vero Jovinianus ipſe transformatus eſt in Lutherum, qui non ſolum participavit, ſed etiam auxit errorem hunc, ut referunt Lindanus in ſuo dubitantio Dialog. 2. Bellarm. lib. 2. de monach. cap. 8. & alii. Nam licet prius in aſſertione ar. 30. conſilium virginitatis probaſſet, ut videre licet apud Roſenſem, poſtea tamen hoc retractavit in ſuo Epithalamio, ut omnes referunt, eumque ſequuti ſunt Calvinus, Petrus Martyr, & alii poſteriores hæretici, qui in ſumma dicunt virginitaté, ſeu cælibatum rem eſſe indifferentem, quam proinde offerre Deo per votum, aut in cultum religioſum, ſuperſtitioſum eſt, eam vero eligere propter vitandas matrimonii moleſtias, ac curas non eſſe malum, immo laudabile, ſi homo id faciat, ut ſit magis expeditus ad munera Evangelica obeunda. Hunc errorem impugnarunt olim inter Patres Hieronymus & Auguſt. præcipue; noſtris vero temporibus omnes qui contra hæreticos ſcripſerunt, & inter eos diligentiſſime Bellarminus loco citato, & ideo in illius confutatione non immorabor, ſed breviſſime veritatem catholicam ſupponam, & confirmabo tanquam fundamentum neceſſarium omnium, quæ de ſtatu religionis dicenda ſunt.

Aſſertio prima, ſervare perpetuã virginitatem, & continentiam eſt licitum.

3 Dico ergo primo, perpetuam virginitatem, & continentiam ſervare, non eſt malum, ſed licitum. Hæc aſſertio eſt de fide, quæ a fortiori conſtabit ex his, quæ de excellentia virginitatis, & perpetuo illius uſu in Eccleſia in ſequentibus dicemus. Nunc ſufficiat Chriſti teſtimonium Matth. 19. ubi cum Phariſæis explicaſſet, quã ſit indiſſolubile matrimonii vinculum, dixerunt illi diſcipuli: *Si ita eſt cauſa hominis cum uxore, non expedit nubere;* quibus Chriſtus reſpondit; *Non omnes capiunt verbum hoc.* Quibus verbis ſatis ſignificavit, illos non male dixiſſe, immo potius oſtendit, eos non ſolum veram, ſed etiam adeo excellentem ſententiam dixiſſe, ut pauci ſint, qui ejus pondus, & utilitatem intelligant, niſi a Deo illuminentur, ut ponderavit Epiphanius hæreſ. 66. & Chryſoſt. ibi late. Conſtat ergo ex hoc loco manifeſte abſtinere a nuptiis non eſſe malum, cum etiam expediens eſſe poſſit. Secluſis autem nuptiis in aliquo ſervare continentiam non ſolum malum non eſt, verum etiam ad honeſtatem neceſſarium. Et ideo Chriſtus Dominus quamvis diſcipuli ſolum intuliſſent expedire non nubere, ſtatim laudavit eos, qui ſe caſtraverunt propter regnum cęlorum, quia non poteſt eſſe expediens a nuptiis abſtinere, niſi ſimul omnis libidinis uſus abſcindatur, alioquin (ut Paulus dixit) melius eſt nubere, quam uri.

Probatur ratione.

Matrimonii præceptum non datur.

4 Ratio autem hujus veritatis eſt, quia nullum eſt præceptum, quod omnes, & ſingulos homines pro aliquo tempore vitæ uniuſcuiuſque obliget ad matrimonium contrahendum; ergo non eſt, unde ſit per ſe malum perpetuam ſervare caſtitatem, quia quod non eſt contra præceptum, malum non eſt. Antecedens autem patet, quia illud præceptum non eſt poſitivũ divinum, vel humanum, nullibi enim ſcriptum reperitur, neque etiam traditur, ſed ex utroque cap. expreſſe habetur, ut infra oſtendam. Neque etiam eſt præceptum naturale, quale ſignificatum eſt in illis verbis Geneſ. 1. *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram*, quod teſtimoniũ contra virginitatem hæretici urgent, quibus reſpondent Catholici, præceptum illud neceſſarium fuiſſe illo tempore, quo terra erat hominibus vacua, quod ſignificant illa verba, *Et replete terram*; poſtquam vero terra jam hominibus repleta eſt, jam illa ſpecialis neceſſitas ceſſavit, & conſequenter pręceptum etiam illud ablatum eſt. Quo ſenſu videtur dixiſſe Cyprianus lib. de habitu virginum circa finem. *Prima ſententia creſcere, & generare præcepit; ſecunda ad continentiam ſuaſit; cum adhuc nudus mundus, & inanis eſſet, copiam fœcunditate generantes propagamur, & creſcimus ad humani generis augmentum; cum jam refertus eſſet orbis, & mundus impletus, qui capere continentiam poſſunt, ſpadonum more viventes caſtrantur ad regnum.* Sic etiam dixit Hieron. lib. contra Jovinianum. *Neceſſe fuit prius plantare ſylvam, & creſcere, ut eſſet, quod poſtea poſſet excidi.* Et lib. cont. Helvidium ſignificat præceptum illud duraſſe uſque ad veteris legis tempora, poſt Chriſti autem adventum ceſſaſſe. Quod explicans Caſtro verbo *Virginitas* tria diſtinguit tempora. Primum, in quo præceptum illud omnes, & ſingulos obligavit, quod duravit uſque ad ſufficientem generis humani propagationem. Secundum, in quo adhuc præceptum obligat genus humanum, non quidem quoad ſingulas perſonas, ſed quoad ipſas Reſpublic. vel earum gubernatores, ad quos ſpectabat curare, ut ſufficienter hominum propagatio in Repub. non deeſſet, quod duraſſe putat uſque ad Chriſti adventum. In quo tertium tempus incepit, quando præceptum illud, vel ſingulos homines, vel ipſum humanum genus obligat, ſed omnibus data eſt libertas ſervandi virginitatem: unde ſignificat præceptum illud non naturale, ſed poſitivum fuiſse, alioquin mutatum non eſset.

In verbis allatis Gen. nullum præceptum continetur, ſed nuptiæ approbantur.

5 Doctrinam hanc non ſatis fundatam exiſtimo. Et in primis probabiliſſimũ cenſeo, in verbis illis Geneſ. 1 nullum eſse latum præceptum. Primo quia eiſdem verbis; *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram*, uſus eſt Deus benedicendo piſces maris. Secundo, quia propter hanc cauſam Aug. variis locis explicat illis verbis, *Fœcundatarum benedictionem nuptiarum* contineri, ut loquitur lib. 2. de peccato origin. c. 35. & lib. 3. Geneſ. ad litter. c. 13. ubi interrogat, cur Deus illa verba protulerit in creatione piſcium & hominum, & non in generatione vegetabilium, & aliorum terreſtrium animalium. Et reſpondet vegetabilia ſine ſenſu generare, & ideo non fuiſse illa benedictione digna; ibi autem primum dictam eſse, ubi talis ineſt affectus; ita vero dicta eſse de aquarum animalibus, ut de terrenis etiam intelligerentur, quamvis expreſsa non fuiſsent. *Neceſſarium autem* (inquit) *fuit hoc in homine repetere, ne quiſquam dixerit in officio gignendi filios ullum eſſe peccatum*, &c. Similia habet de bono conjug. ca. 2. & aliis locis, ex quibus conſtat illum ſenſiſse in illis verbis non eſse neceſsarium intelligere præceptum aliquod affirmativum, ſed benedictionem fęcunditatis, & approbationem nuptiarum, quod etiam ſenſit Chryſoſt. ibi homil. 10. dicens: *Ecce quam eminens benedictio, nam hoc, Creſcite, & multiplicamini, & implete terram, etiam de brutis animalibus, & reptilibus dictum eſt,* (quod intelligendum eſt juxta expoſitionem Aug.) *ſed dominamini, & imperate, de viro, & muliere dictum.* In quibus duas inſinuat rationes, ob quas verba illa: *Creſcite, & multiplicamini*, non videbantur præceptum continere. Una eſt jam tacta, quia fuerunt cõmunia brutis, quod clariſſime etiam conſtat ex c. 8. Geneſ. ibi: *Cuncta animantia, quæ ſunt apud te, &c. educ tecum, & ingredimini ſuper terram, creſcite, & multiplicamini ſuper eam.* Altera eſt, quia poſteriora verba, *dominamini, & imperate*, ſunt ejuſdem formæ, & præceptũ non continent, ſed poteſtaté, & benedictionem; imo expendo in prioribus verbis uſum fuiſse Deum vocibus paſſivam ſignificationem potius, quam activum imperium indicantibus; non dixit, *generate*, aut *multiplicate*, ſed, *creſcite, & multiplicamini*, quæ in rigore non ſunt verba præceptiva. Verbum autem dominandi ex modo ſuæ ſignificationis magis poſset indicare præceptum; ibi tamen non niſi poteſtatem, & beneplacitum ſignificat.

Verba Gen. dicta ad primos homines cõtinebant præceptũ, non poſitivum ſed naturale.

6 Admitto nihilominus verba illa ad primos homines applicata cõtinuiſse præceptum; nego tamen illud fuiſse poſitivum (maxime quatenus referebatur ad ſtatum naturæ lapſæ) ſed naturale. Dico autem *maxime*, &c. nam duo tituli eſse poſsunt ad obligãdos homines ad generationem humanam, ſcil. propagatio, & conſervatio ejus, & hic poſterior videtur magis præciſus, ac neceſsarius: nam quando ſpecies ſufficienter conſervatur in uno individuo propter incorruptibilitatem ejus, non eſt neceſsaria multiplicatio individuorũ, nec Deus ſolet illa multiplicare; durante autem ſtatu innocentiæ homines eſsent immortales ſuo modo, & ideo uſus generationis nõ eſset ibi neceſsarius propter conſervationem ſpeciei, & conſequẽter videri poterat non ita obligare tunc præceptum naturale generationis, quia ſola propagatio ſolo naturali titulo nõ videbatur ſufficiens ad hanc obligationẽ, niſi Deus ſuam volun-

tatem

tatem oſtendiſſet. At vero reſpectu naturæ lapſæ ſine dubio fuit hoc naturale præceptum propter neceſſitatem conſervandæ ſpeciei,& probabilius credo etiam in ſtatu innocentiæ obligaturum hoc præceptum naturale; quia licet ex divino munere natura humana perpetuo conſervaretur in uno individuo, nihilominus ipſa ſecundum ſe indiget generatione ad conſervationem ſuam,& ex hac indigentia naſcitur præceptum naturale, quod Deus non abſtulit propter ſuperadditum donum, præſertim cum modum ipſum generationis ita eſſet in illo ſtatu perfecturus,ut ſine indecentia, vel ulla culpa fieret, ut latius proſequitur Auguſt. citatis locis, & 14.lib.de Civit.cap.21.& 22.Unde etiam veriſimile eſt, vel propter ſolam convenientem propagationem potuiſſe tunc naturale præceptum obligare. Hoc ergo præceptum per illa verba explicare potuit Deus, nullam vero determinationem poſitivam illi addidit, ſed illud naturæ ſuæ reliquit, ut ex ipſis verbis conſtat,quia nec tempus, nec perſonas determinavit; præceptum autem illud inprimis affirmativum eſt, & ex hoc capite non obligat, niſi tempore neceſſitatis ſpeciei humanæ, ſicut præceptum eleemoſynæ obligat tempore neceſſitatis individui humani; hæc autem neceſſitas extrema, ut ſic dicam, ſolum fuit in Adamo, & Eva, & ideo illos in particulari obligavit abſolute quidem ad generationem humanam; an vero ad tot,vel plures,non poteſt ex vi ſolius præcepti definiri, ſed totum prudentiæ & arbitrio definitum fuit, in quo debuerunt conſulere non ſolum extremæ neceſſitati naturæ, ſed etiam gravi, ideoque vacare debuerunt generationi uſque ad multiplicationem ſufficientem ad ſubveniendum tali neceſſitati naturæ, modo ſibi ſpeciali congruente, & ſine privato incommodo.

Hoc præceptum ſolum primos homines obligabat pro illo tempore neceſſitatis.

7 Poſt illud vero tempus vix credo fuiſſe ullum, in quo præceptum illud non modo ſingulos homines, verum nec ullum in particulari obligaverit, quia ſtatim ceſſavit neceſſitas illa naturæ, & homines ipſi per ſeſe ſatis erant ad generationem propenſi; & ideo ſignato quolibet in particulari,etiamſi a generatione vacaverit in nullo periculo aut gravi neceſſitate natura humana conſtitueretur. Præceptum ergo ipſum ſemper manſit aptum ad obligandum,ut ſic dicam, ſi neceſſitas ſufficiens ex parte naturę occurreret,tamen quia hæc ceſſavit,ceſſavit obligatio, vel ſi fortaſſe duravit aliquo tempore poſt Adamum,illud non fuit diuturnum,neque ex divina lege habuit determinationem,ſed prudentiæ hominum,vel Principum Reipub.commiſſa fuit. Et ideo in 2.tom.3.p.diſp.6. ſect.1. dixi, & ex Scriptura,& Patribus oſtendi, nõ fuiſſe in lege veteri ullum præceptum contrahendi matrimonium, vel vacandi generationi, ubi etiam oſtendi multos ſanctos viros cælibatum ſervaſſe illo tempore,quod eſt ſignum ſufficiens non fuiſſe cõtra præceptum; per ſe etiam veriſimile eſt,& in ſeqq. attingetur,inter Gentiles plures abſtinuiſſe a matrimonio, etiam ante tempora legis ſcriptæ, quod nunquam fuit vitio datum etiam a Philoſophis, vel Hiſtoriographis fide dignis.Signum ergo eſt poſt priora mundi initia non fuiſſe inter homines cognitam talis præcepti obligationem. Quod ſi de antiquioribus temporibus hoc verum eſt, multo eſt evidentius de tempore legis gratiæ,in quo nulla urget neceſſitas vel propagationis, vel conſervationis humani generis,ut per ſe notum eſt.

Poſtea neminem in particulari obligavit.

In lege veteri nullum fuit matrimonii præceptũ.

8 Dicere quis poteſt: Eſto generatio non ſit neceſſaria humano generi, eſſe tamen neceſſariam illi individuo,quod per talem generationem producendum eſſet; nam ſi vera eſt Philoſophorum ſententia, quæ aſſerit individuum hoc,v.g.hunc hominem non poſſe naturaliter niſi ab his cauſis,nimirum ab his parentibus generari, clare ſequitur eos,qui virginitatem profitentur, quantum in ſe eſt, privare multos homines ipſo bono exiſtendi, & conſequenter etiam poteſtate obtinendi beatitudinem, quam fortaſſe conſequerentur, hoc autem ſi non juſtitiæ, ſaltem charitati videtur contrariũ. Nec ſatisfaciet,qui dixerit charitatem nondum obligare reſpectu talium hominum,quia nõ ſunt.Nam vagus concubitus eſt illicitus, & maritalis etiam acceſſus ad uxorem menſtruatam eſt reprehenſibilis: ratio autem utriuſque turpitudinis eſt damnum prolis,quamvis illa nondum concepta ſupponatur: ergo charitas habet rationem filiorum,nondum etiam procreatorum. Et fortaſſe propter hanc rationem dixerunt quidam Rabini reum eſſe homicidii, qui liberis non dat operam,& qui non relinquit filium,excommunicatum eſſe a Deo.Refert illos Bellarm. lib. 2. de monachis cap.6. ſed contra hos diſputavimus ſufficienter in 2.tom.3.p. loc.ſup.cit.

Objectio.

9 Reſpondetur incipiendo ab hac parte ultima in actibus humanis diſtingui duplicia præcepta, quædam obligantia tantum ad ſpecificationem actus:alia etiam ad exercitium; ſæpe enim non tenetur exercere homo actum; ſi tamen illum efficit, debitum modum ſervare debet,in orando,comedendo,& ſimilibus.Sic igitur ad prolem nondum genitam non obligatur homo, ut ſic dicam, ad exercitium actus, quando ſpeciei non eſt neceſſarium,quia individua non ſunt ita per ſe intenta,& quia talia individua,ut ſic ſpectata,nondũ ſunt in actu, in quo charitatis ordo poſſit ad illis benefaciendum obligare, maxime cum eorum bonum ſit adeo incertũ, & latens, bonum autem proprium, quod per hoc medium intendi poteſt,certius,& clarius ſit. Accedit,quod illa obligatio eſſet quodammodo infinita, nec humano modo expleri poſſet; quia ſi individuatio prolis pendet ex parente, pendet etiam ex tempore, & momento generationis,& ex materia,ſeu cibis,& ex aliis circumſtãtiis ſimilibus,quæ ſub humanam conſiderationem non cadunt. Item eo titulo obligaretur homo ad generationis actum, quoties commode poſſet, quod incredibile eſt. Denique Deus nec fecit, nec faciet omnes homines, quos facere poteſt, quia cum ſit quid infinitum, quod fieri non poteſt ſub certo numero, & menſura, conveniens fuit numerum certum ab eo definiri, qui numerus non minuetur, etiamſi quilibet homo in generali ſumptus a generando abſtineat.

Reſponſio prima. Duplex præceptũ, unum obligans ad ſpecificationem, aliud ad exercitiũ actus.

Secunda.

Tertia.

10 Nec timendum eſt, quod ea occaſione aliquis beatitudine privetur;nam ſi prędeſtinatus eſt,Deus providebit modum, ut talis homo infallibiliter generetur. Unde non oportet nos de hac re eſſe ſolicitos, neque ob eam cauſam ea prætermittere,quæ nobis expediunt. At vero ſuppoſita voluntate generandi lex ipſa naturalis obligat quaſi ad ſpecificationem actus,id eſt,ut debito,& convenienti modo fiat, idque non ſolum propter bonum hujus individui,ſed etiam totius ſpeciei,nam in hoc genere obligationis hi duo reſpectus inſeparabiles ſunt:nam abſolute loquendo conſtat ad bonum ſpeciei neceſſarium eſſe,ut convenienti modo producatur;non poteſt autem produci immediate in ſe, ſed in individuis: ergo ipſa communis ratio totius naturæ poſtulat convenientem individuorum generationem, in quo non eſt major ratio de uno, quam de alio, & ideo hæc obligatio in quamcumque generationem cadit, ſuppoſito quod facienda ſit, quamvis abſolute, & nulla facta ſuppoſitione a generatione abſtinere ſemper liceat.

11 Dico ſecundo,non ſolum licitum,ſed etiam melius eſt virginitatem ſervare, quæ propterea licet in Evangelica lege non pręcipiatur,conſulitur tamen.Concluſio eſt de fide,primo quia expreſſe aſſeritur & probatur a Paulo 1.Cor.7. dicente: *De virginibus præceptum Domini non habeo,conſilium autem do,&c.* & rationem indicat inferius dicens: *Volo autem vos ſine ſolicitudine eſſe: qui ſine uxore eſt,ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt,quomodo placeat Deo,&c.* & infra: *Mulier innupta & virgo cogitat,quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu*,& infra: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam,bene facit & qui non jungit,melius facit*. Ac tandem de vidua ita concludit: *Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit, ſecundum meum conſilium, puto autem, quod & ego Spiritum Dei habeam*. Hoc teſtimonium variis modis conantur eludere hæretici, ſed verba ſunt adeo clara,ut ſuperfluum ſit illis reſpondere, præſertim cum omnes Patres, & univerſalis Eccleſiæ traditio ita locum illum ſemper intellexerint,ut patet ex Chryſoſt.Hieron.Ambroſ.& aliis expoſitoribus in hunc locum, Hieronymo etiam libr. contra Helvid.& libr.1. contra Jovinian.& Epiſtola ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis, & Auguſt.lib.de ſanct.virgin.cap.13.& ſeqq.Imo Tertull. lib.de Velandis virgin.c.8. ſignificat hoc Apoſtoli conſilium tantum apud Corinth. valuiſſe,ut inde apud eos inceperit conſuetudo velandi virgines,quos alię Eccleſiæ poſtea imitatæ ſunt. De qua conſuetudine ſtatim plura dicemus. Ex profeſſo eundem locum ita exponit Theodoretus in Epitome divinorum decretorum cap. de

Aſſertio ſecunda. Caſtitatẽ ſervare non ſolum licitum ſed melius.

de virginitate, Cyprian. lib. de habitu virginum, & optime lib. de Cardinalibus Chriſti operibus, circa finem.

12 Sed ajunt Paulum exponi poſſe de utilitate Virginitatis ad hanc temporalem vitam, ſine matrimonii oneribus cum majori quiete & pace tranſigendam, nō vero de honeſtate ejus, vel majori honeſtate, bonitate, aut merito ad vitam æternam. Auguſtinus autem lib. de ſancta Virginitate cap. 13. mirabiliter deſipere dicit eos, qui ita ſentiunt, & plane cum Apoſtolus dicat 1. Cor. 7. *Conſilium autem do tanquam miſericordiam conſequutus a Domino ut ſim fidelis*, aperte indicat ſe dare ſupernaturale conſilium ad fidelem diſpenſationem Evangelii ſpectans: non ergo loquitur de humana tantum, & temporali commoditate, quod etiam conſtat ex ſequētibus verbis ipſius Apoſtoli, dicentis: *Mulier innupta & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta corpore & ſpiritu*. Loquitur ergo de ſpirituali fructu Virginitatis, de quo etiam apertiſſime loquutus eſt Chriſtus Matth. 19. cum eos laudat, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum. Nec vero ſolum hoc titulo laudatur virginitas, vel continentia, quod ad alia ſpiritualia opera hominem magis liberum, & expeditum reddit, ſed etiam, quod ipſa per ſeſe amabilior ſit, eo quod ſit melior & honeſtior, & majoris etiam meriti, eo quod ſit etiam difficilior. Utrumque autem ſignificavit Apoſtolus, illud quidem dicens: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit, & qui non jungit, melius facit*; non enim dixit *utilius*, ſed *melius*. Nec comparat cum matrimonio, quatenus oneroſum eſt, ſed quatenus honeſtum eſt. Aliud vero oſtendit, cum addit: *Beatior erit, ſi ſic permanſerit*. Spe quidem in hac vita propter majus meritum, re autem in futura propter majus præmium, quantum eſt ex parte virginitatis, ut recte dixit Auguſt. lib. de bono conjug. c. 23. & propter ſpecialem coronam ſeu aureolam virginibus deſtinatam, quam deſcribit Jo: Apoc. 14. per *canticum novum*, quod ſoli virgines dicere poſſunt ſequentes agnum quocumque ierit. Quod ita expoſuerunt Beda, Anſelm. & alii antiqui expoſitores ibi, Auguſt. & Hieronym. in libris citatis, & Gregor. in Paſtorali 3. p. admon. 29. & lib. 1. in 1. Regum cap. 3. & amplectitur Eccleſia, cū in hymno virginū canit: *Quocumque pergis, virgines ſequuntur, atque laudibus poſt te canentes curſitant, hymnoſque dulces perſonant*.

Objectio.

13 Obſtare autem videntur huic expoſitioni illa verba Apoſtoli: *Exiſtimo hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem*. Nam in illis ſignificat ſolum propter præſentis vitæ neceſſitatem illud conſilium præbere, non propter futuram æternitatem. Hæc eſt objectio hæreticorum non nova, ſed antiqua; illam enim refert Auguſt. lib. de ſancta virgin. cap. 13. & 14. & his verbis reſpondet: *Quaſi præſentis neceſſitatis rationem haberet Apoſtolus non providens & conſulens in futurum, cum omnis ejus diſpenſatio, non niſi ad vitam æternam vocet*; verba ergo illa, *propter inſtantem neceſſitatem*, D. Thom. Cajetan. & alii ſimpliciter exponunt, ut ſonant de neceſſitatibus, quę ex conjugio conſequuntur, propter quas vitandas conſuluit virginitatem ſervare: addunt tamen non perſtitiſſe Apoſtolum in ſola illa ratione, ſed addidiſſe aliam ex honeſtate rei deſumptam, dicens: *Quoniam bonum eſt homini ſic eſſe*. Addit Theophylactus Paulum dixiſſe conducere hominem a nuptiis abſtinere propter rei uxoriæ difficultates, atque moleſtias, ne quis putaret abſtinendum eſſe a matrimonio, tanquam a re impura, & immunda. Alii per inſtantem neceſſitatem hujus vitæ brevitatem intelligunt, propter quam bonum eſt perfectionis viam apprehendere juxta illud, quod ſtatim ſubjungit idem Apoſtolus: *Hoc autem dico fratres, tempus breve eſt*, uſque ad illa, *præterit enim figura hujus mundi*. Hoc ſignificavit Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtochium, dicens: *Quæ eſt iſta neceſſitas, quæ aufert gaudia nuptiarum? tempus breviatum eſt; reliquum eſt, ut qui habent uxores, ſic ſint, quaſi non habeant*. Et contra Helvidium in fine ait: *Quæ eſt iſta neceſſitas? væ prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus*, quod repetit lib. 1. contra Jovinian. Chryſoſt. autem homil. 19. in 1. ad Corinth. utramque expoſitionem paucis verbis complexus fuiſſe videtur, dicens: *Deinde præſentium aufert cauſam inſtantem neceſſitatem, & tempus contractum & afflictionem: multa enim attrahit matrimonium, quæ & hic tacite ſignificavit*. Quæ expoſitio mihi maxime probatur; exiſtimo enim inſtantem neceſſitatem vocaſſe Apoſtolum illam, quam in hac vita habemus vacandi divinis rebus, & conſequenter abſtinendi ab omnibus aliis, quæ illas impedire poſſunt, quæ neceſſitas partim oritur ex brevitate vitæ præſentis, partim ex curis & ſolicitudinibus ejuſdem. Qua neceſſitate, ut Auguſt. ſupra notavit, ſpecialiter premitur vita conjugalis, non tam propter labores & afflictiones temporales, quam quia, ut idem Apoſtolus ſubjunxit: *Qui cum uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt: & quæ nupta eſt, cogitat, quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro*. Item quia, ut ibidem ait, *tribulationem carnis habebunt hujuſmodi*. Quod non de ſola temporali afflictione intelligo, quamvis ſic ſignificaverit Hieron. libr. 1. contra Jovin. ſed etiam de propria carnis tribulatione, quę impedit profectum ſpiritualem, & quæ poteſt eſſe occaſio alicujus culpæ venialis per exceſſum carnalis voluptatis; hoc enim ſignificant verba ſequentia: *Ego autem vobis parco*; addit autem egregie Hieronymus, etiamſi Paulus loquatur de temporali afflictione, non ideo illam commemoraſſe, ut tantum propter illam vitandam amanda ſit virginitas, ſed potius, ut oſtenderet in omnibus virginitatem ſuperare matrimonium. Cum enim clarum ſit in ſpiritualibus excedere, videri poterat in carnis deliciis ſuperari. Ait autem Apoſtolus has matrimonii delicias tot eſſe tribulationibus & afflictionibus ejuſdem carnis admixtas, ut etiā in hoc virginitas pręferenda videatur.

Quæ neceſſitas ſit, de qua Apoſtolus loquitur.

14 Ex his ergo ſatis eſt divina authoritate probata concluſio, & obiter nonnulla Patrum teſtimonia attigimus, plura autem tam ex illis, quam ex Conciliis prętermittimus, quia & in ſequenti aſſertione, & ſequentibus capitibus, & infra tractando de voto ſolenni multa neceſſario ſunt ex antiquitate repetenda. Ratio autem hujus veritatis ex dictis circa teſtimonium Pauli ſufficienter explicata eſt. Nam continentia ſive conſideretur ut utilis ad ſpiritualia bona, ſive ut per ſe bona & amabilis, excedit conjugium: ergo ſimpliciter melius eſt. Antecedens quoad priorem partem patet diſcurſu facto, quia eſt utilis ad magis diligendum Deum: quia quantum in ſe eſt, & cor unit Deo, & cogitationem ad illi ſoli placendum provocat. Item, quia facultatem prębet ſine impedimento Dominum obſecrandi. Item, quia liberat a ſolicitudinibus, & neceſſitatibus hujus vitæ. Quoad alteram vero partem declaratur, quia matrimonium quoad præcipuum finem, & actum ſuum non eſt amabile per ſe, ac propter ſuam perfectionem intrinſecam, ſed ſolum propter aliud, ſcilicet, propter filiorum procreationem; virginitas autem per ſe ſpectata maxime amabilis eſt, ut totus homo (ut Paulus ſignificavit) & corpore & ſpiritu ſanctificetur, corpus ſuum Deo conſecrando, & ab animali vita quoad fieri poſſit illud abſtrahendo, & ad ſpiritualem elevando. Ut enim eleganter dixit Baſil. homil. de vera virginit. quæ habetur poſt librum ejuſdem tituli. *Virginitas, ſeu caſtitatis gratia non ſolum a gignendis liberis abſtinet, ſed vita omnis Chriſtianæ modeſtiæ accommodata virginitatem habere videtur: nam & ſermone laſcivire, & oculo licentiori vagari, & auditu inhoneſto labefactari, & corde per cogitationem pravam contaminari, & præter modum in cibo potuque ſe ingurgitare, a propria pudicitia & temperantia excidere fuerit. Qui vero ſeſe in omnibus vitæ partibus incorruptum, continentemque cuſtodierit, is vere perfectum virginitatis munus eſt adeptus: ut autem id adipiſcamur, omni ſtudio ad Dei redire ſimilitudinem conandum eſt*. Propter quod etiam Patres virginitatem comparant conditioni, ac perfectioni Angelicæ, quia homines quodammodo facit imitatores Angelorum in ſpirituali vita, juxta illud Matth. 22. *Neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cœlo*. Quod enim conſummandum eſt reſurrectione per gloriam corporis, hoc in hac vita viri ſancti inchoant per caſtitatis perfectionem: quam propterea ſupra homines eſſe, & Angelorum eſſe coronam, dixi Cyrillus Hieroſolym. Catecheſi 12. & Damaſc. lib. cap. 25. *Virginitatem Angelorum converſationem, & incorporeæ naturæ proprietatem appellat*. Fulgentius autem epiſt. 3. ad Probam cap. 2. in corpore dicit, *nihil eſſe integritate melius*, cujus laudes poſtea proſequitur virgines etiam cum Angelis conferendo. Extat de eodem argumento egre-

Caſtitas facit homines Angelis ſimiles.

egregius libet de caſtitate Sixti III. Pontificis in 5.tom. Biblioth. eſtque optima epiſt.82. D.Ambroſ.aliàs lib.3. Epiſt.25.ad Vercel.Eccleſiam.

Probatur tertio exemplis. Vide Tiraq.in lib. 15. Connub. a n. 115. uſque ad 124.

15 Ultimo addere poſſumus virginitatis exempla, quæ in primis peti poſſunt ab ipſis Gentilibus. Nam,ut Hieron.ait 1.contra Jovin. a Græcis etiam & Barbaris virginitas in magno pretio habita eſt, & tam poeticis, quam hiſtoricis monumentis laudata; & ibidem ait Sibyllas virgines fuiſſe,& ideo prophetiæ donum accepiſſe. Tertull.etiam lib.1.ad uxorem cap.6. hoc exemplo provocat fideles ad caſtitatem: *Cum Gentiles*(ait)*ſatanæ ſuo & virginitatis & viduitatis ſacerdotia perferant.* Et ſubdit exempla de virginibus Romanis,Achaicis,& Africanis, ubi Pamelius alia ejuſdem Tertull. & aliorum Patrum loca adnotat. Quibus adde eundem Tertull.lib.de Præſcript.hæret.cap.40.ipſum etiam dæmonem in hoc æmulatum eſſe Eccleſiam, *quod ipſe etiā & virgines habet & continentes*. Hinc enim addiſcere poſſumus(ut ſumitur ex eodem Tertull.lib.de Monog.) quantum Deo caſtitas placeat, illam enim dæmon aliquando obſervat, non quia honeſtas illi placeat, ſed ut vel ſpecie inani decipiat, vel ut ſibi divinos honores attribuere videatur.Quod in ſimili indicavit Hieronym. Epiſt.11.ad Ageruchiam dicens: *Quod idem obſervat Gentilitas in condemnationem noſtri, ſi hoc non exhibeat veritas Chriſto, quod tribuit mendacium diabolo, qui & caſtitatem reperit perditricem.* Hic adde egregium factum Auguſti Imperatoris in commendationem caſti & honeſti cælibatus, quod Baronius refert tom.1. ann.11. Chriſti. Præterea, quod in lege veteri multi ſancti, & alii, qui perfectionis viam profitebantur, caſtitatem coluerint, oſtendi ex ſanctis Patribus, & hiſtoria Joſephi in d.tom.2.diſp.6.ſect.1.Quibus addi poſſunt, quæ refert Baron. tom. 1. ann. Chriſti 57. nu.58.& ann.93.n.8. Denique de tempore legis gratiæ infinita ſunt exempla de perpetua obſervantia virginitatis,& caſtitatis,quæ in ſequentibus afferemus.

Diabolus caſtitatē æmulatur.

Aſſertio tertia. Votum caſtitatis eſt optimum.

16 Dico ergo tertio: Bonum & optimum eſt virginitatem,ſeu perpetuam caſtitatem per votum Deo conſecrare.Concluſio intelligitur per ſe,& ex vi talis actus & materiæ, ſecluſis his, quæ ſunt per accidens, & ſic concluſio eſt de fide, quæ licet ex dictis ſit ſatis per ſe nota, breviter confirmanda eſt. Primo, teſtimonio Chriſti Matth.19. ubi laudat,& commendat, *qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum*. Eſt enim certiſſimum, ibi non accipi verbum illud in ſignificatione propria & materiali, ſed in metaphorica ſignificatione pro caſtitatis obſervantia, alioquin ſeipſum abſcindere non laudi, ſed vitio daretur, ut contra hæreticos Valeſios oſtendit Epiphan.lib.2.tom.1. hæreſ.58. Non dicitur autem juxta propriam & intentam analogiam illius metaphoræ ſe caſtrare ille, qui tantum abſtinet a venereis, vel matrimonio, ſi ſemper ad id retinet poteſtatem & liberam voluntatem; ſed ille, qui quantum moraliter poteſt fit impotens ad humanam generationem; hujuſmodi enim ſunt eunuchi, qui vel a nativitate,vel injuria hominum corporaliter tales ſunt.Significavit ergo Chriſtus eſſe poſſe, & futuros fuiſſe aliquos ſpirituales eunuchos, qui non corporali gladio,ſed voluntate,nec corporali ſectione,ſed promiſſione,& voto ſe caſtrarent,id eſt, moraliter impotentes redderent ad uſum conjugalem, quod opus excellentis virtutis eſſe ſignificavit Chriſtus tam in verbis,quæ præmiſit: *Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt:* nam cum immediate verba cauſalia ſubdit, *ſunt enim eunuchi*,ac ſi diceret, ideo non omnes capiunt, quia hoc genus ſpiritualium eunuchorum divinum eſt, & excellens, quam in his,quæ ſubjungit: *Qui poteſt capere, capiat*, ut Chryſoſtom. ibi, & Græci omnes Hieronym. Anſelm.S.Thom. & alii interpretantur. Hieron. item lib. contra Jovinian. & ſignificavit eleganter Tertull. lib.de cultu fœmin.cap.9.& lib.1. ad uxorem cap.6. dicens: *Quot ſunt, qui ſtatim a lavacro carnem ſuam obſignant: quot item, qui conſenſu pari inter ſe matrimonii debitum tollunt, voluntariis ſpadonibus pro cupiditate cœleſti ſalvo matrimonio abſtinentia toleratur, quanto magis adempto.* In quibus verbis obſervandum eſt accommodatiſſimū *obſignandi* verbum, quod optime ſignificat ſpecialem carnis dedicationem &conſecrationem per votum. Eſt etiam expendendum,quod ait matrimonii debitum tolli mutuo conſenſu; non enim dixit tolli matrimonii uſum,ſed debitum,quod non tollitur per ſolum propoſitum, aut voluntatem non coeundi,ſed per promiſſionem mutuam.

17 Similis expoſitio & loquendi modus frequens eſt apud Tertull.qui hac ratione voluntarios ſpadones vocat eos, qui perpetuam caſtitatem profitentur, ut patet ex lib.de Patientia cap.13.Eandem expoſitionem habet Clemens Alex.lib.3.ſtromat.circa princ.ubi horum eunuchorum continentiam ita definit: *Eſt ergo continentia corporis diſpicientia convenienter pactis conventis cum Deo initis*. Eandem repetit in fine libri,adjungens locum Eſai. *Ne dicat eunuchus, ſum lignum aridum*. Eandem habet Epiphan.ſupra,& Ambroſ.lib.de Virginib. ubi ex hoc loco antiquitatem hujus voti & Chriſti approbationem oſtendit. Idem ſignificat Fulgent.epiſt. 3.ad Probam cap. 6. & de Fide ad Petrum cap. 3. circa finem,ubi de conjugatis loquens ait: *In talibus etſi fuerit aliquis conjugalis exceſſus, qui tamen legitimum non violet torum, habebit nonnullum, ſed veniale peccatum. Sed hæc illorum ſunt, qui nullam voverunt continentiā Deo. Cæterùm quiſquis ſeipſum caſtraverit propter regnum cœlorum, & in corde ſuo continentiam Deo voverit*,&c.ubi ex antecedentibus & conſequentibus verbis conſtat *caſtrare ſe* nihil aliud eſſe, quam continentiam vovere; & eandem expoſitionem late tractat Baſilius lib.de ſancta Virginit. non longe a fine, ubi hos vocat myſticos, ſacros, & ſpirituales ſpadones, & votum appellat ad ſtipulationem conſtantis conjugii,ſcilicet,ſpiritualis,& fœdus ſeſeChriſto immaculatum exhibendi.

18 Secundo principaliter ſolet colligi hoc votum ex verbis Pauli 1. ad Timoth.5. *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*. Quia illa fides nō poteſt eſſe niſi votum: nam vidua non agit contra fidem primi matrimonii, etiamſi fornicetur, quia per mortem mariti liberata fuit a lege viri: loquitur ergo Paulus de alia fide Deo data de ſervanda caſtitate viduali. Et ita intellexerunt locum illum Patres & expoſitores omnes in eum locum,tam Græci, quam Latini. Concilia etiam, & Pontifices, & alii Patres, quos Bellarm. refert lib.2. de Monach. cap. 24. Cui expoſitioni quidquid hæretici calumnientur,& intentio Pauli conſonat,& verba;inſtruit enim ibiTimoth.de moderatione & cautela ſervanda in admittendis viduis ad profeſſionem viduitatis,& inter alia monet, ne adoleſcentiores viduæ facile admittantur, nam poſtea luxuriantur, & nubere volunt, habentes damnationem, non ſolum propter incontinentiam, ſed etiam propter promiſſionis violationem, quam fidei irritationem propriiſſime appellavit. Nam quod fidei nomine promiſſio ſignificari ſoleat, patet non ſolum ex communi uſu Latinorum, ſed etiam ipſius Pauli adRoman.3.*Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuavit?* id eſt, promiſſionem Dei, ſeu fidelitatem Dei; neque in noſtro teſtimonio poteſt aliter ſumi, ſcilicet pro fide Theologali, nam illa non fit irrita, neque amittitur, etiamſi vidua luxurietur, & multo minus ſi nubere velit, maxime ſi per votum non prohibetur. Quod autem frangere votum, juxta uſum Scripturæ, ſignificetur per illa verba, irritum illud facere, patet Num. 30. *Si quis votum Domino voverit,non faciet irritum verbum ſuum;*&Pſalm. 88. *Quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita.* Unde Clemens I. lib.3.Conſtit.Apoſtol.cap.1.hanc ipſam doctrinam Pauli, tanquam conſtitutionem Apoſtolicam tradens de hujuſmodi vidua dixit, rationem Deo reddituram, *non quia iterum nupſit, ſed quia promiſſionem ſuam non ſervavit;* & ſubjungit: *Quocirca oportet non temere, neque inconſiderate promiſſionem facere, ſed caute; melius enim eſt non feciſſe votum, quam feciſſe, & non reddere.*

Vidua per fornicationem non peccat contra primū matrimonium.

Probatur exemplis.

19 Tertio probari poteſt hæc veritas ex Conciliis & ſanctis Patribus;ſed quia hæc adeo ſunt clara, & frequentia, ut neque ab ipſis hæreticis negari poſſint, & quia a modernis auctoribus copioſiſſime referuntur, ideo in hoc non immorabimur;ſolum attingemus,quæ ad oſtendendam traditionem, & antiquam Eccleſiæ conſuetudinem ſufficere videbuntur. Non enim prætermittere poſſumus, quin illuſtrioribus quibuſdam exemplis veritatem hanc confirmemus. Ut autem omittamus ſuperiora tempora,quę legem gratię præceſſerunt,

ſerunt, de quibus incertum eſt, an tunc hoc votum in uſu fuerit in populo Dei; primum ac præclariſſimum exemplum in lege Gratiæ in Beatiſſima Virgine, ut in 2.tom.3.p.diſp.6.ſect.2.& 3.fuſe oſtendimus,& ex verbis ejus: *Quomodo fiet iſtud?*& ex Patrum interpretatione,& affectione late confirmavi, ſimulque beatiſſimum Joſeph Virginis ſocium in hoc exemplo fuiſſe probavi.

B. Virgo votum caſtitatis fecit.

Eos autem ante ChriſtumDominum numeramus,quia ordine temporis incarnationem ejus præceſſerunt, & quia de ipſo Chriſto Domino non conſtat; licet veriſimile ſit, ut in ſuperioribus tetigi, hoc votum emiſiſſe. Nihilominus certiſſimum eſt fuiſſe virginitatis Deo conſecratæ exemplar longe excellentius, tum quia non ſolum voto, ſed ipſamet divinitate virginitatem conſecravit,& tanquam rem ſuæ divinę perſonę maxime decentem illam aſſumpſit,& a principio conceptionis ſuę immutabili decreto firmavit; tum etiam, quia ipſummet votum B.Virginis ab ipſo Chriſto duxit originem, & in illius honorem & præparationem inſpiratum & dicatum eſt.

Chriſtus exemplar caſtitatis per votū conſecratæ.

Idemque ſuo modo de voto S.Joſephi dici poteſt,qui etiam ratione muneris ſe comitandi,& propter honorem virginis & Chriſti,donum& ſingularem ſanctificationem ſuæ virginitatis accepit, ut in eodem tom.diſput.8.proſequuti ſumus.

S. Joſeph votum caſtitatis emiſit.

His annumerari poteſt D. Jo:Baptiſta, quem perpetuo virginem fuiſſe indubitatum eſt; nam ex Evangeliorum narratione non obſcure colligitur, ut in eodem tom. diſp.23. ſect.3.breviter attigimus. Quod autem votum caſtitatis emiſerit, certo teſtimonio confirmare non poſſumus, eſt tamen per ſe valde credibile, cum in omnibus rebus perfectionis viam tenuerit. Propter quod principium totius religionis, & monachorum princeps, ſeu anachoretarum exemplar appellatur a ſanctis Patribus, quos eodem loco retuli.

Item B. Joannes Baptiſta.

20 Poſt hæc ſequuntur Apoſtoli, quos non omnes Apoſtolatus virgines invenit, ut ex hiſtoriis manifeſtum eſt,& colligi poteſt ex Matth.8.ubi Petrus dicitur habuiſſe ſocrum,unde filiam habuit Petronillam,quam inter ſanctas Virgines Eccleſia colit. Idem colligi poteſt ex Paulo 1. Corinth.9.& ideo dicere non poſſumus omnes fuiſſe virgines; dicere tamen poſſumus omnes ab Apoſtolatu perpetuam virginitatem aut caſtitatem ſervaſſe.Nam Joannes Evangeliſta,ſicut virgo vocatus eſt, ita perpetuo virgo permanſit, ut de illo Eccleſia canit, & in illius officio ſæpe repetit, & ſancti paſſim docent. Cui etiam fratrem Jacobum jungit Epiphanius hæreſ. 58. & ex illo Anaſtaſius Nicænus lib. Quæſtionum in Scriptura, q.79. & in eodem numero ponit Jacobum fratrem Domini: idem ſignificat Epiphanius hæreſ.30.in princ.clarius hæreſ.78.poſt medium: *Jacobus*(inquit)*frater Domini poſtquam vixit annos 96.manens virgo mortuus eſt.* Atque idem ſentit de Paulo in d. hæreſ.58. ſaltem quod non nupſerit, quia hoc ipſemet Paulus docuiſſe videtur 1.Corint.7.dicens: *Vellem omnes eſſe ſicut meipſum:* quod repetit idem Epiphanius hæreſ. 70. & idem habet Hieron. Epiſt. 52. De cæteris vero Apoſtolis, an omnes ante Apoſtolatum conjugati fuerint,necne,incertum eſt;illud vero certum exiſtimo, poſt Apoſtolatum a conjugibus, qui illas habuerunt, abſtinuiſſe, etiamſi eas omnino non deſeruerint, ut dicit D.Thom.infra quæſt.186.art.4.ad 1.quod intelligo quantum ad ſocietatem cohabitationis, & mutui obſequii; quod poteſt etiam ſumi ex illis verbis Pauli 1.Corint.9. *Num poteſtatem non habemus ſororem mulierem circumducendi ſicut & reliqui Apoſtoli?* Quamvis enim mulieris nomine neceſſarium non ſit uxorem intelligere, ut voluit Clemens Alex.lib.3. ſtromat, & cum eo Euſeb. lib.3. hiſt.c.23. nihil tamen vetat uxorem etiam comprehendi ſub illa voce, quæ de ſe indifferens eſt, & ſæpe ſine dubio in illo cap.pro uxore accipitur. Significat ergo Paulus aliquos ex Apoſtolis mulieres ſecum circumduxiſſe, illas tamen ſive eſſent veræ uxores, ſive devotæ& fideles miniſtrantes eis, ſemper fuiſſe ut ſorores,non ut uxores. De qua re inferius iterum redibit ſermo. Actor. etiam 21. legimus habuiſſe Philippum Diaconum quatuor filias virgines prophetantes, quas perpetuam virginitatem ſervaſſe refert Euſeb. lib.5. hiſtoriæ cap. 13. quod eſt ſignum illas vocatas eſſe virgines a Luca, non ſolum, quia nondum erant nuptæ, ſed etiam,quia ſtatum illum profitebantur. Quem ſtatum a temporibus Apoſtolorum a pluribus ex fidelibus tam viris, quam fœminis obſervatum eſſe non ſolum noſtri referunt,ſed etiam Philo Judæus in lib.de vita contemplativa, & ex illo Euſeb.lib.2.hiſtor.cap.16.& breviſſime attigit Tertull.in Apolog.cap.9.ubi proChriſtianis reſpondens, & quaſi in duas claſſes illos dividens inquit. *Nos ab illo eventu diligentiſſima & fideliſſima caſtitas ſepſit, quantumque ab ſtupris, & ab omni poſt matrimonium exceſſu, & ab inceſti caſu tuti ſumus. Quidam multo ſecuriores totam vim hujus erroris virgine continentia depellunt ſenes pueri.* Idem late Athanaſ.lib. de humanitate verbi,circa medium, & Epiphanius hæreſ.48. Euſeb. lib.1. de demonſtratione Evangel.cap.8. *In Eccleſia Dei duo modi vivendi inſtituti,&c.* & ita in ſequentibus capitibus plura neceſſaria referemus.

Apoſtoli poſt vocationem voto perpetuam caſtitatē coluerunt

Vide Bar. tom.1. an. Chriſt.57. & nu.59.

21 Ultimo concluditur ratio ex dictis, nam perpetua caſtitas eſt per ſe bona, & melior quocumque ſtatu illi repugnante: ſed hujuſmodi eſſe debet propriiſſima materia voti: ergo talis etiam eſt caſtitas: ergo & votum caſtitatis optimum eſt,& ſervare caſtitatem ex voto melius eſt, quam ſine voto. Major proxime probata eſt. Minor lib.2.de voto in communi eſt demonſtrata. Prima item conſequentia per ſe nota eſt. Secunda ex eod. lib. de voto in communi conſtat, ibi enim oſtendimus actum vovendi circa materiam proportionatam honeſtiſſimum eſſe, & cęteris paribus, ac per ſe loquendo, melius eſſe opus ex voto, quam ſine voto facere.

Probatur ratione.

22 Sed dicunt hæretici, temerarium eſſe ad perpetuam continentiam ſe obligare,quia eſt res difficillima, quæ ſine ſpeciali Dei dono integra ſervari non poteſt: ergo qui ea lege ſe obligat, cum non ſit certus de hujuſmodi dono Dei, & Deum tentat, & quantum in ſe eſt majoribus periculis ſeſe exponit. Atque ita exponebat Calvinus verba illa Chriſti Matth. 19. *Qui poteſt capere, capiat*, id eſt, qui certus eſt ſe habere hoc donum, & non alius, unde inferebat illis verbis potius retrahi homines a cœlibatu,quam invitari. Adjiciunt illud Pauli; *Si non ſe continent, nubant;* voluit ergo Paulus hoc remedium ſemper eſſe homini liberum: non ergo licet per votum perpetuum illo ſe privare.

Objectio hæreticorum.

23 Ad primam partem reſpondeo, ſi per continentię donum intelligant donum infallibiliter perſeverandi per totam vitam ſine lapſu carnis, conditionem de lege ordinaria impoſſibilem a nobis poſtulari,ut continentiam vovere poſſimus; qua enim via conſtabit homini ſe habere hoc donum, priuſquam in reipſa illud experiamur? niſi per divinam revelationem, quæ nec ordinarie fit, nec expectanda eſt ad aſſumendam perfectionis viam. Si autem experientia neceſſaria eſt,ut cognoſcatur hoc donum poſt illam,vel inutile,vel impoſſibile eſt votum, quia neque eſſe poteſt de re præterita, nec circa futuram jam locum habebit, quia talis experientia non niſi in morte conſummatur. Dicerent, ut opinor, hi hæretici eo ipſo, quod homo non ſcit certo ſe non habere hoc donum, certo ſcire debere ſe non habere illud, quia ſi haberet, ſciret ſe habere, putant enim neminem habere fidem, & gratiam, niſi certo ſciat ſe habere. At hoc fundamentum hæreticum eſt,ut Concilium Tridentinum ſeſſ.6. definit, & latius traditur in materia de gratia; cumque de præſenti gratia vanum ſit & ſine fundamento, de futura perſeverantia eſt prorſus ſtultiſſimum: unde enim res adeo lubrica & contingens certa eſſe poteſt,niſi reveletur? aut unde talis revelatio haberi poteſt, & generatim affirmari?

Reſpōſio.

Inſtantia.

24 Fortaſſe tamen non gravate concederent propter hanc cauſam ſecundum legem ordinariā non poſſe prudenter fieri:hoc tamen eſt,quod falſum eſſe convincunt omnia exempla adducta. Nam res tam frequens & ordinaria in Eccleſia a ſui initio, non poterit ſemper pendere ex ſpecialibus revelationibus, neque imprudens aut temeraria judicari. Hoc etiam convincit Chriſti Domini conſilium invitantis homines ad perpetuā caſtitatem, ut ſupra viſum eſt, & in illis eiſdem verbis: *Qui poteſt capere, capiat*, illud agnoſcunt ibi Chryſoſt. Theophyl. Auguſt. Fulgent.& omnes, qui de virginitate ſcribunt, & eſt manifeſtum ex tenore ipſorum verborum: non excitaret enim Chriſtus ad rem impoſſibilem, quam homines prudenter apprehendere non poſſent, abſque ſpeciali & inuſitata revelatione. Unde recte Tertull.lib.de Monogamia c.14. *Non potes*(inquit) *quia*

quia non vis, poſſe enim te, ſi velis, oſtendit, quia tuo arbitrio utrumque propoſuit. Si autem per continentiæ donum ſolum intelligamus ſpeciale Dei auxilium ad illam ſervandam, ſic veriſſimum eſt, non ſolum perpetuam, verum etiam temporalem continentiam aliquantulum diuturnam non poſſe ſine hoc dono perfectè ſervari; æque tamen verum eſt poſſe hominem, ſi velit, cum divina gratia, quę ſibi preſto eſt, hoc donum a Deo obtinere per orationes, & alia pia opera: ſunt enim de hoc divino auxilio manifeſtæ Scripturæ promiſſiones, & ideo merito dixit Auguſt. lib. 2. de Adult. conjug. c. 29. *Levis erit continentia ſarcina, ſi Chriſti erit: Chriſti erit ſi fides aderit, quæ impetrat adjuvante Deo, quod juſſerat.* Denique experientia ipſa conſtat, innumeros eſſe, qui per hæc media donum hoc impetrant, & caſtitatem ſemel Deo promiſſam illibatam perpetuo conſervant, ut plane conſtet impotentiam, quam hæretici cauſantur, non eſſe niſi pravam eorum affectionem & voluntatem. Quomodo aliàs dixit Chryſoſt. hom. 67. in Joan. *Non potuerunt credere, quia noluerunt*; ſic enim communi ſermone quis dicit: *Non poſſum aſperum hominem diligere*, vehementiam voluntatis poteſtatem appellans: & infra: *Qui nolunt, ideo non poſſunt*, adducens illa eadem Chriſti verba: *Qui poteſt capere, capiat.* Lege Nazianz. orat. 36. non longe a principio. De alio vero teſtimonio Pauli dicemus commodius cap. ſeqq.

Caſtitas ſine ſpeciali Dei auxilio ſervari nequit.

CAPUT II.

Ad quid obliget votum ſimplex caſtitatis.

1 SUpponimus primo, ſermonem eſſe de voto perpetuæ continentiæ, & ideo non inquirimus quando obliget; quia ſemper & pro ſemper obligat, quia cum ſit ex parte materiæ privativum obligat ad modum præcepti negativi, ut ſupra explicatum eſt. Quod ſi fiat tale votum temporale, pro illo tempore cum eadem proportione obligabit. Suppono ſecundo ſermonem eſſe de voto integræ caſtitatis; nam, ut ſupra dixi, illud tantum eſt abſolute, & ſimpliciter caſtitatis votum. Poteſt autem aliquando fieri votum de aliqua tantum parte materiæ caſtitatis, & tunc clarum eſt ad illam ſolam obligare, quia obligatio non excedit voluntatem & intentionem voventis, juxta illam vero efficaciter inducitur, quando promiſſio juſta, & honeſta eſt. Difficultas autem quædam, quæ hic inſinuabatur de voto non nubendi, infra melius & commodius tractabitur.

Prima ſuppoſitio Votum caſtitatis obligat ſemper, & pro ſemper. Secunda.

2 Suppono tertio materiam caſtitatis ſecundum ſe ſpectatam duplicem eſſe, quandam neceſſariam, & aliam voluntariam. Neceſſaria eſt abſtinentia ab omni actu turpi, & omni experimento libidinis extra ſtatum matrimonii; ad hanc enim tenetur homo ex vi juris naturalis, ſecluſo voto, & ideo neceſſaria vocatur ſecundum ſe, nō quoad voti obligationem. Nihilominus certum eſt prædictum caſtitatis votum ad hanc etiam partem caſtitatis ſervandam obligare, quia illa etiam ſub prædicta univerſalitate continetur, & non repugnat illi naturali obligationi aliam voluntariam ſuperaddere, ut in diſput. 1. & 4. de voto in communi dictum eſt. Unde etiam fit, qui poſt votum caſtitatis circa hanc partem aliquid peccat, non ſolum contra temperantiam, ſed etiam contra religionem delinquere tanquam voti violatorem, & conſequenter teneri ad eam circumſtantiam in confeſſione explicandam. Quod eſt certiſſimum non ſolum quoad externum actum, ſed etiam quoad internum conſenſum, & deſiderium cujuſcumque turpis actus, tum quia ex parte objecti ſeu circumſtantiæ ejus participat ille actus eandem malitiam ſacrilegii; tum etiam, quia ipſemet actus internus cadit etiam ſub tale votum, nam eſt univerſalis promiſſio abſtinendi ab omni actu voluntario, tam interno, quam externo caſtitati contrario. Atque ob eandem rationem idem locum habet non ſolum in interno deſiderio, ſed etiam in moroſa ac voluntaria delectatione interiori de actu turpi, etiamſi illa ſit abſque deſiderio, imo cum propoſito non committendi talem actum exteriorem. Nam etiam illa delectatio ſub tale votum cadit, & ex vi illius prohibita eſt religioſo vinculo; & præterea etiam illa in tali perſona habet pro objecto malum aliquod religioni contrarium, & ex hac parte etiam malitiam participat. Quamvis enim ex hac duplici radice, quando hoc modo conjunguntur in eadem perſona, una tantum malitia conſurgat, nihilominus una radix eſt ab altera diverſa, & aliquando poſſunt ſeparari: nam qui moroſe delectatur circa illicitū actum cogitatum circa virginem habentem caſtitatis votum, non peccat ipſe contra religionem, eo quod faciat actum, quod ex proprio voto vitare teneatur (ſuppono enim ipſum non habere votum caſtitatis) nihilominus tamen ſacrilegus eſt, quia de actu religioni contrario ex parte perſonæ, ad quam tendit, delectatur. Non me latet aliquos negare delectationem illam participare malitiam illius circumſtantiæ; ſed quod dixi cenſeo veriſſimum, & de illa ſententia cenſuram ferre non eſt præſentis inſtituti. Et de obligatione illius voti quoad hanc partem materiæ ejus nihil aliud ſpeciale, aut notatione dignum dicendum occurrit.

Tertia ſuppoſitio Materia caſtitatis duplex neceſſaria, & voluntaria, ad utramque obligat votū.

Habens votum ſi peccat, duplex committit peccatum in confeſſione aperiendum.

Delectatio moroſa de re turpi in habente votum eſt ſacrilega.

3 Altera pars hujus materiæ eſt ſecundum ſe voluntaria, quæ eſt abſtinentia ab omni licito uſu venereo, nam ad hunc etiam extenditur promiſſio & intentio voventis. Quoniam vero primum fundamentum honeſtatis in tali materia eſt vinculū matrimonii, & ideo tota difficultas hujus capitis ad hanc precipue queſt. revocatur, an tale votum obliget etiam ad abſtinendum a vinculo matrimonii, quod dupliciter contrahi poteſt: primo animo & intentione conſummandi illud, ſecundo ſine tali intentione, imo cum propoſito perpetuo abſtinendi a coitu; & de utroque dubitari poteſt, de priori dicemus in hoc capite, de poſteriori in ſequenti.

An votum caſtitatis obliget ad abſtinendum a matrimonio.

4 Circa priorem ergo partem ratio dubitandi eſſe poteſt ex citatis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Si non ſe continent, nubant.* Ergo quotieſcumque fuerit periculum incontinentiæ, licitum eſt uti hac licentia Pauli: nam ſub hac conditione neceſſario debet intelligi tale votum eſſe factum, quod videntur convincere ſequentia verba: *Melius eſt enim nubere, quam uri*: nam in voto ſemper intelligitur exceptum, quod melius eſt. Secundo auget difficultatem obſcura ſententia Cypriani Epiſt. 62. ad Pomponium, ubi de Virginibus loquens ait: *Quod ſi ex fide ſe Chriſto dicaverunt, pudicæ, & caſtæ ſine ulla fabula perſeverent, ita fortes & ſtabiles præmium virginitatis expectant: ſi autem perſeverare nolunt, aut non poſſunt, melius eſt, nubant, quā in ignē delictis ſuis cadant.*

Ratio dubitandi.

5 Nihilominus certum eſt obligare hoc votum ad non contrahendas nuptias animo conſummandi illas. Aſſertio eſt certa, & de fide, quæ ſufficienter probatur ex loco Pauli 1. ad Timoth. 5. *Nubere volunt habentes damnationem; quia primam fidem irritam fecerunt*, ubi loquitur de viduis; tamen eadem ratio eſt de omnibus habentibus votum caſtitatis. Et ita expoſuit Auguſt. lib. de Bono viduitatis cap. 9. dicens: *In viduarum & virginum continentia excellentia muneris amplioris expetitur, quia expetita & electa, & voti debito obligata, jam non ſolum capeſſere nuptias, ſed etiamſi non nubatur, nubere velle damnabile eſt.* Eſt etiam hęc veritas frequens apud Pontifices, Concilia, & ſanctos Patres, ex quibus multa refert Gratian. 20. q. 1. & 27. q. 1. & in ſeqq. cap. aliqua neceſſario afferemus. Hic addere poſſumus verba Baſilii d. homil. de vera virgin. *Cuique* (inquit) *ab initio, quod vitæ genus cupiat, modo conceſſum, hoc inire & optare licet, ſive in matrimonio, ſive cœlibem agere; quādo vero ſemel Deo ſe auctoravit per vitæ continentiam, ac perpetuam caſtitatem, hoc detrectare non licet, nec aliter quam aliquod munus, aut hoſtiam Deo ſacram ſeſe illi cuſtodire, ne reos ſacrilegii nos Dominus decernat judicio, ſi dicatum ei corpus rurſum rebus prophanis, & communis vitæ miniſterio ſordidaverimus.* Epiphan. etiam hæreſ. 61. circa finem: *Tradiderunt* (inquit) *ſancti Dei Apoſtoli peccatum eſſe poſt decretam virginitatem ad nuptias converti.* Quod confirmat ſtatim ex citato teſtimonio 1. ad Tim. 5. & ſubjungit. *Si itaque & ea, quæ poſt mundi experientiam vidua fuit, atque Deo dicata, & poſtea nupſit, judicium & condemnationem habebit, quod primam fidem rejicit, quanto magis, quæ citra mundi experientiam virgo Deo dicata fuit, & nupſit, contra Chriſtum laſcivit, & majorem fidem rejecit, & judicium habebit, &c.* Ut autem Paulus alio loco ait: *Si nupſerit virgo, non peccavit*, intelligendum eſſe inquit de virgine, quæ non eſt dicata Deo. Graviſſima

Aſſertio 1. Votum caſtitatis obligat ad non contrahendum matrimonium animo illud conſummandi.

etiam

etiam eſt & veriſſima exaggeratio Auguſtini libr.1. de Adulter. conjug. cap.24. poſt caſtitatis votum, neque propter alicujus infidelis converſionem licitum eſſe cum eo matrimonium contrahere. Qui etiam videri poteſt lib.2.cap.12.lib.1.de civit.cap.16.

Probatur ratione. 6 Ratio hujus veritatis eſt, quia materia hujus voti non tantum eſt, quæ alioquin eſt neceſſaria, ſed ſimpliciter omnis illa, quæ eſt etiam ſupererogationis intra latitudinem caſtitatis; ergo ſub illa comprehenditur etiam copula conjugalis, & quidquid ad illam ordinatur, quatenus tale eſt: ergo etiam ibi comprehenditur vinculum matrimonii ſaltem ut ordinatum ad copulā, & ſub ordinatione conſummandi illud: obligat ergo tale votum ſemper & pro ſemper ad abſtinendum a tali actu; ergo illud efficere propria authoritate & ſine diſpenſatione eſt intrinſece malum, & grave peccatum ſacrilegii. Prima propoſitio aſſumpta, quantum ad jus attinet, demonſtrata eſt cap. præced. Quantum vero ſpectat ad factum, conſtat ex uſu totius Eccleſiæ, & ex intentione voventium, & quia in hoc diſtinguitur votum caſtitatis ſimpliciter, a voto caſtitatis conjugalis. Denique hoc ipſum ſupponimus, cum dicimus ſermonem eſſe de voto integro & totali caſtitatis. Conſequentiæ vero omnes per ſe manifeſtæ ſunt.

Limitatio, & caſus, in quo licet habenti votum caſtitatis nubere. 7 Ut autem priori rationi dubitandi reſpondeamus, addimus unum tantum eventum poſſe excipi, in quo poſſet eſſe licitum, non obſtante voto matrimonium contrahere, ſcil. quando naturale præceptum evidenter ad id obligaret; quia materia voti non poteſt comprehendere aliquid præcepto contrarium; & ideo quoties omiſſio alicujus actus vovetur, neceſſario habet tale votum conditionem ſubintellectam, ſcil. quamdiu talis actus non ceciderit ſub præceptum. Hic autem caſus in præſenti materia non eſt moralis, ut conſtat ex dictis in ſuperiori capite, quia naturale præceptum matrimonii non obligat, niſi pro articulo neceſſitatis humani generis, quæ neceſſitas non eſt, quod nunc timeatur. Aliquando tamen poſſe occurrere caſus, quamvis rariſſimos, in quibus propter publicam pacem alicujus regni, aut converſionem ad fidem, aut aliud æquivalens bonum commune aliquis obligetur ex charitate ad ſubveniendum reipubl. mediante matrimonio. Etiam hic caſus adeo rarus eſt, ut non faciat moralem exceptionē. Addo inſuper vix eſſe poſſe tam certam & claram obligationem, quin recurrendum ſit ad Pontificem, vel ut diſpenſet, vel commutet, quod expedire cenſuerit. Nam extra caſum urgentis præcepti, regula tradita generaliter, & ſine alia exceptione procedit propter rationem tactam a D.Thom.in hac q.88.art.12.ſufficienter explicata. Per præceptum enim ſufficienter explicatur nobis Dei voluntas; ſecluſo autem præcepto, eum votū aliàs de ſe obliget, & caſtitas etiam ſit magnum ſpirituale bonum, & maxime Deo gratum, non poteſt privata authoritate judicari actionem illi contrariam eſſe magis Deo gratam, ac proinde ſecluſa obligatione præcepti talis voti obligatio per ſe non ceſſat, neq; etiā propria aut privata authoritate commutari poteſt, ut in ſuperiorib. tetigi, quāvis de hac poſteriori parte dubitari poſſit, an ſit ex ſola rei natura, vel ex Eccleſiæ ordinatione, quod ſupra etiam tactū eſt, & ad præſens non refert.

Reſponſio ad rationes dubitandi. 8 Ex his ergo ad primam rationem dubitandi (quæ coincidit cum argumento hæreticorum ſupra huc remiſſo) patet reſponſio. Non admitto enim tantum eſſe poſſe morale periculum incontinentiæ, ut propter illud vitandum obligetur homo ad matrimonium, quia ſemper ſuperſunt alia media, quibus poteſt homo & occaſiones fugere, & difficultates ſuperare orando, jejunando, & alia ſimilia remedia adhibendo. Unde qui votum caſtitatis habet, ad hæc potius debet confugere, quam ad matrimoniū; imo ad hoc ipſum virtute ſe obligavit per tale votum, quando illud emiſit, juxta exigentiam periculorum, aut neceſſitatem. Quando autem Paulus dixit: *Si non ſe continent, nubant*, de his loquitur, qui ex voto ad ſe continendum non ſunt obligati, ut ibi Chryſ. Theod. & alii exponunt, & manifeſte conſtat ex contextu. Deinde non ſimpliciter nubere præcipit, ſed concedit, eaſq; non caſtitati, ſed incontinentiæ præferendas eſſe dicit, & in eodem ſenſu ſubdit: *Melius eſt nubere, quam uri*; non enim dixit, *quam caſtitatem vovere, aut ſervare*, quod bonum eſt & melius, ſed quam uri, quod peccatum incontinentiæ ſignificat. Itaque abſolute cōſulit Paulus continentiam tanquam meliorem, unde abſolute dicit: *Volo vos omnes eſſe ſicut meipſum*; comparate vero, & ſub conditione proportionata præfert nuptias incontinentiæ, & uſtioni, quæ per metaphoram idem ſignificat, ut bene ibi D.Tho. notavit poſt Theod. & alios. Quamvis ergo id, quod melius eſt, ſemper intelligatur in voto exceptum, neeper votum impediatur, nihilominus non includuntur nuptiæ ut exceptæ in voto caſtitatis, quia non ſunt ſimpliciter meliores, ſed tātum comparatione peccati, inter quę duo extrema non eſt neceſſaria conſequutio, nam ſemper poteſt homo cum divina gratia ab utroque abſtinere, & id, quod utroque melius eſt, caſtitatem, ſcilicet, integram cōſervare.

9 Locus Cypriani aliquibus difficilis viſus eſt, unde varias habet expoſitiones. Prima eſt, Cyprianum loqui de virginibus quidem, quæ votum ſimplex caſtitatis emiſerunt, ita tamen ut earum nuptias non approbet, ſed toleret ut veras, & quamvis illicite factas, tamen minus malas, quam ſit concubinatus, aut vagus concubitus talium virginum; ita indicat Pamel. ibi. Sed non placet, nec ſatisfacit reſponſio, aperte enim concedit Cyprian. illas nuptias non ſolum ut minus malas, ſed etiam ut non malas & honeſtas, tum quia dicit: *Melius eſt nubant, quam in ignem delictis ſuis cadant*. In quo alludit ad verba Pauli: *Melius eſt nubere, quam uri*, apud quem certum eſt melius non ſignificare minus malum, ſed ſimpliciter bonum. In eodem ergo ſenſu loquutus eſt Cyprian. Et quidem ſi etiam nubendo caderent in delictum, nō recte dixiſſet melius eſſe nubere, quam cadere. Tum etiam, quia ſtatim ſubdit: *Certe nullum ſcandalū fratribus aut ſororibus faciant:* matrimonium autem contra votum Eccleſiæ notum non poteſt non eſſe ſcādaloſum. Non loquitur ergo de hujuſmodi matrimonio, ſed de illo, quod licite & ſine peccato fit. Alii reſpōdent, Cyprian. non loqui in illa epiſtola uſque ad illum locum de virginibus habentibus votum aliquod caſtitatis etiam ſimplex, quia de his conſultus non fuerat, ſed abſolute de virginibus, quæ cum propoſito nudo virginitatis in eo ſtatu perſeverabant, quibus proinde licitum erat vel perſeverare, vel nubere: ita Ferdinan. Mendoca ſuper Conc.Eliber.lib.2.cap.20. Mihi tamen hoc veriſimile non eſt, quia illa verba circa principium epiſtolæ: *Quæ ſtatum ſuum continenter, & firmiter tenere decreverint*, ſatis clare votum indicant, nam firmitas decreti, ſeu propoſiti ex promiſſione naſcitur, quam apertius infra declarat, dicens: *Quod ſi ex fide ſe Chriſto dicaverunt, pudicæ & caſtæ ſine ulla fabula perſeverent*. Nam his verbis ſolent Patres explicare votum caſtitatis, & ſpecialiter ab eodem Cyprian. in lib. de diſcipl. & habitu Virgin. & infra in eadem epiſt. vocat hanc virginem Chriſto dicatam, & ſanctitati ejus deſtinatam, inceſtuoſam & adulteram non mariti, ſed Chriſti, ſi alteri conjuncta fuerit: quod ſi ſeparari nolit, perpetuo dicit abjiciendam eſſe ab Eccleſia. Quæ non poſſunt habere locum, niſi in perſona habente caſtitatis votum: nec dubitari poteſt, quin de ipſis virginibus prius loqueretur, ut eas etiam vocaverit Chriſto dicatas.

10 Vera ergo intelligentia illius loci eſt, Cyprian. quidem in illa epiſtola principaliter loqui de virginibus, quæ caſtitatem Deo voverunt, vel ſolo voto ſimplici, vel etiam ſolenni, in hoc enim res eſt dubia, quam infra expendemus, & de his dicit omnino perſeverandum illis eſſe in promiſſione facta ſentiens nō licere eis jam nubere; cum vero adjungit: *Si vero perſeverare nolunt, aut non poſſunt*, &c. non agit de eo, quod ipſis licet poſt votum jam factum, ſed de eo, quod expendere debent, priuſquam illud faciant, ita ut ſenſus ſit: Quæ votum emiſerunt, ſervent illud, & hoc eſt, quod ait, *ſine fabula perſeverent:* & ideo quæ tale votum ſunt emiſſuræ, conſiderent, an poſſint, & velint ita perſeverare; nam ſi aut nolunt, aut non poſſunt, melius eſt, nubant, quam in ignem delictis ſuis cadant: & hic ſenſus placuit Hoſio, & Turriano, quos refert & tandem ſequitur Pamelius ſupra, & Bellarm.lib.2. de Monach.c.34. Similem ſenſum clarioribus verbis expreſſit Chryſoſt. ſerm. de Regularibus fœminis viris cohabitantibus, dicens: *Si concupiſcunt virum & nuptias, & id genus converſationis appetentes ſunt, qui prohibebat & adimebat libertatem, ne hoc facerent, quo neque offenſus Deus, neque ipſæ ab homini-*

hominibus redargutæ fuiſſent. Ubi verba illa de præterito ponderanda ſunt, licebat enim id ante votum, non tamen poſt illud. Denique addunt aliqui, quamvis Cyprian. in illis verbis, *quamvis perſeverare*, &c. loquatur poſt votum jam factum, intelligendum eſſe loqui non ad ipſas, ſed ad Pomponium collegam, ad quem ſcribebat, & illi dicere: Melius eſt diſpenſare cum eis, ut nubant, quam eas in eo periculo relinquere. Quę expoſitio fuit Didaci Payva in lib. 10. Orthodoxarum explicationum, & Michaelis Medinæ lib. 4. de continentia, contr. 7. cap. 21. & 31. & eſſet apparens, ſi Cyprian. tantum dixiſſet, *ſi non poſſunt*, tamen quia ſub disjunctione dixit, *ſi nolunt, vel non poſſunt*, non poteſt defendi, quia manifeſte id conſtituit in ſola virginis voluntate independenter a diſpenſatione. Nam ad diſpenſandum non ſolum licite, ſed etiam valide cum ea, quæ habet votum virginitatis, non ſatis eſt, ut nolit perſeverare, quia neceſſaria eſt juſta cauſa: nolle autem perſeverare eſt ſola malitia. Omitto incertum eſſe, an illis temporibus poſſent Epiſcopi diſpenſare in voto continentiæ, maxime quia probabile eſt, ut infra oſtendam, Cyprian. loqui de voto impediente, & dirimente ſubſequens matrimonium, in quo Epiſcopi nunquam diſpenſare potuerunt. Perſiſtendum ergo eſt in expoſitione data, quæ ſine dubio vera eſt. Nam quod alii objiciunt Cyprianum non agere in tota epiſtola de virginibus ſacrandis, ſed ſacratis, & de his, ſi lapſæ fuerint, docere, quomodo curandæ ſunt, vel puniendæ: hoc, inquam, nihil obſtat, quia licet verum ſit, optime potuit Cyprianus obiter ſignificare, quid illis conſiderandum fuit, priuſquam voverent, nam poſtea non licet, quod antea licebat.

Ad validam, & licitam diſpenſationem voti caſtitatis requiritur cauſa juſta.

CAPUT III.

Utrum votum ſimplex caſtitatis abſolute obliget ad non contrahendum matrimonium, etiam cum intentione non conſummandi.

1 RAtio dubitandi in hac parte deſumitur ex eo, quod Patres ſupra citati ſimpliciter negant, licere contrahere matrimonium poſt votum caſtitatis. Et Auguſt. ſupra etiam citatus ſimpliciter dixit: *habentibus tale votum velle nubere damnabile eſt*; cum tamen velle ſit prius, non tantum quam conſummare, ſed etiam quam contrahere. Et ſimilis ſententia refertur ex Hieron. in c. *voventibus*, d. 27. & 17. q. 1. ſed ſub his verbis in illo non invenitur, meliuſque ex Auguſt. refertur in cap. *nuptiarum*, 27. q. 1. Item idem Auguſtin. *Qui non damnaretur* (inquit) *ſi duxiſſet uxorem, poſt votum, quod Deo promiſit, ſi duxerit, damnabitur*. Similia habet Hieron. ſæpe libris contra Jovinian. & Epiſtol. de Virginit. ad Euſtoch. & ad Sabinian. Chryſoſt. hom. 13. ad Hebr. multaque alia refert Gratian. in tribus locis proxime indicatis. Cum ergo hi Patres nihil diſtinguant de intentione contrahentis, & abſolute damnent hujuſmodi nuptias, non licet nobis diſtinguere, ſed quacumque intẽtione fiant, eas damnare. In contrarium autem eſt, quia per tale matrimonium factum cum intentione non cõſummandi, nec violandi in aliquo caſtitatem, non læditur virtus caſtitatis, neque actu, neque propoſito, imo cum illo actu ſtat integra, & perfecta virginitas, ut patet aperte in Beatiſs. Virgine: ergo per talem actum tali propoſito factum nullo modo frangitur votum caſtitatis. Probatur conſequentia, quia votum caſtitatis non habet materiam ampliorem, quam ipſa virtus caſtitatis.

2 In hac re duas invenio ſententias; prima affirmat votum illud obligare ad non contrahendum etiam cum intentione non conſummandi. Hæc tribuitur S. Thom. in 4. d. 38. q. 1. art. 3. q. 2. tamen eo loco non agit de hoc caſu particulari, ſed ſolum generatim dicit non licere nubere poſt votum caſtitatis. Magis videtur favere huic ſententiæ 3. p. q. 28. art. 4. ad 3. ubi ut defendat B. Virginem nubendo non feciſſe primam fidem irritam, ait, ante matrimonium non abſolute voviſſe caſtitatẽ: conſtat autem B. Virginem ita contraxiſſe matrimonium, ut habuerit firmum propoſitum nunquam conſummandi illud: ſentit ergo hoc eſſe contra votum caſtitatis, ſi abſolute præceſſiſſet. Expreſſius tenet hanc ſententiam Richar. in 4. d. 38. art. 7. q. 1. ad 3. ait enim non licere contrahere etiam cum propoſito ingrediendi ſtatim religionem. Idem tenet Navar. in ſumma cap. 22. nu. 73. & refert D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 16. §. 1. ille tamen non ſpecificat de contrahente cum tali intentione, ſed abſolute loquitur; citat etiam Roſel. verb. *Votum*, §. 9. & idem tenet Sylveſt. *Matrimonium*, 7. q. 5. §. 2. qui refert etiam Archidiaconum; tenet etiam Cordub. in ſumm. q. 136. Lopez 1. p. Inſtr. cap. 50. Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 2. nu. 8. & Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 43. nu. 7. & in Decal. lib. 4. de voto, cap. 21. n. 4. Inſinuantur autem ab his auctoribus varia fundamenta. Primum, quod videtur magis per ſe & intrinſecum voto, eſt, quia voluntas contrahendi eſt virtualis voluntas conſummandi, nec poteſt ab illa ſeparari, & ideo nec ſeparari poſſit, quin ſit contra votum. Secundum eſt, quia ſaltẽ exponit ſe periculo morali violandi caſtitatem, & mutandi propoſitum intrandi religionem, quod periculum videtur morale, & in proxima occaſione, & ideo illi ſe voluntarie exponere, etiam eſt fractio voti. Tertium extrinſecum eſt, quia in hoc fit injuria alteri conjugi deludendo illum; imo ſignificat Sylveſt. etiam eludi ſacramentum ipſum, quia intentio denegandi debitum eſt contra ſubſtantiam & valorem matrimonii. Quartum eſt, quia hoc ſaltem eſt jure prohibitum in locis ſupra citat. & in c. *ſi vir*, d. 27. & in c. *conſuluit*, & c. *rurſus*, qui clerici vel vovent. Et hęc duo poſteriora fundamẽta nõ probant eſſe contra votũ, ſed in genere eſſe peccatũ.

3 Secunda ſententia eſt, non peccare eum, qui dum habet votum caſtitatis, matrimonium contrahit quoad vinculum cum intentione intrandi religionem, priuſquam aliquid aliud cõtra integritatem caſtitatis committat. Ita tenet expreſſe Scot. in 4. d. 38. q. ult. verſ. conſimiliter. *Non poteſt* (inquit) *licite contrahere, niſi cum intentione non conſentiendi in copulam, & conſequenter intrandi religionem*. Idem ſupponit d. 30. q. 2. & ſignificat ibidem Durand. q. 2. ad argum. Major. q. 1. art. 1. & 2. Supplem. Gabr. d. 38. q. 1. art. 3. Medin. 3. p. q. 28. art. 4. Bellarm. lib. 2. de Monach. cap. 22. & tenet Angel. verb. *Matrimonium*, impedim. 5. nu. 1. & citat Calderin. in c. *rurſus*, qui cler. vel vovent. Item tenuit Navar. in Sum. cap. 16. nu. 30. per quem locum videtur alius explicandus. Tenet etiam Cajet. verb. *Matrimonium*, c. 1. Fundamentum ſupra tactum eſt. Cui addere poſſumus, quia non minus impedit matrimonium votum religionis, quam votum caſtitatis; ſed qui contraheret illo modo, non ageret contra votum ſimplex religionis: ergo neque agit contra votum ſimile caſtitatis. Minor probatur, quia ille (ut ſupponimus) non eſt in mora non implendi votum ſuum, neque etiam ſe reddidit incapacem ad illud implendum: neque etiam neceſſe eſt, ut quando contrahit, habeat propoſitum non implendi illud votũ.

4 Inter has ſententias hæc poſterior videtur mihi vera per ſe & ex natura talis voti loquendo; in practico autem uſu illius magna moderatio & cauſa neceſſaria eſt, & ideo raro poterit ad opus licite deduci. Priorem partem mihi perſuadet prima ratio facta pro illa ſententia. Nam vinculum matrimonii per ſe ſpectatum non eſt formaliter contrarium caſtitati. Et licet radicaliter, ſeu virtualiter videatur opponi, id ſolum eſt quatenus ad copulam ordinatum; hic autem ordo poteſt animo & voluntate pręſcindi ſine ulla repugnantia, vel turpitudine: ergo ſi ita fiat, non habet intrinſecam malitiam vel oppoſitionem cum voto caſtitatis; quia per ſe non fit de non contrahendo, ſed de non agendo aliquid contrarium caſtitati. Ut ergo dicamus hoc non eſſe per ſe malum, ſatis eſt, quod non habeat intrinſecam malitiam, nec repugnantiam neceſſariam cum voto, & ita reſponſum eſt ad primum fundamentum alterius ſententię. Negamus enim in voluntate contrahendi neceſſario includi virtualem voluntatem conſummandi; id enim ad ſummum verum eſt, quando per cõtrariam voluntatem formalem illa virtualis non impeditur. Quod maxime pendet ex intentione, qua unuſquiſque vult matrimonium contrahere. Regulariter enim homines non contrahunt matrimonium, niſi ut filios procreent, & ideo voluntas contrahendi dicitur eſſe virtualis voluntas conſummandi. Atque etiam dici poſſet ſupponere illam formalem voluntatem, eo modo, quo electio medii ſupponit intentionem ejus. Aliquando vero contingit, ut homo, qui matrimonium contrahere vult, non tam formaliter cogitet de filiorum generatione, quam de aliis commoditatibus huma-

Aſſertio duas partes includens.

Fines matrimonii contrahentium varii.

humanis,propter quas matrimonium expedit, ut propter amicabile obſequium,propter adjutorium in gubernatione familię,&c.ita tamen,ut neque formali propoſito excludat copulam, nec diuturnam converſationē, & cohabitationem familiarem:& hoc etiam ſatis eſt,ut illa voluntas contrahendi ſit voluntas virtualis cōſummandi,quia moraliter ad hoc tendit,& includit voluntatem ſe obligandi, & obligationem implendi. Et his duobus modis clarum eſt non licere contrahere matrimonium poſt votum caſtitatis. Fieri autem poteſt, ut intentio matrimonii contrahendi, nec ſit fructus filiorum, neque alia commoditas, quæ includat diuturnam cohabitationem, & ordinarium uſum matrimonii, ſed potius ad finem altiorem, & aliquando ad ipſummet ſtatum religionis referatur, cum formali propoſito intrandi religionem priusquam matrimonium conſummetur: in quo caſu in voluntate contrahendi non includitur virtualis voluntas conſummandi.

Declaratur exemplis.

5 Quod autem hoc ita ſit,primo declaratur exemplis. Nam ſi virgo habeat ſecretum votum caſtitatis,& non poſſit obtinere a parentibus perſeverantiam in illo ſtatu,neque audet eis votum revelare, & ſperet, quod ſi oſtendat animum contrahendi matrimonium,&contrahat, habebit commoditatem & libertatem ad ingrediēdam religionem,quam alio medio obtinere non ſperat, neque etiam in hoc medio timet morale periculum,aut occaſionem conſummandi matrimonium, in eo caſu ex intentione & animo ingrediendi religionem poteſt contrahere matrimonium ſine ulla violatione voti. Et hoc exemplum poſuit etiam Henric. lib. 2. de Matrim. c.2.nu.8. Aliud indicat Navar.d.c.16. ſcil.ſi ad contrahendum hoc modo, & cum hac intentione cogeretur aliquis ex notabili metu mortis,aut infamiæ,qui neque eſſet talis,ut ad impediendum valorem matrimonii ſufficeret, eſſet vero tantus; qui talem contrahendi modū excuſaret. Tertium exemplum eſſe poteſt, ſi ad legitimandam prolem prius male conceptam,& ad reparandam aliquo modo mulieris infamiam, tale matrimonium fieret. Hic vero tertius caſus involvit aliam quæſtionem, an illud matrimonium poſſit per ſubſequentē profeſſionem religionis diſſolvi, vel, quod idem eſt, an cenſeatur ratum tantum, vel conſummatum,quatenus copula præceſſerit, de quo infra ſuo loco dicemus. In his ergo & ſimilibus caſibus conſtat matrimonium nō fieri ex intentione prolis generandæ, ſed ex alia intentione recta, & honeſta, quæ non ſolum non repugnat cum materia religionis, verum potius ad illam melius vel facilius ſervandam ordinatur. Tunc ergo voluntas contrahendi nō includit virtuale propoſitum conſummandi.Nec refert,quod ex illo contractu naſcatur obligatio reddendi debitum, quia illa obligatio affirmativa eſt,ideoque non pro ſemper obligans, & ideo in principio non pro ſtatim obligat, ut notavit D.Thom.in 4.d. 27.q.1.art.3.q.2.ad 2. ſed conceditur ei tempus, in quo ſufficienter poteſt tractare de tranſitu ad religionem,& ideo neque illa intentio eſt contraria tali obligationi, nec voluntas obligandi ſe, ut eſt ſub tali intentione,eſt virtualis voluntas actus, ad quem eſt obligatio, ſed ad ſummum conditionata,ſi in eo ſtatu perſeveraverit.

6 Atque ex his patet altera pars aſſertionis, quam exempla ſuperius adducta declarant. Ratio vero eſt, quia cum matrimonium per ſe ordinetur ad copulam conjugalem, contrahere illud cum appoſita cōditione, & excludendo omnino illum finem, non habet per ſe congruentiam vel honeſtatem, & ideo magna requiritur cauſa, quæ honeſtet talem contrahendi modum. Præterea hoc declarat, & non aliud ſuadet ſecundum fundamentum primæ ſententiæ;regulariter enim timeri profecto poteſt, & debet morale periculum incontinentiæ,& mutationis propoſiti,& ideo nec ſine magna neceſſitate ingerere ſe debet homo illi periculo, nec ſine magna probatione ſuæ voluntatis, & firma ſpe perſeverandi in dicto propoſito: & hinc optime colligitur hunc caſum eſſe ratum,&non facile permittendum,nō vero ſequitur eſſe impoſſibilem, etiam moraliter, quia nec periculum illud eſt adeo proximum, ut ſemper cenſeri debeat moralis occaſio, maxime cum frequentius intercedere ſoleat multum temporis inter ſponſalia de præſenti, & ſolemnitatem nuptiarum, ante quam juxta Eccleſię ordinationem nō debeant ſponſi conjungi: neq; etiam omnes homines ſunt in hac materia æque fragiles,& alioquin tantam a Deo recipiunt gratiam,ut ſine temeritate ſperare poſſint ſe evaſuros illud periculum.

In hoc caſu debet fieri commutatio voti caſtitatis in votum religionis.

7 Addo vero (ut res hæc facilior ſit) in tali actu virtute fieri debere commutationem quandam, vel potius extenſionem voti caſtitatis in votum religionis.Quanquam enim ſub quæſtione ſit, an teneatur ingredi religionem, qui nupſit habens votum caſtitatis, quam tractabimus cap.ſeq. quidquid tamen de illa ſit,in præſenti caſu pro certo habeo teneri ex voto, qui dicto modo nupſit ad intrandam religionem,ſive hæc obligatio immediate naſcatur ex voto caſtitatis prius facto, ſive ex virtuali commutatione,aut intentione, quā fecit,quando decrevit contrahere matrimonium cum illo propoſito: tunc enim habere debuit voluntatem ſe obligandi ad ſtatum religionis aſſumendum, alioquin non poſſet eſſe licita talis contractio matrimonii.Quod probatur, quia per illum actum,quantum in ſe eſt,reddit ſe moraliter impotentem ad ſervandum caſtitatis votum, niſi religionem ingrediatur:ergo ut licite faciat illum actū, neceſſe eſt,ut velit manere obligatus ad intrandam religionem. Probatur conſequentia primo, quia per illud matrimonium in hoc derogatur voto caſtitatis, quia jam nō manet homo ſimpliciter loquendo,tam potens, & tam liber ad integre ſervādum illud,ſicut antea erat: quia ſi de facto non recipiatur in religione, non erit in poteſtate ejus integre ſervare illud: ergo ut hoc licite fiat, neceſſe eſt, ut hoc aliquale detrimentum caſtitatis alio æquali, vel majori bono compenſetur: hoc autem non eſt niſi bonum religionis: ergo ad illud manet homo obligatus, ut locum habeat talis compenſatio.

8 Secundo probatur,quia ſi maneret liber, poſſet ſine culpa mutare propoſitum intrandi religionem, & perſeverare in ſtatu conjugali, & conſequenter etiam poſſet, immo & deberet debitum reddere, quod ſecundum ſe repugnat voto caſtitatis:ergo repugnat, ut aliquis licite ſe conſtituat in tali ſtatu poſt votum caſtitatis: ergo ut matrimonii contractus licite fiat, neceſſe eſt, ut ſuſcipiatur obligatio intrandi religionem. Nec mihi probabilis eſt opinio,quam tenet Angel.ſupra n.2. & ex quibuſdam aliis,quorum ſcripta non vidimus, refert Henriq. ſupra, quos ipſe ſequi videtur, ſcilicet, ex prędicto caſu non oriri obligationem ex tali propoſito, & ideo ſi illo mutato reddat ſponſus debitum ſponſæ exigenti, excuſari a culpa, etiam prima vice, & conſequenter poſſe aliquem poſt votum virginitatis voluntarie amittere virginitatem,nullo interveniente peccato, nec diſpenſatione, aut neceſſitate excuſante, quod plane incredibile eſt. Unde per contrarium extremum Cajetanus ſupra dixit, hujuſmodi perſonam teneri non ſolum ad ingrediendam religionem,ſed etiam ad profitendum in illa,quia poſuit ſe in ſtatu,in quo non poteſt aliter caſtitatis votum implere, niſi in religione perſeveret,ac profiteatur. Quod profecto in rigore videtur verum, quamvis enim nemo cedere juri ſuo cenſeatur quoad annum probationis,niſi expreſſe id velit, ut poſt Concil.Trident.non poſſit aliter fieri profeſſio,nihilominus quia voluntarie ſe conſtituit in illo ſtatu, in quo neceſſario debet aut profiteri religionem, aut violare votum caſtitatis: ideo eligere cogitur profeſſionem, ne votum violet, unde ut a principio vitaret peccatum in contrahendo, ad hoc ſe obligare neceſſarium fuiſſe videtur, quia alioquin evidenti diſcrimini integritatem caſtitatis exponeret, quod plane fuiſſet contra votum ipſum. Nec videri debet hæc ſententia Cajetani nimis rigoroſa, quia ex vi illius obligationis ille non tenetur ad determinatam religionem, ſed ſatis illi eſt in quacumque ſtatum religionis aſſumere, qui ratum matrimonium dirimat: nullus autem eſt, qui in aliqua ſaltem ex levioribus facile profiteri non poſſit.

Etiam tenetur ad profitendum in religione.

Dubitatio ſpecialis, ſi non poſſit profiteri, ad quid teneatur.

9 Sed quid ſi in nulla ex levioribus admittatur, & in aſperioribus ipſe non poſſit commode profiteri? Quid etiam ſi propter novum ſuperveniens impedimentum ægritudinis non poſſit ſine magno incommodo profiteri? Nam ſi ratio Cajetani eſt efficax,etiam in his caſibus cogendus erit ad profitendum, ubi potuerit, non obſtantibus difficultatibus occurrentibus: videtur autem nimis rigoroſum tam gravem obligationem imponere, maxime cum videatur non cecidiſſe ſub intentione voventis. Reſpondeo in primis has omnes diffi-

cultates oſtendere, quam ſit lubricus & periculoſus hic modus contrahendi matrimonium cum voto caſtitatis. Dicendum ergo eſt oportere, ut qui ſic contrahit, ſit moraliter certus non ſolum de ſuo propoſito, ſed etiam de effectu ejus, ſcilicet, quod ſine difficultate poterit executioni mandari, quia aliàs manifeſto periculo exponitur caſtitas. Unde eſt etiam in præſenti ponderanda differentia inter votum caſtitatis, & religionis, quia votum caſtitatis, per ſe loquendo, & ante ſtatum matrimonii, poteſt ſervari & executioni mandari independenter a conſenſu alterius: votum autem religionis pendet in executione ab alterius conſenſu, & ex multis aliis circumſtantiis, & ideo ut ſub ſpe ſtatus religioſi poſſit quis licite matrimonium contrahere, non obſtante caſtitatis voto, neceſſe eſt, ut hæc ſpes ſit certa moraliter, non ſolum ex parte proprii deſiderii, ſed etiam ex parte facultatis, ſeu capacitatis perſonæ, & ex parte etiam ipſius religionis, alioquin magna injuria fieret voto caſtitatis, quia ſine matrimonio poteſt libere ſervari abſque ſtatu religionis; adjuncto vero matrimonio, jam non eſt liberum homini integre ſervare illud, ſi cum effectu religioſus non ſit.

In tali caſu liber eſt a voto, & poteſt licite matrimoniũ conſummare.

10 Nihilominus addo, ſi in principio bona fide facta fuit illa virtualis commutatio, & poſtea rationabili cauſa profeſſio impediatur, aut ſine tanta difficultate fieri non poſſit, ut veriſimile non ſit voventem a principio voluiſſe ad hoc ſe obligare, tunc ſine ſcrupulo poſſe redire ad ſeculum, & reddere debitum etiam prima vice ſine culpa, juxta dicenda cap. ſeq. Et ratio eſt, quia ex quo facta fuit dicta commutatio, vel extenſio, jam votum caſtitatis non obligavit ad integram caſtitatem, niſi in ſtatu religionis cum obligatione ejus morali modo intellecta, prout homines ſolent ſecundum jus & ſecundum prudentiam ad religionem obligari: nam hoc ſatis eſt, ut prima actio & commutatio licita fuerit. Semel autem facta commutatione, ut ſupra dixi, prius votum jam non obligat, niſi ſecundum id, quod poſt commutationem de illo relictum eſt: & ideo impedito ſtatu religionis in prædicto ſtatu votum caſtitatis non obligat ad ſervandam illam, niſi quantum ſine injuria alterius conjugis ſervari poteſt, & ideo poteſt reddi debitum etiam prima vice ſine ulla culpa.

Dubitatio ſecunda, an teneatur ingredi religionem, ſi alter conjux voveat caſtitatem.

11 Sed quid, ſi poſt contractum matrimonium alter conjux vellet caſtitatem vovere, & cum alio paciſci de nunquam petendo debitum, teneretur ne alius conjux nihilominus ingredi religionem? Ex dictis enim hoc ſequi videtur, quia ſi facta eſt commutatio, neceſſarium eſt illam implere. In contrarium vero eſt, quia tunc ſine ingreſſu religionis poteſt integre ſervari votum caſtitatis. Reſpondeo, in primis cavendum eſſe periculum incontinentiæ, quod in prædicto caſu vix poteſt moraliter deeſſe, ſive tales perſonę cohabitent diu, ſive ſeparentur, & in ſeculo maneant, quod propterea Eccleſia non permittit, niſi in certa ætate, & cum quibuſdam conditionibus, ut ſupra tactum eſt, & latius eſt dicendum in materia de matrimonio. Secluſo autem periculo, & loquendo per ſe ex vi voti, dicendum eſt in eo caſu non teneri ad ingrediendam religionem propter rationem factam. Commutatio autem virtualiter contenta in dicto propoſito intrandi religionem, intelligẽda eſt ſolũ, quatenus illa fuerit medium ad ſervandum votum caſtitatis, vel, quod idem eſt, ſubintellecta conditione, ſi aliter perſeverare non poſſit in ſtatu matrimonii ſine diſcrimine caſtitatis. Quocirca ſi ante contractum matrimonium quiſpiam eſſet omnino certus alium conjugem non petiturum debitum, non peccaret contrahendo matrimonium, etiam ſine propoſito intrandi religionem, quia nullum nocumentum inde provenit caſtitati; & quia hæc certitudo non poteſt haberi niſi per divinam revelationem, ideo illa interveniente clarum eſt hoc eſſe licitum: & ita multi interpretantur matrimonium Beatæ Virginis cum Joſepho poſt votum caſtitatis. Humanæ autem conjecturæ, aut quæcumque promiſſio alterius conjugis ad hoc non ſufficiunt. Nã ſi talis ſit, ut per eam renuntiet juri ſuo, repugnabit ſubſtantiæ matrimonii, ſi ante illud fiat; ſi vero ſit quæcumque alia aſſertio, vel conteſtatio, non tollit jus petendi, & conſequenter non tollit reddendi obligationem, ſi poſtea cum effectu petatur. Et ideo ſemper talis contractus repugnat voto caſtitatis, ſecluſa revelatione, niſi fiat prædicto animo tranſeundi ad religionem.

Ex vi voti ſecluſo periculo incontinentię nõ tenetur ingredi.

Notandũ.

12 Atque hinc facile etiam expeditur tertium fundamentum prioris opinionis, quod non ex voto, ſed ex injuria, quæ fit alteri conjugi, ſumebatur. Negamus enim illi fieri injuriam alicujus momenti, nam ſi profeſſio religionis impedita fuerit, illi reddetur debitum ſuum, per quod ſatisfit quoad hanc partem rigori juſtitiæ. Nam licet aliquod gravamen unius conjugis ſit, quod alter habeat votum caſtitatis, ratione cujus non poſſit debitum petere, & ideo aliqualis deceptio videatur, contrahere habendo votum, quod alter ignorat, nihilominus non videtur hoc continere injuriam adeo gravem, ut ob eam ſolam cauſam cenſendum ſit peccatum mortale injuſtitię, quamquam hoc accidentarium omnino ſit ad votum continentię, de quo agimus. Ac denique licet illa ſit aliqualis injuria, ſi abſque cauſa vel ratione fiat, tamen intervenientibus circumſtantiis ſuprapoſitis homo utitur jure ſuo, & ideo cenſendus non eſt formaliter decipere, aut injuriam facere. Quod ſi poſt tale matrimonium profeſſio reipſa ſequuta fuerit, jam alter conjux manet omnino liber, & ſic etiam ex hoc capite nulla ei fit injuria.

Objectio diluitur.

13 Dicunt aliqui, interdum, præſertim ex parte mulieris, reddi difficilius matrimonium cum alio, quod illi eſt injurioſum. Reſpondetur negando aſſumptum, ſi loquamur per ſe, & ſecundum rectam rationem; quod autem apud aliquos pro ſua voluntate ſine ratione operãtes id poſſit accidere, curandum non eſt. Et probatur aperte: nam in omni matrimonio ex parte utriuſq; conjugis ſubintelligitur tacite illa conditio: *Niſi ad ſtatum religionis tranſire voluero*; unde uterq; retinet jus ſuum ad id deliberãdum & faciendum intra tempus jure pręſcriptum, & ideo neuter alteri facit injuriam, quia & in hoc ſunt pares, & talis conditio per ſe ineſt tali contractui: ergo quod a principio fiat contractus cum intentione utendi illo jure, & implendi illam conditionem, non poteſt eſſe injurioſum conjugi, cum ei non fiat majus nocumentum, eo quod illa intentio præcedat, quam ſi ſubſequatur. Unde a fortiori conſtat omnino falſum & improbabile eſſe dicere talem intentionẽ eſſe contra ſubſtantiam matrimonii, cum non excludat verum cõſenſum in ipſum vinculum, quandoquidem poteſtas intrandi religionem cohęrere poſſit cũ vero matrimonio; & ita de hoc nulla eſt dubitatio inter probatos auctores.

Satisfit ultimo fundam.

14 Ad ultimum fundamentum reſpondemus ex vi juris poſitivi non eſſe novum præceptum ſpecialiter prohibens nuptias ratione voti ſimplicis, ſed ſolum declarans naturalem, & divinam obligationem, quæ ex vi talis voti oritur. Et ita plane loquuntur Sancti omnes citati cap. præced. a quibus fere ſumpta ſunt omnia decreta, quæ a Gratian. referuntur. Illi autem nuptiarum nomine, & verbo nubendi intelligunt matrimonium, prout ordinario modo fit, & conſequenter ut includit copulam vel propoſitum ejus. Quomodo dixit Hieron. Matth. 1. de Joſeph, qui dicitur vir Mariæ: *Cum virum audieris, ſuſpicio tibi non ſubeat nuptiarum*. Et in eodẽ ſenſu in c. 2. negat Joſeph fuiſſe maritum, quia ſcilicet hæ voces matrimonium conſummatum indicare ſolent. Sic etiam dixit Gregor. hom. 26. in Evang. de eodẽ S. Joſeph: *Maria ſponſum habere voluit, qui tamen ad ejus nuptias non pervenit*. De his ergo nuptiis & affectu illarum loquuntur Sancti, cum dicunt: *Habentibus votum virginitatis non ſolum nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt*. Sic etiam intelligendum eſt c. *ſi vir*, d. 27. citatum in illo 4. fundam. cum ait: *Si vir habens ſimplex votum virginitatis adjungitur uxori*, ibi enim verb. *adjungitur*, copulam ſignificat, & non tantum vinculum, & ideo de illo ſubditur: *Poſtea non dimittat uxorem, ſed tribus annis pœniteat*. Ac ſi matrimonium non conſummaſſet, cogendus potius eſſet, vel monendus, ut uxorem dimitteret, & religionem ingrederetur. Sic etiam intelligendum eſt cap. *rurſus*, ibidem citatum, ibi, *ſi ad nuptias motu proprio convolaſſet*, ſcilicet conſummando priora ſponſalia, quæ præceſſerant; quamquam illud caput licet intelligeretur de ſolo matrimonio rato, nihil ad præſentem cauſam referret, quia ibi ſolum dicitur eſſe validum, etiamſi poſt votum ſimplex caſtitatis fiat, non vero an licite vel illicite fiat; cap. autem *conſuluit*, ibidem citatum, nihil ad præſens refert, & in cap. ſeq. ex profeſſo tractandum eſt.

15 Alia dubitatio hic ſupererat,an perſona,quæ poſt votum virginitatis virginitatem amiſit frangendo votum,teneatur nihilominus poſtea non nubere. Sed hæc difficultas ſatis expedita eſt tom.2.deRelig.tract.de voto in communi lib.4. cap.7.a num.6.uſque ad 8. pendet enim hoc ex intentione voventis. Si enim fecit votum virginitatis æquivalens voto continentiæ, ſeu illud includens, clarum eſt quidquid peccaverit, ſemper obligari ad non nubendum, quia votum caſtitatis ſemper in futurum obligat quantum poteſt, etiamſi in præterito fractum fuerit. Si autem intentio voventis ſolum fuit ſe obligare ad conſervandum integrum clauſtrum virginale, ſeu non committendam primam fornicationem,ſeu primum actum,quo perdat virginitatem, tunc poſt votum irritum factum, non manet votum ad non nubendum, quia obligatio non excedit intentionem voventis.Quæ reſolutio ex D.Thom.& Cajet.ſumitur in hac q.88.art.3. ad 2. & eſt communis, & per ſe ſatis clara.Solum inquiri poteſt,quando votum judicandum ſit eſſe hujus poſterioris modi. Reſpondeo,ſolum quando id conſtiterit ex intentione expreſſa voventis, alioquin enim qui ſimpliciter vovit virginitatem, & nihil declarat, vel limitat, cenſetur vovere perpetuam caſtitatem.Et ita ſentiunt D.Thom. & Cajetan.citat.loc.& alii Doctores in 4.diſt.38.Soto lib.7.de Juſtit.q.2.art.1. &Navar.c.12.n.43.Leſſius lib.2.de juſt.c.40.dubit.13. n.105.Azor.tom.1.inſt.moral.lib.11.c.19.q.14.Sanch. in Decalog.lib.4.de voto c.40.n.65.& alii,quos d.lib.4. de voto c.7.nu.7.allegavi. Cætera,quæ de obligatione voti caſtitatis deſiderari poſſunt, inferius adjiciemus.

Dubitatio tertia. An quæ votum virginitatis violavit, teneatur poſtea non nubere.

CAPUT IV.

Utrum votum ſimplex caſtitatis per ſe & natura ſua irritet matrimonium poſtea contractum.

1 HÆc quæſtio tractatur a Theologis in 4.diſt.38. & ab aliis auctoribus in materia de matrimonio; magis tamen propria eſt hujus loci, quia magis pendet ex cognitione voti ſimplicis, & neceſſaria eſt ad ejus vim & efficaciam explicandam. Nobis etiam conducet ad explicandam vim & naturam voti ſolennis,& ideo prætermitti hoc loco non potuit. Videtur autem hæc quęſtio fuiſſe controverſa tempore D. Auguſt.nam ille lib.de bono viduitatis cap.10.ſignificat aliquos aſſeruiſſe nuptias poſt votum caſtitatis factas non eſſe nuptias, ſed potius adulteria, & ideo ſeparandos eſſe, qui ita contrahunt.Quę ſententia variis modis ſuaderi poteſt. Primo ex ipſa antiquitate; olim namque vota virginitatis,& caſtitatis,quæ erant in uſu Eccleſiæ,ſimplicia tantum erant,& tamen tunc ita impediebant matrimonium, ut irritum illud facerent; ergo hic effectus ſequitur ex intrinſeca natura talium votorum. Conſequentia eſt clara, quia tunc non erat ſolennitas aliqua per Eccleſiam introducta, cui ille effectus tribueretur. Antecedens quoad utramque partem ſumitur ex diſcurſu Cypriani in Epiſt. 62. in qua loquens de virginibus, quæ ſe Deo dicaverunt, plane indicat ſe loqui de privata dicatione per votum ſimplex,quia nullam facit mentionem Eccleſiaſticæ ſolennitatis. Et de iiſdem loquens in lib.de habitu virgin.ait ſępe eſſe divites,& locupletes, & ideo velle ornari, & in publicum prodire, oſtentando divitias,quę omnia non conſonant cum voto ſolenni, & tamen in eiſdem locis ſignificat matrimonia ab illis virginibus contracta non eſſe valida. Nam ea vocat adulteria, & ſeparari præcipit, ac perpetuo excommunicari, ſi in eodem ſtatu contumaciter perſeverent, quæ fieri non poſſent,ſi talia matrimonia valida eſſent. Idem ſumitur ex NicolaoPapa relato a Gratian.in cap. *Quod interrogaſti*,27.d.& ex multis aliis,quę habentur 27.q.1.ubi in c.*de viduis*,dicitur viduas,& puellas,quæ in domibus propriis a parentibus vel per ſe habitum religionis mutaverunt,ſi poſtea nupſerint,*ſeparandas eſſe*;conſtat autem illud votum eſſe privatum,& ſimplex.

Prima ſententia affirmat.

Probatur primo.

2 Secundo argumentor ex cap.*ex parte*,1.de converſ. conjug.ubi quidam conjugatus,qui vivente prima uxore monachalem habitum ſuſceperat, & ab illa revocatus fuerat, illaque mortua ſecundam duxerat, ab illa ſeparari cogitur propter priorem profeſſionem. Ex quo ſumimus argumentum, nam illa prior profeſſio fuerat invalida; ergo ad ſummum potuit inducere obligationem voti ſimplicis, juxta cap. *quidam*, eodem titul. & tamen matrimonium poſtea ſubſequutum reputatur invalidum: ergo. Et confirmari poteſt ex cap.ult. qui cler. vel vov. ubi mulier vovens caſtitatem ſub conditione manendi in domo propria, & cum omni ſua ſubſtantia, inhabilis cenſetur ad matrimonium: cum tamen votum illud ſimplex videatur.

Probatur ſecundo ex jure.

3 Tertio argumentari poſſumus ratione, quia res alicui ſemel donata non poteſt alteri valide donari; ſed per votum caſtitatis etiam ſimplex donatur Deo corpus, ut inſerviat cultui ejus abſtinendo ab omni uſu venereo,cui contraria eſt traditio,quæ per matrimonium poſtea fit. Eſt autem ad hoc communis reſponſio, votum ſimplex non eſſe donationem, ſed promiſſionem tantum, promiſſionem autem non habere vim irritandi ſubſequentem donationem. Sed contra hoc inſtat Scot. in 4. d. 38. quia reſpectu Dei donatio fieri poteſt per actum internum,nam illum poteſt Deus ſtatim acceptare: hanc autem videtur habere votum ſimplex caſtitatis perpetuæ, quia ad hoc fit,ut corpus ex tunc conſecretur Deo, & ideo non fit tanquam futura, ſed tanquam præſens donatio; ergo ad impediendam contrariam traditionem habet vim non tantum promiſſionis,ſed etiam perfectæ donationis. Accedit, quod licet demus eſſe ſolam promiſſionem, tamen propter excellentiam perſonæ,cui fit, videtur inducere majorem obligationem, quam inducat traditio facta inter homines: ergo ſi traditio alicujus rei homini facta impedit, ne valeat ſecunda donatio alteri facta, obligatio promiſſionis facta Deo irritabit ſubſequentem donationem factam homini.

Probatur tertio ratione.

4 Nihilominus certa & communis doctrina eſt, votum ſimplex continentiæ ſeu virginitatis non facere irritum matrimonium ſubſequens, etiamſi illicite cõtractum ſit:ita docent omnes Theologi in 4.d.38.ſine ulla diverſitate opinionum,& omnes Canoniſtæ ſuper jura ſtatim citanda,& Summiſtæ etiam omnes. Et videtur fuiſſe expreſſa ſententia Auguſtini in d. lib. de bono viduitatis cap.10. ubi de illis, qui tales nuptias vocabant adulteria, inquit: *Non mihi videntur ſatis acute & diligenter conſiderare, quid dicant*. Et infra dicit ex illa falſa ſententia ſequi, ut a maritis ſeparentur uxores, quaſi adulteræ ſint, & non uxores. *Et cum volunt eas* (inquit)*reddere continentiæ, faciunt maritos earum adulteros veros, cum ſuis uxoribus vivis alteras duxerint.* Sunt, qui exiſtiment Auguſt. ibi non diſputare contra eos, qui dicunt nuptias poſt votum caſtitatis non eſſe nuptias,ſed contra Tertull.& alios hæreticos,qui damnabant nuptias viduarum, & hos tantum referre, cum ait: *Proinde qui dicunt talium*,id eſt,viduarum, *nuptias non eſſe nuptias*, &c. Quam interpretationem late proſequitur Fernandus a Mendoca lib.2.in Conc.Elibetir. cap.20.Sed eſto verum ſit, Auguſtin.in illo libro præcipue improbare illum errorem a cap.4.& 5.hoc non enervat teſtimonium illud,ſed potius confirmat pro inſtituto præſenti, tum quia veriſimile eſt neminem unquam negaſſe matrimonia viduarum eſſe invalida ratione voti, ſed ſolum ex alio falſo errore damnante ſecundas nuptias; tum quia ad impugnandum magis hunc errorem addidit Auguſtinus, etiamſi viduitati adjungatur votum caſtitatis, & ob eam cauſam peccetur contrahendo nuptias, nihilominus illas non eſſe adulteria,ſed veras nuptias. Et hoc eſt,quod ait in cap. 9. *In viduali & virginali continentia voti debito obligata, non ſolum capeſſere,ſed etiam velle nuptias damnabile eſt.* Infra vero ſubdit. *Damnantur tales,non quia conjugalem fidem poſterius inierunt, ſed quia continentiæ primam fidem irritam fecerunt*; quaſi diceret, ut infra exponit: *Damnantur nuptiæ non ſecundum ſe, nec quia veræ non ſunt, ſed quia infideliter contractæ ſunt.* Et hoc eſt, quod cap.11.ſubjungit: *Quapropter non poſſunt quidem dicere a propoſito meliori lapſas, ſi nupſerint, fœminas, adulteria eſſe, non conjugia, ſed plane non dubitaverint dicere lapſus & ruinas a caſtitate ſanctiore,quæ vovetur Deo, adulteriis eſſe pejores.* Eſt ergo clara ſententia Auguſtini, matrimonium peccaminoſe contrahi contra votum, & nihilominus validum eſſe. Nec dubitandum eſt librum illum eſſe Auguſtini, quidquid Eraſmus ſine fundamento dixerit, quem in hoc aliqua ex parte ſequitur Hoſius in Confeſſione Catholica cap.56.tamen ſine cauſa;nam & ſtylus ipſe Auguſtinum redolet, & tota libri doctrina eſt digna

Secunda communis, & vera ſententia negat.

Auguſtino. Et Poſſidonius in indice illam epiſtolam recognovit. Adde eandem doctrinam habere Auguſtinum in epiſt.70.ad Bonifacium, quem locum infra circa vota ſolemnia latius expendemus.

5 Secundo probari poteſt eadem veritas ex Epiph. hæreſ.61. ubi, ut ſuperius dixi, ait, Apoſtolos docuiſſe eſſe grave peccatum poſt votum caſtitatis conjugium inire; ſubjungit vero poſtea gravius peccatum eſſe, *occulte ſcortari, aut ſub ſolitudinis, vel continentiæ ſpecie libidinem exercere.* Ex quo ſic concludit: *Melius eſt ita que*(id eſt, minus malum eſt) *unum peccatum habere, quã plura; melius lapſum a curſu palam ſibi uxorem ſumere ſecundum legem, & a virginitate multo tempore pœnitentiam agere, & ſic rurſus ad Eccleſiam induci, quam quotidie occultis jaculis ſauciari.* Evidenter ergo docet tale conjugium validum eſſe, tum quia ſupponit in illo tantum eſſe unum peccatum, ſcilicet ſacrilegium, quod non eſſet verum, ſi vinculum non teneret, nam omnes actus ſequentes eſſent peccata. Tum etiam, quia ſupponit poſt peractam pœnitentiam hujuſmodi recipiendos eſſe in ſuo ſtatu matrimonii. Aliter hunc locum interpretatur Bellarm.lib.2.de Monach.cap.34.de quo infra.

6 In eodemque ſenſu videtur loqui Hieron.epiſt.46. de vitando ſuſpecto contubernio, cum ad virginem Deo per votum ſacratam, quę cum juvene quodam non ſine ſuſpicione vivebat, ſic loquitur. *Si virgo es, quid times diligentem cuſtodiam? ſi corrupta, cur non palam nubis?* Supponit ergo illam eſſe capacem nuptiarum: nec tamen illi permittit nuptias ut bonas, ſed ut minus malas, ſicut Epiphanius. Unde ſubdit: *Neque vero hoc dico, quod poſt peccatum tollam pœnitentiam, ut quod male cœpit, male perſeveret, ſed quod deſperem in hujuſmodi copula divulſionem.* Et fortaſſe ob eandem cauſam idem Hieron.lib.1.contra Jovin.dixit: *Quæ poſt conſecrationem nupſerint, non tam adulteræ ſunt, quam inceſtæ.* Dicitur enim generali vocabulo inceſtus quælibet illicita matrimonii conjunctio, ut ſumitur ex leg. *ſi adulteriũ*, ff.ad leg.Jul. de adulteriis, maxime ſi fit contra religionem: adulterium vero non eſt, niſi ubi nullum eſt matrimonium, inter eos qui conveniunt. Sentit ergo Hieron. illa conjugia non eſſe adulteria, quia non ſunt omnino nulla, ſunt tamen inceſta, quia ſacrilega. Denique in eodem ſenſu accipiendum aliqui putant, quod idem Hieron.dixit epiſt.8.ad Demetriadem in fine, ubi ſic ait: *Sanctarum virginum propoſitum, Angelorumque familiæ gloriam quarumdam non bene ſe agentium nomen infamat, quibus aperte dicendum eſt, ut aut nubant, ſi ſe non poſſunt continere, aut contineant, ſi nolunt nubere.* Hæc tamen verba non videntur tantum promiſſionem continere, aut conſilium minoris mali ex ſuppoſitione pravæ voluntatis, ſed abſolutam licentiam ac derogationem præbere, & ideo non videntur ita intelligenda, ut dicta ſint ad virgines voto obligatas, ſed ad alias ſocias, vel ancillas earum, quæ votum non habebant, & ideo nimis licenter vivebant cum infamia ſociarum virginum. Quem ſenſum ſatis declarant ſequentia verba: *Digna res riſu, imo planctu, incedentibus dominis ancilla virgo procedit ornatior, ut pro nimia conſuetudine quam incomptam videris, dominam ſuſpiceris.* Et ideo in epiſt. 22. monet idem Hieron. *Sint tibi ſociæ, quas jejunia tenuant, quibus pallor in facie eſt, quas & ætas probavit, & vita.*

7 Superfluum alicui videri poteſt in re clara, & non controverſa, & in jure ſatis declarata Sanctorum Patrum teſtimonia congerere. Id tamen eo conſilio facimus, ut per occaſionem nonnulla Patrum obſcuriora verba declaremus, & ut ſimul intelligatur, quam vim tempore iſtorum Patrum haberet conſuetum votum virginitatis, quod ad ea, quæ poſtea dicentur, erit neceſſarium: omiſſis vero aliis Patribus traditur hæc veritas in multis decretis Conciliorum, & Pontificum, quæ Gratianus refert, 27.quæſt.1.& d.27. Refert decretum Theodori in ſuo Pœnitentiali, quod videtur editum in Synodo Anglicana, ut ſumitur ex Beda lib.4. hiſtoriæ Anglicanæ cap.5. Verba Gratiani ſunt. *Si vir ſimplex votum virginitatis habens adjungitur uxori, poſtea non dimittat uxorem ſed tribus annis pœniteat.* Idem refert Gratian. cap. ult. 27. q.1. ubi omittit illam particulam *ſimplex*, & deeſſe dicit in antiquis exemplaribus: neceſſario tamen ita intelligendum eſt decretum Gelaſii Papæ in Epiſtol.ad Epiſcopos Lucaniæ cap.23.& habetur eadem cauſa, & q.cap.penult.ubi de viduis, quæ ſua voluntate caſtitatem voverunt, & poſtea nubunt, dicitur, licet graviter peccent, non eſſe cogendas, ſed admonendas, ut Deo ſatisfaciant, &c. Supponit ergo Pontifex illas non manere in malo ſtatu, & conſequenter matrimonium illud fuiſſe validum, licet male contractum, alioquin Eccleſia non ſatisfaceret ſuo muneri eas in tali ſtatu relinquendo. Verum eſt in cap.*viduas*, ibidem, referri aliud ſtatutum eſſe in Concilio Martini Papæ, & habetur in Concil.Triburien.cap.25. ſed fortaſſe jam ibi eſt ſermo de voto ſolemni, ſeu ſolemnizato per Eccleſiæ ſtatutum, de quo poſtea videbimus. Imo idem Gelaſius in eadem epiſt.cap.22. idem indicat de ſacris virginibus: nam ſi nupſerint, non dicit eas eſſe ſeparandas, ſed condigna pœnitentia afficiendas. Clarius hoc ſtatuit Innocent.I. epiſt.2.cap.ult. ubi ſatis expreſſe declarat ſe loqui de his, qui ſimplicem tantum promiſſionem emiſerant. Idem ſumitur ex Concil Toletan.I.cap. 16.& habetur in cap.*devotam*, & cap. *hæ vero*, 27.q.1. Præterea noviori jure hoc expreſſe declaratum eſt in cap.*meminimus*, & in cap.*rurſus*, qui Cleric.vel vov. & in cap.unico de voto, in 6.

Probatur ex jure.

8 Ratio, quam omnes Theologi reddunt, eſt, quia votum ſimplex eſt pura promiſſio: per promiſſionem autem alicujus rei non amittitur dominium ejus, & ideo ſi per voluntatem ejuſdem domini alteri poſtea tradatur, valida eſt donatio, ſeu poſterior contractus. Ita vero ſe habet matrimonium ſubſequens reſpectu prioris voti, eſt enim quaſi donatio, vel alienatio ejuſdem rei, quæ prius Deo promiſſa fuerat: eſt ergo valida, quamvis contra fidelitatem Deo debitam fiat. Quæ ratio non parum enervaretur, ſi vera eſſet ſententia dicẽtium votum caſtitatis ſimplex non ſolam promiſſionẽ, ſed etiam traditionem continere. Sed illam ſententiam nos ſupra rejecimus: atque adeo ratio firma manet, quæ confirmari poteſt exemplis circa promiſſiones & donationes aliarum rerum. Nam ſi quis promiſit dare centum in eleemoſynam, & poſtea illa eadem det amico, donatio tenet, licet contra votum facta ſit: matrimonium etiam factum cum una, contra promiſſionem vel ſponſalia de futuro etiam jurata cum alia, validum eſt. Siſtendo ergo in ratione promiſſionis, & voti ſimplicis, ſine dubio eſt optima illa ratio.

Dominiũ non amittitur per rei promiſſionẽ.

9 Quia vero inſtare aliquis poteſt ex Scot.in 4.d.38. interrogando, cur non poſſit quis ita facere votum ſimplex caſtitatis quoad illam in futurum ſervandam, ut ſimul in præſenti ſe tradat voluntarie Deo, ut ita ejus obſequio emancipatus maneat, quod alteri poſtea valide ſe tradere non poſſit ad uſum matrimonii: ideo addendum eſt, quod ſupra dixi, non poſſe hominem ſua privata voluntate ſola ita alteri tradere corpus ſuum extra matrimonium, ut ſe reddat inhabilem ad matrimonium contrahendum. Ratio autem in ſuperioribus etiam inſinuata eſt, quia vel talis traditio fieret ipſi Deo immediate, vel alicui homini vice Dei: nihil autem horum dici poteſt probabiliter. Et quidem quoad priorem partem de Deo probavi hoc late, quia Deus in ſe nullum dominium poteſt ab homine accipere, quod non aliter melius declaratur, niſi quia ex vi talis donationi nullum jus utendi Deo acquiritur: dominium autem ſeu donatio ad uſum ordinatur: ergo homo tantum poteſt dici tradere Deo corpus ſuum, non ut Deus illo utatur, ſed potius ut ipſe homo propter obſequium Dei non illo utatur ſuo corpore in tali materia; hoc autem votum reſolvitur in ſimplicem promiſſionem. Quod etiam videre licet in votis peregrinationis, aut eleemoſynæ, per quæ homo etiam obligatur ad utendum vel pecunia, vel ſuis actionibus in tale Dei obſequium; quod non poteſt intelligi per traditionem ordinatam immediate ad ipſum Deum, ſed promiſſionem. Nam ſicut in his votis ſe habet homo ad poſitivum uſum talium rerum, ita in voto caſtitatis ſe habet ad talem non uſum ſui corporis.

Extra matrimonium non fit traditio proprii corporis privata authoritate, & voluntate, ita ut quis fiat inhabilis ad matrimonium.

10 Quoad aliam vero partem de homine probatur primo inductione, quia per captivitatem vel ſervitutem transfertur dominium ſervi in herum, & tamen ex vi illius tranſlationis non fit ſervus ita inhabilis ad matrimonium, quin factum teneat, etiamſi invito domino fiat: quod ex uſu Eccleſiæ certum eſt: & idem cenſeo eſ-

Probatur in traditione facta homini.

ſe de

ſe de jure omnium gentium, quo jure ſervitus eſt introducta; & fortaſſe non poterat aliter jure humano introduci, vel quia fuiſſet in præjudicium naturæ, cujus propagatio impeditur, vel quia fuiſſet in ſpirituale nocumentum perſonæ, cum matrimonium etiam in remedium concupiſcentiæ datum ſit. Multo autem certius exiſtimo, etſi poſſit aliquis ſua voluntate ſe vendere in ſervum, non poſſe tamen ea conditione ſe vendere, ut poteſtate ducendi uxorem omnino ſe abdicet, atque ita inhabilem ſe ad matrimonium reddat: ut ſi abſque conſenſu domini illud contrahere tentet, non valeat, nunquam enim talis modus contractus inter homines factus, aut intentatus legitur, quod eſt ſignum illum non cadere ſub humanam poteſtatem. Quod etiam aliquo modo ſumi poteſt ex cap. 1. de conjugat. ſervor. Deinde quantumvis aliquis promittat alteri ſuum obſequium, vel uſum ſui corporis per conjugium poſtea contrahendum cum illa, ita ut ex tunc velit ſe inhabilem reddere ad quodlibet aliud matrimonium, quaſi donando alteri jus, vel poteſtatem, quam habet ad contrahendũ, non poteſt ita id præſtare, quin eo non obſtante contractus poſtea ſubſequutus validus ſit, ſed ſolum ut licite non fiat. Quod eiſdem fere argumentis, & indiciis oſtendi poteſt. Præterea etiamſi titulo religioſo aliquis ſe donet hoſpitali, v.g. propter Deum in perpetuum obſequium, & ſub conditione non contrahendi matrimonium, & cum voluntate ſe inhabilitandi ad illud, quantum poteſt, ut liberius poſſit ſervire, nihilominus ſemper manet ita habilis ad matrimonium, ut ſi contrahat, factum teneat, ut conſtat etiam ex uſu Eccleſiæ, & a fortiori ſumitur ex d. cap. 1. de conjug. ſervor. & ex cap. unic. de voto in 6. cum aliis pluribus ſupra citatis in confirmationem veræ doctrinæ. Denique ante conſtitutionem quandam Gregor. XIII. *Aſcendente Domino*, votum ſimplex caſtitatis fiebat in Societate cum traditione ſufficiente ad cõſtituendum verum religioſum, ut prius idem Pontifex declaraverat alia bulla, *Quanto fructuoſius*, & tamen tunc non reddebat perſonam inhabilem ad matrimonium, nec poterat religioſus, etiãſi ipſe vellet eo animo ſe tradere, & votum emittere, ſe inhabilem reddere: imo neque licet religio nondum habens ad hoc facultatem a Pontifice, vellet eo animo traditionem acceptare, fuiſſet effectus talis ſubſequutus; quod eſt certiſſimum & indubitatum apud omnes: ergo ſignum manifeſtum eſt ſolam privatam volũtatem voventis non ſufficere ad hunc effectum, quantumcunque ipſe illum intendat ſe tradendo in quemcunque uſum.

Probatur ratione a priori.

11 Ratio autem a priori eſſe videtur, quia homo non eſt abſolutus dominus ſui corporis in quemcunq; uſum, unde non poteſt ita ſe vendere alteri, ut ei liceat illum occidere, mutilare, aut ſine cauſa injurioſe tractare; ſic etiam in particulari non eſt ita dominus, ut poſſit hanc poteſtatem in alium transferre, aut jus in ſuum corpus quoad hunc uſum, vel contrarium non uſum dare, niſi per contractum matrimonium; & ideo quantumcunq; ſe obliget extra hunc contractum in ordine ad hunc uſum, vel non uſum, non poteſt habere rationem alienationis, vel abdicationis talis poteſtatis, ſed ſolius promiſſionis. Hinc enim fit, ut non poſſit aliquis ita dare alteri poteſtatem in corpus ſuum, ut pro ſe contrahat matrimonium ſe etiam invito: & ideo quando aliquis dat poteſtatem alteri, ut nomine ſuo matrimonium contrahat, ſi ante ipſum contractum revocet facultatem, matrimonium non valet, vel poteſt dare talem facultatem irrevocabilem, antequam habeat effectum, quod eſt ſignum non poſſe illam dare per modum alienationis, ſeu donationis, ideoque matrimonium ſubſequutum poſt quamcumque hujuſmodi obligationem validum eſſe, etiamſi contra fidelitatem vel promiſſionem factum ſit.

Matrimonium per procuratorem quando ſit validum.

Ratio autem, ob quam homo ex natura rei habet poteſtatem limitatam ad hunc uſum, videtur poſſe deſumi ex fine ejus; ordinatur enim ad bonum & conſervationem ipſius naturæ, propter hoc enim accipit homo a natura habilitatem & libertatem ad matrimonium & ad uſum ejus; & ideo licet pro ſua libertate poſſit (ex natura rei loquimur) ſe privare uſu matrimonii, vel ad illam etiam privationem ſe obligare, non tamen poteſt propria auctoritate ſe inhabilem reddere ad uſum contracti matrimonii, ſed hoc reſervatum eſt publicæ poteſtati, quam in Eccleſia a Chriſto collatam certo ſcimus. An vero ex natura rei eſſet in republ. quæſtio eſt ad materiam de matrimonio ſpectans.

Differentia inter dominiũ proprii corporis, & aliarũ rerum quoad alienationem, &c.

12 Quocirca comparandum non eſt dominium hoc, quod homo habet corporis ſui in ordine ad uſum conjugalem, cum dominio aliarum rerum externarum, vel etiam aliarum actionum ſui corporis. Nam res alias poteſt omnino a ſe abdicare, & ſimiliter poteſt alienare dominium ad alias actiones per varios contractus, & in alium transferre, de quibus aliqua dicemus ſequenti libro: at vero dominium in corpus ſuum in ordine ad conjugalem uſum ſolum per contractum matrimonii poteſt alteri donari, quia eſt materia propria illius contractus, & non alterius; & eadem ratione per nullum contractum privata voluntate factum poteſt alteri ita donari ad alium uſum vel obſequium ſive civile, ſive religioſum, ut ex vi dominii alterius acquiſiti maneat perſona privata poteſtate contrahendi matrimonium, & ſe tradendi alteri in illum uſum. Sunt enim hæc jura diverſorum ordinum & rationum, & ideo non poteſt unum per aliud impediri. Neque etiam poteſt quis directe tradere alteri poteſtatem in ſuum corpus quoad non uſum matrimonii, tum quia dominium non ordinatur directe ad non uſum, ſed ad aliquem uſum, ex quo poſſit ſequi illa negatio, quod in præſenti locum non habet extra contractum matrimonii, ut dixi: tum etiam, quia aliàs ſtando in ſolo jure naturæ poſſet quis ſe inhabilem reddere ad matrimonium per donationem ſui alteri factam: & rurſus poſſet ab ipſo domino ad matrimonium habilitari, quia poſſet illi remittere donationem factam. Et ſimilia multa poſſunt facile inferri, quæ ſunt plane abſurda, & extra omnem uſum: quæ omnia ſatis indicant, quantumcumque homo ſe obliget Deo, vel homini propter Deum ad non uſum matrimonii, vel ad obſequium aliquod poſtulans matrimonii carentiam, nunquam poteſt a ſe omnino abdicare poteſtatem illam naturalem, quam habet ad cõtrahendum valide matrimonium, nec ſe inhabilem ad illud reddere.

Probatur tandem votum caſtitatis ſimplex non irritare matrimoniũ.

Atque ita concluditur votum ſimplex caſtitatis, quantumcumque vovens ſua voluntate conetur ac velit ſeipſum tradere ad prædictum non uſum, non reddere ex ſe & natura ſua hominem inhabilem ad matrimonium. Nam quod illa voluntas conjungatur cum tali voto, non mutat naturam ejus, ut ſupra oſtendi, ſed ad ſummum ſecum affert alium contractum inducentem etiam novam obligationem, quæ per ſe etiam non poteſt perſonam ad matrimonium inhabilem reddere, ut oſtenſum eſt; ergo neque illa duo vincula ſimul conjuncta poſſunt illum effectum inducere, quia ex utroque ſimul non fit unum, ut ſic dicam, intenſive majus, quod poſſet habere effectus alterius rationis, ſed eſt tantum quoddam aggregatum obligationum, ex quo etiam orietur aggregatum effectuum, ita ut ſinguli ſint proportionati ſingulis vinculis, non tamen excedentes. Et eadem ratione non poteſt illa voluntas, vel traditio adjuncta voto ſimplici dare illi hanc vim, quia nõ mutat ejus naturam, ut dixi, nec traducit obligationem ejus ad alium ordinem, imo neque in ſeipſa fortiorem illam reddit, ſed ſolum per aggregationem, & additionem quaſi extenſivam. Et ideo recte dixerunt Scotus, Paludanus, Cajet. & alii, quoties votum caſtitatis reddit perſonam inhabilem ad matrimonium, id non eſſe ex ſola rei natura, vel ex ſola voluntate voventis, ſed ex adjuncto Eccleſiæ ſtatuto.

Dubitatio, an votum ſimplex, & ſolemne caſtitatis fuerit uſitatum in Eccleſia ante tempora Innoc. II.

13 In prima ratione dubitandi in principio poſita multa petuntur. Primum eſt, an in antiquo uſu Eccleſiæ votum caſtitatis, quod tunc fiebat, eſſet ſimplex, aut ſolemne. Quidam enim putant fuiſſe tantum ſimplex extra ordinem ſacrum uſque ad tempora Innocent. II. qui matrimonia perſonarum, quę ſe Deo per religionis vota dicaſſent, irrita eſſe voluit. Sed hoc difficile creditu eſt. Sed quia infra de hoc puncto latius dicendum eſt, ideo nunc ſuppono utrumque votum ſimplex & ſolemne caſtitatis fuiſſe in uſu multo ante Innocent. II. etiam tempore Cypriani, vel fortaſſe etiam antea. Quod pro nunc ex verbis ejuſdem Innocent. II. oſtendi poteſt: nam in Concil. Romano cap. 7. quod refertur in cap. *ut lex*, 27. quæſt. 1. ubi declarat religioſorum matrimonia eſſe irrita, non loquitur tantum de re nova, aut a ſe inventa, ſeu inſtituta, ſeu de re antiqua; poſtquam enim dixit, ut qui talia matrimonia con-

trahunt, ſeparentur, ſubdit: *Hujuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus*: non ergo ipſe irritat, ſed ex Eccleſiaſtica regula declarat eſſe irritum. Eſt enim obiter advertendum propter gloſſ. ult. ibi, non omne matrimonium contra legem Eccleſiaſticam eſſe irritum, nam etiam matrimonium, quod eſt contra votum ſimplex caſtitatis, eſt contra legem Eccleſiaſticam, & non eſt irritum, ſed tunc ſolum eſt irritum, quando lex Eccleſiaſtica ita prohibet, ut etiam irritare ſufficienter declaret: cenſet autem Pontifex ibi ſufficienter hoc declarari, quoties lex non permittit contrahentes in eo ſtatu permanere, ſed præcipit ſeparari perpetuo, argum. cap. *contradicimus*, 35. q. 3. Quod ſi aliquando non obſtante valore matrimonii ſeparentur conjuges propter crimen in eo contrahendo commiſſum, ut in cap. *non oportet*, 2. 33. q. 4. id intelligendum eſt de ſeparatione ad tempus, non perpetua, argumen. cap. 1. & 2. de matrimon. contract. contra interdict. Eccleſ. Conſtat autem multa jura Innocentio II. antiquiora ita prohibere matrimonia monialium, vel monachorum, ut ea perpetuo diſſolvenda per conjugum ſeparationem ſtatuant, ut citato loco latius videbimus, & interim ſumi poteſt ex his, quæ refert Gratian. 27. q. 1.

14 Declaraturque breviter ex Epiſt. 2. Innocentii I. cap. 12. & 13. ubi aliter loquitur de virginibus, quæ ſimplici voto promiſerant permanere in propoſito virginali, & de illis, quæ ſimul velari meruerunt: nam illas priores tantum dicit feciſſe pollicitationem, quam fideliter ſervare tenentur, & ideo pœnitentiam eſſe illis injungendam, ſi nupſerint, non tamen eſſe ſeparandas: poſteriores vero dicit nupſiſſe Chriſto, & ideo ſi alteri nupſerint, non eſſe admittendas in Eccleſia, donec vir moriatur, quod cum Gratian. 27. q. 1. §. ult. intelligo, niſi ab illo ſeparentur; eas enim comparat cum illis adulteris, quæ vivente priore conjuge alteri nupſerunt, de quibus idem dicit. Juxta hæc igitur duo decreta Innocentii intelligenda erunt omnia ſimilia teſtimonia antiquorum Patrum: quoties enim ſignificant matrimonium aliquod contractum poſt votum caſtitatis validum eſſe, loquuntur de perſonis laicis, & ſecularibus, quæ hujuſmodi votum ſimplex emittere ſolebant. Quando vero talia matrimonia tanquam valida non admittunt, de perſonis per votum ſolemne Deo conſecratis loquuntur. Quam regulam tribuit Gratian. & juxta illam varia teſtimonia conciliat ſupra, & 27. d. §. ultim. & ſi attente conſiderentur circumſtantiæ, non erit difficile hoc diſcernere, cujus rei varia exempla in ſequentibus proferemus.

15 Unum ergo ex illis eſt, quod ex Cypriano adducitur in prima illa ratione, ejuſque ſenſus poſtulatur. Et quidem Pamelius in ſcholiis ad d. epiſt. n. 1. de voto ſimplici exiſtimat Cyprianum loqui. Inter alias autem conjecturas, quibus movetur, una eſt, quod nuptas adire illis fœminis liberum erat: liberum autem appellat, non quia liceret, ſed quia permittitur ab ipſo Cypriano propter vitandum majus malum. Sed, ut ſupra dixi, hoc non poteſt colligi ex tota epiſtola; nam verba illa, ex quibus id ſumit, non habent illum ſenſum, quia, ut ſupra declaravi, illa non referuntur ad virgines jam voto obligatas, ſed priuſquam obligentur. At de aliis jam voto ligatis expreſſe dicit, poſt peractam pœnitentiam accepta communione ad Eccleſiam admittantur, hac tamen interminatione, ut ſi ad eoſdem maſculos poſtea reverſæ fuerint, aut ſi cum eiſdem ſimul & in una domo ſub eodem tecto habitaverint, graviori cenſura ejiciantur; & infra iterum repetit. *Si obſtinate perſeverant, nec ſe adinvicem ſeparant, ſciant ſe cum hac ſua impudica obſtinatione, nunquam a nobis admitti ad Eccleſiam poſſe*. Quomodo ergo illis matrimonium permitteret? alioquin non illos ſeparare præciperet, ſi matrimonium inter eos validum eſſe poſſe judicaret. Quamvis enim peccet, qui contra ſimplex votum caſtitatis matrimonium contrahit, Eccleſia tamen eos non ſeparat, cap. *Si vir*, 27. d. cum aliis ſupra citatis; id enim eſſet contra jus alterius conjugis, & moraliter loquendo, periculum animarum inde crearetur. Dicere vero poteſt aliquis Cyprianum non loqui de illis, qui matrimonium contraxerant, ſed qui turpiter miſcebantur contra votum caſtitatis, & poſſe recte intelligi de voto ſimplici. Quæ expoſitio poſſet quidem admitti, ſi aliæ circumſtantiæ cogerent. Re tamen vera eſt nimis violenta, tum quia ſi inter illas perſonas poſſet eſſet validum matrimonium, cum alias poſſet eo tempore privatim contrahi, non deberet abſolute præcipere eas ſeparari, ſed examinare prius, an eſſent conjugatæ, necne; tum etiam, quia nimis generaliter loquitur, & ſine ulla limitatione. In quo plane non ſolum ſupponit conjunctionem illam eſſe iniquam, ſed etiam non poſſe eſſe honeſtam.

16 Unde Gratian. cap. 4. & 5. 27. q. 1. juncto §. ultim. totius quæſt. aperte intelligit Cyprianum ibi loqui de virginibus habentibus votum ſolemne caſtitatis. Et idem ſentiunt ibi Hugo, Turrecr. & alii dicentes Cyprianum loqui de monialibus, & ſanctimonialibus, quæ jam nubere non poterant. Et mihi videtur veriſimilius, & conjecturæ in contrarium multum urgent, ſi advertamus virgines Deo dicatas, ſeu velatas eo tempore non ſemper habitaſſe in ſeparatis monaſteriis, ſed in domibus parentum, ut colligi poteſt ex can. 27. Concilii Illiberitani, qui ſic habet: *Epiſcopus, vel quilibet clericus alius, aut ſororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum ſecum habeat*. Loqui autem ibi Concilium de virginibus habentibus votum ſolemne virginitatis, non obſcure colligitur ex can. 13. ejuſdem Concilii. Utrumque etiam probat ſufficienter can. 33. Concilii Carthag. III. ſtatuens, *ut virgines ſacræ, ſi parentibus, a quibus cuſtodiebantur, privatæ fuerint, Epiſcopi providentia in monaſterio virginum, vel gravioribus fœminis commendentur, &c.* Conſtat autem Concilium illud fuiſſe multo poſt tempora Cypriani. Quod autem ibi ſit ſermo de velatis virginibus, nomen ſacrarum virginum ſatis oſtendit, non enim ſolent ita appellari, niſi quæ publico, & ſolemni ritu Deo ſunt conſecratæ. De his ergo loquitur Cyprianus, quas propterea dicatas & nuptas Deo vocat. Et ideo mirum non eſt, quod ſupponat aliquas earum potuiſſe liberius diſcurrere & vagari, & in habitu minus decenti, & balneis uti, & ſocietate hominum minus pudica; ex his enim conjecturis non ſtatim colligitur illas ſolum fuiſſe dicatas voto ſimplici, ſed non fuiſſe ita clauſas & cuſtoditas, ſicut modo ſunt Sanctimoniales. Quod autem Cyprianus ait quaſdam illarum fuiſſe locupletes, vel ideo eſſe potuit, quia votum caſtitatis etiam ſolemne fortaſſe tunc fieri poterat ſine voto paupertatis, ſicut nunc fit a clericis in ſacris: vel ideo dicuntur divites, quia habebant parentes divites, cum quibus habitabant.

17 Ad alia jura, quæ in illa prima ratione citantur, juxta regulam poſitam reſpondendum eſt. Nam illa, quæ habentur, 27. q. 1. ante cap. *nuptiarum*, de voto ſolemni a Gratiano & Doctoribus intelliguntur, & a gloſſa in cap. *rurſus*, verb. *Apud Deum*, qui cler. & vov. Cap. autem 1. ibi citatum in primis non habetur in Concil. Toletano, ex quo a Gratiano citatur. Deinde intelligi poteſt de voto ſimplici, quia ibi expreſſe non dicitur illa conjugia eſſe irrita, ſed eſſe illicita & correctione digna. Eſt tamen hæc difficilis expoſitio, quia ibi dicitur tales fœminas perpetuo eſſe communione privandas, ſi emendare neglexerint, quod illicite perpetrarunt. Emendare enim non ſignificat tantum agere pœnitentiam delicti commiſſi, ſed recedere ab eo, quod male factum fuerat: ſignificat ergo diſſolvendum & ſeparandum eſſe tale conjugium; ſupponitur ergo non fuiſſe validum. Et ideo gloſſa ibi verb. *propriis*, textum illum intelligit de voto ſolemni caſtitatis, quod fieri tunc poterat, & ſolebat in domibus parentum, ſeu propriis, ut ſupra tactum eſt; & ideo nihil obſtat, quominus votum illud potuerit eſſe ſolemne. Maxime cum ibidem dicatur factum quidem fuiſſe in domibus propriis, ſed per ſuſceptionem religioſi habitus. Solum poteſt huic interpretationi obſtare, quia in eo non eſt tantum ſermo de virginibus, ſed etiam de viduis; viduæ autem eo tempore non admittebantur ad votum ſolemne faciendum, ut colligi poteſt ex Gelaſio Papa in alio cap. *de viduis*, quod habetur in fine ejuſdem quæſt. quatenus ibi dicitur viduas non eſſe cogendas ad ſervandam caſtitatem, licet illam promiſerint, ſed monendas.

18 Ad hoc tamen reſponderi poteſt negando minorem, quæ ex altero c. *de viduis*, non ſatis probatur, quia ibi non abſolute dicit Pontifex viduas non eſſe velandas, ſed nulla benedictione velandas eſſe, quod longe

diver-

diverſum eſt. Sed hinc naſcitur major difficultas;nam tunc quomodo dicere poſſet Pontifex tales viduas non eſſe cogendas ad ſervandam caſtitatem promiſſam, nam earum votum ſolemne fuiſſet: nam viduæ,quæ velabantur, æquale votum cum virginibus emittebant, quamvis non acciperent velum benedictum, nec de manu Epiſcopi, ut ex multis capitulis ejuſdem quæſtionis colligi poteſt. Ad hoc vero reſponderi poteſt, negando Gelaſium in poſteriori parte illius capitis loqui de viduis velatis:ſic enim ait. *De viduis ſub nulla benedictione velandis ſuperius latius diximus differendum. Quæ ſi propria voluntate profeſſam priſtini conjugii caſtitatem mutabile mente calcaverint, periculi earum intererit,&c.* Dici ergo poteſt relativum illud *quæ*,non referre viduas velatas,ſed viduas ſimpliciter;ita ut virtute ibi diſtinguat duo genera viduarum: quædam ſunt quæ velantur,de quibus nihil ibi dicit, ſed dixiſſe commemorat:aliæ,quę votum caſtitatis privatim emittunt, ſic enim intelligo illa verba, *ſi propria voluntate profeſſam caſtitatem, &c.* quæ alia inferius ſubjecta declarant. Sic habita ſecum deliberatione promiſſam Deo pudicitiæ fidem debuerunt cuſtodire. De his ergo tantum poſterioribus dicit ſuæ conſcientiæ committendas eſſe, & propoſitis pœna & præmio exhortandas; non vero ad caſtitatem ſervandam cogendas, quia votum earum retum eſt tantum ſimplex. Hæc autem expoſitio eſt difficilis,ſi ſemel admittamus Gelaſium ibi non prohibere velari viduas, ſed ſolum modum præſcribere, ſcilicet,ut ſine benedictione velentur, nam tunc juxta ſincerum & planum contextum de eiſdem ſic velatis tractat,cum tradit modum,quo inducendæ ſunt,& non cogendæ ad caſtitatem ſervandam.

19 Et ideo aliter dici poteſt Gelaſium quidem ibi loqui de voto ſimplici,& de viduis non velatis,nec velandis, quia ipſe ſimpliciter prohibuerat viduas velari, & non ſolum benedici, ut clarius colligitur ex ejus epiſt. cap.15. ibi, *Viduas velare Pontificum nullus attentet*, ubi nulla benedictionis mentio fit, nec fit diſtinctio de velo ſacrato,& non ſacrato. Et ita videntur intellexiſſe illud decretum Patres Conc. Triburien. ſub Arnulpho cap.25. Ipſi tamen addiderunt, *quod ſi vidua ſponte velamen quamvis non conſecratum ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas Deo ſacrificium obtulerit, velit, nolit, ſanctimoniæ habitum retinere debet*. Sed negari non poteſt, quin multo ante tempora Gelaſii fuerit permiſſum viduis æque ac virginibus ſanctimoniales fieri, & velamen religionis accipere,hac tantum ſervata differentia, quod virgines, vel earum velum benedicebatur, non vero viduarum, ut colligitur ex multis capitulis,quæ referuntur d.27.q.1. & ſignatim ex alio cap. *de viduis*, quod tractamus. Quod ſi quis dicat illud fuiſſe editum poſt Gelaſium; illud in primis certum eſt, quia non conſtat illud cap. fuiſſe Concil.Toletan.IV. Et deinde in Concil.Arauſic.I.quod multo antiquius eſt Gelaſio,cap.27.ſermo eſt de profeſſione viduæ coram Epiſcopo,in qua veſtem vidualem a presbytero accipiebat, quæ profeſſio, *non violanda* dicitur; & additur; *Raptorem vero talium,vel ipſam talis profeſſionis deſertricem merito eſſe damnandam.* Et idem fere habetur in Conc. Turonenſi II. cap. 21. & alia multa videri poſſunt in Concil.Mogunt.II.cap.26.Concil.Tolet.IV.cap.55.& Concil. Tolet.X. cap.4. Et in Concil.Vormat.cap.25. ſacrum etiam velamen eis conceditur,quod poſtea jure noviori introduci potuit, ſicut nunc durat, nam in hac re pro diverſitate temporum & regionum magna ſine dubio fuit varietas: nunquam tamen videtur fuiſſe abſolute prohibitum, quin viduæ poſſent religioſæ fieri, ſicut virgines, neque apparet ulla ratio probabilis, ob quam Gelaſius ſuo tempore abſolute hoc prohibuiſſet. Solum ergo benedictionem vetavit,& ita communiter textus ille intelligitur.

20 Nihilominus ſemper videtur neceſſario dicendum, Gelaſium in illo cap.loqui de votis ſimplicibus. Neque enim veriſimile eſt illud votum tale fuiſſe, ut matrimonium irritaret,& quod vidua contrahens matrimonium cum illo voto non cogeretur per Eccleſiam ſeparari a marito: hoc enim ſervat Eccleſia in voto ſimplici caſtitatis,juxta cap.*veniens*, & cap.*inſinuante*, qui cler. vel vov. quia tunc matrimonium validum eſt. In voto autem ſolemni nunquam diſſimulat Eccleſia, ut ex tota illa q.1.27.cauſæ manifeſtum eſt.Et ratio etiam eſt evidens,quia illud eſſet permittere concubinatū perpetuum cum ſacrilegio,cum ſcandalo,injuria,& infamia prolis, & aliis infinitis incommodis. Cum ergo Gelaſius ibi dicat paſtores Eccleſiæ tuta conſcientia poſſe diſſimulare & tolerare tale matrimonium, non videtur dubium,quin de illis loquatur, quæ tantum votum ſimplex emiſerant.

21 Atque ita intelligunt gloſſa ibi, Archidiaconus, Turrecr.& alii,Joan.Andr.Anton.& alii in cap.*rurſus*, qui cler. vel vov. Hoſtienſis in Summa tit. qui cler. vel vov.§.3. Ex hac vero interpretatione conantur aliqui ex illo textu colligere antiquum votum caſtitatis fœminarum ſacrarum tantum fuiſſe ſimplex, quia eadem eſt ratio de quibuſdam,& de omnibus, & de virginibus ac de viduis, quia æqualiter vovebant, ſolumque in externa benedictionis cæremonia differebant. Sed hoc,ut dixi,verum non eſt,ut conſtat ex teſtimonio Innocentii citato, qui fuit antiquior Gelaſio. Credibile ergo eſt, quamvis tunc eſſet ſtatus monialium, in quo viduæ etiam veram profeſſionem & votum ſolemne emittebant, fuiſſe etiam alias, quæ privatim in ſuis domibus caſtitatem vovebant, & ſua etiam ſponte & voluntate habitum aliquem peculiarem, aut velum illius voti ſignificativum aſſumebant. De his ergo tantum loquitur Gelaſius in illo capite, ut verba ejus indicant, quæ in prima expoſitione adnotavimus, quæ quoad hanc partem nobis probatur, & ſimpliciter ſuſtineri poteſt; ita ut prius agat de viduis ſolemniter velatis,quę erant religioſæ, de quibus nihil dixit, niſi ut non benedicantur,quia in reliquis pares erant cum aliis monialibus, poſtea vero tractat de voventibus tantum ſimpliciter caſtitatem etiam publice,&cum aliqua veli vel habitus mutatione, qualem nunc etiam fieri videmus in multis tā viduis,quam virginib.quæ vulgo *Beatæ* appellantur.

22 Supereſt adhuc in illo argumento reſpondendum ad cap.*quod interrogaſti*, 27.d.in quo quantum ad præſens attinet nulla eſt difficultas, quia manifeſte ibi eſt ſermo de voto ſolemni, ut patet, tum quia de vidua, de qua ibi eſt ſermo, dicitur, ſacrum velamen capiti ſuo impoſuiſſe,quamvis enim ſolum aliquod peculiare poſſent viduæ ſeculares caſtitatem vovendo ſua voluntate aſſumere, velum autem ſacrum non niſi in profeſſione religionis. Tum etiam,quia ibidem ſubditur: *Et finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe.* Et ita intelligunt textum illum gloſſa & Doctores. Quod autem in eo textu videri poteſt difficile, quomodo matrimonium ab illa fœmina contractum cenſeatur irritum, & diſſolvendum,cum ibi ſupponatur votum illud ſeu profeſſionem religionis, non ex animo, ſed ficte fuiſſe factum,quia tunc votum nō fuit validum,& conſequenter perſonam non potuit reddere inhabilem ad matrimonium. Ad hoc vero dicendum eſt Eccleſiam non judicare de occultis, & ita etiam non credere illi internæ fictioni, quando defectus conſenſus exterius probari non poteſt,ut latius dicemus infra tractando de profeſſione religioſorum, ubi etiam videbimus, an potuerit Eccleſia non obſtante illa fictione irritare matrimonium poſtea ſubſequutum, & an de facto id fecerit.

23 Ad ſecundum argumentum reſpondetur,licet illa,quæ in eo citantur difficilia fortaſſe ſint, tamen in præſenti quæſtione difficultatem non facere, quia illa ſolum cenſentur irritare matrimonium, quæ ſolemnia judicata ſunt,& annexa profeſſioni religionis,ut ex ipſis juribus, & communi interpretatione manifeſtum eſt. Eſt autem difficile in priori cap.*ex parte*, quomodo profeſſio facta vivente priori conjuge valida fuerit, & ſufficiens ad irritandum ſecundum matrimonium cōtractum poſt mortem ejus.In poſteriori autem cap.ult. difficile eſt,quomodo profeſſio facta ſub conditione repugnante paupertati, valida etiam cenſeatur, & ſufficiens ad irritandum matrimonium ſubſequutū.Sed hæ difficultates luculentius expeditę ſunt ſuperius,explicādo conditiones neceſſarias ad valorem profeſſionis religioſę.Nunc breviter ad priorem difficultatem dicitur, illud votum fuiſſe validum,& ſolemne,quia factum fuit conſentiente uxore,qui ſolus conſenſus ex parte uxoris eſt neceſſarius,& ſufficit ad valorem profeſſionis.Quia vero uxor ipſa caſtitatem non voverat, ideo illa vivente redditus eſt ei maritus, ut ipſa ſuo jure uteretur, &

ne caſtitatem,quam non promiſerat,ſervare cogeretur: illa vero mortua non potuit ſimile jus alteri de novo acquiri. Ad alteram vero difficultatem, quæ gravior eſt, reſpondetur, vel conditionem illam tractu temporis tacite fuiſſe ſublatam; nam cum fœmina illa poſt votum factum habitum religionis ſuſceperit (ſcilicet profeſſorum), & in eo biennio permanſerit, tacite jam conſenſit in omnia ſubſtantialia religionis. Vel certe conditio illa a principio non fuit de dominio & proprietate ſubſtantiæ retinenda, ſed de uſu & adminiſtratione de conſenſu religionis,in quo ſenſu & ſi conditio eſſet indecens,non tamen contra ſubſtantiā religionis.

24 Ad tertiam objectionem reſponſum jam eſt, votum ſimplex caſtitatis nec per ſe includere traditionē, neque etiamſi ex accidenti illam habeat adjunctam,ſufficere per ſe ad irritandum ſubſequens matrimonium, ſecluſo ſtatuto Eccleſiæ. Ad replicam autem ibi factam reſpondetur, licet circumſtantia perſonæ, cui per tale votum fit promiſſio, multum augeat,& ad ordinem altiorem elevet obligationem promiſſionis;nihilominus non habet eam formalem repugnantiam cum traditione matrimonii,quam habet unum matrimonium cum alio,vel prior donatio ejuſdem rei uni facta cum donatione facta alteri. Et ideo circumſtantia illa poteſt quidem augere culpam, non tamen valorem matrimonii impedire.

CAPUT V.

Ad quid obliget ſimplex votum caſtitatis poſt matrimonium contractum.

1. Quamvis tale matrimonium inique factum valeat,non tamen per illud votum ſimplex caſtitatis extinguitur,aut ejus obligatio omnino tollitur, ſi revera votum ipſum abſolute fuit de caſtitate ſervanda. Quia licet votum ſemel & iterum violetur, ſemper in futurum obligat,quando ex ſe perpetuum eſt; & quamvis non poſſit quoad omnia ſervari, propter mutationem rerum factam, nihilominus ad ea ſaltem obligat, quæ manent ſub poteſtate voventis, quæ omnia ex ſuperius dictis de voto in genere ſatis nota ſunt. Quæ vero ſint ea, ad quæ tale votum obligat, in particulari explicandum eſt.

2 Primum autem ac præcipuum punctum in hoc dubio eſt, an is, qui ſic contraxit, poſſit licite conſummare matrimonium, ſaltem reddendo debitum prima vice. Et ratio dubitandi eſt, quia ſi alter conjux petat, exigit jus ſuum: ergo alter poteſt licite reddere ſine nova violatione voti, quia propter mutationem factam in materia jam non eſt in illius poteſtate morali ſervare votum quoad illum actum: ergo non peccat reddendo. In contrarium autem eſt, quia ſi ille velit ingredi religionem, poteſt juſte debitum negare, quia revera non eſt ſimpliciter debitum, ſed ſolum ſub ea conditione, *niſi malit religionem ingredi:* ergo tenetur ſervare caſtitatem eo modo, quo poteſt: ergo ſi matrimonium conſummet, iterum violat votum.

Prima difficultas; an cū voto caſtitatis contrahens matrimoniū, poſſit illud conſummare ſaltem reddendo debitum prima vice.

3 Propter rationem poſteriori loco factam eſt communis ſententia, votum illud obligare ad non conſummandum matrimonium,ita ut ſi alter conjux velit perpetuam cum ipſo caſtitatem ſervare, poſſit licite in ſeculo manere,& matrimonium non conſummare,ſi autem alter nolit,ſed jus ſuum exigere,teneatur potius religionem ingredi, & profiteri: ita ſupponit D.Thom. 2.2.q.189.art.8.argum.3.& clare affirmat in 4.d.38.q.1. art.3.q.2.ad 3. ubi idem tenet Palud. q.3.art.5.concl.5. Richard. art.7.q.1.& 2.Supplem. Gabr.q.1.art.3. & d. 27.q.2.Antonin.3.p. titul.1.cap.22.§.2.& cap. 16.§.1. Veracruz in ſpeculo conjugiorum p.1. art.15. Sylveſt. *Matrimonium*, 7.q.5.Navar.in Summa cap.16.nu.30. Ubi dicit omnes (nulla addita exceptione) tenere hanc ſententiam. Fundamentum jam explicatum eſt: poteſtque variis modis confirmari. Primo,quia ſi talis perſona habens votum caſtitatis abſque interventu matrimonii propter alia ſeculi,vel ſuæ naturę impedimenta, nō poſſet moraliter ſervare caſtitatem, tenetur ingredi religionem ad eam ſervandam: ergo quando impotentia ad caſtitatem ſervandam provenit ex matrimonio illicite contracto, multo magis tenebitur, ut integram caſtitatem ſervet.Secundo ſi quis non poſſet vitare fornicationem niſi ingrediendo religionem, teneretur ingredi; ergo qui non poteſt vitare copulam contrariam voto, niſi ingrediendo religionem, teneretur ingredi,ſi intrando poſſit illam vitare. Patet conſequentia,quia non minus mala eſt violatio voti, quam fornicatio. Tertio,quia ille,qui reddit debitum prima vice,nullam habet excuſationem, nam ſi quam habet, maxime quia negando injuſtē ageret: ſed hoc eſt falſum:ergo. Quarto, quia ſi poſt contractum matrimonium ratum quis emiſiſſet votum caſtitatis,peccaret poſtea conſummando matrimonium, quia talis perſona hanc potiſſime caſtitatem vovere cenſetur: ſed tam efficax eſt votum, quod præceſſit, quam factum poſt votum: ergo.

Communis ſententia negat licite poſſe cōſummare.

Probatur primo.

Secundo.

4 Nihilominus multi auctores moderni contrariam ſententiam, ut veram, vel ſaltem ut probabilem & tutam,docuerunt, Soto in 4.d.38.q.2.art.1.ante concl.3. Ludovic. Lopez in Inſtitutione part.1.cap.50.Cordub. in Summa q. 136. qui referunt Victoriam pro hac ſententia, qui eam inſinuat in Summa 4.n.273. quatenus ſine reſtrictione dicit votum ſimplex non impedire, quin ſi matrimonium contrahatur, teneat, & liceat reddere debitum, & conſequenter nec teneri ingredi religionem ad ſervandum votum. Et eodem modo citari poteſt pro hac ſententia Ledeſ. in 2.p.4.q.55.art.7. & 66.q. art.4. & Veracruz ſupra cenſet hanc opinionē eſſe practice probabilem. Quam etiam aperte ſupponit Angel.*Matrimonium*, 3.impedim.5.n.2. qui etiam addit, quod licet contraxerit cum propoſito ingrediendi religionem, mutato propoſito non peccat conſummādo, quæ nimia licentia eſt, ſed de hoc puncto jam dixi ſupra. Hanc etiam opinionem tenet Henriq. lib.2. de Matrimonio cap.2.n.8. Sancius lib.9. de matrim.diſp. 34.n.3.& in Decalog. lib.4.de voto cap.21.n.12. Fundamentum hujus opinionis eſt,quia ille non vovit religionem, ſed tantum caſtitatem,cum tanto onere, quale eſt mutare ſtatum,& religioſum fieri. Quod probatur, quia votum non obligat ultra intentionem voventis: ille autem, qui caſtitatem vovit, non intendit ſe cum tanto rigore & onere ad caſtitatem obligare, maxime tanta rerum mutatione interveniente.Nec refert,quod illa mutatio ex propria culpa acciderit, ſi jam de facto impoſſibilitas,vel difficultas nec cogitata,neque intenta exiſtit. Quod confirmatur & declaratur exemplo: nam ſi quis eo tempore, quo habet abundantiam divitiarum, aliquas eleemoſynas voviſſet, poſtea vero ſua culpa ad tantam paupertatem deveniſſet, ut non poſſet votum implere, niſi cadendo ab ſtatu, & alium vilem vel oneroſum ſumendo, non eſſet ad hoc obligandus ex vi talis voti ex ſententia omnium: ergo eadem ratione in præſenti non eſt aliquis cogendus ad ſervandum votum cum tam gravi mutatione ſtatus, quam non promiſerat.

Secunda ſententia affirmat.

Fundamētum primum.

Confirmatur.

5 Secundo præcipue probatur hæc opinio ex Joanne XXII. in Extravag. *Antiquæ*, de voto, ubi agens de illo, qui poſt matrimonium ratum non conſummatum ordinem ſacrum ſuſcepit, inquit: *Ad ingreſſum hujuſmodi*(id eſt,religionis)*per diœceſanum inſtanter moneri præcipimus,& induci; quod ſi forſan renuerit adimplere, ipſum ſi ſponſa ejus inſtiterit, per cenſuram Eccleſiaſticam compellendum decernimus, contractum matrimonium conſummare*. Ergo ex ſententia Pontificis is, qui habet votum caſtitatis in ſtatu matrimonii rati, poteſt licite nolle ingredi religionem, & matrimonium conſummare reddendo debitum petenti:nam ſi hoc non liceret,non poſſet Eccleſia per cenſuras Eccleſiaſticas ad id compellere, ſed deberet potius per cenſuras cogere hujuſmodi perſonam ad ingreſſum religionis. Unde recte gloſ.ibi verb.*renuerit*, notavit,ſupponere expreſſe poſſe renuere, ſcilicet, licite. Nec refert,imo potius juvat, quod tale votum fuerit emiſſum poſt matrimoniū contractum; nam ſi hoc non obligat ad ingreſſum religionis propter ſervandam caſtitatem,multo minus obligabit, quando præceſſit, quia exiſtente jam matrimonio poterat etiam videri difficultas, & neceſſitas illius medii ad implendum votum, & ideo videri poterat volita & intenta caſtitas etiam per illud medium, quod ſecus eſt in noſtro caſu. Dicere autem quis poteſt, votum caſtitatis annexum ordini non aliter intendi a vovente, niſi prout Eccleſia illud intendit, & quia in eo caſu Eccleſia non vult amplius obligare, ideo neque ex peculiari intentione voventis plus obligare votum: quando autem votum abſolute fit ex propria voluntate

Secundum fundamētum.

multo

multo plus obligare. Sed hoc nullius momenti eſt, tum quia votum clericorum ex intentione Eccleſiæ revera eſt abſolute & ſimpliciter votum caſtitatis; tum etiam, quia ibi Pontifex non limitavit tale votum, ſed explicavit naturam ejus; unde ideo dixit hujuſmodi clericũ eſſe monendum, & nõ cogendum ingredi religionem, quia ex vi ſolius voti caſtitatis ad hoc non obligabatur, & alio titulo aut juſte aut convenienter cogi non poterat.

Tertium fundamẽtum.

6 Tertio videtur hæc ſententia manifeſte probari ex Innocent. III. in cap. *ex parte*, de converſ. conjug. ubi mulier quædam poſt matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit; conſultus autem Pontifex quid agendum cum illis eſſet, reſpondit: *Si voluerit in domo propria manere, quaſi propoſitum caſtitatis ſervatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium jam contractum, niſi ſe voto* (inquit) *aſtrinxerit ad obſervantiam regularem, in quo caſu compelli poteſt, ut relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.* Ubi non ſolum de voto caſtitatis, ſed etiam, quod gravius eſt, de ſubſequente loquitur, dicitque non obligare ad ingreſſum religionis propter vitandam conſummationem matrimonii, niſi habuerit conjunctum votum religionis. Quod enim hæc ſit mens Pontificis, manifeſtum eſt, tum quia abſolute dicit, ſi velit in domo propria manere, quod profecto non diceret, & abſolute admitteret, ſi abſque peccato id velle non poſſet: tum etiam, quia ſi mulier habuiſſet votum religionis, fuiſſet compellenda ad ingreſſum, ut ibidem dicitur, non alia ratione, niſi quia ad hoc tenebatur ex voto, & quia non poterat matrimonium ſine peccato conſummare: ergo ſignum eſt ex ſolo voto caſtitatis ad hoc non fuiſſe obligatam, nam ſi fuiſſet, etiam eſſet compellenda.

Hæc ſecũda ſententia ſecura, & probabilior judicatur, & approbatur.

7 Hæc ergo poſterior opinio tanquam rationi & juri etiam poſitivo valde conſentanea, non ſolum ſecura mihi videtur, ſed etiam in rigore probabilior. Addo vero juxta jus proxime citatum monendum eſſe hujuſmodi hominem vel a confeſſore, vel a prælato, ſi poſtea de impedimento illi conſtet, ut religionem ingrediatur. Non eſt autem inſtanter monendus, nedum obligandus, ut renuntiet aliquo modo anno probationis, neque ut cum maxima difficultate & repugnantia profiteatur, etiamſi poſt probationem religio ſibi diſpliceat, quia hoc non ſolum ſub obligationem non cadit, verum etiam poteſt eſſe valde periculoſum, & nocivum animæ. Denique ſi quis voluerit ad majorem ſecuritatem diſpenſationem procurare, exiſtimo poſſe ab Epiſcopo concedi, non ſimpliciter quoad votum caſtitatis, ſed quoad licentiam conſummandi. Neque erit alia cauſa neceſſaria præter difficultatem & impotentiam ſervandi caſtitatem, niſi per tale medium.

Reſpõſio ad primũ fundamẽtum contrariæ ſententiæ.

8 Ad fundamentum contrariæ ſententiæ negatur ex voto caſtitatis obligari quempiam ad ſervandam caſtitatem per omne medium poſſibile, etiam includens talem mutationem ſtatus, ſed per media proportionata, quæ moraliter cecidiſſe intelliguntur ſub intentionem voventis. Ad primam autem confirmationem negatur exempli ſimilitudo, quia nunquam poteſt eſſe homini ſoluto ita difficile ſervare votum caſtitatis ſine ingreſſu religionis, quin ſimpliciter, imo etiam moraliter ſit ſibi poſſibile, quia & libertatem habet, & orare poteſt, & procurare auxilium gratiæ. Quoties ergo videtur tali homini neceſſarius ſtatus religionis, vel eſt tantum neceſſitas ſecundum quid, id eſt, ad melius eſſe, vel eſt neceſſitas tantum ex ſuppoſitione, ſcilicet, quia ipſe eſt negligens, & in præſenti ſtatu non facit, quod in ſe eſt, quæ ſuppoſitio etiam in præſenti libera eſt, & tolli poſſet, & ita etiam poſſet ſervari caſtitas ſine ingreſſu religionis. At vero in noſtro caſu matrimonium jam ſemel factum tolli non poteſt, niſi per religionem, & illo durante non eſt in poteſtate hominis licite negare debitum; & ideo caſus ille cenſetur impotentiæ ſimpliciter, & in priori voto non eo comprehenſus.

Ad primã confirmationem.

Ad ſecundam confirmationem.

9 Ad ſecundam confirmationem eadem eſt reſponſio, ſupponit enim antecedens impoſſibile; nulla eſt enim neceſſitas, quæ extra religionem ad fornicandum cogat, niſi voluntaria, quæ potius erit moralis occaſio, quam neceſſitas. Deinde non eſt bona illatio: nam ſupponit primam copulam reddendo debitum eſſe contrariam voto, quod nos negamus: quod ſi intelligatur de contrarietate quaſi materiali, tunc non eſt par ratio, quia hoc modo non exequi votum non eſt ita intrinſece malum, ſicut fornicari, nam ex impedimento denuo orto ceſſare poteſt obligatio voti, ut ſupra eſt oſtenſum.

Ad tertiã confirmationem.

Ad tertiam confirmationem negatur antecedens, nam revera habet illa perſona juſtam excuſationem in reddendo: quia non poſſet injuſtitiam excuſare negando, niſi aſſumpto medio difficillimo religionis, ad quod non ſe obligavit.

Ad quartam confirmationem.

10 Ad quartam reſpondetur primo, conſequentiam non eſſe neceſſariam, quia, ut jam tetigi, quando votum ſubſequitur poſt matrimonium ratum, videtur plane intendere vovens ſervare caſtitatem non obſtante tali matrimonio, quod cum non poſſit facere niſi diſſolvendo illud, conſequenter hoc etiam intendere videtur. Quæ ratio non habet locum, quando votum anteceſſit. Et explicari poteſt exemplo proxime poſito: nam ſi quis vovit dare eleemoſynam jam conſtitutus in tali ſtatu neceſſitatis, vel minoris abundantiæ, obligabitur ad dandam illam, etiamſi neceſſe ſit ſuum ſtatum diminuere, quia cum illa neceſſitas non ſupervenerit, ſed fuerit præciſa, convincitur ſe voluiſſe obligare illa neceſſitate non obſtante: quod ſecus eſt, quando neceſſitas ſupervenit voto, & non fuit prævia. Ita ergo dici poſſet in præſenti. Secundo vero reſpondeo, quod licet multi admittant illud antecedens tanquam certum, ut videre licet in Palud. d. 32. q. 2. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 22. §. 2. Sylveſt. verb. *Votum*, 5. q. 2. & aliis Summiſtis. Nihilominus ex dicta Extravag. Joannis XXII. videtur oppoſitum aperte colligi: nam ſi votum ſolemne caſtitatis annexum ordini ſacro ad hoc non obligat, ut ibi dicitur, cur obligabit votum ſimplex? Inquirenda ergo eſt diligenter intentio voventis; nam ex illa colligenda eſt obligatio: nam votum ipſum ex vi materiæ & objecti revera ad hoc non obligat, ut probant argumenta facta.

Votum caſtitatis poſt matrimoniũ factum non obligat ad ingrediendam religionem.

Ex intentione voventis poterit obligare ad ingreſſum religionis, & non reddendã copulam.

11 Fieri autem poteſt, ut vovens intendat directe ac formaliter ſe obligare ad ſervandam caſtitatem etiam reſpectu ſuæ ſponſæ, non reddendo ſeu conſentiendo deſiderio ejus. Et hoc ipſum poteſt intendere duobus modis, primo ex ignorantia, quia putat ſe poſſe licite id facere permanendo in ſeculo: & tunc clarum eſt non obligari ad ingrediendum religionem, neque ad debitum non reddendum, niſi forte ex conſcientia erronea, quæ eſt per accidens, alioquin enim ignorantia illa cauſabit involuntarium, & ideo illa ablata poteſt licite reddere debitum. Alio vero modo poteſt quis habere illam intentionem ex certa ſcientia: & tunc neceſſe eſt, ut vel in particulari velit medium religionis tanquam neceſſarium ad intentionem implendam, ut ſupra argumentabamur; vel certe ut ſaltem in generali velit omnino abſtinere a copula matrimoniali eo modo, quo licite potuerit, & in utroque caſu cenſeo manere obligatum ad ingreſſum religionis. Et de priori quidem eſt res clara: de poſteriori autem patet, quia in illa intentione generali includuntur omnia media neceſſaria, quæ licet difficilia ſint, tamen quia hæc difficultas eſt ſufficienter prævifa, cum ſtatus matrimonii jam ſupponatur, ideo medium etiam religionis in illa intentione generali comprehenſum cenſetur.

Dubitatio ſpecialis in hoc puncto, Quid, ſi habeat animum non implendi votum. Reſolutio.

12 Sed quid, ſi quis faceret tale votum animo quidem ſe obligandi ad caſtitatem integram, ſine intentione tamen implendi votum, obligabitur ne tunc ingredi religionem ex vi talis voti? Videtur etiam conſequenter ita eſſe affirmandum: nam juxta generalem doctrinam ſupra datam, ut votum obliget, ſufficit, ut ſit intentio obligandi, etiamſi habeat animum non implendi. Nihilominus in præſenti cenſeo ex tali voto non oriri hujuſmodi obligationem. Ratio eſt, quia tale votum non obligat ad religionem ex vi materiæ, & immediata ejus promiſſione (ſupponimus enim non habere expreſſam, & formalem intentionem ſe obligandi ad religionem;) obligare ergo debet ex virtuali intentione propter connexionem talis medii cum materia voti. Hæc autem virtualis intentio excluditur per formalem intentionem non ſervandi votum illud: nam ille revera non vult ſe obligare ad ſervandam caſtitatem per tale medium, ſed temere illam vovet, quia illam ſervare nõ putat: non eſt ergo tunc obligandus, niſi ad caſtitatem illam, quam in tali ſtatu ſervare poteſt, nempe conjugalem. Idemque cenſeo generatim dicendum, quoties hoc votum ſit ſine expreſſa intentione ſe obligandi ad

non

non reddendum debitum, ſed ſolum confuſe de ſervanda caſtitate; interpretandum eſt enim de caſtitate conjugali durante illo matrimonio, vel melius de caſtitate quantum in ipſo fuerit durante illo ſtatu, ac deinceps perpetuo, ſicut ſi factum aſſet votum poſt matrimonium conſummatum. Quia ſi vovens non cogitavit de diſſolutione matrimonii, vel ſeparatione ab altero conjuge, interpretanda eſt ejus intentio eo modo, quo honeſte & prudenter haberi poteſt, abſque mutatione ſtatus, ſeu extra religionem, ad quam nemo eſt obligandus, niſi de formali vel virtuali ejus conſenſu ſatis conſtiterit: & hoc totum probat dicta Extrav. Joann. XXII.

Secunda difficultas, an habenti votum caſtitatis liceat petere debitũ.

13 Ulterius vero inquiri poteſt, an liceat in eo caſu non ſolum reddere, ſed etiam petere debitum. Pars enim affirmans ſuaderi poteſt, ſaltem juxta opinionem eorum, qui putant poſt ſemel conſummatum matrimonium licere habenti tale votum non ſolum reddere, ſed etiam petere debitum: nam ſi hoc licet ſecunda vice, cur non etiam prima? quia prima non contulit novum jus ad ſecundam, nec minuit obligationem voti. Tenet autem illam opinionem gloſſa in c. *Si quis votum* 27. q. 1. & Hoſtienſis in c. *rurſus*, qui cler. vel vovent. quos refert & ſequitur Angelus *Matrimonium* 3. impedimento 5. n. 3. Et videntur in hoc fundari, quia per matrimonium conſummatum extinguitur votum caſtitatis. Nihilominus certiſſimum eſſe debet in eo caſu non agere licere contra votum petendo uſum matrimonii; ita docent omnes Doctores tã citati in ſuperiori puncto, quam proxime hic citandi, & Canoniſtę omnes in d. c. *rurſus*, & in c. *quidem*, & in c. *placet*, cum gloſſa ibi, de converſ. conjug. gloſſa etiam in c. Agathoſa 17. q. 1. & ſumitur etiam ex dict. Extravag. Joann. XXII. ibi: *Si ſponſa ejus inſtiterit.* Ubi gloſſa infert: *Non ergo aliter matrimonium cogitur conſummare*: nos autem inferre poſſumus, non ergo aliter licet ei conſummare, quia tantum ei licet, quod juſte excuſare non poteſt in eo ſtatu: poteſt autem juſte excuſare petitionem, licet non poſſit juſte reſiſtere petenti, & ideo in tali materia hæc duo convertuntur, quod poteſt fieri licite, & quod poteſt etiam per coactionem exigi. Ratio autem conſtat ex principiis poſitis in initio capitis. Nam votum caſtitatis non obſtante matrimonio male poſtea contracto obligat ad totum illud ſervandum, quod ſine injuria alterius conjugis ſervari poteſt: ergo quantum eſt in ſe tenebitur abſtinere a cõſummatione matrimonii.

Satisfit argum. partis cõtrariæ.

14 Ad argumentum autem de ſubſequentibus actibus poſt conſummatum matrimonium fortaſſe reſponderent auctores illius ſententię per matrimonium ratum, & non conſummatum, non extingui votum caſtitatis; poſt conſummationem autem manere extinctum, & ideo non eſſe ſimilem rationem. Verius tamen reſpondetur ſententiam illam falſam eſſe, & contra communem Doctorum, quos citavimus: & fere in iiſdem terminis declarata eſt in c. *quidem*, & c. *placuit*, qui cler. vel vovent. & ſequitur ex ratione proxime facta. Et addi poſſunt hoc loco, quæ ſupra diximus de voto caſtitatis emiſſo a conjuge poſt matrimonium contractum, nam ſuppoſito valore talis voti, eadem ratio eſt de illo, & de eo, quod anteceſſit matrimonium. Falſumque eſt & improbabile dicere extingui votum caſtitatis per matrimonium conſummatum, potiuſquam per ratum: nam tale votum certum eſt obligare durante matrimonio ad caſtitatem ſaltem conjugalem. Certum etiam eſt mortuo conjuge obligare ad non nubendum iterum; ut eſt communis ſententia, & dicto loco oſtenſum eſt. Neque eſt ulla ratio, ob quam copula ſubſequens extinguat votum, potius quam vinculum: ſolum ergo efficit, ut matrimonium longe indiſſolubilius ſit, quam ante conſummationem eſſet ratione ſolius vinculi. Reliqua igitur, quæ ad obligationem hujus voti ſpectant, ejuſdem rationis ſunt cum his, quæ pertinent ad ſimile votum emiſſum poſt matrimonium vel ratum, vel etiam conſummatum; illa vero tradenda ſunt inferius, cum de irritatione horum votorum agendum, ubi late explicabimus, quomodo cenſeatur quis reddere & non petere debitum, etiamſi alter non expreſſe petat, ſed inſinuet, vel quocumque modo neceſſitatem aut periculum ſuum oſtendat.

Votum caſtitatis non extinguitur per matrimoniũ conſummatum.

Dubium primum circa votum caſtitatis imperfectum, ſeu quoad unam partem emiſſum, ad quid obliget.

15 Solum ſupereſt in hoc capite advertendum prædicta procedere in voto, quod ſimpliciter eſt votum caſtitatis. Quod in principio ejus ſignificavi, cum dixi: *Si votum ipſum abſolute & ſimpliciter fuit de caſtitate ſervanda*. Si autem votum caſtitatis tantum ſit dimidiatum, ſeu ſecundum quid, conſiderandus eſt modus ejus, ut juxta proportionem debitam intelligatur ejus obligatio. Itaque ſi votum fuit temporale, tunc ceſſat ejus obligatio, quando tempus finitur; unde ſi ante illud tempus elapſum matrimonium contrahatur, peccatur mortaliter contra votum regulariter loquendo; minus tamen graviter, quam ſi votum eſſet perpetuum, quia minus eſt caſtitas religioni obligata, & ita minor etiam eſt obligatio religionis. Dico autem, *regulariter*, quia ſi matrimonium fieret cum animo non conſummandi matrimonium ante elapſum tempus obligationis voti, facilius poſſet hic vitari periculum, & conſequenter etiam peccatum. Non eſt tamen id facile permittendum, niſi fortaſſe inter abſentes, & quando tempus eſt adeo breve, ut nullum ſit morale periculum cohabitationis ante conveniens tempus. Quin potius etiamſi matrimonium illicite contractum ſit, tenetur qui habet votum procurare, quantum potuerit, ut copula differatur uſque ad legitimum tempus. Et, ut ego opinor, quamvis non habeat animum ingrediendi religionem, poteſt ſe continere toto tempore a jure conceſſo ad deliberandum de tali ingreſſu, quia in hoc utitur jure ſuo, & quod hodie non appetit, poterit cras fortaſſe appetere. Unde ſi tempus voti adhuc durat, poteſt & debet negare debitum, quia in hoc non facit alteri injuriam, & aliunde tenetur quantum in ſe eſt pro tunc caſtitatem ſervare. Et hæc addi poſſunt ſuperius dictis in præcedenti puncto ad limitandam vel explicandam reſolutionem ibi poſitam, nam ſi votum temporale habet hanc vim, multo magis habebit perpetuum. Tunc ergo ſolum licet non obſtante voto caſtitatis conſummare matrimonium reddendo debitum, quando aliquis jam non habet jus, vel legitimam ullam rationem negandi, vel differendi copulam. Unde etiam a fortiori in temporali voto, ſi tempus ejus diuturnius eſt, quam duorum, v.g. vel trium menſium, licebit, & neceſſarium erit reddere debitum tranſacto tempore, pro quo illa facultas durat, petere autem non licebit, donec tempus finiatur.

Quam obligationẽ inducat votum caſtitatis tẽporale.

16 At vero ſi votum caſtitatis ſit tantum partiale, conſideranda eſt pars, quæ vovetur. Nam in primis eſſe poteſt votum caſtitatis conjugalis, quod ad præſens nihil refert, quia neque illud impedit, quin matrimonium licite contrahatur, nec propter matrimonium contractum mutat obligationem ſuam: eadem enim ſemper durat, cum nihil ſit, quod ei repugnet. Aliud partiale votum eſſe poteſt votum virginitatis, non in eo ſenſu, in quo ſolet abſolutam caſtitatem includere, ſic enim idẽ, vel ejuſdem rationis eſt cum voto caſtitatis juxta perſonæ capacitatem, ſed in eo ſenſu, quo aliquis ſolum vult ſe obligare ad non violandam virginitatem abſtinendo ſolum a primo actu, & non amplius. Quod quidem votum rariſſime fit, & niſi expreſſe ita explicetur a vovente, nunquam ita eſt intelligendum, ut ſupra tradidimus: tamen quia ex voluntate voventis ſatis explicata non repugnat hoc fieri, dicendum in præſenti eſt hoc etiam votum ex ſe impedire, ne matrimonium licite fiat. Patet, quia matrimonium, quantum eſt ex ſe, obligat ad agendum contra tale votum. Secundo dicẽdum eſt etiam poſt matrimonium contractum peccare conjugem habentem tale votum petendo, vel procurando conſummationem matrimonii. Probatur, quia ille actus conſummandi eſt tali voto contrarius, & ex matrimonio non eſt orta obligatio petendi, vel procurandi talem actum; ergo durat obligatio voti quoad non petendum. Tertio aſſero poſt contractum matrimonium illicitum contra tale votum licitum eſſe conſummare reddendo debitum. Probatur, quia ex matrimonio orta eſt obligatio juſtitiæ ad reddendum, quam non obligatur quis effugere ingrediendo religionem, ut a fortiori patet ex ſupra dictis. Unde aliqui moderni Summiſtæ, qui contra hanc aſſertionem ſentiunt, videntur procedere in ea ſententia, quod votum caſtita-

Ad quid obliget votum caſtitatis partiale

tis

tis obligat ad ingrediendum religionem in eo caſu.Sed oppoſitum nos defendimus. Et certe in præſenti minorem habet probabilitatem dicta opinio: quia hoc votum minus grave eſt, & ideo multo minus poteſt obligare ad medium adeo difficile, & extraordinarium. Quarto dico poſt conſummatum matrimonium illud votum finitum ſeu extinctum manere, & ideo jam liberum eſſe & petere & reddere debitum. Patet ex materia talis voti prout explicata eſt. Solum enim fuit abſtinentia a primo actu,ſeu conſervatio integritatis virginalis clauſtri, de quo ſupra dictum eſt.

Dubium ſecundum, circa votum non nubendi ad quid obliget.

17 Alio tandem modo poteſt hoc votum eſſe tantū non nubendi. De quo eſt etiam certum impedire, ne matrimonium licite contrahatur, quia hæc eſt directa materia ejus; matrimonium autē factum nihilominus validum eſt,ut a fortiori patet ex dictis de voto ſimplici caſtitatis.Unde etiam eſt certum poſt tale matrimonium licitum eſſe reddere debitū, quod eſt clarius poſt conſummationem ejus:nam de primo actu poſſent eſſe opiniones ſupra tractatę. Apud me autem nullum dubium eſt, quin nulla ſit culpa tale matrimonium conſummare reddendo debitum, nam a fortiori hoc ſequitur ex dictis. Hic vero ſpecialem difficultatem habet, an hoc votum obliget ad non petendum debitum, vel prima vice, vel etiam ſemper poſt matrimonium conſummatum.Et quidem Doctores, qui ſentiunt hoc votum ęquivalere voto caſtitatis,& ideo eſſe reſervatum, neceſſario dicere debent obligare ad non petendum, aliàs non obligaret de ſe ad caſtitatem ipſam, ſed ſolum ad non contrahendum vinculum matrimonii, aliàs non poſſet dici ęquivalens voto caſtitatis.Tenent autem illam opinionem Cajet. & alii, quos infra citabo tractando hoc punctum de reſervatione. Nos autem hic ſupponimus illud votum non æquivalere voto caſtitatis, quæ eſt communior & certior ſententia.

An hoc votū obliget ad non petēdum debitum.

18 Veruntamen ex hoc principio non ſtatim ſequitur votum illud non obligare ad non petendum debitū poſt tale contractum matrimonium, quia licet votum illud non ſit caſtitatis, quia non ſe extendit ad omnem materiā caſtitatis aliàs prohibitā jure naturæ,qui enim fornicatur,non agit contra illud votum; includit tamē totam materiam caſtitatis aliàs licitam; nam tota hæc materia includitur in uſu matrimonii; qui autem promittit abſtinere a matrimonio, promittit abſtinere ab omni uſu ejus:ergo quamvis violet hoc votum contrahendo matrimonium, adhuc manet obligatus quantū eſt ex ſe ad non utendum illo in materia caſtitatis:ergo manet obligatus ad non petendum: hoc enim eſt,quod ex parte ſua facere poteſt. Atque in hoc ſenſu a fortiori ſequitur hæc ſententia ex opinione Cajet. ſupra inſinuata.Et in ſpecie id aſſeruit Palud. in 4. diſtinct.38.q. 2.art.9. Soto vero,& alii, qui negant illud votum eſſe caſtitatis abſolutæ, de hoc puncto in particulari nihil dicunt,ut videre licet in Soto in 4.d.38.q.2.art.1. circa 1.concl. Navar.c. 12.n.47. Mihi autem hoc videtur pendere ex intentione voventis: nam ſi ille habuit animum ſe obligandi ad totam materiam caſtitatis matrimonialis non tantum remote,& quaſi in radice,ſed etiam formaliter,& in ſe, illius non uſum promittendo: tunc clarum eſt,obligationem talis voti immediate cadere in ipſam copulam,&ideo manere quantum poteſt etiam poſt contractum matrimonium. At vero ſi vovens ſolum intendit obligare ſe ad non aſſumendum illum ſtatum, vel vinculum, & non amplius; tunc violato ſemel illo voto non manebit obligatio ad non petendum debitum durante illo matrimonio, quia illa non fuit materia talis voti. Quæ ratio locum habet tam in primo actu conſummandi, quam in cæteris. Manebit tamen obligatio ex vi talis voti ad non contrahendas ſecundas nuptias, ſi prior conjux moriatur, quia cum votum fuerit negativum,& de ſe perpetuum, obligat ad nullum matrimonium contrahendum, & conſequenter tam ſecundum,quam primum prohibet. Dico;ergo etiam obligat ad non permanendum in primo matrimonio, quantum fieri poſſit; ergo ad non conſummandum, ſed ad ingrediendum religionem, ne in eo ſtatu permaneat. Reſpondetur negando conſequentiam,tum quia aliud eſt non contrahere,aliud diſſolvere contractum,& ideo qui obligatur ad prius,non eo ipſo obligatur ad poſterius, niſi aliunde ex intentione præcipientis, aut voventis,aut ex parte materiæ illa duo connectantur: nihil autem horum in præſenti invenitur. Tum etiam, quia licet vovens intenderit ſe obligare ad non aſſumendum illum ſtatum,non tamen ad aſſumendum excellentiorem ſtatum perfectionis,ut in alio inferiori non permaneat.

Dubitatio in hoc puncto, quando judicandum ſit votū non nubendi extendi ad ſolum vinculum matrimonii,vel etiam ad illius uſum.

19 Difficultas vero eſt, quid judicandum ſit de hoc voto, quando vovens nihil aliud in ſua intentione expreſſit, ſed ſimpliciter vovit non nubere. In quo in primis dicendum eſt reſpiciendum eſſe ad finem, propter quem hoc vovit.Nam ſi id non fecit ex ſpeciali affectu aut deſiderio caſtitatis,ſed ex affectu vacandi orationi, v.g. aut aliis operibus pietatis,vel denique ex intentione carendi ſollicitudinibus & impedimentis matrimonii,tunc eſt magnum ſignum,& moraliter certum,materiam illius voti ſolum fuiſſe carentiam vinculi, privationem vero uſus non in ſe, ſed tantum in radice fuiſſe promiſſam,quod non ſatis eſt,ut obligatio voti ſe extendat ad ipſum uſum, quacumque ratione contingat matrimonium eſſe factum non obſtante voto. At vero ſi conſtet votum fuiſſe factum ex affectu ad caſtitatem, & ex deſiderio nunquam cognoſcendi conjugem,tunc magnum ſignum eſt intentionem ſe obligandi fuiſſe extenſam etiam ad ipſum uſum. Et ſic expoſitā videtur habere locum opinio Paludani. Nam hinc videtur ſequi, quoties aliquis ſimpliciter vovit non nubere non appoſita extranea intentione, ſed ex affectu ad materiam talis voti, obligari immediate ad ſervandam caſtitatem in omni materia licita ſeu matrimoniali, & conſequenter obligari ad non petendum poſt matrimonium contractum. Probatur, quia carentia matrimonii per ſe ordinatur ad non uſum: ergo qui vult hoc medium, ſignum eſt velle etiam finem.

Reſolutio Non obligat ad non petendum debitum.

20 Sed nihilominus hoc ſignum mihi non videtur ſufficiens, & ideo cōtrariam regulā potius ſtatuo, quoties non conſtiterit de contraria,& expreſſa intentione voventis,votum non nubendi non obligare ad non petendum debitū poſt matrimonium contractum. Ratio eſt, quia licet abſtinentia ab omni uſu venereo ſit finis illius voti,non inde ſequitur eſſe materiam ejus, nam hæc duo longe diverſa ſunt. Sicut enim in lege dicitur finem legis non cadere ſub lege,ſed materiā,ita de voto dicendum eſt. Et in præſenti in hoc eodem voto declaratur;nam qui ex affectu caſtitatis vovit non nubere,ſi prudenter vovit,integram caſtitatem ſervare intendit, non tamen propterea ſe obligat illo voto ad non fornicandum & ſimilia,nam quia hęc jure naturę ſibi interdicta ſunt,ad illum finē ſufficere ſibi putat,ſi matrimonium ſibi ipſi prohibeat.Simili ergo modo licet ut finē intendat integram caſtitatem, non eſt neceſſe,ut illā etiam,quæ licita eſt,immediate ſumat ut materiam voti, ſed ſolum non contrahere vinculum matrimonii, quia hoc ſatis ſibi exiſtimat, ut reliqua omnia prohibita ſibi ſint: ergo quamdiu de alia intentione non conſtiterit, ita eſt explicandum votum illud,quia ſemper interpretandum eſt votum minori modo in favorem voventis. Et confirmatur,quia longe gravius & difficilius eſt abſtinere ab uſu matrimonii poſt illud vinculum ſeu ſtatū aſſumptum:ergo qui expreſſe caſtitatem non vovit,ſed ſolum non contrahere matrimonium, ex vi talis voti non ſe obligat ad ſervandam caſtitatem in ipſo matrimonio,ſed ſolum ad conſervandū ſe in eo ſtatu, in quo facilius poſſit caſtitatē ſervare. Unde non refert, quod negatio vinculi natura ſua ordinetur ad non uſum copulæ,tum quia etiam ordinatur ad alios fines, tum etiā quia ille ordo non ſufficit,ut obligatio cadat immediate in utrumque: tum denique, quia non utcūque ordinatur,ſed mediante alia conditione talis uſus, ſcilicet, quod aliàs ſit per ſe prohibitū, ideo enim quis non vult nubere, quia non vult ut carnalis copula ſibi liceat,ut ita ſemper obligatus maneat ad abſtinendū ab illa. Et hic eſt ſenſus illius voti ſecundū ſe ſpectati,& nulla addita intentione extrinſeca voventis;violato autē voto,& contracto matrimonio,neceſſario ſequitur, ut jam copula non ſit illicita ex ſe,& ideo neque eſt materia talis voti,neq; propriè cadit ſub immediatum finem ejus,atque adeo ſatis tutum & verum cenſeo tale votum non obligare ad non petendū debitum, ſuppoſito illo ſtatu.

CA-

CAPUT VI.

Utrum ſimplex votum caſtitatis vim habeat dirimendi matrimonium ratum.

Quid hic intelligatur per votum ſimplex.

1 HÆc quæſtio neceſſaria erit ad ea, quæ de votis ſolemnibus dicenda ſunt, & ideo quamvis facilis videatur, hoc loco præmittendam duxi, nam occaſionem etiam nobis præbebit aliqua ex antiquitate declarandi. Per votum autem ſimplex nunc illud tantum intelligimus, quod non irritat matrimonium poſtea contractum; nam ſi habeat hunc effectum, etiamſi ex alio capite ſimplex dicatur, de illo nunc non agimus; comprehendimus autem quodcumque aliud, etiamſi habeat adjunctum quemcumque alium ſtatum, vel quamcumque aliam ſolemnitatem. Suppono ergo ut certum, quæſtionem hanc non habere locum in matrimonio conſummato, nam hoc nec per ſolemne votum diſſolvi poteſt quoad vinculum: ſuppono etiam votum ſimplex nudum ac ſolitarie ſumptum non diſſolvere matrimonium ratum, id enim certiſſimum eſt ex communi ſententia omnium Doctorum quos retuli capite præcedenti, & ex communi praxi Eccleſię, & a fortiori patebit ex dicendis: nunc vero ſufficiat hoc argumentum evidens, quia votum ſolemne ordinis ſacris non diſſolvit matrimonium ratum, Extravag. unica de voto Joann. XXII. ergo multo minus votum ſimplex. Patet conſequentia, tum quia illud votum includit quidquid votum ſimplex, & addit aliquid, tum propter rationem in eodem textu his verbis ſubjunctam: *Cum nec jure divino, nec per ſacros reperiamus canones hoc ſtatutum.* Hæc enim ratio etiam hic locum habet. Et quoad poſteriorem partem eſt manifeſta, quia potius multi canones ſunt in contrarium, ut patebit. Quoad priorem vero patet ex auctoritate Pontificis; & ratione, quia vel hoc jus divinum eſſet poſitivum, & hoc non, quia non eſt ſcriptum, nec traditum: vel naturale, & hoc etiam non, ut ex dictis cap. 4. a paritate rationis oſtendi poteſt: nam qua ratione promiſſio ſimplex non poteſt impedire valorem ſubſequutæ traditionis, eadem vel majori non poteſt ex ſola ſua vi & natura diſſolvere traditionem, donationem, aut venditionem alteri factam; matrimonium autem ratum continet veram traditionem, & translationem dominii, & votum ſimplex eſt ſola promiſſio: ergo. Denique ſi votum ſolemne ordinis ſacri neutro jure divino habet hunc effectum, profecto nec ſimplex habebit.

Votum caſtitatis ſimplex non diſſolvit matrimoniũ ratum.

Opinio aſſerentiũ votũ hoc adjunctũ traditioni religioſæ diſſolvere matrimonium ratum.

2 Hinc ergo videtur orta opinio quorumdam dicentium, licet votum ſimplex nude ſumptum non ſufficiat ad hunc effectum, nihilominus ſi ei adjungatur traditio matrimonio repugnans, qualis eſt illa, quæ in religione fit, neceſſario diſſolvere matrimonium ratum. Poſſunt pro hac opinione citari auctores, qui dicunt, per ingreſſum religionis diſſolvi jure naturæ matrimonium ratum. Sed hoc vel non dicunt, vel certe conſequenter hoc dicere non poſſunt, niſi illi, qui eodem modo dicunt per traditionem religionis jure naturæ fieri hominem inhabilem ad ſubſequens matrimonium, ut videre licet in D. Th. Bonav. Rich. Dur. Soto, & aliis in 4. d. 27. quorum ſententiam infra tractando de voto ſolemni examinabimus; nam quod ad pręſens attinet, ipſi fatentur, vel fateri debent votum ſolvens matrimoniũ præcedens ſemper eſſe ſolemne, quia ſemper habet effectum irritandi matrimonium poſt contractum. Idem fere dici poteſt de illis auctoribus, qui putant hunc effectum eſſe de jure divino, de quibus ſolvendo argumenta commodius dicemus: proprie igitur pro hac ſententia citari poteſt Palud. in 4. d. 27. q. 3. n. 25. ubi expreſſe dicit, non convenire voto ſolvere matrimonium ratum propter ſolemnitatem, aliàs (inquit) votum ordinis ſacri irritaret matrimonium, ſed ineſſe ei ratione mortis; & ſubdit, votum Eremitæ non eſſe ſolemne, & nihilominus per illud ſolvi matrimonium ex natura actus mundo ſe mortificantis, & ex divina inſtitutione, a qua eſt vita eremitica, ut in Joanne Baptiſta. Idem inſinuat Major ibi q. 2. §. *Contra primam*; nam ait, hanc exceptionem non ſolum eſſe ad religionem, ſed etiam ad eremum, in quo vovetur caſtitas.

Fundamentum hujus opinionis.

3 Fundamentum hujus ſententiæ eſt, quia a principio naſcentis Eccleſiæ matrimonium ratum diſſolutum fuit per votum caſtitatis cum traditione religioſa, & tamen votum illud caſtitatis tunc non erat ſolemne; ergo erat hic effectus voti ſimplicis. Major probatur variis exemplis, nam in primis Joann. Evangel. creditur ex matrimonio rato in nuptiis in Cana Galilææ contractis vocatus ad Apoſtolatum, matrimonio ſoluto, ex ſententia Bedæ in præfatione in Evangelium Joannis ex quodam prologo, qui nomine Auguſtini in pręfatione ad tractatus ejus in Joannem circumfertur, & D. Th. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 1. Ruperto 2. lib. in Joannem, D. Bonavent. in vita Chriſti, D. Antonino 3. p. Sum. tit. 1. & p. 1. hiſtor. tit. 5. Lyrano ad locum Joannis de nuptiis, ubi habet hæc verba. *Dicitur communiter, quod nuptiæ iſtæ fuerunt Joannis, a quibus eum Chriſtus vocavit ante conſummationem matrimonii; ex hoc in Eccleſia obſervatur, quod ante carnalem copulam poteſt licite alter conjugum intrare religionem.* Secundum exemplum eſt de Thecla, quæ cum eſſet deſponſata a Paulo, fuit conſecrata, & a nuptiis abſoluta, teſte Epiphanio hæreſ. 78. ubi ſic ait: *Thecla incidit in Paulum, & a nuptiis exolvitur, cum curatorem, ſeu ſponſum haberet formoſiſſimum.* Et Ambroſius lib. 2. de virginibus parum a principio: *Thecla* (inquit) *doceat immolari, quæ copulam fugiens nuptialem, & ſponſi furore damnata, naturam etiam beſtiarum virginitatis veneratione mutavit.* Idem ſumitur ex Auguſt. lib. 30. contra Fauſtum, ubi cum Fauſtus c. 4. dixiſſet, Apoſtolum Theclam oppignoratam jam thalamo in amorem ſermone ſuo perpetuæ virginitatis incendiſſe. Auguſtinus hoc non refutat, ſed tacendo admittere videtur. Tertium ſit de Valeria ex Martiali epiſt. 2. ad Tholoſanos c. 8. *Illa enim cum eſſet ſponſa Regis terreſtris, effecta eſt ſponſa Regis cæleſtis* (ait Martialis) *per meam prædicationem, virginitatem mentis, & corporis Deo devovens.* Hoc vero exemplum non probat diſſolutum fuiſſe vinculum; nam de ſponſo etiam refert inferius Martialis, quod copulam carnalium nuptiarum evitaverit per ſuam prædicationem, quatenus liberius Deo famulari poſſet. Unde etiam conſtat ex communi conſenſu utriuſque factam eſſe ſeparationem. Sunt ergo illa optima exempla caſtitatis, non tamen diſſolutionis matrimonii ex vi voti ſimplicis; præterquam quod non conſtat, qualia fuerint illa ſponſalia. Quartum ergo exemplum ſumitur ex Juliano Martyre, qui ab ſponſa Baſiliſſa ſeparatus eſt, & monachus factus, cujus hiſtoria legitur ex Simeone Metaphraſte aqud Surium tom. 1. die Januarii. Quintum adduci poteſt de Ammone, qui poſt matrimonium etiam ſponſam reliquit, & in monte Nitriæ vitam monaſticam inſtituit. Sextum de Macario celebri inter Ægyptios Eremita, qui etiam celebratis nuptiis veſpere relicta incognita ſponſa in eremum ſeceſſit, & cælibem vitam ibi perpetuo duxit, ut ex Hieronymo refert Gratianus in §. *Ecce*, poſt c. *ſcripſit* 27. q. 2. Septimum annumerari poteſt de Alexio, quem ibidem commemorat Gratianus, nam ex nuptiis divinitus vocatus ſponſam intactam deſeruit, & perpetuam caſtitatem ſervavit, de quo etiam conſtat religioſum nunquam fuiſſe. Denique affertur exemplum de Gregoria ex Gregorio lib. 3. Dialogorum c. 14. quod parum ad præſentem cauſam refert.

Probatur ſecundo ex jure.

4 Secundo probatur eadem minor ex decreto Euſebii Papæ, quod refertur a Gratiano 27. q. 2. c. 27. *Deſponſatam puellam non licet parentibus alii viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Fuit autem hic Pontifex fere ante 1300. annos; & c. 28. refert idem Gratianus ſententiam Gregorii ex lib. 6. regiſtri epiſt. 20. aliàs c. 184. ubi defendit quandam virginem, quæ relicto ſponſo religionem intraverat, & præcipit ei reſtitui omnia, quæ in matrimonio attulerat; *Quia decreta* (inquit) *legalia deſponſatam ſi converti voluerit nullo omnino cenſuerunt damno mulctari.* Ubi alludit ad Authent. Juſtiniani Imperat. collat. 9. tit. 15. de ſanctiſſimis Epiſcopis c. 39. & 40. Et in l. *Deo nobis*. Cod. de Epiſcopis, & clericis. Eſt ergo conſuetudo hæc ſatis antiqua in Eccleſia, quæ fundata eſt non in aliqua ſolemnitate, ſed in hoc ſolum, quod traditio inferioris ordinis, qualis eſt illa, quæ per matrimonium fit, quando non eſt ita conſummata, ut vir, & uxor facti ſint una caro, diſſolvi debet per altiorem traditionem, quæ ad ſtatum perfectionis conſtituendum ſufficiat; ad hoc autem ſufficit traditio voto ſimplici confirmata, quod infra tractando de ſtatu religionis, & in particulari de

Socie-

Societate latius confirmabimus, nunc autem ex antiquitate etiam oſtendi poteſt oſtendendo alteram propoſitionem aſſumptam.

5 Probatur ergo minor, nimirum votum caſtitatis diſſolviſſe matrimonium illius priſcis tẽporibus, quando nondum erat ſolemne, id eſt, inhabilitans perſonam ad matrimonium in poſterum contrahendum. Probatur, quia Athanaſius in epiſt. ad Dracontiũ ſic ait: *Multi Epiſcopi matrimonia non inierunt; monachi contra parentes liberorum facti ſunt, quemadmodum Epiſcopos viciſſim filiorum patres, generis poteſtatem non quæſiiſſe.* Nec videtur ſatisfacere, quod aliqui reſpondent Athanaſ. loqui de monachis perdite viventibus, & extra matrimonium filios generantibus, propter illa verba: *Et monachos generis poteſtatem non quæſiiſſe*, non enim videtur loqui de poteſtate, ut ſic dicam, phyſica, ſed morali, id eſt, licite generandi, ſcilicet per diſpenſationem ſui voti. Unde ſtatim ſubdit: *Sic enim licet, & ad eum modum non prohibebitur, ſed quisquis ſibi volet, decertet, non enim corona pro votis, ſed pro factis redditur.*

6 Hic etiam addi poteſt teſtimonium Epiphanii ex hæreſi 61. quod ſupra tractavi, & oſtendi ipſum loqui de voto ſimplici. Item adducunt aliqui teſtimoniũ Auguſtini libro de bono viduitatis ſupra etiam tractato, ubi docet ſecundas nuptias viduæ conſecratæ per votũ eſſe validas, quia loqui videtur de viduis monialibus, ac vere religioſis. Adduci etiam poſſunt teſtimonia Hieronymi in c. 4. tractata, ſed præcipue videntur difficilia illa verba epiſt. 22. poſt medium. *Si qua ſimulat fugiens ſervitutem, huic aperte Apoſtolum lege, melius eſt nubere, quam uri.* Ubi loqui videtur de virginibus conſecratis. Facere etiam poteſt, quod in vita Malchi monachi refert idem Hieronymus, cum Malchus in captivitate poſitus ad ducendam uxorem a Domino induceretur, ſolum ſe excuſaſſe, eo quod fœmina virum adhuc viventem haberet: non credebat ergo ob monachatum ſe eſſe inhabilẽ ad matrimonium, alioqui hanc potius excuſationem allegaſſet. Difficilius vero argumentum ſumitur ex Gregorio homil. 38. in Evangelia, ubi refert tres ſorores patris ſui ſub diſtrictione regulari degẽtes, & eodem tempore ſacratas fuiſſe, & duabus illarum mortuis, tertiam ſcilicet Gordianam marito nupſiſſe, & illud validum fuiſſe ſignificat. Denique Petrus Damianus epiſt. 5. c. 11. de quodam monacho benedicto a parentibus a pueritia religioni oblato refert adoleſcentem jam factum religione dimiſſa uxorem duxiſſe (quod etiam validum eſſe ibidem ſignificatur) quamvis non ſine magno crimine, propter quod mirabili modo divinitus caſtigatus eſt, ut ibi refertur.

7 Secundo ad idem confirmandum adduci poſſunt multa decreta antiquorum Pontificum, & Conciliorũ, in quibus ita reprehenduntur matrimonia contracta a monachis, aut ſacratis virginibus, ut tamen irrita non cenſeantur, quia vel de hoc nullam mentionem faciũt, vel certe poſt condignam pœnitentiam ſic contrahentes in illo ſtatu durare permittunt, quæ infra ſuo loco fuſe tractabimus; interim videri poſſunt apud Gratianum 27. q. 1. fere per totum, & diſt. 27. Ex illis ergo decretis conſtat votum illud fuiſſe ſimplex, & tamen per illud diſſolvebatur matrimonium, ut oſtenſum eſt.

Probatur ratione.

8 Ultimo confirmatur ratione hæc ſententia. Nam votũ ſolemne caſtitatis ultra ſimplex ſolum addit vim a lege traditam inhabilitandi perſonam ob ſubſequens matrimonium, ut ſupra viſum eſt; hæc autem conditio eſt impertinens ad diſſolvendum matrimonium ratum præcedens; ergo. Patet minor, tum quia votum habens illam vim poteſt non habere alteram, ut patet in voto ordinis ſacri; tum etiam, quia duo illi effectus ſunt diverſarum rationum, & unus non pendet ab alio: ergo ſecluſa virtute inhabilitandi in poſterum poteſt dari votum caſtitatis irritans matrimonium præcedens: tale autem votum erit ſimplex, juxta ſuperius dicta. Cum ergo nudum hoc votum ex ſe non habeat hoc, ſaltem ut conjunctum traditioni, & mancipationi ad divinum obſequium, habebit illud.

Reſolutio vera. Votũ ſimplex non diſſolvit matrimonium ratum.

9 Nihilominus dicendum cenſeo votum ſimplex caſtitatis nunquam eſſe ſufficiens ad diſſolvendum prius matrimonium ratum. Hanc aſſertionem, vel aſſerunt, vel ut certam ſupponunt Doctores communiter, dum effectum hunc ſolum tribuunt voto ſolemnizato per profeſſionem religionis, ut videre licet in 4. diſt. 27. & 38. Et in Summiſtis, & aliis, qui de matrimonio diſputant. Ut autem probetur, ſuppono primum nudum votum caſtitatis per ſe, aut natura ſua, vel divino jure non habere hunc effectum diſſolvendi matrimoniũ ratum. Hoc ſufficiẽter patet ex dictis in principio capitis.

10 Secundo ſuppono nullum contractum, vel traditionem quantumvis piam, & religioſam conjunctam voto caſtitatis dare illi vim, aut cum illo ſimul ſumpto diſſolvere natura ſua, & quaſi intrinſeca vi matrimonium ratum ſecluſa poſitiva lege, & inſtitutione. Hoc eodem modo probandum eſt, quod ſimile aſſertum probavimus quoad vim inhabilitandi ad matrimoniũ futurum: unde auctores, qui illud tenent, hoc etiam affirmant. Nam difficilius eſt diſſolvere, quod ratum & validum eſt, quam impedire, ne fiat. Difficilius item eſt privare aliquem jure acquiſito, quam acquirendo. Ac denique: *Turpius ejicitur, quam non admittitur hoſpes.* Cum ergo voluntas voventis caſtitatis adjuncta quacumque traditione ſacra non ſufficiat natura ſua ad impediendum matrimonium ſubſequens, ita ut per illud non acquiratur jus alteri conjugi, multo minus poterit irritare factum, & tollere jus acquiſitum. Secundo eſt ratio utrique communis, quæ hic ſpeciali modo urget, nam traditio matrimonii, ut ſupra dicebã, & traditio ad quoſcumque alios uſus, ſunt diverſarum rationum, & per unam non donatur, quod per aliam traditum fuerat, & ideo ex natura rei traditio ad uſum conjugalem, quæ fit per matrimonium, valida eſt, non obſtante priori traditione ad alios ſacros uſus: ergo quamvis mutato ordine traditio ad uſum conjugii antecedat, quæ poſtea ſubſequitur eſt alterius rationis, & priori formaliter non repugnat, ut illam pro ſe diſſolvat, non eſt enim major repugnantia poſito uno ordine, quam alio. Quin potius quando traditio matrimonialis præceſſit, ſi ei repugnaret ſubſequens traditio, natura ſua potius illam impediret, quam ab illa deſtrueretur, quia poſterior cenſeretur facta de re aliena, ideo enim ſecundum matrimonium quantumvis conſummatum, eſt nullum, etiamſi prius ſolum ratum fuerit.

11 Unde poſſumus tertio hoc confirmare ex illo Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Quãvis enim hoc convenienter intelligi poſſit de matrimonio conſummato, tamen etiam in rato verum habet, quia jure etiam divino indiſſolubile eſt ſaltem privata & propria auctoritate: ergo voluntas voventis quantumvis ſe velit obligare, aut tradere, ſi ſola ſua poteſtate, & non legis auctoritate nitatur, nunquam poterit priorem ſui traditionem valide factam irritare; ſi ergo nulla ſit divina lex poſitiva, in qua niti poſſit, atque etiam excludatur lex humana, omnino non poterit. Sicut ſi quis ſemel donavit vas argenteum Petro, non poterit ſua auctoritate illud Eccleſiæ, vel pauperibus dare, quia ſuum non eſt: ergo non eſt hic effectus ex ſola naturali repugnantia, & virtute traditionum, ſeu contractuum, quatenus propria tantum voluntate fieri poſſunt, & in hoc ſenſu dicimus hanc diſſolutionẽ non eſſe ex ſola rei natura. Nec poteſt dici probabiliter per matrimonium ratum non tradi dominium corporis omnino abſolute, ſed ſub ea conditione, vel exceptione, ut ante copulam liceat, ſi placuerit divino cultui illud dicare, quamvis id inſinuet Soto in 4. d. 27. q. 1. artic. 4. in fin. 1. concl. eſſetque veriſimile, ſi ſuppoſita aliqua lege poſitiva, & virtute, & quaſi intentione ejus intelligeretur incluſa illa conditio; ipſe tamen loqui videtur in ſola rei natura modo explicato. Sic autem nobis non probatur, tum quia regulariter loquendo, hoc eſt contra intentionem perſonalem contrahentium: tum etiam, quia aliàs etiam poſſet quis contrahere ſub exceptione, niſi placuerit prius ſacerdos fieri, vel ſe dicare alicui modo vivendi religioſo ab Eccleſia non probato pro religionis ſtatu, & ſimilia poſſunt inferri, quæ ſunt plane abſurda, tale enim matrimonium non eſſet verum, & abſolutum matrimonium. Igitur, quantum eſt ex parte contrahentium omnino abſolutus eſt contractus, & ideo firmus, & indiſſolubilis: ut ergo per aliam traditionem diſſolvatur, neceſſe eſt, ut divina auctoritas, vel alia poteſtas, quę ab illa manet, intercedat.

Confirmatur primo.

12 Et confirmatur, quia neque in lege naturę, neque in veteri poterat matrimonium ratum omnino ſolvi,

& ta-

Neque in lege naturæ, neque veteri diſſolvebatur matrimoniũ ratum.

& tamen poterat ſponſus in eremũ diſcedere, & vovere ibi caſtitatem, vel alio modo ſe tradere, & mācipare perpetuo divino obſequio: ergo ſignum eſt hunc effectum non eſſe ex natura rei ex tali actu, quia rei natura eadem tunc erat. Ratio ergo eſt, quia deerat illi actui auctoritas legis divinæ, vel humanæ. Qua ratione utitur ad hanc ſententiam confirmandam Michael Medina ſupra, & mihi videtur ſatis efficax, & apta ad declarandum prædictam conditionem non includi ex natura rei in contractu matrimonii, alioqui in omni ſtatu includeretur. Eſtque hoc valde conſentaneum rationi, quia illa conditio eſt nimis incerta, & indeterminata; quis enim modus actus vel traditionis, aut ſeparationis poteſt ex natura rei determinari, ut conjunctus cũ voto ſimplici caſtitatis ſufficiat ad matrimoniũ diſſolvendum, vel ut ſubintelligatur exceptus ex natura rei in ipſo contractu matrimonii? Et hæc ratio etiam procedit contra id, quod Palud. dicebat de morte: nam cum hæc non ſit mors naturalis, ſed civilis, & metaphorica, non habet certum actum, vel privationem, in quo ex natura rei conſiſtat: oportet ergo, ut aliqua lege poſitiva definiatur, alioqui nihil erit certum, nec firmum, ſed in uniuſcujuſque arbitrio erit hanc metaphoricā mortem huic, vel illi actui accommodare, & ita etiam Major ſupra ſemper adjungit Eccleſiæ determinationem.

Cōfirmatur ſecundo, ex jure.

13 Ultimo confirmatur ex Bulla Gregor. XIII. in confirmationē Inſtituti Societatis, quę incipit, *Quanto fructuoſius*, anni 1582. in qua declarat, eos, qui poſt biēnium tria vota in Societate emittunt, eſſe vere & proprie religioſos, etiamſi illa vota ſimplicia ſint, & eo tēpore non haberēt vim irritandi matrimonium poſt illa emiſſa contractum, quo tempore certum etiā eſt talia vota non habuiſſe vim diſſolvendi matrimonium ratũ non conſummatum, quamquam hic poſſet eſſe aliquod dubium, de quo infra. Illius autem ratio nulla alia eſſe poteſt, niſi quia illa vota erāt omnino ſimplicia, id eſt, abſque participatione proprii effectus voti ſolennis, & tamen tunc illa vota habebant conjunctam traditionē ſufficientem ad conſtituendum verum ſtatum religioſum: ergo ſignum eſt votũ ſimplex etiam cum tali traditione conjunctum non ſufficere ad matrimoniũ irritandum. Quod autē eo tempore hoc ita eſſet, conſtat ex cōmuni uſu, & praxi hujus religionis, & ex ratione tacta ex Joan. XXII. quia talis effectus non poteſt ſoli divino juri attribui, neque etiam juri humano proprio talis religionis, quia nulla erat de hoc Apoſtolica Bulla, & conſtitutio: neque etiam poteſt tribui communi juri Eccleſiaſtico, quia, ut ſtatim dicam, ille effectus ſolum tribuitur profeſſioni religioſæ; illa autem non eſt vera profeſſio, ut ex communi etiam ſenſu ejuſdem religionis conſtat, quia propria profeſſio in aliud tempus diuturnius reſervatur.

Suppoſitio tertia. Jure communi omne caſtitatis votum, quod diſſolvit matrimoniũ ratum, etiam irritat contrahendũ.

14 Tertio ſupponendum eſt per Eccleſiaſticam legē communi jure contentam nullum votũ caſtitatis cuicumque ſtatui adjunctum diſſolvere matrimonium ratum, quod non etiam inhabiliter perſonā ad matrimonium contrahendũ. Probatur primo ex c. 2. de converſ. conjug. & ex c. *ex publico*, eod. tit. & ex c. *commiſſum*, de ſponſalibus. Verum eſt Alexand. III. his locis non explicare illam voti conditionem, ſed abſolute loqui de trāſitu ad religionem, vel monaſterium. Nihilominus tamen fere ex omnibus capitulis illius juris conſtat per hæc verba ſignificari veram profeſſionē religionis, per quam perſona fit inhabilis ad matrimonium. Maxime autem id declarat Innocent. in c. *ex parte* 2. eod. tit. quē textum in hac materia & ad antiquitatem declarandā notandum cenſeo: eſt enim illius caſus, in quo quędam mulier poſt matrimonium ratum velum viduitatis coram duobus Abbatibus aſſumpſit benedictione ſolenni cum celebratione Miſſæ, ac litaniæ accedente. Et ſubdit Pontifex: *Licet prædicta mulier in veli ſuſceptione religionis habitum aſſumpſiſſe videatur, ſi tamē velit in domo propria remanere quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſervatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium jam contractum, niſi ſe voto aſtrinxerit ad obſervantiam regularem, in quo caſu compelli poteſt, ut relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.* Ex hoc ergo textu habemus votum ſimplex caſtitatis publice & cũ externa ſolennitate factum, imo & cum traditione coram Abbate non diſſolviſſe matrimonium ratum. Neque enim probabile eſt, quod quædam gloſſa ibi ſignificat, in illa cæremonia non interveniſſe votũ caſtitatis, quia hoc ibi non exprimitur, & quia Pontifex infra ſolũ dicit, *quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſervatura*; & quia votum cum ſimili cæremonia factum, etiamſi perſona in domo propria maneat, ſolenne eſt, argumēto c. ult. qui cler. vel vovent. & c. ult. 20. q. 1. & c. *de viduis* 1. 27. q. 1. Hęc (inquam) reſponſio probabilis non eſt, primo quia in jure ſicut crucem aſſumere ſemper ſignificat votum Terræ ſanctæ, quia cum illa cęremonia fieri ſolebat: ita velum ſacrum, aut viduale aſſumptum, præſertim cum illa publica cæremonia eſt certum indicium voti virginitatis, aut continentiæ vidualis. Secũdo quia illa verba: *Quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſervatura*, non de quocũque propoſito, ſed de illo, quod habet obligationem voti adjunctam, intelliguntur; tum quia verbum *ſervare* proprie ſumptum obligationem ſupponit, tum etiam, quia ſimili phraſi locutionis dixit ſtatim Pontifex, ſi votum religionis habeat, cogendam eſſe, ut *voti propoſitum* exequatur. Tertio colligitur ex fine, propter quem illa mulier velum ſumpſerat, ſcilicet, quia *viri fuerat abominata complexus*; ad hoc autem neceſſarium erat ſaltem votum caſtitatis emittere. Declarat autem Pontifex illud genus voti ſic tantum ſolennizati non ſufficere ad illam ſeparationem faciēdam. Hanc tandem expoſitionem magis probat gloſſa, & ſequuntur Innocentius, Hoſtienſis, Panorm. & alii.

15 Atque hinc conſequenter negandũ eſt ſuſceptionem veli viduitatis etiā cum publica cæremonia & ſolēnitate ſignificare ſemper in jure propriam profeſſionem cum ſolenni voto, nam ex hoc loco manifeſte cōſtat oppoſitum. Et optime conſonat cum c. *de viduis* 2. 27. q. 1. & cum his, quæ ſupra circa illud notavimus c. 4. Et hoc etiam notavit ibi Panorm. n. 6. advertens in jure multiplex eſſe velum circa gloſſam in c. *Illud autem* §. velamen 22. q. 1. & votum caſtitatis privatum interdũ fieri ſolitũ cum mutatione habitus, aut veli, c. *quod Deo Patri*. 33. q. 5. Denique hinc cōſtat, cum inferius loquitur Pontifex de voto religionis, quo quis obligatur ad obſervantiam regularē, loqui proprie de voto ſolenni, & ita interpretari reſponſa prædeceſſorum ſuorum, *quē* (ut ait) *reſpondere conſulti, antequam matrimonium ſit per carnalem copulam conſummatũ, licere alteri conjugum reliquo inconſulto ad religionem tranſire, ita quod reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari*. Atque ita ex illo textu colligũt omnes auctores, & ſpecialiter Panorm. n. 6. qui hinc colligit regulam generalē, matrimonium ratũ non abſolvi niſi per profeſſionē in religione approbata juxta Extravag. *Antiquæ* Joan. XXII. de Voto. Et ante illam Extravag. idem notat Abbas antiquus in d. c. *ex parte*, & obiter advertit hunc effectum voti eſſe tantũ ex ſtatuto Eccleſiæ, inde colligens poſſe Eccleſiam in matrimonio rato diſpenſare, de quo aliàs.

16 Denique juxta prædictā Pontificis declarationē intelligendum cenſeo antiquum canonē Euſebii Papæ in c. *deſponſatam* 27. q. 2. *Deſponſatam* (inquit) *puellā non licet parentibus alii viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Quem textũ de deſponſatione per verba de præſenti Doctores intelligunt cum gloſſa ibi, gloſſa etiam & Doctores in c. 2. de converſ. conjug. Imo Alex. III. in eo c. 2. videtur uſurpaſſe phraſim locutionis ex Euſebio, & illius mentem explicaſse, dum ait: *Poſt conſenſum legitimum de præſenti licitũ eſſe alteri altero repugnante eligere monaſterium*. Idem ergo in utroque loco ſignificat, *eligere monaſterium*. Oſtenſum eſt autem per illa verba intellexiſse Alexandrũ electionem monaſterii ad profitendũ in illa per vota ſolēnia: idem ergo intellexit Euſebius, qui fere ante 1000. annos præceſſit. Eodem modo intellexit (ut exiſtimo) textũ illum Juſtinianus Imper. collatione 9. tit. de Sanctiſſimis Epiſcopis c. 39. Denique in Concil. Trident. ſeſs. 24. can. 6. tacite ita explicat hæc jura, dum ita definit: *Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolennem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi, anathema ſit*. Ex quibus omnibus morale concluditur argumentum apud me efficaciſſimũ, nam omnia jura, quæ de hoc effectu loquuntur, ſolum illum tribuunt profeſſioni ſolēni, vel expreſse per hæc verba, vel per ęquivalentia diſtinguēdo interdum talē profeſſionē a voto ſimplici, etiamſi adjunctam habeat ſolennita-

nitatem accidentalem, vel aliam traditionem: ergo omnino dicendum eſt hanc ſolutionem matrimonii rati, quantum eſt ex cōmuni jure, non fieri niſi per votum ſolenne, quale deſcribitur in c.unico, de voto in 6. ſcilicet quod efficax etiam ſit ad matrimonium poſt contractum dirimendum; hoc enim eſt, quod in jure communi diſtingui ſolet a voto ſimplici.

17 Ratione poteſt etiam hoc ſuaderi, quia, ut ſupra in priori ſuppoſitione dicebam, difficilius ſolvitur contractum, quam impediatur contrahendum, ut omnia jura clamant c.*quemadmodum*, de jurejurādo, cum ſimilibus, & eſt per ſe ſatis notum; & ideo, ut in eodē textu dicitur, multa impediunt contrahendum matrimoniū, quæ ſi poſt jam contractum ſuperveniant, illud non dirimunt: nullum vero eſt impedimentum quod matrimonium jam contractum dirimere poſſit, quin multo magis poſſit impedire & irritare contrahendum: ergo nullum eſt votū caſtitatis, cujuſcumque conditionis ſit, quod vim habeat diſſolvendi matrimonium ratum, niſi etiam vim habeat inhabilitando perſonā ad matrimonium contrahendum. Et ſane, ut modo non diſputē, an hoc poſſit fieri per Eccleſiaſticā legem de abſoluta Eccleſiæ ſeu Pontificis poteſtate, certum videtur, jure cōmuni non eſſe factum, neque eſſe cōſentaneum, ut fiat: quia poſſet uxor, v. g. ſeparari a proprio marito titulo religionis, & deinde nubere alteri propria auctoritate, & ſine alia diſpenſatione, quod videtur abſurdum in materia morali, maxime quod id cōſtituatur univerſali lege, & non ex aliqua ſpeciali cauſa: quod adjungo propter argumentum, quod fieri ſolet juxta ſententiā, quæ aſſerit poſſe Pontificem diſpenſare in voto continentię ſolemni: nam tunc etiam fieri poteſt, ut qui prius cum una ſit diſpenſatus per matrimoniū ratum, quod poſtea fuit ſolutum per votū ſolenne religionis, poſtea per diſpenſationem fiat habilis ad ducendā aliam, & quod de facto contrahat; hoc enim non eſt inconveniens in caſu particulari, in quo neceſſe eſt, ut graviſſima cauſa intercedat. Conſtituere autē hoc tanquam regulam generalē abſque alia cauſa urgente, non videtur rationabile. Quod tandē confirmatur, ac declaratur ex illa metaphora, per quam Doctores communiter declarant, quare profeſſio religionis diſſolvat matrimonium ratum, ſcilicet, quia profeſſio eſt quędam mors civilis, per quam religioſus moritur mundo, per mortem autē matrimonium ſolvitur. At certe per mortē non fit homo minus inhabilis ad matrimoniū cōtrahendum, quā ad perſeverandū in jam cōtracto; quare ergo ſtatueret Eccleſia, vel reputaret aliquē eſſe mortuum ad perſeverandum in matrimonio jam contracto, quē adhuc vivum & habilē relinqueret ad matrimonium cōtrahendum?

Ex jure divino poſitivo nullum votū ſimplex caſtitatis diſſolvit matrimonium ratum.

18 Quarto ſuppono ex divino jure poſitivo nullum votum ſimplex caſtitatis diſſolvere matrimonium ratum, etiamſi habeat adjunctam quamcumque traditionem, vel quaſi donationem ſui factā ex ſola voluntate voventis, vel Deo ipſi, vel alteri vice Dei ad ipſius obſequium. Hoc a fortiori ſentiunt omnes, qui dicunt, etiā votum ſolenne non habere hanc vim niſi ex ſtatuto Eccleſiæ, quos jam lib.2. late allegavimus, & latiſſime refert Henriquez lib.11.de Matrimonio c.8.n.6. lit.I. & Sancius lib.7.de matrim.diſp.21.& 26.Et infra agentes de voto ſolenni caſtitatis, quantum oportuerit, eos referemus. Ex his vero, qui illud attribuunt juri divino reſpectu voti ſolennis, nullum invenio, qui hoc extendat ad votum ſimplex, loquendo proprie de divino jure poſitivo. Ut ergo hoc declaramus & probemus, adverto duobus modis intelligi poſſe hunc effectum manare a jure divino. Primo quoad poteſtatē, ſcilicet, quia Chriſtus Dom. dedit Eccleſię poteſtatem inſtituendi aliquē ſtatum perfectionis, in quo, ſeu per quem matrimoniū ratum diſſolveretur. Secundo quoad actum ipſum, ſcilicet, quia ipſum divinum jus immediate ſtatuit, ut per tale votum ſimplex caſtitatis matrimonim ratum diſſolveretur abſque alia Eccleſię determinatione. Hic poſterior modus inſinuatur quidem a Paludano, ſed revera probabilis non eſt. Primo quidem propter rationem proxime factā in puncto præcedenti, & propter aliā ſimilem poſitam in ſecundo puncto, quia nudū ſimplex votum ad hoc non ſufficit, ut demōſtratum eſt in principio capitis; ergo debet illi aliquid adjungi; quid autē hoc ſit, non eſt determinatū jure divino, nullū enim de hoc oſtendi poteſt, neque aliquis prudenter poteſt, vel cum aliquo probabili fundamento hoc determinare.

19 Confirmatur, ac declaratur; nam ſi tale extat jus divinum, unde cōſtat in caſu d.c.*ex parte* 2.de converſ. conjug. votum illius viduæ cum ſolenni veli ſuſceptione non fuiſſe ſufficiens ex hoc divino jure ad diſſolvendū matrimonium? Item unde cōſtat votum illud, quod emittunt fœminæ, quas Juriſtæ *Mantelatas* vocant, quamvis habeant adjunctum ſpecialem vovendi modū ad perfectionem cōferentem, non ſufficere ex hoc jure divino ad diſſolvendum matrimonium; ut eſt communis ſententia, de qua videri poteſt Panorm. in d. c. *ex parte* n.6. Videtur autē eſſe hujuſmodi illæ ſorores, quæ dicuntur tertii ordinis, ut ſumitur ex gloſſa in Clem.1. de Religioſis domib. verb. *Obedientiam*, & ex gloſſa juncto text. in c.*cum eo*, de ſentent.excomm. verbo *Tertio*. Præterea unde cōſtat ſacerdotium adjunctum voto caſtitatis non comprehendi ſub illo divino jure? Dices conſtare ex dicta Extravag. Jann.XXII. ſed hoc ipſum eſt, quod quæro, unde potuiſſet hoc conſtare Pontifici, ſi tale eſſet divinū jus, & inde colligimus non eſſe, cum recte potuerit hoc definire, eo ipſo quod Eccleſia non adjunxit illi ſtatui talē effectum. Denique ſtatus etiam Epiſcopalis licet ſit pręcipuus ſtatus perfectionis, & adjungatur voto caſtitatis, non habet ex jure divino hunc effectū, quia de facto illū non habet etiā cum voto ſolenni ordinis ſacri juxta verā & receptā doctrinā; quā infra tr.ademus: ergo vel de nullo alio actu poteſt cum probabilitate dici, quod immediate ex jure divino tribuat voto ſimplici, cui adjungitur, vim ſolvendi matrimonium ratum. Quod ex alio membro evidentius fiet.

In Eccleſia eſt poteſtas ſupernaturalis data a Chriſto Domino, ad inſtituendum ſtatum, in quo per aliquod votum caſtitatis matrimonium ratū diſſolvatur.

20 Circa prius ergo membrum aliquid certum eſt, & aliquid ambiguum. Certum quidem eſt eſſe in Eccleſia poteſtatem ad inſtituendum vel determinandum ſtatū, in quo matrimonium ratum per aliquod votum caſtitatis diſſolvatur: nam certū de fide eſt ita factum eſſe, ut ex dictis conſtat. Certum item eſt ad hoc fuiſſe neceſſariam poteſtatē ſupernaturalem, præſertim in lege gratiæ, in qua matrimonium ratum eſt verum ſacramentum. Certum eſt ergo hoc factum eſſe per poteſtatem a Chriſto conceſſam, atque adeo ex divino jure manare. Duobus autē modis intelligi poteſt hoc fieri vel determinari per hanc poteſtatem. Primo immediate adjungendo hunc effectum tali actui, ſeu ſtatui. Secundo ſolū mediate, & quaſi in radice, ſcilicet, acceptando ſolum hunc actum, ut ſufficientē ad conſtituendum ſtatū religionis, & inde ſtatim ex divino jure ſequatur, quod per talē ſtatum diſſolvatur matrimonium ratum; ita ut jure divino ſtatutum ſit per ſtatum religionis diſſolvi matrimonium ratum; relictum autē ſit determinationi Eccleſiæ, ut ſtatuat vel determinet aliquem vivendi modū pro ſtatu religionis. Atque hoc poſteriori modo videntur explicare hoc divinum jus Scotus in 4. d. 31. D.Th.Rich.Bonav.& alii d.27. Si tamen attente inſpiciantur ipſi, loquuntur de ſtatu religionis, prout ſuo tēpore tantum erat in uſu, & intelligunt illum ſtatum, in quo ita aliquis ſe tradit religioni, ut fiat inhabilis ad matrimonium ſubſequens. In quo ſenſu nobis non cōtradicunt, etiāſi id, quod aſſerunt, admittamus, quia jam illud votum non eſt ſimplex, de quo hic agimus, ſed ſolenne; pręterquā quod illa etiā ſententia nobis non placet, nam potuiſset Eccleſia inſtituere vel approbare ſtatum religionis, in quo votum etiām ſolenne caſtitatis fieret quoad dirimendū matrimonium poſt contractū, qui tamē non eſset ſufficiens ad dirimēdum matrimonium ratum; quia ſicut in ſacro ordine hos effectus ſeparavit, ita poterit eos in ſtatu religionis ſejungere; nulla enim oſtendi poteſt repugnantia ſpecialis, vel ex ſola rei natura, ut patet ex dictis in ſecundo puncto, vel ex ſpeciali jure poſitivo, quo ſpecialiter præceptum ſit, ut illa duo neceſsario ſint connexa in ſtatu religionis, ubi enim eſt hoc divinum jus? vel ex qua Scriptura aut traditione habetur? Sed de hoc plura infra tractando de votis Societatis. Multo autē certius eſt non eſse factā talē connexionē, ut ſic dicam, hujus effectus cum ſtatu religionis in cōmuni immediate ex jure divino. Nam ſtatus religionis, ut nunc tāquam certum ſuppono, abſtrahit ab illo effectu inhabilitandi perſonam ad ſubſequēs matrimonium, id eſt, poteſt eſse ſine illo, immo & de facto ita cōtigit: nulla autē ratio vel auctoritas ſuadet

det

det magis eſse cõnexum ex divino jure cum ſtatu religionis priorẽ effectum diſsolvẽdi matrimonium ratũ, quam poſteriorẽ inhabilitandi perſonam ad matrimonium ſubſequens, quod etiã prædicti Theologi pro cõperto habent. Itẽ, quia aliàs etiã dicere quis poſset hũc effectum eſse jure divino immediate connexum cum ſtatu eremitæ, qui non vovet obedientiám, nec paupertatem, ut ſignificabat Paludanus, cum tamẽ conſtat illum non eſse ſtatum religionis: conſequens autem eſt plane falſum, & cõtra communẽ ſententiã, ut videre licet in gloſsa in d.c. *ex parte*, & ibi Panor. n.19. Et ſimiliter inferri poſsunt alia incõmoda ſuperius inſinuata.

Hic effectus difſolvendi matrimonium ratum quomodo manet a jure divino, & ab Eccleſia tribuatur.

21 Relinquitur ergo, ut hic effectus ſolum manet ex jure divino quoad poteſtatẽ tribuendi illũ alicui ſtatui perfectionis, proxime autẽ non tribui niſi per Eccleſiã immediate ſtatuentẽ, & volentẽ, ut talis ſtatus effectum habeat. Hoc recte cõcluditur ex dictis a ſufficienti partium enumeratione, quia nõ ſupereſt alius modus, quo poſſit talis effectus ex jure divino manare. Inde tamen conſequenter concluditur, talẽ inſtitutionẽ ſimpliciter & abſolute non eſse de jure divino, ſed humano, quia omnia, quæ ſunt de jure Eccleſiaſtico, manant a jure divino quoad poteſtatẽ, per quam inſtituuntur, vel præcipiuntur; ſimpliciter autẽ ſunt de jure humano, quia res ſimpliciter eſt talis ſecundum eſse quod in ſe habet, nõ ſecundum eſse ſuæ cauſæ: licet ergo poteſtas ſit ex jure divino, nihilominus in ſeipſo nõ eſt ex jure divino, ſed humano. Sicut etiã in naturalibus, licet poteſtas, v.g. intelligendi ſit immediate a Deo, actus eſt immediate ab ipſo homine: ita ergo in præſenti hæc inſtitutio humana eſt, licet procedat a poteſtate divinitus cõceſsa. Unde etiã variationẽ, ſeu mutationẽ recipere poteſt. Poſset enim Pontifex ſtatuere, ut aliqua ſit religio, in qua per ingreſsum, ſeu vinculum ejus non diſsolvatur matrimonium ratum, imo & aliquãdo jamjam feciſse infra oſtendemus. Poſset etiã ordinare, ut per profeſſionẽ alicujus religionis, per quã nunc diſsolvitur matrimonium ratum, in poſterum non diſsolvatur. Ut, v.g. de profeſſione militum S. Joãnis dubitatum ab aliquibus eſt, an diſsolvat matrimonium ratum; juxta communẽ & veram ſententiam verius eſt nunc diſsolvere; poſset tamen ſine dubio Pontifex ſtatuere, ut in poſterum nõ diſsolveret relinquendo caſtitatis votum integrũ quoad reliqua omnia, etiam quoad inhabilitandam perſonam ad ſubſequens matrimonium: nulla enim in hoc oſtendi poteſt repugnantia, nec deeſse poſset cauſa, cur id fieret, quandoquidem multi exiſtimant jam ita de facto eſse. Dices; ergo etiam poſset Pontifex de omnibus religionibus idem ſtatuere. Reſpondeo, ſi de omnibus diviſive, ſeu de ſingulis ſit ſermo, illud non eſse inconveniens; ſi autem de omnibus collective, ſeu de toto ſtatu religioſo loquamur, eſset graviſſimus error ſeu abuſus poteſtatis, ſi Pontifex id faceret; & ideo quamvis demus abſolutam poteſtatem non deeſse, non permitteret Deus Pontificem ita abuti ſua poteſtate in deſtructionem & commune nocumentum Eccleſiæ. Sicut etiam poſset Pontifex de abſoluta potentia omnia præcepta poſitiva tollere, & in ſingulis poſset forte illa potentia in actum reduci, tamen omnibus abſolute non permittet Deus, quia eſſet intolerabilis error.

22 Addo præterea non eſſe inconveniens admittere, teneri Summum Pontificem jure divino ad ita ſtatuendum & diſponendum gradus, & ſtatus Eccleſię, ut in ea ſit aliquis perfectionis ſtatus, ad quem liceat trãſire ex matrimonio rato, libertate relicta alteri conjugi, atque adeo ſoluto matrimonio. Quamvis enim de hoc pręcepto nihil ſcriptum ſit, ut inde poſſit evidenter probari, eſt tamen conformis Eccleſiaſticæ traditioni ſupra tactæ in fundamento prioris ſententiæ, & in ejus ſolutione amplius declarabitur. Imo probabiliter dici poteſt ſuppoſita poteſtate data Petro, & fine illius, & neceſſitate Eccleſiæ, ex natura rei ſequi hanc obligationẽ. Nam tenetur Chriſti Vicarius uti poteſtate ſibi conceſſa, prout expedit ad bonum Eccleſiæ, non tantum in his, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, ſed etiam in his, quæ generaliter pertinent ad perfectionem eorum, qui eam intendere & profiteri voluerint. Ob hanc enim cauſam non poſſet nunc Pontifex ſine gravi culpa privare Eccleſiam hoc bono, & utili medio tendendi ad perfectionem: ergo eadem ratione veriſimile eſt etiam a principio vel Apoſtolos, vel eorum ſucceſſores quicumque illi fuerint, hoc ordinaſſe ex neceſſaria obligatione ſui muneris, & paſtoralis curæ.

23 Hinc autem adhuc non ſequitur inſtitutionẽ hãc eſſe proprie & ſimpliciter divini juris, ſed ſolum ab illo manare mediate cum quadam neceſſitate, immediate vero ſemper eſt ab Eccleſia. Sicut etiam eſt veriſimile fuiſſe obligatos Summos Pontifices ex divino jure, vel ex vi ſui muneris ad determinandũ tempus obligationis confitendi, vel communicãdi, & nihilominus talia præcepta determinantia tempus Eccleſiaſtica ſunt, non divina. Denique ut non fiat vis in modo loquendi, ſatis eſt in particulari non habere hunc effectum votum aliquod vel profeſſionem alicujus ſtatus, niſi ita fuerit ab Eccleſia determinatum: oſtenſum autem eſt Eccleſiam nunquam determinaſſe, ut votum non ſolenne, id eſt, non inhabilitans perſonam ad matrimonium ſubſequens, ſufficiat in aliquo ſtatu dirimere matrimonium ratum prius contractum: ergo nulla probabilitate affirmari poteſt ipſo jure divino eſſe hoc immediate conceſſum alicui voto ſimplici in quocumque ſtatu fiat.

24 Ex his ergo ſatis probata eſt aſſertio poſita: nam votum ſimplex non habet prędictum effectum per ſe ac ſolitarie ſumptum quatenus promiſſio eſt; conjunctum vero alicui ſtatui etiam non habet illum ex ſola rei natura, neque etiam ex conſtitutione Eccleſiaſtica, neque etiam ex jure divino poſitivo, quæ omnia oſtenſa ſunt: nulla ergo via ſeu cauſa relinquitur, unde illum habere poſſit. Sed dicũt habere ex antiqua traditione ab initio Eccleſiæ. At enim omnis traditio Eccleſiaſtica, cujus initium ignoratur, aut jus divinum oſtendit, aut ſaltem Apoſtolicum; ſicut ergo verum eſt nullum eſſe tale jus divinum, aut Eccleſiaſticũ, ita etiam falſum eſt dari aliquam traditionem in Eccleſia, quæ oſtendat ſolum votum ſimplex caſtitatis in aliquo vivẽdi modo, vel nunc, vel aliquando matrimonium ratum diſſolviſſe, quod enim tempore Alex.III. Innoc.III. Joan.XXII. & aliorum, qui de hac materia expreſſius loquuti ſunt, talis conſuetudo non fuerit in Eccleſia, ſed potius quod tantum per ſolenne votum matrimonium diſſolveretur, manifeſtum eſt ex eorum decretis, & ex omnium interpretum diſpoſitione, & ſententia; poſt illa vero tẽpora jus illud a nullo ſummo Pontifice amplificatũ eſt: ergo etiam hodie non poſſumus cum fundamento hunc effectum attribuere alteri voto, & eodem fere modo cõcludere poſſumus etiam ante tempora illorum Pontificum non fuiſſe in Eccleſia jus aliud, neque aliam conſuetudinẽ, quia illi Pontifices non condiderunt novum jus, vel limitarunt antiqua, ſed ſicut illud in Eccleſia invenerunt, ita ſervari mandarunt, ut ex eorum verbis, & præſertim Innocentii, conſtat: ergo ſine fundamento dicitur aliud poſſe conſtare ex Eccleſiaſtica traditione.

25 Fundamentum ergo prioris ſententię partim deficit in exemplis, quæ adducit, partim in modo, quo explicat veterem traditionem, & conſuetudinem, & ideo de cæteris in particulari dicendum eſt. Major ergo propoſitio de voto ſimplici intellecta falſa eſt. Ad primum autem exemplum de Joanne Evangeliſta vocato ex nuptiis Canę Galilææ, ſcio vulgarem eſſe ſententiam, nullo tamen fundamento nititur. Nam licet ſoleat tribui D. Hierony. in illo tamẽ non invenitur. Refertur enim in quadam præfatione ad Evangelium Joannis, quam inter ejus opera diligentius collecta ego non invenio. Barradas vero tom.2. in concord. Evang. lib.3. c.1. diligenter obſervavit hunc prologum, qui Hierony. tribuitur, haberi ſine authoris nomine, & in Bibliis Complutenſibus, & in Regiis, ſic præfigi Joannis Evangelio in operibus Bedæ. Ex cujus ſcriptis ab aliquo fuiſſe concinnatum exiſtimat Cardin. Toletus Joann. II. Annot. 13. Maldonatus autem in initio Evangel. Joannis refert Hierony. lib.1. contra Jovinian. dicentem. Joannẽ ſimul fuiſſe maritum & virginem, quod non parum faveret dictæ ſententiæ. Ego vero verba Hierony. aliter intelligo, illa enim ſunt: *Petrus Apoſtolus eſt, Joannes Apoſtolus; maritus, & virgo: ſed Petrus Apoſtolus tantum, Joannes Apoſtolus, Evangeliſta & Propheta.* Quorum verborum planus ſenſus eſt, utrumque fuiſſe Apoſtolum, ſed Petrum fuiſſe maritum, Joannem autẽ virginem, Petrum Apoſtolum tantum, Joannem Apoſtolum, Evangeliſtam & Prophetam. Qui ſenſus ex ipſa

phraſi

phraſi locutionis & partitionis ſatis manifeſtus videtur; præterquam quod juxta communem phraſim præſertim Hieronymi, ſponſus non appellatur maritus, niſi ad uſum conjugii pervenerit, nam propterea alibi negat Joſephum fuiſſe maritum, & præterea ſatis alienum hoc erat ab ſcopo Hieronymi in illo loco: propoſuit enim probare Joannem tunc fuiſſe puerum, cum quo non recte conſonat illum vocare maritum.

26 Illa ergo ſententia nullum habet fundamentum in Hieronym. nec etiam in Auguſtin. nam licet in præfatione ejus ad expoſitionem Joannis in fine habeantur hæc verba: *Iſte eſt Joannes, quem Dominus de fluctivaga nuptiarum tempeſtate vocavit:* tamen certum eſt illam præfationem non eſſe Auguſtini, ſed incerti auctoris. Videntur autem deſumpta illa verba ex Beda in præfatione ad Joannem dicente de Joanne: *Quem de nuptiis, volentem nubere, vocavit Deus.* Ubi non explicat vocaſſe de nuptiis Cana, poſſetque exponi *de nuptiis*, id eſt, ab ſtatu nuptiali, maxime cum non dicat nuptum vociſſe, ſed *volentem nubere*, quod dici potuit propter mores illius temporis, in quo omnes nuptiis vacabant. Et eadẽ fere verba uſurpavit D.Thom. 2.2.q.186.art.4.ad 1. dicens: *Joannem autem volentem nubere a nuptiis revocavit*. Rupertus autem lib.2. in Joannem circa finem ſic ait: *Joannem Evangeliſtam relictis nuptiis (ipſius enim iſtas fuiſſe nuptias opinio fere omnium eſt) ipſum Dominum ſequi cœpiſſe arbitramur.* Sed profecto quod antea jam cœpiſſet illum ſequi, ex eo conſtat, quod jam a Chriſto vocatus fuerat, ut ex Matth.4. & Marc.1. patet. Veriſimilius ergo eſt non ut ſponſum, ſed ut diſcipulum nuptiis adfuiſſe: nam ut ipſe refert, ad illas vocatus fuit Chriſtus, & diſcipuli ejus, unus autem ex ipſis diſcipulis ipſe fuit. Et ſane Auguſt. tract. ult. in Joannem abſolute negat Joannem nuptias celebraſſe. Non eſt ergo multũ probabile fundamentum illius argumenti. Et præterea illo conceſſo collectio æque incerta eſt, tum quia non conſtat diſſolutum eſſe illud matrimonium quoad vinculum; nam dicere quis poſſet Chriſtum vocando Joannem ſponſæ etiam caſtitatem inſpiraſſe, ut matrimonium nunquam contraheret, habetque hoc probabilem congruentiam, quia aliàs ſcandalum generaretur illi populo, ſi ſponſus invitam ſponſam reliquiſſet, & deinceps illa alium maritum aſſumeret: utrumque autem videri poterat contra legem naturæ, quando lex gratiæ, ejuſque excellentia nondum introducta erat. Denique licet totum admittamus, nihil inde probatur, quia forte Chriſtus tunc poteſtate excellentiæ non ordinaria utebatur, & quia veriſimile eſt Joannem non tunc ſtatim votum caſtitatis emiſiſſe, ſed poſtea, quando perfecte, & inſeparabiliter ſequutus eſt Chriſtum.

Vide Gutier. lib.1. quæſt. Canon. c.17. nu.27.

27 Ad ſecundum exemplum concedo Theclam fuiſſe a Paulo vocatam, & ab ſponſo ſeparatam; temerariũ enim eſſet negare hiſtoriam tantorum Patrum auctoritate firmatam. Unde autem conſtat Paulum ſeparando Theclam, & illam conſecrando virginẽ, ut Epiphan. ait, non ita acceptaſſe votum ejus auctoritate Apoſtolica, ut illam inhabilem conſtitueret ad matrimonium contrahendum? certe hoc per ſe veriſimilius eſt, & contrarium nulla auctoritate, vel conjectura oſtenditur. Accedit, quod Thecla infidelem habebat ſponſum, veriſimileque eſſe, non potuiſſe cum illa cohabitare ſine injuria creatoris, cum Ambroſ. referat, furore ſponſi poſtea fuiſſe damnatam. Hoc ergo titulo potuit etiam a Paulo ſeparari. Nam cum liceat fœminæ converſæ ad fidem, etiam poſt matrimonium conſummatum alium maritum fidelem ſumere, ſi cum infideli manere non poſſit ſine injuria creatoris, multo magis licebit ſeparari ab hujuſmodi ſponſo infideli ante matrimonium conſummatum propter ſervandam virginitatem. Unde in eo caſu ego facile concederem divortium illud fieri potuiſſe per ſolum ſimplex votum caſtitatis. Neque inde poteſt ſumi argumentum ad rem, de qua agimus, tum propter rationem dictam, tum etiam, quia illud vinculum non erat ſacramentum, ſed merus contractus humanus ſuo quidem modo indiſſolubilis, multo vero minus quam ſit matrimonium inter fideles baptizatos, de quo nos diſputamus.

Converſa ad fidem poſt matrimoniũ conſummatum poteſt relinquere maritum, & alium aſſumere.

28 Tertium exemplum de Juliano, & Baſiliſſa immerito ad præſentẽ cauſam affertur. Primo, quia Julianus non reliquit ſponſam invitam, ſed prius a Deo illi impetravit caſtitatis propoſitum, & ita ex mutuo conſenſu ab omni copula abſtinuerunt. Secũdo, quia nullum votum ab eis factum expreſſe legimus, ſed ſolum mutuum conſenſum, & beneplacitum ſervandi caſtitatem, poſt quod ambo orarunt: *Confirma hoc Domine, quod operatus es in nobis.* Vel certe, ut concedamus emiſiſſe votum illud, in principio non fuit niſi pure & omnino ſimplex, abſque aliquo alio actu, quo vinculum matrimonii diſſolvi poſſet, quamdiu ipſi cœlibatum ſuum occultantes dabant operam, ut quod faciebant, tantum a Chriſto Domino & ejus Angelis cognoſceretur. Poſtea tamen verum eſt eos ſeparatim religioſam vitam inſtituiſſe, & Julianum multorum monachorum patrem, Baſiliſſam vero multarum fœminarum caſtitatem voventium ducem fuiſſe, & in eo ſtatu uſque ad mortem perſeveraſſe. Non poteſt autem ex tota illa hiſtoria ſufficienter colligi matrimonium illud fuiſſe inter eos ſolutum quoad vinculum, nam etiamſi matrimonium conſummaſſent, potuiſſent illo modo religionem profiteri, maxime cum ibi legatur, habuiſſe inter ſe mutuam familiaritatem, & providentiam, vel ſubordinationem. Denique ut concedamus vinculum etiam illius matrimonii fuiſſe ſolutum, unde conſtat illos veram profeſſionem & ſolenne votum non emiſiſſe? nam ex ſolo illo generali principio, quod votum ſolenne non ſit tam antiquum, id non poteſt colligi, ut infra oſtendam.

29 De Ammonio, qui quarto loco in exemplum afferebatur, Athanaſ. in vita Anton. ſolum refert illũ fuiſſe monachum, qui Nitriæ morabatur, ubi perſeveranter in ſanctitate a pueritia uſque ad ſenectutem vixerat; de deſponſatione autem ejus, & ſeparatione ab ſponſa nihil meminit. Socrat. autem lib.4. Hiſt. c.18. illius mentionem facit, ita tamen ut, quod de Juliano diximus, de illo etiam dicere videatur. Dicit enim invitum ad nuptias fuiſſe inductum, ſponſæ autem perſuaſiſſe, ut perpetuam caſtitatem ſervaret, atque de ea re quaſi fœdere inter ſe pacto ambo ſimul in montem Nitriæ diſceſſiſſe, ibique in eodem domicilio multo tempore cohabitaſſe ſine ulla caſtitatis violatione; tandem vero ſeparaſse cohabitationem, & religioſam vitam utrumque per ſe inſtituiſſe; ex qua narratione conſtat eandem eſse de hoc, quam de ſuperiori, exemplo rationem.

30 Quinto loco adjungebatur Macarius, cujus hiſtoriam Hieron. nullibi refert, neque pertinet ad duos illos Ægyptium, & Alexandrinum, quos Eccleſia ut ſanctos veneratur. Sed ad quendam alium, qui Romanus eſse dicitur in vita ejus, quæ in vitis Patrum 1.p. refertur: non habet tamen auctoritatem, ſed inter apocryphos computatur, & ideo nullum ex illa Theologicum argumentum ſumi poteſt. Admiſsa autem illa hiſtoria idem de Macario, quod de Alexio dicendum eſt.

Vide Baron. in Martyr. 2. Janu. & Sur. in hiſt. quam ex Palladio eodem die refert.

31 Sexto igitur loco annumeratur Alexius, cujus hiſtoria certa eſt, eam enim Eccleſia amplectitur, ac celebrat. Illa vero nõ poteſt in exemplum afferri, quia in ea maxime locum habet, quod Innoc. III. in d.c. *ex parte*, dixit Sanctos aliquos ex revelatione divina, quæ ſuperat omnem legem, ſponſas ſuas poſt ratum matrimonium intactas, & invitas reliquiſse. Addo etiam ex illa hiſtoria non conſtare B. Alexiũ votum aliquod emiſiſse, & ex ea potius colligo per illius diſceſsum & illius abſentiam matrimonium illud diſsolutum nõ fuiſse, quia ut Metaphraſtes refert, Alexius diſceſsurus annulum ſuum, & caput baltei in velo purpureo involutum ſpõſæ tradidit, dicens: *Accipe hæc, & ſerva, & Deus erit inter me & te, donec illi placebit*, quaſi admonens illam, ne alteri nuberet, quod ipſa ſervavit, dicens ad ſocrum: *A te non diſcedam, & turturem imitabor, & forti animo feram, & expectabo, dum audiam, quid viro meo, qui præclaram vivendi rationem elegit, acciderit*. Ac tandem poſt mortẽ ejus ſic conqueritur ſponſa: *Tot annos propter te vixi ſolitaria, & hodie vidua relinquor*. Hinc ergo argumentum potius in contrarium ſumi poteſt.

32 De ultimo vero exemplo adducto ex Greg. lib.3. Dialog. c.14. dixi parum ad præſentem cauſam referre, tum quia Gregor. non dicit Gregoriam nuptam fuiſse, ſed conſtitutis jam nuptiis in Eccleſiã fugiſse, quæ verba in rigore non ſignificant factis nuptiis, ſed præparatis; infra vero dixit: *Quia ſponſum fugit in terra, habere ſponſum meruit in cœlo*. Quod etiam optime poteſt intelligi de fuga ante matrimonium contractum, ne per illud ſponſum haberet in terra. Tum maxime, quia de illa Gregoria dicitur, fugiſse, ut ſanctimonialis vitæ conver-

converſationem quæreret,&ad eum habitum,quem deſiderabat, perductam eſſe: veriſimile autem non eſt Romæ & Gregorii tempore nondum fuiſſe introductam in Eccleſia ſolennem ſanctimonialium profeſſionem.

33 Quocirca(ut ad ſecundam probationẽ reſpondeā) ex d.exemplis non cogimur dicere vinculum matrimonii rati fuiſſe illis temporibus per votum caſtitatis diſſolutum, nā revera omnia illa habent ſine hoc effectu cõvenientem intelligentiam,& interpretationẽ;&neſcio, an ex illa antiquitate poſſint clariora vel firmiora exẽpla adduci,quibus hoc oſtendatur.Namquod præter illa afferri ſolet de Euphraſia virgine,nihil probat,quia vix quintum annum ætatis attigerat,quando parentes eam deſponſarũt,& ante ſeptennium expletum,monaſteriũ ingreſſa eſt,ut ex eod.Metaphraſte conſtat.Ex quib.manifeſtum eſt ſponſalia illa de futuro tantũ fuiſſe,& nondum plene firma. S.vero Cæcilia,quæ in exemplum etiam adduci ſolet,ſervavit quidem poſt deſponſationem virginitatem,non tamen ſine ſponſi conſenſu,Deo etiã miraculoſe cooperãte ad illum extorquendum. Neuter autem illorum legitur aut religionis ſtatum aſſumpſiſſe, aut poſt matrimonium votum aliquod voviſſe, ſed poſt breve tempus martyrium ſubiiſſe.Unde neceſſe non eſt ut vinculum matrimonii inter eos fuerit ſolutum.

34 Adjungi etiam ſolet ex Gregor.Turon.in hiſtor. de vita Patrum cap.ult.exemplum S.Leobardi,qui poſt ſponſalia in remotũ locum ſeceſſit,ibique ſolitariam & eremiticam,aut monaſticam vitam egit:neq;enim ſatis certo nobis cõſtat, qualis vivẽdi modus ille fuit.Ex hoc ergo exemplo veriſimilior fit conjectura, quantum ſpectat ad diſſolutionẽ matrimonii rati per ſtatum aliquẽ religionis,tamen etiam quoad hoc non eſt efficax, quia nec ſatis ibi explicatur, qualia fuerint illa ſponſalia, de præſenti ne, an de futuro: nec etiam explicatur, fuerint ne ita ſoluta, ut ſponſa libera manſerit ad matrimoniũ contrahendum,maxime cum nec etiam conſtet,an Leobardus ille votũ aliquod emiſerit,aut verum ac propriũ ſtatum religionis aſſumpſerit.Ut vero hæc omnia concedamus, ſi ille ita factus fuit monachus, ut ab ſponſa diſſolvi potuerit,unde conſtat non ita etiam eſſe monachum factum, ut ſponſam ulterius habere nõ potuerit. Idemque dicere poſſumus de illis duobus militibus, qui cum ſponſas haberent,monaſteria ingreſſi ſunt, referẽte Auguſt.lib.8.Conf.c.6.dum enim aliud non additur, ſemper ſponſæ nomen æquivocum manet: potuerunt ergo eſſe illæ ſponſæ per ſolam promiſſionem deſponſatæ. Deinde de illis etiam refert Auguſt. ipſas etiam exemplo virorum dicaſſe ſuam virginitatem Deo: unde conſtare nõ poteſt ſe exiſtimaſſe ſponſaliũ vinculo ſolutas. Ac deniq; hic etiã dici poteſt monachatum illum ſicut præteritũ,ita & futurum matrimoniũ irritare potuiſſe.

35 Quamvis ergo hæc omnia in rigore vera ſint,non tamen negamus hunc effectum diſſolutionis matrimonii rati per votum aliquod religionis habere multa veſtigia antiquitatis,& fortaſſe Apoſtolorum tempore incepiſſe, ut de S.Thecla diximus, vel ad minimũ Spiritũ S.variis exemplis indicaſſe & poſſe & expedire id fieri, ac propterea id tandem Eccleſiam ſtatuiſſe,& approbaſſe.Quando autem hoc proprie & in rigore cœperit, incertum eſt: nunc autem nos ſolum dicimus,non prius contractum matrimonium, quam contrahendum cœpiſſe per ſtatum religionis irritari. Unde ad ſecundam probationem illius partis facile concedimus tempore Euſebii & Gregorii Papæ hoc fieri potuiſſe,ſic enim decretum Euſebii ſupra interpretati ſumus ex mente recentiorum Pontificum:quamquã enim non ſit omnino certum, ipſum in illo decreto loquutum eſſe de deſponſatis per verba de præſenti,id tamen cum communi ſententia libenter ſupponimus,&tanquam magis pium,& tanquam veriſimilius;tum quia ſi de ſolis ſponſis de futuro Pontifex loqueretur,neq;ita abſolute & ſimpliciter abſq; alia declaratione rem adeo gravem voce æquivoca traderet, neq;etiam ut rem adeo difficilẽ, & Pontificia declaratione indigentem, illam proponeret. Et eodem ſenſu plane loquuntur Gregor.Papa,& Juſtinianus Imperator. Tamẽ ſicut hi loquuntur de vinculo matrimonii carnalis, ita etiã loquuntur de vinculo veræ profeſſionis ſpiritualis per ſolenne votum,ſicut poſteriores Pontifices, & Eccleſiæ conſuetudo declararunt. Unde falſum eſt ad hunc effectum ſufficere quamcumq; aliam traditionem religioſam ſimplici voto firmatam, quia Eccleſia nunquam hoc ita intellexit,aut declaravit, & aliunde haberi non poteſt,ut late probatum eſt.

36 Ad argumenta alterius partis probantia eo tempore, quo votum caſtitatis diſſolvebat matrimoniũ ratum,nondum irritaſſe matrimonium poſt contractum, reſpondemus primo generaliter negando aſſumptum, ſupra enim oſtenſum eſt tempore Innoc.I. jam fuiſſe in Eccleſia votum aliquod religioſæ caſtitatis irritans matrimonium poſt contractum. Fuit autem Innoc.quoad hæc fere æqualis Euſebio, quia licet centum fere annis poſterior fuerit, tamen de illo tempore non eſt controverſia,nec Innoc. eam tradit ut rem novam ſuo tempore inventam,ſed ut antiquam & conſuetam in Eccleſia; præterquam quod inferius antiquitatem hanc uſque ad ipſos Apoſtolos perducere conabimur. Secundo licet gratis demus Patres in illo argumento citatos loqui de perſonis,quæ vota ſimplicia tantum emiſerunt,non ſequitur, aut nullum alium vovendi modum eo tempore fuiſſe in tota Eccleſia,aut eaſdem perſonas,quæ illud tãtum genus votorum emiſerunt,per illa potuiſſe a matrimonio rato,vinculo diſſoluto,ſeparari:nullum eſt enim teſtimonium,quod utrumque ſimul eiſdem perſonis attribuat, quod tamẽ neceſſarium erat,ut ſolida eſſet probatio. Itaque fieri potuit,ut in aliqua provincia, ut v.g. in Cypro,ubi ſcripſit Epiphan.non eſſet eo tempore uſus religionum per vota ſolennia dirimentia matrimoniũ poſt contractum. Hoc tamen poſito conſequenter dicendum eſt,ibi non fuiſſe conſuetudinem,ut diſsolveretur matrimonium præcedens per talia vota, quia non eſt veriſimile prius illud, quã hoc alicubi incepiſse,propter probationes ſuperius adductas. Fieri præterea potuit,ut in eodem loco & tempore,fuerint varii modi vivendi cum voto caſtitatis, ſicut nunc eſse videmus: & ideo licet aliqui Patres antiqui permittant, ut validum matrimonium contractum poſt votum caſtitatis, non ſequitur eo tempore nullum aliud genus voti fuiſse, quia non oportet,ut Patres de omnibus ubique loquantur, quas reſponſiones fere attigit in ſimili Hugo de S.Victore lib.2.de Sacr.part.11.cap.10.

37 Tertio vero ut hæc clariora fiant,& Patres melius intelligantur, ad ſingula eorum teſtimonia reſpondere neceſse eſt.De Athan.Bellar.l.2.de Monac.c.34.pro cõperto habet Athan.loqui tam de Epiſcopis,quam de monachis,qui filios genuerunt,&reprehendere illos perdite viventes;non caret tamen expoſitio difficultate, propter ea,quæ in argum. objecta ſunt, & præterea quia in omnibus aliis membris,quæ ibi contraponit,nunquam utitur verbis ſignificantibus vitium, ſed vel rem bonã, vel indifferentem, unde nullo verbo utitur,quod reprehenſionem indicare videatur, neque in eo loco hoc intẽdebat, ſed ſolum explicare in utroq; ſtatu poſse actiones magis vel minus perfectas inveniri. Eſt ergo mihi valde veriſimile Athanaſ. loqui de legitima procreatione filiorum in matrimonio,non tamen loqui de matrimonio poſt monachatum contracto,ſed antea,quod ex verbis ejus colligo,ſic enim ait: *Multi quoq; ex Epiſcopis matrimonia non inierunt,monachi contra parentes liberorum facti ſunt*. Certe prior pars de Epiſcopis ante Epiſcopatum acceptũ intelligenda eſt, nam poſt Epiſcopatum acceptum non multi,ſed nulli omnino Epiſcopi matrimonia inierunt,ut in ſeqq. hoc libro oſtendemus: ergo altera etiã pars, qua dicit monachos(ſcil. aliquos) parẽtes liberorũ factos eſse, recte intelligitur in matrimonio id feciſse, ſed ante monachatum cõtracto: unde quod ſubdit: *Quemadmodum viciſſim Epiſcopi filiorum patres,& monachos generis poteſtatem non quæſiviſſe*: recte intelligitur de Epiſcopis,qui antequam conſecrarẽtur,unius uxoris uſum habuerunt,& de monachis, qui perpetuo matrimonio abſtinuerunt: hoc enim eſt *generis poteſtatẽ non quæſiviſſe*,id eſt,generandi facultatem, quæ in matrimonio datur.Eſt autem illa antitheſis hoc modo explicata ſufficiens & accommodata intentioni Athanaſ.quæ erat perſuadere,viros perfectos & imperfectos poſse in utroq;ſtatu inveniri, vel ad illũ aſsumi. Satisfit Patribus in contrarium allegatis.

38 Ad Epiphanium jam ſupra c.4.conceſsum eſt,Epiphanium ibi loqui de virginibus voventibus votum ſimplex caſtitatis; quamvis improbabile non ſit, quod Bellar. ait cum Epiphan. dicit, *melius eſſe lapſum a curſu palam ſibi uxorem ſumere ſecundum legem*,non loqui de virginibus ex voto, ſed de virginibus, quæ alia occaſione innuptæ manent, vel ſua voluntate, vel neceſſitate,

ſitate; ita cũ paulo ante expoſuit illud: *Si nupſerit viro, non peccabit*: inquiens illam virginem dici, quæ non eſt dicata Deo, ſed propter penuriam raritatis in illo tempore eorum, qui Chriſto credebant, neceſſario ſic fiebat. De hujuſmodi ergo virgine intelligi poteſt, quod poſtea ſubdit, ſi contingat illã labi, & ſcortari incipere, melius eſſe, ut poſt unum ſtupri lapſum publice maritum accipiat, quam quod ſub ſpecie continentiæ plura ſimilia peccata committat. Nam de aliis virginibus per votum conſecratis Deo jam dixerat illis eſſe nuptias interdictas. Sed ſuſtinendo priorem ſenſum, qui planior videtur, dicendum eſt Epiphanium non neceſſario ibi loqui de omnibus virginibus, vel continentibus, ſed de laicis; quę enim neceſſitas cogit nos, ut dicamus eum comprehendere omnes, etiam proprie religionem profeſſas? nã licet eas vocet dicatas Deo, hoc etiam convenit in eas, quæ ſolum per votum ſimplex ſe dicant Deo; eo vel maxime, quod tale votum interdum fit publice, & cum ſolennitate accidentali, quæ ſuo modo conſecratio virginitatis dicitur, abſque profeſſione tamen religionis. Nã de ſimilibus loquitur etiam Paulus, quem Epiph. citat 1. Timot. 5. *Adoleſcentulas viduas devita*, uſque ad illud, *habentes damnationem, quod primam fidem irritam fecerunt*. Itaque ex hoc loco ſolum habetur Epiphanium tacuiſſe quidem de voto ſolenni, & de ejus efficacia, non vero illud negare, aut non agnoviſſe.

39 Idem dicendum eſt ad teſtimonium Auguſt. quod ſupra etiam explicatum relinquimus, & cum communi ſententia diximus de voto ſimplici eſſe intelligendum. Quamquam enim (ut ibi etiam dixi) aliqui contendant Auguſtin. ibi non agere de nuptiis factis contra votum, cum dicit illas eſſe validas, ſed ſimpliciter de ſecundis nuptiis, quę expoſitio, ſi vera eſſet, facilius expediret prę-ſentem difficultatem. Nihilominus negare non poſſum ibi docere Auguſt. validas eſſe nuptias contra votum factas. Quod ita prò conſtanti habuit Gratian. ut in c. 2. diſt. 27. ita ſententiam Auguſt. retulit, *quidam nubentes poſt votum*, &c. cum tamen hæc particula, *poſt votum*, apud Auguſt. non legatur, quia illa verba Auguſt. in d. lib. c. 11. æquivalentia ſunt: *Non poſſum dicere a propoſito meliore lapſas, ſi nupſiſſent, fœminas, adulteria eſſe, non conjugia*: nam per propoſitum melius manifeſte votum intelligit, & ideo deficere ab illo lapſum appellat, quem ſtatim dicit eſſe pejorem adulterio: quia eſt *lapſus a caſtitate ſanctiori, quæ vovetur Deo*. Non ergo ſine cauſa ita intellexerunt Auguſt. omnes non tantum moderni, ſed etiam antiqui, & inter eos etiam Hugo de S. Victor. d. lib. 2. de Sacramentis p. 11. c. 12. ubi cum Auguſt. auctoritate premeretur, prius dixit Auguſt. fortaſſe fuiſſe loquutum juxta morem ſui temporis, nunc autem id dici non poſſe. Quæ reſponſio ſupponit Auguſt. loqui de voto & profeſſione religionis, & concedit tunc non habuiſſe hunc effectum. Quo poſito nos in præſenti reſpondemus conſequenter fuiſſe dicturum Auguſt. talem profeſſionem non diſſolviſſe tunc prius matrimonium ratum: nec potuit ex Auguſtino aliud colligi. Quia vero illa reſponſio plus admittit, quam neceſſarium ſit, & fortaſſe quam rei veritas habeat, ut ex Cypriano & aliis colligi poteſt; ideo reſpondet ſecundo idem auctor Auguſtin. loqui de viduis, quæ poſt votum occultum, non de iis, quę poſt votum publicum nubunt, quod ſano modo intelligendum eſt juxta ſupra dicta de voto ſimplici & ſolenni. Loquitur ergo Auguſt. de viduis, quę in ſtatu viduitatis permanent, & illum per votum caſtitatis ſimplex Deo conſecrant. Et de iiſdem videtur loqui in lib. de Sanct. Virginit. c. 33. dum de his viduis dicit aliquando non nubere, non quia non optent, ſed quia impune non poſſunt, ubi non dicit ſimpliciter non poſſe, id eſt, ſine peccato dedecoris & infamiæ. De illis autem, quæ omnino ſtatum mutant, & religioſæ fiunt, ibi nullam mentionem facit. Neque propterea cogimur dicere Auguſtin. non cognoviſſe alium vovendi modum, qui in proprio ſtatu religionis tunc fieret. Nã in Pſal. 75. diſtinguit ſimpliciter virginitatem vel caſtitatem voventes ab his, qui relictis omnibus vovent ire in vitam communem, & ſocietatem ſanctorum, quo nomine religionem ſignificare videtur. Et in Concil. Carthagin. IX. ubi Auguſt. interfuit cum aliis Patribus can. ult. ſpecialis mentio fit viduarum, quæ ſe devoverunt Domino, & veſte laicali abjecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſię religioſo habitu apparuerunt: in qua deſcriptione ſignificatur alias fuiſſe viduas mere ſeculares & laicas, quæ interdum etiam cum voto in eo ſtatu permanebant: nec videtur Auguſt. de prioribus loqui in prædicto lib. ut ex diſcurſu illius conſtat, probabileq; eſt illarum votum ſolenne fuiſſe, ut in prædicto canone indicatur, & in Conc. Tolet. IV. cap. 55. & 56. quamvis non ſit certum, quia, ut ſupra tetigi, aliquando viduæ publicæ, & cum externo apparatu voventes caſtitatem, ſimplex tantum votũ emittebant, & ideo in antiquitate hæc duo diſcernere ſępe difficile eſt, ut infra videbimus.

40 Ad Hieron. reſpondeo in illa epiſt. 22. ſine dubio loqui ad virginem laicam, quæ in domo ſua virginitatẽ ſervabat, quam per votum Deo conſecraverat, & ideo non dubito, quin votum illud ſimplex fuerit. Unde illa verba, quę in argumento citantur, de ſociis, ſeu famulabus intelligi poſſunt in eodem ſtatu viventium. Quia vero Hieron. indicat illas non ſolum valide, ſed etiam licite potuiſſe nubere, dicatq; illis proponendum eſſe illud Apoſtoli: *Melius eſt nubere, quam uri*, rectius dicitur loqui de illis, quæ virginitatem non voverant, ſed tantũ eam ſervabant imitatione dominatũ, & poſtea nubere cupiebant, ſub eo colore, quod oneroſum eſſet aliis ſervire: hoc enim eſt, quod ait, *ſi qua ſimul fugiens ſervitutem*, &c. Poteſtq; hic locus ex alio ſimili ſupra tractato commode explicari ex epiſt. 8. ejuſdem Hieron. in ult. verb. Quod vero de Malco ex eod. Hier. affertur, nullius momenti eſt: nam licet Malcus eſſet inhabilis ad matrimonium, potuit merito illam rationem tacere, quam fortaſſe infidelis herus non intelligeret, & aliam proponere, quæ ſufficiebat, & facilius ſolo lumine naturę percipi poterat. Sed demus Malcum illum nõ talem feciſſe profeſſionẽ in monachatu, quæ ipſum inhabilẽ ad matrimoniũ redderet, nunquid propterea cogimur dicere nullum tunc fuiſſe religionis ſtatum, qui hunc effectum haberet, aut illum, quem Malcus habebat, ſic explicatum fuiſſe ſufficientem ad matrimonium ratum diſſolvendum? nulla ſane conjectura eſt, quæ hoc oſtendat.

41 Ad Gregor. reſpondeo primo tres illas ſorores patris ſui non fuiſſe religionem veram profeſſas, ſed ſolũ privatam vitam cęlibem egiſſe: quod ex illis verbis colligi poteſt: *In domo propria ſocialem vitam ducebant*; & ex illis: *Conductorem agrorum ſuorum poſtmodum maritum duxit*. Ex quibus manifeſte conſtat illas non renuntiaſſe bonis propriis, ac proinde nec moniales fuiſſe, nec ſeculo mortuas omnino fuiſſe. Quocirca ſi in eo ſtatu ad futurum matrimonium inhabiles omnino non erant, nec ad diſſolvendum præcedens matrimonium ſufficientem ſtatum habebant. Adde ex narratione Gregorii non ſatis conſtare, an matrimonium illud Gordianæ validum fuerit: nam in fine illius homilię indicat Gordianam illam fuiſſe damnatam, cum eam dicit ab excellentia ſanctimonialis habitus ad pęnam corruiſſe.

42 Solum ſupereſt hiſtoria relata a Petro Damiano, ad quam reſpondemus, facile poſſe in contrarium retorqueri, nam videtur ex ea colligi matrimonium illud nõ fuiſſe validum, quandoquidem ille, qui monaſterium dimiſerat, & uxorem duxerat, cum eſſet morti vicinus, ut poſſet tanti delicti dignam pœnitentiam agere, ad monaſterium reportari expetiit, habitumq; monachatus, & pœnitudinem de ſuis pravitatibus accepit. Quod tamen illi neceſſarium non fuiſſet, ſi matrimonium validum extitiſſet; ſufficeret enim ut de peccato commiſſo doleret, imo nec licuiſſet in vita uxore, quia, ut ibi ſignificatur, matrimonium illud conſummatum fuit.

43 Ex antiquis ergo Patribus, vel hiſtoriis nihil ſolidum, quod ad rem præſentem faciat, accipi poteſt; nec etiam ex decretis Concil. aut Pontificum antiquis; nam ſicut in illis aliquando indicantur vota virginum aut viduarum non irritantia matrimonium poſtea ſequutum, ita etiam in aliis locis ſignificantur vota ſufficientia, ut videbimus. Nullum autem vel minimum indicium ex eis accipi poteſt ex prædictis decretis ad oſtendendum in aliquo tempore vel ſtatu fuiſſe ſufficiens ad dirimendum matrimonium prius contractum non inhabilitando perſonam ad ſubſequens matrimoniũ. Nec denique ratio, quæ ultimo loco ſubjungitur aliud probat, quam non ſimpliciter repugnare ſeparari hos effectus, quod gratis admittimus, & de facto cõſtat aliquod votũ irritare ſubſequens matrimonium, quod nõ diſſolvit præcedens, ut patet in voto ordinis ſacri. Negamus autem e contrario aliquando factum eſſe, quia nec ra-

tionabile erat, neque expediens, ut aliquod votum dirimeret matrimonium factum, quod non impediret faciendum, vel quod perſona liberaretur a vinculo matrimonii rumpendo jus alteri acquiſitum, relicta habilis ad contrahendum cum alia, ut ſatis explicatum eſt.

CAPUT VII.

Utrum votum ſimplex caſtitatis vim habeat ad diſſolvenda ſponſalia de futuro.

Varii modi præſentis difficultatis.

1 VAriis modis poteſt hoc votum fieri, ſcil. ante, vel poſt ſponſalia, quæ & ſimplicia & jurata eſſe poſſunt: fieri etiam poteſt, ut poſt ſponſalia ſubſequuta ſit virginis defloratio ſpe futuri matrimonii, aut alii actus, vel nimia familiaritas, quæ nomẽ illius obſcuret, eamq; minus idoneam ad contrahendum cum alio reddat, vel quod nihil aliud interceſſit, præter pura ſponſalia. Ex quibus varia oriuntur dubia, quæ licet ab aliis tractentur in materia de Matrimonio, hic expedienda ſunt, quia ex perfecta cognitione hujus voti magis pendent, & ad illam exacte tradendam neceſſaria etiã ſunt.

Primum dubium, an votum caſtitatis antecedẽs irritet ſponſalia.

2 Primum ergo dubium eſt, quando votum caſtitatis antecedit. In quo dicendum eſt hoc votum impedire, & irrita reddere ſponſalia, quę poſtea contrahuntur, per ſe ac regulariter loquendo: ita ſentiunt communiter Doctores ſtatim citandi, & videtur caſus expreſſus in *c. rurſus*, qui cler. & vovent. Ratio eſt, quia talia ſponſalia tendunt contra obligationem voti: ergo illicite fiunt. Rurſus obligatio voti ex genere ſuo gravior eſt, & præcedere ſupponitur; ergo vincit, & non admittit ſupervenientem ſponſaliorum obligationem ſibi repugnantem: ergo irritat illam. Et declaratur amplius, nam illa ſponſalia continent promiſſionem de re illicita, nempe de matrimonio contrahendo contra votum caſtitatis: ergo ſunt irrita. Quæ ratio probat hoc eſſe verum, etiamſi ſponſalia jurata ſint, quia juramentum non obligat ad promiſſionem turpem implendam, atque ita etiam expreſſum eſt in d. *c. rurſus*.

3 Objicies, quia ſupra dictum eſt, ſponſalia per verba de præſenti ſine animo cõſummandi aliquando eſſe licita; a fortiori ergo licebit eadem ſponſalia promittere, & conſequenter erit etiã valida promiſſio. Reſpondeo, ideo dixi, *per ſe & regulariter loquendo*, quia hoc etiam modo illicitum eſt poſt hujuſmodi votum vinculũ matrimonii contrahere etiam ſine animo conſummandi illud. In eo autem caſu, & cum illis circumſtantiis, cum quibus licitum eſt matrimonium contrahere poſt votũ caſtitatis, licebit etiam antea illud polliceri per ſponſalia de futuro, ſine intentione tamẽ conſummandi illud, cum hac enim nũquam poteſt eſſe licitum, cum ſit voto contraria: ſine illa vero nõ repugnat interveniente aliqua morali neceſſitate, quæ rarior quidem in ſponſalibus de futuro, quam de præſenti eſſe poteſt. Et ideo regulariter loquendo, illa exceptio vel limitatio parum neceſſaria eſt. Poſito tamen caſu, in quo talis promiſſio liceat, non ſtatim neceſſario ſequitur, ut poſtea obliget, niſi etiam talis ſit occaſio, vel tanta neceſſitas, ut ad reparandum grave damnum, vel infamiam alicujus perſonæ, obligetur quis ad matrimonium contrahendum animo ingrediendi religionem: quod vix credo poſſe contingere, nam in eo caſu potius dicerem illum excuſari ab integra obſervatione voti, & poſſe conſummare matrimonium illud ſaltem reddendo debitum; quia nec votum caſtitatis ſe ſolo obligat ad ingreſſum religionis, ut ſupra dixi, nec propter reparandum temporale damnum alterius obligatur quis religionem ingredi. Igitur ad ſummum poteſt tale matrimonium aliquando eſſe licitum, ac permiſſum, & ideo promiſſio illius per ſponſalia de futuro non erit per ſe mala. Nihilominus vero poſtea obligatio voti, quæ major eſt, præferri poterit ſine culpa, ut a fortiori ex ſequenti puncto patebit.

Secundũ dubium, an hoc votũ ſubſequens ſponſalia ſimplicia de futuro, illa irritet.

4 Secundo ergo loco videndum eſt, an ſi votum hoc ſubſequatur poſt ſimplicia ſponſalia de futuro, irritet illa. Multorum enim ſententia eſt non irritare, immo votum illud eſſe illicitum, niſi fiat ſub conditione conſenſus alterius partis, & conſequenter nõ obligare, niſi alter cedat juri ſuo: ita ſentit Palud. in 4. d. 27. q. 1. art. 2. concl. 5. & d. 38. q. 3. art. 5. cõcl. 4. & idem ſentit D. Ant. 3. p. c. 18. §. 1. & 2. Sylv. verb. *ſponſalia*, q. 7. Cord. in ſum. q. 136. Navar. in ſum. c. 22. n. 27. verſ. 10. Expreſſe Abb. in *c. veniens*, qui cler. vel vov. cum gloſ. ibi, & Hoſtienſ. & Ant. in *c. rurſus*, eod. tit. Fundamentum hujus ſententię eſſe poteſt, quia vel hæc diſſolutio fieret jure naturali, vel poſitivo; nõ primum, quia promiſſio humana acceptata inducit obligationem juſtitiæ; vel ſaltem nunc de illa loquimur, nam ſponſalia cum conſiſtant in mutuo contractu, ſine dubio inducunt juſtitiæ obligationem: ergo votum ſuperveniens jure naturæ non obligat, unde nec diſſolvere poteſt priores conſenſus. Probatur cõſequentia, quia votum factum de re aliena, vel, quod perinde eſt, de re alteri ex juſtitia debita, non eſt firmum, niſi in ordine ad cõſenſum alterius, a quo proinde irritari poteſt, ſi conſentire nolit, neque aliter acceptatur a Deo, ut ſupra viſum eſt, quia Deus non vult dona, vel promiſſiones de rebus alienis, quia injurioſæ ſunt proximo, ac proinde contra rectam rationẽ. Quæ ratio etiam locum habet, quando licet res translata in dominium alterius eſt illi ex juſtitia debita, quia etiam ibi violatur juſtitia, cum privetur proximus jure ſuo; ſed ſponſalia inducunt rationem juſtitiæ, ut ſuppono: non ergo poteſt illa irritare. Quin potius per diſſenſum alterius ſponſæ poteſt tale votum irritari, ſaltem quantum ad id, in quo repugnat juri alterius, ſi illud petat.

5 Et confirmatur primo a ſimili, nam votum caſtitatis factum poſt contractũ de præſenti non poteſt privare alterum conjugem jure ſuo: & ideo licet vovens obligetur non petere debitum, tenetur tamen reddere petenti: ſic ergo votum caſtitatis factum poſt ſponſalia de futuro, licet obliget voventem ad non petendum, nec procurãdum vinculum matrimonii, nihilominus ſemper tenebit promiſſum reddere petẽti: ex quo principio ſequitur, quod non poteſt alterum privare jure ſuo, & conſequenter neq; hoc per votum promittere. Confirmatur ſecundo, nam ſi quis promiſit alteri vas aureum, v. g. & alius acceptavit, non poteſt promiſſor poſtea votum facere dandi illud idem vas in eleemoſynam, quia hoc eſſet contra juſtitiam, vel fidelitatem, & Deo ſimpliciter infidelis promiſſio etiã homini facta. Sed hæc ratio ęque procedit in caſu noſtro, nam licet votũ caſtitatis ſit gravius, eandem proportionem ſervat ad ſponſalia, quę graviorem etiam obligationem inducunt. Tandem cõfirmatur ſumpto generali principio, quod ex ſupra traditis de voto in genere videtur certiſſimum, ſcil. quod ſine voto non liceret facere, non licere etiam per votum promittere, quia votum non facit rem eſſe licitam, ſed ſupponit licitam, & bonam, & reddit meliorẽ; ſed poſt ſponſalia non liceret manendo in ſtatu ſeculari cœlibem vitam ducere abſq; voto invita ſponſa, ut videtur per ſe notum, quia eſt violatio promiſſionis, & quia aliàs fruſtra fere fierent ſponſalia, quia illis non obſtantibus poſſet quis licite non contrahere: ergo ſi hoc non licet, nec etiam licet voto ſe obligare ad non nubendũ manendo in ſæculo: ergo neq; ad caſtitatẽ, quatenus includit obligationẽ nõ nubẽdi tali ſponſo, ipſo invito, ita enim ſẽper loquimur. Et ideo aliud eſt in voto religionis: nã poſt ſpõſalia poteſt aliquis licite religionẽ ingredi, & ideo poteſt ad id voto ſe obligare, & eadẽ ratione poterit intuitu religionis votũ caſtitatis implere, & per ingreſſũ in illã ipſum integre ſervare: tamen intentionẽ manẽdi in ſeculo, & ibi abſtinere a matrimonio invito ſponſo, nõ videtur ex natura rei eſſe licitã: nõ ergo poteſt tale votũ ex natura rei ſponſalia pręcedẽtia irritare.

6 Altera vero pars de poſitivo jure probatur, quia illud Eccleſiaſticũ non eſt, nullũ enim extat de hac reſcriptum decretum, quod ab aliquo auctore citetur, vel ego invenerim. Quin potius in *c. veniens*, qui cler. vel vov. indicat Pontifex quandã mulierẽ reprehenſione pœnitentiæ dignam eſſe propter votum continẽtiæ poſt ſpõſalia factũ, quod ipſe appellat *propter mentitam fidem*. Si autem ſponſalia ſolverentur per hoc votum, non eſſet licitum. Dicet fortaſſe quis illã fœminam directe feciſſe votum, ne cogeretur nubere timens ſponſi ſeveritatẽ. Sed certe ob hanc cauſam non poſſet dici mentitã fuiſſe fidem, quia utebatur medio aliàs conceſſo, ſed ad ſummum imputari poſſet ei aliqua culpa propter indebitã intentionem in vovendo, quę magis ad religionis defectũ, quã ad infidelitatẽ in ſervãdo promiſſo pertineret.

7 Tandem dici non poteſt eſſe hoc jus divinum, ubi enim eſt data hæc licentia ſponſis? quia neque in Scriptura habetur, neque ex aliqua traditione colligi poteſt, quia ſancti Patres, ex quibus traditiones Eccleſiaſticas accepimus, nullam mentionẽ faciunt de ſolutione ſponſalium per hujuſmodi vota. Neque etiam fuit neceſſaria in Eccleſia hujuſmodi licentia, cum in ordine ad perfectionem

ctionem ſatis ſit, quod per votum religionis poſſint hujuſmodi ſponſalia diſſolvi.

Secunda opinio aſſirmat diſſolvi ſpōſalia.

8 Secunda opinio tenet ſolvi ſponſalia per ſubſequens votum ſimplex caſtitatis; tenet Angel. verb. *ſponſalia*, n. 40. citans Directoriū, & Jo: Andr. in c. *de illis*, de ſponſ. & Sylv. citat Ant. in c. *de illis*, de deſponſ. impub. Sequitur Rich. in 4. d. 27. art. 3. q. 4. qui advertit, ſi ſponſalia ſint publica, oportere etiam votum eſſe publicum, & diſſolutionem fieri judicio Eccleſiæ; ſi vero ſint occulta, per votum etiam occultum diſſolvi poſſe. Idem tenet Major ibi q. 5. art. 2. Sot. q. 2. art. 5. qui *hoc* (inquit) *in dubium revocari non debet*. Tenet etiam Veracruz in ſpecul. conjug. 1. p. art. 21. caſ. 12. Ratio, quam Soto adducit, eſt, quia votum caſtitatis eſt de perfectiori modo vitæ; ergo eſt integre validum & firmum, non obſtātibus prioribus ſponſalibus. Patet conſequentia, quia in ſpōſalibus ſemper implicite intelligitur exceptio melioris frugis: ergo obligat nō obſtantibus illis: ergo irritat illa.

9 Ad hoc vero fundamentum reſpondent aliqui Canoniſtæ negando conſequentiam, præſertim ultimā & penultimam, quia votum, inquiunt, & ſponſalia ęqualis obligationis ſunt, & ideo quæ tempore antecedit, alteram vincit; ita refert Sylv. ex Innoc. & Hoſtienſ. Sed illi loquuntur de ſponſalibus juratis, de quibus infra; omiſſo tamen juramento negare nō poſſumus, quin obligatio voti ex genere ſuo major ſit, quam cujuſcumq; promiſſionis humanæ: & ideo melius reſpondebitur negā do primam conſequentiam. Itaque quamvis obligatio ſponſalium ex ſuo genere minor ſit, tamen quando ipſa antecedit, mutat materiam, & reddit illam incapacem obligationis voti omnino firmi, utpote jam alterius juri ſubjecta; & ideo ſuperveniens voti obligatio non poteſt priorem tollere, quia non eſt in ſuo genere perfecta & firma, imo includit conditionem, ſi alter cedat juri ſuo. Quod autem Soto dicit de conditione melioris frugis, ſi per meliorem frugem intelligeret ſtatum religionis, eſſet id jure fundatum, tamen intellectum univerſaliter de cœlibatu in ſæculo, ſine fundamento id dictum eſt: quia neq; ex jure communi implicatur in ſpōſalibus illa conditio, nullum enim extat tale jus, nec ex perſonali intentione contrahentium, nullus enim fere de hoc cogitat, & quamplures licet cogitarent, talē intentionem non haberent: abſolute ergo vult unuſquiſq; & obligare ſe, & obligare alium, quātum poteſt. Neque etiam dici poteſt ex natura rei implicari illam conditionem tanquam neceſſariam ad honeſtatem contractus, ſicut implicatur in voto reſpectu Dei exceptio, ut non impediat majus bonum. Hoc, inquam, dici non poteſt, quia in contractibus civilibus, ſeu promiſſionibus humanis, nō eſt neceſſe talem exceptionem includi, ut honeſte fiat, ſponſalia vero ſunt quidam cōtractus civilis, ſeu humana promiſſio: ergo. Major patet inductione, nam matrimonium licet impediat perfectionem ſtatus, non propterea illicitum eſt, neque ad ſuam honeſtatem requirit, ut illam exceptionē includat: nam licet aliquis mordicus id dicat de matrimonio rato in lege Evangelica, de conſummato id dicere non poteſt, nec de rato ſecundum ſe ſumpto, prout erat in lege naturę, aut veteri. Pręterea idem videre licet in quacumq; alia donatione, vel promiſſione, nam ſi Petrus promiſit centū Paulo per verā & rigoroſam ſtipulationem, licet fortaſſe melius fuiſſet illa dare in eleemoſynam, nihilominus ex vi promiſſionis impeditus manet, neq; intelligitur incluſa conditio melioris uſus, ſeu frugis, ut conſtat ex communi ſenſu omnium hominum, alioquin nihil eſſet firmū in humanis promiſſionibus. Ratio autē eſt, quia homo non tenetur facere, quod melius eſt, neq; etiam ſe expeditum conſervare ad illud eligendum: ergo licite poteſt aliquid facere, vel ita ſe obligare, ut jam non ſolum non ſit melius, verū nec liceat, quod antea melius erat: ergo ex natura rei ad honeſtatem actus non eſt neceſſarium, ut ſubintelligatur illa exceptio melioris frugis: ergo per ſponſalia poteſt homo ita ſe obligare, ut jam ſibi non liceat nō nubere; & ſine dubio ſi fingamus ſponſalia fieri cum hac expreſſa, & quaſi reflexa intentione, nō video cur nō ſint efficacia ad inducendam illam obligationē, cū auctoritate legis nō impediantur, & alioquin ſint de re honeſta, & proprio dominio volūtatis ſubjecta. Quod ſi hoc genus obligationis eſt in poteſtate contrahentiū, quoties abſolute ſpōdēt, & nihil excipiūt, intelligēdi ſūt ita ſe obligare, & eligere minus bonum relicto meliori.

Differentia inter votum religionis & caſtitatis quoad hoc.

10 Neq; in hoc facienda eſt comparatio cum matrimonio, quia in illo ſola exceptio religionis admittitur, nō quia quomodocumq; eſt melius bonum, ſed quia eſt tale, quod auctoritate legis hoc habeat privilegium, & ideo quantumcumq; quis contrahendo matrimonium intendat ita ſe obligare, ut nō poſſit religioſus fieri ante conſummationē, nihil facit quoad hoc, ſed ſemper retinet idem privilegium, quia eſt lege introductū in favorem boni communis, cui nō poteſt perſona privata cedere. Econtrario vero quamvis ſacerdotiū cum ſuo voto ſolenni ſine dubio ſit perfectior ſtatus, quam matrimoniū, nihilominus non intelligitur exceptus in contractu matrimonii rati, quia nullius legis auctoritate illa exceptio nititur, & alioquin contractus ſimpliciter & abſolute fit: non eſt ergo verum illud principiū, in humano contractu implicari exceptionem melioris boni abſolute, ſed illius tamen, quod legis auctoritate fundatur, & ita in præſenti fatemur includi exceptione religioſi ſtatus, non tamē voti ſimplicis caſtitatis, quia hoc legis auctoritate non fundatur. Alioquin nō ſolum votum, ſed etiam propoſitum perpetuę virginitatis irritaret, vel impediret obligationem ſponſalium: quia ſtatus virginitatis etiam ſecluſo voto eſt perfectior, quā ſtatus matrimonii, ut plane ſentit Paul. 1. ad Cor. 7. non enim dixit: *Qui vovit, melius facit*, ſed, *Qui non jungit, melius facit*: ergo hoc etiam bonum intelligitur exceptum in ſponſalibus, etiam ſecluſo voto, quia etiam hęc eſt exceptio melioris frugis. At hoc nemo dicet, alias ſponſalia nullam affirmativam promiſſionē continerent, ſed ſolū hanc negativā: *Non contrahat matrimonium cum alia præter te*; nam juxta illam ſententiam, ſi velit cum nullo omnino contrahere, ſed cœlibatum retinere, liberū illi eſt non obſtantibus ſponſalibus. Conſequens autē eſt, & contra Doct. communiter, & contra ordinariam intentionē contrahentium. Ergo etiā in ſponſalibus conſtat non eſſe univerſaliter verum illud principium de ſubintellecta exceptione melioris boni. Dicere autem illud bonum voto firmatum eſſe majus, pluſq; participare de ratione ſtatus perfectioris, eſt quidem verum, non tamē ſufficiens, ut dicere poſſimus, ſine alia legis auctoritate, vel expreſſa contrahentium voluntate hujus boni exceptionem includi in tali contractu, quia magis & minus non variant ſpeciem, ſeu rationē, alioquin erit, ut ſic dicam, exceptio arbitraria, & de multis aliis bonis poſſet quis dicere etiam intelligi excepta: ut, v.g. ſi quis fieret converſus in religione, in qua nullum votū, etiam ſimplex caſtitatis converſi emittunt, ſed ſolum ſe tradunt ſervitio religionis, per illum actum diceret quis ſolvi ſponſalia, quia eſt melius bonum, & fortaſſe ęquivalens voto ſimplici continentiæ, & quædam participatio ſtatus perfectionis: nam proprie ſtatus perfectionis etiam per votum ſimplex continentiæ non conſtituitur. Et ideo non eſt inefficax argumentum, quod Corduba etiā ſumit de voto diutius contemplandi, & fortaſſe efficacius ſumi poſſet de voto ſimplici paupertatis, & de voto, v.g. perpetuo peregrinandi, & ſimilibus: non videtur ergo hoc relinquendum privato arbitrio, ſed auctoritati legis, vel pactioni factæ inſiſtendo.

Ad confirmationem de voto.

11 Unde nō eſt ſimile, quod de voto afferebatur, quià in illo includitur exceptio melioris boni; eſt enim ratio longe diverſa: tum quia ſcopus voti eſt divinus cultus, qui ſemper eſt major in meliori voto; in promiſſione autē hominis proxime intēditur commodum vel utilitas ejus, cui fit promiſſio: & ideo quod aliud bonū ſit melius, impertinens eſt ad ſcopum talis promiſſionis: tum etiam, quia in voto, dum bonum minus propter majus relinquitur, ſemper eſt in ordine ad eandem perſonam, cui factum eſt votum, & ex conſenſu ejus ſaltem interpretativo: at vero in præſenti illud bonum, quod majus eſt, non pertinet ad perſonam, cui facta eſt promiſſio, ut per ſe patet, neq; ejus conſenſus expectatur, ut ſuppono: nam ſi illa cederet juri ſuo, non eſſet quæſtio. Hoc ergo fundamentum de illa exceptione ſubintellecta non videtur ſolidum, neque ullo jure aut ratione fundatum; nullum autem aliud hujus ſententiæ fundamentum in illis auctoribus invenio, nec facile poterit excogitari.

Tale votum non diſſolvit ſponſalia ex parte voventis.

12 Propter hæc ergo cenſeo priorem ſententiam in rigore eſſe veriorem & magis ſecurā, ac juridicam. Intelligenda vero eſt ex parte ipſius vovētis, nam ex parte alterius, ut Palud. expreſſe declarat, & alii ſequuntur, ſine dubio remittitur obligatio ſponſalium, nō enim co-

gitur quis contrahere matrimonium cum illo, quẽ novit denuo eſſe voto caſtitatis ligatum, quia hoc ſibi eſſet grave onus, quia non poſſet uti matrimonio, niſi petendo debitum; hęc autem mutatio ſupervenit poſt ſpõſalia ipſo invito, & ideo ipſum excuſat ab obligatione implendi ſponſalia. Si autem ipſe nihilominus contrahere voluerit, alter non poterit excuſari propter mutationem factam, etiamſi matrimonium ſit illi futurum oneroſius, quia voluntate ejus talis mutatio facta eſt, & ideo illum non excuſat cum injuria alterius; & alia ratio excuſationis nulla relinquitur ratione voti, ut oſtẽſum eſt. Addendum item eſt in hac ſententia illam non negare, quin votum illud validum ſit, ſed ſolum negare eſſe firmũm, ſeu perfectum quoad omnia. Obligat enim primo voventem ad non contrahendum matrimoniũ, quantum in ipſo eſt, & conſequenter ad non petendum, ut matrimonium contrahatur, & ad acceptandam ſolutionem ſponſalium, ſi alter conſentire voluerit. Si vero ad petitionem alterius matrimonium contrahatur, obligat nihilominus ad non petendum debitum, & ad caſtitatem conjugalem durante matrimonio, & ſi obtingat diſſolvi per mortem conjugis, ad integram caſtitatem. Ratio omnium eſt, quia tale votum eſt validum, & obligatorium in his omnibus, quæ alteri injurioſa non ſunt. Addunt Palud. & alii etiam obligare ad ingreſſum religionis, ut vitare poſſit matrimonium. Sed hoc non credo verum propter ea, quæ cap. 4. diſputavi de matrimonio rato, quæ a fortiori procedunt de ſponſalibus.

Ad quid obligetur vovens in hoc caſu.

13 Nihilominus negare non poſſumus, quin altera ſententia, utcumque probabilis ſit, ſaltẽ propter authoritatem plurium Doctorum, qui ducti videntur pietate quadam in favorem pudicitiæ, & caſtitatis. Potuit etiã eos movere proportio quædam, nam ſicut profeſſio ſolemnis ad matrimonium de præſenti, ita ſe habet votũ ſimplex ad ſponſalia de futuro: ſicut ergo matrimoniũ per profeſſionem, ita ſponſalia per votum ſimplex dirimantur. Quæ proportio eſſet ſatis efficax, ſi ſermo eſſet de voto ſimplici religionis, quia ſicut ſponſalia ad matrimonium, ita hoc votum ad ſtatum religionis ordinatur, quę ratio non ita procedit in voto caſtitatis, nam ſimpliciter factum non ordinatur ad ſtatum religionis. Quia vero eſt magna quędam participatio illius ſtatus, & quæ magis directe repugnat matrimonio, ideo dicti authores opinati ſunt æquivalere quoad hunc effectum voto religionis. Præterea juvari poſſet hæc opinio ex antiqua conſuetudine Eccleſiæ, quæ ex adductis in cap. præced. conſtare poteſt, nam multa exempla ibi adducta ſunt, quę de ſponſalibus de futuro, & voto ſimplici continentię facilius exponuntur. Quod ſi de hac conſuetudine ab Eccleſia tolerata etiam hoc tempore conſtare poſſet, multum probabilitatis huic opinioni accederet: nam revera argumenta prius facta convincunt ex ſola rei natura nõ poſſe colligi hunc effectum, quia conſuetudo habet vim legis; ideo poſita hac conſuetudine interpretari poſſumus fieri hunc effectum authoritate Eccleſiaſticæ legis, vel certe conſuetudo ipſa declarat ſpõſalia inter Chriſtianos fieri ſubintellecta dicta exceptione. Hęc autem conſuetudo colligetur ex uſu Prçlatorum Eccleſiæ, ſine quorum judicio diſſolvi non poſſunt ſpõſalia publica, altera parte invita, ut merito dixit Richar. quia non fieret ſine ſcandalo & perturbatione. Si ergo judex Eccleſiaſticus probato voto ſimplici virginitatis, ſeu continẽtiæ facto poſt ſponſalia etiam publica, ſeu in judicio probata, voventẽ judicat liberum ab obligatione ſponſalium, tutus erit in conſcientia, & illud erit grave indicium, voluntatem, vel cõſuetudinem Eccleſiæ eſſe, ut ſponſalia includant illam tacitam exceptionem, ac proinde votum per ſe ſufficere ad diſſolvenda illa; in publicis autem requiri judicium Eccleſiæ propter debitum ordinem, in occultis vero votum ipſum per ſe ſufficere. Abſolute autem loquendo exiſtimo non eſſe talem conſuetudinem, nec de illa conſtare poſſe: nam ſi quis eſt hujuſmodi uſus, ille potius procedit ex dicta opinione, quam e converſo opinio ipſa in priori conſuetudine fundetur. Et ideo dixi priorem ſententiam per ſe, ac ſimpliciter eſſe veriorem, quamvis practice poſterior etiam probabilis ſit.

Probabilis eſt ſecunda ſententia aſſerens per tale votũ diſſolvi ſponſalia.

14 Atque ex his conſtat, quid dicendum ſit, ſi ſponſalia, quæ præceſſerunt, jurata fuerunt. Nam juxta priorẽ ſententiam conſtat a fortiori dicendum eſſe illa ſponſalia non ſolvi per votum ſubſequens, & de his ſponſalibus juratis expreſſius loquuntur Innoc. & Canon. ſupra citati & ſumm. confeſſ. lib. 1. tit. 8. q. 33. Juxta aliam vero opinionem conſequenter dicendum eſt, etiamſi ſponſalia jurata ſint, ſolvi per votum ſubſequens. Nec refert, etiamſi demus juramenti obligationem eſſe æqualem; hoc enim non eſt propter exceſſum in obligatione, ſed quia ibi non opponuntur, ſed votum non ſubtrahit materiam priori juramento. Si enim votum continentiæ ſubſequens dirimit ſponſalia ſimplicia, ideo eſt, quia in ipſis ſponſalibus includitur prædicta exceptio: quando ergo illis additur juramentum, nõ mutat illa, nec excludit exceptionem, ſed eadem cum eodem modo promiſſionis firmiora reddit. Quando ergo poſtea votum fit, exceptio adimpletur, & ideo ſicut obligatio promiſſionis in eo caſu jam nõ habet locum, ita nec obligatio juramenti. Quapropter in hoc negotio nihil refert, quod priora ſponſalia fuerint jurata, necne. Poſſet tamen hic objici c. *commiſſum*, de ſponſ. ſed in illo textu non eſt ſermo de voto caſtitatis, ſed de voto religionis, de quo poſtea dicemus; non eſt autem ſimilis ratio in utroque, nã votum religionis per ſe obligat ad ingrediendam religionem, & ideo ſtante illo perfecto, & integro, non poteſt quis obligari ad matrimonium, quia vel obligãdus eſſet cõſequenter ad religionẽ, quod ipſe non vovit, vel ad conſummandum matrimoniũ, quod voto repugnat. Propter quã, quod ordo ille, qui in præd. cap. conſulitur, fortaſſe nõ eſt in præcepto, ut infra ſuo loco videbimus.

Quid dicendum, ſi ſponſalia ſint jurata?

15 Sed quid ſi ſponſalia nõ fuerunt pura, ſed interceſſit copula, vel alii actus, qui reddunt difficiliorem alteri ſponſo facultatẽ contrahendi matrimonium. Quæ difficultas habet locum ex parte fœminæ, nam vir ex hoc cap. nullum onus, aut gravamen recipere ſolet, moraliter loquendo, fœminæ vero magnum famæ, & honoris detrimentum hinc provenire ſolet, & ideo ſine dubio auget ſponſi obligationem ſtandi promiſſis. Juxta priorem autem ſententiam ſupra tractatam majori ratione dicendum eſt, tale votum quoad intentionem non ducendi ſponſam in uxorem eſſe iniquum, & nõ obligare. Quod adnotavit Vival. ult. part. Candel. c. 14. n. 64. Ubi refert aliquos juxta opinionem ſecundam opinatos eſſe etiam in hoc caſu votum eſſe obſervãdum, & ſponſalia prætermittenda, damnũ vero illud, quod ex copula, vel ex aliis actibus alteri redũdat, quatenus injurioſum fuit, aliis modis eſſe reparandum. Sed hæc ſententia addita hac circumſtantia multo minus probabilis eſt, & moraliter, & practice vix in aliquo caſu videtur admittenda. Suppono enim ſponſam ſub ſpe futuri conjugii in illũ actum conſenſiſſe: ergo ſi poſtea fruſtretur illa ſpe cum gravi damno, & infamia, fit illis gravis injuria: ergo ſi votum ad hoc ordinetur, eſt de re illicita: ergo nec tale votum obligat, neque ille actus poteſt ab infidelitate, & injuſtitia excuſari occaſione talis voti. Confirmatur, nã licet gratis admittamus, ut vult ſecunda opinio ſupra tractata, pura ſponſalia involvere exceptionem melioris frugis, quæ tamen, quando ulterius proceditur uſque ad copulam, ſufficienter indicant ſponſi ſe recedere a tali conditione, & omnino ac ſine ulla exceptione velle ſtare promiſſis, quod facere poſſunt, ut ſupra oſtendi; quod autem faciant, patet, quia aliàs revera ſponſæ non conſentirent in talem actum.

Difficultas, quando fœmina conſenſit media copula, vel alio modo ſimili.

Reſolutio tenenda eſt, in hoc caſu non diſſolvi ſponſalia.

16 Dices: ſi hoc argumentum eſt efficax, etiam probat ſponſum in eo caſu non poſſe ingredi religionem, neque ad id voto ſe obligare cum tanta injuria tertii. Reſpondeo primum non eſſe omnino ſimile, quia religionis ſtatus habet authoritate legis vim diſſolvendi matrimonium ratum non conſummatum, etiamſi ante ipſum matrimonium illicita copula inter ſponſos præceſſiſſet, ut infra oſtendam, quam vim non habet votum ſimplex continentię. Quę differentia vera eſt quoad hoc, ut factum teneat in caſu, quo ſolemnis profeſſio reipſa fiat, non vero generaliter videtur ſatisfacere, ut licite fiat. Et ideo reſpondeo ſecundo concedendo illatum, ſi eædem circumſtantiæ concurrant, nimirum, quod damnum fœminæ grave ſit, & moraliter irreparabile per aliud medium, quia ſicut votum ſimplex, ita etiam ſolemne non ſit licite cum gravi injuria proximi, qualis ſine dubio in eo caſu intervenit. Poteſt autem aliqua aſſignari differentia quoad hoc inter profeſſionem religionis, & ſimplicem continentiam; nam ſi damnum illatum fœminæ judicio virorum prudentũ poſſet aliter reſarciri, quam per matrimonium, & vir

paratus eſſet ad reparandum damnum illo modo,poſſet religionem ingredi etiam invita fœmina, aliud ſufficiens remedium illi præſtando:manere autem in ſeculo cum ſolo voto continentię ipſa invita,non poſſet licite, etiamſi alia via ſufficientem ſatisfactionem offerret.

17 Ratio vero hujus differentię eſt,quia in priori caſu non tenetur ad contrahendum matrimonium ratione directæ obligationis,ſed ſolum ratione damni illati; & ideo ſi alia via ſufficienter reparatur damnum,ceſſat obligatio, nam qui damnum paſſus eſt,non poteſt obligare ad unum definitum modum ſatisfactionis,quando plures ſunt poſſibiles,&unuſquiſque eorum per ſe ſufficit. At vero in poſteriori caſu obligatio non ſolum ex nocumento, ſed etiam directe ex facto naſcitur,ut oſtēſum eſt: & ideo invita ſponſa non poteſt vir matrimonium ei denegare,nec cogere illam ad aliam ſatisfactionem acceptandam. Secus vero eſt, ſi voluntarie illam acceptet, nam tunc non ſolum poterit vir licite illam præſtare,ſed etiam tenebitur ratione voti,ut votum ipſum obſervare poſſet. An vero idem dicendum ſit,quādo votum caſtitatis præceſſerit ſponſalia, vel etiam ſi ſponſalia non fuerunt vera,ſed ficta ad decipiendam fęminam, & extorquendum conſenſum in copulam illicitam ſpe matrimonii, judicandum eſt, non ex obligatione ſponſalium, vel diſſolutione eorum, quia revera in illis caſibus valida non ſunt,ſed ex ratione injurię,& condignę reſtitutionis:nam ſi hæc aliter fieri non poterant, juſtitiæ obligatio præferenda eſſet, quia propter mutationem gravem factam ex parte materiæ, obligatio voti quoad illum articulum ceſſat, ſicut ceſſaret obligatio voti eleemoſynæ, ſi aliunde orta eſſet obligatio reſtituendi alienum,vel reparandi damnum illatum. Si autem nocumentum poteſt alio modo reſarciri,ille ſervandus eſt, ut votum ſimul ſervetur, ſicut in ſimili jam diximus. Quid vero de voto continentiæ ſacri ordinis quoad hunc effectū dicendum ſit,inferius declarabitur.

Quid ſentiendum, ſi votum præceſſit, vel ſponſalia ficta fuerunt ad extorquendam copulam.

CAPUT VIII.

Utrum poſſit maritus votum continentiæ ab uxore ſine ſua licentia emiſſum irritare.

1 EX his,quę de irritatione voti ſimplicis aſſumendi ſtatum religioſum diximus lib.4.facile colligitur,poſſe ſimiliter parentes votum caſtitatis a pueris, vel puellis in ętate impuberi emiſſum irritare.Pręcipua vero difficultas circa poteſtatem irritandi hoc votum caſtitatis eſt de marito reſpectu uxoris,& vice verſa,& ideo hic non eſt pretermittenda.Incipiendo ergo a marito,inquirendum eſt hoc capite,an votum continentię ab uxore factum poſſit maritus irritare? In quo non quæritur de voto continentiæ,aut religionis facto ante matrimonium conſummatum. Nam ſi illud ſolemne ſit, diſſolvit ipſum matrimonium ratum:ſi vero ſit ſimplex, & ſit votum religionis, ſive ſit emiſſum ante matrimonium contractum,ſive poſt, implendum omnino eſt; nec maritus poteſt illud impedire,aut irritare, quia per illud ei non ſit injuria, eo quod matrimonium quādiu non eſt conſummatum, ſemper habet illam conditionem ſubintellectam, & ideo peccaret graviter conjux reddens debitum, & conſummans matrimonium poſt tale votum, quia ſe reddit inhabilem ad implendū illud. De voto etiam caſtitatis,ſi præceſſit matrimoniū ratum, certum eſt, non poſſe irritari a marito, ut infra dicam. Si vero factum fuit poſt matrimonium ratum, antequā conſummaretur, idem cenſeo,& patebit a fortiori ex dicendis; & de utroque eſt ſpecialis difficultas, an teneatur conjux in eo caſu ingredi religionem, ne cogatur matrimonium conſummare, & contra votum agere, quam infra tractabimus; nunc enim ſufficit certum eſſe conjugem habentem tale votum non teneri ad reddendum debitum, ſi velit religionem intrare intra tempus a lege pręſcriptum;modo agimus de voto caſtitatis poſt matrimonium conſummatum emiſſum, de quo etiam non dubitamus quoad obligationem reddēdi debitum; nam quoad hoc tale votum per ſe irritum eſt, nec poteſt obligare,cum ſit de materia injuſta; unde non indiget mariti irritatione.De quo eleganter ſcribit Aug.epiſt.199.circa princ.Quamvis ſi factum eſſet ſub conditione, ſi maritus non repugnaverit, vel non conſenſerit, tunc poſſet quidem uxor rogare maritum, ut a petendo deſiſteret, ſibique abſtinendi omnino licentiam daret: maritus tamen poſſet libere negare, atque

Votum religionis ab uxore factum nō poteſt a marito irritari.

Neque votum caſtitatis, ſi ante, vel poſt matrimoniū ratum, & non conſummatū fiat.

hac ratione poſſet dici indirecte irritare tale votum etiam quoad hanc partem.

2 Illa vero omiſſa, difficultas eſt quoad alia omnia, quę ſub tale votum cadunt:& quidem ex opinione Soti ſupra tractata,& ex verbis ejus colligi videtur,abſolute loquēdo poſſe virum hoc votum irritare, etiamſi fuerit caſtitatis,&omnino illud tollere.Verba enim Soti ſunt: *Nullo excepto,vir poteſt univerſa vota uxoris irritare.* Et ratio etiam ejus univerſalis eſt,ſcil. quia eſt ſubjecta quoad ultroneam obligationem. Idem tenet expreſſius in 4.d.32.art.2. ubi falſo pro hac parte citat Auguſt.in cap.*manifeſtum*, 33.q.5.nam in illo textu non loquitur de voto continentiæ,& in q.59.in Num.unde textus ille ſumptus eſt, oppoſitum docet. Nec Gratian.in §.poſt illum textum, qui etiam citari ſolet, loquitur de voto continentiæ quoad petitionem, ſed ſimpliciter, atque adeo quoad redditionem debiti.

Opinio Soti aſſerentis poſſe maritum abſolute irritare votum uxoris factum poſt matrimonium conſummatum.

3 Mihi autem hæc opinio improbabilis,& intolerabilis videtur, quoad hanc univerſalitatem; nam votum caſtitatis uxoris præter redditionem debiti, quam non prohibet,ad tria poteſt obligare.Primum eſt,ad ſervandam caſtitatem conjugalem, durante illo matrimonio. Secundum eſt, ad ſervandam caſtitatem ſoluto matrimonio per mortem viri: tertium eſt, ad non petendum debitum. Igitur quoad duo prima certiſſimum cenſeo, votum illud eſſe firmiſſimum, nec poſſe a viro irritari. Quam ſententiam cenſeo communem,& auctores ſtatim referam.Sumi autem poteſt ex c.*placet*, de converſ. conjug. ubi Pontifex præcipit, ut mulier quædam, quæ vivente viro,per ignorantiam religionem ingreſſa fuerat,putans virum fuiſſe defunctum,&ideo ad cohabitādum illi fuerat poſtea cōpulſa,rurſus jam mortuo marito caſtitatem ſervet.Video reſponderi poſſe inde ſolum colligi,tale votum non fuiſſe de facto irritatum a marito,non vero non potuiſſe irritari.Sed certe cum Pontifex abſolute reſpondeat, neq; ullam mentionem faciat irritationis mariti, ſupponit, nullam eſſe potuiſſe,aliàs debuiſſet addere conditionem,ſi maritus tale votum nō irritavit.Nam veriſimile erat, maritum in eo caſu irritaturum fuiſſe votum, ſi potuiſſet; & ita ibi notant Hoſtien.Panor.& alii,qui licet non dicant expreſſe maritū non poſſe irritare hoc votum,dicunt tamen tale votum continentiæ eſſe omnino firmum, & quoad illud pares eſſe maritum,& uxorem. Ratio etiam hoc videtur convincere. Cur enim daretur hæc poteſtas marito? An illi præjudicium eſt, quod uxor ſervet caſtitatem? vel uxor patitur aliquem defectum rationis,ut propterea votum ejus debuerit mariti poteſtati ſubdi?Cum ergo per ſe cōſtet hæc dici non poſſe,&nulla alia fingi poſſit ratio,vel fundamentū hujus poteſtatis,nō poteſt cum aliqua probabilitate viro tribui quoad has duas partes, & conſequēter nec quoad directā irritationē talis voti in ſeipſo.

Votum hoc ad tria obligare poteſt.

4 Quoad tertiam vero partem de obligatione non petendi debitum eſt nonnulla major difficultas,quia ex ea redundat aliquod gravamen in maritum. Et ideo videtur habere rationem aliquam, ſeu titulum ad irritandum tale votum quoad obligationem nō petendi debitum, quæ fuit antiquorum opinio, quam referens D. Tho.in 4.d.32.q.unic.art.4.ad 3. eam cēſet probabiliorem.Et pro eadem ſententia refertur Jo:de Neap.quodl. 8.ſolentq;pro eadem ſententia referri Alber.& Duran. ſed immerito. Eam vero tenet Sot.ſupra,& in 4.d.32. art.3.Et idem ſentit Navar.in ſum.c.12.n.60.& 65.qui tamen utitur diſtinctione quadam infra tractanda. Et alii,quos allegat,& ſeq.Sanc.lib.9.de matr.diſp.39.n.11.

Poſſe irritari quoad petendum debitum eſt aliquorum opinio.

5 Contrariam vero ſententiam cenſeo veram, ſcil. maritum non poſſe irritare tale votum uxoris,ſicut neque uxor poteſt irritare ſimile votū mariti; nam in hoc pares ſunt,ut notavit Auguſt.d.q.59.in Num.ubi etiam hanc tenet aperte ſententiam, quod poteſtas irritandi mariti nullo modo ſe extendit ad votum continentiæ, ſcil præter id, in quo ipſum de ſe nullum eſt, ut declaravi. Eadem ſententia eſt communis Theologorum in 4. d.32.ubi Albert.art.4.dicit quidem eſſe ſtultum votum. Et Durand.q.2. vocat indiſcretum. Sed neuter illorum audet dicere eſſe nullum, vel poſſe tolli a marito; ſed ad ſummum per Epiſcopi diſpenſationem, de quo poſtea. In eandem ſententiam inclinat ibi Palud. q.2. & d.38. q.4.art.2.concl.5. Richar.d.32.art.2.q.1. ubi hanc opinionem dicit eſſe communiorem, & ſecuriorem: quam

etiam ſequitur Cajet.in ſumm.verb.*votum*,c.3.Petr.Ledeſm.q.64,art.4.dub.2. concl.1. Valent. tom.3. diſp.6. q.6. de voto, punct.6. Ant.3.p.tit.1.c.22.§.2. Et in eam magis inclinat Greg. Lop. in lib.3.tit.8.p.1. Palac.in 4. d.32.diſp.2. Sylveſt.*votum*, 5.q.2. quamvis velit in aliquam concordiam opiniones redigere, de quo ſtatim. Eadem eſt Canoniſtarum opinio in d. c.*placet*, de converſ.conjug. Hoſtienſ.Abb. qui idem ſentiunt in c. *quidam*,eodem tit. Ex quo textu recte poteſt hæc ſententia confirmari ex verbis illis:*Ulterius vero non poterit uxorem accipere,promiſit enim non exigere debitum,quod in illius erat poteſtate*; *& ideo quoad hoc votum tenuit*. Nam in illis aperte ſignificatur in primis, tale votum non utcumque fuiſſe validum, ſed etiam omnino firmum,ac perpetuum.Deinde redditur ratio,quia hoc eſt in poteſtate conjugis; ergo poteſt libere id vovere.

6 Quæ ratio amplius declaratur in dictis; nam tale votum non ſubjacet poteſtati mariti ratione materiæ; & conſequenter, nec quoad irritationem indirectam; ergo multo minus quoad irritationem directam. Conſequentia eſt clara ex dictis,quia votum uxoris nō ſubjicitur poteſtati mariti, niſi ratione materiæ. Antecedens autem probatur, quia vir non poteſt cogere, aut præcipere uxori, ut petat debitum, quia ad hoc nullum habet jus, neque ipſa ad hoc ſe obligavit, cum ei tradidit corpus ſuum,ſed ſolum ad reddendum. Neque ad finem matrimonii eſt hoc neceſſarium; imo videtur impertinens, maxime ex parte viri. Cum enim ipſe poſſit exigere jus ſuum, & ex ſe hoc non ſit ei oneroſum,quid neceſſe eſt,quod præcipiat uxori,ut petat? Si autem hoc non poteſt præcipere,nec etiam id poteſt vetare ex ſe,ut per ſe conſtat; ergo nullam poteſtatem habet circa talem materiam voti: ergo neque circa votum ipſum.

7 Confirmatur primo, quia ſi uxor emittat tale votum de licentia mariti, etiamſi maritus poſtea velit irritare votum, & dare uxori facultatem petendi debitū, non poteſt; nec ſolum in eo facto peccat, ſed etiam factum non tenet, ut eſt conſtans omnium ſententia, in qua nec D.Thom. nec Joannes de Neapol. diſſentiunt, nec alius,quem ego viderim præter Soto. Et ultra citatos videri poſſunt Navar.n.61.Anton.ſupra §.3.Summ. Piſana *votum*, 3.§.3.Tabien.*Matrimonium*,1.§.3.Sylv. *votum*, 5.q.1.& Gratian.33.q.5.poſt c.*Manifeſtum*, & fere in ultimis verbis & ſpecialem hujus rei rationem inferius reddemus. Ergo ſignum eſt,etiamſi votum factum ſit ſine licentia mariti, non poſſe illud valide irritare quoad hanc obligationem non petendi debitum. Patet conſequentia ex ſupradictis,quia in aliis votis,in quibus habet poteſtatem irritandi, eam retinet etiam poſt licentiam datam, ſaltem ut factum teneat: nam id ſatis colligitur ex Nu.30.juxta expoſitionem Auguſt.d. q.59.& juxta doctrinam ſupra datam de religioſis,quæ pari ratione hic habet locum. Videtur autem eſſe eadem ratio de hoc voto,& de aliis, ſi in hoc haberet maritus poteſtatem irritandi. Hæc vero ratio videtur poſſe inſtari in voto reddendi debitum, de quo infra eſt dicendum;& ibi conſtabit,quantam habeat efficaciam.

8 Tandem confirmatur ſecundo,quia vir non poteſt irritare votum caſtitatis ſuæ uxoris, ſi emiſit illud ante matrimonium contractum,non poteſt,inquam,quoad hanc obligationem non petendi debitum; ergo neque id poteſt circa votum poſt matrimonium emiſſum. Patet conſequentia, quia æqualem poteſtatem habet vir circa vota uxoris ante, vel poſt matrimonium emiſſa, ut colligitur ex dicto loco Num. & Auguſt. ibidem, & ſtatim latius dicemus. Antecedens autem conſtat ex communi conſenſu omnium. Cajet.hic art.6.Sylveſt. Navar.& alii citatis locis. Patet etiam ex uſu Eccleſiæ, ſemper enim cenſetur neceſſaria diſpenſatio, ut talis uxor poſſit debitum petere: ergo ſignum eſt, non poſſe irritari a marito;ſi enim poſſet,faciliuseſſet remedium. Item conſtat,uxorem non poſſe irritare tale votum mariti factum ante matrimonium; ergo nec e converſo, quia in hac materia caſtitatis pares ſunt. Denique eſt optima congruentia,quia in omni promiſſione,vel cōtractu matrimonii nondum conſummati inter virum & uxorem ſubintelligitur conditio, ut non impediat meliorem frugem,ſeu majus bonum. Unde ſponſalia de futuro non impediunt abſolutum votum caſtitatis; & matrimonium ratum non impedit profeſſionem, & ſolemne votum caſtitatis. Ergo ſervata proportione, matrimonium etiam conſummatum non impediet, quo minus intra illum ſtatum poſſit quis caſtitatem vovere, quantum poteſt ſine injuria alterius conjugis; ergo hoc votum non poteſt irritari a marito.Quocirca licet in aliis votis concederemus, habere maritum poteſtatem irritandi illa,in voto caſtitatis id non eſſet admittendum, quia modo eſt de bono alterius ordinis; quod eo modo, quo eſſe poteſt cum ſtatu matrimonii, nunquam intelligitur excluſum.

Satisfit fundamētis contrariæ opinionis.

9 Quod autem contraria ſententia dicebat,hoc eſſe oneroſum alteri conjugum,in primis non obſtat,ſi non ſit injurioſum; quia uxor non ſe obligavit per traditionem ſui corporis ad tollendam marito omnem difficultatem, quam ipſe poteſt ex ſe habere in petendo debito, ſed ſolum ad reddendum uſum ejus,ipſo petente. Deinde ut tollantur ſcrupuli, & res fiat facilior, intelligendum eſt,mulierem ex vi talis voti non poſſe omnino facere petitionem debiti; ſi autem ipſe vel expreſſe petat, vel ſaltem ſi quis indicet, ita ut ipſa ſufficienter intelligat,eum ardere tali deſiderio,& tacite poſtulare,id ſatis ſit,ut ipſa ſine ſcrupulo reddere poſſit,non obſtante voto; imo licet fortaſſe ad hoc non teneatur debito juſtitiæ, propter rationem ſupra factam; tamen ex lege charitatis propria illius ſtatus videtur teneri ad ſubveniendum marito in tali periculo exiſtenti,quia niſi ipſa tunc ſe facilem præbeat, eſt in periculo pollutionis, vel alterius ſimilis peccati. Quocirca cum dicitur materia talis voti eſſe non petere debitum, intelligendum eſt de petitione pura, ut ſic dicam, quæ non habet rationem redditionis debiti ex juſtitia, vel charitate; ita enim interpretandum eſt tale votum,ut ſit de meliori bono.

Quomodo intelligatur hæc obligatio non petendi debitum.

10 Et juxta hanc interpretationem poſſet exponi d. D.Thom. (licet ejus authoritas in 4.non ita nos cogat, ac ſi in partibus id ſcripſiſſet,) tamen etiam ibi non dixit,maritum poſſe irritare hoc votum uxoris; ſed indifferenter loquitur de utroque conjuge;& non dicit,poſſe irritare votum alterius; ſed neutrum poſſe ſine alterius conſenſu tale votum emittere; quod poteſt intelligi,ſi votum ſiat nunquam accedendi ad alterum,niſi illo expreſſe petente,& ratione juſtitiæ exigendi. Et tunc jam locum habere poteſt,quod Alber.& Duran.dicunt, tale votum eſſe indiſcretum,& reprehenſione dignum. Nam votum illius caſtitatis,& nō petendi dicto modo explicato ſecundum ſe non eſt, cur indiſcretum cenſeatur,licet in hac, vel illa perſona poſſit non expedire; factum autem cum majori extenſione erit indiſcretum, imo etiam nullum quoad eam partem, in qua impedit majus bonum, & debitum ſaltem ex ordine charitatis.

Opinio Sylveſt. de voto non reddendi debitum, explicatur.

11 Huc denique ſpectare videtur,quod Sylveſt.*votum* 4.n.5.dixit,ſi votum ſit de non reddendo, abſolute non valere,quia præjudicat alteri conjugi.Si vero ſit de non petendo ratione ſui, ſed tantum ratione alterius ſocii, tenere,quia non præjudicat:atque adeo ſi uxor vovet ſe non coituram, niſi ad complacendum marito, votum eſſe licitum,nec poſſe irritari. Hæc enim diſtinctio, ut veritatem contineat, ita intelligenda eſt, ut petere ratione alterius non ſit proprie,&(ut ita dicam)primario petere, ſed condeſcendere tacitæ petitioni, vel inſinuationi alterius. Et ſimiliter cum additur limitatio, niſi ad complacendum marito,reſtringatur ad eumdem caſum,in quo ille ita jam tacite petit, ut illi immineat periculum; & ideo ratio charitatis poſtulet illi ſubvenire. Atque hanc doctrinam ſic expoſitam videtur ſatis expreſſe tradere D.Thom. in 4.d.38.q.1. art.3. & q.2. ad 2. Unde Gregor. Lop. dicta l. 3. referens hoc dictum Sylveſt.ait, aut ipſum non diſcrepare a communi opinione, aut ſe non ſatis intelligere quid dicat.

Explicatur opinio Navar. in hoc puncto.

12 Navar.etiam d. nu. 60.& 65. licit abſolute opinionem Joan.deNeapol.ſequatur,ab hoc d.Sylveſt.non diſcrepat. Addit vero diſtinctionem illam non uſitatā, dicens,maritum habentem votum caſtitatis poſſe petere debitum, non tamen poſſe exigere:nec ſatis explicat, quid differant petere,& exigere; inſinuat tamen,petere eſſe ab alio poſtulare non cogendo, ſed ſi voluntarie dare voluerit. Exigere vero eſſe extorquere, etiam ab invito; putat enim conjugem habentem votum poſſe petere in gratiam alterius; & ideo ſolum invitando, ſi alius voluerit dare, petere poſſe, non vero poſſe petere in gratiam ſui, & ideo non poſſe exige-

re,

re. Quam diſtinctionem invenit, ut reſponderet ad c. *quidam*, & c. *placet*, de converſ. conjug. quæ verbo exigendi utuntur. Quam diſtinctionem ego etiam admitto, ſi ad prædictum ſenſum trahatur, alioqui repugnantiam involvit. Nam ſi maritus tunc habet jus juſtitiæ, poteſt petere, & exigere. Quod ſi exigendo peccat contra votum, etiam petendo, ſi omnino ipſe inchoet, & invitet, quia tunc non cedit juri alterius, ſed proprio utitur, cui per votum renuntiavit, ut in dictis juribus indicatur. Si autem non ipſe incipit invitando, jam non eſt petitio, de qua agimus, eritque diſſenſio ſolum in termino.

CAPUT IX.

Quid poſſit uxor circa votum caſtitatis mariti ſine ejus conſenſu emiſſum, & quid de voto caſtitatis utriuſque ex mutuo facto conſenſu.

1 Ex dictis a fortiori conſtat, quid dicendum ſit de voto caſtitatis emiſſo a voto ſine conſenſu uxoris ſive ante, ſive poſt matrimonium. Nam certum eſt, tale votum non obligare ad non reddendum debitum, quia talis materia injuſta eſt; unde ad hoc non indiget irritatione. Certum eſt etiam votum hoc in ſe, & in tota ſua amplitudine non poſſe irritari tum ratione ſpeciali, tum etiam generali; quia votum hoc ſaltem quoad obligationem caſtitatis conjugalis, vel vidualis poſt mortem uxoris auferri non poteſt ab ullo conjuge. Quantum vero ad obligationem non petendi debitum, aliqui putant, tale votum per ſe non obligare, quia eſt in magnum præjudicium uxoris, & quia in tali perſona non eſt de meliori bono. Sed hoc non credo verum, quia ſaltem ſi uxor non contradixerit, ſine dubio tale votum obligat, quod probant omnia ſupra adducta; quia in hoc maritus eſt ſui juris; & illud, quod vovet, ſimpliciter eſt melius, ſi rationabili modo illud interpretemur, ut ſupra factum eſt. Denique judicium manifeſtum eſt, quia ſi uxor cognito voto mariti contenta ſit, ſine dubio vir tenetur voto; quia tunc ceſſat omne præjudicium; ergo ſignum eſt, a principio non fuiſſe omnino irritum. Quocirca ſi maritus nolit manifeſtare votum uxori, ſemper tenebitur illo voto in omni probabili opinione. An vero male faciat maritus, non manifeſtando uxori ſuam obligationem, & ceſſando a petendo abſolute, juxta ſequentes opiniones judicandum eſt.

Opinio aſſerentiū hoc votū non obligare ad non petēdum debitum.

2 Dicunt vero aliqui, votum illud quantum ad obligationem non petendi poſſe irritari ab uxore. Quod ſentiunt pleri que eorum, qui de marito id affirmant; imo putant majorem rationem quoad hoc eſſe in uxore; quia hoc non provenit ex poteſtate ſuperiori, ſed ex præjudicio: majus autem præjudicium fit mulieri per hujuſmodi votum viri, quam e converſo, eo quod pudori fœmineo oneroſius ſit ſemper debitum poſtulare: ita ſentit Sot. ubi ſupra Navar. & præter alios ſupra citatos tenet Henriq. l. 11. de matrim. c. 15. n. 8. ad fin. & Emman. Roder. tom. 2. Summ. c. 90. n. 3.

Opinio aſſerentiū tale votū quoad obligationē non petēdi debitū ab uxore irritari poſſe.

3 Verius tamen exiſtimo, etiam quoad hanc partem, non poſſe uxorem, ſi proprie loquamur, votum viri irritare; ſed aut illud per ſe non obligare, ſi inepte factum ſit, aut in eo, quod eſt validum, irritari non poſſe. Ita ſentiunt reliqui auctores ſupra citati. Imo & Sancius præcedenti puncto nobis contrarius in hac parte aſſentitur tum lib. 9. de matrim. diſp. 42. n. 7. tum etiam in Decalog. lib. 4. de voto c. 34. n. 27. Et generatim oſtenditur, quia in hoc jure debiti æquales ſunt vir, & uxor, 1. Cor. 7. & c. *ſi quis primo* 32. q. 1. Deinde ita declaratur; quia vel votum eſt de non petendo ex ſe & propter ſe, & quaſi jam inchoando, & tale votum & validum eſt, & per ſe loquendo licitum, & omnino firmum, ita ut ab uxore irritari non poſſit, quia nec ſuper perſonam mariti, nec ſuper talem materiam habet poteſtatem ullam. Nec inde aliquod gravamen ei accreſcit; vel ſi quod accidit, eſt valde extrinſecum, & non eſt injuſtum, nec contrarium charitati; vel votum mariti eſt de non accedendo ad uxorem ullo modo, donec ipſa expreſſe petat, etiamſi illam videat in periculo conſtitutam, & tacite petentem, & deſiderium ſignificantem: & tunc tale votum cenſeo eſſe indiſcretum, & contrarium, vel minus conſentaneum ordini charitatis, & prudentiæ ſervandæ in illo ſtatu. Et ideo non obligat quoad illam partem, ſeu exceſſum. An vero in hoc poſſit uxor cedere juri ſuo, & ita quoad hanc partem dare valorem huic voto, ſtatim dicam: nunc ſolum aſſero non teneri maritum ad poſtulandum, vel expectandum talem conſenſum uxoris, ſed quoad illam partem ſtatim, ac per ſe non obligari tali voto; & ita proprie hic non habere locum irritationem.

Votum non habendi copulam, niſi expreſſe petatur, aliquando non obligat.

4 Ulterius ex his conſtat, quid dicendum ſit, quando vir, & uxor ex mutuo conſenſu votum caſtitatis emittunt? Circa quod occurrebat diſputatio cum hæreticis, an tale votum licitum ſit. Hæretici vero illud damnant tamquam contrarium illi divino præcepto: *Quos Deus conjunxit, &c.* Verumtamen neceſſe non eſt contra hanc ineptiſſimam hæreſim diſputare, tum quia per tale votum non ſolvitur matrimonii vinculum, & ita non agitur contra divinum præceptum; tum etiam, quia per talia vota neutri conjugi fit injuria, quia uterque cedit juri ſuo; & volenti, & conſentienti non fit injuria. Tum denique, quia perpetua Eccleſiæ traditione, & innumeris ſanctorum exemplis, ac teſtimoniis hujuſmodi vota approbata ſunt, ut erudite oſtendit Bellarm. li. 2. de Monachis c. 37. Quin potius Auguſt. li. 1. de ſerm. Dom. in mont. c. 14. beatiora vocat hujuſmodi conjugia, in quibus conjuges inter ſe continentiam pari conſenſu ſervare potuerunt. Suppoſita ergo honeſtate hujus voti, certum eſt, in eo caſu utriuſque conjugis votum & validum eſſe, & firmum, ita ut neuter poſſit votum alterius irritare, quod eſt certiſſimum quoad perpetuitatem voti, & quoad alias materias extra copulam matrimonialem.

Difficultas, quando tale votum ex mutuo cōſenſu uterque facit.

Tale votum eſt licitum.

Etiam eſt validum.

5 Circa hanc vero dubitari poteſt, an tale votum obliget ad non reddendum, etiam altero petente, & exigente? Palac. in 4. diſt. 32. diſp. 4. col. 8. aſſerit, non teneri ad reddendum, donec alter revocet conſenſum. Si autem revocet, & reddere poſſe, & debere. Sed diſtinctio minime neceſſaria videtur. Nam reddere nemo poteſt, donec alter petat. Eo autem ipſo, quod petit, jam revocat priorem conſenſum, & recedit a priori pacto. Diceret tamen fortaſſe hic auctor, quando alter conjugum in eo caſu petit, alium non debere ſtatim reddere; ſed ſe excuſare, quod jam non teneatur ratione pacti, nec poſſit ratione voti. Si autem alter tunc revocaverit priorem conſenſum, & non ſolum rogaverit, ſed jus ſuum exegerit, alium tunc licite poſſe reddere debitum, & conſequenter teneri. Ratio eſſe poteſt, quia ſupra dictum eſt, ſuperiorem valide poſſe revocare licentiam vovendi datam ſubdito; & tunc licet ipſe peccet, ſubditum excuſari: ergo idem erit in præſenti.

An obliget ad nō reddendū debitum altero petente.

6 Communis tamen ſententia eſt in contrarium; dicit enim, in eo caſu neutrum conjugum poſſe alteri reddere debitum, etiamſi maxime exigat, & velit priorem conſenſum revocare: ita ſentiunt communiter Theologi in 4. d. 32. ubi D. Th. Palud. Richard. Supplem. & Sot. art. 3. & d. 27. q. 1. art. 4. Sylveſt. d. q. 2. Tabien. *matrimonium* 4. §. 30. Navar. in Summ. d. c. 12. n. 59. & c. 16. n. 32. & Panorm. in c. *chariſſimus*, de converſ. conjug. n. 6. Leſſius lib. 2. de juſt. c. 40. dub. 10. n. 85. & Sancius in Decalog. lib. 4. c. 34. n. 15. Poteſt autem hoc fundari & in voto ipſius conjugis, qui redditurus eſt debitum, & in voto alterius, qui illud exigit. Priori modo fundamentum eſſe debet, quia quantumvis alius, qui petit debitum, revocet conſenſum prius datum, votum alterius manet firmum, quia revocatio illa non poteſt eſſe efficax ad invalidandum contractum prius factum inter ipſos conjuges, ratione cujus jam alter ceſſit juri ſuo; & conſequenter alium liberavit onere, & obligatione reddendi debitum; quam non poteſt iterum imponere revocando priorem conſenſum. Quod confirmatur, & declaratur, quia pacta, & conventiones juſtæ, in quibus æquale pro æquali redditur, abſolute & ſine conditione factæ, ſunt perpetuæ, nec revocantur, eo quod alter retractat voluntatem ſuam; ſed inter maritum, & uxorem in eo caſu præceſſit pactum mutuum, & utrinque fuit conditio æqualis; ergo non poteſt alter conjugum revocare pactum alio invito; ergo quantumvis revocet alter, ſemper obligatur voto ad abſtinendum abſolute a copula conjugali. Patet conſequentia, quia ratione pacti poteſt licite negare debitum; ergo ratione voti tenetur. Unde recte Navarrus ſupra conſiderat, diſcrimen eſſe, quando præceſſit inter conjuges pactum nudum, vel voto firmatum;

Communis ſententia aſſerit non poſſe reddi debitum.

quia

quia quando pactum fuit nudum, licite poſſunt conjuges ex mutuo conſenſu ab illo recedere argumento c. 2. de ſponſal. quia unuſquiſque poteſt cedere juri ſuo. Imo addit Navar. citans Hugonem Card. in c. 6. 1. ad Cor. in eo caſu, ſi alter conjugum petat, vel ſe oſtendat propenſum, &c. alium debere condeſcendere. Sed non credo teneri debito juſtitiæ, aliàs precedens pactum nihil operaretur. Sed aliquando poterit intervenire debitum honeſtatis, vel charitatis, ſi alter in periculo verſetur. At vero quando ultra pactum mutuum acceſſit votum, jam non eſt liberum illis recedere a pacto, neque alteri revocationem alterius acceptare, aut illi conſentire, aut ſuo juri per pactum acquiſito cedere, quia in hoc ageret contra abſolutum votum caſtitatis.

Difficultas, an poſt revocationem mutui cõſenſus peccent reddendo debitum.

7 Sed quid, ſi ſemel conjuges mutuo conſenſu pactum prius factum, quantumvis voto firmatum, revocarint, nunquid peccabit poſtea alter eorum reddendo alteri debitum? Quod enim in illa revocatione pacti peccaverint, & contra votum egerint, dubium non eſt, ut ex dictis patet. Tamen quia illa revocatio facta tenet, videntur poſtea non peccare reddendo debitum, etiamſi peccent petendo. Primum patet, ſcilicet revocationem fuiſſe validam, quia licet fuerit peccaminoſa contra votum, non tamen contra juſtitiam, cum unuſquiſque conjugum ſemper maneat dominus juris ſui, cui poteſt cedere; ergo quibus voluntatibus illud pactum factum ſit, diſſolvi potuit efficaciter quantum ad mutuam obligationem, quicquid ſit de peccato contra promiſſionem Deo factam. Hinc vero ſequi videtur ſecundum, ſcilicet nullum eorum peccare reddendo debitum, quia jam materia illa eſt aliena, & redit ad antiquum ſtatum, in quo ex vi matrimonii tenentur conjuges reddere debitum. Quocirca ſimile videtur in eo caſu contingere, ac in eo, qui matrimonium contrahit habens votum caſtitatis. Nam licet ſemel peccet, factum tamen tenet, ratione cujus poteſt licite, & debet poſtea debitum reddere. Reſpondent aliqui hoc ad ſummum procedere de obligatione ex vi proprii voti, quod jam non videtur obligare ad non reddendũ, ſuppoſita diſſolutione pacti; aliunde vero manere obligationem ex vi cooperationis ad malũ, ſed de hoc ſtatim.

8 Reſpondeo igitur, in eo caſu teneri utrumque conjugem ex vi ſui voti pactum reiterare, & mutuo ſibi remittere obligationem reddendi debitum, quia obligatio voti in utroque ſemper manet; ergo uterque teneatur facere quod poteſt, ut non reddat debitum; quia ad hoc etiam votum a principio obligavit: poſſent autem hoc facile præbere ad prius pactum redeundo; ergo ex vi prioris voti ad hoc ſemper tenentur. Denique recedendo a pacto, & revertendo ad jus antiquum, contra votum peccarunt; ergo perſeverando in eo ſtatu, ſemper contra votum agunt; tenentur ergo ſemper ad pactum redire. Unde fit, ut ex tali colluſione, ſeu mutua remiſſione nullum commodum reportent hujuſmodi conjuges quoad culpam vitandam, quia ſemper in eo peccant contra votum, quod prius pactum non ſervent. Quod ſi fortaſſe alter eorum poſt talem revocationem pœnitentia ductus illam retractare velit, alter vero nolit, non poterit quidem ille, qui invitus eſt, alterum cogere; quia jam de facto ceſſit juri ſuo, & valide quidem quantum ſpectat ad rationem juſtitiæ. Et ideo ille, qui ſic pœnitens, & invitus reddiderit debitum, non peccabit directe contra votum ſuum, quia ex vi ejus jam non tenetur non reddere, facta tali rerum mutatione. An vero ex vi voti alterius conjugis teneatur non reddere, jam dicetur.

Quid ſi alter eorum velit reiterare revocatum conſenſũ, & alius nolit. Tenetur reddere petenti.

9 Alio ergo modo fundari poteſt hæc ſententia communis in voto alterius conjugis; quia nimirum ille peccat petendo debitum in eo caſu, etiamſi datum conſenſum revocaverit, & ideo hic non poteſt reddere debitum, niſi cooperando peccato ejus, quod nunquam licet: ita ſumitur ex Navar. ſupra n. 59. qui refert D. Th. in 4. d. 38. Et explicari poteſt a ſimili; nam licet jure naturæ teneamur alteri reddere rem ſuam, vel depoſitum; ſi tamen conſtet, illam velle in malum uſum, & præjudicium tertii, non debemus dare, etiamſi petat, ut Tryphon. Jureconſ. tradit in l. bona fides, ff. depoſiti. ergo a fortiori in præſenti.

10 Contra hanc vero rationem inſtari poſſe videtur. Nam ſi alter conjugum emittat votum caſtitatis ſine alterius conſenſu, & poſtea debitum petat, quamvis in eo peccet, & in copula etiam, quæ ex vi talis petitionis ſequitur, nihilominus alter conjux non peccat reddendo, imo reddere tenetur. Quod tenet expreſſe Sot. in 4. diſt. 17. q. 1. art. 4. circa finem. Et ratio eſſe poteſt, quia ille petit jus ſuum, & actus quẽ petit de ſe licitus eſt; malitia vero, quæ illi admiſcetur ex voto conjugis, eſt valde extrinſeca, quæ non imputatur alteri reddenti jus, nec poteſt dici, ad illam cooperari, ſed ſolum permittere illam, quia nec directe vult illam malitiam, nec actum, cui illa ſit intrinſece adjuncta; ſed per accidens in tali caſu, in quo ipſe non tenetur vitare actum, aut negare, quod debet, ne talis malitia ſequatur. Confirmatur a ſimili, nam D. Th. & multi Theologi ſentiunt peccare maritum petendo debitum ab uxore menſtruata, & illam nihilominus non peccare reddendo; ergo idem dici poteſt in præſenti. Illa ergo ratio ex hoc præciſe capite non videtur firma.

CAPUT X.

Quid dicendum ſit de conjuge, qui de licentia conſortis continentiam vovit, & an talis licentia ſit revocabilis.

Aſſertio: Dans talem licentiam nec tenetur, nec poteſt licite reddere debitum.

1 ULtimo ex dictis conſtat, quid dicendum ſit, quando alter conjugum ſolus votum caſtitatis emiſit de licentia ſui conſortis, nam in hoc caſu certũ eſt, eum, qui facultatem alteri dedit ad vovendum, non teneri reddere debitum ei petenti, imo nec licite poſſe reddere. Ratio prioris partis eſt, quia eo ipſo, quod alter petiit facultatem vovendi, & datam acceptavit, ceſſit juri, quod habebat ad petendum debitum; ergo, jam alter non tenetur reddere petenti. Et hinc probatur altera pars, quia ſi non tenetur reddere; ergo cum ſciat, alterum petendo, & utendo peccare, tenetur non cooperari illi; quia cum aliàs licite poſſit, nihil eſt, quod talẽ cooperationem a culpa valeat excuſare. Et in hoc caſu maxime procedit opinio Navar. proxime tractata, quãdo ſcilicet facultas data eſt, ſive ex alterutra parte, ſive ex utraq; & res eſt integra. Quod addo, quia ſi jus nõ eſt in eodẽ ſtatu, ſed ille, qui facultatẽ dedit, illam revocavit, majorem habet dubitationem, quia jam videtur alteri reſtitutum jus, cui ceſſerat. Sed in primis juxta ſuperius dicta conſtat, illum, qui conſenſum dederat, revocando illum graviter peccare; quod enim diximus circa hoc de ſuperiori religionis, eamdem rationem in præſenti habet, vel certe majorem, quia conjux conſentiens non proprie ſe gerit, ut ſuperior; nam potius in hoc jure conjuges ſunt æquales; ſed agit tamquam dominus, qui juri ſuo cedit; unde non poteſt licite donationem factam retractare. Nec enim ſatisfaciet qui reſponderit, revocare illam ex conſenſu ejus, cui facta fuit, & ideo id licere. Oportet enim advertere, non ſoli conjugi, ſed ſuo modo Deo ipſi factam eſſe illam donationem, ſeu ceſſionem juris, & ideo non ſatis eſſe ſocii conſenſum, ut licite fiat.

Quid ſi talem licentiam revocavit.

Peccat revocando.

An ſit invalida revocatio licentiæ.

2 Dubitari vero ulterius poteſt, quam certum ſit, quod ſupra dicebamus, talem revocationem facultatis datæ non ſolum licitam non eſſe, verum etiam non eſſe validam. Nam licet hoc teneant multi Doctores ſupra citati; nihilominus Sot. lib. 3. de juſt. q. 3. art. 1. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4. circa fin. abſolute, & ſine hæſitatione docet contrarium; imo nihil diſtinguens inter licitum, & validum, ſimpliciter dicit, poſſe illum, qui talem facultatem dedit, illam revocare; ſolumque allegat cap. *Manifeſtum* 33. q. 3. ubi Auguſt. non loquitur de voto continentiæ, ſed de aliis. Et Gratian. in §. quem immediate poſt illud c. ſubjicit, ait, non eſſe parem rationem in his votis; idemque repetit in fine totius quæſtionis. Et ex loco Auguſt. unde ſumptum eſt illud c. ſcilicet ex q. 59. in Num. idem colligitur. Nihilominus idem Sot. d. 32. a. 3. in eadem perſiſtens ſententia Richardum pro ea citat ibi art. 2. q. 2. Verumtamen Richardus cautius, & diſtinctius loquitur; nam in primis diſtinguit de licentia in facie Eccleſiæ, & coram ſuo ordinario data, vel privatim, & occulte conceſſa. Rurſus diſtinguit de revocatione ante, vel poſt votum emiſſum. Ac tandem inſinuat, licet non clare dicat, aliud eſſe loqui ſtando in jure naturali ſolo; aliud in poſitivo. Primum ergo ait, licentiam privatam ante emiſſum votum revocari poſſe. Significat autem, hoc eſſe ex conceſſione juris habentis ſuſpectas, & periculoſas reputantis has privatas,

& ſo-

& ſecretas licentias: ſolum autem affert c.1. de converſ. conjug. de quo c. ſtatim dicam.

Opinio aſſerens valide revocari licentiam ante votum emiſſum.

3 Videtur autem hæc pars per ſe probabilis etiam ex vi juris naturę ex fundamento poſito a Cajet. ſupra art. 8. Nam licet facultas data ſit, ſi votum non eſt emiſſum, nondum etiam dominium actuale in alium tranſivit; nec is, qui facultatem dedit, jus, quod habebat, amiſit; ſed tantum erat quaſi in potentia: ergo quamdiu non reducitur in actum, revocatio facta erit valida, ſive facta ſit cum aliquo peccato ex rationabili cauſa, quia prior facultas imprudens judicata eſt. Et confirmatur, ac declaratur, quia poſt datam illam facultatem ante emiſſum votum, poteſt, qui illam dedit, petere debitum, & alter tenetur reddere, quia nondum obligatus eſt altiori vinculo. Unde ipſe etiam licentiatus poteſt petere ante emiſſum votum, ut per ſe conſtat, & alter tenetur reddere; ergo ſignum eſt, nondum jura fuiſſe immutata ex vi ſolius facultatis; ergo revocatio ejus valida eſt, cum procedat ex jure proprio, quod adhuc durat. Quare in eo caſu non dixerim melius factum mulierem non vovendo, ut Richard. concludit; ſed dixerim non poſſe vovere quoad non reddendum, quia voveret rem alienam; quoad non petendum vero ita poſſe vovere, ſicut ſupra dictum eſt de conjuge vovente ſine licentia mariti.

Poſt votū emiſſum alia opinio negat, alia affirmat.

4 Secundo ſi licentia revocetur poſt emiſſum votum, Richardus dubius, & quaſi problematice procedit, utriuſque partis argumentum ſolvens. Fatetur enim opinionem communem eſſe, talem revocationem eſſe invalidam, & votum ſemper manere firmum. Deinde addit aliam opinionem dicentem, niſi licentia fuerit data auctoritate Diœceſani revocari poſſe valide, quamvis revocans peccet. Quod autem valeat revocatio, probat ex c.1. de converſio. conjug. Unde cum opinio auctoris intelligi debeat juxta id, quod allegat, ut Juriſtæ dicunt, videtur plane Richardus non loqui de quocumque voto caſtitatis, ſed de ſolemni facto per profeſſionem religionis, nam de hoc eſt ſermo in illo textu. Unde etiam non loquitur de jure naturali, ſed de poſitivo. Juxta quod certum eſt, profeſſionem factam ab uno conjuge etiam de privata licentia alterius ipſo in ſæculo remanente, non eſſe firmam, ſed poſſe ab Epiſcopo revocari conjugem illum, ut cum alio cohabitet, niſi alter velit perpetuam caſtitatem vovere, ad quod cogendus non eſt; ita enim ſtatuitur in d. c. 1. de converſ. conjug. Tunc autem alter conjux non revocat licentiā, ſed Epiſcopus declarat non ſufficientē fuiſſe, utpote non ſecundum jus conceſſam. Unde in eo caſu nec peccare exiſtimo conjugem, qui alium poſtulat a monaſterio revocari, quia prior licentia fuit invalida, & inſufficiens, ideoque ipſe ſemper retinuit jus ſuum integrum. Dum ergo illo poſtea utitur, non peccat. Ex illo vero textu, & caſu non poteſt argumentum ſumi ad vota ſimplicia, & privata, de quibus Eccleſia nihil diſpoſuit. Quin potius in illo etiam caſu, in quo maritus revocatur a monaſterio, ut cohabitet cum uxore, dubitari poteſt, an ſit liber a voto caſtitatis? Nam licet profeſſio non tenuerit in eo, quod prejudicat uxori, potuit valere votum quoad id, quod eſt in poteſtate, & jure ipſius mariti, juxta c. *quidem*, & c. *placet*, de voto, in quibus ita judicatur, quando maritus profeſſus eſt invita uxore; ergo a fortiori idem erit, quando ex voluntate uxoris id fecit, etiamſi voluntas illa poſtea revocetur. Nec argumentum ab irritatione voti ſolemnis per Eccleſiam facta ad votum ſimplex validum eſt, ut in ſuperioribus vidimus.

Talis licentia nō poteſt valide revocari, nec poteſt licite debitū reddi.

5 Videtur ergo illa ſententia relinquenda: contrariam enim tenet Magiſt. in 4.d.32. cum omnibus Doctoribus, quos ſupra retuli. Ratio autem hujus communis ſententiæ eſt ſupra tacta, quia eo ipſo, quod alter conjugum alteri fecit facultatem vovendi, ceſſit juri ſuo intuitu divini honoris; ergo poſtquam materia illam jam eſt promiſſa Deo, nullum relinquitur jus conjugi, qui facultatem dedit, ad revocandam illam, & petendum debitum; ergo quantumvis ille revocet, alter non poteſt licite reddere, quia non cogitur ad ſolvendum jus alteri, cum alter jam non habeat; ergo nullo titulo excuſari poteſt, quo minus ſervare votum teneatur; ergo revocatio illa valida non eſt. Confirmatur primo a ſimili, quando votum factum eſt ab utroque conjuge ex mutuo conſenſu: nam tunc irrevocabile eſt, ut Soto jam fatetur, etiamſi ex mutuo conſenſu revocare illud velint. Ergo eadem ratione conſenſus datus ab uno ſolo eſt irrevocabilis ab ipſo. Patet conſequentia, quia non magis efficax eſt unius voluntas ad revocandum, quod utriuſque voluntate donatum fuit: imo videtur in hoc eſſe major ratio, quia ſecluſo voto, pactum mutuum mutuo etiam conſenſu revocari poteſt; & tamen propter votum eſt irrevocabile: at vero ſimplex promiſſio facta ab altero conjugum de non petendo debitum tali tempore, non poteſt ab eodem valide revocari ſine conſenſu alterius, licet cum illo poſſit. Ergo ſi talis conceſſio facta ſit in ordine ad votum, & jam per votum firmata ſit, manet illa irrevocabilis, quia nec alter poteſt revocare valide ſine conſenſu alterius, nec alter poteſt conſentire ratione voti.

6 Supereſt vero reddenda differentia inter hoc votum, & alia. Diximus enim ſupra, ſi ſuperior concedat ſubdito facultatē vovendi aliquid, & poſt votū emiſſum eam revocet, revocationē eſſe validā, etſi ſuperior peccet. Quod a fortiori verū habet in aliis votis uxoris factis cum licentia mariti; imo de his expreſſius loquitur lex Numer.30. juxta expoſitionem Aug. receptam. Cur ergo non erit idem in voto continentiæ? Dicendū ergo eſt, duo eſſe in voto continentiæ unius conjugis facto ex licentia alterius; ſcilicet non petere, & non reddere debitum. Propter primum non eſt neceſſaria facultas alterius conjugis, ut votum non petendi ſit & validum, & firmum modo ſuperius declarato; & ideo in hac parte non habet locum revocatio, cum nec licentia locum habeat. Quod ſi forte ex quadam urbanitate, & ad majorem tranquillitatem petita fuit, & conceſſa, multo minus poterit revocari, cum illa non eſſet neceſſaria; & quamvis negata fuiſſet, & votum factum eſſet illa petita, & non obtenta, nihilominus firmum fuiſſet quoad hanc partem non petendi.

Licentia hæc datur proprie ad non reddendum:

7 Proprie ergo agendum eſt de facultate non reddendi, in qua habet unuſquiſque jus ſuum; & de hac dicendum eſt, non eſſe proprie facultatem, ſeu licentiam, qualis eſt illa, quæ a ſuperiore datur, ſed eſſe renunciationem proprii juris, quæ, dum voto firmatur, habet vim cujuſdam donationis irrevocabilis: ita ſentit Gratianus ſupra. Ex quo in hunc modum explicatur, quia vir, & uxor in his, quæ ad torum, & caſtitatem ſpectant, pares ſunt. Unde ſicut uxor non poteſt per ſe facere votum caſtitatis quoad non reddendum, ita nec vir: & ſicut illa poteſt de conſenſu mariti, ita & hic de conſenſu uxoris; ergo ſignum eſt, hanc non eſſe licentiam ſuperioris, ſed renunciationem proprii juris ſicut in uxore, ita & in marito. Renunciatio autem juris proprii quædam donatio eſt, & materia illius renunciationis jam eſt per votum dicata Deo, & ideo irrevocabilis manet. Hoc autem non ita eſt in facultate, quam ſuperior dat ad faciendum aliquid, quia per illam nec renuntiat, nec forte renuntiare poteſt officio ſuperioris, nec transfert jus in alterum, ſicut in præſenti ſit.

Probatur aſſertio, quare ſcilicet hæc licentia non ſit revocabilis.

Objectio.

8 Adhuc tamen ſupereſt difficultas, quia in primis ſequitur ex dictis; quoties maritus, v. g. libere facit facultatem uxori non reddendi debitum, quamvis illam voto non firmaverit, nec etiam uxor votum caſtitatis emiſerit, liberam illam manere ab obligatione reddendi debitum, ita ut licet velit maritus illam licentiam revocare, non poſſit. Conſequens autem eſt contra dicta, & contra omnes. Sequela quoad ultimam partem, in qua eſt difficultas, probatur, quia illa licentia eſt donatio quædam, nam per illam cedit maritus juri ſuo, & remittit debitum uxori; ergo licet poſtea velit, non poteſt revocare, nec iterum illam obligare; vel certe ſi tunc poteſt, etiamſi votum uxoris intercedat, poterit idem facere ſaltem valide, quia votum non tollit illi jus ſuum. Deinde ſi maritus fecit facultatem uxori promittendi Eccleſiæ calicem, & illa emiſit votum, ſi maritus poſtea revocet facultatem dandi, uxor liberatur debito voti: & tamen ibi etiam maritus ceſſit juri ſuo, & donavit rem illam uxori quantum ad illum uſum; ergo ſimiliter, &c.

9 Tertio eſt etiam gravis difficultas, ſi contingat maritum verſari in gravi periculo pollutionis, vel fornicationis, niſi uxor reddat debitum, poſtquam ipſe revocavit licentiam datam, jura enim revocant etiam a reli-

religione virum, qui cum facultate uxoris ingreſſus eſt, quando ipſa votũ non emiſit, nec vult emittere; idque propter vitandum periculum incontinentiæ in uxore; ergo a fortiori quando votum ſimplex factum eſt de licentia mariti, etiamſi licentia fuerit ad non reddendũ, ſi ille met votum non emiſit, & revocet licentiam, uxor tenebitur illi parere ſaltem quoad reddendum debitũ; idemque eſt de ipſo marito, ſi ille fuit, qui votum emiſit.

10 Propter hæc & alia videtur hæc pars non improbabilis: nihilominus recedendum non eſt a communi ſententia, quæ videtur ſatis expreſſa Auguſt. epiſt. 199. & refertur in c. *quod duo* 33. q. 3. Eſt etiam Gratiani ibi poſt c. *Manifeſtum*, & in fine quæſtionis. Ratio etiam ſupra facta efficax eſt, magiſque ex ſolutione harum difficultatum elucidabitur. Ad primam ergo reſpondeo, dupliciter poſſe maritum (idemque ſemper intelligitur de utroque conjuge) illam licentiam concedere uxori ante votum emiſſum; uno modo in ordine ad votum emittẽdum: alio modo ſimpliciter & abſolute per modum ceſſionis, ſeu abſolutæ remiſſionis debiti. Priori modo loquuntur Doctores, cum dicunt, poſſe talem licentiam revocari ante emiſſum votum; eſtque veriſſimum, quia nondum maritus abdicavit a ſe dominium, ſed quaſi ſub conditione, & dependenter a voto uxoris. Si ergo hoc modo procedat argumentum, negatur ſequela. Et eſt ratio clara, quia ante illud votum nondum eſt conſummata, nec abdicatum eſt jus, & ideo poteſt valide revocari.

Reſponſio ad objectionem.

Duobus modis poteſt talis licentia concedi.

11 Si autem maritus poſteriori modo ceſſiſſet juri ſuo, abſolute ſcilicet, & ſine ordine ad votum, concedo in rigore, & ex vi juſtitiæ non teneri poſtea uxorem ad reddendum debitum, quantumvis alter revocet, ut argumentum probat; quia fuit liberata a debito, & renunciatio habuit effectum, & conſummata fuit abſque voto. Et declaratur, quia ſi mutuo pacto uterque conjugũ cedat juri ſuo, etiamſi votum non faciant, uterque liber manet ab obligatione juſtitiæ quoad debitum reddendum: nec tenetur alter conſentire, licet velit alter a pacto recedere, quãvis in eo caſu libere poſſit, ut dixi ſupra; ergo idem eſt, etiamſi ex altera parte tantum facta ſit renunciatio debiti, & proprii juris. Patet conſequentia; quia non minus eſt efficax, & irrevocabilis ſimplex donatio abſoluta, quã alii contractus mutui. Non ergo poteſt cogi in eo caſu uxor ad reddendum debitum; poteſt tamen, ſi voluerit, ratam habere revocationẽ mariti, & tunc poſtea tenebitur reddere, quia poſtquã ſemel liberata fuit a debito, licet non poſſit invita iterum obligari, tamen ſua voluntate poteſt; cumque in eo caſu votum non interceſſerit, liberum erit ei id facere, ſi voluerit; imo aliquãdo recte faciet, ſi maritus indiguerit.

Sex Corollaria limitãtia propoſitã doctrinã cõmunem.

12 Hinc vero ſequi videtur, quod licet maritus poſt votum factum licentiam revocet, uxor non teneatur revocationem mariti acceptare, imo nec licite poſſit, quia aget contra votum; nihilominus ſi illam acceptet, & voluntarie quaſi reddat marito jus ſuum, ſeque denuo illi obliget, licet in hoc peccet, validum tamen eſſe actum, & ex tunc jam teneri ad reddendum debitum, & conſequenter non peccare in eo reddendo. Explico ſingula, & primo, quod non teneatur acceptare revocationem mariti, cõſtat ex dictis; quia nemo tenetur (loquor per ſe) alteri reddere, quod ſibi donatũ eſt ſemel, quantumvis alter velit donationem revocare. Secundo quod non poſſit licite, etiam eſt clarum, quia talis acceptatio repugnat voto, quia illud ipſum, quod ſibi donatum fuit, Deo jam promiſit, & dicavit; & ideo dum vult iterum illud humano juri ſubjicere, contra votum agit. Tertio quod nihilominus illa revocatio acceptata voluntarie ex parte uxoris teneat, patet; quia licet ſit contra votum, non eſt contra juſtitiam. Donatio autẽ alicui facta de re alteri promiſſa valida eſt: ſic enim valet matrimonium non obſtante priori voto ſimplici caſtitatis. Quarto hinc fit, ut uxor ex tunc teneatur reddere debitum, quia jam maritus retinet integrũ, & expeditum jus, quod per matrimonium acquiſivit. Vinculum enim ſemper manet integrum, atque adeo proprietas, & dominium radicale in corpus alterius; ſolũque renuntiaverat uſui & juri petendi. Sed hæc abdicatio ſublata fuit per revocationem ab uxore acceptatã. Quinto hinc tandem fit, ut non peccet uxor in poſterũ reddendo, quia nemo peccat ſervãdo juſtitiam, nec votum jam obligat ad oppoſitum. Simile exemplum eſt ſupra adductum de illo, qui duxit uxorem, cum votum caſtitatis haberet; peccavit enim id faciendo, poſtea vero non peccat reddendo, imo ad id tenetur. Sexto vero addendum eſt, in eo caſu non poſſe uxorem illam licite petere, quia quoad hoc ſimpliciter votum manſit integrum, quod per ſe patet. Juxta hunc ergo modum exiſtimo limitandam & explicandam communem ſententiam, etiamſi Doctores non ita diſtincte hoc declarent.

13 Ad primam confirmationem aliqui putant idem eſſe dicendum in eo caſu, ſcilicet ſi maritus revocet licentiam ante votum uxoris factum, validam eſſe revocationem; aliàs vero, ſi votum jam factum ſit, non eſſe validam, & uxorem poſſe, ac debere (ſi abſque ſcandalo valet) votum ſuum implere, quia illa revocatio eſt in prȩjudicium tertii. Verumtamen cum hoc prȩjudicium non ſit contra juſtitiam, ſed ſolum contra votum, non poteſt ob eam ſolam cauſam revocatio cẽſeri nulla, ſed illicita ſolum, & ſacrilega. Et ita mihi videtur in eo caſu dicendum, & ſentit Cajet. in art. 8. Sot. & omnes. Negatur ergo ſimilitudo rationis; nam in illo voto reali de calice Eccleſiȩ dando, vel quid ſimile, nunquam maritus abdicat a ſe dominium, quod habebat in rem illã; imo licet non ipſe, ſed uxor habeat proprium, & directum dominium, non abdicat a ſe adminiſtrationem, quamvis licentiã ad talem uſum præbeat; ſemper enim manet ſuperior, etiam poſt licentiam datam. Et ideo ſi illam revocet, factum tenet; in præſenti vero abdicat a ſe dominium, ſeu proprium jus, ut declaravi. Unde in illo exemplo, & in quolibet ſimili voto reali eadem differentia verſatur reſpectu voti continentiæ, quæ inter alia vota perſonalia ad idem votum continentiæ comparata; videlicet quod in continentia non ſe gerit alter conjugum, ut ſuperior dans licentiam, ſed ut æqualis cedens juri ſuo. In aliis vero ſolum, ut ſuperior, qui ſemper retinet jus ſuum gubernandi, & regendi, & conſequenter revocandi facultatem datam.

Satisfit primæ confirmationi.

14 Ad ſecundam confirmationem in primis dicitur, eſſe ſimilem rationem, quando votum factum eſt de licentia conjugis, vel ſine illa. Nam in hoc poſteriori caſu retinet ille jus ſuum integrum, nec tenetur ullo modo abſtinere, aut occaſionẽ libidinis cum propria uxore vitare; illa etiam licet non debeat petere, debet tamen reddere etiam tacite petenti; in eo autem caſu cenſetur tacite petere, & ideo parere tenetur. At vero quãdo votum abſolutum etiam quoad non reddendum factum eſt de licentia mariti; tunc ipſe etiam maritus tenetur a conjuge abſtinere, eamque non inducere ad malũ, nec ſeſe exponere periculo libidinis cum illa. Et ideo ipſa non excuſatur ab obligatione propter periculum ejus, ſed debet quærere alia media, & cogere illum, ut ei aſſentiatur. Si vero ſine magna ſeparatione, & ſcandalo non poſſit vitari tale periculum vel proprium, vel conjugis, illa erit ſufficiens cauſa obtinendi diſpenſationẽ, quam, ut infra dicam, Epiſcopus concedere poterit, vel aliquis confeſſor privilegiatus. Per modum autem irritationis tale votum tolli non poteſt. Per quod etiam patet reſponſio ad alteram partem de voto ſolemni, ſeu profeſſione religionis. Nam ibi etiam non tollitur obligatio per modum irritationis, ſed auctoritate Eccleſiȩ, quæ impedivit talis voti firmitatem, quod tamẽ in ſimplici voto non fecit. Et ratio fortaſſe fuit, vel quia profeſſio eſt res publica, quæ maxime fit auctoritate ipſius Eccleſiæ; votum autem ſimplex eſt res privata, & occulta; vel quia votum ſolemne eſt firmius, nec facile habet remedium, ſi ſemel fiat omnino ratum, & validum. Votum autem ſimplex facilius auferri poteſt, etiamſi a principio totum ſuum valorem obtineat. Et ideo de voto ſimplici unius conjugis nihil Eccleſia diſpoſuit; ut ſcilicet fieri non poſſit altero conjuge non vovente, ſicut de profeſſione religionis ſtatutum eſt.

Satisfit ſecundæ.

Satisfit tertiæ.

15 Addit vero Abulenſ. q. 81. in c. 30. Num. in hoc eſſe aliquam differentiam inter virum, & uxorem. Nam ſi vir fecit votum de licentia uxoris, procedũt indiſtincte omnia, quæ diximus, quia nulla ratione vir debet conſentire. At vero ſi uxor fecit votum de licentia viri, & ipſe poſtea reclamet, & petat debitum, licet per ſe loquendo etiam uxor poſtea non teneatur parere, nec debeat, ſi abſque incommodo poſſit; ſi tamen perturbatur inde pax, vel timet periculum, poteſt, & debet reddere.

Abulenſis aliã differentiam aſſignat.

Quod

Quòd ſi objiciatur, quia vir, & uxor in hoc negotio ſunt pares 1.Cor.7.33.q.1.c.*ſi quis uxorem* 1.q.1.c.*Præcepit*.Reſpondet, Eccleſiam abſolvere in eo caſu uxoré a voto,ne majora mala ſequãtur;quod tamen non conceſſit in viro; quia cum ille ſit potentior, non eſt periculum,nec gravis diſcordia,etiamſi illi ſemper reſiſtat. Ipſe auté non oſtendit,ubi hoc conceſſerit Eccleſia,nec ego invenio. Unde in eo caſu cenſeo eſſe optimã cauſam diſpenſationis; per ſe autem non eſſe ſufficientem cauſam,ut ceſſet abſolute,&ex ſe obligatio voti in uxore, quãvis in particularibus actibus poſſit intervenire excuſatio, ſi intercedat periculum mortis, aut alicujus gravis mali, quod facilius poteſt ex parte uxoris cõtingere,quam viri; ſed hoc per accidens eſt;abſolute enim ſemper eſt verum,tale votũ non poſſe a marito irritari.

CAPUT XI.

Utrum præter ſummum Pontificem aliquis per poteſtatem quaſi ordinariam, ſeu generalem in voto ſimplici Caſtitatis diſpenſare valeat.

Cõmunis opinio concedit Epiſcopis poteſtatẽ quaſi ordinariam ad cõmutandum, & diſpenſandum hoc votũ in neceſſitate urgente.

1 SUppono, ſolum ſummum Pontificem nunc de facto diſpenſare in voto etiam ſimplici caſtitatis. Et idem eſt de quatuor aliis reſervatis per poteſtatem ſimpliciter ordinariam;alios vero,ſi aliquando diſpenſant, ſolũ id facere delegata poteſtate, ſeu ex privilegio ipſis perſonis non officio in perpetuum conceſſo. Solũ difficultas eſt hoc loco de Epiſcopis, utrum pro aliquo caſu habeant generalem facultatem, & quaſi ordinariam ad diſpenſandum, ſeu commutandum in hoc voto caſtitatis? Et eadẽ ratio eſt de aliis reſervatis; in qua prima,& communis ſententia hanc illis poteſtaté concedit in caſibus,quibus neceſſitas revera magna eſt, & periculum in mora,vel impotentia adeũdi Pontificem.

Fundamentum.

2 Colligitur hæc opinio ex interpretibus juris Canonici in c.*Veniens*,qui clerici,vel voventes,ubi ob periculum fornicationis Papa licentiam tribuendam dicit cuidam fœminæ ad nubendum poſt emiſſum caſtitatis votum, ubi Panorm.n.6. ait, in caſu illius textus, ſeu in omni ſimili poſſe Epiſcopum diſpenſare;quia repetimus, inquit, caſum conceſſum ab Eccleſia, & non reperitur ſibi prohibita diſpenſatio: citatque Speculatorem tit. de legibus in §. *Nunc de Epiſcoporum*, verſ. 122.abſolute dicentem, Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis.Quod dictum ex Joanne Andr. & aliis doctoribus refert etiam Angelus *votum* 4. n. 9. Et dicit,limitandum eſſe ad duos caſus.Unus eſt,quando votum caſtitatis fuit ex aliquo metu emiſſum, etiãſi metus non fuerit omnino juſtus: alius eſt propter periculum fornicationis, quando veroſimiliter timetur de incontinentia. Quę duę circũſtantię videntur concurriſſe in caſu illius c. *Veniens*, ubi Cardin. Anton. in eadem ſunt ſententia. A quibus auctoribus in verbis videtur diffidere Sylv. *votum* 4.q.4. tamen in re exiſtimo non diſſentire; ſolum enim addit, requiri,ut ſit periculum in mora; & idem tenet Armilla verbo *diſpenſatio* 1.17.Tabien.n.9.Palac. in 4.d.38.diſp.3.Et idem ſenſit Navar.c.12.n.76.ubi requirit,ut non poſſit adiri Papa.

Confirmatio.

3 Et confirmari poteſt hæc opinio,quia generaliter cenſent Doctores poſſe Epiſcopum diſpenſare ſimili neceſſitate urgente in quocumque caſu ſibi aliàs non conceſſo,vel etiam prohibito, ut eſt communis ſententia Canoniſtarum in c. *at ſi clerici*, §. de adulteriis, de judic.quam tenet etiam Sylv. verb. *Diſpenſatio* §.9. & Angel.n.5.Navar.c.22.n.35. & alii, quos refert Cord. lib.1.quæſtion.q.11.Ludovicus Lop. in Inſtructorio p.1. c.49. Ergo idem dicendum eſt in præſenti caſu; quia omnes rationes, quæ in aliis caſibus movere poſſunt, non minus urgent in pręſenti.Pręcipua autem eſt,quia non eſt veriſimile, Pontifices reſervaſſe hujuſmodi caſus cum eo rigore,ut etiamſi ſcandalum,aut periculum animarum interveniat,non poſſit ab Epiſcopis diſpenſari; quia Papa ita utitur ſua poteſtate, ut redundet in ædificationem animarum, non in deſtructionem. Et confirmatur ex ratione textus in c. ult. de pœnit. & remiſſ.ne propter dilationem pœnitentiæ periculum immineat animarum,&c. Juxta quam etiam Conc.Trid. ſeſſ.14.c.4.ait,*ne occaſione reſervationis aliquis pereat, cuſtoditum ab Eccleſia ſemper fuiſſe, ut in extrema neceſſitate nulla ſit caſuum reſervatio.* Ergo ſimili ratione,ne ob dilationem diſpenſationis aliquis pereat,cenſendum eſt, in tali caſu diſpenſationem ſimilem non eſſe reſervatam.

Recentiores aliqui contrariã ſententiã tenent.

4 Nihilominus contrariam ſententiam tenent aliqui moderni; & ſumi poteſt ex Corduba ſupra, & ex his,quæ ipſe refert pro ſua ſententia,quamvis ipſe non loquatur de diſpenſatione voti, ſed de diſpenſatione in gradu prohibito ad contrahendum matrimonium in ſimili caſu neceſſitatis.Videtur autem eſſe eadem ratio in utroque caſu; & ita extendit ſententiam illam Emmanuel Rod.in expoſitione Bullæ Cruciatæ.§.9.dub.1. n.118.quamvis idem auctor in ſum.2.p.c.100.n.3.priorem ſententiam teneat.Poteſt autem hęc ſententia ſuaderi,quia diſpenſare eſt actus juriſdictionis;ergo nulla neceſſitas poteſt efficere, ut diſpenſatio data ab eo, qui juriſdictioné non habet, valida ſit, quia neceſſitas ipſa non dat juriſdictionem;ſed Epiſcopus non habet juriſdictionem ad diſpenſandum in his votis reſervatis; ergo neque in caſu neceſſitatis poteſt in eis diſpenſare. Probatur hæc ultima conſequentia, quia etiam tunc non habet juriſdictionem: quis enim illam contulit? Non quidem divinum jus; ſuppono enim Epiſcopos non habere immediate juriſdictionem a divino jure;& quamvis haberent,negari tamen non poteſt,quin limitari,& ſaltem ex parte auferri poſſit per ſummum Pontificem. De facto autem limitata eſt, & ablata quoad hęc vota per ſe,ac regulariter loquendo.Quærimus autem, quo jure ſit pro illo caſu neceſſitatis reſtituta? Et hoc modo dicimus,non poſſe tunc ex jure divino: nam quod per hominem ablatum eſt,non obſtante jure divino, ab eodem homine iterũ dandum eſt, ut haberi poſſit.Niſi quis fortaſſe dicat, ipſum divinum jus non permittere,ut pro tali articulo neceſſitatis reſervatio fiat, ſeu juriſdictio ab Epiſcopo auferatur. At hoc nulla ratione probabili dici poteſt;tum quia ſtatim oſtẽdemus, reſervationem in eo ſenſu factam non eſſe irrationabilẽ,ut jure divino prohibita ſit; tum etiã, quia multo minus probabile eſt,eam fore validam;quod eſſet neceſſarium,ut Epiſcopus haberet juriſdictioné a jure divino.

5 Neque etiam dici poteſt, quod in eo eventu habeat Epiſcopus juriſdictionem a jure humano. Nam ſi alicubi haberetur,maxime in c. *veniens*, qui clerici, vel vovent; inde autem nihil tale colligitur: ergo. Major certa eſt apud juriſperitos; nullum enim aliud jus invenitur, in quo hoc committatur Epiſcopo. Minor vero probatur.Primo, quia gloſſa ibi exponit non dari in eo textu facultaté diſpenſandi; ſed ſolum permittendi matrimonium illud ad evitandum majus malum. Hæc tamen reſponſio improbabilis eſt; tum quia nulla ratio erat permittendi tale matrimonium,ſi violandum erat votum,& ſacrilegium committendum; tum etiã, quia verba non ſignificant permiſſionem,ſed facultatem,& licentiam;tum pręterea,quia Pontifex dicit,tutius eſſe, tale matrimonium contrahere, quam in fornicationé incidere; & deinde dicit, ut ſatisfactione injuncta pro priori culpa licentia concedatur. Quid autem referret ſatisfactionem imponere pro culpa,& ad novam culpã licentiam dare? Non eſt ergo dubium,quin ibi ſit ſermo de licentia, ad actũ licitum faciẽdum. Dicunt vero aliqui, ut Hoſtienſ.ibi refert, illam non fuiſſe diſpenſationem,ſed declarationé potius, quod votum non obligaret,eo quod factũ eſſet poſt fidem deſponſationis alteri datã. Sed hæc expoſitio ſupponit falſum; nam ſicut votum ſolenne poſt matrimonium ratum tenet, & diſſolvit matrimonium ipſum; ita probabilius eſt, votum ſimplex caſtitatis vel religionis poſt ſponſalia etiam jurata validum eſſe, & illa diſſolvit, maxime quando copula non interceſſit, ut latius infra ſuo loco dicemus.

6 Alii ergo dixerunt, ex eo textu colligi non poſſe, quam poteſtatem habeat Epiſcopus circa votum caſtitatis;quia non conſtat,Pontificé ibi ad Epiſcopum ſcribere, ut illius juriſdictioni hoc committere cenſeatur. Aſſumptum patet, quia in textus inſcriptione nihil de hoc habetur. Cum enim in quatuor præcedentibus capitulis dicatur: Alexander III. ſeu idem tali,aut tali Epiſcopo, in d. c. *Veniens*, ſolum dicitur idem,ſcilicet Alexander;cui autem reſpondeat,non dicitur,neque etiam in Concil.Lateran.p.5.c.10. habetur. Nihilominus tamen probabilius eſt, etiam reſponſum illud datum eſſe alicui Epiſcopo:quod notavit Anton.Auguſt. in annotationibus circa illum locum,dicens: *Apparet ex ſupra-*

ſcri-

ſcriptis ad Epiſcopum mitti hoc reſcriptum; quod videtur colligere ex his verbis,quę deſunt in textu Decretalium: *Fraternitati tuæ per A.S. mandamus, &c.* nam hoc modo ſolet Pontifex ad Epiſcopum loqui. Colligi etiam poteſt ex fine textus;nam ibi ſupponitur,eum,ad quem Pontifex ſcribit,habuiſſe paſtoralem curam illius mulieris, potuiſſeque illius matrimonium impedire, quamdiu illa caſtitatis voto erat obligata. Hujuſmodi autem juriſdictio per ſe ad Epiſcopum ſpectat.

7 Vera ergo expoſitio eſt, vel Papam ipſum immediate diſpenſaſſe,ideoque ſcripſiſſe ad Epiſcopum,ut licentiam dare non dubitaret, id eſt, ut non prohiberet talem fœminam nubere.Sic enim exponit Innocentius ibi. *Non poſtponas*, id eſt, non prohibeas, quod non eſt intelligendum in ſenſu tantum permiſſivo, juxta primam expoſitionem;ſed in hoc ſenſu,quod Papa diſpenſando tollit impedimentum, propter quod poſſet Epiſcopus tale matrimonium prohibere. Vel ad ſummum dicendum eſt, Papam commiſiſſe talem diſpenſationē Epiſcopo,ut Palacius etiam animadvertit in 4.diſt.38. diſp.3. Ex quo potius ſumitur argumentum in contrarium ab ſpeciali; nam ſi in eo caſu neceſſaria fuit ſpecialis conceſſio ſummi Pontificis,ſignum eſt,Epiſcopū ex ſolo ſuo munere non poſſe in ſimili caſu talem diſpenſationem concedere.Unde quoad hoc non dubito, quin ſit falſa generalis regula a Panorm. poſita, ſcilicet, quotieſcumque occurrerint circumſtantiæ ſimiles illis,quæ in caſu illius textus moverunt ad diſpenſationem concedendam, Epiſcopum poſſe diſpenſare ex ſe ſine ſpeciali commiſſione Papæ. Quod patet; nam in caſu illius textus non potuit Epiſcopus eam diſpēſationem dare, priuſquam ad Papam recurreretur, & ipſe ſuam auctoritatem interponeret; interponit autē non declarādo,quod Epiſcopus id facere poſſit, ſed interponit diſpenſando,vel ſaltem mandando, & committēdo Epiſcopo,ut ſi ita eſt,ipſe diſpenſet. Quod ſatis indicāt illa verba,quæ in integro textu habentur. *Fraternitati tuæ per Apoſt. ſedem mandamus.* Et confirmatur, ac declaratur amplius. Nam licet in caſu illius textus intervenerint cauſæ ſufficientes ad diſpenſationem, ſcilicet metus in vovendo,& periculum in implendo;nulla autem interveniebat neceſſitas diſpenſandi ſine recurſu ad Pontificem, cum ille non fuerit difficilis; & ideo de facto ſervatus fuerit;ergo ex illo textu potius colligendum eſt,quoties ſimiles cauſę occurrerint,ad Pontificē recurrendum eſſe; dicere enim eo ipſo, quod Pontifex caſum illum commiſit Epiſcopo,condidiſſe univerſale jus,ut in omni ſimili caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare ſine recurſu ad Pontificem; eſt quædam extenſio plane improbabilis, & ſine ullo fundamento in textu, vel in jure,& contra communem etiam Eccleſiæ conſuetudinem circa diſpenſationem talis voti. Quod ſi quis fortaſſe dicat,colligi ſaltem ex illo textu,quod concurrentibus eiſdē, vel ſimilibus cauſis ex parte diſpenſationis, & exiſtente difficili aditu ad Pontificem Epiſcopus poſſit per ſe diſpenſare, non video etiam ex quibus verbis illius textus hoc colligatur, nec qua efficaci ratiocinatione: nam ad ſummum fieri poteſt hæc conjectura; quod ſi Pontifex in tali caſu commiſit Epiſcopo, idem eſſet facturus in ſimili caſu,ſi ad illum pateret recurſus; ac proinde quando non patet,tacite, ſeu interpretative cenſetur eamdem facultatem committere Epiſcopo.

8 At vero hinc augetur difficultas,& conſummatur inchoatus diſcurſus. Ex dictis enim ſatis oſtenſum videtur, Epiſcopum in eo caſu non habere juriſdictionē ordinariam ad diſpenſandum,quia neque habet ex jure divino, neque ex jure cōmuni, neque ex vi proprii muneris tantum. Habetur etiam ex dictis non habere illā delegatam per aliquam expreſſam voluntatem Pontificis, quia nec per generalem habet, cum hæc nullo jure habeatur;nec per ſpecialem,cum ſupponamus non fieri recurſum ad Pontificem. Tantum ergo ſupereſt, ut dicatur,illam habere per voluntatem interpretativam, ſeu conjecturatam:hæc autem non videtur in præſenti ſufficiens ad talem actum,quia hujuſmodi voluntas ſatis non eſt ad dandam juriſdictionem, ut conſtat de juriſdictione ad abſolvendum a peccatis, vel a cenſuris, ut in propriis locis dictum eſt. Et in præſenti declaratur;quia vel tales conjecturæ oſtendunt futuram volūtatē, quæ ſolet dici ratihabitio de futuro; & de hac certum eſt, non ſufficere ad exercendum valide actum juriſdictionis; nam voluntas poſtea ſubſequuta non poteſt dare juriſdictionem pro tempore præterito; unde nec poteſt facere,quin diſpenſatio data ſine juriſdictione invalida fuerit,ſed ſolum poteſt illam denuo concedere. Vel illæ conjecturæ oſtendunt voluntatem ſuperioris pro illo tempore ſolum ſub conditione; ſcilicet, quia ſi hic & nunc ſciret occurrentes circumſtantias, vellet dare juriſdictionem, vel diſpenſationem: & hoc etiam non ſufficit,quia conditionalis nihil ponit in eſſe; quamdiu conditio non eſt poſita: hic autem cōditio non ponitur,ut ſupponimus, quia Papa non poteſt adiri,vel de facto ab illo non poſtulatur diſpenſatio,nec ei datur notitia talium circūſtantiarum: ergo illa voluntas conditionata non ſufficit ad dandam juriſdictionē.

Ratihabitio de futuro non dat juriſdictionē.

9 Vel denique conjecturæ oſtendunt hanc fuiſſe a principio Pontificum voluntatem, ſcilicet quia vel in ipſa reſervatione voluerunt tale votum pro tali eventu reſervari, vel (quod perinde eſt) quia in ipſamet inſtitutione, ſeu determinatione Epiſcopalis juriſdictionis voluerunt generaliter,ut ſe oſtenderet ad omnes hujuſmodi eventus quaſi immutabiliter; & hoc quidem ſufficiens erit;difficile tamen eſt afferre tales conjecturas, quę hanc voluntatem ſufficienter oſtendant;eaſque diligenter examinare neceſſe eſt,quia materia eſt gravis, & ad ſalutem animarum multum neceſſaria, & valde generalis ad plures materias;ſupponimus autē ad uſurpandam juriſdictionem, ſeu exercendum actum ejus non ſufficere quamcumque levem conjecturā,ſed eam, quæ talem efficiat moralem probabilitatē, & certitudinem. Poſſumus autem has conjecturas in duos ordines diſtinguere, quos vocare poſſumus facti, & juris: Facti conjecturas vocamus illas, quæ directe indicant voluntatem ſuperioris,qui daturus fuit juriſdictionem, & hę ſunt omnium optimę:quia juriſdictio per voluntatem datur, & ideo propria ſigna juriſdictionis ſunt ea, quæ directe indicant hanc voluntatem. Inter hæc autem quædā indicant illam immediate,ut verba, ſcriptura, atque etiam aliqua facta ejuſdem ſuperioris, quamvis hæc minus ſoleant expreſſe ſignificare. Quædā vero mediate,ut eſt uſus & conſuetudo;ut enim alibi diximus, conſuetudo per ſe non poteſt dare juriſdictionem, indicat tamen voluntatem ſuperioris dantis illam.In præſenti autem nullum ex his ſignis habemus, quæ oſtendant Pontificis voluntatem, quia nec habemus verba ejus, nec jus ſcriptū, neque aliquod ejus factum,quod demonſtret hanc voluntatem, ut ex dictis, præcipue circa c. *Veniens*, manifeſtum videtur. Neque enim conſtat nobis de conſuetudine, quam Epiſcopi habeant diſpenſandi in hoc voto, aut in aliis reſervatis, ſed contrarium potius conſuetudine receptum eſt.

Conjecturæ facti quales.

Conſuetudo per ſe non dat juriſdictionem.

10 Conjecturas juris appello eas,quæ non tam oſtēdunt voluntatem ipſam, quam debitum habendi illam, id eſt,quæ probare videntur Pontifices,aut non debuiſſe,aut jure non potuiſſe auferre talem juriſdictionem Epiſcopis pro ſimilibus eventibus;quia credendum eſt, Pontificem eo modo facere aliquid, quod jure debet ac poteſt. Hæ vero conjecturæ per ſe ſolæ valde incertæ ſunt;quia ſicuti dicimus generalem legem non ceſſare in particulari, niſi quando finis ejus contrarie ceſſat; ita in pręſenti dictę conjecturę per ſe ſolę non ſufficiēter oſtendent talem voluntatem in particulari caſu cum exceptione a regula generali,niſi oſtendant aliam voluntatem fore iniquam, & contrariam bonæ gubernationi: quod tamen difficillimum eſt oſtendere, præſertim in caſu præſenti. Quia diſpenſatio in voto, moraliter loquendo,numquam poteſt eſſe adeo neceſſaria ad ſalutem. Aut enim obſervatio ejus in tali eventu eſt contraria bonis moribus,vel moraliter impoſſibilis;& tunc non eſt neceſſaria diſpenſatio: nam ipſa obligatio voti per ſe ceſſat, ut ſupra oſtenſum eſt. Poterit autem tunc Epiſcopus habere ſpecialem auctoritatem interpretandi, & juridice declarandi eam eſſe occaſionem, in qua voti obligatio ceſſat, quia hæc poteſtas convenit illi ex vi ſui muneris, & non eſt ablata, nec reſtricta circa vota aliàs reſervata quoad diſpenſationem. Aut obſervatio voti in tali caſu eſt ſimpliciter bona, & moraliter poſſibilis: & tunc quamvis multæ cauſæ diſpenſationis occurrant, nihilominus finis reſervationis voti non ceſſat contrarie, quia nul-

Conjecturæ juris quales.

li ſit

li fit injuria, etiamſi reſervatio uſque ad illum caſum extendatur: neque propterea fit aliquid, quod abſolute ſit contra ſpiritualem ſalutem ſubditi, vel quod conſtituat illum in morali periculo peccandi, cum ſupponatur moraliter poſſe occurrentes difficultates vincere, & ſervare votum. Quod autem inde ſequantur alia moralia incommoda, valde accidentarium eſt, & inſufficiens ad illam interpretationem faciendam.

Differentia inter reſervationẽ caſtitatis, & peccati, ſeu cenſuræ.

11 Et in hoc eſt maxima diverſitas inter reſervationem voti quoad diſpenſationem, & reſervationem peccati, ſeu cenſuræ quoad abſolutionem: nam multo majus periculum imminere poteſt ex hac reſervatione, quam ex priori; & ideo argumentum, quod ab hac poſteriori ſumebatur, non eſt efficax; imo poteſt in contrarium retorqueri: primo quidem, quia etiam reſervatio culpæ non ceſſat generaliter propter quemcumque gradum neceſſitatis, ſed ſolum propter extremam, ſeu mortis periculum. Deinde, quia etiam in illo caſu poteſtas ad abſolvendum non ſumitur ex ſola congruentia juris, ſed adjuncta conſuetudine. Ut colligi poteſt ex illis verbis Conc. Trident. Seſſione 14. c. 7. *Verumtamen pie admodum, ne hac occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut in articulo mortis nulla ſit reſervatio.* Ubi utrumque indicium juris, & facti conjunxit. Et ideo Corduba ſupra generaliter probat, ad hujuſmodi actus juriſdictionis non ſatis eſſe oſtendere debitum voluntatis ſuperioris, niſi oſtendatur etiam voluntas. Quod quidem veriſſimum eſt, quia non debitum voluntatis, ſed actualis voluntas eſt, quæ dat juriſdictionem. Nos vero addimus, ex debito, etiamſi probetur, non ſatis colligi voluntatem; maxime quando illud debitum non oſtendit contrariam voluntatem eſſe turpem, aut contra bonos mores. Eo vel maxime, quod in hac materia diſpenſationũ non omne id, quod videtur expediens in aliquo eventu reſpectu particularis perſonæ, eſt ſimpliciter expediens reſpectu boni cõmunis, vel ad debitum uſum talis poteſtatis: & e contrario in reſervatione ea, quę videtur eſſe nimis rigoroſa in particulari eventu reſpectu privatę perſonæ, abſolute & conſideratione boni communis forte non eſt rigoroſa, ſed expediens; quia minus incommodum eſt, v. g. in præſenti materia, quod aliquis cogatur pro aliquo tempore carere diſpenſatione, & ſuperare difficultates occurrentes ad ſervandum votum, quam ut aperiatur janua ad enervandam hujuſmodi reſervationem, & ad committendum uniuſcujuſque arbitrio judicium de neceſſitate talis diſpenſationis, & periculi, ac difficultatis, & moræ conſulendi ſummum Pontificem.

12 Cæterum quamvis hæc poſterior ſententia in rigore juris, & rationis ſatis efficaciter confirmetur, quia tamen prior nunc magis recepta eſt, & in praxi poteſt eſſe neceſſaria, ideo illam abſolute magis approbo; præſertim ſi convenienti modo applicetur, ſicut ſtatim applicabimus; atque ita eam ſemel, atque iterum ſequutus ſum tum præcedenti tomo lib. 9. de voto c. 26. a n. 8. generatim agendo de votis reſervatis, tum etiam tract. de Leg. lib. item 6. c. 14. n. 10. agendo de poteſtate Epiſcoporum ad diſpenſandum in lege ſuperioris in caſibus extraordinariis, & utrobique plures in hanc ſententiam allegavi, quibus nunc adde Leſſium lib. 2. de juſtitia c. 40. dub. 13. n. 106. & Ledeſmam tom. 2. ſummæ.

Prima regula.

13 Ad hanc igitur ſententiam plenius explicandam duas ſtatuo regulas generales, ex quibus melius intelligitur, quantum, & quando poſſit Epiſcopus cum ſubditis in voto caſtitatis diſpẽſare. Prima eſt, quando in illo caſu urgẽtis neceſſitatis, & difficilis acceſſus ad Pontificem ſubveniri poteſt neceſſitati ſubditi ſine abſoluta diſpenſatione in voto, non poteſt Epiſcopus illam concedere. Probatur, quia nec poteſt jure ordinario, ut ex reſervatione ſupponitur; neq; ratione neceſſitatis, quia illi poteſt aliter quam per abſolutam diſpenſationẽ ſubveniri, ut in caſu, & in ſuppoſita regula ſupponitur. Secunda regula eſt, in eo caſu, ſi ſit neceſſaria aliqualis diſpenſatio, vel moderatio in uſu talis voti pro aliquo tẽpore, vel pro aliqua parte ejus, concedi poſſe ab Epiſcopo, quando gravis eſt neceſſitas, & difficilis recurſus ad Pontif. Probatur ex d. in pręced. puncto de votis affirmativis: nã hęc etiã non eſt diſpẽſatio ſimpliciter in tali voto, ſed tantũ ſecundum quid: ergo non cenſetur reſervata; maxime concurrentibus dictis circunſtãtiis.

Ponũtur tria exẽpla.

14 Exempla ſunt. Primum ſi fragilis fęmina votum caſtitatis habeat, proindeque maxime indigeat diſpenſatione, ut nubere poſſit, & ex dilatione maximũ timet periculum peccandi ſæpius, & incurrendi gravem infamiam, & amittendi optimam occaſionem alicujus matrimonii. Secundum exemplum eſt, ſi eſſet periculum, quod aliquis voto caſtitatis aſtrictus moreretur abſque filio ſũ legitimatione, & fortaſſe cum animæ periculo. Tertium, quod frequentius in praxim venire ſolet, eſt, ſi quis poſt votum caſtitatis matrimonium illicite contraxit, & poſtea ſit in magno periculo ſæpius peccandi eo, quod non poſſit licite petere debitum: poterit quidẽ Epiſcopus cum eo diſpenſare ad petẽdum, non poterit tamen abſolute diſpenſare in illo voto caſtitatis. Primũ aſſeruit Soto in 4. d. 37. a. 2. ſequutus. Sylv. verb. *diſpenſatio*, q. 9. Indicat autem Soto probabile eſſe hoc poſſe Epiſcopum jure ordinario, etiamſi non ſit difficilis aditus ad ſummum Pontificem. Et videtur ſequi ex dictis a nobis, nam ſi illa diſpenſatio non ſit contra reſervationem, ſimpliciter erit in poteſtate Epiſcopi. Sylveſter autem tum ibi, tum clarius *Votum*, 4. q. 4. melius docet, hoc non poſſe Epiſcopũ niſi in caſu neceſſitatis, & difficilis aditus ad ſummum Pontificem, ita ut ſit periculũ in mora. Ratio eſt, quia licet illa non ſit totalis diſpẽſatio in voto caſtitatis, tamen eſt partialis, ſeu quoad aliquem actum voto contrarium: ergo in rigore etiã illa diſpenſatio ſublata eſt per reſervationem: nam qui non poteſt diſpenſare in aliqua lege, non poteſt dare licentiam ad faciendum unum actum prohibitum per illam legem; ergo ſimiliter in præſenti: neceſſarium ergo eſt ut ſaltem ſit difficilius recurſus ad Pontificem, & periculum inſtet, ut Epiſcopus poſſit legitime hac uti poteſtate. Ratio autem ſuperius a nobis facta in eo ſenſu intelligenda eſt, ut ſolum intelligamus non eſſe hanc diſpenſationem directe, & adæquate contrariam reſervationi, nec per ſe primo per illam intentam, non vero quod nullo modo ſit in illa incluſa.

Objectio diluitur.

15 Dices, rationem hoc modo explicatam non convincere, quod intendit. Reſpondeo. Fateor non eſſe demonſtrationẽ, deſervit tamen ad explicandum, quomodo hic actus facilius concedi poſſit Epiſcopo in tali neceſſitate, quia non eſt contra primariam intentionem reſervationis. Cujus etiam argumentum eſt, quia per privilegia religioſorum facile conceditur poteſtas ad hanc diſpenſationem, cum tamen facultas ad abſolutã diſpenſationem in voto continentiæ nullo modo concedatur. Ubi etiam obiter adverto, quod licet religioſis detur privilegium generale ad diſpenſandum in votis, nunquam intelligitur comprehenſa facultas ad diſpenſandum cum conjuge in prædicto caſu, niſi ſpecialiter exprimatur: quod ſatis conſtat tam ex forma dictorum privilegiorum, quam ex illorum uſu. Et hoc etiam eſt ſignum Epiſcopum non poſſe per ſe & abſolute dare hanc diſpenſationem; ex accidenti autem poſſe in prædicto caſu: & utrumque etiam comprobat conſuetudo.

In caſu neceſſitatis poteſt Epiſcopus diſpẽſare cum habente votum ad petendum debitum tantum, & ad nihil aliud.

16 Circa alteram partem Sylv. ſupra nihil diſtinguere videtur inter diſpenſationẽ cum tali conjuge ad petendum debitũ, & in voto caſtitatis, & ſignificat utranque poſſe concedere Epiſcopum in eo caſu. Mihi autem videtur hęc duo eſſe diſtinguenda, ſi proprie loquamur: large enim loquendo, ipſamet diſpenſatio ad petendũ debitum eſt quędã diſpenſatio in voto caſtitatis; eſt tamen diſpenſatio partialis, & ſecundum quid, ultra quã poteſt intelligi abſoluta relaxatio totius voti, ita ut ex vi illius ad nullum actum, & pro nullo tempore aliqua maneat obligatio. In hoc ergo caſu Epiſcopũ non poſſe in illo voto conjugis diſpenſare, probatur, quia ſi diſpenſet cum illo ad petendum debitum, ſufficienter ſubvenit neceſſitati ejus: ergo non eſt, cur tollat ab illo duplicẽ aliam obligationẽ, quę ex tali voto provenire poteſt ſine morali periculo. Una eſt, ad ſervandã caſtitatẽ conjugalẽ durãte matrimonio: alia ad ſervandã perpetuam caſtitatẽ, ſi matrimonium quacũque ratione diſſolvatur. Cum ergo votum caſtitatis prius factum totũ hoc includat, non poterit ab Epiſcopo in eo caſu omnino tolli. Et confirmatur; nam poteſtas in eo caſu ſolum conceditur Epiſcopo veluti per quãdam epiichiã: ergo ſolũ id concedẽdum eſt ei, quod ſimpliciter neceſſariũ fuerit ad ſubveniendum ſubdito in tali periculo: hujuſmodi autẽ ſolum eſt petere debitum, non vero reliqua.

17 Di-

Objectio diluitur.

17 Dices; repugnat, ut manente voto caſtitatis, fiat licitus actus petendi debitum. Reſpondeo, ex diſpenſatione non repugnare: quando enim promiſſio includit obligationem ad multa, bene poteſt is, cui facta eſt promiſſio, remittere unum, non remittendo alia: hoc ergo etiam poteſt in materia voti facere Deus, vel ejus diſpenſator illius nomine. Unde non eſt dubium, quin Papa poſſit hoc modo aliquando diſpenſare cum tali conjuge: imo aliquando erit juſta diſpenſatio, ſi hoc modo detur, non vero ſi abſolute concedatur a ſummo Pontifice, non quidem ex defectu poteſtatis, ſi cauſa ſubeſſet, ſed ex defectu cauſæ. Et in hoc eſt differentia notanda inter Pontificem & Epiſcopum in prædicto caſu, quod Pontifex, ſi ſufficiens cauſa ſubſit, poteſt votum relaxare: Epiſcopus vero etiam ſubſiſtente rationabili cauſa non poteſt abſolute totum votum relaxare, ſi periculum moræ tantum ſit in non petendo debitum. Sicut in ſuperiori tomo lib. 6. de voto dixi, non poſſe omnino auferre votum peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſed ſolum differre executionem quando periculum moræ ſolum eſt in accelerata voti obſervatione. Ex quo etiam obiter colligo, eos, qui habent privilegium ad diſpenſandum cum hujuſmodi conjuge in petitione debiti, non poſſe diſpenſare abſolute in voto caſtitatis omnino auferendo illud, etiamſi cauſa rationabilis non deſit, quia deeſt poteſtas; nam ex vi talis privilegii non datur facultas ad tollendum ſimpliciter votum, ſed ſolum ad diſpenſandum in illo actu durante hoc matrimonio: nam verba privilegii non ſunt extendenda ultra ſuam proprietatem & formalitatem: diſpenſare autem quoad petendum debitum proprie & in rigore non eſt omnino auferre votum, ut omnes fatentur, & eſt per ſe notum ex dictis.

Epiſcopus quamvis detur cauſa, non poteſt diſpenſare cum conjugato in toto voto caſtitatis, ſed tantũ ad petendum debitum.

Quid poſſit Epiſcopus circa votum factum poſt matrimonium conſummatũ.

18 Secundum exemplum ſit de voto caſtitatis emiſſo poſt conſummatum matrimonium, quod poteſt eſſe factum variis modis. Primo quod ſit tantum non petendi debitum: & de hoc nullum eſt dubium, quin poſſit ab Epiſcopo diſpenſari, ſive ſit factum de licentia alterius conjugis, ſive non, quia illud præciſe ſumptum non eſt votum caſtitatis, & ideo non eſt votum reſervatum; diſpenſari ergo poteſt ab Epiſcopo, non tantum in accidentali caſu ob periculum moræ, ſed per ſe, & ex vi ſuæ poteſtatis, quod a fortiori patebit ex his, quæ dicemus de voto non nubendi. Unde etiam conſtat, quod licet tale votum factum ſit ab utroque conjuge ex mutuo conſenſu, ſi in objecto & materia ſua nihil amplius includat, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. Probatur eadem ratione, quia utriuſque votum in eo caſu non eſt ſimpliciter votum caſtitatis: & ita tenent plures auctores ſtatim citandi.

Quid circa votum perpetuæ caſtitatis ab utroque, vel uno conjuge factũ de cõſenſu alterius, vel ſine illo.

19 Secundo poteſt tale votum eſſe abſolutum, & ex ſe de perpetua caſtitate. Poteſt autem fieri, vel ab utroque conjuge ex mutuo conſenſu, vel ab uno tantum ex licentia alterius, vel a quolibet eorum ſine alterius facultate. De voto poſteriori modo facto eſt in primis controverſia inter auctores, an poſſit per ſe ab Epiſcopo diſpenſari tamquam votum non reſervatum? Affirmat Major in 4. d. 32. q. 2. Soto d. 27. q. 1. art. 4. circa finem. Sed revera hæc ſentẽtia in hoc ſenſu mihi non eſt probabilis, quia tale votum utriuſque conjugis eſt verum votum caſtitatis ſimpliciter, nam obligat, & ad caſtitatem ſervandam extra matrimonium cum quacũque alia, & ad ſervandam illam inter ſe, tam non petendo, quam non reddendo debitum; & ad non contrahendum iterum, etiamſi alter eorum decedat: & ita melius ſenſit Navar. c. 12. n. 59. Palac. d. 38. diſp. 2. non poſſe Epiſcopum in tali voto diſpenſare, & fortaſſe alii auctores non ſunt in eo ſenſu loquuti, ut ſtatim dicam.

An ſaltẽ poſſit diſpenſare ad petendum & reddendũ debitum.

20 Quamquam enim dicta ſententia vera ſit de abſoluta ſeu integra diſpenſatione, dubitari tamen poteſt, an ſaltem poſſit Epiſcopus cum talibus conjugibus diſpenſare, ut durãte matrimonio poſſint inter ſe petere, & reddere manẽte obligatione voti quoad omnia alia, & quoad abſolutam & perpetuã caſtitatem in eo, qui ſupervixerit. Poteſt autem hoc dubitari vel ſimpliciter, & per ſe, ac ex ordinaria poteſtate Epiſcopi, vel in caſu, in quo imminet grave periculum propter moram vel difficultatem adeũdi ſummum Pontificem. Multi ergo affirmant Epiſcopum poſſe diſpenſare priori modo. Et hæc videtur fuiſſe ſententia Soti & Majoris. Et loquuntur conſequenter, quia idem ſentiunt, præſertim Soto, de diſpenſatione ad petendum debitum cum eo, qui caſtitatis votum habebat, antequam matrimonium contraheret; nam eſt quędam major ratio in præſenti caſu, quam in illo, eo quod in illo, quando votum anteceſſit, cum injuria & tranſgreſſione ejus conſtituit ſe aliquis in eo ſtatu, in quo poſtea ſentit periculum. In præſenti vero caſu nulla præceſſit malitia vel tranſgreſſio voti. Hęc vero differentia, quamvis oſtendat ex parte voventium eſſe aliquam majorem congruitatem ad diſpenſationem in præſenti caſu quam in præcedenti, non tamen oſtendit eſſe in Epiſcopo majorem poteſtatem, nam ad hanc nihil confert malitia, vel innocentia voventis. Imo malitia quę pręceſſit, parum obſtat, quia ratio diſpenſationis ex præſenti periculo attendenda eſt.

Opinio Navarri.

21 Propterea Navar. ſupra, quem multi ſequuntur, ait in hoc voto non poſſe diſpenſare Epiſcopũ ordinario jure; ſentit tamen poſſe diſpẽſare in eo caſu, in quo urget periculum, & eſt difficilis acceſſus ad ſummum Pontificem. Nihil autẽ ipſe diſtinguit de diſpenſatione ſimpliciter, ſeu totali, & de diſpenſatione ad petendum debitũ; & ſane de utraque videtur loqui. Nam Major, quem citat, & cujus ſententiam ſic limitatã approbat, de hac loquitur. Ego vero non cenſeo eſſe extendendã hanc facultatem ad diſpenſationem totalem propter eaſdem rationes ſupra factas, quæ eamdem vim in præſenti habent, quia etiam in hoc caſu non eſt talis diſpẽſatio neceſſaria, neque quoad eam eſt periculum in mora, ut non poſſit & debeat talis diſpẽſatio a ſummo Põtifice poſtulari. Igitur intelligenda eſt hæc ſententia de diſpẽſatione ſecundum quid, & hoc ſenſu eſt vera, ſicut in præcedẽti puncto diximus. Quoad aliquid vero major eſt hæc diſpenſatio, quam in præcedenti caſu: nam ibi ſolum eſt diſpenſatio ad petendum, quia ad reddendum non eſt neceſſaria diſpenſatio, etiãſi votum caſtitatis ante matrimonium præceſſerit, hic autẽ diſpenſatio fit tam ad petendum, quam ad reddẽdum, quod non eſt inconveniens, ſi utrumque eſt neceſſarium ad vitãdum periculum. Poteſt tamen non incongrue dici, etiã hic diſpenſationem formaliter tantum cadere in petitionem debiti, quoniam hęc ſatis eſt: nam eo ipſo, quod petere uni conjugum eſt licitum ex diſpenſatione, etiã reddere eſt licitum alteri, imo & debitum, etiãſi in hoc formaliter diſpenſatum non ſit. Unde poſſet Epiſcopus in eo caſu diſpenſare cum fœmina ad petẽdum, & cum viro nullo modo: & nihilominus tenetur tunc vir, non obſtante priori voto, ad reddendum uxori petenti; ipſe tamen non poſſet petere, neque etiamſi peteret, uxor poſſet ei licite reddere debitum, quia ille nec juſte, nec licite peteret. Interveniente autem ſufficiente cauſa, poſſet Epiſcopus cum utroque diſpẽſare ad petendum, & conſequenter manebunt etiam diſpenſati ad reddendum. Exemplum ſimile eſt, ſi contingat utrumque conjugem ante matrimonium emiſiſſe votum caſtitatis, tunc enim poſt matrimonium neuter poſſet petere, & fortaſſe nec reddere, ut multi volunt, propter cooperationem ad malum; quod tamen incertum eſt, ut ſupra tetigi. Cum illis autem poſſet in ſimili caſu Epiſcopus diſpenſare ad petendum, ut patet ex ſupradictis: nam qua ratione poteſt cum uno, poterit cum utroque, ſi uterque indigeat. Denique addit Panormitanus in c. *tua nos*, 2. de jurejur. n. 2. & 6. Epiſcopum in eo caſu, ſcilicet, quando conjuges ſunt juvenes, & grave periculum majoris peccati imminet, non ſolum poſſe diſpenſare cum illis volentibus, ſed etiam poſſe eos cogere ad illam acceptandam, quia poteſt eos cogere ad honeſte vivendum, & morale periculum peccandi vitandum, quod eſt probabile. Ut tamen ad praxim poſſit reduci, neceſſe eſt, quod de tali periculo publice & manifeſte conſtet, & quod alia via tolli non poſſit.

Reſolutio auctoris. Solum in caſu gravis neceſſitatis ad petendũ & reddendum debitum diſpenſare poteſt.

Eodẽ modo diſpenſare poteſt cum uno tantum conjuge.

22 Atque ex his facile conſtat, quid dicendum ſit de voto emiſſo ab uno tantum conjuge. Clarum eſt enim, ſi in eo caſu ſimilis neceſſitas intercedat, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illo conjuge, ut petat debitum: nã ſi hoc poteſt facere cum utroque ſimul, ubi votum ratione pacti mutui videtur firmius, majori ratione id facere poterit cum altero tantum, pari cauſa præſuppoſita: ſecluſa autem ſimili occaſione & neceſſitate, non credo id poſſe, ſed recurrendum eſſe ad ſummum Pontificem, ut in ſimilibus caſibus dixi. Oportet tamen ſemel;

mel animadvertere, in hujuſmodi caſibus, quando ineſt periculum, moraliter loquendo tale eſſe, ut non patiatur moram eundi ad Pontificem, interim enim multa peccata cõmittentur, vel moraliter timeri poſſunt, & propterea multi Doctores abſolute dicunt poſſe Epiſcopum diſpenſare cum hujuſmodi conjuge ad petendum debitum. Diſpenſare autem ſimpliciter etiam in eo caſu tollendo votum non poteſt, propter eaſdem rationes ſupra factas.

Objectio. 23 Dicet aliquis: hoc votum factum ab uno tantum conjuge non eſt abſolute & ſimpliciter votum caſtitatis, quia non obligat ad non reddendum debitum, etiamſi ex conſenſu alterius ſit factum, quia dando facultatem alteri ad vovendum, non propterea qui illam dat, cedit omnino juri ſuo, aut ſe obligat ad non petendum: ergo tale votum non eſt reſervatum, quia cum reſervatio ſit odioſa, reſtringi debet ad illud votum, quod ſimpliciter & abſolute tale eſt, ut ſtatim variis exemplis conſtabit. Et hoc magis urget, quando votum eſt ſine conſenſu alterius conjugis, quia ex ſe minus firmum eſt, adeo ut multi putent eſſe nullum. Reſpondeo, imo tale votum ex ſe eſſe ſimpliciter & abſolute integræ caſtitatis, quantum eſt ex parte voventis (ſuppono enim hac intentione factum eſſe) & ſignum erit, quia ſi alter conjux moriatur, ad omnimodam caſtitatem obligabit. Idem ergo facit ſtatim quantum eſt ex ſe, quia obligatio ejus non fuit per intentionem voventis dilata. Quod autem durante matrimonio poſſit reddere debitum, eſt ex impedimento materiæ, non quia votum ipſum in ſe ſit diminutum, aut dimidiatum, & ideo tale votum reſervatum eſt. Nec refert quoad hoc, ut ſit factum ſine conſenſu alterius conjugis, quia hoc nec minuit valorem, nec tollit integritatem talis voti, facilitare autem poteſt diſpenſationem, ſuppoſita tamẽ poteſtate in eo, qui diſpenſaturus eſt.

Reſpõſio.

Conciliantur duæ opiniones initio poſitæ. 24 Hactenus explicuimus, quomodo in caſu ſpeciali propter periculum imminens poſſit Epiſcopus diſpenſare ex parte in his votis negativis: ſupereſt, ut dicamus, an etiam poſſit aliquando ſimpliciter diſpenſare omnino tollendo votum. Quoad hoc enim videtur maxime procedere ſecunda opinio ſupra tractata, quæ poſſet in concordiam redigi cum communi ſententia de diſpenſatione tantum ex parte, cum affirmat Epiſcopum poſſe diſpenſare, illam vero ſententiam, quę hoc negat, exponendo de diſpenſatione ſimpliciter & totali. Objici vero poteſt, nam vel occurrit

Objectio. cum eadem proportione neceſſitatis, & periculi caſu, in quo ſit tam neceſſaria diſpenſatio abſoluta, ſicut in alio eſt neceſſaria diſpenſatio partialis; vel in hoc non ſervatur proportio. Si hoc poſteriori modo procedatur, non eſt doctrina formalis, neque ad rem, jam enim oſtenſum eſt poteſtatem Epiſcopi ad diſpenſandum in his caſibus, non extendi ad ampliorem diſpenſationem, quam neceſſitas poſtulet: quapropter ſi neceſſitas non poſtulet diſpenſationem totalem, mirum non eſt, quod illam non poſſit concedere. Si autem proponatur proportio in neceſſitate, ita ut tanta ſit neceſſitas in hoc caſu diſpenſationis abſolutę, quanta in illo diſpenſationis ſecundum quid, non videtur neganda Epiſcopo proportionalis poteſtas, ſi conſequenter loquamur. Quia poteſtas ad diſpenſandum ex parte in aliquo caſu, non ei conceditur per ſe, ſed ex accidenti, & quaſi per epiicheiam, & ſubintellectam exceptionem: ſed ſervata dicta proportione, eadem eſt ratio poteſtatis ejus quoad utramque diſpenſationem, quia tota ratio in ſubditorum neceſſitate fundatur.

Reſpõſio. 26 Reſponderi poteſt primo negando totam rationem hujus poteſtatis ſumi ex neceſſitate, hæc enim nec dat juriſdictionem, nec ſola eſt ſufficiens ſignum ejus, niſi accedat aliqua conſuetudo, quod Epiſcopi aliqualem diſpenſationem concedant in hujuſmodi votis: quod autem abſolute diſpenſent, nulla videtur eſſe conſuetudo. Præterea dici poteſt (& eſt radix dictæ diverſitatis in conſuetudine) occaſiones, & pericula, in quibus ſit neceſſaria diſpenſatio ſecundum quid, eſſe frequentes, & morales; & ideo ad bonum regimen animarum neceſſarium fuiſſe, ut tales caſus non omnino eximerentur ab Epiſcoporum juriſdictione, niſi tunc ſolum, quando facilis eſſet aditus ad ſummũ Pontificem. Caſus vero, in quo abſoluta diſpenſatio ſit neceſſaria, vel nullus eſt, vel adeo rarus, ut non veniat in moralem conſiderationem; & ideo reſervatio talis diſpenſationis omnino abſoluta eſt, & ſine exceptione, quia leges morales non reſpiciunt caſus rariſſimos, & inuſitatos. Probatur & declaratur hæc doctrina ex alia communi Theologorum, qui dicunt Epiſcopum ſecluſo ſpeciali jure, poſſe diſpenſare in lege pontificia, quando caſus frequens occurrit, non vero ſi rarus ſit, niſi aliunde de poteſtate conſtet, ut videri poteſt in Cajetan. 1.2. quæſt. 97. & Sot. 1. de Juſt. quæſt. 7. art. 3. & Cordub. lib. 1. qq. quæſt. 11. ergo ad eumdem modum recte in præſenti philoſophamur ad tempus, vel ex parte in voto caſtitatis, eo quod frequenter neceſſarium ſit concedi Epiſcopis, totalem vero nõ concedi, cum rariſſima eſſe poſſit, & de tali poteſtate aliunde nõ conſtet.

26 Concludo igitur, moraliter loquendo & abſolute Epiſcopum nunquam poſſe abſolutam, ſeu totalem diſpenſationem concedere in voto caſtitatis perpetuæ propter diſcurſum factum. Si quis autem ſpeculative defendere velit data hypotheſi habere hanc poteſtatem, quæ per hanc conditionalem explicatur: *Si occurrat caſus tantæ neceſſitatis, &c.* non multum cum eo contendendum cenſeo, quia exiſtimo hypotheſim non eſſe moralem, & ideo ad praxim nihil referre, quamquam ex hoc ipſo principio probabiliſſime concludatur, de facto non eſſe datam poteſtatem hanc pro tali caſu excogitato potius, quam vero, vel poſſibili. In nullo caſu Epiſcopus in voto caſtitatis totaliter diſpenſare poteſt.

CAPUT XII.

Aliquot dubia circa reſervationem voti ſimplicis caſtitatis.

1 PRimum circa votum caſtitatis dubitari ſolet, ſi illud perpetuum non ſit, ſed temporale, an ſit reſervatum, vel poſſit per Epiſcopum diſpenſari: ut, v. g. ſi voveat quis ſervare continentiam per annum, &c. in quo communis reſolutio eſt, hoc votum non eſſe reſervatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari; ita Palud. in 4. diſtin. 38. quæſt. 4. artic. 4. concl. 5. D. Antonin. 2. part. Theolog. cap. 2. num. 6. Sylveſt. *Votum*, 4. quæſt. 3. & omnes Summiſtæ eodem verbo, Soto lib. 7. de juſtitia quæſt. art. 3. Navar. in ſumm. cap. 12. num. 76. Cardin. Tolet. libr. 4. cap. 18. num. 11. Azor. tom. 1. libr. 11. cap. 19. quæſt. 6. Henriques lib. 7. de Indulgent. cap. 3. num. 6. Ratio eſt, quia illud non eſt ſimpliciter votum continentiæ, ſed ſecundum quid. Dices: votum jejunandi eſt ſimpliciter tale, etiamſi ad annum limitetur, unde ſi votum jejunii eſſet reſervatum, tale votum ſine dubio reſervatum eſſet. Reſpondeo ex doctrina Cajetani hic art. 12. circa ad 3. eſſe differentiam inter votum continentiæ, & jejunii, verbi gratia, quod illud eſt ex ſe perpetuum, quia ſi abſolute & ſine adjectione ulla fiat, perpetuum eſt; & ut fiat temporale, requirit ſpecialem limitationem ex intentione voventis. Cujus ratio eſſe videtur, quia continentia perfecta conſiſtit in quadam generali privatione, quæ ex ſe ad totum hujus vitæ tempus ſe extendit: & ideo ſimpliciter promiſſa perpetua eſt. Alia autem vota vel ex ſe limitantur ad tempus neceſſarium ad actiones promiſſas, ut ad peregrinationem, v. g. vel neceſſe eſt, ut ex intentione operantis recipiant determinationem, ut in voto Jejunii patet. Cum ergo Papa reſervet abſolute votum continentiæ, intelligitur de voto perpetuo, quia continentia ſimpliciter dicta perpetuitatem includit: negatio enim non limitata, omnia deſtruit. Et privatio perfecta, qualis eſt continentia ſimpliciter dicta, omnino & pro omni tempore excludit formam oppoſitam.

Primum dubium; an votum caſtitatis temporale ſit reſervatum.

2 Sed objiciet aliquis: ergo votum continentiæ factum, ut tantum obliget poſt annum, vel decem annos, non erit reſervatum, ſed poterit per Epiſcopum diſpenſari. Patet ſequela, quia illud non poteſt dici perpetuum, nam hæc perpetuitas ſolum comprehendit tempus reſiduum vitæ, ex quo votum emittitur, ex quo tempore magna pars admittitur per illam limitationem, ob quam etiam non erit illud votum continentiæ ſimpliciter. Conſequens autem eſt falſum: nam votum factum ab uxore de ſervanda perpetua continentia poſt mortem mariti, vel a filio poſt mortem parentis, non poteſt per Epiſcopum diſpenſari, ut ſupra dictum eſt ex conſenſu omnium; ergo a fortiori licet, quis voveat continentiam ſervandam a tali die, vel poſt tale præſcriptum tempus, erit tale votum reſervatum. Reſpondeo igitur, negando ſequelam: primo quidem, quia hæc vota communi uſu, & conſuetudine reſervata cenſentur: hæc autem reſervatio ex conſuetudine potiſſimum pendet, ut Cajet. ſupra notavit, & cæteri omnes docent, non enim invenitur in jure ſcriptum. Unde intelligitur ſecundo, tale vo-

An votũ caſtitatis factum, ut obliget poſt certum tempus, ſit reſervatum.

tum juxta communem æſtimationem cenſeri votum continentiæ ſimpliciter, atque adeo votum continentię. Ratio autem reddi poteſt, quia perpetuitas hujus voti non attenditur ab inſtanti, in quo fit, ſed ab inſtanti, pro quo fit, quia non tam dicit perpetuitatem ſubjectivam, quam objectivam, ut ſic dicam; unde non eſt neceſſe, ut materia ipſa tantum duret, quantum votum. Quo etiam fit, ut hæc perpetuitas non ſit ſumenda a parte ante, ut philoſophico more loquar, ſed a parte poſt; conſiſtitque in hoc, ut caſtitati ſemel inchoatæ, vel inchoandæ ex vi voti nullus certus terminus præfigatur ante mortem: ideoque non eſt contra hanc perpetuitatem, quod ad inchoandam caſtitatem terminus aliquis præfigatur, ac differatur poſt aliquod tēpus.

Dubium ſecundū. An votū non nubēdi reſervatum ſit.

3 Secundum dubium eſt, an votum non contrahendi matrimonium reſervatum ſit, vel poſſit Epiſcopus in eo diſpenſare. Quod dubium cum alio coincidit, an hoc ſit votum caſtitatis, necne: nam ſi eſt caſtitatis, reſervatum eſt; ſecus vero ſi non fuerit. Cajetanus ergo tom. 2. Opuſc. tract. 11, q. 1. cenſet hoc eſſe votum caſtitatis, vel formaliter, vel æquivalenter, unde concludit eſſe reſervatum. Ratio ejus eſt, quia tam votum, quam diſpenſatio in materia caſtitatis, proprie loquendo, ſolum habet locum circa materiam ſupererogationis; ſed votum non nubendi includit totam materiam ſupererogationis, quæ poteſt eſſe in caſtitate: quia ſecluſo matrimonio nullus uſus venereus caſtitati contrarius licitus eſt; ergo tale votum tam quoad proprietatem voti, quam quoad indiſpenſabilitatem æquivalet voto caſtitatis. Major patet, tum quia ſupra dictum eſt, propriam materiam voti eſſe ſupererogationis; tum etiam, quia Pontifex non poteſt aliam materiam licitam facere diſpenſando.

4 Contraria nihilominus ſententia communis, & recepta eſt, quam tenet Angelus verb. *Votum*, 4. nu. 9. Sylveſter eod. q. 4. Tabiena verb. *diſpenſatio*, nu. 9. Roſela verb. *impedimentum*, 4. nu. 12. Navar. d. n. 43. & 76. Soto in 4. d. 38. q. 2. art. 1. Hen. iq. lib. 7. de Indulgen. cap. 30. n. 6. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 19. q. 5. Leſſius lib. 2. cap. 40. dub. 13. nu. 105. Sancius lib. 8. de matr. diſp. 9. n. 11. Et lib. 4. Decalog. cap. 4. nu. 66. Fundamentum hujus ſententiæ eſt, quia votū caſtitatis multo univerſalius eſt, quam votum non contrahendi matrimonium: quod patet manifeſte, quia votū caſtitatis conjugalis eſt verum ac proprium votum, & eſt quaſi pars voti continentiæ ſimpliciter. Altera vero pars eſt ipſum votum non contrahendi: ergo votum caſtitatis eſt univerſalius utrumque illud complectens: ergo ſicut pars non eſt totum, ita nec votum non contrahendi eſt votum caſtitatis: unde conſequenter fit, ut non ſit reſervatum. Sicut votum caſtitatis conjugalis reſervatum non eſt, quia non eſt ſimpliciter votum caſtitatis. Unde facile ſatisfit fundamento Cajetani, negando hoc votum eſſe votum caſtitatis, aut æquivalere illi. Quod patet, nam ſi is, qui habet votum non nubendi, fornicetur, licet peccet contra temperantiam, non eſt ſacrilegus, ſicut eſſet, ſi haberet votum caſtitatis. Eſt etiam aliud diſcrimen notabile: nam qui habet votum ſimplex caſtitatis, ſi contrahat matrimonium, & peccet contra votum, & poſtea non poteſt petere debitum: ſi autem tantum haberet votum non contrahendi, licet peccaret contrahendo, non tamen peccaret poſtea petendo, quia ex vi illius voti non ſe obligavit ad abſtinendum a copula carnali, ſed præciſe ad non contrahendum matrimonium.

Votum caſtitatis conjugalis non eſt reſervatum.

5 Dices. Ergo tale votum non eſt verum votum, quia non eſt de re ad divinum cultum pertinente: nam abſtinere a ſolo vinculo matrimonii, ſi homo non abſtrahatur etiam a copula carnali, eſt impertinens ad divinum cultum. Propter hoc aliqui diſtinctione utuntur, dicentes, ſi quis illud voveat ſine intentione liberius vacandi Deo, votum eſſe nullius momenti, quia eſt de re indifferenti: poſſe tamen fieri ex intentione divini cultus, & tunc eſſe validum votum, & procedere, quæ de illo dicta ſunt. Dico tamen, votum illud ex vi ſuæ materię validum eſſe, etiamſi ſpecialis finis bonus a vovente non apponatur, juxta dicta in tract. de voto in communi lib. 1. cap. 5. Ratio eſt, quia votum illud ex ſolo objecto ſuo per ſe conferre poteſt ad perfectionem, & ad majorem Dei cultum, quatenus conſervat hominem liberum ad altiorem ſtatum aſſumendum, ſi voluerit, minuſque impeditum terrenis curis, quod ſatis eſt, ut votum ex ſe validum ſit. Sicut etiam votum paupertatis per ſe eſt de materia voto proportionata, quia licet paupertas de ſe non ſit virtus, tamen voluntarie aſſumpta

Paupertas de ſe non eſt virtus.

eſt utilis ad virtutem: & quamvis ipſe vovens formaliter & per ſe non ordinet paupertatem ad hunc finem, ſatis eſt, quod illi nō adjungat malum finem: nam Deus reſpiciens ad utilitatem illius materię, illam promiſſionem acceptat. Unde non eſt impertinens obligari ad abſtinēdum a vinculo matrimonii præciſe, & abſque ſpeciali obligatione ad abſtinendum a copula; quia ſi homo hanc obligationem obſervet, per hoc ſufficienter abſtrahitur ab omni copula licita: ab illicita vero ſufficienter prohibetur naturalibus præceptis, etiamſi nova obligatio ex voto non adjungatur, poteſt autem homo pro ſua voluntate illam ſibi præcipere obligationem, & non majorem. Unde ex vi illius voti ſicut non obligatur ad abſtinendum a copula illicita, ita etiam formaliter & immediate non obligatur ad abſtinēdum a copula licita, ſed tamen radicaliter, quatenus obligatur ad abſtinendum a fundamento illius copulæ, quod eſt vinculum matrimonii: unde fit, ut peccet quidem aſſumendo hoc vinculum contra votum factum; non vero poſtea in uſu matrimonii etiam petendo debitum. Sicut qui habet votū ſimplex religionis, peccat contrahendo & conſummando matrimonium, poſtea vero jam non peccat etiam petendo, juxta communem & veram doctrinam.

Habens votum nō nubendi, peccat cōtrahēdo matrimonium, non vero petendo debitum.

6 Ad alteram vero partem, quam attingit Cajet. de diſpenſatione circa materiam caſtitatis reſpondetur, non ſolum cadere in materiam ſupererogationis, ſed etiam in materiam neceſſariam quantum ad proprium, & adæquatum effectum hujus diſpenſationis, qui eſt facere, ut talis materia jam non ſit illicita ex vi voti, ſeu in ſpecie ſacrilegii: quod revera facit Pontif. diſpenſando in voto caſtitatis tam circa fornicationem, quam circa copulam conjugalem. Non pertinet autem ad hanc diſpenſationem reddere actum licitum ex omni capite, ſed ablata hac obligatione, illum relinquit naturæ ſuæ. Sic ergo conſtat, diſpenſationem in voto caſtitatis majorem eſſe, & ad plura ſe extendere: & ideo cum illa ſola reſervetur, cum votum caſtitatis reſervatur, & materia ſit odioſa, non eſt extendenda ad minorem diſpenſationem. Quod autem Cajet. ait, finem hujus reſervationis ex intentione Pontificis eſſe, ne vinculum matrimonii contra voti obligationem ſine ſua licentia contrahatur, facile negari poteſt; non enim id eſt verum de obligatione cujuslibet voti, ſed ſolum de voto caſtitatis, aut religionis. Et deinde quidquid ſit de intentione legislatoris, verbis ejus ſtandum eſt, nec intentio ejus plus obligat, quam verbis exprimatur.

Votum non nubēdi non eſt reſervatum.

7 Hæc ergo ſententia poſterior in rigore vera eſt, & cum ſit favorabilior, facilius etiam recipitur. Unum ſolum occurrit advertendum, hanc reſervationem non eſſe in jure ſcriptam, & ideo ex proprietate verborum legis haberi non poſſe, quale ſit votum, quod reſervatur, quia nulla ſunt talia verba. Et ideo ſicut hæc reſervatio ex conſuetudine habetur, ita etiam conſuetudo ipſa interpretari debet, quale ſit hoc votum; conſuetudo autem ſolum habet, ut votum proprium caſtitatis reſervatum ſit. Quod ſi fortaſſe non eſt poſitiva conſuetudo, ut ſic dicam, quod Epiſcopi diſpenſent in voto contrahendi matrimonium, ideo eſt, quia rariſſime fit tale votum, ut diſtinctum a voto continentiæ; tamen ob eandem cauſam conſtare non poteſt de contraria conſuetudine, ſcil. quod tale votum a ſolo ſummo Pontifice diſpenſetur, & ideo ſuppoſito (ut oſtenſum eſt) hoc non eſſe verum caſtitatis votum, talis conſuetudo quaſi negativa ſeu ipſo uſu limitata ad uſum caſtitatis, ſufficit, ut ad illud votum non extendatur. Navar. autem refert, poſteriorem opinionem ſervari in ſacro Pœnitentiariæ prætorio.

An votū ſuſcipiendi ordinē ſacrum reſervatum ſit.

8 Tertium dubium eſt de voto ſuſcipiendi ordinem ſacrum, an comprehendatur ſub voto caſtitatis, & ſit reſervatum Papæ. Cajet. enim a fortiori deberet de hoc voto dicere eſſe reſervatum: nam in primis includit votum non ducendi uxorem, nam qui vovet ſtatum repugnantem matrimonio, a fortiori vovet negationem matrimonii: unde non eſt dubium, quin peccet gravius, qui habens tale votum ducit uxorem; præter hoc autem includit tale votum, votum caſtitatis, quia ordo ſacer includit obligationem ad perpetuam continentiam: ergo qui ſe obligat ad illum ſtatum, virtute vel æquivalenter ſe obligat ad perpetuam continentiam: ergo majori ratione cenſendum erit hoc votum reſervatum, quam primum. De hoc autem in particulari nihil expreſſit Cajetan. Alii vero Doctores, qui hoc attingunt, negant hoc votum eſſe reſervatum: ita tenet Navar. lib. 3.

Conſ.

Conſ.titul.de voto, conſ.18.Azor.tom.1.lib.11.cap.19. quæſt.9.Leſſius lib.2.de juſtitia cap.40.dub.13.n.105.Sancius lib.8.de Matrim.diſp.9.& in Decal.lib.4.de voto cap. 40.n.69.idem ego docui tom.præced.lib.6.de voto cap.21. n.7.& cap.24.nu.2. Ratio eſt, quia illud non eſt formale votum caſtitatis, & reſervatio, ut ſæpe dictum eſt, reſtringenda eſt ad talia vota propria: ergo. Major patet, primum a ſigno, nam licet habens hoc votum fornicetur, non peccat contra votum, & licet ducat uxorem, & in hoc peccet, poſtea non peccat conſummando, aut petendo debitum. Deinde a priori, quia quod immediate promittitur per tale votum non eſt caſtitas; nec ſatis eſt, quod habeat obligationem caſtitatis annexam, quia non propterea caſtitas ipſa eſt materia talis voti. Sicut etiam votum religionis eſt de re includente obligationem caſtitatis;& nihilominus ipſum diſtinctū eſt a voto caſtitatis.

Corollaria. Primum.

9 Ex quibus infero primo, quod licet votum caſtitatis reſervatum ſit, votum tamen vovendi caſtitatem non eſt reſervatum, ſed poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, niſi ſit votum religionis, quod etiam dici poteſt votum vovendi ſolenniter caſtitatem. Ratio eſt, quia eſt votum diſtinctum a voto caſtitatis,& ab aliis quatuor reſervatis. Nec ſufficit ęquivalentia, tum quia requiritur identitas,& proprietas, cum reſervatio ſit ſtricti juris: tum etiam, quia neq; æquivalentia intercedit, ut a fortiori patet ex dictis de voto ordinis ſacri, quod etiā dici poteſt votum vovendi caſtitatē.

Secundū.

10 Secundo infero, votum aſſumendi quemcumque ſtatum ſeu vivendi modum includentem cælibatum, ſi non ſit formale votum, de ipſo cælibatu, & de cuſtodia caſtitatis in illo, non eſſe reſervatum. Ratio eſt clara ex dictis. Exemplum vero vulgare eſt de his, qui dicuntur eſſe tertii ordinis D. Franciſci, vel Dominici, qui non ſunt proprie religioſi, ut nunc ſuppono,& infra ſuo loco videbimus. Si quis ergo fecerit votum aſſumendi illum ſtatum, nondum vovet caſtitatem,& ideo ex hac parte votum ejus reſervatum non eſt. Neque etiam ex alio capite, quia illud non eſt votum religionis. Aliud exemplum eſt de his fęminis, quas Hiſpani *Beatas* vocant,& vere religioſæ non ſunt, quamvis largo modo aliquando ita vocentur,& peculiarem habitum deferre ſoleant,& votum caſtitatis emittere. Votū ergo aſſumendi talem vivendi modum, vel induendi talem habitum, reſervatum non eſt, niſi ea, quæ vovet, habeat expreſſam intentionem ex tunc promittendi caſtitatem, quia aliàs tale votum nec caſtitatis eſt, etiamſi ſit votum vovendi caſtitatem, ut ex dictis patet: neque etiam eſt religionis, ut per ſe conſtat, & ideo reſervatum non eſt.

Tertium.

11 Infero ex dictis tertio, non omne votum in materia caſtitatis etiam ex objecto ſuo perpetuum reſervatum eſſe: conſtat enim multa ex dictis votis perpetua eſſe, quæ non ſunt reſervata, ut patet in voto vovendi caſtitatem, nam ipſum votum caſtitatis de ſe perpetuum eſt, & ideo promiſſio ejus ex objecto eſt perpetua. Imo votum partiale caſtitatis in ea parte poteſt eſſe perpetuum, & tamen non eſt reſervatum, quia non eſt ſimpliciter votum caſtitatis. Exemplum vulgare eſt in voto ſimplici caſtitatis conjugalis, quod de ſe eſt perpetuum, & ex omnium ſententia non eſt reſervatum. Aliud exemplum ſumitur ex Navar.lib.3.Conſiliorum tit.de voto, conſ.42. ſcilicet de voto non tangendi mulierem libidinoſam, quod perpetuum eſt, ut per ſe patet, & tamen, ut ipſe ibi definit, non eſt reſervatum, quia non eſt votum caſtitatis ſimpliciter, nam caſtitas ſimpliciter dicta multo plura includit, quam non tangere mulierem libidinoſam, quod eſt manifeſtum, ſi vox illa *libidinoſam*, dicat culpam: nam tunc ex vi talis voti non prohibetur quis ducere & cognoſcere uxorem. Si vero non dicat culpam, ſed quemcumque affectum venerei tactus, ſive licitum, ſive illicitum, videri poteſt res magis dubia; quia illud non tantum eſt votum non ducendi uxorem, ſed etiam non fornicandi: nihilominus tamen cenſeo etiam hoc modo eſſe partiale votum, quia in illo non includuntur omnes actus contra naturam, quas includit abſolutum votum caſtitatis: qua propter votum illud in utroq; ſenſu reſervatū non eſt, ut idem Navar.ſentit.

An votū caſtitatis, cum conditione ut ſibi liceat nubere cū aliqua, quę ſecum velit caſte, & ſine copula vivere, reſervatum ſit.

12 Aliud exemplum eſſe poteſt de illo, qui vovit ſimpliciter caſtitatem, cum hac ſola conditione, & exceptione, ut ſibi liceat matrimonium contrahere cum aliqua, quæ ſecum velit caſte & ſine copula vivere. Quem caſum attingit Navar.ſupra conſ.11.non tamen tractat, an tale votum ſit reſervatum, necne, ſed ad quid obliget: ſignificat autem obligare ſimpliciter ad ſervandam caſtitatem, & addit non obligare ad contrahendum matrimonium: quod erat per ſe manifeſtum, tum quia hæc non eſt materia voti, ut ſupra diximus: tum etiam, quia ſic vovens non addit illam exceptionem, ut teneatur; ſed ut licite poſſit matrimonium contrahere. Indicat vero ulterius, nec licere ſic voventi matrimonium contrahere; quia conditio illa includit repugnantiam, quia eſt contra ſubſtantiam matrimonii,& ideo impleri non poteſt, niſi ſaltem ſe obligando ad reddendum debitum, quod jam eſſet contra idem votum, ut ſupra caſtitatem cadit. Atque ita fit, ut juxta hanc opinionem talis exceptio habeatur tanquam non adjecta, ac proinde ut votum illud ſimpliciter ſit caſtitatis, & conſequenter reſervatum.

Opinio Navar.

Aſſertio Prima.

13 Ego vero in primis probabile cenſeo exceptionem illam validam eſſe poſſe, & pactum mutuum inter virum & fęminam de ſervanda caſtitate abſque petitione & redditione debiti non eſſe contra ſubſtantiam matrimonii, etiamſi ante contractum præcedat. Quæ fuit opinio Paludani & aliquorum in 4.diſtin.29. ſed incerta. Addo vero ulterius, ſi conditio illa ſupponatur contraria ſubſtantiæ matrimonii, etiam inde ſequi tale votum non obligare ſimpliciter ad caſtitatem, ſed ſolum ad illam, cum qua poſſit, & liceat matrimonium de novo contrahere: qualis eſſet in eo caſu omnis alia caſtitas præter obligationem ad reddendum debitum ſine poteſtate licite petendi. Nam ſuppoſita illa ſententia, hoc ſaltem neceſſarium eſt ad valorem matrimonii,& ſufficit, quia ad ſubſtantialem finem matrimonii ſufficit, quod unus conjugum licite petere poſſit,& alter reddere teneatur. Quod autem in eo caſu licitum ſit tale matrimonium, non obſtante voto, probatur, quia licet ille videatur habuiſſe intentionem ſe obligandi ad ſervandam caſtitatem omnino, etiam non reddendo debitum; tamen hæc intentio fuit fundata in ignorantia: nam ille, qui ſic vovit, exiſtimabat ſe poſſe cōtrahere matrimonium cum tali pacto: ignorantia autem cauſat involuntarium,& eſt contra valorem voti, ut ſupra vidimus: ergo etiam in præſenti annullat, ſeu diminuit votum quoad hanc partem. Quod amplius declaratur, nam ille homo expreſſe voluit ſe obligare non ad non contrahendum matrimonium, ſed ſolum ad non conſummandum; ſi ergo iſtæ duæ voluntates virtute ſunt contrariæ, cum hoc ipſe ignoraverit, ſtandum eſt priori voluntati expreſſæ & formali, & altera voluntas tantum moderanda eſt, ut priori non ſit contraria. Tum quia in reliquo voluntas eſt ex ignorantia, & ideo non ſatis libera; tum etiam, quia hic modus conciliandi tales voluntates eſt favorabilior ipſi voventi, & in dubio illi favendum eſt.

Secunda.

Aſſertio tertia. Tale votum non eſt reſervatum, neque obligat ad non reddendum debitum.

14 Hoc ergo ſuppoſito concludendum eſt, hoc votum tametſi perpetuum, non eſſe reſervatum, quia reipſa non fuit votum abſolutum & totale caſtitatis, quandoquidem ſine violatione ejus poteſt vovens & matrimonium contrahere,& reddere debitum, juxta prædictam ſententiam. Quod magis dubium eſſet in opinione Paludani, in qua licet poſſet matrimonium licite contrahere, non tamen abſque pacto mutuo non petendi, nec reddendi, ſicut per votum promiſſum fuerat: & integra ita videtur caſtitas illæſa ſervari, & conſequenter votum illud fuiſſe verum votum caſtitatis: quia ſolum matrimonii vinculum, ſi copula ſubſequutura non ſit, non minuit caſtitatem. Caſtitas enim B. Virginis integerrima & omni ex parte perfecta fuit, quamvis verum matrimonium contraxerit, quod etiam nihil impedivit verum & abſolutum caſtitatis votum. Nihilominus tamen etiam in ea ſententia exiſtimo tale votum non eſſe reſervatum, quia licet præciſe conſiderata materia virtutis caſtitatis & virginitatis poſſit eſſe integra caſtitas cum vinculo matrimonii, ut argumentum probat, tamen conſiderando votum caſtitatis prout eſt in communi Eccleſiæ uſu, non includit ſolum illam materiam & uſum matrimonii, ſed etiam ipſum vinculum, quod regulariter habet illum uſum adjunctum, & obligationem ejus habet per ſe annexam, ideoque reſervatio voti caſtitatis, quæ conſuetudine etiam Eccleſię introducta eſt, ſuper hoc votum cadit, prout in eadem Eccleſia conſuetū eſt. Aliud ergo votum, quod fit cum exceptione vinculi matrimonii, ſicut uſitatum non eſt, ita etiam neque eſt reſervatum, nec ſimpliciter eſt votum caſtitatis, quale in Eccleſia fieri conſuevit. Ideo enim dixit Hieronym. voventibus virginitatem non ſolum nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt, ut ex illo refertur, 17.quæſt.1.

15 Ultimo hic diſputari poſſet, utrum votum caſtitatis

conditionatum etiam poſt conditionem impletam ſit reſervatum; ſed hanc & ſimiles alias quæſtiones & dubia, quæ ſimilem habent difficultatem in aliis votis reſervatis, generatim tractavimus præced. tomo lib. 6. cap. 22. uſq; ad 26. ubi varia exempla in ſpecie adduximus.

CAPUT XIII.

Utrum obligatio ſervandi continentiam jure divino fuerit alicui ordini annexa.

1 DE voto continentiæ ordini ſacro annexo tractari ſolet in materia de ordine, & aliqui integros de illo ſcripſerunt libros; quia vero in hoc libro de omnibus votis caſtitatis tam ſimplicibus, quam ſolemnibus dicere decrevimus, ideo prætermittere hoc non poſſumus, quod unum ex præcipuis eſt: illius tamen materiam breviter comprehendere poterimus, quia ex generalibus principiis poſitis, & ex conſortio aliorum votorum brevius poterit expediri. Dicemus ergo de antiquitate hujus voti, & de convenientia illius, & quibus ordinibus annexum ſit, & quo modo emittatur, quantumque obliget, ſeu quos effectus habeat; ubi etiam explicabimus, an diſpenſari poſſit, & quomodo ſolemne dicatur.

Caſtitas conjuncta cum ſacris ordinibus.

2 Supponimus vero de facto continentiæ obligationē eſſe conjunctam cum ordinibus ſacris, qui numerantur a ſubdiaconatu uſq; ad Epiſcopatum ſecundum præſentem uſum Eccleſiæ Latinæ. Quod ipſo uſu ſatis evidenter conſtat, & expreſſe traditur ab Innoc. II. in cap. *ut lex* 27. q. 1. & alibi ſæpe, & ideo de hoc nec movetur quæſtio, nec major probatio eſt neceſſaria; ratio autem, & origo hujus legis latius inquirenda eſt. Sunt autem in hac dubitatione duæ extremæ ſententiæ.

Prima opinio hæreticorum ſit, ortam eſſe ex ſola Eccleſiæ lege.

3 Prior eſt hæreticorum hujus temporis dicentium hanc conſuetudinem eſſe ortam ex ſolis decretis Romanorum Pontificum; quidā dicunt incepiſſe ante quadringentos annos, vel quingentos, alii ad ſummum illam referunt uſq; ad Siricium Papam, qui fuit fere ante mille ducentos annos; audent tamen dicere eſſe contra jus divinum, & naturale. Ad hoc vero ultimum ſolum moventur ex alio errore, quo cum Joviniano virginitatem, & cælibatum abominantur, de quo fundamento ſatis in hoc libro agendo de voto ſimplici caſtitatis dictum eſt. Hic autem ſimpliciter probant eſſe contra jus divinum, quia eſt contra Scripturā 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1. ubi de Epiſcopo dicitur, oportere *irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum*. Quod ſi hoc de Epiſcopo dicitur, multo magis de omnibus inferioribus ordinibus verum erit. Secundo probant eſſe contra jus naturæ non ſolum illa generali ratione, ſcil. quia eſt contra bonum ſpeciei humanæ, ſed præterea ſpecialiter, quia nec caſtitas repugnans matrimonio, vel uſui ejus, nec votum illius eſt materia humani præcepti: ergo abutitur ſua poteſtate, & contra jus naturæ facit Pontifex, dum hanc neceſſitatem imponit clericis in ſacris; Princeps enim, qui ſubditis imponeret onera gravia, & importabilia, contra jus naturæ ageret. Antecedens probatur, quia obſervantia caſtitatis eſt res difficillima, & valde repugnans naturæ, propter quam Deus ipſe noluit eam ſub præcepti obligationem ponere etiam miniſtris ſacris: ergo eſt materia, in quam non poteſt etiam cadere humanum præceptum. Maxime cum hæc obſervantia ad finem poteſtatis Eccleſiaſticæ, id eſt, ad bonā, & decentem gubernationem Eccleſiæ, & ſanctum uſum cujuſcumque miniſterii ſacri neceſſaria non ſit: in lege enim veteri ſancte, & decenter miniſtrabant Sacerdotes ſine hac obſervatione; & in lege nova Orientales clerici ſancte pertractant miniſteria ſacra, & ſacramenta, & tamen cælibatū non ſervant. Quin etiam, & Apoſtoli uxorati fuerunt, & multi etiam Epiſcopi, & ſacerdotes in primitiva eccleſia. Non eſt ergo neceſſaria hæc obſervantia ad finē Eccleſiaſticæ poteſtatis: eſt ergo extra materiā illius; neq; enim poteſt Eccleſia præcipere quidquid melius eſt, ſed tamen poteſt conſulere. Tertio quidquid ſit de poteſtate probari poteſt ſaltē hoc non expedire, quia infinita hominū multitudo manifeſto fornicationis, & ſacrilegii periculo exponitur. Quod videtur probari experientia. Et ratio etiā eſt in promptu, quia multitudo clericorū maxima eſt, & in juvenili ætate plerumque ordinantur, & non vivunt in clauſtris, nec carent deliciis corporis, nec ab humanis occaſionibus, & converſationibus ſeparantur: ergo morale eſt, ut quamplures, & fortaſse major eorum pars votum caſtitatis violet: ergo non expedit hujuſmodi obſervatio ſub neceſſitatem generaliter conſtitui.

Afferunt hæretici hanc legē eſſe contra jus divinum, & naturale.

4 Secunda ſententia eſt, hanc obligationem eſse conjunctam ſacris ordinib. ex jure divino. In quam ſententiā maxime inclinat Major in 4. diſt. 24. q. 2. & tenet Clitovæus lib. de contin. Sacerdot. ca. 4. & ſequentib., & idem ſentit Waldenſis li. 2. de Sacram. c. 128. & 129. & lib. 3. de Sacramental. c. 66. & 67. Turrian. lib. 2. de jure ordin. min. Eccl. c. 6. & lib. de charact. dogmaticis, & Michael Medina lib. 2. de continent. c. 7. & ſequentib. Sunt autem duo diſtinguenda in hujuſmodi continentia. Unum eſt, non contrahere matrimonium poſt ſacrum ordinem ſuſceptum. Aliud eſt, quādo contingit ſacrum ordinem poſt matrimonium contractum recipi, abſtinere ab uſu matrimonii. Dicti ergo authores præcipue loquuntur de priori puncto, putantque ex vi ſacri ordinis fieri hominem inhabilem jure divino ad matrimonium, & hoc modo obligari jure divino ad obſervantiam caſtitatis. Fundanturque præcipue in perpetua Eccleſiæ traditione, ſemper enim in Eccleſia Dei obſervatum fuit a temporibus Apoſtolorum, ut poſt ordinem ſacrum ſuſceptum nullus accipiat uxorem, ut poſtea videbimus: ergo ſignum eſt, hanc obſervantiam manaſse ex Chriſti præcepto, alioquin non fuiſset tam inviolabiliter obſervatum.

Ordo ſacer dirimit matrimoniū ſubſequēs jure divino

5 De alio vero puncto Major nihil dicit, Clitovæus autem non exiſtimat id eſse de jure divino. Nam certum eſt per matrimonium non fieri aliquē ita inhabilē ad ſacros ordines, quin ſi ordinetur, vere maneat ordinatus, ut eſt de fide certum, & evidenter probant teſtimonia Pauli ſupra adducta, & exempla aliquorū Apoſtolorum, & traditio, ac conſenſus eccleſiæ. Et eodem modo certum eſt per talem ordinationem non diſsolvi prius matrimoniū quoad vinculum, ut infra oſtendemus. Certum ergo, ac de fide eſt, matrimonium, & ſacram ordinationem ex vi juris divini poſse ſimul eſse, ſi tali ordine ſuſcipiantur, ut matrimoniū antecedat: ergo non eſt tunc prohibitus jure divino uſus matrimonii, quia jus divinum eo modo, quo non prohibet vinculum, nec prohibet uxorem. Hic vero author, ut conſequenter in hac parte loqueretur, dicere deberet non eſse ſimpliciter prohibitum uſum matrimonii tali perſonæ, quia poteſt abſtinere ab uſu ſacrorum ordinum, vel fortaſse etiam debet, ut uxori debitū reddat. Nihilominus tamen dicendum eſset juxta prædictam ſententiam prohibitū eſse jure divino tali clerico uſum matrimonii, ſi uſū ordinū habere velit: nam eadem traditio, quæ docet, non licere clerico in ſacris uxorem ducere, docet non licere eidem clerico uxorato uxore uti, ſi miniſterium ſui ordinis exercere velit. Si ergo in priori traditio oſtendit jus divinum, etiam in poſteriori, eo vel maxime quod ſi matrimonium prohibetur clerico, id eſt propter uſum: ergo etiam prohibetur uſus, quando contingit matrimonium antecedere.

6 Inter has extremas ſententias, diſtinguemus ſemper illas duas partes hujus continentiæ, ſcil. abſtinere a matrimonio ſuſcipiendo poſt ſacrum ordinem receptum; & abſtinere ab uſu matrimonii prius ſuſcepti, ſi ſacer ordo poſtea recipiatur. De tota autem alia materia caſtitatis, quæ per ſe mala, ac prohibita eſt, nihil ibi dicere eſt neceſſe, quia nec hæretici dicunt illam eſse licitam clericis, nec catholici addunt quoad illam ſpecialem obligationem juris divini poſitivi; an vero illa cadat ſub hoc voto, vel ex natura rei habeat ſpecialem deformitatem propter circumſtantiam ordinis ſacri, dicam inferius.

7 Dico ergo primo, nullus ordo ſacer ante matrimoniū ſuſceptus reddit ex vi ſolius divini juris perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum: eſt expreſsa ſententia D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. & ibi Caiet. & tom. 1. opuſcul. tract. 27. q. 1. ſequuntur ex ſententiariis Albert. Mag. in 4. diſt. 37. art. 1. Durand. q. 1. Palud. q. 1. art. 1. quibus accedunt Albert. Pigius controverſia 15. ad finem, Bellarm. lib. 1. de clericis c. 18. Palat. in 4. di. 25. diſp. 2. q. 6. Soto diſt. 27. q. 1. & lib. 7. de iuſtitia q. 5. & 6. imo hæc eſt omnium Theologorum, Canoniſtarum, & Summiſtarū, qui pro comperto habent poſse in hoc Papam diſpenſare, ut infra dicemus: nam ſi talis perſona eſset inhabilis jure divino, non poſset per Eccleſiam habilitari, ſicut non poteſt Eccleſia facere, ut fœmina rite ordinetur, quia jure divino inhabilis eſt. Et hæc erat ſufficiens probatio hujus aſsertionis, nam videmus quotidie fieri, ut conſtitutus in ſacris authoritate Pontificis matrimoniū cōtrahat; impium autem eſset dicere in hoc errare, quia licet in facto particulari poſſet aliquando errare Pontifex, tamen

Ordo ſacer ex ſolo jure divino non inhabilitat ad ſubſequens matrimonium.

in

in tota ſpecie facti, ut ſic dicam, & in re adeo gravi, & frequenti errare utendo poteſtate, quam non habet, eſſet gravis error, & valde perniciofus Eccleſiæ; tum etiam, quia non ſolet in hoc diſpenſare tanquam in re dubia, utendo opinione probabili, alioquin nec tam frequenter, nec tam facile diſpenſaret, ſed tanquam certam, & indubitatam poteſtatem habens, ſicut diſpenſat in aliis votis, & ſpiritualibus impedimentis. Ratio vero propria eſt, quia nullum eſt principium, ex quo tale divinum jus colligi poſſit, quia nec in Scriptura habetur, & traditio non ſolum non oſtendit ſufficienter jus divinum, verum etiam nec ex traditione ſufficienter conſtare poteſt, hoc ſemper fuiſſe in eccleſia impedimentum irritans. Quæ omnia ex ſequentibus conſtabunt.

Nullum datur jus divinum prohibẽs matrimonium ordinatis in ſacris.

8 Dico ſecundo. Nullum eſt præceptum divinum prohibens, ne ordinati in ſacris uxores ducant. Hæc aſſertio eſt diverſa a præcedenti; nam poſſet eſſe præceptum prohibens, & non irritans, ſicut & præceptum vetans, ne is qui habet votum ſimplex caſtitatis matrimonium contrahat. Et in hoc ſenſu videntur contra noſtram concluſionem opinari Waldenſis, Turrian. & Medina pro ſecunda ſententia citati. Dicimus ergo neque hoc præceptum eſſe jure divino conjunctum cum ordine ſacro; ita docent D. Th. & alii authores ſupra pro prima concluſione citati; & ſicut præcedens aſſertio, ita & hæc a poſteriori etiã poteſt probari ex diſpenſatione in hoc præcepto, de qua infra in particulari dicturi ſumus. Et licet aliquis opinari poſſit, Eccleſiam aliquando diſpenſare in præcepto divino, tamen hoc & improprie dicitur, & in rigore falſum eſt, loquendo de abſoluto præcepto, quale eſſet hoc, ſi datum fuiſſet; & quando id admitteretur, eſſet in caſu rariſſimo, & propter graviſſimam cauſam ad commune bonum pertinentem, ut Major etiam advertit; hæc autem diſpenſatio longe facilior eſt, ut videbimus.

9 Ratio hujus aſſertionis eſt, quia hoc jus divinum aut eſſet naturale, id eſt, connaturale ipſis ſacris ordinibus, & ad illorum dignitatem, ſeu characterem intrinſece conſequens, aut eſſet poſitivũ a Chriſto ſuperadditum; utrumq; enim a dictis authoribus inſinuatur: neutrum autem cum fundamento dicitur: ergo. Probatur prior minor quoad priorem partem, quia ex vi ordinationis ſacræ ſolum ſequitur obligatio ad miniſteria talium ordinum ſancte, & cum dignitate tractanda; ſed huic obligationi non repugnat intrinſece vinculum matrimonii: ergo talis prohibitio non poteſt ſequi intrinſece ex vi ordinationis. Patet minor, quia vinculum matrimonii, nec excludit gratiam, nec circumſtantiam aliquam neceſſariam, ut illa miniſteria digne, & honeſte tractentur: nam licet illud miniſterium puriſſimum ſit, & ad majorem decentiam poſtulet omnimodam puritatem, & continentiam, tamen cum matrimonium non includat incontinentiam turpem, vel inhoneſtam, nihil etiam includit abſolute repugnans honeſtati, & ſanctitati illius miniſterii, ſed illa major continentia erit quidem melior, non tamen præcepta, cum carentia illius intra limites matrimonii non tollat moralẽ honeſtatem, vel ſanctitatem. Altera vero pars minoris probatur, quia in primis in novo Teſtamento tale pręceptum non habetur; omitto enim vetus, tum quia ejus præcepta poſitiva ad nos non pertinent, tum etiam, quia de illo manifeſtius hoc eſt, ut conſtat ex Aarone, & ſucceſſoribus ejus. De novo autem Teſtamento probatur petendo locum, ex quo tale præceptum colligatur, qui profecto proferri non poterit; nam verba Chriſti, quæ aliqui adducunt ex Luc. 21. *Attendite vobis, ne graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis hujus vitæ, & ſuperveniat in vos repentina dies illa.* Hæc, inquam, verba nihil ad rem præſentem faciunt, tum quia generaliter dicta ſunt ad omnes fideles, ut omnes parati ſint ad diem judicii; tum etiam, quia ſolum continent præceptũ quantum ad vitanda illa omnia, quatenus occaſionem moralẽ afferunt peccãdi mortaliter, ſeu quatenus cum divina gratia repugnant, quoad alia vero, non præceptum, ſed conſilium continent; tale autem eſt id, de quo agimus ex natura rei loquendo. Nullum ergo eſt teſtimonium ex novo Teſtamento, ex quo tale præceptũ colligi poſſit; nec Chriſtus Dominus ſuis diſcipulis, vel Apoſtolis hoc unquam tanquam pręceptum propoſuit, ſed tanquã promiſſionem; & Paulus in citatis teſtimoniis ſupponit non repugnare dignitati Epiſcopi habere curã filiorũ & familiæ conjugalis; quãvis enim verũ ſit illum loqui de illo, qui uxorem, & filios habebat, priuſquam Epiſcopus eligeretur, nunquam tamen ſignificavit præceptum aliquod, præſertim a Chriſto Domino datum, quo prohibeatur Epiſcopus, etiam poſt Epiſcopatum ſtatum matrimonii ſumere.

10 Denique, quod etiam ex traditione tale præceptum divinum non colligatur, probatur; nam etiamſi admittamus dari hanc traditionem a temporibus Apoſtolorum, quod poſtea videbimus; nihilominus inde non ſtatim colligitur præceptum divinum, nam etiam Apoſtolica ſunt humana, & non divina, juxta illud Paul. 1. ad Cor. 7. *Præcipio ego, non Dominus*; & tamen de præceptis vel conſuetudinibus introductis ab Apoſtolis etiam conſtat ex traditione quę uſq; ad ipſorũ tẽpora revocatur: ergo ex traditione Apoſtolica non ſatis colligitur præceptum divinum, niſi aliunde aut ex materia, aut ex aliis judiciis innoteſcat; nihil autem horum in præſenti repetitur. Præterea hæc traditio in ſubdiaconatu & diaconatu non ſemper fuit ejuſdem modi, neq; omnino inviolata, ut in ſequentibus oſtendemus: ergo quoad illos clarum eſt non fuiſſe prohibitionem divinam, maxime cum in Concilio Ancyrano ca. 10. dicatur Diaconum de licentia Epiſcopi poſſe uxorem ducere. Quoad presbyteros autem & Epiſcopos eſt magis conſtans traditio, quia non ſolũ conſuetudo contraria, verũ etiã diſpenſatio non facile in tota antiquitate reperietur. Nihilominus non bene inde colligitur divinũ jus tum propter rationẽ dictã, tum etiam quia prohibitio hæc ejuſdem rationis eſſe cenſetur in omnibus ſacris ordinibus. Tum denique, quia illa major obſervantia in Epiſcopis & presbyt. ex aliis cauſis provenire potuit, quia & illi ordines ſacratiores ſunt, & ad illos non aſſumebantur olim niſi homines provectæ ætatis.

11 Dico tertio, non eſt de jure divino præceptum aliquod prohibens clericis in ſacris uſum uxoris, ſi ante ordinationem illam duxerint. Ita S. Th. 2. 2. q. 88. ar. 11. Sot. 7. de Juſt. q. 6. ar. 2. Sylv. in Sum. verb. *Matrimonium* 8. q. 12. & alii. Hæc aſſertio ſequitur a fortiori ex præcedentibus, nam ſi jus divinum non prohibuit clericis in ſacris contrahere matrimonium, etiam poſt ordinationem: ergo nec prohibuit illis uſum matrimonii, ſeu uxoris, cum matrimonium ad uſum ordinetur, & quia inutiliter, ac periculoſe permitteretur illi, cui uſus prohiberetur, per ſe ac moraliter loquendo: ergo multo minus prohibitus eſt hic uſus jure divino illis clericis, qui ante ordinationem uxores habebant. Et confirmatur, quia Eccleſia Græca ſuis clericis hujuſmodi uſum non prohibuit, de quo extat hiſtoria quædam Conc. Nicæni, quam referunt Socrates li. 1. c. 8. & Sozom. li. 1. c. 22. & habetur in 1. tom. Conc. li. 3. Conc. Nic. poſt canon. 8. juxta Piſani verſionem. Decreverant enim Patres illius Concilii decretum facere, ne Epiſcopi, Presbyt. Diaconi, aut ſubdiaconi cum uxoribus, quas antea duxiſſent quam eſsent ſacris initiati, neutiquã dormirent; Paphnutium autem confeſsorem interceſsiſse & propoſuiſse Concilio, ne decretum adeo difficile tunc conderetur; atq; ita pro tunc ſuſpenſum eſse. Ex quo duo elicimus: unum eſt ante concilium Nicęnum non fuiſse illam legem ſaltem in Græcia, & conſequenter non eſse divinam. Aliud eſt, non fuiſse tunc conſuetudinem promittendi perpetuam continẽtiam a propria uxore in his, qui cum ordinarentur conjuges erant: nam ſi tale votum fieret, neque illa nova lex fuiſset neceſsaria, neq; Paphnutius in Concilio auſus eſset dicere hanc continentiam cum propria conjuge voluntati & arbitrio talium perſonarum relinquendam. Nec dici poteſt hanc Græcorum conſuetudinem eſse juri divino contrariam, cum eccleſia Latina illam non reprobet, ut conſtat ex ca. *cum olim*, de converſ. conjug. Tandem hanc & præcedentes concluſiones ſatis confirmat Concil. Trid. ſeſs. 24. can. 9. ubi continentia clericorum in ſacris in legem refert Eccleſiaſticam, & alia ſimilia decreta antiquiora afferemus in ſequentibus; diſcurſus etiam in præcedenti aſsertione factus ad hanc poteſt accommodari.

Lex Eccleſiaſtica obligans ordinatos in ſacris a matrimonio contrahendo abſtinere, vel ab uſu jam contracti, eſt conſentanea divino juri, & non cõtraria.

12 Dico quarto ordinatos in ſacris obligari ab Eccleſia ad perpetuam continentiam, vel abſtinendo a matrimonio, ſi antea illud non contraxerant, vel ab uſu ejus, ſi contraxerant, non eſt contra jus divinum, ſed potius eſt quid maxime conſentaneum. Prior pars de fide eſt, ſatiſque probari poteſt ex dictis ſupra de voto caſtitatis. Si enim in cæteris hominibus tale votum non eſt contra jus divinum, cur erit in ſacratis hominibus? Dices: voluntarie emittere tale votum, non eſt contra jus divinum, cogi tamen ad illud emittendum eſse contra jus divinum. Sed contra, quia revera non cogũtur, ſed eis optio datur, ut

ut vel non ordinentur, vel caſtitatem ſervent, ſi ordinari velint: in hoc enim nulla injuria eis fit, cum Eccleſia nulli debeat ſacram ordinationem, & ſi expedire judicaverit, poterit neminem ad illam admittere, niſi ſub tali côditione & quaſi pacto, ut ampliusin ſolutione argumentorum declarabimus. Sic ergo concluditur ratio: aut hæc obligatio eſt contra jus divinum naturale, aut contra aliquod poſitivum: primum dici non poteſt, quia in hac obligatione nulla eſt intrinſeca malitia, neque ex objecto, neq; ex modo, nec continet aliquam injuriam, nec violationẽ alicujus præcepti naturalis, quæ omnia ex dictis facile patent: non eſt ergo contra jus divinum naturale. Secundum membrum patet, quia tale præceptum poſitivum ſcriptum non eſt, ut reſpondendo ad argumenta conſtabit, neque etiam eſt traditum, ut ex contraria & antiquiſſima traditione ſtatim patebit: ergo.

13 Altera vero pars ex conſonantia ad utrumque jus divinum naturale & poſitivum oſtendi poteſt. Primum de naturali ſuadetur ratione hoc modo; nã quo ſtatus per ſe aptior & magis conſentaneus fuerit muneri, & actionibus ejus, eo magis erit conformis juri & rationi naturali; ſed ſtatus continentiæ eſt aptior, magiſque conſentaneus muneri & actionibus clerici in ſacris conſtituti: ergo obligatio ad hujuſmodi ſtatum continentiæ in his, qui ad illum gradum clericorum aſcendere volunt, eſt maxime conformis juri naturali. Major per ſe nota videtur ex terminis; minor probatur diſcurrendo breviter per ſingulos ordines. Nã in primis Epiſcopus ad hoc ordinatur, ut cõſtituatur in Eccleſia in ſupremo ordine & ſtatu perfectionis: ergo optime cum illa dignitate congruit ſtatus caſtitatis. Quod argumentum evidentius fiet ex his quæ infra dicemus de ſtatu perfectionis. Secũdo Epiſcopus eſt tanquam ſponſus ſuæ Eccleſiæ, cui per electionem, confirmationem & conſecrationem perfecte copulatur, juxta c. *inter*, & c. *licet*, de tranſlat. Epiſc. ideoq; ejus ſpiritualib. commodis & temporalibus etiam, quantum ad ſpiritualia neceſſe fuerit, inſervire debet: ergo quo fuerit abſtractior a re uxoria, eo erit aptior ad ſuum munus explendum. Nam uſus uxoris, & filiorum procreatio & animum dividunt, & plures ſeculares curas afferunt, quæ ſpirituales impediunt. Tertio quia Epiſcopus cõſecratur ad actiones valde ſacras, & puras exercendas: ergo ſtatus etiam maxime purus conſentaneus eſt illi dignitati. Atq; hæc ratio potiſſime locum habet in Presbyteris; nullus eſt enim ordo per ſe & præciſe ſpectatus, qui ad actionem adeo ſacrã & divinam referatur, ſcil. ad conſecrationẽ & mundam oblationem corporis & ſanguinis Domini. Item rationes aliæ quamvis non æqualiter in Presbyt. locum habeant: omnis enim ſacerdos, ut ait Paul. ad Hebr. 5. *ex hominib. aſſumptus pro hominib. conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deũ:* & ideo & ſacrificiis offerendis, & orationibus ac lectioni ſacræ vacare debet: & ideo ſtatus continentiæ illi etiam accommodatiſſimus eſt. In Diacono vero licet nõ ſit tanta perfectio, eſt tamen magna participatio illius, magnaq; cooperatio ad ſacra miniſteria, & ideo in illo etiam eſt ſufficiens congruentia & conſonantia cum eadem ratione naturali. Idemq; eſt ſuo modo de ſubdiacono, quamvis hic inferioris ſit gradus, & remotius concurrat ad ſacra miniſteria, ideoq; in Scriptura minor ſit de illo mentio. Eſtq; in his duobus gradibus alia congruẽtia, nam cũ ſint ſacerdotio valde propinqui, & ex illis ad presbyterium facile aſcendatur, expediens eſt, ut ab illis ordinibus incipiat clericus ſtatum continentiæ profiteri, ut ad illum ſacratiorem ordinem poſſit eſſe convenienter diſpoſitus.

Caſtitas convenit ordinatis in ſacris

14 Hanc congruentiam, ſeu decentiam ex ipſo naturali jure deſumptam confirmat jus divinum ſcriptum etiam in antiqua lege, nã licet tunc Sacerdotes legales non profiterentur ſtatum caſtitatis, quia nec ratio vel neceſsitas illius ętatis hoc admittebat, nec ſacramenta illius temporis egena & infirma, nec carnalia ſacrificia tantam perfectionem & puritatẽ exigebant: nihilominus aliquis modus continentiæ illi tempori accommodatus obſervabatur: nam quo tempore in templo miniſtrabant, ab uxoribus abſtinebant, ut notavit Abulenſ. 1. Paralip. 9. q. 17. & Lev. 15. ubi declaratum erat contrahi immunditiam ex acceſſu ad uxorem, quæ durabat uſque ad veſperam, donec per ablutionem aquæ tolleretur; & ideo non poterant illo tempore miniſtrare. Et ob hanc etiam cauſam inter alias, quo tẽpore miniſtrabant juxta vices ſuas, non egrediebantur de circuitu templi, ſed ibi dormiebant, ut colligitur ex 1. Paralip. 9. ubi id etiam notat Abulenſ. q. 16. & in c. 28. Exod. q. 22. & in c. 25. Matth. q. 4. & colligitur ex verbis illis Luc. 1. ubi de Zacharia dicitur, *& factum eſt, ut impleti ſunt dies officii ejus, abiit in domum ſuam.* Ergo intra illos dies non ibat. Quod etiam non obſcure colligitur ex 4. Reg. 11. & ex 2. Paralip. 22. & 23. & indicavit Siricius Papa epiſt. 1. c. 7. & Innocen. I. epiſt. 2. c. 9. Illis etiam ſacerdotibus, niſi ab uxoribus prius abſtinuiſſent, non licebat panes propoſitionis mãducare, ut ex 1. Reg. 21. Abulenſis ſupra advertit. Ac deniq; etiam propter nocturnam pollutionẽ non licebat eis ſequenti die miniſtrare, donec mundarentur, ut in c. 40. Exod. q. 9. idem Abulenſ. notat, ex Deuter. 23. His ergo & aliis ſimilib. obſervationibus ſatis ſignificavit Deus continentiam ab omni libidine, etiam non turpi, neq; mala, eſſe valde decentem, ac convenientem diſpoſitionem ad ſacra miniſteria. Unde ſi proportionale fieri poteſt argumentum, magis ſuperat ſacerdotium, & ſacrificium legis novæ, ſacerdotium, & ſacrificia legis veteris, quam perpetua continẽtia ſuperet temporalem illam munditiem, quæ in ſacerdotibus Leviticis requirebatur: ergo hæc perpetua continentia eſt valde conſentanea divino juri ex illa lege præſcripto.

Sacerdotes legis veteris aliqualẽ continentiam obſervabant

15 Denique valde etiam conformis eſt præceptis & conſiliis legis Evangelicæ, nam inprimis Chriſtus Dominus omnibus continentiam conſuluit, & præcipue Apoſtolos ſuos eam ſervare docuit, ut infra dicemus. Paulus etiam ad Cor. 7. omnes cupiebat eſſe ſine uxore, ſicut erat ipſe: maxime ergo Pontifices & ſacerdotes; unde ad Tit. 1. ait ipſe oportere *Epiſcopum ſobrium eſſe, juſtum, ſanctum, continentem*, quamvis enim hoc ultimũ verbum de continentia ab omni turpi libidine intelligi poſſit, tamen certum eſt juxta mentem Pauli, quo illa fuerit major, eo magis eſſe conſentaneam ſacerdotali muneri. Pręterea quoſlibet conjugatos etiam Laicos monet Paul. 1. ad Cor. 7. invicem ſeparari ex conſenſu ad tempus, ut vacent orationi: ergo multo magis conſentaneum eſt, ut ſacrati homines, qui divinis miniſteriis & orationibus frequenter & ex officio incumbere debent, ab uxorib. ſeparentur.

16 Ex his ergo manifeſtum eſt, genus hoc continentię ſacratis hominib. indictę non habere repugnantiam cum divino jure, imo ex ſe eſſe maxime decens, & conveniens; imo obiter etiam oſtenſum eſt per ſe loquendo, expediens eſſe, & non repugnare abſolute illi libertati, ſub qua obſervantia caſtitatis relicta eſt, donec neceſſitas ejus voluntarie accipiatur. Quod autem propter extrinſeca pericula, vel accidentales lapſus hoc bonum prætermitti non debuerit, in ſolutionibus argumentorum dicetur.

17 Ad primum enim argumentum ſumptum ex verbis Pauli, *unius uxoris virum*, reſpondetur primo cum Hier. li. 1. cont. Jovin. & omnib. expoſitoribus, verba illa negative potius, quam affirmative eſſe interpretanda, ſcil. *unius uxoris virum*, i. e. non plurium: intẽtio enim Pauli ibi eſt prohibere, ne Epiſcopus bigamus ſit, & in hoc etiã non promulgat præceptũ divinum, ſed ad ſummũ conſtituit Apoſtolicum, ut latius in materia de Irregularitate dictum eſt. Non tamen præcipit, neq; conſulit poſitive ut unam uxorem habeat, ſed ad ſummum id permittit, ſeu non improbat propter illius temporis neceſſitatem, quando pauci ex his, qui ad fidem convertebantur, cœlibes inveniebantur, ut poſſent Epiſcopi fieri. Nec vero permittit Paulus, quod poſt ordinationem, ſeu Epiſcopatũ accipiatur, aut cognoſcatur uxor: nihil enim de hoc meminit, **ſed** potius abſolute ſubjungit, oportere Epiſcopum ſobrium & continentem eſſe, quod Hieronym. expoſuit etiam ab uxoris amplexibus, quod poſtea videbimus.

18 Ad ſecundum jam fere reſponſum eſt hanc obligationem non imponi per abſolutum Eccleſiæ præceptum, imo, ut infra dicemus, non proprie oritur ex præcepto, ſed ex voto, & promiſſione clerici; neq; etiam ipſa promiſsio præcipitur abſolute, ſed ſub conditione, quæ pendet a voluntate libera promittentis, quæ potius eſt conventio quædam, ſeu pactum inter Eccleſiam, & eum, qui ordinari vult; ut ſi ordinem ſacrum ſuſcipere velit, caſtitatem promittat. Sic enim Greg. lib. 1. epiſt. 42. *Sic*, inquit, *ante triennium ſubdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus jungerentur; quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur a ſua uxore ſeparari, atque per hoc, quod abſit, deterius cadat. Unde videtur mihi, ut a præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur, ut nullum ſubdiaconum facere præſumant,*

niſi

niſi qui ſe victurum caſte promiſerit, quatenus & præterita mala, quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura caute caveantur. Docet igitur Greg. Eccleſiam Romanam nunquã hoc abſolute præcepiſſe, ſed ſub voluntaria conditione & promiſſione poſtulaſſe. Conſtat igitur hoc jure ac merito fieri ab Eccleſia potuiſſe: nam poteſtatem habet diſpenſandi hæc ſpiritualia bona, inter quæ ſacri ordines computantur ſub eo modo, vel conditione, quam magis convenientem, ac decentem judicaverit. Quod autem hæc conditio fuerit conveniens, ac maxime decens, ſatis a nobis oſtenſum eſt, neq; ex veteribus ſacerdotibus ſumitur recte argumentũ in contrarium, quia abſolute non poteſt fieri comparatio, tum propter diverſam ſanctitatem miniſteriorũ, & actionum, ad quas aſſumuntur: tum etiam propter majorem abundantiã, & perfectionem gratię legis novę, quam veteris. Si autem proportionalis fiat comparatio, potius ab illis ſumi poſſet argumentum in contrarium, ut oſtendimus.

19 In Apoſtolis vero aliiſq; Epiſcopis & ſacerdotibus primitivæ eccleſiæ potius habemus clariſſima exempla hujus continentiæ, ut mox videbimus: de uſu autem Græcorum non multum curandum eſt; fatemur enim ſi ſobrie, & ſine ſchiſmate ſua conſuetudine utantur, poſſe ſine peccati macula ſacra exercere miniſteria, nõ tamen cum ea perfectione, ac puritate, quam ex vi ſui ſtatus ſacerdotes continentes habere poſſunt: negari enim non poteſt, cæteris paribus, continentiam etiam ab actu conjugali majorem puritatem, ac ſanctitatem afferre, ut in ſuperioribus late oſtenſum eſt, quia actus etiã conjugalis, etiamſi moraliter honeſtus ſit, negari nihilominus non poteſt, quin & quandam habeat impuritatem admixtam, ut dixit Siricius Papa epiſt. 1. & hebetet aciem mentis, totumque hominem carnalem quodammodo efficiat, ut dixit Aug. 14. de Civ. c. 17.

20 Sed inſtabit aliquis, nam interdũ aliquis per pręceptum Pontificis cogitur Epiſcopatum acceptare, vel clericus fieri: ergo ille, vel non tenetur obedire, vel poterit ordinari ſine promiſſione caſtitatis, vel certe ſimpliciter & abſolute cogetur præcepto ad caſtitatem, ſeu votum ejus. Secundo etiamſi caſtitas exigatur ſub illa conditione, videtur ſatis violenta exactio: quia Eccleſia omnino indiget ſacris miniſtris, atq; ita non poſſet non conferre hujuſmodi ordines hominibus, etiamſi ipſi votum caſtitatis nollent emittere. Ergo quod nunc poſtulet talem conditionem ideo eſſe videtur, quia moraliter certum eſt non de futuros multos, qui illam acceptent, ut gradum illum obtinere poſſint. Atq; videntur ſolum per quandam coactionem illam acceptare, quia aliter clerici fieri nõ poſſunt. Ad primum reſpondeo, licet contingat aliquem jam conſtitutum in ordine ſacro præcepto cogi, ut ad ſuperiorem aſcendat, vel Epiſcopatum acceptet, raro tamen vel nunquam accidere, ut aliquis ea neceſſitate compellatur ſubdiaconatum accipere. Illud autem prius nullam novam obligationem caſtitatis addit: &, ideo nullum inde ſumi poteſt argumentum. Aliquando etiam cogitur aliquis, ſimpliciter ordinari in ſacris, non tamen abſolute, ſed ſuppoſita obligatione alicujus beneficii, vel dignitatis eccleſiaſticæ, quia habet, ratione cujus obligari poteſt, niſi malit beneficium dimittere, & ita ſemper illa obligatio eſt pendens ex conditione voluntaria. Omitto religioſos, quibus interdum hoc abſolute præcipitur: illi enim ratione voti obedientiæ ad plura obligari poſſunt, & cum jam habeant votum caſtitatis, nullum novum onus in hac parte ſuſcipiunt. Addo denique ſi occurrat caſus, in quo propter commune bonum aliquis obligetur abſolute a Pontifice ad ſacros ordines ſuſcipiendos, illum conſequenter obligari ad perpetuã continentiam; neq; id eſt inconveniens in particulari, & raro caſu, in quo ſicut prius ſupponitur neceſſarium ad commune bonum, ita & poſterius propter idem cõmune bonum tolerandum eſt: quia eſſet magna deformitas in tali caſu continentiam ab ordinatione ſeparare.

21 Ad alteram partem reſpondetur negando ultimã conſequentiam; nam cum Eccleſia utatur jure ſuo, nulli facit violentiam, ſicut non fit violentia ei, qui cupit alicui religioni uniri, & ſe illi tradere; vel fęminę, quę deſiderat perpetuo inter moniales, & cum earum habitu vivere ſub conditione ab illa exigendo, ut votũ caſtitatis, & alia religionis vota promittat, ſi cõmodis & bonis illius ſtatus frui vult. Ita ergo nunc ſe gerit eccleſia; quod vero aliter factura eſſet, ſi nulli eſsent, qui talem conditionem vellent acceptare, & accidentarium eſt, & cogitatione potius fingi, quam timeri poteſt. Quin potius de divina providentia ſperandũ eſt, nunquã defuturos multos, qui nõ ex ambitione dignitatis, vel gradus, neq; ex cupiditate divitiarũ, ſed ex affectu virtutis, ac religionis ad Deum, ſaltẽ ut ex principali intentione hunc ſtatum accipiant, ejuſq; continentiã promittant.

22 Atq; hinc facile patet reſponſio ad tertiam objectionem in principio propoſitam, ob quam dixerunt aliqui Catholici expedire, ut hæc lex continentiæ irrogaretur ab Eccleſia, & voluntati ordinandorum relinqueretur illam vovere, ut aſseruit Panorm. in cap. *cum olim*, de Cler. conjug. Palacios verò d. 25. diſp. 2. circa 6. concl. attingens quæſtionẽ, an hoc expediat, judicio ſedis Apoſtolicæ relinquit. Mihi autem videtur ſedem Apoſtolicam ſatis in hoc ſuum judicium ſignificaſse, & quamdiu aliquid non declaraverit, certũ exiſtimo non expedire talem mutationem facere, ut omnes etiam Theologi cenſuerunt diſt. 37. & 38. & oſtẽdit late Bellarm. ſupra, & Medin. li. 3. de Continentia c. 7. & alii, quia res eſt antiquiſſima & per ſe honeſtiſſima, & nulla eſt ſufficiens ratio talis mutationis; majora enim incommoda ex matrimonio clericorũ ſequerentur, quã nunc ſequuntur ex cælibatu, ſi omnia recte penſentur. Neq; obſtat objectio facta: eſt enim accurate diſtinguẽdum, aliud eſse exponere homines periculo fornicationis, vel ſacrilegii, aliud vero eſse permittere, vel potius tolerare hujuſmodi pericula, vel lapſus, qui ſecundum humanam fragilitatem eveniunt. Hoc ſecundũ fit neceſsario ab Eccleſia, quia ejus providentia, & gubernatio, quantumvis perfecta, humana eſt, & non poteſt omnia incõmoda vitare. Primũ autẽ nec fit ab Eccleſia, nec in hoc negotio poteſt illi imputari, quia ſtatus clericorum de ſe non habet illud periculũ adjunctum, voluntariũ etiam propoſitum, ut Greg. ſupra inſinuavit, multum confert, ut futura mala caveantur; & miniſterium ipſũ de ſe multũ juvat ad eundem finẽ: ac deniq; providentia, quam ſemper Eccleſia adhibuit ad cavẽda hęc pericula, magna ſemper fuit, ut ex ipſis etiam canonibus Apoſtolorum intelligi poteſt, infraq; videbimus.

23 Igitur quod his omnibus non obſtantibus aliqui & plures humani lapſus ſequantur, non refert, ut ob eam cauſam ex iſtimandum ſit tantum bonum eccleſiæ non expedire, præſertim cum in omni ſtatu timeri poſſint lapſus, & incõmoda, quæ ſine dubio fuiſsent majora, ſi ſacri miniſtri continẽtiam non obſervarent: nam in materia caſtitatis fortaſse eſsent in multis æquales lapſus, & in cæteris, quæ ſine dubio eſt maior pars clericorum, privaretur Eccleſia inſigni virtute, & decore caſtitatis ſuorum ſacerdotum, quę & ad ſacrificii reverentiam, & ad ſacerdotii honorem, & ad fidelium exemplum valde neceſsaria eſt, ut recte dixerunt Hier. l. 1. contra Jovinian. Epiph. hæreſ. 59. Ambr. l. 1. Offic. c. ult. Aliunde vero nec circa ſpirituale regimen, nec circa diſpenſationem bonorum Eccleſiaſticorum, moraliter loquendo, debita cura & fidelitas obſervari poſset. Propter quod Juſtinianus Imperator in d. l. *non ſemper*, C. de Epiſc. & clericis, pie ac ſapienter optabat, ut Epiſc. non ſolum poſt Epiſcop. ſuſceptum filios non gigneret, verum etiam ut ante Epiſcopatum ſuſceptum illos non habeat, etiã ex legitimo toro natos, & conſequenter, ut qui illos habuerit in Epiſc. non eligatur. *Quia oportet*, inquit, *Epiſc. nulla erga eos liberos, qui carne & corpore parãntur, affectione & ſtudio præpeditũ omniũ fidelium animos parẽtis charitate & benevolẽtia cõprehendere.*

CAPUT XIV.

Quo tempore cœperit eſſe in Eccleſia caſtitatis obligatio in Epiſcopis ac Presbyteris.

1 EX dictis in cap. ſuperiore conſtat inſtitutionem hanc eſse Eccleſiaſticã, nam cũ non ſit divina, alia eſse non poteſt, cũ legitima ſit, & honeſta, ut oſtenſũ eſt, & vim habeat obligãdi, ut per ſe cõſtat, & obiter etiã oſtendimus, & in hoc & ſeq. cap. clarius cõſtabit. Oportet ergo auctoritatẽ huius inſtitutionis ab eius antiquitate, & origine inveſtigare, quia ut diſtinctius fiat, nõ cõfuſe de toto ordine ſacro, ſed diſtincte de ſingulis ſacris ordinib. dicemus. Diſtinguemus prætetea

illas duas partes continentiæ, ſcil. ut qui abſq; uxore ad ordinem ſacrum admittitur, uxori copulari non poſſit; qui vero jam uxoratus ordinatur, ad uxorem accedere non poſſit: in priori autem parte duo poſſunt diſtingui, ſcil., prohibitio, & irritatio matrimonii contrahendi; nunc vero ſolum de prohibitione agimus, nam de irritatione infra ſpecialiter diſputandum eſt.

Neque Epiſcopus neq; Preſbyter matrimoniũ contrahere permittebantur a tempore Apoſtolorum.

2 Dico ergo primo a tempore Apoſtolorum obſervatum in eccleſia fuit, ut Epiſcopus ac Presbyter jam ordinatus matrimonium contrahere non permitteretur. Conjungimus hos duos gradus, quia licet ſemper fuerint diſtincti, in primitiva Eccleſia, ac tempore Apoſtolorum frequẽter conjuncti erant, & quod ad præſens attinet, decreta, quæ de Presbyteris loquuntur, quę frequentiora ſunt, a fortiori in Epiſcopis locũ habent. Probatur ergo primo Apoſtolorum exemplo, nullus enim eorum, qui ante acceptam uxorem ad Apoſtolatum vocatus eſt, eam poſtea duxit: quia in primis conſtat in Joanne Evangeliſta, quem virginem a Chriſto vocatũ fuiſſe, & virginẽ perpetuo manſiſſe certius eſt, quã ut probatione indigeat. Illi vero annumerandus eſt frater ejus Jacobus; nam de utroq; ſic ſcribit Epiph. hæreſ. 58. *Joan. & Jacobus filii Zebedæi, qui manſerunt in virginitate, neq; tamẽ propriis manib. mẽbra reſecuerũt, neq; nuptias cõtraxerũt, ſed proprio corde decertarũt, & mirabiliter gloriã coronæ hujus certaminis abſtulerunt.*

3 Tertium his adjungere poſſumus Jacobum fratrẽ Domini, nam licet hoc de illo expreſſe non referat Hegeſippus, ea tamẽ de illo ſcribit, quę manifeſte indicant eum vitam a matrimonio ſatis alienam duxiſſe. Nam, ut referunt Euſebius li. 2. hiſt. c. 22. & Hieron. de Scrip. Eccleſ. *Jacobus ab infantia ſanctus fuit, vinum & ſiceram non bibit, animalium carnibus ſe abſtinuit, nunquã attonſus eſt, neq; unctus unguento, neq; uſus balneo, flexis genibus tam perſeveranter orabat, ut ejus genua camelorum duritiem traxiſſe crederentur.* Quæ omnia cum ſtatu matrimonii non recte cõveniunt: unde a fortiori credendum eſt illũ matrimonio abſtinuiſſe. Quod non obſcure ſignificavit Epiph. hær. 30. in principio dicens, Ebionitas in ſui erroris initio virginitatẽ magnificaſſe *propter Jacobum fratrem Domini*; clarius hæreſ. 78. *Jacobus* (inquit) *frater Domini, ubi annos vixit nonaginta ſex, virgo exiſtens mortuus eſt*; & infra: *Joannes*, (inquit) *Jacobus, atque Jacobus, hi tres hanc vitæ converſationẽ habuerunt*; cum qua ſententia optime conſonant multa alia, quæ de eodem Jacobo refert Chryſ. hom. 5. in Matthæum, illud præcipue, tantam in eo fuiſſe carnis incuriam, ut adhuc viventis omnia fere membra morerentur. Quarto B. Andream vitam conjugii expertem egiſſe refert Simon Metaphraſt. in vita D. Petri.

4 Quinto loco annumerandus eſt Paulus, quem non ſolum poſt vocationem ſuam non accepiſſe uxorẽ, verum etiam nunquam illam habuiſſe longe probabilior opinio fert, ut pie ſatis, & erudite oſtẽdit Cæſar Baron. in 1. tom. ann. Chriſti 57. n. 59. & ſequ. præcipue vero colligitur ex verbis ejuſdem Pauli 1. ad Cor. 7. *Volo enim vos eſſe ſicut meipſum.* Dices, ex illis verbis ſolum

Objectio diluitur.

colligi Paulum continentiam ſervaſſe, ſive uxorem haberet, ſive non. Proxime enim ante illa verba ad conjugatos loquebatur, dicens: *Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram*; ne autem id præcipere videretur, ſubjungit *hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium*, indicans quod in ipſo eſt potius conſulere, ut perpetuo contineant, & ad hoc ſeipſum in exemplũ proponit, dicens, *Volo autem vos omnes eſſe ſicut meipſum.* Quod recte exponit Aug. lib. de grat. & lib. arb. c. 4. dicens: *Quia utique ipſe ab omni concubitu continebat*; & ibi Theodor. *Seipſum exemplar propoſuit ſuæ caſtitatis theſaurum nobis revelare coactus.* Theophylactus autem ſic exponit: *Optarem, ut ſemper omnes continerent.* Hęc ergo verba, ſi nihil amplius Paulus addidiſſet, ſufficienter explicarentur de perpetua continentia ſervata a Paulo poſt converſionẽ ſuam in matrimonio prius cõtracto.

5 Hanc vero dubitationẽ excludunt verba ſequentia: *Dico autem non nuptis, ſed viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* Unde recte Ambr. prioribus verbis addidit. *Qualis autem ipſe erat, mox in ſubjectis oſtendit.* Poſterioribus vero adjungit; *Non diceret, bonum eſt innuptis, ut ſint ſicut & ego, niſi eſſet integer corpore, nec diceret, omnes homines volo eſſe ſicut meipſum: ſi enim habuerit uxorẽ, & hoc dixit, virgines eſſe noluit; ſed abſit, ſic enim a pueritia ſpiritu fervuit, ut hujus rei ſtudium non haberet, quippe cum juvenculus anticipatus ſit a gratia Dei.* Quibus verbis aperte ſignificat Paulũ virginem etiam fuiſſe, quod etiam ſignificavit Epiphanius hæreſ. 70. & Hieronymus, qui alios Patres antiquos refert epiſt. 52. ad Pamachium. Eſtque per ſe valde veriſimile ex his, quæ de ſeipſo idem Paulus aliis locis refert, nam ad Galat. 1. de ſe ait: *Audiſtis converſationem meam aliquando in Judaiſmo, & proficiebam in Judaiſmo ſupra omnes coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator exiſtens paternarum mearũ traditionum.* Et ad Philip. ait fuiſſe: *ſecundum legem Phariſæus, ſecundum æmulationem perſequens Eccleſiam Dei ſecundum juſtitiam, quæ ex lege eſt, converſatus ſine querela.* Et Actor. 23. *Phariſæus*, inquit, *ſum filius Phariſæi*; & c. 7. ejuſdem lib. dicitur, cum lapidaretur Stephanus, Paulum fuiſſe adoleſcentem. Ex quibus omnibus recte perpenſis magna probabilitate colligitur, Paulum uſque ad converſionem ſuam innuptum, & virginẽ permanſiſſe, nam in primis ætas adoleſcentiæ nondum matrimonium poſtulabat: deinde profeſſio Phariſæorum potius erat de continentia cõſervanda ad tempus ſaltem diuturnum, ut ex Epiph. colligitur hęreſ. 16. Solicitudo etiam proficiendi in Judaiſmo a conjugio adoleſcentem avocabat: vita denique in lege innocens & ſine querela turpem de illo actum præſumere non permittit: conſervavit ergo cælibatum, & virginitatem uſque ad converſionem ſuam.

6 Quod vero (idque ad noſtrum inſtitutum magis refert) poſt converſionem ad fidem, uxorem non duxerit, nullus vir prudens dubitare poteſt, qui attente legerit, quæ idem Paulus ſcribit 1. ad Cor. 7. de excellentia caſtitatis, & de neceſſitate ejus ad tollẽda omnia impedimenta perfectionis, & ut quis poſſet nihil aliud cogitare, niſi quæ Domini ſint, & quomodo placeat Deo, neque eſſe ſolicitus, quæ ſunt mundi, ſed ſolum quæ ad Dei obſequium & bonum animarum ſpectant. Quibus adiungi poteſt ejuſdem Pauli ſententia 2. ad Tim. 2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.* Conſtat autem ex Actibus Apoſtolorum c. 9. & ſequ. & ex omnibus ejus epiſtolis, præſertim 2. ad Cor. cap. 11. ipſum ſumma charitate & ſolicitudine munus Apoſtolicum peregiſſe, ita ut nihil aliud, quam Chriſti gloriam & animarum ſalutem cogitare videretur. Quis ergo credet eum poſt tale munus ſuſceptũ de matrimonio contrahendo cogitaſſe? Atq; hæc eſt communis ſanctorum Patrum ſententia, ut præter citatos ſenſit Hilar. Pſal. 127. Aug. l. 1. de adulterin. conjug. c. 4. Hieron. epiſt. 22. ad Euſtochium de cuſtodia Virginit. & optime Tertul. lib. de Monogamia c. 3. & 8. ubi Pamelius alia adnotat loca. Solus Clemens Alexand. ex antiquioribus contrariam de Paulo habuit opinionem, cujus ſententia licet admitteretur, intelligenda eſſet, quod Paulus ante ſuum Apoſtolatũ uxoratus eſſet. Re tamen vera Clemens non hiſtoriam narrat, ſed deceptus eſt male intelligendo quædam verba ejuſdem Pauli ad Philip. 4. *Rogo te germane compar*, quia vox Græca σύζυγε quam interpres noſter tranſtulit *Compar*, conjugẽ ſignificare poteſt. Sed generalior eſt, & conjugalem propriẽ ſignificat, id eſt, ſociũ ejuſdem jugi, oneris, aut muneris. Unde veriſimilius eſt illum germanum non fuiſſe fœminam, ſed virum aliquem, qui Paulum juvabat in onere Evangelicæ prædicationis, & ideo comparem, ſeu conjugalem a Paulo appellari, ut latius expoſitores in illum locum indicant. Præterea Clemens alium locum Pauli ſiniſtre etiam interpretatur, ut ſtatim adnotabimus.

Paulus poſt vocationem ſuam non nupſit.

7 Sexto adjungere poſſumus alios omnes Apoſtolos: nam de Petro certum eſt habuiſſe uxorem, æque tamen certum eſt ante Apoſtolatum illam duxiſſe: nam Luc. 4 fit mentio ſocrus Petri, quam Chriſtus a magnis febribus liberavit in principio fere prædicationis ſuæ: ergo jam tunc Petrus habebat uxorem. Quod autem ſecundam non duxerit, & diſcurſu facto de Paulo demonſtrari poteſt, & Eccleſiaſtica traditione eſt certiſſimũ, cum bigamiam in Epiſcopis, & ſacerdotibus ſemper Apoſtoli prohibuerint, ut ex 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1, & ex

Petrus ante Apoſtolatum, nõ poſtea habuit uxorem.

& ex canonibus Apoſtolorum conſtat, & in materia de Irregularitate latius dixi. De cæteris vero Apoſtolis an uxorati fuerint, nec ne, ſcriptum non reperio; quod autem continentiam ſervaverint, & uſum uxorum in Apoſtolatu non habuerint, docent antiquiſſimi Patres. Ex quo evidenter colligitur, ſi qui ex illis uxores non habebant, quando vocati ſunt, nunquam illas accepiſſe; nam ſi illi, qui eas habebant, ab eis ſe continebant, cur illas acciperent, qui non habebant? Unde recte Tertull. lib. de Monogam. c.8. *Petrum*, inquit, *ſolum invenio maritum per ſocrum, monogamum præſumo per Eccleſiam, quæ ſuper illum ædificata omnem gradum ordinis ſui de monogamia erat collocatura: cæteros autem maritos non invenio, aut ſpadones intelligam neceſſe eſt, aut continentes*. Spadones vocat virgines, ſeu qui uxores nunquam duxerunt, continentes autē eos, qui licet uxores habent, illas non cognoſcunt. Atq; eodē modo de cæteris Apoſtolis ſenſit Hieron. l.1.cont.Jovinianum, & epiſt.22.& alios infra referemus, qui continentiam ſaltem omnibus Apoſtolis attribuunt.

Quid de aliis Apoſtolis.

8 Quod ergo Clemens Alex. dixit lib.3. Stromat. Philippum Apoſtolum genuiſſe filias, ſi verum eſſet, intelligi deberet, eas ante Apoſtolatum genuiſſe; nullum tamen ad id aſſerendum fundamentum habuit, ſed æquivocatione nominis deceptus eſt, putavit enim Philippum illum, qui filias habuiſſe refertur Actor. 21. Apoſtolum fuiſſe, quod ex eodem refert Niceph.l.3.c.24.& ex Papia c.33.& non improbat; idem tenet Euſeb. l.2. hiſt. c.1. ubi Philippum illum, de quo fit mentio Actor.8. non Apoſtolum, ſed alium, qui cum Stephano Diaconus ordinatus fuerat, fuiſſe affirmat. Et lib.3. c. 25. ex Polycrate refert eundem Philippum Diaconum fuiſſe, qui filias haberet, quod verius magiſque receptum eſt. Imo in dict. ca. 21. Actor. videtur ſatis expreſſum; vocatur enim *Philippus Evangeliſta, qui erat unus e ſeptem*: ac ſi diceret, qui in ca. 6. electi & diaconi ordinati referuntur. Quod vero ulterius ibi dicit Clemens Philippum filias ſuas viris tradidiſſe, de quocunque Philippo intelligatur, fundamentum non habet, neque ab alio aſſeritur.

9 Quod vero Ignatius epiſt. 9. ad Philadelphienſes exempla ponens ſanctorum, *qui rei uxoriæ ſe dederunt*, inquit, *ut Petri & Pauli & aliorum Apoſtolorum, qui nuptiis operam dederunt*, difficultatem majorem facit contra dicta. Nam licet de Paulo reſpondere poſſimus in Vaticano codice, & in aliis antiquioribus nomen Pauli non inveniri, ut ibi Scholiaſtes, & Bellarm. lib.1. de cler. ca. 20. notarunt, & latius Baronius citatus confirmat. Tamen de aliis Apoſtolis non tam facile poſſumus id dicere: nam licet Baron. in principio dicat novatores depravaſſe epiſtolam Ignatii, & poſt Petrum addidiſſe, *Paulum, & alios Apoſtolos*, tamen de hoc poſteriori verbo, & ſolus ipſe hoc dicit, & poſtea nullam de illo probationem adducit, ſed ſolum de nomine Pauli, unde fortaſſe hoc ſolum in prioribus verbis ſignificare voluit. Ex hoc ergo loco aperte colligitur alios Apoſtolos præter Petrum habuiſſe uxores, quanquam non omnes. Atque idem ſenſit Clemens Alex. dict. l.3. Strom. ſed hic movetur teſtimonio Pauli 1. ad Cor.9. dicentis: *Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli, & fratres Domini & Cephas?* hic vero locus non cogit, quia ibi mulier non ſignificat uxorem, ſed quamcunque fœminam, ut communiter antiqui & moderni expoſitores ibi interpretantur, & Hieronym. ac Tertull. locis citatis: & ſane cum ibi Paulus diſtincte numeret fratres Domini, quos conſtat virgines fuiſſe, ſufficiens argumentum eſt de uxoribus non loqui. Ex Paulo ergo non cogimur dicere alios Apoſtolos habuiſſe uxores. Ignatius vero de aliquibus id affirmare videtur, quia fortaſſe ita fuit; quamvis non conſtet, qui vel quot illi fuerint: quicunque tamen illi ſint, ante Apoſtolatum eas habuiſſe intelligendum eſt, non poſtea illas accepiſſe, ut omnia, quæ hactenus diximus, ſufficienter probant.

Objectio. 10 Dicet vero aliquis Apoſtolos non lege ſacerdotii, aut Epiſcopatus adductos matrimonio abſtinuiſſe, ſed quia voluntarie perfectionem cum Chriſto profeſſi ſunt.

Reſpōſio. Reſpondeo verum quidē hoc eſſe, præſertim de his Apoſtolis, qui Chriſtum in hac vita mortali viventem ſequuti ſunt. Imo in præced. capite oſtendimus Chriſtum Dominum de hac continentia Epiſcoporum, & ſacerdotum legem non tuliſſe; quid ergo mirum, quod Apoſtoli, qui primi omnium illam ſervarunt, non ex voluntate legis, ſed voluntarie illam amplexi fuerint? Apoſtolorum ergo exempla non adducimus, ut in eis legem oſtendamus, ſed ut optimam originem, & initium hujus legis indicemus. Apoſtolos ergo imitari cœperunt S. Epiſc. qui ante matrimonium ad Epiſcopatum ab ipſis Apoſtolis aſſumpti ſunt, ut licet colligere ex Ignatio ep.9. ad Philadelphienſes, ubi in hoc numero ponit Timotheum, Titum, Evodium, & Clementem: ex quibus intelligi poteſt reliquos probatos Epiſcopos, qui ad Epiſcopatum cælibes electi fuerunt, cælibes ſemper permanſiſſe: nam de his, qui poſt primum conjugium ad ſacerdotium vocati ſunt, certum eſt ad ſecundas nuptias poſtea non tranſiiſſe, cum bigamiam in ſacerdotibus Eccleſia ſemper deteſtata fuerit. Deniq; quamvis poſitive, ut ſic dicam, oſtendere non poſſimus, nullum unquam Epiſcopum vel ſacerdotem poſt ſuam ordinationem, permittente Eccleſia, nuptias contraxiſſe, illud ſaltem certum eſt, omnes Epiſcopos & Presbyteros, de quorum vita laudabili nobis cōſtat, hanc legem obſervaſſe, neq; aliquem ex probabili hiſtoria oſtēdi poſſe, qui poſt Presbyterium uxorem acceperit. Nam quod de Gregorio patre Gregorii Nazianzeni quidam afferunt, extra rem eſt: nam cōſtat ex orat.19. ejuſdem Nazianz. non ſolum ante ſacerdotium, verum etiam ante Baptiſ. uxorem duxiſſe, quia illi ſupervixit, & quantū ex diſcurſu illius orationis poteſt colligi (quamvis expreſſe non aſſeratur) poſt ſacerdotium ſemper cum illa continenter vixit. Eſt ergo moraliter evidens hunc morem exemplo Apoſtolorum ſtatim ab initio introductum eſſe in eccleſia, ac generaliter obſervatum.

11 Atque hinc tandem concluditur eam legem, vel obligationem, quam nunc in Eccleſia catholica videmus, antiquiſſimam eſſe, & ab hac Apoſtolica traditione manaſſe; quomodo autem introducta fuerit, aut quando in rigore inceperit, ſub rigore obligationis, & neceſſitatis, non credo facile definiri, niſi dicendo hoc fuiſſe præceptum Apoſtolicum traditum in can.27. Apoſtolorum, qui ſic habet. *Innuptis, qui ad clerum provecti ſunt, præcipimus, ut ſi voluerint uxores accipiant, ſed lectores, cantoreſque tantummodo*, quem in hoc ſenſu defendit Turrian. lib. 1. pro canon. Apoſt. c.2. nihil vero ſpeciale in illius confirmationem, vel explicationem adducit; indiget tamen certe expoſitione, quia nimium probat, ſi lectores tantum & cantores excipiantur; oportet ergo ſub illis omnes minores ordines intelligere. Sed quia hi canones non habent omnino certam auctoritatem, ideo dixi non eſſe omnino certum hujus obligationis initium. Nam licet hic canon in Trullano can.6. ab illis Patrib. receptus ſit, tamen etiā illi canones Trullani incertam habent auctoritatem, ut conſtat ex Decret. d.16.& eſt res vulgaris. Præterea nullum decretum Conciliare, vel Pontificium invenitur, ad quod initiū hujus obligationis reducatur. Nam licet Gratianus in c. ult. d. 27. ex Calixto referat hoc decretum: *Presbyteris, Diaconis, ſubdiaconis & monachis concubitus habere, ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus*, tamen ille canon nō Calixto I. ſed ſecundo tribuitur a Gratiano, juxta emendatiorem inſcriptionem, & potius Urbano II. tribuendus eſſet, ut in ſcholiis Gregoriani codicis notatur; fuit autem Urbanus II. an.1077. ante quod tempus erat ſine dubio hęc obligatio in Eccleſia, ut ex Cōcilio Neo cæſar. conſtat c.1. *Presbyter*, ait, *ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur*; antiquior vero eſt hæc obligatio etiam hoc canone, ut oſtendam; referenda ergo eſt ad immemorialem conſuetudinem, quæ uſque ad tempora Apoſtolorum refertur. Obligatio autem, quæ conſuetudine nititur, aliquando incipit per actus, qui fiunt ſine obligatione præcepti, quorum uſus paulatim immutat judicium, & intentionem operantium, & ita tandem introducitur obligatio; quando autem hoc modo inducitur, difficile, vel potius impoſſibile moraliter eſt certum initium ejus deſignare. Hoc autem modo potuit in præſenti contingere, nam in principio fervore fidei & charitatis, & Apoſtolorum exemplo ac verbo facile poterāt omnes, qui ab eis ſacerdotes ordinabantur, induci ad promittendum cælibatum, ſi antea erant innupti.

Hęc obligatio continentię incertum eſt, quando ſub præcepto incepit.

12 Priores vero Epiſcopos ita ab Apoſtolis cōſecratos, eandem regulam tanquam optimam, magiſque convenientem in ſucceſſoribus, vel coadjutoribus ſuis conſecrandis obſervaſſe, veriſimile eſt; atque ita intra breve tempus conſuetudinem pro lege, & regula acceptatam eſſe. Oportet autem hic duo diſtinguere; unum eſt antecedens, ut ſic dicam,

dicã ordinationẽ ſacerdotis, aliud cõſequẽs. Hoc poſterius eſt abſtinere a matrimonio contrahendo poſt ordinationem, & hoc exiſtimo ſemper fuiſſe ſub obligatione, ſaltẽ ratione promiſſionis, quã in ipſa ordinatione faciebant; quia revera ſemper in Eccleſia exiſtimatum eſt malum ac turpe poſt ſacerdotium, matrimonium contrahere, ut amplius ex dicendis conſtabit. Antecedere autem ad obligationẽ ipſam dico hanc regulam ſeu ritũ non ordinandi aliquem ſacerdotem, niſi imponendo ei onus ſervandi, ſeu promittendi cælibatum; & quoad hoc dico non mihi conſtare, quãdo cęperit eſſe ſub obligatione, vel reſpectu Epiſcopi ordinantis, ut neminem niſi ſub hac lege ordinare audeat, vel reſpectu clerici ordinati, ut intelligat eo ipſo, quo ordinatur, promittere cęlibatum, vel ad illum obligari ex lege Eccleſiaſtica. Quid vero in hoc probabilius conjectari poſſit ex ſequenti aſſertione conſtabit.

Epiſcopi & ſacerdotes in Eccleſia Latina tenẽtur ab uxoribus antea ductis abſtinere, &c.

13 Dico ſecundo, Epiſcopi & ſacerdotes, qui poſt matrimonium conſecrantur, tenentur a propriis etiam uxoribus continere, quanquam hoc præceptum in Eccleſia Græca non obliget propter contrariam conſuetudinem. Unde non ſatis conſtat hoc præceptum eſſe proprie Apoſtolicum, quamvis certum ſit ex traditione Apoſtolica manaſſe. Prima pars aſſertionis certa eſt, ac de fide. Probari autem ſolet ex illo Pauli: *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum*, 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1. ubi pro *pudicum* ponitur, *continentem*, quod aliqui intelligunt de continentia etiam a copula licita, quæ eſt cum propria uxore: nam de communi caſtitate intelligunt verbum aliud *ſobrium*, nam vox Græca non ſolum temperatum, ſed etiam caſtum ſignificat; & eſt quidem pia expoſitio, non tamen cogens; quia dictio *Continentem*, in rigore explicari poſſet de caſtitate, quæ illicitam cõtinentiam excludit, vel de continentia ab omni immoderata perturbatione, ut Hieron. etiam expoſuit. Addo etiam verbum *Oportet*, in rigore non ſemper continere præceptum, niſi quatenus materia, cui adjungitur, ex ſe neceſſaria eſt ad morum honeſtatem. Præcipue igitur probanda eſt concluſio eccleſiaſticis decretis ſtatim referendis: ad cognoſcendam autem radicem hujus obligationis recurrendum eſt ad traditionem, ſicut in præcedenti aſſertione factum eſt.

14 Et inprimis jam ſupra probatum eſt ex ſanctis Patribus Apoſtolos, qui poſt nuptias vocati ſunt, poſt vocationem ab uxoribus perpetuo abſtinuiſſe. Quod optime colligitur ex verbis Petri Matt. 9. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te; quid ergo*, &c. nã quod ſub illis omnibus uxores etiam comprehendantur, ex verbis, quæ Chriſtus Dominus ſubjungit, facile intelligi poſſet: *Omnis*, inquit, *qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrẽ, aut uxorem*, &c. Reliquerant ergo Apoſtoli etiam uxores eo modo, quo poterant, ſcil. quoad torum. Huic autem exemplo conformem etiam fuiſſe Apoſtolorum doctrinam, teſtatur Concilium II. Carthag. c. 2. *Ut quod Apoſtoli*, inquit, *docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus. ab univerſis Epiſcopis dictũ eſt: Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui ſacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab uxoribus ſe abſtineant*; habetur in c. *cum præterito* 84. d. ubi etiam expendendum eſt verbum illud, *& ipſa ſervavit antiquitas*, fuit enim Concilium illud celebratum ante mille ducentos annos, & ad antiquitatem refert hanc obſervantiam: ergo plane intelligit etiam prioribus quadringentis annis extitiſſe, quamvis ibi non explicetur, an ſemper fuerit ſub obligatione, vel ſolum in uſu, & praxi Eccleſiæ. Veriſimile autem eſt tam perſeverantem conſuetudinem in re tam ardua, & difficili non fuiſſe ſine obligatione, quod etiam ex teſtimoniis aliquorum Patrum ſtatim conſtabit.

15 Deinde plures etiã ſummi Pontifices apertius hanc legem declararunt, inter quos antiquior Clem. I. qui in epiſt. 2. ad Jacobum fratrem Domini, de miniſtris, qui ad divina miniſteria eliguntur, ſic ait: *Si poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium invadere cubile uxoris, ſacrarii non intret limina*, &c. Eſt vero illa epiſtola incerta. Gratian. vero in c. *miniſtri* d. 81. illum canonem tribuit Lucio Pontifici. Ivo tamen p. 6. c. 87. ex Clemente ſumptum putat, & videtur probabilius, ut in Gregoriano etiam ſcholio notatur. Ex veteribus ergo decretis indubitatis antiquius videtur eſſe Siricii in epi. 1. c. 7. & ideo hæretici illum dicunt auctorem hujus continentiæ ſacerdotalis: ſed immerito, tum quia Concil. Carthag. citatum tempore illius Pontificis congregatum eſt, & majorem antiquitatem aperte ſignificat, tum etiam, quia verba Siricii idem præ ſe ferunt; ſic enim ait. *Quarum ſanctionũ ſacerdotes omnes, atque Levitæ inſolubili lege conſtringimur, ut a die ordinationis noſtræ ſobrietati ac pudicitiæ & corda noſtra mancipemus, & corpora, dummodo per omnia Deo noſtro in his, quæ quotidie offerimus, ſacrificiis placeamus*, &c. & inferius pœnam imponit his, qui hujuſmodi continentiæ violatores extiterant: ſupponit ergo illam legem antiquiorem eſſe, & non ab ipſo denuò ferri. Quod decretum refert Innoc. I. in ep. 3. ad Exſuperium ca. 1. & prius indicat hoc jus eſſe divinum, ſed intelligit ſolum per imitationem, ſeu conſonantiam cum jure divino: ſolum enim congruentias affert, quas ex veteri lege ſupra adduximus. Poſtea vero ſignificat illam legem a Siricio fuiſſe latam, eam enim vocat, *formam Eccleſiaſticæ vitæ, & diſciplinæ*, quæ ab Epiſcopo Siricio ad provincias commeavit, & deinde illos excuſat, qui per ignorantiam illius decreti poſt illud editum lapſi ſunt. Veruntamen illos excuſat a pęna depoſitionis, non a culpa, & quoad illam cenſuram, ſeu pęnam verum eſt a Siricio primum illam legem fuiſſe ſancitam. Sunt, qui exiſtiment antiquam legem per conſuetudinem ita fuiſſe tempore Siricii mutatam, ut jam non obligaret, & a Siricio fuiſse inſtauratam: verum hoc (licet parum referat) in illis epiſtolis non habet fundamentum, & ex epiſt. Siricii contrarium potius colligitur. Simile decretum habet idem Innocent. in epiſt. 2. ad Victricium ca. 9. & de eadem re ſine dubio loquitur in epiſt. 5. Idem repetit Leo Papa epiſt. 82. ad Anaſtaſ. c. 4. & epiſt. 90. ad Ruſticum c. 3. ubi hanc prohibitionem auxit, ut infra videbimus, ubi recentiorum etiam Pontificum decreta referemus.

16 Ex his ergo ſufficienter intelligitur legem hanc in Romana eccleſia ſemper fuiſse obſervatam, ut verbis etiam expreſſis affirmat Greg. lib. 1. epiſt. 42. Eandem vero legem in Occidentali Eccleſia receptam fuiſse, ex variis & antiquiſſimis Conciliis Provincialibus intelligi facile poteſt, & primo loco, ut cæteris antiquius, afferri poteſt Concil. Elibertinum, quod in can. 33. hoc ſtatuit ſub pęna depoſitionis; & eodem fere tempore idem ſignificavit Conc. Arelatenſe II. can. 2. dicens: *Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo conjugii conſtitutum, niſi fuerit promiſſa converſio*: nam hoc verbo promiſſionem caſtitatis indicat Conc. Carthaginenſe II. quod jam ſupra adduximus: & eodem fere tempore Concil. Taurinenſe can. 7. edidit valde notandum, ſic enim habet. *Qui in miniſterio genuerint filios, ne ad majores gradus ordinum promoveantur Synodi decrevit auctoritas*. Quibus verbis ſignificat etiam in minoribus ordinibus conſtitutos, ſi velint ad ſuperiores ordines aſcendere, non debere poſt ordinationem ſuam filios generare, alioquin non eſse promovendos: quod ego intelligerem, vivente uxore. Præterea in Conc. Tolet. I. c. 1. ſimili modo ſtatuit, non ſolũ ut Presbyteri abſtineant ab uxoribus, verum etiam, ut ſi antea in diaconatu non abſtinuerint, nõ ordinentur Preſbyteri, & ſi in Presbyteratu lapſi fuerint, non fiant Epiſcopi. Et in Tolet. II. c. 1. eſt egregium de hac re decretũ, in quo in ſumma dicitur, adoleſcentes in minoribus conſtitutos decimo octavo ætatis anno eſse interrogandos, an velint caſtitatem promittere; quam ſi ſpondere voluerint, tanquam *appetitores arctiſſimæ viæ* ſuis gradibus ad ſuperiores ordines eſse promovendos: ſi autem noluerint, concedendum illis eſse conjugium, *ita ut cum perfectæ ætatis in conjugio poſiti renuntiaturos ſe pari conſenſu operibus carnis ſpoponderint, ad ſacratos gradus aſpirent*. Idem in Conc. Tolet. III. can. 5. ubi additur: *Non ſub uno conclavi maneat*, &c. Faciunt etiam ad hanc & pręcedentem aſsertionem confirmandam, quæ traduntur in Conc. Tolet. IV. can. 42. & 43. & Tolet. VIII. can. 5. & Tolet. IX. can. 10. Præterea Conc. Arauſicanũ I. can. 22. ſic ſtatuit: *Sedit præterea, ut deinceps non ordinentur diaconi conjugati, niſi qui prius converſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*, & can. 23. ab officio abjiciendum dicit Levitam, qui cum uxore ſua incontinens invenitur. Unde conſtat ante illa decreta id ſervatum eſse in ſuperioribus ordinibus, de quibus nunc agimus: cap. autem 24. amplectitur canonem Conc. Taurinenſ. ſupra citati, & in Conc. Agathenſ. can. 9. decreta Leonis & Siricii ſupra citati ſervari mandantur, & ca. 16. Ut conjugati ordinari poſſunt uxo-

rum

rum voluntatem requirendam eſſe dicit, ut mutuo conſenſu religione promiſſa ordinari poſſint, refertur in cap. *Epiſcopus* d.77. 77.

17 Concilium autem Turoninum I. ſub Hilar. can. 2. hanc prohibitionem moderari videtur; refert enim a ſuperioribus Patribus *emiſſa auctoritate fuiſſe conſtitutum* (ſic enim loquitur) ut privaretur communione ſacerdos, aut Levita vacans procreationi filiorum, ipſum autem rigorem leniendo ſtatuit, ut hujuſmodi clerici *ad altiorem gradum non aſcendant, neq; ſacrificia Deo offerre, vel plebi miniſtrare præſumant*; & addit: *Sufficiat his tantum, ut a communione non efficiantur alieni*. Ex quibus ultimis verbis poſſet aliquis colligere illos clericos non peccaſſe tunc in tali facto, cum non cenſerentur communione indigni. Item quia videtur Concilium illis permittere tale factum, dummodo non miniſtrent, neq: ulterius conſcendant. Sed non ita intelligendum puto, quia tam gravis pęna, ut eſt depoſitio, non imponeretur ſine gravi culpa, & quia illud decretum non corrigit ſuperiora niſi moderatione cujuſdam pęnæ: non eſt ergo ultra extendendum. Item; quia Concilium illud non poterat auferre votum caſtitatis, quod ab illis clericis jam tũc emittebatur, juxta Concilia ſupra citata: ergo non poterat illos a culpa excuſare. Solum ergo decrevit, ut ſic peccantes non privarentur communione, dummodo (ita enim interpretor) pęnitentiam ſui peccati agerent, & ſimili conſuetudine abſtinerent: itaque licet pęnitentiam agerent, deponebantur, non tamen communione privabantur.

18 Atq; eodem modo intelligo canonem 1. Conc. III. Aurelianenſis, qui habet: *Ut nullus clericorum a ſubdiacono, & ſupra, & quibus uxores in propoſito ſuo accipere inhibetur, propriæ, ſi forte jã habeat, miſceatur uxori. Quod ſi fecerit, laica communione contentus, juxta priorum canonum ſtatuta ab officio deponatur*. In Conc. vero Matiſconenſi can. 11. additur hujuſmodi clericòs omni eſſe dignitate privandos, & expreſſe nominat Epiſcopos, & Presbyteros; de aliis vero ſub hac generalitate loquitur: vel univerſi honoratiores clerici cum ſublimi dignitatis apice ſublimentur, actibus omnino renuntient ſeculi, & ſacro electi miniſterio repudient carnale conſortium. Eadem depoſitionis pœna imponitur in Conc. Wormatienſi c.9. & ad ſubdiaconos extenditur. In Conc. autem Turonico can. 20. præter pęnam depoſitionis additur excommunicatio unius integri anni his, qui in hoc delicto invẽti fuerint, & multa alia magna prudẽtia providentur ad obſervantiã hujus cõtinentiæ clericorũ. De quo etiam aliqua adduntur in Conc. Altiſiodorenſi can. 20. illa autẽ cautio mirabilis eſt, quam ante ſeptingentos annos addidit Conc. Moguntinum ſub Arnulpho c. 10. ubi interdicitur clericis habere mulieres in propriis domibus, etiamſi maxime videantur omni ſuſpicione carere.

19 Ex his ergo ſatis conſtat legem hanc communi eccleſiarum conſenſu fuiſſe in Occidentali Eccleſia receptã; eandem vero a ſanctis Patribus Latinis ejuſdem antiquitatis ſummis laudibus fuiſſe commendatam, intelligi facile poteſt ex Ambroſ. li. 1. de Officiis c. 50. ubi ſolum uſq; ad Diaconos hanc legem extendit, & fere omnibus rationibus, & congruentiis ſupra tactis illam confirmat, quas brevius tetigit 1. ad Tim. 3. & li. 3. epiſtolar. epiſt. 25. aliàs 82. ad Vercellenſem Eccleſiam, ubi advertit Apoſtolum 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1. non dixiſſe de Epiſcopo filios faciente, ſed filios habente ſubditos cum omni humilitate, ſcil., ſi ante ſuam ordinationem ex unico conjugio illos habuerit. Præterea Aug. li. 2. de adult. conjug. c. 20. continentiam clericorum aliis proponit in exemplum: ſunt autem valde notanda verba. *Solemus* (inquit) *eis proponere etiam continentiam clericorum, qui plerumque ad eandẽ ſarcinam ſubeundam capiuntur inviti, eamque ſuſceptam uſque ad debitum finem Domino adjuvante perducunt*. Faciunt enim hæc verba ad difficultatem ſuperiori cap. tractatam; ſignificat enim Aug. etiamſi aliquis invitus ordinari compellatur, ad continentiã ſervandã obligari, neq; hoc eſſe inconveniens per conſequutionẽ quandam, ut ibi explicavimus. Poſſet autem Aug. exponi de involuntatio ſecundũ quid, per importunas preces & populi deſideriũ, ut Ambr. ſic enim intelligendũ videtur, quod Aug. ſubdit: *Dicimus ergo eis* (id eſt, laicis) *quid ſi & vos ad hoc ſubeundũ populorum violentia caperemini? nonne ſuſceptum caſte cuſtodiretis officium, repente converſi ad impetrandas vires a Domino, de quibus nunquam antea cogitaſtis?*

20 Eadem veritas traditur nomine Augu. in lib. quæſtionum ex utroq; Teſtam. mixt. q. 127. in fine, & optimis moralibus rationibus hoc probatur. Idem ſumitur ex Tertull. lib. de exhortat. ad caſtit. c. 8. & li. de monogam. cap. etiam 8. Et ex Cyprian. epiſt. 62. ubi Diaconos computat inter eos, qui ſe caſtraverunt propter regnum cęlorum: ergo a fortiori id ſupponit de Epiſcopo, & Presbytero. Idem ſæpe repetit Hier. lib. 1. cont. Jovinian. & epiſt. ad Pamach. de eodem argumento, & lib. contra Vigilantiũ. Sumitur etiam ex Iſidoro li. 2. de divin. officiis c. 5. 8. & 10 quod teſtimoniũ infra magis explicabimus. Eſt etiã optima hiſtoria, quã refert Greg. Turonenſ. li. 4. hiſt. Franc. c. 4 de Macliavo fratre cujuſdam comitis Britannici, qui uxorem dimiſit, & Epiſcopus ordinatus eſt; poſt mortem autem fratris, & regnum fratris, & uxorem, quam reliquerat, accepit; & propter eam cauſam ab Epiſcopis excommunicatus eſt. Quod eſt manifeſtum indicium obligationem Epiſcopi abſtinendi etiam a propria uxore, exiſtimatam tunc fuiſſe graviſſimam, cum nec Regi poſt tantam rerum mutationem fuerit permiſſa.

CAPUT XV.

Quæ & qualis ſit ac fuerit obligatio ſervandi caſtitatem in Epiſcopis & Presbyteris Eccleſiæ Orientalis.

1 SUpereſt, ut de Orientalis Eccleſiæ conſuetudine dicamus: cõſtat enim ex nunc & ante multos annos non eſse obſervatum a Græcis, ut Epiſcopi vel Preſbyteri a propriis uxoribus, ſi ante ordinationem illas habebant, quoad torum ſeparentur: quam conſuetudinem licet Eccleſia Romana non imitetur, nec laudet, non tamen vituperat ut malam, ut patet ex c. *cum olim*, de Clericis conjug. & ſumitur ex c. *quæſitum*, de pęnitent. & remiſſion. Quando vero cępcrit hæc conſuetudo, id eſt, an ſemper a principio Eccleſiæ ita permiſsum fuerit in Græcia, vel potius prius viguerit conſuetudo ſervandi integram continentiã in Græcis ſacerdotibus, poſtea vero paulatim ab ea integritate degeneraſse, & priorẽ legem per contrariã conſuetudinẽ fuiſse remiſsam, inter modernos auctores catholicos controverſum eſt. Quidam enim exiſtimant nunquam fuiſse conſuetudinem in Eccleſia Græca obligantem clericos in ſacris ad non contrahendum matrimonium etiã poſt ordinationem. Quod tenet Cajet. to. 2. Opuſc. tract. 27. Sed hæc ſententia communiter reprobata eſt, ut notavit Covarr. in 4. p. 2. c. 6. §. 3. Palacios in 4. d. 25. diſp. 2. circa concl. 6. & ex dictis in præced. aſſertione conſtare poteſt illam ſententiam falſam eſse, magiſque ex dicendis conſtabit. Cap. vero *aliter* d. 31. quo movetur Cajet. recte exponitur a gloſsa de copula, non de vinculo matrimonii, ut infra etiam oſtendemus.

Prima opinio docet ſolitos eſſe contrahere matrimonium poſt ordinationem.

2 Alii ergo veriſimilius docent nunquam fuiſſe in eccleſia Græca conſuetudinem, ut ſacerdotes abſtinerent a propriis uxoribus, ſi prius eas haberent, ſed ſolum, ut ſi non haberent, jam ordinati illas non acciperent: ita tenet Clitovæus lib. de Contin. Sacerdot. c. 4. poteſtq; opinio maxime fundari in hiſtoria Nicęni Concilii ſupra relata, quod cum Nicænum Concilium vellet canonem de hac continentia ſervanda condere, Paphnutius interceſſit, & Concilio perſuaſit, ne illud onus ſacerdotibus imponeretur, quam hiſtoriam refert Socrates lib. 1. c. 8. in cujus relatione notanda ſunt illa Paphnutii verba: *Illud ſatis eſſe, ut qui in clerum ante aſcripti erant, quam duxiſſent uxores, hi ſecundum veterem Eccleſiæ traditionem deinceps a nuptiis ſe abſtinerent, non tamen quemquam ab illa, quam jamprius, cum laicus erat, uxorem duxiſſet, ſejungi debere*. Illa enim priora verba optime confirmant priorem aſſertionem, poſteriora vero & tota hiſtoria, ſi vera eſt, optime confirmant hanc opinionem: nam ex ea conſtat Concilii Nicæni tempore non fuiſſe apud Græcos talem legem, aut conſuetudinem: quod ſi tunc non erat, profecto veriſimile eſt nunquam fuiſſe: quod ſi etiam Concilium non eſt auſum illam ponere, plane etiam conſequitur, nunquam poſtea fuiſſe introductam. Refert autem eandem hiſtoriam Sozomenus lib. 1. c. 22. & Caſſiodor. lib. 2. Tripartitæ c. 14. & Nicephor. lib. 8. c. 19. & ex codice Græco Vaticano refertur in nova editione Concilii Nicæni a noſtro Alphonſo Piſano edita lib. 3. in fin. & in Decreto Gratiani recepta eſt in c. *Nicæna* d. 31.

Secunda opinio concedit, quod uterétur propriis uxoribus antea ductis.

3 Confirmatur hæc ſententia ex Socrate lib. 5. c. 21. referente in Theſſalia conſuetudinem invaluiſſe, ut ibi qui clericus ſit, ſi cum uxore, quam, cum eſſet laicus, ducebat, poſtquam clericus factus ſit, dormiret, clericatu abdicatus

ſit,

ſit, & ſubdit: *Cum omnes illuſtres Presbyteri in Oriente, & Epiſcopi etiam, modo ipſi voluerint, nulla lege coacti ab uxoribus abſtineant: nam non pauci illorum, dum Epiſcopatum gerunt, etiam liberos ex uxore legitima procreant*; & poſtea ſubdit in Macedonia, & in Hellade, id eſt, Achaia, introductam fuiſſe eandem conſuetudinem, quæ in Theſſalia; loquitur autem Socrates de ſua ætate, quæ fuit 420. anno, vel circa. Signum ergo eſt nec talem legem fuiſſe per Concil. Nicænum poſitam, quod ante centum annos præceſſerat, nec conſuetudinem illam fuiſſe univerſalem in Græcia, ſed potius has fuiſſe exceptiones particulares a contraria & generali conſuetudine. Secundo confirmatur ex Gangrenſi can. 4. ubi excommunicantur, qui ſe abſtinent ab oblatione clerici conjugati, eo prætextu, quod propter nuptias offerre non debent. Confirmatur denique ex l. *eum qui*, C. de Epiſc. & cler. ubi ait non oportere, ut ſacerdotes relinquant uxores, quas prius habebant: intelligit autem non eſſe relinquendas etiam quoad torum, ut patet ex ratione, quam his verbis indicat: *Illas etiam non relinquere caſtitatis hortatur affectio*; nam ſenſus eſſe videtur, propter earum caſtitatem ſervandam non eſſe relinquendas quoad torum, alioquin non ſatis eſſet earum pudicitiæ proviſum, immo in majori periculo ambo relinquerentur, ſi cohabitare permitterentur, cum aliàs non poſſent licite copulari.

Tertia opinio aſſerit prioribus ſexcentis annis perfectam caſtitatem ſervaſſe.

4 Alii vero cenſent prioribus ſexcentis annis Orientē eandem, quam Occidens, ſervaſſe integram ſuorum ſacerdotum conſuetudinem ſub lege & obligatione abſtinendi etiam a propriis uxoribus: poſtea vero conſuetudinem illam paulatim fuiſſe remiſſam, atque mutatam: ita ſentiunt graves ſcriptores noſtri temporis, expreſſe Bellarm. lib.1. de Clericis c.19. idem ſentit Cæſar Baron. in Annal. 1. tom. an. 58. nu. 18. & ſequentibus, & Turrian. in lib. de 6. & 7. Synodo, & aliis locis ſupra citatis, qui ob eam rem hiſtoriam ſupra dictam de Paphnutio tanquam apocrypham refert, & in Socratem & Sozomenum, qui illam ſcripſerunt, vehementer invehitur. Piſanus etiam ejuſdem eſt ſententiæ in annotatione, quam addit in fine tertii lib. Conc. Nicæni, non autem reiicit illam hiſtoriam, ſed primo reſpondet Concilium Nicænum non omnibus ſacerdotibus conceſſiſſe liberum uſum conjugalem, ſed illis tantum, qui tempore ordinationis ſuæ votum continentiæ non emiſerunt. Secundo dicit non multum deferendum eſſe Paphnutio, qui in Meletii diviſionem ſeu ſchiſma incidit. Neutra vero reſponſio ſatisfacit; non quidem prior, quia ex illa ſequitur ſufficienter, quod prior opinio intendit, nimirum ante Concilium Nicænum non fuiſſe in Oriente obſervatum, ut Epiſcopi in ordinatione ſua promitterent continentiam a propria uxore, ſi illam prius habebant, neq; etiam Concilium ordinaſſe, ut poſtea illam promitterent: ex quo ſequitur, ut voluntarium illis fuerit eam ſervare, nec ne. Poſterior etiam reſponſio male colligit, & ſive Paphnutius poſtea fuit hæreticus, ſive non, parum refert; non enim conſideramus qualis antea fuerit, ſed quid tunc ſenſerit, nec plus ei deferimus, quam Concilium detulerit; nec negari poterit, quin tunc fuerit vir ſanctus, & miraculis etiam illuſtris, & a Coſtantino Imperatore in magna veneratione habitus, ut conſtat ex Rufino li.1. hiſtor. c.4. & 17. Theodoret. lib.1. hiſt cap.7 Nicephor. lib.8. cap.14. & 19. deinde quod illi imponitur de lapſu in hæreſim, viri pii, & eruditi cenſent falſum eſſe: credunt enim alium fuiſſe illum Paphnutium, cui lapſum illum attribuit Epiphan. hæreſ.68. Quod licet aliquibus videatur incredibile propter ſimilitudinem in nomine, & quia uterque Ægyptius, & tempore Conſtantini fuit, nihilominus valde veri ſimile eſt, tum quia Paphnutius, de quo Epiphanius agit, anachoreta tantum erat, alter vero Epiſcopus: tum etiam quia Concilium Nicænum, ut Epiphanius ſignificat, Meletianos damnabat, cum tamen alter Paphnutius in eodem Concilio magnam habuerit auctoritatem.

5 Nihilominus dicti auctores ſupra ſententiam ſuam ex eodem Concilio Nicæno probare conantur, quia can.3. ſic ſtatuit: *Interdixit magna Synodus, non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono neq; alicui omnino, qui in clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem, niſi forte aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas, quæ ſuſpiciones effugiant*. Ex hoc enim canone dupliciter colligunt non licuiſſe ſacerdotibus cohabitare cū uxoribus, primo, quia aliàs illæ fuiſſet primo loco nominatæ; ſecundo, quia ſi uxores in propriis domibus habere poſſent, non poſſet eis prohibere, quin alias etiā fœminas in ſuis domibus haberent, quæ pro uxoribus ſolent eſſe neceſſariæ.

6 Verumtamen ex hoc decreto ſincere intellecto nihil colligi poteſt, quia non de ſolis ſacris miniſtris, ſed de omnibus clericis loquitur, dicens: *Nec alicui omnino, qui in clero eſt*: quæ verba addidit, poſtquam in particulari nominavit Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum: unde non eſt dubium, quin addita ſint non ſolum propter ſubdiaconos, ſed etiam propter omnes minores clericos. Ergo cum omnibus æque prohibeat fœminarum conſortiū, vel minoribus etiam prohibet uſum uxorum, quod nemo dicet, vel certe nec majoribus prohibet. Decretum ergo illud intelligendum videtur de clericis uxore carentibus, illis enim poſſet periculum, & aliis ſcandalum per ſuſpicionem generari, ſi introductas haberent mulieres extraneas: quæ ratio in clericis conjugatis locum non habet. Atque ita exponere videtur decretum illud Baſilius ep.17. dicens Concilium Nicænum edidiſſe illum canonem propter honeſtatem cælibatus; conſtat autem ex vi verbi tantum illum cælibem dici, qui non habet uxorem, nam qui illam habet, etiamſi ab illa contineat, dicetur continens, non cælebs. Eadem expoſitio ſumitur ex canonibus Trullanis 5. & 13. ſi recte expendantur. Atque eodem modo videtur intellexiſſe decretum illud Juſtinianus Imperator in *Auth.* de Sanctiſſimis Epiſcop. §. Presbyteris, collat.9. ſic enim ait: *Presbyteris autem, & Diaconis, & ſubdiaconis, & omnibus in clero conſcriptis non habentibus uxores, ſecundum ſacros canones interdicimus etiam nos ſecundum ſanctarum regularum virtutem mulierem aliquam in propria domo ſuperinductam habere; tamen citra matrem, aut ſororem, aut filiam, & alias perſonas, quæ omnē ſuſpicionē effugiunt.* Unde idem Juſtinianus in l. *eum qui*, C. de Epiſcop. & cler. ubi ſine illa limitatione de clericis loquitur, eas etiam excipit, & in domibus clericorum habitare permittit. Ac denique hoc ipſum ſenſit Foſſius in 9. canone tit.8. c.14. nam juxta has leges explicat decretum illud, quod habetur in tom.6. Biblioth.

7 Melius poteſt probari illa ſententia ex Patribus illius ſeculi, vel prope illum, quales ſunt Cyrill. Hieroſolym. qui Catecheſ.12. ſic inquit: *Qui apud Jeſum bene fungitur ſacerdotio, abſtinet a muliere.* Et Epiphan. qui in Compend. doct. quæ habetur proxime poſt hæreſim 70. in fine ſic ait: *Sanctum ſacerdotium ut plurimorum eſt ex virginibus procedens; ſi vero non, ex virginibus, aut ex ſolitariam vitam degentibus: ſi vero non ſuffecerint ad miniſterium, de his, qui continent a propriis uxoribus, aut ab unius nuptiis viduitatem ſervantibus.* Statim vero explicat, ſacerdotum nomine ſe comprehendere Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos & ſubdiaconos, nam inferiores, ait, aſſumi etiam ex his, *qui adhuc ſunt in venerando concubitu.* Idem etiam Epiphan. hæreſ. 59. cum dixiſſet, Eccleſiam non admittere ad ſacerdotium bigamum, ſubdit: *Sed & adhuc viventem, & liberos gignentem unius uxoris virum non ſuſcipit, ſed eum, qui ſe ab una continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum & Presbyterum, & Epiſcopum, & Hypodiaconum, maxime ubi ſinceri ſunt canones Eccleſiaſtici. At dices mihi omnino in quibuſdam locis adhuc liberos gignere, & Presbyteros & Diaconos & Hypodiaconos. At hoc non eſt juxta canonem, ſed juxta hominum mentē, quæ per tempus elanguit, & propter multitudinem, cum non inveniretur miniſterium. Nam quod decentius eſt, id ſemper Eccleſia per ſpiritum ſanctum bene diſpoſita videns, ſtatuit apparere.* Fuit autem Epiphanius non multo poſt Concilium Nicænum, & ſignificat jam tunc fuiſſe editos de hac continentia canones Eccleſiaſticos. Unde illi æqualis Chryſoſtomus homi.2. de Patientia Job: *Oportet* (inquit) *ſacerdotem omni prorſus caſtitate ornatum eſſe, ita ut nec unam habeat uxorem*, ſcil., ad proprium munus uxoris. Idem ſignificant his Patribus antiquiores, Origenes homil.23. in Num. Euſebius lib.1. de demonſt. Evang. cap.9. & Gregor. Nicænus lib. de Virginitate, in fine. Qui omnes cum Græci ſint, plane de moribus ſuæ gentis teſtantur. Inter Latinos vero Hieronym. contra Vigilantium in princ. *Quid facient*, (inquit) *Orientis Eccleſiæ, quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes: aut ſi uxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt.* Et in epiſt.50. in fin. *Epiſcopi* (ait) *Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt ſacerdotium in æternum pudici.* Quibus locis

cis inter ſe collatis plane ſentit Hieronym. eandem fuiſſe Orientis & Occidentis conſuetudinem.

8 Hæc, quæ pro hac poſteriori ſententia adducta ſunt, ad minimum convincunt hanc continentiam ſacerdotũ omni tempore, & in univerſa Eccleſia fuiſſe probatam, & maxime commendatam. Qua vero neceſſitate impoſita fuerit ſacerdotibus Orientalibus priſcis illis temporibus, non poſſum ſatis definire, quia fere omnia teſtimonia Patrum magis indicant commendationem, & conſilium, quam neceſſitatem, & ita non repugnant cum illa hiſtoria Paphnutii, quam non poſſum facile negare. Videtur ergo mihi probabile primo, nunquam fuiſſe etiam Epiſcopos obligatos ad continentiam prædictam ſervandam, niſi illam in ſua ordinatione promiſiſſent. In quo omnes dicti auctores conveniunt: nam etiam in Latina Eccleſia id obſervatum eſt, ut conſtat ex Greg. lib. 1. epiſt. 82. & ratio eſt clara, tum quia continentia ex ſe eſt materia conſilii, non præcepti, & ideo, nemo eſt cogendus ad illam ſua voluntate non ſe obligando; tum etiam, quia per matrimonium habet quis jus utendi propria uxore, & ideo ſi per voluntatem ſuam illi non renuntiet, non debet illo privari. Unde non ſola promiſſio clerici, ſed etiam voluntarius conſenſus uxoris neceſſarius erat, ut poſſent in toto ſeparari quoad torum, etiam negando ei debitum. Sed hoc univerſale ſemper fuit in tota Eccleſia, & tunc etiam aliquando ſervandum eſt, ut infra dicemus.

Reſolutio difficultatis.

Aſſertio prima. Niſi in ordinatione promiſiſſent continentiam, ad illam non obligabantur.

9 Secundo cenſeo probabile, regulariter fuiſſe ſervatam continentiam in illis prioribus ſeculis, etiam in Orientali Eccleſia. Iſto modo quod Epiſcopi regulariter neminem in ſacris ordinare volebant habentem uxorem, niſi prius voveret continentiam de conſenſu illius; qui autem conditionem acceptabant, poſtea tenebantur, & cogebantur illam ſervare. Exiſtimo etiam per conſuetudinem, vel per Concilia Provincialia, aut Nationalia impoſitam eſſe Epiſcopis prædictam quaſi generalem regulam, quam in admittendis conjugatis ad ſacros ordines obſervarent: hoc enim totum videtur ſufficienter colligi ex traditione & teſtimoniis dictorum Patrum. Addo vero inſuper hanc regulam nunquam fuiſſe inter Græcos cum eo rigore intellectam, & ſervatam, neque ita generaliter, ſicut in Eccleſia Latina. Itaque licet in aliquibus provinciis id ſervaretur, fortaſſe non in aliis, quia teſtimonia Patrum licet probent priorem partem affirmativam, non excludunt contrariam conſuetudinem ab omni loco, & tamen ex aliis decretis, & hiſtoriis colligimus multos Epiſcopos hoc non obſervaſſe, ut ex adductis pro contraria opinione conſtat. Ad quod etiam facit, quod in canone 13. Trullano ſtatuitur, ut a Presbyteris, & infra, non exigatur in ordinatione profeſſio continentiæ a propriis uxoribus, & allegatur ad hoc antiqua conſuetudo, & regula, quæ præferenda dicitur conſuetudini Romanæ. Verum eſt tamen illos canones cum delectu eſſe recipiendos, & non habere auctoritatem canonum Concilii Generalis, nihilominus in eis indicatur multorum Epiſcoporum Orientalium judicium, & conſuetudinem fuiſſe, quam diximus.

Aſſertio ſecunda. Continẽtia ab uxoribus regulariter ſervata fuit in Orientali Eccleſia.

10 Denique cenſeo, quantum ex modo loquendi dictorum Patrum colligere poſſum, etiam optimos, & ſanctiores Epiſcopos, qui in ordinandis clericis in ſacris dictam cautionem adhibebant exigendi promiſſionem, vel non ex neceſſitate legis, ſed ex majori decentia ſolitos fuiſſe id facere, vel certe rationabili occaſione occurrente potuiſſe in eo canone diſpenſare, licite ordinando aliquem conjugatum nolentem promittere caſtitatem, vel ab uxore ſua quoad torum ſeparari, ut ſi eſſet penuria miniſtrorum, vel ſi perſona propter alias egregias dotes naturæ, doctrinæ, & virtutis moralis cenſeretur Eccleſiæ valde utilis. Hoc non cenſeo indigere nova probatione, ſed ſola conſideratione eorum, quæ adducta ſunt.

Aſſertio tertia. Hæc obligatio vel non erat ſub præcepto, vel ex cauſa diſpenſabatur ab Epiſcopo.

11 Ex his ergo facile unuſquiſque intelligere poteſt quo ſenſu accipienda ſint omnia, quæ pro utraque ſententia adduximus, & quam facile conciliari poſſint. Intelligitur etiam, quæ differentia in hoc negotio fuerit inter Occidentalem & Orientalem Eccleſiam: utraque enim continentiam hanc maxime probavit (quod ſatis nobis eſt ad damnandos hujus temporis hæreticos;) aliter vero recepta eſt quoad neceſſitatem & obligationem, ut explicatum eſt, & notavit Stephanus Papa in c. *aliter* 31. d. Ex quo etiam ſumi poteſt in ipſamet Orientali Eccleſia fuiſſe in hoc aliquam diverſitatem inter Epiſcopum & ſacerdotem: nam ibi tractans de licentia Græcorum ſolum uſque ad ſacerdotes numerat; agens vero de obligatione Eccleſiæ Latinæ ab Epiſcopis incipit, & ex nonnullis teſtimoniis citatis idem diſcrimen intelligi poteſt. Denique tota aſſertio ſecunda ſupra poſita ſufficienter ex dictis probata eſt, nam tanta varietas, & tam antiqua, quanta in hoc negotio fuit, ſatis oſtendit non fuiſſe hoc præceptum Apoſtolicum, alioquin non tam facile fuiſſet variatum, & ideo etiam illi Patres, qui remiſſionem in ſervanda conſuetudine hujus continẽtię vel deplorant, vel reprehendunt, non allegant præceptum Apoſtolicum violatum, ſed vel conſuetudinem, vel canonem aliquem Eccleſiaſticum, & ſæpius ex ſola rei decentia argumenta deſumunt. Eſt ergo præceptum hoc Eccleſiaſticum, vel votum, ut Concil. Trid. loquitur ſeſs. 24. can. 9. quod in Romana Eccleſia ſuam vim obtinet, ut conſtat ex toto titulo de Clericis conjug. non vero in Orientali, quę illud non admiſit, ut dicitur in c. *cum olim* eod. tit.

Conciliãtur ſententię ſupra poſitę.

CAPUT XVI.

De obligatione ſervandi caſtitatem, qua Diaconi ac Subdiaconi ſunt aſtricti, ac de antiquitate illius.

1 DIco primo: Diaconus etiam cum ordinatur, ſi abſque uxore ſit, obligatur ad perpetuum cælibatum; ſi vero jam erat maritus, obligatur ad perpetuam continentiam, etiam cum propria uxore, & utraq; obligatio eſt antiquiſſima, quamvis prior univerſalior ſit, & antiquior fuerit, ac immutabilior. Circa primam partem de obligatione, non eſt neceſſe immorari, quia ex multis teſtimoniis ſupra adductis, & ex titulo de Cler. conjug. & ex dicto can. 9. Conc. Trid. manifeſta eſt, & a fortiori conſtabit etiam ex dicendis de ſubdiaconatu. Præcipue ergo ponitur hæc aſſertio ad explicandam antiquitatem hujus obligationis. Quam diſtinguimus in duas illas partes, ſcil., vel non contrahẽdi matrimonium poſt ordinationẽ, vel non utendi matrimonio prius contracto, quia in eis obſervari poteſt aliqua diverſitas.

Aſſertio prima. Diaconus, ſi non habeat uxorem, obligatur ad non nubendum, ſi vero habeat, ut ab illa abſtineat.

2 Primo ergo quoad obligationem non contrahendi matrimonium, videntur Diaconi ſemper fuiſſe fere ęquales ſacerdotibus, & oſtendi poteſt primo ex Paul 1. ad Timoth. 3. ubi in obligatione, ſeu decentia continentiæ Diaconum conjugit Epiſcopo. Secundo, quia Diaconatus ſemper reputatus eſt, & vocatus in Eccleſia ordo ſacer, cap. *a multis*, de ætate & qualit. cap. *nullus* 60. d. ſed ordo ſacer ſemper fuit impedimentum ad contrahendum matrimonium, ut ex can. 27. Apoſtolorum, & ex aliis ſupra adductis colligi poteſt, atq; hoc a fortiori conſtabit ex his, quæ in ſeq. aſsertione de ſubdiaconatu dicemus.

Probatur prima pars,

3 Obiici vero poteſt, quia in Concilio Neocæſarienſi cap. 1. ſolum de presbytero fit mentio in hujuſmodi prohibitione, cum tamen illud Concilium ſit primum, in quo expreſſe reperitur: ergo ſignum eſt eo tempore non fuiſſe hoc prohibitum Diaconis: fuit autem illud Concilium receptum a Leone IV. in ca. *de libellis* d. 20. Dicet fortaſſe aliquis, Concilium illud Græcum eſse, & juxta Græcos mores permiſsum fuiſse Diaconis matrimonio copulari: nam hoc etiam ſignificavit Stephanus Papa in cap. *aliter* d. 31. Hoc tamen ita abſolute, & ſine limitatione dictum, verum non eſt, ut conſtat ex Synodo Ancyrana, quæ eſt antiquior Neocæſarienſi, ut cum illa ęque recepta a Leone IV. illius autem decretum ſtatim explicabimus. Præterea in can. 6. Trullano id ſtatuitur, & citatur canon Apoſtolorum, & colligitur etiam ex Concilio II. Carthaginenſi c. 2. ſupra cit. & aliis ſupra adductis, & ex hiſtoriis etiam Nicephori, Socratis & Sozomeni ſupra citatis. Nec Stephanus Papa oppoſitum ſentit, cum non ſolum de Diaconis, ſed etiam de ſacerdotibus loquatur: *copulari* ergo *matrimonio*, ibi non ſignificat contrahere matrimonium, ſed copulari in matrimonio, ſeu uti copula matrimoniali, ut ibi gloſs. adnotavit, & ſcholium additum in Gregoriana editione, & eſt communis expoſitio Hugonis, Archid. Turrecrem. & aliorum, qui afferunt alios textus, in quibus verbum *copulari*, non vinculum, ſed matrimonium ſignificat &c. in cap. *Agathoſa*, & c. *priuſquam*, 27. q. 2. & c. *noſſe* 30. q. 1. & in c. penul. d. 31. Sed licet in his & aliis locis conjuges ipſi dicantur copulari, cum commiſcentur, tamen *copulari*

Objectio.

Reſpondetur primo.

lari

larimatrimonio, raro invenietur ſumptum in illa ſignificatione: hac autem phraſi utitur hic Stephanus Papa, & alia non minus difficili, ſcil., *ſortiri conjugium*. Vel certe dici poſſet Orientales clericos & diaconos potuiſſe matrimonio copulari quoad vinculum, verumtamen priuſquam ſacrum ordinem reciperent animo permanendi in illo conjugio, & uſu ejus, etiam poſt receptum ordinem ſacrum, quod in Eccleſia Latina numquam licuit, hoc autem ita eſſe ex multis ſupra dictis aperte conſtat.

Secundo

Inſtantia.

4 Dices, ſi licebat eo animo copulari matrimonio, ut poſſet quis poſt Diaconatum ſuſceptum, uſum ejus habere, cur non licuiſſet etiam ipſum matrimonii vinculum poſt Diaconatum contrahere? nam ipſum vinculum per ſe non habet ſpecialem indecentiam, niſi propter uſum, & propter alia humana onera, quæ ſecum affert. Reſpondeo argumentum hoc oſtendere Eccleſiæ Latinæ conſuetudines in hac parte prudentiores, & rationabiliores fuiſſe, & inter ſe magis conformes. Reſponderent tamen Græci, ante matrimonium contractum merito poſſe promiſſionem cælibatus poſtulari, poſt matrimonium vero durum eſſe conjuges ſeparari; & ideo vel conjugatos ordinandos non eſſe, vel ſi ordinentur, in ſuo ſtatu eſſe relinquendos. Quidquid vero ſit de ratione conſuetudinis quoad omnes partes ejus, quod tamen ſervata ſemper fuerit quoad eam partem, ut poſt receptum ordinem ſacrum non liceat uxorem ducere, certum eſt. Et ad Concil. Neocæſarienſe dicendum eſt, vel Presbyteri nomine intelligi quemlibet clericum in ſacris, vel (quia in lege pœnali dura eſt ampla interpretatio) dici poteſt, ibi ſolum eſſe impoſitam pœnam Presbytero, non quia omnibus inferioribus liceret, ſed quia in ſacerdote illud peccatum gravius eſt, magiſque ſcandaloſum.

Solutio.

Diaconi ex diſpenſatione olim ordinabātur quamvis nollēt abſtinere a futuro matrimonio.

5 Dixi vero Diaconos in hac prohibitione fuiſſe fere æquales ſacerdotibus, & non ſimpliciter fuiſſe æquales, non ſolum propter differentiam in pœna depoſitionis juxta dictum canonem Concilii Neocæſarienſis, ſed maxime propter canonem 10. aliàs 9. Concilii Ancyrani, qui ſic habet: *Diaconi quicunque ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere uxores, nec poſſe ſe continere, hi, ſi poſtea ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea quod his Epiſcopus licentiam dedit*: habetur in cap. Diaconi d. 28. propter quem Cajet. tom. 1. Opuſc. tract. 27. abſolute dicit in Occidentali Eccleſia Diaconis fuiſſe olim permiſſum matrimonium contrahere. Sed neque ibi eſt conceſſio abſolute, ſed ſub ea conditione, ſi proteſtatus eſſet, & Epiſcopus conſentiret, neque decretum illud indicat conſuetudinem Occidentalem, ſed Orientalem, cum illud Conc. Orientale ſit.

6 Ex illo ergo canone recte probatur limitatio poſita; nam inde conſtat in Orientali Eccleſia non fuiſſe ſemper inviolabiliter hoc ſervatum, ut Diaconi manerent impediti ad contrahendum poſtea matrimonium, quia ſi nolebant promittere continentiam, ſemper cogebantur, ſed poterat Epiſcopus eos ſine tali voto ordinare; quanquam veriſimile ſit hoc non fuiſſe omnino liberum Epiſcopo, ſed ex magna, & urgenti cauſa: quod tamen in ſacerdotali ordine nunquam licuiſſe videtur. Poſſet autem aliquis textum illum exponere non de contractu, ſed de uſu matrimonii; ſed difficilis eſt expoſitio, nam verba illa, *velle habere uxorem*, &, *venire ad nuptias*, aperte ſignificant vinculum matrimonii. Et ita exponunt omnes Canoniſtæ; addunt vero ex vi hujus canonis non fuiſſe ſimpliciter validam, nec juſtam illam licentiam datam ab Epiſcopo, ſed ſolum quoad hunc effectum, ut talis Diaconus non excludatur a miniſterio propter matrimonium poſtea contractum, quia prætextu licentiæ illud contraxerunt. Nihilominus tamen ajunt, non potuiſſe contrahere, & ſeparandum fuiſſe ab uxore, quia vel ratione ſubdiaconatus præcedentis jam erant prohibiti, vel quia ſuſcipiendo diaconatum, tacite receſſerunt a proteſtatione. Ita gloſſa, Hugo, Turrecrem. & alii.

7 Hic vero ſenſus non ſolum non habet fundamentum ex textu, verum etiam illi aperte repugnat; nam in eo evidenter ſupponitur liberum fuiſſe illi, qui ordinabatur, proteſtari, aut tacere; & inferius dicitur, eum, qui tacebat, eo ipſo profiteri continentiam: ergo de illo, qui proteſtabatur, ſentit illum non promiſiſſe, quod a fortiori ſupponit de Diacono, aliàs proteſtatio fuiſſet ridicula, nec ratione illius cenſendus eſſet Epiſcopus dare licentiam. Et hæc ratio etiam probat falſum eſſe, quod accipiendo ordinem cenſebatur recedere a proteſtatione: nam Concilium potius dicit ipſum Epiſcopum cenſeri diſpenſare, ut diaconatus recipi poſſet ſine promiſſione caſtitatis. Melius ergo Bellarm. lib. 1. de Cler. c. 19. ſimpliciter intellexit textum illum, ut ſonat, cum ſcil., qui tunc proteſtabatur, potuiſſe poſtea ducere uxorem, & valide & licite, quia veluti ſub ea conditione & diſpenſatione Epiſcopi ordinabatur, & propterea non ſeparabatur a miniſterio ob eam cauſam; an vero admitteretur ad uſum ordinis, etiam permanendo in uſu conjugali, in eo textu nihil dicitur, vel excipitur, ſed ſolum dicitur, *in miniſterio maneat*, & ideo judicandum erit juxta ea, quæ ſupra dicta ſunt de conſuetudine abſtinendi a propriis uxoribus: quantum vero colligi poteſt ex illo textu, veriſimilius eſt ſimpliciter, & abſque onere ſeparationis fuiſſe admittendum ad miniſterium, ad quod ex vi ordinationis acquiſivit jus ſine ulla promiſſione continentiæ, hanc enim vim habebat proteſtatio, ut ibi clare ſupponitur. Jure autem ſemper fuit in Eccleſia ſervatum, ut nullus clericus cogatur ad eam continentiam ſervandam, quam in ſua ordinatione non promiſit. Ille vero canon poſtea fuit derogatus ſaltem a tempore Sextæ Synodi, ut ſtatim oſtendemus ex can. 6. Trullano: jam ergo illa proteſtatio locum non habet etiam in Eccleſia Græca.

Probatur ſecunda pars aſſertionis de continentia ab uxore.

8 De altera parte hujus continentiæ, quæ eſt a propriis uxoribus ante ordinationem ſuſceptis, quod attinet ad Eccleſiam Orientalem, nihil dicam, quia nihil novi occurrit præter ea, quæ de Presbyteris dicta ſunt: nam Patres ibi citati Presbyteris ſemper adjungunt Diaconos, nec invenio quoad hoc aliquod diſcrimen inter eos fuiſſe præter illud, quod ex dicto can. Ancyrano colligitur. In Occidentali autem Eccleſia licet canones ſtatuentes hanc continentiam ſint ſatis antiqui, an vero fuerit perpetuo ſervata a temporibus Apoſtolorum, dubitari poteſt: nam in Concilio Arauſicano I. can. 22. ſic dicitur: *Deinceps non ordinentur Diaconi conjugati, niſi qui prius converſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*: ubi expendo particulam illam *deinceps*, indicat enim antea non fuiſſe talem legem. Unde in Conc. Arelatenſi II. (quod antiquius eſt) can. 2. ſolum de ſacerdotibus ſimile quid ſtatuitur, & non additur particula *deinceps*, nec ſignificatur eſſe jus novum, ſed antiquum. Nihilominus ex Concilio Carthaginenſi II. (quod antiquius eſt Arauſicano, & non multum poſt Concilium Arelatenſe) can. 2. oppoſitum colligi poteſt, nam ibi etiam de Diaconibus illa lex ſtatuitur, ſub illis verbis: *Ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, &c.* Præterea multum etiam favent Concilia Elibertinum, & Toletana, & antiquiorum Patrum teſtimonia ſupra citata. Quare probabilius videtur hanc conſuetudinem ſemper ſervatam fuiſſe in Eccleſia ſaltem Romana, & in toto Occidente, ſaltem maiori ex parte, & præcipue in Hiſpania, & Africa, propter decreta ſupra citata. An vero in cæteris provinciis omnibus ita fuerit inviolabiliter obſervatum, certo affirmare non poſſum.

9 Contra hanc vero partem, & omnia ſupra dicta de Presbyteris & Epiſcopis, objici poteſt canon. 5. Apoſtol. qui ſic habet: *Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, uxorem ſuam ne ejiciat religionis prætextu*. Ad hoc aliqui libere reſpondent, negando hunc canonem ut apocryphum; habet tamen commodam expoſitionem, quia non prohibet ibi continentiam ab uxore, ſed ne ita abjiciatur, ut nulla cura & providentia illius habeatur; ſicut ergo 1. Timoth. 3. de Epiſcopo dicitur, ut ſi habeat filios, illos habeat ſubditos cum omni caſtitate. Ita ille canon habenti uxorem præcipit, ut illi provideat, & ſi neceſſe ſit, illius curam habeat, juxta id 1. ad Timoth. 5. *Si quis ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*. Quam expoſitionem indicavit Gregor. dicens, hoc eſse commendatum ſacerdotibus, ut uxores, *quas caſte debent regere*, *non relinquant*, eo tamen tempore tantam fuiſse virtutem ſacerdotum, ut eis permitteretur cohabitatio cum uxoribus, etiamſi acceſsus ad illas non eſset permiſsus, poſtea vero propter periculum etiam cohabitatio prohibita eſt. Et ita intelligendum puto canonem 12. Sextæ Synodi. Et optime id diſpoſuit & declaravit Gregorius lib. 7. Indict. 2. epiſt. 39.

10 Dico

Aſſertio ſecunda: continentia ſubdiaconi eſt antiquiſſima, &c. Vide Greg. lib. 7. epiſt. 39. ad Romanum defenſorem.

10 Dico ſecundo: Continentia ſubdiaconorum etiam antiquiſſima eſt, non vero æqualiter cum ſuperioribus. Prior pars ex his, quæ in ſecunda aſsertione dicta ſunt, facile colligitur, ibi enim multa teſtimonia de ſubdiaconis attigimus, & cum poſteriori parte magis declarabitur. Ut ergo totam concluſionem probemus, diſtinguamus duas illas partes continentiæ, ſicut in aliis fecimus. Et primo, quod ſubdiaconus jam ordinatus ducere uxorem prohibeatur, in Eccleſia Latina ſemper ſervatum fuiſse, eadem teſtimonia ſupra adducta oſtendunt, neque quoad hoc invenio aliquam diverſitatem vel in decretis, vel in Patribus Latinis. Et in Concilio Romano ſub Sylveſtro c.8. invenitur expreſsa hæc prohibitio. Addo præterea quoad hanc partem idem videri judicium de Eccleſia Græca, ſiquidem 27. canon. Apoſtolicus, qui provectos ad clerum ultra gradum lectoris prohibet uxores accipere, ſine dubio ſubdiaconos comprehendit: & ita expreſse explicatur & recipitur in can.6. Trullano poſt VI. Synodum, ac fortaſse ad illum canonem Apoſtolicum alluſit Epiphan. hæreſ.59. cum dixit: *hypodiaconum, vel clericum ſuperiorem etiam ex propria uxore liberos non ſuſcipere, ubi ſinceri ſint canones Eccleſiaſtici;* & infra addit, contrarium abuſum non eſse juxta canonem, & ex eodem in Compend. doctrinæ, ſumitur expoſitio alterius partis illius canonis Apoſtolici, nempe ſub lectoris, & cantoris nomine excludi omnes minores ordines. Imo Juſtinianus Imperator in l. *multo magis*, C. de Epiſcop. & cler. videtur illum canonem tacite referre, & ita interpretari. Denique Sozomenus & Nicephorus, dum referunt hiſtoriam Paphnutii ſupra tractatam, ſubdiaconum numerant inter eos, qui poſt ordinationem uxorem accipere non poterant, etiam ante Concilium Nicęnum, & ita etiam refertur in c. *Nicæna* 31. d. quamvis Socrates referens illam hiſtoriam, ſubdiaconum non adjungat, ſed ille prius generatim dixit, *ordinatos in ſacris*, & poſtea adhibet exempla, in quibus non ſemper oportet omnia numerare: alii ergo ſuppleruunt, quod ipſe omiſit. Tandem quoad hoc nullam invenio differentiam inter Diaconum & ſubdiaconum in antiquis hiſtoriis, aut decretis.

Objectio.

11 Objici vero poteſt Urbanus I. in cap. ult. d.60. ubi ſolum dicit Presbyteratum & Diaconatum appellari ordinem ſacrum: *Nam hos ſolos*, inquit, *primitiva legitur habuiſſe Eccleſia*. Scilicet tamquam ſacros, ut recte gloſsa notat, nam abſolute ſubdiaconos etiam habuit. Sed ordo Sacer ille dicitur, qui impedit matrimonium poſtea contrahendum: ergo in primitiva Eccleſia, & uſque ad tempora Urbani I. ſubdiaconatus non afferebat ſecum hanc obligationem non ducendi uxorem. Et confirmari poteſt, nam Alexander III. in c. *Epiſcopus*, de præben. præcipit, ut ſi Epiſcopus ſine certo titulo aliquem in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit, illum alat, donec de ſufficienti beneficio illum provideat, qui non ſine cauſa ſubdiaconum prætermiſit; illa autem eſse potuit, quia ſubdiaconus nondum conſtituebatur in ordine ſacro, vel matrimonium contrahere impediebatur.

Reſpōſio.

12 Propter primam objectionem exiſtimare poſset aliquis, hanc obligationem non fuiſse annexam ſubdiaconatui uſque ad tempora Urbani II. (id eſt, ab anno 1088.) nam ab eo cœpit ſubdiaconatus inter ſacros ordines computari, ut refert Innocentius III. in cap. *a multis*, de ætate & qualitate, & ſumitur ex cap. *erubeſcant* d.32. *Erubeſcant*, inquit Urbanus II. *impii, & aperte intelligant judicio Spiritus ſancti eos, qui in ſacris ordinibus preſbyteratu, diaconatu, ſubdiaconatu ſunt poſiti, niſi mulieres abjecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate;* & idem ſumitur ex cap. *nemo*, ead. d. Verumtamen hæc reſponſio probari nullo modo poteſt, nam indubitatum eſt continentiam fuiſse annexam ſubdiaconatui longe ante tempora Urbani II. nam etiam Innocent. III. in dict. cap. *a multis*, ſaltem uſque ad tempora Sextæ Synodi & Gregorii I. illam revocat. Fortaſse tamen verum eſt, quod ad uſum vocis attinet non inveniri ſubdiaconatum vocari *ſacrum ordinem* in decretis Pontificum ante Urbanum II. & hoc videtur inſinuaſse Innocent. III. tunc tamen denominatio ſacri ordinis non ſumebatur ex eo, quod impediret matrimonium, ſed ſpeciali habitudine ad Euchariſtiam, & ad verbum Dei, quæ ſunt res maxime ſacræ: Diaconatus ergo (ut ſuperiora omittamus) ſemper reputatus & dictus fuit ordo ſacer, quia ad Diaconum ex officio ſpectat prædicare Evangelium & proximum miniſterium in actione ſacra, ut late explicat Iſidorus in cap.1. d. 25. & olim etiam aliquando Euchariſtiam populo miniſtrabat, ut ſumitur ex Concilio Nicæno can. 14. & alibi latius diximus. Subdiaconus vero nunquam potuit Euchariſtiam attingere, vel Evangelium proponere ex officio, & multo remotius ſacerdoti ſacrificanti miniſtrat, & ideo olim fortaſse ejus ordo ſacer non appellabatur. Nihilominus tamen Concil. Trident. ſeſs. 23. cap. 2. dicit ſubdiaconatum a Patribus, & ſacris Conciliis inter majores ordines fuiſse relatum, indicans ab initio Eccleſiæ ita fuiſse obſervatum. Indicaturque ab eodem Urbano I. in dict. cap. *nullus*, nam licet illum non faciat æqualem aliis ordinibus, quos ſacros vocat, indicat nihilominus eſse dignum ſpeciali prærogativa, *quia & ipſi*, inquit, (ſcilicet ſubdiaconi) *altaribus miniſtrant*; propter hanc ergo cauſam annexam habuit dictam prærogativam caſtitatis, etiam tunc quando ſacer non appellabatur.

Satisfit objectioni.

13 Ex quo manifeſtum eſt Alexandrum III. in alio loco non omiſiſſe ſubdiaconum, eo quod ſemel ordinatus non prohibeatur a nuptiis: nam hoc de tempore Alexandri III. nemo ſuſpicari poteſt, neque quia tempore Alexandri ſubdiaconatus non reputaretur ſacer ordo, cum Urbanus II. multo fuerit antiquior, & utrumque aperte ſumitur ex eodem Alexand. III. in cap.1. & 2. de Cleric. conjug. nam quos in 1. cap. vocaverat ſubdiaconatum, & ſuperiores ordines, in 2. vocat ordines ſacros, & illos dicit matrimonium ſubſequens impedire, & clericis conjugatis non eſſe tribuendos. Igitur in alio textu, vel caſu ſubdiaconum prætermiſit, in Diacono illum ſubintelligendo, ut ibi volunt gloſſ. & Doctores; vel certe tunc ipſe noluit illud gravamen Epiſcopis imponere, niſi pro illis ordinibus, poſtea vero Innocentius III. illam legem ſimplicius & maxime abſolute propoſuit in cap. *cum ſecundum Apoſtolum*, de præb.

Quid dicendum circa continentiam ſubdiaconi ab uxore prius habita.

14 Supereſt dicendum de altera parte hujus obligationis, quæ ad hoc ſpectat, ut prius conjugati, & poſtea ſubdiaconi ordinati ab uxoribus ſeparentur. In quo nihil etiam novi dicendum occurrit quoad conſuetudinem Eccleſiæ Orientalis; nam omnia ſuperius dicta de ſacerdotibus & Diaconis, majori ratione in ſubdiaconis locum habent: nam etiam ex illis Patribus, qui de conſuetudine antiqua Orientalis Eccleſiæ teſtificantur, Origen. Greg. Nicæn. Cyrill. Hieroſolym. & Chryſoſt. ſolum de ſacerdotibus loquuntur. Hieronymus vero 1. contra Jovinianum uſque ad Diaconos tantum numerat, ſolus Epiphanius etiam ſubdiaconum adjungit, quod eſt ſignum tunc etiam fuiſſe conſuetum ſaltem in aliquibus provinciis, vel Epiſcopatibus Orientis, ubi rigor diſciplinæ Eccleſiaſticæ exactius ſervabatur, profeſſionem hujus continentiæ etiam a ſubdiaconis fuiſſe ſolitam poſtulari. Unde Leo Papa epiſt.84. aliàs 82. ad Anaſt. c. 4. *Nec ſubdiaconibus* (inquit) *connubium carnale conceditur, ut & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares.* Quod dixit Leo Papa ad Græcum Epiſcopum ſcribens: non tam (ut exiſtimo) præceptum & generalem obligationem univerſo Orienti imponere intendens, quam Romanam conſuetudinem declarans, & ad eam imitandam Græcos excitans, ut indicant illa præcedentia verba: *Ad exhibendam tamen perfectam continentiæ puritatem, &c.* Et illa ſequentia, *quod ſi in hoc ordine, qui quartus a capite eſt, dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, &c.*

Hæc continentia non fuit ſemper ſervata.

15 Nec ſolum in Eccleſia Orientali, verum etiam in Occidentali non fuit ſemper & in omni loco hæc conſuetudo inviolabiliter ſervata, etiam ante Leonem Papam, ut conſtat manifeſte ex Concilio Carthag. II. c. 2. ubi tres tantum gradus ait habere annexam hanc obligationem caſtitatis, Epiſcopos, Presbyteros, & diaconos. Addit vero, *vel qui ſacramenta contrectant*; per quæ verba ſubdiaconos etiam intelligit gloſſa in cap.3. 84. d. Sed videtur repugnare prioribus verbis, & ideo potius illam eſſe declarationem miniſterii Diaconi. Quod clarius patet ex Concilio Carthag. V. can. 3. Et habetur in cap. 4. ead. d. 84. Ubi uſque ad Diaconos tantum in ea prohibitione comprehendit, & ſubdit, cæteros autem clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum uniuſcujuſque Eccleſiam conſuetudinem obſervari debere. Idem conſtat ex Gregorio lib.1. epiſt.42. nam in Sicilia conjugati ordinaban-

tur

tur ſubdiaconi, non promiſſa continentia a propriis uxoribus; qui poſtea prohibebantur ad illas accedere. Reſpondet autem Gregorius, id eſſe durum, & ideo ſtatuit, *ut a præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur, ut nullum ſubdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit*. De illis vero, qui ordinati fuerant ſine promiſſione, ſi continere noluerint, ſolum dicit, non fuiſſe ad ſacros ordines promovendos: ubi etiam obiter expendo, non comprehendere ſubdiaconatum ſub ſacris ordinibus: in lib. autem 3. epiſt. 34. eamdem hiſtoriam repetens, ait, illos ſubdiaconos, ſi continere noluerint, neque ad miniſtrandum in proprio ordine fuiſſe admittendos: in utroque autem loco ſupponit in Romana Eccleſia hujuſmodi continentiam ſemper ſervatam fuiſſe. De Hiſpania etiam id ſatis probant, quæ ſupra ex Concilio Elibertino, & Toletanis adduximus, & quod Iſidorus ait lib. 1. de divin. Offic. c. 9. de ſubdiaconis loquens: *Placuit Patribus, ut qui ſacra miniſteria contrectant, caſti ſint, & continentes ab uxoribus*: in quibus verbis ratio notanda eſt, nam in illa ſignificat Iſidor. ſubdiaconatum jam tunc cœpiſſe reputari ordinem ſacrum. Atque ita fortaſſe intelligenda ſunt illa verba Concilii Carthagin. II. c. 2. *Placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui ſacramenta contrectant*, nam hoc quartum membrum forte pro ſubdiaconis poſitum eſt, licet verba omnino non cogant. Ita etiam explicari poſſunt verba illa Concilii Taurinenſis can. 7. *Qui in miniſterio genuerint filios, ad majores gradus ordinum non promoveantur*, nam ſub his verbis etiam ſubdiaconatum comprehendi, ex verbis Concilii Trid. ſupra citatis probabiliter colligo. Idem denique affirmant multa poſteriora Concilia, quorum verba ſupra citavimus, & plura videri poſſunt apud Gratianum d. 32. præſertim cap. *eos qui*, & cap. *erubeſcant*. Atque hæc de tota hac traditione ſufficiant, non enim occurrunt objectiones alicujus momenti, & de his quæ ſine fundamento hæretici multiplicant, videri poteſt Bellarm. loco ſupra citato.

CAPUT XXII.

Utrum obligatio ſervandi caſtitatem in clerico in ſacris oriatur ex voto, an ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico.

Ratio dubitandi pro parte aſſerente non provenire ex voto.

1 RAtio dubitandi eſt, quia proprium votum non eſt ſine propria, & ſpeciali intentione, ac voluntate voventis: ſed hæc obligatio non pendet ex voluntate propria ejus, qui obligatur: ergo non eſt obligatio voti, ſed præcepti ab Eccleſia impoſiti. Minor declaratur, quia licet is, qui ordinatur, non habeat intentionem promittendi, imo quamvis habeat propoſitum non ſe obligandi, nec vovendi, nihilominus obligatus manet ad ſervandam caſtitatem: ergo. Dices, hoc ipſo, quod habet voluntatem ſuſcipiendi ordinem, habere etiam voluntatem vovendi, & ſe obligandi. Sed contra, quia licet hoc poſſit eſſe verum de voluntate implicita, quando bona fide ordo ſuſcipitur ſecundum Eccleſiæ ſtatuta, non vero quando per contrariam expreſſam voluntatem excluditur, quidquid in expreſſo objecto poterat implicite contineri; quod contingit, quando quis habet expreſſam voluntatem non ſe obligandi, neque aſſumendi, quantum in ſe eſt, onus aliquod ab Eccleſia impoſitum, præter ipſos ordines. Nam ordo & obligatio caſtitatis diverſa objecta ſunt, & non ſunt ex natura ſua connexa: ergo poteſt voluntas unum ab alio ſeparare, & tunc neque implicite, neque explicite poteſt dici velle unum, quamvis aliud velit: ergo voluntas ſuſcipiendi ordines non poteſt eſſe ſufficiens ad vovendam caſtitatem, neque implicita voluntas ejus, quando cum illa ſimul habetur voluntas explicita non vovendi, neque ſe obligandi. Quod autem in eo caſu ſic ordinatus obligetur ad caſtitatem ſervandam, patet ex effectibus, quia ſi matrimonium velit contrahere, non poterit nec licite, nec valide: ergo ſpecialiter prohibitus eſt matrimonium contrahere: ergo multo magis conſummare: ergo & quemcumque alium turpem actum efficere.

2 In contrarium autem eſt, primo, quod plura Concilia & decreta proxime ante citata, non aliter obligant clericum ad ſervandam caſtitatem, quam interveniente ipſius promiſſione; eos autem, qui non promiſerunt, obligari nolunt. Secundo, quia obſervantia caſtitatis in materia ex natura ſua non mala, eſt materia conſilii, non præcepti; non poteſt igitur poni ſub obligatione, niſi interveniente propria hominis promiſſione. Tertio, quia aliàs peccatum clerici contra caſtitatem non haberet duas ſpeciales malitias, unam contra caſtitatem, aliam contra religionem, quia hæc poſterior ſolum eſſe poteſt, quatenus eſt contra votum: nam licet daremus Eccleſiam addidiſſe in hac parte aliquam prohibitionem clericis, illa non adderet obligationem diverſæ ſpeciei, ſed intra eamdem obligaret, ſicut obligant alia Eccleſiaſtica præcepta. Quarto, quia ſiquis ordinetur ante uſum rationis, non manet poſtea obligatus ad ſervandam caſtitatem, etiamſi vere ordinatus maneat: cujus ratio ſolum eſſe videtur, quia tunc non habuit ſufficientem uſum rationis ad vovendum. Et idem eſt de illo, qui invitus ordinatur.

3 Propter hæc diverſæ ſunt Theologorum ſententiæ. Quidam cenſent hoc non eſſe proprie votum, ſed Eccleſiæ ſtatutum. Quod ſentit Scot. in 4. d. 37. q. unica. Soto 7. de Juſtit. q. 2. art. 5. in fin & Arboreus lib. 5. Theoſophiæ cap. 7. quamvis hi auctores interdum appellent votum, interdum Eccleſiæ ſtatutum. Nec multum diſcordat Palud. in 4. d. 35. q. 2. diviſione 6. & 7. dicit enim votum clericorum eſſe votum præſumptum, potiuſquam verum, & ideo qui ſuſcipit ordinem ſacrum ſine intentione ſe obligandi, nihilominus obligari vi ſtatuti, & non voti: *Sed quia* (inquit) *hoc ſtatutum eſt, quicumque ſuſcipit ordinem, præſumitur conſentire in eo, quod eſt annexum ordini, & propter hoc dicitur eſſe votum, cum ſit magis ſtatutum.* Eandem ſententiam videntur ſequi multi Canoniſtæ, qui docent acceſſum clerici ad ſolutam eſſe tantum ſimplicem fornicationem, quos refert Sancius lib. 7. diſp. 27. num. 21. ſequitur expreſſius Valent. tom. 4. tract. de Sacrament. Ordinis diſp. 9. q. 5. punct. 5. §. 1. Et Gutier. quæſt. Can. lib. 2. cap. 7. num. 45. Alii vero communiter cenſent hanc obligationem eſſe ex vero ac proprio voto. Hoc ſentit ſeu ſupponit D. Thom. 2. 2. in hac q. 88. art. 7. & 11. & Cajetan. ibi & interpretes, & idem Cajetan. tom. 1. Opuſc. tract. 27. Idem ſentiunt alii Theologi in 4. d. 37. & 38. docet præterea Abulenſ. cap. 5. Matth. q. 200. Waldenſ. de ſacramental. cap. 66. num. 2. Caſtro lib. 13. adverſ. hæreſes verbo *Sacerdotium*, hæreſ. 4. Cardin. Toler. lib. 4. ſum. cap. 17. num. 21. & Cardin. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 21. Azor. tom. 1. lib. 7. inſt. Moral. cap. 12. q. 6. Henriquez lib. 10. de ſacramento Ordinis cap. 14. num. 7. Vaſquez tom. 3. in tertiam partem diſp. 246. cap. 3. & diſq. 147. cap. 7. & alii plures, quos refert ac ſequitur Sancius lib. 7. de matrim. diſp. 27. num. 10. Atque hæc poſterior ſententia in rigore verior eſt, prior etiam aliquid verum continet: quia tamen fortaſſe in re non diſſentiunt, vel de modo tantum loquendi diſputant, diſtincte & ſigillatim explicare oportet omnia, quæ hic deſiderari poſſunt, & in argumentis poſitis tanguntur.

4 Primo ergo certum exiſtimo intentionem Eccleſiæ eſſe, ut is, qui ſacrum ordinem voluntarie ſuſcipit, votum caſtitatis emittat, & ad hoc obligare ſic ordinatum, quod recte facere poteſt. Tota hæc concluſio colligitur aperte ex tota traditione adducta capitibus præcedentibus, præſertim ex Gregorio lib. 1. epiſt. 42. ubi & negat obligare ſeſe ad caſtitatem ſubdiaconos, qui eam non promiſerunt, & præcipit, ut deinceps non ordinentur, niſi qui eam promiſerint. Sic etiam in Concilio Arelatenſi II. cap. 2. poſtulatur *promiſſa converſio*, & in Concilio Toletano II. c. 1. dicitur interrogandos eſſe clericos in minoribus conſtitutos, an velint caſtitatem promittere, & ſic eſſe ad ſuperiores ordines admittendos. Sic etiam in Concilio Arauſicano I. can. 22. dicitur: *Niſi qui prius converſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*; & multa ſimilia invenientur in locis ibi citatis. Præterea idem colligitur ex cap. *unico*, de voto in 6. ubi duplex dicitur eſſe votum ſolemne, unum ſolemnizatum per ſuſceptionem ſacri ordinis, alterum per profeſſionem religionis; nam ibi aperte ſupponit Pontifex tam proprium votum eſſe emittendum in ſuſceptione ſacri ordinis, ſicut in profeſſione religionis. Et idem fere habet Joannes XXII. in Extravag. *Antiquæ*, de voto. Idemque ſup-

ponunt omnes Doctores dividentes votum in ſimplex & ſolemne, & ſolemne in prædicta duo membra.

5 Ex his ergo ſatis conſtat hanc eſſe intentionem Eccleſiæ. Quod vero conſequenter illa obliget ad hoc votum emittendum, conſtat tum ex iiſdem Eccleſiaſticis decretis, tum etiam ratione, quia aliàs ejus intentio eſſet inefficax ad obtinendum effectum intentum. Denique, quod Eccleſia poſſit hanc obligationem imponere, ſupra declaratum ſufficienter eſt, quia non imponit abſolute & ſimpliciter tale onus, ſed ſub conditione, ſeu conventione voluntaria, quæ juſta eſt, & ideo obligat vel ex obedientia, vel ex juſtitia eum, qui ordinem ſuſcipit ad conditionem implendam, ſub qua ad illum admittitur. Dices: eadem ratione poſſet Eccleſia immediate obligare ſua lege ad ſervandam caſtitatem eum, qui ordinem vult ſuſcipere abſque aliqua promiſſione ipſius; quia licet lege abſolute lata non poſſit Eccleſia obligare ad ſervandam caſtitatem, tamen lege quadam conditionata, & pendente ex voluntaria conditione, videtur poſſe obligare eum, qui talem ſtatum ſeu ordinem vult ſuſcipere. Reſpondeo concedendo non deeſſe in Eccleſia poteſtatem hanc, ut argumentum probat, & quia nulla eſt ratio, cur Eccleſia non poſſit hanc continentiam imponere, ut neceſſariam diſpoſitionem ad tale munus, & miniſterium, præſertim cum non abſolute tale munus præcipiat, ſed volenti illud ſuſcipere tale onus imponat. Nihilominus potius voluit Eccleſia mediante voto hanc obligationem imponere, & ad ipſum votum implendum obligare, ut ſacratior, & quodammodo immobilior eſſet obligatio, ut alia argumenta poſteriori loco facta oſtendunt. Et poteſt ulterius ita declarari: nam ſi obligatio hæc tantum eſſet ex præcepto Eccleſiæ, majori facilitate poſſet per illius diſpenſationem auferri, & diſpenſatio ſine cauſa data valida eſſet, quamvis illicite daretur: interveniente autem voto & difficilior eſt diſpenſatio, & ſine cauſa data non tenet, juxta ſuperius dicta, quæ inferius ad rem præſentem accommodabimus.

Hoc votũ ſaltẽ implicite fit ab ordinato, ſi non excluditur, ſed bona fide ſuſcipitur ordo.

6 Secundo dicendum eſt, hoc votum licet explicite non fiat ab eo, qui ordinatur, implicite fieri eo ipſo, quod non excluditur, ſed bona fide ordo ſuſcipitur animo parendi Eccleſiæ in eo ſtatu ſuſcipiendo: ita ſentiunt omnes auctores citati, & ſufficienter probatur ex uſu Eccleſiæ, & ex adductis decretis, & ex ratione ſupra inſinuata. In principio enim, quando hic mos cœpit introduci, & nondum erat per modum legis receptus, neceſſarium erat, ut qui ad primum ordinem ſacrum admittebantur, admonerentur, an vellent caſtitatem profiteri, & alio modo non fore admittendos, ut ex dicta epiſtola Gregorii manifeſte conſtat; & tunc conſenſus ordinandi erat quædam voti emiſſio ſatis manifeſta: at vero nunc eadem fere admonitio præmittitur in ordinatione ſubdiaconi: ergo ipſa voluntaria talis ordinis ſuſceptio eſt etiam quædam voti emiſſio, quamvis in illa admonitione, prout nunc fit, non fiat expreſſa mentio promiſſionis, aut voti. Verba autem ex Pontificali ſunt. *Conſiderare debetis attente, quod onus hodie ultro appetitis: hactenus enim liberi eſtis, licetque vobis pro arbitrio ad ſecularia vota tranſire; quod ſi hunc ordinem ſuſceperitis, amplius non licebit a propoſito reſilire, ſed Deo, cui ſervire regnare eſt, perpetuo famulari, & caſtitatem ſervare oportebit.* In his ergo verbis nihil de promiſſione expreſſe dicitur; tamen quia hæc eſt intentio Eccleſiæ, ut ſupra vidimus, & juxta Eccleſiæ intentionem acceptantur, id ſatis eſt. Imo licet illa admonitio non ita expreſſe fieret, vel licet aliquis per ſaltum diaconatum acciperet, votum nihilominus implicitum emitteretur, quia poſtquam lex illa ſatis ſtabilita, & nota eſt, ipſamet admonet omnes, ſacros ordines ſuſcipientes, ſub qua conditione vel onere admittantur; & ideo eo ipſo, quod juxta leges Eccleſiaſticas ordinari volunt, ſufficienter vovent implicite, etiamſi expreſſum actum promittendi non eliciant. Et confirmatur a ſimili, nam votum ſolenne religionis interdum fit implicite per profeſſionem tacitam, ut ex jure conſtat: ergo & votum ordinis poterit ita fieri. Tandem confirmatur, quia aliàs peccarent omnes, qui ordinantur in ſacris, ſi non expreſſe emitterent caſtitatis votum. Conſequens eſt ſatis abſurdum, tum quia eſt contra communem ſenſum, & uſum fere omnium etiam prudentum, & timoratorum: tum etiam, quia nullum de hac re præceptum oſtendi poteſt. Aliàs deberet tale votum non ſolum interius concipi, ſed etiam exterius expreſſe proferri, quia Eccleſia non præcipit actum mere internum; imo cum votum ſit ſolenne, deberet publice fieri in manibus Prælati, quod tamen non fit. Ita ergo voluntaria ſuſceptio ordinis ſecundum Eccleſiæ leges cenſetur ſufficiens talis voti emiſſio & ſolemnizatio.

Si quis habeat volũtatẽ contrariam, non emittet votum.

7 Nihilominus dico tertio: Qui ſuſciperet ordinem ſacrum cum expreſſa voluntate contraria, ſeu cum intentione non promittendi, quamvis graviter peccaret, non emitteret votum caſtitatis, quamvis ordinatus maneret. Hanc ultimam partem tamquam certam ponimus, quia ſupponimus hujuſmodi hominem habere intentionem recipiendi ſacramentum Ordinis; hæc enim non neceſſario excluditur per intentionem non vovendi, nam illa duo objecta diſtincta ſunt, & ex ſe ſeparabilia, quia poteſt verus ordo eſſe ſine tali voto. Et quamvis per Eccleſiaſticam legem votum annexum ſit ordini, ideoque licite non poſſit ſeparari: nihilominus non potuit per hanc legem fieri, quominus intentio, ſuſcipiendi ordinem abſque voto ſit vera intentio recipiendi ſacramentum, quamvis iniqua, atque adeo ex hac parte ſufficiens ad valorem ſacramenti; quia malitia recipientis non impedit ſubſtantiam ſacramenti, ſi voluntate recipiendi illud, aut aliquid aliud eſſentiale non excludat: hic autem & voluntas ſacramenti manet, & alia neceſſaria ex parte materiæ, formæ, & miniſtri concurrunt, ut ſupponimus: valida ergo eſt talis ordinatio.

8 Quod autem peccaminoſa ſit, ut in prima parte aſſertionis dicebamus, manifeſtum eſt ex prima aſſertione, quia illa intentio eſt contra ſtatutum Eccleſiæ, & contra pactum cum ea initum, atque adeo contra fidelitatem ei debitam. Quale vero illud peccatum ſit, an ſcilicet ſit inobedientiæ, injuſtitiæ, infidelitatis, vel ſacrilegii, dubitari poteſt non immerito: nam omnes has malitias participare videtur; proprie autem ac formaliter videtur eſſe peccatum ſacrilegii, & non ſimplex, ſed multiplex. Nam primo intervenit ibi omiſſio ſacrilega: nam ſicut velle non audire ſacrum præceptum eſt ſacrilegium omiſſivum, ita non emittere votum eo tempore, & ſtatu, in quo ſancte præcipitur, eſt ſacrilegium omiſſivum, quia lex præcipiens talem actum facit illum neceſſarium in propria materia, & virtute religionis. Deinde intervenit etiam ibi ſacrilegium commiſſivum non ſolum ex illa generali ratione, quod eſt indigna & peccaminoſa ſuſceptio ſacramenti, ſed etiam ex illa ſpeciali ſupra tacta, quod recipit ſacramentum ſine diſpoſitione ab Eccleſia requiſita, id eſt, ſine profeſſione caſtitatis; nam hæc profeſſio, quatenus propter ordinationem præcipitur, magis ad religionem ſpectat, quam ad caſtitatem, & e converſo prædicta ordinatio ſuſcepta ſine tali circumſtantia ex eo capite ſpecialiter eſt ſacrilega. Hinc vero conſequenter intervenit ibi inobedientia non quidem formalis & ſpecifica, ſed generalis, qualis includitur in cujuſcumque præcepti tranſgreſſione. Infidelitas autem formalius ibi reperitur, nam illud graviſſimum mendacium eſt, & Eccleſiæ perniciosum. Unde quatenus hæc infidelitas committitur veluti in pacto, & conventione cum Eccleſia, videtur ad injuſtitiam pertinere, atque inde provenit, ut ad reſtitutionem ſuo modo obliget; nam, ut ſtatim dicam, qui ſic ordinatus eſt, ſemper manet cum obligatione mutandi illam intentionem, & emittendi votum caſtitatis. Nam obligatio illa, quam tempore ordinationis habuit, non fuit extincta propter tranſgreſſionem ejus, ſed perpetuo magis ac magis obligat, quia illud tempus non fuit deſignatum, ut extra illud non poſſit impleri debitum, ſed ut non differretur ſolutio: quando autem circumſtantia temporis hoc modo deſignatur, per omiſſionem ejus non extinguitur obligatio, ut ſupra circa obligationem voti in genere tractatum eſt. Et confirmatur, quia hoc votum non eſt propter ordinationem in fieri, ut ſic dicam, ſed propter permanentem ordinem & ſtatum ejus, & ideo a principio debet fieri perpetuum votum: ergo ſi in principio omiſſum eſt, ſemper manet obligatio illud emittendi.

Talis manet obligatus ad votum emittendum.

Probatur in eo caſu non emitti votum.

9 Supereſt probanda ſecunda pars aſſertionis quam præcipue intendunt auctores prioris ſententiæ, ſcilicet in eo caſu non emitti votum caſtitatis, quod expreſſius repetit Palud. in 4. d. 37. q. 1. n. 19. ubi rationem hanc indicat, quia ex nullo ſtatuto poteſt votum adjungi alicui pacto, niſi vovens voluntarie promittat; ergo in eo caſu non

non adjungitur votum huic facto, quod eſt ordinatio. Patet conſequentia, quia ſi adjungeretur, maxime ex ſtatuto Eccleſiæ, quia ſupponimus voluntatem ordinati eſſe contrariam, ſtatutum autem ſolum non habet hanc vim, ut in antecedenti dicitur. Quod probatur, quia votum eſt eſſentialiter promiſſio voluntaria, & ideo implicat contradictionem, quod in homine fit ſine conſenſu ejus explicito, vel implicito: qui autem habet voluntatem contrariam, neutrum conſenſum habet, ut in prima etiam ratione dubitandi declaratum eſt.

10 Poteſt tamen ex fine illius rationis ſumi objectio contra hanc partem. Nam ſequitur eum, qui ſic ordinatus eſt, ſi matrimonium contrahere tentet, valide contrahere. Patet ſequela, quia matrimonium ſubſequens non fit irritum, niſi per votum ſolenne caſtitatis, juxta c. *unicum*, de voto in 6. ſed illa perſona non habet votum ſolenne, quia ſi non habet votum, multo minus habebit ſolenne. Circa hoc omnes Doctores cenſent in eo caſu perſonam manere inhabilem ad matrimonium, nam ordo ſacer eſt unum ex impedimentis dirimentibus ſubſequens matrimonium. An vero illud ſit ratione voti, vel ratione ordinis, varie loquuntur auctores. Sylveſt. *Matrimonium* 8. dicit eſſe ratione impliciti voti ſolennis annexi ex conſtitutione Eccleſiæ, cui favet c. *unicum* de voto in 6. cum aliis, quæ ibi refert. Richardus etiam d. 37. art. 1. q. 1. dicit hoc impedimentum dirimere, *tum propter ſtatutum Eccleſiæ, tum propter votum continentiæ annexum, etiamſi ad continentiam ſe obligare non intendat ille, qui ordinem ſuſcipit.* In quibus verbis videtur noſtræ aſſertioni contradicere. Palud. autem d. q. 1. n. 8. expreſſe dicit non eſſe ratione voti annexi, ſed ratione Eccleſiaſtici ſtatuti c. 1. & 2. qui cler. vel vov.

Adhuc ſic ordinatus non poteſt valide matrimonium contrahere.

11 Et ſane dubium non eſt, quin proxime, &, ut ita dicam, formaliter hoc impedimentum proveniat ex ſtatuto ac voluntate Eccleſiæ, quia nec ſolus ordo de ſe, nec ſolum votum de ſe faceret perſonam inhabilem, ut ex dictis conſtat, & per ſe ſatis notum eſt. Quod ergo dubitari poteſt, ſolum eſt, an votum ſit neceſſarium, ut Eccleſia ponat tale impedimentum, vel an de facto non imponat illud niſi habenti votum. Et quidem quoad priorem partem dicendum eſt, non eſſe neceſſarium votum, ut poſſit Eccleſia inhabilem reddere perſonam tali ordini conſecratam: ſicut enim Eccleſia ſua poteſtate facit, ut talis gradus conſanguinitatis vel affinitatis, vel talis cognatio ſpiritualis ſit impedimentum dirimens, ita poteſt facere, ut talis ordo abſque alio voto ſit ſimile impedimentum. Item poteſt e contrario facere, ut tale votum caſtitatis ſit impedimentum dirimens: ergo etiam e contrario, ut talis ordo ſine voto ſimiliter impediat, De poteſtate igitur nullus relinquitur ambigendi locus. Quoad alteram vero partem, quæ magis pertinet ad uſum hujus poteſtatis, ſeu ad id, quod de facto circa hoc Eccleſia inſtituit, dicendum videtur intentionem quidem & voluntatem Eccleſiæ eſſe, ut hoc impedimentum exiſtat mediante voto caſtitatis per ſacram ordinationem ſolennizato, quod ſufficienter probant jura adducta, præſertim c. unicum, de voto lib. 6. Et ratio etiam ex dictis ſumitur, quia hoc impedimentum ordine naturæ, ut ſic dicam, ſupponit obligationem non ducendi uxorem; hæc autem obligatio, quantum eſt ex intentione Eccleſiæ, oriri debet ex voto, ut diximus. Quia vero Eccleſia non judicat de occultis, & quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, ideo ita poſitum eſt hoc impedimentum ab Eccleſia, ut eſſentialiter non pendeat a vero voto, ſed ſufficiat votum præſumptum ac debitum juxta ordinationem ipſius Eccleſiæ. Atque hoc modo explicata opinio Paludani vera eſt, & eamdem indicat Scotus in 4. eadem diſt. 37. & idem ſentit ibi D. Th. q. 1. art. 1. ubi ait in Eccleſia Orientali matrimonium impediri ſolum ex vi ordinis, in Occidentali vero impediri & ex vi ordinis, & ulterius ex vi voti annexi, ubi illa particula Et, non complexive, ſed diviſive ſumitur. Et in eodem ſenſu loquitur Richard. ſupra, & ita non diſcordat a noſtra ſententia, quæ, ut exiſtimo, communis eſt. Nam hac ratione omnes Doctores, ut diſtinctum impedimentum ponunt ordinem & votum, ut Paludanus notavit, & colligitur, ex dictis capitulis 1. & 2. qui cler. vel vovent. imo ipſamet rubrica ita ſub disjunctione poſita hoc ipſum inſinuatur. Ad difficultatem ergo propoſitam negatur ſequela, quia hic effectus non eſt adæquatus voti ſolennis veri, ſed in præſenti oriri poteſt etiam ex præſumpto, vel, quod perinde eſt, ex ſola ordinatione in ſacris.

Dubitatio, an requiratur votum verum, vel ſaltem ſufficiat præſumptum, ut hoc impedimentū ab Eccleſia ponatur.

PRIMUM DUBIUM.

Ad quid teneatur clericus in ſacris ordinatus, qui votum caſtitatis in ordinatione ex malitia emittere noluit.

12 PRimo certum eſt in hoc caſu teneri clericum ad non contrahendum matrimonium, vel directe ex prohibitione Eccleſiæ, vel ex natura rei ſuppoſito impedimento introducto per Eccleſiam, quia intrinſece malum eſt tentare recipere ſacramentum, cujus ſis incapax. Injuſtum etiam eſt contractum inire, quod non poteſt valide conficere. Unde fit, ut talis perſona maneat ſpecialiter impedita, ne licite poſſit exercere actum aliquem contrarium caſtitati, quia extra matrimonium illi actus non poſſunt licite exerceri: ſed talis perſona eſt ſpecialiter impedita, ne matrimonium poſſit perficere: ergo etiam ne tales actus poſſit licite exercere. Hoc autem impedimentum ſic præciſe explicatum non neceſſario infert ſpecialem obligationem abſtinendi a talibus actibus, nam illa, quæ naturalis eſt, ſufficit, quamvis in tali perſona fiat quodammodo magis perpetua & immutabilis, ratione illius impedimenti. Ut ſi verum eſſe ſupponatur, quod de Eccleſia Græca D. Th. dicebat, per ordinationem ſacram impediri matrimonium abſque voto caſtitatis in illis clericis, erit hoc impedimentum ſine alia ſpeciali obligatione ab ea Eccleſia impoſita ad ſervandam caſtitatem, quia naturalis obligatio ſufficit, & alia prohibitio humana nec ibi neceſſaria eſt, neque de illa conſtare poteſt juxta Græcorum ritum. Ad hunc ergo modum poſſit aliquis exiſtimare judicandum eſſe in præſenti caſu etiam in Eccleſia Græca; quia licet talis clericus male fecerit, nihilominus de facto votum non emiſit: ergo revera & coram Deo non obligatur voto caſtitatis: ergo nulla ſpeciali obligatione continere tenetur, ſed ſola naturali. Itaque ſi fornicatur, tantum culpam ſimplicis fornicationis committit, & ſic de aliis.

Talis tenetur non contrahere matrimonium.

Dubitatio, an ſpeciali obligatione teneatur caſtitatem ſervare.

13 Atque hic modus dicendi probabilis eſt, quem etiam aliquo modo ſuadent tres primæ rationes dubitandi ſecundo loco propoſitæ. Aliunde vero hoc eſſe videtur creditu difficile, quia talis perſona ex iniquitate ſua magnum commodum reportaret, nimirum, quod liberius, & cum minori culpa libidinem poſſet exercere propter dolum, & malam intentionem, quam in ſua ordinatione habuit; & ideo veroſimiliter dici poteſt, ſicut de impedimento matrimonii dicebamus, quod licet intentio Eccleſiæ ſit non imponere hanc obligationem niſi mediante voto, tamen ad occurrendum fraudi & dolo intentionem Eccleſiæ eſſe obligare quantum poteſt ad ſervandam caſtitatem, ſive reipſa & coram Deo fiat votum, ſive tantum fiat in foro Eccleſiæ: hoc autem fit ex vi voluntariæ ordinationis ſub prædicta lege ſeu admonitione Eccleſiæ ſuſcepta. Et hoc ſolum eſt, quod in citatis decretis dicitur, & in prima ratione in contrarium objiciebatur, ſcilicet, ut nullus clericus cogatur ad ſervandam caſtitatem, quam in ſua ordinatione non promiſit, ſcilicet in foro Eccleſiæ, quidquid ſit de ejus interiori animo, quæ aliàs dicitur promiſſio vera, vel præſumpta, præſumptione juris, & de jure, contra quam non admittitur probatio. Quod vero in ſecunda ratione objiciebatur Eccleſiam non poſſe obligare ad caſtitatem, jam in ſuperioribus expeditum eſt; quia hoc ad ſummum eſt verum de abſoluta prohibitione, quæ non pendet ex aliqua conditione voluntaria ſubdito: hæc autem conditio in præſenti non tantum eſt vera promiſſio, quamvis hæc etiam ſit ab Eccleſia intenta, ſed ſufficiens etiam eſt voluntaria ordinis ſacri ſuſceptio. Præterea etiam hic addere poſſumus, quod licet Eccleſia non poſſet abſolute prohibere honeſtum uſum matrimonii, tamen ſuppoſito juſto impedimento, vel inhabilitate perſonæ ad matrimonium, poſſe impedire omnem uſum libidinis, quia in tali perſona neceſſario talis uſus turpis eſt; id autem, quod eſt per ſe turpe, quamvis ex natura rei prohibitum ſit, poteſt etiam ab Eccleſia ſpecialiter prohiberi, quando ſpecialis ratio occurrit, præſertim ad res ſacras ſpectans, ut in præſenti contingit, ſicut ſpecialiter prohibet percuſſionem clerici, vel furtum Eccleſiæ, & ſimilia.

14 Quærendum vero ulterius eſt ex dictis in tertia ratione pro ſecunda ſententia, qualis ſit ſpecialis obligatio addita hujuſmodi clerico ex vi talis prohibitionis Eccleſiaſti-

Difficultas, quæ malitia ſit in tali peccato.

ſiaſticæ ad ſervandam caſtitatem, quia præceptum Eccleſiaſticum poſitum in materia alicujus virtutis non addit ſpecificam obligationem intra eamdem virtutem; unde ad ſummum videtur poſſe aggravare culpam intra eamdem ſpeciem. Sicut furtum commiſſum contra legem divinam & humanam non habet duplicem malitiam, ſed ad ſummum eamdem aliquantulum graviorem. Quod ſi hoc in præſenti concedatur, ſequitur probabiliter non teneri ſacerdotem in illo caſu, quando in confeſſione peccatum fornicationis aperit, explicare circumſtantiam ſuæ perſonæ, ſcilicet, quod ſacerdos ſit, quia illa tunc non mutaret ſpeciem, & ſola multiplicatio præceptorum vel non aggravat notabiliter, vel etiamſi aggravet, probabilis opinio eſt circumſtantias ſic aggravantes non eſſe de neceſſitate confeſſionis. Hoc autem etiam videtur eſſe inconveniens, ſcilicet, quod per dolum & per fraudem excuſetur quis ab onere confitendi talem circumſtantiam. Reſponderi tamen poteſt, licet ex hac parte videatur excuſari, ex alia gravius accuſari & obligari, nimirum quia voluntarie permanet in fictione illa, & dolo non promittendi caſtitatem, qui eſt ſpecialis ſtatus peccati mortalis neceſſario declarandus in confeſſione, quia quoties voluntas ejus moraliter iteratur, peccatum etiam multiplicabitur.

Probabiliter in tali peccato, ſacrilegii, & qualis.

15 Ulterius vero dici probabiliter poteſt etiam in eo caſu eſſe in tali peccato malitiam ſacrilegii, non quidem illam, quæ ſpecialiter oriatur ex fractione voti, nam hæc non eſt, ubi non eſt verum votum. Nec ſatis eſt, quod ſit debitum vovendi, ſi nondum votum emiſſum eſt, ut qui aliàs ex voto v. g. tenetur ordinem ſacrum ſuſcipere, etiam tenetur caſtitatem vovere, & nihilominus etiamſi ſit in mora ordinationis, ſi interim fornicetur, nondum eſt ſpecialiter ſacrilegus in ipſa fornicatione, quia licet habeat debitum vovendi caſtitatem, nondum tamen vovit. Neque etiam ſufficit, quod exterius & in facie Eccleſiæ voviſſe videatur, quia hinc ſolum fiet, ut etiam fornicatio exterius appareat ſacrilegium, vel etiam, quod ratione ſcandali poſſit malitiam illam participare, non tamen quod vere ac per ſe tale ſit.

16 Alia ergo ratione dici poteſt ibi intervenire mortale ſacrilegium ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ. Dupliciter autem hoc explicari poteſt, primo quia actus ille turpis ex eo ſolum, quod eſt in perſona per ſacram ordinationem Deo ſpecialiter dicata, & ad ſanctum miniſterium conſecrata, habet ſpecialem rationem & malitiam ſacrilegii. Quę certe ex vi ſolius ordinationis non eſſet malitia mortalis intra ſpeciem ſacrilegii. Addita autem Eccleſiæ prohibitione ſub gravi pœna, aut cenſura, vel ſub quacumque alia ratione, quæ declaret gravem prohibitionem, fiet tranſgreſſio & culpa mortalis etiam in illa ſpeciali ratione malitiæ. Sicut enim id, quod ex ſe non malum, poteſt fieri malum quia prohibitum; ita aliquod malum, quod ex ſe non erat adeo grave, ut eſſet mortale, poteſt tale fieri quia ſpecialiter prohibitum. Secundo declaratur ratione ſupra inſinuata, quia Eccleſia prohibet hujuſmodi actus clericis in ſacris propter ſpecialem indecentiam talis ſtatus, taliſque miniſterii, atque ita prohibet non ut materiam caſtitatis, ſed ut materiam ſacrilegii: conſtituit ergo actum contrarium in ſpecie ſacrilegii. Unde quia talis materia gravis eſt, & Eccleſia indicat ſe prohibere illam quantum poteſt, ideo talis culpa ex illa etiam circumſtantia gravis eſt, & in confeſſione aperienda. Et hoc videtur ſatis conſentaneum antiquis decretis, quæ abſolute prohibent clericis hujuſmodi actus turpes tanquam gravia ſacrilegia; neque hoc ſemper referunt ad votum, ſed etiam ad ipſam ſanctitatem miniſterii & ſacri ordinis.

DUBIUM SECUNDUM.

Utrum ad obſervantiam caſtitatis teneatur ille, qui ante uſum rationis ordinatur in ſacris.

17 PRopter ultimam rationem dubitandi ſecundo loco poſitam, dicendum eſt, eum, qui ordinatur in ſacris abſque ullo conſenſu propriæ voluntatis non emittere votum caſtitatis, nec poſtea teneri ad illā ſervandam niſi ſub conditione illi poſtea voluntaria. Hæc aſſertio ſolum habet locum in illo, qui ordinatur ante adultam ætatem; nam ſi quis jam adultus ſine conſenſu propriæ voluntatis ordinetur, ordinatio non eſt valida, & ideo mirum non eſt, quod ex illa non oriatur obligatio caſtitatis. At vero ſi puer ante uſum rationis ordinetur, validum eſt ſacramentum, & characterem imprimit, ut nunc ſuppono ex propria materia, & communi ſententia Theologorum. De illo ergo puero ſic ordinato quæritur in dicta ratione 4. an perveniens ad ætatem adultam ad caſtitatem obligandus ſit. Et quidem, quod non obligetur ex voto, manifeſtum eſt ex dictis; quia votum eſt actio perſonalis, ejuſque obligatio non poteſt mere ab intrinſeco imponi, puer vero ante uſum rationis non eſt capax talis actionis. De obligatione autem ex Eccleſiæ præcepto eſt nonnulla diſſenſio inter Doctores. Nam Palud. in 4. d. 37. q. 1. n. 14. affirmat hujuſmodi ſic ordinatum teneri ad continentiam ſervandam ex ſtatuto Eccleſiæ, & ſignificat eſſe etiam inhabilem ad matrimonium contrahendum. Et ſolent pro hac opinione citari gloſſa & aliqui Doctores in c. unico, de Cleric. per ſaltum promoto, ſed non loquuntur in eo caſu, ſed in alio, de quo infra dicemus, & in præſenti caſu potius omnes ſupponunt contrarium, ut videre licet in Hoſtienſ. Innocent. & Panorm.

Non tenetur ex voto caſtitatem poſtea ſervare, neque ex ſtatuto Eccleſiæ.

18 Quocirca Paludani opinio ſingularis eſt, & contrarium exiſtimo eſſe omnino verum & certum, quam retinet idem Palud. diſt. 25. q. 3. n. 9. & 10. ubi idem tenet Bonav. art. ult. q. 2. Palac. diſp. 1. & Soto q. 1. art. 2. & lib. 7. de Juſtitia q. 2. art. 5. in fine. Inclinat etiam Richar. dict. diſt. 25. art. 4. q. 2. ad 3. quamvis aliqui (ait) dicant contrarium. Idem clarius diſp. 37. art. 1. q. 1. Sylveſt. *Matrimonium* 8. q. 12. dict. 2. Et idem ſupponit Covar. in 4. Decretal. p. 2. c. 6. §. 3. n. 1. ubi refert ex conſilio Cardinalis Alexandrini Romæ datam eſſe liberam licentiam contrahendi matrimonium cuidam ſubdiacono, qui priuſquam eſſet doli capax, illo ordine fuerat inſignitus. Idem ſumitur ex Angelo & aliis citandis in ſequenti puncto. Ratio aliquorum eſt, quia non potuit Eccleſia hos obligare ad continentiam, & conſequenter neque illos reddere ſimpliciter inhabiles ad matrimonium. Probatur, quia talis obligatio eſſet abſolute impoſita & independenter omnino a voluntate eorum, cum ſine proprio conſenſu ordinati ſint: hoc autem modo præcipere perpetuam continentiam excedit poteſtatem Eccleſiaſticam, ut ſæpe in ſuperioribus dictum eſt.

19 Verumtamen non exiſtimo excedere hoc omnino Eccleſiaſticam poteſtatem, quia licet Eccleſia per ſe loquendo, (ut ſic dicam) non poſſit hoc præceptum abſolute imponere vel generaliter, vel ſpecialiter alicui perſonæ, tamen in caſu ob gravem cauſam ad bonum religionis pertinentem poteſt hoc præceptum imponere, etiamſi ex accidenti contingat, ut ejus obligatio & effectus aliquem liget abſque ejus conſenſu. Ut, v. g. in præſenti caſu, ſi Eccleſia expedire judicaret, ut perſona conſecrata per ſacrum ordinem, quacumque ratione ordinari contingat, maneat inhabilis ad matrimonium, poſſet abſolute conjungere hoc impedimentum cum tali ordinatione, ita ut habeat effectum etiam in illo, qui ſine proprio conſenſu ordinatur. Quia ſatis eſt, quod per ſe ex intentione Eccleſiæ talis ordo dandus non ſit niſi volenti; quod vero alicui individuo detur abſque conſenſu ejus, accidentarium eſt, & præter intentionem Eccleſiæ; tamen quia uno inconvenienti dato ex malitia ordinantis alterum ex duobus incommodis neceſſario conſequitur, ſcilicet, ut vel ſic ordinato imponatur onus caſtitatis abſque voluntate ejus, vel ut perſonæ ſic ſacratæ permittatur conjugium, poterat Eccleſia propter evitandum hoc poſterius, prius illud eligere, ſi ad majorem decentiam & honorem ſacri ordinis expedire judicaret, quia privatum incommodum communi poſtponendum eſt.

Eccleſia ex poteſtate abſoluta poteſt reddere ſic ordinatū inhabilē ad matrimonium.

20 Quidquid ergo ſit de poteſtate, firmius fundamentum eſt, quia Eccleſia nunquam hoc ordinavit, neque poſuit hoc impedimentum, niſi ei, qui voluntarie ordinatur, ut conſtat ex citatis juribus c. 1. & 2. qui cler. vel vovent, & fortaſſe inter alias cauſas ob hanc etiam ſemper explicat hoc impedimentum per modum voti, quia ad illud requiritur voluntarius conſenſus, ſaltem in ipſam ordinationem. De illo vero caſu, in quo aliquis infans ordinatur ante uſum rationis, jura nihil dicunt; cumque ille modus ordinationis ſit contra intentionem juris, & alioqui onus caſtitatis omnino ab extrinſeco impoſitum, & nullo modo propria voluntate acceptum, graviſſimum ſit, non poteſt rationabiliter ordinarium, & commune jus ad illum extraordinarium caſum extendi, maxi-

ſine cum hoc neceſſarium non ſit ad eam decentiam ſacri ordinis, quam jus intendit, ut ſtatim patebit. In prædicto ergo caſu puer ille perveniens ad uſum rationis, non obligatur ad caſtitatem, ſed illi danda eſt optio, an velit habere uſum ordinis, vel perpetuo illo carere, nam ſi primum eligat, ad perpetuam continentiam obligabitur; quod optima ratione fit, quia jam expectatur conſenſus ejus, & ſub ea conditione ad ſacrum illud miniſterium admittitur: ex tunc ergo inhabilis ad matrimonium manebit. Si vero poſterius eligat, tunc expediens erit ad matrimonium contrahendum, ſi velit, tenebitur tamen perpetuo abſtinere ab uſu ordinis. Atque hoc modo nulla eſt indecentia, ſic enim in aliis caſibus propter vitandam injuriam tertii cogitur ordinatus in ſacris conſummare matrimonium, ut videbimus inferius; ſuſpenditur tamen perpetuo ab uſu ordinis. Cum ergo in præſenti talis homo fuerit per injuriam ordinatus ſine conſenſu ſuo, non eſt indecentia, ſed juſtitia permittere illi conjugium, ne amplius gravetur, dummodo ab uſu ordinis ſacri perpetuo abſtineat.

DUBIUM TERTIUM.

De illo qui ante legitimam ætatem, vel ante annos pubertatis ordinatur in ſacris.

21 HÆc autem omnia, ut dixi, procedunt in puero, qui ante uſum rationis ordinatur. Sed quæri poteſt tertio, quid dicendum ſit de illo, qui jam habet rationis uſum, ordinatur autem ante ætatem legitimam, vel etiam ante annos pubertatis; nam ſi illos jam complevit, etiamſi ante regularem ætatem ordinatus ſit, certum eſt obligari voto ſolenni caſtitatis, quia nihil eſt, quod obſtet, ut per ſe conſtat, & a fortiori patebit ex dicendis. De illo vero, qui ante pubertatem ordinatur, dicunt multi Canoniſtæ, ſi contradicat ante expletum tempus pubertatis intra triduum, non obligari ad caſtitatem; ita tenent Innocent. & Hoſtienſ. in c. *vel non eſt compos*, de tempor. ordin. Archidiac. in c. *pueri* 1. q. 1. & Panorm. in c. unico, de clerico per ſaltum promoto. Fundantur, quia puer ante annos pubertatis non poteſt ſe obligare voto caſtitatis expreſſo, ex dict. c. *pueri*: ergo nec implicito, quale eſt, quod in ordinatione fit, c. *cum olim*, cum ibi notatis, de Cleric. conjug. Item quia votum religionis in tali ætate factum non eſt ratum, c. *ad noſtram*, cum ſimilibus, de Regular.

Aliqui negant teneri, ſi ante pubertatem intra triduum contradicat.

22 Oppoſitam nihilominus ſententiam cenſeo omnino veram, quam tenet gloſſ. in dict. c. unico, de Cler. per ſaltum promoto, & gloſſ. in dict. c. *pueri*, ubi ait, ſi puer ſit doli capax, obligari; ubi etiam Cardinalis idem tenet, & expreſſe Soto lib. 7. de Juſtitia q. 2. art. 5. in fine, & a fortiori Sylveſt. & alii. Et ratio eſt, quia ille ſatis libere ſuſcipit ordines, & ideo merito Eccleſiæ ſtatuto redditur inhabilis ad matrimonium. Item quia votum caſtitatis factum a puero eſt validum, ut ſupra oſtenſum eſt; ergo ex hac parte hoc votum etiam erit validum. Quamvis autem votum ſimplex poſſit irritari a parente, non tamen hoc, quod eſt ſolenne propter ordinationem validã, & propter legem Eccleſiæ inhabilitantem talem perſonam, a qua nulla ætas excipitur, quæ voluntariæ ordinationis capax ſit. Nec obſtat c. *pueri*; quin potius favet, dicit enim pueros non eſſe ordinandos in ſacris, *ne tanto periculoſius cadant, quanto citius aſcenderunt*, ſupponit ergo teneri, alias non eſſet periculum cadendi. Neque etiam valet argumentum a profeſſione, quia eſt a re diſſimili, & diverſæ rationis, nam profeſſio irritari potuit, non autem ordo. Alias nunc ordinatus poſt 14. annum ætatis non teneretur voto caſtitatis, quia nunc profeſſio in illa ætate facta non tenet per Concil. Trident, quod abſurdum eſt.

DUBIUM QUARTUM.

Utrum ad obſervantiam caſtitatis teneatur ille, qui invitus ordinatur in ſacris.

23 SUpereſt vero ultima dubitatio, quæ in eadem ratione quarta inſinuatur, an is, qui invitus ordinatur, ad caſtitatem nihilominus obligetur, ita ut & votum continentiæ emittere teneatur, & emiſiſſe præſumatur. In quo eſt advertendum dupliciter poſſe aliquem invitum ordinari, primo per abſolutam coactionem externam, ipſo interius ſemper repugnante, & contradicente, ac nolente. Et tunc ordinatio valida non eſt, & ideo nulla ex illa oritur caſtitatis obligatio, in quo omnes Doctores conveniunt. Secundo modo dicitur quis ordinari invitus, quia per metum cadentem in conſtantem virum ordinari cogitur, dum autem ordinatur, ordinationi conſentit, nam vult & intendit ordinari: & tunc ſine dubio ordinatio eſt valida, quia licet ſit involuntaria ſecundum quid, ſimpliciter, id eſt, per voluntatem efficacem eſt voluntaria, quæ eſt ſufficiens intentio ex parte recipientis ad veritatem ſacramenti, ut ex materia de ſacramentis ſuppono. In eo igitur caſu procedit dubitatio poſita, an clericus ſic ordinatus maneat inhabilis ad matrimonium, & ad caſtitatem obligatus ex vi talis ordinationis. Quod addo, quia ſi poſt talem ordinationem mere voluntarie utatur ordine ſuſcepto, jam tunc ſine dubio tenetur ad caſtitatem, eodem modo quo alii clerici in ſacris, quia per talem uſum & ratam habet priorem ordinationem, & voluntarie ſe ingerit illi miniſterio, quod ſine obſervatione & voto caſtitatis licite exerceri non poteſt, juxta Eccleſiæ ordinationem. In quo Doctores omnes conveniunt, dummodo, ut dixi, talis uſus plene voluntarius ſit, nam ſi procedat ex eadem violentia, ex qua ipſa ordinatio, non induceret novam obligationem, ſed eadem erit quæſtio.

Duobus modis poteſt quis invitus ordinari.

24 In eo igitur caſu multi cenſent hujuſmodi clericum manere inhabilem ad matrimonium, & teneri ad ſervandam caſtitatem. Hoc a fortiori tenet Paludanus ſupra, & expreſſe diſt. 38. q. 3. art. 4. concl. 6. & idem ſentit Sot. lib. 7. de Juſtitia q. 2. art. 5. in fine, ſequutus Sylveſt. verb. *Ordo* 4. q. 1. Qui hanc opinionem limitant: *Niſi is, qui ad ordinem recipiendum cogitur, conjugatus prius eſſet, & invita etiam uxore ordinatus ſit*. Sed ſi conſequenter loquantur, dicere debent, illum etiam teneri ad ſervandam continentiam quantum in ipſo eſt, id eſt, non petendo debitum, ſed ſolum reddendo, idque tunc tantum, quando uxor nullo modo conſenſit. Nam ſi præbuiſſet conſenſum, etiam per ſimilem metum, profecto par eſſet de illa ratio. Hanc etiam opinionem tenet Tabiena *Ordo* 2. n. 27. Fundari poteſt hæc opinio, quia ille, qui ſic ordinatur, licet alias nollet ordinari, nihilominus ſimpliciter hic & nunc ordinari vult: ergo hæc voluntas ſufficit, ut ad caſtitatem obligetur. Probatur conſequentia primo a ſimili, nam qui per ſimilem vim vult baptizari, eo ipſo obligatur ad profitendam & ſervandam religionem Chriſtianam c. *de Judæis*, diſt. 45. ergo ſimilis voluntas in præſenti ſufficit. Secundo ratione, quia licet aliquis cogi poſſit ad exteriores actiones, vel paſſiones, quibus ordinatio fit, non tamen poteſt cogi ad interiorem intentionem habendam: ergo qui illam habet, mere voluntarie habet: ergo ſufficit ad votum caſtitatis emittendum.

Difficultas eſt, an ante uſum ordinis adhuc teneatur.

25 Contrariam ſententiam tenet Major in 4. d. 24. q. 2. §. *ſed hanc*, in fine, & Angelus *Ordo* 3. n. 26. Navar. c. 22. n. 51. & 52. qui refert D. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. ibi tamen D. Th. ſolum dicit debitum continentiæ non eſſe eſſentialiter annexum ordini ſacro, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, & ideo poſſe hoc debitum ab ordine ſeparari; an vero in caſu, de quo loquimur, ſeparetur, non dicit. Fundamentum hujus ſententiæ ſumitur ex c. *perlatum*, de his quæ vi, ubi habetur votum ſolenne religionis factum ex metu cadente in conſtantem virum, eſſe irritum, quod ſupra tractantes de voto in genere, diximus verum eſſe ſaltem de jure poſitivo. Hoc autem fundamentum non videtur firmum, primo quidem, quia jus illud ſolum agit de voto ſolenni religionis, quod extendi non debet, nec jure poteſt ad alia vota, ut ſupra oſtendimus: ergo neque ad votum continentiæ clericalis; tum quia lex irritans cum ſit odioſa, reſtringenda eſt potius, quam amplianda: tum etiam, quia non eſt ſimilis ratio. Nam votum continentiæ religionis eſt annexum cuidam humano contractui, qui in ipſa profeſſione fit, qui contractus poteſt per Eccleſiam irritari, & conſequenter impediri vota, quæ ſolum ut illi annexa fiunt: hoc autem votum eſt annexum ſacræ ordinationi, quæ non poteſt per Eccleſiam irritari, ſi interveniat voluntas ordinati etiam coacta, & ideo non ſequitur per irritationem profeſſionis irritari etiam votum ordinationi annexum. Secundo, quia licet daremus in eo caſu debitum continentiæ non oriri ex voto, non ſatis probatur, non oriri ſaltem ex ſtatuto Eccleſiæ, præſertim cum impedimentum matrimonii adjunctum ſit ordini

dini ſacro voluntarie ſuſcepto: hujuſmodi autem eſt in præſenti caſu, in quo differt a caſu præcedenti de puero ordinato, quia ibi ordo non eſt voluntarius: hic autem ſimpliciter voluntarius eſt. Neque referre videtur, quod ſit involuntarius ſecundum quid, quia jura talem limitationem non adhibuerunt, neque nos poſſumus ſine jure illam adjungere, cum voluntas abſoluta, licet coacta, ſimpliciter voluntas ſit. Eo vel maxime, quod impedimentum matrimonii ſæpe contrahitur neceſſitate potius, quam voluntate, etiam per culpam alterius: nam ſi quis cognoſcat fœminam, in patre, vel fratre illius, reſultat impedimentum, ne ipſam ducere poſſint: cur ergo etiam in præſenti non poterit reſultare, etiam ſine culpa propria, cum non ſit tanta neceſſitas, ſed abſoluta voluntas. Quod ſi hoc impedimentum naſcitur, conſequens profecto eſt, ut etiam obligatio ad totam continentiam imponatur, quia ille ſic ordinatus cogetur manere in ſtatu clericali: ergo & ſervare omnia, quæ ad decentiam illius ſtatus ſpectant.

26 Ut ergo, quod probabilius videtur, definiamus, advertendum eſt, tribus modis poſſe ſe habere quoad interiorem voluntatē & intentionem eum, qui ſic ordinatur. Primo ut licet ordinari velit, expreſſe tamen velit vel continentiam non ſervare, neque ad hoc ſe obligare. Secundo ut cum intentione ſuſcipiendi ordines ſimul velit ad caſtitatem ſervandam ſe obligare. Tertio, ut de caſtitate nihil cogitet, aut velit, vel nolit expreſſe, ſed ſolum de ordine ſuſcipiendo. In primo caſu jam ex ſupradictis conſtat illum non vovere caſtitatem. Deinde addo, mihi valde probabile eſſe, eum non peccare habendo illam nolitionem cum circumſtantiis poſitis. Ratio eſt, quia Eccleſia neminem cogit ad vovendam caſtitatem metu mortis. Dices: eſto hoc verum ſit nulla facta ſuppoſitione, tamen ſuppoſito vero ordine, quem aliquis ſuſcipere vult, etiam coactus per Eccleſiam cogi poteſt, ut velit etiam vovere propter decentiam ſuſcepti ordinis. Reſpondeo, etiamſi concedamus, Eccleſiam habere hanc poteſtatem interveniente ex parte materiæ neceſſitate, aut capacitate, ut quodam diſcurſu ſuperius facto facile oſtendi poteſt; non inde fit in præſenti caſu uſam eſſe hac poteſtate, nec id fuiſſe aut neceſſarium, aut expediens. Probatur prior pars, quia nullo jure Eccleſiaſtico oſtendi poteſt hæc obligatio: nam in particulari nihil invenimus in tali caſu definitum in jure: generalis autem lex Eccleſiaſtica de promittenda caſtitate ante ſacram ordinationem, non ſatis eſt, ut dicamus eam obligare in hoc particulari caſu, quia lex Eccleſiaſtica moraliter ac regulariter loquendo non obligat ad ſui obſervationem cum probabili periculo vitæ, aut æquivalentis nocumenti, qualis neceſſario intervenit, quando metus cadens in conſtantem virum incutitur; ſed tunc ſolum, quando vel propter fidei confeſſionem, vel propter Chriſtianæ religionis honorem, vel aliam ſimilem graviſſimam & communem cauſam neceſſarium eſt pati mortem potius, quam Eccleſiaſticam legem violare. In præſenti autem caſu nulla ſimilis ratio occurrit, per ſe loquendo; nam licet aliquis ſuſcipiat ſacrum ordinem ſine voto continentiæ, non ſtatim ſequitur aliquid contra fidem, vel religionem Chriſtianam, maxime quando neceſſitate potius, quam voluntate id fit: & alioqui lex vovendi caſtitatem in eo articulo eſt Eccleſiaſtica; ergo non obligatur quis ad illam ſervandam, quando ſine periculo gravi id vitare non poteſt.

Objectio.

27 Dices, ex obſervatione talis legis nullum ſequi periculum illius nocumenti, cujus metus incutitur in eo caſu, quia ſolum ſupponimus cogi aliquem ad ſuſcipiendum ordinem: quod ergo ſuſcipiat illum cum voto, vel ſine voto, nihil refert ad evadendum periculum. Reſpondeo, verum quidem id eſſe, tamen quia ordo ipſe tantum ſuſcipitur propter vitandum nocumentum, ideo non videtur lex Eccleſiaſtica obligare cum tanto rigore ad vovendum in eo caſu. Quod ex eo etiam declaratur, quia ideo Eccleſia non imponit hanc obligationem, niſi per modum voluntariæ promiſſionis, quia vult hanc obligationem eſſe ſpontaneam, quoniam aliàs eſſet & nimis oneroſa, & non ſatis tuta: ergo non eſt veriſimile velle obligare ad illam profeſſionem faciendam, etiam tunc quando ordo neceſſitate morali, potius quam voluntarie ſumitur: ergo in tali caſu illa lex non obligat: ergo nihil peccat is, qui tali animo illum ordinem ſuſcipit, quia ſi non peccat contra Eccleſiaſticam legem, nulla eſt alia, contra quam peccare poſſit.

Reſpōſio.

Inſtantia diluitur.

28 Dices, ſaltem ibi intervenire mendacium quodIdam grave, quia ipſamet ordinis ſuſceptio eſt quædam ſignificatio voluntatis ſervandi perpetuam caſtitatem. Reſpondeo in primis hoc non ita eſſe, quia factum illud nec natura ſua, neque ex impoſitione habet illam ſignificationem: quod autem regulariter ob legem ordinariam Eccleſiæ illam habeat, eſt accidentarium, magiſque ex diſcurſu intelligentium, quam ex propria ipſius operis ſignificatione, quæ etiam qualiſcunque ſit, in eo caſu ceſſat propter dictam circumſtantiam. Deinde addo, etiamſi in eo caſu eadem coactione extorqueretur a tali perſona non ſolum ordinatio, ſed etiam expreſſa caſtitatis profeſſio, & eam faceret ficto animo cum voluntate non ſe obligandi, neque vovendi, peccare quidem extrinſeca culpa mendacii, quæ in eo caſu venialis tantum eſt, quia non eſt pernicioſum, neque alicui graviter injurioſum mendacium; illud vero nihil refert ad obligationem voti, de qua agimus, quia certum eſt neque illud eſſe votum, neque ex illa interna & ficta ordinatione oriri obligationem vovendi.

29 Atque hinc concludo in illo primo modo ſumendi ordines per vim non manere obligationem ſervandi caſtitatem, nam ex vi Eccleſiaſtici ſtatuti nec fieri perſonam inhabilem ad contrahendum matrimonium. Hoc non eſt tam certum, ſicut id, quod hactenus diximus; ſequitur tamen valde veroſimiliter, quia ſi Eccleſia tunc non obligat ad emittendum votum caſtitatis, ut dictum eſt, profecto nec ratione illius facti obligabit immediate ad ſervandam caſtitatem. Patet conſequentia, tum quia intervenit eadem ratio, tum etiam quia Eccleſia quantum in ſe eſt non vult obligare ad caſtitatem, niſi mediante voto, ut ſupra declaratum eſt: ergo ſi in eo caſu non obligat ad votum emittendum, profecto eſt nolle obligare tunc ad caſtitatem. Et inde fit etim conſequens, ut non inhabilitet perſonam ad matrimonium, quia nulla poteſt eſſe major neceſſitas, ſeu obligatio ſervandi caſtitatem; & quia etiam Eccleſia non intendit per ſe imponere hoc impedimentum, niſi mediante voto. Et confirmatur, quia omnia jura, quæ de hac obligatione & impedimento loquuntur, tractant de ordine ſuſcepto ordinario & legitimo modo, atque adeo cum plena voluntate, abſque injuſta violentia, ſemperque indicant hanc obligationem caſtitatis plene voluntarie ſumendam eſſe, quia integritas res eſt voti, non præcepti, ut ex Ambroſio dicitur in c. *integritas* 32. q. 1. non eſt ergo veriſimile, ut voluerit Eccleſia obligare ad caſtitatem in eo caſu.

30 Ex quo ulterius ſequitur, quando quis accipit ordinem tertio modo ſupra poſito, ſcilicet nihil de continentia cogitans, ſed ſolum volens ordinationem propter vitandum damnum, quod metuit, tunc etiam nec votum caſtitatis, nec obligationem ad illam, aut impedimentum ad matrimonium ex vi talis ordinationis contrahi. Probatur, quia nec tunc fit votum explicite, ut conſtat, neque etiam implicite, quia hoc ſolum emittitur ſuppoſita lege Eccleſiæ obligantis ad conjungendum tale votum cum tali facto, ſeu ordinatione: ſed oſtenſum eſt in eo caſu Eccleſiaſticam legem non obligare: ergo eo ipſo ceſſat etiam votum implicitum, ſi explicitum non fiat. Et conſequenter ceſſat etiam omnis prohibitio, vel obligatio Eccleſiæ, quia hæc per ſe & immediate non urget in eo caſu ſecluſa hominis promiſſione, ut oſtenſum eſt. In hoc ergo eventu & quotieſcumque dicimus ordinationem per ſe non obligare ad continentiam abſolute, ſervandum eſt, quod in præcedenti puncto de parvulo diximus, in arbitrio hominis ſic ordinati eſſe ablato illo metu, & violentia eligere, an velit in ordinatione perſiſtere, necne, id eſt, an velit uti ordine ſuſcepto, atque ita in ſtatu clericali perdurare: nam ſi hoc eligat, ex tunc fit inhabilis ad matrimonium, & tenetur caſtitatem vovere ac ſervare, ut dictum eſt, quia ablata priori neceſſitate jam plena voluntate ratam habet ordinationem: at vero ſi nolit uti ordine ſuſcepto, ſed potius renuntiet clericali ſtatui, liber manet ab onere continentiæ, poteſtque matrimonium contrahere.

31 Quando autem ſic ordinandus ſecundo modo ſupra poſito eſt affectus, volens explicite ſe obligare ad caſtitatem, videtur eſſe ſpecialis difficultas, quia tunc jam vovet explicite, & ita ipſe ſe obligat, quamvis Eccleſia illum non cogeret. Imo videtur mere voluntarie, & abſque ulla coactione ſic vovere, quia ad evadendum periculum, quod metuit, ſatis fuiſſet ordinationem velle: ergo ſi ulterius vult

Difficultas, an teneatur ad caſtitatē, ſi ad illā explicite ſe obligare voluit.

vult etiam continentiam, & obligationem ejus, mere voluntarie id facit, non ex neceſſitate & coactione, cur ergo non manebit obligatus? Sed in hoc etiam diſtinctione opus eſt: aut enim ille putat eo ipſo, quod vult ordinari, etiamſi ex metu id faciat, teneri etiam ad vovendam & ſervandam caſtitatem, & tunc conſequenter votum eſſe invalidum, quia eſt involuntarium, non tantum ſecundum quid ratione violentiæ, ſed etiam ſimpliciter ratione ignorantiæ, quæ impedit conſenſum, & ſufficiens eſt ad annullandum votum etiam ſimplex, ut in ſuperioribus diximus. Aut ille ſciens & videns ſe non teneri tunc ad vovendam continentiam, & nihilominus vult eam vovere, & ſe obligare, & tunc cenſeo votum eſſe validum, & ſic ordinatum manere obligatum ad caſtitatem; hoc enim convincit ratio facta; quia illud eſt votum perſonale, & ſatis voluntarie factum.

An teneatur etiam ad non contrahendum matrimonium.

32 Poteſt autem tunc non immerito dubitari, an illa perſona maneat etiam inhabilis ad matrimonium; videtur enim non manere, quia illa obligatio caſtitatis, non oritur ex lege Eccleſiæ, ſed ex privato voto mere voluntarie facto, unde ſolum videtur habere rationem voti ſimplicis. Sed nihilominus oppoſitum verum eſſe videtur, quia illa perſona tunc per talem voluntatem videtur cedere juri ſuo, & quaſi renuntiare illi privilegio, quod ratione violentiæ conceſſum videri poterat. Item quia ſi poſtea tranſacta violentia haberet ſimilem voluntatem, & ratam haberet ordinationem ſuam, ex tunc inciperet habere votum, & eſſe inhabilis ad matrimonium: ergo ſi ex plena ſcientia eamdem voluntatem habeat tempore ordinationis, ex tunc cenſetur habere ratam ordinationem quoad talem ſuum effectum, & plenaria voluntate, cum ſine ulla coactione illam habeat. Dices, etiam illum conſenſum non poſſe tunc appellari plene voluntariũ, quia illum non haberet niſi ad ordinationem cogeretur. Reſpondeo hoc non impedire; ſatis eſt enim, quod ad illam voluntatem ex vi metus non cogatur, nam quod ſuppoſita una neceſſitate, quæ non directe inducit ad aliquem conſenſum præſtandum, voluntas ex intrinſeco motivo velit adjungere talem conſenſum, vel actum, non tollit plenam libertatem, ut aliàs in ſuperioribus dictum eſt.

Dubitatio ſpecialis.

33 Sed quid ſi metus, & violentia directe inferatur, non ſolum ad ordinationem utcumque, ſed ſimul cum expreſſo voto caſtitatis? Reſpondeo, tunc ſaltem votum in ratione ſolennis voti non eſſe validum, nec perſonam manere inhabilem ad matrimonium. Quod quidem probabiliter ſuadetur fundamento ſecundæ ſententiæ, ſumpto ex ſimilitudine ad votum ſolenne religionis. Sed propter objectionem ſupra factam addo, hoc votum non habere aliã ſolennitatem ſubſtantialem præter vim inhabilitandi perſonam ad matrimonium: in illo autem caſu lex Eccleſiaſtica non inhabilitat talem perſonam, quia, ut oſtenſum eſt, lex Eccleſiaſtica quantum eſt ex ſe non imponit hoc onus, vel impedimentum, niſi per ordinem ſacrum perfecta voluntate ſuſceptum, & conſenſu debito & ſatis voluntario ipſius caſtitatis, qui conſenſus in caſu non intervenit, quia reſpectu utriuſque, ſcilicet, caſtitatis & ordinationis, eſt violenter extortus. Neque in hoc eſt comparandum hoc impedimentum cum aliis, quæ interdum voluntarie contrahuntur: tum quia alia ſunt particularia ad contrahendum cum hac vel illa perſona, hoc vero eſt univerſale, & omnino ad matrimonium: tum etiam, quia alia quaſi ex accidenti redundant ex una perſona in aliã: nam quia Petrus, v.g. ex illicita copula cum Maria fit inhabilis ad contrahendum cum Joanna ſorore Mariæ, fit conſequenter, ut Joanna ſit inhabilis ad contrahendum cum Petro, qua illa eſt veluti relatio æquiparantiæ: in præſenti autem inhabilitas directe ponitur ipſi perſonæ per actionem ſeu receptionem ejus. Et ideo merito poſtulatur, ut ſit mere voluntaria. Neque etiam obſtare poteſt, quod ſupra objiciebatur, quia exterior violentia non cogit ad internam voluntatem, ſed ſolum ad externam actionem, quia ſatis eſt, quod ita cogat ad externam actionem, ut illa non poſſit licite & abſque culpa etiam veniali fieri ſine tali interiori intentione, ſeu voluntate: ita vero eſt in præſenti, quia ſaltem ſine mendacio non poteſt quis exterius promittere caſtitatem, ſine interiori conſenſu. An vero in eo caſu ſit validum votum, ſaltem in ratione voti ſimplicis, judicandum eſt ex dictis ſupra de voto ſimplici facto ex metu, nam ego hic non invenio legem aliquam ſpecialiter irritantem.

34 Per hæc ergo ſatis reſponſum eſt ad fundamenta aliarum opinionum, quatenus nobis poſſunt repugnare. Ad fundamentum enim prioris opinionis negatur voluntatem ordinationis in eo caſu eſſe voluntatem caſtitatis: neque id probat ratio, quæ ibi adducitur, quia hæc objecta ſunt diſtincta, nec per ſe connexa, ſed tantum ex lege Eccleſiæ, quæ in eo caſu non obligat, ut oſtenſum eſt. Et ideo non eſt ſimile, quod afferebatur de Baptiſmo & religione Chriſtiana, quia hæc duo ſunt conjuncta ex jure divino, & omnibus in univerſum hominibus ſub obligatione impoſita; & ideo quacumque ratione homo impleat priorem obligationem ſumendi Baptiſmum, obligatus manet ad totam legem Chriſtianam, quod nullum eſt inconveniens, cum tota illa materia, ad quam obligatur, ſit materia præcepti, cumque ipſum fundamentum, quod eſt Baptiſmus, etiam neceſſarium ſit. In præſenti autem caſu materia caſtitatis de ſe eſt potius conſilii, quam præcepti, & fundamentum ejus ſeu ordinatio ipſa non eſt abſolute præcepta, & ideo major voluntas circa ipſam caſtitatem poſtulatur.

35 Contra hanc autem reſponſionem, & contra totam ſententiam explicatam, difficultatem non modicam facit Conc. Tolet. VIII. c.7. ubi in hoc ordinationem Baptiſmo æquiparat, & de clericis ſic ordinatis concludit. *Licet inviti perceperint, quod non merebantur habere, libenter tamen retineant*, &c. & inferius de hujuſmodi ſubditur. *Si quis eorum ad conjugia tranſivit, mox omni Eccleſiaſtici ordinis dignitate privatus, vere ut apoſtata a ſanctæ Eccleſiæ liminibus, & ſocietate fidelium habeatur prorſus excluſus, monaſterii clauſtris, donec advixerit, ſubpœnitentia retrudendus.* Duo tamen reſponderi poſſunt; unum eſt, ita quidem fuiſſe in illo Concilio ordinatum, jam enim a nobis conceſſum eſt nihil repugnare: dicimus tamen Concilium illud provinciale fuiſſe, & quoad hunc canonem nunquam fuiſſe in Eccleſia receptum, nec communi corpori juris inſertum, neque etiam in Hiſpania ſpecialiter obſervari. Unde ſecundo dici poteſt Concil. loqui de his qui poſt ſuam ordinationem in ſuſcepto ordine libere miniſtraverant, quod indicant verba illa: *Omni eccleſiaſtici ordinis dignitate privatus*.

36 Alterius autem opinionis fundamentum, prout a nobis explicatum eſt, admitti poteſt. Et objectiones in contrarium parum nobis obſtant, quia non fundamus noſtrã ſententiã in ſola ſimilitudine unius voti ſolennis ad aliud, ſed in propria ratione, ſcilicet, quia hic ceſſat obligatio legis Eccleſiaſticę, ex qua pendet tota ratio hujus voti ſolennis. Ut autem hæc obligatio ceſſare credatur, non oportet, ut hic caſus violentæ ordinationis directe excipiatur, ſed ſatis eſt, ut in lege non exprimatur, & quod ex ratione legis conſtet eſſe prętet ejus intentionem, quia eſſet nimium durum reddere aliquem inhabilem ſimpliciter ad contrahendum matrimonium ſine illius culpa, ac ſine propria ac ſatis libera voluntate. Quia vero ordinatio res publica eſt, & in facie Eccleſiæ videtur quis manere obnoxius caſtitati, quantum eſt ex vi ordinationis, unde non debet nec poteſt licite privata ſcientia, & auctoritate poſt talem ordinationem matrimonium contrahere, per ſe loquendo; ſed debet ab eccleſiaſtico Prælato facultatem petere, & violentiam, ſeu metum injuſtum probare, & ejus judicio ſtare, an ſufficiens fuerint ad impediendam obligationem. Si autem contingat talem eſſe violentiam, ut non poſſit coram Eccleſiaſtico judice probari, tunc in primis ſecurum conſilium eſt ſtare judicio prudentis viri, ſeu confeſſoris circa gravitatem metus, an fuerit ſufficiens, necne; quia in propria cauſa facile quis decipi poteſt, & hoc ſatis erit, ut in conſcientia non teneatur ſpeciali vinculo ad ſervandam caſtitatem. Si tamen velit etiam contrahere matrimonium, oportebit vitare ſcandalum, & publicæ exiſtimationi Eccleſiæ ſatisfacere: ideoque neceſſarium erit vel a ſummo Pontifice facultatem obtinere, vel eo divertere, ubi ordinatio omnino occulta ſit, nullumque ſit periculum, quod poſſit ibi aliquando cum ſcandalo manifeſtari, quod tamen moraliter ſatis difficile erit.

Metus injuſtus debet probari coram judice, ut ſic ordinatus poſſit matrimonium contrahere.

37 Ultimo ex dictis reſolvi poſſunt duo caſus, ſeu dubiola hic incidentia. Primum attigit Paludanus ſupra, quid ſcilicet dicendum ſit, ſi aliquis ante ordinationem publice profiteatur ſe nolle ad caſtitatem obligari, & nihilominus ab Epiſcopo ordinetur, an maneat ad caſtitatem obligatus. Paludanus enim dict. d. 38. q. 2. num. 12. abſolute dicit, quantumvis contrarium proteſtetur, nihilominus obligari. Et hoc quidem verum, ſi ſola proteſta-

teſtatio attendatur, nam illa per ſe parū confert ad tollendam vel addendam obligationem. Addo vero, ſi per occaſionem illius proteſtationis oriatur ignorantia probabilis, exiſtimando poſſe illo modo ordinem ſine obligatione ad caſtitatem aſſumi, ex parte illius ignorantiæ fieret omnino involūtaria caſtitas, & conſequēter orietur excuſatio ejus. Ut, v.g. ſi proteſtatio illa fieret coram Epiſcopo, & ipſe illā acceptaret, & ea ratione initiandus probabiliter crederet ipſum in hoc diſpēſare, & ad id faciendum poteſtatem habere, tunc merito cenſeretur ſic ordinatus graviter deceptus. Unde ſi judicio prudentis viri probabilis, ſeu excuſabilis ignorantia judicetur, non erit cogendus ad caſtitatē ſervandā, ſed optio illi danda erit, ſicut in ſimilibus diximus.

38 Alterum dubium eſt, an is, qui per metum cadentem in conſtantem virum religionem profeſſus eſt, & poſtea titulo religionis eſt in ſacris ordinatus, teneatur caſtitatem ſervare, vel utroque titulo, vel ſaltem altero. Videtur enim neutro teneri, quia cum profeſſio fuerit nulla ratione metus, eo titulo non obligatur ad caſtitatem: ergo cum hoc fundamentum nullum fuerit, quod in eo poſtea fundatum fuit, non potuit eſſe firmum, neque obligationem inducere. Aliunde autem videri poteſt utroque titulo obligari, quia & ſi talis profeſſio a principio fuerit nulla, ſi poſtea voluntarie ratificetur, valida fiet, & obligabit; ratificatur autem per ſubſequētem ordinationem titulo ejus factam: nam qui vult ordinari eo, quod religioſus ſit, a fortiori vult eſſe religioſus. Reſpond. duobus modis poſſe hanc ordinationem contingere. Primo ex eodem metu quaſi continuato, & perſeverante, quia ſc. non poteſt quis ſuæ profeſſionis nullitatem prætendere, niſi in idem periculum incidat, idemque nocumentum timeat, & perſeverādo exterius in eo ſtatu non poteſt vitare ordinationem, quin gravē aliquam ſuſpicionem, vel infamiam, vel ſimile nocumentum incurrat. Et in eo caſu concedo neutro titulo ſimpliciter obligari ad caſtitatem, non quidem profeſſionis, quia eſt nulla, neque ordinationis (juxta modū ſupra explicatum) quia etiam illa ex metu cadente in conſtantem virum ſuſcepta eſt. Alio modo fieri poteſt, ut quis poſt talem profeſſionem mere voluntarie ordinetur: nam poſset jam ſine periculo nullitatem ſuę profeſſionis declarare, & non vult, donec ordinatus ſit: & tunc ſine dubio dicendum eſt teneri ad caſtitatē ratione ordinis, cum mere voluntarie ſuſceptus fuerit; & quod falſo titulo ſuſceptus fuerit, non excuſat ab onere, ut per ſe notum eſt, quia ordinatio nihilominus fuit valida, & mere voluntaria. Inde vero non ſtatim ſequitur, quod obligetur etiā ratione profeſſionis, quia per voluntatem recipiendi ordines illo titulo non ſtatim ratificatur profeſſio, non tantum vere & in re ipſa, verum etiam nec prǽſumptione juris, ut late Navar. comment. 4. de Regular. n. 72. & infra ſuo loco dicetur.

C A P U T XVIII.

Quibus modis peccare poſſit contra votum caſtitatis is, qui ante matrimonium in ſacris ordinatus eſt, & quas pœnas incurrat.

1 QUamvis hoc votum regulariter fiat in ſtatu cælibatus, tamen aliquando etiam fieri poteſt poſt matrimonium, & diverſos tunc inducit effectus, ideoque de his duobus modis emittendi hoc votum ſeparatim dicendum eſt, & explicandum, quos effectus in utroque ſtatu habeat, & quas obligationes inducat: nam licet in ſuperioribus hoc magna ex parte tactum ſit, id magis exponere neceſse eſt ad declarandas culpas & pœnas, quæ inde oriri poſsunt.

2 Primus ergo effectus hujus voti eſt reddere perſonam ad matrimonium inhabilem, ut jam dictum eſt, & eſt res certa de fide, quia jura Eccleſiaſtica de hoc ſunt expreſsa c. unico de voto in 6. c. *cum olim*, de conn. conjug. c. 1. & 2. qui cler. vel vovent. c. *ut lex* 27. q. 1. de poteſtate autem dubitari non poteſt. Atque ita docent omnes Theologi in 4. d. 25. & 27. & Juriſtæ in dictis capitulis, Bell. lib. 1. de Clericis c. 18. Turr. Med. & alii ſupra citati, qui de hac continentia ſacerdotum ſcribūt.

Dubitatio, quando incepit hoc votum eſſe ſolenne.

3 Interrogari autem hic poteſt, quando cœperit hoc votum clericorum eſse ſolenne, quod eſt quærere, quādo cœperit habere hunc effectum irritandi matrimonium ſubſequens: nam prohibere illud ex tunc cępit, ex quo ipſum cœpit emitti, quia hoc votum natura ſua prohibet matrimonium, non vero ita natura ſua irritat, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, juxta d. c. *unicum*, de voto in 6. & Extravag. Joannis XXII. eodem titulo. Difficultas ergo eſt, an ſicut oſtenſum eſt hoc votum a principio Eccleſiæ prohibuiſse nuptias omnibus, qui ante illas ordinabantur in ſacris tam in Eccleſia Græca, quam in Latina: ita redderet etiam illos inhabiles ad matrimonium. Aliqui enim cenſent in principio per multos annos hoc votum non fuiſse ſolenne, neque habuiſse hūc effectum irritandi ſubſequens matrimonium: ita tenet Medina lib. 2. de continentia c. 13. Fundamentum eſt, quia olim ſi clericus in ſacris uxorem ducebat, ab illa non ſeparabatur, ſed ſolum ab uſu ordinum ſuſpendebatur, & omni privilegio clericali privabatur: ergo ſignum eſt talia matrimonia non fuiſse invalida. Conſequentia eſt manifeſta, quia Eccleſia non permitteret perſeverantiam in illo ſtatu, qui & concubinarius eſſet, & ſacrilegus, ſi matrimonium validum non fuiſset. Antecedens autem probari poteſt ex canone 1. Concilii Neocæſar. qui habet: Presbyter, ſi uxorem duxerit, ab ordine ſuo illum deponi debere. Simile fere decretum legitur in Concilio Romano ſub Sylveſt. c. 19. & in Conc. Toletano I. c. 4. & Brachar. 2. q. 44. quæ duo poſteriora Concilia loquuntur de ſubdiacono aſsumente ſecundam uxorem poſt mortem primæ.

4 Reſponderi tamen poteſt ibi, imponi quidem hanc pœnam, non tamen propterea ſignificari matrimoniū fuiſse tunc validum: quia tunc etiam imponitur pœna pro hujuſmodi delicto, ut infra videbimus. Et tamen nunc conſtat matrimonium eſse invalidum. Sed contra hoc inſtatur ponderando textum illum ex gloſs. in c. *Prebyter* 28. d. nam ille canon duas partes continet; punit enim prius Presbyterum ducentem uxorem pęna depoſitionis, & poſtea punit Presbyterum fornicantē, vel adulterantem his verbis: *Extra Eccleſiam abjici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi oportet*; quæ pœna major eſt, quam prior: ergo & culpa ſupponitur eſse major: quod nō poteſt alia ratione exiſtimari, niſi quia per matrimonium fornicatio & adulterium evitabatur, & ita minus violabatur votum caſtitatis contrahēdo matrimonium, quam fornicando, vel adulterando; nam ſi matrimonium eſset nullum, fornicatio ſaltem non vitaretur; & ita majori pęna dignum eſset tale delictum. Et ita ſentit prædicta gloſsa: ſignificat autem excuſari a graviori culpa Presbyterum contrahentem matrimonium, non quia in reipſa peccatum minus grave ſit, ſed quia qui ſic contrahit, exiſtimat ſibi licere. Sed hoc gratis dicitur, quia talis ignorantia in re tam clara præſumi non poteſt, & conſtat ſimile factum ſæpe fieri ſeu tentari ex malitia, non ex ignorantia, neque in textu illo eſt aliquod indiciū talis excuſationis.

5 Addo præterea argumentum non eſse legitimum, nec difficultatem illius textus recte ita expediri. Nam licet matrimonium Presbyteri eſset validum, nihilominus, ut exiſtimo, gravius peccaret, majorique pœna dignus eſset contrahendo matrimonium, quam fornicando, vel adulterando, quia licet in fornicatione eſset duplex malitia intemperantiæ & ſacrilegii, in matrimonio autem contrahendo ſolum una, ſcilicet, ſacrilegium; tamen hęc adeo eſset gravis, ut illas duas ſuperaret; quia caſtitatis votum quodammodo perpetuo deſtruitur ac violatur per matrimonium, quia redditur homo impotens ad ſervandam caſtitatem, & quaſi alienat corpus, quod Deo promiſerat; per fornicationem vero uno tantum actu promiſſionem violat: & ideo exiſtimo etiam nunc laicum habentem ſimplex votum caſtitatis gravius peccare contrahendo matrimonium, quam ſemel fornicando. Accedit præterea, quod ipſa malitia ſacrilegii duplex eſt in tali actu, altera contra votum, altera contra religionem ſacramenti matrimonii, quod indigne tractatur. Quare negandum exiſtimo poſteriorem pœnam ibi poſitam eſse majorē, quia ſacerdos contrahens matrimonium non ſolum ſuſpenditur ad ordine, ut putavit gloſsa, ſed deponendus ab ordine dicitur; i.e. a ſtatu clericali omnino excludendus, atque adeo omni uſu ordinis ſacri, & beneficio privandus, ut Turrecremata cum Hugone exponit: altera vero pœna ſolum continet interdictum aliquod, & exteriorem pœnitentiam, quæ levior eſt, de quo plura inferius. Ex illo ergo textu non ſatis probatur hoc

votum illo tempore non irritaſſe matrimonium, quam vis ex illo etiam probari non poſſit irritaſſe.

6 Atque hinc poteſt ſumi aliud fundamentũ pro hac ſententia. Nam antiqua decreta, quæ de hoc voto inveniuntur ante Innoc. II. prohibent quidem talia matrimonia, non tamen addunt verba irritantia, neque aliquem effectum inducunt, ex quo talis irritatio colligi poſſit: eſt autem generalis regula in materia de legibus, & a nobis etiam in ſuperioribus tacta: quoties lex ſimpliciter prohibet opus aliàs natura ſua validum, ſi non addat verba irritantia, opus ſic factum tenere, licet male fiat, quod in donationibus, teſtamentis, & aliis contractibus obſervatur, ut colligitur ex c. *ſi ſoli*, de conceſſ. præb. in 6. & c. *dilectus* 2. Extra de præbendis: ergo ſignum eſt talia antiqua decreta non irritaſſe matrimonium clerici in ſacris. Major patet in can. 27. Apoſtolorum, ubi eſt ſolum verbum *præcipimus*, & in c. ult. d. 27. eſt verbum *penitus interdicimus*: neque inveniuntur antiqua decreta gravius aut ſtrictius hoc prohibentia, ut ex adductis ſect. 2. conſtat,

7 Hoc vero argumentum in contrarium retorqueri poteſt: nam potius videtur eſſe principium juris: Quod fit lege prohibente abſolute & ſimpliciter, eo ipſo eſſe irritum, niſi aliunde vel ex alia lege, vel ex aliis verbis, ratione, aut circumſtantiis legis conſtet intentionem ejus fuiſſe prohibere, & non annullare. Ita colligitur ex l. *non dubium*, Cod. de legibus, quæ ſic habet. *Nullum pactum, nullam conventionem, nullum cõtractum inter eos videri volumus ſubſequutum, lege contrahere prohibẽte*; cui conſonat regula 64 de Regulis juris in 6. *Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi*. Quod principium licet multas habeat difficultates, quę videri poſſunt in gloſſa & Doctor. ibi, & in ſumma redigũtur a Sylv. verb. *lex* q. 28. & Angelo eodẽ verb. n. 18. omnes tamen communiter ſentire videntur hanc partem potius eſſe pro regula habendam, quamvis limitationes ad ſolvendas difficultates adhibeant, quæ ſi recte inſpiciantur, in præſenti caſu locum non habent: nam hæc prohibitio non fundatur in tẽporali cauſa (quę eſt una limitatio) ſed in perpetua, qualis eſt ordo ſacer. Neque ponitur cum aliqua limitatione, ſed verbis, quæ omnimodam prohibitionem ſignificant, ut ſunt illa, *penitus interdicimus*; ac denique directe fertur in ipſam perſonam, nullam aliam extrinſecam conditionem recipiẽdo; quæ ſunt circumſtantiæ communiter a Doctoribus requiſitę, ut contractus contra legem factus nullus eſſe cenſeatur. Et declaratur a ſimili, nam antiqua decreta, quæ prohibent matrimonium inter conſanguineos, non habent alia verba irritantia pręter abſolutam prohibitionem, directe ac ſimpliciter latam in ipſas perſonas ob cauſam intrinſecam ac perpetuam, c. *non debet*, de conſanguinitate & affinitate; & hoc ſatis eſt, ut talia decreta cenſeantur irritare matrimonium contra ipſum lata, ut conſtat ex univerſali Eccleſiæ ſenſu & praxi: ergo idem dici poteſt in pręſenti. Atque ita juxta hanc regulam, cum primum cœpit eſſe illicitum clericis in ſacris matrimonium, cœpit etiam eſſe nullum.

Lex prohibens non irritat, niſi id exprimat.

8 Sed nihilominus hoc fundamentum ſolidum non eſt; nam revera illa regula, quod lex ſimpliciter prohibens contractum, etiam annullat illum, quãvis non exprimat, commode ſuſtineri non poteſt, etiãſi limitationes, quæ vulgariter circũferuntur, adhibeantur, ut late oſtendi tractatu de legibus lib. 5. c. 25. Nunc ſatis eſt dicere contrariã regulam cum omnibus illis exceptionibus ſeu conditionibus inſtari manifeſte in voto ſimplici; nam illud impedit matrimonium, eſtque de ſe impedimentũ perpetuum, & talis prohibitio directe & ſimpliciter fertur in perſonam, nulla alia requiſita, & conſiderata extrinſeca conditione; & nihilominus lex prohibens talem contractum non facit illum irritum. Unde quamvis fingeremus votum clericorum in Eccleſiæ initio fuiſſe tantum ſimplex, potuiſſet eis interdici matrimonium eiſdem verbis, quibus in prædictis decretis interdicebatur, imo vix poſſet aliis prohiberi: & tamẽ tunc matrimonium non eſſet validum: ergo ex verbis talium decretorum non poteſt colligi intentionem eorum fuiſſe irritare tale matrimonium. Adde inter alia ſigna legis prohibentis, & non irritantis, unum eſſe, ſi prohibitioni addatur pœna: hanc enim inter alias limitationes ponunt auctores ſupra citati, ut in Angelo, & Sylv. videre licet; ſed antiqua decreta prohibentia matrimonium clericis in ſacris pœnam adhibebant, ut viſum eſt: ergo ex illis non poteſt colligi irritaſſe contractum. Quod argumentum cõtra illos auctores efficax eſt ad probandum negative, ex illis decretis non colligi irritationem; non tamen eſt ſimpliciter efficax ad poſitive oſtendendum tale impedimentũ irritans tunc non fuiſſe; quia abſolute ſępe contingit legem prohibentem eſſe irritantem, & habere pęnam adjunctam, ut de prohibitione inter conſanguineos conſtat ex Clem. 1. de conſanguin. & affin. & in hac ipſa materia, de qua agimus, ſtatim conſtabit. Ratio denique hoc ſuadet, quia lex irritans ex ea parte odioſa eſt, quia non ſolum prohibet factum, ſed etiam adimit poteſtatem, vel inhabilitat perſonam, & quodammodo tollit, vel notabiliter minuit dominium rei, circa quam verſatur prohibitio: ergo niſi ſufficienter exprimatur, numquam debere cum tanto rigore explicari, nam odia reſtringẽda ſunt.

9 Quocirca verius cenſeo pro regula potius ſtatuendum eſſe per verba legis ſimpliciter prohibentis, non irritari contractũ, quantumvis ſint abſoluta, & ex cauſa perpetua, & directe feratur in perſonam, niſi vel ex adjunctis verbis, vel ex effectibus, vel aliunde ex uſu & traditione ſic interpretante legem irritatio colligatur. Quę omnia inveniuntur in exẽplo adducto de impedimento conſanguinitatis. Nam in c. *tua nos*, de conſanguin. & affinit. aperte ſupponitur, matrimonium habẽs tale impedimentum eſſe dirimendum; & 35. q. 3. c. *contradicimus*, cum ſimilibus dicitur, ſic contrahentes eſſe ſeparãdos, quod eſt ſignum nullitatis; & ibi. c. 2. dicitur ita Eccleſiam prohibere conjunctiones conſanguineorum, ſicut leges illas prohibebant: leges autẽ civiles circa hoc irritantes erant, ut ex effectibus, quæ in eodem c. referuntur, non obſcure colligitur, & ex toto tit. ff. de ritu nuptiarum. Lex autem *non dubium*, quæ pro cõtraria regula objiciebatur, varias habet expoſitiones; nunc autem mihi non diſplicet ita interpretari, ut ſenſus ſit, contractum cõtra prohibitionẽ legis factum, non quidem eo ipſo neceſſario nullum eſſe, ſed vel nullum eſſe, vel per judicẽ irritandum eſſe: ita enim interpretor illa verba: *Nullum contractũ inter eos videri volumus ſubſequutum*; i. e. ita inter eos judicandũ eſt, ac ſi non contraxiſſent. Et eodẽ modo exponuntur optime illa verba juris canonici: *Debẽt pro infectis haberi*. Quę tamẽ regula hoc modo expoſita multis indiget expoſitionibus. Quarum una ac pręcipua eſt, quod cõtractus ſemel ratus irritabilis ſit, quæ matrimonio non convenit. Alia eſt, ut aliunde ex jure non cõſtet contractũ non eſſe irritandũ, ſed alia remedia eſſe adhibenda: de quo aliàs.

Reſolutiõ difficultatis, quando inceperit hoc votum irritare matrimoniũ.

10 Ex his ergo omnibus in pręſenti pũcto nihil aliud dicere poſſum, niſi hoc ſolũ, mihi non conſtare, quando primum cęperit hoc votum eſſe ſolẽne, & habere hunc effectum irritandi matrimonium. Nam ſine dubio non incepit a tempore Bonif. VIII. quamvis fortaſſe ſub hac appellatione voti ſolẽnis, ipſe primus declaraverit, hoc votum eſſe ſolenne, in d. c. *unico*, de voto in 6. Antiquiora enim ſunt jura, quę hunc effectum declarant, ut patet ex Alex. III. c. 1. & ſequentibus qui cler. vel vov. & c. 1. de Cleric. conjug. & ex Innoc. II. qui fuit antiquior, in c. *ut lex* 27. q. 1. in quo capite expreſſe declaratum eſt talia ſacrorum clericorũ matrimonia nulla eſſe. Quãvis autem ante illud decretum nullum antiquius reperiam, in quo ſatis aperte hoc declaratum ſit, nihilominus non audeo dicere ibi primum fuiſſe hunc effectum ſeu impedimentũ irritans inſtitutum, nam fere omnes auctores multo antiquius eſſe putant. Adeo ut Major, Clitovæus, & Turrianus ſupra citati putaverint ſacrum ordinem jure divino hoc impedimentum ſecum afferre, propter perpetuam traditionem. Alii vero licet fateantur hoc eſſe jus Eccleſiaſticum, nihil tamen diſtinguunt inter illud, quatenus prohibens vel irritans matrimonium, quãtum pertinet ad initium ejus, ut videre licet in Soto lib. 7. de Juſtit. ubi ſupra, & in 4. d. 38. q. 1. art. 1. & ex Bellarm. lib. 2. de Clericis, ubi ſupra, & lib. 1. de Sacram. Matrim. c. 21. ubi ſpecialiter adducit Conc. Tolet. VIII. ante 900. annos, can. 6. ubi de ſubdiaconis agẽs in primis ait, nefas eſſe illos novis uxoribus copulari, & deinde adjũgit: *Qui hoc vulnere deinceps fuerint ſauciati, mox erunt ſub pœnitentiæ oneribus, uſq; ad extremũ vitæ monaſteriis religandi*. Quę pœna

nimis

nimis gravis eſſet,& improportionata, ſi tale matrimonium eſſet validum. Id expreſſius docuit Covar.2.p.4. c.6.§.3. nu.1. ubi expreſſe dicit eodem tempore interdictum eſſe ab Eccleſia clericis in ſacris matrimonium ut irritum, quo fuit prohibitum. Ejuſque rei maximum argumentum ſumi ex Calixto Papa in c. *Presbyteris*, 27. diſt. nam ibi præcipit hujuſmodi matrimonia disjungi; ubi etiam gloſſa notat talia matrimonia diſſolvi, quia nunquam fuerunt valida. Et eſſet quidem argumentum ſatis efficax, ſi decretum illud fuiſſet Calixti I. tamen a Gratiano tribuitur Calixto II. & in Cod. Gregoriano notatur, in Cod. Vaticano inventum eſſe in fragmento cujuſdam Conc. ab Urbano II. habiti. Fuit autem Urbanus paulo antiquior Calixto II. Recte autem probat ille textus hanc inſtitutionem fuiſſe ante Innocent. II. nam Urbanus II. pluſquam per 40. annos illum anteceſſit. Adde etiam ipſum Urbanum II. declaraſſe non ſe hoc primum conſtituere, ſed juxta antiquos canones id judicare, ſic enim habet: *Matrimonia disjungi, & perſonas ad pœnitentiam redigi debere juxta ſacrorum canonum definitiones judicantes*. Erat ergo hæc antiquior inſtitutio. Deinde cum hæc lex continentiæ conſuetudine magis, & traditione introducta fuerit, quam lege ſcripta, facile fieri potuit, ut ſimul ſub utraque ratione prohibentis, & inhabilitantis perſonam ad matrimonium fuerit introducta. Et ideo non refert, quod antiqua decreta ſcripta ſimpliciter de prohibitione ipſa ſcripta loquantur, quia non fuerunt edita ad condendam hanc legem, ſed ad puniendas tranſgreſſiones, quæ contra eam multo antea inductam fiebant: ad hoc autem ſatis erat prohibitionis facere mentionem, nam ex materiæ qualitate ſatis conſtabat, qualis eſſet prohibitio. Atque hoc ipſum indicat Innoc. II. ſupra dicens: *Hujuſmodi copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus:* non enim dixit, *ſtatuimus*, ſed *cenſemus*, quaſi declarando talem eſſe regulam Eccleſiaſticam jam ante ipſum Innoc. circa hoc ſtatutam, ut matrimonium circa illam nullum cenſendum fuerit. Itaque veriſimilius videtur hoc jus fuiſſe antiquius Innoc. II. quando vero primum cœperit, & an omnino ſimul introductum fuerit ſub ratione voti, & ſub ratione ſolennis, ſeu irritantis in futurum, nulla certa ratione affirmare poſſum.

Clericus in ſacris tentans nubere, grave ſacrilegium committit, & ab eccleſia graviter punitur.

11 Secundo dicendum eſt, clericum in ſacris tentantem matrimonium contrahere, graviſſimum ſacrilegiũ committere, ideoque merito ab eccleſia graviter puniri. Prior pars ſatis conſtat ex dictis, multiplexque circumſtantia hujus ſacrilegii, tum in ſuperiori puncto, tum etiam in præced. cap. obiter declarata eſt. Poſterior autem pars oſtendendo multiplicem pœnam. Prima eſt excommunicatio major ipſo jure incurrenda, quæ poſita eſt in Clem. *unica*, de conſang. & affin. quam tom.5. de cenſur. diſput.1.23. ſect.5. an.11. explicui, & ideo plura hic de ea pęna addere non eſt neceſſe. Solum adverto, illam particulam *ſcienter*, quæ in principio illius textus ponitur, ad hunc caſum, ſicut & ad cæteros, de quibus ibi ſermo eſt, extendi; ideoque ad incurrendam hanc excommunicationem neceſſarium eſſe, ut tranſgreſſio ſit ex malitia, & non ex ignorantia. In quo conveniunt Cajet. verb. *Excommunicatio*, c.47. Navar. in Summ. c.27.n.141. Covar. in 4. Decret.2.p.c.6 §.3.

12 Secunda pœna eſt privatio beneficiorum, c. *decernimus*, 28.d. quod eſt Innoc. II. ut ex illo obiter intelligere liceat, ab eodem Pontifice impoſitam eſſe pęnam, a quo declaratum eſt tale matrimonium eſſe nullum. Sunt autem hæc verba Innoc. *Decernimus, ut ii, qui in ordine ſubdiaconatus & ſupra, uxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio ac beneficio Eccleſiaſtico careant*. Circa quæ verba dubitari poteſt, an hujuſmodi clericus ipſo facto amittat beneficium, vel ſolum illis privandus ſit, & conſequenter an antea poſſit ea in favorem alicujus renũtiare. Quidam primum affirmant: quod ſentit Panor. in c.1. de Cler. conjug. & Covar.2.p. 4.c.6.§.3.nu.4. in fine, ubi refert in eandem ſententiam Romanũ. Card. Jo: Andream, & Ancharanum. Fundamẽtum horum auctorum, præter citatum textum, fuiſſe videtur, quia clericus in minoribus conſtitutus ipſo facto amittit beneficia cap.1. de Cler. conjug. ergo multo magis clericus in ſacris, quia nõ debent eſſe melioris cõditionis hi, qui illicite contrahunt, quam illi, qui licite.

13 Nihilominus contrariam ſententiam veram exiſtimo, ſcil. hanc pœnam non incurri ipſo facto, ſed hujuſmodi clericos ſic contrahentes privandos eſſe beneficiis: ita ſentit gloſs. in d. cap.1. de Cler. conjug. dicens, hujuſmodi clericos privandos eſse beneficiis, niſi cum eis diſpenſetur, quam gloſsam ſequitur ibi Antonius, & in eandem ſententiam magis inclinat Jo: Andr. in c. *Joannes*, de Cler. conjug. Idem tenet Navar. in Summa c.25.nu.120. & Gregor. Lopez in lib.41. tit.8.p.1. & ex illa lege aperte colligitur. Sylveſt. *beneficium*, 3.q.22. Et comprobatur, quia in primis in d.c. *decernimus*, non additur particula *ipſo facto*, ſed indefinite dicitur, *beneficiis careant*, quod verbum indifferens eſt ad carendum ipſo facto, vel per ſententiam judicis, & ideo in materia pœnali mitiori modo eſt interpretandum. Et ita intelligendus eſt Sotus ſupra, dicens, *officio & beneficio priventur*, id eſt, privari præcipiuntur. Præterea argumentum a ſimili in materia pœnali inefficax eſt, pręſertim ubi ratio eſt valde diſſimilis, quia matrimonium a clerico in minoribus contractum eſt validum, & ideo mirum non eſt, quod ipſo facto privetur beneficio, quia jam ratione ſtatus eſt incapax illius: matrimonium autem contractum a clerico in ſacris eſt nullum, & ideo non eſt ita incapax; non procedit ergo in eo eadem ratio. Unde parum refert, quod clericus in ſacris delinquat in contrahendo, & non in minori: quia illa privatio non eſt in pœnam delicti, ſed ob incapacitatem perſonæ, ut ſatis declaratur in cap.3. eod. tit. ibi: *Cum ſimul voluptatibus, & carnalibus deſideriis, ac divinis, & Eccleſiaſticis miniſteriis vacare non valeant*. Et ſimile habetur in cap. *diverſis*, eod. tit. Qua ergo ratione poteſt hæc privatio ipſo facto per modum pœnæ extendi ad clericos in ſacris propter culpam, quam contrahendo matrimonium committunt?

14 Addo præterea hoc repugnare d. cap.1. de Cleric. conjug. ſi recte expendatur. Primo, quia ibi duas habet partes, & in priori loquitur de clericis in minoribus cõtrahentibus matrimonium, quibus nullam imponit pęnam, ſed cogendos eſſe dicit ad retinendas uxores, & Eccleſiaſtica beneficia relinquenda: in poſteriori autem parte de ordinatis in ſacris e contrario dicit compellẽdos eſse ad uxores dimittendas, & pœnitentiam ſui delicti agendam; de beneficiis autem nihil dicit: ergo ex vi illius textus non ſolum non privantur ipſo facto beneficiis, verum nec tenentur illa relinquere, donec per judicis ſententiam illis priventur. Secundo, quia nec de clericis in minoribus ibi dicitur expreſse eſse privatos ipſo facto, quia ſolum dicitur, ut ad relinquenda beneficia compellantur; quia tamen hæc privatio non eſt in pœnam, ſed ob repugnantiam ſtatus, ideo gloſsa ibi, & omnes auctores intelligunt ipſo facto amittere beneficium, & ideo compelli ad illud relinquendum, quia revera jam non eſt illius dominus, ſed eo ipſo, quod voluit ducere uxorem, voluit etiam juri ſuo ac beneficio renũtiare: & ideo textus ille ſolum præcipit executionem. Hęc autem omnia locũ non habent in clericis in ſacris.

An clerici in minoribus contrahentes matrimonium nullum, ipſo facto priventur beneficiis.

15 Sed objici poteſt, nam ſequitur clericum in minoribus ducentem uxorem non amittere ipſo facto beneficia, quoties contigerit matrimonium ex aliquo impedimento eſse nullum. Patet ſequela, quia tunc ceſsat prædicta ratio, quia per tale matrimonium non acquiritur ſtatus vere incompoſſibilis beneficio eccleſiaſtico. Ad hoc communis reſponſio eſt, duplici ex cauſa poſse matrimonium eſse nullum. Primo ex defectu conſenſus, ut quando aliquis non habet legitimam ætatem ad contrahendum de præſenti, quia talis conſenſus eſt imperfectus ſecundum jura, ſolumque ſufficit ad ſponſalia de futuro: vel etiam, quia ſolum ficte contrahit exterius ſine intentione contrahendi, aut ſe obligandi, vel quoties aliquis ſcit intercedere aliquod aliud impedimentum irritans, & nihilominus contrahit: nam tunc etiam non poteſt abſolutum conſenſum præſtare, cum ſciat actum eſse impoſſibilem. Alio vero modo contingit ex parte contrahentis eſse abſolutum conſenſum, & nihilominus matrimonium eſse nullum, ob aliud impedimẽtum conſanguinitatis, affinitatis, aut ſimile ignoratum. In priori ergo caſu communis ſententia eſt, clericum etiam in minoribus non privari beneficiis ſuis, quia neque effectu, neque affectu renuntiat juri ſuo, quia revera non contraxit matrimonium, neque in il-

lud

lud ſufficienter conſenſit, & quoad hanc partem reſpõdetur ad argumentum concedendo ſequelam. Et retorqueri poteſt objectio, quia clericus etiam in ſacris, nec reipſa contrahit matrimonium, neque abſolute poteſt conſentire in illud, cum ſciat ſe eſſe inhabilem ad illud: ergo pari ratione non manet privatus beneficiis. In poſteriori autem caſu frequentius docent Canoniſtæ clericum in minoribus conſtitutum manere privatum beneficiis, non obſtante nullitate matrimonii: quia volendo abſolute matrimonium libere renuntiavit juri ſuo, ut videre licet in Panormit. Navar. & Covar. ſupra, & quos ipſi referunt. Ex his autem auctoribus, qui aliter ſentiunt de clerico in ſacris, reſpondebunt ad objectionem factam negando ſequelam, quia clericus in minoribus non privatur beneficiis ſolum propter verum matrimonium, ſed etiam propter matrimonium attentatum ex pleno conſenſu, & affectu matrimonii.

16 At profecto difficile eſt hoc modo ſatisfacere objectioni factæ: nam ſaltem ſequitur clericum in ſacris, qui ex erronea vel ignoranti exiſtimatione non putat ſe eſſe inhabilem ad matrimonium, & ideo illud contrahit, ipſo facto privari beneficiis. Conſequens eſt falſum: ergo. Sequela patet, quia licet in illo matrimonium nõ ſit validum, eſt tamen attentatum ex pleno affectu & conſenſu, nam interveniente ignorantia impedimenti dari poteſt hujuſmodi conſenſus, ut dicta opinio ſupponit de clerico in minoribus: eſt autem quoad hoc eadẽ ratio de clerico in ſacris, ut per ſe conſtat: ergo ſi tale matrimonium privat minorẽ clericum beneficiis ſuis, cur non majorem? nam reipſa non reddit illum magis incapacem, affectu autem, & attentatione æquales ſunt. Minor autem patet ex rationibus factis pro noſtra ſententia, quæ generaliter probant de quocumque clerico in ſacris, ſive per ignorantiam, ſive ex certa ſcientia cõtrahente. Imo ille prior minus privandus videtur, quia minus peccat ratione ignorantiæ, quamquam fortaſſe aliquando ex ignorantia magis peccet, ut ſi ſit ex errore pertinaci contra fidem. Nec video, quid commode reſponderi poſſit, niſi fortaſſe jus canonicum nihil de hoc ſtatuiſſe circa clericum in ſacris, ſicut ſtatuit de clerico in minoribus. Sed contra hoc ſtatim ſe offert objectio, quia nunquam etiam invenitur in jure ſtatutum, ut clericus in minoribus ſit privatus beneficiis ratione matrimonii contracti ex vero conſenſu, etiamſi matrimonium illud nullum eſſe contingat.

17 Quamobrem ſolidior reſponſio mihi eſſe videtur in univerſum concedere ſequelam, atque adeo etiam in poſteriori modo, quo matrimonium eſt nullum ex impedimento ignorato, quantumvis clericus conatu ſuo contraheret conjugium, non privari beneficiis, quę fuit opinio Cardinalis in Clem. *Gratiæ*, de reſcriptis q. 17. aliorum, quos refert Covar. ſupra. Quantumvis enim contraria ſententia communior ſit; tamen non video, quo ſufficienti fundamento nitatur, quia hæc privatio ipſo facto oportet, ut aliquo jure humano fiat, nam cõſtat, neq; ex natura rei, neque ex jure divino talem perſonam nõ eſſe incapacem beneficii propter illum actũ: at nullum eſt Eccleſiaſticum jus, quod talem privationẽ ipſo facto inducat in eo caſu: ergo. Probatur minor, nam ſi quod eſſet, maxime d. c. 1. de Cler. conjug. nullũ eſt enim aliud, quod hujuſmodi clericos in minoribus privet beneficiis ſuis: at vero jus illud non procedit in dicto caſu, nec verba ejus poſſunt ad illum adaptari. Quod patet dupliciter, primo quia illa verba: *Si quis clericorum infra ſubdiaconatum acceperint uxores*, cum proprietate & rigore intelligenda ſunt, ac reſtringenda, cum materia ſit odioſa: vere autem & in rigore non accepit uxorem, qui matrimonium invalidum contraxit, quocumque ex capite nullitas contigerit: ergo.

18 Secundo, quia duo ſimul conjungit, & præcipit Pontifex, ſcil. ut hi compellantur, & uxores retinere & beneficia relinquere: ergo quoties non poſſunt compelli ad uxores retinendas, non debent etiam compelli ad beneficia dimittenda, cum æqualiter utrumque præcipiatur: quoties autem matrimonium eſt nullum, non poteſt quis compelli (per ſe loquimur) ad uxorem retinendam, non enim eſt uxor: ergo non eſt privatus beneficiis, imo nec videtur privãdus, ſi nolit in matrimonio perſiſtere, ſed in ſuo ordine. Unde argumentor tertio, quia quoties matrimonium eſt nullum, perſona ex ſe non manet inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica ratione ſtatus ſuſcepti, quia revera illum non ſuſcepit, & ita ceſſant in tali perſona rationes, ob quas jus illud latum eſt, ſcil. quia non poteſt quis ſervire uxori & beneficio, &c. cum ergo etiam verba legis in rigore caſum hunc non comprehendant, non poteſt ad illum veroſimiliter extendi. Quarto deniq; quia ſi in eo caſu, quo per ignorantiam hujuſmodi clericus contrahit matrimonium nullum, privatur beneficiis, non minus privabitur, etiamſi contrahat ſciens impedimentum; conſequens eſt falſum: ergo. Sequelam concedit Covar. ſupra contra Decium conſ. 166. Et probatur, tum quia verba d. cap. in utrumque æqualiter conveniunt: tum etiam, quia ſi reſpiciamus incapacitatem, in neutro invenitur; ſi vero reſpiciamus culpam, ille peccat, qui ſciens impedimentum contrahit, non vero qui inculpabiliter ignorat. Minor autem probatur in favorem Decii, quia ille, qui ſciens impedimentum contrahit, non poteſt habere voluntatem vere contrahendi, ſed ſolum ficte, & exterius, cum ſciat aliud hic & nunc impoſſibile: ſi ergo ille nihilominus privaretur beneficiis, quicumque etiam ficte contrahens & ſine conſenſu privaretur, quod eſt contra priorem partem ab omnibus receptam.

19 Verumtamen neq; differentia, quæ hinc ſumi poteſt, ex diverſitate affectus, & conſenſus contrahentis, enervat difficultatem argumenti, aut ſufficiens eſt ad reddendam rationem prædictę ſententię; quia non privatur quis beneficiis propter affectum, vel propoſitum contrahendi matrimonium, ſed propter matrimonium ipſum, ut conſtat ex verbis legis, & quando propoſitum eſt mere internum. Quod autem illud propoſitum conjungatur actui externo, exiſtimato matrimonio, parum refert, ſi illud matrimonium non eſt, cum eo ipſo, neq; verba, neque rationes juris in eo locum habeant. Et ob eandem cauſam non refert, quod ille actus procedat a vero affectu matrimonii, quia non ſatis eſt affectus verus, niſi ſit etiam efficax: ille autem affectus non eſt efficax, etiamſi ex parte perſonæ ſit abſolutus, quia lex impedit efficacitatem ejus. Sicut in impubere conſenſus poteſt eſſe abſolutus, quantum eſt ex parte ejus, & nihilominus ſimpliciter eſt inefficax lege impediente: idem ergo dicemus de quolibet ſimili conſenſu. Et ideo etiã negandum eſt hujuſmodi perſonam dum vult contrahere matrimonium, etiam velle efficaciter renuntiare juri ſuo, aut beneficio, quia ſicut prior voluntas ratione impedimenti latentis redditur inefficax virtute legis, ita & poſterior: nam cum hæc poſterior non ſit explicita, ſed implicita, quatenus ſcil. in alia continetur, non eſt, cur ſit efficacior, quam illa. Imo ſecundum moralẽ, ſatiſque rationabilem interpretationem videntur poſterior includere conditionem efficaciæ prioris voluntatis, id eſt, ea lege & conditione videtur quis velle renuntiare juri ſuo ſeu beneficio, dummodo verum ſtatũ matrimonii acquirat, quia nõ eſt veriſimile ipſum velle utroque commodo privari, neque eſt ulla lex canonica, quæ illi imputet, vel in illo puniat talem voluntatem.

20 Unde inefficax etiam eſt argumentum, quod ſumi poteſt ex c. *eum qui*, de præbend. in 6. ubi qui vi, aut injuſte occupat beneficiũ curatum, ipſo facto privatur alio beneficio ſimili, quod habebat, etiamſi poſterius vere non acquirat. Hoc, inquam, argumentum inefficax eſt, tum quia eſt petitum a re longe diverſa, & tale argumentum in materia pœnali & odioſa ex ſuo genere inefficax eſt: tum etiam, quia in illo caſu committitur grave delictum occupandi injuſte & indebite Eccleſiaſticum beneficium, in cujus pœnam merito aliud auferatur, etiamſi aliud non obtineatur. In præſenti autem caſu nullum delictum committit clericus in minoribus contrahendo, per ſe loquendo, & ideo hic non habet locum titulus ille, & cauſa privationis; & ideo ſi etiam ceſſat incapacitas perſonæ, ob intervenientem nullitatem matrimonii, non video; cur debebat cenſeri privatus beneficiis, maxime cum nullo jure ſufficienter conſtet de hujuſmodi privatione.

21 Ultima dubitatio huic puncto annexa eſt, an nomine beneficii veniant in præſenti etiam penſiones, ita ut illis etiam privandus ſit clericus in ſacris matrimonium contrahens. Quam quæſtionem tractant doctores de clerico in minoribus contrahente matrimoniũ, & quoad penſiones, quæ dantur titulo, & onere ſpiri- An nomine beneficii comprehendantur pẽſiones.

tuali,

tuali, omnes fatentur æquiparari quoad hoc beneficiis, quia hujuſmodi penſiones nō conceduntur laicis, clericus autem conjugatus quoad hoc tanquam laicus reputatur. Quoad alias vero penſiones, quæ non dantur titulo ſpirituali, eſt diverſitas opinionum. Nam Ludov. Gomes in regula de Annali poſſeſſore q, 21. negat penſiones has vacare ipſo jure propter matrimonium contractum a clerico in minoribus, quia tales penſiones conceduntur laico, ut eſt communis ſententia, pro qua plures auctores refert Covar. ſupra n. 6. Qui nihilominus contrariam tenet ſententiam, quam dicit uſu curię confirmatam eſſe, ſolumque excipi caſum, in quo aliud conſtet de voluntate Pontificis, ut quia concedit penſionem laico propter defenſionē Eccleſiæ, vel ex alia ſimili circumſtantia. Quod etiam tradidit Navar. de Orat. c. 21. nu. 53. & tenet etiam Gigas q. 54. de penſionibus, Gregor. Lopez lib. 41. tit. 6. p. 1. qui omnes teſtificantur de conſuetudine Romanæ curiæ, cui ſine dubio ſtandum eſt, etiamſi in rigore juris talis penſio ſub nomine beneficii Eccleſiaſtici non comprehendatur. Quāquam hodie poſt motum proprium Pii V, quo penſio quælibet ſecum affert obligationem recitandi preces B. Virginis, conſequenter jam habet annexum aliquem ſpiritualē titulum, ratione cujus perſonæ laicæ ordinario jure dari non poteſt. Et hac ratione probabilius etiam eſt amitti per contractum matrimonii.

Clericus in ſacris cōtrahens matrimonium eſt privādus etiam pēſionibus.

22 Juxta hanc ergo doctrinam cum proportione reſpondendum videtur ad quęſtionem de clerico in ſacris (de quo dicti auctores nihil ſpeciale dicunt.) Hac ſervata differentia, quod clericus in ſacris non privatur ipſo jure pēſionibus, ſed ad ſummum per judicem privandus ſit. Verumtamen, quia in his rebus odioſis non eſt facile extenſio admittenda, niſi ubi vel jus, vel manifeſta ratio illam convicerit, ideo in præſenti neceſſarium non eſt illam cōmunem doctrinam, quæ de minoribus clericis datur, in majoribus ſimpliciter admittere, quia cap. *decernimus*, in quo ſolo hæc illorum pœna fundatur, tantum dicit, *beneficio Eccleſiaſtico careant*, & ideo in rigore juris ſolum privandi ſunt illis penſionibus, quæ veniunt appellatione beneficii Eccleſiaſtici, ut ſunt illæ, quæ vel ob ſpiritualem titulum dantur; in aliis vero conſulenda eſſet propria conſuetudo in modo puniendi hoc delictum. Nam conſuetudo illa, quæ circa clericos minores ſervatur, per ſe non ſatis eſt, niſi conſtet eandem ad clericos etiam in ſacris derivatam eſſe. Verum eſt jam nunc quamlibet penſionem cenſeri a modernis auctoribus dari ſpirituali titulo propter dictum onus recitandi horas Virginis, ex quo fit jam comprehendi ſub nomine beneficii.

23 Tertia pœna, quæ propter hoc delictum imponitur, eſt irregularitas, ut ſentiunt communiter ſupra citati auctores, pertinetque hæc irregularitas ad illam ſpeciem bigamiæ, quæ ſimilitudinaria dicitur, de qua, & de hoc caſu in ſpeciali in materia de irregularitate copioſe diſputatum eſt, to. 5. in 3. p. diſp. 49. ſeſſ. 4. Atque huc etiam ſpectat, quod talis clericus deponi jubetur in cap. *Presbyter*, 28. d. de qua pœna videri poteſt Abb. in cap. *At ſi clerici*, de judiciis, & Bernard. Diaz in Pract. cap. 74. aliàs 80. ubi tam ipſe, quam Salzedo alias explicant hujus delicti pœnas, ſed pro inſtituto noſtro hæc ſufficiunt.

Hoc votū obligat ad perpetuam & integram caſtitatē.

24 Tertio dicendum eſt obligare hoc votum caſtitatis ad ſervandam perpetuam & integram continentiam in omnibus actibus etiam aliàs jure naturæ prohibitis. Concluſio eſt certa, & ab omnibus ſine diſſenſione recepta. Ratio autem eſt, quia hoc votum non eſt tantum non nubendi, ſed eſt abſolute & ſimpliciter votum continentiæ, ſeu caſtitatis, ut conſtat ex omnibus auctoribus, & ex decretis Pontificum & Conciliorum ſupra adductis cum tota Patrum traditione, & ex communi ſenſu & conſuetudine totius Eccleſiæ, quæ eſt optima legum interpres. Votum autem continentiæ non ſolum obligat ad abſtinendum a matrimonio, ſed etiam ab omni actu, & deſiderio libidinoſo, & caſtitati contrario: ergo. Unde fit clericum fornicantem, vel ſimile crimen committentem, non ſolum intemperantiam, ſed etiam ſacrilegium committere, ut in ſuperioribus ſatis explicatum eſt. Hinc clerici in ſacris incontinentes ſpecialibus pœnis afficiuntur in jure. In quo tamen obſervandum eſt jura Eccleſiaſtica præcipue punire clericos concubinarios, vel pœna irregularitatis, vel ſaltem pœna ſuſpenſionis, vel propriæ, vel quæ ad illam revocetur. De qua pœna late dictum eſt in materia de irregularitate, & de ſuſpenſionis cenſura, ubi etiam explicavimus, quis proprie cenſeatur concubinarius; non enim omnes, qui ſemel aut iterum, imo nec qui frequenter labitur cum diverſis perſonis, concubinarius dicitur, ſed qui ad hunc turpem uſum aliquam certam fœminam deſtinatam, & ſpeciali amicitiæ fœdere conjunctam habet, & cum ea pravam conſuetudinem exercet, ut latius dicto loco. Pro aliis vero ſingularibus delictis, quæ hunc ſtatum pravum non includant, etiamſi graviſſima ſint, non invenio ſpeciales pœnas Eccleſiaſtico jure impoſitas ipſo facto incurrendas, præter eas, quas in materia de irregularitate, & ſuſpenſione, declaravimus. Quomodo autem ſimilia delicta in clericis punienda ſint ab Eccleſię paſtoribus, explicant juris canonici interpretes in cap. *ſi clerici*, de judiciis, & in cap. *veſtra*, & cap. *quæſitum*, de cohabit. cler. & mulier. & proſequuntur late Bernard. Diaz, & Salzedo in Practica criminali, a cap. 68. uſque ad 86. & videri poteſt Gratianus 81. d. cap. *ſi quis clericus*, cum ſequentibus.

Clericus in ſacris

quando cenſeatur concubinarius.

Debent vitare cōtubernia, & familiaritatē fœminarum.

25 Ad hujus denique obligationis integram obſervationem pertinet frequens ac diligens antiquorum canonum admonitio ac prohibitio, ut clerici vitent contubernia, & convictum ſeu familiaritatem fœminarum. Sic Conc. Nicænum can. 3. nulli clericorum ait licere habere ſecum mulierem extraneam. Quod etiam ſtatuit Concil. Elibertinum can. 27. & in Toletano II. cap. 3. Toletan. IV. cap. 42. Hiſpalenſi I. can. 3. & Concil. Gerundenſe can. 7. quod ſpecialiter loquitur de his clericis, qui ſine conjugibus ordinantur. Item Conc. Ilerdenſe cap. 15. & Bracharenſe III. can. 5. ubi ſola mater excipitur, ita ut nedum cum ſororibus, vel propinquis cohabitatio concedatur: *Ne licentia* (inquit) *ſororum, vel propinquarum mulierum familiarior habeatur ad patrandum ſcelus*. Quod exemplum omnibus clericis dediſſe Auguſtinum refert Poſſidonius in vita ejus; *nam quæ cum ſorore mea ſunt* (dicebat ille) *ſorores meæ non ſunt*. Cujus ſententiæ meminit etiam Gregor. lib. 7. epiſt. 39. addens: *Docti ergo viri cautela magna debet eſſe nobis inſtructio.* Et multa alia de hac re congerit decreta Gratian. d. 81. a cap. *Clericus*, 20. uſque ad finem: in quibus non ſolum cohabitatio, ſed etiam omnis nimia vel ſuſpecta familiaritas, & confabulatio cum fœminis, clericis prohibetur, & ſpecialiter Lucius Papa, (ut Gratianus refert) vel potius Clemens epiſt. 2. *Clericus* (inquit) *ad fœminæ tabernaculum ſolus non accedat, ſine majoris natu ſacerdotis juſſione: nec presbyter ſolus cum ſola adjungatur, ſed duobus adhibitis teſtibus viſitet infirmam, nec ſolus cum ſola fœmina fabulas miſceat.* Unde etiam in Conc. Matiſconenſi I. can. 3. cautum eſt, *ut nulla mulier in cubiculo Epiſcopi, abſque duobus Presbyteris, aut certe Diaconis ingredi permittatur*. Et e converſo in Concil. Epaunenſi can. 20. tam Epiſcopis, quam Presbyteris, &c. ad fœminas prohibetur acceſſus, niſi cum Presbyterorum, aut clericorum teſtimonio. Concilium autem Terracon. c. 1. non ſolum de clericis, ſed etiam de monachis & religioſis, nec de quibuſcumque fœminis, ſed etiam de ſanguine proximis ita ſtatuit. Cum ad earum viſitationem pergunt, teſtem ſolatii ſui fide & ætate probatum adhibeant ſecum.

26 Pręterea non ſolum canones Eccleſiaſtici, ſed etiam leges civiles hoc ipſum comprobarunt, ut in ſuperioribus citatum eſt ex Juſtiniano in Authent. de Sanctiſſimis Epiſcop. & idem habent leges Hiſpaniæ part. 1. tit. 6. lib. 37. & ſeqq. Per extraneas autem mulieres intelligunt hæc jura omnes illas, quæ non ſunt ſanguine conjunctæ in aliquo gradu ex ibi annumeratis; ſed quia in hoc invenitur aliqua varietas, nam quædam jura excipiunt matrem ſolam, & aviam, quam excludi veriſimile non eſt, alia addunt propriam filiam virginem, ex priori ſcil. matrimonio habitam, ut patet ex dict. can. Concil. Elibertini, quod etiam requirit, ut ſit dicata Deo. Item ſolent aliquando excipere ſororem, amitam, & materteram, ac denique aliquando omnes in ſecundo gradu conſanguinitatis conjunctas: ideo in hoc ſtandum eſt illi generali regulæ, ut omnes illæ prohibitæ intelligantur, de quibus poſſit haberi ſuſpicio: hanc enim regulam revocatis prioribus canonibus amplectitur Gregor. IX. in cap. 1. de cohabit. cler. & mulier. & Innoc. III. in cap. penult. eod. tit. ac tandem Conc. Trident. ſeſſ. 25. cap. 14. de Reformatione. Quæ autem hujuſmodi ſint, prælatorum judicio definiendum eſt. Pœnæ autem, quæ propter tranſgreſſionem aliquam, vel ſcandalum, in hac parte dantur, plures imponuntur in prędictis decretis, quæ a Conc. Trident. revocantur, & aliæ adduntur; omnes tamen ſunt ab Epiſcopis ferendæ, & ipſo facto non incurruntur,

Quas pœnas incurrant tranſgreſſores.

runtur, unâ excepta, quam Concil. addidit, ſcil. *Ut ſi a ſuperioribus moniti ab eis ſe non abſtinuerint, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcumque & penſionum ipſo facto ſint privati.* Probabile autem eſt neceſſariam eſſe ſententiam declaratoriam, ut eam reſtituere teneantur: nam ibidem ſubditur, arbitrio Epiſcopi applicandam eſſe fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco. Ipſi autem Epiſcopo loco hujus pœnæ imponitur ſuſpenſio ipſo facto, ſi a Synodo provinciali admonitus ab hujuſmodi crimine non abſtinuerit: quam cenſuram *tom.5.in 3.part.diſput.31.ſect.4.* declaravimus.

CAPUT XIX.

Ad quid obligetur, vel quomodo peccet Clericus, qui poſt matrimonium in ſacris ordinatus eſt vivente uxore.

1 DUobus modis fieri poteſt hujuſmodi ordinatio, ſcilicet, licite, & illicite; hoc enim nec intrinſece malum eſt, nec jure divino prohibitum, ut eſt de fide certũ ex Paul.1.ad Tim.3.& ad Tit.1.& ex aliis ſupra adductis cap.1.& 2. Neque etiam Eccleſia ita hoc abſolute prohibuit, quin ſervatis debitis circumſtantiis eodem jure Eccleſiaſtico declaratis licite fieri poſſit. Primo ergo, ut hoc licite fiat, neceſſarium eſt, ut ex tali matrimonio irregularitas bigamiæ non ſit contracta, nam tunc conſtat etiam mortua uxore ordines ſuſcipere non poſſe, nedum ipſa vivente. Quibus autem in caſibus talis bigamia vera & interpretativa incurratur, tom.5.in 3.part. diſp.49. late tractavimus. Secundo requiritur, ut ex conſenſu uxoris ordo ſuſcipiatur, quod jam antiqui canones ſæpe admonuerunt, ut ſupra vidimus; exigit enim hoc juſtitiæ ratio, & votum emittendum in ipſa ordinatione, in Eccleſia Latina, in qua Clericis in ſacris uſus propriæ uxoris prohibitus eſt, & abſolutum votum caſtitatis emittitur, ad quam non poteſt conjugatus integre obligari ſine licentia uxoris, neque etiamſi id facere tentet, id poterit licite obſervare.

Quæ requiratur, ut licite ordinetur.

2 Ex hac vero ratione intelligitur ab hoc onere eximi conjugatum, qui alio titulo vel liberatus eſt ab obligatione reddendi debitum, vel a vinculo etiam matrimonii alia via liberari poteſt, & vult. Exemplum prioris partis eſt, quando jure, & auctoritate judicis Eccleſiaſtici factum eſt perpetuum divortium, argumentum cap. *Agathoſa*, 27.q.2. ubi in caſu adulterii ab uxore commiſſi, propter quod licet viro uxorem perpetuo dimittere quoad torum, ait Gregorius, licitum eſſe eidem viro ſolemne votum in religione profiteri invita uxore: ergo a fortiori idem dicendum eſt de voto ſolemni ordinis ſacri, quia nec per tale votum ſit aliqua injuria uxori, & alioquin votum ipſum omni ex parte ſervari poteſt, cum jam non ſit ulla obligatio reddendi debitum conjugale; neque in tali viro eſt aliquid aliud, quod cum ordine ſacro repugnet, cum maritalem vitam cum uxore agere non teneatur. Et ita indicat Sylveſt. verb. *Divortium*, q.13.& 16. his adjunctis, quæ tradit verbo *Matrimonium*, 8. q.12. d.4. Clarius Soto in 4. d.38.q.1.art.2. Palacios d.37.diſp.2.

Excipiuntur duo caſus, in quibus invita uxore quis ordinari poteſt.

3 Exemplum alterius partis eſt, ſi matrimonium nondum eſt conſummatum, & aliquis ad hoc ſumit ordines, ut religionem ingrediatur, quia ad hoc habet jus, & facultatem ab Eccleſia, & illo modo poteſt liberari omnino ab onere matrimonii, & ſolemne caſtitatis votum integre ſervare. In eo autem caſu tenebitur poſt ordinationem non ſolum religionem ingredi, ſed etiam illam profiteri, quia, ut licite talem ſtatum aſſumat, & votum illi annexũ emittat, neceſſarium eſt, ut ſub hac intentione id faciat, ut ſuperius tactum eſt, quia jam non poteſt alio modo voto, & ſtatui per ordinationem aſſumpto ſatisfacere; ſicut etiam diximus in alio caſu, quando e converſo contingit, ut aliquis poſt caſtitatis votum matrimonium ratum contrahat, neceſſarium eſſe, ut habeat intentionem ſe obligandi ad religionem. Sicut autem ibi diximus factum illud moraliter eſſe periculis expoſitum, & ideo quoad fieri poſſit vitandum eſſe, & non niſi magna ex cauſa, multiſque obſervatis circumſtantiis eſſe faciendum, ita etiam in præſenti dicimus, qui matrimonium ratum contraxit, ſi uxore invita ordinari velit, & matrimonium non conſummare, debere prius, regulariter loquendo, religionem ingredi, & in ea profiteri. Supponimus enim per ſacram ordinationem non diſſolvi matrimonium ratum juxta Extravag. *Antiquæ*, Joan.XXII. de voto; ordinari vero animo retinendi ſemper vinculum matrimonii, licite fieri non poteſt, quia ſi id fiat animo conſummandi matrimonium, eſt contra votum caſtitatis: ſi vero fiat animo non conſummandi, eſt contra juſtitiam, ut ſtatim dicemus; ut ergo tale votum fiat licite, neceſſe eſt, ut tale matrimonium diſſolvatur: ergo moraliter etiam neceſſarium eſt, ut talis diſſolutio antecedat, quod fit per profeſſionem; nam ſi antecedat ordinatio, periculum eſſe poteſt vel alicujus impedimenti, ob quod non poſſit religionem profiteri, vel alicujus mutabilitatis, ob quam a propoſito deſiſtat, & matrimonium conſummet, atque ita non ſolum votum violet, ſed etiam perpetuo inhabilis reddatur ad uſum ſacri ordinis ſuſcepti, & ad integram obſervantiam caſtitatis. Nihilominus tamen non cenſeo intrinſece malum ordinari prius cum prædicta intentione ingrediendi religionem, ſi & moralis neceſſitas occurrat immutandi hunc ordinem, quod non repugnat, & conſiderata conditione perſonæ nullum ſit periculum, ſed moralis certitudo profitendi religionem, quod juxta dicta in loco proxime citato explicandum, & probandum eſt.

Objectio

4 Objici vero poteſt: nam eſto hoc non ſit ex natura ſua intrinſece malum, videtur eſſe per canones prohibitum c. *conjugatus*, de converſ. conjug. *Nullus conjugatorum*, ait, *eſt ad ſacros ordines promovendus, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* Reſpondeo hanc legem & ſimiles eſſe intelligendas in rigore poſt matrimonium conſummatum, nam generaliùs loquendo, dictum eſt in cap. ult. de tempor. ordin. in 6. non eſſe ordinationem tribuendam *conjugato, niſi volenti religionem intrare, aut ad ſacros ordines promoveri, prout eſt a ſacris canonibus definitum.* Ubi prior pars poſita eſt propter conjugatum per ſolum matrimonium ratum, poſterior vero propter eum, qui jam matrimonium conſummavit, & ideo in illo ſpecialiter addita eſt illa correctio, *ſecundum ſacros canones*, quia illi non abſolute licet ordinari, ſed obſervatis circumſtantiis indicatis in d. cap. *conjugatus*, ingredienti autem religionem ſimpliciter licet. Expendo autem textum illum non dixiſſe, *religionem ingreſſo, aut profeſſo*, ſed *volenti ingredi*, quæ verba in rigore illum comprehendunt, qui habet intentionem ingrediendi religionem. Verum eſt textum illum loqui de prima tonſura, quæ facilius dari poteſt hujuſmodi conjugato cum ſolo propoſito religionis ante executionem ejus, tamen licet de ſuperioribus ordinibus non ita expreſſe id concedatur, neque etiam prohibetur, ſed potius permitti videtur. Quia vero res eſt gravis & publica, in qua neceſſe eſt Eccleſiæ ſatisfacere, ideo exiſtimo neceſſariam eſſe Epiſcopi ſcientiam & approbationem.

Reſponſio.

5 Tertio præter conſenſum uxoris neceſſarium eſt, ut ipſa etiam continentiam profiteatur; ita eſt expreſſe ſtatutum in d.cap. *conjugatus*. Habet tamen dubium inprimis, de qua profeſſione caſtitatis intelligendum id ſit, an ſcil. ſufficiat votum ſimplex, vel neceſſarium ſit religionem ingredi. Et eſt ratio dubitandi, quia verba illa indifferentia ſunt ad utrumque votum: ergo non eſt, cur ad majus, ſeu rigoroſius votum limitetur. In contrarium autem eſt, quia regulariter non poteſt vir profiteri religionem etiam ex conſenſu uxoris, niſi ipſa etiam religionem ingrediatur, cap. *ad Apoſtolicam*, & cap. *uxoratus*, & c. *cum ſis*, de converſ. conjug. ubi ſolum excipitur caſus, quando uxor ita eſt ſenex & ſterilis, ut ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo manere. Et tunc etiam ab ea exigitur, ut caſtitatem promittat.

Dubitatio, an ſufficiat profiteri caſtitatem ſimplicé, an requiratur ſolemnem in religione profiteri.

6 Propter has rationes Doctores diviſi ſunt, nam quod ſufficiat votum ſimplex, tenet gloſſ. in cap. *quia ſunt*, verb. *nec religioſam*, d.28. quæ citat c. *Epiſcopus*, d.77. ubi Conc. Agathen. ſic habet: *Si conjugati juvenes conſenſerint ordinari, uxorum voluntas requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo religione promiſſa ordinentur.* Ubi gloſſa exponit, *religione*, id eſt, caſtitate, & videtur expoſitio textui conſentanea, & c. *ſeriatim*, d.32. Eandem opinionem inſinuat Angel. verb. *matrimonium*, 4. nu.8. ubi nec votum continentiæ requirere videtur, ſed intelligi debet de ſolenni, quia ſtatim requirit votum abſolute. Idem ſignificat Abbas antiquus in cap. *ex publico*, de converſ. conjug. ubi apparentem rationem differentiæ aſſignat inter caſum religionis, & ſacri ordinis: nam vir religioſus factus non tenetur amplius curam uxoris habere, nec illi providere, aut illam corrigere, & ideo merito providit Eccleſia, ut ipſa etiam religionem ingrederetur: vir autem manens in ſeculo ordinatus in ſacris tenetur curam habere uxoris, & illam corrigere, ſi neceſſe ſit, & illi etiam providere, ut ſupra explicuimus can.5. aliàs 6. Apoſtolorum; & colligitur etiam

Prima ſententia aſſerit ſufficere votum ſimplex.

ex

ex Conc.Toletan.I. c.7. habetur in c.*placuit*, 33.q.2. & ex c.*omnino*, d.31.& ideo ad ſuſcipiendum ordinem ſacrum non cum tanto rigore poſtulatur,ut uxor ſeculum deſerat. Præterea poteſt pro hac parte ſumi argumentum ab ſpeciali ex c.*Sane*, de converſ. conjug. ubi idem Alexand.III. ſpecialiter ſtatuit: *Ut conjugatus Epiſcopus non ordinetur, niſi uxor prius profeſſa continentiam ſacrum ſibi velamen imponat, & religioſam veſtem aſſumat*. Cum ergo in Epiſcopo poſt profeſſionem ſpecialiter declaret illam profeſſionem futuram eſſe in ſtatu religionis, ſignum eſt in aliis ordinibus ſacris infra Epiſcopatum hoc non requiri, ſed quamcumque profeſſionem caſtitatis ſufficere. Denique addi poteſt congruentia ex illo textu in integra, & ex d.c. *ad Apoſtolicam:* nam quia vir & uxor per copulam efficiuntur una caro,ideo (inquiunt illa jura) non poteſt una pars converti, niſi alia convertatur: ergo quando vir ita convertitur, ut religioſus fiat, merito poſtulatur in uxore ſimilis converſio ad religionem; vel etiam quia Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis, merito quando vir fit Epiſcopus,petitur,ut uxor ſtatum perfectionis aſſumat,quem poteſt; ſi ergo vir in ſeculo maneat, & ſine ſtatu perfectionis cum ſolo voto caſtitatis, ut contingit etiam in ſacerdote, & infra,non eſt cur ab uxore poſtuletur,ut ſeculum dimittat,ſed ſatis erit illi per ſimplex votum continentiæ ſe Deo dicare. Sicut etiam communi conſenſu abſque ordinatione ſacra poſſunt ſeparari,&ſimplex votum caſtitatis emittere,cap.*quod Deo*, 33.q.5. Nam quod ad votum viri ordo ſacer accedat, parum videtur referre, quia non propterea aut periculum uxoris majus eſt, aut neceſſaria eſt major obligatio caſtitatis.

Secunda ſententia aſſerit uxorem debere religionem ingredi.

7 Alii vero auctores cenſent votum ſolemne ſacri ordinis æquiparandum eſſe in hoc voto ſolenni religionis; atque ita d. c.*conjugatus* interpretandum eſſe juxta alia jura, quæ de religioſis loquuntur, ſcilicet ut vir poſſit ad ſacros ordines aſſumi, neceſſarium eſſe uxorem religionem ingredi,vel ſit adeo ſenex, ut ſine ſuſpicione poſſit in ſeculo manere, & caſtitatem profiteri. Pro hac opinione citatur gloſſ. in d.c.*conjugatus*. Sed illa quamvis pro utraque parte rem diſputet,nihil ſatis definit,& in rigore potius in priorem ſententiam inclinare videtur. Tenent vero hanc opinionem Hoſtienſ.Panorm.& alii ibi,& Calder.in c.*ex parte*, eod.tit.Abbas etiam in cap.1. eod. tit. Covar.in 4. 2.p.c.6.§.3.nu.3.Sylveſt.verb. *Matrimonium*, 8.q.12.d.4. Soto,d.38.q.1.art.2.& 27.d.q.2.art.5. indicat Palacios in d.25.diſp.5. circa 3.concluſ. qui tamen videtur requirere, ut ambo ingrediantur religionem, quod non eſt neceſſarium,ut per ſe conſtat. Fundamentum hujus ſententiæ ſumitur ex prędictis juribus,nam licet illud c.*conjugatus*,abſolute requirat profeſſionem caſtitatis, eam tamen intelligendam relinquit ſecundum ordinariam juris diſpoſitionem,quæ in aliis decretis ſatis explicata eſt. Quod autem illa loquantur de illo caſu,in quo vir religionem ingreditur, materiale quid eſt, nam in utroque caſu eſt eadem ratio, & neceſſitas poſtulandi in uxore profeſſionem caſtitatis. Imo in caſu ordinationis factæ videtur eſſe major neceſſitas, ut uxor in poſterum ſecura ſit, non ſolum ab aliis,ſed etiam ab ipſomet viro, qui ad illam in ſeculo manentem poſſet facilius accedere, & difficilius ab illa poſſet repelli. De quo legi poteſt notabile exemplum apud Gregor.Turon.lib.1.hiſtoriæ Francor.cap.44.

8 Et ideo differentiæ aſſignatæ ab antiquo Abbate non ſatisfaciunt:quibus addere poſſumus voluiſſe forte jura liberare virum ordinandum ſacerdotem hoc onere zelandi, & cuſtodiendi caſtitatem uxoris ſuæ, quod ſine dubio eſſet graviſſimum, multumque poſſet illum diſtrahere a ſacro miniſterio, ſi uxor relinqueretur juvenis, & in ſeculo. Nam licet aliquando talis poſſit eſſe perſona,ut etiam in ea ætate omnem excludat ſuſpicionem propter morum probitatem,& alias circumſtantias,tamen res hæc incerta eſt & lubrica, multoque magis perſeverantia in illa, & ideo jura noluerunt hoc arbitrio uniuſcujuſque relinquere,ſed generalem regulam inſtituerunt, ſolumque exceperunt caſum,in quo ipſa ętas omnem excludit ſuſpicionem, & tunc etiam voluerunt emitti votum caſtitatis a conjuge,ut uterque conjux conſecretur Deo. Quæ exceptio etiam habet locum, quando vir religionem ingreditur, quia ſecluſo periculo incontinentię quoad hoc jura non diſcernunt in hoc, quod profeſſio fiat per votum ſimplex vel ſolemne caſtitatis; periculum autem ſolum ex ætate imminet.Tantum in Epiſcopo propter ejus dignitatem non admittunt illam exceptionem,ſed volunt uxorem ingredi religionem, cujuſcumque ætatis ſit, & hæc eſt ſpecialitas, quæ fit in Epiſcopo,ut Angelus,&Covar.& alii notarunt.

9 Inter has ergo ſententias,hęc poſterior mihi vera videtur; eſt enim multum conſentanea rationi, & optimæ providentiæ,nihilque diſcedit a rigore juris,ſed optime illud explicat, & ſatisfacit omnibus difficultatibus in contrarium,ut ex dictis in ejus confirmationem ſatis conſtat. Quibus addo ex d. cap. *conjugatus*, hanc ſententiam ſufficienter probari, ſi totum illud, prout in integra lectione continetur, inſpiciatur: ita ergo habetur textus ille in Conc.Lateranenſ.ſub Alexand.III.p.5.c.6. & apud Antonium Auguſtinum collect.1.tit.28.c.5. *Conjugatus*,vel *ad monaſterium converti deſiderans, ſuſcipi prohibetur, niſi uxor illius ſimiliter convertatur, nam dum unum utrorumque corpus poſt conjugii copulationem ſit factum, incongruũ eſt partem converti,& partem in ſeculo remanere, nec recipitur a Deo illius viri converſio, cujus ſequitur conjugalis fœderis proſtitutio. Cum igitur ſenatus Sanctorum clericorum longe præemineat cœtui monachorum ita ut aliquando bonus monachus vix bonum clericum faciat:nullus conjugatorum eſt ad ſacros ordines promovendus,niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus*. Ex quo toto contextu manifeſtum eſt eandem converſionem uxoris requiri, ut vir poſſit in ſacris ordinari, quæ requiritur, ut monachus fieri poſſit, & in jure hæc duo æquiparari, imo quaſi minori, ſeu a fortiori a monachatu ad clericatum argumentum ſumi. Quando ergo hæc tria,quæ explicata ſunt, concurrunt, licite ordo ſacer ſuſcipitur a conjugato, & conſequenter licite etiam ſolemne votum caſtitatis emittitur: deficiente autem aliquo ex dictis,utrumque illicite fit. In utroque autem modo obligatio voti contrahitur, non tamen omnino eadem,quod ſupereſt explicandum.

Conjugatus licite in ſacris ordinatus ad eandẽ omnino caſtitatẽ tenetur, ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet.

10 Primo ergo quando conjugatus licite ordinatur in ſacris, eodem prorſus modo, & cum eiſdem effectibus obligatur voto caſtitatis, ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet. Probatur,quia in primis per talem ordinationem fit inhabilis ad matrimonium: nam licet vivente uxore eſſet inhabilis ad ducendam aliam, tamen per ordinationẽ novo titulo inhabilis fit,propter quod etiam mortua uxore aliam ducere non poterit, vel ſi prius matrimonium tantum fuerat ratum,& non conſummatum, & ideo contingat vinculum ipſum diſſolvi per profeſſionem uxoris in religione approbata, nihilominus ipſe non poterit valide matrimonium contrahere. Deinde tenetur integram continentiam ſervare non ſolum cum omnibus aliis, ſed etiam cum ipſa uxore, nec tantum non petendo, ſed etiam non reddendo debitum, etiamſi illa petat, ut ſtatim dicetur:ergo habet omnem obligationem,quam haberet,ſi ante matrimonium ſimile votum emiſiſſet. Ratio autem eſt, quia in re idem eſt votum, & nihil eſt, quod impediat perfectam ejus obligationem, cum licite factum ſit, & uxor renuntiaverit juri ſuo, quam renuntiationem vir acceptavit, & voto firmavit, imo & Eccleſia illam probavit, & prohibitione ſua irrevocabilem fecit; ergo tale votum abſolute obligat ad omnem caſtitatem, & ad negandum debitum, quantumvis uxor petat.

Dubitatio, an poſſit cohabitare cum uxore,ſecluſo toro.

11 Solum poteſt dubitari, an liceat hujuſmodi Clericum cohabitare cum uxore, & uti omni ejus miniſterio, tanquam ſorore, ſecluſo toro. Nam in cap.*volumus*,81.d. Gregor. Papa permittit hujuſmodi cohabitationem cum uxore,*quæ caſte*(inquit)*regenda eſt*. Et in Conc.Agathenſi can.16.& in Lateran.ſub Alexand.III.p.5.c.7. ſolum dicitur,*ſequeſtrato manſionis cubiculo*, quod recte ſtare poteſt cum cohabitatione in eadem domo, ut advertit gloſſ. in c. *Epiſcopus*, 77.d. Quapropter non videtur habere locum reſponſio,ſeu reſolutio eorum,qui dicunt,quando uxor eſt ſenex, poſſe ſacerdotem habitare cum illa, quia nullum eſt periculum, nec ſuſpicio, ſecus vero eſſe, quando uxor eſt juvenis,propter contrariam rationem.Quod ſentit gloſſa in d.c.*volumus*,& Panorm.in d.c.*conjugatus*, n.5. Hæc,inquam,reſponſio locum non habet juxta dicta jura, quia c. *Epiſcopus*,ſeu Conc.Agathenſe,loquitur expreſſe de juvenibus,& Gregorius in d.c.*volumus*,indifferenter loquitur, & æquiparat uxorem ſorori: ſoror autem etiamſi eſſet juvenis,domi poterat retineri.Ego cenſeo quęſtionem hanc vix hoc tempore habere locum,ſi jura ſerventur, & conſiderentur, quæ diximus. Quia ſi uxor ſexagenaria non ſit, & extra omne periculum, & ſuſpicionem, profiteri debet religionem, ut maritus ordinetur, quare jam cohabitare

non

non poterunt: ſi autem jam uxor ſit ſenex,& extra omnem ſuſpicionem, tunc profectò non videtur dubium, quin poſſit cohabitare cum illa, juxta regulam ſuperius poſitam in fine capitis præcedentis. *Sed licet* hoc in rigore verum ſit, optimum tamen conſilium eſt ab hujuſmodi cohabitatione abſtinere, tum propter exemplum, tum propter qualecumque periculum, etiam levioris incendii, vel libidinis. De quo videri poteſt exemplum optimum apud Gregor.lib.Dialogor.cap.11.

Difficultas, quale peccatum ſit, & quã pœnam incurrat, ſi cognoſcat uxorem.

12 Tandem inquiri hic poteſt, quale peccatum ſit, ſi hujuſmodi clericus ſic ordinatus in ſacris uxorem ſuam cognoſcat, & quam pœnam propterea incurrat. Circa priorem partem diſtinguendum eſt, an matrimonium, quod præceſſerit, fuerit ratum tantum, vel etiam conſummatum. Et ſi prioris generis fuit, conſiderandum etiam eſt, an fuerit jam ſolutum quoad vinculum per ſolemnem profeſſionem uxoris, necne: nam ſi jam fuit ſolutum, perinde ſe habet, ac ſi non præceſſiſſet, unde perinde peccat, ac ſi cum quacumque alia moniali peccaret, nam circumſtantia illa, quæ præceſſit, nec augere videtur, nec minuere notabiliter delictum. *Si autem* uxor nondum religionem profeſſa eſt, committitur quidem ſacrilegium, vel ratione voti proprii, vel etiam ratione voti ſimplicis, ſi ab uxore jam emiſſum eſt. Propria autem malitia fornicationis ibi locum non habet, quia cum vinculum non ſit ſolutum, acceſſus ille non eſt ad non ſuam. Et ita colligitur ex cap.*litteras*, de filiis Presbyt. Unde fit, ut filii ex tali matrimonio nati in rigore, ſeu ex natura rei, ut ſic dicam, non ſint illegitimi. An vero ſecundum canonicum jus tanquam illegitimi habeantur quoad irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos, tractatur a Doctoribus in dict.cap.*litteras*, & in materia de irregularitate ſatis de hoc diximus. Et quoad hanc partem idem judicium eſt quando matrimonium ante ordinationem, non ſolum ratum, ſed etiam conſummatum fuit. Solum eſt differentia, quia tunc quamvis uxor religionem fuerit profeſſa, ſemper vinculum matrimonii integrum manet, ideoque intra latitudinẽ intemperantiæ non habet eandem rationem malitiæ, multum tamen creſcit in malitia ſacrilegii ob circumſtãtiam utriuſque perſonæ Deo conſecratæ, & ſpecialiter deſponſatæ. Quoad alteram vero partem de pœna, nullam invenio, quæ ipſo jure incurratur; tamen ſi uxor monialis jam effecta ſit, deponendus erit ipſe maritus, non minus quam quilibet alius ſacerdos ad illam accedens: ſi autem adhuc ſit ſecularis cum ſimplici voto caſtitatis, non invenio certam pœnam; ſed arbitrio judicis erit puniendus, tanquam is, qui gravem inceſtum, vel potius ſacrilegium committit. De quo videri poteſt Bern.Diaz in Pract.c.81.84.& 87.

Qui ſine conſenſu uxoris illicite ordinatur, ad totam caſtitatẽ obligatur, niſi ad reddendũ debitum petenti.

13 Secundo dicendum eſt, eum, qui illicite & ſine conſenſu uxoris ſacrum ordinem ſuſcepit, quamvis graviter peccet in eo facto, nihilominus ad continentiam integre ſervandam obligari, præterquam ad non reddendum debitum uxori petenti. Tota aſſertio certa eſt, & communis. Ratio autem primæ partis eſt, quia licet Eccleſia prohibeat talem ordinationem, nihilominus, quia irritare illam non poteſt, ſed facta tenet, merito vult, ut talis perſona quantum juſte poteſt ad continentiam obligata maneat: poteſt autem in omnibus, præterquam in negatione debiti, & ideo ad omnia obligatur. Itaque & inhabilis redditur ad matrimonium, etiam mortua uxore, & ab omni actu turpi ſpecialiter eſt prohibitus, & a ſuamet uxore conjugale debitum petere non poteſt, nam ad hoc ſe potuit obligare. Et hinc probata manet altera pars, de qua videri poſſunt Palud.in 4.diſt.37.q.1.art.1.& Soto d.38. q.1.art.1. Sylveſt.& Angelus locis citatis, Covar. ſupra, & alii Canoniſtæ in cap.2.de Cleric.conjug.argum.cap.*quidam*, de converſ.conjug.& expreſſius in Extravag.*Antiquæ*, ex qua habetur Clericum in eo caſu licite reddere debitum, etiamſi matrimonium prius tantum eſſet ratum, quia non fuit per ordinationem ſolutum. Ratio autem eſt, quia uxor ſine culpa, vel voluntate ſua non debet ſuo jure privari. In eo autem caſu ſic ordinatus ſuſpenſus manet, vel potius irregularis, ut habetur expreſſe in dict. Extravag. *Antiquæ*, de voto, quæ prohibitio videtur impoſita & in pœnam prioris delicti ſuſcipiendi ordinem ſacrum indebito modo, & propter decentiam ſacri miniſterii, quod in Eccleſia Latina non conceditur ei, qui ex neceſſitate, vel debito conjugii uſum habere cogitur. De Græcis vero alia ratio eſſet, juxta ſuperius dicta, & juxta cap.*olim*, de Cler. conjug. ubi videri poteſt Panorm. An vero præter dictam irregularitatem alias pœnas incurrat conjugatus hoc modo ſuſcipiens ordines, tractat Simanc.de Cathol.inſtit.tit. 40.nu.14.& Salzedo ad Bernard.in Practica cap.80.lit.B. & reſolutio eſt ipſo facto nullam aliam incurri, poſſe tamen per Eccleſiaſticos judices imponi, & exiſtimo futurã eſſe arbitrariam, quia in jure nulla ſpecialis deſignata eſt.

14 Sed quid ſi vir accepit ordinem, ſciente uxore, & non reclamante, quamvis expreſſe non conſenſerit, nunquid tunc cogendus eſt debitum reddere, vel ita eſt de illo judicandum, ac ſi uxor conſenſiſſet, quia tacite id feciſſe videtur? Circa hoc Paludan.dict.art.1.concl.3.dicit in eo caſu uxorem obligari ad continentiam, quia non contradixit: in quo ſignificat, virum non obligari ad reddendum debitum. Addit tamen in eo caſu non eſſe obligandam uxorem ad vovendum continentiam, quia vovere non eſt res præcepti, ſed conſilii. Alii vero opinantur in eo caſu teneri ad vovendam caſtitatem, & cogi poſſe. Quia, ex quo obligatur ad ſervandam illam, id debet juxta modum ab Eccleſia præſcriptum, nam ex eodem Eccleſię præcepto utraque oritur obligatio; Eccleſia vero præcipit uxorem ſervare caſtitatem vovendo illam.

Dubitatio, an teneatur reddere debitum ſi uxor ſciens nõ reclamavit.

15 Ego vero exiſtimo in eo caſu ad neutrum teneri. Et in primis ſi ad ſervandam caſtitatem non tenetur, clarum eſt, neque ad vovendum teneri, quia non eſt, unde talis obligatio naſcatur, cum, per ſe loquendo, tale votum præcipi non poſſit. Quod autem etiam ad caſtitatem ſervandam non ſit uxor obligata, probatur, quia in eo caſu poteſt repetere virum ſuum, & ab illo exigere debitum. Quod tenet expreſſe Angelus verb.*Matrimonium*, 4.nu.12.& Sylveſt.*Matrimonium*, 8.q.12.diſt.4. citant cap.*conſuluit*, de converſ. conjug. ex quo id elici poteſt juxta quendam intellectum illius textus ſatis receptum: nam in eo non exprimitur, quomodo uxor conſenſerit religioſæ profeſſioni ſui viri, de qua ibi ſermo eſt; tamen quia dubitatio, quæ ibi proponitur Pontifici, ſolum fuit, an mortua uxore potuerit vir religione dimiſſa aliam ducere, ideo ſupponi videtur, vivente priori uxore potuiſſe ab ipſa revocari, ea vero diſſimulante, permiſſum eſſe in religione manere. Juxta hunc ergo probabilem ſenſum recte colligitur ex illo textu, etiamſi uxor ſciverit, & non contradixerit profeſſioni viri, nihilominus non cogi ad caſtitatem ſervandam, ſed poſſe virum ſuum petere: ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu, quia, ut probatum eſt, votum religionis & ſacri ordinis, quoad hoc, æquiparantur. Alia vero ſunt jura; quæ a fortiori hoc clarius probant, quæ ſtatim adducam.

16 Ratio vero reddi poteſt, quia licet uxor taceat, non propterea conſentire videtur. Et quidem ſi fortaſſe ex timore, vel ignorantia ita ſe gerat, res eſt manifeſta, quia hæc cauſant involuntarium, & patet a fortiori ex cap. *accedens*, & cap.*veniens*, de converſ. conjug. Verumtamen, etiamſi propter negligentiam, vel quamcumque humanam rationem contradicere omittat, non propterea cenſetur conſentire: quia nec res eſt ſibi favorabilis, neque aliquo ſpeciali jure contradicere tenetur; cum autem regula juris 43.in 6. dicit: *Qui tacet, conſentire videtur*, oportet, ut alterutra ex dictis conditionibus intercedat, quia cum illa voluntas tantum ſit præſumpta & interpretativa, fundari debet vel in eo, quod res eſt favorabilis, quia unuſquiſque præſumitur velle commodum ſuum, vel in obligatione contradicendi, ſi non conſentit, quia tunc vel qui non reſiſtit cum teneatur, & poſſit, indirecte cenſetur velle & conſentire; vel ſi conſentiendo evitat culpam, eo ipſo præſumitur non male agere, ſed conſentire. At in præſenti nullus eſt favor, ut per ſe conſtat; neque etiam oſtendi poteſt lex canonica, quæ obliget uxorem ad contradicendum expreſſe in eo caſu: ergo non eſt, cur cenſeatur conſentire ex eo ſolum, quod non contradicit, ſed ſolum non ſe defendere, licet patiatur injuriam. Sicut enim in regula juris 44.in 6. dicitur: *Qui tacet, non fatetur, ſed nec utique negare videtur.* Si autem uxor tunc non conſenſit ordinationi mariti, non eſt, unde poſſit ad continentiam obligari. Quare in eo etiam caſu exiſtimo manere ſic ordinatum irregularem ex tali facto, quia illicita fuit talis ordinatio ſine conſenſu uxoris, cui talis irregularitas annexa eſt in d. Extravag.*Antiquæ*.

17 Addo vero præterea, licet uxor expreſſe conſentiat, ſi non id faciat profitendo, ſeu vovendo caſtitatem, non teneri poſtea ad caſtitatem ſervandam, neque ad id cogi poſſe, ſed ſi ſuum virum repetat, non eſſe illi negandum. Hoc colligo ex cap.1.de converſ.conjugat. ubi caſus

eſt

eſt de viro profitente religionem de licentia uxoris, quæ caſtitatem non vovit,& quęritur,an ille poſſit revocari ad torum uxoris, vel illa cogenda ſit caſtitatem ſervare. Reſpondet Pontifex,ſi uxor non promiſerit caſtitatem,virum poſſe,& debere illi reſtitui.Intelligit autem,*niſi promiſerit*, id eſt,ſi promittere noluerit,unde in ipſo Concil. Lateran. ſub Alexand.III.part.5.cap.4.additur: *Verumtamen uxor commonenda eſt,& propenſius exhortanda,ut ad religionem tranſeat, & caſtitatem ſervare promittat.* Ergo non eſt hoc opus neceſſitatis,ſed conſilii, & admonitionis. Idem colligitur a contrario ſenſu ex cap.*veniens*, eod.tit. quod etiam loquitur in caſu profeſſionis: ſed jam ſæpe dictum eſt, hæc duo æquiparari in jure quantum ad præſens attinet. Ratio vero reddi poteſt,quia eo ipſo,quod converſio, vel ordinatio viri facta eſt ſine voto uxoris, non eſt facta ſecundum formam & modum ſacris canonibus præſcriptum, & ideo & illicite facta eſt, & non obligat uxorem ad perpetuam caſtitatem,quia Eccleſia non vult illam obligare,niſi per voluntariam promiſſionem ejus,ut ex dictis juribus manifeſtum eſt.Hanc vero partem limitant Angelus & Sylveſter ſupra cum Panormitano,ut procedat,quando uxor,quæ dedit licentiam,ignorabat jus: nam ſi illud ſciebat, inquiunt, dando licentiam cenſetur vovere. Sed hoc non probo, tum quia jus in hoc non diſtinguit; cur ergo nos diſtinguemus,aut præſumemus,quod ipſum non præſumit?tum etiam, quia ſi ſciat integrum jus, hoc ipſo ſciet jus ipſum eam non obligare, niſi expreſſe promittat, & ideo potius præſumetur dare licentiam non vovendi,quia non vult ſe obligare; ſed de hoc plura infra tractando de profeſſione religionis.

CAPUT XX.

Utrum in votum ordinis ſacri cadere poſſit diſpenſatio.

Opinio negans poſſe diſpenſari quoad matrimonium contrahendũ.

1 AUctores, qui dixerunt caſtitatem, ſeu cœlibatum jure divino eſſe annexum ſacro ordini, conſequenter negarunt eſſe in Eccleſia etiam in ſummo Pontifice poteſtatem diſpenſandi in hujuſmodi caſtitate præſertim quoad impedimentum ducendi uxorem: ita ſenſerunt Major in 4.d.24.q.2.Clitovæus lib.de continentia ſacerd. cap.13.Turrian.lib.2. de Dogmat.charact.& Medina lib. 5.de continentia ſacerd.c.100. Ratio eſt, quia inhabilitas jure divino introducta non poteſt per Eccleſiam auferri, ſicut non poteſt Eccleſia fœminam habilitare ad ordines, quia jure divino inhabilis eſt. Si ergo ſacer ordo hominem facit inhabilem ad matrimonium ex divina inſtitutione,non poterit Eccleſia talem perſonam reddere habilem per diſpenſationem. Et quia perſona inhabilis ad matrimonium,conſequenter eſt inhabilis ad honeſtum uſum ejus, fit conſequenter, ut qui in illo priori diſpenſare non poteſt, id eſt, in vinculo, neque in poſteriori, id eſt, in uſu diſpenſare poſſit; quod conſequenter procedet quoad uſum, etiamſi contingat vinculum matrimonii ante ordinationem præcedere, quamvis in hoc ultimo non omnino conveniant dicti auctores.

2 In hac ſententia primum diſputari poſſet de illatione:non enim deſunt, qui exiſtiment aliquas eſſe irregularitates jure divino introductas, quæ nihilominus poſſunt aliquando ex graviſſima cauſa per Eccleſiam diſpenſari. Et ſimiliter præcepta aliqua divini juris aliquando recipere diſpenſationem,ſi talia ſint,ut ad primaria Eccleſię fundamenta non pertineant, qualia ſunt ſubſtantia ſacrificii, & ſacramentorum,Monarchia Eccleſiæ,& ſimilia,ſed ſolum ſpectent ad majorem decentiam,& religionem,quale eſt illud,de quo agimus;quia inferior interdum poteſt diſpenſare in lege ſuperioris per poteſtatem ab eo acceptam, de qua poteſtate poteſt in præſenti ex tali traditione conſtare. Sed quia hæc materia generalior eſt, brevius & facilius in præſenti dicitur, ſententiam illam niti falſo fundamento, ut ſupra viſum eſt.

3 Dicendum ergo indubitanter eſt,votum ſolenne continentiæ annexum ſacro ordini per Eccleſiam diſpenſari poſſe, tum antecedenter, tum etiam conſequenter. Concluſio eſt communiter recepta, etiam ab illis auctoribus, qui negant ſolenne votum religionis eſſe indiſpenſabile, ut patet ex D.Thom. hic art.11. ubi Aragon. & alii, Soto lib.7.de Juſtit.q.4.art.2. & q.5.art.2. & q.6.art.2. & in 4. d.38.q.1.art.1. Idem tenent a fortiori omnes, qui tenent votum ſolenne religionis eſſe diſpenſabile, quos infra referemus.Idem tenet gloſſa in cap.*de illo*, 32.d. & communiter ſcribentes in cap.*non eſt*,de voto,Covar.1.p.4.cap.6. §.3.Caſtro contra hæreſes, verb.*Sacerdotium*, Cajetan.d. art.11.& tom.1. Opuſcul. tract.27. Ratio ſumitur ex oppoſito fundamento, quod totum hoc impedimentum ſit ex inſtitutione Eccleſiæ, in qua,etiamſi Apoſtolica ſit,poteſt ipſa Eccleſia per ſupremam ſuam poteſtatem, quæ in ſummo Pontifice reſidet, diſpenſare.

4 Ut autem modus, & ratio in tali diſpenſatione ſervanda declaretur, propoſui in aſſertione illas duas particulas, *antecedenter*, & *conſequenter*. Duobus enim modis poteſt hęc diſpenſatio concedi.Primo permittendo alicui, ut in ſacris ordinetur non vovendo caſtitatem, & conſequenter nec contrahendo impedimentum aliquod ad matrimonium: & hoc voto antecedenter diſpenſari in hoc voto caſtitatis, Conſequenter autem dicetur fieri, ſi cum eo, qui ordinario jure ſuſcepit ordines, & ſolenniter vovit, & ad matrimonium inhabilis eſt, diſpenſetur, ut matrimonio ligari, vel uti poſſit. Uterque ergo modus poſſibilis eſt, cum aliqua tamen diverſitate. Nam prior & clarior,& facilior eſt. Clarior quidem, quia tota obligatio, quæ in ordinando antecedit ad vovendum,eſt mere ex Eccleſiaſtico præcepto: manifeſtum eſt autem talem obligationem poſſe per ſummum Pontificem auferri. Rurſus inhabilitas ad matrimonium in pręſenti non contrahitur ex Eccleſię intentione,niſi mediante hoc voto:ergo auferendo obligationem vovendi, conſequenter facit, ne tale impedimentum incurratur. Quod ſi hoc impedimentum conſideretur, quatenus immediate virtute legis abſque interventu voti poteſt, & aliquando ſolet inferri, clarum etiam eſt poſſe per diſpenſationem impediri. Faciliorem etiam dico eſſe hanc diſpenſationem, quia cum ſit tantum in jure humano, etiamſi requirat juſtam cauſam, ut licite concedatur,erit tamen valida,quamvis debita ratione careat; ſuppono enim hanc eſſe naturam, ſeu generalem rationem diſpenſationis in lege humana, quando ab eo datur, qui ſuperiorem, vel æqualem poteſtatem habet cum legis conditore. Dico autem dari ſine ratione debita ex ſufficiente voluntate diſpenſatoris: nam ſi per fraudem & dolum extorqueatur, fingendo cauſam, ubi non eſt, alio titulo erit invalida, ſcilicet quia ſubreptitia eſt, & involuntaria diſpenſanti.

5 Poſterior autem modus,quia ſupponit votum jam factum, quod aliquo modo involvit obligationem ex jure divino,ex eo capite nonnullam majorem habet difficultatem.Nihilominus quod hoc etiam modo ſit poſſibile,facile etiam perſuadetur, quia ibi ad ſummum interveniunt duo vincula, unum voti, aliud legis Eccleſiaſticæ adjungentis voto inhabilitatem ad matrimonium: ſed utrumque vinculum eſt diſpenſabile per poteſtatem Pontificis,ſi per ſe,& diviſim ſpectentur: ergo etiam ſimul. Minor patet, quia illud votum in ſe non eſt alterius naturæ, aut obligationis,quam votum ſimplex caſtitatis,ut ſatis in ſuperioribus demonſtratum eſt; ergo quantum eſt ex ſe, æque eſt diſpenſabile. De altero vero impedimento jam res eſt clara ex dictis,quia ſolum eſt ex Eccleſiaſtica lege.Conſequentia vero probatur, quia illud duplex vinculum non conſtituit unum intenſive majus (ut ſic dicam), neque extra, vel ſupra proprium ordinem elevatur, eo quod ſimul concurrant: ergo ſemper manent ſub Pontificia poteſtate,ut diſpenſabilia ſint. Quod vero ſpectat ad cauſam, vel rationem dandi talem diſpenſationem,ſine dubio concurrentibus illis duobus titulis multo major cauſa requiritur,ut juſta ſit diſpenſatio,quam ad diſpenſandum in voto ſimplici caſtitatis requiratur. In hoc vero illud eſt magna obſervatione dignum,quod ſi deſit legitima cauſa,& ſi tota diſpenſatio ſit injuſta, non tamen tota erit invalida: nam quoad tollendam illam obligationem, quæ ex vi & natura voti intrinſece naſcitur, erit invalida juxta ſuperius dicta in genere de diſpenſatione voti. Quoad tollendum vero omne impedimentum lege Eccleſiaſtica ſuperadditum, erit valida juxta generale principium paulo antea poſitum.

6 Neque eſt inconveniens eandem diſpenſationem ex parte eſſe validam, & ex parte invalidam, quia licet materialiter,ut ita dicam, appareat,revera eſt duplex, quia duo vincula auferre intendit,unum mere humanum,quod poteſt valide facere ſine cauſa, aliud attingens jus divinum, quod non ita poteſt.Quapropter ſi clericus ſic diſpenſatus

uxorem

Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus, valide contrahit matrimonium, non tamẽ poteſt licite petere debitum.

uxorem accipiat, validum erit matrimonium, quia impedimentum irritans revera fuit ſublatum, & conſequenter poterit licite, imo & debebit debitum conjugale reddere; ſicut quicumque alius ducens uxorem cum ſimplici voto caſtitatis, non poterit tamen debitum petere, quia cum diſpenſatio quoad votum non fuerit valida, obligat ſemper ad id, quod conjugatus ſervare poteſt ſine injuria uxoris. Unde a fortiori fit, ut ſub reatu ſacrilegii maneat etiam obligatus ad obſervandam in reliquis omnibus caſtitatem conjugalem, quia votum caſtitatis ibi manet, & ſecum affert totam hanc obligationem.

7 Atque hæc doctrina quoad eam partem, quæ ſpectat ad valorem talis diſpenſationis in Eccleſiaſtico impedimento communis eſt, ut videre licet in citatis auctoribus, præſertim Sot. d. 38. q. 1. art. 1. Palac. d. 26. diſp. 2. circa 6. concl. & Cajetan. in d. tract. 27. De altera vero parte aliqui dubitant, nimiſque rigoroſam illam eſſe cenſent: putant enim probabile eſſe, hanc diſpenſationem ſine legitima cauſa datam validam eſſe quoad totam voti obligationem, ſi non per modum diſpenſationis, ſaltem per modum irritationis, quia qui ordinatur, tantum emittit hoc votum ex obligatione ab eccleſia inventa: ergo tantum intendit ſe obligare per votum, quamdiu Eccleſia ſeu caput ejus voluerit eſſe ligatum: ergo illud votum non eſt abſolute perpetuum, ſed tacite includit hanc conditionem, ſeu determinationem, *ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ*: ergo quoties Papa voluerit votum illud auferre, ceſſat votum ſaltem ex intentione voventis, quia non plus ſe obligavit. Quamquam enim hic dicendi modus generatim de omnibus votis ſuperius tanquam improbabilis rejectus ſit, de hoc nihilominus particulari voto videtur habere aliquam veriſimilitudinem; quia ad nutum, ut ſic dicam, Eccleſiæ fit, ſicut quando religioſus facit votum ex conſilio vel licentia Pręlati, cenſetur facere, quamdiu ipſe Pręlatus non repugnaverit, ſeu votum non abſtulerit.

8 Nihilominus tamen hic etiam non cenſeo illam opinionem veram, quia licet hoc votum fiat ex juriſdictione Eccleſiæ, & juxta illius voluntatem, non propterea fit ſub illa conditione, vel determinatione, quia ipſamet Eccleſia non vult, nec inſtituit, ut votum conditionale fiat, ſed abſolute & ſimpliciter votum caſtitatis: ita enim omnia decreta loquuntur, neque in hoc agnoſcunt differentiam ullam inter votum caſtitatis ordinis, vel religionis, vel quodlibet aliud ſimpliciter emiſſum, ut conſtat ex capite unico de voto in 6. & ex Extravag. *Antiquæ*, de voto & toto tit. de converſ. conjug. cum ſimilibus. Nec eſt ſimile quod affertur de voto religioſi, quia in religioſo votum eſt irritabile a Prælato, non ex ſpeciali intentione voventis, ſed ex natura talis ſtatus, & imperfectione voluntatis alteri ſubjectæ quoad facultatem ſe obligandi: ac denique ex poteſtate dominativa talis Prælati, qua non privatur, etiamſi licentiam voventi tribuat, ut ſupra viſum eſt. Clericus autem cum ordinatur, habet perfectam facultatem ſe obligandi per votum, & Pontifex non habet ſpecialem poteſtatem dominativam in ipſum, ſed ſolum generalem poteſtatem juriſdictionis, & ideo cum ab ordinando exigitur, ut voveat abſolutum votum caſtitatis, exigitur, quale ab ipſo fieri poteſt. Non ergo additur conditio aliqua, per quam ſpecialiter dependeat a voluntate Pontificis, præter eam, quæ communis eſt omnibus votis Chriſtianorum, quæ ita pendent a poteſtate Pontificis, ut intercedente cauſa juſta per illam auferri poſſint, & non aliàs; neque eſt veriſimile aliquid amplius intendiſſe Eccleſiam in votis clericorum, quia illud non ad ædificationem, ſed ad deſtructionem fuiſſet.

An poſſit diſpenſari ad uſum conjugii, & ſimul ordinis ſacri.

9 Quæri vero ulterius poteſt, an per hujuſmodi diſpenſationem concedi valeat non ſolum uſus conjugii ordinato in ſacris, ſed etiam ut ſimul habeat uſum ipſius ſacri ordinis, hoc enim ſine dubio difficilius eſt. Ad hoc vero juxta diſtinctionem datam, & principia poſita reſpondendum eſt. Nam ſi loquamur de diſpenſatione antecedente votum, ſine dubio poteſt Eccleſia diſpenſare cum aliquo conjugato, ut ordinetur, ſimulque, & uſum ordinis, & uſum conjugii retineat. Nam in primis id Eccleſia Roman. in Gręcis tolerat, ut conſtat ex cap. *cum olim*, de Cler. conjug. ubi Panorm. advertit hoc permitti ſacerdoti Græco etiam peregrinanti inter Latinos, vel ibi habenti quaſi domicilium: nam licet hoc videatur præter jus commune, quia regulariter unuſquiſque tenetur ſervare mores illius loci, in quo verſatur, in eo cap. videtur hoc eſſe ſpecialiter permiſſum, forte ob eam cauſam, quod ſpecialis illa obligatio, quæ ex voto naſcitur, non imponitur ei, qui votum non fecit, etiamſi inter eos verſetur, qui tale votum emittunt. Imo addit ibidem Panorm. poſſe Eccleſiam generaliter ſtatuere, & hoc concedere omnibus clericis, etiam in Eccleſia Occidentali, quod etiam indubitatum videtur, quia non eſt contra jus naturale, nec divinum, aut bonis moribus ſimpliciter repugnans. Ulterius vero addit: *Non ſolum credo poteſtatem ineſſe Eccleſiæ hoc concedendi, ſed etiam, quod pro bono, & ſalute animarum eſſet ſalubre ſtatutum, quod volentes vovere, & magis mereri, relinquerentur voluntati eorum, non volentes autem continere, poſſint contrahere, quia experientia docente contrarius potius effectus ſequitur ex illa lege continentiæ.* Sed in his verbis multum exceſſit Panorm. conſideravit enim tantum quorumdam ſacerdorum peccata, qui incontinenter vivunt, & non infinita alia commoda, quæ ex cœlibatu, & continentia ſacerdotum ſequuntur, nec damna, quæ ex oppoſita libertate provenirent.

10 Quapropter aliud eſt loqui de abrogatione, ſeu univerſali mutatione hujus legis, aliud de particulari diſpenſatione cum uno, vel alio, & fatemur quidem ad utrumque eſſe in Eccleſia poteſtatem propter rationes factas, tamen illud prius tale eſt, ut in actum reduci non expediat. Neque exiſtimo poſſe, moraliter loquendo, legitimam cauſam intercedere ad hujuſmodi abrogationem ſancte & prudenter faciendam, ſaltem pro univerſa Eccleſia, quia pravi quorundam mores ad hoc non ſufficiunt, ut ſupra dictum eſt. Ad particularẽ autem diſpenſationem faciendam rationabilis cauſa intervenire poteſt. Regulariter autẽ loquendo, hujuſmodi neceſſitatibus, vel cauſis decurrentibus fit ſatis cõcedendo uſum matrimonii habenti ordinem ſacrum, ea tamen lege, ut ordine non utatur: quæ enim moralis neceſſitas fingi poteſt utrumque uſum copulandi? & ideo vix credo talem diſpenſationem poſſe licite fieri, niſi fingatur caſus, in quo tanta eſſet penuria miniſtrorum Eccleſiæ, ut ſine magno ejus incommodo non poſſit hujuſmodi perſona tali matrimonio privari: hic autem caſus cogitari potius valet, quam timeri. Unde obiter colligo, quamvis juxta ſuperius dicta facilius ſit hanc diſpenſationem concedere ante votum emiſſum ex ea parte, quod illa ſolum cadit in jus pure humanum, aliunde vero difficiliorem eſſe, quoad hoc ut habeat juſtam cauſam; quia vel conceditur alicui, ut ſine voto vel obligatione caſtitatis ſacrum ordinem ſuſcipiat, ut illius ordinis uſum ſimul cum uſu matrimonii habere poſſit; & hoc non poteſt moraliter expedire, ut dixi; vel ſolum conceditur poſſe recipere ordinem, ut illum habeat, non vero ut illo utatur, & hoc prorſus irrationabile eſt; cur enim alicui concedetur de novo ſacer ordo eo animo, & intentione, ut nunquam illo utatur? nec deſunt, qui putent hoc eſſe contra jus divinum, cum talis ordo non niſi propter tale miniſterium inſtitutus ſit.

11 Quoad hoc ergo longe diverſa ratio eſt de clerico jam ordinato in ſacris, nam in illo poteſt ſpecialis neceſſitas occurrere, ob quam expediat illi conjugium, & uſum ejus concedi; tamen illa eadem neceſſitas cenſeri debet impedimentum per accidens exortum ad legitimum uſum talis ordinis, ideoque quoties Pontifex diſpenſat cum aliquo clerico ordinato in ſacris in lege continentiæ, eo ipſo ſeparat illum ab uſu ordinis, quod & conſuetudine ſatis conſtat, & opinor ſemper exprimi in hujuſmodi conceſſione, & quamvis non exprimeretur, opinor ita fore intelligendum, quia ſecundum jus commune, qui habet uſum uxoris, etiam reddendo tantum debitum, eo ipſo ſuſpenditur ab uſu ordinis, juxta Extravag. *Antiquæ*, citatam. In quo jure non diſpenſatur, niſi id expreſſe declaretur; & ideo licet per diſpenſationem concedatur clerico matrimonium, non cenſetur concedi retento uſu ordinis, niſi exprimatur, maxime cum talis diſpenſatio odioſa ſit, & ideo reſtringenda.

Quæ cauſæ ſufficientes ſint ad hanc diſpenſationem.

12 Quæ autem cauſa, vel neceſſitas ſufficiens judicanda ſit ad hujuſmodi diſpenſationem juſte concedendam, non poteſt aliter definiri, quam ſupra de diſpenſatione voti in communi dictum eſt. Solum adverto cum Cajetan. Opuſc. 27. in fin. non eſſe ſemper neceſſariam cauſam pupublicam boni communis, ut quidam voluerunt, ſed ſufficere privatam, dummodo gravis ſit, & quæ moraliter ſufficiat ad compenſandum bonum caſtitatis, & aliquale incommodum, quod in ordinem ſacrum inde videtur

redun-

redundare, ratione cujus gravior ſine dubio cauſa requiritur ad diſpenſandum in hoc voto, quam in ſimplici voto caſtitatis.

CAPUT XXI.

Quam ſit antiquum in Eccleſia, ut votum caſtitatis religioſæ ſolenne ſit, ita ut matrimonium ſubſequens dirimat.

Duo requiruntur ad ſolennitatem hujus voti.

1 DUo diximus in ſuperioribus eſſe neceſſaria ad ſolennitatem hujus voti. Unum eſt, eſſe abſolutum, & tam ex intentione voventis, quam acceptantis omnino perpetuum; & de hac conditione non agimus, ſed ſupponimus regulariter loquendo, hujuſmodi fuiſſe votum caſtitatis, quod a principio Eccleſiæ annexum fuit ſtatui religioſo; ſolum forte in hoc poſſent contradicere, qui exiſtimant, religioſos etiam profeſſos potuiſſe olim ejici a religione voti ſolutos, ſed quid de hoc ſentiendum ſit jam ſupra diximus. Aliud neceſſarium ad ſolennitatem hujus voti eſt, ut reddat perſonam inhabilem ad matrimonium, & quod illud dirimat non ſolum contrahendum, ſed etiam jam contractum, & nondum conſummatum; hoc enim addit ſolennitas hujus voti ultra ſolennitatem voti continentiæ ſacerdotum. Nam illud licet inhabilitet ad matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum, ut in ſuperioribus viſum eſt, & de ſolennitate quoad hos effectus in præſenti non tractamus, quia libro 2. hujus tractatus de illa ut ſic ſatis dictum eſt; ſolum ergo nunc inquirimus hujus voti ſolemnis antiquitatem, & originem.

2 Primus modus dicendi eſt, hujus voti ſolennitatem tam antiquam eſſe, quam eſt verus ſtatus religioſus; imo nullum potuiſſe unquam eſſe verum religioſum, niſi emittendo hujuſmodi votum ſolenne, & habens prædictos effectus. Ita ſentire videntur, qui aſſerunt profeſſionem ex natura rei habere hanc ſolennitatem, & vim ratione traditionis, quam includit profeſſio; nam eo ipſo, quod traditioni votum caſtitatis adjungitur, ſolenne fit, & dictam efficaciam obtinet: ita ſentiunt omnes, qui credunt hoc votum eſſe indiſpenſabile, & eſſe de neceſſitate ſtatus religioſi, quod adeo conſtanter affirmat Sot.lib.7.de juſtitia quæſt.2.artic.3.ut dicat, quod licet hoc votum ex Papæ ordinatione redderet inhabilem ad matrimonium, ſi non redderet ex natura votorum, non conſtitueret Religioſum; imo de facto cenſet Milites Sancti Joannis non eſſe vere religioſos, etiamſi votum eorum dirimat matrimonium, quia id non facit ex natura voti, ſed ex Papæ conſtitutione; cur autem de illo voto potius hoc aſſerat, quam de aliis, non video; omitto alios authores, qui pro hac ſententia citari poſſunt, quia de puncto propoſito, ſcilicet de antiquitate hujus voti, expreſſe non loquuntur, & quoad alia, in quibus hoc continetur, jam ſupra relati ſunt, & referuntur in ſequentibus. Hæc ergo opinio ex prædictis principiis a nobis defendi non poteſt, nam ſupra oſtenſum eſt ſolennitatem voti non conſiſtere in conjunctione promiſſionis cum traditione religioſa; indicatum etiam eſt non dirimere matrimonium, ſive antecedens, ſive ſubſequens, ex natura rei, ſed ex lege poſitiva, quam non eſſe divinam, ſed humanam, oſtendemus in ſequentibus.

3 Secunda ſententia eſt, votum caſtitatis religioſæ in principio Eccleſiæ non reddidiſſe perſonam inhabilem ad matrimonium, uſque ad tempora Innocentii II. id eſt, poſt annum Domini 1140. Innocentius enim Primus invenitur hunc effectum huic voto tribuiſſe in cap. *ut lex*, 27. quæſt. 1. ergo ante illud tempus tale votum non erat ſolenne, nec dirimebat matrimonium. Poteſt hæc opinio multis Patrum teſtimoniis ſuaderi, & Pontificum, ac Conciliorum decretis, in quibus ſignificatur valida fuiſſe matrimonia, a religioſis viris, aut fœminis contracta in illis primis temporibus. Quorum aliqua tractavimus ſupra oſtendendo, votum ſimplex non irritare ſubſequens matrimonium; & aliqua refert Gratianus, 27. quæſt. 1. in cap. *nuptiarum*, & ſequentibus; quibus addimus primo cap. *quotquot*, ex Concilio Ancyrano, c.18. ubi refert hæc verba: *Quotquot Virginitatem pollicitam prævaricati ſunt, profeſſione contenta inter bigamos, id eſt, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebunt*; cujus canonis mentionem faciens Sanctus Baſilius epiſtola 2. ad Amphilochium capit. 18. illud intelligit de Virginibus publice profeſſis; dicitque matrimonium illud toleratum fuiſſe ab illis Patribus adjuncta ſolum illa bigamiæ nota. Secundo addi poteſt Can. 13. & 14. Concilii Elibertini, ubi Virginibus ſacris, ſi nubant, & matrimonium conſummaverint, poſt annum ſine publica pœnitentia reconciliari permittuntur; ſi autem cum aliis fuerint mœchatæ, non reconciliantur, niſi poſt quinquennium, & cum publica pœnitentia. Tertio in Concilio Chalcedonenſi canon. 15. & 16. excommunicantur quidem religioſi, qui poſt profeſſionem matrimonium contrahunt, nullum tamen verbum additur, quod indicet matrimonium fuiſſe nullum; imo in Concilio Triburienſi cap. 23. idem canon. 16. refertur cum aliis ex Siricio & Gelaſio Pontificibus, & nihil aliud ſignificatur, quam talia conjugia eſſe illicita, & ſacrilega; & in hunc modum referri poſſunt multa ex Innocent. epiſtola 2. cap. 2. & Leone magno in epiſtola 92. ad Ruſticum cap. 12. 13. & 14. & ex aliis decretis, in quibus ſermo eſt de hujuſmodi matrimoniis Monachorum, aut monialium, & licet reprobentur, nunquam tamen dicitur eſſe nulla; imo nonnulla verba ſæpe invenientur, quæ ſupponunt potius eſſe valida, ut eſt illud apud Innocentium: *Non eſt admittendus ad pœnitentiam, niſi is, cui ſe junxerat, ex hac vita deceſſerit*. Denique quod tempore Juſtiniani Imperatoris monachatus non impediret matrimonium, irritando illud, colligi poteſt ex Authentica, de Monachis conſtitut. 5. ibi enim ſtatuit, ut monachus etiam ad eum gradum clericatus aſſumptus, in quo aliis clericis licitum eſt conjugium, non poſſit matrimonium contrahere; ſi autem contrahat, non dicit ſeparandum, ſed ſolum, vel ejiciatur a clero, & ad militiam, aut ad aliud officium non aſſumatur, & concludit. *Ipſe autem apud ſemetipſum reputans & agnoſcens, qualem pro hoc daturus magno Deo ſatisfactionem.*

4 In hac controverſia nonnulla ſunt mihi aut certa, aut longe probabiliora; aliquid vero ita dubium, ut in eo vix aliquid certum definiri poſſit. Et primo quidem de fide certum eſt, hoc votum ſolemne factum in profeſſione religionis approbatæ reddere inhabilem perſonam ad matrimonium ſubſequens, atque ita irritare illud: ita definitur in cap. unico, de voto in 6. & in Extravag. 1. Joannis XXII. de voto, & in Tridentino ſeſſ. 24. canon. 9. & ideo in Clementina unica, de conſanguinitate, & affinitate, Religioſi, & moniales talia matrimonia contrahentes, & illi, qui cum monialibus ſcienter contrahunt, ipſo facto excommunicantur, quam cenſuram in proprio opere latius explicavimus.

Hoc votū ſolemne in religione approbata factum irritat ſubſequens matrimonium.

5 Secundo eſt mihi certum ſaltem a tempore Innocentii II. hoc fuiſſe in Eccleſia inviolabiliter obſervatum; ille enim in Concilio Romano legem ſtatuit, ut ſic contrahentes ſeparentur, & rationem reddit, dicens: *Hujuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus*; in qua leges pares eſſe declarat, Clericos in ſacris, Canonicos, regulares, Monachos, atque converſos profeſſos, & ſanctimoniales fœminas. Ab eo autem tempore conſtat hanc legem inviolabiliter eſſe ſervatam in Eccleſia, ut de Clericis in ſacris ſupra oſtendimus; & de religioſis patet ex juribus allegatis, & ex toto titulo, qui cler. & vovent. cum ſimilibus, & ex continua obſervantia Eccleſiæ; non enim oſtendi poteſt, legem illam Innocentii, vel conſuetudine, vel alia contraria lege revocatam unquam fuiſſe, quin potius paulo poſt illud tempus, id eſt, poſt ſexaginta, vel octuaginta annos, ordines Mendicantium florere cœperunt, in quibus lex illa inviolabiliter ſervata eſt, & ſimul etiam in aliis religionibus antiquioribus, quæ ſuum ſtatum conſervaverunt.

6 Tertio exiſtimo probabilius ex ſola ratione, vel ex natura ſtatus religioſi nō poſſe ſatis oſtendi morem hunc, ſeu hanc voti conditionem ante Innocentii II. tempora incepiſſe. Probatur primo ex cap. unico, de voto in 6. ubi Pontifex Bonif. ait: *Nos igitur attendentes, quod voti ſolemnitas ex ſola inſtitutione Eccleſiæ eſt inventa*: quid autem per ſolemnitatem voti intelligat, & antea, & poſtea declarat, nam initio quæſtionem proponit, quod votum debeat dici ſolenne, & ad dirimendum matrimonium efficax; loquitur ergo de ſolemnitate quoad hanc efficaciam, & poſtea in reſponſione dicit, illud

Non poteſt probari antea habuiſſe hunc effectum.

ſolum votum debere dici ſolenne quantum ad matrimonium poſt contractum dirimendum; ergo quantum ad hunc effectum, dicit ſolennitatem eſſe introductam per Eccleſiæ conſtitutionem. Ergo ſecluſa Eccleſię conſtitutione, non poteſt ſolo diſcurſu rationis ex natura ſtatus religioſi colligi hunc effectum anteceſſiſſe tempora Innocentii II. Imo licet quis contendat, & gratis demus, Bonifacium in dicto cap. unico loqui de extrinſeca ſolennitate, cum qua fieri debet tale votum, nihilominus negari non poteſt loqui de tali ſolennitate, ſine qua votum factum non habebit dictam efficaciam, ſaltem quia Eccleſia non admittit illud aliter factum ad hujuſmodi effectū: niſi enim Pontifex de hac ſaltem ſolennitate loquatur, impertinens eſt ratio, quam adducit, quæ eo tendit, ut oſtendat, illud ſolum votum eſſe ſolenne quoad hunc effectum, quod ab ipſo tale eſſe declaratur, & quod perinde eſt, quod quocumque tempore ab Eccleſia fuerit ut tale prohibitum; ad hoc enim parum refert, quod extrinſeca ſolennitas pendeat ex conſtitutione Eccleſiæ, niſi etiam ſit talis, ut ſine illa non poſſit votum dictam efficaciam habere. Hoc autem ſatis eſt, ut nulla certa ratione colligi poſſit antiquitas voti ſolennis ante Innocentium II. quoad prædictum effectum, quia licet conſtet antea fuiſſe ſtatum religioſum verum, & ſuo modo probatum ab Eccleſia (eo nimirum modo, quo tunc fiebat approbatio) non tamen conſtat, nec neceſſarium eſt, ut ſolemnitas, quæ in aſſumptione talis ſtatus fiebat, fuerit ab Eccleſia recepta, & approbata, ut ſufficiens ad prædictum effectum: nulla enim eſt ſufficiens ratio, quæ hanc neceſſariam conſecutionem probet, maxime cum ſupra oſtenſum ſit, ad verum religioſum ſtatum non eſſe neceſſarium votum, quod habeat hunc effectum.

7 Occurrit etiam aliquid in prædictis decretis conſiderandum, quod ad rem declarandam conferre poteſt; nam poſt declarationem Bonifacii plus videtur requiri, ut hoc votum caſtitatis religioſæ hanc habeat efficaciam, quam ex vi conſtitutionis Innocentii eſſet neceſſarium. Bonifacius enim requirit, ut tale votum factum ſit in profeſſione alicujus religionis, per ſedem Apoſtolicam approbatæ, ubi ſine dubio loquitur de approbatione requiſita poſt decretum Innocentii III. in cap. ultim. de Religioſ. domib. & Gregorii X. eodem titul. in 6. Ex quo refert gloſſ. ibi ab omnibus recepta, votum caſtitatis factum in quacumque congregatione, & pio vivendi modo, etiam ut tali recepto, non habere dictam efficaciam irritandi matrimonium poſtea ſubſequutum; at vero Innocentius II. abſolute loquitur de Monachis, & ſanctimonialibus, unde illo tempore inhabiles fiebant ad matrimonium: etiamſi ſtatus ille non eſſet ab Eccleſia Romana ſpecialiter in religioſum approbatus; qui tamen nunc non ſufficeret juxta conſtitutionem Bonifacii, etiamſi homo ex parte ſua eandem caſtitatem, & obedientiam promittat, & ſe tradat quantum in ſe eſt, illi communitati, nunquam reddetur inhabilis ad matrimonium, quia Eccleſia jam non approbat illum ſtatum, vel profeſſionem ejus, ut ſolennitatem ſufficientem ad prædictum effectum. Quomodo autem poteſt, & vi, & diſcurſu rationis oſtendi, fuiſſe ante Innocentium II. congregationes omnes, vel ſtatus, in quibus tria vota fiebant, ſeu promiſſiones eorum fuiſſe per conſtitutionem Eccleſiæ approbatas, ut ſufficientes ad prædictam ſolennitatem, & conſequenter ad hanc voti efficaciam, non video ſane, unde poſſit, vel probabiliter deduci ex vi rationis.

8 Quarto ex his videtur fieri probabile hoc impedimentum ab Innocentio II. introductum eſſe, quamquam (ut verum fatear) nunquam id mihi ſatis probari poſſit. Priorem partem ſuadere videtur dictum decretum Bonifacii; conſiderandum eſt enim non dicere hanc voti ſolennitatem haberi ex traditione, vel conſuetudine Eccleſiæ, ſed, *ſola conſtitutione Eccleſiæ fuiſſe inventam*. Conſtitutio enim proprie ſignificat ſcriptum aliquod decretum: unde videtur Bonifacius alludere ad dictum decretum Innocentii II. Nam ante illud nullum invenimus Eccleſiaſticum decretum ſcriptum, quo talis ſolennitas inventa fuerit, ut videntur probare teſtimonia in ſecunda opinione adducta. Ex quibus etiam hoc ita confirmatur. Nam ante Innocentium II. vel omnes Monachi, & ſanctimoniales erant inhabiles ad matrimonium, vel nulli, quia non poſſumus veriſimiliter inter eos diſcernere & dicere, quoſdam monachos fuiſſe inhabiles, & non alios; quæ enim ratio hujus diverſitatis, aut quod ejus veſtigium, vel fundamentum dare poſſumus? Neque etiam dicere poſſumus omnes fuiſſe inhabiles, cum in pluribus multa antiquitatis teſtimonia refragari videantur; ergo dicendum eſt abſolute, & ſimpliciter non habuiſſe illo tempore votum hoc talem efficaciam. Confirmari id denique poteſt ex eo, quod ſupra notavimus, olim fuiſſe conſuetudinem facile ejiciendi monachos profeſſos, imo & permittendi eos abire, ſi velint, ſine ulla coactione ad perſeverandum, ut plane colligitur ex regula S. Benedicti cap. 58. ubi præcipit poſt factam profeſſionem ſervari ſæculares veſtes monachi, ut ſi aliquando abire decreverit, ablato habitū monachali cum ſuis veſtibus dimittatur: & in cap. 29. dicitur, hujuſmodi inconſtantes ter poſſe iterum recipi, & non amplius, etiamſi revertantur: veriſimile autem eſt, multos ex his ſolitos fuiſſe contrahere poſtea matrimonia; erant enim laici, quales eo tempore communiter erant Monachi; ergo credibile etiam eſt eorum matrimonia fuiſſe valida, nam alioquin non permitterentur in eo ſtatu permanere ſine coactione.

9 Nihilominus hæc ſententia, ut dixi, mihi probari non poteſt; ſentire enim non poſſum, nec mihi perſuadere totam illam venerabilem antiquitatem hac excellentia, & perfectione caſtitatis caruiſſe, & univerſam Eccleſiam per 1140. annos ignoraſſe modum hunc conſecrandi Deo virginitatem, vel continentiam. Deinde ex eodem cap. *ut lex*, duplex ſumo argumentum mihi efficax, ut in ſuperioribus indicavi. Primum eſt, quia ibi æquiparat quoad hanc inhabilitatem votum continentiæ ſacri ordinis & religionis; ſed de voto ſacri ordinis ibi non fert legem novam, ſed declarat antiquam; oſtendimus enim in ſuperioribus antiquiorem eſſe continentiam clericorum in ſacris, præſertim ſacerdotum, & Diaconorum, etiam quoad irritandum matrimonium, Innocentio II. ergo idem dicendum eſt de voto religioſæ profeſſionis. Aliud argumentum eſt, quia verba Innocentii quoad hanc partem non ſunt conſtitutiva, ſed declarativa; primum enim decernit, ut ſi Religioſus matrimonio copuletur, ſeparetur, & ibi utitur verbo *ſtatuimus*, quamvis neque de novo hoc fuerit ab ipſo ſtatutum, jam enim multo antea id præceperat Innocent. I. in epiſt.... ad Victricium cap. 12. & 13. & Gregorius lib. 1. epiſt. 40. & plura Concilia, quæ commemorat Gratianus 27. quæſt. 1. Quia tamen fortaſſe hoc non conſtanter & rigoroſe obſervabatur, & ideo Innocentius de novo id ſtatuit. Secundo rationem hujus ſtatuti declarat, dicens: *Hujuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonia non eſſe cenſemus*; ubi non utitur verbo *ſtatuimus*, vel *irritamus*, quæ ſignificare poſſent novum effectum; ſed verbo *cenſemus*, quod in rigore ſignificat tantum judicium, & declarationem nullitatis, quæ jam antea erat.

10 Hoc autem argumentum poteſt in contrarium retorqueri; nam potius verbum *cenſeo* in lege humana novum jus indicat, ut teſtatur gloſſ. in Clemen. 1. de conceſ. præbend. verb. *cenſemus*, & ibi Panorm. Sed in primis hi authores nullo jure vel ratione id probant, cum tamen ex proprietate verbi potius ſignificet juxta uſum Latinorum, idem quod *arbitrari*, ſeu *judicare*, ut conſtat frequenter apud Ciceronem. Fateor tamen juxta uſum juris civilis, *cenſere* idem eſſe, quod *conſtituere*, vel *præcipere*, ut expreſſe dicitur in leg. *cenſere*, ff. de verbor. ſignificat. in quo textu fortaſſe fundati ſunt dicti authores; nec eſt ſignificatio hæc aliena a jure Canonico, nam cenſura, prout eſt quædam Eccleſiaſtica pœna, inde nominata cenſetur, ut alibi in proprio loco notavimus. Negari tamen nihilominus non poteſt, verbum *cenſere*, habere frequenter alteram ſignificationem etiam in jure, ut late Briſſonius oſtendit lib. 2. de verb. juris ſignificatione, circa verbum *cenſere*; eſt ergo ſaltem illa vox anceps, & dubia, & ideo veriſimile non eſt, ibi fuiſſe de novo introductum hoc impedimentum irritans; debuiſſet enim cum majori claritate, & certitudine explicari; ſicut in ſimili habemus exemplum in Concil. Trident. ſeſſ. 24. Accedit, quod prædicta gloſſa ait, quando conſtitutionis ratio eſt antiqua, tunc verbum *cenſendi* declarationem juris antiqui, non conſtitutionem novi ſignificare, quam in hoc valde commendat ibi Abbas, & Felinus in cap. ult. de conſtitutio. ad finem, & memorabilem, ac communiter

muniter receptam eſſe affirmat Navar. in cap. *ſi quando*, de reſcriptis nu. 3. citans etiam Bartolum in favorem ejus in leg. *omnes populi*, ff. de juſtitia & jure, nu. 44. quæ doctrina aptiſſima eſt ad illum textum explicandum, juxta ſenſum prædictum, ſi expendamus, Innocentium ſeu Concilium Romanum ſub illo rationem reddere illius cenſuræ ſeu judicii, quod tales copulationes non ſint matrimonia; non quia ab ipſomet Concilio, & Pontifice ſint irritata, ſed quia contra Eccleſiaſticam regulam fuerunt cõtracta: illa enim Eccleſiaſtica regula non fuit illi de novo ſtatuta, ſed antiquiſſima erat, ut conſtat ex multis decretis apud Gratianum diſtin. 27. & 27. q. 1. ergo ratio etiam illius nullitatis antiquior erat; in quo etiam adverto non reddi pro ratione, quod illa matrimonia ſint contra votum, ſed contra regulam Eccleſiaſticam, directe ſcilicet prohibentem talia matrimonia, ſive hoc fundetur in opinione ſatis communi inter Juriſtas, quod lex prohibens actum directe, & ſecundum ſe irritat illum; quomodo votum caſtitatis vi ſua non prohibet actum matrimonii, ſed indirecte quatenus obligat ad ſervandam fidem datam Deo, & ideo neceſſaria fuit regula Eccleſiaſtica adjuncta voto directe, & præciſe prohibens tale matrimonium, ut haberet vim irritandi. Sive (quod ſecurius eſt) illa ratio fundetur in hoc, quod regula illa Eccleſiaſtica, vel ex ſignis, & effectibus, vel ex uſu ita erat declarata, ut eſſet non tantum prohibens, ſed etiam irritans.

11 Unde poſſumus tertium argumentum adjungere, quia quoties Eccleſia non tantum in particulari facto, ſed lege univerſali præcipit omnia matrimonia contracta cũ aliquo impedimento diſſolvi ac ſeparari, vehemens conjectura eſt talia matrimonia eſſe nulla, & ſeparationem illam non ſolum intelligi quoad torum, ſed etiam quoad vinculum; ſed multo ante Innocentium II. latæ fuerunt leges Eccleſiaſticæ, præcipientes ſeparari perpetuo hujuſmodi contrahentes, ut paulo ante referebamus; ergo lex illa de ſeparatione quoad vinculum intelligitur, & per eam ſatis indicatur hoc impedimentum irritans multo fuiſſe antiquius. Video reſponderi poſſe illam perpetuam ſeparationem fieri potuiſſe in pœnam tanti ſacrilegii, & ad deterrendum alios, ne ſimilia committant. Mihi tamen profecto hoc veriſimile non eſt, quia talis ſeparatio non poterat fieri ſine magno periculo animarum. Primum enim contingere ſæpe poterat, ſicut nunc poteſt, alterum conjugum bona fide cum altero religioſo contrahere; maneret ergo ille perpetuo ligatus vinculo matrimonii, & conſequenter impeditus ad illud matrimonium, & nihilominus perpetuo ſeparatus a religioſo conjuge, ſine culpa, ſine voluntate, & ſine affectu ad continentiam: at hoc nimis oneroſum & periculoſum eſſet, imo videretur plane eſſe contra juſtitiam; cur enim privaretur jure acquiſito ille, qui nihil peccavit? Dicetur fortaſſe legem illam de tali ſeparatione non extendi ad illum caſum; ſed contra eſt, quia decreta generaliter, & ſine limitatione loquuntur, coguntque hujuſmodi religioſum, non ſolum ut neget debitum, ſed etiam ut relinquat conjugem, & ad priſtinum ſtatum redeat, & niſi hoc faciat, privant illum perpetua communione, nihilque diſtinguunt de bona, vel mala fide alterius, neque aliquid curant de jure illi acquiſito, ſed ſupponunt potius nullum eſſe poſſe.

12 Dices fundari in præſumptione, quia qui cum religioſo, vel moniali contrahit, præſumitur mala fide contrahere: ſed hoc non ſatisfacit, quia aliàs ubi ceſſaret præſumptio, & bona fides ſufficienter probaretur, ſuſtinendum eſſet tale matrimonium, & jus ſuum tali conjugi reddendum, quod eſt contra intentionem talium jurium, & eorum abſolutam ordinationem. Imo etiamſi in exteriori foro Eccleſiæ non excluderetur præſumptio, in conſcientia non poſſet negari jus proprium vero, & innocenti conjugi, ſi in contrarium veritas ſubſiſteret, & de ea in conſcientia conſtaret. Præterea etiamſi intercederet culpa ex parte conjugis cum religioſo contrahentis, ſi tamen nihilominus matrimonium eſſet validum, fuiſſet duriſſima pœna, & cum magno periculo animæ cogere illum ad perpetuam continentiam, quam nunquam promiſit; quæ coactio manifeſte ſequitur ex dicta ſeparatione; hæc ergo ſeparatio tam generaliter commendata in antiquis decretis eſt apud me magnum indicium, talia matrimonia fuiſſe jam tunc invalida. Et ſane Auguſtinus lib. de bono conjugali cap. 10. agens de ſimili ſeparatione dicit illam ſeparationem ita fuiſſe ſolitam fieri, ut is, qui votum continentiæ non habebat, liber maneret ad contrahendum cum alia; & quamvis ipſe hoc non probet in particulari caſu, in quo ibi loquitur, nihilominus ſatis ſignificat ſeparationem in hac materia intelligi quoad vinculum; non quia vinculum, quod antea erat validum, diſſolvatur, ſed quia nullum fuiſſe ſupponitur. Ita etiam intelligitur decretum Calixti II. diſtin. 27. quamvis non multo tempore Innocentium præceſſerit: *Presbyteris, Diaconis, ſubdiaconis, & monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicimus*; quod verbum juxta probabilem ſententiam irritationem etiam in rigore includit. Et addit: *Contra quoque matrimonia ab hujuſmodi perſonis diſjungi, & perſonas ad pœnitentiam redigi debere, juxta ſacrorum canonum definitiones judicamus*. Ubi etiam teſtificatur legem illam antiquiorem in Eccleſia fuiſſe; exponit autem gloſſa talia matrimonia debuiſſe disjungi quoad copulam, non quia putaret durare quoad vinculum, ſed potius quia ſupponit illa nulla fuiſſe; ſed quia quod non eſt (inquit) non ſolvit, & ideo matrimonium, quod a principio nullum fuit, non proprie diſſolvitur. Authent. de nuptiis, §. *Siquis vero ab initio*. Similia decreta ſunt multa 27. quæſt. 1. optimum autem mihi videtur decretum Concilii Turonenſis II. ſub Joanne III. ut habetur in tomis Conciliorum, vel ſub Pelagio I. ut alii volunt, uterque autem fere per 500. annos Innocentium II. anteceſſit: ibi ergo cap. 16. ſic habetur: *Si qui in monaſterio converſi ſunt, aut converti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam evagandi, nec (quod abſit) ullus eorum conjugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere; nam ſicut ſupra dictum eſt, ſi uxorem duxerit, excommunicetur, & de uxoris male ſociatæ conſortio, etiam judicis auxilio ſeparetur*, & infra: *Qui infelix monachus tali conjunctione fœdatus, ſi conatus fuerit ſe defendere, & in hac pertinacia duret, ab Eccleſia ſegregetur, donec revertatur ad ſepta monaſterii, & indictam ab Abbate agat pœnitentiam*. Sane non aliis verbis ſolent nova jura invaliditatem talis matrimonii nobis ſignificare, ut videre licet in cap. ultimo, qui clerici, vel voventes, cum ſimilibus.

13 Concludo igitur ante Innocentium etiam II. vel etiam ante Calixtum II. fuiſſe vota ſolennia religioſorum quoad hanc vim irritandi matrimonium poſtea contractum. Adhuc autem ſupereſt dubium, ex quo tempore hoc incepit; & an ex quo incepit, fuerit univerſale in omnibus, qui tunc reputabantur veri Monachi, vel religioſi; an vero fuerit in eis varietas, ita ut quidam ſolemniter, alii ſimpliciter, & ſine tali impedimento irritante caſtitatem voverent. Et quoad hæc duo puncta, quæ inter ſe ſunt connexa, eſt mihi res perplexa, & dubia, propter varia dicta Sanctorum. Nam quod attinet ad priorem quæſtionem juxta regulam Auguſtini 24. cap. libr. 4. de Bapriſmo, videtur hic mos revocandus uſque ad tempora Apoſtolorum: *Nam quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi Apoſtolica authoritate traditum, rectiſſime creditur*. At vero ſolennitas hæc in nullo Concilio invenitur inſtituta, & ab univerſa Eccleſia eſt retenta; ergo ſignum eſt eſſe, vel divinam, vel ſaltem Apoſtolicam inſtitutionem. Minor quoad priorem partem conſtat ex dictis; nam ſi in aliquo Concilio fuiſſet hoc inſtitutum, maxime in Romano ſub Innocentio II. quia in nullo alio ante illud Concilium invenitur hujus inſtitutionis veſtigium; oſtendimus autem inſtitutionem hanc antiquiorem eſſe illo Concilio; ergo. Quoad alteram vero partem, quod de facto hoc retineatur a tota Eccleſia, conſtat ex uſu, & ex definitione Concilii Tridenr. ſeſſ. 24. canon. 9. Quamvis autem Auguſtin. dicat, *ſed ſemper retentum eſt*, non videtur poſtulandum, ut illud *ſemper*, poſitive (ut ſic dicam) probetur; nam hoc nullum eſſet argumentum, ſed eſſet potius poſtulare expreſſam oſtenſionem totius apoſtolicæ traditionis; ſatis ergo eſt negative probare non inveniri initium talis introductionis, ut inde intelligamus ad Apoſtolorum tempora revocari; in præſenti autem nullum tale initium invenitur; nam ſecluſo illo de Innocentio II. in nullo alio Concilio, vel Pontifice cum fundamento ſiſtere poſſumus.

Dubitatio, quando hæc voti ſolennitas inceperit, & an fuerit univerſalis pro omnibus.

Reſpõſio.

14 Accedit præterea antiquiſſimos Patres indicare, ſuo tempore jam fuiſſe talia matrimonia irrita. Ex Græcis Baſilius lib. de vera virg. de fœminis, quæ poſt profeſſionem

Veterum Patrum teſtimonia.

nem virginitatis nubere volunt, *ſtupri* (inquit) *ſcelus honeſto conjugii nomine obtegere cupiunt*, & ideo meretrices, & adulteras eas appellat. *Nec ſolum* (inquit) *a fœdere ſponſi cœleſtis, verum etiam a legitimo mortalium toro alienæ prorſus deprehenſæ ſunt.* Ubi attente ponderandum eſt verbum, *alienæ prorſus*, nam profectò perinde ſonat ac inhabiles & incapaces legitimi tori; unde etiam addit, ſicut qui primas nuptias contraxit, non poteſt eſſe alterius ſponſa & uxor, etiamſi per nequitiam & libidinem ei ſe conjungat: ita etiam virginem ſemel Deo conſecratam, ac deſponſatam non poſſe fieri veram hominis uxorem: intellexit ergo tale matrimonium validum non eſſe. Hinc idem Baſilius in conſtit.monaſt.cap.22.profeſſionem religioſam actum cum Spiritu ſancto appellat, & cum matrimonio comparat, & non minorem obligationem inducere ſentit. In eadem ſententia videtur Chryſoſtomus eſſe epiſt.6. ad Theodorum monachum lapſum, ubi ſic inquit: *Angelorum ſemel ſocietati vinctum, illam relinquere, aut uxoris laqueis implicari, adulterii crimen incurrere eſt; quamvis frequens hoc ipſum nuptias voces, ego tamen & adulterium, & adulterio pejus affirmo.* Quod in ea epiſtola frequenter repetit, & inter alia addit: *Nam ſi mulier proprii corporis non habet poteſtatem, ſed vir; multo magis hi, qui Chriſto potius, quam ſibi vivunt, conditionem corporis ſui habere non poſſunt.* Eiſdem fere verbis teſtificatur Ambroſius ad virginem lapſam cap. 5. *Quæ ſe ſpopondit Chriſto* (inquit) *& ſanctum velamen accepit, jam nupſit, jam immortali juncta eſt viro, etiamſi voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.*

Objectio. 15 Dicet aliquis, hujuſmodi Patrum ſententias, de quocumque habente votum ſimplex caſtitatis dici potuiſſe: nam etiam virgo, quæ ſimpliciter virginitatem vovet, dicitur conſecrata Chriſto, & poteſt dici ſpirituale adulterium committere, ſi nubat: nam, licet matrimonium validum ſit, nihilominus cum graviſſimo peccato fit contra fidem Chriſto datam. Et eadem ratione uſus ſeu copula talis matrimonii, quatenus eſt contra eandem fidem, adulterium dici poteſt, non per proprietatem, ſed per translationem: quo ſenſu loquuntur dicti ſancti, & ideo dicunt, & eſſe adulterium, & aliquid pejus adulterio: eſt enim ſacrilegium, quod ratione talis materiæ per metaphoram adulterium dicitur, & ſecundū ſuam ſpeciem pejus eſt proprio adulterio. Hæc enim omnia vera eſſe poſſunt, etiamſi matrimonium ratum ſit, ut patet in his, qui ſolum ſimplex votum caſtitatis emiſerut: nam etiam uſus illius matrimonii, quatenus ex volūtate habentis votum procedit, illicitus eſt, & injurioſus Chriſto, & ita de illo loquuntur prædicti ſancti. Et confirmatur ratione, in qua illi Patres fundantur; non enim fundantur in aliqua lege Eccleſiaſtica, ſed in ipſa deſponſatione cum Chriſto, quam natura ſua facit votum caſtitatis: at ex illo capite præciſe non poteſt concludi matrimonium poſtea ſequutum eſſe invalidum, licet ſequatur eſſe illicitum, & ſacrilegum: ergo credendum eſt in illo tantum ſenſu fuiſſe illos Patres loquutos. Denique hoc modo optime conciliantur cum Auguſtino lib. de bono viduitatis, cap.9.& 10. ubi ex profeſſo probat matrimonium ejus, qui virginitatem vovet, validum eſſe, & reputat hoc ipſum argumentum ſumptum ex primo conjugio cum Chriſto. Alioquin (ait) etiam non eſſet legitimum, & verum conjugium ſpirituale cum Chriſto, ſi mulier nupta, vivente viro, caſtitatem voveret, etiam de conſenſu viri, quoniam ſecundæ nuptiæ non ſunt legitimæ, etiam de conſenſu conjugis. Conciliantur ergo hi Patres, ſi Auguſtinus ſolum loquatur de valore matrimonii, & quoad hoc tantum velit eſſe efficacem illam rationem: alii vero Patres loquantur de lapſu & ſacrilegio hujus matrimonii, quoad injuriam tantum, quæ per illud fit Chriſto.

Reſpōſio. 16 Nihilominus interpretatio illa, licet aliquorum verborum vim ſubterfugiat, ſi tamen omnia penſentur, non ſatisfacit, nec ſincere explicat mentem dictorum Patrum. Nam D. Baſilius in verbis, quæ citavimus, plane ſignificat inhabilitatem ad legitimum torum. Et inferius in diſcurſu libri aperte docet, non ſolum peccare virginem, quæ ſic nupſit, quando contrahit, & quando utitur copula talis matrimonii, ipſam volendo & procurando; ſed etiam peccare alterum, qui cum illa contraxit, utendo tali matrimonio, & retinendo alienam ſponſam; ſicut peccat is, qui dimiſſam ab alio ducit, quamdiu illam apud ſe retinet. Unde concludit: *Permitte, aut ad viventem virum remeare meliorem factam mulierem, aut certe cum neque vidua, neque uxor ſit, pro remiſſione culpæ, qua peccavit in virum, ſemper pœnas dabit.* Hæc autem nec vere, nec recte dicentur, niſi tale matrimonium ſupponeretur eſſe nullum. Chryſoſtomus autem, & Ambroſ. plane loquuti ſunt, & imitati Baſilium. Deinde quod hi Patres non loquantur de voto ſimplici, nec ex ſola rei natura, ſit optima conjectura ex verbis Ambroſii: *Quæ ſe ſpopondit Chriſto, & ſanctum velamen accepit, jam nupſit, jam immortali conjuncta eſt viro.* Non enim contentus fuit ſponſione, nec ſine cauſa adjunxit, *ſanctum velamen*: ſed quia per eam cæremoniam ita admittebatur jam tunc ab Eccleſia virginitatis votum, ut perſona redderetur inhabilis ad matrimonium. Optimus vero locus ad hoc confirmandum eſt apud Baſilium epiſt.1. ad Amphiloch. can. 20. qui ſic habet. *Quæcumque mulieres virginitatem profeſſæ ſunt, deinde poſtea matrimonium maluerunt, non exiſtimo eas oportere condemnari: quæcumque enim dicit lex, iis dicit, qui ſunt ſub lege: quæcumque autem jugum Chriſti nondum ſubierunt, eæ nec Domini leges norunt, quare ſunt ab Eccleſia cum omnibus ſuſcipiendæ, & propter hoc habent remiſſionem ex fide in Chriſto, & omnino quæ in catechumenica, ſeu quæ initiatur, vita fiunt, in judicium non vocantur. Clarum eſt autem, quod eas Eccleſia non ſine Baptiſmo recipit, quare generationis privilegia ſunt in ipſis neceſſaria.* Ex quibus verbis ultimis conſtat, licet in principio canonis de quibuſcumque mulieribus ſit ſermo, Baſilium tamen loqui de catechumenis, ſeu nondum baptizatis, vel (ut Balſamon exponit) de hæreticis non rite baptizatis.

17 De his ergo ait Baſilius, licet caſtitatem voverint, ſi poſtea nubant, matrimonium eſſe validum: conſtat autem votum illud eſſe validum & ſimplex: ergo ſupponit Baſilius, tale votum natura ſua non impedire valorem matrimonii: non potuit autem ſentire, quin impediat, ne licite fiat a nondum baptizatis, ſed catechumenis: ergo, cum in hoc conſtituat differentiam inter virginem baptizatam, vel non baptizatam, ſentit in baptizata habere poſſe aliquam conditionem, ratione cujus talem habeat effectum. Quæ autem ſit hæc conditio, indicat per eam rationem, quod nondum baptizatus, nondum etiam eſt legi ſubditus. Significat enim fuiſſe tunc in Eccleſia aliquam legem inhabilitantem virginem profeſſam ad matrimonium: quæ lex non comprehendebat catechumenam, quia nondum erat ſubdita *legi Domini*, per quam intelligit totam legem poſitivam Eccleſiaſticam; quæ Domini dicitur, quia per poteſtatem a Domino data eſt: nam legibus divinis fidei, & ſacramentorum bene obligatur quis ante Baptiſmum. Et eadem ratione ſignificat, licet peccet talis virgo catechumena nubendo, Eccleſiam non judicare de illo peccato, quia non eſt commiſſum a perſona ſibi ſubdita, & quia (ſecluſo obice) plene remittitur cum aliis per Baptiſmum.

Baptiſmus non extinguit votū caſtitatis ante factū.

Quod intelligo quantum ad culpam, quæ committitur ante Baptiſmum: nam ſi talis fœmina poſt perceptum Baptiſmum petat debitum, committet ſine dubio culpam, de qua judicare poterit Eccleſia, ſaltem in ſacramentali judicio confeſſionis: quamvis enim Baptiſmus remittat omnem culpam, & pœnam, non tollit obligationem prioris voti, quæ de ſe perpetua eſt, & de meliori bono. Votum autem caſtitatis emiſſum ante Baptiſmum, ſicut obligat ad non contrahendum matrimonium; ita etiam poſt illud peccaminoſe contractum, obligat ad non petendum debitum, quia hæc obligatio non eſt ex aliqua lege Eccleſiæ, ſed ex natura talis voti, quod in omni ſtatu obligat ad ſervandam continentiam, quantum ſine injuria alterius poſſibile eſt.

Tale votum in utroque foro impedit matrimoniū, & ejus uſum.

Hæc igitur obligatio etiam poſt Baptiſmum manet, quia Baptiſmus (ut dixi) non extinguit votum: qui ergo poſt Baptiſmum petit debitum, habens tale votum, jam committit actuale peccatum intra Eccleſiam, quod peccatum ſine dubio eſt materia judicii pœnitentiæ, quamvis in exteriori foro de illa non judicet Eccleſia, quia res eſt occulta. Unde infero, ſi talis virgo catechumena ante Baptiſmum non contrahat, etiam poſt Baptiſmum licite contrahere non poſſe, quia eodem modo impeditur obligatione voti propter rationem factam; unde, ſi contrahat, judicabitur per Eccleſiam de tali delicto, ſaltem in judicio confeſſionis propter eandem rationem.

18 De

18 De judicio autem externo Eccleſiaſtico dubitari poteſt, an tale votum ſit impedimentum, ſaltem impediens in hoc foro, quod eſt alterius conſiderationis. Videtur tamen debere impediri, ſi de illo conſtet ſufficienter in foro Eccleſiæ, quia hoc non eſt impedimentum jure poſitivo introductum, ſed ex natura rei; & ideo ſi de illo conſtet Eccleſiæ, non video, cur non poſſit, & debeat non admittere ad matrimonium eum, qui tale habet impedimentum. Imo etiam exiſtimo poſſe cogere, vel ſub cenſura obligare hujuſmodi jam baptizatum, ne matrimonium contrahat; ſicut poteſt obligare baptizatum, ut ſolvat homini promiſſum, vel debitum, quod ante Baptiſmum contraxit, ſi alioquin tale debitum ratione juramenti, vel alio titulo ad forum Eccleſiæ pertineat. Quamquam veriſimile ſit, ſi aliqua pœna nunc eſſet a jure lata contra eos, qui contrahunt matrimonium cum voto ſimplici caſtitatis, illam non incurri in eo caſu, in quo votum factum fuit ante Baptiſmum, licet matrimonium ſit factum poſt Baptiſmum, quia canones, qui nunc ſunt, videntur loqui cum his, qui ordinario modo votum intra Eccleſiam emiſerunt: nos autem loquimur de coactione, quæ per hominem fieri poteſt in caſu illo particulari, quem fortaſſe lex non conſideravit: ſed de hoc aliàs.

Non incurrere pœnam a jure latā contrahens cum voto poſt Baptiſmū.

19 Dices: Profeſſio Religionis extinguit vota ſimplicia, quæ præceſſerunt: ergo Baptiſmus extinguit votum caſtitatis, quod præceſſit. Patet conſequentia, quia non minor vitæ mutatio ſit in Baptiſmo, quam in profeſſione religionis, ſervata proportione, nam etiam eſt quædam civilis mors, per quam Chriſto conſepelimur. Reſpondetur negando conſequentiam, primo quia, ut ſupra dixi, ille effectus profeſſionis, forte non eſt ex natura rei, ſed ex aliqua lege, vel conſuetudine Eccleſiaſtica, quæ non poteſt in Baptiſmo allegari; vel etiam eſt per quandam commutationem, quæ in Baptiſmo etiam locum non habet, quia Baptiſmus non eſt opus ſupererogationis, ſicut profeſſio religioſa, ſed eſt opus præcepti. Item, quia Baptiſmus non conſtituit hominem in ſtatu perfectionis, nec per ſe obligat ad conſilia, & ideo non excludit, ſed optime admittit talem obligationem, ſi ſupponatur: profeſſio autem religioſa ſecum affert ſufficientem obligationem conſiliorum, & perfectionum, & ideo merito extinguit præcedentes obligationes. Itaque certum eſt votum caſtitatis, etiamſi ante Baptiſmum ſit factum, eſſe poſt Baptiſmum impedimentum ad contrahendum matrimonium, quamvis eſſe non poſſit impedimentum dirimens, ſaltem juxta leges Eccleſiæ hactenus datas, & quæ moraliter loquendo dari poſſunt. Intellexit ergo Baſilius eſſe in Eccleſia aliud votum caſtitatis proprium Baptizatorum, quod non ſolum impediat, ſed etiam dirimat ſubſequens matrimonium, idque non ex natura voti, nam hæc eadem eſt in baptizato, & non baptizato, ſed ex lege Eccleſiæ, quæ habet vim circa votum perſonæ baptizatæ, & non ante Baptiſmum. Quam legem indicavit idem Baſilius in eadem epiſt. can.18.& 19. proxime præcedentibus, quod paulo inferius oſtendemus.

Objectio.

Diſſolvitur.

20 Ex his ergo videtur ſatis convinci, tempore horum Patrum fuiſſe jam in Eccleſia uſum voti caſtitatis dirimentis matrimonium ſubſequens; & conſequenter videtur reducendus hic uſus uſque ad tempora Apoſtolorum, quia tempus, quod interceſſit, non eſt longum, ut poſſimus cum fundamento dicere, in aliquo intermedio tempore incepiſſe. Præſertim, quia Patres ibi videntur de ea conſuetudine loqui tamquam de re antiqua. Item, quia Monachorum profeſſio a tempore Apoſtolorum exiſtit, ut ex Dionyſio de Eccleſ. hierarc. liquet; eos autem profiteri continentiam hujuſmodi ſentit Baſilius d.Can.19. quamvis addat implicite profiteri eam, ſeu vovere, quia fortaſſe illam non exprimebant voce, quod etiam nunc in aliquibus religionibus ſervari ſupra notavimus; nihilominus hæc fuit ſemper principalis eorum profeſſio. Adeo ut Chryſoſt.lib.3.adverſus vituperat.vit.Monaſt. parum a medio dicat, hanc fere ſolam eſſe differentiam inter utramque vitam, ſcilicet ſecularium, & monachorum: *quod illi quidem matrimonii ſe vinculis conſtringunt, hi vero his liberi perdurant.* Conſecratio autem ſacrarum Virginum etiam fuit antiquiſſima, & a tempore Apoſtolorum, ut ſupra monſtratum eſt; per illam autem ſolitas fieri inhabiles ad matrimonium, cenſent prædicti Patres. Hoc ergo modo videtur ſolennitas hæc per traditionem reduci uſque ad tempora Apoſtolorum.

21 Unde etiam videtur conſequens, ut omnibus temporibus habuerit hoc votum monachorum, vel monialium, & in univerſum religioſorum, hanc efficaciam, ſeu proprietatem in univerſa Eccleſia; quamquam enim ſemper fuerit uſus voti ſimplicis caſtitatis, quod privatè fit, & ſine ulla traditione, quæ ab Eccleſia acceptetur, & ideo non inhabilitet ad matrimonium: quæ omnia in ſuperioribus oſtenſa ſunt: nihilominus loquendo de voto caſtitatis religioſæ, quod publice fit, & authoritate Eccleſiæ acceptatur, non poſſumus cum fundamento illi tribuere hunc effectum, magis in una parte Eccleſię, quam in alia; tum quia nulla eſt major ratio; tum etiam, quia habemus Patres tam Græcos, quam Latinos, qui de toto orbe teſtificantur, & Concilia omnium provinciarum, quæ idem rei teſtimonium præbent; ex Hiſpania antiquiſſimum Concilium Illibertinum Can.13. ubi Virgines, quæ ſe Deo dedicaverunt, ſi lapſæ ſint, privantur communione, etiam in fine mortis, niſi & pœnitentiam agant, & perpetuo abſtineant. Item Concilium Toletanum I. Can.16. ubi devotam (ita enim ſanctimonialem appellat) ſi maritum acceperit, jubet non admitti ad pœnitentiam, niſi vivente marito caſte vivere cœperit: quæ conditio impoſſibilis eſſet, ſi matrimonium fuiſſet validum. Et ex Concilio ſub Martino Bracharenſi Epiſcopo cap.30. quod citat Gratianus in cap. *de filia*, 27. quæſt.1. Ex Africa induci eodem modo poteſt Concilium Carthaginenſe IV. Can.104. Ex Gallia Concilium Turonicum I. Can.6. & latius in Concilio Turonenſi II. Can.21. Ubi reſcriptum Innocentii ad Victricium refertur cum aliis Conciliorum decretis. Ex Germania habemus Concilium Colonienſe tempore Caroli III. Can.6. ubi tale matrimonium adulterium vocatur, & de ſic contrahentibus dicitur: *Nulla ſpes veniæ eis reſervatur, niſi cum adulterium ſeparatione ſanaverint:* quæ verba generaliter dicuntur *de inceſtuoſis conjunctionibus;* tamen quod ſub ea voce has etiam nuptias comprehendat, conſtat ex fine capituli, ubi etiam adducit canonem Concilii Illibertini ſupra citati; & Patres ſupra allegati hanc conjunctionem ſacrarum Virginum inceſtum appellant: & Concilium Triburienſe cap. 23. Can. *ſi quis ſacrum*, 27. quæſt.1. & Hier. quem citat Gratianus cap. ultim. diſtin.27. Quæ vox nullitatem matrimonii etiam indicat. In quo etiam expendo Concilium in dicto cap. ſolam ſeparationem pro remedio conſtituere ad veniam conſequendam, quæ ſeparatio in aliis inceſtuoſis nuptiis proprie dictis totalis eſſe debet, ut conſtat, id eſt, tanquam a conjunctione, quæ nullo vero vinculo fundatur; talis ergo in præſenti cauſa poſtulatur. Denique idem Concilium ad hoc adducit, & & ita interpretatur cap.16. Concilii Chalcedonenſis, ubi hæ nuptiæ directe prohibentur; & licet non addatur verbum *irritans*, tamen Concilium ſentit hunc fuiſſe ſenſum illius legis, & nonnullum indicium eſt, quia excommunicari præcipitur virgo Deo conſecrata, quæ nupſerit, nam ea excommunicatio eo videtur tendere, ut ſeparetur. Denique idem habetur ex Concilio Moguntiacenſi tempore Arnulphi Imperatoris cap. 26. Ubi etiam Concilium Illibertinum allegatur. Conſtat ergo conſuetudinem hanc, & legem non unius, vel alterius Provinciæ fuiſſe, ſed totius Eccleſiæ.

Confirmatur ex Conciliis.

22 Denique ſimili fere diſcurſu colligere poſſumus, ſicuti lex hæc fuit univerſalis quoad loca, ita etiam fuiſſe univerſalem quoad perſonas; id eſt, quoad omnes illas, quæ publice coram Eccleſia in manibus alicujus Prælati caſtitatem profitebantur, quia nulla eſt ſufficiens ratio diſtinguendi inter has perſonas, ita ut cum fundamento dicamus quaſdam fuiſſe comprehenſas ſub hac lege, & non alias, ſeu (quod perinde eſt) quarumdam votum fuiſſe ſolenne, aliarum ſimplex. Duplex enim modus ad faciendam hanc diſtinctionem excogitari poteſt. Prior eſt, ſi dicamus, quoſdam ſolitos fuiſſe profiteri caſtitatem ſervandam privatim in ſua particulari domo, & horum votum fuiſſe ſimplex, nec irritaſſe matrimonium; alios vero eam profeſſos fuiſſe in monaſteriis, & horum votum fuiſſe ſolenne. Alter modus eſt quoſdam profeſſos fuiſſe ſolam caſtitatem, & illos non fuiſſe ſubditos prædictæ legi; alios ſimul cum caſtitate alia vota religionis emittere ſolitos fuiſſe, & ad eos prædictam legem pertinuiſſe, quod nunc fere videmus in Eccleſia obſervari, nec ſine cauſa, quia illi ſoli ſunt veri religioſi, qui tria vota emittunt. Neuter tamen modus ſatisfacit. Primo, quia prædi-

Solemnitas hujus voti non ſolum quoad omnia Eccleſiæ loca, ſed etiam quoad omnes perſonas univerſalis fuit.

prædicti Patres indifferenter loquuntur de omnibus profitentibus caſtitatem in conſpectu Eccleſiæ, & ratio eorum in omnibus habet locum, quæ ſi in aliquibus non eſt efficax, & patitur exceptionem, vel declarationem, enervatur quoad omnes. Secundo, quia quod ſpectat ad priorem modum, eſto verum ſit, fuiſſe tunc in uſu illum duplicem modum ſervandi virginitatem, ut ſupra dictum eſt, & ſumitur ex Conc. Illibertino can. 17. & Carthaginenſi III. Canon. 33. tamen etiam eſt in ſuperioribus oſtenſum, veram profeſſionem religioſam in privatis domibus fieri, ac ſervari potuiſſe, atque ita etiam olim factam fuiſſe, & (quod caput eſt) in Conciliis citatis utriuſque modi ſit mentio, & utriuſque præcipitur eadem ſeparatio. Quod vero ſpectat ad poſteriorem modum, incertum eſt, an illo tempore admitterentur perſonæ aliquæ ad profitendam virginitatem ſolemni ritu cum ſolo voto caſtitatis, nec facile credo id poſſe oſtendi teſtimoniis antiquitatis. Inveniemus quidem ſæpe mentionem fieri virginitatis, & taceri alia vota, non tamen inde ſequitur excludi, quia in eo ſtatu concomitantia ſunt; nam etiam Chryſoſtomus ſupra citatus dixit, Monachos ſola continentia differre a ſæcularibus, qui neceſſario videtur dicto modo exponendus. Vel certe ſi ita loquutus eſt, ut judicaverit ſolam continentiam eſſe ſufficientem ad illum ſtatum conſtituendum, etiam Monachos, qui illam ſolam profitebantur, cenſuit Chryſoſtomus inhabiles ad matrimonium. Neque enim repugnat Eccleſiaſticam legem ita fieri, & ita fuiſſe in illis temporibus ſervatam, ſicut in Clericis ſolum votum caſtitatis ſufficit ad illam inhabilitatẽ.

Contraria ſentẽtia habet probabilia fundamenta.

23 Hæc ſunt, quæ ad partem hanc perſuadendam occurrere potuerunt, ſed nihilominus ſufficere non videntur ad certam fidem faciendam: maxime, cum non deſint multa, quæ rem hanc adeo antiquam non eſſe ſuadeant. Et in primis (quamvis ſit ab authoritate negativa) non levis eſt conjectura, quod in omnibus antiquis decretis, quæ refert Gratianus, diſtin. 27. a principio uſque ad cap. *ut lex*, nunquam ſatis explicatur hoc impedimentum irritans, ſed tantum rem eſſe illicitam, & dignam pœna excommunicationis, &c. Maximumque argumentum, quod ex eis ſumi poteſt, eſt, quod ſupra ſumpſimus ex ſeparatione, quod licet ſit probabile, non omnino cogit, præſertim, quia Concilium Chalcedonenſe cap. 16. apud Gratianum ſupra in cap. *Si qua virgo*, addit, *poſſet eis fieri humanitatem, ſi ita probaverit Epiſcopus loci*, non poſſet autem, ſi matrimonium eſſet nullum: quamquam poteſt exponi de humanitate quoad abſolutionem a cenſura, non quoad cohabitationem, ſeu permiſſionem permanendi in tali ſtatu. Unde in ipſo Concilio ſecundum aliam verſionem additur: *Confitentibus autem decernimus poſse Epiſcopum miſericordiam elargiri*. Sub illa autem particula, *confitentibus*, comprehenditur ſatisfactio, & ſeparatio: ſic etiam intelligi poteſt Leo Papa epiſtola 92. ad Ruſticam Narbonenſem cap. 12. quamvis obſcure loquatur, cum ſolum dicit monachum non poſſe tranſire ad nuptias ſine peccato, & publicæ pœnitentiæ ſatisfactione eſſe purgandum cap. *propoſitum*, 20. quæſt. 3. intelligit autem ſuppoſita ſeparatione, & reditu ad ſuum ſtatum, nam hæc ad condignam ſatisfactionem neceſſaria ſemper fuere, quamvis ulterius illa pœnitentia publice vindicans delictum adhibenda fuiſſet.

24 Secundo difficultatem faciunt alia teſtimonia Patrum ejuſdem antiquitatis, qui loquentes de eiſdem Virginibus velatis, indicant earum votum fuiſſe diſpenſabile per Epiſcopum, ut ex Cypriano epiſtol. 62. ſupra late tractavimus; conſtat autem velatas Virgines fuiſſe illas, quæ aliàs Deo dicatæ, vel ſacræ dicebantur, quæque ſolenni ritu caſtitatem profitebantur; nam, ut dicit Optatus de ſchiſmate lib. 6. *Velum non erat aliud, quam Deo nuncupatæ caſtitatis inſigne quoddam, quo ſacræ a non ſacris virginibus dignoſcebantur:* ſumiturque ex Concilio Romano ſub Sylveſtro cap. 20. ubi hac ratione hoc velamen non permittebatur eo tempore imponi uſque ad ætatem ſeptuaginta annorum. Et nihilominus illud votum non reputabatur adeo grave, quin poſſet per Epiſcopum diſpenſari, ut notatum eſt: imo Gelaſius Papa cap. *de viduis*, 27. quæſt. 1. de eiſdem loquens non cogit eas ſeparari, ſi nubant, ſed ſuæ conſcientiæ committendas dicit. Majorem vero difficultatem ingerit locus Auguſt. lib. de bono viduitatis cap. 9. & 10. ubi ex profeſſo probat matrimonium a talibus virginibus contractum eſſe validum;

Vide etiã Concil. Pariſienſe ſub Ludovico, & Lotario lib. 1. c. 42. & Concil. Toletan. 4. c. 5. & 6.

& tacite reſpondet ad illam rationem de ſponſatione facta cum Chriſto, indicans eſſe metaphoricam, ac propterea inefficacem: nam matrimonium ſpirituale cum carnali per ſe non repugnat; ſed hæc etiam magna ex parte in ſuperioribus ſoluta ſunt.

25 Tertio videtur difficilior locus apud Baſilium epiſt. 1. ad Amphilochium Can. 18. qui ſic habet de lapſis virginibus, quæ vitam in honeſtate Domino profeſſæ ſunt. Deinde *quoniam carnis perturbationibus ſubjectæ ſunt, ſua pacta conventa infirmarunt. Patres quidem clementer, & leniter in earum, quæ labuntur, infirmitatem ſe gerentes, eſſe admittendas cenſuerunt poſt annum ad ſimilitudinem bigamorum diſcernentes. Mihi videtur, quod quoniam Dei gratia procedens Eccleſia ſit fortior, & ordo virginum nunc augetur, eſt adhibendus animus rei, quæ per intelligentiam cernitur*, &c. Et ipſe poſtea ſtatuit, ut prorſus ſeparetur, & aliter ad communionem non admittatur. Ex hoc ergo canone videtur colligi, ante Baſilium tale matrimonium a ſanctimoniali contractum fuiſſe validum, quamvis in pœnam delicti anni pœnitentia imponeretur, & nota ſeu irregularitas bigamiæ adjungeretur; per Patres autem, quos Baſilius allegat, intelligere videtur Concilium Ancyranum, quod per quadraginta fere annos ipſum Baſilium anteceſſit, nam in Canon. 18. ſic habet: *Quicumque virginitatem promittentes* (vel ut alia litera habet, *profitentes*) *irritam faciunt ſponſionem, ſeu profeſſionem ſuam, inter bigamos cenſeantur;* ibi tamen nullam mentionem facit de admiſſione poſt annum, quam commemorat Baſilius. Unde ex vi ſolius Concilii non recte aliqui colligunt Concilium cenſuiſſe, illud matrimonium eſſe validum, eo quod bigamia ibi videatur imponi, propter duplex matrimonium, unum cum Chriſto, & aliud cum homine, nam facile intelligi poteſt illam non fuiſſe veram, ſed interpretativam bigamiam; ſicut nunc etiam cenſetur bigamus, qui poſt votum ſolenne continentiæ matrimonium contrahit. Baſilius autem, ſi hunc Canonem citat (quod mihi incertum eſt) videtur ſignificare in eodem Concilio permiſſum eſſe, ut tales perſonæ poſt annum pœnitentiæ in hujuſmodi matrimonio cohabitare relinquantur; vel certe ſi non in illo Concilio, ſaltem ab aliquibus antiquioribus Epiſcopis ita judicatum eſſe ſignificat, quod judicium plane ſupponit tale matrimonium reputatum fuiſſe validum, alioquin error fuiſſet intolerabilis. Fortaſſe ergo ita illo tempore fuit; nullum enim eſt hoc inconveniens, cum hoc jus Eccleſiaſticum ſit. Poſſumus autem aliquo modo locum hunc Baſilii exponere, cum ait, Patres antiquiores benigne decreviſſe, ut poſt annum tales virgines lapſæ admitti poſſent, non eſſe hoc intelligendum de admiſſione ad perſeverandum, & cohibitandum in ſuo illicito matrimonio, ſed de admiſſione ad communionem poſt peractam pœnitentiam, & factam ſeparationem; quod enim Concilium Illibertinum ſtatuit fieri debere in fine tantum vitæ, illi Patres Græci cenſuerunt fieri poſſe poſt annum: tanta eſt in humanis judiciis pro locorum, temporum, ac perſonarum varietate diverſitas. Juxta hanc ergo interpretationem Baſilius non addidit illi decreto irritationem matrimonii, ſed vel pœnam, vel illud tempus pœnitentiæ auxit.

26 Ex his ergo ſatis conſtat, quam ſit obſcura, & incerta antiquitas hujus ſolennitatis, ſeu efficacia voti caſtitatis religioſæ, ad dirimendum matrimonium ſubſequens; & ideo in genere fateor mihi non ſatis conſtare, quid in hoc ſervatum fuerit in univerſa Eccleſia ante tempora Baſilii, & Chryſoſtomi, Innocentii Primi, & Ambroſii; fieri enim potuit, ut ab ipſiſmet Apoſtolis ſtatim hæc inſtitutio inceperit; quid enim repugnat, vel unde poterit contrarium oſtendi? Teſtimonia enim quædam Athanaſii, & Epiphanii, Cypriani, & Auguſtini, quæ contra hoc afferri ſolent, in ſuperioribus a nobis tractata ſunt, & quia de hac cauſa non loquuntur. Veruntamen neque hoc affirmare poſſumus cum ſufficienti fundamento, quia revera nullum invenitur in hiſtoriis, aut Patribus illius ætatis. Imo negare non poſſumus, quin in eis inveniantur indicia aliqua ſacrarum virginum, vel monachorum, quorum matrimonium licet damnaretur ut illicitum, toleraretur ut jam factum: & de illo eſt abſolute ſermo, tanquam de vero matrimonio, ut maxime videre eſt in Concil. Toletan. I. cap. 16. & 19. Arelaten. II. cap. 33. & aliis ſupra citatis, & poteſt etiam videri Petrus Damia-

Damianus epiſt. 5. cap. 11. ubi refert religioſum quendam duxiſſe uxorem, ac propterea fuiſſe divinitus caſtigatum; ſemper tamen de illo loquitur, tanquam de vero matrimonio, & vera uxore. Quare etiam veriſimile eſt fuiſſe in hoc varias conſuetudines in Eccleſia, donec Eccleſia Romana generalem de hoc legem ſtatuit.

Sicut enim approbatio religionum olim erat commiſſa Epiſcopis, ita veriſimile eſt, in modo probationis, & inſtitutionis fuiſſe inter eos varietatem; quia cum nihil circa hoc haberent a Chriſto inſtitutum, aut ab Apoſtolis traditum, facile fieri potuit, ut quidam in ſuis Epiſcopatibus religioſum ſtatum ſine tali conditione inſtituerent, & approbarent; alii vero illam adjicerent; vel denique alii utrumque vovendi modum pro diverſis perſonis, ſeu ſtatibus reciperent. Nec mirandum eſt, quod potuerint tunc Epiſcopi hoc impedimentum irritans adjicere alicui profeſſioni virginitatis, etiamſi non eſſet in univerſa Eccleſia introductum, quia quoad hoc probabile eſt potuiſſe tunc Epiſcopos, quod non erat eis prohibitum, & cum poteſtate approbandi religionem, hanc etiam fuiſſe illis conceſſam: nam licet ſtatus religioſus non neceſſario habeat hanc conditionem jure divino annexam, nihilominus quod poſſit illam habere, ex jure divino manavit per poteſtatem datam Eccleſiæ, ad inſtituendum, & approbandum ſtatum religioſum, hoc vel illo modo. Cum ergo pro illo tempore poteſtas approbandi religionem ſimpliciter fuerit conceſſa unicuique Epiſcopo pro ſuo Epiſcopatu, veriſimile eſt datam eſſe in tota illa amplitudine, & ſine reſtrictione. Unde ſi fortaſſe ante tempora Baſilii hic mos non erat introductus, potuit ab ipſo inchoari, & paulatim dilatari per approbationem aliorum Epiſcoporum, ut Chryſoſtomi, Ambroſii, &c. ac tandem per Innoc. I. quamvis Illibertinum Concilium his Patribus antiquius ſit, in quo jam hujus impedimenti irritantis veſtigium invenitur, licet ſubobſcure.

Videatur Vaſq. 1.2. diſp. 165. cap. 7. Et Baſilius Ponce 10.1. diſp. 8.

27 Ad fundamenta aliarum opinionum nihil fere reſpondere neceſſe eſt; nam de prima jam oſtenſum eſt, falſo niti fundamento, & in ſuperioribus hoc ſæpe tactum eſt, & infra tractando in particulari de diſpenſatione hujus voti iterum dicetur. Illa vero diſtinctio Soti de voto caſtitatis ſolennizatæ per profeſſionem religionis, quod aliquando hoc habeat ex natura talis voti, aliquando ex inſtitutione Eccleſię, non video, qua probabilitate fundari, declarari, aut defendi poſſit. Non omittam interim advertere Cajetanum, quamvis aliàs teneat ſolennitatem hujus voti eſſe de jure Eccleſiaſtico, nihilominus tom. I. opuſculorum tract. 27. affirmare, hoc votum per ſe, & ex natura ſua irritare matrimonium ſubſequens. Conſtituitque in hoc differentiam inter votum caſtitatis, ordinis, & religionis, quod illud mere per accidens & ex Eccleſiæ impedimento ſuperaddito irritat matrimonium; hoc vero per ſe & ex natura rei. Rationemque hujus differentiæ reddit, quia in ordinatione non fit exhibitio propria corporis proprii ad aliquid repugnans matrimonio, ſed promiſſio tantum; in profeſſione autem fit exhibitio corporis ad ſtatum repugnantem matrimonio; judicat ergo ex ſtatuto Eccleſiæ pendere, quod talis exhibitio acceptetur, vel non acceptetur; poſita autem tali acceptatione putat ex natura rei ſequi nullitatem matrimonii. Verumtamen, quamvis fortaſſe hoc non repugnet cum alia ſententia ejuſdem Cajetani, de diſpenſabilitate hujus voti, de quo ſupra dictum eſt, & in fine hujus diſputationis aliquid addetur: nihilominus non cenſeo id eſſe abſolute, & in rigore verum, propter multa, quæ in ſuperioribus tractavi. Et ſpecialiter nunc expendo dictum cap. *ut lex*, 17. q. 1. ubi in primis æqualiter hic effectus tribuitur utrique voto, & deinde eadem de utroque redditur ratio his verbis: *Hujuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus:* nam ſi illa lex eſt tantum declarativa, plane ſupponit, in utroque voto hanc nullitatem provenire ex repugnantia Eccleſiaſticæ regulæ directe prohibentis, & irritantis. Si vero illa lex eſt etiam conſtitutiva, clarius conſtat virtute illius immediate fieri talem irritationem. Unde etiam deſtruitur fundamentum Cajetani, nam ante illam legem erat in Eccleſia verus ſtatus religionis, & exhibitio corporis ad illum, & acceptatio ex parte Eccleſiæ cum approbatione talis ſtatus, & nihilominus non irritabatur matrimonium; ſignum ergo manifeſtum eſt, hoc non provenire ex naturali repugnantia ſtatus, ſeu exhibitionis acceptatæ, ſed ex lege ſuperaddita. Quæ ratio ſuam efficaciam retinet, etiamſi illud decretum non ſit conſtitutivum de novo hujus impedimenti, quocumque enim tempore illud decretum cœperit, poteſt argumentum fieri, quod ante illud tempus præceſſit religioſus ſtatus. Quod ſi quis contendat illam legem irritantem incepiſſe a temporibus Apoſtolorum, præterquam quod difficile poterit id probare, difficilius ſuadebit eſſe tam neceſſariam connexionem inter illum ſtatum, & talem legem, ut eſſe non potuerit antiquior ſtatus, quam lex, quod etiam a nobis ſupra probatum eſt, & ſufficit ad efficaciam dictæ rationis. Denique noſtris temporibus vidimus Eccleſiam approbantem religioſum ſtatum, in quo vera fit exhibitio, ſeu traditio corporis, ad obſequium religioſum Dei, & Eccleſiæ authoritate acceptatur; & nihilominus votum caſtitatis in eo ſtatu factum non irritabat matrimonium ſubſequens, donec lex irritans ſuperaddita eſt.

28 Dicet fortaſſe aliquis, poſita illa lege ex natura rei ſequi nullitatem matrimonii ex tali voto, quia jam fit traditio ſub illa apprehenſione, & ratione, & cum voluntario conſenſu, & ſub eadem acceptata. Sed profecto idem dici poteſt de ordinatione ſacra, nam poſita lege irritante, voluntarie ſe offert quis tali monaſterio ſub eadem apprehenſione, & ratione, & ſub eadem acceptatur votum ejus. Quocirca ita poteſt dici hic effectus ſequi ex natura rei poſita lege, ſicut ex naturali lege tenemur obſervare poſitivam legem, ex ſuppoſitione ejus, & nihilominus abſolute obligatio ad talem actum eſt ex jure poſitivo. Ita ergo in præſenti irritatio ſimpliciter eſt ex jure humano, quamvis ex ſuppoſitione legis neceſſario conſequatur; ſicut etiam contingit in lege irritante matrimonium inter conſanguineos; nam ſicut ibi lex non mutat gradum conſanguinitatis, ſed addit illi hoc impedimentum, ita etiam hic non mutat ſtatum, quem poteſt integrum ſupponere, ſed addit illi ſimile impedimentum. Omitto, nulla ſufficienti ratione probari poſſe talem repugnantiam naturalem inter hunc ſtatum, & illud vinculum, imo potius oſtendi poſſe nullam eſſe, quia hæc ſufficienter in ſuperioribus adducta ſunt.

29 Ad fundamenta ſecundæ ſententiæ ſufficienter reſponſum eſt ex omnibus, quæ adduximus; & ſi attente conſiderentur omnia, quæ ibi adducuntur, ſolum continent authoritatem negativam, quia in antiquioribus decretis non inveniuntur ita expreſſa verba irritantia; jam vero oſtendimus multa ſigna ſufficientia inveniri, cum directa & abſoluta prohibitione, quæ ſola poſſet ſufficere, præſertim jure antiquo, juxta ſententiam valde receptam, & ſatis expreſſam, in leg. *non dubium*, C. de legibus, & per D. Gregorium in quadam epiſtola approbatam.

CAPUT XXII.

Votum ſolemne caſtitatis religioſæ vim non habere diſſolvendi matrimonium ratum, & conſummatum oſtenditur.

1 Circa quæſtionem hanc duos extremos errores refert Bellarm. lib. 2. de Monachis cap. 38. Prior eſt, votum ſolemne poſſe diſſolvere matrimonium ratum etiam conſummatum; de poſteriori autem dicemus capite ſequenti; hic autem tribui ſolet Juſtiniano in leg. ultim. C. de Epiſcopis, & Clericis. Sed lex illa directe ſolum diſponit de ſponſo, & ſponſa, quibus nominibus vir, & mulier appellantur ante matrimonium conſummatum: & ita de illo ſine dubio intelligitur directa diſpoſitio illius legis, de qua infra dicemus; de quibus etiam eſt ſermo in Authentica de ſanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. cap. 39. in cap. autem 40. videtur generalius loqui, dicens: *Si vero conſtante adhuc matrimonio aut vir ſolus, aut uxor ſola intraverit monaſterium, ſolvatur matrimonium, & citra repudium, poſtquam perſona pergens ad monaſterium ſchema perceperit*: id eſt, profeſſionem fecerit, ſeu habitum profeſſorum receperit. Sed hic etiam textus poteſt de matrimonio rato intelligi, nam etiam poſt illud contractum vocantur vir, & uxor; & hanc expoſitionem ſignificavit gloſſa ibi intelligens prius caput de ſponſalibus de futuro, quod videtur neceſſarium ad diſtinguendas illas duas leges, & ſatis conſentaneum proprietati verborum, nam ſponſalia præſertim diſtincta contra matrimonium, nihil aliud ſignificare poſſunt, niſi pactum

Error aſſerentium votum ſolemne diſſolvere matrimonium conſummatū.

pactum de futuro, neque in illis legibus invenio aliquid, quod cogat. Conſequenter autem loquendo oportebit etiam dictam legem ultimam de ſponſis de futuro intelligere; quod autem in fine ejus quaſi in exemplum adducitur de marito & uxore, de quibus ſupponitur religionis cauſa a conjugio recedere, intelligetur de matrimonio ante conſummationem, nam lex alia, quam ibi Juſtinianus allegat, non extat, ut gloſſa advertit. Vel certe poteſt uterque locus de matrimonio abſolute intelligi, & de ſeparatione, ſeu de ſolutione matrimonii, etiam in communi, ita tamen ut accommodati debeat ſecundum partitionem accommodatam, ſcilicet, ut matrimonium nondum conſummatum ſimpliciter, & quoad vinculum diſſolvatur, conſummatum vero ſolum quoad uſum, & cohabitationem. Atque eodem modo poteſt intelligi, quod idem Imperator dixit in Authentic. de nuptiis collat.4.tit.1.cap.2. ubi inter alios modos, quibus *diſtrahuntur*, id eſt, diſſolvuntur, *contrahentium matrimonia*, unus eſt per tranſitum alterius partis ad meliorem, id eſt, religioſam vitam, quod, ut ibidem ſignificatur, poteſt libere facere ſine licentia alterius. Sed revera Juſtinianus his locis nimis indiſtincte loquitur. Et ratio, quam ultimo loco ſubdit, de omni matrimonio procedit, ſcilicet, quia profeſſio religioſa mors quædam civilis eſt; ergo non minus diſſolvit matrimonium, quam mors naturalis. Sentit ergo, ſicut mors naturalis diſſolvit quodlibet matrimonium, etiam conſummatum, ita etiam profeſſionem religioſam id facere. Atque ita intellexit legem illam gloſſa ibi, unde fatetur, Juſtinianum loquutum eſſe ſecundum jus civile, illud vero eſſe ſecundum jus Canonicum.

Votum ſolemne non diſſolvit matrimoniū conſummatum.

2 Pro certo ergo ſupponimus, votum caſtitatis, quamtumvis ſolemne, non diſſolvere matrimonium conſummatum, etiam in eo caſu, in quo validum eſt, nam ſi ſit invalidum, conſtat nullum poſſe habere effectum voti ſolemnis, & ceſſat etiam tunc ratio Juſtiniani, quia nulla eſt tunc mors civilis. Eſt autem tale votum invalidum in illis caſibus, in quibus invalida eſt talis profeſſio, ſcilicet, quando fit ab uno conjuge ſine licentia alterius, juxta cap.1.& cap. *ex parte*, cum ſimilibus de converſione conjugatorum, & quæ ſupra tradidimus de profeſſione religioſa. Quod ergo nec tale votum validum hunc habeat effectum, certum eſt, quia matrimonium conſummatum inter baptizatos prorſus indiſſolubile eſt, juxta illud: *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*, Matth.19. Dicet aliquis profeſſionem jure divino diſſolvere tale matrimonium, & hoc non eſſe contra illam Chriſti ſententiam, quia tunc non homo, ſeu Deus illos ſeparat. Sed tale jus divinum in univerſum nullum eſt, ut infra oſtendam; multo vero certius id eſt reſpectu matrimonii conſummati, nam ſi jus divinum hoc ſtatuiſſet, nunquam Eccleſia contrarium decreviſſet, decrevit autem, ut ſtatim dicetur. Sumi etiam poteſt ex Paulo 1.ad Corinth.7.dicente: *Iis, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari*, quia nimirum vinculum nunquam diſſolvitur, ſive jure, ſive injuria ſeparentur. Hoc etiam ſumitur ex multis decretis, quæ refert Gratianus, 27.quæſt.2. cap. *ſunt, qui dicunt*, cum ſequentibus, & cap. illud eſt Gregorii Papæ lib.9.epiſtol.39. ubi citat in contrarium legem Juſtiniani ſupra adductam, & dicit repugnare legi Chriſti. Alia decreta videri poſſunt toto tit. de converſ. conjugat.

Corollaria ex citatis juribus.

3 Eſt autem hoc loco conſiderandum ex illis decretis & juribus præcipue haberi duo. Unum eſt, poſt matrimonium conſummatum non poſſe unum conjugem juſte profiteri religionem invito alio, & quamvis faciat, non ſolvi matrimonium, nec privari alterum jure petendi debitum; quod totum certum nunc eſt, ac de fide, ut patet ex teſtimoniis adductis, & ſenſu totius Eccleſiæ; & ratio etiam ſupra facta hoc convincit, tum quia tale votum eſt contra juſtitiam, & ideo non poteſt eſſe gratum Deo, nec privare alterum jure ſuo: tum etiam, quia matrimonium conſummatum jure divino eſt indiſſolubile, & nullum poteſt oſtendi jus divinum, quo talis exceptio fiat, ſeu quo diſſolutio per talem actum concedatur, præſertim per actum injuſtum. Secundum, quod ex dictis juribus ſumitur, eſt, tale votum eſſe prorſus invalidum, & hoc credimus eſſe jure poſitivo introductum, non ex ſola rei natura, ut ſupra de profeſſione dixi. Nam licet votum illud obligare non poſſit ad id, quod injuſtum eſt, nihilominus ex natura rei loquendo poſſet valere ad obligandum ad multa, quæ licite fieri poſſunt; ſicut ibi latius explicavi.

4 His vero duobus punctis, alia duo adjungi poſſunt. Unum eſt poſſe unum conjugem ex conſenſu alterius, & ſervatis conditionibus juris valide emittere tale votum. Quod ſatis conſtat ex toto titulo, de converſione conjugatorum, & in ſuperioribus tractatum eſt. Aliud eſt, tale votum, quantumvis validum, non dirimere vinculum matrimonii conſummati: nunquam enim poteſt alter conjux, vivente altero, quantumvis religioſo, valide matrimonium contrahere, ut ex dictis juribus conſtat, quæ propterea poſtulant ſemper converſionem aliquam, & ſecuritatem caſtitatis ex parte utriuſque conjugis. Et ratio a priori eſt, quia indiſſolubilitas talis matrimonii jam non pendet ex privata voluntate talium perſonarum, & ideo quoad hoc nihil operari poteſt licentia alterius conjugis. Nullum autem eſt jus divinum, vel Eccleſiaſticum, quod in eo caſu vinculum illud diſſolvat. Et ita ſolvitur fundamentum Juſtiniani: nam mors civilis non æquiparatur naturali quoad omnes effectus, ſed ſolum quoad caſus in jure expreſſos, ut explicavit Bartolus ibidem cum gloſſa in cap. *ſuſceptum*, de reſcriptis in 6. verb. *non morte*; & gloſſa in cap. *placuit*, 16.quæſt.1. Poſſet vero hoc loco inquiri, quamvis de facto hoc ita ſit, an poſſit Eccleſia ſtatuere, ut tale votum ſic valide factum de licentia alterius conjugis irritet vinculum ipſum matrimonii conſummatum; nam in hoc non videtur ita certum, quod Eccleſia non poſſit hoc facere, quia licet intelligamus verba illa Chriſti; *quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*, de matrimonio conſummato, nihilominus non fieret contra illa per talem diſpoſitionem Eccleſiaſticam, quia, ut in ſimili dixit Innocentius III. in cap. *inter corporalia*, de tranſlat. Epiſcop. non humana, ſed potius divina poteſtate conjugium diſſolvitur, quod authoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti, ſolvitur.

Dubitatio, an Eccleſia poſſit facere, ut tale votum valide factum diſſolvat vinculum matrimonii conſummati.

5 Dicendum nihilominus eſt, non poſſe talem inſtitutionem ab Eccleſia fieri: cujus magnum ſignum eſt hactenus hoc non feciſſe, & D.Gregor. dicta epiſt.9.cap.39. manifeſte docet hoc repugnare divino juri: *Nam licet lex humana* (inquit) *hoc conceſſit, lex divina tamen prohibuit*: & poſtquam retulit verba Chriſti, ſubdit: *Quis ergo huic cœleſti Legiſlatori contradicat?* & deinde expendit illa verba, *erunt duo in carne una*, dicens non poſſe poſtea unam, & eamdem carnem iterum dividi, ut ex parte continentiam ſervet, & ex parte polluatur, licet ex communi conſenſu poſſit uterque religionem, vel caſtitatem profiteri. Ratio autem a priori eſſe videtur, quia hoc repugnat intrinſece juri naturali, & in lege gratiæ ſpecialiter repugnat ſignificationi perfectæ ſacramenti matrimonii, & ideo Chriſtus Dominus nec inſtituit, nec permiſit, nec poteſtatem conceſſit ad tale matrimonium diſſolvendum religionis cauſa. Unde lex illa: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, quæ naturalis eſt, & non tantum poſitiva, ſimpliciter intelligenda eſt de homine, ſive utatur poteſtate humana, ſive divina, quamvis enim Pontifex diſpenſans in aliquo voto, v.g. utatur poteſtate ſibi a Chriſto data, nihilominus ſimpliciter homo eſt, qui diſpenſat: in præſenti ergo ſimpliciter negatur per inſtitutionem, vel actum hominis tale matrimonium poſſe diſſolvi. Imo addo nec Deum ipſum utendo præciſa gubernatoris poteſtate poſſe ſecundum ordinariam potentiam tale vinculum ſolvere, quia directe repugnat juri naturali, quamvis utendo abſoluta poteſtate, & ſupremo dominio, poſſit hoc facere, de quo aliàs, quia ad præſens non refert, quia poteſtas Eccleſiaſtica non ſe extendit ad omnia, quæ Deus poteſt de potentia abſoluta.

6 Contra hanc autem catholicam veritatem objici poteſt verbum Chriſti Domini Luc.14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem*, &c. *non poteſt meus eſſe diſcipulus*, adjuncto teſtimonio Baſilii in Regulis fuſius diſputatis cap.12. ubi ſignificans, ſi quis habens uxorem, illa invita religionem poſtulet, virtute dictorum verborum recipi poſſe: *Parendum enim eſt* (inquit) *præcepto Domini, qui dixit: Si quis venit ad me, nec enim eſt, quod antiquius eſſe debeat, quam ut Dei juſſis pareatur.* Sicut filius veniens ad Religionem invito

patre

patre recipiendus eſt, videtur enim Chriſtus æqualem in hoc facere conditionem uxoris, & parentis. Vel ſicut etiam Paulus dixit, 1. ad Corinth. 7. poſſe unum conjugem converſum ad fidem ſeparari ab infideli conjuge, quando non poteſt cum illo cohabitare ſine injuria Creatoris; ita ergo, ſi non poteſt eſſe diſcipulus Chriſti conjunctus uxori, poterit illam dimittere, ut religioſus fiat, ipſa etiam invita. Denique hujus rei exemplum refert Caſſianus collat. 21. c. 8. 9. & 10. de Theona, qui invita uxore ad monaſterium migravit, quem ait Caſſianus reprehendi non poſſe, cum miraculis claruerit, nec dubitari poteſt, quin matrimonium illud conſummatum fuiſſet, nam per quinquennium cum uxore cohabitaverat.

Diſcipulus Chriſti dupliciter quis dicitur.

7 In hac objectione verba Chriſti facilem habent ſenſum: nam eſſe diſcipulum Chriſti, ut in ſuperioribus notavimus, dupliciter accipi poteſt. Primo ut eſt generale ad omnes, qui in Chriſtum credunt. Secundo ut eſt ſpeciale eorum, qui per viam perfectionis eum ſequuntur: utroque autem modo poteſt ibi accipi; & quidem ſi accipiatur priori modo, nihil ad rem præſentem facit, quia clarum eſt, non oportere dimittere uxorem, ut hoc modo aliquis ſit diſcipulus Chriſti, ſed odio habere illam, in hoc ſenſu ſolum eſt non ita illam diligere, ut Chriſtum, ut Matth. 10. explicatur, & conſequenter illi non conſentire, ſed reſiſtere in eis, quæ legi Dei repugnant. Si autem accipiatur poſteriori modo, ſic generatim loquendo, & cum proportione odiſſe uxorem, erit, non ita diligere illam ſicut perfectum Chriſti amorem, & non conſentire illi, ſed potius reſiſtere etiam in his, quæ repugnant charitatis perfectionis. Quia vero perfectionis via conſiliorum eſt, & conſilia ſupponunt obſervantiam præceptorum, ſicut perfectio charitatis ſupponit ſubſtantiam charitatis, ideo manifeſtum eſt illud odium ſic declaratum in ordine ad perfectionem intelligendum eſſe ſervato ordine juſtitiæ, & charitatis in his, quæ præcepta ſunt. Poteſt autem uno modo antecedenter exponi. Cur enim non dicetur odiſſe uxorem, qui noluit habere illam? poſtquam vero illam jam habet, ita poteſt illam odio habere, ſicut poteſt licite ſequi viam conſiliorum in his, quæ juri uxoris non repugnant; poterit ergo vel ab ipſa ſeparari quoad uſum, ea conſentiente, vel ſi non conſentiat, ſervare illa opera perfectionis, quæ illi ſtatui non repugnant, & quoad hoc odiſſe uxorem, ſi ei reſiſtat. Vinculum autem ſolvi neceſſarium non eſt, etiam quoad ſtatum perfectionis, & ideo quamvis talis ſtatus aſſumatur de conſenſu uxoris, vinculum non ſolvitur; quamdiu vero uxor non conſentit, non eſt homo capax ſtatus perfectionis, quia ſua voluntate præoccupatus eſt, & impeditus; poteſt tamen actu ſequi perfectionem, juxta capacitatem ſtatus, & eodem modo odiſſe uxorem intra limites juſtitiæ. Sicut etiam poteſt filius dimittere parentem, & in hoc ſenſu odiſſe, ut fiat diſcipulus Chriſti; & nihilominus ſi pater graviter indigeat opera filii, non poteſt cum illius injuria eum dimittere, mutando ſtatum, licet poſſit actu perfectionem ſequi ſubveniendo parenti; qui ſi in hoc etiam velit reſiſtere, odio habendus eſt, id eſt, poſtponendus Chriſti amori. Et ita ſervatur æqualitas inter uxorem, & parentes non omnimoda, ſed proportionalis. Quod autem Paulus dixit de ſeparatione conjugis fidelis, & infidelis, non eſt ad rem, quia Paulus loquitur de matrimonio contracto inter infideles, quod in illo ſpeciali caſu, & ex peculiari Chriſti inſtitutione diſſolvitur; matrimonium autem inter baptizatos, etiamſi alter fiat hæreticus, & ſit pertinax, ita ut alius non poſſit habitare cum illo ſine periculo animæ, numquam diſſolvitur quoad vinculum, licet quoad torum ſit juſta cauſa ſeparationis, etiam altera parte invita: multo ergo minus cauſa religionis poteſt ſufficere ad talem ſeparationem quoad vinculum: immo nec etiam quoad torum invita altera parte, quia hic non intervenit neceſſitas animæ, & conſequenter neque ordo juſtitiæ, ſicut in priori caſu.

8 Locus autem Baſilii difficilis reputatur, quia videtur docere conjugatum, qui vult religioſus fieri, debere uxoris licentiam poſtulare, ut debitum ordinem ſervet; ſi autem conſentire nolit, ſufficere licentiam petitam, etiamſi obtenta non ſit; & ideo ab aliquibus exponitur de matrimonio nondum conſummato. Baſilius autem ſine dubio loquitur indiſtincte de quibuſcumque matrimonio conjunctis, de quibus loquitur Paulus (quem allegat) cum dicit: *Vir ſui corporis poteſtatem non habet.* Nam hoc maxime verum habet poſt conſummationem. Deinde exiſtimo potius negare recipiendum eſſe in Religione unum conjugem reſiſtente alia. Sic enim ait: *Si vero diſſidens ſit altera pars, & aſſidue uſque ex adverſo cum altera contendat, quod videlicet minus ſolicita ſit, quomodo placeat Deo, hic ea convenit meminiſſe, quæ dicta ſunt ab Apoſtolo: in pace autem vocavit nos Deus*; & ſic concludit hoc membrum plane, dicens conſervandam eſſe pacem, & non admittendum in Religione unum conjugem cum juſta perturbatione alterius; ſubjungit autem verba, quæ videntur huic ſenſui repugnantia, ſcilicet: *& ſic parendum præcepto Domini, qui dixit, ſi quis venit ad me, &c.* Senſus tamen mihi eſſe videtur, *& ſic parendum, &c.* id eſt, juxta præmiſſam diſtinctionem intelligendum eſſe illud Chriſti præceptum, vel conſilium, & illi parendum, ſcilicet, ut conſentiente uxore quis religioſus fiat, dum vero reſiſtat, eam tolleret, & prout potuerit orationibus, & jejuniis intendat, donec Deus conſortem moveat, ut conſentiat; ſicut ſæpius contingere ibidem refert Baſilius. Ad exemplum autem Theonæ reſpondemus, illum vel ignorantia excuſari, vel ſpeciali motione Spiritus ſancti.

CAPUT XXIII.

Utrum votum ſolemne caſtitatis religioſæ vim habeat diſſolvendi matrimonium ratum.

Error hæreticorū dicentium non dirimere.

1 SEcundus error extreme poſitus in hoc puncto fuit votum ſolemne caſtitatis religioſæ non dirimere quoad vinculum matrimonium ratum nondum conſummatum. Ita ſentiunt hæretici hujus temporis, quos refert Bellarminus cum Eraſmo in c. 7. 1. ad Corinth. & in eamdem ſententiam inclinat ex Catholicis Claudius Spinæus lib. 6. de continentia c. 4. ut idem Author refert; & alios pro hac ſententia citat Medina lib. 5. de continentia c. 57. Fundamentum eſt, quia vinculum matrimonii, & ſacramentum etiam eſſentialiter perfectum eſt ante conſummationem; ergo tam eſt indiſſolubile, ſicut poſt conſummationem; & de illo verificatur verbum Chriſti Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*; & verbum Pauli 1. Corinth. 7. *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir*; & illud ad Epheſios 5. *Sacramentum hoc magnum eſt; ergo autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Unde ſicut unio Chriſti cum Eccleſia indiſſolubilis eſt, ita etiam ſacramentum eſt indiſſolubile, ut ſignum habeat proportionem cum ſignato. Secundo, quia vel votum hoc habet talem effectum natura ſua, vel jure divino poſitivo, vel jure Eccleſiaſtico; nihil horum dici poſſe videtur. Prima pars minoris probatur, quia hoc votum natura ſua nihil plus habet, quam votum ſimplex caſtitatis, ut ſupra oſtenſum eſt; at votum ſimplex caſtitatis non habet natura ſua hunc effectum, ſive nudum ſumatur, ut per ſe conſtat, ſive conjunctum cum quocumque pacto humano, privata authoritate facto, ut ſupra etiam probatum eſt. Secunda pars ejuſdem minoris probatur, quia ſolennitas voti non eſt de jure divino; ergo nec effectus, qui convenit tali voto, quatenus ſolemne eſt: item quia hic effectus non prius tributus eſt alicui voto caſtitatis, quam effectus irritandi ſubſequens matrimonium, ut ſupra probatum eſt; ergo ſicut irritatio futuri matrimonii non eſt de jure divino, ita nec præſentis. Tertia pars probatur, quia Eccleſia non habet poteſtatem diſſolvendi matrimonium ratum, ut maxime probant adducta in primo fundamento. Item quia tale vinculum eſt indiſſolubile jure naturæ, quod non poteſt Eccleſiaſtica poteſtas immutare.

Votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimit matrimonium ratum.

2 Nihilominus dicendum eſt votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimere matrimonium ratum non conſummatum, etiam invito altero conjuge. Concluſio eſt communis Scholaſticorum in 4. d. 38. & Canoniſtarum in c. 2. & c. *ex publico*, & c. *ex parte* 2. de converſione conjugatorum, ex quibus juribus hoc manifeſte probatur, & ex c. *commiſſum*, de ſponſalibus, & ex c. unico, de voto in 6. & Extravag. Joannis XXII. de voto; eſtque hodie hæc veritas de fide definita in Concilio Trident. ſeſſ. 24. can. 6. probari etiam poteſt ab effectu, quia tale votum non ſolum validum eſt, & licite fit, ſed etiam relinquit alterum conjugem liberum, ut matrimonium contrahere poſſit; ergo ſignum eſt vinculum ipſum diſſolvi. Antecedens patet ex uſu, & ex juribus citatis.

3 Re-

3 Reſpondent aliqui revera tunc non dirimi matrimonium, ſed declarari ab Eccleſia a principio fuiſſe irritum ex defectu conſenſus contrahentium. Hoc autem præterquam, quod eſt contra expreſſa verba Concilii Trident. eſt vanum, & ſine fundamento. Quis enim hoc revelavit Eccleſiæ? aut quomodo frequentius loquendo non eſſet falſa, & deceptoria talis declaratio? Quid enim impedit, quominus prius talis perſona habuerit verum animum contrahendi matrimonium, & poſtea conceperit propoſitum mutandi ſtatum? Aut quæ ratio eſſe poteſt ſuſpicandi fictionem in tali matrimonio, quod ab eadem Eccleſia judicaretur validum, & licite conſummatum, ſi contrahentes in illo permanere voluiſſent? Niſi quis fortaſſe fingat Eccleſiam antecedenter irritaſſe illud matrimonium, & conſenſum contrahentium dependenter a conditione futura, ſi alter contrahentium ingreſſurus eſſet religionem, ita ut eventus poſtea ſubſequens oſtendat, an matrimonium fuerit ratum, necne. At hoc frivolum eſt, tum quia ſacramenta non conficiuntur dependenter a conditione futura, & contingente; immo eo ipſo, quod ita fiant, ſunt irrita, etiamſi ſecundum præſcientiam Dei conditio eſſet futura, ut in proprio loco oſtenſum eſt, 3.tom.3.partis; tum etiam, quia talis inſtitutio nullum habet fundamentum, nec veſtigium in Eccleſia, eſſetque intolerabilis error in illa; nam in privata perſona ſimilis intentio eſſet ſacrilega, nedum in Eccleſiaſtica inſtitutione. Denique in d.c. *commiſſum*, dicit Pontifex, eum, qui juravit alicui ducere eam in uxorem, & poſtea vult ingredi religionem, melius facturum, ſi prius impleat juramentum ducendo illam, & poſtea ante conſummationem ingrediatur. Supponit ergo Pontifex tale matrimonium eſſe validum, tam ex conſenſu contrahentium, quam ex intentione Eccleſiæ, alioqui per illud non impleretur juramentum, & ita fuiſſet ſuperfluum. Quin potius ex illo textu habemus valorem talis matrimonii, non ſolum non pendere ex futuro eventu mutandi vitam, verum etiam neque ex præſenti propoſito mutandi illam, quia cum illo poteſt ſtare conſenſus votum matrimonium conficiendi.

4 Aliter reſponderi poteſt ex Henriquo quodlib. 5. q.39. ubi licet fateatur aſſertionem poſitam eſſe veram; ait tamen non eſſe neceſſariam ad illum effectum: nam dici poſſet durare primum vinculum, & nihilominus licitum eſſe conjugi tranſire ad ſecundas nuptias ex inſtituto Dei, qui in eo caſu permiſit, unum virum habere ſimul duas uxores, unam quoad vinculum tantum; aliam quoad vinculum & uſum: & ſimili modo unam mulierem habere duos maritos. Quod ſi forte loquatur de potentia abſoluta, diſputabile id eſt, non ſolum de matrimonio rato, ſed etiam de conſummato; ſed in hoc non immoror. Si autem id intelligatur de facto, erorem intolerabilem continet reſponſum; quia in lege Evangelica non poteſt ſecundum matrimonium eſſe validum, durante primo, etiam quoad vinculum, ut conſtat poſt totum titulum de ſponſa duorum, ex definitione Concilii Trident. d. ſeſſ.24. can.2. ubi definit non licere Chriſtianis ſimul habere duas uxores. Multo autem certius eſt, non licere eidem mulieri habere ſimul duos maritos, hoc enim etiam in lege ſcripta, vel naturæ numquam licuit. Contendere autem quis poteſt, Concilium loqui de uxoribus, quæ proprie includunt conſummationem cum utraque, quomodo loquuntur etiam jura Canonica, præſertim toto titulo de ſponſa duorum. Sed hoc falſum eſt, quia certum eſt ſecundum matrimonium contractum poſt primum ratum, licet non conſummatum, eſſe invalidum, quamdiu primum permanet, ut expreſſe traditur in c. 1. 2.3. & ultim. de ſponſa duorum. Unde nomen uxoris etiam de ſponſa dici ſolet, quando matrimonium de præſenti intervenit; & ita eſt Concilium Tridentinum intelligendum: de qua re latius ſuo in loco, nam res eſt per ſe ſatis clara. Præterquam, quod in præſenti puncto Eccleſia ſatis expreſſe declaravit primum matrimonium diſſolvi ante conſummationem per ſubſequens votum ſolemne.

Quo jure hoc votū dirimat matrimonium ratum.

5 Ut autem propriam rationem hujus effectus reddamus, & argumentis ſatisfaciamus, oportet inquirere radicem, & originem hujus effectus, quæ, ut in argumentis ſumebatur, poteſt cogitari triplex, ſcilicet, jus naturale, jus divinum poſitivum, & jus Eccleſiaſticum. Eſt ergo prima ſententia affirmans votum hoc dirimere matrimonium præcedens ex natura rei; ita ſentit Durand. in 4.diſt.27.q.2.n.9. Palud. in 4.d.27.q.3.art.2.n.10. in fine, licet ſubobſcure, ſolum enim reddit rationem, cur tale matrimonium ſolvatur, ſcilicet, quia religioſus mortuus eſt, quoad actus civiles, & carnales. Expreſſius Soto ibi q.1.art.4. qui in hoc ſolum fundatur, quod Religio eſt actus perfectior, divino jure inſtitutus, & ideo non debet impediri per ſtatum minus perfectum, quamdiu hic diſſolvi poteſt, ſine gravi injuria tertii: ita vero contingit in matrimonio rato; nam eſt ſtatus minus perfectus, & ex ejus diſſolutione non ſequitur gravis injuria alterius partis. Quæ ratio eſt probabilis congruentia, ſuppoſita aliqua inſtitutione; abſolute autem, & per ſe ſola parum probat; aliàs per quemlibet ſtatum perfectiorem poſſet diſſolvi tale matrimonium: item propter alias rationes, quas ſtatim afferam. Eamdem ſententiam ſequitur Ruardus art.18. §. *cum ex dictis ſit manifeſtum*, ubi, licet aliis verbis, eamdem rationem indicat, dicens, ex natura rei licitum eſſe commutare conjugium imperfectum in aliud perfectius, & ſpirituale. Hanc denique ſententiam ſequitur Cajet. tom.1. opuſ. tract.27. de diſpenſatione matrimonii, &c. ubi ait tantæ virtutis eſſe votum caſtitatis religioſæ, ut ſolvat matrimonium prius legitime contractum, & non conſummatum, non ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex propria natura, quia (ut ſtatim explicat) licet hoc votum habeat ſolemnitatem ex ſtatuto Eccleſiæ, nihilominus ſuppoſita ſolemnitate, ex natura rei repugnat matrimonio, & uſibus ejus; ſicut conſecratio calicis eſt ex ſtatuto Eccleſiæ, & nihilominus facta conſecratione ex natura rei repugnat illi communis, ſeu profanus uſus.

6 Hæc ſententia probari nulla ratione poteſt propter duo præcipue. Primum eſt, quia ſi ſupponamus matrimonium ratum quoad vinculum habere adeo formalem repugnantiam cum vinculo hujus voti caſtitatis, ut ex natura rei non poſſit eſſe ſimul, potius dicendum eſſet, ſtando in puro jure naturali, votum factum poſt tale matrimonium eſſe nullum, quam eſſe validum, & diſſolvere prius matrimonium: ſicut e converſo, quando tale votum ſupponitur, impedit ſubſequens matrimonium. Sequela probatur, quia ex natura rei contractus prius factus cum una perſona impedit poſteriorem contractum ſibi incompoſſibilem, & non reſcinditur per illum; ſic enim matrimonium ratum non ſolvitur per ſubſequens etiam conſummatum; & donatio prius facta uni, non irritatur per ſubſequentem, ſed potius illam irritat. Dices hoc procedere inter, ea, quæ paria ſunt, ut ſunt duo matrimonia; in præſenti autem matrimonium etiam jam factum cedere ſtatui Religionis propter perfectionem ejus. Sed contra; ſi Petrus donavit Paulo rem aliquam, & poſtea velit eam dare Eccleſiæ in cultum Dei, poſterior donatio non irritat priorem, ſed potius irritatur ab illa; quia licet ex genere ſuo videatur perfectior, tamen jam non habet materiam aptam, nec capacem illius perfectionis, quia fit de re aliena: ita ergo in præſenti votum vel traditio, quæ fit in religione, licet ex ſe ſit melior, tamen facta poſt matrimonium ratum, fit de re aliena, quia per matrimonium ratum transfertur dominium proprii corporis in alterum; ergo ex natura rei non eſt bona, nec melior; non eſſet ergo magis valida, quam votum faciendi eleemoſynam de re aliena.

7 Atque hinc etiam falſum videtur ex natura rei fieri tale votum ſine injuria alterius conjugis; nam qui privatur re ſua ſe invito, injuriam patitur, quando id fit authoritate propria, & non Principis, ſeu legis; ſed per matrimonium ratum acquiſivit uterque conjugum verum dominium in alterum; ergo ex natura rei privatio talis dominii propria authoritate eſt injurioſa. Reſpondet Soto non intervenire injuriam, quia ex natura rei in priori contractu ſubintelligitur conditio, *niſi interea alter fruges ſanctioris vitæ ſibi optare voluerit*. Sed profecto voluntarium eſt dicere hanc conditionem ſubintelligi ex natura rei: cur in hoc contractu magis, quam in donatione alterius rei homini facta, talis conditio ſubintelligitur? Nam cum proportione dici poſſet, dum aliquid homini donatur, ſubintelligi conditionem, niſi interim placeat donare illam Deo. Item aliàs ante legem Evangelicam ſubintelligeretur illa conditio in quolibet matrimonio rato, liceretque conjugatis etiam in lege Moyſis, vel naturæ diſſolvere matrimonium ante conſummationem titulo ſanctioris vitæ. Hoc autem inauditum eſt, nam

cre-

creditur hoc eſſe privilegium legis gratiæ. Sequela vero patet, quia in his, quæ naturalia ſunt, & pertinent ad intrinſecam conditionem contractus, æqualia ſunt præſentia & præterita matrimonia.

8 Præterea ex illa conditione ſequitur non ſolum per votum ſolemne Religionis, ſed etiam per votum ordinis ſacri, vel per votum ſimplex perpetuæ continentiæ in ſtatu ſolitario, aut ſimili vivendi modo diſſolvi matrimonium ratum: quod eſſe falſum quoad votum clericorum, docet Joannes XXII. in ſua Extravag. de voto; quoad alios vero oſtendimus in ſuperioribus. Sequela patet, quia conditio dicebatur eſſe, *fruges ſanctioris vitæ*; certum eſt autem quamlibet vitam dicatam Deo in cœlibatu eſſe meliorem, & ſanctiorem ex ſuo genere, quam matrimonium: certum item eſt eſſe incompoſſibilem illi, quia licet ſacerdotium, v.g. ex natura rei non repugnet cum matrimonio, tamen ille ſtatus, ut conſecratus voto perfectæ continentiæ repugnat cum matrimonio ſaltem quoad uſum ejus, quæ repugnantia dicitur ſufficere juxta ſententiam, quam impugnamus, ut magis ſtatim patebit. Quod ſi quis dicat vitam ſanctiorem in illa conditione non accipi in ea generalitate, ſed per Antonomaſiam pro ſtatu religioſo, in quo fiunt vota ſolemnia, facile impugnabitur, tum quia hoc multo magis eſt voluntarium; tum etiam, quia ſi illa conditio per voluntates contrahentium apponitur, ipſi poterunt ſub illa includere non tantum ſtatum religioſum, ſed etiam quemlibet alium perpetuæ continentiæ, cum ille etiam melior ſit; & eadem ratione poterunt per mutuum conſenſum expreſſum excludere talem conditionem, & tunc non poſſet Eccleſia facere, ut tale matrimonium ſolveretur per ſubſequens votum, ſi verum eſt tantum poſſe diſſolvi ratione conditionis incluſæ. Addo inſuper non eſſe in poteſtate contrahentium talem conditionem apponere, ſi ex natura rei non eſt in ipſo contractu neceſſario incluſa; aliàs poſſent etiam matrimonium contrahere, reſervando ſibi poteſtatem retrocedendi ante conſummationem, etiam propter alias cauſas, quod eſt contra naturam talis contractus; dicere autem illam conditionem eſſe omnino intrinſecam, & inſeparabilem ex natura rei & abſolute, gratis dictum eſt, & reſpectu ſtatus religioſi, ſeu voti ſolemnis ut ſic includit repugnantiam. Nam ille ſtatus cum illis omnibus conditionibus, quæ ad ſolemnitatem voti requiruntur, non eſt aliquid ex ſola natura rei exiſtens, nec per ſolas privatas hominum voluntates ex natura rei factibile, ut ſupra oſtendi; ſed neceſſarium eſt, ut in illo interveniat authoritas publica; ergo eo ipſo, quod ſumitur votum cum conjunctione ad talem ſtatum, non ſumitur ſine adminiculo juris poſitivi, & conſequenter non ex ſola natura rei diſſolvitur. Et hanc rationem arbitror eſſe efficacem contra quemcumque modum explicandi hanc ſententiam; quæ efficacitas magis ex dicendis conſtabit.

9 Atque hinc etiam facile excluditur alia evaſio quorundam dicentium per matrimonium ratum non dari traditionem, & poſſeſſionem rei, ſed purum contractum fieri, traditionem autem, & poſſeſſionem conferri per copulam, & ideo per ſubſequentem traditionem, quam includit votum ſolemne caſtitatis religioſæ, poſſe diſſolvi: ſicut contractus venditionis perfectus eſt in ratione contractus per mutuum conſenſum; tamen ſi non ſit facta traditio, & eadem res alteri vendatur, & tradatur, ſecunda venditio tenet, & prima reſcinditur. Sed hæc evaſio & nullius momenti eſt, & falſam doctrinam continere poteſt; nam, ut ab exemplo incipiamus, magna eſt differentia inter venditionem, & matrimonium, quia per purum contractum venditionis non transfertur ſtatim, ſeu actu dominium rei venditæ, donec aliqua traditio, vera, vel ficta intercedat, ut ex materia de juſtitia conſtat; at vero in matrimonio ſtatim ex vi contractus transfertur dominium unius conjugis in alterum viciſſim, aliàs non eſſet ſtatim licitus uſus, neque haberet unus conjugum jus, & poteſtatem in corpus alterius, quod eſt contra naturam talis contractus, & ideo natura ſua habet hunc effectum, in quo non pendet ab humana lege, ſicut pendere poteſt contractus venditionis: ſi ergo ſenſus illius reſponſionis ſit, per matrimonium non fieri traditionem corporum quoad dominium, falſum eſt, quod aſſumitur, nec exemplum eſt ad rem, aliàs ſimili ratione probaretur ſecundum matrimonium poſtea factum & conſummatum, diſſolvi a primo tantum rato. Si vero ſit ſenſus per contractum matrimonii non fieri traditionem quoad actualem uſum dominii, hoc nihil refert, quia uſus rei non requirit hanc firmitatem contractus, etiam in inferioribus contractibus, emptionibus, & venditionibus, &c. Sufficit enim poſſeſſio, ſeu quælibet actio, per quam transferatur dominium, quæ regulariter prior eſt, quam uſus rei emptæ.

10 Et hinc ſumitur confirmatio diſcurſus facti; nam ſi ex natura rei votum ſubſequens diſſolveret matrimonium ratum, etiam diſſolveret matrimonium conſummatum; quod dici non poteſt. Sequela patet, quia ex natura rei tam abſolute, & ſimpliciter eſt indiſſolubile matrimonium ratum, ſicut conſummatum. Quamvis enim in matrimonio conſummato ſint plures rationes indiſſolubilitatis, ut ſic dicam, tamen in rato eſt illa, quæ ſufficit ad indiſſolubilitatem ſimpliciter; & ſimiliter licet in diſſolutione matrimonii conſummati ſit major injuria, in diſſolutione matrimonii rati eſt etiam gravis injuria ex natura rei; quoad hoc ergo dicimus eſſe paria; & hoc ſatis eſſe videtur ad probandam ſequelam: nam ſi votum ſubſequens ex natura ſua poteſt diſſolvere id, quod aliàs eſt indiſſolubile, poterit etiam matrimonium conſummatum diſſolvere, quia ex ſola rei natura non poteſt ſufficiens ratio differentiæ, vel limitationis reddi. Et eodem modo argumentari poſſumus; nam ſi ex ſola natura rei admittitur hæc exceptio in matrimonii rati indiſſolubilitate, poſſent etiam alię facile excogitari, & admitti.

11 Secundus modus principalis impugnandi prædictam ſententiam eſt, quia vinculum matrimonii rati, & vinculum voti caſtitatis cum traditione religioſa, non habent formalem repugnantiam, ob quam ex natura rei unum formaliter excludat aliud: nam ex hoc principio aperte ſequitur, quod licet ponamus hoc votum factum poſt matrimonium ratum eſſe validum, ex ſola ſua natura, & ſecluſo omni jure poſitivo, non diſſolveret vinculum matrimonii. Ut autem illud probem, adverto aliud eſſe illa duo vincula ita repugnare, ut non poſſint ſimul licite fieri; aliud ut non poſſint ſimul permanere; nam ex primo non ſequitur ſecundum, nam poſt votum ſimplex caſtitatis non poteſt licite matrimonium contrahi, contractum tamen valet; & e contrario poſt matrimonium ratum non poteſt licite votum ſolemne ordinis emitti, emiſsum tamen valet, & ambo vincula ſimul manent, quia multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Igitur in præſenti non negamus votum caſtitatis religioſæ, & vinculum matrimonii rati ex natura rei habere ſaltem hanc repugnantiam, ut non poſſint licite ſimul aſsumi, quia includunt obligationes ad oppoſitos actus, ut ſtatim dicemus; negamus vero habere naturalem repugnantiam, ratione cujus non poſſint ſimul manere. Secundo adverto, aliud eſse, duo vincula obligare ad actus inter ſe repugnantes; aliud vincula ipſa inter ſe formaliter repugnare: ſæpe enim principia contrariorum actuum poſsunt eſse ſimul, licet actus ipſi ſimul eſse non poſſint, ut in naturalibus conſtat, & in moralibus ſæpe quis oneratur pluribus obligationibus, quibus non poteſt ſimul ſatisfacere, & quamvis propter impotentiam excuſetur ab actuali executione alicujus, tamen per ſe illam obligationem in ſe retinet. Exemplum ad præſens accommodatum eſt in eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium contraxit; nam ex vi voti ſemper obligatur ad integram caſtitatem, quantum in ſe eſt, ex vi autem matrimonii obligatur ad reddendum debitum, & hæc obligatio impedit, & excuſat quoad talem actum, ut executioni mandetur. Sic ergo in præſenti fatemur, uſum matrimonii, & integram obſervationem caſtitatis religioſæ ſimul exerceri non poſse, & nihilominus dicimus vincula, quibus homo per ſe obligatur ad tales actus, ſimul eſse poſse ſiſtendo præciſe in natura rei, quia nulla oſtendi poteſt ſufficiens ratio formalis repugnantiæ, quia nec ex generali ratione obligationum ad repugnantes actus id ſequitur, ut declaratum eſt; neque etiam ex particularibus rationibus talium vinculorum.

12 Quod præterea oſtenditur ex his, quæ ſupra diximus de profeſſione facta poſt matrimonium conſummatum invito alio conjuge; oſtendimus enim non eſse nullam ex natura rei, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, quia illo ablato, poſset habere effectum formalem non obſtante vinculo matrimonii; nam poſset reddere talem perſonam

inha-

inhabilem ad aliud matrimonium etiam poſt mortem conjugis, & obligare illam ad ſervandam caſtitatem, quantum poteſt ſine injuria alterius partis, quamdiu vivit, & poſt mortem ejus ſimpliciter. Ita ergo in præſenti, ſi ſolam rei naturam attendamus, non invenitur formalis repugnantia; tum quia hæc non poteſt eſſe major inter matrimonium ratum, & quamlibet religioſam caſtitatem, quam ſit inter matrimonium conſummatum, & profeſſionem religionis; tum etiam quia in præſenti cum vinculo illius matrimonii poſſet ſimul eſſe formalis effectus, & obligatio talis voti, quamvis executio ejus in præſenti ſolum eſſet futura, quanta ſine injuria alterius conjugis eſſe poſſet. Tandem ſi hoc votum natura ſua reſcinderet illud matrimonium, vel id eſſet propter abſolutam promiſſionem perpetuæ caſtitatis; & hoc non, quia ſimplex votum caſtitatis hoc habet; vel quia ſimul cum aliis votis ex traditione conſtituit religioſum ſtatum; & hoc non, quia in Societate votum caſtitatis, quod Scholares emittunt, conſtituit ſtatum vere religioſum, & tamen non reſcindit matrimonium ratum, ut infra oſtendemus. Quod ſi quis dicat illud votum non eſſe ſolemne, reſpondemus, hoc parum referre ſi effectus ille provenit ex natura ſtatus religioſi præciſe ſpectati: nam hæc integre reperitur in tali religioſo; nam ſi dicatur provenire ex ſolemnitate, quatenus eſt ab Eccleſia, jam non erit ex natura rei, ſed ex Eccleſiæ ſtatuto, ut in ſimili dictum eſt ſectione præcedenti, & in ſequentibus amplius declarabitur, magiſque confirmabitur hæc ſententia.

Satisfit argumentis in contrarium factis.

13 Fundamenta igitur contrariæ opinionis parum ſuadent. Ad Paludanum enim reſpondetur, profeſſionem in tantum eſſe mortem civilem, in quantum jure aliquo poſitivo morti civili æquiparata eſt, ut paulo antea dicebamus; ea enim, quæ non vere, ſed ficte juris talia ſunt, neque eſſe, nec intelligi poſſunt talia ex natura rei ſine adminiculo juris. Ex eo ergo, quod profeſſio diſſolvat matrimonium ratum, quatenus eſt mors civilis, potius infertur non id facere ex ſola rei natura, ſed virtute alicujus poſitivi juris. Ad fundamentum Soti reſponſum ibi ſufficienter; nam ſola major, vel minor perfectio non ſufficit in his, quæ ſunt diverſorum ordinum; ſic enim profeſſio religioſa perfectior ſervitus eſt, quam humana, & nihilominus hæc non reſcinditur per illam; nam ſi ſervus profiteatur obedientiam religioſam, non liberatur a jugo ſervitutis humanæ, cum tamen illa ſervitus non ſolum ſit minus perfecta, ſed etiam diſſolubilis natura ſua per privatas etiam voluntates, quod non habet matrimonium ratum. Et hoc exemplum refutat etiam ſufficienter, quod Richard. dicebat de commutatione in melius. Hæc enim commutatio ex natura rei non poteſt propria authoritate fieri in his, in quibus jam alius habet jus acquiſitum, quia interveniente injuria tertii deſinit eſſe melius, quod alias tale eſſet, ut videre licet in dicto exemplo, & in quolibet alio contractu humano (extra matrimonium), per quem ſit alteri jus acquiſitum. Ad Cajetanum ex dictis etiam reſponſum eſt, tum quia cum ſupponit votum ſolenne, ut ſic, jam ſupponit jus poſitivum; tum etiam, quia ſupra oſtenſum eſt, ob eam cauſam non proprie dici votum ſolenne natura ſua irritare matrimonium ſubſequens. Item exemplum de calice conſecrato parum probat, tum quia hic non eſt alia conſecratio, niſi quatenus promiſſio, vel oblatio facta Deo, dicitur quædam conſecratio; tum etiam, quia ex conſecratione ad ſummum ſequitur, non eſſe licitum profanum uſum rei conſecratæ; non vero ſequitur talem rem fieri omnino inhabilem ad alium uſum, aut quod per accidens ſaltem licere non poſſit, ut in ſuperioribus etiam tactum eſt.

Secunda ſententia aſſerit votum ſolẽne caſtitatis religioſæ dirimere matrimonium ratum jure divino poſitivo.

14 Eſt igitur ſecunda ſententia principalis in hoc caſu diſſolvi matrimonium ratum jure divino poſitivo a Chriſto Domino ſpecialiter lato in lege Evangelica, per quod voluit diſpenſare in lege naturali de indiſſolubilitate matrimonii. Quam ſequutus eſt Abulenſ. 1. Reg. c. 8. q. 98. Victoria de poteſtate Papæ propoſitione 1. n. 6. Cano de locis lib. 3. c. 4. & alii, quos ſequitur Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 19. n. 3. & Rebel. 2. p. de juſt. lib. 3. q. 4. ſect. 2. & 3. Duplex fundamentum hujus ſententiæ afferri poteſt. Primum eſt, quia hic effectus non eſt ex ſola natura rei, ut probatum eſt; nec eſſe poteſt ex jure Eccleſiaſtico, quia non habet Eccleſia poteſtatem ad diſpenſandum in jure naturali, neque ad immutandam naturalem proprietatem matrimonii rati, qualis eſt abſoluta indiſſolubilitas. Relinquitur ergo, ut fieri debuerit jure poſitivo divino: Poſitivo (inquam) non ſolum ſuperaddito puræ naturæ, ſed etiam ſuperaddito gratiæ, quia etiam gratia non affert ſecum ex ſola intrinſeca natura talem effectum, ut cum proportione probant omnes rationes in præcedenti puncto adductæ. Dices potius in lege Evangelica, quæ eſt lex gratiæ, addita eſt indiſſolubilitas matrimonio ratione ſacramenti, & ratione præcepti a Chriſto lati, quam diminuta; ergo ſtando in jure divino Evangelico non eſt magis ſolubile matrimonium ratum per ſtatum aliquem ſubſequentem, quam eſſet jure naturæ. Reſpondetur juxta hanc ſententiam, utrumque eſſe verum: nam duplex jus Evangelicum in hoc negotio diſtingui poteſt: unum, quod ſecundum legem ordinariam obligat ad indiſſolubilitatem matrimonii rati; aliud, quod in particulari caſu diſpenſat ob perfectionem legis novæ. Unde dici poteſt legem novam intenſive hauſiſſe indiſſolubilitatem illius vinculi, extenſive autem aliqua ex parte illud diminuiſſe diſpenſative. Objectio.

15 Secundum fundamentum hujus ſententiæ eſt, quia Chriſtus Dominus ſine dubio potuit hanc diſpenſationem concedere: quod autem fecerit, & eſt conſentaneum perfectioni legis divinæ, ne majus bonum religionis per legem illam generalem matrimonii impediretur; & conſonat etiam traditioni Eccleſiaſticæ, cujus nullum initium ſcriptum invenitur, quod eſt ſignum juris, ſeu inſtitutionis divinæ a Chriſto factæ, juxta regulam Auguſtini lib. 4. de Baptiſ. c. 24. Talem autem eſſe hanc traditionem conſtat tum ex juribus, & Pontificibus, qui de hac re loquuntur; ſemper enim de hac conſuetudine tractant tamquam de re antiqua, nulliſque ſibi, vel alteri attribuit inſtitutionem ejus: tum etiam ex ſanctorum exemplis, quæ ſunt optima judicia legis divinæ, teſte Auguſtino lib. de mendacio c. 15. & Gregorio hom. 10. in Ezechiel. In præſenti autem habemus multa exempla ſanctorum, qui ante omnem Eccleſiaſticam legem poſt matrimonium ratum propter vitæ perfectionem conjugem reliquerunt: quæ exempla late ſupra tractavimus diſputando de voto ſimplici caſtitatis, & Alex. III. in c. 2. de converſ. conjug. generatim ait: *ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt.*

16 Hæc vero opinio duobus modis intelligi poteſt; prior eſt, quod Chriſtus Dominus dederit Eccleſiæ ſuæ poteſtatem inſtituendi ſtatum perfectionis, quem poſſent fideles etiam poſt matrimonium ratum profiteri, libero dimiſſo altero conjuge. Alius ſenſus eſt, Chriſtum ipſum immediate præcepiſſe, ut non obſtante matrimonio rato liceret ſtatum religionis aſſumere, & quod ex hoc ſtatim neceſſario ſequatur illius matrimonii ſolutio. Prior ſenſus in re quidem verus eſt, nam hic effectus eſſe non poteſt, niſi originem trahat a poteſtate a Chriſto data; ille tamen ſenſus non ſufficit, ut hoc dicatur eſſe de jure divino: nam omnia jura Eccleſiaſtica condita ſunt per poteſtatem ſupernaturalem a Chriſto datam; tamen quia immediate arbitrio hominum lata ſunt, & ab eiſdem auferri poſſunt, ſimpliciter humana ſunt. Et ita authores hujus ſententiæ non loquuntur in hoc ſenſu, ſed in poſteriori, in quo eorum ſententia nobis probari non poteſt.

17 Primo, quia votum caſtitatis religioſæ non irritat matrimonium ſubſequens jure divino poſitivo, ut ex dictis ſupponimus; ergo nec irritat matrimonium jam factum. Probatur conſequentia ex ſimilitudine rationis. Dices non eſſe æqualem rationem, quia plus eſt ſolvere, quod ligatum eſt, quam impedire, ne vinculum fiat. Unde Eccleſia multis modis poteſt impedire, ne matrimonium contrahendum valeat; ſolvere autem, quod ratum jam eſt, aut rato, vel forte omnino non poteſt. Reſpondeo, licet in hoc excedat matrimonium jam factum, tamen aliunde eſt inter hos duos effectus quædam connexio, ratione cujus neceſſario habent æqualitatem in ordine ad hoc divinum jus, quia nullum votum poteſt diſſolvere matrimonium ratum, niſi reddat perſonam inhabilem ad ſimile matrimonium; quia eſſet valde abſurdum ſubtrahere conjugem de actuali dominio, & poteſtate alterius, & relinquere illum liberum, ut valide poſſit ſe tradere alteri in conjugem, ut ſupra late deduxi, tractando de voto ſimplici caſtitatis. Unde illa inæqualitas poteſt retorqueri, & ex illa confirmari ratio facta: nam difficilius eſt diſſolvi matrimonium ratum, quam impedire contrahendum; ſi ergo Chriſtus dediſſet voto

ſolen-

ſolenni caſtitatis priorem virtutem, dediſſet utique poſteriorem, quia non minus conveniens eſse poterit ſtatui religioſo poſterior, quam prior, & alioqui non erat conveniens votum aliquod habere priorem efficaciam ſine poſteriori; ergo ſi poſteriorem non dedit, profecto neque priorem. Unde etiam confirmatur, quia veriſimile non eſt, votum ſolenne continentiæ prius cœpiſse in Eccleſia irritare matrimonium contractum, quam contrahendum; ſed hoc ſecundum non habuit ab ipſo Chriſto, imo veriſimile eſt, non ſemper habuiſse hunc effectum in eccleſia; ergo idem prorſus de primo ſentiendum eſt.

18 Secundo argumentor ex alio principio, quod ſolennitas voti eſt de conſtitutione Eccleſiæ, ut ex doctrina Pontificum ſæpe diximus, nam votum caſtitatis religioſæ non dirimit matrimonium ratum, niſi ſolenne ſit; ergo non dirimit ex vi ſolius divini juris, ſed interventu, & efficacia juris Eccleſiaſtici. Antecedens patet, quia licet omne votum ſolenne dirimat matrimonium ratum, ut conſtat de voto ſacri ordinis in Extrav. unica de voto Joan.XXII. e contrario vero nullum votum dirimit matrimonium ratum, niſi ſolenne ſit; dixi autem ſolum de facto non dirimere, non autem de poſſibili non poſse dirimere, quia fortaſse Eccleſia poſset id facere, ſicut fecit, ut aliquod votum ſimplex irritet matrimonium ſubſequens, quamvis fortaſse id non expediat, ut in ſequentibus dicam. Conſequentia vero probatur, quia ſolennitas voti non eſt de jure divino; ergo neque hic effectus, qui voto non convenit abſque ſolennitate.

19 Dices: quamvis Chriſtus non inſtituerit ſolennitatem voti, inſtituiſse, & præcepiſse, ut eo ipſo, quod votum eſset ſolenne, matrimonium ratum dirimeret. Sed contra, nam Eccleſia de facto inſtituit aliquod votum ſolenne, quod non habet illum effectum, ut patet de voto Clericorum. Reſpondetur illud non eſse votum ſolenne ſimpliciter, ſed ſecundum quid, ſc. quoad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum, hanc enim ob cauſam hujuſmodi determinationem addit Pontifex in c. unico de voto in 6. Sed contra, nam hinc ſequitur votum ſimpliciter ſolenne vocari, quod utrumque habet effectum, ſcilicet dirimendi contractum, & contrahendum; ergo cum ſolennitas ſit ab Eccleſia, & non ex inſtitutione, neuter effectus eſse poteſt de jure divino immediate, ſed ſolum in origine, quatenus de jure divino eſt, ut quod Petrus ſolvit in terris, ſolutum ſit in cœlis. Unde in hoc ſolo ſenſu poteſt eſse vera illa hypothetica, ſeu compoſita propoſitio, ſcilicet, ſuppoſita ſolennitate ſimpliciter voti, de jure divino eſset, ut dirimat matrimonium ratum, nam ſupponere ſolennitatem ſimpliciter nihil aliud eſt, quam ponere Eccleſiam voluiſse, ut tale votum ſic factum habeat tales effectus. Et confirmo, nam quidquid aliud in voto caſtitatis religioſæ eſse intelligatur antecedens ad directam inſtitutionem talis effectus, non eſt ſolennitas ſufficiens ad talem effectum, & poteſt per Eccleſiam fieri, ut maneat ſine tali effectu; ergo nulla alia ſolennitas cogitari poteſt, cui de jure divino ſit adjunctus hic effectus, nam ſi eſset, non eſset ab illa ſeparabilis per Eccleſiam in ſenſu compoſito, ut ajunt. Antecedens patet interrogando, quid ſit illa proprietas voti, cui adjuncta eſt jure divino hæc efficacitas? Aut enim eſt traditio, & ſtatus religioſus; & hoc non, quia in aliquo gradu Societatis hoc totum invenitur ſine illo effectu; aut eſt conſecratio aliqua, vel benedictio Eccleſiæ, & hoc etiam non, quia eſt cæremonia valde accidentaria, & poſset Eccleſia illam concedere ſine diſsolutione vinculi matrimonii rati, ſed ſub ea lege, ut alter etiam conjux perpetuam caſtitatem ſervaret. Et eadem replica fieri poteſt, quidquid aliud eſse dicatur talis voti proprietas, ut, v. g. quod ſit abſoluta perpetuitas ejus, cum traditione, & obligatione mutua, etiam ex parte religionis; nam his omnibus permanentibus in quocumque, vel in aliquo ſtatu religioſo poſset Eccleſia ſtatuere, ut in eo non diſsolveretur matrimonium ratum, ſed quod vel profeſſio non eſset valida, ſi invita altera parte fieret; vel certe ſi fieret, ex conſenſu ejus ille cogeretur continentiam ſervare. Quo enim fundamento negare audebimus poſse hoc facere Eccleſiam, cum nullibi reperiatur, a Chriſto prohibitum? Et licet generaliter non expediat, tamen aliud eſt agere de abſoluta poteſtate, aliud de convenienti uſu ejus, & fortaſse in aliquo tempore, vel in aliqua provincia, vel in ſpeciali aliqua religione poſset id expedire, vel ad majorem pacem, vel ad majorem probationem ingredientium religionem. Non eſt ergo, cur dicam, hoc eſse contra latitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis: nulla eſt ergo connexio ex jure divino neceſsaria inter ſtatum religioſum, & illum effectum, niſi quatenus per Eccleſiam formaliter, & directe ad hunc effectum admittitur, ſeu approbatur, & ideo etiam nunc non habet hunc effectum, niſi votum caſtitatis factum in profeſſione religionis approbatæ, & ex vi talis approbationis admiſsum, ut ſolenne ſimpliciter.

20 Concludendum igitur eſt, votum ſolenne religionis habere hunc effectum, ex Eccleſiæ ſtatuto. Probatur primo a ſufficienti enumeratione, quia hoc votum habet hunc effectum, & non ex ſola natura rei, neque ex divino jure immediate, quæ omnia oſtenſa ſunt; ergo interveniente eccleſiaſtico jure, quia ſine jure fieri non poteſt. Unde Joan.XXII. in Extravag. unica de voto, negat votum caſtitatis ordinis habere hunc effectum: *quia nec jure divino, nec per ſacros canones reperimus hoc ſtatutum.* Ex quibus verbis colligo, aliquod ex his juribus eſse neceſsarium ad hunc effectum, & quodlibet eorum potuiſſe ſufficere; ergo merito idem dicimus de voto caſtitatis religioſæ; cum ergo in hoc voto de effectu conſtet, & de jure divino non conſtet, imo ſufficienter probetur nullum tale eſse, ſiſtendum eſt in jure Eccleſiaſtico, de quo ſatis conſtat. Votum ſolemne caſtitatis religioſæ dirimit matrimonium ratum ex Eccleſiæ ſtatuto.

21 Unde argumentor ſecundo: nam hic effectus non excedit amplitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis: ergo optime in inſtitutionem ejus reducitur, cum ſic facile expediantur omnes difficultates. Antecedens plane colligitur ex dictis verbis Joan.XXII. Nam ſi Eccleſia non poſset hunc effectum alicui voto tribuere, immerito, & valde impropriе inter cauſas hujus effectus, vel negationis ejus poſuiſse canonicum jus; ſatis enim fuiſset dicere, votum ordinis non habere hunc effectum jure divino, ut inde concluderet non habere hunc effectum. Deinde probatur idem antecedens, quia abſolute loquendo matrimonium ratum dirimi poteſt propter meliorem frugem; cur ergo non poſset eccleſia approbare, ut ſtatus Epiſcopatus ſit melioris frugis quoad hunc effectum; vel ſtatus Eremiticus, aut continentiæ publicæ profeſsæ in facie Eccleſiæ abſque aliis votis vel conditionibus ſtatus religioſi? Denique declaratur ratione, quia quamvis Chriſtus Dominus voluerit diſpenſare cum Eccleſia ſua, ut eſset in ea aliquis ſtatus perfectionis, per cujus profeſſionem poſſet matrimonium ratum diſſolvi, ut præcedens opinio ſupponit, & nos facile admittimus quoad poteſtatem; nihilominus potuit modum hujus ſtatus, & uſum ejus Eccleſiæ arbitrio, & inſtitutioni committere; ita, ut neque omni ſtatui perfectionis, aut religionis neceſſario ſit adjunctus hic effectus; neque e converſo ſoli ſtatui religionis, prout nunc conſtituitur ex traditione, & tribus votis ſolennibus, eſſe annexum; nam in toto hoc genere poteſtatis, & inſtitutionis nulla apparet repugnantia, & alioqui habet magnam congruentiam, quia hæc materia multum eſt variabilis, & pro diverſitate temporum, & locorum poteſt nunc expedire una conſuetudo, & poſtea alia; ergo non fuit neceſſe actum ipſum irritationis jure divino inſtitutum eſſe, ſed ſufficiens fuit dare poteſtatem, & magis credendum eſt ita factum eſſe. Quia ad affirmandam poteſtatem habemus ſufficiens fundamentum in generalibus Chriſti verbis: *Quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cœlis*; addendo nihil repugnare prædictum modum ſolvendi matrimonium ratum comprehendi ſub illa generali diſtributione. Quod facile oſtendi poteſt ex dictis, & magis patebit expediendo difficultates. Item poteſt fundari in verbo Chriſti: *Paſce oves meas*, ſubjungendo hujuſmodi inſtitutionem pertinere ad convenientem actum ſpiritualem Eccleſiæ, nec potuiſſe convenientius tradi, quam per Petrum.

22 Tandem argumentari poſſumus a ſigno; nam videmus in eo ſtatu Eccleſiaſtico, vel per illud votum diſſolvi matrimonium ratum, quod Eccleſia cenſuit ad hunc effectum eſſe ſufficiens, & non per alia, etiam ſi ſolennia ſint, vel ad dirimendum matrimonium poſtea contractum ſufficientia; ergo ſignum eſt applicationem hujus effectus, ut ſic dicam, ad hoc vel illud votum commiſſam eſſe Eccleſiæ, quatenus certa aliqua lege poſſet eſſe conſtans. Antecedens patet exemplo ſatis antiquo, de voto ſolen-

ſolenni ſacri ordinis; nam illud non habet hunc effectum, quia ſacri canones hoc non ſtatuerunt, ut dixit Ioan. XXII. patet etiam novo exemplo in voto caſtitatis religioſæ Scholarium Societatis, quod in principio nullum dirimebat matrimonium, quia nondum Eccleſia ad hunc effectum illud approbaverat; nunc vero dirimit ſubſequens matrimonium, ſi forte contrahatur, quia ad hunc effectum jam approbatum eſt, non vero dirimit jam contractum, quia de hoc effectu nihil Pontifices loquuti ſunt, ut infra videbimus. Idem ſignum cōfirmari poteſt, ex c. *ex parte* 2. converſ. conjug. ubi votum virginitatis etiam ſuſcepto velo, dicitur non dirimere matrimonium ratum, ſi factum ſit animo permanendi in propria domo, & ibi caſtitatem ſervandi; dirimere autem ſi factum ſit in profeſſione regulari. Cujus differentiæ rationem aſſignare non poſſumus ſufficientem, niſi ex Eccleſiæ determinatione, & inſtitutione; nam ſi antiqua exempla conſideremus, quæ ad confirmandum hunc effectum afferri ſolent, in eis ſolius continentiæ profeſſionem, & obſervantiam inveniemus; quod ergo nunc ſit neceſſaria profeſſio in Religione approbata, Eccleſiaſtica inſtitutio eſt. Unde Panorm. in d. c. *ex parte* n. 3. & alii ex illo textu colligunt matrimonium ratum non poſſe diſſolvi, niſi in caſibus a jure expreſſis. Ad quod etiam poteſt expendi in eodem textu verbum illud: *Nos autem nolentes prædeceſſorem noſtrum veſtigiis declinare:* nam per illud ſignificatur materiam hanc non eſſe juris divini, quam Pontifex non poſſit limitare, ſed pendere ex inſtitutione & voluntate ejus. Atque hæc ſententia a nobis explicata communior eſt Canoniſtarum d. c. *ex parte*, cum aliis ſupra citatis, & in c. *deſponſatam* 27. q. 2. docet Felinus conſ. 26. n. 19. Anchar. repeti. ſuper c. Canonum n. 28. de conſtit. Garcia de Benef. p. 7. c. 10. n. 83. & plurium Theologorum in 4. d. 27. & 38. & Henriq. quodlib. 5. q. 38. & alii.

23 Magis autem confirmabitur hæc ſententia reſpondendo ad fundamenta alterius, & ad rationes in principio poſitas. Ad primam concedimus matrimonium, quoad eſſentiam ſuam, tam in eſſe contractus, quam in eſſe ſacramenti, perfici ante copulam per mutuum conſenſum expreſſum, ideoque ſub utraque ratione eſſe indiſſolubile ſimpliciter privata auhoritate, & arbitrio ipſorum contrahentium. Cum hoc tamen nihilominus ſtat, ut matrimonium conſummatum ratione copulæ, indiſſolubilius ſiat, ſub utraque etiam ratione contractus, & ſacramenti, ita ut jam non ſolum privata authoritate, ſed etiam publica vel per poteſtatem a Chriſto acceptam diſſolvi non poſſit. In ratione quidem contractus ratione majoris injuriæ, tam naturæ, quam prolis per ſe loquendo, in ratione vero ſacramenti propter ampliorem ſignificationem, quomodo ex Hieronymo refertur in c. *quapropter*, 27. q. 2. *Conjugia ſponſali conventione initiantur, & commiſtione corporum perficiuntur*; ubi gloſſa, *perficitur* (inquit) *non quoad eſſentiam, ſed quoad ſignificationem*: quia jam non ſolum unionem animæ cum Deo, quæ diſſolubilis eſt, ſed etiam indiſſolubilem unionem humanitatis cum Verbo, aut Chriſti cum Eccleſia, quod expreſſe aſſeruit Innocent. III. in c. *debitum*, de bigamis, ſic intelligens illud Geneſ. 2. & ad Epheſ. 5. *Et erunt duo in carne una*.

24 Ad ſecundam rationem dubitandi reſpondetur, votum ſolenne religionis habere hunc effectum ex inſtitutione Eccleſiæ, ut recte diſcurſu ibi facto, & ex omnibus dictis circa priores ſententias a ſufficienti partium enumeratione concluditur. Ad difficultatem autem in contrarium ibi poſitam reſpondetur primo Eccleſiam habere poteſtatem ad diſſolvendum matrimonium ratum non conſummatum, & ex juſta cauſa, ſive per diſpenſationem, ſive per juſtam & ſacram inſtitutionem. Nec refert, quia matrimonium in ratione contractus ſit indiſſolubile jure naturæ, & nihilominus eſt diſpenſabile authoritate Pontificis, quia, quatenus in ſuo fieri, & eſſe pendet a voluntate humana, ſubordinatur poteſtati Pontificis, quamdiu ratione copulæ omnino conſummatum non eſt. Dices: non poteſt Pontifex reſcindere alios contractus inter homines factos cum injuria tertii; nec poſſet inſtituere, ut profeſſio religioſa liberet profitentem ab omni debito, vel obligatione ad alium hominem illo invito, & cum injuria illius; ergo, &c. Reſpondetur, in aliis contractibus mere temporalibus non habere Pontificem poteſtatem adeo directam, ſicut habet in matrimonium, quod in lege nova elevatum eſt ad quoddam eſſe ſpirituale, & ideo argumentum non eſt omnino ſimile. Loquendo autem cum proportione, poteſt retorqueri: nam Princeps Reipubl. poteſt dare facultatem ad reſcindendum aliquem contractum in aliquo caſu, etiam invito tertio, & cum aliquo detrimento illius, quando aliqua ratio communis boni id poſtulat; nec tunc ſit injuria tertii, quia irrationabiliter eſt invitus, & quia non ſit privata, ſed publica authoritate, ex cauſa juſta. Addo etiam hoc modo poſſe Pontificem per poteſtatem indirectam, quam habet, circa temporalia in ordine ad ſpiritualia reſcindere aliquem contractum, ſi ex eo timeatur aliquod ſpirituale nocumentum, vel propter aliquod aliud majus bonum ſpirituale Eccleſiæ; ſicut poteſt etiam relaxare juramentum, ſubtrahendo materiam ejus, quamvis illa humana promiſſio ſit, quando ad talem relaxationem ſufficiens ratio ſpiritualis intercedat; unde etiam poſſet Pontifex in aliquo caſu dare licentiam ingrediendi religionem, non obſtante aliquo humano debito, vel obligatione alterius contractus, quando prudenter judicaret, id eſſe moraliter neceſſarium ad bonum ſpirituale unius partis, & nocumentum alterius partis vel eſſe parvi momenti, vel non poſſe, aut debere, pro tunc impediri, vel conſiderari. In præſenti ergo Pontifex tam per poteſtatem directam, quam per indirectam, potuit inſtituere, ut per votum caſtitatis religioſæ diſſolvatur matrimonium ratum, tamquam habens ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus, & propter rationem communis boni ſpiritualis animarum, nulla habita ratione particularis nocumenti alterius perſonæ, quia moraliter quaſi nihil reputatur reſpectu tanti boni, & non ſit cum injuria, quia non ſit authoritate privata, ſed publica. Imo in hoc excedit temporalem Pontificem, quia non ſolum poteſt reſcindere contractus natura ſua diſſolubiles, ſed etiam hunc, qui indiſſolubilis eſt per voluntates contrahentium; quod mirum non eſt, quia non utitur poteſtate mere naturali, ſed ſupernaturali ſibi divinitus conceſſa. Quamquam de matrimonio rato, habente puram rationem contractus, antequam eſſet inſtitutum in ſacramentum, dubitari poſſit, an eſſet in Republica humana poteſtas ad diſpenſandum in illo, ex juſta & publica cauſa. Sed hoc non eſt præſentis conſiderationis.

25 Neque etiam obſtant verba Chriſti Domini Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Primo quidem, quia reſpondere poſſumus cum Innoc. III. in c. 2. de transl. Epiſcopi. Non humana, ſed potius divina poteſtate matrimonium diſſolvi, quando per tranſitum ad ſtatum religioſum authoritate Rom. Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti, talis ſeparatio efficitur. Secundo, quia reſponderi poteſt (ut tollatur replica, quæ fieri poteſt de matrimonio conſummato) verba illa dicta eſſe de conjugibus, poſtquam ſunt una caro. Sic enim legimus Geneſ. 2. dixiſſe Adamum: *Quamobrem relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una.* Chriſtus autem intulit Matt. 19. *Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro; quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Explicat autem Alex. III. in c. 2. de converſione conjugatorum, conjuges fieri unam carnem per copulam carnalem, & hinc ſumit rationem, ob quam poteſt matrimonium ratum ſolvi: *Quia cum non fuiſſent* (inquit) *una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſeculo remanere*: & ideo in c. *Ex publico*, eod. tit. idem Alex. III. de matrimonio conſummato exponit illud Matt. 5. & 19. *Quicunque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit, mœchatur.* Quæ expoſitio, quantum ad illum ſpecialem articulum, habet ſpecialem difficultatem alibi tractandam; quantum vero ad præſens attinet, a fortiori ex ea concluditur Alexand. III. intellexiſſe Chriſtum Dominum in toto illo capite loquutum fuiſſe de matrimonio conſummato; & ita intellexerunt textum illum Sot. in 4. d. 27. q. 1. art. 4. & Cano lib. 3. de locis c. 4. & Anſelm. Matt. 19. ita exponit: *Erunt duo in carne*, id eſt, *in carnali copula. Itaque* (inquit) *quia unum facit carnalis conjunctio, jam non ſunt duo, ſed una caro, quod facit conjunctio carnalis.* Sic etiam D. Th. ibi poſt expoſitionem, quam ex Hieronymo refert, ſcilicet, *in carne una*, id eſt, *in carne prolis*, & aliam ex Chryſoſtomo, id eſt, *in uno carnali effectu*, ſubdit ipſe ſuam, id eſt, *in uno carnali opere.* Theophylact. autem utcumque conjunxit, dicens: *Quia una caro facti ſunt, & propter coitum, & naturalem amorem cohærentes, ſicut impium eſt ſuam carnem dividere, ita & conjuges divellere.* Et eamdem expoſitionem ſequitur Janſen. c. 96. Concor-

cor-

cordiæ. Nam licet prius dicar, dici conjuges unam carnem, non tantum propter carnalem commiſtionem, ſed etiam ob unam communem utriuſque corporis poteſtatem, inferius tamen ſubdit, ſeparationem conjugum ante copulam non eſſe contra illam legem. *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, quia ante conſummationem conjugii per actum matrimonialem non dicitur Deus ſponſum & ſponſam conjunxiſſe, quia necdum fecit eos perfectos conjuges, necdum conjunxit eos in unam carnem*: de qua conjunctione hic Dominum loquutum fuiſſe, præcedentia indicant. Conſonat denique modus loquendi Pauli 1. ad Cor.6. *Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur*, ubi alludit ad verba Adæ. Eſt tamen major unitas inter conjuges, propter legitimam conjunctionem, & ideo recte dixit Janſenius in prioribus verbis ad hanc unitatem requiri non tantum commixtionem, ſed etiam mutuam corporis poteſtatem, non quia ſingula ſufficiant, ſed quia utrumque ad unitatem carnis, quæ inter virum & uxorem efficitur, requiratur.

CAPUT XXIV.

Quo tempore inceperit votum ſolemne caſtitatis religioſæ matrimonium ratum dirimere.

Primus modus probandi ejus originem ex decretis Pontificum.

1 UT autem reſpondeamus proprio ac directo fundamento ſecundæ ſententiæ præcedenti capite propoſitæ, inquirendum ſupereſt, quando inceperit votum caſtitatis religioſæ habere hunc effectum diſſolvendi præcedens matrimonium ratum; quia in hiſtoriis nihil de hoc initio legimus, neque etiam ex Conciliis colligi poteſt. Duobus ergo modis hoc initium inveſtigare poſſumus, ſcilicet, vel ex aliquo decreto Pontificio, vel ex antiquis exemplis, & factis ſanctorum. Quod ad priorem modum attinet, antiquius decretum, quod de hac re invenitur, eſt Euſebii Papæ, qui ſedit ante 1300. annos: refertque illud Gratianus in c. *deſponſatam* 27.q. 2. & communi ſenſu receptum eſt, quamvis in epiſtolis ejus decretalibus, vel in aliquo Concilio non reponatur; ait ergo Euſebius: *deſponſatam puellam non licet parentibus alii viro tradere, licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.* Poſſet tamen aliquis textum hunc intelligere de deſponſata per verba de futuro: nam proprietas vocis non cogit, ut magis amplietur, nec materia id permittere videtur, cum ſit graviſſima, & quodammodo ſuperans jus naturale, ſi de matrimonio de præſenti intelligantur, & ideo ſi hæc fuiſſet intentio Pontificis, fuiſſet etiam diſtinctius explicanda. Accedit etiam, quod verbum illud, *non licet*, ſolam prohibitionem, non incapacitatem indicat; mulieri autem per verba de preſenti deſponſatæ, non ſolum non licet alteri viro nubere, ſed omnino non poteſt. Unde hoc decretum Euſebii videtur ſimile illi, quod in Concilio Illibertino legitur can. 34. *Si qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe a communione, ſi tamen iidem ſponſus, vel ſponſa in illo gravi crimine fuerint* (Gratian.31.q.3. cum negatione legit, *non fuerint*, ſed male, ut ex originali, & ex Jvone, & ex ipſo contextu conſtat) *deprehenſi, excuſati erunt parentes:* ubi certum eſt ſermonem eſſe de ſponſalibus de futuro, quæ violare non licet, & ideo excommunicabantur etiam eo tempore, qui datam fidem frangebant; fuit autem Concil. Illibertinum paulo poſt Euſebium; ſatis ergo apparenter poſſet ejus decretum de eiſdem ſponſis intelligi, nam ſicut ſpondere, ita etiam deſpondere, promittere ſignificat; unde *deſponſata puella* recte dicitur puella promiſſa: ſic enim intelligitur illud Ciceronis ad Quintum fratrem; *Dederam ad te litteras, quibus erat ſcriptum, Tulliam Craſſipedi pridie Nonas Aprilis eſſe deſponſatam.*

Incepiſſe a tempore Euſebii Papæ probatur.

2 Nihilominus gloſſa, & Doctores communiter ibi textum illum intelligunt de deſponſata per verba de præſenti, & idem ſupponit Gratianus ibid. §.*Ecce*, quæ expoſitio admittenda eſt, quia communi conſenſu, & conſuetudine, ac traditione eſt recepta, quæ ſunt optimi legum interpretes. Item quia in jure, & in eadem materia ita ſumi ſolet vox *deſponſata*, ut patet ibidem in c. *decreta*, ex Gregor.lib.6.Epiſtolarum c.184.epiſt.20. *Decreta* (inquit) *legalia deſponſatam, ſi converti voluerit, nullo omnino cenſuerunt damno multare*; quod verum eſt de deſponſata, etiam de præſenti, quamquam, ut verum fatear, eadem hic oritur difficultas: nam Gregorius allegat legem Juſtiniani, in l.ult.C.de Epiſc.& Clericis, & in Auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat.9. c.39. quod incipit *ſponſalibus*, ubi gloſſa de ſponſalibus de futuro legem illam intelligit, colligiturque ex illis verbis dictæ legis ultimæ: *Sponſus quidem omnia, quæ arrharum nomine futuri cauſa conjugii dederat, ſine ulla diminutione recipit.* Sed oportet advertere juxta leges Juſtiniani, non ſolum matrimonium ratum, ſed etiam conſummatum potuiſſe per ingreſſum religionis diſſolvi, ideoque nomine ſponſalium apud ipſum, non ſolum ſponſalia de futuro, ſed de præſenti etiam comprehendi poſſunt, & per futurum conjugium recte poſſe conſummationem matrimonii intelligi, & ſine dubio Gregorius in caſu matrimonii de præſenti loqui videtur, quia non eſt veriſimile omnia, quæ in illa epiſtola commemorat, in ſponſalibus tantum de futuro accidiſſe; atque ita intellexerunt etiam textum illum gloſſa & Doctores ibi, & Gregor. Lopez gloſſa penultima in leg.4.tit.1.partita 4. Itaque ex his decretis ſatis colligitur, tempore Euſebii Papæ votum caſtitatis religioſæ habuiſſe hunc effectum. Et poteſt addi alia conjectura, nam ſi Euſebius de deſponſata tantum de futuro loquutus fuiſſet, non ſolum ingreſſum religionis excepiſſet, quia ſponſalia de futuro aliis modis diſſolvi poſſunt; loquitur ergo de matrimonio rato, quod ſolum per profeſſionem religionis jure communi diſſolvitur. De tempore vero ante Euſebium nihil poſſumus ex aliquo jure ſcripto oſtendere, quia nullum invenitur. Ex verbis autem ipſiuſmet Euſebii intelligi poteſt, ipſum non condidiſſe hoc jus, ſed ex antiquiori jure rem definiviſſe; non enim dicit *liceat*, tamquam rem novam ſtatuens, ſed, *licet tamen illi monaſterium eligere*; & ita non dubito, quin etiam ante Euſebium hoc licuerit.

Secundus modus ex factis ſanctorum.

An a tempore Apoſtolorum cœperit hæc voti ſolemnitas.

3 Supereſt ergo, ut alia via, ſcilicet ex factis ſanctorum inquiramus, an mos hic a temporibus Chriſti, & Apoſtolorum inceperit. Maxime enim ſolent authores contrariæ ſententiæ hoc fundamento niti; & primo adducunt in exemplum Joannem Evangeliſtam, quem dicunt in nuptiis Canæ Galilææ vocatum fuiſſe ad religioſum ſtatum, antequam matrimonium conſummaſſet, quod jam vere contraxerat; ſed ut ex ſuperioribus notavi, hoc argumentum omnino infirmum eſt, quia omnia, quæ in illo ſumuntur, ſunt incerta, & ſine authoritate, & aliqua parum veriſimilia. Nam in primis, Joannem fuiſſe ſponſum illarum nuptiarum, ad minimum incertum eſt, quia a nullo gravi & antiquo auctore aſſeritur; antiquo, inquam, qui prope tempora Apoſtolorum vixerit, ut ex traditione aliqua id affirmare potuerit. Deinde non eſt admodum veriſimile, Joannem duxiſſe ſponſam, priuſ quam a Chriſto vocaretur, tum quia valde juvenis, & fere puer vocatus fuit, teſte Hieron.lib.2. contra Jovinianum; tum maxime, quia incredibile eſt præventum fuiſſe, ut perfectam virginitatem, non ſolum corpore, ſed etiam animo ac propoſito conſervaret, nam propter hanc perfectam virginitatem ſpecialiter fuit dilectus, eique Chriſtus Dominus peculiariter matrem ſuam commendavit, ut Sancti docent. Tertio non videtur etiam multum probabile, Joannem ſtatim poſt illas nuptias fecisse votum caſtitatis, & Chriſto inſeparabiliter adhæſisse, quod fuisset necesſarium, ut a propria uxore ſepararetur. Antecedens patet, quia illæ nuptiæ factæ ſunt primo anno prædicationis Chriſti, paulo poſt Baptiſmum ejus, ut ex Evangelio Joannis conſtat; vocatio autem, per quam Chriſto inſeparabiliter adhæſit, contigit ſecundo anno prædicationis Chriſti, vel ſaltem poſt plures menſes, ſcil. poſt miſſum Joannem Baptiſt. in carcerem, ut colligitur ex Matth. 4. Tandem veriſimile non eſt, Chriſtum ſeparaſse ſponſos illarum nuptiarum, nam juxta doctrinam Sanctorum illis nuptiis affuit, ut nuptias approbaret, ut conſtat ex Cyrillo, & Euthymio ibi, & Auguſt.ſerm.41. de tempore, Theodoreto lib.5. divinorum decretorum, cap. de matrimonio, & Beda hom.2. poſt Epiphaniam. Non eſt ergo veriſimile nuptias diſſolviſse, aut impediviſse, alioqui eas potius improbaſse, quam approbaſse videretur. Igitur ad morem hunc confirmandum nihil probabile, nedum certum ex factis Chriſti afferri poteſt, nam ex omnibus, quos ad Apoſtolatum, vel ſtatum perfectionis efficaciter vocavit, de ſolo Petro conſtat fuiſse conjugatum, ut in ſuperioribus cum Hieronymo diximus, Petrus autem non tantum matrimonium ratum contraxerat, ſed etiam filiam ex uxore habuerat, ut certa habet tra-

Vide Baronium in to. 1. ann. Chriſt. 31. Joannes Evang. non fuit a nuptiis ad Apoſtolatum vocatus.

Vide Joa-nem Arboreum lib. 1. Theoſophiæ lib. 8

tradidio; fortaſſe autem jam erat viduus, quando a Chriſto vocatus eſt, ut ex Hieronymo indicat Arboreus li.1. Theoſophiæ c.32. vel certe, ſi adhuc uxor vivebat, ſolum fuit ab illa quoad torum ſeparatus, & ipſa non invita, ſed ad continentiam etiam a Chriſto vocata; quia non eſt veriſimile uſum fuiſſe tunc Chriſtum abſoluta excellentiæ poteſtate, ſed ſuaviter, ac ſervata ratione juſtitiæ omnia diſpoſuiſſe.

Primum exemplũ de S. Thecla.

4 De tempore Apoſtolorum duo exempla præcipua commemorabo. Unum eſt Pauli vocantis Theclam a nuptiis, priuſquam matrimonium conſummaret. Quam hiſtoriam in ſuperioribus admiſimus, propter authoritatem Epiphanii, Ambroſii, & Auguſtini: ibi vero etiam advertimus potuiſſe facilius illud matrimonium diſſolvi, quia & ſacramentum non fuerat, cum fuiſſet inter non baptizatos contractum; & quia Thecla non poterat cum ſponſo illo cohabitare ſine injuria Creatoris, ut ex hiſtoria ipſa, & verbis Ambroſii colligitur: addimus etiam potuiſſe Paulum, tunc Apoſtolica authoritate matrimonium illud diſſolvere, & licentiam dare Theclæ ad ſervandam caſtitatem, non ſolum in proprio ſtatu religionis, cum omnibus votis ſubſtantialibus, de quibus Patres citati nihil commemorant; ſed etiam in ſtatu ſimplicis continentiæ, ſeu cœlibatus perpetuo vivere: hoc enim Pontificiam poteſtatem non excedit, nam Summum Pontificem Gregor. XIII. aliquando hoc feciſſe, nobis conſtat ex ejus proprio diplomate, & ex evidentia facti; non nominamus autem perſonas, quia adhuc vivunt; unde non colligitur vel illud factum Pauli prodiiſſe ex inſtitutione divina, ſed ſolum ex poteſtate a Chriſto conceſſa; vel per illud factum ſtatuiſſe legem, in poſterum ab omnibus ſervandam; alioqui inde colligi etiam poſſet, ut aliqui argumentati voluerunt, per ſimplex votum caſtitatis dirimi jure Evangelico matrimonium ratum, quia non conſtat Theclam aliud votum emiſiſſe. Denique nunc addimus, non ſatis conſtare ex hiſtoriis ſponſalia illa Theclæ fuiſſe matrimonium de præſenti; nam Epiphan. & Ambroſius optime exponi poſſunt de ſponſalibus de futuro. Nam Ado in Martyrologio die 23. Septembr. (quem etiam refert Surius) *Thecla* (inquit) *a B. Paulo Apoſtolo inſtructa eſt, quam mater ejus cernens Chriſtianam, & nuptum repudiare, malentem Chriſto ſponſo adhærere, quam corruptioni carnis ſubjacere, pergens ad judicem, accuſavit virginem*, &c. Quod enim ait, nuptum repudiaſſe, non ſolum de carnali copula, ſed de toto matrimonio de præſenti intelligi poteſt, quamvis illud antea ſpopondiſſet.

Secũdum exemplũ Iphigeniæ. Vide Nicephorũ li.2.c.41.

Aliud exemplum Apoſtolorum afferri ſolet de D. Matthæo, & Iphigenia virgine. Sed illud non eſt ad rem, nam ibi non matrimonium, ſed votum caſtitatis præceſſit, quod ne matrimonium fieret, impedivit; non contractum diſſolvit; ita enim in hiſtoria Matthæi legit eccleſia: *Rege mortuo Hirtacus ejus ſucceſſor cum Iphigeniam Regiam filiam vellet ſibi dari in matrimonium, Matth. cujus opera illa virginitatem Deo voverat, & in ſancto propoſito perſeverabat, ad altare myſterium celebrantem juſſit occidi*; nullum ergo matrimonium ibi diſſolutũ fuit.

Alia exẽpla Alexii, & Macarii, & aliorũ patrum probant. Vide Caſſianum collat. 21. c. 9. & 10.

5 Alia exempla de Macario, & Alexio, quæ refert Gratianus 27. q. 2. ante c. *deſponſatam*, ad quæ jam ſupra reſpondimus, de illis duobus viris non legi, fuiſſe veros religioſos, ſed ſolum vitam ſolitariam, aut cęlibem inſtituiſse, ac conſervaſse, & ideo non poſſe in exẽplum adduci. Nunc vero addimus hęc exẽpla multo poſt ętatem Euſebii Papę accidiſſe, nam Alexius mortuus eſt tẽpore Innoc. I. qui 90. annis poſt Euſebium vixit. Macarius autem non multum antiquior fuiſſe videtur. Atque hoc ipſum conſiderandum eſt in aliis exemplis, quæ Bellarm. ſupra refert ex Auguſt. lib. 8. confeſſ. c. 6. & lib. 3. Dialog. c. 14. eſto enim illa admittamus, recentiora multo ſunt Euſebio Pontifice. Et idem dicam de facto Leobardi, quod ſuo tempore accidiſſe refert Gregor. Turonenſ. in c. ult. hiſtoriæ Sanctorum; nam hic Gregorius æqualis fere fuit Gregorio Magno. Antiquius ſane eſt exemplum Eccleſiæ, quod tempore Urbani I. ante annum Domini 230. accidit, quo tempore fortaſſe jam hæc inſtitutio erat in eccleſia introducta, quamquam ex illo facto eccleſiæ id ſatis probari non poſſit; nam illa ante matrimonium contractum votum caſtitatis emiſerat; ita enim de illa refert Eccleſia die 22. Novemb. his verbis. *Cæcilia a prima ætate Chriſtianæ fidei præceptis inſtituta, virginitatem ſuam Deo vovit, ſed cum poſtea contra ſuam voluntatem data eſſet in matrimonium Valeriano, prima nuptiarum nocte hunc cum eo ſermonem habuit: Ego Valeriane in Angeli tutela ſum, qui virginitatem meam cuſtodit.* Ex quibus veriſimile fit Cæciliam ſpeciali fiducia, ex inſtinctu Spiritus S. conceſſa, Deum non fuiſſe permiſſurum, ut matrimonium conſummaret, illud contraxiſſe ſine culpa poſt votum caſtitatis emiſſum. Conſtat autem votum illud ſimplex fuiſſe, quod non potuit poſtea contractum matrimonium diſſolvere; nec poſt illud matrimonium aliquid interceſſiſſe, quod vinculum diſſolveret, quamvis ex conſenſu Valeriani divina gratia obtento uſque ad mortem, ab illius conſummatione abſtinuerit.

6 Ex his ergo exemplis, & aliis, quæ fortaſſe adduci poſſent, non exiſtimo poſſe ſufficienter oſtendi, an hæc inſtitutio fuerit perpetua in Eccleſia, a temporibus Apoſtolorum; neque an, vel quanto tempore præceſſerit Euſebium Papam; ſed illud ſolum ex exemplis perſuaderi videtur, Deum per hujuſmodi facta ſemper oſtendiſſe Eccleſiæ ſuæ ſtatum perfectionis ſtatui matrimonii eſſe præferendum, ſibique fore gratum, ut ab hoc inferiori ſtatu ad illum ſuperiorem modo aliquo legitimo, & ab Eccleſia approbato liceat aſcendere. Unde Innoc. III. in c. *ex parte* 2. de converſione conjugatorum commemorans hæc facta Sanctorum Antiquorum, non dixit id feciſſe ex ordinaria lege a Chriſto lata, ſed ex revelatione divina, *quæ ſuperat* (inquit) *omnem legem*: inſinuans facta illa fuiſſe potius præter ordinariam legem divinam. Unde etiam ſignificat non inconſulte dici potuiſſe matrimonium ratum jure ordinario divino non poſſe diſſolvi; ſubjungit vero ſtatim: *Nos autem nolentes a prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis declinare*, &c. ac ſi diceret, approbantes, quod ab eis ſtatutum eſt, & illud revocare nolentes, quia licet ſit ultra divinum jus, non eſt contra illud, ſed eſt ex poteſtate ab ipſo jure divino manante. Igitur ex traditione, aut exemplis Sanctorum nihil contra ſententiam a nobis traditam colligi poteſt, nec de initio hujus traditionis aliquid certius poteſt affirmari.

Dubitatio, cur eccleſia non tribuit hunc effectum dirimendi matrimonium ratũ etiam voto ſacri ordinis.

7 Sed inquiret ulterius aliquis, cur Eccleſia non tribuerit hunc effectum voto ſolenni caſtitatis ordinis ſacri? Nam ſi vera ſunt, quæ diximus, potuiſſet hoc facere, cum non repugnet juri divino; ſi ergo potuit, cur non fecit? vel certe non feciſse, indicat non potuiſse; & conſequenter etiam indicat hunc effectum ſoli Chriſto eſse reſervatum. Reſpondeo, primum circa poteſtatem non dubito, quin Eccleſia ex parte ſua acceperit poteſtatem ad hoc faciendum, ſi judicaverit expediens; id enim ſatis ſignificavit Joan. XXII. in ſua Extravag. de voto, ut ſupra induximus, & recte probatur ex omnibus adductis, quia indiſsolubilitas matrimonii rati licet ſit omnimoda quoad privatam authoritatem contrahentium, non tamen eſt tanta, quin per poteſtatem Vicarii Chriſti diſsolvi poſſit. Ergo etiam poterit per hoc medium diſsolvi, ſi expediat. Dixi autem, *quantum eſt ex parte ſua*, quia ex parte cauſæ dubitari poteſt, an ſit ſufficiens, ut illa poteſtas in actum reducatur; nam, ut ſupra diximus, agentes de diſpenſatione voti, in his rebus, quæ attingunt aliquo modo jus divinum, naturale, ut uſus poteſtatis diſpenſandi, vel immutandi aliquo modo talia jura ſit validus, neceſsarium eſt, ut ſufficiens cauſa intercedat. Judicium autem de hujuſmodi cauſa prudentiale eſt, & arbitrarium, & ideo ſi eccleſia hoc ſtatuiſset, facile diceremus non defuiſse ſufficientem cauſam ad id ſtatuendum; hactenus vero non judicavit talem cauſam intervenire, ſaltem, ut hujuſmodi inſtitutio expediat, ut jam dicemus.

Opinio aſſerentiũ per votũ ſacri ordinis dirimi matrimonium ratũ rejicitur.

8 Loquendo ergo de facto, non defuerunt Canoniſtæ, qui dicerent per votum ſacri ordinis diſsolvi matrimonium ratum: ita tenet Hoſtienſis in ſumma tit. de converſ. conjug. §. *& utrum poſſit*. Sed hæc ſententia reprobata eſt a Joan. XXII. in Extrav. unica de voto, & argumentum Hoſtienſis eſt valde infirmum, ſc. a ſimili, ſeu a paritate rationis: nam hæc illatio in his, quę pendent ex jure poſitivo, & maxime in pœnalibus, & irritatoris decretis, nullius momenti eſt, & ideo merito Joan. XXII. rationem reddit, quia hoc non invenitur in jure, quia jura, quæ de Religione loquuntur, non poſsunt ad ſacrum ordinem extendi. Alii dixerunt per Epiſcopatum diſsolvi matrimonium ratum, eſto non diſsolvatur per inferiores ordines, etiam ſacros. Quam opinionem tribuit Hoſtienſi Covar. in 4. 2. p. c. 7. n. 9. ſed revera opinio Hoſtienſis eſt, quam retulimus: citat etiam Joan. Lupum Segovienſem tract. de Matrimonio. Cujuſcumque vero ſit illa ſententia, probabilis non eſt: quia Epiſcop.

præ-

præciſe ex vi muneris, vel conſecrationis non diſſolvit matrimonium ex vi juris divini, ut manifeſte ſupponit Paulus in epiſtola ad Tim. & Titum, & ſatis conſtat ex ſupra tractatis de antiquo more eccleſiæ quoad hanc partem: votum autem caſtitatis, tam ex parte voventis, quam ex ſtatuto eccleſiæ, idem omnino eſt in Epiſcopo, & ſubdiacono, nec majores obligationes, aut plures effectus inducit in uno, quam in alio, quia nec ex natura rei hoc habet, neque ex jure Canonico: & ideo Joan.XXII. ſimpliciter de ſacris ordinibus loquitur, ſub quibus Epiſcopatum includit; & e converſo alia jura ſolum voto religionis hunc tribuunt effectum, tacite excludendo quemcumque alium ſtatum, aut votum; & hæc eſt communis ſententia Theologorum in 4.d.27. ubi Palud.q.3.& alii. Antonin. 3.p.tit.1.c.21.§.3.& Juriſtarum, quos refert, & ſequitur Covar. ſupra.

Eccleſia noluit hunc effectum attribuere voto ſacri ordinis, vel Epiſcopatus.

9 Hoc ergo ſuppoſito, ratio a priori hujus diverſitatis, cum non proveniat ex defectu poteſtatis, provenit ex defectu voluntatis; quia tamen voluntas eccleſiæ rationabilis eſt, ideo a nobis peti poteſt congruentia, ob quam cum eccleſia hoc ſtatuerit in voto religionis, non judicaverit expediens idem ſtatuere in voto Clericorum, etiam Epiſcopi, cum tamen ejus ſtatus perfectior ſit, quam religioſi. Prima ergo ratio reddi ſolet, quia conjugium, & religioſa profeſſio ex natura rei repugnant, non ita vero matrimonium, & ſacer ordo. Qua ratione utuntur non ſolum illi, qui putant hunc effectum eſſe ex jure divino, vel naturali, ſed etiam aliqui ex his, qui ſentiunt eſſe ex ſtatuto Eccleſiæ, ut patet ex Cajet.Bellarm.&c. Ne vero ſit contradictio, & ratio ſit alicujus efficaciæ, intelligenda eſt de repugnantia non inter vincula, & obligationes, hæc enim nulla eſt ex ſola rei natura inter vinculum matrimonii, & religionis, ut ſupra oſtendi, ſed intelligenda eſt inter actus, & rationem vivendi, quam utrumque vinculum requirit (loquor de vinculo religionis perfectæ, ut nunc militares relaxatas omittam, non enim ſunt ad rem, cum earum profeſſio non dirimat matrimonium ratum, ſicut non impedit contrahendum.) Itaque alia profeſſio religioſa poſtulat perfectam renuntiationem ſæculi, & abnegationem propriæ voluntatis, ac proprii corporis, rerumque omnium, conjugium autem e contrario poſtulat vitam ſæcularem, & ideo dicuntur ex natura rei habere repugnantiam quoad uſum utriuſque vinculi, & ideo fuit conveniens, ut quoad fieri poſſet, ſimul non manerent, maxime invita altera parte, & cum injuria illius, Clericatus autem per ſe non poſtulat renuntiationem ſeculi, & ideo nec obligatio muneris, neque uſus ejus habet ex natura rei repugnantiam cum conjugio, & uſu ejus, ſed ſolum ex Eccleſiæ ordinatione, quod verum eſt, non ſolum de ſacerdotio, & aliis ordinibus infra illud, ſed etiam de Epiſcopatu, quia licet ſtatus ejus ſit perfectior, non tamen per ſe obligat ad actum conſiliorum, ut in ſimili dixit D.Th.2.2.q.185.art.6.

10 Unde etiam ſumitur alia congruentia, nam ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, & ideo & requirit ſeparationem ab uſu conjugii, & aliis actibus ſecularibus, & poteſtas illum profitendi conceditur omnibus, qui matrimonium non conſummaverunt, etiamſi illius vinculo actualiter aſtricti ſint; hæc autem poteſtas non poſſet uni conjugum libere concedi, & independenter ab alio ſine injuria ejus, niſi diſſolvendo ipſum vinculum, quia aliàs maneret alter ſemper ligatus, & coactus ad ſervandam perpetuam continentiam, quod fieri non poteſt. Ordo vero infra Epiſcopatum non conſtituit hominem in ſtatu perfectionis, neque in via ad illam, & ideo licet propter reverentiam ſacri miniſterii expediat ſe ſemel ordinatum non tranſire ad nuptias, nihilominus non decuit propter ordinationem, quæ perfectionis profeſſionem per ſe non requirit, vinculum matrimonii diſſolvi. Epiſcopatus autem licet ſit ſtatus perfectionis acquiſitæ & exercendæ, non tamen per ſe includit media efficacia ad perfectionem acquirendam, & ideo illi etiam tributum non eſt, ut diſſolvat matrimonium ratum, finis enim hujus privilegii eſt, hominem expeditum relinquere ad profitendam perfectionis viam. Denique ad idem tendit alia ratio, quæ reddi ſolet, quod profeſſio religioſa eſt mors quædam civilis, ſeu ſpiritualis, & ideo illi tributum eſt, ut diſſolvat vinculum matrimonii, quamdiu eſt tantum ſpirituale, ut eſt in puro matrimonio rato, nam ſi ſit conſummatum, jam vinculum quodammodo carnale eſt, & ideo non ſolvitur niſi per mortem naturalem, ſeu corporalem; in ordinatione autem, vel Epiſcopali conſecratione nulla intervenit mors civilis, quia nec propriæ voluntati, nec bonis temporalibus in ea renuntiatur, & ideo neutrum vinculum matrimonii diſſolvere poteſt.

CAPUT XXV.

Expediuntur aliquot dubia, quæ ex ſupradictis de matrimonio rato, & voto ſolemni religionis oriuntur.

1 Circa executionem autem hujus effectus poſſunt multa dubitari, quæ vel facilia ſunt, vel ad materiam matrimonii magis ſpectant, & ideo per breves interrogationes illa expediemus. Primo ergo interrogari poteſt, intra quod tempus teneatur conjux, poſt matrimonium ratum reddere debitum, vel ingredi religionem, ſi velit. Reſpondeo, intra duos menſes ad alterutrum horum obligari, c. *ex publico*, de converſ.conjug. quem textum gloſſa & interpretes intelligunt de ingreſſu religionis, non tantum quoad ſuſceptionem habitus, ſed etiam quoad profeſſionem, & ideo non cenſent, tempus illud eſſe præciſum ac regulare, ſed in caſu illius textus fuiſſe a Pontif.præfixum, juxta occurrentes circumſtantias, ordinarie autem arbitrio judicis præſcribendum eſſe, poſſeque & augeri, & limitari. Unde frequentius ſentiunt, non debere alterum conjugem, qui in ſeculo manet, cogi ad expectandum integrum annum probationis, ſed illum eſſe abbreviandum arbitrio Epiſcopi, juxta gloſſam in c. *ſtatuimus*, de Regularib. & gloſſam in c. *deſponſatam* 27.q.2. quæ hoc limitat, niſi ſponſa ingrediatur Religionem de licentia ſponſi, nam per illam licentiam videtur cedere juri ſuo; at vere Theologi frequentius intelligunt dari tempus duorum menſium ad deliberandum de ingreſſu religionis, quoad ipſam habitus receptionem, ut patet ex D.Th.in 4.d.27.q.1.a.3.qq.2.ad 2. ubi etiam alias cauſas ejus dilationis aſſignat, ſc. propter ſolemnitatem nuptiarum, & ne maritus vilem habeat datam, quam non ſuſpiravit illatam, ut dixit Aug.8.Confeſſ.c.3. c. *inſtitutam* 27.q.2.Idem Sot.ibi q.1.a.4.& ſignificant Dur.ac Palud.q.3. Qui omnes huic bimeſtri tempori cenſent poſſe addi annum probationis, quia nec Religio tenetur cedere juri ſuo, ut per ſe notum videtur; nec etiam novitius, ſed uti poteſt favore a jure conceſſo, quia licentia ingrediendi religionem abſolute conceſſa intelligitur dari ſecundum jus, & hæc fuit opinio Hoſtienſ.in ſumma, quãquam non negent hi authores in aliquo caſu, quando timeretur fraus, aut dolus, potuiſſe tempus illud per Epiſcopum coarctari, quod notavit etiam Richard.4.2.q.2.ad 2.

Primum dubium. Intra quod tẽpus poſt matrimonium ratum teneatur conjux reddere debitum, vel ingredi religionem.

2 Sed quod attinet ad annum probationis, quæſtio non habet; in nullo ergo caſu poteſt hoc tempus diminui in gratiam alterius conjugis in ſæculo manentis, niſi de licentia Papæ. Quod etiam locum antea habuit quoad ordines mendicantes, juxta c. *non ſolum*, de regular.in 6. & notavit Ant.3.p.tit.1.c.21.§.1.& Sylv.verbo *divortium* q.3. indicat D.Th.in 4.d.27.q.1.a.3.quæſtiuncula 3. ad 3. ubi addit, ſi profeſſio fiat ante annum, maritum poſſe revocare uxorem, & illam teneri ad reddendum debitum, non tamen poſſe petere. Sed hoc ultimum procedebat de jure antiquo, nam juxta Tridentinum ex illa profeſſione nulla obligatio naſcitur ſeſſ. 25. c. 15. de regul.ar. Non relinquit ergo obligationem etiam voti ſimplicis; poterit ergo non ſolum reddere, ſed etiam petere.

Aſſertio prima.

3 Quod vero ſpectat ad tempus ante primum ingreſſum, non poſſumus negare ſponſis aliquod tempus liberum ad deliberandum de ingreſſu, quia res gravis eſt, & ſolet Deus hominem vocare etiam poſt ſponſalia. De tempore autem duorum menſium non invenio jus certum propter ea, quæ dixi. Probabilis autem eſt opinio Theologorum, & fortaſſe eſt uſu receptum, nihilominus tamen arbitrium judicis excludendum non eſt.

Aſſertio ſecunda.

4 Secundo interrogari poteſt, an ſatis ſit copulam præceſſiſſe ante matrimonium ratum: videtur enim matrimonium illud jam eſſe conſummatum, nam filii nati ex tali copula, legitimi cenſentur; ergo & copula ipſa matrimonialis reputatur. Nihilominus dicendum eſt tale matrimonium diſſolvi per profeſſionem ſubſequentem: ita Sylv. verbo *Divortium* 1. 3. Covar. in Epitome 4. Decretalium 1.p.c.4.§.1. n.16. qui alios refert, & probatur ſufficienter ex dictis juribus, quæ in univerſum loquuntur de matrimonio nondum conſummato per copulam.

Dubium ſecundũ. An per profeſſionem diſſolvatur matrimonium ratum, cujus copula antea præceſſit.

Copula præcedēs non conſummat matrimonium ratū ſubſequēs.

At vero copula præcedens non poteſt dici conſummare matrimonium ſubſequens, tum quia perfectio debet ſupponere perfectibile; tum etiam, quia illa copula non fit legitima per ſubſequens matrimonium quoad veritatem, licet fictione juris in bonum prolis, & in favorem matrimonii tamquam legitima reputetur: hic autem non fictio, ſed veritas attendenda eſt, quia præcedens copula non complet ſignificationem matrimonii poſtea contracti. Et poteſt confirmari a ſimili, ex c. *veniens* 2. de ſponſalibus, ubi copula ſubſequens ſponſalia cenſebatur jure antiquo impedire matrimonium ſubſequens, quia perficiebat prius, non vero quando antecedebat ſponſalia. Cujus ratio eſt, quia copula antecedens non cenſetur fieri maritali effectu, ſicut ſubſequens; ob eamdem ergo rationem copula antecedens matrimonium ratum non conſummat illud, licet poſtea ſequatur.

Sed quid ſi talis copula per vim inferatur.

5 Sed quid ſi copula illa, quæ præceſſit, per vim, & injuriam facta fuit? Reſpondeo, quantum ad præſentem effectum ſpectat, id nihil referre, nam licet forte ille graviter peccet ingrediendo religionem, cum tam gravi injuria alterius, nihilominus profeſſio valida eſt, quia nullo jure irritatur. Item quia non minor fuiſſet injuria ingredi poſt raptam virginem ante matrimonium ratum, quam poſt illud; imo quodammodo fuiſſet major, quia per ſubſequens matrimonii vinculum aliquantulum minuitur prior injuria; ſed ſi poſtea non interveniſſet vinculum matrimonii, profeſſio eſſet valida: ergo idem eſt, etiamſi interveniat vinculum matrimonii, ſignum eſt enim injuriam non obſtare; ſolum autem matrimonium ratum non obſtat: nihil eſt ergo, quod impediat; at profeſſio valida irritat matrimonium ratum non conſummatum, quidquid ſit de alia injuria, nulla enim exceptio quoad hoc in jure ſit; ergo. Dixi autem id nihil referre quoad hunc effectum; quia ex alio capite poſſet crimen illud precedentis raptus impedire ſubſequentem profeſſionem, ſi deductum eſſet ad forum contentioſum ex novo motu proprio Sixti V. de quo ſupra dictum eſt, ad rem enim præſentem nihil refert, perinde enim impediret, etiamſi matrimonium ratum non præceſſiſſet.

Dubium tertium. An ſi copula ſequatur poſt ſponſalia de futuro, per ſubſequens votum ſolemne talia ſpōſalia diſſolvatur.

6 Tertio interrogari poteſt, quid dicendum ſit, ſi copula ſubſequuta eſt poſt ſponſalia de futuro. Nam Covar. ſupra indicat in eo caſu non poſſe ſponſalia diſſolvi per ſubſequens votum ſolenne. Quæ ſententia haberet quidem locum juxta antiquum jus, quando matrimonium clandeſtinum erat validum, nam tunc ſimul præſumebatur contrahi, & conſummari per copulam ſubſequutam ad ſponſalia de futuro, & ideo tale vinculum non potuiſſet diſſolvi per ſubſequens votum. Si quis autem recte conſideret, illa copula, non poteſt tantum dici ſubſequuta poſt ſponſalia de futuro, ſed etiam poſt matrimonium de præſenti, ſaltem ordine naturæ, vel etiam anteceſſione temporis, quamvis breviſſimi. Quod patet, quia illa copula non erat fornicaria, ſed conjugalis, ob eam enim cauſam illud præſumebatur eſſe matrimonium; ergo neceſſarium erat, ut talis copula ſupponeret matrimonii vinculum, & mutuam corporum traditionem, quia hoc eſt de eſſentia copulæ conjugalis. Declarari autem poteſt illa anteceſſio, vel ſecundum naturæ ordinem, quia illa conjunctio intelligitur præcedere in ratione ſigni mutui conſenſus in reciprocam traditionem, ſubſequi autem in rationem hujus rei jam traditæ, vel melius ſecundum ordinem durationis, quia cum actus ille prius tempore inchoetur, quam conſummetur, quia ſucceſſive perficitur, per illum perficiebatur vinculum matrimonii, cum primum actus inchoabatur, cum tamen matrimonium non ſit conſummatum, donec copula conſummata ſit, ut ſtatim dicetur. Ratio autem prioris partis eſt, quia ipſamet inchoatio proxima talis actus, erat ſufficiens ſignum mutui conſenſus de præſenti, quia hoc erat neceſſarium, ut totus actus eſſet licitus, & copula conjugalis.

Reſolutio.

7 Hæc autem præſumptio Eccleſiæ nunc locum non habet, quia nullum ſignum manifeſtativum conſenſus eſt ſufficiens poſt Concil. Tridenr. ad perficiendum vinculum matrimonii, niſi exhibeatur coram parocho, & teſtibus, quod de copula matrimonii cogitari non poteſt. Unde licet nunc copula ſequatur poſt ſponſalia de futuro, & poſtea contrahatur matrimonium de præſenti coram parocho, & teſtibus, diſſolvi poterit, antequam per aliam conſummetur, per ſubſequentem profeſſionem religionis, quia præcedens copula ſimpliciter fornicaria fuit, & non conjugalis, & ita procedunt omnia adducta in præcedenti puncto.

Dubium quartum. An quoad hunc effectum copula per vim conſummet matrimonium ratum.

8 Quarto interrogari poteſt, an matrimonium cenſeatur conſummatum quoad hunc effectum, quando copula ſubſequuta eſt per vim; videtur enim non ſufficere, tum quia illa copula eſt involuntaria, quia ſupponitur eſſe per vim; ergo non complet ſignificationem ſacramentalem, quia non poteſt ſignificare perfectam unionem, quam ſignificare debet ſacramentum; ergo non eſt ſufficiens ad conſummandum matrimonium, quia copula in tantum conſummat vinculum matrimonii, inquantum complet ſignificationem ſacramentalem; tum etiam quia nemo debet privari ſua libertate, propter injuriam ſibi factam; ſed qui cogitur conſummare matrimonium, injuriam patitur: ergo ob talem copulam debet privari libertate ingrediendi religionem.

Reſolutio.

9 Nihilominus communior ſententia eſt, illam copulam ſufficere, ut tale matrimonium diſſolvi non poſſit. Tenet Duran. in 4. d. 27. q. 2. n. 15. & ibi Palud. p. 3. q. 20. cum Hoſtienſe in ſumma, tit. de converſione conjugatorum, §. *quid ſi virgo*. Sequitur Antoninus 3. p. tit. 1. c. 21. §. 1. Covar. qui alios refert, in Epit. 4. 2. p. c. 7. n. 10. Ratio eſt, quia non obſtante vi, illa copula eſt conjugalis; ergo per illam perfectum eſt, & omnino conſummatum matrimonium. Antecedens patet, quia in illa copula neque eſt malitia fornicationis, quia non eſt acceſſus ad alienam; neque etiam eſt malitia raptus proprie dicti, quia eſt uſus rei propriæ, quamvis indebito modo, unde copula illa quoad ſubſtantiam bona eſt, & legitima, atque ita ratione illius locum habet in talibus perſonis illud: *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet;* propterea non deeſt ibi ſignificatio unionis Chriſti cum Eccleſia, ſeu verbi cum humanitate, quia hæc ſignificatio non fundatur in conſenſu animorum, nam hæc ſignificatio pertinet ad ipſum vinculum, ſeu in ipſa corporali, & naturali conjunctione procedente ex priori vinculo, etiamſi non procedat ex præſenti conſenſu in ipſam copulam.

10 Atque ita patet reſponſio ad priorem rationem dubitandi. Ad poſteriorem reſpondet Durandus, illam vim non eſſe omnino injurioſam, quia maritus utitur re ſua: ſibi autem (ait) imputet mulier, quæ volens ingredi religionem non ſe ſufficienter cuſtodivit. Unde ſignificat tale matrimonium non ſolum non poſſe diſſolvi per ingreſſum religionis, ſed etiam conjugem, quæ paſſa eſt vim, non poſse ingredi religionem, aut valide profiteri, ſine licentia mariti. Quod expreſſius docuit Richar. in 4. d. 27. a. 2. q. 4. ad 1. At vero Pal. exiſtimat in eo caſu poſse uxorem, quæ paſsa eſt vim, ingredi religionem, invito marito, & profiteri valide, etiamſi per talem profeſſionem non diſsolvatur matrimonium illud propter rationem factam, quia non potuit invita perdere jus ſuum, nec ille ex delicto debet acquirere privilegium, ne plus habeat luxuria, quam caſtitas. Unde videtur conſequenter ſentire (quamvis ei oppoſitum tribuat Antoninus) non poſse tunc maritum revocare uxorem a monaſterio; nam ſi ratio facta valida eſt, hoc probat, alioqui plus valeret luxuria, quam caſtitas, & maritus per vim illatam acquiſiviſset ſibi tale jus. Item quia parum prodeſset fœminæ illa profeſſio, eſsetque potius oneroſa, quam favorabilis, ſi poſſet a marito revocari. Atque hæc ſententia Paludani, ſi humanam conjecturam ſpectemus, ſit quidem veriſimilis; nihilominus in rigore juris, & præſertim in judicando in foro Eccleſiaſtico prior ſententia videtur ſequenda; nam jura abſolute diſponunt poſt matrimonium conſummatum non poſse unum conjugem ingredi religionem ſine conſenſu, & converſione alterius; nec diſtinguunt de conſummatione facta ſine vi, aut cum illa. Ergo neque nos diſtinguere debemus, cum nihil ſit, quod ſufficienter cogat. Item cum matrimonium illud non ſolvatur, oportebit cogere maritum manentem in ſeculo ad ſervandam, & profitendam perpetuam continentiam, quod difficile eſt, & nullo jure fundatum. Probabilius ergo eſt poſse revocare uxorem ſuam, ut docuerunt etiam Hoſtienſis, & Antoninus ſupra. Unde fit conſequens ipſam non poſse ingredi ſine conſenſu mariti; & profeſſionem aliter factam nullam eſse; hæc enim omnia connexa ſunt. Ad rationem autem in contrarium reſpondemus, illa incommoda per accidens ſequi. Nam uno inconvenienti dato alia ſequi ſolent, & quantum ad com-

commodum temporale, ſeu carnale, ſæpe contingit, ut aliquis reportet illud ex peccato ſuo; ſed non propterea fit melioris conditionis, cum majora bona amittat.

Reſolutio procedit, ſive copula vi inferatur ante vel poſt tempus a jure præſcriptum ad ingrediendam religionē.

11 Dixi autem hoc certius eſſe, quoad judicium ferendum in foro Eccleſiaſtico; quia quoties copula inter ſponſos intercedit, præſumitur conſenſus in illam, niſi violentia evidenter probetur, argumento c. *inſuper*, qui matrimonium accuſare poſſunt, & docet Hoſtienſ. ſupra. Difficile autem eſt, talem vim probare, & ideo regulariter talis copula voluntaria præſumitur. Maxime autem hoc habebit locum, ſi conjux fuit in mora, & jam erat tempus elapſum, poſt quod tenebatur reddere debitum; nam tunc injuria illata a marito vel nulla, vel levis fuit, & ideo propter illam non debet privari jure ſuo, neque ad perpetuam continentiam cogi. In eo ergo caſu certius eſt, non poſſe uxorem invito marito ingredi religionem, aut valide profiteri. Quando vero vis intra legitimum tempus alteri ad deliberandum conceſſum illata eſt, res eſt magis dubia in foro conſcientiæ; tamen diximus ſecurius eſt: quia honeſtas, & valor hujuſmodi actionum pendet ex diſpoſitione juris poſitivi, & ideo forum conſcientiæ in hac materia non diſcordat a foro Eccleſiaſtico, niſi ubi certo conſtat, hoc poſtetius in præſumptione fundari. Et hoc magis confirmabitur ex puncto ſequenti.

Dubium quintum. An copula debita, & nondū exhibita impediat votum ſolemne caſtitatis, ſeu ingreſſum religionis.

12 Quinto enim interrogari poteſt, an copula debita, & nondum exhibita ſufficiat impedire hujuſmodi votum, ſeu religionis ingreſſum. Contingit enim unum conjugem nimium differre ingreſſum, & conſequenter injurioſe negare debitum alteri, petenti illud pro eo tempore, pro quo alius reddere tenetur; idem enim vocamus copulam debitam. De qua certum eſt, ſi reipſa non conſummetur, nunquam ita impedire votum ſolenne, quin ſi fiat, factum teneat, & præcedens matrimonium diſſolvat. Quia non obſtante illo debito, matrimonium illud reipſa nondum eſt conſummatum, nec vir & uxor facti ſunt una caro, neque habet completam ſignificationem, & conſequenter nec omnimodam indiſſolubilitatem. Et in hoc conveniunt omnes authores: imo addit Palud. dict. d. 27. q. 3. n. 20. in fine, non ſufficere copulam attentatam, nedum debitam, quia verba (inquit) debent intelligi cum effectu, & quia, donec matrimonium reipſa ſit conſummatum, non ſignificat inſolubilem Chriſti unionem cum humana natura. Quid autem neceſſarium ſit, ut copula ſit ita perfecta, ut matrimonium dicatur eſſe plene conſummatum, in materia de matrimonio diſputandum eſt, & non eſt res digna multa ſpeculatione. Videri poteſt Corduba in ſumma q. 178. Sot in 4. d. 27. q. 1. a. 4. Sylv. verb. *Matrimonium* 8. q. 15. in fin. 2. concluſ. & cæteri Theologi agentes de affinitate in 4. d. 41. ubi ſpecialiter D. Th. a. 1. Hinc tandem invenimus caſum alium, in quo ſponſa inferendo injuriam alteri reportat hoc commodum, ut poſſit valide profiteri ſponſo invito, quod jam facere non poſſet, ſi jus ſuum alteri tribuiſſet. Sicut ergo hoc non eſt inconveniens, quia eſt quid accidentarium, ita nec illud, quod in ſuperiori puncto tractatum eſt.

13 Quod ergo in dubium verti poteſt, ſolum eſt, an in eo caſu poſſit conjux non ſolum valide, ſed etiam licite religionem ingredi, & profiteri, non obſtante priori dilatione. Videri enim poteſt id non licere, nam debitor, qui tenetur non differre ſolutionem ultra certum terminum, illo tranſacto, pro ſingulis momentis continuo obligatur, ut ſolvat quamprimum poſſit; ergo ſi maritus inſtet petendo debitum, non poteſt ſponſa licite amplius differre ſolutionem ingrediendo monaſterium. Nihilominus cenſeo quantumcumque peccaverit ſponſus, vel ſponſa, nimium differendo, & juſte negando debitum, nihilominus ſi reſipuerit, & bona fide voluerit ſtatim ingredi religionem, exiſtimo poſſe licite id facere, quia nullo jure prohibetur ex vi præcedentis moræ; nec etiam tenetur priorem injuriam reſtituere, cum tanto onere, ut non poſſit licite ingredi religionem, cum adhuc ſit habilis ad illum ſtatum. Quin potius illa injuria negandi debitum talis eſſe videtur, ut natura ſua non obliget ad reſtitutionem, qui enim reſtitui poteſt? non enim conſiſtit in illatione alicujus damni, ſed in negatione cujuſdam uſus, quæ omnino tranſit, & non relinquit damnum reparabile.

Objectio diluitur.

Dices, in præſenti caſu relinquere hoc nocumentum, quod matrimonium non ſit effectum omnino indiſſolubile. Sed hoc non exiſtimatur verum nocumentum, quia libertas, quæ inde reſultat, utrique parti communis eſt, & ad bonum ſpirituale per ſe ordinatur, & ideo ex eo capite non oritur obligatio reſtituendi; ergo non obſtante culpa præterita, quæ per pœnitentiam dilui poteſt, poterit quis licite ſtatim ingredi religionem, nec cenſebitur eſſe in nova mora ſolvendi, quia nunquam ita determinate tenetur reddere debitum, quin habeat jus eligendi ingreſſum religionis ſine nova mora. Atque hoc quidem erat facilius ſecundum antiquum jus, quando poterat quis renuntiare anno probationis; nunc autem difficilius videtur poſt longam, & injuſtam moram cogere alium ad expectandum annum integrum. Sed nihilominus idem dicendum cenſeo, quia jus novum Concilii Trident. nemini abſtulit facultatem ingrediendi religionem, quam antea habebat; neque eſt inconveniens, quod ex univerſali lege propter favorem religionis lata, illa privata incommoda ſequantur.

Dubium ſextum. An maritus non conſummans matrimoniū, ſed tradens uxorem alteri ad adulterandum, poſſit illa invita ingredi religionem, & profiteri licite, & valide.

14 Sexto interrogari ſolet, ſi maritus non conſummavit matrimonium, tradidit autem uxorem alteri ad adulterandum, an poſſit poſtea religionem ingredi uxore invita? Nam Sylv. verb. *Divortium* q. 1. in fine negat, quia per illam injuriam mulier acquiſivit ſpeciale jus in corpus viri. Idem ſentit Richard. in 4. d. 35. a. 2. q. 2. licet non tam generaliter loquatur, ſed quando maritus tradit uxorem conſanguineo; citat c. *diſcretionem*, de eo qui cogn. conſanguin. uxoris ſuæ. Sed hic duo ſupra tacta diſtingui poſſunt, ſc. an maritus in eo caſu poſſit ita ingredi invita uxore, ut profeſſio facta teneat, & an licite fieri poſſit. Quoad priorem partem non dubito, quin talis profeſſio valida ſit, & matrimonium diſſolvat, ſive uxor tradita ſit conſanguineo, ſive extraneo; hoc enim videtur accidentarium, & extrinſecum ad rem præſentem, & ſive uxor coacte, ſive volens tradita ſit. Ratio eſt, quia illud matrimonium non eſt conſummatum, ut per ſe eſt evidens; ergo comprehenditur ſub generali jure, quo matrimonium ratum, & non conſummatum per profeſſionem validam diſſolvitur. Quod autem illa profeſſio valida ſit, ſimili argumento demonſtratur, quia nullum invenitur jus irritans illam, nam omnia jura canonica irritantia profeſſionem factam ab uno conjuge, ſine licentia alterius, loquuntur de matrimonio conſummato; ergo non comprehendunt caſum illum: nec vero poteſt cum probabilitate dici, in eo caſu profeſſionem eſſe jure naturali irritam ratione præcedentis injuriæ, quia injuria ſolum poteſt obligare ad aliquam reſtitutionem; in ſuperioribus autem oſtenſum eſt, non eſſe profeſſionem irritam propter obligationes, aut debita antecedentia non ſoluta.

15 Quod ergo ſpectat ad alteram partem, ſi uxor non invita, ſed volens tradita eſt alteri, tuta conſcientia maritus poterit ingredi religionem ipſa etiam invita, quia licet graviter peccaverit conſulens, vel conſentiens adulterium uxoris, proprie tamen non fecit illi injuriam, quia volenti non fit injuria; ergo nihil eſt, quod in conſcientia illum detinere poſſet ab ingreſſu religionis. Quando autem vi aut metu gravi illam coegit, videtur probabile non poſſe licite illam deſerere, & ingredi religionem, nam fecit illi graviſſimam injuriam, & nocumentum illatum graviſſime augetur, & quodammodo irreparabile fit, ſi vir religionem profiteatur, & ita matrimonium diſſolvatur, & in hoc caſu ſpecialiter loquuntur Sylv. & Richard. & cum dicunt non poſſe, intelligere videntur licite. Et ſi crimen illud deductum eſſet ad forum contentioſum, ex alio capite eſſet perſona illa inhabilis ad profeſſionem per motum proprium Sixti V. ſupra citatum. Nihilominus ſecluſo hoc impedimento Sixti V. ſi maritus poſſet injuriam illam alia via reſarcire, & id faciat, exiſtimo poſſe & licite & valide ingredi religionem invita uxore, quia nullum eſt jus, nullave ratio, quæ illum cogat ad ſatisfaciendum pro tali injuria per illum ſpecialem modum, ſcilicet permanendo in matrimonio, & conſummando illud. Si autem non poſſit alia via remedium adhibere nocumento illato uxori, eſt probabilis dicta ſententia; abſolutum autem judicium ferendum eſt ex dictis ſupra, in generali de modo, quo debita, vel obligationes impediunt profeſſionem religioſam. Capitulum vero *diſcretionem*, ad præſentem cauſam nihil facit, nam ibi ſolum dicitur virum poſſe cogi ad recipiendam uxorem, & cohabitandum cum illa, quia non poteſt ei objicere crimen adulterii: ibi autem non tractatur, an vir poſſit cogi, etiamſi velit ad altera vota religionis tranſire.

Dubium ſeptimū. An dirimatur matrimonium per profeſſionem, quādo uterq; profeſſus eſt religionem, vel altero profitente alius votum caſtitatis ſimplex emiſit?

16 Septimo interrogari poteſt, an ſolvatur matrimonium per profeſſionem, quando uterque ſponſus profeſſus eſt religionem, vel ſaltem altero profitente, alius ſimplex votum caſtitatis emiſit. Poteſt autem hoc dupliciter accidere, primo mere contingenter, & ſine pacto mutuo: vel ex directa intentione, & conventione. De priori modo non videtur poſſe eſſe dubium, quia ea, quæ ſunt per accidens, non poſſunt impedire effectum, cum quo non habeant repugnantiam, & quod aliàs per ſe ſequitur, & a fortiori patebit ex dicendis. In poſteriori ergo caſu videtur loqui Palud. in 4. d. 27. q. 3. a. 2. concl. 2. cum ait conjugem, quod poſt matrimonium ratum, & nondum conſummatum, votum ſimplex caſtitatis emiſit, comparte profitente, non poſſe poſtea valide matrimonium contrahere, quia vinculum matrimonii durat; & idem dicit, ſi uterque religionem profiteatur, ſcilicet non diſſolvi vinculum, quia ſunt conformes in propoſito caſtitatis. Paludanus autem nullo jure hanc ſuam ſententiam probat, & ideo non facit illam probabilem, nam quod hoc vinculum in hujuſmodi caſu ſolvatur, nec ne, ex jure omnino pendet. Quapropter exiſtimo verius eſſe diſſolvi hoc vinculum, quotieſcumque alter conjugum profitetur, etiamſi alter emittat votum ſimplex caſtitatis, vel etiam profiteatur ex condicto, & mutua conventione. Probatur, quia jura abſolute dicunt matrimonium ratum ſolvi per ſubſequentem profeſſionem in religione approbata: ergo multo magis diſſolvetur per profeſſiones, quia non ſe impediunt, ſed potius cenſeri poſſunt, quaſi duæ cauſæ totales, & ſingulæ ſufficientes ad illum effectum. Quod ſi ex altera parte votum ſit ſimplex, quamvis proprie non cooperetur ad illum effectum, magis tamen juvat, quam impediat, quia tollit reſiſtentiam, ſi quæ eſſe poſſet ex parte conjugis. Item nullum jus reſiſtit in eo caſu diſſolutioni talis matrimonii, cur ergo votum alterius conjugis reſiſtit? Nam quod ſint conformes propoſito caſtitatis, potius confert, ut facilius vinculum diſſolvatur. Dicetur fortaſſe impedire intentionem voventium, nam dum ita inter ſe conveniunt, virtualiter videntur nolle vinculum diſſolvere; ſed hoc in primis gratis dicitur, nam potius videntur vere ſeparari quantum poſſunt, vel quod frequentius fortaſſe accidat, nihil de hoc cogitant. Deinde eſto cogitent, & formaliter etiam velint, ut matrimonium non ſolvatur, nihil obſtare exiſtimo, quominus ſolvatur, quia ſuppoſita profeſſione alicujus, non pendet diſſolutio ex eorum voluntate, ſed ex jure, cui ipſi non poſſunt reſiſtere, quia abſolutum eſt, & non conditionatum.

Corollaria ex proxime dictis.

17 Unde infero primo, ſi alter conjugum, qui votum ſimplex caſtitatis emiſit, altero profitente, poſtea matrimonium contrahat, matrimonium eſſe validum, quia ſimplex votum illud non dirimit; nec matrimonium præcedens impedit, quia ſolutum jam eſt; peccabit autem ſic contrahens, niſi prius ſui voti diſpenſationem obtineat. Infero ſecundo, ſi uterque profeſſionem emiſit, & alter poſtea obtinuit diſpenſationem voti ſolennis caſtitatis, licite, & valide poſſe cum alio matrimonium contrahere, quia nihil eſt, quod impediat, cum utrumque vinculum, matrimonii, & profeſſionis, ablatum ſit; prius per ſequentem profeſſionem; poſterius per diſpenſationem. Atque eadem ratione, ſi uterque poſt profeſſionem emiſſam, diſpenſationem utriuſque voti per poſſibile, vel impoſſibile impetrarent, non poſſent inter ſe convenire, niſi denuo matrimonium inter ſe contraherent: Quin potius unuſquiſque eorum poſſet contrahere cum alio, ſi vellet, hæc enim omnia evidenter ſequuntur ex fundamento poſito, quod primum matrimonium diſſolutum fuit. Nec eſt inconveniens, quod poſſit tranſire ad ſecundas nuptias, qui per ſuam profeſſionem prius matrimonium rupit, interveniente legitima diſpenſatione, ut in ſuperioribus dictum eſt. Et eadem ratione non eſt inconveniens, quod inter eaſdem perſonas poſſit duplex matrimonium ratum ſucceſſive fieri, quando intervenit alterius, vel utriuſque civilis mors, per profeſſionem, & poſtea veluti reſuſcitatio quædam, per diſpenſationem, ſicut interveniente naturali morte diſſolvitur matrimonium etiam conſummatum; ſi autem ſuſcitarentur, mortui poſſent iterum inter ſe contrahere, non autem inter ſe copulari ſine novo contractu.

Dubium octavum.

18 Octavo interrogari poteſt, quid ex parte religionis requiratur, ut votum in ea emiſſum habeat hunc effectum diſſolvendi matrimonium ratum. Quæ interrogatio poteſt habere difficultatem aliquam de tempore ante Innocentium III. quando ad veram profeſſionem religionis neceſſarium non erat, religionem eſſe ſpecialiter approbatam per ſummum Pontificem, de quo tempore judicandum eſt, juxta modum probationis, quæ illo tempore ſufficiebat: formaliter enim, (ut ſic dicam) ſemper exiſtimo fuiſſe neceſſarium talem eſſe religionem, ut votum, ſeu profeſſio in ea emiſſa redderet perſonam inhabilem ad matrimonium, ut ex ſuperius dictis conſtat, nunc autem neceſſarium omnino eſt, religionem eſſe approbatam a ſummo Pontifice, juxta c. ultimum, de relig. Domib. & c. unico, eodem tit. in 6. quia aliàs votum non eſt ſolenne, juxta c. *unicum*, de voto in 6. & ideo non poteſt diſſolvere matrimonium prius contractum; & ita ſignificavit Joan. XXII. in ſua Extravag. unica de voto, ibi: *Niſi aliquam de religionibus approbatis*, ubi gloſſa id adnotavit, & conſentiunt communiter Theologi, in 4. d. 27. & 38. Sylv. verb. *Divortium* q. 3. unde infert profitentes tertium ordinem B. Franciſci non liberari vinculo matrimonii rati, quia ordo ille non eſt approbatus in ratione ſtatus religioſi. Idem Panorm. & alii in c. *ex parte*, de conv. conjug. Intelligendum eſt autem de his, qui non vivunt in communi, & profitentur regulam juxta declarationem Xiſti IV. quæ rationem habet approbationis.

Quæ requiratur ex parte religionis, ut hoc votū diſſolvat matrimonium.

19 Deinde neceſſarium eſt, ut profeſſio ſit integra, & perfecta, id eſt, non relaxata, quoad ipſa vota: quod adverto propter religiones militares, in quibus ſolum jam vovetur caſtitas conjugalis; de quibus manifeſtum eſt per earum votum non dirimi matrimonium ratum, quod Soto extendit etiam ad Milites S. Joannis. Oppoſitum tamen verius eſt, ut infra ſuo loco dicemus, & notavit Corduba in ſumma q. 178. quia illa profeſſio adhuc integra manet, quoad totam ſubſtantiam voti caſtitatis. Hinc vero oriebatur quæſtio de religioſis ſocietatis nondum ſolenniter profeſſis, an eorum votum dirimat præcedens matrimonium ratum. Sed de hoc infra in proprio loco dicetur. Nunc partem negantem, ut probabiliorem ſupponimus. Alia etiam hic quæſtio occurrebat de Eremitis, an per eorum ſtatum, & votum dirimatur matrimonium. Id enim affirmat Palud. ſupra, & Antonin. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 3. ſed oppoſitum eſt verum, ut dixi ſupra diſputando de voto ſimplici caſtitatis, & nunc eſt certum, quia talis ſtatus non eſt per ſedem Apoſtolicam, ut religioſus approbatus.

CAPUT XXVI.

Utrum in ſolenne votum caſtitatis religioſæ cadere poſſit diſpenſatio.

1 HÆc quæſtio in duplici ſenſu, (ut de paupertate diximus) diſputari poteſt, unus eſt, an votum caſtitatis ſolennizatum per profeſſionem religioſam, per legitimam diſpenſationem ipſius profeſſionis diſpenſari poſſit; vel potius neceſſario, & quaſi conſecutione quadam diſpenſetur, & totaliter auferatur. Alter ſenſus eſt, an perſeverante vinculo profeſſionis quoad ſubſtantiam ejus, & conſequenter durante etiam voto ſolenni continentiæ, quoad alias obligationes ejus, poſſit diſpenſari cum tali perſona, quoad aliquem uſum caſtitatis. De priori ſenſu parva ſupereſt nobis diſputatio, ſuppoſitis, quæ ſupra diximus de diſpenſatione in profeſſione religioſa. Et ita omnes authores ibi citati pro ſententia noſtra, qua aſſeruimus poſſe Pontificem diſpenſare in profeſſione religioſa, faciendo de Religioſo profeſſo non religioſum, affirmant in eodem caſu, & ex eadem cauſa poſſe votum ſolenne caſtitatis omnino auferre: quin potius multi eorum expreſſius de voto caſtitatis id affirmant; alii inter illud, & profeſſionem nihil diſtinguunt. Authores etiam, qui negant hoc votum poſſe diſpenſari, in hoc maxime fundantur, quod profeſſio ipſa diſpenſabilis non eſt; ſuppoſita autem profeſſionis diſpenſatione, nullus eorum negaret caſtitatis votum, & obligationem cum illa conſequenter tolli poſſe. Ex illa ergo hypotheſi dici poteſt hæc communis omnium ſententia, quæ eiſdem rationibus fundari poteſt, ac defendi, quibus circa profeſſionem uſi ſumus.

In duplici ſenſu quæſtio diſputari poteſt.

2 Duo autem in hoc puncto addenda hic occurrunt. Unum eſt, non ſolum poſſe, ſed etiam neceſſaria conſequutione auferri votum caſtitatis religioſæ, ablato vin-

vinculo profeſſionis, quando ſimpliciter fit diſpenſatio, nullo impoſito onere, neque acceptato ab eo, qui diſpenſatur. Probatur, quia votum illud non fuit emiſſum, niſi ut annexum tali profeſſioni, & ſtatui; ergo ablato ſtatu, & profeſſionis vinculo, conſequenter aufertur votum. Confirmatur, ac declaratur, quia ablata profeſſione aufertur ſolennitas voti, tum quia tota ſolennitas illius voti eſt ratione profeſſionis, juxta c. unicum de voto in 6. tum etiam, quia ablato vinculo profeſſionis perſona jam non manet ſub dominio Religionis, ſed fit ſui juris ac poteſtatis, & conſequenter manet habilis ad matrimonium; ergo ablata eſt ſolennitas voti: ergo & votum ipſum, quia ex intentione voventis non eſt factum, niſi ut ſolenne, & quaſi ad confirmandam traditionem factam in tali ſtatu. Et ideo traditione ſublata ipſum etiam evaneſcit. Sicut quando contingit profeſſionem fieri in aliqua religione, & ex impedimento occulto eſſe nullam, conſequenter etiam votum caſtitatis nullum eſt, nullamque inducit obligationem voti ſimplicis, niſi vel aliud conſtet de intentione voventis in jure, vel aliud ſit in aliquo ſpeciali caſu expreſſum.

3 Secundo addo, moraliter loquendo, non poſſe ſaltem licite diſpenſari in profeſſione, vel ſolennitate hujus voti, quin in voto ipſo diſpenſetur. Dico, *moraliter loquendo*, quia ex objecto, vel connexione rerum, non eſt in hoc repugnantia, quod diſpenſetur cum alio in profeſſione religioſa non pure, ſed admiſcendo commutationem aliquam, videl. commutando illum ſtatum in ſtatum ſimplicis continentiæ, auferendo talem perſonam omnino a poteſtate, & dominio talis religionis, vel auferendo ſimul alia duo vota, paupertatis, & obedientiæ; vel alterum illorum, vel neutrum, pro arbitrio diſpenſantis, ſi cauſa juſta ſubeſſet; hac enim poſita non deeſſet poteſtas in Pontifice, nam ſi poteſt ſimpliciter diſpenſare, multo magis poterit commutare, quia hoc minus eſt, & actus eſt ejuſdem ordinis, nullamque involvit repugnantiam: ſic enim quando Pontifex diſpenſat cum Religioſo, ut ab arctiori religione tranſeat ad laxiorem, quædam diſpenſatio fit cum commutatione admixta; ita ergo poſſet actus religioſus commutari in ſtatum Eremiticum, v.g. qui religioſus non ſit, jam enim ſupponimus poſſe Pontificem facere de Religioſo non religioſum, & per hoc ſolum additur, quod loco illius ſtatus imponat novum onus, minus quidem perfectum, ſed de melioribus bonis. Unde duobus etiam modis intelligi poſſet hoc fieri; primo relinquendo talem perſonam inhabilem ad matrimonium, ſecundo relinquendo illam cum ſimplici voto caſtitatis, & utrumque modum cenſeo eſſe poſſibilem, quantum eſt ex potentia agentis, & non repugnantia materiæ. Primum quidem, quia cenſeo Pontificem poſſe reddere inhabilem ad matrimonium perſonam voventem in facie Eccleſiæ ſolam caſtitatem, præſertim ſi a principio ea lege, & conditione illam voveat: ergo multo magis poterit per modum commutationis, vel diſpenſationis, totum hoc onus relinquere in perſona, quæ per voluntariam profeſſionem, & promiſſionem illud jam habebat. Secundum autem facile etiam patet, quia inhabilitas hæc ad matrimonium omnino pendet ex jure Eccleſiaſtico, ut ſupra vidimus: ergo non repugnat illam omnino diſpenſari ſimul cum profeſſione, relicta ſola obligatione voti ſimplicis circa continentiam ſervandam.

4 Quamvis autem hæc vera ſint, poteſtate ipſa, & materia ejus, veluti ſpeculative conſideratis, nihilominus practice, & moraliter aſſero talem diſpenſationis, & commutationis modum, vix poſſe habere locum ex defectu legitimæ cauſæ ad ſic diſpenſandum. Suppono enim votum non poſſe diſpenſari ſine legitima cauſa: ſi quæ autem poteſt occurrere cauſa legitima ad diſpenſandum in profeſſione religioſa, faciendo de Religioſo non religioſum, illa eſt, ut talis perſona matrimonium contrahat, in aliquo caſu ad bonum commune valde neceſſario; omnis enim alia ratio, vel neceſſitas, quæ cogitari poſſit, abſque mutatione ſtatus religioſi, per alias facultates, vel diſpenſationes remedium ſufficiens recipere poteſt, ut facile cogitanti patebit; ergo repugnantia eſt dicere intervenire cauſam ſufficientem ad diſpenſandum cum religioſo, ut religioſus non ſit, cum obligatione perpetuo ſervandi continentiam, nam hæc obligatio vel deſtruit legitimam cauſam, vel impedit remedium ejus.

5 Dices: præter illam cauſam poſſunt aliæ excogitari, ob quas diſpenſetur cum religioſo in reliquis, ſalva cœlibatu, nimirum, ſi ad bonum animæ ejus cenſeatur moraliter neceſſarium, vel quia non poteſt cum communitate, & ſub jugo obedientiæ, & paupertatis, ſine frequenti, & gravi lapſu vivere, ſperat autem poſſe, & continenter, & ſancte ſolitariam vitam agere. Item poſſet eſſe neceſſarium, vel valde utile ad commune bonum alicujus regni religioſum aliquem ab ſtatu ſuo abducere, non ut hæredes regni generaret, ſed ut bella regni gereret, aut illud gubernaret, vel alia ejus negotia tractaret, quæ in religioſo ſtatu decenter fieri non poſſent; poſſet ergo tunc in ſtatu diſpenſare, ſalva continentia, tunc enim tale onus non repugnaret cum legitima cauſa diſpenſandi. Reſpondeo in his, & ſimilibus caſibus poſſe ſufficiens remedium adhiberi abſque diſpenſatione in ſtatu religioſo quoad ſubſtantiam ejus, diſpenſando ſolum in uſu, vel obſervantiis ejus, ut in priori caſu ſufficeret facultas vivendi extra communitatem, ſub obedientia Epiſcopi, vel etiam ſolius Pontificis, & cum ampla facultate utendi bonis temporalibus abſque proprio dominio, eademque poſſet ſufficere in poſteriori caſu, addendo, ſi opus eſſet, mutationem habitus, & ſimilia tali muneri, vel actioni opportuna. Dico præterea tot poſſe excogitari circumſtantias ex parte perſonarum, vel regni, ſeu actionum, ut poſſit honeſtari talis modus diſpenſationis, & juſtificari cauſa ejus, & ideo non dixi hoc eſſe impoſſibile ſimpliciter, ſed moraliter non poſſe contingere, quia revera circumſtantiæ illæ cogitari potius valent, quam reipſa ſimul conjungi.

6 Dixi autem non poſſe hoc fieri *ſaltem licite*, quia in profeſſione religioſa, & voto caſtitatis ejus duo ſunt, ſcilicet obligatio ad Deum, & religionem, quæ inde reſultat, & inhabilitas ad matrimonium. Primum eſt de jure naturali, & divino, & ideo nec licite, nec valide auferri poteſt ſine legitima cauſa. Secundum autem eſt de jure Eccleſiaſtico, & ideo licet diſpenſari non poſſit ſine cauſa legitima, tamen ſi diſpenſatio detur, valebit. Si ergo fingamus Pontificem facere dictam commutationem relinquendo perſonam, quantum eſt ex ſe, cum ſolo voto ſimplici continentiæ, ſine ulla inhabilitate abſque juſta cauſa; non tenebit quidem diſpenſatio in illa commutatione incluſa quoad tollendum vinculum, & obligationem, quæ ex profeſſione naſcitur, tenebit autem quoad tollendas inhabilitates, quæ ex poſitivo jure oriuntur, quamvis etiam quoad hanc partem illicite concedatur, & ideo poſita eſt diſiunctio, quæ ſingulis partibus cum proportione accommodata eſt.

In voto caſtitatis religioſe duo includuntur.

7 In altero ſenſu dubitatio eſt, an poſſit diſpenſare Pontifex cum religioſo in voto caſtitatis quoad uſum ejus, non auferendo omnino votum caſtitatis, nec ſtatum religioſum, nec vinculum profeſſionis, ita ut religioſus profeſſus, manens religioſus, licite, ac valide contrahat, & conſummet matrimonium ex diſpenſatione. Quam quæſtionem nullus fere Doctorum attingit, fortaſſe, quia partem negantem tamquam manifeſtam ſupponunt. Qui enim ſimpliciter exiſtimant votum ſolenne continentiæ non eſſe diſpenſabile, manifeſte hoc ſentiunt etiam in hoc ſenſu. Qui autem hoc votum faciunt diſpenſabile, in hoc maxime fundantur, quod totus ſtatus religioſus mutabilis eſt, indicantes in ſenſu (ut ita dicam) compoſito repugnantiam involvi, ut cum religioſo manente religioſo, in voto ſolenni diſpenſetur. Quod ſentiunt communiter Canoniſtæ in cap. *cum ad monaſterium*, de ſtatu Monach. & poteſt fundari in illo textu, quatenus dicit Pontificem non poſſe diſpenſare cum religioſo in voto paupertatis, vel caſtitatis, cum enim hoc a nobis non admittatur in ſenſu diviſo, erit ſaltem intelligendum in ſenſu compoſito. Secundo fundari hoc poteſt in generali ratione voti, & ſtatus religioſi; ſtatus enim religioſus eſſentialiter conſtituitur ex voto caſtitatis, ſeu illud habet annexum; repugnat ergo manere religioſum, & ſine voto caſtitatis. Rurſus quamvis poſſit votum per diſpenſationem auferri, repugnat nihilominus, quod maneat votum, & diſpenſetur in obligatione ejus; quia hoc eſt contra jus naturale; ergo de primo ad ultimum repugnantia eſt diſpenſari cum Religioſo manente religioſo in obſervatione continentiæ. Et in hoc eſt clara differentia inter religioſum, & Clericum in ſacris, quam agnovit D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. quod clericus manens clericus facile

Quid ſentiendū de hac diſpenſatione juxta ſecundum ſenſum n. 1. poſitū.

poteſt diſpenſari, ut ducat uxorem, quia votum continentiæ non eſt eſſentialiter annexum clericatui, & ideo poteſt manere ſine voto caſtitatis, quod non ita eſt in ſtatu religioſo; in hoc autem invenietur convenientia, quæ confirmat rationem factam, quia non poteſt diſpenſari cũ clerico retinente non ſolum clericatum, ſed etiam votum caſtitatis, ut licite ducat uxorem; ergo ſimiliter, &c. Tandem confirmatur exemplo D. Th., quia non poteſt diſpenſari, ut liceat uti calice conſecrato, & conſecrationem retinente ad profanos uſus, quia hoc repugnat ratione naturali, & involvit intrinſecam malitiam; ergo ſimiliter, &c.

Papa diſpenſare poteſt in voto ſolemni caſtitatis, non diſpenſando in ipſo ſtatu, & profeſſione religioſa.

8 Nihilominus contraria ſententia recte explicata vera eſt, quam indicavit Navar. in Enchiridio de oratione c. 7. n. 20. diſtinguens duplicem diſpenſationem cum Religioſo, unam per quam deſinit eſſe religioſus, aliam per quã ſolum datur ei facultas ducendi uxorem, per quam, inquit, ſolam non deſineret eſſe religioſus, refertque ſeipſum ad tractandum de reditibus Eccleſiaſticis, q. 1. monitu 55. & q. 3. monitu 11. & ſuppoſitis principiis traditis, efficaciter perſuaderi poteſt. Et in primis ſuppono exiſtente voto ſimplici integræ caſtitatis, (& idem eſt de quolibet alio cum proportione) poſſe Pontificem diſpenſare in illo quoad unum actum, non diſpenſando quoad alios; ut diſpenſando in conjugio, & uſu ejus, non vero quoad alios actus, ſeu (quod idem eſt) commutando caſtitatem ſimpliciter, in caſtitatem conjugalem; imo etiam poſſet non permittere per talem diſpenſationem omne conjugium, ſed ſolum quoad primum matrimonium, ita ut ex vi ejuſdem voti non poſſit tranſire ad ſecundas nuptias mortua conjuge, & ſimili alio modo limitare poteſt diſpenſationem, ſeu commutationem, pro ratione cauſæ, & juxta arbitrium ſuum. Eſt enim votum illud quoad extenſionem objecti, quaſi diviſibile, & ideo poteſt non in totum, ſed pro majori, vel minori parte auferri pro arbitrio diſpenſantis, juxta exigentiam cauſæ. Et hoc modo non repugnat manente voto ſimplici caſtitatis, diſpenſari in aliquo uſu ejus, quamquam in rigore maneat omnino idem, ſeu æque integrum ac antea erat. Ita ergo in præſenti dicimus de voto ſolenni, non poſſe quidem diſpenſari in uſu ejus, quoad contrahendum matrimonium, quin aliquo modo mutetur, ſeu minuatur integritas illius voti, & ſtatus religioſi, vel perpetuo, vel pro aliquo tempore; nihilominus tamen poſſe diſpenſari in hujuſmodi uſu, non auferendo totaliter, vel ſubſtantialiter (ut ſic dicam) vinculum, ſeu ſtatum religioſum, & votum continentiæ illius.

9 Quod in primis ſuadeo exemplo religionum militarium, quæ prius integram caſtitatem profitebantur, & poſtea cum eis diſpenſatum eſt, ut retento religionis ſtatu, ad ſolam caſtitatem conjugalem obligentur. Dicet fortaſſe aliquis, non eſſe diſpenſatum cum his, qui prius ſolenniter profeſſi fuerant, ſed pro his tantum, qui poſt illam mutationem in illo inſtituto factam profiterentur. Reſpondetur, eſto de facto ita fuerit, quantum ex Bullis Pauli III. & Greg. XIII. intelligi poteſt, nihilominus id non fuit ex defectu poteſtatis, ſed quia ratio diſpenſandi tunc fortaſſe non plus poſtulabat. Si enim potuit Pontifex denuo admittere aliquos ad ſtatum religioſum, cum voto ſolius caſtitatis conjugalis, cur non potuiſſet diſpenſare cum hujuſmodi profeſſis, ut a primo ſtatu illius religionis tranſirent ad ſecundum; vel ſi non erat cauſa ſufficiens ad diſpenſandum cum omnibus, poterat eſſe in aliquibus, quod nobis ſatis eſt, ſicut diſpenſat cum aliquo, ut a religione arctiori tranſeat ad laxiorem; quod enim relaxatio tanta fuerit, ut etiam ad matrimonium contrahendum licentia data ſit, non obſtat poteſtati, ſi ſufficiens cauſa ſubſit, quia totum illud continetur intra latitudinem illius ſtatus religioſi, & inhabilitas matrimonii, in qua diſpenſatur, res eſt de jure humano. Unde etiam Soto inter authores contrariæ ſententiæ fatetur poſſe Pontificem diſpenſare cum milite S. Joannis, ut ducat uxorem; quod ego intelligo facilius fieri poſſe relicto voto caſtitatis conjugalis, & ſtatu religioſo illius profeſſionis, quoad reliquas obligationes, ad eum modum, quo nunc eſt in militibus aliarum religionum. Diceret autem fortaſſe Soto illum ſtatum, qui manet facta illa mutatione, non eſſe vere religioſum. Sed de hoc infra diſputandum a nobis eſt, ubi oſtendemus oppoſitum eſſe abſolute verum: deinde nunc addimus argumentum a ſimili, vel a fortiori ſemper manere æque efficax tum quoad hoc, ut poſſit Pontifex commutare votum caſtitatis inhabilitans ad matrimonium in aliud non habens annexam illam inhabilitatem, & votum caſtitatis ſimpliciter in votum caſtitatis conjugalis, tum etiam, quia quantum ad hoc, ut poſſit diſpenſare in voto caſtitatis hoc modo retento ſtatu religioſo, ſaltem ſecundum quid; nam inde plane ſequitur poſſe etiam fieri cum quacumque minima diminutione illius ſtatus, quæ cum actu matrimonii eſſe potuerit; hæc autem tam parva eſſe poteſt, ut non tollat ſtatum religioſum ſimpliciter, quamvis ſuſpendat, ut ita dicam, uſum ejus, ut ex ſequenti diſcurſu patebit.

10 Secundo argumentor in hunc modum; quia ſtatus religionis ſimpliciter, & vinculum matrimonii ſimpliciter poſſunt ſimul eſſe in eadem perſona; ergo poteſt per diſpenſationem ſummi Pontificis fieri, ut manente in eadem perſona ſtatu religionis ſimpliciter liceat illi matrimonium contrahere, & conſummare. Antecedens patet de facto in conjugatis, qui poſt matrimonium conſummatum mutuo conſenſu religionem ſimpliciter profitentur; vere enim ſimpliciter, ac perfecte religioſi manent, quamvis matrimonii vinculum integrum etiam inter eos perſeveret. Conſequentia autem probatur primo ex his, quæ de hujuſmodi conjugato profeſſo jura ſtatuunt: nam licet regulariter talis religioſus non poſſit licite redire ad actum conjugalem, nihilominus in aliquo caſu cogitur redire ad petitionem alterius conjugis; ut ſupra vidimus juxta c. *ex parte*, & c. *conſuluit*, juncto c. 1. de converſione conjugatorum. Tunc autem non amittit talis perſona ſtatum religionis ſimpliciter, ſed impeditur ad tempus ab aliquo uſu illius ſtatus. Sicut ſervus ſine licentia domini profeſſionem faciens, religioſus manet, licet ratione ſervitutis impeditus maneat, ne religioni libere inſervire debeat, ſed domino. Cujus etiam ſignum eſt, quia talis perſona quantum eſt ex ſe tenetur caſtitatem ſervare, & ſi conjux moriatur, nec valide, nec licite poterit novum matrimonium contrahere. Ergo ad eumdem modum poſſet ſummus Pontifex interveniente vera cauſa & neceſſitate diſpenſandi, cum perſona religioſa, ut tranſeat ad nuptias, id facere, cum hac limitatione, ut quoad omnia alia retineat ſtatum religioſum ſimul cum vinculo matrimonii, quo durante excuſetur etiam ab actuali uſu ſtatus religioſi, quoad ea tantum, quæ cum uſu matrimonii repugnant. Probatur conſequentia, quia in compoſitione, ſeu conjunctione horum duorum ſtatuum dicto modo, non eſt repugnantia ex parte ipſorum, ut declaratum eſt, nec repugnat etiam ex parte diſpenſantis, propter defectum poteſtatis, tum quia hæc poteſtas pro capacitate materiæ, extenditur ad omnia, quæ aliàs non repugnant, nec irrationabilia ſunt: tum etiam, quia plus eſt omnino auferre ſtatum religioſum, quam cum illa limitatione ejus uſum ſuſpendere. Unde etiam ex defectu cauſæ, non poteſt eſſe repugnantia, imo minor videtur ſufficere ad hoc diſpenſationis genus; quia occurrenti, v.g. communi neceſſitati, ſufficienter ſubvenitur per illum modum licentiæ, ac diſpenſationis, ſolum enim ſupponitur eſſe neceſſarium, ut illa perſona vacet generationi alicujus filii, qui poſſit eſſe hæres regni, v.g. quod illo modo ſatisfieri poteſt. Aliunde vero quoad alia poteſt ſtatus religioſus ſimul ſervari, partim actu, partim obligatione, & animi præparatione: nam poteſt actu ſervari caſtitas conjugalis; item poſſet talis perſona nunquam petere debitum, ſed tantum reddere, vel ſaltem ex voto ſpecialiter teneri ad nunquam petendum, nec conſummandum matrimonium, niſi propter generandam prolem; item poſſet manere obligata ad alias obſervantias regulares, quæ cum uſu matrimonii directe non repugnarent. Denique poſſet manere prohibita, vel etiam inhabilis ad contrahendum aliud matrimonium defuncto conjuge, ſi ex illo prolem haberet, per quam ſubventum eſſet neceſſitati, in qua fundatur diſpenſatio; nihil ergo eſt, cur repugnet ita fieri diſpenſationem; imo ſi non ita ſit, quando ſimilis neceſſitas occurrit, potius eſt, ut benignior, & major fiat diſpenſatio, & ut ſcrupuli, ac onera tollantur.

Ex diſpenſatione licet uti calice conſecrato ad communem uſum neceſſarium, & non malum.

11 Tertio declaratur illo exemplo calicis conſecrati, ipſum retorquendo. Nam licet jure ordinario non poſſit vas conſecratum ad profanos, & communes uſus deſtinari; in aliquo tamen caſu, & urgente gravi neceſſitate, poteſt diſpenſari, ut liceat uti hujuſmodi vaſe ad aliquem communem, & ordinarium uſum, non malum, ſed bonum, & naturę neceſſarium, ut ſi non eſſet aliud remedium ad bibendum, & extinguendam ſitim, vel quidpiam ſimile; ad

ad eum modum,quo David urgente neceſſitate panes propoſitionis accepit 1. Regum 21.cujus factum Chriſtus defendit Matth. 12. ut ibi Hieron. Chryſoſtom. & alii notarunt. Ergo ſimiliter quamvis perſona ſit conſecrata per profeſſionem, propter gravem Reipublicæ neceſſitatem poterit ei licite concedi uſus matrimonii, retenta etiam conſecratione; quia ille uſus licet communis dici poſſit, quatenus non eſt ex melioribus bonis, non tamen eſt malus, & interdum eſse poteſt communitati necesſarius. Dices hoc argumento probaretur ſine diſpenſatione poſse hoc fieri; ita enim fieri poſset illud de calice, in urgente extrema neceſſitate. Reſpondetur in rigore ita ſentire eos, qui dicunt, magis eſse hoc licitum per interpretationem, quam per diſpenſationem; eſsetque fortaſse id veriſimile, ſi neceſſitas eſset evidentiſſima, & adeo urgens, ut non poſſit ſummus Pontifex, vel alius gerens vicem ejus, conveniri: tamen quia hæc duo moraliter non poſsunt contingere, ideo ſatis inde concluditur hoc fieri poſse ſaltem per modum diſpenſationis.

12 Tandem declaratur; nam ſi ſingamus utrumq; conjugem poſt generatum filium regni hæredem, ex mutuo conſenſu religionem profiteri, poſtea vero mortuo filio, vel filiis regnum in prædictam gravem neceſſitatem redigi, cur non poterit Pontifex eis facultatem facere, ut iterum inter ſe conveniant ad filium aliquem procreandum? (ſuppono enim adhuc eſſe, & ætate, & viribus habiles;) nulla certe probabilis ratio afferri poteſt, cur hoc ſuperet Pontificis poteſtatem, cum inter rationem temperantiæ, & juſtitiæ ille actus licitus, ac legitimus eſſe poſſit ratione vinculi matrimonii,quod inter illas perſonas permanet;intra rationem autem religionis poſſit etiam actus ille honeſtari remittendo ex parte Dei obligationem voti caſtitatis, quod ex legitima cauſa facere poteſt Chriſti Vicarius, & ſupremus in terris diſpenſator; nam quod illud votum ſit pactum in religione, non mutat ſpecifice obligationem ejus, neque addit novum aliquod jus divinum, vel naturale, ratione cujus illa diſpenſatio repugnet, ut ſæpius eſt in ſuperioribus oſtenſum; ergo in eo caſu poterit ea diſpenſatio concedi ſolum quoad unum, vel alium actum ſufficientem ad remedium occurrentis neceſſitatis, integro manente ſtatu religioſo utriuſque perſonæ quoad reliquas omnes obligationes; ita ut impleto tempore, ſeu actu diſpenſationis, ſeparari, & ad obſervantiam prioris ſtatus redire teneantur.

Tribus modis hæc diſpenſatio fieri poteſt.

13 Ex quibus tandem concludimus,tribus modis poſſe intelligi hanc fieri diſpenſationem, non omnino ablato religionis ſtatu. Primo diſpenſando in ſolo uſu matrimonii, eo quod vinculum jam ſupponatur, ut in caſu proxime præcedenti. Secundo diſpenſando ſimul in vinculo,& uſu, id eſt, ut matrimonium denuo contrahi, & conſummari poſſit, ſub ea conditione,ut eo non obſtante perſona in reliquis maneat obligata ad caſtitatem, & inhabilis ad quodlibet aliud matrimonium, in quocumque eventu. Denique ligata vinculo religionis: neque enim exiſtimari poteſt in eo caſu ſolum relinqui ſimplex votum caſtitatis conjugalis, cum ſimplici etiam obligatione redeundi ad ſtatum religioſum, ſi matrimonium illud per mortem alterius conjugis diſſolvatur, nam revera longe majus eſt vinculum, quod relinquitur, tum quia per illa vota ſimplicia non ſit perſona inhabilis ad aliud matrimonium diſſoluto primo; tum etiam (quod caput eſt) quia illa perſona mortuo illo conjuge non indigeret nova profeſſione, ut eſſet vere religioſa, neque eſſet neceſſaria nova traditio, ut monaſterium jus haberet in talem perſonam; quia prius jus integrum ſemper manſit, nam per diſpenſationem non fuit ablatum, ſed impeditum, ſeu ſuſpenſum, quoad uſum, durante alio ſtatu; ſicut ſervus, qui profeſſus fuit religionem invito domino, licet durante ſervitute excuſetur ab uſu, ſeu actuali obedientia religioſi ſtatus, quacunque ratione poſtea recipiat libertatem a ſervitute, manet ſub jugo religionis abſque nova profeſſione.

14 Tertio modo poſſet intelligi hæc diſpenſatio ſolum quoad contrahendum licite & valide matrimonium, ſine licentia conſummandi illud,quæ diſpenſatio ex parte cauſæ, & materiæ videri poteſt facilior: ratione autem periculi, & aliorum effectuum moralium habet ſpecialem difficultatem, & ideo nunquam fit, nec forte expedit fieri. Declaro ſingula, propoſito caſu, in quo aliquis, qui defloravit virginem, & ex ea filium naturalem genuit, poſtea religionem profeſſus eſt. Poteſt enim in eo caſu gravis cauſa, vel neceſſitas occurri, ut filius ille per ſubſequens matrimonium legitimus fiat; vel ut poſſit ſuccedere in jure regni, v. g. vel alterius hæreditatis, vel ob aliam ſimilem cauſam. Poſſet ergo in eo caſu habilitari perſona, & dari facultas ad contrahendum matrimonium, ſolum ad prædictum effectum; quia id ſatis eſſet ad ſubveniendum illi neceſſitati, & non repugnat matrimonium valde, & licite contrahi, ſine animo conſummandi illud: qua ratione diximus in ſuperioribus poſſe aliquando licite contrahi dicta intentione non obſtante ſimplici voto continentiæ, aut religionis, Argumento c. *commiſſum*, de ſponſalibus; ergo nihil eſt,quod huic modo diſpenſationis repugnet. Aliunde vero actus ille contrahendi matrimonium ſine animo conſummandi, nihil derogat caſtitati, parumque, aut nihil impedit,etiam uſum, & executionem religioſi ſtatus: ergo ex hac parte talis diſpenſatio longe facilior eſt. Unde etiam fit, ut ex minori cauſa concedi valeat, non ſolum propter bonum unius regni, ſed etiam propter conſervandam illuſtrem aliquam domum, ſeu hæreditatem, & propter reparandam aliquo modo famam & honorem alicujus illuſtris fœminæ. Igitur per ſe loquendo, talis diſpenſatio non ſolum ſpeculative poſſibilis,ſed etiam moraliter facilis eſt; ſemper enim ſuppono inhabilitatem ad matrimonium annexam ſtatui religioſo eſſe de jure humano.

15 Nihilominus tamen diſpenſatio cum tali limitatione conceſſa videri poteſt conſtituere hominem in gravi periculo peccandi contra votum, & ſtatum religioſum, quia difficile eſt poſt contractum matrimonium ſeſe continere. Verum hæc occaſio accidentaria eſt, & extrinſeca, & accepta potius quam data, & variis mediis facile evitari poſſet, & ideo ex hac parte non fieret admodum difficilis talis diſpenſatio. Aliunde etiam videtur oriri quædam perplexitas ex tali diſpenſatione, ſi enim matrimonium illud non eſt conſummatum, aut vinculum illud perpetuo manſurum eſt, vel iterum eſt diſſolvendum. Primum eſt contra jus alterius conjugis, qui liber relinqui debet, ſi alter non vult conſummare matrimonium, ſed religionem profiteri, aut (quod perinde eſt) in ea permanere: ſecundum autem involvit quandam repugnantiam in ipſo facto. Per quid enim tale matrimonium ſolveretur? niſi per profeſſionem; at hæc jam præceſſit, & non potuit impedire valorem matrimonii,ne fieret, ergo multo minus poterit diſſolvere jam factum. Quod ſi neceſſaria dicatur nova diſpenſatio Pontificis, præter communem dubitationem, an hæc ſit poſſibilis, videtur ſpecialem indecentiam involvere, dare diſpenſationem ad contrahendum matrimonium ſub formali, aut virtuali intentione, aut ſpe iterum diſpenſandi in tali vinculo, diſſolvendo illud.

16 Propter hanc ergo rationem dixi, hunc modum diſpenſationis forte non expedire, ne fieret. Nihilominus variis modis poſſet hæc difficultas vel ſuperari, vel leniri. Primo, ſi illa limitatio non conſummandi matrimonium non eſſet abſoluta, ſed ſolum quantum eſt ex parte ejus, cum quo diſpenſatur, ſeu (quod perinde eſt) altero non repugnante, ſeu non exigente debitum. Secundo ſi ad talem diſpenſationem concurreret cōſenſus alterius conjugis, promittentis etiam Deo perpetuam continentiam, quod probabile eſt non repugnare valori matrimonii rati, & nunc optimo jure poſſet illud vinculum perpetuum manere ſine conſummatione. Tertio poſſet etiam diſpenſatio ita concedi, ut ſi alter conjux nollet perpetuam caſtitatem ſervare, matrimonium ſolveretur, non tam per novam diſpenſationem, quam per ceſſationem prioris, recuperante (ut ſic dicam) profeſſione vim diſsolvendi matrimonium, qua fuerat quodammodo privata per priorem diſpenſationem; nam hæc vis non tantum in profeſſione in fieri,ſed etiam in facto eſſe intelligenda eſt, ut ita res explicetur, per diſpenſationem autem impedita fuit profeſſio,ne matrimonio contrahendo obſtaret,quod fieri potuit ea mente, ut vinculum perpetuum maneret utroque conjuge volente perpetuam caſtitatem ſervare: diſſentiente autem altero intra certum tempus aliquod per iteratam profeſſionem, aut per ejuſdem ſtatus perſeverantiam matrimonium ſolveretur. His ergo modis ſine repugnantia intelligi poteſt diſpenſatio in contractu, vel uſu matrimonii in perſona religioſa.

17 Rationes dubitandi in principio propoſitæ ex dictis ſolutæ ſunt, ſolum enim probant hanc diſpenſationem

Ad rationes in contrarium factas. tionem non fieri ſine aliqua diminutione ſtatus religioſi, vel ſuſpenſione vinculi quoad uſum, & executionem ejus, non tamen probant neceſſarium eſſe, ut omnino religionis vinculum tollatur. Ad cap. autem *cum ad monaſterium*, ſemel atque iterum in ſuperioribus reſponſum eſt, Pontificem ibi non loqui univerſaliter de omni ſtatu religioſo, ſed ſpecialiter de profeſſione juxta regulam monachalem, & præterea loqui de tali voto ſecundum ſe, & ſecundum vim ſuam integram ſpectato. Ex quo non infert Pontifex ſe non poſſe diſpenſare in tali voto, ſed non poſſe licentiam dare agenti contra illud, quia nimirum, nec voto integro manente, poteſt dare licentiam aliquid agendi contra illud, nec ſine juſta cauſa poteſt ipſum votum minuere, aut ejus obligationem ex parte auferre. Ex qua optione infert Pontifex, Abbatem nullo modo poſſe in his votis quidpiam immutare, nec ſine cauſa, nec cum illa. Quomodo intellexit textum illum Innocentius ibi, & Abbas num. 23. cum aliis, quos referunt & ſequuntur Covarruv. de Teſtamentis cap. 2. n. 9. & ſequentibus, & Michael Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap. 32. & 53. Non omittam advertere nomine *Pontificis*, in illo textu interpretari non ſummum Pontificem, ſed Epiſcopum ordinarium, quia ſæpe in antiquis decretis, Epiſcopi, & abſolute Pontifices, & aliquando ſummi Pontifices appellari ſolebant: quam expoſitionem, ſicut non improbamus, ita nec neceſſariam judicamus. *Vide Ferdinandū Mendoça lib. 2. in Conc. Illibertinum, cap. 30.*

LIBER DECIMUS,

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

Argumentum hujus ultimi libri, eſt Obedientia ſpeciali voto in cultum Deo oblata, quæ ut ſic, non ſolum eſt unum ex conſiliis Evangelicis a Chriſto Domino traditis, & unum e tribus votis, quibus religioſus ſtatus eſſentialiter conſtituitur, ſed etiam inter ea præſtantiſſimum, ut docet D. Tho. 2. 2. q. 166. ar. 8. tum ratione nobilioris materię, quam per hoc votum homo Deo conſecrat, nam Paupertas, bona externa, ſcil. divitias: Caſtitas, quaſdam corporis voluptates; per Obebientiam vero Deo quis offert animam, intellectum, ac voluntatem, ac ſeipſum totum in holocauſtum: tum etiam ratione majoris oblationis extenſivæ, quia per hoc votum etiam Deo homo ſubjicit, offertque omnes ſuas divitias, voluptates, cæteraſque actiones, imo & ſeipſum totum cum illis in perpetuum famulatum, & ſervitutem: hinc eſt, quod Aug. lib. contra adverſarium legis, Obedientiam maximam virtutum appellet; *quæ maxima*, inquit, *eſt virtutum, & ut dixerim, omnium origo, materque*. De illa ergo in hoc libro, ſervato ordine, quem in præcedentibus tenuimus, dicemus, prius ſcil., de obedientia ſimplici, poſtea de ſolemni, vel prius de obedientia, quæ extra religionem obſervari poteſt, poſterius de illa, quæ intra exercetur; de qua tamen multa in tractatum de ſocietate reſervamus.

CAPUT I.

Utrum ſimplex obedientiæ votum, & honeſtum, & in conſilio ſit.

1 Hæretici non minus rejiciunt obedientiæ conſilium, quam cętera, nec minus contemnunt obedientiæ votum, quam alia. *Errores hæreticorum.* In quo errore fuerunt olim Lampetiani, ut eos Prateolus appellat lib. 10. in principio, ubi eos exiſtimat fuiſſe An. 132. tempore Innocentii, Sixti, & Caroli IV. eo quod Wicleph. qui prope illa tempora fuit in eodem errore, cum illis conſenſit. Levis quidem conjectura; potuit enim eorum errorem Wicleph. excitare, etiamſi multo eſſet antiquior, ut revera fuit. Nam illorum hæreticorum meminit Damaſc. qui ante nongentos annos fuiſſe, in catalog. hæreſ. ad fin. eoſque *Lampetianos*, a Lampetio appellat. Eundem errorem poſtea ſequuti ſunt *Waldenſes, Begardi, & Beginæ*, ut Caſtro refert verb. *Obedientia*, ac tandem Lutherani, & omnes novi hæretici, qui ut Bellar. refert lib. 2. de Monach. c. 8. in ſumma dicunt promittere obedientiam homini in cultum Dei, ſuperſtitioſum eſſe, & ſacrilegum; promittere autem obedientiam ei, cui aliàs non debetur, alio fine extra cultum Dei ſtultum eſſe, ac proinde malum. Addere etiam poſſent videri contra jus, & inſtitutionem naturæ, quæ hominem fecit liberum, ipſe autem ſe reddit captivum, dum alteri obedientiam promittit.

2 Sed hæc ſententia plane hæretica eſt, quæ nunc generali ratione redargui poteſt; *Confutantur.* nam vel hanc obedientiam rejiciunt, quia ipſa bona non ſit, vel quia votum de illa non ſit pium, ac ſanctum; utrumque autem eſt plane falſum: ergo. Minor quoad poſteriorem partem probata erit demonſtrando priorem. Si enim oſtenderimus hanc obedientiam eſſe honeſtam, & per ſe loquendo, & cum debitis circumſtantiis ſumptam eſſe ex melioribus bonis, quæ ſub conſilio ſunt, evidenter conſtabit juxta principia ſuperius poſita, & probata, etiam votum ejus ex ſe optimum eſſe, ac Deo placitum; quia per ſe honeſtum eſt Deo promittere in cultum, & obſequium, id, quod eſt melius, & ad perfectiorem aſſequendam utilius; & quia ſi obedientia bona eſt, quo fuerit firmior, & immobilior, atque ſacratior, eo erit melior. Unde eadem teſtimonia, atque eædem rationes, quæ probant obedientiam eſſe ex melioribus bonis, probant etiam votum ejus optimum eſſe.

3 Ut autem oſtendamus obedientiam eſſe aptam voti materiam, ſupponere neceſſe eſt, hic non eſſe ſermonem de ſola illa obedientia, quæ Deo, & præceptis ejus debetur, nec de illa ſola, quæ alioquin debita eſt hominibus habentibus veram juriſdictionem, aut poteſtatem ad præcipiendum, & illa utentibus; *De qua obedientia ſit quæſtio.* nam de hac obedientia evidens eſt, non ſolum eſſe bonam, ſed etiam neceſſariam ad vitandam culpam, ac proinde non eſſe ex his bonis, quæ dicuntur ſupererogationis, & conſilii, ſed ex his, quæ neceſſaria ſunt. De quibus bonis, & in univerſum de obſervatione mandatorum, quomodo poſſint ſub votum cadere, ſatis in ſuperioribus dictum eſt. *Duplex obedientia* Præter hanc autem obedientiam poteſt intelligi alia, in qua homo ſe ſubdit voluntati alterius in his, quæ alioquin præcepta non ſunt, poſſunt tamen licite & honeſte fieri; nam ſi hanc conditionem non habeant, clarum eſt, non poſſe eſſe materiam honeſtæ obedientiæ, quia quæ honeſta non eſt, obedientia dici non poteſt. At vero in licitis, & honeſtis per ſe loquendo, etiam honeſtum eſt alteri obedire, ſeu ejus facere voluntatem, quia actio ex parte materiæ, in qua verſatur, bona eſt, & non fit mala ex tali circumſtantia, ſcil. quod fiat ad obediendum voluntati alterius: ergo talis obedientia per ſe loquendo bona eſt.

4 Dices, hinc ſolum probari eſſe bonam materialiter, ſi actio illa, quæ præcipitur, aliàs bona ſit, non tamen eſſe formaliter bonam, id eſt, ob illam ſpecialem rationem, *Objectio.* quod per illum actum fit voluntas alterius, & ideo inde non probari talem obedientiam eſſe aptam materiam voti, ſed ſolum quod actiones illæ alioquin honeſtæ poſſint eſſe materia voti, etiam propria ſponte abſque alterius voluntate factæ. Nam quod fiant ex voluntate alterius, qui per ſe non poſſit illas præcipere, indifferens quid eſt, & non reddit illas meliores: ergo ex hoc ſpeciali reſpectu non ſunt materia voti. Nec ſatis eſt dicere, per ipſum votum fieri, ut talis voluntas habeat vim præcepti, & ideo explere illam, poſſe eſſe materiam voti. Non, inquam, hoc ſatisfacit, quia votum debet ſupponere honeſtatem ſuæ materiæ, non facere: ergo id, quod promittitur per obedientiæ votum, debet ſupponi, ut habens ſpecialem bonitatem ſupererogationis, & conſilii, ratione cujus voveri poſſit: ergo illa non poteſt conſiſtere in obligatione proveniente ex ipſomet voto. Accedit, quod intelligi non poteſt ex ſola promiſsione fieri voluntatem alterius efficacem ad præcipiendum, quæ antea non erat, quia ſine juriſdictione nunquam voluntas eſt efficax ad præcipiendum, promiſsio autem, ſeu votum unius hominis non dat alteri juriſdictionem.

5 Nihilominus dicendum eſt, obedientiam hanc, quatenus

Obedientia eſt opus honeſtum, & conſilii.

tenus eſt ſubordinatio, & ſubjectio propriæ voluntatis ad alienam, eſſe ex bonis ſupererogationis, quæ ſub conſilium cadunt, quod debet intelligi per ſe loquendo, & cum debita menſura, ac circumſtantiis, quas poſtea explicabimus. Sic ergo probatur aſſertio ex verbis Chriſti Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & ſequere me*, nam duplex conſilium in illis continetur. Unum eſt paupertatis, de qua jam dictum eſt, aliud eſt ſequendi Chriſtum, quod eſſe videtur conſilium obedientiæ, quia ſequi Chriſtum eſt ipſum imitari. *Sequitur enim Dominum* (ait ibi Hieronymus) *qui imitator ejus eſt, & per veſtigia illius graditur*: Chriſtus autem in obedientia, & per obedientiam vitam ſuam conſummavit, *factus obediens uſque ad mortem*, ad Philip. 2.

6 Dices, eadem ratione poſſe per illud verbum intelligi conſilium virginitatis, nam per virginitatem etiam Chriſtum ſequimur, quia illum imitamur. Reſpondetur in primis jam in eodem capite datum fuiſſe a Chriſto conſilium virginitatis, ubi de Eunuchis voluntariis dixerat, *Qui poteſt capere, capiat*: ergo aliud eſt conſilium, quod in illo ultimo verbo indicatur. Deinde alia conſilia caſtitatis, vel paupertatis, veluti particularia ſunt comparatione obedientiæ, quæ totam quodammodo hominis vitam complectitur, quia voluntatem ipſam Deo conſecrat, quę principium eſt omnium humanarum actionum; conſilium autem ſequendi Chriſtum, & imitandi ipſum, non eſt de una, aut altera actione, aut virtute, ſed abſolute de toto vitæ inſtituto, & ideo obedientiæ conſilium appoſitiſſime explicatum eſt illo verbo ſequendi Chriſtum. Quod ipſemet Chriſtus Matt. 16. explicuiſſe videtur, dicens: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*; illud enim tertium, *ſequatur me*, non eſt diverſum a duobus primis, ut recte Hieronym. adnotavit, quem alii ſequuntur, ſed eſt veluti explicatio eorum, aut concluſio in illis contenta: non enim diceret Chriſtus: *Qui vult venire poſt me, ſequatur me*, eſſet enim negatio quædam, ſed dicit, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſic ſequatur me*. Perinde ergo eſt, ac diceret, imitetur me abnegando ſeipſum; nihil autem eſt ſeipſum abnegare, quam ſuam voluntatem relinquere, ut divina impleatur, quod eſt obedire, ut ſignificavit Gregorius homil. 32. in Evangelia, & 10. in Ezech. & alii Patres infra citandi: ergo ſequi Chriſtum nihil aliud eſt, quam viam obedientiæ profiteri.

7 Dices, eſto hoc verum ſit, hoc tamen ſatis impleri per obedientiam mandatorum, quia talis eſſe debet, ut propter illam etiam propria vita, ſi neceſſarium fuerit, amittenda ſit, & a fortiori quilibet alius humanus effectus ſuperandus; quod revera etiam eſt abnegare ſeipſum; & de hac abnegatione maxime videtur loquutus eſſe Chriſtus in poſteriori loco citato, ita ut abnegare ſe nihil aliud eſſe videatur, quam Deum diligere pluſquam ſe, & ferre crucem ſuam idem ſit, quod omnia incommoda, & mala pœnæ in hac vita occurrentia fortiter ferre, ne a divina obedientia diſſidatur: hoc autem non eſt conſilium, ſed præceptum: ergo hinc non poteſt colligi aliqua obedientia, quæ ſit in conſilio, ſed ſolum illa, quæ eſt in præcepto. Quod valde confirmant verba, quę Chriſtus ſubjecit, Matt. 16. dicens: *Qui enim voluerit animam ſuam ſalvam facere, perdet eam, qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam; quid enim prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua.* Quibus Luc. 9. adjungitur: *Nam qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cum venerit in majeſtate ſua.* Ex quibus omnibus conſtat Chriſtum loqui de abnegatione ad ſalutem neceſſaria, atque adeo de re præcepti, & non tantum conſilii. Reſpond. concedendo Chriſtum citato loco Matt. 16. & Luc. 9. loqui de quadam abnegatione, & obedientia, quæ eſt in præcepto, ut argumentum factum convincit, & Chryſoſt. & alii exponunt, quod nobis non repugnat, quia non inde immediate probamus obedientiam, quæ eſt ſub conſilio; ſed inde colligimus ſequi Chriſtum conſiſtere in obedientia ad Deum, & ad ipſum Chriſtum, propter quam, & omnes affectus, & propria vita, ſi neceſſe fuerit, abneganda ſunt, quod neceſſario intelligendum eſt de illa Chriſti ſequela, quæ ad ſalutem neceſſaria eſt.

8 Ex alio vero loco Matth. 19. colligimus eſſe aliam Chriſti ſequelam, quæ non eſt ad ſalutem neceſſaria, ſed ſub conſilio ad majorem perfectionem. Quod facile probari poteſt rationibus, quibus ſupra probavimus, ibi dari conſilium, & non præceptum paupertatis: nam ſub eodem tenore utrumque proponitur: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & de pauperibus, & ſequere me*; nam utrumque proponitur poſt obſervationem præceptorum neceſſarium ad ſalutem, & ſub illa tantum conditione, *Si vis perfectus eſſe*. Hinc ergo cum eadem proportione, & ſervata eadem phraſi loquutionis colligimus præter obedientiam, & abnegationem neceſſariam ad ſalutem, eſſe aliam, quæ ſub conſilio proponitur, ſub eodem verbo ſequendi Chriſtum; recte ergo de conſilio obedientiæ verba illa interpretantur. Nihilominus ſubterfugere quis poteſt dicendo Chriſtum in illis verbis, *Veni, ſequere me*, comprehendiſſe omnem vitæ illius imitationem perfectam quoad fieri poſſit in omni genere virtutis, & in omni meliori bono, ac propria abnegatione, ideoque neceſſarium non eſſe verba illa intelligere de aliquo ſpeciali conſilio obedientiæ, imo neque eſſe aliquod tale conſilium, quod ſub illo verbo comprehendatur; quia neque ipſe Chriſtus talem obedientiam in hac vita profeſſus eſt, ſed obedivit æterno Patri, quia ex vi ſuæ humanitatis abſque alia promiſſione facere tenebatur, nulli autem alteri obedientiam promiſit; quod ſi illam exhibuit parentibus, juxta illud Luc. 2. *Et erat ſubditus illis*, id non fuit ex ſpeciali promiſſione, neque ex naturali obligatione, cum eſſet filius Dei naturalis, ſed ob exemplum, & humilitatem, ſicut etiam obedivit legi, & ſolvit tributum ob vitandum ſcandalum. Ex quibus ad ſummum colligi poteſt eſſe conſilium obedire aliis in ſimilibus caſibus propter rationes extrinſecas, non vero pro ſe, eo quod ipſa obedientia, ſeu ſubjectio melior ſit etiam reſpectu illius, qui aliàs ſuperior eſt, ſecluſa hominis promiſſione, & voluntaria ſubjectione.

9 Propter hoc ulterius addendum cenſeo, Chriſtum verbo illo *ſequere me* non invitaſſe adoleſcentem illum tantum ad ſuam imitationem in omni genere, ſed etiam ad ſequendum realiter, & corporaliter, ut ſic dicam, ſe & actiones ſuas illi committendo, ſeque cum illo veluti in unum corpus conjungendo, atque ut ſemel dicam, obedientiam illi præſtando, non illam tantum, quæ ad ſalutem neceſsaria eſt, ſed aliam ſpecialiorem, & ad perfectionis viam aſsequendam neceſsariam juxta diſcurſum ſuperius factum, qui hanc ultimam partem ſatis probat. Prior vero declaratur in primis ex eo, quod ſupra diximus, diſcipulatum, ſeu hanc denominationem diſcipulorũ Chriſti dupliciter in Evangelio accipi. Primo prout communis eſt omnibus in Chriſtum credentibus: ſecundo prout erat ſpecialis quorundam, qui ſingulari, & perfectiori modo Chriſto adhærebant, eumque ſequebantur, vel corporaliter eum comitando; vel ei parendo. Sic Joan. 2. dicitur: *Vocatus eſt Jeſus, & diſcipuli ejus ad nuptias*. Et infra: *Poſt hoc deſcendit Carphanaum ipſe, & diſcipuli ejus, & ibi manſerunt non multis diebus*. Et infra: *Recordati ſunt vero diſcipuli ejus*: ubi nomine diſcipulorum ſemper intelliguntur illi, qui ſpecialiter Chriſto adhærebant, ejuſque & doctrinam, & perſonam ſequebantur, de quibus etiam Judæi dicebant, Joan. 7. *Ut diſcipuli tui videant opera, quæ facis*, &c. ut ibi indicavit Chryſ. hom. 47. Ad hunc ergo perfectum diſcipulatum vocabat Chriſtus adoleſcentem illum, cui conſulebat, *Vende omnia, quæ habes, & ſequere me*. Quod patet primo ex conſonantia aliorum locorum, ſtatim enim ſubjecit Petrus: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te*; ac ſi diceret, jam nos fecimus, quod huic adoleſcenti conſulis; clarum eſt autem Petrum loqui de illo ſpeciali modo ſequendi Chriſtum, ad quem eos vocaverat Matt. 4. *Ipſi autem relictis retibus ſequuti ſunt eum*. Et eodem modo vocavit Matthæum, *ſequere me*, & ſurgens ſequutus eſt eum. Intellexit ergo Petrum loquutum fuiſse de hoc peculiari modo aſsumendi diſciplinam ejus in illo conſilio, *Et veni, ſequere me*. Quam intelligentiam reſponſione ſua Chriſtus probavit, dicens: *Vos, qui reliquiſtis omnia, & ſequuti eſtis me*. Conſonant etiam, quæ Matt. c. 8. & Luc. 9. ubi cum Chriſtus cuidam dixiſset, *ſequere me*, & ille reſpondiſset, *Domine permitte mihi primum ire, & ſepelire patrem meum*, adjunxit Chriſtus, *ſine mortuos ſepelire mortuos ſuos*. Ubi ſimilia de aliis duobus narrantur. Ex quibus planum eſt, Chriſtum per hujuſ-

hujuſmodi verba, quatenus ſpeciale conſilium continent, invitaſse homines, quos ſic vocabat ad illum perfectum modum ſequendi ipſum corporaliter, alioqui nec excuſatio illorum hominum eſset ad rem, neque Chriſti reſponſio fuiſset neceſsaria.

Oſtenditur ratione evidẽti ſpecialis Apoſtolorum obedientia.

10 Quod autẽ hic modus ſequendi Chriſtum ſpecialem obedientiam includeret præter eam, quæ eſt generalis præceptorum, per ſeſe evidens videtur, qua enim ratione poſsent diſcipuli Chriſti cum ipſo in unum aggregari, niſi eſset inter eos ſubordinatio, & obedientia? alioqui eſset confeſſio, quod ſi ad ordinatum vivendi modum obedientia neceſsaria erat, clarum eſt in illo ſacro collegio deeſse non potuiſse, atque adeo eam diſcipulos Chriſto Domino exhibuiſse. Quam etiam ipſum nomen diſcipuli præſefert. Unde Jo.13. ajebat Chriſtus: *Vos vocatis me Magiſter, & Dominus, & bene dicitis, ſum etenim*; recognoſcebant ergo illum ut ſuperiorem, & Dominum peculiari modo. Ac deniq; ex uſu ipſo hanc diſcipulorum obedientiam in Evangelio legimus, nam illos mittebat ad prædicandum, & ſpecialia præcepta, vel documenta dabat, quibus ipſi parebant. Luc.10.& c.22. *Miſit Petrum, & Joannem, dicens, euntes parate nobis Paſcha*, &c. & ſimilia, quæ paſſim invenientur. Vocabat ergo Chriſtus diſcipulos ad ſequendum ſe per ſpecialem vivendi modum, atque inſtitutum, in quo ſibi imperanti obedirent.

Obedientia Apoſtolorum fuit etiã firma

11 Præterea illam obedientiam, ſeu ſequelam fuiſse ita firmam, & ſtabilem, ut poſt conſenſum præſtitum non liceret ab ea recedere, ex eodem Evangelio colligi poteſt: nam ob eam cauſam dixiſse videtur Chriſtus Luc. 9. *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Loquebatur enim ad quendam, qui ſe invitaverat ad ipſum ſequendum, ea ſpeciali ſequela, de qua loquimur, & de illo ait, ſi retrocedat eo ipſo non eſſe aptum regno Dei, quo ſignificatur, illum retrocedendo peccare: ergo conſequenter ſignificatur illam ſequelam futuram fuiſſe moraliter firmam, & ſtabilem. Qui ſenſus probabilis eſt, & uſitatus a Patribus, non tamen neceſſarius, ut late tractavi ſupra q.88.a.1. in commentario. Hoc etiam confirmare videtur Chriſtus Luc. 14. duplici parabola, altera de illo, qui cœpit ædificare, & non potuit conſummare, altera de Rege, qui præcedens ad bellum ſine ſufficienti copia & virtute, poſtea non audens congredi, adhuc longe exiſtens, rogat quæ pacis ſunt: nam per hæc ſignificat Chriſtus, eos, qui ipſum ſequuntur non poſſe niſi turpiter retrocedere, donec rem perficiant, quæ tamen non perficitur, niſi perſeverando uſque in finem: & ideo Theoph. exponens illam Chriſti promiſſionem, *Vos qui ſequuti eſtis me, ſedebitis*, &c. Mat.19. interrogat: *Num & Judas ſedebit*? Et reſpondet, *Non*; dicit enim. *Qui ſequuti me fuerint*, h.e. qui uſque in finem, &c. Unde Act.1. Judas dicitur eſſe prævaricatus de loco miniſterii Apoſtolici; prævaricari autem eſt deficere ab ſtatu, ad quem aliquis obligatus erat.

Allata teſtimonia non convincunt.

12 Sed hæc etiam omnia non videntur cogere, primo, quia in illo loco Luc. 14. probabile eſt Chriſtum loqui de omnibus fidelibus ipſum ſequentibus per fidem & obediẽtiam mandatorum, ut præcedenti libro tactum eſt, & conſequenter poſſunt illæ parabolæ ad omnes facile accommodari. Deinde quia licet eas accommodemus ad eos, qui incipiunt perfectionem ædificare, & hoſtes illius debellare, non ſatis concluditur eos peccare viam illam deſerendo, & retrocedendo; ſed ad ſummum minus conſtanter, & prudenter agere, quod poteſt eſſe ſine obligatione permanendi in illo ſtatu, & abſque ſpeciali culpa in eo deſerendo: ſicut nunc imprudenter agit, qui ſine ſufficienti conſideratione habitum religionis ſumit, & paulo poſt illum deſerit. Qui etiam non aſſequetur præmium illud, *Sedebitis ſuper ſedem*, &c. ſolum quia in eo ſtatu non perſeverat, etiamſi non perſeverando ſpecialiter non peccet; quia illud præmium accidentale eſt, & amitti poteſt ſine culpa. Quod autem de Juda dicitur Act.1. prævaricatum eſſe de loco ſuo, licet gravem culpam indicet, non ſatis tamen convincit illam fuiſſe poſitam ſolum in retrocedendo, vel Apoſtolico officio deſerendo, cui eſſet ſpeciali vinculo obligatus, ſed eo maxime, quod tradendo Chriſtum illum deſeruit, & fingendo ſe ſectatorem ejus, adverſario illum tradidit, quod fuit proprie prævaricatoris munus exercere.

13 Sed licet ex dictis locis non colligatur evidenter Chriſti diſcipulos fuiſſe ſpeciali vinculo obligatos ad permanendum in ea Chriſti ſequela, ſeu diſcipulatu, poſtquam ſemel illi ſe conſecrarunt: tamen dubitari non poteſt, quin eo animo illi ſe traderent, ut perpetuo illi adhærerent, & illud vitæ ac perfectionis genus profiterentur; nam ad hunc finem omnia ſua relinquebant, vendendo illa, & dando pauperibus, ſi oportebat: quæ actio ſatis indicat animum perpetuo perſeverandi in tali vivendi modo, maxime cum etiam uxorum uſum relinquerent, & perpetuam caſtitatem amplecterentur, ut infra oſtendemus. Item ad hoc Chriſtum ſequebantur, ut Evang. annuntiarent; ſic enim ſignificavit Chriſtus Luc.9. cum dixit cuidam: *Sine ut mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuntia regnum Dei*. Et Matt.4. in Apoſtolorum vocatione: *Venite poſt me, & faciem vos fieri piſcatores hominum.* Hoc autem munus non eſt opus unius diei, ſed vitam integram requirit.

14 Hinc autem fit ſatis veriſimile diſcipulos ita fuiſſe Chriſtum ſequutos, ut in poſterum manerent obligati ad obediendum illi & permanendum cum illo: hanc enim ob cauſam res hæc tanquam ſatis ardua illis proponebatur, quia erat res perpetua, quam ſemel illis inchoatam relinquere non licebat: nam ſi hoc liberum ſemper maneret, non eſset adeo difficile illud vitæ genus tentare. Et hoc ſignificaſse videtur Petrus cum dixit Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* nondum enim reipſa ſequuti erant Chriſtum per totum vitæ tempus, ſeu in ejus obedientia per totam vitam perſeverando; tamen quia propoſito & obligatione ſe jam illi perpetuo dicaverant, tamquam de re jam perfecta, ſeu irrevocabili loquitur, & ſolum de præmio interrogat. Denique Patres ita ſentiunt de hac diſcipulorum Chriſti obedientia. Dupliciter autem illam declarare videntur, primo quod ſpeciali Chriſti præcepto obligati fuerint ad Chriſtum ita ſequendum, eique perpetuo obſequendum: ita loquuntur Hier. ep.151. ad Algaſiam q.8. dicens: *Præceptum eſt Apoſtolis: Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*: Et infra: *Apoſtolis, non pueris præcipitur, verum jam ætatis robuſtæ, ut aſſumant perfectionem.* Auguſtin. etiam lib.2. de conſenſu Evang. c. 17. verbo *jubendi* utitur, dicens, *Chriſtum juſſiſſe diſcipulos piſcantes, ut eum ſequerentur.* Difficilius Salvianus li.2. de Eccl. Cathol. ubi loquens de miniſtris Evangelii, quos Chriſtus vocabat: *Eis*, inquit, *Salvator ipſe in Evangelio non ut cæteris voluntarium, ſed imperativum officium perfectionis indicit, quid enim laico illi adoleſcenti dixiſſe legimus? Si vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. Quid autem miniſtris ſuis? Nolite poſſidere aurum, neque argentum*, &c. Mat. 10. Videte, quanta ſit in utroque hoc Dei ſermone diverſitas.

15 Verumtamen ex ipſiſmet Chriſti verbis, *Si vis perfectus eſſe*, &c. ſatis conſtat Chriſtum Dominum non impoſuiſse proprium præceptum omnibus, quos ad ſe ſequẽdum ita vocabat, nam adoleſcentem illum etiam vocavit, dicens, *Veni, & ſequere me*, & tamen ſub prædicta conditione vocavit, *Si vis perfectus eſſe*; licet ergo aliquando illam non exprimeret, ſemper ſubintelligit, ſicut Luc.9. ad quendam dixit abſolute, *Sequere me, & vade, & annuntia regnum Dei*; cum tamen conſtet illud non fuiſse abſolutum præceptum, ſed vocationem ad ſtatum perfectionis. Hieronymus vero, & Auguſtinus illo verbo utuntur ſolum propter formam verborum Chriſti, qui aliquando per modum invitantis, aliquando per modum invocantis vocabat, ut, *Qui vult venire poſt me*, aut, *Venite poſt me*. Videtur autem in hoc poſteriori modo fere ſemper indicari efficaciam vocationis, quæ non in ſpeciali aliqua obligatione aſſumendi perfectionis viam, ſed in congruitate, & efficacitate gratiæ, poſita erat; & ob eam cauſam poteſt etiam imperium vocari, ſicut dicitur etiam Chriſtus imperio ſuo mira opera feciſse. Salvianus autem loquitur de imperio non antecedente, ſed conſequente, ut ſic dicam, id eſt, non de imperio aſſumendi ſtatum perfectionis, ſed reſervandi, & retinendi paupertatem in illo ſtatu ſemel aſſumpto.

Unde provenit firmitas in ſequendo Chriſtum.

Hæc ergo firmitas, & neceſſitas, non proveniebat ex ſolo Chriſti præcepto ſpeciali & poſitivo, ſed ex voluntaria profeſſione obedientiæ includente promiſſionem explicitam, vel implicitam permanendi in illa. Quod expreſſe docuit D. Th. 2.2. q.186. a.6. ad 2. ubi ita concludit: *hæc autem immobilitas ſequelæ Chriſti firmatur per votum.* Et loquitur de hac ſequela etiam prout tacta eſt ab his, qui

per-

perſonaliter Chriſtum ipſum ſequuti ſunt. Et idem ſentiunt omnes Doctores, qui aſſerunt Apoſtolos emiſiſſe tria vota eſſentialia religionis, quos infra commemorabimus, & de voto paupertatis aliqua dicta ſunt libr.8. & de caſtitate lib.præcedenti; non eſt autem minor ratio de promiſſione obedientiæ; imo multo major, quia reliqua ad hoc ordinabantur tanquam media ad finem: ideo enim futuri Chriſti diſcipuli renuntiabant omnibus bonis, & voluptatibus corporis, ut eſſet expediti ad obediendum ipſi præſertim in annuntiatione Evangelii.

Objectio. 17 Adhuc vero dicere poteſt aliquis. Eſto fuerit optimum conſilium perſonaliter ſequi Chriſtum vocantem, illi perpetuam obedientiam promittendo, non poſſe inde colligi nunc etiam eſſe bonum ſimilem obedientiam promittere alicui homini. Eſt enim magna differentia inter Chriſtum & quemcumque alium purum hominem: tum quia Chriſtus Dominus non poteſt errare in præcipiendo, neque ex malitia, neque ex ignorantia, ſed ſemper injunget ſubdito id, quod melius, & ſalubrius illi eſt, homo vero utroque modo errare poteſt pręcipiendo, vel inutilia, vel quæ magis impediant, quam juvent ad ſalutem: tum etiam, quia Chriſtus eſt abſolute omnium Dominus, etiam in quantum homo; & ideo ſi abſoluta poteſtate uti voluiſſet, ſine dubio potuiſſet per proprium imperium obligare quos vellet ad ſe ſequendum, & perpetuo militandum ſub obedientia ſua, etiam in operibus, & miniſteriis perfectionis; & ideo quamvis ipſe pro ſua humanitate nollet tanta uti poteſtate, ſed ſolum volentes invitare ad ſocietatem ſecum ineundam, optimum conſilium erat invitanti conſentire, eique obedientiam promittere. Alii vero homines (ſecluſa poteſtate juriſdictionis, de qua non agimus) nec ſuperiores ſunt, nec recte poſſunt alios invitare, ut ſibi obedientiam promittant: ergo talis obedientia non poteſt conferri cum illa, quæ Chriſto offerebatur, neque ab una ad alteram poteſt argumentum fieri.

Reſponſio. 18 Nihilominus Doctores ſancti ſemper intellexerunt, quæ Chriſtus in hoc negotio & egit, & docuit, non pro illo ſolo tempore, nec pro his ſolum, qui Chriſto Domino obtemperarunt, fuiſſe tradita, ſed fuiſſe normam, & exemplum eorum, quæ perpetuo in Eccleſia duratura erant, & tanquam meliora fidelibus conſulenda: ita expoſuit Baſil. ſermone de abdicatione rerum illa verba Matth.11. *Venite ad me omnes, qui laboratis*, quæ de vocatione ad ſtatum paupertatis & obedientiæ intelligit, & ideo inferius ſtatum religioſum vocat *Sanctorum Chriſti diſcipulorum militiam*; & in conſtit. monaſt. cap. 19. de monach. ita loquitur: *Hi veri imitatores ſunt Salvatoris noſtri, ejuſque vitæ, quam inter nos duxit: quemadmodum enim ille coacto Apoſtolorum choro communia cuncta, ſeque ipſum communem Apoſtolis præbuit, ita hi quoque antiſtiti ſuo obtemperantes genus vivendi Apoſtolorum imitantur ac Domini;* & cap.23. Chriſtum, ait, ad hoc elegiſſe diſcipulos, *ut per eos formam relinqueret futuræ poſteritati*. Idem ſumitur ex Auguſt. lib. 2. contra literas Petil. cap.104. & 17. de Civit. cap.4. & ex omnibus Patribus ubicumque exponunt verba Chriſti ſæpe citata: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & ſequere me*; &, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, &c. Et, *Omnis qui reliquerit patrem*, &c. Nam & multa ex his verbis univerſalia ſunt, quæ proinde non reſtringuntur ex vi, & proprietate ſua, ad præſentes, qui tunc aderant, ſed ad omnes, qui conſilia Chriſti ſequi voluerunt, extenduntur, & materia ipſa talis eſt, ut ad omnes pertineat: ergo etiam doctrina. Unde etiam promiſſio illa Matth.19. *Vos, qui ſequuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes*, &c. quæ conſiderata forma verborum ad Apoſtolos dirigi videbatur, a Patribus intelligitur facta omnibus, qui in ſtatu perfectionis Apoſtolos imitantur, ut videre licet in Auguſt. epiſt.89. quæſt.4. & Pſal.49. & 121. Hieron. epiſt.28. ad Lucinium, & aliis, quos ſupra citavi. Differentiæ autem inter Chriſtum & ejus miniſtros aſſignatæ nihil obſtant: nam ipſe dixit hominibus locum ejus tenentibus: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Unde Baſil. dict. cap.23. conſtit. monaſt. *Nihil aliud* (inquit) *eſt antiſtes, quam is, qui perſonam Chriſti ſuſtinet, & ſequeſter eſt inter Deum & homines*, &c. Quocirca non quælibet obedientia homini præſtita, inter bona ad perfectionem pertinentia computatur, ſed illa, per quam aliquis loco Dei & Chriſti aſſumitur, ut in via perfectionis hominem dirigat, & adjuvet. Quod ſine dubio utiliſſimum eſt, & moraliter neceſſarium; nam ut ibidem Baſilius ſubjungit: *Res omnium difficillima eſt ſeipſum cognoſcere, & curare, propterea quod naturaliter ſeipſum quiſque amat, & quilibet propterea, quod in ſeipſos propenſi ſunt, in veritatis judicio falluntur: porro ab alio cognoſci, curarique facile eſt*, & cætera, quæ proſequitur, multa & magna hujus obedientiæ commoda enumerat.

19 Neque obſtat, quod hujuſmodi perſona errare poſſit; hoc enim probat feliciores fuiſſe, qui Chriſto ipſi obedientiam in hac vita præſtare potuerunt, non tamen probat hoc genus obedientiæ ob eam cauſam contemnendum eſſe; alioquin omne humanum regimen vitandum eſſet; quia in eo ſemper homines errare poſſunt. Eo vel maxime, quod Baſilius in eiſdem conſtit. monaſt. cap.22. late proſequitur, moraliter timeri non poteſt, quod ſpiritualis Prælatus ex malitia erret in ſpirituali ſubditi directione; & quamvis id aliquando contingat, accidentarium eſt; unde non debet ob eam cauſam obedientiæ bonum infamari. Præſertim, quia ſi error talis ſit, ut aliquid contra bonos mores percipiatur, talis juſſio nec obligare poteſt, nec ſub promiſſione obedientiæ continetur: ſi vero non eſt contra bonos mores, ſemper poterit in ſpiritualem profectum obedientiæ redundare, ſi per ipſum non ſtet, & ita hujuſmodi error nunquam erit impedimentum perfectionis acquirendæ. Sed de hoc latius infra tractando de obedientia religioſa. Altera vero differentia inter Chriſtum & alios Prælatos nihil ad rem præſentem facit; quia ipſemet Chriſtus vivens in hac vita mortali homines vocabat ad obediendum ſibi. Et tunc etiam generaliter vocavit omnes ad voluntariam obedientiam præſtandam Prælatis locum ipſius Chriſti tenentibus, & nunc etiam vel interius per ſeipſum, vel etiam exterius per ſuos miniſtros, multos vocat ad hanc perfectionis viam profitendam.

20 Atque hinc facile ſatisfieri poteſt difficultati in principio poſitæ, in qua poſtulabatur, quam bonitatem obedientia habeat, prout ſupponitur ad votum obedientiæ. Dicitur enim in primis non ſemper eſſe neceſſarium ad materiam voti, ut ſpecialem honeſtatem alicujus virtutis habeat, quatenus ad votum ſupponitur; ſed ſatis eſſe, ut ſit res utilis ad virtutem quamcumque diſponendo hominem, vel tollendo impedimenta virtutis. Sic enim paupertas per ſe ſpectata non habet intrinſecam honeſtatem, nec eſt actus, vel materia alicujus virtutis ſpecialis, & tamen quia eſt utiliſſima ad perfectionem acquirendam, ideo ſub ea ratione eſt apta materia voti. Sic ergo dici poteſt de obedientia, quatenus eſt proprię voluntatis renuntiatio, & ſubjectio ad voluntatem alterius, alioquin juriſdictionem non habentis; hic enim actus per ſe ſpectatus ante promiſsionem non habet aliquam intrinſecam honeſtatem ſpecialem, licet poſsit eſſe imperatus ab humilitate, vel ab alia ſimili virtute; per ſe tamen eſt utilis, ut homo convenienter dirigatur in exercitio virtutis, præſertim in via perfectionis, in qua non ſolum præcepta, ſed etiam conſilia executioni mandata ſunt. Nam cum hæc non ſint per præceptum determinata, nec poſsint omnia ab omnibus impleri, neceſſarium eſt prudens arbitrium, in quo melius unuſquiſque ab alio dirigitur, quam a ſeipſo, propter rationes ſuperius a Baſilio datas.

21 Hinc dicitur ulterius, quod licet materia hujus voti, ut ad illud ſupponitur, nondum habeat in ſe actu honeſtatem obedientiæ virtutis, habet tamen poteſtate, quod ſatis eſt, ut adjuncta promiſsione actus ille incipiat habere illam honeſtatem. Quod ſic declaratur; nam ante votum hic non eſt mihi ſuperior, & ideo nondum habet locum propria obedientia circa illum; per promiſsionem autem, qua me illi trado, ac ſubjicio, mihi illum ſuperiorem conſtituo; & ideo jam habet locum erga illum obedientia. Unde actus ille promittendi & aſſumendi alium in ſuperiorem & Prælatum, proxime & ex objecto non habet honeſtatem obedientiæ, neque ab ea virtute elicitur, ſed a religione, cum illa promiſsio fiat in Dei cultum, eo quod ad perfectionem aſſequendam utilis cenſeatur. Nihilominus tamen ex fine participat ille actus honeſtatem obedientiæ, quatenus ex amore illius procedit; ideo enim quis hunc aſſumit ut ſuperiorem, ut in omnibus ſuis actibus poſsit obedientiam exercere;

&

& idcirco, quamvis encomia, & laudes obedientiæ, quæ in Scriptura & Patribus leguntur, proprie dici videantur de ipſo uſu & exercitio obedientiæ, quale eſt illud 1.Reg. 15. *Melior eſt obedientia, quam victimæ*, & ſimilia: nihilominus etiam conveniunt in hunc actum, qui ad tale exercitium voluntariæ obedientiæ ſupponitur, ſcilicet voluntariam ſubjectionem huic perſonæ promiſſione firmatam: nam in hoc actu dixi virtute, & quaſi in radice tota honeſtas obedientiæ continetur, & intenditur: unde in illum optime quadrat ratio tradita a Gregor. lib.35. Moral. cap.10. ob quam obedientia victimis præfertur: *Quia per victimas*, inquit, *aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur*: hoc enim ſacrificium propriæ voluntatis maxime fit in ejuſdem voluntatis ſubjectione, & promiſſione: unde in illam etiam convenit ſervata proportione, quod de virtute obedientiæ idem Gregor. eodem loco dixit talem eſſe virtutem, *quæ ſola virtutes menti inſerit, inſertaſque cuſtodit*: nam hoc etiam ſuo modo facit hæc voluntaria ſubjectio ad aliquem loco Dei conſtitutum, nam illius providentia, & cura, & divino auxilio per illum tanquam per Dei miniſtrum praſtito, virtutes facilius acquiruntur, & conſervantur, ut eleganter Baſilius in locis ſupra citatis declarat. Neque huic efficaciæ talis promiſſionis obſtat, quod per illam non detur propria juriſdictio ei, cui obedientia promittitur; ſatis eſt enim, quod acquirat vel jus aliquod dominativum, quale eſt domini in ſervum, vel patris in filium; vel quod acquirat poteſtatem exigendi materiam illam ut Deo debitam ex vi promiſſionis, quæ omnia latius in ſequentibus exponemus.

Difficultas de obedientia ſimplici.

22 Una vero ſupereſt difficultas propria hujus diſputationis, in qua ſpecialiter de voto obedientiæ omnino ſimplici inquiritur; & quæ hactenus diximus ad ſummum perſuadent obedientiam ſimilem obedientiæ diſcipulorum Chriſti, eſſe laudabilem, & voto conſecrabilem. Hujuſmodi autem ſolum eſt obedientia religionis, in qua plures ſub uno capite Chriſtum repræſentantes congregantur: ergo inde probari non poteſt eſſe conſilium extra hunc ſtatum obedientiam alicui promittere: imo neque eſſe bonum, aut tutum, quia tunc non poteſt aſſumi aliquis tanquam Chriſti vices gerens, ut ei obedientia promittatur: nullus enim poteſt in Eccleſia vices Chriſti gerere, qui auctoritate, & poteſtate publica non ſit ad tale munus deſtinatus, quod in præſenti non ſervatur, ſed ſolum privato judicio, ac voluntate eligitur perſona, cui talis promiſſio fit. Et ob eamdem cauſam non videtur tuta talis promiſſio, cum ſolo privato judicio, & non aliqua publica approbatione nitatur: non eſt ergo hęc obedientia apta materia, ut per tale votū Deo conſecretur.

Obedientia ſimplex eſt honeſta, & laudabilis.

23 Nihilominus dicendum eſt etiam hanc promiſſionem ex ſuo genere optimam eſſe, ſi cum debitis circumſtantiis fiat. Hoc enim ſatis perſuadet Eccleſiæ conſuetudo: ſolet enim ſæpe tale votum fieri a viris piis extra religioſum ſtatum, quod judicio omnium prudentum laudabile eſt, & per ſe loquendo, obligat. Et licet ad proprium ſtatum religioſum neceſſaria ſit Eccleſiæ approbatio ſpecialis, ut lib.2. oſtendimus, non tamen eſſe neceſſariam ad omnem vivendi modum participantem, ſeu imitantem aliquo modo illum ſtatum, aperte ſentit Cajetan. 2.2.quæſt.188. art.1. & Navar. comm.1. de Regul. Unde fit, ut ſæpe in aliquo vivendi modo, vel ab aliquibus perſonis emittantur tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſine ſpeciali approbatione Eccleſiæ, quæ nihilominus vera ſunt, & valida, licet pure ſimplicia, ut Navar. etiam d.comment.1. de Regul. ſæpius docet. Quocirca omnia, quæ de obedientiæ honeſtate diximus, ad hoc ſimplex votum applicari poſſunt: nam etiam tale votum fit homini, ut vicem Dei tenenti, vel e contrario fit Deo, ut homo nomine ipſius præcipiat, quæ ad majus animæ bonum expedire judicantur.

24 Neque ad hoc neceſſarium eſt, ut talis perſona poteſtatem aliquam ab Eccleſia habeat, quia non per poteſtatem juriſdictionis, ſed per poteſtatem dominativam præceptura eſt, quam poteſtatem ab ipſomet vovente privatim accipere poteſt. Neque eſt etiam neceſſarium, ut habeat aliquam publicam, ſeu authenticam approbationem, quia tale etiam votum non eſt publicum, ſed privatum. Satis ergo eſt, quod prudenti judicio, ſive morali probabilitate talis perſona apta & habilis exiſtimetur, ut ei poſſit aliquis curam animæ ſuæ per ſpecialem obedientiam committere. Regulariter autem tale votum ſecurius fit reſpectu alicujus, qui paſtoralem curam in Eccleſia habet, ut ſi ſecularis quiſpiam ſuo Epiſcopo ſpecialem obedientiam voveat, vel alicui Prælato alicujus approbatæ religionis; vel fieri etiam poteſt parocho, aut diſcreto confeſſori; quanquam tunc ſecurius fortaſſe erit votum facere reſpectu hujus, vel illius perſonæ in individuo, cujus virtus, & prudentia probata eſſe poſſet, quam generatim reſpectu cujuſcumque Confeſſoris. Denique hic non deſcendimus ad particulares circumſtantias, ex quibus in quocumque voto poteſt aliquando eſſe periculum: ſatis ergo eſt, quod actus ex ſe, ac prudenter factus bonus, ac religioſus ſit.

Reſpectu cujus perſonæ fiat convenientius hæc ſimplex obedientia.

CAPUT II.

Utrum ſimplex obedientiæ votum habeat conjunctam promiſſionem homini factam, & e contrario.

Rationes dubitandi

1 Ratio dubitandi eſt, quia licet votum hoc Deo fiat, non tamen fit de obediendo ipſi Deo in ſe, ſed de obediendo huic, vel illi homini: ergo neceſſario includit promiſſionem homini factam propter illam, quæ fit Deo. In contrarium autem eſt, quia ſi ibi eſſet aliqua promiſſio humana, illa ſufficeret, ut promittens maneret obligatus ad obedientiam tali homini: ergo promiſſio obedientiæ, etiamſi ſit de obedientia ſpirituali, ut ſic dicam, non eſt verum votum, ſed humana promiſſio: ſicut qui promittit alicui facere pro illo ſacrum, quamvis rem ſacram promittat, non facit votum, ſed humanam promiſſionem.

Prima ſententia.

2 In hac re prima ſententia eſſe poteſt, ſemper in hoc voto intervenire duas promiſsiones, humanam, & religioſam; ex quibus humana eſt veluti materia religioſæ, promittit enim homo homini obedientiam Deo, aut promittit ſervare fidelitatem in obedientia, quam illi promittit; ita videtur ſentire D.Thom. quæſt.88. art.5. ad 3. ubi ſic inquit: *Votum ſoli Deo fit, ſed promiſſio etiam poteſt fieri homini, & ipſa promiſſio boni, quæ fit homini, poteſt cadere ſub voto; & per hunc modum intelligendum eſt votum, quo quis vovet aliquid Prælatis, ut ipſa promiſſio facta Prælatis cadat ſub voto materialiter, in quantum ſcilicet obligat, vovet Deo ſe impleturum, quod Prælatis promittit.* Atque idem ſentit Cajetan. in fine illius articuli; qui conſequenter infert in tranſgreſsione hujus obedientiæ promiſſæ duas eſſe malitias, unam contra religionem ratione voti Deo facti; aliam contra fidelitatem humanam: nam licet hanc poſteriorem dicat eſſe contra obedientiam, non loquitur de malitia formaliter oppoſita ſpeciali virtuti obedientię, ſed de malitia oppoſita fidei debitæ homini in ratione promiſsionis, ut ex diſcurſu ejus manifeſte conſtat: ſed quia illa promiſsio fuit de obedientia præſtanda tali homini, ideo malitiam illam contra obedientiam vocat. Poteſtque hæc opinio ex ſupradictis ſuaderi, quia ex vi voti obedientiæ homo poteſt præcipere, non ratione juriſdictionis, ſed ratione poteſtatis dominativæ: ergo oportet, ut hanc poteſtatem acquirat ex vi promiſsionis alterius: ergo neceſſe eſt, ut ei fiat aliqua promiſsio, quia nemo poteſt acquirere novum jus, & poteſtatem, niſi per donationem, vel promiſsionem ſibi factam. Et confirmatur, nam votum obedientiæ alicui homini factum, ſi ab ipſo non acceptetur, non obligat, ut ex uſu & ſenſu hominum conſtare videtur; hujus autem ratio alia eſſe non poteſt, niſi quia tale votum quaſi materialiter pendet ex promiſsione facta homini, quam ſupponit, quæ promiſsio non acceptata, nulla eſt, & conſequenter etiam votum, quod in illam cadit.

Secunda ſententia.

3 Contrariam ſententiam tenet Sot. libr.7. de Juſtitia, quæſt.2. artic.3. ad 1. ubi conſequenter aſſerit in tranſgreſſione obedientię voto promiſſæ unicam tantum eſſe malitiam, *quia licet illud obſequium* (inquit) *conſtituatur in genere obedientiæ, non tamen niſi per ſolum votum*: & rationem ſubdit, dicens: *Haud obedientiam Prælato voves, ſed Deo, quod eris Prælato obediens.* Declarat hoc, & confirmat exemplo voti faciendi eleemoſynam proximo; nam in illo nulla intercedit humana promiſsio, ſed ſoli Deo fit votum dandi eleemoſynam. Unde ſi eleemoſyna omittatur, nihil fit contra miſericordiam, fidelitatem, aut juſtitiam debitam homini, ſed ſolum contra religionem

gionem ratione voti. Et explicatur præterea in hunc modum; nam qui obedientiam vovet, non intendit beneficium aliquod homini conferre, ſed ſoli Deo obſequium, nec enim quærit utilitatem ejus, cui obedientiam vovet, ſed ſuum ſpirituale commodum, & honorem Dei: non ergo intendit homini aliquid promittere, ſed ſoli Deo.

In obedientia poteſt dari duplex promiſſio.

4 In hac re duplicem quæſtionem tractari poſſe cenſeo, una eſt de poſſibili, & altera de facto. Prior ergo quæſtio erit, an obedientia promitti poſſit cum duplici promiſſione, vel cum una tantum. Ad quam reſpondeo utroque modo fieri poſſe pro arbitrio voventis. Quod enim duæ fieri poſſint, manifeſtum eſt ex diſcurſu D. Thom. nec Soto hoc negat, nam votum eleemoſynæ eodem modo fieri poteſt, promittendo homini tale ſubſidium, & vovendo Deo implere promiſſionem eleemoſynæ homini factam. Imo etiam poſſunt hæ duæ promiſſiones fieri concomitanter tantum, ita ut una in alteram non cadat, quia ſi poſſunt ſeparatim fieri, ut ſtatim dicetur, cur non etiam ſint cum ſola concomitantia? nec enim una cum altera repugnat, neque etiam una alteram præſupponit. Dices: repugnat eamdem rem ſimul promitti duobus. Reſpon. ſi illi inter ſe non habeant ordinem, ſed ſint quaſi ultimi termini, vel objecta promiſſionis, ſeu donationis, tunc non poſſet licite aut convenienter eadem res duobus promitti: at vero quando perſonæ accipiuntur ut objecta, vel termini diverſarum rationum, & cum aliqua ſubordinatione inter ſe, tunc recte poteſt circa eamdem rem verſari duplex promiſſio reſpectu diverſorum: ſicut poteſt quis promittere dotem filiæ alterius, ſeſe ipſi filiæ directe obligando; & ſimul poteſt etiam promittere patri, cum directa etiam obligatione ad illum, dare eamdem dotem eidem filiæ: hæ namque duæ obligationes non ſe impediunt, ſed potius juvant. Ita ergo eſſe poteſt in præſenti obedientiæ promiſſione.

In violatione datur duplex malitia ſpecie.

5 Atque in hujuſmodi caſu verum eſt tranſgreſſionem obedientiæ duas involvere malitias ſpecie diſtinctas; unam ſacrilegii contra votum, aliam infidelitatis, vel injuſtitiæ contra promiſſionem humanam. Probatur, quia ibi eſt duplex debitum diverſæ rationis, & utrumque per ſe ſufficit, ut ejus violatio ſit moraliter mala, & contra particularem virtutem ſpecie diſtinctam: unde ſi ibi tantum eſſet promiſſio humana, nullum eſſet ſacrilegium, ſed tantum infidelitas; & e converſo ſi eſſet ſolum votum ſine promiſſione humana, eſſet tantum ſacrilegium: ergo ſi illud duplex vinculum conjungatur, erit etiam duplex malitia. Sicut enim promiſſio humana juramento firmata duplici vinculo obligat, & ideo ejus tranſgreſſio, & infidelitas eſt, & ſacrilegium. Dices: eadem ratione eſſent in eo peccato plures malitiæ: nam præter illas duas eſſet malitia inobedientiæ, nam hæc eſt contra diverſam virtutem, & videtur maxime intrinſeca illi actui: & præterea erit malitia contra illam ſpecialem virtutem, ad quam pertinet materia, circa quam verſatur talis actio, vel omiſſio: ut verbi gratia ſi obedientia eſſet de jejunando, tunc enim tranſgreſſio eſſet etiam contra temperantiam. Reſpon. negando ſequelam; nam in primis malitia inobedientiæ nunquam eſt ſpecialis in tranſgreſſione ſpecialis legis, aut præcepti, niſi directe fiat ex intentione non parendi, ut ſumitur ex D. Thom. infr. quæſt. 104. art. 1. & eſt communis ſententia. Deinde, quia in præſenti caſu, in quo ſupponimus præcipientem non habere juriſdictionem, neque aliam vim ad præcipiendum, niſi promiſſionem alterius, veroſimilius eſt, licet quis non obediat ex directa intentione non parendi tali homini, non incurrere propriam malitiam virtuti obedientiæ ſpecialiter contrariam, ſed ſolum formalius & gravius peccare contra religionem, aut fidelitatem ratione promiſſionis: quia illa ſpecialis ratio virtutis obedientiæ ſolum habet locum reſpectu proprii ſuperioris, qui ex poteſtate juriſdictionis legem ferre poteſt; hic autem obedientia latius ſumitur reſpectu cujuſcumque præcipientis, quovis juſto titulo. Et ob eandem cauſam non eſt in tali actu ſpecialis malitia intemperantiæ, verbi gratia, vel alterius ſpeciei proportionatæ materiæ, quia ex vi talis præcepti actus ille non conſtituitur in illa ſpeciali virtute, ad quam pertinet ejus materia, tanquam neceſſarius ad honeſtatem ejus, ut recte ſenſit Cajetan. dict. artic. 5. quia conſtituere hoc modo actum in ſpecie virtutis pertinet etiam ad propriam poteſtatem juriſdictionis, ac legiſlativam, ut in materia de legibus dicitur. At vero ille actus eſt neceſſarius ex duplici promiſsione diverſæ rationis, ut in caſu ſupponitur, & ideo ex hoc titulo duplex malitia ibi invenitur.

Difficultas, an utraque malitia ſit mortalis ex genere ſuo.

6 Dubitari autem ulterius poteſt, an utraque illa malitia mortalis ſit ex ſuo genere, quod non propoonitur propter eam, quæ eſt contra votum, nam certum eſt illam eſſe mortalem ex genere ſuo, juxta ſuperius dicta, ſed propter aliam, quæ eſt contra promiſsionem humanam. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia promiſsio humana ex ſuo genere non obligat ſub mortali, ut Cajetan. ſupra docuit hac quæſt. 48. artic. 1. & 3. & infra quæſt. 112. artic. 1. eſtque probabilis opinio. Nihilominus idem Cajetan. d. artic. 5. ait promiſsionem obedientiæ, quæ ſit Prælatis, etiamſi nunquam voto firmetur, ex ſe obligare ad mortale: *Quoniam eſt* (inquit) *in perpetuæ obligationis vinculum.* Quæ ratio infirma videtur, quia perpetuitas obligationis non transfert illam ad aliam ſpeciem virtutis, & ideo per ſe non auget illam quoad gravitatem ejus, ut ſic dicam, ſed ſolum quoad durationem. Si ergo promiſsio humana ex genere ſuo non obligat ſub mortali, quia ſolum obligat ex fidelitate, etiamſi talis promiſsio ſit de re perpetua, non obligabit ſub mortali. Exiſtimo tamen ſenſum Cajetani fuiſſe hanc promiſsionem obligare ad mortale, quia non eſt pura promiſsio: loquitur enim ſpecialiter de promiſsione religioſorum, in qua (juxta multorum ſententiam infra ſuo loco tractandam) intervenit quædam traditio, & quaſi donatio: & illam fortaſſe vocavit Cajetan. vinculum perpetuæ obligationis: quo ſuppoſito merito dicit obligare ſub mortali ex ſuo genere, quia obligat ex juſtitia. At vero in præſenti non habet locum illa ratio in eo ſenſu explicata, quia in voto omnino ſimplici non intervenit aliqua ſimilis traditio.

7 Nihilominus verum cenſeo talem malitiam etiam eſſe mortalem ex genere; quod erit certius, ſi talis promiſſio inducat obligationem juſtitiæ, quod aliquando facere poteſt: ſi vero ſit adeo pura, ut ex ſola fidelitate obliget, res eſt magis incerta; nihilominus tamen materia eſſe poteſt adeo gravis, ut hæc etiam promiſsio ſub mortali obliget, ſicut alibi latius dixi: talis autem eſſe videtur hæc materia obedientiæ, præſertim abſoluta & per totam vitam: ſic enim perpetuitas ſumpta ex parte objecti, ſeu materiæ multum poteſt gravitatem promiſsionis augere. In particulari autem tranſgreſsio hujus promiſsionis poteſt eſſe venialis ex levitate materiæ, ut per ſe conſtat. Hinc autem videtur probabile eſſe hanc malitiam in particulari actu ſumptam, aliquando poſſe eſſe mortalem reſpectu voti, & tantum venialem reſpectu fidelitatis humanæ: quia aliqua materia eſt gravis reſpectu divinæ promiſsionis, quæ eſt levis reſpectu humanæ: ſicut promiſsio humana juramento firmata aliquando obligat ſub mortali, quæ per ſe tantum obligaret ſub veniali; & tunc violatio talis promiſsionis juratæ, licet ſit mortale peccatum, ut eſt contra juramentum, ſolum erit veniale, ut eſt contra promiſsionem humanam: ita ergo eſſe poteſt in præſenti; in particulari autem hæc diſcernere difficile eſt, & prudenti arbitrio eſt committendum.

Aſſertio ſecunda, obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem factam homini.

8 Quod autem obedientia promitti etiam poſsit unica tantum promiſsione, recte probatur argumentis factis pro ſecunda ſententia. Ulterius autem, ut clarior res fiat, addendum eſt, cum duplex promiſsio hic poſsit intercedere, divina ſcilicet, & humana, per quamlibet earum ſolam poſſe homini obedientiam præſtari, quamvis eum diſsimili obligatione. Et quidem fieri hoc poſſe per ſolam promiſsionem humanam, ex doctrina a D. Thom. data ſic colligi poteſt: nam promiſsio obediendi homini materialiter cadit ſub votum, & per illud firmatur: ergo poteſt per ſe ſola fieri ſine voto. Patet conſequentia, tum quia prius poteſt fieri ſine poſteriori; at vero illa promiſsio, quatenus eſt materia voti, antecedit: ergo poteſt homo in ea ſiſtere, & votum non adjungere: tum etiam, quia tale votum eſt mere voluntarium, & non habet neceſſariam connexionem cum tali promiſſione. Poteſt ergo illa ſola fieri, & obligationem inducere, quamvis inferiorem obligationi voti. Confirmatur, ac declaratur, nam per pactum humanum poteſt quis ſe alteri tradere in ſervum, vel ſe obligare ad obediendum illi humano famulatu, nulla adjuncta religionis obligatione per juramentum, aut votum: ergo per ſimplicem etiam promiſsionem humanam poteſt ſe obligare

gare ad obediendum alicui in actibus ſtudioſis, ſeu virtutis, nulla adjuncta obligatione religionis, aut voti.

9 Dices: obedientia, de qua hic loquimur, debet eſſe ordinata ad majorem animæ perfectionem, & conſequenter ad cultum Dei: ergo promiſſio ejus non poteſt ſeparari a vera ratione voti. Reſpondetur negando conſequentiam: nam propria ratio voti non ſumitur ex materia, quæ promittitur, ſed ex perſona, cui promittitur, & ideo, ut paulo antea dicebam, licet res ſacra promittatur, ſi promittatur homini, & non Deo, non eſt votum. Sic ergo licet aliquis promittat obedientiam homini in rebus ſpiritualibus, ſeu pertinentibus ad propriam perfectionem, ſi revera non faciat talem promiſſionem Deo, non erit votum; hoc autem quamvis fortaſſe in uſu raro contingat, tamen non repugnat, & ſimpliciter pendet ex intentione pœnitentis; & fortaſſe aliqui converſi, qui non profitentur religionem, ſed pactum cum ea ineunt, ſe obligantes ad obſequia ejus, non faciunt proprie votum obedientiæ, ſed pactum quoddam humanum; & idem eſt de quibuſdam hoſpitalariis, qui promittunt obedientiam præfecto hoſpitalis, de quibus videri poteſt gloſſa in Clemen. 1. de decimis, & Panormit. in rubr. de Regular.

Promiſſio homini facta non eſt votū.

10 Quod etiam e contrario obedientia poſſit promitti per ſolum votum factum Deo, etiamſi homini ſit obediendum ex vi talis voti, propter rationes ſupra factas, quæ rem ſatis demonſtrat, probatur a priori, quia materia per ſe requiſita ad hoc votum, non eſt promiſſio facta homini, ſed eſt ipſa obedientia in futurum illi præſtanda: ſicut in voto eleemoſynæ materia per ſe requiſita non eſt aliqua promiſsio humana, ſed eſt ipſa eleemoſyna, ut poſtea exercenda: ergo promiſsio humana non eſt per ſe requiſita ad tale votum: ſolum enim poſſet ex parte materiæ videri neceſſaria: ergo ſine illa poteſt fieri tale votum, quia fieri poteſt ſine his, quæ ſunt per accidens, cum hoc pendeat ex hominis voluntate. Atque in hoc caſu merito dixit Soto in tranſgreſsione hujus obedientiæ ſolum eſſe unam malitiam contra religionem; quia ſolum intercedit una obligatio voti, contra quam peccetur.

Aſſertio tertia: obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem Deo factam.

11 Neque contra hoc urgent auctoritas D. Thom. aut rationes factæ pro illa priori ſententia. Nam D. Thom. vel loquitur tantum de facto, de quo ſtatim dicemus, & non excludit alium modum poſsibilem, vel certe ſolum explicare voluit, quomodo promiſsio facta homini poſsit habere obligationem voti conjunctam; nunquam tamen dixit unam promiſsionem ſine altera eſſe non poſſe. Ad primam vero rationem reſpondetur primo, ut aliquis poſſit præcipere alteri obligando illum ad obediendum, ſatis eſſe votum Deo factum de obediendo tali perſonæ: quia tunc obligatio non oritur ex proprio dominio, vel juriſdictione præcipientis, ſed immediate ex mera obligatione fidelitatis ad Deum, quæ eſt religio. Unde tunc homo præcipiens ſolum ſe habet tanquam applicans materiam voti; ut ſi quis voviſſet dare eleemoſynam omni pauperi petenti, tunc pauper petens obligaret ad dandam eleemoſynam; non quaſi habens jus, aut poteſtatem in alio, ſed tanquam exhibens, ſeu proxime applicans materiam voti, ita ut illa propoſita ſtatim urgeat ejus obligatio: idem clare ſequitur in voto ſequendi conſilium alicujus: idem ergo eſt in voto faciendi alterius voluntatem, quod hic vocamus votum obedientiæ. Quamvis enim talis voluntas per ſe non ſit efficax imponendi obligationem; tamen ad præſentiam illius voluntatis, ut ſic dicam, ipſum votum obligat. Quapropter ſecundo addi poteſt, ut ſuperior non ſolum poſsit quaſi applicare obligationem voti, ſed etiam illam exigere, & ad illam ſervandam cogere, neceſſaria erit promiſsio ipſi ſuperiori facta, vel quod aliunde juriſdictionem habeat; & hoc probat optime ratio facta, & declarabitur infra latius circa ſtatum religionis, in quo maxime hoc locum habet.

12 Ad alteram rationem negamus votum obedientiæ hoc modo pure, ac ſimpliciter factum pendere per ſe & quoad valorem ſuum ex hominis acceptatione, quia nulla promiſsio illi ſit, ſed ſoli Deo. Unde diſtinguere oportet valorem voti ab uſu, nam uſus pendet a voluntate ejus, cui votum promittitur, nam ſi ille nolit præcipere, alter non poterit obedire, unde multo minus poterit ad uſum voti obligari, quaſi in actu. Nihilominus tamen in habitu, ſeu in præparatione animi obligatus eſſe poteſt ad obediendum, ſi alter velit præcipere, quia votum validum fuit, quia quoad hoc non pendet ex alterius voluntate. Addo vero conſiderandam etiam in hoc eſſe intentionem voventis; poteſt enim eſſe omnino abſoluta de obediendo, quoties alter velit præcipere, & tunc procedunt, quæ diximus. Poſſet vero talis intentio eſſe etiam conditionata, ſcilicet promittendi alicui obedientiam, ſi velit ipſe eam acceptare; ita ut niſi ille acceptet votum, quando emittitur, vel quando illi notum ſit, nulla obligatio in poſterum maneat, & tunc non impleta conditione votum evacuabitur, non quia includat promiſsionem ipſi homini factam, ſed quia includit conditionem pendentem ab aliena voluntate, quod longe diverſum eſt: nam qui vovet ingredi religionem, ſi pater conſenſerit, nullam obligationem parenti facit, & nihilominus obligatio voti pendet ex conſenſu, & quaſi acceptatione parentis, quia intentione conditionata factum fuit: ita ergo in præſenti dicendum eſt, ſi votum prædicto modo fiat.

13 Jam vero ſupereſt alter ſenſus quæſtionis, ſcilicet, quo iſtorum modorum de facto fiat, ſeu interpretandum ſit obedientiæ votum. Nam D. Thom. ſignificat fieri priori modo, id eſt, cum adjuncta humana promiſsione: Soto vero ſentit potius fieri poſteriori modo, id eſt, pure & ſolitarie. Mihi autem videtur, quatenus quæſtio hæc tantum eſt de humano facto, quod pendet ex libera intentione operantis, nihil firmum in ea ſtatui poſſe, ſed ad voventis intentionem eſſe recurrendum, & ubi de illa ſatis non conſtiterit, conjecturis eſſe utendum: quatenus vero hoc non ſolum ex facto, ſed etiam ex jure pendere poteſt, ita ut ex jure ipſo (ſub quo conſuetudinem comprehendo) factum colligatur, probabiliorem eſſe D. Thomæ ſententiam. Declaratur, nam votum obedientiæ fieri poteſt, aut in religione aliqua, aut privatim extra religionem: de priori loquitur ſpecialiter D. Thom. & de illo probabilius eſt tale votum adjunctam habere promiſſionem homini factam, quia & ex jure & ex conſuetudine id ſatis colligitur, & ex fine, ſeu effectu, quia ex vi talis voti poteſt vovens cogi a Prælato ad obſervantiam Regularum. Quæ omnia ex dicendis de ſtatu religionis evidentius conſtabunt. De poſteriori autem modo vovendi obedientiam, nihil D. Thom. loquutus eſt, nec immerito, quia neque ex jure, neque ex conſuetudine certum modum habet. Quoad hoc ergo inquirenda eſt intentio voventis, & conjecturis utendum. Regulariter autem loquendo, veroſimilius videtur tale votum pure fieri ſoli Deo abſque adjuncta humana promiſſione: quia & forma ſic vovendi, & intentio tam voventium, quam eorum, quibus obedientia danda eſt, talis eſſe videtur: ut, v. g. ſolet aliquando novitius intra probationis annum tria vota ſimplicia privatim emittere, per quæ nec poteſtatem ſpecialem præbere intendit, ſed ſolum ſe obligare Deo: neque ipſi Prælati aliquam poteſtatem, vel jus proprium acceptare intendunt; eſt ergo ibi votum obedientiæ puræ ſine humana promiſſione. Idemque modus vovendi eſſe videtur, quoties privata perſona promittit obedire confeſſori, v. g. Ratio ſupra inſinuata probabilis eſt, quia per tale votum non intenditur aliquod commodum ejus, cui ſit promiſſio, ſed ſolum ſacrificium illud voluntatis, quod Deo ſit, reſpectu talis perſonæ; quæ ratio non habet locum in religioſo, quia licet præcipue intendat ſpirituale commodum, tamen ad hoc ipſum paciſcitur cum religione, cui ſe tradit: quod genus pacti in alio voto ſimplici non reperitur, unde nec per illud datur poteſtas aliqua quaſi coactiva, vel dominativa ei, cui obedientia promittitur, ſicut per votum religionis ſit. Ita ergo judicandum videtur de hoc voto ſimplici obedientiæ, quoties aliud tam ex intentione voventis, quam ex parte acceptantis non conſtiterit.

Dubitatio, quo modo ſoleat obedientia fieri.

14 Addo inſuper Eccleſiaſtico jure videri ſtatutum, ut per hujuſmodi votum nemo poſſit valide alteri in ſeipſum poteſtatem dare, niſi talis modus traditionis, & voti ab Eccleſia probatus ſit: quia ubi Eccleſia vetuit ſtatum religioſum fieri abſque approbatione ſua (cap. unico, de religioſ. domib. & in Extravag. *Sancta Romana* Joan. XXII. de relig. domib.) eo ipſo hoc etiam traditionis, & dominationis genus prohibuiſſe videtur. Poteſt enim Eccleſia hujuſmodi contractus humanos irritos facere, ſi non fiant modo ab ipſa præſcripto, & licet in præſenti quoad ſimplices promiſſiones id non fecerit, quoad traditionem autem per translationem veræ poteſtatis dominativę id feciſſe videtur.

CA.

CAPUT III.

Ad quid obliget, & ad quam materiam ſe extendat ſimplex obedientiæ votum.

1 Difficile profectò eſt certum terminum, aut modum obligationi hujus voti ex parte materiæ ejus præfigere: in voto enim obedientiæ, quod in religione fit, ſolet materia juxta regulam talis religionis limitari, ut infra videbimus; hic autem nulla eſt particularis, juxta quam hæc obedientia promittatur: unde ergo poterimus deſignare certos terminos hujus obligationis? Dicet fortaſſe aliquis, tale votum nullum habere terminum, nec regulam præter prudens arbitrium ejus, cui obedientia promittitur; itaque obligabit hoc votum ad quodcumque licitum & honeſtum, ſolumque excludentur ea, quæ mala ſunt. At hoc profectò incredibile apparet, quia hoc votum non eſt excellentius, quam ſit votum obedientiæ religioſæ: ſed obedientia religioſa non tam late patet: ergo neque illud votum. Item quia incredibile eſt, eum, qui ſic vovet obedientiam, poſſe obligari ad quæcumque opera pœnitentiæ, verbi gratia orationis, vel contemplationis, peregrinationis, & ſimilia.

2 De hac re nihil invenio dictum in particulari ab auctoribus; ex his vero, quæ vel de obedientia in communi, vel de obedientia religioſa docent, cum proportione ſumenda eſt ratio hujus obligationis, & limitatio materiæ ejus. Primo ergo in tali obedientia ſubintelligendæ ſunt communes conditiones, ſcilicet, quod ſit de re poſſibili, & honeſta, quæ conditiones per ſe ſatis claræ ſunt ex doctrina Auguſt. ſerm. 6. de verbis Domini, & habetur in cap. *qui reſiſtit*, 11. quæſt. 3. & Ambr. lib. de Paradiſ. cap. 6. & ex aliis quæ referuntur ex cap. *non ſemper*, uſque ad cap. *Imperatores*, eadem 11. quæſt. 3. Addo vero in præſenti non ſolum eſſe neceſſarium, ut opus ſit bonum, ſed etiam ut non ſit impeditivum majoris boni. Cujus ratio eſt, quia hoc votum obedientiæ per ſe ordinatur ad majorem perfectionem voventis: ergo non eſt veriſimile voluiſſe obligari ad obediendum in his, quæ ex ſe ſunt impedimenta perfectionis, qualia ſunt opera impeditiva majoris boni. Et confirmatur primo, nam de religioſo dixit D. Thom. quodlib. 1. quæſt. 8. art. 15. & quodlib. 1. quæſt. 5. art. 10. non obligari ad obediendum Prælato, ſi præcipiat contra regulam, quia reſpectu religioſi illa opera eſſent impeditiva majoris boni: ergo eadem proportione cenſendum eſt in præſenti de omnibus operibus repugnantibus meliori bono. Hoc vero præcipue intelligendum eſt de illo opere, quod ex ſe habet excludere majus bonum, ut eſt, v. g. matrimonium, nam ſi tale opus immediate non poteſt promitti per votum, nec comprehendi poterit ſub obedientia per votum promiſſa. Hinc etiam non poterit quis ex vi talis obedientiæ impediri, ne ſtatum religionis aſſumat, vel ſi religioſus fieri velit, non poterit obligari, ut in religione laxiori, omiſſa ſtrictiori id faciat, quia hoc eſſet impedire illi majus bonum.

3 Dices: ergo eadem ratione non poterit quis ex vi talis voti obligari, ut legat, v. g. quia poſſet excuſari dicendo ſe impediri a contemplatione, quæ eſt majus bonum: & ob eandem rationem non poterit obligari ad non jejunandum, vel ad omiſſionem ſimilis operis: quia opus illud melius eſt, quam ejus omiſſio, tam ſecundum ſe, ut conſtat, quam in tali perſona; cum aliàs non teneatur ex aliqua regula ad determinatas actiones, ut ſupponimus. Reſpondetur primo, non eſſe ſimilem rationem, neque actiones has particulares, etiamſi ex genere ſuo inferiores ſint in gradu perfectionis, quam aliæ, proprie dici poſſe impeditivas majoris boni, ut ſupra declaravi, tractando de materia voti in generali: quia & ex ſe non excludunt alias actiones meliores, & quamvis ex ſola ſpecie non ſint æque perfectæ, ob circumſtantias & accidentalia motiva, poſſunt eſſe Deo gratiores. Inter quæ motiva unum graviſſimum eſt implere promiſſionem factam Deo per votum obedientiæ, in quo etiam humilitas & abnegatio proprii judicii exercetur: quo modo etiam omiſſio boni operis, non præcepti aliàs, poteſt eſſe magis meritoria coram Deo quam ipſum opus, quia licet ipſa omiſſio non videatur in ſe habere formalem bonitatem, voluntas omittendi ex obedientia maximum bonum eſſe poteſt: ſicut e contrario opus ex ſe bonum contra obedientiam factum, eſt malum: ſic enim dictum eſt a Daniele Abbate apud Caſſianum collat. 4. cap. 20. *Tantum eſt Abbatis tranſire præceptum ut legas, quantum ſi contemnas ut dormias*; & Greg. 35. Moral. cap. 12. *Sciendum* (inquit) *eſt, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet, quod agitur, intermitti*; habetur in cap. *quid ergo*, 11. q. 3. & ſimilia ſumi poſſunt ex Auguſtin. ſerm. 5. ad Fratres in Eremo. Proprie igitur ſolum illud opus dicitur in præſenti impeditivum majoris boni, quod ex ſe excludit ſtatum majoris perfectionis.

4 Sed quid ſi non tantum in uno, vel alio opere, ſed in univerſum in toto vivendi modo talis ſuperior propria voluntate & privato ac ſimplici voto obedientiæ aſſumptus ea opera, eamque vivendi rationem ſubdito præſcribat, quæ ipſum impediret potius, quam juvaret ad profectum virtutis, teneretur ne nihilominus illi obedire? Reſpondeo hoc in primis multum pendere ex intentione, quam ſubditus a principio in vovendo habuit: nam hæc eſt potiſſima regula hujus obligationis; quomodo autem hoc conjectari poſſit, ſtatim declarabitur quoad fieri poſſit. Si autem ex defectu intentionis voventis non poteſt excuſari talis obligatio, & alioquin nullum opus in particulari ſumptum ex his, quæ ſub obedientiam injunguntur, malum eſt, nec per ſe affert moralem occaſionem alicujus mali, etiam in individuo, & in particulari ſumptum, & alioquin poteſt eſſe utile ad virtutem, ſi homo velit recta intentione & modo illud operari, neminem poſſe excuſari ab executione obedientiæ, quam promiſit, eo ſolo titulo, quod impediat majorem profectum virtutis, quia hoc accidere poteſt ex defectu operantis, non autem eſt per ſe, quod præcipue conſiderandum eſt ad voti obligationem, & ideo in hujuſmodi eventu procurandum potius eſt, ne ſuperior talia opera injungat, quod ipſe facere tenebitur, intellecta ſufficienter diſpoſitione ſubditi: ſi autem nolit, vel parendum eſt, vel aliud remedium procurandum ab habente poteſtatem, juxta ea, quę dicemus ſequenti capite.

5 Ultimo circa hanc conditionem honeſtatis inquiri poteſt, an in caſu dubio debeat, vel poſſit hujuſmodi ſubditus obedire. Quamvis enim generalis doctrina ſit, in dubio obediendum eſſe ſuperiori juxta doctrinam Auguſt. 22. contra Fauſtum cap. 74. & 75. & habetur in cap. *quid culpatur*, 23. quæſt. 1. quæ in materia de conſcientia latius explicantur: nihilominus hic eſt ſpecialis difficultas, quia ille, cui obediendum eſt, non eſt proprie ſuperior, ita ut habeat poteſtatem juriſdictionis, & ex hac parte non habet quaſi jus in re, ratione cujus obediendum eſt ſuperiori in caſu dubio. Ergo ſolum relinquitur illud præceptum ſub generali regula materiæ voti. Regula autem in ſuperioribus poſita eſt, eum, qui dubitat de voto, non obligari ad executionem ejus; ex qua videtur ſequi alia, ſcilicet, eum, qui dubitat in particulari, an hæc ſit materia voti, ſi facta diligentia non poſſit dubium expellere, non obligari ad obſervandum votum in tali materia: ut ſi quis habeat votum dandi eleemoſynam omni pauperi petenti, & in particulari dubitet, an hic, qui petit, ſit pauper, non tenebitur ex vi voti illi dare eleemoſynam: ergo ſimiliter in præſenti, ſi dubitet, an quod præcipitur honeſtum ſit, non tenebitur obedire; quod ſi non tenetur, nec licite poteſt, quia in dubio ſecurior pars eſt eligenda; tunc autem non obedire ſecurius eſt, quia nec frangitur votum, neque operans exponit ſe periculo faciendi aliquid, quod honeſtum non eſt. Item quia hic ceſſat ratio, ob quam in dubio obediendum eſt Prælato, ne privetur jure ſuo, cum in dubio melior ſit conditio poſſidentis; hic autem ſuperior nullum habet proprium jus. Dubitatio, an in dubio teneatur obedire.

6 Reſpondeo probabile mihi eſſe in eo caſu non teneri aliquem ad obediendum ex vi hujus voti obedientiæ omnino, ac pure ſimplicis, propter rationem factam. Dices, ergo nec religioſus tenebitur obedire in ſimili dubio. Reſpondetur negando conſequentiam, quia Prælatus religionis non ſolum præcipit ratione voti, ſed etiam per juriſdictionem, quam habet a Pontifice. Sed contra, nam hæc juriſdictio non eſt per ſe requiſita ad ſtatum religioſum, ut infra oſtendemus; ſeparetur ergo, ſicut de facto ſeparatur in religione Monialium reſpectu Abbatiſſæ, tunc ergo procedet argumentum, & æquiparatio facta. Fortaſſe non deerunt, qui totum concedent, neque enim improbabile videtur Abbatiſſam non poſſe ex voto obedientiæ obligare monialem ad aliquid faciendum in caſu dubio de honeſtate operis injuncti. Et poteſt hoc confirmari ex diffe-

differentia inter votum, & legem, nam voti obligatio pendet ex propria voluntate, & intentione: qui autem promittit, non videtur intendere ſe obligare, niſi in materia certa: ita ergo præſumendum eſt, quoties aliud non explicatur; at vero legis obligatio eſt ab extrinſeca poteſtate, & voluntate: & ideo aliunde menſuranda eſt, ſcilicet ex jure præcipientis.

7 Addo vero negari etiam poſſe illationem illam; eſt enim differentia inter hoc votum ſimplex, & votum religioſi, quod in religioſo habet traditionem adjunctam, per quam religio & Prælatus ejus acquirit quoddam dominium, & jus in religioſum, ratione cujus non habet locum in eo principium illud: *In dubio melior eſt conditio poſſidentis*: unde non poteſt tunc excuſari religioſus, eo quod non habuerit intentionem ſe obligandi pro tali caſu; nam eo ipſo, quod voluit ſe tradere, & jus in ſeipſum ſimpliciter transferre in alium, neceſſario voluit quidquid ex illo ſtatu intrinſece ſequitur. At vero qui emiſit purum ſimplex votum obedientiæ, nullum jus in alium tranſtulit, ſed pura promiſſione ſe obligavit; & ideo ſemper manet quaſi poſſeſſor ſuæ libertatis, quamvis ligatam illam habeat; ac proinde in caſu dubio poteſt jus ſuum præferre, & non exequi mandatum alterius. Nam tunc etiam (quod rem confirmat) dubium eſt, an illud ſit mandatum, quia, ut ſupra dixi, illud non eſt mandatum proprium per reſpectum ad poteſtatem imperantis, ſed ſolum eſt quædam applicatio materiæ voti: unde ſicut eſt dubia illa materia, ita etiam eſt dubium, an illud ſit mandatum, eo modo, quo eſſe poteſt.

Reſolutio ſecunda: in dubio licitum, & melius eſt obedire.

8 Nihilominus tamen cenſeo licitum eſſe in eo caſu dubio obedire, imo & regulariter eſſe melius. Probatur, quia licet fortaſſe non teneatur quis exequi votum in materia dubia, poteſt tamen & optime fieri. Dices: hoc eſſe verum, quando materia illa citra omne dubium honeſta eſt, vel ſaltem non mala, ut in exemplo de eleemoſyna ſupra poſito, quia tunc nihil eſt periculi in exequendo voto, etiamſi fortaſſe non obliget: ſecus autem videtur eſſe, quando dubium de obligatione voti oritur ex dubio de honeſtate operis. Sed licet negari non poſſit eſſe in hoc aliquam rationem diſſimilitudinis, & majoris difficultatis; nihilominus ratio facta procedit, quia illud dubium honeſtatis compenſatur ex probabilitate implendi votum, & ideo licita eſt optio inter illa duo. Quod explico in hunc modum, ſatisfaciendo ſimul rationi prius factæ, quia vel eſt ſermo de periculo committendi aliquid mali materialiter tantum, vel formaliter. Primo modo in utroque reperitur, nam ſicut ſi fortaſſe opus, de quo eſt dubium, malum in reipſa ſit, & fiat, malum aliquod fit: ita ſi fortaſſe opus illud bonum ſit, & non fiat, omittitur aliquid, quod reipſa ſub tali voto comprehenditur, quæ omiſſio etiam eſt quoddam materiale malum. Secundo autem modo, in neutro caſu eſt periculum mali, quia ex utroque capite poteſt illud periculum practice auferri; ſicut enim non cenſetur eſſe periculum practicum in non obediendo, quia probabiliter formatur judicium practicum, quod in eo caſu votum non obliget; ita etiam ad obediendum poteſt formari judicium practicum, quod liceat hic & nunc dubiam conſcientiam deponere, & judicio præcipientis ſe conformare, & illi ſe ſubdere, eo quod ratione voti illum habeat vice Dei. Unde ad formandam hanc conſcientiam practicam non eſt neceſſarium, ut quis judicet ſe teneri ad obediendum, ſed ſatis eſt, ut per extrinſeca principia poſſit ſe ſubdere alterius judicio.

9 Dices: hoc modo etiam ſine voto licebit in re dubia obſequi voluntati alterius propriam conſcientiam deponendo, & alienæ ſe conformando. Reſpondeo, aliquando hoc licere, ſi probitas & conſcientia alterius tanta ſit, ut mihi facere ſufficiat opinionem probabilem, quod eſt ſatis, ut proprie ac formaliter tollatur dubium: at vero in noſtro caſu, non ſolum hac ratione licet, ſed ſpecialiter ratione voti in reverentiam ejus, & ne omittatur id, quod fortaſſe ſub illius materia continebatur. Unde ut liceat ſic obedire, non ſemper neceſſe eſt, ut perſona præcipiens per ſe ſufficiat opinionem facere probabilem, ſed ſatis eſt, quod nulla ſit probabilis ratio ſuſpicandi illum temere, aut ex malitia præcipere, non obſtante dubio in ſubdito exiſtēte. Et hæc ſufficiant pro priori conditione honeſtatis.

Dubia circa poſſibilitatē rei præceptę.

10 Circa alteram conditionem poſſibilitatis, dubitari multa poſſunt, quia certum eſt non eſſe tantum intelligendam de poſſibilitate phyſica, quæ per ſe manifeſta eſt, ſed etiam de poſſibilitate morali, quæ excludit nimiam & extraordinariam difficultatem, & hinc naſcuntur dubia, quia poſſibilitas hæc magnam habet latitudinem, quęnam difficultas excuſet, vel potius excludat actionem a latitudine materię talis voti. In qua re in primis ſervari poſſunt, quæ ſupra dicta ſunt de impoſſibilitate morali excuſante ab obligatione voti, quam diximus menſurandam eſſe ex probabili, ſeu conjecturali intentione voventis. Ita enim in præſenti dicendum eſt, ſi tanta ſit operis difficultas, ut conſiderata conditione perſonæ, & ſtatu ejus, non ſit veriſimile voluiſſe ſe obligare ad obediendum in rebus tam arduis, ac difficilibus, tunc tale opus non comprehendi ſub materia talis voti, quia amplitudo voti pendet ex intentione voventis, cumque non ſit veriſimile, nec rationi conſentaneum, ut aliquis ſe obliget ad obediendum in omnibus ſine illa limitatione in difficultate, & varietate operum, neceſſarium ſemper eſt recurrere ad conjecturatam intentionem voventis. Quæ maxime locum habent, quando difficultas operis extrinſeca eſt, & accidentaria, ſeu extraordinaria: nam utrumque ſicut minus potuit ſub cogitationem cadere, ita etiam veriſimilius erit non cecidiſſe ſub intentionem voventis. Quando vero difficultas eſt intrinſeca, qualis eſt in ingreſſu religionis, diuturna contemplatione, aut magna vitæ auſteritate, tunc ex aliis circumſtantiis, præſertim vero ex ſtatu perſonæ, facienda eſt conjectura, quæ omnia in ſequenti puncto melius exponentur.

Materia hujus voti eſt limitata.

11 Secundo ergo principaliter dicendum eſt votum hoc ſemper habere limitatam materiam, quoad varietatem, multitudinem, perfectionem, ac difficultatem præcipiendorum operum per proportionem ad perſonam voventem, & ad ſtatum ſeu vivendi modum, quem profitetur. Ratio totius aſſertionis ex dictis fere nota eſt, nam prior pars in eo fundatur, quod aliàs votum eſſet indiſcretum, & inhumanum, ut ſic dicam: altera vero pars in eo fundatur, quod nulla occurrit magis accommodata ratio conjectandi intentionem voventis, neque ulla etiam rationabilior moderatio. Et declaratur ex proportione ad votum obedientiæ religioſę, cujus materia limitatur juxta regulam, quia ſecundum illam conſtituitur ſtatus, & ratio vitæ religioſæ: cum ergo ſecularis perſona non habeat certam regulam præter communia præcepta Dei & Eccleſiæ, pro regula ſumenda eſt proportio, ſeu congruitas ad ſtatum ejus: nam quæ eſt proportio religioſi ad ſtatum ſuum, eſt in tali perſona in ordine ad ſuum honeſtum vivendi modum. Item quia, moraliter loquendo, qui tale votum emittit, nihil aliud intendit, quam in illo vivendi modo, quem habet, perfici, & convenienter dirigi, ac gubernari, quod magis elucidabitur ad aliquod particulare deſcendendo.

Hoc votū non obligat ad mutandū ſtatum.

12 Ex hac ergo regula ſequitur primo, ſub tali voto non comprehendi ea, quæ pertinent ad mutationem ſtatus, quod intelligo, regulariter loquendo, & niſi aliud ſufficienter conſtet de intentione voventis. Probatur primo ex dictis, quia mutare ſtatum non pertinet ad gubernationem proportionatam præſenti ſtatui; immo quodammodo illi repugnat: ſicut religioſus ex vi voti obedientiæ non poteſt obligari ad mutandum ſtatum etiam in melius. Unde argumentor ſecundo, quia vel ille ſtatus eſt inferior, & impediens majus bonum, & de hoc jam oſtenſum eſt non poſſe cadere ſub tale votum, vel eſt ſuperior ſtatus & perfectionis, & hunc etiam veriſimile non eſt comprehendi ſub tali voto, tum quia eſt res adeo difficilis, & ardua, ut nemo præſumatur ad illam ſe obligare, niſi per directam voluntatem ac promiſſionem: tum etiam, quia aliàs votum illud obedientiæ eſſet virtuale votum religionis ſaltem ſub ea conditione, ſi Petrus, v. g. pręceperit, hoc autem eſt contra intentionem ſic voventium, immo quodammodo videtur contra naturam talis voti, nam obligaret aliquid quod ipſummet votum evacuaret, ſubtrahendo illi materiam. Unde juxta communem uſum, qui vult obligari ad religionem, ſi alter conſentiat, nunquam id facit per votum obedientiæ, ſed aut per votum ſequendi conſilium alterius in ea materia, vel per votum religionis cum ea conditione, ut alter conſentiat.

Non obligat ad nō aſſumendum inferiorem ſtatum aliquādo

13 Sed quæres, an ex vi hujus voti obedientiæ poſſit quiſpiam obligari ſaltem ut non aſſumat inferiorem ſtatum, v. g. vidua, aut virgo non contrahat matrimonium. Reſpondeo, ſi talis perſona non ſit aliàs ex voto proprio obligata ad caſtitatem, vel ad non nubendum, non

poſſe

poſſe ad hoc obligari ex præcepto obedientiæ, etiamſi alicui confeſſori, vel Prælato abſolute & indiſtincte obedientiam promiſerit propter rationes factas, quæ hic cum proportione applicari poſſunt. Eſt enim materia illa ſecundum communem æſtimationem & modum pertinens ad diſtinctum votum, & ideo non cenſetur comprehendi ſub materia obedientiæ promiſſæ, niſi aliunde hoc ſatis conſtet ex intentione voventis: at vero ſi talis perſona ex proprio voto teneretur non nubere, veriſimilius eſt, poſſe etiam in virtute obedientiæ promiſſæ obligari ad non nubendum, & ad vitandum omne conſortium, omnemque actionem quæ ad talem finem ordinari poſſit; quia ſuppoſita aliunde obligatione, jam pertinet ad convenientem gubernationem talis perſonæ in tali ſtatu tota illa providentia, & prohibitio: ſicut etiam religioſus poteſt per obedientiam gubernari in omnibus, quæ pertinent ad cuſtodiam caſtitatis: & ipſa eadem perſona ſecularis, licet caſtitatem non voviſſet, poſſet in virtute obedientię promiſſę obligari ad cavenda pericula, vel occaſiones peccandi contra conſcientiam naturali legi debitam.

14 Dices; ergo proportionali ratione poterit obligari propter obſervantiam ipſiuſmet voti obedientiæ, ut matrimonium non contrahat, nec ſe ſubtrahat ab obedientia promiſſa. Supponimus enim tale votum eſſe perpetuum, ſeu de obedientia ſemper præſtanda tali perſonæ, vel Prælato; at vero ſi vovens mutet ſtatum, eo ipſo fit inhabilis ad obediendum: ergo poteſt in virtute ejuſdem obedientiæ prohiberi, quando ille ſtatus eſt inferior, ut eſt matrimonium. Nam ſi eſſet ſuperior, ut eſt religio, non poſſet, nam in quolibet voto intelligitur ſubintellecta conditio melioris boni, quæ non habet locum reſpectu inferioris ſtatus. Reſpondetur negando ſequelam; neque enim putamus actum illum contrahendi matrimonium eſſe contrarium illi voto obedientiæ, per ſe loquendo, quia materiæ ſunt adeo diverſæ, ut una in alia non includatur, ſicut oſtenſum eſt: eſſet autem contrarius, ſi per illum actum redderetur perſona inhabilis ad implendum, quod promiſerat. Dici ergo poteſt perpetuitatem illius obedientiæ non intelligi ſimpliciter promiſſam, ſed durante illo ſtatu, in quo promittitur, vel potius durante carentia alterius ſtatus, ad quam carentiam non obligatur quis ex vi talis voti. Vel ſecundo dici poteſt, non fieri talem perſonam inhabilem ad ſervandum votum illud modo ſuo ſtatui accommodato; nam licet quis in matrimonio poſitus leges matrimonii ſervare debeat, optime poteſt in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ ſuæ, illi parere, cui obedientiam promiſerat; imo hinc poterit multum juvari ad ipſas leges matrimonii ſervandas: ſic enim illi, qui ſunt tertii ordinis, etiam conjugati, obedientiam promittere ſolebant, ut conſtat ex gloſſa in Clement. *Cum ex eo*, de ſentent. excomm. verbo *Tertio*, juncta gloſſa in Clement. 1. de religioſ. domib. verbo *Obedientiam*.

Hoc votũ non eſt neceſſario connexũ cum votis paupertatis & caſtitatis.

15 Ex quo obiter infero, hoc votum ſimplex obedientiæ non neceſſario eſſe connexum cum aliis duobus paupertatis, aut caſtitatis. Quod eſt manifeſtum, quia materiæ illorum votorum non ſunt neceſſario connexæ cum materia hujus voti, & alioqui promiſſiones ipſæ voluntariæ ſunt: ergo poſſunt ſimul vel diviſim fieri pro arbitrio voventis. Item de caſtitate, quantum ſpectat ad materiam ejus voluntariam, hoc ſatis conſtat ex dictis, quantum vero ad materiam neceſſariam, aliàs præceptam, a fortiori conſtat non eſſe neceſſarium votum ejus, quamvis indirecte ex obedientia promiſſa poſſit quis obligari ad ea, quæ neceſſaria fuerint ad cuſtodiam talis caſtitatis. De paupertate res etiam eſt manifeſta, & uſu etiam recepta, & ſequitur etiam ex præcedenti, nam ſi conjugatus poteſt promittere obedientiam, cur non etiam dives, ſeu habens rerum dominium? quod regulariter conjunctum eſt, vel ſaltem eſſe poteſt cum conjugio. Semper tamen intelligitur hæc obedientia accommodata ſtatui, ut dixi, & ideo non poteſt ex vi illius, ſi perſona ſit dives, obligari ad paupertatem ſervandam, quia hæc jam eſſet mutatio ſtatus; ſed obligari poterit ad utendum divitiis convenienter ſuo ſtatui, tam quoad eleemoſynas, quam quoad alia pietatis opera, habita ratione ſtatus familiæ, &c.

Corollarium 4. Quæ perſonæ poſſint hoc votum facere.

16 Præterea ex eodem principio intelligi poteſt, quænam perſonæ poſſint hoc votum obedientiæ emittere. Dicendum eſt enim generaliter loquendo, quaslibet perſonas cujuſcumque conditionis ſint, poſſe hoc votum emittere, quia ſemper debet intelligi obedientia accommodata conditioni perſonæ, & maxime non repugnans alteri obligationi majori, quæ tali perſonæ inſit. Si enim hoc obſervetur, nulla eſt ratio, ob quam perſona aliqua a voti hujus capacitate, & commoditate excludatur. Maxime vero videntur apti ad hoc votum ſeculares homines, qui ſui juris ſunt, & vitam cœlibem ſervant. Nam religioſi jam habent ſuum proprium & excellentius obedientię votum, quod eis ſufficit, quamvis abſolute non repugnet aliud illi adjungi, ut ſtatim dicam. Deinde homines, qui ſunt ſub alterius poteſtate, ut filiifamilias, & ſervi, minus indigent hoc voto, minuſque apti ad illud ſunt; quia jam habent a quo regantur, eique obedientiam debeant. Non tamen ſunt omnino incapaces, quia in his, quæ pertinent ad bonum & perfectionem animæ, ſui juris ſunt, nec tenentur in omnibus his materiis parere dominis, vel parentibus, ſed liberi ſunt in illis actibus pietatis, qui dominio, vel juri paterno non repugnant: in his ergo poterunt hæ perſonæ alicui ſpirituali patri obedientiam promittere, quod ſolum poterit illa uti ſine præjudicio alterius domini, vel parentis. Et quoad hoc eadem eſt ratio de uxore reſpectu mariti, imo etiam ſuo modo, & ſervata proportione in viro idem ſervandum eſt, nam, licet non ſit ſubditus uxori, ſuum tamen officium illi debet, & hac ratione dixi cœlibem vitam agentes eſſe magis aptos ad hoc voti genus emittendum.

An Papa hoc votũ obediẽtiæ ſimplicis emittere poſſit.

17 Hic vero ſpecialiter inquiri poteſt, an ſummus etiam Pontifex ſit capax hujus voti; cum enim ſit ſuper omnes ex divino jure, non videtur poſſe alicui ſe ſubdere propria voluntate. Item nullus ſuperior poteſt ſe ſubdere ſubdito ſuo; Pontifex autem, ſi in eo ſtatu perſeveret, non poteſt non habere reliquos omnes ſibi ſubditos: ergo nulli poteſt ſe ſubdere per obedientiæ votum. Unde religioſus, qui ad Pontificatum aſſumitur, quamvis votum obedientiæ retineat quaſi in habitu, & illo obligetur quaſi in præparatione animi, quia ſi renuntiaret Pontificatui, poſſet illo obligari, tamen ad uſum obedientiæ non tenetur in eo ſtatu, nec videtur poſſe obligari eo durante ob eamdem cauſam. Nihilominus etiam perſona Pontificis non videtur incapax hujus voti, ſi ſpeciali voluntate velit illud emittere, in illo ſtatu, & pro illo ſtatu, etiam quoad uſum ejus. Quod ita declaratur, quia licet Pontifex ſit ſupremus quoad juriſdictionem Eccleſiaſticam, & ideo ſecundum illam non poſſit fieri ſubditus, præſertim quoad exteriorem juriſdictionem, id eſt, non ſacramentalem, non tamen repugnat, quod voto ſe obliget ad aliquem operandi modum, quia talis obligatio Deo fit. Unde poteſt vovere, non diſpenſare, v. g. niſi ex tali, vel tali conſilio, vel jejunare, aut orare, ſi Petrus, v. g. expedire judicaverit: ergo etiam poteſt vovere operari juxta voluntatem alicujus, quod eſt promittere obedientiam, de qua agimus; quia hæc obedientia non requirit juriſdictionem, ſed fit quaſi per applicationem materiæ voti, ut ſupra explicavi, quæ materia non habet repugnantiam cum dignitate Pontificia, ut explicat ratio facta.

18 Neque etiam habet indecentiam, præſertim ſi a tali voto excludatur omnis poteſtas dominativa, & quaſi coactiva, ex parte ejus, cui obediendum erit, nam hæc certe repugnare videtur cum Pontificia dignitate. Et ideo hic non agimus de pacto, ſeu promiſſione humana, per quam hæc poteſtas dari poteſt, ſed de puro voto ad Deum; hoc enim nec ex parte voti habet indecentiam, neque ex parte materiæ, ſeu modi talis voti, quia poſſet alterius voluntas tam recta, & prudenter operans æſtimari, ut conveniens judicaretur illam in operando ſequi. Præſertim ſi is, qui ſupremam habet poteſtatem, aliquid periculi ſentiat male utendi illa propter aliquem proprium affectum, & aptum remedium eſse exiſtimet alterius ſequi voluntatem. Quod maxime videtur poſse habere locum in uno vel altero genere actionum, licet pro tota vovendi ratione tam in privatis actionibus, quam in publicis minorem decentiam habere videatur. Sed nunc non tractamus quid expediat, hoc enim prudentiæ potius eſt negotium, pendetque ex conſideratione particularium circumſtantiarum: ſed ſolum dicimus, quid fieri poſſit, & non repugnet illi ſtatui, ac Pontificiæ dignitati.

19 Unde ad objectiones conſequenter dicimus, non repugnare, illum, qui ſuperior eſt uno titulo, eſſe ſubditum in alio foro, vel alio modo: ſic enim ſummus Pontifex, licet abſolutus ſit ſupremus paſtor in eccleſiaſtico

foro, ſubditus eſt ſuo Confeſſori in foro pœnitentiæ; & eadem ratione poteſt ſe ſubdere vi promiſſionis & voti, quæ eſt ſubjectio longe alterius rationis, imo & improprie ſecluſa juriſdictione, & poteſtate dominativa. Atque eadem ratione idem dicendum cenſeo de Epiſcopo reſpectu alterius inferioris, & in univerſum de quocumque ſuperiore reſpectu ſui ſubditi. Ita ut etiam religioſus Prælatus, qui ex vi ſuæ profeſſionis non tenetur obedire ſpecialiter Confeſſori ſuo, poſſit, ſi velit, per aliud ſimplex votum ei obedientiam promittere. Semper tamen juxta regulam poſitam tale votum intelligitur accommodatæ ad ſtatum promittentis, ideoque non extenditur ad ea, quæ repugnant ejus officio, ac juriſdictioni.

Epiſcopus, & quilibet prælatus, poſſent hoc votū emittere.

20 Ultimo denique ex dictis concluditur, ſub materia hujus voti non comprehendi omnia opera virtutis, etiamſi non ſint directe pugnantia cum ſtatu voventis, ſed tantum ſint omnino extranea & aliena ab ſtatu voventis. Hoc colligitur ex communi doctrina, quam de religioſis omnes tradunt, ut infra videbimus, quæ cum proportione in præſenti explicanda eſt, ſecundum prudentem conſiderationem ſtatus, cum aliam regulam non habeamus, ut dictum eſt. Exempla ſunt, ſi vir nobilis, ſecularis ac dives promittat obedientiam Confeſſori ſuo, non propterea poterit illi præcipere, ut vilioribus veſtibus utatur, quam deceat ſtatui ſuo, aut quod viles, & abjectas actiones publice exerceat, & ſic de aliis. De quibus moraliter loquendo veriſimile non eſt cecidiſſe ſub intentionem voventis: hæc enim regula præ oculis habenda, & penſatis circumſtantiis, ad particulares caſus prudenter applicanda.

Corollarium ultimum.

CAPUT IV.

Quale peccatum ſit obedientiæ transgreſſio, & quibus modis excuſari poſſit, vel ceſſare obligatio.

1 SUppoſita veritate & exiſtentia hujus voti certum eſt tranſgreſſionem ejus culpabilem eſſe, & ex ſuo genere eſſe peccatum mortale, cum ſit contra obligationem voti, atque adeo contra religionem. Hoc vero poſito nonnulla ſuperſunt explicanda. Primum eſt, quando cenſendum ſit tranſgreſſionem ſeu omiſſionem obedientiæ eſſe talem, ut vera culpa ſit. Secundum, ſuppoſita culpa, quando cenſenda ſit mortalis. Tertium, quibus modis poſſit talis culpa excuſari, ſeu vitari. Ubi quarto loco aliquid addemus de hujus voti diſpenſatione.

An ſemper ſit peccatum mortale, vel veniale non obedire præcipiēti ſuperiori.

2 Circa primum difficultas eſt, an quoties ſuperior (ita enim ſemper appellabimus eum, cui obedientia eſt promiſſa) ſignificat voluntatem ſuam circa aliquid agendum, culpa ſit illud non facere, ſive mortalis, ſive venialis, ita tamen, ut revera ſit aliqualis voti tranſgreſſio. Et eſt ratio dubii, quia ſupra diximus, hoc votum, quatenus eſt promiſſio ad Deum, nihil aliud eſſe quam promiſſionem faciendi, quod alius voluerit, & æquiparari promiſſioni conditionatæ, ſi alius conſenſerit, vel ita judicaverit, quæ obligat impleta conditione; hic autem impletur conditio hoc ipſo, quod ſuperior voluntatem ſuam ſufficienter ſignificat. Deinde dictum eſt juſſionem ſuperioris in hujuſmodi obedientiæ genere non tam eſſe proprium præceptum, quam applicationem materiæ voti; ſed hæc applicatio non in alio conſiſtit, niſi in hoc, quod ſuperior oſtendit voluntatem ſuam, nam illa eſt quaſi proxima materia hujus voti: ergo. Tandem in eo caſu ſequi voluntatem ſuperioris eſt actus obedientiæ, & in præſenti potius religionis: ergo e contrario diſcordare a tali voluntate eſt contra votum: nam hic non videtur poſſe eſſe medium, nam ſi actus obedientiæ participet honeſtatem religionis, neceſſe eſt, ut fiat ex voto: ergo ex obligatione voti; nihil enim cadit ſub voto, niſi quatenus cadit ſub obligationem ejus: ergo e contrario omiſſio actus eſt contra obligationem voti, atque adeo aliqua culpa contra votum. In contrarium vero eſt, quia etiam in religioſis talis omiſſio non cenſetur proprie eſſe contra votum: ergo multo minus erit in voto ſimplici obedientiæ.

Notandū primo pro reſolutione, duplicem eſſe ſuperioris voluntatem.

3 Circa hoc advertendum eſt multiplicem eſſe poſſe ſuperioris voluntatem. Una eſt ſimplicis complacentiæ ad rem aliam, ſeu deſiderii, ut talis res fiat per voluntatem ſolum inefficacem, quæ conditionata dicitur, ſeu velleitas. Et de hac certum eſt quantumvis expreſſe ſignificetur per hæc verba: *Vellem, aut deſidero, ut hoc faciat*; vel ſimilia, non ſufficere ad obligandum, & conſequenter nec ſatis eſſe ad culpam in non obſequendo, ut ſic loquamur. Ratio eſt, quia illa eſt tantum voluntas ſecundum quid, quæ per ſe non ſufficit ad obligationem inducendam: unde, nec Deo ipſi talem voluntatem oſtendenti tenemur conformari, ut in Conciliis manifeſtum eſt. Qui autem promittit obedire, non promittit exequi omnia deſideria ſuperioris, nec ſequi voluntatem ejus ſecundum quid, ſed ſimpliciter.

Voluntas inefficax non obligat.

4 Eſt ergo in ſuperiore alia voluntas abſoluta, & efficax: hæc autem ulterius duplex in præſenti cogitari poteſt: una de ſola actione, ut: *Volo te hoc facere*; alia etiam formaliter de obligatione, ut: *Volo te obligare ad hoc faciendum*. Quæ duæ voluntates adeo diſtinctæ ſunt, ut in legibus ferendis prima voluntas nec neceſſaria ſit, nec ſufficiat ad legis obligationem: ſecunda vero omnino neceſſaria & ſufficiens ſit: Deus enim cum præcepto ſuo obligavit Abraham ad ſacrificandum filium, abſolute non voluit, ut illum ſacrificaret, imo potius noluit, voluit tamen illum obligare ad id faciendum, & exequendum, niſi revocaretur præceptum. Item efficaciter voluit me eſſe religioſum, & mihi non impoſuit ejus rei præceptum: e contrario vero cum præcepit Adæ, ut non comederet, abſolute & efficaciter voluit ipſum non comedere. Conſtat ergo has duas voluntates ſecundum ſe diſtinctas eſſe; an vero in præſenti materia diſtingui valeant, difficultate non caret, ut jam dicam. Conſtat ſubinde poſteriorem voluntatem ſufficienter ſignificatam ſufficientem eſſe, ut votum obliget, & ut illi repugnare ſacrilegium contra votum ſit. Hoc ſufficienter convincunt rationes dubitandi in principio poſitæ. Item quia ſuppoſito voto tota radix hujus obligationis actualis eſt voluntas ſuperioris; nulla autem voluntas poteſt eſſe aut formalior, aut efficacior.

Notandū ſecundo voluntatē efficacem adhuc eſſe duplicem.

Voluntas efficax de obligatione operis obligat.

5 De priori autem voluntate videtur ex proxime dictis colligi non ſufficere, quia non ſufficit ad legem, vel ad præceptum. Hic autem occurrit notanda differentia, quæ rem hanc reddit difficilem: nam in ſuperiore habente juriſdictionem, vel dominium proprium, poſſumus hæc duo diſtinguere, voluntatem ſcilicet, & poteſtatem juriſdictionis, vel dominii; & ideo optime intelligitur poſſe velle rem, vel actionem, non volendo uti ſua juriſdictione circa illam, vel e converſo poſſe velle applicare ſuam juriſdictionem ad talem actionem, non volendo abſolute executionem ipſius actionis, & ita in hujuſmodi ſuperiore diſtinguuntur optime illæ duæ voluntates. At vero in præſenti caſu nulla in ſuperiore ſupponitur juriſdictio, neque ex vi voti ſimplicis obedientiæ habet ſpecialem poteſtatem dominativam, ut ſupra declaratum eſt: ergo in eo non poſſunt diſtingui illa duo, velle, ut ſubditus hoc faciat, & velle obligare illum, quia non aliter poteſt obligare quam abſolute volendo, ut operetur: nam ſi attente ſpectetur, non eſt ipſe, qui directe obligat, ſed votum quaſi ad præſentiam voluntatis ejus; & ideo etiamſi ipſe velit, non videtur poſſe ſeparari obligationem a voluntate operis ſufficienter ſignificata ſubdito; quia intrinſece ſequitur ex vi voti, poſita illa voluntate, nec illa voluntas prout directe terminatur ad obligationem eſt in præſenti neceſſaria, cum illa obligatio non ſit, quaſi humani præcepti, ſed immediate ex naturali jure ratione voti.

Difficultas circa voluntatē efficacem de ſola actione.

6 Nihilominus cenſeo etiam in præſenti diſtingui poſſe, & debere illas duas voluntates, & ad actualem obligationem voti obedientiæ, etiamſi maxime ſimplex ſit, neceſſarium eſse, ut ſuperior ſufficienter ſignificet habere voluntatem obligandi: ita ſentiunt omnes de hoc voto, qui communis ſenſus, & uſus eſt optimus interpres hujus obligationis, & omnium ſic voventium. Item argumentum factum de religioſis eſt valde efficax, quia eorum obedientia eſt quaſi exemplar omnis voti ſimplicis obedientiæ, & ideo qui ſic vovent, non aliter intendunt obligari, quam religioſi: ergo non niſi per voluntatem præceptivam, quæ non eſt voluntas operis, ſed voluntas obligationis. Declaratur præterea duobus modis. Prior eſt, quia licet hic ſuperior non habeat propriam juriſdictionem, neque etiam proprium dominium, nihilominus eo ipſo, quod illi vovetur obedientia, conſtituitur a vovente, quaſi vice Dei ad exigendum tale debitum: donec ergo illud exigat, ut debitum, non applicat,

Voluntas de ſola actione non obligat.

cat, ut ſic dicam, obligationem voti; non exigit autem, ut debitum, donec ſatis clare proponat voluntatem obligandi. Poſterior modus eſt, quia in quolibet vovente diſtinguimus propoſitum faciendi a voluntate ſe obligandi, & dicimus non illud propoſitum, ſed hanc voluntatem eſſe neceſſariam ad valorem voti; qui autem obedientiam promittit, licet quoad obedientiam ipſam habeat voluntatem ſe obligandi, quando promittit, tamen quoad obligationem operis ex obedientia faciendi remittit eam in voluntatem proportionatam ejus, cui obedientiam promittit: ergo ſolum intendit ſe obligare, quando alius voluerit obligare ipſum. Atque ita facile eſt etiam in hoc ſuperiore diſtinguere illas duas voluntates. Nam poteſt velle tale opus ab alio fieri, vel abſolute, & ſecundum ſe ſpectato illo opere; vel ut ſub tali voto obedientiæ comprehendi poteſt: & priori modo eſt voluntas operis tantum, poſteriori autem modo eſt voluntas obligationis ad opus: priori etiam modo eſt voluntas tantum affectiva, ſeu motiva generali modo: poſteriori autem modo eſt voluntas præceptiva, quatenus in ſubjecta materia eſſe poteſt. Denique prior voluntas non eſt tam efficax, quantum eſſe poteſt in tali perſona habente eo modo, quo explicui, vicem Dei: poſteriori autem modo eſt efficaciſſima: talis ergo neceſſaria eſt ad hanc obligationem.

7 Nec rationes in principio poſitæ contra hoc urgent: nam licet in ſuperioribns explicuerimus per votum factum ſub conditione alieni conſilii, vel conſenſus, non tamen id accipiendum eſt cum omnimoda ſimilitudine, ſed cum proportione. Ex quo poteſt retorqueri argumentnm; nam diſtinctum eſt votum obedientiæ a voto conditionato, ſi alter conſenſerit, ut conſtat ex communi omnium conceptione; in illo autem voto conditionato ſufficit ad obligationem ejus, quod alter conſentiat in opus, volendo illud, etiamſi nullo modo illud præcipiat; ergo in priori voto plus requiritur voluntas, ſcil. præceptiva, qualis explicata eſt. Quapropter ſola etiam illa voluntas eſt applicativa materiæ hujus voti, per quod reſpondetur ad rationem ſecundam. Ad tertiam autem rationem, negare aliquis poſſet eſſe in illa actione (quando vere non præcipitur per voluntatem obligandi) propriam honeſtatem obedientiæ, ſeu religionis. Hoc autem eſt contra communem modum operandi ſpiritualium virorum; imo & contra D.Th.2.2.q.104.a.5.ad 3. ubi duplicem diſtinguit obedientiam honeſtam, aliam neceſſariam quæ ſine peccato prætermitti non poteſt, *quæ ſcilicet*, inquit, *obedit in his, ad quæ obligatur;* aliam perfectam, *quæ obedit in omnibus licitis*, ſcilicet etiamſi non obligetur: ſenſit ergo latius patere obedientiam, quam obligationem; imo perfectam obedientiam non expectare obligationem, ſi materia v. g. licita ſit. Quod ſane longiorem poſtulabat diſputationem, quam fortaſſe infra attingemus agentes de obedientia religioſa: nunc breviter ita declaro pro difficultate præſenti. Nam licet ille actus non ſit præceptus, & ideo voluntas illius non videatur habere propriam materiam proximam obedientiæ, habet tamen quendam ordinem ad præceptum, & votum, vel ex eo, quod injungitur ab illo, qui poteſt illum præcipere, & ſub rigoroſa voti obligatione conſtituere; vel ex eo, quod ex hoc motivo maxime ſit, quia id redundat in majorem quamdam voti religionem, & obſervantiam, quatenus habet, ut ſic dicam, veſtigium quoddam, & inſinuationem obedientiæ: hac ergo ratione participat honeſtatem ejus.

Dubitatio, quibus ſignis hæc voluntas præcepitiva intimari debeat.

8 Ultimo inquiret aliquis circa hoc punctum, quibus modis aut ſignis debeat hæc voluntas ſuperioris intimari, ut obligationem inducat. Reſp. aliud eſſe quærere, quid neceſſarium eſt ex hac parte, ut obliget ad mortale, de quo in puncto ſequenti dicam, & aliud quid ſit neceſſarium, ut obliget in conſcientia ſub aliqua culpa voto ſeu obedientiæ contraria. Et in hoc nihil fere ſpeciale dicendum occurrit, ſolum enim neceſſarium eſt, ut ſuperior ipſimet ſubdito, vel in particulari, vel in generali, vel per ſe, vel per alium ſufficienter declaret volūtatem ſuam, quibuſcumque ſignis id faciat. Unde regulariter intercedere debent verba vel prolata, vel ſcripta, quæ ſola habent expreſſam ſignificationem. Et præſertim, quia neceſſe eſt, ut aliquo verbo imperandi hujuſmodi intimatio fieret, nam alia licet indicent voluntatem operis, non ſatis ſignificant voluntatem obligationis, & præceptivam. In particulari etiam conſiderandus eſt modus præcipiendi, & communis uſus, qui ſolet hujuſmodi ſigna & eorum ſenſum optime interpretari. Ac denique ſi ſubditus dubitet de intentione præcipientis, aut ab eodem certus reddi ſtudeat, aut pareat, ut omne periculum vitet.

Reſolutio.

Dubium ſecundū. Aſſertio prima. Ut peccatum inobedientiæ ſit mortale requiritur materia gravis, & non ſufficit voluntas ſuperioris graviter obligātis.

9 Circa ſecundum punctum, primum omnium ſupponendum eſt, ut hæc obligatio ſit ſub culpa mortali, neceſſariam eſſe materiam proportionatam, i. e. gravem & capacem tantæ obligationis. Neque enim probabile eſt, quod quidam dicunt, ſi ſuperior ſatis oſtendat ſe velle obligare quantum poteſt, ſemper obligare ſub mortali, etiamſi res præcepta minima ſit. Hoc enim eſſe falſum, conſtat ex generali principio, quod peccata fiunt venialia ex levitate materiæ, nulla enim ratio eſt, cur hæc materia excipiatur. Si enim aliqua eſſet, maxime quia hoc præceptum nititur in voto, cujus obligatio maxima eſt; at vero in ſuperioribus eſt oſtenſum fractionem voti in materia levi non eſſe peccatum mortale: ergo idem dicendum eſt in præſenti; nam ſecluſo titulo religionis, nulla lex in materia levi, ſi in illa præciſe ſiſtatur, obligat ad mortale. Si ergo circumſtantia voti adjuncta, a qua ſumitur titulus religionis, non addit mortalem malitiam ſtante eadem materia, non eſt, unde poſſit ſuperior obligare ad mortale in tali materia, etiamſi maxime velit. Quod de Prælatis religioſorum in ſpecie & graviter docuit Caſtro lib.1. de lege pœnali c.5. docum.2. & Medina 1.2. q.96.a.4. ad 3. Unde a fortiori id dicerent de illo, cui extra religionem obedientia eſt ſimpliciter promiſſa. Advertunt tamen iidem auctores aliquando materiam, quæ ſecundum ſe levis apparet, ex fine & circumſtantiis interdum fieri gravem; quod frequentius accidere poteſt in religionibus propter commune bonum illarum, quam extra illas; ubicumque autem & quomodocumque contingat, verum eſt; tunc autem non præciſe ſiſtitur in materia levi, ut loquuti ſumus.

In materia gravi concurrēte ſuperioris volunta e graviter tranſgreſſio eſt gravis.

10 Deinde ſuppoſita gravi materia, ſi ſuperior ſufficienter declaret ſe velle obligare prout poteſt, clarum eſt jam concurrere omnia, quæ ad obligationem ſub mortali neceſſaria ſunt. Solet autem illa intentio præcipientis ex duobus maxime colligi, ſcilicet, ex forma, ſeu verbis præcepti, & ex gravitate pœnæ, ſi adjungatur. Hoc vero poſterius ſignum non habet locum in præſenti caſu; nam ille, qui ſolum habet poteſtatem præcipiendi ex voto ſimplici alterius, non habet juriſdictionem in illum, ut poſſit gravem pœnam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel aliam ſimilem ſuo præcepto adjungere; quæ poteſtas eſt in Prælatis religioſorum, & ideo in eorum præceptis hæc circumſtantia conſideranda erit, ut infra ſuo loco videbimus. Habent enim illi poteſtatem quamdam dominativam, qua poſſunt ſubditos regulariter corrigere; atque ita etiam poſſunt pœnis ſtatui accommodatis præcepta ſua ſancire; hic vero ſuperior, de quo agimus, non habet propriam poteſtatem coercitivam per pœnam aliquam privatam involuntarie & coacte infligendam, qualis eſt in domino erga ſervum, vel in patre reſpectu filii, quia poteſtatem dominativam non acquirit per ſolum ſimplex votum; imo nec per promiſſionem humanam ſimplicem, etiamſi illam habeat adjunctam, ut in fine ſectionis ſecundæ tactum eſt.

11 Solum ergo ſuperſunt verba illa conſideranda, de quibus præter dicta in fine ſuperioris puncti ſolum eſt advertendum, communi uſu religionum eſſe receptum, ut ſi ſuperior ſimplici verbo præcipiat, quantumvis materia ſit gravis, non cenſeatur velle obligare ſub mortali, quantum eſt ex ſuo poſitivo præcepto, & obedientiæ voto; ſi autem dicat: *In virtute obedientiæ*, aut *ſanctæ obedientiæ*, vel quidpiam æquivalens, tunc ſufficienter ſignificare voluntatem obligandi, quantum poteſt in tali materia, ut infra ſuo loco videbimus; quia vero votum ſimplex obedientiæ & rarum eſt, & privatum, non videtur habere proprium uſum, ex quo poſſimus ſimile judicium illi proprium colligere, & ideo applicanda ad illud videtur dicta religionum conſuetudo: nam ſicut hoc votum ſimplex obedientiæ ſit ad quamdam imitationem & participationem religioſi ſtatus, ita illius uſus & exercitium videtur ſub eadem intentione & proportione fieri.

12 Ex illis autem duobus membris, quod illa poſteriora verba, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, ſufficiant ad obligandum ſub mortali, per ſe ſatis manifeſtum eſt non ſolum ex uſu, ſed etiam, quia ipſemet uſus in proprietate talium ver-

borum fundatus eſt; quia non poterat clarioribus verbis, aut formalitas obedientiæ exprimi, aut debitum ratione voti exigi. Legatur Cajet. 2.2.q.186.a.9. Alterum autem membrum nonnullam difficultatem habet: aut enim verbo ſimplicis præcepti ſuperior revera præcipit, vel non; ſi præcipit, & materia eſt gravis, neceſſario ſubſequitur obligatio gravis, quia jam illa pertinet ad religionem, & ex vi voti; ergo eſt juxta exigentiam materiæ; ſi autem non præcipit, tunc nec peccatum veniale erit non obedire, etiamſi materia ſit gravis, quia nullo modo agitur contra votum. Quod tamen videtur eſſe contra communem ſenſum, & æſtimationem religioſorum, quem declaravit Bernard. lib. de præcepto & diſpenſ. c.14.

In materia gravi, ſi accedat voluntas ſuperioris obligare ſub mortali, tranſgreſſio ejus eſt contra obedientiam.

13 Nihilominus in rigore verum cenſeo hic non poſſe dari medium per ſe & ex vi talis præcepti, medium, inquam, inter præceptum obligans ad mortale, vel nullum præceptum. Sicut ſupra dicebamus, ſi materia voti ſit gravis, non poſſe aliquem velle vovere, & ſe obligare ad veniale, & ideo in tali materia vel non eſt vovendum, vel ſi voveatur, obligationem ſub mortali oriri neceſſe eſt; nec dari poteſt medium obligationis ex voto ad veniale in tali materia. Ita in præſenti dicendum cenſemus, quantum eſt ex obligatione voti obedientiæ, nam intercedit omnino eadem ratio. Cum ergo uſus interpretatus ſit ſuperiores nolle illis ſimplicibus verbis, tametſi præceptiva videantur, obligare ſub mortali, conſequenter intelligendi ſunt nolle materiam illam ſub obligatione voti conſtituere, atque adeo nolle ex voto obligare. Si ergo in hujuſmodi inobedientia culpa venialis adjungitur, erit vel ab extrinſeco, vel ratione ſcandali, vel ratione alterius obligationis, quia regulariter tale opus non fiet bono fine & prudenti modo, ac moderato affectu. Potuit etiam conſuetudine introduci, aut declarari, eſto id non præcipiatur ex voto, præcipi tamen ex illa humana conventione, aut promiſſione, quæ intervenit inter talem ſubditum & ſuperiorem, quæ ſufficit in tali materia ad obligandum ad veniale, non tamen ad mortale, niſi exigatur obligatio voti.

Quæ cauſę excuſent ab hac obligatione.

14 Jam vero occurrit tertium punctum ſupra propoſitum, quibus modis excuſari poſſit quiſpiam ab hac obligatione. In quo primum obſervanda ſunt ſuperius dicta de his, quæ poſſunt excuſare aliquem ab obligatione voti: nam ſine dubio illa etiam ſufficient ad excuſandum ab hac obligatione, cum hæc non ſit aliunde, quam ex voto. Deinde obſervanda ſunt, quæ de excuſatione legis humanæ in propria materia tradi ſolent, nam licet hæc obligatio non ſit proprie ex lege humana, ſed ex voto; tamen quatenus per voluntatem humanam, & ſuo modo præceptivam applicatur, eiſdem fere regulis quoad hanc partem menſuranda eſt. De quo videri poteſt Caſtro lib.1. de lege pœnali c. 5. Præter hæc autem nihil fere in ſpecie occurrit hic adnotandum, præter id, quod in ſuperioribus tactum eſt.

An periculum damni excuſet ab obediēdo.

15 An vero periculum alicujus gravis nocumenti excuſet ab hujuſmodi obedientia: in hoc exiſtimo diſtinctione utendum; aut enim periculum illud tale eſt, ut non ſit per ſe annexum operi præcepto, neque a ſuperiore fuerit prævifum, aut cogitatum; aut præceptum datum eſt non obſtante præviſione periculi. In priori caſu certum eſt excuſari ſubditum ratione talis periculi, per ſe loquendo, ac ſecluſo ſcandalo, tum quia præcepta poſitiva in ſimili eventu non obligant, imo nec multa naturalia, maxime affirmativa; tum etiam, quia nullus vovens obedientiam intendit ſe obligare cum tanto diſcrimine: imo licet hoc intenderet, talis intentio temeraria eſſet, & omnino imprudens, & ideo non eſſet cenſenda ſufficiens ad inducendam obligationem in conſcientia. Et propter eamdem rationem etiam in præcipiente non præſumitur voluntas obligandi in eo caſu, & quamvis illam haberet, eſſet inefficax, quia eſſet temeraria, ac proinde injuſta; quid enim magis iniquum & inſolens, quam ſine ratione, ac præmeditatione periculi abſolute obligare ſubditum, non obſtante quocumque diſcrimine? Atque in hoc conveniunt omnes Doctores tractantes de obedientia, de legibus, de quo videri poteſt D.Th. 2.2.q. 104.a.5.q.120.a.1.q.147.a.4. & 1. 2. q.96.a.6. ubi Cajet. & Navar. in ſumma c.23.n.43.

16 In poſteriori autem caſu non poteſt regula generalis tradi; eſt enim regulariter verum non poſſe hominem ex inſtituto, & directa intentione obligare ſubditum ſuo præcepto ad agendum aliquid cum probabili periculo vitæ, quod maxime locum habet in præceptis privatis, quæ non ſolent ad commune bonum ordinari: & ultra hoc accedit in noſtro caſu ſpecialis ratio, quia ſuperior non habet juriſdictionem, neque proprium jus, & quaſi internam poteſtatem dominativam, ſed ſolum applicat obligationem voti. Nihilominus tamen aliquando ex gravi cauſa certum eſt præceptum humanum poſſe obligare etiam cum diſcrimine vitæ, ut ex materia de legibus ſuppono: & ideo non dubito, quin per votum obedientiæ religioſæ poſſit aliquando hoc præceptum imponi, ut infra dicam; hic vero res eſt magis dubia, quia minor eſt poteſtas in præcipiente: & ideo obſervanda eſt regula ſuperius tacta de conjecturata intentione voventis. Sed eſt ſupponenda honeſtas actionis, & tam gravis cauſa, vel neceſſitas ejus, ut prudenter poſſit vel voluntarie fieri, vel præcipi ab habente poteſtatem; niſi enim hoc ſupponatur, non poteſt habere locum obligatio propter rationes inſinuatas in priori puncto, quia eſſet temerarium, & iniquum præceptum; non tamen ſufficit honeſtas actionis, & gravitas cauſæ, niſi ſit poteſtas in præcipiente; hæc autem poteſtas in præſenti caſu proxime manat ex voluntate, & intentione voventis, & ideo conjectare neceſſe eſt, an ipſe volverit dare alteri tantam poteſtatem ſupra ſe ipſum, vel an (quod idem eſt) intendat ſe obligare ad obediendum in ſimilibus eventibus. Ad hoc autem in primis conſiderandum eſt, an caſus ille fuerit præcogitatus, & intentus; nam ex uno licebit ad alios argumentum facere. Deinde applicanda eſt alia regula de ſtatu, vel munere voventis; nam ſi quis voviſſet obedientiam præfecto alicujus Xenodochii in ordine ad curationem infirmorum, & poſtea præciperetur inſervire alicui cum periculo contagii, merito conjectandum eſſet, talem actum comprehenſum eſſe ſub illa obligatione, quia eſt valde conſentaneus illi ſtatui, & muneri, cui ſe vovens dicavit; at vero ſi vovens profiteretur vitam longe diſſimilem, nulla eſſet ratio exiſtimandi voluiſſe ſe obligare ad tantum periculum, & per hæc poteſt in ſimilibus ferri judicium.

17 His denique addendum, quod quarto loco eſt propoſitum, hanc obligationem per diſpenſationem etiam ceſſare poſſe; quod enim in hoc voto cadere poſſit diſpenſatio, æque certum eſt, ac de quolibet alio, maxime cum ſupponamus illud eſſe ſimplex, & nulla ſit in eo ſpecialis ratio, propter quam indiſpenſabilius cenſeatur, quam votum caſtitatis. Quin potius Eccleſia majorem rationem videtur habuiſſe voti ſimplicis caſtitatis, & firmius, & immutabilius illud eſſe voluiſſe, quam hoc ſimplex obedientiæ votum, non quia ex genere ſuo nobilius ſit, nam ex ſe votum obedientiæ ſine dubio præeminet, ut docet D.Th. q.186.a.8. & dicemus infra agentes de votis religioſis; ſed quia votum ſimplex caſtitatis, regulariter, & frequenter loquendo, magis utile, ac neceſſarium in Eccleſia exiſtit, ac proinde magis etiam eſt uſitatum. Et hinc eſt, ut caſtitatis votum ſit reſervatum ſummo Pontifici; de hoc autem voto obedientiæ talis reſervatio non legitur, & ideo ſicut ſupra diximus, votum ſimplex paupertatis poſſe per Epiſcopum eſſe diſpenſatum, ita etiam de hoc voto dicendum eſt, quia in hoc genere quidquid non eſt Epiſcopo denegatum, cenſetur eſſe conceſſum, & ideo quæ dicta ſunt de poteſtate communi diſpenſandi, vel commutandi alia vota, ad hoc etiam applicanda ſunt.

Difficultas, an & quomodo valeat diſpenſare ſuperior.

18 Solum poteſt inquiri, an ille, cui promiſſa eſt talis obedientia, etiamſi non habeat poteſtatem diſpenſandi alia vota, poſſit hoc auferre. Sed hujus reſolutio facilis eſt ex dictis, nam per modum diſpenſationis certum eſt, non poſſe votum auferre, quia diſpenſatio ſemper eſt actus juriſdictionis, & ille propriam juriſdictionem non habet, ut ſupponimus. At vero ex parte materiæ ſubtrahendo illam, poterit hujuſmodi perſona tollere alteri obedientiæ uſum, ac neceſſitatem, ſcil. nihil ei imperando, nam hoc in ipſius eſt poteſtate, ac voluntate. Per hoc autem abſolute non auferet alteri votum, quia ſemper manet, quantum eſt ex parte ipſius ligatus, ut ſi alter velit imperare, ipſe obedire teneatur, quia in altero nulla eſt poteſtas ad auferendum hoc vinculum, ut dictum eſt: imo etiam circa ipſum obedientiæ uſum advertere oportet, an is, cui obedientia fuit promiſſa, ſeſe aliquomodo obligaverit ad gerendam curam animæ alterius, nam tunc non poterit

licite

licite omnino abſtinere ab uſu imperandi in his, quæ viderit eſſe ad ſalutem alterius neceſſaria, vel ſtatui ſuo valde convenientia; quamquam ad ſuſtinendum munus, nec a ſuperiore cogitur, nec ipſe ſe Deo per votum obligavit, ſed ſolum ex promiſſione quadam, vel conventione humana poterit quantum in ipſo eſt munus, & curam deponere, & altero conſentiente, & cedente juri ſuo liber fiet ab omni hujuſmodi obligatione.

19 Rurſus circa ipſam diſpenſationem advertendum eſt duobus modis poſſe fieri, ſcilicet, & circa totum votum, & circa ſpeciales actus jam imperatos ex vi voti: certum eſt enim, licet talis ſuperior aliquid præcipiat, urgendo quantum poteſt obligationem voti, poſſe in illo præcepto diſpenſare omnem illum, qui poteſt diſpenſare in toto voto, quia non major poteſtas requiritur ad diſpenſandum in particulari actu voti, quam in toto voto. Item quia obligatio utraque ejuſdem rationis eſt. Deinde certum eſt ad diſpenſandum valide in tali voto non ſolam poteſtatem, ſed etiam cauſam legitimam eſſe neceſſariam, quia quoad hoc etiam eadem eſt ratio de hoc voto, & de aliis; ſed quamvis hoc ſit verum de propria diſpenſatione, dubitari poteſt, an Epiſcopus abſque alia cauſa, quaſi proprie jure ſuo utens, poſſit & in particulari auferre a tali perſona omnem obligationem in virtute talis voti ipſi impoſitam, & generaliter ſibi reſervare omnem uſum talis voti, ſeu omne jus imperandi ex vi illius. Hinc enim videtur Epiſcopum utrumque poſſe, quia eſt Prælatus ſuperior, cui eſſe debet ſubordinata omnis obedientia inferiori promiſſa. In contrarium vero eſt, quia talis perſona non promiſit obedientiam Epiſcopo. Diſtinctione igitur utendum eſt; aut enim materia præcepti a proximo ſuperiore impoſiti talis eſt, ut ſecluſo voto poſſit ab Epiſcopo præcipi, aut prohiberi, & in eo caſu clarum eſt, poſſe auferre obligationem per modum irritationis prohibendo materiam juxta ſuperius dicta de irritatione votorum; aut materia præcepti non eſt ejuſmodi, ſed eſt omnino ſupererogationis, (nec enim poteſt Epiſcopus quamcumque actionem bonam præcipere), & in eo caſu non poterit ſine ſpeciali cauſa, & per modum voluntariæ diſpenſationis obligationem auferre, quia tunc irritatio locum non habet; unde conſequenter fit, totum votum ſimpliciter, & abſque ulla cauſa irritare non poſſe.

An ſemper requiratur cauſa legitima, ut Epiſcopus diſpenſet, & ſibi reſervet.

CAPUT V.

Utrum votum obedientiæ ſit aliquid indiſtinctum a traditione religioſa, & quid illi addat.

1 SUppoſitis, quæ generatim de voto obedientiæ in ſuperioribus diximus, hic ſolum addenda ſunt, quæ ad particularem ejus materiam, & obligationem, prout in religione exercetur, ſpectant. Quia vero votum obedientiæ magnam habet affinitatem cum traditione, quæ in profeſſione fit, ideo hæc duo prius inter ſe comparabimus, ejuſque proprias rationes explicabimus.

2 Ratio difficultatis eſt, quia duo ſunt de ratione obedientiæ religioſæ, ſcilicet abnegatio propriæ voluntatis, & ſubjectio ad voluntatem ſuperioris. Utrumque autem fit, ſeu exhibetur ex vi traditionis religioſæ: ergo in illa conſiſtit tota ratio, & vis obedientiæ religioſæ; ergo vel illa ipſa eſt votum obedientiæ, aut certe votum neceſſarium non eſt. Major conſtat ex ipſa ratione obedientiæ determinando illam ad Evangelicam obedientiam, quæ non ſolum comprehendit obedientiam per ſe neceſſariam, hoc eſt, præceptorum; ſed etiam voluntariam; hæc enim ſupponere debet hominem abnegaſſe libertatem ſuæ voluntatis, etiam in his, quæ ſine peccato facere poſſet; vel omittere, & illam ſub aliena voluntate ita conſtituiſſe, ut jam honeſte non valeat diſcordare: ergo hæc obedientia illas duas conditiones intrinſece requirit. Et ideo dixit Chriſtus Dominus: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, Matt. 16. per quæ verba hanc obedientiam conſuluiſſe Patres interpretantur, ut in ſuperioribus vidimus. Nam hæc abnegatio maxime in voluntatis propriæ renuntiatione conſiſtit, & ideo, quod ſtatim ſubdit: *Tollat crucem ſuam*, de vita religioſa expoſuit Baſilius ſermone de abdicat. rerum, & clarius in regulis fuſius diſputatis regula 6. *Oportet* (inquit) *ut nos ipſos primum abnegemus, & crucem ſuſtollamus, ac tunc demum illum ſequamur. Nihil autem eſt aliud ſuiipſius abnegatio, niſi ſumma rerum omnium vitæ ſuperioris oblivio, atque a ſuis ipſius voluntatibus receſſio.* Quod etiam late proſequitur regula 8. ubi inter alia dicit, hanc ſuiipſius abnegationem eſſe ſummum rerum omnium faſtigium, Greg. etiam lib. 6. in 1. Reg. c. 2. *Per alias* (inquit) *virtutes noſtra Deo impendimus, per obedientiam noſmetipſos exhibemus.* Et ideo ait obedientiam præferri cæteris ſacrificiis, quia, ut ipſemet dicit homil. 32. in Evang. *homini facile eſt relinquere ſua, eſt autem valde difficile relinquere ſemetipſum, minus quippe eſt abnegare, quod habet, valde autem multum eſt, abnegare, quod eſt.* Et ideo dixit idem Greg. homil. 20. in Ezechiel. verſus finem, hanc ſui abnegationem eſſe perfectiſſimum holocauſtum. Multaque ſimilia de hac obedientia tradunt Patres, quæ partim in ſuperioribus adduximus tractando de ſimplici voto obedientiæ, copioſius autem afferemus infra tractando de obedientia quam Societas Jeſu profitetur, & in ſequentibus capitibus nonnulla etiam inſinuanda erunt.

3 Quod autem religioſa traditio eaſdem duas conditiones requirat (id enim in minori propoſitione ſumebamus) facile convinci poteſt ex generali ratione traditionis, adjunctis his, quæ ſupra diximus de profeſſione religioſa. Nam per veram traditionem, qua quis donat rem ſuam alteri, ſe illa privat, & jure, quod in ipſam habebat, atque in aliam transfert; ſic ergo quia ſeipſum alteri donat, deſinit eſſe ſui juris, & incipit eſſe alterius, ut in ſervo videre licet. Sic ergo etiam religioſus ex vi ſolius traditionis ſeipſum abnegat, quia jure in ſeipſum ſe privat, & ſub alterius poteſtate conſtituitur, cujus voluntatem ex vi traditionis ejuſdem facere tenetur relicta ſua. Et hoc eſt, quod Baſilius, Benedictus, Greg. Bern. & alii ſancti Patres ſupra citati dicunt, religioſum non eſſe ſui juris, ſed totum eſſe ſub poteſtate alterius ex vi illius donationis, qua ſe tradit religioni. Nihil ergo hic ſupereſt, quod per votum obedientiæ fiat; neque etiam oportet plura vincula moralia hic multiplicare, cum neceſſaria non ſint. Et confirmatur, quia aliàs religioſus agens contra voluntatem ſuperioris dupliciter peccaret, ſc. & contra votum, & contra jus ſuperioris, quod illi convenit ex vi traditionis, ſicut enim ſervus tenetur obedire domino ratione traditionis, ita & religioſus Prælato ſuo; inconveniens autem eſt multiplicare peccata ſine neceſſitate.

4 Nihilominus ſtatuendum in primis eſt, ut certum, in religioſo ſtatu verum, ac proprium votum obedientiæ fieri. Hoc eſt certiſſimum, & in ſuperioribus ſatis probatum, cum oſtendimus tria vota eſſe de ſubſtantia, & eſſentia hujus ſtatus, inter quæ votum obedientiæ non ſolum numeratur, ſed etiam primarium habet locum. Nam, ut dixit Joan. XXII. in Extravag. *Quorundam*, de verborum ſignificat. *Magna quidem paupertas, ſed integritas majus bonum eſt, ſed obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illæſa, nam prima rebus, ſecunda carni, tertia vero menti dominatur, & animo.* Deinde uſus omnium religionum veram, & approbatam religionem profitentium ſufficienter hanc veritatem confirmant. Unde intelligitur, quando religioſus promittit obedientiam Deo, vel Prælato, per illas voces dativi caſus duos terminos poſſe deſignari, ſcil. vel promiſſionis, quæ tunc fit, vel obedientiæ, quæ poſtea adhibenda eſt, utraque enim alicui redditur, ſeu exhibetur. Quatenus ergo illa promiſſio eſt tertium votum eſſentiale religioni; reſpicit Deum, ut immediatum terminum promiſſionis, quia ut ſic eſt votum, & non aliàs, & fortaſſe non reſpicit, ut proximum terminum obedientiæ exhibendæ, quod infra videbimus. E contrario vero eſt certum, Prælatum, ſeu hominem eſſe proximum terminum exhibendæ obedientiæ, id eſt, perſonam, cui immediate obediendum eſt ex vi talis voti, non autem eſſe terminum ipſius promiſſionis, in qua conſiſtit ſubſtantia talis voti; quia votum, ut votum, eſt promiſſio facta Deo, & non homini; imo ſupra oſtendimus ad votum obedientiæ neceſſariam non eſſe propriam promiſſionem homini factam, etiam ex parte materiæ talis voti: quomodo autem interveniat in hoc voto, quatenus in religione fit, ſtatim explicabimus.

In religioſo ſtatu ſit proprium obedientiæ votum.

5 Secundo aſſero, hoc votum formaliter eſſe quid diſtinctum a traditione incluſa in profeſſione religioſa. Probatur primo, quia promiſſio, & traditio genere differunt, & promiſſio in rigore & proprie ſumpta, & reſpectu ejuſdem rei includit negationem traditionis, ſicut futurum, ut futurum, includit negationem præſentis, ſeu facti,

Votum obedientiæ diſtinguitur a traditione.

facti, vel ſicut jus ad rem, quod paratur ad jus in re. Ex quo principio in ſuperioribus oſtendimus fieri non poſſe, ut votum aliquod in ſua intrinſeca ratione includat propriam traditionem, quia de eſſentia voti eſt, quod ſit promiſſio; ſed hoc votum obedientiæ eſt verum votum, veraque promiſſio, & traditio, quæ in profeſſione religioſa includitur, eſt etiam vera donatio, ac traditio. Ergo formaliter ita diſtinguuntur, ut licet in illo actu neceſſariam connexionem habeant, neutra autem intrinſece includat. Secundo hoc declaratur ex perſonis, quibus immediate fiunt. Nam votum immediate fit Deo, ut declaratum eſt, traditio autem immediate fit religioni, cui religioſus ſe donat, ejuſque membrum efficitur: ergo ſignum eſt, illas eſſe actiones, & vincula formaliter diſtincta, quamquam poſſit una aliam quaſi informare, & ſuo modo perficere, ut dicemus. Explicatur exemplo in donatione calicis, v. g. facta alicui Eccleſiæ, vel voto donandi illum; nam donatio immediate fit ipſi Eccleſiæ, votum autem Deo, & ideo ex vi voti præciſe non acquiritur jus Eccleſiæ, ſicut acquiritur per donationem. Ex qua diſtinctione evidenter colligitur moralis diſtinctio illarum actionum. Ita ergo eſt in præſenti, unde etiam poſſumus argumentari tertio ex effectibus; nam per traditionem acquiritur proprium jus, & quaſi dominium religioni in talem perſonam, per votum autem non religioni, ſed ipſi Deo jus proprie acquiritur. Nam votum, ut votum, ſoli Deo obligat. Item per traditionem a religione acceptatam incorporatur homo religioni, & unum corpus cum ea efficitur, & inde naſcitur quædam relatio identitatis (ut ſic dicam) & mutua obligatio religioſi ad religionem, & e contrario, propter quod dicunt communiter authores, ut in ſuperioribus ſæpe citatum eſt, inter religionem, & religioſum fieri mutuum contractum; per votum autem obedientiæ, ut ſic, nihil horum fit, ſed tantum obligatio, quæ fit Deo: ergo ſignum eſt, illa duo eſſe formaliter diverſa.

Ad perfectam abnegationem traditio, & obedientia requiritur.

6 Tertio aſſero ad perfectam abnegationem Evangelicam utramque actionem requiri, ſc. traditionem, & promiſſionem voti obedientiæ. Declaratur, quia ad hanc abnegationem duo ſunt neceſſaria. Unum eſt, ut homo ſe ſpoliet dominio ſuiipſius, ſuæque voluntatis. Aliud eſt, ut totum hoc offerat in holocauſtum Deo, & conſecret in religioſum cultum. Primum fit proxime per traditionem, ſecundum autem per obedientiæ votum: ergo utrumque neceſſarium eſt. Major quoad priorem partem conſtat ex dictis, & ex ipſo nomine *abnegationis ſui ipſius*, adjunctis expoſitionibus ſanctorum, præſertim Baſilii, & Gregorii locis citatis. Quoad alteram vero partem patet, quia ſine illa relatione, ſeu oblatione non erit abnegatio religioſa, qualis ad ſtatum religioſum requiritur; & ideo iidem ſancti Patres nomine ſacrificii & holocauſti hanc abnegationem declarant. Minor autem quoad priorem partem conſtat, quia homo non ſe privat dominio in ſeipſum, niſi quatenus illud transfert in alium; quia non poteſt eſſe nullius (ut ſic dicam,) & ideo eo ipſo, quod non eſt ſub dominio alterius, eſt dominus ſuiipſius: ergo ut ſe abneget privando ſe dominio in ſeipſum, neceſſarium eſt, ut ſe tradat alteri: ergo hæc abnegatio, quantum ad hanc abdicationem juris proprii in ſeipſum, proxime, & quaſi formaliter fit per traditionem. Accedit, quod, ut in ſuperioribus dixi, traditio non fit proprie Deo immediate, ac in ſeipſo, ſed homini, quamvis interdum fiat (ut in religione fit) homini in ordine ad Deum, ſeu vice Dei, quia per traditionem transfertur dominium, quod non poteſt transferri in Deum in ſe, ſed in homine, ſeu per homines; ergo abnegatio quatenus dicit abdicationem proprii juris, ſeu dominii in ſeipſum, non poteſt fieri niſi per traditionem, quæ immediate fit ipſi religioni. Quoad alteram vero partem patet eadem minor, quia per votum obedientiæ quaſi ſpecificatur, & extollitur illa traditio, quæ proxime fit homini, ut ſit religioſa, tamquam ſpirituale holocauſtum ipſi Deo factum. Unde intelligitur, hæc duo in hoc negotio concurrere, tamquam materiale, & formale; traditio enim quaſi materialiter ſe habet in hac abnegatione; votum autem obedientiæ eam formaliter perficit, & quaſi conſummat in ordine ad ſtatum religioſum. Dices, ipſam traditionem propter Deum factam, & ex intentione divini cultus ſatis religioſam eſſe, ſecluſo etiam proprio obedientiæ voto. Reſp. etiamſi dici poſſit religioſum ex ordinatione ad prædictum finem, nihilominus non habere propriam perfectionem ad ſtatum religioſum neceſſariā, quia non eſt conſecrata Deo per proprium vinculum religioſum. Unde neque homo tenetur religioſa, & ſacra obligatione ad fidelitatem ſervandam in ea traditione, niſi ad illam accedat obedientiæ votum; ob hanc ergo cauſam neceſſarium eſt ad perfectionem abnegationis religioſæ.

7 Ex quibus facile eſt, ſolvere principalem difficultatem in principio poſitam. Concedo enim tam per traditionem, quam per obedientiæ votum renunciare hominem propriæ voluntati, eamque alteri ſubmittere; diverſo tamen modo, utroque tamen neceſſario ad hujus renunciationis perfectionem, ut declaratum eſt, magiſque explicabitur ſequenti capite, reſpondendo ad ultimam confirmationem.

CAPUT VI.

Quotuplex ſit malitia in tranſgreſſione obedientiæ religioſæ.

1 Ex dictis præſens oritur difficultas, utrum ſcilicet ex promiſſione obedientiæ facta Deo, & ex promiſſione ac traditione Prælato ac religioni exhibita, duplex inſurgat in religioſo obligatio, ita ut contraria tranſgreſſio duplicem habeat malitiam; quidam enim negant hanc duplicem obligationem, & conſequenter negant etiam eſſe duplicem malitiam in illa tranſgreſſione: tenet Sot. lib. 7. de juſtitia q.2.a.3. *Simplum* (inquit) *ſeu unicum tantum eſt religioſo crimen non obtemperare præfecto, quia licet obſequium conſtituerit in genere obedientiæ, non tamen niſi per ſolum votum, non enim obedientiam Prælato voves, ſed Deo, quod eris Prælato obediens.* Contrariam tamen ſententiam docet aperte D.Th. 2. 2. q.88.a.5. ad 3. ubi dicit votum obedientiæ includere, vel ſupponere humanam promiſſionem factam Prælato, & addere votum, quod eſt promiſſio facta Deo de implenda promiſſione facta Prælato. Et licet verum ſit, poſſe intelligi, ac fieri votum obedientiæ ſine promiſſione humana, ut in ſuperioribus tetigimus, nihilominus in voto obedientiæ religioſæ, prout de facto fit, plane ſentit D. Th. intervenire illam duplicem promiſſionem, & conſequenter duplicem obligationem diverſarum rationum, ac virtutum, ad quas conſequitur duplex etiam malitia in tranſgreſſione, ſi fiat, ut late ibidem explicat, & approbat Cajet. Et in ſimili admittit Soto eodem loco dicens. Si quis promittat fœminæ aliquid in dotem, & voveat Deo illam promiſſionem implere, dupliciter peccare non dando dotem, ſcil. contra juſtitiam, & religionem; & paulo inferius referens doctrinam D.Th. de promiſſione humana, quæ fit Prælato, dicit nihil falſum continere; quod non videtur cum primo ejus dicto cohærere.

Tranſgreſſio obedientiæ religioſæ duas malitias ſpecie diſtinctas habet.

2 Dicendum ergo eſt eamdem inobedientiam religioſam duplicem habere malitiam, contra religionem reſpectu Dei, de qua non eſt dubium ratione voti, & contra pactum cum Prælato initum. Circa hanc vero poſteriorem malitiam dubitatio ex dictis occurrit, quia videtur ſequi non eſſe unam tantum, ſed plures, præter malitiam ſacrilegii. Sequela patet, quia in primis ibi eſt malitia contra promiſſionem humanam, ut D.Th. dicit; eſt ergo contra virtutem fidelitatis. Juxta noſtram autem ſententiam etiam ibi eſt malitia contra traditionem religioni factam, quæ eſt contra juſtitiam, quia eſt contra jus religioni acquiſitum; ergo ſunt ibi duæ malitiæ ſpecie diſtinctæ: ut ſervus, vel famulus ex juſtitia tenetur obedire hero, ſeu domino, ratione dominii, vel pretii, aut ſtipendii, etiamſi nullam aliam promiſſionem obediendi fecerit; ſi autem ulterius ſpeciali promiſſione ſe aſtrinxerit ad ſervandam fidelitatem, & obedientiam domino, nova tenebitur obligatione, & ita dupliciter peccabit, ſi inobediens ſit; ita ergo dicendum videtur in religioſo. Ultra hæc vero obſervare oportet, habere nunc Prælatos religionis veram ſpiritualem juriſdictionem, quam recipiunt a ſummo Pontifice, per quam poſſunt propria præcepta, vel leges imponere, quæ ſpeciali titulo obedientiæ eccleſiaſticæ inducunt obligationem: erit ergo hoc titulo tertia, vel quarta ſpecies malitiæ in hac tranſgreſſione. Tandem conſideranda eſt ſpecies virtutis, vel vitii, ad quam ſpeciem pertinet actus ratione ſuæ materiæ, & ita adjungetur nova ſpecies malitiæ, ut v.g. ſi opus præceptum ſit jejunii, & religioſus illud frangat, præter omnia dicta peccabit contra temperantiam; videtur autem incredibile tot multiplicari in una religioſi inobedientia.

Unica tantum eſt malitia injuſtitiæ.

3 Reſpondetur nihilominus, quando religioſus peccat contra votum obedientiæ, regulariter, ac per ſe loquendo, ſolum intervenire duas malitias; unam ſacrilegii contra Deum ratione fracti voti, de qua nullus dubitat, & per ſe ſatis clara eſt; alteram injuſtitiæ contra hominem ratione traditionis, & promiſſionis factæ: neque oportet has malitias reſpectu Prælati multiplicare, quia non fit illi multiplex injuria, ſed unica tantum. Unde ad objectionem de promiſſione, & traditione reſpondetur primo, fortaſſe in præſenti materia hæc duo non eſſe diſtincta; nam licet promiſſio, & traditio cum proprietate ſumpta, & in ordine ad idem & ſecundum idem diſtinguantur, nihilominus traditio rei de præſenti, in ordine ad actum, ſeu uſum futurum ſolet aliquando nomine promiſſionis ſignificari, ut traditio matrimonii, ſuppoſita recta intelligentia, & intentione, poteſt his verbis ſignificari, promitto te ſemper habere in conjugem, vel tibi ex nunc eſſe conjugem fidelem: nam quia in matrimonio traditur corpus in ordine ad futurum actum, & ad illum ſtatim naſcitur obligatio, voluntas contrahendi, & efficiendi talem obligationem declaratur, & ſignificatur nomine promiſſionis, quamvis revera immediate verſetur circa traditionem de præſenti, ex qua naſcitur obligatio ad uſumfructum. Unde licet in matrimonio multiplicarentur hæc verba, trado me tibi in conjugem, & promitto matrimonialia jura tibi ſervare, fortaſſe non multiplicarentur vincula, nec obligationes, quia per omnia illa verba ſolum explicatur definita, & firma voluntas faciendi hunc contractum, & ſervandi illum. Ita ergo ſatis veriſimiliter cenſeri poteſt in præſenti: nam intentio profitentis ſolum eſſe videtur tradendi ſe huic religioni, & ſervandi obligationem parendi Prælatis, quod ex illa intrinſece naſcitur, & hanc intentionem, ſeu voluntatem explicat, tam nomine profeſſionis, quam promiſſionis, vel etiam traditionis, aut quocumque alio ſimili. Et juxta hanc interpretationem licet verbum promiſſionis humanæ, quo D.Th. utitur, & verbum traditionis ſint diverſa, res tamen eadem eſt, ad eum ſc. modum, quo fit in Baptiſmo ſponſio, quam D.Th. alibi votum late ſumpto vocabulo appellavit, cum revera ſolum tantum ſit voluntaria profeſſio legis Evangelicæ, per quam aliquis ſe tradit in membrum & ſubditum Catholicæ Eccleſiæ.

4 Secundo admittere poſſumus in profeſſione religioſa, præter traditionem, & proprium obedientiæ votum intervenire profeſſionem humanam factam Prælato de obedientia illi præſtanda: non enim repugnat promiſſionem fieri homini de implenda re, vel actione alio titulo illi debita: nam ſi is, qui debitor eſt ratione mutui, poſtea ſpecialiter promittat ſolvere tempore debito, illa vera eſt promiſſio diſtincta a mutuo: idemque admitti facile poteſt in exemplo ſupra poſito de ſervo: nihil ergo repugnat ita fieri in præſenti, ſi hæc ſit intentio promittentis. Nihilominus tamen aſſero, ex illa circumſtantia non multiplicari ſecundum ſpeciem malitiam mortalem. Nam vel illa promiſſio conſideratur præciſe intra rationem fidelitatis, vel ut tranſit, vel tranſire poteſt in rationem juſtitiæ. Sub priori ratione non inducit obligationem ſub culpa mortali, quia juxta probabilem ſententiam fidelitas, & veritas ex genere ſuo præciſe ſumptæ, ſolum inducunt obligationem ſub veniali. Sub poſteriori autem ratione obligatio erit ſub mortali, quia tranſit in rationem injuſtitiæ; tamen non eſt ſecundum ſpeciem diſtincta ab obligatione, quæ naſcitur ex traditione, & ideo nec malitia etiam eſt diſtincta ſpecie, quia eadem eſt ratio juſtitiæ in toto illo contractu, etiamſi propter diverſos modos ſe obligandi aliquantulum augeri videatur. Quod ſi quis urgeat, ſaltem addi malitiam infidelitatis, quæ eſt ſpecie diſtincta cum ſit contra diverſam virtutem. Reſpondetur illam, ut ſic non eſſe mortalem, ſed venialem, & ideo non eſſe inconveniens multiplicari, ut in ſimili dixit Cajet. 2. 2. q. 88. a. 5. & patet in omni mendacio perniacioſo; nam præter malitiam mortalem contra juſtitiam habet malitiam mendacii, quæ ut ſic venialis eſt. Atque hæc reſponſio eſt probabilis; prior tamen & ipſi rei, & veritati magis conſentanea videtur.

5 Ad alteram objectionem de juriſdictione ſuperioris, & aliam de malitia actus ſecundum ſe, ſimul reſpondendum eſt. Et in primis conſiderandum eſt, an actus, qui ſit contra præceptum Prælati, ſecundum ſe malus ſit, vel ſolum quia prohibitus. Nam ſi aliàs ſecundum ſe malus eſt, concedimus ex eo capite multiplicari malitias, ut expreſſe Cajet. ſupra docet, & ratio eſt, quia malitia, quam affert actus ex proprio objecto, non impeditur propter præceptum Prælati, ut per ſe conſtat, quia eſt intrinſeca, vel quia eſt contrarium præceptum Eccleſiæ, v. g. quod ſemper durat, & e converſo malitia actus non impedit, quominus præceptum ſuperioris ſuam vim habeat, & inducat ſuam obligationem, quia cum ſit etiam ſpecie diſtincta, violatio ejus ſuam retinet malitiam ſpecie diſtinctam. At vero ſi actus ſolum eſt malus, quia prohibitus (& idem eſt proportionaliter de omiſſione) tunc Cajet. ſupra cenſet non habere inde ſpecialem malitiam, ut in præcepto de jejunio ſupra poſito fractionem ejus non habere malitiam intemperantiæ, quia talis actus ſecundum ſe non erat neceſſarius ad virtutem temperantiæ, & præceptum ſuperioris non habet vim conſtituendi illum intra materiam neceſſariam illius virtutis, ſed ſolum intra materiam obedientiæ, ſeu religionis.

6 Quæ doctrina eſt vera, & ſine controverſia, conſiderando Prælatum ſolum quatenus habet vim præcipiendi ex vi voti, aut profeſſionis, ut melius conſiderari poteſt in Abbatiſſa Monialium, quæ juriſdictionem Eccleſiaſticam non habet. Ratio eſt, quia obligatio, vel imperium, quod naſcitur ex vi ſolius voti, aut promiſſionis, ſeu traditionis humanæ, ſolum trahit actum ad materiam illius virtutis, ad quam pertinet votum, vel contractus humanus, i. e. religionis, vel juſtitiæ, in quo differt a propria lege, quæ vim habet dandi actui neceſſitatem intra propriam ſpeciem virtutis; quam differentiam explicuimus in ſuperioribus, tractando de ſimplicibus votis. Hinc vero addendum videtur, ſi conſideretur Prælatus Religionis, quatenus habet juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſic proprium imponere præceptum, ſeu legem, quæ vim habeat obligandi ſubditum juxta varias materias, & motiva virtutum, dando actibus neceſſitatem illarum; quod bene attigit Gabr. Vaſquez 1. 2. diſp. 98. c. 3. eritque verum quando conſtiterit Prælatum præcipiendo uti tali juriſdictione: nam licet ſuperior illam habeat, poteſt præcipere non ex illa, ſed ſolum exigendo obedientiæ debitum. Imo regulariter loquendo hic videtur eſſe ordinarius modus præcipiendi Prælatorum religionum, quia materia, circa quam verſantur, ordinarie talis non eſt, ut ex vi ſolius juriſdictionis Eccleſiaſticæ præcipi poſſit, quia eſt materia ſupererogationis, vel conſilii, & ita ſolum præcipi poteſt, quatenus ex vi profeſſionis facta eſt neceſſaria. Sæpe ergo per juriſdictionem ſolam non poſſet per ſe, ac directe præcipi; ſed ad ſummum præcipi poterit, ut obligatio facta impleatur. Tunc autem præceptum Prælati, etiamſi ex juriſdictione procedat, non conſtituit actum, ut neceſſarium intra propriam virtutem, ad quam pertinet ex propria materia, ſed ſolum intra virtutem obedientiæ, & religionis; ut ſi Epiſcopus præcipiat ſeculari habenti votum ſimplex caſtitatis, ut non ducat talem uxorem ſub cenſura excommunicationis, non dat illi actui neceſſitatem intra virtutem caſtitatis, quia ut ſic non eſt materia præcepti, ſed urget illum, & adjungit illi neceſſitatem intra virtutem religionis, quia ratione illius jam eſt materia præcepti, & ad ſummum adjungit illi neceſſitatem obedientiæ ſuæ. Ita ergo exiſtimo communiter accidere in ordinariis obedientiis religioſorum, quia illis injungi non poſſunt ex vi ſolius juriſdictionis, ſed ratione promiſſionis factæ ab illis exigi poſſunt. Nihilominus tamen, quia Prælati religionum ſunt etiam ordinarii paſtores ſuorum ſubditorum juxta eccleſiæ uſum, ideo in materia proportionata imponere poſſunt leges, ſeu præcepta. Et tunc actus habebunt neceſſitatem virtutis intra propriam materiam propter rationem factam. Veriſimile autem eſt tunc ceſſare alteram obligationem obedientiæ, quatenus ex traditione, ſeu promiſſione humana naſcitur; quia hi Prælati nunquam videntur habere intentionem præcipiendi, & obligandi duplici titulo, ſcil. juriſdictionis, & quaſi dominationis, ſed altero tantum juxta exigentiam rerum, vel actionum. Unde ſi ordinarium modum gubernandi inſpiciamus quoad vim directivam, quæ eſt in præcipiendo, videntur uti poteſtate dominativa, quæ fundatur in traditione, ſeu promiſſione; quoad vim autem coactivam, quando neceſſaria eſt, utuntur poteſtate juriſdictionis; ſicut irritando utuntur dominio, diſpenſando autem juriſdictione. In rigore autem non dubito

Differentia inter præceptum ex vi voti obedientiæ & juriſdictionis vera.

Prælati religionis poſſunt leges, & præcepta ſubditis imponere ratione juriſdictionis, quam habent.

bito, quin poſſit utroque titulo uti in præcipiendo, ſi materia ſit capax, & tunc concedendum eſt, præter obligationem religionis, quæ ex voto naſcitur, & præter obligationem juſtitiæ, quæ oritur ex traditione, & poteſtate dominativa, intervenire ſpecificam obligationem illius virtutis, ad quam pertinet actus ratione ſuæ materiæ, & in qua fit neceſſarius ratione legis, ſeu præcepti. Sicut quando actus eſt neceſsarius ex præcepto Eccleſiæ, & Prælatus religionis eumdem imperat in vi voti, & poteſtate ſua dominativa, tunc contraria tranſgreſſio habet malitiam intemperantiæ contra præceptum Eccleſiæ, & præterea habet malitiam contra votum, & contra promiſſionem, ſeu traditionem ſuperiori factam: idem ergo erit, quando loco Eccleſiaſticæ legis omnibus communis intervenit præceptum Prælati, ex juriſdictione procedens, & conſequenter conſtituens actum in materia neceſsaria virtutis; eſt enim eadem vis, & poteſtas. Neque eſt inconveniens multiplicari deformitates, quando tituli obligationum ſecundum diverſas rationes ſpecificas multiplicantur.

7 Dices præter has omnes reperiri malitiam inobedientiæ, quæ videtur ab his omnibus diſtincta, nec poſſe ad aliquam illarum reduci. Item aliquando poteſt contingere ſimul conjungi communem legem Eccleſiæ, & propriam legem Prælati: ergo inde etiam multiplicabuntur malitiæ, vel ſi illa diverſitas non ſufficit, neque alia ſufficiet. Reſpond. ad priorem partem, inobedientiam non conſtituere ſpecialem malitiam, niſi ſit formaliter intenta, ut docuit D.Th.2.2.q.105. art.1. ad 1. & conſtat, quia eſt circumſtantia generalis, quæ non ſpecificat, niſi peculiariter intendatur. Si autem Religioſus hoc modo ſit inobediens, ex contemptu Prælati, & poteſtatis ejus, verum eſt incurrere ſpecialem malitiam diſtinctam ab omnibus numeratis, & ex ſuo genere mortalem. Immo in univerſum eſse mortalem ſentit D.Th. 2.2. q. 186. art.9. ad 3. & eſse communem opinionem Theologorum, & Canoniſtarum, eos ex parte referens, affirmat Covar. in regula *Peccatum* 2.p.§.5. n.2. in fine. Intelligenda autem eſt de abſoluto contemptu ipſius Prælati, ut talis eſt, ſeu poteſtatis ejus: nam ſi ſolum ſit contemptus ipſius rei in particulari, poteſt eſse veniale peccatum ex levitate materiæ, etiamſi fiat ex directa intentione in aliquam offenſionem perſonæ Prælati, ut in materia de legibus latius tractatur, & ſentit Cajet. in ſumma verbo *Contemptus*, quem ſequitur Armilla eodem verbo, & Medina 1.2.q.96. art.4. & Sot. in 4. d. 15. q. 2. a.1. ad primum, Angles in materia de pœnitentia, & inſinuat Angelus verbo *Contemptus*. Immo D.Th.q.15.de veritate art. ult. ad ſecundum dixit, non omnem contemptum eſse peccatum mortale, ſed ſolum contemptum Dei: intelligendum autem eſt de contemptu Dei in ſe, vel in ſuis Vicariis, juxta doctrinam Bernardi lib. de præcepto, & diſpenſ.c.12. *Sive Deus, ſive homo*, &c. Itaque inobedientia niſi formalis ſit, non addit ſpecialem malitiam, neque mortalem, niſi ex materia vel ex abſoluto contemptu gravis ſit.

Inobediẽtia ſpecialiter intenta cauſat malitiam ſpecie diverſam ex genere ſuo mortalem.

8 Ad alteram partem reſpondetur, negando conſequentiam: nam per proprias leges, ſeu præcepta, quæ ex juriſdictione procedunt, conſtituitur actus in ſpecie virtutis juxta exigentiam materiæ, & honeſtatis intentæ: unde multiplicatio legum ut ſic non multiplicat formaliter obligationes, & conſequenter nec contrarias tranſgreſſiones, & ideo furtum contra legem naturalem, & poſitivam divinam, & humanam, civilem, & Eccleſiaſticam, unam habet malitiam, quia omnes hæ leges conſtituunt illum actum in materia juſtitiæ. Idem ergo dicimus in præſenti de jejunio præcepto per legem canonicam, & per regulam, ſeu præceptum regulare, quatenus veram rationem habet, ſeu efficaciam legis. Secus vero eſt de obligatione voti, quæ transfert actum ad virtutem religionis; & idem cenſemus de obligatione ex vi traditionis, & promiſſionis humanæ, quæ transfert actum in aliam ſpeciem juſtitiæ, ut explicatum eſt. Sicut pater rigoroſe præcipiens filio, ut audiat Miſsam die feſto, v.g. poteſt illum ſpecialiter obligare ex vi patriæ poteſtatis, & tunc filius omittens non ſolum peccabit contra præceptum Eccleſiæ, ſed diſtincta malitia contra præceptum paternum; quod ſi talis filius feciſset etiam votum obediendi patri ſuo, peccaret etiam contra religionem. Ita ergo comparatur religioſus ad ſuum Prælatum, quod ſuo modo patriam habet poteſtatem ſpiritualem, qua poteſt obligare ſpiritualem filium, quamvis ſimul habeat poteſtatem juriſdictionis, in quo excedit patrem carnalem regulariter loquendo: non enim repugnat interdum etiam in illo aliquid proportionale reperiri, ut in Rege reſpectu ſui filii, cui poteſt præcipere, & ut pater, & ut legiſlator, & ſupponendo in filio votum obediendi patri, quocumque titulo præcipienti, atque etiam in materia aliàs præcepta, per legem Eccleſiaſticam, vel divinam. Sicut enim poteſt unuſquiſque ſeipſum denuo obligare per votum in materia aliàs præcepta; ita etiam pater poteſt obligare filium, & Prælatus ſubditum; quia in illa maxime ſubditus eſse debet.

Malitia non multiplicatur ex multiplicatione legum, ut ſic.

9 Ex his, quæ circa prædictam confirmationem diximus, conſtat votum obedientiæ, & traditionem religioſam ita inter ſe comparari, ut votum augeat quaſi intenſive obligationem parendi Prælato, quæ ex traditione naſcitur; quod augmentum intenſivum voco, quia circa idem auget obligationem: addo autem particulam *quaſi* diminutivam, quia revera non eſt intentio, ſed additio novæ, & excellentioris rationis obligationis, ut ſatis explicatum eſt. Supereſt autem quæſtio, an ſecundum extenſionem, quæ ſumitur ex parte materiæ, hæ obligationes ſint æquales, vel una addat aliquid alteri, quod in ſectionibus ſequentibus declarabitur.

CAPUT VII.

An votum obedientiæ obliget ad totius Regulæ obſervationem.

1 Incipimus explicare hujus voti materiam, quæ poteſt eſse, aut lex, aut conſtitutio ſcripta, aut tranſitorium præceptum ab homine impoſitum. De hac poſteriori parte nulla eſt quæſtio, quia illud eſt, quod expreſſius in tali voto promittitur, ut ex formulis profitendi ſupra relatis manifeſtum eſt. Item quia tota neceſſitas voti obedientiæ in religionibus eſt propter neceſſitatem, quæ in omni communitate humana eſt, ut in ea ſit aliquis ſuperior, cui alii pareant, quia aliàs nullus in ea poſset eſse ordo, ſed ſumma confuſio, quam obedientiam oportet in religione eſse per votum firmatam, & conſecratam Deo; ergo materia hujus voti præcipue eſt Prælati præceptum, ſeu mandatum, de quo qualem, & quantam obligationem inducat, poſtea videbimus.

2 De altera ergo parte verſatur propoſita difficultas, in qua tres invenio ſententias. Prima generatim affirmat totam regulam contineri ſub materia voti obedientiæ religioſæ: atque ita teneri religioſum ad totius regulæ obſervationem ex vi voti: ita ſentit Henricus quodlib.6. q.17. ubi in ſpeciali loquitur de regula Auguſtini, quæ ſub his verbis proponitur: *Hæc ſunt, quæ ut obſervetis, præcipimus*; extendit autem ſermonem ad omnem aliam, etiamſi (inquit) ſub hac forma proponatur: *Hæc ſunt, quæ, ut obſervetis, admonemus*: & idem diceret de verbo *ſtatuimus*, vel de quocumque alio ſimili. Ratio ejus eſt, quia per votum fit præceptum, quod antea erat conſilium, vel admonitio; ſed per votum obedientiæ unuſquiſque obligatur ad obſervandam regulam, & omnia, quæ in illa continentur: ergo. Minor probatur, quia ideo ante profeſſionem proponitur regula, ut unuſquiſque videat, an velit ſe ad illam obligare; ergo ſupponitur illam eſse materiam talis obligationis, & voti. Item quia aliàs non eſset major obligatio obſervandi regulam poſt profeſſionem, quam antea, quod per ſe ſtatim apparet abſurdum, & contra rationem. Item quia per votum obedientiæ religioſus promittit regularem vitam, ut docet D.Th. 2.2. q.186.a.9. regularis autem vita dicitur illa, quæ conformatur regulæ; ergo promittit quis per tale votum conformare ſe in ſuis actionibus regulæ ſuæ. Unde D.Th. ibidem ait facere contra votum obedientiæ, qui tranſgreditur præceptum, vel ore tenus a Prælato factum, vel in regula expreſsum: ergo juxta mentem D.Th. promittit religioſus per obedientiæ votum obſervare præcepta, non tantum hominis, ſed etiam regulæ: ergo quamvis regula ex ſe non obligaret ſub præcepto, ex vi voti obligat. Patet conſequentia, quia ſi quis immediate voveret facere id, quod regula præſcribit, v.g. jejunare, nulla interveniente regula orietur gravis obligatio ad id faciendum; ſed perinde eſt interveniente regula, vovere illam ſervare: ergo. Tandem confirmatur hæc ſententia, quia aliàs non peccaret Religioſus ſaltem moraliter habens formale propoſitum non ſervandi aliquam regulam, quoties impune id facere poſset. Conſequens eſt valde abſurdum; ergo: ſequela patet, quia non eſt

eſt major ratio de ſingulis regulis, quam de tota collectione; quia plura conſilia ſimul collecta non efficiunt unum præceptum; nec plura peccata venialia unum mortale.

3 Secunda opinio eſt, ex vi voti obedientiæ non teneri aliquem ad obſervationem regulæ, ſed ſolum ex vi ipſius regulæ quantum ipſa declaraverit ſub præcepto, ſi ipſa expreſſerit, vel tantum ſub conſilio, ſeu obligatione ad pœnam, ſi ita ipſa declaraverit. Hanc ſententiam tribuunt aliqui D.Thom.& ſumi poteſt ex Paludano in 4. d.38.q.3.art.4. & ſupplemento Gabr.q.1.art.3. Poteſt autem in hunc modum declarari, & confirmari; nam ſicut ſuperiori capite reſpectu perſonæ Prælati præter votum dicebamus eſſe obligationem illi parendi ex vi traditionis, antequam intelligatur votum obedientiæ, ſeu illo præciſo; ita reſpectu regulæ poteſt, & debet intelligi obligatio ad ſervandam regulam, quæ non pertinet ad virtutem Religionis, ſed ad juſtitiam legalem, vel generaliter ad obedientiam, vel ſpecialiter ad varias virtutes, juxta exigentiam materiarum, ſi regula habeat veram rationem legis. Fundamentum autem hujus partis eſt, quia is, qui voluntarie efficitur pars alicujus Reip. conſequenter ſubjicitur legibus illius Reipublicæ, & ad eas ſervandas obligatur, ſecluſo voto, & juramento, quia extrinſeca ſunt, ut in tractatu ſequenti magis declarabimus. Hac ergo parte ſuppoſita dicit hæc ſententia, votum obedientiæ non cadere in regulam, ut in materiam, nullamque obligationem addere illi, quam ipſa ex ſe habet. Sic autem explicata hæc ſententia probari poteſt primo ex forma vivendi, quia qui profitetur, non promittit ſervare regulam, ſed vovet Deo, & promittit Prælato obedientiam; ergo. Secundo, quia alias committeretur ſacrilegium, quoties frangeretur quæcumque regula. Conſequens eſt contra communem ſenſum omnium Religioſorum, & conſequenter præter intentionem voventium; item eſſet in graviſſimum periculum animarum, ſæpius enim peccaret mortaliter. Nec ſatis eſt reſpondere, licet illa ſint ſacrilegia, eſſe venialia ex levitate materiæ, quia ad minimum illa materia, quam ſufficeret ad tranſgreſſionem mortalem, ſi eſſet immediate promiſſa per votum, ſufficeret ad peccatum mortale, ſi eſſet contra regulam, quia, ut dicebat prior opinio, mediante regula vovet quis facere, vel omittere, quod per regulam præſcriptum eſt.

4 Dicetur fortaſſe votum cadere in regulam, & addere illi obligationem, non tamen æqualem pro tota regula, ſed proportionalem, ita ut ſi regula ſecundum ſe ſit lex obligans ſub mortali, tranſgreſſio ejus ratione voti habeat novam malitiam mortalem ſacrilegii; ſi autem regula tantum obliget ſub veniali, addatur ſolum malitia venialis ratione voti, ita ut quidquid ſit de qualitate, vel gravitate rei, circa quam verſatur regula, ſemper in ordine ad votum materia cenſeatur levis, ſi obligatio regulæ ſolum eſt venialis. Sed quid dicendum de regulis, quæ ad nullum peccatum mortale, vel veniale obligant? Nec enim dici poteſt, votum cadere in unam regulam, & non in aliam; quia eo modo, quo reſpicit regulam, generaliter cadit in totam. Neque etiam intelligi poteſt, quod votum cadat in obſervationem alicujus regulæ, & & quod non addat illi obligationem pertinentem ad religionem, quia promiſſio voti ſeparari non poteſt ab obligatione. Si autem votum cadit in univerſam regulam, ergo, qui vovet obedientiam, promittit etiam ſervare illas regulas, quæ de ſe ad nullum peccatum obligant; ergo neceſſario contrahit obligationem in conſcientia ſervandi talem regulam.

5 Tertia ſententia diſtinguit inter religiones juxta diverſos modos profitendi earum, qui ad duos reducuntur. Unus eſt, in quo fit promiſſio converſionis morum ſecundum talem regulam, ut de Carthuſia ſupra retulimus, & de Religione S.Benedicti idem colligitur ex cap.58.ſuę regulæ. Alius vero modus eſt promittendo obedientiam ſecundum talem regulam, ut ait Bernar. lib.de præcepto, & diſpenſ.& ſervatur in religionibus Mendicantium, & ſpecialiter de Prædicatoribus refert D.Thom. ſupra. Ex priori igitur modo profitendi ait hæc opinio oriri obligationem voti ad ſervandam regulam quia promittere converſionem morum ſecundum regulam, eſt promittere conformari in moribus regulæ, quod eſt promittere ſervare regulam; ergo obſervatio regulæ eſt materia talis voti. Ex poſteriori autem modo profitendi non ſequitur talis obligatio, quia illud votum ſolum eſt obediendi Prælato; regula autem magis additur ad deſignandum terminum, intra quem poteſt præcipere Prælatus, quam ut ejus obſervantia promittatur. Hanc diſtinctionem indicat Paludanus ſupra, & latius Palatius in 4. diſtin.38.diſput.1.circa medium.

6 In hac quæſtione non diſputamus, an regula religioſa obliget ad culpam, necne, vi ſua, ac præciſo voto; de hoc enim diſſeremus melius tractatu ſequenti; ſed abſtrahendo ab hac quæſtione ſolum tractamus, an obſervatio regulæ ſit materia voti obedientiæ, quod in religione fit, & inde conſequenter oritur alia quæſtio, an ex hoc voto oriatur obligatio ad ſervandam regulam, quæ ex genere ſuo ſit ſub mortali, cum ſit juſtitiæ ad Deum. Dicendum ergo eſt primo, regulam, ſeu obſervantiam ejus contineri ſub materia voti obedientiæ religioſæ. Hec ſine dubio eſt ſententia D.Thom. 2.2.d.q.186.artic.9. ubi expreſſe dicit votum obedientiæ obligare ad ſervandum præceptum regulare, ſive ab homine impoſitum, ſive in regula contentum; & idem intellexit Cajet.ibi.& D.Ant. 3.p.tit.16.cap.1.§.13.in fine, qui refert Joannem de Neapoli, quodl.14.q.16. & probatur, quia religioſus vovet, obedire Prælatis talis religionis; ſed Prælatus, non ſolum præcipit re ſeu perſonali præcepto (ut ſic dicam), ſed etiam præcipit per legem ſtabilem, ſeu regulam; ergo votum obedientiæ æque cadit in utrumque præceptum. Secundo declaratur ex uſu omnium religionum, quæ in ſuis regulis, vel ſtatutis, addere ſolent hanc particulam, *in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus*, &c.quando volunt gravem obligationem imponere; ergo ſupponunt votum obedientiæ de ſe cadere in præcepta, quæ per modum regulæ, ſeu legis proponuntur; ergo idem dicendum eſt de tota regula, ſecundum eum gradum obligationis, in quo fertur. Patet conſequentia, quia votum obedientiæ abſolute fit ſecundum regulam, & non limitatur ad hunc vel illum modum præcipiendi regulæ. Et quamvis hoc pertineat ad factum, ut ait Henriq.ſupra, an ſcil. aliqua in regula ſic tradantur, ut votum obedientiæ non intelligatur cadere in illa, nihilominus conſiderando modum vivendi, & obedientiam in quacumque religione, in nulla poteſt probabiliter illa diſtinctio fieri, ſcil. quod votum obliget ad ſervandam unam partem regulæ, & non aliam.

Obſervātia regulæ continetur ſub materia voti obedientię religioſę.

7 Dices, ex argumento facto ſolum poſſe concludi, votum obedientiæ poſſe obligare ad regulam, ſi in ipſa exigatur, actu vero non obligare ad totam, ſed ſolum ad eam partem, in qua talis obedientia exigitur; ſolum autem videtur exigi in illis regulis, in quibus additur illa particula, *in virtute ſanctæ obedientiæ*. Sed contra; nam idem dici poteſt de omnibus præceptis perſonalibus, quæ oretenus, vel privatis literis a Prælatis imponuntur, nimirum non pertinere ullo modo ad votum obedientiæ, niſi quando in eis expreſſe additur particula illa *in virtute ſanctæ obedientiæ*; ergo non minus eſt materia obedientiæ regula ipſa, quam præceptum Prælati, quæ eſt in præſenti principaliter intentum. Deinde illa particula, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, non additur, niſi ad explicandam obligationem ſub mortali, quantum eſt ex modo præcipiendi: præter hanc autem obligationem poteſt eſſe alia ſub veniali, in qua etiam ratio obedientiæ intervenit, ſive illa obligatio proveniat ex regula, ſeu ſtatuto, ſive ex præcepto Prælati; ergo votum, quod factum eſt de obedientia abſolute, totam hanc materiam comprehendit, ſive addatur illa particula, ſive non addatur.

8 Nec refert, (ut ultima opinio diſtinguebat) quod votum fiat obediendi regulæ, vel ſecundum regulam, vel aliis verbis, explicantibus converſionem morum, juxta regulam; nam ſi attente conſiderentur, revera ſunt æquivalentia, ut infra latius dicam; cum enim vovetur obedientia ſecundum regulam, quamvis intendatur limitari poteſtas præceptivà prælatorum ad ea, quæ in regula formaliter, vel virtualiter continentur, vel quæ ad illius obſervationem, vel intentionem aliquo modo pertinent, non tamen excluditur a materia voti obedientiæ actus ipſe percipiendi per regulam; nullum enim præceptum magis eſt ſecundum regulam, quam ipſamet regula; ergo obedientia regulæ cadit ſub tale votum, etiam ſub illa forma factum. De aliis autem formulis, & modis vovendi, res eſt per ſe clara, & ab aliis conceſſa. Tandem ex vi traditionis, ſeu unionis cum religione, æque ſequitur obligatio ſervandi regulam, ac obediendi præceptis Prælato-

latorum, & tota illa obligatio ex ſuo genere ad obedientiam ſpectat; ſed votum obedientiæ eſt ad confirmandam, & quaſi ſacrandam, ut ſic dicam, hanc obligationem; ergo reſpicit totam illam, ut adæquatam materiam; imo certior videtur hæc obligatio, quam prior, nullus enim eſt religioſus, qui non exiſtimet eo modo, quo obligatur per regulam, obligari ratione obedientiæ, quam promiſit, cum tamen alia obligatio juſtitiæ, vel fidelitatis humanæ non omnibus ita nota ſit.

Votum obedientiæ non obligat ſub mortali, niſi id in regula ſupponatur, aut exprimatur.

9 Secundo nihilominus aſſero, votum obedientiæ non addere regulæ obligationem ſub peccato mortali, niſi in regula ipſa vel ſupponatur, vel exprimatur; in hoc diſſentio ab Henrico, & cum D. Thom. ſentio, eſt enim illa ſententia Henrici nimis rigoroſa & acerrima, redditque religioſorum ſtatum magis pernicioſum, quam ſecurum. Explicatur autem prius poſterior pars in hunc modum; quia licet religioſus teneatur obedire Prælato, & regulæ, tum ex vi ſui ſtatus, ſeu traditionis, tum ratione voti obedientiæ; fieri tamen poteſt, ut in aliqua materia poſſit Prælatus obligare ſub mortali ex vi voti obedientiæ, exigendo obligationem ejus, in qua non poſſet obligare per ſolam poteſtatem dominativam, quia obligatio voti ſacratior eſt, & ideo aliqua materia reſpectu illius gravis eſt, quæ reſpectu hominis non eſſet gravis; ſicut fidelitas ad Deum longe gravius obligat ex ſuo genere, quam ad hominem. Neque obligatio in ordine ad votum ſupponit neceſſario æqualem obligationem in ordine ad hominem: imo extra religionem in voto ſimplici obedientiæ poteſt quis obligari ſub mortali ad obediendum, quamvis alius non habeat alium titulum, aut poteſtatem ad præcipiendum; ergo licet in religione illam habeat Prælatus, nihilominus non repugnat in aliqua materia majorem obligationem imponere poſſe ratione voti, quam ratione humanæ obligationis, ſicut promiſſio jurata in aliqua materia obligabit ſub mortali, in qua nuda promiſſio non obligaret. Et fortaſſe ob hanc cauſam, quando Prælati volunt ſub mortali obligare, ut certior ſit obligatio, addunt illam particulam, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, per quam exigunt debitum ex voto.

Votum obedientiæ duobus modis poteſt graviter obligare ad regulæ obſervantiam.

10 Hinc ergo fit, ut votum obedientiæ dupliciter poſſit addere regulæ gravem obligationem. Primo, quia in ipſa exigitur expreſſe voti debitum per dictam particulam, vel aliam æquivalentem, ſi materia ſit proportionata dictæ obligationi in ordine ad votum, etiamſi fortaſſe in ordine ad nudum præceptum hominis non eſſet ſufficiens. Et quoad hanc partem res videtur communis, & ſatis certa, ex uſu, & ex ratione facta. Unde etiam obiter conſtat, & declaratus eſt unus modus, quo votum obedientiæ poteſt addere obligationem gravem, ubi ſola traditio aut pactum humanum ad illam non ſufficeret. Quomodo poteſt etiam aliquando ſuperior in virtute obedientiæ præcipere obſervationem alicujus regulæ, quæ ſub tali forma non obligabit, & ita poteſt addere obligationem ſub mortali regulæ, quæ, vel ad nullum peccatum, vel ad ſolum veniale obligabat, ſi tamen materia ſit proportionata; quod ideo addo, quia poteſt eſſe tam parva, ut etiam in ordine ad obligationem voti ſit res levis; tunc autem etiamſi a jure, vel ab homine addatur illa particula, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, non addetur in individuo obligatio ſub mortali ob materiæ incapacitatem. Moraliter autem loquendo, ſemper eſt graviter timenda illa forma precepti, quia ſatis indicat voluntatem ſuperioris, & timenda eſt, niſi evidenter ſit injuſta, & ultra poteſtatem. Alio modo poteſt præceptum regulæ obligare ad mortale, quia materia ejus in proprio genere eſt ſufficiens ad talem obligationem, & de intentione, & voluntate præcipientis ſatis conſtat, etiamſi non addatur illa particula: *In virtute ſanctæ obedientiæ*, ſed ex alia declaratione, vel conſuetudine religionis, vel quia ponitur præceptum ſub excommunicatione majori ipſo facto incurrenda, &c. & tunc dico, præter obligationem immediatam, quæ ex illa regula tanquam ex lege naſcitur, adjungi obligationem alterius ſpeciei gravem, & ſub mortali ex vi voti, quod plane ſenſit D. Thom. ſupra, & concluditur ex dictis, quia objectum obedientiæ eſt præceptum; ergo eſt etiam materia voti obedientiæ; ſed præceptum de ſe obligans ſub mortali eſt ſatis grave intra objectum obedientiæ; ergo etiam reſpectu voti obedientiæ eſt materia gravis: ergo tranſgreſſio voti in tali materia addit novam malitiam mortalem.

11 Ex his ergo ſatis declarata, & probata eſt pars affirmans aſſertionis. Pars autem negativa, ſeu excluſiva contraria ratione ſuadetur. Nam quoties tranſgreſſio regulæ non eſt peccatum mortale altero ex duobus modis prædictis reſpectu voti obedientiæ, vel nulla læſio eſt, vel eſt in materia levi; ergo non poteſt illi addi malitia mortalis ratione voti. Conſequentia patet ex ſupradictis de voto in communi, quod in materia levi non obligat ſub mortali. Antecedens vero probatur, quia omne præceptum obligans ſub veniali, in ratione objecti obedientiæ eſt levis pars ejus; imo juxta ſententiam D. Thom. non meretur nomen præcepti, niſi ſecundum quid: ergo reſpectu etiam voti obedientiæ illa eſt materia levis. Declaratur a. amplius in hunc modum, quia dupliciter contingere poteſt, regulam obligare ſub veniali tantum; primo ex levitate materiæ, in qua ob eam cauſam non poteſt ſuperior obligare ad mortale, etiamſi velit obligare quantum poſſit. Secundo ex directa intentione, quia nimirum non vult gravius obligare, etiamſi conſiderata materiæ qualitate poſſit id facere. Quando præceptum eſt prioris modi, conſtat materiam ſub quacumque ratione ſpectatam eſſe levem, ſcilicet ſecundum ſe, & ut cadit ſub votum ratione talis præcepti: ſupponimus enim non præcipi directe in virtute obedientiæ, ſeu directe exigendo obligationem voti, ſed ſolum præcipi talem rem per propriam legem, ac præceptum obligans ex ſe in conſcientia; quo poſito ſtatim ſequitur obligatio voti; cum enim materia tam parva ſit, ut lex, vel præceptum humanum non poſſit circa illam obligare ad mortale, etiamſi ex parte legiſlatoris cum toto rigore proponatur, manifeſtum eſt, etiam præceptum illud eſſe quid leve, in ordine ad votum obedientiæ, & quatenus eſt materia ejus. Majus dubium eſſe poteſt de alio modo, quia in eo ſupponitur rem præceptam eſſe gravem; nihilominus tamen idem dicendum eſt, quia per hoc votum non promittimus facere hanc, vel illam rem, ſed ſolum ſervare præceptum; illud autem præceptum, quamvis ſit de re gravi, in genere præcepti, eſt tamen leve, ratione modi præcipiendi, & ideo ſemper in ordine ad votum obedientiæ illa materia levis eſt, quia directe non exigitur ex vi voti, ſed ſolum leviter præcipitur, ut ſic dicam, & conſequenter votum etiam obligat, ut tale præceptum ſervetur, modo tamen ipſi proportionato, atque ſub levi culpa.

Dupliciter poteſt regula ſub veniali obligare.

12 Tertio dicendum eſt, ſi regula ex ſe, quatenus eſt ex juriſdictione, vel poteſtate dominativa, obligat ſub veniali, vel ratione materiæ, vel ob intentionem præcipientis; tunc votum obedientiæ adjungere illi obligationem aliam etiam ſub veniali, licet ſit altioris ſpeciei, ſeu contra nobiliorem virtutem. Hæc aſſertio ſequitur ex præcedentibus; negari enim non poteſt, quin votum obedientiæ addat aliquam obligationem tali regulæ, quia participat veram rationem præcepti, cujus obſervatio per hoc votum promiſſa eſt, ut patet ex prima aſſertione; ſed hæc obligatio reſpectu talis regulæ non eſt ſub culpa gravi, ut ex ſecunda aſſertione conſtat: erit ergo ſub veniali. Declaraturque præterea in hunc modum: nam dupliciter poteſt obligare votum obedientiæ ad obſervantiam regulæ. Primo, quia in ea directe, & expreſſe exigitur promiſſio voti, & tunc jam dictum eſt, regulariter votum addere obligationem mortalem, niſi materia ſit adeo levis, ut etiam votum directe emiſſum de illa facienda non obliget ad mortale, & tunc etiam nihilominus conſtat votum obedientiæ directe obligare, ſaltem ſub veniali ad obſervationem talis regulæ, quia levitas materiæ non tollit omnino obligationem, ſed minuit illam. Secundo obligat hoc votum ad executionem regulæ conſecutione quadam, ut ſic dicam, quia ſcilicet ponitur materia, ſeu conditio neceſſaria, qua poſita urget obligatio voti. Ut ſi quis voviſſet ſervare omnia præcepta Eccleſiæ, & nunc poneretur præceptum de novo jejunandi in vigilia Epiphaniæ; votum illud ſtatim adderet novam obligationem religionis ad jejunii obligationem, non quia præcipiens directe exigat obligationem voti, ſed quia præceptum ipſum eſt materia talis voti. Ita ergo in præſenti eſt. Religioſus enim per votum obedientiæ promittit ſervare omnia præcepta ſuæ religionis, ſive ab homine, ſive jure lata, ut oſtenſum eſt; ergo eo ipſo, quo præceptum ponitur, inſurgit obligatio voti, etiamſi directe non exigatur; ſicut ergo poſita regula

Votum obedientiæ obliget ſub veniali alterius ſpeciei, ſi ita regula obliget.

obli-

obligandi ad mortale, votum addit ſuam obligationem ſub mortali, ita etiam poſita regula obligandi ſub veniali, votum addit obligationem ſui generis; quia etiam illud præceptum eſt materia ejuſdem voti; tamen quia materia parva eſt, culpa etiam contraria erit levis, contraria tamen virtuti religionis, atque adeo pertinens ad altiorem ſpeciem vitii, ſcilicet ſacrilegii.

Quando regula ſub nulla culpa obligat, neque etiam votum.

13 Dico quarto, quando regula de ſe non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, votum obedientiæ neutram obligationem illi adjungit intra ſuum ordinem, ſeu ex virtute Religionis. Hanc concluſionem præcipue intendit D.Thom. dicta quæſt.186.art.9.ad 1. & quodlib.1. quæſt.9.art.20. Nec fortaſſe aliud voluerunt Palud.ſupplementum, & Antoninus locis citatis. Ratio autem eſt, quia illa regula ut ſic non eſt materia voti obedientiæ, quia ut ſic non eſt verum præceptum; objectum autem obedientiæ eſt præceptum, ut docuit D.Thom.1.2.quæſt.104.& infra latius dicemus tractando de obedientia ſocietatis. Votum autem non addit obligationem, niſi ſuppoſita ſua materia; ergo. Declaratur a ſimili in mandatis Prælatorum, quando enim aliquid ordinant faciendum, nullam volentes in conſcientia obligationem ponere, illud prætermittere pro ſe, & ſecluſo contemptu, non eſt contra votum obedientiæ, nec mortaliter, nec venialiter, quia illa ordinatio non eſt verum præceptum, nec ſimpliciter, nec ſecundum quid; ergo ſimiliter in præſenti. Hoc enim maxime obſervandum eſt, quod præceptum obligans ſub veniali, licet ſit ſecundum quid comparatione alterius; nihilominus eſt verum, & proprium præceptum ſufficiens ad honeſtatem, exercitium, & obligationem virtutis obedientiæ; illa enim duo non repugnant, ſicut accidens eſt ens ſecundum quid, & tamen eſt verum ens: regula autem, quæ per ſe nullam obligationem inducit in conſcientia, ut ſic, non poteſt dici verum præceptum, etiam ſecundum quid, & violans illam per ſe non agit contra obedientiæ virtutem; ideoque non eſt materia voti obedientiæ, & ideo ex tali voto non accreſcit illi aliqua obligatio in conſcientia, etiam venialis. Denique confirmatur, quia hæc eſt intentio authorum talium regularum, quando ipſi declarant, non eſſe intentionis ſuæ obligare ad mortalem, aut venialem culpam, volunt enim excludere etiam illam, quam ex voto obedientiæ poſſet pervenire, quod in poteſtate eorum eſt, quia poſſunt præcipere, & non præcipere, ſed ſimpliciter proponere voluntatem, ſeu conſilium ſuum, quod longe diverſum eſt, ut patet etiam in ſimplici mandato ab homine, de quo eadem eſt ratio.

Quid, ſi fiat votũ obediendi ſecundum regulam, & votum ſervandi regulam.

14 Ex quo infero concluſionem poſitam habere locum non ſolum, quando fit votum obediendi ſecundum regulam, ſeu de converſione morum juxta regulam; ſed etiam ſi fiat votum ſervandi regulam, dummodo intelligatur fieri obedientiæ votum. Duas priores partes ponit expreſſe D.Thom. locis citatis, & illas cenſet in re æquivalentes, ſicut ſupra diximus, quamvis magis probet modum vovendi obedientiam ſecundum regulam, quia videtur cautior ad tollendos ſcrupulos circa obſervationem regulæ; ſed cum de re conſtet, non majorem obligationem ex uno modo vovendi, quam ex alio oriri, parum refert diverſitas vocum; de quibus vovendi formulis infra iterum occurret ſermo. De ultima vero parte videtur D.Thom. in dicto quodlibeto aliter ſentire; dicit enim: *quod ſi religioſus profitendo voveret ſe regulam ſervaturum, videretur ſe obligare voto ad ſingula, quæ continentur in regula, & ſic contra quolibet eorum agendo peccaret mortaliter*: ob hanc vero cauſam putat in nulla religione fieri hoc votum, quia eſſet in laqueum potius, quam in ſubſidium; & ſimiliter in alio loco 2. 2. dicit: *qui profitetur regulam, non vovet ſervare omnia, quæ ſunt in regula, ſed vovet regularem vitam.*

15 Verumtamen in re, ut exiſtimo, non eſt diverſitas: non eſt enim dubium, quin præter votum obedientiæ poſſit intelligi votum obſervandi regulam immediate ad hoc obligans, ſive in illa obſervantia intercedat vera ratio obedientiæ, ſive non; quod votum ex hac parte generalius eſt, quam votum obedientiæ, ſicut votum faciendi, quidquid alius dixerit, aut voluerit honeſtum, latius eſt, quam votum obedientiæ. De tali ergo voto ſervandi regulam verum eſt, quod ſi fieret, adderet obligationem in conſcientia, etiam illis regulis, quæ per ſe nullam afferunt, quia vere & proprie caderet in illas tanquam in partem materiæ ſuæ. Imo addit D.Thom. fractionem cujuſcumque regulæ, tunc futurum fuiſſe peccatum mortale; id autem intelligo ex genere, nam ex levitate materiæ, etiam tunc poſſet eſſe veniale peccatum, ſicut in fractione alicujus voti. De facto autem certum eſt non fieri tale votum in profeſſione religioſa: quia ſolum fiunt tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ. Supponendo ergo votum, quod poteſt obligare ad regulam, ſolum eſſe votum obedientiæ, dicimus, ſub quacumque verborum forma fiat, non addere obligationem, niſi regulæ, vere ac proprie præcipienti, quia ſolum circa illam verſari poteſt propria obedientia, & cum proportione ad modum obligationis, ut explicatum eſt. Unde licet forma vovendi ſit obediendi regulæ in omnibus, ibi includitur diſtributio accommoda, ſcilicet obediendi in omnibus, in quibus vera obedientia intervenerit, ſeu locum habuerit. Quod ſi forma ſit, voveo ſervare regulam, per intentionem voventis limitandus eſt verborum ſenſus, quia intentio ſolum eſt vovendi obedientiam, & ideo ſolum promittitur obſervantia regulę, quatenus ad obedientiam neceſſaria eſt.

16 Eſt autem animadvertendum hanc concluſionem intelligendam eſſe formaliter de regula, quatenus in conſcientia non obligat. Quod ideo dico, quia nulla eſt propria regula religioſa, quæ, licet ad immediatum ſtatum, de quo ſtatuit, faciendum ne ſit, an omittendum, non obliget in conſcientia, non poſſit tandem revocari ad aliquam obligationem in conſcientia, quatenus tranſgreſſorem ſubjicit pœnæ, ſeu diſciplinæ regulari, ad quam ſuſtinendam poteſt quis in conſcientia obligare, nam hic ſaltem modus obligationis in omni lege neceſſarius eſt, ut in ſequenti tractatu magis explicabimus. Si ergo occaſione talis regulæ, & tranſgreſſionis ejus religioſus tandem compellatur pœnam ſuſtinere, vel ſatisfactionem aliquam exhibere pro tranſgreſſione regulæ, tunc ſicut non poteſt in conſcientia reſiſtere, quia ad hoc ſaltem obligatur ex vi regulæ, ita quoad hoc votum obedientiæ habet ſuam obligationem, quia jam ibi habet locum materia ejus. Et ita etiam ſervari poteſt illa forma vovendi obſervantiam regulæ, ut in omnibus habeat locum cum proportione, quatenus in conſcientia obligat, vel ad hanc obligationem aliquo modo reſolvuntur.

Regula religioſa ſaltem ratione pœnę, & diſciplinę regularis obligat in conſcientia.

17 Tandem ex dictis intelligi poteſt, quod ſicut tranſgreſſio regulæ, etiam quatenus non obligat in conſcientia, eſt imperfectio quædam virtutis obedientiæ, quia non ſe extendit ad id, quod eſt optimum, magiſque decens in tali ſtatu, ſecundum talem virtutem, quale eſt conformari non tantum præcepto, ſed etiam ſimplici voluntati ſuperioris; ita etiam eadem tranſgreſſio in viro religioſo eſt imperfectio intra virtutem religionis, & voti, quia licet ſimpliciter non frangat promiſſionem, deviat aliquo modo a perfectiori obſervatione ejus, & diſponitur aliquo modo, ut facile poſſit illam rumpere, ſaltem in levi aliqua parte ejus.

Non obſervare talem regulam eſt imperfectio in voto.

18 Ad fundamenta primæ opinionis. Primum veriſimile non eſt, Auguſtinum per illa verba, quæ ponit in principio ſuæ regulæ: *Hæc ſunt, quæ, ut obſervetis, præcipimus, in monaſterio conſtituti*, voluiſſe proprium, & rigoroſum præceptum de omnibus, & ſingulis, quæ in regula continentur, tradere, cum multa, & minutiſſima conſilia, tam ad actus internos, quam externos pertinentia, in ea contineantur; ſed more paterno videtur verbo præcipiendi uſus. Deinde conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita rem hanc interpretata eſt, cui in ſingulis religionibus ſtandum eſt, ut tractatu ſequenti latius videbimus. Ad rationem ergo concedo regulam eſſe materiam voti obedientiæ, tamen cum proportione ad obligationem, quam ex ſe affert, ut explicatum eſt. Nego tamen perinde eſſe vovere obedientiam regulæ, ac vovere immediate actum, de quo regula diſponit, quia hoc poſteriori modo promittitur actus ſecundum ſe, & ideo ab illo ut ſic accipit obligatio voti augmentum, aut diminutionem; priori autem modo ſolum promittitur, quatenus aliàs præceptum eſt, & ideo ſolum additur obligatio juxta proportionem ipſius præcepti, ut explicatum eſt. Ad confirmationem de hoc propoſito univerſali non ſervandi regulam in omnibus, ad quæ ipſa per ſe ſpectata in conſcientia non obligat, controverſia eſt, an ille actus ſit peccatum mortale, necne, quæ pertinet ad tractatum ſequentem. Nunc ſolum aſſero, ſi actus ille aliunde pec-

de peccatum non eſt, ratione voti obedientiæ non eſſe peccatum, quia ſi peccatum non eſt, contra nullum præceptum ſuperioris eſt, nec etiam eſt ſpecialiter prohibitum ſub virtute ſanctæ obedientiæ non habere talem actum; ergo non habere illum in rigore non eſt materia voti obedientiæ. Si autem ille actus eſt peccatum ratione obligationis regulæ, erit etiam contra votum obedientię, juxta proportionem explicatam in ſuperioribus aſſertionibus, & ita confirmatio illa nihil ad præſens refert.

19 Ad fundamenta ſecundæ ſententiæ nihil reſpondere neceſſe eſt, quia ex dictis ſatis declarata eſt, & ad doctrinam a nobis traditam accommodata. Solum ad ultimam inſtantiam negandum eſt, votum obedientiæ obligare ſimpliciter ad ſervandas eas regulas, quæ aliàs non obligant in conſcientia. Et ſub hac ratione concedendum eſt, tales regulas ſic ſpectatas non eſſe materiam hujus voti; & differentia inter illas & reliquas clara eſt, quia non includunt rationem præcepti; quomodo autem poſſint aliquo modo participare obligationem hujus voti, jam eſt explicatum. De tertia vero ſententia nihil amplius dicere neceſſe eſt.

CAPUT VIII.

Utrum votum obedientiæ religioſæ obliget ad parendum ſuperiori in quacumque honeſta materia.

Materia obedientię duplex.

1 MAteria duplex diſtingui poteſt, remota, & proxima: in præſenti ergo materia proxima voti obedientiæ eſt præceptum ſuperioris, remota ergo dicetur res omnis, vel omnis actus, de quo poteſt ſuperior præcipere. De priori igitur materia ſufficere videntur, quæ hactenus dicta ſunt; explicatum eſt enim quodlibet præceptum ſuperioris, ſive detur per modum legis, ſive tantum ut perſonale imperium; ſive obliget ſub mortali, ſive ſub veniali, eſſe materiam hujus voti, vel gravem, vel levem: ſupponit autem hæc materia, quod præceptum ſit validum, alioquin non erit vera materia: explicandum ergo ſupereſt, quid ſit neceſſarium, ut præceptum Prælati validum ſit, ita ut votum obliget ad obſervationem ejus. Duo autem (præter voluntatem præcipiendi) ſunt neceſſaria ad valorem præcepti, ſcilicet poteſtas in pręcipiente, & materia capax præcepti, quæ duo veluti correlativa ſunt, quia vera poteſtas ſolum extenditur ad materiam capacem. Cum ergo certo conſtet in ſuperiore eſſe poteſtatem pręcipiendi, ad explicandam hujus voti obligationem, ſolum ſupereſt declaranda dictæ poteſtatis amplitudo, quæ ex materia pendet, ſeu ex rebus, aut actibus pluribus, aut paucioribus, quos poteſt percipere. Solum circa hanc poteſtatem ex parte ipſius advertere poſſumus, in Prælato religioſo triplicem poſſe intelligi poteſtatem ad pręcipiendum, ſcilicet poteſtatem juriſdictionis a Pontifice datam, poteſtatem dominativam, quam habet ex vi traditionis, & poteſtatem provenientem ex ipſo voto; eſt enim hæc, ut declaravi, diſtincta ab illis duabus, & abſolute, ac ſecundum ſe ſeperabilis ab illis, ut patet in puro ac ſimplici voto obedientiæ, quamvis obedientia religioſa cum illis ſemper conjuncta ſit, & fortaſſe aliquam earum, ſeu actum ejus ſemper ſupponat tanquam proximam materiam, quod in ſequentibus examinabimus. Nunc illud tantum certum ſit, ad obligationem hujus voti obedientiæ ex parte poteſtatis Prælati ſatis eſſe, quod præceptum valide procedat a quacumque ex dictis poteſtatibus; nam quæcumque illarum ſufficit, ut intercedat vera ratio obedientiæ; ſed obedientia hujus Prelati abſolute & ſine diſtinctione promiſſa eſt Deo: ergo quocumque titulo intercedat vera obedientia, in eam cadit obligatio hujus voti. Solum ergo ſupereſt, ut explicemus, quod in titulo propoſitum eſt, in quibus rebus teneatur obedire ex vi voti Religioſus: & conſequenter quas poſſit Prælatus præcipere.

Quid requiratur, ut Prælati præceptum ſit validum.

Triplex poteſtas in Prælato ad præcipiendum.

2 Supponimus autem ut certum ſolum res honeſtas poſſe ab homine præcipi ſub honeſtis comprehendendo omnes actiones non malas, quæ poſſunt ad finem honeſtum eſſe utiles, etiamſi ex objecto indifferentes ſint; quia actiones pravæ ſunt contra voluntatem & præceptum Dei, cui obediendum eſt potius, quam hominibus, ut docuit Auguſtin. ſerm. 6. de verb. Domini cap. *qui reſiſtit*, cap. *non ſemper*, cum ſequentibus, 11. quæſt. 3. de quo plura dicemus infra tractando de obedientia Societatis, & ibidem etiam explicabimus, an materia dubia circa honeſtatem, vel turpitudinem ſit ſufficiens: Nunc autem ſupponimus ex doctrina Auguſtini cap. *quid culpatur*, 23. quæſt. 1. quidquid non ſatis apparet turpe, honeſtum reputandum eſſe, ſi a ſuperiore pręcipiatur, quia in dubiis melior eſt conditio Prælati; tum quia jus ſuum poſcit, tum etiam, quia ratio poſtulat, ut pro illo præſumatur. Præterea tanquam certum aſſumimus omne id, quod certo conſtat eſſe contra regulam religionis, non eſſe materiam hujus voti, etiamſi Prælatus teneret ea præcipere, quia tale præceptum non eſt verum, nec validum, quia excedit poteſtatem præcipientis; quæ non eſt ad deſtructionem, ſed ad ædificationem ſecundum talem ſtatum. Item, quia talia opera licet ſimpliciter mala non ſint, ſupponendo, quod regula non obliget ad culpam, in tali ſtatu ſunt imperfecta, & impeditiva majoris boni; ergo non ſunt materia voti; ergo nec votum obedientiæ ad illa obligat. Atque ita ſupponunt D.Thom. quodlib. 1. art. 16. quodlib. 10. art. 10. & alii authores in hac materia cum D.Bernardo in lib. de præcepto, & diſpenſat. cap. 7. & recte expoſuit Cajetan. 2. 2. quæſt. 104. artic. 5. dicens hoc intelligi, quando Prælatus non habet legitimam cauſam diſpenſandi, nam ſi hanc habet, jam non præcipit contra regulam. Denique, ut certum ſupponimus, ea omnia, quæ cadunt ſub regula directe, vel reductive, poſſe eſſe materiam hujus voti, ſi præcipiantur; quod ſatis conſtat ex fine & forma talis voti, & a fortiori conſtabit ex dicendis.

3 Difficultas ergo ſupereſt, an ea etiam, quæ ſunt ſupra regulam, quantumvis perfecta ſint, pertineant ad materiam, & obligationem hujus voti. Ratio autem dubitandi eſſe poteſt, quia obedientia religioſa eſt perfecta obedientia Evangelica, quam Chriſtus conſuluit; ſed perfecta obedientia Evangelica non habet terminum magnitudinis (ut ſic dicam) id eſt, reſpectu melioris, & perfectioris boni; ergo etiam obedientia religioſa extenditur ad omnia quantumvis perfecta, & obligatio voti, quod de tali obedientia fit. Major probata eſt ſufficienter in ſuperioribus, ubi oſtendimus ſtatum religioſum eſſe a Chriſto inſtitutum, & ſub conſilio poſitum; quam ergo obedientiam Chriſtus conſuluit, illam promittunt religioſi; eſt ergo eadem perfecta obedientia Evangelica, & obedientia religioſa. Minor probatur ex verbis Chriſti, in quibus hoc conſilium continetur, juxta Sanctorum interpretationem; nam Matth. 16. ait Chriſtus: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*: ubi nomine abnegationis Patres obedientiam intelligunt, quia per Evangelicam obedientiam homo ſuam voluntatem, & judicium alteri ſubjiciendo ſeipſum abnegat. Sic Baſilius regula 6. ex fuſioribus: *Nihil eſt aliud* (inquit) *ſui ipſius abnegatio, niſi ſumma rerum omnium vitæ ſuperioris oblivio, atque a ſuis ipſius voluntatibus receſſio.* Nullam ergo voluntatem propriam relinquit perfecta obedientia Evangelica, alioquin quantum ad id, quod relinqueret, non eſſet perfecta abnegatio ſui. Et ideo Joan. Climacus in gradu 4. de obedientia dixit, obedientiam eſſe animæ propriæ perfectam abnegationem; & S. Bonavent. in regula Novitiorum cap. 13. dixit hanc abnegationem fieri per obedientiæ ſubjectionem: & S. Thom. opuſc. 18. de perfectione vitæ ſpiritualis cap. 10. ait: Sicut homo per paupertatem abnegat divitias, & per caſtitatem corpus, ita per obedientiam abnegare ſeipſum, & animam ſuam: nihil ergo ſibi proprium reſervat; ergo manet ſubjectus, & obligatus voluntati alterius, quoad omnia, quæ præcipere voluerit, quantumvis perfecta.

Difficultas, an quæ ſunt ſupra regulam, ſint materia obedientiæ.

4 In hac re loqui poſſumus de obedientia religioſa, vel abſtracte, & præciſe in ordine ad ſtatum religioſum ut ſic, vel contracte, prout in ſingulis religionibus promittitur, ac ſervatur. Prior conſideratio eſt veluti de poſſibili, poteſtque eſſe duplex. Una eſt, quantum poſſit extendi obedientia religioſa in hac obligatione ad omne opus perfectionis, quod præcipiatur. Alia eſt, quanta extenſio ſufficere poſſit ad votum obedientiæ pro vero ſtatu religioſo, ac neceſſario. Poſtrema vero conſideratio eſt magis de facto, ſcilicet de voto obedientiæ, prout nunc fit in ſingulis religionibus; quantam extenſionem ex parte objecti habeat, & conſequenter quantam perfectionem contineat, quantamque obligationem inducat. Et hoc expediemus in præſenti capite, de altero vero puncto dicemus in ſequenti.

5 Dico

Votum obedientiæ obligat iuxta regulam tantum.

5 Dico ergo ex voto obedientiæ ſolum teneri unumquiſque religioſus obedire Prælato juxta profeſſionem ſuæ regulæ, id eſt, intra limites regulæ, ut comprehendit omnia, quæ ad perfectam illius obſervantiam, vel neceſſaria, vel convenientia, aut utilia eſſe poſſunt. Ita explicuit materiam hujus voti D.Bernard. lib. de præcepto, & diſpenſatione cap.7. ubi inquit: *Is, qui profitetur, ſpondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam, ſed determinatam ſecundum regulam;* & infra: *Proinde ſi profeſſo ſecundum illam regulam Abbas meus mihi aliud forte imponere tentaverit, quod non ſit ſecundum regulam, aut etiam quod non ſit ſecundum iſta inſtituta, verbi cauſa, Baſilii, Auguſtini, Pacomii, quænam mihi quæſo in hac re neceſſitas imminet obſequendi? Solum quippe id a me poſſe exigi arbitror, quod pro miſi*, quod in cap.8. latius proſequitur, aſſignans terminos, intra quos obligatio hujus voti circumcluditur. Quamquam cap.9. fateatur imperfectam eſſe obedientiam, quæ ad illos terminos coarctatur, quam ſententiam infra expendemus. Idem D.Thom.2.2.quæſt.104.artic.5.ad 3.ubi triplicem religioſorum obedientiam diſtinguit, neceſſariam, perfectam, indiſcretam, hæc tertia eſt, quæ ad illicita extenditur, perfecta, quæ ad omnia licita, etiamſi non cadant ſub obligationem, neceſſaria vero, quæ ad votum pertinet. Hæc autem (inquit) ſolum extenditur ad ea, quæ ad vitam regularem pertinent, quia religioſi ſolum profitentur obedientiam, quantum ad regularem converſationem; idem D.Thom.quæſt.186.art.5.ad 4.& artic.9.ad 1. Idem ſentit Umbertus lib.5.de eruditione Religioſorum cap.17. & S.Bonavent. in expoſitione regulæ cap.1. de obedientia Monachorum, ait habere hanc limitationem, quod ad ea non extenditur, quæ regulam tranſcendunt; ſentit autem non eſſe hoc generale omnibus religionibus, ſignificatque in ſua religione obedientiam obligare ad omnia, quæ non ſunt ſaluti, nec regulæ contraria, quantumvis perfecta ſint, & inde concludit non omnium Religionum obedientiam eſſe æque perfectam: quod licet verum ſit quatenus una regula poteſt eſſe ſtrictior, vel univerſalior, quam alia, nihilominus id, quod diximus, verum eſt, votū in unaquaque religione obligare ſecundum regulam ejus.

Triplex obedientiæ genus.

6 Ratio autem a priori eſt, quam adducit Bernardus: nam votum obligat juxta formam, & intentionem voventis; ſed in ſingulis religionibus non vovetur obedientia abſolute, & illimitate, ſed vovetur obedientia ſecundum regulam; ergo materia hujus voti non amplius extenditur. Confirmatur inductione, nam ſi in ordine S. Franciſci, de quo in particulari loquitur Bonaventura, religioſus præcipiatur perpetuo abſtinere a carnibus, non tenetur obedire; & ſi mittatur ad Sarracenos, vel ad regiones Indorum, ubi nulli ſunt conventus illius religionis, non tenetur in rigore præcepti obedire; ut in expoſitione regulæ adnotavit Corduba cap.10.quæſt.2.& cap. 12.quæſt.2.& de Religioſis Prædicatoribus idem dicit Ludovicus Lopez, de quo plura infra tractando de quarto voto profeſſorum Societatis. Denique communis doctrina Scholaſticorum, tam Theologorum, quam Canoniſtarum, eſt, Prælatum non poſſe obligare religioſum ad ea, quæ ſunt omnino ſupra regulam: ergo ſupponunt illam non comprehendi ſub voto obedientiæ. Antecedens præter authores ſupra citatos docet expreſſe D. Thom. quodlib.10.artic.10. ubi addit in hac aſſertione convenire omnes Doctores, quantum ad ea, quæ ſunt arctiora, quam regula; quamvis in his, quæ ſunt infra arctitudinem regulæ, aut æqualia regulæ, dicat eſſe varietatem, quando illa ſunt extra regulam, non tamen contra illam; ipſe autem concludit, etiam hæc non pertinere ad votum obedientiæ, niſi quatenus aliquo modo reducuntur ad regulam, conferendo ſcilicet ad obſervantiam ejus, quomodo etiam auſteriora poſſunt præcipi, ut ſtatim dicam. Idem ſentit D.Antoninus 3.part. tit.16.cap.1.§.9.Gerſon. 2.part.Alphab.32.litera L.in fine, & Alphab.34.litera S. Alii Theologi frequenter in 2.diſtinct. 44. ubi ſpecialiter Duran.quæſt.4.Alii in 4.diſtin.38. ubi ſupplementum Gabrielis quæſt.2.art.3. Summiſtæ communiter, verb. *Obedientia*, & verb. *Religio*; Sylveſt. *Religio*, 6. quæſt. 6. Navar.in ſumma cap.23.num.39.& in comment.3.de regularibus num.12.ad 6.citant Antoninum in cap. *religioſus*, de electione in 6. Simile habet Felinus in cap. *Cum omnes*, de conſtitut.num.8.citans Dominicum in cap. *ab exordio*, 35.diſtin.citat etiam gloſſam in regul. *quod omnes*, de regulis juris in 6.quæ tamen oppoſitum dicere videtur, fortaſſe tamen loquitur in ſenſu infra explicando. Expreſſius hoc docet gloſſa in cap. *geſta*, diſtin.74.& ſumitur ex textu ibi: *Juſtum eſt, ut nemo creſcere compellatur invitus*; ubi alia jura ſimilia citat. Reliqui Doctores videri poſſunt in cap. *ſuper eo*, de regularibus.

Prælatus nõ poteſt obligare ad ea, quæ ſunt ſupra regulam.

7 Addunt tamen prædicti authores duos caſus, in quibus hæc aſſertio communis limitari videtur, qui tamen ſi recte expendantur, revera limitationes non ſunt. Primus eſt, niſi major auſteritas præcipiatur in pœnam commiſſi delicti; quod Antonin.Sylveſtr. Navar. & fere omnes advertunt. Et ratio eſt clara, quia ſuperior poteſt injungere dignam pœnam; ſi autem nihil poſſet addere ultra ordinariam, & debitam auſteritatem rerum, nulla eſſet pœna ratione delicti; ergo illo titulo poteſt ſine dubio auſteritatem augere, dummodo id faciat cum debita proportione ad delictum. Et ideo non eſt hoc ſupra regulam; quia ex vi illius ſubjicitur religioſus condignæ pœnæ; ergo obedientia ſecundum regulam includit obligationem parendi in hac pœna: nec diſputandum nunc eſt, an poſſit religioſus delinquens ex præcepto obligari ſolum ad ſuſtinendam paſſive talem pœnam, non reſiſtendo punienti, vel etiam ad agendum hoc, vel illud, quo ſe puniat, vel affligat, ſive præceptum hoc imponatur per ſententiam hominis, ſive per ſententiam legis; quidquid enim ſit de hac controverſia quoad communes leges pœnales, ſeu forenſes pœnas, quoad diſciplinam religioſam, dubium non eſt, quin poſſint hæc præcepta religioſis imponi, quia non excedunt ſtatum illorum, nec ſunt nimis ardua, nec præter conſuetudinem, aut intentionem cujuſcumque regulæ.

8 Secundus caſus eſt, quando major aliqua auſteritas additur ad præcavendum in futurum. In quo diſſentit Angelus verbo *Religioſus*, num.30. ait enim in eo caſu ſolum teneri religioſum obedire, quando veriſimiliter videt, non poſſe aliter vitare peccatum; tunc autem præceptum ſuperioris non ſolum non eſt ſupra regulam, verum etiam nec ultra communem legem Dei. Verius tamen exiſtimo, non ſolum poſſe hoc titulo præcipi id, quod per ſe erat neceſſarium ad vitandum peccatum, ſed etiam aliquid amplius, quod ad majorem cautelam religioſo ſtatui (qui ſecurior, & ſanctior eſſe debet) proportionatam ac decentem conferat. Quod tenet Sylveſt. ſupra; indicat etiam Corduba lib.4. quæſt.7. citans Archidiaconum, Dominicum, Cardinalem Alexandrinum, & Turrecrematam, qui etiam de Pontificiis legibus toti Eccleſiæ communibus loquuntur, quas dicunt obligare poſſe, licet duriores appareant, ſi ad cautelam peccatorum feruntur; ergo ſervata proportione, multo ſtrictius id fieri poterit in religioſo ſtatu. Fortaſſe etiam in hoc ſenſu loquuta eſt gloſſa, in cap. *quod omnes*, de regulis juris in 6.juxta textum, quem citat in cap.unico, de ſtatu regularium in 6. ubi præcipitur monialibus clauſura, etiamſi illam non voluiſſent, tanquam medium neceſſarium moraliter ad religioſam caſtitatem, & decentiam fœminarum. Ubi Joannes Monachus, & Archidiac. notant, præceptum illud non poſſe dici ſupra regulam, ſed ſecundum regulam, quia eſt moraliter neceſſarium, aut valde conveniens ad ſervanda ea, quæ ſunt maxime ſubſtantialia in regula: quod etiam Angelus ſupra fatetur. Id autem non poteſt ita intelligi, quod votum caſtitatis per ſe ſumptum obliget Moniales ad clauſuram; nam revera non ita eſt, ut bene oſtendit Navar.comm.4. de Regularibus num.39.& ſequentibus, tum quia olim ſacræ Virgines profitebantur caſtitatem ſine clauſura, imo etiam in propriis domibus, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt ex Concil.Toler.IV. Can.55.& Concil.Carthag. IV.cap.11.& 104. tum etiam, quia votum caſtitatis ex eo, quod ſit ſolenne, non inducit majorem obligationem extenſive, (ut ſic dicam); conſtat autem votum ſimplex caſtitatis non obligare fœminas ad clauſuram: tum denique, quia ante Bonifacium VIII. eam non obſervabant Moniales, quæ illam expreſſe non vovebant, & poſtea non fuit illa conſtitutio ſtatim ab omnibus recepta, & ideo per Concil.Trid.Pium V.& Gregor.XIII.illa conſtitutio amplius roborata eſt; ſatis eſt ergo, ut id, quod de novo præcipitur, ſit valde conveniens ad voti obſervationem, & ita obligatio nova magis fundatur in voto obedientiæ, quam caſtitatis. Idem ergo dici debet de quolibet ſimili præcepto, ſive toti religioni, ſive ſingulariter

Votum caſtitatis per ſe non obligat Moniales ad clauſuram, ſed votum obedientiæ poſito præcepto.

latiter uni perſonæ ex proportionata cauſa impoſito. Et ideo dixi hanc etiam non eſſe limitationem, quia ſub obedientia ſecundum regulam indirecte ſaltem comprehenduntur omnia, quæ ad obſervantiam regulæ, vel aliorum præceptorum prudenter judicantur expedire. Et hæc eſt ratio a priori hujus aſſertionis; nam revera ſi hæc judicarentur omnino extra regulam, nulla poſſet reddi ſufficiens ratio hujus poteſtatis in Prælato Religionis.

9 Tertius caſus poteſt addi, ſi religio ipſa edat conſtitutiones auſteriores, quam antea haberet; nam poterunt Religioſi ad eas ſervandas obligari, etiamſi in illis non conſenſerint, neque ſecundum illam prius profeſſi fuerint: ita tenuit Innoc. in cap. *ſuper eo*, de regularibus, dicens, ad hoc ſufficere, ut major pars religionis, id eſt capituli generalis conſentiat, licet minor diſſentiat, quem ſequitur ibi Abbas num. 6. qui difficilius addit ſolum Prælatum poſſe hoc facere: *Nam quantumcumque* (inquit) *durum præcipiatur per Abbatem, non valet Monachus reſiſtere, dummodo id ſit licitum, & implebit*. Hæc vero non eſt exceptio, ſed deſtructio communis doctrinæ ſupra traditæ, quæ ab ipſo nullo medio probatur, & ideo veriſimilis non eſt. Eandem ſententiam ſequitur gloſſa citata in dicta regula, *Quod omnes*, quæ conſequenter ait poſſe Pontificem invita tota religione eam obligare ad aliquam obſervantiam & auſteritatem majorem, quam profeſſa ſit. Quod etiam videtur difficile, niſi revocetur ad caſum præcedentem, ut ſtatim dicemus. Innocentius ergo probat ſuam ſententiam, quia religioſus profeſſus renuntiavit ſuæ propriæ voluntati, & promiſit regulam illam ſervare; ergo ſi religio augeat auſteritatem regulæ, tenetur quilibet religioſus ex vi voti obedientiæ illam ſervare. Dices; ergo ſimili modo poterit totam regulam, atque adeo totam religionem mutare. Reſpondetur non eſſe ſimilem rationem: nam totalis mutatio fieri non poteſt ſine conſenſu omnium, & ſingulorum; quia nemo poteſt cogi ad mutandam religionem, quam profeſſus eſt, præſertim ſine culpa ſua: & ideo talis mutatio ad ſingulos ſpectat, ac proinde juxta regulam juris ab omnibus debet probari; quæ eſt communis reſolutio in cap. penult. de his, quæ vi, &c. At vero quando mutatio non eſt totalis, ſed augmentum quoddam, & perfectio intra latitudinem ejuſdem regulæ, & inſtituti, videtur eſſe in poteſtate totius corporis illud augmentum facere, & ſub materia voti obedientiæ illud conſtituere, & ad id ſatis eſſe, ut corpus conſentiat, etiamſi non aſſentiantur ſinguli; ſatis autem conſentit corpus, quando major pars tale ſtatutum habet.

10 Nihilominus contrariam ſententiam tenet Angelus verbo *Religioſus* num. 30. & fuit opinio aliquorum Canoniſtarum antiquorum, & refert Panorm. ſupra, quam etiam inſinuat gloſſa in dicto cap. *geſta*, & in re idem tenet Sylveſt. verb. *Religio*, 6. quæſt. 6. Cardin. Alex. cap. *ante triennium* 31. diſtin. ſupplem. Gabr. 4. diſtin. 38. quæſt. 1. art. 1. dub. 1. & quidem ſi hæc exceptio, ſeu tertius caſus ita intelligatur, ut talis additio ſit omnino extra regulam ſecundum ſe, & in ſua integra obſervantia ſumpta, & ad illam non ſit neceſſaria, nec per ſe conducens, ſed ſolum ad majorem auſteritatem, vel perfectionem in genere, ſic cenſeo, veram hanc poſteriorem ſententiam propter fundamentum poſitum, quod talis auſteritas, vel perfectio, quæ non eſt contenta ſub materia illius voti, non poteſt augeri ultra intentionem voventis, niſi ſaltem virtute, & indirecte, ſub illa contineatur, quod in prædicto caſu non obſervatur. Confirmatur, ac declaratur, nam ſi Prælatus etiam cum majori parte Capituli vellet, per particulare præceptum illud onus imponere tali, vel tali religioſo, non poſſet juxta doctrinam Bernardi, & D. Thom. ſupra datam, nam quoad hoc non eſt major poteſtas in Prælato cum Capitulo, quam ſine illo, quia totum pendet ex limitatione voti, extra quod nullus poteſt præcipere ex vi obedientiæ. Ergo ſimili ratione non poteſt Prælatus, cum majori parte Capituli generalis per ſtatutum perpetuum imponere hoc onus illis religioſis, qui ſub voto ſuo nullo modo illud comprehenderunt, quia non eſt major poteſtas ad præcipiendum uno modo, quam alio, neque omnibus, quam ſingulis. Unde confirmatur ultimo, quia etiam hic habet locum illa regula, *quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet*: illa enim nova auſteritas ad ſingulos pertinet, quia a ſingulis ſervari debet, & ſecundum ſe ſpectata eſt res conſilii, & non præcepti, ut ſupponimus; & non fuit ullo modo promiſſa: ergo nulli poteſt ſub neceſſitate imponi, niſi de conſenſu ejus.

Quid poſſit Papa circa hoc punctum.

11 Atque hæ rationes procedunt etiam in Summo Pontifice, ſi præciſe conſideretur ut ſupremus Prælatus religionis habens vim præcipiendi fundatam in voto obedientiæ, ſic enim militat eadem ratio, quod ejus præceptum non poſſit extendi ultra materiam voti, & intentionem voventis. Secus autem erit, ſi Pontifex in virtute ſuæ primariæ juriſdictionis aliquid præcipiat, nam hæc poteſtas major eſt; & quamvis abſolute loquendo non poſſit omnibus Chriſtianis præcipere ea, quæ ex ſe ſunt opera ſupererogationis, & conſilii, tamen ſuppoſito ſtatu alicujus religionis, quæ ex inſtitutione ſua non habeat, nec profiteatur aliquam obſervantiam, in exteriori habitu, vel in Dei cultu, vel in auſteritate, aut miniſterio, vel actione, poterit interdum illam ſtatuere, ſi judicet, vel ad univerſalis Eccleſiæ bonum, vel ad majorem decentiam talis religionis expedire; quod interdum videmus feciſſe Pontifices, quamvis raro, & non ſine aliqua violentia talis religionis, propter quam non ſolent talia præcepta multum durare: quamdiu vero revocata non fuerint, timenda ſunt, etiamſi duriora videantur.

12 At vero ſi talis auſteritas, aut nova obſervantia, non imponeretur ſub præcepto omnibus jam profeſſis, ſed ſolum ſub conſilio pro his, qui illam velint acceptare, quamvis poneretur ſub præcepto pro his, qui in poſterum profeſſionem emiſerint, facilius poſſet talis additio fieri non ſolum a Pontifice, ſed etiam ab ipſa religione conſentiente majori parte Capituli generalis, etiamſi alii diſſentiant. Sic enim talis conſtitutio non ſpectat ad ſingulos, ut ſingulos, cum nullus eorum cogatur illam obſervare, ſed ut univerſos, id eſt ad ipſum corpus religionis, ut ſic, quod voluntarie acceptare poteſt aliquid pertinens ad majorem perfectionem ſuam, & illud ſtatuere eo modo, quo magis expediat; ille autem modus eſt convenientiſſimus, quia ut ſit voluntarius corporis, ſatis eſt, ut major pars conſentiat, & nulli ſit violentia, quia jam profeſſis ſolum datur conſilium, qui autem poſtea profitentur, voluntarie ſtatutum illud cum aliis acceptant: poteſt ergo talis additio optime fieri, etiamſi tantum ſit propter majorem perfectionem, ſeu auſteritatem.

13 Addo præterea regulariter talia ſtatuta, ſeu additiones non fieri, niſi quia prudenter judicantur moraliter neceſſariæ ad perfecte ſervandam primam inſtitutionem, & regulam; nam humana providentia non ſtatim a principio prævidet omnia commoda, vel incommoda ad aliquem finem, ſed paulatim per experientiam addiſcit multa, quæ convenientia, vel etiam neceſſaria ſunt: hac ergo ratione contingit, etiam in religionibus convenienter addi novum aliquem rigorem ut medium aptũ ad conſequendum ſcopum talis religionis, vel ad regulæ obſervantiam. Et juxta hunc modum exiſtimo procedere, & veram eſſe ſententiam priorem communem. Sed tunc illa non eſt exceptio a generali regula ſupra poſita, quia talis materia virtute, & indirecte, ſub voto continentiæ continebatur, nam illud præceptum revera eſt ſecundum regulam, cum ad ipſius regulæ obſervantiam ordinetur. Tunc ergo tale præceptum fieri poteſt non ſolum a Papa, quod clarum eſt, ſed etiam a religione, cum conſenſu majoris partis, quia illa habet poteſtatem præcipiendi ſecundum regulam: illum autem præceptum eſt ſecundum regulam modo declarato. Et quamvis præceptum illud pertineat ad ſingulos quoad obligationem, non eſt neceſſarius novus conſenſus ſingulorum, quia ſufficit conſenſus præſtitus in ipſamet profeſſione, cum tale pręceptum nõ excedat terminos ejus, ut oſtenſum eſt.

Dubitatio, quæ obligatio detur ante, vel poſt reformationem religionis relaxatæ.

14 Statim vero occurrit frequens, & gravis dubitatio, an is, qui profeſſionem emiſit in religione, quæ a rigore ſuæ primitivæ regulæ multum remiſit, poſſit poſtea, in virtute obedientiæ, cogi ad obſervandam regulam primitivam, facta reformatione in ipſa religione, vel etiam antequam fiat; authores enim varie in hoc ſentiunt. Quidam aſſerunt etiam non facta univerſali reformatione, obligare poſſe aliquem ex vi voti, ut ſervet regulam, etiamſi propter relaxationem ab aliis non ſervetur: ita ſentit Angelus verbo *Religioſus* num. 33. citans Innocentium, & Hoſtienſem cap. *ſuper eo*, de Regularibus, idem tenet Major in 4. diſt. 38. quæſt. 2. Fundamen-

damentum eſt, quia religioſus profitetur obedientiam ſecundum regulam; ergo ſi in regula continetur, ut non comedantur carnes, v.g. poteſt ad id ſervandum in virtute obedientiæ obligari, non obſtante relaxatione, ſeu conſuetudine, quia regulam profeſſus eſt, non conſuetudinem, quæ potius corruptela dicenda eſt, cap. *cum tanto*, de conſuetudine. Nec refert, ſi quis dicat, hujuſmodi religioſum non intendiſſe profiteri regulam, niſi prout illam invenit, ſcilicet relaxatam; nam licet hoc forte verum ſit, quoad intentionem expreſſam, non tamen quoad intentionem implicitam, & debitam, quæ ſatis eſt ad obligationem, cap. *ex parte*, de Regularibus.

15 Alii tenent ante reformationem non poſſe aliquem cogi ad ſervandam regulam quoad illam partem, in qua illam relaxatam invenit: poſſe tamen ab ipſamet religione ad priorem formam reſtitui, & tunc conſequenter poſſe etiam obligari quemlibet religioſum antea profeſſum ad primitivæ regulæ obſervationem. Prior pars hujus ſententiæ communis eſt; tenet Panorm. in dict. cap. *ſuper eo* num. 5. & in cap. *cum ad Monaſterium* num. 18. referens conſilium Cardinalis: item Abbas in cap. *Deus qui*, de vita, & honeſt. Cleric. Cardinal. in cap. *cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monach. Felin. cap. *nam concupiſcentiam*, de conſtit. & in cap. *cum omnes* num. 8. eodem tit. Sylveſt. *Religio* 3. quæſt. 12. Navar. in ſumma cap. 12. num. 50. & Palatius in 4. diſtinct. 38. diſput. 1. & inclinat Antonin. 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 11. & 12. Secundam autem partem hujus ſententiæ tradit expreſſe Panorm. cum Innoc. in dict. cap. *ſuper eo*, eamque a fortiori ſequuntur Angelus, & Sylveſt. & Major ſupra citati. Tertia vero ſententia eſſe poteſt nec ſimpliciter negans, poſſe religioſum obligari ad obſervationem de reformatione primitivæ regulæ acceptandam, quando invenit eam relaxatam per conſuetudinem præſcriptam, quia non poteſt obligari ad illud obſervandum, quod profeſſus non eſt.

Tres modi relaxationis religioſę.

16 Diſtinguere autem oportet, qualis ſit relaxatio vel mitigatio facta in regula. Triplex enim generatim loquendo intelligi poteſt. Prima eſt, quæ & ab initio licite facta eſt, & eodem modo perſeverat: hujuſmodi eſt, quando per diſpenſationem, vel privilegio talis moderatio facta eſt: tunc enim potius hoc nomen meretur, quam relaxationis. Idemque erit, ſi materia talis ſit, ut tota religio poſſit illam moderari, ejuſque authoritate facta ſit moderatio, ut ſi non ſit in rebus ſubſtantialibus religionis, ſed in accidentalibus. Secundo poteſt eſſe relaxatio conſuetudine introducta, ita tamen, ut in principio peccaverint, qui talem conſuetudinem introducere cœperunt, poſtea tamen ita prævaluerit, ut habuerit vim derogandi contrarias conſtitutiones; conſuetudo enim præſcripta, dummodo non ſit per ſe illicita, hanc virtutem habet adverſus legem, vel conſtitutionem humanam. Sunt autem in religionibus multæ obſervantiæ, vel auſteritates, quæ ſolum nituntur in lege poſitiva, & ideo derogari illis poteſt per contrariam conſuetudinem, quæ licet illicite inchoetur, quia tunc durat obligatio legis, poſtquam tamen introducta eſt conniventibus Prælatis, ſine culpa ſervatur. Tertio poteſt eſſe relaxatio ita per ſe, & intrinſece mala, ut nulla conſuetudine præſcribi, aut honeſtari poſſit. Hujuſmodi autem relaxatio ſolum videtur habere locum in his, quæ ſunt contra vota, quæ in religione fiunt: ſuppono enim non eſſe ſermonem de tanta corruptela, quæ ſit contra præcepta communia: nam hæc non eſſet dicenda relaxatio religionis, ſed corruptio vitæ Chriſtianæ. Suppoſita autem obſervantia præceptorum communium, ſola illa, quæ ſub votis religioſis cadunt, videntur eſſe ita neceſſaria, ut contra illa non poſſit prævalere totius religionis conſuetudo: nam obſervare votum eſt de lege naturæ; ergo ſuppoſito voto, non poteſt conſuetudine præſcribi, ut liceat agere contra illam. Omnis autem alia obſervantia religioſa, quæ eſt extra votum, eſt ex ſola conſtitutione humana, & ideo in ea non invenitur tanta neceſſitas. Sub votis autem includere neceſſe eſt, non ſolum totam materiam voti ſecundum ſe, ſed etiam prout in unaquaque religione explicite, vel implicite, directe, aut indirecte promittitur; nam totum hoc cadit ſub obligatione voti.

Quæ conſuetudo deroget legi humanæ.

17 Juxta hos ergo modos relaxationis, diverſimode reſpondendum eſt ad dubitationem. Quando ergo moderatio priori modo facta eſt, exiſtimo habere locum tertiam ſententiam ſupra poſitam, nimirum eos, qui poſt talem moderationem ingreſſi ſunt religionem, non poſſe obligari ad primitivam regulam, ejuſque rigorem obſervandum, neque ante, neque poſt reformationem. Prior pars per ſe evidens eſt, quia tunc nec voto obligantur, cum factum ſit ſecundum regulam legitime mitigatam, neque ipſa regula cum nondum ſupponatur reformata, ſed diſpenſata potius, vel derogata; ergo nec per Prælati præceptum obligari poſſunt, cum ſolum poſſit imponi ſecundum regulam. Secunda pars probatur, quia nemo poteſt obligari ad acceptandum, quod nec directe, nec indirecte vovit; ſed ille non vovit talem rigorem regulæ, nec vivere, aut obedire ſecundum illum; ergo non tenetur acceptare illam reformationem, etiamſi fiat; ergo etiam poſt illam factam non poteſt per obedientiam obligari ad vovendum ſecundum illam. Hæc autem poſterior pars formaliter intelligenda eſt, ſcilicet quando reformatio ſolum fit propter majorem perfectionem, & rigorem, nam ad hæc nemo obligatur, niſi ſuppoſito ſufficienti voto. Aliquando autem fieri poteſt propter obſervationem neceſſariam ad finem ejuſdem religionis, etiam ſpectatæ in eo ſtatu diſpenſationis, & tunc ſi reformatio fiat, obligari quis debet ad obſervandam illam, quia tunc non eſt conſideranda illa reformatio, ut reditus ad priſtinam regulam, ſed ut additio quædam moraliter expediens ad finem talis religionis, de qua jam ſupra diximus poſſe fieri, & indirecte ſaltem pertinere ad votum obedientiæ ſecundum regulam. Atque hoc modo poteſt contingere, ut poſt factam moderationem regulæ etiam per diſpenſationem Pontificis experimento cognoſcatur, talem diſpenſationem non ſolum non eſſe utilem, ſed etiam eſſe ita nocivam, ut, ablato tali rigore per hujuſmodi remiſſionem, non poſſint reliqua convenienter obſervari, tunc ergo & Papa ſolus poteſt talem diſpenſationem auferre, vel etiam religio, ſi majori ex parte conſentiat, poteſt illi renuntiare, & ſe reducere ad priſtinum rigorem, obligando etiam noviter profeſſos ad illum ſervandum, quia hoc revera non excedit vim profeſſionis eorum. Et quoad hanc partem habet etiam locum ſecunda opinio ſuperius citata.

18 Quando autem relaxatio facta eſt ſecundo modo ſupra poſito, cenſeo ſimpliciter procedere, & veram eſſe ſecundam opinionem ſupra citatam. Et in primis, quod ante profeſſionem non poſſit quis obligari ad ſervandum rigorem antiquum contra præſentem conſuetudinem, probatur, quia durante eo rerum ſtatu illa obedientia non eſt ſecundum regulam, quia nunc non viget ea regula, ſed derogata eſt; ergo non cadit ſub tale votum. Præterea juramentum de ſervandis ſtatutis alicujus collegii non obligat ad ſervanda ſtatuta, quæ conſuetudine derogata ſunt, ut eſt communis ſententia, de qua videri poteſt Sylveſt. verb. *Juramentum*; ergo ſimiliter, &c. hinc etiam Panorm. in cap. *cum ad Monaſterium*, de ſtatu Monachorum num. 18. cum Cardinali, & aliis dicit in monaſteriis Monachorum, in quibus eſt immemorialis conſuetudo comedendi carnes, licitum eſſe eas comedere; etiamſi aliàs videatur per regulam prohibitum, nec conſtat, quo initio fuerit introductum; idemque eſſe dicit de aliis regulis circa accidentalia religionis, quamdiu non ſit reformatio. Item eſt optima ratio, quia regula debet eſſe communis, quamdiu autem non eſt facta reformatio, nemo poteſt introducere regulam communem contra præſcriptam, & non pravam conſuetudinem; ergo nemo poteſt durante illo ſtatu obligari ad obediendum ſecundum primitivam regulam. Hoc autem intelligendum eſt per ſe, & ex vi regulæ: nam ſi contingat alicui perſonæ particulari eſſe neceſſarium illum rigorem ad obſervantiam votorum, poterit quidem ei per obedientiam injungi, ſicut poſſet etiam, ſi nunquam fuiſſet in antiqua regula præſcriptum; itaque illud eſt per accidens, hic autem per ſe loquimur; & ita in univerſum verum eſt ſtante tali conſuetudine neminem poſſe obligari ad prædictæ regulæ obſervationem; idem autem eſt dicere ſtante conſuetudine, & non facta reformatione.

19 Nihilominus tamen ſi fiat reformatio, exiſtimo poſſe ad illam obſervandam obligari etiam illos, qui ante reformationem profeſſi ſunt, ut eadem ſecunda opinio affirmat ſimul cum prima. Et ratio eſt, quia talis reformatio non eſt additio ſupra regulam, ſed reſtitutio moraliter neceſſaria ad perfectam regulæ obſervationem; prava autem conſuetudo, ſeu illicite incorrupta, licet

habeat

habeat vim relaxandi obligationem regulæ, quamdiu illa durat, non tamen habet tantam vim, ut auferat religioni, vel Pontifici poteſtatem reformandi regulam, & auferendi hujuſmodi conſuetudinem; & ideo qui profeſſus eſt talem regulam, etiam tempore relaxationis, virtute ſe ſubjecit his, qui habent poteſtatem reformandi illam, & conſequenter etiam reformationi, ſi fiat; nec debet quis excuſari propter ignorantiam, etiamſi ſit homo ſimplex & idiota, quamvis oppoſitum cenſeat Hoſtienſ. in ſumma tit. de voto, quia hæc ignorantia in præſenti non cauſat propriũ involuntarium; nam qui profitetur religionem, regulariter, & maxime ſecundum rectam rationem non intendit relaxationem, ſed ſimpliciter illius regulæ obſervantiam. Atque hoc ſupponit Pontifex in cap. ult. de ſtatu Monach. ubi reformationem præcipit fieri, *juxta B. Benedicti regulam, & Evangelica inſtituta, non ſecundum normam pravæ conſuetudinis, quæ quaſi pro lege in quibuſdam Eccleſiis inolevit*. Idem ſupponi videtur in duabus Clementinis de ſtatu monachorum. Accedit præterea, quod hujuſmodi reformatio moraliter loquendo neceſſaria eſt, ad finem talis religionis conſequendum, & ad reliquam partem regulæ perfecte obſervandam. Ad hoc etiam confirmandum adduci poteſt Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 1. de regul. de quo videri poteſt Navar. comm. 3. de regul. n. 32.

Nemo excuſatur propter ignorantiam ad obſervantiã reformationis.

20 Ultimo cenſeo in hoc puncto, quando relaxatio eſt primi generis, tunc procedere, veramque eſſe primam ſententiam, quoad utramque ejus partem, cui non cenſeo contradicere authores aliarum opinionum. Ratio autem eſt, quia relaxatio, vel conſuetudo nunquam poteſt prævalere contra ſubſtantialia religionis, nam eſt contra jus divinum, & naturale, quia vota ipſa obligant ad obſervanda omnia illa, quæ ſunt de ſubſtantia religionis. Unde ſi relaxatio ſit in his, quæ directe ſunt contra votum, etiam ſecluſo præcepto obedientiæ, manet ſemper obligatio ex vi illius voti, cui repugnat relaxatio. Si vero ſit in his, quæ multum conferunt ad ſervanda ea, quæ ſubſtantialia ſunt, quamvis vota ipſa immediate non obligent ad illa, manet nihilominus ſemper jus in Prælato, ut ea præcipere poſſit, juxta ſuperius dicta, quæ confirmari poſſunt ex Clement. *Exivit*, de verbor. ſignif. Hic autem notanda eſt differentia inter votum caſtitatis, & alia duo quoad ſubſtantialem obligationem eorum. Nam votum caſtitatis religioſæ habet materiam fixam & certam, & æque univerſalem, in qua non poteſt pati diminutionem propter quamcumque corruptelam, quia erit, aut de re intrinſece mala, aut contra primam, & ſubſtantialem materiam talis voti, quæ eſt carentia matrimonii (non agimus enim de militaribus religionibus) & ideo in hoc voto evidenter, & ſine ulla limitatione procedit doctrina data quoad materiam directam talis voti. Quoad media vero, quæ licet directe non cadant ſub obligationem ejus, conferunt tamen multum ad illius obſervantiam, ſervanda etiam eſt regula ſuperius tradita, quod nimirum hæc præcipi poſſunt virtute obedientiæ, non obſtante quacumque conſuetudine, maxime ſi ſint conſentanea primitivæ regulæ. In aliis autem duobus votis materia non eſt ita fixa, & æqualis in omnibus; unde fieri videtur poſſe, ut conſuetudine introducatur, aliquid contra tale votum, quod tamen prævaleat, & per conſuetudinem licitum fiat, non quia per conſuetudinem poſſit licere frangere votum, ſed quia poteſt conſuetudine fieri, ut deſinat eſſe materia voti, quæ antea erat. Ut, v.g. ſi in religione Minorum nunc pertinet ad votum paupertatis non tangere pecuniam, vel in Societate non accipere ſtipendium pro Miſſa, videtur conſuetudine poſſe derogari, ita ut hęc deſinant eſſe cõtra votum, ſic enim putant aliqui relaxatam eſſe materiam horum votorum in militaribus religionibus; indicatque Molin. to. 1. de juſtit. diſp. 141.

Differentia inter votum caſtitatis, & alia duo.

21 Nihilominus cenſeo ſola conſuetudine non poſſe relaxari obligationem horum votorum, quoad propriam, & directam materiam eorum. Probatur, quia hæc relaxatio non poteſt fieri conſequenter (ut ſic dicam) id eſt, poſt votum factum: ergo nec antecedenter, id eſt, ut vota ipſa circa minorem materiam fieri intelligantur. Antecedens evidens eſt, quia conſuetudo contra obligationem voti jam facti eſt contra jus divinum naturale, & ideo non poteſt prævalere contra illud. Conſequentia vero probatur, quia religioſus, qui emittit profeſſionem ſemper promittit materiam talium votorum, prout in regula præſcripta eſt; ergo quantumvis priores religioſi violent vota ſua, ſemper materia, quæ promittitur, eadem eſt. Dices juxta intentionem profitentium poſt talem conſuetudinem introductam, materiam talis voti non eſſe illam, quæ eſt in regula, ſed quæ eſt in uſu. Reſpond. negando aſſumptum, nam intentio eſſe debet profitendi ſecundum talem regulam, prout actu obligare poteſt, non obſtante conſuetudine, vel potius corruptela: nam velle profiteri, & ſolum ſe obligare ſecundum illicitam conſuetudinem, eſſet prava intentio, quæ præſumi non debet. Imo quamvis aliquis illam haberet, eſſet ex errore privato, & non poſſet prævalere contra abſolutam intentionem profitendi, ſecundum talem regulam; juxta hanc ergo intentionem menſuranda ſupereſt materia talis voti, tali regula definita; & ideo ſemper hæc eadem perſeverat, non obſtante aliorum abuſu, & conſequenter ad illam obligat tale votum. Quoties ergo relaxatio eſt ſubſtantialis, & in materia votorũ, ea non obſtante, obligatur quis ad obſervanda vota juxta regulam. Et quidem ſi relaxatio ſit circa materiam directam, ſingula vota obligabunt immediate, & reſpective in propriis materiis. Si autem ſolum ſit circa res, quæ indirecte pertinent ad obſervationem alicujus voti, ut eſt, v. g. clauſura monialium reſpectu voti caſtitatis, immediate non cadent ſub obligationem votorum, ſed ſolum mediante præcepto ſuperioris, quod ſemper poterit imponi in virtute voti obedientiæ. Atque hoc confirmat citatum decretum Concil. Trident. ubi ſtatuit, ut in unaquaque religione diſciplina religioſa inſtauretur ſecundum regulam, tam quoad eſſentialia unicuique, quam quoad pertinentia ad communem vitam, & ſuperiores Monachi ut omnino curent, ne ab his inſtitutis recedatur. *Cum compertum ſit* (inquit) *ab eis non poſſe, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent, relaxare*. Eadem ergo ratione nulla conſuetudo contra hæc ſubſtantialia prævalere poteſt.

Concluſ. Vota religionis non relaxantur ſola conſuetudine.

Objectio.

Diluitur.

CAPUT IX.

Utrum perfecta obedientia Evangelica requirat univerſalem materiam ſine ulla regulæ limitatione.

1 HÆc quæſtio proponitur ad reſpondendum aliis dubitationibus, & objectionibus propoſitis in ſuperiori capite. Dicendum ergo primo eſt, obedientiam Evangelicam, ut perfectiſſima ſit, ampliſſimam eſſe debere, & aliquo modo ad omnia perfecta ſine limitatione extendi. Hanc aſſertionem probant, quæ in principio capitis præcedentis ex Evangelio, & conſiliis Chriſti Domini adduximus. Sumitur etiam ex communi modo loquendi Sanctorum Patrum in hac materia, quos ex parte ibi citavimus. Quibus addi poſſet Baſilius in regul. 8. ex fuſioribus, ubi expendens illa verba Luc. 14. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, inquit: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus rem ad ſummum prorſus faſtigium perducit, nempe odium animæ, & ſuimet ipſius abnegationem*; & homil. 2. de inſtitutione Monachorum, ad perfectionem obedientię pertinere dicit, ut neque illa etiam, quę laudabilia ſunt, ſine approbatione ſuperioris fiant; idem late in Conſtit. Monaſtic. cap. 20. Idem ſumitur ex Gregor. homil. 20. in Ezech. circa finem, ubi hac ratione dicit, perfectam obedientiam eſſe holocauſtum, & non tantum ſacrificium, quia nihil ſibi reſervat, ſed totum Deo offert: idem lib. 1. Regum cap. 2. Hoc etiam ſentit D. Bonavent. quando in opuſculo de proceſſu religionis lib. 6. c. 27. triplicem obedientiam diſtinxit, ſpiritualem, quæ debetur Prælatis Eccleſiæ ſecundum ejus leges, & canones; ſpiritualiorem, qualis eſt illa, quæ propria voluntate promittitur alicui perſonæ, vel religioni cum limitatione ad certam materiam, vel regulam; & ſpiritualiſſimam, quæ ſine limitatione promittitur ad omnia, quæ non ſunt contra animam, & talem regulam. Unde indicat Bonaventura aliud eſſe promittere obedientiam tantum ſecundum regulam, aliud vero promittere in omnibus, quæ non ſunt contra talem regulam, nam prior obedientia poſitive (ut ſic dicam) limitata eſt ad regulam, & ideo judicatur a Bonaventura minus perfecta, poſterior autem obedientia ſolum negative ſe habet, non admittendo aliquid contrarium regulæ, & ideo ſpiritualiſſima, id eſt, perfectiſſima judicatur. Unde cap. 28. ſubdit, tertium & perfectum gradum obedientiæ eſſe ex ſola directione Dei, non tantum voluntarie, ſed etiam cum gaudio obedire, non ſolum ad facilia, ſed etiam ad difficilia, atque dura, etiam ad mortem,

Triplicẽ obedientiæ gradũ diſtinguit.

tem, & infra concludit, de hac obedientia Dominus ſpecialiter dicit, *ſi quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. ſemetipſum abnegat, qui ſui juris eſſe recuſat, & totus ſe alterius arbitrio ſubmittit propter Chriſtum, ſicut Chriſtus non venit facere voluntatem ſuam, ſed Patris.* Similia habet in expoſitione regulæ Minorum cap. 1. ubi inter alia dicit altiorem eſſe obedientiam, qua tenentur alicujus regulæ profeſſores, nihil reſpuere, niſi ſit ipſi regulæ contrarium, vel ſaluti, directe, vel indirecte; & infra. *Qui nihil ſibi obedientialiter impoſitum poſſunt repellere, quaſi tranſcendens ſuam regulam, niſi vergat in ſuæ animæ detrimentum;* unde concludit errare eos, qui dicunt, quod in omnibus religionibus obedientia ſit æqualis.

2 Ratione probatur concluſio, quia ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis; ſed abnegare propriam voluntatem per obedientiam conſiliorum eſt bonum, & pertinet ad perfectionem; ergo quo major fuerit hæc abnegatio, eo erit obedientia perfectior, & conſequenter illa erit perfectiſſima, quæ ſine limitatione ad omnia extenditur. Dices, illud axioma non habere locum in his, quæ in quadam moderatione conſiſtunt, ut ſunt virtutes, & ideo non ſequi illam generaliſſimam obedientiam eſſe meliorem, quia fortaſſe non eſt proportionata humanæ poſſibilitati, & fragilitati. Quod explicatur a ſimili de paupertate, nam licet relinquere omnia conſilium perfectionis ſit, non propterea major paupertas eſt ſemper melior, niſi ſit etiam proportionata fini, ut ſupra vidimus. Sic ergo de obedientia dici poteſt: nam illa etiam ordinatur ad finem perfectionis, & in unaquaque religione ordinatur ad finem ejus; ergo non illa obedientia erit perfectior, quæ fuerit univerſalior ex parte materiæ, ſed quæ fuerit ordinata ad altiorem finem, & illi magis proportionata.

Objectio.

3 Sed contra hoc roboratur ratio facta, quia obedientia ſi non ſit contraria bonis moribus, aut regulæ, quo fuerit univerſalior, eo erit & in ſe melior, cæteris paribus, & magis conferet ad finem perfectionis; nec poteſt eſſe imporportionata propter exceſſum. Ergo ſi fuerit generalis, & ſine ulla limitatione, erit perfectiſſima. Antecedens declaratur, adnotando in primis differentiam inter paupertatem, & obedientiam; nam paupertas non habet ex objecto propriam honeſtatem, propter quam pertineat ad perfectionem, ſed ſolum ex fine religionis ad tollenda impedimenta perfectionis. Obedientia autem per ſe, & ex objecto habet propriam honeſtatem, quæ cernitur in ſubjectione propriæ voluntatis ad voluntatem alterius vicem Dei habentis, & ideo licet paupertas ſolum conferat ad perfectionem juxta proportionem ad extrinſecum finem, obedientiam autem non tantum iſto modo, ſed etiam per ſeſe, quia in ſe continet rem perfectiſſimam, & gratiſſimam Deo, & ideo quo major illa fuerit, etiam extenſive, eo melior erit, ſi cætera ſint paria.

Reſpõſio.

Differentia inter obedientiam, & paupertatem.

4 Deinde obſervo in omni obedientia humana neceſſariam eſſe duplicem limitationem jam inſinuatam. Una eſt, ut non ſit de re mala, ſive intrinſece, ſive ex præcepto, aut prohibitione ſuperioris Prælati, contra quem non poteſt prævalere præceptum inferioris Prælati, quæ conditio certiſſima eſt, & ſatis nota, de qua plura dicemus infra explicando inſtitutum Societatis. Altera conditio eſt, ut materia obedientiæ non ſit contra regulam, & ſtatum, quem quis profitetur. Quam poſuit Bonaventura, etiam loquendo in genere de perfectiſſima obedientia Evangelica, & de ſtatu perfectionis, ut ſic. Et eandem videntur ſupponere Bernard. D. Thom. & alii relati ſect. præced. Ratio vero eſt, quia ad perfectionem hujus vitæ pertinet, ut homo habeat firmum aliquem ſtatum, quem profiteatur, in quo tendat ad deſtinatum aliquem ſcopum, quo mediante perfectionem conſequatur: neceſſarium eſt ergo ad perfectionem, ut obedientia, quam quis promittit, ſit conſentanea, & ſaltem non contraria ſtatui, & fini, quem profitetur: nam ſi illi repugnet, vel deſtruet ipſum ſtatum, vel impediet potius progreſſum perfectionis, quam promoveat. Item quia oppoſitum involvit obligationes repugnantes, nam profeſſio ſtatus ſecum affert obligationem ſervandi leges ejus, & per eas tendendi in finem ejus; ergo obedientia, quæ tendat in deſtructionem talis ſtatus, repugnando regulæ ejus, non poteſt eſſe materia perfectionis. Hæc ergo duplex moderatio neceſſaria eſt in omni humana obedientia, per quam ad perfectionem tenditur, quia per priorem tollitur impedimentum malitiæ; per poſteriorem autem tollitur impedimentum perfectionis. Per hæc autem duo ſufficienter conſtituitur obedientia in medio, ſeu mediocritate, ut non poſſit per exceſſum in ea peccari. Sic ergo explicata univerſalitate obedientiæ, eo ſine dubio perfectior eſt obedientia, quo fuerit univerſalior; ergo quo fuerit univerſaliſſima, erit etiam perfectiſſima ex objecto ſuo.

Duæ conditiones neceſſariæ ad obedientiam humanã.

5 Atque hinc ſequitur primo, perfectam obedientiam Evangelicam non ſolum in exteriores actus, ſed etiam in interiores cadere poſſe. Probatur primo ex dicto principio, quia talis obedientia univerſalior erit, & non excedit capacitatem, ſeu proportionem humanam, quia unus homo dirigi poteſt ab alio; etiam in actibus interioribus intellectus, & voluntatis, tum, quoad ſpecificationem, ſeu modum illorum, tum etiam, quoad exercitium. Quod patet, tum quia in illis actibus maxime conſiſtit vita contemplativa, quæ ad perfectionem in primis neceſſaria eſt: poteſt autem unus homo alium inſtruere, quomodo interius meditandum, aut contemplandum illi ſit, quam vocamus inſtructionem quoad ſpecificationem: poteſt etiam injungere, ut tali, vel tanto tempore exercitio contemplationis incumbat. Sic ergo poteſt homo homini ſubdi quoad directionem actuum internorum. Tum etiam quoad moderationem internorum affectuum, quæ ad perfectionem ſumme neceſſaria eſt, & non ſolum requirit exteriora media, ſed etiam interiora; ergo in utriſque poteſt homo homini ſubjici per obedientiæ votum. Eſtque hæc ſubjectio conſentanea fini obedientiæ Evangelicæ: nam ut docuit D. Thom. 2. 2. quæſt. 186 artic. 5. in tantum hæc obedientia eſt neceſſaria, in quantum homo tendens ad perfectionem indiget ab alio inſtitui in his, quæ ad perfectionem pertinent. Sed in his principem locum habent interiores actus, ut declaratum eſt; ergo. Et confirmatur: nam obedientia eſt perfectum holocauſtum, per quem homo ſe immolat Deo, ut dixit Gregor. homil. 20. in Ezechielem; ergo ut ſit omnino perfectum, non ſolum exteriores, ſed etiam interiores actus Deo ſpecialiter immolat, ſubjiciendo illos ſuperiori. Imo in hoc maxime excedit votum obedientiæ alia duo, quia non ſolum res exteriores, ſed etiam interiorem voluntatem Deo offert, ut dixit D. Thom. dicta quæſt. 186. artic. 4. Neque obſtat, quod obedientia humana non ſe extendit ad actus mere internos, teſte D. Thom. 2. 2. quæſt. 104. art. 5. illud enim verum eſt de obedientia neceſſaria ex vi legis, ſeu præcepti, quod ex juriſdictione, vel naturali, aut coacto dominio in hominem naſcitur, ut in materia de legibus latius tractatum eſt. Non vero eſt eadem ratio de obedientia, quæ naſcitur ex voluntaria promiſſione hominis, nam ipſe pro ſuo arbitrio poteſt promittere obedientiam homini vice Dei, etiam in his rebus, in quibus naturaliter non poſſet eſſe homini ſubjectus. Nam ſicut poteſt homo promittere Deo actus mere internos, ita etiam poteſt promittere in uſu illum parere homini vice Dei præcipienti.

Perfecta obedientia ad actus externos, & internos extenditur.

Differentia in hoc inter obedientiam, & alia duo vota.

6 Secundo ſequitur ex dictis, non omnes Religiones profiteri perfectiſſimam obedientiam Evangelicam. Hoc aperte ſupponit Bonaventura ſupra, dum ait, non omnes religiones eſſe æquales in perfectione voti obedientiæ. Idem docuit Henriq. quodlib. 3. quæſt. 20. ubi ait, quanto obedientia univerſalior eſt, eo eſſe perfectiorem, & ideo eam etiam religionem eſſe perfectiorem, in qua univerſalior obedientia promittitur: ſupponit ergo, non in omni religione fieri profeſſionem perfectiſſimæ obedientiæ Evangelicæ. Denique hoc patet ex dictis cap. præced. ubi oſtendimus votum obedientiæ religioſæ non obligare ad omnia ſimpliciter, ſed ſolum ſecundum regulam.

7 Hinc vero oritur gravis difficultas, nam ſequitur nullum ſtatum religioſum eſſe ſtatum perfectionis; conſequens eſt falſum; ergo: ſequela probatur, quia ad ſtatum perfectionis neceſſarium eſt, ſe totum conſecrare Deo, nihil juris in ſeipſum reſervando, ut ex Gregor. docet D. Thom. d. quæſt. 186. artic. 1. & 6. *Cum quis* (inquit) *omne quod habet, omne quod vivit, omne quod ſapit, omnipotenti Deo vovet, holocauſtum eſt;* & hoc dicit pertinere ad eos, qui ſtatum perfectionis profitentur. Item quia ad ſtatum perfectionis pertinet conſilia Evangelica primaria, & ſubſtantialia perfecte profiteri, quorum præcipuum eſt conſilium obedientiæ; ergo ſi in ſtatu religioſo conſilium hoc non promittitur integre, & perfecte, non erit ſufficiens ſtatus perfectionis. Accedit præterea, quia nulla eſt religio, quæ illam univerſalem obedientiam profiteatur, ſed

Difficultas ex dictis proxime orta, an omnis ſtatus religionis ſit perfectionis.

unaquæque illam promittit ſecundum ſuam regulam; neque aliter unquam fuit in Eccleſia factum; ergo vel illud conſilium Evangelicum nunquam fuit in Eccleſia ſervatum, quod abſurdum eſt dicere, vel certe dicendum eſt in ſtatu religioſo perfecte obſervari, neque aliter conſuli, quam in ſingulis religionibus promittatur. Addo denique impoſſibilem videri profeſſionem univerſalis obedientiæ aliter quam in quolibet ſtatu religioſo fiat. Nam, ut ait D.Thom. 2.2. quæſt.186. art.5.ad 4. *Votum obedientiæ ad religionem pertinens, ſe extendit ad diſpoſitionem totius humanæ vitæ, & ſecundum hoc votum obedientiæ habet quandam univerſalitatem, licet non ſe extendat ad omnes particulares actus.* Quia enim per obedientiam religioſam ipſa voluntas Deo offertur, & conſecratur, quæ eſt principium omnium actionum humanarum; ideo ex hac parte habet hoc votum quandam univerſalitatem. Quod autem non poſſit illam habere abſolutam, & ſine ulla limitatione, etiam intra latitudinem perfectarum actionum, patet, tum quia non omnes hujuſmodi actiones ſunt ſingulis ſtatibus accommodatæ, eſſetque infinita confuſio, ſi actiones propriæ unius ſtatus poſſent in alio præcipi, vel in illo prohiberi; tum etiam, quia hoc ſaltem neceſſario reſervatum eſt, ut nemini poſſit præcipi tranſitus ad altiorem ſtatum; neque in hoc obedientiam promittere pertinere poteſt ad ſtatum perfectionis, nam potius quodammodo repugnat eidem ſtatui.

8 Circa principalem difficultatem dicendum in primis eſt, aliud eſſe, loqui de ſtatu perfectionis eſſentialiter, ac ſimpliciter, aliud vero de ſtatu perfecto, aut perfectiſſimo in illo ordine, id eſt, in ſchola, ſeu via ad perfectionem. In priori ſenſu nulla eſt in objectione difficultas; nam ad eſſentiam ſtatus perfectionis, & ut abſolute, & ſimpliciter talis ſit, non eſt neceſſarium profiteri ſingula conſilia etiam principalia cum ſumma perfectione, ſed ſatis profiteri illa ſecundum aliquam prudentem regulam, alicui perfecto fini accommodatam, ut in ſuperioribus viſum eſt, & in paupertatis voto eſt manifeſtum. In hoc ergo ſenſu reſpondetur negando ſequelam. Ad probationem autem dicendum eſt, in his conſiliis, & ſpecialiter in obedientia diſtingui poſſe duplicem perfectionem; unam eſſentialem; & aliam extenſivam: atque hanc poſteriorem non eſſe totam neceſſariam in quolibet ſtatu perfectionis ſimpliciter. Priorem vero in ſtatu religioſo ſufficienter inveniri, & cum ſufficiente extenſione, ſeu univerſalitate, ut recte probat ratio ex D. Thom. & Gregorio ibi adducta. Loquendo autem in altero ſenſu de perfecto ſtatu perfectionis, Henricus ſupra concedit omnem religionem, in qua non promittitur dicta univerſalis obedientia, quoad hoc non eſſe perfectam, & idem plane ſentit Bonaventura: quod tamen intelligendum eſt mere negative, non privative, quia hæc perfectio non eſt debita cuicumque ſtatui religioſo; ſi tamen illam non habet, ex ea parte aliqua majori perfectione caret, & ideo cæteris paribus minus perfectus eſt, quam qui illam profitetur. Quæ doctrina mihi vera videtur, ſi illa univerſalitas obedientiæ convenienter juxta dicta explicetur, ſic enim aperte ſequitur ex concluſione poſita.

In obedientia duplex perfectio diſtinguenda.

9 Unde ad alteram partem difficultatis negatur repugnare, omni ſtatui religioſo in particulari, hanc univerſalem obedientiam vel promiſsionem ejus, negatur etiam nunquam fuiſſe, aut eſſe in Eccleſia religioſum ſtatum, in quo talis obedientia promiſſa ſit: imo credendum eſt Apoſtolos hujuſmodi obedientiam Chriſto promiſiſſe, eamdemque exhibuiſſe Petro cæteros Apoſtolos poſt Chriſti aſcenſionem, quia illi non ſunt profeſsi obedientiam ſecundum aliam regulam, niſi charitatis, & majoris obſequii divini, juxta munus ſuum, ſeu miniſterium, ad quod erant vocati. Et idem credendum eſt de primis illis religioſis Apoſtolorum imitatoribus. Inter eos autem, qui profitentur obedientiam ſecundum certam regulam, Bonaventura ſupra exiſtimat in religione S.Franciſci emitti votum obedientiæ perfectæ univerſale; *quia licet fiat ſecundum regulam, tamen ex vi ejuſdem regulæ tenentur illius profeſſores nihil reſpuere, niſi ſit ipſi regulæ contrarium, vel ſaluti, directe, vel aliqualiter*, quæ duæ limitationes non ſunt contra univerſalitatem obedientiæ Evangelicæ, ut ex dictis in ſuperioribus conſtat. Idemque nos dicere poſſumus, & fortaſſe ampliori ratione de voto obedientiæ Societatis: nam materia ejus in his, quæ non ſunt contra bonos mores, aut regulam, ampliſsima eſt, & directe extenditur ad miniſteria ardua, & difficillima, & ad bonum valde perfectum, & cum magna dependentia etiam in minimis a Prælatis, ut infra in proprio loco latius trademus. De aliis vero religionibus nihil dicimus, ſed juxta principia poſita & ſuam regulam unaquæque de ſe judicabit.

Votum perfectiſſimum obedientiæ habuerunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri.

Item religio S.Franciſci illud profitetur.

Hoc voto perfectiſſimo modo habet Societas Jeſu.

10 At vero Henriquus ſupra ſignificat, nullum votum obedientiæ limitatum ad quamcumque regulam, eſſe undequaque perfectum, quoad univerſalitatem; ait enim, non repugnare dari aliquam religionem, in qua fiat votum obedientiæ perfectum: *Quoniam* (inquit) *etſi certa regula ſit in qualibet religione quoad illa, quæ ſunt accidentalia religioni, non tamen oportet, quin in aliqua religione exiſtente, vel, quæ poſſit eſſe quoad articulum obedientiæ, ſit regula univerſalis, & in æternitate obedientiæ quoad omnia licita, ſive indifferentia, ſive neceſſaria.* Et omne aliud genus obedientiæ, ſeu regulæ, negat eſſe perfectum. Sed hæc doctrina, vel incidit in ſententiam Bonaventuræ, vel in alio ſenſu admitti non poteſt, quia involvit repugnantiam moralem. Nam regula univerſalis obediendi in omnibus licitis poteſt ita intelligi, ut licita ſolum cenſeantur ea, quæ nec propriis præceptis, nec conſtitutionibus, ſeu ſtatutis ejuſdem regulæ ſint contraria; at in hoc ſenſu manifeſtum eſt non repugnare, & hoc coincidere in ſententiam Bonaventuræ. Aut illa univerſalis regula ita intelligitur, ut in omnibus aliàs licitis obediendum ſit Prælato, etiam ſi ſint contraria eidem regulæ, quoad alia ſtatuta, & in hoc ſenſu videtur involvi moralis repugnantia; quia quod una via conſtruitur, alia deſtruitur; & quia, eſto non ſit per ſe malum agere contra regulam, quæ ſecundum ſe non obligat ad culpam, nihilominus voto ſe aſtringere ad agendum contra illam per ſe malum eſt, ſicut & imperium violandi illam malum etiam eſt. Quapropter modus ille univerſalitatis ad perfectionem univerſalis obedientiæ ſpectare non poteſt, quia non poteſt eſſe proportionata alicui ſtatui religionis, in quo vita inſtituatur, ſecundum aliquam regulam, vel in ordine ad determinatum finem, quod moraliter neceſſarium eſt in omni ſtatu perfectionis: nam omnia illa, quæ impediunt finem, vel inſtitutum talis religionis, impediunt potius quam juvant ad perfectionem in illa adquirendam. In hoc ergo ſenſu verum eſt, nullam eſſe religionem, quæ univerſalem obedientiam promittat. Inde autem non ſequitur, nullam eſſe, quæ promittat perfectam obedientiam Evangelicam, quia ad hoc ſatis eſt promittere obedientiam in omnibus, quæ nec bonis moribus, nec regulæ repugnant.

11 Unde obiter intelligitur longe diverſum eſſe promittere obedientiam ſecundum determinatam regulam, vel promittere in omnibus, quæ regulæ non repugnant, nam prius votum obligat ſolum ad ea, quæ directe, vel indirecte continentur in regula; non vero ad omnia, quæ illi non repugnant, ſicut obligat poſterius votum. Dixi autem, *ſecundum determinatam regulam*, ut excludam eam, quæ continet univerſalem regulam obediendi in omnibus, quæ cæteris ſtatutis non repugnant: nam tunc ratione talis regulæ utrumque votum in idem revolvitur. Intelligitur ex dictis etiam, quo ſenſu verum ſit, quod Divus Thomas dixit, votum obedientiæ in quacumque religione habere quandam univerſalitatem, quoad diſpoſitionem humanæ vitæ, & nihilominus verum etiam ſit, quod Bonaventura, & Henricus inſinuant, votum obedientiæ in quibuſdam religionibus eſſe particulare, in aliis univerſale. Poſſumus enim hic duplicem univerſalitatem diſtinguere, quas vocare poſſumus quoad exercitium, vel quoad ſpeciem actuum: obedientia ergo cujuſcumque Religionis poteſt dici univerſalis quoad exercitium actuum, ſub exercitio ceſſationem etiam includendo: nam quia per obedientiam religioſam voluntas ipſa conſecratur, & tota ſub voluntate Prælati conſtituitur, ideo quoad agendum, vel non agendum, non retinet jus proprium, ſed poteſt ſemper a Prælato occupari in aliqua actione ſibi proportionata, & conſequenter ut ceſſet ab omni alia illi repugnante; & hoc ſenſu dixit Divus Thomas hanc obedientiam eſſe univerſalem, & ſe

Differentia inter votum obedientiæ ſecundum regulam, & in omnibus, quæ regulæ non repugnant.

Univerſalis obedientiæ duplex modus.

& ſe extendere ad diſpoſitionem totius humanę vitę. Contineri autem poteſt, & quaſi poſitive limitari ad definitum modum actionis, habitationis, &c. juxta definitam regulam, & in hoc ſenſu eſt particularis, quoad ſpeciem actuũ, ſeu materiæ obedientiæ, quia non poteſt vagari per omnes ſpecies ſeu modos actionum, ſed ſolum juxta præſcriptam regulam. Et ideo in hoc ſenſu talis obedientia dici poteſt particularis. Univerſalis autem contrario modo dicetur, quæ non limitatur poſitive ad particularem regulam, ſed ſolum negative, cum extenſione ad omnia, quæ ipſi regulæ non ſunt contraria. Quæ univerſalis obedientia ex ſuo genere perfectior eſt; ut dixi; in ea vero poteſt quædam latitudo inveniri: nam licet ex forma vovendi videatur eſſe univerſaliſſima, & ideo non poſſe ſuſcipere magis, vel minus, nihilominus ex parte materiæ poteſt habere inæqualitatem, vel quia regula ipſa, juxta quam fit, poſtulat directe majorem ſubjectionem in omnibus; vel quia regula ipſa admittit majorem latitudinem, & varietatem, in his, quæ extra illam ad arbitrium ſuperioris ordinarie præcipi poſſunt; nam quo obedientia fuerit hoc modo univerſalior, eo requirit animum magis indifferentem, & vacuum propria voluntate, & affectione. Per hæc ergo ſatisfactum eſt difficultatibus omnibus, præterquam ultimę de tranſitu ad alium ſtatum, cujus occaſione ſequens caput inſtituam.

CAPUT X.

Utrum ex obedientiæ voto obligetur quis ad perſeverandum in eodem ſtatu, vel poſſit ad ſuſcipiendum alium obligari.

In triplici ſenſu poteſt quæſtio procedere.

1 POteſt Religioſus ſtatus comparari, vel ad ſtatum, ſeu quaſi ſtatum inferioris ordinis, qualis eſt ſtatus matrimonii, vel in univerſum ſtatus vitæ ſecularis: vel ad ſtatum ejuſdem ordinis, ut eſt alius Religioſus ſtatus, vel ad ſtatum ſuperioris ordinis, ut eſt Epiſcopalis ſtatus. Quæritur ergo circa has comparationes, an tranſitus ab uno ſtatu ad alium, vel negative, ſcilicet non faciendi, vel admittendi illum ſine voluntate Prælati, vel affirmative, ſcilicet, faciendi illum ex voluntate. De prima comparatione nulla eſt quæſtio: nam certum eſt obligationem profeſſionis religioſæ eſſe ita perpetuam, ut illam nunquam deſerere liceat tranſeundo omnino ad ſtatum ſecularem, ut ex ſuperioribus conſtat, & in ſequentibus ſpecialiter tractabitur de Apoſtaſia huic obligationi contraria. Et quamvis ipſa traditio religioſa ſufficiens ſit ad hanc obligationem inducendam, exiſtimo nihilominus votum etiam obedientiæ directe ad hoc obligare; ac proinde perſeverantiam in ſtatu ſuſcepto, quatenus excludit tranſitum ad ſtatum ſecularem, eſſe materiam hujus voti, ſicut perſeverantia in caſtitate, quatenus excludit tranſitum ad ſtatum matrimonii, eſt materia voti caſtitatis. Ratio eſt, quia per votum obedientiæ promittit religioſus perpetuam obedientiam; ergo promittit perpetuam ſubjectionem, vel in uſu, ſi actu præcipiatur, vel in præparatione animi, etiam dum actu non præcipitur; ſed qui ſtatum religioſum deſerit, ut ad ſecularem tranſeat, quantum in ſe eſt negat obedientiam, & ſubjectionem etiam in præparatione animi; ergo directe agit contra votum obedientiæ; eſt igitur hic tranſitus materia prohibita ex vi talis voti. Imo certum ulterius eſt, ita eſſe materiam repugnantem huic voto, ut a nullo ſuperiore præcipi poſſit in virtute ejuſdem voti, non ſolum quia tale præceptum eſſet de re illicita, ſed etiam, quia eſt de re contraria ipſi voto, & directe deſtructiva ſtatus obedientiæ. Unde licet fingamus caſum, in quo Summus Pontifex propter urgentem Eccleſiæ neceſſitatem licite, & valide poſſet religioſo præcipere tranſitum ad ſtatum ſecularem, nihilominus non poſſe illud præceptum ponere in virtute voti obedientiæ, ſed ſolum ex poteſtate ſupremæ juriſdictionis, quam habet, quia obedientia religioſa non habet pro materia illum tranſitum, ſed potius quantum eſt ex ſe illi repugnat: nec pertinet ad perfectionem ſtatus religioſi peculiaris obligatio ex voto obediendi Pontifici præcipienti ſtatum matrimonii in ſimili caſu, quia illud non eſt bonum ſupererogationis, & conſilii, ſed potius neceſſitatis, nec per ſe pertinet ad perfectionem, ſed potius quantum eſt ex ſe impedit ſtatum ejus, toleratur tamen in eo caſu propter neceſſitatem, cui ſufficienter ſubvenitur per oblationem præcepti ſine adjectione voti.

Votum obedientiæ obligat non tranſire ad ſtatum ſeculare.

Hic tranſitus a nullo ſuperiore, etiam a Papa, poteſt præcipi in virtute obedientiæ.

2 Circa ſecundam comparationem diſtinguere oportet, de religione minus, aut magis perfecta, vel æquali. Et dicendum eſt primo, tranſitum ad religionem inferiorem, vel æqualem, eſſe materiam voti obedientiæ ita prohibitam ex vi illius, ut a nullo etiam ſuperiore præcipi poſſit. Probatur prior pars, quia ille tranſitus eſt directe contrarius ſubjectioni promiſſæ per obedientiæ votum in tali religione factum, & quantum in ſe eſt, deſtruit, & obedientiæ uſum, & præparationem animi ad obediendum Prælato illius Religionis, cui fuerat obedientia promiſſa. Neque in illa promiſſione incluſa fuit aliqua conditio, ratione cujus talis tranſitus non ſit prohibitus, ut ſtatim explicabimus de tranſitu ad perfectiorem religionem. Altera vero pars probatur, quia ille tranſitus per ſe eſt illicitus: item in quocumque caſu fingatur licitus ex authoritate Papæ, non eſt materia voti obedientiæ religioſæ, quia ſi ſit tranſitus ad inferiorem religionem, eſt minus bonum, & ideo non eſt materia voti; ſi autem ſit ad religionem æqualem, ſaltem non eſt per ſe majus bonum, & ratione mutationis eſt aliquo modo minus bonum ex ſuo genere, & (quod caput eſt) repugnat priori ſtatui, & regulæ, juxta quam factum eſt obedientiæ votum, & ideo non poteſt eſſe materia imperabilis ex vi voti obedientiæ.

Tranſire ad aliam religionẽ inferiorẽ, vel æqualem eſt contra votum obedientiæ, & nõ poteſt præcipi.

4 Secundo dicendum eſt, tranſitum ad perfectiorem religionem non eſſe materiam voti obedientiæ, nec negative, nec affirmative: quia nec prohiberi poteſt ex vi voti obedientiæ, nec etiam poteſt præcipi. Prior pars conſtat, quia talis prohibitio impediret majus bonum; ergo non poteſt votum obedientię obligare ad obediendum illi, quia votum ſolum eſt de meliori bono, imo hæc conditio incluſa eſt in omni voto. Et ob hanc cauſam quamvis religioſus ſuam voluntatem conſecret tali religioni, & ideo dicatur non habere velle, neque nolle, nihilominus poteſt ſine conſenſu Prælati ad arctiorem religionem tranſire, quia nimirum hæc conditio in ipſa profeſſione incluſa eſt, quod non impediat majus bonum, ſeu tranſitum ad meliorem frugem. Quæ conditio, aut ratio ejus non habet locum in tranſitu ad inferiorem, vel æqualem religionem, ut ſupra dicebamus. Dices: eſto non requiratur conſenſus ſuperioris, requiritur ſaltem petita licentia: ergo ſaltem in hoc ſenſu eſt materia hujus voti etiam hic tranſitus ad arctiorem religionem, quatenus prohibetur, ne aliter fiat. Reſpondeo obligationem illam petendi licentiam non oriri ex voto obedientiæ; ſed ex poſitiva lege Eccleſiæ: nam cum voluntas ſuperioris neceſſaria non ſit, ſed illo etiam renuente licite fieri poſſit hic tranſitus, manifeſtum eſt illam non eſſe materiam obedientiæ, & conſequenter votum obedientiæ per ſe non obligare ad licentiam petendam, imo & petitionem illam per ſe non eſſe actum virtutis obedientiæ, ſed obſervantię, & reverentiæ Prælato debitæ, quam conſideraſſe videtur Eccleſiaſtica lex illam circumſtantiam præcipiens.

Tranſitus ad perfectiorem religionẽ non eſt materia obedientiæ, &c.

Obligatio petendi licentiam Prælati ad perfectiorem religionem nõ oritur ex voto.

5 Altera pars probatur, quia votum obedientiæ religioſæ ſolum eſt ſecundum regulam, vel ad ſummum extenditur ad ea, quæ non ſunt contra regulam; ſed tranſitus ab una religione ad aliam quantumvis perfectam, non eſt ſecundum regulam prioris religionis, ut per ſe conſtat, imo dici poteſt illi contrarius, quatenus ſtatum illum evertit, ut introducat alium; ergo ille tranſitus non eſt materia voti obedientiæ, ita ut ex vi illius præcipi poſſit. Dices: Quamvis de facto ita ſit, tamen de poſſibili non repugnat votum obedientiæ in aliqua religione fieri, non ſolum obediendi in his, quæ intra illam religionem fieri poſſunt, ſed etiam in tranſitu ad perfectiorem religionem, ſi ſuperior, vel ſaltem Summus Pontifex illum injunxerit: ergo hic tranſitus, quantum eſt ex ſe, eſt alia materia voti obedientiæ, ſi perfectum illud ſit, & omnino univerſale. Reſpondeo poſſe quidem hoc votum fieri, ſicut poteſt profeſſus in una religione emittere votum tranſeundi ad arctiorem religionem, vel abſolute, vel ſub conditione, ſi Petrus expedire judicaverit, vel ſi Papa conſuluerit, vel præceperit. Dico tamen illud votum ſeu extenſionem obedientiæ per ſe non pertinere ad perfectionem ſtatus religioſi, quia non confert ad quietem, & ſtabilitatem ejus, quæ magis ſolet conferre ad ſpiritualem profectum, quam mutatio, etiamſi videatur eſſe ad religionem de ſe perfectiorem. Item quia licet in quolibet particulari opere ſupererogationis melius ſit cæteris paribus facere illud ex voto, quam ſine voto, non propterea pertinet ad perfectionem

Poteſt fieri votum obedientiæ in religione tranſeundi ad aliã arctiorẽ, ſi ſuperior præceperit.

ſtatus religioſi omnia opera facere ex voto, ſed illa tantum, quæ eſſentialiter pertinent ad ſtatum religioſum, & ſunt præcipua media ad perfectionem charitatis obtinendam, ut attigit D.Thom.2.2.quæſt.186.artic.7.ad 1. Sed opus hoc tranſeundi ad perfectiorem religionem, non ſolum non pertinet ad eſſentiam ſtatus religioſi, verum etiam nec ad ſtatum pertinet, ſed potius ad viam, & mutationem; ergo nec votum illius, nec votum obediendi præcipienti illum pertinet ad ſtatum religioſum, ut ſic: non eſt ergo hic tranſitus materia obedientiæ religioſæ, quantumvis perfectus.

An Epiſcopatus acceptatio ſaltem ſine licentia Prælati ſit materia prohibita ex vi voti obedientiæ.

6 Circa tertiam comparationem primo inquiri poteſt, an tranſitus a Religione ad Epiſcopatum ſit materia prohibita ex vi voti obedientiæ, ſaltem in hoc ſenſu, ut acceptari non poſſit Epiſcopatus a Religioſo ſine conſenſu Prælati. Et videtur pars negativa vera, quia Epiſcopatus eſt perfectior ſtatus, quam religio; ergo non poteſt prohiberi a Prælato Religionis; ergo licet diſſentiat, acceptari poterit, alioquin ejus diſſenſus haberet vim prohibitionis; ergo nec eſt neceſſarius conſenſus, alioquin per negationem conſenſus poſſet perfectiorem ſtatum impedire: non eſt ergo hæc materia obedientiæ. Et confirmatur, quia, ut ſupra dicebamus, in ipſa promiſſione obedientiæ religioſæ includitur conditio, ut nō impediat ſtatum perfectiorem: ergo includitur conditio, ut non impediat ſtatum Epiſcopalem: nam hic etiam perfectior eſt: ergo ex vi illius voti non poteſt talis tranſitus impediri, nec pendet ex voluntate Prælati, quia per conditionem prædictam exemptus eſt, ſicut dicebamus de tranſitu ad perfectiorem religionem.

7 In contrarium autem eſt, quia nullus religioſus poteſt acceptare Epiſcopatum, neque ad illum aſſumi invito ſuo Prælato, dicente D.Gregorio: *Nullus monachus ſine teſtimonio, & conceſſione Abbatis ſui in Eccleſia aliquem locum teneat, vel ad aliquem promoveatur honorem*, cap. *quam ſit*, 18.q.2. & lib.7. regiſtri epiſt.18. illa enim verba generalia ſunt, & proinde Epiſcopatum etiam comprehendunt. Et idem habet Bonifacius VIII. in cap. *ſi religioſus*, de elect. in 6. ubi irritat conſenſum Religioſi acceptantis electionem ſui ad prælationem, ſine licentia Prælati petita, & obtenta: imo in pœnam talis delicti ipſam etiam electionem irritat. Et rationem reddit, quia religioſus non habet velle, nec nolle, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependet. Imo (quod notandum eſt) licentia hæc poſt factam electionem obtinenda eſt, nam ſi antea detur, ad electionem, ſi contingat fieri, nullius eſt firmitatis, ut ſtatuitur in Clem. ultima, de electione. Et optima ratio redditur, quia licentia data ad futuram electionem ambitioni viam parit. Atque ita intelligunt hæc jura etiam de Epiſcopatu Panorm. in cap. *ſi Eccleſia veſtra*, 2. de elect. n.16. & authores communiter, quos ſtatim referemus. Quod autem hæc obligatio fundetur in voto obedientiæ, patet ex ratione Bonif. adducta, nam quod Religioſus non habeat velle, nec nolle, ex voto obedientiæ naſcitur.

8 Ex quo inferunt nonnulli Canoniſtæ hoc locum habere etiam in electione ad ſummum Pontificatum, quia votum obedientiæ abſolutum, & generale eſt, & omnino auferr proprium velle, aut nolle: ita ſentit gloſſ. dict. cap. *quam ſit*, verb. *ad ordinandum*, quam ſequuntur Jo: Andr. & Panorm. in cap. ult. de voto n.3. & cap. *quod Dei*, de ſtat. Monach. nu.12. & in cap. *Joannes*, de Regul. nu.7. Gregor. Lopez leg.25. tit. 7. part.1. gloſ.2. ad fin. Sed quoad hanc partem non videtur hæc ſententia probanda, duobus enim modis poteſt intelligi. Primo, quod acceptatio hujuſmodi a Religioſo facta ad ſummum Pontificatum ſine conſenſu Abbatis irrita ſit, & conſequenter etiam electio, juxta dictum cap. *ſi religioſus*, & hic ſenſus eſt aperte falſus, nam ille textus aperte loquitur de prælationibus inferioribus, ut patet ex illis verbis: *Ad prælationem aliquam extra ſuum monaſterium, vel ſuam Eccleſiam*. Ubi conſtat, ſermonem eſſe de prælationibus limitatis, ut ſic dicam: nam ſummus Pontificatus non dicitur eſſe prælatura extra monaſterium aliquod, vel Eccleſiam, ſed ſupra omnem Eccleſiam, & religionem. Item hic habet locum regula juris, quod ſub generali clauſula non continetur caſus valde ſpecialis, qualis in præſenti eſt electio Papæ. Ergo ex vi illius juris non eſt irritus talis conſenſus, neque invenietur aliquod Eccleſiaſticum jus, quo irritetur. Certumque præterea eſt, ex natura rei non eſſe irritum ex vi voti obedientiæ, quia neque acceptatio alterius dignitatis inferioris eſſet irrita ex vi ſolius voti, niſi per jus illud fuiſſet irrita, ſed ad ſummum poſſet per Prælatum irritari, ut infra videbimus, quod tamen in præſenti dici non poteſt, quia facta & acceptata electione ad Pontificatum a nemine poteſt irritari, nec perſona illa manet alicui in terris ſubjecta, cum jam ſit verus ſummus Pontifex.

Neque electio, neque acceptatio Pōtificatus a religioſo eſt irrita ex lege, aut voto obedientiæ.

9 Alius ſenſus illius opinionis eſſe poteſt, religioſum ſic electum in Pontificem, ſi abſque licentia ſui Prælati conſentiat electioni de ſe factæ, teneri nihilominus ad Religionem redire, ita ut licet a Prælato ejus cogi non poſſit, ipſe ex ſe redire teneatur; & ita explicuit hanc ſententiam gloſſa citata, ſed nullam rationem reddit, & plane repugnantiam involvit. Nam ſi ille acceptando verus Pontifex efficitur, eo ipſo ſolvitur a jugo religionis, & ab omni humano ſuperiore, non ſolum quoad vim coactivam, ſed etiam quoad vim directivam propriam: tantum enim ſuas leges ſervare tenetur per quandam conſequutionem, fundatam magis in lege naturali, quam in humana poteſtate, de quo aliàs. Quæro ergo, quo præcepto teneatur talis religioſus Pontifex ad religionem redire? non enim tenetur ex vi voti obedientiæ, quia jam eſt ſolutus ab omni debito obediendi; neque etiam ratione alicujus voti, permanendi in tali religione, quia nullum fecit a voto obedientiæ diſtinctum. Dices teneri ratione injuſtæ acceptionis, ut ſic dicam, quia nimirum inique ſe ſubtraxit ab obedientia prioris Prælati; nam ratione traditionis, & voti tenebatur ab illa non diſcedere, etiam propter ſummum Pontificatum, ſine ſui Prælati conſenſu. Sed hæc reſponſio & falſum ſupponit, & male infert: nam in primis, licet daremus religioſum illum peccare ſic acceptando Pontificatum, non propterea teneretur poſtea renunciare Pontificatum, ut ad religionem rediret, quia vel illud peccatum eſſet contra juſtitiam, vel tantum contra religionem, quæ per ſe non obligat ad reſtitutionem, nec etiam ibi per accidens ſequeretur obligatio, quia nullum nocumentum, ſed potius magnum bonum fieret corpori religionis; neque illa poteſt dici tam proprie ſubtractio a religione, quam aſcenſus ad ſupremam prælationem ſupra ipſam religionem. Ut ſi aliquis religioſus, peccando contra obedientiam, aſcenderet ad generalatum, ſi tamen aſcenſus eſſet validus, & firmus, non teneretur dignitati renuntiare, aut aliis Prælatis reſtituere ſubjectionem, a qua ſe per inobedientiam ſubtraxerat. Vel certe ſi in illo facto peccatum contra juſtitiam, & natura ſua ad reſtitutionem obligans, admittamus, nihilominus non eſſet obliganda talis perſona ad talem reſtitutionem cum tanto onere cadendi a tam alto, & perfecto ſtatu, & renuntiandi tali dignitati, ut ex generalibus regulis de reſtitutione conſtat.

Religioſus factus Papa liber manet a jugo religionis, nec tenetur ad illam redire.

Non tenetur etiam renuntiare Pontificatui.

Reſtitutio non obligat cum gravi onere, & detrimento.

10 Deinde probabilius cenſeo nullum eſſe peccatum Religioſum acceptare Pontificatum invito ſuo Prælato, quod nunc manifeſtum eſt: nam communi uſu ſolum eligitur in Papam, qui jam eſt Cardinalis, & conſequenter jam exemptus ab obedientia religionis. Idem vero dicendum cenſeo, etiamſi contingat religioſum aliquem immediate eligi in Papam, quia contra nullum jus poſitivum eſt, ut dixi, nec etiam eſt contra juſtitiam ratione donationis ſui factæ religioni per traditionem, in profeſſione incluſam: tum quia in illa traditione merito intelligi poteſt etiam incluſa conditio melioris, & altioris ſtatus, præſertim pertinentis ad totius Eccleſiæ bonum; tum etiam, quia ut dicebam, per illam dignitatem non ſubtrahitur perſona religioni, ſed altiori illi modo conjuncta manet. Nec denique peccat contra votum obedientiæ, quia nullus religioſus promittens obedientiam intendit ſe obligare in caſu tam particulari, & extraordinario; nec ſecundum jus cenſetur includi in generali loqutione. Maxime quia omnes promittunt obedientiam ſecundum regulam: hic autem caſus, nec ſecundum regulam, nec contra regulam dici poteſt, ſed extra, vel ſupra regulam, quia eſt omnino altioris ordinis. Unde etiam hic in generali promiſſione obediendi in omnibus, intelligi poteſt incluſa conditio, niſi impediat tranſitum ad altiorem ſtatum, de quo plura paulo inferius. Pro hac ſententia citatur Anton. de Roſellis tractatu de poteſtate Imperatoris, & Papæ §. *Ex his deciditur*, num.54. in tit.14. tractatuum, ſed nullum invenio tractatum hujus authoris ſub hoc titulo, & in illo tom. habetur tractatus de Indulgentiis. Et hanc opinionem tenet Andreas Barba. tractat. de poteſtate Cardin. part.1. quæſt. 1. numer. 54. & 59. habetur tom. 13. tractatuum

Nullum eſt peccatum acceptare Pōtificatum invito Prælato.

part.2.

part. 2. Neque contra illam obſtat axioma illud, quod Religioſus non habet velle, aut nolle; quia illud ſecundum fictionem juris dicitur, non quia non poſſit verum conſenſum præſtare, & validum, & firmum in his, in quibus non eſt ſubjectus; unde illa fictio ſolum habet locum in ea materia, quæ voto obedientiæ ſubjecta eſt, & prout illi ſubjicitur; quapropter reſolutio hęc apud me difficultatem non habet in cæteris religionibus, in quorum regulis, aut votis de his dignitatibus acceptandis, vel non acceptandis nulla fit mentio, aut prohibitio. In noſtra vero Societate nonnulla eſt difficultas: quia in 9. part. Conſtitut. cap. 3. § 13. prohibentur omnes admittere dignitatem extra Societatem ſine facultate Generalis, & ca. 4. §. 5. & cap. 5. §. 6. idem prohibetur Generali, ſine conſenſu Societatis; quod valde ſpeciale eſt, & utrumque approbatur a Paulo III. in ſua ultima bulla. Difficultas ergo eſt, an hæc prohibitio extendatur ad Summum Pontificatum, & quantum obliget, præſertim profeſſos, ratione ſpecialis voti, quod in ea materia emittitur, ſed hanc rem diſputabimus infra in proprio tractatu de Societate.

Difficultas ſola eſſe poteſt in Societate Jeſu reſpectu profeſſorum.

11 Ex hac vero reſolutione circa Summum Pontificatum oritur dubium in aliis Epiſcopatibus, an illa prohibitio acceptandi Epiſcopatum ſine conſenſu Prælati, ſit ex natura rei, & ex vi voti obedientiæ, vel tantum ſit jure Eccleſiaſtico addita. Videtur enim non eſſe ex rei natura, quia in profeſſione, & voto obedientiæ includitur tacita conditio, & exceptio, ut ſemper liceat tranſire ad meliorem ſtatum: ſed ſtatus Epiſcopi eſt melior, quam ſtatus religioſi; ergo includitur in illa exceptione; ergo ſicut non obſtante profeſſione, & voto obedientiæ, poteſt quis tranſire ad perfectiorem Religionem, ſine conſenſu Prælati, ita etiam poteſt Epiſcopatum acceptare ſine illius conſenſu. Et confirmatur, quia votum obedientiæ ſolum fit ſecundum regulam, ſtatus autem Epiſcopi eſt ſupra regulam; ergo non comprehenditur ſub obedientiæ voto; ergo ex vi illius non prohibetur quis acceptare Epiſcopatum independenter a voluntate Prælati, quia illa non eſt materia obedientiæ religioſæ.

An acceptatio Epiſcopatus ſit prohibita ex voto obedientię.

12 In contrarium autem eſt, quia ſi hoc non eſſet ex natura rei incluſum in obedientiæ voto, non poſſet Eccleſia id prohibere, quod eſt contra hypotheſim: ſequela patet, quia acceptare, vel non acceptare Epiſcopatum ab objecto ſuo, & ſecluſa ſpeciali neceſſitate, aut impedimento, eſt res ſupererogationis, & conſilii, & ſimiliter ſubordinare voluntatem ſuam alterius voluntati, in tali materia, etiam eſt opus ſupererogationis, & conſilii: ergo non eſt materia præcepti, ſi voti obligatio non præcedit. Deinde, quamvis Epiſcopatus ſit ſtatus perfectorum, nihilominus non eſt aptus ad perfectionem acquirendam; ſed religioſus abſolute profitetur ſtatum perfectionis acquirendæ; ergo in tali perfectione non includitur conditio, aut exceptio Epiſcopalis ſtatus, quia ſunt diverſorum ordinum. Et ideo non eſt ſimilis ratio de tranſitu ad arctiorem religionem. Et confirmatur: nam ob hanc cauſam diximus in ſuperioribus votum ſimplex religionis non impleri aſſumpto Epiſcopatu, quamvis votum de laxiori religione ſatis impleatur ingrediendo ſtrictiorem; ergo ſimiliter in præſenti. Imo videtur eſſe a fortiori argumentum, nam ſi promiſſio religionis non impletur in Epiſcopatu, multo minus implebitur, ſeu ſervabitur traditio natura ſua ſpectata; ergo qui per profeſſionem ſe tradidit religioni, ex vi illius non poteſt tranſire ad Epiſcopatum ſine ipſius religionis conſenſu.

13 Propter hæc autem utriuſque partis argumenta poſſet quis novam dictorum jurium intelligentiam excogitare, negando eſſe prohibitum religioſo acceptare Epiſcopatum ſine conſenſu ſui Prælati, quia nullum invenitur jus, quod in ſpecie de Epiſcopatu hoc prohibeat, ut jura referendo adnotavimus. Generales autem loquutiones intelligi poſſunt de aliis prælationibus, ſeu dignitatibus Eccleſiaſticis infra Epiſcopatum conſtitutis, propter multiplicem differentiam inter eas. Nam Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis, non vero reliquæ inferiores dignitates, ut ſupra viſum eſt, & ideo in reliquis omnibus fieret deſcenſus ab ſtatu religioſo ad inferiorem; in Epiſcopatu vero fit potius aſcenſus, juxta cap. *niſi cum pridem*, de renuntiatione: & ideo aſſumere quælibet alia miniſteria inferiora extra religionem, ſine conſenſu Prælati, eſt directe contra ſtatum ipſum Religionis, & conſequenter contra obedientiæ votum. Unde quoad hanc partem jura illa nihil de novo prohibent, ſed declarant, & confirmant, quod ex vi voti erat prohibitum, & ad ſummum addunt irritationem conſenſus, & electionis. At vero aſcenſus ad Epiſcopatum ab ſtatu religioſo non videtur eſſe contra ipſum ſtatum, ſed potius eſſe perfectio ejus, & ideo ex ſe non videtur eſſe contra obedientiæ votum, etiamſi abſque conſenſu Prælati fiat, quapropter mirum non eſt, quod ſub illa prohibitione juris non comprehendatur. Accedit præterea, quod ad Epiſcopatum nullus aſſumitur, niſi conſentiente, vel confirmante Pontifice, quod poteſt Religioſum facere Epiſcopum invito Abbate, imo ex ipſo, quod Pontifex conſentit, vel offert Epiſcopatum, dare videtur religioſo licentiam acceptandi illum: inferiores autem Eccleſiaſtici honores ab Epiſcopis ſæpe conferri poſſunt, & ideo in illis magis neceſſaria fuit prohibitio, & de hac ſpecialiter videtur loqui Gregor. in d. cap. *quam ſit*. Nam verba, quæ citabimus, non habentur in lib. Epiſtol. ſed in Conc. Lateran. ſub Gregor. ubi prohibitio dirigitur ad Epiſcopum in hæc verba: *Nullus* (ſcilicet Epiſcopus) *monachum ſine teſtimonio vel conceſſione Abbatis ſui in Eccleſia aliqua teneat, vel ad aliquem promoveat honorem*, ubi ſine dubio ſermo eſt de Eccleſia, vel honore Epiſcopali. Et eadem ratione cætera jura poterunt eodem modo exponi. Quod ſi jura hoc non prohibent, ſane difficile eſt, ex ſolo obedientiæ voto talem obligationem colligere, ut probant rationes priori loco adductæ: & favet text. in cap. unic. 18. q. 1. ibi: *Quem* (ſcilicet monachum) *canonica electio a jugo regulæ Monaſticæ profeſſionis abſolvit*. Unde non eſt ſimile de promiſſione, & de profeſſione jam facta; nam is, qui tantum promiſit religionem, ſi fiat immediate Epiſcopus, omnino privatur ſtatu religioſo, & tranſit ad terminum abſque via, & ita non implet promiſſionem: qui autem poſt promiſſionem fit Epiſcopus, non amittit ſuum ſtatum, quia verus religioſus manet, ſed perficit illum; & ideo etiamſi invito Prælato id faciat, nihil agere videtur contra ſuum ſtatum, & conſequenter nec contra obedientiam promiſſam.

Opinio negans prohiberi Epiſcopatum ſine licentia Prælati, ita poteſt fundari in jure.

14 Nihilominus abſolute dicendum cenſeo, prohibitum eſſe religioſis acceptare electionem de ſe factam ad Epiſcopatum ſine conſenſu ſui Prælati. Hoc præcipue fundatur in novo jure Bonifacii d. c. *ſi religioſus*: nam antiquum decretum Conc. Lateran. ſub Gregor. parum profecto probat, ut expendimus; tamen cum Bonifacius abſolute loquatur de electione ad prælationem extra ſuam religionem, & Eccleſiam, non poteſt a nobis limitari ad prælationes Epiſcopatu inferiores, præſertim cum ab interpretibus ibi, & doctoribus generaliter id intelligatur, & ad Epiſcopatum extendatur, ut patet ex Doctoribus ſupra citatis, & ex Sylveſt. verb. *Religio*, 7. q. 6. & 9. Et idem ſentit Angel. verb. *Electio*, n. 30. An vero hæc prohibitio ſit de ſolo jure Eccleſiaſtico, vel ex vi voti obedientiæ, & conſequenter an ſit tantum a tempore Bonifacii, vel ſemper conjuncta fuerit cum ſtatu religioſo, non ſatis conſtat propter rationes utrinque adductas. Mihi autem videtur ſpectata ſola rei natura, potuiſſe utroque modo fieri votum obedientiæ religioſæ, & intentione ſcilicet ſe obligandi ad non relinquendum illum ſtatum, etiam propter Epiſcopalem, ſine conſenſu Prælati religionis, vel alterius habentis ſuperiorem poteſtatem, quia hoc revera non eſt contra dignitatem Epiſcopalem: nam licet perfectior ſit, requirit tamen multam perfectionem, & non parum habet periculi, propter magnam obligationem cum majori libertate, potentia, honore, & abundantia rerum temporalium conjunctam; & ideo ad propriam perfectionem multum expedire poteſt, illum non acceptare ſine conſenſu Prælati. Et hoc ſatis confirmat inſtitutum Societatis, in quo ſpecialiter hoc cautum eſt, & a ſummis Pontificibus probatum. Potuit etiam religioſa profeſſio fieri cum intentione non relinquendi illum ſtatum ſine conſenſu ſuperioris, niſi propter alium perfectiorem, ſive religioſum, ſive Epiſcopalem: nam hæc intentio, & hic modus traditionis, & obligationis non eſt contra ſubſtantiam ſtatus religioſi, nam licet prior fortaſſe ſit perfectior, hic poſterior ſine dubio eſt ſufficiens ad ſubſtantialem obedientiam religioſam; quod ſatis probant omnia, quæ adduximus. Quapropter ſecluſa declaratione, aut juris communis, aut juris ſpecialis religionis, difficile eſt definire, quæ fuerit in hoc intentio, vel fundatorum religionum, vel profitentium illas; ſed ex communi uſu, ſenſu, ac praxi uniuſcujuſque Religionis judicandum eſt.

Acceptatio Epiſcopatus ſine conſenſu Prælati jure eccleſiaſtico religioſis prohibetur.

Dubitatio, an etiam ex voto obedientię ſit prohibita

Societas hoc ſpecialiter profitetur.

Probabilius eſt acceptationem Epiſcopatus eſſe prohibitam ex voto obedientiæ, & ſolam irritum ex jure Eccleſiaſtico.

15 Certitudo ergo hujus obligationis ex dicto jure Eccleſiaſtico orta eſt. Si tamen attente legatur ratio illius cap. *ſi religioſus*, & cap. *quorundam*, de elect. in 6. veriſimilius eſſe intelligetur hoc jus quoad hanc partem eſſe potius declarativum, quam conſtitutivum, & ante illud ſervatum eſſe, ut Religioſi non præberent conſenſum hujuſmodi electionibus ſine ſuorum Prælatorum facultate: quia abdicatio voluntatis intelligitur fuiſſe abſoluta, & univerſalis, etiam quoad hunc effectum; quia vero propter ſolum votum talis acceptatio non erat irrita, ideo hoc fuit de novo additum per illud jus, & ideo in illo non ſunt verba prohibentia, ſed irritantia, ſcilicet: *Conſenſus ſic præſtitus non teneat*; & ſtatim: *In pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus vacuetur*. Supponitur ergo præſumptuoſum eſſe illum conſenſum, non ſolum contra illud jus, ſed contra ipſam profeſſionem, & obedientiam religioſam. Dices; ergo talis religioſus acceprans electionem Epiſcopatus ſine voluntate ſuperioris cenſendus erit apoſtata, quia omnino ſe ſubtrahir, vel ſubtrahere vult a jugo religionis contra obligationem ſuæ profeſſionis. Reſpondetur, quod licet ſit inobediens, non tamen apoſtata, quia acceprando electionem (etiamſi rata eſſet tam electio, quam acceptatio) nondum eſt factus Epiſcopus, donec ſaltem per Pontificem confirmerur, & tunc jam authoritate Papæ transfertur ad alium ſtatum, & liberatur a priori obedientia, ideoque nulla intercedit apoſtaſia. Imo licet authoritas Papæ non eſſet neceſſaria, ille aſcenſus etiam contra voluntatem Prælati factus ex objecto ſuo non eſt apoſtaſia: quia nec exuitur habitus, nec deſeritur ſubſtantialis ſtatus, & obligatio ejus, ſed ſolum fit quædam inobedientia, ex qua ratione alterius ſequitur exemptio a priori obedientia.

Non eſt apoſtata acceptans Epiſcopatum ſine conſenſu Prælati.

16 Unde obiter reſpondetur ad difficultatem ſupra tactam, cum Epiſcopatus conferatur a ſummo Pontifice, quomodo in illius acceptatione poſſit religioſus pendere ab inferioribus Prælatis, cum voluntas Pontificis ſuperior ſit. Reſpondetur enim, licet collatio, ſeu donatio Epiſcopatus fiat a Pontifice, electionem tamen non fieri ab ipſo, ſed antecedere ejus confirmationem, licentiam autem Prælati religionis ſolum requiri ad acceptandam electionem. Quapropter ubi nulla electio præcedit, ſi Pontifex ipſe immediate offerat alicui religioſo Epiſcopatum, non cenſeo indigere (in rigore præcepti) licentia ſui Prælati ad illum acceptandum: quia Pontifex eſt ſupra omnes Prælatos. Dices: licet Pontifex immediate offerat, cenſetur offerre juxta ordinarium jus, & ideo dare dependenter a conſenſu Prælati. Reſpon. jus ordinarium ſolum eſſe circa electionem, ſub qua non comprehenditur proprie Pontificis collatio, ſeu oblatio. Nec eſt veriſimile, Pontifices voluiſſe proviſiones a ſeipſis immediate factas huic juri ſubmittere, quod ex ipſis etiam verbis allegatorum jurium non obſcure colligitur, ſi attente expendantur. Quare quando Pontifex immediate offert prælationem, cenſendus eſt (niſi aliud explicet) dare facultatem ad acceptandam illam, ſicut ſi offerret pecuniam, cenſetur dare facultatem accipiendi illam, nec peccaret contra paupertatem religioſus illam accipiens ſine licentia alterius Prælati.

Si Papa offerat religioſo Epiſcopatum, poteſt illum acceptare ſine conſenſu ſui Prælati.

17 Sed quid de aliis modis, quibus præter electionem poteſt offerri Epiſcopatus alicui religioſo, ab aliis Principibus, vel Prælatis infra Summum Pontificem? poteritne Religioſus acceptare ſine conſenſu ſui Prælati? Videtur enim poſſe, quia illa non eſt electio, ſed vel poſtulatio, vel præſentatio, jura autem ſolum loquuntur de electione. In contrarium autem eſt, quia electio & poſtulatio parificantur in jure, & maxime circa præſentem materiam, ut patet ex cap. *quorundam*, de elect. in 6. Et ratio eſſe poteſt, quia hoc jus non eſt conſtitutivum, ſed declarativum, ut dixi, & ideo extenditur ad omnia, in quibus eſt æqualis ratio. Diſtinguendum autem videtur, quia vel proviſio (quocumque ſpeciali nomine vocetur) talis eſt, ut per eam acquiratur jus perſonæ proviſæ ad Epiſcopatum, ut contingit in electione; vel nullum jus ei acquiritur, ut in pura præſentatione. In priori caſu cenſeo procedere doctrinam datam in quocumque genere proviſionis, ita ut ſit neceſſaria facultas Prælati ad præſtandum conſenſum, ſaltem ut licite fiat, quod plane ſupponitur in dict. cap. *quorumdam*. Et ratio eſt, quia religioſus ex vi ſui ſtatus, & voti obedientiæ nullum contractum facere, aut jus firmum acquirere poteſt ſine licentia Prælati. Item quia illa proviſio habet vim cujuſdam electionis, ita ut nova electio non requiratur, ut Panorm. & alii infra citandi docent. Unde propter contrariam rationem non procedet doctrina data in præſentatione, per quam nullum jus acquiritur Religioſo. Patet, quia nec verba juris in rigore comprehendunt hunc caſum, nec ratio obligationis ex vi voti ſimilis eſt. Quando autem acquiratur jus per poſtulationem, vel aliam ſimilem proviſionem, non ſpectat ad hunc locum. Videantur Panorm. & alii Doctores in rubrica, & in cap. 1. & cap. *poſtulationem*, de poſtulat. Prælat. Sylveſt. verb. *Poſtulatio*, quæſt. 6. & 7. Angel. num. 4.

Dubitatio ſpecialis circa alios modos offerendi Epiſcopatum præter electionem.

10 Supereſt dicendum de alio membro affirmativo, an ſcilicet ex virtute voti obedientiæ poſſit præcipi religioſo, ut acceptet Epiſcopatum. Duę ſunt enim extremæ ſententiæ. Una eſt nec ſummum Pontificem poſſe hoc præcipere, ſive per juriſdictionem ſuam, ſive in virtute voti. Refert D. Thom. in 4. d. 29. art. 4. ad 4. quia conſenſus debet eſſe liber: ſed hoc nullius momenti eſt, quia præceptum non tollit libertatem, aliàs nec votum poſſet obligare ad profeſſionem religionis, quia etiam illa non fit ſine conſenſu libero. Apparentius fundari poſſent, quia Pontifex non poteſt obligare religioſum ad ſtrictiorem religionem; ergo nec ad ſtatum Epiſcopi, qui eſt perfectior. Alia vero ſententia eſt, ex vi voti obedientiæ poſſe religioſum obligari ad acceptandum Epiſcopatum, & ideo non ſolum ſummum Pontificem, ſed etiam Prælatum, ſaltem Generalem, poſſe hoc præceptum imponere propter poteſtatem dominativam, quam habet in perſonam Religioſi, & univerſalem adminiſtrationem totius religionis, ad cujus magnum bonum poteſt hoc pertinere.

An ex vi voti obedientiæ poſſit pręcipi acceptatio Epiſcopatus.

19 Sed inprimis dicendum eſt, hanc materiam non eſſe extra latitudinem præcepti; ideoque ſaltem a ſummo Pontifice ratione juriſdictionis ſupremæ præcipi poſſe: ita docet D. Thom. ſupra, & 2. q. 185. art. 2. Turrecrem. tractatu de poteſtate Papæ, q. 17. Sot. lib. 10. de juſtit. q. 2. art. 2. Richard. quodlib. 3. q. 21. Idem ſentit gloſſa cap. *ante omnia*, verbo *mihi*, 40. diſtinct. Hoſtienſ. in ſumma tit. de voto, §. *Quot ſint ſpecies*. Aſtenſis in ſumma 2. part. lib. 6. tit. 43. art. 2. q. 64. Panorm. cap. *per tuas*, de voto nu. 5. & alii communiter. Et inprimis certum eſt ex obligatione charitatis poſſe aliquem teneri ipſo jure divino ad acceptandum Epiſcopatum, quia lex charitatis obligat ad procurandum commune bonum, præſertim ſpirituale, prætermiſſo quocumque privato commodo illi repugnante; quia juxta ordinem charitatis publica utilitas privatæ præferenda eſt, ut ad hoc propoſitum dixit Innocent. III. in cap. *licet*, de regularibus. Quando ergo publica Eccleſiæ neceſſitas tanta eſt, ut ſpirituale bonum ejus multum periclitetur, niſi a tali perſona Epiſcopatus acceptetur, charitas per ſe obligat ad acceptandum illum, etiamſi ab homine præceptum non imponatur. Unde a fortiori conſtat, ſi Pontifex id præcipiat, quaſi declarativo præcepto (ut ſic dicam) declarans nimirum eſſe caſum eminentis neceſſitatis, tunc omnino obligari, niſi omnino evidenter conſtaret, non eſſe veram talem neceſſitatem, & Pontificem ex falſa præſumptione vel informatione id agere, quod vix poteſt in tali materia contingere. In omni alio vero caſu, etiam dubio, ſtandum eſt judicio, & declarationi Pontificis: nam hoc ad minimum debitum eſt ejus poteſtati, & authoritati, & in eo ſaltem caſu locum habet, quod in epiſt. 1. Clementis ex ore Petri ſignificatur, peccatum eſſe non obedire Petro prælationem injungenti; & quod in Can. 37. Apoſtolorum præcipitur communione privati eum, qui Epiſcopi non ſuſceperit officium, & curam populi ſibi commiſſam. Et ſimile decretum habetur in Concilio Antioch. ſub Julio c. 17. & 18. In quibus tamen decretis obſervandum eſt in eis ſermonem eſſe de Epiſcopo jam cōſecrato, qui munus Epiſcopale ſuſcipere recuſat: imo juxta quandam verſionem, quam ſequitur Ivo p. 5. cap. 148. ſermo eſt de Epiſcopo, qui non vult ire in Eccleſiam, cui fuerat ordinatus; & in idem redit, quod Grat. ait cap. *ſi quis Epiſcopus per manus*, d. 92. *Et ſibi commiſſum miniſterium ſubire neglexerit, neque acquieverit ire ad Eccleſiam ſibi commiſſam* Juxta quę verba ibi non eſt ſermo de obligatione accipiendi Epiſcopatum, ſed miniſtrandi in Epiſcopatu ſuſcepto; & revera idem ſonant verba canonis Apoſtolici: *Si quis ordinatus Epiſcopus non ſuſcipit miniſterium & curam populi ſibi commiſſam*. Nemo enim conſecratur

Pontifex poteſt præcipere religioſo, ut Epiſcopatum acceptet in caſu neceſſitatis gravis.

Prædicta decreta intelliguntur de Epiſcopo conſecrato.

Epiſco-

Epiſcopus, niſi in ordine ad aliquam Eccleſiam, cujus cura illi demandata, & ab eo ſuſcepta eſt, & in eo obligatio eſt longe major, quia turpius ejicitur, quam non admittitur obligatio. Unde etiam nunc, ſine ſpeciali neceſſitate, vel præcepto, ſed communi jure ſemel factus Epiſcopus, non poteſt onus deponere ſine licentia Pontificis, cap. *niſi cum pridem*, de renuntiatione, cap. *licet*, de Regul. Melius autem hoc probatur ex cap. *vos autem*, 16. q. 1. ibi: *Si quam operam veſtram mater Eccleſia deſideraverit, nec elatione avida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis*, & infra: *Nec veſtrum otium neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis*, quæ verba ſumpta ſunt ex Auguſtino epiſt. 81. item ex cap. *diſplicèt*, 23. q. 4. ſumpto ex eodem Auguſt. epiſt. 204. ad Donatum, ubi ut oſtendat recte hominem cogi ad id, quod neceſſarium eſt ad ſalutem, adducit exemplum. *Quia multi, ut Epiſcopatum ſuſcipiant, tenentur inviti, perducuntur, includuntur, cuſtodiuntur, & tanta patiuntur, quæ nolunt, donec adſit voluntas ſuſcipiendi operis bonum:* & epiſt. 148. ad Valerium hoc modo dicit, ſibi fuiſſe vim illatam ad accipiendum Epiſcopatum; quamvis non de vi præcepti, ſed de vi moralis coactionis poſſit intelligi.

Etiam extra caſum neceſſitatis poteſt præcipere.

20 Verumtamen non tantum in caſu prædictæ neceſſitatis, ſed etiam extra illum poteſt Pontifex hoc præceptum imponere, & ita loquuntur Doctores citati. Et ſane in illis caſibus, in quibus Auguſtinus ſupra loquitur, nec conſtat, nec ſatis veriſimile eſt, ſemper interveniſſe illam graviſſimam Eccleſiæ neceſſitatem. Ratio autem eſt, quia Pontifex habet ſupremam poteſtatem ligandi, & ſecundum eam habet omnem poteſtatem convenientem ad regendam Eccleſiam, & præſertim ad providendum illi de paſtoribus neceſſariis; ergo poteſt obligare unumquemque tam religioſum, quam ſecularem, ut acceptet munus Epiſcopi, quoties judicaverit ad commune bonum Eccleſiæ expedire, etiamſi non urgeat extrema neceſſitas. Unde optime Gregor. 1. part. Paſtoralis, cap. 6. de hac re agens, inquit: *Tunc humilitas ante Dei oculos vera eſt, cum ad reſpuendum hoc, quod utiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt.* Et confirmatur, quia Rex, vel Imperator habet poteſtatem præcipiendi ſubditis, ut acceptent munera, vel magiſtratus ad gubernationem Reipubl. convenientes: unde lib. 10. Cod. titul. de decurionibus lib. 18. dicitur: *Si ad magiſtratum nominatim aufugerint, requirantur, & ſi pertinaci animo eos latere patuerit, his ipſorum bona permittantur, qui ad eorum munera vocabuntur.* Et multa ſimilia habentur eodem lib. tit. de excuſationibus munerum. Multo ergo perfectior erit hæc poteſtas in ſupremo Eccleſiæ Principe. An vero tanta in illo ſit, ut pro ſolo ſuo arbitrio cuicumque idoneo hoc præcipere poſſit, ſpeculative quidem controverti poteſt, practice vero, ac moraliter Pontifici præcipienti obediendum eſt, præſertim ſi poſt unam, vel alteram ſupplicationem in ſua voluntate perſiſtat: quia ſemper ſuperioris præceptum juſtum æſtimandum eſt, niſi oppoſitum evidenter conſtet: & quia licet per alios forte poſſet ſufficienter provideri Eccleſia, Pontifex poteſt habere ſpeciales rationes, ob quas huic potius, quam illi præceptum imponat; & quamvis eas non habeat, quia quilibet eorum poſſet ſe excuſare, ideo neceſſe eſt, ut Pontifex poſſit quemlibet eorum pro ſua voluntate cogere, dummodo duæ conditiones concurrant, quod Eccleſia indigeat, & quod perſona idonea ſit. Imo addit Hoſtienſis ſupra contra Hugonem in cap. *ſi dominus*, & cap. *qui reſiſtit*, 11. q. 3. etiamſi quis voviſſet, vel juraſſet non eſſe Epiſcopus, teneri ad obediendum Pontifici præcipienti, quia talis conditio, ſeu exceptio debet intelligi implicite contenta, cap. *venientes* de jurejurando, cap. *non eſt*, de voto, nec tenetur examinare, an ſit alius dignior, necne: ſed hoc remittere judicio Pontif.

Dubitatio, an pro ſuo arbitrio hoc præcipere poſſit cuicumque idoneo.

Hoc præceptum non eſt, neque eſſe poteſt materia voti obedientiæ.

21 Addendum vero eſt hanc non eſſe proprie materiam voti obedientiæ, & ideo ex vi illius neminem poſſe obligari ad acceptandum Epiſcopatum; probatur primo, quia ſupra oſtenſum eſt, Epiſcopale munus per ſe ſpectatum non eſſe materiam voti; quia licet ſit bonum opus, & magnæ charitatis, tamen propter conditiones, quas habet adjunctas, honoris, potentiæ, ac periculi propter magnam perfectionem, quam prærequirit, ideo voluntaria ejus profeſſio, ſeu acceptio, non cadit ſub conſilio, ſed regulariter melius eſt, dum non præcipitur, excuſare, ut ſentiunt Auguſt. & Gregorius locis paulo antea citatis. Ergo eadem ratione non eſt materia voti obedientiæ acceptatio Epiſcopatus, quando aliàs non præcipitur ab eo, qui ex propria juriſdictione, ac ſecluſo voto illud poteſt præcipere. Secundo hoc ipſum colligitur ex principio ſupra poſito, quod votum obedientiæ non obligat ad obediendum circa tranſitum, quia ſolum obligat ſecundum regulam, ad quam hujuſmodi tranſitus non pertinet, quia Epiſcopalis ſtatus non pertinet ad regularem vitam, quam tantum reſpicit obedientię votum, juxta doctrinam D. Thom. quodlib. 10. art. 10. & aliis locis in ſuperioribus allegatis. Unde colligitur non poſſe generalem alicujus religionis & a fortiori, quemcumque alium Prælatum ejus, præcipere alicui religioſo ſubdito, ut acceptet Epiſcopatum. Patet, quia nec illa eſt materia voti obedientiæ, ut probatum eſt, nec juriſdictio horum Prælatorum, ad hoc extenditur, quia non eſt proportionata materiæ obedientiæ, & vitæ regulari. Unde ſolum illis demandata eſt cura ſuæ religionis, non univerſalis Eccleſiæ, ad quam ſpectat Epiſcoporum proviſio, ut bene attigit Ludovicus Lopez in ſuo inſtructorio cap. 56. Imo inde concluditur, nec ſummum Pontificem poſſe hoc præcipere Religioſo ratione voti obedientiæ, ſed ſolum ratione ſuæ juriſdictionis, quia votum obedientiæ non habet aliam materiam, niſi regularem, ut ſic dicam, etiam reſpectu Summi Pontificis.

Prælatus poteſt ſubditum obligare ad acceptandum beneficiū curatum.

23 Dices, Prælatum religionis poſſe obligare ſubditum ad acceptandum beneficium, habens adjunctam curam animarum: ergo & Epiſcopatum. Videtur enim æqualis ratio. Reſpondetur in primis negando paritatem rationis, nam per Epiſcopatum ita mutat religioſus ſtatum, ut ſubtrahatur ab obedientia Prælatorum religionis, & quodammodo deſinat eſſe membrum illius corporis, argumento cap. 1. 18. quæſt. 1. per inferiora autem beneficia non ſit tanta mutatio, ſed poteſt religioſus manere ſub obedientia ſui Prælati, quamvis beneficium habeat. Eſt autem difficile intellectu, quod Prælatus poſſit præcipere ſubdito aliquid, propter quod ſubtrahatur a ſua obedientia: facile autem, quod præcipiat miniſterium ſub obedientia ſua exercendum. Deinde in ſtatu Epiſcopali multo magis eſt periculi, quam in inferiori, non ſolum majoris obligationis, ſed etiam propter majorem libertatem, honorem, potentiam, & rerum abundantiam; in quibus omnibus magis diſtare videtur ab humili religioſorum ſtatu. Rurſus, religioſus ſemel factus Epiſcopus non poteſt per voluntatem ſuperioris Epiſcopatu privari, ut per ſe conſtat, poteſt autem privari beneficio inferiori, etiam ſine ſpeciali cauſa. Argumento cap. *ad noſtram*, & cap. *porrectam*, de confirmatione utili, in quibus dicitur, non ſolere ſummum Pontificem, jure ordinario confirmare religioſis beneficia ad vitam, ſignificans religioſos ſemper eſſe movibiles ad nutum. Quod etiam colligitur ex cap. *cum ad monaſterium*, verſic. *Tales*, de ſtatu Monach. & eſt communis reſolutio Canoniſtarum, ut notat Navar. comm. 2. de Regularib. nu. 65. in fine, & comm. 4. num. 23. verſ. *Quarto*, qui ex eadem ſententia communi audit limitationem, niſi malo animo procedat; nam tunc poterit ſubditus agere contra ſuperiorem, ut reſtituatur: quod magis æquitate rationis, & conſuetudine, quam jure aliquo niti Navar. ſignificat. Dico tamen, quamvis Prælatus malo animo ſubditum ſpoliet beneficio, factum teneri, quia revera ſubditus non eſt dominus, neque habet perpetuum jus, quod ſatis eſt noſtro inſtituto. Poteſt autem in hoc caſu ſubditus conqueri coram majore ſuperiore, & ab illo reſtitui: & hoc eſt, quod docet Innocent. in cap. *inſinuante*, qui cler. vel vovent. ſemper autem accipiet beneficium dependenter a voluntate ſuperioris; eſt ergo illa differentia regularis, ſcilicet per ſe loquendo, & exceptis privilegiis Pontificiis, vel prioratibus, quæ per electionem canonicam conferuntur, juxta cap. *Monachi*, cum Gloſſ. ibi, de ſtatu Monach. Ultima differentia, & quæ ad rem maxime ſpectat, eſt, quia miniſterium Epiſcopale non pertinet ad regularem vitam, & ideo non continetur ſub materia obedientiæ religioſæ; alia autem beneficia poſſunt contineri ſub miniſteriis vitæ regularis.

Item poteſt illum tali beneficio privare ſine cauſa, quamvis procedat malo animo.

Prælatus nō poteſt ſubditum obligare ad beneficium ſeculare, ſed tantū ad regulare.

24 Unde reſpondetur ſecundo, diſtinguendo antecedens; negandum eſt enim de beneficiis ſecularibus, eſto admittatur in regularibus, quæ per religioſos talis monaſterii gubernari conſuevit. Utrumque docuit Navar. dict. comm. 4. numer. 23. & primum ſumitur ex dict. cap. *Monachi*, & ex cap. *cum de beneficiis*, de præb. in 6. & ra-

& ratio eſt, quia talia beneficia, & eorum cura ſunt omnino extra regulam, & nec directe, nec indirecte pertinent ad vitam regularem, & conſequenter nec ad obedientiam talis Prælati. Ratio autem alterius partis eſt oppoſita, quia illa beneficia, & eorum miniſteria pertinent proprie ad munera talis religionis, ſeu monaſterii, & ideo cadunt ſub materia obedientiæ Prælatorum ejus, argumento cap. *quorundam*, de elect. in 6. ibi, *Extra adminiſtrationes proprii ordinis*, & cap. *cum ſingula*, §. *prohibemus*, de præb. in 6. Et hoc titulo interdum coguntur religioſi per præcepta ſuorum Prælatorum ad ſuſcipiendum munus Parochorum apud Indos, quia jam illud miniſterium ex diſpenſatione Pontificum talibus religionibus appropriatum eſt. Epiſcopale autem beneficium, vel ſeculare, dici poteſt, vel certe eandem habet cum illo rationem, quia extra miniſterium regulare eſt, ut dixi, & Prælatus religionis illius acceptationem præcipere non poteſt. *Vide Ludov. Lopez. d. c. 56.*

CAPUT XI.

Cui parendum ſit ex vi voti obedientiæ religioſæ.

1 CUm obedientia ſit virtus, quæ ad alterum ſuo modo ordinatur, in objecto ſuo, ſeu materia, aliquo modo includit perſonam, cui obedientia præſtanda eſt, & ideo votum obedientiæ eandem includit virtute, quapropter, ut materia, & obligatio hujus voti, prout in religione fit, exacte explicetur, neceſſe eſt aliquid attingere de perſona, cui ex vi illius obediendum eſt; nam ſicut relatio non poteſt ſatis cognoſci ſine termino, ita neque hæc obedientia ſine tali perſona.

Votum obedientiæ ſolum homini, ſeu Deo per hominem præcipienti parendū obligat.

2 Primum ergo ſtatuendum eſt, ex vi hujus voti tantum homini parendum eſſe, ſeu Deo per hominem præcipienti. Itaque votum hoc non obligat ad obediendum Deo præcipienti per ſeipſum, neque etiam ſi præciperet per Angelum, vel quovis alio extraordinario modo. Probatur primo ex forma emittendi hoc votum, quæ ſolet eſſe: *Promitto tibi Præpoſito generali, & ſucceſſoribus tuis obedientiam;* vel, *promitto in hac religione obedientiam ſecundum talem regulam*, vel alio ſimili modo, ut in ſuperioribus viſum eſt. Nec refert, ſi quis dicat frequenter dici: *Voveo, aut promitto Deo, & tibi*, nam, ut ſæpe dixi, illi duo dativi caſus ſub diverſo reſpectu ponuntur: Deus enim eſt perſona cui fit votum, Prælatus autem ponitur ut perſona, cui vice Dei obediendum eſt ex voto; ita enim intellexerunt, & interpretati ſunt hanc obedientiam omnes inſtitutores religionum; eademque eſt intentio profitentium illam. Secundo idem patet ex fine hujus voti, qui eſt, ut homo per hominem dirigatur in his, quæ ad perfectionem pertinent, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 5. ad hoc propoſitum adducens ſententiam V. Synodi, quæ refertur in cap. *hoc nequaquam*, 7. q. 1. *Monachorum ſubjectionis habet verbum & diſcipulatus.* Item, cum ſtatus religioſus ſit regulariter in humana communitate, ut ſubſiſtere, & conſervari poſſit, neceſſaria eſt obedientia ad hominem. Denique ut homo obligetur obedire Deo per ſe præcipienti, non eſt neceſſarium votum, nam Deo ratione ſuæ connaturalis poteſtatis obedientia debetur; hoc autem fit de obedientia ſupererogationis, id eſt, de his rebus, quæ ſecluſo voto non caderent ſub obligationem, ut D. Thom. ſupra ad 1. docet, & ob hanc etiam cauſam debet eſſe ad hominem, ſeu per hominem. Unde fit, votum hoc non obligare ad obediendum Deo præcipienti per legem naturalem, vel per legem divinam poſitivam: unde nec peccatum Religioſi contra has leges habet peculiarem malitiam ex circumſtantia voti obedientiæ, nec ob eam cauſam neceſſe eſt tale votum in confeſſione explicare, in quo omnes Doctores conſentire videntur ſaltem per taciturnitatem, quia nullus eorum oppoſitum dixit, nec talem circumſtantiam explicavit. Et hoc etiam confirmat aſſertionem poſitivam, quam de Angelis probare neceſſe non eſt, quia eſt res per ſe nota: imo Angeli ſua authoritate nihil homini præcipere poſſunt, ſed ſolum intimare præceptum Dei. Idemque eſt de hominibus beatis. Intelligatur ergo aſſertio de homine Viatore, ſub homine tamen proportionatam hominis congregationem comprehendimus.

Votum obedientiæ ſolum obligat obedire homini, cui religioſus ſe tradidit.

3 Dico ſecundo; hoc votum non obligat ad obediendum cuilibet homini, ſed illi, cui religioſus voluntarie ſe tradidit. Itaque ex vi hujus voti non tenetur religioſus obedire Eccleſiæ, aut Prælatis ejus, ut tales ſunt, ſed præcipientibus ex vi ſolius juriſdictionis, quam a Chriſto habent mediate, vel immediate. Cujus ſignum a poſteriori eſſe poteſt, quia religioſus faciens contra præceptum Eccleſiæ, frangendo jejunium, v. g. vel omittendo ſacrum in die feſto, non peccat gravius ex circumſtantia voti obedientiæ, ita ut faciat ſacrilegium contra votum; nec etiam eo titulo talem conditionem perſonæ in confeſſione explicare neceſſe eſt. A priori ratio eſt, quia religioſus non vovet obedientiam ſecundum præcepta Eccleſiæ, nec vovet obedientiam aliàs neceſſariam, ſed voluntarie ſuperadditam, quod ſolum ad perfectionem neceſſarium erat ut D. Thom. ſupra notavit. Atque eadem ratione non pertinet ad hoc votum obedientia parenti carnali debita, etiam quatenus in perſona religioſi manere poteſt; quia illa non fundatur in traditione voluntaria, ſed in naturali vinculo; & ideo licet per ſe ex naturali lege neceſſaria ſit, non cadit ſub promiſſione, vel intentione, ſic voventium. Preterea licet fingamus religioſum profeſſum aliàs eſſe ſervum, ſeu mancipium, qui domino obedire tenetur; illa obedientia non pertinet ad hoc votum, nec votum hoc reſpicit illum dominum, quia ejus dominium non fundatur in hac voluntaria traditione, ſed regulariter magis coacta eſt illa ſubjectio, quam voluntaria; vel licet fingamus ortam eſſe ex voluntaria traditione, tamen & illa traditio eſt longe diverſæ rationis, quia non eſt religioſa, ſed contractus mere humanus, & eſt valde extrinſeca & accidentaria ad hoc obedientiæ votum. Unde etiamſi contingat conjungi ſimul eadem perſona religioſa, non pertinet per ſe ad perfectionem; & ideo votum obedientiæ ad illam non extenditur, ſed ſupponitur obſervanda, quantum ex lege juſtitiæ neceſſarium eſt ſuppoſito pacto.

Difficultas, cui potius parendum, quādo multis debetur obedientia aliis titulis præter votum.

4 Hinc autem oriuntur quæſtiones, quæ a Doctoribus tractari ſolent, quando contingit religioſum habere plures, quibus aliis titulis, præter votum, obedientiam debeat, an præferre debeat cæteris Prælatum, cui per votum ſe obligaverat, quando non poteſt ſimul omnibus ſatisfacere; ut quando religioſus eſt filius familias, an plus debeat obedire Prælato, quam domino, vel ſi non ſit exemptus, an plus Prælato, quam Epiſcopo, ut Epiſcopus eſt. De quibus videri poteſt D. Thom. in 2. d. 48. dub. ultim. circa literam, Sylveſt. verb. *Obedientia* q. 10 Angel. verb. *Obedientia* nu. 10. & verb. *Religioſus* nu. 32. ex quibus regula hæc generalis, & cum proportione applicanda ſumitur in his omnibus eventibus, unumquemque eſſe præferendum in eo, quod ad illum pertinet. Advertit enim D. Thom. duobus modis poſſe multis debere obedientiam, primo cum perfecta ſubordinatione eorum inter ſe, quia nimirum poteſtas unius ab alio manat, vel omnino pendet, & tunc nulla eſt difficultas, quia ſemper major ſuperior preferendus eſt, quia minor comparatione illius nullam habet poteſtatem; hac enim ratione nemo poteſt obligari præcepto hominis contra præceptum Dei, nec præcepto gubernatoris contra præceptum Regis. Secundo modo poſſunt plures habere poteſtatem præcipiendi eidem perſonæ ſine ſubordinatione, vel dependentia, ſed diverſis titulis quaſi diſparatis, & tunc neceſſe eſt aliquem ordinem ſervare, ne oriatur perplexitas & confuſio; neceſſe eſt ergo, ut habeant inter ſe diviſas juriſdictiones, vel materias diſtributas, ut unuſquiſque in ſua ſphæra præferatur. Quod ſi ſimul præcipere contingat, quæ ſimul fieri non poſſunt, oportebit, ex materia & circumſtantiis diſcernere, ad quem eorum in tali opportunitate pertineat præcipere, ut ille præferatur. Ut autem hæc generalis doctrina ad præſentem materiam applicetur, ſupponere oportet, votum obedientiæ ſolum obligare in his, quæ licita ſunt: ſi ergo contingat præceptum ejus, qui in virtute hujus voti poteſt præcipere, opponi præcepto alterius alio diverſo titulo precipientis, conſiderandum eſt, an præceptum Prælati, etiam ſuppoſito tali ſtatu perſonæ, & occurrentibus talibus circumſtantiis, ſit contra proprium jus alterius præcipientis; nam ſi ita ſit, non obligabit votum, quia nemo poteſt promittere aliquid contra jus alterius: ſi autem non ſit contra jus alterius, quia vel jam ceſſavit, vel non extenditur ad talem materiam, tunc Prælatus, cui ex voto obedientiæ debetur, præferendus eſt.

Plus obediendum ſpirituali, quam carnali parenti.

5 Hac ergo ratione, religioſus plus obedit ſpirituali parenti, quam carnali, quia jus parentis carnalis ceſſavit per traditionem in religione Deo factam. An vero in aliquo caſu propter parentis neceſſitatem preferendus ſit pater

tèr carnalis ſpirituali, ſuperius diſputando de ingreſſu religionis tractatum eſt, & in præſenti neutrum refert; quia licet daremus in aliquo caſu ſubveniendum eſſe parenti carnali, etiam prætermiſſo præcepto Prælati religionis, id non erit propter præceptum ipſius parentis, ſed immmediate propter divinum, ac naturale præceptum, ideoque in hac comparatione generalis regula aſſignari poteſt, obediendum eſſe ſpirituali Prælato, ad quem votum obligat. In alia vero comparatione de ſervitute, & obedientia religioſa, etiam vidimus profeſſionem religioſam non auferre juſtam ſervitutem, & ideo quamdiu Dominus præcipit ea, ad quæ habet jus ex vi ſui dominii, non poteſt impediri per obedientiam Prælati, quia jam eſſet injuſta. In aliis vero, quæ vel ad bonum animi ſpectant, vel ſervituti alteri debitæ non repugnant, Prælato ex voto obediendum eſt. Idem cum proportione cenſent dicti authores de comparatione inter Epiſcopum & Prælatum quoad religioſos non exemptos: nam in exemptis nulla eſt comparatio, quia per profeſſionem deſinunt eſſe ſub Epiſcopo, & loco illius ſuum proprium Prælatum habent. De non exemptis autem D. Th. ait, quoad diſciplinam Eccleſiaſticam debere Epiſcopum præferri: quoad regularem vero, Prælatum ſuum. Et prior quidem pars certiſſima eſt, quia quoad eam materiam Epiſcopus retinet juriſdictionem ſuam, a quo non potuit religioſus eximi ſua voluntate, quantumcumque obedientiam alteri promittat, & ideo exemptio nunquam fit ex vi voti, ſed per privilegium ſummi Pontificis. De altera vero parte eſt mihi difficultas, quam ſtatim tractabo.

Plus obediendum domino, quã Prælato. Item Epiſcopo.

6 Tertio ergo dicendum eſt, votum obedientiæ obligare ad obediendum omnibus Prelatis religionis reſpective. Senſus eſt, unumquemque obligari reſpectu Prælatorum illius religionis, cui ſe tradidit; quia vero in eadem religione ſunt multi Prælati, unumquemque religioſum obligari ad omnes, ſub quibus conſtitutus eſt, ſervato reſpectu, & ordine inter eos. Habent enim illi inter ſe ſubordinationem, quia eorum poteſtas; ſi proprie loquamur, una tantum eſt, idemque fundamentum, ſc. votum, & profeſſionẽ habet, & ideo non eſt in multis, niſi cum ordine ac dependentia, aliàs ſequeretur confuſio, & perplexitas: & ideo obedientia etiam, & ſubjectio, non æqualiter reſpicit omnes, ſed reſpective, ita ut major ſemper minori prẹferatur. Quæ omnia facile probantur: nam quod hoc votum obliget ad omnes hos Prælatos, conſtat tum ex ipſa forma vovendi, in qua interdum hoc expreſſe ponitur, *promitto* (ſcil.) *tibi, & locum tuum tenenti, vel ſucceſſoribus tuis*: & idem eſt, ſi fiat promiſſio obediendi ſub hac regula, vel ſecundum talem regulam: tum etiam, quia in omnibus illis eſt eadem poteſtas: unde licet materialiter ſint plures, formaliter ſunt quaſi unus. Quod autem hæc obligatio ad plures ſit cum dicto reſpectu, patet, tum quia obligatio ad alterum accommodatur poteſtati alterius; tum etiam, quia aliàs non eſſet recta, neque ordinata obedientia.

Votum obedientiæ obligat ad parendum omnibus Prælatis religionis ſervato ordine inter illos.

7 Dubitari autem poteſt circa hanc partem, an quoties ſuperior, & inferior Prælatus religionis contraria præcipiunt, votum obedientiæ ad ſuperiorem obliget, omiſſo inferiori. In quo affirmans reſolutio clara eſt, ſed quia plura continere poteſt, adverto ex ſuperius dictis duplicẽ eſſe in Prælato religionis poteſtatem, juriſdictionis, & dominationis: & de utraque verum eſſe inferiorem dependere a ſuperiore, ita ut contra ejus mandatum prẹcipere non poſſit, quamquam ex diverſo principio, juriſdictio enim manat a ſummo Pontifice in ipſam religionem; datur autem ordinate, & ideo non confertur niſi inferioribus Prælatis mediis ſuperioribus, vel certe dependenter ab illis. Unde fit, ut ſuperiores poſſint reſtringere juriſdictionem inferiorum; & quamvis recte id faciant, quia rationabilem cauſam ſpectent, tamen etiamſi abſque cauſa id faciant, factum tenet, quia pendet ab ejus abſoluta voluntate; & ideo quotieſcumque Prælatus ſuperior reſtringit juriſdictionem inferioris, vel revocat præceptum ejus, ceſſat obligatio voti obedientiæ reſpectu inferioris. Quoties autem ſuperior Prẹlatus prẹcipit contrarium, ſatis revocat inferioris Prẹlati prẹceptum. Eo vel maxime, quod juriſdictio inferioris & ex natura rei, & ex intentione dantis limitata eſt, ut non ſe extendat contra juriſdictionem ejuſdem ſuperioris. Denique illius præceptum jam eſt de re illicita; nam cum ſit cauſa inferior, non poteſt impedire efficacitatem ſuperioris; obligat ergo præceptum ſuperioris, non obſtante conatu inferioris. Ergo contrarium illius præcepti jam eſt malum, quia prohibitum; ergo contrarium prẹceptum inferioris jam eſt de re illicita. Oportet autem obſervare, ut ſit vera contrarietas, nam interdum habet inferior Prælatus poteſtatem diſpenſandi in lege, ſeu præcepto ſuperioris, vel interpretandi in tali opportunitate non obligare, & tunc licet materialiter videatur contrarium præcipere, revera non eſt contrarietas, & tunc ejus præcepto obediendum eſt. Quomodo recte dixit Cajet. 2. 2. q. 104. a. 5. religioſum non teneri obedire Prælato contra regulam præcipienti, niſi in eo caſu, in quo ipſe poteſt in regula diſpenſare; at vero poteſtas dominativa manat ab ipſomet religioſo, voluntarie ſe tradente, & promittente obedientiam, & ideo dependentia, & ſubordinatio Prælatorum, quoad hanc poteſtatem, ex modo traditionis & promiſſionis ſumenda eſt; non eſt autem intentio religioſi tradere ſe, aut promittere obedientiam multis dominis, ut multi ſunt, ſed uni, vel ut ſunt unum. Et ideo illa etiam poteſtas dominativa, prout eſt in multis, ſemper eſt cum proportione ad unum, ita ut inferior comparatione ſuperioris, non cenſeatur habere dominium, quod primo & per ſe eſt in tota religione, cui primario ſit illa traditio; ab ipſa autem religione communicatur, vel ſupremo ejus Prælato, ut per illum aliis communicetur, vel immediate ſingulis Prælatis cum dependentia eorum inter ſe, juxta varias diverſarum religionum conſuetudines. In quibus etiam obſervare oportet aliquando etiam concedi poteſtatem aliquam proximo Prælato, quæ juxta ſtatutum alicujus religionis non poteſt auferri, vel immutari a ſuperiori Prẹlato; tamen hoc ideo eſt, quia poteſtas ſuperior utrique ita conſtituit, & limitavit poteſtatem ſuperioris, ut quoad eam partem revera non maneat ſuperior; atque ita formaliter verum eſt, obedientiæ votum ſemper obligare ad ſuperiorem Prælatum, prætermiſſo inferiore, ſi inter ſe opponantur.

Difficultas, an præceptũ ſuperioris Prælati præferendum ſit inferioris cõtrario. Duplex poteſtas in Prælato.

8 Dices, ſi hoc naſcitur ex intentione voventis, potuiſſe ex ejuſdem intentione aliter fieri. Reſpondetur non potuiſſe, quia hæc intentio neceſſaria eſt ex natura rei, neque aliter poſſe votum obligare, quia nemo poteſt duobus dominis ſervire, utique ut duo ſunt, cum repugnantia, vel ſine ſubordinatione ipſorum inter ſe. Quocirca, etiamſi extra religionem quis velit obedientiam multis promittere, æque primo ſine aliqua ſubordinatione, vel alternatione eorum inter ſe, non poſſet id facere, quia eſſet repugnantia in tali obligatione, niſi alteruter eorum eſſet præferendus, vel per anticipationem præcipiendo, vel per alternationem, vel in diverſis materiis, aut alio ſimili modo.

Objectio. Reſpõſio.

9 Secundo dubitari poteſt circa eamdem partem, an hæc ſubordinatio circa obedientiam aſcendat uſque ad ſummum Pontificem? In quo ſi ſola juriſdictio Eccleſiaſtica & ejus efficacia ſpectetur, non eſt dubium, quin præceptum Pontificis prẹferendum ſit, ſi ſupponatur verum prẹceptum, & cadens in materiam illi ſubjectam. Duo ergo ſunt, quẹ dubitari poſſunt. Unum eſt, an votum obedientiẹ religioſæ reſpiciat ſummum Pontificem, non minus quam proprios, & (ut ſic dicam) intrinſecos Prẹlatos religionis. Aliud eſt, an Pontifex poſſit præcipere religioſo, non ſolum ut Chriſtiano, aut clerico, ſed etiam ut religioſo: i.e. non ſolum in his, quæ pertinent ad communem ſtatum Eccleſiæ laicorum, vel Clericorum, ſed etiam in his, quæ ſpectant ad ſtatum regularem. Ratio autem utriuſque dubii eſt, quia nec ex intrinſeca ratione voti obedientiæ, nec ex ſpeciali intentione ſic voventium hoc votum ordinatur ad ſummum Pontificem: ergo nullo modo. Prior pars conſtat, quia poteſt quiſpiam facere votum obediendi Petro, vel Paulo ſoli, & non alteri homini, etiam ſummo Pontifici, ex vi voti; hoc enim ex objecto non eſt illicitum, nec repugnans honeſtati voti: ergo ex parte ejus non repugnat ita fieri; quod autem fiat hoc vel illo modo, voluntarium eſt; ergo etiam ex intentione voventis poteſt ita fieri, ſicut in ſervitute civili poteſt quis tradere ſe in ſervum privati hominis, vel communitatis, & non Regis. Unde patet altera pars antecedentis, quia in religionibus (generatim loquendo, & abſtrahendo ab ſpecialibus inſtitutis) ſolum fit traditio ipſi religioni, & promiſſio obedientiæ propriis Prælatis ejus; nec venit in mentem voventium, ſe devovere ſummo Pontifici: igitur ex vi voti non ſpecialiter obligantur illi. Quod ſi ita eſt, ſequitur e contrario non habere ſummum Pontificem ſpecialem poteſtatem præcipiendi religioſis magis quam aliis fidelibus laicis, vel Eccleſiaſticis, quia non ſubduntur illi, niſi ſubjectione neceſſaria ex jure divino proveniente, quæ non eſt major in illis, quam

Difficultas ſecunda, an hẹc ſubordinatio circa obediẽtiam ſit etiam reſpectu ſummi Põtificis.

in

in aliis. Unde ulterius ſequitur non poſſe illis præcipere in his, quæ pertinent ad ſpecialem vitam regularem, quia illa talia ſunt, ut præcipi non poſſint, niſi ex virtute voti obedientiæ, & ideo ſecularibus fidelibus præcipi non poſſunt. Sequitur denique, in his, quæ Pontifex poteſt religioſo præcipere, quāvis teneatur ei obedire ex generali virtute obedientiæ, non tamen ex ſpeciali obedientiæ voto, ita ut religioſus tranſgrediens præceptum Pontificis, non propterea cenſendus ſit ſuum votum obedientiæ frangere, ſicut non frangit illud tranſgrediendo alia Eccleſiæ præcepta.

10 In contrarium autem eſt, quia juxta communem doctrinam Theologorum, Pontifex habet poteſtatem irritandi vota religioſorum, ut ſupra vidimus: poteſtas autem irritandi non eſt ex vi ſolius juriſdictionis, aliàs haberet eam Pontifex in cæteros fideles; ergo eſt ex vi ſpecialis poteſtatis, quam Pontifex habet in religioſos; ergo habet illam ab ipſis religioſis, tum quia non poteſt habere aliud principium, quia non habet illam immediate a Deo, cum non habeat ex vi Pontificatus; ergo ab homine; ergo ab ipſomet religioſo, quia nullus alius excogitari poteſt: tum etiam, quia illa poteſtas non eſt juriſdictionis, ut oſtenſum eſt; ergo eſt dominativa, de novo acquiſita per voluntariā ſubjectionem alterius; ergo ab ipſo manat; ergo mediante profeſſione, & voto obedientiæ collata eſt: ergo votum obedientiæ religioſæ reſpicit ſummum Pontificem, tamquam ſupremum Prælatum uniuſcujuſque Religionis. Unde fit conſequens ipſum poſſe præcipere in quacumque religione, non ſolum ratione juriſdictionis, ſed etiam ratione poteſtatis dominativæ, & conſequenter poſſe præcipere in virtute voti obedientiæ, & in quacumque materia, etiam ſpecialiter pertinente ad diſciplinam regularem. Ac denique ſequitur religioſum ex vi ſui voti obedientiæ obligari ad obediendum Pontifici, ita ut ea ratione ſpecialiter ſit ſacrilegus, ſi Pontifici inobediens ſit.

Papa poteſt præcipere religioſis, ut cæteri illius Prælati ex vi juriſdictionis.

11 Hæc poſterior doctrina verior eſt, & magis pia, non eſt tamen æque certa quoad omnia, quæ includit; indigetque nonnulla declaratione. In primis ergo certum exiſtimo, habere Pontificem poteſtatem præcipiendi religioſis in quacumque materia capaci præcepti, reſpectu illorum, atque adeo in omni materia, in qua omnes Prælati religionis poſſunt eis præcipere: unde fit, ut ipſi teneantur ei obedire, etiam circa diſpoſitionem vitę regularis: ita docet expreſſe D. Th. in 2. in ultimo dubio ejus, & conſentiunt Doctores aſſerentes Pontificem non minus eſſe ordinarium Prælatum, quam ſit Generalis, & eſſe principaliorem, quod ſentiunt Cajet. q. 88. art. 12. §. *ad ſecund.* q. 15. Sot. lib. 7. de Juſtitia q. 3. a. 1. & Navar. in ſumma c. 12. n. 76. & ſumitur ex Bonavent. in Apologia pauperum 4. reſponſione, particula 2. art. 1. qui tamen de ſua religione in particulari loquitur; tamen idem eſt uſus, & obſervantia quoad hoc omnium religionum. Eſtque hoc per ſe valde conſentaneū rationi, ut ordo Hierarchicus in Eccleſia exacte, & maxime in religionibus ſervetur. Unde D. Th. ſupra non reducit hanc poteſtatem ad voluntariam ſubjectionem, ſed ad ſupremam Pontificis juriſdictionem. *Ejus* (inquit) *poteſtas eſt quoddam Eccleſiæ fundamentum, ut patet Matth. 16. & ideo in omnibus magis tenemur obedire Papæ, quam Epiſcopis, vel Archiepiſcopis, & Abbati. pluſquam Monachis ſine ulla diſtinctione.* In quibus verbis aperte ſentit D. Th. non pendere hoc ex intentione religioſorum voventium, quia oritur ex poteſtate a Chriſto conceſſa. Unde etiam fit non poſſe religionem in Eccleſia inſtitui, quin in ea habeat ſummus Pontifex majorem poteſtatem, quam quilibet alius Prælatus ejuſdem religionis ad præcipiendum in omni materia ſine diſtinctione, ut dicit D. Th. id eſt, tam pertinente ad ſtatum Eccleſiaſticum, quam ad ſtatum regularem. Hæc autem poteſtas ſic explicata non poteſt eſſe niſi poteſtas juriſdictionis, ut recte probant rationes in principio factæ. Et ideo explicare oportet, quomodo ex vi ſolius juriſdictionis poſſit Pontifex præcipere in his, quæ præciſe pertinent ad regularem vitam, cum materia illa conſilii potius, & ſupererogationis eſſe videatur.

12 Dicendum autem eſt in primis ad Pontificem pertinere modum, & regulam religioſæ vitæ approbare, & conſequenter illam mutare, vel in ea diſpenſare; nam totum pertinet ad convenientē modum paſcendi oves Chriſti: hic ergo eſt unus modus, quo poteſt Pontifex diſponere in his, quę pertinent ad vitam regularem. Deinde quamvis regularis vita abſolute ſit conſilii, tamen ſuppoſito ſtatu ejus, eſt neceſſitatis, & ideo conveniens obſervantia, ſeu diſpoſitio in his, quæ ad illam pertinent, valde neceſſaria eſt ad ſalutem eorum, qui talem ſtatum profeſſi ſunt, ac proinde hujuſmodi cura primo, ac principaliter pertinere debet ad eum, cui totius gregis Chriſti principalis cura demandata eſt: hic ergo titulus ſufficiens eſt, ut poſſit Pontifex præcipere in quacumque religione, tam in generali, quam in particulari, quidquid ad bonum vel omnium, vel ſingulorum pertineat præcipere, dummodo nec ſupra regulam ſit, nec ſit in deſtructionem, ſed in ædificationem. Atque ita explicata hæc poteſtas, licet ad illam neceſſario præſupponi debeat voluntaria profeſſio religioſi ſtatus, tamen formaliter, ac per ſe non oritur ex ipſa profeſſione, ſed eſt neceſſaria conditio tamquam applicatio, ſeu diſpoſitio materiæ circa quam; ſicut etiam ſpecialis ſubjectio, quam habet Clericus ad Epiſcopum, vel Pontificem, ſupponit voluntariam ſuſceptionem clericalem, ut conditionem neceſſariam, non ut radicem poteſtatis, quæ eſt in ſuperiore. Denique ſiſtendo intra limites hujus poteſtatis, & ſubjectionis, verum eſt, non teneri religioſum formaliter ex voto obedientiæ ad obediendum Pontifici, ſed ex neceſſaria ſubjectione, quam ſuppoſito ſuo ſtatu ad illum habet ratione juriſdictionis ſuæ. Sicut Clericus tenetur obedire Epiſcopo ratione ſtatus, etiam ſecluſo ſpeciali voto obedientiæ.

13 Declarandum vero ſupereſt, an præter poteſtatem juriſdictionis habeat Pontifex poteſtatem dominativam, ortam ex voto obedientiæ religioſæ. In quo dubio authores citati affirmant, & ſpecialiter Sot. explicat, Pontificem eſſe peculiarem Prælatum religioſorum. *Eſt enim* (inquit) *ſicut generalis Magiſter, & ſicut Provincialis, & ſicut Prior.* Unde intulit alius modernus Emmanuel Roder. 1. 1. q. regul. q. 22 art. 6. certo eſſe credendum, omnes religioſos ex æquo teneri ſummo Pontifici obedire in ſuis obſervantiis regularibus, ac ſi ſe ei ſpeciali voto obedientię conſecraſſent. Nullum vero afferunt hujus rei fundamentum, ſed id ſupponunt, ut inde inferant in Pontifice poteſtatem irritandi vota religioſorum. Verumtamen licet certum ſit Pontificem eſſe primum Prælatum religioſorum (ſic enim etiam loquitur Cajet.) quoad juriſdictionem, ut a nobis explicatam; tamen inde non ſatis infertur, quod votū obedientię illi fiat, ut argumenta prius facta videntur oſtendere. Nec videtur neceſſarium admittere in Pontifice majorē poteſtatem irritandi, vel tollendi vota religioſorum, quam ex prædicta juriſdictione oriatur, quia per illam poteſt illa vota auferre, ſi judicaverit ita expedire ad majus bonum ſpirituale illorum, vel ad ſuæ regulæ faciliorem obſervationem; quæ poteſtas ſatis eſt: unde neque in ipſo uſu videtur uſurpari major. Nihilominus veram exiſtimo prædictam ſententiam. Fundari autem poteſt primo in intentione religioſorum voventium; intendunt enim promittere obedientiam omnibus Prælatis, a quibus juxta regularem diſciplinam regi poſſunt: inter quos primum locum tenet Pontifex, ut oſtenſum eſt: intendunt autem illam promittere, cum debita ſubordinatione, quam ordo prælationis poſtulat, & ideo primario etiam illam promittunt ſummo Pontifici. Secundo fundari poteſt in voluntate ipſiuſmet ſummi Pontificis, quia ita approbat unamquamque religionem, ut eam ſub cura ſua, & patrocinio ſpecialiter ſuſcipiat: unde ipſe eſt, qui traditionem, & vota religioſorum principaliter acceptat, & ideo vult ſibi principaliter fieri traditionem, & promiſſionem obedientiæ: ergo quāvis hoc non exprimatur ſpecialiter in ipſo voto, ita nihilominus intelligendum eſt. Tertio, quia cum tota poteſtas Prælatorum pendeat a ſummo Pontifice, non eſſet conveniens ordo, ut religioſi magis obligarentur ex voto ad obediendum aliis Prælatis, quam ſummo Pontifici. Unde ad rationes in contrarium reſpondetur, quidquid ſit de ſimplici voto obedientiæ extra ſtatum religioſum facto, de quo ſupra dictum eſt, in religione non fieri hoc votum, niſi hoc modo, & intentione, quam non oportet eſſe in ſingulis religioſis ita expreſſam, ſed ſatis eſt, ut in ipſo inſtituto religionis contineatur, cui generatim accommodatur intentio voventis.

An Papa habeat poteſtatē dominationis ex voto obedientiæ ortam.

Pontifex poſſet præcipere, & obligare religioſos ex vi voti obediētię.

14 Hinc vero naſcitur tertium dubium, an idem dicendum ſit reſpectu Epiſcoporum, quoad religioſos eis immediate ſubjectos, & non exemptos, quales olim erant fere omnes religioſi, & nunc ſunt aliqui, præſertim fœminæ. Multi enim abſolute negant, quod ſentit Angelus verb. *Obedientiæ* n. 20. ubi quærens, an religioſus non exemptus teneatur magis obedire Epiſcopo, quam ſuo Prælato, ne-

Difficultas tertia, an Epiſcopi poſſint præcipere ex vi voti obedientię religioſis non exemptis.

gan-

gando ſimpliciter reſpondet, & idem ſentit Sylv. verb. *Obedientia* q.10. licet utatur diſtinctione,quod in his,quę pertinent ad diſciplinam Eccleſiaſticam, plus tenetur Religioſus Epiſcopo, non vero in his,quæ ſpectant ad diſciplinam regularem. Quam diſtinctionem ſumpſit ex D. Th. in fin.2.ſent. ubi ſupra,qui in hoc plane conſtituit differentiam inter Papam & Epiſcopum, & ideo dixit, Papam eſſe pręferendum ſine diſtinctione,Epiſcopum autem cum prædicta diſtinctione. Sentit ergo Epiſcopum non poſſe præcipere religioſo in his, quæ pertinent ad diſciplinam regularem;nam ſi poſſet, ejus præceptum eſſet præferendum præcepto Abbatis, etiam in illa materia, quod D. Th.negat.Unde conſequenter fit, religioſum ex voto obedientiæ non ſubdi Epiſcopo, etiamſi alioqui a ſua juriſdictione exemptus non ſit, quia ſi votum illi fieret, etiam in diſciplina regulari religioſus ſubjiceretur Epiſcopo, quia illa eſt propria materia voti obedientiæ. Poteſtque hoc confirmari, quia ſi Epiſcopus eſſet Prælatus ordinarius religioſorum eo modo, quo Prior, vel Provincialis, &c. poſſet ſibi ſubditos ordinare invito Abbate, ſicut poteſt Provincialis eis facultatem dare invito rectore: conſequens autem eſt contra jura, diſt. 58. per totam.

15 Hæc tamen ſententia mihi difficilis eſt,propter proxime adducta in ſuperiori puncto, addendo principium receptum a Juriſperitis, in his, quæ ad ſpirituale regimen ſpectant, unumquemque Epiſcopū poſſe in ſuo Epiſcopatu totum id, quod poteſt Pontifex in Eccleſia, niſi prohibeatur. Hinc ergo ſequi videtur habere Epiſcopum circa religioſos non exemptos poteſtatem præcipiendi, & diſponendi,etiam in his,quæ pertinent ad vitam regularem. Probatur,quia hoc poteſt Pontifex circa exemptos,& non eſt prohibitum Epiſcopo circa non exemptos; ergo idem poteſt circa illos, cum id pertineat ad ſpirituale regimen ipſorum. Declaratur præterea applicando rationem ſupra factam de ſummo Pontifice,nam licet vita regularis abſolute non ſit de neceſſite ſalutis, tamen ſuppoſita profeſſione ejus, neceſſarium eſt ad ſalutem illam ſervare. Unde conveniens ejus diſciplina multum conferre poteſt, & ad ſalutē, & ad profectum ejus; ſed Epiſcopus eſt ordinarius paſtor ſpiritualis,ad quē ſpectat cura ſalutis religioſorum non exemptorum, principalius quam propriis religioſis Prælatis;ergo ex vi ſuæ juriſdictionis poteſt curam habere religioſæ diſciplinæ,& obſervantiæ,& conſequenter circa illam diſponere, & mutare quidquid Papa ſibi non reſervavit, nec eſt ſupra regulam, & ita præceptum ejus erit præferendum præceptis omnium inferiorum Prælatorum, dummodo ſit in ædificationem, & non in deſtructionem. Et confirmatur, quia nunc ita eſt uſu receptum, ut experientia conſtat in monialibus ſubditis Epiſcopis, & ſi qui ſunt alii non exempti. Et olim fuiſſe Epiſcopis ſubditos, magis quam propriis Prælatis, colligitur ex Dionyſ.c.10. de cæleſti Hierarchia, ubi Monachiſmum conſtituit in medio quodam ordine inter plebem, & Clerum, dicitque debere eſſe ſubjectum Epiſcopis, a quibus & dirigi,& illuminari debent, utique etiam in his, quæ ad ſuum ſtatum ſpiritualem pertinent: quod ipſe etiam late proſequitur in epiſt. ad Demophilum. Significat etiam Hier. epiſt. 1. ad Heliodorum,dicens. *Alia cauſa eſt Monachi, alia Clerici; illi paſcunt, ego paſcor:* & epiſt.4. ad Ruſticum: *Eccleſia habet fœtum Presbyterorum, ſine quorum conſilio nihil Monachis agere licet.* Quod maxime ratione Epiſcoporum intelligendum eſt; nam ſi inferiores Clerici aliquid interdum poterant, circa Monachos conſtituebantur ab Epiſcopis,ut colligitur ex Conc.Chalcedonenſi c.8.Unde in eadem epiſt.circa finem ſubdit Hier.*habes iſtic ſanctum doctiſſimumque Pontificem Proculum, qui vita, & præſenti voce noſtras ſchedulas ſuperat, quotidianiſque tractatibus iter tuum dirigat.* Itaque ſecluſa ſpeciali Papæ reſervatione, quæ per exemptionem fit, totum hoc videtur ad ordinarium munus Epiſcopi pertinere, etiam circa religioſos.

16 Et confirmatur,nam quamdiu Apoſtolica ſedes approbationem religionis ſibi non reſervavit, ad Epiſcopos pertinuit, ut ſupra oſtendimus, quia Pontifice non præoccupante munus illud,neceſſarium omnino erat,ut ab Epiſcopis fieret,alioqui non ſatis poſſent ſuis ovibus providere,ergo ſimili modo philoſophandum eſt in præſenti, tum propter ſimilitudinem rationis,tum etiam, quia dum Epiſcopus approbat religionem aliquam, vel ſtatum religioſum pro ſuo Epiſcopatu,poteſt non aliter eum approbare, niſi ſub conditione, ut ſibi ſit plene ſubjectus, etiam in his, quæ ad diſciplinam regularem ſpectant: ergo quamvis illam conditionem non exprimat, ex natura rei ſubintelligenda eſt, tamquam moraliter neceſſaria ad debitam ſubordinationem, & gubernationem.

Corollarium.

17 Ex quo ulterius ſatis probabile fit,religioſos ſic ſubditos Epiſcopis, illis etiam promittere obedientiam, tamquam veris,& præcipuis Prælatis ſuæ religionis;hoc enim ſuadere videtur, quæ de Pontifice diximus cum proportione applicata ſuppoſito dicto fundamento. Unde conſequenter colligetur, habere Epiſcopum poteſtatem irritandi vota religioſorum a ſua juriſdictione non exemptorum: hoc tamen ultimum non videtur ita receptum. Nam Doctores, qui de Pontifice hoc affirmant, ſimpliciter negant de Epiſcopo. Unde illud etiam de obedientiæ voto incertum eſt,quamvis nunc habeat probabilitatem. Illud autem prius de poteſtate juriſdictionis mihi ſimpliciter videtur probabilius, etiamſi citati authores contrarium ſentire videantur,quamquam D.Th. exponi poteſt, quod loquatur de religioſis exemptis, quatenus in quibuſdam pertinentibus ad communem Eccleſiæ diſciplinam tenentur Epiſcopo obedire, & quoad illa intelligat eſſe præferendum præceptum Epiſcopi præcepto Abbatis,in cæteris autem obediendum ſit Abbati, vel Priori,aut Provinciali. In quo etiam conſiderandum occurrit religioſos non exemptos per ſe non habere aliquam Eccleſiaſticam juriſdictionem, niſi ab Epiſcopis communicetur. Nam ſi immediate communicetur a Papa, independenter ab Epiſcopo, quoad eam partem aliquam exemptionem recipiunt, non poſſunt autem illam habere, niſi aliquo ex his modis communicetur. Ergo neceſſe eſt,ut Epiſcopi per ſe ad minimum habeant juriſdictionem tantam in religioſos ſibi ſubditos,ſeu non exemptos,quantam habent nunc Prælati religionum in ſuos religioſos exemptos; quia hæc propinqua juriſdictio, id eſt, ſub Pontificia conſtituta, moraliter neceſſaria eſt ad ordinarium regimen religionum; ergo quid nunc poteſt, v.g. Provincialis præcipere ex vi ſuæ juriſdictionis circa regularem diſciplinam, poteſt etiam præcipere Epiſcopus in monaſterio non exempto;imo hac ratione inter alias dicuntur nunc Provinciales habere juriſdictionem Epiſcopalem, Epiſcoporumque locum tenere quoad juriſdictionem reſpectu ſuorum ſubditorum;poteſt autem Provincialis, ſeu Prælatus religionis juriſdictione ſua uti circa obſervantiam regularem, & ideo poteſt talia præcepta ſub excommunicatione imponere;ergo idem poteſt Epiſcopus circa non exemptos. Eſt ergo (ut opinor) Epiſcopus ordinarius Prælatus religionum quoad totam poteſtatem juriſdictionis, ſi per exemptionem non prohibeatur, & idem cenſeo probabile quoad obligationem voti, licet cum majori formidine, ut dixi. Advertendum eſt tamen ſemper Pontificem retinere ſuum ſupremum gradum poteſtatis in religioſos etiam non exemptos, nam illi convenit ex divino jure. Unde quando illos eximit, nihil novi ſibi uſurpat, ſed vel in ſe retinet juriſdictionem,quam communicabat alteri,vel eam transfert in Prælatum religionis,quam Epiſcopis communicare ſolet, & ideo religioſi non exempti primario reſpiciunt per votum ſuum ſummum Pontificem, ſub illo autem Epiſcopū, ſicut exempti reſpiciunt Generalem, vel Provincialem.

Difficultas ultima, in quibus ſit poteſtas præcipiēdi ex vi voti obedientiæ.

18 Supereſt vero exquirendum ultimo circa eamdem partem, ad quas perſonas terminetur hoc votum obedientiæ, deſcendendo (ut ſic dicam) a ſuperioribus ad inferiores Prælatos; in ſuperioribus autem dubiis oſtendimus, ad quos aſcendat hęc obedientia,ſcil.uſque ad ſummum Pontificem.Deſcendendo autem certum in primis eſt,pervenire ſaltem uſque ad Præpoſitos locales, id eſt, ordinarios Prælatos ſingulorum Monaſteriorum, ſive Abbates, ſive Priores,Guardiani, Rectores,Miniſtri,aut quovis alio nomine vocentur;non eſt autem in nominibus hæſitandum, eo quod in una religione eodem nomine appelletur Prælatus,ſeu caput monaſterii,quo in alia Vicarius nominatur; id enim parum refert,ſed officium attendendum eſt.Itaque hic localis Prælatus ex uſu omnium religionum poteſtatem habet præcipiendi in virtute obedientiæ, & ideo dicimus votum obedientiæ ad illum terminari. Eſt autem in illo hæc poteſtas nunquam ordinaria,quia ex vi ſui muneris illam habet; eſt enim per ſe neceſſaria in unaquaque domo religioſa ad convenientem illius gubernationem; ergo eſſe debet ſaltem in proximo capite illius, quia ordinarium regimen ejus Monarchicum eſt.Quod ſi in aliqua religione miſceatur ariſtocraticum, vel democraticum

In Prælato locali eſt hæc poteſtas ordinaria.

regi-

regimen, quod ad aliquos caſus pro illis erit hæc poteſtas, vel in toto capitulo locali, vel in aliquo communi Concilio, ſeu definitorio; ſicut etiam eſſe poteſt cum proportione reſpectu totius provinciæ, vel religionis. Et ideo hæ communitates quoad hoc ſubintelliguntur ſub capitibus ſuis. Addendum præterea eſt, hanc poteſtatem delegari poſſe a Prælatis etiam localibus; qui autem habet illam tamquam ordinariam, delegare eam poteſt, ubi prohibitum non fuerit, vel aliàs repugnaverit; neutrum autem hic invenitur, & hoc confirmat uſus, & favet etiam modus vovendi, qui neceſſario conſiderandus eſt: nam votum obedientiæ ex ſe ita poteſt fieri alicui perſonæ, ut non intendat quis ſe obligare, niſi ejus proprio, & perſonali præcepto, non vero alterius loco illius ſubſtituti. Verumtamen obedientia religioſa non ita promittitur, ſed Prælato, & cuicumque vices ejus tenenti; quæ verba indifferentia ſunt ad ordinarium paſtorem, vel delegatum. Addo, ſi votum obedientiæ ſit abſolutum, & non addatur ſuprapoſita limitatio, ſecum afferre hanc extenſionem. Nam ſi ego promiſi obedientiam Petro, & ipſe jubet, ut faciam, quod Joannes dixerit, ſeu voluerit, voluntas Joannis habebit vim obligandi in virtute obedientiæ promiſſæ Petro, qui per eam quaſi applicatur, ut compleatur præceptum Petri, ſeu materia ejus, & ita fit, quantum ad rem ſpectat, delegatio hujus poteſtatis.

Delegari ab eo poteſt.

Dubium primum, an ſit in aliis officialibus jure ordinario.

19 Dubium ergo ſupereſt, an infra localem Prælatum ſint aliqui participantes hanc poteſtatem, ad quos proinde votum obedientiæ extendatur, ut ſunt, v.g. vicarius, vel totius domus, vel Chori pro actibus ad illum pertinentibus, vel denique præfecti illorum officiorum quoad ſuos miniſtros, vel operarios reſpective. In quo nihil aliud dicere poſſumus, niſi jure communi, & ordinario, non eſſe neceſſariam hanc poteſtatem in his inferioribus vicariis. Nam pro uno loco ſatis eſt, quod ſit in uno capite, imo per ſe loquendo videtur melius, ne contingat multiplicari præcepta ſine neceſſitate. Quocirca ex vi muneris, ſeu officii non videtur eſſe jure ordinario, & communi in his omnibus officialibus talis poteſtas; an vero in aliquibus jure ſpeciali illam habeant, ipſi judicabunt, & nos de Societate infra oſtendemus, quamvis hujuſmodi officiales poſſint ſimpliciter ordinare, aut præcipere abſque propria obligatione in conſcientia, non tamen directe imponere hanc obligationem in virtute voti. Et ideo votum obedientiæ proprie non reſpicit hujuſmodi perſonas, quanquam poſtea virtus obedientiæ inclinet ad obtemperandum illis juxta ſuperius dicta.

Dubium ſecũdum; an Abbatiſſæ habeant poteſtatem præcipiẽdi in virtute voti obedientiæ.

Ratio dubitandi.

Tom. 5. in 3. p. diſp. 2. ſect. 2. n. 5.

Reſolutio eſt affirmativa.

20 Aliud ſpeciale dubium hic reſtat de Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis fœminarum; an votum obedientiæ obliget ad illis obediendum, & conſequenter an illæ habeant poteſtatem præcipiendi in virtute talis voti. Et ratio dubitandi eſſe poteſt, quia illæ non ſunt Prælatæ, nec poſſunt ſpiritualiter ligare, ut in materia de cenſuris diximus cum communi ſententia Theologorum in 4. diſt. 20. Sed hac ratio concludit eas non poſſe præcipere per poteſtatem juriſdictionis ſpiritualis; nam illius revera non ſunt capaces. Nihilominus tamen in eis eſſe poteſt dominium, & conſequenter etiam poteſtas dominativa orta ex traditione, & voto, etiamſi ad ſpiritualem finem ordinetur; nihil enim repugnat fieri votum obediendi fœminæ in his, quæ juxta regulam præcipi poſſunt in ordine ad perfectionem; nam tale votum eſt de meliori bono, & nihil includit juri naturali divino, aut Eccleſiaſtico repugnans; imo in tali ſtatu videtur moraliter neceſſarium ad convenientem gubernationem, & ordinem monaſterii. Quare cenſeo votum obedientiæ in hujuſmodi religioſis fœminis referri ad ſuas Abbatiſſas, quæ licet non ſint prælatæ quoad poteſtatem juriſdictionis, ſunt ſuperiores tamquam matres ſpirituales. Unde ſicut mater naturalis poteſt præcipere filiabus in his, quæ pertinent ad ſuum veluti dominium naturale, ita hæc mater ſpiritualis poteſt præcipere in his, quæ ad ſuam adminiſtrationem pertinent; hæc autem poteſtas ex voto oritur, nec repugnat ſuperari a poteſtate juriſdictionis, ut in ſuperioribus tactum eſt, & tractatu ſequenti iterum dicemus. Eſt autem hujuſmodi poteſtas in fœminis ſemper magis limitata, quam in viris, & poteſtati eorum ſubordinata, ut conſtat ex uſu Eccleſiæ, quia revera ita expedit ad convenientem illius uſum. Et ideo ad definiendum quanta ſit hæc poteſtas in ſingulis Abbatiſſis, &c. ſpecialia ſtatuta, & propriæ conſuetudines uniuſcujuſque religionis, aut monaſterii conſulendæ ſunt.

CAPUT XII.

Utrum in votum ſolemne obedientiæ cadere poſſit diſpenſatio.

1 Ultimo breviter expediri poteſt ex dictis quæſtio de diſpenſatione hujus voti. Nam eadem proportione tractanda, & definienda eſt, qua in cæteris factum eſt. Poteſt enim hoc votum diſpenſari vel ſimul cum profeſſione ipſa, & toto ſtatu religioſo, vel per ſe tantum manente ſtatu religioſo. Priori modo non dubitamus, quin fieri poſſit, cum oſtenſum ſit profeſſionem eſſe diſpenſabilem, imo eo ipſo, quod per diſpenſationem fit aliquis ex religioſo non religioſus, manet diſpenſatus liber etiam ab hoc voto, quia ablato principali tollitur acceſſorium, & quia non religioſus non eſt per ſe ſubjectus regulari diſciplinæ; ergo nec voto obedientiæ ſecundum illam. Quæ ratio non ſolum probat, ablato per diſpenſationem ſtatu religioſo, auferri hoc votum, ſed etiam non poſſe aliter fieri, quia ablato regulari ſtatu, aufertur materia hujus voti, quæ non eſt obedientia quæcumque, ſed regularis. Non eſt autem negandum, quin poſſit Pontifex non ſimpliciter diſpenſare in ſtatu religioſo, ſed miſcendo commutationem, ex vi cujus maneat in eo, qui diſpenſatur, obligatio obediendi alicui per modum obligationis voti ſimplicis juxta formam a diſpenſante præſcriptam, & a diſpenſato acceptatam.

Aſſertio prima.

2 Deinde dicendum eſt, non facta diſpenſatione circa ipſum ſtatum religioſum non poſſe integre diſpenſari per ſe, ac directe in voto obedientiæ; quia votum hoc eſt de eſſentia talis ſtatus: ergo non poteſt durante ſtatu tale votum auferri. Poſſet quidem Pontifex diſpenſare cum religioſo, ut liber ab omni obligatione obedientiæ vitam ſolitariam, vel privatam agat, reliqua, quæ ſunt de ſubſtantia religioſi ſtatus, obſervando; non tamen propterea cum ipſo diſpenſaret in obedientiæ voto, ſed ad ſummum in uſu, ſeu exercitio ejus, ſemperque maneret talis religioſus ſub jugo obedientiæ ſpecialis & ex voto obligatus ſaltem reſpectu ipſius Pontificis. Et hoc modo dixit D. Th. 2. 2. q. 186. art. 8. ad 3. Papam non poſſe diſpenſare cum religioſo, ut nulli Prælato teneatur obedire in his, quæ ad perfectionem vitæ pertinent, quia licet poſſit eum eximere ab obedientia inferiorum Prælatorum, non tamen a ſua. Et eodem modo q. 185. art. 8. ad 3. dicit cum Epiſcopis non diſpenſari in voto obedientiæ, ſed mutari ſubjectionem ad hunc vel illum Prælatum, vel ſi fiat ſupremus Epiſcopus, carere ſuperiore, quod eſt per accidens ad votum obedientiæ, ut ipſemet D. Th. dixit 2. 2. q. 88. art. 9. ad 4.

Aſſertio ſecunda.

Objectio.

3 Dices, eſto non poſſit Pontifex tollere omnino votum obedientiæ, & relinquere integrum, ſeu ſimpliciter religioſum ſtatum, propter repugnantiam, quæ in illo ſenſu compoſito involvitur, nihilominus poſſe auferre ipſum votum relinquendo illum ſtatum ex parte, ſeu ſecundum quid. Reſpondeo ex parte objecti in hoc non involvi repugnantiam, & ita ſi inveniri poſſet cauſa ſufficiens ad talem modum diſpenſationis, poteſtatem in Pontifice non defuturam; ſicut ſupra in ſimilibus diximus; nihilominus tamen ex defectu cauſæ nunquam eſſe talem diſpenſationem poſſibilem. Quæ enim cauſa legitima excogitari poteſt, ut perſona manens religioſa quoad cætera omnia, non maneat etiam obedientiæ religioſæ obnoxia ſaltem reſpectu ipſiuſmet ſummi Pontificis? Probat autem prædicta ratio, admittere hoc votum per ſeſe, & durante ſtatu religioſo partialem aliquam diſpenſationem, ſcilicet quoad obſervationem alicujus regulæ, vel præcepti, vel quoad aliquam partem materiæ, quia ad hujuſmodi diſpenſationem poteſt facile cauſa legitima inveniri. Verum eſt, ſemper ibi intercedere aliquam ſubtractionem materiæ, vel exemptionem ab hoc, vel illo Prælato, & ideo loquendo de directa & præciſa diſpenſatione in ipſo voto, minus proprie in hoc, quam in votum caſtitatis cadere poſſe.

Reſpõſio.

INDEX

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ,

QUÆ IN HOC VOLUMINE EXPLICANTUR.

Primus numerus paginam, ſecundus, marginalem ejuſdem paginæ numerum indicat.

EX VETERI TESTAMENTO.

Geneſis.

Cap.1. verſ.22. CRESCITE, & multiplicamini, & replete terram. pag.361.num.4

26. Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Creavit Deus hominem ad imaginem ſuam. 12.8

28. Dominamini piſcibus maris. 286.2

2.24. Quamobrem relinquet homo Patrem ſuum & matrem; & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. 446.25

4.26. Cæpit invocare nomen Domini. 118.1

17.1. Ambula coram me, & eſto perfectus. 290.11

31.6. Scitis quod totis viribus ſervierim patri veſtro. 23.10

Numeri.

30.3. Si quis votum Domino voverit, non faciet irritum verbum ſuum. 364.18

4. Si pater audierit, & tacuerit, rea erit. 145.12

Deuteronomium.

4.29. Et tota tribulatione animæ tuæ. 22.9

Lib. II. Regum.

15.13. Toto corde ſequitur Abſalon. 23.10

Lib. III. Regum.

14.8. Cuſtodivit mandata mea, faciens quod placitum eſſet in conſpectu meo. 22.7

17.3. & 4. Recede hinc, & vade contra Orientem, ibi de torrente bibes, corviſque præcepi, ut paſcant te ibi, &c. 120.7

9. Surge, & vade in Sareptha Sidoniorum, & manebis ibi, præcepi enim mulieri viduæ, ut paſcat te. ibid.

19.16. Eliſæum filium Saphat unges Prophetam pro te. ibid.8

Lib. IV. Regum.

2.15. Et venientes in occurſum ejus, adoraverunt eum proni in terram. 120.9

4.8. Quæ tenuit eum, ut comederet panem, &c. Pone ollam grandem, & coque pulmentum pro filiis Prophetarum, ibid.7

6.1. & 2. Dixerunt filii Prophetarum ad Eliſæum: Ecce locus, in quo habitamus coram te anguſtus eſt nobis; eamus uſque ad Jordanem, & tollant ſinguli de ſylva materias ſingulas, ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum; qui dixit: Ite, &c. ibid.10

20.3. Memento quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto. 22.8

Job.

14.2. Nunquam in eodem ſtatu permanet. 1.2

Pſalmi.

Pſal.39.18. Ego autem mendicus, & pauper ſum. 316.8

44.10. & 14. Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate; omnis gloria ejus, filiæ Regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. 5.6

49.9. & 14. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos; immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua. 79.12

75.12. Vovete & reddite. 18.9

88.35. Quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita. 364.18

118.10. In toto corde meo exquiſivi te. 22.7

Proverbia.

30 8. Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi. 288.1. & 10

Eccleſiaſtici.

37.14. Non attendas his in omni conſilio, ſed cum viro ſancto aſſiduus eſto. 174.2

47.10. De omni corde ſuo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum. 22.7

Lib. Sapientiæ.

3.14. Felix ſpado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitavit contra Deum nequiſſima; dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptatiſſima. 119.3

Jeremias.

35.6. Non bibetis vinum vos & filii veſtri, uſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis, & ſemen non ſeretis, & vineam non plantabitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris. 121.14

Threni.

3.27. Bonum eſt viro cum portaverit jugum ab adoleſcentia ſua. 158.2

Daniel.

4.24. Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime. 18.6

Oſeas.

2.14. Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor ejus. 16.12

EX NOVO TESTAMENTO.

Matthæus.

4.19. VENITE poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum. 123.10
5.48. Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. 8.7. & 16.3
8. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Beati pauperes ſpiritu, &c. 12.9
19. Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. 25.23
14. Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi, nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo ſunt. 36.7
Quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur. 37.8
Non poteſt civitas abſcondi ſupra montem poſita. 49.4
3 Beati pauperes ſpiritu. 280.3
6.25. Nolite ſolliciti eſſe quid manducetis, nec corpori veſtro quid induamini. 309.10. & 315.3
8.17. Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet, ubi caput ſuum reclinet. 320.28. & ſeq.1
10.9. Nolite poſſidere aurum neque argentum. 316.8
11.28. Venite ad me omnes, qui laboratis. 174.2
16.18. Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. 112.17
24. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. 122.5.6. & 13.205.11
19.11. Non omnes capiunt verbum hoc, ſed quibus datum eſt: ſunt eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter Regnum cælorum: qui poteſt capere capiat. 5.5.17.6.60.2.62.3.119. 3. & 4
21. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me. 5.5.26.3.27.2.122.5.287.3. & 5.289.4. & 14. 298.13. & 22.456.1.5.8. & 9
6. Quod Deus conjunxit homo non ſeparet, 40.2 440.2. & 4.446.25
27. Ecce nos reliquimus omnia; & ſecuti ſumus te. 291. 15.410.14.
21. &c. Vade & vende omnia, quæ habes: abiit triſtis, erat enim habens multas poſſeſſiones. 295.10
14. Sinite parvulos venire ad me. 157.2
24. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in regnum cælorum. 287.3. & 5
20.14. Quia in his duobus præceptis univerſa lex pendet & Prophetæ. 13.14
21. Petre amas me. 37.8
22.37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. 16.4. & 27.1
30. Neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cælo. 363.14

Marcus.

14.14. Dicite Domino domus, quia Magiſter dicit, &c. 320.28
16.15. Prædicate Evangelium. 49.3

Lucas.

1.13. Et factum eſt, ut impleti ſunt dies officii ejus, abiit in domum ſuam. 406.14
2.51. Et erat ſubditus illis. 457.8
6.24. Væ vobis divitibus, qui habetis conſolationem veſtram. 295.8
8.2 Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. 316.8
10.42. Maria optimam partem elegit. 49.1
9.62. Qui mittit manum ſuam ad aratrum, & reſpicit retro, non eſt aptus regno Dei. 46.9.62.4.458.11
60. Sine, ut mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade, & annuntia regnum Dei. 123.10.458.13
10.7. Edentes, & bibentes quæ apud illos ſunt, & manducate quæ apponuntur vobis. 315.8
12.19. Anima habes multa bona in annos plurimos, comede, bibe, epulare. 289.7
15. Videte, & cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cujuſquam vita ejus eſt ex his quæ poſſidet. 290.8
14.33. Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. 287.3
16. Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, non poteſt meus eſſe diſcipulus. 440. 6. & 7
17.10. Dum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Servi inutiles ſumus. 17.5. & 8.26.4
18.1. Oportet ſemper orare. 316.7
21.34. Attendite vobis, ne graventur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ, & ſuperveniat in vos repentina dies illa. 405.9
22.32. Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. 112.17

Joannes.

6.27. Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. 316.6
8.31. Si vos manſeritis in ſermone meo, vere diſcipuli mei eritis. 287.4
10.4. Bonus paſtor ante oves vadit, & oves illum ſequuntur. 49.4
13.34. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem ſicut dilexi vos. 16.3
15. Vos vocatis me Magiſter, & Dominus, & bene dicitis, ſum etenim. 458.10
14.16. Si diligitis me, mandata mea ſervate: qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt, qui diligit me. 23.10
15.13. Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. 16.3
17.3. Hæc autem eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum. 10.20
19.27. Accepit eam diſcipulus in ſua. 312.25

Acta Apoſtolum.

4.32. Multitudinis autem credentium erat cor unum. 125.4
ibid. Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. 291.17.298.13
5.4. Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate. 17.9.125.4
6.2. Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Nos vero orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus. 123.10.318.16
15.25. Cum chariſſimis meis Paulo, & Barnaba hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. 126.7
21.8. Intrantes domum Philippi Evangeliſtæ, qui erat unus de ſeptem. 409.8
23.6. Phariſæus ſum filius Phariſæi. 408.5

Epiſtola D. Pauli ad Romanos.

5.5. Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris. 7.1
6.18. Liberati a peccato, ſervi facti eſtis juſtitiæ. 2.10
8.24. Spe ſalvi facti ſumus. 7.1
13.10. Plenitudo legis eſt dilectio. 7.3
8. Qui diligit proximum, legem implevit. 13.15

Epiſt. I. ad Corinthios.

4.12. Maledicimur, & benedicimus. 61.10
17. Qui adhæret Deo, unus ſpiritus fit cum eo. 7.3
7.7. Unuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius vero ſic. 5.5
39. Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit. Alligatus es uxori, noli quærere ſolutionem. 6.15
10. Iis, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. 440.2
34. Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta corpore, & ſpiritu. 16.12
32. & 34. Volo vos ſine ſollicitudine eſſe; mulier innupta, & virgo, &c. 26.3. & 28.8
32. Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo, qui autem cum uxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt. 62.6
De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do. 17.7. & 439.11. & 12
Bonum eſt homini mulierem non tangere. 18.2
Si acceperis uxorem, non peccaſti, & ſi nupſerit virgo, non peccavit, qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit. 19.6.362.11

Si

Si nupſerit virgo, non peccavit. Liberata eſt a lege, cui vult nubat; beatior autem erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium. 19.7. & 362.11.
Tribulationem autem carnis habebunt hujuſmodi; ego autem vobis parco. 34.13
Si non ſe continent, nubant. 366.4. & 8
Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier; nec mulier ſui corporis poteſtatem habet, ſed vir. 221.3
Et qui emunt tanquam non poſſidentes, & qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. 311.16
Volo autem omnes eſſe ſicut meipſum. 125.2. & 408.4
Exiſtimo autem hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem. 363.13
9.15. Bonum eſt enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet; nam ſi evangelizavero, non eſt mihi gloria, neceſſitas enim mihi incumbit. 17.8
Omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem: omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos. 49.4
Si non evangelizavero, væ mihi eſt. 124.10
Num poteſtatem non habemus ſororem mulierem circumducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli. 365.20
12.4. Diviſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus, & diviſiones operationum ſunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus in proæm.
28. Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primum Apoſtolos, Prophetas, Doctores. 5.5
Et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. 6.1
13.4. Charitas patiens eſt, benigna eſt. 9.13. & 16.4
3. Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. 290.11
14.20. Malitia parvuli eſtote, ſenſibus autem perfecti. 7.2. & 15

Epiſt. II. ad Corinthios.

8.13. Non enim ut aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate. 290.11

Epiſtola ad Galatas.

3.26. Omnes filii Dei eſtis per fidem. 7.1
4. Ita & nos cum eſſemus parvuli ſub elementis hujus mundi eramus ſervientes. 119.5
5.1. State, & nolite iterum jugo ſervitutis contineri. 1.3

Epiſtola ad Epheſios.

4.12. Ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti. 5.5. & 37.2
18. Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus ſuis. 315.4
5.32. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia. 441.1
6.11. Induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli. Accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere, & ſtare in die mala, & in omnibus perfecti ſtare. 7.2

Epiſtola ad Philippenſes.

2.8. Factus obediens uſque ad mortem. 457.5
3.12. Non quod jam apprehenderim, & perfectus ſim. 35.20
15. Quotquot ergo perfecti ſumus, hoc ſapiamus. ibid.21
12. Non quod jam acceperim, aut jam perfectus ſim. 26.1
4.8. Quæcumque ſunt vera, quæcumque pudica, quæcumque juſta, &c. hæc facite. 16.3
Rogo te germane compar. 408.6

Epiſtola ad Coloſſenſes.

3.14. Plenitudo legis eſt dilectio: ſuper omnia autem hæc charitatem habentes, quod eſt vinculum perfectionis. 7.3. & 9
16 In gratia cantantes in cordibus veſtris, 16.12

Epiſt. I. ad Theſſalonicenſes.

4.10. Rogamus autem vos, ut veſtrum negotium agatis. & operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis, & nullius aliquid deſideretis. 315.4
5.17. Sine intermiſſione orate. 316.7

Epiſtola ad Hebræos.

7.19. Nihil ad perfectum adduxit lex. 119.5
9.8. Adhuc priore tabernaculo habente ſtatum. 1.2
11.37. Circumjerunt in mellotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti. 119.3
Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti. ibid.5

Epiſtola ad Titum.

1.7. Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe unius uxoris virum, ſobrium, &c. 404.3. & 17.410.13

Epiſt. I. ad Timotheum.

1.5. Finis præceptorum charitas de corde puro. 8.10
4.6. Hæc proponens fratribus, bonus eris Miniſter Chriſti Jeſu. 37.2
5.11. Adoleſcentiores viduas devita. Volo juniores nubere, & matres familias eſſe. 152.1. & 157.16
Viduas honora. Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni ſunt. 163.8
8 Qui ſuorum maxime domeſticorum curam non habet, infidelis eſt, & infideli deterior. 168.1. & 414.9
Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. 364.18. & 366.5
6.1. Quicumque ſunt ſub jugo ſervi. 220.2
Divitibus hujus ſeculi præcipe, non ſublime ſapere, &c. 288.6
8. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contentiſimus. 288.2.301.30.321.31

Epiſtola Jacobi.

1.3. Probatio fidei noſtræ patientiam operatur; patientia autem opus perfectum habet, ut ſitis perfecti, & integri, in nullo deficientes. 7.2
Qui in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. 10.18
2.2. Si introierit in conventum veſtrum vir annulum aureum habens in veſte candida, introierit autem pauper in ſordido habitu; nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo? & nonne divites opprimunt eos? &c: 295.8

Epiſt. I. Petri.

2.18. Servi ſubditi eſtote. 220.2

Epiſt. I. Joannis.

3.3. Qui habet ſpem, ſanctificat ſe. 7.1
14. Qui non diligit, manet in morte. 10.22
Scimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres. 13.15
18. Non diligamus verbo, nec lingua, ſed opere, & veritate. 22.8
Debemus pro fratribus animas ponere. ibid.9
4.16. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. 7.4
5.3. Hæc eſt charitas, ſi mandata ejus cuſtodiamus, &c. 23.10

Apocalypſis.

14.3. Cantabant canticum novum. 363.12

INDEX CONCILIORUM, ET CONSTITUTIONUM.

Conc.Ancyran.Can.9.al.10. pag.2.num.5.6.7
Antiochen.cap.21. 41.11
Arauſican.I. can.22. 410.16.414.8.416.4
Arelaten.II. can.1. 410.16
Carthaginen.II. cap.2. 415.15
Gangren.cap.ult. 129.7
Relatum diſt.30.cap.14.
Lateranen.p.5.c.6. 429.9
Melden.can.9. 127.9
Neocæſar.can.1. 423.3.& 4
Nyſſen.can.14. 184.24
Can.3. 412.5.& 6
Taurin.can.7. 410.16
Toletan.II. can.1.& III. can.5. ibid.
IV. cap.49.al.50. 45.8
VIII. can.7. 422.35
XI. cap.2. 49.4
Tridentin.ſeſſ.6.cap.1. de reform. 50.9
Seſſ.23.cap.1. de reform. 48.25
Seſſ.24.can.2. 41.11
Seſſ.25.cap.11. de reform. 49.3
Ead.ſeſſ.cap.14. de reform. 427.26
Ead.ſeſſ.cap.1. de reform. 480.19.& 21
Ead.ſeſſ.cap.1. de regularib. 62.2
Ead.ſeſſ.cap.15. de regularib. 135.cap.3.16.& 19.187.cap. 12.13.14.& 15.
Ead.ſeſſ.cap.16. de regularib. 152.6
Ead.ſeſſ.cap.17. 153.10.176.2.& ſeq.
Ead.ſeſſ.cap.19. de regularib. 148.5.283.11.449.1
Ead.ſeſſ.cap.3. de regularib. 350.1.2
Ead.ſeſſ.cap.2. de regularib. 325.2.& 36.337.5.7.& ſeq.
Turon.I. can.2. 410.17
Conſtitutio Sixti V. & alia Clem. VIII. circa ingreſſum & profeſſionem religionis. 172.14.184.22.232.1

INDEX LOCORUM, JURIS CANONICI, ET CÆSAREI.

Ex Decreto.
Conſtituit.20.q.3. pag.219.num.6
Decernimus, diſt.28. 485.12.& 13
De Monachis. 18.q.2. 110.3
Deſponſatam. 27.q.2. 447.1.& 2
De viduis. 27.q.1. 371.1
Legem. diſt.53.& c.multos. diſt.54. 184.25
Monaſteriis. 19.q.3. 184.25.199.17
Non dicatis. 12.q.1. 298.13
Nullus. diſt.60. 415.11.&13
Pueri. 1.q.1. 420.22
Quam ſit. 18.q.2. 484.7.& 13
Qui ſe ſcit. 2.q.6. 48.24
Quod interrogaſti. 27.q.1. 371.1.17.& 22
Si in qualibet. 20.q.2. 153.8.& 9.156.12
Si quis. 17.q.2. 184.25
Si vir. diſt.29. 368.2.& 14
Statutum. 18.q.1. 332.35
Ut lex. 27.q.1. 100.27.373.13.439.27
Ex Decretalibus.
Ad noſtram. de confirm.util. 487.23
Ad noſtram. de Regularib. 261.12
Cæterum. de donat. 343.11
Commiſſum. de ſponſal. 140.13
Conjugatus. de converſ.conjug. 428.4
Conſtitutionem. de Regularib. 261.12.& 13
Conſulti. de regularib. 263.22.26.& 27
Cum ad monaſterium. de ſtatu monach. 250.2.255.8.304.2. 325.1
Cum dilectus. de his quæ vi. 218.4.& 9
Epiſcopus. de præbend. 415.11.& 13
Ex parte. 1.de converſ.conjug. 371.2.& 23.377.6.
Ex parte. 2.eod. 218.6
Inſinuante. qui cler.vel vov. 238.15.338.3
Inter corporalia. de tranſl.Epiſcop. 42.14.& ſeq.
Ne nimia. de relig.domib. 102.1.105.1.267.10
Niſi cum pridem. de renunt. 32.14.40.6
Per tuas. de voto. 51.cap.19.& 20
Porrectam. de confirm.util. 487.23
Præterea. de converſ.conjug. 222.11.& ſeq.
Quia in inſulis. de regularib. 219.7
Quidam. de converſ.conjug. 221.5
Quidam. de renunt. 41.7
Relatum. qui cler.vel vov. 336.12
Rurſus. eod. 88.9
Scripturæ. de voto. 242.3.4.5.& 13
Si quis ante. de regularib. 153.8.& 9
Statuimus. eod. 260.4.8.22.& 27.266.3.& 8
Super eo. eod. 263.22.26.& 27
Veniens. qui cler.vel vov. 397.2.5.6.& 7
Veniens. de converſ.conjug. 218.4
Vidua. de regularib. 260.6.8.12.14.& 15
Ex ſexto Decretalium.
Beneficium. de regularib. 198.12.263.22.26.& 27
Conſtitutionem. eod. 237.8.& 10.279.11
Conſulti. eod. 263.22.26.& 27
Indemnitatibus. de cler. 368.15
Is qui. de regularib. 262.17.& ſeq. 272.7
Non ſolum. eod. 199.18.263.22.26.& 27
Nullus. de elect. 268.15
Quod votum. de voto. 76.15.81.3.& 6
Quorundam. de elect. 488.24
Religioſo. de ſentent.excom. 187.12
Religioſus. de elect. 93.7
Si religioſus. eod. 484.7.8.14.& 15
Statuimus. de regularib. 199.18
Ex Clementinis.
Cum conceſſa. de elect. 484.7
Eos qui. de regularib. 262.18.&21
Si quis. §.1. de pœn. 38.5
Ex Extravagantibus Joan. XXII.
Antiquæ. de voto. 376.5.& 13
Ex Digeſtis.
l. Cum pater. 79.§.curatores. de leg.2. 1.1
l. Inter omnes. §.recte. de furr. 327.10
Ex Codice.
l. non dubium. de legib. 429.7
l. nos ſemper. 42. de Epiſc. & cler. 38.6

INDEX RERUM NOTABILIUM, QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

Primus numerus paginam, ſecundus marginalem ejuſdem paginæ numerum denotat.

A

ABBATISSA, vide *Obedientia ſolemnis*.

Abnegatio, vide *Obedientia ſolemnis*.

Actus internus.

Actus interni quomodo cadant ſub præceptum. pag.16.n.13

Poſſunt eſſe materia voti, ac proinde obedientiæ; ordinarie per modum regulæ, vel conſilii præcipiuntur. ibid.

Vide *Obedientia ſolemnis*.

Adminiſtrator, vide *Dominium*.

Adultera.

Maritus nolens parcere adulteræ ad mortem damnatæ, niſi religionem ingrediatur, non facit illi violentiam. 176.1

Ætas.

Ætatis triplex diſtinctio. 152.2

Ætas pubertatis in ordine ad profeſſionem eſt 16. ætatis annus tam in viris, quam in fœminis; in ordine ad matrimonium, votum Religionis, & alia in fœminis eſt 12. in viris 14. completus. 143.2

Vide *Profeſſio. Filius. Parens. Pater. Tutor.*

Alienatio.

Alienatio bonorum religionis quando & a quo fieri poſſit. 341.2

Vide *Dominium*.

Amentia, vide *Carentia uſus rationis*.

Amor Dei, & proximi, vide *Charitas, & Perfectio*.

Anachoreta.

Anachoretæ verum ſtatum religionis habuerunt, & habere poſſunt. 61.4

Non tamen habent ſecundum præſentem Eccleſiæ conſuetudinem. 109.27

Apoſtolus, & Apoſtolatus.

Apoſtoli fuerunt vere religioſi, & vota emiſerunt. 120.9. & 10

Apoſtolis non fuit data a Chriſto certa regula; ſed ab illo præſente, & poſtea Spiritu ſancto per orbem diſperſi regebantur. ibid.10

Apoſtolatus ut vera, perfecta, & ſpecialis Religio habuit pro fine particulari vitam mixtam. ibid.

Apoſtoli poſt vocationem non fuerunt incapaces dominii: probabile eſt habuiſſe dominium aliquarum rerum ſtabilium. 312.24

Probabilius tamen eſt nullum habuiſſe. ibid.25

Item probabilius, nullum dominium rerum mobilium habuiſſe. 313.26

Apoſtoli eleemoſynis fidelium ſponte oblatis, & aliquando emendicatis vixerunt. 316.8

Speciali & firma obedientia Chriſtum ſequentes illi adhærebant. 457.9.10.& ſeq.

Perfectiſſimam obedientiam profitebantur. 482.9

Poſt vocationem ad Apoſtolatum, voto caſtitatem perpetuam coluerunt. 365.20

Nullus Apoſtolorum, qui ante acceptam uxorem vocatus eſt, eam poſtea duxit. 408.2.& ſeq.

Appetitus.

Appetitus honoris, famæ, & dignitatum virtualiter amputantur per tria vota religioſa, paupertatis, caſtitatis & obedientiæ. 64.15

Approbatio.

Approbatio Eccleſiæ neceſſario & abſolute requiritur ad verum ſtatum religionis. 102.4.& 103.10

Approbationis duplex ſignificatio, una ad intellectum, alia ad voluntatem pertinet. ibid.11.& 104.12

Ad religionem in communitate inſtitutam neceſſaria eſt Eccleſiæ approbatio judiciaria. ibid.13

Hæc approbationis neceſſitas non ſolum in jure Canonico, ſed etiam in naturali fundatur. ibid.15

Semper fuit neceſſaria approbatio vel Papæ, vel Epiſcopi pro religionis inſtituendæ diverſitate. ibid.16.& 105.17

Etiam eſt neceſſaria approbatio practica, per quam detur poteſtas acceptandi. ibid.18

Sine Eccleſiæ approbatione prohibetur, & irritatur cujuſcumque veræ religionis inſtitutio. 106.8.& 9

Non requiritur approbatio expreſſe, & quaſi formaliter ſub ratione veræ religionis, ut ſit, & dicatur vera religio, etiam quando votis tantum ſimplicibus approbatur. 108.19. & 20

Requiritur vero, quando talis vivendi modus non includit tria vota integra, & de ſe perpetua. ibid.21

Non ſolum eſt neceſſaria approbatio ad veram religionem, ſed etiam ad quemcumque modum vivendi honeſtum, obſervantem ordinem, ritum, & cæremonias aliquas religioſas ſine tribus votis. ibid.22.& 109.23.& 24

Quid nomine religionis, & ordinis approbandi intelligatur. ibid.25

Quid item prohibeatur in cap. 1. de Religioſis domibus in 6. ibid.26

Non intelligitur modus vivendi honeſtus, & ſingularis in vita privata. ibid.

Vide *Poteſtas*.

B

Baptiſmus.

BAptiſmus B.Virgini, & præcipuis Apoſtolis probabiliter a Chriſto Domino collatus fuit. 123.8

Baptiſmus non poteſt juſte conferri filio infidelis ſine conſenſu parentis. 153.11

Baptiſmus non extinguit vota antea facta. 436.17.& 19

Beatitudo.

Beatitudo hujus vitæ eſt imperfecta; non requirit actualem operationem, ſed bonam perſonæ diſpoſitionem. 12.9

Beatitudo major, vel minor ſecundum gradus charitatis menſuratur, non ſecundum perfectionem. 12.12

Ad beatitudinis objectum per ſe non pertinent creaturæ. ibid.13

Non datur Beatitudo, niſi prius peccatum veniale remittatur. 25.26

Beatæ, vide *Status. Caſtitas ſimplex.*

Benedictio.

Benedictionis duplex genus. 255.11

Beneficium Eccleſiaſticum, vide *Novitius. Obedientia ſolemnis. Caſtitas clericalis*, & *Clericus*.

Blanditiæ, vide *Profeſſio*.

C

CAlix *conſecratus*, vide *Conſecratio*.

Camera.

Camera Apoſtolica ſuccedit in bonis religioſi ejecti e religione in perpetuum. 91.13

Canonicus.

Canonici Regulares ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, exſtant adhuc plurima illorum Monaſteria, Conimbricæ eſt celebre ſanctæ Crucis. 327.8

Capitulum.

Capituli conſultatio ſecundum regulam, vel jus canonicum requiſita, ſi omittatur, facit actum irritum, niſi id exprimat. 181.7.& 8

Capitulum qualem habeat poteſtatem circa novitios recipiendos. 183.18

Carentia uſus rationis.

Carentia uſus rationis, ſi eſt temporalis, non reddit ſimpliciter inhabilem perſonam ad religionis ingreſſum, in ordine ad novitiatum, & profeſſionem, ſed pro tempore, quo durat. 159.3

Legitime receptus ſi durante novitiatu incidat in amentiam, & in ea duret pro aliquo notabili tempore, prior receptio manet irrita. ibid.

Carentia uſus rationis perpetua reddit abſolute perſonam inhabilem ad religionis ingreſſum. ibid.4.&161.15

Caſtitas ſimplex.

Perpetuam caſtitatem ſervare, non eſt malum, ſed licitum. 361.3

Item non ſolum licitum, ſed & melius eſt. 362.11

Caſtitas, ſeu virginitas in lege Evangelica non præcipitur, ſed conſulitur. ibid.

Caſtitas facit homines Angelorum imitatores. 363.14

Bonum & optimum eſt virginitatem ſeu perpetuam caſtitatem per votum Deo conſecrare. 364.16

Referuntur varia exempla voventium perpetuam caſtitatem. ibid.19.& 20

Caſtitas tam perpetua, quam temporalis, ſed aliquantulum diuturna non poteſt perfecte ſervari ſine ſpeciali Dei auxilio. 365.24

Vide *Votum caſtitatis.*

Votum perpetuum caſtitatis obligat ſemper; & pro ſemper 366.1

Materia caſtitatis duplex, neceſſaria ſcilicet, & voluntaria, ad utramque obligat votum caſtitatis. ibid.2.3

Habens votum caſtitatis, ſi illud violet, ſive per externum actum, ſive per internum conſenſum tantum, contra temperantiam, & contra religionem peccat, & circumſtantia voti neceſſario in confeſſione eſt aperienda. ibid.2

Votum caſtitatis ſimplex obligat ad non contrahendum matrimonium animo conſummandi. ibid.5.& ſeq.

In uno tantum caſu licet voventi caſtitatem contrahere propria authoritate matrimonium, quando ſcilicet naturale præceptum ad id obligaret. 367.7.& ſeq.

Habens votum ſimplex caſtitatis licite poteſt contrahere matrimonium cum intentione non conſummandi, & commutatione voti caſtitatis in votum religionis. ibid

Si contrahens tenetur religionem ingredi, vel profiteri, manet liber a voto, & poteſt licite matrimonium conſummare, ibid.9.& 10.

Si alter conjux voveat caſtitatem cum pacto nunquam petendi debitum, ex vi voti ſecluſo periculo incontinentiæ, non tenetur ingredi religionem. 368.11

Si talis ante matrimonium eſſet omnino certus, quod alter nunquam peteret debitum, licite contrahere poſſet etiam ſine voto aut propoſito ingrediendi religionem. ibid.

An perſona, quæ poſt votum virginitatis amiſit virginitatem frangendo votum, teneatur poſtea non nubere. 371.15

Votum ſimplex caſtitatis non irritat matrimonium ſubſequens, ſed reddit illicitum. ibid.4. uſque ad 12

Votum caſtitatis ſimplex, & ſolemne, in antiquo uſu Eccleſiæ fuit ante tempora Innocentii ſecundi. 373.13.& ſeq.

Votum caſtitatis ſimplex non extinguitur per matrimonium, 376.1.& 24.

Obligat ad caſtitatem conjugalem & ad non nubendum mortuo conjuge. 378.14

Votum caſtitatis antea factum non impedit reddendo debitum, licite conſummare matrimonium: nec tenetur talis ingredi religionem ad ſervandum votum. 376.4. uſque ad 7

Obligat vero ad non conſummandum matrimonium petendo debitum. 378.13

Epiſcopus poteſt concedere diſpenſationem ad conſummationem matrimonii, in hoc caſu. 377.7

Votum caſtitatis ſimplex factum poſt matrimonium non obligat ad ingrediendam religionem. ibid.10.& 12

In aliquo caſu ex intentione voventis obligare poteſt. ibid.11

Habens hoc votum non poteſt licite reddere debitum ante tempus a jure conceſſum elapſum ad deliberandum de ingreſſu religionis. 378.15

Ad quid obliget votum caſtitatis imperfectum, ſeu temporale, & partiale. ibid.11.& 16

Ad quid obliget votum non nubendi. 379.17.& ſeq.

Votum caſtitatis ſimplex nude, ac ſolitarie ſumptum non diſſolvit matrimonium ratum. 380.1

Opinio aſſerentium votum caſtitatis ſimplex ſimul cum traditione religioſa diſſolvere matrimonium ratum. ibid.2.& ſeq.

Votum caſtitatis nec natura ſua, nec divino jure diſſolvit matrimonium ratum. 381.9

Nullus contractus, vel traditio pia, & religioſa conjuncta voto caſtitatis dat illi vim, aut cum illo ſimul ſumpto diſſolvit natura ſua matrimonium ratum, ſecluſa lege poſitiva Eccleſiæ. ibid.10.& ſeq.

Per legem Eccleſiaſticam jure communi contentam nullum votum caſtitatis diſſolvit matrimonium ratum, quod etiam non inhabilitet perſonam ad matrimonium contrahendum, 382.14.& 24.

Ex jure divino poſitivo nullum votum ſimplex caſtitatis diſſolvit matrimonium ratum. 383.18.& ſeq.

Votum caſtitatis ante Baptiſmum factum impedit matrimonium, & ejus uſum etiam poſt Baptiſmum. 436.17.& 18

Votum ſimplex caſtitatis ante ſponſalia factum illa impedit, & irritat per ſe loquendo. 388.2

Poſt ſponſalia de futuro factum, non illa diſſolvit ex parte voventis, ibid.4.& 12

Etiamſi ſponſalia ſint jurata. 390.14

Tale votum eſt validum, & obligat voventem ad non contrahendum matrimonium quantum in ipſo eſt, & ad acceptandam ſolutionem ſponſalium, ſi alter conſentire voluerit: ſi vero matrimonium ad petitionem alterius contrahatur, obligat ad non petendum debitum, & ad caſtitatem conjugalem durante matrimonio, & ſi conjux moriatur, ad integram caſtitatem: non obligat tamen ad ingreſſum religionis. ibid.12

Probabile adhuc eſt per tale votum diſſolvi ſponſalia etiam jurata. 389.8.13.& 14

Si tamen copula interceſſit, vel alii actus ſimiles, nullo modo ſponſalia diſſolvuntur. 390.15

Quid faciendum, quando votum caſtitatis præceſſit ſponſalia, vel illa ficte promittuntur ad copulam fœminæ extorquendam. ibid.16

Votum caſtitatis ab uxore factum ante matrimonium ratum, vel poſt ratum, & non conſummatum, non poteſt a marito irritari. ibid.1

In hoc caſu tenetur uxor reddere debitum petenti. 391.3

Votum caſtitatis ab uxore factum, poſt matrimonium conſummatum, obligat ad ſervandam caſtitatem conjugalem durante matrimonio, & mortuo marito ad caſtitatem integre ſervandam, neque quoad hanc poteſt a marito irritari. ibid.

Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc poteſt a marito irritari. ibid.5

Quomodo intelligatur hæc obligatio non petendi debitum. 392.9.& ſeq.

Votum caſtitatis a marito factum non obligat ad non reddendum debitum. 393.1

Obligat vero ad caſtitatem conjugalem, & vidualem mortua uxore, neque quoad hanc poteſt irritari. ibid.

Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc irritari poteſt. ibid.3

Votum non accedendi ad uxorem ullo modo, donec ipſa expreſſe petat, quamvis videatur in periculo conſtituta, & tacite petere, non obligat. ibid.

Votum caſtitatis factum ab utroque conjuge ex mutuo conſenſu, eſt licitum, & validum. ibid.4

In hoc caſu non poteſt licite talis conſenſus revocari, & reddi debitum. ibid.6

Revocato conſenſu, adhuc peccant reddendo debitum, & tenentur iterum conſenſum & pactum reiterare. 394.8

Si alter eorum pœnitens talem revocationem retrahere velit, alter vero nolit, non peccat directe contra votum ſuum reddendo debitum. ibid.

Neque ex vi voti alterius petentis tenetur non reddere, imo poteſt, & debet. ibid.10

Quando alter conjugum de licentia conſortis votum caſtitatis emiſit, qui dedit licentiam, nec tenetur, nec poteſt licite reddere debitum petenti, ibid.1

Pec-

Peccat graviter revocando talem licentiam ad vovendum datam. ibid.
Ante votum emiſſum valide revocari poteſt licentia data ad vovendum, & petenti debitum reddi debet. 395.3
Poſt votum vero factum, non poteſt valide revocari, neque licite reddi poteſt debitum. ibid.5. & ſeq.
Licentia hæc ad non reddendum debitum dupliciter concedi poteſt. 396.10 & 11
Poſt votum factum, non tenetur conjux acceptare revocationem licentiæ, nec licite poteſt: ſi tamen revocatio acceptetur, valida eſt acceptatio, & deinde tenetur reddere debitum petenti, neque in eo peccat; non tamen poteſt licite petere. ibid.12
Jure & poteſtate ordinaria ſolus Papa poteſt diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis. 397.1
In caſu tamen urgentis neceſſitatis, quando eſt periculum in mora, & difficilis acceſſus ad Pontificem, poteſt Epiſcopus commutare, vel diſpenſare cum ſibi ſubdito. ibid.1.& 12
Limitatur hoc primo, quando in caſu urgentis neceſſitatis & difficilis recurſus ad Pontificem, ſubveniri poteſt ſubdito ſine abſoluta diſpenſatione in voto, non poteſt Epiſcopus illam dare. Secundo, ſi in eo caſu ſit neceſſaria aliqualis diſpenſatio, vel moderatio in uſu talis voti pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte ejus, poteſt ab Epiſcopo concedi. 399.13. & 14
Quomodo poſſit Epiſcopus diſpenſare cum habente votum caſtitatis ad petendum debitum. ibid.16. & 17
Epiſcopus ex vi ſuæ poteſtatis abſolute poteſt diſpenſare in voto non petendi debitum. 400.18
Tale votum non eſt reſervatum. ibid.
Votum caſtitatis perpetuæ abſolutum, ab utroque conjuge, vel ab uno tantum ex mutuo conſenſu, vel ſine illo factum, eſt reſervatum, nec poteſt Epiſcopus in illo diſpenſare. ibid. 19.22. & 23
Poteſt tamen diſpenſare ad petendum, vel reddendum debitum cum uno, vel cum utroque, ſi urgeat gravis neceſſitas. ibid.21. & 22
In nullo caſu urgentis neceſſitatis poteſt Epiſcopus abſolute, & totaliter in voto caſtitatis diſpenſare. 401.24. & 26
Votum caſtitatis temporale non eſt reſervatum, & ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. ibid.1
Votum caſtitatis factum, ut tantum obliget poſt certum tempus, v.g. ſi uxor voveat caſtitatem ſervare poſt mortem mariti, vel filius poſt mortem parentis, eſt reſervatum. ibid.2
Votum non contrahendi matrimonium, non eſt reſervatum, & ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. 402.4.& 7
Item votum caſtitatis conjugalis. ibid.4
Habens votum non contrahendi matrimonium, ſi contrahat, peccat contra votum, non vero in uſu matrimonii etiam petendo debitum. ibid.5
Votum ſuſcipiendi ordinem ſacrum neceſt caſtitatis, neque reſervatum. ibid.8
Votum vovendi caſtitatem non eſt reſervatum; ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. 403.9
Votum aſſumendi ſtatum, ſeu vivendi modum includentem cœlibatum, ſi non ſit formale votum de ipſo cœlibatu, & de cuſtodia caſtitatis in illo, non eſt reſervatum. ibid.10
Votum aſſumendi ſtatum tertii ordinis D.Franciſci, vel D.Dominici; item profitendi vitam fœminarum, quas vocant Beatas, non eſt reſervatum. ibid.
Non omne votum in materia caſtitatis etiam ex objecto ſuo perpetuum reſervatur. ibid.11
Votum caſtitatis cum conditione factum, ut ſibi liceat matrimonium contrahere cum aliqua, quæ ſecum velit caſte, & ſine copula vivere, non eſt reſervatum, imo cum illo licite poteſt contrahere, & reddere debitum. ibid.14
An votum conditionatum, etiam poſt impletam conditionem ſit reſervatum. 404.15
Vide *Caſtitas Clericalis, ſeu Ordini ſacro annexa*.
Caſtitatis obligatio eſt conjuncta cum ordinibus ſacris a ſubdiaconatu, uſque ad Epiſcopatum numeratis. 404.2
Nullus ordo ſacer ante matrimonium ſuſceptus reddit ex ſolo jure divino perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum. ibid.7
Nullum eſt jus divinum prohibens, ne ordinati in ſacris matrimonium contrahant. 405.8
Item ne uſum uxoris ante ordinationem ductæ habeant. ibid.11
Quod ordinati in ſacris obligentur ab Eccleſia ad perpetuam caſtitatem, vel abſtinendum a matrimonio, ſi antea illud non contraxerant, vel ab uſu ejus, ſi contraxerant, non eſt contra jus divinum, ſed maxime conſentaneum. ibid. 12. & ſeq.
Sacerdotes legis veteris aliqualem caſtitatem obſervabant. 406.14
Vide *Clericus*, & *Votum caſtitatis*.
A tempore Apoſtolorum obſervatum fuit in Eccleſia, ut Epiſcopus, & presbyter jam ordinatus matrimonium contrahere non permitteretur. 408.2
Oſtenditur in ipſis Apoſtolis. ibid. uſque ad 10
Incertum eſt quando hæc obſervantia caſtitatis ſub rigoroſa obligatione inceperit. 409.11
Epiſcopi & ſacerdotes, qui poſt matrimonium conſecrantur, tenentur a propriis uxoribus continere: hoc præceptum ob contrariam conſuetudinem in Eccleſia Græca non obligat; non conſtat eſſe proprie Apoſtolicum, quamvis ex Apoſtolica traditione manaſſe certum ſit. 410.13. & ſeq.
Epiſcopi & presbyteri Eccleſiæ Orientalis non abſtinebant ab uxoribus ante ordinationem habitis. 411.2
Aliqui cenſent prioribus ſexcentis annis perfectam caſtitatem ſervaſſe. 412.4
Probabile eſt nunquam fuiſſe obligatos ad continentiam ſervandam abſtinendo ab uxoribus, niſi illam in ſua ordinatione promiſiſſent. 413.8
Hæc continentia in illis prioribus ſeculis etiam in Orientali Eccleſia regulariter ſervata fuit. ibid.9
Hæc obligatio non ſolebat ibi imponi ordinandis ex neceſſitate legis, vel ſaltem ex cauſa rationabili in illa diſpenſabatur ab Epiſcopis. ibid.10
Diaconi obligantur vel non contrahere matrimonium poſt ordinationem, vel non uti prius contracto; & utraque obligatio eſt antiquiſſima. ibid.2.&8
Diaconi olim ſaltem in Orientali Eccleſia ſi nollent promittere continentiam a futuro matrimonio contrahendo, poterant ordinari ab Epiſcopo diſpenſante ex cauſa gravi. 414. 5.&6
Continentia ſubdiaconorum etiam eſt antiquiſſima, non vero æqualiter cum Diaconis, & ſacerdotibus. 415.10. & ſeq.
Intentio Eccleſiæ eſt, ut qui ſacrum ordinem voluntarie ſuſcipit, votum caſtitatis emittat, & ad hoc ſic ordinatum obligat. 416.4.& 5
Hoc votum licet explicite non fiat ab ordinato, implicite fit eo ipſo, quod non excluditur, ſed bona fide ſuſcipitur ordo ſacer animo parendi Eccleſiæ in eo ſtatu ſuſcipiendo. 417.6
Suſcipiens ordinem ſacrum cum expreſſa voluntate, ſeu intentione non promittendi, quamvis graviter peccet, non facit votum caſtitatis, quamvis ordinatus maneat. ibid.7. & ſeq.
Hoc peccatum eſt ſacrilegii. ibid.8
Talis manet adhuc obligatus votum emittere. ibid.
In hoc caſu ſic ordinatus matrimonium valide contrahere non poteſt. 418.10. & 11
Ordinatus in ſacris, qui ex malitia votum caſtitatis emittere noluit, tenetur ad non contrahendum matrimonium. ibid.12
Item ſpeciali obligatione ab Eccleſia impoſita tenetur caſtitatem ſervare. ibid.13
Talis ſi peccet, probabiliter ſolum committit peccatum contra temperantiam, tenetur tamen declarare circumſtantiam fictionis. ibid.14
Probabiliter etiam committit peccatum ſacrilegii, & qualis. 419.15.16
Talis circumſtantia in confeſſione aperienda eſt. ibid.16
Qui ante uſum rationis ordinatur in ſacris, poſtquam pervenit ad uſum rationis, non obligatur ad caſtitatem ſervandam; ſed illi danda eſt optio, & ſi velit habere uſum ordinis, tunc tenetur ad caſtitatem; ſi vero eligat perpetuo illo carere, poteſt contrahere matrimonium. ibid.20
Qui habens uſum rationis ante ætatem legitimam, vel ante annos pubertatis ordinatur in ſacris, manet obligatus ad caſtitatem ſervandam. 420.22
Qui in ſacris ordinatur invitus per abſolutam coactionem externam, ipſo interius repugnante, ac nolente ordinatio eſt invalida, & non tenetur ad caſtitatem. ibid.23
Si vero ordinationi conſentiat, expreſſe tamen velit caſtitatem non ſervare, neque ad hoc ſe obligare, nec voveat caſtitatem, neque peccat non vovendo, neque ad caſtitatem ſervandam cum inhabilitate ad matrimonium ex Eccleſiæ ſtatuto manet obligatus. 421.26. uſque ad 29
Idem dicendum ſi tali metu gravi coactus nihil de caſtitate co-

giter, aut velit, vel nolit expreſſe, ſed ſolum velit ordinem ſuſcipere. ibid.30
Poſtea vero danda eſt optio, an velit ordinem exercere, & caſtitatem ſervare, vel illius uſu perpetuo carere. ibid.
Qui gravi metu coactus non ſolum vult ordinari, ſed etiam ad caſtitatem ſe obligare, putans ad utrunque teneri, non manet obligatus, & votum eſt nullum; ſi vero ſciens ſe in eo caſu non teneri ad vovendum caſtitatem, nihilominus eam vult, manet ad eam obligatus, & ſimul ad non contrahendum matrimonium. ibid.31.& 32
Si metus, & violentia directe inferatur, non ſolum ad ordinationem, ſed ſimul cum expreſſo voto caſtitatis, talis ſi votum faciat, non manet inhabilis ad matrimonium; votum tamen eſt validum. 422.33
Qui ordinatur invitus, ſed conſentiens ordinationi, ſi poſtea utatur ordine ſuſcepto, manet obligatus ad caſtitatem. 420.23
Gravi metu ordinatus, ut poſſit poſtea nubere, debet prius talem motum probare coram Eccleſiaſtico judice, & ejus judicio ſtare; ſi vero non poſſit probare debet ſtare judicio prudentis viri, ſeu confeſſoris. 422.36
An qui ante ordinationem proteſtatur publice ſe nolle ad caſtitatem obligari, & tamen ordinatur, maneat obligatus. ibid.37
An qui ex metu cadente in conſtantem virum in religione profeſſionem emiſit, & poſtea titulo religionis ordinatur in ſacris, teneatur ad caſtitatem vel utroque titulo, vel ſaltem altero. 423.38
Votum caſtitatis ordini ſacro annexum reddit perſonam inhabilem ad matrimonium contrahendum, illud irritando. ibid.2
Quando incipit hæc ſolemnitas in tali voto. ibid. 3. uſque ad 10
Clericus in ſacris tentans matrimonium contrahere, grave ſacrilegium committit, & ab Eccleſia graviter punitur. 425.11
Incurrit ipſo jure majorem excommunicationem. ibid.
Item privationem beneficiorum, non tamen ipſo facto, ſed per ſententiam judicis. ibid.12 & 13
Item privationem penſionum. 427.22
Ulterius contrahit irregularitatem. ibid.23
Hoc votum obligat ad perpetuam & integram caſtitatem in omnibus actibus, etiam jure naturæ prohibitis. ibid.24
Conjugatus licite ex conſenſu uxoris ordinatus in ſacris, eodem prorſus modo, & cum eiſdem effectibus obligatur voto caſtitatis, ac ſi ante matrimonium ordinatus fuiſſet; non poteſt contrahere matrimonium, neque petere, aut reddere debitum. 429.10
An liceat hujuſmodi Clerico cohabitare cum uxore, & uti ejus miniſterio, ſecluſo toro. ibid.11
Quale peccatum committat, & quam pœnam incurrat, ſi uxorem cognoſcat. 430.12
Illicite, & ſine uxoris conſenſu in ſacris ordinatus, ad caſtitatem integre ſervandam obligatur, præterquam ad non reddendum debitum petenti uxori. ibid.13
Item ipſo jure manet irregularis. ibid.
Si vir ordinetur in ſacris ſciente uxore, & non contradicente, neque ad caſtitatem ſervandam, neque ad illam vovendam tenetur, & maritus tenetur illi petenti reddere debitum. ibid.15
Idem dicendum, quamvis expreſſe conſentiat, ſi id non faciat profitendo, ſeu vovendo caſtitatem. ibid.14
Votum caſtitatis ſolemne ſacro ordini annexum Papa diſpenſare poteſt, primo antecedenter permittendo alicui, ut in ſacris ordinetur, non vovendo caſtitatem, nec contrahendo impedimentum ad matrimonium. 431.3.& 4
Diſpenſare ſecundo poteſt conſequenter, dando licentiam, ut qui in ſacris ordinatus votum fecit, & inhabilitatem contraxit, matrimonio ligari, vel uti poſſit. ibid.3.4.&5
Diſpenſatio hoc 2. modo data poteſt eſſe valida quoad matrimonium contrahendum, & invalida quoad obligationem voti. ibid.5
Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus, valide contrahit matrimonium, non tamen poteſt licite petere debitum, reddere vero poteſt. ibid.6.7.& 8
Hæc diſpenſatio dari poteſt ordinato in ſacris non ſolum ad uſum conjugis, ſed etiam ut ſimul cum illo habeat uſum ordinis ſacri. 432.9.10.& 11
Ad diſpenſandum in hoc voto non requiritur cauſa publica. ibid.12

Caſtitas religioſa & ſolemnis.

Ad ſolemnitatem voti caſtitatis religioſæ requiritur, ut ſit abſolutum, & tam ex intentione voventis, quam acceptantis omnino perpetuum: item ut reddat perſonam inhabilem ad matrimonium, & dirimat contrahendum, & contractum, nondum conſummatum. 433.1
Hoc votum ſolemne factum in religione approbata dirimit matrimonium ſubſequens. ibid.4.& 7
A tempore Innocentii ſecundi fuit hoc inviolabiliter obſervatum in Eccleſia. ibid.5
Ante Innocentii tempora non poteſt ſatis probari incepiſſe habere hunc effectum. ibid.6.& 23
Probabile eſt hoc impedimentum ab Innoc.II. introductum eſſe. 434.8
Probabilius antea incepiſſe. ibid.9. uſque ad 13
Solemnitas hæc caſtitatis quoad dirimendum matrimonium ſubſequens, videtur a tempore Apoſtolorum pro tota Eccleſia univerſaliter incepiſſe. 435.13
Hæc ſolemnitas tam quoad omnia Eccleſiæ loca, quam quoad omnes perſonas univerſalis fuit. 437.22
Votum ſolemne caſtitatis validum non diſſolvit matrimonium conſummatum. 440.2
Poſt matrimonium conſummatum non poteſt unus conjux juſte facere hoc votum invito alio, & quamvis faciat, nec diſſolvitur matrimonium, nec alter privatur jure petendi debitum. Item tale votum eſt invalidum. ibid.3
Unus conjux ex conſenſu alterius, & ſervatis juris conditionibus tale votum valide emittere poteſt. ibid.4
Tale votum quamvis validum non dirimit vinculum matrimonii conſummati. ibid.
Neque Eccleſia poteſt facere, ut dirimat. ibid.5
Votum ſolemne caſtitatis religioſę dirimit matrimonim ratum non conſummatum, etiam invito altero conjuge. 441.2
Non illud dirimit ex natura rei. 442.6
Neque jure divino poſitivo a Chriſto Domino ſpecialiter lato. 444.16
Sed ex Eccleſiæ ſtatuto. 445.20
Quando inceperit hoc votum dirimere matrimonium ratum. 448.6
Cur Eccleſia hunc effectum tribuit voto ſolemni caſtitatis religioſæ, & non voto ſacri ordinis vel Epiſcopatus. 449.9
Potuit vero tribuere. 448.7
Intra quod tempus poſt matrimonium ratum teneatur quis reddere debitum, vel ingredi religionem, & profiteri. 449.2.& 3
Per profeſſionem voti ſolemnis caſtitatis religioſæ, diſſolvitur matrimonium ratum, quantumvis illud copula præcedat. ib.4
Item quamvis talis copula habeatur per vim. 450.5
Item quamvis habeatur poſt ſponſalia de futuro; & poſtea contrahatur matrimonium. ibid.7
Quando matrimonium conſummatur per copulam vi illatam, non diſſolvitur tunc per profeſſionem voti ſolemnis caſtitatis religioſæ. ibid.9
Poſt talem copulam conſummatur matrimonium, neque conjux poteſt ingredi religionem, & valide profiteri ſine alterius conſenſu. ibid.10.& 11
Copula debita, & nondum exhibita, non impedit, quominus quis poſt matrimonium ratum valide & licite ingredi poſſit religionem, & facere hujuſmodi votum. 451.12.& 13
Maritus non conſummans matrimonium, ſed tradens uxorem alteri ad adulterandum, illa invita, valide poteſt ingredi religionem, & profiteri, & per talem profeſſionem dirimitur matrimonium. ibid.14
Si vero uxor tradita eſt in adulterium volens, licite poteſt profiteri, non ita ſi vi aut metu coacta eſt; & maritus illi alia via præterquam matrimonium conſummando, & permanendo in illo, injuriam reſarcire non poſſit. ibid.15
Quando uterque ſponſus profeſſus eſt religionem, vel ſaltem altero profitente, alius ſimplex votum caſtitatis emittit, diſſolvitur matrimonium. 452.16
Ut votum ſolemne caſtitatis in religione factum diſſolvat matrimonium ratum, requiritur, ut religio a Papa ſit approbata. ibid.18
Item, ut profeſſio ſit integra, & perfecta, id eſt, non relaxata quoad ipſa vota. ibid.19
Profeſſio militum ſancti Joannis dirimit matrimonium ratum; non ita votum Eremitarum. ibid.
Votum caſtitatis ſolemnizatum per profeſſionem religioſam, per legitimam diſpenſationem ipſius profeſſionis diſpenſari poteſt. ibid.1

Ne-

Neceſſaria conſequutione auſertur votum caſtitatis religioſæ ablato vinculo profeſſionis, quando ſimpliciter fit diſpenſatio, nullo impoſito onere, neque acceptato ab eo, qui diſpenſatur. ibid.2

Moraliter loquendo non poteſt ſaltem licite diſpenſari in profeſſione vel ſolemnitate hujus voti, quin in voto ipſo diſpenſetur. 453.3. uſque ad 6

Si talis diſpenſatio concedatur abſque ſufficienti cauſa, erit quidem illicita, & invalida quoad intrinſecam obligationem voti, tamen quoad inhabilitatem ad matrimonium erit valida. ibid.6

Papa diſpenſare poteſt cum religioſo in voto caſtitatis, quoad uſum ejus, non auferendo omnino votum caſtitatis, nec ſtatum religioſum, nec vinculum profeſſionis, ita ut religioſus profeſſus manens religioſus licite, & valide contrahat, & conſummet matrimonium. 454.8. uſque ad 12

Tribus modis fieri poteſt hæc diſpenſatio, primo, diſpenſando in ſolo uſu matrimonii. 455.12. & 13

Secundo diſpenſando ſimul in vinculo, & uſu, id eſt, ut matrimonium de novo contrahi, & conſummari poſſit. ibid.13

Tertio diſpenſando ſolum, ut matrimonium licite, & valide contrahatur ſine licentia conſummandi; hic tamen modus diſpenſandi nunquam fit, nec fieri expedit. ibid.14. & ſeq.

Charitas.

Charitas purificat cor. 8.11

Dirigit alias virtutes in Deum, & quare. 9.14

In illa conſiſtit beatitudo, & contemplatio hujus vitæ. 10.22

Aſſignantur variæ perfectiones charitatis. 11.3

Quid ſit intenſio, & extenſio charitatis. 13.18

Charitas non habet menſuram, quoad exercitium, & favorem, habere tamen poteſt quoad obligationem & determinationem. 24.18

Non habet illos tres ſtatus, ſeu gradus, incipientis, proficientis, & perfectæ, neque ex intenſione. 33.5

Neque ex extenſione. ibid. & ſeq.

Sed ex modo operandi magis vel minus perfecto quoad facilitatem, & delectabilitatem. ibid.8. & 9

Vide *Perfectio. Conſilium*, & *Præceptum*.

Chriſtus.

Chriſtus habuit perfectiſſimam paupertatem, non tamen fuit incapax dominii. 312.23

Eleemoſynis non ſolum ſponte oblatis, ſed emendicando petitis vixit. 316.8

Habuit dominium rerum mobilium in communi. 319.23

Non ita poſſeſſionem, aut dominium rerum ſtabilium. 320.27

Chriſtus votum virginitatis emiſit; eſt exemplar omnis caſtitatis voto conſecratæ. 364.19

Circumſtantiæ peccatorum.

Vide *Novitius. Obedientia ſolemnis. Caſtitas ſimplex*, & *Clericalis. Peccatum*, & *Delectatio*.

Clavis.

Clavium uſus an liceat Religioſo, vide *Paupertas ſolemnis*.

Clericus.

Clericus in ordinatione non vovet, ſed ſolum promittit obedientiam Prælato in materia neceſſaria. 92.3

Clericorum ordo ab Apoſtolis incepit, eſt antiquior, quam Monachorum. 126.5 & 6

Clerici olim habitabant in urbibus, & in domibus Epiſcoporum. 129.9

Clericus in ſacris licet votum caſtitatis emittere nequeat, eſt tamen inhabilis ad matrimonium ex lege Eccleſiaſtica. 86.10

Clericus in minoribus contrahens matrimonium, an ipſo facto privetur beneficiis. 425.14. uſque ad 20

An privetur etiam penſionibus. 426.21

Clericus in ſacris quando dicatur, & cenſeatur concubinarius. ibid.24

Debet vitare contubernia, & familiaritatem fœminarum. ibid.25. & 26

Quam pœnam incurrat propter tranſgreſſionem, vel ſcandalum in hac parte. ibid.26

Ut quis licite ordinetur Clericus in ſacris poſt matrimonium vivente uxore, requiritur primo, ut irregularitas bigamiæ ex tali matrimonio non ſit contracta: ſecundo ut ex conſenſu uxoris, ſi matrimonium ſit conſummatum, ordo ſuſcipiatur. 428.1

Tertio ut ipſa uxor caſtitatem profiteatur, ingrediendo religionem. ibid.5.7. & 9

Excipiuntur duo caſus, in quibus ſine conſenſu uxoris Clericus in ſacris ordinari poteſt. ibid.2. & 3

Vide *Caſtitas clericalis*.

Cogens, & *Coactio*.

Vide *Excommunicatio. Caſtitas Clericalis*, & *Profeſſio*.

Commutatio voti.

Commutatio voti in minus, vel æquale bonum, nunquam fit ipſo jure. 242.1

In melius vero bonum fit ipſo jure ſolum per ingreſſum religionis. ibid.2

Commutatio voti in melius fieri poteſt ab ipſomet vovente. ibid.

Commutatio votorum in rem meliorem, quamdo & quomodo fiat ſine diſpenſatione. 54.19.20. & 55.23

Vide *Votum religionis. Profeſſio. Societas Jeſu*, & *Debitum*.

Concubinarius, vide *Clericus*.

Concubitus.

Concubitus vagus quare ſit illicitus. 362.8.9. & 10

Conjux, vide *Ingreſſus religionis. Caſtitas ſimplex. Profeſſio*.

Conſecratio.

Conſecratio, aut benedictio humana non poteſt per ſe reddere perſonam inhabilem ad matrimonium. 74.6

Conſecratio rerum vel perſonarum duplex, & quam vim habeat. 256.15

Aliquando auferri poteſt, aliquando non. ibid.17

Ex diſpenſatione licet uti calice, ſeu alio vaſe conſecrato ad communem, & profanum uſum neceſſarium, ſed non malum. 454.11

Conſilium.

Eſt hæreticum negare diſtinctionem inter conſilia Evangelica, & præcepta. 17.6. & ſeq.

Conſilium, & præceptum de bono opere eſſe debent. 18.1. & 2

Conſilium de opere indifferenti dari nequit. ibid.

De ratione conſilii eſt, ut ſit de opere non præcepto. ibid.

Poteſt dari opus honeſtum inferioris ordinis, nec præcepti, nec conſilii, quale eſt actus matrimonii. ibid.

De ratione conſilii eſt, ut ſit melius quam oppoſitum, & ſibi incompoſſibile. 19.7

An opus conſilii debeat eſſe melius quam opus præcepti in eadem materia. ibid.8.9. & 10

Conſilii opus præcipi non poteſt. 30.2. & 3

Conſilium diſtinguitur in generale, & particulare. 20.2

Conſilia Evangelica generalia ex parte materiæ ſunt tantum tria, paupertas, caſtitas, & obedientia. ibid.3. & 21.6

Votum non pertinet ad conſilia ex parte materiæ, ſed ex parte modi. 20.3

Conſilia particularia ſunt plura; & in omni materia virtutis locum habent. ibid.4

Conſilia non ſolum in operanda virtute, ſed etiam in cavendo malo, ſcilicet quoad media, ut caveantur, verſari poſſunt. ibid.5

Conſiliorum Evangelicorum multiplex diviſio, in eſſentialia, & quaſi accidentalia; in affirmativa, & negativa. 21.7

Conſilia non excluduntur per præceptum charitatis. 22.6

Frequentes, & ferventes actus charitatis exercere pertinet ad conſilium. 23.14

Similiter actus imperati. ibid.15

Conſilium qua tale eſt, nullam obligationem vel ſub veniali inducit. 25.24

Indicat dictamen divini intellectus approbantis id, quod conſulit. ibid.25

Etiam indicat voluntatem Dei, ſed inefficacem. ibid.26

Conſilia nec per modum finis continentur in præceptis. 29.15

Duobus modis ſunt inſtrumenta majoris perfectionis acquirendæ. ibid.16

Conſiliorum obſervantia, ſed non omnium, requiritur ut medium ad perfectionem ſtatus religioſi. 60.4. & 5

Sine aliquibus conſiliis non poteſt conſiſtere religio. ibid.6

Nullum conſilium ſtatui religioſo generaliter ſumpto repugnat. 61.9

Conſenſus.

Conſenſus legitimus qualis cenſeatur. 273.20

Conſtitutio.

Conſtitutio Sixti V. contra illegitimos, criminoſos & reddendis rationibus obnoxios aliquam religionem ingredi volentes, declaratur. 172.14. & ſeq.

Non comprehendit Moniales. 173.21

Declaratur alia conſtitutio circa formam, & modum ſervandum in recipiendis ad habitum, & profeſſionem religionis. 182.11

Utraque moderatur per Bullam Clem. VIII. prima. 174.21
ſecunda. 184.22. & 232.1

Conſuetudo.

Conſuetudo præſcripta, dummodo non ſit per ſe illicita, derogat legi humanæ. 479.16
Contra vota religioſa nulla conſuetudo præſcribit. 480.20. & 21
Conſuetudo per ſe non dat juriſdictionem. 399.9

Contemptus.

Contemptus Prælati in re præcepta quando ſit peccatum mortale, vide *Obedientia ſolemnis*.
Continentia, vide *Virginitas*, & *Caſtitas*.

Contractus.

Contractus humanus duobus modis ab intrinſeco diſſolvi poteſt. 247.1
Contractus a Religioſo factus ſine licentia Prælati valet quatenus eſt utilis monaſterio, a Prælato tamen irritari poteſt. 480.& ſeq.

Copula.

Copula præcedens non conſummat matrimonium ratum ſubſequens. 2.2.4.& 5
Vide *Debitum conjugale*.

Crimen, & *Criminoſus*.

Criminoſi quales dicantur, & reputentur inhabiles ad religionem. 172.15
Non cenſentur tales propter crimina occulta. ibid.16
Sed propter crimen publicum, de quo judicium publicum per accuſationem, vel inquiſitionem inchoatam ſit in particulari & juſte, & quod de tali inchoatione in actis publicis conſtet. 173.17
Tale crimen debet eſſe publicum non ſolum notoreitate facti, ſed etiam juris aliquo modo. ibid.18
Criminoſus hic comprehenſus ſi abſolvatur; innocens judicetur, vel damnatus pœnam implevit, religionem ingredi poteſt. ibid.19
Crimen tripliciter religionis ingreſſum aliquo modo impedire poteſt. ibid.16

D

Debitum, & *Debitor*.

Debitum reſpectu Dei duplex eſt, aliud gratitudinis, & aliud obedientiæ, ſeu neceſſitatis. 24.21
Debitum pietatis erga parentes eſt majus, & perfectius, quam debitum ordinarium juſtitiæ. 164.9
Debitum conjugale, vide *Votum religionis*. *Caſtitas ſimplex*. *Caſtitas Clericalis*, & *Caſtitas ſolemnis*.
Debitor ingrediens religionem tenetur prius ſolvere debita incerta, ſi habet unde ſolvat, poteſt vero donare religioni, vel pauperibus. 169.1
Si habeat debita ex voto, ſatisfecit commutando illa cum ingreſſu religionis. ibid.
Ingredi poteſt ſtatim religionem, qui eſt ſimpliciter impotens ad ſolvendum debita certa; tenetur tamen aliquantulum exſpectare, ſi habeat ſpem proximam ſolvendi. 170.2
In caſu vero quod poſſit ſolvere, ſed per longum tempus: prima opinio docet non poſſe tunc ingredi religionem. ibid.3
Secunda idem tenet, ſi debitum ſit perſonale, non ita ſi ſit reale, dummodo cedat bonis ſuis in favorem creditoris. ibid.5
Tertia docet, abſolute poſſe ingredi. ibid.10
Præfertur prima ſententia ut vera, cum debito tamen moderamine. 172.12.& 13
Quid in hac materia diſponat conſtitutio Sixti V. & quomodo per aliam Clem. VIII. limitetur. 173.20. & 21
Vide *Profeſſio*.

Decipere, & *deceptio*.

Deceptio in religionis ingreſſu aliquando eſt gravis, aliquando levis. 177.6
Qui decipit alium conſulendo, ut ingrediatur religionem, quem judicat, vel ſcit ineptum, peccat graviter, excuſatur tamen, ſi bona fide procedat. ibid.7
Qui decipit avertendo ab ingreſſu religionis, peccat graviter. ibid.8
Non ita ſi ſolum avertit precibus, aut promiſſionibus, dummodo non ſint importunæ, & ſine cauſa contra certam Spiritus ſancti vocationem. 178.9
Qui decipit, tenetur reſtituere tollendo vel infamiam detractionis, vel ipſam deceptionem, vel vim, ſi forte illata eſt volenti religionem ingredi. ibid.10
Vide *Ignorantia*, & *Profeſſio*.

Delectatio moroſa.

Delectatio moroſa quando ſit peccaminoſa. 315.3
Delectatio interna moroſa, & voluntaria de actu turpi, etiam abſque deſiderio, imo & cum propoſito non committendi talem actum exteriorem, eſt ſacrilega in habente votum caſtitatis. 366.2. & ſeq.
Delectatio moroſa circa perſonam voto caſtitatis ligatam, & circumſtantia ſacrilegii aperienda in confeſſione. ibid.

Deſiderium.

Deſiderium religionis per ſe, & regulariter eſt a Spiritu ſancto, ac proinde ſine conſultatione ſuſcipiendum; ad illius tamen executionem regulariter conſultatio neceſſaria eſt, 174.4
Diaconus, vide *Clericus*, & *Caſtitas clericalis*.

Diſcipulus.

Diſcipulus Chriſti dupliciter quis dicitur. 287.4
Dimiſſoriæ literæ, vide *Novitius*, & *Societas* Jeſu.

Diſpenſare, & *Diſpenſatio*.

Diſpenſatio in jure humano ſine cauſa data, valida eſt. 56.7
Diſpenſari poteſt cum perſona religioſa ſuper voto religionis arctioris. 246.18
Non autem in profeſſione cum ſubdito. 249.12
Excepto Pontifice, qui diſpenſare poteſt in profeſſione. 251.5. & ſeq.
Diſpenſare etiam poteſt in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto. 254.6
Major cauſa requiritur ad diſpenſandum in profeſſione religioſa, quam in votis ſimplicibus inde ſumptis ibid.7
Diſpenſari quomodo a Pontifice poſſit in matrimonio rato. 257.21
Diſpenſari non poſſunt vota ſcholarium Societatis. ibid.26
Diſpenſare poterunt Epiſcopi ante reſervationem votorum. 258.2
Poteſtas diſpenſandi in votis quo jure competat Epiſcopis. ibid.3
An ſicut urgente gravi neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare in votis Pontifici reſervatis, poſſit etiam in profeſſione. 259.4
Diſpenſari non poteſt ab Epiſcopo in matrimonio rato. ibid.5
Cauſa ſufficiens, ut Papa diſpenſet concedendo profeſſis tranſire ad laxiorem religionem, quæ. 267.11
Ad diſpenſationem validam & licitam in voto caſtitatis cauſa juſta requiritur. 367.10.& 431.5
Diſpenſare poteſt Epiſcopus quoad licentiam conſummandi votum caſtitatis. 377.7
In voto ſimplici caſtitatis ſolus Papa jure ordinario diſpenſat. 397.1
Communi opinione conceditur Epiſcopis poteſtas quaſi ordinaria ad diſpenſandum, & commutandum votum caſtitatis urgente neceſſitate. ibid.
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in voto caſtitatis quando in caſu urgentis neceſſitatis ſubvenire alio modo poteſt. 399.13
In eo tamen caſu aliqualem diſpenſationem concedere poteſt in uſu voti. ibid.
Poteſtas religioſis conceſſa ad diſpenſandum in votis, non extenditur ad diſpenſandum cum conjuge ad petendum debitum, niſi exprimatur. ibid.15
In caſu neceſſitatis Epiſcopus diſpenſare poteſt cum habente votum ad petendum debitum tantum, & ad nihil aliud. ibid.16
Epiſcopus quamvis detur cauſa, diſpenſare non poteſt cum conjugato in toto voto caſtitatis, ſed tantum ad petendum debitum. 400.17
Idem dicendum de habentibus privilegium ad diſpenſandum in petendo debito. ibid.
Diſpenſare Epiſcopus poteſt circa votum non petendi debitum. ibid.18
Niſi in caſu gravis neceſſitatis, ubi ad petendum & reddendum debitum diſpenſare poteſt. ibid. num.21
Eodem modo diſpenſare poteſt cum uno tantum conjuge. ibid.22
In nullo caſu diſpenſare totaliter poteſt in voto caſtitatis. 401.26
Diaconi olim ex diſpenſatione ordinabantur, quamvis nollent abſtinere a futuro matrimonio. 414.5
Diſpenſari poteſt ab Eccleſia votum ſacri ordinis. 431.3
Valida ſimul & injuſta poteſt eſſe hæc diſpenſatio. ibid.5
Clericus in ſacris ſine cauſa diſpenſatus valide init matrimonium, nequit tamen licite petere debitum. ibid.6

Hanc

Hanc diſpenſationem etiam validam eſſe quoad voti obligationem nonnulli opinantur. 432.7
Diſpenſari utrum poſſit ad uſum conjugis pariter & ordinis ſacri. ibid.9
Papa diſpenſare poteſt in voto ſolemni caſtitatis, diſpenſando in ipſo ſtatu, & profeſſione religioſa. 454.8
Per diſpenſationem obligatio voti obedientiæ tollitur. 468.17
An & quomodo diſpenſare ſuperior valeat. ibid.18
Ut Epiſcopus diſpenſet, & ſibi reſervet, an ſemper requiratur cauſa legitima. 469.19.& ſeq.
Vide *Epiſcopus. Profeſſio. Votum Religionis. Paupertas ſimplex, & ſolemnis. Caſtitas ſimplex, & ſolemnis. Caſtitas clericalis. Matrimonium, & Societas Jeſu.*

Divitiæ.

Divitiarum amor, & poſſeſſio quæ mala ſecum afferant. 295.7
Divitiarum bonus uſus eſt difficilis. ibid.8
Divitiarum nomine quid comprehendatur. ibid.9
Dolus, vide *Ignorantia*, & *Deceptio*.

Dominium, & Dominus.

Dominium in alium non transfertur niſi ab eo acceptetur. 68.6
Incapacitas dominii bonorum temporalium in profeſſis ſolemniter non provenit ex ſola traditione ſui, ſed adjuncta Eccleſiæ ordinatione. 80.18
Inhabilitas acquirendi dominium duobus modis contrahi poteſt. 90.11
Novi dominii imperfecti non eſt Deus capax. 206.17
Dominium transferri poteſt per puras donationes ſine promiſſione, voto, aut juramento. 82.8
Dominium in homine duplex, & quale. 295.10
Dominii diffinitio, & explicatio. 297.4
Dominus ab adminiſtratore in quo diſtinguatur. ibid.5
Dominiorum varii gradus. ibid.
Dominii capax, aut incapax tribus modis homo intelligi poteſt. 299.18.19
Sine poſſeſſione aliquando dominium acquiri poteſt. 301.26
Poteſt dari res, quæ non ſit ſub dominio alicujus. 303.37.& ſeq.
Per puram promiſſionem rei, non amittitur ejus dominium. 372.8
Dominium proprii corporis, & aliarum rerum, quomodo poſſit quis a ſe alienare. 373.12
Vide *Paupertas ſimplex*, & *ſolemnis. Servus. Religioſus. Chriſtus*, & *Apoſtolus*.

Donatio.

Donatio non poteſt fieri Deo immediate, & quare. 79.12
Impotentia ad donandum valide rem prius donatam non provenit ex eo, quod prior donatio irrevocabilis ſit, ſed ex eo quod nemo poteſt donare, quod non eſt ſuum. 80.21
Vide *Novitius*, & *Traditio. Dos Monialium*, vide *Simonia*.

Dubium.

In dubio poteſt quis aliquando obedire præcipienti. 464.9
Quando & cui teneatur quis habens votum obedientiæ in dubio obedire. 463.5
Vide *Obedientia ſimplex*, & *Profeſſio*.

E

Eccleſia.

Eccleſia primitiva tempore Apoſtolorum erat quaſi una religio, in qua omnes fideles ſtatum religionis profitebantur. 125.3
Quomodo hoc intelligatur. ibid.4
Vide *Status*.
Electio, vide *Novitius, Profeſſio. Obedientia ſolemnis.*

Eleemoſyna.

Eleemoſyna poteſt fieri a religioſo. 61.9
Eleemoſynis poſſunt licite ſuſtentari religioſi. 317.14.15.18.& 19
Non ita ſeculares pauperes, qui laborare valent, & tamen otioſe vivere volunt. 317.13.15.& 16
Uxor licite poteſt dare Eleemoſynam moderatam, & ſuo ſtatui conformem, ſi maritus ei neget licentiam. 329.20

Elias, & Eliſæus.

Elias, & Eliſæus coluerunt paupertatem, ſed eam non voverunt. 120.7
Eliſæus coluit, non tamen vovit obedientiam. ibid.8
Fuerunt auctores religioſi ſtatus juxta multorum ſententiam. 118.1

Epiikia.

Epiikia in quo caſu liceat. 231.28

Epiſcopus, & Epiſcopatus.

Ad Epiſcopatum ſuſcipiendum quomodo poſſit Papa obligare, cum ſit opus conſilii. 30.3
Epiſcopus non poteſt mutare ſtatum proria authoritate. 32.14
Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis exercendæ. 36.7
Ad Epiſcopatum ſupponitur perfectio in Epiſcopo. 37.8
Non tenetur habere talem perfectionem in executione, ſed in voluntate efficaci. ibid.9
Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis exercendæ. 38.5
Ad illum conſtituendum non requiruntur vota de obſervatione alicujus conſilii. 39.12
Vide *Status, Perfectio, & Parochus*.
Epiſcopatus vinculum non eſt indiſſolubile jure divino naturali & poſitivo, ſed tantum Eccleſiaſtico. 40.4.& ſeq.& 56.7
Epiſcopatus renuntiatio non eſt contra jus divinum. 40.6.&7
Facta ex licentia Papæ abſque cauſa ſufficienti tenet. 41.8
Sine Epiſcopatu poteſt ordinari Epiſcopus, neque eſt contra jus divinum: ita ordinavit D. Petrus Linum, & Cletum. ibid.9
Epiſcopatus translatio non eſt prohibita jure divino. ibid.11
In multis provinciis ſolet fieri. ibid.12
Epiſcopus electus, & confirmatus valide, ſed non licite poteſt contrahere matrimonium. 42.14
Ex vi pacti inter Epiſcopum, & ſuum Eccleſiam, non poteſt illam deſerere. ibid.18.& 28
Epiſcopatus eſt ex inſtitutione divina immediata, determinatio vero quoad modum regiminis, & juriſdictionis, & alias conditiones, eſt ex jure Eccleſiaſtico. 47.21
Epiſcopatum deſerere reſervatur Papæ. ibid.
Epiſcopatus indiſſolubilitas non oritur ex voto. 48.25.26.& 27
Epiſcopi conſecrationi nullum votum eſt annexum. ibid.25
Epiſcopi habent perfectiori modo curam paſtoralem, quam Parochi. 47.21.& ſeq.
Ad Epiſcopum principaliter pertinet munus docendi, & prædicandi. 49.3. Et exemplo illuminare. ibid.4
Epiſcopatum appetere non eſt de melioribus bonis, nec per ſe cadit ſub conſilium. 50.8
Epiſcopatus propter adjuncta pericula non eſt materia voti. ibid.11
Votum acceptandi Epiſcopatum aliquando eſt licitum. ibid.12
Votum non acceptandi Epiſcopatum per ſe validum eſt ſi fiat debito modo. 51.13
Item eſt optimum. 54.22
Epiſcopus, ut ingrediatur religionem, tenetur prius Epiſcopatum renunciare. 53.15
Si non renunciet, non poteſt amplius dignitatem recuperare. ibid.14
Ad hanc renunciationem requiritur licentia Papæ. 55.1.2
Talem licentiam tenetur Papa dare, quando ante Epiſcopatum datur votum religionis, & nulla intercedit cauſa ſpecialis diſpenſandi. 56.9
Epiſcopus petens talem licentiam tenetur manifeſtare votum, ſi non obtineat licentiam. ibid.10.& 57.13
Non ita quando votum eſt factum poſt Epiſcopatum. ibid.11
Si negetur licentia, tenetur Epiſcopus illam repetere quoties occurrit nova cauſa juſtificans. ibid.12
Licentia conceſſa Epiſcopo non habenti votum religionis, ut ex devotione ingrediatur religionem, licet, & tenet. 56.7
Epiſcopi dignitas impedit, ſed non invalidat religionis ingreſſum. 161.14
Vide *Paupertas ſolemnis. Votum religionis. Profeſſio.*
Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi quidquid illi non prohibetur. 111.8.& 258.3
Poteſtas diſpenſandi in votis non eſt Epiſcopis conceſſa ex jure divino, ſed ex Eccleſiæ conceſſione, quæ ab Apoſtolorum tempore incepit. ibid.
Quo tempore incepit reſervatio votorum facta Epiſcopis. ibid.
Epiſcopus poteſt urgente gravi neceſſitate diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis, & ſimilibus reſervatis. 259.5
Non ita in matrimonio rato. ibid.
Vide *Poteſtas. Profeſſio.*

Epiſcopus eſt verus Prælatus religioſi non exempti, poteſt illius vota irritare. 489.7
Vide *Obedientia ſolemnis. Caſtitas ſimplex, Caſtitas Clericalis*, & *Matrimonium.*
Error, vide *Ignorantia.*

Eſſeni.

Eſseni, de quibus Philo, non ſunt Judæi, ſed Chriſtiani religioſi, juxta aliquos. 120.11
Vocabantur Eſsei, vel Jeſsei a Jeſu nomine. ibid.
Fuerunt Eſseni Judæi ante Chriſti adventum. 121.12
Non fuerunt vere religioſi, nec habuerunt veram, & ſacram fidem. ibid.13
Non fuerunt proprie religioſi profeſſi. 201.3

Excommunicatio, & Excommunicari.

Excommunicatio major impedit licitum religionis ingreſsum. 162.18
Excommunicantur cogentes per vim, aut metu fœminas ad ingreſsum religionis in ordine ad habitum ſuſcipiendum; vel ſuſceptionem habitus, vel profeſſionem. 176.2
Aliquando propter hæc contrahitur unica, aliquando triplex excommunicatio. ibid.3
Hæc excommunicatio ligat quaſcumque perſonas. 177.5
Contrahitur per ſolam coactionem directam, vel indirectam. ibid.
Excommunicantur impedientes injuſte fœminas, ne profeſſionem, aut votum ſimplex caſtitatis, aut religionis emittant. 178.11.12.&13
Hæc excommunicatio incurritur impediendo per deceptionem, non vero per preces, aut promiſſiones. 179.14
Excommunicantur non tamen ipſo facto parentes, propinqui, aut tutores, qui tempore novitiatus de bonis novitii vel novitiæ aliquid, etiam ſub ratione mutui, tribuunt monaſterio, excepto victu, & veſtitu. ibid.16
Excommunicatio, & ſuſpenſio ferenda imponitur Prælato, qui recipit ſervum in Monachum ſine licentia Domini: item excommunicatur, qui ſuadet ſervum contemnere dominum cauſa religionis. 220.2
Inter cenſuras Eccleſiaſticas ſola excommunicatio, & hæc denunciata, vel lata contra notorium clerici percuſsorem impedit profeſſionem licite facere, non vero valide. 233.9
Vide *Profeſſio. Caſtitas Clericalis*, & *Pater.*

Exemptio, & exemptus.

Exemptio tam a ſpirituali, quam a temporali juriſdictione Epiſcoporum, quo jure competat religioſis profeſſis. 240.3
Vide *Obedientia ſolemnis.*

F

Fama.

Famæ an renuntiare quis poſſis. 294.4.&5

Fidelitas.

Fidelitas ex genere ſuo ſolum obligat ſub veniali. 471.4

Filius.

Filii puberes & impuberes quando ſint, & dicantur. 143.2
Filius poſt expletos pubertatis annos non poteſt cogi a parentibus ſine propria voluntate ad religionis ingreſsum. 154.1
Poteſt vero ante pubertatem. ibid.3
Filius impubes ſine propria voluntate non poteſt a parentibus obligari ad ſponſalia. 155.5
Impubes coactus a parentibus ingredi religionem, etiam ante pubertatem licite poteſt habitum relinquere. 156.9
Filius in levi parentis neceſſitate non tenetur differre, vel omittere religionis ingreſsum. 163.3
Tenetur vero in extrema; dummodo ſit omnino neceſsarius parenti, & moraliter ſperet poſse illi ſubvenire manendo in ſeculo. ibid.4.&5
Si non ſit ſpes moraliter certa, quod aliquis alius ſubveniet, licet id poſſit, & debeat; adhuc filius tenetur non ingredi; ſi vero ſit ſpes, quod ſubveniet, ingredi poteſt. ibid. 6. & ſeq.
Filius, ſi parentis neceſſitas id poſtulet, tenetur laborando procurare illi ſuſtentationem. ibid.8
Filius clericus, vel religioſus, ut ſubveniat parenti, tenetur propriis manibus laborare, exercendo actiones non repugnantes neque indecentes ſuo ſtatui; ad actiones autem repugnantes, vel non decentes non tenetur, immo nec debet illas exercere. 229.15
Filius nobilis non tenetur mendicare in tali patris neceſſitate. ibid. Vide *Neceſſitas*, & *Profeſſio.*
Filius in gravi parentis neceſſitate tenetur non ingredi religionem. 164.11
Quamvis habeat votum religionis. 165.15
Filius habens votum religionis, quoties propria authoritate poteſt non ingredi religionem propter parentis neceſſitatem, ad id tenetur. ibid.17
Filius non habens votum religionis licet non teneatur omittere religionis ingreſſum propter parentis neceſſitatem, tamen aliquando melius erit manere in ſeculo, & ſubvenire parenti. 166.19
Filius ſi ab ipſo parente inducatur ad peccatum, excuſatur ab obligatione manendi in ſeculo propter illum. ibid.20
Si tentatur ad peccandum, non tenetur relinquere parentem, tenetur vero ſi inducitur. ibid.21
In hoc tamen caſu adhuc tenetur in loco diſtans ſubvenire parenti ſi poſſit, (ac proinde non ingredi religionem) vel quolibet alio modo, etiamſi ingrediatur. ibid.22
Filius a parente graviter, vel extreme egente provocatus ad peccatum, non tenetur illum deſerere ratione ſui. ibid.23
Non eſt ad id obligandus: ſi vero poteſt facile illi ſubvenire per alium, vel alio modo abſens, debet obligari, & tenetur relinquere. ibid.24
In eo caſu quamvis filius non teneatur, tamen licite poteſt relinquere. ibid.25
Si deſerat, & habeat votum religionis, tenetur implere, & ingredi. 167.26
Filius ſi a parente inducatur directe ad peccatum veniale, tenetur deſerere illum; ſi vero provocetur indirecte, tenetur non deſerere, nec ingredi religionem. ibid.27
Idem dicendum, ſi impediatur ab operibus perfectionis. ibid.28
Filius ſi manens in ſeculo timeat probabiliter grave, & morale periculum peccandi mortaliter, quin parens ad id præbeat occaſionem, rariſſime, & niſi tribus conditionibus concurrentibus, poteſt licite parentem deſerere in extrema, vel gravi neceſſitate poſitum, & ingredi religionem, 168.31
Fili Prophetarum non fuerunt vere religioſi, vivebant ſub Eliſæo colentes, ſed non voventes obedientiam. 120.9. & 10
Vivebant ſub Elia veluti in quadam congregatione; incertum eſt, an perpetuo in ſocietate Eliæ, vel Eliſæi habitarent: veriſimile eſt caſtitatem coluiſſe, dum ibi manebant. ibid.10
Filia, vide *Filius. Parens*, & *Pater.*
Finis, vide *Status.*

Frater.

Frater tenetur non ingredi religionem, & ſubvenire fratribus adhuc ſub cura parentis exiſtentibus ratione parentis; non tenetur vero, ſi fratres ſumantur per ſe ſeparati a parente. 189.3.&4
Eſt tamen valde rationabile etiam in hoc caſu differre per aliquod tempus religionis ingreſſum. ibid.4
Si frater habeat votum religionis, non poteſt licite ob gravem fratrum neceſſitatem differre ingreſſum ſine diſpenſatione. ibid.5

Furtum.

In materia furti duplex quantitas conſideranda. 304.5
Quæ quantitas in furto ſufficiat ad peccatum mortale, referuntur variæ opiniones. ibid.6.&7
Vide *Paupertas ſolemnis.*

G

Gratia.

Prima gratia an obtineatur per profeſſionem religioſam, vide *Profeſſio.*

Gratitudo.

Gratitudo ad Deum non obligat in rigore præcepti. 24.21

H

Habitus.

Habitus Monialium, & Monachorum olim fuit ſpecialis. 128.6
De habitu Clericorum religioſorum non conſtat, eſt tamen veriſimile fuiſſe ſpecialem, ut nunc eſt. ibid.
Habitus Monachorum, & religioſorum fuit, & debet eſſe honeſtus, ſimplex, vilis & mundus: non vero nimis vilis, pannoſus, & horridus. 129.7
Hæres, vide *Paupertas ſolemnis.*

Honor.

Honor duplex, & an illi quis renunciare valeat, 294.3

Hora

Horæ Canonicæ.

Horas Canonicas non tenentur recitare religioſi Societatis Jeſu, antequam in Sacris ordinentur. Neque milites Sancti Joannis. 151.9 neque novitii. 200.19

I

Ignorantia.

IGnorantia duplex, & qualis circa ſubſtantialia, & accidentalia religionis. 218.3

Ignorantia cauſat involuntarium, vel ſaltem non voluntarium. ibid.4

Differentia inter metum, & ignorantiam, ſive dolum, 219.8

Ignorantia duplex, vel per errorem, & deceptionem, vel per ſcientiæ privationem. ibid.9

Vide *Deceptio*, & *Profeſſio.*

Illegitimus.

An ſint illegitimi filii ex copula propriæ uxoris, & mariti in Sacris ordinati. Vide *Conſtitutio.*

Impedimentum matrimonii, vide *Matrimonium.*

Impubes, vide *Filius*, *Parens*, *Pater*, & *Tutor.*

Indulgentia.

Indulgentia plenaria conceditur ingredientibus aliquas religiones in ipſo ingreſſu, & iterum in morte. 242.8

Vide *Profeſſio*, & *Societas Jeſu.*

Ingratitudo.

Ingratitudo Dei negativa, & non privativa datur, ſi quis ſine juſta cauſa egrediatur, vel non ingrediatur religionem a Deo vocatus. 185.4

Ingreſſus Religionis.

Ingreſſus Religionis in quacumque ætate licet, neque ullo jure prohibetur. 152.2.& ſeq.

Impubes poteſt ingredi religionem parentibus non contradicentibus. 153.8

Ante uſum rationis licet ingreſſus religionis, ſi parentes poſitive conſentiant. ibid.10

Fœminę poſt Conc.Trident.poſt 12.ætatis annum non poſſunt ingredi, nec profiteri licite ſine Epiſcopi examine. ibid.9

Fœmina eſt inhabilis ad ingrediendam virorum religionem, & vir, ad religionem fœminarum. 159.1

Fœmina coacta ingredi Monaſterium eſt inde educenda, 177.5

Vide *Pater*, *Parens*, *Tutor*, *Conſtitutio*, *Caſtitas ſimplex.*

Ingreſſus in religione reformata eſt valde utilis pueris ante annos pubertatis. 158.7

Ipſis vero religionibus præcipue Mendicantibus non expedit regulariter loquendo, talis puerorum ingreſſus, & educatio, ibid.8.& 9

Aſſignantur impedimenta, quæ reddunt perſonam inhabilem ad ingreſſum religionis. 159.5.6.& 7

Ingreſſus religionis ſine licentia alterius conjugis, & illi poſtea conſentiat, validus eſt, neque oportet iterum incipere novitiatum. 160.10

Item, quando profeſſus tranſit ad aliam religionem, ſi poſtea detur facultas. 161.12

Item ſi Epiſcopus ingrediens poſtea a Papa licentiam obtineat, ibid.14

Item ſi quis recipiatur cum impedimento prohibente ingreſſum, & directe irritante profeſſionem, non ita, ſi directe irritet ingreſſum. 162.16

Et illicitus ingreſſus religionis, ſi quis ſcienter occultet impedimentum grave animi, vel corporis, quod eſt ineptus ad onera religionis. ibid.19

Vide *Filius*, *Pater*, *Frater*, *Crimen*, *Carentia uſus rationis*, *Debitor*, *Epiſcopus*, *Excommunicatio*, &c.

Ingreſſus religionis neceſſario ex natura rei fieri debet cum plena ſcientia, cognitione, ac deliberatione in particulari talis ſtatus. 174.2

Ut exequatur eget conſultatione. ibid.4

Ad conſulendum religionis ingreſſum non eſt expectanda motio extraordinaria Spiritus ſancti, ſed ſatis eſt aliqualis. 175.5

Ut debito modo fiat, debet fieri recta intentione, & perfecte, ac voluntarie. ibid.6.& 8

Eſt approbandus ingreſſus propter honeſtum finem ex occaſione temporali procedens, diligenter tamen examinandus. ibid.7

Suadere illum eſt bonum ex ſuo genere, magna tamen prudentia utendum. ibid.10

Ingreſſus religioſus ad habitum ſuſcipiendum poſtulat libertatem ingredientis liberam a tribus defectibus a violentia. 176.1

A deceptione. 177.6 A ſimonia. 179.15

Vide *Deceptio*, *Receptio*, *Poteſtas*, *Simonia.*

Numerantur aliqui effectus ab ingreſſu religionis provenientes. 185.1.& ſeq.

Per ingreſſum religionis diſſolvuntur ſponſalia ſolum ex parte manentis in ſeculo, & poteſt contrahere ante profeſſionem alterius. 187.10

In caſu vero, quod alter egrediatur, ſi manens in ſæculo adhuc ſit ſoluta, probabilius eſt non teneri ad contrahendum cum illo. ibid.11

Probabile etiam eſt teneri, ſi a principio non acceptavit talem remiſſionem, ſed potius expectavit, an profiteretur. ibid.

Vota, quæ impleri poſſunt, & urgent ante ingreſſum religionis, debent prius impleri, nec commutantur ex vi juris; poſſunt tamen commutari ex intentione voventis, ſi habeat ex tunc animum ingrediendi religionem, & commutandi talia vota in hanc obligationem. 243.8

Vota vero, quorum impletio non urget ante ingreſſum religionis, non ſunt ex neceſſitate ante implenda. ibid.9

Quomodo commutentur vota per ingreſſum religionis, & quæ obligatio maneat poſt ingreſſum. 246.21

Vide *Votum religionis.*

An poſt ſponſalia de futuro copula intercedente, poſſit ſponſus ingredi religionem, & ad id voto ſe obligare cum injuria ſponſæ. 390.16

Vide *Caſtitas ſolemnis.*

Conjux poteſt revocare licentiam alteri datam ad ingreſſum religionis. 160.7

Et ſi uterque religionem ingrediatur, & alter non perſeveret, poteſt alium revocare. ibid.

Vide *Profeſſio.*

Impedimentum annullans profeſſionem religionis, non annullat ingreſſum illicite factum; niſi id ſpecialiter exprimatur, ibid.10.& 16.

Inquiſitio, vide *Receptio.*

Joannes.

Beatus Joannes Baptiſta juxta multorum ſententiam fuit auctor religioſi ſtatus. 118.1

Virgo fuit, & votum Virginitatis fecit. 364.19

Beatus Joannes Evangeliſta, an fuerit a nuptiis Canæ Galilææ vocatus ad Apoſtolatum relicta ſponſa. 380.3.25.& 26

Vide *Apoſtolus.*

Beatus Joſeph Virgo fuit, & votum caſtitatis emiſit. 364.19

Irregularitas, vide *Caſtitas clericalis.*

Irritare, & *Irritatio.*

Irritare poteſt Prælatus ſubditorum vota, & promiſſiones homini factas, 93.8

Unde proveniat in Prælato hæc poteſtas, ibid.11

Irritatio duplex, directa & indirecta, in votis religioſorum provenit a poteſtate dominativa Prælati, & non a juriſdictione. 116.6.& 7

Poteſtas irritandi vota religioſorum provenit ex traditione facta a religioſo per profeſſionem, & non ex voto obedientiæ. 123.7

Dominus non poteſt omnia vota ſervi irritare abſolute, ſed ſolum ex parte materiæ, 220.3

Votum, vel aliquid aliud poteſt eſſe irritabile, & irritari, non tamen diſpenſabile, & diſpenſari. 258.26.& ſeq.

Actus a jure humano dupliciter irritari poteſt. 277.4

Vide *Votum religionis*, *Caſtitas ſimplex*, & *Parens.*

Juramentum.

Juramentum de ſervandis ſtatutis alicujus collegii non obligat ad ſervanda ſtatuta conſuetudine derogata. 479.18

Vide *Profeſſio*, & *Matrimonium.*

Juriſdictio, & *Jus.*

Juriſdictio ordinaria poteſt limitari per reſervationem. 114.25

Vide *Poteſtas.*

Ex jure divino poteſt aliquid eſſe dupliciter. 304.10

Jus dupliciter ſumi poteſt. 298.12

Jus proprie dictum quale ſit. 301.29

L

Labor.

LAbor manuum in ordine ad vitam ſuſtentandam quando cadat ſub præceptum. 317.12.& 13

Vide *Religioſus*, *Filius*, & *Monachus.*

Legatum.

Legatum religioni relictum ſub conditione repugnante paupertatis voto, non eſt acceptandum, & eſt ipſo jure nullum. 332.34

Vide *Paupertas ſolemnis.*

Lex

Lex.

Lex prohibens, non irritat, niſi id expreſſe declaret. 105.3

Vide *Conſuetudo*, & *Præceptum*.

Licentia.

Qualis ſit licentia Prælati expreſſa, & tacita. 326.6

Vide *Paupertas ſolemnis*.

M

Malitia, vide *Peccatum*. *B. Virgo Maria.*

BEata Maria Virgo a primo inſtanti conceptionis perfectionem a Deo accepit, illi tunc Deus abſtulit fomitem, & infudit virtutes; in eo etiam elicuit actum charitatis. 11.7

Votum perpetuum Virginitatis emiſit. 364.19

Vide *Baptiſmus*.

Maritus, V. *Votum religionis*, *Caſtitas ſimplex*, & *Conjugatus*.

Mater, vide *Parens*, & *Pater*.

Matrimonium.

Inhabilitas ad matrimonium non oritur per ſe, nec ex voto caſtitatis, nec ex aliqua conſecratione, aut benedictione humana.

Neque ex traditione religioſa. 7.5.& cap.8.& 9

Oritur vero ex jure Eccleſiaſtico. 85.5

Inhabilitas ad matrimonium, ut poſſit induci, ſupponit auctoritatem publicam, & ſupernaturalem. 84.9

Non eſt inhabilis ad matrimonium, qui vere ſe tradit religioni, non tamen habet animum vovendi, nec ſe obligandi ad caſtitatem. ibid.2

Impedimentum ſequentis matrimonii eſt habitus religionis aſſumptus, etiam ſine profeſſione. 176.8

Item profeſſio nulla, quando ex illa manet votum ſimplex caſtitatis. 279.14

Vide *Votum Religionis*, *Votum caſtitatis*, *Profeſſio*, *Caſtitas ſimplex*, *Clericalis*, & *ſolemnis*, item *Conſecratio*, *Clericus*, *Servus*, *Ordo*, *Religioſus*, *Societas Jeſu*.

Matrimonium conſummatum, ſine conſenſu alterius conjugis inhabilitat ad ingreſſum religionis invalidando illum. 159.5

Matrimonium contrahens poſt Baptiſmum cum voto caſtitatis antea facto nullam incurrit pœnam. 437.18

Matrimonium ſub conditione, etiam per verba de præſenti impleta conditione non incipit eſſe matrimonium, donec replicetur. 239.18

Qui ita contraxit, impleta conditione tenetur præbere conſenſum, & ad id cogi poteſt. ibid.20

Matrimonium ſemel nullum, nunquam incipit eſſe validum etiam ablato impedimento propter ſolum temporis fluxum. 269.3.& ſeq.

Ut matrimonium nullum ratificetur, non eſt neceſſarium, ut uterque conſenſus eodem tempore exprimatur, ſed ſatis eſt eundem conſenſum præſumptive concurrere. 273.19

Conjugi etiam juranti ſe invalide contraxiſſe matrimonium ex quocumque defectu occulto, non creditur in judicio, niſi aliunde interveniat ſufficiens probatio. 282.5

Si quis ex metu cadente in conſtantem virum contrahat matrimonium, & poſtea in foro externo metum probare non poſſit, poteſt in conſcientia de facto ſe ſeparare, & fugere, niſi aliunde ad aliud obligetur. 283.9

In matrimonio rato, in nullo caſu, etiam graviſſimæ neceſſitatis, poteſt Epiſcopus diſpenſare. 247.5

Matrimonium ratum nunquam diſſolvitur ex natura rei, ſed ſolum per ſuperioris poteſtatem. 248.6

In matrimonio rato poteſt Papa diſpenſare. 252.12.& 13.257.21

De facto diſpenſavit Gregor. XIII. 251.6

Matrimonium ratum, & conſummatum non poteſt diſſolvi per diſpenſationem etiam a Papa. 257.23

Nullum præceptum poſitivum datur obligans omnes & ſingulos homines pro aliquo tempore ad Matrimonium contrahendum. 361.4.& 5

Dabatur vero naturale, obligans ſolum primos homines ad humanam propagationem tam pro ſtatu innocentiæ, quam naturæ lapſæ, pro tempore illo neceſſitatis. ibid.6

Poſt illud vero tempus neceſſitatis, nullum hominem in particulari obligabat. 362.7

In lege veteri nullum præceptum matrimonii contrahendi fuit, neque in lege gratiæ eſt. ibid.

Matrimonium contrahentium varii fines. 368.4

Matrimonium factum, contra promiſſionem vel ſponſalia etiam jurata, eſt validum. 372.8

Extra matrimonium nemo poteſt ſola privata voluntate ita alteri corpus ſuum tradere, ut ſe reddat inhabilem ad matrimonium. ibid.9. uſque ad 12

Matrimonium ſervi invito domino eſt validum. ibid.14

Matrimonium per procuratorem contractum poſt revocatam facultatem, non eſt validum: neque hæc facultas contrahendi poteſt dari irrevocabiliter. 373.11

Fœmina converſa ad fidem poſt matrimonium conſummatum, licite poteſt alium maritum fidelem aſſumere, ſi cum infideli manere non poſſit ſine injuria creatoris. 385.27

Meritum.

Meritum præmii eſſentialis non ſolum a charitate, ſed ab aliis virtutibus provenit. 10.19

Metus.

Metus levis, & gravis explicatio, & differentia. 215.11

Metus reverentialis duplex; ſecundus, non primus ſufficit ad matrimonium irritandum. 216.16.17

Vide *Profeſſio*, *Caſtitas clericalis*, & *Matrimonium*.

Miniſterium.

Miniſterium Eccleſiaſticum diſtinguitur a ſtatu; ordinatur ad bonum commune, ſtatus vero ad privatum. In proœmio.

Monachus.

Monachi olim habitabant extra urbes, & ſeparatim. 129.9

Inter Monaſteria monachorum & clericorum, quæ differentia fuerit. ibid.

Monachi occupabantur in divino officio canendo, vel in operibus manuum, primum exercitium adhuc perſeverat, non ita ſecundum. ibid. Vide *Status*.

Monialis.

Vide *Paupertas ſolemnis*, *Status*, *Obedientia ſolemnis*, *Ingreſſus Religionis*, *Novitius*, *Conſtitutio*, *Pater*.

N

Nazaræus.

NAzaræi non fuerunt vere religioſi, neque veram fidem habuerunt. 121.14

Neceſſitas.

Neceſſitas triplex explicatur. 162.2

In extrema neceſſitate conſanguinei, vel proximi, ſolum tenetur quis ſi poteſt ſubvenire, & per breve tempus differre religionis ingreſſum. 164.9

Quænam cenſeatur gravis neceſſitas parentis, propter quam filius tenetur non ingredi religionem. 165.13.& 14

Nepos in neceſſitate extrema avi non tenetur per multum tempus differre religionis ingreſſum. 164.8.& 9

Vide *Filius*, *Profeſſio*, *Obligatio*, & *Parens*.

Novitius, & *Novitiatus*.

Novitius non habens votum religionis poteſt egredi ſine rationabili cauſa, & abſque ullo peccato. 137.7

Non poteſt vero expelli ſine cauſa, quin expellentes graviter peccent. ibid.& 186.5

De bonis novitii, vel novitiæ tempore novitiatus nihil etiam ſub ratione mutui poteſt tribui monaſterio, excepto victu & veſtitu: de aliis vero bonis poteſt. 179.16

Novitius per religionis ingreſſum non obligatus ad profitendum, quamvis non habeat juſtam cauſam ad egrediendum. 185.2.& 4

Egrediens non tenetur ſatisfacere expenſas a ſe factas in religione. 186.5

Religio non tenetur novitio egredienti reſtituere, quod donavit in ſuam ſuſtentationem, niſi quod non conſumpſit. ibid.

Novitius non poteſt licite contrahere matrimonium. ibid.8

Si contrahat, & conſummet, tenetur egredi, ubi primum commode poſſit, alioquin tenetur ad reſtitutionem expenſarum religionis: ſi vero non conſummavit, & velit adhuc manere animo profitendi, vel ſaltem expectandi, an a Deo ad id moveatur, poteſt. ibid.

Novitio per ingreſſum religionis priora vota non extinguuntur, ſed ſuſpenduntur. ibid.

Novitius gaudet privilegio canonis & fori. 187.12

Vide *Ingreſſus Religionis*.

Novitius in conſcientia non tenetur ad obſervantiam regularem, aliquo tamen modo ſubeſt diſciplinæ religioſæ. 196.2

Novitius quomodo obligetur & peccet circa caſtitatem. ibid.3

Circumſtantia novitii in peccato contra caſtitatem quando non eſt aperienda in confeſſione. ibid.

Circa paupertatem in bonis religionis quomodo obligetur & peccet. ibid.5

Circa bona propria quid poſſit facere. ibid.6

Ante factam profeſſionem moriens in monaſterio, ſive non moriens, poteſt libere teſtari prætermiſſo monaſterio, niſi prius ſua dona illi donavit, aut obtulit. ibid.7

Nulla religio poteſt novitium prohibere vel cogere, ut teſtamentum non condat, vel monaſterium relinquat hæredem, ſive tale teſtamentum fiat cauſa mortis, ſive ut profeſſio ſequatur, ſive alio modo. ibid.8

Si no-

Si novitius moriatur infecto teſtamento religio non illi ſuccedit. 197.9
Religio poteſt retinere bona novitii donata inter vivos, quoad omnia vel copioſa bona, ſi moriatur, & quoad moderata, ſi recedat. ibid.10.& 11
Quando & quæ donationes inter vivos novitiis prohibeantur a Concil. Tridenr. ibid.11
Novitius poteſt retinere beneficia Eccleſiaſtica, neque illis eſt privatus, aut privandus ſine illius conſenſu. Item facit fructus ſuos, ſi non poſtulant perſonalem reſidentiam, & aſſiſtentiam. 198.12
Renuntiatio beneficii a novitio facta non habet effectum niſi ſecuta profeſſione. ibid.
Novitius non poteſt de novo provideri, nec acquirere beneficium ſeculare licite, tam ex parte conferentis, quam recipientis; valida tamen eſt collatio. ibid.13
In favorem tamen religionis indigentis poteſt ſuperior habens poteſtatem in hoc licite diſpenſare. ibid.
Novitio licite, & valide poteſt conferri beneficium regulare ſimplex; non ita habens adminiſtrationem. ibid.14
Novitius nec valide, nec licite poteſt eligi ad dignitates religionis; quoad Epiſcopatum vero & alias inferiores, valide, ſed non licite. ibid.15
Quando & quomodo poſſit active eligere. 199.16
Non eſt excludendus ab electione, ſi velit adeſſe, alii tamen non tenentur vocare. ibid.
Novitius intra annum novitiatus poteſt ordinari. ibid.17
Attento jure communi facultas & dimiſſoriæ literæ probabiliter dari poſſunt ab Epiſcopo, in cujus diœceſi eſt monaſterium: probabilius a ſolo Epiſcopo, in cujus Diœceſi novitius habebat domicilium. ibid.
Hoc facere poſſunt ſuperiores ex privilegio. ibid.
Novitius ſecluſo ſcandalo, non tenetur ſub culpa obedire, nec ſervare regulam; tenetur tamen per violentiam non reſiſtere religioſæ diſciplinæ. ibid.18
An, quando, & quomodo debeat puniri etiam carcere ante dimiſſionem. ibid.
Prælatus religionis reſpectu novitii habet curam proprii parochi, & Epiſcopi: illi poteſt ſub pœnis, & cenſuris præcipere, quæ parochus & Epiſcopus. ibid.
Novitius non tenetur recitare officium canonicum. 200.19
Novitiatus inchoari poteſt ante 10. ætatis annum expletum. 152.6
Ex jure divino nullum certum novitiatus tempus ante profeſſionem requiritur. 187.1
Requiritur tamen ex jure poſitivo Eccleſiæ tempus unius anni. 188.3
Olim annus novitiatus non erat ſimpliciter neceſſarius niſi forte in religionibus Mendicantibus. ibid.4
Annus novitiatus poſt Concil. Trident. eſt ſimpliciter neceſſarius. ibid.5
Non eſt de ſubſtantia novitiatus, ut fiat in habitu talis religionis. ibid.4
Annus novitiatus eſt computandus a die, in quo aliquis ut novitius admittitur. ibid.
Annus novitiatus formaliter incipit a puncto, in quo & ex intentione religionis, & ex conſenſu novitii admittitur ad talem religionem, in ſtatu novitiorum. 189.6.& 9
Annus novitiatus poteſt poſt annos pubertatis ante 16. ætatis annum inchoari, & expleri ante 16. 190.8
Finito novitiatus anno poteſt differri profeſſio, ſi detur cauſa rationabilis. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis.*
Diſtinctio inter ſtatum novitiatus ſeu probationis, & actualem probationem. 190.3
Novitiatus ſubſtantialiter exigit, ut non fuerit facta profeſſio in tali religione. ibid.4
Non ſolum profeſſio re ipſa valida, ſed etiam exiſtimata tam ex parte religioſi, quam religionis, tollit rationem novitiatus. ibid.5.& 6
Novitiatus includit ſubſtantialiter aliquid poſitivum, quod exterius fiat, & moraliter duret, & in quo conſiſtat. 191.7
Nulla actualis probatio eſt de ſubſtantia novitiatus præter voluntariam permanentiam in tali ſtatu, cum ſufficienti exteriori ſignificatione illius. ibid.8
Non eſt de ſubſtantia novitiatus deferre habitum novitiorum etiam ubi eſt diſtinctus ab habitu profeſſorum. ibid.10
Commoratio intra clauſtrum, ſi ſumatur materialiter, non eſt de ſubſtantia novitiatus. 192.13
Eſt vero, ſi ſumatur formaliter. ibid.14
Novitius ſi ſtatim ac ingreditur, incidat in lectum ægrotus, & ita duret per annum, cenſetur verus annus novitiatus, & poteſt profiteri. 193.15
Annus novitiatus neceſſario debet eſſe integer, & computari de momento ad momentum: neque tamen oportet addere anno unum diem. ibid.1
Debet eſſe annus continuus & non interruptus. ibid.3
Quando & quomodo interrumpatur, ita ut ſit neceſſe illum iterum inchoare. 194.5.& 6.& 7
Regula univerſalis eſt, quoties juxta conſuetudinem religionis cenſetur nova receptio neceſſaria, annus etiam novitiatus ſufficienter interruptus exiſtimatur. ibid.6
Annus novitiatus debet eſſe continuus uſque ad profeſſionem, & non ſufficit integer ſemel, v. g. ſi quis egrediatur anno expleto, & poſtea iterum redeat, prior annus non ſufficit ad profitendum. 195.8.9.& 10
Vide *Profeſſio.*

Nuptiæ.

Nuptiæ a quibuſdam hæreticis damnantur, ab aliis vero abſtinere ab illis damnatur. 360.1.& 2

O

Obedientia ſimplex.

Obedientia duplex, ſpecialis & generalis. 457.5
Obedientia quatenus eſt ſubjecto propriæ voluntatis ad alienam eſt honeſta & opus conſilii. ibid.5
Obedientia ſimplex eſt honeſta. 460.23
Reſpectu cujus perſonæ convenientius fiat votum ſimplex obedientiæ. ibid.24
Votum obedientiæ poteſt fieri per duas promiſſiones, unam Deo, & alteram homini factam. ibid.2.& 462.9
Et tunc in illius violatione datur duplex malitia ſpecie diſtincta. 461.5
Utraque mortalis ex genere ſuo. ibid.6
Obedientia poteſt fieri per ſolam promiſſionem homini factam. ibid.8 vel Deo. 462.10
Obedientia in religione facta includit promiſſionem Deo, & homini ſimul factam. ibid.13
Extra religionem vero facta regulariter ex voventis intentione includit ſolam promiſſionem Deo factam. ibid.
Imo non poteſt aliter fieri jure Eccleſiaſtico talem promiſſionem homini factam irritante. ibid.14
Vide *Votum obedientiæ.*
Obedientia ſimplex obligat ad res poſſibiles, honeſtas, & non impeditivas melioris boni. 463.2.& ſeq.
Ex vi voti obedientiæ ſimplicis non tenetur quis obedire, ſi præcipiatur matrimonium contrahere, aut non ingredi religionem, aut ingredi laxiorem. ibid.2
An teneatur obedire, quando non in uno, vel alio opere, ſed in univerſum in toto vivendi modo præcipiuntur ea opera & vivendi ratio, quæ voventem potius impediunt, quam juvant ad profectum virtutis. ibid.4
In dubio an ſit honeſtum, quod præcipitur, non tenetur obedire. ibid.5.& 6
Licitum tamen & melius eſt obedire. ibid.8.& ſeq.
Quæ difficultas & arduitas operis præcepti ab obediendo excuſet. 464.10
Hoc votum ſemper habet materiam limitatam quoad varietatem, multitudinem, perfectionem, ad difficultatem operum per reſpectum ad vovendum, & ejus ſtatum. ibid.11
Sub materia hujus voti regulariter non comprehenduntur pertinentia ad mutationem ſtatus, unde non poteſt quis obligari, v.g. ad ingrediendum religionem. ibid.12
Item neque ad non aſſumendum inferiorem ſtatum: ut, v. g. ne vidua vel virgo contrahat matrimonium. ibid.13
Similiter non comprehenduntur omnia opera virtutis, quamvis non ſint directe pugnantia cum ſtatu voventis. 466.20
Hoc votum non eſt neceſſario connexum cum voto paupertatis, aut caſtitatis. 465.15
Quælibet perſona cujuſcumque conditionis hoc votum emittere poteſt. ibid.16
Etiam Papa. ibid.17
Item Epiſcopus, vel alius Prælatus. ibid.19
Tranſgreſſio obedientiæ ſimplicis ex ſuo genere mortalis eſt. 466.1
Quando ſuperior præcipit per voluntatem inefficacem non obligat, & omiſſio nulla eſt culpa. ibid.3
Quando vero præcipit per voluntatem efficacem ſufficienter ſignificatam, non ſolum de actione, ſed etiam de ipſa obligatione votum obligat. ibid.4

Non

Non ita, quando præcipit per voluntatem efficacem de ſola actione. ibid.6
Ut voluntas præcipientis obliget, neceſſarium eſt, ut illa in particulari vel in generali per ſe, vel per alium ſufficienter declaretur quibuſcumque ſignis, regulariter tamen debent dati verba vel prolata vel ſcripta. 467.8
Ut peccatum inobedientiæ ſit mortale, requiritur materia gravis; neque ſuperior in re levi ſub mortali obligare poteſt; ſi vero materia ſit gravis, & ſimul declaret ſuperior ſe velle obligare quantum poteſt, tunc erit peccatum mortale non obedire. ibid.10
Superior non cenſetur velle obligare ſub mortali in materia gravi, niſi præcipiat in virtute obedientiæ, aut alio modo æquivalenti. ibid.11.& 12
Intentio ſuperioris obligantis ſub mortali colligitur vel ex forma præcipiendi, vel ex gravitate pœnæ impoſitæ. ibid.10
In materia gravi quando ſuperior ſimplici tantum verbo præcipit, tranſgreſſio non eſt mortalis, nec venialis contra votum obedientiæ, poteſt vero eſſe contra aliam virtutem. 468.13
Quæ cauſæ excuſent ab obligatione & violatione obedientiæ. ibid.14
An periculum gravis damni excuſet ab obediendo. ibid. 15.& 16.
Præceptum obedientiæ religioſæ cum periculo vitæ regulariter imponi non poteſt, aliquando ex cauſa gravi poteſt. ibid.16
Votum obedientiæ ſimplex non eſt reſervatum; ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. ibid.17
Requirit cauſam legitimam ut valide diſpenſetur in toto, vel in parte. 469.19
Epiſcopatus an poſſit auferre obligationem obediendi in particulari impoſitam, & ſibi reſervare. ibid.
Superior cui promiſſa eſt hæc ſimplex obedientia, an & quomodo valeat in illa diſpenſare. ibid.18.& 19

Obedientia ſolemnis.

In ſtatu religioſo verum obedientiæ votum fit. ibid.4
Eſt quid formaliter diſtinctum a traditione incluſa in profeſſione. ibid.5
Ad perfectam & Evangelicam abnegationem traditio religioſa & promiſſio obedientiæ requiritur. 470.6
Vide *Traditio*, *Solemnitas*, & *Votum obedientiæ*.
Tranſgreſſio obedientiæ religioſæ habet duas malitias ſpecie diverſas, unam contra religionem, aliam contra juſtitiam. ibid.2
In peccato obedientiæ præter malitiam ſacrilegii, eſt unica tantum injuſtitiæ, & nulla alia malitia reſpectu prælati. 471.3
Poteſt aliquando eſſe aliqua ſpecie diſtincta ratione materiæ præceptæ. ibid.5.& 6
Inobedientia ſolum quando formaliter intenditur, cauſat malitiam, ſpecie diverſam ab aliis, & ex ſuo genere mortalem. 472.7
Requiritur tamen ad hoc, ut ſit peccatum mortale, abſolutus contemptus ipſius Prælati, ut talis eſt, ſeu poteſtatis ejus. ibid.
Materia voti obedientiæ poteſt eſſe lex, aut conſtitutio, aut Prælati præceptum. ibid.1
Tota regula continetur ſub materia obedientiæ religioſæ. 473.6
Votum obedientiæ non addit regulæ obligationem ſub mortali, niſi in regula exprimatur, vel ſupponatur. 474.9.10.& 11
Si regula obliget ſub veniali, votum etiam obligat ſub veniali, ſed alterius ſpeciei. ibid.12
Duobus modis poteſt regula obligare ſub mortali. ibid.10
Et duobus ſub veniali. ibid.11
Si vero regula ſub nullo peccato obligat, ſimiliter nec votum. 475.13
Eſt tamen adhuc aliqua imperfectio intra virtutem religionis, & voti, non ſervare talem regulam. ibid.17
Quid dicendum, ſi quis faciat votum obediendi ſecundum regulam, aut votum ſervandi regulam. ibid.14
Tranſgreſſio præcepti Prælati non volentis ullam obligationem in conſcientia imponere, per ſe & ſecluſo contemptu non eſt peccatum mortale, aut veniale. ibid.13
Materia proxima obedientiæ eſt ſuperioris præceptum, dummodo ſit validum, remota vero res, vel actus, qui præcipi poteſt. 476.1
Ut præceptum Prælati ſit validum, ita ut votum obliget ad illius obſervantiam, præter voluntatem requiritur poteſtas in præcipiente, & materia capax præcepti. ibid.
Solum res honeſtæ, indifferentes ex objecto, & quæ non apparent malæ, poſſunt ab homine præcipi, & eſſe materia obedientiæ: item quæ cadunt directe ſub regula, vel reductive, ſi præcipiantur. Quod vero conſtat eſſe contra regulam religionis, non eſt materia hujus voti. ibid.2
Ex voto obedientiæ ſolum tenetur religioſus obedire Prælato juxta profeſſionem regulæ, id eſt intra illius limites. 477.5.& ſeq.
Religioſus delinquens obligari poteſt ex præcepto non ſolum ad paſſive ſuſtinendam pœnam ſibi impoſitam, ſed etiam ad eam active ſuſcipiendam. ibid.7
Religioſus tenetur obedire, quoties major aliqua auctoritas quam ordinaria regulæ additur, vel ad præcavenda mala, vel ad majorem cautelam religioſo ſtatui conferentem. ibid.8
Votum obedientiæ poſito præcepto obligat moniales ad clauſuram, non vero votum caſtitatis. ibid.
An & quando teneantur religioſi obedire & obſervare, ſi religio edat de novo conſtitutiones auſteriores, quam antea haberet, quamvis in illas non conſenſerint, neque ſecundum illas profeſſi prius fuerint. 478.10.12.13
Papa an & quomodo poſſit præcipere & addere tales auſteritates. ibid.11
An & quando profeſſus in religione, quæ a rigore ſuæ primitivæ regulæ remiſit, poſſit in virtute obedientiæ cogi ad regulam primitivam obſervandam facta reformatione, vel antequam fiat. 479.17
Obedientia Evangelica, ut ſit perfectiſſima, debet ſe extendere aliquo modo ad omnia perfecta ſine ulla limitatione. 480.1
Ad obedientiam requiritur, ut non ſit de re mala, ſive intrinſece, ſive extrinſece ex prohibitione, & ut materia ejus non ſit contra regulam. 481.4
Perfecta obedientia Evangelica in externos, & internos actus cadere poteſt. ibid.5
In hoc excedit votum obedientiæ alia duo, quod interiorem voluntatem Deo offert. ibid.
Perfectiſſimam obedientiam non profitentur omnes religiones. ibid.6.& ſeq.
Hæc perfectiſſima, & univerſalis obedientia non repugnat omni ſtatui religioſo in particulari, fuit in Apoſtolis, & in primis religioſis Apoſtolorum imitatoribus; & de facto datur in Societate Jeſu. 482.9.& ſeq.
Quæ obligatio diverſa oriatur ex voto obedientiæ ſecundum determinatam regulam, & ex voto obedientiæ in omnibus, quæ regulæ non repugnant. ibid.11
Tranſitus religioſi ad ſtatum ſecularem eſt prohibitus a voto obedientiæ. 483.1
A nullo Prælato, neque a Papa poteſt præcipi in virtute obedientiæ. ibid.
Tranſitus ad religionem inferiorem vel æqualem eſt prohibitus a voto obedientiæ, neque ab ullo Prælato præcipi poteſt. ib.2
Tranſitus ad religionem perfectiorem non eſt materia voti obedientiæ nec negative, nec affirmative, non poteſt prohiberi, nec præcipi. ibid.4.5
Obligatio petendi licentiam Prælati ad hunc tranſitum non oritur ex voto obedientiæ, ſed ex lege Eccleſiaſtica. ibid.4
Poteſt in religione fieri votum tranſeundi ad aliam perfectiorem, ſi ſuperior, vel Papa præcipiat: hoc tamen votum non pertinet ad perfectionem ſtatus religioſi. ibid.5
Acceptatio Pontificatus a religioſo facta ſine conſenſu Prælati neque ex lege Eccleſiaſtica, neque ex voto obedientiæ eſt prohibita, aut irrita. 484.8
Sic electus, acceptans Pontificatum liber manet a jugo religionis, neque tenetur renuntiare & redire ad religionem. ibid.9
Acceptans Pontificatum invito Prælato nullum peccatum committit. ibid.10
Electio & acceptatio Epiſcopatus eſt prohibita ex jure Eccleſiaſtico, ſi fiat ſine conſenſu Prælati. 485.14
Poteſt etiam ex voto prohiberi, ut fit in Societate Jeſu. ibid.
Probabilius eſt electionem & acceptionem Epiſcopatus ſine Prælati conſenſu eſſe prohibitam ex voto obedientiæ, & ſolum irritam ex jure Eccleſiaſtico. 486.15
Adhuc tamen ſi Epiſcopatus immediate a Papa offeratur, licite & valide acceptari poteſt ſine conſenſu Prælati. ibid.16
An & quando poſſit religioſus acceptare Epiſcopatum ſine conſenſu Prælati, ſi ab aliis præter Papam offeratur aliis modis præter electionem. ibid.17

Acceptatio Epiſcopatus in caſu gravis neceſſitatis & extra illum religioſo præcipi poteſt a ſummo Pontifice ratione juriſdictionis ſupremæ. ibid.19.& 20
Hoc procedit, quamvis juraſſet, vel voviſſet non acceptare Epiſcopatum. 487.20
Hoc præceptum non eſt proprie materia voti obedientiæ. ibid.21
Nec generalis, nec alius prælatus poteſt præcipere ſubdito, ut acceptet Epiſcopatum. ibid.
Poteſt vero præcipere & obligare, ut acceptet beneficium curatum. ibid.23
Poteſt etiam illum tali beneficio privare valide ſine cauſa, quamvis malo animo id faciat. ibid.
Probabile tamen eſt ſolum ad beneficium regulare, & non ad ſeculare poſſe ſubditum obligare. ibid.24
Votum obedientiæ ſolum homini viatori ſeu Deo per illum præcipienti obligat. 488.2
Si Deus per ſe immediate, vel per Angelum, aut alio modo extraordinario præcipiat, non tenetur religioſus ex voto obedire. ibid.
Peccatum contra legem naturalem, & divinam poſitivam non habet ſpecialem malitiam ex circumſtantia voti obedientiæ. ibid.
Item neque contra legem Eccleſiæ. ibid.5
Votum hoc non obligat ad obediendum cuilibet homini, ſed illi tantum, cui religioſus voluntarie ſe tradit. ibid.
Obedientia domino, vel parenti debita non pertinet ad hoc votum. ibid.
An & quando ſit parendum potius uni, quam alteri, ſi contingat multis deberi obedientiam, aliis titulis præter votum. ibid.4.& 5
Votum obedientiæ obligat ad parendum omnibus prælatis religionis, ſervato ordine & reſpectu inter illos. 489.6
Votum obligat obedire præcepto ſuperioris prælati omiſſo inferioris contrario. ibid.7
Papa ex vi poteſtatis juriſdictionis poteſt præcipere religioſis in quacumque materia. 490.11.& 12
Item ut verus prælatus ex vi poteſtatis dominativæ, & obligare ex voto obedientiæ. ibid.10
Epiſcopus tamen ex poteſtate juriſdictionis, quam dominationis, atque adeo ex voto obedientiæ poteſt præcipere & obligare religioſos non exemptos etiam in materia ad regularem vitam pertinente. 491.15.16.& 17
Non exempti Epiſcopo ut vero & principali prælato promittunt obedientiam. ibid.17
Poteſtas ordinaria præcipiendi in virtute obedientiæ eſt in prælatis localibus religionum, & ab illis delegari. ibid.18
Alii officiales non habent hanc poteſtatem jure ordinario. 492.19
Votum obedientiæ obligat moniales ad parendum Abbatiſſis ut vere prælatis & matribus ſpiritualibus. ibid.20
Hæc poteſtas præcipiendi eſt in fœminis magis limitata quam in viris. ibid.
Votum obedientiæ a ſolo ſummo Pontifice duobus modis diſpenſari poteſt. ibid.1.& 2

Oblatus religioni.

Cum oblato religioni poteſt Papa diſpenſare, liberando illum ab omni obligatione ad talem religionem. 253.17
Vide *Profeſſio*, & *Parens*.

Obligatio.

Obligatio mutua debet dari inter religioſum, & ipſam religionem. 68.9
Obligatio abſolute ex parte religionis ad retinendum religioſum irrevocabiliter non eſt neceſſaria. 98.11.& 24
Contrarium non eſt iniquum. ibid.12.& ſeq.
Obligatio inter Deum & homines non oritur niſi mediante præcepto, & promiſſione ex parte Dei; ex parte hominis mediante voto, ſeu promiſſione. 78.11
Obligatio ſubveniendi & alendi in neceſſitate eſt major parentum ergo filios non emancipatos, quam filiorum ergo parentes. 168.1.2
Vide *Pater*.

Oratio.

Orationi ſemper vacandum quomodo intelligatur. 316.7

Ordo.

Ordo ſacer numeratur a ſubdiaconatu uſque ad Epiſcopatum. 404.2
Ordinibus minoribus & primæ tonſuræ poteſt Eccleſia adjungere inhabilitatem ad matrimonium. 255.13
ide *Caſtitas ſimplex*, *Clericalis*, & *Clericus*.

P

Papa.

PApa eſt ſupremus Prælatus religionum. 107.13. 248.6. 245.15
Vide *Paupertas ſolemnis*, *Obedientia ſimplex*, *Obedientia ſolemnis*, *Caſtitas ſimplex*, *Caſtitas clericalis*, *Caſtitas ſolemnis*, *Matrimonium*, *Poteſtas*, *Approbatio*, & *Votum religionis*.

Parens.

Parentes poſſunt directe irritare omnia vota filiorum impuberorum, nullo excepto. 144.3
Non poſſunt parentes irritare votum ſolemne caſtitatis annexum ſacris ordinibus, ſi filius impubes voluntarie ordinetur. ibid.4
Item neque votum caſtitatis ſimplex vel ſolemne a filio pubere factum, etiam illis invitis. 146.14
Parens poteſt vendere filium in ſervum ob gravem aliquam neceſſitatem, dum eſt in ſua poteſtate, non tamen poteſt in infantia ita donare religioni, ut poſt annos pubertatis teneatur permanere in monaſterio. 212.12
Vide *Pater*, *Votum religionis*, & *Paupertas ſolemnis*.

Parochus.

An Parochi & Prælati Epiſcopis inferiores teneantur perpetuo manere in ſuo munere. Negat Divus Thomas. 45.7.8.& 46.11
Quæ differentia detur inter illos & Epiſcopos. 47.20
Non ſunt inſtrumenta, & officiales Epiſcoporum, ſed ordinarii Paſtores, & cauſæ proximæ in ſuo ordine principales. ibid.21
Aſſignantur tres inferiorum paſtorum gradus. ibid.22.& 23
Parochi ſunt veri Paſtores, licet coadjutores & ſubordinati Epiſcopis. 48.24
Parochorum munus eſſe de jure divino, & conſequenter non poſſe ab Eccleſia auferri, eſt probabile. ibid.25
Parochi ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ. ibid.26

Pater.

Pater poteſt revocare a religione filium impuberem intra annum, ſi non conſenſit tacite, vel expreſſe illius ingreſſui. 153.8
Poteſt licite pater vel mater offerre religioni filium educandum ante uſum rationis, ut poſtea perſeveret. 154.12
In hoc caſu nec pater poteſt filium revocare, nec filium egredi ante annos pubertatis ſine conſenſu religionis. ibid.
Pater vel mater poteſt cogere ad ingreſſum religionis filium ratione utentem ante annos pubertatis, non expectata vel etiam repugnante illius voluntate. ibid.3
Hæc poteſtas manet in altero parente, ſi alius moriatur. 156.9
Pater licite & valide poteſt offerre filiam religioni repugnante matre. ibid.9.& 10
Non ita matre patre contradicente. ibid.11
Si vero pater non repugnet, quamvis poſitive non conſentiat, poteſt mater filium offerre. ibid.12
Pater non poteſt abſolute omiſſa filii cura, niſi ſufficienter ei provideat, illum deſerere, aut ingredi religionem. 168.1
Intelligitur hæc obligatio erga filium non emancipatum: nam erga emancipatum in neceſſitate poſitum eodem modo quo filius ergo parentes. ibid.2
Pater vel mater ſevere cuſtodiens & tractans filiam, ita ut tædio affecta eligat religionem ingredi, non facit illi violentiam, dummodo id non intendat, aut nimium excedat in paterna ſeveritate. 176.1
Pater vel mater ſine peccato poteſt cogere filiam ante annos pubertatis, ut ingrediatur monaſterium; non vero poſt pubertatem, quamvis ſit tantum ad educationem & clauſuram: non tamen incurrit propter hoc excommunicationem. ibid.
Item non incurrit excommunicationem, ſi relinquat hæredem ea conditione, ut ingrediatur monaſterium. 177.5
Vide *Votum religionis*.

B. Paulus.

Paulus neque ante, neque poſt Apoſtolatum contraxit matrimonium. 408.4.5.& 6

Paupertas ſimplex.

Paupertas actualis non eſt neceſſaria ad ſalutem, neque hominibus præcepta. 286.2.& ſeq.
Votum ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſt, ac de meliori bono. 288.2.& ſeq.
Voluntaria paupertas eſt utilis ad perfectionem, & inter opera conſilii computatur. 289.7.8.& 9

In

In voluntaria paupertate includitur voluntas carendi divitiis & actualis carentia. 290.10

Eſt optimum & opus conſilii vovere paupertatem. 291.14

Votum ſimplex paupertatis per ſe honeſtum eſt, & ſub conſilio cadere poteſt. 292.18

Votum hoc dupliciter fieri poteſt. ibid.

Relinquere bona ſua communitati non tollit veram rationem voti paupertatis. ibid.19

Votum ſimplex paupertatis extra ſtatum religioſum eſt optimum, & ad opera conſilii pertinet. ibid.2

Probabile eſt de facto plures ſanctos Eremitas hanc paupertatem perſonalem coluiſſe. ibid.

Enumerantur commoda & fructus paupertatis. 293.3

Quare Clericis & Epiſcopis annexa paupertas ſicut & caſtitas. ibid.5

Sine Pontificis facultate nullus, qui non ſit vere religioſus, titulo paupertatis voluntariæ ad ſacros ordines admitti poteſt. ibid.

Votum ſimplex paupertatis ſine voto obedientiæ conſiſtere poteſt. ibid.6

Item ſine voto caſtitatis. ibid.8

Materia remota voti paupertatis ſunt bona, quæ divitiarum nomine comprehenduntur. 294.2

Excluduntur ab hac materia, vita, membra ac facultates: item virtutes. ibid.

Honor & fama. ibid.3.& 12

Item beneficia Eccleſiaſtica & alia munera, dignitates ſeu tituli honorifici, ut v. g. Doctoratus quoad jura ſpiritualia & honorifica. 296.12

Comprehenduntur autem quoad emolumentum temporale illis annexum. ibid.14

Jus eligendi, præſentandi, confirmandi, inſtituendi, & omnis juriſdictio tam Eccleſiaſtica, quam ſecularis: item beneficia cathedræ & ſimilia tam quoad proprietatem, quam poſſeſſionem juris & facti, haberi poſſunt, quin violetur votum paupertatis. ibid.13

Jus ſuſcipiendi alimenta ex hoc vel illo monaſterio quomodo ſit vel non ſit materia paupertatis. 296.15

Jus decimarum, vel commendæ per ſe non eſt materia paupertatis. ibid.

Votum paupertatis duobus modis fieri poteſt. ibid.1

Dominia rerum temporalium ſunt pars principalis materiæ proximæ paupertatis. 298.13

Non ſemper eſt contra votum paupertatis appellare aliquid *rem meam*. ibid.

Votum paupertatis ſi eſt ſolenne, neceſſario excludit dominium tam præſens, quam futurum: ſi vero per ſe ſpectetur, ſolum obligat ad relinquendum dominium quod habetur, & nullum poſtea acquirendum, ſi vovens per illud dominio ſe privare intendit. ibid.14

Dives vovens paupertatem non eſt pauper, nec caret dominio ſuarum rerum, donec de illis diſponat. 299.15

Quando obligetur talis ad divitias relinquendas. ibid.16

Habens votum ſimplex paupertatis acquirit verum dominium, quamvis rem acquirendo vel accipiendo peccet. ibid.17

Licet is, qui paupertatem ſimplicem promittit, ſimul haberet voluntatem ſe reddendi incapacem omnis dominii, mutata voluntate acceptando dominium jam eſt capax, vereque dominium acquirit. ibid.18

Sic accipiens aliquam rem, an poſſit apud ſe retinere. 300.21

Non tenetur diſtribuere in pauperes, vel pios uſus, ſed pro ſuo arbitratu. ibid.23

Uſusfructus, uſus & propria poſſeſſio ſunt materia proxima paupertatis. ibid.24.25.& 26

Quid poteſt licite facere habens hujuſmodi votum, ſi hæres inſtituatur, vel ab inteſtato ſuccedat. 301.27

Uſus facti & omnis rei apprehenſio, aut tentio, vel pura adminiſtratio, quæ non ſit proprio jure & nomine, ſed alterius, non ita proprie ſunt materia voti paupertatis, ut omnino ex vi illius excludantur; aliqua tamen moderatio in his poteſt eſſe materia paupertatis juxta voventis intentionem. ibid.28.& 29

Omnimoda carentia veſtium non eſt paupertas profeſſa a Chriſto aut Apoſtolis. ibid.30

Etiam neque pura adminiſtratio, neque jus adminiſtrandi (quod non habet emolumentum pretio æſtimabile) per ſe repugnat paupertati. 302 31

Si votum paupertatis ſimpliciter fiat, & vovens nihil ſpecialiter intendat; exceſſus in uſu, & peculio facti, non eſt contra illud. ibid.31.& 33

Apud quem ſit dominium rerum, quibus utitur, vel quas requirit habens hujuſmodi votum. ibid.34.& 35

Reſolutio eſt, apud neminem eſſe. 303.37

Adhuc tamen eſt peccatum injuſtitiæ tales res illo invito auferre. ibid.38

Contra hoc votum peccatur habendo vel accipiendo dominium alicujus rei (ſub dominio poſſeſſio etiam propria, jus utendi, & fruendi proprium comprehenditur.) ibid.1

Hoc peccatum ex ſuo genere eſt mortale ſacrilegium. 304.2.& ſeq.

Ad peccatum mortale requiritur materia gravis. ibid.5

Qualis ſit hæc ex ſententia aliquorum. ibid.5.& 8

Quantitas gravis cenſetur illa, quæ promiſſa in eleemoſynam ſufficit ad violationem talis voti, & hæc videtur eſſe quantitas 4 argenteorum. 305.9.& 10

Differentia inter hanc paupertatem & religioſam. 306.20

Habens hoc votum poteſt illud graviter violare per ſacrilegium, quin peccet contra juſtitiam. 305.12.& 14

Quantitas furti, reſpective tamen ad talem religionem ſufficit, ut religioſus violet paupertatem. ibid.13

In perſona privata poteſt dari peccatum mortale furti ſine peccato mortali contra votum. 306.15.& 16

Item in religioſo, ſi furetur tertiæ perſonæ, & non ſuæ religioni. ibid.18

Secluſa proprietate & dominio vix invenitur alius modus violandi votum ſimplex paupertatis. ibid.19

Habens tale votum poteſt donata accipere ſine alicujus licentia ad uſum tantum: item poteſt aliis donare tanquam diſpenſator. ibid.

Non peccat per proprietatem, niſi directe intendat ſibi acquirere dominium. ibid.20

An & quomodo peccet per diſplicentiam voti facti. ibid.21

Hoc votum non eſt reſervatum, ex cauſa juſta poteſt a Papa vel Epiſcopo diſpenſari vel in toto vel in parte. 307.22

Vide *Votum Paupertatis*.

Paupertas ſolemnis.

Aſſignantur 4. modi paupertatis religioſæ. 308.7

Aliqua paupertas eſt neceſſaria ad religioſum ſtatum, & fuit ſervata ab initio Eccleſiæ. ibid.8

Probabile eſt aliquando ſtatum religioſum conſtituiſſe in aliquibus cum paupertate, quæ nec dominium, nec uſum independentem excluderet, ſed tantum uſum rerum ſuperfluum. 309.10

Tria impedimenta perfectionis, ſcilicet ſolicitudo rerum temporalium, amor divitiarum, & elationis occaſio per paupertatem auferuntur. ibid.11.& 12

Probabilius eſt ſemper fuiſſe in Eccleſia uſitatum, ut in ſtatu perfectionis paupertas eſſet per abdicationem proprietatis ſaltem quoad uſum. 310.14

In Eremitis quomodo fuerit uſus rerum non proprietarius. 311.17

Item in viris & ſacris virginibus, quæ olim in privatis domibus ſtatum religioſum profitebantur. ibid.19

Licet paupertas quoad carentiam dominii omnium bonorum fuerit ſemper uſitata in Eccleſia, non tamen videtur obſervata, in omni ſpecie vel tempore ſtatus religioſi. ibid.20

Dominium bonorum mobilium in ſtatu religioſo privato apud Epiſcopum fuiſſe, probabile eſt, probabilius apud ipſam perſonam privatam. ibid.

Idem de dominio rerum ſtabilium dicendum. 312.21

Religioſi in communitate viventes veriſimilius non habebant dominium rerum ſtabilium, vel mobilium. ibid.22.& ſeq.

Probabilius hujuſmodi dominium & proprietatem habere vel valide vel etiam licite, ex licentia juſta prælati, non repugnabat illi ſtatui. ibid.

Paupertas reddens incapacem dominii non fuit a principio in Eccleſia, ſed poſtea introducta. ibid.23

Probatur de Chriſto Domino. ibid.

Et de Apoſtolis. ibid.24

De Monachis ſolitariis. 313.27

Solennitas voti paupertatis a tempore Juſtiniani Imperatoris univerſaliter incepit. ibid.28

Juxta aliquos religioſus profeſſus poteſt retinere dominium ad breve tempus. 314.31

Vide *Paupertatis votum*, & *ſolemnitas*.

In communitate religioſa duplex paupertas dari poteſt. Prima excludens dominium & proprietatem a ſingulis perſonis. Secunda excludens etiam ab ipſa communitate. 314.2

Paupertatis in communi tres gradus. ibid.

Eſt de fide, laudabile eſſe religioſorum inſtitutum, qui paupertatem

tatem tam in particulari, quam in communi profitentes quoad carentiam poſſeſſionum ac certorum redditruum non ex ſolis eleemoſynis, ſed ex proprio manuum labore aluntur. 315.6.& 7
Item quando non ex labore, ſed ex ſolis eleemoſynis vel oblatis vel petitis vivunt. 316.8
Hoc genus paupertatis profeſſus eſt Chriſtus Dominus. ibid.
Item Apoſtoli. ibid.8.& 9
Item Apoſtolici viri, & alii ſancti. ibid.10
Hoc genus paupertatis & mendicitatis incepit a tempore S. Franciſci, & S.Dominici. 317.11
Eſt de fide & evidens laudabile eſſe inſtitutum, in quo paupertas cum abdicatione omnis proprietatis in particulari, & cum dominio bonorum in communi obſervatur. 319.21
Chriſtus & collegium Apoſtolicum habuerunt dominium rerum mobilium in communi. ibid.23
Item primitiva Eccleſia, antiquæ & novæ aliquæ religiones. ibid.
Religio fratrum Minorum non habet dominium etiam rerum mobilium in communi. 320.25
Nec Chriſtus nec Apoſtoli habuerunt dominium aut poſſeſſionem rerum ſtabilium in communi. ibid.27
Probabile tamen eſt aliquas Eccleſias viventibus adhuc Apoſtolis habuiſſe bona ſtabilia in communi. ibid.
In religioſis, qui ſtatum Apoſtolicum profitentur, perfectior eſt paupertas bonorum ſtabilium tam in particulari, quam in communi per ſe loquendo. 322.4
Ratione vero circumſtantiarum poteſt eſſe magis expediens habere poſſeſſiones moderatas in communi. 323.5
Non eſt perfectius regulariter loquendo, non ſolum bona immobilia non poſſidere, ſed neque ex uſu conſumptibilibus in futurum providere eas congregando, & conſervando. ibid.6
Non ſpectat per ſe ad majorem perfectionem habere hæc bona mobilia abſque dominio communitatis etiam pro illo tempore, quo poſſidentur. ibid.7
Paupertas in communi quoad immobilia eſt medium per ſe ad perfectionem: non ita quoad bona mobilia. ibid.
Quomodo hoc intelligatur. ibid.8.& 9
Hoc votum ex genere ſuo obligat ſub mortali ad non habendum dominium, vel proprietatem. 324.2
Primus modus peccandi eſt per directam voluntatem habendi dominium, quando & quomodo. ibid.3
Secundus eſt accipiendo rem moraliter æquivalentem dominio, vel acquiſitioni ejus. ibid.3.& 4
Deſiderium & delectatio moroſa quando ſit peccatum in hac materia. ibid.3
Accipere aliquid ſine licentia prælati ex genere ſuo eſt mortale, niſi ex levitate materiæ fiat veniale. 325.1
Licentia prælati, quando commode poſtulari poteſt eſt neceſſaria, ut res optime & ſincere fiat. ibid.3
Quando commode poſtulari non poteſt ſufficit præſumpta, & interpretativa cum intentione manifeſtandi prælato, & ſi res non ſit conſumpta, oportet manifeſtare, ut licite retineatur. ibid.
In rigore præcepti ſufficit tacita, vel probabiliter præſumpta ſuperioris voluntas etiam quando poteſt expreſſa licentia poſtulari, & ob aliquem humanum reſpectum vel pudorem, aut nonnullam difficultatem adeundi prælatum omittitur. ibid.4
Probatur de licentia tacita & ponuntur variis caſus. 326.7.& 8
De præſumpta. ibid.9.& 10
Diſplicentia ſuperioris quoad ſubſtantiam tollit voluntatem præſumptam, non ita quoad modum. 327.11
Licentia injuſta ex parte petentis aliquando excuſat illa utentem a peccato contra paupertatem, aliquando non. ibid.14
Idem dicendum de licentia injuſta ex parte materiæ. 328.15
Licentia injuſta ex parte prælati concedentis excuſat a peccato proprietatis recipientem. ibid.16
Aliquando vero non excuſat ab alio peccato vel ſcandali vel ſuperfluitatis. ibid.17
Licentia debita irrationabiliter tamen negata, vel probabiliter præſumpta neganda non ſufficit ad excuſandum a peccato proprietatis recipiendo. 329.19
Excipitur caſus extremæ neceſſitatis. ibid.21
Quæ quantitas ſit magna vel parva, ut illam accipere ſine licentia ſit peccatum grave vel veniale. 330.24
An ſit peccatum mortale accipere rem in quantitate ſufficienti ſine licentia, non ut habeatur, aut occulte poſſideatur, vel extra religionem expendatur; ſed ſolum ut religioni incorporetur, & publicus uſus illius habeatur, cum propoſito relinquendi illum, ſi ſuperior juſſerit. 331.30
Quæ quantitas in hoc caſu requiratur. ibid.32
Item quando res accipitur, & applicatur ad uſum proprium loco alterius ſimilis. Quæ ad ſimilem uſum ex bonis communibus monaſterii, danda eſt. ibid.28.& 31
An res ſic accepta fiat monaſterii; & an accipiens debeat eam monaſterio tradere, vel ei reddere, qui donavit, vel denique poſſit ea uti de licentia. ibid.33.34 & 35
An talis rei acquiſitio, & donatio poſſit revocari. 332.36
Uſurpatio ſine licentia ex bonis monaſterii eſt contra paupertatem & juſtitiam. ibid.
Eſt peccatum mortale uſurpare ſine licentia pecuniam monaſterii in quantitate ſufficienti. ibid.40
In aliis vero bonis monaſterii uſu conſumptibilibus, quæ pertinent ad cibum, & potum, ſi tantum ad proprium uſum actualem, & tranſitorium ſumatur aliquid, regulariter non eſt peccatum mortale, niſi damnificatio ſit nimia, & in re extraordinaria, ac pretioſiori. 333.41
Uſurpatio rerum, quæ uſu ſtatim non conſumuntur, ſi non accipiantur ut occultæ, & tanquam propriæ poſſideantur, ordinarie non eſt peccatum mortale. ibid.
Acceptio ab aliquo externo de bonis ejus ad ſolum uſum proprium, an & quale peccatum ſit. ibid.42
Quando liceat religioſo pecuniam mutuo accipere. ibid.44
Accipere pecuniam in cuſtodiam non eſt contra paupertatem. ibid.45
Quando liceat accipere pecuniam vel aliud donatum ab altero, ut reddat tertiæ perſonæ. ibid.
Solum peculium proprietarium repugnat paupertati. 334.1
Primum ſignum peculii proprietarii eſt poſſidere aliquid ſine ulla legitima licentia. ibid.2.& 3
Secundum ſignum eſt, ſi res poſſeſſa ita occultetur, ut non poſſit a ſuperiore inveniri. ibid.4
An & quando res a principio accepta cum ſola licentia præſumpta, ſi poſtea occultetur prælato, & ita retineatur, ſit ſufficiens ſignum proprietatis. ibid.5
An res accepta & poſſeſſa cum licentia expreſſa, ſi poſtea occultetur, ne poſſit, & contingat auferri, ſufficiat ad vitium proprietatis. 335.6
An habere aliquid clavi obſeratum ſine licentia, quoad illum modum habendi ſit peccatum proprietatis, quamvis res ipſa in ſe cum licentia habeatur. ibid.8.& ſeq.
An poſſit religioſus eſſe proprietarius ex eo ſolum, quod habeat aliquid ex licentia irrationabiliter & injuſte conceſſa. ibid.10.& 11
An ſaltem in hoc caſu committat aliud genus peccati contra paupertatem, vel aliam virtutem. 336.12.& 13
Licentia reſpectu ſui ipſius vel ſuperiorum prælatorum irrevocabiliter conceſſa religioſo, ut aliquid poſſideat, eſt invalida. ibid.14
Uſus bonorum proprietarius per paupertatem prohibetur. 341.1
Uſus proprietarius paupertati repugnans eſt omnis ille, qui propria authoritate fit. ibid.2
Ut hic uſus non ſit proprietarius, ſufficit licentia præſumpta etiam ſine propoſito poſtulandi a prælato, ut expreſſe ratam habeat donationem factam. ibid.
Ut uſus conſumendi vel alienandi bona religionis ſit validus requiritur juſta & legitima prælati licentia. ibid.4
Quando cenſeatur licentia juſta & valida. ibid.
An & quale peccatum ſit uſus bonorum religionis uſurpatus & diſpenſatus in extraneos ſine ulla licentia. 342.5
Circa ipſos religioſos. ibid.6
Peccat contra paupertatem ſine ulla licentia donans ex ſibi conceſſis ad uſum, quando ſeipſum privat illo commodo & non gravat religionem, in re alia, vel uſu. ibid.8
Item non poteſt res conceſſas ad unum uſum in alium convertere. ibid.
Mutuare bona religionis non licet ſine licentia. ibid.5
Sine debita licentia tam privatis religioſis quam officialibus & procuratoribus quibus committitur cura bonorum, non licet illa diſpenſare. 343.9
Prælatus non poteſt pro ſuo arbitrio bona monaſterii expendere. ibid.10
Idem dicendum de prælatis ſuperioribus. ibid.
Quæ donationes a Prælatis factæ ſunt licitæ, & quæ injuſtæ & invalidæ. ibid.11.& ſeq.
Expendere de bonis alienis ſine licentia & invito domino, eſt contra juſtitiam & paupertatem. ibid.14

Conce-

Concedente domino uſum facti determinatum, ſi cedat uſui in commodum ipſius religioſi, vel ei proprie donetur, eſt contra paupertatem ſine licentia illum accipere: non ita ſi uſus non cedit in commodum, neque ipſe pro ſe ipſum acceptet, ſed ſolum ut inſtrumentum transferendi rem ab uno in alium. 344.15

Quoties conceditur uſus facti indeterminatus, ſed abſolute pro arbitrio accipientis, acceptare illum vel applicare ſine licentia eſt contra paupertatem, non ita ſi ſolum acceptetur diſpenſatio facienda in alios nomine alterius, quamvis particularis applicatio, & electio eſſet commiſſa arbitrio religioſi. ibid.16

Res donatas & acceptas expendere vel conſumere ſine licentia eſt contra juſtitiam & paupertatem. ibid.17

Res ſic male accepta, ſi prior acceptio rata habeatur a Prælato, poteſt de ejus licentia expendi: ſi non habeatur rata, debet reſtitui domino. ibid.18

An & quando poſſit Prælatus dare licentiam religioſo, ut expendat, vel convertat in proprium uſum rem acceptam, ſi ſit in magna quantitate, vel pretioſa. ibid.19

An ſub decreto Concil. Trident. concedentis omnibus religionibus, excepta Minorum, habere bona immobilia, comprehendatur etiam religio Carmelitarum diſcalceatorum. 350.1.& 2

Huic privilegio renuntiavit Societas Jeſu profeſſa, & poſſunt aliæ renuntiare. ibid.1

Religio, quæ dominium in communi excludit, obligatur ad non habenda aliqua bona immobilia in ſuſtentationem religioſorum tanquam propria. 351.4

Bona vero mobilia habere poteſt, & colligere, & conſervare etiam pecunias, excepta tamen Minorum religione, quæ pecunias non poteſt colligere. ibid.

In hac pecunia colligenda moderatus modus habendus. ibid.4.& 5

An talis religio poſſit habere hæc bona mobilia ut propria. ibid.6.& 7

Poteſt habere domum ad ordinariam habitationem, & hortum domui conjunctum: item Eccleſiam ad divinum cultum. ibid.7

Habere etiam poteſt animalia ad uſum ambulandi, & ad labores monaſterio neceſſarios. ibid.8

Societas Jeſu profeſſa non poteſt habere animalia ad uſum ambulandi. ibid.

Animalia fructifera, ut v.g. greges ovium, & armentorum, an & quomodo liceat habere. 352.9.& 11

Non licet habere aliquod animal ad locandum accepto pretio pro uſu ejus. ibid.12

Aves domeſticas, ut gallinas & columbas in parvo numero habere licet. ibid.14

Item ex domeſtico horto fructus colligere, non tamen vendere. ibid.

Talis religio non poteſt habere jura, vel actiones ad aliquid recipiendum per modum annuæ penſionis vel reditus, poteſt vero ad aliquid recuperandum, quod uno actu ſolvi poteſt, & ſtatim conſumi, vel in utilitatem converti. 353.17.& 25

Legatum annuæ penſionis illi relictum eſt nullum quoad obligationem & jus civile: hæres tamen in conſcientia tenetur illud ſolvere, & religio poteſt accipere & admonere hæredem ſuæ obligationis. ibid.18.& 19

Si hæc penſio legata ſit ad breve tempus, probabilius eſt acquirere religionem jus civile ad illam recuperandam. ibid.20

Legatum annuæ penſionis poteſt ſtatim vendi, ut convertatur in commodum monaſterii, ſi hæres & principalis legatarius velit, non tamen poteſt ad id cogi. 354.23

Hæres vel legatarius in hoc caſu non tenentur in conſcientia reddere æſtimationem talis penſionis, neque ſe obligare volenti illam dare. ibid.24

Differentia inter legatum annuæ penſionis, & alterius rei immobilis. ibid.25.& 26

Licet habere reditus certos jure civili recipiendos pro expenſis Eccleſiæ ſeu ſacriſtiæ. 355.28

Non tamen licet illos vel partem illorum, ſi ſint ſuperflui, vel nimium creſcant, in alios uſus monaſterii convertere, poſſunt tamen converti in opera pia. ibid.29

Pro aliis rebus, ut, verbi gratia, pro libris emendis non licet habere annuos redditus jure civili exigendos. ibid.30

Pro hoſpitibus vero externis recipiendis licet habere tales reditus ſola adminiſtratione; non ita pro religioſis hoſpitibus. ibid.31

Anniverſaria perpetua, & capellanias, an & quomodo liceat habere. 356.32

Quid ſit habere hæc bona immobilia tanquam propria. ibid.33

Non licet habere ex voluntate domini rem quoad uſum & uſumfructum. ibid.

An & quomodo traditio alicujus poſſeſſionis vel cenſus quoad uſum vel uſumfructum repugnet huic paupertati in communi. ibid.34.35.36

Ex vi hujus paupertatis an & quomodo obligentur ſubditi ad mendicandum & ſtrictiorem paupertatem. 357.37

Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſo in paupertate, ut ſit capax dominii, nullam aliam obligationem votorum, vel ſtatus illi auferendo, quamvis moraliter loquendo vix poſſit id licite fieri. 358.6.& 7

Hæc diſpenſatio data etiam ſine juſta cauſa eſt valida. ibid.

Pontifex non ſolum poteſt diſpenſare cum religioſo, ut ſit capax dominii, ſed etiam ut actu habeat dominium & proprietatem aliquam. ibid.8

Si Papa ſolum diſpenſet in ſolemnitate voti paupertatis, poteſt vere fieri dominus rei acceptæ, tamen peccat contra votum accipiendo ſine licentia prælati. 359.9

In hoc caſu non licet etiam de licentia prælati dominium acceptare. ibid.10

Papa, ſi detur cauſa, poteſt diſpenſare in toto voto paupertatis, non diſpenſando in caſtitate vel obedientia. ibid.11

Regularis factus Papa manet liber omnino a voto paupertatis quoad uſum, & dominium. ibid.12.& 13

Non ita ſi fiat Epiſcopus. ibid.14

Cum illo tamen poteſt Papa diſpenſare non diſpenſando in aliis votis. ibid.

Pontifex poteſt diſpenſare in voto paupertatis, quando occurrit juſta cauſa diſpenſandi in ipſo ſtatu religionis & voto caſtitatis, v. g. ſi oportet, ut monachus rex fieret. ibid.15

Vide *Dominium*.

Peccare, & Peccatum.

Peccatum veniale evitare, vel commiſſum remitti eſt aliquo modo medium neceſſarium ad ſalutem. 25.26

Peccat graviter novas religiones, vel ordines ſine Eccleſiæ approbatione introducere tentans. 110.29.& 30

Peccati malitia non ſemper multiplicatur ex multiplicatione legum. 472.8

In peccato religioſi contra caſtitatem datur duplex malitia, una contra temperantiam, & alia contra votum: & nulla datur injuſtitiæ contra traditionem. 83.6

Peccatum gravius committit violans votum ſolemne caſtitatis, quam ſimplex contrahendo matrimonium. 87.4

Peccatum religioſi in foro Eccleſiæ eſt gravius, & pœna dignius. 304.2

Peccatum inobedientiæ habet duas malitias, unam contra Deum, & aliam contra hominem. 94.12

Vide *Paupertas ſimplex*, *Paupertas ſolemnis*, *Caſtitas ſimplex*, *Caſtitas clericalis*, *Obedientia ſimplex*, *Obedientia ſolemnis*, *Novitius*, *Filius*.

Peculium, vide *Paupertas ſolemnis*.

Pecunia.

Pecuniæ nomine, quæ comprehendantur. 295.9.& 10

Pecunia an, & quando inter bona mobilia computetur. 345.21

Vide *Paupertas ſolemnis*.

Penſio.

Penſio an nomine beneficii comprehendatur. 426.21

Penſio non poteſt in alium transferri ſine Papæ authoritate, extinguitur per profeſſionem, & non tranſit ad monaſterium. 338.7

Vide *Paupertas ſolemnis*.

Perfectio.

Perfectio, ad quam ſtatus perfectionis ordinatur, an ſit forma ſimplex, vel plurium collectio. 6.1.2.& 3

In charitate ſola conſiſtit. 7.4

Tribus modis perfectio charitati tribui poteſt, ſubſtantialiter, principaliter & totaliter. ibid.& ſeq.

Perfectio totalis abſolute ſumpta non conſiſtit in ſola charitate. 9.15

Aliæ virtutes conferunt ad perfectionem Chriſtianam, ut diſpoſitiones, media & inſtrumenta charitatis. ibid.16

Item ut accidentia perfectionis. ibid.17

Habens charitatem ſine aliqua virtute eſt imperfectus acci ſentaliter. ibid.18
Perfectio conſiſtit in operatione vel proxima habitudine ad illam, & proinde in charitate. ibid.21.22
Vide *Status charitatis*, & *Conſilium*.
Perfectio charitatis intenta per ſtatum perfectionis, non requirit amorem Dei infinitæ perfectionis. ibid.1
Item neque immutabilem ſine ulla actuali interruptione; aut ita perfectum, ut nullam culpam etiam leviſſimam admittat. ibid.2
Aſſignantur variæ perfectiones charitatis. 11.3
Quod hæc perfectio non ſiſtat in charitate actuali probatur. ibid.4
Quod in habituali tenetur. ibid.5
Requiritur antecedens actuum frequentia de lege ordinata, & ſimiliter continuatio, non tamen in illa conſiſtit formaliter perfectio. 12.8
Non eſt neceſſaria ad perfectionem intentio charitatis habitualis, neque etiam ſufficit. ibid.10.& 11
Perfectio conſiſtit in proxima diſpoſitione ad perfecte operandum juxta Chriſti præcepta & conſilia. ibid.11
Poteſt quis ex perfecto fieri imperfectus ſine peccato mortali, & conſequenter ſine diminutione charitatis & gratiæ. ibid.12
Poteſt quis ſimul eſſe ſanctior & imperfectior alio perfectiori, & tamen ad majorem beatitudinem pervenire. ibid.
Ad perfectionem per ſe pertinet amor proximi. 13.14
Non tamen primario, ſed ſecundario. ibid.15
Extenſio dilectionis Dei ad implendam illius voluntatem in omnibus pertinet per ſe primo ad perfectionem charitatis. ibid.16.& 17
Ut charitas viæ in ſtatu perfecta eſſe cenſeatur, & ut homo in ſtatu perfectionis ſimpliciter eſſe dicatur, requiruntur aliæ perfectiones, ſcilicet moderatio paſſionum, abnegatio rerum temporalium, & ſimiles. 14.19.& 20
Poteſt quis eſſe perfectus, & tamen non eſſe in ſtatu perfectionis, & e contra. ibid.1
Perfectio non requirit omnimodam obſervantiam conſiliorum omnium. ibid.2.& 6
Perfectio non acquiritur ſine obſervantia conſiliorum. 26.3.& 4
Perfectio Chriſtiana principalius præceptorum quam conſiliorum obſervantiam poſtulat, ſtatus vero perfectionis e contra. 28.8.& 9
Pietas, vide *Debitum*.

Poſſeſſio.

Poſſeſſionis definitio, & explicatio. 297.8.& 9

Poteſtas.

Poteſtas approbandi religiones immediate eſt in Papa jure divino. 110.1
Eſt etiam aliquo modo in Epiſcopis. ibid.2.& 7
Hæc poteſtas altiori modo eſt in Papa, quam ſit in Epiſcopis. 112.15
Sex differentiæ aſſignantur inter poteſtatem & approbationem Pontificiam & Epiſcopalem: prima eſt, quod approbatio Epiſcopi poteſt eſſe pro ſua diœceſi tantum, Pontificis vero poteſt eſſe pro tota Eccleſia. ibid.16
Approbatio Epiſcopi fallibilem & mere humanam certitudinem habet; Pontificis vero divinam, & infallibilem. ibid.17. uſque ad 23
Hæc poteſtas eſt immediate in Pontifice de jure divino, non ita in Epiſcopis. 113.24
Item in Papa eſt immutabilis per hominem, in Epiſcopo eſt cum dependentia a Pontifice, a quo limitari vel auferri poteſt. 114.25
Pontifex poteſt approbare religionem ſolemnizando vota, non ita Epiſcopus. ibid.26.& 27
Tandem Papa religionem approbare ſimpliciter poteſt; Epiſcopus ſecundum quid. 115.30
Poteſtas approbandi religiones Epiſcopis ablata eſt a Concil. Lateranenſi. 114.25
Poteſtas juriſdictionis in tribus modis requiri poteſt ad ſtatum religioſum. 115.1
Quid ſignificetur nomine poteſtatis & juriſdictionis dominativæ. 116.5
In ſtatu religioſo neceſſaria eſt in Prælato poteſtas gubernativa & ſuo modo dominativa diſtincta, & ſeparabilis a juriſdictione. ibid.6
Eſt ſufficiens hæc ſola poteſtas ad conſtituendum ſtatum religioſum. ibid.8.& 10
Ad perfectum regimen neceſſaria eſt propria poteſtas juriſdictionis aliquo Prælato religionis ſaltem extrinſeco, qualis eſt Epiſcopus. 117.11
Eſt quaſi proprietas conſequens ſtatum religioſum. ibid.12
Poteſtas dominativa oritur ex profeſsione religioſa, & ordinarie conjungitur cum poteſtate juriſdictionis. 118.13
Poteſtas acceptandi religioſam profeſsionem vice Dei eſt neceſſaria ad ſtatum religioſum. 124.12.& 13
Data eſt D. Petro, & pertinet ad poteſtatem ligandi atque ſolvendi. ibid.14
Triplex poteſtas datur in Prælato ad præcipiendum. 146.1
Vide *Irritare*.
Poteſtas recipiendi ad religionem eſt immediate in ſola & qualibet religione approbata, & includitur in ipſa approbatione. 180.2
Neceſſario eſt committenda alicui vel aliquibus in particulari. ibid.3
Ex jure communi pertinet ad Abbatem in religionibus monaſticis, in mendicantibus vero ad Provincialem: ſed conſulendum, quid in hac materia determinet quælibet religio. 181.6
Sixtus V. eam committit generali, ſeu provinciali, & definitoribus. 183.18
Item Provinciali cum duobus aut tribus localibus ad hoc deſignatis, vel cum duobus aut tribus patribus antiquioribus, electis a capitulo provinciali mendicantium, vel generali monachorum. ibid.19
Ad receptionem ſuffragia definitorum, vel electorum non ſunt tantum conſultiva, ſed definitiva: non requiritur conſenſus omnium, ſed ſufficit, ſi plures conſentiant cum provinciali. ibid.
Vide *Profeſſio*.

Præceptum.

Præceptum affirmativum non obligat pro ſemper. 8.2
Non poſſunt præcipi omnia bona opera, nec a lege naturali. ibid.3
Nec a poſitiva divina, vel humana. ibid.4
Præceptum charitatis ſumptum ex cap. 22. Matth. explicatur. 21.5
Quomodo contineat virtute alia præcepta. ibid.6
Ex vi præcepti charitatis tenentur habere in affectu & ſpe perfectiſsimum amorem patriæ. 23.13
Præceptum in actibus humanis aliquando obligat ad ſpecificationem, aliquando ad exercitium actus. 362.9
Vide *Obedientia ſimplex*, & *ſolemnis*, *Matrimonium*, & *Conſilium*.

Prælati.

Prælati religionum ut paſtores ordinarii leges & præcepta ſubditis poſſunt imponere. 476.6
Prælatus religionis eſt Pater altioris ordinis. 208.25
Vide *Obedientia ſimplex*, *Obedientia ſolemnis*, *Votum religionis*, *Profeſſio*, *Poteſtas*, & *Irritare*.

Præſcriptio.

Ad præſcriptionem quale tempus continuum ſufficiat; & quomodo bona vel mala fide interrumpatur. 275.31.33
Vide *Servus*.
Preces importunæ, vide *Profeſſio*.
Privilegium, vide *Profeſſio*.
Procurator, vide *Matrimonium*, & *Profeſſio*.

Prohibitio.

Prohibitio ſuperioris dupliciter dici poteſt irrationabilis, & quomodo tunc obliget. 330.22

Promiſſio.

Promiſsio ut genus eſſentialiter includitur in omni voto. 78.8
Promiſsio Deo facta eſt vere votum: promiſsio vovendi caſtitatem, eſt vere votum, ſed non caſtitatis. ibid.
Promiſsio & donatio differunt, & in quo. 79.12
Promiſsio pura non transfert rem in alterum, neque eſt potens ut reddat perſonam incapacem dominii. 90.11
Promiſsio homini facta non eſt votum, ſed ſoli Deo. 462.9
Vide *Dominium*, & *Traditio*.

Profiteri, Profeſſio, & Profeſſus.

Profeſsio vera & valida eſt de ſubſtantia ſtatus religioſi. 200.2.& ſeq.
Sola profeſsio valida ſive expreſſa ſive tacita conſtituit religioſum. 202.8
Diviſio profeſsionis in validam & invalidam, expreſſam & tacitam. ibid.7
Profeſsio tacita eſt valida, neque a Concil. Trident. revocata eſt. ibid.

Sine profeſſione non ſit religioſus, quamvis habitum ſuſcipiat cum propoſito vel voto religionis. ibid.10

De ſubſtantia profeſſionis ſunt tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ſive explicite, ſive implicite facta. 205.12.& ſeq.

Modus profitendi religionis Prędicatorum & Carthuſianorum. 203.3.& 13

Profeſſio, in qua unum votum voce exprimitur, vel promiſſio alicujus objecti, in quo alia confuſe continentur, eſt expreſſa. 205.13

De ſubſtantia profeſſionis eſt traditio religioſi, & acceptatio Prælati. 203.4

Traditio, quæ in profeſſione fit, non eſt pactum, aut donatio mere humana, vel ſacra, obligans Deo ſpecialiter. Sola ſufficit ad ſubſtantiam profeſſionis ſine promiſsione, quæ ſi aliquando additur, ſolum eſt ad majorem firmitatem & obligationem pluribus titulis augendam. 205.14

Effectus quaſi formalis profeſsionis, quatenus traditionem includit, eſt eſſe donatum, traditum, ſeu translatum in alterius poteſtatem. 207.18

Ad hunc effectum pertinet poteſtas data Prælato ſeu religioni, & paſsiva ſubjectio ſe tradentis. ibid.

Hæc ſubjectio & ſimul filiatio in ordine ad Deum eſt ſtrictiſsima & nobiliſsima ſervitus. ibid.19

In ordine ad Prælatum vel religionem non eſt proprie ſervitus mancipii, ſed filii ſpiritualis ſubjectio. ibid.19

Hæc ſubjectio quantum eſt ex vi ſervitutis poterat eſſe in ſtatu innocentiæ. 208.24

Poteſtas Prælati orta ex profeſsione eſt œconomica & paterna, ſpiritualis & ſupernaturalis. ibid.25

Ex traditione per profeſsionem facta provenit poteſtas coactiva & punitiva Prælatorum erga religioſum. 204.9.& 10

Ex traditione, & tribus votis coaleſcit profeſsio quoad ſuam ſubſtantiam. 208.26.& 28

Poteſt inveniri oblatus cum tribus votis, qui non ſit profeſſus, neque vere religioſus. 209.32

Ad veram profeſsionem non ſufficit traditio cum tribus votis in religione approbata, ſed requiritur, ut fiat in religione approbata prout approbata eſt. ibid.32.& 33

Vide *Traditio*, item *Irritare vota*, &c.

Cauſa finalis proxima profeſsionis eſt ipſe ſtatus religioſus, & ultima charitatis ac divini cultus perfectio. 210.1

Cauſa formalis eſt ipſamet profeſsio. ibid.

Cauſa efficiens proxima eſt proprius conſenſus profitentis. ibid 2

Profeſsio ex malo fine operantis poteſt vitiari, non tamen invalidari. ibid.1

Vera ac valida profeſsio non fit ſine libero conſenſu profitentis. ibid.3

Ad profeſsionem validam ex jure poſitivo requiritur hic conſenſus poſt 16. ætatis annum completum. ibid.4

Olim ſufficiebat poſt 14. ibid.

Ad profeſsionem validam ex jure communi non requiritur major ætas quam 16. annorum: aliqui tamen inſulani juxta cap. *quia in inſulis*, ante 18. ætatis annum illicite profitentur. Sed hoc ſtatutum videtur conſuetudine revocatum. 211.7.& 8

Filius ante uſum rationis donatus a parentibus religioni, poſt annos pubertatis non tenetur profiteri. ibid.9

Item non poteſt fieri religioſus profeſſus per donationem & voluntatem patris. 212.10.& 12

Liber conſenſus ad profeſsionem validam eſt neceſſarius tam ex parte religioſi, quam religionis. 213.14

Etiam eſt neceſſaria poteſtas in acceptante profeſsionem. ibid.15

Quando quis ex metu ſive magno ſive parvo, vel etiam ſine cauſa profitetur exterius abſque interno conſenſu, profeſsio eſt nulla apud Deum. ibid.1

Quando quis profitendo verum conſenſum interius præbet metu tamen extortum, profeſſio eſt nulla. ibid.3

Talis profeſſio eſt valida ex natura rei. 214.6

Jure tamen Eccleſiaſtico irrita eſt. 215.9

Ut profeſsio hæc ſit irrita, debet metus gravis eſſe, ſeu cadens incoſtantem virum. ibid.12

Debet item eſſe directe immiſſus ad extorquendum conſenſum. 214.7.& 8

Metus mortis naturalis ex infirmitate, vel violentiæ ex naufragio, non invalidat profeſſionem. ibid.6

Adultera, quam maritus juſte vult affici pœna mortis, nec parcit niſi religionem profiteatur, valide profitetur. Item ſi quis timens violentam mortem ſibi imminentem ab inimico, quam ut fugiat religionem ingreditur. ibid.

Metus levis ex parte cauſæ & objecti quantumcumque moveat, vel perturbet profitentem, ſi non tollit uſum rationis & libertatem ſufficientem ad peccandum mortaliter tam in foro exteriori, quam in conſcientia, non irritat profeſſionem. 216.13

Si quis poſita cauſa timoris gravis non timeret, & vellet adhuc profiteri, non ex timore, ſed propter alias cauſas, profeſſio eſt valida, neque poteſt talis tuta conſcientia liberari jugo religionis per ſententiam. ibid.14

Idem dicendum etiamſi ortus ſit timor, quando ille non eſt cauſa profitendi. ibid.15

Metus reverentialis quatenus includit ſolam interiorem reverentiam cum quadam verecundia non irritat profeſſionem. ibid.16

Quatenus vero includit aliquam coactionem, irritat. 217.17

Per metum cogentes aliquem profiteri quas pœnas incurrant. ibid.19

Vide *Excommunicatio*.

Ut profeſſio ſit valida requiritur voluntarius conſenſus religionis recipientis per eum, qui poteſtatem habet. ibid.20

In caſu, quo non conſentiat Prælatus interius, ſed ficte exterius poſtea id affirmanti, non tenetur religioſus credere, nec poteſt ad hoc ut deſerat religionem; in foro exteriori non eſt admittenda hæc cauſa nullitatis. ibid.20

Si Prælatus non ficte, ſed vero conſenſu profeſſionem acceptavit, ex quocumque metu etiam gravi id fecerit, valida eſt profeſſio. ibid.21

Profeſſio ita facta non eſt irritanda, ſive perſona profitens ſit digna, ſive indigna. ibid.

Ita per metum cogens Prælatum acceptare profeſſionem, ſi perſona eſt indigna, tenetur reſarcire damnum, ſi illud patiatur religio vel alendo perſonam inutilem, vel ultra numerum eorum, quos ſuſtentare poteſt. ibid.

Non omnis ignorantia ſeu deceptio ex parte profitentis reddit profeſſionem nullam. 247.3

Ignorantia vel deceptio in rebus ſubſtantialibus religionis annullat profeſſionem. ibid.4.& 5

Non ita ignorantia accidentalis. 248.6

Importunæ preces, blanditiæ & ſimilia, ſi non includant deceptionem in ſubſtantialibus, non impediunt valorem profeſſionis. ibid.7

Importunæ preces, ſeu blanditiæ adjunctæ timori reverentiali etiam non impediunt. ibid.

Ignorantia ſive dolus irritant profeſſionem ex natura rei, metus vero ex jure poſitivo. ibid.8

Ignorantia quamvis craſſa, & ſupina (non vero affectata) irritat profeſſionem, non ſolum quando contingit per injurioſam deceptionem, ſed etiam ex alia quacumque cauſa naturali ſeu extrinſeca. ibid.9

Ignorantia ex parte religionis circa profitentem, eadem proportione impedit, vel non impedit profeſſionis validitatem. 249.10

Libertas a ſtatu ſervitutis eſt neceſſaria ad profeſſionem: ſervus manens ſervus non poteſt profiteri. 250.2

Profeſſio ſervi eſt valida etiam inſcio vel invito domino. ibid.3

Non obſtante profeſſione poteſt dominus ſervum repetere, & ſibi & non religioni ſervire cogere. ibid.

Si tamen intra triennium illum non repetat, ſi commode potuit, non poteſt amplius repetere. ibid.

Ut dominus cenſeatur conſentire in hoc ſatis eſt, quod ſciat, & non contradicat. ibid.

Poſt profeſſionem ſervi ſine conſenſu domini factam, non poteſt dominus a religione cogi vendere ſeu redimere ſervum, niſi hac ratione & pacto pretii conſenſus fuerit. ibid.4

Si religio bona fide ignorans conditionem ſervi, illum recipit, non poteſt a domino cogi illum redimere, ſed tantum reddere: ſi vero ſcienter recipit, poteſt cogi ad reddendum pretium, ſi dominus velit. ibid.

Vide *Excommunicatio*.

Libertas a vinculo vel obligatione perpetua matrimonii conſummati eſt neceſſaria ad profeſſionem. 221.1

Matrimonium ratum & non conſummatum non impedit profeſſionem. ibid.

Si al-

Si alter conjux adulteretur, alius libere poteſt profiteri: item quoties cauſa perpetui divortii datur. ibid.
Matrimonio conſummato durante, ſine licentia conjugis facta profeſſio, eſt nulla ex jure Eccleſiaſtico. ibid.2.& 3
Ex hac profeſſione ita nulla adhuc manet votum caſtitatis; unde vivente conjuge obligatur ad non petendum debitum, & illo mortuo ad iterum non contrahendum. ibid.6
Vota tamen paupertatis & obedientiæ non manent, ſed omnino irritantur. 222.7
Profeſſio facta de licentia & legitima converſione alterius conjugis valida eſt. ibid.8
Vinculum profeſſionis cum tribus votis ſolemnibus, & vinculum matrimonii non ſunt formaliter repugnantia. ibid.
Profeſſio facta de licentia alterius conjugis, ſine converſione ejus facta eſt valida. ibid.9
Vide *Votum ſolemne caſtitatis*.
Si alter conjugum, qui licentiam profitendi dedit, & non fuit converſus, votum religionis, aut caſtitatis perpetuæ emittendo ſocium profeſſum petat, illi eſt reddendus ad uſum matrimonii. ibid.9.11.& 15
Conjux dans talem licentiam, ſive ſciens, ſive ignorans obligationem converſionis ſuæ a jure impoſitam, non poteſt cogi ad vovendam religionem, vel caſtitatem perpetuam. 223.13.& 14
Si tamen fecit votum ſimplex religionis, & nolit implere, ſed repetere ſuum ſocium, non eſt illi reddendus; imo cogi debet, ut votum impleat; ſi vero fecit votum ſimplex caſtitatis, ut ſervet illud cum debita clauſura. ibid.14
Mortuo conjuge vel converſo, qui repetiit, tenetur alter profeſſus redire ad eamdem religionem, & non ad aliam. 224.16
Libertas ab Epiſcopali dignitate eſt neceſſaria ad profeſsionem. ibid.1
Epiſcopus actualiter habens Eccleſiam curatam ſine licentia Papæ non poteſt profiteri: poteſt vero ſolum electus, niſi ſpeciali præcepto prohibeatur. ibid.
Epiſcopus confirmatus, & non conſecratus, ſine licentia Papæ non poteſt profiteri. ibid.2
Epiſcopus conſecratus, ſi jam renuntiavit Epiſcopatui, poteſt ſine licentia profiteri. ibid.1.4
Epiſcopus conſecratus carens Epiſcopatu non per renuntiationem, ſed vel quia illa Eccleſia a fide defecit, vel quia conſecratus fuit ſolo titulo alicujus Eccleſiæ, non poteſt ſine licentia profiteri. 225.5
Epiſcopatus impedimentum non irritat profeſsionem, ſed prohibet, & impedit uſum ejus. ibid.7
Talis profeſsio quamvis valida, eſt tamen illicita. 226.12
Prælati inferiores præter Epiſcopum ſine licentia Papæ valide & licite profiteri poſſunt, debent tamen illam petere a ſuis Epiſcopis, quamvis non obtineant. ibid.13
Abbates exempti & habentes juriſdictionem Epiſcopalem poſſunt profiteri petita prius a Papa licentia, licet non obtenta: etiam videtur ſatis illam petere ab Epiſcopo, cui de jure deberent eſſe ſubjecti. ibid.14
Profeſsio in una religione tam ex jure naturæ, quam Eccleſiæ, impedit aliam profeſsionem in laxiori, vel æquali, non vero in arctiori. 225.8.& 13
Libertas ab obligatione ſpeciali ſubveniendi, vel obſequendi parentibus eſt neceſſaria ad profeſsionem. 226.1
Profeſsio facta cum hac obligatione eſt valida, ſed ſub mortali prohibita; neceſsitas, quæ impedit religionis ingreſſum, etiam impedit profeſsionem. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis. Filius*, & *Neceſſitas*.
Quando filius profeſſus eſt cum injuria parentis, jam graviter egentis, tenetur petere facultatem ad ſubveniendum illi, & religio dare; ſi autem neget, & aliud remedium commodum non ſit, poteſt ſine licentia obtenta ſubvenire parenti, ſecluſo ſcandalo vel notabili indecentia religioſi ſtatus. 228.9.& 24
Si religio velit ſubvenire parenti & non dare licentiam filio, poteſt. ibid.10
Si ex tali exitu religioſi ſequatur religioni magnum detrimentum privativum, non tenetur dare licentiam, ſed alere parentem; ſi vero non habeat facultatem ſufficientem ad ſubveniendum, prudentis arbitrio videndum, an cum tanto damno teneatur. ibid.
Quomodo debeat peti, & dari talis licentia. ibid.11
Si licentia a ſuperiore negetur, uſque ad Generalem recurrendum, imo ad Papam, ſi dimittenda eſt religio, dummodo ſic recurſus non ſit adeo difficilis, vel ſit periculum in mora. ibid.
Quando gravis parentis neceſsitas orta eſt poſt profeſsionem filii, tenetur illi ſubvenire, non vero poteſt mutare ſtatum ſine licentia Pontificis, aut Prælati. 229.16
Quando neceſſaria eſt licentia diu vivendi extra monaſterium, vel dimittendi habitum, vel etiam intra monaſterium, ſi illud eſt privandum utilitate magni momenti, & non ſuperflua, non tenetur Prælatus licentiam dare. ibid.18.& 19
Probabile eſt in his caſibus adhuc teneri dare licentiam. 230.22
Actiones, quæ non ſunt directe contra regulam aut votum, poſſunt fieri profeſſo ad ſubveniendum parenti, vel licentia non petita, ſi non ſit moralis ſpes obtinendi, vel etiam negata: neque in hoc tenetur obedire, quamvis ſub præcepto prohibeatur. 231.27
Si vero actiones ſunt directe contra regulam, aut votum, ad quas eſt neceſſaria Prælati diſpenſatio, ſi Prælatus injuſte non diſpenſet, poteſt illas ſine ſcandalo, & occulte exercere. ibid.26.28.29
Non ita ſi Prælatus juſte non diſpenſet. 233.29
Ad omnia, ad quæ tenetur filius profeſſus reſpectu parentis, tenetur parens profeſſus reſpectu filii, imo tenetur ſuccurrere filio graviter egenti poſt illius profeſsionem. ibid.30
De obligatione fratris profeſsi reſpectu fratrum, vel ſororum. ibid.31
Debita vel alię rationes reddendę tunc impediunt profeſsionem, quando religionis ingreſſum. 232.1
Hoc impedimentum non eſt irritans. ibid.
Vide *Debitor*.
Debitor a principio licite profitens non tenetur laborare, vel quærere unde ſolvat, neque egredi, neque ad hoc licentiam petere, neque oblatam acceptare. ibid.2
Non tenetur etiam intra monaſterium, vel propriis manibus laborare, vel cum licentia ſubtrahere aliquid ex datis ad proprium uſum, aut petere eleemoſynam, & ſimilia. ibid.4
Si vero habeat multa ad ſuum uſum ſuperflua, de quibus cum licentia libere diſponere poteſt, probabiliter tenetur ex his ſolvere, non tamen ex juſtitia. ibid.
Si religio acceptando talem profeſſum, vel voluntarie ſe obligavit ad tale debitum, vel ſimul cum perſona accepit bona ejus, tunc ipſa tenetur ſolvere creditoribus. ibid.
Si talis debitor illicite contra juſtitiam profeſſus eſt, non tenenetur egredi, neque aliquid agere contra decentiam, vel ſubſtantiam ſtatus religioſi. 233.7
Tenetur vero ſolvere ſi commode poteſt intra religionem manens, & regularem diſciplinam obſervans. ibid.8
Profeſſus furtum, vel injuriam faciens non tenetur egredi monaſterio, ut reſtituat, tenetur tamen reſtituere quoad commode poſsit. ibid.
An cenſuræ impediant profeſsionem, vide *Excommunicatio*.
Ut profeſsio ſit valida, debet fieri in manibus habentis poteſtatem. 234.2
Vide *Poteſtas*.
Olim profeſsio facta in manibus Epiſcopi ſine conſenſu religionis valida erat. ibid.3
Nunc in religionibus exemptis non habet Epiſcopus hanc poteſtatem. ibid.
In non exemptis habet ex vi juris communis. ibid.4
Epiſcopus, vel quivis alius de licentia habentis ordinariam poteſtatem, poteſt valide admittere profeſsionem. ibid.5
Si Epiſcopus nomine Pręlati admittat alicujus profeſsionem ſub ſpe ratihabitionis, profeſsio non eſt valida. ibid.6
Ratihabitione vero ſequuta, & novo etiam conſenſu profitentis, valida eſt. 235.7
Ut profeſsio ſit valida, debet profeſsionem admittens habere liberam voluntatem acceptandi, & obligandi religionem eo modo, quo obligari debet. ibid.8
Ut profeſsio perficiatur ut valeat, requiritur aliqua forma exterior ſufficienter exprimens mutuum conſenſuum religioſi, & religionis. ibid.1
Hæc forma & ſignum ex parte profitentis debet eſſe ſatis expreſſum, ut eſt vox humana, vel capitis inclinatio, ex parte vero Prælati ordinarie nulla verba requiruntur, ſed ſolum aliqua demonſtratio exterior, qua ſignificet ſe acceptare profeſsionem. ibid.2
Jure communi non requiritur ſcriptura, ut per illam expreſſa profeſsio fiat: jure autem ſpeciali aliquarum religionum eſt neceſſaria. ibid.3

Scriptura ſufficit ad profeſſionem validam & expreſſam, tamen juxta communem Eccleſiæ conſuetudinem debet publice legi. 236.4
Profeſſio, ut convenienter fiat, debet fieri coram teſtibus, ſi non fiat coram teſtibus, valida eſt ſtando in jure communi. ibid.5
De neceſſitate formæ profeſſionis validæ eſt, ut per eam exprimatur obligatio trium votorum cum traditione ad certam & determinatam religionem. ibid.6.& 7
Neceſſarium eſt ad valorem profeſſionis, ut forma ejus non includat conditionem repugnantem ſubſtantiæ religioſi ſtatus. 238.14
Profeſſio facta ſub conditione indifferenti, de præſenti, vel de futuro, & in re ipſa ſubſiſtente, eſt valida, ſi de futuro, non eſt valida, quouſque impleatur conditio. ibid.16
Si in eo caſu conſenſus revocatus eſt ante impletam conditionem, profeſſio eſt nulla poſt illam impletam. ibid.
Profeſſio ſub conditione de futuro impleta conditione non eſt valida, niſi de novo fiat, & detur novus conſenſus. 239.18
Qui profeſſus eſt appoſita conditione de futuro, impleta illa, tenetur ad profitendum. ibid.20
Hoc probabiliter procedit, quando talis profeſſio fit in manibus habentis poteſtatem, non vero in manibus non habentis, ſub conditione, ſi ſuperior conſenſerit, aut ratam habuerit, probabilius tamen, etiam in hoc caſu tenetur. ibid.21
Profeſſio facta per procuratorem eſt valida, ſi conſenſus non eſt revocatus ante uſum procurationis. ibid.22
Stando in jure communi profeſſio per litteras eſt valida. 240.23
Quod profeſſio intra religionem, vel in Eccleſia fiat, non eſt de ſubſtantia illius. ibid.24
Profeſſio facta a fœmina in religione virorum, ſi religio ſit approbata pro viris, & fœminis, eſt valida, non ita, ſi ſit approbata pro ſolis viris. ibid.24.& 29
Qui & quales effectus ſequantur ex profeſſione valida expreſſa ratione trium votorum. ibid.1
Ratione traditionis. ibid.2
Numerantur alii effectus magis extrinſeci provenientes ex jure Eccleſiaſtico. ibid.3
Ex jure divino attribuitur profeſſioni remiſsio totius culpæ, & pœnæ, quaſi ex opere operato. 241.4
Non æquiparatur profeſsio baptiſmo vel martyrio, in hoc, quod ex opere operato, vel ex ſpeciali privilegio primam gratiam conferat, & facit ex attrito contritum. ibid.5
Eſt temerarium attribuere hoc profeſsioni. ibid.
Probabiliter ſi quis in ſtatu gratiæ profeſsionem emittat ex divina liberalitate, remittitur illi totus reatus pœnæ temporalis. ibid.6.& ſeq.
Probabilius eſt hoc provenire ex perfectione & excellentia talis operis. ibid.6.7.& 8
Profeſsio aſsimilatur, & appellatur ſecundum baptiſma. ibid.7
Communis ſententia abſolute docet, per profeſsionem vota omnia præcedentia extingui. 242.3
Vota præcedentia, quæ cum profeſsione impleri non poſſunt, per illam commutantur & extinguuntur. ibid.4
Etiam extinguitur votum peregrinationis Terræ ſanctæ, ſive cauſa devotionis, ſive ſubſidii factum. 243.5
Item vota pure realia: ſi tamen ſit adjuncta propria humana promiſsio, illa non commutatur, ſed eſt implenda ſi poteſt. ibid.6
Vota præcedentia, quæ compatiuntur cum ipſa profeſsione, extinguuntur per illam, ſi profitens intendat commutare. 244.10
Ad hanc commutationem faciendam non requiritur ſuperioris authoritas. ibid.10.& 11
Probabilius & tutius eſt, quod hæc commutatio non fiat ipſo facto & jure, ſi profitens illam non intendat. ibid.13.14.& 18
Contrarium in praxi etiam eſt probabile. 246.18
Superior poteſt irritare talia vota poſt profeſsionem. 244.14
Votum religionis ſtrictioris non commutatur licite propria authoritate, ſed Prælati etiam diſpenſantis. ibid.15
Sic illicite profitens non tenetur tranſire ad arctiorem religionem, nam valida eſt talis commutatio. 246.18
Votum religionis arctioris poſt profeſsionem factum obligat, neque poteſt irritari a Prælato. ibid.17.& 18
Sive votum ſit ingrediendi tantum, ſive perſeverandi. ibid.19
Per vota ſimplicia Societatis poſt biennium facta non extinguuntur ipſo jure, & facto vota præcedentia. ibid.20
Vide *Societas Jeſu*, *Votum religionis*.
Vinculum profeſsionis ex parte profitentis eſt omnino indiſſolubile. 247.2
Item ex parte religionis. ibid.3.& 4
Profeſſus e religione ejectus, tenetur ad illam redire, ſi a Prælato revocetur: & quamdiu non profitetur in alia religione, tenetur obſervare vota, & alias obſervantias graviores ſuæ religionis. ibid.5
Item ſemper manet ſub ſpeciali obedientia Papæ, a quo cogi poteſt ut revertatur ad ſuam religionem. 248.6
Item ſic ejectus & habitu privatus manet Epiſcopo ſubjectus. ibid.
Vinculum profeſsionis etiam ex mutuo conſenſu religionis & religioſi diſſolvi non poteſt. ibid.7
Quo jure ſit indiſſolubile hoc vinculum. ibid.8.& ſeq.
In quo ſenſu ſit indiſſolubile jure Eccleſiaſtico, & naturali. 249.12.& 13
Opinio D. Thom. aſſerentis, profeſsionem eſſe omnino indiſpenſabilem etiam a ſummo Pontifice. 250.1
Hæc opinio juxta aliquos non poteſt defendi ſine errore, ad minimum non videtur multum probabilis. 257.24
Defendi poteſt ſine cenſura, minus tamen probabiliter, & cohærenter, juxta declarationes Pontificum. ibid.25
Ponuntur varii modi illam defendendi, & intelligendi. ibid.25.& 26
Summus Pontifex poteſt diſpenſare in profeſsione. 251.5.& ſeq.
Numerantur variæ perſonæ profeſſæ, cum quibus diſpenſatum fuit, ut uxores ducerent. ibid.6
Pontifex poteſt diſpenſare valide, quamvis illicite, ſine cauſa in ſolemnitate voti, non ita in ipſo voto. 254.6
Diſpenſatus legitime a Pontifice ſine cauſa in voto ſolemni poteſt valide contrahere matrimonium, adhuc tamen manet obligatio reſultans intrinſece ex ipſo voto. ibid.
Major cauſa requiritur ad diſpenſandum in profeſsione, quam in votis ſimplicibus nude ſumptis. ibid.7
Prælatus religionis non poteſt diſpenſare in profeſsione ſubditi. 249.12
Item non poteſt ita dimittere incorrigibilem, ut ipſum ſtatum religioſi illi auferat. ibid.43
Neque ſummus Pontifex hoc poteſt facere, & diſpenſare valide in profeſsione, niſi detur cauſa juſta. ibid.
Poteſtas ordinaria diſpenſandi in profeſsione tam de facto, quam de jure immediate eſt in ſolo Summo Pontifice. 258.1
Hanc poteſtatem habebant olim Epiſcopi circa ſibi ſubditos. ibid.2
Nunquam licet, etiam in graviſsima neceſsitate Epiſcopis per epiikiam diſpenſare in profeſsione, & votis ſolemnibus. 259.5
Oppoſitum eſt probabile. ibid.
Profeſsionis vinculum nunquam ceſſat ex natura rei propter aliquam urgentem neceſsitatem, niſi a ſuperiore poteſtate diſſolvatur. ibid.6
Vide *Caſtitas religioſa*, ſeu *ſolemnis*.
Ad profeſsionem faciendam quomodo poſsit, quis obligari, cum ſit opus conſilii. 30.3
Ex profeſsione nulla manet irritum votum obedientiæ & paupertatis. 107.17
Caſtitatis vero aliquando. ibid.17
Profeſsio non ſit invalida propter votum profitendi, vel aliam mere internam obligationem: ſit vero, ſi ab extrinſeco detur aliqua neceſsitas, vel obligatio, ut v. g. pactum inter novitium & religionem de facienda, vel admittenda profeſſione. 134.19
Profeſsio fœminarum non eſt nulla, quamvis omittatur examen Epiſcopi a Conc. Triden. præſcriptum. 153.9
Profeſsio impedit, ſi non fiat cum licentia, ingreſſum alterius religionis, vel laxioris, vel prohibitæ. 161.12
Profeſsio nulla a principio, non ſit valida per tacitam ſequentem, quando prior ſervatur ſub exiſtimatione valoris, & obligationis illius. 144.7
Per profeſsionem non extinguitur commoditas uſusfructus, nec jus ad illam, ſed tranſit ad monaſterium. 337.6
Non ita penſio. 338.7
Aſsignantur modi, quibus profeſsio invalida fieri poteſt. 269.1
Profeſsio ita aliquando eſt nulla, ut nunquam poſsit fieri valida, aliquando vero poſsit. ibid.2

Profeſ-

Profeſſio facta in religione non approbata nunquam fit valida quoad vinculum profeſſionis: quoad valorem vero votorum, poteſt eſſe valida, ſi dentur requiſita. ibid.

Profeſſio facta a perpetuo amente ita eſt nulla, ut nullo modo ratificari valide poſſit. Item facta ab Epiſcopo, vel conjugato poſt matrimonium conſummatum, quatenus durant in ſtatu impotentiæ propter defectum licentiæ, vel a Pontifice, vel ab altero conjuge. ibid.

Profeſſio ſemel invalida (quæ tamen eſt capax remedii) ſolo tractu temporis non fit valida ablato defectu, ſed opus eſt, ut iteretur conſenſus. ibid.3

Ut profeſſio invalida fiat valida, neceſſarium eſt, ut de priori defectu & nullitate conſtet, & qui talem profeſſionem ratam habet. ibid.4

Ad invalidam profeſſionem ratificandam non ſufficit interior tantum conſenſus, ſed neceſſe eſt, ut exterius, per ſignum vel tacitum vel expreſſum manifeſtetur. 270.5.& 6

Profeſſio expreſſa nulla poteſt ratificari per ſequentem tacitam. ibid.6.& 7

Profeſſio invalida, ſi ante illam expreſſe emiſſam anteceſſit integer probationis annus, poteſt ſtatim fieri vel expreſſe, vel tacite, ſi vero non anteceſsit, nullo modo poteſt ratificari, niſi iterum annus probationis integer fiat. ibid.8

Ad talem profeſsionem, expreſſe, vel tacite iterandam, non requiritur habitum novitiorum ſuſcipere, & modum vivendi illorum obſervare, ſed ſufficit perſeverare in tali religione ſub habitu, & obedientia ejus, per annum integrum computandum a tempore, quo cognovit nullitatem prioris profeſsionis, & decrevit in religione manere. 271.10

In eo caſu tenetur abſtinere ab actibus profeſſorum, qui vel valide, vel licite ſine vera profeſsione exerceri non poſſunt. ibid.

Quando profeſsio fuit nulla ex defectu irritante ſolum conſenſum religioſi: ut, v.g. ſi ex malitia ficte profeſſus eſt, vel ex metu gravi, non eſt neceſſaria ex parte religionis ſcientia talis nullitatis, neque novus conſenſus, ſed ſufficit prior moraliter permanens, ut profeſsio iterari poſsit. 272.16.& 17

In hoc caſu non tenetur manifeſtare religioni talem defectum. ibid.16.& 19

Quando profeſsio fuit nulla ex defectu irritante ſolum conſenſum religioſi (ut verbi gratia ſi ex malitia ficte profeſſus eſt, vel ex metu gravi) non eſt neceſſaria ex parte religionis ſcientia talis nullitatis, neque novus conſenſus, ſed ſufficit prior moraliter permanens, ut profeſsio iterari poſsit. ibid.16.& 17

Quando profeſsio fuit nulla ex defectu irritante conſenſum ex utraque parte (ut verbi gratia defectus anni novitiatus) vel ex parte religionis, neceſſe eſt, ut utraque pars ſcientiam habeat defectus, ut poſsit denuo legitime conſentire. 273.20

Defectus anni probationis non ſolum manifeſtandus religioni propter ipſam profeſsionem, ſed etiam propter probationem, ut ex tempore notitiæ incipiat novitiatus eo modo, quo religioni placuerit. ibid.22.& 24

Quando defectus fuit in anno probationis, ſufficit complere, quod defuit, ſi profeſsio ſolum facta ſit exterius, vel ficte, intellecta ejus nullitate tam ex parte religioſi, quam religionis, dummodo ſub eadem obedientia in habitu religionis perſeveretur. 274.25

Quando vero talis profeſsio fieret ſub errore, quod ſit valida, ſi receptio eſt nulla directe, & per ſe, neceſſarium eſt, ut nova receptio valida fiat, & poſt illam integer annus novitiatus, ac tandem ſequatur profeſsio. ibid.28.& 29

Quando receptio in ſe fuit valida, profeſsio vero nulla ex defectu anni integræ probationis, ut denuo ratificetur debet præcedere novus annus probationis. 275.30

Probabile eſt ſufficere in hoc caſu tempus, quod defuerat, ſupplere. ibid.31.& 32

Probabilius & ſecurius eſt, ex quocumque defectu profeſsio ſit nulla, neceſſario præmittendum integrum probationis annum, ut poſsit ratificari. 276.34

Si bona fides interceſsit, talis religioſus ſaltem poſt ratificatam profeſsionem retinet locum antiquitatis, quem acquiſivit. ibid.34

Ad iterandam profeſsionem nullam ſufficit tacita, niſi religio expreſſam poſtulaverit. ibid.35

Quando profeſsio expreſſa ita fuit nulla, ut in foro Eccleſiæ de ejus nullitate conſtet, vel conſtare poſsit, qui illam tacite ſolum confirmavit, non poteſt eligi in Prælatum, & ſi eligatur, nulla erit electio, nec poterit tuta conſcientia acceptari. ibid.36

Quando vero non poteſt conſtare probabiliter, eſt valida electio. ibid.37

Quando profeſsio bona fide facta eſt ſimpliciter nulla per ſe loquendo nullum habet effectum, per accidens autem, poteſt habere aliquem, magis in foro externo, quam in interno. 277.3.& 5

Profeſsio ita facta, quamdiu exiſtimatur valida, obligat, ac ſi eſſet valida ratione ignorantiæ. ibid.5

Si hæc ignorantia ſit publica, & communi exiſtimatione judicetur profeſſus, omnes actus profeſſorum proprii etiam validam profeſsionem ſupponendo ab eo exerciti, ſunt validi. ibid.

Sic profeſſus poteſt in foro externo obligari ad permanendum in religione, & obediendum, & ipſe tenetur aliquo modo parere huic ſententiæ. ibid.

In prædicto caſu ſi talis ſit dubius de nullitate profeſsionis, tenetur parere ſententiæ, imo quamvis non intercedat ſententia, non poteſt ſua authoritate ſe eximere a religione, & tenetur ad ratificandam profeſsionem. 278.6

Si vero ſit certus coram Deo de nullitate profeſsionis, quam ab initio bona fide fecit, non tenetur ratificare illam, quamvis per ſententiam cogatur in religione manere. Item non tenetur ad internam obſervantiam votorum, & regularum, ſed tantum ad externam, & neque ad hanc ſecluſo ſcandalo: item poteſt relinquere Religionem ſine vi, injuria, & ſcandalo: ſolum obligatur ad parendum exterius illi ſententiæ, non reſiſtendo per vim. ibid.

In hoc caſu conſulendum eſt tali perſonæ ut priorem profeſsionem ratam habeat. ibid.7

Probabile eſt, ſi talis dubitationem moveat circa nullitatem profeſsionis, cum nihil probare poſsit, juſte poſſe a religione obligari ad profeſsionem iterandam, & tunc ipſe tenetur ex animo iterare. ibid.

Ad idem tenetur, quamvis a religione non obligetur, ſi in aliquo caſu non poſsit ſine ſcandalo, & periculo religionem relinquere. ibid.8

Profeſsio nulla ex defectu conſenſus propter fictionem profitentis, per ſe non obligat ad ſtatum religioſum, aut iterandum, aut vota ſervanda, per accidens vero poteſt obligare. ibid.9

Quando profeſsio eſt nulla tantum ex jure Eccleſiaſtico per ſe habet effectus in jure expreſſos. 279.10

Profeſsio facta in religione Mendicantium ante expletum annum probationis, ante Concil. Trident. obligabat ad ingrediendum aliam religionem, poſt Conc. eſt omnino invalida, & nullum habet effectum. ibid.11

Idem dicendum de profeſsione tacita, facta per ſuſceptionem habitus profeſſorum intra annum novitiatus. ibid.

Profeſsio conjugati, ſine licentia conſortis eſt nulla, neque obligat ad vota paupertatis & obedientiæ, ſed ſolum ad votum ſimplex caſtitatis. ibid.12.& 13

Ex intentione vero profitentis, neque ad hoc obligabit, ſi non intendit vovere caſtitatem, niſi ut annexam religioni. 280.14

Profeſsio hoc ſecundo modo facta, ſecluſo ſcandalo, non impedit matrimonium, primo vero modo impedit propter ſimplex votum caſtitatis. ibid.

Si quis ſuſcipiat habitum religionis cum propoſito mutandi vitam, ibi non intervenit profeſsio expreſſa, nec tacita. ibid.18

Quæ obligatio reſultet ex profeſsione cum tribus votis ſolemnibus facta in manibus non habentis poteſtatem admittendi & incorporandi religioni. 281.19.& 20

Poſt profeſsionem invalidam ſimpliciter poteſt quis licite relinquere habitum & religionem, quin in foro conſcientiæ incurrat apoſtaſiam, aut excommunicationem. ibid.1

Item relicta religione poteſt aſſumere quemcumque ſtatum. ibid.2

Profeſsio invalida in foro Eccleſiæ & valida coram Deo eſt moraliter impoſsibilis: ſi tamen contingat, quod profeſsio valida coram Deo in foro Eccleſiæ probari non poſſit, vel quod ſit valida, vel quod ſit facta, tenetur eam ſervare in conſcientia, nullumque dubium circa illam movere. ibid.3

In probanda profeſsione nulla non credendum ipſi religioſo etiam juranti, niſi aliunde ſufficiens probatio detur. 282.5.& 6

Ut Eccleſia reputet profeſſionem nullam non ſatis eſt, ut probetur invalide factam, ſed requiritur ut ſufficienter conſtet exterius factam eſſe cum tali defectu irritante. ibid.8

Qui certus eſt profeſſionem eſſe nullam, & in foro externo id probare non poteſt, habet jus relinquendi religionem propria authoritate, & aſſumendi alium ſtatum etiam matrimonii. 283.9.& 10

Tenebitur tamen ex quo fuit in mala fide & in mora vel ratificandi profeſſionem, vel relinquendi religionem ad reſtituendum quidquid de bonis religionis conſumpſit in proprios uſus habita ratione obſequiorum, quæ fecit religioni eo tempore. ibid.10

Quando profeſſio nulla probari poteſt, non debet exire propria authoritate, ſed petendo libertatem ſuam ab Eccleſiaſtico Prælato. ibid.11

Ad hoc tenetur in conſcientia, & ſi contrarium faciat, peccat graviter, & tenetur non uti privilegiis religionis, & amiſit jus ad gaudendum: poſtquam tamen exivit non tenetur redire. ibid.12

Item, non incurrit ipſo facto excommunicationem, vel pœnam aliam ipſo jure impoſitam apoſtatis: & quamvis ſub excommunicatione jubeatur redire, & ut contumax declaretur, non tenetur in conſcientia, nec ligatur cenſura, niſi quoad exteriorem ejus obſervantiam. ibid.

Talis propria authoritate dimittens religionem excuſatur a culpa, quando ob eam rem in carcere detinetur, vel aliter impeditur, ne jus ſuum poſtulet, vel non poteſt alia via vexationem illam vitare; & ſi probare poteſt in foro Eccleſiæ hæc impedimenta, non incurrit pœnas a Conc. Trident. impoſitas. 284.13

Item quamvis temere dimittat habitum, ſi poſtea velit reaſſumere ad hoc ut audiatur, & voluntarie redeat (non vero ſi invite capiatur) bene poteſt illi concedi audientia ex quadam æquitate & benignitate. ibid.14

Qui volunt cauſam nullitatis profeſſionis prætendere, ante quinquennium elapſum a die profeſſionis illam intentare debent, alioquin non audiuntur. ibid.1

Hoc intelligitur tam de profeſſione expreſſa, quam de tacita. ibid.

Quis ſit dies profeſſionis, a quo quinquennium computatur. ibid.2

Hoc decreto nec ſtatuit, nec potuit ſtatuere Concil. ut elapſo quinquennio talis perſona vel maneret religioſus profeſſus ſine proprio conſenſu. ibid.4

Vel teneretur in conſcientia ad permanendum in religione in perpetuum ejus obſequium, ex vi præſcriptionis aut pœnæ. ibid.5

In aliquibus caſibus admittenda exceptio, ut non obſtante quinquennio elapſo quis audiatur, & aſſignantur. 285.6.7.8.& 9

Milites S. Joannis comprehenduntur ſub hoc decreto, non vero milites aliorum ordinum militarium. 286.10

Quid teneatur facere religioſus, qui poſt quinquennium non auditur, cum certus ſit ſe non eſſe religioſum. ibid.

Tacita profeſſio, eſt vera profeſſio. ibid.2

Quot modis fiat. 287.3

Primus modus profeſſionis tacitæ ſecundum jus antiquum erat, quando quis induebat habitum proprium profeſſorum. ibid.4

Requirebatur tamen annus pubertatis. ibid.

Non ita annus novitiatus. ibid.5

Secundus modus profeſſionis tacitæ erat per uſum actuum, qui ſunt proprii profeſſorum. ibid.6

Ex ſententia aliquorum probabiliter requirebatur ad hanc tacitam profeſſionem, ut fieret in habitu ſaltem novitiorum cum perſeverantia per triduum. 288.7

Solus actus proprius profeſſorum ſine voluntaria habitus profeſſorum ſuſceptione non ſufficit ad tacitam profeſſionem. ibid.8

Utrumque requiritur, & aſſumptio habitus profeſſi & exercitium actus ejus. 261.12.& 21

Quando ſolus habitus profeſſorum aſſumitur, requiritur perſeverantia tridui poſt habitum aſſumptum, ut profeſſio tacita facta cenſeatur; quando vero adjungitur exercitium actus, tunc ſtatim cenſetur facta. ibid.12

Probabilius tamen etiam in hoc caſu requiritur perſeverantia per triduum. ibid.14.15.& 16

Ante hoc triduum non eſt valida profeſſio tacita etiam in foro conſcientiæ. ibid.13.& 14

Quæ & qualis ſcientia requiratur, ut profeſſio ſic facta teneat in utroque foro. 262.16.& ſeq.

Quæ conditiones requirantur tam ex parte religionis, quam tacite profitentis. ibid.

Certior modus profeſſionis tacitæ poſt annum novitiatus expletum eſt geſtare habitum profeſſorum, & hoc dupliciter poteſt contingere. ibid.17

Quas conditiones neceſſarias requirat. ibid.16.uſque ad 21

Alius modus tacite profitendi eſt per ſolam ſuſceptionem cujuſcumque habitus religioſi etiam proprii novitiorum, ſi poſt publicum votum ſimplex religionis aſſumatur. 263.22

Rejicitur tamen. ibid.23

Poſt Concil. Trident. non fit profeſſio tacita intra annum novitiatus. 265.1

Expleto anno probationis fieri poteſt. ibid.2

Duobus modis poteſt fieri, primo ſi quis expleto anno novitiatus, & 16. ætatis ſponte ſua habitum proprium & diſtinctum profeſſorum aſſumat. ibid.3

Secundo modo fit tacita profeſſio, ſi quis per integrum annum (qui annus debet inchoari poſt expletum 16. ætatis) probationis, geſtet habitum religionis indiſtinctum patenter. ibid.4

Cum ſolo habitu proprio & omnino diſtincto novitiorum, quidquid aliud ei adjungatur etiam poſt expletum annum novitiatus, & 16. ætatis, non fit tacita profeſſio. 266.5

Ut profeſſio tacita ſit valida requiritur poſitivus conſenſus formalis, vel virtualis profitendi, & non ſufficit negativus. 265.3

Profeſſio tacita eſt vera profeſſio; ad illam requiruntur omnes conditiones, quæ ad expreſſam. 266.1

Habet omnes effectus, quos expreſſa, exceptis in jure declaratis. ibid.2

Duæ exceptiones ſunt in jure, prima eſt, quod profeſſio tacita, facta ante expletum annum novitiatus, non obligat religioni, in qua profeſſus eſt: ſed religioni in genere. ibid.3.8.& 9

Ipſa tamen religio obligatur ad retinendum ſic profeſſum. 268.12

Hæc juris exceptio non habet locum in profeſſione tacita, quæ fit deferendo communem habitum profeſſorum per integrum annum. ibid.13

Neque in profeſſione tacita, quæ modo fit poſt Conc. Trident. ibid.14

Secunda exceptio eſt, quod tacite profeſſus non poteſt eligi in Prælatum ſuæ vel alterius religionis. Poteſt tamen active eligere. ibid.15

Profeſſus an teſtari poſſit, vide *Paupertas ſolemnis*.

Quinquennium a Concilio Tridentino præſcriptum ad probandam profeſſionis nullitatem, vide ſupra hac ipſa rubrica, 284.4.& ſeq.

R

Ratihabitio.

Ratihabitio de futuro non confert juriſdictionem. 398.8

Vide *Profeſſio.*

Reatus pœnæ temporalis, vide *Profeſſio.*

Recipere, & receptio in religione.

Receptio in religione, ut fiat valide, requirit poteſtatem in recipiente. 180.2

Juxta conſtitutionem Sixti V. ut valida ſit receptio, requiritur, ut recipiendus ſit major 16. annis; deinde ut præcedat inquiſitio de parentibus ſolum, non vero de illorum conditione, aut qualitatibus. Item de patria, vita, ac moribus. 182.12.& ſeq.

Recipi poteſt in religione expoſitus, cujus parentes, vel patria ignoratur, facta prius diligenti inquiſitione. ibid.13

Inquiſitio hic requiſita ſufficit, quæ ad humanam fidem faciendam ſatis eſt; qualis eſt duorum vel trium teſtium abſque ſuſpicione, juridice, & cum juramento interrogatorum a fideli miniſtro ad hoc munus conſtituto, per religionem, aut Prælatum ejus. ibid.14

Non requiritur probatio de bonitate recipiendi per teſtes, ſed ſolum probatio, quod non habeat crimina impedientia. ibid.

Requiritur etiam probatio per miniſtros fideles & prudentes religionis facta, an Spiritus ſancti vocatione religionem eligat. ibid.16

Ante receptionem debet certificari capitulum generale, vel provinciale, de inquiſitione facta. 183.17

Receptio ad habitum regularem non ſervata hac forma præſcripta eſt invalida. 184.20

Sive fiat bona fide, ſive ſcienter & temere. ibid.22

Mode-

Moderata fuit hæc conſtitutio Sixti V. per aliam Clem. VIII. ibid.

Ad receptionem in religione ex jure naturali requiritur examen prudens, & probatio, ut ſolum idonei, & a Deo vocati recipiantur. ibid.23

Olim ex jure communi nullus recipiebatur ſine licentia Epiſcopi habentis poteſtatem in illo monaſterio. ibid.24

Item requirebatur diuturna probatio ſolum pro militibus, pro incognitis, & pro Eccleſiaſtico ſervitio deputatis. ibid.25

Recipi poſſunt peccatores, antequam diu exerceantur in præceptorum Dei obſervantia, ſed non facile quando eſt inveterata peccandi conſuetudo. 185.26

Concurrentibus omnibus neceſſariis, tam ex parte religionis, quam recipiendi, qui poteſtatem habet, tenetur ex officio, & charitate illum recipere, niſi cauſa rationabilis excuſet. Idem dicendum de ferentibus ſuffragia. ibid.28

In dubio liberum eſt recipere, vel non recipere. Item ſi multi æquales petant, & non poſſint omnes ſimul recipi, liberum eſt hos potius, quam illos recipere. ibid.

Vide *Ingreſſus Religionis*, & *Poteſtas*.

Rechabites.

Rechabites traxerunt originem a Nazaræis, non fuerunt tamen vere religioſi. 121.14

Reformatio.

Reformatio religionis relaxatæ obligat ante profeſſos ad obſervantiam. 479.19

Vide *Obedientia ſolemnis*.

Regula.

Regula religioſa licet ex ſe non obliget in conſcientia, ſaltem ratione pœnæ & regularis diſciplinæ, obligat in conſcientia. 475.16

Vide *Obedientia ſolemnis*.

Relaxatio, & Relaxare.

Relaxatio religionis ſimpliciter contingere poteſt. 477.6

Obligatio trium votorum religionis relaxari non poteſt ſola conſuetudine. 476.2. & 22

Religio, & Religioſus.

Religio eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. 36.3.4. & 5

Religionum diſtinctio unde proveniat. 60.5

Religio dupliciter inſtitui poteſt. 104.16

Olim religionum inſtitutio non erat vel generalis pro univerſa Eccleſia, vel ſub uno capite. ibid.17

Religiones D.Baſilii, Auguſtini, Benedicti, & Pachomii cum multis aliis monaſteriis ſunt introductæ ſola Epiſcopi approbatione. 111.9. uſque ad 13

Religio clericorum ac ſacerdotum, Apoſtolos imitantium, fuit prior, quam monachorum. 126.5. & 6

Fuit inſtaurata a D.Auguſtino, non vero incepta. 127.8

Vide *Status. Perfectio Obligatio. Approbatio. Receptio. Conſilium. Poteſtas. Ingreſſus Religionis. Paupertas ſolemnis. Reformatio. Relaxatio. Votum religionis.*

Religioſus per vota traditur Deo: non eſt ſui juris. 68.5

Verus religioſus dupliciter ab Eccleſia fieri poteſt habilis ad matrimonium. 86.11

Religioſus e Religione in perpetuum ejectus, non acquirit ſibi dominium, nec poteſt teſtari de bonis acquiſitis: non tamen illi ſuccedit religio. 91.13

Religioſus mundo mortuus quomodo intelligatur. ibid.17

Religioſi ejectio a votis relaxando, eſt antiquiſſima. 98.14

Vox *Religioſus*, quomodo in jure accipienda ſit. 202.10

Religioſus in jure cur potius ſervo quam filio comparetur. 204.8

Quidquid acquirit, monaſterio acquirit. ibid.

Etiam repugnante prælato, 407.15

Religioſi laici in labore manuum exerceri debent, cum illis, qui in ſeculo non laborabant, mitius in hoc agendum. 318.19

Vide *Peccatum*, *Paupertas*, *Profeſſio*.

Renuntiatio.

Renuntiatio Pontificatus a Papa fieri poteſt. 41.10

Renuntiatio beneficii, vide *Novitius*.

Renuntiatio Epiſcopatus, vide *Epiſcopus*.

Reſervatio.

Reſervatio in juriſdictione non eſt ſignum delegationis factæ. 114.25

Vide *Votum religionis*, & *Caſtitas ſimplex*.

Reſtitutio.

Reſtitutio non obligat cum gravi onere & detrimento. 171.10

Vide *Debitor*, & *Profeſſio*.

S

Sacerdos, vide *Caſtitas clericalis*, & *Status*.

Salutatio.

Salutatio, *Deogratias*, eſt antiquiſſima in Monachis. 129.10

Servitus, & Servus.

Servitus corporalis eſt pœna; poteſt ab extrinſeco & violenter induci ſine conſenſu ſervi. 30.4

Servitus non irritat ingreſſum religionis, ſed facit illicitum. 129.15

Servitus propria qualis ſit. 207.22

Differentia inter ſervitutem mancipii & religioſi. ibid.21.22. & ſeq.

Servus poteſt valide contrahere matrimonium invito domino. 83.8

Servus non eſt omnino incapax dominii. 91.17

Qui in ſervitute injuſte detinetur, quamvis dominus ſit in bona fide, & in exteriori foro non poſſit probare libertatem ſuam, licite poteſt fugere, & libertatem recuperare. 283.9

Servus nemo ſit ſola domini præſcriptione, quamvis e contrario ſervus poſſit præſcribere libertatem: in pœnam vero poteſt quis invitus alteri ſubjici in ſervum, vel alio modo ſub dominio illius conſtitui. 285.5

Servi cum pecunia computantur. 295.9

Vide *Profeſſio*, *Matrimonium*.

Simonia.

Simonia pro religionis ingreſſu non datur, niſi intercedat ratio pretii: unde dos pro congrua ſuſtentatione etiam cum pacto, aut quid ſimile pro habitu emendo, eleemoſyna, aut largitio ſecluſo pacto, non faciunt ſimoniam. 179.15

Item nec munuſcula, aut beneficia facta ex parte recipientium, ut facilius alliciantur ingreſſuri. ibid.

Societas Jeſu.

Votum ſimplex paupertatis in Societate Jeſu non eſt ſolemne, quia non eſt perpetuum. 90.8

Societas non habet jus ſuccedendi in bonis ſuorum religioſorum. ibid.11

Votum religionis in genere impleri poteſt in Societate, in quocumque gradu. 134.19

Generalis Societatis poteſt dare ſubditis etiam profeſſis licentiam tranſeundi ad religionem paris, laxioris, aut ſtrictioris diſciplinæ. 149.7

Superior Societatis poteſt diſpenſare in voto ſtrictioris religionis cum eo, qui in Societate recipitur. Si vero ante profeſſionem recedat, reviviſcit tale votum. ibid.9

Ex ſpeciali privilegio poteſt ſuperior Societatis dare litteras dimiſſorias novitiis, ut ordinentur. 199.17. & ſeq.

Societas eſt approbata pro ſolis viris. 240.25

Indulgentia plenaria conceditur religioſis Societatis in ipſo ingreſſu, & iterum in morte. 242.8

Vide *Paupertas ſolemnis*.

Vota Scholarium Societatis Jeſu poſt biennium emiſſa an & quomodo poſſint dici indiſpenſabilia a Pontifice. 258.26

Vota præcedentia per vota ſimplicia poſt biennium in Societate emiſſa ipſo jure, & facto ſolum ſuſpenduntur, non vero commutantur, aut extinguuntur, unde amiſſo ſtatu iterum reviviſcunt. 246.20

Per ingreſſum, & habitus ſuſceptionem an, & quomodo commutari poſſint ex intentione voventis; & quæ obligatio maneat poſt egreſſum. ibid.21. & 22

In Societate ut profeſſio ſit valida, debet in ſcriptis legi. 235.3

Item debet neceſſario fieri coram teſtibus. ibid.2

Votum caſtitatis ſimplex in Societate factum ante conſtitutionem Greg.XIII. non irritabat matrimonium poſtea contractum. 372.10

Hoc votum non dirimit præcedens matrimonium, ratum. 452.19

In Societate votum obedientiæ eſt perfectiſſimum, & extenditur ad omnia opera perfectionis. 482.9. & ſeq.

Electio & acceptatio Epiſcopatus eſt prohibita ex voto obedientiæ in Societate. 485.14

Solemnitas.

Solemnitas non eſt de eſſentia voti ſolemnis niſi reduplicative ſumpti. 70.3

Solemnitas eſt duplex, ſubſtantialis, & accidentalis. ibid.4. & 10

Non repugnant inter ſe, ſed poſſunt in eodem voto conjungi. 72.11

Solemnitas ſubſtantialis non conſiſtit in aliqua ſacra benedictione, aut conſecratione. 74.3

Solemnitas voti caſtitatis religioſæ juxta aliquos conſiſtit formali-

maliter in traditione, quam religioſus ſuiipſius facit religioni, & quam prælatus acceptat. 77.2
Ex hac traditione, in illa ſententia, oritur ſolemnitas inhabilitans perſonam ad matrimonium. ibid.3
Solemnitas in voto caſtitatis non provenit per ſe ex traditione. 79.14. & 15
Solemnitas hæc eſt ex jure humano; probatur ex jure lib.2.cap.8. probatur ratione eod.lib.c.9. Oſtenditur eſſe ex jure Eccleſiaſtico. 85.5. & 251.9
Solemnitas ſubſtantialis nihil aliud eſt, quam moralis efficacia voti caſtitatis ad inhabilitandam perpetuo perſonam, ne validum matrimonium contrahere poſſit. 84.1
Cur hæc efficacia potius voto, quam traditioni tribuatur. ibid.2
Quo ſenſu dicatur hæc ſolemnitas voti caſtitatis a ſummis Pontificibus de jure Eccleſiaſtico. 253.1. & 2
Solemnitas in voto paupertatis conſiſtit in eo, quod reddat perſonam, perpetuo incapacem dominii, & proprietatis. 90.7. & 8
Hæc ſolemnitas ex ſolo jure Eccleſiaſtico provenit. ibid.9
Non provenit ex traditione. ibid.12. & ſeq.
Solemnitas in voto obedientiæ conſiſtit in eo, quod vovens ſe non poſſit firmiter obligare, neque naturaliter, neque civiliter ſine prælati conſenſu. 102.4. & 8
Hæc ſolemnitas, & efficacia non invenitur in traditione etiam voto firmata, ex ſolo jure naturæ abſque juris Canonici adminiculo. 104.14
Hæc ſolemnitas ab Eccleſia introducta, voto obebientiæ principaliter attribuia eſt, & nunquam ſoli voto, aut ſoli traditioni.
Solemnitas hujus voti includit, vel ſupponit traditionem abſolute perpetuam tam ex parte religionis, quam religioſi.
Solemnitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus religioſi. 92.4
Vide *Traditio. Votum. Caſtitas religioſa*, & *Votum caſtitatis.*

Solicitudo.

Solicitudo rerum temporalium an, & qualis impediat perfectionem. 309.12. & 13

Sponſalia.

Vide *Ingreſſus religionis. Votum religionis. Caſtitas ſimplex. Filius.*

Status.

Status in Eccleſia diſtinguitur ab officio & miniſterio. in proœmio.
Eſt in triplici differentia. 3.14. & ſeq.
Status ſignificatio. 1.1
Illius definitio. ibid.2
Dicit, & requirit perfectionem in ſuo ordine. ibid.1
Status moralis exigit neceſſario immobilitatem ſeu immutabilitatem ortam ex cauſa permanente. ibid.2.4. & 2.6
Cauſa permanens immobilitatis hujus eſt multiplex. 2.9
Status immobilitas in ſervitute humana oritur ex titulo juſti domini in ſervum: in ſtatu libertatis ex lege naturali. ibid.
Ex ſtatu peccati ex proclivitate ad malum, vel difficultate ad bonum. ibid.10
In ſtatu gratiæ oritur ab ipſa gratia. ibid.11
In ſtatu regulari, a profeſſione, voto, vel pacto: in ſtatu ſeculari a jure propriæ libertatis: in ſtatu Clericali a ſacramentali, non iterabili, & a charactere indelebili. 3.12
In ſtatu virginitatis, vel viduitatis oritur a propria libertate. ibid.13
In Eccleſia, prout eſt reſpublica temporalis, ſunt varii ſtatus libertatis, & ſervitutis humanæ. ibid.14
Prout eſt reſpublica ſpiritualis, ſunt duo ſtatus viæ, & termini. ibid.15
Status termini dividitur in ſtatum beatitudinis, & damnationis. In purgatorio non datur ſtatus, ſed beatitudinis inchoatio. ibid.
Status viæ duplex, innocentiæ, & naturæ lapſæ. ibid.16
Status naturæ lapſæ dividitur in ſtatum legis naturæ, legis veteris, & legis gratiæ. ibid.17
Status vitæ Chriſtianæ habet omnes conditiones neceſſarias tam perfectionis, quam immobilitatis. ibid.
Statuum multiplicitas in Eccleſia tam formaliter, quam materialiter accepta. 4.1. & 2
Status pertinens ad bonum commune dividitur in Clericalem, & laicum. ibid.3
Pertinens vero ad bonum ſpirituale ſingulorum, eſt vel ipſe religionis. ibid.4. & 5
Status religionis manavit ex divina inſtitutione. 5.5
Status vitæ Chriſtianæ diſtinguitur in ſtatum vitæ communis, & perfectionis. ibid.7. & 8
Quomodo inter ſe diſtinguantur. ibid.9
Status vitæ communis eſt omnibus neceſſarius; non obligat ad perfectionem, neque excludit. ibid.8
Diviſio iſta eſt ſufficiens, & adæquata. 6.12
Ad ſtatum vitæ communis ſpectat matrimonium, etiam prout eſt ſacramentum. ibid.13. & 14
Status perfectionis non eſt difficilior, quam ſtatus vitæ communis; imo facilior, utilior, & ſecurior. 5.10
Status perfectionis a perfectione diſtinguitur. 4.2
Status perfectionis definitio, & explicatio. 14.3. & 4
Quinque conditiones ad illum requiruntur. ibid.6
Status perfectionis per ſe ac principaliter ordinatur ad contemplationem. 16.12. & 13
Status perfectionis principalius conſilia, quam præcepta reſpicit. 27.3. & 8
Non ſolum ordinatur ad obſervantiam præceptorum ob vitanda peccata mortalia, ſed etiam venialia. 28.11
Illius eſſentia in conſiliis poſita eſt. ibid.12. & 13.
Status perfectionis requirit obligationem, per aliquem conſilii actum indirectam. 29.1
Neque illa, neque ejus obligatio inducitur ab extrinſeco, ſed conſenſu propriæ voluntatis ſtatum aſſumentis. 30.2
Actus, quo conſtituitur, ordinarie eſt emiſſio voti; ſæpius adjungi debet aliqua donatio, traditio, vel contractus; aliquando alius contrahendi modus. ibid.5.6. & 7
Requiritur, ut ſit actus externus, licet occultus per accidens. 31.10.
Item ut ſit actus obligans ad perpetuo permanendum & obſervandum aliquid perfectionis in tali vivendi modo. ibid.11. & 32.15. & 39.1
Status nomen dupliciter uſurpatur. 32.1
Status perfectionis dividitur in tres gradus, ſeu ſtatus, incipientium, proficientium, & perfectorum: & modo perſonis, modo charitati, & virtutibus tribuuntur. ibid.2. & ſeq.
Status incipientium male accommodatur conjugatis. 34.13
Male etiam continentibus. ibid.15
Status proficientium male tribuitur religioſis, & perfectorum ſolis Epiſcopis. ibid.14
Prædicta diviſio eſt vel accidentis in ſubjecta, vel ſubjecti in accidentia. ibid.16
Conveniens eſt diviſio in ſtatum perfectionis acquirendæ & exercendæ. 36.3
Status religionis eſt perfectionis acquirendæ. ibid.4.5. & 6
Status Epiſcopi eſt perfectionis exercendæ. ibid.7
Status clericorum non ſacerdotum, non eſt ſtatus perfectionis. 45.1
Status ſacerdotum ſimplicium eſt perfectionis ſaltem inchoative. ibid.4
Status parochorum, & prælatorum Epiſcopis inferiorum, eſt perfectionis exercendæ. 48.26.27. & 29
Non ita ſtatus curatorum. 47.18
Ad ſtatus immutabilitatem ſufficit, quod ille de ſe habeat perpetuitatem, & quod quis mutationem facere nequeat niſi ex graviſſimis cauſis, ut patet in Papatu. ibid.17
Non impedit rationem ſtatus, quod poſſit mutari tranſeundo ad alium. 46.9
Vide *Perfectio*, & *Charitas*.
Status Epiſcopalis eſt perfectior quocumque religioſo ſtatu. 49.2
Tres differentiæ inter ſtatum Epiſcopalem, & religioſum. 50.9. & 10
Status religioſus eſt Epiſcopali ignobilior, ſed utilior. ibid.12
Status prælaturæ religioſæ, ſi ſit perpetua, eſt vere ſtatus perfectionis, ſi vero ſit temporalis, eſt officium. 51.15
An ſtatus Epiſcopalis adeo ſit perfectus, ut in eo votum religionis impleatur. ibid.1. & ſeq.
Status religioſus eſt perfectior abſolute, & eligibilior, quam ſtatus prælatorum Epiſcopis inferiorum, & parochorum. 58.5
Secundum ſe tamen, & ex hypotheſi perfectior eſt ſtatus prælatorum, & parochorum. 59.6
Status & dignitas ſacerdotis poſtulat majorem ſanctitatem, quam ſtatus religioſi laici, ſeu converſi. ibid.8
Status religionis ſtricte ſumptus tria vota requirit; non ita late acceptus. 59.1
Status perfectionis acquirendæ, & religionis idem ſunt. 60.2
Finis intrinſecus, & proximus religioſi ſtatus eſt perfectio charitatis hujus vitæ; extrinſecus vero eſt perfectio charitatis patriæ. ibid.
Eſt etiam finis ultimus illius peculiaris Dei cultus, & gloria. ibid.3

Finis

Finis Apoſtolatus fuit vita mixta. 123.10
Finis particularis, ad quem ſtatus religioſus ordinari poteſt, eſt triplex, vita ſcilicet contemplativa, aut activa, aut mixta. ibid.
Finis ingrediendi religionem eſt vita irreprehenſibilis, & apoſtolicæ imitatio. 175.6
Status religioſus non poteſt conſiſtere ſine tribus votis, ſingula, & omnia ſimul neceſſario requirit. 62.3
Ad illius eſſentiam hæc tria vota ſufficiunt. 63.11
Status religionis incompletus eſt ille, in quo unum, vel alterum votum profitetur. 64.17
Fœminæ, quæ vulgo Beatæ dicuntur, non ſunt in ſtatu religionis abſoluto, & completo, ſed incompleto tantum. ibid.18
Item converſi, & Eremitæ vulgo Ermitanos. ibid.
Status religionis neceſſario poſtulat immobilitatem ortam ex aliqua obligatione, & non ex ſolo propoſito. 65.2
Hæc obligatio principaliter cadit in tria vota. ibid.2
Debet eſſe perpetua. ibid.4
De eſſentia hujus ſtatus eſt, ut per vota Deo facta confirmetur. ibid.5.& 8
Non poteſt conſtitui per ſolam obedientiam. 66.10
Non requiritur ad hunc ſtatum, ut fiat votum de aliis conſiliis ſervandis. ibid.12
Status religionis dupliciter conſtitui poteſt, vel in communitate, vel in vita ſolitaria. 67.1.& 2
Ad ſtatum religioſum præter tria vota eſt neceſſaria promiſſio vel traditio facta homini propter Deum. 68.6
Item eſt neceſſaria obligatio humana reciproca ex parte religioſi, & religionis. ibid.9.& 10
In ſtatu religioſo privato eſt neceſſaria promiſſio facta homini. 69.11
Abſolute tamen, & ex ſola rei natura non eſt neceſſaria hæc promiſſio, & obligatio. ibid.14
Status religioſus ſine votis ſolemnibus, cum ſolis ſimplicibus conſtitui poteſt. 101.30
Verus religionis ſtatus ſecundum præſens jus ſine approbatione Eccleſiæ ſubſiſtere non poteſt. 102.1
Status religionis in communitate duplex dari poteſt. 103.10
Verus religionis ſtatus in præſenti tempore non datur niſi in communitate approbata. 109.27
An poteſtas juriſdictionis ſit neceſſaria ad ſtatum religioſum. 115.1
Vide *Approbatio*, & *Poteſtas*.
Status religioſus abſolute quoad ſuam perfectam inſtitutionem incepit in lege gratiæ. 119.4
Multorum opinio eſt incepiſſe in lege naturæ, vel ſaltem in ſcripta. 118.1
Status religionis ſubſtantialiter a Chriſto Domino immediate inſtitutus fuit: eſt de jure divino non præcipiente, ſed conſulente. 122.3
Non eſt tamen a Chriſto inſtitutus quoad particularem determinationem ejus ad talem, vel talem regulam. 123.6.& 8
In particulari tamen ab illo fuit inſtitutus quidam religionis perfectæ ac ſpecialis ſtatus, ad illum Apoſtolos congregando. ibid.9.& 10
Status religioſus non ſolum doctrina, ſed etiam poteſtate a Chariſto inſtitutus fuit. 124.12
Status religioſus a Chriſto inſtitutus, perpetuo ex tunc in Eccleſia duravit. 125.2
Status religioſus ab Apoſtolis derivatus continvavit in clericis, ac ſacerdotibus religioſis. 126.5.& 6
Fuit prior, quam Monachorum. ibid.
Status Monachorum a tempore Apoſtolorum incepit. 127.9
Nunquam fuit intermiſſus in Eccleſia. ibid.11
Similiter ſtatus Monialium. ibid.12
Status religioſus quoad ſubſtantiam ſemper fuit ejuſdem rationis in Eccleſia. 128.2
Quoad accidentia, cæremonias, & ritus ſaltem in genere ſumptos, multum convenit uterque ſtatus primitivæ, & præſentis Eccleſiæ. ibid.6
Vide *Monachus*, & *Apoſtoli*.
Subdiaconus, vide *Clericus*, & *Caſtitas clericalis*.
Suſpenſio, vide *Excommunicatio*.

T

Teſtari, & *Teſtamentum*.

Religioſus profeſſus nec valide, nec licite teſtari poteſt ſine legitima licentia. 345.1
Excipitur caſus, in quo pater habens filios profeſſionem emiſit antequam de bonis diſponeret. 346.2
Hæc diſtributio committitur arbitrio patris, non tamen extra filios & monaſterium. ibid.4
Hujuſmodi in Hiſpania poteſt præferre aliquem ex filiis in tertia parte ſuorum bonorum. ibid.5
Poteſt quintam partem relinquere filiis, vel alicui eorum, nec tenetur relinquere monaſterio. 347.6
An hæc juris conceſſio ampliari poſſit reſpectu aſcendentium, & an poſſit pater cogi, ut illam diſtributionem ante mortem exequatur. ibid.7.& ſeq.
Religioſus non poteſt facere teſtamentum etiam de licentia cujuſcumque prælati infra Papam. ibid.8
Papa non poteſt dare religioſo licentiam teſtandi irrevocabilem, niſi diſpenſando in ipſo voto paupertatis. 348.13
Si teſtamentum ſit factum, & morte confirmatum, licentia non poteſt revocari. ibid.14
Poteſt vero ſi non ſit morte confirmatum, & revocari & annullari a Pontifice. ibid.15.& 16
Poteſt etiam ita confirmari, ut ſit irrevocabile a teſtatore. ibid.
Religioſus, ſi velit, poteſt revocare tale teſtamentum, vel aliud condere. ibid.15
Hæc facultas teſtandi eſt gratia, neque expirat morte concedentis. 349.17
Requiritur ad dandam hanc facultatem cauſa legitima. ibid.19
Religioſi ordinum militarium licite & valide teſtari poſſunt. 350.22.& 24
Probabile eſt deficientibus filiis legitimis, vel neceſſariis hæredibus non poſſe teſtari ſine facultate Pontificis, ſed illis ſuccedere religionem. ibid.23
Clerici horum ordinum militarium, & milites ſancti Joannis teſtari non poſſunt, facilius tamen eis datur licentia a Pontifice. ibid.25
Vide *Religioſus*, & *Novitius*.

Traditio.

Traditio Religioſi facta Deo per tria vota, debet ab Eccleſia nomine Dei acceptari. 68.6
Traditio differt a promiſſione Deo facta. ibid.7
Traditio religioſi facta religioni differt reipſa a voto caſtitatis, quod in ſe non eſt donatio, ſed promiſſio facta ſoli Deo. 76.1
Traditio hæc duobus modis intelligi poteſt inhabilitare ad matrimonium, vel ex natura ſua, & conſequenter jure divino naturali, vel ex inſtitutione Eccleſiæ. 77.5
De primo modo procedit quæſtio, ſed impugnatur, & reprobatur. ibid.5.& ſeq.
Traditio, & promiſſio non ſunt actus neceſſario conjuncti, ſed poſſunt ſeparari pro arbitrio libertatis. 78.9
Traditio, aut donatio interna Deo facta; quæ habeat vim obligandi per modum pacti, eſt fictitia. ibid.11
Traditio religioſa duplex, perfecta, & minus perfecta. 79.16
De traditione religioſa ſcholarium, vel coadjutorum facta in Societate Jeſu. ibid.16.uſque ad 19
Traditio religioſa in aliquo ſenſu dici poteſt de jure divino. 82.1
Non irritat matrimonium ſubſequens ex vi ſolius juris divini. ibid.2
Neque etiam adjuncto ſolo caſtitatis voto. ibid.3
Traditio non eſt radix ſolemnitatis in voto paupertatis. 91.12
Traditio non eſt proxima, & ſufficiens ratio ſolemnitatis votorum: poſſunt eſſe vota cum traditione ſine ſolemnitate. ibid.11
Traditio formaliter diſtinguitur a voto, ſeu promiſſione; habent effectus formales diverſos, & poſſunt ab invicem ſeparari. ibid.16.&17
Vide *Irritare*. *Profeſſio*.

Tranſitus.

Tranſitus ab una religione ad aliam in religioſis profeſſis, quando & a quo diſpenſatur. 231.27.& ſeq.
Vide *Votum religionis*. *Obedientia ſolemnis*.

Tutor.

Tutor poteſt licite, & valide offerre religioni impuberem, etiam cogendo illum. 156.12
Similiter poteſt, quamvis mater, quæ non ſit tutrix, repugnet; non ita mater ſine tutoris vel conſenſu, vel non contradictione. 157.14

V

Veſtis, vide *Habitus*.

Virgo, & *Virginitas*.

Virgines olim in ſuis domibus, in manibus Epiſcopi profitebantur, & ſacrum velum recipiebant, & erant in perfecto religionis ſtatu. 67.2
In virginibus impoſitio veli erat profeſſio religionis. 201.5

Vir-

Virginitas non honoratur niſi per votum. 66.8
Vide *Chriſtus. B. Maria. Apoſtolus*, & *Caſtitas*.

Vita.

Vitam nemo poteſt vendere, nec jus, quod in illam habet, a ſe alienare. 294.2

Voluntarium.

Voluntarium indirectum ſufficit ad peccatum. 219.9

Voluntas.

Voluntas Prælati duplex, efficax, & inefficax; & quam vim habeat. 466.3. & 4

Votum.

Votum paupertatis, caſtitatis & obedientiæ religioſæ, virtualiter continet omnia alia conſilia perfectioni conducentia. 64.15. & 16
Votum, & promiſſio humana de re pia diſtinguuntur, & ſeparari poſſunt inter ſe. 66.7
Per vota religioſa transfert religioſus dominium ſui in Deum ſpeciali modo ſe tradendo. 68.5
Votum ſolemne & ſimplex diſtinguuntur. 71.1
Conveniunt in communi, & eſſentiali ratione voti. ibid.2
Votum ſolemne differt a ſimplici addens aliquid, quod ſimplex non includit. ibid.3
Vide *Solemnitas. Obedientia. Paupertas. Caſtitas.*
Votum ut ſit ſolemne, debet eſſe externum, & viſibile, & non ſolum mentale. ibid.5
Debet etiam eſſe aliquo modo publicum. ibid.
Ut votum ſit ſolemne ſubſtantialiter, requiritur, ut unus promittat, & alius acceptet nomine Eccleſiæ, ſeu Dei, ad hoc habens poteſtatem legitimam. 71.7
Poteſt dari votum accidentaliter, & non ſubſtantialiter ſolemne. ibid.9
Aliquæ extrinſecæ conditiones requiruntur, ut votum ſit validum, & ſolemne, & tamen ſunt diſtinctæ a voto, & ejus ſolemnitate. 72.13
Votum ſubſtantialiter ſolemne, dicitur ſolemne ſimpliciter; accidentaliter vero, ſecundum quid. 73.15
Eſt moraliter neceſſarium, ut vota, quibus ſtatus religionis conſtituitur, ſint ſolemnia ſaltem accidentaliter. ibid.16
Abſolute tamen, & ſimpliciter non eſt hoc neceſſarium. ibid.17
Vota ſubſtantialiter ſolemnia ſunt convenientiſſima, non tamen ſimpliciter neceſſaria ad ſtatum religioſum. ibid.18
Tria vota oblati facta etiam in religione approbata, ſed non prout approbata eſt, non ſunt ſolemnia, neque reddunt inhabilem ad matrimonium, neque incapacem prorſus ad dominium. 209.32
Votum poteſt fieri ex ſolemni ſimplex, & ex ſimplici ſolemne, per extrinſecam mutationem independenter a voluntate voventis. 86.1
Notandum in hac materia circa vota Societatis Jeſu. ibid.2
Votum ſolemne, & ſimplex non differunt ſpecie. 87.6.7
Vota de rebus perpetuis non fiebant ante legem gratiæ, quia ſuperabant perfectionem illius ſtatus. 119.6
Votum ſimplex a Deo immediate acceptatur, ſolemne vero mediante homine poteſtatem habente. 124.14
Tria vota religionis ſolemnizantur ſimul, neque poteſt unum ſine alio ſolemnizari ſecundum jus ordinarium. 95.22
Præter tria vota religioſa non dantur alia ſolemnia ſubſtantialiter. ibid.
Vide *Promiſſio.*

Votum Caſtitatis.

Votum caſtitatis non eſt annexum ſacris ordinibus ex ſe, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ. 38.4
Solum votum caſtitatis ordinibus ſacris, & religioſæ profeſſioni annexum eſt ſolemne, & nullum aliud impedit matrimonium poſtea contrahendum. 71.9
Votum ſolemne caſtitatis habet duos effectus morales, ſcilicet dirimere præcedens matrimonium ratum, & non conſummatum: & ſimul impedire, atque annullare poſtea contractum. 73.1.
Votum caſtitatis ſolum per ſe non inhabilitat ad matrimonium. 74.6. & 7
Votum poteſt eſſe ſolemne, & tamen non irritare matrimonium, ex ſententia Vaſquez. ibid.8. & 10
Refutatur hæc opinio. 75.11. & 17
In hoc differt votum ſolemne caſtitatis a ſimplici, quod ſolemne irritat matrimonium, non vero ſimplex. ibid.
Votum ſubſtantialiter ſolemne dicitur illud, quod inhabilitat ad matrimonium. ibid.12.13. & 14
Votum caſtitatis duplex, vel triplex diſtinguit Medina, & ſimiliter promiſſionem ab ipſo voto. 77.7
Reprobatur opinio. 78.8
Poteſt dari votum ſimplex caſtitatis, quod ſit pura promiſſio, & nullam habeat adjunctam traditionem. ibid.9
Votum ſolemne caſtitatis ſemper habet aliquam traditionem adjunctam, quæ non ipſi Deo immediate, ſed per miniſtros ſuos ſit. 79.13
Poteſt dari votum caſtitatis cum traditione, & non eſſe ſolemne. ibid.14
Oſtenditur in voto emiſſo poſt biennium in Societate Jeſu. ibid.15
Vota ſimplicia Societatis quare non ſunt ſolemnia. 82.10
Votum caſtitatis religioſæ, ſi profeſſio ſit nulla, manet ſimplex, & non dirimit matrimonium. 85.8
Votum ſolemne caſtitatis ſacri ordinis, & religionis, qualiter conveniant, & differant. 88.10.11. & 12
Votum ſolemne caſtitatis adæquate dividitur in votum ordinis, & religionis, & nullum aliud de facto datur. 89.13
Votum caſtitatis Religioſæ non dirimit matrimonium ex jure naturali neque divino poſitivo, ſed tantum Eccleſiaſtico. 100.25. uſque ad 28.
Votum caſtitatis ante legem gratiæ non fiebat niſi ex ſpeciali Dei revelatione. 119.6
Per votum caſtitatis non donatur caſtitas ipſa, ſed promittitur ejus obſervatio. 78.9
Caſtitas non conſiſtit quaſi in habitu, vel in re aliqua permanenti, ſed in carentia actuum libidinis voluntaria. ibid.
Vide *Solemnitas. Peccatum. Caſtitas. Apoſtolus. Chriſtus, & Societas Jeſu.*

Votum paupertatis.

Votum paupertatis poteſt eſſe ſimplex. 89.1
Per ſe, & ex ſua natura non privat dominio bonorum. ibid.2
Poteſt eſſe ſolemne. ibid.2.3
Non ſolemnizatur niſi in ſolo ſtatu religioſo per profeſſionem rigoroſam. ibid.4
Non eſt annexum ordinibus ſacris. ibid.3
In quo conveniant, & differant votum ſimplex & ſolemne paupertatis. 90.5.6. & 7
Votum paupertatis non fiebat tempore legis veteris. 120.7
Vide *Solemnitas. Paupertas ſimplex, ſolemnis. Traditio. Apoſtolus. Chriſtus.*

Votum obedientiæ.

Votum obedientiæ poteſt eſſe duplex. 92.1. & ſeq.
Votum religioſæ obedientiæ eſt obediendi homini. ibid.
Votum obedientiæ non eſt annexum ordinibus ſacris. ibid.2
Votum obedientiæ ſolemne invenitur ſolum in profeſſione religioſa. ibid.2. & 3
Votum obedientiæ non ſuperflue additur traditioni religioſæ. 94.12
Vide *Solemnitas, Obedientia ſimplex, & ſolemnis. Peccatum. Traditio. Apoſtolus.*
Materia voti obedientiæ non ſolum ſunt res cadentes ſub præceptum, ſed etiam ſub conſilium. 65.1
Vide *Societas Jeſus.*

Votum religionis.

Votum religionis emittere per ſe loquendo, eſt optimum. 130.2
Ut valide fiat, ſufficit ætas capax peccati mortalis. ibid.3
Ut congrue fiat, requiritur matura ætas, & deliberatio major, quam ad alia vota. Non eſt pueris conſulendum, neque eſt firmum ante annos pubertatis factum, nam irritari poteſt a parentibus. ibid.
Votum ſub hac forma emiſſum, *ſi futurus ſim religioſus, ero in tali religione*, eſt validum, & obligat ſolum in ſpecie; non tamen eſt proprie votum religionis, nec reſervatum. 131.4
Votum religionis, ſi vovens intentione, ac promiſſione ſua deſignavit tempus, pro illo obligat; ſi vero promiſit abſolute, obligat ad ſtatim, per ſe ac moraliter loquendo. ibid.5
Quibus modis ceſſare, vel auferri poſſit. ibid.6
Non ceſſat per negligentiam, aut voluntariam dilationem voventis. ibid.
Ad differendam illius executionem, ſufficit non ſolum impedimentum poſitivum, ſed negativum, & cauſa rationabilis, & tenera ætas, defectu ſcientiæ, & ſimilia. ibid.7
Votum religionis obligat ad procurandum ingreſſum, & non ad aliud ante ingreſſum. ibid.1
Non obligat ad caſtitatem, nec ad alia vota, & onera religionis. ibid.2
Obligat vero ad cavenda impedimenta religioſi ſtatus, v. g. matrimonium. ibid.
Vovens tenetur ingredi religionem, ſi admittatur. 132.3
Quando cenſeatur feciſſe, quod in ipſo eſt ſufficienter, ut pro-

propter repulſam liber maneat a voto. ibid.4
Vovens religionem, vel monaſterium in individuo, ibi ſolum tenetur petere, & ingredi, & non alibi, etiamſi invitetur. ib.
Vovens non tenetur ſæpius petere, neque poſt repulſam ſi invitetur ingredi, niſi aliud conſtet de intentione, & promiſſione facta. Item non tenetur petendo manifeſtare votum. ibid.7
Vovens religionem in ſpecie tenetur in multis locis ingreſſum procurare. ibid.8
Tenetur diſcurrere per omnia monaſteria talis religionis, quando contrarium non conſtat, aut præſumitur de illius intentione, ordinarie autem, præcipue in fœminis præſumendum. 133.9
Non requiritur, ut diſcurrat per omnia monaſteria formaliter, ſed vel formaliter, vel virtualiter. 134.15
Aliquando ſufficiet adire tria, vel quatuor monaſteria, aliquando plura, aliquando duo, vel etiam unum. 133.11
An teneatur petere, & ingredi arctiora monaſteria ejuſdem religionis, quando in laxioribus non recipitur: regulandum ex intentione voventis. ibid.12
Votum religionis in genere non impletur ingrediendo aliquam ex militaribus. ibid.14
Impletur vero ingrediendo ordinem clericorum ordinum militarium. ibid.
Non ita ſi fiat ex militibus ſancti Joannis; ſi tamen ingrediatur, non eſt damnandus. 134.15
Si vovens, poſt factam diligentiam ſufficientem, in nulla religione recipiatur, non tenetur ad tria vota emittenda in manibus Epiſcopi. ibid.18
Manet omnino liber a voto. ibid.20
Votum religionis impleri poteſt in Societate Jeſu, in quocumque gradu, unde ſi in nulla religione admittatur, ſed ſolum in Societate, in gradu tamen non profeſſorum, tenetur ingredi in alio gradu. ibid.19
Vovens religionem, ut recipiatur, tenetur removere impedimentum leve, quod eſt in ſua poteſtate; non ita grave, v. g. Grammaticam addiſcere reſpectu hominis grandioris ætatis, excepto ſi hoc prævidit, & adhuc ſe voto obligavit; ſi vero nolit ediſcere, tenetur fieri religioſus laicus, ſi ita recipiatur. 135.21
Vovens abſolute religionem, tenetur ingredi ad gradum ſacerdotum, vel laicorum, dummodo aliud non intenderit. ibid.22. & 24.
Vovens religionem in gradu laicorum, ſi non recipiatur niſi prius addiſcat aliquod officium, ſi eſt facile, tenetur addiſcere, non ita ſi eſt difficile, vel facile, ſed non neceſſarium, ut religioni ſit idoneus; excepto ſi hoc prævidit. ibid.24
Votum ingrediendi vel etiam perſeverandi ad quid, & quomodo obliget. 264.24
Vovens abſolute religionem non tenetur ad profitendum, ſi intra annum novitiatus ex cauſa ſuſicienti judicat ſibi non expedire illum ſtatum. ibid.1
Si vero judicet convenientem, tenetur, & ſi exeat, tenetur iterum ingredi, & profiteri. 136.2
Poteſt dari votum ingrediendi ſolum, & non profitendi. ibid.
Hoc votum non eſt proprie religionis. ibid.3
Votum religionis, abſolute loquendo, obligat ad profitendum. ibid.
Aſſignantur cauſæ ſufficientes ad prudenter judicandum non expedire in religione profiteri, ut vovens ſine voti violatione poſſit exire. ibid.5
An qui ex cauſa rationabili intra annum probationis egreditur liber omnino maneat a voto. 137.10
Vovens religionem in genere, vel in ſpecie, ſi ex cauſa ſufficienti egrediatur, vel ſi ejiciatur, dummodo nec directe nec indirecte id procuraverit, manet omnino a voto liber. 138. 11. & 12
An votum expreſſe & directe profitendi obliget ad perſeverandum. ibid.1. & 2
Votum profitendi ſeu perſeverandi nec prohibetur, neque irritatur a Concil. Trid. 139.6. & 7
Non eſt improbabile, quod indirecte ex mutatione materiæ ſit invalidum. ibid.7
Votum profitendi non impedit valorem profeſſionis. ibid.
Votum perſeverandi, niſi aliud intendat vovens, ſolum obligat ad non egrediendum ſine juſta cauſa. 140.8
Si vero voluit abſolute & expreſſa intentione ſe obligare ad perſeverandum, ad id obligatur. ibid.10
Aſſignantur caſus, in quibus adhuc non obligat tale votum. ibid.12
Habens tale votum ſi voluntarie ſine juſta cauſa egrediatur, tenetur redire ad profitendum; non ita ſi cum cauſa legitima. ibid.13
Si cauſa legitima egrediendi non eſt perpetua, illa ceſſante tenetur iterum ingredi. 141.14
Oppoſitum tamen probabiliter in praxi ſequi poteſt. ibid.15
Si involuntarie ejiciatur propter cauſam perpetuam & adæquatam, extinguitur votum, ſi propter temporalem, illa ceſſante tenetur redire. ibid.16
Votum religionis poſt matrimonium conſummatum obligat ad ingreſſum vel mortuo, vel conſentiente conjuge. ibid.2
Votum ingrediendi religionem etiam ſine conſenſu conjugis, ſi vovens liber perpetuo ſit a reddendo debito, obligat ſtatim. ibid.3
Votum hoc etiam illicite non impletum non obligat ad caſtitatem. 142.4
Votum religionis factum poſt matrimonium ratum, non conſummatum, obligat ad ingreſſum, & abſtinendum a prima copula tam petendo quam reddendo. ibid 5
Si talis conſummat matrimonium, peccat in prima copula, non ita in aliis; & ſolum tenetur ingredi religionem mortuo vel conſentiente conjuge. ibid.6
Si alius conjux petat debitum, dando facultatem, ut non obſtante matrimonii conſummatione poſſit ingredi religionem, adhuc non licet talis copula habenti votum. ibid.
Poſt elapſos duos menſes a jure præſcriptos ad ingrediendum religionem habens tale votum peccat conſummando matrimonium, & tenetur nondum conſummato matrimonio, ſi conjux non contradicat, ingredi religionem. ibid.7
Si poſt duos menſes ſtatim alter conjux petit debitum, tenetur reddere, neque peccat conſummando matrimonium. ibid.8
Si vero non petit per multum tempus, quamvis poſtea petat, tenetur ingredi religionem, & non conſummare matrimonium. ibid.9
Nunquam in hoc caſu licet habenti tale votum petere debitum, & conſummare. ibid.10
Votum religionis poſt ſponſalia de futuro etiam jurata, obligat, & diſſolvit illa. 143.11
Votum religionis poſt ſponſalia non obligat ad non contrahendum matrimonium abſolute, ſed cum intentione & periculo conſummandi. ibid.12
Si habens tale votum ingrediatur religionem & egrediatur, tenetur implere promiſſionem ſponſaliorum, ſi alter velit. ibid. & ſeq.
Per votum religionis non extinguuntur, ſed ſuſpenduntur ſponſalia. ibid.
Votum religionis factum ante omnia ſponſalia tam de præſenti, quam de futuro, obligat per ſe ad non contrahendum, nec promittendum matrimonium. ibid.15
Vide *Caſtitas ſimplex*.
Votum religionis factum ab impubere poteſt a parentibus irritari ante annos pubertatis. 144.3
Etiam poſt annos pubertatis, ſi filius poſt pubertatem expreſſe illud non confirmavit. ibid.6. & 7
Si pater ratum habuit tale votum filii poſt pubertatem, jam non poteſt irritare. ibid.8
Si vero ratum habuit intra pubertatis annos, adhuc intra illos poteſt irritare. 145.9
Si pater nunquam confirmavit votum, vel quia neſcivit, vel quia noluit approbare, aut irritare, adhuc poteſt poſt annos pubertatis illud irritare. ibid.10. & 12
Votum religionis a filio pubere factum etiam invitis parentibus, eſt validum, nec poteſt irritari. 146.14
Votum tranſeundi ad arctiorem religionem a ſubdito factum, non poteſt prælatus irritare. ibid.15
Votum religionis eſt Papæ reſervatum. ibid.3
Votum religionis non approbatæ ab Eccleſia non eſt reſervatum. ibid.
Votum religionis in genere, & in ſpecie eſt reſervatum. ibid.3
Votum ingrediendi Societatem Jeſu in particulari eſt reſervatum. ibid.4
Votum religionis clericorum militarium eſt reſervatum. ibid.5
Votum religionis militaris ſancti Joannis eſt reſervatum; non ita in aliis ordinibus militaribus, ibid.
Votum ingrediendi, & perſeverandi eſt reſervatum. 147.6
Item ingrediendi ſolum. ibid.7
Si votum religionis fiat cum expreſſa intentione ingrediendi & non perſeverandi, probabiliter eſt nullum. ibid.8
Si vero ſub expreſſa conditione ingrediendi & probandi, & exeundi, ſi non placuerit, eſt validum, & reſervatum. ibid.

Vo-

Votum religionis ſtrictæ non eſt reſervatum, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, ut in laxiori impleatur. 148.2
Hoc votum non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari cum profeſſis, cum noviriis vero poteſt. ibid.3
Item neque Epiſcopus cum profeſſis ſibi ſubditis, neque prælatus religionis poſſunt in hoc voto diſpenſare poſt Conc. Trident. 149.7
Si tamen votum impleatur in religione æquali vel ſtrictiori, poſſunt diſpenſare. ibid.
Generalis Societatis Jeſu poteſt dare licentiam ſubditis tranſeundi ad aliam religionem paris, laxioris, aut ſtrictioris diſciplinæ. ibid.
Prælati religionis poſſunt cum ſubditis diſpenſare in voto tranſeundi ad arctiorem, antequam tranſeant, poſt tranſitum vero, & profeſſionem, nequeunt diſpenſare, ut ad priorem redeant. ibid.8
Votum religionis arctioris a ſeculari factum, non poteſt jure ordinario diſpenſari a prælato laxioris, in qua poſtulat recipi. ibid.9
Ex privilegio poſſunt aliqui. ibid.
Hoc privilegium diſpenſandi cum ingrediente poteſt concedi vel ſuperioribus ipſis, vel religioni immediate; ſi primo modo concedatur, tenetur qui vult ingredi aperire prælato ſuum votum; non ita, ſi ſecundo modo. ibid.
Vide *Ingreſſus religionis*.
Habens votum ſtrictioris religionis non peccat ingrediendo laxiorem, quæ habet a ſede Apoſtolica ad hoc privilegium, quamvis non habeat cauſam ſpecialem præter voluntatem. ibid.10
Item prælatus ſine alia cauſa poteſt cum eo licite diſpenſare. 150.11
Diſpenſatio cum profeſſo, ut tranſeat ad laxiorem religionem, requirit cauſam, neque Papa poteſt privilegium concedere ad hunc tranſitum ſine cauſa rationabili. ibid.
Quæ cauſæ ſufficiant ad hanc diſpenſationem. ibid.
Votum ſimplex ſtrictioris religionis extinguitur per profeſſionem in laxiori; & bene cum illo commutatur. 54.19.&23
Votum religionis non eſt commutabile propria authoritate in ſtatum Epiſcopi. ibid.21
Votum religionis ante Epiſcopatum emiſſum non eſt per ſe irritabile a Papa, ſed diſpenſari poteſt. 55.5.& 6
Cauſa ad diſpenſandum in illo debet eſſe ſpecialis ſuæ Eccleſiæ neceſſitas. 56.7
Votum religionis nec commutatur, nec extinguitur, per Epiſcopatum; & talis peccat aſſumendo Epiſcopatum ſine diſpenſatione, & tenetur renunciare, & implere votum. 51.3.11.16.18.& 19
Vide *Epiſcopus*, & *Filius*.
Votum ingrediendi certam religionem etiam cum promiſſione eidem facta extinguitur ingrediendo laxiorem. 52.7
Vide *Ingreſſum religionis. Frater. Societas Jeſu*.
Ut commutatio voti religionis commode fiat, regulariter loquendo debet illi adjungi aliquid diſpenſationis. 150.1
In quas res poſſit commutari. ibid.2
Poteſt commutari in votum ſacerdotii, vel continentiæ perpetuæ, additis aliis piis operibus perpetuis, vel æquivalentibus. ibid.
Votum religionis arctioris non poteſt commutari in votum ingrediendi, & perſeverandi in laxiori. ibid.
Per generalem poteſtatem commutandi vota, poteſt commutari votum religionis particularis, ſi concurrant aliæ conditiones neceſſariæ. ibid.3
Votum pœnale poteſt commutari in materiam minus gravem, ut v.g. votum religionis ſtrictioris in laxiorem, ſi vovens libentius illam ingrediatur. ibid.4
In commutatione voti religionis æqualitas quomodo conſideranda & facienda. ibid.7.& 11
In hac commutatione habenda eſt ratio horarum Canonicarum. 151.8
Item jejuniorum & aliorum operum auſteritatis, ſaltem prout in aliqua religione minus auſtera exercentur. ibid.10
Vide *Commutatio*.
Votum ſimplex religionis ſolemnizari ſuſcipiendo habitum illius etiam noviciorum proprium, ita ut diſſolvat præcedens matrimonium ratum, & dirimat contrahendum, opinantur aliqui. 263.22.& 23
Rejicitur hæc opinio. ibid.23.& ſeq.
Votum non ingrediendi religionem per ſe loquendo eſt nullum. 50.5
Votum ſimplex religionis factum ab uxore ante vel poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, non poteſt a marito irritari, ſed debet impleri, & non poteſt licite matrimonium cum illo conſummari. 391.1

Uſus, & *Uſusfructus*.

Uſusfructus definitio, & explicatio. 297.6
Quid ſit uſus quoad jus. ibid.7
Differentia inter uſumfructum & uſum ejuſdem rei. ibid.
Uſus rerum, quæ uſu conſumuntur, ſeparari poteſt a dominio reſpectu ejuſdem. 320.25
Uſusfructus quoad utilitatem poteſt manere apud profeſſum. 337.3
Probabile eſt jus quidem manere in ipſo religioſo, quamvis commoditas tranſeat in monaſterium. ibid.4
Non extinguitur uſusfructus per votum ſolemne paupertatis, ſed manet tam commoditas illius, quam jus ad illam in monaſterio. ibid.6
Penſio per ſolemnem paupertatem extinguitur, & non tranſit ad monaſterium. 338.7
Ex vi paupertatis ante Concil. Trident. licebat religioſis habere bona ſtabilia, & annuos reditus ex prælati licentia. 338.3.& 4
Poſt Concilium negant abſolute aliqui hoc licere. 339.5
Communis ſententia affirmat abſolute licere. ibid.7.& 12
Quid circa hoc prohibeatur, vel de novo præcipiatur a Concil. ibid.8. uſque ad 11
Conſuetudo Monialium & aliæ ſimiles habendi certos reditus quomodo liceat juxta Concil. 341.13.& 14.345.24
Vide *Paupertas ſolemnis*.
Uſus rationis, vide *Carentia*.
Uxor, vide *Conjux*.

FINIS.

Weston